26 – 1ª
N. 35.
35 I 75
547
55 – 1ª
Nº 21.404
UNIVERSIDAD LIT.A
BIBLIOTECA
DE ZARAGOZA

In laudem irrefragabilis doctoris diui Alexandri de Ales: ordinis beatiſſimi Franciſci: pangericū carmen incipit.

Qui tibi maiorꝝ repetis monumēta ꝑ orbē:
Patris Alexandri geſta viator habe.
Hic placito ſuperꝝ prognatus gēte britāna:
Protenus a puero flexit ad aſtra gradum.
Non gaze meminit: nec auorum rura licetur:
Pectore in eximio ſola minerua ſedet.
Ergo freta emēſus ⁊ vaſtos equoris amnes:
Se totum ad ſtudium pariſienſe tulit.
Quo vel Socraticos vel ſummos quoſqꝫ Platones.
Ingenio facile dexteriore preit.
Inde polum ⁊ celos ⁊ que ſuꝑ aſtra geruñt
Rimatus: didicit abdita fata dei.
Sic tandēꝫ ⁊ meritis ⁊ digna laude probatus:
Doctrine ⁊ verbi ſit ſator atqꝫ pater.
Aſt vbi theologis pugnax ſententia venit:
Accipet ne minor ſigna magiſterij:
(Nullus.n.ſacri doctoris ſigna ferentem
Ex grege Franciſci viderat orbis adhuc)
Magnus Alexander cui mens pſancta fuiſſet:
Ac deuota diu ⁊ religioſa deo:
Ipſe ego (mox inquit) certamīa litis inique
Compeſcam: nec erit cui ſuus obſtet amor.
It vir: ⁊ induitur palla vilente minorꝝ:
Quiqꝫ magiſter erat ſit pius ecce minor.
Nos quid obeſt dixit humilē geſtare togellam
Qui pariter gerimus nomē onuſqꝫ patris?
Quid ꝯtra impediat ſublimi in nomīe menteꝫ
Cordigeros fratres continuiſſe piam?
Diſcipulos xp̄i quibꝫ eſt luſtrare popellos
Quis ferat ignaros iuſſa docere dei?
Non tumet irrigua celeſti flumīe virtus:
Nec ſeſe extollit cui deus auctor adeſt.
Mens humilis purgata dolo conſerua deorum
Nec fama augeſcit: nec iacet ima colens
Iamprimum poſthac doctor fraterculus ibo:
Veſte ſub hac minimus parta trophea gerens.
Dixerat. hinc patuit franciſci ſemꝑ alumnꝰ:
Laurea doctorū: qui tot vt aſtra micant.
Tum demum ex ſuperis captū gemīare talentum
(Ne torperet) iners prouidus inſtituit.
At ſcola ſacrorꝫ quia nil ſatis ordine norat:
Cuncta quideꝫ incertis ſparſa fuere locis:
Hic prudens opifex multa celeberrimus arte:
Compage ⁊ neruis conſolidauit opus.
Primus in articulos diuina volumīa duxit:
Artis ⁊ in morem retulit acta ſenum.
Quo duce premonitus in prelia diuus aquinas:
Quotqt ⁊ vſqꝫ legis fortius arma gerunt.
Nec quiſq̄ adueniet (q̄uis ars creſcit in horas)
Tam mente integra qui ſenis orſa latret.
Hauriet hinc potius veluti de fonte liquorem:
Et tanq̄ exemplar preferat vſqꝫ virum.
Hec breuibꝫ dixi: que cetera multa ſuꝑſunt
Non vacat vt noris: qui citus ire paras.

Anno ab incarnatione domini. M.ccxlv.xij. kal'is Septembris obijt idem irrefragabilis doctor: pariſius ſepultus: cuius tumba his preconizatur metris.

Clauditur hoc ſaxo famam ſortitus abunde:
Gloria doctorꝫ decus ⁊ flos philoſophorum
Auctor ſcriptorum vir Alexander variorꝫ
Norma modernorū: fons veri: lux aliorꝫ.
Inclitus anglorum fuit archileuita: ſed horum
Scriptor clericorꝫ: frater collega minorum
Factus: egenorꝫ fit doctor: primus eorum
Si quis honos meritis: ſi qui virtute coluñt:
Hunc animo prefer: hunc venerare patreꝫ.
Nec ſorde ⁊ culpa pigritere per ocia deſes:
Nanciſci ſtudio que minor iſte refert.

Prima ps ſumme Alexã-dri de Ales tractat

De

Bonitate diuina increata ⁊ creata.q.xvij.⁊ ſequenti.
Cognitione dei qua cognoſcit in ſe.q.ij.
Doctrina theoloica qualit ab alijs ſit diſtincta.q.j.
Dilectione dei generali ad creaturas ⁊ ſpẽali reſpectu rõnalis creature.q.xxxj.⁊ ſequẽti.
Diſpoſitõne diuina quid ſit:cuiꝰ ſit ⁊c̃.q.xxv.
Diuine ſubẽ eẽntialitate.incõmutabilitate.ſimplicitate.infinitate.incomp̃heẽſibilitate.inſcriptibilitate ⁊ localitate.q.iij.⁊ ſex ſequentibꝫ.
Diuina exiſtentia in generali ⁊ ſpẽali.q.x.⁊ ſeq̃nti.
Diuine eẽntie eternitate.vnitate.veritate.bonitate creata ⁊ increata.q.xij.⁊ ſex ſequẽtibꝫ.
Diuina ꝓuidentia gd ſit:quoꝝ ſit ⁊c̃.q.xxvj.
Diuina electione.q.xxx.
Diuina generatione eterna.q.xlij.
Diuinaꝝ pſonaꝝ veritate.numero.ordine.⁊ equalitate.q.xliiij.⁊ tribꝫ ſequẽtibꝫ.
Diuinis noĩbꝫ in generali ⁊ ĩ ſpãli.q.xlviij.⁊ ſeq̃nti.
Deus quid ſignificet ⁊ conſignificet.q.l.

De

Eternitate diuine eſſentie.q.xij.
Electione diuina.An ſit:⁊ ad gd ſit ⁊c̃.q.xxx.
Falſitate reꝝ ⁊ ſenſuũ.q.xvj.
Fato.an ſit:quid ſit ⁊ quoꝝ.q.xxvij.
Generatione diuina eterna.q.xlij.
Libro vite.quid dicat:q̃ꝝ ſit ⁊c̃.q.xxxiij.
Mali ad bonũ oppoſitiõe.q.xix.
Miſſione cõmuniter dicta.q.lxxj.
Miſſione actiue dicta.q.lxxij.
Miſſione paſſiue dicta inuiſibili.q.lxxiij.
Miſſione paſſiue dicta viſibili.q.lxxiiij.

De

Noĩbꝫ dĩnis in generali ⁊ ſpãli.q.xlviij.⁊ ſequẽti.
Noĩe deus ⁊ eius ſignificatõe ⁊ ꝯſignificatõe.q.l.
Noĩbꝫ ꝓuatiuis ſm affirmatõꝫ ⁊ negatõꝫ.q.lj.
Noĩbꝫ ꝯſequentibꝫ naturã.q.lij.
Noĩbus eẽntialibꝫ connotantibꝫ reſpectũ creatoris ad creaturas.q.liij.
Noĩbꝫ ſig̃ntibꝫ reſpectũ pſone ad pſonã.q.liiij.
Noĩbus ſymbolicis.q.lv.
Noĩbus pſonalibus.q.lvj.
Noĩe ſubſiſtentia.q.lvij.
Noĩe hypoſtaſis.q.lviij.
Noĩe pater.q.lix.
Noĩe filius.q.lx.
Noĩe filij quo dicit imago : quid ſit : ⁊ q̃uo conueniat ſoli filio.q.lxj.
Noĩe filij quo dicit verbũ ⁊ eius ꝓprietate.q.lxij.
Noĩe ſpũſſancti.q.lxiij.
Noĩe donum.q.lxiiij.
Noĩbꝫ diſiũctiuis ꝑtitiuis ⁊ excluſiuis.q.lxv.
Noĩbꝫ collectiuis.q.lxvj.
Noĩbꝫ appropriatiuis.q.lxvij.
Noĩbꝫ notionalibꝰ ĩ generali ⁊ ſpãli.q.lxviij.⁊ ſeq̃nti.
Noĩbꝫ nõ ꝯnotantibꝫ effectũ in creatura.q.lxx.

De

Perſonaꝝ diuinaꝝ veritate.numero.ordine.⁊ equalitate.q.xliiij.⁊ tribus ſequẽtibꝫ.
Predeſtinatione quid ſit ⁊ quoꝝ ⁊c̃.q.xxviij.
Preſcientia dei.q.xxiiij.
Potentia diuina.q.xx.
Potentie conditionibꝫ.q.xxj.
Potentiaruꝫ creaturarum deriuatione a potentia diuina.q.xxij.
Prouidentia diuina quid ſit ⁊ quoꝝ ⁊c̃.q.xxvj.
Proceſſione ſpũſſancti cuiꝰ ſit ⁊ q̃uo ⁊c̃.q.xliij.

De

Reprobatione ⁊ eius effectu.q.xxix.
Sacra ſcriptura qualit differt ab alijs ⁊ q̃lis ſit.q.j.
Scientia dei quid ſit:cuiꝰ ſit ⁊c̃.q.xxiij.
Veritate diuinaꝝ pſonaꝝ.q.xliiij.
Volũtatis diuine intẽtione ⁊ eiꝰ cauſalitate.q.xxxiiij.⁊ ſequenti.
Voluntatis diuine permiſſione ⁊ impletiõe.q.xxxviij.⁊ ſequenti.
Voluntatis hũane ad diuinã ꝯformatõne.q.xlj.

Tabula queſtionum prime partis ſumme Alexandri de Ales.

Queſtio prima de doctrĩa

theoloica hꝫ q̃tuor mẽbra.
Primo querit.v.theologia ſit ſcientia.
Secũdo.v.ab alijs ſcientijs ſit diſtincta:⁊ qualit.
Tercio de quo ſit iſta ſcia ſiue gd ſit eiꝰ ſubiectũ.
Quarto de modo traditõnis huiꝰ ſcientie.i.ſacre ſcripture.⁊ hꝫ gnqꝫ articulos.
¶ Primus an modus in ſacra ſcriptura ſit artificialis vel ſcientialis.
¶ Secũdus an ſit certitudinalis.
¶ Tercius an ſit vniformis vel multiformis.
¶ Quartus de multiformitate que eſt in intellectibus ſacre ſcripture.
¶ Quintus de ſenſu lr̃ali an fundet ſup verũ.

Queſtio.ij. de cognitione

dei qua ꝯgnoſcit in ſe hꝫ tria mẽbra.
Primo querit ex pte ꝯgnoſcibilis ſub.vj.articulis.
¶ Primꝰ an deus ſit cognoſcibilis aĩe hũane.
¶ Secũdus an diuina ſubſtãtia ſit cognoſcibilis ĩ ſua immenſitate.
¶ Tercius an ſit cognoſcibilis in ſua trinitate per naturalem rationeꝫ.
¶ Quartus an ſit ꝯgnoſcibilis facie ad faciẽ in via.
¶ Quĩtus an ſit ꝯgnoſcibilis ĩ ſua ſpecie ſicuti eſt.
¶ Sextus an ſit ꝯgnoſcibilis in ſua preſentia ſm ꝙ p̃ſens eſt creature.
Secundo querit ex pte ꝯgnoſcẽtis p q̃tuor articulos.
¶ Primꝰ an ſit in naturali potẽtia cognoſcẽ deũ.
¶ Secundus an ſit cognoſcibilis a bonis tm̃ vel etiaꝫ a malis.
¶ Tercius an ſit cognoſcibilis ſenſu vel rõne tm̃.
¶ Quartus an ſit cognoſcibilis ſm modum vnum ab homĩe ante peccatum ⁊ poſt.
Tercio q̃rit ex pte medij ꝯgnoſcẽdi ſb gnqꝫ articulis.
¶ Primus an cognoſcat p medium.
¶ Secundus de medio ꝯgnoſcendi p naturaꝫ.
¶ Tercius de medio ꝯgnoſcendi p gratiam.
¶ Quartus de compatione cognitionis per naturam ⁊ gratiam.
¶ Quintus de compatione ſm certitudinem medij ad cognoſcendum deum ⁊ creaturam.

Queſtio.iij.de diuine ſub-

ſtantie eſſentialitate habet tria membra.
Primo oſtendit ꝙ neceſſe eſt diuinaꝫ ſubam eſſe.
Secundo ꝙ neceſſe eſt notam eſſe ſic vt non poſſit cogitari non eſſe.
Tercio vtruꝫ hoc ſit propriũ diuine eſſentialitati non poſſe cogitari non eſſe.

Cõuẽtus Carmelitaꝝ Avarang sum

Queſtio.iiij.de diuine eēn
tie incōmutabilitate hꝫ tria mēbra.
Primo queritur an diuina eſſentia ſit omnino incom-mutabilis.
Secūdo an ꝯueniat ei aliquo mō ꝙ ſit mutabilis.
Tercio an ꝓpriū ſit diuine eēntie ꝙ ſit incōmutabilis.

Queſtio.v. de diuine eēn-
tie ſimplicitate hꝫ tria mēbra.
Primo queritur quomodo eſt ſimplicitas diuine ſub-ſtantie.
Secūdo quō eſt ſimplicitas ſumma.
Tercio quō eſt ꝓpriū diuine ſube ſimplicitas.

Queſtio.vj.de diuine eēn-
tie infinitate hꝫ duo mēbra.
Primo queritur vtrum diuina eſſentia ſit finita vel ī-finita.
Secundo ſuppoſito ꝙ infinita. vtrum iſtud ſit ei prin-cipiū ita ꝙ non ꝯueniat infinitas creature.

Queſtio.vij. de diuīe eēn-
tie incōphenſibilitate hꝫ duo mēbra.
Primo queritur vtrum diuina eſſentia ſit cōphenſi-bilis vel incōphenſibilis.
Secundo de differentia comprehenſionis eſſentie di-uine in patria.

Queſtio.viij. de dīne eſſen
tie inſcriptibilitate hꝫ duo mēbra.
Primo querit̄ an diuina eēntia ſit circūſcriptibilis.
Secūdo vtꝝ inſcriptibilitas ſit ei ꝓpriū.

Queſtio.ix. de localitate
diuine eēntie hꝫ quinqꝫ mēbra.
Primo queritur an deus ſit alicubi. vel nuſqꝫ vel ī ſe-ipſo.
Secūdo an deus ſit vbiqꝫ.
Tercio qd eſt deū eſſe vbiqꝫ.
Quarto vtꝝ ab eterno ꝯueniat ei eē vbiqꝫ.
Quinto an ſit ei ꝓprium eē vbiqꝫ.

Queſtio.x. de exiſtētia ge
nerali diuine eēntie in rebꝫ hꝫ qnqꝫ mēbra.
Primo querit̄ an diuina eēntia ſit extra res.
Secundo an ſit in rebus eſſentialiter preſentialiter ⁊ potentialiter.
Tercio de numero iſtoꝝ modorum eſſentialiter p̄ſenti-aliter ⁊ potentialiter.
Quarto que ſit ratio diſtinguēdo iſtos modos.
Quinto vtrum predictis modis exiſtat deus in rebus equaliter.

Queſtio.xj. de ſpeciali exi-
ſtētia dīne eēntie ī rebꝫ ꝑ inhabitantem gratiam hꝫ.vj. membra.
Primo querit̄ qd ſit eſſe ꝑ grām: an ponat aliquid in creatura.
Scḋo in qbꝫ.v. ſine ſacm̄ētis ſit ꝑ grāꝫ inhītantē.
Tercio.v. in carne ante infuſioneꝫ anime poſſit eſſe ꝑ gratiaꝫ inhabitanteꝫ.
Quarto.v. in hoīe ante natiuitateꝫ poſſit eſſe ꝑ gra-tiam inhabitanteꝫ.
Quinto.v. ſit in ꝑuulis ꝑ grām inhītantē.
Sexto.v. poſſit dici inhabitare vel eſſe in hoīe per gra-tiam gratiſdataꝫ.

Queſtio.xij. de eternitate
habet.x.mēbra.
Primo q̄rit̄ qd ſit eternitas ſm nomen. ⁊ habet duos articulos.
¶ Primus.v. eadeꝫ eſt intentio nomīs eternitatis ⁊ ſempiternitatis.
¶ Scḋs.v. equoce aut vniuoce dicat̄ eternū de creato-re ⁊ creaturis.
Scḋo querit̄ qd ſit eternitas ſm rem.
Tercio qd ſit eternitas ſm diffinitōꝫ.
Quarto quō ꝓbet̄ eternitas de diuina eēntia.
Quinto de immēſitate eternitatis.
Sexto de inuariabilitate eternitatis.
Septīo de vnitate ſiue ſimplicitate eternitatis.
Octauo de incoīcabilitate eternitatis. i. ſi ſoli diuine eēntie ꝯueniat.
Nono de ꝯpatōe eternitatis ad euū. ⁊ habet quatuor articulos.
¶ Prim⁹ de eē eui.
¶ Scḋs de eius vnitate.
¶ Tercius de eius ſimplicitate.
¶ Quartus de ꝯpatōe eui ad temp⁹ ſub tribꝫ.§.
Decimo querit̄ de ꝯpatōe eternitatis ad temp⁹.

Queſtio.xiij.de vnitate di
uine eēntie generalr̄ hꝫ qnqꝫ mēbra.
Primo q̄rit̄ qd ſit vnum.
Scḋo quomō ſe habeat vnū ad intētōneꝫ entis veri ⁊ boni.
Tercio vnde cauſet̄ vnū in rebus. ⁊ de differētijs vni-tatis ⁊ vnius.
Quarto que differentie vnius.
Quinto que oppoſitio vnius ad multa.

Queſtio.xiiij.iteꝝ de vni-
tate diuine eēntie ſpēalr̄ hꝫ.vj.mēbra.
Primo q̄rit̄ an vnitas diuine eſſentie compatiat̄ ſecuꝫ pluralitatē.
Secūdo an ꝯpatiat̄ ſecū pluralitateꝫ naturaꝝ: ita vt dicant̄ plures dij.
Tercio an ꝯpatiat̄ ſecū pluralitateꝫ principioꝝ.
Quarto an ꝯpatiat̄ ſecū pluralitatē ydeaꝝ.
Quinto an ꝯpatiat̄ ſecū pluralitatē ꝑſonaꝝ.
Sexto de ꝯformitate aliaꝝ vnitatum ad diuinā. ⁊ ha-bet quinqꝫ articulos.
¶ Prim⁹ an eadē ſit vnitas eēntie ⁊ ꝑſone.
¶ Secūdus an vnitas diuine eēntie ſit maior vnitas que poſſit intelligi.
¶ Tercius an vnitas diuine eēntie magis rep̄nit̄ in vnitate ꝯponentiū ꝙ̄ ꝯpoſiti.
¶ Quart⁹.v. magis rep̄nit̄ ī vnitate vniuerſalis aut particularis.
¶ Quintus.v. eſſe vnū ſit vnū ab vnitate p̄ma.

Queſtio.xv.de veritate di
uina hꝫ.ix.membra.
Primo querit̄ an ſit nccē veritatē eſſe.
Secundo an intentio veritatis differat ab intentōni-bus entis vnitatis ⁊ bonitatis.
Tercio quid ſit veritas.
Quarto in quibus ſit.
Quinto an ſit vna vel plures.
Sexto an plures veritates ſint ab eterno.
Septimo an omīs veritas ſit eterna.
Octauo an veritas ſit mutabilis vel immutabilis.
Nono an p̄ma veritas ſit cauſa oīm veritatū.

Queſtio.xvj. de falſitate
hꝫ qnqꝫ membra.
Primo queritur an falſitas ſit in rebꝫ.
Secūdo an ſit in ſenſu vel in intellectu.
Tercio an cauſa falſitatis ſit res vel rei ſilitudo.

Quarto an falſitas ſubſtantificetur in vero ſicut malum ſubſtantificat̃ in bono.
Quinto vtꝝ veritati prime ſit oppoſita falſitas.

Queſtio.xvij. de bonitate diuina increata hȝ noueȝ membra.

Primo queritur ſi omnino ſm rationem intentionis ſit idem bonum ⁊ ens.
Secundo vtrum ſit idem ſm rationem intentõis pulchrum ⁊ bonum.
Tercio an intentio boni dicatur ſm intentionem cauſe finalis.
Quarto vtꝝ eadeȝ ſit bonitas in omnibꝫ rebꝫ.
Quinto que ſint drñtie boni.
Sexto de ꝯuenientia bonitatis in bonis.
Septimo an notio ⁊ amor ſummi boni ſint nobis a cõditione indita ⁊ impreſſa menti.
Octauo an ſummũ bonum dicat additõȝ ad bonum.
Nono vtrum a ſummo bono fluant omnia ſm rationẽ bonitatis.

Queſtio.xviij. de boĩtate creata hȝ deceȝ mẽbra.

Primo querit̃ vtꝝ iſta tria videlȝ modus ſpẽs ⁊ ordo repiant̃ in omni creatura.
Secundo ſuppoſito ꝙ ſic. vtrum ſm quid accipiuntur in illis.vtꝝ ſcȝ ſm aliqd ſubſtantiale vel accñtale.
Tercio ſm quid differat aſſig̃tio hoꝝ differẽs.
Quarto an iſta tria ſint eadeȝ in oĩ creatura.
Quinto penes quid attendatur bonum in creatore ⁊ creatura.
Sexto vtꝝ vnũquodqȝ inq̃tum eſt: bonũ eſt.
Septimo vtꝝ vnũquodqȝ bonum creatum ſit bonuȝ ꝑ eẽntiam vel ꝑ participatõeȝ.
Octauo vtꝝ bonũ creatũ ſit immutabiliter bonũ.
Nono vtrum tm̃ bonum ſit effectiua cauſa mali culpe.
Decimo de bono vniuerſitatis.⁊ hȝ tres articulos.
¶ Primus an deus ꝑmittat mala fieri ĩ vniuerſitate.
¶ Secũdus an vniuerſitas eẽt melior ſine malis.
¶ Tercius an vniuerſitas eſſet melior ſi omnia eſſent equaliter bona.

Queſtio.xix. de oppoſitõe mali ad bonũ hȝ octo mẽbra.

Primo queritur an increato bono opponit̃ malũ.
Secundo quomodo opponitur malum bono creato g̃tie ⁊ nature.
Tercio quomodo malum habeat ſubſiſtentiam in bono nature.
Quarto de corruptione boni per malum an ſit finita.
Quinto an malum ſit corruptiuum habilitatum naturalium.
Sexto an malum ſit corruptiuum modi ſpeciei ⁊ ordinis.
Septimo an vnico malo vel triplici ſit corruptõ vel diminutio modi ſpeciei ⁊ ordinis.
Octauo de differentia corruptionis que eſt per veniale ⁊ mortale.

Queſtio.xx.de diuina potentia hȝ qnqȝ mẽbra.

Primo queritur an deo conueniat ratio potentie proprie.
Secundo vtrum dicatur vniuoce vel equiuoce de creatura ⁊ creatore.
Tercio vtrum aliquod creatum connotet intentio potentie pret̃ diuinaȝ eſſentiam.
Quarto de comparatione intentionis potentie ad intentiones ſcientie ⁊ voluntatis q̃tum ad ordineȝ.
Quinto de compatione intentionis potentie ad volũtatem q̃tum ad ordineȝ ⁊ q̃tum ad extenſionẽ.

Queſtio.xxj. de cõditionibus potẽtie hȝ quinqȝ mẽbra.

Primo queritur de vniuerſalitate diuine potẽtie.⁊ hȝ quatuor articulos.
¶ Primus an deo ꝯueniat oĩpotẽtia.
¶ Secundus ſm quam rationem dicat̃ omnipotẽtia.
¶ Tercius an tribus perſonis diuine eſſentie conueniat omnipotẽtia.
¶ Quartus an omnipotẽtia ſit dei ſolius ꝓpria.
Secundo queritur de immenſitate diuine potẽtie.
Tercio de perfectione potentie diuine. ⁊ habet ſepteȝ articulos.
¶ Primus vtrum poſſit facere res meliores q̃ fecit generaliter.
¶ Secundus vtrum potuerit meliori modo facere res q̃ fecerit.
¶ Tercius vtrum potuerit redemptõȝ humani generis facere meliori modo.
¶ Quartus vtꝝ adam potuerit fieri melior.
¶ Quintus vtrum chriſtus ſm humanam naturã potuit fieri melior.
¶ Sextus vtrum beata virgo vt pura creatura potuit fieri melior.
¶ Septimꝰ vtꝝ reruȝ vniuerſitas potuit fieri melior.
Quarto querit̃ de inuariabilitate diuine potẽtie.
Quinto quid diuine potẽtie ſit poſſibile vel impoſſibile.⁊ hȝ quatuor articulos.
¶ Primus quid ſit ſimpl'r poſſibile ⁊ impoſſibile.
¶ Secũdus an illud quod ẽ ꝯtra naturam ſit deo poſſibile ſub.§.ſuis.
¶ Tercius vtꝝ ꝙ oppoſita ſint idẽ:ſit deo poſſibile.
¶ Quartus vtꝝ qꝺ eſt impoſſibile ꝑ accñs ſit deo poſſibile.vt de corrupta facere virgineȝ.

Queſtio.xxij.de deriuatione potentiaꝝ creaturaruȝ a potentia diuina habet ſex membra.

Primo querit̃ vtꝝ ex diuina potentia fluxerit potentia patiendi ſiue ſuſceptiua.
Scꝺo vtꝝ a diuina potẽtia fluxerit oĩs potẽtia agẽdi.
Tercio vtꝝ a deo fluxerit oĩs ptãs preſidendi.
Quarto incident̃ querit̃ de potentia preſidendi que ẽ angeli ad angelum.
Quinto de potẽtia p̃ſidendi q̃ eſt hoĩs ad aĩalia.
Sexto de potẽtia q̃ ẽ creature corporee ſuꝑ incorporeã.

Queſtio.xxiij. de ſcientia dei hȝ quatuor mẽbra.

Primo q̃rit̃ qd ſit ſcĩa dĩna ſm ratõȝ intelligẽtie.
Scꝺo ꝑ qd ſciat dĩna ſcĩa.⁊ hȝ q̃tuor articulos.
¶ Primꝰ.v.deus ſciat res ꝑ ſe vel ꝑ aliud.
¶ Scꝺs.v.deꝰ ſciat ꝑ cãm vel nõ ꝑ cãm.
¶ Tercius.v.ꝯgnoſcat ꝑ vnũ vel ꝑ multa.
¶ Quartus.v.dĩna ſcĩa ſcit ꝑ exemplar.
Tercio q̃rit̃ cuiꝰ ſit dĩna ſcĩa.⁊ hȝ.vij.articulos.
¶ Primꝰ.v.ſit entiũ vel nõ entiũ.
¶ Scꝺs.v.ſit finitoꝝ vel infinitoꝝ.
¶ Tercius.v.ſit bonoꝝ ⁊ maloꝝ.
¶ Quartus.v.ſit nc̃cioꝝ ⁊ ꝯtingentiũ.
¶ Quintus.v.ſit enũciabiliũ.
¶ Sextus.v.ſit ſingulariũ.
¶ Septimꝰ.v.ſit oppoſitoꝝ.
Quarto q̃rit̃ de mõ ſcie dei.⁊ hȝ.vj.articulos.
¶ Primꝰ de ydeis reꝝ ⁊ rõnibꝫ ſm q̃s ſint ĩ deo.
¶ Scꝺs cũ mala ñ hẽant eẽ ĩ deo qũo ꝯg̃ſcũt̃ a deo.
¶ Tercius qũo deus ſcit omĩa p̃ſentialiter.
¶ Quartus qũo ſcit omĩa ſimul.
¶ Quintus qũo ſcit omĩa ꝑfecte.
¶ Sextus qũo ſcit omĩa immutabilit̃.

Queſtio.xxiiij.de preſcientia dei hȝ.vij.mēbra.

Primo querit̃ an p̃ſcia dei ſit tp̃alis vel eterna.
Secundo vtrꝝ ſit cauſa rerꝝ.
Tercio.v.ſit cauſata a reb9.
Quarto.v.inferat reb9 neccitatē.
Quinto an ſtet cū libero arbitrio.
Sexto.v.ſit infallibilis.
Septimo.v.ſit mutabilis.

Queſtio.xxv. de diſpoſitione diuina hȝ qnqȝ mēbra.

Primo querit̃ an ſit diſpoſitio diuina.
Secundo quid ſit.
Tercio cuius ſit.
Quarto quomodo ſit.
Quinto ſꝫm qd ſit.ꝛ hȝ tres articulos.
¶ Prim9.v.numer9 pond9 ꝛ menſura ſint quid creatum vel increatum.
¶ Scd̃s.v.res ſpūales ſint create numero pondere ꝛ menſura an tm̃ corꝑales.
¶ Tercius qd ſint hec tria.v.ſuba vel accn̄s.

Queſtio.xxvj. de diuina ꝓuidentia hȝ octo mēbra.

Primo on̄dit̃ qꝫ ꝓuidentia diuina ſit.
Scd̃o quid ſit ꝓuidentia diuina.
Tercio qūo ſit ꝓuidētia diūa.ꝛ hȝ tres articulos.
¶ Prim9.v.ſit tp̃alis vel eterna.
¶ Scd̃s.v.ſit ſimplex vel multiplex.
¶ Terci9.v.ꝓuidētia dei ſit cā rerꝝ ꝛ ī q̊ genē cārꝝ.
Quarto q̃rit̃ q̊rꝝ ſit ꝓuidētia.ꝛ hȝ.iiij.articulos.
¶ Prim9.v.bonorꝝ vel malorꝝ.
¶ Secūdus.v.caſualiū.
¶ Tercius.v.voluntariorꝝ.
¶ Quartus.v.nobiliū ꝛ viliū indifferent̃.
Quinto q̃rit̃ ꝑ qd ſit ꝓuidētia.ꝛ hȝ.iij.articulos.
¶ Prim9 an poſſit de9 cōferre creature vt ſe gubernet ſine deo.
¶ Secūdus.v.ꝓuideat ꝑ creaturas.
¶ Terci9.v.oꝑari ꝑ malos ꝯueniat diūe ꝓuidētie.
Sexto q̃rit̃ de modis ꝓuidētie diūe.ſ.q̊t mōis.
Septimo de effectu ꝓuidētie diūe.ꝛ hȝ.ij.articulos.
¶ Prim9 qs ſit effectus diūe ꝓuidētie.
¶ Scd̃s.v.effect9 diūe ꝓuidētie inferat neccitatē ī reb9.
Octauo q̃rit̃ de ꝓuidētia fidei.ꝛ hȝ.ij.articulos.
¶ Prim9 q̃re n̄ ponit̃ in ſymbolo ꝓ articulo.
¶ Scd̃s de errore circa ꝓuidentiaȝ.

Queſtio.xxvij. de fato habet quinqȝ mēbra.

Primo querit̃ an ſit fatum.
Secūdo quid ſit.ꝛ hȝ duos articulos.
¶ Primus quid ſit fatū ſꝫm rem.
¶ Scd̃s quid ſit ſꝫm diffinitōȝ.
Tercio q̃rit̃ q̊rꝝ ſit fatū.ꝛ hȝ.iij.articulos.
¶ Prim9 an fatū ſit oīm q̊rꝝ ē diūa ꝓuidētia.
¶ Scd̃s.v.naẗalia oīa inferiora vt corporalia ſubiaceant fato.
¶ Tercius.v.corpus xp̃i in ſuo ꝯceptu vel partu aliq̃ modo ſubfuerit fato.
Quarto q̃rit̃ in q̇b9 ſit fatū radicalit̃ tāq̃ cauſis.
Quinto de ꝯcordia liberi arbitrij cū fato.

Queſtio.xxviij.de predeſtinatōne hȝ.iiij.mēbra.

Primo q̃rit̃ qd ſit p̃deſtinatio ſub trib9 articul'.
¶ Primus qd ſit predeſtinatio ſꝫm nomē.
¶ Scd̃s quid ſit ſꝫm ratōȝ.
¶ Tercius qd ſit ſꝫm rem.
Scd̃o q̃rit̃ q̊rꝝ ſit p̃deſtinatio ſub.v.articulis.
¶ Prim9 an ſit entis vel nō entis.
¶ Scd̃s.v.ſit tam reproborꝝ q̃ electorꝝ.
¶ Tercius an poſſit eē reproborꝝ.
¶ Quartus.v.ſit beatorꝝ angelorꝝ.
¶ Quintus.v.ſit illorꝝ q ſunt in gl'a.
Tercio q̃rit̃ an p̃deſtinatōis ſit cā vel rō ſub.iij.arti.
¶ Prim9.v.cauſaȝ hȝ ex meritis ꝓprijs.
¶ Scd̃s.v.cauſaȝ hȝ ex meritis alienis.
¶ Tercius.v.cauſam habeat ex ꝑte dei.
Quarto q̃rit̃ de cauſalitate p̃deſtiatōis ſub.iij.arti.
¶ Prim9 cuiuſmodi cauſa ſit.
¶ Scd̃s ſi ponat aliquē effectū ī p̃deſtinato.
¶ Tercius ſi effectus eius poſſit caſſari.

Queſtio.xxix. de reprobatione hȝ qnqȝ mēbra.

Primo q̃rit̃ qūo intētio p̃ſcie appropriat̃ reprobatōi.
Secundo quid ſit reprobatio.
Tercio de p̄mo effectu reprobatōis q ē ſubtractō gr̃e.
Quarto de ſecūdo effectu q eſt excecatio.
Quīto de tercio effectu q ē obduratio ſub.iij.articul'.
¶ Prim9 qd ſit obduratio.
¶ Scd̃s cui ꝑ ſe opponit̃ obduratio.
¶ Tercius.v.obduratio ſit generalis omīb9 taȝ paruulis q̃ adultis pc̄torib9.

Queſtio.xxx. de diuīa electione hȝ.vj.mēbra.

Primo q̃rit̃ an in deo ſit ponenda electio.
Scd̃o ad qd ſit diuina electio ex ꝑte noſtra.
Tercio ad quid ſit ex ꝑte diuina.
Quarto ſꝫm qd ſit ex ꝑte dei.
Quinto ſꝫm quid ſit ex ꝑte noſtra.
Sexto cui9 ſit electio p̃deſtinatōis.

Queſtio.xxxj. de dilectione dei generali ad creaturas hȝ.iiij.mēbra.

Primo q̃rit̃.v.eadē ſit dilectio reſpectu creature ꝛ perſonarꝝ adinuiceȝ.
Secūdo.v.dilectio dei q̄ ē reſpectu creaẗe ſit ſūma.
Tercio.v.deus oēȝ creaturā eque diligat.
Quarto qd ſit dictū deū diligere creaturaȝ.

Queſtio.xxxij. de dilectione dei ſpēali reſpectu rōnalis creature hȝ.iiij.mēbra.

Prīo q̃rit̃.v.de9 pl9 diligat hoīes q̃ āgelos vl' ecōuerſo
Scd̃o.v.int̃ hoīes plus diligit p̃ſcitū q nūc iuſtus eſt: q̃ predeſtinatū q nūc pc̄tor eſt.
Tercio.v.int̃ predeſtinatos pl9 diligat eū q nūq̃ cecidit q̃ q cecidit ꝛ ſurrexit.
Quarto.v.neceſſe ſit de ꝯgruo qꝫ deus plus diligit diligentē ſe vel nō.

Queſtio.xxxiij.de libro vite hȝ.iiij.mēbra.

Primo qd ſit liber vite ſub duob9 articulis.
¶ Prim9.v.liber vite ſit qd creatū vel increatū.
¶ Scd̃s ſuppoſito qꝫ qd increatū.v.vna ꝑſona vel oēs.
Scd̃o querit̃ quid dicat̃ liber vite.
Tercio q̊rꝝ ſit liber vite ſub.iiij.articulis.
¶ Primus.v.liber vite ſit reſpectu dei ꝛ reſpectu creaturarꝝ.aut reſpectu creaturarꝝ ſolū.
¶ Scd̃s ſi reſpectu creaturarꝝ.v.reſpectu oīm vel rationabiliū ſolum.
¶ Terci9 ſi reſpectu rōnabiliū.v.reſpectu bonorum ꝛ malorꝝ.
¶ Quartus ſi reſpectu bonorꝝ tm̃.v.bonorꝝ tm̃ ſꝫm electionez aut etiā bonorꝝ ſꝫm p̄ntē iuſticiaȝ.

Quarto q̄rit̄ quō ſe hēat liber vite. ⁊ hꝫ. iij. articulos.
¶ Primus quō ſe habeat ad ſcriptōꝫ.
¶ Scđs quō ſe habeat ad deletioneꝫ.
¶ Tercius quō ſe habeat q̄tū ad lectōeꝫ.

Queſtio. xxxiiij. de volūtatis diuine intentōne hꝫ tria membra.

Primo q̄rit̄ an intentio volūtatis ꝯueniat deo.
Secūdo quid ſit voluntas ꝭm ratōꝫ dicendi. i. qd addit ſup eēntiam.
Tercio que ſit comꝑatio intentōis volūtatis ad intētiones potētie ⁊ ſcīe ꝭm ꝯꝑatōꝫ ⁊ ordineꝫ.

Queſtio. xxxv. de cauſalitate diuine volūtatis hꝫ tria mēbra.

Primo querit̄ quare magis diffiniat̄ diuina volūtas ꝑ cauſam q̄ potentia vel ſapīa.
Secundo cuiꝰ cauſa ſit.
Tercio an habeat ratōꝫ vel cauſam.

Queſtio. xxxvj. de differētijs voluntatis diuine.

Primo in generali que ſint ille differentie ſub pluribꝫ dubijs ⁊. §. ſuis.
Secundo in ſpeciali. vtrum volūtas beneplaciti poſſit fruſtrari.

Queſtio. xxxvij. de ſignis voluntatis diuine. ⁊ primo de preceptione ⁊ ꝓhibitione querunt̄ tria.

Primo an poſſit precipe quod non vult: an probibere quod vult.
Secūdo an deus poſſit precipe ꝯtra ius naturale.
Tercio an poſſit precipere aut probibere contra ius morale decalogi.

Queſtio. xxxviij. de ꝑmiſſione diuine volūtatis hꝫ tria mēbra.

Primo queritur an conueniat diuine voluntati ꝑmittere mala.
Secūdo an iuſte ꝑmittat mala fieri.
Tercio qua ratione permittat mala fieri cum duobꝫ articulis.
¶ Primus de ordine maloꝝ.
¶ Scđs de coopatione maloꝝ in bonū.

Queſtio. xxxix. de impletione diuine voluntatis per opera miſericordie ⁊ iuſticie hꝫ tria membra.

Primo queritur an in deo ſit ponenda intentio miſericordie aut iuſticie.
Secundo queritur que ſit prior in deo. intentio miſericordie: an iuſticie.
Tercio vtruꝫ in omnibꝫ operibus dei ſit inuenire iuſticiam ⁊ miſcđiaꝫ. ⁊ hꝫ qnqꝫ articulos.
¶ Primus vtrum in omnibus operibus creatiōis ſit ſimul miſcđia ⁊ iuſticia.
¶ Secundus vtꝝ in omnibus operibꝫ recreatōis ponenda ſit ſimul miſcđia ⁊ iuſticia.
¶ Tercius vtrum in operibus retributionis q̄tū ad beneficentiaꝫ ſint ſimul miſcđia ⁊ iuſticia.
¶ Quartus vtrum in operibus retributionis q̄tū ad punitionem ſub. §. ſuis iuxta punitionem temporalem ⁊ punitionem eternaꝫ.
¶ Quintus vtrum deus miſericordius agat cum vno q̄ cum alio.

Queſtio. xl. de ſubiectis diuine voluntati hꝫ quatuor mēbra.

Primo queritur vtruꝫ ſubiectuꝫ ſit diuine voluntati ꝙ mala ſunt vel fiunt.
Secūdo vtrū mala eſſe vel fieri ſit bonum.
Tercio vtrū mala expediant.
Quarto an ſemper impleatur diuina voluntas in malo ſicut in bono.

Queſtio. xlj. de ꝯformatione voluntatis humane ad diuinaꝫ habet. vj. mēbra.

Primo querit̄ vtꝝ poſſit eſſe talis conformatio.
Secūdo quid ſit hmōi ꝯformatio.
Tercio an teneamur conformare voluntatem voluntati diuine.
Quarto an teneamur velle quod deus vult.
Quinto ſuppoſito ꝙ non. an teneamur velle qđ ſcimꝰ deum velle.
Sexto an ſit meritorium ſanctis ꝙ volebant xp̄m pati. Et vtrum nobis ſit meritorium velle paſſiones ſanctoꝝ ⁊ velle damnatōꝫ reproboꝝ.

Queſtio. xlij. de diuina generatione hꝫ qnqꝫ mēbra.

Primo querit̄ an in diuinis ſit generatio.
Scđo quid ſit generare in diuino eſſe.
Tercio cuius ſit generatio. ⁊ hꝫ duos articulos.
¶ Primus an generare vel generari ſit eſſentie aut ꝑſone.
¶ Secundus ſuppoſito ꝙ ꝑſone. cuius ꝑſone ſit generare ⁊ cuiꝰ ꝑſone generari.
Quarto queritur de generatōne eterna de quo ſit. ⁊ hꝫ duos articulos.
¶ Primus an ſit de aliquo: an de nihilo.
¶ Secūdus ſi de aliquo. vtꝝ de ſubſtantia patris. ⁊ ſi de tota ſubſtantia patris.
Quinto queritur de eterna generatione quomodo ſit ſub tribus articulis.
¶ Primus vtrum ſit voluntaria vel nccīa.
¶ Secūdus vtrum ſit ſemꝑ in fieri vel in facto eſſe.
¶ Tercius cum multi ſint modi generationis: qs modus ei attribui debeat.

Queſtio. xliij. de proceſſione ſpūſſancti hꝫ qnqꝫ mēbra.

Primo querit̄ an ꝓceſſio ſpūſſancti ſit.
Secundo cuius ſit ꝓcedere.
Tercio quomodo ſit proceſſio ſpūſſancti. ⁊ habet q̄tuor articulos.
¶ Primus an procedat per modū ſpiratōis.
¶ Secundus an procedat ꝑ moduꝫ amoris aut ſapīe.
¶ Tercius an ꝓcedat per modū nexus vel ꝯnexiōis.
¶ Quartus an preter generatōꝫ filij ⁊ ꝓceſſiōꝫ ſpūſſāncti ſit alius modus ꝓductōis ī diuinis.
Quarto q̄rit̄ a q̄ ſit ꝓceſſio ſpūſſancti.
Quinto ꝭm qd ſit ꝓceſſio ſpūſſancti.

Queſtio. xliiij. de veritate

dīnaꝝ ꝑſonaꝝ ſub vnico ꝯtextu. v. in dīno eē ſint plures ꝑſone ꝭm veritatē. Et. v. ꝑſōa dicat̄ ꝭm ſbaꝫ. ⁊. v. rō ꝑſone dicat̄ vniuoce ī deo ī angelo ⁊ in hoīe.

Queſtio. xlv. de nūero diuinaꝝ ꝑſonaꝝ hꝫ. vij. mēbra.

Primo q̄rit̄ an ſit ponē numeꝝ ī dīnis ꝑſoīs.
Scđo an ſit ibi nūerꝰ ꝭm modū q̄ ponimꝰ ī creaturis.
Tercio ſuppoſito ꝙ n̄. an ſit ibi nūerꝰ ꝑſonal' vel ꝭm aliū modū.
Quarto qd numerat̄ ibi.
Quīto vr̄ ſit ibi rō nūeri. ⁊. v. rōne caritatis vel de ꝑfectione virtutis.
Sexto an ſit ibi numerꝰ finitus vel infinitus ſiue ꝓductio finita vel infinita.
Septio an poſſit ille nūerꝰ eē ī paucōribꝫ vl' ī pluribꝫ.

Queſtio.xlvj. de ordine diuinarꝫ pſonarꝫ hꝫ octo mēbra.

Primo querit̄ an ſit ordo in dīnis pſonis.
Secundo cuiuſmodi ſit ille ordo.v.nature vel origīs.
Tercio de ordine originis an ſit ibi aliqua perſona ſine origine.
Quarto an pn̄t eē plures pſone ſine origine.
Quinto an due habentes originez immediate procedant a non habente originez.ita ꝙ neutra ab alia: ſic̄ ponebant greci de ſpūſancto.
Sexto an illa que habet originez ab alia ſimilit̄ habꝫ originē a prima immediate.
Septimo an ꝓceſſio ſpūſſancti ꝯſequat̄ ordine nature ad generatōꝫ filij vel ecōuerſo.
Octauo an abſtractis hypoſtaſibꝫ ſiue pſonis ſit intelligere ordinē nature in trinitate ⁊ ecōuerſo.

Queſtio.xlvij.de equalitate diuinarꝫ pſonarꝫ hꝫ qnqꝫ mēbra.

Primo querit̄ an ſit equalitas in pſonis.
Scdo.v.filius ſit equalis patri.
Tercio.v.ſpūſſanct⁹ ſit equalis pr̄i ⁊ filio.
Quarto.v.vna pſona ſit equalis duabꝫ.
Quinto penes que attendit̄ equalitas in pſonis.

Queſtio.xlviij. de diuinis nomībꝫ in generali hꝫ q̄tuor mēbra.

Primo querit̄.v.deus ſit noīabilis.
Secundo quomodo deus ſit nominabilis.⁊ habꝫ duos articulos.
¶ Prim⁹ ſi deus ſit nomīabilis abſqꝫ comparatione ad creaturam.
¶ Scd̄s.v.ſit noīabilis ꝓprie aut improprie.
Tercio querit̄ vnde ſit multiplicitas dīnoꝝ noīm.
Quarto conſideratione compata ſm quam attendunt̄ intentiones ſpeciei ⁊ indiuidui predicabilis ⁊ predicamenti querunt̄ quatuor ſub ſuis articulis.
¶ Primus.v.in diuinis ſunt accipiēde intentiōes vniuerſalis ⁊ pticularis ſiue generis ſpēi ⁊ indiuidui.
¶ Scd̄s.v.ſit accipe intentōꝫ p̄dicamēti ⁊ p̄dicabilis.
¶ Tercius.v.in deo ſit accipe intentōnes predicamētoꝝ ſub̄e ⁊ relatōis ſub.§.ſuis.
¶ Quartus qualit̄ circa diuina ſint accipiende intentiones alioꝝ p̄dicamentoꝝ.vt quantitatis qualitatis ſub.§.ſuis.

Queſtio.xlix.de dīnis nominibꝫ in ſpēali hꝫ qnqꝫ mēbra.

Primo querit̄ de noīe eſſentia ſub q̄tuor articulis.
¶ Prim⁹ an h̄ noīe eēntia noīet̄ diuinū eē.
¶ Secūdus an noīet̄ ꝓprie.
¶ Tercius an vniuoce nominet iſtud nomen creatorem ⁊ creaturam.
¶ Quartus.v.ſit appropriabile pſone.
Scd̄o querit̄ de noīe exiſtentia.
Tercio de noīe entis.
Quarto de h̄ noīe qui eſt:ſub duplici articulo.
¶ Prim⁹ an ſit predicabile an eēntiale.
¶ Scd̄s de ordine iſtius noīs ad alia.
Quinto queritur de ſig̃tione que pronomīalis eſt ſub duobꝫ articulis.
¶ Prim⁹.v.dīna eēntia h̄eat ſig̃ri p ꝓnomen.
¶ Scd̄s.v.p ꝓnoīa maſculini vel femi generis.

Queſtio.l.de nomine operationis videlꝫ h̄ noīe deus hꝫ tria mēbra.

Primo querit̄ de ſignificatione huius noīs deus ſub duobꝫ articulis.
¶ Primus.v.hoc nomen deus dicat̄ vniuoce vel equiuoce ꝓut accipit̄ naturalit̄ adoptiue ⁊ nūcupatiue.
¶ Scd̄s.v.h̄ nomē de⁹ ſm ꝙ accipit̄ naturalit̄ ſit nomen opationis.
Scd̄o q̄rit̄ de ꝯſignificatōne h⁹ noīs deus.
Tercio de ſuppoſitōe h⁹ noīs deus.⁊ habet duos articulos ſm duplicē opinionez.
¶ Prim⁹ de opinione prima.
¶ Scd̄s de opīone ſcd̄a ſub.vij.§.ſingularibꝫ.

Queſtio.lj.de nominibus priuatiuis ſm affirmatōꝫ ⁊ negatōꝫ hꝫ duo mēbra.

Primo querit̄ de noībꝫ affirmatīs ſub tribꝫ articulis.
¶ Prim⁹.v.hec noīa dicant̄ de deo ⁊ de creatura vniuoce aut equiuoce.
¶ Secūdus.v.dicant̄ vere.
¶ Tercius.v.ea que dicūt̄ ſm priuatōꝫ dicūt̄ in diuinis veriſſime ⁊ ꝓpriiſſime.
Scd̄o querit̄ de noībꝫ negatiuis.v.ꝓprius dicātur in deo ꝙ̄ noīa poſitiua miſtica.

Queſtio.lij.de nomīb⁹ cōſequētibꝫ naturā hꝫ q̄tuor mēbra.

Primo q̄rit̄ an ſignificēt diuinā ſub̄am.
Scd̄o an eodē mō dicāt̄ de deo iuſtū ⁊ bonū.
Tercio an iuſticia ⁊ hmōi ꝯnotēt effectū.
Quarto.v.eodē mō dicant̄ iuſtus ⁊ iuſticia.

Queſtio.liij.de nominib⁹ eēntialibꝫ ꝯnotātibꝫ reſpectum creatoris ad creaturas hꝫ quatuor mēbra.

Primo querit̄.v.ſignificēt eēntiaꝫ.
Scd̄o.v.deus oīm reꝝ ſit dn̄s ex tpe.
Tercio.v.dn̄iuꝫ ⁊ hmōi reſpect⁹ ſint creata vl̄ incatū.
Quarto.v.reſpectus ꝯnotat⁹ ſit in creatore vel creatura.⁊ hꝫ tres articulos.
¶ Prim⁹.v.dīna eēntia referat̄ ad creaturā.
¶ Scd̄s.v.ille reſpectus q ꝯnotat̄ in dn̄o vel in creatore ſit in creatura vel in deo.
¶ Terci⁹ an ſil̄is ratio ſit ī reſpectu h⁹ noīs domin⁹ ⁊ h⁹ noīs creator.

Queſtio.liiij.de nominib⁹ deſig̃ntibꝫ reſpectū pſone ad pſonā hꝫ duo mēbra.

Primo q̄rit̄ de noībꝫ relatiuis loice ſub.iiij.articulis.
¶ Prim⁹.v.equalis ⁊ ſil̄is ſeu ſil̄itudo vel eq̄litas dicant̄ ſm ſub̄am aut relatiue.
¶ Scd̄s.v.pr̄ deat dici eq̄l̄ vl̄ ſil̄is filio:ſic̄ dr̄ ecōuerſo.
¶ Terci⁹.v.pr̄ eq̄lis filio ſiue eq̄lis imagini.
¶ Quartus.v.xp̄s ſm ꝙ hō ſit ſil̄is ſibi deo.
Scd̄o q̄rit̄ de noībꝫ relatīs g̃matice.vtputa tal̄ q̄lis.

Queſtio.lv.de nōib⁹ ſymbolicis vnico ꝯtextu q̄rit̄ qd ſignificet̄ p oculos aures manus pedes ⁊c̄.dei.

Queſtio.lvj.de nominib⁹ pſonalibꝫ hꝫ.vij.mēbra.

Primo querit̄ vn̄ ſumptū ſit illud nomē pſona.
Scd̄o.v.pſona dicat̄ ſm ſb̄am vel ſm relatōꝫ.
Tercio q̄rit̄ de diffinitōe pſone:qd ſit pſona.
Quarto de coītate h⁹ noīs pſona ſub duobꝫ articul̄.
¶ Prim⁹.v.dicant̄ vniuoce.
¶ Scd̄s q̄ ſit coitas pſone ī dīnis.
Quinto q̄rit̄ de ſuppoſitōe h⁹ noīs pſona.
Sexto de ꝯſignificatōe eiuſdē noīs.
Septīo de ꝯpatōe pſōe ad intētōꝫ eēntie.⁊ hꝫ.iij.artic̄.
¶ Prim⁹ an pſona ſit eēntia.
¶ Scd̄s.v.pſona differat ab eēntia ⁊ ecōuerſo.
¶ Terci⁹.v.ꝯuenīēti⁹ dicat̄ pſona eē eēntie ī obligtate ꝙ̄ eē eēntie in rectitudine.

Queſtio.lvij.de hoc noīe
ſubſiſtentia hꝫ tria mēbra.
Primo querit̄ an hec q̄tuor noīa vicꝫ.eēntia.ſubſiſtē
tia.ſubā.pſona ſint in diuinis ponēda.
Secūdo qualiter diſtinguūt̄.
Tercio.v.nomē ſubſiſtētie ſit pſonale vel eēntiale.

Queſtio.lviij.de hoc noīe
hypoſtaſis hꝫ.vij.mēbra.
Primo querit̄ an in dīnis debeat dici hypoſtaſis.
Scd̄o quid dicat̄ hypoſtaſis.
Tercio an vniuoce dicat̄.
Quarto q̄uo ꝯpet̄ ad eēntiaꝫ.
Quinto qualit̄ q̄tum ad ſuppoſitōꝫ.
Sexto q̄tum ad ſimplicitateꝫ.
Septio q̄rit̄ de ꝯpatōe hypoſtaſis ad ꝓprietatē.

Queſtio.lix.de hoc nomi-
ne pater hꝫ tria mēbra.
Primo querit̄ vtꝝ ratio hui⁹ noīs pater prius ſit ī cre
aturis q̄ in diuinis.
Scd̄o q̄uo iſtud nomē p̄dicet̄ de eēntia.
Tercio ſm qd de ipō notio generatōis dicat̄.

Queſtio.lx.de hoc nōie fi-
lius hꝫ quinqꝫ mēbra.
Primo q̄rit̄ q̄uo ſit ꝓpriū nomē pſone dīne.
Scd̄o an nos dicamur filij dei p naturā vl̄ p ſolā gr̄ā.
Tercio.v.demones vel mali hoīes dicāt̄ filij dei.
Quarto an adā in ſtatu innocētie dicat̄ fili⁹ dei.
Quinto de ſctificatis ī vtero: ſi dici poſſint filij dei.

Queſtio.lxj.de nomine fi-
lij quo dicit̄ imago hꝫ tria mēbra.
Primo querit̄ an imago in dīnis dicat̄ eēntialit̄.⁊ qd
ſit ſic accepta.
Secūdo quid ſit imago in diuinis pſonalit̄ accepta.⁊
hꝫ tres articulos.
¶ Prim⁹ de ptibus prime diffinitōis.
¶ Scd̄s de ptib⁹ ſecūde diffinitōis.
¶ Tercius de drn̄tia haꝝ diffinitionū.
Tercio q̄rit̄ q̄uo imago cē ꝯueīat ſoli filio.⁊ hꝫ.ij.ar.
¶ Prim⁹.v.nomē imaginis poſſit ꝯueīre rōnali crea-
ture ⁊ filio dei.⁊ ſi ꝯueīat.v.vniuoce aut equoce.
¶ Secūdus.v.poſſit attribui ſpūiſancto.

Queſtio.lxij.de nomine fi-
lij quo dicit̄ verbū hꝫ tria mēbra.
Prīo q̄rit̄ de intētiōe ſeu ſiḡficatōe v̄bi ſub.v.articul̄.
¶ Prim⁹ ad cui⁹ verbi creati ſilitudinē dicat̄ in diui-
nis nomen verbi.
¶ Scd̄s.v.in dīnis pri⁹ ſit noīe noticie q̄ v̄bi.
¶ Terci⁹ ſm quā intētōꝫ noticie dicat̄ v̄bū.
¶ Quart⁹ an effect⁹ ī creatura ꝯnotet̄ noīe v̄bi.
¶ Quint⁹.v.fili⁹ poſſit dici ꝯgnitio ſicut v̄bū.
Secūdo querit̄ de ꝓprietate verbi.
Tercio q̄rit̄ de opatōe v̄bi ad duo ꝯſ̄cēda ſub.ij.arti.
¶ Prim⁹ ꝙ verbū nō ſit factū.
¶ Scd̄s ꝙ eternitatē v̄bi n̄ ſequit̄ etn̄itas facti.

Queſtio.lxiij.de hoc nōie
ſpūſſanctus hꝫ tria mēbra.
Primo querit̄.v.h̄ nomē ſpūs ſit cōe.
Scd̄o qualiter approprietur p h̄ ꝙ dr̄ ſanctus.
Tercio.v.debeat dici ſpūs nr̄.

Queſtio.lxiiij.de hoc nōie
donū hꝫ tria mēbra.
Primo querit̄ an ſit cōe vel ꝓpriū ſpūſſancti.
Secūdo an ꝯueniat ſpūiſancto ab eterno.
Tercio an donabilitas ſit notio ſpūſſancti.

Queſtio.lxv.de nominib⁹
diſiunctiuis hꝫ tria mēbra.
Primo querit̄ que noīa diſiunctiua ſint recipienda ī
diuinis ⁊ que nō.
Secundo de nomīb⁹ ptitiuis videlꝫ vn⁹ duo tres ⁊c̄.
ſub q̄tuor articulis.
¶ Prim⁹ qd ſiḡficēt.v.eēntiā vel pſonā vel notōeꝫ.
¶ Secundus cui⁹ predicamēti rem ſignificēt.
¶ Tercius vtrum pater ⁊ filius poſſit dici vnus ſub-
ſtantiue.
¶ Quartus.v.nomen diſtinctiuū vnus aliquis cōue-
nienter addat̄ nomī eēntiali.
Tercio queritur de nominibus excluſiuis ſub tribus
articulis.
¶ Primus de intentione huius noīs ſolus ſm ꝙ iūgi-
tur nomī pſonali.
¶ Secundus ſm ꝙ iungitur nomini eſſentiali.
¶ Tercius qualit̄ intelligat̄ id: nemo nouit filiū niſi
pater: neqꝫ p̄reꝫ niſi filius.

Queſtio.lxvj.de noīb⁹ col-
lectiuis hꝫ duo membra.
Primo queritur de hoc nomine trinitas ſub quatuor
articulis.
¶ Primus que vnitas ponitur noīe trinitatis.
¶ Scd̄s qualiter intelligat̄ numeroſitas trinitatis.
¶ Tercius an trinitas dicatur ſm ſubſtantiā aut ſm
relationeꝫ.
¶ Quartus an poſſit dici in diuinis trinitas vel tri-
plicitas.
Secundo querit̄ de hoc nomine trinus ſub tribus ar-
ticulis.
¶ Primus quid predicet cum dicit̄ deus ē trinus.
¶ Secūdus an poſſit dici trinitas trina.
¶ Tercius qualiter intelligatur dictū trinitas ī vni-
tate ⁊ vnitas in trinitate.

Queſtio.lxvij.de nomīb⁹
appropriatis hꝫ q̄tuor mēbra.
Primo querit̄ de appropriatione eternitatis ſpeciei ⁊
vſus.
Scd̄o de appropriatōe vnitatis eq̄litatis ⁊ ꝯcordie.
Tercio de appropriatōe potētie ſapie ⁊ bonitatis ſub
tribus articulis ⁊.§.ſuis.
¶ Prim⁹ q̄ ſit rō appropriatōis hoꝝ triū generalit̄.
¶ Secūdus de ſapientia ſpecialiter ſub.§.ſeptē. vtruꝫ
dicatur vniuoce. vtꝝ dicatur perſonaliter. vtꝝ pater ſit
ſapiens ſapientia genita. vtꝝ filius ſit ſapiens ſapien
tia ingenita. vtꝝ ſapientia dicat cauſaꝫ rerum. vtrum
deus dicatur ſape per creaturas. vtꝝ ſapīa pticipet̄ a
rōnabilib⁹ creaturis malis. vtꝝ pceptio ſapie innata
ſit aīe vel addita.
¶ Terci⁹ de volūtate aut amore ſpūiſa. appropato.
Quarto q̄rit̄ de appropatōe v̄boꝝ apl̄i ex ipō ⁊ p ipm̄
⁊ in ipſo.

Queſtio.lxviij.de nomini-
bus notōnalib⁹ in generali hꝫ qnqꝫ mēbra.
Prīo q̄rit̄ an ſit ponē notōes ī dīnis pſoīs ſub.ij.ar.
¶ Prim⁹ an ſit ponē notiones.
¶ Scd̄s an licitū ſit ponē ꝯ̄ria de notōnib⁹.
Scd̄o q̄rit̄ qd ſint notiōes ꝓprietates ⁊ relatōnes ſm
ratōꝫ intelligētie.
Tercio de numero notionū ꝓprietatū ⁊ relationū.
Quarto plura dubia de numero illo.
Quīto de ꝯpatōe ꝓprietatū ⁊ notionū. ⁊ hꝫ.vj.arti.
¶ Prim⁹ an notiones ſint pſone.
¶ Secūdus an ſint eſſentia.

¶ Tercius an ſint in eēntia notiones ſeu ꝓprietates.
¶ Quartus an adiectiua eſſentialia que dicūtur de ꝑſonis dicantur de notionibus.
¶ Quintus an adiectiua notionalia que dicūtur de ꝑſonis dicantur de notionibꝫ.
¶ Sextus de cōparatione aſſignationum de notionibꝫ ſub ſex. §. ſpecialibus.

Queſtio. lxix. de nominibus

notionalibus in ſpeciali. ⁊ primo de innaſcibilitate q̄runtur quinq̄ꝫ.
Primo. v. innaſcibilitas dicat̄ de deo p̄re ſm relatōꝫ.
Secūdo. v. ſit notio vel ꝓprietas.
Tercio. v. ſit ꝓprietas patris.
Quarto. v. eadeꝫ notio que eſt paternitas.
Quinto. v. remota notione paternitate intelligi poſſit perſona innaſcibilis.
Addit̄ queſtio de verbis hylarij ſexto loco.

Queſtio. lxx. de principio

⁊ notionibus non connotantibus effectum in creatura habet tria membra.
Primo queritur de intentione principij dicta in diuinis multipliciter.
Secundo de intentione principij dicta eſſentialit̄ ſub duobus articulis.
¶ Primꝰ. v. intētio principij dicat̄ ab et̄no vel ex tp̄e.
¶ Secundus. v. pater ⁊ filius ⁊ ſpūſſanctus ſint vnuꝫ principium creature vel plura.
Tercio queritur de intentione principij ſumpta notionaliter per ſex articulos.
¶ Primus de circumlocutionibꝫ que ponunt̄ ſm Auguſtinū principiū ſine principio: principiū de p̄ncipio.
¶ Secundus an diuina eſſentia ſit p̄cipiū ſpūſſcti.
¶ Tercius an pater ⁊ filius ſint vnum principium ſpiritusſancti.
¶ Quartus vtrum pater ⁊ filius ſint idem principiū ſpiritusſancti.
¶ Quintus vtruꝫ pater ⁊ filius debeant dici vnus ſpirator ſpiritusſancti.
¶ Sextus de vnitate rōne cuius pater ⁊ filius dicūtur vnum principium ſpūſſancti.

Queſtio. lxxi. de miſſiōe cō

munit̄ dicta hꝫ quatuor mēbra.
Primo querit̄ an ſit ponere miſſionē in diuinis.
Secundo vtrum miſſio ſit quid creatum vel increatuꝫ temꝑale vel eternum.
Tercio quid ſignificetur per hec nomīa mittē ⁊ mitti vtꝝ eſſentia vel pſona vel notio.
Quarto vtꝝ miſſio dicatur de deo ab eterno vel ex tēpore vel vtroq̄ꝫ modo.

Queſtio. lxxij. de miſſione

actiue dicta habet quatuor mēbra.
Primo queritur vtꝝ miſſio actiue dicta conueniat toti trinitati reſpectu filij vel ſpūſſancti.
Secundo vtꝝ ꝯueniat alicui pſone reſpectu ſui.
Tercio vtꝝ ꝯueniat ſpūiſancto reſpectu xp̄i.
Quarto vtꝝ dare vel mittere ſpm̄ſanctū poſſit ꝯuenire creature rōnali rōne miniſterij.

Queſtio. lxxiij. de miſſione

paſſiue dicta inuiſibili hꝫ q̄tuor mēbra.
Primo querit̄ quid ſit miſſio inuiſibilis.
Secundo cuius ſit miſſio inuiſibilis. ⁊ habet quatuor articulos.
¶ Primus vtrum mitti conueniat patri vel tm̄ filio ⁊ ſpirituiſancto.
¶ Scd̄s ſuppoſito illo. vtꝝ ſm eādē rōꝫ ꝯueīat vtriq̄ꝫ.
¶ Tercius vtrum miſſio ſpiritusſancti poſſit eſſe ſine miſſione filij ⁊ econuerſo.
¶ Quartus vtrum plenius fuit miſſus filius vel ſpiritusſanctus poſt incarnatōꝫ q̄ꝫ ante.
Tercio queritur ad quos ſit miſſio inuiſibilis. ⁊ habꝫ tres articulos.
¶ Primus vtꝝ dicatur mitti filius vel ſpūſſanctus ad irrōnaleꝫ creaturam vel tm̄ ad rōnaleꝫ.
¶ Secundus ſuppoſito ꝙ ad rōnaleꝫ tm̄. vtꝝ etiaꝫ ad angelos.
¶ Tercius vtꝝ ad xp̄m hoīeꝫ.
Quarto queritur de miſſione filij ⁊ ſpūſſancti ſm q̄d. ⁊ habet tres articulos.
¶ Primus vtꝝ dicatur mitti vel filius vel ſpiritusſanctus quia detur ipſe filiꝰ vel ſpiritusſanctus. vel ad aliquod donum gratie approꝑiatum filio vel ſpirituiſancto vel vtrunq̄ꝫ.
¶ Secundus vtrum dicantur mitti ratōne collatōnis gratie gratiſdate vel gratūfacientis.
¶ Tercius vtrum ratione augmenti gratie dicāt̄ mitti filius vel ſpūſſanctus.

Queſtio. lxxiiij. de miſſiōe

viſibili hꝫ quinq̄ꝫ mēbra.
Primo querit̄ quid ſit miſſio viſibilis ſm reꝫ.
Secundo ad quid ſit miſſio viſibilis.
Tercio cuiꝰ ſit. i. cui ꝯueniat miſſio viſibilis.
Quarto ꝑ quos adminiſtrata ſit.
Quinto qualit̄ ⁊ quibꝫ modis manifeſtata ſit.

Tabula prime ꝑtis ſumme Alexandri de Ales finit feliciter.

Doctoris irrefragabilis anglici Alexandri de ales regule ſancti Franciſci ꝓfeſſoris: pariſius ſepulti: prima ps ſumme theoloice felicit̃ incipit. Alpha ⁊ o xp̄i noīe inuocato.

Voniaʒ ſicut dicit Boetiꝰ ĩ libro de trinitate. optime

dictum videt̃. Eruditi eſt homis vnũquodq; vt ipſum eſt ita de eo fideʒ capere tẽptare vnde in naturalibꝰ rationabilit̃: in mathematicis diſciplinabilr̃: in diuinis intellectualit̃ verſari oportebit. theologice facultatis inquiſitoībꝰ intendẽtes: cum adiutorio gratie ihu xp̄i tale principiũ capimus. Ingrẽteſq; ex p̄mis de doctrina theologie. vtꝝ ſit ſciẽtia. vtꝝ diſtinguat̃ ab alijs ſcientijs. De quo ſit iſta ſcientia. De modo traditõnis hꝰ ſcientie.

Membrũ primũ

Quereret igit̃ aliquis in primis. vtꝝ theologie doctrina ſit ſciẽtia. Ad qd̄ arguit ſic augꝰ. in li. lxxxiij. queſtionũ. liij. qõne. Quedam credunt̃ ⁊ nunq̃ intelligunt̃. ſicut eſt omīs hiſtoria ſingularia ⁊ humana geſta ꝑcurrens. cum g̃ doctrina theologie ꝓ magna ꝑte ſit hiſtorica. vt patet in lege ⁊ euangelio. g̃ eſt eoꝝ que nũq̃ intelligunt̃. ſed eoꝝ que nunq̃ intelligũtur nõ eſt ſciẽtia. ſcientia enim eſt intelligibiliuʒ. relinquet̃ g̃ ꝙ doctrina theologie non eſt ſcientia. ¶ Iteʒ ſicut dicit ph̄s in p̄ncipio metaphy. Expientia eſt ſingulariuʒ: ars vͦ vniuerſalium. fit aũt ars cum ex multis expimento intellectis vna ſit de ſimilibꝫ acceptio. ſed doctrina theologie ꝓ magna parte non eſt vniuerſaliũ ſed ſingulariũ. vt patet in narratõne hiſtorica. relinquit̃ g̃ ꝙ nõ ẽ ars vel ſcientia. ¶ Item cum triplex ſit acceptio veritatis in doctrinis. opinio. fides. ſcientia: ex inopinabilibus opinio: ex credibilibus fides: ex ſcibilibꝫ ſcientia. ſed nunq̃ ex inopinabilibꝫ ſciẽtia neq; ex credibilibꝫ inq̃tum hmōi. g̃ cum doctrina theologie inq̃tum hꝰmōi ſit credibiliũ. Jo. xx. hec ſcripta ſunt vt credatis. relinqt̃ g̃ ꝙ acceptio doctrine theologie nõ erit ſcientia. ¶ Iteʒ augꝰ. xiiij. de trini. Nõ quicqd ſciri ab homībus poteſt in rebus hũanis vbi plurimũ ſupuacue vanitate ⁊ noxie curioſitatis eſt ſi huic ſciẽtie tribuo: ſ; illd̄ tm̃mõ q̃ fides ſaluberrima que ad veram beatitudinem ducit gignit nutritur ⁊ roborat̃. g̃ hec ſcientia nõ generat niſi fidem. g̃ nõ eſt vero nomīe ſciẽtia. maxime cum fides ſit acceptio ſupra opinionẽ ⁊ infra ſcientiã conſtituta.

¶ Contra. quod cognoſcit̃ ꝑ diuinã inſpiratõeʒ veriꝰ ſcitur q̃ quod ꝑ humanã ratiocinatõʒ. quia in inſpiratione impoſſibilis eſt falſitas: in ratõne vͦ ꝯtingit plerũq;. g̃ cum cognitio theologie ſit edita inſpiratõne diuina. ij. thim̃. iij. Ois ſcriptura diuinitꝰ inſpirata ⁊c̃. Et. ij. pe. ij. Spiritu ſancto inſpirati locuti ſunt ſancti dei homīes. g̃ verius eſt ſcientia q̃ cetere ſciẽtie. ¶ Iteʒ augꝰ. xiiij. de trini. theologia eſt ſciẽtia que eſt in rebus que ad ſalutẽ homīs ꝑtinent. g̃ eſt ſcientia.

¶ Solutõ prenotandũ ꝙ eſt ſcientia cauſe ⁊ ſciẽtia cauſati. Scientia vͦ cauſaꝝ eſt ſui gratia. Sciẽtia vͦ cauſatorum ſiue ſicut cauſe vel effectus tm̄ nõ ſunt ſui gratia. qꝛ referunt̃ ⁊ dependent a cauſa cauſaꝝ. Hinc eſt ꝙ theologia que eſt ſcientia de deo qui eſt cauſa cauſaꝝ ſui gratia eſt. Noticia g̃ ſcientie appriat̃ ſcīe cauſatorum. Nomen vͦ ſapientie ſcientie cauſe cauſaꝝ. Unde ⁊ ip̄e ph̄us dicit. ꝙ ph̄ia prima que eſt ſui gratia ⁊ de cauſa cauſaꝝ debet dici ſapientia. vnde. iiij. deut̃. hec ẽ noſtra ſapiẽtia ⁊ intellectus corã ꝓplīs. ¶ Notandũ ꝙ eſt ſcientia ꝑficiens cognitionẽ ſm̃ veritateʒ. Eſt etiã ſciẽtia mouens affectõʒ ad bonitatẽ. prima eſt vt cognitõ ſm̃ viſuʒ. ⁊ ideo debet dici ſciẽtia abſoluta. Secũda eſt vt cognitio ſm̃ guſtum. ⁊ ideo debet dici ſapiẽtia a ſapore affectionis ſm̃ ꝙ dicitur eccī. vj. Sapiẽtia ſm̃ ſuũ nomen eſt. theologia igit̃ que ꝑficit aīam ſm̃ affectuʒ mouendo per bona principia ad bonuʒ timoris ⁊ amoris ꝓprie ⁊ principalit̃ eſt ſapientia. Prima ph̄ia que eſt theologia ph̄oꝝ que eſt de cauſa cauſaꝝ fuit perficiens cognitionẽ ſm̃ viam artis ⁊ ratiocinatõis: minꝰ ꝓprie dicit̃ ſapientia. Cetere vͦ ſciẽtie que ſunt de cauſis cõſequentibus ⁊ cauſatis: nõ debent dici ſapiẽtie ſed ſcientie. Unde ꝑ hoc dd̄m. ꝙ doctrina theologie eſt ſapīa vt ſapīa. ph̄ia vͦ prima que eſt cognitio cauſaꝝ primarũ: que ſunt bonitas ſapientia ⁊ potentia: eſt ſapīa ſm̃ vt ſcientia. Cetere vͦ ſciẽtie que ꝯſiderãt paſſiones de ſubiectis ꝑ ſuas cauſas: ſunt ſcientie vt ſciẽtie. ¶ Rñdẽdum igit̃ ad obiecta. Ad primũ dd̄m. ꝙ aliter ẽ hiſtoria in ſacra ſcriptura: aliter in alijs. In alijs. n. hiſtoria ſignificatõne ſermonuʒ exprimit ſingularia geſta hominũ. nec eſt intentio ſignificatõis interioris. ⁊ ideo quia ſingulariũ actuum ⁊ tempalium eſt omnis talis hiſtoria que eſt eorum: nunq̃ intelligunt̃. In ſacra vͦ ſcriptura ponit̃ hiſtoria non ea ratiõe ſeu fine vt ſignificent̃ ſingulares actus hoīm ſignificatõne ſermonũ: ſed vt ſignificent̃ vniuerſales actus ⁊ ꝯditõnes ꝑticulares ad informatõeʒ hoīm ⁊ contemplatõnis diuinorum miſterioꝝ ſignificatione rerum. Hinc introducit̃ paſſio abel: vt ſignificet̃ paſſio xp̄i ⁊ iuſtoꝝ. Malicia cayn: vt ſignificet̃ ꝑuerſitas iniuſtorũ. ⁊ ſic in ceteris. Introducit̃ g̃ in hiſtoria ſacre ſcripture factum ſingulare ad ſig̃nduʒ vniuerſale. ⁊ inde eſt ꝙ eius eſt intellectus ⁊ ſcientia. ¶ Ad ſecũdum dd̄m. ꝙ vniuerſale dicitur quatuor modis. In predicãdo vt homo. In exemplando vt forma ſotularis ad ſotulares: ⁊ vita Iob ad vitam multoꝝ hoīm. In ſignando vt iacob ad ſignandũ iuſtum qui contrahit cum rachele ⁊ lya: quia exercet ſe in vita actiua ⁊ ꝯtemplatiua. In creando vt deꝰ cauſa vniuerſalis conditõnis rerũ: ⁊ xp̄us cauſa vniuerſalis repatõnis hoīm. Scd̄m hoc g̃ dd̄m ꝙ eſt vniuerſale in ſcriptura. ſacra. n. ſcriptura hʒ ſentẽtias generales. vt initiũ ſapīe timor dñi ꝓuerb. j. finis p̃cepti eſt caritas. j. thim̃. j. ⁊ hmōi in quibꝫ vniuerſalibꝫ ſentẽtijs eſt vniuerſale p̄mo mõ. Scd̄m ambitũ p̄dicatõnis hʒ ſentẽtias ꝑticulares. vt que ꝓponunt̃ hiſtorice ꝓphetice ⁊ hmōi. in quibꝫ q̃tum ad ſenſuʒ exteriorẽ ẽ vl'e ſecũdo mõ dictũ vel exemplare. verbigrã. in litterali hiſtoria abrahe ⁊ Iob ſinglr̃are ẽ qd̄ narrat̃. ſ; ad h̄ i ſcriptura narrat̃ vt exemplar ſit vite ⁊ ꝯuerſatõis bonoꝝ. vñ Ro. xv. Quecũq; ſcripta ſunt ad noſtrã doctrinam ſcripta ſunt. Et vlt̃. Iaco. exemplũ accipite patīe ⁊ longeuitatis ꝓph̄as. Q̃tũ vͦ ad ſenſuʒ interiorẽ ⁊ ſpũalẽ eſt vl'e tercio mõ in ꝑticularibꝫ ſentẽtijs. ſ. vl'e in ſignificãdo: qꝛ eſt ſignũ rei vl'is ad multa. Q̃tũ ad vtrunq;

ſenſuꝫ ſcripture interiorē ⁊ exterioreꝫ ſiue in ſententijs
ꝑticularibus ſiue generalib; ſm ꝙ fit reductio ad deū
qui eſt vniuerſalis cauſa conditōis rerum. vel ad xp̄m
qui eſt vniuerſalis cauſa reꝑatōnis hoīm: eſt vniuerſa
le quarto modo. ſ. in creando. Scđm ḡ hunc moduꝫ ⁊
diſtinctōꝫ eſt dicere doctrinam ſacram eſſe rerum vni-
uerſalium. ¶ Ad tercium dicendum. ꝙ ſm diſtinctōeꝫ
aug. in libro. lxxxiij. queſtionū. Credibilium tria ſunt
genera. Alia ſunt que ſemꝑ credunt̄ ⁊ nunꝗ̄ intelligū-
tur. ſicut eſt omīs hiſtoria. Alia que mox vt creduntur
intelligunt̄. ſicut ſunt ratōnes omēs humane vel đ nu
meris vel de quibuſcūqꝫ diſciplinis. Alia que p̄mo cre
dūtur ⁊ poſtea intelligunt̄. qualia ſunt ea que de diui-
nis rebus non poſſunt intelligi niſi ab eis qui mundo
ſunt corde. quod fit preceptis ſeruatis que de bene vi-
uendo accipiūt̄. Ex hoc ḡ apparet. ꝙ eſt credibile quod
nūꝗ̄ ꝯiungit̄ ſcientie. ſicut ſunt geſta hiſtorica. quedaꝫ
v̊o que ꝯiungūtur ſcientie: ſicut credulitas rationū di-
ſciplinaliū. quedaꝫ v̊o ſunt que diſponūt ad intellectū
⁊ ſcientiā: ſicut eſt in diuinis. vñ ſm aliā lr̄am dicitur
eſa. vij. niſi credideritis nō intelligetis. Nō repugnat
ḡ doctrinā theologie eſſe credibiliū ⁊ eſſe ſciam. ¶ Ad
quartum iam apparet rñſio. quia hec ſcīa primo gene-
rat fideꝫ: ⁊ poſtmodū mūdato corde ꝑ fidē oꝑantem ꝑ
dilectōeꝫ generat intellectuꝫ. Unde hec eſt drñtia illiꝰ
doctrine que eſt ſapientia ab alijs que ſunt ſcientie. qa
hoc ipſuꝫ credere introducit ipſum intelligere. in alijs
v̊o ipſum intelligere introducit credere. eo enim ꝙ in-
telligit aſſentit. Tamen ad id quod addit. ꝙ fides eſt
infra ſcientiā ⁊ ſupra opinioneꝫ. diſtinguēdū eſt. ꝙ eſt
fides ſuaſa ex ratōnib; ꝓbabilib;. ⁊ de hoc eſt veruꝫ ꝙ
ipſa eſt infra ſcientiā. Et eſt fides inſpirata ad aſſenti
endum prime veritati ſiue primo vero ꝓpter ſeipſum:
⁊ hoc eſt ſupra oēꝫ ſcientiā. ⁊ ad hāc diſponit acceptio
doctrine ſacre ⁊ in hac totaliter intendit. ¶ Itē adhuc
obijciet aliquis ſic. omīs ſcientia eſt alicuiꝰ generis ſb-
iecti: cuiꝰ partes ⁊ paſſiones per ſe conſiderat. ſic̄ dicit
phūs. Sed dicit Boe. in li. de trinitate. ꝙ deus nō eſt
ſubiectum. ḡ non eſt accipe conſideratōꝫ de deo vt paſ-
ſionē de ſubiecto. theologia ḡ que eſt cognitio de deo ñ
eſt ſcientia. ¶ Et ad hoc dicendū ē. ꝙ ē alius modꝰ co-
gnoſcendi formas alligatas materie: alius modus co-
gnoſcendi formas ſeꝑatas a materia. ſicut oñdit boe.
in li. de trinita. In primis. n. eſt forma circa ſubiectum
⁊ hoc ꝑ cauſaꝫ aliquam. ⁊ de hmōi intelligit̄. Scientia
eſt generis ſubiecti paſſiones ipīus ſubiecti ꝯſiderans.
In formis v̊o ⁊ rebus ſeꝑatis a materia: velut eſt ipſa
diuinitas ⁊ trinitas ꝑſonaꝝ: eſt modus cognoſcendi
alius. vt per oꝑationeꝫ cognoſcamus virtuteꝫ: ꝑ virtu
tem ipſam diuinitatis ſubam. j. roma. Inuiſibilia dei
per ea que facta ſunt intellectu conſpiciūtur. ſempiter-
na quoqꝫ virtus eius ⁊ diuinitas. Preterea alius mo-
dus cognoſcendi eſt ſimplicia: alius compoſita. Com
poſita enim cognoſcūtur per reſolutōneꝫ in ſuas ꝑtes
⁊ ideo ſcientia que eſt de compoſitis eſt vnius generis
ſubiecti cuiꝰ partes conſiderat. In ſimplicib; v̊o quo-
rum non eſt accipere partes: non eſt accipe hunc mo-
dum ſciendi. Circa ergo ſimplicia diuinitatis eſt mo-
dus cognoſcendi non talis: ſed qui dictus eſt.

Mēbrum ſecundum

COnſequent̄ queritur de diſtinctione do-
ctrine ſacre ab alijs ſciētijs. Queritur ḡ
ſi doctrina theologie ſit ſicut vna aliarū
ſcientiaruꝫ: vel cōphendat ipās: vel cō
prehendatur in ipſis: vt alicui parti philoſophie ſuppo
natur. ¶ Ad quod obijcitur ſic. j. eccī. Omnis ſapien-
tia a domino deo eſt. ḡ omīs ſapientia ſeu ſcientia ē the
ologia ⁊ diuina. quia theologica ſcientia non eſt aliud
ꝗ̄ ſcientia diuina. ¶ Item theologica ſeu diuina ſcien-
tia. aut dicit̄ diuina quia a deo: ⁊ tunc omīs alia ſcien-
tia eſt diuina. aut dicit̄ diuina quia ē de deo: ⁊ ſm hoc
philoſophia prima eſt diuina ⁊ theologica: quia eſt a
deo. erit ḡ ſacra ſcriptura ſcientia ſicut alie vel ſic̄ phi-
loſophia prima. ¶ Iteꝫ ſi dicat̄ diuina: qꝛ a ſpūſancto
edita. Obijcit̄. qꝛ omne verū a quocūqꝫ dicat̄ a ſpiritu
ſancto eſt verum. ſicut dicit glo. ſuper illud p̄ma corīt.
xij. Nemo poteſt dicere dñs ihūs ⁊c̄. ergo omnis veri-
tas cuiuſcunqꝫ ſcientie eſt edita a ſpirituſancto. ḡ cum
theologia ſit ſcientia a ſpiritu diuino edita: erit omīs
alia ſcientia theologica. ¶ Iteꝫ ſi theologica ſeu diuīa
dicatur: quia ꝑ diuinam reuelatōꝫ habita. obijcitur. j.
Ro. vbi loquitur de cognitione philoſophoꝝ quā ha-
buerunt de deo. quod notum eſt dei manifeſtum ē in il-
lis. deus enim reuelauit illis. ḡ cognitio phīca de deo
fuit habita ꝑ reuelationem. ergo theologica. Ex his ḡ
rationibus videtur relinqui ꝙ theologia ſit ſicut vna
ſcientia connumerabilis inter alias. ¶ Contra. omīs
humana ſcientia eſt acquiſita ꝑ inuentioneꝫ vel doctri
nam. ſed theologica diſciplina eſt inſpirata non acqui
ſita ꝗ̄tum ad edificationeꝫ. ſicut dicit̄ ſecūda thim̄. iij.
ergo non eſt ſicut vna ex alijs. ¶ Iteꝫ omēs hūane ſciē
tie fundant̄ ſuꝑ teſtimoniū creature. ex quo colligit̄ ex-
ꝑimentuꝫ ſicut dicit phūs in metaphy. Omīs ſcientia
⁊ ars ꝑ experientiaꝫ accidit. expientia. n. fecit artem.
Sed theologica doctrina fundatur ſuper teſtimonium
fidei. eſa. vij. ſm aliam lr̄am. Niſi credideritis ñ intel-
ligetis. ergo eſt ſicut alie ſcientie. ¶ Iteꝫ prima corint̄.
ſecūdo. Sapientiam loquimur in miſterio que abſcō-
dita eſt. Glo. vt neſciant pſeudo: quia non eſt ī verbis
ſed in virtute. nō in humana ratōe comprehenſibilis:
ſed ſpiritus efficacia credibilis. ergo non eſt ſicut alie
ſcientie. ¶ Iteꝫ Hugo de ſancto victo. alie ſciētie ſunt
de operibus conditōnis que ſcilꝫ apparent in reruꝫ na
tura. theologia v̊o eſt de oꝑibus reꝑatōnis que apparēt
ex fide non ex rerum natura ſeu in humana ratōne. ſic̄
dicit̄ ſuper illud. j. roma. quod notuꝫ eſt dei. i. quod de
deo notificabile eſt ꝑ naturalem ratōnem. Quia multa
ſunt que de deo ꝑ naturam ſciri non poſſunt. ergo non
eſt connumerabilis inter alias ſcientias. ¶ Itē ī alijs
ſcientijs ſunt ſolum ſignificatōnes verboruꝫ. in hac au
tem ſunt ſignificationes non ſolum verboꝝ: ſed reruꝫ
ad gal̄. iiij. Scriptum eſt qūo abrahaꝫ duos filios ha-
buit. ⁊ ſequitur que ſunt per allegoriam dicta. ⁊ p̄ma
ad corint̄. ſecundo. Loquimur ſapientie cauſam in mi-
ſterio. Glo. exponendo miſteria veteris teſtamenti in
quibus chriſtus ſignatur. vt in hoſtia abel vel abrahe.
¶ Item omnes alie ſcientie traduntur ſm ordineꝫ ra-
tiocinationis a principijs ad concluſiones. quibus do
ceatur intellectus non moueatur affectus. ſed ſcriptu-
ra ſacra traditur ſm ordinem informationis practice
principioruꝫ ad operatōnes vt moueatur affectus ſm
timorem ⁊ amorem ex fide iuſticie ⁊ miſericordie. vnđ
vj. deutro. Diliges dominuꝫ deum tuuꝫ ⁊c̄. ⁊ infra. do
minū deum tuum timebis. ⁊c̄. ⁊ Exo. xx. Ego ſuꝫ deus
zelotes vindicans ⁊c̄. ⁊ faciens miſericordias ⁊c̄. Ex
his ergo ſequit̄. ꝙ theologia non eſt ſicut alia ſcien-
tia: nec cōnumerabit̄ inter alias ſcientias vt alicui ꝑti
phīe ſupponatur. ¶ Quod ꝯcedēdū eſt. ¶ Ad oppoſita
aūt reſpondēdū hoc mō. qm̄ doctrina ſacra dicit̄ diuīa
ſeu theologica: quia a deo ⁊ de deo ⁊ ductiua ad deuꝫ.
A deo: qđ conuenit alijs ſcientijs. ſed tamen hoc modo
non conuenit ſacre ſcripture. Eſt enim verum vt verū.
⁊ eſt verum vt bonum. vtrunqꝫ autem eſt a ſpirituſan-
cto. Sed cum accipitur verum vt bonum. illud bonuꝫ
aut eſt vt bonum morale: aut vt bonum gratuitum.
Si gratuitum: ſic eſt aſſimilatio ad ſpiritum qui eſt
bonitas. Et ideo huiuſmodi attentio eſt a ſpirituſan-
cto per modum ipſius. Hinc eſt ꝙ anthonomatice. i. ꝑ
excellētiaꝫ dicitur hec ſcriptura tradita ſeu doctrina

a ſpiritu ſancto. In alijs vō ſcientijs ſpeculatiuis.ſ.eſt
acceptio veri vt veri. In practicis aūt moralibꝫ etſi ſit
acceptio veri vt boni: non tamen vt boni gratuiti: ſed
moralit̄.vnde non dicūtur edite a ſpiritu ſancto. Itez
de deo dicitur eſſe iſta ſcientia.ꝛ nō ſicut alie velut phi
loſophia prima. quia non agunt de deo ſm miſteriū
trinitatis. vel ſm ſacramentum humane repationis.
Item inductiua ad deū per principia timoris ꝛ amo
ris ex fide miſericordie ꝛ iuſticie dei. quod nō cōuenit
alicui ex ſcientijs.ꝛ per hec patet ſolutio ad obiecta.

Mēbrum tercium

Ordine conſequenti queritur. de quo ſit
ſcientia ſacre ſcripture. Circa quod di-
uerſa legunt̄. Hugo de ſancto victore in
lib.ſent̄. Materia diuinarum ſcriptura
rum ſunt opera repatōnis. aliarum vō ſcientiarū opa
conditōnis. ¶ Contra. Geñ. primo agitur de operibꝫ
conditōnis. ¶ Item theologia eſt ſcientia de deo. ergo eſt
ſcientia de cauſa operū conditōnis ꝛ repationis. nō ergo
materia diuinarū ſcripturarum erunt opera reparati-
onis: ſed magis ipſa cauſa que deus eſt. ¶ Item magi
ſter in ſententijs ſm beatū auguſti. de doctrina xpiana
ponit continentiā noue ꝛ veteris legis circa res ꝛ ſi-
gna verſari. ergo materia diuinarū ſcripturaꝝ ſunt res
ꝛ ſigna. Contra. nō eſt eadē ſcientia rerū ꝛ ſigno-
rum. immo diuidūtur ſcientie reales que ſunt de rebus
contra ſcientias ſermocionales que ſunt de ſignis reꝝ
ergo non eſt vna ſcientia rerum ꝛ ſignoꝝ. ¶ Item res de
quibus ait theologia ſm auguſti. ſunt res quibꝫ fruen
dum. quibꝫ vtendū. que fruūtur ꝛ vtuntur. ſed ſub his
comprehendit̄ omne genus rerum. ergo theologia eſt de
omnibus. ¶ Item ponūt alij ꝙ materia diuinarū ſcri-
pturarum eſt chriſtus integer caput ꝛ corpus. xpūs ꝛ
eccleſia: ſponſus ꝛ ſponſa. iuxta glo. in principio pſal-
terij: ꝙ nihil eſt ī diuina ſcriptura quod nō ptineat ad
chriſtum vel ad eccleſiā. Sed contra. finis legis ē xpc
Roma. x. ꝛ. xliij. conſummatio ſermonū ipſe eſt. ergo non
eſt materia. Reſponſio. materia dupliciter accipit̄
in ſcientijs: de qua ꝛ circa quam. Materia de qua pōt
aſſignari tripliciter ſm illud beati Dyoniſij in hierar
chia angelica. In tria diuidūtur ſup mundana ratōne
omīs diuini intellectus. in eſſentiā. virtutē. ꝛ opera
tionē. Scōm hoc ergo ſi aſſignemus materiā diuinarū
ſcripturarum ſm ratōnē virtutis. dicemus ꝙ mate-
ria diuinarum ſcripturarū eſt chriſtus: qui eſt dei vir-
tus ꝛ dei ſapientia. j. corint̄. j. Si vō aſſignemus mate-
riam diuinarum ſcripturaꝝ ſm ratōnē eſſentie. dice-
mus ꝙ materia diuinarum ſcripturarū eſt deus ſiue
diuina ſubſtantia. vnde ſm hoc theologia eſt ſciētia de
ſubſtantia diuina cognoſcenda p xpm̄ in ope repatio-
nis. ¶ Ad illud ergo quod primo obijcitur contra aſſigti
onem Hugonis. ꝙ in primo eſſe agitur de opibus cō-
ditōnis. Dicendum eſt ꝙ duplici ratōne agitur in ſciē-
tia de aliquo. vel quia pertinet ad genus rei de qua agi
tur in illa ſcientia: ſicut contentū in illo. vel vt clarius
fiat ꝛ manifeſtius illud de quo agitur in illa ſcientia.
ſm primū modū agitur etiam ī ſacra ſcriptura de opi
bus repationis. ſed ſm modum ſecūdum agitur de ope-
ribus conditōnis. vnde Hugo de ſancto victore in ſen
tentijs. vt competentius ad tractanda opera repatōis
accedat. primū in ipſo capite narratōnis conſtitutiōē
narrat opeꝝ conditōnis geñ. j. Nō. n. oſtendere poſſz
cōueniēter qualiter homo repatus ſit: niſi prius oſten-
deret qualit̄ ſit lapſus. neqꝫ lapſum eius cōuenient̄ oñ-
deret: niſi prius qualiter a deo inſtitutꝰ fuerat exēpli-
ficaret. Ad oñdendā aūt primā inſtitutōē hoīs: opor
tuit vt totius mūdi conſtitutio poneret̄. quia ꝓpter ho
minē factus eſt mūdus. ¶ Ad ſecūdū vō qđ obijcit̄ cō-
tra eundē. ꝙ theologia eſt de cauſa opeꝝ recreatōnis
ꝛ conditōnis. ꝯcedendū eſt: nō tñ ex hoc ſequit̄ ꝙ mate
ria diuine ſcripture non ſint opera repatōnis. qꝛ ſum-
ma cauſa que deus eſt declarat̄ p opus repatōnis per
virtutē xpi. ſicut dictum eſt. vt in opatōne cognoſca-
mus virtutē: ꝛ in virtute diuinitatē. j. Ro. Inuiſibi-
lia dei. ſ. virtus ꝛ diuinitas cognoſcūtur p ea que fcā
ſunt. Nota ergo ſm hugo. ꝙ opus ꝯditōis eſt creatio mū-
di cū omībꝫ elemētis ſuis. opus vō reſtauratōis eſt in-
carnatio verbi cum oībus ſacramētis ſuis. Mūdane
ſiue ſeculares ſcientie materiā hñt opa ꝯditōis. diuina
ſcriptura materiā hꝫ opa reſtauratiōis. ¶ Ad illđ vō
quod obijcit̄ ꝯtra aſſignatiōē materie ſacre ſcripture ī
ſententijs circa res ꝛ ſigna. Dicēdū ꝙ res ꝛ ſigna ſunt
materia circa quā eſt ſacra ſcriptura: nō materia de q̄
eſt. ꝛ ideo ꝯuenient̄ dicit̄ iuxta verbū aug. materiā ſa
cre ſcripture circa res ꝛ ſigna verſari. Materia vō de
qua eſt ſacra ſcriptura eſt diuina ſubſtātia ꝯgnoſcenda
p xpm̄ in ope repatōnis. quēadmodū eſt dicere de phi-
loſophia prima. ꝙ materia circa quā eſt ſunt oīa. vñ ꝛ
dicit̄ eſſe de omībꝫ. qꝛ eſt circa ens ſm oēm ſui drñtiam
ſm drñtes diuiſiōes entis. ſ. ens potētia. ens actu. ens
vnū ꝛ multa. ens ſuba ꝛ accñs ꝛ hmōi. Materia de q̄
intentō eſt ens actu vnū quod eſt ſuba prima a q̄ omīa
dependūt ita quēadmodū materia circa quā eſt ſacra
ſcriptura ſunt res ꝛ ſigna. Materia vō de qua princi-
palis intentio eſt illa de qua dicta eſt. ¶ Ad illđ vō qđ
obijcit̄ de vnitate ſcientie que nō eſt rerū ꝛ ſignoꝝ. Re
ſpondendū. ꝙ ſed eſt vbi eſt ſepata ratio ꝯſideratiōis rei
ꝛ ſignoꝝ. hic vō nō ſepat̄ conſideratio: cū ſit relatio cō
ſideratōnis ad vnū quod eſt reformatio hoīs ad ſiītu
dinē dei: ſeu ꝯformatio homīs ad deū p opus repatōis
a xpo. ¶ Ad illud vō quod obijcit̄: ꝙ eſt de omībꝫ. quia
agit de rebus ſm oēm drñtiam. Dicendū ꝙ etſi agat đ
omnibꝫ: non tñ ſm ratōnes differentes oīm. ſed ſm vnā
ratōnē que eſt vt homo repatus p ſacramenta incar-
natōnis que eſt res inter vtenda ꝛ fruenda conſtituta
per vtenda pueniat ad fruenda: que ſunt pater filius ꝛ
ſpiritus ſanctus. ſcilꝫ incōmutabile bonum. etſi agat de
omnibus in genere: non tamen de omībus ſm eundē
modum ſiue ſm oīm rationē. ſed ſm vnū ꝓpriū modū
ꝛ rationē que dicta eſt. ¶ Ad id quod obijcit̄ contra
aſſignatiōē qua ponit̄: totus xpūs caput ꝛ corpꝰ ma
teria ſacre ſcripture. ꝯcedēdū eſt ſm modū qui dictus
eſt. ¶ Et qđ obijcit̄ ꝙ xpūs eſt finis ergo nō eſt materia. di-
cendū ꝙ nō ſequit̄. quēadmodū. n. in virtutibꝫ q̄ ſunt ī
finē. vt fides. ſpes. caritas. idem eſt materia ſiue ſub-
iectum ꝛ finis. vt fides materiā ꝛ finem hꝫ ſummū ve-
rū. credens ipſum ſummū verū ꝓpter ſummū verū. ꝛ
caritas ſimilit̄ amat ſummū bonū ꝓpter ſummū bonū
nō aūt ſic eſt in virtutibꝫ que ſunt eoꝝ que ſunt ad finē
vt ī iuſticia ꝛ fortitudine. immo eſt alia materia virtu-
tis: alius finis. Fortitudinis. n. materia ſunt ardua ꝛ
difficilima: ſed finis eſt ſummū bonū. tolerat. n. ꝛ aggre-
dit̄ difficilima ꝓpter ſummū bonū. Silr̄ eſt dicē de ſci-
entia que eſt in finē: que eſt in ſacra ſcriptura. qm̄ idē
hꝫ ꝓ materia ꝛ fine. vnde nō ſequit̄: xpūs eſt finis. ergo ñ
eſt materia.

Membrum quartum

Conſequēt̄ querit̄ de mō ſacre ſcripture.
Et ē primꝰ articulus. an modus ī ſacra
ſcriptura ſit artificialis vel ſcīalis. Se-
cūdus. an ſit certitudinalis. Terciꝰ. an
ſit vniformis vel multiformis. Et ſuppoſito ꝙ ſit mul-
tiformis. Quartꝰ de mltiformitate modoꝝ ſacre ſcri-
pture. Quītus de ſenſu lr̄ali an fundet̄ ſup̄ verū.

Articulus primus

Ad primū obijcit̄ ſic. Oīs modus poeticꝰ eſt
inartificialis ſiue ñ ſcīalis. qꝛ ē modꝰ hiſto-

ricus vel tranſſumptus: que quideꝫ nō competūt arti.
ſed theologicus modus eſt poeticus hiſtorialis vel pa
bolicus. ergo non eſt artificialis. ¶ Item omis mod⁹ ſciē
tie eſt diffinitiuus. diuiſiuus. collectiu⁹. ſed modus ſa
cre ſcripture nō eſt hmōi. ergo non eſt ſcientialis. ¶ Iteꝫ
omis modus artis ⁊ ſcientie eſt ꝑ ſermones maīfeſtos
modus ſacre ſcripture eſt ꝑ ſermones miſticos. ergo non
artificialis ⁊ ſcientialis. ¶ Rñſio. dōm ꝙ non eſt mo-
dus ſacre ſcripture modus artis vel ſcientie ſm compꝛ
henſioneꝫ ratōnis humane: ſed per diſpoſitioneꝫ ſapi-
entie diuine ad informatōneꝫ anime in his que ꝑtinēt
ad ſalutem. vnde aug⁹. xiiij. de trinita. Non quicqd ſci-
ri ab hominibꝫ poteſt in rebus humanis vbi plurimuꝫ
curioſitas vel noxie vanitatis eſt huic ſcientie tribuo.
ſed illud tm̄modo quo fides ſaluberrima que ad veraꝫ
beatitudinem ducit gignitur. nutritur. roboratur: que
ſcientia eſt in rebus que ad ſalutem ꝑtinent. ¶ Ad pri
mū ergo quod obijcitur reſpondendū ſm beatū Dyo.
in hierarchia angelica diceteꝫ. valde artificialit̄ the-
ologia poeticis ſacris informationibꝫ in nō figuratis
intellectibꝫ vſa eſt noſtruꝫ intellectū reſpiciens. Eteni
non eſt poſſibile aliter nobis lucere diuinū radiuꝫ: niſi
varietate ſacroꝝ velaminū anagogice circūuelatum
qm̄ non eſt poſſibile animo noſtro ad non naturaleꝫ il
lam aſcendere celeſtium hierarchiaꝫ contemplatione:
niſi ea que ſm ipſum eſt materiali manuductōe artat̄.
preterea pulchre in ſacra ſcriptura ꝑcreate ſunt infor
miū forme: ⁊ figure carentiū figuris. preterea decētiſſi
mū eloquijs diuina enigmata occultare ⁊ ī inuiā mul-
tis ponere ſacram abditāqꝫ ſupnum donoꝝ intellectuū
veritateꝫ. eſt eniꝫ non omis ſacer neqꝫ omniū eloquia
dicunt ſcientiam. Ex quibꝫ verbis b. dyoniſij patet. ꝙ
ratio quare ſacra ſcriptura valde artificialiter ſm mo
dum poeticuꝫ traditur: poteſt eſſe neceſſitas intellect⁹
noſtri qui deficit in comprehenſione diuinoꝝ. Secun-
da eſt dignitas veritatis: que debet celari hominibus
malis. ¶ Ad ſecundum dicendū. ꝙ alius eſt mod⁹ ſci-
entie qui eſt ſm comprehenſioneꝫ veritatis per huma-
nam rationeꝫ. alius eſt modus ſcientie ſm affectuꝫ pi-
etatis per diuinam traditioneꝫ. Primus modus dif-
finitiuus debet eſſe diuiſiuus ⁊ collectiuus. ⁊ talis mo
dus debet eſſe in humanis ſcientijs: quia apprehenſio
veritatis ſm humanam rationeꝫ explicatur per diuiſi
ones diffinitiones ⁊ ratiocinationes. Secundus mo-
dus debet eſſe preceptiuus. exemplificatiuus. exhorta-
tiuus. reuelatiuus. oratiuus. ⁊ hmodi competunt af-
fectui pietatis. ⁊ hic modus eſt in ſacra ſcriptura. Vñ
ad Thi. primo dicitur ſcientia ſm pietateꝫ. Preťea.
modus preceptiuus eſt in lege ⁊ euangelio. exemplifi-
catiuus in hiſtoriographis. exhortatiuus in libris ſa-
lomonis ⁊ epiſtolis. reuelatiuus in prophetis. orati-
uus in pſalmis. Nota etiaꝫ ꝙ alius modus debet eſſe
ſcientie que habet informare affectum ſm pietatē: ali⁹
ſcientie que habet informare intellectum ſolum ad co-
gnoſcendam veritateꝫ. Ille qui erit ad informationeꝫ
affectus: erit per differentias que dicte ſunt. quia prece
pta. exempla. exhortationes. reuelationes. orationes.
introducunt pietatis affectiones. Eſt auteꝫ pietas cul
tus dei ſicut dicit Auguſti. xij. de trinitate: introducēs
illud iob. Ecce pietas ipſa eſt ſapientia. Eſt aūt cult⁹
dei quo nunc deſideramus eum videre. credimuſqꝫ ⁊
ſperamus viſuros. deſideramus caritate: credimus fi
de: ſperamus ſpe. ſm quas tres virtutes pietatis diſci
plina formatur. ¶ Ad tercium dicenduꝫ eſt. ꝙ ſicut eſt
proprium humane ſcientie tradi per ſermones mani-
feſtos: ita proprium eſt diuine ſapientie vt ſit per ſer-
mones occultos. Eſt eniꝫ ſapientia ī miſterio ſm ꝙ di
citur prima ad corint̄. ſecundo. Loquimur ſapientiam
que in miſterio abſcondita eſt. Ratio auteꝫ abſconſio
onis eſt triplex. Prima eſt meritum fidei. in hoc enim
meretur: quia credit quod non videt. propter hoc apo-
calipſis quinto. vidit in dextra ſedentis librū ſcriptum
ſignatum intus ⁊ foris ſeptem ſigillis. Secunda cauſa
eſt exercitium ſtudij. propter quod dicitur daniel̄. xij.
Claude ſermones ⁊ ſigna librum vſqꝫ ad tempus ſta-
tutum. pertranſibunt eniꝫ plurimi ⁊ multiplex erit ſci
entia. Tercia cauſa ē dignitas veritatis que debet ab-
ſcondi malignis. math. ſeptimo. Nolite ſanctum dare
canibus: neqꝫ mittatis margaritas ante porcos.

Articulus ſecūdus

Conſequenter queritur: an modus ſacre ſcri
pture ſit certitudinalis. ſciliceꝫ an is modus
ſacre ſcripture ſit certior q̄ in alijs ſciētijs.
⁊ cum certior ſit intellectus q̄ fides: in alijs ſcientijs ē
intellectus: in hac ergo fides. ergo certior eſt modus ī
alijs ſcientijs q̄ in iſta. ¶ Item certior eſt ſcientia que
procedit ex principijs ꝑ ſe manifeſtis intellectui: q̄ il-
la que procedit ex principijs occultis intellectui. ſed alie
ſcientie procedunt ex principijs per ſe manifeſtis intel
lectui. hec aūt ex occultis intellectui: quia ex pricipijs
fidei. ergo modus in alijs ſcientijs eſt certior. ¶ Item
certior eſt modus in illa ſciētia que traditur ex ſermo-
nibus proprijs: q̄ illa que procedit ex ſermonib⁹ trāſ-
ſumptis. ¶ Item certior eſt que per vniuoca ⁊ ſimpli-
citer dicta tractatur: q̄ alia que per equiuoca ⁊ multi-
pliciter dicta. quia ex his dubia ſententia generat̄. Re
linquitur ergo ꝙ certior eſt modus in alijs ſcientijs q̄
in theologia. ¶ Contra. certior eſt modus ſciendi per
inſpirationeꝫ q̄ per humanaꝫ ratiocinationeꝫ. ¶ Iteꝫ
certius eſt quod ſcitur teſtimonio ſpiritus q̄ quod te-
ſtimonio creaturarum. ¶ Item certius quod ꝑ moduꝫ
guſtus q̄ per modum viſus. cuꝫ ergo modus ſacre ſcri
pture ſit modus ſciendi per inſpiratōneꝫ ꝑ teſtimoniū
ſpiritus: modus ſciendi ꝑ modū guſtus. in alijs vō ſci
endi ꝑ ratiocinatōneꝫ ꝑ teſtimoniū creature ꝑ moduꝫ
viſus. manifeſtū eſt ꝙ certior eſt modus ſciendi in theo
logia q̄ ī alijs ſciētijs. ¶ Rñſio. eſt certitudo ſpeculati-
onis: ⁊ ē certitudo expiētie. ꝓterea ē certitudo ſm intel-
lectū: ⁊ ē certitudo ſm affectū. Itē eſt certitudo quo ad
aīm ſpūaleꝫ: ⁊ eſt certitudo quo ad aīm aīaleꝫ. Dico ergo
ꝙ modus theologicus eſt certior certitudine expientie
certitudine quo ad affectū q ē ꝑ moduꝫ guſtus. In ps.
Q dulcia faucibꝫ meis eloqa tua ⁊c. q̄uis nō certior q̄
ad ſpeculatōꝫ intellectus que eſt ꝑ modū viſus. Itē cer
tior ē homī ſpūali q̄uis incertior aīali. j. corint̄. ij. aīa-
lis homo non ꝑcipit ea que ſpiritus dei ſunt: ſpūalis
aūt omīa diiudicat. ¶ Ad primū ergo quod obijcit̄ iaꝫ pꝫ
ſolutio. ꝙ fides eſt certior intellectu aliarū ſcientiaruꝫ
certitudine affectionis: non certitudine ſpeculatōnis.
¶ Ad ſecundū dōm. ꝙ ſunt principia veritatis vt veri
tatis. ⁊ ſunt pricipia veritatis vt bonitatis. Dico ergo ꝙ
alie ſciētie ꝓcedūt ex pricipijs veritatis vt veritatis ⁊
ꝑ ſe notis. hec aūt ſciētia ꝓcedit ex pricipijs veritatis
vt bonitatis ⁊ ꝑ ſe notis vt bonitatis q̄uis ocultis vt
veritatis. vñ hec ſcīa magis eſt vtutis q̄ artis: ⁊ ſapīa
magis q̄ ſcīa. magis. n. ꝯſiſtit ī vtute ⁊ efficacia q̄ ī ꝯtē
platōne ⁊ noticia. j. coꝛ. ij. ſmo nr̄ nō ī ꝑſuaſiōibꝫ hūa
ne ſapīe vbis: ſed in oñſione ſpūs ⁊ vtutis. ¶ Ad terciū
dōm. ꝙ ē certitudo homi aīali q nō hꝫ noticiā niſi expi
mēto ſenſibiliuꝫ. ⁊ ē certitudo homī ſpūali q hꝫ ſpm̄ ad
ꝯtēplatōꝫ diuinoꝝ. aīali ergo homī ñ eſt cert⁹ mod⁹ ꝑ mi
ſticas locutōes q̄uis ſit certi⁹ homī ſpūali. j. coꝛ. ij. qꝺ
oculus ñ vidit nec auris audiuit nec in cor hoīs aſcen-
dit: nobis reuelauit ꝑ ſpm̄. ſpūs. n. omīa ſcrutat̄. Pre-
terea. ꝓpriū ē ſicut dictū ē hmōi ſcīe tradi in miſterio. ⁊
iō ī ſmonibꝫ occultis. Preťea cū mod⁹ ſmonū occul-
toꝝ vl̄ miſticoꝝ ſit ſm ꝓprietatē ſcīe. certior erit ille mo
dus aīe diſponēte ad illā: que. ſ. eſt ſpūalis non anima
lis. ¶ Ad vltimuꝫ dicendum. ꝙ alius eſt modus certi-

tudinalis in ſcientia tradita ſm ſpiritū humanū: ⁊ in
ſcientia tradita ſm ſpiritū diuinū. illa.n.eſt coartata
ſm intellectum vnū ꝑ modū ſpūs humani: qui ſimul ⁊
ſemel non intelligit niſi vnum. in iſta vō nō eſt coarta-
tio. quia ſpūs diuinus ſm quē tradita eſt: eſt vnicus
multiplex. ſicut dicit̃ ſap. vij. ⁊ ideo hic modus ē ī ſcri-
ptura ſacra vt ſit vnicus ſenſus littere: multiplex vō ī
miſterio. ⁊ hoc non detrahit certitudini in aīa que eſt
diſpoſita ad illam: que ſcilꝫ ſpūalis eſt. vt dictū eſt.

Articulus tercius

Conſequenť querit̃ an modus ſacre ſcriptu
re ſit vniformis vel multiformis. Et autē
ſit mľtiformis. arguit̃ ad heb. j. Multipha
rie multiſqꝫ modis olim loquens deus patrib̃ ī pro-
phetis. ex quo relinqtur ꝙ non eſt vniformis modus ī
ve. teſta. Item ad ephe. iij. Mihi oīm ſanctoꝝ minimo
data eſt gratia in gentib̃ euangelizare inueſtigabiles
diuitias gratie xp̄i. ⁊ ſequit̃. vt innoteſcat poteſtatibꝰ
⁊ principibus per eccleſiam multiformis ſapiētia dei.
ex quo relinquit̃ ꝙ non eſt vniformis modus in veteri
teſtamento. ¶ Item quadruplex ſenſus eſt ī verbis ſa-
cre ſcripture. ſicut dicit Beda ſuꝑ pricipiū gen̄. Qua-
tuor ſūt ſenſus ſacre ſcripture. hiſtoria que res geſtas
loquit̃. Allegoria ī quo aliud ex alio intelligit̃. Tro-
pologia. i. moralis locutio in qua de morib̃ ordinādis
tractat̃. Anagogia ꝑ quā de ſummis ⁊ celeſtib̃ tracta
turi ad ſuꝑiora ducimur. verbigr̄a. hierľm ſm hiſtori
am eſt ciuitas. allegorice ſignificat eccīaꝫ. ſm tropolo
giam. i. moraliter aīam cuiuſlibet fidelis. ſm anagogi
am celeſtiū oīm vitam: qui reuelata facie deū videt. ij.
corint̃. iij. igit̃ ſenſus intelligētie ſacre ſcripture ē mľti-
formis. ¶ Item in lege eſt modus p̄ceptiuus. in hiſto-
ricis modus hiſtoricꝰ exēplificatiuꝰ. ī libris Salomo
nis modus exhortatiuꝰ. in pſalmis modus oratiuꝰ. in
ꝓphetis modus reuelatiuꝰ. relinquit̃ igit̃ nō eē modū
vniformē in libris ve. teſta. ¶ Item in euangelio ē mo
dus hiſtoricus quo ad narratōꝫ vite xp̄i ⁊ actionē. mā
datorius ⁊ ꝯſultorius in doctrina chriſti. In epiſtolis
pauli ⁊ canonicis eſt modus ꝯmonitorius. in actibus
modus hiſtoricꝰ. in apoc. modus reuelatiuꝰ. ḡ n̄ ē vni-
formis modus in no. teſta. ¶ Item dyoniſiꝰ in hierar-
chia angelica. duplex eſt ſancte manifeſtatōis modus.
vnus quidē ſicut ꝯueniens ꝑ ſimiles ꝓcedēs imagīes
alter vō ꝑ diſſimiles formatōes oīno incōueniēs ⁊ in-
decoꝝ formatus. ꝑ ſimiles imagines: vt cum eloquia
dn̄i rationē ⁊ intellectū ⁊ eſſentiā laudāt diuinaꝫ: ra-
tionalitatem ⁊ ſapīam ⁊ vere exiſtentē ſubſiſtentiā de-
clarantes. ꝑ diſſimiles: vt cum inuiſibilē ⁊ infinitam ⁊
incomp̄henſibilē vocant. ex quib̃ non quod eſt: ſ; qđ
non eſt ſignat̃. relinquit̃ ḡ ꝙ nō eſt vniformis modus
manifeſtatōnis ſacre ſcripture. ¶ Contra. Roma. xv.
Quecūqꝫ ſcripta ſunt ad noſtrā doctrinā ſcripta ſunt.
ſi igit̃ ad doctrinā noſtrā: magis eſt modus vniformis
q̄ multiformis. quia in multiformi confundit̃ intelle-
ctus. relinquit̃ ḡ ꝙ modus doctrine ſacre debet eē vni-
formis. ¶ Item intellectus nr̄ magis inſtruit̃ ꝑ pauci-
ora q̄ ꝑ multa: quia in paucioribꝫ via maior. debꝫ igr̄
eſſe vniformis. ¶ Item planior eſt modus ⁊ facilior q ē
vniformis q̄ qui eſt multiformis. ſed modus ſcripture
debꝫ eſſe ꝑ planiora ⁊ manifeſtiora. vnde dicit̃ abakuc
ij. ſcribe viſum ⁊ explana eū vt ꝑcurrat qui legerit eū.
relinquit̃ ḡ ꝙ debꝫ eē vniformis. ¶ Rn̄ſio. dōm ꝙ mo
dus ſacre ſcripture multiformis debet eſſe. ⁊ hoc triplici
rōne. Prima eſt ratio efficiētis. i. ſpūſſancti qui eſt ſic
dicit̃ ſapie. vij. ſpūs intelligentie multiplex: vnicꝰ pre-
terea vt in ſcientia ſacra modus efficiētis appareat: de-
bet eſſe multiplex ſeu multiformis. Secūda eſt rō ma-
terie que eſt multiformis ſapīa dei. preterea vt materie
modus rn̄deat debet eſſe vt multiformis. Tercia ē rō
finis que eſt inſtructio in his que ꝑtinēt ad ſalutē. cuꝫ
ḡ ſint multiformes ſtatus hoīm. in lege. poſt legē. tem
pore ꝓphetie. tempe gratie. ⁊ etiā in his ſtatus multi-
formis hoīm. quia alij hebetes in his que ad fidē. alij
difficiles in his que ad bonos mores ⁊ dn̄tib̃ modis
alij in ꝓſperis: alij in aduerſis vitam agunt. alij in bo
nis. alij in pcc̄is. relinquit̃ ꝙ inſtructio ſacre ſcripture
que eſt ordinata ad hoīs ſalutē: debet habē moduꝫ
multiformē vt modus rn̄deat fini. ¶ Ad illud ḡ quod
obijcit̃. ꝙ modus multiformis confundit intellectum.
Dicendū ꝙ non eſt verum: immo inſtruit intellectū. cū
enim ſit intellectus hebes. acutus. mediocris. aliter ⁊
in alio debet fieri demonſtratio veritatis. hebeti. acu-
to. mediocri. vt quod nō capit intellectus hebes in vna
forma: capiat in alia. Preterea aliter inſtruendi ſunt
paruuli ſimplices: aliter adulti ꝑfecti. ſicut dic̄ aplus
p̄ma ad corint̃. iij. tanq̄ ꝑuulis in xp̄o lac dedi vobis n̄
eſcam. nondū. n. poteratis nec adhuc poteſtis. ꝓpter h
neceſſariꝰ eſt modus multiformis. ¶ Ad aliud vō qđ
obijcit̃ eodē modo ſoluendū eſt ꝑ interemptōꝫ. ꝙ intel
lectus magis inſtruit̃ ꝑ pauciora niſi referret̃ ad ſtatū
vnius ſingularis ꝑſone. ſ; referendo ad intellectꝰ diffe
rentiaꝫ ſm diuerſitatē hoīm ⁊ ſtatus: nō eſt verum.
¶ Siľr eſt dōm ad aliud quo obijciebat̃. ꝙ planior ⁊ fa
cilior eſt vniformis q̄ multiformis. Dicendū ꝙ non eſt
verū: niſi multiformis modus ponit̃ in manifeſtatōne
vnius rei. ſ; tn̄ ſm formas drn̄tes.

Articulus quartus

Conſequēter querit̃ de multiformitate. ⁊ p̄-
mo de multiformitate que eſt in intellectib̃
ſacre ſcripture. Et videt̃ ex p̄dicta auc̄te be-
de. ꝙ multiformitas intellectuū ſacre ſcripture ē ī q̄tu
or. in hiſtoria. allegoria. tropologia. anagogia. ¶ Sed
ꝯtra hoc obijcit̃. qꝛ hugo de ſancto victo. ponit tm̄ tres
hiſtoriā. allegoriā. tropologiā. vnde dicit in tercō ſent̃.
Hiſtoria eſt reꝝ geſtaꝝ narratio: que in prima littere
ſignificatōe ꝯtinet̃. Allegoria eſt cū ꝑ id quod factū dr̄
aliud factū ſiue in p̄terito ſiue in futuro ſig̃tur. Tro-
pologia eſt cū ꝑ id quod factū dicit̃ aliqd faciendū ſi-
gnatur. ꝑ hoc enī videt̃ ſuꝑflua bede aſſignatio q̄tū ad
anagogiā. ¶ Itē ī ſacra ſcriptura ſunt ꝓuerbia ⁊ pa
rabole q̄tum ad litterā ſcripture. ⁊ ꝯſtat ꝙ modus pa-
bolicus nō ē hiſtoricus nec allegoricus nec tropologi-
cus nec anagogicus. ḡ plures ſunt intellectus q̄ iſti q̄
tuor. diminuta eſt ḡ aſſignatio p̄dicta. ¶ Itē augꝰ. in
li. de vtilitate credēdi. Omīs ſcriptura que vetus teſta
mentū dicit̃: quadriphasia dicit̃. vel ſm hiſtoriā cū do-
cet̃ quod ſcriptum eſt. vel ſm ethimologiaꝫ cum docet̃
de qua cauſa ſcriptum eſt. vel ſm anagogiam cum doce
tur conuenientia inter duo teſtamenta. vel ſm allego-
ricam cum docetur ad litteraꝫ non eſſe accipienda: ſed
ſpiritualiter intelligenda. Ex his ḡ relinquit̃. ꝙ ē vnꝰ
ſenſus miſticus triplex ⁊ litteralis. In ſupradicta vō
aſſignatōne Bede vnꝰ litteralis ⁊ tres miſtici. ¶ So
lutio. reſpondeo ꝙ cum veritas prima trina ſit ⁊ vna:
modus ſcientie veritatis prime eſt trinus in vno. vnus
litteralis: triplex ſpiritualis. Anagogicus qui eſt ſur-
ſum ducens in primum principium. Allegoricus qui
eſt enunciatiuus archanorum prime veritatis. Tropo
logicus vel moralis qui eſt ordinatiuus ad ſummā bo
nitatem. Unde anagogicus ad patrem. allegoricus ad
filium. moralis refertur ad ſpiritumſanctum. Accipit̃
numerus intellectuum hoc modo. quia aut eſt littera-
lis exterior: aut ſpiritualis interior. primo modo non
mutatur. ſecūdo modo ſpiritualis variatur. quia aut
refertur ad mores: aut ad fidem. ⁊ ſi ad fidem: aut ad
fidem diuinitatis: aut ad fidem humanitatis. primo
modo moralis. ſecundo modo anagogicus. tercio alle-
goricus. Alio modo poſſunt accipi vt dicamus ꝙ in-

tellectus ſenſus ſacre ſcripture aut eſt ꝺe cauſa aut ꝺe effectu. De cauſa que ē eterna ꝺeus eſt anagogicus intellectus. De effectu dupliciter poteſt eſſe. aut ꝺe facto aut ꝺe faciendo. Si ꝺe faciendo ſic eſt moralis intellectus ſiue tropologicus. Si ꝺe facto: hoc eſt dupliciter. aut enim intelligitur in prima facie littere: hoc eſt per ſignationeʒ verbi. ⁊ ſic eſt litteralis ſiue hiſtoricus. hiſtoria enim eſt rerum geſtarum narratio: que in prima facie littere continent̄ ſicut dicit Hugo. Aut intelligit̄ per ſignationeʒ facti: ⁊ ſic eſt allegoricus ſm ꝙ dic̄ hugo. ꝙ allegoria eſt cum per id quod factum dicitur: aliquod aliud factum ſiue in preſenti ſiue in preterito ſiue in futuro ſignificatur. Nota ergo ꝙ hugo ꝺe ſancto victore qui poſuit materiam diuinarum ſcripturarum opera reſtauratōnis: poſuit tm̄ tres intellectus diuinarum ſcripturarum. qui quidem fundantur in opere. ſcilʒ hiſtoricum. anagogicum. ⁊ tropologicum. Beda ỽo qui intellexit materiam diuinarum ſcripturarum: non ſolūʒ opus repationis immo cauſaʒ addidit anagogicum. qui quideʒ intellectus reſpicit cauſam: ſicut alij tres effectum. ¶ Ad id ỽo quod opponitur ꝺe parabolico intellectu. Dicendum ꝙ reducitur ad hiſtoricū dupliciter. ſm rem. ⁊ ſm rei ſimilitudineʒ. Scd̄m rem ſicut in rebus geſtis. ſm ſimilitudineʒ ſicut in parabolis. Parabola enim eſt ſimilitudo rerum: cum per rerum differentem ſimilitudinem ad id quod per ipſum intelligitur peruenitur. Unde ꝺe parabolicis euangelijs dicit Auguſtinus. ꝙ ſic accipienda ſunt: nō vt eēnt ſed vt eſſe poſſent. ¶ Ad tercium quod obijcitur eſt reſponſio. ꝙ Auguſtinus diſtinguit intellectus in libro ꝺe vtilitate credendi. non ſm diuerſitatem que eſt ī ratione intelligeutie ſiue eius quod intelligitur: ſed ſm differentiam que eſt in modo intelligendi. vnde tres p̄mi ſenſus intelliguntur ⁊ comprehenduntur ſub ſenſu litterali. illi enim tres ſenſus conueniūt in materia dicendi cum litterali. quartus ỽo ſenſus comp̄hendit tres ſpūales. ⁊ ideo non eſt ꝯtrarietas.

Articulus quintus

Queritur iterum ꝺe ſenſu litterali: an fundetur ſupra verum. Nam videtur aliquando fundari ſupra mendacium. Iud. ix. Ierunt ligna ſiluarum vt vngerent ſibi regem. ſed iſtud videtur extraneum a ſcientia veritatis. Iob. xiij. Non indiget deus noſtro mendacio. ¶ Reſponſio. ꝙ veritas eſt in ſermone dupliciter: q̃tum ad illud quod dicitur: ⁊ q̃tum ad illud per quod dicitur. quia ſunt ad deſignationem alicuius facti vel rei ſm veritatem. ⁊ iſto modo aſſumuntur non q̃tum ad ſignificationeʒ primaʒ: ſed q̃tum ad ſignificationeʒ ſecūdam. Unde notanduʒ. ꝙ in hiſtoricis eſt veritas q̃tum ad ſignificationē vocuʒ. in parabolicis q̃tum ad ſignificationem rerū. ¶ Iteʒ queritur ꝺe ſpirituali ſiue miſtico qui maxime vtitur ſimilitudinibus rerum corporalium ⁊ paſſibilium. nā cum conuenientibus ſimilitudines ſint magis ad demonſtrationeʒ diuinorum q̃ diſconuenientes: miſticꝰ intellectus deberet habere conuenientiores ſimilitudines. ergo cum ſpiritualium ſimilitudines ſint conuenientiores diuinis q̃ ſimilitudines corporalium: nō deberent aſſumi ſimilitudines ī miſtico intellectu niſi ſpirituales. ¶ Item inconueniens eſt formationes turpes pulchritudini ſumme coaptare. ſed formationes turpes ſunt formationes que ſunt ex rebus materialibꝫ obtuſis ⁊ inordinatis. ſicut ira furor ⁊ concupiſcentia ergo per huiuſmodi n̄ debet fieri demonſtratio ꝺe deo. Inconuenienter igitur hic agitur in miſticis intellectibus ſcripturarum qui nominant deum ignem. lapidem angularem. beſtiam: vt leoneʒ. vermem ⁊ huiuſmodi. ⁊ fureſcentem ⁊ iraſcentem ⁊ concupiſcentem.

¶ Contra. Dyoni. negatōnes in diuinis vere ſunt affirmationes incompacte. quia ex his affirmationibus non oſtenditur quid eſt deus: ſed magis quid non eſt. ſi igitur diſſimiles formationes magis ſunt ad negationem q̃ ad affirmationem. ergo magis competit oſtenſioni diuinorum oſtenſio per diſſimiles formatōnes q̃ per ſimiles. ¶ Item per precioſiores formatōnes ſeducitur intellectus ſimplicium: credens hec ipſa diuina ſiue celeſtes eſſentias eſſe huiuſmodi res vnde ſumuntur ſimilitudines precioſe. ſed per diſſimiles formationes reducitur intellectus. ergo conuenientiores ſunt diſſimiles formationes miſticis intellectibus q̃ ſimiles. Unde beatus Dyoniſius. per precioſiores formationes contingit ſeduci antiformes quaſdam eſtimantes eſſe celeſtes eſſentias. ⁊ quoſdam viros fulgureos ⁊ quibuſcunqʒ alijs formis quibus theologia celeſtes formauit intellectus. ꝙ quidem ne paterentur qui nihil viſibilibus bonis altius intelligunt ſanctoruʒ theologorum ſapientia ad indecorum deſcendit. non concedens materiale noſtrum: hoc eſt intellectum in turpibus imaginibus remanens quieſcere. ¶ Item dicit beatus Dyoniſius. nihil eorum que ſunt: eſt vniuerſaliter boni priuatione priuatum. ſiquidem vt eloquioruʒ veritas ait: omnia valde bona. geneſis primo. Eſt ergo ex omnibus intelligere bonas ſpeculatōnes ⁊ inuiſibilibus ⁊ immaterialibus rebus ex materialibus formare diſſimiles ſimilitudines. ¶ Quod concedendum eſt. ⁊ dicendum ſm beatum Dyoniſium. Quoniam manifeſtatio diuinorum fit duobus modis. Per ſimilia: ſicut cum laudatur ex diſpoſitionibus ſpiritualis creature que eſt ad eius ſimilitudineʒ. vt ratio ⁊ intellectus ⁊ ſapientia. Et per diſſimilia: ſicut cum laudatur per diſpoſitōnes rei corporalis que contingit tripliciter. Aliquando enim laudatur ex ſupremis: ſicut cum dicitur. ſol iuſticie. ſtella matutina. Aliquādo ex medijs: vt cum dicimus ipſum ignem reſplendentem. Aliquando ex nouiſſimis: vt cum dicimus ipſum lapidem angularem: ⁊ beſtiam aut etiam vermem. ⁊ ratō conuenientie aſſignatur a beato Dyoniſio multiplex. Prima eſt: quia ſunt magis ad negationeʒ q̃ ad affirmationeʒ. ⁊ ideo veriora: quia negatōes veriores ſunt in diuinis. Secūda eſt: quia per iſta magis reducitur intellectus noſter. vnde cum intellectus noſter ad deum cognoſcendum iſta accipit: nullo modo quieſcit in illis vt credat deum eſſe huiuſmodi. ſicut accideret ex locutione que eſſet per ſimilia in diſpoſitionibus ſpiritualium. Tercia eſt: quia ex omnibus eſt bonas ſpeculationes elicere: ⁊ conuenientes formare celeſtibus formas ex vilibus materie partibus. quoniaʒ ex vere bono ſubſiſtētia imagines intellectualis pulchritudinis habēt. Quarta: vt celentur diuina immundis ⁊ malis Unde Dyoniſius. ſicut omēs prophete diſſimileʒ ſanctam ſignationeʒ honorant: vt neqʒ diuina ab immundis accipi poſſint ⁊c̄. Quinta ratio: quia per iſta noſter manuducitur intellectus. vnde Dyoniſius. Pulchre procreate ſunt informiuʒ forme: propter noſtraʒ anagogiam non valenteʒ immediate inuiſibiles extendi contemplationes. Et per hoc patet ſolutio ad obiecta. In hunc ergo modum terminatur hec queſtio: que eſt ſicut exordium ſequentis inquiſitionis. Ex predictis manifeſtum eſt. ꝙ doctrina theologie eſt ꝺe ſubſtātia dei efficiente per chriſtum opus humane reparationis. ideo partes prime inquiſitionis theologice ſunt circa excellentiam diuine ſublimitatis. conſequentes ỽo erunt ꝺe chriſto ⁊ pertinentibus ad opus reparationis.

Queſtio ſecunda de co-gnitione dei qua cognoſcitur in ſe.

Volens autẽ ſe manifeſtare humanis cordibus ſupeſſentialis ſubſtantia deus: in latõne legis precipit moyſi Exodi.xx. Conteſtare populuz: ne forte velint tranſcendere terminos ad videndu3 deum. ponens limites humane rationi in inquiſitione diuinoru3. ⁊ maxime in ꝑſcrutatione abditiſſime ⁊ ſacratiſſime diuine vnitatis ⁊ trinitatis. hinc eſt quod etia3 ꝑ ſapiente3 dictum eſt. Ne tranſgrediaris terminos quos poſuerunt patres tui. Termini aute3 iſti ſunt ſententie diuini eloquij. ꝓpter quod beatus Dyoniſi. in libro de diuinis nominibus dicit vniuerſaliter non audere aliud cogitare vel dicere de ſuperexcellentiſſima diuinitate: preter hoc quod in diuinis ſcripturis inuenitur expreſſum. Huius rei gratia preponamus queſtione3 de cognitione dei que poteſt haberi ab homine in hac vita: vt manifeſti ſint termini inquiſitõnis circa eſſentiam beatiſſime trinitatis. Queritur itaq3 de cognitione dei in via ex parte cognoſcibilis: ex parte cognoſcentis: ex parte medij cognoſcendi.

Membrum primũ

Primo queritur ex parte cognoſcibilis ꝑ ſex articulos. Primus: an deus ſit ꝯgnoſcibilis. Secũdus: an ſit cognoſcibilis ĩ ſua immenſitate. Tercius: an ſit cognoſcibilis in ſua trinitate Quartus: an cognoſcibilis ſit facie ad facie3. Quintus: an ſit cognoſcibilis ĩ ſua ſpecie. Sextus: an ſit cognoſcibilis in ſua preſentia ſm ꝙ preſens.

Articulus primus

Queritur igiť primo. vtrum deus ſit cognoſcibilis anime humane. Ad quod ſic Auguſtinus in libro de videndo deo. Impaſſibilis eſt natura deus: nõ tm̃ pater ſed ⁊ ipſa trinitas deꝰ vnus. ſed hoc eſt ei eſſe viſibilem quod cognoſcibilem. nam ſicut dicitur in code3 libro. hoc diſtat inter videre ⁊ credere. quia preſentia videntur: credũtur abſentia. Preſentia autẽ hoc loco intelligimus que preſto ſunt ſenſibus ſiue animi ſiue corporis. ſicut hanc luce3 corporis ſenſu video ⁊ malam voluntate3: quia preſto eſt animi mei ſenſibus: quia intus mihi preſens eſt. om̃e autem cognoſcibile eſt viſibile ſenſibus anime vel corporis. cum ergo deus ſit inuiſibilis: ergo incognoſcibilis. ¶ Item auguſti. in code3. deu3 nemo vidit vnq̃ nec videri poterit qui lucem habitat inacceſſibilem: ⁊ ẽ natura inuiſibilis ſicut ⁊ incorruptibilis. ⁊ ſicut nũc incorruptibilis nec poſtea corruptibilis. ita nõ ſolũ nũc ſed ⁊ ſemꝑ inuiſibilis. ¶ Item Iohan. dama. infinitꝰ eſt deus ⁊ incomprehenſibilis. ſed omne quod cognoſcitur animo comprehenditur intellectu. deus igiť nõ erit cognoſcibilis. ¶ Item om̃is cognitio infiniti inq̃ꝫtum huiuſmodi eſt infinita. quia ſi eſſet finita: nõ trãſiret ſuper infinitum. cum ergo ſubſtantia diuina ſit infinita: non cognoſceť niſi cognitõne infinita. ſed ꝯgnitio infinita non poteſt eſſe a potentia finita: quia actio infinita non egrediť a potentia finita. cum ꝰ om̃is potentia ratõnalis ſit finita: nõ egrediť ab ipſa actõ que ſit cognitio ſubſtantie dei infinite. ¶ Ite3 inferiꝰ optimo noſtro nõ eſt natũ cognoſcere optimũ noſtru3. ſiue optimũ noſtrũ non eſt cognoſcibile ab inferiori noſtro vt mens vel ratio nõ eſt ꝯgnoſcibilis imagine vel ſenſu ꝰ nec melius ⁊ excellẽtius optimo noſtro incõꝑabiliť erit ꝯgnoſcibile ab optimo noſtro. ꝰ nec deꝰ a mẽte nr̃a quod eſt optimũ in nobis. Contra. augꝰ. in ꝑmo ſoliloquiorꝫ. intelligibilis eſt deꝰ. intelligibilia ſunt ſciẽtiarꝫ ſpectamia: ſꝫ differũt plurimũ. na3 terra viſibilis eſt ⁊ lux: ſꝫ terra niſi luce illuſtrata videri nõ põt. Similiť diſciplinarꝫ ſpectamĩa videri nõ pñt niſi aliquo velut ſole ſuo illuſtrenť. videl3 deo. ¶ Itẽ ro. j. qꝺ notũ eſt dei manifeſtũ ẽ in illis. Glo. i. ꝯgnoſcibile ductu rõnis. q. d. in ſe hñt vnde pñt ꝯgnoſcere qꝺ ẽ ꝯgnoſcibile de deo. ⁊ ibidem. Inuiſibilia dei ꝑ ea que facta ſunt a creatura mũdi intellecta ꝯſpiciũť ſempiterna q3 virtus eius ⁊ diuinitas. Et ſap. xiij. a magnitudine ſpẽi ⁊ creature ꝯgnoſcibiliť poterat creator eorꝫ videri. ¶ Item ſiť virtutis affectiue rõnalis eſt ad amandũ bonu3: ſic virtutis cognitiue rõnalis ad ꝯgnoſcẽdũ verum. Si ꝰ ſummũ bonũ ẽ appetibile ab affectiua rõnali. ꝰ ⁊ ſummũ verũ ꝯgnoſcibile a cognitiua rõnali. Rñdeo ſm b. aug. ad paulinã de videndo deo dicẽte3. ſi q̃ris vtrũ poſſit deus videri: rñdeo põt. ſi q̃ris vnde hꝫ ſciam: rñdeo ꝙ in veraciſſima ſcriptura legiť. beati mũdo corde qm̃ ipſi deũ videbũt. ¶ Ad primũ ꝰ obiectũ dꝺm ſm verbũ b. aug. ſi q̃ris quõ dictus ſit inuiſibilis deꝰ ſi videri põt: Rñdeo inuiſibilẽ eſſe natura: videri tñ cum vult ⁊ ſicut vult. Ex quo p3 diſtinctio ꝙ deꝰ eſt inuiſibilis natura: viſibilis vͦo volũtate. Scꝺm hoc ꝰ diſtiguẽdũ. ꝙ eſt viſibile nccitate: ⁊ ẽ viſibile volũtate. viſibilia nccitate ſunt corꝑalia ⁊ ſenſibilia. viſibilia vͦo volũtate ſunt ſpũalia: quẽadmodũ angeli ⁊ deꝰ. ⁊ hꝫ ẽ qꝺ dicit aug. in codẽ li. ſumẽs auctez amb. ſuꝑ illꝺ. j. luc apparuit angelꝰ ⁊c̃. Nõ ſiľr ſenſibilia videnť ⁊ is cuiꝰ nature ẽ nõ videri: volũtate videri. nã ſi nõ vult ñ videtur: ſi vult videť. apparuit. n. deꝰ abrahe q2 voluit: alijs quia noluit nõ apparuit. ¶ Ad ſcꝺm quod dicit. ꝙ ẽ natura inuiſibilis ſicut incorruptibilis. Dicẽdũ ſm btm aug. de vidẽ. deo. corꝑa ꝯſuetudine loq̃ndi viſibilia nominãť. ꝓpterea deꝰ inuiſibilis diciť ne corpꝰ eẽ credať nõ q2 mũda corda ſue ſuƀe ꝯtẽplatõne fraudauit. ⁊ hec ſumma merces deũ diligẽtibꝫ ꝓmittiť dicẽte ipõ dño. q diligit me diligeť a patre meo ⁊ ego diligã eũ ⁊ manifeſtabo illi meipſu3. ¶ Ad terciũ ſiľr rñdit iuxͣ diſtictionẽ aug. de vidẽ. deo. aliud ẽ videre: aliud vidẽdo totũ ꝯprehendere. Iſtud. n. videť qꝺ pñs vtcunq3 ſentiť. totũ aũt vidẽdo compꝑhendiť: qꝺ ita videť vt nihil eiꝰ lateat vidẽte3: aut cuiꝰ fines circũſpici pñt. ſicut nihil lateat pñtis volũtatis tue. circũſpicere aũt potes fines anuli tui. exẽpligrã. duo poſui quorꝫ vnũ ad mẽtis obtuitũ: alterꝫ ad corꝑales oculos ꝑtinet. ex q̊ manifeſtu3 eſt ꝙ nõ ſequiť: deus ẽ incõprehẽſibilis. ꝰ incognoſcibilis. ¶ Ad quartũ rñdendũ iuxͣ Boe. in li. de ꝯſolatõe. ꝙ ea q̃ ꝯgnoſcũť nõ ſm ſui naturã ꝯgnoſcunť: ſꝫ ſm cognoſcẽtiũ facultatẽ. ꝯgnitio igiť ñ diceť finita vel infinita a re cognita finita vel infinita: ſꝫ a facultate ꝯgnoſcẽtis finita vel infinita. q2 qꝺ cognoſciť ꝑ modũ ꝯgnoſcẽtis ꝯgnoſciť: nõ ꝑ modũ rei cognite. ⁊ hꝫ manifeſtu3 eſt in om̃ibꝫ modis ꝯgnitõis: ſiue ſit ꝯgnitio ſenſitiua: ſiue imaginatiua: ſiue intellectualis. ñ ꝰ ſeqť ꝙ ſi ſuba diuina ſit infinita: ꝙ ꝯgnitio q̃ de ea ẽ ab intellectu humano ſit infinita. ĩmo q2 intellectꝰ hũanꝰ finitꝰ eſt: cognoſcet ſuƀam diuinã finite. ¶ Ad q̃ntũ dꝺm. ꝙ materialitas ꝓhibet ꝙ ſenſus q ẽ vis inferior ñ poſſit ꝯgnoſcere vim ſuꝑiore3 q̃ eſt rõ. nulla. n. vis cuiꝰ eẽ nõ depẽdet a materia: pͭ apprehendẽ formã vel rẽ abſtracta3 a materia. hinc eſt cũ virtus ſenſitiua ſm eẽ ⁊ agẽ dependeat a materia: ñ erit ꝯgnoſcitiua mẽtis vel rõnis q̃ ẽ res ⁊ forma abſtracta a materia. ex alia aũt ꝑte ipſa immaterialitas ⁊ ſimplicitas ſpũalitatis fať ꝙ mẽs vľ rõ nõ ẽ ꝯgnoſcibilis meliorꝫ ⁊ excellẽtiorꝫ ſe. ſ. diuĩe ſuƀe que ẽ ſimplex ⁊ immaterialis: ⁊ ĩ hꝫ imago eiꝰ ẽ. Scꝺ3 b. aug. in li. de tri. imago dei eſt in hꝫ ꝙ capax eiꝰ ⁊ ꝑticeps eẽ põt. capax ꝑ ꝯgnitiõe3: ꝑticeps ꝑ amore3. hinc p3 ꝙ nõ ſequiť obiectio.

B. R. L. C. L. 2.

Articulus ſecundus

Conſequenter queritur. an diuina ſubſtantia ſit cognoſcibilis in ſua imenſitate. Ad quod ſic. Ro. j. Inuiſibilia dei. glo. tam pulchra aſtra condidit vt ex his quantus ⁊ q̄ admirabilis ē creator eorum poſſit agnoſci. ergo de deo poteſt haberi cognitio quātus eſt. ſed quantus eſt virtute infinita ⁊ immenſa. ⁊ idem eſt ei quātum quod magnum. nec mole magnus eſt. ſed virtute ſicut dicit Auguſtinus. ergo poteſt cognoſci in ſua imenſitate ſiue infinitate. ¶ Item ad ephe. iij. vt impleamini omni plenitudine dei. ſed omis plenitudo dei eſt ſua immenſitas. Impletio autem iſta eſt per cognitionem ⁊ amorem. ergo immenſitas poterit cognoſci. ¶ Item Joh. xv. omnia quecunqꝫ audiui a patre meo nota feci vobis. ſꝫ omnia ibi intelligunt̄ potentia. veritas. bonitas. eternitas. ⁊ immenſitas. quia omnia illa nota ſunt filio. ergo ⁊ ipſam immenſitatem ⁊ eternitatem notam fecit apoſtolis. ¶ Item omnia quecunqꝫ ſunt in deo ſunt vnum. ſcilicet eternitas. veritas. immenſitas. ſi ergo eſt cognoſcibilis veritas. erit cognoſcibilis immenſitas. ¶ Contra Ambro. ſuper primum luce in originali. deum nemo vidit vnq̄. quia eā que habitat in deo plenitudinem diuinitatis nemo conſpexit. nemo mente aut oculis comprehendit. ¶ Item Boeti⁹ omne quod ſcitur aut cognoſcitur. non ex ſua natura. ſꝫ ſm comprehendentium cognoſcitur facultatem. cum ergo facultas anime comprehendentis ſit finita. Diuina autem ſubſtantia ſm ſuam immenſitatem ſit infinita. ergo non erit cognoſcibilis in ſua immenſitate ab anima rationali. ¶ Solutio. dicendum ꝙ eſt cognitio de deo per modum poſitionis. ⁊ per modum priuationis. per modum priuationis cognoſcimus de deo quod nō eſt. per modum poſitionis cognoſcimus quid eſt. Diuina ergo ſubſtantia in ſua immenſitate non eſt cognoſcibilis ab anima rationali cognitione poſitiua. ſed eſt cognoſcibilis cognitione priuatiua. ¶ Ad illud ergo quod primo obijcit. ꝙ ex creaturis quantus ſit creator poſſit agnoſci. Dicendum ꝙ quantus ſit poteſt cognoſci per modum priuationis. non per modum poſitionis. verbi gratia. quantus ſit duratione cognoſcitur per modum priuationis cum dicitur eternus id eſt ſine principio et fine. Similiter quantus ſit repletione. cognoſcitur per hoc qđ dicitur icircumſcriptus per abnegationem loci ⁊ vbi. Similiter quantus ſit virture per abnegationem menſure virtutis ipſius cum dicitur īmenſus. Per modum đo poſitionis vt determinaretur quanta ſit ei magnitudo ſiue duratio ſiue virtus non eſt poſſibile. ¶ Ad ſecūdū reſpondet Auguſtinus. ꝙ illud apoſtoli non eſt intelligendum ꝙ impleamur omni plenitudine dei. vt habeamns plenitudinē quā habet. ſic enim implebunt̄ in omnem plenitudinem dei cum non fuerint ⁊ ipſi plenus deus. ſed cum perfecte fuerint pleni deo. ¶ Ad tercium dicendum. ꝙ omnia nota feci vobis. intelligendū eſt id eſt preordinaui vt omnia nota faciam vobis. oīa autem ibi diſtribuit pro creaturis non vniuerſaliter ꝓ omnibus conditionibus immenſe ⁊ infinite diuine eſſentie. tamen ⁊ ſi diceretur diſtribuere pro diuina imenſitate eternitate ⁊ huiuſmodi. tunc diſtinguendum eſt. Diuina eſſentia eſt cognoſcibilis in ſua imenſitate. hoc eſt quia īmenſa eſt. ⁊ hoc modo verum eſt. vel eſt cognoſcibilis ſm ſuam īmenſitatem. ⁊ hoc modo falſum ē ſm ꝙ modus īmenſitatis determinat cognitionem in comparatione ad cognoſcentem. nam ſi determinaret cognitionem in comparatione ad rem cognitam. vera eſſet. ⁊ eſſet idem ſenſus qui prius. ¶ Ad vltimum dicendum. ꝙ non ſequitur in diuinis talis modus arguendi. in diuinis idem eſt. ſapientia. bonitas. ⁊ īmenſitas. ergo qđ de vno dicitur ⁊ de altero. Iſta enim nomina. ⁊ ſi vnum deſignent ratione principalis. ſignati tamen differūt ratione connotati. ⁊ ratione modi ſignificandi. vnde ⁊ cuꝫ idem ſit in deo ſcientia ⁊ voluntas. non tamen ſequitur ſcientia eſt malorum. ergo voluntas malorum. ergo nec ſequitur illud quod obijcitur.

Articulus tercius

Queritur conſequenter. an cognoſcat̄ per naturalem rationem trinitatis perſonarū. Et videtur ꝙ ſic Ro. j. Inuiſibilia dei. ꝑ ea que facta ſunt intellecta conſpiciunt̄. ſempiterna quoqꝫ virtus ei⁹ ⁊ deitas. ibi dicit glo. ꝙ per illa tria inuiſibilia ſempiterna virtus ⁊ diuinitas intelligitur trinitas perſonarum. ergo trinitas perſonarum cognoſcebatur per phos naturali ratione. ¶ Item phs ī libro de celo ⁊ mūdo in principio. oſtendit ꝙ ternarius eſt numerus oīs rei. ⁊ inducit in naturalibus. mathematicis ⁊ diuinis. In naturalibus vt motus a medio. motus ad medium. ⁊ motus contra medium. In mathematicis vt linea. ſuperficies. corpus. In diuinis ſimiliter. vnde dicit h̄ numero adhibuimus noſmetipſi magnificare deum vnuꝫ creatorem īminentem ex proprietatibus eorū q̄ ſunt create. ergo ⁊ ipſe Ariſto. per naturalem rationem habuit noticiam trinitatis. ¶ Item trimegiſtus monas monadem genuit. ⁊ in ſe ſuum reflectit ardorem. ergo trimegiſtus habuit noticiam trinitatis. quia monas gignens eſt pater. monas genita filius. ⁊ ardor ſpiritusſanctus. ¶ Item Augu. in lib. de trinitate. phi ſapientiā tripertitam eſſe dixerunt. que eſt ſignatio trinitatis. cui eni ſūt he aſcribende niſi actori omniū creaturarum datori intelligentie amoris inſpiratori. vnde vult dicere Augu. ꝙ naturalis phia eſt de his q̄ pertinent ad conditionem nature. Rationalis de his que pertinent ad rationem ⁊ intelligentiam. Moralis de his que pertinent ad morem. Ideo naturalis aſcribitur actori patri. rationalis ſapientie filio. moralis amori ſeu bonitati ſpirituiſancto. ¶ Contra Ro. j. inuiſibilia dei ⁊c̄. glo. Augu. dicit phos non pertigiſſe vſqꝫ ad noticiam tercie perſone ſcꝫ ſpiritusſancti. ſuper Exo. viij. Ubi magi pharaonis defecerunt in tercio ſigno. quia ſummi gentium phi de to gaton id eſt ſummo patre. ⁊ de noyſ. ſ. mente eius philoſophati ſunt. Tercio ſigno defecerunt magi. quia vſqꝫ ad terciam perſonam peruenire nō valuerunt philoſophi. ¶ Reſponſio ſm glo. ꝙ cognitionem ipſius trinitatis per propria ipſarum perſonarum non habuerunt nec habere potuerunt. niſi per doctrinam aut inſpirationem. ſed noticiam trinitatis per appropriata ipſis ꝑſonis. ſ. potentiam ſapientiam. ⁊ benignitatem habuerunt ⁊ habere potuerūt. Sed obijcit̄. nam ſicut ſciuerūt appropriata patri ⁊ filio. ita ſciuerunt appropriatū ſpiritusſancti. ⁊ ſicut neſciuerūt appropriatuꝫ ſpiritusſancti. ſic neſciuerunt appropriatum patris ⁊ filij. ⁊ ſicut ignorauerūt ꝑſonam ſpiritusſancti. ita ignorauerūt ꝑſonas patris ⁊ filij. ⁊ ſicut cognouerūt perſonas patris ⁊ filij. ita ⁊ perſonā ſpiritusſancti. ¶ Item nōne trimegiſt⁹ cognouit perſonas ꝓprie cū dixit monas monadeꝫ genuit ⁊ ardorē ꝓcedētē. ¶ Itē Rich. de ſancto victo. credo ſine dubio. ꝙ ad q̄cūqꝫ explanationem que neceſſe ē eē nō mō ꝑ ꝓbabilia. imo ⁊ neceſſaria argumēta nō deeſſe. ſꝫ nihil adeo neceſſe ē eē ſicut trinitatē ꝑſonarum. ergo ad ipam oſtendēdā poſſunt haberi argumēta neceſſaria et rōnes naturales. ergo ꝑ rationē naturaleꝫ pōt cognoſci trinitas. ¶ Reſpōſio. ꝙ ꝑ naturalē rationē non pōt haberi cognitio trinitatis ſm ꝓpria. tamē ꝑ naturalē rationem adiutā ꝑ aliquā gratiā aut gratis datā aut gratū facientē pōt. Et rō hui⁹ ē. quia ītellectus noſter obtenebratus ꝑ originalē corruptionē. deficit in his que veriſſime ſunt. ⁊ ideo circa maxime ītelligibilia deficit. ⁊ etiaꝫ de his q̄ mīme ſunt. ⁊ iō mīme ītelligibilia ſicut eſt eſſe

motus ⁊ temporis que habēt debiliſſimū eſſe. quēadmo-
dum ſenſus deficit in extremis id eſt maxime ſenſibili-
bus ⁊ minime. Hinc eſt cum eſſe diuinarum perſonarū
in vnitate eſſentie ſit maxime ⁊ veriſſime. intellectus no
ſter obtenebratus deficit. nec hoc eſt mirum. quia ſicut
dicit Ariſtoteles in prima philoſophia. intellectus no-
ſter ſe habet ad manifeſtiſſima nature ſicut oculꝰ noctue
ad lumen ſolis. ¶ Dicendum ergo ad primo obiectum.
ꝙ ideo dicuntur defeciſſe in cognitione tercie perſone.
quia defecerunt in cognitione bonitatis. ⁊ hoc multipli
citer. primo quia non cognouerunt potiſſimum effectuȝ
bonitatis. incarnationem ⁊ redemptionem. Secundo
quia ⁊ ſi bonitatem cognouerunt. non tamen vt ſummā
⁊ primam venerati ſunt. quia ſua bona ſibi attribue-
runt. Tercio quia ⁊ ſi habuerunt appropriata duabus
perſonis ſcilicet potentiam ⁊ ſapientiam. non tamen ha
buerunt appropriatum tercie perſone ſcilicet bonitateȝ.
¶ Ad ſecundū dicendum. ꝙ ⁊ ſi trimegiſtus intellexit ꝓ
pria perſonarum cum dixit monas monadē genuit. ⁊c̄.
hoc tamen non habuit per naturalem rationem. ſed per
doctrinam vel inſpirationem. ¶ Ad tercium dicendum
ꝙ non eſt argumentum ad probandum trinitatem id eſt
medium. ſiue ratio inferens de neceſſitate trinitatem eſ
ſe. ſed tamen deeſt ratio conferens ex parte noſtra. non
eſt ergo defectus ex parte rei. ſed eſt defectus ratiōis cō
ferentis id eſt intellectus noſtri. qui non poteſt mediuȝ
ipſum inuenire ⁊ inuentum conferre. Ad concludendū.
ibidem dicit Richardus. Ad quecūqȝ neceſſaria eſt eſſe
argumenta non deeſſe ꝗuis contingat ipſam induſtriaȝ
latere.

¶ Articulus quartus

DEinde queritur. an deus aut diuina ſubſtā-
tia ſit cognoſcibilis facie ad faciem in via.
Et ꝙ ſic probatur Geneſis. xxxij. Uidi do-
minum facie ad faciem ⁊c̄. Auguſtinus in
libro de trinitate. Facies eſt illa forma in qua non rapi
nam arbitratus eſt filius eſſe ſe equalem patri. ergo ipſe
Jacob vidit ipſum in forma diuina ⁊ facie. ¶ Item nu-
meri. xij. ore ad os loquar ei. id eſt moy. ⁊ palam ⁊ non
per enigmata deum videt. ergo ⁊ ipſe Moy. videbat do
minum abſqȝ vlla ſimilitudine in ſua forma ⁊ ſpecie. et
hoc eſt ſm faciem. ¶ Item yſaie. vj. vidi dominum ſedē-
tem ſuper ſolium excelſum. ⁊ plena erat omnis terra ⁊
cetera. ergo yſaias vidit dominum in ſua maieſtate. er-
go in ſua forma ⁊ ſpecie. ¶ Item ſecunda Corin. tercio.
Nos reuelata facie gloriam dei ſpeculantes in eandem
imaginem tranſformamur a claritate in claritatem. er-
go nos abſqȝ velamine videmus gloriaȝ dei. ergo abſqȝ
omni ſimilitudine in ſua claritate. ¶ Item Exodi. xxxiij.
loquebatur dominus ad Moy. facie ad faciem ſicut ſo
let loqui homo ad amicum ſuum. ¶ Contra. j. Corin.
xiij. Uidemus nunc per ſpeculum ⁊ in enigmate. tūc au
tem facie ad faciem. Ubi dicit gloſa. ꝙ per ſpeculum et
enigma ſignat ſimilitudines que valent ad intelligendū
deuȝ in preſenti. ergo in preſenti non poteſt videri ī ſua
forma ſiue ſm faciem. ¶ Item Exodi. xxxiij. non poteris
videre faciem meam. non enī videbit me homo ⁊ viuet.
Et ſequitur. videbis poſteriora mea. faciem autem meā
videre non poteris. Relinquitur igitur ꝙ non poſſit vi-
deri in ſua forma ſiue ſm faciem. ¶ Item queritur quo
mō differat videre poſteriora dei a viſione faciei. ¶ Re-
ſponſio facies dei dicitur multipliciter. vno modo dici-
tur facies dei preſentia eius per gratiam ſm ꝙ dicitur
in ps̄. A facie domini mota eſt terra. Alio modo dicitur
facies preſentia dei per carnē ps̄. Oſtende nobis facieȝ
tuā. Et in figura. Moy. Exo. xxiij. facies mea precedet
te. Tercio modo dicitur facies preſentia eius per glo-
riam in propria forma. Job. viij. Uidebis faciem eius ī
iubilo. ⁊. j. Corin. xiij. tunc auteȝ facie ad faciem. Et ſm
hunc modum poſteriora dei dicuntur tripliciter. ſiue cō
gnitio per poſteriora. vno mō rationes naturales. alio
modo figure. tercio modo creature. Scḋm ꝙ facies dici
tur preſentia dei per gratiam. ſm hoc ergo cognitio per
faciem erit cognitio per preſentiam ſeu contemplatio-
nem gratie. quomodo accipitur Geñ. xxxij. Uidi domi
num facie ad faciem. ⁊ huic reſpondet quaſi a poſterio-
ri cognitio per naturalem rationem. q̄ non accipit pre-
ſentiaȝ eius in affectu. ſicut eſt in cognitione per grām:
ſed tamen accipit quaſi a poſteriori veritatem aliquam
de eo ſm intellectum. Item ſm quod facies dicitur pre
ſentia eius ſm carnem. ſm hoc poſteriora domini dicū-
tur figure legis que figurabant incarnationem eius. vn
de illi qui erant in veteri lege videbant quaſi a poſterio
ri per figuras futurorum. ſed nos videmus eum quaſi ī
facie. quia credimus ⁊ accipimus euȝ vt in carne preſen
tem. quo modo accipitur illud apoſtoli. ij. Corin. tercio.
Nos autem reuelata facie ⁊c̄. Ubi poſtꝗ̄ locutus eſt de
velamine figurarum hoc adiunxit Apoſtolus. Iteȝ ſm
ꝙ tercio modo dicitur facies ſcilicet preſentia glorie. ſm
hoc poſteriora dei ī ſua forma poſſunt dici creature. Eſt
enim cognitio dei in ſua forma. ⁊ eſt cognitio ipſius in
ſuo effectu. Cognoſcere ipſum in ſuo effectu. eſt cogno-
ſcere ipſum a poſteriori. Cognoſcere ipſum in ſe ſicut eſt.
eſt cognoſcere ipſum in ſua facie. ⁊ hoc mō dicitur moy.
Uidebis poſteriora mea. faciem autem meam non vide-
bis. quia in preſenti per effectus cognoſcimus ipſuȝ ſm
ꝙ dicitur. j. Rom. Inuiſibilia dei ⁊c̄. In futuro v̄o co-
gnoſcimus ipſum in ſe. ¶ Item nota ſm Auguſtinū. ꝙ
facies dei dicitur forma dei. ⁊ ſm hoc poſteriora dei poſ
ſunt dici forma humana. ⁊ ſm hoc poteſt intelligi illud
Moy. poſteriora mea videbis. hoc eſt in carne videbis.
faciem autem meam videre non poteris. Nota etiam ꝙ
facies dei dici poteſt viſio intellectualis ſiue ſit per rem
ſiue per ſpeciem intelligibilem aliquā. Et ſm hunc mo-
dum poſteriora dicuntur viſio imaginaria ⁊ viſio corpa
lis. Et ſm hoc intelligitur illud. loquebat̄ dominꝰ moy.
facie ad faciem. quia apparebat ei in ſpecie intelligibili.
Et etiā illud. xij. Nu. palam ⁊ nō per enigmata deuȝ vi
des. vt enigma referatur ad imaginariā viſionē. figure
ad corporalē. apparet enī dominus in viſione corporali
in ſpecie aliqua exteriori ſicut Exod. iij. Moy. in rub.
Apparet etiā ī viſione imagiaria ſicut ī ſomnis Jacob.
geñ. xxviij. de quibꝰ duobꝫ modis dicit̄ Nu. xij. Si quis
fuerit inter vos propheta. in viſione apparebo ei ſcilicet
corporaliter vel per ſomnum ſcilicet viſione imagiaria.
Apparet etiam in viſione intellectuali in ſpecie intelligi
bili vt Moy. xij. Nu.

Articulus quintus

POſtea queritur. vtruȝ deus ſit cognoſcibilis
in ſua ſpecie hoc eſt. vtrum deus cognoſcatur
ſicuti eſt in vita iſta. ⁊ probatur ꝙ non. Exo-
di. xxxiij. Non videbit me. ¶ Iteȝ. j. thio. vlti. habitat lu
cem inacceſſibilē quā nullus hominum vidit. ſed nec vi
dere potuit. glo. in hac vita. poſt autem videbit. ¶ Item
Greg. in moralibꝫ. deū nemo vidit vnꝗ̄. per quod paten
ter dat̄ ītelligi. ꝙ ꝗ̄diu in hac vita mortali viuit̄. videri
per quaſdam imagines poteſt deus. ſed per ipſam natu
re ſue ſpeciem non poteſt. vnde anima gratia ſpiritꝰ af-
flata per figuras quaſdam videt deum. ſed ad ipſam ſpe
ciem non pertingat. ergo in hac vita nō poteſt videri eti
am per gratiam ſicut eſt. ¶ Item ſpecies omnino abſtra
cta ⁊ abſoluta a corporeitate. ſi intelligitur ſicuti eſt.
non intelligitur niſi a vi intellectiua omnino abſoluta
a corpore ⁊ expedita a mole corporea. Si ergo ītellectꝰ
humanꝰ ꝗ̄diu hic mortaliter viuitur eſt pregrauatus a
corpore. ſm ꝙ dicitur ſapiētie. ix. Corpus quod corrum

pitur aggrauat animã. ⁊ terrena inhabitatio deprimit ſenſum multa cogitantem. ergo relinquetur ꝙ nõ poteſt cognoſcere ſpeciẽ diuinã ſicuti ẽ que eſt omnino abſtracta a corpore. ¶ Cõtra Augu. in lib. de videndo deo. in lib. numerorũ. c. xij. dicit domin⁹ alijs ꝓphetis ſe in viſione apparere ⁊ in ſomnis moyſi aut per ſpeciẽ nõ ꝑ enigmata. vbi etiam addit dicens ⁊ gloriam domini vidit. Quid ergo eſt ꝙ ſic fecit eum exceptum. niſi forte. quia in illa contemplatione dignum tunc habent miniſtrũ in tota domo ſua fidelem. vt queadmodum cõcupierat videret deum ſicut eſt. ¶ Item Augu. in eodem. ita etiam verum eſt quod dictum eſt nemo poteſt faciẽ meã videre ⁊ viuere. quia neceſſe eſt ab hac vita abſtrahi mentem quando in illius ineffabilitatẽ viſionis accipitur. ⁊ nõ ſit incredibile quibuſdã ſanctis. nondum ita defunctis vt ſepelienda cadauera remanerẽt. etiam illã reuelationem fuiſſe cõceſſam. ⁊ ponimus exemplũ de paulo ĩ raptu. ij. Corin. xij. Relinquitur igitur ꝙ poteſt in hac vita videri. ¶ Item nõ eſt aliquis defectus in potentia nature qui nõ poſſit remoueri per potentiã gratie ⁊ ſuparí. ergo ſi potẽtia nature eſt ad videndum deũ ſicuti eſt cum viuitur in carne. tamen cũ multiplici defectu. ꝑ potentiam gratie poterit defectus ille amoueri. ergo ꝑ adiutorium gratie poteſt deus videri in preſenti ſicuti eſt.

¶ Solutio. per naturã conſtans eſt nõ poteſt videri ſicuti eſt. Diſtinguendũ ergo eſt ꝙ eſt gratia perfecta. ⁊ ẽ gratia imperfecta. dico autem gratiam imperfectã que eſt in hominibus imperfectis. perfectam vero gratiã que eſt perfectorum ſm ꝙ eſt eſſe perfectum in via. Dicendũ ergo. ꝙ non eſt poſſibile videre deum in preſenti per gratiam imperfecte contemplationis. ſed per gratiam perfecte contemplationis poteſt. non tamen a deo plene vt poſt hanc vitam. ⁊ hoc eſt quod dicit Grego. ſuper Iob. xxviij. vbi dicitur. ſapientia abſcõdita eſt ab oculis oĩm viuentium. quia in hac mortali carne conſiſtentibus ⁊ videri poteſt per quaſdam circumſcriptas imagines. ⁊ videri non poteſt per incircumſcriptum lumen eternitatis. a quibuſdam videri nõ poteſt in hac mortali carne exiſtentibus. tamen ineſtimabili virtute creſcentibus quodam contemplationis acumine eterna dei claritas videri poteſt. Unde notandum. ſm Auguſtinum in libro de trinitate ad ſoluenda obiecta. ꝙ facies dei dicitur forma in qua non ſapientiam arbitratus eſt eſſe ſe equalem patri. quam nemo poteſt videre ⁊ viuere. ſiue quia poſt hanc vitam videbimus facie ad faciem. ſm ꝙ dicit Apoſtolus. j. Corin. xiij. ⁊ ſm Iohannem. j. Io. iij. nondum apparet quid erimus. cum autem apparuẽit ſimiles ei erimus. quando videbimus eum ſicuti eſt. quod vtiqȝ poſt hanc vitam intelligi voluit. cum mortis debitum ſoluerimus. ſiue etiam nunc inquantum dei ſapientiam per quam facta ſunt omnia ſpiritualiter intelligimus. intantum carnalibus affectibus morimur. vt mortuum nobis hunc mundum deputantes. nos quoqȝ ipſi huic mundo moriamur. ⁊ quod ait apoſtolus ad gal. vlti. mihi mundus crucifixus eſt ⁊ ego mũdo. ⁊ per hec patet ſolutio ad omnia obiecta. vnde ⁊ ſm hoc. ꝙ dicit Auguſtinus in queſtione penultima ad oroſium de raptu pauli. ob id raptus fuerat apoſtolus in tercium celum. i. intellectualem viſionem. vt deum non per corp⁹ non per ſimilitudinẽ corꝑis. ſȝ ſicut eſt ipſa veritas cerneret. ad hoc profecto peruenerat paulus vt deum ſic in iſta vita videret. ſicut ſancti poſt hanc vitam videbunt.

Articulus ſextus

[C]onſequenter queritur. vtrum deus poſſit naturaliter cognoſci in ſua preſentialitate. ſm ꝙ preſens eſt creature. hoc eſt. vtrum poſſit cognoſci de deo naturaliter ꝙ preſens eſt omnibus rebus. Et videtur ꝙ ſic. j. Ro. inuiſibilia dei. glo. per gubernationem videtur ꝙ preſens eſt omni rei. ¶ Contra. cognitio per gratiam maior eſt ꝙ̃ illa que eſt per naturam. ſed per gratiam non cognoſcitur eſſe preſens ꝑ gratiam de neceſſitate. ergo multominus per gratiam poterit cognoſci eſſe in rebus per eſſentiam. nam illa cognitio certior eſt. ¶ Item Ambroſius. cum abſens putatur videtur. cum preſens eſt non videtur. ¶ Reſponſio. dicendum ꝙ per naturam poteſt cognoſci eſſe preſens rebus. per gratiam tamen non poteſt cognoſci eſſe preſens per gratiam. quia medium in cognitione naturali eſt affectus creatus qui poteſt comprehendi. gratia autem dicit acceptionem in deo. ratione cuius non eſt in poteſtate noſtra comprehendere gratiam noſtrã eſſe. ⁊ ita nec deum preſentem per gratiã eſſe. ¶ Ad auctoritatẽ Ambro. poteſt dici ſm ꝙ exponitur a pluribus. cum abſens putatur id eſt reputatur vt abſens per humilitatem videtur. quia tunc eſt preſens per gratiam. item cum preſens eſt per gratiam non videtur. quia reputatur abſens per humilitatem. ¶ Notandum tamen. ſm Auguſtinũ in libro de videndo deo. ꝙ Ambroſius videtur tractare verba illa. xiiij. Io. tanto tempore vobiſcum ſum ⁊c. philippe qui videt me ⁊c. ſm hoc dicit Ambroſius. ꝙ ꝙ̃uis vbiqȝ ſit preſens per immenſitatem. tamen putatur eſſe abſens per incõprehẽſibilitatẽ. Secundum hoc ergo exponitur auctoritas cũ abſens puta. ⁊. i. icõprehẽſibilis. tũc videtur. i. cognoſcitur. Item cum preſens eſt non videtur. quia non putatur eius preſentia incomprehenſibilis. vnde Philippus ⁊ alij apoſtoli habebant xp̃m pñſentem ⁊ non videbant. quia non cogitabant eum vt abſentem. i. incomprehenſibilem. vnde Auguſtinus exponẽs verbum Ambro. in libro de videndo deo. Cum abſens putatur videtur. non dicit cum abſens eſt. ſed cum abſens putatur. Nuſꝙ̃ enim abſens eſt. quia celum ⁊ terram implet. nec ſpacijs intercluditur paru⁹. nec magn⁹ diffunditur. vbiqȝ totus eſt ⁊ a nullo loco continetur hec qui excedente mente intelligit. videt deum cum abſens putatur.

Membrũ ſecundum

Secũdo principali queritur ex parte cognoſcentis per quatuor articulos.
Primus. an ſit in naturali potẽtia cognoſcere deum.
Secũdus. an ſit cognoſcibilis a bonis tm̃ vel etiam a mal.
Tercius. an ſit cognoſcibilis ſenſu vel ratione tm̃.
Quartus. an ſit cognoſcibilis ſm modum vnum ab homine ante peccatum ⁊ poſt.

Articulus primus

Primo queritur. vtrum ſit in naturali potentia cognoſcere deũ. aut requiratur gratia ſuper addita. Quod autem non ſit ſufficiens naturalis potẽtia. primo probatur per hoc quod dicitur. j. thi. vlti. habitat lucem inacceſſibilem quã nullus hominum vidit. glo. quia nullus ad eam accedit ex ſe. ſed cui datur ex dono eius. quod intelligebat propheta dicẽs. accedite ad eum ⁊ illuminamini. ⁊ ita inacceſſibilis eſt lux. quia ipſe eſt quem nullus hominũ vidit ex ſe. ¶ Itẽ Ambroſius ſuper lucam quod repetit Auguſtinus ĩ libro de videndo deo. non eſt in poteſtate noſtra videre deum. ſed in poteſtate illius apparere. Ex quo ſequitur. ꝙ non ſufficit naturalis potentia ad videndum deum. ſed requiritur gratia. ¶ Item in eodem Ambro. ſi poteſtas non eſt videre deum. eſt tamen gratia promerendi vt videre poſſumus. ergo videre deum eſt ex gratia nõ ex naturali potentia. ¶ Item Ambroſius in eodem. non ſimiliter ſenſibilia videntur. ⁊ his in cuius voluntate ſuum eſt videri. ⁊ cuius nature eſt non videri. volũtatis dei eſt videri. Nam ſi vult videtur. ſi non vult non videtur. Ap

paruit deus abrahe quia voluit. alijs non apparuit ꝗa
noluit. Ex quo relinquitur. ꝙ deus non poteſt videri ꝑ
naturalem potentiam ſolum. ¶ Contra. Rom. j. quod
notum eſt dei manifeſtum eſt in illis. gloſa ductu ratio-
nis. quaſi diceret. in ſe habent vnde cognoſcere poſſunt
quod eſt noſcibile de deo ſcilicet naturalem rationem.
¶ Reſponſio ſm Hugo. in ſuis ſententijs. deus notici-
am ſuam ab homine ſic ab initio tẽperauit. vt ſicut nũ-
ꝗ̃ quid eſſet poterat comprehendi. nunꝗ̃ quia eſſet po-
terat ignorari. Dicendum ergo ꝙ cognitio de deo quia
eſt. poteſt haberi per naturalem rationem. ſed cogni-
tio quid eſt non. ¶ Nota igitur ꝙ cum ſit cognitio de re
multiplex. quia eſt. quid non eſt. quia eſt. ſupra dixit hu
go ⁊ Johãnes Dama. primo libro. ipſa creatio ⁊ guber
natio ⁊ permanentia rerum. magnitudinem diuine ꝓ-
dicant nature. vnde omnibus cognitio exiſtendi deum
naturaliter inſerta ẽ. itẽ q̊d non eſt. ſm ꝙ dicit Johan
nes Dama. de deo quod eſt impoſſibile ẽ dicere ſm ſub-
ſtantiam. familiarius autem eſt magis ex omniũ ablati
one facere rationem. nihil enim eſt eoꝝ que ſunt. vnde
non eſt ens ſed ſuper omnia ens. Cognitio v̊o quid eſt ⁊
qualis eſt. quid eſt ſm ſubſtantiam. qualis (⁊ liceat ita
loqui) ſm perſonalem proprietatem. nõ poteſt haberi ꝑ
naturalem rationem. ſed improprie imperfecte ⁊ in eni-
gmate habetur per gratiam. perfecte v̊o ⁊ ſm ſpeciem ꝑ
gloriaꝫ. vnde Johannes Dama. q̇d eſt dei ſubſtantia ⁊
qualiter deus ex deo genitus eſt. ignoramus ⁊ dicere
non poſſumus. Cognitio qua cognoſcitur per potentiã
quantus eſt. propria eſt ipſius dei. ⁊ excedit omnem co-
gnitionem creature. Unde ⁊ de cognitiõe quãtus ẽ que
pertinet ad eius immenſitatem dixit Ambro. plenitudi
nem diuinitatis eius nemo mente aut oculis comprehẽ
dit. ⁊ beatus Gregorius ſuper Job. eius eſſentia a nul-
lo plene videbitur.

Articulus ſccundus

Conſequenter queritur. vtrum poſſit deus co
gnoſci a bonis ⁊ a malis. ⁊ probatur ꝙ non.
Auguſtinus in libro de tri. mentis hũane a-
cies inualida in tã excellenti luce nõ figitur. niſi per iu-
ſtitiã fidei emundetur. ergo non põt cognoſci niſi a mũ-
dis. ¶ Itẽ Auguſtinus trinitas que eſt ſummuꝫ bonum
purgatiſſimis mentibus cernit̃. ergo requiritur ad hoc
ꝙ cernat̃ purgatiſſima mens. nõ ergo poteſt cerni a ma
lis. ¶ Itẽ Math. v. beati mũdo corde quoniam ipſi de-
um videbunt. Ambro. ſi qui mundo corde deũ videbũt.
ergo alij non videbunt. Neqꝫ eniꝫ ĩmundi ⁊ indigni deũ
videbunt. neqꝫ his qui deũ videre voluerit poteſt euꝫ vi-
dere. ¶ Contra. Rom. j. qui cũ cognouiſſent deum. nõ
ſicut deũ glorificauerũt. aut grãs egerũt. ſꝫ euanuerũt
ĩ cogitatiõibꝫ ſuis. ⁊ obſcuratũ ẽ ĩſipiẽs cor eoꝝ. ⁊ ĩ eodẽ
q̊d notũ ẽ d̊i maĩfeſtũ ẽ ĩ ill'. ¶ Itẽ aug. ĩ li. retrac. retra
ctans illud quod dixerat in ſoliloquijs ⁊ dicens. nõ ap
probo quod dixi in oratione deus qui non niſi mundos
verũ ſcire voluiſti. reſpõdere. n. poteſt multos non mun
dos multa vera ſciuiſſe ⁊ de deo. ¶ Itẽ Job. j. legitur. ꝙ
ipſe dyabolus venit ante conſpectũ dei inter filios dei.
ergo ipſe dyabolus conſpexit deum qui eſt ĩmundiſſimꝰ
¶ Item Apoc. j. Ecce venit cum nubibus ⁊ videbit euꝫ
omnis oculus. ⁊ qui eum pupugerunt. ergo mali vide-
bunt eum in iudicio. ¶ Reſponſio. ſicut dictum eſt. ẽ co
gnitio de deo quia eſt. ⁊ hec poteſt eſſe malorum. ⁊ ẽ co-
gnitio de deo quod eſt. ⁊ hoc duobꝰ modis. quid eſt ſm
operationem in creaturis. vt quia potens in operatiõe.
ſapiens in gubernatione. iuſtus in retributione. ⁊ hoc
modo poteſt etiam cognoſci a malis. Et eſt cognitio q̇d
eſt de deo in ſe. ⁊ hoc modo non eſt cognoſcibilis a ma-
lis. ¶ Reſpondenduꝫ igitur ad obiecta vtriuſqꝫ partis.
Ad primum iam patet ſolutio. ꝙ intellectus malorum
non figitur in ipſa luce. quia non videt eam in ſe ſed in
vmbra creature. ¶ Ad ſecũdũ dicẽduꝫ vt fiat vis in h̃ ꝙ
dico cernere. ⁊ aſſignatur differentia eius quod eſt cer-
nere. ⁊ eius quod eſt videre. videre enim eſt rem ſub ſpe
cie aliqua comprehendere. cernere v̊o eſt rem ſub certa
⁊ diſtincta ſpecie ⁊ determinata apprehendere. propte-
rea ille qui videt a remotis hominem ⁊ non diſcernit an
ſit homo ſed corpus aliquod vel animal. non dicit̃ cer-
nere ꝗ̃uis dicatur videre. Sed cum videt ipſum de pro
pe ſub certa ſpecie. tunc dicitur ipſum cernere ſm illum
modum dicendum. ꝙ cum cognoſcatur deus per effectꝰ
naturales ⁊ per effectus gratie. in effectibus naturali-
bus cognoſcitur deus ſub ratione bonitatis generali. q̃
eſt participabilis ab omni creatura. In effectibus ve-
re gratie participant ſub ratione bonitatis ſpeciali. q̃ ſo
luꝫ prebet ſe animabus ſanctis vt dulcis ⁊ delectabilis.
Ideo primo modo dicetur videri aliquomodo. ſed ſecũ-
do modo cerni. Ideo ꝗ̃uis a malis aliquomodo videri
poſſit in effectibus nature. tamen a purgatiſſimis men-
tibus cerni poteſt in effectibus gratie. ¶ Ad tercium di
cendum. ꝙ eſt videre deum in eo ſcilicet quod eſt in ſe. ⁊
eſt videre deuꝫ in eo quod non eſt ſcilicet. in ſuo effectu.
quod non eſt in ſe. ſed ab ipſo. Primo modo videtur ſo-
lum a mundis corde. Sc̊do videtur a malis. Item Au-
guſtinus in libro de videndo deo. ſi noſtra voluntas a-
pud ſe manens ⁊ latens ſine vlla ſui commutatione per
quas ſe extenderet exprimit voces. quanto facilius de-
us omnipotens ſua latente ⁊ incommutabiliter manen
te natura. in qua voluerit ſpecie ⁊ cui voluerit apparere
poterit. Ad viſionem v̊o illam in qua videbimus eum ſi
cuti eſt. munda corda perueniunt. ¶ Ad obiecta alteri-
us partis. iam patet reſponſio ꝗ̃tum ad primum ⁊ ter-
cium. tamen dicendum ſm ꝙ dicit beatus Auguſtinus
in libro de videndo deo. ꝙ ſcriptum eſt veniſſe dyabolũ
in conſpectu dei. non ideo dyabolus vidiſſe deum credẽ
dus eſt. ipſe enim dicitur veniſſe in conſpectu dei nõ de-
us in conſpectu eius. Ueniunt autem in conſpectuꝫ no-
ſtrum q̃ videmus. non a quibus videmur. Si ergo ob-
ijciatur ꝙ ſemper veniat dyabolus in conſpectu dei. cũ
ſemper videatur ab eo. Reſponſio. ꝙ ꝗ̃uis ſit in conſpe
ctu dei ꝗ̃tum ad ſapientiam cum omnia videt. tamẽ di-
citur venire in conſpectu dei ꝗ̃tum ad ordinem iuſtitie
qua ordinatur differenter mala volũtas dyaboli ad tẽ-
ptationem bonorum. ſicut dicit in Job. ⁊ ad ſeductionẽ
reproborũ. ſicut. iij. Re. xxij. de Achab. qui cõgregatis
quadringẽtis ꝓphetis q̃ſiuit ab eis. ire debeo ĩ ramoth
galaad ad bellandũ qui vna voce reſpõderũt aſcẽde. da-
bit eã dominus in manu regis. Econtra micheas prophe
tauit dicens. vidi cunctum iſrahel diſperſum ĩ mõtibꝫ
quaſi oues non habentes paſtorem. vnde diſtingue-
tur conſpectus ſapientie ⁊ conſpectus iuſtitie. ¶ Ad vlti
mum reſpondet Auguſtinus eodem libro de vidẽdo d̊o.
videbunt in quem pupugerunt ſm humanam formaꝫ.
non illam dei formam in qua non rapinam arbitratus
eſt eſſe ſe equaleꝫ deo. in illa dei forma tunc videbunt q
videbunt eum ſicut eſt.

Articulus tercius

Deinde queritur. vtruꝫ deus cognoſcatur ſen-
ſu. ⁊ hoc exteriori vel interiori. vl' ratione tm̃
Et videtur ꝙ ſenſu nõ tm̃ ratione. nam vbicũ
qꝫ eſt apparitio ponitur cognitio. ſed legitur deus appa-
ruiſſe in viſione corporali. ⁊ in viſione imaginaria. ⁊ in
viſione intellectuali. ergo cognitio de ipſo fuit ſm actuꝫ
virtutis ſenſibilis exterioris ⁊ interioris. ⁊ ſm actũ vir-
tutis intellectiue. ergo qualibet vi poteſt deus cognoſci.
¶ Item idem videtur per diſtinctionem illã qua dicitur
triplex eſt viſio ſcilicet corporalis imaginaria ⁊ intelle-

ctualis.ergo aliqua ē ad ſenſum.¶ Itē Exo.iij. legitur
dominꝰ apparuiſſe moy.ī rubo.⁊.xxiiij.ſeptuagita ſenio
ribus qui viderūt deū iſrahel.⁊ ſub pedibus eius quaſi
opus lapidis ſaphirini ⁊ quaſi celū cū ſerenū eſt. Et A-
brahe in ſpecie humana gen̄.xviij. ergo apparuit in ſpe-
cie corporali.ſed ſicut apparuit cognoſcebat̄.ergo ꝯgno-
ſcebat̄ in ſpecie corporali.cū ergo ſpecies corporalis ſit
apprehēſibilis ꝑ vim ſenſibilē exteriorē corporalē.relin
quetur.ꝙ ipſe deꝰ pōt cognoſci ſm̄ aliquē modū ꝑ vim
ſenſibilē.¶ Item legit̄ dominꝰ apparuiſſe in ſpecie ima-
ginaria . vt Jacob gen̄.xxviij . quando vidit in ſomnis
dominū innixū ſcale.⁊ vj.yſaie vidi dominū ſedentē ſu
per ſoliū excelſum ⁊c̄.dan̄.vij. quādo aſpiciebat donec
throni appoſiti ſunt ⁊ antiquus dierū ſedit.⁊c̄. ergo ipē
apparuit ī viſione imaginaria . Sed viſio imaginaria ē
virtutis imaginatiue ſiue ſenſus īterioris. relinquit̄ igi
tur ꝙ ipſe deus poſſit cognoſci a virtute imaginaria .
¶ Cōtra diuia forma magis ē eleuata a ſēſu q̄ a forma
aliqua creata.ſed forma aliqua creata. vt caritas nō eſt
ꝑticipabilis a ſenſu.ergo multomagis nec forma diuia
⁊ ad hoc Aug.in libro de vidēdo deo. Caritas quātula-
cunqꝫ ī noſtra volūtate cōſiſtit nobis que ꝑſpicua nō eſt.
nec ī loco videt̄.nec corporalibꝫ oculis cōtuet̄ quāto ma
gis nec ipſe deꝰ cuiꝰ hoc pignus ī nobis eſt.ergo relinq-
tur.ꝙ deꝰ nō videtur viſione corporali ſicut nec caritas
¶ Itē Ambro.ſuper lucā.deus nō in loco videt̄.ſꝫ ī cor-
de mūdo.nec circūſcribit̄ viſu nec tactu tenet̄.nec audi-
tu affat̄.nec inceſſu ſentit̄. Nō circūſcribit̄ in viſu . pro-
pter id quod dictū ē exodi.xxxiij. poſteriora mea videb.
faciē ⁊c̄.nec tactu tenet̄ dicit ꝓpter luctum Jacob.gen̄.
xxviij.nec audit̄ affatu.dicit quia legit̄ etiāꝫ auditꝰ a fi-
lijs iſrahel.exo.xxj.nec ſentit̄ īceſſu ſicut legit̄ geneſ.iij.
dū deambularet dominꝰ ⁊c̄. Relinquit̄ igit̄ ꝙ deus nō
videt̄ viſione corporali.¶ Itē oīa q̄ vident̄ imaginatiua
vident̄ vt localia.⁊ ſub aliquibus ſpacijs locorū ſeu cir
cūſtantijs loci.ſi ergo deus cognoſcit̄ abſqꝫ omni ſpacio
locali.relinquit̄ ꝙ nō poteſt aliquo mō cognoſci a virtu
te imaginatiua.vn̄ Aug.de vidēdo deo. Si illa que ī lu
ce cordis oculis ītuemur ſicut ſunt cogitatiōes animi ⁊
affectiones.virtutes aīe nullis locorū ſpacijs ſeꝑantur.
⁊ tamē diſcernunt̄ inter ſe. quāto magis deus qui luceꝫ
habitat inacceſſibilē corporis ſenſibꝫ.quo nec ipſiꝰ niſi
mūdo corde pōt eſſe acceſſus. ¶ Itē idē in eodē.cum ab
exterioribꝫ ſenſibꝫ interiora diſtīguis atqꝫ illa iſtis an-
teponis cūqꝫ illis foris relictis illis intrīſecis demora-
ris.⁊ ea quibuſdā ſuis finibꝫ incorporalibꝫ metiēdo di-
iudicas in nulla te putas animi luce verſari . ego exiſti-
mo.ꝙ tanta ⁊ talia tam v̓a tam clara tā certa videri ſi-
ne luce nō poſſunt. Ipſam igit̄ luceꝫ in qua illa ꝑſpicis
intuere.⁊ vide vtrū ad eā poſſit accedere vllus corpore-
orum radiꝰ oculorū. Si ergo illa eſt lux diuina.g̊ nullo
mō pōt videri deus oculo corporali . ¶ Item nulla vis
corporea comprehenſiua habens determinatum ſitum
in corpore eſt apprehenſiua.niſi virtutis corporee. Si g̊
vis ſenſibil̓ īterior ēvis ſēſibil̓ extērior ſint v̓tutes corꝑee
habētes determīatum ſitū ⁊ organū in corpore.relinq-
tur qꝺ non erunt apprehenſiue niſi ſpecierum corporeo-
rum. Relinquitur igitur ꝙ deus non poteſt cognoſci vl̓
apprehendi virtute ſenſibili īteriori vel exteriori .¶ Itē
ſuperior vis continet inferiorem.inferior autem nō ſur
git in ſuperiorem.ſed deus eſt obiectum rationis.ergo
non poteſt in illum ſenſus.cum omnino ſit abſqꝫ condi-
tione materie . ¶ Item in viſione moyſi erant duo. eſſe
ſpeciem ignis.⁊ eſſe ſignum. Sed conſtat.ꝙ ſignuꝫ vt ſi-
gnum non erat obiectum ſenſus.quia ſignum vt ſignuꝫ
⁊ ſignatum que dicuntur relatiue.⁊ intellectu vnius in
cluditur intellectus alterius ab eadem vi comprehendi
tur.ergo ſenſus nullomodo erigebatur in cognitionem
ſignati.ergo relinquitur.ꝙ non erigebatur ad cognitio
nem ſignati.cum non apprehenderet illud vt ſignum.

¶ Quod concedimꝰ .⁊ dicendum ad obiecta ſm̄ beatū
Auguſtinum in libro de videndo deo.ꝙ interiores ocu
li ſunt iudices exteriorum oculorum. iſti autē illis quo-
dam officio nunciandi in miniſterio famulantur . mul-
taqꝫ illi vident que iſti non vident . Scd̄m hoc ergo di-
cendum ad obiecta.ꝙ in corporalibus viſionibꝰ eſt ap-
prehenſio forme corporalis ⁊ eius quod eſt ſignum.ſen
ſus ergo apprehendebat formam corporalem. ꝙ autem
eſſet ſignum.iſtud erat ſolū rationis. vnde in apparitio-
ne erat forma obiecta ⁊ ſignatio dei qui apparebat .
⁊ ex illa parte dicitur apparitio ex qua eſt ſignatio que
eſt ſolum in rationali. Per hec patet ſolutio ad primū.
¶ Ad ſecūdū dicendū .ꝙ Auguſtinus in libro de vidē-
do deo.ea que mente conſpiciunt̄ non indigent vllo cor-
poris ſenſu.vt ea v̓a eſſe nouerimus.que ante per corpꝰ
nunciantur.niſi mens aſſit que nunciata ſuſcipiat. nul-
la poſſunt ſcientia cōtineri.⁊ q̄ nunciata quaſi ſuſcipere
prohibentur foras ea relinquit.ſed eorum imagines.i.
incorporeas ſimilitudines corporum incorporaliter cō
mendat memorie.vt cum voluerit velut de cuſtodia du-
ctas atqꝫ in conſpectu cognitionis exhibitas iudicet.et
iſta duo diſcernit.quid in ſpecie corporali foras relinq-
rit.quid ei ſimile intus aſpiciat.⁊ illud abſens hoc pre-
ſens eſſe dinoſcit . ſicut me abſentem faciem mei corpo-
ris cogitas.⁊ illa eſt tibi imago preſens. abſens autem
facies cuius illa imago eſt. Ex hoc ergo manifeſtuꝫ eſt.
ꝙ viſio corporalis ſiue imaginaria non erit viſio ꝓphe
tica vel diuina.niſi aſſit viſio intellectualis .que formā
corporalem ⁊ imaginariam abſtrahendo diiudicet.hic
eſt ꝙ viſio pharaonis imaginaria non fuit prophetica.
ſed Joſeph. nec viſio balthaſar corporalis fuit prophe-
tica.ſed danielis.per hoc patet reſponſio ad cetera.

Queritur iterū cū .§.j.

cognitio dei non ſit per ſenſum ſed per intellectum.ex ꝑ
te autem intellectus multiplicatur vis apprehēſiua ſm̄
beatum Auguſtinum .vt ratio ⁊ intelligentia . Queritur
ergo vtrum deus cognoſcatur ratione vel intelligentia
ſolum.¶ Ad quod ſit in p̄s. Signatum eſt ſuper nos lu
men vultus tui domine glo.lumen vultus ratio eſt que
eſt ad cognoſcendum deum.¶ Item illa vi que eſt in ani
ma ſublimior cognoſcimus deum.ſed dicit in lib.de li.
arbi.ꝙ nihil eſt ſublimius ratione.ergo cognoſcit ratio
ne. ¶ Contra Auguſtinus in lib.de anima ⁊ ſpiritu aſ
ſignans anime vires quinqꝫ.apprehēſiuas.ſenſum.ima-
ginationem.rationem.intellectum. Intellectum intelli-
gentiam dicit . Senſus eſt vis que percipit formas cor-
poreas preſentes. Imaginatio eſt vis que percipit for-
mas corporeas abſentes. Ratio eſt vis que percipit cor
porum naturas vniuerſales abſtractas vt genera ⁊ ſpe-
cies.differētia propria ⁊ accidētia.abſtrahit enim a cor
poribus que fundant vniuerſales naturas.non actione
ſed conſideratione. Intellectus eſt vis qua cognoſcit ſpi
ritum creatum . Intelligentia v̓o eſt vis qua cognoſcit
ſpiritum increatum deum . Relinquitur ergo ꝙ cogno-
ſcitur deus intelligentia nō ratione.¶ Item Boetiꝰ de
conſolatione phīe diſtinguens vires apprehenſiuas dici
cit.ſenſus contuetur ſpeciem in ſubiecta materia conſti
tutum.imaginatio v̓o ſolam ſine materia indicat figu-
ram.ratio v̓o hanc quoqꝫ tranſcendit. ſpeciemqꝫ ipſam
que ſingularibus ineſt vniuerſali conſideratiōe perpen
dit. Intelligentia ſuꝑgreſſa vniuerſitatis ambitū ipām
ſimplicem formam pura mentis acie contuetur. Cuꝫ er
go diuina eſſentia ſit ſimplex forma . ⁊ talis q̄ non ineſt
ſingularibus vt vniuerſalis forma. reliquitur ꝙ cogno-
ſcitur intelligentia non ratione.¶ Item Boetius in eo
dem.ſuperior vis amplectitur inferiorem . inferior ve-
ro ad ſuperiorem nullomodo conſurgit . neqꝫ enim ſen
ſus aliquid extra materiam valet cognoſcere . nec vni
uerſales ſpecies imaginatio contuetur nec ratio capit

ſimplicem formaʒ. ¶ Reſponſio. Ratio vno mõ dicit̃ cõmuniter: alio modo ſtricte. ſm ꝙ large ſumit̃ comprehendit intelligentiam. intellectum. ⁊ rationeʒ ſtricte acceptam. vis enim rationalis ſm aſpectum quem habet ad id quod ſupra eſt ſcilʒ deuʒ: dicitur intelligẽtia. ſm aſpectum quem habet ad id quod iuxta ſe eſt. ſcilʒ ſpiritualem naturam: dicitur intellectus. ſm đo reſpectum quem habet ad id quod infra ſe eſt. ſcilʒ corporum naturas: dicitur ratio ſtricte. ⁊ hec eſt intentio beati Auguſti. in libro de anima ⁊ ſpiritu. Aliter ſm bimembreʒ diuiſionem dicit Auguſti. ꝙ ratio diuidit ſe in duo. ſcilʒ in ſuperiorem ⁊ inferioreʒ. ſcilʒ in virũ ⁊ muliereʒ. Superior pars eſt ad contemplandũ deuʒ ⁊ eterna. Inferior ad contemplandas creaturas ⁊ tẽporalia. ad ſuperiorem pertinet ſapientia. ad inferiorem ſcientia. Dicendum ergo ſm hoc. ꝙ deus comprehenditur ratione ſm ꝙ ratõnis nomen extenditur ad ſuperiorem partem que eſt mens vel intellectus dicta. non ſm ꝙ reſtringitur nomen rationis ad inferiorem partem que eſt ad contemplandas creaturas vel inferiores naturas. ¶ Ad aliud đo Boetij dicenduʒ. ꝙ eſt accipere rationeʒ per modum rationis: ⁊ per modum intelligentie. ſimiliter intelligentia per modum intelligentie: ⁊ per modum rationis. Modus đo propriꝰ rationis eſt accipere in collectione vt vnum in multis velut vniuerſalem formam in multis ſingularibꝫ ⁊ vnuʒ ex alio ⁊ poſt aliud vt ex principijs concluſionẽ. Modus đo intelligentie eſt apprehendere ipſam ſimpliceʒ vt vnum per aliud ſiue poſt aliud: ſed totum ſimul. in nobis ergo eſt ratio per modum rationis. ⁊ ipſa intelligentia ſm ſtatum preſentem per modum rationis. qr noſtra intelligentia apprehendit ſimplicem formã que eſt deus. non per modum ſimplicitatis ⁊ ſimultatis: ſ velut vniuerſalem cauſam in multis effectibus: ⁊ per aliud vt per effectus ſcilʒ creaturas. Ratio đo per modum intelligentie: ⁊ intelligentia per modum intelligentie eſt diuini intellectus. hinc dicit boetius ĩ libro de conſolatione. ꝙ ratio ſolum hominis eſt intelligentia dei. ⁊ hoc eſt quod ipſe dicit. ſenſus ſolus cũctis alijs cognitionibus deſtitutus immobilibus animantibus ceſſit q̃les ſunt conche maris. imaginatio đo mobilibus beluis quibus iaʒ ineſſe fugiendi appetendiue aliquis videt̃ affectus. Rõ đo tm̃ hũani generis, ẽ ſic̃ ĩtelligẽtia diui.

Articulus quartꝰ

DEinde queritur. vtrum homo in primo ſtatu cognoſceret per creaturas deum. Circa quod duo queruntur. Primo. an noſceret deum per creaturas. Secundo. vtrum melius tunc cognoſceret deum per rationem q̃ modo cognoſcatur per fidem. ¶ Circa primum ſic. hugo de ſancto victore ſic loquitur de ſcala Iacob. ⁊ vult facere differentiam inter cognitioneʒ hominis ⁊ ꝯgnitionem angeli dicens. ꝙ angeli non indigent ſcala: qa volant per contemplationem. homo autem qui volare non poteſt indiget ſcala. Scala autem eſt vehiculũ creature. ergo adam in primo ſtatu cognoſcebat per creaturas deum. ergo indigebat creaturis. ¶ Contra. hugo: cognouit homo creatorem ſuum non ea ſolum cognitõne que foris ex auditu ſolo perficitur: ſed ea que intus per inſpirationem monſtratur. Item idem. Nõ ea qua modo deus accedentibus abſens fide creditur: ſed ea que tunc per preſentiaʒ contemplationis ſcienti manifeſtius cernebatur cognouit creatorem ſuum non ita excellenter ſicut poſtea cognoſcere debuiſſet ſi perſtitiſſet. ergo non cognouit deum per creaturas: ſed ſeipſo. ¶ Reſponſio. ſicut dicitur eccĩ. xvij. poſuit oculũ ipſorum ſuper corda ipſorum. oſtendere illis magnalia operum ſuorum: vt magnalia enarrarent operũ illius. Oculus autem eſt aſpectus intellectus rationalis. ⁊ iſte oculus eſt in terrena ⁊ eterna. ſed in terrena eſt per naturam: in eterna đo per gratiam. Dicenduʒ ergo ꝙ adam per creaturas videbat deum non in ſe. ¶ Ad illud quod dicitur manifeſtius per contemplationis preſentiam. Dicendum ꝙ deus manifeſtatur in ſe ⁊ in ſuo effectu. In effectu ergo tũc manifeſte videbatur non obſcure. ſed modo propter peccatum obſcure ⁊ non manifeſte videtur. naturaliter ergo non eſt acceptatio eius ſm quod eſt: ſed cum effectu ſemꝑ.

Poſtea queritur .§. j.

vtrum adam in primo ſtatu melius cognoſceret deum q̃ modo cognoſcatur per fidem. Et videtur ꝙ ſic. quia cognitio per abſentiam non eſt tanta: quanta eſt illa q̃ per preſentiam contemplationis. ſed talis fuit cognitio ade ante peccatum: ſicut dicit hugo. ꝫ ⁊c̃. ¶ Contra. glo. xxxiij. Iob. Conſumpta eſt caro eius a ſupplicijs. Nota. adam ante peccatum nec ſtultum nec ſapientem fuiſſe: neqʒ ſapienter neqʒ ſtulte peccaſſe. ⁊ ita videtur ꝙ minor fuerit illa cognitio quaʒ habuit: q̃ fidei. ¶ Reſponſio. in adam fuit cognitio naturalis ⁊ ſuperaddita. Maior autem cognitio poteſt dici tripliciter. ſcilʒ q̃tum ad comprehenſionem intellectus. vel q̃tum ad meritum. vel q̃tum ad guſtum. poteſt ergo dici ꝙ cognitio quam habuit adam naturaliter de deo ꝑ creaturas: maior fuit q̃tum ad comprehenſionem intellectus. ſed illa que eſt per fidem maior eſt q̃tum ad intellectum ⁊ q̃tum ad guſtum q̃ illa que eſt per naturam. Eſt enim duplex preſentia dei: in viſu: ⁊ ĩ guſtu. ⁊ ſm hoc eſt cognitio videntis in lumine: ⁊ guſtantis in tenebris. ⁊ talis eſt cognitio fidei in qua abſens eſt viſui ⁊ preſens guſtui. propter quod dicitur in p̃s. Ex magna multitudo dulcedinis tue domine quam abſcõdiſti ⁊c̃. Dicendum igitur ꝙ eſt ſapientia q̃tum ad ſpeculationeʒ: ⁊ q̃tum ad electioneʒ. primo modo fuit ſapiens adam. ſed in electione non fuit ſapiens: quia male elegit. nec fuit ſtultus: quia ñ penitus ignorabat qd eligenduʒ. ⁊ hoc eſt quod ſequitur in illa gloſa. Sapiens enim eſt qui obſeruatione peccati agenda vel vitãda nouit. Stultus đo qui ſequenda vel vitanda oĩno ignorat. nec talis fuit adam. Et ſic patet quomodo intelligatur.

Mẽbrum tercium

DEterminatis queſtionibꝫ illis que incidũt ex ꝑte ꝯgnoſcibilis ⁊ ex ꝑte ꝯgnoſcentis: ꝯſequẽs ẽ determiare queſtiões incidẽtes ex ꝑte medij ꝯgnoſcẽdi. ⁊ h̃ ſb q̇nqʒ articulis. Primꝰ an ꝯgnoſcat̃ ꝑ mediũ. Sc̄dus de medio ꝯgnoſcẽdi ꝑ naturã. Terciꝰ de medio ꝯgnoſcẽdi ꝑ gr̃aʒ. Quartꝰ de ꝯꝑatõe ꝯgnitõis ꝑ naturã ⁊ gratiaʒ. Quintꝰ de ꝯꝑatõe ſm certitudinẽ medij ad ꝯgnoſcẽdũ deũ ⁊ creaturã.

Articulus primꝰ

PRimo q̃rit̃. vtꝝ deꝰ videat̃ vel ꝯg̃ſcat̃ ſeip̃o vel req̃rat̃ aliq̇d aliđ ſic̃ mediũ ad ꝯg̃ſcẽdũ ip̃m. ¶ Ad qđ ſic obijcit̃. ſicut ſe hʒ lux iſta corꝑal' ad ſenſuʒ ⁊ viſibilia: ita ſe hʒ lux diuia ad intellectũ ⁊ intelligibilia. ſic̃ dic̃ aug. ĩ li. ſolilog. ꝙ terra viſibil' ẽ ⁊ lux: ſ t̃ra niſi luce illuſtrata videri ñ p̃t. ſil'r diſciplinaꝝ ſpectamia ñ p̃nt ꝯg̃ſci ⁊ ĩtelligi niſi aliq̃ ſuo ſole illuſtret̃. ⁊ illđ ẽ deꝰ. ſi ĝ lux corꝑal' ꝑ ſeip̃aʒ vid̃ ⁊ ñ ꝑ aliđ. ĝ lux q̃ ẽ deꝰ ꝑ ſeip̃aʒ videbit̃ ⁊ ñ alio. ¶ Itẽ cũ tria ſint genẽa viſiõis ſic̃ dic̃ aug. corꝑal'. ⁊ imagiaria ⁊ ĩtellectual'. tercõ genẽ videt̃ res q̃ ñ hñt ſil'itudieʒ niſi ſeip̃as. vt d̃r. ij. coꝝ. xij. ĩ glo. aug. ſ tercõ genẽ videt̃ deꝰ. ĝ ñ ꝑ imaginẽ videt̃ ſiue ſil'itudinẽ. Qꝛ at̃ tercõ genẽ viſiõis videat̃ deꝰ: hʒ. j. ro. ſup illđ inuiſibilia ⁊c̃. ꝙ phi videꝛt deũ tercõ genẽ viſiõis. ¶ Itẽ dic̃ aug. ꝙ mẽs nll'a iteꝛpoſita nat̃a ab ip̃a p̃ma v̓itate format̃. nll'a igr̃ nat̃a alia iteruẽit int̃ p̃mã v̓itatẽ ⁊ mẽtẽ q̃ ſit ſicut me-

dium ad cognoſcendum deū. ¶ Contra .j. cor. xiij. vi
demus nunc ꝑ ſpeculū ⁊ in enigmate. Glo. ꝑ ſpeculū
⁊ in enigmate .i. imaginē obſcurā. videm⁹ .n. aliq̄s cre
aturas in quib⁹ aliqua dei ſilitudo relucet. ⁊ ſeq̄r. ſic
noīe ſpeculi imaginē ſignificauit ita nomīe enigmatis
ſilitudinē q̄uis obſcurā. vtroq̨ igit̄ noīe ſilitudines ſi
gnate ſunt que valēt ad intelligēdū deū lȝ obſcure. Re
linquit̄ igit̄ ꝙ nō cognoſcit̄ in pn̄ti deus niſi ꝑ ſilitudi
nes creaturaꝝ. ¶ Itē b. dyo. in principio hierarchie. n̄
eſt poſſibile aīo noſtro ad nō materialē illā aſcendē ce
leſtiū hierarchiaꝝ ꝯtemplatōȝ: niſi ea que ſm ipāȝ eſt
materiali manuductōne vtat̄. h⁹ rei gratia miſericors
ꝑfectōis principiū ſenſibilib⁹ imaginib⁹ celeſtes deſcri
pſit intellectus. Relinquit̄ igit̄ ꝙ n̄ pn̄t ꝑcipi ſpūales
creature niſi ꝑ medias ſilitudines. ẜ mltomagis nec
ipſa ſpūalis ſuba increata. ¶ Rn̄ſio. in pn̄ti n̄ ē ꝯgno
ſcere deū ſine medio. vtꝝ aūt in futuro poſſit cognoſci
ſine medio aliquo: al's inquiret̄. ¶ Ad primū ẜ dōm.
ꝙ videri ſeipſo dicit̄ dupl'r. effectiue ⁊ materialit̄. Di
cendū ẜ ꝙ lux etiā videt̄ ſeipſa ⁊ ꝑ ſeipſam effectiue: q2
nō eſt alia cā que faciat lucē videre niſi ipſa. Eſt tamē
aliqua cā materialis in qua .ſ. lux videt̄. quēadmoduȝ
in aere vel colore vnde videt̄ lux ſeipſa effectiue: n̄ tam̄
ſeipſa materialit̄. ẜ ē in ſeipſa .i. in ſua ſpūalitate ⁊ ab
ſolutōne nature ſue. ẜ in alia vt in aere vel colore. Eo
dem modo lux eterna in pn̄ti videtur ſeipſa. nō tn̄ i ſe
ipſa: ẜ in creatura que eſt q̄ſi mediū materiale deferēs
ipſam luceȝ ad intellectum. ¶ Ad ſecūdum dōm. ꝙ in
tellectualis viſio dicit̄ duobus modis. Uno modo in
tellectualis viſio cognitio ꝑ intellectum ſiue ſit ꝑ ſimi
litudinē ipius rei intellecte ſiue ꝑ reȝ ipſam. ⁊ ẜ mō dr̄
intellectualis viſio .j. ro. in glo. Alio mō dicit̄ intelle
ctualis viſio ꝓut dicit̄ celum. ⁊ ẜ mō nō quecūq̨ ꝯgni
tio ꝑ intellectū dicit̄ viſio intellectualis. ẜ ſolū illa qua
res videt̄ nō ꝑ ſimilitudinē aliā a re. ⁊ ẜ mō accipit̄ .ij.
corint̄. xij. in glo. ſuꝑ illud. Raptus vſq̨ ad terciū celū
vbi dicit̄. Terciū gen⁹ viſionis eſt illud quo dilectō i
tellecta ꝯſpicit̄. eas res ꝯtinet que nō hn̄t imagines ſui
ſil'es. ⁊ ſequit̄. dilectio .n. n̄ aliter videt̄ in ſpecie pn̄s q̄
eſt: ⁊ aliter abſens in aliqua imagine ſiue ſil'i. Dicēdū
ẜ ꝙ primo mō viſione intellectuali videt̄ deus in pn̄ti
ẜ ſecūdo modo videbit̄ in patria. ¶ Ad terciū dicēdū.
ꝙ natura poteſt accipi dupl'r. ſcȝ ſuba aliq̄ vel diſpoſi
tio ipſius ſubſtantie ſm ꝙ natura appellat̄ ſuba aliq̄ ſi
cut dicit aug⁹. ꝙ nulla eſt interpoſita natura int̄ men
tem ⁊ deū. vt ſcȝ aliqua ſubſtantia intellectualis: velut
angelus ꝑ queȝ formet̄ ⁊ perficiat̄ aliqua mēs. quēad
modū phi mentiti ſunt dicentes: intelligentiā hūanaȝ
educi in actum ⁊ perfici ꝑ intelligētiā angelicā. Scd̄ȝ
vō ꝙ natura dicit̄ diſpoſitio ſubſtātie: ſic nō eſt incōue
niens diſpoſitōȝ aliquā eſſe ex ꝑte mētis ad videndum
deū vt vtat̄ ibi ſeipſa. ſicut imagine quadā ad vidēduȝ
deū: vel etiā ſpecieb⁹ alijs intelligibilib⁹.

Articulus ſecūdus

Conſequēt̄ querit̄ de medio cognoſcēdi deū
ꝑ naturā qd̄ eſt creatura. Querit̄ ẜ qūo de⁹
cognoſcat̄ ꝑ creaturas ſicut mediū. Et vi
det̄ ꝙ nō. q2 omīs cognitio eſt ꝑ cōuenientiā. ẜ nō ē ꝯue
nientia creature ad deū: q2 nō eſt ꝯuenietia nec in genē
nec in ſpecie nec in numero. ẜ non erit ipm̄ cognoſcē ꝑ
creaturā. ¶ Item omīs cognitio que eſt fundata ſupra
rationē: eſt fundata ſuꝑ habitudineȝ aliquaȝ. ẜ nō eſt
habitudo creature ad deum. ẜ non erit cognoſcere deū
per creaturas. ꝓbatio medie: quia non eſt aliqua pro
portio infiniti ad finitum. ẜ deus infinitus eſt: creatu
ra finita. ẜ non eſt aliqua ꝓportio cōmunis vel habitu
do. ¶ Item auguſti. in lib. de libero arbi. Fortis acies
mentis cum multa etiaȝ incōmutabilia conſpexerit di
riget ſe in ſummaȝ veritatem: qua omīa alia mōſtrāt̄,
eiq̨ inherens obliuiſcitur cetera. ſed cum intelligit ꝑ
mam veritatem peruenit ad ipſam. ergo obliuiſcit̄ oīa
alia. ẜ non intelligit ipſum per alia. ¶ Item cum aīa
ſit nata ad videndum ipſam primam veritateȝ non eſt
defectus ex parte eius. ſed lux diuina ſemꝑ eſt ei pn̄s.
ẜ ſemper etiam ſine medio videt ipſam. ¶ Iteȝ math.
xj. Nemo nouit patrem niſi filius. Glo. pater declara
tur per verbum. ergo videmus deum per filiū: non per
creaturas. ¶ Ad idem eſt illud ſententiaꝝ: deus pater
qui veriſſime ſe indicare omībus cogniturīs ⁊ voluit
⁊ potuit. hoc ad ſe indicanduȝ genuit; quod eſt ipē qui
genuit. ergo filius proprie eſt ad indicandum deum.
¶ Contra. primo Rom. Inuiſibilia dei. Glo. deus q
inuiſibilis erat natura: opus ſuum fecit ꝙ opificem
ſua viſibilitate monſtraret. ergo videmus eum per cre
aturas. ¶ Item prima corint̄. xiij. Uidemus nūc ꝑ ſpe
culum in enigmate. ¶ Reſponſio. ad primuȝ dicēduȝ
ꝙ eſt conuenientia ſm vniuocationeȝ: ⁊ eſt conuenien
tia ſm analogiam. ſm vniuocationeȝ eſt conuenietia
in genere vel in numero vel in ſpecie. cōuenientia ſm
analogiam: vt ſubſtantia ⁊ accidens conueniūt in en
te quod dicitur ſm prius ⁊ poſterius de illis. q2 eius
ſubſtantia eſt principium accidentis. ⁊ ideo per prius
dicitur ens de ſubſtantia que eſt ens per ſe. per poſte
rius de accidente quod eſt ens in alio. Dicenduȝ ergo
ꝙ non eſt conuenientia dei ⁊ creature ſm vniuocatio
nem ſed per analogiam. vt ſi dicatur bonum de deo: ⁊
de creatura. de deo dicitur per naturam: de creatura ꝑ
participationeȝ. Similiter eſſe bonum de deo ⁊ de cre
atura dicitur ſm analogiam. ¶ Ad ſecundum dicen
dum. ꝙ eſt conſiderare diuinam ſubſtantiaȝ in ſe: ⁊ vt
cauſam. in ſe conſiderata eſt quaſi quoddam pelagus
ſubſtantie infinite. ſi vō conſideratur vt cauſa efficiēs
⁊ vt cauſa finalis: quia eſt alpha ⁊ o. iſto ſecūdo modo
conſideratur vt finiens creaturam a parte ante inq̄tū
eſt cauſa efficiens: ⁊ a parte poſt vt cauſa finalis. ⁊ ſic
eſt accipere aliquam habitudinem finiti ad infinituȝ.
non vt eſt in ſe: ſed vt eſt finiens. ¶ Ad tercium dicen
dum. ꝙ eſt dirigere aſpectum in ipſam veritateȝ dupli
citer. ſm ꝙ eſt ipſa: vel ſm ꝙ eſt ī creatura. primo mo
do non eſt aſpectum figere: ſed ſecundo modo. Dicen
dum ergo. ꝙ eſt cognitio in fieri ⁊ in facto eſſe. ꝯgnitio
de deo ſemper eſt in fieri in vita iſta: ſed in futuro erit
facta. Et hoc modo debet intelligi quod dicit Auguſti
nus. ꝙ mens obliuiſcetur cetera. ſicut patet: cuȝ aliq̄s
facit rem habet inſtrumenta: ſed cum facta eſt proijciet
ea. Auguſti. indigemus in preſenti diſpenſatiuis ſimi
litudinibus. ¶ Ad quartum dicendum. ꝙ defectus eſt
ex parte nature. ſic enim ſe habet intellectus noſter ad
manifeſtiſſima nature: ſicut oculus noctue ad ſoleȝ. ſi
cut enim viſus noſter deficit in maxime lucidis: vt co
gnitione trinitatis ꝓpter immenſitatē lumīs. ſimiliter
deficit in minimis .ſ. in temꝑe ⁊ in motu. deficit ergo ī
eternis intellectus noſter quaſi ī maximis: ⁊ in mini
mis .ſ. in tꝑe ⁊ in motu. ſicut ẜ oculus debilis n̄ potēs
ſoleȝ videre in rota: videt eū in aere. ſil'r ⁊ nos in crea
tura. ¶ Ad q̄ntuȝ dōm. ꝙ eſt deū videre ꝑ verbū ⁊ per
creaturā. ſicut ē videre rem ꝑ lucē ⁊ ꝑ ſpeculū: ẜ ꝑ lucē
formaliter ⁊ per ſpeculuȝ materialiter. ſil'r eſt vidē deū
per verbum vt per lucem: ſed per creaturas vt per ſpe
culum.

Articulus tercius

Conſequenter queritur de medio cognoſcen
di deum per gratiam. cū ſit cognitio ꝑ grāȝ
fidei. ꝑ gratiaȝ donoꝝ intellectus ⁊ ſapie. ꝑ
gratiam ꝓphetie. ꝑ gratiaȝ raptus. h tm̄modo quere
mus de medio cognoſcendi per gratiam fidei. quia ſi
ne iſta cognitione nulli adulto ē ſalus. alia vō ſuis lo
cis inquirentur. ¶ Ad hoc ergo primo introducit̄ illō

quod dicit aug. in li. de videndo deo. inter videre ⁊ credere hoc diſtare dicimus. qꝛ videntᷣ pn̄tia credūtᷣ abſentia. pn̄tia aūt in ħ loco intelligimus q̄ preſto ſunt ſenſibus ſiue corporis ſiue animi. vnde ſumpto vocabulo p̄ſentia noīantᷣ. ex hoc ergo relinquitᷣ ꝙ cognitō fidei nō eſt viſio ⁊ ꝙ cognitio abſentiū eſt ꝑ fidē. ¶ Cōtra. j. cor. xiij. videmus nūc ꝑ ſpeculū in enigmate ⁊c̄. ex q̄ accipimus. ꝙ videre eſt duob᷒ modis. vidē ꝑ ſpeculum et enigma: videre ꝑ ſpeciē. cum ḡ credere ſit videre ꝑ ſpeculū ⁊ enigma. credere eſt videre: nulla ḡ eſt dr̄ntia quā poīt aug. inter videre ⁊ credere. ¶ Item cognitio abſentiuꝫ eſt credulitas. ḡ cū imaginatio ⁊ memoria ſint rerum abſentiū: cognitio imaginaria ⁊ memoratiua erit credulitas. imaginari ḡ ⁊ memorari erit credere qđ patet eſſe falſum: relinqtur ergo ꝙ nō eſt ꝓpria differentia. videntᷣ preſentia credūtᷣ abſentia. ¶ Item queritᷣ vtrum cognitō fidei ſit ſcientia: ad quod auguſ. de videndo deo aſſumēs illud. j. Io. iij. Scimus qm̄ cū apparuerit ſimiles ei erimus. ſcire ſe dicit ꝙ nondum factū fuerat. nec vidēdo ſed credendo cognouerat. ergo credere eſt ſcire. ergo fides eſt ſcientia. ¶ Item aug. in codeꝫ. ſcientia noſtra conſtat ex rebus viſis ⁊ creditis. ſed acceptio aīe ex rebus creditis eſt fides. ergo fides eſt ſcientia. ¶ Cōtra. triplex eſt acceptō intellectus. opinio. fides. ſcientia ſi ergo opinio non eſt ſcientia: fides nunq̄ erit ſcientia.

¶ Reſpōdeo ꝑ ordineꝫ. Ad primū dicendum. ꝙ videre aliquid dicitᷣ duob᷒ modis. videre in ſe: videre in alio. ꝓprie dicitᷣ aliquid videre cū videtᷣ in ſe: improprie cum videtᷣ in alio. Scđm hoc dicendū. ꝙ credere eſt vidē aliqđ in alio nō ī ſe. ⁊ ideo impropē. ⁊ ħ eſt qđ dicit aug. in li. de videndo deo. Si ſcire nō incōgruentius dicim᷒ illud qđ certiſſimū credim᷒. ita falſuꝫ eſt vt etiā recte credita q̄uis abſit a nr̄is ſenſib᷒ videre mēte dicam᷒. tamē ꝓprie ſic ipē dicit credūtᷣ illa q̄ abſunt a ſenſib᷒ nr̄is. ſi videtᷣ ydoneū teſtimoniū qđ eis ꝓhibetᷣ. videtᷣ aūt illa q̄ p̄ſto ſunt animi vel corpis ſenſib᷒ ⁊c̄. vn̄ ⁊ pn̄tia noīantᷣ ex q̄ ptꝫ ꝙ illud qđ creditᷣ ꝓprie nō videtᷣ in ſe ħ in ſuo teſtimonio. qđ ṽo videtᷣ ꝓprie: cognoſcitᷣ in ſui pn̄tia. Vn̄ notatᷣ exemplū aug. hanc lucē corpis ſenſu ⁊ meā voluntatē ſenſu aī mei video. Si qs ṽo indicat mihi volūtatē cuius vox mihi pn̄s eſt tn̄ qꝛ ipā volūtas quā indicat latet ſenſuꝫ corpis ⁊ animi mei. credo non video: dummō recipiam vocē eius ꝓ teſte ydoneo. qꝛ ſi exiſtimarē mentiri: nō eſſet teſtis ydoneus ⁊ ideo nō crederem. ¶ Ad ſecundum rn̄det aug. in li. de videndo deo. nō quia dixi que abſunt a ſenſib᷒ nr̄is ea credi ſic accipiatᷣ vt inter illa deputentᷣ que aliquando vidimus ſicut imaginaria. ⁊ vidiſſe nos retinem᷒ vt memorabilia. certiq; ſum᷒ ꝙ tunc nō preſto ſunt cū recolūtᷣ a nobis. neq; em̄ inter credita ħ inter viſa reputantᷣ. videre em̄ eſt ſenſu corpis vel intuitu mentis rem ꝯprehendere. Credere ṽo eſt quod in ꝯſpectu mētis vel corpis nunq̄ affuiſſe recolitᷣ. ¶ Ad vltimū qđ querit. an fides dicatᷣ ſcientia: diſtinguēdum ꝙ ſcīa dicitᷣ ſtricte. ꝯmūiter. ꝯmuniſſime. Stricte dicitur ſcientia cognitio rei ꝑ cauſaꝫ. ſicut dic̄ phūs. Scire idē eſt ꝙ cauſam rei noſſe. Cōmuniter dicitur ſcientia viſio rei ꝑ intellectū. ſm̄ quē modū dicit aug᷒. in li. de vidēdo deo. que ꝑ corpus videntᷣ niſi mens aſſit que talia nunciata ſuſceperit: nunq̄ poſſunt ſcientia aliqua contineri Communiſſime ṽo dicitur eo modo quo dicit Auguſt. de videndo deo. Scientia noſtra cōſtat ex rebus viſis et creditis. ſed his que vidimus et videmus noſipſi teſtes ſumus: his autem que credimus alijs teſtibus commonemur ad fidem. cum earum rerum quas nec vidiſſe recolimus nos nec videmus: videntur ſigna in vocib᷒ vel litteris vel quibuſcunq; documentis: quib᷒ viſis nō viſa credantur. Nō immerito ḡ ſcire nos dicimus nō ſolū ea que vidimus vel videmus: verumetiam ea que ydoneis teſtib᷒ vel teſtimonijs credimus.

Articulus quartus

Deinde querendum eſt ꝑ compatōnem cognitōnis per naturalem rationem ad cognitōeꝫ per gratiam fidei de ꝓbatione credendorum ꝑ grām. nam dicit beatus greg. fides nō hꝫ meritū vbi hūana ratio p̄bet experimentū. ḡ fidē ꝓbare eſt merituꝫ fidei euacuare. ¶ Item ad Hebre. xj. Fides eſt ſubſtantia rerum ſperandarum argumentū nō apparentiuꝫ. cū ḡ fides ſit argumentum: ergo probās nō ꝓbatū. ¶ Iteꝫ cū dicat auctas ꝙ nihil eſt certius homini ſua fide. oīs aūt ꝓbatio eſt ꝑ certius: ergo fides nō poterit ꝓbari ſuperuacue ergo ⁊ vane ſunt ratōes ad ꝓbandum credēda. ¶ Itē ipā credenda ſunt ſuꝑ omnē intellectū et rationem. Sed quecunq; ꝓbantᷣ naturali ratione ſunt intra intellectū et rationem. ergo credenda nō poſſunt ꝓbari naturali ratione. ¶ Contra. Richardus in li. de trinitate. credo ſine dubio ad quecunq; que neceſſe eſt eſſe. nō tm̄ ꝓbabilia: immo etiā necr̄ia argumēta nō deeſſe. cū ḡ credēda maxīe nec̄e ſit eē: ad ipā ꝓbāda maxīe ſunt necr̄ia argumēta. ¶ Rn̄ſio ſicut qdā dixerūt ⁊ bene. triplici ratōe pn̄t ꝓbari credenda ꝑ naturales rōes. Prīa ratio eſt ꝓpter nos. ſcꝫ intelligētia credite veritatis quā ſemꝑ debemus inueſtigare. iuxta illud pſalmiſte. Querite faciem eius ſemper. vnde propter hanc intelligentiam veritatis quam credimus obtinendā. poſſumus excogitare rationes ad quas inueniendas illuminat ipſa gratia fidei. Secunda ratio eſt ꝓmotio ſimpliciū ad ꝑfectam fidem. ſicut em̄ ꝑ bona tpalia ſimplices ꝓmouētur ad diuinū amorē ſic ꝑ hmōi ratōnes ꝓmouentur ad ꝑfectaꝫ ſeu maiorē fidem. vnde ꝓpter hoc p̄latis dicitᷣ. j. petri. iij. vt om̄i poſcēti pati ſint reddere rōnem de ea q̄ in eis eſt fide ⁊ ſpe. Tercia ratio eſt reuocatio infideliū ad fidem. ſicut em̄ dicit Ioh. damaſ. primo libro. q̄uis cognitio exiſtendi deum naturaliter nobis inſerta ſit tamen intantum preualuit pernicioſa malicia hominum vt dicant nō eſſe deum. ſm̄ ꝙ dicit dauid. Dixit inſipiēs in corde ſuo nō eſt deus. ꝓpterea ad tales reuocandas neceſſe ſunt ratōnes. ¶ Ad primū ergo obiectū dicendū ꝙ q̄uis credendo cognoſcatur per naturalem rationem ⁊ ꝑ fidē: tn̄ aliter ⁊ aliter. Nam in cognitione quam habemus de credendis per naturalem rationem acquieſcimus veritati ipī. ꝓpter teſtimonium ꝓprium quod habemus in nobis: ſcilicet ipām rationem qua cognoſcitᷣ intellectus. In cognitōe ṽo ꝑ fidem acquieſcimus ipī veritati. non ꝓpter teſtimonium propriū ſed alienum ſcꝫ diuinum ſeu prime veritatis. et hoc inſinuat aug. ſupra in de videndo deo. ¶ Ad illud ḡ quod obijcitur. ꝙ fides nō habet meritum ⁊c̄. dicendū ꝙ humana ratō p̄bet experimentū ei qui innititᷣ ſoli ratōni. vt ſcꝫ credat ipſam veritatē ꝓpter ratōnem: ⁊ illi euacuatᷣ meritū. ei ṽo qui nō innititur rationi. immo acquieſcit ipī veritati per teſtimoniū prime veritatis: hūana rō nō p̄bet expimentū qꝛ q̄uis habeat ratōem credendoꝝ: non tamen ei innititur ⁊ hoc modo eſt in fidelibus quod ſignatū fuit Ioh. iiij. In ſamaria qui dixerunt mulieri. iam non ꝓpter te credimus. ¶ Ad ſcđm quod obijcitᷣ ꝙ fides eſt argumētum ⁊c̄. eleganter quidam reſpondendo dixerunt. ꝙ aliter ſe habet ratō in logicis ad fidē aliter in theologicis In logicis em̄ ratio creat fidē. vnde argumentū eſt ratō rei dubie faciēs fidē. In theologicis ṽo eſt econuerſo. qꝛ fides creat rationem. vnde fides eſt argumentū faciens ratōnem. fides em̄ qua creditur eſt lumen animarum. ḡ quanto quis magis illuſtratur tanto magis eſt ꝑſpicax adinueniendas rationes quibus probantur credenda. ¶ Ad terciū quod obijcitur ꝙ nihil eſt certius homini ſua fide. diſtinguēdū. ꝙ eſt certitudo ſm̄ ſpeculatōnem intellectus que eſt ꝑ modum viſus. et eſt certitudo ſcđm ſenſum affectus que eſt per modum adherentie voluntatis vel amoris. et hoc ſcđo mō intelligitᷣ nihil eſt certius homini ſua fide non primo. ¶ Ad quartum dicendum. ꝙ quedā ꝓbantᷣ ꝑ priora q̄dā ꝑ poſteriora. ꝑ poſteriora vt cauſa per effectus. ꝑ priora vt effectus per cauſam.

In his vō que probat ratio vl' intellectus ꝑ priora. medium quo probatur et quod probatur ē infra humanū intellectum. et ideo hac via ꝓbatōnis nō probātur credenda. In his vō que probat per posteriora. et ſi medium ſit infra intellectū humanum vel iuxta. nihil prohibet quin probet veritatem que eſt ſupra humanam rationem vel intellectum. vt inuiſibilia dei ſempiterna virtus et deitas per ea que facta ſunt. j. ro. et hoc modo ꝓbantur credenda.

Articulus quintus

Reſtat ad cōplementum preſentis inquiſitōnis querere vtrum certior ſit cognitō de deo q̄ꝫ de creatura per naturalez ratiōem. Ad quod ſic obijcitur. certius videtur quod videtur ī tenebris. ſed creatura videtur in lumine: diuina vō ſubſtātia vt in tenebris. ps̄. Poſuit tenebras latibulum ſuū. glo: in his tenebris vite mortalis latet vbi per fidē ambulamus non per ſpem. ergo certius cognoſcitur creatura. ¶ Item certior eſt cognitio qua cognoſcitur de re quia ē et quid eſt. q̄ꝫ cognitio qua cognoſcitur ꝺ re quia eſt et quid nō eſt ⁊ de qua nō poteſt cognoſci quid ē. ſed de creatura ergo eſt cognitio primo modo. de deo eſt cognitio ſecūdo modo ſicut dicit dyoniſius. ergo certior ē de creatura cognitio. ¶ Item certius cognoſcitur medium q̄ꝫ cōcluſio. ſed creatura eſt mediū in preſenti ad cognoſcēdum. vt dicitur Ro. j. ergo certius cognoſcit̄ creatura. ¶ Contra. certius videtur lux q̄ꝫ ea que lumine vidētur. ſed ip̄e deus ſe habet ad intelligibilia ſicut lux ad viſibilia. vt dicit auguſ. in. j. ſolilo. quomodo in hoc ſole aduertimus ꝙ eſt ꝙ fulget ꝙ illuminat. ſic in ſecretiſſimo deo tria animaduertere debemus ꝙ eſt ꝙ intelligit ꝙ cetera intelligere facit. ¶ Reſpōſio. ſicut ſuperius dictum eſt. cognitio de re quia eſt ⁊ quid eſt. cognitiōe quid ē cognoſcitur creatura certius q̄ꝫ deus. Cognitiōe vō quia eſt cognoſcitur deus aliquo modo. nā multiplex eſt certitudo. ē em̄ certitudo q̄tum ad ſenſum ⁊ ē certitudo q̄tum ad intellectum. Item ſm intellectū dupliciter. aut ſm habitum aut ſm actum. Item ſm habitum ml'tipliciter. aut ſm habitum innatum. aut ſm habitū īfuſuꝫ. aut ſm hitū acq̄ſitū ꝑ viā ſenſus. Dōm ꝙ ꝙ creatura certius cognoſcitur q̄ꝫ deus dupliciter. ſ. certitudine ſenſus. et certitudine que eſt per habitum acquiſitum per viam ſenſibilium: deus autem certius cognoſcit̄ dupl'r. ſ. certitudine q̄ ē ꝑ hitū īnatū. ⁊ illa q̄ ē ꝑ hitū infuſum. primo mō ab oībus. ſecundo a fidelibus. ¶ Ad primum ergo dicendum. ꝙ cognoſcere rem in lumine ē cognoſcere de ea quid eſt vel quāta vel qualis. et hec cognitio certius habetur de creatura q̄ꝫ ꝺ deo. nihil tamē prohibetur cognoſci deum certius cognitione. quia eſt eo modo quo ſuperius dictum eſt. et per hec patet ſolutio ad ſecundum. ¶ Ad tercium dicēdum. ꝙ creatura medium eſt ad cognoſcendum deum. ſm ꝙ habetur cognitio de deo per habitum acquiſitum: per experientiā ſenſibilium. et hoc modo vt dictum ē. certior ē de creatura q̄ꝫ de deo. nō tamē propter hoc ſequitur quin cognitio de deo per habitum innatum vel infuſum ſit certior. et in hunc modum terminatur hec queſtio de cognitiōe dei per naturalem ratiōem: ad cognoſcendum termios inquiſitionum circa diuine ſubſtantie vnitatem ⁊ trinitatem.

¶ Queſtio tercia de diuīe ſubſtantie eſſentialitate.

Adiuuante diuina

gratia ihū xp̄i ad ꝓpoſitum inquiſitōꝫ circa diuine ſubſtantie vnitatem et trinitatem cum omni reuerentia procedamus. cuius inquiſitionis ſunt due partes. ſm verbū apl'i: x. ad ro. Corde credit̄ ad iuſticiā. ore aūt fit cōfeſſio ad ſalutem. Eſt igitur inquiſitō biꝑtita de vnitate et trinitate deitatis. prima de ipſa re que eſt vnitas trinitatis ordinata ad credulitatē cordis. ſecunda de nominatōe ordinata ad cōfeſſionē oris: vt ſciam⁹ quod credimus: ꝯfiteri locutionibus catholicis ⁊ veris ¶ Prima iterum inquiſitio geminatur. In primis igit̄ erit inquirere de ſubſtātia diuine vnitatis. Cōſequēter vō de pluralitate diuine trinitatis. Inquirenda aūt circa ſubſtantiam vnitatis ꝓponemus iſta dn̄o largiente. De diuīa eēntialitate. De incōmutabilitate. De ſimplicitate. De immenſitate. De diuina vnitate. De veritate. De bonitate. De diuina potentia. De diuina ſciētia De diuīa volūtate.

¶ Membrum primum

De diuīa igit̄ eēntialitate oñdēda ſūt tria Primo ꝙ neceſſe ē diuinā ſubſtātiam eē. Secūdo vō ꝙ neceſſe ē notā eē ſic vt ñ poſſit cogitari nō eē. Tercio. vtrū hoc ſit ꝓpriū diuīe eēntialitati. nō poſſe cogitari nō eē. ¶ Ad primū oñdendū. multiplices adducūt̄ rōes ſumpte ſm differētes intentōes cogitādi diuinā eēntiā. Per intentōꝫ igitur entis ſiue eē. richar. de. s. victo. ī li. ꝺ trini. ꝓbat deū eē ꝓpoſita hac diſtinctōe. oē qꝺ eſt aut eē pōt. aut ab eterno hꝫ eē: aut eē cepit ex tp̄e. Itē oē qꝺ ē vel eē pt̄. aut hꝫ eē a ſemetip̄o l' ab aliq̄ alio q̄ꝫ a ſemetip̄o. vl'r itaqꝫ oē eē triplici diſtinguitur rōe. erit em̄ eē cuiqꝫ exiſtēti. aut ab eterno et ſemetip̄o. aut ecōtrario nec ab eterno. nec a ſemetip̄o. aut mediate inter hec duo. ab eterno quidē nec tamē a ſemetip̄o. Nā illꝺ quartū qꝺ huic mēbro videtur ecōtrario rñdē: nullo mō ip̄a natura patitur eſſe nihil ei oīno pt̄ eē a ſemetip̄o qꝺ nō ſit ab etno. qcqd ei ex tp̄e eē cepit: fuit qñ nihil fuit. ſ̄ q̄diu nihil fuit oīno nihil hūit ⁊ oīno nihil potuit. nec ſibi ḡ nec alt̄i ꝺdit vt eēt vl' vt aliqd poſſet: aliogn dedit qꝺ ñ habuit ⁊ fec̄ qꝺ nō potuit. Relinqt̄ igit̄ ꝙ ſi aliqd ē ex tp̄e: ñ eſt a ſemetip̄o ſ̄ ab alio. a deſtructōe ḡ ꝯſequētis ſi aliqd ē a ſemetip̄o: ñ ē ex tp̄e ſ̄ ab eterno. illꝺ ḡ quartū nō pōt eē ꝙ aliqd ſit a ſeip̄o. nō tñ ab eterno. his itaqꝫ ſic poſitis arguit ſic. Nā ī natura ſint q̄ ab eterno nō fuerūt. q̄tidiana exꝑimēta latē ñ ſinūt. ſuꝑior autē rō inuenit quicqd ab etno ñ fuit. a ſemetip̄o eē nō poſſit. ſ̄ ſi nihil a ſemetip̄o fuiſſet ñ eēt oīno. vñ ea exiſtere potuiſſent q̄ ſuuꝫ eē a ſemetip̄is ñ hñt nec habē valēt. conuincit̄ ḡ aliqd eē a ſemetip̄o et eo ip̄o vt iā dictū ē eē ab eterno et hoc dicim⁹ diuinā ſubſtātiā. ¶ Itē vlteri⁹ arguit aliqd fuiſſe ab eterno qꝺ ñ ſit a ſemetip̄o. q̄ ē media dr̄ia. nemī videat̄ impoſſibile ꝙ ſit nccriū cām ſꝑ effectū p̄cedē. ⁊ oē qꝺ ab alio ē ſꝑ ſuo pricipio ſuccedē oportē. certe radi⁹ ſol' ꝺ ſole ꝓcedit ⁊ ab illo originē t̄hit: ⁊ tñ ſoli coeuus exiſtit. Si igr̄ lux iſta corpal' hꝫ radiū ſibi coeternū. cur ñ habeat lux iſta ſpūal' ⁊ iacceſſibil' radiū ſibi coetnū: ¶ It ioh. damaſ. ꝓbat illꝺ ꝑ rōeꝫ cāitatis. oē qꝺ ē aut ē creabile aut increabile ſ̄ oē creabile ē ꝺtibile. q2 ē vl' ſm electōꝫ vt ſpūal'. vl' ſm generatōꝫ ⁊ corruptōꝫ vl' alteratōꝫ. vel ſm motū localē vt corpal'. ḡ exiuert de ñ eē i eē. Quorū ei eē a verſiōe incipit: hec ꝺſioni ſubiecta ſūt ⁊ mutabilitati. et ecōuerſo q̄cūqꝫ ſubiecta ſūt ꝺſiōi ceperūt a verſiōe. cū ḡ oēs ſubſtātie hmōi ſūt ꝺtibiles. exiuerūt de nō eē i eē. ḡ creabiles. ſ̄ nihil ē creabile a ſe. relinquit̄ ḡ ꝙ ē ſubſtantia increabilis a q̄ ſint iſta creabilia. ¶ Itē cōſtans ē ꝙ vniuerſitas creaturarū ſiue ponatur finita ſiue infinita tota creata ē. cum ergo nihil ſit ſibi cauſa. neceſſe ē ꝙ habeat cām ſui nō cauſatam. Nec poteſt poni circulus in cauſis efficiētibus. quia ſequeretur ꝙ idē eēt prius et poſterius in eſſendo. vt ſi. a. poneretur cauſa. b. b. vō cauſa. c. Item. c. cauſa. a. cum cauſando eſſet a. prius. b. et. c. ergo cum eſſet poſt. c. eſſet prius. a. cu⁹ ē cauſa. ergo. a. prius. a. quod ē impoſſibile. Relinquit̄ igitur ꝙ nō poteſt poni circulus. ſequitur ergo de neceſſitate precedens ratio. ¶ Item ſapieñ. xiij. Si virtutem

⁊ opera creaturaꝝ mirati ſunt. intelligant ab illis q̃m qui hec fecit fortior eſt illis. a magnitudine em̃ ſpẽi ⁊ creature poteſt cognoſcibiliter creator eoꝝ videri. ¶ Item hugo de ſancto victore in p̃mo ſentẽtiaꝝ. cũ aĩa de ſe dubitari nõ poſſit q̃m eſt ⁊ qꝛ ſe ignorare nõ poteſt cogitur ex ſe ⁊ hoc credere. qꝛ aliq̃n cepiſſe ſe meminit quoniam nõ ſꝑ eſt. cũ ḡ nõ ꝑ ſe cepiſſe ⁊ initiũ habuiſſe ſe videat. ñ põt ignorare. qꝛ nõ fuit ſibi initiũ. vt ergo incipet q̃d nõ erat: ab alio factũ eſt qui erat. et illũ dicimus deum. Hinc eſt ꝙ dicit̃ in p̃s. Scitote quoniã dñs ipe eſt de⁹: ipe fecit nos et nõ ipi nos. ¶ Preterea ꝑ intentionẽ veritatis ꝓbatur idem. ab anſelmo in li. de veritate. cogitet qui poteſt q̃n nõ fuit verum hoc ſcz qꝛ futurũ erat aliquid aut quando deſinet et nõ erit hoc verum. ſcilicz qꝛ preteritum erit aliquid. ꝙ ſi neutrum horũ cogitari poteſt ⁊ vtrunqz hoꝝ verum ſine veritate non poteſt eſſe: impoſſibile eſt cogitare ꝙ veritas principiũ vel finẽ habeat. ergo eſt veritas eterna: ⁊ hanc dicimus diuinã eẽntiam. ¶ Item idem anſel. in eodem libro. Si veritas habuit principiũ aut habebit finez anteꝙ̃ ipa inciperet verũ erat quia non erat veritas. et poſtꝙ̃ finita erit veruz erit quia non erit veritas. ſed verum non poteſt eſſe ſine veritate: erat igitur veritas anteꝙ̃ eſſet veritas. ⁊ erit veritas poſtꝙ̃ finita eſt veritas. quod inconuenientiſſimũ eſt. eternaliter ergo eſt veritas. ¶ Item ex negatione veritatis ſequitur poſitio veritatis. ſicut rõcinat̃ aug⁹. in p̃mo li. ſoliloquioꝝ. Si veritas nõ eſt. veritas eſt. quia ꝯſequitur veritatem nõ eſſe: eſſe verum. Si dicatur veritatẽ nõ eſſe: eſſe verũ. pone verũ ſm quid nõ ſimpliciter: tamen adhuc ſequit̃. quia omne ſm quid. eſt reſpectu alicuius quod eſt ſimpliciter. ſi ergo eſt veruz ſm quid ſequitur neceſſario ꝙ aliquid eſt verum ſimpliciter ⁊ aliqua veritas ſimpliciter. ¶ Item ꝑ intentõem bonitatis ꝓbant idem. optimum eſt optimũ. ergo optimũ eſt: qꝛ ĩtellectu eius quod eſt optimũ intelligitur eſſe. Reſpondent dicẽtes ꝙ nõ ſequitur. quia hoc verum eſt nõ copulat actum exiſtendi: ſed ſolum eſſentiam ſiue eſſe ſm habituz. ſicut hic ceſar eſt ceſar: ex q̊ nõ ſequitur ergo ceſar eſt. ¶ Contra. intellectu ei⁹ quod eſt optimũ intelligit̃ ens actu nccrio. quia intellect⁹ ei⁹ q̃d ẽ optimũ: ẽ q̃ nihil eſt meli⁹. ſ3 meli⁹ ẽ ens actu ꝙ̃ ens ĩ potẽtia. ⁊ vtrũqz meli⁹ ꝙ̃ nõ ens (liceat ſic loqui) ſi ḡ ens q̃ nihil meli⁹ ponit ens actu neceſſario. ergo et optimũ ponit ens actu. ſi ergo nullus intellectus poteſt negare optimũ eſſe optimũ ergo neceſſe habet ꝯcedere optimũ eſſe. ¶ Item anſelm⁹ ad idem in proſologion. credimus te domine eſſe aliqd quo nihil poſſit cogitari maius. an non eſt aliqua talis natura: quia dixit inſipiẽs in corde ſuo nõ eſt deus. ſed certe cũ audit hoc ipſum ꝙ dico aliquid que nihil mai⁹ cogitari poteſt. intelligit quod audit et q̃d intelligit in intellectu eius eſt. etiam ſi nõ intelligit illud eſſe. Inde ſequitur certe illud quo maius excogitari nequit nõ pt̃ eſſe in ſolo intellectu. ſi em̃ in ſolo eſt: põt cogitari eẽ ⁊ ĩ re q̃d maius eſt. Si ḡ id q̃ maius excogitari nõ põt nõ ĩ ſolo ĩtellectu id ipm̃ q̃ mai⁹ excogitari pt̃ ẽ q̊ mai⁹ excogitari põt. ſ3 certe hoc eſſe non põt. exiſtit igitur proculdubio aliquid quo maius excogitari non poteſt et in intellectu et in re. et neceſſitatem huius rationis ipe anſelm⁹ multipliciter declarat in libro ꝯtra reſpondentem ꝓ inſipiente. ¶ Item ꝓbatur ꝑ intentionem p̃eminẽtie. vnde Anſelmus in monalogion. Cum naturarum alie aliis negari nõ poſſint eſſe meliores. nec enim ꝑſuadet ratio aliquam in eis ſic ſupeminere vt nõ habeat ſuꝑiorez ſe. Si enim huiuſmodi diſtinctio graduuz ſic eſt infinita. vt nullus ſit ibi gradus ſuꝑior quo ſuperior alius non inueniatur. ad hec ratio deducitur vt ipa multitudo naturarum nullo fine claudatur: quod abſurdũ eſt. eſt igit̃ ex neceſſitate aliqua natura que ſic eſt alicui vel aliquibus ſuperior: vt nulla ſit cui ordinet̃ inferior. reſtat igit̃ ſummam eſſe naturam. ¶ Item Richardus in libro de trinitate ad idem. illud certiſſimum eſt ⁊ vnde credo nemo dubitare poteſt. ꝙ in tanta multitudine rerũ exiſtentium ⁊ tam multiplici differentia graduũ oportet aliqd eſſe ſummũ. ſummũ autem omniũ dicimus quo nihil eſt maius. nihil eſt melius. His igitur ratõnibus oſtendũt de neceſſitate deum eſſe.

Mẽbrum ſecundum

Conſequenter q̃tum ad diuinam eſſentiaz declarandam oſtendendum eſt eam ſic notam eſſe vt nõ poſſit cogitari non eſſe. Ad q̃d arguit anſel. in ꝓſologion. ſi poteſt cogitari eſſe aliquid quod nõ poſſit cogitari nõ eſſe. maius erit ꝙ̃ illud quod poteſt eſſe cogitari. Si ergo id quo maius cogitari nequit poteſt cogitari non eſſe idipm̃ q̊ maius cogitari nequit. non eſt id quo maius cogitari nequit q̃d ꝯuenire non poteſt. Sic ergo videre eſt aliquid quo maius excogitari nõ poteſt vt nec excogitari poſſit non eſſe. ⁊ hoc es tu domine deus noſter. Si enim mens aliqua poſſit cogitare aliquid melius te. aſcenderet creatura ſupra creatorem. quod valde abſurdum eſt. ¶ Itẽ naturales impreſſiones manente natura ſunt inmutabiles ⁊ vnibiles ⁊ eedem apud omnes. ſed cognitio exiſtendi deũ eſt nobis naturaliter impreſſa ſm ꝙ dicit damaſcenus. ergo cuz ſemꝑ maneat natura: conſtat ꝙ hec cognitio eſt vniuerſalis ⁊ eadem apud omnes. ergo de eſſe diuine eſſentie nullus poteſt dubitare. ita ergo eſt ꝙ nõ poteſt ignorari a creatura rationali. ¶ Item veriſſime ⁊ veriſſima eſſentia eſt q̃ nec nõ eſſe nec cogitari poteſt non eſſe quando ſcilicet vere et ꝑfecte eſt. vt nec non eſſe in re nec in opinione nõ eſſe poſſit. ſi ergo diuina eſſentia veriſſime eſt ⁊ veriſſima: ergo non poteſt non eſſe nec cogitari nõ eſſe. ¶ Item ſi diſtinguatur ſicut quidã dixerunt. ꝙ eſt ratio vt ratio ⁊ ratio vt natura. Ratõe vt natura non poteſt ignorari deus nec cogitari nõ eſſe: ſed ratione vt ratio eſt poteſt. ¶ Obiicit̃ ꝙ nullus ſi mouetur ratione vt ratione ad cogitandũ de ſe. poteſt ignorare ſuum eſſe. quoniã ſemꝑ ſibi preſens eſt. inſuper nec ignorare ſe nec ſemꝑ fuiſſe. Sed ſi cognoſcat ſe eſſe ⁊ ſe nõ ſemꝑ fuiſſe: neceſſario cognoſcit ſe eſſe ab alio q̃d eſt principiũ ſui eſſe. ſm illud p̃s. Scitote q̃m dominus ipe eſt deus. ipe fecit nos et nõ ipi nos. ergo nõ poteſt deum eſſe ignorare. ſi ratione vt eſt ratõ moueatur. ¶ Cõtra. Ioh. damaſcenus. q̃uis cognitio exiſtendi deum naturaliter ſit nobis impreſſa: tamen intantum inualuit perniciosa hominũ malicia. vt dicant non eſſe deum. ſm ꝙ dicit dauid. Dixit inſipiens in corde ſuo nõ eſt deus. ergo diuiña eſſentia ab inſipiente poteſt ignorari ⁊ cogitari nõ eſſe. ¶ Itẽ iuxta h̃ obiicitur anſelmus in ꝓſologion: quomodo dixit inſipiens in corde ſuo non eſt deus. aut enim dixit quod cogitare potuit. aut q̃d cogitare nõ potuit. Si quod cogitare potuit: ergo poteſt cogitari deuz nõ eſſe. Si quod cogitare nõ potuit: Contra. idem ẽ dicere corde ⁊ cogitare. ſi ergo vere cogitat. qꝛ dixit in corde deum non eſſe: ergo potuit cogitare deũ nõ eſſe. ¶ Itẽ ydolatra dicit de deo fidelium ꝙ nõ eſt deus. nec etiam aliquid: poteſt igitur deus cogitari nõ eſſe. ¶ Item p̃ma thimo. vltimo. Solus habet immortalitatem ⁊ lucẽ habitat inacceſſibilem quam nullus hominum vidit ſ3 nec videre poteſt. ex quo accipitur ꝙ diuinũ eſſe minime eſt cognoſcibile. ſi ergo de quolibet ente creato poſſum⁹ cogitare non eſſe: ergo multomagis de diuio eſſe poteſt cogitari ipm̃ nõ eſſe. ¶ Item boetius in libro de ebdomadibus. Intellecto pauliſper gratia diſputãdi ꝙ nõ ſit ſummum bonum. adhuc intelligeretur aliquid eſſe album. aliquid eſſe nigrum: ſed tamen non intelligeret̃ aliquid eſſe bonum. poteſt ergo intellectus noſter accipere de rebus eſſe: non intellecto ſummo bono eſſe. ex quo videtur ſequi ꝙ ſummũ bonum poſſit cogitari non eſſe. ¶ So-

lutio.dicendũ ꝙ eſt cognitio de deo dupliciter. cognitõ
actu et cognitio habitu.ꝺ deo in habitu naturaliter no
bis impreſſa ē ꝙ ipa ineſt naturaliter nobis habitus i-
preſſus.ſ.prime veritatis in intellectu. quo põt ꝯnicere
ipm eẽ:et nõ põt ipm ignorari ab anima rõnali.Cogni
tio ꝺo in actu duplex eſt.vna ē cũ mouetur aĩa ſm par-
tem ſuperiorẽ ratõnis et habitũ ſimilitudinis prime ve
ritatis ſuperiori parti rõis impreſſuꝫ.eo modo quo re-
colit ſuum principiũ per hoc ꝙ videt ſe nõ eẽ a ſe.⁊ hoc
etiam mõ nõ poteſt ignorare deum eẽ i ratõne ſui prin-
cipij.Alia ē cum mouetur anima ſm partem inferioreꝫ
ratõnis que ē ad cõtemplandas creaturas.et hoc modo
põt ignorare deum eẽ.cum.ſ.per peccatũ ⁊ errorẽ auer-
ſa a deo obtenebratur.eo mõ quo dicit apl'us Ro.j.cũ
deum cognouiſſent nõ ſicut deum glorificauerunt: ſed
euanuerunt in cogitatõnibꝫ ſuis.et obſcuratum ē inſi-
piẽs cor eoꝝ.et ſeruierũt creature potius ꝙ̃ creatori.et
hoc mõ dixit inſipiẽs nõ eſt deus.alijs aũt modis nõ ꝑ
hoc patet reſponſio ad primum.¶ Ad ſecundum reſpõ
det anſelmus in ꝓſologion.dupliciter dicitur aliquid ĩ
corde vel cogitatur.Aliter em̃ cogitat res cũ vox eaꝫ ſi-
gnificans cogitatur.Aliter cũ illꝺ ipm quo res ē intel-
ligitur.Illo itaqꝫ mõ.ſ.primo poteſt cogitari deus non
eẽ.Iſto ſecundo mõ minime.nullus quippe intelligens
id quod eſt deus:poteſt cogitare quia deus nõ eſt. licet
hec verba dicat in corde aut ſine vlla aut cum aliqua ex
tranea ſignatione.deus em̃ ē id quo magis excogitari
non põt.quod qui bene intelligit:vtiqꝫ intelligit idipm
ſic eẽ vt nec cogitatõe poſſit nõ eẽ.nequit igitur eũ nõ eẽ
cogitare.¶ Ad terciũ dõm.ꝙ cognitio alicuius põt eẽ
duobus modis.in ratõne cõmuni:et in ratõne ꝓpria.pt̃
ergo aliquid cognoſci in ratione cõmuni et tamen igno
rari ſub ratione ꝓpria.ſicut cum aliquis cognoſcit mel
ſub ratione cõmuni.videlicet quia ē corpus molle:rube
um.ignorat autẽ ipm ſub ratione ꝓpria.et iõ cum videt
fel eẽ corpus molle rubeum deceptus credit ipm eẽ mel
Similiter cognitio beatitudinis et appetitus ipius no
bis innatus ē ratõne cõmuni.que ē ſtatus omnium bo
noꝝ aggregatõne perfectus:tñ in ratõne ꝓpria ab aliq-
bus ignoratur.vnde diuerſi et in diuerſis ponũt et eſti-
mãt beatitudinẽ.quidam in voluptatibus.quidã in di-
uitijs.quidam in honoribus.Hinc patet ꝙ ipi ignorãt
beatitudinẽ i ꝓpria rõne.Similiter dicitur ꝙ ydolatre
deum in ratõe cõmuni nõ ignorãt ꝙ ē ens.principiuꝫ.
omnipotens.dominus:tamẽ ſub ratõe ꝓpria ignorant.
⁊ ideo negant de deo ꝙ eſt vnus.trinus ⁊ verus.quia ñ
ē deus.et de ydolo quia eſt deus.¶ Ad quartũ patet re-
ſponſio per p̃cedentia de cognitione dei.quia cognitõe
quia eſt nõ quid ē et que eſt.ſm habitum infuſuꝫ vl' in-
natum maxime cognoſcitur deus.ſicut dictũ ē ſupra vl-
ti.ca.inquiſitionis de cognitione dei.¶ Ad quintum et
vltimũ dõm ſicut dixit anſelm⁹ s.ꝙ intellectu ſiue co-
gnitione qua cogitatur res cum vox eam ſignans cogi-
tatur:poteſt ſummũ bonũ cogitari nõ eẽ.cognitõne ꝺo
vel intellectu quo idipm quo res eſt intelligitur nullo
modo.

Membruꝫ tercium

Reſtat querendũ ſi hoc ſit ꝓpriũ diuine eſ-
ſentialitati ñ poſſe cogitari ñ eẽ:ita ꝙ nõ
cõueniat alij.¶ Ad quod ſic obijcit reſpõ
dens ꝓ inſipiente anſelmus. cogitare me
nõ eẽ ꝙ̃diu me eẽ certiſſime ſcio:neſcio vtrum poſſim. ſꝫ
ſi poſſum:cur nõ ⁊ quicquid aliud quod eadem certitu-
dine ſic ſcio.ergo ꝙ̃uis certuꝫ mihi ſit deum eẽ:potero
cogitare ipm nõ eẽ.Si aũt nõ poſſum:iã nõ erit iſtꝺ ꝓ-
priũ deo.ſ.nõ poſſe cogitari nõ eẽ. ¶ Itẽ ſi ſm ꝓprietatẽ
falſa nequeant intelligi.nihil quod ē poteſt intelligi nõ
eẽ.falſum em̃ ē nõ eẽ qꝺ ē:quare nõ erit ꝓpriũ deo ñ poſ-
ſe intelligi nõ eẽ.¶ Cõtra.obijcit anſelmus ꝯtra rñden
tem i li.pro inſipiente.ꝓculdubio quicquid alicui aut
aliquando nõ ē.etiam ſi ē alicui aut aliqñ:poteſt tñ co-
gitari nũꝙ̃ et nuſꝙ̃ eẽ.ſicut nõ ē alicui aut aliquando.
verbigratia quod heri nõ fuit ⁊ hodie ē.ſicut heri nõ fu
iſſe intelligitur:ita ⁊ nũꝙ̃ intelligi eẽ põt. et quia hic ñ
ē et alubi ē:ſicut nõ ē hic:ita põt nuſꝙ̃ cogitari eẽ.Silr
cuius ꝑtes ſingule nõ ſunt vbi aut quãdo .ſunt alie par
tes eius oẽs ꝑtes.et iõ ipm totũ põt cogitari nũꝙ̃ ⁊ nuſ
ꝙ̃ eẽ.nã etſi dicatur tp̃s ſemꝑ eẽ et mũdus vbiqꝫ:nõ ta-
mẽ illud totũ ſemꝑ aut iſte totus ē vbiqꝫ. et ſic ſingl'e ꝑ-
tes nõ ſunt quãdo alie ſunt:ita pñt nũꝙ̃ eẽ cogitari. et
ſingule mũdi partes ſicut nõ ſunt vbi alie ſunt. ita ſub-
intelligi poſſunt nuſꝙ̃ eẽ.ſed et quod ex ꝑtibus ꝯiunctũ
eſt.cogitatione diſſolui ⁊ eẽ nõ põt.quare quicquid ali
cubi aut aliqñ totũ nõ eſt.etiam ſi eſt:poteſt cogitari nõ
eſſe.talis aũt eſt omnis creatura.aut ꝺo quo maius ne-
quit cogitari ſi eſt.nõ poteſt cogitari nõ eẽ vt ꝓbatum
eſt ſupra.ꝓprium igitur ſoli diuine eẽntie ſic eẽ:vt poſ-
ſit cogitari nõ eſſe.¶ Quod cõcedendum eſt cum diſti-
ctione que poſita eſt ſupra.¶ Ad obiecta dicenduꝫ ſm
anſel'.ꝙ̃uis nulla que ſunt inꝙ̃tum ſunt poſſunt cogita
ri non eſſe.quia non poſſumus cogitare ſimul eſſe et ñ
eſſe:tamẽ omnia poſſunt cogitari non eſſe preter id qꝺ
ſumme eſt.Illa omnia inquã et ſola poſſunt cogitari ñ
eſſe que initium habent aut finem aut partium cõiun-
ctionem.et ſicut iam dixi quicquid alicubi aut aliquã-
do totum nõ eſt.Illud ꝺo ſolum cogitari nõ poteſt non
eſſe.in quo nec initiũ nec finem nec ꝑtiũ ē ponendũ con
iunctõem.et quod nõ niſi ſemper et vbiqꝫ totũ vlla pre-
uenit cogitatio.¶ Ad primũ ꝺo rñdet anſel'. Scito ga
potes te cogitare nõ eẽ ꝙ̃uis certiſſime ſcias te eẽ. mlta
nãqꝫ cogitamus nõ eẽ q̃ ſcim⁹ eẽ.et mlta eẽ q̃ ñ eẽ ſcim⁹.
nõ exiſtimãdo ſꝫ fingẽdo ita eẽ vt cogitam⁹.nõ tñ inꝙ̃tũ
ꝯcernit̃ eẽ põt ſil' cogitari non eẽ.ex p̃dictis patet rñſio
ad ſecundũ.In hunc ergo modum terminatur queſtio
de diuĩa eẽntialitate.

Queſtio quarta de diui-
ne eſſentie incõmutabilitate.

Poſtea inquirendũ

ē ꝺ diuĩa incõmutabilitate.Primo an
diuina eſſentia ſit omnino incõmutabi
lis.Secundo an cõueniat ei aliq̃ mo-
do ꝙ ſit mutabilis.Tercio an ꝓprium
ſit diuine eſſentie ꝙ ſit incõmutabilis.

Mẽbrum primum

Ad p̃mũ ꝗ arguit̃ ſꝫ mõ Rich.i li.ꝺ trini.
Oĩs mutatõ aut ē de ſtatu i ſtatũ meliorẽ
aut i ſtatũ deteriorẽ:aut i ſtatũ priori eq̃lẽ
vbi aũ nihil horũ erit:nat̃a incõmutabil'
erit:ſꝫ tl'is ē diuĩa nat̃a.quia ñ i det̃iorẽ: qꝛ veriſſime ē.
nec i ſtatũ meliorẽ qꝛ a ſemetipo ē.nec i ſtatũ eq̃lẽ.qꝛ ꝑ
fecta ē.relinq̃t igr̃ ꝙ nat̃a diuĩa oĩno ē icõmutabil'.¶ It
oẽ qꝺ mutabile ē ē ens i potẽtia ad aliqꝺ ñ eẽ vel ad ali-
qd eẽ.ſꝫ qꝺ ꝺiſſime ⁊ maxie ē:ens ē.ñ ens i potentia ad
aliqꝺ nõ eẽ.Silr qꝺ ꝑfectũ ē ñ ē ens i potẽtia ad aliqꝺ
eẽ.ꝗ qꝺ ꝺiſſime ⁊ ꝑfecte ē:nullo mõ ē mutabile.ſꝫ tl'is ē
diuĩa nat̃a:ꝗ ⁊c̃.¶ It aug.oẽ qꝺ mutat̃ ñ ſuat ipm eẽ.
⁊ qꝺ mutari pt̃ etiãſi ñ mutet̃ pt̃ ꝙ ſuat ñ eẽ.qꝺ ꝗ ſuat
ſꝑ ipm idẽ eẽ ⁊ ñ pt̃ ſm aliquẽ moꝺ ñ eẽ ñ mutabilr:nec
poterit mutari.erit ꝗ ſimpliciter immutabile. ¶ Con-
tra.omne quod ſe habet alio mõ nũc ꝙ̃ prius ē mutatũ
quia mutari ē alio mõ ſe habere nũc ꝙ̃ prius.ſꝫ de⁹ alio
mõ ſe habet nũc ꝙ̃ ſe habuit ab eterno.ꝗ ē mutatus.ꝓ-
batio medie.quia mõ ſe habet ad creaturas vt domin⁹.
vt cõſeruator ⁊ rector.ſm quẽ modũ ſe ñ hũit ab et̃no.
¶ It fili⁹ ꝺi nc̃ ē hõ qꝺ ñ fuit ab et̃no.ꝗ ſe hꝫ alio mõ ꝙ̃

ſe habuit ab eterno. ¶ Itē motus alteratōis ſiue mutatio ſm alteratōem ē duob modis. vno mō ē trāſitus a ꝯtraria qualitate in cōtrariā. vt cū ex albo fit nigrum. Alio mō exitus ab ocio in actū. vt cū ex nō cōſiderāte fit cōſiderās. ex nō volēte fit volēs: et ex non ꝑante fit ꝑans. omnis ergo homo exiens ab ocio in actū ē mutatus vel alteratus. ẜ deus in creādo ē exiēs ex ocio in actū. ergo alteratur. ergo eſt mutabilis. ¶ Itē omne volēs qḋ prius noluit mutatur voluntate. ẜ deus vult nūc eē creaturā quā noluit eē prius. ergo ē mutatus volūtate. ¶ Item arguit ambro. in li. ſniarum. ix. di. lib. j. ꝙ ſi deꝰ cepit eē pater. ita ꝙ primo erat deus. poſtea factus ē pater: ergo mutatus ē. ſimiliter deus nō ſemꝑ erat creator et incepit eē creator: ergo mutatus eſt. ¶ Itē. vij. diſ. primi ſniarū. aug. Si ſpiritusſanctus naſci potuit: potuit eē filius. et ſi potuit eē filius: mutabilis eē potuit. et ex hoc vult cōcludere: ergo nō potuit naſci ẜ vñ ſeqꝛ hoc niſi in ſpūſancto ē ꝓprietas ꝓceſſionis. Si aūt ponētur eē filius. poneretur in eo ꝓprietas generatōis. et ita mutaretur. ¶ Si tūc obijcitur. quia tunc ī patre ſit notio ſpiratōis reſpectu ſpiritusſancti et nō paternitatis reſpectu generatōis filij a patre: ergo pater mutabilis eſt. quia ſpirat et generat: ſicut ſpūſſanctus mutabilis diceretur ſi ſpiraretur ⁊ generaretur. ¶ Rñ. quedā relatōes adueniunt et cōcomitaꝛ mutatio ī eo ꝙ relatiue dr̄ ſm illas ſicut dicit aug. in li. de trini. Quomō obtinebimus nihil ſm accidens dici deum: niſi quia ipiꝰ nature nihil accidit quod mutetur. vt ea ſint accidentia relatiua: que cum aliqua mutatōe rerū de quibus diciꝛ accidunt. ſicut amicus relatiue dr̄. neqꝫ em̄ eē incipit niſi cū amare inceperit. ſit ergo aliqua mutatō volūtatis vt amicus dicatur. nūmus aūt dr̄ relatiue nec tm̄ mutatus eſt cū eē incipit ꝑciū. neqꝫ cum dr̄ pignus. et ſi qua ſimilia. Si ergo nūmus pōt ſine aliqua ſui mutatōe totiens dici relatiue. vt neqꝫ cū incipit dici neqꝫ cū deſinit aliquid in eius natura vel forma qua nūmus ē mutatōis fiat. quātofacilius de illa dei immutabili ſubſtātia debemus accipere. vt ita dicatur relatiue aliquid ad creaturas. vt ꝗuis incipiat tꝑaliter dici: nō tm̄ ipſi ſubſtātie dei acciſſe aliquid intelligatur. ẜ illi creature ad quā dr̄. qñ ergo aliqua dicunꝛ de deo relatiue. nō dicunꝛ aliqua relatōe que ponat mutatōem in ipō: ẜ ſolū in creatura. Scḋm hoc ergo dōm. cū dr̄ deus ē modo creator et prius nō fuit. ꝙ nō ſe habet aliter ꝙ̃ prius: ſꝫ creatura aliter ſe habet ad ipm̄. Quedam em̄ relatiua dicūt mutuā dependentiā vt pater et filius in naturali generatōe. et tūc relatio fundatur ſuꝑ vtrūqꝫ extremū. quedā aūt ſunt quoꝝ vnū depēdet ab altero et nō econuerſo. vt qñqꝫ vt cā et effectꝰ. quia effectus dependet a cauſa et nō ecōuerſo. et tunc totꝰ reſpectus fundaꝛ ſuꝑ vnum extremū tm̄ in ꝯꝑatōe ad alterū. et tūc ſi deſignaꝛ habitudo nō ponitur mutatio ex ꝑte vtriuſqꝫ ẜ ex parte alterius tm̄. ſ. in quo reſpectus fundaꝛ. deus ergo cū ſit cā nō dependet a creatura ſed ecōuerſo. et ꝓpter hoc cū dr̄ deus creator nūc ⁊ nō prius: nō ponitur in ipō innouatio ad creaturā: ẜ ponitur illa innouatio ī creatura ſm quā nūc ſe habet aliter ad ipm ꝙ̃ prius. vñ ſenſus ē deus incipit eē creator. deus ē. ⁊ creatura nunc incipit ab illo eē de nihilo. Similiter cū dicitur deus ē nūc hō et prius nō fuit. ex hoc ſequitur ꝙ humana natura aliter ſe habet ad ipm ꝙ̃ prius. et ꝙ ponamus relationem creatoris ad creaturā: hoc ē ſolum ex parte defectus noſtri intellectus et non ex parte ipius. et per hoc patꝫ ſolutio ad prima duo obiecta. ¶ Ad terciū dōm. ꝙ actus ſiue actio dr̄ duobus modis. dicitur em̄ actio qua agēs agit. et dicitur actō actus vel effectus quē agens efficit ſm primum modū actio dei idē eſt cū ſua virtute ⁊ ſua ſubſtantia. et ſm hoc ſemper agēs ē et ſemꝑ agit. nec aliquo modo eſt dicere ꝙ creat ab ocio in actū. quēadmodum ſol ſemper lucet. et ſi aliquid nō illuminetur a ſole. Scḋm aliū modū nō ſemper agit. ſicut et ſol nō ſemper illuminat. nec ex hoc ſequitur mutatio ex parte agētis: ſicut nō ſequitur mutatio ex parte ſolis: cum nō illuminat. ſed ſequitur mutatio ex parte ſuſcipientis. illa aūt ꝓpoſitio exitus ab ocio in actū eſt alteratio quedā. vniuerſaliter tenet in illis q̄ agūt paſſibilia entia. ẜ in aliq̄bus q̄ agūt impaſſibilia entia hoc ē impaſſibiliter. nō ſequitur vt patet in ſole. ¶ Ad quartū dōm. ꝙ illa eſt duplex deus vult nunc eē creaturā quaꝫ prius noluit eſſe. Naꝫ hec aduerbia nūc et prius pñt determinare noluit et vult. ſm ꝙ reſpiciūt ſuppoſitū. et ſic falſa ē. quia ſenſus eſt nūc vult creaturā eē quam prius noluit. quia ab eterno quod vult voluit immutabiliter. vl' pñt determinare hoc verbū eē ſiue hec verba vult et noluit in cōꝑatōe ad oppoſitum. et hoc modo vera eſt. quia ſenſus eſt vult creaturā nunc quā nō voluit eē prius. et tunc dico nunc et prius referūtur ad eē creature nō ad voluntatē diuinā. et iō nō ſequitur mutatio voluntatis diuine ſꝫ mutatio voliti. ¶ Ad quintū dōm. ꝙ non ē ſimilis ratō argumētandi in relatōe perſonali qua dicitur pater ad filiū et in relatōe tꝑali qua dicitur creator ad creaturā. Nā ſicut dicit ioh. damaſ. ſi diceretur quoniam nō ens pater poſtea factus eſt pater. verſionem. i. mutationeꝫ ypoſtaſis pr̄is. i. perſone inducemus. non aūt ſic eſt ſi dicatur ꝙ non ens creator poſtea eſt creator. ergo ē mutatus. et rō eſt. quia creatio non eſt ex dei ſubſtantia. ſꝫ de nihilo. vnde verſio que eſt in creatōne. non tangit dei naturam ſed creature: generatio vō ē ex ſubſtantia generantis ſimilis in natura ꝓductio. et ergo ſi eēt mutatio ex parte paternitatis. ſequeretur mutatio ex parte ſubſtantie. Ex iſta ergo parte ſequitur. ꝙ deus ē mutabilis ex alia vō parte non. ¶ Ad vltimum dōm. ꝙ ratio quia ſpiritusſanctus diceretur mutabilis ſi poſſet eē filius. non eſt quia ineſſet pluralitas notionum: ſed quia mutaretur ab vna in aliam. ſed in patre nō eſt ſic licet ſint ibi plures notōnes. quia non fit de generante ſpirans. nec econuerſo. imo eternaliter eſt ſpirans et generans. ¶ Itē adhuc non eſt ſimile de patre et ſpiritusancto ꝙ̃tum ad hoc. quia ſine omni cōmutatōne poteſt poni ꝙ vna res ſit origo plurium. ſicut punctus ſine ſui mutatōne eſt origo duarum linearum. ſed non poteſt poni ꝙ aliquod vnum habeat duas origines ſine diuerſitate et ad diuerſitateꝫ ſequitur mutatio. et quia pluralitas notionum eſt in patre ſicut in eo qui eſt origo plurium. ſcꝫ tāꝙ̃ eēt in eo qui diuerſas habet origines: iō ad pluralitatem notionum ſequeretur mutatō in ſpiritusſcō. licet non ſequatur in patre.

Membrum ſecundū

Secundo queritur an cōueniat diuine eēntie aliq̄ mō ꝙ ſit mutabilis. Et videtur ꝙ ſic. Nā diuina eēntia dicitur ſimplex ⁊ immutabilis ⁊ vtraqꝫ eſt ſua ꝓprietas. ẜ licꝫ ipa ſit ſimplex ꝑ eēntiam. ē tm̄ multiplex in effectu ſiue inꝙ̃tum cā. ergo ſimiliter licet ſit immutabilis per eēntiam: pōt tm̄ dici mutabilis inꝙ̃tū ē cā. ¶ Item ſapie. vij. omnibus mobilibus mobilior eſt ſapientia. ẜ ipa ſapientia eſt diuina eēntia ergo eſt omnib mobilior. ſed ad mobile ſequitur mutabile: ergo diuina eēntia eſt mutabilis aliquo mō. ¶ Solutio. dōm ꝙ quedam ſunt proprietates creature ex parte illa qua de nihilo ē. Quedaꝫ ex parte illa qua a deo eſt. ꝓprietates que cōſequūtur eſſe creature inꝙ̃tum de nihilo eſt: nō pñt dici de deo per cauſam. talis autē eſt mutabilitas. ex hoc em̄ creatura mutabilis ē. quia de nihilo ē. quia ſicut dicit damaſcenus quecūqꝫ a verſione incipiūt verſioni ſubiecta ſunt ẜ ꝓprietates conſequētes eē creature inꝙ̃tum eſt a deo vt a principio: pñt dici de deo per cām. tales ſūt vnitas multiplicitas. ſimplicitas. emanant em̄ in eſſe creature ſm ꝙ eſt a deo. et ideo poteſt dici de deo multiplicitas ꝑ cām ſed non formaliter. nō aūt mutabilitas. ¶ Ad ſecundū dicendum. ꝙ mobile poteſt dicere aptitudinem

ad mouere vel ad moueri. ſm ꝙ mobile dicit aptitudinē ad pati: ſic non dicitur de deo. Si autem dicat aptitudinē ad mouere: ſic dicit aptitudinē ad agere ⁊ ſic dicitur de deo. et eſt ſimile de ſenſibili. quia ſenſibile dicitur dupliciter. vel ſm ꝙ dicit aptitudinē ad agendum. ſcilicet ad ſentire ſicut anima dicitur ſenſibilis vel corpus animatū ſenſibile. vl' prout dicit aptitudinē ad ſentiri. ſic ſenſibile dicitur res apprehēſa a ſenſu ita mobile. Sed mutabile ſemper dicit aptitudinē ad patiēduʒ ſiue ad paſſionem que eſt mutari et nō ad actioneʒ que eſt mutare. ex ideo ñ dicitur de deo.

Membrum tercium

Tercio queritur an ſit propriū diuine eēntie ꝙ ſit incōmutabilis. ita ꝙ nō cōueniat creature ſed ſoli deo. obijcitur ergo ſic auguſ. in li. de natura boni. Solus deus incōmutabilis eſt. que autē fecit ex nihilo mutabilia ſūt. mouētur em̄ ſpiritus iniquitate. corpora mortalitate. ergo ſoli deo cōuenit incōmutabilitas. ergo ē ei proprium. ¶ Item aug. vj. de trinitate. quod mutatur non ſeruat ipm̄ eſſe. et quod mutari poteſt etiāſi non mutetur poteſt qđ fuerat nō eſſe. Si ergo ſoli diuine eſſentie ꝯueniat ꝙ nō poſſit qđ fuerat vel eſt nō eſſe. et nō alicui creature: ergo propriū eſt ei eſſe immutabile. ¶ Item aug. cōtra mariminū. ſolus dicitur habere īmortalitateʒ. in om̄i mutabili natura nōnulla mors eſt ipſa mutatio q̃ facit aliquid eſſe in ea quod nō erat. ¶ Cōtra. om̄is mutabilitas. aut eſt ſm eē aut ſm bene eē. ſed in creatura ratiōali ſcilicet anima eſt īmutabilitas q̃tum ad eſſe: quia hʒ eſſe perpetuū. nec ē poſſibilis ad nō eſſe. Similiter in animabus beatis ē īmutabilitas q̃tum ad bene eſſe. ergo alij q̃ deo cōuenit eē īmutabile. ¶ Si dicatur ꝙ īmutabilitas q̃tum ad eſſe nō ē in anima per naturā ſed per gratiā. et ita nulli per naturā cōuenit eē īmutabile niſi deo. Cōtra. ꝙ anima ſit imago eſt ei natura. ſꝫ eo ꝙ eſt imago ē īmortalis. quia vt dicit Caſſiodorus. nō eēt imago ſi mortis termino clauderetur. eo autem quo īmortalis eſt īmutabilis. ergo ē īmutabilis q̃tū ad eſſe per naturā et nō ſolū per gratiā. ¶ Item triplex eſt eē. ſcilicet eē quod incipit et deſinit: et hoc ē eē tēporale. et eē quod nō incipit nec deſinit: et hoc ē eē eternum. et eē quod incipit et nō deſinit: et hoc eſt eē perpetuū. Primū eē ſcilicet temporale ē veſtigium ſecundi quod ē eternuʒ. ſed eē perpetuū magis ē ex impreſſione eē eterni q̃ temporale: quia nō deſinit ſicut nec eē eternū. ⁊ propter hoc eſt imago ipſius eē eterni. et nō primū. quia imago eſt in maiori expreſſiōe. Si ergo hoc quod ponit expreſſioneʒ eterni. eſſe ponit immutabilitateʒ per naturam. quia ponit quod nō deſinat. nec poſſet ipm̄ exprimere ſi deſineret. ergo ipa anima ratōalis cui cōuenit eſſe perpetuuʒ: ē īmutabilis per naturaʒ et ita eē immutabile nō eſt propriuʒ deo. ¶ Solutio. dicendū ꝙ duplex ē mutatio. ſcilicet mutatio ad eē et mutatio in eē. Similiter duplex ē immutabilitas ad eē et in eē. In eē autē diuīo ē īmutabilitas ad eſſe et in eē. ſed in om̄i creatura eo ꝙ de nihilo ē. et ita mutatur de nō eſſe ad eē: ē mutabilitas ad eſſe. vnde ſicut ens de nihilo a nulla creatura ſeparatur: ita nec iſta mutabilitas que eſt ad eē. ¶ Mutabilitas autē in eē ē duplex. ſcilicet ſm ſubſtātiaʒ: et ſm accidēs. mutabilitas in eſſe ſm ſubſtātiaʒ corpus ē. ſcilicet cum mutatur creatura ab eē in nō eē: et īmutabilitatē cōtrariā huic mutabilitati habent creature que primo et immediate exeunt a deo. ſicut angeli et aīe rationales: et etiam prima materia prout eſt de primo creatis habet eaʒ. ſed in alijs que cōſequenter fiunt ex ipſa ē mutabilitas iſta. et ſm ſubſtātiaʒ illā et ſm accidens ſicut in elementis et hmōi. ¶ Mutabilitas autē in eē ſm accidens iſta ē in creaturis imperpetuis. ſicut aīa cuʒ mutatur ab vna affectione in aliam. vt a triſticia ī gaudiū. ab iniuſticia in iuſticiaʒ. Solū autē illud ſimpliciter et vere eſt īmutabile quod ñ habet mutabilitatē ad eē que eſt a nō eē in eē. nec mutabilitatē in eē ſm ſubſtātiaʒ nec ſm accidēs. talis eſt diuina eēntia ſoluʒ: ⁊ ideo proprium eſt ei eſſe īmutabile vere et ſimpliciter.

Queſtio quinta de diuīe eſſentie ſimplicitate.

Deinde querenduʒ

eſt de ſimplicitate diuina et habet tria mēbra. Primum quomodo ē ſimplicitas diuine ſubſtantie. Secunduʒ quomodo eſt ſimplicitas ſumma. Terciū quomodo ē propriuʒ diuine ſubſtantie ſimplicitas.

Membrum primum

Ad primuʒ arguet aliquis hoc modo. ī diuino eē ē ponere eſſe diſtinctuʒ et indiſtinctū. ſꝫ ī eo ē differētia: ñ ergo ſimplicitas. maior patet. quia in deo eſt eē eēntiale. et iſtud ē indiſtinctū. et eē perſonale et iſtud ē diſtinctum. ¶ Item in deo ē vnitas ſubſtātie et pluralitas perſonarum. ergo in eo ē diſparatio: ergo nō eſt in eo om̄imoda ſimplicitas. ¶ Item ī patre ſunt duo quorum vnuʒ nō ē alterū. ſcilicet innaſcibilitas et paternitas: ergo in eo ē cōpoſitio et nō oīmoda ſimplicitas. ¶ Iteʒ in deo ē eſſe cōmunicabile ſicut ē eē ſubſtātiale. et eē incōmunicabile: ſicut eē perſonale. nō ergo om̄imoda ſimplicitas. cū hoc nō ſit illud. ¶ Itē impoſſibile ē ꝙ diuina eēntia cōprehēdatur vel tota videatur. ſed ſi aliquod ſimplex videatur: videt̄ ſm totū. quia ſimplex nō habet parteʒ et partē. vnde ſi punctus videtur: videtur ſm totū vl' tot⁹. ergo diuina eēntia ñ ē ſimplex. maiorē propoſitiōeʒ ſupponimus. ſi em̄ tota videretur: cōprehenderetur: ſꝫ hoc eſt impoſſibile ſicut ſupponimus ad preſens. ¶ Solutio. dicimus ꝙ diuīa eēntia ē ſimplex om̄imoda ſimplicitate. ita ꝙ nō eſt in ea cōpoſitio eēntialis nec accidētalis. om̄e em̄ cōpoſituʒ poteſt intelligi nō eē. quia poteſt intelligi reſolubile. ſed diuina eēntia nō poteſt intelligi nō eē. ideo nec cōpoſita eē. Iteʒ vbi ē cōpoſitō ibi ē depēdētia et indigētia cōpoſiti a cōponētib⁹. quia om̄e compoſitū cōponētibus indiget. ſicut habetur in li. de regulis fidei. et ideo repugnat ꝙ deus ſit creator omniuʒ et cōpoſitus. ¶ Ad ratiōes ergo in cōtrariū dicēdū ſm boetiū in li. de trinitate qui dicit. nō poteſt dici p̄dicatiōʒ relatiuam queq̃ rei de qua dicitur ſm ſe addere vel minuere vel mutare. que tota nō in eo quod ē eē cōſiſtit. ſed in eo ꝙ ē in cōparatiōe alio modo ſe habere. nec ſemper ad aliud ſed aliquotiens ad ideʒ. Age em̄. ſtet quiſq̃. ei igitur ſi accedaʒ dexter: erit ille ſiniſter ad me compat⁹ nō ꝙ ille ſiniſter ſit: ſed ꝙ ego dexter acceſſeriʒ. Rurſus ego accedo ſiniſter et ille fit dexter. nō ꝙ ille ſit per ſe dexter velut albus vl' longus: ſed ꝙ me accedēte fit dexter atqꝫ id quod ē a me et ex me eſt. minime vō ex ſe. quare que ſm rei alicuius in eo ꝙ ipa ē proprietatem: nō faciunt predicationeʒ vel alternare vl' mutare. nullāqꝫ omnino variare eēntiam. ex quo patet ꝙ relatio nihil addit vel mutat vel minuit. Scd̄m hoc dicēduʒ. ꝙ in diuino eē eſt eē ſubſtātie et eē relatiōis. et eē ſubſtantie dicitur eēntialiter: eē vō relatiōis perſonaliter. Unde boetius. ſubſtantia continet vnitatem: multiplicat relatio trinitateʒ. Quis ergo in deo intelligamus vnitatē ſubſtantie et multiplicatiōeʒ perſonarum. que quidem eſt ſm relationem. relatio autem non addit ad vnitatem nec mutat et maxime in deo; nō eſt vlla in ipſo compoſitio. cum nihil addat in eo. ¶ Scd̄m hoc dicendū ad primum: ꝙ nō ſm ideʒ dicitur eſſe diſtinctum et indiſtinctuʒ in deo. īmo eē indiſtinctum dicitur ſm ſubſtantiā:

diſtinctum ſm relationem. quod ſolum dicit exiſtentie modū et nihil addit ad ſubſtantiaȝ. ¶ Similiter eſt dicenduȝ ad illaȝ rationem qua obijcitur de eſſe cōmunicabili et incōmunicabili. ¶ Ad aliud dicenduȝ. ꝙ ſi pluralitas illa eſſet in genere vnitatis illius. bene ſequeretur ratio. ſed nō ita eſt. et eſt exemplum de puncto qui ē principium et finis linearuȝ diuerſaruȝ. poteſt eñ eſſe principium vnius linee vel terminus alterius vel finis et principium alterius. Ideȝ dico ſm ſubſtantiam. Sȝ conſtat ꝙ ex his nihil detrahitur ſue ſimplicitati. nec ex hoc eſt ei aliquid additum. Unde cum in deo dicitur ꝑſona et ſubſtantia: nō ē per hoc nomen perſona additio ad ſubſtantiaȝ diuinam facta. Et ſimiliter poſſet obijci in perſona patris ē natura diuina vel eēntia ſeu perſonalitas: ergo hoc et hoc. ergo compoſitio. Dicenduȝ ꝙ iſtud ſequeretur ſi perſonalitas diceret aliquid ī patre ſm ſubſtantiam vel accidens quod adderet ad eē: ſed ſolum dicit aliquid ſm relationem que nihil addit ad eē. ¶ Ad tercium quod obijcitur. in patre ſunt duo quorū vnum nō eſt alteruȝ. dicendum ꝙ hoc eſt verum notionaliter vnum nō eſt alteruȝ. et ſic nihil additur ad eſſe. vnde hec habitudo nō eſt illa. quia innaſcibilitas dicit ꝙ eſt ens quod nō eſt ab alio. paternitas dicit ꝙ ē ens a quo ē alius. vnde ibi ē numerus habitudinis ſolū et nō ſubſtantie. ſicut punctus habet habitudineȝ ad hanc lineam et ad illam aliaȝ. et hec habitudo nō eſt illa. manet tam̄ punctus in ſimplicitate eſſentie ſue. et per hoc eſt et quartum ſolutuȝ. ¶ Ad quintuȝ. cōcedendum ſm aug. ꝙ diuina eſſentia nō cōprehenditur. tamen tota videtur ab animabus ſanctis et angelis. vnde bene ſequitur ꝙ ſi aliquid eſt ſimplex ꝙ videtur totum. ſed ex hoc nō ſequitur ꝙ cōprehendatur. nam ſimplex poteſt videri totuȝ et nō ſm totum. vel totuȝ et ſm totum. Si videatur totum et ſm totum. ſequitur ꝙ apprehendatur. et hoc modo nō poteſt videri deus vt ſcilicet videatur totus et ſm totum. tam̄ totus bene videtur. et ē exempluȝ de puncto. Video eñ punctuȝ totum quia nō habet partem et partem. ſed nō ſm totum ipſuȝ video. quia nō video ipſuȝ ſm totam ſuam potentiaȝ et virtuteȝ. Unde ponatur ꝙ ab hoc puncto exeāt plures linee. poſſuȝ dicere de qualibet illarum linearuȝ ꝙ tangit punctuȝ totum. ſed nō tangit ſm totum. hoc ē ſm totam habitudineȝ ipſius puncti. ſic dicēdum. ꝙ deus totus videbitur. nō tamen ſm totuȝ: hoc ē ſm omneȝ modum ſue virtutis et infinitatis. nec propter hoc ſequitur ꝙ habeat ꝑteȝ et partē. ſicut nec de puncto.

Membrū ſecundum

Deinde queritur. quomodo diuina eēntia ſit ſimplicitas ſumma. Ad quod ſic obijcitur. maior eſt indifferentia vbi eſt vnitas eſſentie et perſone q̄ vbi ē vnitas in eſſentia et diſtinctio in perſona vel ecōuerſo. Si ergo diuina eēntia in ſummo ē ſimplex et ſimplicitas ſequitur indifferentiaȝ: intelligetur in ea vnitas eſſentie et perſone: ſed hoc eſt falſum: immo ſoluȝ vnitas eſſentie et diſtinctio perſone: ergo non eſt ſimplex in ſummo ſimplicitatis. ¶ Item non eſt idem dicere pater eſt deus. ⁊ pater ē pater. nō eñ quo ē deus eo eſt pater. īmo deitate ē deus: ⁊ paternitate eſt pater. et nō paternitate eſt deus vel deitate pater. ergo alio eſt deus et alio eſt pater. ergo in deo inuenitur numerus: nō ergo ſumma ſimplicitas. Item quedam dicuntur de deo ſm ſubſtantiam. vt deus omnipotens iuſtus et hmōi. Quedam ſm relationem ſicut que dicuntur de deo perſonaliter. vt cum dico deus eſt pater. aut ergo ſubſtantia et relatio diſtinguuntur in deo ſm rem: aut ſm intellectum ſolum. Si ſm intellectum ſolum. ergo ſolus intellectus faceret trinitatem hanc. ſcilicet patrem et filium et ſpiritumſanctum eſſe. ſi nō eſſet ibi rei diſtinctio. Si ſm rem diſtinguūtur. ergo eſt ibi differentia ſubſtantie et relationis ergo nō ē in deo accipere terminū ſimplicitatis. ¶ Contra. nos videmus in puncto differentes habitudines. nō tamen hoc ponit aliquam compoſitionem in puncto īmo ex eo ꝙ ſimplex eſt. conuenit ei ꝙ habeat plures habitudines. q̄uis ergo ſimiliter ponatur in deo differentia habituum perſonalium: non tamē hoc detrahit ſimplicitati eius. et ita vere ſimplex eſt. ¶ Solutio. dicendum ꝙ eſt vnitas eſſentialis et perſonalis. Similiter ē differentia eſſentialis oppoſita vnitati eſſentiali. et differentia eſſentialis ſiue m̄ltiplicitas oppoſita vnitati perſonali. Sed diuerſitas eēntialis non opponitur perſonali vnitati. nec vnitas eēntialis differentie perſonali. Unde Richardus de ſancto victore. ſicut eſſe ſubſtantialiter aliud et aliud non tollit vbiqȝ vnitatem perſone: ſic eſſe perſonaliter alium et alium non ſcindit vbiqȝ vnitatem ſubſtantie. exemplum: in homine nec pluralitas ſubſtantiarum ibi diuidit vnitatem perſone nec pluralitas perſonarum hic diſſoluit vnitatem ſubſtantie. ¶ Ad primum ergo dicendum. ꝙ prima propoſitio eſt falſa. naȝ vnitas dicitur maior. quia ſimplicior ⁊ virtuoſior. poſita autē vnitate perſonali cum vnitate eſſentiali. minor erit vnitas et ſimplicitas in virtute: q̄ ſi ponatur cum differentia perſonali. quia ſimpliciſſima et maxima vnitas eſt que habet eſſe in pluribus nō multiplicata. ſicut probabitur infra. quanto eniȝ eſt aliqd̓ maius vnum in ſimplicitate eſſencie: tantomagis eſt in vnitate. ideo ſumma vnitas vel ſimplicitas ponit pluralitatem: aliter non eſſet ſimplex in ſummo ſimplicitatis. exemplum de puncto ſicut ſupra. ¶ Ad ſecundaȝ rationem dicendum. ꝙ non ſequitur nō eo quo eſt deus ē pater. ergo alio et alio. ſi eñ paternitas nō eſſet deitas vel pater deitas: bene procederet ratio. ſed paternitas eſt deitas. pater eñ dicit habitudinem illam qua ē ens a quo alius per generationem. hec autem habitudo nō cōnumeratur cum eſſentia. nec etiam aliquod addit eſſentie. et ita non eſt cauſa compoſitionis aliquo modo circa eſſentiam. ¶ Ad tercium dicendum. ſupponēdo ꝙ infra declarabitur. ꝙ diuinum eſſe eſt vnum idem eē habitu ſm rationem ordinis ſeu originis. intelligitur eñ diuinum eſſe quod eſt habitum a patre. non alio nec ꝑ generationem nec per proceſſionem. a quo idem eſſe eſt habitum a filio. et illud idem habitum a ſpirituſancto per proceſſionem ab vtroqȝ. et hoc modo eſt nō ſolū ſm acceptioneȝ noſtri intellectus: ſed etiam ſm ipam rem ¶ Neceſſario eſt ergo ibi quod eſt ydemptitas ſubſtantie et quod eſt habitudinis ſm rationem originis ſeu principij ad id quod eſt de principio. Ex illa ergo parte qua intelligitur ydemptitas: ſummetur velut predicamentum ſubſtantie in enūciatōe diuinorum. ex illa v̓o parte qua eſt ibi habitudo et pluralitas: predicamentum relationis. ¶ Nec tamen hoc detrahit ſumme ſimplicitati ſicut ex predictis manifeſtum eſt et plenius declarabitur.

Membrum terciū

Conſequenter queritur an ſimplicitas ſit ꝓprium diuīe eſſentie ita ꝙ nulli alij rei ꝯueniat. Ad qd̓ ſic obijcit̄. oē qd̓ nō hȝ cōpoſitōem ꝑtiū vel accidētiū vel formarū ē ſumme et vere ſimplex. ſic̄ patȝ ex diſtictōe. viij. primi libri ſniaꝝ. Sȝ ꝑma maťia nō hȝ cōpoſitōeȝ ꝑtiuȝ nec accidētiū nec formaꝝ: ergo ꝑma maťia ē ī ſimplicitate. ñ ei habet cōpoſitōem ꝑtium integraliū: cū abſtrahamꝰ ab ipa quātitatē. nec cōpoſitōem eēntialiū ſicut materie et forme. quia ſic eſſet materia de materia. et ita nō eēt prima. nec eſt accidētiū. qꝛ intelligimꝰ eā ſpoliatā oibꝰ accidētibus. ¶ Nec formarū quia intelligimus eam nudam ab omni forma. ſimiliter obijcitur d̓ forma. ¶ Item de

ſpecie ſiue forma vniuerſaliter obijcit.quia ſicut dicit
phus.forma ē cōpoſitōi cōtingens ſimplici et inuariabi
li eſſentia conſiſtens.ergo cum ſit inuariabili et ſimpli-
ci eſſentia.relinquitur ꝙ ſimplicitas vera conuenit ei.
¶Si vō diceretur ꝙ ſimplicitas forme vniuerſalis ē cō
poſitōi ꝯtingens.ſimplicitas vō diuine eēntie nō. vnde
nō eſt cōpabilis ſimplicitas ſimplicitati.Cōtra.diuīa
ſubſtātia ē vnibilis humane.que quidem ē cōpoſita ex
aīa et corpe:ꝗ ē adueniēs cōpoſitōi cum vnitur humāe
nature.nec tamē aliquid detrahitur eius ſimplicitati ⁊
inuariabilitati eēntie.relinquitur igitur ꝙ nec ipī for-
me vnibili q̄tum ad ſimplicitatem detrahetur ex hoc ꝙ
ē cōpoſitōi cōtingens.¶Item boecius in li.d trinitate.
in omni eo quod eſt citra primū.differt quo ē et ꝙ ē.ſed
ipm ꝙ eſt.aut ē aliquid citra primū aut nihil.Conſtās
eſt ꝙ nō nihil.ergo aliquid in eo erit.ergo erit differen
tia eius ꝙ ē et quo ē ⁊ ita ī infinitū.aut erit dicere ipm
ꝙ ē ⁊ ipm quo ē.ita eē ſicut primuz.¶Rn̄deo vere eſſe
ſumme ſimplex excludit tria.cōpoſitōem.cōponibilita
tē.⁊ cōponi cōtigentiā.ita ꝙ illd vere et ꝓprie ē ſimplex.
quod nō ē cōpoſitū nec cōponibile nec cōponi ꝯtingēs.
nec cōpoſitum ex alijs.ſicut ē in omni creatura ꝑ ſe exi-
ſtenti.nec cōponibile cū alio.ſicut ē materia que ē com-
ponibilis forme et forma cōponibilis materie.⁊ ipm q̄
ē cōponibile ei qd ē nec componi ꝯtingēs.ſicut ē forma
vniuerſalis que ſuppoſnit ante ſe cōpoſitōem ex materia
et forma.ē em̄ forma materie vt ē aīa forma corpis.⁊ ē
forma cōponi ꝯtingens ſicut ex ipā cōpoſitōe adueniēs
ſicut forma vniuerſalis homo vel humanitas que adue
nit ꝯſtituto ex aīa rōnali et corpe.Et ꝑ hec patet rn̄ſio
ad duo prima.¶Ad illud vō quod obijcitur de diuina
eēntia que ē vnibilis et ita cōponi contingēs.Dicēdum
ꝙ nō ſequitur.¶Nā hoc qd dico cōtingēs cōponi impor-
tat depēdētiā ab ipā cōpoſitione:ita ꝙ nec habeat ſub-
ſiſtere ſine ipā.ſicut humanitas non ſubſiſtit niſi manē
te ꝯpoſitione anime ⁊ corpis.diuina aūt eſſentia nullo
modo habet depēdentiam ab humana:imo ſine ipā ꝯſi-
ſtit.vn̄ hoc ipm ꝙ vnibilis ē vel vnita diuina natura hu
mane:non dicit dependētiam vel diſpoſitionē in ipā.ſꝫ
in ipā humana natura que quidem vnibilis ē ⁊ vnita.
¶Ad illud vō qd vltio obijcit.qd dic̄ boecius.in eo qd
ē citra pmū ⁊c̄.intelligitur de his que ſcḋm ſe habent eſſe
ꝙ ē aut ⁊ quo eſt.ꝑut dicūtur pricipia eē cuiuſqꝫ nō ha
bent eē vt ens.ſꝫ ſunt entis.vt diſtinguamus ꝙ quedaz
ſunt entia:quedam entium vt diſpoſitiones vel ptes.et
iſta non ſunt entia ſimpliciter.ſed ſunt entiū.nō tn̄ ſeq-
tur ꝙ ſint nihil.¶Nihil em̄ negat ⁊ quod ē ens ⁊ quod ē
entis.Preterea.ea q̄ ſunt entiū iam habēt depēdentiaz
a ſeipīs componibilia adinuicē.ꝓpterea non ſunt vere
ſimplicia.

¶Queſtio.vj.de diuine eſſentie immenſitate.

Onſequēter queri-

tur de immēſitate diuine eēntie q̄ imē-
ſitas determinatur q̄tum ad quatuor.
Primo q̄tum ad ſe ⁊ ſic determinatur
ꝑ infinitatem.⁊ q̄tum ad intellectuz ⁊
ſic determinatur ꝑ incōprehēſibilitatem: ⁊ q̄tū ad du-
ratōem et ſic determinatur ꝑ eternitatē.Primo ergo q̄-
ritur de immēſitate diuine eēntie.Secūdo de comprehē
ſibilitate diuine eēntie.Tercio de incircūſcriptibilitate
diuine eēntie.Quarto de ciꝰ eternitate.¶Circa pmū
duo q̄runtur.Primū vtrum diuina eēntia ſit finita vel
infinita.Secundum ſuppoſito ꝙ infinita vtruz iſtud ſit
ei principium.ita ꝙ non ꝯueniat infinitas creature.

¶Membrum primum

Ad primū ſic obijcitur.finitū ⁊ infinitū cō-
gruit quantitati.vn̄ ſemper dicitur finitū
et infinitū ſub rōne quantitatis.ſimplex
aūt et cōpoſitū ſub ratione ſubſtātie vl' eſ-
ſentie.Si ergo quātitatem non dicimꝰ circa diuinā eēn
tiam niſi ſolum virtutem eius q̄ dicitur aliquo mō quā
ta.ſcḋm ꝙ ponit aug.in li.de quātitate anime virtualem
q̄titatē et dimenſionē:ergo n̄ ē dicere de diuīa eēntia ꝙ
ſit finita vel infinita.ſꝫ ſolum de eius virtute vel poten-
tia.¶Item finitum ⁊ completū idem.Sed diuina eſſen
tia eſt completiſſima.ergo ē finitiſſima.¶Itē ſic̄ ſe ha-
bet potentia ad poſſe ita eēntia ad eſſe.ſed potētia dici
tur finita cū poteſt in tot et nō in plura.ergo ſimiliter ē
in eē.ergo ſimiliter in eēntia.ꝙ cū ita ē hec eēntia ꝙ nō
alia eēntia dicetur finita.ſꝫ diuina eēntia ita ē hec eſſen-
tia ꝙ n̄ alia.ergo finita.¶Item inter differētias entis
ſemper nobilior dicitur de deo.vnde qr ens actu nobili-
us ē q̄ ens in potentia.dicitur deus ens actu ⁊ non di-
citur ens poſſibile.ſed finitum ē nobilior ꝯditio q̄ infi-
nitum:ergo finitū dicet̄ de potētia diuina et non infini-
tum.¶Item finitū magis ducit in deū q̄ infinitum.⁊ ſꝫ
ē qa creatura ducit in deū ſcḋm rationez qua eſt finita.qa
inq̄tum infinita dicitur ꝑ ordinē ad finē.Infinitū autē
priuat hmōi ordinem.ergo finitū magis dicit ſimilitu-
dinem dei in eē et eius expreſſionē q̄ infinituz.Si ergo
exemplari magis dꝫ attribui qd ipm magis exprimit er
go deo debet attribui finitum non infinitū.¶Contra.
idem ē in deo eēntia et potētia.ſed potētia eius ē infini-
ta:ergo et eius eēntia.Et cōfirmatio iſtius rationis eſt
quoniaz in ſummo ſimplici non differunt potentia ⁊ eſ-
ſentia.aliter non eēt ſumme ſimplex:ergo non attingit
aliquid potentia qn eēntia illud attingat:ergo cū infini
tum dicat extenſionem vltra finitū.eēt dicere ꝙ poten-
tia extenderetur vltra eēntiam.niſi eēntia ſit infinita.
¶Item diuina eēntia poteſt cōſiderari dupliciter abſo-
lute et ī ſe.et ſic ē abſoluta ab omni reſpectu.Si ergo fi
nitum vel infinitū dicunt intenſiones reſpectus.ergo n̄
ſunt in ea abſolute:ſed in ea ꝑut intelligitur ſcḋm exten-
ſionē ſcḋm ꝙ dicimus.ꝙ ſe extendit diuina eēntia ī omni
eē rerum ſicut ſua potentia in omni poſſe.Sed hoc mō
eēntia ē infinita.ꝓbatio.quia potentia eius eſt infinita
quia non ē in tot neqꝫ poteſt eē in tot qn adhuc poſſet eē
in plura.ergo ſimiliter nō eſt dicere de diuina eēntia ꝙ
ita ſit in eēntijs rerū nec poſſit eſſe quin adhuc poſſit eē
in pluribus.conſtat ꝙ ipā eſt infinita.¶Item bonitas
illa dicitur infinita a qua ē omnis bonitas et qua ma-
ior excogitari non poteſt.Et ſimiliter illa ponitur infi-
nita q̄ maior a qua ē omnis potentia ⁊ qua maior exco-
gitari nō poteſt.ergo et illud dicetur eē infinituz a quo
ē omne eē:et quo maius eē excogitari nō poteſt.ſed tale
eſt eē diuinū.ergo et illud ē infinitū.dico autē maxime
eē ſicut dicit anſhelmꝰ quod maxime diſtat a n̄ eſſe qd
ſcꝫ nec habꝫ nō eē poſt eē.nec eē poſt non eſſe.nec poteſt
cogitari nō eē.¶Item circūſcripta ꝑ impoſſibile diuīa
potentia ab eēntia.adhuc poſſum dicere ꝙ deus ē vbiqꝫ
nec tantū poteſt cogitari vbi ſit quin adhuc poſſit dici.
ꝙ vltra ſit.ſicut ergo corpus diceretur infinitum quod
totum mundum repleret ⁊ vltra ſi eēnt mundi infiniti
⁊ ita diuina eēntia debet dici infinita.¶Itē.iij.reg.viij
Si em̄ celum ⁊ celi celorum cape te non poſſunt.quaſi
dicēt.ſi multi eēnt celi ipm capere non poſſent:ſed re-
plet omnes.ergo ipī deus ſꝫm eēntiaz eēt infinitus.¶It
deus eſt cauſa efficiens pma formalis et finalis.ergo ſi
non eſt dicere de ipā inq̄tum eſt cauſa efficiens pma ꝙ
ſit effecta:nec inq̄tum ē cauſa formalis ꝙ ſit formata.
ergo non eſt dicere cum ſit cauſa finalis ꝙ ſit finita.er-
go ſi ſcḋm eēntiam ipē eſt finis ſiue finalis cauſa.conſtat
quod eius eēntia eſt infinita.¶Si dicatur ꝙ potentia
diuina dicitur finita.non quia habet finem vel termi-
num ad quem terminetur.ſed quia ita eſt hec eſſentia
ꝙ non eſt illa.vnde iſte eſt vnus modus finitatis.Sed

ꝙ ratiōe iſta nō debeat dici finita patet. quia anq̄ꝫ alia eēntia cauſaretur: erat dicere quoniā diuīa eēntia erat nec tamen erat dicere ꝙ finiretur ab alia. quia res hec erant: ſed quia idem eſt eſſe eius ante rerum creationeꝫ et poſt. ergo ſi nō dicebatur tunc finita per compatōeꝫ ad res: ergo nec modo. ¶ Item ſi propter hoc diceretur finita eēntia quia ita eſt hec eſſentia ꝙ non illa. ſimilit̄ ratione eius potentia diceretur finita. cū ſit ita hec potentia ꝙ non illa. quod tamen eſſet incōueniens dicere ¶ Si dicatur ad hoc ꝙ diuina potentia eſt ens et operatur. et verum eſt inq̄tum eſt ens eſt finita. tamen inq̄tuꝫ opatur eſt infinita. quia non poteſt in tot quin adhuc in plura. Cōtra. adhuc videtur ꝙ ſit finita inq̄tuꝫ opatur ſm hunc modum. quoniā ſicut contingit dicere diuina potentia ē hec ⁊ non illa. ita cōtingit dicere ꝙ diuina potentia operatur hec et non alia. potentia ergo hac ratione dicetur finita inq̄tum opatur. Sed hoc facit finitatem quod tamen incōueniens eſt dicere. ¶ Iteꝫ damaſ. credendum eſt vnum deum immortalem eternū infinitum incircūſcriptum. ſed cum dico vnuꝫ deum: loquor de deo ſm eēntiam: ergo diuina eſſentia eſt infinita. ¶ Item ſicut dicitur Exo. xxxiij. capitulo. Non poteris videre faciem meam. Et iterum. non videbit me homo ⁊ viuet. Rurſumqꝫ. Tollamqꝫ manum meam. ⁊ videbis poſteriora mea: faciē aūt meā vidē ñ poteris. Super hoc aug. reprobat opinionem dicentem. ꝙ deus nō videbitur in ſua eſſentia ſed ī ſua luce. et obijcit ſic. Cū ſua lux non ſit aliud q̄ꝫ ſua eſſentia. ergo non eſt aliud videri in ſua luce et in ſua eſſentia. Similiter cum potentia non ſit aliud q̄ꝫ ſua eſſentia: non eſt aliud infinitum in potentia q̄ꝫ in eſſentia. ¶ Solutio. dicendum ſicut dicit beatus dyoniſius. vniuerſaliter non audendū dicere aliquid de occulta et inſepabili diuinitate q̄ꝫ ea que nobis diuinitus ex ſacris eloquijs claruerūt. Preterea cum ex ſacra ſcriptura nihil de finitate diuine eſſentie inueniatur. non eſt aſſerendum ipam eſſe finitaꝫ ſimpliciter: ſed infinitam. proprie ergo eſt dicendū ipm eſſe infinitum ſm ſubſtantiam. ⁊ non finitum niſi dicatur finitum completuꝫ. vnde damaſcenus. deus eſt incircūſcriptus. increatus. infinitus. Item in eodem videtur quidem omnibus principalius eorum que de deo dicuntur nominibus eſſe: qui eſt totum enim in ſeipſo comprehendēs. Hūc velut quoddam pellagus ſubſtantie infinitum et indeterminatum. ecce ſcdm damaſcenuꝫ quod eſt infinitus ſm eſſentiam. ¶ Sed tamen infinitum dicitur tripliciter. ſcilicet negatiue. priuatiue. cōtrarie ſiue diſparate. Infinitum negatiue dicitur per abnegationem finis. et ſic dicitur infinitum id quod nō finitum. et hoc modo infinitum eſt quod non eſt natum finiri. Infinitum priuatiue eſt quod natuꝫ eſt finiri nō tamen finitur. Infinitum contrarie eſt quod habet cōtrariam diſpoſitionem ſiue diſparatam ad finiendum Primo modo eſſentia diuina eſt infinita. quia non habet finem ſed eſt finiens omnia neqꝫ eſt nata finiri. Similiter ſi dicatur infinitum diſparate ſic adhuc eſt infinita. quia habet diſparatam diſpoſitionē reſpectu ſimplicis. dicimus enim aliquid infinitum quod in tot eſt ꝙ non poteſt eſſe in plura. In deo autem eſt diſpoſitio diſparata reſpectu huius que eſt. ꝙ diuina eſſentia eſt in omnibus et extra omnia. et adhuc ſi eſſent infinita: impleret illa. vnde hoc quod eſt in omnibus non incluſa et implens illa. immo infinita ſi eſſent eſt diſpoſitio diſparata reſpectu finitatis. Si dicatur infinitum priuatiue: non poteſt dici infinita. quia non eſt nata finiri immo finiens omnia. ¶ Ad primam ergo rationem dicendum in contrarium ꝙ cum finitum dicitur per poſitionem finis. infinitum per ablationem finis. Finis autem dicitur tripliciter et finitum et infinitum. Finis enim dicitur terminus et ſic finitum et infinitum. ſm ꝙ a fine accipuntur: ſoli quantitati congruunt. ratione enim termini in quantitate ſumuntur. quia enim in cōtinuo non eſt terminus ſue diuiſionis dicimus ipm diuiſibile infinitum ſiue infinitum diuiſione. Similiter quia in numero nō eſt terminus in addendo. dicimus ipm eſſe infinitum additiōe. Similiter iuxta locum dicitur finitum et infinituꝫ circūſcriptiōe. et circa temp⁹ finitum et infinitum duratione. ¶ Alio modo finis dicitur idem ꝙ perfectio. nec dicitur ſic finitum et infinitū in ſubſtantia. et ſic dicitur materia ſm ſe infinita. quia caret perfectiōe. ¶ Tercio modo dicit̄ finis ſm rationem propriam qua quidem eſt id propter quod vnumquodqꝫ. et ſic finitum dicitur a fine per ordinem ad finem. infinitum vō per deordinatiōem. et ſic malum culpe dicitur infinitum. Primo ergo modo ſm ꝙ finitum et infinitum dicūtur in quantitate: eſt dicere infinitum ī deo. Sed quantitas duplex eſt ſm ꝙ dicit auguſtin⁹. ſcilicet quantitas dimenſiua et virtualis. prout finituꝫ et infinitum ſunt circa quantitatem dimenſiuam: neutrum eſt in deo. quia talis quantitas non eſt in eo. ſed iuxta quantitatem virtualem que in ipſo eſt: dicitur in eo infinitum. Sed quia in deo oīmoda eſt diuiſio virtutis et eſſentie. non poteſt eſſe infinitas virtutis quin etiam ſit eſſentie. vbi autem differunt virtus et eſſentia. quod eſt vnius non eſt alterius. ¶ Ad ſecundum dicendum. ꝙ completum dicitur duobus modis. ſcilicet ex ſe et ex alio. completum ex ſe dicitur finis quia finis eſt complementum. Completum vero ex alio accipitur ſolum in illis que ſunt ad finem. finis vō completur non ex alio ſed ex ſe. quia ergo finitum dicitur ꝙ aliquid finiatur et compleatur ex alio. quia dicitur paſſiue: propter hoc non ſequitur eſt finis: ergo non eſt infinitus ſiue ergo eſt finitus. immo ergo eſt infiniens. et ergo non ſequitur ꝙ ſi deus eſt completus cum ſit completus in ſe. quia eſt finis omnium. ꝙ ſit finitus ſm ꝙ ſit omnia finiens. ¶ Ad tercium dicendum. ꝙ aliquid non debet dici finitum quia ſit hoc et non aliud. ſed quia terminatur ad aliud vel eſt propter aliud vel quia perficitur ab alio. Et hoc ſumitur iuxta triplicem ratiōem finis. cum finitum dicatur a fine. finis enim terminus eſt. finis eſt propter quod vnumquodqꝫ. et finis eſt perfectō. ſi ergo diuine eſſentie non poſſunt conuenire iſta quia non terminantur ad aliud. immo nō eſt aliqua eſſentia in qua non ſit eſſentia etiam ſi eſſent infinite. immo etiam terminantur omnia alia et non econuerſo. Similiter non eſt propter aliud. immo oīa alia propter ipm ſimiliter nec ab alio perficitur ſed perficit alia. conſtat ꝙ non poteſt dici finita: et ratio illa male aſſumit rationem finiti: ſicut etiam probatum eſt in rationibus que ſunt ad veram partem. ¶ Ad quartum dicendum. ꝙ ſicut in re que habet ordinem ad formam nobilitatis eſt eē formatū ita in re. que eſt ad finem nobilitatis eſt eſſe finitum. Et quia omnis creatura ordinatur ad finem. ideo in oīni creatura nobilitatis eſt ꝙ ſit finita. Similiter in his que habent ordinem ad efficiens nobilitatis eſt eſſe effectum. ſed in ipō efficiente non eſt nobilitatis immo ignobilitatis. Similiter in forma eſt ignobilitatis quod eſſet formata. et ſimiliter ī fine quod eſſet finitus et ideo eſſe effectum eſſe formatum eſſe finitum. omnia iſta ſunt nobilitatis in creatura. quia ordinantur ad efficiens formam et finem. In deo tamen qui eſt efficiens primum et prima forma omnium exemplaris erunt iſta ignobilitatis. et ideo contraria iſtorum ſunt nobilitatis in illo. ¶ Ad quintum dicendum. ꝙ deus eſt cauſa efficiens. formalis exemplaris ⁊ finalis. ſm ꝙ̄ primas duas cauſalitates comparatur creature ad deum tanq̄ꝫ ad illud a quo ſunt vt a ſuo principio. inq̄tuꝫ vō eſt cauſa finalis ſunt creature ad ipm. licꝫ ꝙ̄ finituꝫ magis ducat in deū inq̄tum ē finis: nō tamen inq̄tum

eſt efficiēs vel exemplar. imo iſtis modis magis infini-
tũ ducit in ip̄m. ſ. inq̄tũ ē efficiēs et exemplar. vñ prima
materia q̄ ē infinita in potētia paſſiua: ducit in poten-
tiã dei infinitã. nõ in rõne qua ordinaṫ ad ip̄m vt ad fi-
nē: ſ; in rõe qua ordinaṫ ad ip̄m vt ad efficiēs ⁊ exēplar
et magis ducit ad ip̄m hoc mõ q̄ ſi eēt finita in potētia
Similiter creatura rõnalis que habet potentiaȝ infini
tã ad cognoſcendũ. quia nõ pōt tot intelligere quin poſ
ſit plura intelligere: ꝑ hoc ducit magis in ſuũ efficiēs et
exemplar q̄ ſi eēt finita. Similiter infinitas de rõne in
rõnali creatura magis ducit in deũ q̄tum ad eternita-
tē ſiue duratõem q̄ finitas duratõnis. qꝛ eius ē imago:
iſta nõ. nõ eñ eēt imago ſi morte claudareṫ vt dicit caſ-
ſiodo. licet ergo finitũ aliquo mõ magis ducat in deuȝ
q̄ infinitum: nõ tñ ſimpliciter. imo magis ecõuerſo ſ̄m
alias cõſideratões.

Membrũ ſecundũ

POſtea queritur. ſuppoſito ꝙ infinitas cõ-
ueniat deo. vtrũ ſit ꝓpriuȝ diuine eēntie ꝙ
ſit infinita. Ad qd̓ ſic ioh. iij. nõ ē ei dat⁹
ſpũs ad menſurã ⁊ loquiṫ de gr̄a xp̄i. er-
go gr̄a xp̄i ē ſpũs nõ ad mēſurã. ergo ē infinita. ſ; alij q̄
diuine eēntie cõuenit eē infinitũ. ſ; nõ ē ꝓpriũ. ¶ Contra
oīa creata ſunt ſub numero. pondere et mēſura. ſap. xiij
ſ; omnia creata ſunt finita. ſ; ſi ꝯuenit infinitas alicui:
hoc ē ſoli creatori. ¶ Ad hoc dd̓m. ꝙ finitũ dr̃ multipli
citer. ſ. finitũ principio et finitũ fine. ⁊ finitũ ſubiecto et
finitũ virtute. tot etiã modis dr̃ infinitũ. Si ergo cõſi-
deramus finitũ ſ̄m finitũ pͣcipio vel fine. ſic gr̄a xp̄i ē
finita et nõ infinita. habet eñ terminũ a quo eſt. et hoc
ē principiũ. et finē ad quē ē: et hoc mõ ſola diuina eſſen-
tia ē infinita. Similiter ſi accipiamus finitũ ſubiecto.
ſic adhuc gratia xp̄i ē finita. quia aīa xp̄i ē ſuũ ſubiectũ
que ē quedã res finita. Si aũt accipimus finitũ et infi-
nitũ virtute. ſic gr̄a aliquo mõ ē finita aliquo mõ infini-
ta. finita eñ ſ̄m ꝙ in xp̄o ē gr̄a ſingularis ꝑſone. dr̃ gr̄a
xp̄i infinita. nã p̄ter gr̄am que eſt in ip̄o vt ē hõ ſingula
ris: ē in ip̄o gr̄a ſ̄m quã ē caput et gr̄a vnionis. dr̃ ergo
gr̄a xp̄i ſ̄m ꝙ ē caput aliquo mõ infinita q̄tum ad vir-
tutē influendi. quia pōt influere in infinitũ ī mēbra cor
poris eccl̓ie. Similiter gr̄a vnionis dr̃ aliquo mõ infi-
ta . ſ. poteſtate ſatiſfaciēdi. quia non eſt ponere tot pcc̄a
quin ꝓ pl̓ibus poſſit ſatiſfacere. nec ita magnis quin eēt
ꝓ maioribus ſi eēnt. put dicit anſhel. putaſne tantum
bonũ tãamabile poſſe ſufficere ad ſoluendũ qd̓ debetur
ꝓ peccatis totius mundi: imo plus pōt in infinitũ. vñ
ſi maius eēt peccatũ totius mũdi in infinitũ: ſufficeēt ad
illud ſoluendũ. ¶ Ad illud quod obijciṫ ꝙ ſpiritus da-
tus eſt ei nõ ad mēſuram. dd̓m ꝙ hoc intelligitur ñ ab-
ſolute. ſ; facta cõꝑatõne ad alios hoīes quibus data eſt
gratia ſ̄m menſurã donatõnis xp̄i. Nã ſicut dr̃. j. cor.
xij. alijs datur ꝑ ſp̄m ſermo ſapiētie. alijs ſermo ſcīe ſ̄m
eundē ſpiritũ ⁊c̄. Quia ergo in xp̄o erat gr̄a vniuerſali
ter ad omīa que dabãtur alijs ꝑticulariter. dr̃ habuiſſe
ſp̄m nõ ad mēſuram. quia nõ habuit ad menſurã alioꝝ
vñ ſup illd̓ ioh. iij. oīa dedit ī manu eius. glo. aug. ho-
minib⁹ dat ad menſurã filio nõ ad menſurã. ſ; ſicut to-
tũ ex ſeip̄o toto genuit filiũ ſuũ: ita incarnato filio. ſuo
totũ ſpiritũ ſuũ nõ ꝑticulariter nõ ꝑ ſubdiuiſiones. ſed
generaliter et vniuerſaliter.

Queſtio. vij. de immen ſitate diuine eēntie q̄tum ad incõprehēſibilitatem.

COnſequenter que
ritur de immēſitate diuine ſubſtãtie q̄
tuȝ ad incõprehēſibilitatē. Et querun-
tur duo. Primũ vtrũ diuina eēntia ſit
cõprehēſibilis vl̓ incõprehēſibilis. Se
cũdũ ē de differētia cõprehēſoꝝ eēntie diuine ī patria.

Membruȝ primum

AD primũ quo queriṫ. vtruȝ diuina eēntia
ſit cõprehēſibilis vel incõprehēſibilis ſic
obijciṫ. hiere. xxxij. magnus ꝯſilio incõp-
henſibilis cogitatu. et loquiṫ de deo. ſ; di-
cēdo deũ dico diuinã eēntiam. quia dico ip̄m ſine notõe
ꝑſonali. et ſic loquitur: ſ; diuina eēntia eſt incõprehen-
ſibilis. ¶ Itē damaſ. Infinitus ē deus et incõprehenſi-
bilis. ¶ Item aug. in li. de videndo deo ponit quadru-
plicē auctoritatē ambroſij dicēs. plenitudinē diuinita-
tis eius nemo aſpexit. nemo mēte aut oculis cõprehen-
dit. ¶ Itē cõmunis animi cõceptio ē qd̓ finitum nõ pōt
cõprehendere infinitũ. ergo cũ intellectus humanus ſit
finit⁹. diuina eēntia infinita vt viſum ē: ergo incõprehē-
ſibilis ab intellectu humano. ¶ Cõtra. multiplex ē co-
gnitio de deo. ē cognoſcere de deo quia eſt. qd ē. ſicut eſt
quãtus eſt. cognitio prima. ſecũda et tercia nõ ponunt
cõprehēſibilitatē. ſ; creatura pōt cognoſcere quãtus eſt.
ergo pōt ip̄m cõprehēdere. ergo ē cõprehēſibilis. minor
patet ro. j. inuiſibilia dei ⁊c̄. glo. tã pulchra aſtra condi
dit vt ex magnitudine quãtus eēt poſſet cognoſci. ¶ Itē
phil̓. iij. Sequor ſi quõ cõprehēdam in quo et cõprehen-
ſus ſum glo. ſi aliquo mõ potero ꝑfecte cognoſcere xp̄m
qui ē ſumma beatitudo. Intendebat eñ apl̓us ꝙ poſ-
ſet xp̄m cõprehēdere. ſ; nõ ſequereṫ niſi eēt poſſibile. non
eēt v̓o hoc poſſibile niſi totã deitatē cõprehēderet: ſ; ē cõ
prehēſibilis. ¶ Itē ibidē ſup illud. in quo et cõprehēſus
ſum. glo. vt videaȝ eum ſicut eſt: ſicut ip̄e me videt ſicut
ſum. Sed cõſtat ꝙ xp̄c videbat apl̓m ꝑ cõprehēſionem
ergo apl̓us intendebat ip̄m cõprehendere. ¶ Itē ephe.
iij. vt poſſitis cõprehēdere cũ omnib⁹ ſc̄tis que ſit longi-
tudo. latitudo. ſublimitas et ꝓfundũ. ſ. dei. lõgitudo. ſ.
eternitatis. latitudo. ſ. caritatis. ſublimitas. ſ. maieſta-
tis. ꝓfundũ. ſ. ſapiētie dei. et ſequitur vt impleamur in
omnē plenitudinē dei. ergo vult ꝙ ſit comprehēſibilis.
¶ Item. j. cor. ij. Spiritus ſcrutatur oīa etiam ꝓfunda
dei. i. facit nos ſcrutari. ſ; quod facit nos ſcrutari ꝯgno
ſcemus in patria. ſed ſi omnia etiã ꝓfunda d̓i cognoſce
mus. ergo comprehendemus. ¶ Item aug. in li. de anīa
et ſpiritu. Anima ad ſimilitudinē totius ſapiētie facta
omniũ ſimilitudines in ſe gerit. aīa aũt quia eſt ſimili-
tudo dei: ſe vtitur vt ſimilitudine ad deũ cognoſcendũ.
Sed ip̄a eſt ſimilitudo totius ſapiētie diuine que ē ip̄e
deus ergo poteſt ſe vti vt ſimilitudine ad cognoſcendã
totam ſapientiã que eſt deus. ergo pōt eum cõprehēdere
¶ Solutio. dd̓m ꝙ poteſt appellari cõprehēſio cognitõ
intellectus apprehēdētis ſiue adherētis veritati. vel pōt
appellari cõprehēſio cognitio intellectus includētis. ſũ-
mēdo cõprehenſionē primo mõ: dd̓m ꝙ deus ē cõprehē-
ſibilis. quia intellectus nr̄ adheret veritati que deus ē.
vñ ſponſa in cañ. Tenui eũ nec dimittã. et hec cõprehē
ſio nihil aliud ē q̄ quedã cõprehenſio. hoc mõ loquitur
apl̓us cũ dicit. Sequor ſi quõ cõprehēdam. i. ſi quõ ꝑfe
cte potero cognoſcere xp̄m. et iſtud perfecte attenditur
in adheſione ad deum. Si dicatur cõprehenſio cognitõ
intellectus includentis. hoc modo facit aug. in li. de vi-
dendo deo ad paulinã differētiam inter videre et cõpre-
hēdere dicens. ꝙ videre nõ ponit niſi p̄ntiam rei. cõpre
hēdere v̓o ponit totuȝ in videndo includere: ita ꝙ de re
nihil lateat. hoc mõ impoſſibile ē deum cõprehendi. qa
impoſſibile ē ꝙ intellectus includat diuinã eēntiaȝ. ſ̄m
eñ aug. illud ſolũ cõprehendere poſſumus cuius fines
circũſpici poſſunt. illd̓ aũt impoſſibile eſt in deo. ¶ Sed
obijcitur. omne ſimplex cũ non habeat partē cũ attigiṫ:
attingit totum. cum v̓o attingitur totum: cõprehendiṫ.
cũ ergo diuīa eēntia intellectu humano attingatur. ali-
quo modo cum ip̄a ſit ſimplex cõprehendetur. ergo ſi co
gnoſcetur cognitõe viſionis: cognoſcetur cognitõne cõ
prehenſionis. ¶ Reſponſio. ꝙ nõ ſequitur attingitur to-
tũ. ergo cõprehēditur. cõprehendere eñ ē ſ̄m totaȝ ſub-

ſtantiam et virtutem et reſpectum rem cōprehenſaȝ in-
cludere. Attingere vero eſt totum ad totuȝ iungi. quis n̄
ſm totum fiat incluſio. verbigratia. linea ducta ad cen-
trum tangit centrum. nec tamē cōprehendit. quia non
omnem virtutem et reſpectum centri reſpicit. imo infi-
niti ſunt reſpectus ipſius centri et virtutis infinite ad li-
neas que poſſunt duci ab ipo et ad ipm preter reſpectū
huius linee. ſed circūferentia ſola ipm centrum cōpre-
hendit. Scdm hunc modum eſt dicere. ꝙ intellectus cre-
atus eſt velut quedam linea ducta ad centruȝ hoc ē ſim-
plicitatem diuīe ſbſtātie. que ſm eſſe quod habet in cre-
atura. intelligitur velut centrum habens virtualem po-
ſitōnem in creatura et ſimplicē. Sed illud quod habet
eſſe in ſe habet eſſe velut in circūferentia infinita. quia
nec habet principium nec finem. ſed in infinitum exce-
dens modum eēndi in creatura. ſicut circūferentia cen-
trum. propter quod dicit trimegiſtus. deus ē ſpera in-
telligibilis cuius centrum ē vbiqȝ: circūferentia nuſꝗ.
¶ Ad alias rationes reſpōdendum. Ad primam dicen-
dum. ꝙ eſt cognitio de deo per poſitionem. ſicut cogni-
tio de ipo quia eſt. per priuatiōem ſicut cognitio ꝺ deo
quid nō eſt. ſicut dicit dyoniſius. cōtingit ꝺ deo cogno-
ſcere nō quid eſt ſed quid nō eſt. cognitione ergo qua co-
gnoſcitur de deo quid eſt nō poteſt cognoſci quantus ē
deus. ſed cognitione qua cognoſcitur per priuationem
et abnegationem aliorum: bene cognoſcimus quantus
eſt. bene eñ cognoſcimus ꝙ maior eſt ꝗ quelibet creatu-
ra. et ꝗ omnes ſimul. ſicut ſupra dictum eſt in queſtio-
ne de cognitione dei an cognoſcitur quantus ſit. ¶ Ad
ſecundum dōm. ꝙ loquitur apoſtolus de comprehenſi-
one que eſt ſm adheſionem ſiue que eſt idem ꝙ apprehē-
ſio. et non de cōprehenſione que eſt intellectus includē-
tis. Et pma appellatur velut cōprehēſio manu. qꝛ com-
prehenſio manu non includit neceſſario totam rem ſic̄
loquitur apoſtolus vt cōprehendam. i. vt apprehendaȝ
et adhereaꝫ ꝛc̄. Secunda appellatur comprehenſio vi-
ſu. quia comprehenſio viſu nō eſt niſi totam rem inclu-
dat. vnde ipa eſt comprehenſio per incluſionem: et non
prima. ¶ Ad tercium dicendum ſm aug. ꝙ illud quod
dicit aplus non intelligitur ꝙ ſimus plenus deus: ſȝ ꝙ
ſimus pleni deo. et dicimur pleni deo: quia intellectus
noſter ſm ſuam capacitatem impletur deitate. Sed ſi
ipſum comprehenderemus totū. equaremur ei quia cū
ſit infinitus: nihil ipm cōprehēdit niſi ipe: ex hoc ſeque-
retur ꝙ ſi ei equaremur ꝙ eſſemus plenus deus et ꝙ in
nos verteretur quod ē impoſſibile. et propter hoc dicit
aug. ſuper illud. hanc plenitudinem dei quidam in his
verbis ſic intellexerunt. vt putaremus nos hoc idem fu-
turos quod deus eſt. dicētes ſi aliquid minus hēbimꝰ
et minores erimus. quomodo implebimur in omnē ple-
nitudinem dei. Sed quoniaȝ implebimur profecto eri-
mus equales. et certe ex hoc ſequeretur ꝙ eēmus deus.
quia nihil equale deo niſi deus. et propter hoc dicit de-
teſtandus eſt error iſte. nō eñ ſic implebūtur vt ſint ple-
nus deus: ſed et perfecti ſint pleni deo. ¶ Ad quartum
dicendum. ꝙ verum eſt ꝙ ſpiritus facit nos omnia ſcru-
tari. ſed non ſm omnem virtutem. et ideo non eſt comp̄-
henſio. ¶ Ad quintum dicendum. ꝙ anima eſt ad yma-
ginem totius ſapientie. hoc eſt perfecte et in genere. vñ
debet ibi ſumi totius pro perfecte. ¶ Ad aliud dōm ꝙ
anima ad cognoſcendum deum vtitur ſeipa vt ſimilitu-
dine. ſed nō ſequitur ꝙ cōprehendat. quia totalitas ſi-
militudinis nō attenditur ꝗtum ad equalitatem ſ; ꝗtū
ad repreſentationem. vnde aug. in li. lxxxiij. queſtionuȝ
vbi imago et ſimilitudo: nō cōtinuo equalitas. vt ī ſpe-
culo eſt imago. quia de illo expreſſa eſt. eſt etiaȝ neceſſa-
ria ſimilitudo nō tamē equalitas. qꝛ multa deſunt ima-
gini de qua expreſſum eſt. Vel dicendum ꝙ licet poſſet
vti ſe vt ſilitudine ad cognoſcendā diuinā ſapientiā to-
tā: nō tñ ſm totū ſicut ſupius dictū ē de pūcto ꝛ linea.

Membrū ſecundum

Secundo queritur de dria cōprehenſionis
diuine eſſentie in pria. cum eñ deus ī glo-
ria ſit ſimplex et imptibilis ſm omnē mo-
dum. ergo quilibet videbit ipm totum nō
plus vnus ꝗ alius. ¶ Item cuȝ ſit imptibilis. ergo vna
creatura nō erit magis in pticipatione eius ꝗ alia. im-
mo quelibet videbit ipm totum: nō plus vnus ꝗ alius
¶ Item cum ſit impartibilis. ergo vna creatura nō erit
magis in participatione eius ꝗ alia. imo quelibet totū
participabit. ergo nihil eſt dictum ꝙ vnus plus parti-
cipabit in patria de bonitate diuina ꝗ alius. ¶ Iteȝ du-
plex diſtinguitur theologia. ſ. miſtica et pabolica. Mi-
ſtica eſt qua deus cognoſcitur per ſimilitudines rerum
ſpiritualium. ſicut dicitur ꝙ deus ē ſapiens. benignus
Parabolica eſt qua deus cognoſcitur per ſimilitudi-
nes acceptas a rebꝰ corporalibꝰ. ſed nec miſtice nec pa-
bolice videbitur deus in patria. quia ſeipo videbitur n̄
per ſimilitudinem. ſed ex ſimilitudine venit ꝙ plus co-
gnoſcit vnus ꝗ alius: ergo cum remoueatur ſimilitudo
videbitur in ſui preſentia et ita equaliter ab omnibus
¶ Solutio. dicendum ꝙ diuerſitas viſionis ex triplici
cauſa prouenit. ſ. ex parte rei viſe. ex parte medij viden-
di. et ex pte videntis. Ex pte rei viſe puenit diuerſitas
viſionis ſicut dicimus. quia aliter videtur lucidū aliter
tenebroſum. Ex pte medij vidēdi puenit. ſicut aliter vi-
detur res mediante vitro rubeo aliter mediāte vitro al-
bo. Ex parte vidētis. quia aliter videt oclus acutus ꝗ
oculus obtuſus. Dicēdum ergo ꝙ diuerſitas viſionis
diuine nec hic neqȝ in patria prouenit ex prima cauſa.
imo ipe quātum ē de ſe ab omnibus videtur equaliter:
quia omnibus ſe offert. Ex ſecunda vero et tercia proue-
nit hec diuerſitas. quia aliter videtur deus in via per
iſtas ſimilitudines et aliter per illas. Similiter videt̄
hic aliter ab vno ꝛ aliter ab alio. In gloria autem di-
uerſitas viſionis eius nec erit ex pte rei viſe nec ex par-
te medij videndi. quia nō videbitur p ſimilitudines ali-
quas ſed videbitur per ſe et etiam in ſe. ſed ſolū erit ibi
diuerſitas ex parte videntis. ſicut eñ dicit boetius. om-
ne quod apprehenditur ē in apprehēdente p modū rei ap-
prehēdentis et nō per modū rei apprehenſe. quia ergo ī
gloria erit differētia intellectuū: erit differētia apprehē-
ſionum. exemplū eñ in luce. luce eñ manente eadē non
intenſa vnus oculus ſm ꝙ ē perſpicatior plus de ea vi-
det ꝗ alius. ſic luce diuina manente eadem et ī eadem
diſpoſitione ad res. quātum eſt de ſe. ille intellectus qui
erit perſpicatior per gloriam. plus de ea percipiet ꝗ ali-
us minus perſpicax. ſicut eñ ſtella differt a ſtella ī cla-
ritate. ſic corpa clarificata differunt ī claritate. ita etiā
anime differunt in claritate in gloria. et ita licet diuina
eēntia ſit ſimplex et impartibilis. tamē ē differentia vi-
ſionuȝ ex parte videntium nō ex parte ſui. ¶ Ad id qđ
obijcitur de pticipatione. dicendum ꝙ non dicitur diui-
na eſſentia participabilis qꝛ trahatur in partē. ſed par-
ticipatio iſta refertur ad effectum. ſ. illuſtrationis. ſm
quem dicitur differens participatio. Differentia autē
iſtius participatōnis eſt ex parte participantium. non
ex parte dei. quia ſicut dicit phus in li. de cauſis. cau-
ſa prima ſe habet ad res omnes ſm diſpoſitionē vnaȝ.
nō tamē omnes res ſm diſpoſitionem vnam ab ipa re-
cipiunt influentiam. Sicut eñ radius ſm diſpoſitiōeȝ
vnam ꝗtum eſt de ſe. ſe habet ad materias. non tamen
materie ſe habent eodem modo ad receptioneȝ radij il-
lius lucis. imo quedam materia liqueſcit ex eius rece-
ptione. et quedam condenſatur. et ita hec diuerſitas ef-
fectuum eſt ex parte recipientium. ſic eſt in receptiōe ra-
dij diuine lucis. et ſicut aer purior aliter recipit lucē ꝗ
aer tenebroſior ſic eſt hic. p hoc patet ſolutio ad cetera.

Queſtio.viij.de immenſitate diuine eẽntie q̃tum ad incircũſcriptibilitatem.

Queritur conſequẽter de imenſitate q̃tũ ad incircũſcriptibilitatem.et circa hoc queruntur duo. Primo an ſit circũſcriptibilis. Secũdo an incircũſcriptibilitas ſit ei ꝓpriũ.

Membrum primum

Ad primum obijcit ſic damaſcenꝰ. Circũſcriptibile eſt quod loco vel tp̃e vel cõprehẽſione cõprehẽditur. Incircũſcriptibile qđ nullo horũ cõtinetur.ergo eſt incircũſcriptibilis. ¶ Cõtra.ij.coꝝ.vj.que ẽ cõuentõ xp̃i ad belial lucis ad tenebras.q.d.nulla.ſ ſemper eſt conuentõ exiſtentis ad id in quo exiſtit:ergo nõ exiſtit deus ſiue lux diuina in demonibus.ſ omne qđ ẽ ita ĩ aliquibus qđ nõ in alio ẽ incircũſcriptibile,ergo deus eſt incircũſcriptibilis. ¶ Itez iuſticia nõ exiſtit in iniquitate. ergo ⁊c̃. ¶ Itẽ.j.ſapiẽ.ſpiritus.ſ.diſcipline effugiet fictum. ergo ſpiritusſanctus nõ eſt in ficto. ergo eſt quid determinatum:ergo quid circũſcriptibile. Solutio. ſimpliciter dicendũ eſt ſine diſtinctõne ꝙ diuina eſſentia ẽ incircũſcriptibilis.quia nõ habet terminum nec eẽntie nec virtutis. Iterũ nec loco nec tp̃e nec comprehenſiõe cõprehenditur. ¶ Ad primũ obiectũ dđm.ꝙ quedã nomina imponũtur a natura ⁊ ꝑfectõne naturarũ rerum quedã aũt a deformitate et defectu.quod patet in dyabolo.quia dyabolus ⁊ ſpiritus dicitur.ꝙ dicatur ſpiritus:hoc imponitur ei a natura et perfectõe nature in qua conditus eſt.ꝙ dicat̃ dyabolus:hoc imponitur ei a malicia ſua et deformitate.cõcedo ergo ꝙ deus nõ eſt in rebus inq̃tum nominant̃ nõie ſumpto a ſua deformitate vel malicia vel defectu:quia ſic videretur ꝙ deꝰ eẽt cã defectus vel deformitatis in rebꝫ. In oĩbꝫ tñ rebꝫ eſt inq̃tum ſunt cõdite ab ip̃o et hoc eẽntialiter.p̃ñtialiter potentõnaliter.nõ tñ ſ̃m oẽm modum.ſ.inq̃tũ corrumpunt̃ et ſunt deformes ꝑ peccatũ. ¶ Per hoc patet ſolutio de ficto.qui poteſt cõſiderari inq̃tum fictus:⁊ ſic eſt deo diſſimilis.⁊ ſic ſpiritus diſcipline ip̃m effugit.non tamẽ inq̃tum ẽ ſubſtãtia quedã a deo ꝯdita.

Membrum ſecundũ

Secundo q̃ritur vtꝝ incircũſcriptibilitas ſit ꝓpriũ diuine eẽntie. Ad qđ damaſ. in ꝑmo li.incircũſcriptibilis ſolus deus ẽ ſine pricipio et ſine fine.ens incircũſcriptibile omnia cõtinẽs:nulla cõprehẽſione cõtentus. ergo ſolus deus ẽ incircũſcriptibilis. ¶ Itez aug.in li.de aĩa ⁊ ſp̃ũ.ex eo corꝑales dicimus intellectuales ſubſtãtiales ⁊ naturas.quia loco circũſcribunt̃. Solus autem deus eſt incircũſcriptus. Cõtra dr̃.v.cañ. Quo abijt dilectus tuus o pulcherrima inter mulieres. Sup illđ dicit greg.cũ dicant̃ angeli locales circũſcribi nõ p̃ñt. longeminus illa ſubſtãtia incomprehẽſibilis.ſ. diuina. Si ergo angeli dicũtur locales nõ tñ circũſcriptibiles. nõ igitur ſolus deus. ¶ Item vltimũ locãs nõ locatur. ſcꝫ vltimũ celum.ergo cũ ip̃m ſit ſil̃r vltimuz circũſcribens nõ circũſcribitur.ergo ei cõuenit incircũſcriptibilitas ñ ġ ſoli deo. Solutio.dđm.ꝙ ĩcircũſcriptibilitas ſimpl̃r ẽ ꝓpria diuine eẽntie.ſ̃m qđ tñ cõuenit creature. ¶ Ad primã rõem in cõtrariũ qua obijcit̃ de angelis.dđm ſ̃m ꝙ dic̃ anſhel.ĩ monologion.quaſi loquens cũ deo.creatus ſp̃ũs ad te collatus ẽ circũſcriptus. ad corpus ṽo ẽ incircũſcriptus.oĩno circũſcriptuz ẽ quod cũ alicui totũ eſt:nõ p̃õt alicubi ſimul eẽ.quod de ſolis corꝑibus cernitur. Incircũſcriptũ ṽo quod ſimul ẽ vbiqꝫ totũ.qđ de deo ſolo intelligitur et loquitur hoc ad deum. Circũſcriptũ ſimul ⁊ incircũſcriptum:qđ cum alicui ſit totũ p̃õt ſimul eẽ totũ alibi:nõ tñ vbiqꝫ.qđ ð creatis ſpiritibus cognoſcitur.⁊ ponit rõem huius. Si ei aĩa nõ eẽt tota in ſingulis mẽbris ſui corporis.nõ ſentiret tota in ſingulis.ſ lꝫ aĩa ſit vbiqꝫ ĩ ſuo corpore:nõ tñ alibi q̃ in ſuo corꝑe ẽ.⁊ ſic aĩa ſ̃m qđ eſt incircũſcripta reſpectu corꝑis:nõ tñ ſimpliciter. Similiter in angelis reſpectu dei circũſcriptus eſt angelus.ꝙ aũt dicat̃ incircũſcriptus:hoc ẽ ſ̃m quid.ſ.reſpectu corꝑis.⁊ ſ̃m h̃ loquitur greg.ꝙ angeli circũſcribi nõ p̃ñt.iſtud verũ ẽ ſic̃ corꝑa.⁊ de tali circũſcriptõe loquit̃ ibi qꝛ ſicut dr̃. Om̃ ṽe locale dr̃ qđ circũſcribitur ſ̃m ꝑtes loci ſ.et.ĩ.ante et retro.dextra ⁊ ſiniſtra. Ex quo pꝫ ꝙ loquitur de circũſcriptõne corporum.ſ̃m ꝙ angeli ſunt incircũſcriptibiles. ¶ Ad ſcđm dđm ſ̃m ambro.ꝙ triplex ẽ circũſcriptio.ſ.loco.fine.⁊ tp̃e.vñ dicit.vj.de trinitate.ſic̃ in aliquo loco nõ circũſcribitur pater qui eſt ſuper oĩa.nec filiꝰ ſuoꝝ opm̃ tp̃ibꝫ ꝯcludit̃:q totiꝰ ẽ opifex creature.neqꝫ ſpiritus.ſ.aliquibus finibus circũſcribit̃.q om̃em intelligibilẽ ſubſtãtiam inenarrabili pulchritudine ſuperat. Simpliciter ergo incircũſcriptibile eſt.quod nec loco nec tp̃e ſiue duratõe nec fine circũſcribitur.quod ſoli deo ꝯuenit.licet aũt angelus ⁊ corpus vltimũ nõ circũſcribunt̃ loco nec tp̃e:fine tñ circũſcribũtur.quia habent terminũ ſubſtãtie ⁊ virtutis.et iđ nõ ſimpl̃r ei incircũſcriptibilitas cõuenit.

Queſtio.ix.de localitate diuine eſſentie.

Conſequẽter queritur de locatõne diuine eſſentie. de qua pl̃a inquirũtur.primo an deus ſit alicubi vel nuſq̃ vel in ſeip̃o.ſecundo an deus ſit vbiqꝫ.tercio quid eſt deum eſſe vbiqꝫ.quarto vtrũ ab eterno ꝯueniat ei eſſe vbiqꝫ. Quinto an ſit ei ꝓpriũ eẽ vbiqꝫ.

Membrũ primum

Ad primũ an deus ſit alicubi ſiue in loco. ſic obijcit̃ cañ.v. Quo abijt dilectus tuꝰ. greg. ¶ Notandũ ꝙ deus q vbiqꝫ ẽ ĩ loco eſt ſ localis nõ eſt.ſ ſi ĩ loco ẽ: ġ alicubi eſt. ¶ Cõtra.boeciꝰ in li.de trinitate.oĩno in loco eẽ nõ p̃t: q vbiqꝫ ẽ.ſ deus vbiqꝫ ẽ:ġ nõ p̃õt eẽ ĩ aliquo loco:ergo nec alicubi. ¶ Item anſhel̃.in monologion.ĩ nullo loco aut tp̃e ẽ.qꝛ nullũ locũ aut tp̃us hꝫ.nec in ſe locoꝝ recipit diſtinctõꝫ.vt hic vel ibi vel alicubi.neqꝫ tp̃m:vt nũc tũc vel aliqñ.ġ nõ ẽ alicubi. ¶ Itẽ nõ p̃õt inueniri ꝯpatio dei ad creaturã vt ad locũ.ġ ñ ẽ in aliquo loco. maior pꝫ.qꝛ quicq̃d ẽ in loco ẽ in ip̃o velut cõtẽtũ vel vt ſaluatũ vel vt q̃etatũ ĩ ip̃o.ſ deus nõ ẽ in re vt ꝯtentũ ĩ re. nec vt ſaluatũ a re.nec quietat̃ in re:ġ nõ p̃õt in aliqua ſicut in loco:ġ nõ ẽ alicubi. ¶ Sed tũc circa h̃ obijcitur qm̃ ſi non ẽ dicere ip̃m eẽ alicubi:ġ ẽ nuſq̃. Si dicatur ꝙ eẽ in loco ẽ dupliciter.vel ꝑ diffinitõem ſicut ſp̃ũs ſũt in loco.vel ꝑ circũſcriptõem ſic̃ corꝑa.iſtis modis non ẽ deꝰ ĩ loco:tñ alio mõ ẽ deus ĩ loco. Sed tñ quicq̃d dicat̃ eo mõ quo hec ẽ falſa deꝰ ẽ alicubi:hec ẽ vera deus ẽ nuſq̃ q̃ ẽ ſua ꝯtradictoria. ¶ Itẽ boecius in li.de trinitate. Ideo nuſq̃ eẽ dr̃.quia vbiqꝫ ẽ:ġ ẽ nuſq̃. Vlterius querit̃ de hac deus ẽ ĩ ſeip̃o.aug.ad dardanuꝫ.deus eſt vbiqꝫ ⁊ in ſeip̃o vbiqꝫ.qꝛ nuſq̃ ẽ abſens in ſeip̃o.qꝛ non ꝯtinet̃ vbi ẽ p̃ñs tanq̃ ſine ip̃is eẽ ñ poſſit. ġ deus ẽ ĩ ſeip̃o. ¶ Cõtra.deus ẽ vbiqꝫ.ſ h̃ qđ ẽ vbiqꝫ eẽ non eſt eẽ in ſeip̃o.ġ ẽ alibi q̃ in ſeip̃o.ġ ẽ extra ſe: nõ ergo in ſeip̃o. ¶ Si dicatur ꝙ li vbiqꝫ nõ ponit alibi. Cõtra.cõſtat ꝙ vbiqꝫ dicit aggregatõem locoꝝ.ſ ꝯſtat ꝙ hec aggregatio ẽ ĩ rebus creatis ⁊ nõ in deo:ġ ponit alibi. Solutio.dđm.ꝙ ſ̃m bocciũ ð trinitate.deus ẽ vbiqꝫ:ita dici videtur.nõ ꝙ ſit in omni loco.ſ ꝙ oĩs locus ei aſſit ad eũ capiendũ:cũ ip̃e nõ capiat̃ in loco. Eſt ergo eſſe in

loco multipliciter vt dicatur eē in loco ꝯtineri a loco vł
eſſe in loco nō deeſſe loco. ſed ei eē pn̄tem et replere locū
primo modo non eſt deus in loco. ⁊ hoc volunt dic. au-
toritates ad iſtud poſite. ſ. quia nō ſit in loco vt ꝯtent⁹
a loco. Secundo modo ē in loco. nō tamē vt dicatur re
plere locū materialiter ſed virtualiter. ſm ꝙ dicit aug.
ad dardan̄. ꝙ aliter dicitur ſapientia replere ſapientē
et aqua vas. eo modo quo ſapientia replet ſapiētes. eo
mō diuina ſapientia replet loca. Sapientia em̄ nō ma
ior eſt in maiore nec in minore. ſic deus eſt in locis vir-
tualiter et ꝯſummatiue: in hoc ꝙ dat locis eſſe et virtu-
tem qua repleantur. ¶ Ad primā rōem boecij omnino ī
loco eſſe non poteſt ⁊c̄. ſi dicatur eē in loco ꝯtentiue: ve-
rum eſt. ſi dicatur eē in loco ꝑ pn̄tiam falſum eſt. ¶ Ad
rōem anſelmi dōm. ꝙ ex illa autoritate ſequitur ꝙ nō
ſit in loco diſtinctiue. ita ꝙ ſit in vno loco et nō in alio.
ſed non ſequitur ex hoc ꝙ nō ſit in loco aliquo modo.
¶ Ad tercium dōm. ꝙ ſm predictas ꝯditōnes loci non
eſt deus in loco. dicēntur em̄ loca vacua et imꝑfecta. ni-
ſi replerentur locato. et ꝓpter hoc locus dicit imperfe-
ctōnem reſpectu locati. deus aūt perficit locum dando
ei virtutem qua continet et ſaluat. ⁊ ſic eſt in eo: ⁊ non
quia ab eo ꝯtineatur et ſaluetur: ⁊ ſic replet repletione
virtuali. ¶ Ad ſecūdum dōm. ꝙ hec deus ē nuſq̄. nō eſt
recipienda ſine determinatōne. negationes em̄ vniuer-
ſaliores ſunt affirmatōnibus. et ꝓpter hoc ex hac nō ſo-
lum viderentur tolli a deo alie ꝯditiones exiſtendi in lo
co. imo etiam repletio ſm quam dicitur eſſe in loco. Et
ꝓpter hoc vt cōcedatur oportet addi deus ē nuſq̄ circū-
ſcriptiue vel contētiue. et in hoc ſenſu dicit boetius nuſ
q̄ eſſe dicitur. quia vbiqꝫ eſt. ¶ Ad vltimum dōm. quia
hec eſt vera deus ē in ſeipō. et ſimiliter illa deus eſt vbi
qꝫ. ⁊ ex vna earum vult aug. oſtēdere preſentiam dei ad
omnē locum. ſ. ex hac. deus eſt vbiqꝫ cum dicit vbiqꝫ eſt
quia nuſq̄ eſt abſens. reſoluatur em̄ hec negatio nuſq̄
eſt abſens in affirmatiuam. ſenſus eſt. preſens eſt omni
loco. ex hac autem deus eſt in ſeipō. remouet omnē de-
pendentiam eius a loco. ⁊ propter hoc dicit in ſeipō. qꝛ
nō contientur his quibus eſt pn̄s. non em̄ dependet a
loco ſed locus ⁊ mundus ab ipō. ¶ Ad hoc quod obijci
tur ꝙ eſt alibi q̄ in ſeipō et ita extra ſe. dōm ꝙ alia rōne
deus eſt vbiqꝫ et deus eſt in ſeipō. dicitur em̄ ens in ſe-
ipō. quia eſt per ſe ens non indigens alio. vn̄ non nota-
tur hic habitudo eius ad rem aliam. ſed cum dicitur de
us eſt vbiqꝫ notatur habitudo eius ad rem aliam que ē
habitudo replentis ad repletum. et non cum dicitur de
us eſt ens. deus eſt ens ī ſeipō. ad h̄ autē ꝙ pdicta ratō
ꝓcederet. ſ. ꝙ eēt alibi. oporteret ꝙ vniformis mod⁹ eēn
di ī vtrobiqꝫ notaret̄. qđ falſuꝫ ē: et ꝓpt̄ h̄ nl̄la ē illa rō.

Mēbrum ſecundum

Secundo querit̄ an diuina eſſentia ſit vbi
qꝫ. Ad quod ſic anſelm⁹. omne quod clau
ditur aliquatenus loco vel tempore: min⁹
eſt q̄ qđ illa lex loci vł temporis cohercet
quoniā ergo maius te nihil eſt: nullus locus aut temp⁹
te cohibet. ſed vbiqꝫ et ſemper es eternus. ⁊ quia đ te ſo
lo dici poteſt tu ſolus incircūſcriptus es et etern⁹. ⁊ lo-
quitur ad deum. deus igr̄ vbiqꝫ eſt. ¶ Joh. damaſ. j. li-
bro. ſiue ſm bonitatem ſiue ſm virtutem ſiue ſm ſapiē
tiam ſiue ſm tempus ſiue ſm locum diffiniat a perfe-
ctōne. nequaq̄ erit deus. non ergo deficit a perfectione
ſm locum. ſed perfectio ſm locum eſt eſſe vbiqꝫ: ergo de
us eſt vbiqꝫ. ¶ Item quod nobilitatis eſt in eſſe: deo eſt
tribuendum. et quod ignobilitatis remouendū. Sed
in creaturis videmus ꝙ ignobilitatis eſt ineſſe ſingu-
laris quod eſt hic et non alibi. in eſſe auteꝫ vniuerſalis
nobilitatis quod ipſum eſt vbiqꝫ ſuorum ſingularium
ergo eſſe vbiqꝫ deo eſt tribuendum. ¶ Cōtra. nobilior
eſt virtus que poteſt ꝯſeruare rem exiſtens in illa et ab
ſens ab illa. q̄ que non poteſt ꝯſeruare rem niſi exiſtēs
in illa. Sed quod eſt nobilitatis in conſeruante et regē
te. deo tribuendum eſt: ergo regit et obſeruat deus ali-
quam creaturam abſens et non exiſtens in illa. ergo n̄
eſt vbiqꝫ. ¶ Item eſt ſubſtantia in deo ⁊ virtus et actio
qua agit. ſed hec ſunt eadem. Sed deus ſm ſuam actō-
nem ſe habet ad aliquas creaturas mediate quia creat
deus immediate naturas ⁊ poſtea nature agunt et ꝓdu
cunt ex virtutibus ſibi datis a diuina bonitate. ergo in
uenitur creatura mediate ſe habens ad diuinam actio-
nem ita ꝙ non eſt in ea actio diuina niſi mediate. ergo
et ſimiliter et diuina eſſentia. ergo eſt non exiſtens ī ali
qua creatura. ¶ Solutio. dicendum ꝙ non vbiqꝫ dicit
quandam ſummam multitudinis omnium vbi. hec au
tem multitudinis omniū ſumma poteſt intelligi ſm di-
ſtinctōem vel ſm indiſtinctionem. Si ſm diſtinctōnem
non ꝯuenit deo eſſe vbiqꝫ. quia non eſt ꝑtibil'r in loco. ſi
cut lux eſt in aere toto per diſtinctionem. quia pars in
parte non tota ī qualibet parte: ſic nō dicitur de⁹ vbiqꝫ
Si v̊o dicatur ſm indiſtinctionem ſic deus dicitur vbi
qꝫ. Et tunc idem eſt dicere: deus eſt vbiqꝫ. quod
deus eſt preſens omnium vbi totus eſt ſcđm rationem
ſumpto vbi cōmuniter vt infra dicetur totus ⁊ ſm ideꝫ
quia ſicut dicit aug. ſicut anima eſt in qualibet ꝑte ſui
corporis tota: ſic deus in ſuo mundo: ⁊ ita eſſe vbiqꝫ po
nit pn̄tiam dei ad omne vbi. Niſi em̄ eſſet iſta preſen-
tia: ſequeretur ꝙ eſſet coartatio et finitatio in ſuo eſſe.
¶ Ad primam rōnem in ꝯtrarium dicendum. ꝙ aliquid
eſt nobilitatis in his que ſunt a principio quod eſſet ig
bilitatis in ipō principio. licet ergo nobilitatis ſit in cre
atura que eſt a principio quod ꝯſeruet rem abſens: iſtđ
tamen eēt ignobilitatis in deo. quia per hoc poneretur
ꝙ virtus eius ſe extenderet vbi non eſſet ſua eſſentia. et
ita poneretur in ipō cōpoſitio. Quia ergo idem eſt vir-
tus in ipō ⁊ eſſentia. ⁊ ita nō cōgruit ei vt abſens rem
ꝯſeruet per eſſentiam. ¶ Ad ſecundū dōm. ꝙ nūq̄ eſt ꝓ-
ceſſus creatarum a deo mediate tm̄. imo vel ſemper im-
mediate: vel mediate ⁊ immediate ſimul. vnde ſicut ī ꝓ-
ceſſione eterna aliquid procedit a deo immediate ſicut
filius a patre. ⁊ aliquid mediate ⁊ immediate ſicut ſpi
rituſſanctus qui procedit immediate inq̄tum a patre
ꝓcedit. mediate inq̄tum ꝓcedit a filio qui eſt a patre.
⁊ non eſt ibi aliquid quod ꝓcedat tm̄ mediate: ſicut eti-
am eſt in ꝓceſſu creaturarum ex creaturis. Eua em̄ ꝓ-
ceſſit ab adam immediate. abel ꝓceſſit ab adam imme-
diate. ſ. inq̄tum genitus ab ipō. et mediate inq̄tum ꝓ-
ceſſit ab eua que erat ab adam. Similiter ex parte iſta
principia em̄ non proceſſerunt immediate. res autē que
ſunt ex principijs mediate et immediate a deo procedūt
Mediate inq̄tum ex principijs: inq̄tuꝫ v̊o a deo imme
diate. quia nūq̄ aliqua cauſa tantum oꝑatur in ſuo ef-
fectu: quin ipā cauſa magis operetur in eodem. ⁊ ita n̄
eſt aliquid creatum in quo non ſit ſua actio immediate
et ſua eſſentia.

Membruꝫ tercium

Tercio queritur quid eſt deum eſſe vbiqꝫ.
ſcꝫ vtrum ſit idem ꝙ deum eſſe in omnibꝫ
locis. Ad quod ſic. deus eſt in omnibꝫ re-
bus ꝯtinentibus et non continentibus. et
hoc ponit ſuum eſſe vbiqꝫ ſed locus eſt ſolummodo con
tinēs. ergo plus dicit eſſe vbiqꝫ q̄ eſſe in om̄i loco. ¶ Ad
oppoſitum in li. de aīa ⁊ ſpiritu. ex eo intellectuales na-
turas corporeas dicimus quia loco cōſcribuntur. h̄ qđ
loco cōſcribitur locale eſt. igitur omnis creatura ſpiri
tualis localis eſt. multofortius et natura corporalis. ꝫ
omnis creatura localis eſt. ergo ꝑ hoc patet ꝙ ponitur
eſſe in omni re ponetur eſſe in omni loco. ſed hoc ponit̄
ꝑ hoc ꝙ ē deum eē vbiqꝫ. ſ. ꝙ ſit in omnibꝫ rebus. ergo ⁊
ꝙ ſit in oibꝫ locis. ⁊ ita idē ē dicere de⁹ ē vbiqꝫ: ⁊ deus ē

in omnib⁹ locis. ¶ Item gratia huius queritur. vtrum
idem ſit dicere deus ē vbiqꝫ ꝙ deus ē in omni re. quod nō
videtur. quia cū dico deus ē in omni re: dico habitudi-
nē cōſeruātis ad cōſeruatū. ſed cōſeruatū magis ē in cō
ſeruante ꝙ ecōuerſo. quia cōſeruās cōtinet cōſeruatuꝫ
ad minus virtualiter. ergo ex hoc ꝙ dr̄ deus eſt in omni
re. ponitur ꝙ res ſint in deo et cōtineātur ab illo et nō
ecōuerſo. Sed cū dico deus eſt vbiqꝫ nihil pono eſſe in
deo: ſed pono ipm̄ replere omnia vbi. ergo nō ē idē dice
re ⁊c̄. ¶ Item deſtructo omni loco et manētibus adhuc
rebus: adhuc eēt dicere deus eſt in omni re. ſed nō cōtin
git dicere deus eſt vbiqꝫ. quia vbiqꝫ ponit aggregatōeꝫ
locoꝝ. ergo aliud ē dicere hoc et illud. ¶ Reſpōſio. ꝙ ē
locus corporalis de quo damaſ. locus corporalis eſt fi-
nis eius quod cōtinet ſm id quod continet qd̄ cōtinet̄.
Eſt etiā locus ſpiritualis de quo ſcilicet idē damaſce.
Eſt aūt intelligibilis locus vbi intelligitur. et eſt intelle
ctualis et incorporea natura et nō corporaliter cotinet̄
ſed intelligibiliter. Eſt autē locus corꝑalis cōmunis. ſ.
primū celū qd̄ cōtinet viſibilia ⁊ inuiſibilia. de quo da-
maſcenus. Celū eſt cōtinētia viſibiliū et inuiſibiliū cre
aturarū. infra em̄ ipm̄ intellectuales angelorū virtutes
et omnia ſenſibilia cōcluduntur et circūterminantur.
Similiter ē locus ſpiritualis cōmunis. ſ. diuina virt⁹
vel potētia de quo dicit greg. ꝙ qualibet mittant̄ ange-
li intra deum currūt. Eſt iterū locus ſpiritualis ſpecia
lis limitatio ſiue terminatio ꝓprie potentie. Unde am-
bro. in li. de ſpiritu ſancto. omnis creatura certis natu
re ſue circūſcripta ē limitibus modis ꝓprijs locis rn̄dēt
modi proprij. vnde modo ꝓprio locus corporalis rn̄ſpō-
det. modus ꝓprius eius quod ē vbi ſm ꝙ deſcribit ph̄s
dicens. vbi eſt circūſcriptio corporis a loci circūſcriptō-
ne procedēs. Similiter modo ꝓprio loci ſpiritualis re-
ſpondet vbi. de quo aug. in li. de anima et ſpiritu. ſicut
deus vbiqꝫ eſt in ſemetipō: ſic anima vbicūqꝫ ē: eſt in ſe-
metipā quodāmodo. ſumendo igitur vbi cōmuniter ꝓ-
ut reſpondet loco corporali et ſpirituali. deum eſſe vbi-
qꝫ ē deū adeſſe omni vbi et nulli ibi deeſſe. et hoc eſt qd̄
dicit aug. ꝙ deū eē vbiqꝫ eſt nuſq̄ deum abeſſe. Sic igit̄
ſumpto vbi. omnia hn̄t vbi. ſpiritualia vbi quod reſpō-
det loco ꝓprio ſpirituali et corporali. Et corporalia vbi
quod reſpondet loco ꝓprio corporali. ¶ Sed obijcitur.
ꝙ primū celū nō habet locū nec corporalē nec ſpiritua-
lē. dicendū ꝙ quo ad eſſe partiū habet locū ꝓprium cor-
poralem. quo ad eſſe totius: habet locum ꝓpriū ſpiritu
alem qui eſt limitatio ſue eēntie et potentie. dicēdum er
go ꝙ differt deuꝫ eē in omni loco et vbiqꝫ et in omni re.
Cum ergo dr̄ deus ē vbiqꝫ notatur habitudo replentis
ad repletū. vn̄ ſenſus ē. deus ē vbiqꝫ. deus ē preſens om
ni vbi: et replens omne vbi. Et ſimiliter deus ē in omni
loco. i. deus eſt pn̄s omni loco et replens omnē locū. vn̄
aliud et aliud dicitur per iſta. Cū aūt dicitur deus ē in
omni re. notatur habitudo cōſeruātis ad cōſeruatuꝫ ꝑ
hanc ꝓpoſitōem in. ¶ Ad hoc quod obijcit̄ ꝙ oīs creatu
ra ē corporalis. dicēdū ꝙ ſpūalis creatura nō ē corpora
lis ſimpliciter. dr̄ tn̄ corꝑalis hito reſpectu ad ſimplici
tatē primi. vn̄ dicit damaſ. omne qd̄ ē: cōꝑatuꝫ ē ad deū
q ſolus ē incorporalis: groſſum et materiale inuenitur
Solus em̄ eēntialis et incorporeus de⁹ ē. vn̄ ex tali mo-
do exiſtēdi corꝑalis nō ſequit̄ ꝙ ſit localis: niſi nomine
extēſo eo mō ꝙ locus dr̄ limitate eēntie et potentie rei.
¶ Ad aliud dicēdū. ꝙ duplex ē continens. ſ. virtuale et
dimēſiuū. Uirtuale ē duplex. ſ. extra et intra. Intra ſic
aīa virtualiter cōtinet corpus: deus autē ē virtuale cōti
nēs intra et extra. ipē em̄ ē intra omnia nō incluſus: et
extra oīa nō excluſus. Ea ergo rōe qua ipē eſt cōtinens
intra ſicut aīa corpus: dicitur eē in reb⁹ ſic anima ī ſuo
corpore et ſingulis mēbris tota. ea vō rōe qua ipē ē cō-
tinens extra. dicūtur res eē in deo. ⁊ ſic cū dicitur deus
ē in omni loco: notatur habitudo replētis ad omnē locū

Et ſimiliter cū dr̄ deus ē vbiqꝫ: habitudo vt replentis ⁊
pn̄tis ad omne vbi. cum dr̄ deus ē in rebus: notat̄ ha-
bitudo cōtinentis intra ad ea que cōtinet. cum dicitur
res ē in deo: notatur habitudo continentis extra ad ea
que cōtinet. et ſic patet qualiter deus ē in rebus et etiaꝫ
qualiter res ſunt in deo.

Membruꝫ quartum

Quarto queritur vtrū ab eterno cōueniat
deo eē vbiqꝫ. Ad quod ſic. ſicut ſemper di
cit aggegatōꝫ omniuꝫ tꝑm: ſic vbiqꝫ oīm
vbi. Sed eſt dicere ab eterno ꝙ deus eſt
ſemper. ex hoc. ſ. ꝙ ē ī ſuo nunc eterno. ꝙ recipit ſua vir
tute omnia vt tꝑa que tranſeunt et trāſierūt. ergo ſimi
liter debet dici eē vbiqꝫ ab eterno vel quare nō? ¶ Item
aug. ad dardañ. vbiqꝫ dicit̄ deus quia nuſq̄ eſt abſens
ſed iſtud cōuenit ei ab eterno: ergo et eē vbiqꝫ. ¶ Cōtra.
vbiqꝫ dicit aggregationem omniū vbi. hec autē aggre-
gatio eſt creata: ergo nō eſt ab eterno. ergo nec deus eſt
vbiqꝫ ab eterno. ¶ Solutio. dicendum ꝙ cū dicitur de-
us eſt ſemper. in intellectu eius ꝙ eſt ſemper duo ſunt.
ſcꝫ principale et connotatū. quia ly ſemꝑ ſuppoñit ipm̄
nunc ad preſens diuinum. et hoc eſt principale. cōnotā-
do tamen reſpectū ad omnia nunc temporis que fluunt
et ꝓpter hoc ſenſus eſt. deus eſt ſemper. i. deus eſt in ſuo
nunc. et nūq̄ deeſt alicui p̄terito. p̄ſenti ⁊ futuro. Simi
liter vbiqꝫ dicit plenitudinē bonitatis diuine. connotā-
do tamē reſpectū ad omne vbi in creatura. nā deus com
ꝑatur ad res vt bonitas et vt eternitas. et ſicut nūc ſue
eternitatis quod ē ex parte eē: cōꝑatur ad omne nunc
tꝑis. que comꝑatio deſignatur cū dicitur. deus ē ſemper
ita plenitudo ſue bonitatis ad omnē capacitatē et oīne
vbi replendū in creatura oꝑat̄. que comꝑatio deſigna-
tur cū dr̄. deus ē vbiqꝫ. ibi em̄ deſignatur pn̄tia bonita-
tis diuine et reſpectus ad omne vbi replendum. vn̄ ſen-
ſus ē. deus ē preſens omni vbi. et replēs omne vbi. ⁊ p̄n
cipaliter deſignatur preſentia et plenitudo boītatis di
uine cū dr̄ deus ē pn̄s. et reſpectus connotatus cū dr̄ de
us ē replens oē vbi. hmōi aūt reſpectus connotatus tē-
poralis ē. Pōt aūt dici reſpectus iſte vel ſm actum vel
ſm habitū. Si dicat̄ ſm habitū: ſic verū ē dicē ab eter-
no deus ē ſemꝑ. qꝛ deus ē ab eterno ī ſuo nūc qd̄ ē aptū
vt nō deſit alteri tꝑi. Similiter hoc mō ab eterno ē vbi
qꝫ. vt ſit ſenſus. bonitas diuina apta eſt replere oē vbi.
Si in vtraqꝫ dicatur connotatū in actu. ſic hec nō ē ve
ra. ab eterno deus ē ſemper. quia propter hoc notaret̄
ꝙ tp̄us eēt ab eterno. Similiter hec nō ē vera ab eterno
deus ē vbiqꝫ. quia ſic notaretur ꝙ vbi eēt ab eterno. vn̄
ſicut de⁹ nō dr̄ dn̄ator ab eterno. dr̄ tn̄ dn̄s ab eterno. qꝛ
dn̄ator dicit reſpectū ad creaturā ſm ſubiectōꝫ ī actuꝫ
vel in hituꝫ. ſic ex parte iſta deus eſt vbiqꝫ. deus eſt ſem-
per.

Mēbruꝫ quintum

Quinto querit̄ an alij q̄ deo ꝯueniat eē vbi
qꝫ. et vidr̄ ꝙ ſic. qꝛ vl̄e ē qd̄ ē vbiqꝫ. et illd̄
ē aliud a dō. g̃ ⁊c̄. ¶ Maior pꝫ. qꝛ ꝭ vl̄e ſbā
vbiqꝫ ē nec ē dicē aliqd̄ vbi ī q̄ nō ſit ſuba.
¶ It ſi aliqd ꝯiūgit̄ alij ſm totalitatē vl̄ alij toti. nō erit
totū. ibi erit illud ꝯiūctū. ꝭ hūana natura toti diuīe na-
ture ī xp̄o ꝯiūgit̄: g̃ vbi tota diuītas et hūanitas. ꝭ tota
diuītas ē vbiqꝫ. g̃ et hūanitas. g̃ alij q̄ deo ꝯuenit. ¶ It
ponam⁹ ꝙ nihil ſit ī mūdo niſi vn⁹ hō. poſſū dicē ꝙ aīa
illi⁹ hoīs ſit ī q̄libet ꝑte corꝑis. ꝭ nō ſit vbi niſi illi⁹ cor-
poris ergo eſt in omni vbi. ergo ex ypoſtaſi poteſt cōue-
nire ei eſſe vbiqꝫ. ¶ Itē angelus poteſt velle eſſe vbiqꝫ. ꝭ
ſi poteſt eſſe illud velle: poteſt eſſe ibi quia cū dicat aug.
de corpore glorificato. ꝙ ibi erit vbi volet. multomagis
iſtud eſt verum de angelo. ergo angelis poteſt conueni-
re eſſe vbiqꝫ. ergo nō ſoli deo. ¶ Solutio. cum dicitur

deus eſt vbiqꝫ ſemperintelligitur ꝙ non ſit depẽdentia
eius ab vbi.⁊ ideo dicit augꝰ.ad dardañ.in ſeipõ eſt ⁊
vbiqꝫ.vbiqꝫ quia nuſꝙ̃ eſt abſens in ſeipõ quia nõ con-
tinetur his quibus ẽ preſens.⁊ ꝓpter hoc per hanc deꝰ
eſt vbiqꝫ:non excluditur hec deus eſt in ſeipõ.imo per
ipſam ponitur p̃ſentia dei pñs omĩ vbi ſine dependentia
eius ab vbi.⁊ quia iſtud alicui creature nõ cõuenit:ꝓ-
pter hoc ꝓprie nõ cõuenit niſi ſoli deo ꝙ ſit vbiqꝫ niſi ſꝫm
quid.¶ Ad primum ergo obiectum dõm.ꝙ quãdo ali
qua res ꝓprie dicitur eſſe vbiqꝫ:per hoc ponitur ꝓprie ꝙ
ſit ens ſeꝑatum non depẽdens.⁊ ꝙ nata ſit replere om
nem rem.⁊ iſtud ſoli deo cõuenit et nõ forme vniuerſa-
li.forma eñ vniuerſalis non habet eẽ per ſe nec ſeꝑatũ
imo dependens a primis.vnde deſtructis primis impoſ-
ſibile ẽ aliquod aliorũ remanere.et ita ſꝫm actuꝫ exiſtẽ
di dependet a ſingularibus vniuerſale.Itẽ quelibet cre
atura ſꝫm ꝙ compatur ad deuꝫ eſt nata repleri diuina
bonitate.aliter eñ vacua eſſet.⁊ ideo omnis res ſiue ſit
ſubſtantia ſiue accidens quecũqꝫ:ſic compatur ad deũ
vt vbi.cõmuni modo loquendi.Sed vniuerſale quod ẽ
ſubſtantia nõ compatur ad omne ſingulare vt ad ſuuꝫ
vbi:ſed ſolum ad ſua ſingularia.vnde ꝙ ſit v̓.in quo ñ
ſit ſubſtãtia hoc eſt ſuorum ſingularium ſed non eſt in
alijs rebus.Item et ſi non eſſet niſi ſubſtantia et eiꝰ ſin
gularia:adhuc tñ nõ eſſet nata replere omnia aliorum
generum que poſſent eſſe ſicut deus.¶ Ad aliud dõm.
ꝙ licet humanitas ꝯiungatur diuinitati toti.i.perfecte
nõ tñ ꝓpter hoc ſequitur ꝙ habeat extenſioneꝫ vbiqꝫ.li
cet eñ natura humana ſit vnita diuine in vnitate ꝑſone
nõ tamen natura humana cõmetitur immenſitati diui-
ne que quidam immẽſitas quia circũſcribit eẽ ꝑ diffini
tõem et circũſcriptõem requirit eẽ vbiqꝫ.natura aũt hu
mana hmõi immẽſitatem nõ ſortitur ex hac vnione ꝓpẽ
quod diffiniri habet et circũſcribi loco.tñ quoddã mi-
mirabile cõuenit ei ex hac vnione.ſcꝫ ꝙ ipſa eadem hu-
manitas poteſt eſſe in pluribus altaribus ſimul.Ita tñ
eſt in pluribus ꝙ non eſt vbiqꝫ.nec poteſt eſſe.quia ſacꝛ-
mentaliter non poteſt ꝯſecrari ex alijs ſpeciebus q̃ pa-
nis et vini.he aũt ſpecies non pñt eẽ vbiqꝫ.⁊ ꝓpter hoc
nec corpus xp̄i.quia terminata materia de qua ꝯſecrat̃
ſequitur neceſſario ꝙ nõ poſſit eẽ vbiqꝫ.Et ſi poneretur
ꝙ nihil aliud eſſꝫ niſi panis et vinũ.eẽt et vbiqꝫ: adhuc
tñ poſſet intelligi materia de qua nõ poſſet cõſecrari:et
ideo nõ ꝓprie poſſet dici vbiqꝫ:licet etiam ſpecies ille eſ-
ſent cõſecrate.¶ Ad tercium dõm.ꝙ licet ille homo eẽt
in omni vbi quod ẽ.nõ tamẽ eſſet vbiqꝫ ſicut deus: quia
vbi dictum de deo notat p̃ſentiam ad omne vbi quod ẽ.
ꝙ ſi etiam eẽnt alia vbi.ꝙ diuina bonitas repleret ea.⁊
h̔ eſt vbiqꝫ ꝓprie.licet aũ aĩa iſtius hominis eſſet ĩ q̃libꝫ
v̓.ſui corporis.nõ tñ eẽt in quolibet vbi quod poſſet eſſe
¶ Ad vltimum dõm.ꝙ duplex eſt potentia.ſcꝫ potentia
obſoluta que dicitur potentia nature.et potentia ordĩa
ta.loquendo de potentia abſoluta:poſſem ego velle nõ
mori.quia voluntas eſt impoſſibilium:ſed nõ loquendo
de potentia dei ordinata.ſic angelus de potentia nature
poſſet eſſe velle in omni vbi:ſed non d̓ potẽtia dei ordĩa
ta per gr̃am.quia cum nihil poſſet eſſe vbiqꝫ ſimul niſi
deus.ſi ipſe vellet eẽ vbiqꝫ:ſimul vellet eẽ deus.quod nõ
põt velle de potẽtia dei ordinata.licet poſſet de potẽtia
nature qꝛ vt dictum eſt ipſa eſt impoſſibilium.

Queſtio.x.de exiſtentia diuine eẽntie in rebus.

Queſito e immen-
ſitate diuine eẽntie q̃tum ad eſſe in lo-
co.querendum eſt de exiſtentia eius in
rebus generaliter.primo an ſit ex̃ res.
ſecũdo an ſit in rebus eẽntialiter.pñti-
aliter.potentialiter.tercio de numero iſtoꝝ modorum
eẽntialiter.preſentialiter.potẽtialiter.quarto que ẽ ra-
tio diſtinguendi iſtos modos.quinto vtrũ p̄dictis mo-
dis exiſtat deus in rebus equaliter.

Membrum primum

AD primum ſic opponit anſelmus. ſi deus
vbiqꝫ eſt eſſentialiter.ergo et vbi locus eſt
et vbi locus non eſt.erit itaqꝫ extra omnẽ
locum.et intra omnẽ locum.et ſupra om-
nia.infra omnia.intra omnia.extra omnia:ergo eſt ex-
tra res.¶ Item anſelmus in monologion.quoniam ab-
ſurdum eſt vt.ſ.quemadmoduꝫ nullatenus aliquid cre
atum poteſt excedere fouentis immẽſitatem.ſic creans
et fouens nequaꝙ̃ aliquo modo valeat excedere factoꝝ
vniuerſitatem liquet.quoniã ipſa ẽ que cuncta alia por
tat et ſuperat claudit ⁊ penetrat.et vult dicẽ.ꝙ ſicut ab-
ſurdum eẽt dicere ꝙ res creata ſe extendit vltra immẽ
ſitatem creantis.ita ꝙ creator clauditur in creaturis.
ita ꝙ eas non excedat.ergo eſt extra ens.¶ Contra.ni
hil eſt extra omne.ergo nihil eſt extra res.ergo nec de-
us eſt extra res.¶ Item bene ſequitur ſi hoc eſt in hoc:
ergo illud eſt.quia in quo eſt aliquid ipſm ẽ.ſi ergo deus
ẽ extra res:ergo aliquid eſt extra res.quod eſt falſum:
ergo et primum.¶ Solutio.dõm ꝙ deus ẽ ĩ rebus ⁊ ex-
tra res.vnde intra non ẽ incluſus:extra non ẽ excluſus
et idem eſt dicere deus eſt extra res ⁊ deus ẽ in ſe.¶ Ad
primam rationem in cõtrarium.dõm ꝙ hoc ſignũ omẽ
poteſt diſtribuere ꝓ vniuerſitate creaturarum ſolum.⁊
ſic illa ꝓpoſitio eſt falſa.vel poteſt ſuppõnere ꝓ eo qui ẽ
ſupra vniuerſitatem creaturarum ⁊ hoc ẽ deus.et ſic eſt
vera.quia nihil extra deuꝫ.⁊ primo modo accipitur cũ
dicitur deus eſſe extra omne.¶ Ad ſecundũ dõm. ꝙ cũ
dicitur in quo eſt aliquid ⁊c̃.ſi hoc ꝙ dico aliquid ſup-
ponit rem particularem vera eſt illa ꝓpoſitio. ſed deus
non eſt res particularis.ꝓpter hoc non ſequitur ꝙ ſi de
us eſt extra res.ꝙ aliquid particulare.ſ.aliud a deo eſt
extra res.imo idem eſt dicere ꝙ deus ẽ extra res:ꝙ deꝰ ẽ
in ſe.per hoc eñ quod eſt in ſe qui eſt ſupra vniuerſita-
tem rerũ.ſequitur ꝙ ſit extra omnia.

Membrum ſecundũ

POſtea queritur vtrum deus ſit in rebus
potentialiter.eſſentialiter. preſentialiter
Qꝫ potentialiter ſit in rebus.Richardꝰ ĩ
li.de trinitate. Si deus omnipotens eſt.
cõſequenter et vbiqꝫ poteſt.ſi vbiqꝫ poteſt:potenlialiter
vbiqꝫ ẽ.¶ Item ꝙ preſentialiter.anſelmus in monologi-
on.Simili naqꝫ per omnia ratõne qua collectum ẽ om
nia eſſe per aliquem vnum.ipſm ſolum eſt per ſeipſm: et
alia per aliud.Simili inquam ratõe poteſt probari.ꝙ
quecũqꝫ vigent:per vnum aliquid vigent.vnde ſolum il
lud viget ꝑ ſeipſm et alia ꝑ illud. quod quoniaꝫ aliter eſ
ſe nõ põt niſi vt ea que facta ſunt vigeãt ꝑ aliquid.et id
a quo facta ſunt vigeat ꝑ ipſm.neceſſe ẽ vt ſicut nihil fa-
ctum ẽ niſi ꝑ creatricẽ pñtem eẽntiam.ita nihil vigeat
niſi ꝑ eiuſdẽ ſeruatricẽ pñtiam.Ex qua aucte patet. ꝙ
p̃ſentialiter ẽ in omnibꝫ que ſunt.¶ Itẽ ꝙ ſit vbiqꝫ eẽn-
tialiter Richardus de.s.vi.ſi vbicũqꝫ potentõnaliter:
vbiqꝫ eſt eẽntialiter.cũ non ſit aliud et aliud in ipſo po-
tẽtia et eẽntia.aliter extenderet ſe potẽtia vltra eẽntiaꝫ
qđ ẽ incõueniẽs.¶ Cõtra.omne qđ ẽ eẽntialiter ĩ aliq̃
ẽ de illo vel pr̃icipiũ eẽntiale illi.Sed diuina eẽntia nõ
ẽ de rebus:g̃ ſi eẽntialiter ẽ ĩ eis.ẽ principiũ eẽntiale il-
lis.ſꝫ principiũ eẽntiale ẽ ſꝫm aliqđ genus cauſaꝝ.deus
aũt nõ ẽ ſicut materia.g̃ ẽ forma vel finis vel efficiens.
ſꝫ ſꝫm ꝙ finis nõ eſt eẽntialiter ĩ rebꝫ.imo extra res.Si-
militer inq̃tuꝫ efficiẽs. qꝛ finis et efficiẽs cauſe ſunt ex
trinſece.g̃ ponit̃ actio in rebus vt forma.¶ Sed tũc obij
citur.deus non eſt forma rei que dat eẽ ꝯiũcto. imo ẽ ex
forma exemplaris.ſꝫ forma exemplaris eſt extra res nõ

intra.ergo deus aliquo modo nō eſt eſſentialiter ī rebꝫ
cum nō ſit ď re:nec principiū eēntiale quod ſit in rebꝫ.
¶ Item illud per quod dicitur deus ē in rebus dicitur
in deo per cōparationē ad res.ſed eēntia dicit omnino
abſtractū:ergo habet intellectū abſolutū a cōparatione
ad res.ergo deus ſm eſſentiā nō debet dici in rebus.ſꝫ
abſentia venit eēntialiter.ergo nec eēntialiter ē in rebꝫ.
ꝙ aūt deus ſit ita eēntialiter in rebus ꝙ ſit de eſſe rerū:
videtur aug.in li.de anima et ſpiritu.deus ē rerū vni-
uerſitas ita ꝙ nullū ſinguloꝝ.ꝓpterea motiū ratōnis
nō ſubiacet.quia ratō nō eſt niſi de re aliqua.aut ergo
iſtud dicitur per eſſentiam aut per cauſam.ꝙ dicit deꝰ
ē vniuerſitas rerū.ſi per cām nō per eēntiam:ergo et ſi-
militer ſecundū dicetur per cauſam nō per eēntiam qď
eſt ꝙ nullū ſinguloꝝ ē.quod ē incōueniēs.Cum ergo h̄
abneget eē ꝑ eēntiam:ergo et primū poīt eē per eēntiaꝫ
ergo ita eſt eēntialiter in rebus quod ē ď illis ſiue de eē
rerū.¶ Item aug.viij.de trini.Eſt bonum per eēntiam
et bonū per participatōem.et dicit.tolle hoc tolle illď:
et inuenies ſummū bonū quod ē bonū per eēntiam. er-
go bonū per eēntiaꝫ quod ē deus:eſt eēntia alioꝝ bono-
rū.Sed ſicut ſe habet bonū ad bonū ita eēntia ad eēn-
tiam.ergo ita eēntialiter ē ī alijs quod eſt diuinorū eēn-
tia.¶ Item queritur vtrū ſit ita eēntialiter in rebus ꝙ
formaliter:ad quod ſic.omne eē ē a forma creata. h̄ for-
ma creata dat eē determinatū et tractum in partē:ergo
oportet ponere cauſam formalē vniuerſalem que faciat
eſſe ſimpliciter.ſed deus eſt hmōi.forma ergo eſt in re-
bus eēntialiter ita ꝙ formaliter ē pncipiū ipius eē ſim-
pliciter:non determinati in creatura.Maior et minor
patent per boetiū in li.de trinitate dicētem.deus ē vere
forma que neqꝫ imago ē et que eē ipm ē.ex qua ē eē: naꝫ
eē ex forma ē.¶ Itē ſicut ē bonū per eēntiam et ꝑticipa-
tōem.ita et eē per eēntiam et participatōem.ſi ergo cre-
ature dicuntur bone per participatōem diuine bonita-
tis:ergo ſunt entes per ꝑticipatōnem diuine eēntie.Si
ergo eo ſunt quo participāt eēntiam:ergo eſt in illis for-
maliter.quia quo res ē illud formale ē.¶ Item diuina
eēntia ſimplex ē.ergo nō poteſt trahi in partē.ergo non
participari a creaturis hoc mō.ergo ſi ab eis ꝑticipaꝰ:
h̄ ē ſic nos dicimꝰ ꝑticipatōe ſpēi pſ̄es hoīes ſūt vnꝰ hō
h̄ ī hac ꝑticipatōne illď qď ꝑticipaꝰ eēntialiꝰ ē ⁊ forma-
liꝰ ē im ꝑticipās.ꝗ et diuīa eēntia eēntialiꝰ et formaliꝰ ē
ī oībus rebus. ¶ Solutō.dōm ꝙ diuina eēntia ē ī om-
nibus rebus ſm p̄dictos tres modos generales.ſ.eſſen-
tialiter.potentialiter.p̄ntialiter.et hoc patet per auto-
ritatem greg.ſuper illud canti.v.quo abijt dilectus tu-
us.Deus cōmuni modo omnibꝫ ineſt eēntia.p̄ntia.po-
tētia.Et iſtos tres modos tāgit dauid ꝓpheta di.ī p̄s.
Si aſcendero in celum tu illic es.per hoc tangens mo-
dum exiſtendi deū eēntialiter:per hoc aūt ſi deſcendero
ad infernū ades.tangit modū exiſtēdi p̄ntialiter qa ad-
eē tangit p̄ntiam.ꝑ hoc aūt qď dicit et habitauero in ex-
tremis maris.illuc eīn manus tua deducet me.i.poten-
tia.tāgit modū exiſtēdi potentionaliter.nec ē intelligen-
dū ꝙ ita reddanꝰ ſingula ſingulis.quin illis tribꝫ mo-
dis ſit in celo et etiā vbiqꝫ.et ſic aꝓpriando tāgit tri-
plicē modū exiſtēdi in omnibus rebꝫ.¶ Et ad habendā
diſtinctōem iſtoꝝ modoꝝ generaliū:notandū. ꝙ in deo
ſunt tria.eēntia.virtus et oꝑatio.⁊ dico tria ſm rōnem
intelligētie.et diſtinguūtur illi modi ita ꝙ per eēntiam
ē in rebus eēntialiter.per virtutē ē in rebus potentōna-
liter.ꝑ oꝑatōem vō p̄ntialiter.Nā ꝑ oꝑatōꝫ innoteſcit
rebus diuina potētia et eēntia Ro.j. inuiſibilia dei ⁊c̄
et ſap̄.xiij.a magnitudine ſpēi creature poterat creator
eoꝝ cognoſcibiliter videri.quia igiꝰ ſua eēntia attigit
omnē rem ꝓpter hoc dr̄ in rebꝫ omnibꝫ eēntialiter.quia
vō ſua potentia vel virtus et ſua oꝑatio ꝑ quā ipa ē p̄-
ſens attigūt oēꝫ rē ꝓpter h̄ in oībꝫ rebꝫ ē potētionalr̄ et
pricipaliter.Aliter voluerūt diſtinguere dicētes.ꝙ pri-
mū qď cadit in intellectu ē ens.et poſt ens potētia.⁊ pꝰ
ens actu cōnotat.ergo diuinū eē reſpectu entis ſimpli-
citer:cū dicitur eēntialiter eſſe.reſpectu entis potentia
cū dicitur:potentionaliter eē.reſpectu vō entis actu cū
dicitur p̄ntialiter eē.vt oñdatur ergo ꝙ dominiū eiꝰ nuſ-
ꝗ deeſt quoquo modo accipiatur ens: dicitur eſſe his
tribus modis in rebus.¶ Ad primā rōem in cōtrariuꝫ
dicēdū.ꝙ deus nō ē eēntialiter in rebꝫ vt principiuꝫ qď
ſit ď eſſe:ſed vt principiū eēntiale. Sed diſtinguenduꝫ.
ē principium ꝑtis eē:et eſt principiuꝫ eēntiale totius eē.
primo modo anima eſt principium eēntiale corpori. nō
eīn eſt ei principium totius ſed partis.nō eīn eſt princi-
piū corporis quia corpus:ſed corporis quia viuēs actu
et ſic eſt ei principium partis eē.ſed deus dicitur princi-
pium eēntiale quia eſt principium totius eſſe. vnde eſt
principium corporis et quia corpus et quia viuens.qr
ſicut dicit anſelmus ī autoritate predicta in monologi-
on.quecunqꝫ vigent per ipm vigent:et ipe ſolus per ſe-
ipm viget.ſine iſto ergo principio eēntiali non poſſunt
res eſſe.Et ꝙ obijcit ꝙ principium eēntiale quod ē in re
accipitur ſm formalē cauſam intra.dicendum ꝙ hoc ē
verum de principio eēntiali partis eſſe.ſicut eſt anima.
¶ Ad ſecundum dōm.ꝙ diuina eēntia eſt abſtracta a re-
bus per impermixtionem.quia omnino non eſt ipe res
nec dependet ab eis.ſed non eſt abſtracta per cauſalita-
tem: quin res dependeant et teneantur ab ipa. nec eſſe
poſſint ſine ipa.vnde creatura ab ipo non poteſt abſtra-
hi.vnde ſicut lucere ſolis eſt ſubſtantificum claritatis
et illuminationis que ab ipſo eſt in aere.ita ꝙ nō poteſt
eſſe ſine illo:ſic claritas eſſe creature nō poteſt ſine cla-
ritate lucis eterne.quin ſemꝑ irradiat et influat ī ipam
¶ Ad aliud quo queritur vtrum deus ſit ita eſſentiali-
ter in rebus ꝙ ſit de eſſe rerum.dicendum ſicut habetur
.j.coꝝ.xv.vt ſit deus omnia in omnibus.glo. quia de-
us erit vita et victus et copia et gloria et ſalus ⁊ honor
et pax et finis deſideriorum et omnia bona. et hoc erit
in omnibus:ſic poteſt dici ꝙ deus eſt vniuerſitas ruꝫ
aut quia eſt vniuerſa res.aut quia eſt entitas.veritas.
bonitas.a quo vniuerſe res pendent.Primo modo nō
intendit auguſtinus ꝙ ſit vniuerſitas rerum ſed ſecun-
do modo.et quod dicit poſt et nullum ſingulorum: per
hoc notat ꝙ ipe ſit plenum ens a quo omnia alia nō tra-
ctum in partem.¶ Ad aliam rationem auguſtini tolle
hoc tolle illud ⁊c̄.dicendum ꝙ ſi dicatur forma que eſt
ſecundo perficiens et eſſe cōiuncta.ſic nō poteſt dici de-
us forma rerum.ſed ſi dicatur forma perfectio ſeperata
ſm eſſe.tenens et complens omnia in eſſe:ſic ipe deus ē
vere forma.Et hoc modo vult boetius ꝙ ipe ſit vere for-
ma.et omnis alia forma imago.quia tenet omnes for-
mas in ſua materia.et ē perfectio perfectionuꝫ. ſed non
ſequitur ꝙ ſit de rebus.per hoc patet ſolutio ad aliam
rationem.¶ Ad tercium dicendum. ꝙ auguſtinus ad
dardañ.ponit exemplum de participatione diuine bo-
nitatis in creatura.Et ponit exemplum de auditu ī his
qui audiunt.cum pariter aꝓpinquant ei:tātomagis
alius alio capit.quanto eſt acutior auditus.tantominꝰ
autem quāto eſt obtuſioris.cū ille nō magis minuſue ī-
ſonet.Sed in eo loco in quo ſunt omnibus equaliter p̄-
ſto:ſic quanto excellentius deus nulla incorporea et im-
mutabiliter vna totus adeſſe rebus oīmbus pt̄ ⁊ ſingu-
lis totus:ꝗuis in qbus habitāt habeāt eū ꝓ ſue capaci-
tis diuerſitate.alij plus alij minꝰ.ꝑticipatio ꝗ iſta nō ē
qr trahaꝰ ī ꝑte.imo ꝗtum ad effectum.ſm.ſ.ꝙ aliquid
efficitur plus vel minus:efficitur in conformitatem di-
uini eē.et ſm ꝙ aliquis plus aptus eſt tanto plus ꝑtici-
pat iſto modo.Qď ergo obijcitur vtrꝫ participetur ſicut
dicimus ſpeciē ꝑticipari a ſingularibꝫ.dicendum ꝙ nō
quia eēntia diuibilis vna ē.h̄ tñ mľtiplicaꝰ in ꝑticipatōi-
bꝫ.ita ꝙ ꝑtiꝰ ī h̄ et ī illo.et ita ꝑticipatō iſta ē ī vna for-
ma mľtiplicata.h̄ diuīa eēntia ñ ꝑticipaꝰ mľtiplicata.

Item vniuerſale eſt de eē eorum que ꝑticipant ipm̄. diuina aūt eēntia in rebus participātibus ipam ſed non eſt de illis.

Membruꝫ tercium

Tercio queritur de numero modoꝝ exiſtēdi deum in rebus. Ad quod ſic aug. deus dicitur eē in mundo vt creator ⁊ rector. vt creator dicitur eē potētionaliter. vt rcor pn̄tialiter. ergo ſolum his duobus modis eſt in rebus. ¶ Item deus eēntialiter ē in rebus. quia eius eēntia nō deeſt alicui creature. ſed nō deeſſe eſt eē pſentialiter ī rebus. ¶ Item queritur ſi eſt in omnibus per voluntateꝫ ſicut alijs modis: et videtur ꝙ nō. cum dicat domin⁹ per ꝓphetam. nō eſt voluntas mea in vobis. i. malis. ¶ Itē deus ſe habet ad res vt alpha et o. ⁊ iſti modi nō ſūt aliqui pdictorum: ergo alijs modis q̄ tribus pdictis ē de⁹ ī rebus. ¶ Sed cōtra. potētia nō erit in eſſe niſi per voluntatē. ergo magis ſe habet per voluntatem ad res q̄ per potentiam. ergo ſi eſt in om̄ibus per potentiam. cōſtat ꝙ ē in omnibus per voluntatem. ¶ Item in deo ē perſonale et eēntiale. ⁊ ipa perſona ē imenſa ſicut eēntia. ergo ē vbiq3 perſonaliter ſicut eēntialiter. ergo pluribus modis ē in rebus q̄ tribus pdictis. ¶ Solutio. dōm ꝙ iſti tres modi generales ſunt exiſtendi deum in creaturis. ⁊ decurrūt per alios. ¶ Ad primo ergo obiectum dicēdum. ꝙ ē loqui de rebus q̄tum ad eſſe vel q̄tum ad fieri. ſic in illis ē deus vt creator. ⁊ etiam ē in illis predictis tribus modis. loquendo aūt de ipis prout ſunt. ſic ē in illis vt rector inq̄tum ē in ipis. hoc modo eſt in ipis tribus pdictis modis. vn̄ modi illi nō excludunt illos. imo ponunt illos. nec faciunt vnum cum illis. ¶ Ad ſecunduꝫ dōm. ꝙ eē preſentialiter eſt dupliciter. vno mō dicitur pn̄tialiť eē ad eē rei ⁊ nō deeſſe. alio mō dicitur preſentialiter eē quaſi p ſenſu eē. vt. ſ. habeat in re eē cognoſcibiliter. ſapiētie. xiij. a magnitudine ſpeciei et creature poterat creator horum cognoſcibiliť videri. Primo modo idem ē eſſe pn̄tialiter quod eēntialiter. Secundo mō nō. et ſic procedit ratio illa ex parte qua non faciunt deum. ¶ Ad tercium dicēdum ꝙ eſſe vt alpha et. o. non dicunt habitudinē ſm quam deus ē in rebus: ſ3 inq̄tum eſt extra vt principium et finis reꝝ et ideo nō faciunt modum differentem ab illis exiſtendi deum in creaturis. ¶ Ad aliud dicendū. ꝙ voluntas in deo reſpicit bonum volitum. ſ3 quia bonū eſt duplex ſc3 nature ⁊ ordinis. Si reſpicit bonū ordinis ſic non ē deus vbiq3 per volantatē. quia iſte non eſt in malis i qbus nō eſt bonitas ordinis. Si reſpiciat bonum nature ſic eſt in omni re per voluntatem: ſed tunc idem ē dicere deum in creatura per voluntatem et per operatōnem. ⁊ ideo nō ponit modum differentem ab illis. Item volūtas ꝓprie eſt ad res nō in rebus. et propter hoc nō facit quemadmodum eſſendi deum in rebus. ¶ Ad quintum dicenduꝫ. ꝙ eſſe perſonale duo ponit. ſ. eſſe ſm tres perſonas et eſſe ſm diſtinctionem. Primo modo dicitur deus perſonaliter in omnibus rebus. et hoc ſm tres modos predictos generales. nec iſtud ponit aliuꝫ modum exiſtendi ab iſtis. ſi dicatur eſſe perſonaliter. i. eſſe p diſtinctionem: ſic iſtud nō poteſt facere generalem modū eſſendi in creaturis. quia modus quo dicitur eſſe in omnibus reb9 ē per indiſtinctōe3. ⁊ ꝓpter hoc iſto mō ñ h3 reſpectum ad res. ideo nō facit modum exiſtendi alium a predictis. ⁊ ſic patet ſolutio.

Mēbruꝫ quartū

Quarto queritur de modis aſſignandi diſtinctionem iſtorum modorum. Primus modus aſſignandi diſtinctōnem talis eſt deus compatur ad res vt dans eſſe reb9. vt regens res: ⁊ vt cognoſcens. Inq̄tum compatur ad res vt cognoſcens. preſentialiter dicitur eſſe in rebus. Inq̄tum dans potentōnaliter. inquantum regens. eſſentialiter. ¶ Sed cōtra iſtam diſtinctōnem obijcitur. i hoc ꝙ deus cognoſcit res: magis dicuntur res eſſe ī ipo q̄ econuerſo ſm illum modum aſſignandi. ergo nullus eſt modus diſtinguendi modos iſtos. ¶ Secundus modus diſtinguendi ē ſm ꝙ dicit dyoniſius. ꝙ tribus modis exeunt res a deo. per proceſſionem eſſentialeꝫ. vitalem. cognoſcibilem. Et iterum. que exeunt per proceſſionem cognoſcibilem exeunt tribus modis. ſ. per proceſſionem ſenſualem. rationalem. intelligibilem. inq̄tum exiunt res ab ipo per ꝓceſſinoem eēntialem dicitur eſſe eēntialiter. Inq̄tum vō per proceſſionem vitalem. cum motus perfectus ſit vita. dicitur eſſe in rebus potentionaliter. Inq̄tum vō res exeunt ab eo per proceſſionem cognoſcibilem ſic facit ſe preſentem in rebus et ſic dicitur eſſe in rebus preſentialiter. ¶ S3 cōtra. ſi ſic eēt ergo deus in rebus entibus tm̄ que non viuūt nec cognoſcūt nō eēt illis trib9 modis. ſed ſolū vno mō. ſ. eſſentialiter quod ē fľm cum in omnibus rebus ſit illis tribus modis predictis. et ita nulla eſt aſſignatio pdicta. ¶ Tercius modus diſtinguendi talis eſt. nos videmus in rebus creatis ꝙ alicubi ē res per potentiam vbi nō ē per preſentiam vel eēntiam. ſicut rex in toto regno. Itē alicubi ē res per preſentiam vbi non eſt per potentiam vt rex extra regnum ſuum. Item alicubi ē per eēntiam vbi nō eſt per potentiam. Ut ergo oſtendatur in deo perfectus modus eſſendi reſpectu creaturaruꝫ. deus dicitur eē in omnibus rebus iſtis tribus modis. ¶ Sed cōtra. iſte modus diſtinguendi nō diſtinguit preſentiam ab eſſentia. quia vbicūq3 ē preſentialiter eſt eēntialiter. ergo ſm iſtum modum idem ē preſentialiter ⁊ eſſentialiter: quod eſt incōueniens. ¶ Quartus modus diſtinguendi eſt. quia hec tria reſpiciunt eſſentiam. virtutem et operationem. ſm que tria ē veſtigium trinitatis in creaturis. vt dicatur ꝙ eſſentialiter ē in eēntia. potentionaliť in virtute. pſentialiter in operatōe. ¶ Cōtra: conſtat ꝙ preſentia dei nō abeſt eſſentie rei nec potentia. ſimiliter nec preſentia. ergo in eēntia eſt potentionaliter pſentialiter et eſſentialiter. ¶ Quod cōcedendum eſt. dicendū ſicut prius ꝙ iſti modi reſpiciunt eēntiam. virtutem et operationem creatoris. que q̄uis in deo non differant re. differunt tamen in ratōe intelligentie ſicut ſupra dictum eſt. ¶ Iuxta hoc queritur. cuꝫ deus ſit in rebus eſſentialiter. preſentialiter. potentionaliter. vtrum econuerſo creature ſint in deo eēntialiter. preſentialiter. potentialiter. ¶ Item res ſunt in deo preſentialiter quia ī eius cognitione. potentionaliter quia in eo ſicut in cauſa. ſed eēntialiter nō ſunt in ipo. quia ſm h intelligereť diuina eſſentia dependere ab eēntia creature quod non eſt verum. Cauſa em̄ nō depēdet a cauſato vt ſic: ſ3 ecōuerſo. vnde eſſe creature pōt eſſe cauſe neceſſariuꝫ ad ſuum eſſe. Sed nō ecōuerſo vn̄ eēntialiter ē deus in rebus quia eius eē ē neceſſarium ad eſſe rerum: ſed nō ecōuerſo res in deo eſſentialiter. quia eſſentia entium nō ē neceſſaria ad hoc vt ſit.

Membrum quītum

Quinto queritur vtrum predictis tribus modis exiſtat deus in rebus equaliter ſiue vniformiter vel nō. Ad quod ſic aug. d̄ preſentia dei ad dardan̄. inſinuat duplicē modum exiſtendi deum in creaturis. ſ. generalem qui ē ſm predictos modos. et ſpecialem qui eſt per inhabitantem gratiam. vnde dicit greg. deus natura incorporea et immutabiliter vna totus ad eſſe rebus omnibus poteſt et ſingulis totus. q̄uis in quibus habitat habeant eum pro ſue capacitatis diuerſitate. alij ampli⁹ alij minus. Si ergo iſti modi referuntur ad modum generalē ergo ſm illos eſt equaliter in omnibua rebus. ¶ Itē eē

B. P. L. U. L. P. Z.

nō recipit magis et minus. ergo ſi in rebꝫ ē q̄tum ad eē ſm iſtos modos nō ē magis et minus. ¶ Item phus in li. de cauſis. cā prima ē in oībus rebus ſm diſpoſitōem vnā. ergo nec plus nec minus. ¶ Cōtra. aug. i li. d̉ natura boni. diſtinguēs modū. ſpēm. ordinē: dicit. vbi hec magna ſunt magnum bonum eſt. etiā vbi maiora maiꝰ bonū ē. et vbi nulla nullū bonū ē. Sed ſm iſta participatur diuina bonitas. ergo magis et minus participatur. ergo ſm magis et minus ꝑticipat̃ in creaturis ſm illos modos: ¶ Itē quedā res magis cōſeruatur a deo quedā minus. ſicut res incorruptibiles magis ꝯſeruātur q̄ res corruptibiles. ergo magis eſt in quibuſdā rebus pn̄tialiter q̄ in alijs. cum in rebus dicatur eē preſentialiter q̄tum ad cōſeruatōem. ¶ Solutio. dicendū ꝙ cōtingit loqui de diuina eēntia dupliciter in ſe: et ſic ſemper ſe habet equaliter: et ſm diſpoſitōem vnam vel ſm ꝙ participari dicitur in creaturis. et ſic nō dicitur ſe habere ſm diſpoſitōem vnam: ſ; ſm magis et minus. Nam creature quedam ſunt in ꝑticipatōe eēntie tm̄ q̄dam in ꝑticipatōe eēntie et vite. quedā in ꝑticipatione eēntie et vite et cognitōis. Sed hec inequalitas non eſt ex ꝑte ipſius ſed ex parte creaturaꝝ ꝑticipantiū ipſam. ¶ Ad primo ergo obiectū dd̄m. ꝙ differt dicere diuina eēntia eſt in rebus. et diuina eēntia habetur. quia n̄ poſſum dicere ꝙ habeatur niſi vbi ē per inhabitantē grāꝫ quia gratia habitus eſt per quam efficitur anima deiformis. Or aūt deiforme ē dicitur habere diuinā formā: et ſic per cōſequēs deū. et ꝓpter hoc ſm iſtos modos generales nō habetur a rebus: ſ; ſm ipſos ē i rebus ⁊ ab ipſis ꝑticipat̃. licet ergo ſm iſtos modos n̄ habeat̃ ſm magis et minus. tm̄ ſm ipſos ꝑticipatur plus vel minꝰ. ¶ Ad ſecūdum dd̄m. ꝙ ē eē dupliciter. ſ. eē nature et eē ordinis. primū ergo eē nō recipit magis et minus ſed ſecundū. et a parte illius ꝑticipatur eē diuina bonitas a creaturis ſm magis et minus. ⁊ ſm hoc ſoluitur tercia rō. Et rōe huius dicit hugo q̄tum ad eſſe ſemper ē vniformis. tm̄ q̄tum ad eē in alijs et in alijs magis et minꝰ quare ſm eē ſemper ē vniformis. ſm eē v̉o in alijs et in alijs: eſt magis et minus.

Queſtio .xi. de ſpeciali exiſtētia diuine eſſentie in rebus per inhabitantem gratiam.

Poſtq̄ inquiſitum eſt de generali modo exiſtendi deū i creaturis. Cōſequēter inquirendum ē de modo ſpeciali exiſtendi deum in creaturis qui ē ꝑ inhabitātē grām. circa quā inquiruntur iſta.

Primo quid eſt eſſe per gratiā an ponat aliquid in creatura.

Secundo in quibus. vtrum ſine ſacramentis ſit ꝑ gratiam inhabitantem.

Tercio vtrum in carne ante infuſionē anime poſſit eē per gratiamam inhabitantem.

Quarto vtrum in homine ante natiuitatem poſſit eſſe ꝑ gratiam inhabitantem

Quinto vtrum ſit in puulis ꝑ grām inhabitantem.

Sexto vtrū poſſit dici inhabitare vł eſſe in homine per gratiam gratiſdatam.

Mēbrum primum

Ad primū obijcit̃ ſic. Ex hoc ꝙ deus eſt in aliquo ꝑ grām. dicitur ille gratus deo. ſ; hec denominatio nō ē niſi ab aliqua creata qualitate. quia modo ē gratus et prius nō erat: ergo per hoc ponitur aliqua qualitas creata in ipſa. ¶ Cōtra. cū dr̃ eē in rebꝫ ꝑ eēntiā. pn̄tiā et potētiā. et nō ponit̃ aliqua qualitas creata in creatura immo ꝑ eēntiam et potentiā in creatā ē increatura. g̃ eadē rōe ꝑ grām increatā. g̃ per hoc nō ponit̃ grā niſi increata. ¶ Solutio. dd̄m ꝙ deuꝫ eē ꝑ grām ponit neceſſario ꝑ grām creatā i creatura. q̄ quidē grā ē ſimilitudo: qua aīa ē imago actu et immutatōe actuali. Et cū ſe hꝫ aīa ꝑ ꝯformitatē ad deū in ſimilitudine expreſſa. dicitur deus inhabitare in ipſa ꝑ grām. vn̄ aug. in li. de pn̄tia dei ad dardan. hi ab eo longe eē dicunt̃: q peccādo diſſimiles facti ſunt. et hi ꝓpinquare qui eius ſil'itudinē pie viuendo recipiūt. ſicut recte dicūtur oculi tantolongius eē ab hac luce quāto fuerint deteriores. q̄uis lux preſto ſit atq; oculis ꝑfundat extinctos. appropinquare aūt luci ocl'i merito ꝓhibent̃: qui ſanitatis acceſſu aciē recipiendo ꝓficiūt. ex hoc patꝫ ꝙ grā creata ē ſimilitudo qua aīa eſt imago in actu. vn̄ eē ꝑ grām ponit in aīa habitū aſſimilantē deo. ¶ Ad rōem in cōtrariū dd̄m ꝙ neceſſario ponit̃ grā creata in aīa ad ſuſceptōem grē increate. id eſt ad hoc vt aliquis vniatur deo ꝓpinqua ſil'itudine vn̄ aug. ꝓpinquare ei dicunt̃ qui eius ſil'itudinē pie viuendo recipiūt. vn̄ ſic̃ acumen neceſſario ē in oculo ad ſuſceptionē lucis: ſic grā creata neceſſario ē diſpoſitio ī aīa ad ſuſceptōem grē increate ſicut lucis diuine. ¶ Et ad illud quod obijcitur. dd̄m ꝙ ſm deuꝫ eē eēntialiter. potētionaliter. pn̄tialiter poſſunt eē creature qđ ē eē nature. ſicut deū inhabitare in aīa ponit bene eē quod eſt eē gratie. vn̄ vterq; modus ponit aliq̄d creatū in re. vn̄ licet modi generales nō ponāt aliquā qualitatē creatā: ponūt tm̄ aliq̄d creatum ſicut modus ſpiritualis qui ē inhabitare per gratiam.

Mēbrū ſecundum

Secundo querit̃. vtrū deus ſit in ſacramētis ꝑ grāꝫ inhabitātē. Ad qđ ſic cant̃. v. quo abijt dilectꝰ tuus. Greg. Cū deꝰ vniuerſaliter in oībꝫ rebus ſit ſubſtātia pn̄tia et potētia. tm̄ familiari quodā mō ē ꝑ grām. Sed cōſtat ꝙ deus familiari mō ē in ſacramētis et alijs rebus ſanctificatis. ergo ē in illis per grām inhabitantē. ¶ It̄ hugo. de ſancto victo. Sacramentū ē elemētum corꝑale ex ſimilitudine repn̄tās. ex inſtitutōe ſignās. ex ſanctificatōe viſibilē grām cōtinēs. ergo deus habitat i ſacramētis ꝑ grām. ¶ Item aug. vnde eſt creata virtus aque vt corpus mergat et cor abluat. ſ; qđ abluit cor illud nō pōt facere ſine gratia: g̃ deus ē in ſacramentis ꝑ grām. ¶ Cōtra. inter datorem grē et ſuſcipiētē nihil ē mediū quia ſicut per ſe et ſine medio creat. ita per ſe et ſine medio recreat. g̃ nō dat aīe grām mediāte ſacramēto. g̃ in ſacramēto nō cōtinetur grā. ¶ Item omnis forma q̄ eſt in aliquo tāq̄ in cōtinēte. ponit̃ in eo tāq̄ in ſubiecto. ſ; grā nō pōt eē in ſacramēto ſicut in ſubiecto. quia ſacramētū ē corꝑale. grā v̉o ē q̄d ſpirituale: g̃ grā nō cōtinet̃ in ſacramēto: nō igitur ē deus in ſacramētis ꝑ gratiam ¶ Si dicat̃ ſm aug. ſ. ꝙ ibi nō ē grā ſed virtus gratie. Cōtra. hec virtꝰ ē diſpoſitio vel forma. g̃ ē in aliquo ſic̃ in ſubiecto. ſ; nō pōt eē in ſacramēto ſicut in ſubiecto ratiōe p̄dicta. et ita redit id quod prius. ¶ Solutio dd̄m ē ſine p̄iudicio ꝙ deus eſt in ſacramētis ꝑ grām: nō tm̄ ꝑ inhabitantē grām ē in ſacramēto. Nomen em̄ inhabitatōis dicit terminū motus. vn̄ nec in his que ꝑtinēt ad viā nec in via nec in his que ſunt ad finem ꝓprie ē inhabitatio. quia ergo motus infuſione gratie gratificātis nō terminatur niſi in aīa vel ſubſtantia ſpirituali: ſacramētum v̉o eſt quoddam adminiculum velut via ad gratiam. dicitur deus eſſe in ſacramento ꝑ gratiam. ſed nō inhabitare per gratiam: quia eſt via ad gratiā et diſponens ad hoc vt gratiā ſuſcipiat. Et bene cōcedo ꝙ quodāmodo familiari eſt deus in ſacramentis. et hic ē mo

dus. quia gratia que eſt opus ſolius dei: ipa ē in ſacra-
mento ſicut in cauſa diſponente ſuſcipientem ad ſuſce-
ptōnem gratie. et hic eſt ille modus familiaris ſm quē
deus eſt in ſacramentis. Et in hoc ſenſu intelligitur il-
lud quod ſacramentuꝫ cōtinet gratiam et virtutem gra
tie. quia in eo eſt virtus qua diſponitur ſuſcipiens ad
gratiam. ¶ Nec eſt dicendum ꝙ in ſacramento ſit gratia
formaliter ſicut in ſubiecto: ſed ſicut in cauſa diſponen
te. ¶ Ad primum dicendum ꝙ ex parte dantis gratiaꝫ
nihil eſt medium: ſed ex parte ſuſcipientis. Ipſa autem
virtus ſacramentalis eſt que diſponit ipm ad gratiam
deus ergo de ſe operatur et immediate dat gratiaꝫ aīa
autem mediante ſacramento recipit eam. ¶ Ad illd̄ do
quo queritur in quo ſit iſta virtus ſacramentalis. dōm
ꝙ ſicut ſermo ſignificatiuus duplex habet eſſe. vnum ē
nature: ſm ꝙ eſt vox vel ſonus ab ore ꝓlatus. Aliud
ſm ꝙ habet eſſe ex inſtitutiōe ſm ꝙ ē ſignum deſignati
uum alicuius rei ad mouendum intellectum. Sic virtꝰ
in voce poteſt eſſe dupliciter. vt habꝫ eſſe nature: aut vt
habet eſſe inſtitutōis et ſignificātie. ¶ Similiter dicen-
dum cum ſacramentum ſit inuiſibilem gratiam cōferēs
ꝙ duplex eſt eſſe ſacramenti. vnum nature inq̄tum ele-
mentum corporale. aliud ex diuina inſtitutione: ex qua
ordinatur ad ſignificandum et ſanctificandum. vnde ē
ei virtus ad inſtruendum intellectum. inq̄tuꝫ eſt ad ſi-
gnificandum inſtitutum. et virtus ad ſanctificādum eo
modo quo dictum eſt: inq̄tum ad hoc ex diuina ordina
tione et miniſtri executione ordinatum eſt.

Membrum tercium

Tercio queritur an in carne ante infuſio-
nem anime poſſit eſſe per gratiam inhabi
tanteꝫ. Ad quod ſic luce. j. Exultauit in-
fans. glo. Nōdum erat in ipo ſpiritus vi
te et iam inerat ſpiritus gratie. ſed in quibus eſt ſpiritꝰ
gratie inhabitat deus per gratiam. ergo ante infuſio-
nem anime erat in iohanne per inhabitantem gratiaꝫ
¶ Item hiere. j. priuſq̄ te formarem in vtero noui te. ſꝫ
duplex eſt noticia dei. prima eſt ſimplex qua cognoſcit
omnia. ſecunda eſt noticia approbationis. de qua mat.
xxv. non noui vos. ſed non loquitur ad hieremiam de p̄
ma. quia eſt cōmunis omnibus: et ita nō eſſet cōmenda
tio ipius hieremie. ergo de ſecunda. ergo iam ante for-
mationē approbabat. ſed non dicitur approbare niſi il-
los in quibus eſt per inhabitantem gratiam: ergo ante
formationem corporis fuit in hieremia per inhabitan-
tem gratiam. ¶ Item conſtans eſt ꝙ caro illa cum qua
vnitur anima rationalis eſt ſuſceptibilis peccati. quia
eſt cauſa peccati in anima que infunditur. ſed cuicūqꝫ
poteſt ineſſe peccatum poteſt ineſſe gratia: ſed peccatū
ineſt carni vt cauſe quia ab illa cōtrahit anima peccatū
ergo poteſt ineſſe gratia a qua ſanctificatōnem contra-
hat anima. ergo deus poteſt eſſe in carne ante infuſio-
nem anime per inhabitantem gratiam. ¶ Item. j. cor.
vj. Neſcitis quia membra veſtra templum ſunt ſpiritꝰ
ſancti. ſed ſpiritus non dicitur inhabitare niſi per gra-
tiam: ergo ſpiritusſanctus eſt in membris per gratiam
inhabitantem. ¶ Cōtra. differt eſſe et bene eſſe. et priꝰ
eſt eſſe q̄ bene eſſe. ſed anima q̄tum ad eſſe ꝑficit corpus
gratia vō q̄tum ad bene eſſe. ergo neceſſe eſt prius ani-
mari carnem q̄ ſit ſuſceptiua gratie. ergo deus non po
teſt inhabitare per gratiam in carne ante infuſionem
anime. ¶ Item ordinata ſunt gratia et natura. ſicut er-
go ſe habet gratia ad naturam. ita ſe habet vita gratie
ad vitam nature. ſed impoſſibile eſt ꝙ gratia ſit niſi pre
exiſtat natura: ergo nec vita gratie poterit exiſtere niſi
p̄exiſtat vita nature. ergo caro ſine anima non eſt ſuſce
ptiua gratie. ergo non eſt inhabitabilis a deo per gra-
tiam ante infuſionem anime. ¶ Item nihil pertinet ad
gratiam quod nō pertineat ad gloriam. quia gratia eſt
ordinata ad gloriam. ſed aug. querit de abortiuis ſine
anima. an pertineant ad gloriam reſurrectionis. in li.
de trinitate reſpondet ꝙ non. quia non ceciderūt ꝑ mor
tem. vnde arguitur ſic. ¶ Nihil pertinet ad gloriaꝫ quod
non pertinet ad gratiam. ergo cum ante infuſionem ani
me caro non pertineat ad gloriam: non ꝑtinebit ad gra-
tiam et ita non eſt inhabitabilis a deo. ¶ In exo. xxj. ſi
quis percuſſerit mulierem pregnantem: et abortiuum
quidem fecerit: ſed ipa vixerit: ſubiacebit dāno: quātuꝫ
maritꝰ mlīeris expetierit: ⁊ arbitri iudicauerit: Diſtin-
guit ibi de abortiuis ante aīationē et poſt. et ibi non cō-
putat de inanimatis. ergo non ſunt receptiua gratie an
te animationeꝫ. quia ſi eſſent: computabilia eſſent. nec
etiam fit aliquis propter hoc irregularis. et ita idē qd̄
prius. ¶ Solutio. cōcedimus ꝙ caro ante infuſionem
anime non eſt inhabitabilis a deo per gratiam. quia
non eſt ſuſceptiua gratie: cum non ſit ordinata ad glo-
riam. Caro enim de ſe non habet poſſibilitatem ad per
petuitatem ſiue ad incorruptōem. ſed propter vnionem
quam habet cum forma perpetua et incorporali ſcilicet
anima rationali. Unde etiam per illam accipit ordina-
tionem ad gratiam ſi habet aliquam ordinationem ad
gratiam corpus vel caro. ergo quod non habet ordina-
tionem ad animam: non habet aliquam ordinationem
ad gratiam vel gloriam. ſicut eſt caro ante animationē
¶ Ad primum ergo quod obijcitur nondum erat in illo
ſpiritus vite ⁊c. ſatis poteſt ſolutio perpendi. quia ſicut
dicitur in textu. iam erat ſextus menſis erat corpꝰ ani-
matum. dōm ergo ꝙ aliquando dicitur res tunc primo
eſſe. cum primo innoteſcat non eſſe. quando non innote
ſcit. vnde xp̄c dicitur proficere in ſapientia luc. ij. quan
do innotuit eius ꝑfectus. dicitur ergo non ineſſe ſpiritꝰ
vite ſm motum et manifeſtationem: q̄uis ſm veritatē
intus viueret. ¶ Ad aliud dicenduꝫ. ꝙ noticia approba-
tionis dicitur dupliciter. ſm predeſtinationem: et ſic ni
hil boni poteſt actu. vel ſm p̄ntem iuſticiam cum aliqs
cognoſcitur per gratiam preſentis iuſticie. primo acci-
pitur notitia hieremie. Unde bern̄. pulchre inter figu-
rationem in vtero et parturitionē ex vtero diuinum di-
ſtinxit oraculum. vt illam tm̄ precognitam: iſtaꝫ ſancti
tatis munere formatam oſtenderet. Sed de noticia ap-
probationis ſecundo modo accipitur illud quod ſequi-
tur hieremie. Et anteq̄ exires de vulua ſanctificaui te.
vnde ſubdit bernhardus. ne quis prerogatiuaꝫ prophe
te eſtimandam de ſola preſcientia eſtimaret. ¶ Ad aliđ
quod obijcit̄. ꝙ caro erat ſuſceptibilis peccati: ergo gra
tie. Dicendum ꝙ peccatum non dicitur eſſe in carne for
maliter ſed cauſaliter. quia in carne eſt: vnde poſtea cō
trahit anima peccatum: ſed tamen aliter ſe habet ani-
ma ad contrahendum peccatum. aliter ad ſanctifica-
tionem ſiue ad ſuſcipiendam gratiam. Poteſt enim ca
ro corrumpi dupliciter. vel corruptione nature vel per-
ſone. verbigratia. Caro ade ſtatim ex peccato corrupta
erat. vnde fecit ſibi perizomata. perſona autem ſm ꝙ
dicit anſelmus corrumpit naturam. quia caro illa in
potentia erat caro omnium hominum. et ſua propria
caro erat ibi perſona. ergo p̄mo corrūpit naturā. natu-
ra corrupta poſtea corrupit perſonam ſcꝫ filioruꝫ. nos
auteꝫ habemus duplicem corruptionem ſcilicet ex adā
et ex actuali peccato. vnde duobus modis caro infici-
tur a peccato. ſed ſolum vno modo ſanctificatur a gra-
tia. ſcilicet ſolum ratione perſone. vnde in perſona ſo-
lum poteſt fieri ſanctificatio. ⁊ hoc illo ordie quo ſe ha
bet ad perſonam. gratia autem nunq̄ tranſfunditur ꝑ
naturam. quia non habet ordinem ad illam ſed ſolum
ad perſonam. et ideo ante animationem non poteſt eſ-
ſe ſanctificatio. Unde etiam ſm hoc apoſtolus proprie

loquitur.‖Neſcitis quoniaꝫ mēbra veſtra ⁊c̄. quia ex h̄ ꝙ corpus habet animam: ex hoc habet ſpiritum.ſ.inhabitantem gratiam.

¶ Mēbrum quartum

Quarto loco queritur vtrum deus ſit in homine per inhabitantem gratiam et h̄ ante natiuitatē. ‖Circa quod ſic obijcit aug: ad dardañ. nõ video quomõ edificentur homines in domum dei ad habendum in ſe inhabitantem deum: niſi cum fuerint renati. quod nõ poſſunt eſſe añq̄ nati. ergo nullus poteſt habere deum inhabitantem per gratiam niſi prius fuerit natus. quia ſi nõ eſſet natus: nõ poſſet eſſe renatus. ¶ Item idem aug. illa ſanctificatio qua efficimur ſinguli templa. ñ eſt niſi renatoꝝ quod nõ dum nati homines eſſe poſſunt. ergo ideꝫ ē q̄d prius. ¶ Item aug. ibidem. quamlibet igitur ſentētiam de ꝑuulis intra materna viſcera cõſtitutis habeamus. vnde exiſtimemus eos donari aliquo ſanctificationis modo vel ꝓpter hieremiaꝫ et iohēm. cum ſanctificatio qua efficimur templa dei non eſt niſi renatorum. quod nõ dum nati homines eſſe poſſunt. ergo non eſt deus in aliquo per inhabitantem gratiam ante natiuitatem qa ẜm inhabitantem gratiam ē homo templum dei. Si dicat̄ ꝙ duplex ē natiuitas. in vtero ⁊ ex vtero. nullus ꝗ poteſt ſanctificari ſiue inhabitari a deo per gratiam ante natiuitatem in vtero. ſed bene poteſt ante natiuitatē ex vtero. ‖Cõtra aug. huic natiuitati accedit ſecũda natiuitas ergo iam non erit ſecunda ſed tercia. ſed ita nõ poteſt intelligi. dominus autē cum loqueretur de ſpirituali natiuitate inquit. niſi quis renatus fuerit denuo primam .ſ. computans que fit matre pariente nõ concipiente. que fit ex ea. nõ que fit in ea. ‖Naſci ergo denuo dicitur reſpectu natiuitatis ex vtero. ergo nullus poteſt renaſci ẜm gratiam ſanctificatõis in vtero. ¶ Item idē ſi homo regenerari in vtero per gratiam ſpũſſancti poteſt. q̄m reſtat illi adhuc naſci: renaſcitur anteq̄ naſcat̄ quod fieri nullo modo poteſt. ergo nec vt habitetur ī eo per gratiam. ¶ Item aug. exponens illud anteq̄ exires ⁊c̄. loquens de ſanctificatione hieremie et iohannis baptiſte. ꝙ illa ſanctificatio poteſt ẜm predeſtinatõem intelligi. ſicut filios dei appellat euangelium nõ dum regeneratos ſicut dicitur ioh̄. xj. ꝙ ih̄s moriturus erat pro gente vt filios dei cõgregaret. Ecce filios appellat qui futuri erant filij. ergo ſanctificatio illa nihil aliud ē q̄ ꝑdeſtinatio. nullus autem nec hieremias nec alius fuit ſanctificatus ante natiuitatem. ergo nec inhabitatus a deo per gratiã. ¶ Cõtra. berñ. ad lugdoñ. lego de hieremia. ꝙ priuſq̄ exiret de vtero ſanctificatus ſit. et de iohanne baptiſta nõ ſecus ſentio. ¶ Item hiere. j. priuſq̄ exires de ventre ſanctificaui te. glo. ioh̄. etiam. ergo vterq̄ ſanctificatus ē. ¶ Itē luc. j. exultauit infans ⁊c̄. Ambro. nõ prius repleta ē mater q̄ filius. ſed filius repletus: replet ⁊ matrem̄. ⁊ apparet ꝙ angelꝰ dixerat ꝙ ſpirituſancto replebitur adhuc ex vtero matris. ergo ſpirituſſanctus habitauit in. b. iohanne per gratiam ante natiuitatem. ¶ Item berñ. loquens d̄ ſanctificatiõe. b. virginis. fuit ꝓculdubio mater domini anteq̄ ſancta q̄ nata. ergo ante natiuitatē habitauit in ipã ſpirituſſanctus per gratiaꝫ. ¶ Item berñ. nõ fallitur omnino eccleſia celebrans eius natiuitatis diem. ſed ſtatui in peccato nõ debetur gaudiũ ſꝫ luctus: ergo nõ fuit nata in peccato. ergo ante natiuitatem habuit gratiã: ⁊ ita redit idem quod prius. ¶ Reſponſio ꝙ deus ē in homine per inhabitantem gratiam dupliciter. per gratiam ſacramenti ẜm legem cõmunem. et hoc modo nõ habitat deꝰ in homine ante natiuitatem. quia per gratiam ſacramēti nemo regeneratur anteq̄ naſcatur. Item alio modo dicitur deus inhabitare in homine per gratiam ſpiritꝰ que eſt ẜm legem priuatam. de qua dicit aug. ꝙ deus ñ alligauit potentiam ſuam ſacramentis. quia ſine omni ſacramento poteſt ſanctificare. et hoc modo inhabitat deus per gratiam in quibuſdam ante natiuitatem. qui habuerunt priuilegium ſanctificatõnis in vtero. Dicēdum ergo ꝙ aug. in epiſtola ad dardañ. loquitur de illa inhabitatõne que ē ẜm legem cõmuneꝫ. non ẜm legē priuatam. et hoc patet ex verbis eius. vñ dicit. Illa ſanctificatio qua efficimur ſinguli templa d̄i ⁊c̄. per hoc ꝙ dicit ſinguli loquitur de illa inhabitatione que pertinet ad omnes. Eſt ergo inhabitatio pertinens ad omnes q̄ eſt per gratiam ſacramentorum quam nullus habet anteq̄ naſcatur. et ē inhabitatio pertinens ad paucos que poteſt eē inexiſtenti in vtero. ‖Nec illud vult negare ibidem aug. vñ dicit quãlibet igitur ſententiam habeamꝰ vel propter iohannem ⁊c̄. ponit etiam auctoritatem de regeneratione per ſacramentum niſi quis renatus fuerit ⁊c̄ et per hoc patet ſolutio.

¶ Mēbruꝫ quintum

Quinto queritur vtrum deus ſit in paruuper inhabitantem gratiam. Ad quod ſic opponit. berñ. in li. de li. ar. deus auctor ſalutis ē li. arbitrium capax. nec dare valet eam niſi deus: nec capere niſi liberum arbitrium. ſi ergo in paruulis non ē li. ar. ẜm actum. quia in eis non ē vſus li. ar. relinquitur ergo ꝙ paruuli ñ ſunt capaces gratie. et ita deus nõ eſt in eis per inhabitantem gratiam. ¶ Si dicatur ꝙ li. ar. eſt in paruulis per potentiaꝫ et h̄ ſufficit ad ſuſceptionē gratie inhabitantis. ‖Cõtra. berñ. ibidem. tam abſq̄ conſenſu eſſe non poteſt eē recipientis q̄ abſq̄ grã datis. ſꝫ impoſſibile eſt ꝙ gratia ſalutis detur abſq̄ conſenſu recipientis. cum ergo in paruulis nõ ſit cõſenſus: nõ eſt in eis potentia ad ſuſceptionem gratie inhabitantis. ¶ Item dicit aug. in li. retractationũ. non miſeretur deus niſi voluntas ꝓceſſerit. ſꝫ dei miſeratio eſt ſue gratie donatio. ergo nõ dat gratiaꝫ niſi precedat voluntas. ‖Cum ergo in paruulis nõ poſſit eſſe voluntas ſiue motus voluntarius. nõ erunt ſuſceptibiles gratie inhabitãtis. ergo deus nõ habitat ꝑ gratiam in paruulis. ¶ Cõtra. ro. v. vbi habundauit delictum ſuperhabundauit ⁊ gratia. vt ſicut regnauit peccatum in mortem: ita et gratia regnet per iuſticiam ī vitam eternam ꝑ ih̄m xp̄m. Sed peccatum regnauit vſq̄ ad mortem in ꝑuulis et adultis. ergo gratia que eſt per ih̄m xp̄m attinget nõ ſolum adultos ſed ꝑuulos. ergo in ipĩs eſt deus ꝑ inhabitantem gratiam. ¶ Iteꝫ. v. ro. nõ ſicut delictum ita et donum. quia gratia vnius hominis ih̄u xp̄i in plures habundat q̄ peccatum originale. et peccatum originale attingit ꝑuulos: ergo gratia ih̄u xp̄i attinget ꝑuulos. ergo in eis ē deus ꝑ inhabitanteꝫ gratiam. ¶ Item. j. coꝛ. xv. ſicut in adam omnes moriuntur ita ⁊ ī xp̄o omnes viuificabuntur. ſi ergo in adã nõ ſolum moriũtur adulti ſed ꝑuuli. ⁊ viuificatio illa ē ꝑ ſuſceptionem gratie. ergo ī ꝑuulis ē potentia ad ſuſcipiendam gratiam. ⁊ idem redit qudo prius. ¶ Solutio. dõm ꝙ ꝑ virtutem baptiſmi in ꝑuulis ē deus ꝑ inhabitantem gratiam. Sed notãduꝫ ꝙ duplex ē iniuſticia. Eſt eñ iniuſticia quam homo ſibi facit et ē iniuſticia que homini fit. Iniuſticia prima eſt culpa actualis quam homo facit ꝑ li. ar. Iniuſticia ſecũda ē culpa originalis que trahitur ex culpa ade et nõ ex li. ar. eius q̄ cõtrahit. Similiter cum iuſtificatio nihil aliud ſit q̄ reditus de iniuſticia ad iuſticiam: eſt iuſtificatio duplex. vna ad quam homo facit. alia ad quam nõ facit: ſꝫ ei fit Et debet eē ꝙ iniuſticia que homini fit remoueatur ꝑ iuſtificatõem ad quam facit aliquid. de qua iuſtificatõne dicit aug. qui te creauit ſine te: nõ te iuſtificat ſine te Prima ē in ꝑuulo. ſecunda in adulto. Ex hoc patet ꝙ nõ requiritur cõſenſus ī iuſtificatiõe prima que eſt ꝑuuli: cum paruulus nihil poſſit facere ſed totum ei fieri.

Sed in ſecunda requiritur conſenſus. quia oportz ꝙ faciat aliquid quod in ſe eſt ad iuſtificationem: ſicut fecit aliquid quod erat in ſe ad iniuſticiam. per hoc patet ꝙ ſufficit potentia li. ar. in paruulo. licet nō ſit vſus ad ſuſceptionem gratie iuſtificantis licet nō ſufficiat in adulto. ¶ Ad illud quod obijcitur de conſenſu. dōm ꝙ eſt cōſenſus in potentia et in habitu et in actu. Conſenſus ī potentia eſt in paruulo. conſenſus in habitu ē in dormiente adulto. qui firmo ꝓpoſito dum vigilaret conſenſit vt cōuerteretur ad deum et pecijt gratiam. conſenſus in actu eſt in vigilante qui firmum habet propoſitum vt ad deuz conuertatur. Si ergo generaliter intelligatur illa autoritas. debet intelligi ſm ꝙ conſenſus generaliter dicitur iſtis tribus modis. et ſic verum eſt ꝙ non poteſt eſſe ſuſceptiua gratie in qua non eſt conſenſus ſic vł ſic. ¶ Cōſimili autem diſtinctione voluntatis reſpondēdum eſt ad obiectum ſequens. ſi tamen intelligeremus illud quod ſequitur: loquitur illa autoritas de adultis Unde dicit gratie operanti ſalutez cooperari dicitur liberum. ſed li. ar. non cooperatur niſi in adulto. cum in ipō ſolo ſit vſus li. ar. et propter hoc intelligitur ꝺ adulto.

Membrū ſextum

Sexto queritur vtrum deus dicitur inhabitare in hominibus habentibus gratiā gratiſdatam. vt in Balaam et Caypha et in alijs peccatoribus habentibus fidē informem et timorem ſeruilem. Et videtur ꝙ ſic. quoniam gratia gratiſdata eſt donuz dei. vbi ergo eſt gratia iſta: ibi eſt deus. ergo per ipām inhabitat. ¶ Contra. tales ſunt templum dyaboli per peccatum. ergo deus non habitat in illis per gratiam gratiſdatam. ¶ Solutō. dicendum ꝙ deus non dicitur inhabitare niſi per gratiam gratumfacientem: et non per gratiam gratiſdataz Quid ergo valet gratia gratiſdata in homine: dicendum ꝙ ſicut videmus in natura ꝙ primo ē paſſibilitas in materia ad ſuſcipiendum formam. poſtea ſunt diſpoſitiones que diſponunt materiam ad ſuſceptionem illius forme. ſed vltimo aduenit diſpoſitio que eſt neceſſitas ad quam neceſſario ſequitur poſitio illius forme in materia: ſic dico. ꝙ in natura ratōnali eſt poſſibilitas ad hoc vt ſit templum. gratia ꝺo gratiſdata ſiue dona gratiſdata ſunt ſicut diſpoſitiones que animaz ad hoc diſponunt. ſicut eſt ꝓphecia. ſcientia et hmōi. nec tamen adhuc eſt anima templū dei. ſed vltimo ſequitur diſpoſitio que eſt neceſſitas ad quam neceſſario ſequitur ꝙ anima ſit templum in quo habitet deus. et hec diſpoſitio eſt gratia gratumfaciēs. que perficit templum. vnde ipā eſt neceſſitas vniendi animam vnitati ſumme et bonitati. Quia ergo hec gratia vnit ⁊ cōiungit deo alia nō propter hoc inhabitare dicitur deus ſm gratiam gratū facientem ſed non ſm gratiam gratiſdatam. ¶ Ad hoc quod obijcitur ꝙ vbi eſt gratia iſta eſt deus. dicendum ꝙ verum eſt. nec tamen ſequitur igitur ipm̄ inhabitat. ſicut patet ex predictis.

¶ Queſtio. xij. de eternitate.

Conſequenter eſt inquirendum ꝺ immenſitate diuine eſſentie q̄tū ad eternitatē. et multiplicantur queſtiones ī hac parte per hūc modum. Primo em̄ queritur quid ſit eternitas ſm nomen. Secundo quid ſit eternitas ſm rem. Tercio quid ſm diffinitionem. Quarto quomodo probetur eternitas de diuina eſſentia. Quinto de immenſitate eternitatis. Sexto de inuariabilitate eternitatis. Septimo de eternitatis vnitate. Octauo de incōmunicabilitate eternitatis. Nono de compatione eternitatis ad euum ſub articulis ſuis. Decimo de comparatione eternitatis ad tempus.

Membrum primum

Primo queruntur duo. vnum eſt. ſi eadez eſt intentio nominis eternitatis et ſempiternitatis. Aliud cum eternū dicatur de creatore et creaturis. an vniuoce vel equiuoce dicatur.

¶ Articulus primus

Ad primum ſic obijcitur. Boetius in lib. de trinitate. tantum intereſt inter noſtrum preſens quod eſt nunc et diuinum. ꝙ noſtrum nunc quaſi currens tempus facit ſempiternitatem. diuinum ꝺo nunc permanens nec mouens ſeſe atq; conſiſtens facit eternitatem. ex hoc ergo relinquitur ꝙ diuerſa eſt intentio ſempiternitatis et eternitatis. quia ſempiternitas conſtituitur ex noſtro nunc: eternitas ꝺo ex diuino nunc. ¶ Item quicquid ē ſemper: eſt ſempiternū ſed quicquid eſt omni tempore eſt ſemper. ergo quicq̄d eſt omni tempore eſt ſempiternum. Cū ergo angeli ſint omni tempore et ſemper: ſunt ſempiterni. ¶ Auguſtinꝰ xij. de ciui. dei. angeli ſemper. i. omni tempore fuerunt. ſed cōſtat ꝙ de ipīs angelis proprie dicitur ꝙ non ſunt eterni. ergo de aliquo eſt dicere ſempiternum de quo nō eſt dicere eternum. ergo non eſt idem eternitas et ſempiternitas. ¶ Cōtra. auguſtinus in. xj. confeſſionū. p̄teritum iam non eſt. futurum nondum eſt preſens. aut ſi ſemper eſſet preſens: iam nō eſſet tempus ſed eternitas. ad ſemper ergo eſſe preſens ſequitur eternum. ſempiternitas ergo que habet intentionem ex ſemꝑ eſſe: erit eternitas. ¶ Item boetius in li. de trinitate. diuino nunc ſi adijcias ſemper facies eius quod ē nunc vigere perpetuum curſum. quod eſt ſempiternitas. ergo relinquitur p̄mū. ¶ Rn̄ſio. ſicut ſemꝑ eē dr̄ duobꝫ modis: ita ⁊ ſempiternitas. ſemꝑ eī eē vno mō dr̄ omni tꝑe eē. Alio mō ſemꝑ eē dicitur nūq̄ nō eē. ſꝫ ſine pricipio eē et ſine fine Unā auguſti. xij. de ciui. dei. angeli ſemper fuerūt. quia omni tempore fuerūt. nec tamē coeterni deo ſunt: quia ille ſemper fuit eternitate. primo ergo modo differt ſempiternitas et re et nominis intentione ab eternitate. ſecundo modo nō differt re ſed ſola nominis ratione. vñ Richardus de ſancto victo. in li. ꝺ trinitate. aliud videtur ſonare eternum: aliud ſempiternum. Sempiternuz nāq; videtur eſſe quod caret initio et fine. Eternum ꝺo quod caret pricipio et fine et omī mutabilitate. et q̄uis forſitan neutrū ſine altero inueniat᷑: recte tn̄ inter nominū ſignificatōes diſtinguitur. ¶ Ex hoc patet rn̄ſio ad obiecta et relinqtur quid ſit eternitas ſm noīs rōez. vñ Richar. Quid eſt eternitas niſi diuturnitas ſine initio ſine fine: carēs omni immutabilitate.

¶ Articulus ſecundus

Deinde querit᷑ cū eternuz dicat᷑ de creaturis vt ꝺ angelis. in p̄s. Eleuamini porte eternales. et de corporibꝫ celeſtibꝫ etiā in p̄s. ſtatuit ea ī eťnū. ⁊ ꝺ ſupplitijs maloꝝ. xxv. mat᷑. ibūt hȳ ī ſupplicium eťnū. et de tꝑe vltio Ro. xvj. ſm reuelatōez miſterij tꝑibus eternis. et eternū dr̄ de deo. vtrū dicat᷑ vniuoce ſm ꝙ de deo et de creaturis vel equoce. et cū nō videat᷑ aliqd cōe ꝯuenire ſm rōez ſubſtātie tꝑi euo ⁊ eternitati: ḡ eternū equoce dicet᷑ et eťnitas ſm ꝙ ꝺ tꝑali dicet᷑ et eťno. ¶ Cōtra. aug. ī li. lxxxiij. q̄ſtionū. xxiij. q. aīa eťnitatē credit᷑ ꝯſequi. ſ; hec ſit eterna eternitatis participatione. Que autem dicuntur de deo per eſſentiam ꝺ creaturis per participationem. non dicuntur equiuoce ſed magis analogice quemadmodum bonum. ſapientia. iuſtum. et vita. cum ergo eternum ſiue eternitas

de deo dicatur ꝑ eēntiam. de creatura vō per participa-
tōem. cum dicitur deus eternus. dico eternitatem ꝑ eſ-
ſentiam quia ſua eēntia eſt ſua eternitas. ⁊ cum dicitur
angelus eternus nō dico eternitatem ꝑ eēntiam. cum eſ-
ſentia non ſit eternitas. ſed dico per ꝑticipatōem. eo ꝙ
ſit in participatōne diuine eternitatis. relinquitur igit̄
ꝙ nō dicatur equiuoce. erit igitur cōmunis aliqua ratō
et ſi non omnimodo tamen ſm prius et poſterius acce-
pta. ¶ Mō ꝯcedēdū eſt. dōm ergo ꝙ eternitas dicta de
deo. de angelo. d pena eterna. et tpe. dr̄ anagogice. ſ. ſm
prius et poſterius. ⁊ in hac ratōe ſm ꝙ eternitas dicit̄
diuturnitas nō habens finem. Per prius ergo dicitur
de diuturnitate diuina que eſt diuturnitas non habēs
finem nec principium nec mutabilitatē ex ſe nec ex alio
Per cōſequens vō dicitur d diuturnitate ſubſtātie eter
ni vt angeli que eſt diuturnitas nō habens finē. nec ex
ſe nec ex alio. nec mutabilitatem. tamē habens princi-
pium. Per poſterius vō dicitur de diuturnitate pene re-
proborum. que ē diuturnitas nō habens finem nec ex ſe
nec ex alio: tamē habens mutabilitatem et principium
Poſtremo vō dicitur de diuturnitate tpis. que eſt diutur-
nitas nō habens finem ex ſe ſed ex alio. ⁊ habet muta-
bilitatem et principium. Tēpus em̄ nō habet aliquam
ratōem defectus in ſe niſi in illa ratione qua dicitur eē
de nihilo: quēadmodum ⁊ quelibet creatura. quia mo-
tus primi mobilis nō habet aliquam ratōem defitiēdi
ꝙtum eſt ex ſe. nec ex parte mobilis ꝙuis et tempus et
motus primi mobil' ratiōem habeāt deficiēdi ex alio. ſ.
ex voluntate creatoris velut cauſe agentis ⁊ ex ꝑte ho-
minis ad cuius multiplicatōē ordinat̄ motus ⁊ tempꝰ
Unde multiplicato numero electorum hominū a deo:
ceſſare deb motus ⁊ tp̄us. Ex fine ḡ ⁊ efficiente primo
habet rōē deficiendi tempus. ꝙuis nō habeat ex parte
ſubiecti ſicut primi mobilis. nec etiam ex ſui forma que
intelligitur vt circulus quēadmodū et motus primus
vñ boetius hac ratione dicit vltimo de conſolatione. ꝙ
eternitatem infinitus temporaliū motus imitatur. ſed
quoniā manere non potuit: in infinitum temporis iter
arripuit. ſicqꝫ factum ē vt cōtinuaret eundo vitam. hoc
ē eſſe cuius plenitudinē cōplecti nō valuit ꝑmanendo.
¶ Ad illud vō quod dicitur in p̄s. de corporibus celeſti
bus. ſtatuit ea ineternū. intelligendum ꝙ illud refert̄
ad corporum ſubſtantiam nō ad motum. et ibi eternū
accipitur pro perpetuo. manebunt em̄ perpetuo ꝙtum
ad ſubſtantiam. ¶ Ad illud quod dicitur ro. vlt. tempo-
ribus eternis. dicēdum ꝙ intelligitur vno modo vt di-
cit aug. vt tempus accipiatur ꝓ euo. in li. lxxxiij. queſti
onum. q. lxxij. Alio modo exponitur in glo. eterna tem
pora dicit que p̄ceſſerunt mundi exordium quod intelli
gendum eſt. vt mundi exordiū intelligatur ꝯſtitutio mū
di cōpleti in generibus et ſpeciebus. anteꝙ̄ cōſtitutōē
p̄intelligitur ꝯditio et diſtinctio rerum ſm opa ſex die
rum. ſm quas mutatiōes per quādam improprietatē
dicuntur tēpora eterna. ⁊ hoc modo exponunt quidam
Uel tēpora eterna dicit tpa in diuina diſpoſitione nō in
ſui natura. et tunc determinatio eterni trahit tempꝰ ex-
tra ſuam rationem. vt nō ſupponantur per eterna tem-
pora. tēpora in rerum natura ſ; rationes temporū que
ſunt in diuina diſpoſitōe.

Membrū ſecundum

Deinde queritur de eternitate quid ſit ſm
rem. Ad quod ſic. quicquid eſt in dō ē de
us ſed eternitas eſt in deo. ergo eſt deus.
¶ Itē anſelmus. eternitas eius rei ē que
nihil aliud ē ꝙ̄ ipa īmutabilis ens ⁊ ſine partibꝫ. ¶ Itē
ſi eternitas nō ē deus ⁊ ē ab eterno: erunt ergo diuerſa
ab eterno. ¶ Cōtra. aug. in li. lxxxiij. queſtionū. q. xxiij
anima ſit eterna eternitatis participatōe. nō ita eter-
nus deus. ſed quia ip̄ius eternitatis ē autor. ſi ergo ſp
differunt in ſubſtātia autor ⁊ eius effectus. nō ē igitur
deus eternitas cum ſit autor eternitatis. ¶ Item phūs
in li. de cauſis. om̄e quod ē aut ē ante eternitatem vt de-
us. aut cum eternitate vt angelus ⁊ anima. aut pꝰ eter
nitatem vt tēpus aut tēporalia. Si ergo deus ē añ eter
nitatē ⁊ nihil ē ante ſe: nō erit eternitas deus. ¶ Reſpō
ſio eternitas dicitur proprie diuturnitas ſine p̄cipio
⁊ ſine fine ⁊ ſine mutabilitate. ⁊ ſm hoc eternitas cōue
nit ſoli diuine nature. Sed cum dicitur eternitas ſig-
tur diuina eēntia vt diuturnitas īmēſa. quemadmodū
cū dicitur incircūſcriptibilitas ſignatur vt extēſio im-
mēſa. Iterum eternitas dicitur cōmuniter duratio nō
habens finem. ⁊ ſm hoc nomē eternitatis extēditur ad
creaturas perpetuo. ⁊ ī hoc ſenſu intelligūtur auctori-
tates auguſtini ⁊ philo. ſm ꝙ dicit btūs dyoniſius in
li. de di. no. Abſolute ingenita. i. ſine p̄cipio ⁊ vere ꝑ-
petua dicūtur eterna ſicut diuina. Item incorrupta et
immortalia dicūtur eterna. vt cum dicitur eleuami por
te eternales ⁊ ſiři̇a.

¶ Membrum tercium

Poſtea queritur quid ſit eternitas ſm diſ
finitōem. Ad quod boecius in fine de cō-
ſolatiōe. eternitas ē interminabilis vite ſi
mul tota et ꝑfecta poſſeſſio. hanc diffini-
tionem exponit boecius ſic. quicquid viuit in tēpore id
preſens a p̄teritis ī futura procedit. nihil em̄ ē in tēpore
cōſtitutum quod totum vite ſue ſpaciū poſſit amplecti.
Sꝫ craſtinum quidem nō apprehēdit: heſternum vō iā
ꝑdidit. quid igitur interminabilis vite plenitudinē to-
tam parit̄ comp̄hēdit ac poſſidet. cui nec futuri aliquid
abſit nec aliquid p̄teriti fluxerit: illud eternum vite ꝓ-
hibetur. ¶ Sed obijcitur cōtra ſingulas partes. primo
quia videtur hec diffinitio cōuenire ꝑpetuitati que ē in
animabus ⁊ angelis beatis. eorum em̄ ꝑpetuitas ē in-
t̄minabilis vite tota ſimul ⁊ ꝑfecta poſſeſſio tota ſimul
¶ Item cum eternitas ſit diuturnitas duratōis dura-
tio autem reſpicit eſſe. ergo magis debet dici intermina
bilis eſſe poſſeſſio ꝙ̄ interminabilis vite. ¶ Item cū to-
tum dicat cōſtitutum ex partibus. qualiter dicitur to-
tum. cum eternitas nō habeat partem. Item qualiter
dicitur ibi ſimul. cum ſimul dicat pluralitatem differē-
tium ſm ſubſtantiam. Item qualiter dicitur poſſeſſio.
cum poſſeſſio ponat prius ⁊ poſterius quaſi ſeſſio poſt
in eternitate aūt nullo modo accipitur prius et poſteri
us. ¶ Preterea videtur repugnare ei quod ē ſimł'. ¶ Itē
quare aggregātur tot cōditōes in diſtinctōne eternita-
tis. ¶ Item ē ne hec diffinitio cōueniens eternitati cre-
ate et increate. ¶ Reſpōſio. diffinitio iſta boetij cōue-
nit eternitati increate. et ſic quibuſdam viſum ē. tangū
tur tres cōditōes que ſunt inſeꝑabiles ab eternitate in-
creata. que ſunt int̄minabilitas. inuariabilitas. ſimpli
citas. Eſt em̄ quoddam quod ē terminabile. et ex parte
ante et ex ꝑte poſt. vt generabilia et corruptibilia: ad ꝙ
rum differentiam dicitur eternitas interminabilis vi-
te poſſeſſio. Item ſunt interminabilia ſicut perpetua. et
tam̄ ſunt mutabilia ſeu variabilia. ad quorum differen
tiam additur tota ſimul. nihil em̄ variabile ē totum ſi-
mul. īmo quedam habet actu quedam nō dum habet.
Item quoddam ē cē interminabile ⁊ inuariabile. ſed tm̄
cōpoſitum ē eē. ſicut angelicum eſſe quod habet compo
ſitōem ſicut dicit boecius ex eo qd ē et quo ē. ad cuiꝰ diſ
ferentiā additur ꝑfecta. illud em̄ ſumme ꝑfectū ē. cui n̄
ē poſſibilis aliqua additio. et vbi nō ē aliqua ꝑs poſſi-
bilis reſpectu totius. et ſimplicitate iſta ſolus deus ꝑfe-
ctus ē. quia quicquid ē in eo ē ip̄e. Per primū ergo ſe
ꝑatur eē eternitatis ab omni corruptibili. per ſecundū
ab omni variabili. per tercium ab omni compoſito ſi-
ue ſit compoſitum ex materia et forma ſiue ex eo quod
ē et quo eſt. ſiue ex differentijs. ⁊ ꝑ hoc patet vere reſpō-

ſio ad obiecta. ¶ Ad primum. ꝙ videtur cõuenire ꝑpe-
tuitati angeloꝝ. iam patet rñſio. quia etſi poſſet dici i-
terminabilis vite poſſeſſio tota ſimul. nõ tamẽ perfecta
vt dictum eſt. Preterea. cũ hoc dico interminabile dica
tur per abnegatõem termini. eſt aũt terminus initialis
et finalis. interminabilitas ſimpliciter dicetur per ab-
negatõez vtriuſqꝫ termini. ſ. principij et finis. ⁊ hoc mõ
interminabilis vite poſſeſſio ꝯuenit ſoli eternitati ⁊ nõ
perpetuitati angeloꝝ. q̃uis eis cõueniat interminabili
tas nature. quod ẽ abnegatio termini finalis tñ. ¶ Ad
ſecunduz qđ obijcit. ꝙ male ponatur interminabilis vi
te ſed magis interminabilis eſſe. Reſpondendũ. ꝙ vita
hic dicitur cõiſſime: extenſo nomine pro actualitate eẽn
di ſm quẽ modum dicit aug. cõtra maximinũ. Solus
deus immortalitatẽ habere dicitur. In omni eñ muta-
bili natura. nõ nulla mors eſt ipa mutatio. quia fac̃ ali
quid in ea nõ eſſe quod erat: in hoc ſenſu accipit boetiꝰ
Unde in expoſitione diffinitionis loquens de ſerie mo-
tus rerum mutabilium dicit ſic. factum eſt vt motus tẽ
poralium eundo cõtinuaret vitam. cuius plenitudinez
complecti nõ valuit permanendo. ¶ Ad terciuz dicitur
ꝙ totum dicitur ſm poſitionem cõſtitutuz ex partibus
et hoc modo nõ accipitur totum. Alio modo totum di-
citur per abnegationem diminutõis. vt totum dicat nõ
diminutum vel cui nihil eſt extra: et hoc modo accipit
totum. ¶ Ad quartum dicendum ſimili modo. ꝙ ſimľ
aliquando dicitur per poſitionẽ. et tunc dicit cõuenien-
tiam aliquorum ſm ſitum locuz vel tempus. et hoc mo
do nõ accipitur hic ſimul. Aliquando võ dicitur per ꝑ-
uationem ſucceſſionis et hoc modo accipitur ad diſtin
ctionez eternitatis a tꝑe et temporali. vnde per hoc qđ
dicitur ſimul: oſtenditur ꝙ ibi nõ ſit ſucceſſio. ¶ Ad qn
tuz eſt rñſio. ꝙ q̃tum ad nominis interpretatõem poſ-
ſeſſio dicitur quaſi poſt ſeſſio. et habet intentõem prio-
ris et poſterioris. q̃tum võ ad naturam rei. poſſeſſio di
citur rei que habetur ad libitum. vnde per hoc ponitur
intellectus beatitudinis vel felicitatis in eternitate di-
uina. ¶ Ad aliud dici poteſt. ꝙ in ratiõe eternitatis ag
gregantur he differentie hac ratione. in quibuſdam eñ
rebus eſt terminabilitas ſimpliciter: ad quorum differẽ
tiam ponitur irrationabilis. In quibuſdam võ ẽ inter
minabilitas eẽntie ſed nõ vite: vt in corporibus celeſti-
bus. ad quorum differentiã additur vite. Iterũ in qbuſ
dam interminabilitas vite. ſʒ tamẽ cũ miſeria et infeli-
citate. vt in demonibus et damnatis. ad quorum diffe-
rentiã additur poſſeſſio. in cuius intellectu eſt iocundi-
tas felicitatis. Iterum in quibuſdam interminabilitas
vite poſſeſſio: ſed tamen nõ tota. vt in hominibus btĩs
ante iudiciũ. quorum eſt beatitudo ſm partem anime ñ
corporis. ad quorum differentiam dicitur totum. Ite-
rum in quibuſdaz eſt interminabilis vite poſſeſſio ⁊ to
ta ſimul. ſed tamen nõ perfecta eo modo quo nos dici-
cimus perfectum nullo indigens. ſm quem modum eſt
in angelis et in hominibus beatis poſt iudicium ad q̊-
rum differentiam additur in diffinitione eternitatis ꝑ
fectum nullo indigens ad ſuum beatum eſſe.

Mẽbrum quartum

Equitur qualiter probatur de diuina eſ-
ſentia eternitas. Arguit autem hoc mo-
do Richardus de ſancto victo. Nihil om
nino poteſt eſſe a ſemetipo quod nõ ſit ab
eterno. quicquid eniz ex tempore eſſe cepit: fuit quando
non fuit. ſʒ q̃diu nihil fuit omnino nihil habuit et om-
nino nihil potuit. nec ſibi nec alteri eẽ dedit. relinquitur
igitur ꝙ ſicut ſupra dictuz eſt. ꝙ ſi aliquid eſt non ex tẽ
pore: ꝙ ſit eternuz. ¶ Item omne quod non eſt eternum
habet eſſe poſt non eſſe. et omne tale exiuit đ non eſſe in
eſſe. cum ergo nullum increatum habeat eſſe poſt nõ eẽ
quia ſequeretur ꝙ haberet eſſe per alium per quem edu
ceretur in eſſe. relinquitur ꝙ omne quod non eſt eternũ
eſt creatum. a deſtructione ergo conſequentis omne in-
creatum eſt eternum. ¶ Sed obijcitur de ratione conſe
quentie qua arguit Richardus ſic. ſi aliquid ẽ a ſemet-
ipo non ab alio: eſt ab eterno. ad priuationem ergo ꝑn
cipij poſito ente aliquo tali ſequitur eternitas. cuz ergo
de intentione eternitatis ſit non ſolum priuatio princi-
pij ſubſtantialis ſed etiam priuatio principij finis. qua
re non ſequitur aliquid eſt non habens finem. ergo eſt
eternum. ſicut aliquid eſt non habens principium ergo
eternum. ¶ Item quedam ſunt que non habent princi-
pium nec finem ſicut deus. quedam que habent princi-
pium et finem vt temporalia. quedam que habent prin
cipium non finem vt ꝑpetua vt ſubſtantie ſpirituales.
videtur ergo ad complementum vniuerſi ꝙ ſit quarta
differnntia eorum que habent finem ſed non principiũ.
¶ Reſponſio ad primum. quoniam eſſe quod non ha-
bet principium. nihil habet đ non eſſe in ſuo eſſe admi
xtum. et quia nihil habet de non eſſe in ſuo eſſe ad mi-
xtum: non eſt vertibile in non eſſe. et ideo non poteſt ha
bere finem. et ideo ſequitur. ſi non habet principium ꝙ
non habet finem. et ita qđ eſt eternum. Ratio igitur cõ
ſequentie neceſſaria eſt. ſi aliquid eſt a ſemetipo: qđ eſt
ab eterno. ex parte autem alia cum omne quod habet
principium differens in ſubſtantia. habeat eſſe poſt nõ
eſſe: vertibile eſt in non eſſe et conuenit ei non fuiſſe. et
ideo nõ poterit eſſe eternum. q̃uis ſtatuatur immutabi
le a domino eſſe ex voluntate creatoris. ¶ Ad ſecunduz
dicendum. ꝙ quarta differentia ſcilicet non habere ꝑn-
cipium ſed habere finem eſt impoſſibilis. quia aut po-
neretur creatum aut non creatum. Si ponitur creatuz
iam eſt habens principium et ideo non eſt eternuz. Si
ponatur ñ creatũ. iã ſicut pʒ ex ꝑdictis cũ nihil habeat
admixtũ đ nõ eẽ. ꝗ erit etnũ. nullo ꝗ mõ poterit poni il
la quarta differentia.

Membrum quĩtum

Onſequenter queritur de immenſitate et-
nitatis. Queritur igitur an aliquid poſ-
ſit intelligi cõmenſurabile eternitati. Ad
quod ſic obijcitur. omnis pars aliq̃tiens
ſumpta reddit totum. ſed tempus eſt pars eternitatis ſi
cut dicit Tullius. ergo tempus aliquotiens ſumptum
erit equali eternitati. ¶ Item que non habent finem
ſicut perpetua non exceduntur in duratione a parte
poſt ab eternitate. ergo ex parte poſt ſunt equalia eter-
nitati. ¶ Item aug. in. xj. confeſſionuz. preſens tempus
ſi ſemper eſſet preſens. iam non eſſet tempus ſed eterni-
tas. ſed preſens tempꝰ poteſt intelligi ſemper eſſe pre-
ſens: ergo poteſt intelligi eſſe eternitas. ergo multoma
gis equale eternitati. ¶ Item anſelmus in proſologion
loquens ad dominum dicens. tu imples et complecte-
ris omnia. tu es ante et vltra omnia. Et quidem añ om
nia es quia anteq̃ fierent tu es. vltra võ omnia quomo
do es. qualiter eñ es vltra omnia que finem non habe
bunt. ¶ Contra. richardus de trinitate. conſtat ꝙ qui
eternitatem habet: immenſitatem vtiqꝫ habere non va-
let. Immenſum võ dicitur quod nulli menſure equale
vel menſurabile inuenitur. ſi ergo impoſſibile eſt aliqđ
equari immenſitati: impoſſibile erit equari eternitati.
¶ Reſponſio. dicendum ꝙ nihil eſt equabile eternitati
diuine. ¶ Ad illud quod dicitur primo. tempus ẽ pars
eternitatis. per ſimilitudinem dictum eſt. Non enez di
citur pars eternitatis eo ꝙ integretur eternitas ex tꝑe
ſic̃ ſua pte: ſʒ iſtud dr̃ rõe duratõis etnitatis excedẽtis
tꝑs. pars ei et totum duplr̃ cõpanť. vno modo eſt com-

ꝑatio ſubſtantialis.quia totũ cõponitur ex ꝑtibus.et h̃
mõ nõ eſt tempus ꝑs eternitatis.Alio mõ eſt cõparatõ
habitudinalis.ſm quod excedit omne totũ ſuam ꝑtem
hac ergo ſimilitudine dicitur tp̃us pars eternitatis.qꝛ
exceditur ab eternitate.quia ante tempus eſt eternitas
⁊ cum tp̃e ⁊ poſt tp̃us.¶Ad ſecũdum rñdet anſelmus.
in ꝓſolo.aſſignans tres rõnes quare ꝑpetua nõ poſſunt
equari eternitati etiam ex parte poſt.Quarum prima ē
quia ꝑpetua ſine deo nullatenus eē poſſunt.deus autē
nullo modo minus eſt ſi illa r̃deant ĩ nihilum.⁊ ſic qͦd=
ammodo eſt vltra illa.Secunda rõ eſt.quia illa pñt co
gitari habere finem deus v̉o nequaꝙ̃.⁊ hoc modo ꝑpe=
tua habent finem quodammodo:deus aũt nullo modo
Et certe quod nullo mõ habent finem:vltra illud eſt qͦd
aliquo modo finitur.Tercia ratio eſt.quia eternitas
dei ⁊ ꝑpetuoꝝ tota deo preſens eſt cum illa nõ dũ habe=
ant de ſua eternitate quod venturum eſt.ſicut iam non
habẽt quod p̃teritum eſt et ſic deus eſt vltra ꝑpetua.cũ
etiam ip̃is ſemper ſit p̃ſens.ſeu cum illud ſemper ſit ei
preſens ad quod illa non dum ꝑuenerunt.¶Ad terci=
um dõm cum ponitur per impoſſibile p̃ſens ſemper eē
p̃ſens.iam ponitur extra ratõnem temporis:cuius eſſe
eſt in ſucceſſione et in fluxu pñtis ac d̉ preterito in futu
rum.⁊ iõ non ſequitur.ꝙ ſi p̃ſens poſſit intelligi eē eter
nitas ꝙ ꝓpter hoc tempus.imo poſito ad hoc ꝙ tempꝰ
ſm quod videtur poſuiſſe ꝙ non habuiſſet initium nec
finem:adhuc tamẽ non eēt coeternum deo.ſicut oſtẽdit
boetius in li.de ꝯſolatione.Vita immobilis pñtialiuꝫ
ſtatum.i.eternitatem:infinitus ille tp̃alium motus reꝝ
ĩmitatur.cunqꝫ eum effingere atqꝫ equare non poſſit.ex
immobilitate deficit in motum.ex ſimplicitate preſentie
decreſcit infinitum futuri ac p̃teriti quãtitatem.⁊ cum
totam ꝑiter vite ſue plenitudinem tempus nequeat poſ
ſidere:hoc ip̃o ꝙ aliquo modo nũꝙ̃ eſſe deſinit.illud qͦd
explere ac exprimere non poteſt.aliquatenus videtur
emulari.ſ.eternitatem.allegans ſe ad qualemcũqꝫ p̃ſen
tiam illius exigui momenti.et quoniam manere nõ po
tuit.in infinitum tp̃is iter arripuit.per h̃ ergo patet re=
ſponſio ad omnia obiecta.

Mẽbruꝫ ſextum

POſtea queritur de inuariabilitate eterni=
tatis.¶Ad quod ſic arguit anſel.in mo
no.Summã ſubſtantiam cõſtat ſine prin=
cipio et ſine fine eſſe.nec habere p̃terituꝫ
aut futurum.nec tp̃ale hoc labile preſens quo nos vti=
mur.quoniaꝫ etas ſiue eternitas eius nihil aliud eſt ꝙ̃
ip̃a immutabilitas:et ſine partibus eſt.ſic ergo eterni=
tas eſt inuariabilis.¶Item in eodem ſicut ſumma eēn=
tia ſemper ſibi eodem modo eſt eadem ſubſtantialiter.
ita nũꝙ̃ eſt a ſe diuerſa vllo modo vel accidentaliter.de
ſumma ergo incõmutabili natura nihil poteſt dici vnde
mutabilis poſſit intelligi.nõ ergo poteſt poni in eterni
tate variabilitas.quia per hoc ſequeretur ꝙ in eſſe diui
ne eſſentie poneretur mutabilitas.¶Cõtra.anſel.in ꝓ=
ſolo.loquens ad deum ſic obijcit.Si per eternitateꝫ tu=
am deus fuiſti et es ⁊ eris.⁊ eſſe non eſt fuiſſe vel futu=
rum eſſe.ergo in tua eternitate eſt variatõ et diuerſitas
preſentis et futuri.¶Item ſi reſpondeatur ſicut ip̃e re=
ſpondet ibidem.ꝙ de trinitate dei nil preterit vt iaꝫ nõ
ſit.nec aliquid futurum eſt quaſi nondum ſit:non ergo
fuit heri aut erit cras.ſed heri ⁊ hodie ⁊ cras eſt.ĩmo
nec heri nec hodie nec cras eſt:ſed ſimpliciter eſt ex̃ oē
tempus.¶Contra.ſi diuina eſſentia nũꝙ̃ fuit heri aut
erit cras.ergo quecũqꝫ enuntiantur de diuina eſſentia
preterite vel future.falſe enunciantur.ergo iſta deus fu
it vel hec deus erit.Simili ratione et illa erit falſa deꝰē
cum ſicut ip̃e dicit in monolo.ſumma ſubſtantia nõ ha=
bet temporale hoc labile preſens quo nos vtimur.¶It
arguit anſel.in mono.ſic.nullo modo creatrix eſſentia
aut etas aut eternitas eius recipit preteritum vel futu=
rum.preſens enim quomodo non habet ſi vere eſt.ſꝫ fu
it ſignat preteritum ⁊ erit futurum:nũꝙ̃ igitur illa fuit
vel erit.¶Reſponſio ſm anſelmum in monolo.ꝙuis ĩ
localibus ſiue temporalibus naturis vna ſit prolatõ ꝓ=
pter loquendi conſuetudinem:diuerſus tamen eſt intel
lectus propter rerũ diſſimilitudinem.in illis nãqꝫ duo
quedam eadem prolatio ſignat.ſcilꝫ cum dicuntur res
eſſe in loco vl̉ tempore vnus intellectus eſt.quia preſen
tia ſunt locis et temporibus in quibus eſſe dicuntur.
Alius eſt quia continetur ab ip̃is.In ſumma v̉o eſſen=
tia vnde tm̃ percipitur.ſcꝫ quia preſens eſt.nõ quia cõ=
tinetur.vnde ſi vſus loquendi admitteret:conuenien=
tia videretur eſſe cum loco et tempore.¶Ad illud ergo
quod non fuiſſe heri vel fore cras:intelligitur non fuiſ
ſe in preterito contentiue vel eſſe in tempore contentiue
ſicut temporalia ⁊ in hoc ſenſu intelligit anſelmus ĩ ꝓ=
ſolo.nihil eſt aliud hodie ⁊ heri ⁊ cras ꝙ̃ in tempore.tu
autem non es in loco vel tempore ſed omnia ſunt in te.
nihil eñ continet te ſed tu contines omnia.¶Cum ve
ro dicitur fuiſſe vel fore eſſe.intelligitur preſentia eius
omni preterito omni futuro omni preſenti.vnde au=
guſtinus.ſuper iohannem.Cum de ſempiterna re pro
prie dicatur eſt.ſm nos proprie dicitur fuit ⁊ erit.fuit
quia nũꝙ̃ defuit.erit quia nũꝙ̃ deerit.eſt quia ſemper
eſt.de eo ergo dicuntur verba cuiuſlibet temporis quia
nũꝙ̃ defuit.vel deeſt vel deerit.

¶Mẽbruꝫ ſeptimum

DEinde queritur de vnitate ſiue ſimplicita
te eternitatis.Ad quod arguit anſelmus
in proſologion.quicquid partibus eſt iun
ctum.non eſt omnino vnum.ſed quodaꝫ
modo plura et diuerſum a ſeip̃o.⁊ vel actu vel intellctu
diſſolui poteſt.que aliena ſunt a te:quo nihil melius co
gitari poteſt.nulle igitur partes ſunt in te domine.nec
es plura.ſed ſic vnum et idem tibi ip̃i.vt in nullo tibip̃i
ſis diſſimilis.ĩmo tu es vnitas nullo intellectu diuiſibi
lis.Quoniam ergo tu es tua eternitas.nũꝙ̃ eternitas
eſt pars tua aut eſt pars eternitatis tue.ex hoc ergo a=
ꝑte relinquitur.ꝙ nullo modo poteſt intelligi niſi vni=
tas in eternitate ⁊ ſimplicitas.¶Contra.xij.dañ.q ad
iuſticiam erudiunt multos fulgebunt quaſi ſtelle in ꝑ=
petuas eternitates.ſed hoc nihil eſſet dictu:niſi eterni=
tas aliquo modo reciperet multiplicationem.¶Item ĩ
p̃s.Annos eternos in mente habui.ex quo videtur ꝙ ĩ
eternitate contingit intelligere partem ⁊ partem ſm ra
tionẽ annorum ⁊ dieruꝫ.¶Item plures dicuntur ydee
ab eterno ſiue rationes reruꝫ.pluralitas igitur aliqua
eſt ab eterno:cum dicat aug.ꝙ ydee ſunt rationes rerũ
ſtabiles que diuina intelligentia continentur.in.lxxxiij
queſti.¶Iteꝫ cum diuina intelligentia non ſit aliud ꝙ̃
diuina eternitas.ſi pluralitas aliqua ponitur in diui=
na intelligẽtia.ſ.ydearum:ergo et pluralitas aliqua po
netur in eternitate.¶Item michee.v.loquens de gene=
ratione filij.Egreſſus eius ſicut a principio a diebꝫ eter
nitatis.ergo in eternitate ſunt dies et dies.eternitas
igitur plurificatur.¶Si v̉o diceretur ꝙ dicuntur plu=
res dies propter plures reſpectus ad creaturas queād
modum reſponderi poſſet de pluralitate ydearum.Cõ
tra.loquitur de generatione filij que nullum ponit re=
ſpectum ad creaturam.non ergo dicẽtur plures dies ꝓ=
pter plures reſpectus ad creaturas.ſicut dicuntur plu=
res ydee ⁊ plures reſpectus rerũ quarũ ſunt ydee.¶Re
ſponſio ſm anſelmum in proſologion.ſicut ſeclm̃.tem=
porum cotinet omnia temporalia.ſic tua eternitas ꝯti=
net oĩa ſecula tp̃m.qͦd ſeclm̃ ē ꝓpt̃ indiuiſibileꝫ vnitatẽ
ſecula v̉o propter interminabilem immenſitatem.vult

ergo dicere. ꝙ ſicut ſeculum preſens quod eſt ĩ ſerie tēporis continet om̄ia temꝑalia: ſic ipſa eternitas diuina virtualiter excedit ⁊ cõtinet ipſa ſecula. quia añ ipa eſt. ⁊ vltra ipſa eſt. ⁊ cũ ipſis eſt. ⁊ eodeꝫ mõ quo dictũ eſt. ſ. Scḋm hoc ḡ dḋm. ꝙ eternitas eſt vnitas ſm reꝫ nullo modo diuiſibilis. tamen pluraliter dicit̃ ꝓpt̃ virtuteꝫ infinitam continendi om̄ia durabilia. ¶ Ad illḋ ḡ quod primo obijcitur dḋm. ꝙ eternitas dicit̃ pluraliter. nõ quia ipa eternitas plurificet̃ in ſe: ſꝫ ꝓpter diuerſas participatões eternitatis ex parte creature. vel ꝓpter virtuteꝫ cõtinendi multipliceꝫ in effectu ꝑut dictum eſt. ⁊ hoc modo pꝫ rñſio ad ſecũdum. nam in hac ratõne dicũtur anni eterni. ¶ Ad illud vͦo quod obijcitur de pluralitate ydeaꝝ. intelligendũ ꝙ dicũt̃ plures ydee: ⁊ vna. ⁊ plures ratõnes: ⁊ vna ratio. reſpiciendo. n. ad principale ſignatum quod eſt diuina eſſentia: vna eſt ydea. ⁊ ideo vna dicit̃. reſpiciẽdo vͦo ad cõnotationeꝫ reſpectus ad creaturaꝫ: vna eſt ydea ⁊ rõ. ſꝫ tñ pluraliter dicit̃. nõ quia plura ſit vel ꝗa pluralit̃ intelligatur in rectitudine: ſꝫ plurium vel ad plura in obliquitate. ¶ Ad illud vͦo quod obijcit̃ conſequenter quia ſi pluralitas eſt in diuina intelligẽtia ⁊ in eternitate. Dicendũ ꝙ nõ ſequit̃. nam etſi idem ſit vtrobiqꝫ ſigtum: nõ tamẽ ideꝫ modus ſignandi eſt cum dicit̃ diuina intelligentia eſſentia ⁊ eternitas. Cum. n. dicit̃ intelligentia modus ſignandi: non excludit reſpectũ pluralitatis. ſꝫ cum dicit̃ eternitas ſicut dicit Anſelmus: nihil aliud eſt ꝙ̃ eius eſſentia immutabilis ⁊ ſine partibus. quod repugnat pluralitati diuerſitatis. ¶ Ad vltimũ dicendum. ꝙ cuꝫ dicit̃ egreſſus filij a diebꝫ eternitatis. per dies eternitatis ſuppoĩtur pater cui appropriatur eternitas: que virtualiter cõtinet plures dies. vt ſit ſenſus: egreditur ab illo qui appellatur eternitas habens virtutem plurium dierum. eternitas enim appropriatur patri: ſicut ſapientia filio: ⁊ bonitas ſpirituiſancto. ¶ Ad illud vͦo quod obijcitur. ꝙ videt̃ plurificare eternitas quia plures dies. Dicendũ ꝙ lꝫ idem ſit dies eternitatis quod eternitas ſm rem: differt tamen ſm ratõꝫ. quia dies ſm ſuam rationem non dicit totum: cui nõ ſit poſſibilis additio. ſimiliter nec annꝰ. Sed eternitas dicit totum ⁊ perfectum cui non ē poſſibilis additio. ⁊ ideo nõ ſequit̃. ſi plures dies vel anni: ꝙ plures eternitates.

Membrum octauũ

Conſequẽter querenduꝫ eſt de incõmunicabilitate eternitatis. Circa quod diſputandum eſt contra ponentes eternitateꝫ mũdi ⁊ temporis. Queritur ergo: an ſoli diuine eſſentie conueniat eſſe eternũ ſiue eſſe ſine pͥncipio ⁊ fine. Ad quod obijcit Richar. in li. de trinita. Immenſuꝫ dicit̃ quod nulli menſure equalis vel comꝑabilis inuenitur. ſi ergo plures immenſos dicimus: erit quilibet eorum cuilibet inequalis ⁊ incomꝑabilis vnius ergo menſura neceſſario ſuꝑgreditur alteriꝰ mẽſuram. ex quo ſequitur. ꝙ eſt vnaquelibet altera maior. quod eſt impoſſibile. Ex quo relinquit̃ ꝙ impoſſibile eſt plures immenſos eſſe. ¶ Ex quo vlteriꝰ arguit ſumpta ꝓpoſitõne nota per ſe. Si immẽſitate carere ñ potuit qui eternus eſt. ſi non pñt eſſe plures immenſi nec plures eterni. ¶ Iteꝫ anſ. in monolo. hoc ſolo apte ꝑcipitur veram eternitateꝫ illi ſoli ineſſe ſubſtãtiã. que ſola non facta: ſed factrix inuenta eſt. qm̃ vera etnitas principij finiſqꝫ meta carere intelligit̃. quod nulli rerum creaturaruꝫ conuenire: eoipſo ꝙ de nihilo facte ſunt conuincit̃. ¶ Item omne quod eſt a principio aut procedit a deo in idemptitate ſubſtantie: ⁊ tũc cuꝫ ipſa ſubſtantia ſit eterna res: ſic ꝓcedens erit deo coeterna. quemadmodũ filius procedit a patre in idẽptitate ſubſtantie. ⁊ ſpũſſanctus a filio ⁊ patre. Aut procedit a principio deo in diuerſitate ſubſtantie. quẽadmodum mundus a deo. primo modo quod procedit ē deus: ſecũdo modo non. ſed aliud in ſubſtantia a deo. Hoc ergo quod ſic eſt a deo: aut eſt a deo de nihilo aut de aliquo. ſi eſt a deo de nihilo. ergo habet eſſe poſt nõ eſſe. ⁊ ita neceſſario habet initium ſue durationis. Si vͦo eſt a deo de aliquo. aut igitur de aliquo quod eſt deus. aut de aliquo quod non eſt deus. Non de aliq̊ qḋ ē deus. quia non procedit in idemptitate ſubſtantie: ſed diuerſitate. ergo de aliquo quod non eſt deus. ſed ꝗcquid non eſt deus eſt creatum a deo ſicut principio. erit ergo iterum querere ſicut prius: aut de aliquo aut de nihilo. ⁊ ſic eſt procedere in infinitum quod non capit intellectus. aut erit concedere: ꝙ quicquid primo procedit a deo in diuerſitate ſubſtantie: eſt a deo de nihilo. ⁊ per conſequens quod habet initium ſue durationis. ⁊ non eſt eternum. ſoli ergo deo ⁊ rei que ē ĩ idẽptitate ſubſtantie cum deo: conuenit eternitas. ¶ Iteꝝ impoſſibile eſt effectum equari ſue cauſe a qua differt in ſubſtantia. ſed ſi mundus poneretur eternus: poneretur equari creatura creatori. que eſt eius cauſa differens in ſubſtantia. ⁊ hoc ꝙ̃tum ad extenſionem durationis. relinquitur igitur ꝙ impoſſibile eſt ponere creaturam eternaꝫ. ¶ Contra. aliquid procedit a deo ab eterno. quia eſt conſubſtantiale illi ⁊ eternum: ſicut filius ⁊ ſpirituſſanctus a patre. ¶ Item aliquid procedit ex tempore quia eſt diuerſum in ſubſtantia ⁊ ñ eſt eternum. Si ergo hec duo extrema ſunt in vniuerſo ⁊ in ordine vniuerſi nihil eſt incomꝑletũ: oportebit ponere ⁊ medium. videlꝫ vnum quod procedat ab eterno conſubſtantiale quod non ſit eternum. vel ſi dicatur ꝙ huiuſmodi non potuit eſſe: ſaltem erit quartum membruꝫ. videlꝫ ꝙ procedat ab eterno differens in ſubſtãtia ab eterno. ſed tale non eſt niſi mundus. ergo mundus vel aliqua creatura de mundo procedit ab eterno ⁊ ita alij ꝙ̃ deo conuenit eternitas. ¶ Si dicatur ꝙ hꝫ non poteſt eſſe ꝙ aliquid procedat a deo ab eterno nõ conſubſtantiale illi quod ſit eternum. Contra. ꝙ̃cito pes eſt in puluere relinquitur veſtigium pedis in puluere. vt dicit Auguſti. decimo de ciuitate dei. xx. capl̃o Et ſi ab eterno eſſet pes in puluere: videtur tunc ꝙ ab eterno eſſet veſtigium pedis. ponamus ergo ꝙ mũdus architipus ſit ſicut pes: tunc mũdus ſenſibilis eſt eiꝰ veſtigium. ergo cum ad illum pedem nihil requiratur ad modum pulueris: cuꝫ eius actio nullo extrinſeco indigeat. videtur ꝙ ſi eſt ab eterno ꝙ eiꝰ veſtigium ſit ab eterno: ipſo pede exiſtente ab eterno. ſi nullo pulnē indigeret ad faciendum veſtigium. ¶ Item in deo ē ſumma potẽtia. ſumma voluntas. ſumma ſcientia. ergo ſi hec tria ſufficientia ſunt ad producendum quemlibet effectum reſpectu cuius ſunt. ſi in deo fuerint ab eterno reſpectu mundi faciendi. videtur ꝙ mundus debuit eſſe ab eterno. non enim poteſt dici ꝙ non ab eterno potuerit neqꝫ ꝙ ab eterno non ſciuerit. hoc enim eēt inconueniens. ¶ Si dicatur fortaſſe ꝙ non ab eterno voluit. Sed contra. Si non ab eterno voluit ⁊ poſtmodũ voluit. ergo incepit velle ⁊ factus eſt de nolente volẽs. ergo erit mutatio in eius voluntate. ſicut obijcit Auguſtinus in libro confeſſionum. ¶ Item non eſt influentia actiua ſiue paſſiua. aut ergo ſumma bonitas ſemper influit aut non. Si non ſemꝑer ⁊ aliquando influit. ergo ⁊ aliquando ibi innouatio facta eſt. Vñ ⁊ philoſophus dixit in iſto caſu ſcilꝫ. Si non ſemper influxit. neceſſe eſt ꝙ in eo mutetur voluntas vel remoueat̃ appetitus. oportet ergo ponere ꝙ continue influat. ergo per propoſitionem illam oportet ꝙ fuerit aliqd recipiens influentiam illam. ſed non fuit niſi mundꝰ vel creatura aliqua. ergo oportet aliquam creaturam fuiſſe ab eterno. ¶ Item diuina bonitas manifeſtatiua fuit ſui in ſummo ab eterno. hoc enim eſt de natura bo

ni vt manifeſtet ſe: ⁊ boni ſummi vt ſumme ſe manife-
ſtet. Et iterum ſummi boni eſt vt ſumme ſe ab eterno
manifeſtet. ſi ergo multitudo creaturaruʒ facit ad eiꝰ
bonitatis manifeſtationeʒ. videtur ꝙ debuit eſſe mul-
titudo creaturarum ab eterno. ¶ Item Anſelmus in
monolo. Intelligere dei eſt ſuum dicere. ſed ſuum dice
re eſt facere creaturas. dixit enim ⁊ facta ſunt: ſicut di-
cit Auguſtinus in libro confeſſionum. ergo ſuum in-
telligere eſt facere creaturas. ſed ab eterno intelligit.
ergo ab eterno facit creaturas. ¶ Itē nihil eſt ſua mu
tatio. ponatur ergo ꝙ aliqua creatura in eſſe educatur:
ipſa non eſt ſua mutatio. Dicatur ergo. a. mutatio ip-
ſius. b. tunc querit de. b: b. eſt: ⁊ creatura eſt. non er-
go eſt ab eterno. ergo non eſt ſua mutatio per quaʒ ex-
eunt in eſſe. Dicantur illa. c. ſimiliter quero de illa. ⁊
ita videtur ꝙ contingat abire in infinitum. Non eniʒ
poteſt ibi aſſignari reflexio. vt dicatur: ꝙ etſi idem nō
eſt mutatio ſuipſius: tamen vnum eſt mutatio alteriꝰ
⁊ econuerſo. ¶ Item creatio actio non fit ab eterno.
ſed eſſe eternum fuit ab eterno. igitur creatio actio nō
eſt eternum. ergo non eſt deus. ¶ Cōtra. creatio actio
⁊ creatio paſſio ſunt correlatiua: ſed correlatiua non
ſunt in eodeʒ. ergo ſi creatio paſſio eſt in creatura: cre
atio actio non erit in creatura: ſed eſt in creatura vel
in deo. ergo in deo: ⁊ idem eſt ꝙ deus. ¶ Item creatio
actio: actio eſt non niſi dei. ſed actio dei ⁊ in deo eſt: ⁊
idem quaſi deus. ¶ Sunt etiam rationes philoſopho
rum quibus probatur creaturas eſſe ab eterno: qua-
rum vnam ponit Auguſtinus in duodecimo de ciui-
tate dei. ita dicens: Arguunt philoſophi ꝙ bonitas
dei vacua nunꝙ fuiſſe credenda eſt. vt ſic inciperet ope
rari quaſi penituerit eum priorum vacationis. ⁊ ideo
neceſſe eſt inquantum eadem ſemper repeti. ¶ Item luci
temporali aliquid eſt contemporaneum quod non eſt
idem cum illa. aut ergo ſimiliter luci eterne erit ali-
quid coeternum quod non erit idem cum illa. aut qua-
re non. ¶ Item Auguſtinus in vndecimo confeſſio-
num. Si exortum eſt in dei ſubſtantia aliquid quod
prius non erat. non veraciter dicitur eterna illa ſub-
ſtantia. Si autem voluntas dei ſempiterna erat vt eſ-
ſet creatura: cur non ſempiterna eſt creatura? ¶ Item
obijciunt philoſophi ſumentes rationem ex natura mo
tus. Nam motus celi aut eſt eternus aut non. ſi non:
fuit ergo factꝰ: fuit ergo poſſibilis moueri ⁊ poſtea mo
tus. ergo fuit eductio de potentia in actum. ſed huiuſ-
modi eductio eſt motus. fuit ergo motus ante illū mo
tum. ¶ De illo alio ſimiliter poteſt queri. vtrum fue-
rit factus aut eternus. ⁊ ſic aut erit abire in infinitum
aut ſtabitur alicui ad vnum motum qui ſit eternus. ſed
qua ratione poteſt ſtare in alio: ⁊ in motu celi. ex quo
videtur ꝙ motus celi ſit eternus. ¶ Item eſt alia ra-
tio ex parte materie generabilium ⁊ corruptibilium.
aut enim ipſa eſt ingenerabilis ⁊ incorruptibilis. aut
generabilis ⁊ corruptibilis. Si fuit generata: ergo ex
materia preiacente ſiue precedente. ergo fuit materia
ante illam. ſimiliter poteſt queri de illa. aut ergo eſt ire
in infinitum: aut erit ponere aliquam materiam inge
nerabileʒ. ſed ſicut poteſt poni alia: ſic ⁊ prima. ¶ Itē
alia ratio ex parte motiui. oportet enim dicere ꝙ ſem-
per fuit. ⁊ ita ſi idem ad idem ſimiliter ſe habens: na-
tum eſt idem facere: ſemper fuit motus contra mate-
riam: ⁊ ita ſemper mundus. ¶ Item a parte tempo-
ris ſic obijcitur. ꝙ tempus aliquando incepit: aut nō.
Si non incepit: ergo eſt eternum. Si incepit: ergo cū
non eſſet prius aliquando incepit. iſtud aliquando ⁊
illud incepit rationem temporis dicunt. ergo ſi tem-
pus quod incepit nondum erat: fuit ergo tempus an-
te tempus. non ergo fuit cogitare quando non fuit tem
pus. nec ſimiliter quando deſinat. eſt ergo eternum.
⁊ ſi tempus: ⁊ motus. ⁊ ſi motus: ⁊ res inferiores.

¶ Item a parte motoris obijcitur ſic. Motor eſt infi-
nite potentie ⁊ ſimplicis ⁊ inuariabilis eſſentie ⁊ vo-
luntatis. talis autem potentie infinitus eſt actus. ergo
erit actus illius infinitus. dicitur enim: quod aliquā-
do mouerit non ſemper mouit aut mouebit. tūc ſi mo-
tor voluntarius qui prius non mouebat poſtmodum
mouit: indiguit aliquo expergefaciente: vel prius ha
buit aliquod impedimentum vel prohibens vel retar-
dans. videtur ꝙ in deo ſit aliquod iſtorum ponere vel
ꝙ motus ſit eternus. ¶ Reſponſio. mundum eſſe ab
eterno ſiue ſine principio eſt impoſſibile. quia eſſe eter
num ſiue eſſe ſine principio durationis: repugnat ⁊
creature ſiue eius quod eſt eſſe a deo in diuerſitate ſub
ſtantie. Intentione enim creature inquantum huiuſmo-
di eſt eſſe ab alio de nihilo. Et ſic de intentione crea-
ture eſt habere eſſe poſt non eſſe. ⁊ ita habere princi-
pium ſue durationis. Cum ergo conſtet mundum ⁊
creata eſſe creaturas vel entia a deo in diuerſitate ſub
ſtantie: impoſſibile erit mundum ⁊ creata eſſe eter-
na: vel non habere principium ſue durationis. Eſt
igitur hic ordo rerum. eſt enim aliquid quod procedit
ab alio in idemptitate ſubſtantie: ⁊ eſt coeternum illi.
ſed non eiuſdeʒ pſonalitatis ſicut filiꝰ vel ſpūſſcūs ē co
eternꝰ pr̄i. ⁊ ē aliquid quod ꝓcedit non conſubſtantia
le. ⁊ n̄ eſt eiuſdeʒ perſonalitatis cum illo a quo proce
dit: nec eſt coeternum illi. talis eſt omnis creatura re-
ſpectu dei. prima ergo proceſſio facit vnam diſtincti-
onem tm̄. ſcilicet in perſonalitate. ſecunda vō dupli-
cem. ſcilicet in perſonalitate ⁊ duratione. ¶ Ad pri-
mum ergo quod obijcitur reſpondendum eſt. ꝙ eſſen-
tialiter eternalitas dicatur de eternis: neceſſe eſt vt
procedat ab eterno conſubſtantiale illi ſit eternum.
quia quod eſſentiale eſt: dicitur de his quorum eſt ea-
dem eſſentia. Eternitas autem eſſentialis dicitur: ⁊
ideo de vtroqʒ diceretur. ⁊ propter hoc non poteſt po-
ni illud membrum predicte diuiſionis. ꝙ aliquid ſit
procedens ab eterno conſubſtantiale non eternum.
Similiter aliud membrum non poteſt poni. ſcilicet ꝙ
aliquid procedat ab eterno differens in ſubſtantia ⁊
eternum. Si enim differens eſt in ſubſtantia a creato-
re: oportet ꝙ ſit creatura. ⁊ ita ꝙ habeat eſſe poſt non
eſſe ⁊ principium ſue durationis. ¶ Ad ſecundū quod
obijcitur de pede ⁊ veſtigio in puluere. dicendum eſt ꝙ
non eſt ſimile comparatione mundi architipi ⁊ ſenſi-
bilis: ſm ordinem prioritatis. Cum enim dicat Au-
guſtinus duodecimo confeſſionum. ꝙ aliquid dicitur
prius alio quatuor modis. Primo modo dicitur priꝰ
origine. vt ſonus cantu. Secundo dicitur prius tem-
pore. vt flos prior fructu. Tercio mō dignitate. vt fru-
ctus flore. Quarto modo prius eternitate ſiue immen
ſitate. vt deus ante omnia. Pes auteʒ in puluere ſola
origine vel natura precedit veſtigium. ⁊ ideo nihil ꝓ-
hibet illa eſſe ſimul duratione. Mundus autem archi
tipus precedit ſenſibile: ⁊ natura ſiue origine ⁊ eter-
nitate. ⁊ hoc eſt durationis immenſitate. ⁊ ideo im-
poſſibile eſt mundum ſenſibilem coequari mūdo ar-
chitipo in duratione. quia immenſo nihil equale aut
comparabile inuenitur. vnde Auguſtinus in vndeci-
mo de ciuitate dei. Illud temporis ſpacium quod ab
aliquo initio progreditur ⁊ aliquo termino coercetur
magnitudine quacunqʒ tendatur: comparatum illi
quod initium non habet. neſcio vtruʒ pro minimo aut
pro nullo reputandum eſt. ¶ Ad tercium reſponden-
dum. ꝙ potentia ſcientia ⁊ voluntas faciendi munduʒ
fuerunt in deo ſm Auguſtinum in libro confeſſionuʒ.
tamen quamuis in eo eſſet ab eterno voluntas vt mundus
fieret: non tamen erat voluntas vt fieret ab eterno:
ſed tunc quando factus eſt. Non ergo fuit mutata
eius voluntas: quia ſemper fuit vt fieret quando fa-
ctus eſt. ¶ Ad quartum vō dicendum eſt. ꝙ ſicut

in ſole eſt influentia lucis dupliciter. Intrinſeca qua dicitur ſemper lucere etiã ſi nihil eſſet quod reciperet lumen a ſole. Et eſt influentia extrinſeca qua dicit̃ ſol illumiare: cũ ſcꝫ ponit̃ aliquod acceptiuũ lucis a ſole. de qua influentia extrinſeca poneret̃ nunc eſſe in ſole ⁊ aliqñ nõ fuiſſe: poneret̃ mutatio aliqua facta in ſole. ſicut ſi diceret̃: ſol lucet ⁊ prius nõ lucebat. g̃ mutatus eſt. de influentia vͦo extrinſeca nõ ſequit̃ mutatio ĩ ſole. vnde nõ ſequit̃: ſol illumiat ⁊ prius non illumiabat. g̃ mutatus eſt. Similiter ex parte differentie bonitatis ē influentia bonitatis intrinſeca. in emanatione eterna filij a patre: ⁊ ſpũſſancti a patre ⁊ filio. Ad quam ſi poneretur nũc eſſe ⁊ hmõi non fuiſſe: ſequeret̃ mutatõ ex parte voluntatis vel bonitatis diuine. Et eſt influẽtia extrinſeca vt in emanatione creaturaꝝ a creatore: que ſunt in diuerſitate ſube. ⁊ ad hanc influentiã ſi ponat̃ nõ fuiſſe ⁊ poſtea eſſe: nõ ſequit̃ mutatio ex ꝑte bonitatis. ¶ Quod vͦo dicit phs. ꝙ neccẽ eſt ꝙ mutet̃ in eo voluntas vel remoueat̃ appetitus. Dicendũ ꝙ locut⁹ ē de deo ad modũ hoĩs: ⁊ ideo deceptus eſt. volũtas. n. hominis ſi facit aliquid qd prius nõ fecit: nulla ē ĩ eo ſeu volũtate eius mutatio. cũ volũtas eius nullo mõ moueat̃ abextra nec dependeat. ¶ Ad quintũ dđm. ꝙ manifeſtatio diuine bonitatis in ſummo põt eſſe duplr. q̊ ad magnitudinẽ potentie: aut quo ad multitudinem. Quo ad magnitudinẽ manifeſtauit ſe ſumma boĩtas in generatione filij a patre ⁊ proceſſione ſpũſſancti ab vtroqꝫ ab eterno. nulla aũt maior poteſt cogitari potẽtia q̃ vt ex patre generet̃ filius ꝑ omĩa equalis ſibi ⁊ conſubſtantialis. Quãtum vͦo ad multiplicatõnẽ potentie oſtendende in creaturis multis. nõ potuit eẽ manifeſtatio ab eterno. ⁊ cauſa ſup̃ dicta eſt. qꝛ creatura ñ potuit eſſe ab eterno. ¶ Si autẽ iuxta h̄ quereret aliquis. ꝓpter quid diuina bonitas nõ manifeſtauit ſuã potentiã ꝑ multiplicatõnẽ creaturaꝝ faciendo omnes ſim̃l ⁊ ſm ſpeciẽ ⁊ ſm numeꝝ. Ad hoc aſſignat̃ duplex cauſa. vna eſt ex ꝑte defectus materie creaturaꝝ que ñ põt ſimul ſuſtinere impreſſiones agentiũ. que non pñt agere niſi ſucceſſiue. vnde in apocraphis eſdre. Interrogauit eſdras: nõ poteras facere eos qui facti ſunt ⁊ qui futuri ſunt: vt citius iudiciũ tuũ oñderes? Et rñdit ad me ⁊ dixit. ñ põt feſtinare creatura ſupra creatorẽ nec ſuſtinere ſeculũ qui in eo creati ſunt. ⁊ noĩe ſeculi appellatur variatio que eſt materie. Alia vͦo cauſa aſſignat̃ ratione defectus creature ex ꝑte agẽtis potentie. potentia. n. diuine bonitatis nõ ſolum oñditur in numero ⁊ multitudine creaturarũ. h̄ faciendo illas potentes ad opandum ⁊ ꝓducendũ alias ex ſe. Si autem feciſſet omẽs creaturas ſimul: cẽt manifeſtatio potentie quo ad numeꝝ factorũ qua põt vna creatura in aliam ꝓducendã. creatura aũt nõ poteſt ſtatim facẽ qd facit deus: h̄ ſucceſſiue. deus aũt in inſtanti facit qd facit. ¶ Ad ſextum dđm. ꝙ diuinum dicere eſt eternum: ſicut ⁊ intelligere ⁊ dicere dei eſt facere. facere vͦo dicit̃ duobus modis: ſicut factio ſiue actõ. Eſt. n. actio qua agens agit. ⁊ eſt actio quam agens efficit. Primo mõ diuina actio eſt eadem qd ſua virtus ⁊ ſua eẽntia. ⁊ diuinũ agere idem eſt qd eſſe ſiue intelligere. Scđo mõ ſua actio eſt ſuus effectus: ⁊ ſuum agere ſuũ effici. ⁊ h̄ modo actio nõ eſt eterna: nec facere eternum. Exẽplũ huius eſt in ſole. facere huius eſt lucere ⁊ illumiare. ⁊ vnum coeuum ſoli: aliud aũt nõ. Et nota ad h̄ auc̃tem aug. xj. ꝯfeſſionũ. verbo tuo coeterno ſimul ⁊ ſempiterno dicis oĩa que dicis: ⁊ fit quicquid dicis vt fiat. nec aliter q̃ dicendo facis. nec tamen ſimul ⁊ ſempiterna ſunt omnia que dicendo facis. ſed quõ id eloquar neſcio: niſi ꝙ omne quod eſſe incipit ⁊ eſſe deſinit. tũc eſſe incipit ⁊ tunc deſinit: quando debuiſſe incipere vel deſinere in eterna ratione cognoſcitur. vbi nec incipit aliquid nec deſinit: ipſum eſt verbum tuum quod ē principium quia loquitur nobis. ¶ Ad ſeptimũ reſpondetur. ꝙ quedã ſunt abſoluti eſſe ſicut entia per ſe. ⁊ hec ſunt terminus creatõnis que eſt pria mutatio. de iſtis vniuerſaliter verum eſt ꝙ nullum tale eſt ſua mutatõ. Quedam vͦo ſunt que non ſunt eſſe abſoluti. ⁊ hec ſunt eſſentia in alijs ſeu cum alijs. ⁊ hec non ſunt per ſe terminus creationis. ⁊ ſicut primis conuenit creari: ita ⁊ iſtis concreari. Itẽ hec vt concreata ſunt adhuc dupliciter. ſunt enim quedã que concreantur que inſunt rei ⁊ permanent cum illa. vt albedo ſi concreetur cum cigno: ⁊ riſus hominis. ⁊ de iſtis adhuc verum ē ꝙ nõ ſunt ſue mutationes. Quedam vͦo ſunt concreata q̃tũ ad fieri ipſius rei ⁊ non q̃tum ad factuꝫ eſſe. ſicut mutationes rerum. ⁊ hec non inſunt rei iam facte nec permanent cum ipſa. quia non concreantur vt ineſſentes ⁊ permanentes cum re: ſed vt tranſeuntes. vt per ipſos educatur res in eſſe ſoluꝫ. Si ergo tale concreatum dicatur aliquid tunc non eſt verum ꝙ nihil eſt ſua mutatio. mutationis enim non eſt mutatio: maxime prime per quam educatur ſed ſeipſa educitur. ¶ Ad octauuꝫ dicendum. ꝙ creatio vel creare duo dicit. vnum ſic̃ pñcipaliter ſignatuꝫ: ⁊ hec eſt diuina actio. ⁊ aliud ſicut cõnotatum: ⁊ hoc eſt fieri aliquid ex nihilo. Quãtum g̃ ad principale ſignatuꝫ quod eſt diuinum agere ſiue diuina actio. que non eſt aliud q̃ diuinum eſſe vel eſſentia: eo modo quo dictum eſt ſupra ſignatur eternum. Quãtum vͦo ad connotatum quod eſt creatum deſignatur temꝑaneum. non ergo ſequitur creatio ſiue creare eſt diuina actio: ergo eſt eterna. quia ꝑ hoc ꝙ dico creare: ponitur ⁊ diuina actio ⁊ creatura de nihilo. ⁊ ideo ſi diceretur eterna: non diceretur ſoluꝫ eternitas actionis diuine: ſed etiam creature. quod non poteſt eſſe. ¶ Ad nonum reſpondet Auguſti. xij. de ciuitate dei. dicens. Non intelligunt philoſophi deum animo aliter affici cum vacat q̃ cum operatur. quia nec affici dicendum eſt. voluit etiam deus ſm hoc oſtendere ꝙ rebꝫ nõ eguerit: ſed gratuita bonitate condidit. cum ſine illis in eternitate non in minore beatitudine permanſit. ¶ Ad obiectum eorum patet ſolutio ex dictis. ¶ Ad decimum dicendum. ꝙ non eſt ſimile de luce creata ⁊ increata. lux enim creata finita eſt: nec habet immenſitatem durationis. ⁊ ideo non eſt inconueniens ſi habeat contemꝑaneum ⁊ coequatum ſibi in duratione: in ſubſtantia differens. ſed lux increata infinita eſt q̃tum ad omnia: ideo habet immenſitatẽ durationis. ⁊ ideo impoſſibile eſt aliquid eſſe coequale ĩ duratione quod ſit differens in ſubſtantia ſiue coeternum. ¶ Ad vndecimũ dicendum. ꝙ voluntate dei ſempiterna ad h̄ ꝙ creatura ſit vel fiat cum ordinate eſt a deo eſſe vel fieri. facit immunitas diuine eẽntialitatis. creaturã vͦo eẽ ſempiternam neceſſario ꝓhibet natura creabilitatis. ſicut oñſum eſt. ¶ Ad xij. dđm. ꝙ reſpiciẽtes phi ad cauſas inferiores motus celi: dixerũt motum nõ habere principium nec finẽ ſue duratõis. Ex ꝑte. n. motoris ꝙ ſimiliter ſe hñs ē ſemꝑ. nec magis ſe habet ꝙ ab ipſo ſit motus nũc q̃ prius. iſtud poſuerũt ſimilit̃ ex ꝑte mobilis quod eſt corpus vniforme: nõ magis ſe habens ad motum nunc q̃ prius. cum enim ſit corpus ſpericuꝫ ñ habens cõtrarium ſemper eſt ordinatum in motuꝫ circulareꝫ. Similiter ex parte materie que eſt indeficiẽs ⁊ ſubiectum generationis ⁊ corruptõis: poſuerũt motum ⁊ mũdum perpetuum. quia eodẽ modo ſemper ſe habente motore ⁊ mobili quod eſt celum: erit ſemꝑ eodem modo ſe habens. ⁊ eodem modo ſe habente motu celi qui eſt cauſa generationis ⁊ corruptionis. ⁊ eodẽ modo ſe habente materia ſubiecta ſemper: erit ſemper generatio ⁊ corruptio: ⁊ ita mundus. Scđm cauſas g̃ inferiores erit poſitio philoſophorũ de eternitate motus ⁊ mundi. ſm vͦo cauſas ſuperiores patet cuilibet recte conſideranti initium temporis ⁊ motus mundi:

ſm ꝙ mundus dicitur fluxus rerum ſm mutationem ⁊ generationem ⁊ corruptionem. Cauſe autem ſuperiores ſunt diuina potentia: ⁊ diuina ſapientia: diuina bonitas. Ex parte diuine potentie patet exordiū mundi ⁊ materie. nam diuina potentia eſt ſumma: ⁊ ideo nō indiget materia ſubiecta ad opandum aliquid. eſt igitur operans de nihilo: quia eſt totum cauſa ſui operis vt nō requiratur aliqua poſſibilitas ex parte ſubiecte materie. ideo mutatio prima contra operationeʒ diuinam non habet ante ſe aliam mutationeʒ. ¶ Ideo ad id qđ querit: mūdus eſt factus vel eternus? dico ꝙ factus eſt. ⁊ ꝙ vlterius arguit: ergo prius fuit poſſibile moueri. ſi tu dicis poſſibile materie falſum eſt: qꝛ motus primus factus eſt. non per motum qui fit circa ſubiectam materiam: ſed per creationem que eſt mutatio de nihilo. Si vō tu dicis poſſibile potentia agentis. h' modo poteſt concedi poſſibile moueri. ſed eductō huiꝰ poſſibilitatis in actum non eſt per aliam mutationem ſicut dictum eſt ſupra. ¶ Similiter per hoc patet ſolutio ad terciūdecimuʒ quod dicit: ꝙ materia eſt ingenerabilis. Si enim generatio dicat actionem ex preiacēte materia: hoc modo eſt verum. ⁊ ſic eſt generatō mutatio naturalis. Si vō generatio dicit ſolum idem qđ factio: ſiue ex materia ſiue non. hoc modo materia nō eſt ingenerabilis. quia eſt facta q̄uis non per mutationem naturaleʒ ſed per mutationem que eſt ante naturam que eſt creatio. ¶ Ad quartumdecimū quod obijcit ꝙ motiuum ⁊ mobile ſe habet eodem modo. dicenduʒ ꝙ reſpiciendo motiuum primum quod eſt diuina diſpoſitio ſiue voluntas diuine ſapientie: diſponentis ⁊ ordinantis ipſum motuʒ celi: non tenet illa ꝓpoſitō. Idem ſimiliter ſe habens natum eſt facere idem. nō. n. plena eſt illa propoſitō in cauſa voluntaria. ⁊ maxime in illa que nullo modo alligatur vel dependet ab ope: vel numeratur cum opere. ſicut eſt diuina. immo cum ſm idem ordinetur motus ad terminum qui eſt multiplicatio hominum ſm numerum diuine preordinationis. multiplicato numero ratione motus primi: debet ceſſare motus ⁊ generatio. Item reſpiciendo mobile non ſm ſe ſed ſm ordinem quem habet ad finem: q̄ ſcʒ eſt numerus electorum ſeu multiplicatio hominum vt dictum eſt. ex parte ipſius mobilis inq̄tum huiuſmodi ſic conſiderati eſt ratio deſitionis motus. ⁊ hoc habetur in apocriphis eſdre vbi querit eſdras ab angelo vſqʒquo ſpero ſic ⁊ quando veniet fructus aree mercedis noſtre? Et reſpondit vriel archangelus: quando impletus fuerit numerus ſeminum in nobis: quoniaʒ in ſtatera ponderauit ſeculum ⁊ menſura numerauit tempora. ⁊ non cōmouebit nec excitabit donec veniat ⁊ impleatur menſura predicta. Et tangit illud quod habetur Iob. xiiij. donec atteratur celum homo non reſurget. Patet igitur ꝙ reſpiciendo ad cauſas ſuperiores diſpoſitionis diuine ſapientie ⁊ voluntatis. ꝙ ceſſare debet motus. Similiter reſpiciendo ad cauſam ſuperiorem que eſt bonitas. que ſm iuſticiam non fruſtrabitur quin reddat vnicuiqʒ ſm meritum. quod eſſe non poſſet niſi ceſſaret generatio ⁊ eſſet futura reſurrectio. ad quod conſequitur ceſſatio motus ⁊ per conſequens ceſſatio temporis. ¶ Ad quintumdecimuʒ dicendum. ꝙ tempus incepit ⁊ tempus deficiet. ſed dico ꝙ nō incepit in tempore ſed in nunc: quod eſt cōmune principium ipſius. ſicut vō quod eſt continuans in quo ſaluatur eſſentia operis: eſt ſicut finis preteriti ⁊ initiuʒ futuri. ex hoc ergo ſequitur ꝙ non ſit tempus an̄ tempus vel tempus poſt tempus: ſed ſolum nunc. ¶ Ad vltimum dicendum. ꝙ non eſt ratio conſimilis in motore increato ⁊ creato. In motore creato enim voluntario cum mouet quod prius non mouebat: aduenit exꝑgefaciens. ⁊ ratio eſt: quia voluntarius motor creatus vt homo: finem habet ſue motionis ⁊ actionis extra ſe. ⁊ ideo excitatur ab extrinſeco. Deus vō nūq̄ habet finem extra ſe ſed intra. xvj. prouerbioruʒ. Omnia propter ſemetipſum operatus eſt dominus. Iteʒ ī motore naturali ſicut in corporalibus inferioribus. quia non ſunt poſſibilia ad ſuum motum complendum accidit prohibens: in deo autem nulla impotentia. ⁊ ideo non poteſt eſſe impedimentum prohibens ſuum actū. Item in motore naturali ſicut in corporibus ſuperioribus que ſunt potentia ad ſuum motum complenduʒ quantuʒ eſt de ſe accidit retardatio ex coniunctōne alicuius diſpoſitionis contrarie: ſicut in ſole ⁊ luna. et ſi non prohibeatur. diuine autem actioni nulla diſpoſitio eſt contraria nec aliquid aliud. In motore ergo p̄mo non eſt excitans ſicut in homine. nec poteſt cadere impedimentum prohibens ſicut in corpore inferiori. nec impedimentum retardans ſicut in corpore celeſti. Si ergo queritur: quare non mouit eternaliter? Ad hoc eſt reſponſio. quia non eſt defectus ex parte ipſius ſed ex parte creature: que non eſt ſuſceptibilis immenſitatis durationis ex parte ante. ſicut dictū eſt.

Mēbrum nonum

Conſequenter queritur de comparatione eternitatis ad euum. ad quod inquirendum conſideranda ſunt hec de euo. Prima queſtio eſt de eius eſſe. Secūda de eiꝰ vnitate. Tercia de eius ſimplicitate. Quarta de comparatione eius ad tempus. ⁊ ex his omnibꝰ manifeſta erit cōparatio eius ad eternitatem.

Articulus primꝰ

Ad primum obijcitur ſic. Omnis creatō ſiue ſit eſſe creati ſiue increati reducitur ad aliquod nunc vel preſens. ſi ergo non eſt ponere niſi nunc durationis temporalis: ⁊ durationis eterne. ergo non erit niſi duplex duratio: eterna ⁊ temporalis. ergo non eſt niſi aut duratio que eſt tempꝰ: aut duratio que eſt eternitas. euum igitur non eſt aliqua duratio ſeparata a tempore ⁊ eternitate. Ꝙ autē nūc non ſit niſi duplex patet per boetium in libro de trinitate. vbi dicit: noſtrum nunc quaſi currens tempus facit ſempiternitatem. diuinū nūc permanens eternitateʒ. ¶ Item aug. xj. confeſ. preſens ſi ſemꝑ eſt preſens: iam non eſt tempus ſed eternitas. ſed preſens in eſſe ꝑpetuorum ſemper eſt preſens. ergo eſt eternitas. ſi ergo ponitur menſura eſſe perpetui inq̄tum huiuſmōi. euū non erit aliud q̄ eternitas. ¶ Iteʒ quaſi ex oppoſito obijcitur. diuerſitas materie non diuerſificat ratōʒ forme: maxime in formis accidentalibus. vnde dicit philoſophus. ꝙ eodem denario menſurantur decem homines ⁊ decem equi: non tamen ſunt eadem deceʒ. Similiter eadem menſura durationis menſurabitur temporale ⁊ eternum. lʒ non ſit idem temporale ⁊ eternū: tamen vna erit menſura que ꝓportionabitur cuilibʒ mēſuratorum ſm ꝙ ei conuenit. Erit ergo quod nos dicimus euum: non ſeparata duratio ſm ſpecieʒ a tempore. ¶ Item ſi euuʒ eſt ſeꝑata duratio ab eternitate ⁊ tēpore: queritur vtrū ſit ſubā vel accidens? non pōt poni ſubſtantia. quia cū euum ponaꝛ duratio ꝑpetue creature. ſi eſſet ſubſtantia: nō eſſet niſi ſubſtantia cuiꝰ eſt menſura. ⁊ ita eſſet in ꝑpetuis ſubſtātijs creatis idem eſſentia ⁊ ſua duratio. quod nullo mō eſt niſi in ſola increata eēntia. Ipſa. n. increata ſubā ē ſua duratō ⁊ ſua eternitas. quod nullo modo cōtingit ī alijs ¶ Itē ſi ponaꝛ accidēs: nō poneꝛ niſi quātitas cuiꝰ ꝓpriū eſt menſurare. aut q̄ poneret ꝯtinua: aut diſcreta. nō poneꝛ diſcreta: quia ſic eēt in diuiſiōe vt numerus ⁊ oratio. Si vō ponatur ꝯtinua: aut ergo ponetuꝛ ꝑmanēs: aut ſucceſſiua. Si permanens: aut ergo eſſet linea: aut ſuperficies: aut corpus. quod nullo modo poteſt poni.

ponetur igitur quantitas cõtinua ſucceſſiua. ergo erit
tempus. quocunqȝ ergo modo dicatur euum. non po-
natur ſeparata duratio ab eternitate ⁊ tempore. ¶ Itẽ
xliij. eccl. Luna oſtenſio temporis ⁊ ſignum eui. Et ex-
ponit Rabanus. ꝙ iudei intelligebãt tempora penes
curſum lune. ſm hoc ergo luna eſt oſtenſio temporis.
id eſt differentiarum ⁊ partium temporis. ⁊ etiam eui
ſignum. i. durationis totius temporis que per euũ po-
terit menſurari. ¶ Contra. Eccl. j. Omis ſapientia a
domino deo eſt: ⁊ cum illo fuit ſemper: ⁊ eſt ante euuȝ.
ergo cuius duratio eſt eternitas: precedit euum. ergo
eſt duratio ſequens eternitatem. ergo alia ab eternita-
te. ¶ Item Boe. tempus ab euo ire iubes. ſed qđ erit
ab aliquo non eſt idem illi. ergo euum eſt duratio dif-
ferens a tempore. ¶ Item Dyoni. libro de diui. nomi-
nibus. ꝓprietas eui eſt antiquum inaltercatum ſm to-
tum eſſe menſurans. tempus vero eſt quod eſt in genera-
tione ⁊ corruptione aliter ſe habens. ¶ Item auguſti.
in lib. lxxxiij. queſtionũ. in hoc diſtat tempus ab euo:
quia iſtud ſtabile: illud autẽ mutabile. ergo non ẽ idẽ
tempus. ¶ Item eſt eſſe ſine principio ⁊ ſine fine ñ in-
cipiens a non eſſe. nec variabile ſeu vertibile in nõ eſſe.
vt eternum. ⁊ eſt eſſe cum principio ⁊ fine incipiens a
non eſſe ⁊ vertibile in non eſſe. vt perpetuum. Si ergo
durationes differunt ſm differentem extenſionẽ eſſe.
cum triplex ſit extenſio: extenſio eſſe vt dictũ eſt ſeu q̃ſi
extenſio ſiue ꝓtenſio: erunt tres duratõnes. ergo cum
duratio primi ſit eternitas. duratio ſecundi eſt temp⁹.
duratio tercij erit euum. ¶ Quod concedendum eſt.
Notandum ꝙ nomen eui dicitur multipliciter. Aliqñ
enim euum accipitur pro omni duratione que nõ eſt tẽ-
pus. ſm ꝙ dicit Dyoni. ꝓprietas eui antiquum ⁊c.
Aliqñ pro tota duratione temporis. ſm ꝙ dicit Dyo-
niſius in libro de diuinis nominibus. Aliquando to-
tam temporis durationem que apud nos eſt euum ap-
pellat. ⁊ hoc modo accipitur. xliij. eccleſiaſtici. Luna
oſtenſio temporis ⁊ ſignum eui. Aliquando vero ꝓ an-
tiquitate temporis eui. vnde dyoniſius. Sepe antiq̃ſ-
ſima eui cognominatione eui ſurgunt. Aliquando pro
magna parte temporis ab adam vſqȝ ad noe vnũ euũ.
Aliquando vero pro periodo ſiue duratione rei alicui⁹.
ſm ꝙ tota vita alicuius hominis appellatur ſuũ euũ.
Aliquando vero accipitur ſm proprium moduȝ. ſm ꝙ
euum eſt duratio rei habentis eſſe poſt non eſſe: ſȝ non
vertibilis in non eſſe. vt in perpetuis. ¶ Ad primuȝ ğ
dicendum. ꝙ boetius non negat nunc eui: ſed ſtabilita-
tem nunc ſiue preſentis eternitatis declarauit ꝑ com-
parationeȝ ad nunc temporis quod nobis magis ma-
nifeſtũ eſt. Triplex tamen eſt nunc. Eſt enim nunc qđ
non incepit eſſe ⁊ quod mutabiliter manet in eſſe. ⁊ eſt
ſicut eternitatis. Et eſt nunc quod incipit eſſe ſed non
mutatur nec fluit in eſſe. ⁊ tale eſt nunc eui. ⁊ dicitur hic
fluxus ſucceſſionis variabilis ⁊ nõ continuationis eẽ
ſiue durationis. Et eſt nunc quod incipit eſſe ⁊ mutatur
⁊ fluit in eſſe. ⁊ tale eſt nunc temporis. preſens eni eter-
nitatis ſemper fuit ⁊ eſt ⁊ erit. Uno modo ens preſens
perpetui non ſemper fuit. ſed ſemper ⁊ eſt ⁊ erit. Alio
modo ens preſens temporis mutatur ⁊ fluit a futuro
in preſens: ⁊ a preſenti in preteritum. ¶ Ad ſecunduȝ
dicendum. ꝙ ſemper vno modo accipitur pro toto tem-
pore. alio modo pro tota eternitate que non habȝ par-
tibilitatis totalitatem ſed perfectionis. intelligitur ergo
ſemper cum dicitur preſens ſi ſemper eſt preſens ⁊c.
de totalitate eternitatis in duratione que non incepit
nec deſinit. ſi accipiatur eternitas ꝓprie ⁊ non de tota-
litate temporis: preſens perpetui preſens eſt toti tem-
pori. ¶ Ad tercium dicendum. ꝙ quantitas eſt duob⁹
modis ſicut dicit beatus Auguſti. in libro de quantita-
te anime. Eſt enim quantum virtute: quantum dimen-
ſione. Dicendum ergo ꝙ euum accidẽs eſt rei euiterne
id eſt perpetue. ⁊ reducetur ad genus quantitatis ſm
ꝙ extenditur quantitas ad extenſionem virtualem.
Scđm vero ꝙ coartatur intentio quantitatis ad quan-
titatem dimenſioñ. procedebat obiectio. ¶ Ad quar-
tum dicendum. ꝙ eſt accidens proprium: ⁊ accidens
cõmune. Accidens propriuȝ. vt riſibile homini. quod
per ſe ⁊ omni homini ⁊ ſoli ineſt. diuerſificatur ſm di-
uerſam ſpeciem ſubiecti. Accidens vero cõmune. vt albe-
do ⁊ numerus homini non diuerſificatur ſm ſpeciem:
ſed ſolum ſm numerum. Ex accidentibus autem pro-
prijs eſt euum euiternis: ⁊ tempus tempalibus. ⁊ ideo
differunt ſpecie tempus ⁊ euum.

Articulus ſecũdus

Conſequenter queritur de vnitate eui. ⁊ ob-
ijcitur primo. cum nos videamus in euiter-
nis ꝙ quedam recipiunt prius perpetuita-
tem. quedam conſequẽter. vt angeli qui a principio re-
ceperunt eſſe perpetuuȝ. conſequenter ⁊ rationales a-
nime. ⁊ in ipſis etiam ſequitur incoatio eſſe vni⁹ ad
eſſe alterius. non erit aliquo modo vna ꝑpetuitas oĩm
euiternorum. nec ſimilis protenſio durationis cũ vna
excedit aliam ex parte ante. ¶ Item perpetua. vt ani-
me angeli ⁊ materia: habent oĩno abſolutum modum
eſſendi: ⁊ non dependent abinuicem. ergo habent oĩno
eſſendi diſpatam durationem. ſed duratio cuiuſlibet ẽ
euum. eſt igitur euum diſparatum ⁊ diuerſum ñ vnũ.
¶ Item tempus primo eſt menſura motus primi mo-
bilis. ⁊ per hoc eſt tempus menſura vna omnium infe-
riorum. Unde ſi eque principaliter ⁊ primo ⁊ non per
aliquod vnum prius vel cauſa eſſet tempus menſura
omniũ temporalium. iam non poſſet eſſe vnum temp⁹.
ſi ergo ex parte eui non eſt aliquid euiternum ſuſtinẽs
primo euum: quod euiternum ſit cauſa omniũ aliorȝ
immo euum eſt eque primo menſura omnium euiter-
norum non per aliquod. videtur ꝙ quot ſunt euiterna
tot debeant eſſe eua: vt ita dicatur. ¶ Item in apocri-
phis eſdre. maieſtas ⁊ poteſtas euorum eſt apud te do-
mine. ¶ Item dyoniſius. Ipſe eſt euum euorum. loqui-
tur de deo. ¶ Contra. maior eſt vnitas ex parte eſſe ꝑ-
fectioris. ſi ergo eſſe perpetuum eſt perfectius tempo-
rali: maior erit vnitas ex parte eſſe perpetui q̃ tempo-
ralis. ergo duratio menſurans eſſe perpetuum magis
erit vna q̃ que menſurat eſſe temporale. ergo euuȝ ma-
gis vnum tempore. ¶ Cum ergo tempus ſit vnum omniũ
temporalium. vt dicit anſelmus in libro de veritate.
dicitur tempus huius rei ⁊ illius. cum vnum ⁊ ideȝ ſit
tempus omniũ que in eodem tempore ſimul ſunt. ⁊ ſi
non eſſet hec res vel illa: non minus eſſet idem temp⁹.
ergo multomagis erit vnum euum. ¶ Itẽ primo eccl.
Omis ſapientia a domino deo eſt: ⁊ cum illo ſemꝑ fu-
it: ⁊ eſt ante euum. Iteȝ. xlij. in eodeȝ. reſpexit domin⁹
in ſignum eui. In his omnibus auctoritatibus nomi-
natur in ſingulari: nõ in plurali. ⁊ tamen nominatur
per totam durationem ſuam. ex quo videtur ꝙ nõ ha-
beat pluralitatem. ¶ Iteȝ ratione poteſt oſtendi ſic. ſi
plura ponuntur eua. aut ergo vnũ ponetur preceſſiſſe a-
liud. aut ſequi. aut ſimul eſſe cũ illo. nõ preceſſit aliud:
quia ante hoc nõ fuit niſi eternitas. Iteȝ poſt hoc non
erit aliud: quia illud quod modo eſt nunq̃ deficiet. ſi ğ
plura ſunt: aliud erit ſimul cũ iſto. cũ ğ in quãtitatibꝫ
nõ habentibꝫ poſitioneȝ qđ poteſt menſurare vna põt
menſurare reliqua eiuſdẽ generis. vt explanabitur. ĩ.
⁊ ideo nõ pñt partes temporis eſſe ſimul: quia ſemper
altera ſupflueret. ⁊ ſimiliter videtur ꝙ nõ pñt eſſe plura
eua ſimul. qm̃ ſemꝑ alterꝫ ſupflueret. ¶ Ad ſolutõneȝ
h⁹ queſtionis nota primo opinioneȝ quorundam ſicut
dicit Boe. in li. de ꝯſolatione. ſicut ſe habet fatũ ad di-
uinam ꝓuidentiaȝ: ⁊ tempus ad eternitateȝ. ꝓuidẽtia
vero eſt ratio diuina que cuncta diſponit. fatuȝ vero inhe-

rens rebus mobilibus diſpoſitio per quam ꝓuidẽtia
ſuis queq; nectit ordinibꝫ.q̃uis aũt dicantur plura fa
ta:quia quelibet res per prouidentiam habet aſſigna-
tum ordinem.hoc non eſt niſi quia fatum eſt hui⁹ res
⁊ illius.fatum autem eſt vnum.quia ſicut dicit Boe.
in eodẽ.Ordo quidem cũcta complectitur vt ſi quis
ab aſſignato ordine receſſerit in alium ordinẽ:relaba
tur ab vnitate.ergo h⁹ ordinis cũcta complectẽtis erit
fatum vnum:non ab vnitate illorum quorum eſt fatũ.
Si ergo ſimili modo ſe habet tempus ad eternitatẽ:
erit tempus vnum non ab vnitate illorum tempalium
que menſurantur tempore.ſicut patet ex predicta ſen-
tentia anſelmi in li.de veritate.ſed ab vnitate cauſe q̃ ẽ
influentia ſeu virtus duratõis ab eternitate ſm ꝙ res
ſunt in participatione eternitatis.Simili mõ vnitas
eui in quo eſt primo ⁊ principalis influentia virtutis
durationis ab eternitate.⁊ ſm hanc rationẽ b.dyo.ĩ
lib.de di.no.dicit.oportet diuinũ tanq̃ euum ⁊ tanq̃
tempus hymnire.i.laudare vt omnis temporis ⁊ eui
cauſam.Scdm hoc ergo reſpondetur.Ad primũ enĩ
dicendum eſt.vnum eſſe euum euiternorum ſicut vnũ
tempus omniũ temporalium.quemadmodũ dicit an-
ſelmus.tempus vnum ⁊ idem eſt omniũ eorum que in
eodem tempore ſimul ſunt.Et ſi non eẽt hec res vel il-
la:nihilominus eſt tempus illud vnum.ita dicendum
vnum ⁊ idẽ euum omniũ que in euo ſunt.⁊ lʒ hec aĩa
vel illa incipiat eſſe in euo poſt illam:nihilomin⁹ euũ
quod ingreditur vnum eſt ab vnitate vnius influentie
virtute durationis ſine fine ab eternitate que vna eſt.
q̃uis differentia ſint receptiua ipſius influentie.quẽ-
admodũm vna eſt influentia lucis a ſole:⁊ tamen dif-
ferentia receptiua influentiam lucis ⁊ receptio nõ in-
fuſio vel influentia ſic̃ virtutis receptio duratõis ſine
fine que eſt perpetuitas poteſt multiplicari cum recipi
tur ab angelo ⁊ ab anima ⁊ nõ ſimul.tamen ipſa perpe
tuitas ſicut nec ipſa influentia non multiplicatˀ.¶ Ad
ſecũdũ dicẽdum ſine preiudicio.ꝙ q̃uis duratio ma-
terie anime ⁊ angeli ⁊ aliorum euiternorum habeant
diſpationem nec dependentiam abinuicẽ ſm cauſali-
tatem.dico tamen ꝙ ꝓportionaliter ſe habent ſm vir-
tutem durationis.vt dictum eſt inq̃tum ſunt in parti
cipatione diuine eternitatis.q̃uis enim ſm actum du
rationis nec eſſe angeli nec eſſe anime nec eſſe materie
ſe excedant.vt nec eſſe angeli eẽ aĩe:nec eſſe anime eſſe
materie.virtute tamen durationis ⁊ continuatiõis eẽ
nihil prohibebit eſſe anime excedere eſſe materie:⁊ eẽ
angeli eſſe anime.ita ꝙ poſito ꝙ relinquerẽtˀ ꝓprie na-
ture ⁊ eſſent vertibilia in non eſſe:citius deficeret ma-
teria que ĩ eſſendo eſt ignobilior anima.⁊ forſitan aĩa
angelo per naturam.⁊ ſic q̃uis ſe non excedant ſm a-
ctum durationis.nec dependeant abinuicem ſm rati-
onem cauſalitatis.nil videtur prohibere quin depen-
deant ⁊ ordinentur ſm virtutem duratõnis.⁊ qn vir-
tus durationis nobilior:poſſit ſe habere virtualitˀ vt
menſura durationis ignobiliorũ.etſi non vt cauſa vt
ſm ordinem virtutis durationis aſcendendo ad eter-
nitatẽ a virtute minori ad maiorẽ perueniatˀ ad vnã
eſſentiam proximã:in qua primo apparet vnitas eui.
quemadmodum in motu celi apparet vnitas temporis
ſm preſentem ſtatum.hec autẽ cogitur:quoniam ſic̃
dicit beatus Dyoni.omĩa exeunt a primo ſm ordinẽ.
¶ Item ꝓpter hoc quod dicit auguſti.omĩa ſunt ineq̃-
lia ad hoc inequalia vt eſſent omĩa.erit ergo ponẽ gra
dum in virtute durationis ⁊ euiternis ſicut in tempo-
ralibus ponũtur ſm actum durationis.hoc tamẽ abſq;
preiudicio ſententie melioris dictum eſt.¶ Ad reliqua
obiecta patet ſolutio ex predictis.nam plura eua dicũ
tur materialiter ſicut plura tempora.nõ formalˀr:ſiue
quia plura ſunt in euo ſiue plura in tempore dicuntur
plura tempora vel eua.cum tamen euum ⁊ temp⁹ vnũ

vel dicuntur plura eua in alia ſignificatione q̃ in pro-
pria.Aliter poteſt dici ꝙ ſunt plura eua ſcilʒ ſm plu-
ralitatem euiternorum.nec habẽt vnitatẽ eſſentie.nec
ab hac vnitate vnum dicitˀ euum.Poteſt tñ dici vnum
ab vnitate conformitatis:quia omĩa eua diſtincta ſm
diſtinctionẽ euiternorum conformitatẽ habẽt in mu
tatione eternitatis ⁊ temporis.eternitatis q̃tũ ad in-
finitatẽ ex parte finis.⁊ carentiam prioris ⁊ poſteri-
oris temporis q̃tum ad habere principium.nec oportet
ꝙ vnum euum omniũ euiternorum ſit vnum:ſic̃ vnũ
tempus omniũ tempalium.euiterna enim omĩa imme
diate exeunt a primo.ꝓpter quod nõ intercipitˀ aliqđ
medium a quo dependeant ſm eſſentiam vel actum.ſi-
cut omĩa tempalia q̃tum ad eſſe ⁊ operationẽ inq̃tũ
hmõi dependeant a motu primi mobilis.⁊ eorũ mo-
tuũ eſt regula tempus vnum.ſcilʒ illud quod eſt nume
rus primi motus.¶ Si autẽ obijciatˀ qđ dicit phus.
ꝙ ſi eſſent plures celi:nihilominus erit euum vnum.
Poteſt dici ꝙ vt ponũt ĩ philoſophia naturali edocti:
ꝓprium ſubiectum ⁊ primũ motus eſt prima materia:
que eſt ſubiectum totius tranſmutationis:cui⁹ mẽſu-
ra ꝓpria eſt tempus.Scdm etiam horum opinionem
nõ eſt ponere tempus eſſe in primo celo mobili vt ĩ ſub
iecto:ſed in prima materia.iuxta quorum opinionem
nõ eſt inconueniens ponere tempus vnum ab vnitate
motus ⁊ ſubiecti prime materie.Et ſi ſunt plures celi
iuxta poſitionem eorum qui dicũt tempus eſſe in pmo
celo mobili ſicut in ſubiecto.Dicẽdũ ꝙ ſi eẽnt plures
celi:nõ eſſet vnum tempus per eſſentiam.poſſet tamẽ
eſſe vnum per conformitatem ſiue indifferẽtiam parti-
cipatõis eui ⁊ euiternitatis.Quotquot enim eẽnt mo
tus huiuſmodi:eorum mẽſure cõſimiliter ⁊ cõformiter
ſe haberent ad euum ⁊ euiternitatẽ.¶ Ad hoc quod
primo obijcitur dicẽdum.ꝙ euum q̃tum ad eſſe ꝓpriũ
nõ numeratur per prius ⁊ poſterius.maioris eſt vnita
tis q̃ tempus quod numeratur.vnde proximus ſe con
format eternitati ⁊ magis naturã illius participat q̃
tempus.

Articulus tercius

Queritˀ ꝯſequẽter de ſimplicitate eui.Que-
ritur ergo vtrũ euum habeat ptes vel ñ.Ad
qđ ſic obijcitˀ.Omẽ qđ deficit a drñtia aliq̃
cadit in cõditõẽ ſibi oppoſitam vel drñtiam.ſicut mo-
ueri ⁊ quieſcere ſunt cõditiões oppoſite:qđ deficit a q-
ete cadit ĩ motũ.ḡ ſi ſimplex ⁊ diuiſibile ſunt cõditio-
nes oppoſite:cũ a ſimplicitate eternitatis deficiat euũ
ſicut oñſum eſt.neceſſe eſt cadere in drñtiam ſimplici-
tati oppoſitam:ſed hec eſt compoſitio.ḡ oportet euũ hr̃e
compoſitõẽ.¶ Itẽ ad idẽ.Anſ.in ꝓſologion querit
qũo de⁹ eſt vltra eterna.⁊ appellat eterna euiterna.ex-
ponẽs illud.Dñs regnabit ineternũ ⁊ vltra.vñ dicit:
an hoc q̃ʒ modo tranſis eterna:q2 illorũ eternitas tota
tibi pñs eſt.cum illa nondum habeãt de ſua eternitate
quod venturũ eſt:iam nõ habẽt qđ preteritum eſt.ex h
videtˀ ꝙ ĩ euo ſint ptes ſucceſſiue ſm prius ⁊ poſteri⁹.
¶ Itẽ ſi mẽſuratũ eſt ptibile:⁊ mẽſura.q2 neceſſe eſt
mẽſuram ⁊ mẽſuratũ eſſe ꝓportionabilia.ſ aliqđ eter-
nũ ꝯtingit eſſe ptibile.ḡ ⁊ euum.ꝓbatio medie.cõtin-
gat ꝙ angelus ꝯtempletˀ deũ:⁊ ꝯtemplando magis ac
magis accẽdatur.ſi põt ibi eſſe magis ⁊ magis:ḡ ps ⁊
ps.ḡ eſt diuiſibile.ſ iſtud ẽ mẽſurabile ab euo.⁊ hoc
pʒ:cũ ſit actio debita euiterno ñ p relatõẽ ad creatu-
rã.⁊ ideo ñ mẽſuratur tempe.¶ Itẽ poſſibile ẽ temp⁹
nõ eſſe:⁊ hmõi actõẽ eſſe.ḡ nõ eſt eius mẽſura temp⁹:
ḡ euũ.⁊ ita euum erit ptibile.¶ Cõtra.ſi hʒ ptes.vel
ḡ pmanẽtes:aut ſucceſſiuas.ſi pmanẽtes:ḡ due erũt ſi
mul.⁊ ſi h:quicqd mẽſurat vna ⁊ altera.in q̃ntitatibꝫ
enĩ pmanẽtibꝫ plures ptes ſunt ſitˀ.nõ tñ qđ mẽſurat
vna:menſurat ⁊ altera.⁊ hoc eſt:quia ſunt quãtitates

habentes potentiaꝫ ſm ſuas ꝑtes reſpectu mēſurati. ⁊
ꝓpter hoc cum vna pars mēſurat vnam partem: men⸗
ſurat ⁊ alia aliam. ſed partes durationis nō ſunt ha⸗
bentes poſitioneꝫ. ergo ſi ſunt plures partes ſimul: qđ
menſurat vna: ⁊ altera. ⁊ ſi ſic altera ſuperflueret. qđ
non debet eſſe ſed ſucceſſiue. ergo cum partes ſint tem⸗
poris ſucceſſiue: iam non differrent euum ⁊ tempus.
¶ Ad hoc dicendum. ꝙ ſicut menſuratum caret fine
ſed nō principio ⁊ ex ſe non habet extenſionem: ſic nec
ipſum euum ſm rem habet extenſionem. ¶ Ad illđ qđ
obijcitur. ꝙ illud quod ab aliqua differentia deficit ca
dit in differentiaꝫ oppoſitam. Reſponſio. ꝙ eternitas
increata ſimplex eſt omnino ⁊ ideo in ipſo eſt carentia
omnis compoſitionis. Eſt enim carens compoſitione
que eſt ex pluribus ſicut eſt integrale. ⁊ compoſitione
qua aliquid dicitur componi ſicut actus ſubſtantie. ⁊
compoſitione qua aliquid poteſt eſſe tale vt aliqđ com
ponatur illi ſicut materie forma. quia ergo ſimplicitas
eternitatis quālibet illarum compoſitionum excludit
quocunqꝫ modo ſit aliquid componibile deficit a ſim⸗
plicitate eternitatis ⁊ eſt in differentia oppoſita. ⁊ iđo
nō ſequitur ꝙ ſi deficit a ſimplicitate eternitatis: ꝙ ſit
compoſitum ex pluribus. ſed ꝙ ſit componibile ex plu
ribus vel componibile alij vel aliud iſti. De euo auteꝫ
poteſt videri: quia alteram compoſitionum habet. ad
minus quia eſt componibile alij: quod nō eſt ipſum ſcꝫ
ſuo euiterno. ¶ Ad ſecūduꝫ dicendum. ꝙ in euiternis
eſt cōſiderare ſubſtātiam ⁊ actionem. nomen ergo eui
poteſt accipi cōmuniter ⁊ ꝓprie. ꝓprie enim eſt euū ſm
beatum Dyoniſium: inalteratum ⁊ ſm totum eē men⸗
ſurans. ⁊ ſm hoc euum eſt menſura euiterni: inq̄tum
habet eſſe extra motum omē ⁊ mutationeꝫ. hoc autē
eſt ſm ſubſtātiam ⁊ ſm actionem cōnaturalem ſubſtā⸗
tie. cuiuſmodi actio eſt in ſole lucere: ⁊ in angelo intel⸗
ligere. Inq̄tum vō habet eſſe in mutatione ⁊ motu: mē
ſura ipſius eſt tempus vel aliquid ad modum tēpis
ſe habens. ſm ꝙ dicit philoſophus in libro de cauſis.
Inter rem cuius ſubſtantia eſt in mométo eternitatis
⁊ rem cuius ſubſtātia ⁊ actio eſt in mométo temporis
eſt media. cuius ſubſtantia eſt in momento eternitatis
⁊ operatio in mométo temporis. ⁊ tempus dicit̄ ibi cō
muniter: ſicut poſt patebit. Communiter vō euum ſiue
eternitas creata dicitur complecti metiendo ⁊ ſubſtan
tiam que eſt extra omneꝫ mutationeꝫ: ⁊ actioneꝫ ipſaꝫ
que eſt rei euiterne. que tamen eſt in mutatione: quia
quicquid menſurat ſuperius: menſurat inferiꝰ. Scđm
hoc euum ſubſtantiam euiterni ⁊ actioneꝫ cōnaturalē
que vno modo ſemper eſt mēſurat vt mēſura ꝓpria ſm
totum. actioneꝫ vō que in motu eſt ſm totum mēſurat
vt mēſura cōmunis. quemadmoduꝫ eternitas menſu⸗
rat diuina vt mēſura ꝓpria ⁊ coequata euiterna ⁊ tem
poralia vt mēſura cōmunis. ſimilit̄ euum inuariabi⸗
lia habentia principium vt mēſura ꝓpria: variabilia
vt mēſura cōmunis. ⁊ ex hoc nō ſequitur ꝙ euum par⸗
tibile ſit. Anſelmus auteꝫ eternitati angeloꝝ ꝯcernit
operationeꝫ ſm quam aliquid aduenit aliqđ preterit. q̄
aūt ſit ꝓpria mēſura hꝰ operationis. ī. dicet̄. ¶ Ad ter⸗
cium dicēdum. ꝙ actionis angeli ſcilicꝫ ꝯtemplatōnis
⁊ amoris intēſi ⁊ remiſſi. poſito ꝙ intēderet̄ vel remit⸗
teret̄. nō mēſura ponet̄ tempꝰ ꝓprie nec euum ꝓprie: ſed
duratio que eſt tempꝰ q̄tum ad aliqđ ⁊ euuꝫ q̄tum ad
aliqđ q̄i tēpus. qꝛ ibi eſt quedaꝫ variatio in modo ꝯtē⸗
platōis ⁊ amoris q̄i euum qa in actu ꝯtemplationis ⁊
amoris nō eſt ſm eſſentiaꝫ variatio. immo angelus ſꝑ
videt facie ad faciē ꝑ ꝯtemplatōꝫ. manet ḡ in angelo n̄
mutata eēntia actus q̄uis variet̄ circūſtantia actus. ⁊
hāc duratione quidaꝫ voluerūt appellare ſeculū: qđ dr̄
a ſequēdo. ⁊ ſicut dicit dama. ꝓtendit̄ cū eternis velut
tempalis motus ⁊ ſpaciū.

Articulus quartꝰ

Conſequēt̄ querit̄ de ꝯparatōe eui ad tpūs. q̄ ꝯ
runt̄ ḡ tria. Primo mō. qūo ſe hēant ſm ex
tēſionē duratiōis. Scđo. an ſit ponē aliquā
duratōꝫ mediā int̄ euū ⁊ tpūs. Tercō de ꝯparatōne nūc
tpis. eui. ⁊ eternitatis.

Ad primū ḡ obijci .§. j.

tur. Omis mutatōis ē tpūs mēſura. ſꝫ mutatio p̄cedit
euū: qꝛ euū ꝑ mutatōꝫ q̄ eſt creatio exit in eſſe. ḡ tps na
turalr̄ p̄cedit euū. ¶ Iteꝫ qđ cepit ſic̄ dicit Richar. de
s. victo. cepit eē ex tpe. cū ḡ euū cepit: cepit ex tpe. ḡ p̄⸗
mū. ¶ Itē ſimul cepit tpūs ⁊ angelꝰ ⁊ materia p̄ma. ſꝫ
euū eſt duratio angelice nature. ḡ ſilr̄ erit in eē tempꝰ ⁊
euū. ḡ euum nō p̄cedit tpūs. ¶ Cōtra. Boe. tempꝰ ab
euo ire iubes. ſiue igit̄ ſit ſenſus ab euo ſicut a cā. vel
ab euo. i. poſt euū. ſemꝑ originalr̄ euū erit an̄ tempꝰ.
¶ Iteꝫ omīs motus ⁊ mutatio radicat̄ ī aliq̄ immobi⸗
li. vt mutatōes generabiliū ī materia q̄ eſt immobilis
⁊ mutatōes celoꝝ ī materia celoꝝ q̄ ē immutabilis. ⁊
mutatōes angeloꝝ ⁊ aīaꝝ in eoꝝ ſuba q̄ eſt immutabi
lis. Si ḡ ſic ſe hꝫ duratio menſurās eēntiā materie vel
ſubaꝝ celoꝝ ⁊ aīaꝝ vel angeloꝝ ad duratiōꝫ mēſurātē
motus ⁊ mutatōes eoꝝ: ſicut ſe hꝫ eſſe mutationuꝫ ad
eſſe ſubaꝝ que ſunt radix mutationū: ſi mutatōnes ꝓ⸗
cedūt a ſubſtantijs. ḡ ſuba precedit mutatōꝫ originalr̄
ḡ ⁊ duratio duratōꝫ originalr̄. ḡ tempꝰ ab euo: ſiue tē⸗
pus menſura mutatōis durationū euum ſubaꝝ. ¶ Itē
ſi tempus dicit̄ radicari ī motu p̄mi mobilis: ſm motū
primi mobilis precedit ſuba mobilis ⁊ ſuba motoris
cauſalit̄ que mēſurant̄ euo. ḡ euū p̄cedit tempꝰ cauſali
ter. ¶ Rñſio. tempus dicit̄ coīter ⁊ improprie: coīter ſꝫ
minꝰ ꝓprie ⁊ ꝓprie. Coīter ⁊ improprie dicit̄ tps vnū
nūc primo. Coīter minus ꝓprie: nūc poſt nūc. Prope
vō tempꝰ extenſio ꝯtinua ſm pn̄s a p̄terito in futurū.
Primo mō tempus nō eſt tempꝰ ſꝫ tēpis initiū. Scđo
mō tempꝰ eſt numerus ſm priꝰ ⁊ poſteriꝰ. Tercō mō
tpūs eſt ꝯtinuū ſm ꝯtinuitatē motus ſm priꝰ ⁊ poſte⸗
rius. ⁊ mediū qđ eſt terminus p̄teriti prioris ⁊ futuri
poſterioris. Prīo mō ſm improprietateꝫ tps imo nūc
qđ eſt principiū tpis: reſpicit primā mutatōꝫ a nō eſſe
in eſſe. que eſt creatio paſſiua: in qua nō ponit̄ niſi nūc
primo eſſe poſt nō eſſe. Secūdo mō reſpicit mutationē
que eſt de vno eſſe in aliud eſſe ſine ꝯtinuo. Tercō mō
reſpicit mutatōꝫ que determinat̄ ſm magnitudinē p̄⸗
mi mobilis ⁊ ſpacij ſm quā eſt motus. que eſt de vno ī
aliud ꝯtinue ⁊ ſucceſſiue. Primus ſenſus habet̄ ex p̄⸗
mo geñ. In principio creauit ⁊c̄. Glo. in principio tē⸗
poris. Secūdus ⁊ tercius habent̄ ab aug. in. xij. de ci.
dei. vſqꝫ adeo angeli omni tempe fuerūt: vt etiā an̄ oīa
tempa facti ſunt. ſi a celo incepta ſunt tempa: ⁊ illi iaꝫ
erant ante celum. ⁊ ſi tempus non a celo ſed ante celū
fuit: non in horis ⁊ menſibus diebus ⁊ annis. ſꝫ in ali⸗
quo mutabili motu: cuiꝰ aliud prius aliud poſteriꝰ eo
ꝙ ſimul eſſe non poſſunt. Si igitur in angelicis moti⸗
bus tale aliquid fuit. neceſſe ē ꝙ angeli ex quo facti ſūt:
temporaliter mouebantur. quia cum illis tempus fuit
Et hoc modo dicit ſuper geneſim ad litteram. ꝙ deus
creaturam ſpiritualem mouet per tempus. ¶ Ad pri⸗
mum ergo quod obijcit. ꝙ omnis mutationis menſu⸗
ra eſt tempus: patet diſtinctio. nam prime mutatōnis
nō ē mēſura tps ſꝫ nūc. Eſt. n. nūc eui qđ ē ſtans poſt n̄
eē. Et eſt nūc tpis qđ ē fluēs a p̄terito in futuꝝ. dico ḡ
ꝙ nūc eui concreat̄ cū euiterno ⁊ hn̄te eſſe manēs. nūc
vō tempis concreat̄ cū motu. nec eſt incōueniēs ſimul
eſſe duo nunc alterius generis. Nam ſicut nūc eterni⸗
tatis continet nunc eui: ſic nunc eui nunc tpis. tamen
non eſt concedendum. ꝙ nunc quod eſt initium tem⸗
poris ſit menſura creationis euiterni. ſed ipſum nunc

eui. ſed nunc eui cum nunc temporis cepit. ¶ Ad ſecū-
dum dicendum. ꝙ cepiſſe intelligitur duobꝰ modis.
Uno modo cepiſſe ex tempore: intelligitur cepiſſe ī tē-
pore. ꝛ hoc modo non eſt verum: euum cepiſſe ex tem-
pore. vel cepiſſe ex tempore: id eſt cum tempore. ꝛ ħ mo
do verum eſt. Unde Auguſti. de ciuitate dei. mundus
non cepit in tempore ſed cum tempore. Cepiſſe autem
dicitur tempus cum primo nunc variationis cuiuſlibꝫ
rei. ſm ꝙ tempus dicitur cōmuniter ꝛ minus proprie
vt dictum eſt. ¶ Ad tercium dicendum. ꝙ q̄uis ab eſſe
diuine eternitatis exiuerit per creationeꝫ ſimul eē ma
nens in motum. vt eſt eſſe euiternorum. ꝛ eſſe fluens ī
motu: vt eſt eſſe temporaliuꝫ. ordine tamen nature hoc
eſt prius iſto. ꝛ eſſe motum radicatur in eſſe manenti:
ſicut oſtendebatur. ꝛ hoc modo tempus ab euo ire iu-
bet.

Secundo queri- .§. ij.

tur. vtrum ſit aliqua menſura durationis media inter
euum ꝛ tempus. Ad quod ſic dyoni. in libro de diui.
nominibꝫ. Oꝑtet eterna ꝛ tempalia ſm modos agni-
tos ſubaudire. ꝛ eterna ibi dicit euiterna. Cui autem
ꝓprietatem dixit eſſe ſine alteratione ꝛ ſm totum me-
tiri. temporis vō quod in alteratione eſt ꝛ alias aliꝰ ſe
habens. media vō entium que hic quideꝫ euo: illic tem
pore participant. ex quo vult dicere: ꝙ inter tempora-
lia ꝛ eterna ſunt media: que q̄tum ad aliquid partici-
pent euo: q̄tum ad aliquid tempore durationis. igitur
huiuſmodi menſura eſt media inter euum ꝛ tempus.
¶ Item cum angelus in contemplatione intendatꝰ ma
gis q̄ prius. ſimiliter ꝛ in affectione variatio aliqua ē
in contemplatione angeli ꝛ affectione. ſed cōſtat ꝙ hꝰ-
modi variationis non eſt menſura euum cum dicat au
guſtinus in lib. lxxxiij. queſt. aſſignans differentiaꝫ tē-
poris ꝛ eui. ꝙ tempus eſt variabile: euum vō inuaria-
bile. Similiter nec huiuſmodi menſura duratōnis po
teſt eſſe tempus. cum hec variatio que eſt ſm intentiōꝫ
contemplationis vel amoris ſit ad complementum ſa-
lutis ipſorum. tempus vō eſt cauſa corruptionis ꝑ ſe:
generationis auteꝫ per accidens. relinquitur igitur ꝙ
menſura huiuſmodi variationis erit medium intꝰ euū
ꝛ tempus. ¶ Item contingit angeluꝫ cognoſcere ī deo
aliquid eſſe quod cito deſinit eſſe. ꝛ ita per conſequens
deſinit illud cognoſcere. conſtat ꝙ huiuſmodi cogniti-
onis menſura non erit euum: cum eſſe deſinat. nec tem
pus: cum huiuſmodi cognitio nullo modo infra tem-
pus ſit ſed ſupra. relinquitur igitur ꝙ menſura hmōi
cognitionis erit media inter euum ꝛ tempus. ¶ Item
ſuppoſito ſm ſanctos: ꝙ non omīa ſint creata ſimꝰ ſed
per ſucceſſiones ſex dierum. conſtans eſt ꝙ primo cuꝫ
celo ꝛ terra cepit euum. quarta autem die ceperūt mo-
ueri corpora celeſtia. ſimul auteꝫ cum motu cepit ꝛ tē-
pus. conſtans eſt ꝙ in diebus antecedentibꝫ aliq̄ edu-
ctio facta eſt ꝛ aliqua variatio in materia. hꝰ aūt vari
ationis nō poteſt poni menſura eui: tum ratōne varia
bilitatis: tum etiā deſitionis. nec tempꝰ cū adhuc non
incepiſſet. relinquitꝰ igitꝰ ꝙ hmōi variationū ꝛ eductio
nū menſura eſt medium inter euum ꝛ tempꝰ. ¶ Itē pe-
na inferni habet variabilitateꝫ. quia ſicut dicitur Iob
xxiiij. tranſibūt ab aquis niuiū ad caloreꝫ nimiū. ex q̄
relinquitꝰ ꝙ mēſura ipſius nō erit euum. hꝫ etiā ꝑpetu
itatē ꝛ etiaꝫ eſſe ceſſante motu celi queꝫ nō excedit tem
pus duratione. menſura igitꝰ duratōnis penaꝝ nō erit
tempꝰ nec euum. erit igitꝰ aliq̄ menſura media. In cō-
tra. inter duratōꝫ eſſe qđ nō incepit a nō eſſe nec verti
tur in nō eē. ꝛ duratiōꝫ eſſe qđ incipit a nō eē ꝛ vertitꝰ ī
nō eſſe. nullo mō pōt poni media duratio: niſi duratō
eē qđ incipit a nō eē. ꝫ nō vertitꝰ in nō eē. vel duratō eē
qđ nō incipit a ñ eſſe ꝫ vertitꝰ ī nō eē. ꝫ iſtō quartū mutabili
modo pōt eē ſicut. ē oſtenſum eſt in. q. de cōmutabili-

tate eternitatis. relinquitꝰ igitur ꝙ nō ponetur triplex
duratio. ſi ergo prime durationis menſura eſt eterni-
tas: ſecūde tempus: euum tercie. nō poterit poni mēſu
ra quarta media inter euum ꝛ tempus. ¶ Item plꝫus
in libro de cauſis. Inter rem cuius ſubſtantia ꝛ opatō
eſt in momento eternitatis. ꝛ rem cuius operatō ꝛ ſub
ſtantia eſt in momento temporis ꝛ eternitateꝫ appellat
euum. q̄uis ergo angelus operetur in tempore ſicꝰ mi-
niſtrando nobis. vel contempletur cum intentōne ma-
iori ꝛ minori: non erit mediuꝫ ponere inter euum ꝛ tē-
pus. quia ſm ſubam ꝛ opationem ſuam inuariabilem
menſuratur euo. ſm vō opationem variabilem tempo
re. ¶ Item in p̄s. loquendo de pena reproborū dicit.
ꝛ erit tempus eorum in ſecula. ex quo relinquitꝰ ꝙ tem
pus etiam eſt menſura penarum inferni. non erit ergo
neceſſe ponere menſuram mediam. ¶ Propter ea re-
ſpondendum videtur ꝙ non eſt aliqua media menſura
inter euum ꝛ tempus ſm rem: ſed ſolum ſm rationeꝫ.
Sed diſtinguendum ſicut prius rationeꝫ tempis du-
plicem. Una eſt vt tempus ſit numerus ſm prius ꝛ po
ſterius non interueniente continuo. ſm quem modum
tempus dicitur menſura variationū ſpūalium ꝛ exce-
dentium motum celi. ꝛ hoc modo in ratione temporis
ponitur nūc poſt nūc. vnde nūc hoc modo habet ratōꝫ
initiantis ꝛ terminantis: ſed non habet rationem con
tinuantis. Alio modo vt tempus ſit menſura ſm cōti-
nuitatem motus ſuccedentis ſm prius ꝛ poſterius. ꝛ
hoc modo tempus eſt menſura variationū corpaliuꝫ ꝛ
dependentium a corpore vel variatione motus celi. ꝛ
hoc modo eſt continuitas temporis ſm continuitateꝫ
motus. ꝛ continuitas motus ſm continuitatem ma-
gnitudinis mobilis. ꝛ ſm hoc in eſſe tempis eſt nunc:
ſicut principium ꝛ finis. ꝛ ſicut continuans mediū vt
ſit finis preteriti ꝛ initium futuri. ¶ Ad illud ḡ quod
obijcit primo de beato dyoniſio. Dicendum ꝙ ex ħ nō
ſequitur ꝙ ponenda nō ſit media menſura ſm reꝫ: ſed
ad hoc ſequitur ꝙ habeant menſuram duplicem. ſcilꝫ
euum ꝛ tempus. ꝛ q̄tum ad illud in quo non mutantꝰ
menſurantur euo. q̄tum ad illud in quo mutantꝰ men-
ſurantur tempore. ¶ Ad illud vō quod obijcit de angelo
ſimili modo reſpondebitur. quia ſm ſubſtantiaꝫ ꝛ ſm
opationem ipſius que non mutatur. ſicut eſt intelligē
ꝛ videre deum: menſuratur euo. q̄tum vō ad opatio-
nem in qua mutatur. ſicut eſt operatio qua miniſtrat
nobis: menſuratur tempore. ſm quem modum dicꝰ au
guſti. ſuper geū. ꝙ deus creaturam ſpūalem mouet ꝑ
tempus non per loca. Q̄tum vō ad opationem cōtem-
plationis intenſe vel remiſſe vel contemplatōnis huiꝰ
rei deſinentis eſſe. ſi reſpiciatur eſſentia actus qui nō
mutatur: menſurabitur euo. ſi reſpiciatur circumſtan
tia ſiue materia actus menſurabitur tempe ſm modū
illum quo nos diſtinximus tempus. ¶ Ad illud vō qđ
obijcit quarto. dicendum ꝙ tempus dicitur cōmuniter
menſura cuiuſlibet variationis. ꝛ hoc modo dicitꝰ tem
pus ſimul cepiſſe cum euo. Alio modo dicitur tempus
menſura ſm determinatōneꝫ motus celi. ꝛ hoc mō ce-
pit quarta die. erit igitꝰ tempus menſura illarum du-
rationum que fuerunt ante quartam diem. ſm ꝙ dici-
tur primo modo. ¶ Ad illud quod obijcit de penis in-
ferni. dicendum ꝙ q̄tum ad perpetuitateꝫ menſurabū
tur euo. q̄tum vō ad variationeꝫ tempore. quod ſignat
illa auctoritas p̄s. erit tempus eorum in ſecula. ¶ Et
quod obijcitur ꝙ ceſſante motu celi ceſſabit tempꝰ. qđ
etiam videtur accipi ex apocalip. iurauit angelus per
viuentem in ſecula ſeculorum: ꝙ non erit tempus am-
plius. Dicendum ꝙ tempus duplicem habet radicati
onem. ꝛ ſm hoc duplex eſſe. prout tempus dicitꝰ men-
ſura variationis corporalis. vna eſt in variatione ma
terie. ꝛ ſm hoc tempus eſt menſura indeterminata.
Alia vō radicatio eſt in motu celi. ꝛ ſm hoc eſt deter-

minata menſura ſm momentum. diem. annum. ⁊ hꝰ-
modi. primo modo tempus ſm theologos cepit ante
motum celi. ſicut ⁊ variatio que facta eſt ante quartaȝ
diem in materia. ⁊ erit ceſſante motu celi. quemadmo-
dum ipſa variabilitas que contingit ex imperfectione
materialitatis que remanebit in reprobis. ſicut dicit
Auguſtinus. Scḋm autem modum alium tempus in-
cipit cum motu celi ⁊ deſinit cum motu celi. ergo pro-
tenditur tempus ſm qḋ eſt determinata menſura. ſm
vḋo quod eſt indeterminata: antecedit ⁊ ſequit̃. ¶ Ali-
quibus autem aliter viſum eſt: ꝙ eſſet ponenda menſu-
ra media inter euum ⁊ tempus: que diceretur ſeculum
a ſequendo. eo ꝙ haberet nunc ſequens ad nunc ſine cō-
tinuitate motus media. ſicut tempus habet nūc ſequēs
ad nunc cum continuitate motus media. ⁊ ſm hoc po-
nunt ꝙ poſt eternitatem que nunc ſine preſens manēs
non ſuccedens nec continuans. ⁊ ſm hoc eſt nunc eui.
⁊ eſt nunc fluens ſuccedens ⁊ continuans. ⁊ hoc modo
eſt nunc tempus. quemadmoduȝ punctus linee incho-
ans lineam ⁊ terminans lineam ⁊ etiam punctus con-
tinuans lineam. Et iterum eſt nunc ſuccedens ad nūc
non continuans. ⁊ hoc modo eſt nunc in menſura que
dicitur ſeculum. ſequitur enim nūc ad nūc q̄uis nō ſit
continuans ſm dimenſionem mediam. ⁊ ſm hᷓ dicunt
talem ordinem eſſe durationis poſt eternitatem: ſed eſt
primo duratio vno modo ſe habens in qua nil ſequit̃.
⁊ hoc eſt euum. conſequenter eſt duratio in qua aliq̄d
conſequetur: ſed tamen ſine continuatione. ⁊ hanc di-
cunt ſeculum. ⁊ eſt vlterius duratio in qua aliquid an-
tecedit ⁊ ſequitur ſm continuationeȝ motus. ⁊ hoc eſt
tempus. Et rationem huius poſitionis confirmāt per
auctoritateȝ Haymonis dicentis: ſecula computātur
ex quo materies informis per ſpecies eſt diſtincta. Itē
idem ſuper illud ſecūda thiṁ. j. ante tempora ſecula-
ria dicit. Ante tempora ſecularia dicimus: que ex eo
ceperunt ex quo mundus factus eſt. ibi autem appellat
tempora ſecularia idem ꝙ ſeculum. Item Daṁ. ſeculi
nomen plura ſig̃t. ſeculum enim dicitur vniuſcuiuſqȝ
eorum que ſunt vita. dicitur rurſus ⁊ ſeculum mille an-
norum tempus. rurſus ſeculum dicitur vniuerſa pre-
ſens vita. ⁊ ſeculum futura vita que eſt poſt reſurrecti-
onem: que infinita eſt. dicitur rurſus ſeculum nō tem-
pus neqȝ tēporis aliqua pars a ſolis motu ⁊ curſu mē-
ſurarum ſcilȝ per dies ⁊ noctes conſiſtens: ſed quod ſi-
mul protenditur cum eternis velut quidam tempora-
lis motus ⁊ ſpacium. quod enim eſt his que ſunt ſb tē-
pore tempus: hoc eternis eſt ſeculum. dicuntur igit̃ q̄-
dem ſeptem ſecula mundi huius. ſcilȝ a celi ⁊ terre cre-
atione vſqȝ ad omniū hominū conſummationem ⁊ re-
ſurrectioneȝ. erit autem cōmunis ⁊ oīmoda conſum-
matio cum oīm fiet reſurrectio. octauum ſeculuȝ vḋo qḋ
futurum eſt. Ante mūdi vḋo conſtitutioneȝ cuȝ neqȝ ſol
erat diuidens diem a nocte: nō erat ſeculum menſura-
bile. ſed quod ſimul ꝓtēdit̃ cū eternis velut tp̄alis mo-
tus ⁊ ſpacium.

Reſtat querēduȝ .§. iij.

vtrū ideȝ ſit nunc temporis ⁊ eui ⁊ eternitatis. Ad qḋ
ſic. nunc temporis eſt principium futuri ⁊ finis p̄teriti
nūc eui ⁊ nūc eternitatis. non ergo eſt ideȝ nūc. Item
nūc eui eſt quod habet ante ſe nō eſſe: nūc eternitatis
nō. ergo non eſt ideȝ nūc eui ⁊ eternitatis. ¶ Iteȝ nūc
temporis ſtat cum motu. nūc eui ſtat ⁊ manet ⁊ eterni-
tatis ⁊c̃. ¶ Iteȝ preſens eui non eſt preſens eternita-
tis nec preſens temporis. ergo nō eſt idem nūc tempo-
ris ⁊c̃. ¶ Contra. quando motus eſt. angelꝰ eſt ⁊ deꝰ
eſt. Si ergo per quando notatur eſſe ſimul eſſe in aliq̄
nūc. ergo motus ⁊ angelus ⁊ deus ſunt in eodeȝ nunc
ſed nūc in quo eſt motus eſt nūc temporis: nūc in q̄ eſt
angelus eſt nūc eui: nūc in quo eſt deus eſt nūc eterni-
tatis. ergo idem eſt nūc eui ⁊ temporis ⁊ eternitatis.
¶ Reſponſio. nūc aliquando accipitur nomialiter: ⁊
tunc nulli fuit dubitatio an idem eſſet nūc temporis ⁊
eui ⁊ eternitatis. cōſtat enim ꝙ eſt diuerſum. Alio mo-
do nūc accipitur aduerbialiter. ⁊ hoc modo eſt dubita-
tio an dicatur idem nunc: cum dicitur. deus eſt nunc.
angelus eſt nunc. motus eſt nunc. Adhuc diſtinxerunt
quidam. ꝙ ſicut eſt accipere in mutabili ſubſtātia mo-
tum: ⁊ ꝙ mouetur ⁊ ꝙ eſt. ita nunc tripliciter. Eſt. n.
nunc quod multiplicatur in tempore ſicut ipſa ſucceſ-
ſio motus. ⁊ hoc modo habet rationeȝ inſtantis. ⁊ di-
citur inſtans eo ꝙ ſtare non poteſt. ⁊ multiplicatur in
tempore habens rationeȝ continuantis inq̄tum eſt ter-
minus preteriti ⁊ principium futuri. ⁊ rationem diui-
dentis inq̄tum accipitur vt principium tm̄ vel vt ter-
minus tm̄. Item eſt nunc quod eſt idem ī tempore nec
multiplicatur niſi ſm accidens. quemadmodum enim
quod mouetur eſt vnuȝ in motu ⁊ fertur in motu vnū:
ita nunc vnum quod fluit ⁊ fertur in tempore. Item ē
nunc quod non fluit. quemadmodum id quod eſt: inq̄-
tum huiuſmodi intelligitur manēs. primo modo ⁊ ſe-
cundo non eſt idem nunc eui ⁊ eternitatis. tercio mo-
do voluerunt dicere: quoniaȝ ideȝ eſt nunc. quoniam
in eo quod eſt creatum intelligitur increatum. ita nūc
eternum in euo ⁊ tempore. quemadmodum ergo ſi di-
ceretur: deus eſt in ſe. deus in creatura perpetua deus
eſt in motu: non numeratur in omnibus iſtis. ita ideȝ
nunc temporis ⁊ eui ⁊ eternitatis. ¶ Sed obijcitur.
ſm hanc rationem dicitur idem nunc: quia eternitas
eſt in euo ⁊ tempore. ſed cum dicitur motus eſt nunc:
ſed non dicitur nunc eternitatis niſi ex conſequenti.
ſi ergo refertur ad idem nunc: quando dicitur motus
eſt angelus: ergo ⁊ deus. ergo non dicitur nunc eter-
nitatis. Propterea dicendum. ꝙ in eodem nunc dici-
tur eſſe motus ⁊ angelus ⁊ deus. non tamen ex hoc ſe-
quitur idem eſſe nunc temporis ⁊ eui ⁊ eternitatis. ⁊
ita in nunc temporis dicitur eſſe motus ⁊ angelus ⁊
deus: ſed tamen differenter. quia in nunc temporis
eſt motus ſicut in menſurante. ⁊ ideo in illo proprie.
angelus vḋo ⁊ deus ſicut in concomitante. vnde ange-
lus ⁊ deus eſt in nunc temporis. id eſt cum nunc tem-
poris. Item in nunc eui eſt motus ⁊ angelus ⁊ deus:
ſed differenter. quia motus in nunc eui ſicut in menſu-
ra communi que non coequatur menſurato. angelus
ſicut in menſura propria. deus vḋo non ſicut in menſu-
rante: ſed ſicut in concomitante. ſcilȝ quando nūc eui
eſt deus. Item in nūc eternitatis ſicut in mēſura com-
muni excedente eſt motus ⁊ angelus. deus vḋo quaſi in
mēſura propria. quia nō differt a deo. ſm hoc varian-
tur ſermones cum dicūtur eſſe ī eodem nūc. cum enim
dicitur quādo motus eſt angelus eſt ⁊ deus: ſignātur
eſſe ī eodem nūc temporis. cum dicitur quādo angelꝰ
eſt motus eſt ⁊ deus: eſt nūc eui. Cum vḋo dicitur quā-
do deus eſt motus eſt ⁊ angelus: eſt nūc eternitatis. hᷓ
cum dr̄ntia dicta intelligēduȝ ē.

Membrum. x.

Conſequenter reſtat querēdum per com-
paratōem eternitatis ad tempus. vtruȝ
diuina natura tota ſit in oīnī tempore ⁊
ſemper. Ad quod obijcit wilhelmus in
monologion. Si ſumma natura tota eſt ſemper ⁊ ī ſin-
gulis temporibus: aut ergo ſimul: aut diſtīcte per di-
uerſa tempora. ſi ſimul: ſed cum tempora ipſa nō ſūt
ſimul. nihil poterit totum ſimul eſſe ī diuerſis tempo-
ribus. ergo nec ſumma eſſentia. Si diſtincte: quema-
modum aliquis homo totus eſſe heri ⁊ hodie ⁊ cras.
proprie dicitur: quia fuit eſt ⁊ erit. ergo eius etas:
que nihil eſt q̄ꝫ eius eternitas: non eſt tota ſimul ſed
eſt partibus extenſa per temporum p̄tes. Cuȝ ḡ in deo

eternitas nihil aliud ſit q̄ ſua eēntia. ſequeretur q ei⁹ eſſentia eſſet diuerſa per partes ſm temporum diſtinctiones. quod eſt impoſſibile. Relinquitur igitur q n̄ eſt tota in ſingulis partibus ſiue ſemper: cum ſemper diſtribuat pro ſingulis temporibus. ¶ Idem in eodez. quod totum eſt in aliquo loco: nihil eius eſt quod non ſit in eodem loco. Item de quo nihil eſt q non ſit in aliquo loco: nihil de eo eſt quod ſit eodem tempore extra eundem locum. quod igitur totum eſt in aliquo loco: nihil eſt eodem tempore quod ſit extra ipſum locum. Impoſſibile eſt igitur q vnum totum ſimul ſit ī diuerſis locis. quia ſi totuz eſt in vno loco: nihil eius eſt ex̄ in alio loco in eodem tempore. relinquitur igit̄ q diuina eſſentia non eſt tota in omnibus locis ⁊ vbiqꝫ. ergo pari ratione nec in omni tempore ⁊ ſemper. quia ſi tota eſt in aliquo tempore: nihil eius erit extra illd̄ tempus in aliquo tempore. relinquitur igitur q impoſſibile eſt q tota ſit ſimul in omni tempore ⁊ ſimul. ¶ Contra. Anſel. irrefragabiliter conſtat q ſine diuina eſſentia nec aliquid vſq̄ nec vnq̄: quia ſine ea nihil eſt. neceſſe eſt igitur eam eſſe vbiqꝫ ⁊ ſemper ⁊ in omnib⁹ locis ⁊ in omnibus temporibus. ⁊ quia ſimplex eſt: tota erit vbiqꝫ: tota erit ſemper. ¶ Item Richar. in libro de trinitate. Si omnipotens eſt conſequenter ⁊ vbiqꝫ poteſt. ſi vbiqꝫ poteſt: potētionaliter vbiqꝫ ē. ſi vbiqꝫ potētionaliter: vbiqꝫ eſſentialiter. quia n̄ eſt aliud eius potentiā ⁊ aliud eius eſſentia. Si autem vbiqꝫ eſſentialiter eſt. ergo ⁊ vbi locus ē ⁊ vbi locus nō eſt. erit itaqꝫ intra omnez locum. erit ⁊ extra omnez locum. erit ſupra omnia. erit intra omnia ⁊ extra omnia. ¶ Itē quoniam ſimplicis nature eſt deus: non erit hic ⁊ ibi p partes diuiſus ſed vbiqꝫ totus. erit itaqꝫ in quantulacūqꝫ cuiuſlibet totius parte totus. ⁊ in toto totum. ⁊ ext̄ totum totum. ¶ Item idem in eodez. ſicut eorum que nōdum ſunt nihil eſt ei futuruz: ſic omniū eorum que iaz non ſunt nihil eſt ei preteritum: ⁊ omniū eorum que iā preſentialiter ſunt nihil eſt ei tranſitorium. ¶ Quod concedendum eſt. Ad obiecta ſm Anſel. reſpondendū q in illis que lege loci aut temporis coartantur: ſicut ea que ſic ſunt in loco vel tempore: vt loci ſpacium vel diurnitatem temporis non excedant. tenet illud quod dicitur vnum ⁊ idem totum non poſſe ſimul eſſe in diuerſis locis ⁊ temporibus. In his v̄o que huiuſmodi non ſunt: hoc ipſuz nulla neceſſitate concluditur: quale eſt diuina natura. quod ſic probat anſel. cuius amplitudini aut diuturnitati nulla meta vel a loco vel a tempore opponitur. in his nullum eſſe locum vel tempus vere ꝓponitur. quia locus non facit ei quod loc⁹: nec tempus quod tempus. Ex quo ſequitur q nullatenus loci aut temporis continentia cingitur. nulla eorum lege conſtringitur. Quoniaz ergo ſummam eſſentiam totam neceſſitas exigit nll'i loco aut tempore deeſſe. ⁊ nulla ratio loci aut temporis prohibet omni loco aut tempori ſimul totam adeſſe. neceſſe eſt eam ſiml' totam in omnibus locis ⁊ temporibus preſentem eſſe. ¶ Ad illud ergo quod primo obijcitur iam patet reſpōſio. Nam in omnibus temporibus dicitur tota ſimul: q̄uis ipſa tempora nō ſint ſimul. quia etſi ipſa tempora ſuccedant ⁊ tranſeunt: eternitati tamē eius nō trāſeunt. ſicut probat Richardus. ¶ Ad ſecundum iaz patet reſponſio. nam cum totum dicatur multipliciter. vno modo totum ex partibus conſtitutum. alio modo quod ſic eſt vt nihil eius ſit extra. tercio modo quod ē perfectum ⁊ completum. hoc vltimo dicitur diuina natura tota in omībus locis ⁊ temporibus tota ⁊ vbiqꝫ ⁊ ſemper: quia perfecta ⁊ cōpleta. Unde nota ſm anſ. in omī loco ⁊ tempore eſt: quia nulli abeſt. In nll'o v̄o eſt: quia nullum locuz aut tempus nec in ſe recipit diſtinctiones locorum aut temporum. vt hic vel illic vel alicubi. aut nūc vel tunc vel aliqn̄. quoniaz hec circūſcriptorum ⁊ mutabiliuz propria ſunt. ⁊ tamen hec de ea quodāmodo dici poſſunt. quoniaz ſic eſt preſens oībus circumſcriptis ⁊ mutabilibus: aċſi illa eiſdez circumſcribatur locis ⁊ mutetur temporibus. Si autem queratur: que ſit intentio eius quod eſt ſemper cuz dicitur: deus eſt ſemper. Reſpondendum vno modo ſm Auguſti. q ſemper ſupponit vniuerſum tempus. vnde ſenſus eſt: deus eſt ſemper. i. deus eſt in omni preſenti in omni preterito ⁊ in omni futuro. Scd̄m v̄o Anſel. in monolo. multo verius intelligitur ſignare eternitatem que ſibipſi nunq̄ eſt diſſimilis: q̄ temporum varietatem que ſibi ſemper in aliquo eſt non ſimilis. Cuz ergo dicitur ſemper eſſe: ⁊ idem eſt illi eſſe ⁊ viuere: nihil melius intelligitur q̄ eterne eſſe ⁊ viuere. i. interminabilem vitam perfecte ſimul totam obtinere. In hūc ergo modum terminantur inquiſitōnes circa diuinaz immenſitatez q̄tum ad infinitatez. incomprehenſibilitatem. incircumſcriptibilitatez. ⁊ eternitatez.

¶ Queſtio. xiiij. de vnitate diuine eſſentie generaliter.

Adiuuante dei gratia ordine conſequenti inquirendū eſt de vnitate. veritate. bonitate diuīe nature. qa he tres intentiones ſunt vni⁹ coordinationis. ⁊ q̄tum ad primuz vt clarius fiat quod querendum eſt circa diuinam vnitatem. in primis ſunt querenda iſta q̄tum ad intentionē vnius ⁊ vnitatis. Primo quid ſit vnum. Secūdo qūo ſe habeat vnum ad intentionez entis veri ⁊ boni. Tercio vnde cauſetur vnum in rebus. Quarto que drn̄tie vnius. Quinto que oppoſitio vnius ad multa. nā iſta faciunt ambiguitatez circa inquiſitionez ſequētiuz.

¶ Membrū primū

Primo queritur de ratione vnius que ponitur a philoſopho. vnum eſt ens indiuiſum in ſe: diuiſum autē ab alijs. ⁊ vnitas eſt indiuiſio entis. Et obijcitur. cum oīs diffinitio debeat dari per priora ⁊ notiora. hec autē data ſit per poſterius ⁊ minus notum: quia eſt data per indiuiſionez que eſt priuatio diuiſionis. diuiſio autez poſterior eſt vnitate ⁊ minus nota: cuz per vnitatē notificetur. ſimili ergo ratione indiuiſio minus eſt nota q̄ vnitas. ergo predicta diffinitio eſt male aſſignata. ¶ Item querūt: an vnum quod eſt de primis intentionibus poſſit notificari per aliquod prius. ⁊ arguūt: cum vnum ponat ens in intellectu: ⁊ ſupaddat ratiōez aliquam qua ratione aliqua determinatur. ergo vnuz poterit notificari per ens ⁊ illam rationez ſupadditaz ſicut per priora. ens enim intelligitur prius: ſimilit̄ ⁊ illa ratio que additur ad ens intelligitur prior vna. ¶ Item bonum dicit ens in compatione ad cauſam finalem. ⁊ verum dicit ens in quodam reſpectu ad cauſam formalem. vnum v̄o dicit ens in quodam reſpectu ad efficiens. ergo iſta poterunt notificari per ens ⁊ illas rationes ſicut per priora. ¶ Contra. ſi p rationez additam ad ens iſta que ſunt prime intentiōes poſſint notificari. cum in illis rationibus intelligatur ens: ⁊ preter hoc aliquid ſupaddituz erit adhuc diffinibilis per ens ⁊ illam rationez ſupadditam. ⁊ iterum eſt querere de illa ratione. ⁊ ſic in infinitum. aut erit ſtare in primo. prime ergo intentiones non erunt difficiliores per priora. ¶ Reſponſio. dicenduz q cum ſit ens primū intelligibile: eius intentio apud intellectuz ē nota prime. ergo determinationes entis ſunt prime impſſiones apud intellectum. he ſunt vnum. verum. bonum. ſicut patebit. non poterunt ergo habere aliqua priora ſpecialiter ad ſui notificationez. Si ḡ notificatio fiat

eorum. hoc non erit niſi per poſteriora: vt per abnega-
tionem vel effectum conſequentem. hinc eſt ꝙ in notifi
catione vnius eſt vna notio per abnegationem: alia
v͛o per effectum conſequenteꝫ per abnegationeꝫ oppoſi
te intentionis que eſt diuiſio vel multitudo. cum dicit̄
ens indiuiſum per effectuꝫ conſequenteꝫ qui eſt diſtin-
guere ab alijs. vnitas enim diſtinguit vnum ab alio. ⁊
ideo dicit̄ diuiſum ab alijs. ¶ Ad illud quod obijcitur
ꝙ diuiſio debet eſſe per priora ⁊ notiora. Rñdeo. ſunt
notiora ⁊ priora ſimplr̄: ⁊ ſunt priora ⁊ notiora quo
ad nos. prime aūt impreſſiones intellectus cū non ha-
beant prius ⁊ notius ſimplr̄: nō poſſunt notificari ꝑ
priora ⁊ notiora quo ad nos. Notius aūt quo ad nos
eſt quod primo occurrit ſm ſenſum. ſenſui aū͂ p̄mo oc-
currit particio ⁊ diſtinctio. multitudo aūt ſiue diuiſio
oppoſita eſt vnitati diſtinctio cōſequēs effectus. ¶ Ad
illud quod obijcit. ꝙ ex ratione addita enti poſſet eſſe
notificatio que quideꝫ eſt prior. Dicendū ꝙ ratio que
addit̄ enti nō eſt aliud ab vnitate. cū vnitas ſit prima
entis determinatio. ⁊ ideo per illam notificare nihil a-
liud eſt q̄ ideꝫ notificare per ſe. ſi ḡ notificet̄: hoc non
poterit eſſe niſi per poſteriora hoc eſt ꝑ abnegationem
oppoſite intentionis: ⁊ ꝑ poſitōeꝫ effectus conſequē̄tis
ꝑ hoc pꝫ rñſio ad cetera.

Membrum ſecūdum

Secundo querit̄ de cōparatione vnius ad
ens ⁊ verum ⁊ bonū. Et obijcit̄ primo de
comparatione vnius ad ens ſm drñtiam.
quia cum vnum conuertatur cum ente: ſi
cut dicit beatus dyoni. nihil eſt entiū expers vniꝰ. nō
videbit̄ addere intentio vnius ad ens. q: ſi addit: illa
determiatio addita contrahet intentōꝫ entis ⁊ reſtrin-
get ad pauciora ſuppoſita q̄ ſit intentio entis abſoluta
ergo iam nō cōuertet̄ cuꝫ ente ſimplicit̄: quod ē falſuꝫ.
relinquit̄ igit̄ ꝙ nō addit. ¶ Iteꝫ cū aſſignantur veſti-
gia trinitatis in creatura ſm intentioneꝫ vnitatis ve-
ritatis ⁊ bonitatis. alternatim ponitur intentio vnius
⁊ entis. ⁊ ponūt̄ ꝓ eodeꝫ quod attribuit̄ patri: ſic veri
tas filio: ⁊ bonitas ſpirituiſancto. ḡ nō ſeꝑant̄ intenti
ones vnius ⁊ entis niſi ſicut additōnes vniꝰ ad ens. ħ
aūt manifeſtum eſt. ſic augꝰ. in li. lxxxiij. q. In omni qđ
eſt: aliud eſt quo cōſtet: aliud quo diſcernit̄: ⁊ aliđ quo
congruit. Quo conſtat eſt vnitas: quo diſcernitur
eſt veritas: quo congruit bonitas. ¶ Item in libro
de trinitate ponit alium modum trinitatis dicens.
Omnia que arte diuina facta ſunt: ⁊ vnitatem quan-
dam oſtendunt ⁊ ſpeciem ⁊ ordinem. ſi ergo compare
mus ordo ē quo res cōgruit: vt bonitas ſpēi. q̄ diſcerni
tur: vt veritas vnitas erit quo res conſtat ſiue rei enti
tas. ¶ Iteꝫ aug. i li. de ciui. dei. In rebꝫ que infra nos
ſunt veſtigia trinitatis colligamꝰ: ꝑ hoc ꝙ ſūt: ⁊ ſpecie
aliq̄ ꝯtinent̄: ⁊ ordinē appetūt aut tenēt. Ecce ꝙ ens aſ-
ſignat̄ veſtigiū patris. ſicut ſpecies filij: ⁊ ordo ſpiri-
tuſſancti. ¶ Iteꝝ aug. de vera religione. oīs res vl' ſb-
ſtantia vel eēntia vel natura. vel ſi aliquo verbo meliꝰ
enunciat̄: hꝫ hec tria. vt vnum aliquid ſit: ꝓpria ſpecie
diſcernat̄: reꝝ ordineꝫ nō excedat. ecce ꝙ vnū aſſignat̄
veſtigiū patris. eadeꝫ ḡ erit intentio entis ⁊ vniꝰ non
addens ad ens. ¶ Contra. enti nō opponūt̄ multa: cuꝫ
multa apprehendant̄ ſub ente. ħ vnitati opponūt̄ mlt̄a.
ergo eſt aliqua additio vnius ad ens. ¶ Iteꝫ circa di-
ſtinctionem vnius ⁊ veri obijcitur. nam verum dicit il
lud quod eſt principiuꝫ diſtinguendum reꝫ a re. quod
patet. naꝫ veritas rei accipit̄ ſm ſpeciē. ſm aūt ſpecieꝫ
ſit rei diſtinctio. vt dicitur in libro de vera religione.
Cum ergo intentionis vnitatis ſimpliciter ſit per ſe
diſtinguere. quod patet ex ratione vnius indiuiſum
a ſe: diuiſum autem ab alijs. ergo indifferens erit in-
tentio vnitatis ⁊ veritatis. ¶ Item ſicut quidam po
ſuerunt iuxta philoſophos: veritas eſt indiuiſio eſſe
⁊ eius quod eſt. ſed indiuiſio entis eſt vnitas. ergo per
eandem rationem erit vnitas ⁊ veritas. ¶ Item de
comparatione vnius ad bonum obijcit Boetius in li-
bro de conſolatione. Omne quod ſubſiſtere aut per-
manere appetit: id vnum eſſe deſiderat. omnia igitur
vnū deſiderant. Si ḡ ratio boni ab eodeꝫ eſt qđ omīa
appetunt. relinquit̄ ꝙ eadeꝫ eſt intentio vnius ⁊ boni.
¶ Contra. nō intellecto bono intelligitur vnuꝫ: immo
predicatur de malo cum dicit̄: malum eſt vnum. ḡ nō ē
eadem intentio boni ⁊ vnius. ⁊ hec querūtur de cōꝑati
one que eſt ſm differentiam. ¶ Iteꝫ querit̄ de compa-
ratione que eſt ſm ordinem. nam cum omīs creatura
componatur ex hoc ⁊ hoc. ſicut dicit Boetius in libro
de trinitate. In omni eo quod eſt citra primum eſt hoc
⁊ hoc. ergo ad hoc ꝙ res ſit oportet ſicut cauſam pre
cedere vnionem eorum ex quibus eſt. ergo vnitas cau
ſa erit entitatis. ergo vnum prius ente. ¶ Item Bo
etius de conſolatione. Sublato vno: nec eſſe quibuſq̄
permanebit: ſimilit̄ nec verum eē. ḡ vnitas cauſa ē en-
titatis ⁊ veritatis. ¶ Itē Boe. de ꝯſo. que diſcrepāt bo
na minime ſunt. cum v͛o vnuꝫ eſſe ceperint: bona fiūt.
vt ḡ bona ſint vnitatis adeptōne ꝯtingit. ḡ vnitas cau
ſa eſt bonitatis. ¶ Rñſio. dicenduꝫ ꝙ ens eſt primuꝫ
intelligibile. prime autem entis determinationes ſunt
vnum ⁊ verum ⁊ bonum. determināt. n. ens ſm ꝙ ꝯſi-
deratur eſſe reꝝ in ꝓprio genere. ⁊ etiam ſm relatōꝫ eē
coꝝ ad diuinā cauſaꝫ. ⁊ ſm relatōꝫ reꝝ ad aīam que ē
imago diuine eſſentie. Scđm autem ꝙ eſſe rerum con-
ſideratur in proprio genere: triplicatur entis determi-
natio. Aut enim conſideratur abſolutum vt diuiſum
ab alijs ⁊ in ſe indiuiſum: determinatur ꝑ vnū. Scđm
v͛o ꝙ conſideratur aliquod ens cōꝑatum ad aliđ ſm
diſtinctionem: determinatur per verum. verum enī eſt
quo res habet diſcerni. Scđm v͛o ꝙ conſideratur com
paratum ad aliud ſm conuenientiam ſiue ordinem: de
terminatur per bonum. bonum enim eſt ex quo res ha
bet ordinari. ¶ Item ſm ꝙ eſſe rerum cōꝑatur in re
latione ad cauſam diuinam: ſimili modo triplicatur
determinatio. Cauſa enim diuina eſt cauſa in triplici
genere cauſe: efficiens: formalis vt exemplar: finalis.
que quidem cauſalitas cum ſit cōmunis eternitati ap
propriatur vt cauſa efficiens patri: exemplaris filio:
finalis ſpirituiſancto. Scđꝫ hoc eſſe in creatura quod
fluit a cauſa triplicem ſortitur impreſſionem. vt in cō-
formationem ad cauſaꝫ. Impreſſio ergo diſpoſitiōis
in eſſe creature ſm quam ſit in conformitate ad effici-
entem cauſaꝫ eſt vnitas. vt ſicut efficiens cauſa eſt vna
indiuiſa multiplicata in qualibet creatura: ſic vt ſi-
bi impoſſibile eſt eſſe indiuiſum. Iteꝫ impreſſio diſpo
ſitionis ſm quam ſit in conformitate ad cauſam for-
malem exemplarem eſt veritas. vt ſicut cauſa exempla
ris eſt ars prima veritatis: ſic creatura ſm ꝙ ſibi poſ-
ſibile eſt: ſit in imitatione artis. ⁊ hoc eſt habere veri-
tatem. prima impreſſio ſm quam ſit in conformitate
ad cauſam finalem eſt bonum. vt ſicut cauſa finalis eſt
ſumma bonitas: ſic cuilibet creature ſit inclinatio ⁊
conformitas ad ſummam bonitatem. ⁊ hec eſt creatu-
re bonitas. vnitas ergo eſſe creature monſtrat vnita-
tem efficientis: veritas veritatem exemplaris: boni-
tas bonitatem finis. ¶ Item per comparationem ad
animam triplicatur eadem determinatio. Nam eſſe
rerum tripliciter comparatur ad animam. videlicꝫ vt
res ordinentur in memoria: percipiantur intelligen-
tia: diligantur voluntate. Eſt igit̄ in ente quolibet a
cauſa efficiente vnitas per quam ordinetur ī memoria
⁊ ſeruetur. memoria enim ea que retinet ſm aliquam

coordinationeꝫ relationis ad vnum ⁊ diſcretioneꝫ cõ-
ponit. Item a cauſa exemplari eſt veritas in quolibet
ente per quam percipiatur ab intelligentia. Itē a cau
ſa finali eſt bonitas per quam diligatur vel approbe-
tur voluntate. ¶ Ad primo queſitum: an vnum addat
ſm differentiam ad ens. Dico ꝙ ſic. ⁊ hec additio eſt
determinatio eſſe rei vt ſe habet abſolute ⁊ vt in cõfor
mitate ad primum efficiens ⁊ ordinabile in memoria
quod non importatur per intentioneꝫ entis: ſed expri
mitur per intentioneꝫ vnius. ¶ Ad illud quod primo
obijcit. ꝙ illa determinatio coartabit ens. Dicendum
ꝙ eſt coartatio dupliciter. q̃tum ad rationeꝫ intelligē
di ⁊ q̃tum ad ambitum ſuppoſitorum qui conſequitur
actum exiſtendi. Dicendum ergo ꝙ addita determina
tio vnitatis ad ens: coartat ipſum quo ad rationeꝫ in-
telligendi. Cum enim dico vnuꝫ: non intelligitur ens
ſub quacunqꝫ ratione: ſed determinata tali que eſt ra-
tio indiuiſionis. Q̃tum vo ad ambituꝫ ſuppoſitorum
non coartat: quia non exiſtit aliquod ens quod nõ p-
ticipet vnitateꝫ. ſicut dicit beatus Dyoni. ſicut omis
numerus vnitatem participat ⁊ vnus binarius ⁊ de-
narius dicitur. ⁊ dimidium vnum ⁊ decimum vnū: ſic
omnia ⁊ omniū omnis particula vno participat: ⁊ ta
men eſſe vnum ſunt omnia entia. Et ſi obijceretur. ergo
ſub intentione vnius continebat multa. verum eſt ſm
ꝙ vnum cõmuniter accipitur: ⁊ multa ponunt actum
exiſtendi. actum enim exiſtendi habent ex concluſione
ad vnum. ſm autem ꝙ intentio vniꝰ coartatur ad vnū
ſimpliciter: ſic eſt in differentia oppoſita ad multa.
¶ Ad ſecundum quod obijcitur. ꝙ pro eodem accipi-
untur vnum ⁊ ens in veſtigio trinitatis. concedendū:
non tamen ex hoc ſequitur ꝙ non differat intentio vni-
us ab intentione alterius. Nam quia ens aliquod nõ
accipitur a meo intellectu niſi cointellecta in diuiſio-
ne. inde eſt ꝙ pro eodem accipiuntur. cum tamen indi
ſtinctio non importetur per ens ſed per vnum. Nõ ſic
autem eſt de intentione veri ⁊ boni. noſter enim intel-
lectus accipit ens non cointellecto bono. Similit̄ q̃n-
tum eſt ex parte rei niſi illud perhiberet ratio intelli-
gendi: que non poteſt intelligi niſi veruꝫ acciperet ens
non cointellecto vero. ¶ Ad illud quo querit circa dif
ferentiam vnius ad verum: patet ex dictis differentia.
¶ Ad aliud quod obijcit ꝙ per ſe tam vnum q̃ verum
diſtinguunt. Dicendum ꝙ eſt diſcretio ſm quam ſepa
tur res a re in eſſe. ⁊ eſt diſcretio ſm quam ſeparatur
res a re vt habet eſſe cognoſcibile. Diſcernitur autem
res a re inq̃tum eſt: ⁊ inq̃tum cognoſcibilis eſt. primā
diſcretionem efficit per ſe vnitas: ſecundam vo veri-
tas. ¶ Ad aliud vo dicenduꝫ. ſm ꝙ poſuerunt plures
indiuiſio cadit in ratione vnius ⁊ veri ⁊ boni. ſed indi
uiſio in ratõne vnius eſt indiuiſio entis. vnde vnuꝫ eſt
ens indiuiſum. In ratione veri indiuiſio eſſe: quia ve
rum eſt indiuiſio eſſe. ⁊ quod eſt in ratione boni indi-
uiſio complementi a potentia que eſt nata compleri cū
attingit ſuo fini. vnde bonitas ē indiuiſio actus a po-
tentia: ⁊ actus dicitur perfectio ſiue complementum.
Eſt enim indiuiſio principiorum vt conſtituunt reꝫ in
eſſe ſimpliciter. ⁊ ab illa eſt vnitas in rebus. ⁊ eſt indi-
uiſio ſm ꝙ conſtituunt illam in eſſe cognoſcibili. ⁊ ab
hac eſt veritas. ⁊ eſt indiuiſio principiorum vt conſti-
tuunt rem in ordine ad ſuum finem: ⁊ ſic ab illa eſt bo-
nitas. ¶ Ad tercio queſitum circa compationem vniꝰ
ad bonum dicendum. ꝙ ille intentiones. vnum. verū.
bonum ſe coincidunt. ⁊ inde eſt ꝙ alie rationes indu-
unt rationem cauſe finalis: ⁊ ita ratione boni. Vnde
verum non appetitur niſi quia bonum. vnum vo ſimi-
liter non appetitur niſi quia bonum. nec bonuꝫ niſi in-
q̃tum bonum. Similiter inq̃tum apprehenduntur in-
tellectu: induunt rationem numeri. non enim intelli-
gitur bonum niſi inq̃tum verum. nec vnum niſi inq̃-
tum verum. nec verum niſi inq̃tum verum. Similiter
inq̃tum ordinantur in memoria induūt rationem vni-
us. non enim ordinatur bonuꝫ in memoria niſi vt vnū
nec verum niſi vt vnum. nec vnum niſi vt vnum. Dicen
dum ergo ſm hoc. ꝙ deſideratur non ratione propria
principaliter: ſed ratione boni quam induit. nihil enī
deſideratur niſi vt bonum. ¶ Ad quarto queſitum de
ordine dicendum. ꝙ naturaliter ens precedit intentio
nem vnius. ⁊ intentio vnius intentioneꝫ veri ⁊ boni.
abſolutior enim eſt intentio entis intentione vnius: ſi-
cut oſtenſuꝫ eſt. ⁊ abſolutior intentio vnius que eſt en
tis inq̃tum conſideratur abſolutum: q̃ intentione ve-
ri ⁊ boni que ſunt entis compati. Item intentio veri
abſolutior eſt intentione boni. ſicut eſſe rei conſidera-
tum ſine ſua vtilitate vel ordine: ⁊ eſſe rei cum ſua vti-
litate ⁊ ordine. ¶ Ad illud quod obijcit. ꝙ vnitas eſt
cauſa entitatis. Dicendum ꝙ faciendo compationem
ad idem ſemper entitas precedit vnitatem. ſed facien-
do compationem ad diuerſa: contingit ꝙ vnitas prece-
dit entitatem. vt vnitas in principijs ex quibus eſt res
precedit entitatem compoſiti. Referendo verū ad ideꝫ
entitas in principijs precedit vnitatem in principijs:
entitas in compoſito vnitateꝫ in compoſito.

Mēbrum tercium

Onſequenter querendum eſſet vnde cau
ſetur vnitas ⁊ multitudo in rebus: ſed
iſtud reſeruabimus inquirendum cum
queretur de conditione rerum. Nunc au
tem querendum eſt de differentijs vnitatis ⁊ vnius.
Aſſignant autem multis modis differentiam vnius.
Scdm beatum Dyoniſium in libro de diuinis nomi-
nibus hoc modo. dicit enim: cauſa omniū non eſt vnū
vt vnum multorum: ſed ante omne vnum ⁊ multitudi-
nem. ⁊ omnis vnius ⁊ multitudinis terminatiuū. Nõ
enim eſt multitudo que non participet alicubi vnum.
ſed quod eſt multa partibus: vnū eſt toto. quod ē mul-
ta accidentibꝫ: vnuꝫ eſt ſubiecto. quod eſt multa nume
ro: vnum ſpecie. quod eſt multa ſpeciebꝫ: vnuꝫ genere.
quod eſt multa pceſſibus: vnuꝫ principio. Ecce ꝙ po-
nit ſex differentias vnius. vnū ſicut eſt in cauſa quod ē
deꝰ. ⁊ hoc eſt vnū n̄ in multis: ⁊ vnū qđ eſt in creatura
qđ eſt vnū in multitudine. ⁊ hoc quinqꝫ modis. vnum
toto. vnū ſubiecto. vnū ſpecie. vnū genere. vnum princi
pio. ¶ Iteꝫ alio modo beatus Bern. in q̄nto li. de cõ
ſideratione ad eugeniū. Eſt vnitas collectiua: vt m̄lti
lapides faciūt aceruum vnū. ⁊ eſt vnitas conſtitutiua
vt membra multa vnū corpus. vel multe ptes vnūq̃dqꝫ
totū cõſtituūt. Et eſt vnitas cõiugatiua: qua fit vt duo
iaꝫ nõ duo ſint ſed vna caro. Et eſt vnitas natiua: qua
aīa ⁊ caro vnꝰ naſcit̄ homo. Et eſt vnitas poteſtatiua
qua homo virtutis nõ inſtabilis nõ diſſimilis: ſ; vnus
ſibimet ſemp nitit̄ inueniri. Et eſt vnitas conſentanea
cū per caritateꝫ multoꝝ hoim eſt cor vnum ⁊ aīa vna.
act. iiij. Et eſt vnitas votiua cū aīa votis oībꝫ adherēs
deo vnus ſpūs eſt. j. coꝝ. vj. Et eſt vnitas dignatiua: q̄
limus noſter a dei verbo in vnā aſſumptus eſt pſonā.
Et eſt vnitas ſubſtantifica: que eſt vnitas trinitatis q̄
tres perſone ſunt vna ſubſtantia. ¶ Item philoſophi
alio modo aſſignant differentias vnitatis. Auicenna
in metaphyſica ſua. vnum dicitur ambigue de rebus:
que in hoc conueniunt ꝙ in eis non eſt diuiſio in effe-
ctu: inq̃tum vnūquodqꝫ eorum eſt id quod eſt. hec au
tem intentio eſt in eis ſm prius ⁊ poſterius. Dicitur
ergo vnum ſm accidens: ⁊ ſm eſſentiam. Vnde ſm ac-
cidens dicitur tribus modis. Vno modo: quia vnum
accidit alicubi. vt album ſorti. Alio modo: quia duo
accidunt vni. vt grammaticum ⁊ muſicum Platoni.
Tercio modo: quia duobus accidit vnum. ſcilicet
albedo Sorti ⁊ Platoni. ¶ Item vnum per eſſen-

tiam dicitur multis modis. vnum genere. vnum ſpecie
vnū cōparatōe. vnū ſubſtātie. vnū nūero. Et poſtmoduꝫ
ſubdiuidit vnū genere. Aliqñ in genere ꝓpinquo. vt hō
aſinus vnū in aīmali. Aliqñ in genere remoto. vt homo
et aſinus vnū in ſubſtātia. ¶ Itē vnū in ſpecie dupliciṫ
aliqñ in ꝓpinqua ſpecie. vt ſor. ⁊ plato in aīmali. ¶ Iteꝫ
vnū ſm cōparatōem declaraṫ ab eo ſic. vnū eñ cōparati
one eſt inter que ē cōparatio aliqua vna. vt cōparatō na
uis ad rectorē. et ciuitatis ad regē vna eſt. he eñ due cō
paratōes conſiḿes ſunt: nec eſt eaꝝ vnitio ꝑ accidēs. ¶ Itē
vnuꝫ ſubiecto cuiꝰ ꝑtes ſm naṫam ſpēi vt multe habent
vniri in vnū ſubiectū: et diuiſam retinēt naturā ſpeciei.
vt multe aque dicūṫ vnū in ſubiecto. qr naṫa ſuoꝝ ſubie
ctoꝝ ē vt poſſit vniri et fieri vnū ſubiecto: vt multe aque
vna aqua. Et inde eſt ꝙ aggregatio multitudinis nō eſt
vnū ſubiecto. ¶ Item naṫa ꝑtiū ſunt eedeꝫ ī ſpecie cū to
to. ſic ꝑtes aque. ſunt aq̄. nō aṫ ſic ē in ꝑtibꝫ vniꝰ homīs
¶ Item vnū nūero ſubdiuidiṫ. aliqñ ē vnuꝫ numero cō
tinuatōne. aliqñ ꝑfectōe. aliqñ ꝑ ſuā ſpēm. aliqñ ꝑ ſuaꝫ
eēntiam. ¶ Item vnū ꝯtinuatōe multipliciṫ. Aut qḋ ſen
titur ſm vnū modū vt in lineis. illa in qua nō eſt angu
lus. et in ſupficiebꝫ illa que eſt planiſſima. et in corpibꝫ
illud qḋ circūdat ſupficies in qua nō eſt curuatura ſm
angulū vt ſpericū. Aut ſentiṫ ſm diſpoſitōem differētē.
licꝫ duo extrema ꝯplenṫ ad ꝯmunē ṫminū. ſic totalitas
duaꝝ lineaꝝ cōtinētiū angulū. Aut ſentiṫ ſm differēteꝫ
naturā licet habeāt vnā coherētiā. ſic mēbra que ſūt cō
poſita ex alijs mēbris. et hoc vel naturaliṫ vel artificiali
ter. Naturaliter vt ī corpe hoīs. artificialiṫ vt ī archa.
prima vnitas maior eſt ſcđa et ſcđa tercia. ¶ Iteꝫ nota
ꝙ vnū cōtinuatōe eſt duobꝫ modis. quātitate et natura
aut quātitate tm̄. Quātitate et naṫa cuiꝰ quantitas nec
natura diuiditur. et hec ſunt vnuꝫ ſubiecto: vt hec aqua
vel ille aer. vnū vō quātitate tm̄ cuiꝰ quātitas nō multi
plicaṫ licet natura. vt vnitas manus. Hec ergo dicunṫ
vnum numero ꝑ cōtinuatōem. ¶ Item vnū numero ſm
ꝑfectionē eſt. cuiꝰ ꝑtes nō multiplicātur ſm naturā ſue
ſpeciei. quēadmodū vnus homo numero nō multiplicaṫ
ſm ſuā naturā ſcꝫ ſm qḋ eſt homo cū diuiditur mltipli
catur. aut alio mō cum diuiditur corpꝰ et aīa quoꝝ neu
trū eſt hō: et hoc modo eſt vnū numero ꝑfectōne ſiue to
talitate. nō aūt ſic eſt in eo qḋ eſt vnuꝫ numero et poteſt
multiplicari ſm naturā ſpeciei in ꝑtes ſicut vna aqua
in plures que etiam ꝯueniunt ī ſpecie aque. Indiuidua
ergo aqua eſt vna numero cōtinuatione. indiuiduus ho
mo vnum numero ꝑfectione. Simili modo angularis
figura erit vna numero cōtinuatione. circularis vō erit
vna numero ꝑfectione. ſi eñ ſit partita nō ꝑfecta. nō po
terit dici vnus circulus numero. ¶ Item vnuꝫ numero
ſm ſuam ſpeciem eſt quod non eſt diuiſibile aliquo mō
nec ex ſua natura: tamen habet additam aliquā naturā
preter vnitatem ſicut punctus. qui preter vnitatem ha
bet naturam ſitus: et non eſt diuiſibile aliquo mō. vni
tas eñ puncti eſt vnitas habens poſitionem. ¶ Itē vnū
numero per ſuaꝫ eſſentiā eſt. quod non eſt aliquo modo
diuiſibile et in quo non eſt natura alia. ſicut ipamet vni
tas que eſt principium numeri. cui ſi adiungitur aliqua
alia vnitas: iam earum coniunctio erit numerus. ⁊ hoc
modo vnum eſt quod non eſt diuiſibile nec re nec intelle
ctu. ¶ Item ſm areſtotilem in. v. metha. aſſignantur dif
ferentie vnum hoc modo. vnum ꝑ ſe: et vnum ꝑ accidēs
ſm tres modos ſicut prius ab Auicēna. ¶ Item vnum
ꝑ ſe multipliciter. vnū cōtinuatione ſicut lignum vel li
nea. conglutinatum membrum. vel ſicut motus qui nō
diuiditur ſm tempus. et vnum quorum ſubiectum non
diuiditur ſm formam. qḋ ab auicēna dicebaṫ vnum ſb
iecto: quemadmodum dicitur vnum. vinum ⁊ aq̄ ⁊ ole
um. ¶ Iteꝫ vnum genere. quorum genus eſt vnum et dif
ferunt per differentias ſubiectiuas. ſicut homo et equꝰ.
et vnū ſm illud qḋ intrat ſm vtriuſqꝫ rei diffinitōneꝫ vt.

augmentabile et diminuibile ſunt vnum: quia diffinitō
ſui generis eſt vnum. Et vnum modo ſimplici. vt quod
indiuiſibile eſt omnino vt punctus: et vnum modo vni
uerſali quod ſcilicet non diuiditur ſm ſpeciem ſuam. vt
vnum os et vnus homo. et hec dicuntur vnum in forma
vnum autem in forma ſunt quorū totalitas eſt vna ſm
quem modum dicitur linea circuli vna. magiſꝙ alie li
nee. et vnum numero quorum materia eſt vna. et vnum
ſm equalitatem quorum proportio eſt vna. ¶ Item ar
gazel in ſua methaphiſica alio modo diſtinguit. Eſt eñ
vnum ſimpliciter. et vnum ſm quid. Vnum ſimpliciter
tribus modis. Eſt eñ vnum in quo non eſt multitudo.
nec potentia nec actu: vt punctus vnus deus vnꝰ. Alio
modo vnum in quo non eſt multitudo in actu ſed in po
tentia. vt homogenium ſicut vna aqua vnus aer. Ter
cio modo eſt vnum in quo eſt potentia et actu multitu
do vt lectus vnus et membrum vnum per compoſitionē
partium. Vnum vō ſm quid multipliciter. genere. ſpe
cie. accidente. ſubiecto. proportione. ¶ Item alio modo
aſſignantur differentie vnius in li. de vnitate et vno hoc
modo. vnum aliud eſſentie ſimplicitate vnum vt deus.
¶ Aliud ſimplitium coniunctione vnuꝫ vt angelus et ani
ma. quorum vnumquodqꝫ eſt cōiunctione materie et for
me. et hoc ibi dicitur ſm opinionem: tamen ibi ſunt cō
ponentia quaſi materie et forme. Aliud continuitate: vt
arbor et petra. Aliud compoſitione vt ex multis tabu
lis vna archa. Aliud aggregatione. vt vnus populꝰ vnꝰ
grex et aceruus tritici. ¶ Alia dicuntur vnum proporti
one vt rector nauis: gubernator ciuitatis. vnum ſimili
tudine officij. ¶ Alia vnuꝫ accidente ſicut cignus ⁊ nix.
Vnum albedine. ¶ Alia vō dicūtur vnum numero. vt
diuerſa accidētia que vni ſubiecto inſunt dicūṫ vnū nu
mero. id eſt numerando: vt hoc dulce et hoc idem ceru
leū. ¶ Alia vō dicuntur vnum ratione. et hoc duobus
modis. vel ratione conſortij: vt intellectus et vocabuluꝫ
et res vnum ſunt genus. vel ratione vnius ſacramenti:
vt ſpiritus aqua et ſanguis dicitur vnū. ¶ Alia vō vnū
lingua natione. vt multi homines vna gens ⁊ vna tribꝰ
¶ Alia vō dicuntur vnum more. et hoc duobus modis.
quia aut ſm conſenſum virtutum et dilectionis: vt mul
titudinis credentium cor vnum. aut ſm conſenſum vicij.
vt qui adheret meretrici vnum corpus efficitur cum ea.
¶ Queritur ergo ratio diuerſarum aſſignantium. Re
ſponſio. Dicendum ꝙ ratio vnitatis diuerſificatur tri
bus modis. vno modo ſm ꝙ conſideratur vnitas in re
bus ſm fluxum rerum a cauſa a deo. Alio modo ſm re
ductionem vnitatis in rebus ad vnitatem in deo. Ter
cio modo diſcernendo vnitates rerum ſm ꝙ habent eſſe
res in natura ſiue in eſſe proprio. Scđm primum mo
dum aſſignat differētias beatꝰ dyoniſiꝰ. Scđm ſm mo
dum beatus bernardus. Scđm tercium modum philo
ſophi. ¶ Scđm ergo modum beati dyoniſij eſt intentio
hec. aut enim conſideratur vnitas in cauſa et ſm hoc eſt
vnitas nō in multitudine. et iſte ē primus modus. Aut
conſideratur vnitas in creatura. Aut igitur conſidera
tur vnitas in creatura ſm vnitatem cauſe. et ſm hoc cre
ature que habent diuerſos progreſſus eſſendi dicuntur
vnum principio. et ab hac vnitate dicitur vniuerſitas
vna. Aut ſm vniuerſitatem forme: et iſtud variatur. nā
eſt forma generalis ſm quam dicuntur multe ſpecies
vnum in genere. Aut eſt forma ſm quam dicuntur mul
ta ſingularia vnuꝫ ſpecie. Alia eſt forma ſingularis ſm
quam dicitur vnum numero duobus modis. vnum to
to: vnum ſubiecto. vnum toto referendo ad fieri et ad ꝑ
tes ex quibus fit. vnum ſubiecto: referendo ad factum
eſſe et ad diſpoſitiones que accidūt rei poſtꝙ̄ eſt. hec igi
tur aſſignatio eſt ſm beatum dyoniſium. ¶ Scđm au
tem beatum bernardum. cuius eſt intentio referre om
nes vnitates ad vnitatem primam ſm propinquius:
cuius intentio eſt. primo enim confert vnitates ſm ꝙ

inueniūt̄ i corꝑe. Scđo vo ɔſert vnitates ſm ꝙ iueni
unt̄ i hoie. Tercō mō ſm ꝙ iueniūt̄ i deo. Scđm ꝙ
iueniūt̄ i corꝑe: ē vnitas collectiua. q̄ ē vnitas ſm qđ
et ɔtinuatiua q̄ ē vnitas ſimplicit̄. Itē ſm ꝙ iuenit̄ i
hoie poit̄ vitatē tribꝫ moīs. Iure. nat̄a. volūtate. vni
tatē iure vocat vnitatē ɔiugatiuā. ɔiuges ei vnitate iu
ris ſūt vna caro. qꝛ iure ɔiugali caro vniꝰ cedit ī iure
alteriꝰ. ¶ Itē vnitatē nat̄a poit̄ duplicē q̄tū ad eē q̄ vo
cat̄ natiua: q̄ ſcꝫ caro ⁊ aīa naſcit̄ vnꝰ hō. ⁊ q̄tum ad
bn̄ eē q̄ vocat̄ ꝑt̄atiua: q̄ hō ē v̄tutis n̄ inſtabil̄ ſ vnꝰ
ſemꝑ nitit̄ īueniri. ¶ Item vnitatē volūtatū poit̄ du
plicē. ꝑ relatōꝫ ad ꝓximū quā vocat ɔſentaneā: cū ꝑ
caritatē multoꝝ hoīm ē aīa vna. ⁊ ꝑ relatiōeꝫ ad deū
quā vocat natiuā: cū aīa dō adherēs vnꝰ ſpūs ē. ¶ Itē
vnitatē cū deo ɔſiderat duplicit̄ ꝑſonalē et ſubſtātia-
lem. In ꝑſonali cōſiderat tres naturas et ex tēpore.
vt in xp̄o tres nature ī vna ꝑſona corpꝰ et aīa et dīna
nat̄a. In ſbſtātiali ɔſiderat tres ꝑſonas ab eterno in
vna ſbā et nat̄a. ¶ Scđꝫ at̄ auicēnā q ſeq̄t areſtotilē
differentie vnius aſſignant̄ hoc mō. nam nō accipit̄
vnum in rerum natura niſi aut per ſe aut per accidēs
Si per accidens: non poteſt eſſe niſi tribus modis.
Aut quia duo accidunt vni. aut vnum accidit duobꝫ
aut vnum accidit vni: et hec eſt ſua intentio. ¶ Item
ſi eſt vnum per ſe. aut eſt vnuꝫ numero: aut multa nu
mero. Si eſt vnum numero: aut diuiſibile aut indiui
ſibile. Si diuiſibile eſt homogeneum. hoc eſt vniꝰ na-
ture in toto et in parte et tunc erit vnum numero con
tinuatōe vt vna aqua Aut etherogeneū. hoc ē diuer-
ſarum naturarum. et tunc eſt vnum numero perfecti
one: vt vna manus et quodlibet membrum diſſimiliū
partium. Si indiuiſibile. aut ergo abſolutum ab om
ni alia natura vnitati addita. et ſic ē vnitas ſm eēn-
tiam que eſt principium numeri ſm quem modum di
citur vnitas in deo. Aut ē habēs aliam naturam ad-
ditam vnitati ſm quem moduꝫ dicitur punctus vnꝰ
quia vnitati puncti additur natura ſitus et poſitōis
Aut non eſt habens aliam naturam additam vnita
ti ſm quem modum diceretur vnitas in anima et in
angelo. et hoc modo diceretur vnum numero ſm ſu-
am ſpeciem. Eſt igitur vnum numero quattuor mo-
dis. continuitate. perfectione. ſm eſſentiam. ſm ſpeci
ciem. ¶ Item ſi ſit vnum per ſe et multa numero. hoc
non eſt niſi propter conuenientiam quam habent in
intentione aliqua. Conuenientia autem non eſt niſi
tribus modis. Aut enim eſt cōueniētia comparatio
nis: quo modo dicitur vnum comparatione. Aut eſt
conuenientia in ſubiecto: quo modo dicitur vnum in
ſubiecto. Aut eſt conueniētia in p̄dicato: predicatuꝫ
autem quod eſt per ſe. aut eſt genus aut eſt ſpecies. ⁊
ſm hoc eſt vnum genere vnum ſpecie. hec ergo eſt ra-
tio diuerſarum aſſignationis vnitatis ſm Auicennā
ſm differētias eius quod eſt per ſe: et eius quod eſt
per accidens. ſm quem etiā modum aſſignantur dif-
ferentie prime in aſſignatōne areſtotilis: ɔſeq̄ntes vo
variant̄ ſic̄ pꝫ diligent̄ ɔſiderāti. Differētie vo Arga
zelis aſſignāt̄ ſm dr̄as eiꝰ qđ ē ſimplicit̄: ⁊ eiꝰ quod ē
ſm quid. ſicut patꝫ diligenter intuenti.

Membrum quintum

Reſtat querere q̄tum ad intelligentiam
plenam vnius: de oppoſitione vnius ad
multa. et cum multitudo omnis conſtet
ex vnitatibus. non erit oppoſitio inter
vnum et multa: cum eſſe multitudinis ſit ex vnitati-
bus. ¶ Item nō poteſt poni oppoſitio contrarietatis.
cum natura contrariorum ſit: vt cum vnum venit in
ſubiectum deſtruat alterum. vnum autem non deſtru
it multum cum ponitur in ſubiecto quod erat mul-
titudinis. ¶ Item ad cognitionem contrariorum nō
ſufficit vt ſit vnū ſbiectū et ꝙ ſibi ſuccedāt ſ oportet
ꝙ nl̄le refugiētes a ſe ⁊ ml̄tū diſtātes. ¶ Nō ſic at̄ ē int̄
vnū et ml̄ta cū ſint nat̄e ɔueniētes. ¶ Iteꝫ nō pt̄ poni
ꝙ ſit oppoſtioī ſicut priuatōis et habitꝰ. nā vnitas ē
in multitudine vt conſtituens eam. Si ergo ponatur
multitudo priuatio bonitatis ſic habitus erit priua-
tio compoſita ex habitibus quod nunq̄ cōtingit. Si
militer ſi poneretur habitus multitudo et vnitas pri
uatio. erit priuatio compoſita ex ſuis habitibus qđ
eſt inconuenientiſſimum. ¶ Item nec poteſt poni op-
poſitio relatiua. nam ſi multitudo eſſet correlatiuum
vnitatis: ſequeretur ꝙ ſicut vnitas multitudinis re-
ſpectu vnitatis dicit̄: ſic quidditas vnitatis inq̄tum
eſt vnitas diceretur reſpectu multitudinis. et ſm cō-
ditionem conuerſionis relatiuorum. et eſſent coeq̄ua
in eſſe. inquantum ſcilicet hec eſt vnitas: et illa mul-
titudo. impoſſibile ergo eſſet vnitatem intelligi ⁊ eſſe
ſine multitudine. Relinquitur ergo ꝙ non eſt oppoſi
tio relatiua. nec conſtat contradictoria et hoc eſt ſm
affirmationem et negationem. ergo nullo genere op-
poſitionis. ¶ Item multum opponitur ei quod ē pau
cum. ſed paucum non dicitur vnum ſm quod eſt in
numero pauco. relinquitur ergo ꝙ multum non oppo
nitur ei quod eſt vnum. ¶ Contra. prima entis diui
ſio eſt in vnum et multa. omnis enim diuiſio eſt ſm
oppoſitas differentias. ¶ Reſponſio. multitudo di-
citur duobus modis. Eſt enim multitudo abſoluta
que ponit pluralitatem ſed non exceſſum. et hoc mo-
do multitudo eſt oppoſita vnitati. non appoſitione q̄
ſit aliqua illaruꝫ quattuor: ſed oppoſitione diſparati
onis qua aliquid quod eſt de principio: opponitur ſu
is principijs ex quibus perficitur. et hoc dicit beatꝰ
dyoniſius. ꝙ nō eſt ml̄titudo que nō ꝑticipet. immo
alio mō dicit pluralitatē excedentē: et ſm hoc multi-
tudo opponitur paucitati oppoſitione relatōis. ſ pau
citas dicitur reſpectu ꝑui numeri et multitudo reſpe
ctu magni ſiue excedētis. hec ergo p̄ter intentōꝫ prin
cipalem inquiſita ſunt ad intelligētiā ſequētium.

Queſtio. xiiij. de vnitate diuine eſſentie ſpecialiter.

Conſequenter vo
qđ ē p̄cipalis ꝓpoſiti de vnitate di-
uine eēntie q̄rēda ſunt. ¶ Primo An
dīna vnitas ſecū patiat̄ pl̄alitatem.
Habito ꝙ ſic: q̄rit̄ ſcđo. An ɔpatia-
tur ſecū pl̄alitatē nat̄aꝝ. Tercō an ɔpatiat̄ ſecū pl̄a-
litatē p̄cipioꝝ. Probato ꝙ n̄ querit̄ q̄rto. An ɔpati
atur ſecū pl̄alitatē ydeaꝝ. Dato ꝙ ſic q̄rit̄ q̄nto. An
ɔpatiat̄ pl̄itatē ꝑſonaꝝ. vltio q̄rit̄ de ɔformitate alia
rum vnitatum ad diuinam.

Membrum primum

Primo q̄rit̄ de vnitate dīne eēntie. an cō
patiat̄ ſecū pl̄alitatem. Ad qđ ſic. dīna
boītas ē q̄ maior excogitari n̄ pt̄. ḡ ⁊ tā
ta ē dīna vnitas ꝙ maior cogitari n̄ pt̄:
ḡ ipā ē vnitas ī termino vnitatis. Sꝫ vnitas q̄ maior
ē et in termīo vnitatis. abſoluit̄ ab oī pl̄itate: ḡ ſecuꝫ
nō ɔpatit̄ aliquā pl̄alitatē. ¶ Iteꝫ ſup illđ eph̄. iij. vt
poſſitis ɔphendē ⁊c̄. dic̄ Bern̄. cū videbimꝰ deū facie
ad facie nō diſſiliet aīa in ſuā pl̄alitatē ſ cōgregabit
ſenſiuā vnitatē. Si ergo ad h̄ ꝙ aīma ɔgreget̄ ī deū.
oportꝫ ꝙ ɔgreget̄ i ſuā vnitatē: ml̄to magis dīna eēn
tia abſtrahet̄ ab oī pl̄alitate ⁊ erit oīmoda vnitate et
ita dīnū eē n̄ ɔpatit̄ ſecū pl̄alitatem. ¶ Rēt cōis aīmi
conceptio eſt. ꝙ in vnitate eſt perfectio. in multitu-
dine imꝑfectio. vnde nos videmꝰ ī corꝑalibꝫ ꝙ nobi
liora ſunt corpora quorum ſpecies in vno ſolo ſaluat̄

ſicut corpora celeſtia.et inde eſt ꝙ ſunt incorruptibi-
lia.ſed non alia quorꝫ ſpẽs plura requirit in quibus
habeat ꝑfectionem.ſed qđ nobilius eſt:deo attribuē-
dum eſt.et etiã ſpecies diuĩa maxĩe ꝑfecta ē.ergo ipã
eſt in vno ſolo ſingulari:ſiue vna ſola ꝑſona abſqꝫ om
ni pluralitate.¶ Item vanũ eſt ponere multitudinem
vbi natura perfectam habet vnitatem.ſed poſita vni
tate.diuina in vno idem habetur. ſcilicet ſumma po
tentia. ſumma felicitas ⁊c̃. ergo vnitas diuini eſſe
eſt ſolum in vno.¶ Item omnis multitudo et plura-
litas reducibilis eſt ad aliquã vnitatem.ſed ſi ponit̃
in diuino eē pluralitas.nõ eſt reducibilis ad aliquã
vnitatẽ.qꝛ nec ad vnitatẽ nature nec ad vnitatẽ ꝑſone
ergo in diuino eſſe nullo modo poteſt eſſe pluralitas
¶ Minor patet.cõſtat ꝙ illa pluralitas ſi eſſet in deo:
nõ eſſet pluralitas nature:ſed ad vnitatem nature ñ
reducit̃ niſi pluralitas nature. ergo illa pluralitas
non reducitur ad vnitatem nature. Similiter nec ad
vnitatem ꝑſone:qꝛ vnitas ꝑſone nulla cõmunis eſt il
lis pluribus.¶ Item vnitas ⁊ pluralitas ex oppoſito
cõdiuidunt ens.ſi ergo vnitati per ſe inquãtũ huiuſ-
modi attribuitur ꝑmanentia et conſiſtentia ipſius eē
ergo multiplicationi et pluralitati attribuitur oppo
ſitum:videlicet corruptio et deſitio ipſius eſſe. Qꝛ au
tem vnitati attribuatur permanentia et conſiſtentia
ipſius eſſe:patet per Boecium in libro de conſolati-
one.omne quod eſt.tamdiu manet atqꝫ conſiſtit:ꝙ̄-
diu vnum eſt.ſed neceſſe eſt interire atꝫ diſſolui cum
vnum eſſe deſierit. Si ergo a diuino eſſe relegata eſt
oĩno deſitio eſſe.ergo et omnis pluralitas relegata ē
ab ipſo. ¶ Contra. virtuoſior eſt vnitas que poteſt eē
eadem in pluribus nõ multiplicata. ꝙ̄ illa que non
poteſt eſſe niſi in vno ſolo:quia iſta coartatur.illa nõ.
ſed vnitas diuini eſſe eſt cui nihil deeſt de neceſſitate:
ergo ipã eſt vnitas in pluribꝰ non multiplicitas. eſt
ergo in pluribus ipſam habentibus ſcꝫ in patre in fi-
lio et in ſpiritu ſancto.¶ Item ſuppoſita hac propoſi
tione per ſe nota.ꝙ eſſe diuinum eſt ſummum atꝫ ꝑfe
ctum bonum. Item ſuppoſito ꝙ perfectio boni conſi
ſtit in cõmunione. Tercia ſuppoſitio eſt. ꝙ cõmunio
non eſt eiuſdem ad ſe ſed vnius ad alterum. Ex his
ergo neceſſario relinquitur.ꝙ ponẽda eſt pluralitas
cum eſſe diuino.quia vbicunqꝫ eſt ponere cõmunio-
nem boni vnius ad alterum:neceſſe eſt ponere plura
litatem.quia ibi eſt ponere alterum et alterum vł ali
um et alium. Sed in deo eſt ponere ſummum bonum
ſicut patet ꝑ primam ꝓpoſitionem.et cõmunionẽ bo-
ni ſicut patet per ſecundam.quia aliter nõ eſſet bonũ
perfectum:et vnius ad alterum ſicut patet ꝑ terciaꝫ.
ergo in eſſe diuino eſt ponere pluralitatem. Tercia
eſt ratio Richardi per rationem caritatis ſuppoſitis
tribus ꝓpoſitionibus per ſe notis. Prima eſt ꝙ vbi
eſt ſumma bonitas:non poteſt deeſſe ſumma caritas
Secunda eſt ꝙ ſumma caritas non eſt amor priuatꝰ
ſed cõmunis:quia ſic eſſet diminutus. Tercia eſt ꝙ
amor cõmunis non priuatus eſt amor currens in al-
terum.iuxta quod dicit Rich.in libro de trini. quia
oportet vt amor in alterum tendat vt caritas eē que-
at.nullus enim pro priuato ⁊ proprio ipſius ſui amo
re dicitur proprietatem habere. Ubi autẽ totius bo
nitatis plenitudo eſt:vera et ſumma caritas deeē nõ
poteſt.nihil enim caritate melius nihil caritate per-
fectius. Ex his ſequitur.ꝙ in diuino eſſe ſit plurali-
tas.quia in deo eſt ſumma bonitas.ergo in ipſo non
deeſt ſumma caritas ſicut patet per primam propoſi
tionem.ergo in ipſo eſt amor cõmunis.currens in al
terum:quod patet per ſecundam et terciam propoſi-
tionem.quia in deo eſt alter et alter ſiue alius ⁊ aliꝰ.
relinquitur ergo ꝙ in diuino eſſe ē pluralitas.¶ Idẽ
oſtendit Richardus de ſancto victo.ꝙ illa caritas vł
amor non erit in aliquid extra deum quod ſit creatũ
dicens.ſummam caritatem erga perſonam creatam
habere non poſſet.inordinata enim caritas eſſet ſi ſũ
me diligeret et ſumme diligendus non eſſet.vt autem
caritas ſumma et ſumme perfecta ſit: oportet vt ſit:
tanta vt maior eſſe non poſſit et talis qua non poſſit
eſſe melior.ꝙ̄diu autem quis nullum alium ꝙ̄ ſeipſũ
diligit.ille quem erga ſe habet priuatus conuincit:
quoniam ſummum caritatis gradum nondum appre-
hendit.ſed ꝑſona diuĩa ꝑfectõꝫ nõ haberet ꝙ̄ vt ſe-
ipaꝫ diligẽt:ſi condignã ꝑſonã oĩno non haberet.di-
uine autem perſone condigna non eſſet perſona que
deus non eſſet.vt ergo in illa diuinitatis natura ple-
nitudo caritatis poſſit locum habere: oportet diui-
nam aliquam perſonam perſone condigne caritateꝫ
ſuam communicare: et eo ipſo conſortio non care-
re.¶ Idem Richardus in libro de trinitate. arguit
iſtud per rationem beatitudinis ſuppoſitis tribus
propoſitionibus per ſe notis. Prima eſt.ꝙ in deo ſit
ſumma beatitudo. Secunda ꝙ vbi eſt ſumma beati-
tudo:ibi eſt iocundiſſima poſſeſſio. Tercia eſt ꝙ nul
lius rei ſine conſortio iocunda eſt poſſeſſio. Ex his
igitur relinquitur.ꝙ in diuino eſſe eſt ponere conſor
tium plurium.quia in ipſo eſt ſumma beatitudo. er-
go ⁊ iocũdiſſima poſſeſſio:ergo ⁊ iocunditas pluriũ.
Relinquitur ergo ꝙ in ipſo eſt pluralitas et iocun-
diſſima beatitudo poſſidentium.¶ Item alio modo
ſuppoſito ꝙ eſſe diuinum ſit eſſe perfectiſſimum. ſed
eſſe in multis non de multis eſt eſſe perfectiſſimum.
ergo eſſe diuinum eſt tale eſſe. quod eſt vnum in mul
tis non de multis manifeſtatio medie eſt.naꝫ eſt eſſe
vniuerſalis et eſſe ſingularis. Eſſe autem vniuerſał
eſt eſſe in multis et de multis.vt eſſe hominis eſt eſſe
in multis ſingularibus.et de illis.quia non eſt totuꝫ
eſſe quod ſint illa.homo enim non dicit totum eē iſti
us hominis.in iſto enim homine eſt eſſe quantitatis
et eſſe qualitatis et huiuſmodi:que non dicit eſſe ho-
minis.propterea eſt de eſſe:non totum quod eſt eſſe il
lius.et ideo de illo:non vt illud.eſſe ỏo ſingularis eſt
econtrario eſſe non in multis nec de multis immo eē
in vno et eſſe illud vnum non de illo.conſtans autem
eſt ꝙ nobilius eſt eſſe in multis ꝙ̄ eſſe in vno. ſed qđ
eſt nobiliſſimum eſt deo tribuendum:ergo tale erit eſ
ſe diuinum.ſcilicet quod habebit eſſe in multis non
in vno ſolo.¶ Item nobilius et perfectius eſt eſſe nõ
de multis ꝙ̄ ꝙ eſſe de multis.quia ꝙ dico partem di-
co non totum. Cum ergo quod eſt perfectiſſimum ſit
deo tribuendum:eſſe diuinum eſt eſſe tale quod eſt in
multis non de multis.immo vnum et totum eſſe illo-
rum.ex hoc patet ꝙ eſſe diuinum non eſt vniuerſale
vel ſingulare.ſed habens aliquid de vtroqꝫ. Ex hoc
relinquitur ꝙ in deo eſt pluralitas.¶ Item virtuoſi-
us ē et nobiliꝰ quod poteſt eſſe in multis ꝙ̄ quod po
teſt eſſe in vno ſolo. Et hinc eſt ꝙ nobilius eſt eē vni-
uerſalis ꝙ̄ eſſe ſingularis.¶ Item nobilius eſt eſſe
vnum in multis non multiplicatum in illis ſed ma-
nens omnino idem ꝙ̄ eſſe in multis vnum multipli-
catum in illis.velut eſt eſſe vniuerſale quod quidem
eſt eſſe in multis ſingularibus multiplicatum ĩ illis.
Nobilius autem et virtuoſius eſſe eſt deo tribuen-
dum:ergo diuinum eſſe eſt vnum in multis nec mul-
tiplicatum in illis.ergo in diuino eſſe eſt pluralitas.
¶ Solutio concedendum eſt ꝙ vnitas diuini eſſe eſt
vnitas in pluribus.et hoc oſtendit perfectionem ipſi-
us quod eſt vnitas in pluribus non multiplicata ſed
manens eadem:non de illis ſed totum eſſe illorum.
¶ Quidam tñ in cõtrarium obijciunt ſic.eſt plurali-
tas in pluribus.et eſt pluralitas in vno. Eſt autẽ vni
tas in pluribus et eſt vnitas in vno.primũ imꝑfecti-
onis maxime eſt:ergo vltimum quod maxime diſtat

a primo ſumme perfectionis eſt. ſed quod eſt ſumme
perfectionis eſt deo tribuendum: ergo vnitas diuini
eſſe eſt vnitas in vno. ¶ Ad hoc dicendum. ꝙ vnitas
et pluralitas poſſunt comparari in vno genere vel in
pluribus. Si comparantur in eodem genere. vt vide
licet pluralitas nature ad vnitatem nature compare
tur: ſic pluralitas in pluribus imperfectiſſimum et
vnitas in vno perfectiſſimum. Si in diuerſis generi-
bus vt videlicet comparetur pluralitas perſonalis
vnitati eſſentiali: iſtud non ſequitur. immo perfecti-
or eſt vnitas que eſt in pluribus differentibus perſo-
naliter ſiue ſm relationē que eſt ſine his quia plura-
litas que eſt perſonalis ſiue ſm relationem demon-
ſtrat virtutem et perfectionem ipſius vnitatis. vnde
non detrahit ipi vnitati: quia ſumme perfectionis et
virtutis eſt ꝙ ſit in pluribus eadem non multiplica-
ta. vnde eſſe ab alio non eſſe ab alio licet in diuino eē
reperiantur: non tamē detrahunt ſimplicitati ipſi⁹.
ſolum enim dicunt differentiam ſm relationem. vn-
de ſm Boetium nihil addunt ad eſſe. nec etiam plu-
ralitas in perſonis que ab his eſt vnitati diuini eſſe
opponitur. ſed pluralitas in numeris ei opponitur. et
de hac procedit ratio ſm ꝙ diuinum eſſe maxime lon
ge ſit a pluralitate naturarum. ¶ Ad primam vͦo rati
onem ſuperius poſitam dicendum. ꝙ ratio illa bene
procederet. ſi pluralitas quelibet opponeret̄ et detra-
heret ſimplicitati diuini eſſe. pluralitas aūt ſm rela
tionem que eſt in diuino eſſe non oppoītur vnitati na
ture. vnde Rich. in li. de trinitate. habet homo quo-
modo legat et diſtat in ſeipſo quid per cōtrarium de
beat eſtimari de deo. ibi quidem pluralitas perſona-
rum in vnitate ſubſtantie: hic autem pluralitas ſub-
ſtantiarum in vnitate perſone. pluralitas autem na-
ture nunꝙ̄ opponitur vnitati perſone in homine. ſimi
liter nec pluralitas perſone vnitati natē ī deo. ¶ Ad
aliud dicendum ꝙ duplex eſt vnitas. ſcilicet materia
lis et formalis. vnitas materialis eſt vnitas ſignata
vel ſingularis. et quia hec vnitas ſignata eſt: non ha-
bet poteſtatem multiplicādi ſe. ſed eſt materia multi-
tudinis et etiaꝫ ſubiecta ipi multitudini. Sed vnitas
formalis eſt vnitas ipſius forme que habet virtutem
ad multitudinem vt potens ſit eſſe in multis. Sꝫ hoc
poteſt eſſe dupliciter. qꝛ hec vnitas poteſt eſſe in mul
tis multiplicata in illis vel non multiplicata. ſed
vna et eadem. Qꝛ ſit vnitas ī multis dicit perfectionē
ſed ꝙ ſit multiplicata hoc dicit imperfectionem. et ta
lis eſt vnitas forme vniuerſalis que multiplicatur in
ſingularibus. Qd ergo dicitur ꝙ nobilitas eſt ī cor-
poribus celeſtibus ꝙ non poſſunt eſſe in vno ſolo. di-
cendum. ꝙ ex parte ipſius ſingularis iſtud verum eſt
ꝙ nobilitas eſt ipſius ſolis ꝙ manet incorruptibile. ſꝫ
ex parte ſue ſpeciei. nobilitas eſſꝫ ꝙ eſſet in pluribus
et ꝙ non poſſet niſi in vno: iſtud eſt innobilitatis qꝛ
ponit coartatōem in ipſa. Cōſtat igitur ꝙ perfectior
et virtuoſior eſt vnitas que poteſt eſſe in rebus mltis
ꝙ̄ que niſi in vno ſolo. et perfectior. immo ꝑfectiſſima
eſt illa que poteſt eſſe in pluribus nō multiplicatis.
quia ergo quod nobilitatis et perfectionis eſt deo eſt
tribuendum. ideo ponimus vnitatem diuine eſſentie
in pluribus non multiplicatam. Et propter hoc di-
ſtinugenda eſt illa ꝓpoſitio. ꝙ in multitudine eſt imꝑ
fectio. dicendo ꝙ eſt multitudo in multitudine et ml-
titudo in vnitate. ⁊ multitudo ī multitudine īꝑfectio
nis eſt. qꝛ deeſt ibi ꝑfectio vnitatis. ſed multitudo in
vnitate immo que eſt vnitas ꝑfectionis eſt. ꝙ̄uis non
congrue dicatur multitudo in deo ſed pluralitas non
pro pluralitate intelligatur cum dicitur multitudo.
¶ Ad tercium dicendum. ꝙ vanum eſt ponere multi-
tudinem vbi idem cōtingit ꝑ poſitā vnitatem vel vbi
natura habet perfectam vnitatem. hoc verum eſſet ſi

multitudo et vnitas acciperentūr in eodem genere.
immo vnitatem eſſentie et pluralitatem ꝑſonarū. Et
dicimus. ꝙ licet ſit ſumma potentia in deo. et ſi non
ſit aliqua pluralitas in diuino eſſe. dico tamē ꝙ non
idem cōtinget: qꝛ ꝑ hoc manifeſtatur ſumma potētia
et oſtenditur in deo ꝙ ſcꝫ ſit vnum in multis nō mul-
tiplicatum. ¶ Ad quartum dicendū. ꝙ multitudo ſi-
ue pluralitas que ponit̄ in diuinis ꝑſonis reducibi
lis eſt ad vnitatem eiuſdem generis ſcꝫ ad vnitatem
ꝑſone. Et qd obijcit̄. ꝙ nō eſt vna cōmunis ꝑſona. di
ſtinguendū eſt: ꝙ eſt cōmune ſm originē. ⁊ ſm ꝑdica
tōem. Scd̄m ergo ꝑdicatōem nō eſt vna cōmunis ꝑ-
ſona. ſed dicēdo cōmune ſm originē eſt vna cōmunis
ſcꝫ ꝑſona patris a qua cetere habent originē: filius ꝑ
generatōem. ſpūſſanctus ꝑ ꝓceſſionē. ¶ Ad quintuꝫ
dicendū. ꝙ cū vnitas et multitudo ex oppoſito diuidā
tur. vnitati ſm eſſentiam vel naturā opponit̄ multitu
do ſm eēntiā: et vnitati mō exiſtendi multitudo modi
exiſtēdi. Conſiſtētia vͦo et ꝑmanentia ipſius eē attri-
buitur vnitati ſm naturā: nō vnitati ſm modū exiſtē
di. ita et ecōtrario corruptio vel deſitio ipſius eē attri
buit̄ multitudini nature nō pluralitati ſm modum
exiſtendi. Manet igit̄ pluralitas ſm exiſtēdi moduꝫ
cū vnitate nature: non repugnans ꝑmanentie ipſius
eſſe diuini.

Membrum ſecundū

Conſeq̄nter querit̄. An eſſe diuinū ſecū
cōpatiatur pluralitatē naturarum ita
vt dicantur plures dij. Ad qd ſic Da-
maſ. Si ponerent̄ plures dij: differen
tiā oportet cōſiderare. Si eñ nulla differentia eſt in
eis: vn⁹ magis et nō multi. Si vͦo drīntia ē in eis: vbi
ergo ē ꝑfectio ſiue ſm boītatem ſiue ſm ſapiām ſiue
ſm tēpus ſiue ſm locum deficiat a ꝑfectōe: nequaꝙ̄
erit deus: nulla igit̄ differētia erit in eis. Si vͦo ꝑ oīa
eſt ydemptitas: vn⁹ magis erit et nō multi. Relinqt̄
vnū eē deū et ñ mltos. ¶ Itē ſcd̄a rō Richardi. Diui-
tas aut ē icōmūicabil' aut aliqbꝫ cōis. Si ē incōmuni
cabilis: ꝯſequens ē ꝙ nō eſt de⁹ niſi vn⁹. Si aūt aliq-
bus cōis fuerit: cōmunis vtiqꝫ erit. et ſbſtātia illa q̄ ñ
eſt aliud ꝙ̄ dīnitas ipā. ſꝫ ſba vna nō pt̄ eē cōis pluri
bus ſubſtātijs: alioquin vna eadēqꝫ ſubſtātia eēt plu
res et plures vna. Si vͦo dicit̄ eē cōmunis pluribus
ꝑſonis, erit vtiqꝫ et cōmunis illis ſbſtātia illa que nō
eſt aliud ꝙ̄ diuinitas ipſa. Iuxta hoc erūt vtiqꝫ in di
uinitate plures ꝑſone. ſꝫ nō niſi vna ſba. nō ē igit̄ ī di-
uino eē pluralitas naturarū. ¶ Itē boeti⁹ in li. de tri
nitate. nulla eſt in deo diuerſitas. nulla ex diuerſita-
te pl'alitas. nl'a ex accidētibꝫ ml'titudo. deus eī a deo
nullo differt nec accñtalibꝫ nec ſbalibꝫ differētijs. vbi
vͦo nulla ē drā nulla ē drſitas: q̄re nec numer⁹. igitur
vnitas tm̄. nullā at̄ drſitatē eē ī deo, ꝓbatū ē ſupi⁹ per
ſimplicitatē. nulla ǥ drā vel diuerſitas diuini eſſe in
natā. ¶ Cōtra. eē ab alio: nō eē ab alio: faciūt diuerſi
tatē in natā, ꝑ hꝫ eñ differt natā creata ab increata.
ſil'r faciūt drīam in ꝑſonis ſic demōſtrato p̄re q ē ꝑſo
na ens nō ab alio. ⁊ demōſtrato filio q eſt ꝑſona ens
ab alio. nō eē ab alio ⁊ eē ab alio faciūt drīam ī dijs.
et ita ī deo ē pl'alitas natarꝫ. Arguat̄ ǥ ſic. fili⁹ ē de⁹
ab alio. p̄r ē deus nō ab alio: ǥ duo dij. ǥ cū dij dic pl'a
litatē dīne natē: ī deo erit pluralitas naturarꝫ. ¶ Itē
aug. ī li. de trini. nō dici⁹ trinitatē deſcēdiſſe ī colūbe
ſpē: ſꝫ ſolū ſpm̄ſcm̄. nec dici⁹ trinitatē ſonuiſſe qñ vox
audita ē hic ē fili⁹ me⁹. Sil'r dici⁹ ſolū filiū icarnatū
nō p̄rez aut ſpm̄ſcm̄. In dīnis ǥ iuenit̄ drſitas opati
onis. ita ꝙ opatio p̄ris nō eſt opatio filij. aut ſpūſſcti
et ecōuerſo. Sed ī diuinis idem eſt ſba vͦtus et opatō
Cū ergo ibi īueniat̄ diuerſitas opatōis. ǥ ⁊ vͦtutis. ⁊
ita eēntie vel nature. plures ǥ dīnitates ⁊ plures dij.

Solutio. dicimus ꝙ vnitas diuini eē nullo modo ſecum compatitur pluralitatem nature. nec diuitatis nec bonitatis. ſicut patet ꝑ ſupdictã auctoritatez boetij de trinitate. ꝙ nlla ē in deo diuerſitas ⁊c̃. Ex q̊ pz ꝙ eſt vnitas nature tm̃ in diuino eē. hoc etiaz p̃dicta auctoritas Richardi atteſtatur ꝙ diuinitas aut eſt cõmunicabilis aut incõmunicabilis ⁊c̃. Ex quo vult arguere ꝙ ibi tm̃ eſt vnitas ſubſtãtie. ¶ Ad hoc quod primo obijcit. ꝙ eē ab alio nõ eē ab alio faciũt differẽtiam in natura. dicendũ ꝙ iſtud verum eſt quando recipiunt formas diuerſas ⁊ ſuppoſita. verbi gratia: cũ dico naturam entem ab alio. naturam non entem ab alio: hec reſpiciunt formas diuerſas et ſuppoſita diuerſa. Similiter cum dico pſonam entem ab alio ꝓ filio. et pſonam entem nõ ab alio pro patre. hec reſpiciunt ꝓprietates diuerſas quaſi formas et ſuppoſita diuerſa. quia filius dicitur eē ab alio rõne filiationis: pater võ nõ eē ab alio ratione paternitatis. ſed h̔ nõ facit differentiã in natura ſed in perſonis. et propter hoc pater et filius ſũt differẽtes pſone nõ nature Sz cũ dico deꝰ võ. h̔ dico deũ ab alio ⁊ deũ ñ ab alio et a quo alius: dico tamen formam eandem ex vtraqꝫ parte. vnde eē ab alio et a quo alius: non eē ab alio. non reſpiciunt ibi diuerſam formam ſed differentia ſuppoſita. quia vna et eadem eſt forma ſicut vna diuinitas in patre et filio. et ideo ſicut dicit boetius ſequit̃. pater eſt deus. filius eſt deus: ergo ſunt vnus deus. ſ̃ non ſequitur ſoꝛ. eſt homo. plato eſt homo. ergo ſunt vnus homo. quia ergo in deo ſiue in patre et filio nõ inuenitur differẽs forma ſicut in ſorte et platone: nõ habet ibi locum ratio. ¶ Ad ſecundum dicendum. ꝙ nunq̃ eſt differens actio patris et filij et ſpiritusſancti. qd̔ ergo obijcit̃ ꝙ ſolus filius incarnatur. dicendum ꝙ hic dicuntur duo. ſcz ipa actio: et relatio que venit in proprietatem perſone. quia incarnari dei dicit ſibi vnire humanitatem vel carnem. per hoc quod eſt viuere: tango ipam actionem. et hoc conuenit toti trinitati. ꝑ hoc qd̔ eſt ſibi: tango relationem que ſolum ad filiuz refertur. tota eni̇̃ trinitas ſoli filio vnit humanitatem. Silr̃ cum dico ſolus pater dixit hic ē filius meus dilectus. tango actionẽ que eſt facere vocem. et hoc cõuenit toti trinitati. Item ꝑ hanc vocem ſignatur aliquis habere filiũ: et hec eſt ipa relatio. et hoc cõuenit ſoli patri qui ſolus habet filium. Similiter cum dico ꝙ ſolus ſpũſſanctus apparuit in columbe ſpecie. hec eſt ipa actio et relatio veniens in proprietatem pſone. ipa actio eſt ipa demõſtratio vel ſignatio. ꝙ ſcz ꝑ hoc ſignatur ſpũſſanctus. et hoc facit tota trinitas. Similit̃ ibi ē relatio ad ſpm̃ſanctũ. ꝙ ſolus ibi ſignificetur. trinitas ergo hoc fecit ſcz vt per h̔ ſignificaretur ſpũſſãctꝰ. et ſic nõ dicit̃ h̔ rõne actionis ꝙ ſit differens actio vel operatio hoꝝ: ſ̃ rõne habitudis actionis. et ſic patet ſolutio iſtius rõnis.

Membrũ terciũ

Querit̃ poſtea vtrũ vnitas eſſe diuini ſecum cõpatiatur pluralitatẽ pricipioꝝ. ita ꝙ eēt ponere duo pricipia boni. q̊ꝝ vtrũqꝫ diceret̃ ſũmũ bonũ. ¶ Ad qd̔ ſic Boetius in li. de ꝯſolatõe. q̃ diſcrepãt bona: nõ eſſe vnũ qd̔ alterũ eſt liquet. quare neutrũ poterit eē perfectum: cũ alteꝝ alteri deſit. ſ̃ qd̔ pfectũ eſt: nõ eē illd̔ ſummũ manifeſtũ eſt. nõ ergo ſũme bona ſunt q̃ ſunt diuerſa. ¶ Itẽ ſi eẽnt plura principia: qualiter ab illˀ gubernaret̃ mũdus. Si eni̇̃ qs pti mũdi principatur quis mundũ ordinat et pmanentiã eius facit: illd̔ ei magis vtroqꝫ erit principiũ qd̔ ſcz ordinat vniuerſũ. et ſic relinquitur ſolum eē vnum principiũ pfectũ ſiue ſumme bonum. ¶ Item qd̔ ſuplatiue dicit̃ vni ſoli cõuenit. ſi ergo ſummũ bonũ eſt. relinquit̃ ꝙ vnũ ſolum ſummũ bonum eſt: nõ habens parez neqꝫ ſuperioꝛez. ſi eni̇̃ ſuperioꝛẽ iam nõ eſt ſummũ: ſimilr̃ ſi parẽ. ¶ Preterea. ſi habeat inferiorem illud inferius non eſt ſummum bonum. manebit ergo ſolum vnum ſummum bonũ. Contra. Boetius in li. de cõſola. q̃ diſcrepant bona ⁊c̃. ꝑ hoc volens ꝓbare ꝙ non ſũt duo ſumme bona principia: quia vnum nõ eēt alterum. ſic vtrũqꝫ eēt impfectuz. Sed ꝙ hec ratio nulla ſit. patet cum ſit bonum creatum et increatum et vnũ ñ eſt alterum nec econuerſo. ſi ergo non ponit ꝙ aliquid deſit ſummo bono increato. ſcilicet quia nõ eſt ipm̃ bonum creatum. ſimiliter nec ſi eēt aliud bonum increatum differens ab ipõ. hoc nõ poneret defectio in ipõ. poſſunt ergo duo eſſe ſumme bona. ¶ Item vnitas et multitudo diuidũtur ex oppoſito. ergo multitudo nõ eſt principiũ vnitatis vel econuerſo. Aliud ergo principium vnitatis inquantum vnitas. et aliud multitudinis. ergo duo ſunt principia bonorum. ¶ Item beatitudo creata eſt ſtatus omnium bonorum congregatione perfectus. Sed beatitudo creata non ē ipa beatitudo increata. cum ergo ratio ſummi boni ſit ex aggregatione perfecta totius bonitatis. relinquitur ꝙ eſſent duo ſumme bona. Solutõ. concedendum ſm̃ rationes predictas ꝙ non ſit ponere duo ſumme bona. ¶ Ad primum dicendum ꝙ intentio boetij eſt ſi poneretur cum ſummo bono bonum aliud qd̔ non eſſet ipſum vel ab ipõ differret. quia illud ei deeſſet: et ita non eſſet perfectum. quia perfecto nihil deeſt. Si autem poneretur ſumme bonum increatum nec eſſet ipſum. nec ab ipſo. et propter hoc non poſſunt ſtare ſimul. Sed bonum creatũ licet nõ ſit ipſum bonum increatum: tamen eſt ab eo vnde non eſt ſummũ et propter hoc bonitas creata poteſt ſtare cum ſũmo bono increato licet non ſit ipm̃. ¶ Ad ſecunduz dicẽdum ꝙ q̃uis ſm̃ rationem vnitas et multitudo diuidantur ex oppoſito tamen ſm̃ rem minime. imo ipa multitudo ſubſtãtialiter eſſet ex vnitatibus aggregata. Si võ ſubſtantialiter eſt multitudo ex vnitatibus aggregatis. que erit cauſa iparum vnitatum: erit et cauſa multitudinis. Ideo vnum erit principium vnitatis et multitudinis et vnius et multorum. ¶ Ad terciam rationem. dicendum ꝙ ſummum bonum dicit̃ dupliciter. ſcilicet ſimpliciter et ſm̃ quid. Summuz bonum ſimplr̃ eſt bonum increatum. Summũ bonum ſm̃ quid eſt beatitudo creata. quia eſt ſummum bonuz in creatis bonis et quod eſt eſt a ſummo bono increato. propterea non numerãtur vt dicantur duo ſumma. propterea eſt intelligendum de congregatione perfecta bonorum.

Deinde queritur .§. j.

vtrum vnitas diuini eſſe compatiatur ſecum pluralitatem principiorum. ita ꝙ vnum dicatur principium boni: reliquum võ principium mali. vt ſcilicet dicat̃ ſummum bonum et ſummum malum ſicut poſuerãt manichei. ¶ Ad quod ſic obijcitur. bonum verum et ens conuertuntur. ergo eorum oppoſita ſcilicet malũ falſum non ens. Malum võ inquantum malum eſt non ens: ergo multomagis ſummum malum. Ideo vnumquodqꝫ inquantum eſt. bonum eſt. ſicut probatur a boetio. ergo malum inquãtum malum non eſt. quia inquantum malum non eſt malum. Summum igitur malum omnino non eſt. ¶ Item ſi ſummũ bonum habeat oppoſitionem ſummum malum. ergo ſicut ſummum bonum eſt bonum per eſſentiã: ita ſummum malum erit malum per eẽntiam. nihil ergo bonitatis erit vel intelligetur in ſummo malo. ergo nulla potentia nec noticia nec etiaz eſſe. Relinquitur igitur ꝙ non erit potens nec etiam ens: ergo nec principium. ¶ Itez in ſummo bono intelligitur ſumma vo-

luntas boni et ſumma potentia. ergo ſummũ odium
ſiue deteſtatio mali et ſumma potentia ad deſtruen-
dum malum. poſito ergo ſummo malo: queriť an ſũ-
me bonum habeat voluntatem deſtruendi ipſum:
et ſi nõ habet: nõ ſumme deteſtatur malum: ergo non
eſt ſummum bonum. Si habet: aut ergo poteſt deſtru
ere ſummum malum: aũt nõ poteſt. ſi nõ poteſt: ergo
nõ eſt ſumme potens ergo nõ eſt ſummum. ſi poteſt et
vult et conſtat ꝙ ſcit: ergo nõ eſt aliquo modo compa
tiens ſummũ malum in eſſe. ¶ Contra. ſi ſimpliciter
ad ſimpliciter: et magis ad magis. et maxime ad ma-
xime. ergo ſi bonum habet oppoſitum malum. et ma-
gis bonum magis malum. et ſummum bonum ſum-
mum malum: ergo ſummum malũ eſt. ¶ Item in bo-
nis ſequitur aliquid eſt bonum ⁊ aliquid eſt melius.
ergo aliquid optimũ. ergo ſimiliter in malis aliquid
eſt malum aliquid peius. ergo aliquid peſſimũ: ergo
ſummum malum eſt. ¶ Item cõtrariorum contrarie
ſunt cauſe. ſed in vniuerſitate ſunt multe contrarieta
tes et multa cõtraria: ergo et cauſe cõtrarie. Sʒ vna
eſt cauſa omniũ bonorum que nec eſt cauſa malorum
ergo eſt neceſſe ꝙ vna ſit cauſa omnium malorum. ſi
cut ergo illa eſt ſummũ bonum: ita illa ponetur ſum-
mum malum. ¶ Item ſequitur. ſi aliquid eſt bonum
participatione ergo aliquid eſt bonum ꝑ eſſentiã. er-
go ſimiliter aliquid eſt malum ꝑticipatione. ergo ali
quod eſt malum ꝑ eſſentiam. ¶ Item nihil eſt princi-
pium ſaluatiuũ et corruptiuũ. cum ergo bonorum et
corruptorum ſit principium ſaluatiuũ. ergo et malo-
rum et corruptibiliũ erit principium corruptiuum.
¶ Si dicatur ꝙ corruptibiliũ nõ eſt ponendũ princi-
pium. cum corruptio accidat ex defectu: et ideo ex nõ
cauſa potius ꝙ̃ ex cauſa. Contra omẽ corruptiuum
eſt actiuum. omẽ aũt actiuũ habet naturã poſtꝙ̃ agit
erit igiť aliq̃ natura principiũ corruptiuũ. ¶ Itẽ per
auctoritates voluerũt oſtendere Manichei duo prin
cipia hoc modo. xij. math. aut facite arborem bonaʒ
et fructum eius bonum. aut facite arborem malam ⁊
fructum eius malum. glo. Rabani. nõ poteſt ex bono
malum vel ex malo naſci bonum. Et ibideʒ. nihil me
dium quin boni actoris tm̃ ſint bona et mali mala.
ex qbꝫ colligiť ꝙ boni ⁊ mali ñ idẽ ſunt principiũ ſed
diuerſa. ¶ Item. j. ioh. iiij. qui facit peccatũ ex dyabo
lo eſt. nõ materialiter: ergo effectiue. et ergo dyabolꝯ
eſt principiũ efficiẽs mali et deus boni. ¶ Itẽ math.
xv. omĩs plantatio quã nõ plantauit pater meus ce-
leſtis eradicabitur. ergo aliquid eſt quod non planta
uit pater celeſtis. hec plantatio qd eſt aliud ꝙ̃ alicuiꝯ
rei productio in eſſe. igiť eſt aliud principiũ a deo ꝓ-
ducens res in eſſe. ¶ Item ioh. viij. vos ex pr̃e dyabo-
lo eſtis. et conſtat ꝙ nõ eſt pater niſi creatõne. ¶ Iteʒ
ij. Cor. iiij. ſi euangeliũ nr̃m opertũ eſt in his que pe-
reunt. eſt opertum in quibꝫ deus hꝯ ſeculi excecauit
mentes infideliũ. nõ aũt intelligendũ eſt de bono dei
ꝙ excecauit mentes infideliũ. igitur de malo. ¶ Item
ioh. xiiij. venit princeps mundi huius. vnde innuit ꝙ
vnus ſit princeps mundi huiꝯ: et alter alterius. et in
telligitur de dyabolo. ¶ Item Ro. vij. video aliãʒ le-
gem in membris meis repugnantẽ legi mentis mee.
igr̃ due leges ſunt in homĩe. ſed lex ſpiritus eſt a deo
ergo cõtraria eſt a ꝯtrario principio. ¶ Iteʒ ioh. viij.
dyabolus homicida fuit ab initio. igitur eſſentialiter
malus vel a malo principio. ¶ Item ioh. viij. dyabo-
lus eſt mendax et pater eius. ſi pater igitur efficiens
cauſa et nõ ab altero. ſed cauſa et principiũ idem. er-
go ⁊c. ¶ Item geñ. j. vidit deus cuncta que fecerat et
erant valde bona. econtra eccĩs. j. vanitas vanitatuʒ
et omnia vanitas. nõ igitur hoc a deo. ¶ Reſponſio
deceptio manicheorũ fuit. quia eſtimauerũt priuatio-
nes cauſari ſicut poſitiones. quod nõ eſt verum. pri-
uationes em̃ nõ habent cauſaʒ efficientẽ quemadmo
dum poſitiones: ſed deficientem. vnde auguſtinꝯ. xij.
de ci. dei. non eſt efficiens cauſa mali ſed deficiens: qr
nec mala voluntas eſt effectio ſed defectio. Cauſam
ergo mali velle inueniri eſt. ac ſi aliquis velit videre
tenebras et audire ſilentium. que nobis per oculos
nota ſunt nõ ſpecie ſed ſpeciei priuatione. talia õo ne
ſciendo ſciuntur vt ſciendo neſciãtur. Silentium em̃
nõ niſi audiendo auditur. Reſpondendum ergo ad
obiecta ſm ordinem. ¶ Ad primum dicendum. ꝙ re-
gula illa ſi ſimpliciter ⁊c. differenter intelligitur in
poſitionibus et priuationibus. In poſitionibus em̃
eſt magis et minus ꝑ participationem vnius forme
vel nař. ſicut ĩ coloribꝫ ſm ꝑticipationẽ forme albe
dinis ſm plꝯ vel minꝯ dĩ pñs albũ vl' minꝯ. in priua-
tõibꝫ õo aliter ẽ. Naʒ in priuationibꝫ nõ dicitur ma-
gis et minus per participationem vnius forme ſm
magis et minus. ſed per receſſum a forma ſiue habi-
tu: reſpectu cuius dicuntur priuationes ſm magis ⁊
minus. Preterea nõ eſt ponere terminum. ⁊ ideo nec
ſummum ſimpliciter ſicut patet in curuo. dicitur em̃
curuum per elongationem a recto. curuius per maio
rem elongationem: curuiſſimum per ſummam elon-
gationem. ſic igitur malum et peius dicuntur ꝑ elon
gationem a bono ſeu priuationem boni ſm magis et
minus. et ſummum malum dicetur per ſummã elon-
gationem. ſi igitur non eſt ponibilis ſumma elonga-
tio ab vno: quia hoc eſſʒ ſumma elongatõ ab eẽ ſicut
ſuperius oſtenſum eſt: relinquitur ꝙ nullo modo eſt
ſummum malum. Illa ergo regula ſi ſimpliciter ad
ſimpliciter ⁊c. tenet in illis in quibus eſt maximum
et terminus ſm acceſſum ſiue receſſum ſed in malo
non eſt terminus receſſus: quia malum eſt infinitũ:
propterea nõ erit ponere ſummum malum. ¶ Ad ſe-
cundũ iã patʒ reſpõſio. qr nõ eſt ſimilis compatio in
bono et in malo. vnde nõ ſequitur ſi in bono ponitur
maximũ ꝙ in malo ponatur: cum em̃ malum priuatõ
ſit nõ habet eſſe ſubſiſtens niſi in natura. que quideʒ
priuata eſt a bono et nata ad bonuʒ. Propterea non
poteſt aliquo modo eſſe nec etiam intelligi ſummum
malum ſimpliciter. Diſtinguedum tamen eſt ꝙ ſũmũ
malum poteſt dici duobus modis. vno modo quo ni
hil poteſt dici peius nec habet aliquid boni: et hͦ mo
do nihil eſt ſummum malũ. Alio mõ dicitur ſummũ
malum. quo nihil eſt peius et hoc modo ſummũ ma-
lum eſt ipſa inordinatio creature qua nihil eſt peius
¶ Ad tercium dicendum. ꝙ eſt cauſa propria ꝓxima
et immediata. et eſt cauſa prima ꝯmunis. Cauſa pro
pria proxima et immediata differens eſt contrarioꝝ
ſed cauſa principalis et prima eſt vna cõtrarioꝝ. qd
patet. cõtraria ſunt vnius generis. ſicut albedo ⁊ ni
gredo in genere coloris. vna igitur eſt natura in con-
trarijs. et que eſt cauſa illius: eſt cauſa ꝯtrarioꝝ. ſic
que eſt cauſa coloris ſimpliciter: eſt cauſa albi et ni-
gri colorum. ꝙ̃uis cauſa proxima ſimiliter differat.
Similiter nota in omni oppoſitõne per ſe eſt aliquid
cõmune ipſis oppoſitis. vel cõmune ſm dictionem. ſi
cut eſt in oppoſitis ſm affectionem et negationẽ. vna
eſſentia eſt cõmunis ſm dictionem: aut cõmune ſm
rem. et hoc videtur cõmune materiale. et hoc modo
eſt cõmune ſm priuationem et habitum. vel cõmune
formale: et hoc abſolutum vel reſpectiuum. cõmune
abſolutum eſt in oppoſitione contrariorum: quia ibi
eſt vna forma generis cõmunis ipſis ſpeciebus. com
mune formale comparatum eſt in relatiuis. quia ibi
eſt cõmunitas habitudinis. Cum ergo in omni oppo
ſitione oppoſitorum inueniatur vnum quod eſt fũda-
mentum ipſiꝯ oppoſitionis: que erit cauſa illius vni-
us erit cauſa ipſis oppoſitis vna ergo eſt cauſa omni
um oppoſitorum: prima dico nõ proxima. ¶ Ad quar-

tum dicendum. ꝙ participatione bonum dicitur pro
prie: quia bonitas vna eſt que eſt prima que ſm ma-
gis et minus cauſatur ab omnibus creatis. et illa eſt
bonitas ꝑ eſſentiam. malum vero ꝑticipatione impro-
prie: quia non eſt vna malicia cauſa malicie in omni
bus ſicut oſtendit beatus dyoniſius in libro de diui-
nis nominibus. bonum eſt ex vna et generali cauſa. ma
lum autem ex multis et particularibus defectibus.
quod declarat conſequenter. non omnibus eadē om-
nino ſm idē mala. demoni eñ malū eſt ꝑter diuinū in-
tellectum. eſſe anime quod eſt preter rationem. corpo
ri quod eſt preter naturam. malum ergo participa-
tione non dicitur excommunicatione alicuius en-
tis: ſed ex ſimilitudine defectus et alicuius non entis
et ideo nō ſequitur ergo aliquid eſt malum per eſſen-
tiam. ¶ Ad quintum dicendum. ꝙ corruptiuum prin-
cipium inquantum agit actiuum eſt ex natura boni quod
ſubſtantificat. malum vero inquātum corrumpit defe-
ctiuum eſt. et ideo nō erit cauſa efficiens inquantum
huiuſmodi: ſed deficiens. quare nec principium. et hoc inten
dit beatus dyoniſius. Unde cum dicitur. malū agit:
hoc dicitur per accidens. ſed cum dicit corrumpit: ſic
dicitur per ſe. nec tamen ex hoc ponetur principium:
agit enim per naturam ſubſiſtentis boni. corrumpit
autem per defectum et priuationem boni. per hoc ꝙ
a bono: agit. per hoc ꝙ de nihilo: corrumpit. vt dicit
auguſtinus. exemplum beati dyoniſij in morbi actio
ne. ¶ Ad auctoritates vero reſpondendum. ad primā
dicendum. ꝙ per arborem ſignatur voluntas et ꝑ bo
nam bona per malam mala. per fructum vero opus.
vnde ſenſus eſt. non poteſt ex mala voluntate naſci
bonum opus: nec ex bona malum. inquantum huiuſmodi.
Ex libero tamen arbitrio procedit voluntas bona et
mala. ſed per modum efficientis: inquantum ſcilicet
a deo eſt procedit voluntas bona: per modum vero de-
ficientis inquantum ſcilicet vertibile per electionem eſt
et de nihilo: eſt cauſa voluntatis male. ⁊ ſic ſm ꝙ de-
clinatur in nō cauſam per auerſionem a ſumma cau-
ſa. ideo ſimpliciter non ponetur principium ſm hoc.
Preterea eſto ꝙ diceretur principium li. ar. mali. nō
ſequeretur ꝙ eſſet vnum. immo tot principia quot eſ-
ſent libera arbitria deficientia in diuerſis rationali-
bus creaturis. et hoc vult dicere beatus dyoniſius ꝙ
malū eſt ex multis defectibus nō ex vna cauſa. ¶ Ad
aliam auctoritatem reſpondendum. ꝙ dyabolus non
dicitur principium peccati effectiue ſeu per efficaciā.
ſed per ſuggeſtionem. et qui facit peccatum non dici-
tur eſſe ex dyabolo. ſm rationem efficientie: ſed per
cōformitatem malicie. ¶ Ad terciam auctoritatē qua
dicitur. omnis plantatio ⁊c. dicendum ꝙ plantatio-
nem non dicit ibi naturā ſed traditionem ſeu doctri
nam phariſeorum contra legem dei. et hanc dicit era
dicandam. id eſt exprobrandam. ¶ Ad quartam dicē
dum ſicut prius. ꝙ iudei dicuntur ex patre dyabolo
non condictione ſed malicie imitatione. ¶ Ad quintū
dicendum. ꝙ deus huius ſeculi intelligitur dupliciter
Uno modo intelligitur dyabolus. ſm ꝙ ſeculum di-
citur peruerſi amatores ſecularium. quorum dicitur
dyabolus deus: non creando ſed principando ⁊ eos
ad mala agendo. vel deus huius ſeculi dicitur deus ſm
ꝙ ſeculum accipitur pro vniuerſitate rerum mundia
lium. et tunc ꝙ dicitur excecaſſe mentes infidelium
intelligitur non effectiue ſed ꝑmiſſiue. ſm ꝙ dicitur.
Ro. i. tradidit illos deus in reprobum ſenſum. i. tra-
di ꝑmiſit. ¶ Ad ſextam patet ſimili modo reſponſio.
nam princeps mundi dicitur dyabolus. non creatu-
rarum mundi ſed amatoris mundi quorum affectio
nibus dominatur. ¶ Ad. vij. dicendum. ꝙ lex carnis
non dicitur niſi defectus rectitudinis debiti ordinis
ipſius carnis ad ſpiritum. cōtractus ex culpa origina

li. cauſa ergo eius non ponetur niſi cauſa peccati ſci
licet deficiens. que ſcilicet praua voluntas eſt inordi
nata ad deum. tamē inquantum pena ē afflictiua po
teſt poni a deo ſiue a diuina iuſticia. ¶ Ad. viij. dicen
dum. ꝙ homicida dicitur dyabolus ab initio. i. ex quo
homo fuit quem decipiendo interfecit. vel dicitur ho-
micida ab initio ſcilicet mundi. id eſt ſtatim poſt ini-
tium. cum hominem decepit non ab initio ſui eſſe.
¶ Ad nonum dicitur ꝙ dyabolus dicitur pater men
dacij. quia ab ipſo et non ab alio mendacium ince-
pit. non per modum efficientis cauſe: ſed per modū
deficientis a veritate. ¶ Ad vltimum dicendū ꝙ cū
dicitur vidit deus cuncta que fecerat et erāt valde bo
na. oſtenditur ꝙ creatura duplicem bonitatem habet
ſcilicet in ſe et in ordine vniuerſi. vnde in conditione
creaturarum de qualibet dictum eſt. vidit deus ꝙ eēt
bonum. ad ſignificandum bonitatem quam habent ī
proprio genere. ſed de vniuerſis dictum eſt erant val-
de bona: ad ſignificandum bonitatem quā habent in
rerum vniuerſitate. Quod vero obijcitur vniuerſa vanitas
intelligendum ꝙ creature ſm ꝙ referuntur ad principi
um a quo ſunt. bona ſunt: et in ſe bona ſunt. et in vni
uerſo valde bona ſunt. Secundum vero ꝙ referūtur ad ori-
ginem de qua ſunt ſcilicet de nihilo. vanitas ſūt: et verti-
biles ad non eſſe vel ſimpliciter vel quodam modo. ꝑ
hoc ergo nunquam aſtruetur aliud principium.

Mēbrū quartū

Ordine conſequenti queritur vtrū vni
tas diuini eſſe compatiatur ſecum plu
ralitatem ydearum. Ad quod obijcitur
ſic Auguſtinus ī libro. lxxxiij. queſtio.
Sunt nanque ydee principales quedam forme rerum
ſtabiles atque incommutabiles. qua ipſe formate non
ſunt atque ꝑ hoc eterne ac ſemꝑ eodē mō ſe habentes. que
diuina intelligentia continentur. ⁊ cū ipſe neque oriātur
neque intereant: ſm eas tamen formare dicitur omne
quod oriri et interire poteſt. Si ergo ydee ſunt prin-
cipales et eterne forme in diuino eſſe et per hoc ꝙ di-
co ydee in plurali deſigno pluralitatem: conſtat ꝙ
ſunt plures ydee ab eterno in diuino eſſe. ſic ergo vni
tas diuini eſſe ſecum compatitur pluralitatem ydea-
rum. ¶ Si dicatur ꝙ licet dicātur pluraliter nō tamē ſunt
plures. Contra. Auguſtinus in eodem. non eſt ab-
ſurdum credere ſingula creata proprijs rationibus.
vnde alia erit ratio qua equus conditus eſt: ⁊ homo
et rationes ille ſunt ydee: ergo plures ſunt ydee. et
ſunt cum diuino eſſe ab eterno. Unde idem Auguſti
nus. has autem rationes vbi arbitrandum eſt eē niſi
in noſtro creatore. ¶ Cōtra. ydee ſunt rationes eter
ne incommutabiles. ergo ſi ſunt plures ydee: ſūt plu
ra ab eterno: et ita plures dij. quod falſum eſt. Re
ſtat ergo ꝙ vnitas diuini eſſe non compatitur ſecum
pluralitatem ydearum. ¶ Item vnica eſt cauſa mate-
rialis prima ad quā reducuntur oēs alie materie. Similiter
vna tm̄ ē cauſa efficiēs: et vna cauſa finalis. ergo ſimiliter
eſt tm̄ vna cauſa formalis ad quam reducuntur omēs
alie forme. ergo vnica tm̄ eſt ydea. ergo in deo eſſe nō
eſt pluralitas ydearum. ¶ Item ſi plures ſunt ydee
in deo iſta pluralitas eſt a parte rei vel a parte intelle
ctus tm̄. Si a parte rei ſunt plures ydee. ſunt in deo
ab eterno: ergo plures res eſſent in deo ab eterno.
ergo plura ab eterno. Si ex parte intellectus: ergo
circumſcripto intellectu non ſunt plures ydee. ¶ Itē
omnis numerus aut eſt a ſubiecto aut a tempore aut
a fine. Sed in diuino eſſe non eſt pluralitas ydea-
rum a ſubiecto: quia non eſt niſi vna ſubſtantia. im-
mo omnino ſimplex ſcilicet diuina. Similiter nec a tēpo
re: quia ſic temporale eſſet cauſa eterni quod eſt inconueni-
ens. Similiter nec a fine. hoc eſt a creatura ad quā

eſt ydea: quia ſic ſequeretur ꝙ eſſet dependentia diui-
ni eſſe a creatura quod eſt incõueniens. Si ergo plu-
ribus modis non poſſunt poni plures ydee in deo re
linquitur ꝙ non compatitur ſecum vnitas diuini eſſe
pluralitatem ydearum. ¶ Solutio. dicendũ ſm bea
tum dyoniſium libro de di. noı̄bus in capitulo de en-
te vbi dicit. ꝙ monade ſubſiſtit omnis numerus. in-
quantum autem a monade prouenit: diſcernit̃ et mł-
tiplicatur. ita in centro omnes linee circuli ſm vnita
tem primam conſtitute ſunt. breuiter autem diſtãtes
breuiter diſcernũtur. et que magis et magis. ſic in to
ta omniũ natura. i. deo omnes rationes nature ſin-
gulorum ſunt conuolute per vnam inconfuſam vnita
tem. ſi ergo quereretur de puncto et vnitate vtrũ vnũ
vel multa: diceretur vnum in re multiplex in ratõne:
ita dicendũ eſt de ydeis ꝙ vna tm̃ eſt in re. multiplex
in ratione. ¶ Nam ex verbis beati dyoniſij patz. ꝙ vna
tm̃ eſſe dicitur vnitas in qua conuolute ſunt omnes
vnitates create per exemplaritatem. Dicendum ergo
ꝙ ydea in deo idem eſt ꝙ diuina eſſentia. tamen alio
modo ſignat eam. nam eſſentia diuina ſignatur abſo
lute: et ſic ſignatur per hoc nomen eſſentia. iterum ſi
gnificatur vt cauſa: et hoc vel efficiens vel finalis vel
formalis exemplaris. ergo ydea ſignificat diuinam
eſſentiam prout eſt cauſa formalis exemplaris. quia
ipſa eſt omnium rerum exemplar. et ſic per ydeam ſi
gnantur duo. ſcilicet diuina eſſentia quod eſt princi-
pale ſignatum: et q̄tum ad hoc ydea non dicit niſi
vnum. iterum per ydeam ſignatur cõnotatum: ⁊ illđ
cõnotatum eſt reſpectu plurium rerum que ſunt ſm
diuinum exemplar et q̄tum ad hoc ſunt ydee plures
quia plures et diuerſe ſunt rationes ſm quas condi
tur. ¶ Sed obijcitur quoniam ſicut ydea exemplar
ita et vita iohannis primo. Quod factum eſt: in ipſo
vita erat. ſed non dicuntur plures vite aliquo modo
in ipſo: ergo nec plures ydee. vel quare non dicitur
niſi vna vita et plures ydee. Ad iſtud dicendum. quo
niam aliud cõnotatur per vnum q̄ per alterum. in ħ
enim conueniũt ſm diuinũ exemplar vita. ydea et ra
tio. quod ſm iſtud formatur et exiſtit creatura ſed ta
men differenter. ¶ Nam in eſſe quod formatur primo
accipitur eſſe. et poſt eſſe diſtinctum et poſt eſſe ordia
tum. et hoc modo diſtinguunt opera prime conditio-
nis gener̃ primo. Poteſt ergo ſignari diuinuʒ exem
plar cõnotãdo reſpectum ad eſſe tm̃ et ſic vita dicit di
uinum exemplar. ꝙ viuere dicit eſſe vel reſpectum ad
eſſe diuinum et ſic ſignatur per ydeam. vel reſpectuʒ
ad eſſe ordinatum et ſicut ſignatur per hoc quod eſt
ratio. quia ergo vita dicit diuinum exemplar prout
reſpicit ens vł eſſe. dicendo autem ens vel eẽ nõ dico
aliquid vnde accipiatur numerus ī creatura. immo
omnes conueniũt in ente. propterea non eſt aliquid
cõnotatum per vitam vnde poſſet ipam plurificare.
Et quia a parte cõnotati venit pluralitas in iſtis et
non a parte principalis ſignati quod ſemper vnuʒ ẽ
et propter hoc non poſſunt aliquo modo dici plures
vite. ideo omnia ſunt vna vita in creatione. ¶ Nec eſt
pluralitas per aſpectum ad res. ſed in cõnotando per
ydeam dico aliquid vnde poſſit plurificare. quia ibi
cõnotatur diſtinctio rei a re. et ſm hoc eſt pluralitas
ydee. Similiter ratio cõnotat reſpectum ad eẽ ordi-
natum in creatura. ſed eẽ ordinatum dicit diſtinctio-
nem in creatura. quia ad aliud ordinatur eſſe corpo-
rale et ſpirituale. et ideo q̄tum ad hoc pluralitas
rationum. ¶ Ad primam rationem qua obijcitur.
quia ſic plura eẽnt ab eterno ſi plures eẽnt ydee. di-
cendum ꝙ per ydeam dicitur aliquid vt principale ſi
gnatum in rectitudine. et hoc eſt diuina eẽntia vł ex-
emplar. iterum per ydeam dicitur aliquid cõnotatũ
in obliquitate. ⁊ hic eſt reſpectus ad creaturas. nihil
aliud eſt dicere ydeas plures q̄ exemplar plurium.
ex parte ergo principalis ſignati non ponitur plura
litas: ſed ex parte cõnotati. et propter hoc non ſequi-
tur ꝙ plura ab eterno. immo ex hoc ſequitur ꝙ vnuʒ
ſit exemplar omnium ab eterno. ¶ Ad ſecundum di-
cendum ꝙ ydea vna eſt inquantum eſt forma exem-
plaris ſiue exemplar. quia hoc modo dicit exemplari
tatem rerum ſm ꝙ ſunt ſicut vita: ſicut dictum eſt. qr
res in eſſe non differunt. tamen inquantum ydea plu
res eſt et loquar ſm cõnotatum. quia plures ſunt re-
rum diſtinctiones. inquantum enim ydea dicit ex-
emplaritatem eẽ diſtincti et plures rationes. qr plu-
res ordines: et ſic concedenduʒ eſt ꝙ non eſt niſi vnũ
exemplar vel forma exemplaris: ſicut non niſi vnum
efficiens. ¶ Ad tercium dicendum. ꝙ iſta pluralitas
eſt a pluralitate rei. ſed res dicitur dupliciter ſcilicet
abſolute et reſpectiue. vt etiaʒ dicatur res ipſa rei cõ
patio. dicendũ ergo ꝙ a pluralitate compationis eſt
pluralitas ydearum. ¶ Ad quartum dicendum. ꝙ
huiuſmodi numerus eſt a fine. ſed ex hoc non ſequit̃.
ꝙ in deo ſit dependentia vel reſpectus ad creaturam
immo ſequitur ꝙ creatura habet reſpectum vel depẽ
dentiam ad ipſum. vnde cum dico ꝙ ydea ſignat diui
nam eſſentiam vt formam exemplarem huius et illi-
us. per hoc cõnotat̃ reſpectus ⁊ dependẽtia creature
ad diuinum exemplar et non econuerſo. licet tamen
ſm modum intelligendi vel ſignandi ſignificetur re-
ſpectus creatoris ad creaturam. hoc enim non eſt qr
creator dependet a creatura. nec quia habet reſpectuʒ
ad ipſum: immo ex defectu intellectus. quia aliter nõ
cognoſcimus deum niſi per creaturas. et propter hoc
ſignificamus ipſum cõnotare reſpectus ad ipſas. per
hoc tamen magis ſignificatur dependentia creatura
rum ab ipõ: quia creature ſunt ab ipſo. ad ipſum. per
ipſum. Unde auguſtinus in li. de trinitate. non poni
tur alia mutatio in deo per hoc ꝙ ponitur reſpectus
ipſius ad creaturam. ſed ponitur in creatura reſpe-
ctus ipſius.

Membrum quintũ

Conſequenter queritur vtrum vnitas
diuini eẽ compatiat̃ ſecum pluralitatẽ
perſonarum. Ad quod ſic opponitur.
ſuppoſita propoſitione per ſe nota. ſcili
cet ad diuinũ eſſe eſt exemplar omnis eſſe creati. Itẽ
ſuppoſita alia propoſitione per ſe nota. ꝙ vnitas non
poteſt eẽ cauſa multitudinis niſi intelligatur repeti-
ta. Item ſuppoſita alia. ſcilicet ꝙ diuinum eẽ eſt vnũ
in natura. ex his arguit̃. ī eẽ creato eſt differentia vni
us et multorum. ergo diuinum eẽ eſt exemplar vniꝰ
et multorum quod patet per primam propoſitionem
ſed diuinum eẽ eſt vnitas quod patet per terciaʒ pro-
poſitionem. ergo diuinum eſſe eſt vnitas exemplaris
vnius et multorum. ſed vnitas non eſt exemplar mul
titudinis niſi intelligatur repetita ſicut patet per ſe-
cundam propoſitionem: relinquitur ergo ꝙ diuinuʒ
eſſe eſt vnitas repetita. ſed non eſt repetita in aliqui-
bus pluribus perſonis. ¶ Item hoc patet. per conne-
xionem perfectionis vniuerſi eſt eẽ naturas plurium
perſonarum. ſicut patet demonſtrato homine vno et
angelo vno. et eſt eſſe plures naturas vnius perſo-
ne: ſicut patet in vno homine. ſicut ergo duo ſunt
extrema in rerum natura et etiam vnum medium eſt
accipere: ergo ſimiliter neceſſario intelligitur inter ex
trema ſcilicet vnam naturam plurium perſonarum
ſed non inuenitur in eſſe creato: relinquitur igitur ꝙ
eſt in eſſe diuino. ¶ Cõtra Richardꝰ de ſcõ victore.
vbi nulla differentia nulla pluralitas eſſe poteſt. vbi

autem eſt ſumme ſimplex: nulla poteſt eſſe differētia ergo nulla pluralitas perſonarum. ſed diuinum eſſe eſt ſummum ſimplex. ergo nulla differentia: nulla pluralitas eſt in illo. non ergo pluralitas perſonarum. ¶ Item boetius in libro de trinitate. Deus nullas habet differentias. vbi autem differentie abſunt abeſt et pluralitas ergo ibi non eſt pluralitas perſonarum. ¶ Solutio dicendum ſm primas rationes ꝙ diuinum eſſe eſt vnitas exiſtens in pluralitate perſonali. ¶ Ad rationes in contrarium dicendum. ꝙ triplex eſt differentia. ſcilicet differentia ſm ſubſtantiam. differentia ſm accidens. differentia ſm originem ſiue ſm relationem. Cum ergo dicit Boetius. ꝙ in deo nulla eſt differentia. intendit excludere a deo differentiam ſm ſubſtantiam et differentiam ſm accidens: ſed non differentiam ſm originem. immo ponit eam in vnitate diuini eſſe. et hoc facit differentiam perſonalem in diuino eſſe. immo dicit Boetius in libro de trinitate. quia nulla relatio ad ſeipſam referri poteſt. facta eſt quedam trinitatis numeroſitas in eo ꝙ ē ꝑdicatio relationis. ſeruata vō vnitas. ī eo ꝙ eſt in differentia ſubſtantie et operatōnis. Ex quo concludit. ita igitur ſubſtantia continet vnitatem. relatio multiplicat trinitatem que prouenit ex differentia originis. Similiter Richardus in libro de trinitate. tres ille in trinitate: ſiue dicantur perſone ſiue ſubſtantie ſiue ſubſiſtentie. nihil aliud oportet intelligere q̄ꝫ habentes ſubſtantiale eſſe ſub diſcreta et differenti proprietate. et hec eſt differentia in perſona ad quam conſequitur pluralitas non ī eſſentia ſed in perſona. Si ergo in deo non eſt differentia ſm ſubſtantiam: nec ſm accidens. quia ibi non eſt accidens ſed ſolum originis. quia eſt ibi habens naturam non ab alio: et habens naturam ab alio per generationē: et habens ab alio per proceſſionem. et ſic illa proprietas differens de qua loquitur Richardus. non ē accidentalis nec ſubſtantialis: ſed eſt proprietas originis ſiue habitudinis. que ſimplicitati diuine eſſentie nō derogat. et ſic patet veritas q̄ſtionis.

Membrū ſextum

Conſequens eſt querere de comparatione diuine vnitatis. et primo de comparatione vnitatis eſſentie et perſone. Et iterum de comparatōne vnitatis perſone chriſti: ſed illud ad queſtionem de incarnatione eius reſeruamus. Secundo de comparatione vnitatis diuine ad vnitatem intelligibilem. Tercio de cōparatione diuine vnitatis ad vnitatem realem q̄tuꝫ ad repreſentationem. Quarto de comparatione q̄tū ad cauſalitatem.

Articulus primus

Ad primum ſic obijcitur. eadem eſt veritas ipſius eſſentie et perſone. et vnius perſone et alterius. ergo eadem vnitas eſſentie et perſone. ¶ Nam vnitas antecedit veritatem. ergo ex ydemptitate veritatis ſuppōnit et preintelligit ante ſe ydemptitatem vnitatis. ¶ Item ſi hec vnitas non eſt illa. in diuino eſſe eſt hoc et hoc. ergo compoſitio et non ſimplicitas. ¶ Contra vnitas eſſentie non multiplicat trinitatem. vnde Boetius in libro de trinitate. Subſtantia continet vnitateꝫ. relatio multiplicat trinitatem: ergo hec vnitas non eſt illa. ¶ Similiter queritur de vnitate notionum et perſonarum an ſit eadem. Ad quod ſic. ſicut ſe habet res ad eſſe: ita ſe habet ad vnitatem. ſed idem eſt eſſe vel eēntia patris et innaſcibilitatis que eſt eius notio: ergo eadem eſt vnitas. minor patet qm̄ cum ī ſimplici non differant quo eſt et quod eſt. vnde ſequitur ꝙ ſi pater eſt innaſcibilis: ꝙ ſit ipſa innaſcibilitas ſicut ſummum bonum eſt ſumma bonitas. et ſic eadem eſt vnitas notionis et perſone. ¶ Contra vnitas innaſcibilitatis diſtinguit̄ ab vnitate paternitatis ſiue generationis. quia hec notio non eſt illa. ſed vnitas perſone patris non diſtinguitur a paternitate: ergo non eſt eadem vnitas innaſcibilitatis et perſone patris. non eſt ergo eadem vnitas notionis et perſone. ¶ Reſponſio fatendum eſt diuinum eſſe in ſumma ſimplicitate et in ordine nature ſicut dicit beatus Auguſtinus. cuꝫ dicitur filius a patre: non oſtēditur inequalitas ſed ordo nature. Summa ergo ſimplicitas cogit eandeꝫ eſſe vnitatem eſſentie et perſone ſm rem. Ordo vō nature ſm quam numerantur perſone diuine. cogit vnitatem eſſentie et perſone differre ratōe tali ſciliꝫ vt ꝓprium ſit vnitatis eēntie nō diſtingui. vnitati vō ꝑſone cōueniat diſtingui et eē in diſtinctōe. nō diſtinguit̄ ergo re ꝑſona ab eēntia q̄uis diſtinguitur perſona a ꝑſona ordine nature ſiue relatione quod amplius declarabitur infra cum agetur de trinitate et ſupra declaratum fuit cum agebatur de ſimplicitate. ¶ Ratio ergo in oppoſitū ducta non oſtendit ibi eſſe differentiam eſſentialē ſiue ſm rem: ſed ſolū ſm rōꝫ. Pꝫ eñ eſſentia nō multiplicet trinitatem ſicut ꝑſona hoc non facit ꝙ ꝑſona nō ſit eſſentia. ſed ꝙ alia ratione dicitur perſona et eſſentia. perſona eñ reſpicit ordinem nature in diuinis. eſſentia nō. Ille autem ordo nature qui eſt ibi ſm rationem principij et eius qd̄ eſt de principio: ibi facit diſtinctionem perſonalem. ⁊ hoc eſt quod dicit Boetius. ꝙ ſbſtātia cōtinet vnitatem: relatio multiplicat. trinitateꝫ. ¶ Ad illud quod querit̄ de ydēptitate perſonarum et notionum. dicēdum ſicut dictum eſt ex parte perſonarum quia plures perſone ſunt vna eſſentia. eodem modo plures notōes ſūt ꝑſona ī re: licet ſit dr̄ia ī ratōe. vñ omnes nōtones que ſunt ex ꝑte patris ſūt ip̄a ꝑſona p̄ris ī re. licet ergo notio a notōne diſtinguatur. hoc nō ē ꝓpt̄ hoc ꝙ vtraqꝫ notio nō ſit ip̄a ꝑſona: ſꝫ ꝓpt̄ aliā cauſā. ſic̄ nō diſtinguit̄ ꝑſona a ꝑſona. vtraqꝫ notio ñ ſit ip̄a ꝑſona ſꝫ qꝛ vtraqꝫ ñ ſit eēntia: ſꝫ ꝓpt̄ aliud. et ꝓpt̄ hoc nō ꝓcedebat ratio illa.

Articulus ſecundus

Deinde querit̄ de compatōe vnitatis diuīe ad vnitatē ītelligibilē. Querit̄ ḡ an ſit maior vnitas q̄ poſſit ītelligi. Ad qd̄ ſic bernhardus ad Eugeniū. int̄ oīa q̄ recte dicūt̄ vnū arcē tenet vnitas t̄nitatis. ſꝫ hec ē illa quā poiꝰ ī dō ⁊ quā dīnā appellāꝰ: ḡ ſūma ē int̄ oēs vītas dīna. ¶ Itē ī oībꝫ qbꝫ cōicat creat̄a cū creatoē creator excedit creaturā in īfinitū. vñ creat̄a bō. creator aūt bōꝰ ſūme ⁊ ī īfinitū bonū ⁊ ſic ō alijs. ḡ vnitas creatoris ſūma ē ⁊ īfinita reſpectu aliaꝝ vnitatū. ¶ Cōtra maior ē vnitas q̄ ē ſine oīmi pluralitate q̄ꝫ vnitas q̄ ē cū pluralitate aliqua. Cum igitur ī deo ſit vnitas cum pluralitate aliqua ſcilicet perſonarum et notionū: ergo ī deo nō eſt ſumma vnitas que poſſit eſſe aut intelligi. Aut ſi eſt ſumma inter omnes: videtur ꝙ in deo non deberet eē pluralitas perſonarum. Et iterum ex hoc videtur ꝙ cuꝫ in angelo vel in aīma ſit vnitas eſſentie ſine pluralitate perſonarum ꝙ maior ſit aut etiaꝫ equalis. ¶ Solutio dicimus ꝙ inter oīmes vnitates que poſſunt eē vel intelligi vnitas diuina maior eſt et ſumma que eē vel intelligi poſſit. nec eſt dicendum ꝙ ei repugnat pluralitas ꝑſonaꝝ et notionū. Et qd̄ dr̄ ꝙ maior eſt vnitas ſine pl̄alitate ⁊c̄. dicēdū ꝙ ſꝫ verū eſt referēdo ad creaturas ſed in diuinis non eſt hoc verum. immo ibi non contradicit pluralitas perſonarum ſumme vnitati. ¶ Et ad hoc prima ratio eſt. ¶ Naꝫ nos videmus ꝙ vnitatem ſumme potentie plus declarat

multitudo creaturaruꝫ et effectuū q̄ vnitas effectus. multitudo enī creaturarum declarat vnitatem ſumme potentie et eius infinitatē vel ſummitatē. vn̄ quāto plures effectus et quāto plures poſſunt eē: tanto plus eſt de potentia. vnde ꝑ hoc manifeſtatur diuina potentia eē ſumma. ſic dicimus ꝙ pluralitas ꝑſonarum plus declarat et manifeſtat vnitatem eēntie diuine q̄ vnitas ꝑſone ſiue notionis. vnde ſm aug. ſic verbum declarat illud quod habemus in animo: ſic et iſta pluralitas ꝑſonarū virtutem et vnitatē eēntie manifeſtat. ¶ Item alia eſt ratio. nam cum eadem ſit eēntia et oīno ſimplex in iſtis ꝑſonis nō multiplicata ſm multiplicationē. patet ꝙ in ip̄a eſt magna ⁊ ſūma ꝑfectio vnitatis. vnde in hoc deficit vnitas eēntie vniuerſalis ab vnitate eēntie prime. quia licet vterqꝫ ſit in pluribꝰ: tamē eēntia vniuerſalis ita eſt in pluribus ꝙ multiplicatur et numeratur ꝑ illa. eēntia aūt diuina nō multiplicatur per illa. immo eadem eſt nō multiplicata in ꝑſonis. vnde cum dicit̄ deus generat deum. ſiue pater generat filius generatur ſpirituſſanctus procedit ab vtroqꝫ: totum refertur ad vnitatem eēntie ſicut dicit Anſhelmus. ¶ Item tercia ratio. q2 quicqd eſt in diuinis ad eius vnitateꝫ refertur. vnde patrem generare nihil aliud eſt q̄ patrem eſſe patrē. patrem autem eſſe patrem nihil aliud eſt q̄ patrem eſſe. patrem eſſe nihil aliud eſt q̄ diuina eſſentia. vnde oīa iſta et omnes rationes perſonales ad vnitatem eſſentie reducuntur que in ip̄is nō multiplicant̄. et ſic fecunditas generationis ſicut loquitur beatus dyoniſius facit declaratōem vnitatis eſſentie.

Articulus tercius

Tercio queritur de cōparatione diuine vnitatis ad vnitatem realem q̄tum ad repreſentationem. Queritur ergo an magis repreſentetur in vnitate componētiū q̄ compoſiti. Deinde an magis in vnitate ꝑticularis q̄ vniuerſalis.

¶ Quātum ad primum ſic arguitur. vnitas compoſiti differt ab vnitate componentium. quia due vnitates componētium vniuntur. ex quibus ſurgit vnitas cōpoſiti. ergo poſterior eſt q̄ vnitas componētium. magis q̄ elōgat̄ ab vnitate prima. et ita magis rep̄ſentatur vnitas in vnitate cōponentiuꝫ q̄ compoſiti. ¶ Itē vnitas prima ſimplex eſt. ergo vnitas magis ſimplex in creatis plus aſſil'atur vnitati prime q̄ vnitas minꝰ ſimplex. ſed ſimplitior ē vnitas in componentibꝰ q̄ in compoſito. qm̄ vnitas componētiū nō reſoluit̄ in aliā vnitatē Unitas aūt compoſiti in aliam reſoluit̄ vnitatē. ergo vnitas componētiū plus aſſil'atur vnitati diuine ¶ Contra. vnitas in componentibus eſt vnitas ſm quid. vnde auguſtinꝰ in libro de natura ſummi boni dicit. ꝙ materia nō habet vnitatē niſi ſm quid. ſicut nec eſſe niſi ſm quid. ſed vnitas ſimplex magis aſſil'atur prime ac ſumme vnitati: que veriſſime ac ſimpliciter eſt vnitas q̄ vnitas ſm quid. ergo vnitas diuīa magis in ea repreſentat̄. ¶ Solutio. dicendū ꝙ vnitas prima ſm ꝙ hmōi duo habet. vnum eſt ꝙ ip̄a eſt ſimplex. Iteꝫ ip̄a eſt ſimplex vnitas. et ꝑfecta vnitas quātum ergo ad hoc ꝙ ip̄a eſt ſimplex vnitas. ex hoc plus habent cōueniētiam ip̄a componētia q̄ ip̄m cōpoſitum: q2 ſimplitiora ſunt. et q̄tum ad hoc magis ꝑticipant rōem vnitatis prime. Q̄tū ad hoc autē ꝙ dicit̄ ip̄a vnitas prima multiplicitas ſimpliciter et ꝑfecta: cui nihil deeſt: dicimus ꝙ compoſitū plus habꝫ de cōueniētia cū ip̄a q̄ cōponētia. Unitas enī cōpoſiti ē vnitas ſimplex et ꝑfecta. Unitas aūt forme nō eſt ꝑfecta ſine vnitate materie nec ecōuerſo. ſic ergo vno mō plus repreſentatur vnitas diuina in vnitate componentiū. Alio mō in vnitate compoſiti.

Deinde queritur .§. j.

An magis rep̄ſentetur vnitas diuīa in vnitate vniuerſalis q̄ ꝑticularis. Ad quod ſic. oīe quod ē vnuꝫ numero. eſt vnū genere ⁊ ſpecie. et nō ecōuerſo ſm ꝙ hmōi. vnde vnitas generis nō ponit vnitatem ſpeciei nec vnitas numeri ponitur poſita vnitate ſpeciei: immo ecōtrario vnitas numeralis illas ponit. ergo vnitas numeralis habūdat reſpectu illarum vnitatum ergo plus habet de natura vnitatis q̄ ille vnitates. ergo ꝑticulare qđ eſt vnum vnitate numerali. magis eſt vnum q̄ vniuerſale quod eſt vnum reliquis vnitatibus. magis ergo i ip̄o repreſentatur vnitas diuina ¶ Item quicquid eſt vnum genere vel ſpecie communicabile eſt a multis. ſed communicari a multitudīe hoc recedit a perfectione vnitatis. et maxime ſic̄ vniuerſale cōmunicatur a multis: quia numeratur per illa multa. Hoc igitur facit elongari ab illa perfectione vnitatis. ſed vniuerſale eſt vnum genere vel ſpecie. ergo magis elongatur a ꝑfectione vnitatis q̄ particulare. et ita ꝑticulare eſt magis vnum q̄ vniuerſale. ¶ Contra. vnitas vniuerſalis eſt ſimplitior. quia vnitas particularis addit ad illam. Item eſt indiſſolubilior. q2 vnitas vniuerſal' ē vnitas ſm incorruptōnem: quia vniuerſale ꝑpetuum et incorruptibile. vnitas autem numero in aliquibus accedit ad corruptionem: ergo vnitas in numero plus elongatur ab vnitate prima que nullo modo vergit ad corruptionem. q̄ vnitas vniuerſalis. ergo magis repreſentatur vnitas diuina ī vnitate vniuerſalis q̄ ꝑticularis. ¶ Solutio. dicendū ꝙ vnitas primi tria habet. Primū enī eſt vnum ita ꝙ eſſentia primi non eſt eſſentia iſtiꝰ vel illius. ſed hec eſt eſſentia diſtincta ab alijs rerum eſſentijs. vnde vnitas prima ita ſe habet ꝙ ē hec vnitas diſſicta ab hac vnitate et ab illa et huiuſmodi. nihilo minus tamen iſta prima vnitas eſt in hac vnitate et in illa et in alia ſm ꝙ nos ponimus ꝙ prima eſſentia eſt eſſentialiter in vno quoqꝫ. non tamen eſſentialiter ita ꝙ per predicationeꝫ ſed cauſaliter. iterum vnitas diuīa ſimplex eſt. Tres ergo rationes habet vnitas prima. ſcilicet ꝙ eſt vnitas in ſe diſtincta per eſſentiam ab omnibus alijs. Item eſt eſſentialiter in omnibus alijs tanq̄ conſeruans et continens. ¶ Iteꝫ eſt ſimpliciſſima. et hoc totum eſt dictuꝫ ꝙ vnitas prima tres habet conditiones ſm conditionem intelligētie. ip̄a enī eſt virtualis vnitas. ſm ꝙ eſt i hac vnitate et illa. et quātum ad hoc magis aſſil'atur ei minꝰ vniuerſalis. Item in ip̄a ē vnitas ſimplex. et hac iterum ratione plus ei aſſil'atur vnitas vniuerſal'. Iteꝫ prima vnitas eſt completa vnitas. ſm ꝙ nos dicimꝰ ꝙ ipſa eſt quedā vnitas in ſe fixa et diſtincta ab alijs et quātum ad hoc plus ei aſſil'atur vnitas ꝑticularis et hoc modo plus eſt vnuꝫ particulare q̄ vniuerſale: quia vnitas vniuerſalis deficit a ꝑfectōne vnitatis ꝑticularis.

Articulus quartus

Quarto queritur de cōparatione vnitatis diuine q̄tum ad cauſalitatem. Et hoc eſt querere. An omne vnum ſit vnū ab vnitate prima. Ad quod ſic beatus auguſtinus in libro de vera religione. a primo principio vnum eſt quicquid eſt. ſed primum principium ē prima vnitas: ergo a prima vnitate eſt omnis vnitas ¶ Item dyoniſius. nihil entium eſt expers vnius. ſed omnia et omnium omnis particula vnitate ꝑticipāt et a ſumma vnitate deriuantur. Nam ſi dicūtur particulare: hoc eſt reſpectu vnitatis ſumme. omnis ergo vnitas eſt ab vnitate prima. ¶ Contra. j. chorin. vj. Qui adheret meretrici vnum corpus efficitur cū

ea.conſtat ꝙ hic notatur quedam vnitas.ſed hec vni
tas nõ ē a deo.quoniam hec eſt vnitas peccati: ergo
non omnis vnitas a prima vnitate.¶ Item.j.coꝛ.iij.
Qui plantat et qui rigat vnum ſunt. ſed hec vnitas
non eſt a deo:quoniam ſicut dicit dicit gloſa. vnum
ſunt ratione miniſterij.Sed vnitas miniſterij non ha
bet ſimilitudinem cum prima vnitate inquantuȝ ſic.
immo vnitas dominationis. Hec ergo vnitas non eſt
per ſimilitudineȝ prime vnitatis.ergo non eſt ab ipã
¶ Iuxta hoc queritur propter verbum dyoniſij.vtrũ
omne quod eſt:ſit vnum:nam dicit dyoniſius nihil
eſt quod non participet vno.¶ Solutio.dicendum ꝙ
omnis vnitas naturalis ratione qua eſt vnitas: eſt
ab vnitate prima.¶ Ad primum dicendum ſm glo-
ſam que dicit.fornicatio ambos vnum corpus facit.
vt quomodo in natura iam et in macula vnum ſunt.
Sed nota ꝙ in fornicatione duo ſunt. ſcilicet ipſa
actio que eſt copula carnalis:et iterum eſt ibi defor-
mitas.ratione ergo actionis eſt ibi copula carnalis
et ſic eſt ibi dicere vnitatem naturalem ſiue in natu-
ra.et hoc modo illa vnitas eſt ab vnitate prima. Ra
tione autem deformitatis eſt ibi quedam vnitas diui
ſionis a deo.quia in hoc ꝙ copulãtur in hac deformi-
tate diuiduntur a deo et conueniunt in diuiſione. et
hanc appellat glo.vnitatem in macula. et hec non eſt
a deo ſiue ab vnitate prima:ſicut nec deformitas eſt
a deo.¶ Ad ſecundum dicendum.ꝙ dicitur qui plã-
tat et qui rigat vnum ſunt.hec eſt vnitas miniſterij.
Ratione ergo eius ꝙ eſt vnitas.habet ſimilitudineȝ
cum prima vnitate:et eſt ab illa. Ratione vero miniſte
rij habet ſimilitudinem.et ita inquantum eſt vnitas
eſt a deo.¶ Sed contra hoc obijcit auguſtinus in libro
de vera religione.a primo principio vnum eſt quicqd
aliquo modo vnum eſt.ergo cum vnuȝ in macula ſit
vnum aliquo modo:ergo a primo principio eſt.¶ Itẽ
obijcitur contra hoc quod dicit glo.ꝙ cum dicitur ꝙ
qui plantat et qui rigat vnum ſunt ibi eſt vnitas rati
one miniſterij.quia videtur ibi eſſe vnitas ſubſtãtie.
Nam.j.Chorinth.vj.ſuper illud. qui adheret deo
vnus ſpiritus eſt ⁊c̃.gloſa hieronimi.diligenter attẽ
de ꝙ quando de duabus rebus vel pluribus dicitur
vnus eſt vel vna eſt.et additur quid vnus vel vna:eti
am de his que ſunt diuerſe et de his que ſunt vnius
ſubſtantie dici.pt̃.diuerſe enim ſubſtantie ſunt ſpiri-
tus dei et ſpiritus hominis:et tamen dicitur qui ad-
heret domino vnus ſpiritus eſt. Vbi autem dicitur
de duobus aut pluribus vnum ſunt. nec additur qd
vnum:non diuerſe ſed vnius ſubſtantie eſſe intelligũ
tur.vbi notatur vnitas aliquorum et additur quid
vnum poſſunt illa eſſe diuerſe ſubſtantie.ſed cum ni-
hil additur intelliguntur eſſe vnius ſubſtantie. Sed
cuȝ dicitur qui plantat et qui rigat vnum ſunt.hic di
citur vnum ſine additione:ergo vnius ſunt ſubſtan-
tie qui rigat et qui plantat.quid ergo dicit glo.ꝙ eſt
vnum miniſterij ratione.¶ Reſponſio. ſic iniuſticia
non dicitur carentia iuſticie niſi vbi eſt poſſibilitas
et debitum iuſticie.ideo ſi diceretur vnuȝ demonſtra
tis duobus iniuſtis: vnum ſunt in iniuſticia.non ſolũ
ſignificaretur carentia iuſticie que dicit conuenienti-
am in non ente:ſed ſignaretur conuenientia in poten
tia ſiue in debito habendi iuſticiam que eſt conueniẽ
tia in ente ſiue in aliquo. Ex iſta ergo parte qua in-
uenitur vnum debitum ſiue poſſibilitas ad iuſticiaȝ
eſt vnum tm̃ a primo principio ſiue a prima vnitate.
Ex alia vero parte qua ſignatur carentia iuſticie non
erit per effectum a principio primo ſed defectum ab
vnitate illius.Simili modo intelligendũ cum dicit̃
vnum in macula. ¶ Macula enim dicit carentiam ſpi
ritualis pulcritudinis cum debito habendi illam in-
quantum enim deſignatur conuenientia debite pulcritu
dinis cum dicitur vnum in macula. erit vnitas hec
in prima vnitate ſicut ipſum debitum. inquantũ vero deſi-
gnatur conuenientia in carentia pulcritudinis:non
erit cauſa effectiua illius ſed cauſa defectiua ĩ receſſu
eſt ab vnitate prima vt li.ar.inordinatum.¶ Ad ali-
ud dicendum.ꝙ verum ē qui plantat et qui rigat poſ
ſunt eſſe vnius ſubſtantie indiuidue.cum glo.intelli-
git ibi dicere ꝙ ſunt vnius ſubſtantie ſpecifice et non
indiuidue.vnde dicit ſicut vnum ſũt genere ita et mi
niſterij ratione.

¶ Queſtio.xv.de veritate diuina.

Adiuuante dei gratia conueniens eſt querere de ve-
ritate diuina.ad quam queſtionem
inquirenda ſunt hec. Primo. an ſit
neceſſe veritatem eſſe. Secundo. an
intentio veritatis ab intentionibus entis vnitatis
bonitatis differens ſit. Tercio. Quid ſit. Quarto
In quibus ſit. Quinto. An vna vel plures ſit. Sexto
An plures veritates ab eterno ſint. Septio. An om-
nis veritas eterna ſit. Octauo. An veritas mutabi-
lis vel immutabilis ſit. Nono. An veritas diuina ſit
prima cauſa omnium veritatum.

Mẽbrum primum

Ad primum arguitur ex ſoliloquijs Au
guſtini.ſi manebit mundus iſte: veruȝ
eſt mundum ſemper eſſe manſurum. ſi
non manebit:verum eſt non eſſe man-
ſurum ſi interiturus eſt:cum interierit verum eſt mũ
dum interiſſe.non poteſt enim eſſe veruȝ niſi veritas
ſit. Erit igitur veritas etiã ſi mundꝰ intereat.¶ Iteȝ
Anſhelmus in libro de veritate.et in monologion ꝓ-
bat ſic neceſſario veritatem eternaliter eſſe.vt nõ poſ
ſit cogitari non eſſe. primo ſic oſtenſiue. cogitet qui
poteſt quando incepit aut quando non fuit hoc verũ
quia ſcilicet futurum erat aliquid.aut quando deſi-
net et non erit hoc verum.videlicet quia preteritum
eſt aliquid.ꝙ ſi neutrũ horum cogitari poteſt et vtrũ-
que hoc verum: ſine veritate eſſe non poteſt. Impoſſibile
eſt ꝙ veritas principium aut finem habeat. ¶ Item
idem Anſhelmus ibidem.ſi veritas habuit principi
um aut habebit finem.antequam ipſa inciperet verũ erat
tunc:quia non erat veritas.et poſtquam finita erit verũ
erit tunc:quia non erit veritas. erit igitur veritas
poſtquam finita erit veritas.quod inconuenientiſſimum
eſt. Siue igitur dicatur veritas habere ſiue intelliga
tur non habere principium vel finem: nullo claudi
poteſt veritas principio vel fine.ex hoc ergo relinqui
tur ꝙ veritatem neceſſe eſt eternaliter eſſe et ꝙ non
poſſit cogitari nõ eſſe. ¶ Contra ſicut verum conuer
titur cum ente quia vnumquodque ſic ſe habet ad eſſe
ſicut ad veritatem.ſic bonum:quia vnumquodque in-
quantum eſt bonum eſt.cum ergo aliquid poſſit cogi
tari eſſe et bonum non eſſe:ſic aliquid poterit cogita
ri eſſe et verum non eſſe.multofortius ergo et cogita-
ri non eſſe et verum non eſſe. Non igitur ad aliquid
cogitari eſſe:ſequitur cogitari verum eſſe.nec ad ali-
quod non eſſe:verum non eſſe.¶ Item videtur argu-
mentatio ſm quid et ſimpliciter ſophiſtica. aliquid
non eſſe eſt verum vt mundum interijſſe et huiuſmo-
di.vel mundum futurum eſſe eſt veruȝ:ergo aliquid
eſt verum. nam ex vero ſm quid infert̃ verũ ſimplici
ter. ¶ Reſpõſio ſm aug.ĩ libro de vera religiõe.nullꝰ
intelligit falſa.nam verũ eſſe oportet qd̃ ĩtellectu cõ-
templor.¶ Ad primum dicendum.ꝙ rei eſſentia mo-

uet animum duobus modis. vno modo ſm diſpoſitõez veritatis mouet intellectum. Alio modo ſm diſpoſitionem bonitatis mouet affectum. vnde ſicut eſſentia rei per ſuam bonitatem diligitur: ſic eſſentia ꝑ ſuam veritatem intelligitur. et ſicut impoſſibile eſt bonitatem nõ diligi cum diligitur rei eſſentia: ſic impoſſibile eſt veritatem nõ intelligi intellecta rei eſſentia. Ex quo pʒ ꝙ veritas non eſt ſepabilis in cogitatione ab eſſe ſiue ab entitate. ¶ Ad ſecundum dicendum. quoniam cum omñe qꝺ dicitur ſm quid dicitur reſpectu alicuius ſimpliciter. neceſſario ſi ponitur veritas ſm quid. ponetur veritas ſimpliciter. ꝗuis non reſpectu eiuſdem ſed reſpectu diuerſorum. quia omne ſm quid reducetur ad ſimpliciter.

¶ Membrum ſecundum

Deinde queritur de intentione veritatis. in quo differat ab intentõne entitatis. vnitatis et bonitatis. ¶ Nam diffiniendo dicit auguſtinus in ſoliloquijs. verum eſt id qꝺ eſt. ergo veritas diffinitiue eſt entitas. ergo non differt intentio veritatis et entitatis. ¶ Item auguſtinꝰ i libro de vera religione. vera intãtum vera ſunt inquãtũ ſunt. ¶ Contra aug. in libro de vera religione. cui manifeſtũ eſt falſitatem eſſe qua putatur ꝙ non eſt. vt intelligat eam eſſe veritatem qua oſtenditur id quod eſt. cuʒ ergo differat intentione id ꝙ eſt et quo oſtenditur entitas. vl' eſſentia eſt id quo res eſt: veritas qua oſtenditur. ergo differunt intentione veritatis et entitatis. ¶ Item auguſtinus in de vera religione dicit. ꝙ veritas prima eſt ſm quam de inferioribus iudicamus. ¶ Item in eodem. cũ aliquis dicit corporibꝫ vos quidem niſi aliqua vnitas contineret nihil eſſetis. Sed rurſus. ſi vos eſſetis ipſa vnitas: corpora nõ eſſetis. recte illi dicit̃ vnde noſti illã vnitatem ſm quã iudicas corpa. ꝙ niſi videres iudicaẽ nõ poſſes ꝙ eam non impleant. cum ergo ſm vnitatem iudicemus inferiora: erit eadem intẽtio vnitatis ⁊ veritatis. ¶ Contra. nõ contingit de eodem accipere veritatatem et falſitatem ſm idem. ſed de corpore accipimus veritatem corporeitatis et falſitatem vnitatis. Vñ aug. in libro de vera religione. omne corpus verum corpus ẽ ſed falſa vnitas. ergo nõ eſt idem veritas corporeitatis et vnitas corporeitatis. ¶ Item alie ſunt differentie veritatis et vnitatis. vnitatis differẽtie ſunt que ſupᷓ diximus veritatis differẽtie ſunt. qꝛ eſt veritas rei et ṽitas ſigni. et hoc multipliciter. ergo non ſunt intentione idẽ veritas et vnitas. ¶ Item aug. ſup illud pſ̃. queritis mẽdacium. dicit. ſola veritas ꝑficit bona qua omnia vera ſunt. Si ergo bonitas eſt que bona ꝑficit ſm intentõeʒ. idẽ erit ṽitas ⁊ bonitas. ¶ Item auguſtinꝰ in lib. de vera religione. verum eſt lux ĩtelligibilis. Et beatus dyoniſius dicit. ꝙ lux intelligibilis eſt bonum quod eſt ſup omnem lucẽ vt fontalis radius. et emergens lucis effuſio om̃em ſup mundanum et mundanum intellectũ illuſtrans. ergo eadem eſt intentio veri et boni ſcilicet ꝙ eſt lux intelligibilis. ¶ Iteʒ aug. in lib. lxxxiij. q̃ſtio. totum malum de ſpeciei priuatione reptum eſt. ergo totum bonum ex poſitõe ſpeciei. Sed ex poſitõe ſpeciei eſt in re ṽitas. ex eodẽ g̃ in re ẽ veritas ⁊ boĩtas. g̃ ñ differũt ſm intẽtõʒ. ¶ Cõtra. verũ ſe extẽdit ad malũ: bonũ aũt ñ. ergo nõ idem ſm intentõem. ¶ Iteʒ nihil qꝺ eſt obiectum vnius potẽtie. eſt idem ſm intentionem cum obiecto alterius potentie. cum ergo verum ſit obiectum rationis bonum voluntatis: non erit ſm intentionem idem verũ ⁊ bonum. ¶ Reſponſio ꝗuis ſm rem concidant ĩ idem verum et vnum et bonum: tamen differunt intentiones eorum ſicut ſupra dictũ eſt in queſtione de vnitate. Ens eñ et entitas abſolutam habent intelligentiam. vnum ṽo addit ad ens indiuiſioneʒ. vnde vnitas eſt indiuiſio entis. verũ ṽo addit ad ĩdiuiſionẽ entis ĩdiuiſionẽ eſſe. Unde veritas eſt indiuiſio eſſe et quod eſt. bonum ṽo addit ad indiuiſionem entis et eſſe indiuiſionem ſm bene eſſe. vnde bonum dicitur indiuiſio actus a potentia et actus dicitur complementum ſiue perfectio poſſibilitatis ad quam res nata eſt. ¶ Item ſicut ſupra tactum eſt in queſtione de vnitate. differunt intentiones iſte ſm relationem ad cauſam que eſt vnum principium in ratione efficientis. veritas in ratione formalis. bonitas in ratõne cauſe finalis que approꝑiatur trinitati. vnde auguſtinus ꝺ ciuitate dei. dixit deus fiat lux et facta ẽ lux. Vidit lucem ꝙ eſſet bonum. ecce dicens: et quod dicit. et propter quod dicit. intentio vnius refertur ad dicentem. intentio veritatis ad verbum. intentio bonitatis ad bonum propter quod eſt. dicens eſt pater cui appropriatur ratio efficientis. verbum filius: cui ratio formalis. bonum ſpirituſſanctus: cui appropriatur ratio finalis. ¶ Iſte ergo intentiones non ſeparantur ab eſſentia rei velut veſtigia prime cauſe que eſt trinitas vnius eſſentie. vnde ſm hoc dicit auguſtinus in de vera religione. colere et tenẽ nos conuenit vniꝰ ſubſtantie trinitatem vnum deum quo actore conditi ſumus. Similitudinem eius per quam ad imitationem formamur. et pacem qua vnitati adheremus. deum qui dixit fiat. ⁊ verbum eius per quod factum eſt quod naturaliter eſt. ⁊ donum benignitatis q̃ placuit vt ñ interiret quicqd ꝑ verbum ab eo factum eſt. vnum deum quo creatore viuimꝰ. per quem reformati ſapienter viuimus. quem diligentes et quo fruentes beate viuimus. ¶ Reſponſio igitur ad obiecta. ꝙ ꝗuis id quod eſt diffiniat verum. non tamen eadem erit intentio entis et veri. ¶ Nam per hoc ꝙ dicitur id quod eſt. intelligitur id eſt quod habet eſſe. in illo vero quod habet eſſe intelligitur in diuino eſſe et ens quod eſt. vnde eadem eſt per intellectum illa diffinitio auguſtini. verum eſt id quod eſt. cum iſta verum eſt quod habet indiuiſum eſſe ab eo quod eſt. ſicut explanatum eſt prius. hoc autem dicitur per additõnem ad ens ¶ Ad ſm dicendum. ꝙ cum dicitur omnia ſunt vera inquantum ſunt. quod dico inquantum quod eſt determinatio: poteſt referri ad conditõem ſuppoſiti. per hoc ꝙ dico vera. et hoc modo verum eſt. omnia ſunt vera inquãtum ſunt. quia nunq̃ in aliquo ſuppoſito ſeparantur verum et ens. immo ſequitur ſi eſt verum eſt vel poteſt referri ad conditionem forme ſiue rationẽ eius quod dico verum. et hoc modo non eſt verum. Ens enim non eſt ratio veri ſed indiuiſio eſſe ab ente vt dictum eſt. ¶ Ad tercium quod obijcit de vnitate. dicendum ꝙ ſm vnitatem iudicamus ſicut ſm artem et exemplar de opere. ſm veritateʒ ſicut luce. Unde dicit auguſtinus in de vera religione. Iſta eſt lux vera per quam fantaſmata nõ vera eſſe cognoſcis et ita differenter. ¶ Notandum ꝙ cuʒ dicis ꝙ ſm vnitateʒ iudicamus. hoc eſt inquantum vnitas aſſumit rationem cauſe formalis. et ſic inquantum induit rationem veritatis. ſicut ſupra oſtendimus ĩ queſtione de vnitate. ¶ Ad q̃rtũ qꝺ obijcit. ĩtelligẽdũ ꝙ veritas ꝑficit bonũ in rõe cãe formal'. boĩtas ĩ rõe cãe final'. Utranqʒ autem perfectionem habent bona. veritas perficit q̃tum ad eſſe nature relatum ad cauſam exemplarem. bonitas q̃tum ad eſſe relatum ad cauſam finalem. ¶ Ad quintum quod obijcit contra idem. ꝙ veritas eſt lux intelligibilis et bonitas ſimiliter. dicendum ꝙ verũ eſt ſed differenter quia verum eſt lux q̃tum ad intellectum ſpeculatiuum. bonum eſt lux q̃tum ad practicum Preterea lux duplicem habet effectum. manifeſtare et mouere. Eſt enim principium manifeſtandi ſe et alia vt dicit auguſtinus in quadam omelia ſuper iohanneʒ ex illo verbo ad ephe. v. que arguuntur a lumine manifeſtantur. omne enim quod manifeſtatur lumine eſt. et ſm hunc modum verum ſte lux intelligibilis. quia principium maĩfeſtatiuum. vnde Hylarius. verum eſt

declaratiuum eſſe. Item eſt principium motiuū. vnde opera que non ſunt in pticipatōne lucis vt opaca ⁊ terrea. naturaliter ſunt ĩmobilia. Que vͦo in participatione lucis vt pſpicua aqua ⁊ aer: ſunt mobilia ſed non per ſe. ⁊ magis aer ꝙ̃ aqua: quia magis eſt in participatione lucis. Quorum vͦo lux eſt de ſubſtantia ſunt mobilia per ſe vt corpora celeſtia ⁊ ignis. et hac ratione bonum qͦd eſt principium mouendi ē lux intelligibilis. vnde dyoniſius bonum ē ad quod omnia conuertuntur ⁊ quod omnia affectant. ¶ Ad vltimum dicendum. ꝙ ſicut ad priuatōnem vite que eſt prima perfectio animalis ſequitur priuatio ſenſus ſic ad priuationem peciei ſm quam ponitur veritas ſequitur priuatio ordinis. ſm quez accipitur bonū. ⁊ ideo dicitur totum malum ex hoc prouenire. vel ſpecies dicitur dupliciter. ſcz perfectio eſſe ⁊ bene eſſe. ⁊ totum malum ſm hoc prouenit ex priuatione ſpeciei tamen ſpecies ſm hoc ſe extendit ad bonitatem ſicut ad veritatem.

Mēbrum terciū

Conſequenter inquirendum eſt quid ſit veritas. ponende ergo ſunt a diuerſis diuerſe veritatis ⁊ veri notificatōnes. nam ĩ libro ſolilo. aug̃. ponitur hoc verum eſt quod ita vt eſt videtur ⁊ colligitur ex ſuo oppoſito. ſi enim eſt falſum qͦd aliter ꝙ̃ eſt videtur: ergo verum eſt qͦd ita vt eſt videtur. Sed hec diffinitō improbatur ſic ab auguſtino. nam ablato eo cui aliquid videtur. non videtur aliquid vt eſt: nec videtur aliqd aliter ꝙ̃ eſt. ergo ablato eo cui videtur neqꝫ veruz neqꝫ falſum eſt. quod eſt manifeſtum inconueniēs. Nā ſm hoc lapides in abditiſſimo terre ſinu nō eſſent veri lapides: quia non videntur. Propterea ponit̃ alia diffinitio in eodem talis. Verum eſt qͦd ita ſe habet vt cognitori videtur. ſi velit ⁊ poſſit cognoſcere. Sed contra hanc obĳcitur quia ex hoc ſequitur ꝙ verum non erit qͦd nemo poteſt cognoſcere. Item ſi falſum ē quod aliter ꝙ̃ eſt videtur: ergo ſi alteri videatur hic lapis eſſe lapis. alteri lignum: eadem res ⁊ falſa ⁊ vera erit. ¶ Propterea ponitur alia breuis in eodem. verum eſt id qͦd eſt. Sed obĳcitur. cum id qͦd eſt ſit ſuſceptiuum falſi. ſicut enūciatio que dicitur ⁊ vera et falſa. qͦd autem eſt verum nō eſt ſuſceptiuum falſi. ergo id qͦd eſt non conuertitur cum vero. ergo non diffinit verum. Item ſi diceretur ꝙ intelligitur de veritate rei non veritate ſigni. Obĳcitur de homine picto qui eſt falſus homo: ⁊ tamen cōuenit ei eſſe quod eſt. ¶ Item ponitur alia a quodam pho. Veritas eſt adequatio rei ⁊ intellectus ſicut generaliter adequatio ſigni ⁊ aſſignati. Sed obĳcitur. de adequatōne ſigni ad ſignatum non eſt niſi cum ſignificatio eſt. ergo non eſſet veritas ſi non eſſet conſignatio. ¶ Item ponitur alia. Veritas eſt indiuiſio eſſe ⁊ qͦd eſt. Sed obĳcitur. in negationibus non eſt indiuiſio eſſe ⁊ eiꝰ quod eſt. ĩmo ſignatur diuiſio eſſe ab eo qͦd eſt. vt cū dicitur homo non eſt azinus: per negationez dicitur eſſe azini ab eo qͦd eſt homo. ergo non eſſet hec vera. homo non eſt azinus. ¶ Item ponitur alia ab auguſtino in de vera religione. Veritas eſt qua oſtenditur id qͦd eſt. ⁊ colligitur ſic. Si falſitas qua id putatur quod non eſt: ea eſt veritas qua oſtenditur id qͦd eſt. Cui ſimilis eſt notificatio hylarĳ. verum eſt declaratiuum aut manifeſtatiuum eſſe. Sed obĳcitur. ſi verum eſt declaratiuum aut manifeſtatiuū eſſe ſiue eiꝰ quod eſt: ergo verum non erit id quod eſt aut eſſe: cū nihil ſeipſum clarificet. ¶ Item ponitur alia ab auguſtino de vera religione. Veritas eſt ſumma ſimilitudo principĳ que ſine vlla diſſimilitudine eſt vn̄ falſitas oritur. Sed obĳcitur. diuina eſſentia non eſt ſimilitudo principĳ cum ſit ſine principio. Similit̃ pater eſt principium ſine principio: ergo nec diuina eſſentia nec pater eſt veritas. Item cum ĩ creatura nō ſit ſumma ſimilitudo principĳ. ergo in creatura non eſt veritas. ¶ Item ponitur alia diffinitō ab Anſel. in libro de veritate. Veritas eſt rectitudo ſola mente perceptibilis. Sed obĳcitur intentio rectitudinis ſi accipiatur proprie: non inuenitur niſi in quantitate dimenſiua. ergo non eſſet veritas niſi in corporalibꝰ. Item ſi accipiatur methaphorice: ergo eſt ſm ſimilitudinem rectitudinis in quantitate. ſed vbicunqꝫ ſic intelligitur rectitudo: erit differentia principĳ medĳ ⁊ finis. cum ergo in indiuiſibilibus vt puncto ⁊ vnitate: ⁊ etiam indiuiſibilibus completis vt circulatio non ſit differentia principĳ medĳ ⁊ finis. ergo in illis non erit veritas. cum ſm triſmegiſtum deus ſit ſpera intelligibilis. cuius centrum eſt vbiqꝫ: circūferentia eſt nuſꝙ̃ ergo intelligitur per modum puncti ⁊ ꝑ modum circuli. Item ſi accipiatur rectitudo pro iuſticia ſm ꝙ dicitur quod ſit iuſte recte fieri: in quem modum dicitur rectitudo ab Anſelmo ſm quam eſt aliquid vt debet vel ſic vt debet: tunc non conueniet diuine veritati. que nulli debet eſſe rectitudo. Item cū iuſticia ⁊ bonitas ſit ſm hoc ſola mente ꝑceptibilis. non differeñt ſm diffinitionem veritas. iuſticia. bonitas. Item cum ſint aliqua que percipiuntur nō ſolum mente ſed ſenſu vt corporalia: ergo in corporalibus non eſt veritas. cum veritas ſit ſola mente perceptibilis. ¶ Item cum tot modis ſunt aſſignate notificationes veri ⁊ veritatis quomodo aſſignantur? nam videntur deficere aut ſuperfluere aut male aſſignate eſſe. queritur ergo qualiter accipiãtur. ¶ Reſponſio. ad iſtud primo ꝙ omnes iſte notificationes aſſignate ſunt in ſua ratione. Nam quedam notificatio veri eſt generalis ad veritatem ſiue ſit creata ſiue increata. ⁊ creata ſiue ſit cognitionis ſiue voluntatis ſiue actionis ſiue ſignificatōnis. ⁊ hec veritas eſt rectitudo ⁊c̃. ſicut ipſe innuit in libro de veritate. et nominatione rectitudinis diuidit eam ab omni re q̃ rectitudo non vocatur. Per vͦo ſola mente perceptibilis dicitur: ſeparat eam ab omni rectitudine viſibili. Speciales vͦo notificationes differunt. nam quedaz ſunt date de veritate comprehenſionis vt in libro ſoliloquiorum que coincidunt in idem. veruz eſt quod ita eſt vt videtur. ⁊ alia. verum eſt quod ita eſt vt cognitori videtur ſi velit poſſitqꝫ cognoſcere. Quedam de veritate ſigni ſiue ſignificationis vt illa. Veritas eſt adequatio ſigni vel intellectus ⁊c̃. Quedam de veritate rei vt ille due que coincidunt in idem. verum eſt id quod eſt. Et iterum. veritas eſt indiuiſio eſſe et ſemper eſt. Quedam vͦo de veritate increata principaliter. vt ille due Auguſti. de vera religiōe. ſed vna de veritate ſm ꝙ accipitur eſſentialiter. ⁊ hec notificatio eſt per effectum conſequentem. veritas eſt qua oſtēditur id quod eſt. quia prima veritas ſe habꝫ ad intelligibilia ſicut lux ad viſibilia. ⁊ huic conſonat diffinitio hylarĳ. verum eſt declaratiuum eſſe. Alia vͦo eſt de veritate increata ſm ꝙ accipitur perſonaliter. ⁊ appropriatur filio ſicut vnitas patri ⁊ bonitas ſpirituiſancto que eſt veritas. que eſt ſumma ſimilitudo principĳ ⁊c̃. ⁊ principium ibi dicit patrem. ¶ Reſpondendum igitur per ordinem ad obiecta. ¶ Ad obiectum contra primam diffinitionem. verum ē qͦd ita eſt vt videtur. iam patet reſponſio. Nam data eſt de veritate comprehenſionis ſiue cognitionis: nō rei ⁊ ideo ablato cognitore non eſt hic veritas ſm actuz ꝗuis ſit ſm habituz. in hoc ſcilicet ꝙ res nata eſt cognoſci vel videri vt eſt. ¶ Ad obiectum contra ſcd̄am que determinat primam. ſimilis eſt reſponſio. quia

q̄uis non ſit aliquis qui poſſit cognoſcere: ipſa tamē
res adhuc eſt cognoſcibilis. ⁊ ideo adhuc habitu ſi-
ue potentia manet veritas comprehenſionis. ¶ Ad
aliud quod arguit. ſicut inconueniens eſt ꝙ eadem
res ſit vera ⁊ falſa. patet reſponſio: quia ex veritate
comprehenſionis procedit ad veritatem rei ⁊ ideo q̄-
ſi mutat predicamentum. ⁊ eſt fallatia figure dictio-
nis. ¶ Ad aliud obiectum contra terciam. Veritas
eſt id quod eſt ⁊ primo ratione enunciatōnis que eſt
vera ⁊ falſa. Dicendum ſicut dicit Anſelmus in libro
de veritate. Alia eſt rectitudo ⁊ veritas enunciatio-
nis quia ſignat ad quod ſignandum eſt facta. alia qꝛ
ſignat quod accepit ſignare. facta eſt enim ad ſignā-
dum rem eſſe dum eſt ⁊ dum non eſt. verbigratia. ſi-
ue dies ſit ſiue non: hec oratio dies eſt incepit ſigna-
re diem eſſe. primo modo veritas dicta eſt mutabilis
⁊ ſeparabilis in contingentibus. ſecundo modo inſe-
parabilis. primo modo eſt ſuſceptiua veri ⁊ falſi ve-
ritas. in hac enim via non attenditur ſm id quod ac
cepit enunciatio: ſed ſm id ad quod eſt. ſecundo mo-
do non. quia attenditur id quod accepit. vnde Anſel
mus dicit. ꝙ primam veritatem habet accidentali-
ter: ſcđam naturaliter. ¶ Ad illud vō quod obijcit de
homine picto. Dicendum quoniam homo pictus ve
ra eſt pictura. ⁊ eſt id quod ē: ſed falſus homo: ⁊ hoc
eſt id quod non eſt. quemadmodum dicit Auguſtin⁹
de vera religione. ſi rerum viſibilium pulchritudo qꝛ
vnitate continetur ⁊ non implet vnitatem nos fallit:
intelligamus nō ex eo quod eſt nos falli: ſed ex eo qđ
non eſt. eſſe enim corpus verum corpus eſt: ſed falſa
vnitas. ¶ Ad obiectum contra quartam. Veritas
eſt adequatio ⁊c̄. Dicendum quoniam diffinitiones
non reſpiciunt eſſe actu ſed eſſe in habitu. vnde ſi nul
lus homo ſit: adhuc eſt vera diffinitio homo eſt ani-
mal rationale: ita cum dicitur veritas eſt adequatio
non copulatur adequatio ī actu ſed in habitu. ¶ Ad
quintam ſcilicet veritas eſt indiuiſio ⁊c̄. Dicendum
ꝙ veritas negationum fundatur in veritate affirma-
tionum. vnde veritas huius negationis homo nō eſt
azinus: fundatur in hac affirmatōne homo eſt homo
⁊ ſi ſignificet diuiſionem azini eſſe ab eo quod eſt ho
mo hoc non eſt niſi propter indiuiſionem eſſe homi-
nis ab eo quod eſt homo. ⁊ ita veritas negationum
eſt indiuiſio ſm rem. Eadem enim eſt veritas affir-
mationis. homo eſt homo: ⁊ homo non eſt azinus. q̄-
uis differens in ſignandi ratione. ¶ Ad obiectuꝫ cō
tra ſextam diffinitionem que eſt. Veritas ⁊c̄. que ea-
dem eſt cum diffinitione hylarij verum eſt declarati-
uum ⁊c̄. Dicenduꝫ eſt. ꝙ ſicut lux manifeſtat ſe ⁊ alia
ſic veritas que eſt diuina eſſentia. quia eſt lux intelli-
gibilis ſicut dicit Auguſtinus in de vera religione.
¶ Ad obiectum contra ſeptimam diffinitionem. Ve
ritas eſt ſumma ſimilitudo principij. Dicendum pro
vt dictum eſt. ꝙ hec diffinitio eſt veritatis prime pro
ut accipitur perſonaliter ⁊ per appropriationem. ⁊
ideo nihil ad rem qđ obijcit de eēntia vel de patre. et
quod obijcit de veritate creature. Unde illa notifica-
tio oſtenditur propter proprietateꝫ perſone filij: ⁊ per
diſtinctionem ab alijs perſonis. ⁊ per diſtinctionem
a creaturis. Omne enim quod eſt. aut eſt principiuꝫ
eternum: aut a principio. principium eternum eſt vni
tas dei patris. ſed a principio dupliciter. aut a prin-
cipio quod eſt in idemptitate ſubſtantie: aut in diuer
ſitate ſubſtantie. ſi in diuerſitate: ſic eſt creatura. que
q̄uis ſimilis ſit: non poteſt tamen exprimere illaꝫ vni
tatem principij quam imitatur. Et ideo in hoc poteſt
oriri falſitas ſicut dicit Auguſtinus non inquātum
imitatur: ſed inquātum implere non poteſt. Item ſi
eſt a principio in idemptitate ſubſtantie: adhuc du-
pliciter. aut ergo in idemptitate ſubſtantie ⁊ ſimili-
tudine ſeu conformitate notionali: aut in idemptita-
te eſſentie in differentia notionali. primo modo eſt a
principio patre filius qui eſt a patre: idem in ſubſtā-
tia ⁊ conformis in notione. quia ſicut pater perſona
a quo alius: ſic filius. ſcđo modo ſpiritusſanctus qui
eſt a principio patre in idemptitate ſubſtantie: ſed nō
conformis in notione. quia ſpiritusſanctus eſt perſo-
na que ab alio a qua nulla. Similitudo ergo princi-
pij magna eſt in creatura inquātum vna eſt ſed tamē
in diuerſitate eſſentie. Similitudo maior in ſpiritu-
ſancto qui eſt a patre in idemptitate ſubſtantie q̄uis
non conformis in notione. Similitudo vō ſumma: fi
lius qui eſt a patre in idemptitate eſſentie ⁊ confor-
mis in notione: vt tamen de ſpiritusſancto nō dicatur
ſimilitudo minor. ⁊ hic eſt intellectus poſite diffini-
tionis. In hoc enim ꝙ dicitur ſimilitudo principij: di
ſtinguitur a patre. in hoc ꝙ ſumma: per modum qui
dictus eſt a ſpiritusſancto. in hoc ꝙ nulla diſſimilitu-
do ex quo falſitas oritur. diſtinguitur a creatura. fal-
ſitas enim eſt in creatura ex hoc ꝙ imitatur vnitateꝫ
principij ⁊ illud implere non poteſt. illa eſt veritas q̄
illud implere potuit et eſſe id quod illud eſt. que ita
eſt ſimilis: vt omni mō hoc impleat ac ſit ipm̄. ipſa ei
eſt que id ſicut eſt oſtendit. Unde ⁊ verbum eius ⁊ lux
eius rectiſſime dicitur. ¶ Ad obiecta contra diffini-
tionem vltimam Anſelmi. reſpondendum ad primū
ꝙ rectitudo dicitur per ſimilitudinem duobus mo-
dis. in rectitudine autem eſt debita ordinatio medij
ad extrema. quia ipſum medium non declinat ab ex-
tremis. Ratione debite ordinationis quod eſt debite
ordinatum dicitur rectum. Ratione vō habitudinis
medij ad extrema vbi inuenitur indeclinabilitas me
dij ab extremis dicetur rectum. q̄uis proprie ibi non
ſit ratio medij ⁊ extremorum. Dicendum ergo ꝙ hec
diffinitio generaliter datur ab Anſelmo. veritas eſt
rectitudo ⁊c̄. ⁊ cum dicatur veritas multiplicit̄. In
ſigno. vt in ſermone: vt in zach. viij. loquimini verita
tem vnuſquiſqꝫ cū proximo. Et ī cognitione. pſ. Qui
loquitur veritatem in corde ſuo. Et in volūtate. vt io-
han. viij. de dyabolo. In veritate non ſtetit. Et ī ope-
ratōne. vt Joh. iij. omnis qui facit veritatem nō odit
lucem. oſtendit Anſelmus ꝙ in omnibus eſt rectitu-
do ex debita ordinatione. per hoc ꝙ ſunt vel faciunt
quod debent vel ad quod debent. Unde veritas enū-
ciationis cum ſit quod debet ⁊ ad quod debet. ſimili-
ter ⁊ de ceteris. Item eſt veritas prima. Johan. xiiij.
Ego ſum via veritas ⁊ vita. in qua non cadit proprie
intentio debiti. niſi ſit accipere debitum conueniētie:
non neceſſitatis ſicut dicit Anſelmus. quia nulli de-
bet ſed omnia ei debent. ⁊ ideo quia omnia debite or
dinantur ad ipſam: ipſa eſt rectitudo. non quia ipſe
debite ordinetur ad res: ſed res debite ad ipſam. In
omnibus ergo inuenitur debita ordinatio ⁊ ita recti
tudo ſm primum modum. ¶ Item quia ordo vt dicit
auguſtinus conſiſtit in tribus. inuenitur in omnibus
veritas quaſi medium non declinans ab extremis.
verbigratia. in veritate creata eſſe vel facere quod de
bent ⁊ ad quod debent. eſt rectitudo que eſt veritas.
quod debet dicitur per comparationem ad cauſam a q̄
eſt quaſi vnum extremum. ad quod debet: dicit ꝯpa-
tionem ad finem ad quem eſt quaſi aliud extremum.
eſſe vō rei vel facere quaſi medium. Si ergo res ē vel
facit qđ debet. hoc autem expleat qđ a cauſa accipit ⁊
ꝑpter finem quem debet: recta eſt. ⁊ ꝑ hunc modū de-
currit intentio rectitudīs ⁊ veritatis ī creatura: ſiue
ſit ſignatōis ſiue ꝯgtōis ſiue volūtatis ⁊c̄. ſm moduꝫ
ſcđm. In creatoē aūt put ꝯſideāt̄ ī ſe ⁊ vt cā: ñ inueit̄ ī-
tētō rctitudīs h̄ mō ſ̄ eminētori mō. Scđꝫ ꝙ ꝯſiderat̄

vt cauſa: inuenitur intentio cauſe efficientis q̄ſi vnū extremum in ratione intelligentie. ſm quā accipitur intentio vnitatis. ⁊ inuenitur intentio cauſe finalis quaſi aliud extremum ſm quā accipitur intentio bonitatis ⁊ inuenitur intentio cauſe formalis quaſi medium inter extrema non declinans. ⁊ hec eſt veritas ſm quā formantur omnia vt dicit auguſtinꝰ. ⁊ hunc ordinem monſtrat auguſtinꝰ in fine libri de vera religione vt dictum eſt. Scd̄m autem ꝙ conſideratur in ſe hoc eſt duobus modis. ſcilicet perſonaliter ⁊ eſſentialiter. ſm ꝙ perſonaliter inuenitur ſacer ordo trinitatis. quaſi vnum extremum pater: qui eſt nō ab alio quaſi alterum extremum ſpirituſſanctus: a quo nullus alius. quaſi medium non declinans filius: qui ab alio a quo alius. ⁊ ipſe eſt veritas perſonaliter ſm ꝙ ſupra expoſitum eſt. ⁊ ſm ꝙ eſſentialiter in ratione intelligētie: inuenitur eſſe. intelligere. diligere. quia deus eſt: ⁊ intelligit ſe ⁊ diligit ſe. Eſt vt vnitas. intelligit ſe vt veritatem. diligit ſe vt bonitatem. quaſi vnū extremum eſt eſſe: alterum diligere: quaſi medium nō declinans inter hec eſt intelligere. hinc igitur manifeſtum eſt qualiter intentio rectitudinis accipitur ī diſtinctione veritatis. ¶ Ad illud quod obiicit de illis in quibus modo inuenitur compatio medij ad extrema. vt in puncto ⁊ in circulo. dicendum ꝙ ratōne debite ordinationis ad eſſe quod debet ⁊ propter quod deus eſt rectitudo intelligibilis ī puncto ⁊ circulo ſicut oſtenſum eſt. ¶ Ad illud vō quod obiicit de deo. patet reſponſio quomodo intelligatur rectitudo ſm compationem medij ad extrema. ¶ Ad illud qđ obiicit. ꝙ ei non conuenit ratio debiti: iam ſupra oñſum eſt ⁊ reſponſum. Et diſtinguendum ꝙ debita ordinatio intelligitur vel in ipſa re que debet. vel in illa cui debetur. In creatura ergo eſt debita ordinatio quia debet: ſed in deo vt cui debetur vel diſtinguenda ē intentio debiti. eſt enim debitum neceſſitatis quod eſt creature: ⁊ eſt debitum congruitatis ⁊ hoc eſt in creatore. ¶ Ad illud vō quod obiicitur de bonitate ⁊ iuſticia quia ei conuenit eſſe rectitudinem ⁊c̄. maxime ſm intentionem qua dicitur debita ordinatō. ſm autem aliam intentionem dico ꝙ intentio rectitudinis dicit quaſi habitudinem medij ad extrema quia vnū extremum ponitur vnitas aliud bonitas: intētio medij non declinantis veritas. ⁊ in hac intentione non conuenit bonitati eſſe rectitudinem ſicut nec vnitati ſm autem ꝙ intentio dicit debitam ordinationem diſtinguendum eſt. ꝙ ordo creature duplex eſt ſm comparationem ad cauſam. creatura enim a cauſa deo ē vt ſit ſm cauſā. Item creatura eſt a cauſa deo vt ſm cauſam referatur ad cauſam. ſm primum eſſe attenditur ordo creature que eſt ab vnitate cauſe ad veritatem ſm quā eſt ⁊ in eſſe ſeruatur. ſm ſecundum eſſe ordo creature ad bonitatem ad quam eſt debita. ergo ordinatio creature que eſt a cauſa vt ſit ſm cauſam: eſt rectitudo que eſt veritas. debita ordinatio a cauſa vt ſit ad cauſam: eſt rectitudo que eſt bonitas. prima percipitur intelligentia mentis. ſecunda vō ſentitur affectu voluntatis. ⁊ ideo conuenienter poſſet ad differentiam voluntatis poni ꝙ dicitur mente perceptibilis. ¶ Ad vltimum vō quod obiicit de ſenſibilibus. dicunt ꝙ non intendit Anſelmus niſi de veritate intelligibilium. Sed contra. veritas ſigni non ſine ſenſu percipitur. quia ſignum eſt quod ſe ſenſui ſubiicit: ⁊ aliud intelligendum relinquit. Similiter in libro illo ipſe inducit veritatem ſenſuum ſiue ī ſenſibus. Solutio huius rei queſtione ſequenti manifeſtabitur.

¶ Membrum quartum

Poſtea queritur de veritate in quibus ſit. ⁊ cum vnūquodq̧ ſic ſe habet ad eē ſicut ad veritatem: in omni re erit veritas. ¶ Contra auguſt. in ſolilo. quicqđ eſt in aliquo. non poteſt manere ſi non maneat illud in quo eſt. rebus autem veris intereuntibus manet veritas: non eſt igitur veritas in rebus mortalibus. ¶ Item auguſtinus de vera religione. Inter mentem noſtram qua deum intelligimus patrem ⁊ veritatem lucem. illam interiorem per quam deum intelligimꝰ nulla interpoſita creatura eſt: quare ipſam veritatem nulla ex parte diſſimiliter in ipſo ⁊ cum ipſo veneremur. que forma eſt omnium que ab vno et ad vnum referuntur. ſi ergo veritas eſt lux interior. ergo eſt ſolum in ſpiritualibus ⁊ non in corporalibus. ¶ Item dicit Auguſtinus ſuper cañ. iohis. ꝙ veritas eſt lux intelligibilis. ſicut ergo lux ſenſibilis non eſt niſi in ſenſibilibus: ſimiliter lux intelligibilis non erit niſi in intelligibilibus. ergo non eſt veritas in ſenſibilibꝰ ¶ Reſponſio ad primum veritas in rebus duplex ē. Eſt veritas neceſſitatis ⁊ veritas contingentie. ſicut diſtinxit Anſelmus. in veritate ſignationis quēadmodum eſt eſſe neceſſarium ⁊ contingens. Loquitur ergo Auguſtinus in ſoliloquijs de veritate neceſſitatis que eſt ſolum in rebus neceſſarijs. Preterea ē veritas cauſe ⁊ veritas cauſati. ⁊ vtraq̧ veritate dicūtur res vere ſicut ⁊ bone duplici bonitate: ſcilicet bonitate cauſe ⁊ bonitate cauſati. Veritas ergo cōmuniter non eſt in rebus vt dependens ab illis. et ideo q̄uis res vere intereant: non interit veritas. veritas vō cauſati que eſt in diuino eſſe rei interit rebus veris intereuntibus. ¶ Ad aliud dicendum ꝙ veritas prima lux interior dicitur propter ſui ſubſtantialitatem ⁊ ſimplicitatem que prohibet vt non poſſet ꝯgnoſci niſi ab intellectu qui eſt vis anime interior. ⁊ tamen q̄tum ad ſuam eſſentiam: attingit omne quod ē ſicut ponit auguſtinus exemplum de ceco poſito ī ſole. ꝙ preſens eſt ei lux. ipſe tamen abſens eſt ab illa: ita ipſa ſumma ſapientia que eſt prima veritas omnium in quo eſt preſens eſt q̄uis ipſe abſens. eſt igitur omni rei preſens per eſſentiam per quam omnis res in eſſe ſaluatur. Unde primo iohis. Lux in tenebris lucet ⁊ tenebre eam non comprehenderunt ⁊c̄. in mundo erat ⁊ mundus per ipſum factus eſt ⁊c̄. ¶ Ad vltimum dicendum. ꝙ lux intelligibilis dicitur. non ſolum quia ſit in intelligibilibus: ſed ſolum intellectu percipitur. Unde notandum. ꝙ ad illđ quod obiiciebatur in precedenti queſtione. ꝙ ſenſibilium rectitudo non ſola mente percipitur ergo nō eſt in eis veritas cum percipiuntur ſenſu. Dicendum ꝙ q̄uis in intellectu non ſeparantur eſſe rei ⁊ veritas. quia ſemper cointelligitur: tamen in iudicio ſenſus ſeparantur. quia eſſe ſenſibilis vt iudicatur ⁊ accipitur ſenſu ſemper apprehenditur cum conditionibus materie. veritas autem eius apprehenditur abſq̧ omni conditione materie. ⁊ ideo ſolo intellectu vel mente. ex hoc non ſequitur ꝙ in ſenſibilibus vel in rectitudine viſibiliter non ſit veritas: ſed ꝙ non accipiatur eorum veritas ſenſu ſiue per ſenſum.

¶ Membrum quintum

Conſequenter inquirendum eſt de veritate. Utrum ſit vna: ita ꝙ non plures. Ad quod ſic ſm Anſhelmū. ſicut ſe habet color ad corpus coloratum: ſic veritas ad rem veram. ergo ſi multiplicantur colores ſm quod multiplicatur coloratum: multiplicabuntur ve

ritates ſm multiplicationem verorū. ergo multe ſūt veritates: cum conſtat multa eſſe vera. ¶ Item ſi veritas non ē aliud ꝙ̄ rectitudo. ſed alia rectitudo ſignationis alia voluntatis: quia hec in voluntate illa in ſignificatione habet ſuū eſſe. ergo alia veritas ſignationis. ⁊ alia voluntatis. ¶ Item vnūquodqꝫ ſicut ſe habet ad eſſe ita ad veritatem. ſi ergo non eſt eſſe vnū omnium verorum: non eſt veritas omnium verorum vna. ¶ Cōtra. Anſelmus de veritate. ſi rectitudo nō eſt in rebus illis que dicunt rectitudinem niſi cū ſunt ſm ꝙ debēt. debent autem eſſe ſm ꝙ exigit prima rectitudo que eſt prima veritas: ergo hic illis rectas et veras eſſe ſm primam rectitudinem ⁊ veritatem eſſe. eſt igitur vna rectitudo ⁊ veritas. ¶ Item Anſelmus ſicut tempus ſe habꝫ ad temporalia ſic veritas ad vera. Veritas enim eſt menſura omnium verorū: ſicut tempus omnium temporalium. Si ergo vnum tempus omnium temporalium. ꝙ̄uis diuerſa temporalia que tempore menſurantur: ergo vna veritas erit omnium verorum ꝙ̄uis multa ſunt que veritate menſurantur. ¶ Item ſm auguſtinum in ſolilo. ⁊ Anſel. de veritate. veritas radicatur in ꝑmanente: non ī nō ꝑmanente. Sed vnum eſt ꝑmanens in omni re. ſed illud non multiplicatur in hac re vel in illa: ergo veritas non multiplicatur in hac re vel in illa. ¶ Reſpōſio. veritas rei dicitur duobus modis. vno modo ſm ꝙ dicitur indiuiſio eſſe ⁊ quod ē. prout dicitur ab auguſtino veritas. ⁊ hec veritas fundatur ſuper debita principia eſſentie rerum ⁊ debitam eorum vnionem in creaturis. ⁊ hec veritas multiplicatur ſcd̄m multiplicationem eſſentie verorum. Alio modo ſm ꝙ veritas dicitur ab auguſtino lux intelligibilis: eo ꝙ ī modum lucis manifeſtat omnia vera ⁊ tenet ⁊ conſuat in eſſe. quēadmodum lux eſt principium conſeruatiuum ſuorum effectuum prout dicitur ab Anſelmo rectitudo mente ꝑceptibilis. eo ꝙ per ipſam menſurantur omnia vera: ſicut per tempus omnia temporalia ⁊ hoc modo vna eſt ⁊ ſola veritas que eſt diuina. qua manifeſtantur omnia ⁊ vera ⁊ conſeruantur in eſſe ⁊ menſurantur. primo ergo modo multe ſunt veritates ſm multiplicationem eſſentie verorum. ſecundo modo vna tm̄ veritas quēadmodum lux ⁊ rectitudo vna. Si autem queritur in hoc ſecundo ſenſu veritas huius rei vel illius. diſtinguendo veritatuꝫ differētias. vt veritas ſignationis. veritas actionis ⁊c̄. ſi nullam ab ipſis rebus accipit veritas diuerſitatem. Reſpondendum ſm Anſelmum de veritate. improprie huius rei vel illius veritas eſſe dicitur: quoniam illa nō in ipſis rebus aut ex ipſis aut per ipſas in quibus eſſe dicitur habet ſuum eſſe: ſed cum res ſm illam ſunt q̄ ſemper preſto eſt his que ſunt ſicut debēt. eſſe veritas dicitur huius rei vel illius vt veritas ſignationis. veritas voluntatis ⁊ huiuſmodi. quēadmodum tempus huius rei vel illius: cum vnum ⁊ idem ſit tempꝰ omnium que in eodem tempore ſimul ſunt. ⁊ ſi non eſſet hec res vel illa: nihilominus eſſet idem tempus nec enim ideo dicitur tempus huius rei vel illius. qꝛ tempus eſt in ipſis rebus: ſed quia ipſe ſunt in tempore. ⁊ ſicut per tempus per ſe conſideratum non dicitur tempus alicuius: ſed cum res que ī illo ſunt cōſideramus dicitur huius rei vel illius: ita ſumma veritas per ſe ſubſiſtens nullius rei eſt. ſed cuꝫ aliquid ſcd̄m illam eſt: tunc eius dicitur veritas.

¶ Membrum ſextum

Conſequenter queritur an plures veritates ab eterno ſint. ⁊ cum eſſe veritatem ſit eſſe quid: ſi ſunt plures veritates ab eterno. erunt plura aliq̄ ab eterno quod ē error. ¶ Item ſi diceretur ꝙ vna eſſet vnitas ab eterno ſed plura vera. ¶ Contra. cum veruꝫ nō ſit determinatio diminuens vel remouens. cum dicitur aliquid verum quēadmodum homo mortuus: ſequitur neceſſario ſi plura vera ab eterno: ꝙ plura aliqua ab eterno. ¶ Cum ergo hoc ſit falſum. relinquitur ꝙ vnum ſoluꝫ ⁊ veritas vna eſt ab eterno. ¶ Cōtra. cum dico pater generat. filius generatur. ſpiritus ꝓcedit: hic ſunt plures veritates ſicut plures perſone vel proprietates. ſed veritates iſte ſunt eterne ſine ꝑn cipio: ergo plures veritates ab eterno. ¶ Item auguſtinus dicit. ꝙ tres ſunt quibus fruendum eſt. ſed veritas conuertitur cum re: igitur tres ſunt veritates reſpondentes hmōi tribus rebus. ſed huiuſmodi res ſunt ſine initio. quia huiuſmodi vocat perſonas diuinas. ergo ⁊ tres huiuſmodi veritates ſunt ſine initio aut ratione perſonalitatis non eſſet ponere veritateꝫ in diuinis. ¶ Item deus ab eterno ſciuit omnem creaturam ſiue hanc ſiue illam. ſciuit ergo ab eterno antixp̄m fore ⁊ petrum fore. horum enim veritas fuit in mente diuina ab eterno: quia omne qḋ ſcitur quia verum eſt ſcitur. ſed antixp̄m fore non eſt petrum fore. ergo veritas huiuſmodi in mente diuina non eſt veritas illius. quia ſi hec diſtinguūtur inter ſe: ⁊ veritates earum diſtinguūtur. ſed iſte veritates ſunt ī mente diuina ab eterno ⁊ ſciuntur a deo: et pari ratione veritates omnium creaturarum. ergo plures ſunt veritates ab eterno. ¶ Solutio. dicendum ꝙ vna ſola eſt veritas cuius proprium eſt eſſe ſine initio. ⁊ hec ē veritas prima que eſt principium omnium aliarum veritatum. ⁊ prior illis cauſalitate ⁊ duratione. que omnes alias veritates tenet in eſſe ⁊ conſeruat. ¶ Ad primum obiectum dicendum. ꝙ cum dicit auguſtinꝰ tres ſunt res quibus eſt fruendum. Dicenduꝫ ꝙ res aliquando appellatur natura. aliquando res appellatur ipſa res nature. aut ergo inuocat res tres diuinas perſonas. vnde ſunt hic tres res nature ſiue tres perſone. Auguſtinus ergo ibi vocat tres res tres diuinas perſonas. Vnde ſunt hic tres res nature ſiue tres perſone: non tres res id eſt non tres nature: immo ſunt tres vnius nature. ⁊ ſunt illa natura ſcilicet diuina eſſentia. ⁊ ideo cum veritas ad eſſentiam referatur et ſuper ipſam fundetur: non eſt dicendum ꝙ ſunt harum tres veritates diſtincte immo vna ſola. Quod tamen obijcitur. ꝙ patrem generare non eſt filium generari. dicimꝰ ꝙ ſi loquamur de veritate que eſt rei relate ad intellectum: poſſet eſſe ꝙ ſint tres veritates ſm rationem intelligentie. vna tamen ſola eſt veritas eſſentie nō plures. ⁊ de hac hic loquimur ip̄a enim proprietas ad perſonaꝫ reducitur ⁊ perſona ad eſſentiam. ⁊ propter hoc veritas proprietatis ad veritatem reducitur perſone. ⁊ veritas perſone ad veritatem eſſentie. ⁊ ideo cum ſit vbi vna ſola eſſentia. relinquitur ꝙ ſit ibi vna ſola veritas. quod ſic patet. patrem enim generare nihil aliud eſt ꝙ̄ patrem eſſe. et filium generari idem ꝙ filium eſſe: ſpiritūſanctū procedere idem qḋ ſpiritūſanctum eſſe. Sed cū dico pater eſt. filiꝰ eſt. ſpūſſanctꝰ eſt: idem dico eſſe ſiue eandē eſſentiā. hoc enim eſſe dicitur de patre: qꝛ pater ē eēntia. ⁊ de filio: qꝛ filiꝰ eſt eſſentia. ⁊ ſiꝉ de ſpūſcto. quia ſpūſſctus ē eēntia. Si ḡ hec veritas pr̄ generat reducitur ad hanc que eſt patrem eſſe: reducit̄ ad eēntiam ⁊ ſic de alijs. ⁊ ita cū ad eandē eēntiā reducāt̄ ratōne

cuius eſt veritas: conſtat ꝙ ibi non ſunt tres verita-
tes ſine initio quia ad vnam indiuiſibilem veritatē
reducitur ratione cuius dicitur eſſe vna. ⁊ ꝑ hoc pa-
tet ſolutio ad primum ⁊ ſecūdum. ¶ Ad aliud dicen
dum. ꝙ licet referendo ad res extra vna non ſit alte
ra quia petrum fore in mente: nō eſt antixp̄m fore in
mente. tamen in mente diuina veritates iſte in diuer
ſe ſunt ⁊ ſunt vna veritas. Sunt enī prima veritas
ſiue diuina eſſentia. nam mundum fore anteq̄ mun-
dus ſit non eſt aliud q̄ deum fore creaturum mundū
⁊ ſimiliter petrum fore. ⁊ ſic eſt de alijs futuris. Sed
deum fore creaturum mundum: idem eſt ꝙ deum eē.
⁊ ita veritates iſte relate ad diuinam eſſentiam vnū
ſunt. quia ſunt diuina eſſentia. Unde hac ratione di
cit Anſelmꝰ. ꝙ creatura in creatore eſt creatrix eēn-
tia. vnde ſicut nos dicimꝰ de ydeis ꝙ ydee relate ad
ipſa ydeata plures ſunt. quia creature quarum ſunt
plures ſunt. nec vna cum alia. ⁊ ideo in comꝑatione
iſta vna ydea non alia: tamen comꝑatione ad ipſum
primum prout ſunt in mente diuina. omnes ydee ſūt
vnum. Sic dicimus ꝙ iſte veritates plures ſunt ī re
extra. nec vna ſit alia: ſunt tamen vna veritas prout
ſunt in mente diuina. quia ſunt idem qđ prima veri-
tas que eſt diuina eſſentia ⁊ ita ſunt vna veritas ⁊ nō
plures ſm ꝙ ſit. Sed contingit dicere ꝙ eſt veritas
plurium rerum.

Membrum ſeptimū

Poſtea queritur de eternitate veritatis
an omnis veritas eterna ſit. Ad quod
ſic augu. nihil magis eſt eternum q̄ ra
tio circuli. ⁊ ſimiliter duo ⁊ tria eē qn-
q;. ergo aut dicetur deus eſt ratio circuli. ⁊ ſimiliter
duo ⁊ tria eſſe quinq; vel ꝙ plura ſint ab eterno: quo
rum vtrūq; eſt incōueniens. ¶ Item qđ non incepit
eſt eternū. ſed veritas huius ꝓpoſitionis antixp̄c na
ſcetur non incepit: non enim eſt dicere qn̄ incepit. er
go eſt eterna. ¶ Contra quod eſt eternum nunq̄ de-
ſinet. ſed veritas huius ꝓpoſitionis aliquando deſi-
net. poſtq̄ enim natus erit non erit amplius vera: er
go non eſt eterna. ¶ Item circa hoc queritur. vtrum
enūciabilia ſunt ab eterno. Ad qđ ſic. ab eterno fuit
verum mundum fore. aliter enim preſcientia que fuit
de hoc ab eterno. nō eſſet veri ⁊ ita de alijs: ergo enū
ciabilia fuerunt ab eterno. ¶ Item auguſtinus in li
bro ſolilog. dicit quod ſequitur. ſi mundus non fuit:
mundum non fuiſſe eſt verum. ⁊ per hoc intendit ꝓ-
bare ꝙ veritas eſt eterna. per hoc ꝙ neceſſe eſt alterā
partem contradictionis eſſe veram. ⁊ ita mundū non
eſſe fuit verum anteq̄ fieret: ergo enūciabile ab eter-
no. ¶ Contra cum dicitur mūdum fore hoc enūcia-
bile affirmat de mundo qm̄ erit. Similiter mundus
non eſt anteq̄ mundus eſſet. hec enunciatio negat de
mundo qm̄ eſt. Si ergo de hoc ꝙ omnino non eſt ni-
hil poteſt affirmari. etſi vniuerſaliter nihil eſſet. ni-
hil poſſet de altero negari. cum ergo ab eterno nō fu-
it mundus nec aliquod eorum que ſunt in mūdo: nō
erit verum dicere ab eterno mundus erit ⁊ ab eterno
mundus non eſt. ¶ Item ab eterno non eſt enūcians
nec res de qua enunciatur. ergo enunciabilia nō ſunt
ab eterno. ¶ Ad primum dicendum ꝙ veritas huiꝰ
ꝓpoſitionis antixp̄c naſcetur. ⁊ huiꝰ duo ⁊ tria ſunt
quinq;. ⁊ huiꝰ circulus eſt figura plana. poteſt retor-
queri vel ad id in quo radicatur veritas illa ſicut in
ſubiecto. ſicut dicit auguſtinꝰ ꝙ breuis diſtinctio ve-
ri eſt id quod eſt. ⁊ ſic iſte veritates non ſunt eterne.
Et quod dicit auguſtinꝰ. nihil magis eſt eternum ⁊c̄.
accipitur ibi eternum pro perpetuo vel pro eterno tē
poris. Vel poteſt retorqueri dictarum ꝓpoſitionum
veritas ad primam veritatem. ⁊ ſic eſt quelibet illarū
eterna nec ē aliud q̄ ipſe deus. nec ideo dicetur ꝙ cir
culi ratio ſit deus ſimpliciter loquēdo. ſed circuli ra
tio prout eſt in deo. ¶ Eodem modo reſpondendum
eſt de illa antixp̄c naſcetur ꝙ ſi veritas eius retorque
retur ad veritatem primam: hoc modo veritas ē eter
na. Si retorqueat̄ ad illud in quo eſt: ſic non eſt eter
na ſimpliciter: tamen in genere temporis ⁊ in eterno
poteſt dici non habuiſſe principium. ſequitur tamen
ſm ꝙ dicitur preteritorum nō eſt finis ſed principiū
in tempore. ecōtrario futurorum non eſt principium
ſed initiū tm̄. ſic enim q̄tum eſt de ordine temporis
non eſt aſſignare tempus in quo vltimo hec ſit vera:
ceſar fuit. ſed eſt aſſignare in quo primo fuit vera. ita
ecōtrario ordine temporis non eſt aſſignare tempus
in quo hec primo vera fuit antixp̄c erit: tamen erit aſ
ſignare tempus in quo vltimo erit vera. ¶ Ad hoc
quod querit de enūciabilibus. dicendum ꝙ enuncia
bile importat aptitudinem vnā ex parte enunciātis
⁊ aptitudinem aliam ex parte eius quod enunciatur
Qtum eſt de aptitudine ex parte rei enunciate: diſti
guendum. ꝙ res enunciata poteſt conſiderari in na-
tura propria. ſic nō ſunt enunciabilia ab eterno quia
in enunciabili eſt compoſitio vel diuiſio. Compoſi-
tio autem ⁊ diuiſio tunc primo venerunt in eſſe: cum
creatā proceſſit ī eſſe. in quo eſt prima compoſitio eiꝰ
quod eſt ⁊ quo eſt ⁊ rationi eius ꝙ eſt: accipitur ra-
tio ſubijciendi. ratione eius quo eſt: ratio predican-
di. Qtum vō eſt de aptitudine rei enūciate ſm ꝙ pri
ma cauſa: poſſunt dici enūciabilia eſſe ab eterno. ſed
hoc non ſimpliciter ſed ſm quid. ſm ꝙ eſſe rerum in
cauſa non eſt eſſe ſimpliciter ſed ſm quid. ¶ Ad obie
cta ergo dicendum. ꝙ veritas enūciabilium ſm quē-
dam modum eterna eſt. non tamen ſequitur ꝙ enun-
ciabilia ab eterno. vnde diſtinguēdum ꝙ eſt veritas
triplex. Eſt enim veritas rei ſm quod dicit auguſti-
nus in libro ſolilog. verum eſt id quod eſt. Eſt etiam
veritas ſigni ſm quod dicimus orationem veram eē
cum oſtenditur rem eſſe ſicut eſt. ⁊ ſm hoc veritas eſt
adequatio ſigni ad id cuius eſt ſignum. Eſt etiam ve-
ritas cauſe de qua dixit Anſel'. ꝙ vna ⁊ ſola eſt veri-
tas licet plura ſint vera. ⁊ ponit exemplum de tempo
re ſicut eſt tempus vnum licet plura temporalia eo-
dem modo menſurata. ⁊ hoc dicit auguſtinus ꝙ om-
ne verum eſt verum prima veritate. Et ſm primum
modum mundum non eſſe ⁊ mundum futurum eſſe:
non fuit verum anteq̄ mūdus ⁊ res eſſent. nulla eñ
res ſubiacebat affirmationi vel negationi: ſicut nūc
affirmationi ſubiacet compoſitio alicuius rei. et ne-
gatōi vere ſubiacet modo propria veritas. quia vna
res ſeparationem habet ab alia. Scđm modum ſm
quem dicitur veritas ſigni. cum veritas ſigni depen-
deat a veritate rei: non erit dicere ſm ſtatum illum
mundum fore vel mundum non eſſe. Scđm autē vl
timum modum prout veritas dicitur cauſe. ſubeſt ve
ritas ei ꝙ eſt mundum fore. mundum non eſſe anteq̄
mundus eſſet. ⁊ huic affirmationi mundum fore ſuffi
cit veritas ydee ſiue ratio mundi in veritate. ſiue ar-
te diuina que eſt reſpectu mundi futura. Huic autē
negationi mundum non eſſe ſubeſt veritas ipſius eſſe
diuini quod eſt vere eſſe. ratione cuius veri eſſe remo
uetur a mundo ⁊ ab vnaquaq; creatura que tunc nō
erat. Nec ex hoc ſequitur ꝙ mundus ſit vel alia crea
tura: q̄uis aliquid affirmetur vel negetur de mundo
ſicut non ſequitur ſi hyrcocerusꝰ eſt in opinione: ergo
hyrcocerꝰ eſt in eſſe ſeu habet eſſe. ſed ꝙ opinio de
hyrcoceruo eſſe habeat.

Mēbꝛum octauū

Onſequēter queritur an veritas ſit mu
tabilis vel immutabilis. Ad quod
ſic Anſelmus.omnino in deo ipſam re-
ctitudinem immutabilem permanere.
ſed veritas eſt rectitudo:ergo veritas eſt omnino im-
mutabilis. Item auguſtinus in li.de li.arbi.veri-
tas non eſt inferioꝛ mente noſtra: quia de ea iudica-
remus qđ non eſt verum.non enim de ipſa iudicamꝰ
ſed per ipſam.nec menti equalis: quia mutaretur ſi-
cut mens eſt mutabilis.vnde dicit mentes noſtre ali-
quando plus vident aliquando minus de ipſa. Ipſa
in ſe manēs nec pꝛoficit nec deficit. ex quo videtur ꝙ
ſit immutabilis. Item obijcitur ꝙ veritas creata
ſit immutabilis. quia res quelibet veritatem habet.
quia habet ſimilitudinem cum pꝛimo.ſed ratōne eiꝰ
ꝙ habet ſimilitudinem cum pꝛimo eſt permanens:er
go ratione permanentis eſt veritas in omni re.⁊ ſu-
per ipſum permanens eſt fundata veritas.ſed ratio-
ne illius eſt immutabilis: alioquin non haberet ꝑ il-
lud ſimilitudinem cum pꝛimo qui eſt immutabilis.ğ
veritas etiam creata immutabilis. Item ſicut dici
mus de celo ꝙ ſubſtantia eius non mutatur licet mo
ueatur in tempoꝛe: ita dicimus ꝙ aliquid eſt in tem-
poꝛe quod ſm ſubſtantiam non mutatur licet ſit alte
rum ⁊ alterum. ⁊ hoc eſt nunc qđ fertur. qđ idem eſt
ſm ſubſtantiam nō mutatum ſed manet licet dicatur
alterum ⁊ alterum. ſic ille qui ſedet in foꝛo ⁊ poſt in
theatro non dicitur mutatus ſm ſubſtantiā licet mu
tetur ſm accidens.ergo cum ſupꝛa permanens funde
tur veritas.eadem erit veritas ſub hoc pꝛeſenti pre-
terito ⁊ futuro ⁊ non mutata:cum eadem ſit ſubſtan-
tia tempoꝛis pſens pterita ⁊ futura.ſed altera ⁊ alte
ra.⁊ iſta eſt immutabilis veritas. Item veritas p-
teriti dicitur reſpectu alicuius pꝛeſentis. veritas pꝛe
ſentis reſpectu eiuſdem cum eſt pꝛeſens veritas futu
ri reſpectu eiuſdem cum eſt pꝛeſens.idem ergo eſt qđ
ſubeſt veritati pꝛeſentis pteriti ⁊ futuri. Si ergo qđ
eſt verum de pterito ſemper erit verum. ⁊ qđ eſt verū
de futuro ſemper fuit verum. ⁊ qđ eſt verum de pſen
ti nunc eſt verum.cum idem ſubſit verum pſenti pte-
rito ⁊ futuro:quodlibet ergo verum ſemper fuit ⁊ eſt
⁊ erit verum. quelibet ergo veritas eſt immutabilis
ꝗuis enūciatio de vero ꝑ tpa varietur. Itē Anſel.
in libꝛo de veritate. non exiſtente ſignificatione non
perit rectitudo eius qua rectum eſt.⁊ qua exigitur vt
qđ ſignandū eſt ſignificetur. Nec ideo eſt rectitudo
in ſignificatione quia nunc incipit eſſe cum ſignifica
tur ꝙ eſt vel non eſſe qđ non eſt: ſed quia ſignificatio
tunc fit ſm rectitudinē que ſempꝛ eſt. nec ob hoc ab-
eſt a ſignificatione cum non ſicut debet aut cum nul-
la ſit ſignatio:ſed quia tunc ſignatio deꝑit a non defi
ciente rectitudine. Rectitudo igitur qua ſignatio re-
cta dicitur non habet eſſe aut aliquē motum ꝑ ſigna-
tionem quocūqꝫ ipſa moueatur ſignatio.oīuo ergo vi
deo hac ratione pꝛobari quo quomodo ipā ſint: recti
tudinem īmutabilem pmanere. Contra.diminute
ſunt veritates a filijs hominum.ergo multomagis ī
alijs creaturis ſunt diminute:cum ſit homo nobilioꝛ
creatura ⁊ magis ſimilis deo.ſed omne diminutū eſt
mutatum ſiue mutabile: ergo veritas eſt mutabilis.
Solutio.dicendū ſm Anſel.ꝙ veritas pꝛima eſt
īmutabilis. Et ſimiliter augu.loquitur de veritate p
ma in pdicta auctoꝛitate. de hac em̄ ſimpliciter verū
eſt ꝙ eſt īmutabilis. Sed de veritate que eſt in crea-
turis dicimus ꝙ in aliquibꝫ eſt veritas mutabilis.ſꝫ
duplex eſt veritas in iſtis creatis.vna ē que eſt ī cre-
atura ratione eius ꝙ habet ſimilitudinem cum deo.
⁊ illa veritas fundatur ſupꝛ aliquid vnde habent ſimi
litudinem cum deo. vnde licet tempus non pmaneat
inꝗtum hmōi in ſuis ꝑtibus:tamen in non pmanen-
do habet quādam pmanentiam.⁊ ſimiliter motus.⁊
ratione huiꝰ habet veritatem.⁊ hec veritas eſt īmuta
bilis in re.vnde hec veritas nō interit ſm auguſtinū
exiſtente re ſcꝫ que eſt fundamentum veritatis nec va
riatur ſm ſucceſſionē motus ⁊ tempoꝛis. Sed ē alia
veritas que eſt adequatio rei ⁊ intellectus.⁊ hec veri
tas eſt in re non ſolum in ratōne eius qđ habet ſimi-
litudinem cum pꝛimo: īmo eſt ratione diſſimilitudi-
nis.vnde res coꝛruptibilis inꝗtum hmōi non habet
ſimilitudinem cum pꝛimo.tamen habet veritatem ꝗ-
tum ad hoc vnde intellectus appꝛehendit ⁊ intelligit
ꝙ hec res eſt coꝛruptibilis. ⁊ hec eſt veritas rei in ſe.
⁊ hec eſt veritas mutabilis ſicut ⁊ res mutabiles ſūt
hec enim variatur ſm variationem ⁊ mutationē eo-
rum que accidunt circa eſſentiam rei que eſt ſubiectū
veritatis inuariabilis.ſm hanc autem variationē
ſub ſignis diuerſis accipitur ſiue apta nata eſt acci-
pi res ab intellectu.vnde quādoqꝫ ſub conſignatione
tempoꝛis talis vel talis. quādoqꝫ ſub tali accidente.
quādoqꝫ ſub oppoſito. pꝛopter hoc illa veritas que ē
rei ſm hanc variationem accepte variabilis eſt. non
eſt ergo auctoꝛitas ps.contraria ei ꝙ dicitur veritatē
eſſe immutabilem.quia loquitur de alia veritate ⁊ ſic
patet reſponſio.

Membꝛum nonum

Onſequenter queritur an pꝛima veri-
tas ſit cauſa omniū veritatum. Ad qđ
ſic.ſumma bonitas ſe habet ad bona ſi
cut ſūma veritas ad vera. Si ergo ſū-
ma bonitas eſt cauſa omnium bonoꝛum: ergo ſūma
veritas eſt cauſa omnium veroꝛum.ergo ⁊ omnis ve-
ritatis. Item.j.Coꝛinth.xij.nemo poteſt dicere do
minus ihs niſi in ſpirituſancto.glo.omne verum a q
cūqꝫ dicatur a ſpirituſancto eſt verum: ergo ⁊ a pri-
ma veritate eſt verum. Item Anſelmus in libꝛo de
veritate.vides quoniam pꝛima rectitudo ſit cauſa om
nium veritatum ⁊ rectitudinum. ⁊ nihil ſit cauſa illi-
us. ⁊ reſpondet video ⁊ animaduerto in alijs tm̄ eſſe
effecta. quaſdam vo cauſas ⁊ effecta vt cum veritas
que eſt in rerum eſſentia ſit effectiuum ſūme verita-
tis ipſa vo cauſa eſt veritatis que eſt cognitionis. et
eius que eſt in pꝛopoꝛtione. ⁊ iſte due veritates nul-
lius cauſa ſunt veritatis. Contra.omne verum pꝛi
ma veritate eſt verum. ſed iſtum foꝛnicari vel ꝙ iſte
foꝛnicatur eſt verum demonſtrato aliquo foꝛnicante.
ergo a pꝛima veritate eſt verum.ſed eſſe ⁊ eſſe verum
conuertuntur:ergo a pꝛima veritate habet eſſe ꝙ iſte
foꝛnicatur.ergo a deo habet eē ꝙ iſte foꝛnicat. Itē
veritas que eſt in pꝛopoſitione creata eſt a veritate q
eſt in re.ſicut dicit Anſelmus.ſi ergo veritas foꝛnica
tionis que eſt in re non eſt a pꝛima veritate: ergo nec
veritas pꝛopoſitionis qua enunciatur iſtum foꝛnica-
ri.non ergo omne verum a quocūqꝫ dicatur a ſpiritu
ſancto eſt verum. Item ſi dicatur.ꝙ cum dico foꝛ-
nicationem: dico actum inoꝛdinatū ⁊ defoꝛmem.ve
ritas actus eſt a pꝛima veritate inꝗtum actus eſt:nō
inꝗtum actus eſt defoꝛmis vel inoꝛdinatus.obijcitur
verum eſt iſtum actum eſſe defoꝛmem vel inoꝛdinatū
ergo verum eſt defoꝛmationem vel inoꝛdinationem
eſſe in hoc actu.veritas ergo qua iſtud eſt verum:vel
eſt a pꝛima veritate aut non.ſi ſic: ergo a pꝛima veri-
tate eſt defoꝛmatio ⁊ inoꝛdinatio in hoc actu quod eſt
falſum.ſi non:hoc verum nō eſt verum a veritate pꝛi-
ma. Reſponſio ſcđm Anſelmum in libꝛo de cōcoꝛ-
dia pſcientie ⁊ li.ar.deus facit in omnibꝫ voluntatibꝫ
⁊ operationibꝫ bonis ꝙ eſſentialiter ſunt: ⁊ qđ bona
ſunt.in malis vo non ꝙ mala ſunt:ſed tm̄ ꝙ ꝑ eſſenti-

am ſunt.ita per hunc modum dicendum. ꝙ in malis
facit ꝙ per veritatem ſunt non ꝙ mala ſunt. q2 hoc ꝑ
defectum veritatis ſunt.dicendum ergo ꝙ ſicut a pri
ma eſſentia eſt omne qđ eſt inquantum eſt. ⁊ a prima bo
nitate omne qđ bonum eſt inquantum bonū eſt:ita a ſū
ma veritate eſt omne verum inquantū verum eſt. ¶ Ad
primo ergo obiectum dicendum.ꝙ cum ſit veritas q̄
conſiſtit in adequatione rei ⁊ intellect9. ⁊ veritas rei
vt accipitur res generaliter ad bonum ⁊ malum.mu
tatio ꝑdicamenti eſt cum arguitur a veritate dicti ad
veritatem rei.⁊ ideo cum dicitur iſtum fornicari ē vl'
ꝙ iſte fornicatur eſt verum.copulatur veritas dicti n̄
veritas rei. Sequitur ergo iſtuz fornicari eſt veritas
ſeu verum veritate prima.quia hoc dictum vel hec ꝓ
poſitio eſt a veritate prima. Et cum arguit vlterius.
ꝙ ergo fornicatur eſt a voluntate prima: procedit ad
veritatem rei. Sed deberet arguere ergo habet eē di
ctum vel enūciatum a veritate prima. ¶ Ad ſcđm di
cendum.ꝙ ſicut in malo non dicitur eſſe ſimpliciter ſ
ſm quid.ſcʒ ratione ſubſiſtentis boni non ratōne de
fectus a quo nomīatur malum:ita dicitur habere ve
ritatem in re ſm quid ſed non ſimpliciter. cum ergo
dicitur fornicatio habere veritatem in re ſm quid di
citur. Nam fornicatio dicit deformitatez actus talis
ſcʒ coire ratione actus ſubſiſtentis.deformitas habʒ
eſſe in re.⁊ veritatem ratione defectus.vel carētie for
malitatis vel ordinis dicit defectum ab eſſe ⁊ verita
te.tamen veritas fornicationis dicta de malo vl' for
nicatore habet veritatem ⁊ eſſe ſimpliciter.quia con
ſiſtit in adequatione dictionis ad rem que ſimplicit̄
eſt.q̄uis res nō ſimpliciter habeat eſſe. Non ergo ſe
quitur. q̄uis veritas enūciationis cauſetur a verita
te rei.ſi veritas rei non eſt a veritate prima:ꝙ nec ve
ritas dicti. quia veritas hmōi ſm quid eſt a veritate
prima non ſimpliciter: tamē cauſa eſt veritatis dicti
non ꝙ ſit ipſa veritas ſm quid.immo eſt veritas ſim
pliciter.quia de eo ꝙ eſt ſm quid:contingit enuncia
re verum ſimpliciter. ¶ Ad tercium quod dicit verū
eſt deformationem vel inordinationem eſſe in h actu
Dicendum quia copulatur veritas dicti: concedēdū
ꝙ veritas qua hoc eſt verum: eſt verum veritate pri
ma ſed non ſequitur ergo deformatio eſt in actu a ve
ritate prima.quia procedit a veritate dicti ad verita
tem rei. ſed ſequeretur ergo dictum vel enunciatum
de deformatione in actu eſt a veritate prima.

Queſtio.xvj.de falſitate.

ORdine ſubſequē
ti queritur đ falſitate. Primo an fal
ſitas ſit in rebus. Secundo an ſit in
ſenſu vel ī intellectu. Tercio an cau
ſa falſitatis ſit res vel rei ſimilitudo
Quarto an falſitas ſubſtantificetur in vero ſicut ma
lum ſubſtantificatur in bono. Quinto vtrum verita
ti prime ſit oppoſita falſitas.

Membrum primum

AD primum arguitur ſic. Auguſtinus ī
ſecūdo ſolilo. Si verum eſt id quod eſt.
falſum non eſſe vſpiam cōcludetur quo
uis repugnante. ¶ Item in libro de ve
ra religione. Si vna eſt roma que eſt circa tyberim.
falſa eſt illa quā cogitans fingo.ſi vnus eſt ſol:falſus
eſt ille quem cogitans fingo.ex hoc relinquitur mani
feſtam falſitatem eſſe qua id putatur eſſe quod nō eſt.
Relinquitur igitur ꝙ falſitas eſt in ſola mentis eſti
matione. ¶ Item cū falſitas dicitur a fallēdo.cū res
non fallunt ſicut dicit augu.in libro de vera religiōe.
quia nihil aliud oſtendūt q̄ ſuaʒ ſpeciem quā pro ſue
pulchritudinis acceperunt gradu.relinquit̄ igitur ꝙ
in rebus non erit falſitas. ¶ Item falſitas dicitur de
rebus non entibus: cum ſcʒ dicūtur eſſe ſicut de enti
bus cum dicūtur non eſſe. Relinquit̄ igit̄ ꝙ falſitas
non eſt in reb9. ¶ Contra.augu.ſcđo ſolilo.falſuʒ ſo
let dici qđ a veri ſimilitudine longe abeſt. ſed tamen
habet ad verum nōnullam imitationem.ſed qđ oīno
non eſt non poteſt habere alicui9 imitationem relin
quitur igitur ꝙ falſum habet eſſe in re. ¶ Item augu
ſtinus in eodem. non attendis eam rem que oīno nul
la ſit nec falſum poſſet dici.ſi enim falſum eſt:eſt.ſi n̄
eſt:non eſt. ¶ Item auguſtinus in eodem. eas res fal
ſas nominam9 quas veriſiles deꝓhendimus.hinc ho
mo pictus dicitur falſus homo. relinquitur igitur ꝙ
falſum eſt in rebus. ex quo res falſe nomiantur ꝓpter
veri ſimilitudinē. ¶ Rn̄.ſicut diſtinguit Anſelmus
ꝙ eſt veritas rei ⁊ veritas cognitionis ⁊ ſignatōnis
ſic falſitas multipliciter. falſitas rei vt homo pictus
eſt homo falſus. ⁊ falſitas cognitionis vt montes au
rei falſi montes. ⁊ falſitas enūciationis vel ſignatio
nis vt hominem eſſe azinum eſt falſum.dicendū ergo
ꝙ falſitas rei eſt in rebus. falſitas cognitionis eſt in
anima.prout dicitur in ꝑs. Anima mea impleta ē il
luſionib9.falſitas enūciationis eſt in voce prout eſt ſi
gnum. ¶ Ad primū ergo quod obijcit dicendum ſm
auguſtinū in ſolilo. falſum in re dicitur qđ fingitur
eſſe qđ non eſt.aut oīno eſſe tendit.⁊ ſi nō eſt fingit eē
quod non eſt.vt traged9 finxit ſe eſſe priamū ⁊ non eſt
priamus. ⁊ ypocrita ſe bonū ⁊ non eſt bonus. tendit
eſſe ⁊ non eſt vt imago tua in ſpeculo quaſi tuipē vult
eſſe ⁊ ideo falſa.quia nō eſt. Silr̄ ea que dormiētes vl'
furentes cernūt.⁊ picture ⁊ ſimulachra id eſſe tendūt
cui9 ſimilitudineʒ repſentāt.⁊ eo tamen falſa ſunt:q2
id quo tendunt eſſe non poſſunt. falſum ergo incidit
rebus ex defectu eſſe:ſicut malū incidit ex defectu bo
ni.⁊ ideo nō dicitur eſſe vſpiam eo ꝙ falſum: q̄uis ta
men habeat eſſe ratione ſubiecti. quod dicitur eē fal
ſum inquantum deficit ab eſſe ad quod tendit vel fingit
vt ī theatro roſti9 falſa tuba:ſed natura verus homo
⁊ hō pict9 vera pictura eſt:ſed falſus hō. ¶ Ad ſcđm
dicendū ꝙ dicitur falſitas in re ⁊ falſitas in cognitō
ne. Primo modo falſitas dicitur qua id putatur eſſe
quod non eſt in ratione cauſe mouentis per rei imi
tationem. ſm quem modum dicit auguſ.in ſolilo.ꝙ
falſum eſt quod ad ſimilitudinem alicuius accomo
datum eſt.nec illud tamen eſt cui9 ſimile apparet.nec
tamen ex hoc ſequitur ꝙ falſitas non habeat eſſe ī re
Secundo modo falſitas qua id putatur eſſe qđ non
eſt ratione cauſe formalis.ſm quem modum dicit au
guſtinus falſum eſt aliquid quod aliter q̄ eſt videtur
⁊ hec falſitas in re ⁊ cognitione habet eſſe.primo mo
do falſitas in vidente eſt.ſecūdo modo ī re viſa. ¶ Ad
tercium reſponderunt ſm auguſtinum in de vera re
ligione. Corpora intantum fallunt inquantum non im
plent illđ quod conuincunt̄ imitari. quod ergo obij
citur ꝙ res non fallunt. dicenduʒ ꝙ non fallunt cau
ſaliter ſed occaſionaliter. vel dicendum ſm auguſ.ꝙ
ex eo ꝙ ſunt nō fallunt:ſed ex eo ꝙ non ſunt. vnde di
cit in libro de vera religione. Sed nos fallit rerū viſi
bilium pulchritudo. nō ex eo qđ eſt nos fallere dicit̄:
ſed ex eo qđ non eſt. ¶ Ad vltimū dicendū ꝑ interem
ptionē.ꝙ falſitas nō eſt in reb9 non entib9.tamen di
citur falſitas in dicto vel enūciatione que eſt de reb9
non entib9 ⁊ ipſa enūciatio vel dictū que eſt de re nō
ente eſt.vnde augu.in ſolilo. Multū intereſt inter ea
que dicim9:⁊ ea de quib9 dicim9.nā oīa que dicim9
ſunt entia ea autem de quib9 dicim9 ⁊ nō entia.

Membrum ſecundū

Deinde queritur an falſitas habeat eſſe in ſenſu an etiam in intellectu. Ad qđ auguſtinus ī ſoliloquio. apparet nos in omnibus ſenſibus ſiue in equalibus ſiue in deterioribus rebus ſimilitudine lenocinante falli. aut etiam ſi non fallamur ſuſpendentes conſcientiam noſtram. aut etiam differentias dinoſcentes: tamen eas res falſas nominamus quas veriſiles depꝛehendimus. ergo in ſenſibus contingit eſſe falſitatem. ¶ Item auguſtinus inducit per ſenſus oẽs ex quo contingit ratiocinari veriſimilitudine falſitatem. vt nauigantibus aquaꝫ videtur turris moueri que ſtat ⁊ in horologijs auditis videtur cantus merule aut corui. ¶ Item Anſel. in libro de veritate. eſt quidem in ſenſibus corporis veritas ſed non ſemper. naꝫ fallũt nos aliquando. Nam cum video aliquando per medium vitrum aliquid fallit me viſus. quia aliquando renunciat mihi corpus quod video vltra vitrum eiuſdem eſſe coloris cuius eſt vitrum cuꝫ alterius ſit coloris. aliquando vero facit me putare vitrum habere colorem rei quã vltra video cum nõ habeat. Multa ſunt alia in quibus ſenſus viſus ⁊ alij ſenſus fallunt. ¶ Contra. auguſtinꝰ de vera religione. ipi oculi non fallunt. non enim enunciare poſſunt animo nõ affectionem. ꝙ ſi non ſolum ipſe ſed etiam omnis corporis ſenſus ita nunciãt vt afficiũtur. quid ab eis amplius exigere debemus ignoro. ex hoc relinquitur ꝙ in ſenſibus non eſt falſitas. ¶ Item ſi quis remum ī aqua fractum opinatur ⁊ quando aufertur integrari non malum habet internuncium ſed malus eſt iudex nam ille pro ſui natura non potuit aliter in aqua ſentire nec aliud debuit. Si enim aliud eſt aer aliud aqua: iuſtum eſt vt aliter in aqua ⁊ aliter in aere ſenciatur. Relinquitur igitur ꝙ falſitas non habet locum in ſenſu. ¶ Reſponſio ſm Anſel. in libro de veritate. Eſt ſenſus exterior ſiue particularis in quo ñ accidit falſitas. Et eſt ſenſus interior ſiue cõmunis ad quem pertinet iudicare differentias. et cõmunia ſenſuum cõponere ⁊ diuidere de ſenſibilibus ⁊ in ipo accidit falſitas ſicut dicit Anſelmꝰ his verbis. Non mihi videtur falſitas in ſenſibus eſſe ſed in opinione ipſe nãqꝫ ſenſus interior ſe fallit: non illi mentitur exterior. quod facile cognoſcitur. Cum enĩ puer timet ſculptum draconem aperto ore: facile cognoſcit quia non fallit viſus ſed puerilis ſenſus interior. qui non dum bene ſcit diſcernere inter rem ⁊ rei ſimilitudinẽ. Quod auteꝫ dicis de vitro ideo eſt. quia cuius viſus tranſit per corpus aliquod aerei coloris nõ aliter impeditur aſſumere ſimilitudinem coloris quem vltra videt. ꝙ̃ cum tranſit per aera. niſi inq̃ntum illud corpus quod trãſit ſpiſſius aut obſcurius eſt aere. vt cũ tranſit per vitrum ſui coloris. i. cui nullus alius admixtus eſt color. aut per puriſſimam aquam. aut per criſtallum. aut per aliquid ſimilem habens colorem cum vero tranſit idem viſus per alium colorem vt p vitrum non ſui coloris ſed cui alius color eſt additus: ipſum colorem qui prius occurrit accipit. Quapropter quoniam poſt vnum acceptum colorem ſm ꝙ illo affectus eſt: alium quicũqꝫ occurrat. aut nullatenꝰ aut minus integre ſuſcipit. ideo illuꝫ qui prius cepit aut ſolum aut cum eo qui poſt occurrit renũciat. Si enim viſus quãtuꝫ capax eſt coloris tantum afficitur priori colore: non poteſt alium ſimul ſentire colorem. Si autem minus ꝙ̃ colorem ſentire poſſit afficitur priori poſt alium ſentire. vt ſi tranſit per aliquod corpus velut per vitrum. quod ita ſit perfecte rubicundum vt omnino viſus afficiatur eius rubore. neqđ diuerſo ſimul affici colore. Si autem non tam perfectũ inuenit ruborem: qui prior occurrit quãtum coloris capax eſt quaſi non dum plenus adhuc alium valet aſſumere colorem inq̃tum eius capacitas priori colore non eſt ſaciata. Qui autem hoc neſcit putat viſum renunciare. quia omnia que poſt aſſumptum coloreꝫ ſentit: aut omnino aut aliquatinꝰ eiuſdem ſunt coloris. vnde contingit vt ſenſus exterior culpam ſuã imputet ſenſui interiori. Similiter cuꝫ baculus integer cuius pars intra aquaꝫ ⁊ pars extra putatur fractꝰ non culpa ſenſuum eſt qui renunciant quod poſſunt quoniam ita poſſe acceperunt: ſed iudicio anime imputandum eſt. ꝙ non bene diſcernit quid illi poſſint. aut quid debeant. hec Anſel. ¶ Itẽ queritur an poſſit eſſe falſitas in intellectu. auguſtinus de vera religione. Ego vnus ſum. ⁊ hoc loco ſentio corpus meũ. ⁊ tamen figmento cogitationis pergo quolibet ⁊ loquor cum quolibet. falſa ſunt hec nec quiſq̃ intelligit falſa. Non ergo intelligo cum iſta ꝯtemplor quia verum eſſe oportet quod intellectu cõtemplor. Cum ergo ea que fiunt in intellectu fiant in intelligendo: cũ falſitas non poſſit intelligi. non poteſt fieri in intellectu. ¶ Contra. auguſtinꝰ: lux vera eſt qua hec omnia non eſſe vera cognoſcis. ſed conſtat ꝙ illa eſt prima veritas que eſt lux ſolius intellectus. Intellectu ergo cognoſcuntur predicta falſa non eſſe vera: ergo intellectus apprehendit ipſa falſa. quomodo igitur ſi falſa ſunt in intellectu: non erit falſitas in eodem. ¶ Item nonne contingit errare contra intelligibilia que non percipiuntur ſenſu vt cõtra diuina. ergo falſitas erit in intellectu: non ſolum apprehendendo ſed credendo vel aſſentiendo. ¶ Reſponſio. rectitudo eſt principium cognoſcendi rectum ⁊ obliquum. ⁊ ars principium cognoſcendi virtutem ⁊ vicium. ⁊ lux pͥncipium cognoſcẽdi luminoſum ⁊ tenebroſum. ⁊ ſe lucem ⁊ tenebras: non tamen obliquitas eſt ī recto nec vicium in virtute nec tenebre in luce. ſic lux recti intellectus que eſt veritas eſt principium cognoſcendi tenebras falſi. Nec ſequitur falſitatem eſſe in intellectu: quia non cognoſcitur per ſe ſed per accidens hoc eſt per aliud ⁊ illud eſt verum ſicut obliquum cognoſcitur per rectum inq̃tum eſt per declarationem a recto. Et q̃tum ad hoc patet reſponſio ad primo obiectum. ¶ Ad ſecundum dicendum. ꝙ eſt intellectꝰ rectus: ⁊ non rectus. rectus eſt cum eſt ad quod eſt. ſcilicet ad cognoſcendum rem ſm ꝙ eſt. vnde intellectꝰ dicitur ab intus loquendo quia intuetur prout ſe habet veritas interius: non prout apparet exterius. ⁊ hͦ modo nihil contemplamur intellectu quod nõ ſit verum. Intellectus non rectus eſt. cum incidit in quod natus non eſt. non eſt autem natus vt iudicet per rei apparentiam ad hoc enim nata eſt fantaſia que dicitur a phanos quod eſt apparitio. que ſcilicet nata eſt ad diſcernenda ea que apparent. cuꝫ ergo hoc modo iudicat intellectus: iam eſt non rectus ſed fantaſticꝰ. ⁊ in eo contingit eſſe errorem. vnde Auguſtinꝰ de vera religione dicit. ꝙ hoc modo fantaſmata dici ſolẽt vnde anima mea impleta eſt illuſionibus.

Mẽbrum terciũ

Poſtea queritur de cauſa falſitatis. An ſit in re an ī rei ſimilitudine. Ad quod auguſtinus in libro ſoliloquioꝝ. quod oculi vident non dicitur falſum niſi habeat aliquẽ ſilitudinẽ veri. vt homo queꝫ videmus ī ſomnis non eſt verus homo ſed falſus: eo ipſo ꝙ habet veriſimilitudinem. ⁊ ſic de alijs. Similitudo ergo rerum mater ẽ falſitatis. ¶ Item in eodẽ. apparet

in omnibus ſenſibus ſimilitudine lenocinãte nos falli. ⁊ eas res falſas nominamus: quas veriſimiles deprehendimus. ergo ⁊c. ¶ Item in eodem. dubitari nõ poteſt eſſe falſum quicq̃ niſi veri imitatione. ¶ Contra obijcit auguſtinus. imago in ſpeculo deprehenditur eſſe falſa. eo ꝙ nõ tenet nec viuit nec ſonat. ¶ Itẽ homines quos videmus in ſomnis tenere loqui ⁊ viuere. ſi poſſent teneri viuere ⁊ loqui. ⁊ ab illis quos videmus vigilantes non differrent: veri homines eſſent. ſed ex hoc ꝙ differunt ⁊ diſſimiles ſunt: veri homines non ſunt. veri aut eſſent ſi nõ eſſent diſſimiles Similitudinem igitur veritatis matrem ⁊ diſſimilitudinem falſitatis fatendum eſt. ¶ Item auguſtinus de vera religione. falſitas ex his eſt que imitant̃ vnũ non inq̃tum illud imitantur. ſed inq̃tum implere nõ poſſunt. ⁊ loquitur de primo puta vno quod eſt p̃mũ principium. Sed inq̃tum non poſſunt implere diſſimilia ſunt illi vni: relinquitur ergo ꝙ diſſimilitudo mater erit falſitatis. ¶ Itez auguſtinus ibidem dicit ꝙ prima veritas eſt ſumma ſimilitudo principij. qua nulla eſt diſſimilitudo ex qua falſitas oritur. ¶ Itez obijcit auguſtinus ĩ ſolilo. cum conſidero illud quod falſum vocamus. conſidero aliquid ſimile habere veri. ⁊ aliquid diſſimile. aut ergo nominatur falſum ex eo ꝙ ſimile aut ex eo ꝙ diſſimile. Si ex eo ꝙ diſſimile nihil eſt quod falſum dici non poſſit. nihil enim ẽ qđ alicui diſſimile non ſit. Si ex eo ꝙ ſimile: qua reclamant que ex eo vera ſunt quo ſimilia. ¶ Item auguſtinus in eodem. ſi quis dicat lapidem eſſe argentuz dicit falſum. nec ex hoc ꝙ lapis habeat argenti imitationem aliquam vel ꝙ videatur argentum ⁊ non ſit. falſum igitur dicitur non habens veri imitationem aliquam. ¶ Item ſi falſum dicitur propter ſimilitudinem veri cum non ſit verum. ſicut dicitur plumbũ falſum argentum quod aſſimilatur argento: ⁊ nõ eſt argentum. ¶ Nũquid querit auguſtinus poteſt dici argentum falſum plumbum: quod tamen aſſimilat̃ plũbo ⁊ non eſt plumbum. ¶ Reſponſio ſcḋm auguſtinuz ꝙ ſimilitudo ſimilis inq̃tum hmõi mater ẽ veritatis. vnde prima veritas eſt ſũma ſimilitudo vnitatis principij. que ſicut ipſe dicit id implere potuit ⁊ id eſſe qđ eſt ipſa. que illud ſicut eſt oſtendit. vnde ⁊ recte ⁊ verbum ⁊ lux eius dicitur. Cetera illius vnius ſimilia dici poſſunt inq̃tum ſunt ⁊ in tantũ vera ſunt. hec aũt ipſa eſt eius ſimilitudo. ⁊ ideo veritas. vt enim veritate prima ſunt que vera ſunt. ⁊ ſimilitudine ſimilia ſunt: quecũq3 ſimilia ſunt. ⁊ inq̃tum vera ſunt: illius principalis vnius ſimilia ſunt. vnde auguſtinus ĩ ſolilo. falſum eſt quod a veri ſimilitudine longe eſt. ſed tamen habet ad verum nõnullam imitationẽ. Idem de vera religione. corpora in tantũ fallunt: inq̃tuz nõ implent illud quod conuincũtur imitari. ¶ Ad auctoritates hincinde obiectas iam patet reſponſio. ꝙ nõ diſſimilitudo tm̃ nec ſimilitudo mater eſt falſitatis: ſed diſſimilitudo eius quod eſt ſimile inq̃tum huiuſmodi. ¶ Ad illud võ quod obijcit. de illo qui dicit lapidem eſſe argentum. qui dicit falſum: ⁊ tamen non eſt ſimilitudo lapidis ad argentum. Dicendũ ſcḋm auguſtinum ꝙ eſt falſitas dicti vel enunciationis vel rei ⁊ ideo ſimilitudo eſt in dicto vel enunciatione. quia ſicut dicit auguſtinus. falſa enunciatio imitatur veras ſententias. que ſi non creditur: eo ſolo imitatur quod ita dicitur. ꝙ ſi ei non creditur: eſt tm̃ falſa non etiam fallens. ſi autem fidem impetret: imitatur creditas veras. ¶ Ad vltimum quod querit. dicendum ſcḋm auguſtinum in ſolilo. non dicitur argentum falſum plumbum. quia argentum melius eſt ⁊ quaſi in contumeliam id dicitur. plumbi autem velut honor eſt: ſi falſum argentum vocetur. Similiter imago dicitur falſus homo. non homo falſa imago: quia ſicut ipſe dicit falſum eſt quod ad ſimilitudinem alicuius accomodatum eſt. nec id tamen eſt cuius ſimile apparet. non autem homo ad ſimilitudinem hominis imaginis ſed econuerſo. eſſe enim ad imitationem alicuius dicit dignitatem in illo ad cuius imitationem dicitur.

¶ Membrum quartum

Deinde queritur an falſum ſubſtantificetur in vero. Ad quod ſic. falſum dicitur de eo quod omnino nõ eſt. ſed illud qđ omnino non eſt nõ ſubſtantificatur nec eſt ſubſtantificabilis in aliquo. ergo falſuz huiuſmodi non ſubſtantificatur in vero. ¶ Item ſi falſum opponitur vero oppoſitum ſubſtantificatur in oppoſito. ¶ Contra. ſicut ſe habet bonum ad malum ſic verum ad falſum. Si ergo vt dicit beatus dyoniſius đ diuinis nominibus bonum ſubſtantificat ſuam priuationem ſui participatione quod eſt malum: omnino enim bono abeunte non erit bonum neq3 mixtum neq3 malum ergo ſimiliter verum ſubſtantificabit ſuam priuationem que eſt falſum. ¶ Item auguſtinus in ſolilo. Tragedus qui repreſentabat alienas perſonas in theatris non eſſet falſus hector ſi nõ eſſet verus tragedus. Similiter equus pictus non eſſet falſus equus niſi eſſet vera pictura. Similiter non eſſet falſa enunciatio niſi eſſet vera locutio. ⁊ ſic in omnibus alijs. omne ergo falſum ſubſiſtit in aliquo vero. ¶ Reſponſio. concedo ꝙ falſum ſubſtantificetur in aliquo vero. quia ſicut dicit auguſtinus. res que omnino non eſt: non poteſt dici falſa. ſi enim falſum eſt omne: ergo falſum ſubſiſtit in ente. Sed omne ens ẽ verum. quia conuertuntur verum ⁊ ens. ergo omne falſum ſubſiſtit in vero. ¶ Ad illud quod obijcit primo ꝙ falſum dicitur de eo qđ omnino non eſt. reſpondendum per interemptionẽ quod patet. quia falſum dicitur aut in enunciatione aut in re. Si in enunciatione falſum ſubſiſtit in ſermone: quod habet verum eſſe ſermonis q̃uis non habeat verum eſſe ſignationis. Si in re dicitur: tunc dicitur de aliquo quod eſt in imitatione alicuius. ſed illud non eſt vt equus pictus falſus equus: ſed vera pictura. ¶ Ad ſecundum dicendum ꝙ falſum opponitur vero. generaliter tamen falſum non opponitur vero in quo ſubſiſtit. ſed opponitur vero in quo non ſubſiſtit. vt falſus equus non opponitur picture equi: ſed vero equo. immo ſicut dicit auguſtinus in ſolilo. in hmõi ad ſuum verum eis prodeſt ꝙ ad aliud falſa ſunt. ¶ Nam vnde vera hominis in ſpeculo imago. ſi non eſſet falſus homo. aut vnde pictura eſſet: ſi falſus equus non eſſet.

Membrum quintum

Reſtat nunc querendum. an prime veritati opponatur falſum. Ad quod ſic. ſũme bonitati non opponitur malum: ergo ſumme veritati non opponitur falſũ nec aliud. igitur ⁊c. ¶ Item ſi opponitur. ergo aliquo genere oppoſitionis: non ſicut affirmatio ⁊ negatio vt aliquid ⁊ nihil. ¶ Nam negatio nullum ens ponit falſum. aut habet ens ſubſiſtens ſicut dictum eſt ſcḋm auguſtinum. relinquitur igitur ꝙ prime veritati non opponitur falſum. vt affirmationi negatio. ¶ Item nec vt priuatio habitui. quia prima veritas ſicut dicit auguſtinus eſt ſimilitudo ſumma. in qua nulla eſt diſſimilitudo a qua falſitas orit̃. ergo nulla eſt ei priuatio oppoſita. Preterea ſi eẽt habit⁹ priuabil'. eẽt mutabil': qđ ẽ falſũ. ¶ Itẽ nec ſic ↄtraria. q2 ↄ̃tria nata ſunt

fieri circa idem. ergo circa idem ſubiectum eſſet falſi
tas ⁊ prima veritas. caderet igitur in deo falſitas qđ
eſt impoſſibile. ¶ Item nec oppoſitione relationis.
quia vnum relatiuorum ponit alterum. veritas v̄o ⁊
falſitas ſe remouent. nullo ergo modo veritati prime
opponitur falſitas. ¶ Contra ſicut ydolum ⁊ deꝰ op
ponuntur in ſcriptura. ita veritas ⁊ mendacium. ps
Queritis mendacium. i. ydola que vana ſunt ⁊ a ve
ro eſſe aliena. Similiter hiere. viij. apprehenderunt
mendacium. glo. mendacium dicūtur ydola. ergo ve
ritas prima habet oppoſitionem cum mendacio. ſed
mendacium illud falſitas eſt: ergo habet falſitatem
ſibi oppoſitam. ¶ Item dicit phus falſum dicitur eſſe
vmbra vel ſantaſma rei. ſed he creature ſunt vmbre ⁊
fantaſmata reſpectu veritatis increate. cum ergo co
luntur: ſicut inter vmbram et lumen eſt oppoſitio et
fantaſma ⁊ ſpeciem veram: ita erit hic oppoſitio tan
ꝙ falſitatis ad veritatem quia falſum dicitur vmbra
ergo habet ſibi oppoſitam falſitatem. ¶ Solutio ſm
quoſdam dicendum eſt. ꝙ falſitas eſt oppoſita verita
ti prime. vnde dicitur deutro. x. Ne forte decepti fa
ciatis vobis ſculptam ſimilitudinem ⁊ imaginē. hec
ſimilitudo eſt mater falſitatis cum ipſa eſt deficiens.
¶ Ad rationem in contrarium dicendum ꝙ non eſt
omnino ſimile de ſummo bono ⁊ de vero. Nam ma
lum dicitur dupliciter. Uno modo quia deficiens in
bono. Alio modo dicitur quia pōt nocere bono. Qđ
ergo dicit auguſtinus. ꝙ ſumme bonum non eſt ma
lo oppoſitum. intelligitur ꝙ̄tum ad illam rationem q̄
dicitur malum quod poteſt nocere: quia ſummo bo
no nihil poteſt nocere. Sed alio modo dicitur maluꝫ
oppoſitum bono quia ſcilicet deficit a ſummo bono.
falſum autem dicitur ſemper opponi vero quia defi
cit: ⁊ nō ꝙ poſſit nocere. ⁊ ideo licꝫ poſſet dici aliquo
modo malum non opponi ſummo bono: tamē falſuꝫ
opponitur ſummo vero. ¶ Ad ſecundo obiectum di
cendum. ꝙ oppoſitio veri ad falſum eſt. non ſicut af
firmationis ⁊ negatōnis ſimpliciter vt eſt aliquid q̄
ſi nihil: ſed ſicut affirmationis ⁊ negationis in gene
re. vt homo ⁊ nonhomo eſt terminus infinitus. ſicut
dicitur falſus deus ſiue falſum numen opponitur ve
ro deo. vt cū dicitur nonhomo: non negatur ens ſim
pliciter: ſed ens homo. ita cum dicitur falſus deꝰ nō
negatur ens ſimpliciter ſed ens deus. vt vnde falſus
deus ens aliud ꝙ̄ deus. Sed melius videtur eſſe dicē
dum. ꝙ ſummum verum dupliciter conſideratur. ſci
licet in ſe: et vt participatur a creatura. ſummo ergo
vero primo modo non opponitur falſum aliquo mo
do. quia ſm hoc nihil eſt in ipſius imitatione. falſum
eſt autem ſicut dictum ē quod eſt longe a ſimilitudine
veri: dum tñ habeat ad verum nōnullam imitationē.
Secundo modo prout conſideratur in participatio
ne ſm quā creatura eſt in imitatione ſummi veri. di
citur opponi falſum ſicut luci opacum vel obliquo re
ctum. ⁊ reducitur hec oppoſitio ad oppoſitionem pri
uationis vel habitus. non ꝙ habeat eſſe circa diuinā
naturam: ſed circa naturam que habeat eſſe in par
ticipatione veritatis prime. ⁊ ex participatione eſt ei
habitus ex defectu participationis ad quam nata eſt
priuatio que eſt falſitas.

¶ Queſtio. xvij. de boni tate diuina.

Illuſtrante gra
tia xpi poſt inquiſitionem de vnita
te ⁊ veritate diuina inquirendum ē
de bonitate ⁊ primo increata conſe
quenter de creata. Ad intelligentiaꝫ
faciliorem ⁊ perfectiorem inquirenda ſunt hec de bo
nitate intētionis.
Primo ſi oīno ſm ratōeꝫ intētōis ſit idē bonū ⁊ ens.
Scđo vtꝝ ſit idē ſm ratōeꝫ intētōis pulchꝝ ⁊ bonū
Tercio an intētō boni dicaꝛ ſm intētōeꝫ cauſe finaꝛ.
Quarto vtꝝ eadem ſit bonitas in omnibꝫ rebꝫ.
Quinto que ſint differētie boni.
Sexto de ꝯueniētia bonitatis ī bonis.
Septimo an notio ⁊ amor ſummi boni ſint nobis a
conditione indita ⁊ impreſſa menti.
Octauo an ſummū bonū dicat additōeꝫ ad bonū.
Nono vtꝝ a ſūmo bono fluāt oīa ſm rōꝫ bonitatis.

¶ Membrum primum

Ad primum quo queritur. Si oīno ſm
rationem intentionis ſit idem bonuꝫ ⁊
ens. Qꝛ ſic videtur. qđ per ſe ⁊ per ſuā
intentioneꝫ appetitur ⁊ optatur eſt per
ſe bonum ⁊ ſm intentionem. quia ſicut dicit Boeciꝰ
in libro de conſolatione omnium expedendorum ſum
ma atq; cauſa eſt bonum. Qđ enim nec re nec ſimili
tudine nullum ī ſe retinet bonum. id expeti nullo mo
do poteſt. cum ergo omnia boni gratia expetentur. re
linquit quaſi deſcriptionem. ꝙ bonum eſt quod deſi
deratur ab omnibus. cum ergo eſſe ſm ſe ⁊ ſm ſuam
intentionem deſideretur ab omnibus: eſt idē eſſe ſm
intentionem quod bonum. Qꝛ autem ſm ſe appetatuꝛ
eſſe. probatur per auguſtinum in libro de lib. arbi. cō
ſidera quātum potes. ꝙ̄ magnum bonum ſit ipſum eē
quod ⁊ beati ⁊ miſeri volunt. ¶ Item ſi dicat aliquis
mallem non eſſe ꝙ̄ miſerum eſſe ⁊ ita non per ſeipſum
appetitur. Contra obijcit auguſtinus. qui dicit mallē
hoc ꝙ̄ illud. aliquid eligit. non eſſe autem non eſt ali
quid ſed nihil: ergo inconuenienter dicitur mallē nō
eſſe ꝙ̄ miſerum eſſe. ¶ Item qui eligit ſe non eſſe: con
uincit ſe nihil eligere. ergo non eſſe nō poteſt eligi vꝉ
optari per ſe. igitur optatur eſſe. ¶ Item ſi obijciatur
de illis qui ſe interimunt ex impatientia vel deſpera
tione. nam illi videntur optare non eſſe: reſpōdet au
guſtinus in codē. Nemo cum ſeipſum necat aut quo
libet modo mori cupit. habet in ſenſu ꝙ poſt morteꝫ
non ſit futurus. etſi aliquātulum hoc in opinione ha
beat. nam opinio aut in errore aut in veritate ratio
cinantis vel credentis eſt. ſenſus autem aut conſuetu
dine aut natura valet. poſſe autem fieri vt in opinio
ne ſit aliud: in ſenſu aliud. quod ex hoc cognoſci faci
le eſt. quia plerūq; aliud faciendūꝫ eſſe credimus ali
ud facere delectat. ¶ Contra auguſtinus. viij. de tri
nitate. ꝙ ſicut duo ſunt verba ꝙ dicitur animus bo
nus: ita ex cis verbis duo quedam intelligo. aliud q̄
animus ⁊ aliud quo bonus. ¶ Item eſſe non recipit
magis ⁊ minus bonū vero recipit. ergo non ſunt idē
eſſe bonum ſm intentionem. ¶ Item Boecius in li
bro de ebdomadibus. intueor ī rebus aliud eſſe ꝙ ſūt
bona: aliud ꝙ ſunt. ¶ Reſponſio. non eſt idem ſm
intentionem ens ⁊ bonum ꝙ̄uis ſcđm rem. tamē mul
tipliciter bonum ſicut ens. vnde ſicut eſt eſſe entis p̄
mum ſcilicet ꝙ eſt eſſe nature. ⁊ ſcđm qđ eſt eſſe ordi
nis ſiue bene eſſe: ſic bonum in creatura ꝙ̄uis in deo
non differat dupliciter. bonum nature quod eſt ideꝫ
ꝙ eſſe nature. ⁊ bonuꝫ ordinis qđ idem eſt in re ꝙ be
ne eſſe primum bonum inſeꝑabile ab eſſe. ſcđm ſeꝑa
bile. Unde auguſti. viij. de trinitate auertēdo a ſum
mo bono. amittit animus vt ſit bonus animus. non
autem amittit vt ſit animus ⁊ cum hoc iam bonū ſit
corpore melius: ratōe tamē differt. quia ens dicit pri
mum intelligibile abſolutum. vt ſine ꝯſideratōe actꝰ
id eſt complemēti vel vtilitatis ſiue ordinis. Bonuꝫ
v̄o dicit ens cū actu. i. cū ꝯplemēto ſiue vtilitate ſiue
ordie. ⁊ ideo addit enti ratōeꝫ appetibilis ſiue deſide
rabilis. nec eſt deſiderabile: niſi inꝙ̄tum ꝯplemētum

ſiue vtile ſiue deſiderabile. ¶ Ad illud quod obijcit.
ꝙ eſſe per ſe appetitur. Dicendum ꝙ hoc per ſe exclu-
dit per accidens. verum eſt ſi per ſe excludit: per aliã
intentionem falſum eſt. ens enim vel eſſe non appeti-
tur niſi inq̃tum conſideratur cum actu ſine vtilitate
vel delectabilitate. ¶ Ad aliud v̓o quod obijcit de in-
terimendo ſe. Dicendum ſm auguſtinum in libro de
lib. arbitrio. cum quiſq; credens ꝙ poſt mortem non
erit. intolerabilibus cum moleſtijs ad cupiditatẽ mor
tis impellitur ſiue cũ arripit mortem in opinione ha
bet errorem omnimode defectionis: in ſenſu ante na-
turale deſiderium quietis. quod autẽ quietum eſt nõ
eſt nihil: imo magis eſt q̃ id quod eſt inquietum. In-
quietudo autẽ variat affectiones ⁊ altera alterã peri
mit. quies autem habet conſtantiam in qua maxime
intelligitur quod dicitur. eſt omnis appetitus ille in
voluntate mortis nõ vt qui moritur non ſit: ſed vt re-
quieſcat intenditur ita vt errore credat non ſe futurũ
natura tamen quietus eſſe. hoc eſt magis eſſe deſide-
rat. per hoc patet reſponſio ad obiecta.

Membrum ſecundum

Item queritur ſi ſm intentionẽ idem
ſit pulchrum ⁊ bonum. Ad quod ſic be
atus dyoni. in li. de diui. no. Bonum
quod eſt deus laudatur a theologis vt
decorum ⁊ vt decor. vt dilectio ⁊ vt dilectum. decor q-
dem dicitur eo ꝙ ab omnibus entibus vnicuiq; pro-
prius decor ĩpartitur. pulchrum ergo ſiue decorũ di
citur: quia diffuſiuum ſiue diſtributiuũ decoris. ſm
hec eſt ratio boni ſcʒ diffuſiuum ⁊ diſtributiuum. er
go ſm intentionem idem bonum ⁊ decorum. ¶ Item
in eodem. pulchrũ eſt diligibile vt finalis cauſa. pro
pter decorem enim omnia facta ſunt. Sed intentõ fi
nalis cauſe ⁊ diligibilis eſt ratio intentionis boni. g
⁊c. ¶ Item idem decor eſt idem bono quia decorum ⁊
bonum. omnẽ. i. perfectam cauſam omnia affectant.
⁊ non eſt quid entium quod non pticipet decore ⁊ bo
no. ¶ Contra decor dicitur ſm intentionẽ cauſe for
malis vnde in deo ſm intentionẽ exemplaris dicitur
vnde dyoni. pulchrũ eſt exemplar quia ſm ipm om-
nia diſtinguũtur. In creatura v̓o ab eodem dicit̃ de-
corum ⁊ ſpecioſum. a ſpecie que eſt forma rei dicitur
res ſpecioſa. Bonum v̓o dicitur ſm intentionem cau
ſe finalis. ergo non ſunt idem ſm intentionẽ pulchrũ
⁊ bonum. ¶ Item augu. xxij. de ciui. dei. omnis pul-
chritudo eſt partium congruentia cum quadam ſua-
uitate coloris. ergo in ſimplicibꝫ ⁊ ſpiritualibꝫ non
erit pulchritudo ſed in eis bonitas. maxime in deo: ⁊
deinde in ſpiritualibꝫ. Relinquitur ergo ꝙ nõ ſit idẽ
ſm intentionem bonitas ⁊ pulchritudo ſiue pulchrũ
⁊ bonum. ¶ Reſponſio ſm auguſ. in li. lxxxiij. queſt.
cum bonum dicatur dupliciter honeſtum ⁊ vtile. ho-
neſtum dicitur quod propter ſe expetendum eſt: vtile
v̓o quod ad aliquid referendum eſt. honeſtatem autẽ
voco intelligibilẽ pulchritudinem quã nos ſpiritua-
lem dicimus. vtilitatem v̓o diuinam prouidentiam. q̃
propter quamq̃ multa ſint pulchra viſibilia que mi-
nus proprie honeſta appellantur: ipſa tamen pulchri
tudo ex qua ſunt quecũq; pulchra ſunt. nullo modo ẽ
viſibilis. Item multa ſunt vtilia viſibilia. ipa tamen
vtilitas ex qua nobis proſunt quã diuinã ꝓuidentiã
dicimus: viſibilem non eſt. Ex hoc patet ꝙ bonũ ſm
ꝙ dicitur honeſtum dicitur pulchrum. q̃uis bonum
quod dicitur vtile non idem. differt tamen: nam pul-
chrum dicit diſpoſitionem boni ſm ꝙ eſt placitũ ap-
prehenſioni. bonũ v̓o reſpicit diſpoſitionem ſm quã
delectat affectionem. ⁊ ſic differunt ſm intentionem
cauſe finalis. Item intentione cauſe efficientis bonũ
reſpicit quod fluit a cauſa ſm indiſtinctionem. pul-
chrum v̓o quod fluit a cauſa ſm diſtinctionem. vnde
dyoniſius. bonum primum decor dicitur: quia ab eo
omnibus entibus proprius decor impartitur. Item
in ratione cauſe exemplaris ſimili modo bonum di-
cit exemplar ad conuenientiam: inq̃tum finis eſt ve-
lud ars ⁊ regula operanti ad vnum terminum. vnde
beatus dyoniſiꝰ de diuinis nomĩbus. lux intelligibi-
lis dicitur bonum ⁊ ſequitur intellectualia ⁊ ratõna-
lia omnia colligens ⁊ cõglomerans. etenim ſic̃ igno-
rantia diuiſiua eſt errantium: ſic intelligibilis lucis
preſentia collectiua eſt ⁊ vnitiua eſt illuminatorum
⁊ etiam conuerſiua ad vere ens. Pulchrum v̓o dicit
ipſum exemplar inq̃tum ars ad diſtinctionem ⁊ ar
moniam differentium. vnde dicit dyoniſius ꝙ eſt ex-
emplar ſm quod omnia diſtinguuntur. ¶ Ad illud
quod obijcit. ꝙ pulchrum dicitur ſm intentionẽ cau-
ſe formalis. bonum ſm intentionem cauſe finalis. di
cendum ꝙ ſicut forma aliquando dicitur ſm intentõ
nem finis ⁊ recipit intentionem finis inq̃tum ẽ finis
ſiue terminus eſſe: ſic finis accipit intentionem forme
inq̃tum eſt ars ⁊ regula operanti ſm enim finem ar
tifex regulat opꝰ. Simili modo pulchrũ inducit na-
turam boni ⁊ bonum pulchri: q̃uis prima intentio
pulchri magis videatur ſumi ex parte exemplaris ſi-
cut prima intentio boni ex parte finis. ¶ Ad ſecũdũ
dicendum. ꝙ auguſtinus diffinit pulchritudinem vi
ſibilem ſiue corporalem. tamen dicitur de pulchritu-
dine corporali ſenſibili inq̃tum ducit ad intelligibi-
lem ſiue ſpiritualem. ſicut enim pulchritudo corporũ
eſt ex congruentia compoſitionis partiũ: ita pulchri
tudo animarum ex conuenientia virium ⁊ ordinatõ
ne potentiarum. ⁊ pulchritudo in diuinis ex ordine
ſacro diuinarum perſonarum. qua vna perſona non
ab alia. a qua alia per generationem: a quibus tercia
per proceſſionem.

Membrum tercium

Conſequenter queritur an intentio bo-
ni dicatur ſm intentionem cauſe fina-
lis. Ad quod eſt illud Boecij de conſo-
la. omnium expetendorum ſumma at-
q; cauſa eſt bonũ. cum ergo finis ſit gratia cuiꝰ alia
expetant̃: relinquit̃ ꝙ intentio boni ⁊ finis eſt eadem
vnde deſcriptõ Boecij eſt. bonum eſt qđ deſiderat̃ ab
omnibꝫ. ¶ Contra dyoni. in li. de diui. no. Bonum
vt eloquia dicũt ẽ ex quo oĩa ſubſiſtunt: ⁊ ſunt tãq̃ ex
perfecta cauſa producta. ⁊ in quo omnia ſubſiſtũt: tã
q̃ in omnipotẽti profundo cuſtodita ⁊ cõtenta. ad qđ
omnia conuertũtur: quelibet tanq̃ ad finem ſuum et
quod omnia affectant. Sed ex quo alia ſubſiſtunt di
cit intentionem efficientis. in quo etiam omnia ſubſi
ſtunt: dicit intentionẽ cauſe formalis. ⁊ ad qđ omnia
conuertũtur: dicit intentionẽ cauſe finalis. bonũ igi
tur dicitur ſm intentionẽ cauſe efficientis formalis
⁊ finalis. Qđ ſi eſt: nulla erit diſtinctio que poſita ẽ
in p̃cedentibꝫ. cum tractauimꝰ de intentionibꝫ vniꝰ ⁊
veri. ꝙ vnum dicitur ſm intentionẽ efficientis. verũ
ſm intentionem cauſe formalis. bonum ſm intentio-
nem ſiue rationẽ cauſe finalis. ¶ Item cum Boeciꝰ
deſcribat bonũ ſm ꝙ deſiderat̃ ab omnibꝫ. cum non
conueniat niſi ſũmo bono: nõ ẽ bene aſſignata. ¶ Itẽ
cum alie aſſignentur vt extrahitur a beato dyoniſio.
Bonum diffuſiuum vel cõmũicatiuũ ſui eſſe. ex quo
videt̃ in infinitũ bonorũ diffuſio. Et iterũ bonũ ẽ indi-
uiſio actꝰ a potẽtia. Et iterũ bonũ eſt ſm dyo. ex q̃ oĩa
ſubſiſtũt. ⁊ ĩ q̃ oĩa ꝯſubſtãtiãt̃ alꝰ ꝯſuãt̃ ⁊ ad qđ oĩa
ꝯuertũt̃. que ẽ ratõ huiꝰ diuĩe notificatõis boni. ¶ Re
ſpõſio q: cã finalis ẽ cauſa cauſarũ ſicut ptʒ ĩ inferio-

B. R. L. C. I. R. Z.

ribus. quia finis mouet efficientem. efficiens motus
querit materiam ad opus prout congruit fini. vt ad
finem ſectionis querit ferrum ex quo fiat ſerra. dein-
de imprimit formam in materia ſm intentionem fi-
nis. Inde eſt ꝙ finis induit rationem aliarum cauſa-
rum. que principaliter ſunt cauſe efficientis inquantum
mouet agentem. formalis inquantum regula eſt agentis
ad hoc ꝙ perficiat opus ſuum. finalis vero inquantum cõ-
pletur opus: materialis autem cauſa non dicit eam
que agat ſed de qua agatur aliquid. ⁊ ideo minus ve-
re cauſa ſit cum finis ſit. Bonum ipſum bonum in-
quantum mouet induit ratõnem agentis. inquantum regu-
lat rationem artis vel exemplaris. inquantum complet
eſt in ratione proprie cauſe finalis. ¶ Ad aliud dicẽ-
dum ꝙ intentio boni poteſt conſiderari vel in ratio-
ne finali vel in ratione efficienti vel in ratione forma-
li. In ratione finali bonum eſt qd deſideratur ab om-
nibus. In ratione efficienti bonum eſt diffuſiuuz ſui
eſſe. In ratione formali bonum eſt indiuiſio actus a
potentia. ⁊ hec notificatio expoſita eſt in queſtione de
vnitate ſimul. In ratione omnium dicitur. bonũ eſt
ex quo omnia ſubſiſtunt. ¶ Ad aliud quod obijcit de
hoc. bonum eſt quod deſideratur ⁊c. Dicendũ ꝙ hec
diffinitio abſolute dicta eſt ſummi boni. ſed ſm men-
ſuram bonitatis in vnoquoqz cõtrahitur vt ſic intel-
ligatur bonum in vnoquoqz genere: eſt quod deſide-
ratur ab omnibus illius generis ſicut ſanitas bonũ
eſt quod deſideratur a ſenſibili. Similiter dicenduz
ꝙ bonum eſt diffuſiuum ⁊c. abſolute dicta eſt de ſum-
mo bono: tamen contrahitur ad omne bonum ſubſtã-
tialiter quia in omni bono ſubſtantiali eſt eſſentia a
qua eſt potentia. ⁊ a potentia actio: ⁊ actio reſultat
in finem.

Membrum quartum

Poſtea queritur an eadem ſit bonitas ĩ
omnibus bonis. Ad qd ſic arguit Bo-
ecius de conſo. philo. omnia vnum de-
ſiderant. ſed vnum ipſuz monſtrauim9
eſſe quod eſt ſummum bonum: cuncta igitur bonum
petunt quod ita deſcribas. Bonum eſt qd deſidera-
tur ab omnibus. ex quo relinquitur ꝙ vnum eſt bo-
num ⁊ bonitas in bonis omnibus. ⁊ illud ſummum
bonum. ¶ Item auguſti. vij. de trinitate. bonum eſt h
bonum eſt illud. tolle hoc tolle illud ⁊ vide ipſum bo-
num ſi potes. ita deum videbis. non alio bono bonũ
ſed omnis boni bonum. ¶ Item auguſtin9 in eodem.
pudeat cum alia non amentur niſi quia bona ſũt eis
inherendo: non amare bonum ipſum vnde alia bona
ſunt. ergo ipſum bonum quod amaẽ eſt in bonis vnũ
¶ Item auguſti. in eodem. cum animus placet nobis
vt eum luci corpore preferamus. non in ſeipſo nobis
placet: ſed in illa arte de qua factus eſt. inde eniz ap-
probatur factus vbi videtur faciendus. hec eſt veri-
tas ⁊ ſimpliciter bonum. ex hoc relinquiẽ. ſi nõ alio
approbatur ⁊ placet quam ſimplici bono. ꝙ non eſt bonũ
niſi primum in bonis. ¶ Item cum dicitur res ẽ bo-
na. aut predicatur prima bonitas: ⁊ tunc habetur ꝓ-
poſitum. aut bonitas alia a prima: queritur ergo de
illa cum ſit ipſa bona. aut eſt bona bonitate prima:
aut alia. erit ergo deducere in infinitum. aut dicetur
ꝙ bonitas que predicatur eſt bona ſeipſa. ſi hoc ergo
eſt prima bonitas. ¶ Item iuxta Boecium de ebdo-
madibus. ſublato primo bono mente et cogitatione
ea que ſunt bona ſunt: nõ tamen ſunt bona. relinqui-
tur ergo ꝙ primum bonum de omnibus bonis predi-
catur cum dicantur bona. ¶ Contra bonum conuer-
titur cum ente: ⁊ bonum eſſe cum eſſe. ſi ergo non eſt
vnum eſſe in entibus omnibus: ergo nec vnum bonũ
vel bonitas ſed differens in omnibus bonis. ¶ Item
ſi conuertuntur eſſe ⁊ bonum. quia quicqd eſt in eo
qd eſt bonum eſt: vt dicit Boecius. Et auguſti. cum
dicitur hoc bonum: eſt qd predicatur bonum qd eſt
deus. ergo ⁊ eſſe quod eſt deus. ergo ⁊ omnia habent
eſſe quod eſt deus qd eſt falſiſſimuz. ¶ Item duobus
modis dicitur animus bonus ſm Auguſtinũ in. vij.
de trinitate. voluntate ⁊ natura. ſed bonitas que eſt
animus bonus voluntate eſt accidentalis nec eſt pri-
ma bonitas. ¶ Item bonitas que eſt bonum natura
ſui generis non eſt prima bonitas. qr illa eſt ſm quã
differt a bonitate corporis. et dicitur animus corpo-
re melior. vnde dicit auguſti. vt ſit animus bonus: vi-
deo agendum eſſe voluntate. non ꝙ idipſum quo ani-
mus eſt non eſt aliquid boni. ¶ Nam vnde iam dicitur
⁊ veriſſime corpore melior. ⁊ conſtat ꝙ vtrũqz multi-
plicatur in creaturis bonis. relinquitur igitur ꝙ plu-
res ſunt bonitates in bonis alie a prima bonitate. et
ꝙ prima bonitas non predicatur cum dicitur hoc eſt
bonum. ¶ Item auguſti. in de li. arbi. ſicut multa et
diuerſa ſunt que in luce ſolis homines vident. lux ta-
men vna eſt: ita multa ſunt bona atqz diuerſa ex qui-
bus vnuſquiſqz eligat ad fruendum ſibi ſummuz bo-
num. ipa tamen lux ſapientie qua hec videri poſſunt
omnibus ſit vna cõmunis. ¶ Reſpondetur ſm di-
uerſos differenter. quidam enim diſtinguunt ꝙ dico
bonum abſolute ⁊ ꝙ dico bonum aliquid tale vel ta-
le: ſicut eſſe abſolute ⁊ eſſe tale ſiue aliquid ſm qd di-
cit porretanus in cõmento libri de ebdomadibꝫ Boe-
tij. exponens illam ebdomodaz diuerſum eſt eſſe ⁊ id
quod eſt. hic cõmemorandum videtur. ꝙ diuerſorum
phõruz in diuerſis facultatibus vſu diuerſo eſſe ⁊ eẽ
multipliciter dicuntur. ¶ Nam ſm theologos diuina
eſſentia quã de deo predicamus cum dicimus. de9 eſt
omnium creaturarum dicitur eſſe. cum enim dicim9
corpus eſt vel homo eſt vl' huiuſmodi: theologici hoc
eſſe dictum intelligunt quadam extrinſeca denomĩa-
tione ab eſſentia ſui principij. non enim dicunt corpo-
ralitate corpus eſſe ſed eſſe aliquid. Et ſimiliter vnũ-
quodqz ſubſiſtens eſſentia ſui principij. predicant nõ
eſſe aliquid ſed eſſe. illa vero que de ipſa ſũt creata ſub-
ſiſtentia ſicut cum corporeitate eſſe ſubſtantiam quã-
tum quale ⁊c. non eſſe abſolutuz ſed eſſe aliquid. Et
ad eundem modum quicquid operante ſummo prin-
cipio eſt eadem principali ⁊ increata eſſentia debent
eſſe: ſuo vero quolibet genere aliquid eſſe. Illorum vero
phariſeorum quibus ſue facultatis genera ſunt ſola
illa que ex principio eſſe ceperunt. alij qlibet illa ora-
tionum ſuarum themata id eſt materias de quibꝫ lo-
quuntur eodem quo debent eſſe debent etiam eſſe ali-
quid. vnde etiam hoc verbum eſt: dicunt de omnibus
equiuoce predicari. Alij vero diuidunt ⁊ ea que ſubſi-
ſtunt dicunt eſſe ſubſiſtentijs ⁊ eſſe aliquid his q̃ ſub-
ſiſtentias comitantur inter valleribus ſcilicet menſu-
ris et qualitatibus. ceteris vero ſeptem generum pre-
dicamentis eadem ſubſiſtentia nec eſſe nec aliquid eẽ
concedunt. Similiter ⁊ nullum horum que abſtra-
ctio mathematica ab his de quibus predicantur di-
uidit vel eſſe vel aliquid eſſe conſentiunt. Ergo cum
dicitur diuerſum eſt eſſe ⁊ id quod eſt eſſe ſm theolo-
gicos quidem intelligitur eſſe id quod eſt principiuz
id vero quod eſt: eſt illud quod ex principio ẽ. Sed ſm
alios philoſophos eſſe ſubſiſtentium ſole illorũ que
predicatur ſubſiſtentie. que vero ſunt ea tantum que il-
las in ſe habendo ſubſiſtunt. ſic ergo ſm theologos ⁊
ſm alios philoſophos recte poteſt dici diuerſum eſt
eſſe ⁊ id ꝙ eſt. Simili modo dicendum de bono. quia
ſm theologos bonitas qua id quod eſt eẽ habꝫ bonũ

eſſe aliqd vel tale vt bona natura. bonus anim⁹. bonum corpus eſt multiplex in bonis et multipliciter in bonis. Scd̃m primum modum diuerſum eſt id quod bonuꝫ ab eſſe bonum ſicut diuerſum eſſe et quod eſt. eſſe enim rerum et eſſe bonum dicitur eſſentia principij et eſſentia finis. id v̕o quod eſt vero ē ip̄a ſubſtantia rei create. ⁊ id̕o non ſequitur ꝙ habent eſſe deus qa hoc modo non eſt p̄dicatio formalis. cum dicitur res eſt bona abſolute: ſed eſt predicatio per denominatōneꝫ a cauſa. ſicut dicitur opus humanum. non quia humanitas inſit operi vel opus idem humanitati ſed humanum quia ab homīe. ita res dicitur bona quia a bono principio vel ad bonum finem. Scd̃m modum ſecundum cuꝫ dicitur hec eſt bona natura vel bonus homo ⁊c̃. eſt predicatio per inherentiam. Scd̃m v̕o philoſophos bonitas qua habet res eē bona et eſſe bonuꝫ tale: eſt bonitas ſue ꝑfectionis. et ē multiplex bonitas in omnibus bonis: tamē propter relatōnem quam habent ad ſummam bonitatem dicitur bonitas: abſolute v̕o ipſa rei eſſentia. ¶ Alijs v̕o viſum eſt aliter dicendum. cum dicitur creatura eſt: ſupponitur duplex eſſe. ſcilicet eſſe creatum quod eſt in creatura: et eſſe deum vt a quo eſt illud eſſe. eodem modo cuꝫ dicit̃ qcqd eſt bonum ſm ꝙ intelligitur de ſubſtantijs: ſic ponit̃ duplex bonitas ſcilicet creata et increata. Bonitas creata vt que ineſt ipſi ſubſtantie. bonitas autem increata vt ad quam om̄is bonitas creata. quia bonitas naturalis cuiuſlibet ſubſtantie nihil aliud eſt q̃ ſubſtantialis differētia. que dicitur bonitas ſm comparatōnem quam habꝫ ad primam bonitatem. id eſt ſm ꝙ eſt ductiua vel ductibilis ad primam bonitatem. ex hoc patet ꝙ circumſcripta prima bonitate. et re ⁊ intellectu nihil eſt bonum vel intelligitur eſſe bonum: ſed aliquid eſt album aliqd rotundum ſicut dicit boecius. Ex hoc patet veritas auctoritatis aug. ſupradicte. quoniam omnis creatura eſt bonum hoc bonum illud bonum. ſi ſublatum fuerit hoc et illud: non remanebit niſi bonum quod eſt deus. ¶ Item ſm hoc intelligūtur amari in arte in qua facta ſunt. cū ſcilicet referuntur ad cauſam ſummam quod eſt primuꝫ bonum. ¶ Preterea. ad hoc quod obijcit cuꝫ dicitur. bonitas eſt bona. aut p̄dicatur bonitas p̄ma ⁊c̃. Dicendū ꝙ in rectitudine p̄dicatur bonitas creata: ſed in obligata increata: quia intelligitur bonitas que eſt ad primaꝫ bonitatem. que aliter dicitur de re bona quod dicit̃ bonum: aliter de bonitate qua dicitur res bona. Cum eniꝫ dicitur hec res eſt bona. p̄dicatur bonitas ꝑ inherentiā quia bonitas ineſt huic rei. Cum v̕o dicitur bonitas huius rei eſt bona: p̄dicatio dicitur ꝑ idemptitatem. Et cū infertur. ergo eſt bona ſeipſa ⁊ non alia bonitate. diſtinguendum: quia ſi qd̕ dicitur de ipſa excludat aliaꝫ bonitatem formalem: verum eſt. ſi excludit aliam bonitatem effectiuam vel finalem: falſa eſt. Et ideo non ſequitur. ergo eſt prima bonitas: ſed ſequitur ergo nō informetur alia bonitate q̃uis ſit ab illa bonitate ad aliam bonitatatem que eſt prima bonitas. Sed cum ens dicatur abſolute ſm intentōnem cauſalem. bonum v̕o dicatur ſm intentōem cauſalem. nō videtur habere veritateꝫ quod inducunt de ente. ꝙ ſcilicet cum de creatura dicitur eſt: intelligit̃ ens primū niſi per ꝯſequentiam quia ſequitur eſt: et nō ens a ſeipſo. ꝗ ab alio et illud eſt ens primuꝫ et ita ens primum intelligitur in ente creato. Sed q̃tū ad primam intentionem boni. intelligitur bonum increatū. quia ſi intelligitur bonum creatum intelligitur bonum per ꝑticipatōnem. in eo ꝙ eſt per ꝑticipatōnem bonum neceſſario intelligitur qd̕ ꝑticipatur bonum: et illud eſt bonum ſummū. Breuiter ergo dicendum ſm Auguſtin. viij. de trinit̃. ſi poteris ſine illis que participatione bona ſunt perſpice ipſum bonum cuius ꝑticipatōne bona ſūt. ſimul enim et ip̄m intelligis et audis hoc bonuꝫ et illud bonum. Dicendum ergo ꝙ bonum ꝑ eſſentiaꝫ eſt idem in omnibus bonis. et illud eſt ſummuꝫ bonū. Bonum v̕o per participatōnem ſiue bonitas differens et ex dictis patet ſolutio ad obiecta mota.

Membrum quintū. que ſint differentie boni.

Deinde queritur que ſint differentie boni. Nam cum bonum ſequatur ens: in quot differentias multiplicabitur ens ⁊ bonuꝫ ſed ens mltiplicatur ſm genera ergo ⁊ bonum. ¶ Contra. bonum dictum de ſubſtantia de qualitate et quantitate dicitur ſm eandem differentiam boni ſcilicet boni nature: ſed non dicitur ſm eandem differētiam entis. relinquitur ergo ꝙ non erunt eedem differētie entis et boni. ¶ Itē q̃uis vnuꝫ ſequatur ad ens. nō tamen differentie vnius multiplicātur ſm decem genera: immo ſolum ſm quatuor modos. nam ſm ſubſtantiam dicitur idemptitas. ſm quantitatem equalitas. ſm qualitatem ſimilitudo. ſm ſitum et vbi ſimultas: et iterum alijs modis ſicut dictum eſt prius. ¶ Item ſimili modo nec differentie veri multiplicantur ſm differentias generum. immo ſm Anſelmum veritas diſtinguitur in veritate ſigni et veritate rei. Et veritas rei in veritatem que eſt ſeipſa vt veritas diuina. et veritatem que eſt ab alia vt veritas creata. Et hoc multipliciter. nam eſt veritas naturalis. et veritas cogitatoinis. et veritas voluntatis et veritas actionis. Preterea veritas ſigni diuiditur in veritatem complexi: et veritatē incomplexi. Et veritas incomplexi in veritatem vocis et intellectus et yconie ſiue imaginis et actus. pari ergo ratōne nec differētie boni accipiuntur ſm differentias entis ſicut nec differētie vnius et veri. ¶ Item ſi dicatur ꝙ eſt multiplicatō materialis et hoc modo multiplicatur bonum per differentias entis. et eſt alia multiplicatio formalis que multiplicatur per differentias ſue intentōnis. hoc modo diuidit̃ in bonum per eſſentiam et in bonum per participatiōeꝫ et bonum per participatōneꝫ: in bonum nature. bonum ex genere. bonum moris. bonum gratie. et bonuꝫ glorie queritur quare non multiplicatur ſm rationem formalem ſm differentias entis? Si dicatur ꝙ intentio boni addit ad ens comparatōnem ad actum. i. relationem ſiue finem. Et ratione huius comparationis eſt formalis multiplicatio boni. Contra. obijcitur de poſitis differentijs. Nam omnes differentie cauſarum incidunt ī predictis differentijs boni. Nam bonitas prime cauſe ē bonitas per eſſentiam. bonitas v̕o cauſati eſt per participationem: ſed per comparationeꝫ ad efficiens dicitur bonum nature. ſic enim res bona dicitur: quia a bono vt dicit Boetius per comparationem ad efficiens dicitur bonum in genere. Naꝫ forma actionis contracta ad materiam propriam dicitur bonum in genere. vt paſcere eſurientem. per comparationem ad cauſam formaleꝫ que eſt ſm circumſtantias et modum actionis. bonū moris ſm virtutes conſuetudinales. et bonum gratie ſm virtutes gratuitas per comparationem ad finem bonuꝫ gratie. non ergo differentie boni accipiuntur ſm comparationem ſiue intentioneꝫ cauſe finalis tm̄: immo ſm comparationem ad omnia genera cauſarum. ¶ Iteꝫ cū aſſignantur differentie boni tres ſcilicet honeſtum vtile delectabile. quomodo accipiuntur cum precedentibus. ¶ Item auguſtinus in libro de libe. arbit̃. diſtinguit bona. maxima. magna. minima. et maxima virtutes: minima ſpecies inferioris quarumlibet: magna potentie anime. quomodo cum precedentibus differentijs ſe habebunt? Reſponſio ſm ꝙ dicit ꝯmentator libri Boecij de ebdomadibus. Bonum duob⁹ modis dicitur. abſolute: et in comparatōne. Abſolute bonum dicitur quod ſm ſe bonum: ſicut deus. vel hec res dicitur in ſe bonū. in comparatione quod eſt bonum ſm vſum. hoc eſt cuius vſus eſt bonus. quemadmodum deus dicitur bon⁹ nobis vel panis bonus dicitur eſurienti. accipiunt̃ ex-

go differentie boni ſm ꝙ conſideratur abſolute q̃tū ad rem cuius eſt. et hoc modo aſſignantur ſm differentem rationem indiuiſionis actus a potētia que eſt abſoluta ratio boni aut ergo indiuiſio actus et potentie que ſunt idem. hoc modo ē indiuiſio bonitatis in deo in quo idē actus. id eſt perfectio et complementum et potētia. Aut eſt indiuiſio actus ⁊ potentie que ſunt diuerſa vt ī creatura. Aut ergo eſt indiuiſio actus et potentie ſm ꝙ eſt. id eſt ſm eſſe rei aut actionis. ſm ꝙ actio: aut actus qui acquiritur rei per actōnem. Si eſt indiuiſio actus a potentia ſm ꝙ eſt et ſic eſt bonum nature. et ſi eſt actōnis ſm ꝙ actio ſic eſt bonum ex genere. Nam forma actionis generalis contracta ad materiam dicitur bonū in genere: vt paſcere eſurientem. Si eſt actus rei qui acquiritur per actionem. aut igitur acquiſitio illius actus ſiue perfectōnis principiū habet in nobis. aut extra nos aut habet partim in nobis. Si habet principium in nobis ſic eſt bonum moris. id eſt virtutis pollicite quod acquiritur voluntaria conſuetudine. Si habet principiū extra nos: ſic eſt bonū glorie qd a ſolo deo hʒ p̄ncipium. ſi hʒ p̄ncipiū intra nos et extra: ſic ē bonū grē. ſic eñ dicit beatus bern̄. de gratia ⁊ li. ar. tam abſq̧ conſenſu recipientis q̄ abſq̧ gratia dantis. ⁊ loquitur de gratia ſm ꝙ in adultis. nam ad hoc requiritur infuſio ex parte di: et conſenſus ex parte liberi arbitrij. quemadmodum in paruulis miniſterij ſacramenti ex parte hominis ⁊ operatōne indiuiſibilis dei. Scđm vͦ ꝙ bonum conſideratur ſm vſum. duobus modis contingit. nam conſideratione generali boni ſiue creati ſiue increati: accipiuntur differentie iſte honeſtum delectabile vtile. ſed honeſtum dicit diſpoſitōnem ſm quam vſus boni mouet rationabilem. quia ſicut dicit auguſti. honeſtas eſt pulcritudo intelligibilis. delectabile: diſpoſitōnē ſm quam mouetur concupiſcibilis. vtile: diſpoſitōnem ſm quam mouetur iraſcibilis. vtile enim includit arduum et difficile ⁊ hmōi. Ardua enim ⁊ triſtabilia conferentia vt ſectationes ⁊ huiuſmodi que conferunt ad ſanitatem ex quadā ſtrennuitate et ſm vigorē animi appetim⁹. et hoc appetitu iraſcibilis. Item ꝯſideratione ſpeciali ſm ꝙ vſus boni coartatur ad bonum creatum. accipiuntur differentie boni ſm aug. de li. arbi. in maxima in minima ⁊ in media. Nam bonum quo non cōtingit male vti ſunt virtutes ⁊ ideo maxima. Bonum vͦ quo ꝯtingit bene et male vti ⁊ tamen nō vtuntur ſunt ſpecies corꝑales. Bona vͦ quibꝫ eſt bene et male vti ⁊ tamen vtunt̄ alijs ſunt potentie anime. Concedendū igitur. ꝙ non accipiuntur differentie boni formaliter ſm differentias entis et hoc quia bonum addit intentōnē cauſe finalis. ¶ Ad illud ergo quod obijcit. ꝙ ſm intentōnem finis nō accipiūtur predicte differentie. dicendum ꝙ immo. nam bonū aut eſt finis ⁊ ſic eſt bonum per eſſentiam. aut eſt ad finem. et ſic eſt per participatōnem. Et ſi ad finem. aut ergo ſm id quod ſumus. ⁊ ſic eſt generalis diſpoſitio in om̄i creatura: ⁊ ſic eſt bonum nature. aut ſm id ꝙ bene ſumus: et hec eſt diſpoſitio rationalis creature. aut ergo in finem ſm quandam poſſibilitatem additam voluntati que eſt ex bono in genere. aut eſt ſm ſuꝑadditam quandam diſpoſitōnem vt diſpoſitio virtutis pollitice. aut ſm quandam neceſſitatem. et ſic eſt bonum gratie. diſpoſitō enī gratie in voluntate eſt. ſicut diſpoſitio neceſſitatis in materia ad ſuſceptōnem forme. aut ſm vltimam completionem et informationem ſic eſt bonum glorie. ¶ Ad illud vͦ quod obijcit dicendum. ꝙ actus ſumptus ſm quatuor cauſas non pertinet ad bonum niſi ſm comparationem quam habet vnaquaq̧ cauſa ad cauſam finalem. Cauſa enim finalis ratio eſt aliarum cauſarum. faber enim ſerram facit de ferro acutam. quare de ferro: q̄a aptior eſt ad ſecādū. quare acutā: quia ad ſecandum. cauſa igitur materialis ⁊ formalis. ſm finalem. ſimiliter efficiens: nam finis mouet efficientem.

Membrum ſextum

Queritur conſequenter de conuenientia bonitatis in bonis. et videtur ꝙ nō poſſit eſſe commune ſm aliquid rei. dictum enim de ſummo bono eſt idipſum. quia ſicut dic auguſtinus in libro de trinitate. non eſt in deo alterum eſſe deum. ⁊ eſſe bonum: vel eſſe et eſſe bonum. ergo bonū dictum de deo eſt indifferens illi: ergo non poteſt eſſe cōmune in ſummo bono et in creato bono: ſicut nec hoc ipſum deus. ¶ Item ſi eſt ꝯmune. ergo eſt accipere quod ē commune ⁊ quod eſt ꝓprium: ergo compoſitionē quandam. ¶ Si forte dicas bonum eſſe ꝯmune ſm communē habitudinē ad conſimilem effectū in creaturis. ⁊ ſic bonum non oportet ponere in primo niſi eſſentiam ipſam. ſed preter hoc habet quandam relationem ad quandam effectum in creatura. Contra. ſi bonum eſt ex hac ratione commune: ſed eque ſe habet creatura ad ſuam effectionem ſicut deus ad ſuam: ergo bonum aliqualiter participabile. quia ſicut ab hac egreditur ita ab illa. ¶ Item ſm hoc bonum trahit rationem a poſteriori ſcilicet ab effectu. cum aliter determinnetur intentiones ſm ꝙ ſummum bonum ſicut bonum per ſe: et ꝙ illa ſunt bona ab ipſo. Propter hoc aliter dicendum eſt in bono. et in his que non manifeſte exprimunt actum inſpicientem creaturā ſpecialiter. ⁊ aliter in illis qui exprimunt. in illis enim eſt ꝯmunitas ſm ꝯparationem aut habitudinem q̄ eſt in effectu. vt in illis que cōnotantur. vt punit. iuſtificat. iſta non ſunt contraria niſi q̃tum ad effectum cōnotatum vnde punit dictum de deo nihil copulat creatum ſed connotat. dictum de creatura copulat quod pri⁹ connotat: ſed in illis qui non exprimunt aliter eſt communitas preter predictam: quia per ſe et propter ſe conuenit deo. creaturis ſm ꝙ ab ipſo ⁊ ad ipſum. et hec eſt cōmunitas ſm prius ⁊ poſterius. et hoc manifeſtum eſt. quia oblique intelligitur in illo. Bonum enim de deo dicitur quia finis bonum. de creatura quia per ordinationē habet ad finem ſicut ens: ſed prius de ſubſtantia que eſt ꝑ ſe ens: ſm poſterius de accidente quod eſt per ſubſtantiam. et ita indirecte ⁊ per poſterius de creatura. et ibi eſt accipere commune et propriū q̃tum ad modum dicendi.

Membrum ſeptimum

Conſequenter queritur. an notio et amor ſummi boni ſint nobis a conditione indita et impreſſa menti. omnes enim volūt eſſe beati. ſed beatitudo eſt ſummum bonū vt dicit boecius de conſolatione: ergo om̄es volunt ſummum bonum. ergo amor ſummi boni eſt omni rationali nature impreſſus. ¶ Item bonum ſummum eſt quod deſideratur ab omnibus ſed quod omni conuenit eſt imp̄ſſum nature: ergo deſiderium et amor ſummi boni eſt impreſſus nature. ¶ Item auguſ. ij. de li. ar. anteq̄ꝫ beati ſumus impreſſa eſt nobis notio bonitatis. per hanc ſcim⁹ et ſine vlla dubitatōne dicimus beatos nos eſſe velle. nemo autem beatus eſt niſi ſummo bono: ergo notio ſummi boni ⁊ btitudinis eſt nob imp̄ſſa. ¶ Item boe. in li. de ꝯſolatōne. om̄s hoīes boni ⁊ mali pariter indiſcreta intentōne ad bonū ꝑuenire nitūtur. Cont̄. om̄is voluntas directa ad id ad qd nata ē: recta ē laudabilis. ſi g̊ voluntas ⁊ intentō rōnalis ē ad summū bonū nata: cū om̄is volūtas ſiue bonoꝝ ſiue maloꝝ ſit nata ad ſūmū bonū g̊ oīs volūtas ſiue oīm volūtates ſūt rcte. qd ē maifeſte falſum. ¶ Itē igrantia veri boni inuenit̄ in mltis. g̊ ſil' erit ſuba et igrantia boni. Reſ̄ſio ſm boeci. de ꝯſo. Summum bonum qd eque bonis ⁊ malis ꝓpoſitū eſt. boni q̄dem natali officio vͦtutū petūt: mali vͦ per malā cupiditatē. quod naturale officiū adipiſcēdi boni nō ē idipm q̄ conat̄ adipiſci. amor g̊ ⁊ notio ſūmi boni nob imꝑſſus

eſt ſm habitum et ſenſum nature ꝗuis a bono ꝯtingat aberrare et deuiare ſm opinionem et appetitum elationis praue. ¶ Ad illud quod obijcit diſtinguendum ſm dam. ꝙ eſt voluntas naturalis ſm quam omnes recte appetunt ſummum bonum. ⁊ voluntas electiua ſiue cōſiliatiua ſm quam eligitur quod nō eſt ſummuꝫ bonū et prefertur ſummo bono: et ideo eſt non recta. In malis ḡ eſt volūtas naturalis recta ſine errore. electiua ñ recta et cū errore. Vñ aug. i. ij. de li. ar. inq̄tum oēs homines appetunt vitam beatam non errant. inq̄tum vo quiſq; non tenet eam vite viam que ducit ad beatitudinem errat. cum fateantur nolle niſi ad beatitudinem ꝑuenire. Errorem enim conſequitur aliquid quod non ad id ducit quo volumus ꝑuenire. ¶ Ad illud vo quod obijcit dicendum. ꝙ notio eſt in ſenſu nature. ignorantia vo in peruerſitate opinionis erronee. vnde nota qḋ dicit aug. in li. de libe. arbi. ſenſus aliquando verацior eſt ꝗ opinio. ſi illa de errore ille de natura eſt: velut cuꝫ eger plerunq; aqua frigida condulcibiliter delectatur quam tamen ſi biberit credit eſſe nocituram. Aliquando veracior opinio ꝗ ſenſus. ſi credit arti medicine obeſſe frigidam: cum reuera oberit et tamen bibere delectet. Aliquando vtrunq; in veritate eſt. cum id quod prodeſt non ſolum ibi creditur ita: ſed etiam libet. Aliquando vtrūq; inerit cum id quod nocet et prodeſſe nō creditur et bibere nō deſinit.

¶ Membrum octauum

Deinde queritur an ſummum bonum dicat additōnem ad bonum. Ad quod ſic. quecunq; ſe habent vt vnum. non addat aliquid ſuper alterum nec vtrūq; addit ſuper tercium aliquid: ſunt eadem ſimpliciter. Genus enim et ſpecies propter hoc differētiam habent. ꝙ vnū non ſit alterum. quia vnum addit ſuper alterum. ſpecies em̄ addit vltra genus differentiaꝫ. Similiter riſibile addit ſup rationale in homine. quia potentia ridendi qua dicitur homo et potentia ratiocinādi qua dicitur ratōnale: nō ſunt eedem. et propter hoc addunt ſuper tercium: ſed ſummuꝫ bonum nō addit aliquid ſup bonum ſimpliciter ſic nec ſic. nec ſunt plures modi additōnis vnū: igit̄ nō addit ſup alterū: ſed ſunt eadē ſimpliciter. Minor patꝫ. nam ſi ſummū bonū addit aliqd ſup bonū. aut addit bonuꝫ: aut non bonū. Non addit non bonum. quia ſic eſſet ex bono et non bono: qḋ eſſet inconueniēs nec eſſet ſummū. Si addit bonū. aut ideꝫ ſibi aut diuerſum. Nō idem: qm̄ idem nō additur ſibi. Si diuerſum: ḡ ſummū eſt ex bono et bono. ḡ eſt ꝯpoſitum. ẜ hoc ē falſum: qm̄ ipſum ē ſumme ſimplex. ſummum ḡ bonū nihil addit ſup bonū ratōne cuiꝰ dr̄ ſummum. Si dicat̄ ꝙ bonū ſimplr̄ eſt ꝯmune. et diſtrahit̄ ꝑ ſummū et nō ſummū: vñ bono ſimplr̄ aliquid addit̄ vt fiat ſummū. Obijcit̄ in contrariū. qa nō eſt additio alicuiꝰ ad alterū niſi eiꝰ qḋ eſt p̄ter ipſum: ẜ illud additū nō ē p̄ter bonū: qa nō ē nō bonū nec aliḋ bonū. ḡ idē ſeqtur qḋ prius. ¶ Iteꝫ aug. in. viij. li. de trini. bonū ẜ bonū illud. tolle hoc tolle illud: ⁊ vide ipm̄ bonū ſi potes. et ita deū videbis: ⁊ nō alio bono bonū ſed bonum om̄is boni. Ex hac aucte patet. ꝙ bonuꝫ in omnibꝫ eſt ipm̄ bonū ſummū. ¶ Contra. bonum diuidit̄ per ſummum et nō ſummū. ergo poſſum intelligere bonum in hac creatura nō cointellecto ſummo. et hoc eſt qḋ dicit boecius. circūſcribat̄ p̄mum per intellectum: adhuc eſt intelligere hominē ſub intentōne hominis. ſicut poteſt intelligi ens ſm ꝙ ſit non intellecto ſummo ente. contingit ergo intelligere hoc bonum circūſcripto ſummo bono: ſicut hoc ens circūſcripto ſummo ente. Bonum ergo et ſummū bonū nō ſunt eadem ſiue ꝯuertibilia. ḡ aliquid addit ſummū bonū ſup bonum. ¶ Solutō. dicendum ꝙ ſummū bonum non addit aliquā rem ſuper bonū ſimpliciter. ſummū enim bonuꝫ ſimplex eſt. Unde non conſtat ex pluribus bonis: ſed non ſummū bonum nō eſt ſimplex bonum: ideo poſſum ibi intelligere bonum et bonum. quia in creatis materia non cointelligit formam quoꝝ vtrūq; eſt bonum et econuerſo. ſiue illud qḋ eſt ad modū materie ꝗ illud qḋ ē ad modū forme et econuerſo. Ideo ergo bonum ſummū ſimpliciter bonum eſt. nec facit aliquā additionem ſm rem ſuper bonum. imo idem ſunt ſm rem. ⁊ equalis eſt ambitus in ſuo ordine cum bono: ſed differunt in hoc. ꝙ dicendo ſummuꝫ bonum: determino ipſum in cauſando. dicendo bonum determino ipſum in predicando ſiue in dicendo. Et licet in predicando ſiue in dicendo bonuꝫ ſummū determinetur et ſpecificetur. quia non eſt dicibile de omni bono: cōmune eſt tamen in creando ſicut bonum in predicando et equalis ambitus. quia ipſum ē cauſa omnis boni: id autem eſt dicibile ḋ om̄i bono. ¶ Quod autem dicit auguſti. tolle hoc tolle illud ⁊c̄. dicenduꝫ ꝙ ipſe procedit ab effectibus ad cauſam. ſm ꝙ bonum in effectibus dat intelligere bonū in cauſa. Vñ quod dicit bonum omnis boni videbitur: verum ē bonum omnis boni in creando non in dicendo. immo ꝗtum ad hoc dicit determinatōneꝫ rationis. ¶ Ad rationem in contrariū. dicendum ꝙ non eſt ſimile de eſſentia ſiue de ente ⁊ bono. Ens enim vel eſſentia non dicit comparatōnem ad cauſam ſicut bonum. immo cum loquimur de re ſm ſuam eſſentiam: loquimur de ea abſolute: ſed bonum notat comparationem ad cauſam: bonum enim dicitur quia a bono et quia ad bonum. ⁊ iō cum loquimur de re ꝙ bona ſit: loquimur per comparatōnē ad ſuam cauſam. Et ideo cum bonum nō ſummum ſit a bono ſummo tanꝗ a ſua cauſa efficiente. et in ipſo tanꝗ in conſeruante: et ad ipſum tanꝗ ad finem: ideo nō poteſt intelligi iſto nō cointellecto.

¶ Membrum nonum

Conſequens eſt inquiſitio an ſummū bonum ſecum compatiatur naturarum diuerſitatem. Et iterum ſcḋo. an requirat pluralitateꝫ. Sed iſte inquiſitiones terminantur eiſdem ratōnibus quibꝫ ſupra oſtenſum eſt de vnitate diuina. ꝙ non compatiatur ſecū pluralitatē naturarū ſed requirit eius ꝑfectio pluralitatē ꝑſonaꝝ ſupra queſtionē de diuina vnitate. Item querendū eſt ꝯſiter an ſumma bonitas reqrat coexiſtentiā creature. ſed hec queſtio terminata ē ſupra queſtione de eternitate. vbi oñditur eternitatis incoīcabilitas: ꝯtra ponentes mundū eternū. ¶ Sequit̄ ḡ querere de fluxu aliorū bonoꝝ a ſummo bono. Querit̄ ḡ an a ſummo bono fluant om̄ia ſm rōnem bonitatis. Qḋ aſtruit̄ ꝑ boecium in li. de ebdomadibꝫ. Om̄ia bona: qa a bono. et ꝑ btm̄ aug. qa deus ē bonus ſummꝰ: querit̄ ergo q̄re nō ſilr̄ ſm ratōnem vnitatis veritatis ⁊ iuſticie. ¶ Ad qḋ obijcit̄ hoc mō. in deo potentie rñdet vnitas. ſapientie veritas. volūtati bonitas. ẜ ſicut ꝓceſſus creaturaruꝫ a creatore ē ꝑ voluntatē: ita ꝑ potentiā ⁊ ſapientiā. immo p̄ma rō proceſſus ad potentiā refert̄. quia em̄ ē potens: ideo ꝓducit eas de nihilo. Iterum ad ſapientiā: cū ſit agens ꝑ cognitōnē ⁊ ordinē. ſic̄ ergo creatura dicitur bona qa ꝓceſſus eſt ꝑ vnitatem cui reſpondet bonitas: ita debet dici potens et ſapiens. quia a poteſtate et ſapientia. et ſic̄ bonitas reſpectu voliti eſt ratō ꝓceſſus: ita et vnitas et veritas. ¶ Item voluntas diuina eſt principalis et prima reſpectu rerum fiendarum. ergo vnaqueq; res debet dici volens et habere diſpoſitioneꝫ volentis. quia ē a volente: ſicut dicitur bona qa eſt a bono. Similiter queritur quare non dicitur iuſta quia a iuſto: et ad hoc dicit boetius in libro de hebdo-

madibus. bonum eſt generale iuſtū vero ſpeciale. nec ſpecies deſcendit in oīa: idcirco alia quidē iuſta alia vō aliquid aliud ſed omnia bonū. ¶ Sed contra. vniuerſe vie dñi miſcdia et veritas: et veritas ibi ſumitur pro iuſticia. ergo iuſticia et miſericordia ſunt ī omnibꝫ diuinis opibus. ergo reſpiciūt omnem modum creature et vniuerſalem ratōnem creandi. Juſtum ergo et generale eſt ad omnia dei opa. ergo ſicut eſt proceſſus ſm ratōnem boni: ita ſm ratōnem iuſti. ¶ Aliam rationem ponit boecius in eodem libro. ꝙ iuſtum reſpicit actū. bonum vō naturam. idez aū eſt in eo ſcz in deo eſſe quod agere. idem eſt ergo in deo bonum eſſe ⁊ iuſtū. nobis vero non eſt idem eſſe quod agere. non eſt igitur idem nobis bonus eſſe ꝙ iuſtus: ſed idem eſt eſſe in nobis quod ſumus. oīa igitur ſunt bona ſed non iuſta. ¶ Sed contra obijcitur. qm̄ in creaturis non eſt hoc verum ꝙ bonum dicat eſſentiam vt viſum eſt. nulla enim creatura eſt ſua bonitas et tamen hoc ſupponit̄ in predicta reſponſione. ¶ Item dama. ſi bonum ſi iuſtuz dixeris de deo. non naturam dices ſed id quod ē circa huiuſmodi naturam. huiuſmodi autē ſunt actus ergo bonum ita dicit actum ſicut verum. ¶ Solutio. dicendū ꝙ in deo eſt quedam trinitas que relucet et repreſentatur in omni creatura. et ſm hoc dicitur veſtigiuz. ⁊ hec attenditur ſm hec tria. vnum. verum. bonum. Alia eſt in qua habundat ipſa rationalis creatura. ratione cuius dicitur imago. que ſolum relucet in ipſa. ⁊ attenditur penes iſta: ſapientia. potentia. voluntas. Jn rationali eīm creatura dicimus potentiam volendi ⁊ potentiam diligendi. cum igitur ꝓceſſus creaturarum reſpiciat omnem creaturam. et non ſolum rationalem: conſtat ꝙ non debet determinari ratio ꝓceſſus penes iſtaz trinitatem in qua habeat creatura ratōnalis: ſed potius penes primā. et non eſt ꝓceſſus in ratione potentis vel ſapientis vel volentis. eſt autem ille proceſſus ſm rationem boni. et ratio huius eſt. nam ſicut videmus in rationali creatura ꝙ ſicut voluntas eſt voluntas agendi. et dicitur agens per voluntatem: licet ſimilit̄ ſapientia et potentia ſit principiū. et hoc eſt quia voluntas que ꝑ̄ncipaliter ponit neceſſitatem in opere. ipā tamen non agit niſi moueatur a bono. vnde bonum mouet voluntatem ad agendum. nec agit niſi illud videat eſſe bonum. cum autem illud cognoſcit eſſe bonum: tunc erit in opus. vnde voluntas non mouet ſeipſam ſed mouetur a bono. ſic dicimus in primo. ꝙ licet potentia et ſapientia et voluntas que ſunt in ipſo producant res: ipſa tamen voluntas eſt principalior cauſa ꝓductionis. quia ponit neceſſitatem in productione. inde eſt ꝙ non determinatur proceſſus rerum per potentiam ſapientiam: vt dicantur res egredi ſm ratōnez potentis vel ſapientis. ſimiliter nec ſm rationem volētis ſed boni. quia licz diuina voluntas ſit principalis cauſa huius ꝓductionis ponens in ea neceſſitatem: voluntas tamen diuina in ratione volūtatis nunq̄ ſe mouet ad agendum: ſed in ratione bonitatis. vnde ipſa bonitas quaſi mouet voluntatem. voluntas in ratione bonitatis mouet ſe ad producendum res. tunc enim vult producere quando videt quod bonum eſt. Bonum igitur motiuum eſt in proceſſu rerū. nō vnum nō verum. cum vnum referatur ad potentiam: verum ad ſapientiam. Et iterum. proceſſus eſt ſm rationem boni creaturarum a creatore: non ſm rationem vnius veri potentis ſapientis volentis. ſil'iter nec ſm rationem iuſti: qꝛ iuſtum non eſt motiuum. bonum enim trahit ipſaz voluntatem ad actum producendi ⁊ non alia. ¶ Ad illud quod obijcitur de iuſto. dicendum ꝙ licet iuſtum dicat condecētiam bonitatis diuine tamen vltra ponit relationem et connotat effectum in creaturis. cum dicit̄ deꝰ iuſtus ratione cuius connotati iam ponit creaturas ineſſe. Juſtum enim in deo eſt illud ſm ꝙ alij tribuit et reddit quod ſuum eſt. tribuere autem alij hoc iam ponit creaturas eſſe in actu. et propter hoc nō reſpicit iuſtum proceſſum ſiue egreſſum creaturarum ſm earum actualem exiſtentiam prout iam ſunt extra cauſam in eſſe completo. et ideo non dicit rationem productōnis earū. bonum autez nō connotat effectum talem. Unde non eſt ſimile de bono et iuſto. ¶ Ad illud quod obijcitur. ꝙ iuſtum eſt generale. dicendum ꝙ iuſtum dicitur dupliciter. vno modo prout determinatur in retributione pene vel ꝑmij ſm exigentiam meriti vel demeriti. ⁊ hoc modo dicitur ſolum per comparationem ad hominem cui ſolum ſit retributio ſm meritum et demerituz. Alio modo dicitur iuſticia condecentia bonitatis diuine. et hoc modo dicitur iuſticia in omni opere. et poſſz eſſe ꝙ res egrediuntur ſm rationem iuſticie. id ē ſm condecentiam bonitatis. ¶ Ad aliud dicendum. ꝙ damaſcenus non dicit ꝙ bonitas non ſit natura: ſed dicit nō dices naturā. vnde refert illud ad rationē dicendi. qui eſt eniz nomen principij ſicut ipſe vult dicens eſſentiam nihil addendo nihil connotando eſſentie: ſꝫ bonum dicit ens communicatiuū ſui vt dicit dama. vnde licet bonitas ſit ipſa eſſentia: tamen dicit aliquod additum ſuper primam intentionem eſſentie a quo perficitur intētio huius nominis bonitas. que eſt vt ad quod omnia conuertuntur: vel eſt communicatiuum ſui. et ideo in intentione dicendi addit. et ideo dicit: non dices naturam ſimiliter et iuſtum. quia dicit eſſentiam: ſed vltra addit qđ tribuat alij. et ideo connotat effectū

¶ Queſtio. xviij. de bonitate creata.

Conſequenter queritur ſm quid determinetur bonuz in creatura. Scđm aug. determinat̄ per modum. ſpeciem ⁊ ordinem. Ad pleniorem ergo intellectum querendum eſt de his hoc modo. Primo. vtruz iſta tria videlicet modus ſpecies ⁊ ordo reperiant̄ in omni creatura. Secūdo. ſuppoſito ꝙ ſic. ſm quid accipiunt̄ in illis. vtruz ſcz ſm aliquid ſubale vel accidentale. Tercō. ſm qđ differat aſſignatio hoꝝ differens. Quarto. an iſta tria ſint eadē in omni creatura. Quinto. penes qđ attendat̄ bonum in creatore ⁊ creatura. Sexto. vtrū vnūquodqꝫ in q̄tuz eſt: bonū eſt. Septimo. vtrū vnūquodqꝫ bonū creatuz ſit bonū ꝑ eſſentiā vel ꝑ ꝑticipatōez. Octauo. vtrū bonū creatū ſit īmutabilit̄ bonuz. Nono. vtrū tm̄ bonū ſit effectiua cauſa mali culpe. Decimo. de bono vniuerſitatis. et hꝫ tres articulos. Primꝰ. an deus ꝑmittat mala fieri in vniuerſitate. Scđs. an vniuerſitas eſſet melior ſine malis. Tercius. an vniuerſitas eēt melior ſi oīa eſſent eq̄liter bona.

¶ Membrum primum

Primo querit̄ vtꝝ iſta tria videlꝫ modus ſpēs ⁊ ordo reꝑiant̄ ī oīm creatā. Qꝫ ſic: videt̄ ꝑ auctez ſap. xj. Oīa nūerc ponderē ⁊ menſura diſpoſuiſti. ⁊ ꝑ auctez aug. in li. đ natura boni loq̄ns de mō ſpē ⁊ ordine. vbi hec tria ſunt mag̃: ⁊ magnū bonū ē. vbi ꝑua ꝑuū. vbi nulla: nullū bonū ē. oīe aū qđ ē inq̄tum ē bonū ē. nullū ģ eſt ens in q̄ nō ſint. ¶ Cont̄. pc̄m diffinit̄ ꝑ ꝑ̄uatōz modi ſpēi ⁊ ordinis. ģ circa idē ⁊ ſolum nata ſūt fieri pc̄m ⁊ illa tria: ſꝫ pc̄m nō ē poſſibile fieri in oīm eo qđ ē: ģ nec illa tria. ¶ Itez ſi in oīm creatā reꝑiant̄ modꝰ ſpēs ⁊ ordo. tūc q̄rit̄ de mō. aut ē creator aut creatā. nō creator: qꝛ ī ipō nō cadit nec termīatio nec foꝛatio nec hmōi. ſm ꝙ dic aug. ad oroſiū. ꝙ deꝰ ē mēſura ſine mēſura. Preterea. ſi ſolū dicerēt aliqd in creatore illa tria. ģ nihil eēnt in creatā: qđ nō eſt verū. ģ nō eſt modꝰ aliqs in creatore: erit ergo creatura. ſi ergo omnis creatura habet modum ſpeciez ⁊ ordinē: hēbit modū ſpēm ⁊ ordinē. Sed

tunc poteſt queri de illo modo ſpecie et ordine aut ergo ibitur in infinitum: aut ſtabitur in aliquo modo q̄ non habet modum alium. et ita ſi modus eſt creatura non erit in omni creatura modus. Similiter opponi poteſt de alijs. ¶ Item ambro. in exameron. lucis natura ē vt non in numero non in menſura nō in pondere vt alia creatura ſit. cum ergo lux ſit creatura nō ſunt illa tria in omni creatura. ¶ Item queritur cum Auguſtinꝰ vtatur his tribus verbis. modꝰ ſpecies et ordo. quare Sapientie. xj. non dicitur omnia diſpoſuiſti in modo ſpecie et ordine. aut quare auguſtinus non vtitur verb̄ ibi poſitis. ¶ Solutio. dicimus ꝙ modus ſpecies et ordo dicuntur dupliciter. Uno modo proprie ſolum ſm ꝙ reperiunt̄ in om̄i creatura rationali: ſm ꝙ ab omnibꝰ alijs creaturis differt. et hec ſunt illa que nata ſūt corrumpi per peccatum. et ſic non ſunt in omnibus ſicut oſtendebat obiectō prima. Alio modo dicitur communiter non ſolum in rationali creatura prout differt ab alijs: ſed in ipſa ſm ꝙ conuenit cum alijs: et hoc modo reperiunt̄ in omni ente. ¶ Ad illud quod obijcitur. ꝙ ſic ibitur in infinitum aut erit modus ſine modo. dicendum ſm auguſtinum ſuper geñ. ꝙ cum dicitur omnia habent modum ſpeciem et ordinem. li omnia diſtribuit pro creatis abſolute. omnia enim talia habent modū ſpeciem et ordinem: ſed non diſtribuit pro concreatis abſolute que ſunt rationes referendi creata ad ſua p̄ncipia vel ad ſuas cauſas. Unde non ſequitur. ſi omnia creata habent modum ſpeciem et ordinem: ꝙ modꝰ habeat hec tria: et eſt exemplū auguſtini. Omnia corporalia facta ſunt in colore. color tamen non eſt factus ī colore. Aliter poſſet dici etiam ſm auguſtinum. querit enim omnia diſpoſuiſti in numero pondere et mēſura. hec autem numerū pondus menſurā vbi diſpoſuit: et reſpondet qꝺ in ſeipſo qui eſt numerꝰ ſine numero. pōdus ſine pondere: et ſic non ibitur in infinitum ſed ſtabitur in ipſo deo. ¶ Ad illud quod poſtea obijcitur de auctoritate ambroſij dicens. ꝙ quidam voluerunt eam exponere de luce ſpirituali ſolum: ſed adhuc iſta via ñ poſſet exponi niſi de luce increata hec enim reuera nō eſt creata in numero pondere et mēſura. et ſic nulla eſſet difficultas in illa auctoritate: ſed de luce ſpirituali que eſt angelica natura nō poſſet exponi: illa enim non caret numero pondere ⁊c̄. Nos autem dicimus ꝙ ambroſius ibi loquitur de luce corporali: ſed nō ſimpliciter reſpectu oīm que ſunt: ſed ſolum reſpectu horū corporaliū comparando cā ad ipſa. comparando enim ad lucem increatam de qua. j. thi. vj. lucem habitat inacceſſibilē. ſm ꝙ illa dicitur eſſe vbiq̄: ꝯſtat ꝙ hec lux ē terminata. non enī eſt vbiq̄ cum ſit aliquid creatum. Ideo habet modū ſm quem refert̄ ad efficiens. habet etiam ſpeciē ſm quam refert̄ ad formam. habet etiā ordinem cum ordinet̄ ad ſummum bonum ad quod ipſa eſt ſicut ad finem: ſed comꝑando ad corporalia non eſt ita dicere ꝙ ſit menſurata et numerata. Non enim eſt in quibuſdam corꝑalibus virtus lucis tm̄ ſed etiam in omnibꝰ etiā in opacis. vt in terra. nō ſolū in terre ſuꝑficie poteſt videri virtus eius: ſed etiam in corde terre. Aliter enim non poſſent fieri generatōnes que ibi fiūt. Unde ambroſiꝰ in eodem non in ſplēdore tm̄ ſed in omni virtute natura lucis probatur. et propter hoc reſpectu aliorum corporum eſt verū qꝺ dicit. ꝙ non eſt ī numero creata et pondere ⁊c̄. ſicut alia. ¶ Ad hoc quod q̄ritur quare auguſtinus non vtitur verbis ſumptis Sapientie. xj. dicimus ꝙ reuera idem ſunt in ſubſtantia. modus ſpecies et ordo: et numerus pondus et menſura. vt referatur numerus ad ſpeciem: modus ad menſuram: pondus ad ordinem. Sed in hoc eſt differētia quoniam hec tria menſura numerus et pondus dicūt diſpoſitionem ipſius rei vt eſt in fieri. hoc poteſt videri in cementarijs. cum enim faciunt: tunc menſurant numerant et ponderant quotquot ſunt neceſſaria ad faciendum. Et ideo quia in ſapientia loquitur de rebꝰ ſm ſuum fieri. quod patet per hoc ꝙ dicitur diſpoſuiſti: ideo proprie vtitur tribus predictis. ¶ Modus autē ſpecies et ordo proprie dicunt diſpoſitionem rei vt iam facta eſt. quia igitur auguſtinus loquitur de conditionibus rei vt iam facte ſunt: proprie vtitur illis tribꝰ. modus ſpecies et ordo.

Membrum ſecundū

Conſequenter querit̄ ſuppoſito ꝙ hec tria recipiantur in omni creatura ſm ꝙ accipiuntur in illis. vtrū ſm aliquid ſubſtātiale vel accidentale: et hoc eſt querere. vtrum hec ſint accidentalia vel ſubſtantialia. Qꝛ autē eſſentialia ſint videtur. quia dicit auguſtinus vbi hec magna ſunt: magnum bonum eſt: ergo videtur ꝙ non ſit ſine his: ſed quod non eſt bonum ſm naturam: non eſt. Omne enim quod eſt. ſm ꝙ huiuſmodi: bonum eſt vt dicit auguſtinus de doctrina xp̄iana. ergo nullū ens poteſt eſſe ſine his ergo ſunt eſſentialia. Reſpōdebit ꝙ non ſequitur hoc non poteſt eſſe hoc. ergo eſt eſſentiale illi: ſed addi oportꝫ nec poteſt intelligi ſine illa. cignus enim non poteſt eſſe ſine albedine cum intelligi poteſt ſine albedine. vnde albedo nō eſt eſſentialis cigno. Similiter neq̄ propria paſſio eſt eſſentialis vt ſit de eſſentia ſubiecti: non tamen poteſt eſſe ſubiectum ſine illa. Sed ꝙ nec res poſſit intelligi ſine iſtis. oſtenditur primo ſic. Omne quod perfecte intelligitur a nobis. oportet intelligi ſicut informatum relatum ⁊ ordinatum. aliter non contingeret illud intelligere perfecta comprehenſione: niſi intelligamus et comprehendamus vt terminatum: ſed ſolum intelligeremꝰ illud ſicut intelligimus deum quem non poſſumus intelligere comprehenſione perfecta. conſtat autem ꝙ differens eſt modus in nobis intelligi deū et creaturas: ſed omne quod intelligitur vt terminatum: intelligitur ſub modo ſpecie et ordine. g̃ ſicut nec eſſe ita nec intelligi poſſunt ſine modo ſpecie et ordine. ¶ Item ſi res non cognoſcitur niſi ſm ꝙ habet eſſe. eē autē non habet niſi a ſuis p̄ncipijs pꝫ ꝙ nō cognoſcitur res complete niſi per comparatōnem ad ſua principia: ſed modus ſpecies et ordo dicūt comparatōnem rei ad ſua principia: modus enim ſm relatōnem rei ad ſuum efficiens. ſpecies ad ſuā formā extra. ordo ad ſuum finem: ergo res nō poſſunt intelligi ſine modo ſpecie et ordine. Qꝛ autem hec tria dicāt relatōnem ad ſua principia et ꝙ dicant terminatōnem et formatōnem et ordinatōnem rei ad finem. dicit Auguſtinus ſuper geñ. plane his verbis. menſura vnicuiq̄ rei modum prefigit. numerus omni rei ſpeciem prebet. pondus vō eſt qꝺ ad quietem et ſtabilitatē trahit. et illud pōt extrahi in parte. ex glo. geñ. ſuꝑ illud compleuit deus ⁊c̄. vñ in omnibꝰ rebꝰ ſunt ⁊ in corꝑalibꝰ et in ſpūalibꝰ. in corꝑalibꝰ tamen facilius ꝯprehendūtur ꝙ̄ in ſpūalibꝰ nō ita faciliter. Si g̃ idem ſunt numerus menſura ⁊ pondus qꝺ modus ſpēs ⁊ ordo. ⁊ nulla res nec eſſe nec intelligi pōt ſine iſtis. g̃ ſīliter ſine mō ſpē ⁊ ordīe. ſic g̃ videt̄ ꝙ illa ſint eſſentialia. ¶ Contra dyoniſius. nihil exiſtentiū corrumpit̄ ſm ꝙ exiſtentia vel natura. g̃ ſm ꝙ fit corruptio ꝓprie: eſſentiale non ē. fit autem corruptio ſm modum ſpeciem ⁊ ordinem: ergo non ſunt eſſentialia. ¶ Item prius eſt intelligere rē eſſe q̄ꝫ eſſe ordinatā vel terminatā. ergo primꝰ rei intellectꝰ ē eſſe ipſiꝰ. ſed eſſe qꝺ ē in additiōe ad primū intellcēm non ē eſſentiale: ergo hec nō ſunt eſſentialia. ¶ Itē prius eſt rem eſſe q̄ꝫ eē ordinatā vel terminatā. g̃ primꝰ rei intellectus eſt eſſe ipſius: ſed eſſe quod eſt in additione ad primum intellectum non eſt eſſentiale. ergo et hec non ſunt eſſentialia. ¶ Preterea. ſm eſſe communiter

dictum poſſumus dicere ꝙ conueniat creatura cū crea
tore. ſed ſm modum ſpeciem et ordinem non. hec enim
non conueniunt deo: ergo ſi prius eſt illud ſm qd con-
uenit creatura cum creatore. ꝙ illud ſm quod differt
prius erit eſſe rei ꝙ modꝰ ⁊c̄. Videtur ergo ꝙ illa tria
ſint ex additōne ad eſſe rei. ſed q̄ talia ſūt nō ſunt eſſen-
tialia rei: ergo nec illa tria. ¶ Item contingit rem com
pare ad ſua principia extrinſeca et intrinſeca. Queri-
tur ergo que eſt prior harum comparationum. Cōſtat
ꝙ illa que eſt ad intrinſeca ſcilicet ad illud quod eſt et
quo eſt. hec enim eſt omnino eſſentialis. Si ergo mo-
dus ſpecies et ordo non ſumuntur penes relationē rei
ad ſua principia intrinſeca. apparet ꝙ ſunt poſteri-
ora eſſe rei: ſed que talia ſunt non ſunt eſſentialia. ergo
modus ſpecies ⁊ ordo non ſunt eſſentialia. ¶ Solutō
dicendum ꝙ aliquid eſſentiale dupliciter dicitur vl' ga
fit de rei eſſentia vel eſſe primo vt cadat in compoſitō-
ne eius. et ſic dicuntur quod eſt et quo eſt eſſentialia.
Et ſic dicimus ꝙ illa non ſunt eſſentialia ſicut probāt
vltime rationes. Alio modo dicuntur eſſentialia nō ſo
lū ex quibus componitur aliquid: ſed illa que referūt
ipſum ad ſuas cauſas eſſentiales. ſine quibus non fu-
iſſet. et ſic ſic̄ poſſumꝰ dicere ꝙ cauſe ſūt eſſentiales cau
ſato: non enim poſſumus dicere ꝙ accidunt illi: ita poſ
ſumus dicere ꝙ relationes ad cauſas iſtas ſunt eſſenti
ales. et ſic modus ſpecies ⁊ ordo que dicunt relatōnes
ad ſuas cauſas eſſentiales ſunt. Modus enim dicit re
lationem ad deum vt ad efficientem. ſpecies vt ad for-
mā. ordo vt ad finem. Et ſm hoc dicit auguſtinus. v.
de ciui. dei. Hec tria querimus. quis fecit rem. quomō
facta eſt. propter quid facta eſt. ſi ergo oſtēditur ꝙ nō
ſunt eſſentialia: dico ꝙ non ſunt eſſentialia primo mo-
do dicendi eſſentiale. et ſic currunt rationes ille alit̄ au
tem non. Si ergo queritur que ſit prior comparatio vl'
rei ad ſua principia ꝙ eſt ⁊ quo eſt. vel ſm hoc que ſunt
modus ſpecies et ordo. dico ꝙ prior poteſt dici duplici
ter. vel prior quia vniuerſalior: ⁊ hoc modo prior ē com
paratio que eſt ſm modum ſpeciem et ordinem: ꝙ ea q̄
eſt ad materiam ⁊ formam. vniuerſalior enim eſt. ⁊ ſm
hanc etiam cognoſcuntur materia ⁊ forma. tum enim ī
materia tum in forma oportet ponere modum ſpeciem
⁊ ordinem. Vel pōt dici prior. i. propinquior rei cogno
ſcende ſm ꝙ dicitur primū ⁊ immediatū idem. et ſic di
citur prior quia immediacior. ⁊ hoc modo prior cogni-
tio que eſt ꝑ cōparatōnem ad principia intra: ꝙ illa que ē
ſm modū ſpeciē ⁊ ordinē. primo autem mō erat ecōuer
ſo. non enim pōt intelligi aliquid eſſe neqꝫ ipa materia
nec forma: nō intellecto ꝙ ab aliquo ſint ⁊ hmōi.

Membrum tercium

DEinde querit̄ ſm quid differt aſſignatio
hoꝝ differens. ad quod opponit̄ hoc mo-
do. In ſummo bono nō ſolū dicimꝰ trini-
tatem ꝑſonaꝝ ſed vnitatem eſſentie. ſi er-
go ipſiꝰ cauſe relucet veſtigiū in creaturis. ſicut nō eſt
ibi tm̄ trinitas ꝑſonarū ſed vnitas eſſentie: ita videtur
in rebꝫ creatis nō tm̄ debent eſſe illa bona in quibꝫ re-
lucet veſtigium trinitatis: ſed etiā quantum ſm ꝙ eſ-
ſet veſtigium vnitatis. ¶ Dicetur forte ꝙ ita eſt. ꝙ ī cre-
aturis eſt trinitas illorum bonorum que reſpondet tri
nitati increate: ⁊ eſt vna eſſentia ſubſiſtens illis tribus
bonis cuius eſſentie vnitas reſpōdet vnitati eſſentie ī-
create. Contra. videtur ꝙ vnitas nō ſit ponenda quar
tum illorum. nec eſſentia ſil'iter ſm ꝙ contineatur ſub
altero illorum trium quod eſt modus ſpecies et ordo.
¶ Augꝰ. in li. de vera religio. Omne quod eſt habet ꝙ
vnum eſt. ꝙ ſpecie diſcernatur ꝙ rerum ordinem non
excedat. et loquitur quomodo illa tria modus ſpecies
et ordo ſunt in qualibet re. Si ergo hoc quod dico ꝙ ꝓ
pria ſpecie diſcernatur retorquetur ad ſpeciem. ꝙ reꝝ
ordinem non excedat ad ordinem. patet ꝙ vnum eſſe re
torquetur ad modum: ergo non erit vnitas quartum ſꝫ
contentum ſub modo. ¶ Item quod ipſa eſſentia vel eſ-
ſe ſimiliter nō ſit quartum ſed comprehenditur ſb mo-
do. videtur ꝙ ſic: vt patet per auguſtinū in libro. lxxxiij.
queſtio. in omni eo qd eſt. aliud eſt quo conſtat aliud q̄
diſcernitur. aliud quo ſuis partibus congruit. ⁊ retor-
quentur hec tria ad illa tria modus ſpecies et ordo. ſi
ergo quo diſcernitur referatur ad ſpeciem. quo parti-
bus congruit ad ordinē: patet quo conſtat refertur ad
modum: ergo ſi quo eſt vel quo conſtat eſſentia eſt. pa-
tet ꝙ eſſentia refertur ad modum: et ita nō ponet̄ quar
tum. ¶ Item auguſtinus volens oſtendere trinitatem
perſonarum in creaturis dicit. ꝙ non ſunt niſi tres q̄-
ſtiones de re. ſ. ſi eſt. quo eſt. et vtrum probandum vel
improbandum eſt. Si ergo vtrum probandum ſit vel
improbandum ſpectet ad ordinē. probatio enim vel im
probatio attenditur penes relationem ad finem. quid
eſt autem ſpectet ad ſpeciē. patet ꝙ ſi eſt ſpectat ad mo
dum: ſi ergo eſt ſi eſt queſtio eſt de eſſentia vel de eē: pa-
tet ꝙ eſſentia continetur ſub altero illorū trium quod
eſt modus. ¶ Preterea. duo genera cauſarum contin-
git aſſignare in rebus. eſt enim cauſa vniuerſalis et a-
lia particularis. Queritur ergo ſi non ſolum per cām
vniuerſalem eſt res ſed et per particularem habet eſſe
et cognoſci. proprie videtur ꝙ magis deberet ⁊ modus
et ſpecies et ordo attendi penes relationem rei ad cau-
ſas particulares ꝙ ad vniuerſalem cauſā aut ſi ſumūt̄
et q̄tum ad vniuerſalem cauſam: quare non ſumuntur
ſimiliter q̄tum ad particularem. ¶ Item Sapient. xj.
ſuper illum locum omnia numero pondere et menſura
diſpoſuiſti dicit glo. in menſura qualitas. in numero
quantitas. in pondere ratio attenditur. Sed queritur
quomodo hec habeant veritatem. videtur enim ꝙ ma-
gis deberet dici in menſura quantitas. conſtat enī ꝙ
ad quantitatem pertinet ratō menſurandi. Similiter
potius deberet dici in numero qualitas. ſpecies enim
reſpondet numero. ſi ergo qualitas ſpecies eſt: videtur
retorquenda ad numerum magis ꝙ ad menſuram.
¶ Item cum inueniantur hec alijs nominibus et diffe-
rentijs aſſignari qualiter accipitur omnium horū diffe
rens aſſignatio. ¶ Solutio. concedimꝰ ꝙ ſicut illud ī-
creatum cuius anima rationalis habet imaginem nō
eſt ſolum trinitas perſonarum ſed vnitas in trinitate:
ita non ſolum eſt triplex bonum veſtigium creationis
in nobis: ſed hec ſm ꝙ fundantur ſupra vnitatem eēn-
tie que rn̄det vnitati increate. ¶ Ad illud quod obijcit̄
ꝙ vnitas ꝯtinetur ſub bono quod eſt modus: nec ē po-
nere quartum. Rn̄deamus ad primā auctem. ꝙ vni-
tas increata dupliciter accipitur. vno modo eſſential'r
vt cum dicit̄ vna eſſentia. et hec vnitas habet vnitatem
eſſentie in creatura veſtigiū ſui. Eſt autē alio modo di-
ctum vnitas a ꝓprietate. ſm hoc ꝙ vnitati ꝯuenit ratio
ꝑncipij primi. eſt eñ principiū ad om̄ē numerū. et ſic
appropriatur patri vt patet in hac trinitate appropriato
rū vnitas veritas bonitas. ⁊ huic vnitati rn̄det ꝓ mo
do illa vnitas que ꝯtinet̄ ſub modo: ⁊ ſic currit illa ꝓpo
ſitio. ¶ Ad ſecūdo obiectum dicimꝰ. ꝙ ipm̄ eſſe dicitur
aliqn̄ vt eſſentiale in diuinis. ⁊ ſic ſimpl'r eſt eiꝰ veſtigi
um eſſe creatū. Aliqn̄ autē dicit̄ appropriate patri. ⁊ ꝫ
patet qa eternitas et ſi ſit eſſential'r dicta: tñ appropria
tur patri in illa trinitate eternitas eq̄litas eternitatis
eq̄litatiſqꝫ cōnexio. Cum ergo eternitas nihil aliud ſit
niſi eſſe ſemꝑ durans. patet ꝙ eſſe aliquādo appropri-
atur patri. Vn̄ aug. in li. de anima et ſpiritu. hec omni
exiſtenti inſunt. eſſentia qua ſunt. ſpecies qua differūt.
vſus quo proficiunt. eſſentia in patre. ſpecies in ima-
gine. vſus in munere. ⁊ hoc modo reſpondet illi eē cre-
atum quod reducitur ad modum. Poſſet tamen aliter

ſolui faciēdo vim in hoc ꝙ dicitur quo conſtat. quo cō-
ſtat enim plus dicit ꝙ̃ quo eſt: dicit enim conſtare fixi-
onem eſſe. et ita ſi ꝯſtare reducibile ſit ad modum: non
tamen quo eſt. quia conſtare ex additōne poteſt reduci
ad eſſe. ¶ Ad id qđ obijcitur de tribꝫ queſtiōibꝫ dicimꝰ
ꝙ ſi eſſe ꝯmuniter dictum. non diuidatur ꝯtra ſpeciem
et ordinē ſicut modus. quia ſic eſt ſuſtinens illa tria eſ-
ſe: tamen prout ꝓpriate dicit̃ poteſt condiuidi alijs
duobus. et cadit ſub ratōne modi. eſſe em̄ creature eſſe
terminatuʒ eſt ex eo ꝙ creature eſt īpoſſibile. eſt em̄ eſſe
creature infinitum eſſe. ¶ Conſtat autem ꝙ aliquid aliđ
eſt dicere eſſe terminatū. et eſſe formatum vel diſtinctuʒ
et eſſe ordinatū. ¶ Materia em̄ quantuʒ eſt de ſe. et ſi ha-
beat eſſe terminatum: non tamen diſtinctū. niſi capaci-
tas ſua aſſignetur ei pro diſtinguente. tamen ꝓprie lo-
quendo nec terminatōeʒ perfectam nec diſtinctōeʒ ha-
bet ſine forma: et ita diſtinguitur ibi eſſe contra queſtio
nem querentem de ſpecie et ordine. ¶ Sed notandum.
ꝙ cum legitur in ſcriptura ꝙ omnis res habet moduʒ
ſpeciem et ordinem. de ordine fit ſermo dupliciter. Eſt
enim duplex ordo. vnus quē habent res inter ſe in vni-
uerſo. et etiam quē habent ex ſuis partibus ex quibus
ꝯponuntur. et ſm hoc dicit auguſti. quando loquitur
de pertinente ad ordinem quo ſuis partibus congruit
Eſt etiam ordo omnium rerum relatione ad deuʒ ſicut
ad finem. et ſm hoc aliter dicitur de ordine ꝙ eſt illud
ſm ꝙ res ad ſummum bonum ordinatur. Vn̄ ſi diuer-
ſe rationes inueniantur aliquando de ordine: non eſt
mirandum. ¶ Ad aliud dicimus. ꝙ cauſa vniuerſalis
omniū vna eſt ſcilicet deus. cauſa particularis non eſt
vna omnium ſed diuerſorum differentes. et in aliquibꝫ
non eſt differentia cauſe vniuerſalis ad particularem:
ſicut patʒ in angelis et in illis que deus nullo alio agē-
te operatur. relatio ergo rerum ad cauſam vniuerſaleʒ
ponit eſſe ſm rationem vel rationes om̄es. relatio au-
tem ad cauſas particulares cum ille ſint multe nō poſ-
ſunt eſſe vnius modi. Preterea. relatio ad cauſam ꝑti-
cularē non facit reʒ cogitare ſm illud quod habet dei-
forme in ſe: ſed relatio ad cauſam vniuerſalem que de-
us eſt. facit cogitare rem ſm illud quod habʒ deiforme
quia theologi eſt ꝯgſcere res non ſm proprias ratiōes
ſed magis ſm illud quod habent de deiformi. Et quia
etiam non poſſent inueniri communes rationes referē-
di res ad cauſas particulares ſicut ad vniuerſalem. et
ita exigeretur ad vnitatem ſcientie: ⁊ ideo magis acci-
piuntur modus ſpecies et ordo penes multiplicatōneʒ
ad cauſam vniuerſalem ꝙ̃ ad particulares. ¶ Si ergo
obijcitur. ꝙ in alijs ſcientijs modus ſpecies et ordo nō
exiguntur ad cognitōnem rerum. dicimus ꝙ ſi cogno-
ſcantur res ſine illis: nō cognoſcantur cognitione the-
ologica: ad illam enim neceſſaria ſunt. ¶ Si obijceret
aliquis. quia ſicut in theologia cognoſcūtur res in re-
latione ad cauſam vniuerſalem ſic in alijs ſcientijs co-
gnoſcūtur res in relatione ad cauſam ꝑticulareʒ. ergo
ſicut in alijs ſcientijs ꝑticularibus demōſtrant̃ res et
diffiniunt̃ per ſuas cauſas: ita in theologia manifeſta-
tio ⁊ diffinitio vniuſcuiuſqꝫ erit per cauſam vniuerſa-
lem que deus eſt: vel dicat̃ quare nō. ¶ Ad quod dici-
mus. ꝙ aliter eſt in cauſis vniuerſalibꝫ et ꝑticularibꝫ
reſpectu cognitōnis faciende in cauſatis. Cauſe enim
particulares ducunt nos in cognitōnem ſeu compꝛ̄hen-
ſionem certam ſuorum cauſatorum. poſſumus em̄ cer-
te compꝛ̄hendere aliquando cauſas in ſe. et tunc ex cau-
ſis deuenimus in cauſata vbi demonſtrant̃ et diffiniun-
tur res per cauſas. Cauſam vͦ que deus eſt vniuerſa-
lem nō poſſumꝰ compꝛ̄hendere. nec etiam intelligere ſm
ꝙ eſt ꝙ̃diu hic ſumꝰ. vnde oportet ꝙ̃diu hic ſumꝰ ꝙ per
cognitionem cauſatoꝝ deueniamus in cognitionē cau-
ſe prime. Aliter enim nullatenus intelligeremus eam.
et ideo non eſt ſimile de cauſis particularibus ⁊ đ vni-
uerſali ꝙ̃diu ſumus hic. Unde modus ⁊c̃. magis du-
cunt nos a rebus creatis ad ipſum creatorem. in futu-
ro erit econuerſo. ibi enim cognoſcemus ſicut et cogni-
ti ſumus. quia ergo ſeipſo ſumus cogniti a deo: ibi ſili-
ter cognoſcemus ipſo deo. ¶ Ad aliud dicimus. ꝙ non
loquitur glo. illa proprie ſed magis ſm tranſlationem
ſicut enim videmus ꝙ in figuris ſunt duo. eſt enim ibi
contentiuū. et ratione huiꝰ eſt dicere ꝙ non ſunt quali-
tates ſed magis quantitates. eſt etiam ibi figuratō ta-
lis vel talis que reſultat ex clauſione ſpacij contenti. et
ꝙ̃tum ad hoc figura eſt in quarto genere qualitatis.
Scđm hunc vltimum modum per ſimilitudinem loq-
tur glo. illa. cum enim ſuo modo menſuratur vnaque-
qꝫ res. et dicit̃ tantū extenditur et nō plus. ſicut ex ſpa-
cij clauſione in ſenſibilibus reſultat figura que dicit̃
qualitas rei: ita ſimiliter ex hoc ꝓplicatōne modi ad
ipſam rem cum dicitur. tantum poteſt et non vltra. hic
enim eſt quaſi quedam clauſio ⁊ reſultat quaſi figura-
tio quedam potentie ipſius rei. et hoc eſt ꝙ in illa glo.
appellatur qualitas: et ita patʒ ꝙ ſm hoc recte dicitur
in menſura qualitas. ¶ Similiter cum dicit. ꝙ in nūe-
ro quātitas: dicimus ꝙ in corporibus vbi eſt partium
multitudo determinatorum ſub vnitate forme. ħ quod
dicitur quantitas accipitur ibi pro ipſa quantitate vel
numeroſitate partium. vnde intelligenda eſt in talibus
ꝙ̃tum ad numerum qualitas materialis ſcilicet ratio-
ne partium. Sed vniuerſaliter non poſſet ita dici ī ſpi-
ritualibus vbi non eſt multitudo partium. non em̄ po-
teſt dici ꝙ id quod eſt quantitas accipiatur pro nume-
roſitate partium. et ideo in huiuſmodi non poteſt dici
ꝙ quantitas accipitur ibi non pro numeroſitate parti-
um: ſed vnitate forme vel vnitate ſpeciei ſm quam eſt
diſtinctio ab alijs. et ſm hoc eſt principiū connumerā-
di ipſam rem cuiuſlibet alij a qua ipſa eſt diſtincta. qn̄
autem connumeratur aliquid alij: habetur quantitas
diſcreta. que eſt numerus: et ſic patet ꝙ dicitur in nūe-
ro quantitas: in tercō auteʒ. ſ. pondere nō ē vis. ¶ Ad
illud vͦ quo queritur de differenti aſſignatione horū
ſm differentes intentōnes vocabulorum. dicendum ꝙ
cum ſint in creatura vt veſtigium trinitatis. creatura
autem ſm omnem ſue bonitatis ſiue eſſe variam conſi-
deratōnem ſic veſtigium variatur horum conſideratio
in creaturis. ¶ Vnđ nota. ꝙ ī hac via aſſignat̃ veſtigiū
trinitatis multipliciter. primo in re ſm quam fit. et ſic
accipitur in. xj. ſapientie. menſura numero et pondere
Vn̄ augu. ad oroſiuʒ. ſi in numero menſura ⁊ pondere
diſpoſuit deus omnia. nūerum et pondus ⁊ menſuraʒ
vbi diſpoſuit. numerus pōdus et menſura ipſe eſt deꝰ.
numerus ſine nūero a quo eſt omnis numerus. menſu-
ra ſine menſura a quo eſt omnis menſura ⁊c̃. Idem er-
go eſt qui omnia in ſe diſpoſuit: nō enim creaturaʒ ex-
tra ſe vidit ſicut homo qui retinʒ in memoria que facit
Secūda trinitas eſt ſm quam res eſt. et hec eſt vnitas
ſiue eternitas. veritas et bonitas. vnde bern̄. ſuꝑ can̄.
O beata trinitas veritas bonitas eternitas. primū fi-
lio. ſecundum ſpirituiſancto. tercium patri coaptatur
Tercia eſt ſm quam res perfecte eſt. ſcilicet modꝰ ſpe-
cies ⁊ ordo. Aug. in li. de na. ſū. bo. vbi hec mag̃ ſunt
magnū bonū ē. vbi mīma: mīmū. vbi mediocria: medi-
ocre. Quarta ē ſm quā res diſponit̃ ad actū. ſuba. ſpe-
cies. ⁊ vͦtus. vn̄ ꝑ̄s. Bonū ē ꝯfiteri dn̄o. vͦſiculo ⁊ ſtul-
tus nō intelligit hec. ibi glo. potētia forā ⁊ vͦtꝰ. Quīta
eſt ſm ꝙ ī actu ē. ⁊ hec ē eēntia. vͦtus. ⁊ opatio. hāc po-
nit dyo. ī celeſti hierarchia ca. q̄r angeli dicunt̃ vͦtutes
Sexta ē ſm ꝙ res ad ꝯgnitōeʒ diſponit̃. ſba. ſpēs. ratō
hāc poīt trimegiſtꝰ phs. Septīa ē ſm ꝙ ē in ꝯgnitōe. et
ſm ħ ꝙ ꝯſtat. q̊ ꝯgruit. q̊ diſcernit̃. hāc poit aug. in lib.
lxxxiij. qō. his vͦbis. oē qđ ꝯſtat. aliud ē q̊ ꝯſtat: aliud q̊
diſcernit̃. aliud quo cognoſcit vniuerſa: ergo creatura
ſi eſt ⁊ ab eo qđ ipā nō eſt diſtat. et ſuis partibus ſibi-
met congruit: cauſam eius trinam oportet eſſe. qua ſit
qua ħ ſit qua ſibi amica ſit. Creature aūt cauſaʒ deuʒ

dicimus. oportet ergo trinitatem eſſe qua nihil preſtātius intelligētius beatius queat nominari. Ideo cum veritas querit̄. non plura q̄ tria genera queſtionuꝫ eſſe poſſunt. vtrum hoc omnino ſit. vtrum hoc an illud. vtrum ꝓbandum vel inprobandū ſit.

Membrum quartum

Poſtea queritur an iſta ſunt eadem in omni creatura. conſtat enim ꝙ omni rei create inſunt. eo ꝙ creata eſt. nec ſolum eēntie ſed etiam potentijs et omnibus q̄ ſunt voluntas ergo cum ſit quedam potentia: habebit modum ſpeciem et ordinem ſm ꝙ creatura eſt. cum autem non contingat modum ſpeciem et ordinem que inſunt cuiuſlibet rei corrumpi per peccatum. quoniaꝫ ipā voluntas non ſolum vt creatura ſed etiaꝫ vt eſt potēs peccare: habet modum ſpeciem et ordineꝫ. que ſunt corruptibiles vel diminuibiles per peccatum. Queritur ergo vtrum modus ſpecies et ordo que inſunt voluntati in eo ꝙ creatura. et in eo quod eſt potens peccare: ſm idem inſunt aut ſm diuerſa. Illud autem ſm ꝙ inſunt modus ſpecies et ordo omni creature ſit. a. Illud autē ꝙ inſunt modus ſpecies et ordo que ſunt diminuibiles per peccatum ſit. b. tunc queritur. b. non ſolum habet ſpeciem modum et ordinem vno modo ſed duplici cum ſit creatura. quia ſi non haberet modum ſpeciem et ordinem niſi prout inſunt omni creature: tunc. b. non eſſet illud ſm ꝙ modus ſpecies et ordo que ſunt diminuibiles per peccatum ipſi voluntati inſunt. Si ergo. b. vtroqꝫ modo habet ſpeciem modum et ordinem: tūc q̄ritur illi duplices modus ſpecies et ordo: aut inſunt illi ſm idem. aut ſm diuerſa. ita ſemper querēdo poteſt abiri in infinitum qđ non eſt poſſibile. oportet ergo ponere ꝙ ſm idem aliquando inſunt illi duplices modus ſpecies et ordo: ſed ſicut ſtaret̄ alibi ita poteſt ſtare ī p̄mo. ſic ergo voluntas que eſt potentia ſm idem erit habens modum ſpeciem et ordinem. vt communiter ſunt in omni re: et vt ſunt corruptibilia per peccatum. Aut ergo illud erit eodem modo ſe habens aut non. ſi eodē ergo cum ſm modum ſpeciem et ordineꝫ vt ſunt in omni re non fiat diminutio. ſm aūt modū ſpecieꝫ et ordinē alio mō ſumptos fiat diminutio: tunc ſm idem ⁊ eodē modo ſe habens. fieret et non fieret diminutio quod ē inconueniens. Relinquitur ergo ꝙ erit ideꝫ ſed aliter et aliter ſe habens ſm ꝙ inerit voluntati modus ſpecies et ordo. et prout ſunt diuiſibiles per peccatū. ¶ Nos concedimus dicimꝰ enī. ꝙ eadem voluntas eſt que habet vtroſqꝫ modum ſpeciem ⁊ ordinem. eadem dico ſm ſubſtantiam: ſed et aliter cōſiderata. dicimus enim ꝙ ipſa voluntas poteſt ꝯſiderari vt natura quedam. vel vt volūtas. ſm ergo ꝙ natura ē: ſic habet modum ſpēꝫ ⁊ ordinem. q̄ ꝯſequunt̄ vnam rem. ſicut et alie creature et ſic nō ſunt diuiſibiles per pctm. Secđm autem ꝙ ipā ꝯſideratur vt voluntas. ſic eſt ordinabilis ad gratuitū bonū voluntarie qđ nō repitur in alijs creaturis ſic in ipſa reperiunt̄ modus ſpēs et ordo q non ſunt in rationabilibꝫ creaturis: et hi ſunt diuiſibiles per peccatum vnde ſm hoc dicimꝰ. ꝙ duplex eſt vertibilitas eſt enim quedā vertibilitas que ꝯcomitatur omnē creaturaꝫ eo ꝙ creatura eſt. et hec vertibilitas ꝑ naturam eſt đ eſſe in nō eſſe. ⁊ hec vertibilitas r̄ndet mō ſpeciei et ordini ꝓut ſunt in omni creatura. Eſt aūt vertibilitas alia q̄ nō eſt in nō eſſe ſimplr̄ ſed in nō eſſe moris qđ eſt malū et hec vertibilitas eſt electōnis. et hec r̄ndet modo ſpēi et ordini q̄ ſunt in ratōnabilibꝫ tm̄. ¶ Sed poſſet queri cū ſm hanc v̄tibilitatē corrumpat̄ modus ſpēs et ordo vt inſunt ratōnabilibꝫ et hoc ꝑ pctm. cum modus ſpēs ⁊ ordo vt inſunt om̄i rei nō ſunt vertibilia ꝑ pctm vt dictuꝫ eſt. quid erit cauſa illiꝰ vertibilitatis aut corruptionis illius q̄ corrūpunt̄ modus ſpēs et ordo ſm ꝙ inſunt omni rei. Ad quod intelligendū eſt qđ dicit augꝰ. in. xj. ꝯfeſſionum. domine duo feciſti. vnum prope te. et aliud prope nihil. prope nihil appellat̄ ibi materia quātuꝫ eſt de ſe. prope deum appellatur angelica natura ſiue quecūqꝫ a materia ſepata inter creaturas. Quanto ergo minus habꝫ creatura de eo qđ eſt prope nihil: tāto minus habet de vertibilitate ꝯmuniter dicta. quāto aut magis habet creatura de eo qđ eſt prope nihil: tanto magis habet de vertibilitate et corruptibilior eſt. ſic ergo peccatum ſm aliquam vertibilitatem erat corruptum modi ſpeciei et ordinis que inſunt rationabilibꝫ tm̄: ita acceſſus ad prope nihil ſm hanc vertibilitatem que ineſt omni creature eſt corruptiuus modi ſpeciei ⁊ ordinis ꝯmuniter dictorum. vnde etiam ſm hoc ē differentia inter iſtas duas vertibilitates. Corruptio enim que eſt ſm vertibilitatem electōnis eſt prope et ſolū ꝑenes receſſum et elongationem a ſummo bono: et nō penes acceſſum ad oppoſitum. Corruptio que eſt ſm vertibilitatem ꝯmunem: eſt ſm acceſſum ad nihil: vel ad id quod eſt prope nihil.

Membrum quintum

Conſequēter querit̄ penes qđ ꝯgnoſcatur vel attendat̄ bonū in creatore vel in creatura. an ſcꝫ penes modū ſpeciem ⁊ ordinē Ad quod ſic aug. in li. de natura ſummi boni. om̄is modus ſpecies ⁊ ordo a deo ſunt. quantuꝫ moderata ſpecioſa ordinata: tantū bona ſunt. Ex quo obijcitur. ſi ea q̄ ſunt: ex eo ꝙ ſūt magis moderata ſpecioſa ordinata: magis bona ſunt: ſed penes modum dicuntur moderata. penes ſpēm ſpecioſa. ab ordine ordinata: ḡ ordinatur vel dinoſcitur bonuꝫ penes iſta tria Item auguſtinus in li. lxxxiij. queſti. vbi eſt aliqua ſpecies neceſſario eſt aliquis modus: et modus aliqđ boni eſt. Summum ergo malum nullum modum habet caret enim bono. et ſimiliter cuꝫ careat modo et ſpecie caret et ordine. quoniam ordo ponit ſpeciem et modū. ergo cognitio boni in creatura eſt per iſta tria. qꝛ alit̄ non diceretur ſummū malum quod caret iſtis. ¶ Contra auguſtinus ſuper Geneſis ad litteram accipit hāc auctoritatem Sapientie. xj. omnia diſpoſuiſti in nūero pondere ⁊ menſura. ⁊ dicit ꝙ hec tria ſunt in omni creatura. vnde dicit. menſura omni rei modum p̄figit. ⁊ numerus om̄i rei ſpeciem p̄bet. ⁊ pondꝰ omnē rem ad quietem ad ſtabilitatē trahit. ille primitus eſt ſingulariter et veraciter: iſta eſt que terminat omnia ⁊ format omnia et ordinat omnia. Inq̄tum terminat omnia dicitur cauſa efficiens que dat menſuram vel modū. Inq̄tum autem format cauſa formalis dicitur et dat nūerum ſiue ſpeciem. inq̄tum eſt cauſa finalis trahit rem ad ſtabilitatem ⁊ quietem: ſicut facit pondus in corporibus. Ex quo pꝫ. ꝙ ordo refertur ad cauſam finalem Sed bonum dicitur ſm boeciuꝫ dicitur quia ad bonū tendit. vnde bonum dicit operatōneꝫ ad finem. ḡ bonū ſm ordinem ſolum determinatur et dinoſcitur et n̄ ſm illa tria. ¶ Item aug. in li. lxxxiij. queſti. ꝙ totum nomen mali de ſpecie priuatione repertum eſt. maxima ḡ eſt opinio mali contra ſpeciem. ergo bonum quod opponitur malo maxime conſiſtit circa ſpeciem ſicut ergo notificatio mali eſt per ſpeciei priuatōnem: ita notificatio boni ſolum per ſpeciem. ¶ Item virtus eſt de genere boni. ſi ergo virtus determinatur penes ſuperfluum et diminutum: ergo et bonum. Sed medium iſtud reducitur ad modum. ergo ſolum penes modum determinatur bonuꝫ. ¶ Item auguſtinus de natura ſummi boni dicit. ꝙ iſta recipiunt determinationem mali. Unde dicitur malus modus. mala ſpecies: malus ordo. Sed bonum non poteſt cadere in maluꝫ. ergo penes iſta nō determinatur vel dinoſcitur bonum. ¶ Solutio dicendum ꝙ penes hec tria determinatur et dinoſcitur bo-

num in creatore et creatura. Bonum enim increatum ſicut dicit dyoniſius dicitur. ex quo omnia ſubſiſtunt. et ſic ſe habet in ratione cauſe efficientis ad bonuz creatum: ꝙ ab ipſo eſt. et dicitur bonuz increatum in quo omnia contenta ſunt. et ſic ſe habet in ratōne cauſe formalis ad bonum creatum qđ in ipō eſt et tanq̄ in cōtinente. Iterum bonū increatum dicitur quod omnia affectant et ad quod omnia ↄuertantur. et ſic habet intētionem cauſe finalis. Bonum vō creatuz dicitur quia a bono. quia in bono: quia ad bonum. Modus autez ſumitur ex comparatōne creature ad efficientem quia ipſa dat modum. Species ex ordinatione rei ad cauſaz formalem. ordo vō ex comparatione ad cauſam finalē. Inq̄tum ergo bonum creatum dicitur quia a bono habet modum. inq̄tum dicitur bonum quia in bono dicitur habere ſpeciem. inq̄tuz dicitur bonum quia ad bonum dicitur habere ordinem. licet ante hec omnia iudicent bonum: principaliter tamen ſm ordinem dinoſcitur quia ſpecies in intellectu ſuo ponit modum. ordo autem dat preintelligere modum et ſpeciem et nō econuerſo. vnde ponit illa: et ideo tanq̄ per ſummū notificatur per ordinem. quia notificatio illius per ordinem eſt notificatio illius per modum et ſpeciem: cum ordo ille preintelligat. ¶ Ad illud quod obijcitur. ꝙ bonum dinoſcitur penes ordinem cum dicat bonuz ad comparationem ad finem principalr̄: hec tamen comparatio non excludit comparatōnem eius ad formam et efficiētem. quin ſcilicet dicatur bonum quod ex bono quod ī bono. immo potius ponunt illā: quia cauſa finalis induit rationem aliarum cauſarum. ¶ Ad aliud dicenduz. ꝙ ſpecies dicitur duobus modis. Uno modo ſpecies dicitur quo res diſtinguitur. et ſic condiuidit̄ contra modum et ordinem: quia modus eſt quo res limitetur: ſpecies quo diſtinguitur: ordo quo ad aliud ordinatur. Alio modo dicitur ſpecies quo res placet et accepta eſt. et hoc modo dicit rationem boni decurrentis per illa tria. Et ſic intelligitur totum malum de ſpeciei priuatōne deſcendere. ¶ Ad vltimū dicendum. ꝙ iſta nō poſſunt cadere in malum in ſe manentia ſm idem. ſed ſicut dicitur de eo quod eſt bonum natura ꝙ ē malum voluntate vt de homine malo. et dicitur bonū malum ſed non ſm idem. quia bonum ſm naturam: malum ſm voluntatē. ſic modus ſpecies et ordo dicuntur mali non ſm idem. verbigratia. malus modus in anima praua que ↄſeruat modum nature q̄uis non volūtate. vel quemadmodū dicit aug. in li. de natura boni. Malus mod⁹ vel mala ſpecies vel malus ordo aut idō dicuntur. quia minora ſunt q̄ eſſe debuerunt: aut quia non his rebus accomodant̄ quibus accomodāda ſunt et ideo dicunt̄ mala ꝙ ſunt aliena ⁊ incongrua tanq̄ ſi dicatur aliquid non bono modo egiſſe quod min⁹ bene egit q̄ debuit. aut quod ita egit ſicut in re tali nō debuit. vel amplius q̄ optebat: vel non cōuenienter. vt hocipſum quod reprehenditur malo modo actum. non ob aliud iuſte reprehendatur: niſi quia ibi non eſt ſeruat⁹ modus. ¶ Item ſpecies mala vel in ↄparatione dicitur formoſioris atz pulcrioris ꝙ iſta ſit minor ſpecies iſta maior. non modo ſed decore. Aut quia nō congruit huic rei cui adhibita eſt vt aliena et inconueniens videatur: tanq̄ ſi nudus homo in foro deambulet: quod non offendit ſi in balneo videatur. Similiter et ordo tunc malus dicitur. cum minus ſpecie ordo ſeruatur. Unde non ibi ordo ſed potius inordinatio mala eſt. cum autem minus ordinatum eſt q̄ debuit: aut non ſicut debuit. vbi tamen aliquis modus aliqua ſpecies aliquis ordo eſt: aliquod bonum et aliqua natura eſt. Ubi autez nullus modus nulla ſpecies nullus ordo eſt: nullū bonum et nulla natura eſt.

¶ Membrum ſextum

Conſequenter inquirendum eſt ſi vnumquodqꝫ inq̄tum eſt bonum eſt. Ad quod eſt auctoritas Boecij in libro đ ebdomadibus. Item auguſtinus in libro de libe. arbi. et alijs locis. ¶ Contra. ſi vnumquodqꝫ inq̄tum ē bonum eſt: erit bonum per eſſentiam. ergo eſſentialiter bonum: ergo bonum ſicut deus. Si reſpondeatur iuxta boeciuz in libro de ebdomadibus ꝙ bonū dr̄ duobus modis. Primum eſt quod eſt vere bonum. quoniā bonum eſt in eo quod eſt id ē ſue eēntie veritate. Secundū ꝙ eſt bonum nō eſſentie ſue veritate ſed denominatōne ſue cauſe. quia fuit a bono vel eſt ad bonum. quemadmodum humanū dicitur duobus modis vt dicit Porretanus generis ꝓrietate vt animal humanum homine demonſtrato. Denominatōne ſue cauſe. quia ex eo fluxit cuius humanuz ē eſſe. et hoc modo dicitur opus vel artificium humanū. et vtrunqꝫ ſiue hoc animal demonſtrato homine: ſiue hoc opus quod eſt ab homine dicit̄ humanum in eo ꝙ eſt ſed differenter. quia hoc animal humanum in eo ꝙ eſt quia eius eſſe eſt humanum eſſe. Hoc vō opus. non quia eius eſſe eſt humanuz eſſe: ſed quia fluxit ab homine cuius eſſe eſt humanum. Similiter cum dicitur deus bonus. in eo ꝙ eſt hoc eſt. quia eius eſſe eſt bonitas. cuz dicitur creatura bona in eo ꝙ eſt. ſcilicet quia a bono eſt: hoc eſt ab eo cuius eſſe ē bonitas et ad illud eſt. vnde auguſtinus in encheridion. nature omnes quia conditor earum eſt ſumme bonus: bone ſunt. ¶ Contra obijcitur. nam cum humanuz cū dicitur de opere poſt factum eſſe non ponat aliquid in opere ergo bonum non ponit aliquid in facto eſſe creature quod eſt falſum. Cum ergo bonum ponat in ipſa creatura relinquitur ꝙ non dicuntur bonum ſicut humanum. ¶ Item obijcitur de yle ſiue prima materia de qua auguſtinus in libro de natura boni. yle non per aliquam ſpeciem ſentiri ſed per oīmodam priuationem ſpeciei cogitari vix poteſt. Cum ergo determinetur bonitas ſm modum ſpeciem et ordinem vt dictum eſt. yle autem inq̄tuz eſt intelligitur priuata modo ſpecie ⁊ ordine: relinquitur ꝙ non erit bona inq̄tum eſt. ¶ Item fornicatio vel culpa eſt in fornicatōne vel peccante. ſi ḡ vnumquodqꝫ inq̄tum eſt bonum eſt: ergo fornicatio vł culpa inq̄tum eſt bona eſt: ſed inq̄tum fornicatio culpa eſt: ergo fornicatio inq̄tum fornicatio bona eſt.

¶ Reſponſio. cauſa prima ſicut dicit phs. magis ē eſſentialis cauſato q̄ cauſe alie. quod tamen intelligendum eſt ſic. non ꝙ cauſa prima ſit de eſſe cauſatorum: ſed ꝙ cauſata nulla niſi ab ipſa ſunt. nec niſi per ipām ſunt et ſeruantur. nec niſi vt ad ipſam ſunt habet eſſe. ergo bonum quod dicit rationem cauſalem ſicut dicit dyoniſius. Bonum eſt in quo omnia ſubſiſtunt et in quo omnia ſeruantur et ad quod omnia conuertuntur Hinc eſt ꝙ vnumquodqꝫ inq̄tum eſt: a bono et ad bonuz eſt. et hec eſt bonitas in creatura eſſe a bono in bono ad bonuz. et ideo bonitas creature non eſt bonitas per eſſentiam: et tamen eſt in eo quod eſt. Concedo ergo ꝙ non ſic dicitur omnino creatura bona ſicut opus dicitur humanum. q̄uis vtrunqꝫ dicatur per denominationem ſumptam a cauſa. quia cauſa diuina magis eſſentialiter ſe habet ad ſuum effectum qui eſt creatura: q̄ cauſa humana ad ſuum opus. ¶ Ad aliud dicendum. ſm illud Auguſtini de vera religione. Illud qđ in comparatione perfectorum informe dicitur. ſi habz aliquid forme q̄uis exiguum nondum eſt nihil. nōnullum ergo bonum eſt capacitas forme. et ideo qui preſtitit formam fecit etiam poſſe formari. Secūdm ergo aug. dr̄ natura capacitas forme ſm quaz dicim⁹ ꝙ materia

eſt poſſibilis ad capiendas formas et ipſi materie pro
forma ſm quam dicimus in materia eſſe ſpeciẽ. ¶ Et hoc
eſt etiam quod dicit auguſti. in libro de natura boni. ꝙ
materia habet capacitatem formarũ ſuarum. ¶ Nam ſi
capere impoſitam formam ab artifice ñ poſſet: nec ma
teries diceretur. licet ergo materia ſm ſe non habeat
formam aliquã diſtinctã et que ducat ipſam ad aliqd
eſſe: eſt tamen ipſi materie potentia capiendi formas ſi
ue capacitas formarum pro forma: quemadmodũ ma-
teria ratione huiuſmodi non habet eſſe ſimpliciter ſed
ſm quid: ita huiuſmodi ratione habet ſpeciem nõ ſim-
pliciter ſed ſm quid. vnde ſicut ipſa eſt ens: ita habet il
la tria: ita etiam ẽ bona. ¶ Et propter hoc dicit auguſti.
ꝙ nõnullum bonum eſt capacitas forme. imo aliquod
bonum ratõne cuius habet materia ſpeciem et ita ſuã
bonitatem: vnde non eſt dicẽdũ ꝙ omino careat iſtis
¶ Et cum dicit auguſtinus ꝙ per oĩmodam ſpeciei pri
uationem cogitari vix poteſt. loquitur de ſpecie ſiue de
forma que ab extrinſeco aduenit materie: perficens eã
et dans eſſe completum. ¶ Ad vltimum dicendum. ꝙ
quedam nomina ſumuntur a priuationibus et defecti-
bus de quibus non eſt dicere inq̃tum eſt bonum eſt. et
eſt ratio: quia earũ eſſe non eſt eſſe ſimpliciter ſed defi-
cere ab eſſe tali: et eſſe priuatõnem defectuum et malo-
rum. ¶ Cum ergo dicitur vnumquodq̧ inq̃tũ eſt bonũ
eſt intelligitur de illis que ſeruant eſſe: et non de illis q̃
deficiunt ab eſſe.

¶ Membrum ſeptimum

Onſeqñt q̃ritur ſi vnũquodq̧ bonũ cre-
atum ſit bonum per eſſentiam vel ꝑ par-
ticipatõnem. ¶ Nam ꝙ per eſſentiam: hoc
videtur relinqui ex precedentibus. tamẽ
circa hoc diſputat boetius ĩ libro de ebdomadibus. di
cit eniꝫ ꝙ ſi ea que ſunt participatõne bona ſunt: per ſe
nullomodo bona ſunt. ¶ Nam quod ꝑticipatõne album
eſt per ſe in eo ꝙ eſt album non eſt. ſicut ergo ꝑticipati
one albũ poteſt non eſſe: ita creatura ſi eſt ꝑticipatione
bona. poterit nõ eſſe bona: ſed creata nõ poteſt non eſſe
bona: ergo nõ eſt ꝑticipatõne bona ſed ſubſtantialiter
¶ Item ꝑticipare eſt ꝑteꝫ capere: ſed deus vel diuina bo
nitas nõ habet ꝑtem. ergo non põt ꝑticipari diuina boni-
tas: ſed diuina creatura ẽ creatura bona: ergo nõ capit par
tem ipſiꝰ: ergo nõ eſt ꝑticipatõne bona. ¶ Item aug. in li.
lxxxiij. queſti. dicit. q̃ ꝑticipatõe ſiľia ſunt recipiũt diſ-
ſimilitudinẽ: ſed creatura manẽs creatura bona eſt. et ꝑ
hoc hꝫ ſimilitudinẽ cũ primo bono. et nõ põt recipe op-
poſitum illiꝰ bonitatis ſiue diſſimilitudinẽ. vt dicatur
creatura inq̃tum creatura hmõi malum: ergo nõ dicitur
ꝑticipatione bona. et ergo eſt eſſentialr̃ bona. ¶ Item boĩ-
tas creata aut eſt ꝑticipatõne bona aut eſſentialir̃. nõ ẽ
ꝑticipatõne bona. quia qđ eſt ꝑticipatõne bonuꝫ vt di
ctum eſt: põt recipere diſſimilitudineꝫ. ſed bonitas non
põt nõ eſſe bona: ergo non eſt bona ꝑticipatõne. ergo ẽ bo
na eſſentialiter: ſed bonitas creata eſt bonitas ipſiꝰ crea
ture: ergo creatura ẽ bona eſſentialiter. ¶ Contra quod
ſubaliter ẽ bonũ dicir̃ ſiľe primo. ſic dicit boetiꝰ in li. de
ebdomadibꝫ: ſed nihil ẽ ſiľe primo niſi primũ: ergo nihil eſt
ſubaliter bonũ niſi primũ: creatura ergo nõ eſt ſubaliter
bona. ¶ Qr aũt nihil ſit ſiľe primo niſi primuꝫ patet: qm̃
ſimilitudo ẽ ꝯuenientia in aliqua q̃litate: ſed nihil ẽ com-
mune creatori et creature. et iterũ non eſt in ipſo aliqd
qđ nõ ſit ipm̃. vñ non eſt in ipſo aliq̃ qualitas ergo quod ẽ
ipſi ſiľe eſt ipſum. ¶ Item ꝙ nõ ſit creatura ſiľis pmo
ptꝫ ꝑ aug. in li. lxxxiij. queſti. ipã ſimilitudo ex aliq̃ ꝑte
nullomodo poteſt eſſe diſſimilis. vñ fit vt cum ſimilitu
do patris filiꝰ dicir̃. qa eiꝰ ꝑticipatõne ſiľia ſunt quecũ
q̧ ſunt vel inter ſe vel deo ſiľia. ex nulla ꝑte põt eſſe diſ-
ſimilis: ſed oĩs creatura põt eſſe diſſimilis primo ex
parte et ita eſt: ergo nulla creatura eſt ei ſimilis. ergo
nec bonitas creata: ergo non eſt ſubſtantialiter bona.
¶ Iuxta hoc queritur de quadam ratione boecij ꝑ quã
oſtendit omnia eſſe bona que talis eſt. tenet communis
ſententia doctorum omne quod eſt ad bonum tendere:
omne autem tendit ad ſimile. que igitur ad bonuꝫ ten-
dunt bona ipſa ſunt. oſtenditur enim ꝙ non valeat iſta
ratio. quia non valet hec argumentatio. omnis homo
tendit ad beatitudinem et omne tendit ad ſuum ſimile
ergo omnis homo eſt beatus. et ita vel falſum dicit di-
cendo ꝙ omne ſimile tendit ad ſuum ſimile: vel oportꝫ
reddere cauſam quare tentio ad bonum facit crea-
turam eſſe bonam. non autem tentio ad beatitudinem
facit ipſam eſſe beatam. ¶ Solutio dicendum. ꝙ ſm
beatum dyoniſium in lib. de diuinis nominibus. ſicut
ſol qui apud nos eſt non exiſtimans vel arbitrio motꝰ
ſed ipſo eſſe illuminat omnia que ſuo participare lumi
ne iuxta propriam poſſunt rationem: ſic et bonum qđ
ſupra ſolem eſt tanq̃ imaginem omnibꝰ entibus emit-
tit bonitatis totius radios. ¶ Ad obiecta nota. ꝙ ali-
quid eſſe per participationem dicitur tribꝫ modis. vno
modo cum illud habet formam que non concomitatur
totam extenſionem eſſe. et hoc modo forme ſeparabiles
vt albedo et ſanitas in ſuis ſubiectis ſunt participatõ
ne. Que võ ſemper inſunt ſunt eſſentialiter. hoc modo
dicit Auguſtinus. que participatõne ſimilia ſunt: poſ-
ſunt eſſe diſſimilia. Alio modo cum habet formam con
comitanteꝫ totam extenſionem eſſe: ſed tamen partitur
et multiplicatur in illis: ſic forma vniuerſalis que mul
tiplicatur in ſingulari: vnde dicitur participatõne ſpe
ciei plures homines vnus. Tercio modo dicitur cum
habet formam aliquã que eſt incompleta reſpectu ali-
cuius complete a qua habet dependentiam et cauſam.
ſicut ſapiens dicitur participatõne: quia habet ſapien
tiam incompletam reſpectu ſapientie diuine que eſt eſ-
ſentialiter completa. Scđm hoc bonum participatio-
ne dicitur tribus modis pmo modo dicitur homo bo-
nus participatione bonitate gratie quia gratia eſt for-
ma ſeparabilis. Secũdo modo dicitur angelus bonꝰ
participatõne bonitate glorie. quia bonitas glorie cum
ſit inſeꝑabilis multiplicatur tamen in pluribꝫ angelis
beatis. Tercio modo dicir̃ oĩs natura bona ꝑticipa
tione. quia bonitas non eſt eiꝰ eſſe ſedadditũ ipſi eſſe
et hoc ꝑ relatõnem ad bonũ per eſſentiam qđ eſt deus.
¶ Item nota ꝙ bonũ ſubaliter dicir̃ duobꝫ modis. vno
modo dicir̃ ſubſtantialr̃ bonũ qñ ſubſtantia eſt bonuꝫ
ita ꝙ idem ſit bonitas. et hoc dupliciter ſm primũ mo-
dum dicendi eẽntiale ſm ꝙ nos dicimꝰ eſſentiale eſt de
eſſe ſui qđ dicit eſſe rei. hoc modo ſolus deus dicir̃ bo-
num ſubaliter. Alio modo dicir̃ bonũ ſubaliter ſm ſe-
cundũ modũ dicendi eẽntiale. ſcꝫ ſm ꝙ eſſentiale dicir̃
ꝓprietas ĩmediate ſequẽs eſſentiaꝫ et inſeꝑabiliter. hoc
mõ creatura ẽ bona eſſentialr̃: qꝛ bonitas ĩmediate ſeq
tur eſſentiã creature. ¶ Ad ſcđm qđ obijcir̃. ꝙ ꝑticula-
re ẽ ꝑteꝫ capere ⁊c̃. dicendũ ꝙ diuina bonitas in ſeipã
ſimpliciſſima ẽ: nec hñs ꝑtem et ꝑtem. Item diuĩa boĩ-
tas infinita eſt q̃tum ad effectus. vñ ſi queratur q̃ntuꝫ
extenditur ipã bonitas diuina. nõ põt dici tantũ. nam
in infinituꝫ extendir̃. ideo bonitas diuina nõ dicir̃ eſſe
tanta: qa ad effectꝰ nõ eſt limitata nec in ſeipã: nec ſic ẽ
de bonitate creata. ¶ Qr ergo dicir̃ ꝙ bonitas creata perci-
pit bonitateꝫ increatam. hoc non eſt dicere ꝙ bonitas
increata dicatur per partes in ſingulis bonitatibꝫ cre
atis: ſed hoc eſt dicere. ꝙ bonitas creata capit partem
in effectu. quia hec capit iſtum effectum prime bonita-
tis. alia alium. hoc ergo eſt participare ipſam bonita-
tem ſcilicet q̃tum ad effectum. ¶ Ad tercium dicenduꝫ
ꝙ bonum creatum manens in eſſe non poteſt recipere
omnimodo diſſiľitudinẽ a primo bono. ſed inq̃tũ defi-
cit ab eſſe recipit diſſimilitudineꝫ deficit autem ab eſſe
cum deficit ab ordine. et hoc eſt malum fieri ſm ꝙ dicit

Boecius. eſſe eſt quod ordinem retinet ſeruatqꝫ naturam. vnde dicit. ꝙ ſm hoc mali homines non ſunt: qa in ſuo ordine non ſunt. ¶ Ad quartum dicenduꝫ. ꝙ bonitas creata manens non poteſt non eſſe bona: ſed nõ habet ex ſe ꝙ ſit bona ſed ex hoc ꝙ ordinatur ad ſūmū bonum. et ideo non ſequitur ꝙ eſſentialiter. ¶ Ad obiecta oppoſite partis ad illud ſcilicet quod obijcit̃ de bonitate creata ꝙ non ſit eſſentialiter bona. quia non eſt ſimilis primo. Dicenduꝫ ꝙ quedam ſimilitudo eſt que eſt in idemptitate eſſentie: et hoc modo filius in diuis ſimilis eſt patri. et de hoc loquitur augu. in lib. lxxxiij. queſti. cum dicit. ꝙ ſimilitudo non poteſt eſſe diſſimil̃. quia enim hec ſimilitudo ſupponit idemptitatem eſſentie propter hoc ex nulla parte poteſt eẽ diſſimilis. hoc modo bonitas creata non eſt ſimilitudo primi ſiue bonitatis increate hoc enim modo nihil eſt ſimile primo niſi primū. Alia autem eſt ſimilitudo que eſt in participatione effectus. ſic eſt ſimilitudo vel ſimilis: quia participat hunc effectum auguſtinus in li. lxxxiij. q. dicit. ꝙ ſimile ſimilitudine dicitur ſimile. ſm ꝙ bonum ẽ bonitate dicitur bonum: ergo bonum creatū bonitate creata dicitur bonum. et bonum increatum bonitate icreata dicitur bonum: ſed bonum creatū eſt ſimile illi bono prout dictuꝫ eſt: ergo bonitas creata eſt ſimilitudo bonitatis diuine ſicut dictum eſt. ¶ Item nota. ꝙ dicit porretanus in libro de ebdomadibus. exponens nonã ebdomadam. eſt quedaꝫ alterutrius nūero diuerſoꝝ vnio quã ꝯformitatis ratio facit. que ad preſentem locum pertinet. ⁊ hec vnio ſimilitudo dicitur. et ẽ vel ſm naturam vel ſm quedam extrinſeca. ſm vo naturã dupliciter. aut enim ſm propoſite nature plenitudineꝫ: ⁊ dicitur ſubſtantialis ſimilitudo. qualiter album albo ſimile eſt. aut homo homini. aut ſm nature propoſite partes aliquas: et vocatur imaginaria ſimilitudo. qͥliter humana pictura vero homini ſimilis dicitur. Alia vo que eſt ſm extrinſeca aliqua dicitur imitatio qualiter artifex aliqs alij artifici vel homo deo iuxta voluntatem eius aliquid faciendo dicitur ſimilis. ſimilit̃ creatura iuxta volūtatem ⁊ diſpoſitioneꝫ exiſtens dicetur ſimilis quo ad hoc creatori. ¶ Ad hoc quod queritur non omnes dicunt̃ beati quia ad bonitatem: ſicut boni quia ad bonum dicendum. ꝙ beatitudo dicit ipſum finem vltimum vel ꝯiunctionẽ que eſt cum fine huiuſmodi. eſt enim ſtatus omniū bonorum congregatione perfectus. et ideo ꝓprie nihil dicitur beatum: donec fuerit coniunctū illi fini. Intentio vo boni generalior eſt nam dicit ipm̃ finem vel ordinabile ad illum finem. et hec ſiue ſit ꝯiunctū fini ſiue diſtans: ⁊ ideo ſequit̃ ſi ſit ordinatum ad bonum ꝙ ſit bonum.

¶ Membrum octauum

Deinde querit̃. an bonū creatum aliquod ſit immutabil'r bonū. Ad qꝺ ſic. quod ẽ bonū et nõ põt nõ eſſe bonum: eſt īmutabiliter bonū: ſꝫ virtutes vt prudẽtia iuſticia caritas ⁊ cetere ſic ſunt bone vt nõ poſſunt nõ eẽ bone: ergo ſunt īmutabiliter bone. ¶ Iteꝫ ad id cuiꝰ vſus bonus eſt ipm̃ eſt bonū. ⁊ cuius ẽ immutabil'r bonꝰ ipſuꝫ eſt īmutabiliter bonū: ſꝫ vſus virtutū eſt immutabilit̃ bonus. Vñ aug. in li. de li. ar. virtutibꝫ nemo vtit̃ male. ceteris aũt bonis. i. medijs ſicut ſunt potentie aĩe. et minimis vt ſunt ſpẽs quorūlibet corpoꝝ non ſolū bone ſed et male quiſqꝫ vti põt. ¶ Item aug. in ṽtutibꝫ recta ratio viget ſine q̃ virtutes eſſe nõ pñt. recta aũt ratõne nemo male vti põt. ¶ Contra. omne qꝺ auerſione incipit eſt vertibile vt dicit dama. ſed omẽ creatū incipit a verſione: qa exit de nõ eſſe in eſſe: ergo omẽ creatū vertibile. ⁊ omẽ vertibile mutabile: ergo nullū bonū creatum eſt immutabile ex q̃ nõ eſt aliqꝺ immutabile. ¶ Item ſi dicatur ſic̃ dicit porretanus ꝙ bonuꝫ dicit̃ duobꝫ modis ſcꝫ in ſe et abſolute. ſicut bonū ſummum quod eſt deus eſt immutabiliter bonū. Si vo bonuꝫ ſm vſum ſic ṽtutes ⁊ recta ratio ſunt īmutabiliter bona: qa vſus ipſarum nõ poteſt nõ eſſe bonꝰ. ¶ Contra auguſ. de ciui. dei. virtutes cum referunt̃ ad ſeipſas nec ꝓpter aliud expetuntur: inflate atqꝫ ſupbe ſunt: ſed inflatio ⁊ ſupbia nõ põt eſſe bonus vſus: ergo cõtingit male vti virtutibus.

¶ Reſpõſio ſicut prius īmutabiliter bonū dicit̃ quadrupliciter. eſt enim bonū immutabiliter ſm eſſe ⁊ ſm vſū ſic ſummū bonū ſolū eſt immutabiliter bonū. Item eſt mutabile ſm vſum ⁊ ſm eſſe vt bona corꝑalia. Iteꝫ eſt immutabiliter bonū ſm eſſe ⁊ nõ ſm vſum. vt volūtas rõnalis quod intelligit̃ q̃tum ad factum et nõ q̃tū ad fieri ipſiꝰ ſicut in ceteris ꝑpetuis. Item eſt immutabiliter bonum q̃tum ad vſum non q̃tum ad eſſe vt virtutes quibus non eſt male vti: ⁊ tamen poſſunt non eẽ. et ita mutari in non eſſe et ſic in non bonum. ¶ Ad illud quod obijcit ꝙ mutabile omẽ creatū. concedo quantū eſt de conditione ſue originalis materie quia de nihilo ſed q̃ntum eſt de conditione ſue originis cauſalis: perpetuum eſt immutabile q̃tum ad eſſe et ſi non q̃tuꝫ ad fieri ſiue ad bene eſſe. quia ſcilicet exiuit de non eſſe.
¶ Ad illud quod obijcit. ꝙ virtutibus ꝯtingit ſuperbire: materiliter verū eſt. quia de virtutibꝫ ꝯtingit ſupbire: ita et materialiter ꝯtingit male vti. quia appetitus q eſt de virtutibꝫ poteſt eſſe malus. cū. ſ. nõ appetuntur ꝓpter deū ſed effectiue aut formaliter falſum eſt. qr tunc eſſet ſenſus ꝙ ĩ virtutibꝫ eſſet motus ſupbie: vnde malꝰ vſus. et hec intẽtio aug. ꝙ virtutibꝫ. ſ. oꝑando ꝑ ṽtutes nõ ꝯtingit male vti. Vñ dicit ĩ de li. ar. ideo virtute nemo male vtitur: quia opus virtutis eſt bonus vſus ipſorum quibus etiam non bene vti poſſumus.

Membrum nonum

Conſequenter querit̃ de effectu boni. Eſt igit̃ queſtio. an bonū creatū ſit effectiua cauſa mali aut boni. querit̃ ergo de malo culpe. Ad quod dyoniſiꝰ de di. no. confidimus dicere. malū non eſt ex bono. non eſt ignis infrigidare: ergo nec erit bonum maluꝫ producere. ¶ Item idem in eodem. natura eſt bono producere et ſaluare. malo autem corrumꝑe et diſperdere: ergo malum non erit tm̃ ex bono. ¶ Item idẽ in eodem. bonū ex vna ⁊ generali cauſa. malū aũt ex multis et ꝑticularibꝫ defectibus. ¶ Item math. vij. ¶ Non põt arbor bona fructꝰ malos facere ergo malū non erit ex bono. ¶ Contra. Augꝰ. in ench. ex bono orta ſunt mala necnon talibꝫ bonis inſunt nec erat aliud vñ orirent̃ vlla mala natura. ¶ Item aug. in eodẽ. cū mala ex bonis orta dicimꝰ. non puteñ ꝯ diuine ſnĩe refragrari q̃ dicit̃: nõ põt arbor bona malos fructꝰ facẽ: nec mala bonos. nõ põt em̃ ſic̃ ſaluator ait colligi vua de ſpinis: ſꝫ ex bona terra. et vites naſci poſſe videmus et ſpinas. ⁊ eo mõ tanq̃ arbor mala fructus bonos. i. bona oꝑa non põt facere voluntas mala ſꝫ ex bona hoĩs nat̃a oriri et volūtas bona põt ⁊ mala. nec fuit ꝓrſus vñ primitꝰ orirent̃ voluntas mala: niſi ex angeli ⁊ hoĩs nat̃a bona. qꝺ ⁊ ipẽ dñs eodẽ loco vbi ꝺ arbore ⁊ fructibꝫ loq̃bat̃ aptiſſime oñdit. ait eĩ aut facite arborẽ bonam aut fructū eius bonum: aut facite arborem malam et fructum eius malū. ſatis admonens ex arbore quidem mala bonos: aut bona malos naſci fructus non poſſe. ex ipa tamen terra circūloquebatur vtranqꝫ arborem poſſe. ¶ Reſponſio ſm auguſtinū in enche. ¶ Nequaq̃ dubitare debemus rerum que ad nos pertinent bonarum cauſam eſſe non niſi bonitatẽ dei. malarum vo ab immutabili bono deficienteꝫ boni mutabilis voluntateꝫ. angeli primo: hominis poſtea. hoc primū eſt creat̃e rõnalis malū. i. ꝑma ꝑuatio boni. deinde etiã iaꝫ nolẽtibꝫ ſbintrauit ignorãtia rerū agẽdaꝝ ⁊ ꝯtumacia noxiaꝝ. qbꝫ comites ſbinſerūt̃ error ⁊ dolor

Que duo mala q̄n inminentia ſentiuntur. ea fugiētis
animi vocat̄ metus. porro animus cū adipiſcit̄ ꝯcupi-
ta carnis ꝑniciosa vel inania. quoniā id errore nō ſen-
tit: vel delectatōne morbida vincit̄. Vana etiam leticia
ventilat̄. ex his morboꝝ nō vbertatis ſ; indigentie tan
q̄ꝫ fontibus oīmis miſeria nature rōnalis emanat. Bo-
num ḡ non eſt cauſa mali culpe inq̄ꝫtum bonum ſed in
q̄ꝫtum deficiens a bono qđ eſt bonum eſt cauſa mali: ſ;
non inq̄ꝫtum bonum: et hec eſt intentio beati Auguſti.
¶ Item queꝛit̄ an bonum increatū ſit cauſa mali? Ad
quod reſpondet aug. in p̄o. de li. arbit̄. ſic. duobus mo-
dis malum appellare ſolemus. Vno modo cuʒ malum
quenqꝫ feciſſe dicimus. Alio modo cū mali aliqđ eē ꝑ-
peſſum ac ſi diuinum bonum eſſe noſti vel credis. neqꝫ
eñ aliter pbas eſt. male nō facit. Rurſum ſi deum iu-
ſtum fatemur (nam et hoc negare ſacrilegiuʒ eſt) vt bo-
nis p̄mia ita malis ſupplicia tribuit: que vtiqꝫ patienti
bus mala ſunt. Quobrem ſi nemo iniuſte penas luit:
quod neceſſe eſt credamus. q̄n quidem diuina prouidē
tia hoc vniuerſum regi credimus. illius primi generis
maloꝝ nullo modo. hui⁹ autem ſecundi actor eſt deus
non eñ nullo actore fieri poſſet. ſi autem queris q̄ſnaʒ
iſte ſit? dici non poteſt non eñ vnus aliquis eſt: ſed q̄ſ-
quis malus ſui mali facti actor eſt. vnde ſi dubitas: il-
lud attende quod ſupra dictū eſt. malefacta iuſticia dei
vindicari: non eñ iuſte vindicarentur niſi fierēt volun
tate. ¶ Sed tunc queritur de corruptōne naturalium.
pro qua dicitur homo vulneratus in naturalibus que
eſt pena. Cum eñ omnis pena iuſta ſit. rōne iuſtum a
deo: erit hec pena a deo. et hoc patet ex predicta aucto-
ritate aug. de li. ar. ¶ Contra. Aug. in li. lxxxiij. queſti.
omne qđ deficit ab eo qđ eſt: eſſe tendit in non eſſe. ille
autem ad quem non eſſe ꝑtinet. non eſt cauſa deficiē
di corruptio iſta eſt defectus: ergo deus non eſt cauſa
eius. ¶ Item pena iſta aut dicitur iuſta quia a iuſto ī-
fertur. aut quia propter iuſtam et debitam cauſam in-
fertur. nō quia a iuſto ſcilicet deo: quia ſic quelibʒ res
dicētur iuſta. ergo dicitur iuſta: quia propter iuſtū me
ritum. ⁊ hoc eſt qđ dicit auguſtinus in libro de ſummo
bono. peccantes in ſupplicijs ordinantur. que ordinatō
quia nature eoꝝ non competit: ideo pena eſt. ſed quia
culpe competit ideo iuſticia eſt: ergo participat rōnem
bonitatis ꝑ comparatōnem ad culpam. ¶ Solutō di-
cendum ꝙ ſm ſtatum debitum nature debet eſſe. vt ip̄a
vis ratōnalis in homine dominetur alijs viribus ſcili-
cet iraſcibili et ꝯcupiſcibili. et iſte ſubijciantur ei et tra
hat ip̄as ad ſe. vnde ſic condita eſt humana natura. et
ex hoc habet ip̄a vis ratōnalis facilitatem ſiue proni-
tatem ad bonum et difficultatem ad malū. per hanc au
tem facilitatem et difficultatem attenditur humiliatio
ratōnis ad bonum gratie. et per hoc ad gloriā ad quā
nata eſt et ordinata. Unde ſi homo eſſet recte ordinat⁹
alie vires ſubijcerent̄ rationi. et ſemper eſſet homo fa-
cilis ad bonum et difficilis ad malum. ſed quando pec
cat homo tūc ſubijcitur ratō illis et ille dominantur et
trahunt ip̄am ſecum in affectionibus malis. ita ꝙ ecō
trario ſit difficilis et reſiſtens bono et habilis ⁊ prona
ad malum. et ita fuit in peccato primi hominis. et ex h̄
eſt inordinatō quedā et pena. Iſti enim motus quibus
ſic mouetur rationalis ſm motum aliarum pena eſt:
quia inordinata. ¶ Motus eniʒ inordinatus pena eſt vt
dicit auguſt. quia corrumpitur naturalis habitatō ra
tionis ſm quam mouetur ad bonum et reſiſtit malo.
¶ Quod ergo obijcitur. ꝙ hec corruptio nō ſit a deo. di
cendum ꝙ hec corruptio ſm ꝙ dicit defectū culpabileʒ
nō eſt a deo: ſ; ſm ꝙ noīat defectū penalem ſiue penam
qua punit̄ aīa eſt a deo. qa fundat̄ in aliq̄ ente vt dictū
eſt. ſcʒ in reſiſtentia iſti⁹ vis ad bonum et pronitate ad
malū: et per hoc ponitur ens quoddaʒ. ¶ Ad vltimum
dicendum. ꝙ auguſtinus non intendit dicerere ꝙ boī-
tas vel iuſticia pene referatur ad culpaʒ. immo ad deū
Unde cum dicitur iuſta eſt propter culpaʒ. id eſt iuſta
eſt quia ē a deo: cuius bonitateʒ decet vt pro culpa red
dat penam. Quod autē ſuam bonitatem decet iuſtum
eſt: et ita ꝙ pena bona ſit hoc habet a bonitate prima:
non tamen ab ipſa culpa.

Membrum decimum

Ordine ſequenti inquirenduʒ eſt de bono
vniuerſitatis vbi querunt̄ tria. Primo
an deus ꝑmittat mala fieri in vniuerſita
te. Scđo an vniuerſitas eſſet melior ſine
malis. Tercio an vniuerſitas eſſet melior ſi omnia eſ-
ſent bona equaliter.

Articulus primus

Ad primū ſic. optimi eſt optima adducē ſm
ꝙ dicit beat⁹ dyo. Meliores aūt eſſent res
ſi eſſent impꝑmixte malis: quō ergo ꝑmittit
mala admiſceri bonis? ¶ Item non eſt optim⁹ cui⁹ non
eſt optima oꝑatio in ſuo genere. qꝛ bonuʒ vniuſcuiuſqꝫ
reperit̄ in ſuo oꝑe: ḡ optima ē oꝑatio optimi in ſuo ge-
nere ḡ nō pōt eſſe melior in ſuo genere. ḡ debet eſſe impꝑ
mixta malo. dico aūt in oꝑatōeʒ optimi quā operatur
optim⁹ deus. ¶ Rñdet aug. in ench. xv. c. malum bene
ordinatū et ſuo loco poſitū eminenti⁹ ꝯmendat bonum
vt magis placeant et laudabiliora fiant dum ꝯꝑantur
malis. ꝓpter ipſam ḡ bonoꝝ pulcritudinē mala ꝑmiſit
deus fieri. Si eñ malum nō eſſet: in bono nō eſſet niſi
pulcritudo abſoluta ſcʒ reſpectu boni. malo v̄o exiſten
te accreſcit bono pulcritudo ꝯꝑata: vt ꝯꝑatione oppoſi-
ti mali pulcrius eluceſcat. ¶ Ad illud quod obijcit re-
ſpondit aug. alubi dicens. ſingula fecit de⁹ bona: ſed in
vniuerſo valde bona. optima ḡ rerum vniuerſitas ſm
qđ poſſibile ē. q̄uis quelibet res nō ſit optima ī ſuo ge-
nere. Vñ geñ. j. dicit̄ ad ſingula. vidit deus ꝙ eſſet bo-
num. ad ꝯpletionem v̄o ſcriptura veniens ait. vidit de-
us cuncta q̄ fecerat et erant valde bona. dic ḡ ꝙ ſuppo-
ſito ꝙ malum nō eſſet: nō eſſent res in vniuerſo pulcri-
ores: ꝑ hoc ſoluunt̄ obiecta. Aliā etiā cauſaʒ aſſignat
aug. ſcʒ vtilitatē. nō eniʒ inquit ꝑmittit deus mala fie-
ri in re publica: niſi vt bonū ex eo eliciat. Vnde aug. in
xj. de ciui. dei. ait. de⁹ malis voluntatibꝫ vtit̄ bñ. ꝓſunt
eñ temptatiōes ſc̄tis. Neqꝫ eñ de⁹ aliquē angeloꝝ aut
hoīm malū futuruʒ p̄ſciuiſſet. niſi ꝑiter noſſet quibus
eos bonoꝝ vſibꝫ accomodaret. due ḡ pñt reddi rōnes
q̄re de⁹ ꝑmittit mala fieri. bonorū ſcilicet pulcritudo:
maior vtilitas.

Articulus ſecundus

Querit̄ ꝯñter. an vniuerſitas eſſʒ melior ſine
malis. cū eñ malū ſit ꝑuatio ordinis quō ē
bñ ordinandū. ¶ Item albi⁹ eſt qđ eſt nigro
impꝑmixtius: ḡ meli⁹ quod malo impꝑmixtius. ¶ Item
mulier q̄ nō hʒ maculā pulcrior ē q̄ꝫ ſi hr̄et maculam ⁊
laudabilioris pulcritudinis. vñ in laude ſponſe dicit̄ ī
canticis. tota pulcra es amica mea ⁊ macula nō eſt ī te
ḡ vniuerſitas rerū ſi macula caret mali: pulcrior eſſʒ et
laudabilior. ¶ Itē eccl̄s. x. Eſt malū qđ vidi ſb ſole. ſtul
tum poſitū in dignitate ſublimi: ſ; ſic videm⁹ malos or-
dinatos vt in pluribꝫ: ḡ talis ordinatio eſt mala: cū ſcʒ
illi q debēt ordinari deorſuʒ ponunt̄ ſurſuʒ. dicit enim
orig. ſuꝑ nūi homines vilis vite bñ ordinati ſunt ad vi
lia officia. vt ſcʒ purgent vias ciuitatis. Mali ḡ bñ or-
dinantur in vili loco: boni ergo in eminentiori. ¶ Rñ.
malum in ſe eſt inordinatum. ratione v̄o alterius or-
dinatum dupliciter. vno modo ratione ſubſiſtentis bo
ni ſcʒ nat̄e peccātis. q̄ ſcʒ ordinat̄ ad penā. ſic dic aug.
in libro de natura boni peccātes in ſupplicijs ordinant̄

que ordinatio quia nature eoꝝ nõ competit ideo pe-
na eſt. ſed qꝛ culpe cõuenit: iuſticia eſt. Alio modo or-
dinatur ratione cõtrapoſiti boni ſm ꝙ dicit aug. in
xj. de ciui. dei. ſm quibuſdaꝫ anthitecis bono eſtauit
tanꝗ carnẽ pulcerrimã. Anthiteca vo vocaẗ trãſpo-
ſitio. ſic ergo ꝯtraria cõtrarijs oppoſita ſermonis pul
critudinem reddunt vt ait aplus. ij. Chorin. vj. ꝑ glo-
riam et ignobilitatẽ. per infamiã et bonam famã. in
quadam nõ verboꝝ ſed rerũ eloquentia ſeculi pulcri
tudo cõponitur. vñ in eccõ. xxxiij. cõtra malũ bonum
et contra vitam mors. ⁊ ſic intuere in aĩa opera al-
tiſſimi. vnum contra vnum: duo cõtra duo. ¶ Ad pri
mum ergo obiectum diſtingue ꝙ triplex eſt ordo. quẽ
dam eſt ordo ſurſum. et deorſum. et ad id quod eſt iu-
xta vel contra. Iſte triplex ordo in vniuerſitate bono-
rum ordinatur. ad ſurſum ſcꝫ ad deum. et ad deorſuꝫ
vt meliora bonis. ordinatur etiam ad id quod eſt iux̄
vt bona eque bonis. ſi poſſet iſta comparatio inueni
ri ſiue ad id quod eſt contra vt ex oppoſito malorum.
malum vo nõ habet ordinem ad id quod ẽ ſurſum vł
deorſum. habet aũ ordinẽ ad id qđ eſt cõtra ſicut nũc
oſtenſum eſt et in hoc ſenſu dicitur malum bene ordi
natum. ¶ Ad ſecundo obiectum. dicendum ꝙ non eſt
ſimile. nam omne album eſt eiuſdem rationis. bonũ
vo eſſe non eſt eiuſdem rationis: cum ſcilicet diciẗ de
bonis ſingulis et de vniuerſitate bonorũ. vnde ꝗuis
teneat illa comparatio de bonis ſingulis ꝙ tanto me
lius quanto impermixtius: non tamen tenet in vni-
uerſitate bonorum. quod declaratur ex illo Auguſti-
ni in libro de natura boni. ſicut nos continendo vocẽ
decenter interponimus in loquendo ſilentium: quan
tomagis ille ſcilicet deus quarundam rerum priua-
tiones decenter eſſe facit ſicut rerum omnium perfe-
ctus artifex. ex quo oſtenditur ꝙ ſicut ſermonis de-
centia maior eſt interpoſitio ſilentij ꝗ ſi continue ꝓ
ferretur: ſic vniuerſitatis pulcritudo maior eſt ex in-
terpoſitione bene ordinatorum malorum. ¶ Ad ter-
cio obiectum dicendum ꝙ prima propoſitio eſt falſa
indiſtincte ſumpta. in tali enim loco poſſet mulier ha
bere maculam ꝙ ſederet cõueniẽter et eſſet ſignũ pul
chritudis maioris. ſicut patet in cicatrice vulneris ĩ
facie militis cum eſt in loco debito ipm reddit pulcri
orem. Unde auguſtinus de ciui. dei. tale ponit exem-
plum. ſicut pictura cum colore nigro in ſuo loco poſi-
ta: ita vniuerſitas rerum in ſuo loco poſita etiaꝫ pul-
chra eſt ꝗuis ꝑ ſeipos cõſiderata ſua deformitas tur-
pet. ¶ Ad vltimum diſtinguendum. ꝙ duplex eſt ma-
li ordinatio. quedaꝫ eſt manifeſta. quedam occulta ẽ.
Maiſeſta ẽ ſic dicit Aug. vt cũ mali ordinantur ĩ pe
nã eternam. Melius enim ſicut dicit auguſtinus or-
dinata ẽ natura ſi iuſte doleat in ſupplitijs ꝗ ſi impu-
ne gaudeat in peccato vel in pena temporali vt humi-
liatur in peccatis. Iuſtum enim eſt vt qui in ſordib⁹
eſt ſordeſcat adhuc: ſm quod dicitur apoc. vlt io. Eſt
et ordinatio mali occulta ſm ꝙ deus facit regnare
malum principem propter multas cauſas. prima eſt
peccatum populi ſicut dicitur in iob. congruum eſt
enim vt talis ſit rector ciuitatis quales ſunt habita-
tores in ea. ecci. x. Secundo propter vtilitatem malo-
rum. dat enim dominus regem in furore. Oſee. xiij.
quaſi virgam et flagellum. vt compreſſi et flagellati
ad deum redire compellantur. Gregorius. pena ocu
los aperit quos culpa claudit. Tercia eſt propter vti-
litatem bonorum. vt ſcilicet erudiantur et purificen-
tur. ſicut enim in igne purgatur aurum: ſic iuſti cami
no tribulationis. ecci. ij. vtraqꝫ tamen ordinatio ma-
li competens eſt. ſed ſecunda habet letantem cauſam
et ideo dicit ſignanter eccs. vidi malum ſub ſole qua
ſi per errorem. quaſi diceret non eſt error ſed videtur
error enim reputatur: dum vtilitas ordĩationis igno

ratur. ¶ Item obijcit Auguſtinus in tercio libro de
liber. arbi. Non erat difficile aut laborioſum omni-
potenti deo. vt omnia que fecit ſic haberent ordinem
ſuum: vt nulla creatura vſqꝫ ad miſeriam perueniret
Non enim hoc aut omnipotens non potuit: aut bo-
nus inuidit. ¶ Reſponſio ſm auguſtinum dicenteꝫ
ordinem creaturarum a ſumma vſqꝫ ad infimã gra-
dibus iuſtis ita decurrere. quemadmodum eñ cor-
porũ differẽtias contemplando. Uides alia clariora
que iniuſte petis auferri. que obſcuriora compereris
aut clarioribus adequari. ſed ad perfectioneꝫ vniuer
ſitatis referens omnia. quantomagis et minus inter
ſe clara ſunt: tantomagis cernis eſſe omnia nec tibi
occurrit perfecta vniuerſitas niſi vbi maiora ſic pre-
ſto ſunt vt minora non deſint. ſic etiam differentias
animarum cogites. in quibus hoc quoqꝫ ĩuenies: vt
miſeriam quam doles. ad id quoqꝫ valere cognoſcas
vt vniuerſitatis perfectõnes nec illi deſint anime que
fieri miſere debuerunt quia peccatrices eſſe nolue-
runt. tantumqꝫ abeſt vt deus tales facere non debue-
rit: vt etiam ceteras creaturas laudabiliter fecerit.
Longe inferiores animabus miſeris. ¶ Sꝫ iterꝫ obij
cit ſic auguſtinus in eodem. Si vniuerſitatis pfecti
onem complet etiam noſtra miſeria defuiſſet aliquid
huic perfectioni ſi beati ſemper eſſemus. ¶ Iteꝫ que-
ritur quomodo malum culpe quod nullomodo ẽ bo-
num poteſt bene congruere. Item quomodo malum
pene quod eſt cõtrarium bono nature. poteſt decori
vniuerſitatis naturaliter congruere. ¶ Reſponſio
ad primum ſm auguſtinum in libro de libero arbiẗ.
non ipſa peccata vel ipſam miſeriam perfectioni vni
uerſitatis eſt neceſſaria ſed animas inquantum ani-
me ſunt. que ſi velint peccãt: ſi peccauerit miſere ſint
Si enim peccatis earum detractis miſeria perſeue-
rat. aut etiam peccata precedit: recte deformari dici-
tur ordo atqꝫ adminiſtratio vniuerſitatis. Rurſus
ſi peccata fiant et deſit miſeria: nihilominus dehone
ſtat ordinem iniquitatis. Cum autem non peccanti-
bus adeſt beatitudo: perfecta eſt vniuerſitas. Ut au-
tem ipſe non deſint anime. quas vel peccantes ſequi-
tur miſeria: vel recte facientes beatitudo ſemper na-
turis omnibus vniuerſitas plena et perfecta ẽ. ¶ Ad
ſecundum reſpondet auguſtinus in eodem libro di-
cens. nõ eñ peccatum et ſupplitiũ peccati nature ſũt
quedaꝫ: ſed affectiones naturarum. illa voluntaria:
illa penalis. ſed voluntaria que in peccato fit turpis
affectio eſt. cui propterea penalis adhibetur. vt ordi-
net eam vbi tale eſſe non turpe ſit. et decori vniuerſi-
tatis congruere cogat: vt peccati dedecus emendet
pena peccati. ¶ Ad tercium ſimiliter reſpondet au-
guſtinus in eodem libro dicens. huic fit vt peccans
creatura ſuperior a creaturis inferioribus puniatur
quia ille tantum ſunt infime vt ornari etiam a turpi
bus creaturis poſſint atꝫ ita decori vniuerſitatis cõ
gruere. Et ponit exemplum dicens. Quid enim tam
magnum in domo eſt ꝗ homo. et quid tam obie-
ctum et infimum vt cloaca domus. ſeruus tamen in
tali peccato detectus vt mũdande cloace dignus ha-
beatur. ornat eam etiam turpitudine ſua. et vtrunqꝫ
horum. id eſt turpitudo ſerui et mundatio cloace iaꝫ
coniunctum et quaſi redactum in quandam ſui gene
ris vnitatem ita diſpoſite domui coaptatur atꝫ ſub-
texitur vt eius vniuerſitas ordinatiſſimo decore con-
ueniat. ¶ Item aliud ponit exemplum dicens ſi bo-
num et magnum aliquem virum hortande honeſta-
tis officio videamus ignibus quantum ad corpus at
tinet concremari. non hoc vocamus penam peccati
ſed fortitudinis ac patientie documentum. cunqꝫ ma
gis diligimus cum fediſſima corruptio corporea mẽ-
bra eius abſumat ꝗ ſi nihil huiuſmodi pateretur.

Miramur quippe anime naturam mutabilitate corporis non mutari. ac ſo crudeliſſimi latronis mēbra cum tali ſupplicio confici aſpicimus approbamus ordinem legum. ornant ergo ambo tormenta illa: ſed ille merito virtutis. iſte peccati.

Articulus tercius

Conſequenter queritur an vniuerſitas eēt melior ſi omnia equalit̄ eſſent bona. Ad quod ſic auguſtinus in libro. lxxxiij. q̄ſti. ſi eſſent equalia: non eſſent omnia. non enim eſſent multa rerum genera quibus conſtituitur vniuerſitas primas et ſecundas et deinceps vſq; ad vltimas ordinatas hominis creatas. et hoc eſt quod dicitur omnia. ergo neceſſario ad perfectionez vniuerſitatis oportet ponere non equale bonū in omnibus. ¶ Sed contra hoc queritur nunquid in infinitum erit influentia in omnibus creaturis. aut erit ſtatus. obijcit eī ſic damaſce. bonum eſt ꝯmunicatiuum ſui eſſe. hec eſt ratio communis omni bono. ſed ſtatus eſt in bonis ſupponatur hoc. ſumamus ergo vltimum bonum. illud bonum eſt cōmunicatiuum non niſi reſpectu inferioris. ergo aliquid eſt inferius. ponatur illud eſt cōmunicatiuum: ergo habet inferius cui poteſt cōmunicare. quia potentia non eſt fruſtra. et ſic erit in infinitum abire: aut ponere ꝙ vltimum bonum non ſit communicatiuum ſed ſibi ſit communicatio. ¶ Ad primum dicendum. ꝙ oportet ꝙ bonitas vniuerſitatis in bonis creatis ſit ſm ordinem participationis prime bonitatis ſm plus et minus. Ratio autē quare oportet ibi ponere ordinem hec eſt. quia primum ē agens ꝑ potentiā. que potentia eſt ordinata. primuz enī agit ꝑ potentiā et ſapientiā. et eo ꝙ ꝑ ſapiam: eo agit ꝑ ordinem. q2 ſapientis eſt ordinare. et ideo primum ordinate facit que facit. Ideo aūt oportz eſſe ordinem in creaturis vt vna ſit ſuꝑior. et magis recipiat de influētia bonitatis a primo. et ergo dicit augu. ꝙ ſi eſſent equalia: non eſſent oīa. quātū ergo eſt de potētia abſoluta bene poſſz primū facē oīa eē equalia. ſꝫ ꝙ nō ſint equalia hoc ē: q2 primū agit ꝑ potētiā ordinatā. ꝓpter qð oportet ordinē eſſe in rebus. ¶ Ad illud quo queritur vtrū hec influētia ſit in infinitum dicendū ꝙ de potētia abſoluta poteſt ipa boitas cōicare ſe in infinitū. et ꝙ vna creatura influet in aliam inferiorem. ſed dicitur eſſe ſtatus et numerus in hac influentia: ꝓpter ordiem et perfectionem vniuerſi. ſi enī ita eſſet: nō eſſet ſtatus in ordinatione vniuerſi. et ſic nec completio ſiue ꝑfectio in vniuerſo. et ſic parit ordinatio vniuerſi. Quia ergo primū eſt agens ordinate et ꝑfecte. q2 dei ꝑfecta ſunt opera: ideo influētia iſta nō eſt in infinitū. immo eſt ſm reflexionem. ita ꝙ vltimū bonum in quo eſt ſtatus eſt ſm reflexionē nec ꝙ alteri inferiori cōmunicet actu: licet poſſet cōicare immo ipi ſit cōicatio et ꝑ reflexionē cōicat ſuo ſuꝑiori. ſicut dicimus. ꝙ materia cōicat forme poſſe ſuum et forma ꝑ reflexionem ſuuz eſſe materie: ita dicimus ꝙ in ordine vniuerſi eſt completio ꝑ reflexionem in vltimo bono in quo eſt ſtatus. et ſic nō oportet proceſſū bonoꝝ a primo eſſe in infinitum.

Queſtio. xix. de oppoſitione mali ad bonum.

Conſequēter queritur de oppoſitione mali ad bonum Circa quod querunt̄ plura. Primo an increato bono opponitur malum Secundo quomodo opponitur malum bono creato gratie et nature. Tercio quomodo malum habeat ſubſiſtentiam in bono nature. Quarto de corruptōne boni ꝑ malum an ſit finita. Quinto an malū ſit corruptiuū habilitatū naturaliū. Sexto an ſit corruptiuū modi ſpeciei et ordinis. Septimo an vnico malo vel triplici ſit corruptio vel diminutō modi ſpeciei et ordinis. Octauo de differentia corruptionis que eſt ꝑ veniale et mortale. De oppoſitōe ſo boni et mali in genere dicetur infra cum ad moralia deſcendemus.

Mēbrum primum

Circa primū ſic obijcit auguſtinus. xj. de ciui. dei. Vicium eſt cōtrariū deo: quēadmodū malum bono. ſed malū opponitur ſimpliciter bono. ergo et viciuz deo ſed nihil aliud eſt ꝙ malum: ergo ē deo ꝯtrariū. ¶ Itē qð deficit a minori ſm ꝙ hmōi deficit a maiori exiſtēte in illo mīori. ſine quo nec eſt nec intelligitur illð minus. Sed oīe bonū creatū minus eſt bono increato et tale minus: qð nec eſſe nec intelligi poteſt ſine bono īcreato. ergo quod deficit a bono creato deficit ab increato. ſed deficiens a creato bono dicitur malum. ergo ſicut eſt malum reſpondēs bono creato: ſic erit malum reſpondēs bono increato. ¶ Contra vicium vel malum ſicut dicit auguſtinus dicitur. eo ꝙ nocet vel viciat. ergo cui nō cōtingit nocere vel quod nō cōtingit viciari nulli malum eſt vel vicium oppoſitum ſed ſummum bonum nec viciari poteſt nec ei noceri. ergo ſummo bono non eſt malum contrarium. ¶ Preterea. malum priuatio eſt. et quod non habz aliquid quo poſſit priuari non habet malum ſibi oppoſitum. ſed primum nihil habet priuabile: ergo malum nō eſt oppoſitum ſummo bono. ¶ Solutō dicunt ꝙ ſummo bono negatiue opponit̄ aliquid. et ſi malū ei opponit̄ in ſe: hoc nō ē malū dictū priuatiue. ſed ſolū ſm negationē. Verūtamē eſt q2 auctoritas augu. pl⁹ dicit. dicit enī ꝙ viciū ē ꝯtrariū deo ſic malū bono: ideo plus oportet dicere. dicimus enī ꝙ aliquid pt̄ alteri cōtrariari dupliciter. vel in ſe vel in ſuo effectu. ſcz effectuz ipius impediēdo qui efficienti ꝓhere nō poterat impedimentū. Si ergo loquamur de ſummo bono in ſe ſic nullum malum ē ei cōtrariū. Si aūt volum⁹ dicē cōtrariū in eius effectu: ſic aliqd ē cōtrariū deo. aliqd enī eſt impedimētū vel deſtructiuū facti vel conſeruati ab ipō. et ſi non poſſit impediri deus nec deſtruit id ex parte ſua quo ſuos effectus cōſeruat: ipi tamē effectus conſeruati impediūtur et deſtruūtur a malo Exēplū aī aug. i. xj. de ciui. dei ē illð iaco. iiij. amic⁹ h⁹ mūdi inimic⁹ ē deo. dr̄ enī inimic⁹. nō q2 deo directe aduerſet̄: ſꝫ q2 alicui effectui ei⁹ q bn̄placiti ſignū ē ei⁹ reſiſtit. Vn̄ aug. ibidē. inimici ſunt volūtate reſiſtendi: non poteſtate ledendi. ſm hoc intelligit̄ auctoritas auguſtini vicium eſt cōtrariū deo nō in ſe ſed ī ſuo effectu. ¶ Ad illud qð obijcit̄. quicqd deficit a minori ⁊c. dicimus ꝙ duplex eſt effectus. vno mō qui ē pura negatio ſm ꝙ dicitur quod non eſt alterum deficit ab illo. et ſm hoc dicimus ꝙ omne creatum deficit a deo: quia nullum creatum eſt deus. ſed iſte defectus non facit malum. Eſt alius defectus qui non eſt pura negatio ſed priuatio. vt non dicatur deficiens ab alio quicquid non eſt habens illud ſed quod eſt aptum natum habere non habens. et hic eſt defectus qui eſt in malo. ſic autem nihil eſt deficiens a deo. vnde non ſequitur in propoſito ſi deficit a minori ⁊c. quia nec ſequitur natum eſt eſſe minus: ergo natum eſt eſſe maius. vnde et ſi quelibet earum que ſunt natum eſt habere ſummum bonum in ſe. ſicut quod ē tenens ipſum in eſſe et non eſt ſubſtratum malum. q2 ex ꝑte ex qua defectibilis ē res ex illa ſubijcit̄ malo. nihil tñ eoꝝ que ſunt natū eſt eſſe de⁹. ⁊ iō ſi eoꝝ q̄ ſunt

extra deum ſit deus. nihil tamen dicendum eſt deficere a deo. hoc modo dicendo defectum. et ideo non erit aliquod malum contrarie vel priuatiue oppoſitũ ſũmo bono: niſi ſicut prius dictum eſt. Si autẽ rationes vltime ꝓbant ꝙ malum non eſt contrariũ deo. hoc eſt verum in ſe: ſed non eſt verum de contrario in ſuo effectu.

Membrum ſecundũ

Secundo queritur de genere oppoſitõnis mali ad bonum nature et gratie. Ad qđ ſic. malum culpe opponitur cõtrarie bono nature et gratie. ergo ſi hec bona ſũt duo: videtur ꝙ vnum opponatur duobꝰ genere oppoſitionis. quod eſt inconueniens. Quia autem poſſet dici ꝙ nõ opponitur vt contrarium. oſtẽditur ꝙ immo. ⁊ primo bono gratie. ñ em̃ oppoĩt ꝯtradictorie tm̃ nec relatiue hoc ſupponitur. opponitur ergo priuatiue vel cõtrarie. priuatiue non: hoc patet. quia bonum et malũ nõ determiãtur ordine in regreſſibili circa ſuum ſubiectum. immo alternant̃ frequenter circa idem. et ĩ aliquo malum precedit bonum. in aliquo ecõuerſo. Si ğ que huiuſmodi ſunt. nõ ſunt priuatiue oppoſita ſed cõtraria: relinquitur ꝙ malum culpe cõtrarie opponitur bono gratie. ¶ Q꞉ autem ſit ꝯtrarium bono nature videtur. quoniã nihil eſt corruptiuũ alterius proprie niſi ſit cõtrarium illi. ergo ſi malum eſt corruptiuum boni naturalis vt dicit auguſtinus in pluribus locis: cõtrarium eſt malum culpe bono nature. ¶ Solutio dicimus ꝙ cum duo ſunt bona gratie et nature. proprie et ꝑ ſe loquendo non eſt idem malum quod vtriqꝫ opponitur. Nam bono gratie proprie et per ſe. reſpondet malum ſcilicet culpe. bono aũt nature reſpondet oppoſitum proprie et per ſe loquendo malum pene. Vñ non opponitur vnũ duobus ſ3 duo duobꝰ. vnde ſi bono nature opponitur malum culpe: hoc non eſt primo et ꝑ ſe ſed mediante malo pene. ſic aũt nõ eſt ĩcõueniens duo opponi vni. vnum immediate ⁊ per ſe: reliquũ mediate et ꝑ cõſequens. ¶ Si aũt queritur qualiter opponitur malum culpe ip̃i bono gratie. dico ꝙ in ip̃o malo culpe duo ſunt. Eſt em̃ hoc ꝙ dico malũ. eſt etiã ibi actio et diſpoſitio relicta ex mala actione. Relinquit̃ em̃ in malo agente aliqua diſpoſitio mala ex ip̃a mala operatione: ſicut in bene operãte. relinquitur aliqua bona diſpoſitio. ſ3 ĩ hoc ẽ differẽtia. ꝙ mala diſpoſitio ſemꝑ ſequitur malũ opus in male agẽte. Ubi aũt eſt gratia ip̃a bona diſpoſitio relinquitur aliquando ante bonã opatõꝫ. Q꞉tũ ergo ad hoc qđ dicit malũ. dicimꝰ ꝙ opponit̃ priuatiue malũ culpe ip̃i bono gr̃e. Qualiter vͦ ad diſpoſitõem relictã que ẽ ad malũ ĩ malo agente: dicimꝰ ꝙ cũ hec diſpoſitio ſit cõtraria diſpoſitõni que ẽ in habẽte gr̃am. ſic q̃tũ ad hoc oppone࿀ malũ culpe cõtrariũ bono gr̃e. vñ nec hmõi ſimplicit̃ loquẽdo dđm ẽ cõtrariũ tm̃ vel priuatiuũ tm̃ ſed cõtrariũ ſub priuatõe. Si aũt querit̃ quõ opponit̃ malũ pene bono ſibi oppoſito. dicimꝰ ꝙ eodẽ mõ ſicut et malũ culpe ſuo oppoſito. tamẽ in hoc eſt differentia oppoſitõnis hinc et inde. ꝙ malum culpe adueniẽs in quo eſt ſuũ oppoſitũ totalit̃ abijcit illud ſcꝫ bonũ gratie. Malũ aũt pene nõ totaliter abijcit bonũ nature ſ3 ſolum diminuit.

Membrum terciũ

Tercio querit̃ quomõ vel qualiter malũ habeat ſubſiſtentiam ĩ bono nature. Ad qđ ſic. nullũ cõtrariũ eſt in ſuo cõtrario. malũ culpe ẽ in bono nat̃e ergo non ẽ illi cõtrariũ. Cũ ğ habitũ ſit ꝙ malũ culpe oppoſitũ ſit bono nat̃e mediãte malo pene: querit̃ quõ differat ip̃ꝫ bonũ ſ꞉m ꝙ ẽ vt ꝯtrariũ malo ⁊ ſ꞉m ꝙ ẽ ſbiectũ ip̃iꝰ. ꝙ aũt idem ſit bonũ bonum nature penitus qđ habet malũ pro ſubiecto et ꝓ cõtrario hoc mõ videt̃. poſſꝫ em̃ dici ꝙ bonum cui eſt malũ cõtrarie ſunt ip̃e habilitates q̃s corrũpit. bonũ aũt quod eſt ſicut mali ſubiectum et nõ cõtrariũ: eſt ip̃a prima natura et eſſentia liberi arbitrij in quo ſunt habilitates ille. Sed ꝙ malũ ſit in ip̃is habilitatibus vt in ſubiectis. oſtendit̃ hoc mõ. Sit. c. malum quod eſt corruptiuũ habilitatũ. ſit. a. illud bonũ qđ iam corruptum vel diminutũ eſt. ſubiectũ aũt ꝑmũ et reſiduũ boni quod nõ eſt adhuc diminutũ. ſit. b. tũc queritur. b. diminuibile eſt adhuc nõ niſi ꝑ. c. quia nõ niſi ꝑ malum quod eſt in ip̃o. ſi ergo diminuitur ꝑ malũ quod eſt ip̃o. et diminuit̃ ꝑ. c. ergo in. b. eſt vt in ſubiecto. ſed. b. dicebat ip̃am habilitatõem. erit ergo malum in ip̃a habilitatõe cui eſt cõtrarium ſicut in ſubiecto. et ita idem erit omnino cõtrariũ et ſubiectũ. ¶ Item queritur dicit aug. in Encheridion ꝙ in hoc loco deficit regula dyalecticoꝝ que eſt. cõtraria ſimul eſſe non poſſe: aut vnum cõtrarioꝝ nõ eſſe in alio. ſed queritur quomodo hoc poſſit eſſe. De rõne em̃ cõtrarij eſt vt nõ poſſit compati ſuũ cõtrarium. nec etiã intellectꝰ capere poſſet ꝙ cõtrarium ſit ſub ſuo cõtrario. ¶ Solutio dicimus ꝙ duplex fuit bonũ nature in ip̃a aĩa reſpõdens malo. fuit em̃ ip̃a ſbſtãtia liberi arbitrij. que nullo modo fuit diminuibilis per malum. dicit em̃ dyoniſius. ꝙ nihil exiſtentium corrumpitur ſ꞉m ꝙ exiſtentia vel natura. ſed defectu iuxta naturaꝫ ordinis armonie et cõmenſuratõnis fit corruptiuũ. ſupple vnde nõ vult ꝙ ꝑ corruptõeꝫ nature prime corrũpatur aliquid a malo: ſed ꝑ corruptõem naturaliũ habitudinũ que ſũt iuxta naturã illã primã ad bonum gratuitũ. ille ergo habilitatões modus ſpecies et ordo. ſiue ꝯmẽſuratio quã dicit dyoniſius pro eo qđ ẽ modꝰ et armonia loco ſpeciei. ſunt medie inter illam naturã et bonũ gratuitum ad qđ ordinãt vel habilitãt ip̃am. illa ergo natura nõ diminuibilis malo ſubſternitur. aliud vͦ bonũ qđ diminuibile eſt a malo et ſi nõ omnino corruptibile ſcilꝫ ip̃e habilitates ſunt bonũ cõtrariũ malo. Bonũ autẽ primũ nõ eſt malo cõtrariũ ſed eſt ſubiectũ opatõnis illius que ẽ inter ſubiectum et habilitates ip̃as. vñ erat poſſibile ad habilitatẽ maiorẽ ad bonũ vel ad minorẽ. nõ ad nullã: quia nõ potuit totaliter eſſe priuatio. ⁊ ſic patet ſolutio ad primũ quoniã cõtrariũ non eſt in ſuo cõtrario. ¶ Ad aliđ quod obijcitur ꝙ idem malũ oportet eſſe ĩ ip̃is habitudinibꝰ. Dicimꝰ ꝙ cũ habilitas ſit media inter ſubiectum primũ et gratuitũ bonum: duplicem habet comparatõem. vnam ad naturam cuiꝰ eſt a qua tenetur. et ſ꞉m iſtam compatõem nec corrumpitur nec diminuitur. aliam vͦ ad id ad quod ordĩat vel habilitat. Et quia malũ proprie tollit hunc ordĩem qui fuit ad bonum gratie. ideo q̃tum ad hanc compationem diminuitur ip̃a habilitas et plus et minꝰ. ſ꞉m ꝙ eſt maius vel minus malum. Quia ergo quo ad primam compatõem ſcꝫ naturam a qua tenetur nõ diminuitur. patet etiã ꝙ adhuc ip̃a habilitas ſ꞉m ip̃aꝫ viã nõ eſt rõne cõtrarij ip̃i malo. et ideo cedit in naturam ſubiecti vel ſubſtrati. ſcđm aũt viam in qua diminuit̃ non eſt in ratione ſubſtrati ſed contrarij. Concedo ergo ꝙ malum in ipſis habilitatibus eſt. ſed non ſ꞉m ꝙ contrariantur. ex hoc etiam apparet ꝙ non eſt intelligendum ꝙ contrarium ſit in contrario per modũ quo contrariantur. hoc enim nõ eſſet intelligibile. nec hoc voluit dicere Auguſtinus: ſed ꝙ aliqđ ſit in aliquo qđ ei ſubijcitur quo ad aliquid: et quo ad aliquid contrariatur. hoc enim non eſt inconueniens. hoc tamen frequenter non inuenitur niſi in huiuſmodi quod idem ſit ſ꞉m ſubſtantiam contrarium et ſubiectum.

Membrum quartum

Quarto queritur de corruptõne boni na-
ture an ſit finita. cõſtat eñ ꝙ illa habili
tas creata ẽ: ergo finita. ꝗ virtꝰ eiꝰ finita.
Malũ aũt ĩfinitũ ẽ. Infinitũ aũt agẽs ſi ad
diſt patiẽti finite ṽtutis et ꝯtinue agat: aliqñ erit pati
ens totũ corruptũ. ꝗ poſſibile ẽ aliqñ habilitates illas
totas corruptas eſſe. ¶ Item hoc ipm̃ videt̃ eẽ in dãna
tis. quod eſt dicere ꝙ in ipis remãſerit de habilitate
ad bonũ. et ſi remãſit primũ bonum nature incorruptũ
tamen de illis habilitatibꝫ iam nihil videtur reman-
ſiſſe. Si aũt dicatur hoc. contra hoc eſt illud qḋ dicit
aug. de natura boni. Dicit eñ ꝙ nõ poſſunt tolli oĩno
hmõi habilitates q̃diu res eſt. inquantum habꝫ vnũ-
quodq; creatum de iſtis: tantum habet de eſſe. ¶ Item
cum malum corrumpit bonum. aut illud corruptum
eſt pars aliquotta boni: aut non. ſi ſic: hmõi partes ñ
ſunt infinite. cõſtat. determinatur ergo numerus earũ
in denario vel in quolibet alio. ſi ergo primum maluꝫ
tulit vnam quottam. ſcḋm tollet aliam. ergo perpetra
tis. x. peccatis. bonum erit totuꝫ corruptum. q̃uo ergo
dicit ꝙ impoſſibile eſt corrumpi. aut quid eſt id bonũ
quod corrumpit̃ per malum. ¶ Solutio. concedimus
ꝙ impoſſibile eſt manente ſubiecto in eſſe corrumpi il-
las habitudines. vnde nec etiam in damnatis omni-
no corrupte ſunt. quod patet. quoniam et ſi poſſe ꝑue-
nire ad bonum gratuitum non ſit remotum a damna
tis de iuſticia dei: tamen ipſa poſſibilitas nature non
eſt remota immo remanet ibi. et cum illa modus ſpeci
es et ordo remanent. vnde licet dicamus ꝙ non poteſt
habere bonum gratuitum. tamen ibi eſt poſſibilitas
nature ſic͂ dr̃ de claudo q non pt̃ gradi nunq̃ tñ ẽ im-
poſſibilitas ad gradiendum. ſed nõ eſt ibi poſſibilitas
vt ordinata ad actum illum. et ſic ſoluitur ſcḋo obie-
ctum. ¶ Ad illud autẽ quod primo queritur dicimꝰ.
ꝙ malum ſi dicitur infinitum: nec mł'titudine nec ma
gnitudine nec virtute dicitur infinitũ: ſed ſolum quia
caret ordinatione ad finem. ſicut dicitur incauſale. qꝛ
nõ habet cauſam ꝓprie ꝑ ſe loquẽdo. vnde et ſi ꝑ ſe di-
catur ꝙ bonum habet virtutem finitam. ſimiliter dici-
mꝰ ꝙ malũ hꝫ ṽtutẽ finitã. vt ita dicamus. abuſiue eñ
dicit̃ malũ habere virtutem. vnde nõ dicitur infinitum
vt dicatur ꝙ nõ poteſt tñ quin et plus. imo ẽ dicẽ de-
termĩate tãtũ poteſt et nõ plus. vt ita abuſiue liceat lo-
qui de potentia mali. Et ſi obijcit̃ nihil eſt ita malũ qn
poſſit eſſe magis. hoc verũ eſt. et quicqd ſit de potentia
nihil eſt ita malum quin ſit dicere hoc tãtum et nõ plꝰ
actio aũt nõ eſt in ratõne eius qḋ poteſt eſſe et non eſt:
ſed ratõne eius ꝙ eſt ſolum. et ideo patet ꝙ et virtus ⁊
actio mali finita eſt ſicut boni. ¶ Hoc ergo viſo diciꝰ
vlterius. ꝙ ſuppoſito ꝙ malum habeat virtutem ſicut
et bonum. ꝙ eſt maior virtus boni q̃ mali. Maluꝫ eñ
nõ ageret niſi ſubſtantificaretur a bono. vnde quãtũ-
cunq; malum corrumpit de bono. oportet ꝙ remaneat
aliquid de bono in quo eſt ſummum. nõ tanq̃ ſubiectũ
malo. ſed tanq̃ cõtinens ſiue tenens illud bonum re-
manens et ſuſtentãs ipſum malum ſine cuius virtute
non poſſet agere ipſum malum. et ſic patet ſolutio ob-
iecti. non eñ eſt ſicut dicebatur malum agens infini-
tum. id eſt. virtutis infinite. id eſt. ꝙ agat in minus
potens ſe. ¶ Tercio ṽo obiectum concedimus ſicut op
ponebatur. Qḋ ṽo querit̃ quid ſit illud bonum quod
corrumpitur aut ſit aliquotta ipius. an quid aliud: di
cimus ꝙ corruptõ de bono ſiue habilitate non eſt eius
aliquotta que ſcilicet aliquotiens ſumpta reddat to-
tum. quod patet. ſic enim habuit habilitas duplicẽ cõ-
parationem vt dictum eſt. dictum eſt etiam ꝙ diminu
tio eius fit ſm̃ comparatõem que eſt reſpectu boni gra
tuiti ad quod habilitat. dicimus ergo ꝙ et ſi ſit finita
in ſeipã habilitas. illa eſt tamen poſſibilis ad infinita
opera particularia ex ſe elicienda. et quia ex operibus
relinquentur diſpoſitiones. eſt etiam quodammodo
poſſibilis quaſi ad infinitas diſpoſitiones. quia ergo
ex iſta parte diminutio eſt et ex iſta parte infinitas eſt
vt viſum eſt ibi. diminutio autem infiniti et ſi conti-
nue fiat: nunq̃ tamen eſt diminutio completa. ideo pa
tet ꝙ in corruptione vel diminutione iſta nunq̃ eſt de-
uenire ad completum eſſe vł' corruptum eſſe. Patet eti
am ꝙ non eſt aliquotta que corrumpitur. cum enim ſit
diminutio ex via qua eſt infinitas. infiniti autem ſem-
per ſm̃ ꝙ eſt huiuſmodi vel alicuius ex parte qua ha-
bet infinitatem nulla ſit aliquotta: patet ꝙ illud quod
corrumpitur de ipſa habilitate nõ eſt ipſius aliquotta
vnde hercules ſi dicatur magnus corpore. iſti magni-
tudini reſpondẽt aliquotte. ſi ṽo virtute qua poſſit ma
gis et minus vel in hoc vel in illud: huiuſmodi non
ſunt aliquotte magnitudinis illius. ſimiliter dici-
mus in propoſito. vnde non eſt dicendum ꝙ illud bo-
num diuidendo in partes diminuatur proprie loquen
do. ſꝫ ſolũ ꝙ minꝰ ⁊ minꝰ habile ſit per cõtinuam mali
actionem. vnde imaginatio quam habemus de dimi-
nutione quanti quod diuidi poteſt per ſuas aliquot-
tas. inducit nos in deceptionem. vt ſimiliter creda-
mus fieri. Ubi fit diminutio q̃tum ad virtutem. non
ꝙ volumus dicere ꝙ virtus ſit infinita quo ad intenſi
onem. ſed quo ad vniuerſitatem operum ex ipſa elici-
endorum. et diſpoſitionum ex ipſa relictarum.

Membrum quintũ

Quinto queritur An malum ſit corru-
ptiuum habilitatum naturalium. Ad
quod ſic. malum diffinitur per corrupti-
onem vel diminutionem boni natura-
lis. Queritur ergo cum in natura non reperiantur ni
ſi hec ſcilicet bonum ſubiectum quod eſt potentia. eẽn
tia. habitus ⁊ affectõnes. cuius iſtorum bonorum erit
corruptio: non boni primi neq; poſitione. Illud enim
bonum quod per malum diminuitur. aliquando opor
tet eſſe maius aliquando minus. conſtat autem ꝙ nec
ipſa natura prima nec potentie eius ſm̃ ſe poſſunt di-
ci aliquando maiores aliquando minores. erit ergo
corruptio affectionis vł' habitus. ſed non affectionis:
illud enim bonum cuius malum corruptiuum oportet
ſemper in parte permanere. quia nunq̃ eſt ibi totali-
ter corruptum eſſe. ſed affectio totaliter tranſit et tolli
tur: reſtat ergo quod erit corruptiuum habitus natu-
ralis. Sed vlterius queritur. habitus naturalis dici-
tur virtus naturalis. ſm̃ ꝙ dicitur Math. viij. de cen-
turione. vbi dicit glo. ꝙ ille centurio habet virtutes
naturales ſm̃ ꝙ diffinitur virtus ſic. virtus eſt animi
habitus nature in modum rationis conſentaneus. Si
igitur dicatur ꝙ huiuſmodi habitus naturalis corru
ptiuum eſt malum. Contra. he enim virtutes aliquan
do totaliter tolluntur per malum. aliquando enim eſt
anima ita peruerſa ꝙ non habet modum aliquem con
ſentaneum rationi. vt quando ratio eſt omnino ſubie-
cta ſenſualitati. Cum ergo bonum quod per malum
diminuitur oporteat ſemper manere: patet ꝙ non fuit
iſtius habitus naturalis corruptiuum. ¶ Dicet quis
ꝙ inter potentiam et iſtum habitum naturalem ſunt
quedam habitudines medie que diſponunt ipſam po-
tentiam ad illum actum. et iſtarum habitudinum eſt
malum corruptiuum. ¶ Contra. conuenit ꝙ philoſo-
phi cognouerunt bene poſitionem iſtarum virtutum
naturalium in potentia. cognouerunt ergo ſimiliter
quecunq; diſpoſitiones ad hoc erigebantur. vt illi ha-
bitus eſſent ĩ potẽtijs. cogñuerũt ergo illas habitudĩes
medias. quare ergo nõ cognouerunt malũ eſſe eorum

diminutim. ex hoc.n. nõ videt̃ ꝙ debeat dici diminutiuum illaꝝ. ¶ Solutio. ꝯcedimꝰ ꝙ nec eſſentie nec potentie nec affectõnes nec habitus naturalis qui dĩ virtus naturalis eſt corruptm̃ malũ. ſed illaꝝ habitudinũ que medie ſunt inter potentiã ⁊ dictos habitꝰ ẜm ꝙ vlterius diſponũt ad habitus gratuitos. ⁊ ille hitudines inſepabiles ſunt a potentia: ⁊ he ſunt ſpẽs modus ⁊ ordo. Sed notandũ ꝙ ꝗuis illaꝝ habitudinũ ſit malum corruptm̃: nõ tñ eſt corruptm̃ ipſaꝝ ꝓut compant̃ ad dictos habitus qui ſunt virtutes naturales vel alios quoſcũqꝫ. ſed ſolũ ꝓut diſponũt ad bonũ gratuitũ. quia igit̃ phi nunꝗ̃ ꝑuenerũt ad cognitõnez gratie vel boni gratuiti: ideo neqꝫ cognouerunt iſtas habitudines ꝓut diſponũt ad bonũ gratuitũ. quia g̃ ſic erat malum gratuitum eaꝝ. pꝫ ꝙ nũꝗ̃ potuerũt cognoſcẽ qualiter malũ eẽt illius boni corruptm̃.

¶ Membrum ſextũ

Sexto querit̃. an malũ ſit corruptm̃ modi ſpeciei ⁊ ordinis. ⁊ videt̃ ꝙ ſit corruptiuũ ordinis tm̃. Si.n. corrumpunt̃ ille habitudines ꝓut ordinãt ad gratiam. gr̃a aũt erat illaꝝ vt ordinãs ad finem: tũc videt̃ ꝙ ꝓprie corrũpitur ibi relatio que erat ad finẽ ⁊ non alia. g̃ ſi penes relationez ad finẽ attendebat̃ ordo erit malũ ꝓprie corruptm̃ ordinis: nõ modi vel ſpeciei. ¶ Ad qδ dicimꝰ. ꝙ hec obiectio ꝑ cuiuſdaꝫ falſi ſuppoſitõꝫ ꝓcedat. ꝯcedimus enim ꝙ reuera corrũpunt̃ habitudines ille ẜm compationez illam quam hñt ad gratiã. ſed dicimꝰ ꝙ gratia reſpectu eſſe vel opis gratuiti nõ ſolum eſt vt finis: ſed etiã vt efficiens. ⁊ ſic penes hanc attendit̃ modus. ⁊ vt informans: ⁊ penes hanc attendit̃ ſpẽs. ⁊ vt ordinãs ad finem: ⁊ penes hanc attendit̃ ordo. ¶ Cum g̃ corrumpit̃ vel diminuit̃ habilitas penes compationẽ quam habet ad gratiam. patet ꝙ nõ diminuit̃ ſolũ ẜm relationez quam habuit ad finẽ: ß ẜm alios.

¶ Membrum ſeptimũ

Conſequent̃ queritur. an diminutio ſiue corruptõ modi ſpeciei ⁊ ordinis ſit ex malo triplici vel vnico. Ad qδ ſic Naum. j. Nõ conſurget duplex tribulatio. ex q̃ arguit̃ ꝙ vni peccato debetur vnica pena: ⁊ plures pluribus. Si g̃ vnũ eſt peccatũ qδ ꝯmittit̃: ⁊ vna erit pena. Cũ g̃ pena ſit diminutõ illoꝝ triũ: videt̃ ꝙ vnica diminutione diminuant̃ illa tria. aut dicat̃ qualit̃ ẽ vnitas in peccato: ⁊ in pena multiplicatio. ¶ Itez quia quatuor ſicut dicit aug. ⁊ beda: inflicta ſunt nobis ꝓpt̃ peccatum. ſcilꝫ infirmitas. ignorantia. malicia. ⁊ ꝯcupia. ſi ergo infirmitas eſt ex defectu potẽtie ⁊ ſic eſt corruptio modi. ignorantia ex defectu ſcientie ⁊ ſic eſt corruptio ſpẽi. malicia ex defectu bonitatis ⁊ ſic eſt corruptio ordinũ. videt̃ ꝙ deberet eſſe quartũ ẜm cuiꝰ corruptionẽ eſſet ꝯcupia inflicta. vel dicat̃ quare nõ. ¶ Ad primũ dicimus. ꝙ peccatũ dicit̃ vnũ ꝑ relatõꝫ ad illud ad qδ eſt cõuerſio. quia illud vnũ eſt. Dicit̃ etiã vnũ quia ab vno eſt: ⁊ auerſio quia ſcꝫ ab immutabili bono qδ vnũ eſt. ſed ꝑ relationẽ ad illud quod auertit̃ ꝑ peccatum. cũ in ipſo libero arbitrio ſint tria que auertũt̃. ſcꝫ memoria. intelligẽtia. ⁊ volũtas. optet ꝙ ſi a pena infligẽda eſt illi ꝙ auertit̃. ꝙ ſicut in auerſo fuerunt tria: ita tripl'r pena infligit̃. ⁊ ſicut illud fuit vnuꝫ ẜm tres ſui potentias: ita pena vna ẜm tres drñtias ml'tiplicata. ⁊ hoc modo priuat̃ modus reſpectu memorie. ſpecies reſpectu intelligentie. ordo reſpectu volũtatis. ß hec ꝑ appropriatõꝫ intelligenda ſunt dici. nam ẜm reꝫ ſunt ille tres habilitates in qualibet illaꝝ potẽtiaꝝ. ¶ Ad ſecũdum dicimꝰ. ꝙ reuera quatuor nobis iniũcta ſunt ꝓpter pcc̃m ꝑ defectũ potẽtie. ſapiẽ. ⁊ bonitatis. ſ. infirmitas. ignorãtia. malicia. ⁊ q̃rtũ qδ eſt ꝯcupia. ⁊ hmõi ꝯcupia nõ eſt ſumpta a ꝯcupiſcibili ẜm ꝙ ꝯdiuidit̃ rationali ⁊ iraſcibili: ß eſt ꝯcupia general'r dicta ad omẽꝫ inordinatã ꝯuerſiõeꝫ ad bonũ cõmutabile ẜm quãcũqꝫ vim fiat. ẜm ꝙ dicit̃ in glo. ad ro. j. ꝙ ex ipſa oriũt̃ oĩa peccata. dicimꝰ g̃ ꝙ huic ꝯcupie inflicte nõ debuit corrñdere quartũ bonũ cũ illis tribus. ¶ Cum.n. hec q̃tuor infligunt̃ ꝓpter peccatũ: dicimꝰ ꝙ in peccato ſunt duo. ſcꝫ auerſio ab immutabili bono ⁊ ꝯuerſio ad cõmutabile. ratione ꝯuerſionis illius inflicta eſt ꝯcupia: quia illa ſolũ inclinat ad bona ꝯmutabilia. Q̃tum g̃ ad cõuerſionez iſtã nõ eſt deformatio imaginis ꝑ ſe loq̃ndo ß quo ad auerſionẽ ab eo bono incõmutabili: ad cuiꝰ imaginẽ ſic eſt deformatio. qꝛ g̃ imago q̃tũ ad illa tria attendit̃. iuſtũ fuit vt in deformatiõe que fiebat ꝑ auerſionez infligerent̃ tria ẜm defectũ illoꝝ triũ in qbꝫ attendebat̃ imago. ſic g̃ pꝫ ꝙ ꝯcupie nihil debuit rñdẽ in ordine iſto. vnde aut dicemus ꝙ nullũ ei bonũ rñdet ĩ nobis: qꝛ debuit eſſe ſolũ reſpectu boni cõmutabil'. aut ſi rñdet aliquid: ß nõ erit niſi ꝯcupie appetitm̃ boni.

¶ Mẽbrum octauum

Conſequent̃ querit̃ de drñtia corruptõis que eſt ꝑ veniale ⁊ mortale. Obijcit̃ g̃ ſic pcc̃m veniale nõ tollit gratiã exñte veniali: nihilominꝰ eſt potẽtia in ſuo ꝯplemẽto. ß q̃diu forma vltima eſt in ſua materia ẜm ſuũ complemẽtũ: nõ eſt dicere ꝙ remoueat̃ aliqd de diſpoſitionibꝫ medijs inter materiã ⁊ formã vltimã. videtur g̃ ꝙ pcc̃m veniale nihil diminuat ab habilitatibꝫ: que ſunt modus. ſpecies. ⁊ ordo. ¶ Item peccatũ veniale ⁊ mortale improportionabilia ſunt. g̃ ⁊ pene. qδ pꝫ: qꝛ ſicut ſe hꝫ veniale ad ſuam penã: ita mortale ad ſuaꝫ penã. g̃ ꝑmutatim ſic veniale ad mortale: ita pena hꝰ ad penaꝫ illius. ß ſi diminutio q̃ fit ꝑ veniale aliqd diminuit de bono nature: g̃ illa q̃ fit ꝑ peccatũ mortale in infinitũ eſt maior. ſiue g̃ bonũ qδ diminuit̃ finitũ ſit ſiue ĩfinitũ. aut erit dicere ꝙ totũ põt tolli ꝑ pcc̃m mortale. aut ꝙ peccatũ veniale nihil diminuit. aut ꝙ ꝓportõnalis eſt pena mortalis pene venialis. Qδ ſi ſit ita: videt̃ deus iniuſtus. cũ ipſa pcc̃a improportõnabilia ſint: ⁊ ita pene deberent eſſe improportõabiles. ¶ Ad quod dicimus. ꝙ peccatũ mortale duo facit: qꝛ vulnerat ĩ naturalibꝫ: ⁊ ſpoliat gratuitis. q̃tũ g̃ ad vltimũ effectũ dicimus. ꝙ nullo mõ ꝯuenit veniale cũ mortali. q̃tuꝫ ad primũ ꝯuenit cũ illo: ꝗuis nõ ſonet intantũ vt vulnerare dicat̃. ẜm ß ſolebat dici ꝙ veniale facit nemĩ mortale vulnus. Dicit etiã greg̃. in moral'. qꝛ veĩale obſcurat: mortale caligat. ẜm ß dicimꝰ: ꝙ veniale diſponit vt mortale ſubintret. nõ tñ aliqñ poſſit veĩale fieri mortale. Eſt.n. veniale ſic appetẽdo aliqd ſub deo: mortale ſupra deũ. nũꝗ̃ põt hoc creſcere intãtũ vt fiat illud. ſed dicimꝰ quẽadmodũ ſi duo ligna eẽnt fortit̃ coniũcta. ⁊ aliqd faceret minꝰ fortit̃ coherẽ nõ tñ ſepare. alius tñ ſeparet oĩno illa abinuicẽ. ſic dicimꝰ de mortali ⁊ veniali. veniale.n. ẜm ꝙ hmõi facit potentiã minꝰ fortit̃ ſe tenere cũ gratia: nõ tñ põt ſepare. mortale autez oĩno ſepat. Si g̃ q̃rit̃. vtꝝ ſint ꝓportõnales diminutõnes facte ꝑ veniale ⁊ mortale. dicimꝰ ꝙ ñ. vna.n. fit pñte gr̃a nec aliquo mõ ſepat potẽtia a gr̃a: ß ſolũ facit vt minꝰ fortiter cohereat. Alia võ fit abſente gratia: ⁊ ſꝑ magis ⁊ magis elongat potẽtiam a gratia. ⁊ ita ſunt eiuſdem generis diminutiones: ⁊ ita neqꝫ ꝯpabiles. ¶ Ad illud quod primo obijcitur. ꝙ ſi remanet forma vltima diminuitur de diſpoſitione media. patet quid dicendũ eſt. nihil.n. de diſpoſitione diminuit̃ quo diminuto nõ ſepetur ab illo. diminuit̃ tñ aliquid quo diminuto hoc cum illo minꝰ fortit̃ ſe tenet.

Queſtio .xx. de diuina potentia.

Adiuuante dei gratia poſtq̄ꝫ inquiſitum eſt de immēſitate. vnitate. veritate. ⁊ bonitate. ꝯſeq̄nter inquirendū eſt de potentia. ſciētia ⁊ voluntate diuina. hec. n. ſe hn̄t cōſequenť ſm intelligentie ratōꝫ. ¶ Primo igiť inquirendum eſt de potentia in hūc moduꝫ. vt primo querať de intentione potētie. Scd̄o de ꝯditōnibꝰ potētie: quarū vna eſt vniuerſalitas. alia immēſitas. alia vnitas. alia ꝑfecta. ⁊ alia ſimplicitas. Conſequēter inquirenduꝫ ē de hoc qd̄ poſſibile diuine potentie. vltimo de deriuatione potentiaꝝ a fonte diuine potentie. Circa aūt ad intentioneꝫ potentie ꝓcognoſcendaꝫ querendū ē abſolute de intentione potentie: ⁊ in comꝑatōe ad intentiones voluntatis ⁊ ſciētie. Circa ad primū queruntur tria. Primū. an deo ꝯueniat ratio potentie ꝓprie. Secūdum. vtꝝ dicať vniuoce vel equiuoce de creatura ⁊ creatore. Tercio. vtꝝ aliqd̄ creatum cōnotet intētio potentie ꝑter diuinā eēntiam. Quarto. de comꝑatōne intentōnis potentie ad intētiones ſciētie ⁊ voluntatis q̄ꝫtum ad ordinē. Quinto. de ꝯꝑatione intentōis potētie ad voluntateꝫ q̄ꝫtum ad ordinem ⁊ q̄ꝫtum ad extenſionem.

Membrū primū

Ad primū ex ꝯcluſione Richardi in li. de trinita. arguiť. ꝯſtans eſt deū potentē eſſe potentie plenitudine: nō potentie participatione. ſ cui aliquid attribuiť ſm plenitudinē: verius ei ꝯuenit rō q̄ꝫ cui attribuiť ſm ꝑticipationē. ſicut pꝫ in bonitate que attribuiť creatori ſm plenitudinē: creature vō ſm ꝑticipatōꝫ. ⁊ veriꝰ ꝯuenit intentio bonitatis creatori q̄ꝫ creature. ḡ veriꝰ cōuenit ei intentio potentie q̄ꝫ creature. ¶ Cōtra. nihil qd̄ dicitur ſm dependētiā ꝓprie ꝯuenit diuine eſſentie. ſi ḡ intentio potētie diciť ꝑ dependentiā ad actū. ḡ intentio ꝓprie nō ꝯuenit diuine eēntie. ¶ Iteꝫ ſm ariſto. ī metaphy. Intentio potētie eſt duobꝰ modis. Eſt. n. potētia actiua que ab eo notificať principiū tranſmutationis in aliud ſm ꝙ aliud. Eſt ⁊ potētia paſſiua q̄. ſ. eſt principiū tranſmutatōis ab alio ſm ꝙ aliud. ex quibꝰ notionibꝰ relinquiť. ꝙ vbicūqꝫ ē potētia paſſiua: ē mutabilitas ab alio. ⁊ ideo n̄ ꝯuenit deo. vbicūqꝫ vō ē actiua potētia eſt imꝑfectio: qꝛ ibi exigiť ſubiecta materia cū ſit in aliud. cū ḡ in oꝑatōne dei n̄ requirať ſubiecta materia: vtꝫ in creatōne. ḡ relinqť ꝙ n̄ ꝯuenit potentia actiua deo nec paſſiua. ḡ nec intētō potētie. ¶ Si vō diceret ꝙ potētia actiua diciť in deo n̄ ſolū ſm ꝙ eſt principiū tranſmutatōnis in aliud: ſ principiū tranſmutatōnis de n̄ eē in eē. Cōtra. intentio potētie n̄ dr̄ ī deo reſpectu creatōis ſolū ſ reſpectu generatōis ⁊ ꝓceſſiōis a qbꝰ relegata ē oīs mutatō. ⁊ ita intētio potētie n̄ erit deo ꝯueniēs. Rn̄ſio. potētia dꝛ̄ ſm impꝑfectōꝫ. ⁊ hoc mō ꝯuenit creature. potētia etiā diciť ſm ꝑfectōꝫ ⁊ plenitudineꝫ. ⁊ ħ mō ꝯuenit creatori. Dico aūt impꝑfectōꝫ potētie indigentiā ſue ꝑfectōis ꝯplēde ꝑ actū. vel indigentiā ſubiecte materie. queādmodū ē in potētia actiue creature: q̄. ſ. ad ꝑfectōꝫ ſuā ꝑuenit mediāte effectu ſic in ſpūalibꝰ. exemplū pꝫ in viribꝰ aīe rōnabilibꝰ. vel ſic in his q̄ efficiūť mediāte corꝑe vbi nccīa ē ſubiecta materia. exēplū ī artifice. vel etiā quā ꝯcomitať mutabilitas dꝛ̄ potētia impꝑfecta: ſic ē potētia materie ⁊ materialiū. Intētio ḡ potētie ſm impꝑfectōꝫ nullo mō ꝯueniet deo ſ ſm ꝑfectōꝫ. ¶ Vn̄ ad illd̄ qd̄ pmo obijcit dd̄m. ꝙ ſic in ſole dꝛ̄ potētia ad actū q ē lucē. q qdeꝫ actꝰ ſp ē in ſole coeuꝰ ipſi eēntie ſolis. Et iteꝝ potētia ad actū q eſt illuīare. q qdeꝫ actus ē in alio a ſole. actꝰ ille q ē illuīare ē actus quē potētia ſolū efficit. actus vō q eſt lucē eſt actus q̄ agit. ſic ē determiare intentōꝫ diuine potentie ꝑ actū coeternū. queādmodū diceť potētia intelligēdi potētia amādi in deo. velut potētia lucēdi in ſole. Et ē determiare potētiaꝫ ꝑ actū tꝑaleꝫ. ſic potētia creādi ⁊ formādi ⁊ hmōi. manifeſtū eſt aūt ꝙ nūq̄ꝫ potētia depēdet ab actu: niſi cū ꝑfectio nobilioꝛ acqriť potētie ꝑ actū. vn̄ potentia illuīandi in ſole n̄ dependet ab actu illuīatōis: multomagis nec potētia creādi ab actu creationis. Potētia vō lucēdi depēdet ab actu q ē lucē ī ſole. qꝛ ꝑ hūc actū acqriť ei ꝑfectio nobilioꝛ: q̄ qdē ē actualis lucis. Quia aūt in ſole n̄ ē ideꝫ potētia ⁊ ħ actus: ſicut pꝫ ex obſcuratōe q̄ facta ē ī morte dn̄i vbi ſeꝑabatur actus a potētia. ideo ipſa potētia dependet ab actu dico coeuo ipſi eēntie. Quia ḡ oīno ī deo idē eſt potentia ⁊ actus coeternꝰ. vt potētia intelligēdi ⁊ intelligere ⁊ potētia generandi ⁊ generare. nō erit alio mō potentia dependēs ab actu. ¶ Illud ḡ qd̄ dic̄ phꝰs. ꝙ potētia dependet: intelligiť in creatura ſm naturā rei. ſm vō ratōꝫ intelligētie pōt intelligi coīter. nā intellectus potētie dependet ab intellectu actus. nā nos nō intelligimꝰ potētiā niſi mediante noticia actus. ¶ Ad aliud vō qd̄ obijcit. ꝙ notificatio potētie ſm phm̄ nō cōuenit diuine potētie vl̓r: ſ data ē de potētia creature. ſic amplius iam declarabiť.

Membꝛum ſecūdum

Conſequēť queriť. vtꝝ potētia dicať equiuoce vel vniuoce in deo. naꝫ in deo ē potētia ad intelligendū. in deo ē potētia ad generādū. in deo ē potētia ad creādū. aut ḡ potētia dꝛ̄ vniuoce vel equoce. Si vniuoce. ꝯtra. potētia creādi ē principiū trāſmutatōis a n̄ eē in eē. potētia aūt generādi ſiue intelligēdi nllo mō ē principium trāſmutatōis. ḡ n̄ ē eadē rō potentie ī deo hinc ⁊ inde. ¶ Itē potētia generādi n̄ ē potētia ad qd ſ ad aliqd: qꝛ generare n̄ ē qd ſ ad aliqd. ſ potētia creādi ē potētia ī qd. ḡ n̄ vniuoce. ¶ Itē ſi equoce. ꝯtra. potētie intelligēdi generādi ⁊ creādi erūt drn̄tes ſm eēntiā. ḡ cū ī pr̄e ſit potētia ⁊ generādi ⁊ creādi ⁊ intelligēdi. in filio vō ſolū potētia intelligēdi ⁊ creādi ⁊ nō generādi. relinqť ꝙ aliq̄ potētia ē in pr̄e q̄ n̄ ē in filio. qd̄ ē falſuꝫ. Relinquiť ḡ ꝙ n̄ ē equoce dicta potētia cū dr̄ potētia generādi intelligendi ⁊ creādi. Solo. potētia n̄ dr̄ ī deo equoce: cū dꝛ̄ potētia generādi intelligendi ⁊ creādi: ſed analogice. ħ ē ꝑ prius ⁊ poſteriꝰ ſm ratōꝫ intelligētie. Rō igiť intentōis diuine potētie ſm analogiā eſt hec. diuina potētia eſt potētia cuius ē ꝑ ſe actus. ꝑ ħ ꝙ dꝛ̄ ꝑ ſe: ſeꝑať intētio potētie in deo ab intentōne potētie creature. que ſiue dicať actiua ſiue paſſiua nō ē principiū ad actū ꝑ ſe. Iteꝫ ħ qd̄ diciť principiū actus ꝑ ſe: ꝯueniť ⁊ potētie intelligēdi ⁊ potētie generādi ⁊ potētie creandi. ſ potētia dicta ad actū q eſt intelligere: eſt actꝰ qui quideꝫ eſt ipſa ſubſtātia. intelligere. n. ſignť diuinā ſubſtantiā: ſ ꝑ modū actus. potentia vō dicta ad actū qui eſt generare: eſt actus de ſubſtantia. generare. n. dicit actū ꝓductōnis de diuina ſubſtantia. cū generare dicit relatōꝫ ꝑ modū actus. potentia vō dicta ad actuꝫ qui eſt creare eſt potentia actus qui non eſt de diuina ſubā ſed de nihilo. creatio. n. eſt de nihilo. ſm ħ ḡ ꝙ dicitur potentia actus: diciť ꝑ prius ⁊ poſterius de potētia intelligendi generandi ⁊ creandi ſm intelligentiam rationis. ꝙ vō diciť ꝑ ſe: excludit indigentiaꝫ motoris vel agentis: ſicut eſt in potētia paſſiua. ⁊ indigentiā materie ⁊ ꝑfectionis vlterioris: ſicut eſt ī potētia actiua creature. vna eſt igiť potentia cū diciť potētia intelligēdi generandi creandi. ſed per actum aliter ⁊ aliť dictum determinať.

Membrum terciū

Poſtea querit̄. vtꝝ cū determiat̄ potentia reſpectu creature: cōnotet̄ aliqd creatuꝫ. ſicut cū dicit̄ homo pōt facere domū: notat̄ potentia in ipſo ⁊ cōnotat̄ poſſibilitas materie. ¶ Ad quod ſic obijcit̄. cuꝫ dicit̄: deus ſcit mundū fore vel eſſe vel fuiſſe. ꝯnotat̄ aliquid qđ ponit̄ in creatura vel in preſenti vel in preterito vel ī futuro. Sil̄r cum dicit̄: deus vult munduꝫ fore. ex h̄ ponit̄ ꝙ mūdus erit. intentio ſcientie ⁊ volūtatis dicte reſpectu creature ꝯnotat aliqd reſpectu creature. ḡ ſil̄r cū dicit̄ deus pōt hoc facere ꝯnotabit̄ aliqd in creatura ſcilꝫ ꝙ poſſibile eſt hoc eſſe. Contra. Anſ. in li. de conceptu virginali. deus pōt de trunco facere vitulū. nō tñ de truco poteſt fieri vitulus: qa deeſt aptitudo ex ꝑte materie. relinquit̄ igit̄ ꝙ cū dicit̄: deus pōt facere h̄. nō cōnotat̄ aptitudo que ſit ex ꝑte materie. ſicut dicim⁹ ꝙ in grano eſt aptitudo vt fiat meſſis. ¶ Iteꝫ aug. in li. de ſymbolo. omīpotēs dicit̄: quia de nihilo fecit quecūqꝫ fec̄. nō. n. aliqua materies eum iuuit ex qua demōſtraret artis ſue potentiā: ſ3 ex nihilo cūcta creauit. Ex hoc relinquit̄. ꝙ cū dicit̄: deus pōt hoc facere. nō ponit̄ poſſibilitas materie. nihil. n. cōnotat̄ creatū ex quo nō cōnotat̄ aptitudo nec poſſibilitas materie. ¶ Iteꝫ intentio potentie nō equiuocat̄ cū dicit̄ deus pōt hoc facere. ⁊ cuꝫ dicit̄ deus pōt intellig̃. Si ḡ nihil ꝯnotat̄ creatū cum dicit̄ deus poteſt intelligere. ḡ nihil ꝯnotabit̄ cū dicit̄ deus poteſt facere aliqd. ¶ Item cū potentia dicat̄ ad poſſibile ſicut ſcientia ad ſcibile reſpectiue. cū dr̄ deus poteſt hoc facere vel pōt creare mūdū añꝙ̄ mūd⁹ eſſet. cū ponat̄ potentia: ponet̄ ⁊ poſſibile. ſ. ꝙ mūdū creari ſit poſſibile. Querit̄ ḡ. aut illa poſſibilitas eſt in creatura. aut in cauſa: ſi dicat̄ eſſe in creatura: tūc nō erit verū ab eterno mundū creari eſt poſſibile. ſi aūt in cauſa: cum poſſibilitas cauſe nihil aliud ſit ꝙ̄ potētia cauſe. quecūqꝫ erūt in potētia cauſe: erūt poſſibilia. Cuꝫ ḡ in potentia cauſe ſit potentia creandi innumerabiles mūdos. relinquit̄ ꝙ innumerabiles mūdos eē ē poſſibile. qđ videt̄ incōueniēs. ¶ Iteꝫ Athanaſius ī altercatione ꝯtra Arriuꝫ. vide quot ⁊ quantis vocabulis appellemus. ſapiētē. bonū. ⁊ omnipotēteꝫ. ⁊ h̄ quo ad ſe. quo ad nos v̄o miſericordeꝫ. pium. iuſtū. ḡ nihil creatum ꝯnotat̄ cuꝫ dicit̄ ſapiens. bon⁹. potēs. Rñſio. intentio potētie determiat̄ dupl̄r. ꝑ tempale: ⁊ eternū. vt potentia creandi potētia intelligēdi. cū v̄o determinat̄ ꝑ eternū nihil ꝯnotat̄ creatū. cū v̄o ꝑ tpale ꝯnotat̄ ens poſſibile. ſicut cū ſcientia determinat̄ ꝑ tpale: ꝯnotat̄ verū ſcibile. ſicut cuꝫ voluntas determiat̄ ꝑ tēpale ꝯnotat̄ bonū amabile ſeu voluptabile. ¶ Ad illa ḡ que obijciunt̄ ꝑ auc̄teꝫ Anſ. ꝙ nō cōnotat̄ aptitudo materie. Et ꝑ auc̄teꝫ aug. ꝙ ñ ꝯnotat̄ poſſibilitas materie. dđm ꝙ aptitudo ⁊ poſſibilitas materie pñt ꝯſiderari vt in ſua natura. ⁊ h̄ mō nō ꝯnotant̄ cum dicit̄ de⁹ pōt hoc facere. vel pñt ꝯſiderari ſ̄m ꝙ in cauſa: ꝓut ꝯſideratur effectus in ſua cauſa. hoc mō pōt dici connotari poſſibilitas materie vel aptitudo. ſ3 ex h̄ nō ſequit̄ aptitudo vel materia eē ab eterno: q2 tūc eſſe in potentia cauſe nō ē aliud ꝙ̄ eſſe ipſa potētia cauſe ꝓut dic̄ anſ. ꝙ creatura in creatore eſt creatrix eēntia. qđ debꝫ intelligi ꝯpoſite. nā cū dicit̄ creatura in creatore. trahit̄ extratōꝫ creature ad ſapienduꝫ exñtiam ei⁹ ī cauſa. ¶ Ad terciū v̄o dđm. ꝙ aliqd ꝯnotat̄ ex determiatōe qđ ñ cōnotat̄ cū potētia accipit̄ ſine determiatōne. ſicut dictū eſt. ¶ Ad quartū v̄o qđ querit in quo ſit illa poſſibilitas cū dicit̄ poſſibile eſt mūdū creari. dđm ꝙ ſolū erit in potentia cauſe que ſcꝫ ita ꝑfecta eſt vt ſit cauſa tota ſui effectus: nō indigens alia materia ſubiecta vel aliqua ſpecie obiecta. Vñ notandū. ꝙ quedā potentia indiget materia ſubiecta. vt potētia nature vel artificis. Iteꝫ eſt potentia que ñ indiget materia ſubiecta. vt potentie nature vel artificis: indiget tñ ſpecie obiecta. vt pꝫ in potentia aīe. Iteꝫ eſt potētia dei q̄ nec indigꝫ materia nec obiecto. ⁊ hec eſt ꝑfectiſſima. ꝑfectior. n. ē potentia que eſt cauſa tota ſui effectus. qđ aūt ꝑfectius ē: ſemꝑ deo eſt tribuendū. igit̄ potentia dei eſt tota cauſa ſui effectus. ⁊ ideo nō indigꝫ materia nec obiecto. ¶ Et ſi obijcit̄ ꝙ in deo ē poſſibilitas ad infinitos mūdos. ḡ poſſibile eſt infinitos mūdos creari. dđm ꝙ ſicut ī prima materia eſt prima potentia paſſiua: ita in deo ē ꝑma potentia actiua. ꝑma aūt materia quantū ē de ſua prima potentia nō eſt determiata ad aliquā formaꝫ: ſ3 indifferens ad omēs. ſed tñ intelligit̄ materia cuꝫ aliq̄ diſpoſitōne ⁊ ſic eſt determiata ad aliquā formam. Similiter dđm de potentia dei actiua quia ē prima potētia indetermiata: que ſe hꝫ ad infinitos mūdos. ⁊ ſ̄m hoc eſt potentia in cauſa ad infinitos mūdos. ⁊ eſt potētia determiata ꝑ diſpoſitōꝫ ꝓordinatā. ¶ Ad vltimū iam patet ſolutio. nam miſericors pius ⁊ iuſtus connotat accepta abſolute effectū ī creatura. ⁊ iuſtus ſigt̄ diuinā eſſentiā ⁊ ꝯnotat retributōꝫ ſ̄m merita. ſapiēs v̄o bonus ⁊ potēs nō ꝯnotat creatū niſi addita determinatione. ſic ḡ querit̄ de intentōne potētie abſolute.

Membrū quartū

Conſequēt̄ querit̄ de ꝯꝑatōe intentōis potentie ad intentiōes ſcientie ⁊ volūtatis. Ptum ḡ ad ſciam querit̄ de ꝯꝑatiōe ſ̄m ordinē ⁊ ſ̄m extenſioneꝫ. ¶ Obijcit̄ ḡ ſic. Tria ſunt. ens. verū. bonū. ſcia reſpectu veri. volūtas reſpectu boni. potētia ḡ erit reſpectu entis cū ḡ ens ꝑmo intelligat̄ ꝙ̄ verū ⁊ bonuꝫ: intentio potentie prius erit reſpectu intentōne ſcie ⁊ volūtatis. ¶ Item omis ſcia egredit̄ ab aliqua potentia. ḡ intentio potētie naturaliter prior eſt ꝙ̄ intentio ſcie. Contra. ſcia compꝛehendit ⁊ opera potentie ⁊ ipſam potentiaꝫ ⁊ poſſibilia ipius potentie. ſ3 potentia nō compꝛehendit ſcibilia ipi⁹ ſciētie: quia mala ſunt ſcibilia potētie. ſ3 potētia ñ ꝯprehendit ſcibilia ipius ſcie: q2 mala ſunt ſcibilia. nec etiā ipſa ſcia eſt ſubiecta potētie. relinquit̄ igit̄ ꝙ intētō ſcientie prior eſt intentōne potētie. ¶ Itē hugo de s. vic. in ſentētijs ſuis. tria ſunt. ſapia. potētia. ⁊ voluntas. ⁊ ad vnū effectū ꝯcurrūt. voluntas mouet. ſcia diſponit poteſtas oꝑat̄. ex q̄ relinqt̄ ꝙ intētio volūtatis prior ē intētiōe ſcie: intētio ſcie prior intētōne potētie. ¶ Item querit̄ de ꝯꝑatōe ſ̄m extēſiōꝫ ⁊ cū ſcia ſit bonoꝝ ⁊ maloꝝ. potētia nūꝙ̄ ſit maloꝝ: ad plura ſe extendit ſcia ꝙ̄ potētia. ¶ Itē ſcia ſe extēdit ad id qđ ē de⁹ ⁊ ad ea que oꝑat̄ de⁹. potētia v̄o ſolū ad ea q̄ oꝑat̄ de⁹. relinquit̄ ḡ ꝙ ad plura ſe extēdit ſcia ꝙ̄ potētia. ¶ Cōtra. ſcia ſe extendit ad exñtia. q2 ſcia veroꝝ ē tm̄. vera aūt ſunt exñtia. ſ3 potētia ſe extendit ad exñtia ⁊ nō exñtia: que nec ſunt nec fuerūt nec erūt. ad plura igit̄ ſe extēdit potentia ꝙ̄ ſcia. ¶ Iteꝫ aug⁹. in li. de agone xp̄iano. domin⁹ omnipotēs vniuerſe creature q facit omia bona valde: ſic ea ordinat vt de bonis ⁊ de malis bñfaciat. Qđ eñi iuſte fit bene fit. iuſti autem ſunt boni beati ⁊ iuſte mali penas patiuntur. ergo ⁊ de malis ⁊ de bonis benefaciat deus: quoniam omnia iuſte facit. ergo mali ⁊ boni ſunt ſubiecti diuine potentie ⁊ bona ⁊ mala. Si ergo ad omnia bona ad que ſe extendit ſcientia: poteſt ad ipſa operando ſe extendere potentia. ⁊ ad quecunqꝫ mala indicanda ſe extendit ſcientia: poteſt ad ea ordinanda ſe extendere potentia. Relinquitur ꝙ non in plus ſe extendit ſcientia ꝙ̄ potentia. ¶ Item Auguſtinus in encheridion. Deus omnipotens cui rerum eſt ſumma poteſtas: cum ſumme bonus ſit nullo modo ſineret aliquid mali eſſe in operibus ſuis: niſi vſqꝫ adeo eſſet omnipotēs ⁊ bon⁹ ⁊ bñfaceret etiaꝫ de malo

ergo potentia dei ſe extẽdit ad bona ⁊ mala. nõ igr̃ ad
plura ſe extendit potentia ꝙ̃ ſciẽtia. ¶ Rñſio. ꝑmo ad
illud quod querit de ꝯparatõe ſm ordinẽ diſtinguẽdũ.
Potentia poteſt determiãri ſm ſuã intentiõẽ duplr̃. ꝑ
actus tempales: ⁊ ꝑ actus eternos. ſicut dicit̃ potẽtia
ad intelligendũ potẽtia ad creandũ. Si ḡ intentio po-
tentie accipiat̃ ꝓut recipit determiatõẽ actuũ eternoꝝ
ſic prior eſt intentio potẽtie ꝙ̃ ſcientie: ſicut poſſe ſcire
prius ſcire. Si v̉o coartet̃ intentio potẽtie ad actꝰ ſm
ꝙ recipit determiationẽ actuũ tempalium: ſic priorẽ
intentio ſcientie ꝙ̃ potentie. ſm ꝙ dicit hugo de s. vic.
Nã ſcientia diſponit̃: potentia opatur. ⁊ ꝑ hec ſoluũt̃
obiecta. ¶ Ad illud qḋ querit ſecũdo de extenſione. di
ſtinguendũ ꝙ intentio potentie accipit̃ cõmuniſſime ⁊
coĩter ⁊ ſtricte. Eſt. n. intentio potentie determiata ꝑ
eſſe ⁊ determiata ꝑ actum. vñ deus põt eſſe: ⁊ deus põt
agere. ⁊ hoc modo accipit̃ cõmuniſſime. Itẽ intentio
potentie determiat̃ ad agere. ſm ꝙ agere dicit̃ coĩt ad
actum elicere vel ad actũ ordinare. ⁊ h̃ mõ dicit̃ coĩter
potentia ⁊ bonoꝝ ⁊ maloꝝ. ẜ bonoꝝ vt eliciendo: ma-
loꝝ vt ordinando. Item potentia determiat̃ ſolum ad
actum elicitum. ⁊ hoc mõ potẽtia dei accipit̃ ſtricte re-
ſpectu bonoꝝ que elicit ⁊ facit. ſm ḡ ꝙ potẽtia accipit̃
cõmuniſſime equalis extenſionis eſt potentia ⁊ ſciẽtia
ſm v̉o ꝙ intentõ potentie coartat̃ ad agere vel amplíꝰ
ad actum elicere. amplioris extenſionis erit intẽtio ſci
entie ꝙ̃ potentie. Qḋ obijcitur ꝙ ſcientia eſt tm̃ exñtiũ.
intelligendũ eſt ꝙ exiſtentia dicũtur nõ ſolũ ſm ꝙ ha
bent eſſe in rerum natura: ſed etiã que habẽt eſſe vitã.
⁊ hoc vel in diſpoſitõe cauſe vel in potẽtia cauſe. Sci-
entia. n. oĩm eſt que pñt eſſe a cauſa. ⁊ ita oĩm ẽ quorũ
eſt potentia. ad reliqua pꝫ ſolutio.

¶ Membrũ quintũ

Conſequẽter querit̃ de compatõne inten-
tionis ad voluntatẽ: ⁊ q̃tum ad ordinẽ:
⁊ q̃tum ad extenſionẽ. Q̃tum ad ordi-
nem obijcit̃ ꝑ wilh. in li. cur deus hõ. ij.
libro. Omis poteſtas ſequit̃ voluntatẽ. ¶ Itẽ. xiij. ſa-
piẽtie tibi ſubeſt dñe cũ volueris poſſe. ¶ Item dic̃ hu
go ĩ ſuis ſentẽtijs. ꝙ voluntas mouet: ſcia diſpoĩt: po-
tentia opatur. ex his relinquit̃ ꝙ voluntas prior eſt ꝙ̃
ſcientia ⁊ potentia. ¶ Contra. ſicut velle ſe hꝫ ad poſſe
ſic voluntas ad potentiã. ẜ omne velle p̃cedit poſſe. ḡ
omẽ voluntatẽ p̃cedit potentia. ¶ Itẽ querit̃ de am-
bitu ſiue extenſione ſicut dicit augꝰ. in queſtionibꝰ ve-
teris ac noue legis. omĩa quidẽ põt deus: ẜ non facit
niſi qḋ conuenit veritati eius ⁊ iuſticie. i. volũtati q̃ ẽ
vera ⁊ iuſta. ḡ in plus ſe extendit potentia ꝙ̃ volũtas.
¶ Augꝰ. in eodẽ. potuit deus cũcta ſimul facere: ẜ rõ
ꝓhibuit. i. voluntas. ſic exponit magr̃. xlij. di. j. libri.
¶ Itẽ potentia eſt reſpectu oĩm poſſibiliũ: voluntas
v̉o reſpectu bonoꝝ. plura aũt ſunt poſſibilia ꝙ̃ bona.
ḡ ad plura ſe extendit potentia ꝙ̃ volũtas. ¶ Contra.
quicq̃d deꝰ opatur vult opari. ⁊ quicq̃d põt opari vult
ſe poſſe opari. ḡ vult ſibi eſſe poſſibilia que ſunt ei poſ-
ſibilia. ḡ voluntas ſe extendit nõ ſolum ad actualia bo
na: ẜ etiã ad omĩa bona deo poſſibilia. ¶ Itẽ volun-
tas ſe extendit ad eſſe ⁊ ad agere diuinũ. vt cũ dr̃: deꝰ
vult ſe eſſe: deus vult agere. ¶ Preterea. voluntas dicit̃
reſpectu agere qḋ ẽ eternũ: vt cũ dicit̃ deus vult intelli
gere. ⁊ reſpectu agere qḋ eſt tempale: vt cũ dicit̃: deus
vult ſe creare. nõ põt ḡ inueĩri aliq̃d qḋ determĩet poſ-
ſe qḋ etiã nõ determĩet velle. ḡ nõ plus ſe extẽdit volũ-
tas ꝙ̃ potentia. ¶ Item amb. ſup illud luce. v. domine
ſi vis potes me mũdare. videtis ꝙ dubitari nõ põt ꝙ
volũtas dei eſt poteſtas. ḡ coequalia ſunt voluntas dei
⁊ poteſtas. ¶ Item obijcit̃ cum deus faciat multa ſm
ratõẽ miſcdie. ḡ nõ videt̃ verũ dicere augꝰ. ꝙ deus nõ
facit niſi qḋ condecet veritati eius ⁊ iuſticie. Itẽ videt̃
falſum dicere cũ dicit. cũcta potuit facere ſimul: ſed rõ
ꝓhibuit. quia qḋ ꝓhibet ꝯtrariat̃ ei qḋ ꝓhibet. ſi ḡ rõ
ꝓhibuit potentiã. ḡ voluntas ꝯtrariat̃ potẽtie. Itẽ rõ
aut dicit creatũ aut increatũ. nõ creatũ: q2 nullũ crea-
tum poteſt ꝓhibere diuinam potentiã. ſi increatũ: vi-
delꝫ vt diuinã voluntatẽ. ḡ voluntas cõtrariat̃ diuine
potentie. ¶ Rñſio. ad primũ qḋ querit̃ de ordine dicẽ
dum. ꝙ intentio potentie accipit̃ duobꝰ modis. Dicit̃
enim potentia potens. ⁊ dicit̃ potentia exequens. ſiue
potentia in habitu ⁊ potẽtia in effectu. loquẽdo de po-
tentia potente ſiue de potentia in habitu: prius ẽ intẽ-
tio potentie ꝙ̃ voluntatis. loquendo v̉o de potẽtia exe-
quente ſiue de potentia in effectu: prior eſt voluntas.
nam voluntas eſt ratio executionis que elicit̃ immedi
ate a potentia. ¶ Ad auc̃tes ḡ obiectas intelligendum
ꝙ per illas non ſignificat̃ ꝙ potentia ſit ſubiecta volũ
tati aut ſequitur eam ſm ſe. cum velle ſit ex poſſe ſm
rationẽ intelligentie: tamen in deo ſunt idem. ẜ q2 exe
cutio potentie in actu eſt a voluntate. Rõne ḡ eius in
qḋ eſt potentia: dicit̃ potentia ſequi voluntatẽ: nõ ĩ ra
tione ſui. ⁊ hec eſt intentio anſ. in li. cur deus hõ. oĩs
poteſtas ſequit̃ voluntatẽ. Cum. n. dico: poſſum loqui
vel ambulare: ſubaudit̃ ſi volo. ſi enim nõ ſubintelligi
tur voluntas: non eſt poteſtas ẜ nccitas. ⁊ ꝑ h̃ pꝫ rñ-
ſio ad obiecta. ¶ Ad illud v̉o qḋ obijcit de extenſione.
dḋm ꝙ ſi extendantur iſte intentiones ſm ꝙ determi-
natur ſiue per eſſe ſiue ꝑ agere ⁊ ꝑ agere ſm ꝙ dicitur
eternum ⁊ tempale. ⁊ ꝑ agere tempale ſm ꝙ extẽditur
ad actum elicere ⁊ ad actum ordinare: coequãt̃ iſte in-
tentiones potentia ⁊ voluntas. ⁊ circũincedũt ſe tñ cõ-
pando abſolute voluntati. ſic potentia in plus ẽ ꝙ̃ vo-
luntas. Scḋm v̉o ꝙ intelligitur potẽtia ordinata: que
quidem ordinatio intelligitur in rõne p̃ordinationis:
coequantur potentia ⁊ voluntas. Diſtinguũtur ḡ po-
tentia abſoluta ⁊ potentia ordinata. Potentia abſolu
ta eſt eorum quorum non eſt diuina preordinatio. Po
tentia v̉o ordinata eſt eorum quorum eſt diuina preor
dinatio. hoc eſt eorum que a deo ſunt preordinata ſiue
diſpoſita. ⁊ ꝑ hec pꝫ rñſio. ẜ aũt amplíꝰ. ĩ. patebit cũ
aget̃ de ſcientia. ¶ Ad illud v̉o quod obijcit̃ ꝯ Aug. ꝙ
deus multa facit de miſcdia: nõ ḡ de iuſticia. dḋm ꝙ iu
ſticia dicit̃ duplr̃. Uno mõ retributio vnicuiqꝫ ſm me
rita: ⁊ ſic non omĩa facit de iuſticia. Alio mõ cõdecen-
tia bonitatis: ⁊ ſic omĩa facit de iuſticia. nec aliq̃d fac̃
niſi qḋ condecet iuſticie. ¶ Ad aliud v̉o qḋ dicit̃ ratio
ꝓhibuit. dḋm ꝙ ratio dicit principalr̃ diuinam volũ-
tatẽ ẜ cõnotat ordinem in creatura reſpectu rerũ fien-
darũ. principalr̃ aũt ordinem meriti ad premiũ: ⁊ cul-
pe ad penam. ꝯtra autẽ ordinẽ eſſet ſi puniret añ cul-
pam vel premiaret ſine merito p̃cedẽti. Qḋ ḡ dicit̃ rõ ꝓ
hibuit. i. volũtas. nõ dicit̃ volũtas ꝓhibere potentiã ẜ
executõẽ potẽtie. Item nec ꝓhibitio refert̃ ad princi-
pale qḋ eſt diuina volũtas ẜ ad ꝯnotatũ. p̃terea ꝓhibẽ
ibi dicit̃ improprie ꝓ eo ſcilꝫ qḋ eſt cauſã eſſe vel ra-
tionẽ ad h̃ ꝙ res ſit.

¶ Queſtio. xxj. de ꝯditio-nibus potentie.

Poſtea queritur de ꝯditõnibꝰ diuine potẽtie. vicꝫ vniuer-
ſalitate. immẽſitate. ꝑfectõe. variabili
tate ⁊ poſſibilitate ſub multiplicibꝰ ar
ticulis ſuis.

¶ Membrũ primũ

Primo q̃rit̃ de ꝯditõe vniuerſalitatis ſm
quã dr̃ oĩpotẽtia. de q̃ q̃rũt̃ hec. Primo.
an deo ꝯueiat oĩpotẽtia. Scḋo ſm quã
ratõẽ dicat̃ oĩpotẽtia. Tercĩo. an ꝯueiat

tribus ꝑſonis om̄ipotentia. Quarto an ꝓꝓria ſit dei ſolius omnipotentia ⁊c̄.

Articulus primus

Ad primū ſic obijcit Rich. in libro de trinitate. deus eſt quo magis excogitari nō poteſt. maiꝰ aūt eſt om̄ipotētiā habere ꝙ aliquā potentiā habere. cui aliqd deſit de plenitudine potentie. relinquitur igitͬ deū om̄ipotētiā habere. ¶ Itez ad idem in eodē. potens eſt quiſqꝫ potētie plenitudine aut ipſius ꝑticipatōe. eſt aūt impoſſibile ſeipm̄ aliqd ꝑticipare. Cum ergo deus ſit potens ꝑ ſeipm̄. impoſſibile eſt deū eſſe potentē potentie ꝑticipatōne. Siquidē ē plenitudo potentie nō ē aliud ꝙ ipē. cōſtat eum itaqꝫ potentem eſſe plenitudine. Ubi aūt eſt plenitudo potētie nullū poſſe poteſt deeſſe. Relinquitͬ igitͬ ꝙ om̄ipotētia dei eſt potentia. ¶ Preterea. iſte eſt articulus primus fidei. Credo in deum patrē om̄ipotentē. ¶ Contra. ponitur inſtantia in actibꝫ corꝑalibꝫ. in actibꝫ culpabilibꝫ. in actibus penalibꝫ. Nam iſtos actus nō videtur elicere diuīa potentia: ergo nō videtur potentia eius eſſe om̄ipotētia. ¶ Queritͬ igitͬ de actibꝫ corporalibꝫ. nō eſt om̄ipotens qui nō om̄ia poteſt. ſed deus nō poteſt ambulare. currere. ⁊ moueri: ergo nō eſt om̄ipotens. vel ſi eſt om̄ipotens poteſt hec. ¶ Item Richard. in libro de trinitate. abſqꝫ dubio colligitͬ quia omnia poteſt quecunqꝫ poſſe potentie eſt. Si ergo poſſe currere vel ambulare potētia eſt. ergo deus poteſt hec. ¶ Contra. nihil imꝑfectionis vel mutabilitatis eſt tribuendū diuine potentie. Cū ergo currere. ambulare. moueri. ſint imꝑfectionis et mutabilitatis: ergo non ſunt diuine eſſentie tribuende. ¶ Item queritͬ de actibꝫ culpabilibus. ad quod obijcitur ſ̄m Anſhel. ij. cur deus homo. Ubi obijcit de chriſto. quomodo igitur dicendum de chriſto non potuiſſe mentiri qḋ ſemꝑ peccatum eſt. cum dicat iudeis de patre. Si dixero. ꝙ nō noui eum ero vobis ſimilis mendax. ſed ipē xp̄c ſ̄m ꝙ deꝰ et ſ̄m ꝙ hō potuit dicē nō ſcio eū: ergo potuit mendax eſſe. ¶ Item cum inter hec verba dicat nō ſcio eum. quis eū dicet has eaſdē tres nequiſſe ꝓferre dictōes ſī alijs verbis. vt ſi diceret nō ſcio eum qḋ ſi faceret vt ipē ait eēt mendax. ¶ Itē Aug. melior eſt naťa q̄ peccare pt̄ ꝙ q̄ nō pt̄ peccare. ſ̄ qḋ eſt melius deo ſemꝑ eſt tribuendū ergo attribuendū eſt deo peccare poſſe. ¶ Item ſimilitͬ obijcitͬ. deus pt̄ ꝓferre om̄es cōiūctōes dictionū et ſillabarū. ergo me ſedente pt̄ ꝓferre me ſtare. qḋ eſt falſum et cōtra ſuū intellectū. ergo mentiri poteſt. ¶ Contra. Aug. in libro de di. noibꝫ. iuxta illud apl̄i ad thi. deus ſeipm̄ negare nō poteſt. ſui aūt ipſius negatio eſt caſus a veritate. nam ipē eſt veritas exiſtens. Unde a veritate caſus eſt ab exiſtente caſus. ab exiſtente autez cadere non poteſt deus. nō ergo poteſt non eſſe. quare ſeipm̄ negare nō pt̄. ſi aūt negaret mētiretͬ: ergo nō pt̄ mētiri. ¶ Item ſ̄m dyo. ſi diceretͬ. deus nō nouit neſcire. non ꝓpter hoc diceretͬ in deo ignorātia. ergo ſilr̄ ſi dicatͬ deꝰ nō pt̄ nō poſſe. nō ꝓpt̄ hoc ponetͬ in deo impotentia nec aliqd detrahetͬ om̄ipotētie. Si ergo peccare eſt nō poſſe et hoc ē deficere a poſſe. ſi dicatͬ deꝰ nō poſſe peccare: nō ꝓpter hoc aliqd detrahetur om̄ipotētie. ¶ Item q̄ritͬ de actibꝫ penalibꝫ. Aug. in libro de ſymbolo. deus om̄ipotens nō poteſt moueri vel falli. nō pt̄ miſer fieri. nō pt̄ vinci. Relinqͬtͬ igitͬ ꝙ deus non pt̄ in actus hm̄ōi qui ſunt penales. ¶ Cōtra. Aug. primo de li. ar. diſtinguit malū culpe et malum pene. Mali culpe deus nō eſt actor ſed mali pene: ergo in diuīa potētia ſunt hm̄ōi actus. ¶ Si vͦo dicatͬ ſ̄m ſ̄ ꝙ iſta attribuūtur deo ꝑ modū efficiētis ſ̄ nō ꝑ modū ſubiecti. qꝛ poteſt efficere in alijs mortem. miſeriā. et hm̄ōi. ſed nō poteſt ea ſuſcipere in ſe. Contra. Sapie primo. deus mortem nō fecit. ergo nō efficit eam in alijs. ¶ Itez duplex eſt pena. eſt eīn pena inflicta ſicut iehēna ex diuina iuſticia. et eſt pena contracta ex culpa ſicut vulneratio et corpus naturalium bonorum. huiꝰ corruptō nō poteſt poni a diuina potentia. quia diuina potētia cauſa eſt conſeruatiua nature non deſtructiua. Relinquitur igitur ꝙ ad iſta nō ſe extendit diuina potentia. ergo eius potentia nō eſt om̄ipotētia. ¶ Reſponſio. cū quedam ſunt materialia ſeu paſſiua. quedam inordīata. quedam priuatiua. et contra materialia dicuntur formalia ſicut contra paſſiua actiua. ⁊ contra inordīata ordinata: et contra priuatiua habitudinalia. Notāda erit regula. ꝙ nullum naturale. nullum paſſiuū. nullum inordinatum. nullum priuatiuū qꝛ hec ponūt defectum potentie: eſt per ſe diuine potentie attribuēdū. materiale vt actus currendi. paſſiuum vt mori vinci. priuatiuū vt obliuiſci falli. inordinatum vt mentiri: ſ̄ quecunqꝫ ſunt formalia actiua habitudinalia ordīata. Dicendum ergo ꝙ quedam attribuūtur per ſe potentie dei. quedam vͦo ei non attribuūtur ſed tamen potentie eius ſubijciuntur. paſſiua ergo et materialia ei non attribuuntur vt dicatur poſſe mori vel currere ſed potentie eius ſubijciuntͬ. quia et ſi ea non efficit in ſe: tamen efficit in alijs. et ideo eius potentie ſubijciuntur. Priuatiua vͦo et inordinata et ſi ea non efficiat in ſe vel in alijs: tamen eius potentie ſubijciuntͬ. quia ꝑ eiꝰ potentiam ordinantur. vnde et de paſſiuis dicit Richardus in libro de trinitate. Multa ſunt q̄ dicimus poſſe. que multomelius eſt non potuiſſe ꝙ poſſe. vt poſſe deficere. poſſe deſtrui. et q̄libet huiuſmodi vt ſcꝫ poſſe mutari. De priuatiuis vͦo et inordinatis dicit Auguſtinus in libro de predeſtinatione ſanctorum. in malorum poteſtate eſt peccare. vt autem peccando hoc vl̄ illud malum faciant nō eſt in eoꝝ ꝑtate: ſed dei diuidētis tenebras et ordinantis eas. Et iterum ī libro de natura ſummi boni. ſicut nos cōtinendo vocem decenter interponimus in loquendo ſilentium: quantomagis ille quarūdam rerum priuationes decenter facit. ſicut rerum omnium perfectus artifex. vnde et ī hymno trium puerorum. lux et tenebre laudant deum. id eſt laudem eius in cordibus bene conſiderantium pariunt. ¶ Ad illud ergo quo queritur de actibus corporalibꝫ. iam patet reſponſio. quia ⁊ ſi deus iſta non poſſit in ſe poteſt tamen in alijs. ¶ Ad aliud vͦo quod obijcit de actibus culpabilibus. dicendum ꝙ diuina potētia poteſt in quoſdam actus eliciendo: vt in actus bonoruꝫ. in quoſdam vͦo actus ordinādo nō eliciendo: vt actus malos. tamen ſ̄m illos qui dicunt ꝙ omnis actio eſt a deo eſt diſtinguendum. quia cuꝫ actus malus ſit actꝰ incidens ex defectu. duo dicuntur. actō et defectus. inꝙtum actio a diuina potentia inꝙtum defectus a li. ar. Quedam autem nomina imponuntͬ a defectu non ab actu. vt fornicari. mentiri. ⁊ huiuſmodi. et ideo nullomodo attribuuntur diuine potentie elicienti. ꝙuis ſubſint ordinati. ¶ Ad illḋ quod obijcitur ab Anſhel. reſpondeo ſ̄m ipſum in libro cur deus homo. poteſtas ſequitur voluntatem. poſſumus itaqꝫ dicere de chriſto potuit mentiri ſi ſubauditur ſi vellet. et quando nō potuit velle mentiri nō minus poteſt dici nequiuiſſe mentiri. ¶ Ad illud vͦo quod arguit. ꝙ deus poteſt ꝓferre omnes voces. dicendum ꝙ oratio poteſt dupliciter cōſiderari. ſ̄m ꝙ vox eſt. et ſ̄m ꝙ ſignum. dicendum ergo ꝙ potentia dei eſt reſpectu vocis ſ̄m eſſe nature. ſed non eſt reſpectu ſigni ſ̄m ꝙ eſt ad ſignificandum quod non eſt: quia hoc eſt inordinatio. quia actus inquantum deficit non eſt ab ipſa vel inquantum inordinationem dicit. dicendum ergo ꝙ non valet poteſt proferre. ergo mentiri poteſt. quia mentiri dicit plus ꝙ proferre: ſcilicet proferre cum inordinatione hoc eſt proferre ad ſignificandū quod non ē. ¶ Ad illḋ aug. melior eſt natura q̄ peccare pt̄ ⁊c̄. rn̄deo. cū dico naťa

que peccare poteſt duo dicuntur. quia cum dicitur na-
tura que poteſt peccare. poītur natura que eſt domina
ſui actus. quedam em̄ ſunt nature que nō ſunt domine
ſui actus: vt potentia calefaciēdi in igne. q̄ non poteſt
actū ꝓhibere. ſed natura rationalis ſui actus domina
eſt: ſcꝫ potens ip̄m ꝓhibere et in actū producere. ī hoc
ꝙ ita eſt domina ſui actus poteſt peccare. cum aūt di-
co nat̄a q̄ peccare poteſt duo dico. cum em̄ dico peccaē
dico actū volūtariū et inordinatū. in hoc aūt ꝙ volūta
rius iſte actus: eſt a natura que eſt domina ſui actus.
et q̄tum ad hoc dicitur melior eſt natura que peccare
poteſt q̄ que nō poteſt. ¶ Nam triplex eſt natura. ſcilicꝫ
natura que nō eſt domina ſui actus vt in irrōnabilibꝰ
¶ Natura que eſt domina ſui actus et poteſt eſſe inordiā
tus actus vt in homīe et in angelo de natura ſua. ⁊ na
tura que eſt domina ſui actus nec pt̄ eſſe inordiātio. fit
ergo compatio inter naturam que non eſt domina ſui
actus. et naturā que eſt dn̄a ſui actus que tn̄ pt̄ errare
quia hec nobilior eſt q̄tum ad hoc ꝙ ē domina ſui actꝰ
nō q̄tum ad hoc ꝙ poteſt errare. ¶ Ad illud qđ querit
de actibus penalibus. dicendum ꝙ quedam corruptio
quodāmō eſt a deo ſm̄ Auguſtinū cōtra ep̄lam funda
menti manicheorū. in quo oſtenditur ſup illud apoſto
li. j. Chorin. iij. Si quis violauerit templū dei diſper-
det illum deus. et ponit auguſtinus litteram: corrūpet
illum deus. per hoc oſtendens. ꝙ quedam corruptio ē
a deo. diſtinguendum ergo ꝙ mors ⁊ quelibet pena du
plicem habet compatōem. vno mō habet rationeꝫ de-
ſtructiui. Alio modo rationem punitiui. Inquantū ha
bet rationem deſtructiui nō eſt a deo ſed ex nihilo. deꝰ
em̄ nō eſt cauſa deſtructiua ſed conſtructiua. vnde glo.
ſup ſap̄. j. a deo nō eſt quicquid cōtra naturam eſt. pec
catum eſt cōtra naturam a quo eſt mors et omnia que
mortis ſunt oriuntur. mors ergo ſm̄ ꝙ deſtructiua nō
eſt a deo ſed a peccato. ſed inquātū punitiua eſt a deo:
quia ſic iuſta eſt.

Articulus ſecundus

Onſequēter querit̄ ſm̄ quid dicatur omni-
potens. Queritur ergo vtrū dicatur ex hoc
ꝙ poſſit facere omnia. Qđ videt̄ p Augu-
ſtinum in libro queſtionum veteris ac noue legis. om
nia quidem poteſt deus ſ; nō facit. ¶ Contra. Auguſti
nus in libro de ſpiritu et littera. om̄ipotēs ē deus. non
ꝙ poſſit facē oīa: ſ; q̄ pt̄ efficē q̄cq̄d vult. Relinq̄t igit̄
ꝙ nō dicat̄ om̄ipotēs eo ꝙ poſſit oīa. ¶ Sꝫ dubitat̄ de
hoc qđ dicit ꝙ deꝰ nō poſſit facē oīa. ex hoc em̄ relinq̄t
ꝙ deus nō poſſit oīa. aut ergo hoc ꝙ dicit oīa. diſtribu
it ꝓ boīs tm̄ et tūc ex hoc ſequit̄ ꝙ nō oīa bona pt̄ qđ ē
falſum. aut diſtribuit ꝓ boīs et mal̄. ⁊ ex hoc etiā ar-
guit̄ ꝙ aliq̄d ē qđ deꝰ nō pt̄. qđ iterū ē maīfeſtū icōue-
niēs. ¶ Itē q̄rit̄ an dicat̄ oīpotens q̄ poſſit q̄cq̄d vult.
Ad qđ aug. in Ench. nō ob aliud vocat̄ oīpotēs: niſi
q̄ q̄cq̄d vult pt̄. nec volūtate cuiuſpiā creat̄e volunta-
tis om̄ipotētis impedit̄ affectꝰ. ¶ Cōtra. ſi nō ob aliđ
dicit̄ om̄ipotēs niſi quicq̄d vult pt̄. ſ; nō vult niſi bona
actualiter vel aliq̄n exiſtētia: ergo nō pt̄ niſi ea. ¶ Iteꝫ
ſi nō dicit̄ om̄ipotēs niſi q̄ quicq̄d vult pt̄. ergo cū an-
geli et beate aīme poſſūt quicq̄d volūt q̄ oīa eis opta
ta ſuccedūt. q̄ aliter nō eſſent beati. nihil em̄ volūt qđ
nō poſſunt: ergo dicēt̄ oīpotētes qđ ē falſum. Relinq̄t̄
igit̄ ꝙ deꝰ nō dicet̄ om̄ipotēs eo ꝙ poſſit oīa: nec etiaꝫ
eo ꝙ poſſit quicq̄d vult. ¶ Itē ſi dicat̄ oīpotēs ſm̄ aug.
q̄ quicq̄d vult pt̄. nec volūtate alicuiꝰ īpedit̄ eiꝰ effectꝰ
Ad hoc eſt quod dicit iohs Criſoſtimꝰ in omelia qua
dam de expoſitione ſymboli. om̄ipotens dicitur quia
poſſe illius non poteſt īuenire nō poſſe. dicente pro-
pheta. omnia quecunq; voluit dn̄s fecit. vnde. ix. Ro.
voluntati eius quis reſiſtet? Contra. ergo cū ſimilis
ratio ſit ex parte volūtatis. quia ſcꝫ om̄ia vult quecūq;
vult. nec volūtatis eius impedit̄ effectus: ergo dicetur
om̄ia volens. Qꝫ aūt volūtatis eius non impediat̄ effe
ctus. patet p ap̄l'm Ro. ix. volūtati eius q̄s reſiſtet. vn̄
auguſtinꝰ in Ench. loq̄ues de peccatoribꝰ dicit. q̄tum
ad ip̄os attinet qđ deꝰ voluit fecerūt. q̄tū vō ad oīpo-
tentiā dei nullo mō illud efficere voluerūt. hoc quippe
qđ contra voluntatē eius fecerūt: de ip̄is facta eſt vo-
luntas dei. ¶ Item aug. de predeſtinatione ſanctorū.
in hoc ꝙ mali faciūt cōtra volūtatem dei. non imple
tur niſi voluntas dei. ergo ſm̄ hanc rationeꝫ dicetur
om̄iuolens ſicut et om̄ipotens et om̄ia ſciens. ¶ Item
iuxta hoc queritur quare nō dicitur om̄iuolens ſicut
et omnipotens. Ad quod quidam dixerūt ꝙ volūtas
nō dicitur reſpectu omniū. ſciā vō et potētia reſpectu
omniū. Sed cōtra hoc eſt ſicut voluntas dei determiā-
tur ad bona tm̄. ita et potentia determiāt̄ tm̄ ad bona
q̄uis ip̄a ſciā determiātur ad bona et mala. Si ergo
propter hoc ꝙ voluntas eſt tm̄ bonoꝝ nō dicitur om̄i-
uolens cuꝫ ſimiliter potentia ſit tm̄ bonoꝝ nō dicetur
om̄ipotens. Ideo fuerunt aliȷ̄ qui dixerūt ꝙ deus dici
tur om̄ipotens et nō om̄iuolens. eo ꝙ potentia ſe extē
dit ad bona et mala. ſed ad bona elicienda ad mala or
dināda. que cōfirmant auctoritatem auguſtini ſuper
pſ. nō vult deus vt peccet homo quilibet. ſi aūt pecca-
uerit: penitenti vult parcere vt viuat. ī peccatis vō p-
ſeuerantem punire: vt iuſticie potentiam cōtumax nō
euadat. ex hoc aſtruūt. quia cum potentie dei ſint ſub-
iecta bona et mala. voluntati aūt non ſint ſubiecta ni-
ſi bona: nō dicetur om̄iuolens. Contra. Aug. ī Ench.
non fit aliquid niſi om̄ipotens fieri velit. vel ſinēdo vt
fiat ſicut malum: vel faciendo ſicut bonum. ex hoc re-
linquitur ꝙ voluntati ſint ſubiecta bona et mala. ergo
et dicetur om̄iuolens ſicut et om̄ipotens. ¶ Item Au-
guſtinus in encheridion. voluntas dei bipertita eſt.
approbans reſpectu bonoꝝ. pmittens reſpectu maloꝝ
¶ Item ſi dicat̄ ꝙ eſt volūtas beneplaciti et eſt volun-
tas ſigni. voluntas ſigni ē volūtas pmittens. et hoc di
citur reſpectu malorū. volūtas vō beneplaciti reſpectu
bonoꝝ. ꝓpter h̄ ergo q̄ volūtas dei q̄ ē beneplaciti eſt
reſpectu bonoꝝ tm̄. nō dicet̄ om̄iuolēs: q̄uis volūtas
ſigni ſit reſpectu bonoꝝ et malorum. Cōtra. ſic̄ bene-
placitū dei eſt reſpectu bonoꝝ faciendoꝝ: ita eſt reſpe
ctu ordinis maloꝝ. cū ordo maloꝝ ſit bonꝰ. eſt igit̄ vo
luntas beneplaciti et reſpectu bonorum faciendoꝝ et
maloꝝ ordinādoꝝ ſic̄ et potētia: ergo ſicut ⁊ om̄ipotēs
dicet̄ om̄iuolens. ¶ Reſpōſio. om̄ipotens dicit̄. quia
om̄ia poſſibilia pt̄ que poſſe potentie eſt. et q̄ oīno pt̄
vt in hac ratione tangat̄ pfectio potentie diuīe. q̄tum
ad illa ad que ē et q̄tum ad illud cuiꝰ ē. p hoc qđ dicit̄
poſſe om̄ia poſſibilia que poſſe potentie eſt: tangit̄ pfe
ctio potentie q̄tum ad illa ad que eſt. vn̄ dicit Rich.
in libro de trinitate. om̄ipotens dicit̄ q̄ poteſt q̄cunq;
potentie poſſe eſt. et hoc etiam dicitur primo ſententia
rum. di. xliȷ̄. Per hoc vō ꝙ dicit̄ quia omnino poteſt
oſtenditur perfectio potentie q̄tum ad illud cuius eſt.
in quo excluduntur tria. coactio. impedimentum. indi
gentia. omnia ergo poteſt quia non poteſt cogi. nec im
pediri. nec indiget adiutorio inſtrumenti vel materie
ſubiecte. Quia cogi nec pati poteſt dicit Auguſtinus
ꝙ ob hoc dicitur omnipotens. quia quicquid vult po
teſt. voluntas autem eius cogi non poteſt. Quia vō nō
poteſt impediri. dicit Auguſtinus in Encheridion.
omnipotens dicitur. quia voluntatis eius non impe-
ditur effectus. De his duobus hugo de ſancto victore
in ſententiȷ̄s ſuis. poteſtas dei duplex eſt. alia ad ali-
quid faciendum. alia ad nihil patienduꝫ ſm̄ vtramq;
deus omnipotens veriſſime affirmatur. quia nec ali-
quid eſt ꝙ ei ad patiendum corruptionem poſſit infer
re nec ad aliquid faciendum impedimentum inferre.
Item quia non indiget ſubiecta materia. dicit Augu-

ſtinus in libro de ſymbolo. om̄ipotentē deum dicimꝰ
quia credimus quia om̄ia faciēs factus nō eſt. et ïdo
om̄ipotens quia de nihilo fecit quecūqʒ fecit. hoc ē em̄
eſſe om̄ipotentē vt nō ſolū mūdi fabrica. ſed etiā ipſa
materia ab ipō inueniat̄. ex hoc patet plena ratio oī
potentie. que eſt in hoc: ꝙ om̄ia poſſibilia poteſt que-
cunqʒ poſſe potentie eſt. et quia oīno poteſt: hoc eſt
ſine coactione ſeu paſſione. ſine indigentia materie ſi
ne impedimento. ¶ Ad illud ergo quod primo obijcit
an ratio omnipotentie ſit eo ꝙ poſſit om̄ia. patet ꝙ
non niſi cū determīatione ſcʒ poſſe om̄ia que poſſe po
tentie. Et hoc intendit auguſtinus cum dicit in libro
de ſpiritu ⁊ littera. nō dicitur om̄ipotēs eo ꝙ poſſit fa
cere om̄ia. ¶ Ad illud vō qd̄ queſitum eſt, ꝓ quo diſtri
buit om̄ia. dicendum ꝙ ꝓ bonis et ꝓ malis. et ſi vlte
rius arguit. ergo aliquid eſt quod deus nō poteſt. qd̄
cōtradicit ei qd̄ dicit aug. in libro q̄ſtionū. ve. ac no.
legis. ꝙ deus om̄ia pt̄. dicendū ꝙ cum dicit̄. om̄ia pt̄
deus. fit diſtributio tm̄ ꝓ his que quid ſunt vel ꝓ his
que q̈lia ſunt ſm potentiā. et iō in hac diſtributōe nō
com p̄hendūtur mala. cum vō dicitur ꝙ om̄ipotēs ē.
non eo ꝙ poſſit facere omnia: fit diſtributio generali
ter pro his que ſunt ſm poſitōem et priuatōem. hoc ē
pro bonis et malis. ¶ Ad ſecūdum vō quod querit an
dicatur om̄ipotēs quia poteſt quicqd vult: dico ꝙ ſic
ſed hoc nō eſt tota ratio om̄ipotētie ſicut dictum eſt.
¶ Ad illd̄ ergo qd̄ obijcit ex hoc quod dicit auguſtinꝰ
quoniam quicqd vult poteſt. dicendum ſicut dicit̄ in
ſententijs. quoniā auguſtinus non negat quin poſſit
etiam ea que nō vult. ſed aduerſus illos qui dicebāt
deū multa velle q̄ nō poterat: affirmat eum poſſe qc-
quid vult. et ex eo vere dici om̄ipotentē. non ob aliud
niſi quia poteſt quicqd vult. ¶ Ad illud quod obijcit
De angelo et aīmabus beatis. dicendum ꝙ hec ē du-
plex. hoc angelus vl' anima beata poteſt quicqd vult
quia poteſt eſſe ſenſus. quicqd vult a ſe fieri poteſt: et
hoc modo verum eſt. vel quicqd vult a ſe fieri vel ab
alio poteſt: et hoc modo falſum eſt. Nam angelus et
anima beata vult ſalutem electoꝝ quā tamen facē nō
poteſt. Solus ergo deus pt̄ quicquid vult a ſe vel ab
alio fieri. et ob hoc dicitur om̄ipotens. ¶ Ad terciuʒ
quod querit. vtrū ratio om̄ipotentie ſit quia poteſt
quicqd vult et nō poteſt impediri eius effectus. cōce-
ditur ꝙ ſic. ſed p hoc nō explicatur tota ratio om̄ipo
tentie ſicut dictum ē. ¶ Ad illud vō quo obijcit̄ quare
nō dicitur om̄iuolens ſicut om̄ipotens. breuis poteſt
dari reſpōſio. quia nō om̄e volubile vult. nec etiā om-
nino: hoc eſt cum effectu. omne em̄ bonum poſſibile
deo eſt volubile. non tamē om̄e bonum poſſibile vult
omnino: hoc eſt cum effectu. ꝓpterea non dicitur om
niuolens quemadmoduʒ omnipotens vł omniſciēs
omnipotens em̄ dicitur quia omne poſſibile poteſt ⁊
omnino poteſt. id eſt perfecte. om̄iſciens quia om̄e ſci
bile ſcit et omnino ſcit. id eſt perfecte.

Articulus tercius

Poſtea queritur. vtrum omnipotentia con
ueniat tribus perſonis vł ſit appropriabi-
lis alicui perſone ſicut ſapientia et volun
tas. Ad qd̄ ſic. poſſe generare pertinet ad potentiam
quia poſſe generare eſt poſſe. ſi ergo non conuenit fi-
lio: ergo non conuenit ei omnipotentia. Similiter
potentia ſpirandi pertinet ad perfectam potentiaʒ.
quia poſſe ſpirare non eſt non poſſe. ſed ſpirituſſanctꝰ
non habet actiue potentiaʒ ſpirandi. ergo ſpūſſanctꝰ
nō habet om̄ipotentiaʒ. ¶ Si dicatur ꝙ poſſe genera
re. Non eſt ſimpliciter poſſe quid. ſed poſſe ad aliqd
vnde nō cōtinetur ſub omnipotentia. Contra eph. iij.
Ex quo om̄is paternitas ī celo et in terra nomiatur.
per hoc innuit ꝙ paternitas p prius eſt in diuinis. p
poſterius aūt eſt in inferioribꝰ. ſi ergo in inferioribꝰ
poſſe generare eſt poſſe ſimpliciter. ergo multomagis
in diuinis poſſe generare eſt ſimpliciter poſſe. et non
conuenit filio. ergo aliqua potentia que eſt potentia
ſimpliciter non conuenit filio. ¶ Item cum homo ge
nerat hominem. non traſſundit niſi quandam parteʒ
ſue ſubſtantie. quia eſt generatio p deciſionem. ſed in
generatione diuina non eſt deciſio partis ſubſtantie.
ſed totum quod habet pater dat filio. ergo generare
in deo magis refertur ad poſſe q̄ꝫ in homine. ergo ſi
non conuenit filio: non debet dici omnipotens. codeʒ
modo obijcitur de ſpiritu ſancto reſpectu eius qd̄ eſt
ſpirare. et ita ſolus pater dicet̄ omnipotens. ¶ Con-
tra. probat auguſtinus ſpiritumſanctum eſſe omni-
potentem ſic. j. ſap̄. Spiritus domini repleuit orbem
terrarum. et hoc quod continet omnia. ꝓpter hoc qui
loquitur iniqua nō poteſt latere: nec p̄teriet illū corri
piens iudiciū. In cogitatōibꝰ em̄ impij ⁊c̄. Creauit eī
vt eſſent oīa: ⁊ ſanabiles fecit natōes orbis t̄raꝝ ⁊c̄.
ḡ ſpūſſctus eſt omnipotens. et hoc probat de filio per
auctoritatem Johānis. v. Quecunqʒ enim pater fece
rit hec et filius ſimiliter facit. Pater enim diligit fi-
lium. et omnia demonſtrat ei que ipſe facit et maiora
his demonſtrabit ⁊c̄. ¶ Item apocal'. primo dicitur
de filio. Ego ſum alpha et o principium et finis. qui
erat qui eſt et qui venturus eſt omnipotens. ¶ Item
auguſtinus in libro de ſymbolo. qui filium nega-
bit deum omnipotentem. et patrem negabit omni-
potentem. ex quo relinquitur ꝙ filius ſit omnipo-
tens ſicut et pater. ¶ Solutio. dicendum ꝙ omni-
potentia conuenit toti trinitati. vnde omnipotentia
conuenit patri filio et ſpirituiſancto. et hoc patet per
auctoritatem auguſtini in libro de ſymbolo. ideo om-
nipotens dicitur qr de nihilo fecit q̄cunqʒ fecit. Non
enim aliqua materies eum iuuit ex qua demonſtra-
ret artis ſue potentiam: ſed ex nihilo cuncta creauit.
hoc enim eſt eſſe omnipotentem. vt non ſolum fabri-
ca mundi. ſed etiam ipſa materia de nihilo fieret.
vult ergo dicere. ꝙ omnipotentia ſm ꝙ ſic eſt. inclu-
dit in ſe de nihilo facere ſm ſummam rationem. vn-
de hec eſt ratio omnipotentie per quam determina-
tur. ſcilicet de nihilo aliqd facere: et deducere de ni-
hilo omnia ad eſſe. Sed ante illud quod eſt de nihi-
lo omnia facere: eſt illud quod eſt de ſubſtantia ſua
filium producere. Cum ergo producere de ſua ſub-
ſtantia ſicut generare et ſpirare antecedat facere.
quia ab eterno pater generat filium et pater et fili-
us ſpirant ſpiritumſanctum non tamen ab eterno
facit omnia de nihilo. ergo generare et ſpirare non
continentur ſub omnipotentia in patre. vnde non
pertinet ad omnipotentiam ſimpliciter. niſi ad omni
potentiam in patre. et ita licet filius et ſpirituſſan-
ctus non generent: nihilominus ſunt omnipotentes.
quia poſſunt res de nihilo facere: que eſt ſumma et
proprijſſima ratio omnipotentie. Si tamen appro-
prietur omnipotentia q̄tum ad hoc quod eſt ab eter-
no ab aliquo producere. et producere de nihilo: ſic
appropriatur patri ſm illam primam rationem ſm
quam determinatur omnipotentia. Cum autem di-
citur pater habet potentiam generandi. duo dicun-
tur de patre. ſcilicet ꝙ pater habeat potentiam: et ꝙ
habeat relationem ſcilicet generationem. Unde ſen-
ſus eſt. pater eſt potens et eſt genitor. Cum vō dici-
tur ꝙ filio non conuenit vel ꝙ filius non habeat po-
tentiam generandi. hoc verum eſt: non quia non ha-
beat potentiam eandem. etiam quam pater habet.
ſed quia non habet generare: non eſt in filio poten-
tia vt generet. ſed ſi arguit vlterius ꝙ aliqua po-
tentia eſt in patre que tamen non eſt in filio. mutatio

eſt predicamenti: mutatur enim quid ĩ aliqd. Quidã tamẽ dicũt. quia cũ dicit̃ potẽtia generandi virtute determinationis trahit̃ a ꝓpria rõne vt ſcꝫ dicat notõeꝫ ſcꝫ paternitatem. et tunc patet q̄ꝛ mutatio eſt p̃dicamenti. filius non habet potentiam generandi nec ſpiritusſanctus. ergo nõ habẽt om̃ipotentiam: nã poſſe generare nõ eſt poſſe quid ſed aliquid. ⁋ Ad illud qđ obijcit. ꝙ generare in deo ſit ſimpliciter poſſe. dicendum ꝙ diſſimiliter eſt generare in homĩe ⁊ in deo: q̄ꝛ in diuinis ip̃m generare eſt de tota ſubſtantia non de parte et propter hoc in diuinis eadẽ eſt ſubſtãtia. in homĩe aũt nõ ſic eſt: non em̃ fit generatio de tota ſubſtantia ſed ꝑ deciſionem de ꝑte. vnde ibi nõ ẽ omnino eadem ſbſtantia patris et filij: licet eadem ſit forma ſpecifica. et ꝓpter hoc in generatõe qua homo generat hoĩem multiplicat̃ ſubſtãtia et relatio. et ideo in homĩe ẽ generare poſſe quid ⁊ ad aliquid. poſſe quid dicit̃ ꝓpter multiplicationem ſubſtantie: poſſe ad aliquid ꝓpter multiplicatõem relatõis. In diuinis aũt in generatõe nõ multiplicat̃ ſubſtãtia ſed ſola relatõ. et ꝓpter hoc generare poſſe in diuinis nõ ẽ poſſe qd: ſ poſſe aliquid. et ꝓpter hoc eſt mutatio p̃dicamenti in predicto argumento. quod tamẽ nõ eſſet ſi fieret đ generatione que eſt hominis ex homine. ⁋ Sed iux̃ hoc queritur de quadam auctoritate Auguſtini predicta. ſi filium negaueris om̃ipotenteꝫ: et patrem negabis om̃ipotentem. vnde eſt ergo ꝙ pagani et iudei concedunt patrem om̃ipotentem: filium tamẽ negant om̃ipotentem. Ad hoc dicendum. ꝙ cõtingit loqui de patre duobus modis. vel de patre vt ẽ innaſcibilis ⁊ ingenitus: et hoc modo nõ habet relatõem ad filiuꝫ. ſ p̃t vt pater habet relationẽ ad filiũ. Et propter hoc ſi concederent patrem vt patrẽ eſſe om̃ipotentẽ: oportet ꝙ concederent filium qui eſt eiuſdem eſſentie eſſe omnipotentem. cum potentia ad eſſentiaꝫ referatur. non tamẽ generare: quia generare non refertur ad eſſentiam ſed ad perſonam. et ſic loquitur Auguſtinus cum dicit. ſi filium negaueris om̃ipotentem: et patrẽ negabis om̃ipotentem. Verum eſt inquãtum pater non inquantum genitus vel innaſcibilis.

Articulus quartus

Quarto queritur An ꝓpria ſit ſoliꝰ dei oĩpotentia. Queritur ergo vtrũ xp̃o ſit data potẽtia faciẽdi om̃ia ſiue creãdi. Et cũ dicatur Joh. iij. ꝙ nõ eſt ei datus ſpũs ad mẽſurã. ergo data gratia nõ menſurata. cum ergo gratia ſit ad cognoſcendũ et ad oꝑandũ: ergo ſicut ꝑ gratiam immẽſam ſiue non menſuratam habuit ſciam omniũ. ita ꝑ gratiã ĩmenſam poterit oꝑari omnia. ⁋ Item aĩma rationalis eſt imago trinitatis ꝑ naturã. ſ imago trinitatis attenditur q̄tum ad potentiã ſciam et voluntatem. ergo ſicut ꝑ naturã aĩa ẽ capax diue ſciẽtie: ita et potẽtie. ergo ſic̃ aĩa xp̃i nat̃ali potẽtia potuit capere oĩm ſciam: ita et om̃ipotẽtiã. ⁋ Itẽ cũ ſint tria. potentia. ſcientia. et volũtas. potentia non ponit ſciam nec ſcĩa volũtatẽ. ſed ecõuerſo. ſcĩa ponit potentiaꝫ et voluntas ſciam ita ꝙ cõſequit̃ neceſſario. ſi volũtas eſt ſcientia ẽ. et ſi ſcĩa ẽ: potẽtia ẽ. Nõ em̃ ẽ ſcĩa niſi a potẽtia ſciẽdi. Ex hoc ergo relinquit̃ ꝙ nat̃a q̄ ẽ capax volũtatis ⁊ ſcĩe dei. erit capax potẽtie eiuſdẽ. ⁋ Item oĩs ſcĩa practica alicꝰ oꝑis ẽ cã effectiua vel exẽplar illiꝰ oꝑis. cũ ẽ ſcĩa oĩm ꝯprehẽdat ſciam ſpeculatiuã et practicã. ⁊ ĩ xp̃o ſit oĩs ſcĩa: erit igit̃ in xp̃o ſcĩa practica. ẽ erit cã effectiua vel exẽplaris oĩm. ſi ẽ ſciẽtiã hmõi cõſequit̃ potẽtia actiua: erit in aĩma xp̃i potentia faciẽdi om̃ia. ⁋ Itẽ artifex naturalis nõ ſolũ confert alij ſciam ſpeculatiuã ſui oꝑis ſ etiam actiuã. ergo cum artifex ſummus cõtulerit homini xp̃o omniũ ſcientiã. Relinquitur ꝙ non ſolum dedit ſcientiã ſpeculatiuam ſed etiam actiuã. ergo et per conſequens om̃ipotẽtiã. fruſtra em̃ eſſet actiua ſcĩa niſi eſſet potẽtia ad actum. ⁋ Itẽ ſi diceret̃ ꝙ nõ poteſt eſſe om̃ipotentia creature propter h. quia eſt infinita: ergo ſimiliter nec ſciẽtia. cum ſit infinita et maioris extenſioĩs q̄ potentia dei. Ad quecunqꝫ em̃ ſe extendit potẽtia et ſcientia. ſed nõ cõuertitur: quia ſcientia ſe extẽdit ad bona et mala. entia et nõ entia: potentia ſe vo nõ extendit ad mala. magis igitur ẽ capax potentie cum ſit minoris extenſionis q̄ ſcĩe. ⁋ Item Col. j. reconciliauit omnia. glo. om̃ia poteſt ꝑ ſe. vt nihil exceptum ſit quod per iſtum p̃ſtari nõ poſſit. et loquitur de xp̃o ergo et xp̄c p̃t om̃ia facere. etiã ſm ꝙ hõ quia ſic loqt̃ de ip̃o. glo. ſed xp̄c ſm ꝙ homo ẽ creatura: ergo omni potentia conuenit creature. ⁋ Item math. vltimo. data eſt mihi om̃is poteſtas ⁊c̃. et loquit̃ ibi xp̄c de ſe ſm ꝙ homo. q̄ꝛ ſm ꝙ filius dei habet h ex generatione eterna: ſm ꝙ homo habet hoc eſt ex dono. quia datum dicit ex tempore. ergo xp̄c ſm ꝙ homo habuit om̃ipotentiam. ⁋ Item Col. j. tunc autem recõciliauit nos. gloſa. ſi mortalis et mortuus potuit reconciliare iam immortalis om̃ia poteſt facere. ſed mortalis et immortalis non attribuuntur xp̃o ratione humane nature. quia diuine nature et eternaliter immortalis et non iam. ergo xp̃o ſm ꝙ homo conuenit om̃ipotentia. ⁋ Itẽ Marci. ix. omnia poſſibilia ſunt credenti. ⁊ Math. xvij. ſi habueritis fidem ſicut granum ſynapis. omnia poſſibilia erunt vobis. ergo nõ tm̃ xp̃o ſ etiam alijs ratione fidei cõmunicatur om̃ipotentia. ⁋ Contra. omnis potentia cuius eſt ſuſceptibilis creatura conſequitur eſſe creature. ſi ergo potentia creãdi vel faciendi omnia ñ conſequitur eẽ creature. non eſt ſuſceptibilis a creatura. ergo nec ab aĩma xp̃i. ⁋ Item nihil poteſt ſuip̃ius eſſe principium. ergo cum omnipotentia ſit anime xp̃i et omnium principium. ergo nec aĩma xp̃i nec aliqd oĩm p̃t habẽ om̃ipotẽtiã. ⁋ Itẽ nulla potẽtia entis creati trãſcẽdit ens cũ ergo potentia creãdi trãſcẽdat ens q̄ꝛ ẽ oꝑatiua de nõ ente ſimpl'r ens: ⁊ đ nihilo aliqd. ẽ nl'la potẽtia entis creati p̃t eẽ potẽtia creãdi. ergo nec ꝑ ꝯſeq̄ns oĩpotẽtia. ẽ aĩa xp̃i nõ habuit nec habere potuit oĩpotẽtiã.

⁋ Reſpõſio. dico ꝙ oĩpotẽtia p̃t dici ꝓut includit potentiã creãdi oẽs res de nihilo. et hec potẽtia oĩa antecedit. q̄ꝛ oĩa ab ip̃o. ⁊ hec potẽtia ñ p̃t ꝯuenire creature. q̄ꝛ ſic creat̃a eẽt a ſe ⁊ antecederet eius potẽtia ſuã eẽntiam. Alio mõ p̃t dici oĩpotẽtia potẽtia faciẽdi naturalia oĩa et miracula. ⁊ hoc mõ accipit̃ aliqñ ĩ ſcriptura. ſ hec nõ eſt oĩpotẽtia ſm ꝙ ĩ prima rõne attribuit̃ deo. ſcꝫ ſm primã rõem ⁊ principalẽ. ⁋ Ad primũ ẽ dicẽdũ ꝙ data ẽ ei gr̃a ſine mẽſura ad cognoſcẽdum et oꝑandũ ſm poſſibilitatẽ nat̃e cognoſcentis et oꝑãtis ⁊ data ẽ gr̃a ſine mẽſura ad oĩa ꝯgnoſcibilia creature. ⁊ ad omnia operabilia creature. tamen oĩa ſimpliciter ſunt operabilia cognoſcibilia creature rõnali. non tñ comꝑabilia. ꝓpterea non ſequitur ꝙ ſic̃ ꝑ gr̃am habuit ſciam oĩm ꝙ ꝓpt̃ hoc oĩpotẽtiam. ⁋ Ad ſecundũ dicendũ ꝙ ſcientia nõ ponit cauſalitatem vel principiũ rerũ ſ ſolum ponit ſimilitudinem ad res oẽs. Et ideo cũ aĩa ſicut dicit aug. ad ſil'itudinẽ totiꝰ ſapiẽ facta ſit: oĩm ſit ſimilitudo ĩ potẽtia ꝑ ĩtellectũ. ſcĩa aũt nihil aliud ẽ q̄ aſſil'atõ ĩtellectꝰ ad rẽ: ergo aĩma ꝑ naturã capax ẽ oĩm ſcĩa. om̃ipotẽtia vo ponit cauſalitatẽ et principiũ rerum oĩm. qđ nullo modo poteſt cõuenire habenti principium. talis ẽ aũt oĩs creat̃a et rõnalis aĩa. ex qua euidens ẽ qđ nullo mõ capax ẽ oĩpotẽtie. ⁋ Ad terciũ dđm. ꝙ potẽtia dr̃ dupl'r. vno mõ dr̃ reſpectu actꝰ ĩterioris ſm qđ dicit̃ potẽtia ꝯgſcẽdi vel volẽdi. Alio mõ dicit̃ potẽtia reſpectu actus exterioris ſm ꝙ dr̃ potẽtia oꝑãdi. primo mõ dicta potẽtia cõſequit̃ ad ſciam. ſecũdo nõ ſequit̃

enim ſi ſcientia eſt:potentia cognoſcendi eſt.ſed non ſe
quitur ſi ſcientia eſt:potentia operandi eſt. Illo ꝗ mo
do quo potentia conſequitur ad ſcientiam eſt potentia
ad omnia ſicut et ſcientia:ſed hoc non eſt potentia ope
randi ſed ꝯgnoſcendi omnia.¶ Ad quartum dicenduꝫ
ꝙ ſcientia practica duob modis habetur. Habet̃ eñ
ſcientia practica practice: et habetur ſcientia practica
ſpeculatiue. Practice ꝭm ꝙ refertur ad opꝰſiue ad exe
cutionem operis:ſpeculatiue ỽo cum non refertur ad
executionem operis ſed ad ꝯtemplationem operis. ꝭm
hunc ergo modum dicendum. ꝙ anima xp̃i habuit ſciẽ
tiam practicam omnium ſpeculatiue:non practice. et
ita ſcientia omnium practica que fuit in deo practice.
ſcilicet ad operis executionem:fuit in xp̃o ſpeculatiue
ſcilicet ad ꝯtemplationem operis.et hoc modo ſummꝰ
artifex omnium dedit ſcientiam practicam homi xp̃o.
ad ſcientiam ergo dictam hoc modo non ſequitur omĩ
potentia:ſed ad ſcientiam practicam alio modo dictã.
¶ Ad quintum dicendum. ꝙ quicq̃d eſt creature eſt fi
nitum.actu tamen rationalis anima q̃tum ad poten
tiam vno modo eſt finita:alio modo infinita. Infinita
eſt q̃tum ad potentiam ꝯgnoſcendi.non enim determi
nat ad aliqua ꝯgnoſcibilia quin adhuc poſſet in plura
ſi eſſent.et ideo quantũ eſt de ſe:eſt infinita potentia. q̃
tum ỽo ad potentiam operandi anima rationalis fini
ta eſt.et determinatur ad finita operabilia:quia ita de
terminatur ad tot ꝙ non ad plura. Ex quo patet ꝙ nõ
eſt ſimilis ratio ex parte capacitatis ſcientie et potẽtie
Nam potentia operandi finita eſt:et non eſt capax po
tẽtie infinite dei. Item ſi queratur propter quid crea
ture non poteſt conferri potentia creandi ſicut genera
to confertur potentia generandi. Generans auteꝫ ho
mo habet potentiaꝫ generandi hominem:ergo pari ra
tione videtur ꝙ creatum poſſit habere potentiam cre
andi.¶ Reſpondendum eſt. ꝙ hoc eſt quia omnis crea
tura agit ex ſuppoſitõne materie. Non enim poteſt eſſe
tota cauſa ſui operis.ſicut potentia prima dei:quia er
go potentia creandi eſt in nõ ſubiectam materiam. ta
men eſt ꝙ creatura non eſt ſuſceptibilis potentie crean
di.¶ Ad ſextum dicenduꝫ. ꝙ cum dicatur Coloſeñ.j.
omĩa poteſt.hoc eſt põt vt fiat noſtra redemptio ꝑ ip̃m
⁊ omnia que ꝑtinent ad ip̃m. Unde omnia põt que per
tinent ad noſtram redemptõnem.ſicut pꝫ ꝑ intentiõem
apl̃i in illo loco:ſed hoc põt vel ꝑ ipſum inq̃tum eſt ho
mo:hoc eſt ꝭm ꝙ in hũana natura ſoluit pcciũ noſtre
redemptõnis.et q̃tum ad ſolutõeꝫ huiꝰ p̃cij põt omnia
que ꝑtinent ad nr̃am redemptõeꝫ:ẜ nõ ꝯtinet̃ ſub hac
ꝙ dico omĩa:ꝙ ipſe ꝭm ꝙ hõ daret gratiã ſed inq̃tum
filius dei.¶ Ad ſeptimã rõnem dicendũ. ꝙ cũ dicit̃ im
mortalis põt omnia facere.hic ẽ diſtributio accomoda
ſicut priꝰ. Uñ ꝙ dicit.immortalis põt omĩa ſcire.hoc ẽ
vt mediator.vel etiã põt omĩa facere ſi referat̃ potẽtia
ad miracula vt dictuꝫ eſt. Si aũt loq̃mur rõne diuine
nature de ipſo.ſic omĩa põt facere:ẜ qa ibi loq̃tur apl̃s
de reconciliatõne q̃ fit rõne hũane nature.ideo recipiẽ
dum ẽ qꝺ dicit̃ omĩa põt vt mediator.¶ Ad octauũ di
cendum. ꝙ cũ dicit̃ data ẽ mihi oĩs p̃tas ⁊c̃.i.maĩfeſta
eſt omĩs p̃tas in celo ⁊ in terra ꝑ me. Uñ philip.ij. de
dit mihi nomen qꝺ eſt ſuꝑ omẽ nomen ⁊c̃. Illud dare
dicit̃ ꝑ manifeſtatõeꝫ.xp̃o inq̃tum eſt filiꝰ dei:dedit de
us nomẽ ab eterno excelſum ſuꝑ omẽ nomẽ aut ſuꝑ om
ne qꝺ nomĩatur in celo ⁊ in terra:ẜ inq̃tum hõ manife
ſtando dedit illi.quia in homĩe xp̃o manifeſtatũ eſt no
men illud.⁊ hoc eſt ꝙ p̃eſt creature dignitate et p̃tate.
Uñ eph.v.omĩa ſubiecit ſub pedib eꝰ.glo.omĩa ſubie
cta ſunt ei nõ ſoluꝫ p̃tate ẜ etiam dignitate. Et ꝙ illud
dare ſit manifeſtare.patꝫ per glo.phil̃.ij.nomen quod
eſt ſuꝑ omẽ nomen.i.honorificentiã quod vocatur deꝰ
et hoc aũt reſurrectõeꝫ habuit:ſed poſt morteꝫ ⁊ reſur
rectõeꝫ quod erat ĩeuidẽti poſitũ eſt vt ſcirẽt demones

ita res dicitur fieri quando innoteſcit.et ꝑ hoc patꝫ ſo
lutio ad illud quod obijcit de illo verbo quod dicit̃ co
loceñ.j.¶ Ad illud quod obijcitur. ꝙ omnia poſſibilia
ſunt credenti.omnia dicit hic diſtributionẽ accomodã
Unde nõ eſt dictum ꝙ iſte qui credit faciat omnia:ſed
ꝙ ad vocatõnem vere credentis.ipſe deus faciat omĩa.
ſicut miracula ⁊ mirabilia de quib ibi loquitur.vnde
non attribuitur omĩpotentia ipſis credentibus: ẜ ipſi
deo facienti omnia.

Membrum ſecundum

Queritur cõſequenter de diuina potentia
q̃tum ad immenſitatẽ quam quidam ſo
phiſmatib decepti voluerũt limitare. et
hoc differẽter.actu.voluntate. bonitate.
p̃ſcientia.iuſticia et rõne:ſex modis infinitateꝫ diuine
potentie limitãtes. In p̃mis igitur ex ꝑte actꝰarguunt
ſic. Sumus ante rerũ creatõnem ſit.a. inſtans p̃mum
creatõnis.tunc querit̃.aut deus in.a.põt creare omne
creabile in.a.aut nõ.ſi non:ꝗ potentia eiꝰ limitata eſt ĩ
creando.ſi ſic:ꝗ põt creare omẽ creabile in.a.ponatur
quia poſito poſſibili nullũ accidit inconueniens: tunc
arguitur. Si deus creat omne creabile in.a. et in omĩ
creabili intelligit̃ omne quod põt creare:ꝗ in.a. creat
omne qꝺ poteſt creari ab ip̃o.¶ Item deus põt facere
quecũq; poſſe poſſibile eſt:ẜ poſito poſſibili nulluꝫ ac
cidit inconueniens.ponat̃ ergo ꝙ faciat q̃cq̃d facẽ põt
demonſtratis ergo illis.eſt dicere iſta ſunt quecũq; de
us facere poteſt:ergo extra iſta nihil poteſt.ergo poten
tia eius põt impleri:poteſt igitur limitari per actum.
¶ Item ex ꝑte voluntatis arguunt hoc modo. Auguſ.
in li.de ſymbolo.hoc ſolũ nõ poteſt deꝰquod non vult.
ex q̃ relinq̃tur. ꝙ deus nõ põt facere niſi quod vult:ſed
quod vult hoc facit:ergo non poteſt facere niſi qꝺ facit
¶ Item.vij.libro ꝯfeſſionum loquens ad deum dicit.ñ
cogeris inuitus ad aliquid.quia voluntas tua non eſt
maior q̃ potentia tua.ex q̃ relinquit̃. ꝙ deus nõ poſſit
plura q̃ vult: ſicut non vult plura q̃ poteſt. ſicut enim
volũtas nõ eſt maior potentia:ita nec potentia maior
volũtate:his ergo modis arguũt ad limitatõeꝫ diuine
potentie. ¶ Cont̃. Aug.in ench.omnipotentis volun
tas multa põt facere que nec vult nec facit. qꝺ ꝓbat ꝑ
illud math.xxvj. An putas qa nõ poſſum rogare p̃reꝫ
et exhibebit mihi pluſq̃.xij.legiones angeloꝝ: ꝗ filius
poterat rogare quẽ nõ rogabat:⁊ pater exhibere q nõ
exhibebat. ¶ Qꝺ ꝯcedendum eſt ad illud ꝗ qꝺ obijcit̃
ex ꝑte actus primo. ꝙ deus põt creare omẽ creabile.di
cendũ ꝙ creabile hꝫ duas intentiones.cũ eñ potentia
creabilis nõ ſit potẽtia materie ẜ ſolũ potentia agẽtis.
q̃ poteſt intelligi abſolute:vel cũ diſpoſitõne ſeu p̃ordi
natõne.creabile põt dicere vel qꝺ eſt in potẽtia creãtis
cauſe:aut qꝺ eſt in diſpoſitõne creantis cauſe ſiue p̃or
dinatõne.ſi accipiat̃ creabile ꝓ omĩ eo qꝺ eſt in diſpo
ſitõne p̃ordinatõis creatoris vt creet̃ ab initio mꝺi vſ;
in finẽ.ꝯcedenduꝫ ꝙ põt creare omẽ creabile in.a.non
tñ ex hoc ſeq̃tur:ꝗ non poteſt aliquid creare poſt.a.qa
creabile nõ includebat non ea que erãt in potentia eiꝰ.
multa aũt ſunt in potentia creantis q̃ nõ diſpoſuit cre
are. Si ỽo creabile dicat quod eſt in potentia creãtis.
ꝭm hoc dicendum. ꝙ non poteſt dici omẽ creabile crea
ri in.a.nec deꝰ poteſt creare in.a.omẽ creabile.¶ Ad
illud quod obijcit̃. ꝙ ꝭm hoc potentia eius erit limita
ta.dicendum ꝙ non eſt verum.immo ſi poſſet omĩa cre
abilia facere in.a.i. totã potentiam ſuam effluere ĩ cre
ando in.a.tunc eſſet limitata eius potentia et finita a
liquo modo.¶ Ad illud ỽo quod poſtea obijcit. ꝙ po
natur ꝙ faciat quicq̃d facere poteſt nullum accidit in
cõueniens. Reſpondendum ꝙ cuꝫ ſit potentia finita ⁊
potẽtia ĩfinita. Potẽtia finita pt̃ educi ĩ totuꝫ ſuũ actũ
potẽtia ỽo infinita pt̃ educi ĩ actũ:ẜ nõ in totũ. hoc eñ

contradicit infirmitati ſue. per hoc enim ſequeretur ꝙ eſſet finita: et ita ꝙ eſſet finita ⁊ infinita quod eſt impoſſibile. hoc ergo modo dicendum eſt de diuina potentia ꝙ ꝯſtat eſſe infinite virtutis. ¶ Ad illud vero quod obijcit ex parte voluntatis. primo ex aug. de ſymbolo. id ſolum non poteſt quod non vult. Dicendum ꝙ poteſt intelligi duobus modis. quod non vult. ſcilicet facere: et hoc modo falſum eſt. vel quod non vult ſe poſſe: et hoc modo verum eſt. ¶ Ad illud vero quod obijcit. nõ eſt maior voluntas q̃ potentia. dicendũ ꝙ hoc verbũ vult aliquando reſpicit creatum. vt cum vult aliquid creatum eſſe vel fieri. et ſm hoc poſſe dei q̃tum ad illud in quid eſt ſcilicet ſubiectum: in plus eſt q̃ ipſum vtile. qa plura ſunt ſubiecta potentie q̃ voluntati. Aliquando vero ħ verbuꝫ vult: reſpicit ipſum poſſe eternum. et ſm ħ eq̃lia ſunt ambitus velle dei ⁊ poſſe. quoniam quicquid poteſt vult ſe poſſe: et hoc modo intelligendũ ē quod dicit Richa. in libro de trinitate. nihil maius eſt in eius poſſe q̃ in eius noſſe. nam ſi ſe latius per ſapientiaꝫ q̃ per potentiam effunderet: cum nõ ſit aliud potentia eiꝰ q̃ ſapientia: eſſet vna et eadem ſuba ſeipſa per ſapientiam maior et per potentiam minor. ⁊ hoc intelligẽduꝫ eſt ſm ꝙ ſcire reſpicit eternuꝫ poſſe: quia quicquid ſcit ſe poſſe poteſt ⁊ quicquid põt ſcit ſe poſſe.

Item arguunt ex .§. j. parte bonitatis ⁊ iuſticie hoc modo. non poteſt deꝰ niſi quod bonum ⁊ iuſtum eſt fieri. ¶ Non eſt autem bonum ⁊ iuſtum fieri a deo niſi qđ facit. aliter nõ faceret omne quod bonum ⁊ iuſtum eſt eum facere: ergo non poteſt facere niſi quod facit. ¶ Item non poteſt facere niſi qđ iuſticia ſua exigit: ħ iuſticia ſua non exigit vt faciat aliud q̃ facit. ḡ non poteſt facere aliud q̃ facit. ¶ Iteꝫ nõ poteſt deus facere aut dimittere niſi qđ debet: ſed non debet facere aut dimittere niſi quod facit aut dimittit ḡ non põt facere niſi qđ facit aut dimittit. ¶ Iuxta ħ queriť an non poſſit facere deus niſi quod iuſtum ē. ſiue an poſſit de potentia qđ non poſſit de iuſticia. ¶ Ad quod ſic galath. iiij. Si fieri potuiſſet oculos vr̃os eruiſſetis ⁊ dediſſetis mihi. glo. nõ põt fieri quod iuſte nõ fit: ḡ deus non poteſt facere niſi quod iuſtum eſt. ¶ Itẽ ſi poteſt aliquid de potentia qđ nõ poteſt đ iuſticia: exeat illa potentia in actũ. illud ergo eſt iuſtum. aut iniuſtum. ſi eſt iniuſtum: ḡ poteſt deus facere nõ iuſtũ. ſi iuſtum: ḡ põt ſolũ qđ iuſtũ eſt. ¶ Iteꝫ iuxta ħ queriť ſi poteſt ſaluare iudã et damnare petrum. nam .j. thi. ij. negare ſeipſum nõ põt. glo. aug. cum ſit iuſtus nõ põt negare ſuã iuſticiã. vñ infra dicit glo. hoc qđ ſeipm negare nõ põt laus eſt volũtatis diuine. ſic̃ ꝙ quidã nõ pñt credere culpa ē voluntatis hũane. Ex hoc ḡ arguiť. ꝙ laus diuine bonitatis erit ſi nõ põt petro negare gl̃iaꝫ ⁊ iude penã. ¶ Sil'r iuxta ħ queriť de dãnatis. ſi poſſibilis eſt eoꝝ liberatio deo. nam cũ omni damnato iuſte debeať pena eterna. ⁊ iuſtum eſt ꝙ vnicuiqꝫ reddať qđ ſuũ eſt: ḡ ſi liberarenť: iniuſte cũ eis agereť. ¶ Item ad hoc facit illud in inferno nulla ē redemptio. Et ſap. ij. nõ eſt agnitus q reuerſus ſit ab inferis. Contra. geñ. xix. non poſſum qcq̃ facere donec exeas. glo. augu. ſine dubio poterat ꝑ potentiã: ħ nõ poterat ꝑ iuſticiã. ſcilicꝫ ꝑdere loth cũ ſodomitis: ḡ põt ꝑ potentiã damnare petrum ⁊ ſaluare iudã ⁊ quẽlibet damnatũ. licet nõ poſſit ꝑ iuſticiã. ¶ Item põt petrũ reuocare a ꝑadiſo ad vitam iſtã: ſil'r ⁊ iudam ab inferno. Cuꝫ igiť in hac vita poſſumꝰ in gratia ꝑmanere ⁊ peccare: ḡ poſſet petrꝰ finaliter peccare ⁊ iudas finaliter in gratia ꝑmanere. ḡ poſſet damnare petrũ ⁊ ſaluare iudã etiã iuſte. ¶ Item nõne m'ltos reuocauit a morte ⁊ tñ erãt iuſte damnati relinqtur ḡ ꝙ fecit de potentia: qđ non erat đ iuſticia. ¶ Rñſio ſm Hug. de ſcõ victo. ſicut eternitatẽ nõ eq̃t tp̃s. nec imenſitatẽ locus. nec ſapiãm ſenſus. nec bonitatem virtus: ſic nec potentia opus vel infinita potẽtia ipſum opus. ¶ Ad primũ quod dicit ꝙ deus nõ poteſt facere niſi qđ bonũ et iuſtũ eſt. diſtinguendũ. hoc v̈buꝫ eſt: põt copulare pñs indeterminatũ ſiue in habitu. vel pñs vt nũc ſiue in actu. primo mõ vera eſt. et eſt ſenſus deus nõ põt facere niſi quod bonum ⁊ iuſtum eſſꝫ ſi faceret. Scđo modo falſa ē. ⁊ eſt ſenſus. nõ põt facere niſi quod bonũ ⁊ iuſtum ē nunc. ¶ Item ad ſecundũ dicẽdum. ꝙ hoc verbũ exigere eſt ꝓprie verbum exactõnis. nullum autem verbũ exactionis deo ꝯuenit: tamen acceptũ improprie ſignificat aliquid deo ꝯgruere. diſtinguendũ eſt. ꝙ cum diciť deus non põt facere niſi quod iuſticia ſua exigit. ſi hoc verbum exigit dicit ꝯgruentiam in habitu: verum eſt vt ſit ſenſus non põt facere niſi qđ iuſticie eius ꝯgrueret ſi faceret. ſi ꝯgruentiam in actu: falſum eſt. hoc eſt nõ põt facere niſi ꝙ iuſticie eiꝰ ꝯgruit modo. ¶ Ad terciũ dicendũ. ꝙ verbum debendi cũ ſit obligationis verbũ. ꝓprie non ꝯuenit deo ſed ſub improprietate. Scđm ꝙ debere diciť condecere: diſtinguendum vt prius. qꝛ ſi dicat ꝯdecentiam in habitu verum eſt: ſi in actu falſum eſt. ¶ Ad illud vero qđ obijcit. an poſſit de potentia qđ nõ poſſit de iuſticia: diſtinguẽdum eſt. ꝙ noticia dei vno modo ꝯnotat ꝯdecentiam diuine bonitatis. et hoc modo quicquid põt de potentia: põt de iuſticia. i. đ condecentia bonitatis. bonitatẽ eñ ſummã decꝫ vt poſſit quicqd poſſe poſſibile ē. Alio mõ ꝯnotat ꝯgruentiam meritorum. et hoc modo non quicquid põt de potentia põt de iuſticia. hoc eſt ſm congruentiam noſtroꝝ meritoꝝ. ¶ Ad illud ergo qđ obijcit. ꝙ nõ põt fieri niſi qđ iuſtuꝫ ē. intelligiť non poteſt fieri ordinate. vnde q̃uis homo dicatur poſſe de iure ⁊ poſſe de facto: dicitur tamen legaliter hoc ſolum poſſumꝰ qđ de iure poſſumus tamen in deo idem eſt poſſe de facto et poſſe de iure. ſm ꝙ ius dicit condecentiam diuĩe bonitatis. vnde iuſtum fieri aliter dicitur reſpectu hominis ⁊ aliter reſpectu dei. reſpectu hominis iuſtuꝫ fit qꝛ iuſtum ē illud qđ homo facit. ex ꝑte vero dei iuſtuꝫ fit. qꝛ deus faciens ē iuſtus. Inde ē ꝙ ſequitur non põt facere niſi qđ iuſtum ē in ſenſu p̃dicto. quod ſcilicet iuſtuꝫ eſſet ſi faceret. ¶ Ad illud quod poſtea obijcit patet reſponſio. Ad illud vero quod querit vtrum poſſit ſaluare iudam ⁊ dãnare petrũ ⁊c̃. diſtinguendum ē. ꝙ potẽtia dei intelligiť dupliciter. Vno modo abſoluta. Alio mõ ordinata ſm rõnem diuine p̃ordinatõis iuſticie reddẽtis vnicuiqꝫ ſm merita. De potentia ḡ abſoluta poſſet damnare petrũ ⁊ ſaluare iudã. de potentia vero ordĩata ſm p̃ordinatõeꝫ ⁊ retributõneꝫ ſm merita non poſſet. nec in hoc derogať eius potentie: ħ oſtenditur immutabilitas ordinis potentie ſm p̃ordinatõnem ⁊ iuſticiaꝫ. Similiter dicendum ꝙ poſſet reuocare ad vitam et iudam ⁊c̃. ¶ Ad illud vero quod querit de damnatis. dicẽdũ ſm Hugo. in ſuis ſententijs. iuſticia alia ſm debitum facientis. alia ſm merituꝫ facientis. Iuſticia ſm debitum facientis eſt poteſtatis: iuſticia ſm meritum patientis eſt equitatis. ſi deus de maſſa generis humani quoſdam ad ſaluationem aſſumens: iuſticia vtitur debite poteſtatis. quoſdam vero ad perditionem deſerẽs iuſticia vtitur licite equitatis. Illic de debito ſuo: hic de merito noſtro. Si vero quos nõ ad ſaluationem aſſumit desereret iniuſticia non eſſet: quoniam merita ſua reciperent iuſticiam equitatis. Si autem eos quos nõ deſerit aſſumeret. ſimiliter iniuſticia non eſſet. quoniam in eorum ſaluatione vteretur iuſticia poteſtatis. ¶ Ad illud vero quod obijcit de liberatis per preces ſanctoruꝫ. dicendum ꝙ de exigentia meritorum propriorum non eſt poſſibilis liberatio: ſed de exigentia meritorum eccleſie aliquoruꝫ poſſibilis fuit liberatio. Cñ notandũ ꝙ infernꝰ dr̃ pena acerbiſſima ⁊ etña. nullus ḡ addictꝰ pene inferni q̃tum ad eternitatẽ ħ addictꝰ pene inferni

q̃tum ad acerbitatem poteſt liberari.et ſi non meritis
proprijs tamẽ meritis alienis ſicut accidit in illis qui
ſuſcitati ſunt ad preces ſanctorum.

Iterum arguunt .§.ij.

ex pte p̃ſcientie ⁊ ratõnis eterne ad limitatõnem potẽ-
tie diuine ſic.ſi poteſt aliud omnipotẽs facere q̃ facit.
ergo poteſt facere qđ non p̃ſciuit:ergo poteſt ſine p̃ſci-
entia operari.quia quod futurũ ſe p̃ſciuit facit nec fa-
cit aliquid aliud qđ non p̃ſciuit.¶ Item nihil facit aut
dimittit niſi optima ratõne et ſemper manente.ſed illa
manente non poteſt qđ facit dimittere.vel quod dimit-
tit facere:ergo nõ poteſt facere niſi qđ facit:nec dimit-
tere niſi quod dimittit.¶ Si dicaꝰ ꝙ non eſt verum ꝙ
manente ratõne non põt dimittere quod facit ⁊c̃.quia
ſm eandem ratõnem põt facere que dimittit ⁊ dimit-
tere que facit.Contra.non poteſt facere niſi quod ratõ
eſt eum facere:ſed non eſt ratõ eum dimittere que facit
nec facere que dimittit:ergo non poteſt dimittere que
facit.¶ Si võ reſpondeatur vt prius.ꝙ cum diciꝰ ra-
tio eſt eum facere vel dimittere.poteſt copulare ratiõez
in actu:et ſic falſa eſt propoſitio.non poteſt facere niſi
qđ ratio eſt eum facere nunc.vel in habitu:et ſic vera ẽ
id eſt.ratio eſſet ſi faceret.Obijcitur iteruz.quomodo
poteſt eſſe eadem ratio faciendi ⁊ dimittendi.Naz fa-
cere et dimittere oppoſita ſunt:ſed oppoſitorum oppoſi-
ti ſunt fines.ergo et oppoſite ratõnes:cum ratio ſuma-
tur a fine.¶ Item iuſtificat illum:et hoc facit ſm rati-
onem miſericordie.et non illum:et facit hoc ſm ratio-
nem iuſticie.ergo ratione miſericordie facit iuſtificati-
onez iſtius.ratõne iuſticie dimittit in illo:ergo alia ra-
tio qua facit et dimittit.¶ Item aug.in lib.lxxxiij.qõ.
alia eſt ratio qua conditus eſt homo.et qua conditus
eſt equus:ſed facere et dimittere diuerſa ſunt ſicut ho-
mo et equus:ergo alia eſt ratio faciendi ⁊ dimittendi.

¶ Reſpõſio.ꝙ nullo modo limitatur diuina potẽtia
nec actu nec voluntate nec iuſticia nec bonitate.nec p̃-
ſcientia et ratione.q̃uis egreſſuz diuine potentie in a-
ctuz.ſemper concomitetur voluntas.iuſticia.bonitas
preſcientia.ratio.que in deo eadez ſunt ſm rem.q̃uis
differant ſm intelligentie rationem.Infinita ergo eſt
potentia reſpectu agendoruz q̃uis nõ voluntas nec iu-
ſticia nec p̃ſcientia nec ratio.¶ Ad illud quod obijcit
de p̃ſcientia.dicendum ꝙ non ſequitur põt operari qđ
non p̃ſciuit:ergo põt operari ſine p̃ſcientia.et eſt tran-
ſitus a diuiſione ad ꝯpoſitionem.Et eſt ſimile.iſte põt
te docere litteras quas nõ nouit.quia adhuc illiteratꝰ
eſt:et litteras diſcet:ergo põt te docere litteras ſine no-
ticia.Item poteſt videre qui non habet oculos qa anti
xp̃c:ergo aliquis poteſt videre ſine oculis.¶ Ad illud
quod obijcit ex parte ratõnis:patet ſolutio per reſpon-
ſionem in opponendo.Sed ad illud qđ obijcit de ratio-
ne.dicendum ſm augu.in libro retractationũ.non er-
rauit plato dicens mundũ intelligibilem.ratõnez ſem-
piternam et incõmutabilem.qua deus fecit munduz et
omne quod fecit:quam qui negat dicit deum irratõna-
liter feciſſe qđ fecit.¶ Ad illud quod obijcit.ꝙ non eſt
eadem ratio operatõnis ⁊ diuiſionis.dicendum ꝙ ra-
tio opatõnis ſiue diuiſionis eſt bonitas ipſius q̃re em̃
facit qđ facit ꝓpter bonitatez ſuã.Bonitas aũt põt ꝯſi-
derari duplr̃.in ſe:vel ſm ꝯpatõez ad creaturã.Ratõ
ergo põt dicere diuinã bonitatez in ſe.et ſic vna tm̃ ẽ ra-
tio:ſed ſi dicat bonitatẽ in ꝯpatione ad creaturam:ſm
hec alia ẽ ratõ qua creatus eſt hõ alia qua equus.Ho-
mo em̃ magis accedit ad bonitatem q̃ equus.¶ Ad ꝗ
opponiꝰ ꝙ oppoſitoꝝ oppoſiti ſunt fines.dicendũ ꝙ lo-
quẽdo de fine.primo et immediato verũ eſt.loquẽdo de
fine vltimo non ẽ verũ.Bonitas em̃ diuina ẽ finis vlti-
mus oĩm:⁊ illa ẽ vna ratio ⁊ eadez.¶ Ad aliud dicen-
dum.ꝙ rõ miſcđie ⁊ iuſticie dicunꝰ differre ꝓpter reſpe-
ctus ad creaturã:ſed ſm ꝙ dicũt diuinã bonitatez non
eſt alia ratio miſcđie et iuſticie ſ eadem.et eſt exemplũ
in vaſis qđ ponit apl's Ro.ix.ꝙ figulus ĩ vas facit cõ-
tumeliã hoc debeꝰ vilitati materie.ꝙ vas in honorem
hoc ex bonitate artificis.Silr̃ dicendum.ꝙ dñs dam-
nat illũ hoc eſt ꝓpter exigentiã meritoꝝ et maſſam cor-
ruptam.vnde ꝯnotatur reſpectus ad meritũ.ꝙ võ ſal-
uat iſtum:eſt ex voluntate ſola.

¶ Membrum tercium

Conſequenter queriꝰ de pfectione potẽtie
diuĩe ſm quã diciꝰ optime facere qcquid
facit.queruntꝰ igiꝰ iſta.Primo.vtrũ poſ-
ſit facere res meliores q̃ fecit generaliꝰ.
Scđo.vtrũ poterit meliori mõ facẽ res q̃ fecerit.Ter-
cio.vtrũ potuit redemptõez generis hũani facere meli-
ori mõ.Quarto.vtrũ adã potuit fiẽi melior.Quinto.
vtrum xp̃c ſm hũanaz naturã potuit fieri melior.Sex-
to.vtrũ beatã virginẽ inq̃tuz purã creataz potuit facẽ
meliorem.Septimo.vtrum rerum vniuerſitas potuit
fieri melior.

Articulus primus

Ad primũ arguit ſic.aut potuit deꝰ res face-
re meliores ⁊ nõ voluit.aut voluit ⁊ nõ po-
tuit.aut potuit et noluit.aut nec potuit nec
voluit.Nõ ẽ dicẽ ꝙ potuit ⁊ voluit.q2 ex h ſeq̃reꝰ ꝙ fecẽ
res meliores.Nec ẽ dicẽ potuit ſ ñ voluit.q2 ex h ſeq̃ꝰ
ꝙ inuidus fuerit.ſicut arguit aug.de eterna genẽatõe.
relinqtur igiꝰ q2 aut voluit ſ nõ potuit aut nec potuit
nec voluit.Et q̊cũq3 mõ dicaꝰ.relinqtur ꝙ non potuit
res meliores facẽ q̃ fecit.¶ Si võ rñdeaꝰ ſic mgr̃ ĩ ſen-
tentijs.ꝙ huiꝰſilr̃tudinis inductio nõ eſt reſpectu crea-
turaꝝ ſ reſpectu diuinaꝝ pſonaꝝ.vt ĩ generatõne filij
eterna ad quã vtiꝰ aug.hac rõe.Contra aug.ſup geñ.
ſi bona facẽ nõ poſſet nulla eſſet potẽtia.ſi poſſet ſ nol-
let mag̃ eſſet ĩuidẽtia.q2 ꝗ ſumme bonꝰ et ſumme potẽs
eſt.ſingula fecit valde bona.ꝗ iſte modꝰ arguendi tenet
in potẽtia ⁊ volũtate reſpectu creaturaꝝ.¶ Itez dyo.
in li.de diuinis noĩb.optimi ẽ optima adducẽ.ꝗ cum
deꝰ ſit optimꝰ adducit res ĩ ſuo optimo:ſ ſuũ adducẽ ẽ
creare:ꝗ creat res ĩ ſuo optimo.igiꝰ nõ põt facẽ melio-
res.¶ Itez non diceretꝰ aliqs ſapiẽtiſſime facẽ niſi ꝙ ſa-
piẽtia ſua relucẽt in ope:ꝗ nõ diceꝰ ſilr̃ optime facẽ ni-
ſi bonitas ſũma reluceat in ope creature.optĩas ꝗ fecit
creaturas:ſ qđ ẽ optimũ nõ põt fieri meliꝰ.Conꝰ.ſi nõ
põt facẽ rez meliorẽ q̃ fecit.ꝗ coartaꝰ eiꝰ potẽtia ſiue li-
mitaꝰ vt nõ poſſit ĩ bonũ ampliꝰ q̃ fecit.qđ ẽ falſiſſimũ
ſic dicit dam̃.Infinitũ eſt ꝙ nec loco nec tpe nec ꝯphen-
ſione clauditꝰ.Relinqtur igiꝰ ꝙ ipſa ſit infinita.ꝗ põt
facẽ res meliores q̃ fecit.¶ Item aug.ſup geñ.talẽ po-
tuit deꝰ hoĩez facẽ q nec peccare poſſet nec vellet.⁊ ſi ta-
lez feciſſ3:qs dubitat ipm̃ nõ fuiſſe meliorẽ.¶ Rñſio.
ꝯcedendũ ẽ indiſtincte ꝙ deꝰ põt facẽ meliores res q̃ fe-
cerit:ſ vtrũ poſſint fieri meliores q̃ facte fuerit.diſtin-
guendũ eſt.q2 res poſſumꝰ ꝯſiderare ĩ ſe.⁊ ſm h q̃libet
res potuit fieri melior.vel ꝯſiderari in reꝝ vniuerſita-
te:⁊ ſm h ꝯcedendũ ꝙ nõ pñt fieri meliores q̃ntũ eſt ꝺ
potẽtia rei facte.ſ q̃ntũ eſt de potẽtia faciẽtis pñt fieri
meliores:vñ hug.de ſc̃o victo.Omẽ qđ fecit deꝰ meliꝰ
eſſe põt:ſi tñ ipẽ voluerit q põt.in ſe ꝗ nõ põt ſed in deo
põt.¶ Ad illud ꝗ qđ obijcit p̃mo.dicendũ ſm mgr̃m.ꝙ
hec rõ nõ tenet ĩ creatõe q̃uis teneat ĩ eterna generati-
one.⁊ ratio eſt.quia nunq̃ põt eſſe inuidia in volũtate
alicuius minus faciendo q̃ facit.niſi concurrant ex pti-
bus illius cui inuidet poſſibilis equalitas.et ꝙ ſit exi-
gentia vt aliter vel meliꝰ fiat.ꝓpterea impoſſibile eſt ꝙ
intelligaꝰ inuidia reſpectu creature in diuina volunta-
te.quia vbi ponitur inuidia ſemper ponitur reſpectu

poſſibilis equalitatis: vnde greg. in moralibus. Sup- bus omnibꝫ inuidet fratribus. quia eis non equatur. paribꝫ quia ei equãtur. inferioribus ne ei equant̃. Cre atura aũt non poteſt intelligi equari creatori. ⁊ deo nõ poterit intelligi inuidia in creatione. In eterna vͦo ge- neratõne intelligit̃ equalitas filij ad patreꝫ ideo ibi te- net ratio. ſi poſſet ſimilẽ generare et nollet: inuidet. Itẽ ratio generationis ꝑfecte exigit vt producat̃ ſimilis et equalis. et hoc eſt quia generatio eſt de ſubã: ſed ratio creatõnis non exigit hoc: imo magis ꝙ ꝓducatur diſſi milis et inequalis neceſſario. et cui poſſit addi in boni tate: quia creatio eſt ꝓductio de nihilo. ¶ Ad illud qͦd obijcit ex aug. ſup gen̄. vj. ſi poſſet et nollet magna eſſꝫ inuidentia et ideo fecit valde bona. Dicendũ ꝙ loquit̃ ſm opinionem platonis q̄ dicit. ꝙ ab optimo relegata eſt inuidia. ideo dedit vnicuiqꝫ creature boni: quantũ capere põt. Poſſet tamẽ intelligi in illo ſenſu quo nos dicimus bonũ i creatura dici denominatiue a ſummo bono. vt creatura dicitur bona quia a bono ſummo: ⁊ quia ad bonũ ſummum. valde ergͦ bone creature põt in- telligi ꝑ denominatõeꝫ a cauſa vel ad inherentiã. Per denominatõeꝫ vt quia a bono et ad bonum. ſi ergo qͦd dicitur valde referat̃ ad cauſam: non poteſt res facere meliores. i. magis bonas. hoc eſt non põt facere vt ſint a meliori bono vel ad melius bonuꝫ. quia illud ẽ deus et in hoc ſenſu loquit̃ aug. quia ꝑ inherentiam vt dicã tur res valde bone ꝓpter bonitateꝫ que eſt in eis. vt bo nus modus. bona ſpecies. bonus ordo. vt dicit auguſ. et hoc modo poteſt deus res facere meliores vt ſcilicet ſint in meliori modo ſpecie et ordine: ſm que tria deter minat̃ bonitas in creatura. ¶ Ad illud vͦo quo dicitur ꝙ optimi ẽ optima adducere. dicendũ ꝙ optimũ dicit̃ ſimplr̃: et optimuꝫ ſm genus. ⁊ ſm ſtatum. ⁊ ſm ordi- nem. Optimũ ſimplr̃ eſt deus. Optimum ſm genus ⁊ ſtatum vt in genere creature ⁊ ꝯditionis ſtatu chriſtꝰ. optimũ in ordine et nõ ſimpliciter rerum vniuerſitas. optimi ergͦ eſt optima adducere. hoc põt intelligi ⁊ q̃tuꝫ ad optimũ ſimpliciter vt in ꝓceſſione ꝑſonali: ⁊ q̃tum ad optimũ in genere ⁊ ſtatu ꝯditionis vt in ꝓductione xp̄i et q̃tum ad optimum in ordine vt in ꝓductõne vni uerſi. ¶ Ad vltimũ dicendum. ꝙ creatura põt ꝯſiderari in ſe. ⁊ hoc mõ non relucet in ea ſumma bonitas. vl̕ po teſt ꝯſiderari vt ductiua ad ſummã bonitatem. per hoc qͦd eſt veſtigiũ ſumme bonitatis: ⁊ ſic in ea relucꝫ ſum ma bonitas. non q̄a bonitas ſua ſit ſumma: ſed q̄a ſua bonitas ducit ad ſummã bonitatem.

Articulus ſecundus

Deinde querit̃. vtruꝫ potuerit res meliorari vel meliori modo facere. Ad quod obijcitur ſm hugoneꝫ in ſuis ſententijs. quicq̄d facit deus. ſi melius põt facere q̃ facit: in hoc ipſe nõ bene- facit ꝙ non optime facit qͦd facit. facere quippe et nolle melius facere qͦd bonum eſt etiam facienti male eſt fa- cere. ſed hec pia mens in deũ dici non ſuſtinet: ergo nõ põt facere meliori modo q̃ fecit. ¶ Contra. ſi nõ põt fa cere meliori modo q̃ facit: ergo limitat̃ eiꝰ potentia qͦd falſum eſt. ¶ Reſpõſio. melior modus poteſt intelligi ex parte facientis. et ſic non poteſt facere meliori modo q̃ facit. hoc eſt meliori ſapientia: meliori bonitate: melio ri potentia. quia ſua ſapientia bonitate potentia que ipſe eſt omnia facit. Si vͦo modus intelligatur ex parte rei facte: poteſt meliori modo facere. hoc eſt vt res ſit i meliori modo q̃ ſic poteſt facere. ¶ Ad illud ergo quod obijcit hugo. reſpondendum per interemptiõeꝫ. Quic- quid facit ſi melius ⁊c̃. illud enim teneret vbi eſt debi- tum operatõnis in agente: ſed ipſe agens ſummus nec debet opus nec aliquid debet operi. Anſelmus deꝰ nul li quicq̃ debet. preterea optime quantum eſt de ſe facit ſemper. et ſi non optime quantũ ex parte creature.

Articulus tercius

Queritur conſequenter. vtrum deus redem- ptõnem humani generis potuit facere meli ori modo. Ad quod auguſtinus. xiij. de tri- nitate. fuit alius modus liberationis noſtre poſſibilis deo qui oĩa poteſt: ſed nullus alius noſtre miſerie ſa nande fuit ꝯuenientior. Ex hoc videtur ꝙ ille modus qͦ fecit optimus fuit: quia magis ſapientie et bonitati di uine competebat. ¶ Contra. ſi alio modo liberaſſet ille eſſet optimus. nam ſue potentie conueniret: et preterea ſm hoc eſſet ꝯuenientior. ¶ Rñ. optimum et conueniẽ tiſſimum dicit̃ dupliciter. ſcilicet abſolute vel reſpecti- ue. non oportet ꝙ ſi alio modo feciſſet liberationem ꝙ optimo modo feciſſet ad redemptõnem ſeu ad redimẽ- dum. redemptio enim eſt iuſti precij ſolutione. Simili- ter conuenientiſſimum dicitur dupliciter. aut reſpectu diuine potentie facientis. et ſm hoc alius modus eſſet ibi ꝯuenientiſſimus. aut reſpectu miſerie ſanande: ita ꝯuenientiſſimus modus quo fecit.

Articulꝰ quartꝰ

Conſequẽter queritur. vtrum Adam potuit fieri melior. Ad quod auguſ. xij. de ciuitate dei. nobilior eſt natura que peccare poteſt q̃ que peccare non poteſt. ¶ Item non coronabitur niſi q̄ legittime certauerit. non põt quiſqꝫ certare niſi vbi eſt pugna. pugna autem non eſt niſi vbi eſt potentia peccã di: ergo non coronetur quis niſi poſſet peccare. Meli- us aũt eſt coronari q̃ non coronari: ergo et melius poſ ſe peccare q̃ non poſſe peccare. ¶ Item. xxxj. eccĩ. Qui potuit tranſgredi ⁊ non eſt tranſgreſſus erit illi gloria eterna. ¶ Item melius eſt poſſe mereri q̃ non poſſe me reri: ſed ſi adam fuiſſet creatus beatus: non potuiſſet mereri ⁊c̃. ¶ Contra auguſ. ſuper gen̄. ſi deus feciſſet hominem qui peccare non potuiſſet: quis dubitat quĩ eum feciſſet meliorem? ¶ Reſpõſio. eſt conſiderare ſtatuꝫ hominis q̃tum ad ſe et q̃tum ad ordinem in vniuerſi- tate. Item eſt ꝯſiderare ſtatum hominis q̃tum ad pre- ſens meritum et q̃tum ad futuruꝫ premium et ſm hoc dicendum vt dicit hugo. de ſancto victore in ſuis ſentẽ- tijs. non debet incompenſatione minoris boni impedi- ri quod maius eſt bonum ab illo qui optimus eſt. et di ximus quia maius eſt omne bonum ex malo ⁊ bono q̃ ex bono ſolo permitti. itaqꝫ mala debuerunt vt eẽnt qͦ- niam vt eſſent id bonum erat: ex quibus bonum futuꝝ erat. precepit itaqꝫ deus ꝙ bonum erat ſingulis. et per miſit quod bonum erat vniuerſis quoniã ⁊ maius erat bonum vniuerſitatis qͦd impedire non debuit. ſi ergͦ ſm hugonem deus ꝑmittit mala in vniuerſo ad bonũ vni- uerſi. qͦd impediri non debet propter bonum creature quia maius eſt bonum vniuerſitatis q̃ creature. quan- to magis non debet deus hominem feciſſe vt nõ pecca- ret: quia in hoc bonum vniuerſitatis impediretur pro pter bonum creature. fecit ergo deus hominem in me- liori ſtatu q̃tum ad conditionem vniuerſi. et non q̃tuꝫ ad conditionem hominis in ſe. Item licet melius eſſet omni homini q̃tum ad ſtatum in preſenti et q̃tum ad naturam eius in ſe. quia nobilior eſſet eius natura: nõ tamen hoc eſſet ei melius q̃tum ad ſtatum glorie in fu- turo. magis enim meretur qui poteſt peccare et nõ pec cat: q̃ qui non poteſt peccare. vnde modo habebit rati- onalis creatura meritum glorie per merita ſua ⁊ ꝑ gr̃a tiam. ſi autem non poſſet peccare: ſolum per gratiaꝫ ei daretur. hoc enim benefaciendo ſcilicet cum poſſit pec care: cedit ei ad maioreꝫ coronã q̃ ſi nõ poſſet peccare. ſic pꝫ illͦd. xxxj. eccĩ. potuit trãſgredi ⁊ nõ ẽ trãſgreſſus facẽ mala ⁊ non fecit. ¶ Ad illud qͦd dr̃ melior ẽ nat̃a

que peccare põt ⁊c̃. dõm ſicut. ſ. dictũ ẽ. cum dico natura que peccare põt duo dico. materiã rõnalez: ⁊ defectum eius. ſ. ꝙ peccare põt. ſit ergo compatõ nature ad naturam. nõ defectus ad carentiã defectus. ſic melior hõ malus ꝙ̃ bruta.

Articulus quint⁹

Deinde querit̃. vtrũ xp̃us ſm humanã naturaz potuit fieri melior. Et q̃ nõ: pʒ ꝑ illõ Jo. iij. Nõ eſt ei datus ſpũs ad mẽſurã. ergo gratia eius infinita. ergo eius bonitas ñ potuit eẽ maior. ¶ Itez eſt ꝑticipatio bonitatis diuine ꝑ naturã. ꝑ ratõz. ꝑ voluntatẽ. ꝑ vnionez. Per naturã vt quelibet creatura. ꝑ rationez vt quelibet rõnalis creatura etiã mala. ꝑ rationez ſimul ⁊ voluntatez vel amorez vt ſancti. ꝑ vnionem in ſolo xp̃o. nec põt maior ꝑticipatio bonitatis inueniri. Nõ ergo potuit amplior eſſe bonitas i creatura ꝙ̃ in xp̃o. ñ ergo potuit fieri melior. ¶ Cõtra. vniuerſitas ⁊ quelibet eius ꝑs potuit fieri melior. ergo ⁊ xp̃us: cum ipſe ſit ꝑs vniuerſitatis. ¶ Rñſio. eſt eſſe nature: ⁊ eẽ gr̃e. Item eſſe nature põt ꝯſiderari dupl'r. ſm ſe: vel i ordĩe. Si ꝯſideratur xp̃s ꝑ humanã naturã ſm ſe: melior potuit fieri. q2 potuit fieri impaſſibilis. Si ꝯſideratur i ordine ad noſtrã redemptõz ꝓpter quã factus eſt hõ: nõ potuit fieri melior. q2 melius fuit noſtre miſerie ſanande vt eſſet mortalis ⁊ paſſibilis. Item ſi loq̃mur de bonitate gratie. dõm ꝙ xp̃us fuit ita bonus ꝙ null⁹ fuit melior. Sed ſi dicatur optim⁹ quo nullus potuit eẽ melior. diſtinguendũ ꝙ nullus potuit eo eſſe melior. ſ. de potẽtia paſſiua recipiẽtis. potuit tñ eſſe de potẽtia dei actiua operantis: cui⁹ om̃ipotentia eſt infinita: ꝙ̃uis ñ poſſit intelligi.

Articulus ſextus

Deinde querit̃ de beata virgine. vtrũ inq̃tuz pura creatura potuit eẽ melior. Et ñ: videt̃ luce. j. Aue gratia plena. ¶ Item ipſa ſummã hʒ gratiã q̃ exaltata eſt ſuꝑ choros angeloꝝ. ¶ Cõtra. ſua gratia ⁊ ſua gloria finita ẽ. ergo põt ei aliqd addi. q2 finito põt aliquid addi. ¶ Rñſio. eſt cõſiderare bonitatez ſm ſe. ⁊ ſm hoc maior potuit in eo eẽ bonitas. Sed ſi ꝯſideret̃ bonitas in ordine etiã ſpãli: ſic nõ potuit beata virgo fieri melior. ſ. q̃tum ad eſſe gratie ꝙ in ea ꝯciperet̃ xp̃us: ⁊ ꝙ etiã ipſa eẽt mater xp̃i. ⁊ ſʒ eo modo quo dictũ eſt. ſ. quantũ erat ex ꝑte ſua. lʒ poſſet de potentia dei agentis. vñ dicit anſ. in li. de cõceptu virginali. decebat vt illius hoĩs ꝯceptio de matre puriſſima fieret. nempe decens erat vt ea puritate qua maior nequit ſub deo intelligi virgo illa niteret: cui deus pater vnicũ filium quez de corde ſuo equalez ſibi genitũ tã ꝙ̃ ſeipſum diligebat. ita dare diſponebat: vt natural'r eẽt vnus idẽqʒ cõis dei patris ⁊ virginis filius. ⁊ quã ipẽ filius ſubſtantialit̃ facere ſibi matrẽ eligebat: ⁊ de qua ſpũſſanctus volebat ⁊ operaturus erat: vt cõciperet̃ ⁊ naſceret̃ ille de quo ipſe ꝓcedebat.

Articul⁹ ſeptim⁹

Conſequẽt̃ querit̃ de vniuerſitate. vtrũ potuerit fieri melior. Videt̃ ꝙ nõ. aug. ſuꝑ geñ. ad lit. vidit deus cũcta q̃ fecerat ⁊ erãt valde bona. ſingl'a creata ſunt bona. i vniuerſo aũt valde bona. ergo vniuerſitas eſt valde bona ita ꝙ ñ poſſet eẽ melior. ¶ Itez vniuerſitas eſt ꝯgregatio oĩm bonoꝝ. ergo extra vniuerſitatẽ nihil ẽ bonũ. ergo ipſa ẽ ſumme bona. ¶ Cõtra. q̃libʒ ꝑs vniuerſitatis põt eẽ melior. ergo ⁊ ipã p̃t eẽ melior. ¶ Itẽ hugo in ſuis ſentẽtijs ⁊ etiã mgr̃ in p̃mo xliiij. di. Ab eis rñdere depoſco cur dicãt rez eẽ aliquã ſiue etiã reꝝ vniuerſitatẽ in q̃ melior ꝯſummatõ expſſa eſt: ñ poſſe eẽ meliorẽ ꝙ̃ ẽ. ſiue ideo q2 ſumme bona eſt: ita ꝙ nulla oĩno boni ꝑfectio ei deſit. ſiue ideo q2 mai⁹ bonũ qđ ei deeſt: caꝑe ipſa ñ valet. Sʒ ſi ita ſumme bona dicit̃ ꝙ nulla ei ꝑfectio deſit: iam creatura creatori equat̃. Si võ ideo ñ põt melior eſſe q2 bonũ ampli⁹ qđ ei deeſt caꝑe ipſa valet: iam hoc ipm̃ ñ poſſe defectõnis eſt ñ ꝯſummatõis. ⁊ p̃t melior eẽ ſi fiat capax melioris boni. ¶ Rñſio. eſt loqui de vniuerſitate ſimpl'r. vel de hac vniuerſitate. Itez eſt loqui de vniuerſitate ſm rationez. vel ſm rem. loquẽdo ſm ratõz vel ſimpl'r: ſic nõ põt intelligẽ aliqđ bonũ ex vniuerſitatẽ. loquendo ſm rẽ vel de hac vniuerſitate: põt aliqđ bonũ intelligi ext̃ vniuerſitatẽ ⁊ põt melior fieri ĩ toto ⁊ in ꝑtib9.

Membruʒ quartum

Conſequent̃ querit̃ de inuariabilitate potentie diuine. Ad qđ ponit̃ queſtio. An deus poſſit ſꝑ qđ aliqñ potuit. ⁊ cũ ñ varietur ei⁹ potẽtia ſʒ ſꝑ ſit vno mõ ſe habẽs: quicqd ſemel potuit ſꝑ potuit. ¶ Cõtra. deus potuit incarnari ⁊ mõ ñ põt. ergo ñ quicqd ſemel potuit ſꝑ põt. ergo aliq̃ potẽtia in eo fuit q̃ mõ ñ eſt. ¶ Rñſio magri. xliiij. di. p̃mi ſniaꝝ eſt. q2 hec ẽ diſtinguẽda: qcqd ſel' potuit ſemꝑ potuit. q2 põt eſſe ſenſus: om̃is rei cui⁹ habuit potentiã ſꝑ hʒ. ⁊ ſʒ mõ vera eſt. Eadez. n. eſt potẽtia qua potuit incarnari ⁊ qua potuit incarnatus fuiſſe. ſicut iſte hodie poteſt legẽ: cras dicem⁹ iſte põt legiſſe: vni⁹ rei monſtrat̃ eſſe potẽtia. ⁊ ideo nõ ſeq̃tur in predicto ſenſu quicqd potuit põt. ergo aliqua potẽtia in eo fuit que mõ nõ eſt. Item põt eſſe ſenſus: quicqd potuit ſemꝑ p̃t hoc eſt quicqd potuit facere ſemꝑ põt facere. ⁊ hoc falſum eſt. nec ꝓpter hoc ſequit̃ variabilitas potentie: ſed variabilitas effectus. verbigr̃a. quicqd potuit ſol põt ſemꝑ. ſi dicat̃ cuiuſcũqʒ potentiã habuit verũ ẽ. ſʒ ſi dicatur quicqd potuit facere põt: falſuʒ eſt. q2 potuit iſtũ actũ. ſ. illuĩare cũ effectu. vel hanc rem q̃ mõ ñ eſt: ⁊ tñ mõ ñ põt. nec potẽtia alicui⁹ in eo fuit que modo ñ fit. ¶ Sʒ obijcit̃. potẽtie dei nõ põt impediri effectus. ⁊ iõ veracit̃ dicit̃ om̃ipotẽs. vt dicit aug. in enche. ſʒ potentia cui⁹ nõ põt effectus impediri ſemꝑ põt effectũ ſuuʒ elicere. ergo potentia dei quicqd põt aliqñ efficẽ: ſemꝑ poteſt efficere. ¶ Itez ſi ſol haberet ꝑtãtez ꝙ rem quaz illumĩat poſſet ſeruare ⁊ corruptã reficere: quicqd aliqñ poſſet illuĩare ſemꝑ poſſet illuĩare. ergo quicqd deus põt facere: ſemꝑ potuit facere. ergo nullũ eſt exemplũ de ſole. ¶ Itez obijcit̃. quicqd potuit mõ põt. i. cuiuſcũqʒ potẽtiã habuit hʒ. ſʒ habuit potentiã creandi mũdũ in preſenti inſtanti. ergo põt creare mũdũ in p̃nti inſtanti. ¶ Itẽ ad quẽcunqʒ actũ ſe extendit eius potẽtia: aliqñ poteſt ſe extendere. ſʒ potuit ſe extendere ad creandũ munduʒ añ creatõz ⁊ ad ſumẽdã carnez añ incarnatõz. ergo ⁊ potentia ſua ſe poteſt extendere ad creandũ mundũ. ergo p̃t modo creare mundũ ⁊ incarnari. ¶ Itez ſi dicat̃ ꝙ in hmõi argumẽtationib9 mutatio eſt p̃dicamẽti. q2 mutat̃ quid in qñ. ac ſi dicat̃. quicqd potuiſti potes. ſʒ potuiſti heri currẽ. ergo potes hodie currẽ. cũ. n. dicit̃ poſſe currere: dicit̃ poſſe quid. ſʒ cũ aſſumit̃ potuiſti heri: nõ aſſumitur poſſe quid ſʒ poſſe qñ. Sil'r cuʒ dicit̃ quicqd potuit poteſt: dicitur poſſe quid. ſed cum aſſumitur potuit creare in hoc inſtanti: dicitur poſſe reſpectu qñ. ⁊ ideo non ſequit̃. Similiter ad conſequẽs cuʒ aſſumit: potuit eius potentia ſe extendere ad creandũ ante creationem. ¶ Sed obijcitur. qñcunqʒ deus aliqd potuit ſemper illud poteſt. ſed potuit mundũ creare in hoc inſtanti. ergo modo poteſt hic conſtat eſt aſſumptio in eodez genere. ¶ Si dicatur ꝙ hec falſa eſt: quãdocũqʒ deus aliquid potuit ⁊c̃. Contra. ſicut diuina potentia nõ coartatur actu: ita nec tempore. ſi ergo in quẽcunqʒ actũ potuit modo poteſt. ergo ĩ quocũqʒ temꝑe aliquid potuit: mõ illud poteſt. ¶ Item obijcitur. quicqd deus potuit mõ poteſt. ſed potuit facere ꝙ mundus non fuiſſet nec ego natus fuiſſem. ¶ Si dicatur ꝙ poſſe iſta non eſt potẽ-

tie: quia ſunt impoſſibilia. Contra. magis impoſſibile eſt quod eſt impoſſibile per ſe q̄ quod eſt impoſſibile ꝑ accidens. ſed poſſe impoſſibile per ſe non eſt impoſſibile deo: quia illud poteſt. vt de trunco facere intellectū: vt dicit anſ. ergo nec poſſe impoſſibile ꝑ accidens eſt impoſſibile deo. cum ergo me natum non fuiſſe ⁊ mundū nō fuiſſe ſunt impoſſibilia ꝑ accidens: quia aliqñ fuerunt poſſibilia. relinquit̄ q̄ deo iſta poſſe non eſt impoſſibile. ¶ Item obijcit̄. non potuit aliqñ creare quin potuerit creare prius: ita q̄ prius ⁊ aliqñ determinēt hoc verbum creare. igit̄ potuit creare ab eterno: ita q̄ ab eterno determinet creare. ſicut ſequit̄ nō aliqua ſciunt̄ ab iſto quin plura ſciant̄ ab iſto. ergo infinita ſciunt̄ ab iſto.

¶ Rñſio. fatendum diuinā potentiā inuariabilē ſicut diuinam eſſentiam immutabilē. tamen quia ſubiecta diuine potentie tranſmutant̄. inde eſt q̄ ſermones quibus loquimur de diuina potentia variant̄. ¶ Notandum ergo. q̄ ſicut videre accipit̄ duobꝫ modis. in habitu habere potentiam videndi. vel in vſu. ſ. vti viſu. primo modo dormiens videt. ſecūdo modo vigilans luce pñti videt. Sic nos loquimur de diuino poſſe duobus modis habere potentiā vel vti potentia. duobꝫ ergo modis poteſt intelligi quicqd potuit poteſt. vel qñcūqꝫ vel cuiuſcūqꝫ potentiā habuit habet: vel quicqd potuit poteſt facere. In primo ſenſu ſi diceret̄: quācunqꝫ potentiam habuit habet. indiſtincte ꝯcedendum eſt. ſed ſi diceret̄: cuiuſcūqꝫ potentiam habuit habet: vel quicquid potuit facere poteſt. intelligendū q̄ ꝑ hoc q̄ dicit cuiuſcunqꝫ: pōt fieri diſtributio ꝓ rebus ſ̄m q̄ abſtrahunt a tempe. ⁊ hoc modo nō eſt ꝯcedendū. nam potētia dei reſpicit res ſupra tempꝰ. cū ergo arguit: potuit incarnari. ergo poteſt incarnari. accipit ſub ꝯditione tēpis ⁊ mutat predicamentū. ſed deberet aſſumere: hoc potuit incarnationē vel habuit potentiā incarnatōnis. ergo hꝫ potentiam incarnatōnis eiuſdē. Sicut dicit̄ de fide que eſt rerum ſupra tempus. quantūcunqꝫ fidē habuerūt patres antiqui habuerūt moderni. hoc illi fidem de xp̄o incarnando. ergo ⁊ moderni de xp̄o incarnando. nō ſequit̄. immo de incarnato. hoc deberet aſſumi: ſed antiq habuerunt fidem incarnatōnis. ergo ⁊ moderni. In ſecundo vero ſenſu quo dicit̄: quicqd potuit facere pōt facere. intelligendū eſt ſi illud facere modo potētie eſt. nam reſpectu aliquorū potuiſſe facere dicit qđ eſt poſſibile. poſſe vero modo facere dicit qđ non eſt poſſibile. verbigratia. potuiſſe mundū creare in inſtanti vel ante creatōē dicit qđ eſt potentie. hoc poſſe creare in hoc inſtanti poſtq̄ creatus eſt nō eſt poſſibile. ſicut. n. facere nō eſt facti hoc faciendi. ⁊ factum facere nō eſt facere. ſic poſſe facere factum non eſt poſſe: hoc poſſe facere faciendū. Simili mō poſſe creare mundū creatū non eſt poſſe: hoc poſſe creare creandum. ſicut. n. poſſe factum nō ſit ſed faciendū: ſic nō eſt facere factum hoc faciendū. ¶ Ad illud qđ obijcit q̄ non impedit̄ eius effectus. ergo quēcūqꝫ effectum poſſit efficere poteſt. ꝯcedo: dūmodo effectus ſit in rōne faciēdi: q2 ſic dicit̄ qđ eſt potentie. nō in rōne facti: quia ſic dicit̄ qđ nullius eſt potētie: immo qđ eſt caſſum ⁊ vanum. ¶ Ad illud vero quod obijcit̄. q̄ ad quēcūqꝫ actum ſe extendit potētia ⁊c. ꝯcedendū eo mō quo dictum eſt. potētia. n. ſe extendit mō ad creandū aliū mundum ſi deus vellet qui quidē nō eſt. ſilr̄ ſe extendit potētia ad ꝯſeruandū mundū q iam eſt. Sꝫ dicere q̄ potentia dei ſe extendat ad faciendū mūdū qui factus eſt ⁊ iam eſt. hoc eſt dicere: ſe extendit ad illud qđ nō eſt facere. naꝫ fieri mūdū qui factus eſt nō eſt fieri. nec facere factum eſt facere. ¶ Nam ponamus q̄ aliqs faciat factū: faciendo factū aut facit aliqd aut nihil. ſi aliqd: ergo illđ ñ fuit factū. ergo iaꝫ nō facit factū. qđ eſt ꝯtra poſitū. Si nihil ergo factū facere eſt nihil facere. ¶ Ad illud vero qđ obijc. potuit facere q̄ nō fuerim vel q̄ mūdus nō fuerit. Dicendū q̄ q̄uis illud eſſet potētie ante munduꝫ factū vel anteq̄ ego eſſem. eo modo q̄ liberi arbitrij eſt poſſe reſpectu faciendi ⁊ nō faciendi. tñ poſtq̄ mundus factꝰ ē hoc poſſe nō eſt poſſe. q2 ſicut dicit augꝰ. ꝯtra fauſtum li. ij. quiſqs ita dicit. ſi om̄ipotēs eſt deus faciat vt que facta ſunt facta ñ fuerūt. nō videt hoc ſe dicere ſi om̄ipotens eſt faciat vt ea que vera ſunt eoipſo quo vera ſunt falſa ſint. pōt. n. facere vt aliqd nō ſit qđ erat. tunc. n. facit q̄ nō ſit qñ illud eſſe inuenerit de quo fiat. velut cum aliqd qđ cepit eſſe naſcendo: faciat nō eſſe moriendo. hoc. n. factum inuenit de quo fieret. quis aūt dicat vt idem qđ iam nō eſt faciat nō eſſe. quicqd. n. preteritum eſt iam nō eſt. q̄ ſi de ipſo aliqd fieri pōt adhuc eſt de q fiat. ¶ Ad illud qđ obijcit de impoſſibili ꝑ accñs ⁊ per ſe. iam pꝫ ſolutio. ¶ Ad vltimū vero dōm. q̄ illud qđ dr̄ ab eterno creare vel ab eterno creatum: hꝫ repugnantiam implicitam. ſi enim ab eterno creatuꝫ eſt: ab eterno eſt. ⁊ ſi ab eterno eſt: nō hꝫ eſſe poſt nō eē. ergo increatū eſt. ¶ Nec ſequit̄: nō potuit aliqñ creare qn potuit creare prius. ergo ab eterno. naꝫ quodcūqꝫ crearet̄ eſſet ſignare aliqđ inſtans tempis in quo eſt creare. que ſignificatō prius nō fiat.

Membruꝫ quintum

Conſequent̄ querit̄ de poſſibili diuīe potentie ⁊ in hūc modū. Primo. n. querit̄. quid ſit ſimplr̄ poſſibile ⁊ impoſſibile. Scđo. an illud qđ eſt ꝯtra naturā ſit deo poſſibile. Tercio. vtꝝ q̄ oppoſita ſint idē. qđ eſt impoſſibile ꝑ ſe: ſit deo poſſibile. Quarto. vtꝝ qđ ē impoſſibile ꝑ accñs ſit deo poſſibile. vt de corrupta incorruptam. Quinto querendū. vtꝝ damnare petꝝ ⁊ ſaluare iudam ſit deo poſſibile. ſed illud determinatū ē priꝰ qñ queſitū eſt de immenſitate diuine potētie.

Articulus primus

Ad primū nota tres opiones: quaꝝ eſt p̄ma dicentiū. qđ eſt poſſibile ſ̄m inferiores cauſas: eſt ſimplr̄ poſſibile: ⁊ ſolū. Alij dicunt: qđ eſt poſſibile ſ̄m ſupiorē cauſaꝫ: eſt ſimplr̄ poſſibile. Alij dicūt q̄ tenētes viam mediā: q̄ nō ſolū dr̄ poſſibile ſ̄m inferiores cauſas nec ſolum ſ̄m ſupiores: hoc aliqñ ſ̄m has aliqñ ſ̄m illas dr̄ poſſibile ſ̄m diuerſa adiuncta. ¶ Contra primū obijcit̄ hoc mō. qđ pōt cauſa inferior pōt ſupior. ⁊ nō pōt inferior cauſa ꝯtradicē ſupiori. ergo illud eſt ſimplr̄ poſſibile qđ pōt cauſa ſupior. ¶ Item. j. cor. j. Stultā fecit deus ſapiam hꝰ mundi. Glo. vbi ſtultū ⁊ infirmū dei ꝯtemnit̄ qđ eſt ſ̄m rōnes hꝰ mūdi: que impoſſibile iudicauit qđ in naturis rerū nō repit̄. hanc deus ſtultā fecit poſſibile fore declarādo q̄ illa impoſſibile iudicat. ergo poſſibile ſ̄m ſupiorē cauſam eſt poſſibile ſimplr̄. ¶ Itē verū eſt drñtia poſſibilis. omne ergo verū eſt poſſibile. hoc virginē fore parituram erat verū qñ ꝓphete illud p̄dicebāt. ergo erat poſſibile ſimplicit̄. hoc nō ſ̄m inferiorē cauſam. ergo ſ̄m ſupiorē. ¶ Itē aīam creari eſt poſſibile ſimplr̄: hoc ñ ſ̄m cauſaꝫ inferiorē. ergo ſ̄m cauſam ſupiorē. ¶ Itē deū eſſe bonū ⁊ trinū ⁊ vnū eſt nccīuꝫ: ergo eſt poſſibile. hoc ñ ſ̄m inferiores cauſas ergo ſ̄m ſupiores. ¶ Itē ſi aliqd ſequit̄ ad aliud: ſi primū eſt poſſibile: ⁊ ſecūdū. hoc bñ ſequit̄ ſi deus facit q̄ virgo manens virgo parit. virgo manēs vgo parit. hoc primū eſt poſſibile ſimplr̄. ſ. q̄ deus facit virginē parē. ergo virginē parē ſimplr̄ ē poſſibile. Relinqt̄ igit̄ qđ poſſibile ē ſ̄m cauſaꝫ ſupiorē: eſt poſſibile ſimplr̄. ¶ Et hec ē opi. ſecūda. Cōtra quā obijcit̄ mat̄. xix. oīa ſunt poſſibilia deo. querit̄ ergo: aut fit diſtributio ꝓ poſſibili ſimplicit̄: aut nō. ſi ꝓ ſimplr̄ poſſibili: nō eſt magna laus diuine potētie q̄. ſ. poſſit ea q̄ ſunt ſimplr̄ poſſibilia. Cuꝫ ergo hoc dicat̄ in laudē diuinā: non fit diſtributio ꝓ poſſibilibꝫ ſimplr̄: hoc ꝓ impoſſibilibꝫ. ſi hoc: ergo īpoſſibile ē poſſibile. Si dicat̄ q̄ ñ ſeq̄t. q2 ex impoſſibili ſ̄m qd infert̄ poſſi-

bile ſimplr.cū.n.dicit̄: oīa poſſibilia ſunt deo.includi
tur qꝺ ē poſſibile ſm quid. ex h̄ g̊ relinquit̄ ꝙ poſſibile
deo n̄ ponit ſimplr poſſibile. g̊ poſſibile ſm cauſam ſu-
ꝑiorē n̄ ē poſſibile ſimplr: ſ ſm cauſaz inferiorē. ¶ Itē
cū dicit̄ virginē manentē virginē parē ē poſſibile deo.
vel cecū videre. hec poſſibilitas ē cū ꝯrio actu materie.
Illa vo poſſibilitas q̄ eſt ſm cām inferiorē eſt ſine oīm
ꝯtrarietate. g̊ illud ē ſimplr poſſibile qꝺ eſt ſm cām in-
feriorē ⁊ naturā. ¶ Itez qꝺ ē poſſibile ſm oēm modū ⁊
ſolū eſt poſſibile ſimplr. ſ qꝺ eſt poſſibile ſm inferiorē
cām eſt poſſibile ſm omēz modū. qꝛ eſt poſſibile reſpe-
ctu cauſe inferioris ⁊ ſuꝑioris. qꝛ quicqd pōt cā inferi-
oꝛ pōt cā ſuꝑioꝛ. g̊ illud ē poſſibile ſimplr. poſſibile vo
ſolū ſm cām ſuꝑiorez n̄ eſt poſſibile ſm oēm modū. re-
linquit̄ g̊ ꝙ n̄ eſt poſſibile ſimplr. ¶ Itez videt̄ ꝑ ſe op-
poſitio in extremis cū dr̄ virgo parit. ſ vbi ē ꝑ ſe oppo-
ſitio in extremis: eſt impoſſibile ꝑ ſe. vt albū eē nigrū.
g̊ ꝑ ſe impoſſibile eſt virginē manētez virginē parē. Ex
his g̊ relinquit̄. ꝙ illud qꝺ eſt poſſibile ſm cām inferi-
orez: eſt poſſibile ſimplr. ¶ Propt̄ iſta obiecta tercia
opi. eſt. ꝙ poſſibile ē: aliqn̄ dr̄ ſm cauſas ſuꝑiores: ali
qn̄ ſm cauſas inferiores. qꝛ hec dictio poſſibile ſm di-
uerſa adiuncta copulat ꝓ diuerſis poſſibilib. vn̄ cum
dr̄: poſſibile ē deū eē bonū. hec dictio bonū poſſibile co
pulat ꝓ poſſibilitate ſm cauſas ſuꝑiores: ⁊ iō vera ē.
cū vo dr̄ poſſibile eſt cecū videre. copulat ꝓ poſſibilita
te ſm cauſas inferiores: ⁊ iō falſa ē. Iſtoꝝ ſnīa ē ꝙ vir
ginē peꝑiſſe mō eſt poſſibile: aliqn̄ tn̄ fuit impoſſibile.
Et deus de impoſſibili facit poſſibile duobus modis.
Uno modo reꝑando naturā. ſicut in ceco illumīato. ⁊
tunc potētia miraculoſa ſ actio naturalis. Alio modo
dando nouaz potentiā. ſicut b. virgini dedit potētiam
ꝯcipiendi ſine viro. ⁊ eſt hec potētia miraculoſa ⁊ actꝰ
miraculoſus. ¶ Cont̄. ſi aliqd eſt albū aliq̄ albedīe eſt
albū ſimplr. g̊ ſi aliqd eſt poſſibile aliq̄ poſſibilitate ē
poſſibile ſimplr. ſ virginē manētē virginē parē fuit ſꝑ
poſſibile aliqua poſſibilitate. g̊ ſimplicit̄ fuit poſſibile.
¶ Itez augꝰ. ſuꝑ gen̄. in coſta erat vt ex ea poſſet fieri
mulier. ſ nō vt ex ea fieret mulier. ſilr in ceco ē vt poſ-
ſit fieri videns. Arguit̄ g̊ h̄ mō. In quocūq eſt poten-
tia currendi: in eo ē ꝙ currat. g̊ ſilī rōne in q̊cūq eſt po
tentia videndi: in eo ē vt videat. g̊ in ceco erit potentia
vt videat. ⁊ in coſta vt ex ea fiat mulier. g̊ cecū videre ⁊
coſtam fieri mulierez ē poſſibile ſimplr. ¶ Itē loqn̄do
de ceco illuīato ꝓ tempe añ illuīatōez cecus videbit. g̊
poſſibile eſt cecū videre. g̊ iſte cecus pōt videre. ¶ Itez
poſſibile eſt hūc cecū habere potētiam videndi: qꝛ iam
erit verū cū fiet miraculū. ſ ſi hȝ potentiā videndi: poſ
ſibile eſt videre. g̊ poſſibile eſt hūc cecū vidē. ¶ Rñſio.
dꝺm ꝙ intētio poſſibilis ſolet dici de dicto ⁊ de re ſub-
iecta. ſm ꝙ dicit̄ de dicto ꝑtinet ad pn̄tez queſtiōez. qꝛ
dictū poſſibile dicit̄ reſpectu veritatis nc̄cie vel cōtin-
gentis in dicto. que quidez fundat̄ in affirmatōnib ⁊
negationib ⁊ ſm oīe genus cauſalitatis. ⁊ de h̄ intē-
debant qui erant tercie opionis. Poſſibile vo de re ſb-
iecta pōt accipi ꝓprie vel appropriate. Appropate ſm
ꝙ aſcendit ſcīa theologie que intēdit in cauſam ſuꝑio-
rē. ⁊ h̄ modo dixerūt poſſibile: qꝺ eſt poſſibile ſm cau-
ſam ſuꝑiorem. qui fuerūt ſecūde opi. ꝓut aſcēdūt noīa
ſicut aſcendūt ſcie. ſicut intētio totius. in geometricis
ꝓ toto ꝯtinuo. in logicis ꝓ toto vlī. in metaphicis pro
toto ꝑfecto. Proprie vo poſſibile qꝺ ē poſſibile ſm cau
ſaz inferiorez: qꝛ illud eſt poſſibile. ⁊ ſm ſuꝑiorē. ⁊ iōo
ex ꝑte agentis oīno poſſibile. Preterea ex ꝑte materie
eſt potētia ⁊ aptitudo ſeu priuatio. ſicut pȝ in naturali
bus ⁊ artificialib. ⁊ hoc modo intendebāt ⁊ recte qui
fuerūt prime opi. qꝛ poſſibile ſimplr: ⁊ ꝓprie qꝺ ē poſ-
ſibile ſm cauſam inferiorez. ¶ Ad obiecta vo per ordi-
nem. Ad primū dꝺm. ꝙ verum eſt ꝙ cauſa inferior nō
ꝯtradicit ſuꝑiori. ſ diſpoſitio in cauſa inferiori pōt cō-

tradicere actioni que pōt elici a cauſa ſuꝑiori. vt patet
oculus cecus n̄ ꝯtradicit cauſe ſuꝑiori: ſ tamē cecitas
que eſt diſpoſitio in oculo ꝯtradicit actui vidēdi. q pōt
elici a cauſa ſuꝑiori. nec dicit̄ poſſibile ſimplr qꝺ tm̄ ē
poſſibile deo: ſ qꝺ eſt poſſibile ſm omēz modū. videre
aūt nō eſt poſſibile ſm hunc modū iſti ceco: lȝ ſit poſſi-
bile deo. vnde non poſſibile ſimplr. Unde notāda ē dif-
ferentia in actionib naturalib ⁊ miraculoſis. In mi-
raculoſis. n. p̄cedit actus potētiam. ſ in naturalib p̄ce
dit potentia actū: deinde ſequit̄ actus. ⁊ hinc eſt ꝙ hic
ponitur ſimplicit̄ poſſibile: quia potentia p̄cedit actū.
ibi vo non: quia actus precedit potentiam. ¶ Ad illud
quod obijcit̄. j. coꝛ. j. ſtultam fecit deus ſapientiā ⁊c. ī
glo. rn̄deo. hic loquitur de poſſibili ſm ꝓprietatē theo
logie. vnde ſenſus iſtius locutionis eſt talis. ſapientia
mundi iudicat impoſſibile non ſolum ſm cauſam infe-
riorem ſed etiam ſm cauſam ſuꝑiorem qꝺ in naturis
rerum nō reperit. ſed deus declarauit ſibi fore poſſibi-
le. vnde ſumitur ibi poſſibile ꝓ poſſibili deo ſm ꝓprie-
tatem theologie: quia loquit̄ de incarnatōne ⁊ paſſiōe
⁊ potentia incarnationis ⁊ paſſionis. ¶ Ad illud quo
querit̄. vtꝝ poſſibile ſit virginez parere. Dicendum ꝙ
hec eſt duplex: virginē parere eſt poſſibile. pōt. n. intel-
ligi de re: vel de dicto. ſi de re ſubiecta: falſa eſt. ⁊ ē ſen-
ſus. virgo poteſt parere. i. virgo hȝ potentiam parien
di. nulla enim virgo adhuc habuit poſſibilitatē donec
beate virgini data fuit illa potentia. ſicut dicit dama.
ſpūſſanctus ſuꝑueniet purgans ipſam ⁊ virtutem ge-
neratiuam verbi dei tribuens. Si intelligat̄ de dicto:
vera eſt. ⁊ eſt ſenſus. hoc dictū virginez parere eſt poſ-
ſibile. nec notat̄ potentia reſpectu rei ſubiecte: ſ reſpe-
ctu dicti. ⁊ notatur poſſibilitas ſm cauſam ſuperiorē.
ſicut anteq̄ mundus eſſet fuit poſſibile mundum fore.
ſcilȝ quo ad deum. ⁊ hec poſſibilitas in dicto que fun-
datur in cauſa agente: non in materia. ¶ Quod obijci
tur. ſi aliquid ſequitur ad aliud. ſi antecedens eſt poſ-
ſibile: ⁊ conſequens. non ſequit̄ generaliter: ſequit̄ ta-
men ſumpto poſſibili in eodez genere. Eſt aūt poſſibili
tas ſm cauſaz inferiorez ⁊ ſuꝑiorez. nec ſequit̄ aliqd ē
poſſibile ſm cauſam ſuꝑiorem. ergo ⁊ ſm inferiorem.
poſſibile aūt determinat̄ ſm adiunctū. vt qn̄ ꝯiūgit̄ cū
dictione notāte cauſaz ſuꝑiorē notat̄ poſſibile ſm cām
ſuꝑiorez. Sed cū dicit̄ virgo poteſt parere. notat̄ poſſi
bile ſimplr ⁊ reſpectu cauſe inferioris. cuȝ vo dr̄ poſſi-
bile eſt ꝙ deus faciat virginem parere: notatur poſſibi
litas ſm cauſam ſuꝑiorem. Unde habent quidam pro
regula ꝙ non ſequit̄. ſi eſt veritas in eſſentia ꝙ ſit poſ
ſibilitas in natura. quia veritatem in eēntia facit cau-
ſa ſuꝑioꝛ. vt aſinam loqui vel virginē parere: deficiente
poſſibilitate cauſe inferioris. Uel melius vt dicamus
omne verum eſt poſſibile. vt ſicut verū ampliat̄ ad ea q̄
fiunt ſm ſuꝑiorem cauſam: ita poſſibile. veruȝ eſt eniȝ
ſpecies poſſibilitatis. ¶ Non. n. eſt concedendū ꝙ aliqd
eſt poſſibile niſi in veritate ſit vel ſm naturā fieri poſ-
ſit. vnde non cōcedimus deum facere loqui aſinaz ba-
laam eſſe poſſibile. qꝛ nec in veritate eſt: nec ſm naturā
fieri pōt. ſ tamen ꝯcedimus deum poſſe h̄ facere. vt au
tem fiat ſermo de re nō de dicto: poſſibile eſt deo facere
loqui aſinam balaam. ⁊ ſic veruȝ fuit ⁊ poſſibile aſinā
balaam loq: ſ modo nec eſt verū nec poſſibile. ¶ Ad il
lud vo qꝺ obijcit̄ de creatōe aīe. Dicenduȝ ꝙ poſſibile
ſm naturam dicit̄ duob modis. Uno mō cuiꝰ ꝑncipiū
eſt natura ſiue cuiꝰ principium eſt in natura. Alio mō
qꝺ non eſt a potentia nature: ſed tamen eſt conſuetū vt
fiat in natura a cauſa ſuꝑiori. ſm ꝙ dicitur conſuetu-
do eſt altera natura. vt creatio ⁊ iuſtificatio ⁊ huiuſ-
modi. Simpliciter ergo poſſibile dicitur quod eſt poſ-
ſibile ſm naturam iſtis duobus modis. vnde etiaȝ dif
finitur miraculum per arduum ⁊ inſolitū. ꝑ arduum:
qꝛ eiꝰ principiuȝ non eſt natura. ⁊ ꝑ ſolitum: quia non

eſt conſuetū vt fiat in naturalibꝫ nō a natura. ¶ Ad illud deum eſſe trinum ⁊ vnum eſt poſſibile. pꝫ rñſio. qꝛ nō dicit̄ poſſibile reſpectu rei ſubiecte. ſm hoc. n. ſignificaret̄ ꝙ deus eſſet ens in potentia: qđ eſt falſum. ſed ſignificat̄ poteſtas dei que fundat̄ ſuꝑ veritate rei qua verum eſt deum eſſe trinū ⁊ vnum. ¶ Ad obiecta vō ꝯ ſecūdam opi. Ad illud vō qđ primo querit ex mat̄. xix. omīa poſſibilia ſunt credenti. vtꝝ fiat diſtributio pro poſſibilibꝫ vel ꝓ impoſſibilibꝫ? Dicendū ꝙ fit diſtributio pro poſſibilibꝫ ⁊ impoſſibilibꝫ ſm cauſaꝫ inferiorem. nō tñ ex hoc ſequit̄ ꝙ impoſſibilia ſint poſſibilia ſimplr̄: ſed poſſibilia deo. nec ſequit̄: ergo poſſibilia. vnde in li. de regulis theologie. deus omnipotēs dicit̄ quia poteſt nō ſolum que ſunt vel fieri pñt: ſed etiā que fieri nō pñt. poteſt. n. impoſſibilia. ⁊ multa que ſunt impoſſibilia ſm inferioreꝫ cauſaꝫ vel ſm naturam: ſunt poſſibilia ſm ſuꝑioreꝫ cauſaꝫ. Quicqđ. n. eſt poſſibile ſm inferioreꝫ cauſam: eſt poſſibile ſm ſuꝑioreꝫ. ſed non cōuertit̄. illud aūt eſt poſſibile qđ ſm naturaꝫ ſimplr̄ eſt poſſibile. Quod aūt poſſibile ſm ſuꝑioreꝫ cauſam. nō dicit̄ ſimplr̄ poſſibile: ſed poſſibile deo. reliqua vō que obiiciūt̄ ꝯcedenda ſunt. vt patet ex dictis. ¶ Ad obiecta ꝯtra terciam opi. que quodāmodo veritatē hꝫ. Dicendū ad illud qđ primo obiicit. ꝙ virginē pariturā ē poſſibile aliqua poſſibilitate. ergo eſt poſſibile. dđm ꝙ nō ſequit̄: niſi illa poſſibilitas ſit poſſibilitas ſimplr̄. ß pꝫ ex dictis ꝙ poſſibilitas ſm cauſam ſuꝑioreꝫ tm̄. cū ſit ratione cauſe agentis nō materie. nō ponit poſſibilitatem ſimplr̄ ß ſm quid in re. ſicut eſſe in cauſa non pōt eſſe ſimplr̄ ß eſſe ſm quid. ¶ Ad aliud qđ erat. ꝙ in coſta erat ꝙ poſſet fieri mulier. ⁊ ſimilit̄ in ceco ꝙ poſſet fieri videns. Dicendū ꝙ eſt potētia actiua ⁊ paſſiua. Actiua duplex eſt: creata ⁊ increata. Paſſiua duplex eſt. reſpectu potentie create: ⁊ reſpectu potentie increate. Dicendū ergo ꝙ in coſta erat potentia paſſiua ſiue materialis. vnde poſſet fieri mulier a potentia actiua increata: cui ſubiecta eſt ⁊ obediens omīs materia vt faciat de ea quicqđ vult. ſed nō erat in coſta potētia paſſiua vnde poſſet fieri mulier a potentia actiua creata ſiue cauſa inferiori. ⁊ ideo nō ſequit̄ ꝙ in coſta eēt vnde fieret. ⁊ hoc mō intelligendū eſt in ceco illuīato ⁊ in ceteris miraculis. ¶ Ad aliud qđ ꝓponit: iſte cecus videbit. ergo poſſibile eſt iſtum cecum videre. Diſtinguēdū de dicto vero. ⁊ hoc modo ſequit̄ ex ꝑcedenti: quia dictuꝫ eſt verum ex quo iſte cecus poteſt videre eſt viſurꝰ. de re. falſa: quia falſum eſt ꝙ iſte cecus poteſt vidē. ¶ Ad aliud dđm. ꝙ poſſibile eſt ꝙ iſte cecus hēbat potentiā videndi. loquendo de potentia paſſiua. ß ſi arguat̄. ergo iſte cecus poteſt videre vel poſſibile eſt iſtum cecum videre nō valet. infert̄. n. potentia actiua a paſſiua potentia. Sed ſi querat̄ ſi pōt dici poſſibile ſm potentiā actiuā poſtꝙ̄ factū eſt miraculū? Rñdeo. in aliquibꝫ potētia eſt miraculoſa actus naturalis. vt ī ceco illumīato. In aliis potentia miraculoſa eſt actus miraculoſus. vt ꝙ aſina loquat̄. quia ꝯtra naturā eſt ꝙ aſina hēat potentiam loquēdi: ⁊ etiā ꝙ loquat̄. In his ergo dđm. ꝙ aſina nō pōt loqui ꝙ̄uis loquat̄. ß ſic ñ eſt đ ceco. imo poſtꝙ̄ videt pōt videre.

Articulus ſecūdus.

Conſequēt̄ querit̄. vtꝝ qđ eſt ꝯ naturam ſit deo poſſibile. ad cuiꝰ rei intelligētiā querūt̄ tria. Primo. vtrū potētia dei ad miracula ſit ꝯ̄ria nature. Scđo. vtꝝ ſit aliq̄ rō ī materia ad miracula. Tercio. cū potētia dei dicat̄ in opibꝫ mirabilibus ⁊ miraculoſis: quedā facere ꝯ naturā: quedaꝫ ſuꝑ naturā: q̄dā pret̄ naturā. vtꝝ hec ſint eadē vl̄ diuerſa.

Ad primum ſuper .§. j.

gen̄. ij. Nō habuit prima reꝝ ꝯditio vt femīa ſic fieret: ß vt ſic fieri potuiſſet. nec ꝯ cauſas quas deus voluntario inſtituit voluntate immutabili aliqđ facit. ergo ñ erat ꝯ naturā vt ex coſta fieret mulier. ¶ Iteꝫ aug. in de ci. dei. omīa portenta vident̄ eſſe ꝯ naturā: ß ñ ſunt. ¶ Itē ro. xj. Contra naturā inſertus es bone oliue. Glo. deꝰ ꝯditor nature ꝯ naturā nihil facit. ¶ Iteꝫ ibideꝫ. id nature eſt cuiuſqꝫ rei: qđ de ea facit deus. ergo deus de re nihil facit ꝯtra naturā. ¶ Item rō recta nō eſt ꝯ̄ria rōni recte. ß naturalis ratio eſt recta. ergo diuina rō q̄ ſemꝑ eſt recta: nō eſt ꝯtraria rōni nature. ergo nec ordini nature.

¶ Cōtra. luc̄. j. Ecce elyzabeth cognata tua. Glo. ne virgo de partu deſperet. accipit exemplū anus pariture: vt diſcat deo eſſe poſſibilia que ordini nature videt̄ ꝯ̄ria. ¶ Item. ij. corint̄. xij. In ſignis ꝓdigiis ⁊ virtutibus. Glo. ſigna ⁊ ꝓdigia ſunt in his que ꝯtra naturā ſunt. virtutes in his que nō extra naturā ſunt vt ꝑ impoſitōꝫ manus hoīem a morbo liberare. ¶ Item Ro. xj. ꝯ naturā inſertus es. Glo. deus ñ incōgrue dicitur aliquid facere ꝯ naturā: qñ facit aliqđ ꝯtra id qđ nouimus in natura. hanc appellamꝰ cognitam nobis ſolitū curſum nature. ꝯtra queꝫ cum deus facit: magnalia ⁊ miracula nominant̄. ¶ Rñſio. natura dicit̄ tripliciter. Uno mō ſolitus curſus nature. Alio mō naturalis poteſtas. vt deus faciat ex ea quicqđ vult. Tercio mō lex ſumma nature deus ipſe. vbigꝛa. aliq̄ actiōes ſunt ī potentia nature actiua ⁊ paſſiua. illa que ſunt in potentia creature actiua dicūt̄ eſſe a natura. ſicut ī ꝓductōe ſegetuꝫ ⁊ hmōi. Alia vō ſunt in ſola potentia paſſiua. vt in coſta erat: vt ex ipſa poſſet fieri eua. qꝛ in coſta nō erat potentia actiua ad ß: ſed potentia paſſiua. Jō oportuit ꝙ vt potētia dei actiua ad ß oparet̄. Alia vō ſunt que nō ſunt in potētia actiua nec paſſiua. vt ad hoc ꝙ deus fiat hō. ⁊ in his ſolum eſt deꝰ natura ſiue diſpoſitio diuina ſiue volūtas. Scđm ß dicendū. ꝙ deꝰ ꝑmo mō opat̄ ꝯ naturā. qꝛ opatur ꝯtra ſolitū curſuꝫ nature hoībus notū. Scđo mō ⁊ tercio nūꝙ̄. ꝙ enī ꝑmo mō opetur ſm naturā qđ eſt ꝯtra ſolitū curſuꝫ nature hominibꝫ notū. Ro. xj. ꝯtra naturaꝫ inſertus es. glo. dic̄ hūano more eē ꝯtra naturā qđ ē ꝯ vſum nature mortalibus notū. ⁊ ibideꝫ ꝯtra naturā dicit apl's qđ eſt ꝯ cōſuetudinē nature. vt ſi ſurculus inſertus ꝑticipet fructū radicis. Scđo mō nihil facit ꝯ naturā. qꝛ ß mō natura dicit̄ naturalis obediētia creature reſpectu potentie creatoris. ſi ß mō faceret ꝯ naturā: faceret ꝙ creatura potentie ſue nō obediret: qđ eſt impoſſibile. cū hoc ſit eis a conditōne. vnde augꝰ. dedit naturis vt ex eis hoc fieri poſſet. non vt hoc ex naturali motu haberēt. ⁊ eſt exempluꝫ de coſta. gen̄. ij. ⁊ de virga aaron q̄ fronduit. vt habet̄ numeri. xvij. Tercio modo nō poteſt facere contra naturā. qa nō pōt facere cōtra ſeipm̄. Ro. xj. glo. Contra illam ſummā legeꝫ iuſticie tam deꝰ nullo modo facit ꝙ̄ ꝯtra ſeipm̄.

Queritur ſecūdo .§. ij.

Utꝝ in creatura ſit aliqua ratio ad miracula. Et videtur ꝙ ſic. augꝰ. in coſta erat vt ex ea poſſet fieri mulier ergo in creatura ē potētia ad opꝰ miraculoſuꝫ. ¶ Iteꝫ in ceco eſt potētia priuata cū aptitudine ad viſū. cecitas enī dicit aptitudinē ad viſiōꝫ. ergo aliq̄ aptitudo ē in ceco ad videnduꝫ. ¶ Cōtra. virginē parere ſiue ꝙ manens virgo pariat. ß ē ꝯ vſuꝫ nature ⁊ ꝯ potētiā nature actiuam ⁊ paſſiuā. ergo ñ ē rō in oꝑe miraculoſo ex ꝑte creature. ¶ Itē q̄dā miracula fiūt in qbꝫ nll'a ꝑt eē rō ī creatura. vt ꝙ deꝰ ſit hō. ¶ Rñſio. ſunt rōnes naturales ſunt rōnes ſemīales. ſunt rōnes cauſales. Rō cauſal'ē duplex. ſ. creata ⁊ increata. Increata deꝰ. creata potētia paſſiua. Increata. ſ. ipā potētia ſimplex cature abſꝫ oī diſpoſitōe ad ß ꝙ faciat deꝰ qđ vult. Rō ſemīal'ē potētia paſſiua creat̄e. cū aliq̄ diſpoſitiōe tñ remota. Rō naturalis eſt potentia cū diſpoſitōe ꝓpingori. In gñ̄o

ergo eſt naturalis ratio ad productionem ſegetis. Ubi aūt eſt oꝑatio ſm rationes naturales nō eſt opus miraculoſuʒ ſed ſolum ſm ratōnes ſeminales aut ſm rationes cauſales. ſm ſeminales ratōnes vt in virgis de quibꝫ facti ſunt ſerpentes. Si enim ſm naturaʒ ille ſeminales rōnes eſſent producte in actū: tunc ratōnes ſeminales fierēt naturales qa eſſent in ꝓpinquiori diſpoſitione. ſicut ſi ꝓiecte eſſent virge in aquā et putrefacte ⁊ cetera neceſſaria ꝯcurrerēt: ſed qđ natura facit paulatim: deꝰ facit in inſtanti: et ideo miraculoſum. Sed ſūt alia miracula vbi ſolum ſunt ratōnes cauſales vt in ẜ quod eſt virginē parere. et illa ſunt ſimpliciter miraculoſa. que autem ſm rationem ſeminalem ſunt ꝑtim naturalia et partim miraculoſa.

Tercio queritur .§. iij.

de differentia hoꝝ ſupra naturaʒ. preter naturā ⁊ contra naturā. Et dicendū eſt. ſupra naturā ſunt quorum non eſt ſimile in natura nec in potentia nature. vt in ẜ qđ eſt virginem parere. Contra naturaʒ. vt que fiunt ꝯtrario curſu nature tamen terminātur ad ꝯforme nature: vt hoc quod eſt cecum videre. Preter naturam dicuntur fieri que fiunt ordini ſimile nature: ſed non iuxta modum nature. ſicut ex aliquo habente ratōnes ſeminales ſubito producitur aliquid in eſſe: quod longa tranſmutatōne ſiue putrefactōne poſſet ſm naturaʒ in eſſe produci. que quodāmodo dicuntur mirabilia ſcilʒ ratione modi producendi in eſſe. hoc eſt. quia ſubito quodammodo dicuntur naturalia ſcilicet ꝓpter rationes ſeminales que offerente ſe temporis oportunitate in rerum ꝯſimiliū ſpecies naturalr̄ prorumperent. ſicut de virgis Exo. vij. vñ aug. ꝑ omnia mundi elementa inſūt rebus quedam occulte ſeminaticie ratōnes. quibꝫ cum data fuerit oportunitas temporis: prorumpūt in ſpecies debitas ſuis modis et finibus. Illud ergo in quo aſſunt ſeminales rationes licet per aliquid aliud excitetur nō dicitur ꝯtra naturam ſed preter naturam.

Articulꝰ tercíꝰ

Conſequēter querit̄ vtrū ꝙ oppoſita ſint idē ſit deo poſſibile. et videt̄ ꝙ non: quia ſi faceret ꝙ albū manens albū eſſet nigrum: facēt ꝯtra ordinatōeʒ ſuam et inſtitutōeʒ. Non pōt aūt facere ꝯtra ordinatōeʒ ſuā: ꝗ nō pōt facere ꝙ albū manens album ſit nigrum. Item auguſt. in de vera religione omē corpꝰ in aliud corpꝰ mutari poſſe credibile eſt: ſed qđlibet corpꝰ in aiam rōnaleʒ poſſe ꝯuerti credibile ab ſurduʒ eſt: qm̄ deus ſic omipotens ē. vt nunꝙ̄ ſue rōnis inſtituta auellat: ẜ inſtituta ſue rōnis ſunt vt oppoſita nō ſint ſimul in eodē: ꝗ nō pōt facē. nec etiā pt̄ hmōi trāſmutatōnes quas ponit aug. facere. Item ſic̄ deo nō eſt poſſibile facere ꝯtra potentiā. ita nec ꝯtra veritateʒ vel bonitatē: ſed ſue veritati repugnaret ſi eſſe ⁊ nō eſſe ſimul accipent̄ de eodē. qa ſi hoc faceret ꝯtra veritateʒ faceret. omē aūt verū eſt verū veritate pꝛima: ꝗ ꝯtra veritateʒ ſuā faceret ſi oppoſita ſimul eſſe faceret. Contra. nunqd deus pōt de trunco facere vitulū ⁊ ecōuerſo ꝗ ſilr̄ ꝙ albū ſit nigrū. Iteʒ magis diſcrepāt creator et creatura ꝙ̄ albū et nigrū. quia album ⁊ nigruʒ ſunt ſub eodē genere: ẜ nō creator et creatura. ẜ deus potuit facere ꝙ creator eſſet creatura: ꝗ pōt facere ꝙ album ſit nigrum. Iteʒ pꝛime dr̄ie entis ſunt ens ab alio ens nō ab alio: ẜ pꝛime dr̄ie entis magis differūt ꝙ̄ album et nigrū: ꝗ ſi deus potuit facē ꝙ ens nō ab alio ſcʒ deꝰ: eſſet ens ab alio ſcʒ homo: multofortius pōt facē ꝙ album ſit nigrū. Item hyllariꝰ. v. li. de trini. ꝑfecte poteſtatis ē id naturā poſſe facientis qđ ſignificat ſermo dicentis. et ita cū quicqd pōt dici effici poſſit: tenet veritatis naturā ꝙ deo exequat̄. et vult dicere: ꝙ perfecte potentie eſt. ꝙ deꝰ poſſit facere quicqd pōt: ẜ ſermo dicentis pōt ſignificare ꝙ album ſit nigrū: ergo illud poteſt deus facere. Item ꝯmunis animi acceptio eſt. ꝙ virtuoſior ē potentia dei ad faciendū ꝙ̄ anima ad cogitandū imaginandū vel hmōi: ꝗ poteſt facere albuʒ eſſe nigrū chymerā: vel hominē eſſe aſinū. et videt̄ etiā ſm hoc ꝙ poſſit facere quicqd poteſt imaginari. Ad illud nil temere aſſerendo cū omi modeſtia. rn̄demus ꝙ ſi potentia dei ꝯcipiatur ab aia abſolute. nō poterit aīma determinare nec capere infinituʒ pelagus ſue poteſtatis: ẜ cum aīa ſpeculat̄ diuinā potentiā vt ordinatā. ſm ꝯditionem pꝛ̄tatis veritatis bonitatis. dicit ꝙ poſſibile deo eſt qđ poſſe poſſibile. et non pōt qđ impoſſibile ſm hoc dixerunt. ſicut habet̄ in regulis theologie ꝙ ꝯtradicit ſue potentie vel veritati vel bonitati: potētie maieſtatis nō ꝯueniret vt faceret maiorē ſe. Item veritati eius ꝯtradiceret facere de eodem ſimul eſſe et non eſſe. Item bonitati eius ꝯtradiceret damnare petruʒ ⁊ ſaluare iudam et peccare. ſemꝑ ergo cum debet dici deo aliquid poſſibile: exigit̄ ꝙ nō detrahat potentie eiꝰ veritati vel bonitati. Quod ergo obijcit. ꝙ poteſt facere ꝙ album ſit nigrū ꝙ potuit facere ꝙ creator eſſʒ creatura: rn̄ſio aliquid incipit eſſe aliud ꝑ contractionem nature vel ꝑ vnionem. Secundo modo dicitur ꝙ deus fecit ꝙ creator eſſet creatura. non ꝑ nature ꝯtractōneʒ vel conuerſionem. et eodem modo poteſt deus facere ꝙ album ſit nigrum. id eſt ꝙ vniatur nigro: ſed nō ē poſſibile ꝙ album fiat nigrum per nature ꝯtractionem ſicut habet a parte altera. Non eniʒ hoc eſſet poſſe quia manifeſte natura albedinis et natura nigredinis a ſe facta: non poteſt facere album nigrum. vnde ſi faceret album nigrum: oporteret mutare naturam a ſe factaʒ quod non eſt poſſe quid. probatur. quia manifeſte natura albedinis eſt dicere album non eſt nigrum et econuerſo: ergo faciens album eſſe nigrum faciet albuʒ nō album: et hoc conſtat quia non eſt potentie ſiue poſſe. Ad illud quod obijcitur. plus differunt ens ab alio non ens ab alio ꝙ̄ duo entia ab alio. Rn̄ſio. deus pōt facere ꝙ idem ſit homo et deus. id ē ꝙ eadem ꝑſona ſit deus et homo. nō ꝙ hec natura ſit illa. ſic nō poteſt facere ꝙ natura albi ſit natura nigri. tamen poteſt facere ꝙ eadē perſona habeat albedinem et nigredinē non mutata natura. Ad auctem hyllarij dicenduʒ. ꝙ eſt loqui de dictōe dupliciter. vel ſm ꝙ copulatur ad imaginatōnem: vel fantaſiam. Primo mō quicquid poteſt dici ꝙ non diſcordat a prima veritate: poteſt deus facere. Secūdo modo poſſunt multa dici que deus non poteſt facere: qa ꝯtradicerent ſue veritati. Uel aliter dicēdum. ꝙ nō fuit intentio hillarij de dicente homie ⁊ verbo eius: ẜ dicentem appellauit patrem verbum filium. voluit ꝗ in hoc dicē. ꝙ eq̄lis potentie ſunt pater et filiꝰ quia hn̄t eandem naturā. vt ſit ſermo non ſolum declaratiuus vel ſignificatiuus: ẜ etiam oꝑatiuus.

Articulꝰ quartꝰ

Queritur conſequenter. vtrum qđ eſt impoſſibile per accidens ſit đo poſſibile: vt de corrupta facere incorruptam. Ad quod hieronimus. cum deus omnia poſſit: non poteſt de corrupta facere incorruptam: ſed conſtans eſt ꝙ hoc eſt impoſſibile per accidens quia aliquando fuit poſſibile relinqtur ergo ꝙ impoſſibile ꝑ accidens non eſt poſſibile đo. Item aug. contra fauſtum. quiſquis ita dicit ſi omipotens eſt deus: faciat vt que facta ſunt facta non fuerint. non videt hoc ſe dicere ſi omnipotens eſt faciat vt ea que vera ſunt: eoipſo quo vera ſint: falſa ſint. Sententia quippe qua dicimus aliquid fuiſſe ideo vera eſt. quia illud de quo dicimus fuit. et non eſt hanc ſententiam deus falſam facere nō pōt: qꝛ nō eſt ꝯtrariꝰ veritati. Cont̄. deus pt̄ facē vt aliqd nō ſit qđ eſt. ⁊ ꝙ aliqd nō ſit futurū qđ erit: ꝗ pōt facere ꝙ aliquid non fuerit

quod fuit p̃teritum:ergo poteſt facere ꝙ corrupta non fuerit corrupta. ¶ Item ſententia q̃ dicimus aliq̃d fuiſſe eſt vera veritate creata:ſed deꝰ pōt facere de omĩ creato ꝙ non ſit:g̃ poteſt facere de iſto vero aliquid fuiſſe ꝙ verũ ñ ſit. g̃ qꝺ ñ fuit:qꝺ eſt ꝯ aug. ¶ Itē magis impoſſibile ē qꝺ ē ipoſſibile ꝑ ſe. q̃ꝫ qꝺ ē impoſſibile ꝑ accidens. ſi g̃ pōt impoſſibile ꝑ ſe:vt de trunco vituluꝫ:ergo pōt de preterito non p̃teritũ: aut quare nō? ¶ Rñſio. ad hoc pie dixerũt quidam. ꝙ deus poſſet facere abſolute de corrupta incorruptam. ⁊ de p̃terito quod nō fuit p̃teritum. et hmōi opinionis fuit gilbertus. ¶ Ad illud ꝺo hiero. rñderunt. ꝙ cũ dicit̃ deus nō pōt facere. ꝙ cum dicit̃ nō poſſe illa ꝯſuetudine loquendi in ſcp̃turis qua dicit̃ aliq̃d fieri cũ innoteſcit:ita dicit̃ nō poſſe a hiero. quia nō oñdit ſe poſſe:non em̃ legit̃ hoc feciſſe ſicut legit̃ mortuos ſuſcitaſſe ⁊c̃. ¶ Ad illud ꝺo auguſ. reſponderũt. ꝙ deus pōt facere ꝙ illud qꝺ eſt p̃terituꝫ non fuit q̃ntum in ſe eſt. non em̃ ſe habet aliter ad res q̃ꝫ ſe haberet ab eterno. vnde preteritũ pñs et futurum ex pte rerum ſunt. non ex pte dei:ſicut dicit Auguſti. ꝙ non pōt facere ꝙ preteritũ non fuerit p̃teritum. loquit̃ cuꝫ ſuppoſitōne p̃teriti. hoc eſt:non pōt facere ꝙ aliq̃d ſimul ſit preteritũ et nō preteritum: quia illud non eſt potentie. tñ de quo enunciatur fuiſſe: poteſt facere ꝙ ñ fuerit. ¶ Ad primum g̃ obiectum reſpondet aug. cōtra fauſtum ſic. tunc facit deus de aliquo ꝙ non ſit. quādo illud eſſe inuenerit de quo fiat. velut cum aliquem qui cepit eſſe naſcendo:faciat non eſſe moriendo. hoc enim factum inuenit de quo fieret quis. aut dicat vt id ꝙ nō faciat non eſſe. quicq̃d autem p̃teritũ eſt iam non eſt. ꝙ ſi de ipſo aliquid fieri poteſt:adhuc eſt de quo fiat. et ſi eſt. quomodo preteritum eſt? quaſi diceret. non relinq̃tur ergo ꝙ de hoc quod p̃teritum eſt:non pōt deꝰ facere non fuiſſe. nec eſt ſimile ꝺ hoc quod pñs eſt:ꝙ pōt facere non eſſe. quia pñs eſt ens actu. nec de hoc ꝙ futurũ ē eſt ꝙ poteſt facere ꝙ non ſit futurum:quia futuruꝫ eſt ens in potentia: preteritum ꝺo nec eſt ens in potentia nec in actu. ¶ Si ꝺo obijciat̃. ſi preteritum eſt non ens in potentia nec ens actu:quō verum eſt? Ad hoc reſpōdet aug. ideo veruꝫ ē illud fuiſſe. quia in noſtra ſententia verum eſt. non in ea re que iam non eſt. ¶ Ad ſecundum reſpondet auguſtinus ꝯtra fauſtum mouēs queſtionem. ſi queras vbi ſit hec vera ſententia. prius inuenitur in animo noſtro cum illud verum ſcimus et dicimus:ſed et ſi de animo noſtro ablata fuerit. cum illud quod ſcimꝰ obliti fuerimꝰ:manebit ipſa veritate. ſemꝑ em̃ verum erit illud fuiſſe qꝺ erat et non eſt. et vbi erit verũ iam fuiſſe qꝺ erat:ibi verũ erat anteq̃ꝫ fieret futurum eſſe qꝺ nō erat. huic veritati deus nō poteſt aduerſari. ĩ quo ē ſumma ⁊ incommutabilis veritas q̃ illuſtratur vt ſint quicq̃d in quorumcũqꝫ animis et mentibus verũ eſt. ¶ Ad illud qꝺ obijcitur. an magis impoſſibile eſt qꝺ eſt impoſſibile per ſe: q̃ꝫ qꝺ eſt impoſſibile ꝑ accidens? Reſponſio ꝙ eſt accipere extrema vtriuſqꝫ impoſſibilis dupliciter. vel in eſſe vel ĩ fieri. Si impoſſibile accipitur in eſſe:impoſſibilius eſt qꝺ eſt impoſſibile ꝑ ſe. Sed in fieri impoſſibilius eſt qꝺ eſt impoſſibile ꝑ accidens. Et cauſa huius eſt. quia impoſſibile ꝑ ſe eſt de illis impoſſibilibꝰ que ſunt impoſſibilia ex ordine nature. vt truncuꝫ fieri vitulum ſunt poſſibilia ex ordinatōne reuocabili a deo qui eſt ſupra ordinem nature vnde ab eo pñt iſte forme ſuccedere in materia ſcilicet forma trunci et vituli:quia materie in qua ē forma trunci. poteſt imprimere formã vituli:ſed ꝙ preteritum fiat nō preteritũ vel fiat futurũ:eſt ordo irreuocabilis. q̃a eſt ordo ſm incōmutabilitatem prime veritatis. ſic̃ patuit ex verbis bt̃i aug. ꝯtra fauſtum.

Queſtio. xxij. de deriuatōne potentiaꝝ creaturaꝝ a potentia prima.

Onſequenter reſtat querendũ de deriuatōne potentiarũ creaturaꝝ a potentia p̃ma. et ſub q̃dam breuitate. Nam iſta requirũt ĩ ſuis locis ꝓpriam inquiſitōeꝫ. Querit̃ g̃ hic p̃mo. vtrũ ex diuina potētia fluxerit potentia patiendi ſiue ſuſceptiua. Scꝺo. vtrũ a diuina potētia fluxerit omĩs potentia agēdi. Tercio. vtruꝫ a deo fluxerit omĩs potentia p̃ſidendi. Quarto incidental'r querit̃ ꝺ potentia p̃ſidendi q̃ eſt angeli ad angelũ. Quinto ꝺ potentia preſidendi q̃ eſt hominis ad animalia. Sexto de potentia q̃ eſt creature corporee ſuper incorpoream. et hec amplius diſcutientur in ſuis locis.

Membrum primum

Ad primũ arguit̃ cũ omĩs natura ſit a ꝺo ſicut clamāt omĩes ſcripture. potentia at̃ paſſiua ſiue receptiua eſt in natura materie:g̃ eſt a deo. ¶ Item ꝙ materia ē et ꝙ pōt recipere totũ eſt a deo:g̃ potentia receptiua ē a deo ¶ Contra. quicq̃d ē a deo exemplar hꝫ in ipſo:ſ3 potentia receptiua exemplar nō hꝫ in deo:quia nihil eſt receptum in ipſo:g̃ potentia receptiua nō eſt a deo. ¶ Solutio. dicendũ ꝙ potentia receptiua duo importat. ſcilicet capacitatē et indigentiaꝫ:ratōne indigentie nō eſt a deo. nec hꝫ exemplar in eoipſo ſcꝫ ratōne capacitatis q̃ ſcꝫ ꝯtinet hanc formã vel illã a deo eſt. et in ip̃o exemplar hꝫ. cũ ipſius dei ſit ꝯtinere omĩa ſic̃ materie vl' forme formas. tñ aliter ⁊ aliter dicit̃ deus ꝯtinere omĩa et materia formas. nam deꝰ ꝯtinet omĩa ꝯſeruãs nullo indigens:materia ꝯtinet formã tanq̃ꝫ ab ip̃a ꝯpletuꝫ eſſe ⁊ ꝑfectionem recipiens.

Membrum ſecundũ

Secũdo querit̃ qualiter a diuina potentia fluxerit potentia agendi. Ad qꝺ ſic. Ro. xiij. Non eſt p̃tas niſi a deo:ſ3 potentia peccandi vel corrũpendi bona naturalia eſt potentia:g̃ eſt a ꝺo. ¶ Itē iob. j. dicit̃. ꝙ data eſt p̃tas dyabolo ad temptandũ iob ⁊ hoc a deo. Et ioh. xix. dicit̃ pylato. nō haberes in me p̃tatem ⁊c̃. ¶ Item adam in ſtatu innocētie habuit hãc potentiã ſcꝫ peccãdi. ⁊ nō a ſe nec a dyabolo:g̃ a deo. ¶ Item augu. nobilior eſt natura q̃ pōt peccare q̃ꝫ illa q̃ nō pōt peccare:g̃ potentia peccãdi ē de nobilitate nature: ſ3 quicq̃d ē de nobilitate nature ē a deo:g̃ potentia peccãdi a deo eſt. ¶ Item quicq̃d ē de ꝯmendatōne nature alicuiꝰ nature a deo ē:ſ3 eccĩ. xxxj. cōmendat̃ hō q potuit tranſgredi et nō eſt trãſgreſſus:g̃ poſſe trãſgredi vel peccare ē a deo. ¶ Contra anſel. potētia peccandi nec ē libertas nec ꝑs eiꝰ:ſ3 ſil'itudo quã hꝫ hō ad deum ē in li. ar. nec ꝑs eiꝰ: eſt hō diſſil'is deo:g̃ nec a deo ꝓuenit ei p̃tas. ſ. peccãdi. ¶ Item potētia diffinit̃ ꝑ ſuum actum ⁊ ab illo accipit ſuam perfectionem: ergo potentia peccandi diffinitur per hunc actum peccare. et ab alio accipit ſuam perfectionem. ſed ſm hoc omnino eſt diſſimilis a primo:ergo potentia peccandi non eſt a deo. ¶ Item q̃rit̃. cuꝫ dicatur qui reſiſtit poteſtati dei ordinatōni reſiſtit. vtrũ qui reſiſtit potentie peccandi: reſiſtat potētie diuĩe ſeu ordinatōni? ¶ Iuxta hoc queritur. vtrum eadem ſit potentia benefaciendi et malefaciendi? videtur ꝙ nō. potentia enim benefaciendi procedit ex beneplacito dei. potentia malefaciendi ex iudicio dei. ſm ꝙ dicit bt̃us auguſtinꝰ in ꝺ ſpiritu ⁊ littera. homo cum accipit poteſtatē malefaciendi ex iudicio dei venit. poteſtas ꝺo bñfaciēdi ex volũtate ⁊ bñplacito:g̃ penes cãs differt potētia bñfaciēdi ⁊ malefaciēdi:g̃ nō eſt eadē hec potētia et illa. ¶ Item potentia benefaciendi eſt ad probatio

nem bone volũtatis. poteſtas malefaciendi ad damna
tionem male voluntatis. ſicut dicit aug. in predicto li.
ergo non eſt eadem potentia hec et illa. ¶ Item diuerſi
ſunt motus qui tendunt ſurſum et qui tendunt deorſuꝫ
et etiam contrarij: ergo potentie per quas eliciunt̃ actꝰ
ſed potentia benefaciendi ſurſum mouetur per carita-
tem: potentia vͦ malefaciendi deorſum trahit ꝑ rapa-
citatem: ergo diuerſe erunt potentie ꝯtrarie. ¶ Cõtra
aug. libe. arbi. eſt facultas voluntatis ⁊ rationis. qua
bonum eligitur gratia aſſiſtente: ⁊ malum eadem deſi-
ſtente. ergo eadem eſt potentia benefaciendi ⁊ malefaci
endi ſcilicet libe. arbi. ¶ Ad primum dicẽdum. ꝙ cum
dico potentiam peccandi duo dico: ſcilicet potentiã fa-
ciendi hanc actõnem. et hec potentia eſt bonum: ⁊ hec
actio eſt peccatum. Unde Anſelmus. in libro. de caſu
dyaboli. poteſtas volendi non recte ⁊ ipſum velle fuit
aliquod bonum. ſm hoc dicimus ꝙ potentia peccandi
id eſt potentia faciendi hanc actionem inquãtuꝫ actio
eſt: a deo eſt. ſed deformitas illa que in potentia peccan
di intelligitur ratione peccati a deo nõ eſt: ſed huiꝰ de-
formitatis principium eſt voluntas noſtra ſm ꝙ eſt in
actu et non in potentia tm̃. ¶ Non enim potentia volen-
di malum deformitatem dicit. voluntatem autem dici-
mus non ſm ꝙ eſt a deo: ſed ſm ꝙ eſt ex nihilo. ⁊ iõ ver
tibilis ſm ꝙ dicit damaſcenus. ¶ Ad ſecundum quod
obijcitur. ꝙ peccandi potentia non eſt libertas nec ꝑs
eius. dicendum ꝙ hoc intelligitur q̃tum ad deformita
tem que eſt in actu peccandi. non q̃tum ad ipſam acti-
onem. vel ꝙ hoc eſt verum ratione libertatis. liberum
enim arbitrium eſt quod ſui gratia eſt ⁊ hoc in deo. in
creatura autem libertas eſt. qua ſcilicet habet poteſta-
tem faciendi. quelibet auteꝫ poteſtas peccandi non eſt
poteſtas faciendi aliquid ſed deficiendi. et hoc ratione
deformitatis ſuꝑaddite ad actionem: ſm hoc igitur nõ
ẽ libertas nec ꝑs libtatis: et ſic nec a deo. ¶ Ad terciũ
dicendum. ꝙ diſſimilitudo eſt ratione deformitatis nõ
ratione actionis: ⁊ ꝑ hoc patet ſolutio ad alia obiecta
¶ Ad hoc ꝙ querit vtrum qui reſiſtit poteſtati peccan
di dei ordinatõni reſiſtit: Rñdet origenes ſuper predi-
ctum locũ Ro. xiij. poteſtaſ ꝑſequendi bonos ſit a deo.
Ad hoc inquit breuit̃ rñdemus. ꝙ nemo ẽ q neſciat ꝙ
viſus nobis a deo donatus eſt et auditus ⁊ alij ſenſus:
tamen in poteſtate noſtra eſt vt ſic vel ſic eis vtamur.
ſic igit̃ huiuſmodi poteſtas a deo eſt: ſ; abuſus non. ſm
hoc dicimus. ꝙ reſiſtere poteſtati ꝙ. ſ. non ſit poteſtas
eſt reſiſtere dei ordinatõni: ſed reſiſtere potentie hec ne
ſcꝫ exeat in actũ hunc malũ vel in abuſum: bonũ ẽ. nec
ꝯtra dei ordinatõnem: ſ; potius ꝯformare ſe ordinatio-
ni ⁊ voluntati diuine. Unde orige. cum dicitur qui po-
teſtati dei reſiſtit ⁊c. hoc non intelligitur de poteſtati-
bus que ꝑſecutionem inferunt ipſis fidelibus. Simili
ter ambro. ⁊ grego. ordinatio poteſtatis a deo eſt: ſ; ab-
uſus a malo. ¶ Ad hoc quod dicit̃ vtrum ſit eadem po
tentia benefaciendi ⁊ malefaciendi. dicendum ꝙ eadeꝫ
potentia eſt. et hec eſt potentia li. ar. ſed ꝙ hec potẽtia
eſt ad benefacienduꝫ hoc habet a natura ꝙ vero eſt ad
malefaciendum: hoc habet ex defectu. ¶ Ad primũ ob-
iectum dicendum. ꝙ diuerſitas cauſe non attendit̃ q̃-
tũ ad potentiam ſed q̃tuꝫ ad exituꝫ potentie in actum.
Qz enim hec potentia exit in actum bonum hoc a bene-
placito dei eſt. Qz vͦ in actum malũ hoc ex iudicio dei
eſt. ¶ Ad illud quod obijcitur. ꝙ motus ſunt contrarij
⁊ ita potentie contrarie. dicendum ꝙ etiaꝫ intelligitur
de potentijs naturalibus que ita determinate ſunt ad
vnũ ꝙ non poſſunt ad alterum. vt leue ſurſum graue de
orſum: ſed ſic non eſt de rationalibus potentijs in qui-
bus ſunt motus voluntarij. que cum ſint ad contraria
vt bonum faciendum et malum. non propter hoc dicũ-
tur ꝯtrarie potentie: ſed potius ꝯtrariorum.

Membrum tercium

Tercio queritur. vtrũ a deo fluxerit om̃is
potentia preſidendi. Circa quod ſic obij-
citur dominium et ſeruitus ꝯuertunt̃ q̄a
correlatiua ſunt: ſed ſeruitus habꝫ origi
nem ex peccato ergo et dominatio. probatio medie Au
guſti. xix. de ciui. dei. Nullus natura in qua deꝰ hoĩem
ꝯdidit: ſeruus eſt hoĩs aut peccati: ſ; principiũ ſeruitu
tis pc̃m eſt. ¶ Item ibidem dicit̃. ꝯditio ſeruitutis iu-
re intelligit̃ in potentia pc̃orũ. ¶ Contra. om̃is p̃tas
a deo Ro. xiij. ſ; poteſtas eſt dominium: ergo eſt a deo.
¶ Solutio. dominiuꝫ ⁊ ſeruitus in effectu ex pc̃o ſunt
tanq̃ ex cauſa meritoria. p̃tas vͦ dominandi a deo eſt
tanq̃ a cauſa ꝯferente. vnde nõ eſt incõueniens idẽ ha-
bere diuerſa principia diuerſis reſpectibꝰ: ſ; de hoc ple
nius inquiretur in tractatu de legibus ⁊ preceptis.

¶ Membrum quartum

Quarto querit̃ de potentia p̃ſidẽdi q̃ ẽ an-
geli ad angelũ. Ad qͦd ſic gre. vbi nõ de-
linqmus: om̃s pares ſumꝰ. nõ ſic ẽ in an-
gelis: ſunt em̃ ibi throni ⁊ dominatõnes.
Querit̃ ꝙ̃ vnde ẽ hoc ꝙ in natura hũana non ſunt ordi
nes ſicut in angelis. Et videt̃ ꝙ in hoĩbꝰ ſit ordo a na-
tura. ſi ei hõ ſtetiſſet. vnꝰ fuiſſet ꝑſpicatior alio. ꝙ̃ in eis
eſt ordo a natura. ¶ Item videt̃ ꝙ dominatõ nõ debeat
ordo eſſe in angelis. ordo em̃ non ceſſabit: ſ; dominatio
ceſſabit: ꝙ̃ dominatio nõ debet eſſe ordo. ꝓbatõ medie.
in hoĩbꝰ euacuabit̃ om̃is p̃ncipatꝰ et om̃is p̃tas. ſic dr̃
.j. Corin. xv. ꝙ̃ ſilr̃ in angelis euacuabit̃ oĩs dominatõ
ꝙ̃ dominatõ in angelis nõ eſt ordo. ¶ Solutõ. ſic dicit
b̃tus dyoniſiꝰ in tractatu de dominatõne. dominatõ du-
plicem hꝫ intelligentiã. Uno mõ dominatio idem eſt ꝙ
p̃eminentia alicuiꝰ creature reſpectu aliquaꝝ ſeu alia-
rũ q̃tum ad naturalia. Alio mõ dominatõ idem eſt ꝙ
p̃tas cohercendi alias creaturas. ſm hanc duplicẽ do-
minatõnis acceptõeꝫ. rñdendum ẽ ad obiecta. dominiũ
igit̃ ſm ꝙ dic p̃eminentiã in naturalibꝰ reſpectu alteri
us: ſic ẽ in angelis. ⁊ etiã in hoĩe: ſi ſtetiſſet ĩ ſtatu inno
centie. ¶ Qz ꝙ̃ obijcit ꝙ vbi nõ delinqmꝰ pares ſumus.
dicendũ ꝙ h̃ eſt verũ ſm ꝙ dominiũ intelligit̃ p̃tas co-
hercendi. hoc mõ dominiũ nõ h̃ret locũ in hoĩe niſi pec
caſſet. ¶ Qz aũt dic ꝙ dñationes ſunt ĩ angelis. h̃ intel
ligendũ eſt de dñatõne q̃ eſt p̃eminẽtia vniꝰ reſpectu ali
orũ q̃tum ad natalia. ꝑſunt ei alij angl̃i alijs. illuĩan-
do. ꝑficiẽdo. purgãdo vt dic dyoni. ¶ Qz obijcit ꝙ ĩ ho-
mine ceſſabit p̃tas ⁊ p̃latio ꝙ̃ et in angelis. dicenduꝫ ꝙ
h̃ eſt verũ q̃tum ad miſteriũ qͦd h̃nt exercere in creatu-
ris ſcꝫ angl̃i: ſ; h̃ pleniꝰ explicabit̃ in tractatu ḋ angl̃is.

Membrũ quintũ

Quinto querit̃ de potẽtia p̃ſidendi q̃ ẽ ho-
minis ad aĩalia. Ad qͦd ſic. dominari om
ni creature inferiori dig̃tas ẽ: ꝙ̃ hec dig-
tas magis debẽt dari angl̃o q̃ hoĩ: cũ an
gelus ſit dignior creat̃a. ꝙ at̃ debet̃ homi h̃r geñ. j. vbi
dr̃. vt p̃ſit piſcibꝰ maris ⁊c. ¶ Si dicat̃ ꝙ p̃tas dñandi
creaturis data ẽ homi. qꝛ hõ hꝫ indigentiã de ipĩs. Cõ
tra. indigna ẽ in hoĩe ex ꝑte illa q̃ eſt defectꝰ. in ipſo ſcꝫ
ex ꝑte corꝑis: ſ; p̃tas ineſt illi ex ꝑte illa q̃ ẽ ꝑfectior ſcꝫ
ex ꝑte aĩe. Geñ. j. faciamꝰ hoĩem ad imaginẽ ⁊ ſil̃i. ⁊c.
vt p̃ſit piſcibꝰ ⁊c. Hec aũt imago ex ꝑte anime attendi
tur nõ ex ꝑte corꝑis: ꝙ̃ cũ p̃tas dñandi inſit alicui. rõne
illa q̃ eſt ꝑfectiꝰ ⁊ nobiliꝰ: nõ erit indigna in hoĩe cã do-
minãdi alijs creaturis. ¶ Item dñium illud determĩat̃
geñ. j. cũ dr̃ p̃ſit piſcibꝰ ⁊c. Geñ. ix. Terror vr̃ ſuꝑ cun
cta aĩantia. querit̃ ad qd vel q̃ rõne date ſũt hoĩ ille due
poteſtates: vel iſta gemĩata dominãdi p̃tas. ¶ Rñſio
dñari dicit̃ aliqd alicui inq̃tuꝫ timet̃ ab illo. vl̃ inq̃tũ

regitur ab illo. primo modo collata eſt homini ſoli poteſtas dominãdi ſuꝑ creaturã ſenſibilem. Unde geñ. ix. ſit terror veſter ſuꝑ cũcta animantia terre. hinc eſt ꝙ timor incutiet animalibꝫ ex hominis aſpectu. ad hoc autẽ ꝙ incutiat timor creature ſenſibili neceſſariꝰ ẽ aſpectus rei ſimilis. ſ. creature ſenſibilis. vt patet in leone q ſuo aſpectu timorem incutit minoribꝫ aĩalibꝫ. homo võ a leone et ab alijs aĩalibꝫ oĩbꝫ timet. Hanc autẽ ſimilitudinẽ. i. ſenſibilitatem q̃ alijs creaturis incutẽt timorem nõ eſt reꝑire in angelo: ⁊ ideo nõ dicit ei datũ dominiũ ſuꝑ alias inferiores creaturas: ſʒ datũ eſt homini rõne ſenſibilitatis: q̃ aſſimilat alijs ſenſibilibꝫ creaturis. Scdõ modo datum ẽ angelis vnde nũe. xxij. Venit dñs ad balaã glo. origenis verſus finem. opꝰ ẽ mundo etiã angelis q ſunt ſuꝑ beſtias et p̃ſunt animalium neceſſitati virgultoꝝ plantationumꝗ et ceteroꝝ incrementis. et q p̃ſunt oꝑibus ſanctis. q eterne lucis intellectum ⁊ occultoꝝ dei agnitõnem ⁊ rerũ diuinaꝝ ſcientiam doceant. ¶ Qr aũt querit quare bis collata ẽ homini hec poteſtas. dicendũ ꝙ duo ſunt in ipſo homine. ſcʒ natura et ratio. Ratõne igit nature dictum ẽ ei geneſ. p̃mo. p̃ſit piſcibꝫ maris ⁊c̃. ex ꝑte võ rõnis dictum eſt ei geñ. ix. terror et tremor veſter ſit ſuꝑ cuncta animantia ⁊c̃. i. ſuꝑ oĩes irratõnabilr ⁊ more animaliũ viuẽtes. Primo igit collatũ eſt dominium ratione nature. Secundo võ eo ꝙ rationabiliter viuit.

Membrum ſextum

Sexto querit de potentia que eſt creature corporee ſuꝑ incorꝑeam. Queritur ergo vtrũ corporee creature hẽant potẽtiã ſuꝑ incorporeas: vel ecõuerſo: ⁊ videt ꝙ creature corporee habeãt p̃tates ſuꝑ ĩcorꝑꝑeas. ſm ꝙ dicit Rabi moyſes ⁊ alij ꝓphete de quibuſdaʒ animalibus que fiũt ex putrefactõne. dicũt eñ. ꝙ ꝑ p̃tatem ſementinam q̃ eſt in corꝑibꝫ ſuꝑceleſtibꝫ fiunt hmõi animalia. ſic igit corꝑa ſuꝑceleſtia p̃tateʒ hñt aĩando aliq̃ corpora. et ſm h̄ hñt poteſtatẽ ſuꝑ aĩas vt videt. ¶ Contra. Aug. viij. ſuꝑ geñ. ad lr̃am. dei ꝓuidentia regẽs atʒ miniſtrãs vniuerſaʒ creaturã. ſubdidit p̃mitus oĩa ſibi deinde creaturã corꝑalem ſpũali. irratõnaleʒ ratõnali inualentiorẽ valentiori. De h̄ etiã habet in eodem. xij.

¶ Nõ ꝯcedimꝰ. Ad illud qð obijcit de poteſtate corporum celeſtiũ reſpectu aĩaliũ q̃ fiunt ex putrefactõne. dicendũ eſt. ꝙ ꝑ ipa corpora celeſtia ſolũmodo fit preꝑatio ⁊ poſtmodũ a deo dat ipa forma ſcʒ aĩa ſenſibilis. nec ẽ ipſa forma infuſa ſʒ impreſſa. Eſt eñ inſeꝑabilis: ſi aũt eẽt infuſa eſſet ſeꝑabilis.

Queritur etiam in- .§. j.

cidẽter vtrum ſuba ſpũalis hẽat p̃tateʒ ſuꝑ oẽm ſubam corꝑalem. ⁊ p̃mo querit de lucifero. vtrũ ſcʒ hẽat hanc potentiã: Et videt ꝙ ſic. Job. xlj. Non ẽ p̃tas ſuꝑ terram q̃ poſſit ei cõꝑari: dr̃ de lucifero. ergo eius p̃tas excedit oẽm p̃tateʒ inferiorẽ. ¶ Item greg. ⁊ ſi btitudinem ꝑdidit. tñ magnitudinẽ nature nõ amiſit q̃ oĩa hũana ſuꝑat. ¶ Item h̄ ꝓbat de bonis angelis. ꝙ ſcʒ habeãt hãc potentiã ſuꝑ creaturaʒ corꝑaleʒ. Aug. ſuꝑ geñ. ad lr̃am. Angelis ſblimibꝫ deo fruentibꝫ ſubdita ẽ oĩs creatura corꝑea. oĩs irratõnabil vita. oĩs volũtas infirma vel p̃ua: ergo ⁊c̃. ¶ Cont. videt ꝙ hec p̃tas tñ ſit data xp̃o homĩ. Math. vlti. data ẽ mihi oĩs p̃tas ĩ celo et in terra. nõ ergo angelis bonis vel malis. ¶ Item ambr. ſuꝑ illud luc. iiij. Oĩa tibi dabo ⁊c̃. oĩa ad tp̃s ſibi eſſe ꝑmiſſa nõ ambigit. qa q ꝑmiſit: ordinauit. nec p̃tas mala ẽ: ſʒ is qui male vtit p̃tate. ſm hoc vidr̃ ꝙ malus angelꝰ nõ habeat p̃tateʒ ſuꝑ inferiorẽ creaturã: licet ei ꝑmittat ad tp̃s dominari. ¶ Solutio. dicenduʒ eſt. ꝙ mali angeli nullã hñt potentiã niſi ſolũ quando eis ꝑmittitur. coartata eſt eniʒ eoꝝ potentia. qð bene apparuit math. viij. Ubi petierunt a xp̃o vt mitteret eos in gregẽ porcorum. glo. ſuꝑ illũ locum. nihil põt dyabolꝰ niſi ꝑmiſſus: ſed nõ eſt ita de bonis angelis. Aug. ſuꝑ geñ. ad litterã hoc de ſubditis vel cum ſubditis creaturis agũt quia nec ordo poſſit in oĩbꝫ iubente illo cui ſubiecta ſunt oĩa. accipiũt eñ primo in beata trinitate ſm ꝙ poſtea oꝑant in creaturis. Quõ aũt coartata eſt vel limitata potentia maloꝝ. determinat aug. et ab ipſo accipit Hugo de ſancto victo. dicens: moderatur deus quatuor modis oꝑationes maloꝝ. termino naturaliteꝛ collate poteſtatis. miraculo mirabilit illate paſſionis. obſtaculo ꝯtradicentis occulte difficultatis vñ Exodi. viij. digitus dei eſt hic: ⁊ iudicio oꝑantis intrinſecus diſpoſitõis. xp̃o aũt homini data eſt poteſtas oĩno libera. nullatenꝰ coartata. nõ in terra tñ: ſed etiam in celis ſuꝑ alios homines et alias creaturas. hoc eſt qð ipſe dicit math. vlt. data eſt mihi omnis p̃tas.

¶ Queſtio. xxiiij. de ſciẽtia dei.

Adiuuante gratia ſaluatoris. poſt inquiſitõnem de potentia: inquirendum eſt de ſcientia diuĩa in hunc modũ. Primo quid ſit ſm rationem intelligentie. Secundo ꝑ quid ſciat. Tercio cuius ſit. Quarto quõ ſit.

¶ Membrum primum

Circa primũ querit qd ſit ſcĩa diuina ſm rõneʒ intelligẽtie. Ad qð ſic ꝓcedit aug. in li. de trini. Scĩa ẽ ipa ſapĩa. ſapĩa idẽ qð ipſa eſſentia. qꝛ in illa trinitate nõ eſt aliud ſaꝑe ꝙ̃ eſſe: ergo ſcĩa nature nihil aliud eſt ꝙ̃ ipſa diuina eẽntia. Querit ergo. vtꝝ aliqd ꝯnotet p̃ter rõnem eſſentie in ſcĩa. Et videt ꝙ ſic. dic eñ hugo de ſcto victo. ſcĩa q̃ de nullo ẽ: et ipſa nulla ẽ. oĩs ergo ſcĩa de aliq̃ eſt. qa ſi nihil eſſet de q̃ ſcĩa eſſet: ſcĩa nulla eſſet: ergo in oĩ ſcĩa ꝯnotat reſpectus ad ſcibile. ¶ Item ſcĩa eſt aſſimilatio intellectꝰ ad rem ſcitã. ſi ergo aſſimilatõ ꝯnotat reſpectum ſilr ⁊ ſcĩa ꝯnotabit. ¶ Item hugo de ſcto victo. ſcĩa ẽ exiſtentiũ. p̃ſciẽtia futuroꝝ ⁊c̃. ergo ſcĩa dic reſpectũ ad res exñtes ſic p̃ſciẽtia ad res futuras. ¶ Cont. in. j. ſentẽ. xxxv. di. dr̃. ſi nulla eẽnt futura. nulla eẽt p̃ſcientia eſſet tñ in deo ſcĩa: ſʒ ſi res nõ eſſent future: non eſſet dicẽ reſpectũ ad creaturã: ergo in ſcĩa nõ reqrit reſpectꝰ ad creaturã. ¶ Iteʒ cũ dr̃ deꝰ ſcire ſe: dr̃ diuina ſcĩa. nõ tñ ꝯnotat reſpectꝰ ad creaturã: ergo vtute ſignificatõis noĩs ſcĩe nõ importat reſpectꝰ ad creaturã. ¶ Iteʒ ad idẽ dyo. in li. de diuĩs noĩbꝫ. diuĩa ſapĩa ꝯgnoſcẽs ſeipaʒ: ꝯgnoſcit oĩa. nõ igit alio mõ ꝯgnoſcit ⁊ ſcit ꝙ̃ ꝑ ſeipaʒ: ſʒ cũ dico ꝯgnoſcit ſe ſiue ſcit: nõ ꝯnotat reſpectꝰ ad creaturam: ergo nec ſilr cũ dr̃ ſcit res. ¶ Ad h̄ põt rñderi. ꝙ ſcire qñꝗ dr̃ abſolute. et tũc nõ ꝯnotat reſpectꝰ. ⁊ qñꝗ dr̃ reſpectiue cũ determiatione: ſʒ h̄ duplr. qꝛ qñꝗ cũ determiatione eiuſdẽ reſpectu ſui: ⁊ ſic nõ importat reſpectꝰ qñꝗ võ reſpectu dr̃ſi ⁊ ſic importat reſpectꝰ. ⁊ h̄ duplr. ſ. q̃ſi ĩ actu vel q̃ſi ĩ habitu. ¶ Sʒ ꝯtra. deꝰ dr̃ ſcire ſe: ſcire creaturã. aut ergo vniuoce: aut equoce. Si vniuoce: ergo vna eſt rõ intelligẽtie vtrobiꝗ. ſi ergo nõ ꝯnotat reſpectꝰ cũ dr̃ ſcit ſe: nec ſilr ꝯnotat cuʒ dr̃ ſcit creaturas. Si equoce ergo alia rõne ſcit ſe ⁊ creaturas. ¶ Cont. ſciendo ſe ſcit creaturas vt dicit dyo. ergo nõ alia rõne ſcit ſe ꝙ̃ creaturas ergo eadẽ. ¶ Iteʒ obijcit ꝯtra h̄ qð dr̃. cũ dicit deꝰ ſcit creaturas ꝯnotat reſpectꝰ. cũ dico deꝰ ſcit abſolute: nõ ꝯnotatur reſpectꝰ aliqs ſi ergo nõ ꝯnotat h̄ reſpectꝰ aliqs: ergo ſcĩa de vtute noĩs nihil ꝯnotat. ¶ Hoc iteꝝ videt. Eſt ei cõſideraꝛe nomẽ diuinũ ĩ ſe: ⁊ ĩ coordiatione. ſi nomẽ aliqð nl ꝯnotat ĩ ſe: nec de vtute noĩs aliqd ꝯnotat ĩ coordinatõne. pʒ aũt ꝙ ĩ omibꝫ nomibꝫ diuis ꝯnotantibꝫ eſt

connotatio etiam extra coordinatõnem. vt ptʒ in h̃ nomine creator ⁊ dñs. ⁊ hmõi. ⁊ ſic de ſingulis. ſi ergo h̃ verbum ſcit: extra coordinatõeʒ nihil connotat: nec in coordinatione connotabit quãtum eſt de virtute ſignificationis nominis. ¶ Item obijcitur cõtra hoc qđ dicitur. ꝙ nihil ꝯnotatur cum dicitur deus ſcit ſe. ⁊ probatur ꝙ ꝯnotatur reſpectus ſed non ad creaturam. nã cum dicitur ſcientia: intelligitur eſſentia. aut igit̃ additur aliquid ſupra eſſentiam in ratõe intelligẽtie cum dicit̃ ſcientia: aut nõ. Et conſtat ꝙ ſic. quia ſcientia eſt aſſil'atio intellectus ad rem ſcitam ſicut dicit hylarius Similitudo non ſibi eſt: imo ſimilitudo ſemꝑ dicit cõuenientiam aliquoꝝ in aliquo vno. vbi ergo eſt ſimilitudo: eſt ⁊ reſpectus pluralitatis. ergo cuʒ intelligitur ſcientia: intelligitur reſpectus per quẽ ꝓbatur pluralitas perſonaruʒ. q̃uis ergo diuina ſcientia dicatur ad ſe. vt cum dicitur deus ſcit ſe: tamen ꝯnotatur reſpect⁹ perſonarum. quia cõnotatur ſimilitudo vel aſſil'atio. Sed queritur vlterius ſi iſta ſimilitudo intelligitur vt exemplar ſm ꝙ dicitur ꝙ diuina ſcientia nihil aliud ẽ q̃ꝫ diuina eſſentia ſignata vt exemplar. Si hoc: contra ſcientia non eſt cauſa rerum. quia ſcientia dei eſt malorum: non tamen eſt cauſa malorum deus. ſed exemplar eſt cauſa formalis. deus enim eſt cauſa formalis exemplaris: ergo ſcientia non dicit diuinam eſſentiam vt exemplar. ¶ Item exemplar non eſt rerum non exiſtentium. ſed ſcientia eſt rerum non exiſtentium. ergo non ſunt idem ſcientia ⁊ exemplar. ¶ Item queritur quare diuerſimode nominetur diuina ſcientia vt patet. xxxv. di. j. li. ſentẽ. Nominat̃ enim ſcientia. ſapientia. p̃ſcientia. diſpoſitio. prouidentia. p̃deſtinatio. Uidetur enim ꝙ pluribus modis deberet nominari. nam ſicut predeſtinatio eſt p̃ſcientia ſaluandoꝝ. ſic reprobatio eſt p̃ſcientia damnãdorum. ſicut ergo p̃deſtinatio dicitur differentia ſcientie: ſic debet dici reprobatio. ¶ Iteʒ quare non dicitur ſcientia memoria p̃teritorum. ſicut preſcientia futuroꝝ: cum ita ſciantur ab ipſo p̃terita ſicut futura. ¶ Reſponſio. nomen ſcientie ſignificat diuinã eſſentiam principaliter. non tamen ſignificat diuinam eſſentiam vt eſſentiam: ſed vt habitum. Scientia eniʒ in nobis eſt habitus ad cognoſcẽdum: ſicut virtus eſt habitus ad opandũ. Eſt auteʒ nihil aliud ſcientia ſiue iſte habitus q̃ꝫ aſſil'atõ intellect⁹ ad rem. ſed ſimilitudo poteſt eſſe in actu vel ĩ habitu ſicut patet. poſito ꝙ nullus eſſet color. ⁊ ꝙ lux haberet ſimilitudinẽ omniũ colorum: lux haberet ſimilitudineʒ ad omnes colores in habitu. Similiter remotis ſcibilib⁹. ſciẽtia que ẽ ſicut lux: habet ſimilitudinẽ ad illa in habitu ſed nõ in actu Dicendum ergo eſt. ꝙ eſt ſimilitudo in actu. ⁊ eſt ſimilitudo in habitu. Item eſt ſimilitudo ad res ⁊ eſt ſil'itudo a reb⁹. ſil'itudo ad res vt patet in arte. Item eſt ſimilitudo rei penes intellectum ſpeculatiuũ. ⁊ ſimilitudo rei penes intellectũ practicũ. que ſi comꝑetur ad opus dicitur ars. Scientia ergo dei loquendo ſm nos: dicit ſimilitudineʒ ſpeculatiuam. non a nobis ſed ad res. in habitu non in actu. ad ſe autem in actu. Dico autem ſcire in actu: quãdo intelligit res exiſtentes in actu ſiue in natura ꝓpria: non ſolum in cauſa. in habitu: quãdo intelligitur in ſuo exemplari vel ĩ arte. Similitudo ergo ſpeculatiua dicitur vt oſtendatur ꝙ prima intentio ſcientie non eſt vt intentio artis inq̃tum huiuſmodi vel exemplaris vel virtutis: quia eſt bonoruʒ vel malorum. Ad res ṽo dicitur non ſm dependentiam: ſed ſm cauſam. vt ſeꝑetur ab humana ſcientia que accepit a rebus. vnde dyoniſius de diuinis nominib⁹. non ex entibus entia dicens nouit diuinus intellectus: ſed ex ipſo: in ipſo ſm cauſam omnium noticiam ⁊ ſcientiam p̃concepit. Ad res ṽo dicitur in habitu. quia ſicut dicit hugo de ſanct. victo. An dicemus quia omnia ĩ creatore ab eterno increata fuerunt. que ab ipſo temporaliter creata ſunt ⁊ illic ſciebantur vbi habebantur. et eo modo ſciebantur quo habebantur. ⁊ non cognouit aliquid extra ſe deus qui omnia habebat ĩ ſe. Ad ſe ṽo in actu dicitur. quia ſemper ẽ actu ſibi preſens. ¶ Ad illud ergo hugonis quo obijcitur. ꝙ ſcientia eſt de aliquo. Dicendum eſt. ꝙ quãtum eſt de nomine ſcientie: non dicit reſpectum ad creaturas in actu ſed in habitu. ſed cum dicitur ſcit creaturas. quaſi reducitur reſpectus ab habitu in actum: tunc enim dicit reſpectuʒ in actu. ¶ Ad illud quo obijcitur. ꝙ ſcientia eſt exiſtentium. Dicendum. ꝙ exiſtentia intelliguntur vel in ſua natura vel in cauſa. Item in cauſa intelliguntur: vl' vt in potentia cauſe vel vt in diſpoſitione ſue cauſe. Cum ergo dicitur ſcientia eſt exiſtentium: debet accipi exiſtẽtium in potẽtia cauſe ſicut dicit hugo. ¶ Similiter dicendum ꝙ aſſimilatio in habitu debet intelligi non in actu: cum dicitur ſcientia vel vt aſſimilatio intellectus ad rem. ¶ Item ad illud cum dicitur. deus ſcit ſe. non cõnotatur reſpectus aliquis. Rñ. verum eſt non cõnotatur reſpectus in actu: ſed ſignatur diuina eſſentia vt ſimilitudo. Ipſa autem diuina natura de ſua poteſtate habet ſimilitudinem. non que fit a creaturis: ſed magis ad creaturas etiam ſi nulla ſit creatura. vnde etiã cõnotatur reſpectus in habitu. Conceditur ergo ꝙ eadem ratione deus ſcit ſe: ⁊ ſcit creaturaʒ. ſed tamen cũ dicitur deus ſcit ſe: cõnotatur reſpectus in habitu. cuʒ dicitur ſcit creaturam: in actu. ¶ Ad illud quo queritur. vtrum notetur reſpectus perſonarum cum dicitur deus ſcit ſe. Dicendum ꝙ quidam dixerunt ꝙ non: immo abſtractis perſonis eſſet dicere deus ſcit ſe: intelligit ſe: meminit ſe. tamen cum dicitur deus ſcit ſe: intelligitur diuina eſſentia vt ſimilitudo. nec eſt diuerſitas niſi ſm rationem intelligentie. Uel dicenduʒ vt a quibuſdam dicitur ſm Anſelmum. ꝙ facit ad fideʒ ꝙ ipſa ſcientia que eſt ſimilitudo ſignificat eſſentiam. ⁊ cõnotat pluralitatem perſonarum. quia ſimilitudo pluriuʒ eſt. vnde Anſelmus in proſolog̃. in hoc ꝙ ſumm⁹ ſpũs intelligit ſe. pater generat: ⁊ filius generatur. quia intelligere ſe ponit ſimilitudinem habere apud ſe. ⁊ ita ponitur relatio vnius ⁊ alterius: qui tamen ſint ꝑomnia ſimiles. i. eadem eſſentia. ¶ Ad illud quod queritur. vtrum nomine ſcientie intelligitur ratio exemplaris. Reſponſio. eſt ſcientia ſimplicis noticie ſiue ſpeculatiua: ⁊ eſt ſcientia practica ſiue cum approbatione. p̃mo modo non dicit ſcientia rationem exemplaris: ſed ſcđo modo. ¶ Ad illud quod queritur de diſtinctione illorum vocabulorum quibus nominatur diuina ſcientia. dixerunt quidam ꝙ diuina intelligentia poteſt cõſiderari ſm ꝙ abſtrahitur reſpectus a rebus que ſunt ſub tempore: aut ſm ꝙ reſpicit res que ſũt ſub tempore. ſm ꝙ reſpicit res abſtrahendo reſpectum a conditione temporis: ſic dicitur ſapientia ⁊ ſcientia. ſm vero ꝙ reſpicit res ſub conditione temporis ſic eſt preſcientia diſpoſitio predeſtinatio ⁊c̃. Differentia autem ẽ inter ſapientiam ⁊ ſcientiam. nam eſt conſiderare ipſam cauſam: ⁊ ſm hoc dicitur ſapientia. vel effectum ĩ cauſa: ⁊ ſic dicitur ſcientia. quia ſcientia eſt comprehenſio rei per cauſam. Item ſm ꝙ diuina intelligentia conſiderat res ſub conditione temporis eſt differentia. quia aut reſpicit bonuʒ aut malum cõmuniter: ⁊ ſic eſt preſcientia. aut bonum tm̃: ſm hoc multipliciter. Nam q̃dam reſpiciunt bona tam nature q̃ꝫ gratie: quedam bonum gratie tm̃. bonuʒ autem nature eſt dupliciter. aut in fieri: aut in facto eſſe. ſi in fieri: ſic eſt diſpoſitio. ſi in facto eſſe: ſic eſt prouidentia. bonum ṽo gratie reſpicit predeſtinatio. Uel aliter ſm ꝙ dicit Hugo de ſancto victore in ſententijs ſuis. Diuina autem ſcientia ⁊ ſapientia: vocatur ⁊ preſcientia ⁊ diſpoſitio ⁊ predeſtinatio ⁊ prouidentia. ſcientia exiſtentium. preſciẽtia futurorum. diſpoſitio faciendorum. predeſtinatio ſaluã-

dorū. ¶ Et vō querit̄ quare inter hec nō nominetur re probatio: dōm ꝙ nihil addit ſup̄ vl' vltra. ¶ Nā ī intellectu reprobatōis nō ſunt niſi duo: p̄ſciētia iniq̄tatis et p̄paratio potētie in diſpoſitōe. ſ; p̄deſtinatio addit q2 dicit reſpectū ad bonū gr̄e. ¶ Ad illud qđ obijcitur quare nō dr̄ memoria p̄teritoꝝ ſicͭ p̄ſciētia futurorū dōm ꝙ hoc fit. ne videat̄ ꝙ res anteceſſiſſent diuinaꝫ ſcientiam.

Membrum ſecundū

Secūdo querit̄ ꝑ quid ſciat ſcīa dei. Et primo queritur vtrū deus ſciat res ꝑ ſe vel ꝑ aliud. Secūdo vtrū ꝑ cām vel nō cauſam. Tercio vtrū ꝑ vnū vel ꝑ multa. Quarto vtrum per exemplar.

Articulus primus

Ad primū ſic ꝓcedit̄. et ꝓbat̄ ꝙ ꝑ ſe ſciat. q2 intelligibile ē ꝑfectio intellectus. ſi ḡ illud ꝑ qđ intelligimus ē pn̄cipiū ꝑfectōis: ſi deus intelligeret ꝑ aliud q̄ ꝑ ſe. illud eēt ꝑfectio ſui intellectus. ſ; impoſſibile ē ꝙ habeat ꝑfectōem extra. ḡ nō pōt intelligere ꝑ aliud q̄ ꝑ ſe. ¶ Itē ꝑfectius et nobilius ē agere et intelligere ꝑ ſe q̄ ꝑ aliud. qđ aūt nobilius ē: deo tribuēdū ē. ¶ Itē ſi intelligeret res per ip̄as res: vileſceret eius intellectus. q2 res eēt ꝑfectio intellectus eius. ſ; nō pōt vileſcere intellectus eius. ḡ ⁊c̄. ¶ Itē dyoni. in li. de diuinis noīb;. deus cognoſcēdo ſe cognoſcit oīa. cognoſcit ergo nō ꝑ aliud. ¶ Cōtra. deus dr̄ op̄ari et ſcire. et vtrūq; dr̄ reſpectu creature. q2 op̄at̄ et ſcit creaturas. ſi ḡ nō incōueniēter dr̄ deꝰ op̄at̄ ꝑ creaturā: eodē mō nō incōueniēter dicit̄ deus ſcit ꝑ creaturā. vel dicat̄ rō quare dicat̄ op̄ari ꝑ aliđ et nō ſcire ꝑ aliud. ¶ Rn̄ſio ſm̄ dyoni. in li. de diuis noībus. deus ſcit oīa tāq̄ in ſe entia: et in ſe p̄ſubſiſtētia: et nō ex entibus accipit ſciam ip̄oꝝ. ¶ Ad illud ḡ qđ obijcitur dōm. ꝙ differt actio que ſignificatur per ſcire: ab actione que ſignificat̄ ꝑ op̄ari. vt patꝫ ī aīa. Anima em̄ ſcit. aīa op̄atur. cū aūt dr̄ aīa op̄ari: ſignificat̄ motus ab aīa. cū vō dr̄ ſcire: dr̄ motus ad aīam Similiter in deo cū dr̄ deꝰ op̄ari: ſignificatur motus ab ip̄o. cū aūt dr̄ ſcire: dr̄ vt motus ad ip̄m. hec autē p̄poſitio ꝑ: dicit rōem pn̄cipij quaſi medij. ſicut cū dr̄ ꝑcutio ꝑ baculū. ſicut ex vel a dicit rōem primi principij. vn̄ cuꝫ dr̄ ab artifice fit domus ꝑ ſecurim: ab dicit primū principiū ꝑ rōem principij quaſi medij. vbi ergo ſignificatur actio trāſiens ab ip̄o ſupra creaturā. q̄. ſ. dicit motū ab ip̄o: bene recipitur hec p̄poſitio per quaſi media. ita vt deus ſit in rōe principij. medij et p̄mi: per vō dicat rōem principij quaſi medij. vt cū dicitur deus facit domū ꝑ artificē: Ubi vō ſignificat̄ motus ad ip̄m: nō debet recipi hec p̄poſitio ꝑ. vn̄ cū ꝑ h̄ verbū ſcire dicat̄ motus ad ip̄m: non debet recipi ibi hec p̄poſitio per: q2 ſic ſequeret̄ ꝙ creatura eēt principiū reſpectu dei qđ ē falſum. tamen poteſt hec diſtingui deus op̄atur ꝑ creaturam. q2 ſi hec p̄poſitio ꝑ determinat verbū in cōp̄atione ad ſuppoſitum. vt dicat cām eius qđ ſupponit̄ ꝑ noīatiuū: falſa ē. et ē ſenſus. deus ꝑ creaturā ē op̄ans. Uel pōt determinare ſbuꝫ in cōp̄atione ad accuſatiuū: et ſic vera ē. et ē ſenſus deus ē op̄ans mediāte creatura: et ſic patet ſolutio.

Articulus ſecundus

Secūdo querit̄ vtrū deus ſciat ꝑ cām: videtur ꝙ ſic. dyoniſius ī li. de diuinis noībus ſm̄ vnicā cām ſciuit oīa vt ex ip̄o exiſtētia et in ip̄o ſubſiſtētia. ḡ ⁊c̄. ¶ Item nobilior ē ſcīa que ē ꝑ cām q̄ illa q̄ nō ē ꝑ cām. ſ; qđ nobilius ē: deo ē tribuendum: ergo ſciētia dei eſt ꝑ cām. ſ. ꝑ ſe cauſam. Cōtra. deus ſcit mala nō tamē eſt cauſa maloꝝ. nō ergo quecūq; ſcit: ſcit per cām. quia omnia que ſcit per cauſam: ſcit per ſe cauſam. ſed mala nō ſcit per ſe cauſam ergo ⁊c̄. ¶ Item ip̄e ſcit nō entia. ſed que nō ſunt exiſtētia nō habēt cām. vt ea que p̄terierūt et multa contingētia que nō erūt. ergo nō ſcit quicq̄d ſcit per cauſam. ¶ Reſponſio ſm̄ dyoniſiū in li. đ diuinis nominibus. ſi ſm̄ vnam cām deus omnibus entibus eē impartit: ſm̄ eandem cauſam ſingularem qua agnoſcit omnia tāq̄ in ſe entia et in ſe p̄ſubſiſtentia: et non ex entibus accipiet ſcientiā eoꝝ. Scđm hoc dōm. ꝙ ē cōſiderare id quod eſt cauſa: et ē conſiderare cauſam in ratōne cauſe. deus autē eſt cauſa omniuꝫ: poteſt ergo cōſiderari deus velut id quod eſt cauſa: vel in ratōne cauſe. ſi conſideratur ip̄e qui eſt cauſa: omnia ſcit per cauſam. quia omnia ſcit per ſe qui eſt cauſa omnium non autē ſcit omnia in ratione cauſe. ¶ Nam vbi intelligens et intellectum ſunt idem: nō ē neceſſarium mediū cauſa: vt patet cum anima intelligit: ſe nō intelligit ſe per cauſam. Itē vbi intellectum non habet cauſam: non oportet illud intelligi per cauſam. Ubi ergo intellectum eſt diuerſum et habet cauſam. Ueruꝫ eſt ꝙ ſcire eſt cauſas cognoſcere. ¶ Similiter illud intelligendum illud nobilior ē ſcientia per cauſam. veruꝫ eſt vbi intellectum habet cauſam. ſed vbi non eſt cauſa: illud verius ſcitur ſine cauſa q̄ aliud per cauſam ¶ Itē ad illud qđ obijcit ꝙ mala nō ſciunt̄ per cauſaꝫ dicendum ꝙ illud quod per ſe verum eſt ꝙ mala non ſciuntur per cauſam: tamen per accidens verum eſt. ꝙ mala ſciuntur per cauſam ſcilicet non propriam: ſ; per cauſam bonorum. vt dicetur infra. ¶ Ad illđ quod obijcitur de h̄is que non ſunt ꝙ non habent cauſam. dicendum ꝙ habent cauſam in potentia ſed nō ī actu deus enim eſt cauſa potens creare que non ſunt. actu vō creans ſolum ea que ſunt. ¶ Ad illud quod obijcitur. ꝙ ſcit ſe non per cauſam in ratione cauſe: cognoſcit tamen ſe per ſe qui eſt cauſa.

Articulus tercius

Tercio queritur vtrū cog̃ſcat per vnū vel plura. ¶ Et ꝙ ꝑ multa videt̄ in li. lxxxiij. queſtionū. nihil aliud eſt res eſſe in dei ſciētia q̄ rationes rerum eſſe in dei ſcientia. ſed vt dicit ip̄e in eodem. omnia vel ſingula ſunt creata proprijs rationibus. Alia enim ratōne eſt homo: alia eſt equus ergo ſingula proprias habent rationes. ſed ip̄e ſcit ꝑ rationes. ergo ſcit per multa. ¶ Item ens ſm̄ omnem differentiā habet eſſe in deo. ſed differentie entis ſunt in deo vnum et multa: ergo ibi eſt exemplar vnitatis et multitudinis. ergo ſicut cognoſcet vnum per vnuꝫ exemplar: ita multa per multa exemplaria. ¶ Itē aut cognoſcit vnum per vnum. aut vnum per multa. ſi ꝑ multa: habeo propoſitum. ſi per vnum: ergo cum cognoſcat omnia. per modum ſuum. in ip̄o autem ſunt omnia vnum: ergo non cognoſcit niſi vnum. ¶ Contra. dyoniſius in de diuinis nominibus. in tota omnium id eſt perfecta omnium cauſa. om̄es nature ſingulorum ſunt cōuolute per vnam incōfuſam vnitatē. et ponit exemplum de vnitate et centro. ergo per vnitatem vnam cognoſcuntur omnes nature ſinguloruꝫ ¶ Item in li. de diuinis nominibus. cognoſcit vniuerſaliter multa vno. dicit enim ſic diuina ſapientia cognoſcens ſeip̄am cognoſcit omnia et vniuerſaliter mlta vno. ¶ Reſponſio. cognoſcit omnia ſeip̄o: ⁊ cognoſcit omnia per vnum. et ratio huius eſt. quia perfectius eſt cognoſcere multa et vnum vno: q̄ multa ꝑ multa et vnum per vnum. et quod eſt perfectius: eſt deo tribuendū. cognoſcit ḡ vnū et mlta ꝑ vnū. Et ē exemplū ī vnitate. detur em̄ intellectus vnitati. intellectꝰ ī quā ſue eēntie ⁊ ſue v̄tutis ⁊ ſui reſpectꝰ ſilr ⁊ centro

ſed ſic: vnitas intelligēdo ſe intelligēt vnitatē ⁊ etiā ſuā virtutē. ⁊ cū virtus ſua ſit ꝙ ex eius multiplicatōe ſurgit oīs numerus: ipſa intelligendo ſuā virtutē intelligeret omnē numeꝝ. Similiter deꝰ intelligēdo ſe: oīa intelligit. eodem modo patet ī centro. ſi intelligeret ſe ⁊ ſuam virtutem: vno ſimplici intellectu intelligeret infinitas lineas que poſſunt duci ab ipſo. ¶ Qđ ergo obijcit. ꝙ ꝓpria ſingula proprijs rationibꝫ creata ſunt. Dicendum ꝙ hec argumētatio nō valet. multe ſunt ratōes: et per ratōnes cognoſcit: ergo ꝑ multa cognoſcit. nam rationes ⁊ multe ſunt ⁊ vna. ratio em̄ habet ꝯpatōem ad illud cuiꝰ eſt: ⁊ ad alia reſpectu quoꝝ eſt. In ꝯpatōne aūt ad illa quoꝝ eſt: ratōnes multe ſūt. ſ; in cōparatione ad illud cuiꝰ eſt: vna eſt tm̄. ſicut patet in reſpectu pūcti ad lineas. reſpectus em̄ puncti ſm ꝙ pūcti: vnꝰ eſt ⁊ ſimplex. in cōpatōe ad plures lineas multi ſūt. Eſt ergo ſophiſma accidētis in argumētatione illa. nā ſm ꝙ per illa cognoſcit non ſunt multe rationes ſ; vna tm̄. ¶ Ad aliud dicendū. ꝙ deus ſe vno cognoſcit vnuꝫ ⁊ multa. vnum aūt eſt exemplar vnitatis ⁊ multitudīs ſed vnum ſm actum ꝯſideratum ē exemplar vnitatis: vnum ꝯſideratum ſm potentiam ē exemplar multitudinis. ¶ Ad aliud quo arguitur ꝙ cognoſcit ſm ꝙ ſūt in ipſo. ſ; ſm ꝙ ſunt in ipſo ſunt vnum: ergo non cognoſcit niſi vnū. Dicendū ꝙ nō valet ſ; deberet inferri. ergo non cognoſcit niſi vt vnum. nec ſequitur vlteriꝰ. ergo non cognoſcit niſi vnum.

Articulus quartus

Quarto queriť vtꝝ diuina ſciētia ſcit ꝑ exēplar. Ad qđ ſic auguſt. in li. lxxxiij. queſtio. ydeas vł ratōes vbi eſſe arbitrandū eſt niſi in mente creatoris. Non em̄ extra poſitum quidꝗ intuebatur: vt ſm id ꝯſtitueret qđ ꝯſtituebat. cuꝫ ḡ ydea non ſit aliud ꝗ exemplar rei: intuetur aūt deꝰ ꝑ ydeam rem ſicut ex hac auctoritate relinquiť: cognoſcit igitur rem ꝑ exemplar. ¶ Item omne agens ꝑ ratōeꝫ agit per exemplar aut ꝑ ydeā rei quā habet apud ſe. ergo ⁊ deꝰ ipſe qui maxime ꝑ ratōeꝫ agit. ſ; idem ē quo agit rem et quo ꝯgnoſcit rem. ḡ precognoſcit rem ꝑ ydeam. ¶ Contra. dyoni. de diuinis nomibꝫ. omniū noticiā ⁊ ſubſtātiam ⁊ ſciētiā ꝓhabet ⁊ ꝓconcepit. nō ſm ydeam: ḡ nec bona. ḡ nō ꝯgnoſcit ꝑ exemplar. ¶ Solutio ſi ydea vł exemplar diceret differēs a diuina eēntia nullo mō diuina ſciētia eſt ꝑ exemplar vel ꝑ ydeam. vñ in hoc errauit plato: qui poſuit tria principia. deū: ydeaꝫ: ⁊ materiā. ⁊ hoc nō intendit beatꝰ dyoni. Si vō ydea dicat ipſam eſſentiā inꝗtum eſt ars vel ſpēs ſm quā ſunt res ſm hoc ē diuina ſciētia ꝑ ydeam. qꝛ ꝑ ſeipſam: que ē ars ⁊ exēplar reꝝ. ¶ Et ad illud qđ obijciť de malis. Rñ. qꝛ malū ꝯgnoſcit ꝑ ydeam boni inꝗtuꝫ deficit ab illo: vt patebit infra. vñ dyoni. ponit exēplū de luce que ſm cauſam in ſe: tenebraꝝ noticiā ꝑcipit. nō aliūde ꝯgnoſcens tenebras ꝗ a lucis defectu.

Membrum tercium

Tercio queriť cuiꝰ ſit diuina ſciētia. Et p̄mo q̄riť vtꝝ ſit entiū ⁊ nō entiū. Secūdo vtꝝ finitoꝝ vel infinitoꝝ. Tercō vtꝝ maloꝝ ⁊ bonoꝝ. Quarto vtꝝ neceſſarioꝝ ⁊ ꝯtingentiū. Quinto vtꝝ enūciabiliū. Sexto vtꝝ ſingularium. Septimo vtꝝ oppoſitoꝝ.

Articulꝰ primꝰ

Ad p̄mum ſic ꝓcedit augu. ſuꝑ gen̄. Res ab eterno fuerūt ī dei ſciētia. cū tn̄ nō eēnt ī ſua natura: ḡ ſciētia dei ē nō entiū. ¶ Item ambro. in li. de trinitate. ꝯgnoſcit ea q̄ nō ſunt tāꝗ ea q̄ ſūt ⁊c̄. ¶ Itē aug. ſuꝑ illud p̄s. Pulchritudo agri mecū ē. glo. cū illo habet oīa futura: ⁊ ab illo nō detrahūť p̄terita. ſ; p̄terita nō ſūt vel futura: ḡ ⁊c̄. queriť ḡ qualiter ſunt ī illo. ¶ Cōtra. hugo đ ſanc. victo. ī ſentētijs ſuis. ſciētia ē entiū vel exiſtētiū. ḡ nō eſt nō entiū. ¶ Itē vnūquodqꝫ ſicut ſe hꝫ ad eſſe ſic ſe hꝫ ad veꝝ. ſ; ſciētia dei ſolum ē veroꝝ: ḡ ſolū eſt eoꝝ que habent eſſe. ¶ Rñ. ſm augu. ſuꝑ ioħā. Qđ factū eſt: in ipſo vita erat. ponēs exemplū de archa in oꝑe que nō eſt vita. ⁊ de archa ī mēte artificis q̄ eſt vita. ⁊ hoc mō qđ factū eſt: vita ē ī deo. Scđm hoc ḡ dicendū. ꝙ eſſe creature diciť dupliciter in ſua natura: vel in ſua cauſa. ſciētia aūt dei nō ponit eſſe vel exiſtētiam rei in ſua natura: ſ; in ſua cauſa. i. in ſeipſo ſiue in diſpoſitōe ſua. ¶ Qđ ḡ obijciť ꝙ ſciētia eſt exiſtentiū. dicendū ꝙ nō eſt ſenſus ꝙ ſint exiſtētia ī ſua natura ſolū: ſ; exiſtētia in ſua cauſa. Sciētia ḡ dei ē entium ⁊ nō entiū in ſua natura. vt pꝫ in exemplo de artifice ⁊ domo. Artifex em̄ anteꝗ faceret domuꝫ: habuit ſcientiaꝫ de domo. latitudinis. longitudinis. materie ⁊ forme ⁊ hmōi. ⁊ poſtmodū cum facta ē habet eandē ſcientiam de domo quā habebat priꝰ anteꝗ fieret. ⁊ ſi deſtruatur domus: eandē tamen habet ſcientiā de domo. nō valet ergo domus nō eſt: ergo artifex nō habet ſcientiam de domo. ſimiliter aūt ſunt res in deo ſicut domus in mēte artificis. Nec valet ſilꝛ res nō ſunt: ḡ deus nō habet ſcientiā de rebꝫ. ¶ Ad aliud qđ obijcit. ꝙ vnūqđqꝫ ſicut ſe habet ad eſſe: ſic ſe habet ad veꝝ. dicenduꝫ ꝙ eſt veritas rei in natura ꝓpria: ⁊ eſt veritas rei ī cauſa ſicut res ſe habet ad eſſe in natura ꝓpria: ſic ſe habꝫ ad veritatē in natura ꝓpria. ⁊ ſicut ſe habꝫ ad eſſe in cauſa: ſic ſe habꝫ ad veritatē in cauſa ⁊ nō aliter. ¶ Ad illud quo queriť qualiter preterita ⁊ futura ſint in illo. Rñ. patet ꝑ ſilē in domo. quid em̄ eſt aliud domꝰ in mēte artificis niſi exēplar domꝰ vel ydea in mēte: que non variať ꝑ p̄ſens p̄teritū ⁊ futuꝝ: ſ; ſemꝑ ē apud eū exemplar. ſilꝛ apud deū manet exēplar rei ſiue ſint p̄ſentia p̄terita ſiue futura. ¶ Ad aliud qđ obijciť. ꝙ deꝰ ſcit mlťa que nec fuerūt nec erūt. hmōi aūt non ſunt in deo ſicut in cauſa vel ſicut in exēplari: ⁊ ita videť ꝙ nō debet illa ſcire. Rñ. eſt iam patens. Nam eſt cauſa potens. cauſa diſponens. cauſa operans. deus aūt ſcit quedam vt cauſa potens. ⁊ ſm hoc ſcit multa que nūꝗ fuerunt vel ſunt vel erunt. Cognoſcendo em̄ ſe vt potenteꝫ cauſam: cognoſcit omnia ad que poteſt ſe extendere ſua potentia. vt diſponens cognoſcit ea que ſunt vel fuerunt vel erunt. ſ; per ſe cauſam oꝑantē cognoſcit ſolū entia. ſunt ḡ illa in cauſa potente ſiue in potentia cauſe.

Articulus ſecūdus

Conſequenter queriť vtꝝ ſcientia dei ſit infinitorum. Et videť ꝙ ſic. quia ſapientia eiꝰ ſe extendit ad ea quoꝝ nō eſt numerus. p̄s. Sapientie eius nō eſt numerus. ergo ſapientia eiꝰ eſt infinitoꝝ: ⁊ ḡ ⁊ ſciētia. vnde augu. xij. de ciui. dei. ſunt quidam qui intantam prorumpūt inſaniam vt dicant deum non omnium habere noticiam. quia infinita ſūt quod in numeris oportet cōcedere: ſed apud illum infinitorum certus eſt numerus: cuius ſapientie non eſt numerus. ¶ Item infinitū eſt cuius quantitatem accipientibus ſemper eſt aliquid extra ſumere. Infinitum etiam dicit non tot quin plura. ſed non eſt ponere tot ſcita a deo quin plura: ḡ ſcit infinita. ¶ Iteꝫ ſciētia dei comprehēdit eius potentiā. ⁊ ſe extendit ſcientia ad q̄cūqꝫ ſe extendit potētia: ſ; potētia eſt infinitoꝝ. p̄s. magnitudinis eius non eſt finis: ergo ⁊ ſcientia. ¶ Itē infinitum potētia diciť dupliciť infinitū diuiſione. vt in quātitate ꝯtinua. infinitū additōe. vt ī quātitate diſcreta. ſi ḡ deꝰ ꝯgnoſcit potētiā ꝯtinui q̄ ē ad diuiſionē ī infinitū: ⁊ potentiā diſcreti q̄ ē ad multiplicatōeꝫ ī infinitum. ḡ ſcit infinita. ⁊ ꝗuis iſta potētia nō ſit reducibił ad actū. tamen ex quo ē potētia. oportet ꝙ deꝰ ſciat illā ſm ſuam extenſionem. cum non extenderit ſe potentia

in plus ꝙ̄ ſciētia. ¶ Item in deo nō differt poſſe ⁊ eſſe.
ꝫ idē erit ſcire potētiā reſpectu diuiſionis ĩ infinitũ ⁊
ſcire infinita. ſꝫ ſcit potentiam reſpectu diuiſionis ĩ in-
finitum: ergo habet ſcientiam infiniti. ¶ Item infinitũ
inſtitutum fuit ad ſignificandũ aliquid. illud ergo fuit
cōprehenſibile vel non? ſi eſt comprehenſibile a nobis:
ergo ⁊ a deo. ſi non eſt comprehenſibile: quomodo er-
go eſt inſtitutum. ¶ Contra. ſcientia eſt exiſtentiuꝫ ſi-
cut dicit hugo in ſuis ſententijs. exiſtentia autem ſunt
finita: ergo ſcientia eſt finitorum ſolum. ¶ Item omne
quod ſcitur comprehenditur ſcientis ſcientia. omē au-
tem quod comprehenditur finitur: ergo omne quod ſci-
tur a deo finitur eius ſcientia. ¶ Item ſcientia dei de re-
bus eſt per ydeas. ſꝫ ydee nō ſunt infinite: ergo nec ſci-
entia dei infinitorum eſt. Quod autem ydee vel rationes
non ſint infinite: probatur. quia aut tot ſunt quot ſunt
res: aut plures. ſi tot: ⁊ res ſunt finite. ergo ⁊ ydee. Si
plures: ſed ydea eſt exemplar ad aliquam rationem. ſi
ergo illa res non eſt futura: fruſtra ē illa res ydea. Re-
ſtat ergo ꝙ non ſunt plures. ¶ Item ydea relatiue di-
citur ad ydeatum. ſi ergo ydeata finita ſunt: et ydee.
¶ Reſponſio. cum queritur an ſcientia dei ſit infinito-
rum. dicendum ꝙ ſcientia dei eſt de rebus ⁊ hoc per ſe
cauſam. Cauſa autem poteſt conſiderari vt potēs ope-
rari. ⁊ ſic ſcientia dei que eſt per cauſam eſt infinitorũ
quia ipſa potentia cauſa eſt infinitorum. ſed ſi conſide-
retur cauſa vt diſponens: ſic ſcientia dei de rebus per
ſe cauſa eſt finitoruꝫ. qꝛ diſpoſitio eſt finitorum. ¶ Si-
militer ad illud quod obijcit de diuiſione continui. in
infinitum ⁊ ad illud ꝙ ſcientia eſt exiſtentium. verum
eſt exiſtentium in cauſa: ſed res poteſt exiſtere in cauſa
dupliciter. vel in cauſa potente: ⁊ ſic exiſtentia ſunt in-
finita. vel in cauſa diſponente: ⁊ ſic exiſtentia ſunt fi-
nita. ⁊ ſcientia vt dictum eſt primo modo eſt infinitoꝝ
ſcđo modo finitorum. ¶ Ad illud quod obijcit. omne
quod ſcitur: ſcientis ſcientia comprehenditur. dicendũ
ſm dyoni. de diuinis nominib. Sapientia diuina ſe-
ipſam cognoſcens: cognoſcit omnia materialia inmate-
rialiter. non ꝑtite ꝑtita: finite infinita. non valet ergo
ſi ſunt finita in eius cognitōne: ꝙ ſit finita ſimpliciter
nam infinita cognoſcit per finita ſibi. ¶ Item ad illud
quod obijcitur. ꝙ ſcientia eſt per rationem vel per yde-
am. dicendum ꝙ eſt ſcientia ſimplicis noticie que non
eſt per rationem vel ydeam. quia illa eſt etiam malorũ
que non habent in deo rationem vel ydeam ꝓpriã. Eſt
iterum ſcientia approbationis que habet in deo ratōeꝫ
⁊ ydeam. ⁊ hec eſt finitorum. Nam cognitio eorũ que
debet operari: ſolũmodo dicitur per ydeam. ¶ Iteꝫ ad
illud quod obijcit. ꝙ infinita poſſunt comprehendi ſci-
entia humana. dicendum ꝙ inſtitutio nominũ eſt du-
pliciter. ⁊ quedã accipit intellectus: ⁊ quedã nō. Quã-
do enim nomen ſignificat quid eſt res: ⁊ imponitur ad
ſignificandum quid de re. ⁊ hic non deficit intellectus
imponētis. Quãdoqꝫ ſignificat nomen quid non eſt. et
hic deficit intellectus in comp̄henſione. ⁊ ideo imponi-
tur ad ſignificandum quid non eſt. ſicut patet in impo-
ſitione diuinorum nominum. Non enim poteſt intelle-
ctus capere quid ſit deus: ⁊ ideo imponitur nomen qđ
ſignificat quid non eſt deus. vt ĩmenſus ⁊ huiuſmodi.
Similiter dicendum ꝙ in impoſitione hui⁹ nominis
infinituꝫ: deficit intellectus in comprehenſione. ⁊ ideo
impoſitum fuit ad ſignificandum quod non eſt: nō qđ
eſſet. nec ſequitur ſi fuit impoſitum: ꝙ comprehenſum
fuerit ab intellectu inſtituentis.

Articul⁹ terci⁹

Poſtea queritur vtrum ſcientia dei ſit bono-
rum ⁊ malorum. Ad quod ſic. nō iudicaret
deus de bonis ⁊ malis niſi haberet ſciētiaꝫ
de illis. ſꝫ iudicat de illis: ergo illa ſcit. ¶ Item quicqđ
capit humana ſcientia capit diuina. ſꝫ ſcientia huma-
na eſt capax malorum: ergo ⁊ diuina. ¶ Contra. mgr̄
in ſententijs. xxxvj. di. de abſconditis tuis adimpletus
eſt venter eorum. qđ exponit auguſt. abſcondita inquit
peccata ſunt que a lumine veritatis tue abſconduntur
¶ Item ſcientia nihil aliud eſt ꝙ̄ aſſiĺatio intellect⁹ ad
rem ſcitam. ſꝫ nulla eſt aſſiĺatio intellectus dei ad ma-
lum. quia nulla eſt comꝑatio xp̄i ad belial: ꝫ ⁊c̄. ¶ Itē
ſcientia eius eſt per cauſam. ip̄e autē non eſt cauſa ma-
lorum: ergo non ſcit mala. ¶ Item queritur qualiter
ſcit mala vtrum videat illa extra ſe vel in ſe? ſi extra ſe:
ergo ſcit per aliud quod eſt extra ſe. ⁊ hoc eſt inconue-
niens. Si in ſe videt: contra. in ſe non eſt aliquod ma-
lum nec aliquis defectus: ergo in ſe non poteſt vidē ma-
la. ¶ Item augu. in libro de lib. arbi. nature vicioſe in-
tantum recte vituꝑantur: inꝙ̄tum vituꝑator earum ar-
tem qua facte ſunt videt. vt hic ita vituꝑet quod ibi nō
videt. ergo vicia naturaꝝ nō videt deus in arte. ¶ Re-
ſponſio. ad hoc dicendum ſm Caſſiodoꝝ. ꝓpheta dicit
nec ab oriente nec ab occidente deeſt deus. quod expo-
nens Caſſiodorus inquit. nec a bonis nec a malis de-
eſt deus: ſꝫ omnibus preſens ⁊ ꝯgnitor eſt. cognoſcit er-
go deus bona ⁊ mala per ſcientiaꝫ. ſꝫ bona etiam ꝯgno-
ſcit per approbationem ⁊ beneplacitum: mala vō non.
vnde Caſſiodo. ſuper p̄s. dicit peccata abſcondita ſunt
deo. quia non nouit. i. non approbat. Et ex eo ſenſu au-
guſtin⁹ dixit ea abſcondita a lumine dei. hec verba ſunt
xxxvj. di. p̄mi li. ſententiarum. dicendum ergo ꝙ eſt ſci-
entia approbationis: ⁊ ſcientia ſimplicis noticie. Sciē-
tia approbationis non cognoſcit deus mala: vt habetur
xxv. mathe. Non noui vos ⁊c̄. ⁊ in p̄s. que ignorabam
interrogabant me ⁊c̄. Sed ſcientia ſimplicis noticie
ſcit ip̄a mala. ⁊ eadem ſcilicet ſeip̄o ſcit bona et mala.
Et eſt exemplum auguſtini in arte. deus enim ita ſcit
malum: ſicut ars nouit vicium. Quedam enim ſunt in
arte vt approbanda. quedam vt reprobanda. ſicut ĩ grã-
matica congruum ⁊ incongruum. Congruum vt appro-
bandum: incongruum vt reprobandum. ita deus in ſe-
ip̄o arte ſcit malum vt reprobandum. bonum vō vt ap-
probandum. ⁊ exempluꝫ hui⁹ patet in luce. vt ſi lux vi-
deret ſe ⁊ ſuam operationem: videret bene ꝙ hoc eſſet
receptiuum luminis ſui: aliud non. ſcꝫ tenebra. ⁊ ita ſe-
ip̄o videret ſe ⁊ tenebras. vnde dyoniſius. ſicut lux ſm
cauſam in ſe tenebrarum percipit noticiam: aliunde nō
cognoſceret tenebras ꝙ̄ a lucis defectu. Eodem modo
rectum eſt principium cognoſcendi ſe ⁊ obliquitatem.
⁊ ſic eſt in ſcientia dei. ¶ Quod ergo obijcitur. ꝙ ſcien-
tia eſt aſſimilatio intellectus ad rem ſcitam. dicendum
ꝙ quedam ſunt res que ſciuntur per ſe: ⁊ quedam per
accidens. Quedam enim res ſcitur vt poſitio: ⁊ hec ſci-
tur vt aſſimilatio intellectus ad rem. quedam ſcitur vt
priuatio: ⁊ hec non ſcitur vt aſſimilatio ſed vt diſſimili-
tudo. ſimilitudo vō principium eſt cognoſcendi ſimile
⁊ diſſimile. bonum ergo quod eſt ſimile ſcitur a deo ꝑ
ſimilitudinē: malum vō quod eſt diſſimile per eandem
ſimilitudinem. ¶ Ad aliud quo obijcitur ſcientia dei
eſt per cauſam. dicendum ꝙ malorum ſcientia eſt ĩ deo
non per cauſam malorum: ſed per cauſam bonorum.
Quedam enim ſciuntur per cauſam ſuam. ſicut illa q̄
habent cauſam vt bona. quedam non per cauſam pro-
priam ſed alienam: vt mala que non habent cauſam.
non enim cognoſcuntur niſi per defectũ a cauſa. ¶ Ad
aliud quo queritur. vtrum videat in ſe mala ⁊c̄. Dicen-
dum ꝙ mala cognoſcit in ſe. non tamen ſequitur ꝙ ma-
lum ſit in ipſo: ſed ꝙ bonum vel exemplar boni ſit in
ipſo. per quod cognoſcit bonum ſicut effectum: malum
vō vt đficiēs ab ip̄o. ¶ Itē ad illđ aug. q̄ obijcit̄. ꝙ nat̄e
vicōſe ⁊c̄. dicēdũ ꝙ mala ñ ſũt ĩ arte diuia ꝙ̄uiſ ꝛprobēt̄

⁊ ſciant᷑: ſunt tamẽ in ſciẽtia. ars eñ addit ſupra ſcien-
tiam cauſalitatem. deus aũt nõ ẽ cauſa maloꝝ: ⁊ ideo
non ſunt mala in arte diuina: q̃uis ſint in ſcientia ⁊c.

Articulus quart⁹

Conſequenter querit᷑ vtꝝ ſcientia dei ſit ne-
ceſſarioꝝ vel ꝯtingentiũ. Ad qđ ſic ꝓcedit᷑.
certior ẽ neceſſarioꝝ cognitio q̃ ꝯtingentiũ
qꝛ certius ẽ omne neceſſariũ q̃ ꝯtingens. ⁊ qđ eſt ꝑfe-
ctius eſt deo tribuendũ. g̃ ⁊c. ¶ Item ꝑfectior ẽ diuina
ſciẽtia q̃ hũana. ſ; de ꝑfectõe hũane ſciẽtie eſt ꝙ eſt ne-
ceſſarioꝝ tm̃: g̃ ſciẽtia diuina ẽ ſolũ neceſſarioꝝ. ¶ Itẽ
ꝓportio ẽ ſcientis ad ſcibile. g̃ ſicut neceſſariũ ſcitur ꝑ
cauſaȝ neceſſariã: ita ꝯtingẽs ꝑ cauſaȝ ꝯtingentẽ. g̃ nõ
ſcit ꝯtingentia. ¶ Si dicat᷑ ꝙ ꝯtingẽs habet cauſaȝ in-
feriorem vt naturã vel voluntatẽ ⁊ hoc ẽ cauſa ꝯtingẽs
⁊ habet cauſaȝ ſuꝑiorẽ que ẽ cauſa neceſſaria. Contra.
inq̃tum habet cauſaȝ neceſſariã neceſſe ẽ euenire. In-
q̃tum habet ꝯtingẽtẽ nõ eſt neceſſe euenire: g̃ idem ne-
ceſſe eſt euenire ⁊ nõ euenire. qđ eſt incõueniẽs. ¶ Itẽ
deus ſcit hoc futuꝝ ꝯtingẽs. ⁊ ſi eſt futuꝝ ꝯtingens: ne
ceſſario erit. vt loq̃mur de neceſſitate ꝯſequẽte. ¶ Pre-
terea ſi eſt ꝯtingẽs nõ de neceſſitate eueniret: g̃ de necci-
tate eueniet ⁊ nõ de neceſſitate eueniet. ¶ Contra. ꝑfe-
ctius eſt cognoſcere mutabilia ⁊ ĩmutabilia ꝑ cauſam
neceſſariã q̃ cognoſcere ſolũ neceſſaria ꝑ cauſaȝ neceſ-
ſariam. ſ; quod ꝑfectius eſt tribuendũ eſt deo. ergo ⁊c.
¶ Rñ. ꝯcedendũ eſt. ⁊ dicendũ ſm dyoniſiũ vt ſupra.
¶ Ad illud qđ obijcitur. ꝙ certior eſt cognitio neceſſa-
riorum ⁊c. dicendum. ꝙ eſt ſcientia a reb⁹: ⁊ eſt ſciẽtia
ad res. Scientia noſtra que eſt a reb⁹: eſt ſm ꝯditõnes
rerum. ſ; diuina ſciẽtia que ẽ ad res: nõ ſequit᷑ conditõ
nes rerum. ſequitur ergo in noſtra ſcientia neceſſario
res cognitio neceſſaria. Item ſi res ſit contingẽs: ꝯgni
tio contingens eſt de ip̃a. quia ergo cõſcientia dicit co-
gnitionem ĩmutabilem: ⁊ nos nõ poſſumus de ꝯtingẽ-
tibus habere ĩmutabilem cognitionem: ideo ſciẽtia no
ſtra eſt ſolum neceſſarioꝝ. Sed ſcientia dei que eſt ad
res. nõ eſt per res ſed ſeip̃o. vnde cum ip̃a ſit cauſa im-
mutabilis: per cauſaȝ ĩmutabilem ⁊ neceſſariaȝ ꝯgno-
ſcit etiam cõtingentia. ¶ Ad aliud quod obijcit᷑. ꝙ nos
cognoſcim⁹ neceſſaria neceſſario: cõtingentia cõtingen
ter. Dicendũ ꝙ hoc non eſt de ꝑfectione ſcientie noſtre
ſed de imꝑfectione. quia eñ ſcientia noſtra eſt accepta
a rebus: ⁊ ip̃a res eſt cõtingens. oportet ꝙ ꝯgnoſcim⁹
ꝯtingenter. ſed de ꝑfectione diuine ſciẽtie eſt que ꝯgno
ſcit ſeip̃a quod ꝯtingentia ſic ſcit neceſſario. Exemplũ
patet in artifice ⁊ in me. Cognoſcim⁹ domum ego ⁊ ar-
tifex. ſed cognitio mea de domo mutat᷑ ſm mutationes
domus: ſed cognitio artificis nõ mutat᷑. etiã ante edifi
cationem domus ⁊ poſt deſtructõneȝ. etiam ſi fiat ſiue
non fiat. ¶ Ad illud q̃ obijcitur. ꝙ ꝓportio debet eẽ ſci-
entis ad ſcibile: ergo ſicut neceſſariũ ſcitur per ratõeȝ
neceſſariam: ita contingens per cauſam cõtingentem.
Dicendum ꝙ eſt ens per ſe. ⁊ ens per aliud. ⁊ ens per
aliud reducitur ad ens per ſe: ita cauſa contingens ad
cauſam neceſſariam eſt reducibilis. omne eñ per acci-
dens reducitur per ſe. ¶ Ad aliud quod obijcit᷑ de du-
plici cauſa ſcȝ inferiori ⁊ ſuꝑiori. dicenduȝ ꝙ eſt cauſa
ſuꝑior deus: ⁊ cauſa inferior natura vel volũtas. Que
dam aũt ſunt immutabilia ſm cauſam ſuꝑiorem: vt ce
lum moueri vſq; ad finem mundi. deus enim ita diſpo
ſuit ⁊ etiam natura motrix ad hoc eſt neceſſario diſpo-
ſita: vnde eſt cauſa ĩmutabilis ad hoc: tam ſuperior q̃
inferior. Item quoddã eſt ĩmutabile ſm cauſaȝ inferio
rem: qđ tamen eſt mutabile ſm ſuperiorem. vt ſolẽ mo
ueri qui habet cauſaȝ ĩmutabilẽ neceſſariã inferiorem
quod tamen ſm cauſaȝ ſuꝑiorem eſt mutabile. vt pȝ
in Joſue. ix. Item eſt quoddã ĩmutabile ſm cauſaȝ ſu-
periorem: tamen mutabile eſt ſm cauſam inferiorẽ. vt
ſi deus ꝓuidit me iturũ romam. ſm cauſaȝ ſuꝑioreȝ eſt
ĩmutabile: ſm cauſaȝ inferiorẽ eſt mutabile: cuȝ deus
ꝓuiderit ⁊ diſpoſuerit ꝙ iſte actus eliciat᷑ a mea volũ-
tate nõ coacta. nõ ſequit᷑ g̃ hoc eſt ĩmutabile ſm cauſaȝ
ſuꝑiorẽ. g̃ eſt ĩmutabile. ĩmo eſt quid ⁊ ſimpliciter. qđ
eñ dicit ſm cauſaȝ ſuꝑiorẽ ĩmutabile ſm qđ dicitur. ⁊
ideo ſm qđ neceſſe eſt euenire. ¶ Nam illa cauſa ſuꝑior
nõ eſt determinata cauſa huius: nec cogens inferioreȝ
ad hoc ꝙ res ſit.

Articulus quint⁹

Conſequẽter querit᷑ an ſciẽtia dei ſit enũcia-
bilium. ad qđ ſic. ſciẽtia enũciabiliũ eſt cuȝ
ꝯpoſitione ⁊ diuiſione. eſt eñ acceptio ali-
cui⁹ de aliquo: vel alicui⁹ ab aliquo. g̃ ſi ꝯpoſitio ⁊ diui
ſio longe relegata eſt a ſimplicitate diuine ſciẽtie. relin
quit᷑ ꝙ nõ erit enũciabiliũ. ¶ Item anima qm̃ ſimplex
eſt. nõ poteſt plura ſimul intelligere vel ꝯgnoſcere. vñ
ph̃us. ꝯtingit ſcire multa: intelligẽ aũt vnum ſolum. er
go cum primũ ſit ſimpliciſſimũ: nõ poteſt multa videre
ſimul. ¶ Contra. ip̃e ſcit res omnes ⁊ ſcit omnes act⁹
anime. ſed res ſunt de quib⁹ ſunt enunciabilia: act⁹ võ
anime eſt enũciare ſiue enũciatio. relinquit᷑ ergo ꝙ ip̃e
ſcit enũciabilia. ¶ Rñ. ꝯcedendũ eſt. Sed notandũ. ꝙ
ſcientia nõ eſt de enũciabilib⁹ per modũ enũciabilium
ſed per modũ rerum: de quib⁹ ſunt enunciabilia. ⁊ non
per modũ illum quo ſunt in natura ꝓpria: ſed ꝑ modũ
illum quo ſunt in cauſa ſua. ⁊ ita enũciabilia reducun
tur ad res: res autem ad cauſam que quidẽ eſt ſuffici-
ens ad eſſe. ¶ Ad illud igitur quo obijcitur anima eſt
ſimplex ⁊c. Dicendum ꝙ ſimplicitas nõ impedit quin
plura ſimul ⁊ ſemel intelligãtur a ſimplici. ¶ Non enim
impedit quin plures habeat reruȝ ſimilitudines. vnde
ꝯuertẽdo ſe ſuper diuerſas reꝝ ſimilitudines: conferẽ-
do ſiue iudicando de reb⁹ quaꝝ ſunt ſimilitudines: nõ
põt nõ plura ſimul intelligẽ. ¶ Ad illđ qđ obijcit᷑. ꝙ cõ
tingit intelligẽ vnũ ſolũ ſm ph̃m. dicendũ ꝙ loquit᷑ de
intellectu ꝓut eſt acceptõ ꝑncipioꝝ. vult eñ oſtẽdẽ dif-
ferentiã inter ſcientiã ⁊ intellectũ. ꝓut ſcientia eſt ac-
ceptio ꝯcluſionũ: intellect⁹ ꝑncipioꝝ. ſcȝ ꝙ intelligẽdo
ꝑncipia nõ ꝯtingit intelligẽ niſi vnicũ ſolũ. Sed ſcien-
do ꝯcluſionẽ neceſſe eſt ſcire plura: ſcȝ ꝑncipia ⁊ cõclu-
ſionẽ. videt igit᷑ aĩa ſimul ⁊ ſemel multas res ꝑ multas
ſilitudines reꝝ. vnde videt multa nõ vno ſ; multis: de-
us võ videt multa vno. i. ſeip̃o. vnde in viſione dei non
differt qđ videt ⁊ per quod videt. quia videt ſe per ſe:
⁊ in ſe videt omnia. quia eſt cauſa illoꝝ. quẽadmodum
ponit exemplũ bea. dyoni. in li. đ diuinis nomib⁹. i cẽ
tro ⁊ vnitate dicẽs. i monade oĩs numer⁹ ſubſiſtit. aut
inq̃tuȝ que a monade ꝓcedit diſcernit᷑ ⁊ multiplicat᷑.
⁊ in cẽtro omnes linee circuli ſm vnitatẽ primã conſti-
tute ſunt. Breuiter aũt diſtantes breuiter diſcernũtur
⁊ que ſcȝ magis ⁊ magis. ſic in tota omniũ natura. i. in
deo: oẽs ratõẽs nature ſinguloꝝ ſunt cõuolute ꝑ vnam
in cõfuſam. Item dyoni. in eodem diuina ſapiã ſeip̃aȝ
ꝯgnoſcẽs: ꝯgnoſcit oĩa materialia ĩmaterialit᷑. ⁊ nõ ꝑ-
tite ꝑtim: ⁊ finite infinita. ⁊ multa vniuerſalit᷑ ip̃o vno
oĩa ꝯgnoſcẽs ⁊ adducẽs. Eteñ ſi ſm vnã cauſam de⁹
eſſe oĩb⁹ tradidit: ſm vnicam eandẽ cauſam ſciuit oĩa:
vt ex ip̃o exiſtẽtia ⁊ in ip̃o prius ſubſiſtẽtia.

Articulus ſext⁹

Conſequẽter querit᷑ vtꝝ ſciã dei ſit ſingl'ariũ
Ad qđ ſic. intellect⁹ hũan⁹ nõ eſt ſingulariũ
ſ; ſolũ vniuerſaliũ. ⁊ ratõ hui⁹ ẽ: qm̃ intelle-
ctus ĩmaterialis ẽ: ⁊ abſtract⁹ a loco ⁊ a tempore. ſingu
lare võ eſt hic ⁊ nũc. Cum ergo diuin⁹ intellect⁹ ſit ma-
xime ĩmaterialis ⁊ abſtractus a loco ⁊ a tp̃e: nõ poteſt
habere ſcientiam ſingulariũ. ¶ Item oñditur ab Are-
ſto. i ꝑma ph̃ia. ꝙ deus non cognoſcit alia a ſe: quoniã

ſic intellectꝰ eius vileſceret. ¶ Itē augu. in Enchi. me-
lius eſt quedā neſcire q̃ ſcire vt vilia. ſi ℊ iſta ſūt vilia
reſpectu diuine bonitatis ⁊ ſciē: meliꝰ eſt ignoꝛare illa
q̃ ſcire. ¶ Contra. augu. xj. de ciui. dei. a terrenis vſqꝫ
ad celeſtia a viſibilibꝫ vſqꝫ ad inuiſibilia: ſunt aliq̄ bo-
na aliqua melioꝛa ad ß ineq̄lia vt eſſent oīa. deus aūt
ita ē artifex in magnis: vt minoꝛ nō ſit in paruis. ℊ ipē
deus equaliter ē artifex magnoꝝ ⁊ paruoꝝ. ℊ in arte
ſua equalit̄ ꝯgnoſcit magna ⁊ parua. ¶ Itē qđ poteſt
ꝯgnoſcere creatura non pōt ignoꝛare deus. ſi ℊ creatu
ra pōt ꝯgnoſcere ſingularia: deus nō pōt ignoꝛare ſin-
gularia. ¶ Qđ ꝯcedēduꝫ ē. ¶ Ad primū dicūt quidaꝫ
ꝙ hoc ē ex impfectōe intellectus noſtri ꝙ nō pōt intel-
ligere ſingulare: nō aūt ex eius īmaterialitate. Aliter
tamen dicendū ⁊ verius. ꝙ intellectꝰ humanꝰ intelligit
ſingularia. intellectus em̄ accipit ſpeciē rei: ⁊ intelligit
rem ipām. lapis em̄ non eſt in aīa ſed ſpecies lapidis.
qua quidē intelligitur ipē lapis. Qꝛ ergo inſinuat boe
cius ꝙ nō intelligit̄ ſingulare ß vniuerſale: hoc intelli
gitur q̃tum ad ſpeciē acceptā in intellectu qui inq̃tuꝫ
hmōi habet ratōeꝫ vniuerſalis. qua quidē ſpecie intel-
ligitur res cuiꝰ eſt ſpecies ſcꝫ ſingulare. ¶ Nota igitur ꝙ
intellectꝰ humanꝰ intelligit ſingulare ꝑ ſpeciē ſiue ſimi-
litudineꝫ eius acceptam. admiculo ſenſus. angelicꝰ in-
tellectus accipit ſingulare ꝑ ſpeciē ſiue ſimilitudinem
eius nō acceptā amiculo ſenſus. virtus em̄ intellectus
angelici tantū pōt in ꝯgnitōe vniuerſalis ⁊ ſingularis
per intellectū. quātuꝫ pōt cognitio aīe ratōnalis diui-
ſa per ſenſum ad cognitōeꝫ ſingularis ⁊ per intellectū
ad cognitōeꝫ vniuerſalis. Tam igitur humanꝰ intelle-
ctus q̃ angelicus intelligit ſingularia ꝑ ſpeciē ſiue ſi-
militudinē que ē in ipō que nō eſt ipē intelligēs. ſed in
hoc differūt ꝙ hic manuductōe a ſenſu: ille ꝑ ſe. intelle
ctus diuinus intelligit ſingulare non amiculo ſenſus
nec ꝑ ſpeciē nec ꝑ ſimilitudinē que ſit alia ab intelligē-
te: ß ſeipō ſine ſimilitudine que ē ipē. ¶ Ad hoc igitur
qđ obijcit̄. ꝙ intellectꝰ hūanꝰ nō eſt ſingulariū quia eſt
īmaterialis. Rñ. eſt per interemptōeꝫ ⁊ addendū ē. ꝙ
īmaterialitas nō eſt ratō quare nō intelligit̄ ſingulare
qꝛ tūc angelꝰ nō intelligeret. ß īmaterialitas ē cauſa q̄-
re ſpēs ſiue ſil̄itudo rei accepta in intellectu vt hmōi n̄
eſt ſingularis: ß potiꝰ eſt vniuerſalis: inq̃tuꝫ ē exēplar
ſiue in ſil̄itudine multoꝝ ꝯſimiliuꝫ. ¶ Ad ſcđm v̓o di-
cendū. ꝙ illud qđ dicit phūs. ꝙ deꝰ nō pōt ꝯgnoſcere il
lud a ſe niſi vileſcat. dicendū ꝙ nō intendit ꝑ hoc ꝙ ipē
nō ꝯgnoſcat alia a ſe: ß ꝙ nō ꝯgnoſcat ea extra ſe: ß i ſe
cauſa ipoꝝ. ⁊ ꝯgnoſcēdo ſe cauſaꝫ oīm: ꝯgnoſcat oīa. ⁊
ideo ſua ꝯgnitō nō dependet a rebꝫ ſcibilibꝫ: quēadmo
dū ꝯgnitō hūana. quēadmodū pūctꝰ vel centꝝ habēt i-
tellectū ſui a q̄ ducerēt multe linee. ꝯgnoſcēdo ſe cauſā
⁊ pncipiū oīm lineaꝝ: ꝯgnoſcēt oēs illas lineas. ¶ Ad
terciū dicendū. ꝙ augu. in illa auc̄te enchi. ſumit igno-
rare ꝓ nō approbare. ſm quē modū dicit̄ ipē deus igno
rare peccata. vnde qđ dico hic vilia: ſupponit ibi pecca
ta: nō creaturas infimas vel minus mobiles.

Articulus ſeptimꝰ

Conſequēter querit̄ vtꝝ ſciētia dei ſit oppo-
ſitoꝝ. Ad qđ ſic. ſi nihil eſt qđ ſemꝑ videat
deꝰ ſicut dicit augu. oīa ſimul videt. quoꝝuꝫ
nullū eſt qđ nō ſemꝑ videat. ℊ cū ꝯtingat vtrūqꝫ oppo-
ſitoꝝ eſſe. vt ſedere te ⁊ te nō ſedere: vtrūqꝫ iſtoꝝ videt
deus. ß nō videt hoc poſt illud: ita vt ſit ſucceſſio ī vidē
do: ℊ ſimul videt h̓ ⁊ illud. ß vtrūqꝫ iſtoꝝ eſſe ſimul eſt
falſuꝫ ⁊ ipoſſibile: ℊ deꝰ videt vel ſcit falſuꝫ. ¶ Itē poſi-
to vno oppoſitoꝝ remouet̄ alteꝝ. ℊ ſi ponit̄ ſcire vnum
oppoſitoꝝ: ponit̄ nō ſcire alteꝝ oppoſitoꝝ. ¶ Cōtra. op
poſitoꝝ eadē ē diſciplina: ℊ ⁊ eadem ſciētia. ℊ ⁊ multo-
magis etiā ſciētia dei poterit eſſe oppoſitoꝝ. ¶ Rñ. di-
cēdū ꝙ ſciā dei pōt eē oppoſitoꝝ ſine oppoſitōe ⁊ falſita
te. qꝛ n̄ ſciūt̄ oppoſita a deo ſm modū ipoꝝ enūciabiliū
ß magis ꝑ modū ꝯpꝛehēſionis reꝝ de quibꝫ ſūt enūcia-
bilia. que quideꝫ ꝯpꝛehēſio oīno abſtracta ē a ꝯpoſitōe
⁊ oppoſitōe enūciabiliū. ⁊ dico reꝝ enūciabiliū. nō per
modū illū quo ſunt in ꝓpꝛia natura: ß ꝑ modū illum q̄
ſunt in ſua cauſa vt tactū eſt ſupꝛa. ¶ Ad illud ℊ quod
pꝛimo obijcit dicendū ꝙ hec ē duplex: vtrūqꝫ em̄ oppoſi
toꝝum ſimul videt deus. qꝛ ſi hec dictio ſimul determi-
net hoc verbū videre in ꝯpatōe adinuicē: vera eſt. ⁊ eſt
ſenſus. deus ſimul videt vtrūqꝫ oppoſitoꝝ. qꝛ eodē pre-
ſenti eternitatis ſimul videt vtrūqꝫ. Si v̓o determinat
hoc verbū videre in ꝯpatōe ad rem viſam: falſa ē. ⁊ eſt
ſenſus. deus vtrūqꝫ oppoſitoꝝ ſimul videt: ſimul ſcꝫ eē.
Et in hoc ſenſu ꝓcedit cū accipit vtrūqꝫ oppoſitoꝝ eſſe
ſimul: eſt falſum. ¶ Ad ſcđm dicendū. ꝙ nō eſt ſimilis
modus eſſendi cū dicunt̄ oppoſita eſſe in rerū natura:
⁊ cum dicunt̄ eſſe in ſciētia dei. In rerum em̄ natura i-
poſſibile eſt ꝙ ſimul ponātur oppoſita ⁊ in eodem ſubie
cto: ß tamen ſimul ſunt in ſcientia. ¶ Notandū tamen. ꝙ
etiam in rerū natura differt cū dicunt̄ cōtraria eſſe in
aliquo ſm veritatē: ⁊ cum dicunt̄ in aliquo ſm ſpecieꝫ
ſiue intentōeꝫ. ¶ Nam ꝯtraria ſm veritatem nō poſſunt
eſſe i eodē ſubiecto ſimꝉ ꝑ naturā. velut ꝯtrarij coloꝛes
in eadem ꝑte parietis: ⁊ tamen ſimul poſſunt in medio
per intentōeꝫ. ſicut patet ꝙ intentōes inumerabilium
contrarioꝝ coloꝛum poſſunt eſſe: ⁊ ſunt in vna ⁊ in ea-
dem parte aeris.

Mēbꝛum quartū

Conſequēter querendū eſt de modo ſcien-
tie dei. ⁊ quomō ſcit. ⁊ quomō cognoſcit
res in ſeipō: ⁊ per ſeipm̄. Querit̄ primo
quomō res ſint in deo. ratōe cuiꝰ querit̄
de ydeis rerum ⁊ ratōnibꝫ ſm quas dicūtur eſſe in dei
ſapīa. Secūdo cū mala nō habeant eſſe in deo: quomō
cognoſcūtur a deo. Tercō quō ſcit omnia p̄ſentialiter.
Quarto quomō ſcit oīa ſimul. Quinto quomō ſcit oīa
ꝑfecte. Sexto quomō ſcit omnia īmutabiliter.

Articulus primꝰ

Ad primū querūtur plura. pꝛimo querit̄ hic
ſi ſic ē ꝙ ydea ⁊ ratō ⁊ ſapīa ſūt idē ſm ſub-
ſtantiā que ē differētia ſm ratōeꝫ. Qꝛ idem
ſint ſic oſtēdit augu. in li. de ciui. dei. ydee ſunt in men
te diuina. quas qui nō credit infidelē eſſe nō ambigit.
ß homo agēs ſm artem ſuam ſm eaꝫ eſt exemplar ope
rum que fiunt ab eo: multofoꝛtius deꝰ omniū creatuꝛa
rum que fiunt ab ipō exemplar eſt. ydea aūt nihil aliđ
eſt q̃ exemplar diuinū: ℊ idem ē exemplar diuinum ⁊
ydea. ¶ Qꝛ aūt ydee ſunt idem qđ ratōes: dicit auguſ.
in li. lxxxiij. queſtio. dicit em̄ ꝙ ydee ſunt ratōes reruꝫ
ſtabiles vel inuariabiles: ⁊ que diuina intelligētia ꝯti-
nent̄. ¶ Qꝛ autē ſint idem ꝙ ipā ſapiētia dei: patet ꝑ ß
qđ ipē dicit. cuꝫ ipē neqꝫ oꝛiant̄ neqꝫ intereant: ſm eas
tamē dicit̄ foꝛmari eſſe qđ oꝛitur ⁊ interire poteſt: ſed
ſm ſapiētiā diuinā dicit̄ foꝛmari quicqđ ſit. omnia ī ſa
pientia feciſti: ℊ relinquit̄ ꝙ ſint idem ꝙ ſapiētia dei q̄
eſt eterna. ⁊ ſm quā foꝛmat̄ omnis creatura. ¶ Rñ. ꝙ
licet ſint idem ſm rem: differentia tamen eſt inter hec
ſm nomen. quia ratio reſpicit finem: ydea foꝛmam: ex-
emplar efficientem: ſapientia cognitōeꝫ: ſicut ars ope-
rationem. Unde inq̃tum efficiens ſcit qualiter debeat
operari ſm exemplar: dicitur ſapiens. inq̃tum v̓o po-
teſt operari cum vult: dicitur artifex. ⁊ quia vnū ⁊ ideꝫ
ſm rem eſt cauſa exemplaris ⁊ finis ⁊ cauſa cognoſcēs
vnum ⁊ idem ſm rem eſt ſapientia ydea ⁊ ratio.

Adhuc queritur §. j.

cum ſit vna ſapientia dei: quare ſunt rationes plures
⁊ ydee: vna autem ſapientia. Qꝛ autem ſint plures ra

tiones: patꝫ ꝑ hoc qđ dicit̄ in li. lxxxiii. queſtio. aīa nō pōt intueri eas niſi ratōnalis ex ea ꝑte qua excellit. i. mēte ⁊ ratōe. ⁊ hec eſt aīa ſancta ⁊ pura. Ratōe ḡ condita ſunt. nec ea ratōe homo qua azinus: hoc eñ eēt abſurdū. ſingula eñ ſunt ꝓprijs creata ratōibꝫ. has autē ratōes nō eſt arbitrādū eſſe niſi in mēte ꝯditoris: non eñ extra ſe quicq̄ poſitū intuebat̄. ex hoc habet̄ ꝙ rationes ⁊ ydee plures: tamē vna eſt dei ſapiētia. ¶ Reſpondēdū ꝙ licet idē ſint ſm rem: illa tamē in hoc differunt ſm dictionis modū. nam ſapientia exemplar ⁊ ars plus ſe tenēt ex ꝑte dei ꝯgnoſcētis qđ oīno eſt vnū: ideo illa nō recipiūt pluralitatē. ac dicunt̄ plura exemplaria: plures ſapie: plures artes. Ratio vō ⁊ ydea ex ꝑte rei cognite. ⁊ ꝓpter hˀ ſicut res cognite plures ita et ydee. ⁊ ꝓpter hoc quia vnaqueqꝫ res habet ſuū ꝓprium finē: ſūt plures ratōes ſm quas fines determinant̄. ꝓpt̄ reſpectū ḡ ydee ad formā ⁊ ratōnis ad finē: cū ſint forme reꝝ plures ⁊ fines: dicūt̄ ratōes ⁊ ydee plures.

Tercio queritur .§. ii.

ſi tꝑale nō eſt cauſa coeterni. vnū eñ ⁊ multa ꝯſequūt̄ eſſe: nō videt̄ determīari multitudo ſm nomē in eo qđ eſt eternū a tꝑali. ⁊ ita nō debēt dici ydee aut rationes plures ꝓpter formas ⁊ fines creaturaꝝ plures. ¶ Reſponſio. dicūtur ydee aut ratōnes plures ꝓpter reſpectum creaturaꝝ ad ipās: nō ꝙ ſint a creaturis vel ab eis accipiāt vnitatē aut multitudinē.

Adhuc queritur .§. iii.

de illo qđ dicit aug. ꝙ nō ea ratōne condit9 eſt hō qua equ9. ſm hoc eñ videt̄ ꝙ plura ſint ab eterno: cum ille ratōes ſint eterne. vt in eadē auc̄te habet̄. ratōes reruꝫ ſunt ſtabiles. ¶ Rñdendū eſt. ꝙ eadē eſt ſm rem ratio eterna qua hō eſt ꝯdit9 ⁊ equ9: ſꝫ nō eadē vt ratō. exemplū de hˀ. pūct9 ad quē termīant̄ plures linee: vn9 pūct9 eſt. ſꝫ tamē dicit̄ plura: qꝛ pluriū ꝓncipium. hoc aūt nomen ratō nomīat ꝑ modū ꝓncipij. illud aūt idem nominat ſapīa mō abſoluto. Pretea cū loqmur in talibꝫ: ꝓportōnalit̄ loqmur de vnitate ⁊ multitudīe. queadmodū loqmur de ſapīa hūana ⁊ ratōibꝫ fiendoꝝ ſm eam ⁊ ſpeciebꝫ q̄ ſunt ī ea. dicim9 eñ ꝙ vna ē ſapīa edificatoria q̄ fiūt multe dom9: alia rōe fit hec dom9: alia illa. ⁊ alia forma exēplaris h9 ꝓpria: ⁊ alia ꝓpria forma illi9.

Quinto queritur .§. iiii.

cū oīa ſint in ipō vt vita aut lux: q̄re nō ſūt oīa potētia vel ſapiētia? ¶ Pretea ſicut habet̄ actuū. xvii. in ipō viuimus mouemur ⁊ ſumus. ꝓpter quid ḡ nō dicunt̄ oīa in ipō vna eſſentia aut vnus motus: ſicut oīa in ipō dicunt̄ vna vita. Hoc videt̄ Anſel. dicere ī monolog. oīa antecꝙ fierēt ⁊ cū facta ſunt ⁊ cū corrūpunt̄ ſeu aliq̄ mō variant̄: ſemꝑ in ipō ſunt. nō ꝙ ſint in ſeipīs: ſꝫ quod ē idem ipē. ⁊ tamen in ſeipīs ſunt eſſentia mutabilis ſm īmutabilē ratōeꝫ creata. In ipō vō deo ſunt ipā ꝓma eſſentia. ⁊ prima exiſtēdi veritas. ⁊ ꝓut magis ſūt vtcūqꝫ illi ſimilia: ita veri9 ⁊ p̄ſtanti9 exiſtūt. Ex hac auc̄te accipit̄ ꝙ creature in ipō ſunt ipā eēntia dei. qđ ꝓpinquiſſimū ē illi hereſi q̄ dicit oīa eſſe deū. Iuxta illđ. iupiter ē quodcūqꝫ vides. ¶ Pretea vnū multa ſecūt̄ eſſe ſi ḡ oīa ſunt in deo: queſtio eſt. aut vnū: aut multa. Si vnū: ergo oīa ſūt vnū. ſi multa ergo multitudo ē ab eterno: cū oīa ſint in deo ab eterno. ¶ Preterea omnia dicuntur eſſe in deo. Querit̄ ſm quē modū eēndi? ¶ Reſpondēdū. ꝙ dicūt̄ omnia in deo eē vita aut lux. ꝓpter hoc ꝙ viuere ē ꝯmūe ⁊ rerum corꝑaliū ⁊ ſpūaliū. ⁊ inq̄tum corporalia ꝑticipant a ſpūalibꝫ. vt corp9 dicitur viuere per animā. ⁊ ex hac ſiītudine dicunt̄ in ipō oīa viuere: quia quo ad ipm non habent eſſe deficiens. ⁊ licet ipā in ſe deficiat: cognitō tamē de eis indeficiēs. Dicunt̄ aūt oīa in ipō lux: lux eñ eſt ſimiliter cōmunis diſpoſitio in corꝑalibꝫ ⁊ ſpūalibꝫ. ſꝫ in corꝑalibꝫ ꝑ participatōeꝫ. ⁊ ꝓpter hoc dicūtur oīa in ipō lux eſſe: quia oīa in dei cognitōe relucēt ⁊ ſunt manifeſta. Sapientia aūt ⁊ cognitō nomīant illud qđ eſt ꝓpriū dei cognoſcentis. nō eñ creatura inq̄tuꝫ creatura ſapit aut ꝯgnoſcit potētia aūt eſt ꝓpria diſpoſitō agentis: quare nō dicuntur oīa in ipō eſſe potētia niſi hoc nomē potētia ablatiue accipiat̄. ⁊ teneat̄ ibi potētia ꝓ poteſtate: ad differētiam potētie materialis. ¶ Ne incidam9 in illam hereſim que dixit deū omniū eſſe naturā. dicendū eſt ad auctoritatē Anſel. ꝙ aliter vel aliud eſt dicere oīa eſſe diuinā eſſentiā: aliud ē dicere in ipō ſunt oīa diuina eſſentia. Cum eñ dicit̄ oīa ſunt diuina eēntia: ſuppōnuntur creature ꝓut ſunt ī ſuo eē. Cum aūt dicit̄ oīa ſunt ī ipō diuina eēntia: ſuppōnūt̄ ratōes eterne de rebꝫ iſtis. que ratōes eterne ſunt ipā dei ſapiētia: ⁊ ita ꝑ ꝯſequens diuina eēntia. Nec ex hoc ſequit̄ ꝙ ſint in dei eēntia licet ſint in eius ſapiētia. Eſſe eñ in dei ſapiētia nihil aliud eſt q̄ ꝯgnoſci ab eo. eſſe vō in ſua eēntia: eſt ipām eēntiam vere dici de ill' qđ de nulla creatura ꝯuenit. ¶ Preterea ꝙ dicit̄ in ipō viuim9 mouemur ⁊c. equoce ſumit̄ ⁊ cū dicit̄ oīa in ipō vita erant. Nam cum dicit̄ in ipſo viuimus: notatur per in. cā efficiēs. i. ab ipſo eſt viuere noſtrū. cum dicunt̄ oīa vita in ipō: per in. notat̄ cauſa exemplaris. dicunt̄ aūt in ipō vita: nō motus aut eſſentia. nā mot9 nomē appropriatuꝫ eſt de rebꝫ factis. ⁊ nō ē ꝯmūe faciēti ⁊ facto vel ꝯgnoſcēti ⁊ ꝯgnito. eſſentia licet ſit ꝯmūe nomen: nō recipit̄ hic qꝛ vnūquodqꝫ habet ꝓpriā eēntiā. Ne ḡ credāt̄ oīa nō differre in eēntia: non admittat̄ in ipō oīa eſſe eēntia. hoc tamē admittit̄ oīa ſunt ī ipō. Cum aūt dicunt̄ oīa eſſe in ipō: notat̄ eſſe in cauſa efficiēte ⁊ ꝯgnoſcēte. dico aūt efficiētē nō actu ſed habitu. ¶ Ad aliud dicēdū ꝙ nō ſequit̄ ſunt in deo: ḡ vnū vel multa. hec eī diuiſio vnū multa ꝯſeq̄t̄ ens: poſtq̄ in ſeipō ē ens: nō aūt ꝓut habꝫ eē ſm qd. eſſe aūt ſm quid ē creature eē cū dicit̄ eē in deo: qđ tñ in ſe eē eſt eē ſimplicit̄. Nec ſeq̄t̄ oīa ſunt ī deo: ḡ homo ē in deo. Nā eſſe hoīeꝫ eſt eē determīatū in ſpecie: eſſe ī deo aūt eſt eē ꝑ indiſtinctōeꝫ generis ⁊ ſpēi. ¶ Ad aliud dicit̄. ꝙ eſſe in: accipit̄ ibi eē vt in motiuo. Motiuū aūt eſt dupliciter effectiuū: vel cognitiuū. ⁊ vtroqꝫ mō dicunt̄ eē ī deo quia in cauſa cognoſcente ⁊ operante.

Incidēter queri .§. v.

tur. cū oīa dicūt̄ eſſe ī deo. vtꝝ ſequat̄. ḡ oīa ſūt in diuina eēntia. ¶ Rñ. ꝙ nō. eſſe eñ in deo dicūt̄. quia deus ſupponit cauſaꝫ ratōe cui9 dicūt̄ eſſe ī ipō. eēntia aūt diuina licꝫ ſit cauſa: tñ nō dicit reſpectū ad illud cui9 eſt cauſa ꝓut noīat̄ eēntia. ⁊ qꝛ dei eēntia nō ē creature eſſentia nō dicūt̄ oīa eē in eēntia ꝓprie. licꝫ aūt dicat̄ deus abrahā ⁊c. nō tñ diuina eēntia abraham.

Iterum queritur .§. vi.

eīt ne ꝯcedēdū. ꝙ oēs creature ab eterno eēnt cū deo. cū eñ aſſociatōeꝫ notat. aſſociatō aūt nō eſt niſi vbi eſt multitudo: q̄ nō erat ab et̄no creaturaꝝ. ḡ ⁊c. ¶ Cōtra augu. ſuꝑ illđ p̄s. pulchritudo agri mecū ē. ideo inquit mecū ē: qꝛ apud deū nihil p̄terit. nihil futuꝝ ē. cum illo ſunt oīa futura. ⁊ ei nō detrahūt̄ iā p̄terita: ⁊ cum illo ſunt oīa. ¶ Rñ. īproprie ſumit̄ hec ꝑpoſitio cum. ⁊ intelligit̄ hoc ratōe ipāꝝ rationū que ſunt in ipā ſapientia diuina de rebꝫ fiendis. he aūt rationes ſunt ipā dei ſapientia: que eternaliter eſt. ⁊ cum ipō dicitur eſſe: nō ꝙ ſit aliud in eſſentia. ſed alia ratio dicendi cum dicit̄ deus ⁊ cum dicitur ſapientia ſiue ratio.

Articulus ſecūdus

Conſequēt̄ q̄rit̄. cū mala nō habeāt eē ī deo. quō ꝯḡſcūt̄ a deo. Nā dicit aug. cū pc̄ta oīm ſciat. nūq̄d itelligēdū ē ea includi cū illa ge-

neralitate locutõis qua dicit apl'us oĩa eſſe in deo. Ro. xj. ex ipõ inquit ⁊ ꝑ ipm̃ ⁊ in ipõ ſunt oĩa. ſed quis inſanus dixerit eſſe mala in deo? illa eñ in ipõ eſſe intelligunẽ que ex ipõ ⁊ ꝑ ipm̃ ſunt ea v̈o ꝑ ipm̃ ſunt ⁊ ex ipõ quoꝝ auctor eſt. ẞ nõ eſt auctor niſi bonoꝝ: nõ ergo ex ipõ ⁊ ꝑ ipm̃ ſunt niſi bona. ita ğ neqꝫ in ipõ ſunt niſi bona: nõ ergo mala in deo ſunt. ¶ Itẽ augu. in li. de natura boni. Cum audimꝰ inquit ex deo ⁊ per ipm̃ ⁊ in ipõ eſſe omnia. omnes vtiqꝫ naturas intelligere debemꝰ: ⁊ omnia q̄ naturaliẽ ſunt. nec eñ ex ipõ ſunt peccata que naturã nõ ſeruant ẞ viciant. que ex volũtate peccãtiuꝫ naſcũtur omnia. ex his ergo relinquitur ꝙ mala nullo modo ſunt in deo. ¶ Scd̃m hoc ğ obijciẽ. ſi mala non ſunt in deo nec ẜm ſil'itudinem nec ẜm cauſalitatẽ: quõ cognoſcũtur a deo in ſeipõ: nõ videẽ? ¶ Item cũ mala non dicanẽ eſſe in deo. queſtio eſt. cum hec ſit ꝯcedenda mala ſunt in ꝯgnitõe dei: vtrum ſil'r ⁊ hec: mala ſunt in deo cognoſcẽte. ⁊ ſi hoc: tũc mala ſunt in deo. ¶ Itẽ augu. in li. de libero arbi. Nature intantũ vicioſe ſũt: inq̃tum ab eiꝰ qua facta ſunt arte diſcedunt. ⁊ intantum recte vituꝑanẽ: inq̃tum eaꝝ vituꝑator arteꝫ qua facte ſunt videt. hoc ita vituꝑet qd̕ ibi nõ videt. ex quo ſumitur ꝙ mala nõ videnẽ a deo. ¶ Si dicat aliquis. ꝙ mala nõ videnẽ ꝑ approbatõeꝫ: videnẽ tamen ꝑ ſimplicem noticiã. Sed queriẽ adhuc. quare bona multipl'r: mala v̈o tm̃ vno modo dicunẽ cognoſci? cum cognitio ad veritatẽ ꝑtineat: verum autem ꝯmũe eſt bono ⁊ malo. ¶ Rñ. augu. in libro ꝯfeſſionũ. cum deus p̃uidet vel p̃ſcit mala: nõ eſt viſio in ſil'itudine mali vel a ſil'itudine que ſit in deo: ſicut ſil'itudines exẽplares dicunẽ eſſe in ipõ. Unde notãduꝫ. ꝙ primo ſũt ſil'itudines infecte in aĩa. ſcd̕o ſũt ſil'itudines ĩ mẽte artificis. nec hac nec illa ſil'itudine deus p̃ſcit mala. ẞ in quadã diſſil'itudine ſicut medicina morbũ nõ q2 ei aſſil'aẽ. vnde p̃s. q̄ ignorabã interogabãt me. glo. deꝰ nouit peccatũ ſicut ars viciũ. Et dyoni. in li. de diuinis nomĩb9. nõ ẜm viſioneꝫ ſingulis ſe ĩmittit: ẞ ẜm vnã cauſe ꝯtinentiã oĩa ꝯtinẽs ⁊ ſciens. ſicut lumen ẜm cauſaꝫ ꝑ ſemetipm̃ tenebrarũ p̃accepit viſionẽ. nõ aliũde videns tenebras q̄ꝫ a lumĩe. ¶ Ad ſcd̃m dicendũ. ꝙ nõ ſequiẽ mala ſunt ĩ dei ꝯgnitione: ğ in deo ꝯgnoſcẽte. cum eñ diciẽ mala ſunt ĩ deo cognoſcẽte: duplex notaẽ eſſe in. ſcꝫ in deo ꝑ cauſalitatem ⁊ eẽ in deo ꝑ cognitõeꝫ. Quia v̈o mala nõ ſũt ĩ deo ꝑ cauſalitatẽ: nõ ꝯcediẽ hec: mala ſunt ĩ deo cognoſcente. ſil'r nõ ſunt in eo ꝑ exẽplaritatẽ: nõ eñ eſt exemplar maloꝝ deus. ¶ Ad vltimũ dicendũ. ꝙ dupl'r dicũẽ bona ⁊ mala cognoſci. eſt eñ ꝯgnitõ intellectiua ⁊ cognitio practica. vñ intellectꝰ diciẽ ꝯgnitiuꝰ ⁊ practicꝰ. vtroqꝫ aũt mõ ſũt bona in ſcĩa dei: mala v̈o altero mõ tm̃. a malo aũt nõ p̃uaẽ veꝝ ẞ bonũ. Sciẽtia aũt practica reſpicit bonũ: ꝯgnitiua veꝝ. dicũẽ aũt mala eẽ ſimpliciſſima ĩ ꝯgnitõe dei. nõ ꝙ bona ſint ꝯpoſita in eiꝰ ꝯgnitõe vel noticia: ẞ q2 ipã ſunt ibi ⁊ ꝑ modũ veri ⁊ ꝑ modum boni. Sed nũq̄d ꝯcedendũ ꝙ mala ſint in cognitõe dei ꝑ modũ veri. Rñdeo nõ ꝑ modũ veri ꝙ ipã mala ſint. ſed veri in bono cui opponũtur.

Articulus terciꝰ

Conſequẽter q̄riẽ quõ ſcit deꝰ p̃ſentialiẽ. Ad qd̕ ſic obijciẽ. ſiẽ diciẽ ſuꝑ illd̕. j. Corin. xj. ꝑẽ ãgelos. glo. deꝰ nõ ad tp̃s videt. nec aliquid noui ẽ in viſiõe eiꝰ ⁊ ſcĩa cũ aliq̄d tꝑaliẽ ⁊ trãſitorie geriẽ. ſi tm̃ afficiaẽ ſenſus vl'ĩ carnales hoim vl' celeſtes ãgeloꝝ. ſenſus ẽ auctoritatis ꝙ nõ eſt aliq̄ innouatio vel mutatõ ĩ viſiõe dei a mutatõe tꝑaliũ ſiẽ ĩ nobis ⁊ ĩ ãgelis accidit. ¶ Item ſuꝑ illd̕. ij. petri vlẽ. q2 vnus dies apud ipm̃ ſiẽ mille anni. glo. in agnitõe diuĩe veritatis ⁊ p̃ſentia ⁊ p̃terita ⁊ futura eq̄liẽ p̃ſentia ꝯſtant. ¶ Itẽ aug. ſuꝑ illd̕ Joh. viij. ſi non credideritis q2 ego ſum. nõ ẽ veꝝ eẽ vbi ẽ eẽ ⁊ nõ eẽ. p̃teritũ ⁊ futuꝝ. inuenio ĩ om̃i motu reꝝ. ĩ veritate q̄ manet p̃teritũ ⁊ futuꝝ nõ inuenio: ẞ ſolũ p̃ſens. ⁊ h̕ incorruptũ qd̕ nõ ẽ ĩ creatura. ¶ Sꝫ q̄riẽ q̄liter p̃teritũ ⁊ futuꝝ ẽ p̃ſens apud deum. qm̃ videẽ ꝯtrariũ. qm̃ certiꝰ p̃ſens eẽnitatis q̄ꝫ preſens tꝑis. p̃ſens aũt tꝑis ẽ eſſe: p̃ſens aũt eẽnitatis eſt tm̃ illud qd̕ eſt. nõ ğ p̃teritũ vel futuꝝ ẽ p̃ſens in eẽnitate: cũ p̃ſens eẽnitatis ſit illud qd̕ eſt. ğ p̃teritũ ⁊ futuꝝ nõ ſunt p̃ſentia deo. ¶ Rñ. dicũẽ p̃ſentia eo ꝙ ſic ꝯgnoſcũtur ac ſi eẽnt p̃ſentia. ẞ hoc nõ ſufficit ad intellectũ huiꝰ ẜmonis. ẞ ideo dicũẽ p̃ſentia: q2 ratões p̃teritoruꝫ atqꝫ futuroꝝ apud ipm̃ p̃ſentes ſunt. ¶ Ad aliud rñdẽdum ẜm auctoritatẽ Anſel'. de ꝯcordia p̃ſciẽtie ⁊ li. ar. que dicit. q̄ꝫuis in eẽnitate nõ fuit aut erit aliquid ẞ eſt ita ꝙ in eẽnitate mutari nequit ĩ tꝑe aliq̄ñ ꝑ ſubiectaꝫ volũtatẽ anteq̄ꝫ ſit mutabile ꝓbaẽ eẽ. q̄ꝫuis aẽ nihil ibi ſit niſi p̃ſens: nõ eſt tm̃ illud p̃ſens ſic tꝑale ſiẽ noſtrũ: ẞ eternũ ĩ quo oĩa tꝑa ꝯtinẽẽ. ſiquidẽ queẽadmodũ p̃ſens ꝯtinet oẽm locũ ⁊ que ĩ loco ſunt: ita eterno p̃ſenti ſiml' om̃e tp̃us p̃ſens claudiẽ. ⁊ q̄ ſunt ĩ quolibꝫ tꝑe. Dicendum ğ ꝙ p̃teritũ ⁊ futuꝝ licet nõ eterna ſint in ſe: vt tm̃ ſunt in cauſa nõ tranſeunt. ſicut nec domꝰ vt ẽ in mente artificis trãſit: licet exteriꝰ recipiat mutatõeꝫ. vt eñ dicit augu. ſuꝑ iohãneꝫ in p̃ncipio archa in mente vita ẽ in oꝑe vbi archa eſt. qd̕ ğ in ſe p̃teritũ vel futuꝝ eſt: p̃ſens ẽ in ſua cauſa vel ratõe exẽplaris vel ratõe ſil'itudinis. ſicut ğ eſt p̃ſens: ſic eſt ens. ſicut p̃teritũ vel futurum: ſic nõ eſt. ¶ Nota ad maiorẽ euidẽtiam. Anſel'. in eodẽ li. cum aũt res aliter eẽ cognoſcaẽ in tꝑe q̄ꝫ in eternitate. vt aliquãdo veꝝ ſit qm̃ aliquid nõ eſt in tꝑe qd̕ eſt ĩ eternitate. ⁊ q2 fuit in tꝑe qd̕ ibi nõ fuit: ⁊ erit tꝑaliter qd̕ ibi nõ erit: nulla ratõe negari videẽ poſſe. ſimiliter ad eẽ in tꝑe mutabile qd̕ ibi eſt ĩmutabile. quippe. nõ magis oppoſita ſũt mutabile ĩ tꝑe ⁊ ĩmutabile ĩ eẽnitate q̄ꝫ non eſſe in aliq̄ tꝑe ⁊ ſꝑ eẽ in eẽnitate. Si quidem nõ dico aliq̄d nũq̄ꝫ eſſe in tꝑe qd̕ ſemꝑ ẽ in eternitate. ẞ tm̃ in aliquo tꝑe nõ eſſe. Nõ eñ dico actionẽ meaꝫ craſtinã nullo in tꝑe eſſe. ẞ hodie tm̃ nego eã eſſe: que tamen ſemꝑ eſt ĩ eternitate. ⁊ quãdo negamꝰ fuiſſe vel futurũ eſſe aliquid qd̕ in tꝑe fuit aut erit: nullo modo negamus ibi eẽ qd̕ ibi indeſinẽter ẽ ſuo p̃ſenti mõ. ¶ Sꝫ adhuc dubitaẽ de auctoritate Anſel'. dicẽtis. ꝙ ſicut p̃ſens tp̃us ꝯtinet omnẽ locũ: ſic eterno p̃ſenti clauditur om̃e tp̃us p̃ſens ⁊ q̄ ſunt in tꝑe. ẜm hoc eñ videẽ. ꝙ ſicut om̃e qd̕ eſt in tꝑe tꝑale eſt: ita om̃e qd̕ eſt in eternitate eternũ. Et que ſunt in tꝑe ẜm auctoritatem p̃dictaꝫ ſunt in eternitate: ğ que ſunt tꝑalia ſunt eterna. ¶ Rñſio. nõ ſequiẽ q̄ ſunt in tꝑe claudũẽ eternitate: ğ ſunt in eternitate. dicunẽ eñ claudi eo ꝙ eẽnitas p̃cedit tp̃us ⁊ erit tp̃us poſt tp̃us ⁊ durat dũ tp̃us eſt. eſſe v̈o in eternitate ꝓprie dicũtur que ſuũ habent eſſe durãs cũ eternitate. ⁊ licet res tꝑales vt ſunt ĩ cauſa eternaliter ſint non tamen ẜm ſe ſunt in eternitate.

Articulꝰ quartꝰ

Conſequenter queritur quomodo deus ſcit omnia ſimul. Ad quod auguſtinus. xvj. de trinitate. Sciunt ergo inuiceꝫ pater ⁊ filiꝰ ſed ille gignendo iſte naſcendo. ⁊ omnia que ſunt in eorum ſcientia: in eorum ſapientia: in eorũ eſſentia: vnuſquiſqꝫ eorum ſimul videt. non particulatim vel ſigillatim velut alternante conſpectu hinc illuc ⁊ inde huc. ⁊ rurſus huc inde in aliud atqꝫ aliud: vt aliqua videẽ non poſſit niſi non videns alia. ſed omnia ſimul videt: quorum nullum eſt quod non ſemper videat ⁊ ſciat. ¶ Contra ſimul videt omnia que ſunt in eorum ſcientia. ſapientia. ⁊ eſſentia: cum non omnia que ſunt in diuina eſſentia ſint. quia eſſe in cauſa non ponit eſſe ſimpliciter: ergo poteſt non exiſtens videri. ſed hoc qualiter cum viſus tranſeat ſuper exiſtens? Et ſi dicatur. ꝙ dicitur preſens ratione cauſe. tunc cum nos preſentialiẽ

intelligimus cauſam aliquam. cum ip̄a cauſa eſt videmus effectum. quod falſum eſt. ¶ Preterea cum nos videmus rem p̄ſentem. nūquid melius videmus q̄ cū videt ip̄e futuram? ¶ Item ille ſcit gignēdo ille naſcēdo. Cōtra. ſcire idem eſt ꝙ eſſe. ḡ pater eſt gignēdo. ¶ Itē omīa que ſunt in eoꝝ eſſentia vnuſquiſqꝫ eorum ſimul videt: cōtra. ergo creatura eſt in eſſentia dei ſed nihil ē in dei eſſentia quod nō ſit deus. ¶ Rñ. ad primū dicēdum. ꝙ vidēdo ſe qui ſibip̄i eſt preſens: videt omīa nō ſic autem eſt de noſtra viſiōe intellectiua vel ſenſitiua. oportet eñ p̄ſentiā rei apud ſenſum eſſe ⁊ ſimilitudinis eius vel alicuiꝰ ip̄m cōtingētis: cum videtur apud intellectum. nec eſt noſtra viſio potior viſiōe ip̄ius: licet rei p̄ſentis q̄ ea quam videt futuram: quia p̄ñtialiter videt eam p̄ſentia immutabili. ¶ Ad aliud dicēduꝫ. ꝙ ẜ verbum ſcire aliquando ſumitur reſpectu creature. vt cum dicitur pater ſcit filium vel ecōuerſo. quādo ergo habet reſpectum ad creaturam vel ad eādem perſonā: hec eſt falſa pater ſcit gignēdo niſi gerūdiuum notet cōcomitātiam. vt ſit ſenſus. pater ſcit dum gignit. prout vo reſpectus eſt ad aliam perſonam: quodāmodo notionaliter tenetur. ⁊ tūc recipit notionalem determinationem ⁊ ſic accipitur hic. Sciunt ergo pater ⁊ filius: ſed ille ſcit gignendo: ille naſcendo. ¶ Ad aliud dicendum ꝙ cum dicitur omnia que ſunt in eſſentia eorum. nō vniuerſaliter intelligitur de creaturis nec de attributis eſſentie vt ſunt eſſentia bonitas ⁊ huiuſmodi: ſed partim de creaturis: ⁊ partim de attributis eſſentie. ⁊ tunc eſt ſenſus. omnia que ſunt in eorum ſcientia in eorum ſapientia: hoc intelligitur de creaturis. reſiduum vo de attributis eſſentie. ⁊ ſic ordinatur littera: vnuſquiſqꝫ eorum ſimul videt omnia que ſunt in eorum ſciētia ⁊c̄. Si vo intelligitur de creaturis: tūc exponēdum eſt ī eſſentia eorum. i. in ip̄is entibꝫ.

Articulus quintus

Conſequēter querit̄ quomodo deus ſcit omnia perfecte. ita ꝙ ſciētia eius non poteſt augeri nec minui. Ad quod obijcitur ſic. aliq̄s eſt qui nō eſt lecturꝰ hodie: tñ poteſt eſſe vt legat hodie nihil aūt poteſt fieri qd̄ nō poſſit a deo ſciri. poteſt ergo deus ſcire hunc lecturū hodie. poteſt ergo aliquid ſcire quod nō ſcit: ergo eius ſciētia poteſt augeri. ¶ Itē aliquis eſt lecturus hodie quē deus ſcit lecturum. ſed poteſt eſſe ꝙ nō legat. ergo deus poteſt ſcire hūc nō lecturum: quē tamē ſcit lecturū. ergo deus poteſt ſcire aliq̄d quod ip̄e nō ſcit. ergo ſciētia eius poteſt minui vel mutari. ¶ Rñ. dicimꝰ ꝙ ſciētia dei nō poteſt augeri nec minui: ſed oīno eſt īmutabilis. vnde aug. de trini. Scientia dei īamiſſibilis eſt ꝑ obliuionem ⁊ inuariabilis: noſtra vo ſciētia ⁊ āmiſſibilis eſt ⁊ recuꝑabilis ꝑ diſciplinam. quia hoc nō eſt nobis eſſe qd̄ ſcire. ex hoc patet ꝙ dei ſciētia inuariabilis eſt: ſicut ip̄a dei eſſentia īuariabilis eſt. ¶ Sed obijcitur. ſciētia relatiue dicit̄ ad ſcibile. ſed multiplicatio vnius relatiuorum ponit multiplicatōneꝫ alterius. ſi ergo augeri poſſunt ſcibilia dei: ergo augeri pōt ſciētia dei. ¶ Iteꝫ ſciētia dei nō recipit falſitatē ẜ eſt ſolū veroꝝ. ẜ vnūquodqꝫ ſicut ſe habꝫ ad eſſe: ita ſe habet ad veritatē. ẜ plura poſſunt eſſe entia a deo: ergo plura vera. ergo ⁊ plura ſcita. ergo ⁊ maior ſciētia. ergo aliquo mō auget̄ ſciētia dei ſaltem quo ad ſcibilia. ¶ Cōtra. ſcientia dei eſt infinita. quia ſcientie eiꝰ nō eſt numerus: quia infinitorum eſt. infinito vel infinitis nihil poteſt addi: ergo nec poteſt augeri dei ſciētia nec eſt numerus ſcitorum. ¶ Item ſciētia dei perfectiſſima eſt. ergo nec q̄tum ad rationem ſciendi: nec q̄tum ad ſcita vel ſcibilia poteſt augeri vel minui. hec eī imperfectionis eſſet. ſed nulla imperfectio eſt ponenda in deo. ¶ Reſponſio. ſcientia dei tribus modis accipitur. vno modo pro approbatione. p̄s. Nouit deus viam iuſtoꝝ. Alio modo pro ſimplici noticia. ẜ hec duobus modis. vno modo abſolute: nō ꝯnotādo exiſtētiā rei ſcite. p̄s. ſciētie eiꝰ nō eſt numerꝰ. Alio mō ꝯnotādo ꝭm ꝙ dicit̄ in ecc̄o. dño deo anteq̄ crearētur cūcta ſunt cognita ⁊ poſt ꝑfectū ⁊c̄. ⁊ hoc modo ſignificat̄ vt quidā dixerunt diuina ſciētia vt viſio quaſi trāſitus ſuꝑ rem. Primo modo bona dicūtur ſubiecta diuine ſciētie. ſecūdo modo bona ⁊ mala: entia ⁊ nō entia. tercō mō bona ⁊ mala. ẜ entia tñ ꝭm aliqd̄ tp̄us p̄ſens p̄teritū ⁊ futurū ⁊ ꝭm hoc tripliciter dicit̄ ſciētia. approbatōis intelligētia viſio. Dicēdum ergo ad queſtionē. ꝙ ſciētia dei nō augetur. ſcita tamē bene poſſunt augeri. Et ad hoc qd̄ dicitur deus pōt ſcire que nō ſciuit. verum eſt de ſciētia approbatōis ⁊ de ſciētia viſionis: ẜ de ſciētia intellecta nō eſt veꝝ quia illi ſubiecta ſunt: quecūqꝫ ſunt ſubiecta potētie diuine. verūtñ poteſt videre que nō videt: q2 aliqua res poteſt eſſe que nō erit. vnde ſcientia vt dicit̄ viſionis ⁊ approbatōis nō eſt infinitoꝝ: ẜ ſcientia intellectiua infinitoꝝ eſt. ¶ Ad illud q̄d obijcit̄. multiplicato vno relatiuoꝝ multiplicat̄ reliquū. dicēdū ꝙ eſt ſciētia ad res: ⁊ eſt ſciētia a rebꝫ. verbigrā. artifex habet ſcientiam ad domū faciendam anteq̄ fiat. qui autem factas domus cōſiderat: ſciētiam habet a domibus vel a rebus ſciētia ergo que a rebus eſt: ſequitur cōditiones ſcibilium. ſciētia vo ad res vel ſciētia artis non. vnde multiplicatis vel diminutis domibus nō augetur vel diminuitur ſcientia artificis vel artis. talis autem eſt ſcientia dei per modum ſcꝫ artis vel exemplaris. vnde nō ſequitur cōditiones ſcibiliū. ¶ Ad aliud quo obijcit̄. plura p̄nt eſſe ſubiecta. dicendū. ꝙ verum eſt ſciētie approbatōis vl̄ viſionis: ẜ nō intelligētie q2 illa infinitoꝝ ē.

Articulus ſextus

Conſequēter querit̄ quomodo deus ſcit oīa īmutabiliter. Ad quod ſic. demōſtrato quolibet cōtingēte. vt me cras lectuꝝ vel aliquo hmōi deus ſcit hoc. aut ergo mutabiliter aut īmutabiliter. ſi mutabiliter: habeo ꝓpoſitū. ſi īmutabiliter: tūc eſt īmutabile me cras lectuꝝ: ḡ nō pōt mutari q̄n cras legā. ¶ Itē deus ſcit hoc modo futuꝝ. cras ſciet illud p̄ſens. poſtcras ſciet illud p̄teritū. ẜ qd̄ ſcitur ꝭm differētias temporis ſcitur mutabiliter: ergo ſciētia dei eſt mutabilis. ¶ Itē cū eſt res: deꝰ ſcit eā. cū res nō eſt: non ſcit eā. aliter eñ ſciret falſum. ḡ ſciētia mutat̄ ⁊ loq̄mur de viſiōe. ¶ Itē deꝰ ſcit me lectuꝝ cras. ſciētia hmōi ē apd̄ deū. cras cū legero vel cū mortuꝰ fuero nō ſciet me lecturū: ḡ mutabilis ē eiꝰ ſciētia. ¶ Itē ſolet obijci hoc mō deus ſcit q̄cq̄d ſcit. ẜ ſciuit te naſcituꝝ: ḡ ⁊c̄. ¶ Cōtra. ꝭm Boeciū in li. de ꝯſolatōe. qd̄ ꝯprehēdit̄: eſt in cōprehēdente ꝑ modū ꝯprehēdentis nō ꝑ modū rei ꝯprehenſe. Res eñ materialis nō eſt ī ſenſu materialit̄ vel ī intellectu ẜ īmaterialit̄. qd̄ ḡ ꝯprehēdit̄ a deo: in ip̄o eſt ꝭm modū ſuū. deꝰ aūt eſt ſimplex inuariabilis ⁊ eternus: ḡ ſcit ſimplicit̄ inuariabilit̄ ⁊ eternalit̄. ¶ Itē dyoniſiꝰ ī de diuinis noībꝫ. nō ſciētia entium deꝰ ꝯgnoſcit: ẜ ſua. etem̄ angelos noſſe dicunt eloquia q̄ ſunt ſuꝑ terram. nō ꝭm ſenſus ea cognoſcētes: cum ip̄a ſint ſenſibilia entia: ẜ ꝭm ꝓpriam diuini intellectus potentiam ⁊ naturam. Ex hoc relinquitur. ꝙ diuinus intellectus ⁊ angelicus cognoſcit res ꝑ naturam ſui intellectus: non ꝑ modum rerum intellectarū. ⁊ ideo īmutabiliter cognoſcit deus. ¶ Nō ꝯcedēdum eſt. ¶ Ad illud quod primo obijcitur dicendū. ꝙ deus ſcit hoc mutabiliter. duplex eſt. aduerbium enim poteſt determinare verbum in cōparatione ad ſuppoſitum: ⁊ ſic falſa. ⁊ eſt ſenſus. deus mutabili mō ſcit hoc. Vel in comꝑatōe ad appoſitū: et ſic vera eſt. ⁊ eſt ſenſus. deus ſcit me lectuꝝ. qd̄ ē mutabile veꝝ vel mutabilit̄. ¶ Ad aliud dicēdū. ꝙ nō valet. ſicut nō valet. lux ſolis vel radiꝰ illuminat hanc rē. modo non illuminat cuꝫ pertranſit: ergo radius mutatur

Silr̃ nō valet. mō ſum dexter ad iſtū: mō ſiniſter vl' nō dexter. ponat̃ ꝙ ille mutet locū ſuū ⁊ ego non: ḡ mutor ego. etiā nūmus ſine ſui mutatōe fit de non ꝑcio ꝑcium ſm aug. de trinitate: ſic ſciētia dei nō ē mutabilis huiꝰ rei cū eſt ⁊ cū nō eſt. ſicut nō mutat̃ ſciētia artificis cū domꝰ eſt ⁊ cū domꝰ nō eſt. ¶ Ad aliud dicēduʒ. ꝙ hec determiātio ſm differētias tempoꝝ pōt determiare dbuʒ ſciendi in ꝯpatōe ad ſuppoſitū ſiue ad ſcientē: ⁊ ſic falſa eſt. qꝛ nō eas ſcit ſm differentias tēporis: ẜ ꝑncipalit̃ ⁊ ſm eternū nūc. vel in ꝯpatōe ad oppoſitū ſiue ad ſcita: ⁊ ſic vera: qꝛ ſcit res ꝓteritas futuras ⁊ preſentes. ¶ Ad aliud dicendum. ꝙ ſciētia dicit̃ dupliciter. ſcʒ actiue ⁊ paſſiue. ſciētia paſſiue dicta ē aptitudo ī ſcibili ad hoc vt ſciatur: hec mutat̃ ſciētia vō actiue ē ſciētia qua ſcit: hec nō mutat̃ ſicut ſciētia artificis nō mutat̃ mutatōe ſcibili. ¶ Ad illud ſophiſma. deus ſcit quicqd ſciuit ⁊c̃. dicendū ꝙ ē fallatia figure dictōis. cum eñ dicit̃ deus ſcit quicqd ſciuit. nō fit diſtributō ꝓ enūciabilib⁊: ẜ ꝓ reb⁊. nō pro reb⁊ vt ſunt in natura ꝓpria: ẜ vt ſunt ī diuina ſcientia ſiue in ſuis rationib⁊ vel ydeis vel exemplarib⁊. fit ergo diſtributio ꝓ ipis rationib⁊ reꝝ eternis. ẜ cum aſſumit ƀ ſciuit te eſſe naſcituꝝ: aſſumit conditionē temporalē que nō ē eterna. ẜ ſic deberet aſſumere. ƀ ſciuit tuā natiuitatē. ¶ Item opponit̃ omne enūciabile quodcūqꝫ deꝰ ſciuit ſcit. ſciuit te eſſe naſcituꝝ: ḡ ⁊c̃. Rñ. deꝰ ſcit enūciabilia nō ꝑ modū enūciabiliū ẜ ꝑ modum rei in cauſa. Cum aūt aſſumit te eſſe naſciturum: aſſumit enūciabile ꝑ modum enūciabilis: quomō non fiebat primo diſtributio.

¶ Queſtio. xxiiij. de ꝑſciētia dei.

Queſito de diuina ſciētia abſolute: inquirēduʒ ē in ꝯparatione. ſm eñ ꝯpationē ad futura dicitur ꝑſciētia ſm ꝯpationē ad facienda diſpoſitō. ſm ꝯpatōeʒ ad regēda ꝓuidentia. ſm opatiōnē ad ſaluāda ꝑdeſtinatō ſicut dictū eſt prius. De his ergo ꝑ ordinē inquirēduʒ eſt. ⁊ primo de ꝑſcientia circa quā plures errauerūt antiqui ⁊ moderni: in hūc modū deducet̃ inquiſitō ad intelligētiaʒ. Primo an ꝑſciētia ſit tꝑalis vel eterna. Scđo vtrū ſit cauſa reꝝ. Tercō vtꝝ ſit cauſata a reb⁊. Quarto vtrū inferat neceſſitatē reb⁊. Quinto an ſtet cū libero arbitrio. Sexto vtꝝ ſit infallibil'. Septiō vtꝝ ſit mutabil'.

¶ Mēbrum primū

Circa primū arguit hoc mō mgr̃ in ſentētijs. Si res future eēnt cauſa ꝑſciētie dei tꝑale eēt cauſa eterni: ḡ ꝑſciētia eterna ē. ¶ Itē ꝑſciētia aut ponit res ī ſua natura aut ī cauſa. ſi ī ſua natura: ḡ nō eſſet ante res. ſi ī cauſa ẜ res ī cauſa ē ab eterno: ⁊ reſpectꝰ ad res ab eterno. ḡ ꝑſciētia eterna. ¶ Itē cū dico ꝑſciētia duo dico. ſciētiā ⁊ anteceſſionē ꝙtū ad ꝑncipale ſignificatū qđ ē ſciētia: ñ eſt dubiū quin ſit eterna. ẜ q̃rit̃ ꝙtū ad añceſſionē vtrū ſit tꝑalis vel eterna. ſi tꝑalis: ḡ cepit cū reb⁊. ẜ ꝯſtat ꝙ añceſſio ſciē dei ē ante creaturā oēm. ẜ qcqd ē ante omnē creaturā ē eternū: ḡ añceſſio ē eterna. ⁊ ſcia ſilr̃: ḡ totum ē eternū. ¶ Si dicat̃ ꝙ añceſſio reſpectu futuri in tꝑe. ⁊ qꝛ futuꝝ ī tꝑe ē tꝑale ⁊ pōt deſinē eē: ideo dicit̃ ꝑſciētia poſſe deſinē eē. Sʒ tūc arguit̃. ab eterno fuit verum dicē mūdū fore. ꝙuis ḡ illud dicat̃ reſpectu futuri: tñ pōt dici ab etno. ḡ ꝑſcia ſilr̃ ꝙuis dicat̃ reſpectu futuri: erit tñ ab etno. ¶ Contra. nihil qđ deſinit ⁊ hʒ poſſibilitatē ad nō eſſe ē etnū. ẜ ꝑſcia deſinit ſicut dicit mgr̃. ꝙ cū res deſinit eē futura: deſinit eē ꝑſcia. ḡ nō eſt etna. ¶ Idē ī ꝑmo ſen. di. xxxv. trāſumit vba btī augu. ſic̃ creator dicit̃ ad creaturā relatiue: ſic ꝑſcia ad futurū. ẜ creator dicit̃ ad creaturā ex tꝑe ⁊ nō ab etno: ḡ ſimilit̃ ꝑſcia dicit̃ ex tꝑe ſic̃ creator. ¶ Itē ſi ꝑſcia dicit̃ ī ꝯpatōe ad futuꝝ. ẜ nihil ē deo futuꝝ. imo oīa ꝑſentia: nō ḡ dicit̃ ꝑſcia reſpctu futuri ī dei ſcia: ſeu reſpectu futuri ī tꝑe. ḡ ꝑſcia dicit̃ ex tꝑe. ¶ Itē aliqd ē carēs ꝑncipio ⁊ fine ſic̃ deꝰ. aliq̃ hñt ꝑncipiū ⁊ finē vt tꝑalia. aliq̃ hñt ꝑncipiū ⁊ nō finē vt ſempitna: ḡ ē ponē quartū qđ nō hʒ ꝑncipiū ẜ hʒ finē. qđ videt̃ eſſe ꝑſcia qđ nō incepit ẜ deſinit vt dicit mgr̃. vel ſi dicat̃ ꝙ hoc nō pōt eſſe. querit̃ ratō q̃re nō pōt eſſe. ¶ Rñ. eſt loqui de re etna multiplr̃. Quedā eñ dicūt̃ de re etna q̃ deꝰ ē: vt ſine ꝑncipio ⁊ ſine fine. vt cū dicit̃ deꝰ ē iuſtus. bonꝰ. ſapiēs: qꝛ ſine initio ⁊ ſine fine bonꝰ ē. Quedā aūt dicūt̃ vt cū ꝑncipio ⁊ cū fine. vt cū dicit̃ deꝰ creat hāc aīam. deꝰ eñ nō ab etno creauit hāc aīam: nec ſꝑ creat eā. Quedaʒ vō dicūt̃ de eo vt cū ꝑncipio: ẜ tñ ſine fine. vt cū dicit̃ deꝰ ē dñator. hoc eñ nō dicit̃ de deo ab eterno: qꝛ anteꝙ eſſʒ creatura nō potuit ƀ dici. dñator eñ dicit illū cui ſubiectus ē aliquis. dicit̃ ḡ dñator ex tꝑe. tñ ſine fine: quia creatura cui dōiātur ſine fine ē. ſicut ḡ nō eſt incōueniens aliq̃ dici de deo cū ꝑncipio ⁊ cū fine. ⁊ quedam vt cū ꝑncipio: tñ ſine fine: ſic nō eſt incōueniēs ponē alterum ſcʒ ꝙ quedā dicūt̃ de deo vt ſine ꝑncipio tñ cum fine: vt ꝑſcia. Qđ ḡ querit̃ vtꝝ ꝑſcia ſit eterna nō tꝑalis Dicendū ꝙ ꝑſcia dicit eternū: tñ in reſpectu ad tꝑale. Eſt ḡ loqui de eterno abſolute vel in compatōe. abſolute ſcia dicit eternū: ꝑſcia dicit eternū in reſpectu vel in compatōe. Dicendū ḡ ꝙ ꝑſcia ponit res in cauſa tñ in reſpectu ad tꝑale. vnde ponit res q̃ erūt in ſcia dei. Dicendū ḡ ꝙ añceſſio dicit eternū. ẜ in reſpectu ad tꝑale ẜ ſcia dicit eternū abſolute. ¶ Ad illud quo obijcit̃ nihil qđ deſinit ē eternū ⁊c̃. Dicendū ꝙ nō valet. aliquid eñ dicit̃ deſinē. nō ꝓpter mutatōeʒ q̃ fit in ipō: ẜ ꝓpter mutatōeʒ q̃ ē in alio. ſicut poſſum eē dexter ⁊ ſiniſter ſiue deſinē eſſe dexter ⁊ incipē eſſe ſiniſter me nō mutato. vt poſito ꝙ vnꝰ mō ſit ab vna ꝑte mei mō ab alia. dicit̃ ḡ deſitio tm̃ ꝓpter reſpectū qui ē ad alteꝝ: nō ꝓpter mutationē q̃ facta ſit in me. Silr̃ dicendū de ꝑſcia ꝙ dicit̃ deſinē nō ꝓpt̃ ipam ſciaʒ: ẜ ꝓpt̃ ipm reſpectū. qꝛ res ipa ad quā ē reſpectꝰ mutat̃ vel deſinit. ¶ Itē ad illud. ſicut creator dicit̃ ad creaturā: ita ꝑſcia ad futuꝝ. dicenduʒ ꝙ nō eſt ſil'e vſqꝫquaqꝫ. ſil'e tñ quo ad ƀ: ꝙ vtrūqꝫ dicit̃ relatiue. ẜ ab eterno vnū: aliđ ex tꝑe. ¶ Itē qđ obijcit̃ ꝙ nihil ē deo futuꝝ. ⁊ ꝑſcia dicit̃ reſpectu futuri ⁊c̃. dicendū ꝙ futuꝝ in ꝑſcia dei nihil aliud ē ꝙ ydea rei future ī deo. ydea aūt deſinit eē ydea ꝓut dicit̃ rei future nō deſinit id qđ ē ydea: tñ deſinit eſſe ydea huiꝰ. i. futuri. Silr̃ id qđ eſt ꝑſcia nō deſinit: tñ eſſe in ratōe ꝑſciē deſinit ⁊ ƀ ē in ratōe reſpectꝰ ꝯnotati. Silr̃ dicendū. ꝙ veritas futuri nihil aliud ē ꝙ ratō mūdi facturi. q̃ ratō nō deſinit eſſe ſimplr̃: ẜ deſinit eē futuri. vñ ſic̃ nūmꝰ incipit ⁊ deſinit eē ꝑciū ſine ſui mutatōe. ita ꝑſcia deſinit eſſe ꝑſcia ſine ſui mutatōe. ¶ Ad aliud dicēduʒ q̃ q̃rit̃ q̃re nō pōt aliqd eē ſine ꝑncipio habēs fineʒ: Rñ. ꝙ illud eſſet increatū ⁊ imutabile. increatū autem ⁊ imutabile non poteſt habere finem.

Membrum ſecūdum

Conſequēter querit̃ vtꝝ ꝑſcia ſit cauſa rerū. Et videt̃ ꝙ ſic. cauſa ē cuiꝰ eē ſeqt̃ aliud. ẜ ſi ſeqt̃ ſi deꝰ ꝑſcit ƀ: ƀ erit. ḡ ꝑſcia dei erit cauſa futuri. ¶ Itē aug. xv. de tri. nō qꝛ ſūt ideo nouit deꝰ: ẜ qꝛ ꝑſcit vel nouit magis ſunt. ḡ ꝑſcia dei ē cā reꝝ. ¶ Cōtra. ſi ꝑſcia dei ē cā. cū ipe ꝑſciat mala: ipe eēt auctor ⁊ cā mali. qđ ē incōueniēs. Impoſſibile eī ē. ꝙ a ſūmo bono ſit aliqđ malū. poſſʒ eī melius excogitari. Meliꝰ eī ē a q̃ nullū malū: ꝙ a q̃ aliquod malū. ¶ Itē Anſelmꝰ de ꝯcordia ꝑſciē ⁊ li. ar. cum dico ſi ꝑſcit aliquid: neceſſariū ē illud futuꝝ eſſe. idem eſt ac ſi dicam. ſi erit: ex nccitate erit. hic vno non notatur

habitudo cauſe ad cauſatu3:ſed neceſſitas ordinis.ꝫ
pſciētia nō dicit cām ſ3 ordinē. ¶Rñſio.ſicut dr̄ ſcia
ſimplicis noticie ⁊ approbatōnis:ſic pſciētia dr̄ dupli
citer.Dicēdum ergo ꝙ pſcientia approbatōis pōt di-
cere cauſam.rōe approbatōis intellecte:nō rōne ante-
ceſſionis que intelligit̄ p añ.Preſciētia vo ſimplicis
noticie nullo mō dicit cām reſpectu eius quod ē pſci-
tum.¶Qd obijcit̄ ꝙ cā ē cuiꝰ eē ſeqtur aliud: ſoluitur
p diſtinctōem.aliquid em̄ dicitur ſequi aliud dupici
ter.ſm eē:⁊ ſm rōem cōſequētie.ſm ꝙ ſequi aliud ſu
mit̄ ſm eē:ſic ſumitur in diffinitōe cauſe.Cauſa ē cu
ius eē ſequit̄ aliud.ſed ſm ꝙ ſumitur ſequi aliud ſm
rōem vel ordinē ꝯſequētie:nō requirit cām eēndi ſed
ſolū cōſequendi.quia cōcomitat̄.¶Ad ſecundū dicē-
dum.ꝙ aug.accipit noticiā practice:nō ſolū ſpecula-
tiue.ſiue.p approbatione:non pro ſimplici noticia.ſci
entia aūt practica ſiue beneplaciti eſt cā rerum:ſ3 non
ſcientia ſimplicis noticie.

Membrum terciū

Conſequēter querit̄ vtrū ſit pſciētia a re
bus cauſata.qđ videt̄ p auctoritatē ori
genis ſuper epl'am ad Ro.non ꝓpterea
aliqd erit quia deus ſcit illud futurum
ſ3 quia futurū ē.iō ſcitur a deo anteꝗ̄ fiat.¶Si dicat̄
ſicut dicit magiſter in ſentētijs.ꝙ res ſunt cauſa ſine
qua nō.nō cā ꝓprie.queritur an ſit concedendū ꝙ fu-
tura ſint aliquo mō cauſa pſcientie dei.¶Item ꝗ̊ poſi
to ponitur aliud.quo remoto remouetur aliud.illud
ē aliquo mō cauſa illius.ſed re futura poſita ponitur
et re futura remota remouetur pſcientia.ꝫ res futura
ē cauſa pſcientie dei. ¶Cōtra.ſi hoc ē verū:tꝑale ē cā
eterni.futurū em̄ tꝑale ē.pſciētia vo dei eterna.¶Itē
impfectōis ē ī mō ſciēdi ꝙ ſciētia depēdeat a ſcibili.ꝫ
nō pōt in mō ſciētie diuine.ſ3 ſi res futura eēt aliquo
mō cauſa pſcientie dei:dependeret a ſcibili ſicut cau-
ſatum a cauſa.et hoc ē incōueniēs.reſtat ergo ꝙ pſciē
tia dei nullo mō ē cauſata a reb9. ¶Rñſio. res futu-
ra nullo mō ē cauſa pſciētie di ſiue ſcie eius:ſicut nec
tꝑale cauſa eterni.¶Quod obijcitur.ꝙ res eſt cā ſine
qua nō.dōm ꝙ cā ſine qua nō.ſm rem nihil aliud di
cit ꝗ̄ rōem cōcomitātie. vñ licet ꝯcedit̄ ꝙ res futura
ſit cauſa ſine qua nō:tñ ꝯcedendū eſt ꝙ ſit aliquo mō
cauſa eterni.quia nec per ſe nec p accidēs.¶Ad aliđ
dōm.ꝙ cum dicitur q2 futurū ē iō pſcitur ⁊c̄. dōm ꝙ
iō nō dicit ibi cauſam ſ3 ſolū rōem vel relatōem reſpe
ctu eius qđ dicit̄ p.vñ futurū rō ē vel cā quare dicat̄
pſciētia:ſ3 nō eius qđ ē pſciētia.Vel dōm ꝙ origenes
nō ponit actiuā ſ3 paſſiuā.vñ nō ē cōcedēdum q2 futu
rū ē iō ſcit deus:ſed iō ſcitur a deo.ſic em̄ notat̄ cauſa
aptitudinis ad ſciendū ex pte ſcibilis. In actiua vo
magis notatur cā reſpectu alicuiꝰ inſciēte. ¶Ad aliđ
dōm ꝙ ſcia dr̄ abſolute:pſciētia in ordine ad rem ſci-
bilem.dōm ꝫ ꝙ res futura bene dr̄ cā pſciētie in diui-
dēdo hoc ē qre dicat̄ pſciētia:ſed nō pōt dici cā eiꝰ qđ
ē pſciētia.vl' ꝓcedit̄ a dictōe ad rē.res aūt tꝑalis non
pōt eē cā rei eterne vt ſit ſ3 pōt eē cā vt ſic nominetur
a nobis.

Membrum quartum

Conſequēter querit̄ vtrū pſciētia dei im
ponat neceſſitate3 reb9.Ad qđ ſic.ſi deꝰ
puidet aliqd illud neceſſario eueniet: et
ſi neceſſario eueniet: neccio erit. ¶Si
dicat̄ ꝙ deus puidet aliquid et tñ nō neceſſariū ē illud
euenire.ꝫ pōt ñ euenire:ꝫ pōt falli pſciētia.¶Itē qđ
deus pſcit de neceſſitate pſcit: ſ3 ſi deꝰ aliqd neceſſita
te preſcit: neceſſe eſt futurum eē.et ſi ſ3 neceſſario erit

¶Itē anſelmus in li.cōcordie pſciētie et li.ar.qđ pſcit
deus:neceſſe ē eē futura.¶Itē ſi aliqd ſeqtur ad aliđ
ſi añcedēs ē neceſſariū:⁊ ꝯſequēs:ſ3 bene ſequit̄.hoc ē
pſcitū demōſtrato aliquo cōtingēte: ꝫ hoc erit. añce-
dēs ē neceſſariū.ſ.deū ſ3 pſciuiſſe.quia ſemp fuit et ē
et erit. verūetiam poſtꝗ̄ res ē in actu vel pterijt erit
verū dicere deus pſciuit ſ3.et nō pōt eē falſum:ꝫ cōſe-
quēs ē neceſſariū.ꝫ hoc fore ē neceſſariū pari rōne de
omni cōtingēte.ꝫ oīa de neceſſitate eueniūt.¶Itē pre
ſcitū a deo impoſſibile ē nō euenire.ſi em̄ dicat̄ ꝙ poſ
ſibile ē:ponat̄.nō eueniet:et ē pſcitū.ꝫ fallitur pſcien
tia.ſed hoc ē incōueniens.ꝫ pſcitum impoſſibile eſt ñ
euenire.¶Itē deus pſciuit ſ3 demōſtrato aliquo pſci-
to.hec ꝓpoſitio ē de pterito vera:ꝫ eſt neceſſaria. ꝫ ne
ceſſariū ē hoc eē pſcitū.ꝫ impoſſibile ē nō euenire.aut
ſequit̄.aut nō ſequitur.ſi ſequitur:habeo ꝓpoſitū. Et
ſi deus pſciuit aliquid:impoſſibile ē illud nō euenire.
ꝫ poſſibile ē hoc nō eſſe pſcitū. ſed iſte due: poſſibile ē
nō eē pſcitū.et impoſſibile ē eē nō pſcitū:nō pñt ſimul
ſtare.ꝫ oppoſitū cōcluſionis nō poteſt ſimul ſtare cu3
prima.ꝫ argumētatio ē neceſſaria. igitur neceſſario
ſequitur:impoſſibile ē hoc nō eē pſcitum.ꝫ impoſſibi
le ē hoc nō euenire. ¶Cōtra.aug.in li.de li.ar. ſicut
memoria tua nō cogit facta eē que pterierūt.ſic deus
nō cogit pſciētia ſua faciēda que futura ſunt.ſed me-
moria nō cogit facta eē pterita.ꝫ pſciētia nō cogit fu-
tura euenire.¶Item anſel'.in li.de cōcordia pſcientie
et li.ar.ſi dico neceſſe eſt te eē peccatu3 ſola volūtate
ſi deus pſcit:nō ē intelligēdum ꝙ aliquid ꝓhibeat vo
luntatē que nō erit.aut cogat illā eē que erit.hoc ipm
nāq3 pſcit deus qui puidet aliquid futurū ex ſola vo-
lūtate.ꝙ volūtas nō cogit̄ aut ꝓhibet̄.ergo pſcientia
dei nō cogit res fore. ¶Reſponſio.dei pſciētia infal-
libilis ē.vñ infallibiliter pſcit ipa contingentia. licet
ipa poſſint nō eē.et ē neceſſitas ex pte ſcientie et nō ex
parte rei ſcite.nec imponit rebus neceſſitatē.¶Ad p-
mū aūt obiectū dōm ſm boetium in libro de cōſola-
tione.ꝙ eſt neceſſitas abſoluta. vt eoru3 que habent
cām determinatā immutabiliter.vt ſolem oriri cras.
et ē neceſſitas conditionalis.prima neceſſitas eſt ne-
ceſſitas ſimpliciter.Secunda eſt neceſſitas ſm quid.
vel cum conditione.vt te ſedere cum ſedes vl' ſi ſedes
eſt neceſſarium.nō tamen ē neceſſariu3 ſimpliciter te
ſedere.Vel aliter.Eſt neceſſitas conſequentis.et ne-
ceſſitas conſequentie.ſi ergo dicitur ſi deus preſciuit
hoc neceſſario eueniet.ſi neceſſitas referatur ad con-
ſequentiam:vera eſt.hec em̄ conſequentia neceſſaria
eſt.deus preſcit.ergo hoc eueniet.Si aute3 neceſſitas
feratur ad conſequens falſa eſt.¶Eodem modo ſol-
uitur ſecūdū.ſi preſcit futurum neceſſario. neceſſe eſt
eſſe futurum.eſt neceſſitas antecedens ⁊ neceſſitas cō
ſequens rei priuationem ſicut dicit anſelmus in li.de
cōcordia preſcientie.et li.ar.prima eſt neceſſitas ſim-
pliciter. ſecunda eſt neceſſitas in conſequendo et ſm
quid.vt.ſi eſt preteritum:neceſſe eſt eſſe preteritu3.⁊ſi
eſt futurum:neceſſe eſt eſſe futurum.¶Ad aliud dicē
dum.ꝙ eſt neceſſitas abſoluta.de qua non eſt verum
que deus preſcit neceſſe eſt eſſe futura.et eſt neceſſitas
ordinis.et de hoc verum eſt que deus preſciuit neceſ-
ſe eſt eſſe futura.et hec neceſſitas non opponitur con-
tigentie ipoꝝ que ſunt a lib.ar.ſed neceſſitas ab-
ſoluta opponitur.¶Ad aliud dicendum eſt.ꝙ verum
eſt ſi antecedens eſt neceſſarium ⁊ conſequens.ſed ali
quid eſſe preſcitum vt eſt antecedens:non eſt neceſſa-
rium.¶Nam ſm anſelmum ſi dicimus deus preſcit fu
turum.non aſſerimus rem eſſe de neceſſitate futuram
ſed rē futurā de neceſſitate eē futurā.Idē em̄ ē ſenſus
deus preſcit aliquid quod deus ſcit aliquid eſſe futu-
rū et preſcitum idem eſt ꝙ ſcitum eſſe futurum.Cum

ergo dicit͛. anteceden̄s eſt neceſſariū: neceſſitas pōt nota ri reſpectu eiꝰ qđ dicitur ſcitum. vt ſit ſenſus. hoc futu rum eſſe ē ſcitū neceſſario. ⁊ hoc modo verū eſt hoc pre ſcitum eſſe neceſſariū. ſed ex hoc non ſequit͛ ꝙ ſit futu rum neceſſario. Vel pōt notari neceſſitas reſpectu eiꝰ quod dico futuꝝ. ⁊ eſt ſenſus. hoc p̃ſcitum eſſe ē neceſſa rium. i. hoc ſcitum ē futurum neceſſario: ſed hoc eſt fal ſum: ſi aūt eſſet hoc modo neceſſariū: tunc ⁊ ꝯſequens eſſet neceſſariū. ¶ Ad aliud dicendū. ꝙ hec ē duplex. p̃ ſcituꝫ nō euenire ē impoſſibile. ſicut hec: ſedentē ambu lare eſt impoſſibile. Si em̄ intelligat͛ de dicto: vera eſt. Notatur em̄ ꝯcomitātia actus ad actum que impoſſi bilis eſt. p̃ſcire em̄ ⁊ nō euenire. ſedere ⁊ ambulare in cōpoſſibilia ſunt. Si intelligat͛ de re: falſa eſt. tunc em̄ notatur ꝯcomitātia actus vnius ad potentiā actus al terius. ⁊ hec ꝯcomitātia poſſibilis ē. In eadem em̄ po teſt eſſe actus ſedendi ⁊ potētia ambulādi. ſilr̄ ⁊ actus p̃ſciendi ſtat cū potentia nō eueniēdi. vnde qđ ē p̃ſcituꝫ pōt nō euenire: ſicut iſte qui ſedet pōt ambulare.

Membrum quintum

Onſequenter querit͛ quō poſſit p̃ſcientia ſtare cum li. ar. ⁊ hoc totū determinatuꝫ fere eſt prius. Sed ꝓpter ſimplices repe tendum ē primo qđ dicit Anſel͛. quecūqꝫ p̃ſciunt͛: de neceſſitate eueniūt. quecūqꝫ ſunt a li. ar. nō de neceſſitate eueniūt. ergo quecūqꝫ ſunt a li. arbi. non ſunt p̃ſcita. ¶ Item omne quod ꝯprehēditur eſt in com prehendēte per modum ipſius. ergo omne quod ē in di uina ſcientia ē per modū ipſius. ſed ip̄e eſt imutabilis ergo ꝯtingentia nō poſſunt eſſe in eiꝰ p̃ſcientia. ¶ Item querit͛. ſi hec eſt vera p̃ſcitū euenire eſt neceſſariū. ⁊ di citur vera de dicto: de re auteꝫ falſa. ¶ Contra. ſi albe dine exiſtente in ſubiecto aliquo non ſit poſſibilitas in eodem ſubiecto ad formā oppoſitam ita ſcꝫ vt poſſit al bedini ſuccedē nigredo: nūq̄ hec erit vera album poteſt eſſe nigrum. ergo cum ſit ſilr̄ ex illa parte cuꝫ dico. pre ſcitum poſſibile eſt nō euenire: nūq̄ exiſtēte p̃ſciētia in illo: eſt poſſibilitas ad nō eueniendū. hec enim pōt eſſe vera p̃ſcitum pōt non euenire: ergo ⁊c̄. Probatō ꝙ nō ſit potentia ad nō eueniendū poſito ꝙ ſit p̃ſcitū. p̃ſcitū em̄ dicit ſcitū futuꝝ. ſꝫ ſemꝑ poſito ꝙ ſit ſcitū futurum impoſſibile ē non euenire nec ē potentia ad nō euenien dum. ergo omnia de neceſſitate eueniūt. ¶ Solutō om nium iſtoꝝ ptꝫ ex iam dictis. ¶ Nam ſm̄ Anſel͛. de p̃ſciē tia ⁊ li. arbi. eſt neceſſitas antecedēs que ē ſm̄ p̃ordina tas cauſas rei. ſicut videre ſolem oriri cras. ⁊ ē neceſſi tas ſequens rei poſitionē. vt cum dicitur te ſedere cum ſedes ē neceſſariū. Qđ ergo dicit͛ que p̃ſciunt͛ de necci tate eueniūt. hic accipit͛ neceſſitas ꝯſequēs rei poſitōꝫ Qꝛ dicit͛ que ſunt a li. ar. nō de neceſſitate eueniūt: ne gatur neceſſitas antecedēs. pōt ergo ſimul ſtare ꝙ ſit in illo ꝯtingētia antecedēs: ⁊ neceſſitas ꝯſequēs. necci tas ergo ſequēs rei poſitionē nō tollit ꝯtingētiam rei. ¶ Ad aliud dicēduꝫ. ꝙ deꝰ imutabilit͛ ꝯprehēdit qcqđ ꝯprehēdit. ⁊ nō ſolū neceſſaria ꝯprehēdit imutabilit͛. ſꝫ etiā ꝯtingētia. ſcit em̄ ꝯtingētia ꝑ modū neceſſariū. vn̄ nō ſequit͛ ex illa ratōe ꝙ nō ſcit ꝯtingētia: ſꝫ ꝙ nō ſcit cō tingēter. ¶ Ad aliud dicēduꝫ. ꝙ hec ē vera. necc̄e ē hoc euenire. ⁊ hec ē falſa: p̃ſcitū pōt nō euenire. Sed ſi ar gueret͛ hoc ē p̃ſcitū. ꝙ ḣ neceſſe ē euenire: nō valet vt di ctum ē. qꝛ ex maiori de neceſſario ⁊ minori de ineſſe vt nūc: nō ſequit͛ ꝯcluſio de neceſſario: ſꝫ de ineſſe. vn̄ non valet ſi ſoꝛ. currit neceſſario mouet͛: ſꝫ ſoꝛ. currit: ꝙ ne ceſſario mouet͛: bene tamē ſequit͛ ergo mouet͛.

Membrū ſextū

Onſequēter q̃rit͛ an diuia p̃ſciētia poſſit falli. Et videt͛ ꝙ ſic. p̃ſcit em̄ hoc demon ſtrato aliquo ꝯtingēte. ſꝫ poſſibile ē ḣ nō euēire. ponat͛ ꝙ ꝙ nō eueniat. hoc ē p̃ſcitū: ⁊ tn̄ nō eue niet. ergo qđ p̃ſcit͛ n̄ eueniet. ergo fallit͛ p̃ſciētia. ¶ Itē p̃ſcitū poteſt nō eſſe p̃ſcitū. quia poteſt nō eſſe futurum cum ſit ꝯtingēs. ſꝫ ſi non erit: non ē ſcitū futurū. nec er go p̃ſcitum: ergo p̃ſcientia pōt falli. ¶ Item ſciētia dei ⁊ p̃ſcientia ſunt coꝝ que non ſunt. ſcit enim deus p̃ſen tia p̃terita ⁊ futura. ſꝫ vera ſcit vt preſentia: ſꝫ preterita ſm̄ ꝙ ſunt preterita: nō ſunt preſentia. ſimiliter nec fu tura. ergo alio modo ſcit res q̄ ſunt: ergo fallitur p̃ſci entia. ¶ Rn̄ſio. non pōt falli p̃ſcientia. ¶ Et ad illud qđ primo obijcit͛. dicendū ꝙ p̃ſcientia dicitur in ordine ⁊ relatione ad futuꝝ. ⁊ amoto vno relatiuoꝝ amouet͛ ⁊ reliquū. eoip̄o quo ponit nō euenire: ponit non pre ſcitum fuiſſe. ¶ Ad aliud dicendum. ꝙ hec: preſcitū po teſt non eſſe p̃ſcitum diſtinguenda eſt: ſicut hec album poteſt eē nigrum. poteſt enim predicatū attribui ſubie cto cum forma: ⁊ ſic eſt falſa. vel ratione ſuppoſiti ſolū: ⁊ ſic vera. Primo autem modo falſa eſt. ſicut enim al bum manens album non poteſt eſſe nigrum: ſic preſci tum inq̄tum preſcitum non poteſt non euenire ⁊ non eſſe preſcitum. Secūdo modo vera eſt quia id quod eſt album poteſt eſſe nigrum. ⁊ id quod eſt preſcitum pōt non euenire. ¶ Ad aliud dicendum. ꝙ hec deus nō ſcit preterita vt p̃terita: duplex eſt. quia hec determinatio vt p̃terita: poteſt determinare verbum in comꝑatione ad ſcientem. ⁊ ſic vera. quia p̃terita non ſunt in deo per modum p̃teriti ſꝫ per modum ſuum. Vel poteſt deter minare verbum in comꝑatione ad ſcitum: ⁊ ſic falſa ē. Scit enim deus res p̃teritas ⁊ que ſunt ſub conditōne p̃teritionis ⁊ futuritionis. ſꝫ non ſcit ſub his conditio nibus: ſꝫ eternaliter ⁊ p̃ſentialiter. ¶ Similiter ad illđ deus ſcit res aliter q̄ ſunt hec ē duplex. quia hec deter minatio aliter: in duplici comꝑatione poteſt determi nare verbum. ſi in comꝑatione ad ſcitum: falſa ē. ſi in comꝑatione ad ſcienteꝫ: vera ē. Quod enim cōprehen ditur ē in cōprehendēte ſm̄ modum ip̄ius: non ſm̄ mo dum rei comprehenſe.

Membrum ſeptimum

Onſequenter querit͛ vtrum p̃ſcientia ſit mutabilis. Ad quod ſic arguūt. deus po teſt p̃ſcire que non p̃ſciuit. quia pōt face re aliqđ futurum quod non erat futurū. ergo pōt aliquid ſcire de nouo ⁊ temporaliter: ꝙ muta biliter. ¶ Ad quod datur rn̄ſio talis in ſentētijs. ꝙ p̃ ma ꝓpoſitio diuiſa ē vera: compoſita falſa. ¶ Nam iſta duo ſimul non pn̄t eſſe. deum non p̃ſciuiſſe ſeu ſciuiſſe aliquid: ⁊ illud ſcire vel p̃ſcire: tamen pōt facere modo quod ē futurum quod tamen non eſt p̃ſcitum: ⁊ ſic pōt illud p̃ſcire. Alij diſtinguūt iſtam ꝓpoſitionem. nā hec dictio ꝙ pōt notare coniūctionem ſiue comꝑationem actus ad actum: vel actus ad potentiam. ſi notet con iunctionem actus ad actum. videlicet eius quod dico ſcire aliquid: ad hoc quod dico non ſciuiſſe: falſa eſt. quia non ē poſſibile deum ſcire aliquid ⁊ non ſciuiſſe il lud. Si v̄o notet coniunctionem actus ad potentiam. vt eius quod dico non ſciuiſſe aliquid. Ad hoc ꝙ dico poſſe ſcire illud: vera quia hec ſe bene compatiuntur. deum non ſcire aliquid prout ſcientia dicitur viſio: et deum poſſe ſcire illud quod poteſt facere aliquid quod non faciet. ⁊ ita poteſt ſcire quod non ſciuit. i. quod nō prouidit ſe facturum. Scđm hunc ergo modum vt ac cipiatur propoſitio in ſenſu in quo vera ē. queritur an ſequatur. deus pōt p̃ſcire vl͛ ſcire aliqđ: qđ nō ſciuit vl͛ p̃ſciuit. ergo pōt aliquid ſcire de nouo vel p̃ſcire vel ex tempore. ꝓbat͛ ꝙ ſic. qꝛ bene ſequit͛ deus creat mō ali quid qđ prius nō creauit. ꝙ creat aliqđ de nouo vel ex tp̄e. ꝙ ſilr̄ ſequit͛ deꝰ ſcit aliqđ vel p̃ſcit mō qđ priꝰ n̄ ſci uit. ꝙ ſcit aliquid vel p̃ſcit de nouo vel ex tp̄e. ꝙ ſimilit͛ ſequit͛ ſi pōt aliqđ ſcire qđ prius nō ſciuit: ꝙ pt͛ aliqđ

ſcire de nouo vel ex tempore. quia ſi actus ſequitur ad
actum: et potentia ſequitur ad potentiam. ¶ Item in
ſcientia hoīs ſimul eſt verū p̄ſcire hoc et nō p̄ſciuiſſe
illud. ergo in ſciā dei ſimul poteſt eſſe verū deuꝫ p̄ſcire
aliquid et nō preſciuiſſe illud. ergo non eſt vera p̄dicta
ſolutio q̄tum ad vnam ptem. ¶ Item q̄tum ad aliam
in qua dicit̄. ꝙ diuiſa eſt vera qꝛ deus poteſt p̄ſcire ali-
quid. quod tñ non eſt verum eum p̄ſciuiſſe: et ita cōtin
gens eſt euꝫ p̄ſciuiſſe. Obijcitur. omne dictū de p̄terito
verum eſt neceſſariū. ergo cum demonſtrato quolibet
futuro contingente deum p̄ſciuiſſe hoc ſit dictū de pre-
terito: verum eſt neceſſariū. ergo hoc nō poteſt nō pre-
ſciri a deo. relinquitur igitur ꝙ nō poteſt preſcire que
preſciuerit. ¶ Contra. quod eſt preteritū nō poteſt non
eſſe futurū. et qđ poteſt non eſſe futurū poteſt nō eē pre
teritū. quia cōcomitant̄ ſeinuicem p̄ſcitū ⁊ eſſe futurū.
ergo deum p̄ſciuiſſe hoc non eſt neceſſarium.

Item queritur ·§·j·

vtrum hec poſſit eſſe vera deus poteſt habere ſciētiam
quā nunq̄ habuit. ſicut hec concedit̄ in vno ſenſu: po-
teſt ſcire qđ nunq̄ ſciuit. cum ſcire et habere ſcientiam
idem ſit. Qđ ſi dicatur: cōtra. ſi deus poteſt habere ſci
entiam quā nunq̄ habuit. ergo augmētari potuit eius
ſcientia. ¶ Circa hoc notandum eſt. ꝙ ad hoc argumē
tum deus immutabiliter preſcit iſtum eſſe damnandū
ergo neceſſario preuidit iſtum eſſe damnandū. ergo ne
ceſſarium eſt ipm̄ damnari. Quidam reſpōdebant ſic
diſtinguendo. deꝰ immutabiliter preuidet hec. quia ſi
hec determinatio immutabilit̄: determinet hoc verbū
p̄uidere in compatione ad nomīatiuū: verum eſt. quia
in deo nulla eſt mutatio. ſi in compatione ad rem accu
ſatiui: falſa eſt. quia in re viſa eſt mutabilitas. Quam
ſolutionem nituntur improbare hac ratione. ſicut non
poteſt eſſe ꝙ deus preſciat aliquid quod prius nō pre-
ſciuerat: ita nō poteſt eſſe ꝙ aliquid ſcit modo p̄uiſum
qđ modo non fuerit: et ita immutabilitas eſt ex pte rei
preuiſe inquātū preuiſa eſt: oportet autē immutabili-
tatem eſſe rei p̄uiſe. cum hoc aduerbiū immutabiliter
determīat verbum in compatōe ad actum. vnde conce
dunt ꝙ vtroqꝫ modo vera ſit et dicūt non ſequi immu-
tabiliter p̄uidet hoc: ergo neceſſario p̄uidet vel preſcit
hoc: immo eſt fallacia cōſequētis. Non em̄ oīe immu
tabile verum eſt neceſſariū: ſed econtra. vnde antixp̄m
fuiſſe futurū eſt verū immutabile: nō tamē neceſſariuꝫ
Preterea addunt ꝙ deus preuidet res quales future
ſunt. ſi neceſſarie: p̄uidet eas in neceſſitate. ſi cōtingen-
tes: p̄uidet in contingētia. vnde ſi preuidet contingens
futurum: contingens eſt deum p̄uidiſſe illud. Iteꝫ ad-
dunt qđ ſi queritur ī quo ſit illa contingentia. dicūt ꝙ
in deo et nō eſt aliud q̄ potētia preuidendi que ē in deo
ſm ꝙ ſe habet ad duo oppoſita preuidere. ¶ Item ad-
dunt ad illud ꝙ aliquis obijceret. ſi homo ſciuit aliqd
neceſſariū eſt ipm̄ ſciuiſſe. ergo cum certior ſit ſcientia
dei q̄ ſcientia hoīs: ſi deus p̄uidit aliquid: neceſſari
um eſt deum preuidiſſe illud. Et reſpondent ꝙ ſcientia
dei certior eſt q̄ ſcientia hoīs q̄tum ad infallibilita-
tem: ſed nō q̄tum ad rei fixionem vel determīatōem. qꝛ
nō generatur a rebus. ¶ Sed iſte ſententie quia videā
tur inducere nō ſanam fidei doctrinam et confeſſionē:
ideo attendendum eſt primo. ꝙ ſophiſtice obijcitur cō-
tra ſoluentes predictum ſophiſma. deus immutabilit̄
preuidet hoc: ſcꝫ iſtum eſſe damnandū. Nam illoꝝ in-
tentio non eſt dicere. ꝙ mutabilitas ſit ex parte rei in-
quātum preuiſa eſt. ſed ſolum inquātum futura eſt. Et
hoc importat ipm̄ verbum preuidere: ſi reſoluatur ſm
Anſhel̄. ſcilicet videre futurum. Et ſi compleatur ſen-
ſus videre futurum eſſe. Si auteꝫ ſic explicite diceret̄.
deus immutabiliter videt vel ſcit eſſe vel fore futurum
illud. nullus dubitaret diſtinguendum eſſe locutionē.
nam hoc aduerbium immutabiliter poſſet fieri ad hoc
verbum videre: et hoc modo vera. vel ad hoc verbum
eſſe fore: et hoc modo falſa. quia ſic deſignatur mutabi
litas ex parte rei future non ex parte videntis. In hoc
autem ꝙ dicitur p̄uidere: hoc totum includitur ſcilicet
videre futurum eſſe vel fore. ſophiſtica igitur eſt cōtra
dictam ſolutionem oppoſitio. ¶ Item qđ ſecundo dicūt
ꝙ nō omne immutabile verum eſt neceſſarium. Hoc vi
detur manifeſte falſum. Nam cōtingens verum nō po
teſt eſſe immutabile verum. ꝯtingens enim ex eo eſt: ꝙ
poteſt eſſe et nō eſſe. ſed omne tale ē mutabile. ergo om-
ne tale cōtingens verum eſt veruꝫ mutabile. ergo ſi eſt
immutabile verum: nō eſt verum contingens. Cum er-
go omne quod eſt verum eſt neceſſarium vel cōtingens
ſi eſt immutabile verum eſt neceſſariū. ¶ Item cū oīs
contingentia ponit mutabilitatem ad eſſe ⁊ non eē. ſic̄
impoſſibilitas immutabilitatem in non eſſe. neceſſitas
immutabilitatem in eē: ſi non eſt ſana enunciatio qua
diceretur mutabilitas in deo. ergo non erit ſana locu-
tio qua dicituꝛ contingentia in deo. apud quem non eſt
tranſmutatio nec viciſſitudinis obumbratio. Jacob. j.
¶ Item qđ dicituꝛ ꝙ illa contigentia non eſt niſi indif-
ferentia potentie p̄uidendi. non videtur recte dictum.
Nam quid eſt aliud potentia preuidendi q̄ potētia vi-
dendi futurum. vel completiori intellectu potentia vi-
dendi aliquid fore vel futurum eē. ſed conſtat ꝙ non di
citur indifferentia potentie ratione viſionis que non
poteſt non eē quantum eſt ex parte videntis: ergo dice
retur indifferentia ratione viſionis inquātum tranſit
ſuper rem futuram: que poteſt eſſe et non eſſe. et ideo
poteſt eē ſubiecta viſioni vel non eē ſubiecta. ſed ſm ħ
nulla ponitur contigentia in actu viſionis: ſed in ſub-
iecto ipſi viſioni. et eſt exemplum in illuminatione ſo-
lis. relinquitur igitur ꝙ contingentia illa non ponituꝛ
in deo vt potentia preuidendi et non preuidendi. ¶ Itē
ad illud quod dicunt ꝙ certior eſt humana ſcientia q̄-
tum ad rei fixionem vł determinationem. q̄uis nō q̄-
tum ad infallibilitatē. nullo mō videtur dicendū. qꝛ ex
hoc ſequeretur ꝙ aliqua certitudie excedēt ſciā hūana
diuiam. qđ eſt error. p̄terea cū ipā diuīa intelligētia
magis ſit intima rebꝫ q̄ hūana: qꝛ in oībꝫ ēentialit̄ eſt
et oīa ſunt in ipō cāliter. etiā q̄tū ad rerū fixionē vel
determīatōꝫ certior eſt: q̄uis nullo mō ſit a rebꝫ. ¶ Itē
in hoc fuit deceptio ꝯſideratōis. ꝙ cū dicit̄ deū p̄ſciuiſ
ſe aliqd: duo aſſerūtur. vnū de p̄terito ſcꝫ ſciāꝫ fuiſſe: et
aliud de futuro ſcꝫ ſcitū futurū eē. et cū vno dicto vtrū
qꝫ aſſerit̄. Quia ḡ ꝯtingētia ex pte ſciti q̄uis nō inquā-
tum ſcitū eſt ħ inquātū futurū: iō ipm̄ dictū cōtigēter ē
verū. et ſilr̄ cōtingit in ipā p̄ſciā hūana. qꝛ licet anteq̄
res ꝯtingēs futura eueniat mutabilis ē: ⁊ pt̄ euenire ⁊
nō euenire ſic̄ ī p̄ſciā p̄bali: ñ ſeqt̄ ꝙ p̄ſciā ſit mutabił
Naꝫ ſm ꝙ ē ī p̄ſciā ipm̄ futurū ē immutabilit̄. hoc tñ
nō eſt ſimpl̄r ſic̄ dixerūt ħ ſolū ſm quid. ¶ Dicendum
igit̄ ꝙ ſm bt̄m Anſhel̄. ī li. de ꝯcordia p̄ſcie ⁊ li. ar. deꝰ
nō fallit̄. nec videt niſi veritatē ſiue ex libertate ſiue ex
necītate veniat: dicit̄ ꝯſtituiſſe apud ſe imutabilit̄. qđ
apud hoīes priꝰ q̄ fiat mutari pt̄. non tñ in deo q oīno
īmutabilis eſt eadē mutatō. ¶ Rñdet aūt ad primū. ꝙ
nō eſt ſilis ratō in ħ v̄bo ſcire vel p̄ſcire. et in ħ verbo
creare. Nā hoc verbū creare ꝯnotat effectū in creatura
in tēpore. hoc v̄o verbū ſcire vel p̄ſcire nō cōnotat effe-
ctū ſiue reſpectū ſm actū in tempore: q̄uis p̄ſcire dica-
tur reſpectu futuri in tempore. tñ reſpectus ille nō ē tē-
palis. ⁊ inde ē ꝙ ſcire vel p̄ſcire dicit̄ de deo ab eterno:
creare v̄o ex tempe. Vñ notādū ē. ꝙ q̄uis ſcire et p̄ſci-
re ⁊ creare hec verba dicāt reſpectū ad creaturā cū di-
cit̄. deꝰ ſcit res: p̄ſcit res: creat res: tñ differēter dicunt
qꝛ ħ qđ dico ſcire dicit reſpectū ad res ſm eē ī potētia.
hoc qđ dico p̄ſcire dicit reſpectū ad res ſm eē ī p̄ordia
tōe. ħ qđ dico creare dicit reſpectū ad res ſm eē ī actu.

hinc eſt ꝙ pſciētia vel ſciētia nō ponit res in eſſe ſm tē
poralē exiſtētiā: ſed ponit ſm ꝙ ſunt ꝑ ꝓuiſionē in cau
ſa. Creatio vō ponit res actu ſm ꝙ ſunt actualiter. et
ideo ſequitur modo aliquid qđ prius nō creauit. ergo
creat aliquid ex tempore. nō tñ ſequitur cū hoc verbo
ſcire. et ſimiliter ſequit cū potētia. poteſt aliqđ creare
qđ priꝰ nō creauit: ergo pt̄ aliquid creare ex tēpore. nō
tñ ſeqt̄ cū hoc verbo ſcire vel pſcire. pt̄ ſcire vel pſcire
ex tēpore. ¶ Ad ſcđm dicendū. ꝙ nō eſt ſilr̄ de pſcientia
dei et de pſciētia hoīs. nam cū dicit pſcire de hoīe.
notatur ordo rei temporalis ad tēpus pcedēs ꝗ anteceſ
ſio tēporis ad tēpus nō eſt infinita. et iō dicendū. ꝙ n̄
ſequit. hō pſcit hoc. ergo pſciuit prius illud. ꝗ cū dicit
pſcire de deo: notat ordo rei tempalis ad eternitatem.
anteceſſio aūt eternitatis ad tp̄us eſt infinita: et iō ſe
qtur deus pſcit hoc. ergo pſciuit hoc prius. ¶ Ad terci
um dicendū. cū dico pſciuiſſe. rōne ipius verbi cōſigni
fico tempꝰ pteritū. rōne ipius ppoſitōnis p: cōſignifi
co futurū. vñ deum pſciuiſſe nihil aliud eſt ꝙ̄ ſciuiſſe ꝗ
eſſe futurū. vnde pȝ ꝙ hoc dictū nō eſt ſimplicit de pre
terito ſed eſt de preterito reſpectu futuri. et ideo qꝛ fu
turū eſt cōtingens: reſpectus ipius ſcie que ſignificat
pterite cōtingens ē. vnde q̄uis ipa ſcia ſit nccia: tñ qꝛ
reſpectus ad futurū eſt cōtingēs: ideo ipm dictū de p
terito qđ dicit ipm reſpectū ad futurū contingēs: erit
cōtingens non neceſſariū. Tamē iſta poſſet diſtingui
deū pſciuiſſe ē neceſſariū. quēadmodū et hec in quā re
ſoluit. deū ſciuiſſe hoc eē futurū eſt neceſſariū. ¶ Nā ne
ceſſitas poteſt notari reſpectu huiꝰ verbi eē. qđ intelli
gitur cū dicit. neceſſariū ē deū ſciuiſſe hocipm futuruȝ
ſiue hoc fore. et hoc mō eſt falſa: qꝛ tūc eſt ſenſus. deus
ſciuit hoc neceſſario eē futurū ſiue neceſſario fore. vel
reſpectu huiꝰ vbi pſcire: et ſic eſt vera. et ē ſenſus ſcien
tia dei que ē reſpectu futuri ē nccia. ¶ Ad quartū dicē
dum. ꝙ hmōi locutōes nō ſunt eiuſdem virtutis deꝰ pt̄
ſcire qđ nō ſciuit: et deus pt̄ hr̄e ſciam quā nūq̄ habuit
Cū em̄ dr̄ deꝰ pt̄ ſcire qđ nō ſcit: potētia trāſit in rē tē
poralem: rōne cuiꝰ tpalis cōcedit hec locutō. Res em̄
tpalis licȝ futa ſit pt̄ tñ nō eē. Cū aūt dicit deus pt̄ ha
bere ſciam quā nō hȝ. reſpectus potētie notat ad actū
trāſeūtem in rem eternā. Scia em̄ dei eterna ē. q̄ nūq̄
ab eo ſepat. vñ qꝛ tāgit ibi tpale reſpectu ſcie vel actꝰ
eterni: nō ē cōcedēda. ¶ Item obijcit. videt illa negari
ſimplicit a magiſtro deꝰ pt̄ aliqđ ſcire ex tēpore. Con
tra deꝰ ſcit et pt̄ aliqđ ſcire qđ incipit eē: ergo pt̄ aliqđ
ſcire ex tēpore. Rñſio. hec determiatio ex tēpore pt̄ de
termiare ꝗ vbū pt̄. ⁊ ſic ē falſa. qꝛ ſenſus ē. deus pt̄ ex tē
pore ſcire aliqđ qđ nō ſciuit ab etno. vel pt̄ determiare
ꝗ vbū ſcire in compatōe ad actum ſup quē trāſit: ſcilȝ
aliqđ. et ꝗ mō ē vera. ⁊ ē ſenſus deꝰ pt̄ aliqđ ſcire quod
exiſtit in tempore.

Queſtio. xxv. de diſpoſi one diuina.

Onſequēter queri
tur de diſpoſitōe dina. Et prio An ſit
Scđo qđ ſit. Tercō cuiꝰ ſit. Quarto
quō ſit. Quinto ſm quid ſit.

Membrū primū

Ad primū ſic. vidr̄ ꝙ i deo ſit diſpoſitō re
rū faciēdaꝝ Sap. xj. oīa i nūcro pōdere
⁊ mēſura diſpoſuiſti. ¶ Contra. Joh. da
maſ. i li. j. xxxv. c. Cōſiliū ē appetitꝰ inqſi
tōis de his q ſūt i nob. Scđo ē iudiciū qđ bonū qđ ma
lū vel meliꝰ. Tercō ē diſpoſitō cū diſpoit ⁊ amat qđ
ex ꝯſilio iudicatū ē. Deinde ē electō q ē duobꝫ piacēti
bꝫ alterū poptare. diſpoſitō ergo ē amor eiꝰ qđ ex cōſi
lio iudicatū ē. ꝗ in deo nō ē iudiciū ex cōſilio: ergo nec
diſpoſitio. pbatio medie. ignorātis em̄ nate ē cōſilia
ri. ¶ Nā ſic ipe dicit damaſ. cōſiliū eſt appetitꝰ inqſitōis.
cū aūt aliqs ſcit aliqđ: nō q̄rit illud. ꝗ i deo nō cadit iḡ
rātia: ḡ in deo nō eſt cōſiliū. ergo nec iudiciū ex ꝯſilio.
ergo nec amor eiꝰ qđ ē ex cōſilio iudicatū. ergo nec di
ſpoſitio. ¶ Itē diſpoſitō nihil aliud ē niſi vniꝰ faciēdi
poſt aliū excogitatō. ꝗ vbi ꝗ ē: eſt volubilis cogitatō vt
dicit aug. ḡ nec diſpoſitō. ¶ Itē dr̄ diſpoſitō q̄ſi diuer
ſoꝝ poſitō. Eſt aūt loq de diſpōne iteriori ⁊ exteriori.
et in vtraqȝ vidr̄ diuerſoꝝ poſitō: ḡ in itellectu diſpōis
ē itellectꝰ ſitꝰ. Sitū aūt ⁊ poſitōȝ n̄ oportȝ i deo reqri vt
dicit boctiꝰ i li. de tri. ḡ diſpoſitō n̄ ē i deo. ¶ Rñſi. i
deo ē diſpoſitō: alit tñ accipit i dō ⁊ i nob. ¶ Ad ḡ obij
cit. ꝙ i deo n̄ ē ꝯſiliū. dđm ꝙ ꝯſiliū ē vno mō i deo: alio
mō nō. ꝯſiliū ei pt̄ dici vel appetitꝰ inqſitōis vel appeti
tus ꝯtinuatōis ſic deſideriū dr̄ duplr̄. appetitus rei ha
bēde. vl ꝯtinuatōis rei habite. Si ḡ ꝯſiliū dicit appeti
tus rei coḡſcēde: ſic n̄ ē ꝯſiliū i deo. ꝗ in nobis: qꝛ ſic eſt
ꝯſiliū ignorātis nate. Itē ꝯſiliū alio mō dicit appetitꝰ
ꝯtinuatōis habite: ⁊ ſic ē ꝯſiliū i deo. ſic etiā dr̄ deſide
riū boī in ipo. nō boī qđ ei deſit: ꝗ deſideriū boī qđ hȝ.
ſic ḡ ē ꝯſiliū i deo ⁊ diſpoſitō ſm ꝗ. et q̄uis idē ſūt i dō
diſpoſitō ⁊ ꝯſiliū: differūt tñ ſm rōȝ itelligētie. ¶ Ad
illđ qđ obijcit. vbi ē diſpoſitō: eſt vniꝰ pꝰ aliū excogita
tō. dđm ꝙ cū nos diſponiꝰ aliqđ: duplex ē ibi ſucceſſio
vna ei ē ſucceſſio ex pte ipiꝰ rei q̄ diſpoit. alia ſucceſſio
i ipis cogitatōibꝫ. ſm ꝗ dđm. ꝙ ſi loqmur de ſucceſſio
ne que eſt in re faciēda: ſic eſt in deo. ſcȝ vnius faciendi
poſt aliū ſucceſſio excogitatio. diſpoſuit em̄ et cogita
uit facere vnū poſt aliud. ſed ſi dicatur ſucceſſio in ipo
deo cogitāte vel in ipis cogitatōibꝫ. falſū ē. nō em̄ i ipo
pcedit cogitatō cogitatōem: ſed oīa ſimul videt ⁊ co
gitat. ¶ Ad aliud dicēdū ꝙ i deo nō ē poſitio vel ſitus
diuerſoꝝ in re. hoc em̄ dicit materialiuȝ ſolū. et ꝗ mō
loquit boetius: tamē in deo ē ratio poſitōis diuerſoꝝ.
vñ etiā in deo ē ratio collocatōis corpoꝝ. q̄re celū ſur
ſum terra deorſum et hmōi. ⁊ ſic de alijs rōibꝫ rerū q̄
ponūtur in deo.

Mēbrum ſecundum

Ad ſecūdū qđ ſcȝ ſit diſpoſitō. dicit magr̄
ꝙ diſpoſitō ē pſcia faciēdoꝝ. pſ. Oīa i
ſapiētia feciſti. ꝗ n̄ ob aliud dicit hic: ni
ſi qꝛ ſcia faciendoꝝ erat in deo. ſed ſi di
ſpoſitio eſt pſcia faciēdoꝝ: ergo idem ſūt ſapia ⁊ diſpo
ſitio. ¶ Contra. dicit hugo de ſcto vict. ſapia ē eternoꝝ.
diſpoſitio tēporaliū. ergo nō ſunt idem ſm rōeȝ intelli
gētie. ſapientia et diſpoſitio. ¶ Item Sapie. viij. attin
git a fine vſqȝ ad finem. id eſt a termīo initiali vſqȝ ad
terminum finalem fortiter. et diſponit omnia ſuauiter
ergo diſpoſitio eſt eoꝝ que iam facta ſunt. diſpoſitio
aūt ſuauis eoꝝ que iam facta ſunt eſt ꝓuidētia vel gu
bernatio rerum: ergo idem eſt diſpoſitio ⁊ ꝓuidentia.
¶ Cōtra. ſapie. xj. Oīa nūero pōdere et mēſura di
ſpoſuiſti. ꝗ ſic diſpoit anq̄ ſūt res. ꝓuidētia aūt ē rei fa
cte: igitur nō ſunt idē. ¶ Rñſio. diſpoſitio eſt pſcia fiē
doꝝ vt fiant. ¶ Ad ergo obijcitur oīa in ſapia feciſti
⁊c. dicēdum ꝙ ſciētia de faciēdo dicitur dupliciter. vel
quoniā dignū eſt fieri. vel vt fiat. Sapiētia ergo dicit
ſcientiam faciendi: quia eſt dignum fieri. diſpoſitō ſciē
tiam faciendi vt fiat. ſapientia ergo dicit iudiciū quia
bonum eſt vt fiat. diſpoſitio addit intentōem faciendi.
¶ Item ꝙ obijcit. ꝙ diſponit omnia ſuauiter: ſed non
diſponit ſuauiter niſi poſtq̄ facta ſunt: ergo diſpoſitio
eſt factoꝝ. Reſponſio. diſpoſitio eſt de eſſe rei ſimiliter
providentia. ſed diſpoſitio reſpicit eſſe rei vt fiat: pro
uidētia ipȝ eē rei pꝰ q̄ factū ē vt pficiat vl vt pmaneat.
¶ Ad aliđ qđ obr̄. dđm ꝙ ē fieri i eē. ⁊ ē fiēi ad eē fieri

ad eſſe:cum primo creatura erit de nō eē ad eē fieri in
eē:qđ eſt factum indiget ↄtinuatōne ipius eē.dicendū
ergo ꝙ diſpoſitio ibi oīa in numero pondere ⁊ men-
ſura ⁊c̄.reſpicit fieri ad eē.qđ eſt de exitu rei de nō eē
ad eē. Ibi aūt.diſponit oīa ſuauiter:reſpicit fieri in
eē ſiue fieri quod eſt in cōtinuatōne eē.primo modo di
citur idem ꝙ gubernatio.ſcđo modo idem ꝙ prouidē-
tia.

Membrum tercium

Ad terciū cui⁹ ſit diſpoſitio.verū ſit malo
rū ꝓceditur ſic.et primo videt̄ ꝙ non ſit
mali culpe.quia diſpoſitio eſt faciendoꝝ
a deo.ſ mala nō ſunt faciēda a deo:ergo
diſpoſitio nō eſt maloꝝ. ¶ Item.iiij.ſup geñ.Oīa in
numero pondere et mēſura diſpoſuiſti.nihil aliud itel
ligit̄ niſi q2 oīa in te diſpoſuiſti.Sed non poteſt dici
ꝙ deus in ſe diſpoſuerit mala:ergo diſpoſitio non eſt
maloꝝ culpe. ¶ Item nec videt̄ maloꝝ pene.xv.ſap̄.di
cit̄.ꝙ deus in miſericordia diſpoſuit oīa ſed mala pe
ne nō ſunt ex miſericordia ſed ex iuſticia:ergo mala pe
ne vel malū nō eſt in diſpoſitione diuina. ¶ Cōtra.vi-
detur eē diſpoſitio maloꝝ culpe.Aug.ſup geñ.ad lrāz
cum dicitur.oīa diſpoſuiſti ī numero pondere ⁊ mē
ſura.veraciter deus ita eſt qui termīat oīa:format
oīa:ordinat oīa.ergo quecūq3 deus ordinat diſpo-
nit.ſed deus ordinat mala:ergo diſponit illa.ꝓbatio
medie.iij.ſup geñ.aug.deus naturarū optimus crea-
tor:peccantiū vō iuſtiſſimus ordīator eſt.Item in En
cherid.malū bene ordīatū in ſuo loco poſitū eminēti⁹
cōmendat bona. ¶ Item videt̄ malū pene in diſpoſitio
ne.Eccleſia ſti.xxxiij.oēs vie ei⁹ ſm̄ diſpoſitōz ei⁹ ⁊c̄.
et ſeqt̄.et reddet illis ſm̄ iudiciū ſuū.ſed vniuerſe vie
dñi miſcđia eius et veritas.pena aūt eſt ſm̄ viā iuſti-
cie vel veritatis:ergo malum pene eſt in diſpoſitōne di
uina. ¶ Reſpōſio.malū eſt dupliciť malū.ſc3 malum
culpe:⁊ malū pene.ſic̄ dicit aug.in li.de li.ar.Simili
ter diſponere dicit̄ dupliciť.vno mō ordīare.alio mō
excogitare vt res in ſe fiant ordīate.primo mō pt̄ dici.
ꝙ deus diſponit mala culpe.i.ordīat.Quedā em̄ ordi
nat de⁹ ⁊ facit vt bona.Quedā vō ordīat ſ nō facit vt
mala.peccātes em̄ ſupplitijs ordinant̄.Scđo mō nō di
cit̄ de⁹ diſponere malū culpe.q2 nō excogitat illud fa-
cere:ſ malū pene vtroq3 mō diſpoīt de⁹.et ꝑ hec p3 ſo-
lutio. ¶ Ad illud qđ obijcit̄ đ malo pene qđ ñ ē ex miſe
ricordia.dđm ꝙ etiā illđ diſpoīt̄ ī miſcđia.S3 duplex
ē effect⁹ miſcđie.liberare:⁊ relaxare.pena damnatorū
diſponit̄ ī miſcđia q̄tū ad effectū relaxatōis:nō libera
tionis.

Membrum quartum

Ad quartū q̄uo ſit diſpoſitō vtrū tēpalis
vel eterna:ꝓcedit̄ ſic.Sap̄.viij.diſponit
oīa ſuauit̄.iſta ſuauis diſpoſitio nō vr̄ eē
rerū niſi poſtq̄ facte ſūt.ſ factio creatu-
rarū tempalis ē:ergo et diſpoſitio tpalis eſt nō eterna
¶ Itē diſpoſitio aut eſt facti et ſic idē qđ pri⁹:aut fiēdi
eſt.S3 fiendū ē tpale:ergo diſpoſitio tpalis ē nō etna
q2 dicit̄ ad tpale. ¶ Itē tria ſūt opa prima.op⁹ creatō
nis.diſtinctōis:et diſpoſitōis ſiue ornat⁹.Opus autē
creatōis primo narrat̄.Deinde opus diſtictōis.Ter
cio op⁹ diſpoſitōis ſ creatō et diſtinctio ſolū ex tempo-
re differūt et nō ab eterno:ergo ſil'r diſpoſitō. ¶ Item
ſap̄.vij.dedit mihi ſciam verā:vt ſciam diſpoſitōez or-
bis terraꝝ.Cōſtat aūt ꝙ diſpoſitio orbis terraꝝ eſt
diſpoſitio dei.diſpoſitio aūt terraꝝ eſt tempalis:ergo
⁊ diſpoſitio diuīa. ¶ Item aug.in li.de ciui.dei.ordo ē
parium diſpariumq3 ſua cuiq3 tribuens loca diſpoſi-
tio.Sed tribuere ſua cuiq3 loca eſt ex tempore:ergo et
diſpoſitio. ¶ Contra.Aug.ſup geñ.oīa in numero
⁊c̄.nihil aliud itelligit̄ niſi q2 oīa in te diſpoſuiſti.ſ
hec diſpoſitio que eſt in deo nō eſt tempalis.ſ illa que
eſt in creatura:ergo diſpoſitio dei eſt eterna. ¶ Reſpō
ſio.diſpoſitio dei dicit̄ multipliciť.vno mō diſpoſitio
dei dicit̄ diſpoſitio que eſt a deo.alio mō diſpoſitio que
eſt in deo.ſicut dicit̄ diſpoſitio diſponētis et diſpoſitō
diſpoſiti.de diſpoſitōne dei que ē a deo dicit̄ illđ ſap̄.
vij.diſpoſitōem orbis terraꝝ ⁊c̄.Diſpoſitio dei diſpo-
nētis adhuc dr̄ multipliciter.poteſt em̄ ↄſiderari fieri
rei vt faciendum eſt.et vt eſt in fieri:et vt iam factum
eſt.Similiť diſpoſitio q̄n3 reſpicit fieri rei vt in futo ē
et ſic poteſt accipi illud Sap̄.xj.oīa in numero men-
ſura ⁊ pondere diſpoſuiſti.et ſic dicitur diſpoſitio rei
ante fieri.Alio mō dicitur diſpoſitio rei cū ipa fieri.⁊
ſic dicitur tm̄ opus prime cōditōis:q2 mala cōcurrūt
ad fieri.Tercio modo dicitur diſpoſitio rei vt iam fa
cta eſt.et ſic dicitur ſap̄.viij.diſponit oīa ſuauiter.ſ
huiuſmodi diſpoſitio ſequit̄ fieri rei ad eē.tamen dici
tur reſpectu fieri in eē ſicut dictum eſt.ſic ergo dicitur
diſpoſitio tripliciter.diſpoſitio primo modo eſt etna:
ſecūdo et tercio modis eſt temporalis. ¶ Ad illud qđ
primo obijcitur per illđ quod dicitur Sap̄.viij.diſpo-
nit omnia ſuauiter.dicendum eſt ꝙ intelligit̄ de diſpo
ſitione que eſt rei ſm̄ ꝙ eſt in facto eē.et tamen tunc ē
quoddam fieri.et de illa bene conceditur ꝙ ſit tempo-
ralis vel eterna. ¶ Item ad illud quod obijcitur ꝙ di-
ſpoſitio eſt fiendi.dicendū ꝙ diſpoſitio quandoq3 re-
ſpicit fiendum.Sed notandum ꝙ quandoq3 notatur
temporale intemporaliter:vt cum dicitur preſcientia
et predeſtinatio.quandoq3 temporale temporaliter:vt
cum dicitur creator dominator.in illis ergo vbi conno
tatur temporale intēporaliter:nō ſequit̄ dicit̄ ad tpale
ergo eſt tempale. ¶ Ad illud de tercio ope qđ dicit̄ di-
ſpoſitio.dđm ꝙ verum eſt:ſed illa eſt diſpoſitō que cō
comitatur ipm̄ fieri:et ſimiliť de illa cōcedit̄ ꝙ ſit tem
palis.Et ſi querit̄ differētia iſtoꝝ trium.creatio.diſti
ctio.diſpoſitio.dicendum.eē rei aut conſideratur ſm̄
ſe:aut in compatione.ſi abſolute:ſic dicitur ens.et cre
atio ſm̄ hoc eſt eius.Item ſi conſideratur in compati
one.aut erit ſm̄ differentiam:et ſic diſtinctio.aut ſm̄
cōuenientiam:et ſic ordo vel diſpoſitio.et ſm̄ hoc dic
aug.ꝙ nō eſt niſi triplex queſtio cu3 queritur veritas
an ſit res:et hec eſt naturalis.quid ſit:et hec eſt ratio-
nalis.an ordinata ſit:et hec eſt moralis.

Mēbrum quintum

Ad quintū ſm̄ quid ſit diſpoſitio ꝓcedit̄
ſic.xj.ſap̄.ꝑ illud quod ibi dicitur:videt̄
eſſe diſpoſitio ſm̄ numerum pondus et
menſuram.Et ſm̄ hoc queruntur tria.
primum vtrum numerus pondus et menſura ſit quid
creatum vel increatum.Secundo vtrum res ſpiritua-
les ſint create nūero pōdere an menſura:an tm̄ corpo-
rales.Tercio quid ſint hec tria:vtrum ſubſtantia vł
accidens.

Articulus primus

Ad primū ſic ſm̄ aug.ſup geñ.ſi in illis di-
ſpoſuit oīa facere:illa ergo vbi diſpoſita.
ſi in alijs:quomō in ipis oīa.quin ipo in
alijs.non eſt ergo dubitandum illa eſſe extra omnia:
quibus omnia diſpoſita ſunt.ergo ſūt increata. ¶ Itē
auguſtinus.iſte prius veraciter omnia eſt.qui termi-
nat omnia.format omnia.ordinat omnia.ſed id quod
menſura eſt omnium rei modum prebet:ſm̄ ꝙ nume-
rus omni rei ſpeciem prebet.ſm̄ ꝙ pondus omnem
rem ad quietem et ſtabilitatem trahit.Nam menſura
qua deus diſponit omnia:non poteſt dici niſi menſura
qua omnia menſurantur.ſimiliter de numero et pon-
dere ſed conſtat ꝙ illud quo omnia terminantur ⁊ quo

omnia formātur et quo oīa mouētur ad ſuā inclinati
onem vel terminū eſt deus. ergo ſequitꝫ q̄ deus ē nūer⁹
pond⁹ ⁊ mēſura. ¶ Cōtra Aug. iiij. ſup gen̄. fateamur
ita dictū eē oīa in nūero ⁊c̄. tanq̄ dictū eēt ita diſpo
ſita vt habeāt ꝓprias mēſuras ꝓprios nūeros ꝓpria pō
dera. ergo creatū qd ſunt. ¶ Itē glo. ſup. xj. ſap. ī mēſu
ra quātitas. in nūero qualitas: in pōdere ratio. in his
deus oīa cōſtituit. ſ3 qualitas et quātitas ſūt creata:
ergo nūerus mēſura et pōdus ſūt creata. ¶ Rn̄ſio. cū3
dicit᷑. oīa nūero pōdere ⁊ mēſura ⁊c̄. hec ꝓpoſitō in:
dicit cauſam formalē. cauſa aūt formalis dicit᷑ duplici
ter. cauſa formalis exēplaris: vel cauſa formalis exem
plata. Si ergo hec ꝓpoſitio in: dicat cauſam formale3
exemplarē. numerus pōdus ⁊ mēſura dn̄t qd increatū
ſm q̄ dic aug. q̄ deus dicit᷑ mēſura terminās oīa nu
mer⁹ formās oīa. pōd⁹ ordinās oīa. S3 ſi hec ꝓpoſi
tio in: dicat cauſam formalē exēplatā: ſic pondus nūe
rus et mēſura dicūt creatū ſm q̄ dicit aug. vt habeāt
ꝓprias menſuras.

Articulus ſecundus

Ad ſecūdū vtrū res ſpūales ſint create nūe
ro pōdere et menſura ꝓcedit᷑ ſic. in illis nō
ē pōdus nec mēſura que nō habēt quātita
tem nec molē. in ſpūalib; creaturis nō ē quātitas nec
moles: ergo nec pōdus nec mēſura. ¶ Contra. aug. in
aīa ē mēſura aliqd agēdi ne ſit imoderata t̄nſgreſſio
et ē nūer⁹ ⁊ affectōnū et v̄tutū: q̄ a ſtulticie deformita
te ad ſapīe formā decuſq; colligit᷑: ⁊ ē pōd⁹ volūtatis ⁊
amoris vbi apparet quāti qdq; ī appetēdo ⁊ fugiēdo pō
derat᷑. ¶ Rn̄ſio. ſic̄ quātitas dī dupl'r: ſic ⁊ menſura.
Eſt eīm quātitas mol'. ⁊ quātitas v̄tutis ſic̄ dic aug. in
li. de quātitate aīe. ī corpib; ḡ ē quātitas molis: ī ſpiri
tib; quātitas v̄tutis. determiatū eīm ē quantū ſe poſſit
extēdē in actōib;. ſil'r ē mēſura molis ⁊ v̄tutis. dō m ḡ
q̄ mēſura molis ē ī corpib;: mēſura v̄tutis in ſpiritib;
Item ſil'r pōdus dī dupl'r. pōd⁹ molis ⁊ pond⁹ v̄tutis
Vn̄ aug. vj. ꝰ tri. pōdera collocatōnū corpoꝝ ſūt amo
res ⁊ delectatōes aīaꝝ. amor ergo pōdus ē ſpūale. et ꝑ
hoc p3 ſolutō ad obiecta.

Articulus tercius

Ad terciū ſc3 qd ſit nūer⁹ pōd⁹ ⁊ mēſura ꝓ
cedit᷑. et q̄rit᷑ vtrū ſit ſba vel accidēs. Et vr̄
q̄ accn̄s. glo. ſap̄. xj. In mēſura quātitas. ī
nūero q̄litas ⁊c̄. ¶ Cōtra. vidr̄ q̄ ſba. accidēs eīm nō pt̄
dici forma ſbe. ſubſtātia eīm de natura ſua h3 formā q̄
termiat᷑. h3 formā q̄ diſtiguit᷑: h3 formā q̄ iclinat᷑ vl' mo
uet᷑. S3 illō q̄ res termiat᷑ ē mēſura. q̄ diſtiguit᷑ nūer⁹
q̄ iclinat᷑ vel mouet᷑: pōd⁹. ḡ hec tria ſūt ſbalia ipī rei
ſic̄ forma. ¶ Ad ꝯcedēdū ē. ¶ Ad illō qō obijcit᷑ habi
ta ē rn̄ſio ſup q̄ōe ꝰ boitate. tn̄ aduertēdū ē. q̄ aliqn̄ ali
gb; viſum eſt q̄ menſura rei nihil aliud intelligitur q̄
forma rei menſurans terminans ⁊ limitans ipſam
rem. ſil'r ipā forma ē numer⁹ inquātum diſtiguit a re
alia. ipā etiā dī pōd⁹: ꝑ ipā3 eīm ē inclinatō ad opatō
nes. ¶ Qō obijcit᷑ q̄ mēſura ē q̄litas: nūer⁹ quātitas:
pōdus ratio. Dicendū. q̄ qdā volebāt hec diſtiguē. ſc3
mēſurā nūerū ⁊ pōd⁹ vt ſumerēt᷑ ſm q̄ ē rē ꝯſiderare
in fieri. vnitas. veritas. boitas: ſm q̄ ē ipā3 ꝯſiderare
ī facto eē. mod⁹. ſpēs. ordo. ſm q̄ res ꝯſiderat᷑ ī bn̄ eſſe
ſuo. voluerūt ḡ dicē. q2 ſic̄ ī eē rei ē materia forma cō
poſitū et hec de eē ſbe. poſt ꝯſeq̄nt᷑ accidētia ⁊ q̄dā ītra
ſbam vt quātitas q̄litas r̄latō. alia extra ſbam: vt alia
ſex p̄dicamēta. voluer̄t ḡ hec tria nūerū pōdus ⁊ men
ſurā ponere vt ꝯſeq̄ntia ſbam. vt nūer⁹ accipet᷑ iux̄ q̄li
tatē: mēſura iuxta quātitatē. pōdus iuxta rōem vel re
latōem. Et volebāt dicē. q̄ quātitas ſeq̄t᷑ ſubſtātiā rōe
materie. nūerus rōe forme. ratō vel relatō rōne ꝯpoſi
tōis. q2 rō vel relatō ſemꝑ dicit ī compatōe. Diſtiguūt᷑
aūt hec tria meli⁹. q2 forma aut cōſiderat᷑ in eē abſolu
to: et ſic dicit᷑ mēſura dans eē rei et limitās ipām. aut
cōſiderat᷑ in compatōe. et hoc dupliciter. ꝑ differētia3
et ſic dicit᷑ nūerus dās eē diſtinctū ipī rei. vel ſm cōue
nientiā: et ſic dicit᷑ pondus ſiue ordo.

Queſtio. xxvj. de diui na prouidentia.

Conſequēs ē inqui
rere de diuīa ꝓuidētia. ē at᷑ inq̄ſitōis
hic mod⁹. q2 fuerūt q negauerūt ꝓui
dentiā eē. Pmō oñdēdū q̄ ꝓuidentia
ſit. Scdō qd ſit. Tercō q̄uo ſit. Q̄rto
quoꝝ ſit. Quito ꝑ qd ſit ꝓuidētia dei. Sexto q̄rit᷑ de
modis ꝓuidētie. Septīo de effectu ꝓuidētie. Octauo
de ꝓuidētia fidei.

Membrum primum

Ad primū ſic. xiiij. ſap̄. tu at᷑ pr̄ gubernas
oīa ꝓuidētia. ḡ ꝓuidētia ē apud p̄rem.
¶ Itē. xxij. gen̄. dn̄s ꝓuidebit ſibi victimā
holocauſti. ¶ Itē ioh̄. damaſ. necc̄e ē eun
dē eē factorē eoꝝ q̄ ſūt et ꝓuiſorē. neq; ei decēs neq; cō
ſeq̄ns ē aliū eē factorē aliū ꝓuiſorē. q2 ſi hoc eēt ī imbe
cillitate eēnt vtriq;. hic faciēdi: ille ꝓuidēdi. deus igit᷑
ē factor ⁊ ꝓuiſor: ex h̄ pt̄ elici rō. ¶ Itē damaſ. idē ad
idē. hoies ⁊ irrōnabilia ꝓuidēt ꝓprijs filijs natali. et
q nō ꝓuidet exprobrat᷑. ſi ḡ obprobriū ē nō ꝓuidet ei
q ē ab ipō: ⁊ boitatis ē ꝓuidē: ḡ ꝓuidētia ē ī deo. q2 bo
n⁹ ē: et n̄ pt̄ ei obprobriū obijci. ¶ Itē eccī. v. Ne dicas
corā anglo nō ē ꝓuidētia. ne forte de⁹ irat⁹ ſup ſmōes
tuos: diſſipet cūcta opa manuū tuaꝝ. ex q̄ p3 q̄ diuīa
ꝓuidētia ē. ¶ Itē h̄ p3 ex rōe. qm̄ vidē⁹ res iſtas in vni
uerſo h̄re ordie3. ſic̄ elemēta ⁊ q̄ ſūt ſup elemēta. Qui
ḡ ſic ordiate currūt: nō poſſ3 eē niſi eēt aliqd nobili⁹ il
lis. q2 nō a ſeipis h̄ hn̄t. Sil'r videm⁹ de creat᷑is ſpūali
b;. qm̄ vidē⁹ ordiatos mot⁹ angloꝝ. ḡ aliqd ē ſup illos
nobili⁹ ill'. hec ḡ ordiatō eoꝝ q̄ ſūt ī vniuerſo ⁊ motuū
rerū. oñdit aliqd nobili⁹ oīni creat᷑a c⁹ ē ordiare illas
cū a ſeipis nō habeāt hmōi ordiatō3. ¶ Itē ſapiētis nō
ē facē domū niſi ⁊ ipā3 factā ꝯſeruet. ḡ et ſūme ſapiētis
artificis erit nō tm̄ ꝓducē vniuerſu3: ſ3 et ꝓductū gu
bernare. qō quidē ē ꝓuidē. ¶ Itē ioh̄. v. pr̄ me⁹ vſ3 mō
opat᷑ et ego opor. ꝯſtat q̄ ītelligit de illa gubernatōne
q̄ nūq̄ deficit. Ex his ḡ p3 dīnā ꝓuidetiā eē in reꝝ vni
uerſitate. ¶ Cōtra. damaſ. necc̄e ē oīa q̄ ꝓuidētia fiūt
ſm rectā rōe3 ⁊ optia ⁊ deo decētiſſima fieri: ⁊ vt nō ē
meli⁹ fieri. ſ3 ea q̄ ſūt ī mūdo ꝯfuſa ſūt. q̄ ei īferi⁹ ē dig
tate: ſupi⁹ ē loco ⁊ ecōuerſo. vn̄ eccī. x. Vidi q̄i malū ſb
ſole q̄i ꝑ errorē egrediēs a facie p̄cipis. ſtultū poſitū ī
digtate ſblimi: ⁊ diuites ſedē ſeorſū. ⁊ dicūt᷑ ibi diui
tes morib;. ſm q̄ dī yſa. xxxij. diuitie ſalutis ſapia et
ſcīa. ¶ Itē ī eodē ſtatī p⁹ illō. vidi ſuos ī eq̄s ⁊ p̄cipes
āmbulātes q̄ſi ſuos ſup t̄rā ⁊c̄. ſi ḡ ſtulticia ē ī ſupiori lo
co: diuitie ſapīe ⁊ ſcīe ī īferiori: ⁊ h̄ ē ꝯfuſio ⁊ īordiatio
qm̄ ecōtrario erit p⁹ iudiciū qn̄ ordiabūt᷑ ⁊ meliorabū
tur res. ḡ nō ē ꝓuidētia eoꝝ q̄ ſūt ī mūdo. ⁊ ꝯſtat q̄ ſi
eēt: illoꝝ eēt. ḡ ꝓuidētia diuīa nō ē. ¶ Ad illō idē facit
qō h̄et᷑ ꝓuerb̄. xxx. ꝑ tria mouet᷑ t̄ra. ⁊ q̄rtū qō n̄ pt̄ ſu
ſtinē. ꝑ ſuū cū regñauerit. ꝑ ſtultū cū ſaturat⁹ fuerit: ꝑ odi
oſā mul'ierē cū ī m̄rimonio fuerit: ⁊ ꝑ ācillā cū heres fu
erit dn̄e ſue. h̄ aūt ē: q2 īordiatū ē qō ē ī terra. ḡ eoꝝ q̄
ſūt ī mūdo nō ē ꝓuidētia. ¶ Item ſi eſſet ꝓuidentia eo
rum que ſunt in mūdo: ergo bonis bona redderent᷑ et
mal' mala. ſ3 nō ē ita. imo malis q̄buſdā reddūt᷑ bona
⁊ bois mala. vn̄ exclamat ꝓph̄a hiere. xij. q̄re via ipioꝝ
ꝓſperat᷑: bn̄ ē oīb; q p̄uaricāt᷑ vel q iniq̄ agūt. Et ſil'r
abacuk exclamat q̄re n̄ r̄ſpicis ſup iniq̄ agētes ⁊ taces
deuorāte ipio iuſtiorē. ⁊ ꝯſtat q̄ hec oīa ſūt īordiatōes

ex his ergo patet. ꝙ non eſt diuina ꝓuidentia eoꝝ que
ſunt in mũdo. ¶ Preterea. cum deus ſit ꝓnior ad miſe
rendũ ꝙ ad condemnandũ. ſi eſſet ꝓuidẽtia nõ tot crea
rentur mali. Nã ponatur ꝙ aliquis debeat prouidere
domui ſue. nõ eſſet bona ꝓuidentia ſi plures haberet ĩ
carcere ⁊ paucos ĩ quibꝰ cõſideret in domo ex quo poſ
ſet habere plures. Sed maior pars mũdi tenet illos q
ſunt deputati carceri diuino. qꝛ mĩma eſt pars electoꝝ
eoꝝ qui ſunt in mũdo: ergo ñ ẽ ꝓuidentia eoꝝ. ¶ Itẽ
cum deus ſuam imagiem que tampcioſa eſt in malis
impreſſit ſic in bonis: nullatenꝰ ſi ꝓuideret vellet aut
ꝓmitteret ſuã imagiem in tot deturpari et in paucis
reformari. ¶ Reſpõſio. ſm Boetiũ qui eandẽ mouet
queſtionẽ in libro de ꝯſolatõe dicẽs. Que vo inquiens
poteſt eſſe vlla iniquior cõfuſio ꝙ vt bonis tũ aduerſa
tũ ꝓſpera: malis etiã tũ optata tum odioſa contigant
Et dicẽs ad hoc ponens ſile nõ diſſimile. eſt miraculũ
neſcienti cur ſanis his q̃dã dulcia illis vo amara cõ
ueniant. cũ egri quidam etiã leuibus medicinis: gdaꝫ
vo acerbis curãtur. at hoc medicus quidẽ qui ſanita
tis ipius atꝫ egritudinis modũ tempamẽtũq; dinoſcit
minime miratur. Quid vo aliud aĩaꝝ ſalus videtur
eſſe ꝙ ꝓbitas. quid egritudo ꝙ vicia. quis aũt alius ẽ
vel ſuator bonoꝝ vel maloꝝ depulſor: ꝙ rector atꝫ me
ditator mentiũ deus. qui cũ ex alta ꝓuidentie ſpecula
reſpicit: quid vnicuiq; cõueniat agnoſcit: et quod cõue
nire cognouit accomodat. ¶ Ad primũ ergo quod obij
cit de ecte in cõtrariũ dicendũ. ꝙ ea que ſunt in mũdo
illo mõ in ſeipis cõſiderata videantur eſſe inordinata
in mundo. reſpectu tamen ipius ꝓuidentie ſunt bene
ordinata. vnde reſpectu ipius nõ eſt ibi cõfuſio nec ĩor
dinatio. et ponit exemplũ aug. ſicut qñ eſt colliſio nu
biũ: videtur ibi eẽ quedã confuſio in ipis vaporibꝰ. qꝛ
quod terreſtre ẽ videt̃ ſupius: et qd̃ ẽ igneũ videt̃ infe
riꝰ. nihilominꝰ hec q̃ videt̃ eẽ cõfuſio: eſt recta ordiatõ
ſm cõſideratõem ipius vniuerſi vñ reſpectu ipius or
dinatũ eſt: et ipi ordini vniuerſitatis cõgruit. Similit̃
qñ pluit in aliqua pte mũdi licet noceat illi parti et ſit
forte ad malũ ipius: tñ ſm ordinatõem vniuerſi ꝓdeſt
vnde nõ eſt hoc malũ ipi vniuerſo: licet ipi parti vide
atur eſſe malum: quia nocet illi et nõ ipi vniuerſo. Eo
dem mõ dicimus ꝙ cũ in hoc mũdo ita ſit. ꝙ mali ſur
ſum ſint dignitate et ſtulti ſapientes inferius. licet nõ
ſit in ſe bene ordinatũ: tamen reſpectu diuine ꝓuiden
tie eſt ordinatum que ſemp ordinat ad bonũ ſiue vt eli
ceat ſit bonũ ſiue ſint bona ſiue mala. Unde ꝙ mali
ſint ſurſum: iſtud ꝓdeſt bonis qui ſunt deorſum. ĩmo
pt̃ ꝓdeſſe illis ſcꝫ malis. hoc aũt totũ facit ꝓuidentia
que ſic ordinat. vñ ſemp reſpectu diuie ꝓuidẽtie bene
ordinata ſunt et nõ cõfuſa. ¶ Ad ſecũdũ de prouerbijs
ſilis ẽ rñſio. vñ pſ̃ et in eo parauit vaſa mortis. glo. h̃
aũt diue diſpoſitõi. nõ qꝛ ipa peccatores faciat: ſ; quia
ipa de malis eoꝝ ordiat cũ peccauerit. et ſic reſpectu
diue prouidẽtie ſunt oĩa bñ ordiata: qꝛ ſm ipam ordi
nãt̃ ſic: licet videãt̃ aliqñ hoibꝰ ꝯfuſa. vñ pſ̃. Auertit
faciẽ ſuã ne videat ĩ finẽ. dicit glo. terra finis ẽ et vlti
mũ elemẽtũ. in quo nil agitur ſine ordie. ſ; hoies eũ nõ
vident q ptiet ad occulta filij vel cõſilij. ¶ Ad illd̃ ergo
quo q̃rit̃. ſi ẽ prouidẽtia: q̃re bonis reddũtur mala: di
cẽdũ ꝙ hoc ẽ a diua prouidẽtia q̃ ſic ordiat. Qꝛ eĩ hoĩs
veniũt mala pene hoc ẽ ad ꝓbatõꝫ illoꝝ ⁊ ad meritũ
ipoꝝ. vñ thob. xij. dicit̃. qꝛ acceptus eras dño: neceſſe
fuit vt temptatõ ꝓbaret te. vñ ex h̃ elicit̃ maiꝰ bonum.
⁊ hoc ẽ qd̃ dic Boetiꝰ. Eſt alijs cũctis vtutibꝰ abſolu
tus ſctus ac deo ꝓximꝰ hũc cõtingi quibuſlibet aduer
ſis nephas prouidẽtia eẽ iudicat a deo: vt nec corpeis
quidẽ morbis ſinat agitari. et pꝰ dicit. alios duris agi
tari patit̃ vt vtutes aĩ patie vſu atꝫ exercitatõne cõfir
mẽt. Sꝫ aliꝰ ẽ cui deꝰ nũꝙ infert mala ſiue aduerſita
tes. ⁊ reddit rõꝫ boetiꝰ. Si ſit aliqs ita bñ morigeratꝰ

vt de eo diuinũ iudiciũ piterq; hũanũ ꝯſentiat. h̃ ẽ ani
mi viribꝰ infirmꝰ. cui ſi qd aduenIat aduerſi: deſinet
colere forſitan innocẽtiã p quã nõ potuit retinere for
tunã. pcit itaq; ſapiẽs diſpẽſator ei quẽ deteriorẽ face
re poſſit aduerſitas. nec cui nõ cõuenit laborare patit̃
et ſic illud ẽ diuie prouidẽtie. ¶ Ad illud aũt qd̃ excla
mat ꝓpheta hieremias. q̃re mali proſperant̃. dõm ꝙ h̃
eſt ab ordine diuie prouidẽtie q̃ bonũ intẽdit. ex h̃ eñ
aliqñ cõtingit ꝙ dat ei proſpera. vt p hoc reuocent̃ a
malo ſuo. qꝛ cõſiderato beneficõ dei reuocãt̃ citius. et
hoc ẽ magnũ bonũ. vñ ad hoc bonũ ordiat ꝙ ipis dat
aliqñ proſpera et hoc eſt qd̃ dicit Boetius. credo ꝙ ẽ
forſitan alicuiꝰ cã pceps atꝫ importũa natura. vt cum
in ſcelera potius acerbare poſſit rei familiaris inopia
huiꝰ morbi prouidẽtia collate pecunie remedio mede
tur. hic fedatam probris cõſciam ſpectãs: et ſe cũ fortu
na ſua temporãs forſitan ptimeſcit: ne eius rei cuiꝰ vſꝰ
iocũdus eſt ſit triſtis ãmiſſio. Mutauit igit̃ fortuna
mores ac dum fortunã metuit amittere: nequiciã dere
liquit. ¶ Item ponat̃ ꝙ pmaneat adhuc ĩ ſuo malo cũ
illis proſperitatibꝰ. adhuc dñs ponit ibi finem et ordi
nat de illis. qꝛ aliqñ cõtingit ꝙ hec bona que pueniũt
ipis malis: et q̃ acquirũt p ſuũ laborẽ: aliqñ poſtea vtũ
tur illis boni. et redeũt ad vſus et profectus bonorum
Et hoc eſt quod dicitur Iob. xxvj. vbi loquit̃ de impio
ſi cõportauerit q̃ſi terram argentũ. ⁊ ſic lutũ pparauit
veſtimẽta: pparabis quidẽ ſ; iuſtus veſtiet̃ illis: et ar
gentũ innocẽs diuidet. ¶ Silr̃ ad illd̃ abacuck q̃re im
pius deuorat et ſubijcit iuſtiorẽ ſe: dicimꝰ ꝙ hoc eſt ab
ordine diue prouidentie: que h̃ totũ ordiat ad magnũ
bonũ. ⁊ hoc ẽ qd̃ dicit boetiꝰ. qbuſdã pmiſſũ ẽ puiendi
ius: vt exercitijs hoĩs ⁊ malis eẽt cã ſupplicij. ⁊ ſic dñs
nõ ſinit h̃ eẽ inordiatũ. imo ordiat hoc illis ad bonum
exercitiũ bonoꝝ ĩ bono: vel ad ſuppliciũ maloꝝ. Item
nota. ſilr̃ dic boetiꝰ. ꝙ aliqñ ẽ ꝙ deꝰ pmittit inter ma
los iurgia ⁊ diſcordias. ⁊ h̃ totũ ordiat ipa dei proui
dẽtia: qꝛ aliqñ ex h̃ elicit magnũ bonũ ſcꝫ ꝯuerſiõꝫ ma
loꝝ. vñ dic. nã vt ꝓbis atꝫ ĩprobis nullũ fedꝰ ẽ: ita ipi
int̃ ſe ĩprobi nequeũt cõuenire. qd̃ mirũ cũ a ſemetipis
diſcrepãtibꝰ ꝯſciaꝫ vicijs qſq; diſſentiat faciũtq; ſepe q̃
geſſerint nõ fuiſſe gerẽda decernãt. Ex q̃ ſepe illa ſũma
prouidẽtia protulit inſigne miraculum. vt malos mali
bonos facerẽt. nã dũ iniqua ſibi a peſſimis qdã ppeti
vident̃: noxioꝝ odio flagrãtes ad vtutis frugẽ rediere
dũ ſe eis diſſiles ſtudẽt eẽ q̃s oderãt: ¶ Ad illd̃ qd̃ obij
cit̃ de multitudie reproboꝝ ⁊ paucitate electoꝝ. diciꝰ
ꝙ nõ oẽs ſunt electi nec oẽs ſunt reprobi. ⁊ h̃ ſm ordi
nẽ diue prouidẽtie determiat̃. vñ ordiatõ ẽ ⁊ nõ ꝯfuſio
et rõ hꝰ hẽt̃ Ro. ix. deus ſuſtinuit vaſa q̃dã ĩ honorem
⁊c. dic gl. aug. bñ diſpẽſauit dñs vt nec oẽs dãnaẽt nec
oẽs liberaret. ſi eñ oẽs liberarẽt̃: lateret qd pro pc̃o p
iuſticiã deberet̃. ſi vo nlli liberarẽt̃: latẽt qd de grã lar
giret̃. qꝛ proculdubio q̃tũ ptiet ad originale pc̃m oẽs
pares erant: ſ; miſc̃dia q̃s voluit decreuit liberãdos.
¶ Sꝫ iterũ ẽ q̃ſtio. q̃re dei ꝓuidẽtia ſũt reprobi aliqui
Itẽ quare plures ꝙ electi. ¶ Rñſio. ad primũ dicẽdũ.
ꝙ aplꝰs h̃ oñdit. ij. thi. ij. p quãdã ſilitudiem dicẽs. in
magna domo nõ ſolũ ſũt vaſa aurea ⁊ argẽtea: ſ; lignea
et fictilia. p vaſa aurea et argẽtea hoĩ ſignificãt̃. per li
gnea ⁊ fictilia mali. ⁊ ſic vaſa lignea et fictilia valent
vt purgẽt̃ aurea ⁊ argẽtea: ſic mali proſũt ad profectũ
bonoꝝ vt dic pſ̃. dum ſupbit impiꝰ accẽdit̃ paup. glo.
dicit ibi. ꝙ ex his pꝫ vel liquet ꝙ mire prouidentia dei
d̃ malꝭ opat̃. Cõpatõe nãq; peccãtiũ boĩ magno ſtudio
bone ſpei accẽdũt̃ ad recte viuẽdũ. ⁊ ſic expedit ipis bo
nis ꝙ mali ſũt et h̃ ad bonũ eoꝝ. ¶ Ad ſecũdũ quare
plures ſũt mali ꝙ boĩ. diciꝰ ꝙ h̃ nõ ẽ a deo ꝙ plẽs ſint
mali ꝙ boĩ in vniuerſo. ĩmo a libtate li. ar. deficiẽte. qꝛ
ſcꝫ li. ar. de ſe ſufficiẽs ẽ ad cadẽdũ: ſ; nõ ad proficiẽdũ
ſine grã. nã ex ipa corruptõe origĩalis culpe trahit̃ ad

cadendū:ita ſe ſe habet hō ꝙ cadat ꝑ peccatuꝫ ſꝫ nō ꝙ
ꝓficiat ſine grā dei miſerāte. et iō maioꝛ eſt ml'titudo
maloꝝ ꝙ̄ bonoꝝ qꝛ ſe ſe hn̄t ꝙ ſūt mali:non ſolū ſe ſe
ꝙ ſint boni vel electi.et hoc eſt qḋ dicit aug.ſuꝑ illum
locū Ro.ix.An nō hꝫ ꝑtateꝫ figulus luti ex eadē maſ-
ſa facere aliud qdē vas ī honoꝛē ⁊c̄.dicit aug. deus cū
oīnes ex vna eadēqꝫ maſſa ſum⁹ ī ſubſtātia:⁊ cūcti pec
catoꝛes.aliȷ̄ miſeret̄ ex miſericoꝛdia:et alterū deſpicit
nō ſine iuſticia.In figulo em̄ ſola volūtas ē: ī deo aūt
volūtas cū iuſticia. Sic igit̄ vas qḋ fit nō in honoꝛe ſi
vile eſt:ex ſe luto habet nō ex figulo:ſic tota maſſa hūa
ni generis nō ex deo ſꝫ ſolo vicio iuſte coꝛrupta ⁊ luto-
ſa eſt.Ideoqꝫ ſi inde vas ſit in honoꝛē:miſericoꝛdia eſt
ſi in cōtumeliā iuſtū eſt.qꝛ hoc erat ex materia. tota eī
nr̄a naẗa in radice ip̄a viciata diuīo iudicio debite dā
natōi eſt ſubiecta.⁊ merito peccati vniuerſa dānata ē.
¶ Ad exemplū ſuꝑ̄ poſitū dicendū.ꝙ aliud eſt de oꝛdi
ne iuſticie:aliud de oꝛdīe miſericoꝛdie.Si em̄ aliqs hō
plures hr̄et hoīes ī ſua ꝑtate.q ab ip̄o recederēt ex ſua
ꝓpria ꝑuerſitate et nō ex ꝑuerſitate dn̄i et adherēt ad-
uerſario ip̄ius.nunqd iuſtū eēt ꝙ illos incarceraret:⁊
ſi tn̄ illos de miſericoꝛdia poſſet dimittere.cōſtat ꝙ ſic
Sꝫ ſi ex ꝑuerſitate dn̄i ſui recederēt.nō eēt ita iuſtum
ita dicim⁹ hic qꝛ ꝙ hoīes ſint mali ⁊ recedētes a deo:hꝫ
eſt ex ꝓpria ſua ꝑueꝛſitate et nō a deo vt dictū ē.cū ml'ti
plicati ſunt in malicia ſua et impietate:ꝙ ip̄a dei ꝓui
dentia oꝛdinet illoꝝ impietates.et ex illis eliciat bonū
et hꝫ ē qḋ dicit aug.in li.de agone xp̄iano.oīs creatura
velit nolit vni deo. et dn̄o ſubiecta ē.et poſt dic. oīnes
dine ꝓuidētie ſeruiūt. ¶ Sꝫ aliȷ̄ obediūt tanq̄ filiȷ̄.et
faciūt qḋ bonū eſt. aliȷ̄ vͦo ligāt̄ tanq̄ ſerui:et fit de ill'
qḋ iuſtū ē.ita de⁹ oīpotēs dn̄s vniuerſe creature q̄ fecit
ſic̄ ſcriptū ē valde bona:ſic ea oꝛdiat. vt de boīs et ma
lis benefaciat.qḋ eī iuſte fit:bn̄ fit.Iuſte at̄ boī ſūt be-
ati:et iuſte mali penas patiūt̄.ḡ ⁊ de boīs ⁊ de malis
bn̄facit de⁹. qm̄ oīa iuſte facit.boī aūt ſūt q tota v͂tute
deo ſeruiūt vel volūtate.mali vͦo qui nec̄itate ſeruiūt.
¶ Ad vltimū dōm.ꝙ ip̄i⁹ ꝓuidētie nō ē.nec ab ip̄a eſt
ꝙ deturpet̄ ip̄a imago dei ī malis hoībꝫ.īmo ab ip̄is.
qm̄ a ſe ē ꝙ cadūt.ſꝫ ip̄i⁹ ꝓuidētie ē oꝛdīare illḋ maluꝫ
et hꝫ etiā de oꝛdīe iuſticie.et ex illo elicere bonū.Sic er
go pꝫ ꝙ diuia ꝓuidētia ē et ꝙ oꝛdo ip̄i⁹ cūcta cōplecti
tur nec ip̄am aliqua euadūt.

¶ Mēbrum ſecundum

Ad ſecūdū ſcꝫ qd ſit dīna ꝓuidētia ꝓcedit̄
ſic.et vr̄ ꝙ ſit ip̄a ſapiā vel qḋ ſpectat ad
ſapiāꝫ ī deo.dicit eī ioh.damaſ.i ca.dͤ ꝓ
uidētia.diffiniēs ip̄aꝫ dicēs. ꝙ ꝓuiden
tia ē q̄ ex deo exn̄tiū fit cura.ſꝫ cura ſꝫm ꝙ ſic ē eſt ip̄ius
ſapīe diſponētis.ḡ ꝓuidētia ē ip̄i⁹ ſapīe diſponentis.
ad ip̄aꝫ igit̄ ſpectat. ¶ Itē ꝓuidē ē vidē.ſꝫ vidē īpoꝛtat
cog̃tōꝫ:ḡ ꝓuidētia dic cognitōꝫ.quā et̄ nō minuit ꝓpo
ſitō addita ſꝫ auget:ḡ ſi cog̃tio ſpectat vel ꝑtinet ad ſa-
pīam:relinqt̄ ꝙ et ꝓuidētia ſil'r. ¶ Itē tria attribuūt̄
deo.ſcꝫ potētia ſapīa boītas vl' volūtas. Potētia ei at
tribuit̄ inquātū ip̄e ē cā efficiēs.ſapīa inquātū ip̄e ē cā
foꝛmalis exēplaris rerū.volūtas vel boītas determīat̄
ex ꝑte finis.ſi ḡ ſꝫm boetiū de ꝯſolatōe ꝓuidētia ē foꝛ-
ma qꝛ poīt comꝑatōꝫ int̄ ꝓuidētiā ⁊ fatū. Et dic ꝙ ꝓ-
uidētia ē foꝛma ex q̄ diſponūt̄ res fiēde:ſub his vͣbis.
manifeſtū eſt īmobilē ſimplicēqꝫ gerēdarū rerū eē ꝓui-
dentiā.ſꝫ foꝛma reducit̄ ad cām foꝛmalē et hec ē ſapīa ī
deo:ḡ ꝓuidētia reducit̄ ad ſapiam. ¶ Itē Boeci⁹.ab
eterno cūcta ꝓſpiciēs ꝓuidētie cernit intuit⁹.ḡ ꝓroui-
dentie eſt cernere et intueri.ſꝫ iſtud ē ip̄i⁹ dīne ſapīe:ḡ
ꝓuidētia eſt dīne ſapīe. ¶ Qꝫ aūt reducat̄ ad volūtatē
quoniā dicit damaſ.ꝙ prouidētia eſt volūtas dei ꝓpter
quā oīa que ſunt:cōuenientē deductōem ſuſcipiunt.
ergo reducit̄ ad ip̄am volūtatē. ¶ Item damaſ.factiua
eius virtus et cōtentiua et ꝓuiſiua bona eius volūtas
eſt.ergo ꝓuiſiua virtus ſiue ꝓuidentia ad volūtatem
ꝑtinet ¶ Item damaſ.ſolus de⁹ bonus eſt natura et ſa-
piēs.vt igit̄ bonus ꝓuidet:qui em̄ nō ꝓuidet nō ē bo-
nus.ergo ex parte boītatis ip̄i⁹ eſt ꝓuidētia ſic̄ habet̄
xxiiȷ̄.ſap̄.ſed bonitas ſpectat ad volūtatē: ergo ⁊ pro-
uidentia. ¶ Item gubernare eſt actus ip̄ius ꝓuidētie
ſicut habetur.Sap̄.xiiȷ̄.tu autcꝫ pater gubernas om
nia prouidentia.ſed gubernatio et cōſeruatio eſt boni-
tatis diuine que conſeruatrix et gubernatrix eſt omni
um.et ideo dicitur Sap̄.xiȷ̄.ꝙ ip̄i eſt cura de omnibꝫ.
Hec autem cura nihil aliud eſt q̄ gubernatio omniū.
Unde ad hebꝛe.j.ſuper illo verbo.poꝛtans omnia ver
bo virtutis ſue dicit glo. continens et gubernans om-
nia:ſolo inperio potentie et voluntatis ſue que nō mi-
noꝛ apparet gubernando q̄ creando.omnia enim con-
tinet bonitate.ergo ſi ip̄ius prouidentie eſt guberna-
re:continere.conſtat ꝙ ipſa pertinet ad ipſam bonita
tem.et ita ad voluntatem cui appropꝛiatur bonitas.
¶ Item Sapiētie.xj.quomodo poſſet aliquid perma-
nere niſi tu voluiſſes.aut quod a te vocatum non eſſet
conſeruaret̄:quaſi dicēt. nullomodo.Ex hoc patet.ꝙ
ipſius voluntatis eſt.ꝙ conſeruentur: gubernentur:
et permaneant.ergo prouidentia pertinet ad volunta-
tem. ¶ Qꝫ autem prouidentia pertineat ad potentiam
videtur quoniam ratio ſubſiſtendi rea pertinet ad po
tentiam.Unde pꝛimo hebꝛe.poꝛtans omnia verbo ⁊c̄.
glo.creatoꝛis omnipotentia cauſa eſt ſubſiſtendi om-
nis creature. ſed prouidentia eſt cauſa ſubſiſtendi
creaturis ſicut vult Boetius.ergo prouidentia redu-
citur ad potentiam.Dicit em̄ Boetius.ꝙ prouidentia
eſt illa ratio diuina in ſummo omniū pꝛincipe cōſtitu
ta:que cūcta diſponit.vnde eſt ratio et exiſtendi et per
manēdi res.et ita ad ꝑtatem ꝑtinet. ¶ Itē q̄rit̄ vtruꝫ
prouidētia ſit diſpoſitō.Boetius.v.de ꝯſolatōe.proui
dentia eſt ip̄a diuīa ratō in ſummo oīm pꝛīcipe conſti-
tuta q̄ diſponit:ergo ꝓuidētia eſt diſpoſitio. Contra.
xxxv.di.j.li.diſpoſitio eſt de faciēdis:ꝓuidentia de gu
bernādis. ¶ Et reſpondetur ꝙ diſpoſitio dicitur dupli
cit̄ diſpoſitio ei r̄ſpicit fieri rei.ſꝫ ē fieri rei.ad eē rei qḋ
fit ad hoc vt res ſit.et eſt fieri in eē qḋ eſt in cōtīuatō
ne.pꝛīo n̄ dicit̄ diſpoſitio reſpectu fieri.Sap̄.xj.oīa
diſpoſuiſti in numero pondere et mēſura.Secūdo mō
dicitur diſpoſitio reſpectu fieri in eſſe.Sap̄.viiȷ̄.diſpo
nit oīa ſuauiter.Sed ꝯtinuatio ip̄ius eē nihil aliud
videtur q̄ gubernatio.ergo ꝑmanētia ip̄ius eſſe que ē
prouidentia.ergo prouidētia eſt diſpoſitio: ad minus
ſꝫm ꝙ dicitur fieri in eſſe. ¶ Item querit̄ vtrū idem ſit
prouidentia quod fatum.Qꝫ ſic videtur.boetius.v.de
cōſolatōne.quicqd aliquo mō mouetur.cauſas.oꝛdi-
nem.foꝛmas.ex diuīe mentis ſtabilitate ſoꝛtit̄ hec in
ſue ſimplicitatis arte compoſita: multiplicem geren-
di modum ſtatuit.qui modus cum ipſa diuine intelli-
gentie puritate conſpicitur:prouidentia nominatur.
cum ad ea que mouet aut que diſponit refertur: fa-
tum a veteribus appellatur.Idem ergo eſt modus qui
dicitur prouidentia et fatum. ¶ Contra idem in eo-
dem.fatum eſt inherens rebus mobilibus diſpoſitio.
per quod prouidentia ſuis nectit queqꝫ oꝛdinibus.
vult dicere.ꝙ omnia connexa ſunt.et ꝙ connexio cau-
ſarum ſit fatum.ergo fatum eſt diſpoſitio in re muta-
bili.ſed prouidentia eſt in ipſa re immutabili.non er-
go idem ſunt fatum et prouidentia. ¶ Item idem ibi-
dem.oꝛdo fatalis ex prouidentie ſimplicitate procedit.
ergo fatum eſt ex prouidentia.quia nec intellectus ca-
pit nec natura ꝑmittit illū q de alio eſt:eſſe illū de quo
eſt.vt dicit Anſhelmus. ¶ Item ibidem.prouidentia
ē foꝛma rerū agendaꝝ ſimpliciter ⁊ īmutabiliter.fatū
vͦo ē eoꝝ que dīna ſimplicitas gerēda diſpoſuit mobi-

lis nexus atq̨ ordo tꝑalis. ḡ ꝓuidētia ē eterna: et fatuȝ
tꝑale. ¶ It boeti⁹. ꝓuidētia immobilis: fatū mobile. ḡ
nō ſunt idē. ¶ Itē boetius. ñ quecūq̨ ſubiecta ſunt ꝓui-
dentie: ſubiecta ſunt fato: ſȝ econuerſo quecūq̨ fato ſunt
ſubiecta: et prouidētie ſubiecta ſunt. ḡ nō ſūt idē. ¶ So-
lutio. ad hoc intelligēdum ē. q ꝓuidētia reducit͛ et ſpe-
ctat ad ſapiam et bonitatē ſm differētes rōnes. et ſm ħ
eē tradunt͛ eius differētes diffinitōes ſiue deſcriptōes a
damaſ. ſicut em̄ videm⁹ q ſcia beneplaciti in deo impor
tat in ſe qd̄ ē ſciētie et volūtatis. qꝛ rōe noticie importat
qd̄ ē ſcientie: rōe vͦo placētie vel approbatōnis importat
qd̄ ē voluntatis et ſpectat ad voluntatē. Ita dicimus de
ꝓuidentia quoniā in ꝓuidentia duo ſunt. ſ. videntia ſi-
ue cognitio. quia ꝓuidere ē videre. iterū ē ibi ſuꝑadditū
ſcȝ cauſalitas. prouidētia em̄ dicit cauſalitatē quādam
ordinatōis ſiue gubernatōis et regiminis. Ratōe ḡ vi-
dentie importat cognitionē vel ſciam. Ratōne aūt eius
qd̄ ſuꝑadditur ex ꝑpoſitōe que notat cauſalitatē guber
natōis ſiue ordinatōis: dicit bonā dei voluntateȝ. quia
ipa ē gubernatrix rerū. et ſic rōe primi ꝑtinet ad ſapien
tiā: rōe ſecūdi ad voluntatē. et ſic differēter diffinit eaȝ
damaſcen⁹ cū dicit. ꝓuidentia ē cura. et cū dr̄ q ꝓuiden
tia ē bona volūtas dei. Et hugo dicit. q ꝓuidētia ē qua
deus curat de oībus que fecit. et nihil derelinquit ex oī-
bus que ꝑtinent ad ipm̄ et que ſubiecta ſunt ipi. et ꝓui-
det ſingulis vt habeat vnūquodq̨ qd̄ ſibi debetur et cō
uenit. et rōe huius cure (quaſi cura importat cognitōeȝ
et ſciam ſiue circūſpectōem quādam) ſpectant ad ſapiē
tiam. Sed rōe ſuꝑadditi qd̄ dicit cauſalitatē in ordinā
do vel gubernādo. cuȝ hec bonitas ordinis ſit a ſumma
voluntate: mota ab ipa ſumma bonitate. hoc modo ſpe
ctat ad voluntatem. et ꝓpter hoc prima diffinitio datur
magis ſm q ſe trahit ex ꝑte ſapiētie: licet forte vtrūq̨
inſpiciat. Secūda aūt ſm q reſpicit additū. et ſic proui
dentia prouidet et ordinat ſiue gubernat. hoc videre ad
ſapientiā ꝑtinet. hic aūt ordo et gubernatio ē a ſumma
bonitate et voluntate. vñ dicit aug. in li. lxxxiij. q. oīa
que ſunt inq̄tum ſunt bona ſunt. ſumme em̄ illud ē bo-
num: cuius ꝑticipatione cetera ſunt bona. pone id cui⁹
ꝑticipatione cetera ſunt bona ꝑ ſeipm̄ eſt. quā diuinaȝ
prouidentiā vocamus. et ſic bonitas ordinis ē a diuina
prouidentia in rebus. et hoc inq̄tum dicit͛ bona volun-
tas: et ſic dicit damaſ. ¶ Ad illud quo queritur vtrū ad
potentiā reducatur. dōm q non ſm ꝓprietatē vocabuli
imo ꝓprie reſpicit ſapientiā et bonitatē ſiue voluntatem
ſm q dictū ē. Si aūt reducat͛ ad potētiaȝ. ħ nō ē ad po-
tentiā prout diſtinguit͛ a ſapiētia ⁊ volūtate: imo prout
cointelligit͛ i illis. ſm q dictū ē. q ad ſaꝑe oportet q ſit
poſſe ſapere. In gubernatōe ḡ ē ipm̄ gubernare. et virt⁹
ſiue potentia gubernandi: et ſm hoc poſſe ſpectat proui
dentia ad potentiam. Sed iſtud poſſe nō diſtinguit͛ ab
ipa voluntate et ſapia: ita nec hec potentia ad quam re
ducitur. vñ etiam cum appellat dam̄. prouidentiā virtu
tem prouiſiuā. non ſumit͛ hec virtus prout diſtinguitur
ab ipa ſapientia ⁊ voluntate: ſed prout cointelligitur i
illis. ¶ Ad aliud dōm q diſpoſitō accipitur cōmuniter
⁊ ſic idē ē q prouidentia. ſm q dicitur i ſentētijs. q pro
uidentia eſt gubernandorum. que etiaȝ q̄nq̨ dicitur di
ſpoſitio. Alio modo ſtricte: vt diſpoſitio reſpiciat fieri:
prouidentia factū eē. ſed duplex eſt eē: et duplex fieri: et
duplex ꝑmanentia. Eſt em̄ eē nature ſiue primum eſſe
q̄tum ad hoc q puer dicitur homo perfectus. ſȝ ē eē ſe-
cundum q̄tum ad quod nō eſt ꝑfectus. quia non dū ꝑce
ptibilis ſcientie et hmōi. Similiter eſt duplex fieri. ē ei
fieri quo ad eē primū: et fieri quo ad eſſe ſecūdum. Si-
militer diſpoſitio dei dupliciter dicitur. vno modo ſm
q reſpicit fieri q̄tum ad eſſe primum. Alio mō ſm q re
ſpicit fieri quo ad eſſe ſecundū. Similiter duplex ꝑma-
nentia neceſſaria. eſt em̄ neceſſaria ꝑmanentia primi eſ
ſe: et neceſſaria ſecundi eſſe. ſm hoc eſt duplex prouidē-
tia. nec eſt oppoſitio q ſit completio primi eſſe: et q ſecū
dum eſſe adhuc ſit in fieri. ¶ Ad vltimo queſitum dōm
ſm boetium. ſicut diſpoſitio dicitur dupliciter. diſpoſi
tio que eſt in diſponente: et diſpoſitio que ē in re diſpo-
ſita. Diſpoſitio in diſponente ē exemplar. diſpoſitio in
diſpoſito ē ordo deductus ab ipo exemplari. et ē forma
exemplata in ipa re: ſimiliter eſt de ꝓuidentia. Scdm̄ ḡ
q exemplaris ratio cōſideratur in arte diuina: dicitur
prouidentia. ſm q cōſideratur in re vel in effectu opis:
dicitur fatum. vñ boetius ponit exemplū in artifice qui
cōſpicit opus. et vno aſpectu reſpicit diſpoſitōem totaȝ
ſimul. ſed in oꝑe non ſimul: ſed particulariter. Similit͛
in deo ordo ille qui eſt in mente diuina ſimul omnia cō-
ſpicit. ſed opere nō ſimul. ſed particulatim et tꝑaliter.
vñ verba boetij ſunt hec. ſicut artifex faciendi formā rei
mente percipiens mouens oꝑis effectū. et q ſimpliciter
ꝑñtarieq̨ proſpexerat: per tꝑales etiam ordines ducit.
ita deus prouidentia quidem ſingulariter ſtabiliterqȝ
facienda diſponit. fato vͦo hec ipa que diſpoſuit multi-
pliciter et tꝑaliter adminiſtrat. ſicut ergo diſpoſitio in
diſponente ⁊ diſpoſitio in diſpoſito non ſunt idem. ſed
vnū exemplar aliud imago vel exemplatū: ſic eſt de ꝓui
dentia et fato. vñ illa relatio cū dicit qui modus ⁊c̄. ſit
relatio nō ꝓ ydemptitate ſimpliciter: ſȝ pro cōuenientia
ſimilitudinis. dicitur tñ fatum dupliciter. vno mō lex
aſtroꝝ ꝑ quam inducitur neceſſitas rebus ſingularib͛
etiā li. ar. ſic nihil eſt fatū ſed error. Alio mō fatum dici
tur diſpoſitio inherens rebus mobilibus ⁊c̄ ſicut dicit
boetius.

Membrum terciū

Conſequēter querit͛ de ꝓuidentia quomō
ſit in hunc modū. Primo vtruȝ ſit tꝑalis
vel eterna. Secūdo mō vtrū ſit ſimplex vl͛
multiplex. Tercio vtrū ſit cā reꝝ et i quo
genere cauſe.

Articul⁹ prim⁹

Ad primū ſic videt͛ q ſit eterna. Boetius in
li. de cōſolatōe. ab eterno cūcta ꝑſpiciēs: pro
uidētie cernit intuitus. ḡ ꝓuidētia cernit ab
eterno ergo ē ab eterno. ¶ Item in eodē. vt ē bonus pro
uidet. q em̄ nō ꝓuidet nō eſt bonus. ſed ab eterno bon⁹
ē. ḡ ab eterno ꝓuidit. ¶ Si dicat͛ q nō valet. Cōtra da
oppoſitū. nō ꝓuidit ab eterno: ḡ nō ē bon⁹ ab eterno. qa
ſicut dic̄ ioh. dameſc. q nō prouidet nō ē bon⁹. ¶ Itē in
eodē boeti⁹. vt ad intellectū ē rōcinatō ad id qd̄ ē. ad id
qd̄ gignit͛. ad etnitatē tp̄s: ad pūctū mediū circul⁹: ita ē
ſeries fati mobil͛ ad prouidētie ſtabilē ſimplicitatem. ḡ
ſic ſe hȝ fatū ad ꝓuidētiā ſic̄ tp̄s ad etnitatē. ḡ prouidē-
tia ē etna: fatū tꝑale. ¶ Cōtra. ꝓuidētia ē cā q̄ de⁹ mini
ſtrat ſubditis bona vel mala pene. ħ aūt ē ex tꝑe. ¶ Item
ioh. dama. prouidētia ē ad exiſtētia cura. ḡ ſolū poſitis
exiſtētib͛ ē prouidētia: ſȝ ħ ē ex tꝑe. ¶ It prouidētia ē gu
bernādoꝝ. gubernāda aūt ſūt tꝑalia: ḡ prouidētia tꝑal͛.
ſi ei ñ ſunt gubernāda. ñ ē cura gubernādoꝝ ita nec cu-
ra. ¶ Rñſio. i intellectu ꝓuidētie ſūt duo. ſ. cognitio et
cālitas. ſi reſtringim⁹ prouidētiā ad cognitōem q̄ guber
nāda ꝑcognouit ſicut dic̄ boeti⁹: ſic ē eterna. Si vͦo di-
cat cauſalitatē: adhuc ħ pōt eē dupliciter. i actu vl͛ i ha-
bitu. ſicut dñs pōt dicē reſpectū ad creaturā i actu vel i
habitu. ſi i habitu: ſic dr̄ dñs ab etno. ē ei tal͛ q ab etno
habilis ē dñari. ſi i actu: ſic ex tꝑe ex q̄ ſuum habuit in
actu. Similiter ſi dicat͛ prouidētia cura i habitu. ſic pt̄
dici ab etno. qꝛ dic̄ diuinā eēntiā vt habilē ad gubernā-
dū creaturā. ſȝ ſi dicat͛ in actu cura: ſic dr̄ ex tꝑe. dōm ḡ
q intuit⁹ prouidētie ē ab eterno ſic̄ dic̄ boeti⁹: ſȝ cālitas
ſm q dr̄ i actu ex tꝑe. ¶ Ad illd̄ boetij vl͛t. dōm q ſit cō-
ꝑatio ꝓuidētie ad fatū. ñ q̄tū ad duratōȝ: ſȝ q̄tū ad ſim
plicitatē ⁊ ꝯpoſitōȝ. ⁊ poīt exēplum i materialib͛ vt in

puncto et in circulo. ⁊ ex t̄n in īmaterialib᷒. vt in intellectu ⁊ ī rōcinatōe. vult ꝗ̄ dicere. ꝙ ſicut intellect⁹ ſimplex ē reſpectu rōcinatōis: t̄n rōcinatio ē ab intellectu. Silr̄ ter et de alijs. ſic ꝓuidentia ſe habet ad fatū vt ꝓuidentia: ſic ipa diuina diſpoſitio reꝝ gubernandaꝝ. fatū vͦ ipa deductio gubernatōis. et ē hec ab illa. et ipa ꝓuidētia immobilis ſtat: fatū vͦ mobile. Et ꝑ hoc patꝫ ſolutio ad ſecundo obiectum.

Articulus ſecundus

[A]D illud quod ſecudo querit̄. vtrum ꝓuidētia ſit ſimplex vel nō: ꝓcedit̄ ſic. omne cōtentiuū multitudinis inꝗ̄tuꝫ hmōi nō habet ſimplicitatē. ſꝫ ꝓuidētia ē cōtentiua mlt̄itudinis. quia ꝓuidētia tot rerū ē ꝯtentiua quot capit ⁊ ecōuerſo. Multas aūt res capit ⁊ amplectit̄: īmo oīa ſicut dicit boetius. ꝗ̄ ꝓuidētia nō habet ſimplicitatem. ¶ Ad oppoſituꝫ Boetius in li. de cōſolatōe. illud certe manifeſtum eſt: immobilē ſimplicemꝗ̄ formā rerū eē ꝓuidentiā. ꝗ̄ ꝓuidentia ē ſimplex. ¶ Rn̄ſio. dōm ꝙ ꝓuidentia ſimplex ē ⁊ omnimoda ſimplicitate. ¶ Ad rōem in cōtrariū dōm ꝙ ꝓuidentia cōtinet rerū ſpecies fiendarū ſicut cā. nō ſicut vniuerſum in quo cōtinētur taꝗ̃ ꝑtes cōſtituentes ipm̄. et iō ponūt ī ipo multitudinē. nō ſic aūt ē hic de ꝓuidentia. ꝯtinere aūt vt cā nō repugnat ſimplicitati cauſe. maxime in deo in quo cōtinent̄ omnia ſicut in ſua cā vn̄ boetius. ſicut artifex faciēdo domū vel rei formā mēte ꝑcipiēs mouet oꝑis effectū. et ꝙ ſimpliciter p̄ſenterꝗ̄ ꝑſpexerat: ꝑ tꝑales ordines ducit. ita deus ꝓuidētia quidē ſingulariter ſtabiliterꝗ̄ fienda diſponit. et hoc eſt qd̄ dicit aug. ſuꝑ illud Ro. xj. ex ipo et per ipm̄ ⁊c̄. ars omnipotentis atꝗ̄ ſapiētis dicit̄ plena oīm ratōnum et incōmutabiliū viuētiū: ⁊ omnes vnū in ea. Sunt eīn in ipa cā ſm̄ modū cauſe. vn̄ cū ſit cā ſimpliciſſima: nec cōpatiēs mlt̄iplicitatē aliquā: ſunt ibi mō ſimpliciſſimo.

Articul⁹ terci⁹

[A]D illud qd̄ querit̄. vtrū ꝓuidētia ſit cā. ⁊ ī ꝗ̄ genere cauſe: ꝓceditur ſic. Boetius ī. v. li. de cōſolatōe. omniuꝫ generatio reꝝ cūctuſꝗ̄ mutabiliū naturaꝝ ꝓgreſſus. et quidqd aliquo mō mouet̄ cauſas formas ex diuine mētis ſtabilitate ſortitur. hec in fine ſimplicitatis arte cōpoſita multiplicē rebus gerēdis modū ſtatuit. qui modus cū in ipa diuine intelligētie puritate cōſpicit̄: ꝓuidētia nominat̄. ex hac autoritate patet. ꝙ ꝓuidētia reſpicit res gerēdas ſiue fiendas ab ipo artifice primo. ⁊ ita ē cā reruꝫ. Sed ꝙ ſit cā formalis oñditur. quoniā dicit boeti⁹ ī eodē. manifeſtū ē immobilē ſimplicemꝗ̄ gerendarū rerū formā eē ꝓuidentiā. Ex quo ſic ambro. ꝓuidētia ē forma rerū gerendarū. ſed forma rerū gerendaꝝ ē ipa cā formalis exēplaris. ꝗ̄ prouidētia ē cā formalis exemplaris rerū. ¶ Iteꝫ boetius in eodē prouidētia ē ipa illa diuina rō ī ſummo oīm pꝛīcipe ꝯſtituta. q̄ cūcta diſponit. ⁊ p⁹ dic̄. de⁹ ꝓuidētia qdē ſingulariter ſtabiliterꝗ̄ faciēda diſponit. ſm̄ ꝙ ē hmōi ī efficiēte eſt cā formalis exēplaris: ⁊ hmōi rō ſiue ars ē exēplaris: cā ꝗ̄ ⁊ ꝓuidētia ī deo ē cā formalis exēplaris rerū. ¶ Qr̄ aūt ſit cā effitiēs pꝫ. qꝛ dic̄ damaſce. ꝓuidētia ē bona volūtas dei. Sꝫ volūtas dei ē cā efficiens reꝝ. vn̄ dicit aug. ſuꝑ geñ. ꝙ volūtas dī ponit neceſſitatē reb᷒. et dicit eē ī ench. ꝙ volūtas dei ē cā oīm notionū et ſpērū. ꝓuidētia ꝗ̄ ē cā efficiēs reꝝ. ¶ Itē boetius ī. iiij. de cōſolatōe dic̄. ꝙ dedit ꝓuidētia a ſe creatis hanc maximā manēdi cām vt ꝗ̄ad poſſint naturalit̄ deſidēnt ex hac autoritate hab̄r. ꝙ ꝓuidētie ſit creare. ſꝫ creare ē ipius cāe efficiētis: qꝛ creare dic̄ ꝓducē res ad eē. quod ꝓpꝛiū ē cāe efficiētis: ꝗ̄ ꝓuidētia ē cā efficiēs. ¶ Qr̄ aūt ſit cā final' vidr̄. quoniā dic̄ aug. in li. lxxxiij. q̄ſtionū. ſūme illud bonū ē cui⁹ ꝑticipatōe cetera ſūt bona. porro illud bonū cui⁹ ꝑticipatōe ceťa ſūt bona ꝑ ſeipm̄ bonū ē: quā diuinā prouidētiā vocam⁹. prouidētia ꝗ̄ ē ſummū bonū ſꝫ ſummū bonū ē finis oīm ſicut eē probat boeti⁹. ꝗ̄ prouidētia ē finis rerū. ꝗ̄ ⁊ cā finalis rerū. ¶ Solutō. dōm ſicut dictū ē ſuꝑ. ꝙ ī prouidētia ſunt duo ipa cognitō q̄ determinat̄ ex ꝑte videntie. et ē ibi cālitas ſuperaddita ipi cognitōi vel videntie q̄ vocat̄ ꝑ poſitōem additā. cōcedimus ergo ꝙ prouidētia ē cā ſꝫ ꝗ̄tum ad cognitōneꝫ vel videntiā quā importat ē cā formalis exēplaris. qꝛ ſicut in ſciētia edificādi in artifice ē cā exēplaris dom⁹: ita in ſcīa diuīa ē cā exemplaris formaꝝ fiendaꝝ. vn̄ ipa dr̄ ydea rerū. et ꝙ ſe habeat prouidētia ad modū rōnis vel cā exemplaris ī artifice dicit boetius. ſicut artifex faciē de rei formā mēte proſpiciēs vel ꝑcipiēs mouet oꝑis effectū: pn̄terꝗ̄ ꝑſpexerit ꝑ tꝑales ordines ducit: ita de⁹ prouidentia quidē ſingulariter faciēda ſtabiliterꝗ̄ diſponit. ſꝫ rōe cālitatis ſuꝑaddite ſe habet ī rōe efficiētis. ⁊ ſꝫ mō dr̄ prouidētia bona volūtas dei q̄ cūcta gubernant̄ atꝗ̄ regūtur. ¶ Ad illud aūt qd̄ obijcit̄ de cā finali. dōm ꝙ prouidētia nō ē cā finalis rerū. Et ad illud q̄ obijcitur ꝙ ipa ē ſummū bonū. dōm ꝙ in fine duo ſunt ſcꝫ terminare ⁊ finire ipas res ⁊ ordines rerū: iterū finis ē mouē efficiētē ſic dic̄ phs. ꝓpꝛia t̄n rō inꝗ̄tū finis detmīat̄ ī ſꝫ ꝙ tmīat̄ res: ⁊ ꝙ ad ipm̄ velut ad tminū ordinant̄ res: ⁊ ſic ſūmū bonū habet has duas rōes ī prouidētia. ꝗ̄ ē illd̄ finis qd̄ ē mouē efficiētē: ⁊ ſic hꝫ ī ſe virtutē ordinādi oēs res ſicut finis. ſꝫ nō dr̄ ī rōe termināntis res. verū tamē ꝑ hoc ꝙ habet de rōe finis magis refert̄ ad ipm̄ efficiētem prouidētia: ꝗ̄ ē ſummū bonum. et ſummū bonū habet p̄dictas duas rōes. quarū vna conuenit prouidentie. de cā aūt materiali nō hꝫ locū q̄ſtio. Vel pōt dici. ꝙ ſummū bonū dicit̄ finis ⁊ efficiēs. Efficiens aūt dr̄ inꝗ̄tū ē ſui coīcatiuū vel diffuſiuū. ⁊ ꝑ hāc rōem dr̄ prouidentia bonū. qd̄ patet ex illo vͦbo aug. in li. lxxxiij. q. Summe illd̄ bonū ē: cuius p̄ticipatōe cetera bona ſunt: quā diuinā prouidētiā vocamus. nō igit̄ ſequitur prouidētia ē ſummū bonū: ergo ē finis ſꝫ ē peccatū id ē fallacia ſm̄ accidens.

Membrum quartum

[C]Onſequenter queritur quorum eſt prouidentia hoc modo. Primo vtrum bonoruꝫ et malorum. Secundo vtrum caſualium. Tercio vtrū voluntarioꝝ. Quarto vtruꝫ nobilium et vilium.

Articul⁹ prim⁹

[A]D primū ſic. creatōis actus ē fundamentuꝫ quaſi ad producēdū res ī eē. gubernaæ vͦ ⁊ ꝯtinē ⁊ mlt̄iplicare ⁊ ꝯſil'es act⁹ ſunt q̄i edificia appoſita ſuꝑ illd̄ fundamētū: ſꝫ edificiū nō ſe extendit vltra ꝗ̃ fundamētū. creare aūt t̄m ſe extēdit ad bona geñ. j. vidit de⁹ cūcta q̄ fecerat ⁊c̄. ꝗ̄ gubernaē. cōtinere. mlt̄iplicare ⁊ hmōi act⁹ q ſunt q̄i ſuꝑ edificia: t̄m ſe extēdēt ad bona. ſꝫ gubernatō ē prouidētie. ꝗ̄ prouidētia erit t̄m bonoꝝ. ¶ Itē aug. ī li. lxxxiij. q. prouidētia ē ſummū bonū a q̄ cetera bona ſunt. ſꝫ a ſummo bono nō deſcēdūt nec deriuant̄ niſi t̄m bona: ꝗ̄ prouidētia t̄m ſe extēdit ad bona. ¶ Itē damaſ. oīno neceſſe ē oīa q̄ prouidētia fiunt ſm̄ rectā diſpoſitōeꝫ ⁊ optima ⁊ deo decētiſſima fieri. ſꝫ mala nō ſūt optima nec dͦo decētiſſima: ꝗ̄ mala nō ſunt ſub diuīa prouidētia. ¶ It̄ hoc probat̄ ꝑ ſil'e. ſi ei eēt aliqs rex magn⁹ ⁊ potēs. nūqd ꝑmittēt in regno ſuo aliqd̄ malū qd̄ deſtruēt regnū. ¶ Nō vtiꝗ̄ ſi ꝯgnoſcēt illd̄ malū ⁊ potētiā h̄ret expellēdi vl' eē deſtruēdi. ſꝫ de⁹ rex regū ē oīpotēs ⁊ oīſciēs. Si igit̄ aliq̄ ſūt mala ī regno ei⁹: non ſūt ſub ei⁹ prouidētia. ¶ Sꝫ ꝯ. hugo ī ſuis ſentētijs dicū ꝙ opat̄ prouidētia ī ſuo ⁊ alieno. ī ſuo qd̄ fecit ī alieno qd̄ ꝑmiſit: ſꝫ illd̄ alienū ē malū: ꝗ̄ prouidētia oꝑat̄ circa malū. ꝗ̄ ſe extēdit eē ad malū. ¶ Itē ſuꝑ illd̄ nūeri. xxij. venit aūt dn̄s. glo. origeñ. nos dicem⁹ ſapīa dei. ī. proui

dentia dei oĩa eẽ ita diſpoſita: vt nihil ocioſum ſit apud deũ nec bonũ nec malũ. maliciã deus nõ fecit. cũ tñ inuẽtã ab alijs ꝓhibere poſſit nõ ꝓhibuit: ſʒ ea vtitur ad neceſſarias cãs. ꝙ mala nõ ſunt ſub diuina ꝓuidẽtia. ¶ Jtẽ Boetius de cõſolatõe. ſola diuina vis ē cui mala bona ſunt. mala inquã ipĩ creature: cũ eis ꝯpetẽter vtẽdo alicuius boni elicit effectum. ordo em̃ in diuinis ita cũcta cõplectit̃. vt qui ab aſſignato ordine rceſſerit. ſ. miſcdie in aliũ ordinẽ relabatur. ſ. iuſticie. iuxͣ illud ꝓuer. xvj. oĩa ꝓpter ſemetipm̃ opatus ē dñs impiũ qʒ ad diẽ malũ ergo mala ſubſunt diuine ꝓuidentie et eẽ bona. ¶ Jtẽ dyo. de diuinis nominibꝰ. Etenim malũ ad vniuerſitatẽ boni ꝯferẽs ē. nõ impfectũ eẽ ei largiẽs. ſʒ quicqd ē cõferẽs ad vniuerſitatẽ ē ordinatũ. ordinatũ autẽ eẽ ē ſub diuina ꝓuidẽtia: ꝙ malũ ē ſub ꝓuidentia. ¶ Quod cõcedimus. Sed notãdũ. ꝙ dupliciter dr̃ aliquid eẽ ſub diuina ꝓuidẽtia. Uno mõ vt ab ipã creatum vel factũ. et ſic ſunt bona tñ ſub ꝓuidẽtia. Alio mõ nõ vt ab ipõ factũ: ſʒ cum factũ ē ab homine vel angelo malo ab ipã ordinãdum. et ſic ſunt mala ſub diuina ꝓuidẽtia. ſic ꝙ ſub diuina ꝓuidẽtia ſunt bona tãꝗ̃ ab ipã facta: et etiã mala tãꝗ̃ ab ipã ordinata. vñ hugo ĩ ſentẽtijs. ſm̃ hãc vniuerſalẽ ꝓuidentiam cũctoꝝ nõ ſolum ſuis que bona ſũt ſʒ alienis que mala ipẽ nõ fecit ſʒ ꝑmiſit: qđ debitũ ē diſpẽſat. nihil em̃ ĩ regno ſuo hãc ordinatõem euadet. ¶ Nã et ipã iniquitas ex hac ꝓuidentia ſtipendia habet. ⁊ nõ poterat vel ipã malicia in obliuionẽ venire apud ꝓuiſorẽ omniũ. Scđm hoc ergo rñdendum ē ad omĩa q̃ obijciunt̃ ĩ ꝯtrariũ. ꝙ. ſ. mala nõ ſunt ſub diuina ꝓuidentia qꝛ oẽs ille rõẽs ꝓcedũt illa via q̃ mala nõ ſunt ſub ꝓuidẽtia diuina tãꝗ̃ ab ipã creata vel facta. ¶ Ad primum dđm. ꝙ nõ eſt ſimile de creatõe et gubernatõe. creatio eī ē de nihilo. vñ nõ ponit rem exiſtẽtem. imo ē de nõ eẽ ad eẽ ſiue de nihilo in aliquid. malũ aũt ecõuerſo. ſ. de aliq̃ in nihil ſiue de eẽ in nõ eſſe. et hoc ē quia malũ eſt corruptio ipĩus nature que eſt ens et bonum. et iõ contrario modo ꝓcedunt creatio et malicia. vñ nõ poteſt trahi creatio vt dicatur mala. ſed malũ nõ ſe habet ecõtrario gubernatõni: quia gubernatio ponit rem exiſtentem. malũ aũt nõ ē de nihilo ſed de aliquo. nec tñ ex hoc ſequit̃ ꝙ ad plus ſe extendat gubernatio ꝗ̃ creatio. quia ſicut creatio ſemꝑ terminatur ad bonũ cuius eẽ eſt ex nihilo ita gubernatio ſiue reſpiciat bonũ ſiue malũ ſemꝑ terminat̃ ad bonum. quia nõ reſpicit mala ꝓpter ſe: ſʒ vt ex illis eliciat bonũ. Bonũ em̃ ē mala ordinari vt nihil ĩ regno ꝓuidẽtie maneat inordinatũ. et h̃ ē qđ dicit boetiꝰ. ꝙ ſola vis diuina ē cui mala bona ſunt. vñ ꝓuidẽtia cõtra malũ ſemꝑ vlterius intendit trahere bonũ. ⁊ in hoc terminat̃ eius aſpectus. Jtẽ cũ dr̃ ꝙ gubernatio nõ põt ſe plus extendẽ ꝗ̃ creatio que ē fundamẽtũ eius. h̃ ē ita intelligẽdum. ꝙ ipã ꝓuidentia cuius ē gubernatio non ſint aliqua que nõ ſubſint creatõi. ab ipã eī nõ ſunt aliqua niſi bona. tñ per hoc nõ priuat̃ reſpectus ad aliqua que nõ ſunt creata: ſed per defectum voluntatis educta vt ex ipĩs ſemper vlterius bonuʒ eliciat. ¶ Ad illud qđ obijcit. ꝙ a ſummo bono nõ deſcendit niſi bonũ. dđm ꝙ verum eſt ſicut ab ipõ factum. nec dicimus ꝙ malum ꝓcedat a ꝓuidentia ſicut ab ipã factũ: ſʒ ſubeſt ei tanꝗ̃ ab ipã ordinatũ. ¶ Similiter dicimus ꝙ autoritas damaſc. loquitur đ illis que facta ſunt a diuina ꝓuidẽtia et nõ de illis que reguntur a ꝓuidentia. de illis em̃ que fiunt ab ipã: verũ ē illud ꝙ fuit decentiſſima et optima ⁊ vt nõ ē melius fieri. ſuꝑple ſm̃ ꝙ ſunt in vniuerſitate. quia ſic ꝯgruentiſſime ſunt ſuꝑple ꝗ̃tum ad cognitõem vniuerſi: licet ſinguli in ſtatu ſuo poſſent meliora fieri. Similiter dđm ē ad alias autoritates. ¶ Ad illđ quod obijcit ꝙ aliquis potens nõ ꝑmitteret malum fieri ĩ terra ſi ſciret illa. Similiter dđm ē de deo ꝙ rem illã quaʒ malã p̃ſciret nec crearet nec gubernaret niſi ex ea aliqđ bonũ elicere intenderet. et hoc bene determĩat aug. ſuꝑ. ix. ad Ro. Suſtinuit in multa patiẽtia. glo. nullũ deus vel hominum vel angeloꝝ crearet quẽ maluʒ eẽ p̃ſciret: niſi ꝑiter noſſet quibꝰ bonis vſibus eos accomodaret. ſicut etiã facit rex terrenus cũ habʒ aliquot de filijs qui nolunt comodari ad aliquẽ bonuʒ vſum trãſmittit eos ad alium vſum. et ſic de ipĩs ſemper elicit bonũ. Et hec ē etiam rõ quare dñs ſuſtinet malos. Jdem etiã oñditur autoritate Origeñ. ſuꝑ. xxij. nũeri. Malicia vtit̃ deus ad neceſſarias cauſas per quam ꝓbat eos qui ad virtutũ gloriã tendũt. Si em̃ nõ eẽt malicia: nõ eẽt q cõtrairet virtutibꝰ. virtus aũt ſi cõtrariũ nõ haberet non clareſceret. ſic ergo ad exercitium bonorum et ꝓbatõeʒ virtutum ſuſtinet deus malos.

Articulꝰ ſecundꝰ

Conſequenter queritur. an ꝓuidentia ſit caſualiũ. Ad quod ſic boetius. v. de cõſolatõe. ordo ille ineuitabili ꝯnexione ꝓcedens. q de ꝓuidentie fonte deſcẽdens: cũcta ſuis locis tꝑibuſqʒ diſpoſuit. ⁊ agit ibi đ caſualibus: ergo caſualia ſunt ad ꝓuidentiam. ¶ Jtem boetius licet diffinire caſum eẽ inopinatũ ex cõfluẽtibus cauſis in his que ob aliud geruntur euentum. ſicut alius facit domũ. et alius tranſit per illũ locum: cadit lapis ſuꝑ caput eius et occidit ipm̃. neqʒ hic facit domũ vt lapis cadat ſuper ipm̃: nec hic tranſit vt occidatur a lapide. neuter em̃ hoc intẽdit. iſtud aũt dr̃ caſuale. illud aũt ſubeſt gubernatõi et ꝓuiſioni diuine. ꝙ em̃ lapis cadit in illũ locũ ſubeſt ꝓuidẽtie ⁊ gubernatõi diuine. Similiter ꝙ iſte vadat ad forum ꝑ illum locum: et illa hora. hoc ſubeſt gubernatõi diuine ⁊ ordinatõi. Et ex his duabus cauſis cõfluentibus ē caſus. ꝙ caſualia ſubſunt diuine ꝓuidentie. Similiter iſte abſcõdit thezaurum ⁊ h̃ p̃ter intentõeʒ ꝙ alius inueniat. iſte arat terrã illã p̃ter intentõem ꝙ illũ inueniat: et tñ ipm̃ inuenit iſtũ reponẽ thezaurũ: h̃ ſubeſt ꝓuidẽtie. et ſimiliter arare iſtũ. et he ſunt cauſe illius inuẽtõis. ſi ꝙ ille cauſe ſubſunt ꝓuidentie diuine. ꝙ caſualia ſubſunt ꝓuidentie diuine. ¶ Jtem boetius. ſiquidẽ aliquis euẽtũ temerario motu nulla cauſarũ cõnexione ꝓductũ caſum eẽ diffiniat: nihil oĩno caſum eẽ ꝯfirmo. ꝙ caſus ē ex cõnexione cauſarũ cũ ſit aliquid. ſed omnis cõnexio cauſarum faciens aliquid ſubeſt ordinationi diuine: ergo caſus ſubeſt ordinatõi vel ꝓuiſioni diuine. ¶ Jtem boetius. ꝓuidentia cũcta ꝑiter ꝗ̃uis diuerſa ꝗ̃uis infinita ꝯplectitur: ꝙ cõplectitur caſualia. ¶ Jtem boetiꝰ. hic actus fortunaſqʒ hoĩm indiſſolubili cãrum connexione ꝯſtrigit. ¶ Cõr. aug ĩ li. lxxxiij. q. qcqd caſu fit temẽ fit h̃ qcqd temẽ fit ñ ꝓuidẽtia fit. ſi ꝙ caſu aliq̃ fiũt ĩ mundo nõ ꝓuidẽtia vniuerſus mũdus adminiſtrat̃. ꝙ ſi aliqua caſu fiũt: ē aliqua ſubſtãtia q̃ ad opus ꝓuidẽtie nõ ꝑtinet: caſualia ꝙ non ſubſunt diuine ꝓuidẽtie. ¶ Solutõ dđm ꝙ caſualia dicunt̃ dupliciter. vno mõ põt dici caſus ex aliquibꝰ cõfluentibꝰ cauſis que nõ hñt aliquã ordinatõem inopinatus euẽtus. et h̃ mõ vult aug. ꝙ nihil caſu fit: qꝛ nihil inordinate ſiue abſqʒ omni ordine fit. imo ſi fit aliqd a caſu: h̃ mõ temẽ fit. Alio mõ ſm̃ ꝙ dicit boetiꝰ. Ariſtoteles inqt in phiſicis. quotiẽs aliquid cuiuſpiã rei grã gerit̃ aliudqʒ qbuſdã de cauſis ꝗ̃ qđ intendebat̃ obtingit: caſus vocat̃. vt ſiquis colẽdi agri cã fodiẽs humũ: defoſſi auri pondꝰ inueniat. hoc igit̃ fortuitu quidẽ creditur accidiſſe. verũ nõ de nihilo ē. nã ꝓprias cãs habet. quarũ improuiſus inordinatuſqʒ cõcurſus caſum videtur opari. ¶ Nã niſi cultor agri humũ fodẽt. niſi eo loco pecuniã ſuã depoſitor obruiſſet: auꝝ nõ eẽt inuẽtũ. he igr̃ ſũt fortuiti cauſe cõpẽdij ſibi ꝯfluẽtibꝰ cauſis: nõ ex gerẽtis intẽtõe ꝓuenit. neqʒ eĩ qꝛ aurũ obruit nec qui agrum exercuit. vt ibi pecunie inuenirentur intẽdit. ſed vt dixi ꝙ iſte obruit hunc fodiſſe contingit atqʒ concurrit. licet igitur diffinire caſum eſſe inopinatum ex confluentibus cauſis in his que ob aliud

gerūtur euentū. cōcurrere vō atqꝫ ꝯfluere caſum fac̄ or do iſte ineuitabili cōnexione ꝓcedens. qui de ꝓuidentie fonte deſcēdens: cūcta ſuis locis temporiſqꝫ diſpōit. ex quo patet ꝙ caſualia ſubiecta ſunt diuine ꝓuidentie. ꝗ niā ab ipō ē ꝙ cōfluunt cauſe ad talē euentum.

Articulus tercius

COnſequēter querit̄ vtrū ꝓuidētia ſit voluntariorum. Ad quod ſic aug. lxxxiij. q. Omne quod ē. ingͣtum ē: bonū ē. Illud eñ ē ſumme bonū cuius ꝑticipatōne cetera ſunt bona. Porro illud cuius ꝑticipatione cetera ſunt bona per ſeipm̄ bonum eſt: quā diuinā ꝓuidentiam vocamus. Sed aliqua que ſunt a libero arbitrio ſunt bona: ergo ſunt a ſummo bono quod eſt diuina ꝓuidentia. ¶ Itē mala que ſunt a libero arbitrio ſunt ordinata a deo: ergo ſubſunt diuine ꝓuidentie. ergo voluntaria ſunt a diuina prouidentia. ¶ Item boetius. rector ac mediator mentiū deus qui cū ex alta ꝓuidentie ſpecula reſpicit qđ vnicuiqꝫ cōueniat agnoſcit: et quod conuenire agnouit: accomodat. ergo tribuit deꝰ omnibus que ſunt a libero arbitrio ſiue ſint bona ſiue ſint mala qđ eis cōuenit. ſed omnia talia ſubiecta ſunt ꝓuidētie. ¶ Cōtra. boetius dicit ꝙ ordo iſte qui a ꝓuidentie fonte deſcendit: ineuitabili cōnexiōe ꝓcedit. Sed ea que ꝓcedunt a libero arbitrio nō ꝓcedūt ineuitabili cōnexione. quoniā volūntarie et libere ꝓcedunt ab ipō. ꝗ nō ꝓcedunt ab ipō ſm ordinē ꝓuidentie nō igitur ꝓuidētie ſubiecta ſunt. ¶ Item damaſ. oportꝫ noſcere ꝙ oīa quidē p̄noſcit deus. nō aūt p̄determinat. cognoſcit aūt que in nobis ſunt: nō p̄determinat aūt ea ſed omnia que ſunt ꝓuidētie p̄determinat. quia ſuū ꝓuidere ē p̄determinare: ergo ea que ſunt liberi arbitrij nō ſubſunt diuine ꝓuidentie. ¶ Item greg. querit. vñ eſt ꝙ in faciēdo hoīem querit̄ ⁊ aduocat̄ ꝯſiliū cū dr̄. faciamꝰ hoīem ⁊c̄. geñ. j. et nō in faciēdo alia. Et rñdet ꝙ aliud ē qñ aliquis debet facere aliquā rem magnā. et aliud ē qñ dꝫ facere aliquā rem modicā. rē eñ magnā facit cuꝫ magna diligētia et circūſpectōe. Similiter quia homo ē in quo ē impreſſa imago dei. cū magna diligētia dr̄ faciamꝰ. vñ dicit. aīa regale qđ ē: hinc demonſtrat̄ ꝙ nullius ſubdat̄ imꝑio hñs in ſe libertatē arbitrij: ſuoqꝫ nutu et moderamine diſpēſans ſe. ergo ñ requiritur diſpēſatio diuine ꝓuidētie. ꝗ ea que ſunt a libero arbitrio nō ſubſunt prouidentie. ¶ Solutio. notandū ꝙ aliter ſubſunt diuine ꝓuidētie ea que ſunt liberi arbitrij ꝙ̄ naturalia. Nā ſic̄ dicit damaſ. duplex ē ꝓuidētia. vna eſt ſm acceptōem. alia ſm cōceſſionē. Et dic̄ ꝙ ꝓuidentia ſm acceptōem ē: vbi nō cōtingit eē reſiſtentiā nec ꝯtradictōnē. vñ hec ꝓuidētia ē de his vbi nō cōtingit reſiſtētia. et h̄ mō ē ꝟ ipis naturalibꝰ et que ſunt ordinata nec aliter pñt eē. ſic̄ ſolē oriturū cras. Prouidētia aūt ſm ꝯceſſionē ē de his vbi cōtingit eē reſiſtētiā et cōtradictōeꝫ. ⁊ ſic eſt in libero arbitrio. deus enim dedit libero arbitrio. vt conſentiat vel non conſentiat. vel non conſentiat bono: et ipi malo conſentiat ſi velit. et quicqͥd faciat ſiue bonum ſiue malum: ſemꝑ ordinat ipm̄ ꝓuidētia. vñ ſubſunt ꝓuidētie ſm ordinationē. qꝛ nō cogit liberū arbitriū licet ſub ipā ſit: ſꝫ ꝑmittit ei facē quicqđ vult. ſed in bono ipm̄ adiuuat inſtinctu gr̄e: in malo aūt nō. ſed tñ malum ꝑpetratū ordinat. vñ. j. thi. ij. ſuꝑ illud quos tradidi ſathane: dicit aug. nulla creatura ē ſiue que manet in veritate dans glīam deo. ſiue que in veritate nō ſtetit querēs gloriā ſuā. que velit nolit diuine ꝓuidētie nō ſeruiat: ſed volēs facit cū ea qđ bonuꝫ ē. de illa vō q̄ hoc nō vult fit quia iuſtū ē: nō tñ rependitur ꝙ ꝟ ipā iuſte fit: ſed quo aīo ipā facit. qꝛ neqꝫ liberā voluntatē ratōnali creature deus negauit: et tñ p̄tateꝫ qua iniuſtas iuſte ordinat ſibi retinuit. ¶ Ad illud qđ dicit boetius patet rñſio ex his que dicta ſunt ſupra. queſtiōe ꝟ p̄ſciētia. ¶ Ad illđ qđ dicit greg. ꝙ ē ſibi liberi arbitrij diſpenſans inde cadit ſub imꝑio alicuius. dōm ꝙ veruꝫ ē ꝑ coactionē ita ꝙ auferat̄ ei cōſenſus et libertas faciendi quicquid vult nec cogitur a deo ad hoc vel illud faciendū. quidquid tamē faciat ſemꝑ ſubeſt diuine prouidētie que in bonū ipm̄ ordinat et adiuuat in bonū ꝑ gratiam: in malo aūt nō: ſed ſolū ordinat illud malū. ¶ Ad auctoritatē damaſceni dōm. ꝙ ipēmet ſoluit dicēs. non predeterminat ea que ſunt in nobis: quia non compellit ipam virtutem. i. nō cogit liberū arbitriū ad faciendꝫ hoc vel illud: tamē p̄noſcit que qđ fient.

Articulus quartus

DEinde queritur vtrū diuina ꝓuidentia ſit īdifferenter nobilium et vilium. Ad quod ſic ſap̄. vj. equa eſt cura de omnibꝰ. Sed ꝓuidētia eius eſt cura ſicut dicit hugo et damaſcenus: ergo equaliter ē de omnibus nobilibus et vilibus ¶ Item. xij. ſap̄. Nec eſt alius ꝙ̄ tu cui cura eſt de omnibus. ¶ Cōtra. j. cor. ix. Nūquid de bobus cura eſt deo quaſi diceret nō. ¶ Item dicit aug. et ph̄us. melius ē q̄dam neſcire ꝙ̄ ſcire: ſicut vilia. et hoc eſt ratōe vilitatis ergo de talibus nō eſt cura deo. ¶ Item hiero. in expoſitōne ſuper abacuk. abſurdum ē ad hoc deducere dei maieſtatem. vt ſciat per momēta ſingula quot culices naſcūtur quotue moriātur quota pulicū et muſcarū multitudo quotue piſces naſcantur in aquis et ſimilia. Nō ſumus tamfatui adulatores dei. vt duꝫ ꝓuidentiā eius etiam ad yma retrudimus in noſipōs iniurioſi ſimus. candē irratōnabilium et rōnabilium ꝓuidentiā eſſe dicentes. hic videtur dicere ꝙ deus illorum minimoꝝ ſcientiā ſiue prouidentiam nō habebat. Nā ſi omnia ſubſunt ꝓuidentie dei: nota ſunt ab ipō. ergo nō ē eius ꝓuidentia reſpectu illorum viliū. ¶ Solutio. dōm. ꝙ duplex ē cura ꝓuidētie diuīe. vna ē cura diuine ꝓuidētie que generalis eſt. qua res per tempora ſibi debito et determinato ꝯſeruant̄ in ſuo eē a diuina ꝓuidentia. ⁊ hoc mō verum eſt ꝙ eſt ei cura de omnibus. Alia ē cura ſpecialis ꝓuidentie quā ſpecialiter habet de ratōnali creatura. ſm quā erudit ipam. dādo ei p̄cepta et legē: ⁊ ſm hāc nō ē ei cura de oībꝰ. Et de hac loquit̄ apl̄us cū dicit nūquid cura ē ei de bobus: vñ glo. nō de bobus cura eſt vt de eis in lege p̄cipiat. nō ꝓ bobus tm̄ hoc dicit h̄ ꝓpt̄ nos tm̄. Sed generali cura ꝓuidet tam nobilibꝰ ꝙ̄ ignobilibus: quia omnia cōſeruat gubernat et hmōi. ¶ Ad illud quod obijcit̄ ꝑ hiero. habetur ſolutio primo ſententiaꝝ diſtictione. xxxix. Scit itaqꝫ deus quāta ſit multitudo pulicū. culicum et muſcarū ⁊ piſciū. quot naſcuntur quot moriant̄: ſed nō ſcit hoc per momenta ſingula īmo ſimul. vñ Ro. xj. ſuꝑ illo. ex ipō et per ipm̄ ⁊c̄. glo. ars quedam omnipotētis atqꝫ ſapiētis dei plena omnium rōnum viuentiū et omēs vnū in ea: ſicut ipa vnuꝫ de vno. cū quo vnū vniuit oīa deus que fecit ꝑ ipam. et ideo cū decedāt et ſuccedāt tp̄a: nō diſcedit aliquid vel ſuccedit ſcīe vel ſcīe dei. Nō eñ ea que creata ſunt iō ſciuntur a deo qꝛ facta ſunt. ac vō potius iō facta ſunt: qꝛ imutabiliter ſciunt̄ a deo. et h̄ ſatis habet̄ ſuꝑ illud p̄s. velociter ſcribētis. vbi dicit glo. nō vnū poſt aliud ſed oīa ſil̄ ī vno vbo eterno pr̄ diſpoſuit: et ſic ſil̄ ⁊ imutabiliter et ſine ſucceſſione ꝓuidet mutabilibus.

¶ Membrum quintū

SEquit̄ querē ꝑ qđ ſit ꝓuidētia. et hoc mō. Primo querendum an poſſit deus ꝯferre creature vt ſe gubernet ſine deo. Secundo vtrū ꝓuideat ꝑ creaturas. Tercio vtruꝫ opari per malos ꝯueniat ꝓuidentie.

Articulus primus

AD primū ſic. videt̄ eñ cū ſit oīpotens ꝙ poſſit oīa ꝯferre. ꝗ pōt creature ꝯferre vt gubernet ſe. ¶ Cōtra. deus nō poſſet dicē creature. ꝙ nō depēderet a creatore ſm eē. ſic̄ nec poſſꝫ ꝙ eēt a ſe.

Sed ſi daret creature ꝙ gubernaret̃ a ſe: daret illi ꝙ n̄ dependeret a creatore. ğ ⁊c̃. ❡ Itē damaſ. neceſſe ē eūdē eē factorem eorū q̄ ſunt ⁊ ꝓuiſorem. ğ cū nulla creatura ſit a ſe: nulla creatura poterit ſe regē. ❡ Nõ ꝯcedimus dicētes. ꝙ nulla creatura pōt eē ſufficiēs ad ſe regendū ❡ Ad id qđ obijcit̃ ꝙ deꝰ eſt oīpotens. ğ pōt creature cō ferre potentiā regendi ſe. dōm ſm aug. ꝙ quoddā ē nō poſſe qđ magis eſt poſſe q̄ꝫ nō poſſe. vn̄ ꝙ deꝰ nō pōt peccare. ꝙ nō pōt facē aliquā creaturā equalez ſibi. ꝙ non pōt ꝯferre creature ꝙ ſit ſufficiēs ad regēdū ſe: nō dicūt impotentiā deo ſꝫ magis potentiam. vn̄ ſicut derogaret potentie q ponēt creaturā aliquā a ſeipā: ita derogat ſapientie vl̕ bonitati. q ponit creaturā eē ſufficientē ad regimē ſui. vn̄ ꝙ nō pt̃ creatura ſe regē nō ē de impotētia dei ſed de impotētia creature: que tantā virtutē nō poteſt capere.

Articulus ſecundus

Secūdo querit̃. vtrū deꝰ ꝓuideat ꝑ creaturā Ad qđ ſic aug. ſuꝑ geñ. viij. ad litterā. gemina oꝑatio ꝓuidētie reꝑit̃. ꝑtim naturalis ꝑtim volūtaria. ❡ Naturalis ꝑ occultā dei adminiſtratōꝫ ꝑ quaꝫ dat lignis et herbis incremētū. volūtaria ꝑ angeloꝝ oꝑa ⁊ hoīm. ğ ꝓuidētia diuīa explet̃ ꝑ creaturas ❡ Itē aug. in eodē. ſm primā ꝓuidentie differētiā ē quicquid ī rebꝫ naturali interioriqꝫ motu ꝯgerit̃. q2 ſm aliā ſigna dare. docere. diſcē. ⁊ quecūqꝫ alia ſiue ī hac terrēa ſiue in illa celeſti ſocietate agunt̃. ❡ Itez boetiꝰ. v. đ cōſolatōe. fato hec ipā oꝑa que diſponit multipliciter ac tꝑaliter adminiſtrat. ſiue igit̃ famulātibꝫ quibuſdā ꝓuidētie diuine ſpiritibꝫ fatū exercet̃ ſiue aīa: ſiue tota ī ſeruiēte natura ſeu celeſtibꝫ ſyderū motibꝫ. ſeu angelica virtute. ſeu demonū varia ſolertia. ſeu aliquibꝫ hoꝝ ſeu omnibꝫ fatalis ſeries texitur: illud certe manifeſtū ē immobilez ſimplicemqꝫ gerēdarū rerū eē ꝓuidentiam ❡ Cōtra. Boetius. ꝓuidētia ē diuina rō ī ſummo omniū pꝛīcipe cōſtituta: qua cūcta diſponit. ſꝫ ordinatō cūctoꝝ nō eſt ꝑ creaturam nec diſpoſitio q̄ eſt ſm illam. ğ nec ꝓuidētia. ❡ Item ꝑ ſimile. in rege tꝑali. ꝙ eīn nō ꝓuidet ī regno ſuo ꝑ ſe ſꝫ ꝑ alium: hoc eſt ex defectu. Sed ī rege eterno nō ē defectꝰ: ꝓuidet ğ ꝑ ſe nō ꝑ aliū. ❡ Reſponſio. ꝓuidentia dei dicitur ꝓprie diuina rō qua cuncta gubernāt̃. et hoc mō ꝓuidētia dei ſeipā ſolū ē. Alio mō executio ꝓuidētie. ſ. ipā gubernatio. et hec in pl̕ibꝫ ē ꝑ creaturā. tñ diſtinguendum. q2 cū dicit̃ ꝓuidere gubernare ꝑ creaturā: pōt dicē ſub auctoritate. et ſꝫ mō verū eſt. ⁊ ſignificatur ꝙ vna creatura gubernat aliā. et ſꝫ habet a deo. queādmodū diceret̃. rex gubernat ciuitatē ꝑ p̄poſitum: hoc ē p̄poſitus gubernat et hoc habet a rege. Vel poteſt dicere autoritate et hoc modo falſum eſt. quia eēt ſenſus ꝙ deus gubernaret et hoc haberet a creatura. ſꝫ ecōuerſo eēt verum creatura gubernat aliā ꝑ deum. Simile p̄poſitus regit ciuitatē ꝑ regez. ❡ Quod obijcitur. ꝙ ꝓuidētia eſt diuina rō ī ſummo oīm pꝛīcipe cōſtituta. qua cūcta diſponit. dōm ꝙ duo dicunt̃ ibi. ſ. diuina rō q̄tum ad qđ nō famulat̃ ibi creatura. ⁊ dr̃ diſpoſitō cui famulat̃ creatura: ⁊ ꝑ creaturā pt̃ eſſe diſpoſitio. i. executio diſpoſitōis et gubernatōis creaturarū inferiorū ꝑ ſuꝑiores. ❡ Ad aliud dōm. ꝙ nō ꝓuidē ꝑ ſe ſꝫ ꝑ alium pt̃ eſſe ex triplici cā. vel ex defectu illiꝰ qui debet ꝓuidere: vl̕ ex defectu illius cui debꝫ fieri ꝓuiſio: vl̕ ex ꝑte illius ꝑ quem eſt ꝓuiſio. Ex ꝑte ꝓuidentis: vt cū iſte nō eſt potens ꝑ ſe explere quod vult. vt patet in exēplo poſito de rege. Ex ꝑte illius cui debet fieri ꝓuiſio. vt patet quia ꝓuidentia diuina adminiſtrat inferiores creaturas ꝑ ſuꝑiores: quia inferiores ꝓpter ſuum defectum nō ſunt īmediate ſuſceptibiles diuīe actōis. ſic̃ patet in oculo qui nō poteſt videre ſolem in rota: videt eū in medio. ſ. in aqua vel in ſpeculo. Similiter ꝓuidentia dei adminiſtrat inferiores creaturas ꝑ ſuꝑiores. rōnales aūt creaturas ꝑ ſe: et etiam quaſdā ꝑ alias. vt homines ꝑ angelos et alios angelos ꝑ angelos. Itē ꝓpter vtilitatem illiꝰ ꝑ quem eſt ꝓuidentia: fit ꝓuiſio ꝑ alium. vt deus vult āminiſtrari pauperibꝫ a diuitibꝫ ꝓpter vtilitatē diuitū. vult et̃ quoſdā doceri ꝑ alios. iſtis duabus rōibꝫ multis ꝓuidet deus ꝑ alios. nō ꝓpter primā: quia ſꝫ nō ē ex defectu qui ſit ī deo: ſꝫ ꝓpter defectum creature cui adminiſtratur. vel ꝓpter vtilitatem illius per quam alij āminiſtratur vel ꝓuidetur.

Articulus tercius

Tercio queritur vtrum oꝑari ꝑ malos ꝯueniat ꝓuidentie. Ad quod ſic aug. in li. lxxxiij. q̄ſti. fieri pt̃ vt ꝑ bonū hoīem ⁊ malū diuīa ꝓuidētia opituletur. ❡ Cōtra. melior ē ꝓuidētia qua ꝓuidetur bonū et ꝑ bonum: q̄ꝫ illa q̄ ꝓuidetur bonū ⁊ ꝑ malū. quia totuꝫ ibi bonum. Sꝫ ſicut dic̃ damaſ. ꝙ quecūqꝫ fiunt ꝑ ꝓuidentiam fiunt ꝯuenientiſſime. ergo diuīa ꝓuidētia ꝓuidet bonum ꝑ bonum nō ꝑ malum. ❡ Itez querit origenes. qua rōe deus ꝓuideret ꝙ ſpūs ꝓphecie loqueretur ꝑ malos ⁊ infideles et ꝑ gentiles: cū tñ contrariū videat̃ Sap̄. j. ſpūs diſcipline effugiet fictū: ⁊ aufert ſe a cogitatōibꝫ q̄ ſunt ſine intellectu. cū ğ infideles ⁊ gentiles habeant cogitatōes ſine intellectu veritatis nō deberet ſpirituſſanctꝰ ꝑ ipōs loqui. quare ergo locutus eſt ꝑ balaam. numeri. xxiij. et ꝑ Caypham. ioh. xj. ❡ Solutio. dōm ꝙ deus etiam ꝓuidet ꝑ malos. ❡ Ad hoc quod obijcitur in ꝯtrariū. dōm ſm aug. ꝙ melius dr̃ dupliciter. ❡ Melius ei dr̃ q̄tū ad aliqđ. vel meliꝰ ſimpliciter vel vniuerſaliter. dōm ğ ꝙ etſi melius eēt q̄tum ad aliquid ꝓuidere bonum: quia melius q̄tum ad illū nō tamē vniuerſaliter. quia malum ī vniuerſitate etiaꝫ ē ad maiorem pulchritudinem vniuerſitatis et ad maiorē gloriam bonoꝝ. et ponit aug. exemplū in ſonis ⁊ ī coloribus. ſicut dicit̃ infra de queſtione de ꝑmiſſione volūtatis diuine. in hoc eīn magna pulchritudo vniuerſi et magna laus bonitatis diuine: ꝙ malos facit ſuire bonis. ❡ Ad aliud rn̄det origeñ. dicēs. agebat̃ ī ira diſpoſitōe ꝓuidentie diuine. vt ꝓphetaruꝫ verba ea que intra iſta heliticam aulam cōtinebātur ꝑ balaam ad gentes ꝑuenirent. cum eis omnes gentes crederēt: et natōibus ſecreta de xp̄o miſteria reuelarent̃. Ratio ğ huius ē. q2 ſpūſſanctus volebat loqui ꝑ illum cui magis crederetur vnde quia gentes infideles magis credebant Balaam infideli q̄ꝫ alij licet malus eſſet. ideo ſpūſſanctus ꝑ eum voluit loqui gentibus. Vel etiam ratio poteſt eē. vt veritas ab aduerſarijs veritatis nūciaretur. et in hoc excellentior appareāt: ꝙ etiam aduerſarij eius eam confiterentur. Similiter de Caypha qui erat ſummus ſacerdos cui iudei credebant. vt credētes ei inexcuſabiles iudei fierent. ⁊ alij. ſ. electi reuerterentur ad cor. Ioh. xv. Si non veniſſem et eis locutus fuiſſem: peccatum nō haberent. nunc aūt nō habent excuſationē de peccato ſuo. ❡ Ad hoc quod obijcit dōm ꝙ ſpirituſſanctus longe eſt ab infidelibus et alijs malis. quia non format eoruꝫ affectum. ſed tamen nihilominus illuminat intellectum eorum et inſtituit ad veritatem ꝓferendam. et hoc non propter ipōs ſed propter vtilitatem aliorum. vnde philipp̄. j. ſiue per occaſionem ſiue per veritatem chriſtus annuncietur in hoc gaudeo. Similiter ſiue per iuſtos ſiue per iniuſtos chriſtus annuncietur ſemper gaudendum eſt.

Mēbrum ſextum

Poſt hoc queritur de modis prouidētie diuine. ſcilicet quot modis. Ad quod nota quod dicit damaſcenus ꝙ prouidētia hec quidem ſm acceptionem hec quidem ſm conceſſionem. Secūdm acceptionem. vt eorum que per ſe bona. ſiue etiam que in contradictione ſunt bona.

ẜm cõceſſionẽ quã ipẽ vocat derelictionẽ reſpectu eorũ
que ſunt mala. Diſtinguit aũt derelictõem in duas ſpe-
cies. vna ẽ derelictio diſpẽſatiua. i. caſtigatiua ſiue eru-
ditiua. Alia ẽ finalis deſperatiua. Diſpenſatiua võ eſt
que ad directõem et glĩam et ſalutẽ paciẽtis fit ſiue ad
alterius zelũ: et imitatõnem et glĩam dei. Deſperatiua
võ derelictio ẽ qñ deo omnia que ad ſalutẽ faciente hõ
inſenſibilis et incurabilis ex ꝓprio ꝓpoſito permanet: et
tũc traditur ĩ finalẽ ꝑditõem. ¶ Itẽ derelictõem diſpen
ſatiuã ſiue eruditiuã diuidit in ſeptẽ ſpẽs. quarũ pͥma
ẽ. cũ cõcedit iuſtũ incidere in calamitates: vt in eo laten
tẽ virtutẽ alijs manifeſtã faciet: vt in Iob. Secunda ẽ
cũ cõcedit incõuenientiũ quid agi. vt ꝑ opatõez eſtima
tam cõuenientez: magnum quid et mirabile dirigatur.
vt ꝑ crucẽ ſalutẽ hominũ. Tercia cũ cõcedit pati ſanctũ
vt nõ ex recta cõſcientia vel ex data ſibi virtute in ſuper
biã incidat. vt in paulo. ij. ro. xij. Quarta qñ derelinqͭ
quis ad tp̃us in directõem alioꝝ. vt ꝙ ẜm ip̃m intuen-
tes alij inſtruant̃. vt in lazaro. Quinta ẽ qñ derelinqui
tur quis in alterius glĩam: nõ ꝓpter ꝓprium vel parẽtuz
peccatũ. vt in ceco nato ꝓpter glĩam xp̃i Ioh. ix. Sexta
ẽ cum cõceditur quis pati in alterius zelũ. vt gratia eiꝰ
qui paſſus ẽ cõſiderata: impigra alijs paſſio fiat vt in
martiribus. Septima ẽ quia cõceditur quis in nephа-
riã incidere opatõem: in directionẽ alterius deterioris
paſſionis. vt elatus in virtutibus incidere in adulteri-
um: vt ex caſu humilietur. ¶ Sed queritur multiplicitẽ
cum eñ ſit duplex ꝓuidentia vt dictũ eſt. ẜm acceptõem
et ẜm cõceſſionẽ: ſimiliter poſſumus cõſiderare duplici
ter voluntatem beneplaciti. vno mõ ẜm ſe: et ſic eadem
ẽ ꝓuidentia. ¶ Itẽ ꝗ̃tuz ad ſua ſigna que ſunt quinqꝫ. ſ.
p̃ceptio. ꝓhibitio. ꝑmiſſio. cõſiliuz. impletio. Si igitur
ꝓuidentia ſit eadẽ cũ voluntate beneplaciti: ſigna euiſ-
dem erant eadem: ergo ꝓuidẽtia ẜm cõceſſionẽ ſe exten
dit ad hec quinqꝫ ſigna. Contra. ꝓuidentia ẜm cõceſſi-
onẽ totaliter cõtinetur in. vij. differentijs que dicte ſũt
ſed omnes iſte ſeptẽ differẽtie: aut reſpiciũt malũ culpe
vel pene. que vtraqꝫ ſunt in ꝑmiſſione dei et in plenitu-
dine tm̃. nõ ergo eſt eadem ꝓuidentia ẜm cõceſſionem
cũ ſignis voluntatis dei: cum totaliter impletioni ade-
quetur et ꝑmiſſioni. ergo nec ꝓuidentia ẜm acceptõem
erit eadem cũ volũtate beneplaciti. ¶ Itez cum duplex
ſit voluntas in deo ẜm ꝙ diſtinguit damaſce. vna ante
cedẽs qua vult omnes homines ſaluos fieri: et alia cõ-
ſequẽs qua vult electos eẽ in glĩa et reprobus in pena.
Queritur de prima voluntate. vtrũ ad ꝓuidentiam re-
ducatur et videt̃ ꝙ nõ reducat̃ ẜm acceptõez. Nã dicit
damaſce. ꝙ volũtas antecedens eſt ẜm acceptõnez. ẜ q̃-
cũqꝫ ſunt ſub hmõi ꝓuidentia in cõtradictõe ſunt. ergo
neceſſariũ ẽ omnes homines ſaluos fieri: ſed hoc falſuz
quia quidam p̃deſtĩati ſunt ad gloriã. quidã ad penam
p̃ſciti. ergo illa qua vult omnes homines ſaluos fieri ñ
reducitur ad ꝓuidentiã ẜm acceptõem: reducetur ergo
ad ꝓuidentiam ẜm cõceſſionẽ. ſed talis ꝓuidentia ẽ re-
ſpectu eoꝝ que ſunt a libero arbitrio. et requiritur ibi
ſemper aliquid de noſtra voluntate. ergo voluntas dei
ẜm hoc dependeret a noſtra voluntate. qđ ẽ incõueniẽs
ergo voluntas qua vult omnes ſaluos fieri nõ erit a ꝓ
uidentia ẜm acceptõem: nec a ꝓuidentia ẜm cõceſſionẽ
¶ Itẽ queritur que eſt ratio quare ꝓuidentia que ẽ ẜm
acceptõem ẜm ꝙ ꝓprie ſumitur manet indiuiſa: ꝓuidẽ-
tia võ que eſt ẜm cõceſſionem diuiditur in ſeptem. Si-
milis queſtio eſt de voluntate beneplaciti que nõ diuidi
tur: voluntas võ ſigni diuiditur in quinqꝫ vt dictum ẽ.
Reſponſio. ꝓuidentia ſemper reſpicit bonuz. ſed eſt
bonũ ĩ cõtradictõe et illud ẽ bonũ abſolute et ſimplicitẽ
et eſt bonum in cõparatõne hoc eſt ꝗ̃tum ad aliquid de
bono abſolute et ſimpliciter eſt ꝓuidentia ẜm acceptõ-
nez. de bono in cõparation ẽ ꝓuidentia ꝯceſſionis. ẜm
ꝙ diſtinguitur voluntas beneplaciti et ꝑmiſſiõis. Eſt
eñ bonuz quod elicitur ex bono cuius ẽ acceptio. et eſt
bonum quod elicitur ex malo cuius eſt cõceſſio. Itẽ bo-
num elicitur ex malo caſtigatiuo vel ex malo deſperati-
uo. Malum caſtigatiuum eſt preſens malũ: deſperati-
uum eſt malum eterne damnatiõis. poteſt ergo elici bo-
num ex malo temporali. quod reſpicit ꝓuidentia que ẽ
ẜm derelictionem. diſpenſationẽ et eruditionẽ. Itẽ bo-
num poteſt elici ex malo eterno. ſ. iuſticia dei et leticia
ſanctorum. et illud reſpicit ꝓuidentia que eſt ẜm dereli
ctionem et deſperationem. Item bonũ quod elicitur ex
malo temporali aut eſt bonum ꝓprij vel bonuz ꝓximi vł
gloria dei. et ex verbis damaſceni accipiuntur he diffe-
rẽtie. Si eſt bonum quod elicitur ad gloriam dei: ſic eſt
quinta differentia. ſ. qñ derelinquitur quis in alterius
gloriaz vt in ceco nato: Si elicitur bonum ex malo. aut
hoc eſt ꝓpter bonum alterius generale. vt derelictõ xp̃i
in cruce: aut ꝓpter bonum alterius ſpeciale quod eſt du
plex. ſ. in declinando malũ vel faciendo bonum. vel ali-
ter in agendo et ĩ patiendo. ſi bonum in agendo: ſic fu-
it derelictio in lazaro. ſi bonuz in ſuſtinendo hoc modo
derelicti ſunt martires. Item bonum ꝓprium eſt tripli-
citer: et ita ꝓpter bonum ꝓprium eſt derelictio vel in ma
lum pene vt in Iob. vel in malo temptatõnis vt in pau
lo. vel in malo culpe vt in illo qui permittitur cadere in
adulterium vt de caſu humilietur. et ſic patet ratio ĩ li-
bro differentiarum ꝓuidentie quas ponit damaſcenus
¶ Ad primo queſitum dđm. ꝙ ꝓuidentia ẜm acceptio-
nem tripliciter dicitur. vno modo ẜm ꝙ eſt aliquorum
que incõtradictiue bona ſunt nec ſubſunt li. ar. ſicut ſũt
illa que ipẽ deus per ſe et immediate opatur et etiaz na
turalia. Alio modo ſubſunt aliqua diuine ꝓuidentie q̃
egrediuntur non tm̃ a diuina ꝓuidentia: ſed ad hoc vt
ſint: requiritur alterius conſenſus vel nõ reſiſtentia: vt
eſt virginem parere. Tercio ſubſunt aliqua diuine pro-
uidentie que egrediuntur in eſſe non tm̃ a deo ſed etiaz
alio opante vel coopante. vt ſunt boni actus qui ſunt a
li. ar. tribus iſtis modis ſe habet ad res ꝓuidentia ẜm
acceptõez. et ſimiliter illa voluntas beneplaciti. Nihil-
ominus tamẽ ip̃a ꝓuidentia ſe extendit ad aliqua ad q̃
ſe non extendit voluntas beneplaciti. vt patet de aliqui
bus p̃ceptis. ꝙ eñ abraham ymolaret filium ſuũ: iſtud
datum fuit ei a diuina ꝓuidentia. nec tamẽ fuit volun-
tas beneplaciti ꝙ ip̃m ymolaret. Similitez ď libello re
pudij ꝗ̃uis a diuina ꝓuidentia ꝑmitteretur: non tamẽ
fuit voluntas beneplaciti. ſic igitur aliqua ſubſunt ꝓ-
uidentie ẜm acceptõnem que non ſubſunt voluntati be
neplaciti. cum tamen hec duo eadem ſunt. et hoc ideo ẽ
quia voluntas beneplaciti ſe habet ad res vt creans. ꝓ
uidentia võ non tm̃ vt creans ſed aliquãdo vt ordinãs
¶ Ad illud quod obijcitur. ꝙ prouidentia ẜm conceſſio-
nem ſe extendit tm̃ aut ad malum culpe aut pene: ergo
tm̃ eſt ſub permiſſione et adimpletione. Dicendum ꝙ
conceſſio dicitur dupliciter. vno modo prout eſt idẽ qđ
permiſſio: et ſic veruz eſt quod obijcitur. Alio modo di
citur conceſſio illa libertas que conceditur libero arbi-
trio faciendi quod vult ſiue bonuz ſiue malũ. ⁊ ẜ mõ li-
berũ arbitriũ ſe extẽdit ad oĩa illa quinqꝫ q̃ dicta ſunt:
ita ad omnia illa ſe extendit ꝓuidentia ẜm conceſſionẽ
Sed notandum eſt. ꝙ ꝓuidentia ip̃a ſe habet ad res ꝓ
ut iã ſunt in eſſe cõſtitute: et ſic reſpicit impletõem et ꝑ-
miſſionẽ inꝗ̃tum ſic ſunt. qꝛ dicũt rẽ in eẽ. Alia võ tria
ſigna dicuntur reſpectu eorum que fiẽda ſunt nõ vt iaz
facta: ſicut p̃ceptũ. ꝯſiliũ et ꝓhibitio: et iõ in rõe qua ſic
ſunt nõdum ſunt ſub prouidentia. ſed illa eadem cũ ad
eẽ vel completõnem venerint: tunc ſub ꝓuidentia ſunt.
¶ Ad aliud dđm ꝙ ꝓuidentia qua vult omnes homĩes
ſaluos fieri reducitur ad ꝓuidentiam ẜm acceptõem. ẜ
hec ꝓuidentia multipliciter compatur ad res vt dictũ
eſt. vno modo comparatur ad res quarum ipẽ deus eſt
tota cauſa. nec ad eſſe hmõi rerum coexigitur aliqua

concauſa.ſicut li.ar.vel hmōi. ⁊ in hmōi inducit ꝓuidentia neccitateꝫ.⁊ ſimilit̄ ipā volūtas. ⁊ talia ſunt in ꝯtradictōne.vn̄.ix.ro. voluntati eius qs reſiſtet.q.d. nullus. Sed de hac ꝓuidētia vel volūtate nō intelligitur illud: vult omēs hoīes ſaluos fieri. Iſtud eniꝫ ſm aliquē ſaluū fieri: nō eſt tale qꝺ habeat tm̄ eſſe a diuīa ꝓuidentia vel voluntate: ẜ etiā a li.ar.cooꝑante vl̄ coadiuuante. ⁊ in talib⁹ nō inducit ꝓuidentia vel voluntas neccitateꝫ. vnde nō ſequit̄: vult omēs hoīes ſaluos fieri. ergo omnes ſaluabunt̄. nihilomin⁹ tn̄ vult h̄ volūtate bn̄placiti .i. paratus eſt omīb⁹ dare gratiā etiam finalem qua ſaluabunt̄: dūmodo libeꝝ arbitriuꝫ prout debet cooꝑetur. que ideo volūtas antecedens dicit̄: ꝓpter gratiā bn̄faciendi quā preꝑat nobis dn̄s ⁊ pretēdit. Et eſt ſimile de luce. que quantū in ſe omēs illuīat nec tn̄ illuīant̄ ꝓpter aliqꝺ impedimentū ex ꝑte ipoꝝ. ¶ Ad aliud dꝺm. ꝙ ꝓuidentia ſm acceptatōꝫ ⁊ etiaꝫ voluntas bn̄placiti referunt̄ ⁊ creant̄ in ipſo deo. vnꝺ hec eſt voluntas qua quieſcit in ſe deus. de q̄.xij.ro. vt ꝓbetis que ſit voluntas dei bona bn̄placēs ⁊ ꝑfecta. ⁊ de hac ꝓuidentia dicit̄ ꝓuer.xvj. vniuerſa ꝓpt̄ ſemetipſum oꝑatus eſt dn̄s. q2 igit̄ hec duo referūt̄ ⁊ dicūt̄ terminari in deum qui in ſe manet indiuiſus. iꝺo ipſa indiuiſa manet. voluntas ꝟo ſigni ⁊ ꝓuidentia ſm cōceſſionē referunt̄ ad creaturas. ſicut patet de p̄ceptis ꝓhibitionib⁹ ⁊ hmōi. ⁊ ideo diuidūt̄.

Membrū ſeptimū

Conſequent̄ querit̄ de effectu ꝓuidentie. ⁊ querūt̄ duo. Primo. quis ſit effect⁹ ꝓuidentie. Secūdo. vtrum effectus prouidentie inferat neccitateꝫ rebus.

Articulus prim⁹

Ad primū quo querit̄. vtꝝ effectus ꝓuidētie ſit ꝙ ꝓducant̄ res in eſſe. vel ꝙ ꝑmaneāt res in eſſe. aut ꝙ gubernent̄ vel ſe extēdant ad omīa iſta. Q2 aūt ad effectū ꝓuidentie ꝑtineat ꝓductio rerū in eſſe: ꝓbat̄ ꝑ Boe. de ꝯſo. qui loquēs de drn̄tia ꝓuidentie dicit. ꝙ ꝓuidentia eſt rerum vt ſint. ¶ Item aug. ſuꝑ gen̄. ad lit. Gemina eſt ꝓuidētie oꝑatio: naturalis ⁊ voluntaria ꝑ angeloꝝ ⁊ hoīm adminiſtratōꝫ. ſm primā arbuſta ⁊ aīalia hn̄t concipi ⁊ naſci: celeſtia ⁊ terreſtria ordinari. ergo ꝓuidentia naſcūt̄ res ⁊ ꝓducunt̄ in eſſe. ¶ Iteꝫ ꝙ ad effectum ꝓuidentie pertineat ꝑmanentia vel ſubſiſtentia: iam ꝓbatuꝫ eſt aucte auguſti. ſuꝑ illud: requieuit de⁹. ¶ Item ꝙ ſe extendit ad gubernatōꝫ ꝓbatur ꝑ dama. Generatio noſtra eſt virtutis conditiue. ꝑmanentia virtutis ꝯtentiue. gubnatio ⁊ ſalus virtutis ꝓuiſiue. Sic ergo ꝓuidentie effectus ſe extendit ad eſſe reꝝ ⁊ ꝑmanentiā ⁊ gubernationem. Contra. penes eſſe reꝝ ⁊ gubernatōꝫ ⁊ prouiſioneꝫ diſtinguit̄ virtus ꝯditiua. ꝯtentiua. ⁊ ꝓuiſiua a Iohāne dam̄. in predicta aucte. ergo cū virtuti ꝓuiſiue attribuit̄ reꝝ gubernatio: tm̄ ſe extendit ꝓuidētia ad rerū gubernatōꝫ. Solo. ꝓuidentia aliqn̄ accipit̄ cōmunit̄: ⁊ ſic ꝑtinet ad virtuteꝫ ꝯditiuā. ꝯtentiuā. ⁊ prouiſiuā. ⁊ ſic ꝑtinet ad virtuteꝫ. ſm hoc res ab ipā ſunt ꝑmanent ⁊ gubernant̄. ⁊ ſic accipit̄ a Boe. in li. ꝯſola. cū determiat de ꝓuidentia ꝑ compatōꝫ ad fatū. Aliqn̄ autē ſumit̄ ꝓprie. ⁊ ſm h̄ attribuit̄ ei gubernatio tm̄. ⁊ tūc etiā diſtiguit̄ virt⁹ ꝓuiſiua a ꝯditiua ⁊ a ꝯtētiua.

Articulus ſecūdus.

Conſequent̄ querit̄. vtꝝ ꝓuidentia inducat neccitatē ipſis reb⁹ ꝓuiſis. Ad qꝺ ſic. Boe. ordo iſte ineuitabili ꝯnexione ꝓcedēs a fonte ꝓuidētie deſcendēs cūcta ſuis locis tꝑib⁹q3 diſponit. Ex hac aucte pꝫ. ꝙ ineuitabilis ꝯnexio ē in ipis ꝓuiſis a ꝓuidentia. ¶ Iteꝫ boe. dicit. h̄ actus fortūaꝫ hominū indiſſolubili cauſaꝝ ꝯnexione ꝯſtringit. qui cum ab immobilis ꝓuidentie ꝓficiſcant̄ exordijs: ipos qꝫ immutabiles eē necce eſt. Ex hac aucte plane apparēt ꝙ ꝓuidentia inducat reb⁹ neccitatē. ¶ Iteꝫ q̊ꝝ cāe ſunt immutabiles ⁊ necc̄ie: ipſa q3 ſunt immutabilia ⁊ neceſſaria. ob h̄.n. dicit̄ cā neccia ꝙ ꝓducit effectū necc̄iuꝫ. ſed ꝓuidentia eſt cauſa immutabilis ⁊ necc̄ia. ergo res q̄ ab ipā ſunt: ſunt necc̄ie ⁊ immutabiles. Contra. ea que ſunt liberi ar. ſubſunt diuine ꝓuidentie. ẜ ea q̄ ſunt li. ar. nō ſunt ex neccitate. ergo ꝓuidētia nō inducit neccitatem eis que ꝓuidet. Q2 aūt illa q̄ ſunt li. ar. nō ſunt ex neccitate pꝫ. qm̄ ſi eēnt ex neccitate: tūc pc̄m nō imputaretur ipſi libero ar. ⁊ hec rō ſumit̄ ex dictis ipius boetij. Si apud illū oīm reꝝ certiſſimū fonteꝫ nihil incerti eē pt: certus eſt coꝝ euentus q̄ futura illi firmit̄ p̄ſcierūt. q2 nulla eſt hūanis ꝯſilijs actōibuſq3 libertas: q̄s diuina mens ſine falſitatis errore cūcta ꝓſpiciens ad vnū alligat ⁊ ꝯſtringit euentū. fruſtra .n. bonis maliſq3 p̄mia peneue ꝓponūt̄ que nullus meruit liber ⁊ volūtarius motus aīoꝝ. idq3 oīm videbit̄ iniquiſſimū: qꝺ nūc equiſſimū iudicat̄. vel puniri improbos vel remunerari ꝓbos quos ad alterutꝝ ꝓpria nō mittit volūtas: ẜ futuri cogit certa neccitas. Ex his incōuenietib⁹ videtur. ꝙ diuina ꝓuidentia nō imponat reb⁹ ſibi ſubiectis neccitateꝫ. Solo. dꝺm ꝙ diuina ꝓuidētia ſm ꝙ hmōi īducit rebus neceſſitateꝫ ordinis. nec dico neccitatem ꝙ hec res ſit vel illa: ẜ neccitatē ꝙ ordinet̄ poſtq̄ eſt. ⁊ hoc etiā facit in his que ſunt a li. ar. lꝫ mutabilit̄ ꝓcedant i eſſe a li. ar. tn̄ inducit neccitatē ordinis poſtq̄ ſunt ab illo: nō neccitatē ad h̄ ꝙ ſint. ¶ Circa qꝺ notandū. ꝙ multiplex eſt necc̄iuꝫ. Uno modo dicit̄ neceſſariū quod impoſſibile eſt aliter ſe habere vel eſſe: ⁊ hoc ē neceſſariū ſimpl'r. ⁊ hoc modo dicit̄ deus necc̄io eſſe ⁊ ea q̄ ſemper ſunt ⁊ principia phie. ⁊ iſtud eſt necc̄iuꝫ abſolute. Iteꝫ alit̄ dicit̄ neceſſariuꝫ reſpectiue. ⁊ hoc dicit̄ multipl'r: quia eſt necc̄iuꝫ ab h̄. ⁊ ſic dicit̄ necc̄iuꝫ qꝺ ꝑ violentiam inducit̄. ſicut ꝙ graue aſcendit ſurſuꝫ ē necc̄iuꝫ: ſed h̄ ꝑ violentiā. vnde ab illo qui eleuat ipſuꝫ ſurſum eſt ipſa neccitas. Iteꝫ eſt necc̄iuꝫ cū h̄. ſicut necc̄iuꝫ ē ſpirare aīali hn̄ti cor ⁊ pulmonē. Iteꝫ eſt necc̄ium ad h̄. ⁊ h̄ mō dicit̄ medicina necc̄ia ad ſanitatē. nō quia ſine ipſa nō poſſit eē ſanitas: ẜ necc̄ia eſt ad illā hn̄dam. In his ergo q̄ fiunt a ꝓuidētia ē necc̄iū ad h̄: n̄ ab h̄. qm̄ ꝓuidētia n̄ cogit libeꝝ ar. vn̄ nō poſſum ibi dicere neccitatē ab h̄: que ē neceſſitas ꝑ violentiā vel coactōꝫ. Unde dicit dam̄. preco gnoſcit que in nobis ſunt: ẜ nō p̄determiat. nō .n. ꝯpellit virtutē .i. nō ꝓuidet cū coactōne faciēdi. vn̄ necc̄ium ab h̄ nō eſt in his q̄ ꝓuident̄ ab ipſa ꝓuidētia q̄tū ad volūtaria dico: ẜ necc̄iuꝫ ad h̄. q2 cū res eſt a li. ar. ſiue bonū fuerit ſiue malū: ordinat̄ necc̄io ab ipſa ꝓuidētia ad aliqꝺ bonū. nō dico ad iſtud determinatū vel ad illud: ẜ infinite ad aliqꝺ. Et dico ꝙ iſte auc̄tes boetij nō ponūt necc̄iuꝫ euentū ipſius rei mutabilis que mutabiliter ꝓcedit ſiue ſicut inuolūtarijs: ẜ ſolū ponit̄ ꝑ h̄ immutabilitas ex parte diuine ꝓuidētie: que ſingulariter ſtabilit̄q3 facienda diſponit. ¶ Ad illud qꝺ obijcit̄ dicendū. ꝙ nō ſequit̄ ſi ꝓuidētia eſt cauſa necc̄ia ⁊ immutabilis: ꝙ ꝓpter h̄ res omēs ſint immutabiles. qm̄ n̄ ſolum dependent res ex hac cauſa immutabili: immo ex cā mutabili ſibi immediata ⁊ ꝓpinqua ſicut a libe. ar. ſm cui⁹ diſpoſitōꝫ exeūt: cū immediate ab ipſa ⁊ a prima cā mediante ipſa. ⁊ ideo trahūt mutabilitatem ab ipſa vt dicāt̄ mutabiles. ¶ Si obijciat̄. ꝙ prima cā pl⁹ influat q̄ ſecūda. ergo plus debet trahi ad immutabilitatem prime cauſe. verū eſt plus influit q̄tū ad eē. q2 illa non ſine iſta: immo ab iſta. ẜ nō plus q̄tum ad diſpoſitōꝫ eſſe. qm̄ etſi p̄ma cā pl⁹ influat q̄ alia: ſecūda tn̄ influit pl⁹ .i. ampliori ꝯformitate. ideo ei .ſ. ſecūde cīētie ꝯformat̄ res in diſpoſitōne.

Membrum octauū

Reſtat querere de fidei ꝓuidentia. ⁊ que-
runt̄ duo. Primo querit̄. quare nō poni
tur in ſymbolo ꝓ articulo. Scđo. de erro
re circa ꝓuidentiā.

Articul⁹ primus

Ad primū quo querit̄. Cū i ſymbolo ſit vn⁹
articulus deū eſſe oīm creatorē: quare ñ po
nitur ſimilit̄ vnus articulus deū eē oīm gu
bernatorē: Et videt̄ ꝙ deberet eē. qꝛ ſicut fides ſuppoīt
ꝙ deus ſit oīm creatoꝛ: ita tenet ꝙ eſt oīm gubernatoꝛ
⁊ ꝯſeruatoꝛ. ¶ Itē querit̄. cū in ſymbolo ſint diuerſi
articuli vt excludant̄ ꝑ ipſos hereſes incidentes ꝯ veri
tatem fidei. ſ; ſicut erant hereſes incidētes circa creati
onē. ſ. manicheoꝝ: qui ponebant duplex eſſe reꝝ prin
cipiū. ſ. deum lucis: ⁊ tenebraꝝ deū. ita errabant aliq
circa gubernatōnē ſeu ꝓuidentiā. ſicut epicuri: q po-
nebant omīa eſſe a caſu ⁊ nihil eſſe ꝓuidentiā. ſicut ꝰ
fuit articulus excludens errorē manicheoꝝ circa crea
tionē: ita debuiſſet articul⁹ eſſe excludens errorē epi-
curoꝝ ꝯtra ꝓuidentiam. ¶ Solutio. dicim⁹ ꝙ verū ē
ꝙ ꝑ articulos poſitos in ſymbolo debent excludi here
ſes. inter articulos igit̄ quidā ſunt qui ꝑtinent ad oꝑa
creationis. quidam ad oꝑa recreatōis: ſicut illi q ſunt
de incarnatōe ⁊ paſſione. quidam vō ad oꝑa iuſtifica-
tionis ⁊ gloꝛificatōnis: ſicut vltimi articuli ſymboli.
Quoniā aūt circa articulū creationis ab initio erroꝛ
erat circa principiū creatōis. qm̄ quidam ponebāt ꝙ
vnum principiū boni ⁊ aliud mali. Alij ꝙ vnū erat pn
cipiū ſuꝑioꝝ: aliud inferioꝝ. Itē alij. ꝙ vnus erat cre
atoꝛ ſpūaliū: alius coꝛꝑaliū. Iſtis ꝰ erroꝛib; qꝛ vige-
bant q̄i a principio: opoꝛtuit opponi articulos explici-
te ꝑ quos excluderent̄. Sed quia hereſis circa ꝓuidē-
tiam vel gubernatōē nō erat ita a principio: ſufficit ꝙ
hmōi erroꝛ excludat̄ implicite ꝑ aliquē articuloꝝ. vñ
dicimus ꝙ bñ excludit̄ cū ponim⁹ deū creatorē. Cum
enim dicim⁹ eū creatorē: ſilr̄ dicim⁹ eū gubernatoꝛem
⁊ ꝓuiſorē. ſicut dicit dam̄. Et eſt ſimile ꝙ de⁹ ſex die-
bus creauit vniuerſū. ibi ꝑ creatōē intelligit̄ diſtinctō
ꝑiter ⁊ oꝛnatus. Similit̄ cū dicim⁹ deū creatorē: innu-
imus ſimul creatōē. gubernatōē. ⁊ ꝓuidentiā. ⁊ ſic pꝫ
rñſio ad illud quo querebat̄. ad excludendū aūt errorē
illoꝝ qui ponebant vnū principiū boni ⁊ aliud mali:
dicimus ſufficere articulū de creatore. Cū. n. dicim⁹ eū
eſſe creatorē: intelligimus ꝑ hoc eſſe principiū oīm q̄
ꝑ creatōē in ſe ꝓducūt̄. ſm ꝙ dicit̄ eccī. xviij. Qui viuit
ineternū creauit oīa ſimul.

Articul⁹ ſecund⁹

Conſequēt̄ querit̄ de errore circa diuinā ꝓ-
uidentiā. Et querit̄ qui magis peccāt: an q
negant diuinā ꝓuidentiā eſſe: an illi q ipāꝫ
ponūt: ſ; ipſum auctorē. ſ. deū accuſant ſcꝫ de malis. di
cendo ꝙ nō bñ regit ꝑmittendo mala fieri. ¶ Ad quod
ſic obijcit̄. ꝙ illi q negant ꝓuidentiā deterius peccant:
quia tales ſunt infideles. qꝛ credūt deū nō omīa ſcire
vel gubernare. ꝰ ſi infidelitas eſt maximū pctm̄ qđ ē ꝯ
fundamētū totius boni. ꝰ tales deterius peccāt. ¶ Itē
. j. coꝝ. iij. ſi cui⁹ opus manſerit qđ ſuperedificauit ⁊c.
dicit glo. ꝙ ſi ꝑfidi ineternū pereant ꝓdeſt illis ex ꝑte
credidiſſe xp̄m. ꝰ illis ꝓdeſt ꝙ credūt ⁊ ponūt ꝓuiden-
tiā. ꝰ illi magis peccāt qui negant illam ꝓuidentiā.
¶ Cōtra. eſa. xviij. ve terre cimbolo alaꝝ. Glo. hiero.
dicit epicurus nō eſſe ꝓuidentiā: ⁊ voluptatē eē ſūmū
bonū. ſ; illi peioꝛes qui ꝓuidentiā recipiūt ſ; auctorem
accuſant q̄i inutilia fecerit dñs. ꝰ iſti ſecūdi peius pec
cant ꝙ̄ alij. ¶ Rñſio. dđm ꝙ illi peius peccāt ⁊ deteri⁹
q ponūt ꝓuidentiā ſ; accuſant auctorē. ⁊ qđ obijcitur
ꝙ ꝓdeſt illis credidiſſe: dicimus ꝙ hec glo. vult dicere
ꝙ ꝓ illo ꝙ crediderūt nō punient̄: ſ; alij punient̄ q non
crediderūt. iſti aūt nō punient̄ ꝓ illo. tñ grauius ⁊ acer
bius punient̄ ſimplicit̄: quia ſcientia fidei in ipīs agḡ
uat peccatū ſuū rōne ꝯtemptus. vnde Iaco. iiij. ſcienti
bonū ⁊ nō facienti peccatū eſt illi. Et luce. xij. dr̄. Ser-
uus qui ſcit voluntatē dñi ſui ⁊ nō facit: plagis vapu
labit multis. qui aūt ñ cognouit vapulabit paucis. vñ
pꝫ ꝙ grauius eſt peccatū illud. quia graui⁹ punit̄. ⁊ ſ;
ꝓpter ꝯtemptū. ¶ Nihilomin⁹ tñ alius punit̄ rōne igno
rantie eoꝝ que ſunt nccīa ad ſalutē: ꝓ qua nō alius.
vnde. j. coꝝ. xiiij. ignoꝛans ignoꝛabit̄. quia cū poſſꝫ ſci
re que ſunt neceſſaria ad ſalutē: ignoꝛauit tamen illa
ex quo punit̄. Alius aūt rōne ꝯtēptus qui occaſiona-
liter ex ſcientia generat̄.

Queſtio. xxvij. de fato.

Conſequēter querē
dum eſt de fato. Primo. an ſit. Secū-
do. quid ſit. Tercio. quoꝛū ſit. Quar-
to. in quibus radicaliter ſit. Ultimo.
de ꝯcoꝛdantia liberi arbitrij cū fato.

Membrum primū

Circa primū ſic procedit̄. Boetius in li.
de conſolat̄. Fatum eſt rebus mobilibus
inherens diſpoſitio. ꝑ quam ꝓuidentia
ſuis queqꝫ nectit oꝛdinib;. ſ; diſpoſitō ex
iſtens in rebus mobilibus aliquid eſt. ꝰ fatum aliqd
eſt. ¶ Contra. Greḡ. in omel. epiphaīe. Abſit ſ; a fide
liū coꝛdib; vt fatum aliqd eſſe dicant. ꝰ fatum nihil ē.
¶ Item ꝓuidentia diuina eſt cognoſcitiua eoꝝ que fu
tura ſunt. precognitio aūt dei nihil relinqt in reb; fu-
turis. qm̄ ſi relinqueret cū ipſa ſit ab eterno: eſſet aliqd
in reb; futuris ab eterno. ꝰ ex ꝓuidētia nihil relinquit̄
in reb; ꝓuiſis. quare ſi fatū ſicut dicit boe. eſt diſpoſi-
tio i mobilib; relicta ex diuina ꝓuidētia: cū nihil aliđ
a ꝓuidētia diuina relinquat̄ in reb; futuris. aut fatū
ſimplr̄ nihil erit: vel nō erit aliud a diuina ꝓuidentia.
¶ Ad qđ dđm. ꝙ fati duplex eſt acceptō. Una ſm quā
dicit̄ ex aſtroꝛum: que rebus ſingularib; dicit̄ inducere
neceſſitatē ⁊ etiā li. ar. ⁊ ſm hanc acceptionem dicit
auguſti. ꝙ fatum eſt ius poſitōnis ſiderū qua exiſten-
te qñ quis concipit̄ vel naſcitur: cognoſcit̄ qualis futu
rus ſit. ⁊ ſic acceptum nihil eſt vt dicit greḡ. Alia ē ac-
ceptio fati ſm quam dicit̄ quedam diſpoſitio ſiue ꝯne-
xio relicta in rebus temꝑalibus a ſummo artifice ſiue
a diuina ꝓuidentia. ⁊ ſm hoc ſic diffinit̄ a Boe. Fatū
eſt eoꝝ que diuina ſimplicitas gerenda diſpoſuit mo-
bilis nexus atqꝫ oꝛdo temꝑalis. Et ſic ſumptū aliquid
eſt. ⁊ diffinitur a boe. ſicut dictum eſt. Fatum eſt rebus
mobilibus inherens diſpoſitio. ¶ Ad hoc quod obij-
citur. ꝙ ꝓuidentia nihil relinquit in rebus prouiſis ſi
cut nec p̄cognitio. Dicendum ꝙ ꝓuidentia ⁊ habet ra
tionē cognoſcitiue: ⁊ rationē factiue. ꝰ q̄ꝛtum ad rati
ones cognoſcitiue nihil relinquit̄. nec ſic ab ea dicitur
relinqui fatum: ſ; vlterius habet rationē faciēdi. vir-
tus aūt factiua relinquit aliquid in factis. vnde etiam
boe. dicit. ꝙ non dicit̄ preuidentia ſ; ꝓuidentia. Et da
maſcen⁹ etiā dicit. ꝙ eſt volūtas: ⁊ nō ponit eam tm̄ in
cognitiua. Ab hac ꝰ prout eſt factiua ⁊ nō entiū tm̄ ſ;
mobiliū ſupra. ⁊ non factiua tm̄ ſ; etiam gubernatiua
relinquit̄ fatum. ⁊ ideo fatum eſt aliquid. ſ. ipſa diſpo
ſitio relicta in reb; mobilibus. non ſolum rōne eius ꝙ
erat factiua prouidentia: ſ; rōne eius ꝙ erat guberna-
tiua. in gubernatiōe enim ſonat hoc verbum nectit qđ
ponit̄ in diffinitōne boetij. ſ. poſita.

Membrum ſecūdū

Secundo querit̄ quid ſit fatum. ⁊ habet duos articulos. Primo querit̄ quid ſit fatum ſm rem. deinde quid ſit ſm diffinitionem.

Articulus primꝰ

Ad primū quo querit̄ quid ſit fatū ꝑ eēntiā. vtꝝ ſit quid creatū vel increatū. Et ſit quid increatū videt̄ ſic. augꝰ. qnto de ci. dei. diuina ꝓuidentia regna conſtituūt̄ humana: que ſi quiſꝗ ꝓpterea fato tribuit: quia ipſam dei volūtatez fati noīe appellat: ſententiā: teneat: linguā corrigat. Ex his verbis videt̄. ꝙ ſm veritatez fatum nihil aliud eſt ꝗ̄ diuina voluntas. hec aūt eſt increata. ¶ Itez in eodē. ordinem cauſaꝝ vbi voluntas dei plurimū pōt nō negamꝰ neqz fati vocabulo appellamꝰ: niſi forte fatū a fādo dictum intelligamꝰ. i. a loquēdo. nō. n. abnuimꝰ ſcriptūz eſſe: ſemel locutus ē deꝰ. i. incōmutabilr̄ locutus eſt. ſic̄ nouit oīa ꝗ̄ ſunt futura vel que ipſe facturus eſt. hac itaqz ratione poſſemus a fato fatū appellare: niſi h̄ nomen iaz in alia re ſoleret intelligi. ḡ ſi fatū eſt aliqd: illud eſt verbū quo deus immutabilr̄ dicit creaturas. Ex his verbis videt̄. ꝙ ſm veritatē fatū nihil aliud eſt ꝗ̄ diuina voluntas hec. ſ. increata. ¶ Cōtra. ſm boe. fatum eſt rebus mobilibꝫ inherens diſpoſitio. ſ; diſpoſitio rebꝫ inherens mobilibꝫ ē quid creatū. ḡ fatum eſt qd creatū. ¶ Rn̄ſio. ꝙ fatum ſumptū in ꝓpria ſignificatione dicit̄ qd creatū. ¶ Ad illa que obijciūt̄ in ꝯtrariū dōm. ꝙ augꝰ. nō dicit ea ꝗ̄ dicit determinādo ſiue aſſerendo: ſ; potius interp̄tādo ſiue illumiando que ex dictis loquentiū de creato intelligunt̄. Dicenduz igit̄ ad primū. ꝙ nō intendit augꝰ. dicere ꝙ fatum ſit diuina voluntas. ſ; ꝙ ille qui ꝓductōz reꝝ in eſſe fato tribuit. quia dicit fatum eſſe diuinā voluntatē. veruz dic̄ referendo intellectū ad rem: quia diuina volūtas ē cā reꝝ. ſ; errat in noīe. vnde ſubiūgit. ſentētiā teneat: linguam corrigat. ¶ Ad aliud ſimilit̄ dōm. ꝙ n̄ vult dicē ꝙ fatum vſualit̄ dictū ſit illud verbū diuinū quo oīa dicūt̄ ⁊ oīa ordinant̄. ſ; intendit dicere ꝙ fatū nō debere dici ꝯnexione ſiue ordinatōe cauſaꝝ oīm: niſi mō inconſueto ethymologizando diceret̄ a fando ordinez creatū vbi volūtas dei plurimū pōt.

Articulꝰ ſecundꝰ

Deinde querit̄ quid ſit fatum ſm diffinitōz. Ad quod ſic boe. in li. de ꝯſo. fatū eſt rebus immobilibꝫ inherens diſpoſitio ꝑ quā ꝓuidentia ſuis queqz nectit ordinibꝫ. ¶ Itez idez in eodē. Fatum eſt eoꝝ que diuina ſimplicitas gerenda diſpoſuit mobilis nexus atqz ordo tempalis. ¶ Itez aug. v. de ci. dei. Fatuz eſt vis poſitōis ſideꝝ qua exn̄te qn̄ qs ꝯcipit̄ vel naſcit̄ cognoſcit̄ qualis futurus ſit. Cū igit̄ dicat diffinitio eſſe rei. ſicut vnius rei vnū eſt eē: ita ⁊ diffinitio vna. Querit̄ ḡ qualit̄ iſte tres diffinitōes different̄ habeant aſſignari. ¶ Ad qᵭ dōm. ꝙ eē n̄ ſolum dicit eēntiam ſiue naturam rei abſolute: ſ; etiā ordinez ſiue relatōz. vnde boe. eſſe eſt qᵭ ordinē retinet ſuatqz naturā. fatum aūt eſt diſpoſitio ſiue nexus quidā relictus in rebꝫ fatalibꝫ ex diuina ꝓuidentia ordinante ⁊ ꝯnectente fatalia adinuicez. pōt ḡ fatum deſcribi vl̄ relatione ad fatalia tm̄. ſ. vt eſt diſpoſitio eoꝝ ⁊ nexus. ⁊ ſic deſcribit̄ a boetio: fatū eſt eoꝝ que diuina ſimplicitas ⁊c̄. Vel in relatione nō ad fatalia tm̄: ſ; etiam ad cauſam ſuā. ſ. diuinaz ꝓuidentiaz. vt ſit diſpoſitio per quam diuina ꝓuidentia fatalia nectit adinuicez ⁊ ordinat. Prout igit̄ conſiderat̄ in iſta duplici relatione: diffinit̄ a boe. cū dicit̄ fatum rebꝫ mobilibus inherens diſpoſitio ⁊c̄. vnde vna deſcribit fatum vt eſt nexus ab altero: altera vt eſt nexus ſimpl'r. Tercia vō ꝗ̄ ponit̄ i quinto de ci. dei. ſ. fatum eſt vis poſitōis ſiderum ⁊c̄. n̄ eſt fati ſm acceptōz fidelez: ſ; potius erroneā. ſ. eorum qui ponebant a lege ſideꝝ nccītatez eſſe in rebꝫ. vn̄ auguſti. diffinit ibi fatum ſm poſitōz quorundā errātiū. ¶ Item obijcit̄ ꝯtra iſtas diffinitōnes. ⁊ primo ꝯ primam partez prime diffinitiōis qua dicit̄: fatum ē rebꝫ mobilibꝫ ⁊c̄. naz ſi ex diuina ꝓuidentia eſt relicta diſpoſitio tam in immobilibꝫ ꝗ̄ mobilibꝫ: quare nō dicit̄ diſpoſitio relicta in immobilibꝫ fatum ſicut ⁊ in mobilibus. ¶ Itez ꝯtra ſecūdam ꝑtez eiuſdez diffinitiōis ꝗ̄ dicit̄. ꝑ quaz ꝓuidentia ⁊c̄. obijcit̄. naz ſicut diuiā potentia vel voluntas ſine medio aliꝗ̄ ꝓducit res de non eſſe in eſſe: ita ſine medio vt videt̄ debet ꝯſeruare in eē. eſſe eſt qᵭ ordinez retinet: ordo aūt dicit nexū ordinatoꝝ. ḡ vt videt̄ ſine medio res cōnectit. ḡ nō exigit̄ diſpoſitio media. ḡ ſi fatum eſt aliquid: non eſt diſpoſitō per quam diuina prouidētia ſuis queqz nectat ordinibus. ¶ Item contra ſecūdaz diffinitōz obijcit̄ rōne eiꝰ ꝙ dicit̄ mobilis nexus atqz ordo tempalis. naz nexus iſte ſiue ordo videt̄ eē immobilis. naz poſtmodū loqn̄s de fato dicit. hec ſcz ſeries fatalis actus fortunaſqz hominū indiſſolubili cauſaꝝ connexione ꝯſtringit. ꝗ̄ cum ꝓuidentie ꝓficiſcūtur exordijs: ipſas ꝗ̄ꝫ immutabiles eſſe neceſſe eſt. ḡ iſte nexus qui dicit̄ fatum erit immobilis. ¶ Item obijcit̄ de tercia diffinitōe. quia videt̄ ꝙ ille ſubſit veritas. nam vis poſitōnis ſideꝝ opatur aliqd in natiuitate ⁊ conceptōne hoīm. vnde ex influētia corporum ſupceleſtiū relinquūt̄ diſpoſitōnes in corꝑibus hoīm: in quibꝫ poſſet cognoſci qualis ille in quo relinquit̄ ſit futurus. ſ. ingenioſus vel hebes. naz molles carne apti mente. vt dicit phus. ¶ Nam ꝑ mollicie carnis vel aliud ſignum ſciret exꝑtus in aſtronomia ꝗ̄lis natꝰ poſtea ſit futurus. ḡ poſitio fati ſm intentionem qua diffinitur ab auguſti. nō eſt error. ¶ Item videt̄ ꝙ fatū ſm ꝙ diffinitur ab aug. contineat̄ ſub fato ſm ꝙ diffinitur a boetio. ¶ Nam augꝰ. diffinit fatum vim poſitōis ſiderum. Boetius vō loquēs de fato dicit. ꝙ ea ſeries celum ac ſidera mouet. ḡ fatum acceptum in diffinitione auguſtini: continet̄ ſub fato accepto in diffinitōne boetij. ergo illa diffinitio fati non eſt erronea. ¶ Ad ꝑmū dicendū. ꝙ hec eſt differentia inter prouidentiam ⁊ fatum. ꝙ prouidentia indiuiſione quadam ⁊ immutabilitate res connectit: fatum autez connectit eas vt ſunt diſtincte ⁊ mutabiles. vnde de eius eſſe ⁊ poſitiōe eſt nexus mobilium: ſicut prouidentia immobilium. vnde boe. prouidentia cuncta pariter ꝗ̄uis diuerſa ꝗ̄uis infinita cōplectitur. fatum vō ſingula digerit ī motu in locis formis ac temporibus diſtributa. vt hec temporalis ordinis explicatio ī diuine mentis adunata ꝓſpectu prouidentia ſit. eadez vō adunatio digeſta atqz explicata temporibꝫ vocetur fatum. ¶ Ad hoc ḡ quod queritur. quare diſpoſitio relicta in immobilibus non dicitur fatum. Reſponſio. ꝙ hoc debetur eſſe rei ipſius fati: quod eſt determinatum ad motum. vt. ī. patebit. ¶ Ad hoc quod obijcitur. ꝙ ſicut diuina prouidentia ſine medio producit rē in eē: ita ſine medio debet ea cōnectere ⁊ ordinare. Dicendū ꝙ non ſequitur. non eniz ſimiliter ſe habet vniuerſum ⁊ que vniuerſi ſunt ꝗ̄tum ad eſſe quod primo ſortiuntur: ⁊ ꝗ̄tum ad eſſe quod ſecundo ſcilꝫ eſſe in ordine. eſſe enim in ordine connexionem ordinatoꝝ dicit. ꝓpter quod nō eſt ex indifferenti relatione ad cauſam primā: ſed ex eaꝝ relatōne adinuicem. ¶ Ad hoc quod obijcit̄ ꝯtra ſecūdam diffinitionem. quia videt̄ ꝙ fatum ſit nexus immobilis: ꝑ illᵭ boe. hic actus fortunaſqz hoīm indiſſolubili cauſarum connexione conſtringit ⁊c̄. Dicendū ꝙ nō loquitur ibi de ſerie fatali: ſ; de diuina prouidentia. vnde dōm. ꝙ h̄ ꝓnomen demōſtratiuū hic: nō refert̄ ad immediate dictum ſ; mediate. Aliter tn̄ poteſt dici iuxta opinionem

quorundā expoſitoꝝ. ꝙ hoc ꝓnomen hic demonſtrat ſe
riem fataleꝫ que dicit̃ ꝯſtringere res indiſſolubili cau
ſaꝝ ꝯnexione. qꝛ ꝯtinet res indiſſolubil'r ſub periodo a
diuina ꝓuidentia ordinata. qđ pꝫ ex lr̃a ſequenti: q̄ di
cit. Que cū ab immobilis ꝓuidentie ꝓficiſcant̃ exor
dijs: ipſas q̄ꝫ immutabiles eſſe nccē eſt. vnde ⁊ hec in
diſſolubilitas ꝯnexionis cauſaꝝ: ē incōmūicatio ſua
rum virtutū reſpectu ſuoꝝ effectuū. ꝓut prouiſuꝫ eſt a
diuina ꝓuidentia. dicit̃ igit̃ fatum ꝯſtringē res immu
tabili connexione cauſaꝝ: quia coercet illa vt vna nō
habeat qđ alterius eſt. nec poteſt euagari ex illud qđ
ordinatum eſt ſiue ꝓuiſum ē a diuina ꝓuidentia. Hec
igit̃ indiſſolubilitas om̄is nō eſt ꝯtraria mobilitati ne
xus ſꝫm quam fatum res ꝯnectit. ¶ Ad illud quod obij
cit̃ de tercia diffinitōne. ꝙ illi ſubſit veritas. eo ꝙ ex vi
poſitōnis ſideꝝ relinquūt̃ diſpoſitōnes in rebꝰ. Dicen
duꝫ ꝙ ſunt tria genera diſpoſitionū in homibꝰ. Sunt
enim quedaꝫ que ita pure ſunt: ꝙ nō ſunt ſub lib. ar. ſi
cut ꝙ aliquis ſit longus vel breuis: albus vel niger. ⁊
in his bene pn̄t poſitiones ſideꝝ. Sunt etiā alie poſiti
ones que lꝫ ſint naturales: in his tn̄ pōt iuuare liberū
ar. ſicut ſanitas vel egritudo. poteſt. n. ꝑ li. ar. adiuua
ri ⁊ regi natura. ⁊ in his etiā poteſt vis poſitōis ſideꝝ
quatenꝰ naturales ſunt. Sunt preter has etiā alie que
nō ſunt naturales: ẜ ſubſunt libero ar. vel ipſius hoīs
vel quibuſdaꝫ ſpiritibꝰ: vel etiam cauſe p̄me. vt ꝙ ali
quis ſit fur. hoc. n. ſubeſt voluntati hoīs vel etiam ma
ligno ſpiritui ſuggerēte ⁊ nō nature. Similit̃ ꝙ aliqs
ſit religioſus: hoc. n. nō ſubeſt nature: ẜ voluntati dei
gratiā infundentis. ⁊ in his ſimpl'r loquēdo non habꝫ
poſſe vis poſitōnis ſideꝝ. Cum ḡ dicebant illi ph̄i: fa
tum eſt vis poſitionis ſideꝝ. intelligebāt ꝙ ꝑ fatū poſ
ſet cognoſci nō ſolum qualis quis eſſet futurus primo
genere diſpoſitionū aut ſecūdo: ẜ etiā tercio. Hoc autē
nō eſt verum. quia in illas nō poteſt vis poſitōis ſideꝝ
ſimpl'r loquendo. nō negamus tn̄ quin aliquo mō ibi
haberet vim ad inclinatōꝫ ipſius aīe ex diſpoſitionibꝰ
corꝑis: ꝓpter colligatōeꝫ aīe ad corpus. vtpote ſi natꝰ
eſt ſub marte: relinquit̃ quedam diſpoſitio in corpore
vt ſit calidus vel alicuiꝰ qualitatis. que exn̄s in corꝑe
apta eſſet ad inclinandū aīam eius ſiue voluntateꝫ ad
hoc. vt eſſe iracūdus. ẜ iſta vis nullo mō neceſſitatē in
ducit. hoc aūt putabant ipſi: vnde fallebant̃. Vn̄ cōtra
tales opponit b. grego. in omel'. math. ij. ſuꝑ illđ. Cum
natus eſſet ih̄s ⁊c̄. Et dicit ſic. Abſit hoc a cordibus fi
deliū vt fatum aliquid eſſe dicant. vitam quippe hoīm
ſolus qui creauit cōditor adminiſtrat. neqꝫ. n. ꝓpt̃ ſtel
las homo: ẜ ſtelle ꝓpter hoīeꝫ facte ſunt. Obijcit etiam
ipſe b. grego. ⁊ augꝰ. de duobꝰ gemīs qui ſimul ꝯcepti
⁊ ſimul nati ſunt: quoꝝ alter bonus alter malꝰ. vt ia
cob ⁊ eſau. alter ſeruus alter liber. vt in filio ancille ⁊
filio regis ſimul ꝯceptis ⁊ natis. ⁊ ꝙ poſſent rn̄dē qdā
ꝙ virtus ꝯſtellatōnis q̄i in inſtanti mutat̃. iacob aūt ⁊
eſau nō in eodeꝫ inſtanti nati ſunt. opponit gḡ. ſi ꝓpter
diuerſitateꝫ inſtantiū diuerſuꝫ eſt fatū iacob ⁊ eſau. ḡ
cū nec in eodeꝫ inſtanti egrediat̃ vnū membꝝ ⁊ alterū
neceſſe iam erit: vt tot dicant fata quot mēbra naſcen
tis ſunt. qđ nō dicit̃. Obijcit etiaꝫ aliter grego. ſic. Fa
teri mathematici ſolent: ꝙ quiſqs ſub ſigno aquarij na
ſcitur. in hac vita piſcatoris miſteriuꝫ ſortiat̃. piſcato
res vō vt fert̃ gethulia nō habet. Quis ḡ dicat quia ne
mo illic in ſtella aquarij naſcit̃ vbi piſcator om̄i modo
nō habet̃. Similit̃ etiam obijcit qđ dicit̃. ꝙ qui ſub ſi
gno libre naſcūt̃ trapazete ſunt futuri. in multis autē
locis ſub libra multi naſcūt̃ vbi trapazete penitꝰ igno
rant̃. Refert tn̄ aug. de ciui. dei. de duobꝰ de quibꝰ di
xerat ypocras. ꝙ eodeꝫ teꝑe infirmabant̃ ⁊ eodē tē
pore ingraueſcebāt ⁊ eodeꝫ teꝑe alleuiabant̃. q̄ſituꝫ
fuit ab aſtrologo Poſſidonio: quare h̄ eēt: qui rn̄dit.
quia in eadeꝫ conſtellatōne nati eſſent. ypocras auteꝫ
dixit ꝙ hoc erat: quia ab eiſdeꝫ parentibꝰ ⁊ eodeꝫ cōce
ptu ⁊ eodeꝫ partu erant editi. Et tūc opponit ꝯ aſtro
logum augꝰ. ⁊ dicit. ꝙ ſi cauſa huiꝰ requirēda erat: ma
gis debuit cauſa intriſeca ſiue minus remota. ſicut ex
ꝑte humoꝝ complexionis ⁊ alimentoꝝ ⁊ alioꝝ medi
cinaliū: q̄ꝫ cauſa remota ⁊ extrinſeca ſicut ipſe ſtelle. ꝓ
pter h̄ ḡ ſꝫm illam acceptioneꝫ ꝯtra quam diſputat au
guſti. recte fatum nō eſt. ¶ Ad aliud quod obijc̄. ꝙ fa
tum ſꝫm ꝙ accipit̃ ab aug̃. continet̃ ſub fato ſꝫm ꝙ acci
pit̃ a boetio. Dicendū ꝙ aliter ⁊ aliter accipit̃ ſꝫm intē
tioneꝫ boetij ⁊ auguſtini. ſicut. n. vult boe. quemadmo
dū eſt quidam ordo a deo ⁊ hic eſt diuina ꝓuidētia: ita
eſt ab illa ꝓuidentia relictus quidam ordo ipſaꝝ cauſa
rum ad ſuos effectus in ipſis rebꝰ cauſaꝝ. dico poten
tiuꝫ per ſe ad ponendū ſuos effectus. ⁊ intelligimus h̄
per ſe. i. ſufficient̃. vt ſit per ſe voluntas cauſa volunta
rioꝝ: ſic ⁊ natura naturaliū. Sed intelligendū ꝙ ad
huc ex diuina ꝓuidentia relinquit̃ in rebus duplex or
do ſiue ordo quo ad duo. ſcꝫ quo ad eſſentiā: ⁊ quo ad
mouendū. non ḡ quilibꝫ ordo a diuina ꝓuidentia reli
ctus in rebus debet dici fatum ſꝫm boe. ſed tn̄ ille ordo
ſiue diſpoſitio illa que eſt q̄tum ad mouendū. ⁊ h̄ ex di
ſtinctione boetij cū dicit. fatum eſt rebus mobilibus ī
herens diſpoſitio ⁊c̄. nō dicit entibꝰ. Et ſimilit̃ in alia
deſcriptione dicit. ꝙ eſt mobilis nexus. ſꝫm hanc ḡ ra
tioneꝫ fati: cuꝫ nullus motus immobilibꝰ accidat ſine
cauſa ordinata ad illum effectum: recte pn̄t dici omēs
motus reꝝ iſtaꝝ mobiliuꝫ eſſe ſub diſpoſitōne fati ſꝫm
boe. Scđꝫ aūt acceptōꝫ auguſtini: que ſua nō eſt: ẜ ac
cipit illam a ph̄is: vt ꝯtra illam diſputet. nō ꝯtinet̃ fa
tum ſub fato ſꝫm ꝙ accipit boe. qđ patet. qꝛ philoſophi
illi nō accipiebāt fatum niſi circa hoīes ⁊ in vi poſiti
onis ſideꝝ. ⁊ in hoc errabant ꝙ ipſi ponebant nccītatē
ſiue certitudineꝫ ineuitabilitatis in ipſis effectibꝰ re
linquēdis in hominibꝰ. vnde ipſi volebāt dicere. ꝙ iſte
ſi naſcit̃ ſub tali poſitōne ſideꝝ vel concipit̃: ineuitabi
liter erit fur vel religioſus ⁊ hmōi. ſic aūt n̄ eſt. vnđ pꝫ
ꝙ h̄ mō nō eſt creatū ꝯtentū ſub fato ſꝫm boe. nam boe
tius nō intendebat aliqueꝫ effectū neceſſario relinq in
homībus: per quem ineuitabilit̃ eſſet bonus vel ma
lus.

Membrū terciū

COnſequenter querit̃ quoꝝ ſit fatuꝫ hoc
modo. Primo. an fatum ſit oīm quorū ē
diuina ꝓuidentia: Secūdo. vtꝝ natura
lia omīa inferiora: vt corꝑalia: ſubiaceāt
fato. Tercio. vtꝝ corpꝰ xp̄i in ſuo ꝯceptu vel partu ali
quo mō ſubfuerit fato.

Articulꝰ primꝰ

AD primū quo querit̃. an oīm quoꝝ eſt diui
na ꝓuidentia ſit fatum. Et videt̃ ꝙ ſic. Bo
etius. fatū eſt rebꝰ mobilibꝰ inherēs diſpo
ſitio ꝑ quā ꝓuidētia ſuis q̄qꝫ nectit ordinibꝰ. Si aūt ꝓ
uidentia queqꝫ nectit per diſpoſitionem que eſt fatuꝫ.
⁊ quecunqꝫ diſpoſitione que eſt fatum nectuntur: ſunt
fatalia. ergo quecunqꝫ nectit prouidentia nectuntur ꝑ
fatum. ¶ Item idem ſꝫm Boetium. Fatum eſt eorum
que diuina ſimplicitas gerenda diſpoſuit mobilis ne
xus. ergo fatum eſt eorum que cadunt ſub diuina diſ
poſitione. ſed quecunqꝫ ſubſunt diuine prouidētie ſub
ſunt diuine diſpoſitioni. ergo fatum eſt omnium eo
rum quorum eſt prouidentia. ¶ Item in hoc videtur
eſſe differentia inter prouidentiam ⁊ fatum q̄tum ad
illa que in illis ſubſunt. ꝙ prouidentia eſt diſpoſitio
ſimul omnia diſponens. fatum eſt per quod vnum
quodqꝫ ad effectum producit. Sicut artifex dige
rit mente omnia quecunqꝫ vult ad effectum ducere.

⁊ poſt operatur vnūquodqȝ ſm ꝙ primo in mente geſſit. ⁊ hoc eſt quod dicit boe. ꝓuidentia cūcta parit q̄uis diuerſa q̄uis infinita complectit̄. fatum v̄o ſingula digerit in motu locis formis ⁊ tempibꝫ diſtributa. vt hec tempalis ordinis explicatio in diuine mētis adunata ꝓſpectu prouidētia ſit. eadeȝ v̄o adunatio digeſta atqȝ explicata tempibꝫ: fatum vocet̄. ex his pȝ ꝙ n̄ ē drn̄tia inter hec in numero eoꝝ que illis ſubſunt. ¶ Preterea. nonne dicit boe. ꝙ fatum ſingula digerit que. ſ. cadunt ſub ꝓuidentia. ergo fatū eſt oīm quoꝝ eſt ꝓuidētia. ¶ Itē dicit boe. ꝙ deus omne maluȝ de reipublice ſue terminis ꝑ fatalis ſerieȝ neceſſitatis elimīat. ergo vt videt̄ nihil excludit̄ a ſerie fatali niſi malū. ergo omne bonū cadit ſb fato ſicut ꝓuidentia. ergo ⁊c̄. ¶ Contra. Boe. manifeſtum eſt immobileȝ ſimplicēqȝ gerendarūqȝ formā rerum eē ꝓuidentiā. fatum v̄o eoꝝ que diuina ſimplicitas gerenda diſpoſuit mobileȝ nexū atqȝ ordineȝ tpaleȝ. quo fit vt omīa que fato ſubſunt prouidentie ꝙ̄ ſubiecta ſunt. cui ipſum etiā ſubiacet fatum. Quedā v̄o que ſub ꝓuidentia locata ſunt fati ſeriem ſupent. Et dicit expoſitor. ꝙ fatum ſubeſt ꝓuidentie ſicut ſpecies generi. vnd̄ quecūqȝ ſunt ſub fato: ſunt ſub ꝓuidentia ⁊ nō ecōuerſo. ergo nō oīm eſt fatum quoꝝ eſt ꝓuidentia. ¶ Rn̄d̄ ꝯcedimus dicentes. ꝙ quedā exeunt ſimpl'r de nō eē in eē: quoꝝ deus eſt tota cauſa. quedam de nō eſſe ad eē ſimpliciter: quoꝝ deus nō eſt tota cauſa ſ̄ ꝯcurrētibꝫ cauſis inferioribus illa ꝓducit in eſſe. ſicut eſt de omibus illis que mediantibꝫ cauſis inferioribꝫ ꝓducant̄ ī eſſe que primo modo ſunt q̄tum ad eſſe ꝙ ſunt nō ſubiacēt fato. ſubiacēt tn̄ q̄tum ad actus ⁊ opatōnes conſequētes: quoꝝ ipſa ſunt cauſe vel ꝯcauſe. vn̄ generalit̄ operationes ⁊ opata que ſunt immediate a diuina ꝓuidentia ſiue a deo vt a tota cauſa nō ſubiacēt fato. Alia v̄o ſiue ſint opata ſiue operationes aliquo mō ſubiacēt. ſ. ſm ꝙ eſſe vel opatio eoꝝ motione vel motu decernit̄. ⁊ ſ̄ ē qd̄ dicit boe. ꝙ ea que primo ꝓpinqua diuinitati ſtabiliter fixa ſunt: fatalis ordineȝ mobilitatis excedūt. illa aūt ſunt deitati ſtabiliter fixa: que ab eo ſunt vt a tota cauſa. vt ſunt angeli ⁊ aīe. q̄tum ad eſſe dico. ⁊ hec excedūt ordineȝ mobilitatis fatalis. vnde dicit expoſitor boetij: exponēs illud. quedam que ſub ꝓuidētia locata ſunt: fati ſerieȝ ſupant. dicit quedaȝ ſunt ſub ꝓuidentia que nō ſunt ſub fato. ſicut angelici ſpūs ⁊ alia que ſimplicitateȝ diuinitatis circūſunt. iſtud pȝ exēplo boetij de ordinibꝫ vertentibꝫ circa eundeȝ cardinē. dic̄ enī ſic. vt orbium circa eundeȝ cardineȝ ſeſe vertentiū qui eſt intimus ad ſimplicitatē medietatis accedit: cet̄aqȝ extra locatoꝝ velut cardo quidam circa quem verſent̄ exiſtit. extimus v̄o maiori ambitu rotatus: quāti a pūcti medio indiuiduitate diſcedit̄: tanto amplioribꝫ ſpacijs explicat̄. Si qd v̄o illi ſe medio ꝯnectat ⁊ ſociet: in ſimplicitate cogit̄ diffundi atqȝ diffluere ceſſat. Simili rōne qd̄ longius a primo mente diſcedit: maioribus fati nexibꝫ implicat̄. ⁊ tanto aliquid a fato liberꝝ ē: q̄nto illum reꝝ ordineȝ intimus petit. ꝙ ſi ſupne mentis heſerit firmitati motu carens: fati ꝙ̄ ſupgredit̄ neceſſitateȝ. Concedimꝰ igit̄ ꝙ nō omīa que ſubſunt diuie ꝓuidentie: ſubſunt fato. vt ſunt illa que illi ꝯiūcta ſunt viciniſſime. cuiuſmodi ſunt illa que ſunt ab illo vt a tota cauſa. ⁊ ſ̄ dico inq̄tum hmōi. ¶ Ad hoc qd̄ obijcit̄. ꝙ ꝓuidentia diſpoſitōne que eſt fatum ſuis queqȝ nectit ordinibꝫ. Dicendū ꝙ hoc ꝙ dico queqȝ nō hȝ ꝓnūciationeȝ generalit̄ ſimpl'r: ſ̄ ꝓ illis que ꝓducunt̄ in eſſe coopatione cauſe create. caꝝ. n. opationū ⁊ opatorum fatum eſt nexus. ¶ Ad aliud quod obijcit̄. ꝙ fatū eſt eorum que diuina ſimplicitas gerēda diſpoſuit ⁊c̄. Dicendū ꝙ hec auc̄tas eſt potius ad ꝯtrariū q̄ ad ꝓpoſitum. ponit. n. autor ibideȝ drn̄tiaȝ int̄ ꝓuidentiam ⁊ fatum. ꝙ ꝓuidentia quadaȝ ſimplicitate ⁊ immobilitate omēs formas reꝝ ꝯtinet ſiue complectit̄: ſ̄ fatuȝ ē eorum que multipl'r ⁊ tpaliter dirigunt̄. vnde ⁊ diuina ꝓuidentia formas reꝝ complectit̄ quocūqȝ mō producendaꝝ in eſſe. ſ̄ fatum ſolū illoꝝ que mobilit̄ ⁊ tpal'r ꝓductura ſunt in eſſe. vnde cū dicit: fatuȝ eſt eoꝝ ⁊c̄. ſ̄ ꝙ dico eoꝝ: eſt ibi ptitiue intellectum. fatum eſt aliq̄rū eorum nexus que diuina ſimplicitas eſt. vnde ex hoc ⁊ ex predictis ꝯcludit boe. ꝙ fatum nō complectit̄ omīa que complectit̄ ꝓuidentia. ¶ Ad aliud dd̄m. ꝙ cuȝ dr̄ ſm boe. ꝙ hec eſt drn̄tia inter ꝓuidentiā ⁊ fatū. ꝙ prouidentia eſt diſpoſitio diſponens omīa ſimul. fatuȝ eſt ꝑ qd̄ vnūquodqȝ ad effectū ꝓducit̄. Dicendū ꝙ hec differentia intelligenda eſt q̄tum ad illa que coopatione cauſaꝝ creataꝝ ꝓducūtur in eſſe. ⁊ ſ̄ pȝ ꝑ verba expoſitoris verba boetij que ſunt: fatum ſingula digerit. dic̄ enim exponendo. fatum eſt ꝑ qd̄ deus vnāquanqȝ rem ad effectum ꝓducit ſuis locis ⁊ tpibus. Ex his patȝ ꝙ verbū boetij intelligi hȝ de his que aliquo mō mediate ſunt a deo. nō. n. dd̄m ꝙ que oīno immediate exeunt in eſſe a deo. ſicut ſunt illa que ſunt a deo vt a tota cā: ꝓducunt̄ in eſſe ꝑ fatum. nō enim ꝓducūt̄ in eē ꝑ fatum: niſi illa inter que ⁊ cauſaȝ primā aliquo mō cadit fatum. Ex his pȝ qualiter rn̄det̄ ad illud boe. fatum ſingula digerit. ꝙ. n. dico ſingula: diſtribuit ꝓ his que exeunt in eſſe coopatione cauſe cauſate. ¶ Ad illud boe. deus malū omē de reipublice ſue terminis ꝑ fatalis ſeriem ncc̄itatis elimīat. Dicendū ꝙ ſ̄ pōt dici rōne multiplici. ſ. qꝛ fatum nihil male intendit: ſine cā mali agit. ſicut habet̄ a boe. dicente. hic ordo. ſ. fatalis res mutabiles ⁊ aliq̄n temere fluituras ꝓpria incōmutabilitate coercet. quo fit vt tametſi nobis hunc ordineȝ minime ꝯſiderare valentibꝫ: confuſa omīa ꝑturbataqȝ videāt̄. nihilominꝰ ſuus modus ad bona dirigēs cūcta diſponat. nihil eſt. n. qd̄ mali cauſa nec ab ipſis quidē etiaȝ ꝓbis fiat. Alia rōne pōt illud dici. ſ. qꝛ ncc̄itateȝ malicie fiende nō imponit: ſicut ponebant quidā dicentes. malicie humane cauſam eſſe ſerieȝ fataleȝ ex ncc̄itate. ponebant. n. ꝙ ſi aliqs eēt fur vel religioſus: ꝙ talis eēt a ncc̄itate fati. cuiꝰ ꝯtrariū ponēs boetius dic̄. ꝙ malū omē de reip. ſue terminis ꝑ fatalis ſerieȝ ncc̄itatis eliminat. i. elimīat malū ncc̄io ꝯtingere ꝑ ſerieȝ fatalis ncc̄itatis. ex hoc aūt nō ſeq̄t̄ aliquo modo ꝙ omīa que ſunt mala ſubſunt fato. Alia etiā rōne pōt iſtud dici. ſ. quia fatalia ꝓut ordinant̄ a diuina ꝓuidentia bona ſunt. i. ex illis elicit̄ bonū. vn̄ boe. deus malū omē de reip. ſue terminis ꝑ fatalis ſerieȝ ncc̄itatis elimiat. Quo fit vt ea que in terris abundare credunt̄: ſi diſponentē ꝓuidentiam ſpectes: nihil vſq̄ mali eē ꝑpendas.

Articulus ſecūdus.

Conſequent̄ querit̄. vtꝝ naturalia omīa inferiora vt corpalia ſubiacēt fato: ſm ꝙ fatū dicit̄ vis poſitōis ſideꝝ. Rd̄ videt̄. naȝ ſi illa que inter naturalia ſunt nobiliſſima: vt corpa hūana: ſubiacent poſitioni ſideꝝ ⁊ motui corpoꝝ ſupceleſtiū: nam homo generat hoīeȝ ⁊ ſol. ergo multofortiꝰ alia naturalia. Si ergo hmōi poſitio ſiue ꝯſtellatio hȝ effectuȝ in ꝯceptu ⁊ partu hoīm. ergo hȝ effectū reſpectu brutoruȝ ⁊ vegetabiliū ⁊ oīm etiā naturaliū: ⁊ maxime reſpectu naturaliū corpalium. ¶ Contra aug. v. de ci. dei. qd taȝ ad corpus ptinēs q̄ corpis ſexus. ⁊ tn̄ ſub eadeȝ poſitione ſideꝝ: diuerſi ſexus gemi ꝯcipi potuerūt. ſi ergo illud qd̄ eſt maxime ptinens ad corpus nō ſubiacet fato: videtur ꝙ nec alia debeant ſubiacere. vel ad minꝰ nō oīa naturalia ſeu corpalia debeāt dici ſubiacere poſitioni ſideꝝ. ¶ Ad ſ̄ dd̄m. ꝙ omīa naturalia inferiora ſubiacent fato: ſm ꝙ fatum dicit̄ vis poſitiōis ſideꝝ. vn̄ ſm ꝙ ꝯſiderat̄ radicatio quedaȝ in vi poſitōnis ſideꝝ ex q̄ apta nata ſunt quedaȝ derelinqui in inferioribꝫ: nō ſoluȝ poſita eſt reſpectu hoīm: ſ̄ etiā reſpectu alioꝝ inferioꝝ. tn̄ ſm ꝙ phi ponebāt fatū radicari in ſtellis. ſcȝ

eo modo quo dictū eſt.ſ.nec fatū aliq̄d eſt nec vſq̄ ē. ¶ Ad hoc quo obijcit̄.ꝙ ſm aug.nō omīa corꝑalia ſeu naturalia ſubiacent conſtellationi vt corꝑis ſexus. Dicendū ꝙ aug⁹.nō intendit dicere quin ſexus ſubiaceat opationi corpoꝝ ſupcelestiuꝫ:ſed intendit dicere ꝙ cōſtellatio nō eſt tota cauſa diuerſitatis ſexus:ſꝫ etiā alia que concurrit ad hoc.nec optet quin ſi diuerſi ſex⁹ naſcūtur vel concipiūt̄ ſub eadeꝫ ꝯſtellatōne:quin ꝯſtellatio ibideꝫ aliquid opetur.¶Nam eadeꝫ virtute impmūtur diuerſi effect⁹ ſm ꝙ ſunt diuerſa receptibilia. ⁊ idō quia alio modo diſpoſita eſt materia h⁹ q̄ ſit illa: aliū effectum recipiēs a corꝑe ſupceleſti q̄ illa. vn̄ eadē vis poteſt comꝑari ad diuerſum ſexū.

Articul⁹ terci⁹

DEinde querit̄.vtꝝ corpus xp̄i in ſuo ꝯceptu vel partu aliquo mō ſubfuerit fato.Et appello fatum vim poſitōnis ſideꝝ.nō ſic̄ accipiebant phi:ſꝫ ſm ꝙ illa vis hꝫ potentiaꝫ aliquo mō diſponendi vel habilitandi corp⁹ humanū.naꝫ ſic aliquo modo hꝫ intentioneꝫ entis. Et ſic:arguūt quidaꝫ ex ſtella illa que apparuit Magis.⁊ ex illis verbis Jo.ij.Nondū venit hora mea.Et Jo.viij.ſimilit̄.Nondū venerat hora eius.¶ Preterea.hocipſum videt̄ ꝑ ratōꝫ. Aſſumpſit.n.xp̄us omēs defectus noſtros ⁊ miſeriaꝫ pret̄ ignorātiā ⁊ peccatū.ſicut laſſitudinē.famē.ſitim. ⁊ hmōi.Si ḡ in iſtis hꝫ vim poſitio ſiderū : videtur ꝙ xp̄us quantū fuit ex ꝑte corꝑis q̄tum ad aliq̄d ſubiect⁹ fuit poſitioni ſideꝝ. ¶Contra.aug⁹.i ſmone de epiphania.de xp̄o verum nō eſſet:etiaꝫ ſi ſub decreto ſtelle alij hoīes naſcerent̄.nā xp̄us dei filius ꝓpria volūtate: homines mortales ꝯditione nature naſcūt̄. ¶ Iteꝫ ſuper illud Jo.ij.Nonduꝫ venit hora mea.aug⁹.ſi fatū ē ſub ſideribꝫ nō poterat eſſe ſub nccītate ſideꝝ conditor ſiderū.xp̄us ḡ nō fuit ſub vi pōſitōis ſideꝝ. ¶ Item ſuꝑ illud Jo.viij.Nondū venit hora eius.aug⁹.nō dicim⁹ ſub fato natus eſt.hoc nec de te credēdū eſt. q̄tomagis de illo ꝑ quē factus es.ḡ xp̄us non fuit ſubiectus poſitioni ſideꝝ. ¶Nō ꝯcedimus. dicimus ḡ ꝙ nō idō q̄ ſtella in eius ortu apparuit dicendus ē natus ſub decreto ſtelle.immo ſicut dicit ibi glo.ſtella anteq̄ ibi naſceretur nō erat.immo ꝓpter miniſteriū eius facta. miniſterio expleto ſtatim deſijt eſſe.Silr̄ aūt qꝺ dicit̄ Joh. viij.nondū venerat hora eius:referendū n̄ ē ad fatū.vn̄ ibidē dicit glo.interlinearis.hora ei⁹ n̄ fatalis. Et ſuꝑ illud dicit aug⁹.ſi tua hora voluntas illius.i.xp̄i fuit: illius hora que eſt niſi voluntas ſua.Non ḡ horā dixit qua cogeret̄ mori:ſꝫ qua dignaret̄ occidi. temp⁹.n.expectauit quo moreret̄:quia temp⁹ expectauit quo naſceret̄.nec hora cogebat̄ mori:ſꝫ horam expectabat qua oportune fieret voluntas. nō qua inuiti expelleret̄ neceſſitas.Et ſimilit̄ intelligendū eſt illud Jo.ij.nonduꝫ venit hora mea.nō fatalis: ſꝫ qua facere volebat aliq̄ q̄ facturus erat. ¶ Ad illud aūt qꝺ obijcit̄. ꝙ aſſumpſit miſerias noſtras. poſitio autē ſiderū hꝫ vim ī noſtras miſerias.ſꝫ eſt verum qn̄ miſerie naturalr̄ ſunt cōtracte.Silr̄ ⁊ diſpoſitōnes fatales dicūt̄ eſſe in aliq̄.ſꝫ ē ꝑ relatōꝫ ad ꝯceptum vel natiuitateꝫ.In xp̄o aūt nec ꝯceptio fuit ꝑ naturā:immo de ſp̄ūſancto ꝯcept⁹ ē.nec natiuitas oīno ꝑ naturā:q꞉ clauſo vtero exiuit.vn̄ꝺ talis ꝯceptus vel partus nō fit ſubiectus poſitōni ſideꝝ.Similit̄ aūt ſi habuit defectus nr̄os ⁊ miſerias. n̄ eas naturalit̄ ꝯtraxit: ſꝫ voluntarie aſſumpſit. In volūtarijs aūt nō ſequit̄.ꝙ ſi voluit aſſumere illos defectus qui in alijs aliquo mō ſubijciebant̄ poſitioni ſtellaꝝ:ꝙ idō ſubijciebat̄ poſitioni ſideꝝ.vnde etſi nos aliquo mō ſubijciamur q̄tum ad ꝯceptum ⁊ natiuitateꝫ eo mō quo eſt expoſitū ſ.ipſe tn̄ nullaten⁹ fuit ſubiectus.

Membrū quartū

COnſequent̄ querit̄.in quibꝫ tn̄ cauſis radicet̄ fatum.Et videt̄ ꝙ in aſtris. ſi.n.ex impreſſione ſideꝝ relinquit̄ effectus ī inferioribꝫ.impſſio aūt effect⁹ tanq̄ in cā radicet̄ in impmente. ḡ fatum qꝺ ꝯſiſtit in vi poſitōis ſiderū:radicat̄ in aſtris.¶ Itē hoc videt̄ ſonare auctas aug.ſuꝑ illud Jo.viij.nondū venit hora mea.ſi fatuꝫ ē ſub ſideribꝫ : nō poterat eſſe ſub nccītate ſideꝝ cōditor ſideꝝ. ¶Ad qꝺ dōm.ꝙ plus īntelligebant phi ſub nomine fati q̄ ratōꝫ imprimendi.videlꝫ ratōꝫ ineuitabilitatis.Et q̄tuꝫ ad ſꝫ nuſq̄ radicant̄ ſicut in cā. ſidera enim nō ſunt cā tota euentus inferioꝝ.immo ſunt multe alie cauſe inferiores:ex quibꝫ dependet rō effectuum inferioꝝ.ſicut ex ſideribꝫ vel Magis.Preterea.q vellet vim facere in ſꝫ ꝙ dico cā efficiēs:corꝑa ſuꝑiora n̄ ꝓprie poſſent dici cā efficiens reſpectu inferioꝝ.Dic̄.n. aug.v.de ciui.dei.ca.ix.ꝙ quedaꝫ eſt cā que facit ⁊ nō fit:ſicut deus.Sunt alie cauſe faciētes ⁊ facte: ſic̄ creati ſp̄ūs.⁊ maxime rōnabiles. ſunt aūt alie que magis fiunt vel faciunt:ſicut ſunt corꝑales cauſe. vnde dic̄ ꝙ iam nō ſunt inter cauſas efficientes ānunciande hmōi. vnde corꝑa ſuꝑiora cū ꝑ ſuū motum relinquat̄ aliquis effectus in inferioribꝫ:ipſa aūt nō a ſe moueant̄ ſed ab alijs.etſi dicant̄ cauſe inferioꝝ:nō tn̄ hoc eſt ſm ꝓpriā ⁊ totam ratōꝫ cauſe efficientis. Tamen intelligendum ꝙ cum dicūtur ſuꝑiora q̄tum ad ſuum motū eſſe cauſa inferioꝝ:nō eſt ſimilis ratio iſtius cauſalitatis reſpectu oīm inferioꝝ. Aliter.n.poteſt dici.ꝙ actio elementoꝝ cauſat̄ ex motu ſuꝑioruꝫ: ⁊ aliter mutatōnes circa iſta inferiora corruptibilia. Cōꝑatio.n.motus corporū ſuꝑioꝝ ad elementa immediatior eſt ſiue minus mediata. vnde frequētius relinquūt̄ diſpoſitōnes in ip̄is elementis ſm motū corpoꝝ ſuꝑioꝝ q̄ in iſtis inferioribus.Et ex hoc decipiebant̄ ipſi phi. q꞉ putabant ſic̄ videbant ibi eſſe:ſic debere eſſe ī nobis . Nō aūt ſic ē.qm̄ longe remotior eſt ꝯpoſitio iſta q̄ illa. ſicut ḡ ipſi accipiebāt fatum nuſq̄ radicat̄. Scōm aūt id qꝺ hꝫ de ente bn̄ pōt radicari in aſtris.ſm illā acceptōꝫ fati quaꝫ accipit aug⁹. hoc tn̄ ſemꝑ intellecto ꝙ illa radicatio fati nullaꝫ ineuitabilitatē dicat reſpectu inferioꝝ.

Membrū quintum

COnſequent̄ querit̄ de ꝯcordia liberi ar.⁊ fati.⁊ eſt oppoſitio Tullij ciceronis:quā recitat aug⁹.v.de ci.dei.talis.Si preſcita ſunt omīa futura: ſꝫ ordine euenient q̄ futura eē preſcita ſunt.⁊ ſi ſꝫ ordine euenīēt: cert⁹ ē ordo reꝝ preſciēte deo.⁊ ſi certus ē ordo reꝝ:certus ē ordo cauſaꝝ.Nō.n.fieri aliq̄d pōt: qꝺ non efficiens aliqua cā p̄ceſſerit.Si aūt cert⁹ eſt ordo cauſaꝝ q̄ fit omē qꝺ fit:fato fiūt omīa que fiūt.Qꝺ ſi ita ē:nihil ē ī nr̄a ꝑtāte:nullūq꞉ ē libeꝝ arbitriū volūtatis. Qꝺ ſi ita eſt fruſtra leges dant̄:fruſtra obiurgatōes laudes vituperatōes adhibent̄:⁊ fruſtra bonis p̄mia malis ſuplicia cōſtituta ſunt.Quō ḡ ſtabunt ſimul:fatū ⁊ libeꝝ arbitriū: ⁊ currit iſta oppoſitio nō ſm acceptōꝫ phoꝝ: ſed ſm acceptōꝫ boetij. Sic.n.omīa mobilia fato regunt̄. neq꞉ poteſt dici ꝙ fatū illo mō acceptuꝫ nō ſit.¶ Item Boe.hec ſcꝫ ſeries fatalis actus fortunaſq꞉ hoīm indiſſolubili cauſaꝝ ꝯnexione ꝯſtringit.⁊ ſm expoſitorē actus ꝯcernit actus corꝑis.ſ.bellū.agriculturā.⁊ act⁹ animi vt act⁹ quibꝫ exercitamur circa liberales artes. ſꝫ ꝯſtat ꝙ hmōi oꝑa ſunt liberi ar. Si ḡ hmōi actus hominū ꝯſtringit indiſſolubili ꝯnexiōe: videt̄ ꝙ n̄ p̄t libē exire in actū aliquē ſꝫ nccītate coercet̄ ad illꝺ.¶ Ad primū rn̄dēdū ſm aug.v.de ci.dei.ꝙ cū dr̄ cert⁹ ordo cauſaꝝ:duplr̄ pōt illa certitudo accipi.ſic̄ ē duplex neceſſitas.Eſt.n.quedā nccītas q̄ n̄ ē ī nr̄a ꝑtāte:ſꝫ etiā ſi no-

lumus efficit qd̄ pōt.ſicut ē nccitas mortis.⁊ hec ē ine-
uitabilitatis.⁊ talis ordo cauſaꝝ n̄ ē in omib⁹ q̄ ſunt.
Si aūt ita eēt tūc poſſet aliqd valere obiectio prius fa
cta.ſub tali.n.nccitate nō ſunt ea q̄ ſunt a volūtate no-
ſtra. Eſt aūt alia nccitas ſm quā dicim⁹ i volūtariꝭ ꝙ
ſi nolumus ncc̄e eſt illa fieri.⁊ intelligim⁹ de actu inte
riori:qui n̄ pōt impediri.⁊ certitudo ab iſta neceſſitate
ſumpta bn̄ ſufficit in ordie cauſaꝝ ordinataꝝ ſub ſerie
fati.ſ tūc nō ſequit̄:certus ē ordo cauſaꝝ.g̊ nihil p̄t li
beꝝ ar.ſ.n.mō fatū ⁊ li.ar.nō opponūt̄. immo ip̄m li.
ar.noſtrū ē vna cauſaꝝ:ſm cui⁹ ordinatōꝫ ad ſuos ef-
fectus currit ſeries fati ſicut currebat. Silr ſm ordia-
tioneꝫ cauſaꝝ naturaliū ad ſuos effect⁹ ⁊ hmōi. ¶ Ad
aliud dōm.ꝙ nō dicit̄ ꝯſtringi niſi ꝑ fatū ꝯnexiōe indiſ
ſolubili.q: ncc̄e hꝫ exire in actus ſuos vel nō exire.⁊ ſ
inq̄tū actus liberi ar.ſ q: cōnexione fatali coercet̄ ab
euagatōe limitū dine ꝓuidētie.ſ.determiatoꝝ a diuia
ꝓuidentia.

Queſtio.xxviij.de pre-deſtinatione.

Ordine conſequēti

Adiuuāte dño querēdū eſt de p̄deſtina-
tione ⁊ eius oppoſito.ſ.reprobatōe: ſi-
mulqꝫ de dīna electōe ⁊ dilectōe. p̄de-
ſtinatio.n.dīna ponit electōꝫ ⁊ dilecti
oneꝫ.omīs.n.p̄deſtinatus a deo eſt elect⁹ ⁊ dilect⁹.ſ n̄
ꝯuertit̄.electus.n.aliqs dr̄ tm̄ q̄tū ad p̄nteꝫ iuſticiā. ſi
cut Judas q̄uis ſit reprob⁹. Iteꝫ omīs electus ē dile-
ctus.hec n̄ ꝯuertit̄.electio.n.reſpicit grām.dilectio v̊o
nō ſolū grām ſ naturā.gratia aūt poīt naturā: ſ natu
ra n̄ ponit grām.vn̄ dilect⁹ adhuc dr̄ q mal⁹ ē rōne na
ture.p̄deſtinatio g̊ ſꝑ reſpicit gl'aꝫ:electio n̄ ſꝑ reſpicit
gl'am ſ ſꝑ grām.dilectio n̄ ſꝑ grām vel gl'aꝫ:ſ ſꝑ natu
rā.Querendū eſt igit̄ primo de p̄deſtiatōe dīna.Scd̄o
de reprobatōne. Tercio.de electōe.Quarto.de dilecti-
one. ¶ Primo igit̄ querit̄ de p̄deſtinatōe qd ſit. Secū
do.quoꝝ ſit. Tercio.ſi cā vel rō ei⁹ ſit.Quarto.q̄ cau-
ſalitas ei⁹ ſit.

Membrū primū

Querit̄ igit̄ in p̄mis de p̄deſtiatiōe qd ſit i
hūc modū.Primo.qd ſit ſm nomē.Se-
cūdo.qd ſit p̄deſtiatio ſm ratōꝫ. Tercō.
qd ſit ſm reꝫ.

Articul⁹ primus

Ad primū ſic dr̄.ꝙ ſaluādi ſūt p̄deſtiati ⁊ di
lecti.malach.Jacob dilexi ⁊c̄.⁊ ſunt electi.
vn̄ ad ro.xj.ſm electōeꝫ relige ſalue fiēt.Et
et ſūt vocati.iuſtificati.magnificati.ad ro.viij. Quos
p̄deſtiauit ⁊c̄. Predeſtiatio ē ab et̄no.vocatio.iuſtifica
tio.⁊ magnificatio ex tp̄e.Dilectō dr̄ ab et̄no malach.
.j.⁊ ex tp̄e.Jo.xiiij.q diligit me diliget̄ a p̄re meo.Si-
milit̄ electio et̄na.math.xx.pauci electi.⁊ ex tēp̄e.Jo.
vj.nōne.xij.vos elegi ⁊c̄.ſic.n.Judas elect⁹ fuit.Que-
rit̄ vn̄ ſ.ſ.ꝙ p̄deſtinatio ſꝑ ē et̄na. dilectō ⁊ electō et̄na
⁊ tꝑalis.vocatō v̊o ⁊ iuſtificatō ⁊ magnificatō tm̄ tꝑa-
lis. ¶ Rn̄ſio.in noīe p̄deſtinatōis duo ſunt.an̄ceſſio ⁊
deſtinatio.⁊ i deſtinatōne tria.optet.n.ꝙ ſit alic⁹:⁊ de
aliq̄:⁊ ad aliud.⁊ iō i p̄deſtinatōe ſunt tria.vnū vt pri-
cipiū.ſ.p̄ꝑatio a q̄ ē.qd̄ dr̄ gl'e i futuro dic̄ vt terminū
ad quē.⁊ qd̄ dr̄ grē i p̄nti:dic̄ vt mediū ꝑ quē ē p̄deſtia
tio.g̊ dr̄ ex tp̄e.ſ p̄deſtinatō rōne an̄ceſſiōis ē et̄na.hec
eni p̄poſitio p̄:dic̄ an̄ceſſiōꝫ et̄nitatis ad tp̄us. ¶ Notan
da g̊ ē drn̄tia alit̄ q̄ pri⁹.ſm ꝙ hec noīa reſpiciūt grāꝫ
nā ſaluādi ab et̄no dicūt̄ p̄deſtiati:ſilr dilecti.naꝫ p̄de
ſtiatō ē grē ſilr dilectō ⁊ electō.grā at̄ p̄mo dat̄:poſtea
habet̄:poſtea ip̄a aliqs vtit̄.p̄deſtinatō at̄ reſpic̄ ꝙ ꝯfe
rat̄ grā.qd̄ notat̄ cū dr̄ p̄ꝑatio grē.dilectio reſpic̄ grāꝫ
hitā.bonū.n.ē rō dilectiōis.cū g̊ de⁹ diligit hūc:videt̄
aliqd̄ bonū i eo rōne c⁹ de⁹ diligit ip̄m.vn̄ et̄ dr̄ grā g̊-
tūfaciēs.Electō v̊o dr̄ ſm duos modos. Uno mō vt cō
notet effectū ſeꝑatōis boni a malo.⁊ ſ mō p̄or ē intētō
electōis intētōe dilectōis.Alio mō vt ꝯnotet effectū aſ-
ſumptōis anim⁹ bono ad meli⁹.⁊ ſ mō ſeqt̄ intētō ele
ctōis electōꝫ dilectōis.Electio v̊o ꝯnotat vſuꝫ grē.ele-
ctio.n.ē de duob⁹ oppoſitis alteꝝ p̄optare. vn̄ et̄ reſpic̄
vſuꝫ liberi ar.Itē differūt vocatio.iuſtificatō ⁊ mag̃ſi
catō.q: n̄ ē niſi bonū grē ⁊ gl'e. Magficatio ē reſpectu
gl'e.vocatio ⁊ iuſtificatō reſpectu grē. Sꝫ grā hꝫ duos
effect⁹.vnū reuocare a malo qd̄ dr̄ vocatio.aliū ordia-
re ad bonū qd̄ dr̄ iuſtificatio. ¶ Si g̊ q̄rit̄.q̄re p̄deſtia-
tio ſolū et̄na:dilectio ⁊ electio tꝑalis:vocatio ⁊ iuſti-
ficatio ex tp̄e: Dico ꝙ p̄deſtinatō dic̄ approbatōeꝫ dei
et̄nā ſm ꝙ ē reſpectu boni:et̄ an̄ om̄e tp̄s. dilectō at̄ ⁊
electō dicūt dīnaꝫ approbatōꝫ:ſ n̄ det̄mināt eā vtꝝ bo
ni ab et̄no vel ex tp̄e.vocatō ⁊ iuſtificatō det̄mināt di-
uinā approbatōꝫ vel volūtatē reſpectu boni:ſm ꝙ ꝯfer-
tur in tp̄e.

Articul⁹ ſecūd⁹

Conſeq̄nt̄ q̄rit̄.qd ſit p̄deſtiatio ſm ratōꝫ i-
telligētie.Et videt̄ ꝙ ſit i genē ſcie.dicit̄.n.
xxxv.di.j.ſent̄.ꝙ ſcīa dei ꝓpt̄ varios effectus
diuerſa ſortit̄ noīa.dr̄.n.n̄ tm̄ ſcīa:ſ ſapīa.ꝓuidētia.p̄
ſcīa.diſpoſitio.p̄deſtiatio.ex q̄ videt̄ ꝙ p̄deſtiatio ſit in
genē ſcie. ¶ Itē niſi p̄deſtiatio eēt i genē ſcie:male diffi
nit̄ ab aug̊.p̄deſtiatio ē p̄ſcīa bn̄ficioꝝ dei. ¶ Itē p̄deſti
natio ē p̄ꝑatio grē:ſ p̄ꝑatō ꝑtiet ad potētiā:n̄ ad ſcīaꝫ
vel volūtatē.g̊ p̄deſtiatio ē i genē potētie. ¶ Itē ad hoc
obijcit̄ i ꝯriū.q: p̄deſtiatio diffinit̄ ꝓpoſitū miſerēdi. ſ
ꝓpoſitū ē volūtas.g̊ p̄deſtiatio ē i genē volūtatis. Iteꝫ
ſcīa n̄ ē cā rei ſcite. p̄deſtiatō ē cā grē p̄ꝑate.cā at̄ n̄ ē po
nēda i genē ei⁹ qd̄ n̄ ē cā.g̊ p̄deſtiatō n̄ ē ponēda i genē
ſcie. ¶ Itē ſcīa p̄or ē rōne ip̄a volūtate.p̄deſtiatio v̊o eſt
poſterior rōne ip̄a volūtate.g̊ n̄ ē i genē ſcie. ¶ Itē n̄ p̄-
deſtiat de⁹ aliq̄s niſi q̄s ꝓpoīt volūtate fore ſaluādos.g̊
p̄deſtiatō ē volūtas vel i genē volūtatis. ¶ Itē q̄rit̄ cuꝫ
aſſignet̄ q̄tuor diffinitōes p̄deſtinatōis.q̄ꝝ vna ē.p̄de-
ſtinatō ē p̄ſcīa bn̄ficōꝝ dei. Alia. p̄deſtiatio ē p̄ordiatō
alic⁹ ad gl'aꝫ. Tercia p̄deſtinatio ē ꝓpoſitū miſerendi.
Quarta p̄deſtiatō ē p̄ꝑatō grē i p̄nti ⁊ gl'e i futuro.q̄uo
differūt iſte diffinitōes. ¶ Ad ſ dōm.ꝙ p̄deſtiatō ē i ge
nē ſcie bn̄placiti ſiue approbatiōis. Eſt.n.ſcīa ſic̄ dicit̄
xxxv.di.j.ſent̄.Scīa at̄ dr̄ dupl'r.ſcīa ſimplex:⁊ ſcīa cū
approbatōe ſiue approbatōis. Scīa at̄ ſimplex n̄ ē cā ſci
toꝝ.ſ ſcīa approbatōis ē cā ſcitoꝝ.i.approbatoꝝ.In ſci
entia bn̄placiti vel approbatōis itelligi ſcīa i rectitudi
ne:⁊ volūtas ſiue approbatō i obliqtate.⁊ q: voluntas
dīna ē ſufficiēs cā eoꝝ q̄ ei ſbſūt: cointelligit̄ potentia.
Scdōꝫ ſ g̊ dōꝫ.ꝙ p̄deſtiatō ē ſm rectitudieꝫ i genē ſcie
n̄ ſcie q̄ ē ꝑ modū ſpecl'atīn q̄ ē ſimpl'r noticia.ſ ſcie p̄-
ctice q̄ ē ꝑ modū p̄cticū.q̄ ꝯiūcta ē volūtati ⁊ cā opatō
nis.⁊ inde ē ꝙ q̄nqꝫ i rōe p̄deſtiatōis poīt̄ p̄ſcīa:q̄nqꝫ ꝓ
poſitū:q̄nqꝫ p̄ꝑatō.⁊ ſic pꝫ ſol'o ad ob'a. ¶ Ad ſcdm̄ q̄ q̄
rit̄ d̄ drn̄tia diffinitōnū.dōm ꝙ cū p̄deſtiatō p̄oat̄ i ge-
nē ſcie p̄ctice ſiue approbatōis.q̄tuor at̄ act⁹ drn̄tes ſm
ratōꝫ itelligētie itelligūt̄ i rōe p̄deſtiatōis:lꝫ n̄ differāt
ſm actū. Prim⁹ ē ꝯg̊ſcē ſiue iudicare. Scd̄s eligē ſiue
diſponē ſ ⁊ cogitaē ad faciēdū. Terci⁹ ē velle ſiue ꝓpo
ponē facē. Quart⁹ ē volūtate firma i finē dirigē. Scdōꝫ
p̄mū actū data ē hec diffinitō.p̄deſtiatō ē p̄ſcīa.ſꝫ actū
ſecūdū p̄deſtiatō ē p̄ordiatō.p̄ordiatō.n.ſm rōeꝫ itelli
gētie p̄cedit volūtatē ⁊ ſeqt̄ ſcīaꝫ.⁊ attēdr̄ i diſpōne ꝯn̄
te ſcīaꝫ.Scdōꝫ at̄ actū t̄ciū dat̄ iſta:p̄deſtiatō ē ꝓpoſitū
⁊c̄.ꝓpoſitū.n.i nob̄ nihil aliō ē q̄ volūtas firmata deli-
beratōe.ſ q: i deo n̄ ē delibatō q: nec ig̃rātia:iō ꝓpoſitū
i deo ē firma ei⁹ volūtas. Scdōꝫ actū vltimū dat̄ iſta.p̄-
deſtiatō ē p̄ꝑatō ⁊c̄.p̄ꝑatō.n.ē velut i finem directō.
¶ Alr ſuit̄ iſtoꝝ drn̄tia:⁊ forte meli⁹ vt dicat̄ ꝙ ſcīa in
nob̄ dr̄ dupl'r.ſcīa ſpecl'atīa ⁊ p̄ctica. Silr in deo dicit̄

ſcientia ſimplicis noticie: ⁊ ſcientia approbatõis. dđm g̃ ꝙ predeſtinatio eſt in genere ſcie approbatõis. ꝓpter ſ; dicit̃ rõ predeſtinatõis rõne ſcie vel rõne approbationis: ⁊ vtrobiqꝫ dupl'r. Scia.n. opandoꝝ põt eſſe duplicit̃. vt ſint opanda: vel vt fiãt. Rõne g̃ ſcie duplicit̃ ſumit̃ rõ predeſtinatiõis. rõne ſcie ſimpl'r: vel rõne ſcie inclinate ad opus: ſiue cũ inclinatõne ad opꝰ. pimo mõ dicit̃ predeſtinatõ preſcia ⁊c̃. ſcđo mõ preordinatõ ⁊c̃. Rõne volũtatis duplex eſt ſil'r. eſt.n. volũtas ꝓponẽs: ⁊ voluntas exequẽs. Rõne volũtatis ꝓponẽtis dicit̃ p̃deſtinatio ꝓpoſitũ miſerendi. rõne volũtatis exequentis dicit̃ predeſtinatio prepatio gratie.

Articulꝰ terciꝰ

Conſequent̃ querit̃. quid ſit p̃deſtinatio ſm rem. Ad qđ ſic augꝰ. in li. de vocatõe ſctoꝝ. predeſtinatio eſt p̃patio gr̃e in p̃nti: ⁊ gl'ie i futuro. In hac diffinitõe tangit̃ qđ eſt ante tp̃us. ſ. prepatio eterna: ⁊ qđ eſt poſt tempꝰ. ſ. gloria futura: ⁊ qđ comitat̃ tempꝰ p̃ns. ſ. gratia in p̃nti. Scđm h̃ g̃ querit̃ an predeſtinatio ſit eterna aut tpalis. naꝫ cũ predeſtinatio ſit prepatio in p̃nti. gratia aũt in p̃nti non eſt ab eterno. g̃ nec p̃patio gratie in p̃nti erit ab eterno. g̃ nec predeſtinatio. ¶ Itē artifex domus nõ diceret̃ p̃pare domũ: niſi haberet aliqđ qđ ad ipſam faciendaꝫ vel ad ipſius eſſe ptineret. vt ligna lapides ⁊ hmõi. g̃ ſi predeſtinatio eſt prepatio gratie ab eterno: optet ꝙ ab eterno ſit aliqđ de re prepanda. ſ; nihil de gratia dr̃ ab eterno fuiſſe. g̃ prepatio hꝰ nõ fuit ab eterno. ¶ Itē querit̃ quid ſubeſt prepationi ꝓpter qđ prepatio ab eterno ē. qꝛ lꝫ artifex faciendi domũ ſciam habeat ⁊ voluntatẽ: nõ tñ dicit̃ prepatio domus eſſe. g̃ ſi volũtas dei ⁊ ſcia ſit reſpectu alicuiꝰ cui daturus ſit gratiã in p̃nti: quia finaliter bñ vſurus eſt. nõ ꝓpter h̃ dicet̃ prepatio gratie ab eterno. ¶ Rñſio. prepatio dicit̃ dupl'r. prepatõ enim dicit̃ cũ datur gratia ⁊ añq̃ detur. ſ. cũ eſt ſciẽtia ꝙ aliqs bñ vſurus eſt finalit̃. ⁊ eſt volũtas dãdi ei. ſm primũ modũ quantũ eſt ex pte prepate gr̃e qđ eſt cõnotatuꝫ: dicit̃ prepatio tempalis. ſm modũ ſecũdũ dicit̃ eterna prepatio: quia h̃ mõ importat voluntatẽ ab eterno. voluntatẽ. ſ. dandi iſti gratiã cũ preſcia ꝙ bñ ſit vſurus ea finaliter. ⁊ p hoc pꝫ ſolutio ad primũ. ¶ Ad ſecundũ dđm. ꝙ nõ eſt ſimile de artifice hoĩe ⁊ de deo. qꝛ artifex homo nõ eſt ſibi ſufficiens ad totã ſuã opatiõꝫ: ⁊ ideo requirit materiã ſubiectaꝫ. artifex deus ſibi per omĩa eſt ſufficiẽs: nec indiget materia ſubiecta. vñ artifex ſummꝰ hꝫ vim agentis ſine materia. agit.n. ac ſi materia ſue actõis ſit. ſiue ſit ſiue ñ ſit. ⁊ iđ qđ eſt ex pte eiꝰ dicit̃ opatio: dũmodo ꝯcurrat ſapĩa ſcia ⁊ voluntas. qđ nõ eſt ex parte hoĩs. Et ad illud qđ dicit̃: nihil eſt ab eterno gratie. dico ꝙ nihil eſt gratie ĩ effectu: ſed tñ eſt gratia in ſua cã ſiue in principio ſuo ⁊ ꝯpleto. ⁊ p h̃ pꝫ ſolutio ad tercio obiectũ.

¶ Membrum ſecũdum

Conſequent̃ querit̃ quoꝝ ſit p̃deſtinatõ h̃ mõ. Primo. an ſit entis vel ñ entis. Secũdo. vtꝝ ſit oĩm reproboꝝ ⁊ electorum. Tercio. an poſſit eẽ reproboꝝ. Quarto. vtꝝ ſit angeloꝝ. Quinto. vtꝝ ſit btõꝝ in gl'ia. Sexto. qũo ſit xp̃i. ſ; illđ determiabit̃. ĩ. de incarnatõe xp̃i.

¶ Articulus primꝰ

Ad primũ ſic. p̃deſtinatio ē ab eterno. ⁊ p̃deſtinatio ē creature. ſ; creatura ñ ē ens ab eterno. g̃ p̃deſtinatio ē ñ entis. ¶ Cont̃. ſup illđ ad ro. j. q p̃deſtinatꝰ ē ⁊c̃. dic̃ Orige. Deſtiatio ē eiꝰ q ē ſ; dic̃ aug. in li. de vocatiõe ſctoꝝ. qd ē p̃deſtinatio: niſi deſtinatio alicꝰ. g̃ p̃deſtinatõ ñ ē niſi eiꝰ q eſt. g̃ p̃deſtinatio ſolũ eſt entis. ¶ Itē p̃deſtinatio q̃ deꝰ p̃deſtinat dr̃ ad p̃deſtinatõꝫ q̃ res p̃deſtinat̃ ſic̃ relatõ ⁊ correlatõ. ſ; due relatões ñ p̃nt eẽ in eodeꝫ ſuppoſito. g̃ ſi p̃deſtiatio p̃deſtinãtis ē ĩ deo: ſua correlatio ñ erit ĩ deo ſ; ĩ creatura. ſ; creatura ñ ē ab eterno: g̃ nec p̃deſtinatio q̃ ille p̃deſtinatus ē: ē ab eterno. g̃ p̃deſtinatio ē ſolũ entis actu vel in tp̃e. ¶ Rñſio. res dr̃ ens dupl'r. in ſua nat̃a: ⁊ in dei p̃ſcia ſiue p̃ordinatõe. eẽ rei ĩ ꝓpria nat̃a ñ ē eternũ ſ; tpale. ſ; eẽ rei ĩ p̃ſcia ſiue ĩ p̃ordinatiõe ē eternũ: ⁊ nõ differẽs ab eẽ diuo. qꝛ eẽ rei hmõi ñ ē aliđ q̃ eẽ ydee ſiue rõnis eterne ĩ deo. eẽ rei ĩ ſua nat̃a ē eẽ ſimpl'r. eẽ rei ĩ cã ſiue ĩ p̃ſcia ē eẽ rei ſm qd. Scđꝫ h̃ g̃ dđm. ꝙ p̃deſtinatio dr̃ reſpectu rei entis in cã ſiue ĩ p̃ſcia. ñ reſpectu rei exñtis in ſua nat̃a ꝓpria. ⁊ ita p̃deſtinatio p̃t eſſe reſpectu rei entis ſm qd: ⁊ reſpectu rei ñ entis ſimpl'r. ¶ Ad illđ g̃ qđ obijcit de auct̃e orige. dđm ꝙ orig̃. loq̃bat̃ de p̃deſtinatõe ſiue deſtinatõe xp̃i: cui ꝯuenit eẽ ab eterno rõne pſone: lꝫ ñ rõne hũane nat̃e. ⁊ ſic deſtinatõ xp̃i ē eius q ē. ñ ſic aũt ē de nobis qbꝫ ñ ꝯueĩt eẽ ab eterno nec rõne pſone nec rõne nat̃e. ¶ Ad ſecũdũ dđm. ꝙ ſic̃ ē ideꝫ ĩ re q̃tũ ē ex pte principal' ſignificatõis. deus p̃ſcit iſtũ ⁊ iſte p̃ſcit̃ a deo: tñ diuerſus ē modꝰ ĩ dicẽdo rõne ꝯnotati ĩ creatura. qꝛ eadẽ ē p̃uiſio vel p̃ſcia q̃ ſubeſt ei qđ dr̃ actiue: ⁊ qđ dr̃ paſſiue ⁊ actiue. ⁊ h̃ ē ex pte creature ꝯnotate q̃ ꝯſiderat̃ ĩ hitudine ad diuaꝫ p̃ſciaꝫ aut vt ſubiectũ illi. ⁊ ſm h̃ deſignat̃ actiue. vt cũ dr̃ deꝰ p̃ſcit iſtũ. aut vt ē in illa: ⁊ ſic deſignat̃ paſſiue. vt cũ dr̃ iſte ē p̃ſcitus a deo. Sil'r p̃deſtinatiõi ſiue dicat̃ actiue vel paſſiue ideꝫ ſubeſt q̃tũ ad principale ſignificatũ: ſ; ſolũ differt q̃tũ ad ꝯnotatũ. Vñ ad illđ qđ obijc̃. ꝙ predeſtinatio p̃deſtinati ñ ē in deo. rñdendũ ē. ꝙ ſi loq̃t de principali ſignificatõe falſuꝫ ē: qꝛ ē ĩ deo. p̃deſtinatõ eĩ p̃deſtinati idẽ ē qđ p̃deſtinatio p̃deſtinãtis.

Articulꝰ ſecũdꝰ

Ad ſecũdũ. vtꝝ ſit p̃deſtinatio oĩm taꝫ reproboꝝ q̃ electoꝝ: ꝓcedit̃ ſic. nihil aliđ ē predeſtinatio niſi p̃ſcia cũ approbatõe. vñ ibi ē ſcientia dei ⁊ volũtas. ſ; ſcia dei ē reſpectu oĩm: ⁊ volũtas ſalutis reſpectu oĩm. g̃ p̃deſtinatio ē reſpectu oĩm. probatio medie. ſcit.n. deꝰ ⁊ bona ⁊ mala. ſil'r deꝰ vult oẽs hoĩes ſaluos fieri. ij. thi. j. g̃ reſpectu ſalutis oĩm ē volũtas dei ⁊ ſcia. g̃ p̃deſtinatio. g̃ omẽs ſunt p̃deſtinati. ¶ Itē de pfectõe ſolis ē ꝙ illuiat eq̃ cecũ ⁊ vidẽtē. eq̃ enĩ irradiat ſup vtrũqꝫ. ſ; ſic̃ dicit dyoꝰ. bonũ ſup ſummũ magis diffundit ſuã bonitatẽ q̃ ſol ſuũ lumẽ. Si g̃ q̃ntũ ē de ſe ſol coĩcat ſuũ lumẽ oĩbꝫ: g̃ ⁊ deꝰ ſuã bonitatẽ ſcꝫ grãm ⁊ gl'aꝫ. g̃ ſunt p̃deſtinati. ¶ Itē p̃ma cã eq̃lit̃ ſe hꝫ ad oẽs: ñ tñ oẽs ſil'r vel equal'r ſe hñt ad eã. vnde augꝰ. ſicut lux p̃ns ē ceco tñ cecꝰ abſens ē luci: ita gratia dei p̃ns ē oĩbꝫ. ñ tñ mali p̃ntes ſunt ei. tota aũt cauſalitas ē penes deũ. ſi g̃ ſcia dei ē reſpectu oĩm ⁊ cauſalitas ſil'r: g̃ oẽs ſunt p̃deſtinati. ¶ Cont̃. nõ oẽs ſaluabunt̃. g̃ ñ oẽs ſunt p̃deſtinati. ¶ Rñſio. ſcia ſe hꝫ eq̃lit̃ ad oẽs. volũtas ſil'r vno mõ ſe hꝫ ad oẽs. ſ; volũtas cũ p̃ſcia ñ ſe hꝫ equal'r ad oẽs. ñ tñ h̃ ē ꝓpt̃ diuerſitateꝫ q̃ ſit ĩ p̃ſcia. ſ; qꝛ nos ñ habemꝰ nos equal'r ad ipaꝫ. vñ p̃deſtinatio nõ ſolũ dic̃ volũtatẽ dei: ſ; volũtatẽ cũ p̃ſcientia q̃ bñ ſunt vſuri dono ſuo. Vñ ſm Io. dam̃. dđm. ꝙ eſt duplex volũtas. eſt.n. volũtas añcedẽs: ⁊ voluntas ꝯſequẽs. volũtate añcedẽte vult deꝰ oẽs hoĩes ſaluos fieri. hec.n. ē volũtas q̃ reſpicit creaturã rõnaleꝫ ſaluabilẽ. voluntas ꝯſequẽs cũ p̃ſcia ꝙ bñ vſurus ē dono dei ſic ñ vult oẽs hoĩes ſaluos fieri: ſ; electos ſolũ. ⁊ ſic dr̃ voluntas dei rõnalis. ſi.n. vellet alicui final'r ſaluteꝫ q male vſus eſt p li. ar. nõ eẽt iuſta. ¶ Qđ g̃ obijcit̃ ꝙ ſol equalit̃ ſe hꝫ ad oẽs. Dicendũ ꝙ equalit̃ ſe hꝫ ad oẽs ſ; non omẽs equalit̃ ad ip̃m. ⁊ ſm hoc nõ eſt predeſtinatio oĩm: quia predeſtinatio ponit preſcientiã ꝙ iſte ſit bene vſurus. ⁊ ideo nõ eſt ſimile. ¶ Ad aliud dđm. ꝙ hec eſt duplex tota cauſa ſalutis eſt apud deuꝫ. nã tota

cauſa effectiua principalit̃ eſt apud deũ: ẜ tota cã ſuſce
ptiua nõ eſt apud deũ. nõ. n. cogit nos ſaluari. ⁊ ẜ eſt
qͦd dicit̃. xlj. di. j. ſent. totũ ẽ dei: totũ eſt noſtꝝ.

Articulus tercius

Onſequent̃ ad terciũ. vtꝝ poſſit eſſe aliorũ
ꝙ electoꝝ predeſtinatio: ꝓcedit̃ ſic. Luc. v.
rumpebat̃ rethe. Glo. nõ tot intrant de iu-
deis quot ſunt predeſtinati. g̃ minui põt numerꝰ ⁊ au-
geri. ¶ Iteꝫ deutro. j. addat deus ad hũc numerꝝ mul-
ta milia. Glo. ad hunc numerꝝ diffinitũ in preſcia dei
qui nouit qui ſunt eius. g̃ ⁊c̃. ¶ Iteꝫ. xxxiiij. Iob. cõte-
ret multos ⁊c̃. Glo. locũ vite alijs cadentibꝫ alij ſortiũ
tur. Iteꝫ apoc. iij. Tene qͦd habes ne alius accipiat co
ronaꝫ tuã. g̃ põt predeſtinari qui nõ eſt p̄deſtinatus.
¶ Item iſte preſcitus põt facere qͦd in ſe eſt. ⁊ ſi fecerit
deus dabit gratiã. põt etiã ꝑſeuerare in gratia: qꝛ nec
deus aufert grãm nec dyabolus põt auferre. g̃ põt ꝑſe-
uerare. g̃ ⁊ poteſt ſaluari. g̃ põt eẽ p̄deſtinatꝰ. ¶ Con-
tra. eſt numerus numerãs ⁊ numerꝰ numeratus. ſi q̃-
ritur de numero numerato: vel de numero numerante
videt̃ verum vtrunqꝫ. quia deus ſcit qui ſaluabũt̃ ⁊ q̃t
ſaluabunt̃. g̃ certus eſt numerꝰ. g̃ nõ pñt augeri vel mi
nui. ſic. n. augeret̃ diuina ſcia vel minueret̃. ¶ Rñſio.
certus eſt numerus electoꝝ apud deũ. Et ad obiecta di
cendũ. ꝙ auctes intelligũt̃ de ſtatu gratie ĩ pñti. ¶ Sꝫ
ad primũ dõm. ꝙ intelligit̃ glo. ẜm ꝙ refert̃ ad diuer
ſos ſtatus. fuerũt. n. quidam predeſtinati vt crederent
in primo aduentu: quidam in fine. vult g̃ dicere ꝙ non
tot de iudeis intrauerũt ad fideꝫ in primitiua eccĩa q̃t
ſunt predeſtinati: ẜ alij intrabunt in fine. Vel alit̃. nõ
tot intrant in ſtatu iudaiſmi: quot ſunt predeſtinati. ẜ
intrant facti xpiani. ¶ Ad aliud deutro. j. dõm. ꝙ nũe-
rus diffinitus eſt apud deũ ⁊ illoꝝ qui habent in pre-
ſenti gratiã ẜ nõ finaliter: ẜ numerus illoꝝ q finalit̃.
Quod g̃ dicit̃ deutro. j. intelligit̃ de numero q̃tum ad
pñtem iuſticiam. ¶ Item ad illud. locum vite alij ſorti
unt̃. Dicendũ ꝙ locus iuſticie vel vite dicit̃ ſtatꝰ pñtis
iuſticie. ⁊ de vita gratie: ñ de vita glorie. ¶ Iteꝫ ad ali
ud dõm. ꝙ iſte põt ſaluari ⁊ põt eſſe predeſtinatꝰ. ẜ ſi
fiat argumentatio. iſte põt eſſe predeſtinatus. ⁊ iſte eſt
preſcitus. g̃ preſcitus põt eſſe predeſtinatus. nõ valet:
ẜ eſt fallacia ẜm accñs. q̃m aliud eſt loqui de iſto: aliͦd
de iſto. ẜm ꝙ preſcitus vel predeſtinatus. cũ. n. dicit̃ p̄
deſtinatus: notat̃ diuina ꝓuiſio immutabilis ſiue p̄ffi-
nitio. ⁊ ideo nõ debet ↄcedi: predeſtinatus nõ põt dam
nari vel preſcitus põt ſaluari. tñ põt ↄcedi: iſte põt ſal-
uari ⁊ iſte p̃t dãnari.

Articulus quartꝰ

Onſequent̃ querit̃. vtꝝ predeſtinatio ſit re-
ſpectu bonoꝝ angeloꝝ. Cũ. n. predeſtinatio
ſit ꝓpoſitũ miſerendi. in btĩs aũt angelis nõ
eſt miſeria nec fuit. g̃ reſpectu eoꝝ nõ eſt predeſtinatõ.
¶ Iteꝫ predeſtinatio eſt p̄ꝑatio gratie in pñti: ⁊ glorie
in futuro. ẜ in angelis beatis ſimul ẽ gratia ⁊ gl̃a. ergo
ipſi ñ ſunt p̄deſtinati. ¶ Rñſio. cum diuerſe ſint rati-
ones predeſtinatõis a ſanctis: ↄſideratõis reſpectꝰ ha-
bitus eſt differẽs. naꝫ cũ predeſtinatio ſit rõnalis nat̃e
rationalis aũt natura eſt angelica ⁊ hũana. põt g̃ acci
pi coĩter ẜm ꝙ ↄuenit angelice nature ⁊ hũane. vel ſpe
cialit̃ ẜm ꝙ ↄuenit hũane. ẜm ꝙ coĩter accipit̃: dr̃ p̄de-
ſtinatio p̄ſcia bñficioꝝ dei preordinatio alicuiꝰ ad glo
riã. ẜm ꝙ ↄuenit humane: dicit̃ ꝓpoſitũ miſerẽdi ⁊ eti-
am prepatio gratie in pñti ⁊ gl̃e in futuro. qꝛ in angel̃
beatis nõ fuit miſeria: ideo nec ꝓpoſitũ miſerẽdi dicit̃
reſpectu illoꝝ. nec etiã in ipſis anteceſſit gratia gl̃aꝫ. ẜ
ſtatus hũanus fuit duplex. ante pc̃m: ⁊ poſt peccatũ.
ẜm ꝙ ante peccatũ dicit̃ predeſtinatio prepatio gr̃e in
pñti ⁊c̃. ẜ poſt peccatũ dicit̃ ꝓpoſituꝫ miſerendi. Item
alie due differũt. naꝫ bñficiũ dicit̃ magis coĩter q̃ gl̃a.
vñ vna eſt magis coĩs alia. vñ illa q̃ dicit ꝙ p̄deſtinatio
eſt p̄ordinatio alicuiꝰ ad gloriã: datur ꝑ drñtiã ꝓpriã.
altera ꝑ drñtiaꝫ coẽm. Et dicit̃ drñtia ꝓpria que ꝑ ſe ẽ
p̄deſtinatõis ꝓprie ſumpte. hec aũt drñtia. ſ. bñficioꝝ
nõ eſt ꝓpria. alijs. n. ↄuenit q̃ predeſtinatis ꝓprie ſum-
pta p̄deſtinatõne. vñ nõ dat̃ ꝑ ↄuertentiaꝫ.

Articulus quintꝰ

Onſequent̃ querit̃. vtꝝ predeſtinatio ſit il-
loꝝ q ſunt in gl̃a. Et videt̃ ꝙ nõ. Non enim
illis eſt gl̃a futura. ¶ Pretea. nõ ſunt ĩ mi-
ſeria: vnde nec de illis ẽ ꝓpoſitũ miſerẽdi. ¶ Rñderũt
aliqui. ꝙ p̄deſtinatus põt ſumi noĩalit̃: vel ꝑticipialit̃.
Nomĩaliter ſumẽdo nõ ſunt p̄deſtinati. ſic. n. eſt p̄ꝑatõ
gratie pñtis ⁊ glorie future. qꝛ non eſt illis gl̃a futura.
Sed ꝑticipialit̃ verũ eſt. vt ſit ſenſus. qꝛ aliqñ fuit verꝝ
dicere ꝙ iſti p̄deſtinati ſunt: qꝛ p̄teriti tp̄is eſt p̄deſtina
tus. Vel alit̃. qa gl̃a eſt infinita: vnde ſꝑ ſunt in gl̃a: ⁊
ſꝑ ẽ in eis gl̃a futura.

Membruꝫ terciuꝫ

Onſequẽt̃ querit̃. an predeſtinatõnis ſit
cã vel rõ. ⁊ querũt̃ tria coĩter q̃tuꝫ ad p̄-
deſtinatõꝫ ⁊ reprobatõꝫ. Primo. vtrum
cauſaꝫ hẽat ex meritis ꝓprijs. Scđo. an
cauſam habeat ex meritis alienis. Tercio. an cauſam
habeat ex ꝑte dei.

Articulus primꝰ

Ad primũ obijcit̃ ſic. ↄſtans eſt ꝙ aliqs p̃t fa
cere ꝙ habeat gr̃aꝫ. quia ſi facit qͦd in ſe eſt:
habebit grãm. ⁊ hñs grãm põt facere ꝙ fi-
nalit̃ hẽat grãm. ⁊ ſi finalit̃ hꝫ grãꝫ p̄deſtinatus eſt. g̃
põt aliquis facere ꝙ ſit p̄deſtinatus. ¶ Item ad ro. ix.
Eſau ſubtracta gratia eſt reprobatus. ẜ ſubtractõ gr̃e
eſt ex meritis. g̃ reprobatio eſt ex meritis. ¶ Itẽ ad ro.
ix. ſuꝑ illud. nũqd iniqtas apud deũ. Glo. eſau ꝑ iuſti-
ciã ẽ reprobatꝰ. g̃ ex meritis. ¶ Itẽ ſuꝑ illͦd malach. j.
cuiꝰ vult miſeret̃ ⁊c̃. Augꝰ. hec voluntas iniuſta eſſe ñ
põt: qꝛ venit de occultiſſimis meritis. ¶ Itẽ ad rom̃. ix.
miſerebor cui miſerebor. glo. ambro. dabo illi gratiam
quẽ ſcio toto corde ad me poſt errorẽ reuerſuꝝ. ⁊ ẜ ẽ da
re cui dandũ. g̃ ꝓpt̃ futuꝝ ẜuitiũ dat̃ miſcdia. ¶ Con
tra. eẽ p̄deſtinatũ eſt eẽ ab eterno. merita nr̃a hñt eẽ tẽ-
ꝑale. ⁊ tꝑale ñ eſt cã eterni. g̃ nec merita cã p̄deſtinatõ-
nis. ¶ Iteꝫ ad thim̃. nõ ex opibꝫ iuſticie q̃ fecimꝰ nos: ẜ
ẜm ſuã miſcdiaꝫ ſaluos nos fecit. ¶ Iteꝫ ad ro. ix. pro
bat apl̃s ꝙ gratia nõ põt eẽ ex meritis: aliogn gr̃a nõ
eẽt gratia. Si g̃ infuſio gratie que eſt temꝑalis nõ põt
eẽ ex meritis. g̃ nec predeſtinatio que ẽ eterna. ¶ Item
ad ro. ix. Iacob dilexi ⁊c̃. glo. ſine meritis vnũ dilexi:
aliũ reprobaui. ¶ Rñſio. in noĩe p̄deſtinatõnis ⁊ re-
probatõis intelligũt̃ plura. In p̄deſtinatõe. n. intelligi
tur preſcia ⁊ gr̃a ⁊ gl̃a reſpectu aliquoꝝ eſt p̄deſtiatio.
Similit̃ in reprobatõe ſunt tria. preſcia. ⁊ pñs iniqui
tas. ⁊ pena futura. cum g̃ inuenit̃ in auctibꝫ ſanctorũ
ꝙ predeſtinatio vel reprobatio fit ex meritis: rñdẽdũ.
ꝙ ſi hoc dicat̃ q̃tũ ad prĩcipale ſignificatũ. ſic nõ ſunt
ex meritis. ſi q̃tũ ad ↄnotatũ: ſic ſunt ex meritis: ẜ dif-
ferẽt̃ ex ꝑte p̄deſtinatõis ⁊ reprobatõis. nã ex ꝑte prede
ſtinatõis nec p̄ncipale ſignificatũ ẽ ex meritis nec etiã
primũ ↄnotatũ qͦd ẽ infuſio gr̃e: ẜ collatio gl̃e ex meri-
tis ẽ. ex ꝑte aũt reprobatõis alit̃ ẽ. nã principale ſigni-
ficatũ eſt preſcia ⁊ p̄ꝑatio: ↄnotatũ pñs iniqtas ⁊ futu
ra pena. patet g̃ ꝙ reprobatio q̃tũ ad principale ſigni
ficatũ nõ ẽ ex meritis. ẜ q̃tũ ad ↄnotata põt dici ꝙ ẽ ex
meritis. Si g̃ inueniant̃ auctes que dicant ꝙ predeſti-
natio ⁊ reprobatio ſint ex meritis: nõ ẽ referendum ad
principale ſignatum ſed ad connotatũ. ẜ drñt ĩ prede-

ſtinatione ⁊ reprobatōne. vt dictū eſt. ¶ Qđ ꝰ obijcit
iſte pōt facere ꝙ habeat gratiā dei. dōm ꝙ h intelligit
ſic. ꝙ facere aliquid quo facto habeat gratiā. ſicut iſte
apiendo feneſtrā facit ꝙ illumiat domus. nō eā illuiet
ſ aliquid facit quo facto illumiat. eodeꝫ etiā ſenſu in-
telligit. poteſt facere ꝙ pſeueret in gratia. ¶ Nec ex hoc
ſequit. ꝙ hic ſit predeſtinatus. quia prime ſunt impro
prie: ſ vltima nullo mō eſt vera. nam habere gratiaꝫ ē
tempale: ⁊ ideo poſſumꝰ aliqđ facere añcedens ad gra
tiā. ſ predeſtinatio eterna: ⁊ ideo nihil poſſumꝰ facere
antecedēs. ¶ Ad illaꝫ ro. ix. glo. ſubtractio gratie eſt ex
meritis. ꝰ ⁊ reprobatio. pꝫ ſolutio ꝑ predicta. Uel pōt
dici ꝙ ſubtractio gratie nō eſt cā reprobatōis. vñ ſi ab
latiuus notat cām: falſa eſt. ſ ſi notat ꝯcomitantiā: ve-
ra eſt. ¶ Iteꝫ ad illud. eſau ꝑ iuſticiā eſt reprobatus vl'
iuſte ⁊c̄. Dicēdū ſm ꝙ. ſ. ꝙ notat iuſticia nō reſpectu
principalis ſignificati: ſ reſpectu ꝯnotati. Exponatur
ꝰ qđ dicit: deus prepat alicui penam ex meritis. quod
dicit ex meritis pōt referri ad prepatōꝫ abſolute: ⁊ ſic
falſa. vel in cōpatione ad penā: ⁊ ſic vera. qꝛ pena pro
meritis infligit. Uel alit. vno mō dicit iuſticia diuina
equitas reddens vnicuiqꝫ qđ ſuū eſt. alio mō exigētia
meritoꝝ. primo mō ſumit hic iuſticia. rō. n. reproba-
tionis eſt iuſticia. rō predeſtinatōis eſt miſcđia. hñt. n.
predeſtinatio ⁊ reprobatio ratōꝫ: etſi ñ cauſaꝫ. ¶ Item
ad illud ꝙ voluntas venit ex occultiſſimis meritis ⁊c̄.
Rñſio. ꝙ de: pōt dicere cām originalem: ⁊ ſic falſa. vel
materialeꝫ: ⁊ ſic vera. vnde ꝑ h ſignificat ꝙ reprobati
onis effectus q̄i materialis exigentia: ſint mala meri-
ta. ¶ Iteꝫ ad illud ambro. dōm. ꝙ amb. nō vult dicere
ꝙ merita ſunt cauſa quare dat gratia: ſ qꝛ ſint congru
entia vt illi detur gratia. vnde nō poſuit verbū notans
cām ſ ꝯgruentiā. vnde dixit: dabo gratiā ei quē ſcio ad
me reuerſuꝝ. nō quia ſcio ad me reuerſuꝝ.

Articulꝰ ſecūdꝰ

Conſequent querit. vtrū aliena merita ſint
cā ipſius p̄deſtinatōis. Et arguit ſic. ꝑ meri-
ta ſanctoꝝ impetrat gratia prima. ⁊ poteſt
etiā impetrari pſeuerantia ⁊ etiā merita eterna. ꝰ ⁊ po
teſt impetrari predeſtinatio. ¶ Item amb. predeſtina-
tio orōnibꝫ iuuat ſanctoꝝ. ſ qua rōne iuuat: pōt impe
trari. ¶ Item Greg. in yſaac facta ē ꝓmiſſio. ſ ſancto
rū precibꝫ adiuuanda eſt prefinitio dei. ¶ Iteꝫ aug. in
li. de pſeuerātia. ſi q nondū vocati ſunt: ꝓ illis vt vocē
tur oremus. fortaſſe. n. predeſtinata ſunt vt nr̄is oratio
nibꝫ ꝯcedant. ꝰ ⁊c̄. Rñſio. i verbo p̄deſtinatōis ſunt
duo. vnū: qꝛ eſt ibi dei p̄ſciētia vel prepatio vel preordi
natio. aliud eſt collatio gratie vel glorie. Ad primuꝫ ñ
eſt referendū ꝙ adiuuet predeſtinatio ſanctoꝝ p̄cibꝫ: ſ
ad ſecūduꝫ. qꝛ effectus p̄deſtinatōis q ē collatio gratie
in pñti ⁊ glorie in futuro: implet p̄cibꝫ ſanctoꝝ. ¶ Qđ
obijcit. ꝙ ſancti impetrent grām pſeuerantiā ⁊ gloriaꝫ
nō ſequit ꝰ predeſtinatōꝫ. qꝛ reſpectu gratie pſeuerātie
⁊ glorie pōt aliqđ eſſe antecedēs. qꝛ tempalia ſunt: ſ p̄-
deſtinatio eterna. ⁊ ideo nihil pōt eē añcedēs. ⁊ ꝑ h pꝫ
rñſio ad duo alia que ſequūt. ¶ Ad illud aug. vltimū
dōm. ꝙ vocatio interior ſemꝑ eſt tempalis. ad ro. viij.
Quos p̄deſtinauit hos ⁊ vocauit. ad hanc vocatōꝫ ſcꝫ
gr̄e infuſioneꝫ pñt iuuare orōes ſanctoꝝ: nō ad prede-
ſtinatōꝫ que eſt eterna.

Articulꝰ tercꝰ

Conſequent querit. vtꝝ reprobatio ⁊ prede
ſtinatio hēant cām ex ꝑte dei. ſ. p̄ſciaꝫ. i. vtꝝ
p̄ſcia q̄ ſcit iſtū bñ vſuꝝ gr̄a: ſit cā p̄deſtina-
tionis. ⁊ p̄ſcia q̄ ſcit illū male vſuꝝ ſit cā reprobatōis.
¶ Ad hec aug. volūtas dei ex rōne ē. Silr̄ Io. dam. vo
luntas eſt rōnalis appetitus. ꝰ maxie voluntas dei. ſꝑ
eni qđ nobiliꝰ eſt deo tribuendū. ſ voluntas opās ex
rōne p̄ferenda ē illi q̄ opat ſine rōne. Querit ꝰ q̄ ſit rō
volūtatis diuine. videt ꝙ p̄ſcia. volūtatis. n. q̄ ē ex ra-
tione ſcia p̄cedens ratio eſt. Cū ꝰ in p̄deſtinatōe intel-
ligaꝫ voluntatē. ſ. ꝯparatiuā: erit eiꝰ rō p̄ſcia. ¶ Ad h
facit illud ro. viij. q̄s p̄ſciuit hos p̄deſtinauit. Ad h eē ē
rō: qꝛ ſcia ſꝑ eſt rō voluntatis opantis ex rōne. Itē ad
ideꝫ pꝫ rō. qa ſi eēt aliqs largitor bonoꝝ ⁊ ſciret ꝙ iſte
nō vteret bñ dono ſuo ſ male: nō eēt bonus ⁊ rōnalis
diſpēſator ſi daret illi q male eēt vſurꝰ: ⁊ ñ illi q bene
eſſet vſurus. ſ ipſe deus preſcit omia. rō ꝰ eſt vt det illi
qui bñ vſurus eſt: ⁊ nō illi q male. Contra. aug. i li.
de predeſtinatōne ſanctoꝝ. nō qꝛ nos tales futuros eē
preſciuit ideo elegit. ¶ Iteꝫ ſi dicat ꝙ meritū in p̄ſcia
ſit cā p̄deſtinatōis ⁊ reprobatōis. aut ꝰ merita in p̄ſci-
entia ſunt ideꝫ qđ deus: aut nō. Si ideꝫ: ꝰ ideꝫ eſt cau
ſa ſui. naꝫ predeſtinatio etiā ideꝫ eſt qđ deꝰ. Sed meri
ta in preſcia vel in cauſa nō ſunt idem qđ deꝰ. ⁊ merita
in ſuo eſſe ſunt tempalia. ꝰ tꝑale eſt cauſa eterni. ¶ Itē
deus dat grām illi queꝫ ſcit male vſuꝝ: vt inde ꝑdito-
ri. nec tñ ex h dicit irrōnabilr̄ agere. ꝰ a ſili nō eſt ratō
quare dicat agere irrōnabilr̄: quia nō dat illi q bene ē
vſurus. gratia ꝰ nō eſt cauſa vel ratio predeſtinatōis.
¶ Item voluntas dei eſt prima cauſa ⁊ rō oīm. ſ p̄me
rōnis vel cauſe non eſt cauſa vel ratio. ꝰ volūtatis di-
uine nō eſt querenda ratio vel cauſa. Rñſio. ſm reꝫ
idem eſt in deo preſcia predeſtinatio ſm principale ſi-
gnificatū: tñ ſm ratōꝫ intelligētie differūt. ⁊ ideo vnuꝫ
pōt dici ratio alteriꝰ: nō cauſa. ⁊ h voluit dicē augꝰ. cū
dixit: voluntas dei ex rōne eſt. ¶ Qđ ꝰ obijcit ñ ideo ele
git ⁊c̄. ſi ideo dicit cām verum eſt: ſi ratōꝫ falſum ē. qa
preſcia meritoꝝ dicit ratōꝫ voluntatis. nō tñ ex h ſeqꝛ
ꝙ ipſa merita ſint ratio ſiue cauſa volūtatis. ¶ Ad il-
lud dōm. ꝙ nihil aliud ſunt merita in preſcia q̄ preſci-
entia meritoꝝ. preſcia aūt meritoꝝ ideꝫ eſt qđ deꝰ. nō
eſt aūt ideꝫ ratio ſui. nam etſi q̄tū ad principale ſig̃tū
ſint idem preſcia ⁊ voluntas: differūt tñ ſm ratōꝫ itel
ligentie q̄tum ad connotata. nā collatōis gratie ⁊ glo-
rie pōt eſſe ratio preſcia meritoꝝ. ¶ Ad illud qđ obij-
cit. ꝙ dñs dat illi qui nō bñ eſt vſurus. Dicendū ꝙ h ē
ex rōne bonitatis. qꝛ dat illi q facit qđ in ſe eſt: ſ ratōe
equitatis eſt ꝙ dat illi queꝫ ſcit bñ vſuꝝ.

Membruꝫ quartum

Conſequent querit de cauſalitate p̄deſti-
nationis. ⁊ querunt tria. Primo. cuiuſ-
modi cauſa ſit. Scđo. ſi ponat aliquē ef-
fectū in predeſtinato. Tercio. ſi effectus
eius poſſit caſſari.

Articulꝰ p̄mꝰ

Ad primū. Ro. viij. quos predeſtiauit. glo.
predeſtinatio eſt cā cuiꝰ effectus eſt gratia.
Querit ꝰ. vtꝝ ſit cauſa nc̄cia vel ꝯtingens.
nō ꝯtingens: qꝛ nihil ꝯtingēs cadit in deo. Si nc̄cia. ſ
cauſa nc̄cia poſita ponit effectus. ſ predeſtinatō ē eter
na. ꝰ ⁊ gratia. ¶ Item eſt cauſa ꝓpria ⁊ cois. ꝰ ſi p̄de-
ſtinatio eſt cauſa gratie: querit an ſit cā ꝓpria vel com
munis. Si cois: ꝰ ꝑ aliqđ additū efficiet ꝓpria. Illud
additum aut eſt tempale: aut eternū. ſi tꝑale: ꝰ adhuc
illius tempalis eēt cauſa predeſtinatio. Sed queritur
vt prius: eius cauſa vel ꝓpria vel cois. ⁊ ſic i infinitū.
vel illud additūꝫ erit eternum: ꝰ totum eternū. cauſa ꝰ
ꝓpria erit eterna. ꝰ effectus eternus. Si eſt cā ꝓpria: ꝰ
ipſa poſita ponit effectus. ſ. gratia. Iteꝫ querit. in quo
genere cauſe ſit poſita predeſtinatio. nō in genē materi
alis cauſe: quia illa nō cadit i deo. nec in genē cauſe fi-
nalis: quia predeſtinatio nō eſt finis gratie. Item nec
in genere cauſe efficiētis: qa predeſtinatio eſt preſcien-
tia bñficioꝝ dei. preſcia vō nō eſt i genere efficiētis cāe
ſ potius in genere cauſe formalis exemplaris. Itē nec

in genere cauſe formalis. quia eſt prepatio gratie in p̄ſenti ſiue ꝓpoſitum miſerendi. ⁊ hec eſt in genere cauſe efficientis. ¶ Rn̄ſio. predeſtinatō eſt cauſa neceſſaria non contingens. cauſa. n. cōtingens dicit̄ cuiꝰ effectus poteſt prohiberi. vel que exigit cauſam aliam vt exeat in actum. vel que de ſe eſt mutabilis vt voluntas creature. nullo iſtoruꝫ modoꝝ poteſt poni contingentia in deo vel cauſalitas ꝯtingens. ¶ Quod g̃ obiicit̄. cauſa eſt neceſſaria. g̃ effectus neceſſarius. Rn̄ſio. non ſequitur ꝙ poſita cauſa quacūqꝫ neceſſaria: ꝙ ponitur effectus. quia cum dicit̄ predeſtinatio ſiue deus cauſa neceſſaria: non refertur neceſſitas ad actum cauſandi: ſ; ad effectuꝫ cauſe. Dicendū g̃ ꝙ eſt cauſa dicta ſ̄m actū ⁊ ſ̄m habitum. Cauſa dicta ſ̄m habitum nō ponit effectum: ſed cauſa dicta ſ̄m actum. Cū g̃ deus dicit̄ cauſa neceſſaria: non refertur neceſſitas ad actum cauſandi. quia ex defectu ſuſceptibilis eſt: quia non ſemꝑ cauſatur. ſicut pꝫ in ſole qui eſt cauſa neceſſaria illuminationis. vnde ꝙ non illuminet non eſt ex eo ſed ex defectu ſuſceptibilis. ita hic ex defectu ſuſceptibilis gratie. ꝙ predeſtinatio non ſemꝑ eſt actualiter creans grām. ¶ Ad aliud dōm. ꝙ predeſtinatio eſt cauſa ꝓpria. ſ; nō ſemꝑ oportet ꝙ poſita cauſa ꝓpria ponatur effectꝰ. qa cauſa poteſt eſſe dn̄a ſui actus. vt patet in voluntate: q̄ poſita non oportet ſemꝑ poni actum. ſed ſufficit ꝙ ponatur in aliquo temꝑe alio. ¶ Ad illud quo querit̄ ad quam cauſaꝫ reduci habeat. Dicendū ꝙ predeſtinatō dicit preſcientiam ⁊ voluntateꝫ. ratione preſciētie poteſt predeſtinatio dici eſſe in genere cauſe formalis. ratione voluntatis in genere cauſe efficientis. Sed quia voluntas immediatius ſe habet ad opus q̃ potētia vel preſcientia: ideo magis ꝓprie poni debet in genē cauſe efficientis.

Articulꝰ ſecūdꝰ

Ad ſecūdum ſic ꝓcedit̄. Aug. ſuꝑ Jo. j. Melius fuit nathanaeli cognoſcere vtranqꝫ naturam in xp̄o: q̃ eſſe predeſtinatum. ſed non fieret comꝑatio niſi aliqd̄ bonum eſſet predeſtinatio ī predeſtinato. ergo ⁊c̄. ¶ Item augꝰ. predeſtinatō multis fuit cauſa ſtandi. ¶ Item luce. x. Gaudete quia nomina veſtra ⁊c̄. ſed gaudium nō eſt niſi de bono. g̃ predeſtinatio eſt aliqd̄ bonum in predeſtinato. ¶ Cōtra. predeſtinatio eſt non entis. in non ente nihil ponitur. g̃ predeſtinatio nihil ponit in predeſtinato. ¶ Itē Auguſti. in li. de fide ad pe. niſi nō eſſes nō predeſtinareris. g̃ predeſtinatio eſt nō entis. ¶ Item ſi predeſtinatio ponit aliquod bonum: g̃ reprobatio ponit aliquod malū. g̃ in eſau fuit aliqd̄ malū anteq̃ eſſet. ſ; h̄ eſt falſum. ¶ Rn̄ſio. predeſtinatio nullū bonū poīt ſ̄m actū ſ; ſ̄m habitū tm̄. h̄ eſt ſ̄m aliqd̄ tempꝰ. ¶ Nō. n. ſequit̄. ē p̄deſtinatus: g̃ eſt. ſ; ſequit̄: g̃ erit hn̄s grām ⁊ gl̉aꝫ. vn̄ ponit̄ potentia ad gratiā ⁊ gl̉am. potētiā dico n̄ in recipiente: ſ; in agente. ſ̄m actū g̃ p̄deſtinatio nihil poīt ī p̄deſtinato: ſ; in deo ponit ſ̄m actū p̄patōꝫ. ſic̄ cū dꝫ ceſar laudat̄: nihil ponit̄ in ceſare: ſ; ī laudāte. ¶ Ad illd̄ de nathanaele volūt qdaꝫ dicere ꝙ impropria ſit ꝯparatio. ſ; meliꝰ dōm ſ̄m illd̄ qd̄ ſeq̄t in illa glo. melius ſit nathanaeli q̃ eē p̄deſtinatū ⁊ eē ī vmbra mortis. Unde vult ꝯꝑare electos an̄ incarnatōꝫ: electis poſt incarnationē. ⁊ multo meliꝰ ē electis poſt incarnatōꝫ: qꝛ n̄ ſūt ī vmbra mortis. ¶ Ad illd̄ aug. p̄deſtinatio ml̉tis fit cā ſtādi. Rn̄ſio. ꝙ ita dꝫ intelligi. p̄deſtinatio. i. deꝰ p̄deſtinās. vel p̄deſtinatio. i. gr̄a q̄ ē ex p̄deſtiatōe. ¶ Ad aliud dōm. ꝙ gaudiū n̄ ſolū ē de bono hito ſ; hn̄do. vn̄d nō ſeq̄t: ſi gaudendū ē de p̄deſtinatōe: ꝙ p̄deſtinatō aliqd ponat coexn̄s p̄deſtiato: ſ; ꝙ aliq̄ tꝑe ponat aliqd.

Articulꝰ tercīꝰ

Conſequēt querit̄. vtꝝ effectus p̄deſtinatōis poſſit caſſari. h̄ eſt. vtꝝ aliqs predeſtinatus poſſit damnari. Ad qd̄ ſic aug. de correctōne ⁊ gratia. Certus eſt numerꝰ electoꝝ. g̃ certū ē de p̄deſtinato ꝙ ē p̄deſtinatꝰ. g̃ n̄ pōt n̄ ſaluari. ¶ Cont̄. deꝰ pōt appone grām quibꝫ n̄ apponit: ⁊ ſubtrahē quibꝫ n̄ ſubtrahit. ſ; ſi ſubtraheret damnarent̄. poſſent igit̄ iſti dānari q tn̄ ſaluabūt̄. g̃ p̄deſtinati pn̄t dānari. ¶ Ad h̄ rn̄det mgr̄ in ſent̄. ꝑ diſtinctōꝫ illiꝰ ꝓpoſitōis: p̄deſtinatū impoſſibile ē dānari. qꝛ pōt eē ꝯiūcta vel diuiſa. Scd̄m ꝙ itelligit̄ ꝯiūcta: ſic fit ſermo de ſuppoſito cū forma. ⁊ h̄ mō ē vera. queadmodū hec eſt vera: albū n̄ pōt eſſe nigrū. i. nō pōt eſſe vt albū ſit ⁊ nigꝝ ſimul. ⁊ ita hec ē vera ꝯpoſita: p̄deſtinatus n̄ pōt dānari. qꝛ nō pōt eſſe ꝙ p̄deſtiatus ſit ⁊ damnet̄. Scd̄m vō ꝙ intelligit̄ diuiſa: fit ſermo de ſuppoſito tm̄. ſ̄m h̄ ſicut hec eſt vera: albū pōt eē nigrū. qꝛ hoc qd̄ eſt albū pōt eſſe nigrū: ita hec ē vera. qꝛ p̄deſtinatus pōt damnari. qꝛ ille pōt damnari qui ē p̄deſtinatus. ¶ Cōtra. ſcd̄m ꝙ ꝯpoſita intelligūt̄ illa. verū eſt ꝙ nō pōt eſſe ſimul vt aliqs p̄deſtinatꝰ ſit ⁊ dānatus. ſ; alteꝝ iſtoꝝ nō pōt n̄ eſſe. ſ. qn iſte ſit p̄deſtinatus. qꝛ ab eterno ē p̄deſtinatꝰ. g̃ impoſſibile ē alterū eē ſcꝫ ꝙ iſte damnet̄: qꝛ ab eterno ē ⁊ n̄ pōt nō eē p̄deſtinatus. ¶ Ad h̄ rn̄det magr̄ in ſent̄. diſtinguēs iſtaꝫ ex cōpoſitōne ⁊ diuiſiōe. nō pōt eē qn iſte mō ſit p̄deſtinatꝰ: qui ab eterno ē p̄deſtinatus. Quia ſi intelligit̄ ꝯpoſita vera ē. ⁊ ē ſenſus: nō pōt ſimul eē ꝙ iſte mō nō ſit predeſtinatus ⁊ ab eterno ſit p̄deſtinatus. ſi vō intelligat̄ diuiſa: falſa eſt. ⁊ eſt ſenſus: nō pōt eē n̄ p̄deſtinatꝰ: q ē ab eterno p̄deſtiatus. qꝛ accidit iſtū eē p̄deſtinatū. accidit eni ꝙ iſte p̄uiſus ſit futurꝰ ſaluari. qd̄ intelligit̄ cuꝫ dico p̄deſtinatū. Si opponit̄. eſt dictū de p̄terito veruꝫ: g̃ eſt neceſſariū. dico ꝙ nō valet: qꝛ nō eſt ſimile in dictis ⁊ factis hoīm: ⁊ p̄ſciētia ⁊ p̄deſtinatiōe dei. qꝛ in dictis vel factis hoīm impoſſibilitas refert̄ ad naturā rei. in preſcia ⁊ predeſtinatōe refert̄ poſſibilitas vel impoſſibilitas ad potētiaꝫ dei: que eadē ſemꝑ fuit ⁊ erit. predeſtinatio. n. ⁊ preſciētia in deo ideꝫ ſunt. ¶ Sꝫ opponit̄ de hac ꝓpoſitōne: predeſtinatū impoſſibile eſt dānari. ſ̄m ꝙ intelligit̄ ꝯpoſita ⁊ ſ̄m ꝙ intelligit̄ diuiſa. dic̄ ei magr̄ in ſent̄. ꝙ cōpoſita vera: diuiſa falſa. Sꝫ videt̄ ꝙ vera ſit etiā diuiſa. qꝛ cauſa ⁊ cauſatū dicūt̄ relatiue. ⁊ poſita ſe ponūt. g̃ ſi cā eſt immutabilis: ⁊ effectus. g̃ ſi p̄deſtinatio eſt cā ſalutis ⁊ immutabilis: g̃ nccīo ꝯſequit̄ effectus ſalutis. ¶ Iteꝫ videt̄ rō ſylogiſtica. oīe predeſtinatū neceſſe eſt ſaluari. iſte eſt predeſtinatꝰ. g̃ iſtū neceſſe eſt ſaluari. ꝓbatio prime. in h̄ ꝙ dicit̄ p̄deſtinatus intelligit̄ futurus ſaluandus. ſ; omne futuruꝫ ſaluandū neceſſe eſt ſaluari. g̃ omēꝫ predeſtinatuꝫ nccē eſt ſaluari. ¶ Iteꝫ omēꝫ immutabilit̄ ſaluādū nccē eſt ſaluari. iſte immutabil̉r ē ſaluādus. g̃ nccē ē iſtū ſaluari. ꝓbatio p̄me. immutabilis ē p̄deſtinatꝰ qꝛ ab eterno fuit p̄deſtinatꝰ. ⁊ ſꝑ erit p̄deſtinatꝰ. ⁊ n̄ pōt n̄ eē n̄ p̄deſtinatꝰ. g̃ immutabil̉r ē p̄deſtinatꝰ. g̃ imutabil̉r ſaluandus. ¶ Itē obiicit̄ qꝛ videt̄ falſa ꝯpoſita. qꝛ ſi forma albedis n̄ poſſꝫ ſuccedē nigredini: nūq̃ aliq̄ ſenſu eēt hec vera: albū poſſibile ē eē nigꝝ. ſ; ī ꝑte iſta n̄ p̄t foꝛa ſuccedē forme. g̃ nll̉o mō p̄t eē vera. qꝛ p̄deſtinatōī n̄ p̄t ſuccedē dānatio. qꝛ p̄deſtinatō poīt futurā ſaluatōꝫ. g̃ hec ē falſa: ſiue intelligat̄ ꝯpoſita ſiue diuiſa. ¶ Itē ad h̄ ꝙ hec ſit vera: albū poſſibile ē eē nigꝝ. exigit̄ ꝙ exn̄te vna forma: alt̄a poſſit ineſſe. Si g̃ hec eēt vera aliq̄ mō: p̄deſtinatū poſſibile ē dānari: ſeq̄ret̄ ꝙ exn̄te p̄deſtinatiōe hꝰ poſſꝫ eē dānatio. qd̄ ē falſuꝫ. qꝛ exn̄te imutabili ordinatōe ſalutis hꝰ: impoſſibilis ē dānatio hꝰ. ¶ Itē poſito poſſibili nullum accidit impoſſibile. ſi ergo predeſtinatum eſt poſſibile damnari: ſi poneretur in eſſe: nullum accidit inconueniens. ſicut ſi poneret̄ in eſſe albedo cui ineſt nigredo: nullum erit incōueniēs. qꝛ ſenſus erit: h̄ eſt nigrum quod fit album. ergo ſimiliter ſi ponitur in eſſe predeſtinatum damnari. iſte damnabitur qui fuit predeſtinatus. ⁊ ꝯſtat ꝙ hoc eſt falſuꝫ. Iſta. n.

ſunt impoſſibilia iſtuꝫ damnari ⁊ fuiſſe predeſtinatū. relinquit̄ ergo ꝙ hec eſt falſa vtroqꝫ modo: poſſibile ē predeſtinatū damnari. ¶ Nō ꝓcedendū eſt reſpondendo. in hmōi locutionibꝰ aliter eſt cum ſit ſermo de ſuppoſito tm̄: ⁊ cum ſit de ſuppoſito cum forma. cum .n. ſit ſermo de ſuppoſito cum forma: ſiue intelligatur compoſita ſiue diuiſa: omēs ſunt falſe. ſꝫ ſi ſit ſermo de ſuppoſito tm̄: vere ſunt. vt hec. iſtum poſſibile eſt damnari qui tamen predeſtinatus eſt. Qꝫ ſi obijcit̄. ſi cauſa immutabilis: ⁊ effectus conſequit̄ immutabilis. Dicendum ꝙ aliter eſt in cauſa ſuprema: ⁊ cauſis inferioribꝰ. cauſe .n. inferiores ꝑficiunt̄ ex ſuis effectibus: ⁊ ideo alligate ſunt effectibꝰ. ſed cauſa ſuperior nulli effectui ē alligata: quia non perficit̄ ex ſuo effectu. vnde ſicut neceſſitas in effectu non ponit neceſſitateꝫ in cauſa ſupma: vt ſolem moueri cum ſit nccīum. non tamen eſt nccīuꝫ ꝙ̄tum ad cauſam ſupremam. quia cauſa ſuprema poteſt eum facere ſtare. vt patet in Joſue. ſic nccītas in cā ſuprema non ponit nccītatem in effectu inferiori. ¶ Itē ꝙ videt̄ ſylogiſtica ratio. dōm ꝙ non eſt cōiugatio inutilis. quia ex maiori de nccīo ⁊ minori de ineſſe: nō ſequitur concluſio de nccīo ſed de ineſſe. vnde non ſeqtur omīs currens nccīo mouetur. iſte currit. ergo nccīo mouetur. ¶ Item qd̄ obijcit̄. ꝙ iſte eſt immutabiliter predeſtinatus vel nccīo eſt predeſtinatus: quia ſemꝑ fuit verum ⁊ erit verum. quia eſt dictum de preterito verum: ergo eſt nccīum. Dicendū ꝙ hec eſt duplex. iſte ē neceſſario predeſtinatus: ſicut hec in quam reſoluitur: iſte eſt neceſſario preuiſus ſaluandus. ſi nccītas referatur ad preuiſioneꝫ: vera eſt. ſi ad ſaluationeꝫ: falſa eſt. nec eſt dictum ſimplr̄ de preterito: ⁊ ideo non ſimplicit̄ nō eſt nccīum niſi dictum ꝙ̄tum ad preteritū.

¶ Queſtio .xxix. de reprobatione.

Conſequens ē breuiter inquirere de reprobatōne. ⁊ hoc modo. Primo. quō intentio preſciētie approprian̄t reprobationi. Secundo. quid ſit reprobatio. Tercio. de effectu reprobatōnis: qui eſt ſubtractio gratie. Quarto. de effectu qui eſt excecatio. Quinto. de effectu qui eſt obduratio.

¶ Membrū primū

Circa primū proceditur ſic. cum .n. ſꝫ nomen preſcientia ita extendatur: vt aliqñ ſumatur cōmuniter reſpectu bonorum ⁊ malorū. aliqñ vō approprient̄ reſpectu malorꝫ. Queritur quare non ſimilit̄ approprient̄ reſpectu bonorum. ¶ Rñſio. ꝙ diuina noticia reſpectu bonorū non tm̄ ſcientiam habet: ſed etiam cauſam. plus auteꝫ eſt eē cauſam ꝙ̄ preſcire. Eſt autem impoſitum nomen quod continet vtrunqꝫ in ſe. ſcilꝫ predeſtinatio. predeſtinatio enim eſt preſcientia bonorum cum cauſalitate eorundem. reſpectu auteꝫ malorum non ſic eſt. quia ſolum precognitionem habet reſpectu eorum non cauſalitatem. cauſalitas auteꝫ reſidet penes liberꝫ arb. quia ergo nihil ſuꝑadditur ſcientie vltra cognitionem ī malis: nomen generis appropriatur reſpectu maloruꝫ. qr vō ſcientie ſuꝑadditur cauſalitatis ratio in bonis: iō nomen ꝓprium dicit̄ reſpectu bonorꝫ.

¶ Membrum ſecūdum

Conſequenter querit̄ quid ſit reprobatō. Ad quod augꝰ. dicit. ⁊ habet̄ in ſentent̄. Qꝫ eſt preſcientia iniquitatis quorūdaꝫ ⁊ preꝑatio damnationis eorundeꝫ. ſꝫm hꝫ videtur poni in duplici genere. ¶ Contra. preſcientia ⁊ preꝑatio ſunt diuerſa genera ⁊ nō ſubalternatim poſita. ergo eorū diuerſe ſunt ſpecies ⁊ differentie. ¶ Itē ſi diceret̄ ꝙ ponitur in genere preꝑationis. Contra. preparatio non continet totum eſſe reprobationis. qa reprobatio eſt reſpectu iniquitatis: preꝑatio autē nō. relinquit̄ ergo ꝙ preꝑatio nō eſt genus reprobatōis. ¶ Itē ſi diceretur ꝙ preſcientia eſt genus. aut ergo preſcientia ſimplicis noticie ſiue ſpeculatiua: aut preſcientia approbationis ſiue practica. Prima non: quia preſcientia primo modo dicta nullam importat cauſalitatem: reprobatio auteꝫ importat. ¶ Rñſio. ipſa eſt in genere preſcientie practice. ⁊ non in genere ſimplicis noticie: ſed in genere preſcientie. non cum approbatōne ſolum: ſed etiam cum deteſtatione. Eſt .n. ſcientia cuꝫ approbatione pene: ⁊ cū deteſtatione iniquitatis. in predeſtinatione ſolum eſt ſcientia cum approbatione. Item in predeſtinatione ſunt tria. primū eſt cauſa ſecūdi: ſꝫ primū ⁊ ſecundum cauſa tercij. Querit̄ vnde hoc. ⁊ ratio eſt: quia deus non eſt cauſa malorꝫ. primū non pōt eē cauſa ſecundi. ſed pena cadit in genere boni: ⁊ ideo deus poteſt eſſe cauſa effectiua illius. culpa autem eſt cauſa interior illius. ſed in predeſtinatione ſecūdum ⁊ tercium bona ſunt: ⁊ ideo deus eſt cauſa illorꝫ.

¶ Membrum terciū

Conſequenter querit̄ de effectu reprobationis qui eſt ſubtractio gratie. Querit̄ ergo vtrꝫ ſit a deo. Et videt̄ ꝙ ſic. Omne iuſtum eſt a deo. ſed iuſtum eſt vt peccatori ſubtrahat̄ gratia. ¶ Item augꝰ. in li. de gratia ⁊ libero ar. deus obdurauit pharaoneꝫ iuſto iudicio: ipſe pharao per li. ar. ¶ Item ad ro. ix. in hocipſum excecaui te ⁊c̄. ¶ Item ro. j. obſcuratum eſt cor inſipiens eoruꝫ. Augꝰ. iſta obſcuratio pena ⁊ vindicta ſunt. ꝑ quā penam. i. cordis cecitatem que ſit deſerente luce ſapientie: in plura peccata lapſi ſunt. ¶ Item augꝰ. ꝯtra felicianū. vna lucis ſubſtantia nocteꝫ facere videt̄ ⁊ dieꝫ. ergo ſimiliter lux ſpūalis deus: erit cauſa noctis ſpūalis. i. obduratōnis: ⁊ diei. i. illumīatōis gratie. ¶ Contra. Dyoni. optimi eſt optima facere. ſꝫ obduratō nūꝙ̄ eſt bona rationali creature. ergo non eſt ab optimo. ¶ Itē Anſ. homo non habet gratiam. non quia deus ñ dat: ſed quia homo non accipit. ipſe enim ſtat ad oſtium ⁊ pulſat. ¶ Item augꝰ. Jo. j. lux in tenebris lucet. ſic ceco poſito in ſole preſens eſt ei lux ⁊ ipſe abſens ē ab illa: ita omīs iniquus cecus corde. pñs eſt ei ſapientia: ⁊ ipſe abſens eſt ab illa. ¶ Item augꝰ. in ſoliloquijs. domine ſi deſeris periturus ſum. ſed non deſeris: quia tu es ſummū bonum. ¶ Item Eſa. lix. iniquitates veſtre diuiſerūt inter vos ⁊ deum. ¶ Rñſio. quidam dixerūt ꝙ ſicut natura eſt principium motus ⁊ quietis. ſed motus per ſe: quietis per ceſſationeꝫ. ita deus eſt cauſa approbationis gratie ⁊ non ſubtractionis niſi ceſſando ab appoſitione. Alij dixerūt ꝙ de iſtis non eſt cauſa q̄renda niſi defectus. nullus auteꝫ defectus ex parte dei ponendus eſt: ſed ſolum ex parte noſtra. Alij dicunt ꝙ non appoſito gratie poteſt conſiderari duplr̄. in eē abſoluto: ⁊ in eē ordinato. Si conſiderat̄ in eē abſoluto: obduratio non eſt a deo. ſꝫ ſꝫm ꝙ habet eſſe in ordine ⁊ hꝫ eſſe pene: ſic eſt a deo ex iuſticia. n. ſua ordinat hanc priuationeꝫ que pena eſt.

¶ Membrū quartū

Conſequent̄ querit̄ de excecatōne. Ad qd̄ ſic. ij. corꝫ. iiij. deus huius ſeculi excecauit mentes infidelium. Glo. huiꝰ ſeculi deꝰ: ideſt deus qui non ſolum bonos regit: ſꝫ malos pro merito precipitat. excecauit mentes infidelium. ſed huiuſmodi deus eſt verus deus. ergo excecatio ē a ſummo ipſo deo. ⁊ ita a diuina ꝓuidētia. ⁊ ſic effectꝰ

eius. ¶ Itē ibidem dicit gloſa deus verus ⁊ iuſt⁹ exce-
cauit mētes infideliū hui⁹ ſeculi. ¶ Ad oppoſitū ſapie.
ij. excecauit eos malicia eoꝝ. nō ergo deus. ¶ Itē aug.
in li. lxxxiij. queſtio. dicit. ꝙ op⁹ dei ē illumiare. ipe em̄
oſtendit ibi opera dñi. ⁊ dicit. ꝙ quedā ſunt que ipe ꝑ
ſe facit. que ab illo ſolo ſunt: ⁊ illi ſoli ꝯueniūt. ſicut il-
luminare aīas: ⁊ ſeipm̄ ad ꝑfruendū p̄ſtare. ſ; illumia
re ⁊ excecare ſunt ꝯtraria: qꝛ illumiare eſt lumē ī alijs
imp̄mere: ꝯtrariū aūt dicit excecatio ꝗ excecare nō eſt
opus dei. igit̄ excecatō nō eſt effect⁹ diuine ꝓuidentie.
¶ Preťea ſi de⁹ excecat ⁊ dyabol⁹ excecat ⁊ ſupbia exce
cat. q̄ differētia qualit̄ differēter. ¶ Itē cui de bem⁹ iſto
rum excecatōez dare tāꝙ cauſe. nūquid q̄libet iſtoꝝ ē
ꝑ ſe cauſa. ¶ Solutio. dicēdu; ꝙ duob⁹ modis eſt loq
de excecatōe. vno mō vt eſt culpa. alio mō ꝓut eſt pena
iuſte inflicta ꝓpter culpā. primo mō nullo mō ē a deo ſ;
ab homie deficiēte. ſ; de iſta nō loq̄mur. Si aūt loq̄mur
de excecatōe ꝓut ē pena ꝓpter peccatū inflicta. hoc ē du
pliciter. qꝛ ꝯtingit loqui de ipa abſolute: alio mō ꝓut ē
in ratōe pene iuſte ſequētis expectatōez. Notandu; ꝙ
duplex ē pena. vna ē pena illata vt pena iehenne. ⁊ hec
abſolute dicit̄ eſſe a deo. qꝛ deus punit illa pena vñ ab-
ſolute dicit̄ eſſe a deo qꝛ iſte dānabit̄ ꝓut nomiat̄ pena
illata. Alia aūt eſt pena que dicit̄ pena ꝯtracta. hec eſt
illa que ꝯtrahit̄ cū peccato. ⁊ talis pena ē excecatō. ipa
em̄ cū peccato mortali ꝯtrahit̄. qꝛ peccatū eſt in volun
tate: excecatō vō in ratōe que comes eſt volūtatis. qꝛ li
berū arbitriū facultas eſt volūtatis ⁊ ratōis. ⁊ de tali
pena nō dicit̄ ꝙ ſit a deo abſolute: ſ; a deo ꝑmittēte vel
a dei ꝑmiſſione qꝛ vt eſt ꝯtracta ē cauſalit̄ a pcc̄o. Ideo
ꝗ; ſcriptura ſic ꝯſueuit loqui. excecauit eos deus. i. per
miſit excecari. ¶ Ad aliud q̄d q̄rit de diuerſitate cauſe
quō differēter a deo a dyabolo ⁊ ſupbia: ptz reſpōſio.
qꝛ eſt a pcc̄o a cauſa ſimpl'r meritoria: a dyabolo tanꝙ
ſuggerēte illud vñ venit excecatō. a deo aūt eſt vt eſt pe
na iuſta tāꝙ a iuſto puniente vel ꝑmittente.

Membrum quintum

Onſequēter q̄rit̄ de effectu qui ē obdura
tio ſ; mō. Primo q̄rit̄ q̄d ſit obduratio.
Scd̄o cui ꝑ ſe opponit̄ obduratō. Tercō
ſi ſit generalis oib⁹ tā puulis ꝙ adultis.

Articul⁹ prim⁹

Ad primū quo q̄rit̄ quid ſit obduratō. videt̄
ꝙ obduratō ſit reprobatio. Ro. ix. cui⁹ vult
miſeret̄ ⁊ quē vult indurat. dicit glo. obdu-
ratio ē nolle miſereri. ſ; hec ē reprobatō: ꝗ obduratō eſt
reprobatō. minor ptz: q̄m ſicut dicit aug. reprobatō eſt
ꝓpoſitū nō miſerēdi: ſ; hec ē nolle miſereri. ¶ Ad oppo-
ſitum. reprobatō ē eterna: ſ; obduratio ſolū eſt tp̄alis.
nullū aūt tp̄ale ē eternū. ꝗ obduratō nō eſt reprobatō.
¶ Itē Ro. ix. ꝗ cui⁹ vult miſeret̄ ⁊c̄. Gloſa. miſeret̄ vti
ꝗ; ſ̄m gr̄a; que gratis dat̄. obdurat aūt ſ̄m iudiciū q̄d
meritis reddit̄. obduratō ꝗ eſt ex meritis. ſ; reprobatio
nō eſt ex meritis. ꝗ vnū nō eſt aliud. ¶ Rñ. dicēdū ſic
habet̄ i glo. Ro. ix. Notādū em̄ eſt. ꝙ obduratō dei tm̄
tp̄alis ē. obdurat em̄ tp̄alit̄ nō ab eterno. reprobatō vō
alia ē ab et̄no alia tp̄alit̄. q̄ aūt tp̄alit̄ ē: ide; ē q̄d obdu
ratio. i. deſ̄tio a deo. q̄ aūt ab et̄no ē: eſt p̄ſcientia q̄ de⁹
p̄ſcit aliquē dānādū. ſ̄m ꝗ ꝙ accipit̄ reprobatō ꝓ r̄pro
batōe tp̄ali: hoc mō idē ſūt reprobatō ⁊ obduratio. ſ̄m
aūt ꝙ ſumit̄ ꝓ reprobatōe eterna nō ſunt idem: imo ſe-
quitur obduratō ſolū finalis ex ipa reprobatōne.

Ad maiorē declara- .§. j.

tionē de obduratōne q̄rit̄. vtꝝ ſit culpa vel pena. Qr ſit
culpa videt̄ Ro. ij. ſup illud ſ̄m duriciā aūt tuā ⁊c̄. di-
cit glo. obduratō ē indurate ī malicia mētis ꝑtinacia:
ꝑ quā ſit hō ipenitēs. ꝗ idē ſunt obduratō ⁊ obſtinatō.

Sed obſtinatō eſt pcc̄m in ſpm̄ſcc̄m ſicut dicit ibi gloſa
ꝙ hec ipenitētia ē blaſphemia ī ſpm̄ſcc̄m. ſ; blaſphemia
in ſpm̄ſcc̄m eſt pcc̄m in ſpm̄ſcc̄m. ſicut habet̄ Math. xij.
ergo obduratō eſt pcc̄m in ſpm̄ſcc̄m. ¶ Cōtra. augu. in
li. de gra. ⁊ li. ar. deus indurat ꝑ iuſtū iudiciū. ſ; iuſtu;
iudiciū reſpicit penā nō culpā: ꝗ obduratō eſt pena nō
culpa. Si dicat̄ ꝙ ſit culpa ⁊ pena: obijcit̄. ſi obduratō
eſt culpa. ꝯſtat ꝙ ē quid malū. ꝯſtat aūt ꝙ ſi ipa eſt pe-
na: q̄d ē quid iuſtū ⁊ ita bonū. ⁊ ita idem ſimul bonū ⁊
malū. q̄d eſt incōueniēs. ꝗ vel nō ē culpa vel nō ē pena.
¶ Solutio. obduratō accipit̄ duplicit̄. vno mō ꝓut ē
affectio volūtaria. ⁊ ſic obduratō eſt volūtas reſiſtendi
mandatis dei ⁊ ꝑſiſtendi in ſuo pcc̄o. ⁊ hoc mō obdura
tio eſt pcc̄m ſiue culpa ponēs in numeꝝ q̄tum ad ſpēm
peccati vel gen⁹ cū peccato p̄cedēti. qꝛ ſicut ipa eſt pcc̄m
in ſpm̄ſcc̄m. Aliter accipit̄ obduratō ꝓut eſt paſſio no
ciua libero arbitrio. ⁊ hoc mō dicit paſſione; relictam
peccato q̄ eſt corruptō bonoꝝ naturaliū. ⁊ hoc mō ob-
duratō eſt affectō inuolūtaria: qꝛ null⁹ vult obdurari.
⁊ de hac loquit̄ aug. cū dicit. ꝙ de⁹ indurat ꝑ iuſtū iudi
cium: qꝛ nō dimittit pcc̄m ipunitū. ⁊ hoc mō obduratō
ꝓprie ē pena ⁊ nō culpa. Itē ſ̄m ꝙ eſt culpa: duob⁹ mo-
dis ē loqui de ipa obduratōe. vno mō ſ̄m ꝙ ē diſpoſitō
pcc̄i p̄cedētis: ſc; relicta ex pcc̄o p̄cedēti. alio mō ſ̄m ꝙ
eſt quoddā ſpeciale ꝑ ſe: ⁊ ſil'r eſt dicēdū de obfirmatōe
⁊ hmōi que ſatis ꝓ eodē accipiūt̄. Scd̄m aūt ꝙ accipi
tur obduratō ꝓut ē diſpoſitō pcc̄i p̄cedētis. hoc mō ſ̄m
aug. in li. de p̄deſtinatōe ſcc̄oꝝ obduratō nihil aliud ē
ꝙ dei obuiare mādatis. vñ. vij. actuū dura ceruice ⁊ in-
circūciſi corde vos ſꝑ ſpū ſcc̄o reſtitiſtis. Alio mō pōt
dici obduratō q̄n hō nō ſolū ſit dur⁹ ex pcc̄o ⁊ reſiſtens
bonis: imo cū hoc vlteri⁹ habet ſpālē volūtatē reſiſtēdi
mādatis dei. ⁊ bonis ꝑ q̄ pōt ad penitētiā duci. ⁊ pugn̄t
ꝯtra illa ita ꝙ placet ei ſuū pcc̄m vt habeat ꝓpoſitū per-
manēdi i ipo ⁊ nō penitēdi. vel obduratō nō eſt ſolū di
ſpoſitō pcc̄i p̄cedētis. imo ē ſpāle pcc̄m ponēs in nume-
rū q̄tū ad gen⁹ pcc̄i cū pcc̄o p̄cedēti. obduratō ꝗ primo
mō ſc; ꝓut dic duriciā quādā ⁊ reſiſtētiā eis ꝑ q̄ hō du-
cit̄ ad penitētiā: ſic nō mutat gen⁹ pcc̄i reſpectu pcc̄i p̄-
cedētis cui⁹ ē diſpoſitō. ſ̄m aūt ꝙ ē ſpālis volūtas reſi-
ſtēdi ꝑ ſe ſpū ſcc̄o p̄cipiēti. ſiue diuis mādatis: ſ; mō eſt
ſpāle pcc̄m. ⁊ ſic eſt pcc̄m in ſpm̄ſcc̄m.

Articulus ſecund⁹

Onſequēter q̄rit̄ cui ꝑ ſe opponit̄ obduratō
qꝛ ex ſcriptura videt̄ ꝙ obduratō nihil aliō
ſit ꝙ elōgatō gr̄e. qꝛ obduratō ē nō appoſitō
gr̄e. dicit̄ em̄ ſ; mō de⁹ indurare ſc; qꝛ gr̄a; nō apponit.
ſ; elōgatō ſiue nō appoſitō gr̄e opponit̄ ꝑ ſe ipi p̄ntie gr̄a-
tie ꝗ ⁊ obduratō. ¶ S; ad oppoſitu; obijcit̄ ſic. pcc̄m ⁊
p̄ntia gr̄e ꝑ ſe ⁊ directe hn̄t oppoſitō;. ſ; obduratō ē di
ſpoſitō ſequēs ad pcc̄m mortale: ꝗ obduratō nō opponi
tur directe p̄ntie gr̄e. ¶ Solutō. dicēdu; ſic dic aug. ꝙ
de⁹ delinquētes deſerit: reſiſtētes indurat: ꝯtēnentes cō
dēnat. Ita em̄ eſt ꝓgreſſus in pcc̄is ꝙ hō primo delin-
q̄t. poſtea indurat̄ ꝯ bona: tercō ꝯtēnit facē ipa bona.
Eodē mō ē ꝓgreſſus ex ꝑte dei q̄m ipos delinquētes de
ſerit. i. nō apponit eis gr̄a;. ſ; ſ; non ē ex ꝑte ſui: ſ; ex ꝑte
ipi⁹ pcc̄oris. ſ; poſtea pena indurat illos. vlteri⁹ ipos cō
tēnentes finalit̄ ꝯtēnat. vñ ſic eſt ꝓgreſſus ī diſpoſitio-
nib⁹ pcc̄i: ita ē ⁊ ī penis. Induratō ꝗ ē ex ꝑte ipi⁹ reſiſtē
tie q̄n reſiſtit peccator mādatis dei. Et dicēdum ꝙ ipa
opponit̄ ꝑ ſe emollitōi. qꝛ de⁹ dicit̄ indurare ⁊ emollire
Indurare dicit̄ n̄ apponēdo aliquā malā diſpoſitō;: ſ;
qꝛ ꝯhit̄ hec pena cū ipo pcc̄o mortali. cū de⁹ ſubtrahit gr̄a-
tiā vl' n̄ apponit. Itē ipe de⁹ emollit cor ad p̄niam. vnde
Ezech. xj. auferā a vob cor lapideū. i. cor duꝝ ad p̄nia;
⁊ dabo vob cor carneū. i. molle ⁊ habile ad p̄nia;. ſic ꝗ
pcc̄m ꝑ ſe ⁊ directe opponit̄ p̄ſentie gr̄e. qꝛ de⁹ delinquē
tes deſerit ſc; nō apponēdo gr̄a;: ita obduratio directe

oppoint̃ ipi emollitõi. q2 de⁹ reſiſtētes idurat. hec aũt reſiſtētia ⁊ obduratõ vl' iduratõ ē ɔ̃ emollitõez gr̃e. Vñ aug. i libro ð p̃deſtinatõe ſctoꝝ. indurare dr̃ de⁹ eũ quē emollire noluerit. ſic etiã excecare dicēd⁹ ē eũ quē vocare noluerit. ⁊ ſic ptʒ rñſio cui p ſe oppoint̃ obduratio.

Articulus terci⁹

COnſequēter q̃rit̃. vtꝝ obduratõ ſit generał oĩbꝫ tã puulis q̃ adultis pctoꝛibꝫ. ix. Ro. ꝙ cui⁹ vult miſeret̃ ⁊ quē vult idurat. Dicit augu. i glo. ꝙ meritũ obduratõis ē pc̃m toti⁹ maſſe dãnate. coꝛruptõ ꝙ oꝛigĩalis pc̃i ē meritũ obduratõnis. ſʒ h̾ meritũ ē vniuerſalit̃ i puulis ⁊ adultis. ꝙ obduratõ eſt pena ɔ̃ſequēs vniuerſalit̃ quẽlibet. ¶ Cõtrariũ videtur q2 ſi ſic. ad qḋ dicēt dñs exodi. ix. Ego iduraui coꝛ pharaonis. Itē deutro. ij. idurauit dñs ſpm̃ ſeoꝛ. ¶ Sol'. dicēdũ ꝙ duplex ē obduratõ vna ē genẽał oĩm q ab adã p ɔ̃cupĩaʒ ſemialē deſcēdũt. ⁊ hec ſeq̃t̃ pc̃m oꝛigĩale. ⁊ de hac loq̃t̃ apl's Ro. ix. ⁊ glo. aug. ſup illũ locũ. Alia eſt ſpãlis q̃ inquã ē i adultis q h̃nt volũtatē ⁊ ɋ̃poſitũ reſiſtēdi bñficijs dei ꝓuocãtibꝫ ad pñiaʒ. ⁊ pmanēt in pc̃o ſuo. ⁊ de hac dr̃ ꝙ idurauerat coꝛ pharaonis dñs id ē indurare pmiſit. ſʒ nõ ē i puulis: ſʒ i adultis ſolũ q h̃nt hãc volũtatē. ⁊ h̾ ē pc̃m i ſpm̃ ſc̃m. Alia aũt ē pena ſequēs ex oꝛigĩali pc̃o. ⁊ ð hac loq̃t̃ aug. ⁊ hec oẽs ɔ̃comitat̃ q ſũt ab adã p ɔ̃cupiſcētiã ſemĩalē vt dictũ eſt.

Queſtõ. xxx. de diuina electione.

ORdine cõſequenti vt ſup̃ dictũ ē q̃rēdũ ē de diuĩa electõe ⁊ i hũc modũ. Prĩo an i deo electõ ponēda ſit. Scḋo ad qḋ ſit electõ diuina ex pte nr̃a. Tercõ ad quid ſit ex pte diuina. Quarto ſm̃ quid ſit ex parte dei. Quinto cui⁹ ſit ex parte noſtra. Sexto ſm̃ quid.

Membrũ primũ

CIrca p̃mũ ſic. electio ē diſſil'ꝛ entiũ. ſʒ de⁹ ſil'ꝛ ſp ē ens: ꝙ ad ipm̃ non ptinet electio. ¶ Itē ſi affect⁹ hoĩs ſil'ꝛ ſe hʒ ⁊ eq̃lit̃ ad h̾ ⁊ illud: neutri⁹ erit electõ. ſʒ eque ē voluntas dei r̃ſpc̃tu oĩm vt ſaluent̃. q2 vult oẽs hoĩes ſaluos fieri. ⁊ eq̃ ɔ̃ſtat ratõ r̃ſpc̃tu oĩm: ꝙ reſtat ꝙ apud ipm̃ ñ ē electõ. ¶ Itē dama. ñ cadit electõ i deũ q2 electõez p̃cedit ɔ̃ſiliũ. ɔ̃ſiliũ aũt ē i ignorãtis. de⁹ aũt ñ ē poſſibił ad ignorantiã: ꝙ i deo ñ ē electõ. ¶ Itē ſi ſtetiſſʒ adã: oẽs eēnt boni ⁊ ſic ñ eēt boni a malo ſepatõ. ſʒ electõ ē boni ⁊ mali ſeparatõ: ꝙ ñ eēt electõ ꝙ ſi mõ ē electõ i deo: ex aliq̃ euentu tpali ē etña ſi adã ſtetiſſʒ. ¶ Contra. p̃mo eph̃. Elegit nos aũt añ mũdi ɔ̃ſtitutõez vt eſſem⁹ ſc̃ti. Itē ibidē. vocati ſum⁹. glo. diuĩa electõe. Itē ioh̃. xv. Nõ vos me elegiſtis ſʒ ego elegi vos. Itē ioh̃. xiij. Ego ſcio q̊s elegerim. ¶ Rñ. electõ eſt duobꝫ p̃iacētibꝫ alteꝝ p̃optare. ſʒ h̾ pt̃ eē dupl'ꝛ. p̃cedēte deliberatõe: vl' p̃cedēte certa ɔ̃gtione. p̃mo mõ ē electõ i nob̃. ſcḋo mõ i deo. dicēdũ ꝙ ꝙ dilectõ ñ cadit i deo eo mõ q̃ i nob̃. ¶ Qḋ obijcit̃ ꝙ electõ ē effect⁹ diſſil'ꝛ ſe habētiũ ⁊c̃. dicēdũ ꝙ volũtas dei eq̃liter ſe hʒ ad oẽs: ſʒ ñ oẽs eq̃lit̃ ſe h̃nt ad ipm̃. diſſil'itudo ꝙ nõ notat̃ r̃ſpc̃tu p̃ncipał ſiğficati ſʒ r̃ſpc̃tu ɔ̃notati q2 iſte finalit̃ manet i gr̃a. iſte nõ. ⁊ iõ iſte eligit̃ ⁊ ille nõ. ¶ Ad aliud dicēdũ. ꝙ nõ ſolũ ē electõ ſepatõ bonoꝝ a malis ſʒ etiã ſepatõ melioꝝ a min⁹ bonis. cuiuſmõi electio fui ſʒ ſi adã ñ peccaſſʒ. Et p h̾ ptʒ ſolutõ ad alia.

Mēbꝛum ſecũdũ

SEquit̃ ad qḋ ſit electõ ex pte nr̃a: Io. xv. Ego elegi vos vt eatis ⁊ fructũ afferatis ⁊ fruct⁹ ⁊c̃. Itē p̃mo ad Eph̃. Elegit vos vt eſſetis ſc̃ti. ꝙ electõ ē vel ad faciēdũ fructũ vel aliḋ eē ſc̃m. ¶ Sʒ obijcit Ioh̃. vj. Nõne duodeci elegi: ⁊ vn⁹ ex vobis dyabol⁹ ē. ⁊ loq̃t̃ de iuda. de q̃ ɔ̃ſtat ꝙ ad neutrũ iſtoꝝ fuit elect⁹: ſcʒ vt facēt fructuʒ q manēt: vel vt eēt ſc̃tus. ꝙ nõ fuit elect⁹ iudas. ¶ Rñ. duplex ē electio. ſcʒ p̃ſentis iuſticie: ⁊ h̾ ē ad faciēdũ fructũ. ⁊ electõ finalis iuſticie: ⁊ h̾ ē ad eē ſc̃m. ⁊ ſic differētes ſũt fines differētis electõnis. ¶ Ad h̾ qḋ obijcit̃ de iuda: rñſio iudas dicebat̃ elect⁹ vel ratõe p̃ſentis iuſticie quã aliquãdo habuit: vł ratõe illi⁹ optimi qḋ de eo diſpoſitur⁹ fuit dñs. ⁊ ratõe hui⁹ a multitudĩe maloꝝ fuit ſepat⁹ a ɔ̃ſoꝛtio dñi vt p ipm̃ ɔ̃ueniēti⁹ tradēt dñs ⁊ ad inſtructõez ecclie. Vñ mat̃. iij. vbi enumerat̃ electõ aploꝝ ſup illḋ ⁊ iuda ſcarioth q tradidit eũ. glo. Hic inter aplos eligitur. q2 magna ē veritas quã nec aduerſari⁹ miſter infirmat. voluit dñs tradi a diſcipulo. vt tu a ſocio ꝓdit⁹ modeſte feras tuũ erraſſe iudiciũ: p̃iſſe beneficiũ.

Membrum terciũ

SEquit̃ ad qḋ ſit diuina electõ. vtꝝ ſcʒ ad manifeſtatõez bonitatis diuine. electõe eñ dei fit ſepatõ bonoꝝ a maſſa perditorum. que nõ fieret ſi adã ſtetiſſet. Querit̃ ergo vtꝝ electõe dei eque maĩfeſtata eēt diuĩa bonitas ſi ſtetiſſet adã ⁊ mõ. Obijcit̃ ꝙ nõ eque maĩfeſtaret̃. videtur ꝙ maioꝛ ē gr̃a que dat̃ homĩ qui demeruit q̃ qui nõ demeruit. ꝙ maioꝛ ē gr̃a data homĩ poſt maſſaʒ coꝛruptõnis q̃ que daret̃ in tp̃e innocētie. Sed in collatõne maioꝛis gr̃e magis oſtēdit̃ pfectio diuine bonitatis ergo magis nũc oſtendit̃ q̃ ſi adam ſtetiſſet. ¶ Itē augu. bene diſpenſauit dñs vt nec omẽs dãnaret nec oẽs liberaret ſi eñ omẽs ſaluarēt̃: lateret quid pc̃o p iuſticiam deberet̃. ſi nemo lateret quid gr̃e largiret̃. ergo cũ manifeſtatõ bonitatis ſit in manifeſtatõe iuſticie ⁊ gr̃e ⁊ maioꝛ gr̃a vel iuſtificatõ oſtendit̃ nũc q̃ ſi ſtetiſſet hõ relinquit̃ ꝙ ꝙ iſte eſt ad maioꝛē manifeſtatõnez diuine gr̃e ⁊ bonitatis. Sed tunc videt̃ ꝙ ratõnalis creatura repoꝛtet ɔ̃modũ ex peccato qḋ etiam videt̃ ad Ro. viij. Omnia coopant̃ in bonũ his qui ſm̃ ɋ̃poſitum vocati ſunt ſancti. glo. ibi dicit. ꝙ lapſus coopat̃ ipis in bonũ. Nũqḋ ꝙ ex peccato repoꝛtabat̃ ɔ̃moduʒ: ¶ Rñ. ex peccato nõ repoꝛtat̃ ɔ̃modum ſed ex miſericoꝛdia dei: licet peccatũ ſit occaſio ad hoc ɔ̃moduʒ. vnde ſequit̃ in glo. ꝙ vocati ſunt ſancti nõ aliũde eſt q̃ dei p̃deſtinatõne. ⁊ ideo omĩa eis coopant̃ in bonũ. vnde ex p̃deſtinatõe di eſt. ꝙ omĩa coopant̃ eis in bonũ. eliciēte de quolibʒ malo bonũ. Cõcedēduʒ ē ergo ꝙ ad pfectã manifeſtatõem bonitatis dei ē electio. Sed nũquid infecta eēt hec manifeſtatõ ſi adam ſtetiſſet. dicendũ ꝙ nõ. imo ſm̃ ſtatũ illum eſſet pfecta.

Membrũ quartũ

COnſequēter q̃rit̃ ſm̃ qḋ ē electõ ex pte di. Ad qḋ ſic. j. ad eph̃. p̃deſtiauit ſm̃ ɋ̃poſitũ volũtatis. ſʒ p̃deſtiare ē p̃eligē: ꝙ p̃elegit ſm̃ ɋ̃poſitũ volũtatis. ꝙ ɋ̃poſitum ē rõ electõis. ¶ Sʒ oppoſitũ h⁹ dr̃. ix. ro. vbi dr̃ vt ſm̃ electõnē ɋ̃poſitũ di manēt. ꝙ electõ ē rõ ɋ̃poſiti pmanēdi. Nõ ꝙ ſm̃ ɋ̃poſitũ ē electõ. ¶ Rñ. alit̃ ſumit̃ electio h̾ ⁊ ibi. ē eĩ ſenſus ei⁹ ꝙ dr̃ ad ro. ix. vt ſm̃ electõez di ⁊c̃. i. vt ſm̃ gr̃aʒ q̃ elegit manēt ɋ̃poſitũ i effectu ſuo. ɋ̃poſitũ eĩ dei manet i effectu ſm̃ gr̃aʒ q̃ elegit. cũ aũt dr̃ p̃deſtiauit ſm̃ ɋ̃poſitũ volũtatis. hec deſtiatõ ē a ɋ̃poſito etno. vñ ɋ̃poſitũ dicit ratõez electõis p̃mo ad eph̃. ad Ro. ḋo dicit effectũ ɋ̃poſiti qui cauſat̃ a gr̃a eligente.

Membꝛũ quintũ

DEinde q̃rit̃ ſm̃ qḋ ſit electio ex pte nr̃a. nã dr̃ mat̃. xxv. vnicuiq3 ſm̃ ɋ̃pꝛiã diſtribuit ðtutē. ꝙ electõ vr̃ eē ſʒ capacitatē e⁹ q eligit̃ i pñti. ¶ Itē hylari⁹ mun⁹ qḋ i xp̃o ē oĩbꝫ patet vnũ ⁊ qḋ vbiq3 ñ deeſt. tantũ datur quãtum q̊s valet. ⁊

intantũ reſidet quãtuȝ qs valet ꝓmereri. ğ ſm capaci
tatẽ recipiẽtis erit iſtud. ğ ratõ electõis videt̃ eſſe ex p
te creature. ¶ Si dicat̃ ꝙ capacitas hec ſuſcipiẽtis nõ
dicit̃ reſpectu gr̃e gratũfacientis ſ; gr̃e gratiſdate. ¶ Cõ
tra. deus creauit aĩam ratõnalẽ ad gloriã ⁊ vt eſſet ca
pax glorie. ſ; ad gloriã nõ ptingit niſi p gr̃am gratũfa
cientẽ: ğ capax ẽ principalit̃ gr̃e gratũfaciẽtis. ¶ Item
aug. ſup illud pmo malach. Iacob dilexi ⁊c. glo. venit
de occultiſſimis meritis ⁊c. hec aũt occultatõ nõ conſi
ſtit niſi in ratõnibꝫ inſertis creature. merita eñ ſunt ĩ
mente. ğ ratões electõis tpalis vel eterne ſunt ĩ creatu
ris. ¶ Item ſi iſte ratões eſſent in deo: eſſent eterne. ra
tiones aũt eterne eq̃liter ſe habẽt ad deũ: q̃ quelibȝ eſt
deus. ⁊ eq̃liter ſe habet hec ratõ ad ſuũ actum ſicut illa
ad ſuũ. ğ ſi eq̃liter ſe habȝ ad deũ ⁊ ad electa relinq̃t ꝙ
eq̃liter ẽ oĩm electoꝝ electio ⁊ ita nõ ẽ ordo in electõne
¶ Si dicat̃ ꝙ ẽ p̃eminẽtia in ratõibꝫ ſicut ẽ p̃eminẽtia
in electis. ſ; tũc de⁹ multiplex eſſet nõ ſimplex. hec eĩ nõ
poſſet eẽ a rebꝫ cũ eterna ſit: ⁊ eternũ nõ accipit a tpa
li. ğ a ſolo deo. ğ in ipõ ẽ multiplicitas cũ in eo ſit plus
⁊ minus. ¶ Cõtra. augu. ſup Geñ. ad lr̃am. habȝ de⁹
abſcõditas in ſemetipõ quorũdã ſc̃toꝝ cauſas. q̃s rebꝫ
ꝯditis nõ inſeruit. eaſq; implet nõ eo ope ꝓuidentie q̃
naturas ꝯſtituit vt ſint: ſ; eo q̃ illas admĩſtrat vt volue
rit. vñ ſequit̃ ibi ẽ gr̃a p quaȝ ſalui fiãt pc̃tores: ğ ratõe
gr̃e ẽ in abſcõditis ratõibꝫ q̃ ſunt ab et̃no abſcõdite in
deo. nõ ğ eſt ĩ ratõibꝫ creatis. ¶ Rñ. ꝙ cauſa electõis
eſt ex pte dei: nõ ex pte noſtra. ratõ aũt electõis põt eẽ
ex pte homĩs ſcȝ coopatõ liberi arbitrij: ſic̃ ſup̃ dictũ ẽ
in q̃ſtione de p̃deſtinatõe. ¶ Ad illud qđ obijcit̃. ꝙ vni
cuiq; dedit ſm ſuã ꝓpriã virtutẽ. dicẽduȝ ꝙ nõ dicit̃ ibi
virt⁹ capacitas creature: ſ; poti⁹ exit⁹ virtutis ĩ op⁹ gr̃e
collate. qui aũt efficati⁹ coopat̃ gr̃e date: affluẽti⁹ ei cõ
fert̃ a deo. Uel põt dici. ꝙ virt⁹ ꝓpria dicit̃ ordinatõ re
ſpectu gr̃e gratiſdate: nõ gratũfaciẽtis. ¶ Ad illud qđ
obijcit̃ p glo. malach. ꝙ venit de occultiſſimis meritis:
ſ; merita ſunt merẽtiũ ⁊c. Dicẽduȝ. ꝙ aliud ẽ dicẽ meri
ta occultiſſima ⁊ merita. merita aũt occultiſſima dicũt̃
merita ĩ dei p̃ſciẽtia: merita võ ſimplr̃ ſũt ĩ mẽte. ¶ Ad
hoc qđ obijcit̃. ꝙ capacitas homĩs ẽ reſpectu gr̃e gratũ
faciẽtis. Rñ. gr̃a gratũfaciẽs excedit oẽm nature capa
citatẽ q̃ eſt ex natura vñ capacitas gr̃e ẽ a gr̃a. Ut ei na
tura eleuet̃ ſup̃ ſe ⁊ diligat ſup̃ ſe ⁊ ſeip̃am abneget: ſ;
nõ ẽ ex natura ĩmo ex gr̃a. vñ ſupra naturã ẽ capacitas
que capit gr̃am gratũfaciẽteȝ. capacitas ğ homĩs eſt re
ſpectu gr̃e gratiſdate. Ex cõplexione eñ ordinat̃ aliq̃s
magis ad vnã virtutẽ moralẽ q̃ ad aliã: ſ; ad gr̃aȝ gra
tũfaciẽteȝ null⁹ ex natura ordinat̃. ¶ Ad illud qđ dicit
hylari⁹ quãtũ valet accipiet. dicẽduȝ ꝙ nõ ꝯnotat̃ cau
ſa p h̃ ꝙ dicit̃ quãtũ ⁊c. ſ; ꝯcomitãtia gr̃e aduenĩẽtis ⁊
liberi arbitrij capiẽtis gr̃am aduenĩẽtẽ. ſ̃mo ecc̃i. Ipſe
creauit illã ⁊ ſeq̃t̃ ſm datũ ſuũ p̃bet illã diligentibꝫ ſe.
vñ ly ſm notat ratõem ex pte ſui ⁊ nõ ex pte creature.
¶ Ad illud qđ obijcit̃. ꝙ paritas ẽ ratõnũ eternaꝝ ⁊c.
dicendũ ꝙ vno mõ ẽ ibi ordo. Alio mõ eſt ibi paritas.
ſm ꝙ ratões ſunt et̃ne: ſic paritas. inq̃tum võ ratões
tpaliũ in ſe ordinatoꝝ: dicit̃ ibi ordo eſſe. ſic̃ poſſuȝ di
cere ꝙ multe ſũt ratõnes ⁊ tñ vna eẽntia dei que ẽ oĩm.
ꝙ ğ multe ſunt: ſ; dicit̃ ratõe reꝝ q̃ multe ſũt. ⁊ ſic ordo
dicit̃ in electõe ꝓpter relatõeȝ reꝝ ordinataꝝ q̃ referunt
ad electõeȝ. licet eñ ratõ in ſe ſit vna. ⁊ ſic non p̃eminet
ratõ rõni: ẽ tñ ratõ vna rei p̃eminẽtis alteri rei.

Mẽbrum ſextũ

Conſequẽter querit̃ cui⁹ ſit electio p̃deſti
nationis. vtꝝ ſcȝ reproboꝝ. Ad qđ ꝓce
ditur ſic. Saul ⁊ iudas aliquãdo habue
runt gr̃am. nullũ aũt bonũ irremunera
tum. omnis aũt mot⁹ ꝓcedẽs a caritate p ſe ordinat ad
vitam eternã. aut ğ iſti qui agũt illud op⁹ p̃miabũtur:
aut nõ: ſi nõ: ergo aliqđ bonũ irremuneratũ. ¶ Itẽ in
utilis eſt gr̃a iſta. vel gr̃a iſta data ẽ fruſtra. ¶ Itẽ ſaul
habens gr̃am põt mori. ponat̃ iſte morit̃ ⁊ habȝ gr̃am
ergo remunerabit̃ ĩ eternitate. ſ; nõ põt finaliter pma
nere in iſta gr̃a niſi p̃deſtinat⁹: ğ p̃ſcitus põt eſſe p̃de
ſtinatus. ¶ Preterea. iacob eligit̃: alter ſcȝ Eſau repro
batur. vñ eſt hoc: cum gr̃a ſe offerat oĩbꝫ q̃tuȝ eſt de
ſe. quare ğ nõ eligit̃ Eſau ĩmo reprobat̃. ¶ Rñ. nullũ
bonũ irremuneratũ digne deo oblatũ. ſ; digne deo obla
tum nõ eſt ſine pſeuerãtia. p̃terea nõ ẽ fruſtra: q̃ ⁊ ſi nõ
ſit ad ſalutẽ accipiẽtis: eſt tñ ad oſtẽſionẽ diuine largi
tatis. ⁊ eruditõeȝ humilitatis q̃tuȝ ad p̃deſtinatos vt
nõ ſupbiant de meritis. ¶ Ad hoc qđ obijcit̃. ꝙ poſſibi
le ẽ ip̃m mori in p̃ſenti iuſticia. ⁊ tũc gr̃a eſt ĩ aĩa. nec ꝓ
pter ſepatõeȝ aĩe a corpe ſepat̃ gr̃a ab aĩa. ğ finalit̃ ma
net in gr̃a. ⁊ ita decidit in gr̃a finali: ergo ẽ p̃deſtinat⁹.
dicendũ ꝙ cũ dico poſſibile ẽ iſtũ decedere in finali gr̃a
dico totũ qđ eſt ex li. arbi. Sed quãdo dico p̃deſtinat⁹
dico qđ eſt ex pte p̃deſtinatõis dei. vñ licet hec ſit vera
iſte põt decedere in gr̃a finali: tñ nõ eſt vera p̃ſcit⁹ põt
decedere in gr̃a finali. q̃ ſenſus ẽ p̃uiſus nõ decedere in
gr̃a finali decedit ĩ finali gr̃a. hic aũt ẽ oppoſitõ. vñ hec
nõ poſſunt ſimul ſtare. ſcȝ ꝙ ſit p̃ſcit⁹: ⁊ ꝙ decedit ĩ gr̃a
finali. vñ aliud ẽ hñ poſſibile: ſ; nõ ꝯpoſſibile ſicut dicit
mgr̃ in ſenten. q̃ cũ ponit̃ ip̃m p̃ſcitũ eſſe ponit̃ ipſum
nõ habere gr̃am finalẽ. cuȝ aũt ponit̃ ip̃m mori in gra
tia finali: hoc repugnat.

Queſtõ. xxxj. de dilectio ne dei ad creaturas in generali.

Conſequẽter queri
tur de dilectõne dei qua diligit creatu
ram. cũ hic q̃ſtio ſupponit volũtatẽ dei
tñ ꝓpter coherẽtiã p̃cedentiũ ⁊ manife
ſtationẽ hic anticipabit̃. Et pmo q̃rit̃
de dilectõe qua generalit̃ diligit quãlibȝ creaturã. Se
cũdo de dilectõe qua ſpãliter diligit ratõnalẽ creaturã
Circa pmũ q̃tuor querũt̃. Primo q̃rit̃ vtꝝ eadẽ ſit di
lectio reſpectu creature ⁊ pſonaꝝ adinuicẽ. Secundo
vtꝝ dilectio dei q̃ ẽ reſpectu creature ſit ſũma. Tercio
vtꝝ deus omnẽ creaturã eque diligat. Quarto quid ſit
dictum deum diligere creaturam.

Membrũ primũ

Circa pmũ q̃rit̃ vtꝝ eadem ſit dilectõ dei
reſpectu creaturaꝝ cũ ea q̃ eſt vni⁹ pſone
reſpectu alteri⁹. Et videt̃ ꝙ ſic. q̃ q̃cq̃d ẽ
in diuinis eẽntiale: vnũ ẽ. q̃ vna ẽ eẽntia
Et h̃ eſt qđ dicit dama. oĩa vnũ ſunt p̃ter generatõeȝ ĩ
generatõe ⁊ ꝓceſſionẽ. ſ; q̃cq̃d ꝯuenit oĩbꝫ pſonis p ſe ⁊
diuiſim ⁊ ĩ ſũma oĩbꝫ ſm augu. ẽ eẽntiale: q̃ nõ habẽt
ꝯmũe niſi eẽntiã. ğ q̃cq̃d ꝯuenit oĩbꝫ pſonis ẽ vnũ. inde
ſic. q̃cq̃d oĩbꝫ pſonis ꝯuenit ẽ vnũ: ſ; diligẽ quãlibȝ cre
aturã oĩbꝫ pſonis ꝯuenit. ſil̃r diligẽ qđ ẽ r̃ſpectu pſone
oĩbꝫ ꝯueĩt. ſic̃ ptȝ. q̃ pr̃ diligit: fili⁹ diligit: ſpũſſc̃s di
ligit. ğ hec dilectõ ⁊ illa idẽ ſũt. ¶ Cõtra. de⁹ diligit cre
aturã diligẽdo bonũ qđ ẽ ĩ creat̃a. vñ diligit aliqđ bo
nũ creatũ qđ ẽ ĩ ea: q̃ ñ diligit ĩ ea niſi qđ ĩ ea poſuit ſ;
nõ poſuit ibi niſi ens creatũ. ğ ñ diligit ibi niſi ens cre
atũ. ſ; oĩne ens creatũ ĩcipit cũ tpe vl̃ ĩ tpe: ğ dilectio h⁹
inq̃tũ h⁹ ĩcipit cũ tpe. alia aũt dilectõ q̃ ẽ r̃ſpc̃tu pſonarũ
et̃na ẽ. inde ſic. nullũ tpale ẽ idẽ cũ et̃no: ğ hec dilectio
nõ ẽ eadẽ cũ illa. ¶ Sol'. cũ dico de⁹ diligit creaturã ĩ h̃
vbo diligit duo ĩtelligũt̃. ſ. pncipale ſig̃tũ: ⁊ ꝯnotatum
pncipale ſig̃tũ ẽ dĩ volũtas vl̃ affect⁹ ſiue q̃ affect⁹. ⁊ q̃
ad h̃ ẽ hec dilectõ eadẽ cũ dilectõe illa q̃ ẽ r̃ſpc̃tu pſona
rũ. q̃ dĩ volũtas ẽ ſua eẽntia. ꝯnotatũ aũt ẽ aliq̃s effect⁹
ĩ creat̃a ⁊ q̃ ad h̃ ñ ẽ eadẽ hec dilectõ cũ illa q̃ ẽ reſpectu
pſone ⁊ hac via ꝓcedit ſc̃da obiectõ. pmo mõ ꝓcedit p

ma obiectõ ſcꝫ ratõe volũtatis diuīe q̄ ꝓcedit oēm effe-
ctũ ĩ creatã. Preter h̄ aũt notãdũ. ꝙ alio mõ ꝯnotat hoc
v̓bũ diligit ſcḋm ꝙ dr̄ mõ qñ res ſũt ꝙ diligit creaturã. ⁊
ſcḋm ꝙ dr̄ ꝙ diligebat anteꝗ̃ eēnt. q̄ꝛ cũ dr̄ nũc diligit cre
aturã: notat̃ aliqd ſimꝉ actu ens. cũ ip̄a dilectõe. cũ aũt
accipit̃ diligit creaturã ꝓ dilectõne q̄ fuit añ oēm crea
turã: ſcḋm qḋ dici pt̄ ꝙ ab eťno dilexit creaturã. ſiľr ꝯno
tat̃ aliqd h̄ nõ ſimꝉ actu ens cũ ip̄a dilectõe: h̄ poſtea fu
turũ. Vñ ſꝑ cũ dicit̃ deꝰ diligit creaturã: ꝯnotat̃ aliqd
ſcḋm aliquã differẽtiã tp̄is ſcꝫ vel p̄ſens vel futuꝝ: aliter
dicit̃ ꝑ alia v̓ba: h̄ eadẽ ẽ ſentẽtia. ¶ Ad p̄mũ ſcꝫ ꝙ dile
ctio põt ꝯſiderari ex ꝑte diligẽtis: ⁊ ſic ẽ eadẽ hec ⁊ il-
la. vel ex ꝑte dilecti: ⁊ ſic nõ eſt eadem. quia hoc eſt tem
porale ⁊ illud eternum ſicut obijciebatur.

Membrum ſecundum

Conſequẽter q̄rit̃ vtꝝ dilectõ dei reſpectu
creat̃e ſit ſũma: ſic̄ illa q̄ eſt reſpectu ꝑſo-
naꝝ adinuicẽ. q̄ꝛ dicit̃ ꝙ ſũme diligit ſe.
Et videt̃ ꝙ ſic. q̄ꝛ ſũmũ dicit̃ qḋ nõ pt̄ eẽ
maiꝰ: vel quo nõ põt eẽ maiꝰ. h̄ dilectõ q̄ deꝰ diligit crea
turã nõ põt eẽ maioꝛ: q̄ꝛ dei dilectõ nõ põt intẽdi ḡ ẽ ſũ-
ma. Siľr nõ põt aliq̄ maioꝛ eẽ illa. ¶ Cõtra. dilectõ eſt
reſpctu boni ꝓp̄rie. ḡ maioꝛ dilectio eſt maioꝛis boni: ⁊
maxia ſiue ſũma reſpctu maximi ſũmi ſiue boni. ⁊ ñ ſũ
ma reſpctu nõ ſũmi. h̄ deꝰ ẽ ſũmũ bonũ: creat̃a nõ ſũmũ
ḡ reſpctu dei ſũma ẽ dilectõ nõ reſpctu creat̃e. ¶ Sol.
idẽ ẽ diligẽ aliqd ꝙ velle bonũ illi. dicẽdũ ḡ ꝙ diligẽ di
habꝫ duplicẽ ꝯꝑatõeꝫ. vnã ad ip̄aꝫ volũtatẽ dei. aliam
ad ip̄m volitũ. Cũ dicit̃ pr̄ diligit filiũ vľ ecõuerſo: ibi
ẽ ſũmũ bonũ ex ꝑte volũtatis ⁊ ex ꝑte voliti: q̄ꝛ pr̄ filio
nõ pt̄ velle maiꝰ bonũ ꝗ̃ vult. h̄ ei eẽt ĩpoſſibile ꝙ maiꝰ
bonũ vellet filio ſic̄ ꝓbatũ ẽ alubi. Cũ v̓o dr̄ deꝰ diligit
creaturã. hec dilectõ ẽ ſũma ꝑ ꝯꝑatõeꝫ ad volũtatẽ dili
gẽtis. q̄ꝛ nõ pt̄ maioꝛ eẽ nec intẽdi nec remitti. h̄ ꝑ ꝯꝑatõ
nẽ ad volitũ ñ eſt ſũma: h̄ pt̄ maioꝛ eẽ: q̄ꝛ pt̄ huic creato
velle maiꝰ bonũ ſic̄ pt̄ ip̄m facẽ meliꝰ ꝗ̃ ſit. ſcḋm ꝙ ly me-
liꝰ noīalit̃ accipit̃. Vñ dicimꝰ ꝙ dilectõ dei q̄ diligit cre
aturã: ſi ꝯꝑet̃ ad deũ diligentem ſiue ad volũtatem dei
diligẽtis: ſũma ẽ ⁊ ĩ termĩo. Si aũt ad creaturã dilectaꝫ
ſiue ad ip̄m volitũ qḋ ex dilectõe deꝰ efficit ĩ creat̃a: vel
qḋ iã factũ ei placꝫ: ſic ñ ẽ ſũma. ¶ Sꝫ ꝯ̃ h̄ obijcit̃. ſi q̄n
tũ ẽ ex ꝑte diligẽtis ſũma ẽ dilectõ reſpctu creat̃e: ⁊ ſiľr
reſpctu ꝑſonaꝝ ſũma ẽ. pr̄ ei ſũme diligit filiũ: ḡ eq̄ di-
ligit creaturã ⁊ filiũ: qḋ videt̃ falſũ. cũ nulla ſit ꝓpoꝛtõ
dilectõis dei r̄ſpctu creat̃e ĩ aliq̄ ſenſu. ¶ Ad qḋ dicẽdũ
ꝙ nulla ẽ ꝓpoꝛtõ dilectõis r̄ſpctu creat̃e vľ reſpctu ꝑſo
naꝝ. q̄ꝛ quãtũ ẽ ex ꝑte diligẽtis ⁊ etiã volẽtis: idẽ oĩno
ẽ vtrobiqꝫ cũ dico pr̄ diligit creaturã ⁊ cũ dico pr̄ dili-
git filiũ. q̄ꝛ vna ẽ eẽntia diligẽs ĩ ſe. ⁊ q̄ꝛ idẽ ñ ẽ ſibi ꝓpoꝛ
tionale: iõ ĩ hac via ñ ꝓpoꝛtõnant̃. Itẽ nec ꝓpoꝛtõnales
ſũt ex ꝑte dilectoꝝ. bonũ em̃ creatũ ĩpꝛopoꝛtõnale ẽ bo
no ĩcreato. nec vnꝗ̃ pt̄ creatũ aſcẽdẽ ꝙ ſit vnũ ĩ eſſentia
cũ bono ĩcreato: ⁊ ſi poſſit vniri ĩ ꝑſona ſic̄ fuit ĩ xp̄o. ⁊
iõ ex ꝑte dilecti ſiľr ſũt ĩpꝛopoꝛtõnales. ¶ Sꝫ obijcit̃ ꝯ̃
h̄ ſic. bonũ ĩ rõe boni ẽ diligibile. ḡ maiꝰ bonũ magis di
ligibile. h̄ bonũ ĩcreatũ eſt magis bonũ ꝗ̃ creatũ: ḡ ma-
gis diligi debꝫ. ⁊ deꝰ facit ꝗcqd dꝫ: ḡ magis diligit bo-
nũ ĩcreatũ ꝗ̃ creatũ. Dicẽdũ ꝙ veꝝ ẽ ꝙ deꝰ magis dili-
git bonũ ĩcreatũ ꝗ̃ creatũ. ſic̄ pr̄ plꝰ diligit filiũ ꝗ̃ crea
turã. h̄ illḋ magis dic ꝯꝑatõeꝫ extra genꝰ. nec vnꝗ̃ põt
hec ꝯꝑatõ ad genꝰ aliqḋ accedẽ. vnde cũ ꝓpoſito reꝝ ſit
eiuſdẽ generis. ſic̄ duoꝝ alboꝝ aut duoꝝ nigroꝝ: ⁊ nõ
ſit ꝯꝑatõ reꝝ diuerſoꝝ geneꝝ: maĩfeſtũ ẽ ꝙ ñ ẽ ꝓpoꝛtõ ĩ
ꝓpoſito ex ꝑte dilectoꝝ quecũqꝫ ſit illoꝝ habitudo.

Membrũ tercium

Conſeq̄nt̃ q̄rit̃ vtꝝ deꝰ eq̄ diligat oēm cre
aturã. Et videt̃ ꝙ ſic. Cũ ei dico deꝰ dili-
git creat̃as. ĩ h̄ v̓bo diligit duo notãt̃. ſcꝫ
dei dilectõ q̄ ẽ ip̄a eꝰ eẽntia: ⁊ ꝯnotatũ ex ꝑte creat̃e. Cõ
ſtat aũt ꝙ ex ꝑte eẽntie ẽ eq̄litas vľ paritas: ĩmo oĩno vni
tas. cũ dico diligit hãc creat̃aꝫ: diligit illã vľ illã. ¶ Ex
tũ ex ꝑte ꝯnotati ꝓbat̃ ibi eẽ eq̄litas ſic. Illud ꝯnotatũ
videt̃ eẽ ꝯſuatõ vľ cura ꝯſuãdi creat̃as. h̄ hec cura eq̄ľ
ẽ oĩm ſcḋm illḋ Sapiẽ. vj. eq̄lit̃ ẽ illi cura de oĩbꝫ. ḡ tum
ex ꝑte p̄ncipaľ ſiḡti: tũ ex ꝑte ꝯnotati ẽ ibi eq̄litas. ⁊ nõ
ſũt ibi plura: ḡ vere pt̄ dici ꝙ deꝰ eq̄lit̃ diligit oēm crea
turã. ¶ Itẽ ſcḋm rõeꝫ ꝯgnitõis vľ noticie ẽ dilectõ. ſcḋm il-
lud quãtũ aliqs ꝯgnoſcit tãtũ diligit. h̄ ꝯſtat ꝙ deꝰ eq̄li-
ter nouit oĩa ḡ eq̄lit̃ diligit oĩa. ¶ Cõtra. bonũ rõne bo
ni diligibile ẽ. ḡ quãtũ ẽ ĩ q̄libꝫ creat̃a de bono: tãtũ di-
ligibilis ẽ. h̄ plꝰ ẽ ĩ vna de bono ꝗ̃ ĩ alia: ḡ vna plꝰ ẽ dili-
gibilis ꝗ̃ alia. ḡ plꝰ diligit̃ ab eo q̄ hꝫ volũtatẽ bñ mẽſu
ratã ⁊ oꝛdinatã. ſic aũt ẽ ĩ deo ḡ plꝰ diligit deꝰ vnã ꝗ̃ aliã
¶ Pretẽea. nõ eẽt bñ mẽſurata hoĩs volũtas ſi eq̄ dilige
ret qḋ plꝰ eẽt diligẽdũ. ḡ ſiľr nec volũtas dĩ. ḡ ⁊c̄. ¶ Ad
ꝯcedimꝰ dicẽtes ꝙ ſcḋm ꝙ meliores ſũt creat̃e ĩ oꝛdĩe ſuo
⁊ gradu: ſcḋm h̄ magis ⁊ magis diligit eos deus. ꝓut ly
magis dic oꝑatõeꝫ reſpctu coꝝ q̄ ꝯnotãt̃ in creaturis.
¶ Ad h̄ qḋ obijcit̃. ꝙ eq̄lit̃ ẽ ei cura de om̄ibꝫ. dicimꝰ ꝙ
quãtũ ẽ ex ꝑte dĩ: ip̄e eq̄ oĩa ꝯſuat. oĩa: q̄ꝛ inꝗ̃tũ ĩ ſe eſt
⁊ oĩbꝫ dat vľ offert effectũ ꝯſuatõis. h̄ nõ oĩa eq̄ recipi-
unt iſtũ effectũ. nec eq̄ oĩa capacia ſũt illiꝰ: q̄ꝛ res q̄daꝫ
hñt eẽ defectibile de ſe vt res coꝛruptibiles. alie v̓o res
ꝗ̃uis ĩ eo ꝙ creature ſũt defectibiles ſũt: tñ ex volũtate
creatoꝛis ĩdefectibile eẽ hñt vt res ĩcoꝛꝑales. ita ei oꝛ-
dinauit deꝰ vt ptꝰ eẽntiã q̄ ñ hꝫ p̄ncipiũ nec ſinẽ. ſ. deũ:
ſit eẽntia hñs p̄ncipiũ ⁊ ñ ſinẽ. ſ. eẽntia reꝝ ĩmutabiliũ
⁊ ptꝰ hãc ſit eẽntia hñs p̄ncipiũ ⁊ ſinẽ. ſ. eẽntia reꝝ coꝛ-
ruptibiliũ. Tercia aũt ꝯiũctio ẽ irꝛitabiľ: q̄ꝛ non pt̄ eẽ ꝙ
aliq̄ eẽntia ñ habeat p̄ncipiũ ⁊ habeat ſinẽ. ꝗcqd em̃ ca
ret p̄ncipio caret ſine. ex ꝑte ḡ reꝝ q̄ nõ eq̄ capaces ſũt
ꝯſuatõis ẽ. ꝙ ñ eq̄ ꝯſuãt̃: tñ ex ꝑte dei ĩdifferẽtia ẽ. ⁊ ſic
pt̄ ĩtelligi illḋ Sapiẽ. vj. eq̄lit̃ ẽ illi cura de oĩbꝫ. ſ. inꝗ̃-
tũ ĩ ſe ẽ. Tamẽ illḋ poſſꝫ exponi breuit̃ vt ly eq̄ dicat ſi
militudinẽ ñ mẽſurã ſub h̄ ſenſu. eq̄ eſt illi cura de oĩbꝫ
id ẽ ſiľr ẽ illi cura de oĩbꝫ de h̄. ſ. ⁊ ḋ illo. q̄ꝛ de oĩbꝫ hꝫ cu
rã. ñ tñ tãta ẽ ei de h̄: quãta de illo. Siľe ẽ demõſtratis
duobꝫ pãnis bonis: alio tñ meliore alt̃o. põt dici. ꝙ ſic̄
iſte pãnꝰ ẽ bonꝰ ſiľr iſte. nõ tñ tantũ ẽ bonꝰ iſte: quãtũ eſt
ille. Dicimꝰ ḡ exponẽdo ꝙ nõ ſequit̃ eque ꝯſeruat quã-
tum eſt de ſe: ḡ eque diligit. q̄ꝛ diligere vltra hmõi con-
ſeruare addit ⁊ ꝯnotat bonũ quod eſt in creatura. ⁊ iõ
ſcḋm ꝙ plꝰ vel minus ꝑticipat de bono: ſcḋm hoc plus vel
minꝰ diligit̃. ¶ Ad hoc qḋ obijcit̃. ſi eque nouit om̄ia
ergo eque diligit omnia. Dicendũ ꝙ duplex eſt ꝯgnitõ
dei vľ noticia. eſt em̃ noticia ſimplex ⁊ eſt noticia bene-
placiti. Noticia ſimplex dicitur ꝑ modũ intellectꝰ ſpe-
culatiui. ⁊ de hac verũ eſt ꝙ eque nouit omnia. quia no
uit ea ꝓut in ip̄o relucent. ⁊ de hoc non eſt verũ ꝙ quã
tum quis nouit ꝙ tantũ diligit. Secunda autem ꝯgni
tio eſt beneplaciti. ⁊ hec eſt per modũ intellectus pꝛacti
ci. ⁊ de hac que ẽ ꝯiuncta cũ actu bñplaciti: intelligit̃ il
lud quãtũ ꝯgnoſcit qs tãtuꝫ diligit. h̄ de hoc nõ ẽ veruꝫ
ꝙ deꝰ eque nouit oĩa. ſicut non eque diligit oĩa. imo me
lioꝛa magis nouit. i. magis aꝓbat. minꝰ bona minꝰ
⁊ intelligat̃ iſtud maiꝰ ⁊ minꝰ nõ ad p̄ncipale ſiḡtũ ĩ cõ
paratõe. q̄ꝛ ex alia ꝑte ẽ eq̄litas: h̄ ĩ ꝯꝑatõe ad ꝯnotatũ.
⁊ hoc mõ dicit̃ deꝰ neſcire mala ſcḋm ꝙ dicturꝰ eſt in iudi
cio quibuſdã neſcio vos Math. xxv.

Membrum quartũ

Conſequẽter q̄rit̃ qd ſit dictũ deũ diligere
creaturã. videt̃ ei ꝙ ñ ſit aliḋ dicẽ ꝗ̃ deũ
diligẽ ſeip̄m. Et loq̄muꝛ ḋ dilectõe ſcḋm ꝙ
p̄ceſſit oēm effectũ ſcḋm qḋ dicitꝰ ꝙ deꝰ dile-
xit ab eťno creat̃as. loq̄muꝛ ḡ ꝓ illo ſtatu añ mõi crea-
tõꝫ deꝰ diligit creat̃aꝫ. ꝯſtat ꝙ nullꝰ dĩ effectꝰ ẽ. vñ nihil
eſt niſi ip̄e deꝰ. ḡ vt videtur nihil eſt diligibile niſi ipſe.

ergo ꝑ illa duratõe añ creatõez rerꝫ nõ videt̃ aliud dicere deũ diligere creaturã q̃ deũ amantẽ eſſe talẽ quale eſt id qd̕ amat. ḡ ſi de⁹ diligẽt creaturã in eẽ ꝓprio: neceſſe eẽt illũ trãſformari in creaturã vel in ſil'itudinem creat̃e. qd̕ cũ ſit ĩpoſſibile: ñ diligit creaturã niſi ſm q̄ eſt in ſemetip̃o. ¶ Itẽ ſi aliud ꝯnotat̃ querit̃ qd ſit illd̕.

¶ Solutõ. dicim⁹ q̄ ab eterno de⁹ diligebat creaturã: ſicut ab eterno ꝯgnoſcebat anteq̃ fieret. ſm illud eccĩ. xxiij. domino deo anteq̃ crearet̃ oĩa ſunt ꝯgnita. ⁊ ſic ĩ deo ẽ ratõ exẽplaris oĩm ⁊ hec erat q̃ſi ratõ ꝯgnitionis eius: ita in ip̃o erat ratõ cauſalis oĩm. ⁊ hec erat quaſi ratõ dilectõis ei⁹. Cum ḡ dicit̃ de⁹ diligebat creaturam ab et̃no. vltra h̃ qd̕ eſt deũ diligẽ ſe: cõnotat̃ creaturas eẽ in deo ꝑ ratõez cauſe. vnde h̃ qd̕ eſt deũ diligẽ creaturã: põt ſic intelligi. i. deũ diligẽ creaturã ĩ ſeip̃o: ⁊ ſic fuit ab eterno. vel deũ ſe diligẽ in creatura vel etiã creaturã in ſeip̃a: ⁊ hec dilectõ eſt ĩ tp̃e vel cũ tp̃e. Nota tñ q̄ aliter ẽ de ꝯgnitõe dei: ⁊ de dilectõe dei ab et̃no q2 ip̃e nouit ab et̃no tam bona q̃ mala ſimplici noticia h̃ dilexit tm̃ bona. q2 tm̃ bonoꝝ ip̃e eſt cauſa. ꝑ h̃ ptꝫ ſolutio ad p̃mũ obiectũ. ¶ Ad ſecũduꝫ dicim⁹. q̄ illa auctoritas hugonis. ea ẽ vis amoris: ꝓprie intelligit̃ vbi amans ẽ min⁹ nobile amato vel ſimpl'r vel ſm qd ſicut eſt ĩ hominib9. Aliqs em̃ hõ amãs aliud. q̃uis ſit minus nobile ſimpl'r ſicut ẽ nũm⁹ vel aliqd tale: tñ ĩ eo q̄ illud affectat. ⁊ circa illd̕ afficit̃: ſuppponit ſeip̃m amato. ⁊ ſic quodãmõ trãſformat̃ ĩ illud. Sic autẽ nõ ẽ in deo. vñ ñ oportet q̄ trãſformet̃ ĩ amatũ. vel alit̃ põt dici. q̄ v̈bũ hugonis ĩtelligit̃ de dilectõe q̃ eſt affectõ: nõ de illa q̃ ẽ volũtas boni: q̃lis ẽ dilectõ dei. amor em̃ q̃ eſt affectõ trãſformat quodãmõ amãtẽ in amatũ. ¶ Ad illd̕ q̃ q̃rit̃ de ꝯnotato iam ptꝫ reſponſio. quia ꝯnotatũ eſt cauſalitas in deo reſpectu creature.

¶ Queſtio. xxxij. de dilectione dei ſp̃ali reſpectu ratõnalis creature.

Conſequẽter queritur de dilectõe ei⁹ q̃ ſp̃alis ẽ reſpct̃u rational' creat̃e. Et circa h̃ q̃rũt̃ q̃tuor. Prĩo vtꝝ de⁹ pl⁹ diligat ãgelos q̃ homĩes vl' ecõuerſo. Sc̃do vtꝝ int̃ hoĩes pl⁹ diligat p̃ſcitũ q nũc iuſt⁹ ẽ q̃ p̃deſtinatũ q nũc pctõr ẽ. Tercõ vtꝝ int̃ p̃deſt̃iatos pl⁹ diligat eũ qui nũq̃ cecidit. ſ. iuſtũ aut eũ q cecidit ⁊ ſurrexit. Quarto vtꝝ neccẽ ſit v̈ ꝯgruo q̄ de⁹ pl⁹ diligat diligentẽ ſe vel nõ.

¶ Membrũ primũ

Circa p̃mum vtꝝ de⁹ diligat pl⁹ ãgelos q̃ hoĩes vl' ecõuerſo ꝓcedit̃ ſic. ⁊ q̄ pl⁹ diligat ãgelũ ꝓbat̃ ſic. dilectõ ẽ ꝑ cõueniẽtiã amati cũ amãte. h̃ pl⁹ ꝯueĩt ⁊ min⁹ diſtat ãgel⁹ a deo q̃ hõ: ḡ de⁹ eũ magis diligit. ſi em̃ dilectio ẽ ꝑ cõueniẽtiã: ḡ maior dilectõ ꝑ maiorẽ ꝯueniẽtiã. ¶ Itẽ dilectõ dr̃ maior vl' mĩor ꝓpt̃ maiorẽ effectũ vel minorẽ q2 quãtũ in ſe ẽ nõ ĩtẽdit̃ nec remittit̃. ḡ vbi eſt maior effect⁹ ei⁹ ⁊ maior dilectõ. h̃ maiorẽ effectũ ꝯfert vel contulit angelo q̃ homini q2 angelo ꝯtulit gr̃am. qua habita ſtatim mouebat̃ in ip̃m ⁊ ꝯfirmabat̃. nõ ſic homini: ergo pl⁹ angelos diligit. ¶ Cõtra. hũana natura vnibilis fuit diuine. ⁊ hoc q̄ dico vnibile nõ dicit tm̃ poſſibilitatẽ obediẽtie. q2 hãc poſſibilitatẽ habebat azin⁹ ⁊ ſic eſſet vnibilis qd̕ falſuꝫ eſt: dicit ḡ poſſibilitatẽ ꝯgruitatis vel ꝯgruẽtie. hec aũt poſſibilitas p̃cedit actũ vniendi ſicut ptꝫ quia anteq̃ vniret̃: dici poterat humana natura vnibilis eſt. cepit ergo hec potẽtia eſſe cũ humana natura ⁊ collata ei ⁊ nõ nature angelice. act⁹ em̃ hui⁹ potẽtie. i. vnio ip̃a: fuit bñficiũ ſũmũ creature collatũ. ḡ maior ẽ effect⁹ dilectõis collat⁹ homĩ q̃ angelo. ḡ per hãc viã ptꝫ q̄ magis diligit̃ a deo hõ q̃ ãgel⁹. ¶ Solutio. dicẽduꝫ q̄ natura hũana põt dupl'r cõſiderari. vno mõ in ſua ſp̃alitate ꝓut nõ deſcẽdit ad indiuiduũ. Alio mõ ꝓut deſcẽdit ad indiuiduũ. ⁊ ꝓprie ad indiuiduum qd̕ eſt xp̃c ſiue qd̕ eſt natura xp̃i vel in xp̃o. Cũ ḡ dicit̃ q̄ potẽtia ꝯgruitatis ad vniẽduꝫ collata ẽ hũane nature. ſi loq̃mur de natura hũana ꝓut nõ deſcẽdit ad indiuiduũ nature xp̃i: ſic dicim⁹ q̄ illa potẽtia nihil addit vltra illã naturã. Nõ em̃ poſſum dicere q̄ de⁹ ita creauit hoĩeꝫ q̄ vltra naturã ſuã daret ei hãc potentiã. Unde nõ ꝓpter hanc potentiã dicet̃ hõ nobilior nec magis diligi: h̃ ecõuerſo. ſicut ꝓbant p̃me ratões. Si aũt loq̃mur de ip̃a hũana natura ꝓut deſcẽdit ad indiuiduum nature xp̃i. ſic dicim⁹ q̄ illa potentia ꝯgruitatis addit aliquid vltra naturã hũanã. ⁊ in hac ꝯſideratõe concedimus q̄ nobilior eſt ⁊ magis dilecta a deo. q2 ſic nõ tãgo naturã purã ſed cũ ꝯditõnib9 indiuidui qd̕ ſcꝫ indiuiduũ nobili⁹ eſt om̃i indiuiduo angelice nature. Iteꝫ notanda eſt alia diſtinctõ q2 angelica natura ⁊ humana poſſunt ꝯſiderari dupl'r. primo mõ in ſtatu creationis. ⁊ ſic nobilior ẽ angelica natura ⁊ p̃dicta potẽtia cõgruitatis nõ addit vltra naturã hũanã vt dictũ eſt. Secundo mõ in ſtatu recreatõis ⁊ ſic q̃uis angelica natura recepit ſtatim ꝯfirmatõeꝫ ſuã ſicut obijcit̃: tñ humana natura in quodã ſui indiuiduo ſupexcellit ſcꝫ xp̃o. q2 oĩno ſimul habuit naturã ⁊ gr̃am ꝯfirmatõis. angeli v̈o nõ. h̃ p̃mo naturã: deinde gr̃am. hmõi aũt excellentia q̃ ẽ ꝓpt̃ xp̃m ñ fuit ĩ ſtatu creatõis h̃ recreatõis.

¶ Membrum ſecundum

Conſequẽter querit̃ vtꝝ inter hoĩes plus diligat de⁹ p̃ſcitũ qui ẽ in p̃ſenti iuſticia. q̃ p̃deſtinatũ nũc exiſtentẽ peccatorẽ. Et videt̃ q̄ pl⁹ diligat p̃deſtinatũ. p̃deſtinatõ em̃ eſt p̃paratõ gr̃e finalis. ſed nullũ dictũ nullaq3 gratia in preſenti eſt compabilis finali in bonitate: multo aũt magis nec glorie. Cum ergo deus magis bonũ ſimpliciter magis diligat. magis diligit predeſtinatum q̃ preſcitum. non enim deus decipitur vt credat min⁹ bonum maius eſſe: vel maius minus. ſicut homo aliquãdo credit q̃uis ſanctus ſit. ⁊ ideo magis bonum min⁹ diligit. ¶ Contra. in preſcito nunc iuſto eſt tam bonuꝫ nature q̃ bonum gratie. quorum vtrũq3 deus diligit. ⁊ nihil eſt in ip̃o quod odit: quia deus nihil odit niſi peccatum. In predeſtinato auteꝫ peccatore eſt tm̃ bonum nature quod reuera deus diligit. ſed non eſt bonũ gratie quod diligit vt nũc in eo exiſtens. predeſtinatio em̃ non ponit bonum in actu circa predeſtinatum. Eſt autem peccatum qd̕ odit in eo: ergo minus debet diligere hunc predeſtinatũ. ¶ Solutio. vterq3 diligitur a deo. differẽter tamẽ: quia p̃deſtinat⁹ ſimpl'r magis diligit̃: p̃ſcit⁹ aũt vt nunc magis diligit̃. p̃deſtinatio em̃ reſpicit temp⁹ ſimpl'r nõ temp⁹ vt nũc vnde bonũ p̃deſtinati nõ eſt bonũ nõ vt nũc: h̃ ſimpl'r. ⁊ ideo ſimpl'r a deo diligibile. bonũ aũt qd̕ ẽ in p̃ſcito ẽ bonũ vt nũc. nõ ſimplicit̃ illo mõ q̃ bonũ p̃deſtinatõis ẽ bonũ vt nũc. vñ hec differẽtia maioris dilectõis ⁊ mĩoris ẽ ex p̃te dilecti non ex p̃te diligẽtis ⁊ ſm hãc diuerſitatẽ ꝓcedũt rões ꝯtrarie.

¶ Membrũ terciũ

Conſequẽter querit̃ vtꝝ inter p̃deſt̃iatos plus diligat illũ qui nũq̃ cecidit: an penitentẽ poſt caſuꝫ alijs parib9: videt̃ q̄ pl⁹ diligat iuſtũ q nunq̃ peccauit. q2 qd̕ diuturni⁹ ẽ: magis ẽ eligẽdũ. ḡ magis diligibile. Sꝫ bonũ gr̃e diuturni⁹ ẽ in iuſto iſto q̃ ĩ penitẽte illo. q2 h̃ ſp̃ perſeuerauit: ille aũt aliq̃ñ cecidit. ḡ ⁊c̃. ¶ Cõtra. luce. xv. Mai⁹ ẽ gaudiuꝫ ſup̃ vno pctõre p̃niam agẽte ⁊c̃. iuſtos vocat illos qui ſemp̃ ſteterũt. ⁊ loquitur de gaudio eccleſie triũphantis quod omnino eſt conforme gaudio dei. ergo ⁊ plus deus gaudet ⁊c̃. ¶ Solutio. dicimus

ꝙ oĩb9 alijs parib9 ꝺe9 pl9 ꝺiligit eū ꝗ ſemꝑ ſtetit ſicut obijcit. Sed plerūqꝫ ꝯtingit. ꝙ pc̄tores ꝯuerſi pl9 ſeruēt in bono ꝙ̃ qui ſteterūt ſemꝑ. ⁊ ſic iā nō ſūt pares in ceteris. iō ꝺr̄ illō Luc. xv. ⁊ h̄ plane ꝺicit ĩ gloſa Bede. ⁊ ponit exēplū ꝺicēs. ꝺux in ꝑlio eū militē pl9 ꝺiligit: ꝗ poſt fugaꝫ ꝯuerſus hoſtē fortiter premit: ꝙ̃ qui nūꝙ̃ fugit nec vnꝙ̃ fortiter egit. Aliud exēplū eſt ꝺe igne. quia ſi apponit in illuꝫ aqua ⁊ ip̄e eam ſuperat: magis poſt feruet ꝙ̃ prius. vñ quo ad h̄ melior ē iſte penitēs ꝙ̃ ille iuſtus. ⁊ magis a ꝺeo ꝺiligit. ſ̄ ſi pares eſſent ĩ h̄ ⁊ in alijs: p̄terꝙ̃ in h̄ ꝙ ille ē penitēs ille iuſt9. ꝺicim9 ꝙ ꝑpo nitur iuſt9 penitēti ſimpl'r. ꝗ ſtat9 iuſti potior ē ꝙ̃ ſtatus penitētis. ſ̄ ꝺeſcēdendo ad ꝑſonas ꝯtingit eſſe ſic econuerſo. vñ Beda in ei9 gloſa. ſunt iuſti ꝺe qb9 tantuꝫ eſt gaudiū vt eis null9 penitēs ꝑponi poſſit. qui ⁊ ſi ñ ſint filij ꝯſcij maloꝝ: tñ bona reſpiciūt ⁊ ĩ oĩb9 ſe hūiliant.

Membrū quartū

Onſequēter q̄rit. vtꝝ neceſſe ſit ꝺe ꝯgruo ꝙ plus ꝺiligat pl9 ꝺiligēteꝫ eū. Et videt ꝙ ſic. qꝛ ꝓuerb. viij. ego ꝺiligētes me ꝺiligo. ſ̄ ſi ſimpl'r ad ſimpl'r: ⁊ magis ad magis. ꝗ videt ꝙ magis ꝺiligētes magis ꝺiligat. ¶ Preterea h̄ eſſet culpāduꝫ ĩ homīe ꝙ magis ꝺiligētes ſe minus ꝺiligēt ⁊ ecōuerſo. ꝗ hoc nō ē in ꝺeo in ꝗ nō ē aliqd culpabile vel rep̄henſibile. ¶ Cōtra. in euāgelio Joh. ſepe ꝺicit ꝙ ꝺiligebat eū ih̄s in ꝗ̊ inuitur ꝙ ille magis ꝺiligebat eū ꝙ̃ alios. ⁊ ita magis ꝙ̃ petrū. ⁊ h̄ plane ꝺicit augu. ſuꝑ illud Joh. xxj. hic ē ꝺiſcipul9 ille quē ꝺiligebat ih̄s. glo. tacito nomīe hoc ſigno ꝺiſcernit iohes a ceteris. nō qꝛ ſolū eū: ſ̄ ⁊ pl9 ceteris ꝺiligebat eū. Cuꝫ igit petr9 pl9 ꝺiligat illū ſcꝫ xp̄m ꝙ̃ iohes ſicut ꝺicit gloſa ſuꝑ illud. Symon ioh. ꝺiligis me pl9 his ⁊c̄. glo. augu. qd̄ ſcit interrogat. ꝗ xp̄c pl9 ꝺiligebat min9 ꝺiligētem ſe ⁊ econuerſo. ¶ Sꝫ ꝯtra hoc videt. ꝙ iohes pl9 ꝺiligebat xp̄m ꝙ̃ petr9 vel alij. ſicut em̄ ꝺicit augu. in libro ꝺe trinitate. ſm ratōeꝫ noticie: eſt ratō ꝺilectōis. ſ̄ iohes pl9 ꝯgnoſcebat ꝙ̃ alij. qꝛ ꝺe ip̄o ꝺominici pectoris fonte potauit. ꝗ ⁊ pl9 ꝺilexit. ⁊ ita reſtat qd̄ prius. ſcꝫ ꝙ pl9 ꝺiligentē ſe magis ꝺiligit ꝺeus. ¶ Sol'. ſm lr̄am reuera ꝺiligebat petrū ſ̄ plus ꝺiligebat iohēꝫ. qꝛ plura ſigna ꝺilectōis ei oſtēdit. ⁊ maiorē familiaritatē ei exhibuit ⁊ h̄ videt plane ꝺicē aug. ſuꝑ finē Johis ĩ magna glo. poſt ōbū ſup̄dictū ꝺicēs. hui9 maioris ꝺilectōis indicium ē. ꝙ ſol9 ſupra pect9 ih̄u recubuit. porro petrus pl9 alijs ꝺilexit. Vñ hoc ſciēs interogabat ꝺicēs. ꝺiligis me pl9 his? Aliter pt̄ ꝺici ⁊ ſubtili9 ſic. ꝺilectō pōt ꝺici maior vel minor ſimpl'r: vel ꝙ̃tū ad ei9 effect9. Eſt aūt multiplex ꝺilectōis ꝺei. qꝛ ei9 effect9 ſunt quedā ꝺonata ĩ p̄ſenti excellētia ꝑ que ꝯtigit mereri. vt ē excellētia ꝯgnitionis ⁊ hmōi. ꝺe qb9. j. Corin. xij. ꝺiuiſiones grāꝝ ſūt Eſt aūt aliud ꝺonū in p̄ſenti excellētiſſimū in ſuo genē. ſcꝫ caritas. ꝺe ꝗ̊. j. Corin. xij. adhuc excellētiorē viā ⁊c̄. Eſt autē effect9 ꝺilectōis ꝺei ĩ futuro ſcꝫ vita eterna. qd̄ maximū ꝺonū ē. ꝑ caritatē aūt que ē maximū ꝺonū ĩ p̄ſenti eēntialit meremur vitā eternā ꝗ̃ maximū eſt ꝺonū ſimpl'r. Poſſum9 ꝗ loqͥ ꝺe ꝺilectōe ꝺei. ꝺupl'r. vel ſm ꝙ reſpicit effectū vite et̄ne ⁊ caritatis ꝑ quā ē meritū illi9 vite: ⁊ ſic verꝫ eſt ꝙ xp̄c pl9 ꝺilexit petrū ꝙ̃ iohēm: qꝛ ad maius. qꝛ maiorē caritatē ꝯtulit ei ⁊ maiorē gloriā p̄parauit. ⁊ ſic ꝺicit illud ꝓuerb. viij. ego ꝺiligētes me ꝺiligo. Aut poſſum9 loqui ꝺe ꝺilectōe ꝺei ſm ꝙ reſpicit ꝺona hmōi excellētia in p̄ſenti: vt ꝯgnitōneꝫ ⁊ hmōi. ⁊ ſic pl9 ꝺilexit iohēꝫ: qꝛ hec ꝺona ei ꝯtulit in maiori excellētia ꝙ̃ petro vel alijs vt obijcit. ¶ Ad illud qd̄ obijcit. ꝙ ſimpl'r pl9 ꝺiligebat iohēꝫ: qꝛ pl9 ꝯgnouit. ꝺicendū vt ſupra. ꝙ ꝺuplex eſt cognitō. vna ſpeculatiua ⁊ ꝗ̊ ad hanc fuit iohes excellēs reſpectu petri ⁊ alioꝝ. ſ̄ ꝺe hac nō intelligit illud quāto pl9 ꝺiligit pl9 ꝯgnouit. Eſt alia cognitio practica. ⁊ hec ꝺuplex. quedā ante actū: ⁊ ꝺe hac adhuc nō intelligit illud. quedā ꝯiuncta cū ip̄o actu: et ꝺe hac intelligit. ſ̄ ꝙ̃tum ad hanc nō excellebat Johes petrum ſed potius ecōuerſo.

Queſtio. xxxiij. ꝺe libro vite.

Poſt queſtioneꝫ ꝺe p̄ꝺeſtinatōe electōe ꝺilectōe ꝺiuina: q̄rendū eſt ꝺe libro vite in quo ſcribunt p̄ꝺeſtinati electi ⁊ ꝺilecti ab et̄no. Nā ſicut ꝺilectō eſt oīm futuroꝝ bonoruꝫ p̄ꝺeſtinatō ſaluādoꝝ. ⁊ electio eorūdem inꝙ̃tuꝫ ſeꝑant a malis: ita liber vite eſt ip̄oꝝ remunerādoꝝ. Querit ergo in hūc modū. Primo quid ſit liber vite. Secundo quid ꝺicat liber vite. Tercō quoꝝ ſit liber vite. Quarto quomō ſe habeat liber vite.

Membrū primū

Primo videndum eſt quid ſit liber vite. ⁊ ꝺe hoc queruntur ꝺuo. Primo vtꝝ liber vite ſit quid creatū vel increatū. Secūdo ſuppoſito ꝙ increatum: vtrum vna perſona vel omnes.

Articulus prim9

Circa p̄mū ſic obijcit eccī. xxiiij. hec oīa lib vite. glo. h̄ ē lib vite: nouū. ſ. ⁊ vet9 teſtamētū. ĩ ꝗ̊ ē agnitō veritatis. ſ̄ ꝯſtat ꝙ lib noui ⁊ veteris teſtamēti ē ꝗd creatū: ꝗ lib vite ē ꝗd creatū. ¶ Si ꝺicat ꝙ lib vite ꝺr̄ ꝺupl'r. ſ. ꝺei fili9: ⁊ ſcp̄tura veteris ⁊ noui teſtamēti. lib ei vite ꝺr̄ ĩ ꝗ̊ ē ꝯgnitio vite: ⁊ ſic fili9 ꝺei ꝺr̄ lib vite. lib etiā vite ꝺr̄ qd̄ ē orꝺinās vl' iſtruēs ad vitā: ⁊ ſic ꝺr̄ lib vite nouū ⁊ vet9 teſtamētū. Cōtra. videtur ꝙ xp̄c etiā ſm hūanā naturā ⁊ nō tm̄ ſm ꝺiuinā ꝺicat lib vite. apoc̄. xxj. Ali9 lib apt9 ē ꝗ ē vite. i. xp̄c. ꝗ tūc apparebit patēs oīb9. ſ̄ h̄ erit ſm hūanitatē. nō ei tunc mali videbūt ꝺiuitatē: ꝗ xp̄c ſm hūanitatē ē lib vite. ꝗ lib vite ē ꝗd creatū ⁊ ñ ſolū ꝗd icreatū. ¶ Itē lib vite ꝺr̄ in ꝗ̊ ē ſcp̄tura. ꝗ ibi ē intētō cauſe matial'. ꝙ̃uis at̄ tres cauſe poſſunt inueīri ĩ ꝺeo. rō efficiētis: ⁊ formal' exemplaris: ⁊ final'. nūꝙ̃ tñ in eo cadit rō cauſe matial'. Si ꝗ ĩ libro ē intētō ſiue rō cauſe matial': nō poterit lib vite ꝺici ꝓprie ꝗd creatū. ¶ Cōtra. ſuꝑ illō p̄s. ꝺeleāt ꝺe libro viuētiū. glo. lib iſte ē noticia ꝺi ꝗ̃ p̄ꝺeſtinauit ad vitā ꝗ̊s p̄ſciuit ꝯformes fieri imagīs filij ſui. ſ̄ noticia ꝺi ē icreata: ꝗ lib vite ē ꝗd icreatū. ¶ Ad h̄ ꝺicēdū. ꝙ liber vite ꝺr̄ tripl'r. vno mō lib vite ꝺr̄ exēplar vite. Alio mō ꝺr̄ lib vite exēplū vite. Tercō mō ꝺr̄ lib vite ſignū vl' ſignatō vite. Prīo mō ꝺr̄ noticia ꝺei lib vite. ſic ꝺic glo. ſuꝑ illō p̄s. ꝺeleāt ꝺ libro viuētiū. Scꝺo mō ꝺr̄ fili9 ꝺei ſm hūanitatē lib vite. qꝛ fuit exēplū exp̄ſſiſſimū ad exēplar ꝺiuinū. vñ ĩ p̄s. In libro tuo oēs ſcribēt. loqt fili9 ad p̄reꝫ. glo. i. ĩ me ꝗ ꝺedi formā iuſticie hoīb9 ſcribēt. i. inſtruāt oēs ñ mō ꝑfecti ſ̄ ⁊ ĩꝑfecti. Tercō mō ꝺr̄ lib vite ſac̄ ſcp̄tura. ſic ꝺic glo. eccī. xxiiij. hec oīa ē lib vite lib ille ē ſmo no. ⁊ ve. teſta. ꝺicēdū ꝗ ꝙ lib vite ſm ꝙ ꝺr̄ primo ē icreatū. ꝓut v̊o ſcꝺo ⁊ tercō ē ꝗd creatū. ¶ Ad illud ꝗ qd̄ obijcit. ꝙ ĩ intētōe libri ē intētō cauſe matial' ꝗ̃ nullo mō cadit ĩ ꝺo. ꝺicēdū ꝙ lib vite ñ ꝺr̄ ſm intētōnē cauſe matial'. imo ſm rōeꝫ cauſe exēplaris. Nō em̄ trāſfert rō libri ꝙ̃tū ad h̄ ꝙ ĩ eo fit aliqd: ſ̄ ꝙ̃tū ad h̄ ꝙ in eo ē aliqd. ſic libri exēplares iuxta ꝗ̊s fiunt alij libri.

Articulus ſecund9

Secūdo q̄rit cū lib vite ſit vno mō ꝗd icreatū: vtꝝ vna ꝑſona ſit tm̄ lib vite an plures. Et videt ꝙ ſol9 fili9 ſit lib vite. p̄s. In capite libri ſcp̄tū ē ꝺe me. glo. ſcp̄tū ē ꝺe me. i. p̄finitū ĩ capite libri. i. apꝺ p̄reꝫ ꝗ ē caput meum. Sꝫ cū ꝺr̄ caput xp̄i ꝺr̄ notō p̄ris

ſm quā ē pncipiū filij. Ex ẜ igiť videť. ꝙ ſolꝰ filiꝰ ſit lib
vite i trinitate. ¶ Itē lib dr̄ i habitudine eiꝰ qđ ē eſſe ab
alio. qꝛ oīs lib ab alio ē ſcriptꝰ. ẜ nihil qđ ſit ab alio in,
q̄tū tale pt̄ ꝯueīre pr̄i: g̃ pr̄ nullo mō pt̄ lib dici. ¶ Itē
liber inq̄tuꝫ hmōi dic noticiā expſſaꝫ ab alio. ꝑ ẜ qđ ē
nota expſſo nō pt̄ ꝯueīre ſpūiſcto: qꝛ ſpūſſcts nō eſt ima,
go vel ſilitudo expſſa pr̄is: g̃ ſolū ꝯueīt filio ꝙ ſit liber.
cū ſolꝰ ſit nota expſſa ab alio. ¶ Cōtra. cū dr̄ liber vite
diciť qđ diuinū ⁊ effectꝰ i creaťa. effectꝰ i creaťa ꝯmūis
eſt toti trinitati. qꝛ indiuiſa ſūt oꝑa trinitatis: g̃ toti tri
nitati ꝯueīt ꝙ ſit liber. ¶ Itē liber vite nihil aliud ē q̄
viſio iudicis ſic dic greg. ẜ tota trinitas facit vidē iudi
cem: g̃ tota trinitas ē liber vite. ¶ Itē apoc. xx. Aliꝰ lib
apertꝰ ē qui ē vite. qđ expones augu. xx. de ciui. dei. ca.
xiiij. dicēs. liber ille quedā vis eſt intelligēda diuina. q̄
fiet vt cuiq; oꝑa ſua vel bona vel mala i mēoriā reuocē
tur. que nimirū libri nomē accepit. in ea quippe quodā
mō legiť ꝙ ea faciēte recoliť. Sꝫ vis diuina ꝯuenit toti
trinitati: g̃ eſſe libri ꝯueīt toti trinitati. ¶ Itē. xx. de ci,
ui. dei. ca. xv. pſcia dei q̄ falli nō pt̄ tota trinitas ē. g̃ to
ta trinitas liber vite ē. ¶ Si dicať ꝙ ſm rem tota trini
tas diciť liber vite: ẜ filiꝰ ꝑ appropriatōeꝫ. Cōtra. vide,
tur ꝙ ſpūiſcto potiꝰ debeat appropriari. qꝛ liber iſte dr̄
liber vite. vita aū ptinet ad bonitatē. bonitas aūt ſpūi,
ſcto appropriať: qꝛ ſpūs ē qui viuificat Ioh. vj. g̃ liber
vite debet appropriari ſpūiſcto. ¶ Silr̄ videť ꝙ debeat
appropriari pr̄i. ꝓpriū em̄ ē libri ꝯtinē ſcripturā ad me,
moriā. ẜ mēoria appropriať pr̄i: g̃ ei debꝫ lib appropria,
ri. ¶ Rn̄. liber pt̄ duob; modis ꝯſiderari. ⁊ eiꝰ intētio
duob; modis ad diuia trāſferri q̄tū ad ſcriptōeꝫ: ⁊ q̄,
tū ad lectōeꝫ. Si ꝯſiderať q̄tū ad ſcriptōeꝫ: diciť liber
vite noticia expſſa ab alio. ſi vō ꝯſiderať q̄tū ad lectio
nē: ſic diciť liber vite noticia expſſa ad aliū. Primo mō
ꝯueīt filio ꝙ ſit liber vite. qꝛ filiꝰ ē noticia expſſa ab alio
qꝛ ē imago pr̄is ⁊ ſilitudo expſſa. ⁊ ẜ mō loq̄ť illa. glo.
ſuꝑ illud p̄s. In capite libri. ꝯuenit g̃ ẜ mō ſoli filio ꝙ
ſit liber vite. Alio mō dr̄ liber noticia expſſa ad alium.
ẜ mō tota trinitas dr̄ lib vite: qꝛ ꝯnotat rſpctuꝫ ad crea
turā ⁊ ꝑ ẜ ptꝫ rn̄ſio ad obiecta. ¶ Ad illđ tn̄ qđ obijciť
de appropriatōe. dicēdū ꝙ ſpūſſcts dr̄ donū vite. qꝛ g̃ lib
vite dic potiꝰ noticiā q̄ donū vite: potiꝰ debꝫ appropriari
lib vite filio q̄ ſpūiſcto. ¶ Ad illud q̄ obijciť ꝙ debꝫ ap,
ꝓpriari pr̄i rōne mēorie. dicēdū ꝙ duplex ē mēoria. ē ei
mēoria n̄ facta q̄ ē pncipiū noticie. pma. ſ. ſilitudo veri,
tatis ipſa i aīa. ex q̄ generať noticia. ⁊ n̄ ē ab alio aliq̄
ꝙ ſit i aīa eo mō cēndi q̄ dr̄ ꝙ noticia ē a mēoria: ⁊ amor
ſiue volūtas a noticiā ſiue mēoria. Alio mō dr̄ mēoria
facta q̄ ſeq̄ť ad noticiā. Memoria g̃ pmo mō dicta ap,
propriať pr̄i: nō ſcđo mō. liber aūt vite dr̄ ad ſilitudinē
illiꝰ mēorie q̄ fit ex noticia. ⁊ iō nō ꝯueīt pr̄i ꝙ ei appro,
prieť liber ratōe memorie. quia illa memoria ad cuiꝰ ſi
militudinē diciť liber: nō appropriať illi.

Mēbrum ſecūdū

Deinde q̄riť qđ dicať liber vite. ⁊ iſta ē q̄,
ſtio de intētione nomīs libri. ſm ꝙ diciť
liber vite i deo. Circa hoc ſic obijciť. oēs
trāſferētes ſm aliquā ſilitudinē transfe,
runt. liber autē materialis diciť a ſcriptura. ſcriptura
autē fit tripl̄r in cera. in libro. in ſpeculo. ⁊ dicať large
ſcriptura qꝛ ſm ꝯſuetū modū loquēdi nō dicimꝰ ꝙ ſcri
batur i ſpeculo ẜ liceat ita loqui. Queriť g̃ ad cuiꝰ ſili,
tudinē dicať aliqđ ſcribi i ſpeculo vite ſiue in deo. nō ei
videť poſſe trāſferri ꝑ ſilitudinē que eſt cera: qꝛ illa eſt
ſm diuiſionē ꝑtiū. in deo aūt nō cadit ratō ꝑtis ⁊ totiꝰ
Silr̄ nec videť fieri ꝑ ſilitudinē ſcripture que fit i libro
quia illa ē ꝑ receptōeꝫ ⁊ ꝯpoſitōeꝫ. nihil aūt deo pt̄ ad,
di nec aliqđ de nouo pōt recipe. Itē nec ſm ſilitudineꝫ
illiꝰ ſcripture ſiue repſentatōnis q̄ fit in ſpeculo. qꝛ qđ
quādoq; apparet i ſpeculo poſtea diſparet. nō aūt ſic eſt
in deo: qꝛ apud deū nō ē trāſmutatō. ¶ Preťea de illo ē
de q̄ magis videť. ſcꝫ ꝙ legať i libro vite ſicut i ſpeculo:
oſtēdiť ꝙ nō pt̄ eſſe. Q̄uis ei veſtigiū creatoris reluceat
in creatura. qꝛ creator impmit aliqđ qđ ipm repſentat
non tn̄ pōt dici ecōuerſo ꝙ ſcꝫ a creatura aliquid relu,
ceat in creatorē. nullā em̄ actiuam pōt habere creatura
in creatorē: nec aliquā facere impſſionē. In ſpeculo vō
relucet ydolū obiecti ex oppoſitōe obiecti. non ergo di,
citur liber vite ꝓut eſt in deo ad ſimilitudineꝫ ſpeculi.
¶ Item mens diuina eſt exemplar in quo ſunt ratōnes
omniū creaturaꝝ. ille autem ratōnes ſunt eterne ẜ qđ
ſcribitur de nouo aduenit vel imprimitur. imo omnia
in eo relucent ab eterno: ergo intentio ſcripture ſeu li,
bri repugnat deo. ¶ Item queritur quare liber iſte dici
tur liber vite. cum enim liber iſte pertineat ad ſapienti,
am potiꝰ debet dici liber ſapientie q̄ liber vite. ¶ Item
nos dicimur in deo viuere tripliciter. ꝓprie: vita glorie
Ioh. xvij. hec eſt vita eterna vt cognoſcant te ſolū deuꝫ
⁊ quem miſiſti ihm xp̄m. Item ꝯmuniter: vita nature.
Actuū. xvij. In ipo viuimꝰ mouemur ⁊ ſumus. Itēt ter
cio mō cōmūiſſime: ſcꝫ vita exēplari ſiue cauſali. Ioh.
pmo. qđ factū eſt in ipo vita erat. q̄riť ſm quā rōeꝫ ſeu
intentōeꝫ vite diciť liber vite. ¶ Item queriť vtruꝫ iſte
liber poſſit dici liber mortis ſicut diciť liber vite. ⁊ vi,
deť ꝙ ſic. qꝛ liber vite eſt pſciētia dei. ẜ pſciētia eque eſt
reſpectu mortis ſicut reſpectu vite: g̃ liber ille pt̄ dici li
ber mortis ſicut diciť liber vite. ¶ Itē liber iſte lucidiſ,
ſime mōſtrat vitā. g̃ ſimul ex oppoſito mōſtrat mortē. ẜ
qꝛ mōſtrat vitā diciť liber vite: g̃ qꝛ mōſtrat mortē dici
tur liber mortis. ¶ Item ꝯtrarioꝝ eadem eſt ars ⁊ di,
ſciplina. vnde codē modo ꝯgnoſciť ſanū ⁊ egrū rectū et
obliquū. vnde etiam rectū eſt index ſui ⁊ obliqui. g̃ ſilr̄
eodem modo ꝯgnoſciť mors ⁊ vita. Sꝫ diciť liber: eo ꝙ
in eo legiť ⁊ cognoſciť. ⁊ diciť liber vite: quia in eo co,
gnoſcitur vita. ergo ſimiliter diceť liber mortis: cuꝫ in
eo mors ꝯgnoſcať. ¶ Si dicať qꝛ liber vite diciť ⁊ non
mortis: qꝛ cauſa ē vite ⁊ nō mortis. liber aūt nō ſolum
importat noticiā ẜ cū noticia ſonat i cauſā. Cōtra. ro.
ix. ſuꝑ illud vt oſtēderet diuitias glorie ſue. gloſa. ẜ iu,
ſticia iudicat deꝰ: nō de pſciētia. quia iuſticia nō pſcie,
tia cauſa eſt quare aliquis apud deum dignus ſit vita.
ergo pſciētia nō dic cauſaꝫ. ẜ liber vite eſt pſcientia dei
ergo liber vite nō dicit cauſam. ergo eque poteſt dici ꝙ
ſit liber mortis ſicut vite. nec remanet propter ratōem
cauſe. ¶ Reſponſio. ad primuꝫ quod querit ſm quam
ratōeꝫ transferať ad diuina. Dicenduꝫ ꝙ liber in diui
nis dicitur ⁊ ratōe ſcripture: ⁊ ratōe lectōnis. Ratōne
ſcripture nō que fit tꝑaliter ẜ que ſtat eternaliter. Nec
dicitur hoc penes ſimilitudinē exteriorē alicꝰ ſcripture
exterioris: ẜ penes ſilitudinē ſcripture interioris. ſ. ſpe
culi ſiue imaginis. hoc ē penes imaginē in aīa. vt dicať
vna potentia in aīa in qua pmo eſt ſilitudo dei indita.
ſcꝫ mēoria. ⁊ ex ipa generať intelligētia: ⁊ ex iſtis duo
bus pcedit amor. vnde nō diciť liber in deo ſm ſilitudi
nē ſcripture q̄ fit in cera vel i ꝑgameno. ẜ ad ſilitudinē
illā q̄ fit i ſpeculo. filiꝰ em̄ di ſpeculū dr̄. Sapie. vij. Cā
dor ē ei lucis eťne ⁊ ſpeculū ſine macula. Et dr̄ ſpeculū
nō ad ſilitudinē ſpeculi extioris ẜ intioris. ſ. imagis q̄
eſt i aīa. ẜ mō vt intelligať pr̄ pmꝰ fons formaꝝ in ſua
eēntia. Iſta eadē pt̄ ꝯſiderari vt ē in filio habente iſtas
formas a pr̄e ⁊ vt a pr̄e reſultāt i filio. Et ſm ẜ pōt fili
us dici ſpeculum. nō qꝛ aliqđ reſultet i eo a creaťa: ẜ qꝛ
reſultāt i eo rōnes eťne a pr̄e. ⁊ ita ptꝫ quō lib dicatur
ratōe ſcripťe q̄ ē in ſpeculo. ¶ Itē dr̄ liber rōne lectōis
q̄ ē i libro. qꝛ ibi legūť ⁊ repſentāť oēs forme ſiue rōnes
viuētes ⁊ eťne. Et notādū ꝙ dei noticia dr̄ pluribꝫ mo
dis. diciť ei ſcia. ⁊ pſcia. ⁊ ſapiētia. dicitur etiam ꝓui,
dētia diſpoſitō. ⁊ etiā idē ē qđ ſubeſt diuia eēntia vt no
ticia. Sꝫ ſcia dic diuinā noticiā abſolute: vt ē pſentiuꝫ
⁊ abſentiū bonoꝝ ⁊ maloꝝ. Preſcia vō rōne ꝑpoſitio,

nis pre:dicit noticiã futuroꝝ tm̃. Sapiẽtia vͦo dic no
ticiã bonoꝝ tm̃.qꝛ deꝰ nõ ſapit.i.nõ approbat mala.ſu
um aũt ſapere ẽ ſuũ approbare. Diſpoſitõ aũt dic noti
ciam vt ẽ ars faciẽdoꝝ. Prouidẽtia vt ẽ gubernãdoꝝ
eoꝝ q̃ facta ſunt ratõnaliũ ꝛ irratõnaliũ generalit̃ om
niũ. Predeſtinatõ vͦo dicit noticiã ratõnũ tm̃:ordinan
doꝝ ad gr̃am in p̃ſenti ꝛ gloriã in futuro. Liber vite di
cit noticiã remunerãdoꝝ in gl̃ia.ꝛ differt a p̃deſtinatõ
ne:qꝛ p̃deſtinatõ eſt p̃ſciẽtia bñficioꝝ dei:liber vite me
ritoꝝ vite eterne.vñ liber vite eterne ꝓprie reſpicit qͦd ẽ
in nobis vt merita noſtra:p̃deſtinatõ r̃ſpicit magis qͦd
eſt in deo.vnde philip.iiij.quoꝝ noĩa ſunt in celis.glo.
id eſt merita. ꝛ ꝑ hoc ptꝫ ſolutõ ad ea q̃ opponũt̃ quare
ꝛ quomõ dicit̃ liber:ꝛ ſm quã ratõeꝫ vite dicit̃ vita.qꝛ
vita accipit̃ ibi ꝓ vita glorie ad quã ordinãt̃ ſcripta in
hoc libro ſicut poſtea videbit̃. ¶ Ad illud quo obijcit̃
quare nõ dicit̃ liber ſapiẽtie ſ3 liber vite: dicendũ ꝙ li
ber vite dicit̃.qꝛ in eo ſcripta ſunt merita vite eterne.qꝛ
ergo non ſolũ dicit noticiã ſ3 reſpectũ etiã ad vitã:ideo
nõ dicit̃ liber ſapiẽtie ſ3 liber vite. ¶ Ad illud quo que
ritur vtꝝ debeat dici liber mortis.dicendũ ꝙ nõ: qꝛ in
illo libro nõ ẽ ſcripta mors.nec legit̃ ibi aliquid niſi vi
ta.qꝛ liber vite dicit̃ inq̃tum exẽplar ſm ꝙ dicit̃ in p̃s.
In capite libri ſcriptũ eſt de me.i.in deo p̃re qui eſt ca
put xp̃i q̃ fuit forma iuſticie hominib3.qꝛ ergo liber iſte ñ
eſt exẽplar niſi vite:nõ debet dici liber mortis ſed vite.
¶ Et ſi obijciat̃ ex eo ꝙ dicit̃ apoc̃.xx. Alius liber aper
tus ẽ qui eſt vite ꝛc̃. Gloſa liber iſte ẽ p̃ſciẽtia. quia tũc
ſcient mali ſe nõ eſſe p̃deſtinatos ad vitã.ꝰ in illo libro
legent mali ꝙ nõ ſunt p̃deſtinati.ꝰ legent ibi ſuã dãna
tionẽ ſiue mortẽ. Dicẽdũ ꝙ ſicut luce ꝯgnoſcũt̃ tenebre
nõ tñ ibi vident̃: ſic in libro vite ꝯgnoſcet̃ mors.nõ tñ
ibi videbit̃ vel leget̃.qꝛ nõ ꝯgnoſcet̃ ibi mors ꝑ eẽntiã ſ3
ꝑ p̃uatõeꝫ.qꝛ eñ nõ videbũt ſe ibi ſcriptos ad vitã: ſci
ent ſe p̃ſcitos ad mortẽ.ꝛ ita non põt dici ꝑ ſe nec ꝓprie
liber mortis ſ3 vite. ¶ Ad illud q̃ obijcit̃ ꝑ illaꝫ gloſam
apoc̃.xx. Liber vite ẽ p̃ſciẽtia dei ꝛc̃.dicẽdũ ꝙ liber vite
dicit̃ p̃ſciẽtia ratõe noticie vite ꝛ nõ mortis.vñ i illa ar
gumẽtatõe ẽ falſa ꝯſequẽtia.tñ ꝯcedi põt ſicut dictũ eſt.
ꝙ ĩ libro vite ꝯgnoſcũt̃ mali p̃ſciti ad mortẽ.ſ3 hoc nõ ẽ
ꝓprie ꝛ ꝑ ſe:ſ3 ꝑ p̃uatõneꝫ.ſic̃ rectum ẽ ratõ ꝯgnoſcendi
ſeip̃m ꝛ obliquũ. ¶ Sil̃r dicẽdũ ad illͦd ꝙ ꝯtrarioꝝ ea
dem ẽ diſciplia ꝛc̃.ꝙ ex libro vite intelligit̃ mors ex op
poſito.nõ tñ ibi videt̃:qꝛ ñ ẽ ibi ſcripta:ſ3 ꝑ p̃uatõꝫ ĩtel
ligit̃ ſolũ.ꝛ ꝑ h̃ ptꝫ reſpõſio ad ſequẽs obiectũ.

Membꝛum terciũ

Deinde q̃rit̃ q̃ꝝ ſit liber vite. Et circa h̃ q̃
rũt̃ iſta. Prĩo vtꝝ liber vite ſit r̃ſpc̃tu dei
ꝛ r̃ſpc̃tu creat̃aꝝ. aut r̃ſpc̃tu creat̃aꝝ ſo
lũ. Scd̃o ſi r̃ſpc̃tu creat̃aꝝ.vtꝝ reſpectu
oĩm:vl̃ rõnabiliũ ſolũ. Tercõ ſi r̃ſpc̃tu rõnabiliũ ſolũ.
vtꝝ r̃ſpc̃tu bonoꝝ ꝛ maloꝝ. Quarto ſi reſpc̃tu bonoꝝ
tm̃.vtꝝ bonoꝝ tm̃ ſm electõeꝫ:aut etiã bonoꝝ ſm pre
ſentem iuſticiam.

Articulꝰ primꝰ

Primo igit̃ q̃rit̃ vtꝝ liber vite dicat̃ reſpc̃tu
dei.ꝛ videt̃ ꝙ ſic.qꝛ liber vite ẽ noticia dͥ ſic̃
habet̃ ĩ glo.ſuꝑ illͦd p̃s. deleãt̃ de libro viuẽ
tiũ ſ3 noticia dei dr̃ r̃ſpc̃tu ſui.qꝛ deꝰ ꝯgͦſcit ſe.ꝰ liber iſte
dr̃ reſpc̃tu dei qꝛ ĩ eo legit ſe. ¶ Itẽ liber dr̃ inq̃tũ repre
ſentat ſe.ſ3 deꝰ maxĩe r̃p̃ſentat ſe ſibi.ꝛ priꝰ rep̃ntat ſe q̃
alia q̃ ſũt ĩ ip̃o:ꝰ liber iſte dr̃ r̃ſpc̃tu dei. Cõtra.phi
lip.iiij.ſuꝑ illͦd.q̃ꝝ noĩa ſũt ĩ libro vite.glo.ꝛ ĩ p̃deſtia
tõne dei.ſ3 p̃deſtiatõ ñ dr̃ r̃ſpc̃tu dei ita ꝙ p̃deſtiet̃:ꝰ nec
liber vite dr̃ r̃ſpc̃tu dei. Rñ.liber vite dic diuinã noti
ciã.nõ tñ ſm quãcũq3 rõneꝫ:ſ3 dic noticiã meritoꝝ vite
et̃ne.ſic̃ h3 ex glo.philip.iiij.q̃ꝝ noia.i. merita ꝛ p̃mia
qꝛ veritatẽ tenẽt:ſũt ſcripta ĩ libro vite.i.ĩ p̃deſtiatõe dͥ
qꝛ ꝓ diuerſitate meritoꝝ:diuerſas habebũt mãſiões ĩ
et̃na domo. Quia ꝰ deꝰ ex meritis ñ h3 vitaꝫ ſ3 ex ſeip̃o
nõ põt dici reſpc̃tu eiꝰ liber vite.ſ3 ſi extẽſo noĩe dicet̃ li
ber vite ĩ q̃ legit̃ vita.vt nõ ſolũ dicat̃ vita ex meritis ſ3
vita q̃ deꝰ ẽ:ſic põt dici liber reſpc̃tu dei: qꝛ ĩ eo legit̃ vi
ta q̃ ip̃e ẽ. ¶ Ad illͦd ꝰ q̃ obijcit̃.ꝙ liber vite ẽ noticia dͥ
dicẽdũ ꝙ liber vite nõ dr̃ noticia abſolute:ſ3 dr̃ noticia
reſpectu meritoꝝ vite reſpc̃tu dei. ¶ Ad illͦd qͦd obijcit̃
ꝙ liber vite rep̃ſentat ſe ꝛc̃.dicẽdũ ꝙ deꝰ rep̃ſentat ſe ſi
bi ꝛ ſibi maxĩe notꝰ ẽ.ꝛ ip̃e eſt vita:nõ tñ ꝓpt̃ h̃ dr̃ liber
vite qꝛ liber vite ẽ noticia meritoꝝ vite.vñ potiꝰ rep̃ſen
tat liber iſte merita vite q̃ ip̃m deũ. Vñ augu.xx.de ci.
dei.capi.xv.exponẽs illͦd apoc̃. qui nõ ſunt inuẽti in li
bro vite miſſi ſunt ĩ ſtagnũ ignis ꝛ ſulphuris: dic.non
deũ liber iſte ꝯmemorat̃ ne obliuione fallat̃:ſ3 p̃deſtina
tionẽ eoꝝ ſignificat qb3 et̃na dabit̃ vita.neq3 eñ eos ñ
noſcit deꝰ.ꝛ in h̃ libro legit vt ſciat: ſ3 potiꝰ eiꝰ p̃ſciẽtia
de illis que falli non poteſt liber vite eſt in quo ſũt ſcri
pta:id eſt ante precognita.

Articulus ſecundꝰ

Deinde querit̃ vtꝝ liber iſte ſit oĩm: aut ſolũ
ratõnabiliũ. Ad qͦd ſic Ioh.j.qͦd factũ ẽ:in
ip̃o vita erat.qꝛ ratões oĩm viuẽtiũ ſũt ĩ ip̃o
ſicut eñ archa ĩ mẽte artificis viuit vita artificis.archa
tñ in oꝑe nõ viuit: ita oĩa viuũt in deo ꝛ ſũt vita in ip̃o
qꝛ ratões oĩm viuũt in ip̃o. ꝛ poſſunt legi illa in ip̃o.ꝰ
põt dici liber vite reſpc̃tu oĩm. ¶ Itẽ apoc̃.iij.ſuꝑ illud
qui vicerit nõ delebo eũ de libro vite.glo.liber vite ẽ p̃
ſcĩa dei ĩ q̃ oĩa ſũt ꝯſtãtia.ꝰ liber vite ẽ reſpectu oĩm:qꝛ
oĩa ꝯſtãt ĩ ip̃o. Cõtra.aug.xx.de ciui.dei.liber vite ẽ
p̃deſtiatõ eoꝝ qb3 et̃na dabit̃ vita. ſ3 vita et̃na nõ oĩb3
dabit̃ ſ3 ſolũ electis hoĩb3:nõ ꝰ liber vite dr̃ r̃ſpc̃tu oĩm
creat̃aꝝ ſ3 ſolũ rõnabiliũ. Rñ.liber vite ñ dr̃ reſpc̃tu
cuiuſcũq3 creat̃e:ſ3 r̃ſpc̃tu rõnabiliũ tm̃. Et notãdũ ꝙ q̃
dã dicũt̃ viuẽ ĩ ſe:q̃dã ĩ alio. res eñ inaĩate nõ viuũt ĩ
ſe ſ3 ſolũ ĩ alio:qꝛ nõ hñt p̃ncipiuꝫ vite ĩ ſe ſ3 ſolũ ĩ deo.ſ3
cũ dicũt̃ res viuẽ ĩ deo.nõ dicũt̃ viuẽ ĩ ꝓpria natura ſeu
in ſuo genẽ:ſ3 ĩ mẽte diuina.aĩata vͦo viuũt ĩ ſe ſeu in ꝓ
prio genẽ.ſ3 iſtoꝝ q̃dã viuũt vita nõ libera:q̃dã vͦo libe
ra vita.vita ñ libera viuũt vegetabilia: qꝛ vegetabilia
de nc̃citate ordinãt̃ ad q̃ſdã actꝰ.ſenſibilia etiã ñ mouẽ
tur ſm lib̃tatẽ:ſ3 ſm ĩpetũ.ꝛ iõ nec aĩa vegetabilis nec
ſenſibil̃ h3 vitã liberã:qꝛ nõ eſt dñа ſui actꝰ.ſola eñ aĩa
rõnalis h3 liberã vitã qꝛ ẽ dña ſui actꝰ.ꝛ iõ actꝰ eiꝰ ſunt
laudabiles ꝛ vituꝑabiles.ꝛ circa hos ꝯſiſtit meritũ vl̃
demeritũ.lib̃ ꝰ vite ñ dr̃ reſpc̃tu cuiuſcũq3 vite:ſ3 r̃ſpc̃tu
vite q̃ ẽ meritoria p̃t eẽ vite et̃ne. ꝛ ꝑ h̃ ptꝫ ſolutõ ad p̃
mũ. ¶ Ad ſcd̃m dicẽdũ.ꝙ oĩa q̃ ſũt ĩ p̃ſcĩa dei ſunt ĩ ip̃a
ꝯſtãtia:ſic̃ dic glo.apoc̃.iij.nec ꝓpt̃ h̃ ſeq̃t̃ ꝙ oĩa ſũt ĩ li
bro vite:qꝛ licꝫ idẽ ſint ĩ eẽntia lib̃ vite ꝛ p̃ſcĩa:tñ ñ q̃cũ
q3 ſũt ĩ p̃ſcĩa ſũt ĩ libro vite.qꝛ p̃ſcĩa ẽ reſpc̃tu fut̃oꝝ:lib̃
vite tm̃ r̃ſpc̃tu electoꝝ ꝛ iõ nõ tenet argumẽtatõ.

Articulus tercꝰ

Tercõ q̃rit̃ vtꝝ liber vite ſit r̃ſpc̃tu bonoꝝ ꝛ
maloꝝ. Et videt̃ ꝙ ñ dicat̃ reſpc̃tu maloꝝ.
Ro.ix.ſuꝑ illͦd. vt oñdẽt diuitias gl̃ie ſue.
glo. de iuſticia iudicat deꝰ ꝛ ñ de p̃ſcĩa.qꝛ iuſticia ñ p̃ſci
entia ẽ cã q̃re aliq̃s ſit dignꝰ vita apͦd deũ. vñ moyſi di
xit.xxxiij.exo. ſiq̃s peccauerit in me delebo eũ de libro
meo ꝛc̃. vt ſm iuſticiã iudicis videat̃ deleri cũ peccat.
Ex hac auc̃te obijcit̃ ſic. Si iuſticia ñ ẽ p̃ſcĩa:eſt cã q̃re
aliq̃s ſit dignꝰ vita apud deũ.ꝛ oĩs q̃ ſcriptꝰ ẽ ĩ libro in
q̃tũ hmõi dignꝰ ẽ vita:qꝛ lib̃ vite ẽ noticia dig̃tatis vi
te:ꝰ ſolũ boni ꝛ iuſti ſcp̃ti ſũt ĩ libro vite. ¶ Itẽ q̃ peccat
delet̃ dͦ libro illo.ſ3 q̃ delet̃ ñ ẽ ibi ſcp̃tꝰ:ꝰ nullꝰ pc̃toꝛ eſt
ibi ſcp̃tꝰ.glo.lib̃ vite ñ ẽ r̃ſpc̃tu maloꝝ. Cõtra.ſuꝑ il
lud luc̃.x. Noĩa v̄ra ſcp̃ta ſũt ĩ cel̃.glo.ſi q̃s t̃reſtria ſi
ue celeſtia oꝑa geſſerit. ꝑ h̃ ꝙ l̃ris ãnotatꝰ:apͦd dͥ me

moꝛiã eẽnalit̃ ẽ affixus. Sȝ nihil ẽ aliud ꝙ lr̃is ãnotari apꝰ dei mẽoꝛiã: ꝙ ſcribi ĩ libꝛo vite: ergo q facit tereſtria oꝑa ſcriptꝰ ẽ ĩ libꝛo vite. ſꝫ q facit tereſtria oꝑa malꝰ ẽ: ergo mali ſcripti ſũt ĩ libꝛo vite. ¶ Itẽ philip. iiij. Quoꝝ nomina ſũt ĩ libꝛo vite. liber vite ẽ p̃deſtiatõ. ſꝫ p̃deſtiatõ ẽ de bonis ⁊ malis. ¶ Itẽ apoc. iij. ſuꝑ illꝰ. nõ delebo eũ de libꝛo vite. gloſa. delet reꝓbos ſꝫ quicũqꝫ delent̃ fuerũt ſcripti: ergo reꝓbi aliqñ ſcripti ſũt ĩ libꝛo vite. ¶ Solutõ dicẽdũ. ꝙ liber vite dicit̃ reſpectu bonoꝝ. illud eñ ſolũ dicit̃ ſcriptũ ĩ libꝛo vite qꝺ hꝫ noticiã ⁊ exẽplar in deo. ſꝫ mali inq̃tuȝ mali nõ hñt noticiã ⁊ exẽplar ⁊ iđo mali nõ poſſunt dici ſcripti ĩ libꝛo vite. qꝛ liber vite eſt p̃deſtinatõ ſicut dic glo. philip. iiij. Sȝ quãdoqꝫ ꝯtigit ꝙ aliqs p̃deſtinatꝰ ẽ malꝰ vt pȝ de magdalena in ſtatu pc̃ti. ⁊ ita aliqui mali ſcripti ſũt ibi: ergo nõ ẽ vniuerſaliter veꝝ ꝙ liber vite ſit reſpc̃tu bonoꝝ tm̃. ¶ Ad hꝫ dicẽdũ ꝙ maloꝝ alij ſũt electi: alij reꝓbi. ⁊ aliter ẽ in his ⁊ in illis. qꝛ mali q ſũt reꝓbi: nullo mõ ſũt ſcripti in libꝛo vite. ¶ Mali võ electi ⁊ ſi qñqꝫ cadũt a iuſticia: adhuc tñ dicũt̃ ſcripti ĩ libꝛo vite. qꝛ etiã ille caſus oꝛdĩat eos ad vitã. ⁊ ſi nõ cauſalit̃: materialit̃ tñ ſiue occaſionaliter. vñ Ro. viij. oĩa cooꝑant̃ ĩ bonũ his q ſcḋm ꝓpoſitum vocati ſũt ſc̃ti. Glo. etiaȝ caſus qꝛ pꝰ pc̃ta ſũt hũiliores ⁊ etiã feruẽtioꝛes aliqñ. vt pȝ ĩ magdalena. q̃ etiã recedẽtibꝫ diſcipul' nõ recedebat. vñ ſuꝑ illꝰ. j. Eſdre. ij. ꝙ hi ſũt ꝓuincie filij. glo. nullꝰ p̃deſtinatꝰ ꝑire ĩꝑpetuũ pt̃. ſi quãdo eñ ĩ babilonẽ. i. in ꝯfuſionẽ pc̃toꝝ abducũt̃: diuina ꝓuiſione ad pacẽ eccl'ie reducũt̃. ¶ Ad aliud quo obijcit̃ de malo p̃deſtinato. ꝙ ſcḋm iuſticiã iudicis videt̃ deleri. dicẽdũ ꝙ ẽ faciẽda vis ĩ hꝫ ꝙ dico videt̃: videt̃ eñ deleri ſꝫ nõ delet̃. vñ dicit gloſa ibidem ſic. dic dñs. Si peccauerit qs ĩ me: delebo eũ de libꝛo meo vt ſcḋm iuſticiam iudicis videat̃ deleri cũ peccat. iuxta p̃ſciẽtiã aũt nũq̃ ibi ſcriptꝰ fuit. ĩtellige de peccãte finalit̃. ⁊ ſeq̃t̃. econuerſo võ tũc aliqs videt̃ ſcribi q ſcḋm p̃ſciam nunq̃ fuit: intellige de p̃ſcitis. qn tñ ſcḋm p̃ſentẽ iuſticiã aliqñ ſunt boni. vult ergo ꝙ p̃ſciti ſiue reꝓbi cũ a p̃ſenti iuſticia cadũt: vident̃ deleri de libꝛo vite. cum tñ nũq̃ ibi fuerũt. Silr̃ cũ ſũt ĩ ſtatu p̃ſentis iuſticie. videt̃ ibi ſcribi: ⁊ tñ apud dei p̃ſciam nũq̃ ibi fuerũt. ¶ Silr̃ dicẽdũ de p̃deſtinatis qꝛ ſemꝑ ſcripti ſũt. ⁊ ſi aliqñ cadãt ⁊ ita deleri videãt̃: nũq̃ tñ ſimpl'r nec ĩ veritate delent̃. Eſt eñ cõſiderare meritũ iſtiꝰ p̃deſtinati vt nũc. ſcȝ dũ ẽ in peccato moꝛtali: vel meritũ ſimpl'r vt ẽ in p̃deſtiatõe diuiã. Si ꝯſiderat̃ meritũ illiꝰ vt nũc: ſcḋm hꝫ ñ pt̃ dici ꝙ ſit ſcriptꝰ in libꝛo vite. ſꝫ ſi ꝯſideret̃ meritũ iſtiꝰ ſimpl'r ſiue vt ẽ in p̃deſtinatõe diuiã: ſic pt̃ dici ſcriptꝰ ĩ libꝛo vite. nec põt deleri quo ad meritũ. ergo vt nunc videtur deleri: ſꝫ tñ quo ad meritũ ſimpliciter nõ deletur. ¶ Ad aliud dicẽdum. ꝙ p̃deſtinatõ eſt ſolũ de bonis finaliter. quoꝝ tñ aliqui poſſunt eẽ mali vt nũc ⁊ cadere a iuſticia p̃ſenti: ſed tñ reſurgũt ⁊ finaliter erũt boni. ¶ Ad vltimũ dicẽdum. ꝙ nõ poſſunt dici ꝓprie ꝙ reꝓbi ſcripti ſunt in libꝛo vite. ⁊ ratõ huiꝰ eſt. quia in libꝛo vite nõ dicitur aliquid ſcribi niſi qꝺ cum effectu oꝛdinat ad vitam: ⁊ ideo p̃deſtinati dicũtur ſcripti in libꝛo vite. quia tota eoꝛuȝ vita oꝛdinat ad vitam. etiaȝ peccata vt dicitur Ro. viij. oꝛdinat dico nõ vt cauſa: ſꝫ vt occaſio vel materia. Eodem mõ in reꝓbis tota vita eoꝝ oꝛdinat ad penam. Nã eñ creatus eſt poſſibilis ad ſalutẽ. ⁊ ꝙ habuit gratiam: totum cedit eis ad penam ꝓpter ingratitudinem. Illud autem qꝺ oꝛdinatur ad penam: de ſe nõ poteſt dici oꝛdinari ad vitam. ſolum autem illud quod oꝛdinat ad vitam dicitur ſcribi in libꝛo vite. ⁊ ideo reꝓbi non poſſunt ſcribi in libꝛo vite licet ſint in p̃ſciã diuina. Verũtamẽ p̃ſens iuſticia poteſt dupliciter ꝯſiderari ſcḋm ſe vel ſcḋm ſuũ exitũ. ſcḋm ꝙ ꝯſiderat̃ ſcḋm ſe: quo ad quid poteſt dici reꝓbus ſcriptꝰ in libꝛo vite: quo ad quid võ ⁊ nõ ſimpl'r dico. i. quo ad nũc: nõ ſimpl'r. qꝛ grã nõ facit ſimpl'r dignũ vita eterna: niſi ſit grã finalis. Si võ ꝯſiderat̃ ſcḋm ſuũ exitũ. i. q̃tũ ad abuſuȝ habentis gratiam nõ dicetur ꝓpter illuȝ ſcriptus quia ſequit̃ caſus.

Articulus quartꝰ

Quarto querit̃ vtꝝ liber vite ſit bonoꝛuȝ tm̃ ſcḋm electõeȝ: aut etiã bonoꝝ ſcḋm p̃ſentẽ iuſticiã. Ad qꝺ ſic. ſuꝑ illꝰ Ro. ix. vt oñdẽt diuicias gl'ie ſue dic glo. ſũt qdã qbꝫ data ẽ grã ĩ vſũ. vt iude ⁊ ſauli: at illis diſcipulis quibꝫ dñs ĩ euãgelio dixit Gaudete ⁊ exultate qꝛ noĩa veſtra ſcripta ſunt in celis Luc. x. ⁊ poſtea abierũt retro Joh. vj. Sed hec dñs de iſtis dixit ꝓpter iuſticiaȝ cui deſeruiebant. ac ſi diceret. digni eſtis vita eterna: quia erant tunc boni. ergo ⁊ illi qui ſunt reꝓbi cum ſunt in ſtatu iuſticie ſunt ibi ſcripti. ¶ Cõtra. ſuꝑ illud p̃s. deleãt̃ de libꝛo viuẽtiũ. glo. nõ ſic accipiẽdũ eſt tanq̃ in hoc libꝛo aliquẽ ſcribat deus quẽ poſtea deꝰ deleat: ſꝫ ſic accipiendũ eſt de libꝛo vite viuẽtiuȝ ſcḋm ſpem illoꝝ q ſcriptos ſe putãt. i. conſtet illis nõ eſſe ſcriptos ibi. ex hoc arguit̃ quicqd ſcribit̃ in libꝛo vite: ſcribit̃ ibi ſcḋm veritatẽ. reꝓbi aũt nõ ſũt ibi ſcripti ſcḋm veritatẽ ſꝫ ſcḋm ſuã opinionẽ ſicut dic illa glo. ergo reꝓbi nõ ſũt ibi ſcripti. ¶ Itẽ apoc. xiij. Quoꝝ noĩa nõ ſunt ſcripta in libꝛo vite ⁊c̃. Interlinearis reꝓbi tm̃. ¶ Itẽ apoc. xx. q ñ ẽ inuẽtus ĩ libꝛo vite ſcriptꝰ: miſſus eſt in ſtagnũ ignis ⁊ ſulphuris. Glo. ibi ad vitã p̃deſtinatus. ergo eſſe ſcriptũ ẽ eſſe p̃deſtinatũ. ergo ſolũ p̃deſtinati ſunt ſcripti: nõ ergo reꝓbi. ¶ Sol'. dicẽdũ ſcḋm glo. ix Ro. dicit̃ aliquid ſcribi in libꝛo vite dupl'r. ſimpliter ⁊ ſcḋm qd. Simpl'r ibi ſcribũt̃ illi qui habent ꝑſeuerãtiaȝ finalẽ in gratia. ſcḋm quid võ dicuntur ibi ſcribi reꝓbi cum habent p̃ſentem iuſticiaȝ. quia ſunt ibi ſcripti ſcḋm ſuam ⁊ alioꝝ opinionem ſicut patet ex glo. ix. Ro. que etiam poſita eſt in ꝓbleumate p̃cedenti. dicenduȝ ergo eſt. ꝙ aliqui dicunt̃ ſcribi in libꝛo vite ſcḋm p̃ſentẽ iuſticiam aliqui ſcḋm p̃ſcientiaȝ. illi eñ qui dicunt̃ ſcribi ſcḋm p̃ſcientiã: ſcripti ſunt ſimpliciter. qui võ ſcḋm p̃ſentẽ iuſticiã ſcḋm quid ſolum: ſcȝ ſcḋm ſuã opinionẽ. ſicut dicit̃ ĩ glo. ſuꝑ illud p̃s. Deleant̃ ⁊c̃. Si võ oppona tur ꝙ ĩ deo eſt p̃ſciẽtia iuſticie p̃ſentis ſicut eſt finalis. ergo ſimpliciter poſſunt dici ſcripti in libꝛo ꝓpter iuſticiam preſentem. ibi etiam eſt p̃ſcientia penarum. nunqd etiã iuxta hoc dicũtur ſcripti: dicendũ iuxta illud qꝺ dicit̃ apoc. xx. Et alius liber aꝑtus eſt qui eſt vite ⁊ iudicati ſunt moꝛtui. ex his q̃ ſcripta erant in libꝛis. vnde ꝓprie dicitur liber iſte liber vite. deus enim habet ꝓpꝛiũ quod ipſum eſt ſcilicet ſaluare ⁊ premiare. ex ipſo võ ꝓpꝛie ſiue ſcḋm ipm̃ non eſt punire ſed ex nobis ⁊ meritis noſtris. nõ eñ in coꝛde hũiliauit deus ⁊ abiecit filios hominũ. Sȝ qꝛ nihil r̃lingt ĩoꝛdiatũ qꝛ mali nolũt eẽ ſub oꝛdĩe miſcꝺie ſaluãtis: cadũt ſub oꝛdĩe iuſticie punientis. vñ Bocciꝰ oꝛdo quidaȝ oĩa ꝯplectit̃. vt ſi qs ab aſſignato oꝛdĩe receſſerit: in aliũ oꝛdinẽ relabat̃. Nõ ẽ ergo ſimile de pena ⁊ p̃mio. nec dicit̃ ita liber penaꝝ ſic p̃mioꝛũ. ¶ Ad aliud dicẽdũ ꝙ eſt ĩ deo p̃ſciã p̃ſentis iuſticie nec dicit̃ ſcribi ĩ libꝛo vite qꝛ nõ ẽ finalis ſꝫ ad tp̃s. qcqd aũt ſcribit̃ iuiolabilit̃ ibi dr̃. ¶ Ad aliud qꝺ obijcit̃ ex auctoꝛitate luc̃. x. dicẽduȝ ꝙ aliud ẽ ſcribi ĩ celo: aliꝺ in li. vite ſcribi. Nã ĩ celo bñ dicũt̃ ſcribi qcũqꝫ hñt iuſticiã ⁊ grãȝ ſicut dicit glo. illa Ro. ix. in libꝛo aũt vite ſoluȝ ſcribũtur qui habent iuſticiam finalem.

Membꝛũ quartũ

Conſequẽter querit̃ quõ ſe hꝫ liber vite. ⁊ q̃rũt̃ tria. Pꝛio mõ quõ ſe habeat ad ſcriptõȝ. Scꝺo mõ quõ ad deletõȝ. Tercõ quõ ad lectõeȝ.

Articulꝰ primꝰ

Ad pꝛimum queritur. vtrum aliquis qui nõ eſt ſcriptus poſſit facere ꝙ ſit ſcriptꝰ. Et videt̃ ꝙ ſic. qꝛ pt̃ facẽ qꝺ ĩ ſe ẽ. ſed ſi facit quod

BIBLIOTECA

in ſe ē: deꝰ dabit ſibi grām. ⁊ ſi habꝫ grām: pōt eā cuſto
dire ⁊ ita ꝑſeuerare. ⁊ ſi ꝑſeuerare: habebit vitā eternā
ḡ ꝑ̄ſcitꝰ pōt habē vitā eternā. ß oīs q̄ habebit vitā eter⸗
nam ſcriptꝰ ē in libro vite. ⁊ iſte pōt habē vitā eternā: ḡ
pōt ſcribi ī libro vite qui nō ē ſcriptꝰ. ¶ Itē apoc. iij. te
ne qđ habes ne aliꝰ accipiat coronā tuā. Corona dī vi⸗
ta eterna. ḡ pōt aliq̄s qui nō ē ſcriptꝰ accipe coronā al⸗
teriꝰ. ḡ pōt ꝑ̄ſcribi. ¶ Cōtra. ꝑ̄ſcitꝰ nō pōt ſaluari: ḡ ñ
pōt ſcribi. Si dicat̄ ꝙ hec eſt duplex ꝑ̄ſcitꝰ pōt ſaluari
ſicut hec albū poſſibile ē eſſe nigrū nā ſi dicat̄ de re: tūc
vera ē. ß ſi de dicto: falſa ē. Cōtra. hec diſtinctō ſolū ve⸗
ra ē vbi forme cōtrarie ſibi poſſunt ſuccedē. Si eñ iſte
forme albedo ⁊ nigredo nō ſibi poſſent circa idē ſubie⸗
ctū ſuccedē: nūq̄ eſſet iſta vera. albū pōt eē nigrū. nec ḋ
re nec de dicto. ß eſſe ꝑ̄ſcitū ⁊ eſſe ꝑ̄deſtinatū nō poſſunt
ſibi ſuccedē circa idē ſubiectū: ḡ iſta nullo mō pōt eē ve
ra. ꝑ̄ſcitꝰ pōt eſſe ꝑ̄deſtinatꝰ ſiue ſaluari. ḡ ꝑ̄ſcitꝰ nullo
mō pōt facē vt ſit ſcriptꝰ in libro vite. ¶ Itē ſi aliq̄ ꝯdi⸗
tionalis ē vera. ſi añcedēs ē neceſſarium: ḡ ⁊ ꝯſequēs. ß
iſta ꝯditōnalis ē vera ſi iſte ē ꝑ̄ſcitꝰ dānabit̄: ⁊ añcedēs
eſt neceſſariuꝫ. ſcꝫ ꝙ iſte ſit ꝑ̄deſtinatꝰ. qui eñ ꝑ̄ſcitꝰ eſt
nō pōt nō eſſe ꝑ̄ſcitꝰ. iſta eñ ē de ꝑ̄terito vera. ḡ ē neceſ⸗
ſaria. ſilr̄ ⁊ ꝯſequēs erit neceſſariū: ſcꝫ ꝙ iſte dānabit̄. ḡ
nullo mō pōt ſaluari. ḡ nullo mō pōt ī libro vite ſcribi
¶ Item. j. Eſdre. ij. ſuꝑ illud. hi ſūt ꝓuīcie filij ⁊c̄. glo.
nullꝰ ꝑ̄deſtinatꝰ pōt ꝑire īꝑpetuū. qñ eñ ī babilonē. i. in
ꝯfuſionē pc̄ti abducūt̄: ꝑ ſocietatē iuſtoꝝ ad pacē ecclīe
reducūt̄. Si ḡ nullꝰ ꝑ̄deſtinatꝰ ꝑire pōt: ḡ ſilr̄ nullꝰ ꝑ̄ſci⸗
tus ſaluari. ḡ nec ſcribi ī libro vite. ¶ Rn̄. nullꝰ repro⸗
bus ſm̄ veritatē pōt ſcribi ī libro vite: nec p̄t facē ꝙ ſcri
bat̄ ibi. tñ ſm̄ ſuaꝫ opīonē pōt ibi eē ſcriptꝰ ſic̄ dicit̄ in
glo. Deleāt̄ ⁊c̄. ¶ Ad illud q̄ obijcit̄. ꝙ iſte ꝑ̄ſcitꝰ p̄t ſal⸗
uari: ḡ pōt ſcribi ī libro vite. dicēduꝫ ꝙ hec ē duplex iſte
ꝑ̄ſcitꝰ pōt ſaluari. Si eñ ꝯpoſita intelligat̄: falſa ē. ſi di
uiſa: vera. ſic̄ hec albū pōt eſſe nigꝝ. nā in iſto ꝑ̄ſcito ē
potētia vt ſaluet̄. q̄ꝛ quātū ē de ſe: ſaluabilis ē. ß ſi poni
tur ꝙ ſaluet̄: iā ponit̄ nō eſſe ꝑ̄ſcitꝰ ⁊ ita ponit̄ ꝙ ſit ſcri
ptus. ¶ Ad illud ꝙ iſte forme eē ꝑ̄ſcitū ⁊ eē ꝑ̄deſtinatū
nō ſibi inuicē poſſunt ſuccedē. dicendū ꝙ ꝑ̄ſciētia vel ꝑ̄
deſtinatō nihil ponit ī ꝑ̄ſcito vl̄ ī ꝑ̄deſtinato. ſic̄ lauda⸗
tum nō ponit aliq̄d ī eo q̄ laudat̄: ß in eo q̄ laudat. cū ḡ
dicit̄ iſte ē ꝑ̄ſcitꝰ: nō ponit̄ aliq̄d ī iſto ß ī deo. vñ ꝑ̄ſcien
tia nō ē cauſa aliq̄ in dānandis q̄re dānant̄. ſic̄ eñ me⸗
moria nō cogit ea q̄ ꝑ̄terierūt: ſic nec ꝑ̄ſciētia ea q̄ futu
ra ſūt. deꝰ tñ neceſſario ſcit iſtū dānandū. q̄ꝛ oīa ſunt in
ſcīa dei īmutabilit̄. ß tñ iſte nō ē neceſſario dānādꝰ: im⸗
mo ꝯtingēt̄. q̄ꝛ a ſuo li. ar. Nec ē ſilr̄ de iſtis formis al⸗
bedo nigredo. q̄ꝛ aliq̄d ponūt ī ſubō: ꝑ̄deſtinatō ⁊ ꝑ̄ſcīa
nihil ponūt. iō ſi iſte forme ñ ſuccederēt albedo ⁊ nigre
do: nō poſſꝫ hec eē vera albū p̄t eē nigꝝ. hec aūt p̄t eē ve⸗
ra iſte q̄ ē ꝑ̄ſcitꝰ p̄t ſaluari: licꝫ forme ille ñ ſibi ſuccedāt
in ſubō. q̄ꝛ ille nihil ponūt ī ſubō ß ī deo. ¶ Ad aliđ qđ
obijcit̄. ꝙ ñ ē neceſſaria iſte ē ꝑ̄ſcitꝰ. dicēduꝫ. ꝙ ſi neceſ⸗
ſitas r̄ferat̄ ad ꝑ̄ſcīam ī ꝯꝑatōe vel relatōe ad ꝑ̄ſciētē ſi⸗
ue ad illū cuiꝰ ē ꝑ̄ſcīa: veꝝ ē. ſi ī ꝯꝑatōe ad ꝑ̄ſcitū ſiue de
quo ē ꝑ̄ſcīa: falſa ē. ꝑ̄ſcīa eñ vna ē ⁊ ſꝑ īuariabilis quā
tum ī ſe ē: ſic̄ ipē ē. tñ ꝑ̄ſcitū de ꝯtingētib⁹ ē. vñ aꝑte iſtiꝰ
de q̄ ē ꝑ̄ſcīa nō ē nc̄c̄itas. q̄ꝛ iſte oꝑat̄ ſm̄ libeꝝ arbitriū
⁊ oꝑat̄ ꝯtingēter. ⁊ ꝯtingētia ſunt merita ⁊ demerita. ⁊
pōt ſi vult facē oꝑa ꝓ q̄b⁹ dānabit̄: ⁊ oꝑa ꝓ q̄b⁹ ſaluabi
tur. vñ hec duplex eſt: iſte ꝑ̄ſcitꝰ neceſſario ſaluat̄. ⁊ ſilr̄
hec: iſte ꝑ̄ſcitꝰ neceſſario dānabit̄. ꝯpoſite eñ falſe ſunt:
diuiſe vere vt habitū ē ſupra. ¶ Ad illđ q̄ obijcit̄ ꝙ hec
ꝯditōnalis ē vera ſi deꝰ ꝓuidet iſtū dānandū ipē dānat̄
ß añcedēs ē neceſſariū: ḡ ⁊ ꝯſequēs. dicendū ꝙ iſte ē ſen
ſus huiꝰ ꝓpoſitōnis deꝰ ꝑ̄ſcit iſtū dānādū. i. deꝰ ſcit iſtū
futuꝝ dānandū. ⁊ ex ß bñ ſeq̄t̄ ḡ dānabit̄. ß aūt nō ē ra
tione ſcīe: q̄ꝛ ipē ſcit ea q̄ nō ſūt. ſic̄ ea q̄ ſūt. ſeq̄t̄ tñ ratō
ne futuritōis: q̄ꝛ ſi ē futurꝰ dānandꝰ dānat̄. hec aūt intē
tio importat̄ ꝑ ꝑ̄poſitōeꝫ ꝑ̄: cū dicit̄ ꝑ̄ſcit iſtū dānandū.

Cū ḡ dicit̄ añcedēs ē neceſſariū ḡ ꝯſequēs. dicēdū diſti
guēdo. q̄ꝛ cū dicit̄ añcedēs ē neceſſariū: ſcꝫ deꝰ ſcit iſtuꝫ
futuꝝ dānandū: neceſſitas pōt referri ad ß v̄buꝫ ſcit. ⁊
ſic eſt vera q̄ꝛ deꝰ imutabilit̄ ſcit illū eſſe dānandū. Vel
pōt referri ad ß v̄bū fore ſiue ad ß participiū futurū. ⁊
ſic ē falſa: q̄ꝛ tūc is ē ſenſus. deꝰ ſcit iſtū neceſſario futu⸗
rum ſiue fore dānandū. ꝯſequētia v̄o vniꝰ ꝓpoſitōis ad
alterā nō erat ratōe ſcīe ß ratōe futuritōnis. neceſſitas
v̄o ē in ſcīa nō in futuritōe. ⁊ ideo nō tenet cū neceſſita⸗
te illa ꝯſequētia ſic̄ ſine ideo nō valet illa argumētatio
Silr̄ diſtinguēda ē paſſiua hec ſcꝫ iſte ē neceſſario ſcitꝰ
futurꝰ damnandꝰ. Aliter aūt pōt diſtingui: ſed forte in
idem redit. deus ſcit neceſſario iſtū futurū dānandum.
quia ſi hec dictio neceſſario determīet hoc verbū ſcire ꝑ
comꝑatōeꝫ ad ſcientē: ſic eſt vera. ſi per comꝑatōeꝫ ad
ſcitum: falſa. Similiter poteſt diſtingui in omnib⁹ con
tingentib⁹ que exꝑ̄munt̄ ſciri ſcientia dei. Similit̄ di⸗
ſtinguenda eſt hec. iſtum ꝑ̄ſcitum eſt neceſſarium dam
nari. quia cum dico iſte ꝑ̄ſcitus neceſſario damnabit̄:
poteſt de iſto neceſſario affirmari quod dicitur de pre⸗
terito vel quod dicitur de futuro ⁊ neceſſitas ad hoc vl̄
ad illud referri. Si enim referatur neceſſitas ad id qđ
dicitur de preterito: vera eſt. ſi ad id quod dicitur de fu
turo: falſa eſt.

Articulus ſecūdus

Deinde querit̄ quomodo ſe habet liber vite
q̄ꝛtum ad delectionem. ⁊ queritur ſi aliquid
quod ſit ſcriptum in libro vite poſſit deleri
de illo. Et videtur ꝙ ſic. exodi. xxj. qui peccauerit ī me:
delebo eum de libro meo. ſed multi peccant: ergo multi
delentur. ¶ Item p̄s. deleantur de libro viuentiū. ¶ Itē
Apoc̄. iij. Qui vicerit non delebo eū de libro meo. glo.
delet īꝓbos ſm̄ illud. īdurauit coꝛ pharaonis. ¶ Itē
hoc idem videtur per ratōnem. quia predeſtinatus po⸗
teſt peccare: ⁊ non eſt neceſſitate bonus. ⁊ poteſt in pec⸗
cato perſeuerare: ergo poteſt damnari. ergo poteſt non
eſſe ſcriptus ī libro vite. ſed fuit ſcriptus: ergo aliquis
ſcriptus poteſt deleri. ¶ Contra. apoc̄. iij. ſuper illud
non delebo eum de libro vite. glo. liber vite eſt preſcien⸗
tia dei in quo omnia ſunt conſtantia. ergo nihil poteſt
deleri de illo. Item Iaco. j. apud quem nō eſt trāſmu⸗
tatio: ergo nullus ſcriptus ī eo poteſt deleri. ¶ Reſpō
ſio. dicendum ꝙ aliquid dupliciter poteſt dici deleri ḋ
libro vite. vel q̄ꝛtum ad ordinem ſubiectum diuine pre⸗
ſcientie: vel q̄ꝛtum ad noticiam diuine preſcientie. q̄ꝛtuꝫ
ad noticiam diuine preſcientie nunq̄ contingit aliquē
deleri de libro vite. quia diuina ſcientia non poteſt mu
tari. q̄ꝛtum v̄o ad ordinem ſubiectum diuine preſciētie
ſic contingit deleri ⁊ non deleri. in diuina enim preſciē
tia eſt ꝙ quilibet homo ex conditione ſua eſt poſſibilis
ad vitam. non enim in puniendo plaſmauit nos deus.
ſicut dicit damaſcenꝰ. In natura ergo eſt quidam or⸗
do ad vitam beatam. ſed in multis iſta poſſibilitas nū⸗
q̄ diſponitur. vt in illis qui nunq̄ habent gratiam. in
quibuſdam v̄o diſponetur. in illis ſcilicet quibus di⸗
ſpoſitio datur ſcilicet gratia qua digni ſunt vita bea⸗
ta. ſed vlterius in aliquibus ponitur quaſi neceſſitas
ad vitam ſcilicet in illis qui habent perſeuerantiam fi
nalem. vnde ſic ponitur materie triplex ſtatus. quo pri
mo eſt vt ponatur: deinde vt diſpoſitio: tercio vt neceſ⸗
ſitas ad formam. Similiter eſt in parte illa ꝙ ex condi
tione nature eſt potentia ad vitam. ex ſuper additione
gratie eſt diſpoſitio. ex perſeuerantia finali eſt neceſſi⸗
tas ad vitam. primus ergo ordo fruſtratur in reprobis
poſtq̄ ſunt damnati iam non ſunt ponibiles ad vitam
ſcđus v̄o ordo fruſtratur in illis qui nunq̄ habēt gra⸗
tiam: ⁊ in his qui cadunt a gratia quam habuerunt. ca
dunt ergo ab ordine quo diſpoſiti erant ad vitam. ⁊ q̄ꝛ⸗
tum ad hoc delētur. In ratione enim eterna erat ꝙ fa⸗

ceret iſtũ poſſibilẽ ad vitã. ⁊ ꝙ addẽt etiã vlteriꝰ grẽ diſpoſitõnem. ⁊ iſta duo poſſunt fruſtrari. Nã terciꝰ ordo nũꝙ̃ fruſtrat̃ qñ ſcʒ iſte q̃ habʒ ꝑſeuerãtiã habeat vitã. ⁊ ideo q̃tuʒ ad iſtũ ordinẽ nõ põt dici ꝙ fiat dilectõ. ß qꝛ alij duo ordines fruſtrãt̃: ideo q̃tuʒ ad illos fit deletio vñ q̃tuʒ ad iſtos eſt quedã deletõ grẽ ſm ꝙ dicit̃ in glo. ſuꝑ illud apoc. iij. Qui vicerit ñ delebo eũ de libro meo. i. nõ ſubtrahã grãm. Silr̃ dãnatio ẽ quedã deletõ qꝛ tunc fruſtrat̃ poſſibilitas ad vitã que ſemꝑ fuit ĩ homine dũ viueret. qꝛ de nemine deſꝑandũ eſt dũ ẽ in via ſicut dicit augu. ⁊ ita accipit̃ deletõ in p̃s. cũ dicit̃. deleantur de libro viuẽtiũ. glo. ſm ſpem illoꝝ q̃ ſcriptos ſe putant. i. conſtet ipſis nõ ibi eſſe ſcriptos tũc eñ vlterius nõ habẽt ſpem de ſalute. Sed q̃tuʒ ad terciũ ordinem nũꝙ̃ eſt deletõ: ⁊ ideo dicit̃ ꝙ nullꝰ p̃deſtinatꝰ põt ꝑire ĩꝑpetuũ. hoc qð dico p̃deſtinatũ ĩportat grãm finalem. ¶ Ad obiecta ḡ reſpõdendũ. Ad pͥmũ qð obijcitur. ꝑ illud q̃ peccauerit in me delebo euʒ ⁊c̃. Dicendũ. ꝙ hoc veꝝ eſt q̃tuʒ ad ſcðm ordinẽ diuine noticie: quia erat diſpoſitꝰ ad vitã. nec etiã mutat̃ diuĩa noticia cui hoc ſemꝑ fit notũ. ¶ Silr̃ ptʒ reſpõſio ad ſcðm qð obijcitur cũ eñ dicit̃ deleant̃ de libro viuentiũ. hoc dicitur ſm primũ ordinẽ. qꝛ ſaluabiles facti erãt. ⁊ ideo ſpem de ſalute habere poterãt. ſed dũ dãnat̃: fruſtrat̃ illa potentia: ⁊ ſpe ꝑ ꝯſequẽs. vnde dicit gloſa ſuꝑ illud p̃s. deleant̃. glo. q̃tuʒ ad ſpem ſuã. ¶ Silr̃ ad terciũ qð dicit glo. apoc. iij. delet reprobos. veꝝ eſt q̃tuʒ ad primũ ordinem vel q̃tuʒ ad ſcðm. cũ meritis eoꝝ exigẽtibꝫ grã ſubtrahit̃. ¶ Ad quartũ qð obijcit̃. ꝙ p̃deſtinatꝰ poteſt peccare ḡ põt deleri. Dicendũ eſt ꝙ eſt loqui de iſto qui eſt p̃deſtinatꝰ: vel de iſto vt eſt p̃deſtinatꝰ. Loquẽdo eñ de iſto q̃ eſt p̃deſtinatꝰ: veꝝ eſt ꝙ põt peccare. tñ loquẽdo de iſto vt eſt p̃deſtinatꝰ: nõ põt finalit̃ peccare. ⁊ dicẽduʒ ꝙ ſcðm pͥmũ modũ põt nõ ẽẽ ſcriptꝰ ĩ li. vite. nõ tñ mutat̃ ſcĩa ſiue noticia: ß mutãt̃ ſubcta diuĩe ſcĩe ſiue p̃ſcĩe. quia p̃ſcientia nõ eſt cã reꝝ nec etiã cauſata rebꝫ.

Articulus terciꝰ

Conſequẽter queritur quõ ſe habʒ liber vite ad lectõem. Circa hoc aũt querũt̃ duo. pͥmo vtꝝ vniformiter legat̃ in eo ⁊ indiſtĩcte. Secũdo vtꝝ reprobi legãt in libro vite. ¶ Ad pͥmũ obijcitur ſic. liber vite ẽ dei noticia vel ſapiẽtia eiꝰ. ß in noticia vel ſapiẽtia dei vniformiter ſunt ꝯtraria: ḡ ſm vnũ modũ nõ põt ibi videri multiplicitas vl̃ diuerſitas. nõ ergo in libro vite poſſunt videri diuerſitates ſiue diſtĩctiones meritoꝝ. ⁊ ponit̃ exẽplũ beati dyoni. de lineis e centro. qꝛ oĩes linee ſiue finite ſiue infinite ĩuuntur in centro. ſilr̃ oĩa ꝯſiderant̃ vt vnũ ĩ dei ſapiẽtia. ¶ Contra. aug. xx. de ciui. dei. capi. xiiij. liber vite eſt quedam vis diuina qua fiet vt vnicuiqꝫ oꝑa ſua vel bona vl̃ mala cuncta ĩ memoriã reuocent̃. ⁊ mẽtis intuitu mira celeritate cernũtur vt accuſet ſciẽtia ꝯſciẽtiã: atqꝫ ita oẽs ⁊ ſinguli ita iudicent̃. Que nimirũ vis diuina libri nomen accepit. In ea quippe quodãmodo legitur quicqd ea faciente recolit̃. ergo in libro vite videbũt diſtinctiones meritoꝝ. nõ ergo ibi legit̃ vniformiter vel indiſtincte ſed potius diſtincte. ¶ Solutõ. dicendũ ꝙ vnũqðqꝫ quãto ſimpliciꝰ in natura tanto multipliciꝰ in virtute. vnde vbi eſt ſũma ſimplicitas ĩ natura: bene poteſt eſſe multiplicitas ſcʒ virtutis in deo. vnde potẽtia dei ſimpliciſſima eſt ſicut ſubſtãtia: tamẽ ad infinita poteſt Similiter ⁊ ſua ſapiẽtia cuʒ ſimpliciſſima ſit: infinita tamẽ ꝯgnoſcit. Similiter eſt de libro vite. q̃uis ḡ vnicus ſit liber vite ſimpliciſſimus ⁊ vniformis vnus dicatur in eſſentia ⁊ natura: tamẽ multiplex eſt in virtute. quia ad multa eſt. ⁊ ex hoc eſt videre in ipõ oĩa diſtĩctiſſime ſicut ipẽ oꝑatur diſtinctiſſime. ⁊ eſt ſimile optimum ad hoc qð adducebat̃ ad ꝯtrariuʒ. ſcʒ de lineis ⁊ centro. ponatur ꝙ aliquod centrum intelligat ſe totuʒ ⁊ ſuã eſſentiã ⁊ ſuã virtutẽ: in eẽntia ſua videbit ſimplicitatem: in virtute aũt multiplicitatẽ. in lineis etiã eẽt videre vnitatẽ ⁊ multiplicitatẽ. vnitatẽ ſm ꝙ ſũt ad cẽtrum ⁊ vniũtur ⁊ reducũtur ad ipãm: multiplicitateʒ ſm ꝙ ſunt ab ipõ. Silr̃ eſt in deo ⁊ creaturis. deus eñ eſt quaſi centrũ. creature quaſi linee exeũtes ab ipõ. videt ergo in ſe vnitatem eſſentie ⁊ multiplicitatẽ virtutis qua omnes creature exeunt ab ipõ.

Deinde queritur §. j.

vtrum mali legant in libro vite. Et videtur ꝙ nõ. liber eñ vite eſt noticia dei. dei autem noticia eſt ſua eẽntia ſed mali non videbunt diuinã eſſentiã. yſaie. xxvj. tollatur impius ne videat gloriaʒ dei. ſm aliam lr̃am. ergo mali nõ videbunt in li. vite. ¶ Cõtra. apoc. xx. aliꝰ liber apertꝰ eſt qui ẽ vite. glo. i. xp̃c: qui tunc omnibꝫ apparebit. ergo ⁊ malis. ergo mali legẽt in libro vite. ¶ Item ibidẽ alia glo. liber. i. p̃ſciẽtia dei. qꝛ tunc apte ſciẽt mali ſe nõ eſſe p̃deſtinatos ad vitã. ḡ in libro vite videbũt ſe nõ eſſe p̃deſtinatos ḡ legẽt ibi. ¶ Rñ. liber vite dicit̃ multiplr̃. ſcʒ diuĩa p̃ſcĩa. apoc. iij. dicit̃ etiam liber vite xp̃c ſm hũanitateʒ. in p̃s. in libro tuo oẽs ſcribẽt̃. loq̃t̃ filiꝰ ad p̃rem ĩ libro tuo. i. in me quẽ dediſti formã iuſticie hoĩbꝫ. Itẽ liber vite dr̃ vis diuina in iudicõ. q̃ fiet vt vnicuiqꝫ oꝑa ſua vel mala ĩ memoriã reuocẽt̃. dicẽdũ ḡ ꝙ pͥmo mõ ſumẽdo libꝝ vite nũꝙ̃ legent ibi mali ſcʒ in diuĩa ſapĩa q̃ idẽ eſt qð diuĩa eẽntia. ſm ꝙ dr̃ yſa. xxvj. ꝙ nõ videbũt gloriã dei. ꝓprie eñ legẽ in libro vite eſt in diuina p̃ſciẽtia merita ſua bona aſpicẽ. Scðo mõ legẽt ⁊ videbũt in libro vite. qꝛ videbũt mali in iudicõ xp̃m ß hũanitatẽ. gloriaʒ tñ ſue diuinitatis nõ videbũt. ſm ꝙ dicit̃ yſaie vt dictũ eſt. Tercõ vð mõ ſumẽdo libeꝝ vite ſm ꝙ dicit aug. ꝓ illa v̾tute diuĩa que erit in iudicio ꝑ quã ſinguli legẽt in ꝯſciẽtijs ſuis bona vel mala merita. ſic dicent̃ mali eligẽ in libro vite. ß h nõ eſt ꝓprie legẽ in libro vite: ß eſt v̾tute diuĩa in mente ſua merita ſua legẽ. ¶ Ad illud qð obijcit̃. ꝙ ſcient ſe non eſſe p̃deſtinatos ꝑ librũ vite. dicendũ ꝙ eſt ſcire ſcĩa priuatiua ⁊ ſcĩa poſitiua. ſic alit̃ ꝯgnoſcit vidẽs ſe vidẽ lumẽ: ⁊ aliter ſcit cecꝰ ſe nõ vidẽ lumẽ. ille ſcĩa poſitiua ſeu exꝑgẽtie: iſte ſcĩa priuatiua. Silr̃ mali ſciẽt ſe nõ eſſe p̃deſtinatos: ſicut cecus ſcit ſe nõ videre lumen.

¶ Queſtio. xxxiiij. de voluntatis diuine intentõne.

Expeditis ꝑ dei gratiã q̃ſtionibꝫ de potẽtia ⁊ ſcĩa dei. Reſtat cũ dei adiutorio ingrẽ de volũtate qð ẽ vltimũ ĩ inq̃ſitõne huiꝰ ꝑtis. Erit aũt inq̃ſitõis talis modꝰ. Prio de intẽtõne diuĩe volũtatis. Scðo de cauſalitate diuĩe volũtatis. Tercõ ð differẽtijs volũtatis. Quarto ð ſubiectis diuĩe volũtatis. Quĩto ð ĩpletõe diuĩe volũtatis. Sexto ð ꝯfirmatõe volũtatis create ad diuinã volũtatem. ¶ Circa pͥmũ q̃rũt̃ plura. Prio an intẽtõ volũtatis ꝯueniat deo. Scðo qd ſit volũtas ſm ratõneʒ dicendi. Tercõ que ſit ꝯꝑatõ intẽtõis volũtatis: ad intẽtiones potẽtie ⁊ ſcĩe ſm ꝯꝑatõeʒ ⁊ ordinẽ.

Membrũ primũ

Ad pͥmũ arguũt ſic. Bonũ ⁊ finis idẽ ſũt vñ q̃ r̃mouet naturã finis: r̃mouet naturã boni. ḡ vbi ñ eſt ponẽ finẽ: nec bonũ. ß ſic veꝝ ẽ ꝯgnitũ ita bonũ ẽ volitũ. ß ĩ deo ñ ẽ ponẽ finẽ qꝛ ñ hʒ finẽ: ḡ ñ ẽ ĩ dð ponẽ volũtatẽ. ¶ Itẽ aug. ĩ li. ð li. ar. volũtas ẽ rõnal̃ motꝰ ſenſui p̃ſidẽs ⁊ appetitui. ß ĩ dð ñ ẽ ponẽ motũ nec ſenſuʒ nec appetitũ ſenſibilẽ: ḡ ñ ẽ hic ponẽ volũtatẽ. ¶ Cõtra. volũtas ẽ vis ꝯq̃ſcens. dñã ſuũ actꝰ ſuꝑ bruta aĩalia que mouentur ſm impetũ. ⁊ licet

habeāt ſenſitiuā ꝯgnitōeꝫ: nō tamē ē domina ſui actus qꝛ nō poſſunt ꝓhibere ſuos actus. Sed melioꝛ eſt vis ꝯgnoſcēs ⁊ domina ſui actꝰ ꝙ̄ natura ignorās nec domina ſui actꝰ. Ꝺ qđ meliꝰ eſt ſemꝑ ē deo tribuēdū: ꝗ voluntas ē in deo. ¶ Ad ꝯcedēduꝫ eſt. ⁊ dicēduꝫ ꝙ ē volūtas qua volumꝰ. ⁊ ē volūtas ꝙ volumꝰ licꝫ īꝓprie. Sꝫ volūtas qua volumꝰ adhuc triplicit̄. ſubſtātia. virtꝰ. operatio ſiue motꝰ ſui actꝰ elicitꝰ a potētia. ſm ꝙ dicit augu. ꝙ volūtas ratōnalis ē motus ⁊c̄. Dicit̄ etiā voluntas virtꝰ ſiue potētia qua volumꝰ. volūtas etiā dicitur ſubſtātia. ⁊ iſto vltimo mō dicit̄ volūtas in deo: nec primo nec ſecūdo modo. vt ſcꝫ ſit differēs vis vel operatio a ſubſtātia. ¶ Ad obijcit̄ ꝙ in deo nō eſt finis: ꝗ nec bonum nec volūtas. Rñ. ꝙ hec ē falſa in deo nō eſt finis. quia ipē eſt finis omniū nō habens finē: ſicut ⁊ principium omniū nō habēs principiū. Eſt aūt voluntas finis ⁊ coꝝ que ſunt ad finē. Cū ꝗ dicit̄ deꝰ vult ſe: ſignificat̄ volūtas finis. nō qui ſit alius a ſe: ſꝫ qui ſit idē qđ ipē. Cum dicit̄ deus vult omnia. dicit̄ voluntas in deo coꝝ q̄ ſunt ad finem qui eſt ipē.

Membrum ſecundum

Secūdo querit̄ quid ſit volūtas ſm ratōꝫ dicēdi. vñ querit̄ qđ addit voluntas ſuꝑ eſſentiā. ſi em̄ penitꝰ idē ſunt velle ⁊ eſſe: ꝗ eodē addito vtrobiqꝫ adhuc erūt idē. ꝗ ſicut dicit̄ oīa vult: poterit dici oīa ē. ¶ Itē volūtas aut dicit̄ relatiue: aut ſm eſſentiā. dicit mgr̄ ꝙ non dicit̄ relatiue. ſꝫ videt̄ ꝙ imo. qꝛ ſicut creatoꝛ dicit̄ ad creaturā ita volūtas ad volitū. ¶ Itē querit̄ vtꝝ volēdo ſe velit oīa: ſicut ſciēdo ſe ſcit oīa. ¶ Itē quare dicit̄ deꝰ omīpotēs. omīſciēs: ⁊ nō omīuolēs. ¶ Rñ. dicūt quidā ꝙ diuina eēntia ſignificat̄ multiplr̄. quādoqꝫ em̄ ſignificat̄ vt ſubſtātia: ꝑ hoc nomē deꝰ ⁊ deitas. Silr̄ quādoqꝫ ſignificat̄ vt potētia: ꝑ h̄ nomē potētia. quādoqꝫ vt habitus: ꝑ h̄ nomē ſcīa. quādoqꝫ vt actꝰ: ꝑ h̄ nomē voluntas ꝑ qđ ſignificat̄ eēntia vt actꝰ liber ab omī coactōe ī omne qđ libet. vñ cū idē ſit velle ⁊ eſſe. ſi vult oīa: ꝗ eſt oīa nō valet. Eſt em̄ ꝯiunctō p̄dicamēti ī ratōe dicēdi. nam cū dico vult oīa: dico diuinā eēntiā vt actuꝫ. cū dico eſt oīa: dico diuinā eēntiā vt ſubſtātiā. Vel alit̄ pōt dici. ꝙ licꝫ ī deo ſit idē eēntia qđ volūtas: tñ qꝛ volūtas dei ꝓut exp̄mit̄ ī v̄bo volēdi. ꝯnotat quādoqꝫ effectū ī creatura. vt qñ exp̄mit̄ reſpectu creat̄e: eēntia dei ꝓut exp̄mit̄ v̄bo eēndi: nihil ꝯnotat. vñ nō valet argumētū idē ē eēntia qđ volūtas. ꝗ ſi vult oīa: eſt oīa. ¶ Ad aliud dicēdū ꝙ dici relatiue ī diuis ē duplr̄. Nā dicit̄ relatiue ꝑſona ad ꝑſonā: vt pr̄ ad filiū. dicit̄ eēntia relatiue ad creaturā: vt dñs ad ſuū ⁊ creatoꝛ ad creaturā. dicēdū ꝗ ꝙ vbi eſt relatō ad ꝑſonā nihil dr̄ ſm ſubāꝫ. ſꝫ vbi ē relatō ad creaturā: ſiḡficat̄ eēntia ſꝫ ꝯnotat̄ r̄ſpectꝰ ī creat̄a. vt cū dr̄ dñs creatoꝛ ⁊ hmōi. Cū ꝗ q̄rit̄. vtꝝ volūtas dicatur relatiue de deo. dicēdū ꝙ volūtas quādoqꝫ dicit̄ abſolute. quādoqꝫ in ꝯꝑatōe. Abſolute cū dr̄ deꝰ vult ſe vel deꝰ vult. nō īportat̄ aliq̄s reſpectꝰ ad creaturā niſi ī potētia ſꝫ cū dr̄ deꝰ vult oīa ſic dr̄ ī ꝯꝑatōe. ⁊ dr̄ ī relatōe ad creaturā. Et ꝗ hic negat̄ ꝙ nūq̄ dr̄ relatiue. dicēdū ꝙ ñ dr̄ relatiue. i. vt ſiḡficet r̄latōeꝫ: ſꝫ tñ dr̄ in reſpectu. ¶ Ad aliđ dicēdū. ꝙ alit̄ ī ſcīa ⁊ alit̄ ī volūtate ꝯnotat̄ reſpectꝰ ad creat̄as. nā cum dr̄ vult res eē: ſeq̄t̄ res eē. ⁊ h̄: qꝛ reſpectꝰ ē ad res entes ī actu. Cū ꝗ dr̄ deꝰ vult ſe: nō ꝯnotat̄ reſpectꝰ reꝝ entiū ī actu ⁊ īđ volēdo ſe: nō vult oīa. qꝛ et̄nalit̄ ſe vult: tꝑalit̄ vult eē oīa. Sꝫ cū dr̄ ſcit res: ñ ſeq̄t̄ res eē. qꝛ ꝑ h̄ res ſciūt̄ a deo ñ ſm eē ī reꝝ nat̄a ſiue ī actu: ſꝫ ī cā. ⁊ h̄ ñ ē aliud ꝙ̄ ipāꝫ cām eē ⁊ īđ ſciendo ſe ſcit omnia. ¶ Ad aliud v̄o qđ querit patet ſolutio ex p̄dictis de potentia.

Membrū terciū

Tercio q̄rit̄ de ꝯꝑatōe intētōis volūtatis ad intētionē potētie ⁊ ſcīe ſm extēſionē ⁊ oꝛdinē. Querit̄ ꝗ vtꝝ volūtas ſit r̄ſpectu oīm coꝝ reſpectu quoꝝ ē ſcīa potētia. ⁊ videt̄ ꝙ ſic. volūtas eī bonoꝝ ē ⁊ omē qđ pōt vult ſe poſſe. Silr̄ eſſe qđ ſcit vult ſe ſcire: ꝗ ad eadē ſe extendit volūtas ad q̄ ſcīa ⁊ potētia. ¶ Itē veꝝ ⁊ bonū ꝯuertūt̄. ſꝫ ſicut ſe habꝫ veꝝ ad ſciētiā: ita ſe habꝫ bonū ad volūtatem. ꝗ ſicut omē verū ē ſcibile: ita omē bonū eſt volitū. ¶ Cōtra. volūtas ē reſpectu bonoꝝ entiū tm̄. ſcīa r̄ſpectu bonoꝝ ⁊ maloꝝ. potētia r̄ſpectu bonoꝝ entiū ⁊ nō entiū: ꝗ nō ad oīa ſe extēdit volūtas ad q̄ ſcīa ⁊ potētia ¶ Item q̄rit̄ de oꝛdine volūtatis ſcīe ⁊ ſapīe ſcꝫ qđ ſit prius intentōe. ⁊ videt̄ ꝙ volūtas. qꝛ ſicut dicit hugo. ꝙ hec tria potētia. ſciētia. ⁊ volūtas. ad oēm effectū cōcurrūt. Sed volūtas mouet: ſapiētia diſponit: potētia oꝑat̄: ꝗ volūtas p̄cedit ſciam ⁊ potētiā. ¶ Itē idem. bonitate voluit. ſapīa diſpoſuit. potētia fecit. ¶ Contra. Richar. in li. de trinitate. qbꝫ ineſt ſapiētia: ineſt potētia. ſꝫ nō ꝯuertit̄. vt ptꝫ in plātis in qbꝫ ē potētia: ſꝫ non ſciētia. ſꝫ vbi ē ſciētia ē potētia: qꝛ oīs ſciētia egredit̄ ab aliqua potētia. Silr̄ vbi ē volūtas ē ſciētia ⁊ potētia: ſꝫ nō ꝯuertūt̄. In aliqbꝫ eī ē potētia ⁊ ſciētia ſꝫ nō volūtas ꝗ potētia ⁊ ſapīa p̄cedūt volūtatē. ¶ Solutō. hugo in aīa ratōnali p̄mo ē potētia. ſecūdo ſapīa. tercio amoꝛ. ⁊ hic ē oꝛdo naturalis. qꝛ potētia nō ē ab alio: ſꝫ ſapiētia eſt ab alio: amoꝛ v̄o eſt a ſapīa ⁊ potētia. ⁊ ſm hec tria aīa ē ad ſilr̄itudinē trinitatis p̄ris ꝑ potētiā: filij ꝑ ſapientiā ſpūſſcī ꝑ amorē. ꝗ idē qđ priꝰ. ¶ Ad h̄ ptꝫ ꝙ ſolutō ī tractatu de potētia. nā volūtas ē vno mō r̄ſpectu actuū tꝑaliū ⁊ et̄noꝝ vt cū dr̄ deꝰ vult ⁊c̄. ⁊ ſic ē r̄ſpectu coꝝ q̄ꝝ ē ſcīa: qꝛ vult ſe ſcire q̄cq̄d ſcit. ſilr̄ ⁊ poſſe. alio mō dr̄ reſpectu tꝑaliū tm̄ ⁊ ſic ſe nō extēdit volūtas ad oīa ad q̄ ſcīa ⁊ potētia. ¶ Ad illđ qđ q̄rit de oꝛdine: ptꝫ reſpōſio ex dictis in tractatu de potētia.

Queſtio. xxxv. de cauſalitate diuine voluntatis.

Conſequēter queritur de cauſalitate diuīe volūtatis. Nā dic aug. ī tercō de trini. volūtas dei eſt p̄ma ⁊ ſūma cā oīm ſpēꝝ ⁊ notōnū. Et ſubdit̄. hec ē vñ oꝛtū hꝫ q̄cq̄d ē ⁊ ipā ñ eſt oꝛta. Circa quā q̄rūt̄ tria. Prīo q̄rit̄ q̄re magis diffiniat̄ diuīa volūtas ꝑ cām ꝙ̄ potētia vel ſapiētia. Secūdo cuiꝰ cauſa ſit. Tercō an habeat ratōeꝫ.

Membrū p̄mū

Ad p̄mū ſic. dr̄ deꝰ cā ī triplici genē cauſe. ſcꝫ efficiētis. formal̄ exēplaris. ⁊ finalis. Cauſa finalis dr̄ ratōe bonitatis. formalis exēplaris ratōe ſapīe. ꝗ cā efficiens dr̄ ratōe potētie: nō rōe bonitatis vl̄ volūtatis. ꝗ volūtas nō magis debet diffiniri in ratōe cauſe efficiētis ꝙ̄ potentia. Item augu. de ciui. dei. capi. vij. ꝯmendat platonem quia dixit ꝙ in deo intelligit̄ cauſa ſubſiſtendi: ratio intelligēdi: oꝛdo viuendi. ſm que tria ſunt tres partes phīe. nam oꝛdo viuēdi ad moꝛalem. ratio intelligendi ad ratōnalē: cauſa ſubſiſtēdi ad nat̄alē. Sꝫ oꝛdo viuēdi ad bonitatē. ratō ītelligēdi ad ſapīaꝫ: ꝗ cauſa ſubſiſtendi ad potētiā potiꝰ ꝑtinet ꝙ̄ ad volūtatē vel bonitatem. ⁊ ita volūtas nō magis debet diffiniri in ratione cauſe ꝙ̄ potentia. ¶ Item auguſtinꝰ in codeꝫ. Illos qui de deo ſenſerūt ꝙ reꝝ creataꝝ ſit effectoꝛ. ꝙ lumen ꝯgnoſcēdoꝝ. ⁊ bonum agēdoꝝ. ⁊ ꝙ ab illo in nobis ſit principiū nature ⁊ veritas doctrine felicitas vite: ceteris anteponimꝰ. ſꝫ bonū agēdoꝝ dicit̄ ratōe volūtatis lumen ꝯgnoſcendoꝝ ratōe ſapīe: effectoꝛ ꝗ dicit̄ ratōe potētie. ¶ Reſpōſio ad agendū vl̄ oꝑandū cōcurrunt

tria. poſſe. ſcire. et velle: ſed de potentia eſt loqui dupliciter. vel ſm ꝙ eſt ad actū interiorē. vel ſm ꝙ ē ad actū exteriorem. Actꝰ interior velle ſcire et hmoi. actus exterior ipā opatio. Si ergo accipiatꝛ potentia coīter ad actus interiores: ſic em̄ dicitꝛ potentia in cauſalitate. ſic enim eſt eterna. Sed ſi referatꝛ poſſe ad facere: ſic dicit potentia cauſam. ꝛ eſt poſterior ſcientia et voluntate ī ratōne intelligentie: ſꝫ ſm aliū modū prior eſt. Item in aliquibꝫ eſt potentia vbi nō eſt ſcīa. et in aliquibꝫ ſcientia vbi nō eſt voluntas ſiue bonitas: ſed vbi eſt voluntas: neceſſaria ſunt ſcīa et potentia. propter hoc voluntas dicit cām totam nō potentia vel ſcīa. qꝛ ad ipſam ꝯcurrunt ſcia et potentia. Ideo potius diffinitur volūtas per cauſalitatem q̄ potentia vel ſcientia.

Membrū ſecundū

Conſequēter queritꝛ cuiuſmodi cauſa ſit diuina volūtas. Queritꝛ ergo pmo. an ſit cauſa vniuerſalis oīm q̄ fiūt. ad qꝺ introducitꝛ auctas aug. ex. iij. de trinitate. xlv. di. j. libri ſententiaꝝ. nihil fit qꝺ nō de intelligibili atꝫ interiori aula ſummi impatoris egrediatꝛ ſm ineffabilez iuſticiā. aulā ꝺo intelligibilē appellat diuinā voluntatē. vlꝛ ꝗ omniū que ſunt cā eſt diuina volūtas. Contra. mala fiūt ꝛ tn̄ non egrediuntꝛ de aula ſummi impatoris. Non em̄ maloꝝ eſt cauſa diuina volūtas. Reſponſio. dicendū ꝙ corrupte accipitꝛ auctas libri ſententiaꝝ. Nam ita ē in originali. nihil fit viſibiliter ꝛ ſenſibiliter qꝺ nō de interiori atꝫ inuiſibili aula ſummi impatoris aut iubeatꝛ aut pmittatꝛ ſm ineffabilē iuſticiaꝫ pmioꝝ atqꝫ penaꝝ gratiaꝝ ꝛ retributionū. i ipſa totiꝰ creature ampliſſima quadā immēſaqꝫ republica. Nō ꝗ ꝯcedendū ꝙ nihil fit qꝺ nō egrediatꝛ de aula ſūmi impatoris. qꝛ ex hꝫ ſequeretꝛ ꝙ malū egrederetꝛ de aula qꝺ eſſet dicere. ꝙ malū culpe hr̄et exemplar in deo. ꝛ ꝙ deus eſſet eiꝰ cauſa: ſꝫ ſm aug. dicendū ꝙ nihil fit quod n̄ de intelligibili aut iubeatꝛ q̄tum ad bona aut pmittatꝛ q̄tum ad mala. Ad illud ꝗ quo queritꝛ. vtruꝫ ſit vlꝛis cauſa reſpectu oīm ꝯcedendū eſt ꝙ vlꝛis cauſa reſpectu oīm q̄ fiūt ex cauſa efficiente. et hec ſunt tm̄ bona. naꝫ maloꝝ nō ꝓprie eſt cauſa efficiens ſꝫ deficiens. ſicut oñdit aug. xij. de ciui. dei. et dyoni. in li. de diuis nomibꝫ.

Item queritur .§. j.

vtrū ſit cauſa ꝯiūcta ſiue īmediata. ad qꝺ ſic obijcitur. aug. in li. ꝯfeſſionū. Nō tpibꝫ variatꝛ voluntas tua domine: ꝗ idem ē in deo velle ꝛ voluiſſe. ꝗ velle ceſareꝫ eē et voluiſſe ceſarem eē idem erit deo. ſi ꝗ voluntas ē cā ꝯiuncta rei vt ſit: ꝗ modo ceſar eſt ſicut fuit: qꝺ eſt falſum. Item aug. xij. ꝯfeſſionum. non vult qꝺ prius volebat. quia talis volūtas eſſet mutabilis. ꝗ ab etno voluit qꝺ aliquando voluit. Cum ꝗ cauſa ꝯiuncta poſita ponatꝛ effectus: cū velit mundū eſſe: ꝛ ab eterno voluit mundū eſſe: ab eterno mūdus eſt: ꝗ nō eſt cauſa cōiuncta. Contra. ſi nō eſt ꝯiuncta erit mediata. queritꝛ ergo de illo medio. aut eſt creatū: aut increatū. qꝛ ſi eſt increatū: eſt idem qꝺ deus. ꝛ ita qꝺ diuina volūtas: ꝛ ita nō eſt mediū inter diuinā voluntatē ꝛ effectum. Si creatum: ꝗ illud ē mediū inter effectū ꝛ diuinā voluntatē. ꝛ iterū q̄ritꝛ qꝛ de illo medio. Iteꝫ ſilꝛ queritꝛ vtrū ſit cā ꝓpria vel cōis. ſi ꝓpria: ꝗ illa poſita poneretꝛ effectꝰ. Si ꝯmunis: queritꝛ de illo ſupaddito vtrū creatū vel increatum: ꝛ ita vt prius. Item aug. Idem ē deo actore fieri et deo volente: ꝗ diuina volūtas dic actōeꝫ: ꝗ ipā poſita poneretꝛ effectꝰ ꝛ ita vt priꝰ. Item volūtati dei nihil reſiſtit. voluit munduꝫ fore: aut ꝗ ab eterno aut ex tpe. Si ex tpe: ꝗ aliqñ voluit. ꝗ volūtas dei eſt temporalis nō eterna. Si ab eterno voluit. ꝛ nihil reſiſtit volūtati eius: ꝗ volūtas eius fuit ab eterno. Rñſio. voluntas dei eſt cā īmediata rerū. nec intercidit medium inter voluntateꝫ dei et effectū. Ad illud ergo qꝺ obijcitur. dicendū ꝙ licet volūtas dei ſit cauſa ꝯiuncta. non tn̄ ſequitꝛ ꝙ ſi voluntas ab eterno ſit: ꝙ res ab eterno. quia volūtas nō dicit ratiōeꝫ cauſe ꝯiuncte ſꝫ voluntas faciendi tūc cum facit. bene ꝗ ſequitꝛ. vult facere nūc: ergo nūc fit. licet ꝗ ſit eterna volūtas: volitū tamē eſt tpale. Ad illud ꝗ aug. dicendū ꝙ voluntas dei dr̄ duplr̄ quo vult: ꝛ hoc mō intelligit ꝙ nō variatꝛ tpibꝫ. ꝛ quod vult ſcꝫ ipm̄ volituꝫ qꝺ variatꝛ: ꝛ ideo nō ſequitꝛ qꝺ obijcitur. Sed ſi argueretꝛ vult aliquid eē nunc qꝺ non ab eterno voluit eē nūc: ꝗ voluntas eſt mutabilis bene ſeqtur: ſꝫ ſimul et ſemel bene vult oīa que vult ab eterno. Vñ augꝰ. in libro confeſ. eadem dei voluntas nō eſt extra dei ſubam ſed ſimul et ſemel vult omnia que vult. ꝛ ibi dicitur ſemel eternitatis quemadmoduꝫ dicitur ſemel genuit filiū. Quod obijcitꝛ ꝙ cauſa ꝓprima ꝛ immediata poſita ponitꝛ effectus. dicendū ꝙ cauſa quedā incompleta eſt et dependet ab effectu. ꝯpletur enim in effectu et habet dependentiā ad illum. et ideo de ipā tenet ꝙ poſita ipſa ponitꝛ effectus: ſed non eſt ita in cauſa ꝯpleta que nō habet dependentiā ad effectū. vt ī cauſis voluntarijs. quē poteſtate ſua hn̄t cohibere actum ſuū. vñ immediata cauſa nullo mō dependens ab effectu añs erat ſm naturā et ſm actum exiſtendi: quemadmodū eternitas tp̄s. Sꝫ cauſa independens immediata nō eſt añcedens actū ſm actū exiſtendi ſꝫ ſm naturam. Ad aliud dicendū. ꝙ nō ſequitꝛ ꝙ cauſa ꝓpria poſita ponitꝛ effectus. ſicut pꝫ in ſole q eſt cauſa ꝓpria illuīatōnis. nō tn̄ ſemp illumiat: vt ſi ſubtrahetur illumiabile. Silꝛ diuina voluntas irradiat ſup creaturas vñ quod nō irradiat eſt: qꝛ nō ſunt creature. Ad aliud dicendū. ꝙ volūtas dei dicitꝛ duplꝛ. ſcꝫ voluntas beneplaciti: et voluntas ſigni. Cū ergo dicitꝛ idē eſt ꝺo volente ꝛ deo actore. dicendum ꝙ ſumitur ibi volūtas ꝓ voluntate ſigni que eſt impletio. Ad aliud dicendum. ꝙ hec eſt duplex voluit ab eterno mundū fieri. qꝛ hec determiatō ab eterno: pōt determiare hoc verbum voluit: et ſic vera. vel hoc verbuꝫ fieri: et ſic falſa. Sed ſi queritꝛ q̄re n̄ fuit mundus ab eterno. cū voluntas ſit cauſa ꝓprima ꝛ ſufficiens: ꝛ ab eterno voluit mundum fieri. Rñſio. ꝙ in intellectu creature ē ens ab alio ꝺ nihilo. ꝛ eſſe ens de nihilo: hꝫ eſſe poſt nō eſſe. vñ in intellectu creature eſt aliqd qꝺ repugnat eternitati. ꝛ ratio eſt. qꝛ ſicut creatura nō pōt equari creatori in potentia vel eſſentia: ſic nec in duratōne. eſſet aūt equalis in duratōne ſi eſſet eterna. et ſic in ſole ſunt duo actus. vnus in ſe q eſt lucere: aliꝰ in alio qui eſt illumiare. et poſito ſole nō eſt intelligere ſine actu pmo: ſed bene ſine alio. ſic in deo ſunt actus eterni vt generare et huiuſmodi. ſine quibꝫ nō eſt hmōi bonitas ſumma. ſunt alij vt creare et hmōi ſine quibꝫ pōt intelligi.

Membrum tercium

Conſequenter queritur. vtrum voluntatis diuine ſit cauſa vel ratio. Ad qꝺ Auguſtinus in libro. lxxxiij. queſtionū. Qui querit quare voluit dominus munduꝫ facere: cauſam querit voluntatis dei. Omnis auteꝫ cauſa efficiens maior eſt illo quod efficitur. nil autem maius voluntate non ergo cauſa eius querenda eſt. Ex q̊ relinquitur. ꝙ voluntatis diuine non eſt cauſa. Ad hoc fuerunt qui dixerunt ꝙ voluntatis diuine non eſt cauſa efficiens ſed finalis. Contra. cauſa finalis alicuius melior eſt eo cuius eſt cauſa vel ratio: ſed nihil melius eſt voluntate diuina: ergo voluntatis diuine non eſt cauſa finalis. Quod indiſtincte concedendū. Sꝫ queritur vtrum voluntatis diuine ſit aliqua ratio. Ad quod ſic. ſuper illud ephe. ij. ꝓpoſitum voluntatis eius glo. voluntas diuina ex ratione eſt: ergo voluntas diuina habet rationem nec eſt ſine ratione. Item cuꝫ no-

bilioꝛ ⁊ melioꝛ ſit volũtas cum rõne ꝗ̃ ſine rõne. qḋ aũt
nobilius eſt ſemꝑ eſt deo tribuendũ: ergo volũtas dei hꝫ
ratõnem. ¶ Contra. ratio et volũtas idem ſicut dictum
eſt ſup̃. ratio ꝓhibuit. i. diuina volũtas: ergo diuina vo
luntas nõ eſt ex ratõne. ¶ Item ratio ē finis. finis aũt ē
meliꝰ ꝗ̃ id quod ē ad finem: nihil aũt diuia volũtate me-
lius. ¶ Rñſio ſm anſel. volũtas diuina ꝓprie nõ eſt ex
rõne: ne aliquid ſit ei ꝓpriũ ꝑncipiũ. Nec p̃ter rõnem: ne
ratõnalis eſſe videat̃. dicitur tñ hr̃e ratõem: ſic̃ idem dr̃
habere ſeip̃m. Idem eñ eſt volũtas ⁊ ratio. ẜ ſi dicatur
ratio aliq̃s finis extra: nullo modo hꝫ ratõneꝫ. ¶ Ad il-
lud quod obijcit̃. dicendũ ꝙ ratio dic diuinã voluntateꝫ
ɔnotando reſpectũ ad creaturã. ꝙ ergo dr̃ diuina volũ-
tas eſt ex rõne. nõ dr̃ hoc ꝗ̃tum ad ꝑncipale ſignatuꝫ: ẜ
ꝗ̃tum ad ɔnotatũ. vñ ſenſus eſt: volũtas diuia eſt ex ra-
tione: id ē volitũ ē ex rõne. i. eſt ad bonitatem ſummam.

¶ Queſtio. xxxvj. de differentijs voluntatis diuine.

Onſequenter queritur de differentijs volũtatis. que qui-
dem differentie non accipiunt̃ ſm rem:
ſed ſm denominatõneꝫ. Queritur ergo
de differentijs primo in generali. ſecũdo
in ſpeciali.

¶ Membrum primum

Rimo querit̃ q̃ ſint dr̃ie diuine volũtatis
Ad qḋ hug. in ſuis ſentẽtijs et lũbardus ĩ
ſuis. Dr̃ volũtas dr̃ ꝓprie. q̃ in ip̃o eſt ⁊ ip
ſius eſſentia. et dr̃ volũtas bñplaciti de q̃
in p̃s. oĩa q̃cunqꝫ voluit fecit: et. ix. Ro. volũtati eiꝰ qs
reſiſtit. ⁊. xij. Ro. vt ꝓbetis q̃ ſit volũtas dei bona bñpla
ciens ⁊ ꝑfecta. et hec nõ recipit multiplicitatẽ ⁊ mutabi
litatẽ. ſicut dr̃. xlv. di. p̃mi li. ſniaꝝ. Iteꝫ dr̃ volũtas im-
proprie ſiue figuralr̃. ⁊ hoc mõ volũtatis diuĩe ſig̃ dicũt̃
eiꝰ volũtas. ⁊ hec recipit multiplicitatẽ in q̃nqꝫ. Volũtas
eñ dei dr̃ ꝑmiſſio. oꝑatio. p̃ceptũ. ꝓhibitõ ⁊ ɔſilium. de
quibꝫ intelligit̃ illud p̃s. Magna oꝑa dñi: exq̃ſita ĩ oẽs
volũtates eiꝰ. Dr̃ ꝑmiſſio dei ⁊ eiꝰ oꝑatõ dicant̃ volũtas
dei. dic aug. in enchi. nõ fit niſi oĩpotens fieri velit. vl̃ ſi-
nendo vt fiat: vel ip̃e faciẽdo. ⁊ de ẜ accipit̃ illud. ix. ro.
cuiꝰ vult miseret̃ ⁊ quẽ vult indurat. Iteꝫ ꝙ volũtas dei
dicat̃ eiꝰ p̃ceptum. ꝓhibitio. ⁊ ɔſiliũ: hr̃ ex. vj. math. fiat
volũtas tua ſicut in celo ⁊c̃. ¶ Circa has aũt dr̃ias poſi-
tas dubitat̃ multiplr̃. Primo cũ ſcia ſit reſpectu veri ſi-
cut volũtas reſpectu boni. et ponunt̃ ſubiecta diuĩe ſcie
ſic̃ ſubiecta volũtati: q̃re ex ꝑte ſcie nõ ē talis dr̃ia vt di-
uidet̃ ꝑ ſciaꝫ ꝓprie ⁊ ꝑ ſe: ⁊ ꝑ ſciaꝫ ſigni. ſicut dr̃ volũtas
bñplaciti q̃ eſt volũtas ꝓprie: ⁊ volũtas ſigni. ¶ Iteꝫ cuꝫ
diffiniat aug. de doctrĩa xp̃iana ſignũ. ꝙ p̃ter id qḋ inge-
rit̃ ſenſibꝫ: aliud facit in ɔgnitõeꝫ venire. cũ p̃ceptõ. ꝓhi
bitio. nõ ſint ſig̃ficabilia ẜ intelligibilia: nõ erũt ſig̃ vo-
luntatis diuĩe. Itẽ ſignũ eſt mľtiplex ⁊ ſig̃tuꝫ: ẜ ſig̃ ſunt
multiplicia: g̃ ⁊ ip̃a volũtas bñplaciti. ⁊ cũ nõ ſint ſenſi
bilia ẜ potiꝰ intelligibilia: nõ dicent̃ eſſe ſig̃. ¶ Iteꝫ q̃rit̃
que ē ratio dicẽdi volũtatẽ bñplaciti. Nã ꝙ recipit et ꝙ
ꝓhibet ⁊ ꝙ oꝑat̃: vident̃ eſſe bñplacita. ¶ Itẽ querit̃ an
volũtas bñplaciti recipiat mľtiplicatões. Naꝫ ſapiã dei
dr̃ multe ydee vel rõnes ſm multitudinẽ reꝝ ɔgnitaꝝ: g̃
ſilr̃ volũtas bñplaciti dicet̃ eſſe mľte volũtates ſm dr̃aꝫ
meritoꝝ. ¶ Iteꝫ q̃rit̃ cũ dicat̃ in p̃s. exq̃ſita in oẽs volun
tates eiꝰ. ⁊ dicunt̃ volũtates pluralr̃ reſpectu diuerſoꝝ
volitoꝝ. q̃ ſunt ſigna diuine volũtatis ⁊ ita voluntas dei
dicet̃ multiplex. querit̃ quare nõ dicitur mutabilis ſm
mutationẽ volitorum. ¶ Item ſi dicat̃ ſm grego. ꝙ deus
mutat ſententiam ſed nõ conſiliũ: et ita voluntas diuĩa
in ſententia dicitur mutabilis non in cõſilio. Queritur
quare dicitur mutari ſententia et non conſilium. ¶ Iteꝫ
queritur de illis quinqꝫ differentijs. primo enim ꝙ debe
ant eſſe plures. Nam preceptum et conſilium ſunt reſpe
ctu boni vt fiat. ſed preceptuꝫ eſt reſpectu boni neceſſarij
ad ſalutem: conſilium reſpectu boni non neceſſarij. qua-
re ergo non ponunt̃ duo ex oppoſito reſpectu malicie. vt
ſicut ponitur inter ſigna ꝓhibitio que eſt contraria ei qḋ
precipitur: ponẽtur differentia ɔtraria ei quod ɔſulitur.
¶ Item tres ſunt differentie reſpectu boni. preceptũ: con
ſilium: operatio: prohibitio: ꝑmiſſio: reſpectu mali. pro-
hibitio mali ne fiat. cum pluris diuiſionis ſit malum ꝗ̃
bonum. quia bonum vno modo: malum multipharíam
ergo debent poni plures differẽtie reſpectu mali ꝗ̃ reſpe
ctu boni. ¶ Item videtur ꝙ deberent aſſignari pautioẽs
nam cum dicat auguſti. in ench. non fit aliquid niſi om-
nipotens fieri velit vel ſinendo vt fiat: vel ipſe faciendo.
ergo vniuerſaliter nõ ſunt niſi duo ſigna voluntatis di-
uine. ſcilicet ꝑmiſſio et operatio. ¶ Item hug. in ſuis ſen
tentijs. voluntatem beneplaciti duo ſecũtur volũtates ſi
cut ſigna harum voluntatũ. vna permittens vocat̃: alia
faciens. et duo iſta ſunt quaſi ɔſequentia volũtatis ſum-
me: et quaſi explicatio eius et effectꝰ illius. et paria illi:
nunꝗ̃ coeterna. Quicq̃d enim in illa ſemꝑ eſt: in iſtis a-
liquãdo eſt. et quicq̃d in iſtis aliquando ñ eſt: in illa nũ-
ꝗ̃ eſt. ex hoc relinq̃tur ꝙ vniuerſaliter ſigna diuine volũ
tatis ſunt oꝑatio et permiſſio. ¶ Item hugo in eodeꝫ. be
neplacitum vniuerſale quod eternũ eſt: ꝑficitur ⁊ conſũ-
matur et manifeſtat̃ his duobꝫ que ſubſecuntur. in tẽpo
re permiſſione: et oꝑatione diuina. ¶ Item p̃ceptum ⁊ ꝓ
hibitio non vidẽtur facere differentiam. nam in p̃ceptis
decalogi annumerant̃ octo ꝓhibitõnes pro octo p̃ceptis
¶ Item nõ faciũt differentiã motus a: ⁊ motus ad. ẜ ꝓhi
bitio eſt motus a malo: p̃ceptum motus ad bonũ. nõ dif
ferent g̃ preceptũ et ꝓhibitio ¶ Item p̃ceptuꝫ et ꝑmiſſum
ɔcurrunt in eodeꝫ. quia ſicut dr̃ ſuꝑ illud. eduxit eos cũ
argento et auro. glo. aſportare vaſa egiptioꝝ fuit prece-
ptum et ꝑmiſſum: ergo non debent diſtingui in ſignis di
uine voluntatis. ¶ Item cũ permiſſio non ſemꝑ ſit mali
vt patet. j. corĩ. vij. ſuꝑ illud. de virginibꝫ autem ⁊c̃. glo.
virginibꝫ ꝑmittit nubere. nubere autẽ non eſt malũ. quõ
diſtinguit̃ a ſignis ceteris. ¶ Item ſm ꝙ permiſſio dicit̃
mali. cuꝫ diuina volũtas nunꝗ̃ ſit mali: nõ ſignificabit
quod eſt in diuina volũtate: ẜ magis quod non eſt ĩ ip̃a.
ſimili modo opponitur de ꝓhibitõne nam cũ prohibitio
ſit eius qḋ deus non vult: ꝓhibitio magis eſt ſignum di
uine voluntatis ꝗ̃ voluntatis. ¶ Item dicit damaſ. ꝙ in
deo non eſt ɔſilium. ignorantis eñ nature eſt conſiliari.
ergo dr̃ia ſignoꝝ diuine volũtatis non debet poni conſi-
lium. ergo hec querent̃ circa numeꝝ differentiaꝝ.

Queritur etiam quid predicatur

cuꝫ dicitur deus ꝑmittere mala fieri. vel precipit
bona fieri. aut creatũ aut increatũ. ſi creatũ: g̃ creatura
p̃dicaret̃ de creatore. Si increatum. Contra. Auguſti.
mala ſunt p̃ter eiꝰ voluntatẽ que ipſe eſt: ẜ non p̃ter eiꝰ ꝑ-
miſſionẽ que ip̃e nõ eſt. ꝑmiſſio ergo nõ eſt diuĩa eẽntia.
g̃ non p̃dicat̃ increatũ. ¶ Item nihil eſt ſignũ ſui. ſi ergo
p̃ceptio ꝓhibitio ⁊c̃. ſunt ſigna diuĩe volũtatis: g̃ nõ ſunt
diuĩa volũtas. ¶ Item querit̃ cũ diuerſa ſint ſigna. nun
quid ideꝫ hñt ſignificatũ aut diuerſa: ⁊ cũ oĩa ſunt ſig̃
volũtatis bñplaciti: volũtas aũt bñplaciti ꝑ oĩa ē ea-
dem ⁊ vna: ergo idem ſignificatum. ¶ Contra. cum aliud
ſit volitum a deo voluntate operationis et volũtate per-
miſſionis et ceteris. et ipſa volita a deo ſunt ſignificata
his ſignis: operatione permiſſione ⁊c̃. ergo plura ſigni-
ficata.

Reſponſio ſicut dicitur

Romano. xij. ſuper illud vt probetis potiora. glo. ꝙ vo-
luntas dei dicitur ſiue ipſa qua vult que in deo deus eſt:
ſiue illud quod vult. hic ṽo accipit̃ voluntas qua vult. q̃

ſemꝑ impletur. que beneplacitum dei et diſpoſitio dei interdũ appellat̃. Dicendũ ergo ſm hoc. ꝙ volũtas bñ placiti eſt volũtas qua vult: volũtas ſigni eſt id quod vult. q2 ğ quo vult ⁊ qđ vult dicunt̃ volũtas. ß quo vult ꝓprie: qđ vult improprie. ſm illũ modũ q̃ dic hugo. ꝙ ſigna ire dicunt̃ ira ⁊ dilectõnis dilectio appellat̃. ſic ſignum volũtatis dei dicet̃ voluntas. ¶ Et ꝑ hoc ptꝫ reſponſio ad primũ. ſcia em̃ nõ dicitur his duobꝫ modis magis em̃ abſtracta eſt ab actu ſcientia q̃ꝫ voluntas. et ideo actꝰ qui eſt ſignũ ſcie nõ dicitur ſcia: q̃uis actus q eſt ſignũ volũtatis dicatur voluntas ꝓpter immediatõnem actꝰ ad voluntatẽ. ¶ Ad ſecundũ dicendũ. ꝙ volũtas ſigni dicitur ſm illã ratõnem aug. de doctrĩa xp̃iana. Signũ eſt qđ preter illud qđ ſenſibus ingerit ⁊c̃. ß ſenſus non tm̃ accipitur vis exterioꝛ ſed etiaꝫ interioꝛ que dicit̃ intellectus. hec aũt dicũtur ſigna ratione coꝛ intellectoꝝ que indicant aliquid eſſe volitum volũtate bñplaciti. in quo volito ſicut in effectu volũtas dei que eterna eſt: q̃ eſt eiꝰ cauſa indicatur. et ita ꝑ mediũ ſunt iſta ſigna bñplaciti ſcꝫ ꝑ ipſa volita a deo: circa q̃ ſunt p̃ceptio ꝓhibitio ⁊c̃. ¶ Ad terciũ quod q̃rit. ſm quã intentõeꝫ dicatur volũtas bñplaciti. dicendũ ſm aug. de trini. bñplacitũ eſt quieta volũtas. Cum ğ dicit apl'us Ro. xij. voluntatẽ dei bonã: ſignificat qđ bonũ eſt ſemper volitũ voluntate diuina. Cum v̾o dicit bñplacens ſignificat imobilitatẽ ſiue quietem ex ꝑte volũtatis. cũ dicit ꝑfecta: ſignificat ꝯplementũ ex ꝑte vtriuſqꝫ. ſ. volũtatis ⁊ voliti. vt nihil deſit qn fiat qđ vult ⁊ ꝓut vult ¶ Ad quartũ v̾o qđ querit de multiplicitate. dicenduꝫ ꝙ volũtas q̃ vult nõ eſt multiplex: q̃uis dici poſſit multiplex in effectu. ſicut ſpũſſc̃tus vnicꝰ dicitur multiplex yſa. xj. ¶ Ad illud qđ obijcit. ꝙ ſapiã dicit̃ multe ydee ⁊ ratõnes. Notandũ. ꝙ in his rõnibꝫ cauſa p̃ncipium volũtas ⁊ ceteris eſſentialibꝫ nõ importatur aliq̃ mltiplicitas ex ꝑte p̃ncipalis ſignificati q̃ eſt diuina eſſentia: ß ex ꝑte ꝯnotati. ꝯnotant̃ autem in hmõi intentõnibus aliqñ eſſe abſolutũ. aliqñ eſſe diſtinctuꝫ. aliqñ eſſe oꝛdinatũ ad ꝓpriũ nature terminũ. aliqñ v̾o eſſe oꝛdiatum ad finẽ vltimũ. Qñ ergo ꝯnotatur eſſe abſolutum cũ in eſſe abſoluto nõ differũt res: intentio illa que conotabit eſſe abſolutũ nõ poterit dici pluraliter. hinc ẽ ꝙ nõ poſſunt dici plures cauſe vel plura rerũ p̃ncipia qa p̃ncipiũ ⁊ cauſa nec ex ꝑte ſignificati q̃ eſt diuĩa eẽntia: nec ex ꝑte ꝯnotati qđ eſt eſſe abſolutũ: non eſſe tale vel tale dicũt pluralitatẽ. Qñ v̾o ꝯnotat̃ eſſe diſtinctuꝫ vel eſſe oꝛdinatũ ad ꝓpriũ terminũ nature dicet̃ pluraliter nõ reſpectu ſig̃ficati ß ꝯnotati qđ eſt in pluralitate ⁊ diſtinctõne hinc eſt ꝙ dicunt̃ ydee: qa ydea ꝯnotat eſſe diſtinctũ ⁊ plures rõnes qa ratio ꝯnotat eſſe oꝛdinatũ ad ꝓpriũ nature terminũ. vñ dicit aug. in li. lxxxiij. queſt. nõ ea rõne cõditus eſt homo q̃ equus. Qñ v̾o ꝯnotatur eſſe oꝛdinatũ ad finẽ vltimũ qđ eſt ſummum bonũ: nullo mõ dicet̃ plural'r. q2 in fine vltimo nõ differũt. Quia igitur volũtas cũ dicetur eſſe rerum: ꝯnotat oꝛdinem rerũ ad finẽ vltimũ. nõ dicetur ꝓprie pl'es voluntates ß ꝓprie dicitur volũtas q̃ deus vult. ¶ Ad qntum qđ obijcit̃. ſi ſignũ multiplex: et ſignatũ. dicenduꝫ ꝙ de volũtate qđ deus vult tenet: ß nõ d̾ voluntate qua vult vt dictũ eſt. ¶ Ad ſextũ qđ querit de mutabilitate. dicendũ ꝙ multiplicitas ſm ꝙ ſe extendit ad quãcũqꝫ pluralitatẽ: nõ repugnat ſimplicitati diuĩe in q̃ eſt pluralitas ꝑſonaꝝ in vna eſſentia: ß mutabilitas repug̃t ꝓpriũ em̃ creature ẽ mutari. in q̃tum cedit de non eſſe in eſſe vel de eſſe in nõ eſſe vel ſimpl'r vel aliquo modo. ¶ Ad ſeptimũ dicendũ. ꝙ ſnĩa dicitur mutabilis non ꝯſiliũ circa diuinã voluntatẽ. q2 ꝯſiliũ notat eternaꝫ diſpoſitõeꝫ: ſnĩa v̾o executõeꝫ rerũ tꝑalem. Cũ ergo dicitur ſnĩa mutabilis hoc ẽ ratõe executionis tꝑalis: non rõne volũtatis diuine in illa. q2 v̾o ꝯſiliũ nõ reſpicit tẽporale: ideo dr̃ immutabile. ß ergo mõ ſoluunt̃ obiecta ꝯtra poſitã diuiſioneꝫ volũtatis: in voluntatẽ bñplaciti: et voluntatem ſigni.

Ad obiecta v̾o circa diuiſionem

volũtatis ſigni q̃tum ad numerũ reſpondẽduꝫ ſm quoſdã accipit̃ h modo numerus ſignorũ beneplaciti que ſunt. oꝑatio. ꝑmiſſio. p̃ceptio. ꝓhitio. conſiliũ. Nam volũtas diuina aut reſpicit actũ dum fit: aut dũ eſt faciendũ. Si dum fit: aut igit̃ iſte eſt bonꝰ actus aut malus. ſi bonus: eiꝰ oꝑatio eſt ſignũ volũtatis diuine. ſi malus: eiꝰ ꝑmiſſio ẽ ſignuꝫ voluntatis diuine. Si v̾o dum eſt faciendũ. aut igitur ẽ bonꝰ: aut malus. ſi malꝰ ſic ꝓhibitio illiꝰ eſt ſignuꝫ volũtatis diuine. ſi bonꝰ aut ğ eſt neceſſariꝰ ad ſalutẽ: ⁊ ſic p̃ceptũ illiꝰ eſt voluntatis diuine ſignũ. aut nõ eſt neceſſariꝰ ſed tm̃ ꝯferens ſaluti. ⁊ ſic ꝯſiliũ illiꝰ eſt ſignũ volũtatis diuine. Vel ſicut quidam correxerunt. ſi eſt actꝰ faciendi: aut igitur eſt abſolute faciendus: et ſm hoc eſt p̃ceptum. aut abſolute vitandus: et ſm hoc ꝓhitio. aut eſt in ꝯꝑatione faciendꝰ vel vitandus: ⁊ ſic eſt ꝯſilium. q2 ꝯſiliũ non ſolũ eſt reſpectu melioꝛis boni faciendi: ß minoꝛis mali declinandi ſicut reſpectu culpe venialis: ⁊ hoc mõ accipitur diuinũ cõſilium in ſcriptura. ¶ Aliter viſum eſt alijs vt accipiant̃ differentie. primo ſm dr̃iam boni ⁊ mali. ſignum igitur diuĩe volũtatis aut ẽ reſpectu boni. aut reſpectu mali. Si reſpectu boni: hoc eſt dupl'r. in dictando. in exequendo. ſi in exequẽdo: ſic ſignũ volũtatis diuine eſt oꝑatio. ſi in dictando: aut igit̃ dictat̃ neceſſarium ſaluti: ⁊ ſic p̃ceptum. aut nõ nec̃ium ſaluti ß expediens: ⁊ ſic ꝯſilium. ¶ Aliter dicendũ et meliꝰ ſm hug. de ſc̃o victo. in ſententijs ſuis. Qꝛ ſignuꝫ volũtatis diuine aut accipit̃ general'r. aut ſpãliter. Si generaliter: ſm hoc ſigna ſunt ꝑmiſſio ⁊ oꝑatio. ß oꝑatio bonoꝛuꝫ ꝑmiſſio maloꝝ. Si ſpãliter videlꝫ reſpectu rõnalis creature: ſm hoc eſt p̃ceptũ ⁊ ꝓhibitio: ß p̃ceptio bonoꝛuꝫ ꝓhibitio maloꝝ et hoc eſt qđ dic. nam ſicut oꝑatio dei et ꝑmiſſio eiꝰ ꝑ oĩa tendunt̃. q2 ſine his nõ fit aliquid ſic ⁊ p̃ceptũ eiꝰ et ꝓhibitio. Sꝫ ad rõnalem creaturam dirigũtur hec duo. ꝯſiliũ v̾o nõ ponit̃ inter ſigna ab hugone: ß addit̃ a mgr̃o petro in ſententijs. ſcꝫ velut medium inter p̃ceptũ et ꝓhibitõeꝫ ſicut ſup̃ dictuꝫ eſt. ¶ Ad illud ergo qđ p̃mo obijcit̃. dicenduꝫ ꝙ ſic̃ ex ꝑte v̾tutis aĩe ꝯgnitiue ponitur duplex acceptio. vna in aſſertiõne vniꝰ ꝑtis ꝯtradictõis cũ negatione alteriꝰ et dr̃ ſcia cuꝫ eſt acceptio recta. alia q̃ ẽ in aſſertõne vniꝰ ꝑtis. nõ tam̃ cũ negatõne alteriꝰ ß magis inclinãs ad alterã. ⁊ dicit̃ opinio. Ita ex ꝑte v̾tutis aĩe motiue ẽ duplex inclinatõ vna q̃ eſt in approbatõe vniꝰ ꝑtis cũ reprobatõne ꝯtrarij ⁊ hãc reſpicit p̃ceptũ. alia q̃ eſt in approbatiõe vniꝰ ꝑtis nõ cũ reprobatõe alteriꝰ: ⁊ hanc reoꝛdinat ꝯſiliũ. Sic ergo ex ꝑte ꝯgnitiue acceptũ determiate q̃ ẽ ſcia: ẽ ſpẽs acceptõis ꝯtraria. ſ. erroꝛ ꝯtrariꝰ recte ſcie. acceptiõi v̾o indetermiate q̃ ẽ opinio nõ eſt ſpẽs acceptõnis ꝯtraria q2 erroꝛ non eſt ꝯtrariꝰ opinioni ß opinio opĩoni: ita ex ꝑte motiue inclinatõi determiate ĩ bonũ in quã oꝛdĩat p̃ceptũ eſt inclinatõ ꝯtraria q̃ eſt ĩ malũ quã reſpicit ꝓhibitõ. Inclinatõi v̾o indetermiate in bonũ quã oꝛdĩat ꝯſiliũ. nõ ẽ inclinatõ ꝯtraria ⁊ iõ nõ ẽ ponẽ ꝯ̃triuꝫ ꝯſilio ß p̃cepto. ¶ Ad ſcđm dicendũ ꝙ ſi reſpiciat̃ bonũ ⁊ malũ ſm ſe. pl'is diuiſiõis ẽ malũ q̃ꝫ bonũ. Nam bonuꝫ ex vna cã. malũ aũt ex mltis defectibꝫ. ß ſm ꝙ bonũ ⁊ malũ rferũt̃ ad dinã volũtatẽ pl'is diſiõis ẽ bonũ q̃ꝫ malũ. Nã bonũ qđ ſig̃ficat diuinã volũtatẽ. aut attẽdit̃ q̃tũ ad id ad qđ oẽs tenemur et ẽ nec̃itatis aut attẽdit̃ q̃tũ ad id ad qđ nõ oẽs tenemur: et ẽ vtilitatis ⁊ ꝯſilij. ⁊ etiam vtrũqꝫ pt̃ ꝯſiderari vel vt faciẽdũ: vel vt iã factũ. vt faciẽdũ: ſic reſpicit p̃ceptũ aut ꝯſiliũ. ſi iã factũ: oꝑatõnẽ. Ex ꝑte v̾o mali ſm ꝙ reſpicit nõ faciẽdũ: ẽ vna ſola dr̃ia. q2 ſic̃ dictũ ẽ. ꝯſilio nõ ẽ oppoſitũ aliqd vt maluꝫ. ſcđm v̾o ꝙ reſpicit malũ factũ: ſic ẽ ꝑmiſſio. pl'ibꝫ ergo modis ſig̃ficat̃ volũtas diuia ĩ bonis q̃ꝫ ĩ malis. ¶ Ad q̃rtũ ⁊ qntũ obm ex auc̃te aug. ⁊ hug. ꝙ ſolũ erunt duo

ſigna ſcꝫ permiſſio et operatō: patet reſponſio ſm hug.
ꝙ duo ſunt ſigna generalia q̄ reſpiciūt omnē creaturaꝫ
ſcꝫ oꝑatio et ꝑmiſſio. ⁊ hoc intendūt aug. ⁊ hug. Sꝫ pꝛe
ter hoc adduntur alia ſpālia q̄ reſpiciūt rōnalem creatu
ram. ſcꝫ p̄ceptum. ꝓhibitio. et ꝯſilium. ſignū aūt diuine
volūtatis debet multiplicari ſm actū in quo ſignificat.
et ſm hoc generaliter ſigna ſunt oꝑatio et ꝑmiſſio: ⁊ ſm
reſpectū actus ad illū cui ſignificat. et ſm hoc multipli-
catur ſignū per ꝯſiliū. ꝓhibitōneꝫ ⁊ p̄ceptioneꝫ. his eniꝫ
modis ſignificat rōnali creature diuina volūtas. in om-
ni ḡ creatura ſignificat ꝑmiſſione ⁊ oꝑatione: ſ3 ratōna-
li creature ſoli ſignat p̄cepto, ꝓhibitōne ꝯſilio diuina vo
luntas. de fugiendo: ꝑ pꝛohibitōneꝫ. de oꝑando: ꝑ prece
ptum. de eligendo: ꝑ ꝯſilium. ¶ Ad ſextū dicendū. ꝙ p̄ce
ptum dicit coīter et ꝓprie. coīter apprehendit iuſſioneꝫ d
faciendo: et ꝓhibitōneꝫ de nō faciendo. ꝓprie vō accipi-
tur ꝓ iuſſione q̄ eſt de bono faciendo: et ex oppoſito pꝛohi
bitio de malo vitando. Hic aūt accipit ꝓprie ſm ꝙ diui-
ditur ꝯtra ꝓhibitōneꝫ. ¶ Ad ſeptimum dicendū. ꝙ mo-
tus a: et motus ad: ſm ꝙ dicunt reſpectu eiuſdē termini
nō faciūt diffinitōeꝫ in motu ſm ſpeciem: ſ3 cū dicuntur
reſpectu diuerſoꝝ intrdoucūt drīam ſm ſpecieꝫ ſm quē
modū ſunt differentes motꝰ ſm ſpēm motus timoꝛis ⁊ a-
moꝛis. q̄uis amoꝛ dicat vt motū ad: timoꝛ vō vt motum
a: differens tñ eſt terminꝰ et motiuū ꝑrimum timoꝛis et
amoꝛis. quēadmodū dicit bonū differens poſitiuū vt vi-
uere: priuatiū vt nō moꝛi. Motus aūt amoꝛis terminuꝫ
hꝫ bonū poſitiuū vt viuere. Motus vō timoꝛis et fuge:
terminū habet bonū priuatiū. vt nō moꝛi: ideo aliqs ex ti
moꝛe fugit gladiū vt nō moꝛiat. Scđm hoc ḡ dicenduꝫ.
ꝙ ſimilis ē differentia p̄cepti et ꝓhibitōnis. Nam prece
ptum reſpicit bonū poſitiuū vt facere bonū: ꝓhibitio vō
bonū priuatiuū vt declinare a malo. ¶ Ad octauū dicen-
dum. ꝙ in eodē actu in genere pōt ꝯcurrere pꝛeceptuꝫ ⁊ ꝑ
miſſum. ſ3 in eodem actu in numero nō pōt eſſe. vñ aſpoꝛ
taꝛe vaſa egiptioꝝ quo ad illos qui aſpoꝛtauerūt ex cupi
ditate: fuit ꝑmiſſuꝫ. quo ad illos vō ꝗ ex obediētia fuit p̄
ceptum. p̄terea aſpoꝛtare ſimplr̄ fuit p̄ceptū: ſ3 aſpoꝛtare
ſic ſcꝫ ex cupiditate: nō pꝛeceptū ſ3 ꝑmiſſum fuit. q̄tum ḡ
ad genꝰ actus ꝯcurrunt in eodē pꝛeceptū et ꝑmiſſum: ſed
nunq̄ q̄tum ad circūſtantias actus. ¶ Ad nonuꝫ rñſio.
ꝙ verbū ꝑmiſſionis dr̄ multiplr̄. poſitiue et priuatiē. po
ſitiue dicit ꝓ indulgentia q̄ eſt minoꝛis boni. et hoc mo-
do accipit in glo. j. coꝛin. vij. virginibus ꝑmittit nubere.
Priuatiue ⁊ ſ3 tribꝰ modis. Uno mō ꝑ priuatiōeꝫ pene
tꝑalis. ſm quē modū dicit moyſes ꝑmiſiſſe repudiū. qa
nō puniebat tꝑaliter licet peccarēt moꝛtalr̄. Alio modo
ꝑ priuatōeꝫ ꝓhibitōnis. ſm ꝙ dicit in p̄s. Jraſcimī ⁊c̄.
glo. ꝙ neceſſitas ꝑmittit ſcꝫ venialē motū ire. i. nō ꝓhibꝫ
Quarto mō dicit ꝑ priuatōeꝫ cohibitōis et hoc mō dicit
ꝓprie. et ſic accipit cū dicit permiſſio eſſe ſignū diuīe vo-
luntatis vt dixit aug. in enchi. vt ſupꝛa dictū eſt. Quatu-
oꝛ ḡ modis dicit aliqd ꝑmitti ſcꝫ cū indulget. cū non pu
nitur. cū nō ꝓhibet: cū non cohibet. ¶ Ad decimū et vn-
decimū quibꝰ obijcit de ꝓhibitōne et ꝑmiſſione. dicendū
ꝙ ꝓhibitio et permiſſio non indicāt voluntateꝫ dei circa
illud qđ permittit et ꝓhibetur: ſed circa ꝯppoſitum eius
ſicut patet in ꝓhibitione cum ſcilicet deus ꝓhibet falſuꝫ
teſtimonium dicere: ſignificat ꝙ vult nos verum dicere.
vl̄ ſignificatur circa aliquid quod ex ꝑmiſſo vel ꝓhibito
elicitur ſicut patet in ꝑmiſſione. verbigratia. deus ꝑmit
tit malos perſequi bonos. et ex ꝑſecutione elicitur ꝙ bo-
ni ſunt patientioꝛes vel aliquod aliud bonum. vult ergo
deus non ip̄m perſequi: ſed patientiam que ex ꝑſecutiōe
elicitur. ¶ Ad vltimum dicendum. ꝙ conſilium dicitur
dupliciter. Uno modo appetitus inquiſitiōis eius quod
ignoꝛatur ſicut dicit damaſcenus. et ſm hoc conſulere ē
conſilium querere quomodo dicit damaſcenus conſiliū
non eſſe in deo. Alio modo dicitur conſulere conſiliū da
re. et hoc modo dicitur conſilium diuine voluntatis et ñ
eſt ignoꝛanter ſed ſcienter. Tercio modo dicitur conſili
um ipſa diſpoſitō ſiue pꝛeoꝛdinatō de agendis. ⁊ ſm hoc
conſiliuꝫ non dicitur ſignum diuine voluntatis: ſed eter
na dei diſpoſitio. ſm quem modum dicit gregoꝛius mu-
tat ſententiā: ſed non mutat ꝯſilium.

Ad obiecta vō circa predi-

catōem et deſignatōnem ſignoꝛum voluntatis. Rñſio ad
pꝛimum. ꝙ ꝑmiſſio et pꝛeceptio dei ⁊c̄. poſſunt dici duo-
bus modis actiue: ⁊ ſm hoc permiſſio dei nihil aliud eſt
q̄ voluntas permittens. nec pꝛeceptio q̄ voluntas preci-
piens et ſic de alijs. et ſic idem ſignificat q̄tum ad princi
pale ſignificatum ſcꝫ diuinā eſſentiam: tamen ꝯnotat in
creatura vel ſm poſitionē vt oꝑatio ꝯnotat effectuꝫ: pꝛe-
ceptio iuſſum. et ſm priuationē ſicut permiſſio non cohi
bitionem. pꝛohibitio fugam aut non ſectatōnem. Jteꝛuꝫ
dicuntur paſſiue. et ſm hoc pꝛeceptio accipitur pro re p̄-
cepta: pꝛohibitio pꝛo re habita: ꝑmiſſio pꝛo re permiſſa.
Et ſm hoc non ſignificatur diuina eſſentia ſ3 ſignificat
ſignum voluntatis vel in ip̄o actu vt in oꝑatione ⁊ pꝛece
ptione et ꝯſilio. vel in oppoſito vt in pꝛohibitōne: vel ī eo
quod elicitur vt permiſſione. ¶ Ad illud ergo quod obij-
citur ex auctoꝛitate auguſtini. ꝙ ꝑmiſſio dei non eſt ipſe
deus ſm rem ſi ꝑmiſſio accipiatur paſſiue. verum eſt ſm
vero rōnem intelligentie: non ſm rem. ſi ꝑmiſſio accipia
tur actiue. adhuc iterum verum eſt ꝙ ꝑmiſſio non eſt de-
us. id eſt ratio ꝑmiſſionis non dicit idem oīno ꝙ deus:
ſ3 diuina voluntas imo addit intentōnem voluntatis nō
cohibere malum. ¶ Ad aliud vō quod obijcit nihil eſt ſi-
gnum ſui iam patet reſponſio. nam voluntas ſigni dicit
in eo quod deus vult. quod ſcilicet eſt ſignuꝫ voluntatis
beneplaciti: quia deus vult quicquid vult. ¶ Ad illđ qđ
obijcit vtrum ſint ſigna eiuſdem ſignati id eſt eiuſdē vo-
luntatis. Rñſio volūtas aut accipit pꝛo eo quo deꝰ vult.
aut pꝛo volito ſcꝫ pꝛo eo qđ deus vult ſi ꝓ eo quo deꝰ vult
eſt idem ſignatū. ſi pꝛo eo quod deus vult: non eſt idem.
Nam aliud placet deo in ꝯſilijs aut in p̄ceptis. aliud ī ꝑ-
miſſis hoc igitur modo abſoluitur queſtio de differētijs
voluntatis in generali.

Membrum ſecundū

Conſequēter querit de differentijs volūta-
tis in ſpeciali. pꝛimo igitur queritur an vo
luntas beneplaciti poſſit fruſtrari. Ad qđ
ſic. Jn p̄s. oīa q̄cunq̄ voluit fecit. et con
ſtat ꝙ intelligit de voluntate bñplaciti: ergo nō pōt fru-
ſtrari. ¶ Jtem ad romanos. ix. voluntati eius quis reſi-
ſtet: quaſi diceret nihil. ¶ Preterea. ſi fruſtraret diuina
voluntas. hoc nō poſſet eſſe niſi aut ratōne ignoꝛātie: vl̄
impotentie. quoꝝ vtrūq̄ longe relegatur a deo et diuīa
volūtate. ¶ Contra. ij. thimo. j. vult oīes hoīes ſaluos fi-
eri: ſed ꝯſtat ꝙ nō oīes ſalui fiūt: īmo plures damnant
ergo fruſtrat ⁊ quaſſat diuina volūtas. ¶ Jtē in math.
xxiij. et luc. xix. Quotiēs volui ꝯgregare filios tuos quē-
admodū gallina ꝯgregat pullos ſuos ſb alas ⁊ noluiſti:
ex q̄ videt ꝙ diuīa volūtas impedita ſit hoīm volūtate.
¶ Ad hec ē rñſio mgr̄oꝝ. ꝙ ē volūtas bñplaciti: ⁊ volū-
tas ſigni. volūtate bñplaciti ñ vult oēs hoīes ſaluos fiēi
nec irl̄m ꝯgregaē. volūtate vō ſigni vult oēs hoīes ſaluos
fieri. qꝛ p̄cepit ⁊ ꝯſulit oībꝰ oīa q̄ ꝑtinent ad eoꝝ ſalutē.
¶ Contra. dam̄. diſtinguit volūtatē bñplaciti in añceden
tem ⁊ ꝯſequentem. dicit ḡ ꝙ opoꝛtet ſcire ꝙ volūtate an-
tecedenti vult deus oīes hoīes ſaluos fieri et regno eiꝰ
potiri. Non eñ in puniēdo plaſmauit nos ſ3 ad ꝑticipa-
tionē bonitatis eiꝰ vt bonus. Si ḡ volūtas añcedens eſt
voluntas beneplaciti: voluntate beneplaciti vult omnes
homines ſaluari: ergo voluntas beneplaciti q̄tuꝫ ad ali-
quid fruſtrat. ¶ Preterea fuerūt qui diſtinxerūt volūta-
teꝫ bñplaciti duplr̄. Eſt eñ volūtas abſoluta: ⁊ volūtas
ꝯditōal̄. volūtate ḡ abſoluta vult ſolū p̄deſtiatos ſaluari

quos ſcit bene vſuros ſua gratia. voluntate vͦo ꝯditõna-
ta vult oẽs ſaluari: qꝛ vult ſub hac ꝯditõne ſi ipſi volũt
¶ Sed ꝯtra hoc obijcit̃ de puulis ñ baptizatis. nã cõſtat
ꝙ in ipĩs nõ eſt voluntas ꝯtradicens diuine voluntati: ḡ
ẜm ipõs vult ſaluari oẽs puulos. qͦd ꝯſtat eſſe falſum.
niſi tñ regeneratos. ¶ Non ẽ igit̃ verum ꝙ ꝯditõne depen
dente a pte noſtri arbitrij velit oẽs ſaluari. ¶ Itez obij-
citur cũ paruuli non baptizati damnent̃. aut igit̃ cauſa
damnatõis ẽ ex pte paruuloꝝ: vel ex pte diuine volunta
tis. nõ põt poni ex pte paruulorũ: cũ nihil boni vel mali
egerint: ḡ ponetur ex parte diuine voluntatis. ẜ hoc quõ
cũ velit oẽs hoĩes ſaluos fieri. ¶ Item. ij. thi. ij. ¶ Nega
re ſeipm nõ põt: ẜ ipſe ẽ ſumma bonitas et ſumma ſalus
rõnalis creature: ḡ ſummã bonitatẽ ⁊ ſalutẽ rõnali crea
ture negari nõ põt. Sed de ſumma bonitate ẽ coĩcare ſe
oĩbꝫ: ḡ q̃tum eſt de ſe paratꝰ eſt oĩbꝫ coĩcare ſuaz bo-
nitatẽ et ſalutẽ. ¶ Ad hoc rñdet̃ ẜm dam. li. ij. ⁊ tamẽ in-
gerit difficultatẽ dicit eñ. oportet ſcire ꝙ deꝰ volũtate an
tecedenti vult oẽs ſaluari. non eñ inpuniẽdo plaſma-
uit nos: ẜ ad participatõez bonitatis ſue vt bonꝰ: peccã-
tes aũt vult puniri vt iuſtus. Scðm hoc ergo diſtinguit
voluntatẽ diuinã. in añcedetẽ: de q̃ dicit ꝙ ẽ acceptatio
ex ipſo cxcõſiſtẽs. ⁊ ꝯſeq̃ntem: de qua dicit qͦd eſt ꝯceſſio
ex nr̃a cauſa. Et hãc ſubdiuidit in diſpenſatiuã: ⁊ erudi
tiuam ad ſalutez q̃ ſcꝫ vult ⁊ ꝯcedit bonos puniri vt iob
xij. deſperatiuã finalẽ pditõez ẜm quem vult damnatos
puniri. ¶ Item nota ꝙ dic. ꝙ voluntas ꝯſequẽs eſt eorũ
que nõ ſunt in nob. eoꝝ aũt q̃ ſunt in nob. i. in ꝑtate no
ſtri arbitrij q̃ quidẽ ſunt bona: añcedẽter vult ⁊ acceptat
hoc ẽ vult volũtate añcedenti. q̃ vͦo ſunt pnitioſa ⁊ mala
nec añcedenter nec ꝯñter vult hoc ẽ nec vult volũtate añ
cedenti nec ꝯſequenti. Scðm ḡ dam. dicenduz. ꝙ volun-
tas bñplaciti vno mõ dr̃ reſpectu nature rõnalis poſſibi
lis ad btitudinẽ quantũ eſt de ſua ꝯditõne. ⁊ hãc dic vo-
luntatẽ añcedentẽ: q̃ ſcꝫ vult oẽs hoĩes ſaluos fieri. qꝛ
de volũtate eiꝰ eſt vt de natura ꝯditõis eiꝰ ſit homo ordi-
natus ad btitudinez. Alio mõ eſt reſpectu nr̃i meriti qͦd
ẽ ex nob. ⁊ hec dr̃ ꝯſequẽs volũtas: q̃ ſcꝫ nõ vult oẽs ſal
uari. niſi ſolum illos quoꝝ merita exigunt ſalutẽ. ¶ Sꝫ
ꝯtra poſita vͦba dam. dubitat̃ multiplr̃. Primo cũ in di-
uina volũtate nõ ſit priꝰ aut poſterius: ḡ incõuenieter aſ
ſignant̃ dr̃ie volũtatis in añcedentẽ ⁊ ꝯſeq̃ntem. ¶ Item
quare ponit ipẽ eoꝝ q̃ ſunt in nob et eoꝝ q̃ nõ ſunt in no
bis voluntatẽ dei añcedentẽ. eorũ vͦo q̃ nõ ſunt in nobis
ſolũ voluntatẽ ꝯſequentẽ. ¶ Item cuz volũtas añcedens
⁊ ꝯſequens videat̃ eſſe reſpectu bonoꝝ quoꝝ deꝰ ẽ initiũ.
ḡ videtur ꝙ vtraqꝫ ſit volũtas añcedens. ¶ Item cuz vo-
luntas ſequẽs ſit ꝯceſſio ex nr̃a cã ſicut ipſe dic: ẜ nr̃a cã
eſt reſpectu eoꝝ q̃ ſunt in nob: ḡ voluntas ſequẽs ẽ reſpe
ctu eoꝝ q̃ ſunt in nob q̃liter ḡ ſtabit illud qͦd dicit poſt-
ea ꝙ volũtas ſequẽs eſt reſpectu eoꝝ q̃ nõ ſunt in nobis.
¶ Item in nob eſt bñfacere ḡ aſſiſtẽte gr̃a aſſiſtente male
gr̃a deſiſtente: ẜ ad h̃ ſeqtur pena aut p̃miũ. ḡ in nob eſt
ſaluari aut p̃miari. in q̃ eñ eſt cã ꝓxima añcedens in eo
eſt effectꝰ ꝓximꝰ ꝯſequẽs: ḡ volũtas ꝯſequẽs eſt eoꝝ que
ſunt in nob. ¶ Item dubitat̃ de h̃ ꝙ dic. qͦd eoꝝ q̃ ſunt in
nob nõ eſt volũtas añcedens vel ꝯſeq̃ns. ¶ Naz dic augꝰ.
in ench. nihil fit ſiue bonũ ſiue malũ qͦd oĩpotens fieri ñ
velit. Cũ ḡ hec diſio ſit ſufficiẽs volũtatis diuĩe ĩ añcedẽ
tem ⁊ ꝯñtem: vult mala fieri volũtate añcedẽti vel ꝯſeq̃n
ti. ¶ Rñ. ꝙ volũtas bñplaciti nunq̃ fruſtrat̃ ſic dic iuxͣ
aplm̃ beatꝰ aug. ¶ Ad illud ḡ qͦd obijcit̃ ex auc̃te apl̃i.
vult oẽs hoĩes ſaluos fieri. rñdet̃ multiplr̃. vno mõ ẜm
aug. in ench. vt ſic ĩtelligat̃ vult oẽs hoĩes ſaluos fieri. i.
nullꝰ ſaluat̃ niſi quẽ vult ſaluari. in quẽ modũ accipitur
illud Ioh. j. illumĩat oẽm hoĩem veniẽtẽ in hũc mundũ
qͦd ſic intelligit̃ nõ qꝛ nullus hoĩm eſt q nõ illuminet̃: ẜ
quia nullus niſi ab ipõ illumĩatur vt ex parte iſta intel-
ligendum eſt. et eſt exemplũ beati aug. in li. de vocatione
ſanctoꝝ. ſi eſſet vnus ſolꝰ magiſter in vna ciuitate q doce
ret pueros. poſſet dici ꝙ iſte magiſter doceret oẽs pue-
ros iſtius ciuitatis. nõ ꝙ oẽs doceant̃: ẜ ꝙ nullus doce
tur niſi qui docetur ab ipſo. ſic ex pte iſta vnus eſt q vult
oẽs ſaluos fieri. nec tñ oẽs ſalui fiũt. ſed q ſalui fiũt
ꝑ ipſum ſaluant̃. Aliter rñdet aug. in ench. diſtinguẽs
hãc. vult omnes homines ſaluos fieri. quia põt fieri di-
ſtributio ꝓ ſingulis generꝝ: et ſic diſtributio ẽ falſa. non
eñ vult ſingl'os hoĩes ſaluos fieri. Vel pt̃ fieri diſtributõ
ꝓ generibꝫ ſinguloꝝ: et hoc mõ vera eſt ⁊ intelligenda
vt ſenſus ſit. vult de oĩ genere hoĩes ſaluos fieri. Et
habetur ſimile in math. xxiij. decimatis oẽ olus. i. oẽ
olerum genꝰ. ¶ Non eñ ſingula olera decimabãt que ĩ di-
uerſis mundi partibꝫ oriũtur. Aliter ẜm dama. ſicut ſu-
pra tactũ eſt. voluntate añcedenti vult oẽs ſaluari: vo-
luntate vͦo ꝯſequenti nõ. ¶ Et ad queſtionẽ qua queritur
vtrum volũtate beneplaciti velit oẽs ſaluari per h̃ eſt
rñſio. ¶ Nam volũtas beneplaciti põt dici reſpectu poſſibi
litatis rõnalis creature ad ſalutem. que quidẽ poſſibili-
tas eſt in ipſa a deo. et hoc modo volũtate bñplaciti vult
oẽs ſaluos fieri. Alio modo volũtas bñplaciti dicitur
reſpectu effectus q redditur a deo ratõnali creature pro
meritis. et ſic volũtate bñplaciti nõ vult oẽs hoĩes ſal-
uos fieri: ẜ ſolum p̃deſtinatos. Primo mõ dicit damaſ.
voluntatẽ añcedentẽ: et hec eſt rõne bonitatis q̃ ẽ in deo
Scðo mõ dicit voluntatẽ cõſequentẽ. ẜm rõnem iuſticie
que reſpicit merita q̃ ſunt in nobis vel a nobis: patꝫ igit̃
ꝙ ſemꝑ impletur volũtas dei bñplaciti ſiue dicatur ante
cedens ſiue ꝯſequẽs. ¶ Simili modo rñdetur ad illã au-
ctoritatez quotiẽs volui ꝯgregare filios tuos ⁊c̃. Scðm
aũt aug. in ench. exponitur ſic. quotiẽs volui cõgregare
filios tuos et noluiſti. i. quotq̃t ꝯgregaui voluntate mea
ſemꝑ efficaci: ſemꝑ te nolente feci. non eñ ex eo ſenſu di-
ctum eſt quaſi dominꝰ voluerit cõgregare filios hirl'm et
nõ ſit factũ quod voluit ipã noluerit: ſed potuit illa qui-
dem ab ipõ filios ſuos colligi ſed noluit. qua tamẽ nolen
te filios eius collegit omnes quos voluit. de voluntate er
go beneplaciti illa intelligunt̃ ſicut iam patꝫ. non de vo
luntate ſigni ſicut illi dixerũt. ¶ Ad illud vͦo qͦd dixerũt
alij. ꝙ de voluntate conditõnali eſſet intelligendũ nõ de
volũtate abſoluta. dicenduz ꝙ ſic põt dici: ẜ ꝯditio talis
nõ debet apponi. vult oẽs hoĩes ſaluos fieri ſi ipſi vo
lunt ꝓpter puulos: ſed dꝫ apponi vult oẽs hoĩes ſal-
uos fieri inq̃tũ in ſe ẽ. vel ſi nõ ſunt digni vel ſuſceptibi-
les ſalutis. quẽadmodũ illumĩat oẽz hoĩem quantuz ẽ
de ſe qui ẽ illumĩabilis vel ſuſceptibilis illumĩatõnis. ſic
vult hoĩes ſaluare quantũ in ſe et qui ſunt ſuſceptibiles
ſalutis: ẜ puuli nõ ſunt ſuſceptibiles ꝓpter culpã origĩa-
lem. qꝛ ḡ in illis nõ ſeruat̃ ꝯditio: ideo non ꝯſecunt̃ effe-
ctũ ſalutis ⁊ ꝑ hoc pꝫ rñſio. ¶ Ad illud qͦd querebat que
eſt cauſa damnatõis puuloꝝ. cauſa eñ nõ eſt ex pte vo-
luntatis: ẜ ex pte corruptõis anime que ꝯtrahit̃ ex maſ-
ſa peccatrice. ¶ Ad illud qͦd obijcitur. ꝙ negare ſeipſum
nõ põt. ſic intelligenduz eſt: vt qͦd dicit nõ poſſe. nõ dicat
neceſſitatẽ qua aſtringit̃ ſuã bonitatẽ coĩcare: ſed ĩmuta
bilitatem ſue liberalitatis qua quantũ in ſe eſt: paratus
eſt coĩcare niſi impedimentuz ex parte ſuſcipientis inue-
nerit. ¶ Ad illa vͦo que querunt̃ circa verba ioh. dama.
ꝑ ordinẽ rñdendum. Ad primũ qͦd obijcit̃. ꝙ nõ debẽt eẽ
hmõi differentie volũtatis añcedens et ꝯſequens. dicen
dum ꝙ añcedere et ſequi non dicũtur in diuina volunta
te reſpectu prioritatis ⁊ poſterioritatis in ipã: ẜ reſpctũ
prioritatis ⁊ poſterioritatis in nobis. voluntas eñ ante
cedens dr̃ reſpectu boni añcedentis collati nobis non ex
merito nr̃o. volũtas vͦo ꝯſequens reſpectu boni quod eſt
nobis ꝯferendũ ex merito noſtro. ¶ Ad illud quod que-
ritur. quare ponit eoꝝ que ſunt in nobis et eoꝝ que non
ſunt in nobis voluntatem añcedentem: eorũ vͦo que non
ſunt in nobis voluntatẽ ꝯſequentem. Reſponſio primo
creatura ratõnalis exit in eſſe ordinabilis ad ſalutez per
vſum liberi arbitrij. deinde eſt vſus liberi arbitrij. tercio

eſt remuneratio liberi arbitrij.in nobis aūt non eſt conſtitutō noſtri arbitrij ſꝫ a deo eſt.ſimiliter remūeratō nr̄i arbitrij ſcꝫ gloria a deo mediū eſt in nobis ſcꝫ vſus li.ar. voluntas ḡ āñcedens eſt reſpectu ꝯſtitutionis libe.arbi. voluntas ꝯſequēs reſpectu remuneratōnis lib.ar. Item vſus li.ar.aut erit bonus aut malꝰ.ſi bonus:illum reſpicit diuina volūtas.ſi malus:illū non reſpicit diuina voluntas qa illius nō ē cauſa.voluntas ḡ āñcedens ē reſpectu vſus illius boni.voluntas ḡ dei ſm ꝙ eſt cā eoꝝ que nō ſunt in nobis:dicit̄ dupl'r.āñcedens ⁊ ꝯſequēs.ſm ꝙ eſt eoꝝ que nō ſunt in nobis: ſolū vno mō.ſ. āñs. ¶ Ad illud qđ dicit quare non dicit̄ vtraqꝫ āñcedens iam appa ret rñſio qm̄ āñcedens dicit̄ reſpectu boni cōditōnis qđ p̄cedit.et etiā pfectiōis volūtatis ad merendū.ꝯſequens vō ratōne retributōnis qđ ꝯſeqtur ꝯditōem ⁊ meritum. ¶ Ad illud qđ obijcit.ꝙ volūtas ſequēs debebat dici eoꝝ q̄ ſūt ī nob. ꝓpt̄ ꝟ qꝛ ē ꝯceſſio ex nr̄a cā. dđm ꝙ ꝯceſſio ex nr̄a cā dr̄ voluntas ꝯſequens.que reſpicit retributioneꝫ et premiū. nō quia ſumus cauſa illius:ſed ſolū in ꝟ notat̄ ordo vt dicatur volūtas ſequens que eſt reſpectu boni ſequentis meritum noſtruꝫ. q̄uis autem nos ſumus noſtri meriti cauſa:non tamen glorie que cōſequitur ad noſtrum meritum:noſtram ergo cauſam ibi dicit noſtrū meritum. ¶ Item nota ꝙ voluntas antecedens dicit̄ reſpectu boni quod antecedit noſtrum meritum. antecedit autem noſtrum meritum bonum duplex.vnum quod nō eſt in nobis:ſcilicet conſtitutio noſtri liberi arbitrij. aliud quod eſt in nobis:ſcilicet conſenſus liberi arbitrij ad gratiam.ideo gratia dicitur voluntas āñcedēs reſpectu eorum que ſunt in nobis:⁊ reſpectu eorum que non ſunt in nobis.voluntas vō conſequens dicitur reſpectu boni quod ꝯſequit̄ noſtrū meritum:qđ eſt bonum retributionis:et ideo dicit̄ eoꝝ q̄ non ſunt in nobis. ¶ Ad illud qđ obijcitur.ꝙ in nobis eſt bñfacere ⁊ male:et ita ſaluari ⁊ damnari. Rñſio.in nobis eſt ſaluari vt in cauſa meritoria vel diſponente:nō vt in cauſa agente vel efficiēte. vnde nō valet argumētatō ſi nos ſumus cauſa primi:ꝙ nos ſumꝰ cauſa ſcđi.qa q̄uis ordinemur ad nr̄m meritū ſicut cauſa efficiēs:meritū tñ nr̄m non ordinat̄ ad premiū vt cauſa efficiēs:ſꝫ vt aliqđ ad ſuā cām finalē. hoc ē in rōne diſpoſitōis vel meritorij:ſꝫ ipm̄ p̄miuꝫ ē finis meriti nr̄i. ¶ Ad vltimū dicendū.ꝙ volūtas dei ſm ꝙ dr̄ malorum nō dr̄ volūtas bñplaciti:ſꝫ ſolū ſigni q̄ dicit̄ permiſſio. ⁊ ideo nec ſiūt volūtate āñcedēti nec voluntate ꝯſeq̄nti qa hec noīant volūtatē bñplaciti. Multa alia q̄rēda ſunt đ volūtate bñplaciti ſm ꝯpatōꝫ ad reprobatōꝫ excecatōꝫ ⁊ adduratōꝫ:q̄ ꝯpetētiꝰ ī qōe đ reprobatōe detēmiata ſūt.

¶ Queſtio.xxxvij. de ſignis voluntatis diuine.

Conſequenter querendū de ſignis volūtatis diuīe in ſpāli Et primo de p̄ceptōne et ꝓhibitōe. Secundo de pmiſſione. Tercio de opatiōe nam de conſilio ſatis patebit his determinatis. ¶ In pimis igit̄ inſimul q̄rit̄ de p̄ceptōne ⁊ ꝓhibitōne diuīa:⁊ q̄renda ſunt tria. Primo an poſſit p̄cipere qđ nō vult vel ꝓhibere qđ vult. Secđo an poſſit p̄cipere ꝯtra ius naturale. Tercio an poſſit p̄cipere aut ꝓhibere ꝯtra ius morale decalogi.

¶ Membrum primum

Ad primū obijcit̄ ſic Gen̄.xxij. p̄cepit dominus abrahe ꝙ imolaret filium:et tñ noluit ꝙ imolaret̄:igit̄ p̄cepit qđ noluit. ¶ Si dicat̄ ꝙ non p̄cepit imolare ſꝫ ꝙ p̄pararet ad imolandū et vt ad offerendū tolleret ⁊ hec bñ volebat dominꝰ. Contra ꝟ obijcit̄ ad hebre.xj.in glo. ꝓmiſſionē pius pater tenens quē p hūc oportebat impleri quē deꝰ iubebat occidi non heſitabat ꝙ ſibi reddi poterat imolatus:que dari potuit nō ſperatꝰ. ergo p̄cepit dñs abrahe yſaac imolari qđ tñ ipē nolebat. ¶ Contra. aut dñs p̄cepit abrahe qđ voluit:aut qđ noluit.nō qđ voluit:quia reuocauit:ḡ qđ noluit.ḡ aliud fuit in ſigno aliud in voluntate.ſiue aliud in ore:aliud in mente. Sꝫ qñ ſic ē: eſt duplicitas.ḡ in deo fuit duplicitas:ſꝫ hoc ē inconueniēs ¶ Item imperiū ſiue preceptū eſt ſignū volūtatis dei circa illud qđ p̄cipit̄:ſꝫ imperiū fuit de imolando yſaac:ergo ſi nō vellet ꝙ imolaret̄:eſſet falſitas ſigni ⁊ mendaciū in deo:hoc aūt ē incōueniens ḡ p̄cepit qđ noluit. ¶ Solutio.dicendū ꝙ ſicut dic ambro. in li.đ p̄riarchis qñqꝫ aliqđ iubendo ſignificamꝰ velle fieri qđ tñ nolumꝰ: ſꝫ tamen experimentū obediētie querimꝰ.ſicut abraham a dño temptatꝰ legit̄ ⁊ iuſſus filiū imolare quē dñs ab eo nolebat occidi et ꝟ ꝓbat ambr.qꝛ dixit ei dñs nō mittas manum in pueꝝ ⁊c̄.affectuꝫ inq̄ſiui nō factū exegi.tēptabat affectū patris ſi dei p̄cepta p̄ferret filio. ex q̄ accipit̄ hec diſtinctō.ꝙ eſt preceptū ꝓbatōnis:⁊ ē p̄ceptū executōis. ⁊ vult ꝙ in p̄cepto ꝓbatōnis ſignificamꝰ fieri qđ fieri nolumꝰ ſꝫ tm̄ experimentū querimꝰ.in p̄cepto executōis ſignificamus fieri qđ fieri volumꝰ.vñ in p̄cepto ꝓbationis ē volūtas de preꝑatōne ad actū ſolū: ⁊ nō de actꝰ impletōne.in p̄cepto executōis eſt volūtas de impletōne actꝰ:preceptum ḡ qđ fecit dñs abrahe fuit ꝓbatōnis nō executionis.vñ nolebat niſi ꝙ p̄pareret filiū ad imolandū:ſicut et fecit. ꝓpter hoc dicit ambro. affectuꝫ inq̄ſiuit nō factum exegit:⁊ ſic nō p̄cepit niſi qđ voluit. ¶ Ad illud qđ obijcitur de duplicitate rñdet diſtinguēdo.ꝙ eſt quedā duplicitas in intellectu vt large accipiat̄ intellectꝰ etiā ꝓ interpretiua et hec eſt in indicatiuis locutōnibꝫ.verbigr̄a.qñ cogito ī intellectu de aliq̄ re ꝙ ſit. ⁊ dico ꝙ nō eſt vel ecōuerſo qa ꝯtrariū dico ei qđ cogito.⁊ ideo qꝛ ad eandē vim ꝑtinet:hmōi ꝯtrarietas facit duplicitatē. Item ē quedaꝫ duplicitas in affectu vt in optatiuis locutōnibꝫ.vt ſi dicam vtinā legerē.⁊ ꝑ hanc locutōeꝫ deſignat̄ deſideriū legendi ſiue volūtas.vñ ſi nō eſt volūtas legendi.ꝯꝑatōne eiuſdeꝫ vis ſcꝫ affectꝰ erit ꝯtrarietas ⁊ ita duplicitas. ſic aūt nō eſt in diuia volūtate. Iteꝫ ſic̄ optatiuū ſignat deſideriū:ita imꝑatiuū ſignificat imperiū ex ꝑte p̄cipiētis vt cū dico occide illū. Ipm̄ aūt verbū ſignificat ex natura ſui occiſionē.modꝰ aūt ſignificat imperiū ex ꝑte p̄cipientis.⁊ ita ſignificat̄ me imꝑare de occiſione illiꝰ. Preterea notandꝰ ē ordo iſte priꝰ aūt ē opus rōnalis ⁊ pꝰ voluntatis ⁊ tercio iraſcibil'.ꝯgnoſcit eñ qđ optat.⁊ pꝰ ꝯñter volūtatē ſeqtur imperiuꝫ.nullꝰ eñ recte imperat niſi ad aliqđ volitū.⁊ ideo imperiū qđ eſt v̄tutis imꝑatiue:ſignificat volūtatē preambulā imꝑantis.⁊ volūtas ſemꝑ ē circa actū imꝑandi ⁊ nō ſemꝑ circa imꝑatū.qꝛ nō ſemꝑ ē illius qđ imꝑat̄:lꝫ ita accipiat ille cui fit imperiū. Dicendum ḡ ꝙ volūtas dñi fit vt p̄pararet occidē:nō vt occidēt. ¶ Ad aliđ dđm.ꝙ v̄ba duplicē hñt ſenſū.ſ.quē faciūt ⁊ ī q̄ fiūt.ī p̄cepto ḡ ſꝑ dꝫ attēdi ſenſus in q̄ fit: ſꝫ ñ ſꝑ ſenſus quē facit.vñ obediendū ē ſꝑ p̄cepto in ſenſu in q̄ fit:⁊ nō ſꝑ in ſenſu quē facit. vñ iuxta ꝟ ſumit̄ quedaꝫ decretalis ꝙ in omi p̄cepto q̄tumcūqꝫ legittime exceptōnes ſūt admittende. Sic ḡ in voluntate dñi erat ꝙ abrahā p̄pararet ſe ad imolandū filiū:ita in ꝟ ſenſu erat ei p̄ceptū ⁊ nō in ſenſu q̄ faciebat.et ſic nō fuit falſitas nec mendaciū ī ipo nec in ſigno ſue volūtatis. ¶ Sed adhuc obijcit̄.ſic̄ dñs prius p̄cepit ꝙ abrahā occideret ⁊ v̄bo p̄cipiēdi ſignificauit ſe velle hoc:p̄ceptum eñ ſignum ē voluntatis eiꝰ qui p̄cepit.et nō voluit hec:ḡ duplex fuit. ¶ Item cū vires ordinate ſunt.p̄us eſt opus rōnis ī cognoſcēdo. deinde opꝰ voluntatis in optando. tercio opus iraſcibilis in imꝑando.nullꝰ ḡ imꝑat niſi ob aliquod volitum:ergo imperiū eſt ſignum voluntatis circa aliquod volitum.⁊ videt̄ ꝙ potius de ipſo imperato q̄ꝫ de alio:ergo imꝑando ſignauerat ſe velle aliqđ quod imꝑabat ⁊ nō volebat.ergo videtur duplicitas. ¶ Rñſio. dicendū ꝙ imperiū ſignum eſt voluntatis eius qui imperat.⁊ non ſemper ſignuꝫ eſt volūtatis đ ipſo imperato.vñ dicimꝰ ꝙ hec eſt falſa. ver

bo p̄cipiēdi ſignificauit ſe velle q̄ꝺ p̄cipiebat: ſcꝫ abrabā
imolare yſaac. Nūqꝫ em̄ verbū imꝑandi ſignificat volū-
tatem imꝑantis de ip̄o imꝑato. vt in p̄cepto executionis
vt ſi dicať ſeruo. fac ignem. et reuera volo ꝙ aliq̄n faciat
ignem. aliq̄n ſignificat voluntatē imꝑantis nō de ipſo i-
ꝑato ſed de aliquo in imꝑato. et tūc nō eſt ip̄m imꝑatum
volitū ẜm ſe: ſed aliq̄d in imꝑato. In p̄nti aūt caſu ita ē
ꝙ voluntas imꝑantis non fuit de ip̄o imꝑato ſed de aliq̄
in imꝑato. ⁊ hoc ꝓprium eſt in p̄cepto ꝓbationis. ſcilꝫ vt
nō velit quod p̄cipit ẜm ſe: ẜ velit aliquid in illo. dicitur
autē aliq̄d eſſe in illo q̄ꝺ precipiť: q̄ꝺ ita eſt in illo q̄ꝺ ne-
ceſſario eſt in illo. vnde differentia eſt inter hec duo velle
imolare yſaac: et p̄parare ſe ad imolandū. ¶ Non ei imo-
lare yſaac nēc̄io ꝯtineť velle imolare yſaac nam poſſet ẜ
facere aliquis ꝯpulſus: ſed imolare yſaac neceſſario ē p̄
parare ſe ad imolandū. et hanc p̄parationē voluit domi-
nus: licet nō voluerit actum imolandi. vnde fuerunt ibi
duo de quibꝫ fuit voluntatis. primū eſt imperiuꝫ imolā-
di yſaac. voluit em̄ imꝑare quod imꝑauit. alterū eſt pre-
paratio ad imolandū. terciū eſt q̄ꝺ nō fuit volituꝫ ẜm ſe
ſcꝫ actus imolandi. ẜm ſe dico: q̄r in illo aliq̄d voluit: nō
illud quod fuit imꝑatū. et eſt queſtio inter p̄dicta duo. et
ẜm hoc non valet illa argumentatō. p̄cepit imolatōnem
yſaac et nō voluit: ergo fuit duplex. ⁊ hoc quia voluit a-
liq̄d in illa ſcꝫ preꝑatōnem. Et ſi addať ꝙ ſignificauit ſe
velle imolatōneꝫ: illa neganda eſt. q̄a nō ſignificauit hoc
tñ bene ꝯcedimꝰ ꝙ abrabam credidit ꝙ dñs vellet iſtum
terciū ſcꝫ actum imolandi yſaac. et ita plus fuit in volū
tate recipientis q̄ꝫ precipiētis. et ꝑ hoc ptꝫ ſolutio ad ſe-
quentē obiectōnem ſcꝫ qua oñdit ꝙ in p̄cepto illo fuit ſi-
gnum falſi. vnde nota ꝙ aliter ē in optatiuis locutōibꝫ.
vt ſi diceret vtinā occideres yſaac. verbū em̄ optandi pro
prie ⁊ directe ſignificat optatōnem ſiue voluntatē de illo
q̄ꝺ diciť optari. et ſi nō optatur eſt ibi duplicitas. v̄buꝫ
aūt imꝑandi ẜm ſe ⁊ directe: non ſignificat voluntatē: ẜ
ex ꝓpria ſignificatōne ſignificat imperiū: ſicut ex ꝓpria ſi
gnificatōne optatiuū voluntatē. et ideo ſic̄ optatiuū non
p̄ot ſignificare volūtatē niſi de eo q̄ꝺ diciť optari: ita ver
bum imꝑandi nō p̄ot ſignificare imꝑium de alio q̄ꝫ de il-
lo q̄ꝺ imꝑať. ẜ cū eius ſignificatō non ſit ꝓpria ⁊ directa
de volūtate: nō eſt mirū ſi ſignificare p̄ot voluntatē. non
de eo q̄ꝺ imꝑatur: ſed de alio.

Deinde queritur .§.j.

de ꝓhibitōne. videť aūt ꝙ dñs p̄ceperit q̄ꝺ nō voluit ma
the. viij. ſuꝑ illud. Vide nemi dixeris. glo. tacē iuſſit: nec
tñ tacere potuit. Non q̄r voluit q̄ꝺ nō potuit: ẜ dat exem
plū vt ſui in magnis q̄ faciūt latere velint: et tñ nō diciť
Math. viij. ꝙ illud ꝓmulgauerit: ẜ marci. j. dr̄ ꝙ egreſ-
ſus cepit p̄dicare ⁊ diuulgare ſermonē. ⁊ dic ibi glo. non
q̄a voluit q̄ꝺ nō potuit: q̄a om̄ia q̄cunqꝫ voluit fecit: ẜ do
cet nr̄a bñficia reprimi nō tam a mercede pecunie ẜ etiā
gr̄e. Ex glo. etiā videť ꝙ p̄cepit q̄ꝺ nō voluit. q̄a ex q̄ om-
nia q̄cūqꝫ voluit fecit. ⁊ iſtud ſecutuꝫ eſt ꝙ nō tacuit: g̃ nō
voluit ꝙ taceret. ¶ Iteꝫ p̄cepit taceri. aut g̃ voluit taceri.
aut nō voluit: ſi voluit taceri et effectꝰ nō eſt ſecutꝰ q̄a iſte
nō tacuit: g̃ voluit q̄ꝺ nō potuit: ẜ hoc eē nō p̄ot g̃ in veri
tate nō voluit taceri. et p̄cepit taceri: g̃ p̄cepit quod non
voluit: g̃ duplex fuit. Si p̄cepit q̄ꝺ nō voluit hr̄ ꝓpoſituꝫ
¶ Item queriť qualr̄ intelligiť glo. illa ſuꝑ math. taceri
iuſſit ⁊c̄. ſi em̄ iuſſit taceri ⁊ nō potuit taceri: g̃ p̄cepit q̄ꝺ
nō potuit fieri ⁊ ita impoſſibile. Sꝫ ꝯtra ẜ eſt ſeq̄ns gl.
q̄ dicit. nō ꝙ aliq̄d voluit ⁊ nō potuit: g̃ p̄cepit q̄ꝺ potu-
it ⁊ ita poſſibile. ¶ R̄nſio ex fine glo. patꝫ ſolutō vbi di
citur. dat exemplū vt ſui in magnis q̄ faciūt latē velint:
ẜ vt ꝓſint alijs ꝓdanť inuiti. ꝑ hoc ptꝫ ꝙ fuit ibi aliquid
q̄ꝺ voluit ſcꝫ taceri q̄ꝫtum ad laudē ſuā ꝑtinebat inq̄ꝫtum
erat hō. et ẜ alijs dabat exemplum. et hoc dicit illa pars
vt ſui in magnis que faciunt latere velint et fuit ibi q̄ꝺ
noluit ſcilicet non taceri: ſed predicari ſcilicꝫ ad proximi
vtilitatem ⁊ dei honorem. hoc dicit illa pars: ſed vt ꝓſint
alijs ꝓdanť inuiti. primū dicit q̄ꝫtum ad ſuā laudem ſecū
dum q̄ꝫtum ad ꝓximoꝝ vtilitatem quā querebat. ¶ Ad
hoc g̃ quod obijciť taceri iuſſit ⁊ ita taceri non potuit: g̃
iuſſit impoſſibile. R̄nſio ꝙ nō ſeq̄tur. quia is eſt ſenſus:
iuſſit taceri fugiendo ꝓpriaꝫ laudem quod nō potuit vti
liter fieri q̄ꝫtum ad ꝓximoꝝ vtilitatē. et quod nō p̄ot vti-
liter fieri dicit ẜm ius nō poſſe fieri: licet al̄s eſſet poſſibi
le. vñ diciť poſtea: nō aliquid voluit q̄ꝺ ñ potuit. voluit
em̄ hoc p̄dicari ad ꝓximi vtilitatem et dei laudem. ¶ Itē
queriť precepit taceri ergo p̄ceptum fuit ſignum ꝙ volu
it illud taceri. et voluit oppoſitū eius q̄ꝺ ē taceri quia vo
luit clamari: g̃ fuit ibi duplicitas. R̄ñ. iam diximus ſu-
pra. ꝙ p̄ceptum licet ſit ſignum volūtatis: non tamen eſt
ſignū eius ſemꝑ quod precipitur: ẜ ſignuꝫ eius ꝙ ſubeſt
aliquod volitū circa illuď. vnde quodāmodo ſiue ẜm q̄d
eſt volitū. ſcilꝫ q̄ꝫtum ad hoc ꝙ aliquid in illo vel contra
illud eſt volitū. ſimpliciter aūt non: ⁊ ita eſt hic. Naꝫ ta
ceri fuit volitum hoc eſt ẜm quid ſcꝫ q̄ꝫtum ad ꝓprie lau-
dis vitatōneꝫ. oppoſitum eius ſcilicꝫ non taceri et p̄dicari
volituꝫ fuit ſimpl̄r: ꝓpter ꝓximi vtilitatem et dei gloriā.
¶ Item preceptuꝫ fuit leproſo vt taceret. et fuit p̄ceptum
obligatorium maxime cū eſſet licitum q̄ꝺ preciperet q̄ꝺ
patet abrabam tenebať occidere filium ex p̄cepto domi-
ni q̄r p̄ceptum erat obligatoriū et etiā quia credebat deū
velle illud: nō tm̄ ex p̄cepto ſed ex cōſcīa ſua tenebatur ẜ
hoc malū erat in genere. g̃ ſi ad illud tenebať abrabā ex
p̄cepto: g̃ multomagis leproſus tenebať. ¶ Conť. tene-
batur ex illo p̄cepto tacere et nō tacuit: g̃ tranſgreſſor fu-
it p̄cepti. ergo peccauit mortal̄r. pari rōne ita erit in cete
ris. hoc autem eſt ꝯtra glo. que dicit. ꝙ precepit taceri et
tacere nō potuit. ergo ei imputandū nō fuit. et etiam cū
maius bonum ꝓueniret ex manifeſtatōne q̄ꝫ ex taciturni
tate. ¶ Item inſtinctu caritatis hoc fecerunt ceci vnꝺ ſu
per illum locum. Math. ix. egreſſi ceperūt p̄dicare non
potuerūt tacere memores prioris gr̄e: reſtat g̃ ꝙ nō pec-
cauerūt. ¶ Item volūtas dei fuit ꝙ nō tacerent ẜ clama
rent. obedire aūt eſt volūtati ſuꝑioris ſatiſfacere g̃ nō fu
erūt inobediētes g̃ nō peccauerūt. ¶ R̄nſio a p̄ncipio ex
p̄cepto tenebanť tacē: ẜ poſtea dño inſpirante intellexerū̄t
cām p̄cipiendi ſcꝫ vitatōeꝫ. intellexerūt etiā vtilitateꝫ fu
turā alijs ex p̄dicatōne ſiue manifeſtatōne. ⁊ ꝓpť maiorē
fructū ꝑceperūt ẜ dominū velle lꝫ nō diceret eū dicē. mľ-
ta em̄ volumꝰ dicere tñ erubeſcimꝰ: ⁊ etiā dicere nos non
decet. ⁊ iō dicimꝰ nec leproſuꝫ nec cecos peccaſſe. ⁊ nō va
let p̄dicta argumētatō tenebať tacē ex p̄cepto ⁊ nō tacue
rūt: g̃ trāſgreſſi ſunt. q̄r addendū eēt ⁊ volūtatē dñi nō in
tellexerūt. tandiu g̃ tenebanť tacē q̄ꝫdiu nō aduerterunt
dñi volūtatē. vñ eleganť dictuꝫ ē iuſtū iuſto ꝯriū eſt. q̄m
iuſtū ē tacē q̄ꝺ p̄ceptū eſt: ⁊ iuſtū ē illud p̄dicare ad lau-
deꝫ dei. ¶ Iteꝫ ſic̄ veritas tenuit duplicitatē in v̄bo: ita ⁊
in facto ⁊ ī ſigno. q̄r ī factis loq̄mur ſuo mō ſic̄ ex verbis
Queriť g̃ de ẜ ꝙ dñs videť fuiſſe duplex ī facto Luc. vlt.
vbi finxit ſe longiꝰ ire. R̄ñ. nulla fictō dicēda ē ex ꝑte eiꝰ
ẜ ex ꝑte decipiētis. in ẜ ei ꝙ oñdit ſe longiꝰ ire: oñdit ve-
rū. q̄r ita fuit poſtea. ſ. ꝙ lōge iuit ab eis ẜ non tūc. Ipſi
aūt accipiebāt ꝙ tunc eēt longe iturꝰ ab eis: ẜ ẜ falſuꝫ. et
ita ex ꝑte accipiētiū. Et attēde ꝙ hec eſt duplex. oñdit ſe
tūc longiꝰ ire ab eis. q̄r li tūc pť determīare li ituꝝ ⁊ ſic ē
falſa. vel pť determīare li oñdit: ⁊ ſic vera. vñ dōm ꝙ ſig̃
ficauit ſe hr̄e in ꝓpoſito iter vlteriꝰ. vt ſig̃ficaret ꝙ in re-
ſurrectōe nō eēt ꝯpletō: ẜ oportuit ſeq̄ aſcēſionē vt dic aug.
⁊ ita ſit veꝝ ſignū ſcꝫ alicꝰ vlteriꝰ. vñ ip̄e ptꝰ euanuit ab
oculis eoꝝ: ad ẜ deſignandū ꝙ non eſſet diu cum eis q̄ꝫ-
tum ad ꝯuerſationem corꝑalem.

Membrū ſecundū

Scdo q̄riť. an poſſit deꝰ p̄cipe ꝯ legē naťalē.
Ad q̄ꝺ ſic Ro. xiij. oīs aīa p̄tatibꝫ ſublimi
oribꝫ ⁊c̄. gl. mādatū ſuꝑioris ſoluit manda
tū inferioris: ẜ lex etňa ſuꝑior ē lege naturali. igiť ſoluit
mādatū legis naťal̄: g̃ deꝰ pť p̄cipe ꝯ legem naturalem.

¶ Item anſel. in li. Cur deus homo. nihil decens eſt aut
iuſtum: niſi qđ deus vult. ergo ſi vult aliquid illud eſt iu
ſtum. ḡ ſi p̄cipit ꝯtra legem naturaleꝫ: illud eſt iuſtū. ſed
quicqd eſt iuſtū illud pōt p̄cipere: ḡ ꝯtra legē naturalem
pōt p̄cipere. ¶ Contra. qcunqꝫ p̄cipit ſuā inhonoratiōeꝫ
p̄cipit ꝯtra ſe. ſi ḡ deus nō pōt p̄cipere ꝯtra ſe: nō pōt pre
cipere ſuā inhonoratōeꝫ: ſed inhonoratio dei eſſet vt crea
tura nō ſubijceret̄ creatori: ḡ non pōt iſtud p̄cipere ꝯtra
legem naturalē. ¶ Item in li. de regulis theologie ſumit̄
quedā ꝓpoſitio ab aug. ꝙ creator nature nihil facit ꝯtra
naturam. qa ſi ſic: faceret ꝯtra ſe. ⁊ ſic̄ ſe hꝫ creator ad na
turaꝫ: ſic lex eterna creatoris ad legeꝫ nature: ḡ creator
ꝑ legē eternā nō pōt p̄cipere ꝯ legem nature. ¶ Solutio
dicendū ſicut hr̄ Ro. xj. ꝯ naturā inſertus es ibi ꝯ natu
ram tripl'r. et ſumit̄ diſtinctō illa ab aug. ꝯ fauſtuꝫ id eē
ꝯtra naturā dicit apl's qđ eſt ꝯ cōſuetudinē nature quaꝫ
noticia hūana cōprehēdit. vt ꝙ ſurculus fructū ferat ra
dicis. In originali hr̄ vt oleaſter inſertus in oleo nō ole
aſtri baccas ſed oliue pinguedinē ferat. hoc modo ꝯ na
turā eſt facere ꝯ vim inſitā nature ſ̄m ꝙ natura appellat̄
naturalis vis vel p̄ncipiū naturale inditū a creatōe. qđ ē
p̄ncipiū motus vel qetis. ſicut ignis ꝙ ferat̄ ſurſuꝫ ad ħ
hꝫ naturalē vim ſibi inditam. Alio modo dr̄ ꝯtra natu
ram ꝯ naturalē poſſibilitatē inditā. vt de illa poſſit deus
facere quicqd vult et q̄tum ad hāc dicit aug. ibi. deꝰ crea
tor et ꝯditor omniū naturaꝝ nil ꝯ naturam facit. id eniꝫ
erit cuiqꝫ naturale qđ ille fecerit: a q̄ oīs modus nume
rus et ordo nature. Alio mō dr̄ ꝯtra naturā. i. ꝯ ſumme
nature legem ⁊ hec ē ſumma natura q̄ eſt in deo regulās
alias naturas. ⁊ de hac dic. Cont̄ illā ṽo legem ſumme
nature a noticia hūana ſemotam tam deꝰ nullo mō facit
q̄ ꝯtra ſeip̄m nō facit. lex igit̄ naturalis pōt dici ſ̄m illā
ſummā naturā in deo q̄ regulat alias. ⁊ ſic ꝯ legem natu
re nō pōt deꝰ: qa hec natura ſumma idem ē qđ ipſe. Vel
lex nature pōt dici ſ̄m ordinē creature ad creatorem ſ̄m
ſubiectōeꝫ. vt de ea faciat creator quicqd vult. ⁊ ei obedi
at natura: vel naturał'r vt irrōnalis: vel volūtarie vt rō
nalis. Et ꝯ hanc ſiłr nō pōt ſicut nec ꝯ ſe. vel pōt dici lex
nature lex ſ̄m ordinē curſus nat̄e inditi ⁊ ħ modo ꝯ legē
nature pt̄ p̄cipere. ¶ Ad p̄mo oƀm intelligendū ſ̄m btm
bern̄. q diſtinguit nccīuꝫ tripl'r et ibi idē nccīuꝫ ē qđ p̄ce
ptū dicēs. nccīum in hec tria ſbdiuidit̄. ſtabile: iuiolabi
le ſiue īmobile: incōmutabile. Stabile qđ ita ē nccīuꝫ vt
nō cuilibet hoīm mutare illud fas ſit niſi ſolis diſpenſa
toribꝫ miſtroꝝ dei. vt regule ſcōꝝ ⁊ eccl'iaſtica inſtituta
Neceſſariū inuiolabile intelligo. nō ab hoīe inſtitutum
ħ diuinitꝰ ꝓmulgatū. niſi ab eo q tradidit: mutari oīno
nō patit̄. vt nō occides. nō mechaberis nō furtū facies.
Nccīuꝫ īmutabile vidr̄ ꝯgruentiꝰ q̄ qđ ita ꝯſtat diuīa ra
tōne firmatū vt nulla ex cā poſſit ab ipſo deo aliq̄tenus
īmutari. vt mandatū caritatis: ⁊ mādatuꝫ p̄me tabule.
Precipe ḡ ꝯ caritatē vel fideꝫ: ē precipe ꝯ legē nature q̄ ē
ip̄e. ⁊ ideo ad talia nō pt̄ ſe extendē diuinū p̄ceptū vel ꝓ
hibitō vt ſeꝫ p̄cipiat ꝯ iſta vel ꝓhibeat illa. ¶ Ad ſcđam
rōneꝫ dicendū. ꝙ nō ꝓcedit rō illa: ſic̄ nec iſta. ſi eſt hō: ē
ḡ rōnalis. ḡ ſi ē hō mortuꝰ: ē rōnalis lꝫ em̄ rōnale ſequa
tur ad hoīem: nō tn̄ ſeqtur ad ip̄m terciū extra ꝓpriā rati
onē. mortuū aūt trahit hoīem extra ꝓpriā ratōeꝫ. Eodeꝫ
mō dicimꝰ ꝙ ad diuinā volūtateꝫ ſeqtur iuſtū eſſe: qn̄ nō
addit̄ ei aliqd qđ trahat ip̄m extra ꝓpriā ratōeꝫ: ħ cū dr̄
deꝰ vult p̄cipere ꝯ legē nature: ſi lex nature accipiat̄ ſcđo
⁊ tercio mō: iam trahit̄ extra ratōnem ꝓpriam.

Membrum tercium

Conſeqnter q̄rit̄. an deꝰ poſſit p̄cipere an ꝓ
hibere ꝯ ius morale decalogi. ⁊ maxīe q̄tū
ad p̄cepta ſcđe tabule. Ad qđ ſic anſel. in
li. cur deꝰ hō. et aug. in li. de liƀ. ar. Liber
tas nō eſt niſi ad id qđ expedit vel decet: ḡ ſi nō decet deū
aliqd inordinate: nō faciet ħ ex libertate: ħ ſiłr nō decet
ipſuꝫ p̄cipere inordinate: ḡ ſi nō pōt facere niſi qđ liberū
eſt et decens: ꝯſtat ꝙ nō pōt malū p̄cipere. cū nō poſſit p̄
cipi niſi inordinate: ḡ iſta fornicari occidere furtū facere
cuꝫ ſint mala de ſe. nō pōt illa p̄cipere ꝯ p̄cepta decalogi
q̄ ſunt. nō fornicaueris nō furtū facies ⁊c̄. ¶ Item videt̄
ꝙ nō poſſit facere ꝯ illud. nō falſum teſtimoniū dices. q̄
niam deꝰ nō pōt p̄cipere ꝯtra ſuā voluntatē: ſed ip̄e nō pt̄
velle falſum ſic̄ dicit aug. ꝯtra fauſtū. qm̄ nō eſt in dei vo
luntate vt in eo ſit aliqđ falſum qđ verū eſt ⁊c̄. ḡ non pōt
p̄cipere ꝯ hoc p̄ceptū nō falſum teſtimoniū dices. ¶ Iteꝫ
videt̄ ꝙ nō poſſit ꝯ hoc p̄ceptuꝫ nō occides. ſic̄ nec poteſt
p̄cipere fornicari nec mechari. qm̄ occidere dic deformi
tatem. ḡ ſi nō pōt illa p̄cipere: nec iſtud. qꝛ deꝰ nō pōt p̄ci
pere deformitatē. ¶ Itē ꝯcupīa auertit animū a bono in
cōmutabili: ħ deꝰ nō pōt p̄cipere vt aliq̄ creatura auerta
tur ab eo: ḡ nō pōt p̄cipere ꝯtra hoc nō ꝯcupiſces. ¶ Iteꝫ
ſimilis ē deformitas in furtu ⁊ in coitu cū aliq̄ virgīe. qa
in vtroqꝫ vſurpat̄ res nō ſua. ḡ ſicut nō pōt p̄cipere coire
cū virgine: ita nec furtū facere. ¶ Contra. furtū dic con
trectatōeꝫ rei aliene. ſi aūt dn̄s cuiꝰ res ſunt vellet ꝙ nō
eſſet ibi ꝯtrectatō rei aliene ſed ꝓprie: nō eſſet ibi pcc̄m in
cōtrectando: ḡ ſiłr videt̄ ꝙ de volūtate dn̄i ꝑmittente poſ
ſim coire cū virgine. qđ eſt incōueniēs: ḡ nullo modo ⁊c̄.
¶ Itē deꝰ eſt ſup̄ ius nature. ſuperior aūt n̄ alligat̄ iure in
ferioris: ḡ nō artat̄ deus ad iſta: ḡ pōt p̄cipere ꝯ hec oīa.
¶ Item exo. xij. p̄cepit hebreis expoliatōneꝫ egiptioꝝ. er
go p̄cepit ꝯtrectare rem alienaꝫ inuito dn̄o. ḡ ꝯtra illud
p̄ceptū nō furtū facies: ḡ ſiłr pōt p̄cipere ꝯ alia. ¶ Item
bern̄. in li. de diſpenſatōe ⁊ p̄cepto dic. inuiolabile neceſ
ſariū intelligo qđ nō ab hoīe inſtitutuꝫ ħ diuinitꝰ ꝓmul
gatū niſi a deo q tradidit. mutari oīno nō patit̄. vt n̄ oc
cides. nō mechaberis vł reliqua p̄cepta ſcđe tabule. nec
cuiq̄ hoīm ex aliq̄ aliquid ex aliquo p̄cepto hoꝝ ſoluere
licuit aut licebit. deꝰ tn̄ hoꝝ aliquod qn̄ voluit ſoluit. ſic̄
cū hebreis egiptios ſpoliari ſiue qn̄ ꝓpheꝫ cū mł'iere for
nicaria miſceri p̄cepit. ex q̄ patꝫ ꝙ pt̄ p̄cipe ꝯ oīa p̄cepta
ſcđe tabule. ¶ Iteꝫ aug. in q̄ſtōibꝫ ſup exo. xxiiij. lex eter
na ī medio quedā poſuit. vt ī eis vſurpādis merito rep̄
hendat̄ audacia. in exeq̄ndis iuſte laudet̄ obia. et ponit
exemplū de abrahā imolante filiū ſuū ex dei obia. Que
daꝫ ei ſunt mala ſ̄m ſe q̄ nullo mō p̄nt bn̄ fieri. Quedaꝫ
aūt ſunt inorīa. quedā media ſic̄ occidē. qđ bn̄ pt̄ fieri ſic̄
abrahā bn̄ potuiſſet imolaſſe filiū ſuū: ħ eiuſdem auc̄tis
ſūt oīa p̄cepta ſcđe tabule: ḡ ſic̄ pt̄ p̄cipe ꝯ illđ n̄ occides.
qꝛ poſuit occidē in medio: ita pt̄ circa alia. ¶ Quidā aūt
diſtinguūt ħ ⁊ dicūt ꝙ ē nat̄a vt nat̄a. q̄ dictat aliquē co
gnoſcē aliquā ad ꝯſ̄uandā ſpēꝫ. vn̄ hec nat̄a dictat ꝯſer
uatōeꝫ ſpēi ⁊ ſinguł'aris. Et ē nat̄a vt rō q̄ dictat ꝯgnoſce
re vnā ſue ſpēi ⁊ nō pł'es. Et eſt rō vt rō q̄ dictat ꝯgnoſcē
vnā ſibi ꝯiugatā. Cont̄ naturā p̄mo mō ē p̄ceptū occidē
di. ꝯ naturā ſcđo mō fuit ꝙ iacob habuit q̄tuor vxores.
ꝯ naturā tercio mō fuit ꝙ abrahā ꝯgnouit agar. dicūt ḡ
ꝙ ꝯ naturam p̄mo mō nō pt̄ deꝰ p̄cipe. ⁊ ꝯ illa ē mechari
qꝛ nō ē ꝓpt̄ ꝯſeruatōeꝫ ſpēi vel indiuidui ħ ꝓpt̄ delectatō
nē ſolā. ⁊ iō nō pt̄ p̄cipe mechiam: ħ ꝯ naturā ſcđo mō et
tercio pt̄ precipe. ſ. ꝙ iacob pł'es vxores hūit. ⁊ ꝙ abrahā
ꝯcubuerit cū agar. ⁊ ſic ꝯ p̄cepta ꝓut emanant a iure na
turali. ſcđo mō ⁊ tercio mō pt̄ p̄cipere nō ꝓut p̄mo modo
¶ Cont̄. occidē eſt ꝯ ꝯſeruatōeꝫ ſpēi ⁊ indiuidui. ſi ḡ pōt
p̄cipere occidē ſic̄ ptꝫ ex dictis: ḡ pōt p̄cipere ꝯ naturam
p̄mo mō et ꝯ p̄cepta emanātia ab illa. Et hoc etiā cōfir
mat̄. qm̄ in euāgelio ꝯſulit dn̄s ꝙ ſe caſtrent hoīes ꝓpter
regnū celoꝝ: ſed hoc eſt cōtra ꝯſeruatiōem ſpeciei: ḡ pōt
p̄cipere cōtra naturā primo modo. et ſic vniuerſał'r con
tra p̄cepta ſcđe tabule. ¶ Alij dicunt ꝙ eſt quoddaꝫ ma
lum qđ deo non conuenit p̄cipere: ꝓpter illam que in ip̄o
eſt deformitateꝫ. ⁊ tale eſt mechari. Et eſt aliquod bonū
contra quod deo nō ꝯuenit p̄cipere. quia tale bonum eſt
et tantum: ꝙ non recipit compenſationem. vnde dicunt
ꝙ abrahe non potuiſſet dominus precepiſſe ꝙ non crede

ret deum incarnandum: eo ꝙ tale erat quod non recipit ɔpenſationem. occidere aūt hominem licet ſit malum in genere: tamen in ſe non habet deformitatē ſicut mechari Item tale eſt quod recipit dei ɔpenſationē ſicut pacē rei publice: q̄tum ad interfectōꝫ furū et maleficioꝝ. et multiplicatōeꝫ eccl'ie: q̄tum ad interfectōeꝫ hereticoꝝ eorūꝫ qui impediūt multiplicari eccl'iam. ⁊ nō eſt ſimile ꝺ iſto actu ſcꝫ mechari et de iſto. Sed non videtur hoc eſſe verum. ſ. quia iſtud deum nō eſſe incarnandum nō recipit ɔpenſatōneꝫ ꝙ deus nō poſſit p̄cipere oppoſitum iſtius. quia recipit ɔpenſatōnem vt dicit aug. ꝙ alius modꝰ ſalutis fuit poſſibilis ſed nullus ɔuenientior et inq̄tū nullus ɔuenientior nō recipit ɔpenſatōnem: ſed tamen recipere poterat ɔmutatōnē. et ſic dn̄s potuiſſet p̄cepiſſe oppoſitum: et tūc illud ſcꝫ deum fuiſſe incarnandū nō fuiſſet articulus. ⁋ Item ad hoc quod dicūt. ꝙ iſtud mechari habet in ſe deformitatem. et non conuenit precipere deo: ꝓ quanto dicatur habere deformitatem. Nam pari ratōne cum yſaac eſſet innocens. yſaac innoceteꝫ occidere: habebat in ſe deformitatem: ergo cum eſſet innocens non cōueniebat deo precipere yſaac occidi. ⁋ Item quod in ſe non eſt malum ſed indifferens vel licitum: per p̄ceptum potuerit fieri malū. vt comedere pomum. ergo ecōuerſo quod in ſe eſt malum: ꝑ preceptum ſcilꝫ dei pōt fieri bonum: ergo tam mechari q̄ occidere ⁊ huiuſmodi ꝑ preceptum poſſunt fieri bona. ⁋ Sed contra. licet deꝰ preciperet ꝙ abraham imolaret yſaac: et non volebat niſi bonum: ergo illud erat bonum. ergo eius oppoſitū erat malum ſcilicꝫ imolare yſaac: non ergo ex precepto dei factum eſt bonum: multomagis nec alia. ⁋ Solutio. dicēdum. ꝙ ius decalogi emanat a iure naturali. ius autem naturale reſpicit ordinem creature de ſe vel ad aliaꝫ creaturam. Item reſpicit ordinem creature ad deum. ſupra ius nature primo modo dictum eſt lex eterna: que reſpicit ordinem creature ad deum. vt ſcilicet quelibet creat̄a deo ſubijciatur ⁊ ad deum tendat tanq̄ ad fineꝫ. Supra autem iſtud ius nō eſt aliud. quia hoc eſt quod dictatur vt deꝰ ſit finis oīs creature et dn̄s. et ſic ɔtra iſtud ius nō pōt aliquo mō p̄cipere nec ɔtra p̄cepta emanantia ab eo. hoc eſt q̄ reſpiciūt ordinē in rōne ſubiectiōis vel finis ẜ ɔtra p̄cepta emanātia a p̄mo iure pōt p̄cipere ẜ eſt contra ea q̄ reſpiciūt ordinē ad ſe vel ad aliā creaturaꝫ. ſicut ip̄e eſt ſup̄ creaturā. ⁋ Ad primū ergo qꝺ obijcit̄. ꝙ deus eſt ſup̄ ius naturale. dōm ꝙ verū eſt ẜm ꝙ reſpicit ordinem creature ad creaturā vel creature ad ſe: ẜ nō eſt ſup̄ ius aliud ſic̄ nec ſup̄ ſe. ⁋ Ad ſcōm dōm ẜm phm. ꝙ q̄dam ſunt q̄ ſtatim dicta ſonant in malū. ſic̄ illa q̄ imponūtur a p̄uatōne ordis creature ad deū. ſic̄ mechari fornicari q̄ imponūtur in ordinatiōe q̄ creatura rōnalis auertit ſe a ſummo bono qꝺ eſt finis eius. ⁊ ɔuertit ſe ad bonū commutabile: ſed ſpoliatō nō priuat ordinē ad deuꝫ ẜ ſolum ad creaturaꝫ. ſimiliter ɔcubinatꝰ dicit defectum ordinis ad creaturā et nō ad deū. et ideo licet poſſit p̄cipere ſpoliatōneꝫ et coitum ſicut fecit ꝓphe: non tamen fornicatōꝫ neqꝫ mechiaꝫ. ⁋ Ad terciū dicendū. ꝙ non ſeqtur ſi precepit ꝓphe miſceri mulieri fornicarie. ꝙ propter hoc preciperet fornicari. nec p̄cepit furtum qn̄ hebreis ſpoliatōnem precepit: quia non p̄cepit vt hoc facerent ex libidine quā important fornicari et furari. vnde hoc fuit ex obedientia dei. et ſic non fit cōtra ordinem ad deum. In furto enim et fornicatōne ſimilis eſt deformitas. quia in vtroqꝫ eſt vſurpatio rei aliene. quia fornicari dicit coire cum non ſua ex libidine: et ſimiliter mechari. cum dico coire cum non ſua: hic priuo ordinem ad creaturam: ſed dicendo ex libidine: priuo ordinem ad deum. ſimiliter furtum dicit ꝙ accipiat rem alienam ex cupiditate. cum dico accipere rem alienam. priuo ordinem ad creaturam: ſed dicendo ex cupiditate: priuo ordinem ad deum. et propter hoc licet potuerit p̄cipere coitum ſiue concubitum et expoliationem: non tamen fornicationem et furtuꝫ. ⁋ Ad quartum dicendum. ꝙ ſunt quedam diſpoſitiones actuum humanorum reſpectu finis proximi. quedam reſpectu finis vltimi. finis proximus eſt in creatura. vt ꝙ aliquis coeat ꝓpter multiplicatōeꝫ ſpeciei ⁊ ɔſeruatōnem. finis vltimꝰ ē ip̄e deꝰ. Quedā priuant ordinē ad finē proximum et ɔtra illa generaliter pōt p̄cipere. quedaꝫ autē priuant ordinē ad finem vltimū. ⁊ ɔtra illa nō: ſicut nec ɔtra ſe. media aūt appellant̄ ab aug. que dicūt diſpoſitionem reſpectu finis primi. vt occiſio ⁊ ɔcubinatio: ſed illa que ſunt mala de ſe vt mechia et fornicatio et furtum reſpectu vltimi. et ideo illa pōt p̄cipere: iſta nō. Si auteꝫ querit̄. an poſſit p̄cipere ɔtra hoc nō ɔcupiſces. dicendū ꝙ non. ſi ɔcupiſcere dicat actum ɔcupic̄ interioris. ea em̄ a deo auertit: ſed ſi ſolum dicat actum exteriorem: iſtud non eſſet incōueniens. ⁋ Ad intelligendā rn̄ſionem poſitam vltimo et obiectōeꝫ dicendū. ꝙ natura dicit̄ principium naturale motus et q̄etis creature. vel natura dicit̄ ip̄a naturalis poſſibilitas ſiue obedientia creature reſpectu creatoris vt de ea faciat creator quicq̄d vult. Cont̄ ius naturale primo mō pōt. ſcōo modo non. et ſic contra ius nature primo modo pōt: dummō non priuetur ordo creature ad creatorem ẜm ſubiectōnem debitam. ſimilit̄ dicendū de natura vt rōne: et de ratōne vt rōne. ratio em̄ poteſt reſpicere ordinē primū ſcꝫ creature ad creaturā ⁊ ſcōm. ſ. creat̄e ad deum. Si ſcōm: hoc modo reſpicit ordinem vt nō coeat aliquis cum nō ſua. ⁊ vt non propter voluptatē vel ex libidine. et hoc modo ɔ̄ ip̄aꝫ nō pōt p̄cipe ẜ p̄rio mō ſcꝫ ꝓut dic̄ ordinē ad finē ꝓximū vt viſuꝫ ē.

Queſtio .xxxviij. de permiſſione diuine voluntatis.

Conſequenter queritur de ꝑmiſſione diuine voluntatis. et querūtur tria. Primo an ɔueniat diuīe volūtati ꝑmittere mala. Scōo an iuſte ꝑmittat mala fieri. Tercio qua ratōne ꝑmittat mala fieri.

Membrum primū

Ad primū ſic obijcit̄. augu. xvj. de ci. dei. ſic̄ nō eſt bn̄ficentie vt bonū qꝺ maiꝰ ē dimittat̄: ita nō ē innocētie ꝑcendo ſinē ne in grauiꝰ malū incidat̄. Sꝫ ꝑmiſſio ē reſpectu mali vt nō incidat̄ in malū grauiꝰ: ergo nō ꝑtinet ad innocētiam mala ꝑmittē. ⁋ Iteꝫ ibidē dr̄. ꝑtinꝫ ad innocētis officiū nōſolū nemini malū inferre: veꝝ etiaꝫ cohibē a pcc̄o. ſi ergo lex et̄na ē lex innocētie: ergo ad ip̄am ꝑtinet nō ꝑmittē malū ſiue pcc̄m ẜ cohibē: ergo nō p̄t mala ꝑmittē. ⁋ Itē Ro. j. Nō ſolū q talia agūt digni ſūt morte. glo. ɔſentire ē tacē cū poſſit arguē: ẜ deꝰ ꝑmittēdo mala tacet cum poſſit arguere: ergo ɔſentit malo: ẜ ẜ eſt incōueniēs. Si ergo lex eterna nō ꝑmittit ad q̄ nō ɔſentit deꝰ. patꝫ ꝙ nō ꝑmittit mala. ⁋ Cont̄. ſūma rō dictat vt creator nat̄e n̄ diſſoluat ordieꝫ a ꝺo iſtitutū i nat̄a: ẜ ſi li. ar. cogeret̄ ad bonū vl' ꝓhibet̄ a malo: diſſoluēt̄ ordo inſtitutꝰ i rōnali creat̄a. Si ergo lex et̄na ē ſūma rō: ex lege ē ꝙ ꝑmittāt̄ mala ⁊ nō ꝓhibeant̄ ⁋ Itē nll'a creat̄a q̄ nec̄citate cogit̄ ad bonū ē arbitrio libera. Si ergo ſūma rō dictat ꝙ ſtet libtas arbitrij i creat̄a rōnali: cū rōnal' creat̄a creata ſit arbitrio liba. ergo dictat ſūma rō q̄ ē lex et̄na: ꝙ ꝑmittāt̄ mala fieri nec cogat̄ de nec̄citate ad bonū opād̄ū. ⁋ Solo ad ẜ rn̄det aug. ɔ̄ fauſtū. ij. li. dicēs. ad nat̄alē iuſtie ordinē ꝑtiet. vt aut pcc̄a n̄ fiāt: aut īpuita eē nō valeāt. qꝺ licꝫ coꝝ ſit: nat̄alis ordo ẜuat̄. ⁊ ſi n̄ ab aīa certe a deo. ex q̄ pꝫ ꝙ lex et̄na ſi ꝑmittat mala fieri: n̄ tn̄ ꝑmittit ea eē īpuita. ⁋ Ad p̄mū quod obijcit̄. ꝙ nō ē inocētie ſinē ⁊c̄. dōm ꝙ illa rō n̄ ꝓcedit: ẜ iſtud ſeq̄ret̄. deꝰ ſinit malū ⁊ n̄ puīt ipm: ergo nō ē innocens ẜ ſic nō ē: n̄ ei ꝑmittit mala fieri ſine puītiōe. ⁋ Ad ſcōm ſoluit̄ ꝑ illud qꝺ ſeqtur in illa auc̄te quia dicit ꝑtinet ad innocentis officium nō ſolum malum inferre: verum et cohibere a peccato. et poſt dicit. aut punire peccatum:

vt iſte q plectitur corrigat̃ ex ꝑimento aut alij corrigãtur exemplo. vñ aut cohibet a malo: aut ſi peccat puĩt ꝓ ipo ¶ Ad terciũ dõm. ꝙ ẽ pena in pñti ⁊ pena in futuro. pena in pñti ẽ remorſus ꝯſcie. ⁊ hec ſtatim ꝯcomitat̃ pc̃m ſ; nõ pena in futuro. vñ aug. ꝯ fauſtũ ſcõ li. vexant eni; pc̃a ꝯſcientia; ipſiq; aĩo nocent: cũ luce iuſticie peccando ꝑuat̃. et ſi ñ ꝯſeq̃nt̃ dolores q vel corrigẽdis inferũtur vel nõ correctis vltimi reſeruant̃. ⁊ ſic dõm ꝙ dñs ñ ceſſat arguẽ ꝓ pc̃o et puĩre ſc; in ꝯſcia: l; ñ ſemꝑ arguat doloribꝫ exteriorib9. et ſic p; ſolutio iſti9 q̃õnis et q̃modo voluntas diuina ꝑmittit mala.

Membrum ſecundũ

Conſeq̃nt̃ q̃rit̃. vtrũ de9 iuſte ꝑmittat mala fieri. ad qd̃ ſic Job. xij. habũdant tabnacula p̃donũ. Greg. oĩpotẽs de9 qd̃ iuſte fieri ꝓhibet: iuſtũ eſt vt fieri ſinat. S; iuſticia dei nõ dr̃ niſi dupl'r. aut iuſticia q̃ ẽ veritas dei: vel iuſticia q̃ eſt exigẽtia meritoꝝ. nõ iuſticia q̃ eſt exigẽtia meritoꝝ iuſtũ ẽ mala ꝑmittẽ. qa pc̃or nõ ẽ dign9 tali ꝑmiſſione. nec iuſticia q̃ eſt ṽitas dei: q2 illa exigit vt ſtatĩ peccatori reddat̃ pena. ¶ Rñ. iuſtũ eſt ſinere mala fieri. ſ; nõ hñ põt dici de iuſticia q̃ eſt exigentia meritoꝝ. nec de iuſticia q̃ eſt ṽitas dei ſic oñſum ẽ: ſ; de iuſticia q̃ eſt ꝯdecentia bonitatis dei. de q̃ anſel. ſi parcis iuſte: iuſte parcis. qa h̃ ꝯdecet tuã bonitatẽ. ꝯdecet em̃ ſuã bonitatem vt nõ mutet ordinẽ a ſe ꝯſtitutũ. ꝯſtituit aũt naturã rõnale; liberam vt faciat qd̃ vult. vñ gl'o. ad thi. libertatẽ rõnali creature nõ negauit. ꝑtate; q̃ iuſte malos ordinaret ſibi retinuit. Vel põt dici ꝙ pc̃or ẽ dign9 tali ꝑmiſſione vt. ſ. in ſordibꝫ exñs ſordeſcat adhuc Apoc. vlt.

Membrũ tercium

Querit̃ poſtea q̃ rõne ꝑmittat mala fieri deus. Ad h̃ aũt triplex rõ aſſignat̃. Prima eſt ꝯmendatõ bonoꝝ. vñ aug. in ench. Malũ hñ ordinatũ ⁊ ſuo loco poſitũ: eminẽti9 cõmẽdat bona. vt magis placeãt et laudabiliora ſint: dum ꝯpãnt̃ malis. Scd̃a ẽ eruditio electoꝝ. vñ aug. de correctõne ⁊ gr̃a. vſq; adeo deus coopat̃ in bonũ. vt ſi qui borũ deuient et exorbitent̃: et hoc ipm̃ faciat eis ꝓficẽ in bonum. qa humiliores redeũt at; doctiores vt petr9. Tercia eſt exercitatõ ⁊ ꝓbatio bonoꝝ. vñ aug. in li. de trinitate. boĩs vtiq; ꝓſunt mala vel addendo pc̃a: vel ad exercendam ꝓbandãq; iuſticiã. vel ad euitandũ hui9 vite miſeria; ¶ Juxta h̃ querũtur duo. primũ eſt de ordine maloꝝ. q̃uis tactũ ſit ſuperi9 ſc; in tractatu de bono. ſcdm̃ de cooperatõne maloꝝ in bonum.

Articul9 primus

Ad pmũ ſic ꝓcedit̃. aug. xj. de ci. dei. de9 ſm q̃buſdã antitheſis q̃ſi carmẽ pulcerrimũ honeſtauit q̃ latĩe appellant̃ oppoſita: qd̃ expſſi9 dr̃ ꝯpoſita. Sic ẽ ꝯria ꝯrijs appoſita ſmoĩs pulcritudinem reddũt. vt. ij. cor. vj. ꝑ gl'ia; ⁊ ig̃bilitatẽ ⁊c̃. ita q̃dã nõ ṽboꝝ ſ; rerũ eloq̃ntia ſcl'i pulcritudo ꝯponit̃. vñ eccl'i. xxxiij. Intuere ĩ oĩbꝫ opibꝫ altiſſimi vnũ ꝯ vnũ ⁊ duo ꝯ duo ¶ Itẽ aug. in li. de na. bo. ſic nos ꝯtinẽdo vocẽ decẽter interponim9 loq̃ndo ſilentiũ: q̃nto magis de9 q̃rũdã reꝝ ꝑuatões decent eſſe facit: ſic reꝝ oĩm ꝑfect9 artifex. ¶ Ite; aug. xj. de ci. dei. poĩt aliđ exemplũ in coloribꝫ. ſic pic̃a pulcra cũ colore nigro ſuo loco poſita: ita vniuerſitas rerũ etiã cũ pc̃oribꝫ pulcra ẽ. q̃uis ꝑ ſeipos ꝯſidẽatos ſua deformitas turpet. ¶ Itẽ ps. de9 me9 i te ſpaui. gl. q videt merita aĩaꝝ ſic ordiari a ṽo. vt pulcritudo vniuerſitatis nulla ex ſui ꝑte violet̃. in oĩbꝫ laudat deum diſtinguens aliud deũ feciſſe et ordĩaſſe. ſ. vniuerſu; bonu;: aliud ṽo nõ feciſſe ſ; ordĩaſſe vt malũ. ¶ Itẽ aug. in li. de na. boni. peccãtes in ſupplicijs ex his oĩbꝫ relinq̃t̃ ꝙ malũ ẽ ordĩnatũ. ¶ Cont̃. Aug. in lib. de nat̃a bo. malu; eſt ꝑuatio modi ſpẽi ⁊ ordĩs: g̃ ẽ inordinatũ. ¶ Ite; oĩe ordinatu; inq̃tum hmõi eſt bonũ. g̃ ſi malũ eſt ordinatũ: malu; eſt bonũ. ¶ Item querit̃ de h̃ ꝙ dicit aug. xj. de ci. dei. ꝙ vniuerſitas etiã cũ pc̃oribꝫ pulcra eſt. Querit̃ vtrũ ſic̃r poſſit dici ꝙ vniuerſitas etiã cũ pc̃is pulcra ſit. ¶ Rñ. ordinatũ dr̃ dupl'r. ꝑ ſe: et ꝑ accidẽs ſiue ꝑ aliud. Bonum aũt ẽ ordinatũ vel ordinabile rõne ei9 ad qd̃ eſt: et ratiõe eius in q̃ eſt. ⁊ rõe ei9 ſm ꝙ ẽ: et in rõne ei9 qd̃ ex eo eſt. et hoc ſm q̃tuor cãs. Nam pmũ ad finalẽ. ſcdm̃ ad materialem. terciũ ad formalẽ. quartũ ad efficientẽ. malũ ṽo ordiabile ẽ rõne ei9 in q̃ eſt. q2 malũ ſꝑ eſt in bono. ſic oñdit aug. in ench. et in li. de nat̃a boni. q2 nat̃a in q̃ eſt ſꝑ eſt bona. et rõne hui9 boni malũ ordinabile ẽ. et hac rõne dicitur malũ ordinabile. dr̃ etiã malũ ordinabile rõne ei9 ſc; rõe boni ꝯpoſiti. dr̃ etiã ordĩabile rõe boni qd̃ ex ipo elicitur. Quia malũ ordĩabile ẽ in rõe ei9 in q̃ eſt: dic aug9. ꝙ peccãtes ĩ ſupplicijs ordĩant̃. qa nullo ordĩabile ẽ rõne boni qd̃ ex ipo elicit̃: dic aug. ꝙ de9 nunq̃ ꝑmittẽt malũ fieri niſi ex ipſo eliceret̃ bonũ. ¶ Qđ g̃ obijcit̃. ꝙ malũ ẽ ꝑuatio ordĩs. dõm ꝙ ẽ ordo nat̃e ꝑticularis et vl'is. ſiue ordo nat̃e: et ꝓuidentie. Malũ aũt eſt ꝑuatõ ordĩs ꝑticl'aris ſiue ordĩs nat̃e. nõ ordinis vl'is ſiue ordĩs ꝓuidẽtie. ¶ Itẽ ad aliud dõm. ꝙ ordĩatũ dr̃ dupl'r. aut ordĩe q ẽ in ſe: aut ordine qui eſt in alio. ſicut figuratum dicitur dupliciter. Malum ergo eſt ordinatum ordine qui eſt in alio: cum ordine q ẽ in ſe. bonũ aũt eſt ordinatũ ordĩe q ẽ in ipo. ¶ Ad aliud dõm. ꝙ cũ dico pc̃m: dico ſolũ ꝑuatõe; vel deformitatẽ. cũ dico pc̃orem: dico nat̃a; bonã cũ priuatõne. Rõne g̃ ipi9 nat̃e cũ ꝑuatõne ẽ ordo: nõ rõe ipi9 ꝑuatõnis ſolũ. vñ nõ pt̃ dici ꝙ vniuerſitas cum pc̃is ſit pulcra: ſic dr̃ cũ pc̃oribꝫ. q2 nat̃a q̃uis priuata: eſt ordinabilis.

Articulus ſecundus

Conſeq̃nter q̃rit̃ de coopatõne maloꝝ ĩ bonũ Querit̃ g̃ vtrũ mala coopent̃. et vr̃ ꝙ ſic. ꝑ ſup̃dictã auc̃te; aug. in li. de correctõne et gr̃a. ¶ Cont̃. xlviij. di. pmi li. ſniaꝝ. Eſt aliq̃d qđ ĩ ſe bonũ ẽ et cui fit: ſ; nõ ẽ bonũ faciẽti. vt cũ ſbuenit̃ paupi ſ; nõ ꝓpt̃ deũ. Aliq̃d bonũ ĩ ſe ⁊ faciẽti ſ; nõ cui fit. vt cũ ṽitas ꝓpt̃ deum alicui nõ obediẽti p̃dicat̃. Eſt aliq̃d ĩ ſe ⁊ faciẽti ⁊ cui fit bonũ. vt cũ ṽitas p̃dicat̃ ꝓpt̃ deũ credẽti. Eſt ⁊ aliud qđ nec ĩ ſe bonũ ẽ. ⁊ faciẽti nocet: ⁊ dãnat niſi peĩteat vt malũ. valet tñ ad aliq̃d: g̃ vr̃ ꝙ malũ faciẽti ñ coopat̃ in bonũ. ¶ Itẽ opat̃ malũ ad dãnatõe;: nõ g̃ coopat̃ ĩ bonũ. ¶ Rñ. aliq̃d dr̃ coopari ĩ bonũ tripl'r. pmo mõ vt ꝑ ſe ordĩatũ in bonũ vt virt9 ⁊ gr̃a. Alio mõ ꝙ veloci9 facit moueri ĩ bonũ. vt pauꝑtas ⁊ infirmitas. tercio mõ ſicut oppoſitũ recedẽs ꝯfert ad intentõe; ſui oppoſiti. ſic vehemẽtia frigoris ad calorẽ. vt frig9 niuis recedẽs ad calorẽ h̃ mõ pc̃; recedẽs ĩducit vehemẽtiã doloris ⁊ ardorẽ maiorẽ hñ opandi. et h̃ ẽ ꝑ ꝯñs: ſic g̃ coopat̃ malũ in bonu; ¶ Ad obiã g̃ dõm. ꝙ malu; nõ coopat̃ coopanti ſi ꝑſeuẽt ſ; ſi recedat. ⁊ h̃ pt; cũ dr̃: oĩa coopant̃ in bonũ his q ſm ꝓpoſitum ⁊c̃. Ro. viij. ⁊c̃.

Queſtio. xxxix. de implectione diuĩe volũtatis ꝑ opa miſcđie et iuſticie.

Conſequenter querit̃ de impletõe ſeu opatõe diuĩa. ⁊ ẽ q̃rtũ ſignũ volũtatis diuĩe. Cũ aũt ponant̃ ꝯditões diuĩe opatõis miſcđia ⁊ iuſticia ⁊ determĩatio ſit q̃tũ ad opatõe; bonoꝝ eſt inq̃ſitio prĩo de ꝯditõibꝫ miſcđie ⁊ iuſtĩe ſm ꝙ dr̃ vniuerſe vie dñi miſcđia ⁊ ṽitas. Deinde ṽo. an ſit determĩatio opatõis diuĩe reſpectu bonoꝝ tm̃. ſ; eſt q̃rere an deo actore fiãt mala ⁊c̃. Circa ad pmũ querit̃ ĩ hũc modũ Prĩo. an ĩ ṽo ſit ponẽda intẽt õmiſcđie ⁊ iuſtĩe. Scđo q̃rit̃ q̃ ſit ꝑor intẽtio ĩ deo miſcđie an iuſtĩe. Tercio vtrũ ĩ oĩbꝫ opibꝫ dei ſit inuenire iuſticiã ⁊ miſcđiam.

Membrum primum

AD primuꝫ ſic obijcit͛. dam̄. Mia ē triſticia de alieis malis: ſ in deo nō cadit paſſio: ḡ nec intentō mie. Silr̄ vr̄ de iuſticia. q2 intētio iuſtie ē reddē debitū: ſ dic anſel. in lib. Cur de⁹ hō. ꝙ de⁹ nulli dꝫ: ḡ in ipſo nō ē intētio iuſticie. ¶ Solō. dōm ꝙ cū mia dicat͛ multiplr̄. pma tñ rō h⁹ eſt releuatō miſerie. pt̄ aūt releuatō miſerie eē duplr̄. q2 vl̄ ē cū ꝯpaſſiōe releuātis vel ſine ei⁹ ꝯpaſſiōe. Si ḡ dicat͛ cuꝫ ꝯpaſſiōe releuātis: ſic ñ cadit in deo. q2 mia ſ mō ponit ꝯpaſſiōeꝫ ⁊ dolorē de alieis mal̄. nulla aūt affectio vl̄ dolor in deo pt̄ poni. iō nec mia ſ mō. ⁊ hec ē mia ſm affectuꝫ in deo aūt nulla cadit affectio. Scdm aūt ꝙ mia dr̄ in releuatōe miſerie ſolū. ſine ꝯpaſſiōe releuātis: ſic notat mia ſolū effectū miſerētis ñ affectū in releuāte vel paſſiōeꝫ aliquā. ⁊ ſic ē in dō. vñ anſel. ī monol̄. miſericors es quia miſeros ſaluas ⁊ pctoribꝫ tuis pcis. mīſicors non es: q2 nll̄a miſerie ꝯpaſſiōe afficeris. ¶ Silr̄ de iuſtia dōm. ꝙ iuſtia vno mō imptat debitū nccitatis. Alio mō imptat ꝯdecentiā ꝯgruitatis. Prio mō ñ ē in deo ſ in nob̄ q obligamur ſ debito ꝙ ad deū ⁊ ꝙ ad primū. Scdo mō ē ī dō ⁊ hec iuſtia nl̄ aliud dicet͛ ī ipō ꝙ ꝯdecētia ſue boītatis. vñ aug. ī monol̄. cū punis malos iuſtū ē. q2 illoꝝ mēitis ꝯuenit. cū vō pcis mal̄ iuſtū ē ñ q2 illoꝝ meritis ſ q2 bonitati tue ꝯdecēs ē. ⁊ ſic mia ⁊ iuſtia ſm vnā intentōeꝫ ponende ſunt in deo: ſm aliam non.

Membrū ſecundū

QUide q̄rit͛ q ſit ṗor ī deo itētio mie an iuſticie. ad quod ſic. ṗs. vniuerſe vie dñi mia ⁊ veritas. et appellatur hic veritas iuſticia: quia vnum pro alio ſumitur in ſcriptura. lꝫ ī ſ differt. ꝙ veritas ī dictādo iuſtia in exeq̄ndo vl̄ exhibēdo. pri⁹ ḡ ordiat miaꝫ ꝯ iuſtiaꝫ: ḡ ṗor ē in deo rō mie ꝙ iuſtie. ¶ Itē ṗs. Miaꝫ ⁊ iudiciū ⁊c. ſ iudiciū ꝑtiet ad iuſtiaꝫ: ḡ ṗor ē intētio mie ꝙ iuſtie. ¶ Itē. ij. cori. ij. dr̄ pr̄ miaꝝ: ſ ñ inuenit͛ in ſcptura pr̄ iuſtiaꝝ. ḡ intētio mie ṗor ē in deo ꝙ intētio iuſtie. ¶ Itē ꝙ de⁹ ꝓmittit ē ex mia. ꝙ ꝯminat͛ ex iuſtia: ſ ꝓmiſſiōes dī ſūt īmutabiles. ij. cor. j. q̄tq̄t ꝓmiſſiōes ſunt: ī illo ē. i. īmutabiles. ꝯminatōnes aūt mutabiles. vñ hiere. xviij. repēte loq̄r aduerſ⁹ gentē ⁊ aduerſ⁹ regnū. vt eradicē ⁊ deſtruā et diſꝑdā. Si pniam egerit gēs illa a malo ſuo ꝙ locut⁹ ſum aduerſ⁹ eā agā et ego pniaꝫ: ſ qd̄ ꝑtiet ad īmutabilitatē ꝑ pri⁹ eſt in deo: ḡ ṗor ē in deo intētio mie ꝙ iuſtie. ¶ Cont͛. anſ. in mono. vniuerſe vie dñi mia ⁊ v̓itas. ⁊ tñ iuſt⁹ dñs ī oībꝫ vijs ſuis: ⁊ vtiqꝫ ſine repugn̄tia. Quia q̄s vis puīre: ñ ē iuſtum ſaluari. ⁊ q̄bꝫ vis pcē: nō ē iuſtū dānari. Nā id ſolū iuſtū eſt qd̄ vis: ⁊ nō iuſtū qd̄ nō vis. ſic ḡ naſcit͛ de iuſtia mia tua. Si ḡ in deo ex iuſtia naſcit͛ mia: ḡ prior ē intētio iuſticie ī deo ꝙ mie. ¶ Iteꝫ anſel. ī monol̄. parcēdo mal̄ ita iuſt⁹ es ſm te ⁊ nō ſm nos: ſic miſeri⁹ es ſm nos ⁊ ñ ſm te. Sꝫ pri⁹ ē intētio q ē ſm ipm ꝙ ē ſm nos: ḡ ꝑ pri⁹ iuſtia ꝙ mia. ¶ Iteꝫ iuſtia ē nō ſolū reddē qd̄ debitū ē: ſ etiam ſuꝑplē defectū ⁊ indigentiā. Si ḡ intētio mie ē in releuatōne indigētie: ḡ intētio iuſtie includit in ſe intētionē miſericordie: ḡ ꝑ pri⁹ dr̄ de deo. ¶ Iux̄ ſ oñdit͛ ꝙ neutra dꝫ dici ſimplr̄ prior altera īmo ī diuerſ ordībꝫ vna ē ṗor altera ⁊ ecōuerſo. videm⁹ eniꝫ ꝙ cā efficiēs vno mō ṗor ē cā finali alio mō ecōuerſo. q2 final̄ intentio ṗor ē ceteris cauſ: in exeq̄ndo vō efficiēs. Si ḡ mia ṗor ē intentōe dei q2 miaꝫ ſꝑ intēdit iuſtia. ꝑmū ē in executiōe. ḡ nulla ṗor alt͛a ſimplr̄: ſ in diuerſis vijs vna ṗor alt͛a et econuerſo. ¶ Solutio. dōm ꝙ iuſtia ⁊ mia dei multiplr̄ dicunt͛. dr̄ eñi iuſtia large. ſ. coīſſime. ⁊ ſic iuſtia dei ē ꝯdecentia ſue bonitatis. Inde iuſtū ē q̄cq̄d decet ſuā bonitatē. ⁊ iſte eſt ſuꝑm⁹ grad⁹ iuſtie ⁊ ſm ſ loq̄tur anſel. in monolo. de iuſticia dicēs. cū parcis malis iuſtū eſt nō q2 illoꝝ malis. ſ q2 tue bonitati ꝯdecens ē. Scdo mō dicit͛ iuſtia coīter et ſic iuſticia appellat͛ retributō ſm exigentiā meritoruꝫ. et ſm hoc dicit anſel. in monolo. Iuſtum quippe eſt te ſic eſſe iuſtum. vt iuſtior nequeas cogitari. quod nequaꝙ eſſes: ſi tm̄ bonis et nō malis merita redderes. Iuſtior eñi eſt qui bonis ⁊ malis: ꝙ qui bonis tm̄ merita retribuit. ⁊ ſic ex iuſticia naſcit͛ miſcdia ⁊ ſeueritas. miſcdia ē in ꝑmiando bonos: ſeueritas in puniendo malos. vnd̄ iuſticia ſic reſpicit illud qd̄ eſt in ꝑmiando ⁊ puniēdo. Tercio mō dicit͛ iuſticia dei ſtricte et ſic accipit͛ ꝓ ſeueritate que eſt in puniendo malos. Unde ſic ſe habet ſolum ad puniendū. ⁊ hec iuſticia ē ſub iuſticia ꝯmuniter dicta. et de hac dicit. cuꝫ punis malos iuſtū eſt. quia illoꝝ meritis ꝯuenit. ¶ Similit͛ ex ꝑte miſcdie eſt diſtinguendum ꝙ dicit͛ multiplr̄. Uno mō large ſiue cōmuniſſime. et ſic miſcdia dei appellat͛ ſuꝑhabūdantia ſue bonitatis ⁊ pietatis in erogatōne bonoꝝ. Scdo modo miſcdia dei dicitur coīter q eſt in erogatōne bonoꝝ ſuꝑ exigentiā meriti ſm ꝙ diuis. ꝙ bonis dat ſuꝑ ꝯdignū malis penaꝫ citra ꝯdignū. Tercio mō dicit͛ diuia miſcdia ſtricte. q ſcꝫ eſt in erogatōne liberali boni debiti ſic dicim⁹ ꝙ dñs quēcūqꝫ ſaluat etiā quātūcunqꝫ meruerit: adhuc tñ liberaliter ⁊ miſericordit͛ ſaluat. ⁊ hec miſcdia ſolū eſt in ꝑmiādo bonos ⁊ diuidit͛ hec ex oppoſito ꝯ iuſticiā ſtricte ſumptam q ecōtrario ſolū eſt in puniēdo. ¶ Dicendū ḡ. ꝙ cōtingit ꝯꝑare miſcdiaꝫ ⁊ iuſticiā ſm latitudinē ſuā ⁊ generalitatē. vt. ſ. ſunt ī eodē ḡdu. vt iuſtia large ꝯꝑat͛ ad miſericordiā large: ⁊ iuſtia coīter ad miaꝫ coīter: ⁊ iuſticia ſtricte ad miaꝫ ſtricte. et ſic ſꝑ in deo ṗor ē intentō mie ꝙ iuſticie. Qd̄ pꝫ. iuſtia eñi large ſumpta ē ꝯdecentia bonitatis diuie: mia large ē ſuꝑhabūdatia pietatis diuie: ſ ṗor ē ipā boītas ꝙ ꝯdecētia boītatis. q2 eñi bon⁹ ſumme: ideo decet eū facē qd̄ facit ⁊ cū iuſticia ⁊ nō ecōuerſo. nā ex eo ꝙ ſūma ē bonitas ⁊ ſuꝑ excellēs: ex ſ venit ꝯdecentia. vñ dic anſel. Iuſt⁹ es. ñ q2 nob̄ reddas debitū: ſ q2 facis qd̄ decet te ſummū bonū: ⁊ ita iuſticia large naſcitur ex mia large. Silr̄ ꝯꝑando diuinaꝫ miaꝫ ſumptā coīter ad iuſticiā ſumptā coīter: ṗor eſt intētio mie. q2 ꝙ de⁹ remuneret ſuꝑ meritū: ſ eſt ex ꝑte ſua. ſ. ex ꝯdecētia ſue bonitatis ſuꝑexcellētis ⁊ iſtud ē mie in deo coīter dcē. Qd̄ aūt retribuat ſm merita ſ eſt ex ꝑte nr̄a. Silr̄ cōꝑando miaꝫ ſtricte ſumptā ad iuſticiam ſtricte ſumptaꝫ. ṗor eſt intētio mie q eſt in ꝑmiando: ꝙ iuſticie q eſt in puniēdo. q2 oīe punire in deo ordinat͛ ad ꝑmiari. q2 punitio malorū ordinat͛ ad ꝑmiuꝫ electoꝝ augmētandū. ¶ Si autē ꝯꝑem⁹ miaꝫ et iuſticiā nō ſm eq̄litatē ḡduuꝫ. vt ſi ꝯꝑem⁹ miaꝫ ad iuſticiā ꝓut eſt ſuꝑior ſiue in ſuꝑmo ḡdu ꝙ dicit͛ large ⁊ miaꝫ coīter: ſic ſemꝑ iuſtia ṗor eſt. ex iuſticia eñi large ſumpta naſcit͛ mia coīter ſumpta. decet eī ſuā boītatē ꝙ puniat malos citra ꝯdignū. ⁊ ſic intelligit͛ auctas anſel. ſuꝑpoſita. vñ ex iuſtia large ſūpta naſcit͛ mia ⁊ iuſticia coīter ſūpta. ſilr̄ ex iuſtia coīter ſūpta naſcit͛ mia ⁊ iuſtia ſm ꝙ ſumit͛ ſtricte. q̄ꝝ ꝑmuꝫ ſcꝫ mia ē in ꝑmiando bonos: alt͛m. ſ. iuſticia q dr̄ ſeueritas in puniēdo malos ex ſ eñi ꝙ retribuit ſm exigentiā meritoꝝ ꝯuenit: ꝙ bonis bona ⁊ mal̄ mala retribuat. et ꝑ hoc patet ſolutō ad omnia obiecta.

Membrum tercium

QUide q̄rit͛. ſi ī vniuerſ opibꝫ dñi ſit īueīre iuſtiaꝫ ⁊ miaꝫ ī hūc modū. prio vtꝝ ī oībꝫ opibꝫ creatiōis. Scdo vtꝝ ī oībꝫ opibꝫ recreatōis. Tercō vtꝝ ī oībꝫ opibꝫ r̄tributōnis q̄tū ad bñficiētiā. Qr̄to vtꝝ ī oībꝫ opibꝫ retributōis q̄tuꝫ ad punitōeꝫ. Quīto vtꝝ de⁹ miſericordi⁹ agat cum vno ꝙ cum alio.

Articul⁹ primus

AD ꝑmū ſic. ṗs. vniuerſe vie d. mi. ⁊ v̓itas. vie aūt dicūt͛ opa. ḡ ī vniuerſ opibꝫ ē īueīre miaꝫ ⁊ v̓itatē: ḡ ⁊ ī opibꝫ creationis. ¶ Itē glo. ibi miaꝫ ⁊ v̓itatē maīfeſte nob̄ exhibet. q duo tñ ī oī ope dñi ſiīr ſūt et ſi nō nob̄ maīfeſte appeāt. ¶ Cont͛. iuſtia dei

dicitur tripliciter. Uno modo reſpectu exigentie meritoꝝ. ſ. ſm ꝙ tribuit vnicuiqꝫ ſm meritum. Alio mō reſpectu impletionis ꝓmiſſoꝝ: ⁊ ſic dr̄ facere de iuſticia. qñ implet qđ ꝓmiſit. Tercio mō reſpectu exigentie ꝑfectōnis cū ſcꝫ dat vnicuiqꝫ ꝑfectōēꝫ ſm ꝓpriā exigentiam ꝯſeruatōēꝫ ⁊ regimē. Scđm h̄ dr̄ iuſticia dei reſpectu ꝑfectōnis creaturaꝝ ⁊ regimis ⁊ ꝯſeruatōis earundem: ſꝫ in ope creatōnis nullo iſtoꝝ modoꝝ eſt iuſticia dei: cū creatō ſit eductio de nō eſſe ad eſſe: ꝗ in opibus creatōnis nō eſt iuſticia dei. ¶ Item greg. ſup iob. miſericordia refert̄ ad miſeriā. ſed vbi ponit̄ ſimplr̄ nō ens nō eſt bt̄m nec miſerū: ꝗ in opib⁹ creatōnis nō eſt bt̄m nec miſerū ergo nec miſcđia.

Articul⁹ ſecund⁹

Ueritur iterū de opib⁹ recreatōnis. vtꝝ in illis ponēda ſint ſimul miſcđia et iuſticia. ſicͭ in incarnatōne q̄ eſt op⁹ recreatōis. Ad quod ſic Ro. xv. dico ibm xp̄m miſtrū fuiſſe circūciſiōis ad ꝯfirmādas ꝓmiſſiones pr̄m. gentes aūt ſup miſcđia honorare deū. vult dicē. ꝙ xp̄c iudeis fecit iuſticiā qa ipis erat ꝓmiſſa. vñ in impletōne fecit iuſticiā. Iteꝫ fecit eis miſcđiaꝫ qꝛ ꝓmiſit incarnatōēꝫ. Sꝫ gētib⁹ nō fuit ꝓmiſſa icarnatio: ꝗ ex miſcđia fuit illis exhibita et nō ex iuſticia: ꝗ ſimplr̄ q̄tum ad oīs nō fuit ſimul miſcđia et iuſticia in ope recreatōnis. ¶ Cont̄. j. cori. j. loqͭ apl̄s de xp̄o. fact⁹ ē nob ſapia a deo ⁊ iuſticia ⁊ ſcificatō ⁊ redemptio. ⁊ loqͭ generalr̄ q̄tum ad oīs iudeos ⁊ gētiles de fructu incarnatōnis: ꝗ in ꝯꝑatione ad gentes fit miſcđia ⁊ iuſticia in ope recreatōnis.

Articul⁹ tercius

Tercio querit̄ vtrū in opib⁹ retributōnis ſimul fueīt miſcđia ⁊ iuſticia. Prio de opib⁹ bñficentie. Scđo de opib⁹ punitōis: de opibus bñficentie. an ſit miſcđia ⁊ iuſticia in eis. Primo q̄tum ad delectōēꝫ. ſcđo q̄tum ad bñficiū tꝑale. tercio q̄tum ad ſcificatōēꝫ. quarto q̄tum ad btificatōnem.

¶ Q̄tum ad primū ſic obijcit̄. dñs eligit iacob et eſau reprobauit. ⁊ tñ tantū erat in vno quantū in alio. et de pari ſe habebāt: ꝗ ſine iuſticia egit cū iacob elegit: ⁊ ſine miſcđia cū eſau reprobauit. ¶ Item mlt̄a beneficia dat qbuſdā q̄ nō dat alijs q ex equo ſe hñt: ꝗ ⁊c. ¶ Iteꝫ querit̄ de ope bñficentie tꝑalis. ſcꝫ vtrū deus de iuſticia ꝯferat bonū tꝑale malis hoīb⁹. qꝛ dic aug. ꝙ pc̄tor nō eſt dign⁹ pane quo veſcit̄. ſꝫ iuſticia reſpicit exigentiam meritoꝝ vel ꝓmiſſionē: ꝗ nō eſt iuſticia ꝙ faciat bonum tꝑale pc̄torib⁹. ¶ Item querit̄ vtꝝ in iuſtificatōe impij ſit miſcđia vel iuſticia. Ad qđ ſic. ſicͭ ſe hꝫ miſericordia ad miſereri: ita iuſticia ad iuſtificare: ſꝫ miſereri eſt op⁹ miſcđie: ꝗ iuſtificare ē op⁹ iuſticie. ¶ Contra. de miſcđia ſua iuſtificat de⁹. nō ꝗ de iuſticia. ¶ Iteꝫ pc̄tor nō eſt dign⁹ facē op⁹ vñ ſit grat⁹ nec pt̄ facere op⁹ dignū ¶ Item. iiij. ſniaꝝ op⁹ miſcđie ē remittē pc̄ta. ¶ Itē queritur de ope btificatiōis p̄s. miſcđia dñi plena ē terra. glo. terra dic nō celi: qꝛ celi nō indigēt miſcđia vbi nulla ē miſeria. In terra hoīs habūdat miſeria. ſuꝑhabūdat dñi miſcđia: ꝗ in illa illuſtratōe ſc̄toꝝ in celis que erit in btificatōne: nō erit opus miſcđie.

Articul⁹ quartus

Uarto querit̄ vtꝝ in opib⁹ punitōis ſit miſericordia ⁊ iuſticia ꝑmo q̄tum ad punitōꝫ tꝑalem. ſcđo q̄tum ad punitōneꝫ eternam. Iteꝫ de punitōe tꝑali q̄tuꝫ ad ꝑuulos q̄tū ad adultos ¶ Q̄tum ad primū querit̄ de puītione tꝑali. qa punit in p̄nti ꝑuulos de q̄ mouet aug. queſtōēꝫ ſic. Nos videmus mlt̄os ſubiectos febribus et penis tꝑalib⁹ poſtq̄ baptizati ſunt: ſꝫ nō remanet in eis culpa originalis p⁹ baptiſmū: ꝗ nō eſt iuſtum eos punīri. ¶ Item poſito ꝙ tales decedāt anteq̄ ſint adulti. ad nullā igit̄ vtilitateꝫ puniunt̄: nec ꝓpter hoc ꝙ meruerūt. ꝗ nō de iuſticia puniunt̄. ¶ Item querit̄ de penis tꝑalib⁹ quib⁹ puniūtur adulti. maxime de illis quibus vn⁹ punit̄ pro alio vel maledicit̄. ſicͭ fuit chanaan. iſte eñ chanaan nihil peccauerat. vñ deberet hr̄e maledictōēꝫ: ſꝫ pater ei⁹ tm̄: ſed illa fuit maledictō diuīa ſine ꝑ inſpiratōneꝫ diuinaꝫ vt ſuppōnim⁹: ꝗ nō videt̄ ibi eē iuſticia. ¶ Item ꝓ pc̄tis patrum filios punit: ꝗ ꝓ pc̄tis aliorū punit innocētes ſꝫ h̄ nō eſt iuſticia: qꝛ iuſtū eſt vt ſolū qui peccauerit puniat̄ ꝗ ⁊c. ¶ Item ezech. xviij. fili⁹ nō moriet̄ iniqtatem pr̄is ſꝫ vita viuet. et ibidē. fili⁹ nō portabit iniqtatem pr̄is: ꝗ nō iudicat dñs iuſte iniqtatem patꝝ in filios. ¶ Item ezech. iiij. corruet vnuſqſqꝫ et ꝯtabeſcet iniqtatib⁹ ſuis. hanc etiā queſtōēꝫ q̄rit aug. ioſue vij. filij iſrael vſurpauerūt de anathemate ⁊c. vnđ dicit ſic. Queri ſolet quō pc̄m alteri⁹ in alios vindicet̄. cū in lege dictum ſit: nec pr̄es ꝓ filioꝝ nec filij ꝓ patꝝ iniqtatib⁹ eē puniendos. Ex q̄ vidr̄ ſm ipm. ꝙ nō puniat de⁹ iuſte filios ꝓ patribus. ¶ Item exo. xxxij. nō fuit aaron punit⁹ ꝓ vitulo cōflatili: ſꝫ ſolū arguitus. ꝑpl̄s aūt punit⁹ eſt: ꝗ iniuſte fecit dominus.

Item queritur de .§. j.

punitōne eterna q̄ punit de⁹ in inferno. primo q̄tuꝫ ad adultos. ſcđo q̄tum ad ꝑuulos. Circa primū queritur an deus poſſit aliquē punire in inferno abſqꝫ miſcđia. h̄ ē punire q̄ntuꝫ meruit. ſcđo an aliquē punit ibi abſqꝫ miſcđia. ſ. quantū meruit. Q̄tum ad primū ſic obijcit̄ deus pōt qcqd iuſtū eſt. Sꝫ iſte fornicator meruit puniri tanta pena: ꝗ iuſtū eſt ꝙ puniat̄ tanta pena. ꝗ de⁹ pt̄ illud: ſꝫ ſi punit eū tanta pena: ſine miſcđia punit. ꝗ de⁹ pōt punire aliquē pena eterna abſqꝫ miſcđia. ¶ Cōtra .ij. ad thimo. ij. negare ſeipm nō pōt. ſicut ꝗ nō pt̄ nō punire malos qđ eſt op⁹ iuſticie: ita nō pōt nō relaxare de pena qđ ē op⁹ miſcđie. qꝛ ſic negaret ſuā miſcđiaꝫ q̄ ipe eſt: ꝗ nō pōt aliquē punire in inferno abſqꝫ miſcđia ſiue nō q̄ntū meruit. ¶ Iteꝫ querit̄ de actu punitōis eterne. ſ. an ſine miſcđia puniat aliquē aut ſine iuſticia. ad qđ ſic. apo. xviij. quantū glificauit ſe et in delicijs fuit: tantū date ei tormentū ⁊ luctū: ex q̄ ptꝫ ꝙ punit q̄ntum meruit. Iteꝫ math. vij. in q̄ menſura mēſi fueritis remetiet̄ vob. et h̄ eſt ꝓ tāta culpa tāta pena. et in yſa. xxvij. in menſura ꝯtra menſurā cū abiecta fuerit vindicabis eā. ſ. in mēſura pene ꝯ menſurā culpe. ex qb⁹ vidr̄ ꝙ de⁹ puniat q̄ntū meruit. ¶ Iteꝫ apoc. xviij. Reddite illi ſicͭ illa reddidit vob. ⁊ duplicate illi duplicia ſm oꝑa eius in poculo qđ miſcuit miſcere illi duplū. ⁊ vocat poculū penaꝫ q̄ babilō afflixit ſc̄tos ſicͭ in hiere. xxv. Sume calicēꝫ vini furoris ei⁹. vocat̄ calix pena: ꝗ magis punit de⁹ babilō q̄ meruit puniri ī afflictōe ſc̄toꝝ: punit ꝗ punitōne et̄na ſine miſcđia. ¶ Itē yſa. xl. Suſcepit đ manu dñi duplicia ⁊c. berñ. ſuꝑ illud ex vſuris ⁊c. ꝗ plus exigit̄ in penis q̄ ꝯmiſſuꝫ ſit in culpis. ¶ Iteꝫ pl⁹ puniuit de⁹ iob pena tꝑali q̄ meruerat. vñ. xvij. ñ peccaui. ſ. tantū. ꝗ eadē rōne pl⁹ puīt aliqñ aliquem pena et̄na q̄ meruit. ¶ Iteꝫ cū puīt aliquē in inferno ꝓ culpa. ꝯſtat ꝙ culpa ē tꝑalis: ſꝫ pena et̄na. ꝗ pl⁹ puīt ipſuꝫ q̄ peccauerit. ¶ Iteꝫ reat⁹ culpe veīalis ē tꝑalis: ꝗ iniuſte puīt de⁹ aliquē pena et̄na ꝓ culpa veīali. ¶ Iteꝫ ſint duo qꝝ vn⁹ in duplo ſit magis pc̄tor q̄ ali⁹. ⁊ ſic vterqꝫ decedat culpa vni⁹ ē dupla ad culpā alteri⁹: ꝗ ⁊ pena ꝯdigͣ vni⁹ eſt dupla ad penā ꝯdignā alteri⁹. ⁊ vn⁹ in inferno puītur in duplo q̄ ali⁹. Sꝫ ꝯtinget ꝙ vtriqꝫ de⁹ aliqd relaxet de ꝯdigna pena: ꝗ magis in q̄ntitate ſbtrahit̄ de pena ꝯdigna vni⁹ q̄ de pena ꝯdigna alteri⁹ qđ patꝫ in numeris. ſi eñ vn⁹ nūer⁹ ſit dupl⁹ ad aliū. ⁊ de vtroqꝫ fiat ſbtractio. ita ꝙ ī reſiduis ſit dupla ꝓportio: pl⁹ ſubtrahit̄ de duplo q̄ de ſbduplo: ꝗ pl⁹ relaxat iſti qui magis peccauit de pena q̄ alij q min⁹ peccauit. qđ iniuſtū eſt. qꝛ magis peccauit q̄ ille: ꝗ de⁹ in punitōe eterna aliqñ agit iniuſte: ⁊ ita ſine iuſticia ⁊ miſcđia ſil̄ punit deus

peccatores eternalit. ¶ Itez queriť de punitõe eterna
quo ad puulos. vtꝝ iuſte ⁊ miſcďiter puiat eos. Et vi
detur ꝙ ſine miſcďia puit eos decedẽtes ſine baptiſmo
qꝛ punit eos pena ꝯdigna peccato originali ĩ ꝗ decedũt
nihil relaxãdo de pena. ḡ punit eos ſine miſcďia. ma-
ioꝛ pꝫ. qꝛ punit eos carentia viſionis que eſt potentia
condigna peccato originali. ſꝫ de hac pena nihil rela-
xat. qꝛ aut relaxaret ꝗ ad diuturnitatez pene iſtiꝰ: aut
quo ad acerbitatez. nõ relaxat de ea quo ad diuturni-
tatez: qꝛ pena iſta eſt infinita quo ad diuturnitatẽ ⁊ ꝑ-
petua. ſilr nihil relaxat de acerbitate: qꝛ carentia viſi-
onis dei cũ ſit priuatio: nõ recipit magis ⁊ minꝰ. ⁊ eť ĩ
oĩbus puulis eſt equalis reatus rõne cuiꝰ nõ punitur
minus vnus ꝗ̃ alius. ḡ ſine miſcďia puniũť puuli pe-
na ꝯdigna. ¶ Itez aug. dicit. ꝙ carentia viſionis dei ẽ
maxima pena. ⁊ peccatũ originale minimũ peccatũ ẽ.
ḡ puuli ꝓ minimo peccato puniũť maxima pena. ergo
deus iniuſte ⁊ immiſcďiter agit cũ illis. ¶ Item in vi-
ſione dei eſt maxima gľa. ḡ in carentia viſionis dei ma
xima pena. qꝛ maxima pena ⁊ maxima gľa ſunt ꝯ̃ria.
ḡ puuli ꝓ peccato originali puniũť maxĩa pena. ¶ Itẽ
ex viſione dei eſt maxima delectatio. ḡ ex carentia viſi
onis maxima triſticia. ḡ maxima pena. ⁊ inde vt ꝑus.
Ex his omnibꝫ videť ꝙ nõ in omnibꝫ opibꝫ ẽ miſeri-
cordia. ¶ Solo. dďm ad omĩa iſta. ꝙ intentio iuſticie
⁊ miſcďie multiplr accipiť. Si accipianť eoꝝ intentio-
nes large: ſic ſunt in opibus dei miſcďia ⁊ veritas. vnď
p̃s. vniuerſe vie dñi miſcďia ⁊ veritas. Glo. in oĩ ope
dñi ſimul ſunt: etſi nõ nobis manifeſte appareant. No
tandũ ḡ ꝙ iuſticia dei diciť multiplr. vno mõ diciť vt
ꝯnoteť exigentia meritoꝝ. alio mõ vt cõnoteť ꝯdecẽtia
bonitatis diuine. ⁊ hec diſtinctio ſumiť ab anſ. in mo-
nolo. dicẽte. Cũ punis malos iuſtum eſt: qꝛ illoꝝ meri
tis ꝯuenit. cũ vͦo parcis malis iuſtũ eſt. nõ qꝛ illoꝝ me
ritis: ſꝫ qꝛ bonitati tue condecẽs ẽ. Prout ḡ diciť iuſti-
cia primo mõ: ſic nõ inueniť in omni ope dei. quia nec
exigentia meriti inueniť in omni ope eiꝰ. Scďo vͦo mõ
ſumpta in omni ope dei inueniť: ſꝫ diuerſimode. vñ di-
ſtinguẽdũ eſt. qꝛ in deo eſt ꝯdecentia ptãtis. ⁊ eſt in eo
ꝯdecentia ſapiẽ: ⁊ ꝯdecentia diſpoſitõis: ⁊ ꝯdecẽtia eq
tatis: ⁊ ꝯdecentia miſeratõis. hec. n. omĩa ꝯplectiť ꝯde
centia diuine bonitatis. ſi ḡ dicať iuſticia ꝯdecẽtia ſue
ptãtis: hec ꝓprie apparet ⁊ poniť in ope iuſtificatiõis.
⁊ ſꝫ eſt qď diciť ro. ix. Q ſi deus volens oñdere iraz ⁊
notam facere potentiã ſuã: ſuſtinuit in multa patiẽtia
vaſa ire apta in interitũ. vt oñderet vaſa gľe ſue. Vnď
ꝙ vnũ iuſtificat alium nõ: ſꝫ facit iuſticia ptãtis. vnde
Hugo in li. de ſacramẽtis. Iuſticia alia eſt ſm debitũ
faciẽtis. alia eſt ſm meritũ patiẽtis. Iuſticia ſm debi
tũ faciẽtis eſt ptãtis: quia ſine iniuſticia licet faciẽti ſi
velit qď eius ptãti debeť. Iuſticia equitatis eſt qua re
tribuiť patienti etiã ſi nolit qď eius merito debeť. cũ ḡ
deus punit peccatorẽ iuſte facit: quia eius equitati de-
beť vt hoc poſſit ſi velit. cũ vͦo deus iuſtificat pctorẽ iu-
ſte agit ⁊ iuſtus eſt iuſticia ptãtis: quia ſꝫ ei licet. Si aŧ
appelleť iuſticia dei ꝯdecentia ſue ſapiẽ: ſic eſt iuſticia
dei in electione ⁊ reprobatiõe. ⁊ ſic iuſte elegit iacob ⁊
eſau reprobauit. ꝯdecens. n. eſt ſapiẽ vt det illi gratiaz
quez ſcit bñ vti gratia: ⁊ illi ñ quẽ ſcit male vti. ad mi-
nus ꝗ̃tum ad radicatõez. ⁊ ſꝫ eſt qď dicit ambro. deus
dat illi gratiã quez ſcit ſibi ſeruituꝝ: ⁊ illi ñ quem ſcit
ſibi nõ ſeruituꝝ. ⁊ hoc eſt dare cui dandũ eſt: ⁊ ñ dare
cui nõ dandũ eſt. ⁊ ſꝫ eſt de ꝯdecentia ſapiẽ. In ſapiẽtia
enĩ eſt preſcĩa nõ ſolũ ſtatus qui nũc eſt: ſꝫ etiã qui futu
rus eſt. ⁊ ideo bñ dicit. ꝙ dat illi grãm quez ſcit ſibi ſer
uituꝝ: quia ſꝫ eſt pñs ſapiẽ ſue. ⁊ ideo iuſtum ⁊ ꝯdecẽs
eſt ꝙ ſic faciat. Vñ etſi ſint duo eque diſpoſiti cũ deus
dat grãm vni: alij nõ. qꝛ lꝫ ſint diſpoſiti ex equo ꝗ̃tũ ad
nũc: nõ tñ ꝗ̃tũ ad omẽ tempꝰ. immo vnus dteť iuſte al-
ter iniuſte. Si aũt appelletur diuina iuſticia ꝯdecentia

diſpoſitõis: ſic eſt iuſticia in creatiõe. qꝛ iuſtũ eſt vt qď
deus diſpoſuit ⁊ ordinauit: impleat. ſi ḡ creatio erat ĩ
eterna diſpoſitõne: iuſticia erat ꝙ exequereť ab ipõ. qꝛ
hoc ſue diſpoſitioni ꝯdecebat. ſicut iuſticia eſt vt qď ꝓ-
miſit impleat. Si aũt appelleť iuſticia diuina ꝯdecẽtia
equitatis: ſic reſpicit opus retributõnis. qua retribuit
ſm merita: bonis bona malis mala. vnde hu. de s. vic.
Iuſticia equitatis eſt qua retribuiť patienti qď eiꝰ me-
rito debeť. Et anſ. in monolo. dñe iuſtum eſt te ſic eſſe
iuſtum: vt iuſtioꝛ nequeas cogitari. qď nequaꝗ̃ eẽs: ſi
tm̃ bonis bona ⁊ nõ malis mala redderes. Iuſtioꝛ. n.
eſt ꝗ ⁊ bonis ⁊ malis: ꝗ̃ qui boĩs tm̃ merita retribuit.
Si aũt appellať iuſticia dei ſm ꝯdecentiã miſeratõis.
ſꝫ eſt vt ſꝑ puniat citra ꝯdignũ ⁊ remunẽt ſup̃ cõdignũ.
vnde ro. viij. Nõ ſunt ꝯdigne paſſiones hꝰ tpis ad futu
ram gľam ⁊c̃. ¶ Silr aũt intentio miſcďie multiplr ẽ.
Vno modo diciť miſcďia reſpectu releuatõnis miſie.
Alio mõ diciť reſpectu ſupplemẽti defectus. Itez ĩ mi-
ſericordia primo mõ ſumpta. ſ. affectus ⁊ ꝯpaſſio ĩ re-
leuante. ⁊ ꝗ̃tum ad ſꝫ nõ eſt miſcďia in deo. Miſcďia
aũt quia eſt ĩ ſupplementũ defectus: multiplr eſt. ſm ꝙ
defectus multiplr eſt. Eſt. n. defectus ꝗ̃tum ad eẽ. ⁊ ſꝫ
eſt in re ꝗ non eſt. qꝛ iſte defectus eſt ñ eſſe. ſupplemen-
tũ aũt hꝰ defectus eſt in creatiõe: que eſt exitus de non
eſſe in eſſe. ſic ḡ in ope creatõis ẽ miſcďia: que ẽ ad ſup
plementũ defectus ꝗ̃tum ad eſſe. ⁊ ſm ſꝫ diciť ĩ p̃s. mi-
ſeratõnes eius ſuꝑ omĩa opa eius. Eſt alius defectus
qui eſt ꝗ̃tum ad bñ eſſe. ⁊ ſic eſt miſcďia ſemꝑ in celis.
creatura. n. nulla põt ꝑ ſe ſubſiſtere ſine regente. quia
dicit aug. ꝙ omĩs creatura ſub vicio eſt. nõ vicio culpe
aut penalitatis: ſꝫ vicio defectus. qꝛ nulla ꝑ ſe põt eſſe
ſine ꝯſeruatore. ſꝫ etiã mõ eſt miſcďia in beatificatõe. ñ
qꝛ ſit ibi defectus vicij vel penalitatis: ſꝫ quia ſꝑ ꝯſuat
ipſas aĩas in ſua gľa. ⁊ hoc eſt qď dicit glo. ſuꝑ illď p̃s.
Miſcďia dñi plena ẽ terra. Qꝛ oĩa indigent dño ⁊ mi
ſeria ⁊ felicitas. qꝛ ſine illo miſer nõ ſubleuať: felix nõ
regiť. ſic ḡ in ope creatõis eſt opus miſcďie qꝛ ẽ ibi in-
tentio ſupplementi defectus qui ẽ nõ eſſe. ⁊ eſt ibi opus
iuſticie. ſ. ꝯdecentia bonitatis in ope diſpoſitõis. vt vi-
ſum eſt. ¶ Sꝫ tunc queriť q̃uo ibi diſtinguñť. ⁊ dďm
ꝙ creatura erat in p̃ordinatiõe diuine diſpoſitõis. ita
ꝙ ipſa nõ erat: ſiue erat nõ ens in ſe. Iuſticia ḡ reſpiť
p̃ordinatõꝫ que erat in diuina diſpoſitõe. qꝛ ita p̃ordi-
nauerat deus ⁊ diſpoſuerat. iuſtum erat ꝙ creaturã ꝓ-
duceret. miſcďia aũt reſpicit ñ eſſe ex pte creature. exꝗ
eniꝫ creatura erat nõ ens de ſe: nec de ſe poterat in eſſe
ꝓgredi: diĩe fuit miſcďie ꝙ ipãz ꝓduxit ad eẽ. ¶ Scďꝫ
ḡ p̃dicta pꝫ rñſio ad rõnes ꝓbantes ꝙ in ope creatõis
nõ ſit miſcďia ⁊ iuſticia. Eſt. n. ibi iuſticia ſicut dictuꝫ
eſt: que eſt ꝯdecentia bonitatis diuine. ⁊ illa reducitur
ad illũ predictũ modũ iuſticie qui eſt in impletõe pro-
miſſi. Silr de miſcďia pꝫ ſolõ. qꝛ nõ eſt ibi miſcďia re-
leuatõis miſerie: ſꝫ que eſt in ſupplemẽtũ defectꝰ ꝗ̃tum
ad eſſe. ¶ Ad ſecũdũ pꝫ ſolutio. Sꝫ ad obiectõꝫ ꝗ obij
ciť. ꝙ quo ad gentes nõ ſit iuſticia in ope recreatõnis.
dďm ꝙ iuſticia dei põt dici ꝯdecẽtia boĩtatis ſue. ⁊ ſic
fuit in incarnatione iuſticia quo ad gẽtes. qꝛ ſicut diť
anſ. nõ eſt iuſtum vt deus creaturã rõnalez quaꝫ fecit
ad beatitudinez: oĩno pire ſinat. i. nõ ꝯdecet ſuã bonita
tez. Alio mõ diciť iuſticia que ẽ ꝯdecentia veritatis in
deo. ⁊ hec eſt in implendo ꝓmiſſuꝫ. ⁊ iſta ñ fuit ibi quo
ad gẽtes. ⁊ ita lꝫ ñ fuit ibi iuſticia que reſpicit ꝓmiſſio
nẽ que eſt ꝯdecẽtia veritatis: fuit tñ ibi iuſticia ꝗ ẽ con
decentia ſue bonitatis. ¶ Ad alia ḡ que queruntur de
ope retributõis ꝗ̃tũ ad bñficentiaꝫ: pꝫ ſolõ. ¶ Ad illď
qď obijciť de iuſtificatõe. dďm ꝙ nõ ſic ſe hꝫ iuſtificare
ad iuſticiã ſicut miſereri ad miſcďiaꝫ. qꝛ iuſtificare nõ
dicit iuſte facere: ſꝫ de iniuſto iuſtũ facere. ⁊ hoc ñ ſolũ
eſt opus iuſticie ſꝫ miſcďie. Sed dďm ſic. ſicut ſe habet
iuſte facere ad iuſticiã: ita miſereri ad miſcďiam. quia

iuſte facere eſt opus iuſticie: nō iuſtificare. q꜡ iuſtifica
re eſt ñ debitū reddere. ¶ Ad ſecūdā ratōꝫ dōm. ꝙ ipā
ꝓcedit de iuſticia que eſt ꝯdecētia diuine bonitatis. quia
hec ſꝑ eſt in iuſtificatōe pctoris. q꜡ ñ decet ſummā boni
tateꝫ: vt rōnaleꝫ creaturā quā fecit ad btitudineꝫ: oīno
ꝑire ſinat. vt dicit anſ. ẜ nō ꝓcedit de iuſticia q̄ reſpic̄
exigentiā meritoꝝ. ¶ Ad illō qō obijcit̄ de puulis. di-
cendū ſicut dicit Jo. dam̄. ꝙ diuina ꝓuidētia concedit
multotiēs iuſtū incidere in calamitates: vt eā q̄ in ipſo
latet virtutē alijs manifeſtā faciat. vt in Job. aliqñ cō-
cedit incōuenientiū quid agi: vt ꝑ opatōꝫ eſtimatā in-
cōuenienteꝫ magnū qd ⁊ mirabile dirigat̄. vt ꝑ cruceꝫ
ſaluteꝫ hoīm. ⁊ ſm aliū modū ꝯcedit pati ſcēm male vt
nō ex recta conſciā excidat: vel ex data virtute ⁊ gratia
in ſuꝑbiam erigat. vt in paulo. Derelinquit̄ qs ad tps
in directōꝫ alioꝝ: vt ꝙ ſm ipſum intēdentes alij erudi
ant̄. vt in lazaro ⁊ diuite. naturaliter. n. vidētes q̄ſdaꝫ
patientes cruciamur. Derelinq̄t̄ quis in alteri⁹ glām
nō ꝓpter ꝓpriū vel parentū peccatū. vt q a natiuitate ce
cus in glām filij hoīs. Jo. ix. neqꝫ ħ peccauit neqꝫ pa-
rentes eius: ẜ vt manifeſtēt̄ opa dei in illo. rurſus cō-
cedit̄ qs pati in alterius zelū. vt glīa eius qui paſſus ē
magnificata: im pig̃ alijs paſſio fiat ſpe future glīe ⁊ et-
noꝝ bonoꝝ deſiderio. vt in martiribꝫ. Cōcedit̄ qs ī ne
phariā incidere opationeꝫ qñqꝫ in directōꝫ alteri⁹ de-
terioris paſſionis. vtputa eſt quis elatus ī virtutibꝫ ⁊
directionibꝫ eius. ꝯcedit hūc deus in adulteriū incidē:
vt ex caſu in ſenſuꝫ veniēs ꝓprie infirmitatis hūilieī.
⁊ adueniēs confiteat̄ dño. punitio ḡ nō reſpicit ſꝑ me-
ritum patiētis: ẜ aliqñ glām dei. ſicut de ceco nato. ali
qñ vtilitateꝫ alioꝝ: vt. ſ. attendat zelum dei in alijs ⁊ ꝑ
fectum ad virtutes: ⁊ incutiat timorē in pctoribꝫ. pau-
lis ḡ nō eſt punitio ꝓpter meritū eoꝝ baptizati ſunt: ẜ
ꝓpter alias cauſas. ſ. ꝓpter alioꝝ vtilitatem. In hac ḡ
punitōe nō eſt iuſticia pſonalis que reſpicit meritū ꝑ-
ſone patientis: ẜ iuſticia generalis que reſpicit vtilita
teꝫ ⁊ correctionē in alijs. ¶ Ad illud qō querit de peīs
tꝑalibus quibꝫ puniūt̄ adulti. ſ. vnus ꝓ alio. ſicut cha
naan ꝓ patre ſuo. dōm ſm aug. ꝙ cuꝫ duplex ſit pena.
ſcꝫ eterna ⁊ temꝑalis. nūq̄ vnus punit̄ ꝓ alio. ſ. pena
eterna: tñ tꝑali ꝯtingit ꝙ vnus ꝓ alio punit̄. vñ aug⁹.
Joſue. vij. ſuꝑ illō. filij iſrl̄ preuaricati ſunt ⁊c̄. nō ē cre
dendū in penis que poſt morteꝫ irrogant̄: aliū dānari
poſſe ꝓ alio. ẜ in his tm̄ rebꝫ hanc irrogari penā: q̄ fi-
nem fuerūt habiture. ⁊ ſic pena temꝑali hñ punit̄ vn⁹
ꝓ peccato alteri⁹. ⁊ reddit ibi aug. cauſaꝫ volens dicē
ꝙ pena eterna non ꝯfert: ẜ pena tꝑalis eſt ad ſalutē. va
let. n. primo ad cautelam in declinādis ⁊ vitādis ma-
lis. q꜡ in ħ oñdit̄ quantū peccatū eſſet ſi omēs peccarēt
⁊ quantū mali ꝓ vnius peccato infligat̄. ſ. vt ñ ſint alij
ſecuri. ⁊ ħ eſt qō dicit aug⁹. in illa glo. ſimul ſig̃tū ē q̄n
tū mali eēt ſi vniuerſa multitudo vel ꝯgregatio peccaſ-
ſet. qñ vnus ita quideꝫ potuit vindicari: vt ab eo poſ-
ſent ceteri eſſe ſecuri. ⁊ loquit̄ ibi de achor. ſic fuit cha-
naan punitus ꝓ patre ſuo. ad ħ. n. ꝯferebat pena iſta:
vt omēs filij ſemꝑ eēnt in honore pr̄is. Valet etiam ⁊
ꝯfert pena ad remouendā negligētiā in faciēdis boīs.
⁊ in ħ oñdit̄ ꝙ ſic dꝫ eē in ſocietate hūana: ſic̄ eſt ī mē-
bris corꝑis. vt vnus ſit ſolicitus de alio ſic̄ vnū mēbrū
de alijs mēbris. ñ ſicut cayn dixit. nūqd cuſtos fratris
mei ſum geñ. iiij. vñ. j. coꝝ. xiiij. ꝓinuicem ſolicita ſunt
mēbra. ⁊ ſi qdeꝫ patit̄ vnū membꝝ: ꝯpatiūt̄ omīa mē-
bra. ideo ḡ ꝓ achor punit alios Joſue. vij. vt tollat ne-
gligentiā ⁊ vn⁹ ſit ſolicit⁹ ꝓ alio. ⁊ ħ eſt qō dicit aug. ī
eadeꝫ glo. Oñdit̄ quantū ꝯnexa ſit in ꝓpl̄i ſocietate ipā
vniuerſitas. vt nō ſolū in ſeipſis ſinguli: ẜ tanq̄ ptes ī
toto exiſtiment̄. ⁊ ſic pꝫ quō eſt iuſticia qñ vn⁹ punit̄ ꝓ
peccato alterius pena tꝑali. ¶ Qō obijcit̄. ꝙ filius nō
portabit iniquitatē patris. Dicendū ꝙ penā pr̄is etnā
nō portat: niſi ſit imitator paterne malicie. ẜ tūc etiā ñ
portat penā eternaꝫ patris: ẜ ſuā quā meruit. penaꝫ tñ
tꝑaleꝫ patris hñ portat de iuſticia. ¶ Ad obiectōeꝫ au
guſti. ſoluit ipſe aug⁹. in illa glo. dicēs. In illud iudi-
cantibꝫ hominibus preceptū eſt nequaq̄ ꝓ alio puniant.
dei aūt iudicia nō ſunt hmōi. quia alto ⁊ inuiſibili ſuo
ꝯſilio nouit. quaten⁹ extendat etiā hoīm tꝑaleꝫ penaꝫ
ſalubrēqꝫ terrorē. vt nō ſolum ſe quiſqꝫ curet in ꝓpl̄o: ẜ
inuiceꝫ ſibi adhibeāt diligentiā. ⁊ tanq̄ vni⁹ corporis
⁊ vnius boīs alia ꝓ alijs ſint membra ſolicita. ¶ Ad il
lud qō obijcit de aaron. qui ñ fuit punitus ⁊ tñ ꝓpl̄s fu
it punitus. Dicendū ꝙ immo punit⁹ fuit. ẜ ñ pena ma-
nifeſta ſed occulta. punitus. n. fuit illa pena q̄ eſt in ſa-
crificio vitule rufe q̄diu vixit. ⁊ ꝓ eo omēs ſacerdotes.
pena illa erat: ꝙ iſte qui īmolabat immūdus erat. nu-
meri. xix. ⁊ pena in omēs ſacerdotes immolātes iſtaꝫ
victimā tranſiuit. qui dum alios mūdabāt ꝑ hoc ſacri
ficiū: ipſimet inficiebant̄. Nō fuit aūt aaron punitus
pena manifeſta. inſignū ꝙ prelati delinquētes ñ debēt
puniri manifeſte ẜ occulte. ⁊ ſuꝑ ħ etiam quidā cano-
nes fundāt̄. ¶ Ad illō qō querit̄ de punitiōe etna. an
ſcꝫ deus aliquē poſſit punire in inferno quantū meru-
it. Dicēdū ꝙ dupl̄r ꝯtingit loq de potētia dei. aut de po
tētia abſoluta: aut de potētia ſm ꝯdecētiā boītatis. lo-
q̄ndo ḡ de potētia abſoluta: dōm ꝙ poſſet. ẜ nō de potē
tia que eſt ſm ꝯdecentiā bonitatis. q꜡ ñ decet ſuā boni
tateꝫ que eſt ſuꝑabundans: ꝙ ipſe puniat abſqꝫ miſeri
cordia. Et ꝑ hoc pꝫ rñſio ad obiectū in ꝯriū. q꜡ proce-
dit referendo potentiā ad eum qui meruit. verū eſt eni
ꝙ ex parte illius iuſtum eſt. ẜ cū infert vltra. deus pōt
qō iuſtum eſt. diſtinguēdū potentiā vt dictū eſt. ¶ Ad
illud qō ſexto querit̄ de actu punitōnis eterne. dōm ꝙ
triplex eſt ibi taxatio. Prima. ſm exigentiā meritoꝝ.
⁊ ħ ſm naturā generis nō deſcēdendo ad aliq̄taꝫ inten
ſionis. verbigrā. taxauit dñs acerbitateꝫ pene debite ꝓ
mortali peccato. diffiniēs ꝙ ei debet̄ gehennalis: ſicut
merito virtutū debet̄ ſuauitas celeſtis. ⁊ maxīo maxīa
⁊ maiori maior. Scōa taxatio eſt ſm exigentiaꝫ meri
toꝝ deſcendēdo ad aliquotā intenſionis. vt tanto pcto
tanta pena ⁊ nō maior debet̄. ⁊ hec taxatio iuſticie ē ſi-
cut ⁊ prima. Tercia taxatio eſt miſcōie deſcēdēdo iterū
ad aliq̄taꝫ intēſionis taxādo quāta reddet̄ ñ q̄nta debe
tur. Dicimus ḡ ꝙ primo mō ſꝑ punit̄ peccatū pena cō
digna ⁊ ē op⁹ iuſticie. Scōo mō nūq̄ pēa ꝯdigna. Ter
cio mō ſꝑ ē op⁹ miſcōie ꝯiūctū operi iuſticie. vt iuſticia
ad q̄litatē pene ⁊ quātitatē generis. miſcōia vō ad q̄n-
titatē ſpālit̄ eiuſdē acerbitatis inflictā. ¶ Ad primū ḡ
dōm. ꝙ eq̄litas pene ⁊ culpe pt̄ eē ſm gen⁹. vt ſi ml̄tuꝫ
peccauit ml̄tū puiat̄. vel pt̄ eē ſm detmiatā rōꝫ. Qñ ḡ
dr̄ q̄ntū gl̄ificauit ſe tātū puniat̄. loq̄t̄ de eq̄litate pene
ad culpā ſm gen⁹. q. d. q꜡ ml̄tū peccauerit ml̄tū puiat̄.
⁊ ñ de eq̄litate ſm rōeꝫ detmiatā. ¶ Ad ſecūdū ꝑ idem
pꝫ ſol̄o. ¶ Ad t̄ciū qō dic̄ duplicate illi duplicia. dōm
ꝙ ñ dr̄ ħ ſm q̄ntitatē potētie. vt. ſ. ī duplo reddat̄ ma-
ior pēa. ẜ ħ dr̄ ſm ꝓportōeꝫ. vt ſic̄ peccauit hō ī aīa ⁊ in
corꝑe: ita puiat̄ pēa ī aīa ⁊ ī corꝑe. vñ dꝫ ei duplicari
pēa. q꜡ duplex dꝫ pēa eē. ſ. ī corꝑe ⁊ aīa. ¶ Ad q̄rtuꝫ pꝫ
ſol̄o ꝑ ħ idē. ¶ Ad q̄ntū dōꝫ. ꝙ ī cl̄pa ē delectatō t̄nſito
ria ⁊ ē ibi intētō delectatōis: q̄ ē ī infinitū ⁊ ꝑpetua. qa
pctor hꝫ volūtatē ſꝑ peccādi. Q̄tū ad p̄mū verꝝ ē. quia
pl⁹ exigit̄ ī peīs q̄ ꝯmiſſuꝫ ſit ī culpis. q꜡ delectatio vel
culpa ē t̄nſitoria: pēa aūt ñ ẜ ꝑpetua. Q̄tū vō ad volun
tatē delectādi q̄ erat ī īfinitū ñ ē illō ītelligēdū. imo cit̄
ꝯdignū puit̄. ¶ Ad ſextū dōm. ꝙ ē pēa ad cautelā. ⁊ eſt
pēa ad vindicatōꝫ. pēa ad cautelaꝫ ē ad augm̄tū ⁊ exer
citiū virtutuꝫ ⁊ ad ipſorum eſtimationē. ſicut ad demō
ſtrationeꝫ patientie. ⁊ tali pena fuit Job punitus: ſed
non pena que eſt ad vindictā. de qua ꝓcedit rō. ¶ Ad
ſeptimū dicendū. ꝙ de iuſticia punitur culpa mortalis
pena eterna. in peccato. n. ſunt duo. primū ē auerſio a
bono eterno incōmutabili. ſcōm ē ꝯuerſio ad bonū cō

mutabile. ex ꝑte auerſionis vult aug. ꝙ iuſtū ſit vt puniat̃ pena eterna. vñ dicit. nõ circūſtantia facit vt peccatū eternaliter puniat̃: ſ circūſtantia illiꝰ in queꝫ peccat̃. qui cū ſit eternus: ⁊ implentibꝰ mandata et̃na bona ꝓmittit: tranſgreſſoribꝰ ꝯo ꝯminat̃ penas eternas eoipſo ꝙ dignū ⁊ bonū eſt. vt qui in ſuo eterno eternū iudiceꝫ offenderūt: in eius eterno eternalit̃ crucientur. hec eſt ẜ ratio ex ꝑte boni cõmutabilis a quo fit auerſio ꝑ peccatum ſiue in quē peccat̃. q ſic pꝫ exemplo meretur penā magnā qui offendit militē: maioreꝫ q comiteꝫ: maximā qui regeꝫ. ⁊ ħ tempaleꝫ qui regeꝫ temporaleꝫ. ẜ eternā qui eternū regeꝫ. Iteꝫ in peccato ē ꝯuerſio aīe ad bonū ꝯmutabile qđ vellet ſibi eſſe eternū ⁊ ī infinitum durare. ⁊ ex hac ꝑte ſimilit̃ iuſtuꝫ ꝙ debeat homo puniri ꝓ mortali ⁊ eternalit̃. vñ greg. Qui ī peccato morit̃ in infinitū peccaſſet ſi ī infinitū vixiſſet. vñ nõ ꝓ affectione peccandi punit̃ eternalit̃: ſ ꝓ voluntate peccandi. que q̃ntū in ſe erat eterna erat. ⁊ ħ ſcit̃ per hoc: ꝙ in peccato morit̃. Et alibi dicit. Or hõ peccat ī ſuo eterno: hoc eſt in ſua delectatiõe quā ſibi vellet eſſe eternā. ideo deus punit eum in ſuo eterno. hec ē ẜ iuſticia: vt voluntati male eterne qualiter in ſe eſt: reddat̃ pena eterna. Item ex ꝑte auertētis iuſtū eſt. vñ augꝰ. in li. de ci. dei. dignus eſt malo eterno qui ī ſe ꝑimit bonū qđ poſſet eſſe eternū. ⁊ hoc pꝫ. de iuſticia. n. meretur penā aliquā qui aufert cappam: ⁊ maiorem qui magis aufert ⁊ vult reſtitutõꝫ rei ablate. ẜ cum reꝫ abſtulerit tempaleꝫ: penam meret̃ tempaleꝫ. qui rem ꝑpetuā: penam ꝑpetuam. Cum igit̃ aīa ſit ꝑpetua. qui aīam que dei eſt deo aufert: iuſtū eſt vt pena ꝑpetua feriat̃. ¶ Ad octauū qđ obijcit̃ dđm. ꝙ illud eſt rõne ſui ſubiecti. ſic̃ enim videmus ꝙ in oſſe fracto leſura eſt irremediabil̃. nõ de ſe: ſ rõne ſui ſubiecti. ſ. ꝓpter os qđ fractū ē ⁊ qđ eſt incurabile: ſic in aīa que q̃ſi fracta eſt in inferno per ſua peccata mortalia ⁊ ipſa leſura culpe venialis irremediabilis. nõ quia de ſe ſit culpa irremediabilis: ſed rõne ſui ſubiecti in quo eſt. quelibet leſura dū ſic ē incurabilis eſt. ideo punit̃ irremediabilit̃. ¶ Ad nonum dđm. ꝙ equalitas pene dicit̃ dupl'r. aut ẜm ꝓportõneꝫ pene ad culpam: aut ẜm genꝰ ſiue abſolute. In ſe ẜ abſolute ſiue ẜm genus: nõ eſt hic equalitas pene. ſed ẜm ꝓportõꝫ ad culpam eſt ibi equalitas. ſicut aliqs q ē in duplo fortior alio equalis eſt ad portandū ħ onus grauius. ſic iſte ad portandū hoc onus in duplo leuiꝰ. ẜm ẜ genus ſiue ẜm quantitateꝫ nõ eſt equalitas pene ī illis. q2 pena in ſe nõ eſt equalis pene. ſ ꝓut dictum eſt.

¶ Ad illud qđ querit̃ de punitõne eterna ꝑuulo2. Dicendū ꝙ ꝑuuli in inferno puniūt̃ cum miſcđia. Naꝫ ſicut dicit augꝰ. in li. ſoliloꝗo2. deus eſt ꝙ eſt. qđ intelligit: ꝙ cetera intelligere facit. ſicut ſol qui fulget ⁊ q cetera illuīat. ſicut aūt ꝯtingit ꝙ aliqs videat ipſo ſole: tñ nõ videat ipſum ſoleꝫ qui eſt fons lucis. ⁊ aliꝰ q nec videat ſoleꝫ nec ipſo ſole: ⁊ iſte hꝫ maioreꝫ carentiā viſionis q̃ primus. ſic dicimꝰ de ſole ſpūali qui eſt deus. ẜm hoc ẜ dđm in ꝑuulis. ꝙ in omni eo qđ ꝯprehendūt ꝑ intellectū ſemꝑ diuina lux eſt ad illuīandū vel intelligendū: quia cetera intelligere facit. vnde lꝫ nõ videāt ipſum fonteꝫ lucis dñi: tñ vident ⁊ intelligūt cetera ꝑ ipſum. ſed ſi nullus eſſet intellectus in ipſis: eēt in eis priuatio lucis vtroqꝫ mõ. ſed nõ ita credendū. vñ lꝫ ñ videant nec intelligant primā luceꝫ: tamē ꝑ ipſaꝫ ceťa intelligūt. ⁊ ſic cū miſcđia puniūt̃: q2 nõ hñt oīmodaꝫ carentiā. ¶ Ad hoc qđ obijcit̃. ꝙ in viſione dei eſt maxima gloria. in ſeꝑatione illius viſionis maxīa pena. ⁊ cū originale eſt minimū peccatū. Dicēdū ꝙ ſeꝑatio poteſt intelligi ꝯtrarie: vt ſit nomen verbale. vt intelligat̃ ſeꝑatio ꝯiūctionis vel ꝯiūcti prius. ⁊ ſic verum eſt ꝙ ſicut maxima delectio vel gl'a eſt in ꝯiūctione: ſic maxīa eſt triſticia vel pena in ſeꝑatione. ſumēdo aūt ſeꝑatõeꝫ negatiue. i. nõ ꝯiunctõꝫ: ſic nõ eſt verū. Vñ nõ valꝫ argumentū ſi ſit delectatio maxima in ꝯiūctõne: q̃ ꝓpter hoc ſit triſticia maxima in ſeꝑatõne. q2 ẜm phm alicui delectationi opponit̃ triſticia alicui nõ: q2 delectatiõi q̃ eſt a potu opponit̃ triſticia que eſt ẜm ſitim. delectõi autē que eſt ex ſcia ꝙ dyameter eſt aſſimeter. i. incõmenſurabilis coſte: nõ opponit̃ triſticia que eſt ex ignorantia illius. quia qui hoc ſcit delectat̃. qui aūt hoc ignorat vt ruſticus ñ inde triſtat̃. Similit̃ in ꝓpoſito ſi ex ꝯiunctione ſiue ex viſione dei eſt delectio maxima: non oꝑtet ꝙ in ſeꝑatõne ẜm ꝙ accipit̃ negatiue ſit triſticia maxima. ẜm tñ ꝙ accipit̃ ꝯ̃rie eſt maxīa pena. ⁊ eo mõ intelligit augꝰ. cū dicit ꝙ eſt maxima pena. ⁊ ꝑ hoc pꝫ rñſio ad alia.

Articulꝰ quintꝰ

Vltimo querit̃. vtrū deꝰ miſericordiꝰ agat cū vno q̃ cū alio. q2 cum iacob eligit ⁊ eſau reprobauit: ẜ miſcđius egit cū vno q̃ cū alio. Sol'o. dđm. ꝙ ex ꝑte agentis. ſ. dei nõ agit iuſtiꝰ cū vno q̃ cū alio. ſiľr nec ex ꝑte noſtra referēdo ad noſtra merita: q2 equali affectu iuſticie retribuit iſti maius ⁊ iſti minus: ẜm ꝙ meruerūt. De miſcđia aūt dđm. ꝙ ſimilit̃ ex ꝑte ſua nõ miſcđius agit cū vno q̃ cū alio. q2 ex ꝑte dei nõ eſt magis nec minꝰ. ſua aūt miſcđia ⁊ iuſticia ex ꝑte ipſius ſunt idem qđ ipſe. ſ referendo miſericordiā dei ad effectū ī nobis: dico ꝙ plus relaxat vni q̃ alij. ⁊ ſic miſcđius agit cū vno q̃ cū alio. ſ ħ nõ facit ꝙ ſua miſcđia ex ꝑte ipſius recipiat magis ⁊ minꝰ: ſed ꝙ ſit maior effectus ſue miſcđie in vno q̃ in alio.

Queſtio. xl. de ſubiectis diuine voluntati.

Conſequēter queritur de ſubiectis diuine volūtati. de bonis aūt manifeſtum eſt vľr ꝙ ſubiecta ſunt diuine volūtati: ⁊ ꝙ ſint: ⁊ ꝙ fiāt ⁊ in queꝫ ordinēt̃. ſ de malis eſt dubitatio. Vñ querit̃ in hūc modū. Primo. vtrū ſubiectum ſit diuine voluntati ꝙ mala ſunt vel fiūt. Scđo. vtruꝫ mala eſſe vel fieri ſit bonū. Tercio. vtrū mala expediant. Quarto. an ſemꝑ impleat̃ diuina voluntas in malo ſicut in bono.

Membrum primū

Ad primū arguit̃ ex auc̃te aug. ī li. lxxxiij. q. nullo ſapiēte hoīe auctore fit hõ deterior. tanta. n. ē culpa vt in ſapientem q̃uis hoīeꝫ cadē nequeat. Eſt aūt deꝰ oīni hoīe ſapiēte preſtātior. multo minꝰ ẜ deo actore fit hõ deterior. Multo. n. p̃ſtantior ē dei volūtas q̃ hoīs ſapiētis illo aūt auctore cū dicit̃: illo volēte dr̃. Eſt ẜ viciū volūtatis ꝙ ē hõ deterior. qđ viciū longe abeſt a dei volūtate. Ex ħ relinqt̃ ꝙ nec deo auctore nec dei volūtate ſit vľ fit malū. q̃ ſcꝫ hõ ē deterior. ⁊ illđ intelligit de mal' culpe. ¶ Itē ſic̃ ibidē dr̃. deꝰ ē auctor ⁊ cā tm̃ bono2. ſ ñ ē bonū vt hõ ſit deterior. ẜ deꝰ ñ ē auctor vel cā vt hõ ſit deterior. ſ ſic̃ ipē dicit illo auctore cū dr̃ illo volēte dr̃: ẜ deo volēte ñ fit hõ deterior. ¶ Itē augꝰ. in eodē. deus ſummū bonū ē a q̊ ī nll'o deficē bonū ē. ⁊ malū ē deficē: nõ ē ẜ deꝰ cā deficiēdi. i. tendēdi ad ñ eē. q vt ita dicam cēndi cā ē: q2 oīm q̃ ſunt auctor ē. q inq̃tū ſunt bõa ſūt. Ex q̊ relinqt̃ ꝙ deo auctore vel dei volūtate mala ñ ſūt vel fiūt. ¶ Itē qđ laudabiliꝰ ē: ſpē deo tribuēdū. ſ laudabilior ē voluntas q̃ ita ē reſpectu boni: ꝙ nll'o mõ reſpectu mali ꝙ ſit vľ ꝙ fiat. relinqt̃ igit̃ ꝙ volūtas dei ñ eſt reſpectu mali vel ꝙ ſit vel ꝙ fiat. ¶ Cont̃. aug. ī enchei̅. q̃uis ea q̃ mala ſūt inq̃tū mala ſūt ñ ſūt bõa: tñ ñ ſolū mala ſūt ſ etiā vt ⁊ mala ſint bonū ē. nā niſi eſſꝫ ħ bonū vt eēnt ⁊ mala: nll'o mõ eē ſinerent̃ ab oīpotēti

deo bono. Cui ꝓculdubio ꝙ̄ facile ē qđ vult facē: tam fa
cile qđ ñ vult eē ñ ſinē. Ex h̄ ḡ relinqͣ ꝙ bonū eſt mala
eē vel fieri. ḡ dei volūtate ſunt ⁊ fiūt mala. ¶ Itē aug.
in enche. nō fit aliqđ niſi oīpotēs fieri velit. ḡ mala nō
fiūt niſi ipſe fieri velit. ḡ volūtate ei⁹ ē vt fiat malum.
Itē. j. thim. j. ſuꝑ illū locū. quē tradidi ſathane. Glo.
nulla creatura eſt ſiue q̄ in veritate manet dans gloriā
deo: ſiue q̄ in veritate nō ſtetit ſuā glām querēs: q̄ diuine
ꝓuidētie velit nolit ñ ſeruiat. h̄ volēs facit cū ea quod
bonū eſt. de illa vō ꝙ h̄ ñ vult fit qđ iuſtū ē. ex h̄ ḡ relin=
qͥt. ꝙ creatura male faciēs fuit diuine ꝓuidētie ⁊ ꝑ ꝯñs
diuine volūtati. ¶ Itē dicit aug. qꝛ necce ē fieri qđ de⁹ vo
luerit. aut ḡ vult mala fieri: aut ñ fieri. ſi vult ñ fieri:
nō fiūt. cū ḡ ñ fiant vult ea fieri. ḡ ⁊c. ¶ Item immedi
ata oppoſitio videt̄ eē int̄ velle ⁊ nolle. ḡ aut vult mala
fieri: aut ñ vult. ſi ñ vult: ḡ ñ fiūt. volūtati. n. ei⁹ nihil
reſiſtit rom̄. ix. h̄ ſi vult: ḡ mala fiūt ei⁹ volūtate. ¶ Itē
aug. in li. lxxxiij. q. oīe verū a veritate verū ē. eſt aūt ve
ritas de⁹. deū ḡ hꝫ auctorē oīe verū. cū ḡ ꝙ mala fiūt
vel ſunt ſit veꝝ. ḡ deo auctore ⁊ volēte ē ꝙ ſūt vel fiunt
mala. ¶ Ad qđ rñdet magr̄ in ſent. xlvj. di. j. li. ꝙ ñ ſe
quit̄ qꝛ cū dr̄ ꝙ mala fiūt eſt verū: intelligit̄ de verita=
te dicti. cū vō ꝯcludit: ḡ ꝙ mala fiūt ē a deo: ꝓcedit ad
veritatē rei. ⁊ ita ē ſophiſma ſm figurā dictōis. ⁊ ē in=
ſtantia mgr̄i. de⁹ ꝓhibet furtū fieri ē verū. ḡ ꝓhibꝫ ve=
rū. ¶ Sꝫ ꝯ hanc ſolutōꝫ obijciūt. veritas dicti fundat̄
ſuꝑ veritatē rei. eo. n. ꝙ res ē vel ñ ē dr̄ orō vera vel fal
ſa. ſi ḡ vitas rei ñ ē a deo q̄ eſt veꝝ iſtū fornicari. ḡ nec
vitas dicti. ¶ Propt̄ h̄ diſtinguūt alij: ꝙ ē vitas ſigfi=
catōis. ⁊ ē vitas volūtatis. ſic dic̄ anſ. ī li. de vitate. ve
ritas ſignificatōis cū ſigficat̄ eē qđ ē: vel ñ eē qđ ñ eſt.
veritas volūtatis nil aliud ē ꝙ̄ rectitudo volūtatis ſm
quā ordiat̄ volūtas in ſuū finē. Io. viij. dr̄ de dyabolo.
ꝙ in veritate ñ ſtetit. Cōcedit̄ ḡ ꝙ oīe veꝝ ē a deo. ſed
cū dr̄ malū fieri ē a deo: diſtinguit̄ hec. naꝫ ſi intelligit̄
de veritate ſigficatōis: veꝝ ē. ſi de vitate volūtatis: ñ ē
veꝝ. Eſt. n. vt dicit anſ. vitas rectitudo volūtatis ſola
mēte ꝑceptibilis. ⁊ ponit̄ exemplū tale. ſi vga adeq̄ret̄
mortuo ñ ſequeret̄ ꝓpt̄ h̄ ꝙ vga ſit mortua. Silr̄ ꝙ̄uis
ſit adeq̄tio ſigni ad ſigtuꝫ. ꝙ ſi falſitas ē ī ſigto: ꝙ ſilr̄
ſit in ſigno. ¶ Sꝫ ꝯ. ſi in cadauē ñ eēt vitas aliq̄ ñ eſſꝫ
adeq̄tio aliq̄ ad ipſuꝫ. nā etſi ñ ſit ibi veritas vite: tñ ē
ibi vitas quātitatis. qua remota nō ē adeq̄tio. Silr̄ ḡ
oꝑtet ſi ē vitas ī ſigno: ꝙ cā vitatis ſit ī ſigto. ḡ loq̄ndo
de vitate ſigficatōis: erit veꝝ ꝙ oīe veꝝ ē a deo. h̄ ma=
lū fieri ē veꝝ. ḡ ⁊ ipſuꝫ malū ē a deo. ¶ Itē obijcit̄ ꝯ h̄
qđ ſupponit aug. ī rōne p̄dicta. ꝙ culpa ñ p̄t cadē in ſa=
pientē. h̄ culpa ⁊ virtus ſunt oppoſita: ſapia ⁊ virt⁹ ſi=
milit̄ oppoſita. h̄ ignorantia pōt eē cuꝫ vtute. ḡ ⁊ culpa
cū ſapia. ¶ Itē. j. coꝝ. xij. Alij dat̄ ſmo ſapie ⁊c. ibi lo
quit̄ de donis gratie ḡtiſdate. h̄ cū gr̄a ḡtiſdata pōt eē
culpa. ḡ cū ſapia p̄t eē culpa. ¶ Cont̄. ſapia ñ dicit̄ q̄=
cūqꝫ ꝯgnitio: h̄ illa q̄ ē cū ſapore ſiue amore p̄me vita=
tis. h̄ amor prime vitatis ñ p̄t eē cū pcc̄o. ḡ nec ſapia.
¶ Itē ſapia ē ſummū int̄ dona ſpūſſancti. h̄ cū alijs do
nis ñ pōt eē pcc̄m. ḡ nec cū ſapia. ¶ Itē obijcit̄ de h̄ qđ
dr̄ in illa rōne aug. ꝙ malū tēdit ad ñ eē. Querit̄ eniꝫ
vtꝝ intelligat̄ de eē nat̄e vel gr̄e. ñ de eē nat̄e: qꝛ ſic dic̄
Dyo. a malo ñ corrūpit̄ qđ exñtiū. qꝛ eē ī demoib⁹ ma=
net eē nature. Itē nec h̄ pōt intelligi de eē gr̄e: qꝛ ñ ē il=
lud eē in dyabolo qꝛ ñ hꝫ grām. ḡ nō pōt tendē ad non
eſſe. Item ſi maluꝫ tēdit ad ñ eē. ḡ malū hꝫ finē vel pōt
finiri. ḡ aliqs poſſet tantū peccare ꝙ penit⁹ ⁊ oīno nō
eēt. ¶ Itē malū ē infinitū. eē aūt qđ tēdit ad aliqđ hꝫ fi
nē. ḡ ñ dr̄ ꝙ malū tēdit ad ñ eē. ¶ Rñſio. cū q̄rit̄ p̄mo
an ꝙ malū ſit vel fiat ſit ſubiectū diuine volūtati. Intel=
ligendū ſm aug. ī enche. ꝙ ſp implet̄ aut de nobis aut
a nobis. volūtas dei de nobis implet̄: h̄ ñ implem⁹ eaꝫ
qñ peccam⁹. a nobis implet̄: cū bonū facim⁹. Ex q̄ ac=
cipit̄. ꝙ voluntas nr̄a ſubijcit̄ ī malis actib⁹ diuine volū
tati materialr̄. ſ. vt materia ſb̄ agēte. qꝛ de volūtate nr̄a

mala ⁊ actu malo: volūtas dei opat̄ bonū. ⁊ h̄ ē qđ dr̄
de nobis implet̄ qñ peccam⁹. In bonis vō actib⁹ volū=
tas nr̄a ſubijcit̄ diuine volūtati vt efficiēs ſub efficiēte. ſꝫ
illđ eſa. xxvj. oīa oꝑa nr̄a opat⁹ es ī nobis dñe. ⁊ h̄ eſt
qđ dic̄ a nobis implet̄ cū bonū facim⁹. h̄ ḡ mō intelli=
gendū ē: ꝙ mala ſunt vel fiāt ē ſubiectū diuine volūtati.
¶ Ad illđ ḡ qđ obijc̄ p̄rio ex auc̄te aug. mala fieri bo=
nū ē. intelligēdū ē ex ea rōne dictū qꝛ ex malis q̄ fiunt:
de⁹ elicit bona. ⁊ ita ſm ꝙ dr̄ mala fieri bonū ē: ñ ſim=
plr̄. ⁊ h̄ ē qđ dic̄ aug. ī enche. nullo mō aliqđ mali deus
in ſuis oꝑib⁹ ſineret: niſi vſqꝫ adeo oīpotēs ⁊ volēs eēt
vt de malo bñfaceret. ¶ Ad ſecūdū qđ obijcit̄ ex aug.
in enche. nō fit aliqđ niſi oīpotēs fieri velit. dōm ꝙ vel=
le ſumit̄ coīt̄ ad volūtatē bñplaciti: ⁊ volūtateꝫ ſigni.
⁊ cū dr̄ de⁹ vult mala fieri: intelligit̄ volūtas ſigni q̄ eſt
ꝑmiſſio. de q̄ ī p̄nti ñ q̄rit̄. ¶ Ad t̄ciū qđ obijcit̄. ꝙ nl̄la
creat̄a ē q̄ dei ꝓuidētie ñ ſuiat. dōm ꝙ malū duplr̄ p̄t
ꝯſiderari. hꝫ. n. vnaꝫ ꝯꝑatōꝫ ad li. ar. ⁊ aliā ad illđ qđ
ex ipſo elicit̄ bonū. nō ſuit aūt ꝓuidētie ſi ꝯſideret̄ in cō
ꝑatione ad libeꝝ ar. a q̄ egredit̄. ſuit aūt ꝓuidētie ſi cō=
ſideret̄ in ꝯꝑatōne ad illđ bonū qđ a diuina volūtate de
ipſo elicit̄. ¶ Ad q̄rtuꝫ cū obijcit. aut vult mala fieri vl̄
nō fieri rñſio. ꝙ nō ſunt immediata oppoſita. ambe enī
ꝓpoſitōes ſunt falſe. immediata ḡ oppoſitō accipit̄ int̄
vult mala fieri ⁊ ñ vult mala fieri. hec aūt eſt falſa: vult
mala nō fieri. hec aūt vera: nō vult mala fieri. nec tñ ex
h̄ ſequit̄ ꝙ aliqđ fiat ꝯ ei⁹ volūtatē. ſ. malū. h̄ ſeqt̄: ḡ ma
la ſine ei⁹ volūtate fiūt. vt de⁹ ñ actor h̄ ꝑmiſſor malo=
rū monſtret̄. ſic dr̄. j. Io. ſine ipſo factū ē nihil. i. pcc̄m
nō dr̄ ꝑ eū factū eē vel eo volēte: h̄ ſine eo. i. ſine ei⁹ vo=
luntate. ¶ Ad q̄ntuꝫ rñdet̄. ꝙ cū dr̄ immediata ē oppo=
ſitio int̄ velle ⁊ nolle. ꝙ nolle pōt accipi ꝯrie cū dr̄ deū
nolle mala fieri: vel negatiue. Si. n. accipiat̄ ꝯrie: ītel
ligit̄ volūtas dei ad oppoſitū. ⁊ h̄ mō falſuꝫ ē: qꝛ ſenſus
eſt deū velle mala ñ fieri. Si vō accipiat̄ negatiue: veꝝ
eſt. ⁊ ſenſus ē deū ñ velle mala fieri. ⁊ negat̄ voluntas
dei reſpectu mali. ¶ Ad ſextū qđ arguit. qꝛ iſtū fornica
ri ē a deo qꝛ ē veꝝ. pꝫ rñſio ex p̄dictis qōe de vitate. tñ
ad illđ qđ obijciebat dōm. ꝙ ī malo ē vitas ⁊ falſitas.
malū. n. poīt naturā cū inordiatōe. ꝙ dico natāꝫ: dico
vitatē. ꝙ dico inordiatōꝫ: dico falſitatē. vitas ḡ nat̄e ē
ī malo. defic̄ tñ vitas ordīs. ſic ī mortuo ē vitas q̄ntita
tis: defic̄ tñ vitas vite. Rōe ḡ vitatis nat̄e q̄ tñ īordia=
ta ē: enūciat̄ veꝝ dictū cū dr̄ ꝙ iſte fornicat̄ ē veꝝ. ñ tñ
ex h̄ ſeqt̄ ꝙ ip̄a iordiatō a q̄ denoīat̄ fornicatō ſit a deo
ꝙ̄uis oīe veꝝ a deo. ¶ Ad illđ qđ obijcit̄ de h̄ qđ dicit
aug. ꝙ cl̄pa ñ p̄t cadē ī ſapiētē. dōꝫ ꝙ ſapia dr̄. v. mōis
Uno mō ſtrictiſſime: ſic dr̄ idē qđ pietas ſeu theoſebia
q̄ ē diu⁹ cult⁹. ⁊ ī h̄ ſenſu ꝯp̄hēdit fidē ⁊ ſpeꝫ ⁊ caritatē.
⁊ ſm h̄ ſapiēs dr̄ ſolū ille q̄ hꝫ has tres virtutes. Alio
mō dr̄ ſtricte ſapia q̄ ē donū. ſ. ſ. ⁊ ī eſa. xj. Tercō dr̄ ꝯit̄
ſm ꝙ dic̄ aug. ꝙ ſapia ē ꝯgnitō reꝝ diuinaꝝ: ſcia ꝯgnitō
reꝝ hūanaꝝ. Quarto mō dr̄ ꝯius ſm ꝙ dr̄ ſapia ꝯgtō
cāꝝ: ſcia vō ꝯgtio effectuū. Quīto dr̄ ꝯiſſime. ꝓut dr̄ ſa
pia q̄cūqꝫ ꝯgtio vā. Si ḡ ſumat̄ ſapia trib⁹ vltīs mōis
p̄t eē cl̄pa ī ſapiēte. duob⁹ p̄mis mōis ñ. Uel aīr diſtin=
guit̄. ꝙ ſapia vno mō dr̄ ꝯgtō ſimplr̄. ⁊ hec ñ ꝓhibꝫ qn
poſſit eē cl̄pa ī ſapiēte. Alio mō ſapia dr̄ ꝯgtō cū ſapoē
ꝓut dic̄ eccs. Sapia ſm ſuū nomē ē. ſapor aūt iſte p̄t eē
duplici ex cā. ex gr̄a ḡtiſdata: vl̄ ex gr̄a ḡtūfaciēte. ſi ex
gr̄a ḡtiſdata: vt fide īformi. ñ ꝓhibꝫ qn cl̄pa poſſit eē ī
ſic ſapiēte. Si vō ex gr̄a ḡtūfaciēte: ꝓhibꝫ ne cl̄pa poſ=
ſit ſil̄ ī eſſe. ¶ Ad qđ obijcit̄ ꝯ auc̄tē aug. ꝙ maluꝫ tēdit
ad ñ eē. nōndū ꝙ ē eē nat̄e: ⁊ ē eē gr̄e. Itē eē nat̄e duplr̄
abſolutū: ⁊ ī ꝯꝑatōe. Eſt. n. eē nat̄e abſolutū. ⁊ ē eē or=
diabile. ⁊ ē eē ordiatū qđ eſt gr̄e. Cū dr̄ eē abſolutū na=
ture rōal̄: dico eē qđ ſp manꝫ nec corrūpit̄ nec minuit̄.
cū dico eē ordiatū: dico eē gr̄e. ⁊ h̄ eē corrūpit̄ ſiue ꝑuat̄
nō minuitur. eſſe vō ordinabile eſt medium: ⁊ iſtud di=
minuitur: non totaliter corrumpit̄. Scđm enim ꝙ ani
ma magis peccat: minus eſt ordinabilis ī ſummū bo=

num. Qd̉ ḡ dicit aug. ꝙ malũ tendit ad nõ eſſe. intelli-
giť de eſſe ordinis. ſ; eſt de eſſe nature ordinabilis. ñ de
eẽ nature abſoluto. vñ aug. ĩ li. de moribꝰ eccĩe. q̃ tẽdũt
ad eſſe ad ordinẽ tendũt. cũ ꝯſecuta fuerint ipm̃ eẽ ꝯſe-
quũť. ⁊ hoc eſt eẽ de quo dicit boe. qd̉ ordinẽ retinꝫ ſer-
uatq; naturã. Qd̉ ḡ obijciť ꝙ malũ finitũ eſt. ⁊ ergo tot
pñt eſſe mala ꝙ deueniet in finez ⁊ penitꝰ deſtruct. di-
cendũ ſm aug. in li. de moribꝰ eccĩe. diuina boĩtas rez
oĩno ꝓducit. nõ ſinit vt oĩno nõ ſit: ſ; oĩa ſic ordinat vt
ibi ſint vbi ꝯgruentiſſime pñt eſſe. donec ordinatis mo
tibus ad id redeant vñ defecerũt. ⁊ h̃ ẽ qd̉ dicit boetiꝰ.
ordo gdã cuncta ꝯplectiť vt ſi qs ab aſſignato ordĩe re-
ceſſerit. in alteꝝ ordinẽ relabať. ¶ Ad illud qd̉ diť au-
guſti. ꝙ malũ eſt infinitũ. dd̉m ꝙ malũ nõ diciť tendẽ
ad aliqd qd̉ nõ eſt via ad aliqd ſiue acceſſus ad aliqd:
ſ; receſſus ab aliq̃ ſiue ab eſſe. ſicut curuitas ẽ receſſus
a rectitudine. mali ḡ nõ eſt terminꝰ ſm acceſſum ſic in
ceteris preſſionibꝰ: ſ; ſm receſſuꝫ. hmõi aũt tendẽtia ñ
eſt ꝯria infinitũ.

Membrũ ſecũdũ

Conſequẽť queriť. vtꝝ mala eẽ vł fieri ſit
bonũ. Ad qd̉ ſic boe. v. de ꝯſo. ſola diuĩa
vis eſt cui queq; mala bona ſunt. ¶ Itez
apoc. vlti. Qui nocet noceat adhuc. ⁊ q ĩ
ſordibꝰ eſt ſordeſcat adhuc. Glo. dictũ ẽ ſibi vt nõ ceſſet
ita ꝓhibare: qꝛ iuſtũ eſt ſordidos adhuc ſordeſcẽ. ḡ ẽ bo
nũ mala fieri. ¶ Itez omĩs pena eſt iuſta. ſ; ipſa pecca
ta ſunt pene. ḡ ſunt iuſta. ſ; deus vult eẽ iuſtũ ⁊ bonuꝫ.
ḡ vult peccata eſſe: ⁊ pcc̃a ſunt bona. Q aũt pcc̃a ſint
pene habeť ro. j. in glo. inť primã apoſtaſiaꝫ ⁊ vltimaꝫ
penam iehenne: media culpa ⁊ pena ſunt. ¶ Itẽ greg̃.
in moral'. ꝑuerſe menti ipſi ſua culpa fit pena. ¶ Item
augꝰ. in li. ꝯfeſ. Iuſſiſti dñe ⁊ ſic eſt: vt pena ſua ſibi ſit
oĩs inordinatus animꝰ. ¶ Itez omẽ ordinatũ ẽ bonuꝫ.
malũ eſt ordinatũ vt dicit augꝰ. ḡ ẽ bonũ. ¶ Conť. ma
lũ eſt priuatio boni. ḡ malũ nõ eſt bonũ. ¶ Itẽ nec ma-
lũ fieri eſt bonũ. qꝛ malũ fieri ẽ malũ. ḡ malũ fieri ñ eſt
bonũ. ¶ Suppoſito ꝙ malũ fieri ſit bonũ. queriť ſiľiter
vtꝝ mala facẽ ſit bonũ. Siľis. n. ratõ videť ĩ actiua ⁊
paſſiua. Conť. ro. iij. Faciamus mala vt veniãt bona.
¶ Itez queriť. ſuppoſito ꝙ malũ fieri ſit bonũ. vtrũ ſi-
miliť maliciã fieri ſit bonũ. ſiľis. n. rõ videť in abſtra-
ctis ⁊ ꝯcretis. ¶ Itez ſuppoſito ꝙ malũ fieri ſit bonuꝫ.
queriť in q̃ ſit illa bonitas. nõ ĩ malo: ſic. n. malũ inq̃-
tũ malũ eẽt bonũ. nõ ḡ bonitas iſta diciť reſpectu mali
cie. Nec eſt reſpectu ſubiecti. ſubiectũ. n. ipm̃ priuatuꝛ
bono. ḡ nõ eſt bonũ. ponať. n. ſubiectũ mali ſicut malꝰ
homo. abſtrahať malicia: nõ erit dicẽ malũ fieri ẽ bo-
nũ. queriť ḡ qua rõne malũ fieri ẽ bonũ. qꝛ nec ratione
malicie nec rõne ſubiecti videť h̃ poſſe eẽ verũ. ¶ Re-
ſponſio. nõ eſt ꝯcedendũ ꝙ malũ fieri ſit bonũ ſimpľr:
ſ; ꝙ ſit bonũ ſm quid. ſ. rõne boni qd̉ ex ipſo elicitur.
¶ Ad primũ ḡ qd̉ obijciť. ſola ẽ diña vis ⁊c̃. pꝫ ſcďo ꝑ
illud qd̉ ſequiť. dũ ex eis bona elicit. vñ rõne illiꝰ dicũ
tur deo eſſe bona. ¶ Ad illď apoc. vlť. dd̉m ꝙ nõ valꝫ.
malũ fieri eſt iuſtũ. ḡ malũ fieri eſt bonũ. naꝫ bonũ di-
ciť abſolute: iuſtũ võ dicit ordinẽ pene ad culpã ſiue ex
igentiã. vñ iuſtũ copulat bonitatẽ ſm qd. ¶ Ad illď qd̉
obijciť. ꝙ omẽ peccatũ mediũ eſt pena: ⁊ oĩs pẽa iuſta.
dd̉m ꝙ pena duplicẽ ꝯꝑatõꝫ hꝫ. vnã ad diuinã iuſticiã
aliã ad culpaꝫ. Scd̉m ꝯꝑatõꝫ ad diuinã iuſticiã ſic eſt
iuſta ⁊ a deo: ſ; inq̃tum reſpicit culpã ſic hꝫ principiũ
defectm̃. Similiť ipſuꝫ peccatũ põt ꝯſiderari ĩ ſe: ⁊ ſic
culpa eſt nec bonũ nec a deo. Vel põt ꝯſiderari inq̃tuꝫ
ordinatũ: ⁊ ſic eſt pena ⁊ a deo. nõ ꝙ ipm̃ malũ ſit a deo
ſ; ꝙ ipẽ ordo ſit a deo. ¶ Ad alid̉ dd̉m. ꝙ hec nullo mõ
eſt ꝯcedenda. malũ facere ẽ bonũ. nõ enĩ eſt ſiľis ratõ ĩ
actiua ⁊ paſſiua. Nam cũ diciť malũ fieri ẽ bonũ: no-
tatur potẽtia paſſiua. cũ dr̃ malũ facere ẽ bonũ: notať
potẽtia actiua. potẽtia aũt actiua mali nõ eſt bona. ſed
potẽtia paſſiua eſt bona. qꝛ in malo eſt potẽtia paſſiua
ad hoc vt ordineť. eſt. n. malum ordinabile ad bonum.
¶ Ad aliud dd̉m. ꝙ ñ dꝫ ꝯcedi ꝙ maliciã fieri ſit bonũ
ꝑ maliciã. n. notať ipſa deformitas nullo mõ ordinabi
lis ad bonũ. nõ. n. in h̃ poniť aliqd̉ bonũ. ſ; cũ dr̃ malũ:
notať adhuc ſubiectũ qd̉ eſt natura bonũ: ⁊ ſic ordina-
bile in bonũ. ¶ Ad aliud dd̉m. ꝙ cuꝫ diciť malũ fieri ẽ
bonũ. nõ poniť bonitas vel notať reſpectu malicie vel
reſpectu ſubiecti ipſius malicie. ſ; reſpectu boni illius
qd̉ eliciť ex ipſo malo. ſiue reſpectu illiꝰ ad qd̉ ordinať
malũ. vñ boĩtas ineſt ordini ſiue illi ad qd̉ ordĩať.

Membrũ terciũ

Tercio mõ queriť. vtꝝ mala expediãt. ad
qd̉ ſic aug. xj. de ci. dei. Deꝰ malis hoĩm
volũtatibꝰ vtiť bñ. nec. n. aliquẽ malorũ
eẽ p̃ſciuiſſet: niſi ſiľ p̃ſciuiſſet qbꝰ eos bo-
noꝝ vſibꝰ accõmodaret. ¶ Itez aug. audeo dicẽ ſupbis
vtile eſt incidere in aliqd̉ aptũ pcc̃m: vt iã ſibi diſplice-
ant: q ſibi placẽdo ceciderãt. Salubriꝰ. n. diſplicuit ſi-
bi petrus qñ fleuit q̃ ſibi placuit qñ p̃ſumpſit. ¶ Item
dañ. ꝯcediť qs in nephariã incidere opatõꝫ. vt elatus
virtutibꝰ in adulteriũ: vt ex caſu hũilieť. ¶ Itez nũeri.
xxij. venit dñs ad balaam. ibi orig̃. Nos dicimꝰ diuĩa
ſapĩa oĩa ita diſpoſita eẽ: vt nihil ſit ocioſuꝫ maluꝫ vel
bonũ. Maliciã tñ nõ fecit: quã tñ ab alijs inuentã cuꝫ
ꝓhibere poſſit nõ ꝓhibet. vtiť. n. ea ad cauſas nec̃ias.
ꝑ ipſos. n. eſt in quibꝰ eſt. ꝓbat eos q ad gl'am tendũt.
Si. n. ꝑimereť malicia: nõ eẽt q ꝯtradiceret virtutibꝰ.
virtus aũt ſi ꝯriũ ñ hrẽt ñ clareſceret. ¶ Itez aug. ĩ li.
ꝯfeſ. qꝛ ſingľa bõa ſunt: ĩõ facis omĩa valde bona ⁊ cui
nihil oĩno malũ. ſ; neq; vniuerſe creature tue. qꝛ ex̃ te
nõ eſt aliqd qd̉ irrũpat ⁊ corrũpat ordinẽ quẽ impoſui-
ſti. in ꝑtibꝰ aũt eiꝰ quedã qbuſdã qꝛ ñ ꝯueniũt mala pu
tanť. ⁊ eadẽ ipſa ꝯueniũt alijs ⁊ ſunt bõa. ⁊ omĩa hec q̃
ſibimet ñ ꝯueniũt: conueniũt inferiori ꝑti reꝝ. nihil eſt
oĩno malũ vniuerſe creature tue. ¶ Conť. albiꝰ ẽ qd̉ ẽ
nigro imꝑmixtiꝰ. ḡ ſiľr meliꝰ qd̉ malo eſt imꝑmixtiꝰ. ḡ
meliꝰ ẽ mala ñ eẽ q̃ eẽ. ¶ Itẽ pulchrioꝛ ẽ mulier q̃ nul-
lã hꝫ maculã in aliq̃ ꝑte: q̃ illa q̃ hꝫ maculã ĩ aliq̃ ꝑte.
vñ in canť. Tota pulchra es amica mea ⁊ macula ñ ẽ ĩ
te. ḡ ſi vniuerſitas in nlľa ꝑte hrẽt malũ: melioꝛ eſſet.
¶ Itẽ aug. in enche. malũ ñ ẽ niſi qꝛ nocet. ſ; ſi nocet nõ
expedit. ḡ malũ ñ expedit. ¶ Itez malũ ẽ ꝓuatio modi
ſpẽi ⁊ ordĩs. ḡ nec ẽ bonũ nec vtile nec expediẽs. ¶ Ad
hãc. q. habes ſolutõꝫ. ſ̃. duobꝰ locis. ſ. qõe de bono vbi
q̃riť de ordine mali. ⁊ qõne de ſignis volũtatis diuine
qõne de ꝑmiſſiõe. Tamẽ nõndũ. ꝙ ſi malũ ꝯſidereť in
ſe: ſic ñ ẽ bonũ nec vtile nec expediẽs. ſ; ſi ꝯſidereť vt eſt
ordinatũ: ſic ẽ expediẽs. ñ rõne ipiꝰ mali: ſ; boni quod
eliciť ab eo. ¶ Ad primũ ḡ dd̉m. ꝙ bonũ dr̃ dupľr. dr̃
enĩ bonũ ſimpľr ⁊ abſolute: ⁊ bonũ in ꝯꝑatõe. ſic ⁊ me
lius dupľr. Dicenduꝫ ḡ ꝙ reꝝ vniuerſitas melioꝛ eſſet
ſimpľr ⁊ bonitate abſoluta: ſi nullũ eẽt malũ. ſ; bonita
te ꝯꝑata ñ eẽt melioꝛ vniuerſitas. ¶ Ad illď qd̉ obijciť
ꝑ ſiľe de muliere. dd̉m ꝙ ñ eſt veꝝ. qꝛ in tali loco poſſet
mulier hrẽ maculã ꝙ eẽt ad maiorẽ pulchritudinẽ. ſic
pꝫ de cicatrice ĩ facie militis. ¶ Ad aliud dd̉m. ꝙ ma-
lũ nocet ⁊ expedit. nocet ſm ſe ⁊ faciẽti. expedit inq̃tũ
ordinať ⁊ expedit alijs. ¶ Ad vltimũ dd̉m. ꝙ bonũ cor
rũpit bonũ ꝑticulare ſ; ñ vľe. malum. n. ⁊ pcc̃m ⁊ hmõi
corrũpit ordinẽ ⁊ bonũ ꝑticulare huiꝰ ẽ: ſ; ordo vľis ⁊
bonũ vľe ñ corrũpiť. vñ boe. v. de ꝯſo. Ordo qdã oĩa cõ
plectiť. vt ſi qs ab aſſigto ordĩe receſſerit: ĩ aliũ ordinẽ
relabať.

Membrũ quartũ

Conſequẽť q̃riť de impletõe diũe volunta
tis: an ſꝑ impleať ĩ malo ſic in bono. Ad
qd̉ aug. ĩ enche. De hoĩe ſꝑ deꝰ iplet ſuaꝫ

voluntatē. q2 nihil facit hō de q̊ de⁹ ñ opeꝛ qꝺ vult. nō enī vult de⁹ vt peccet hō. ſi aūt peccauerit: penitēti vult ꝑcere. in peccatis ꝟo ꝑſeuerantē punire. ſicut alios ab eterno ꝑꝑauit ad penā alios ꝑꝑauit ad glām. ¶ Item aug. de li. ar. nihil in libero ar. ꝯſtitutū ſupat voluntatem dei. 7 ſi fiat eꝫ eius volūtatē q̄ ipſe ē: nihil putandū eſt fieri ita tanq̄ velit fieri 7 ñ fiat. ex h̄ ḡ relinqꝛ ꝙ volūtas dei ſꝑ impleꝛ de bonis 7 malis. ¶ Contra. cum volūtates ſint ꝯtrarie q̄ ſunt de ꝯtrarijs. volūtas autē mala eſt de malo. volūtas dei de ꝯrio. ſ. bono. ḡ voluntas mala ꝯplet ſuū actū: 7 ñ ꝯpleꝛ actus q eſt ꝯrius bonus. ḡ voluntas dina ñ ſꝑ impleꝛ. ¶ Itē vult de⁹ ſalomonē caſtitatē ſeruare. ſ; ſalomō vult luxuriari nec ſeruare nec ſeruat. ḡ ñ impletur volūtas dei ꝺ ſalomone. ¶ Itē volūtas bñplaciti eſt volūtas q̄ eſt ipſe de⁹. ſi ḡ dr̄ ꝙ ꝯ volūtatē ei⁹ bñplaciti nihil fit: ſ; tñ dr̄ aliquid fieri ꝯ voluntatē eius. h̄ eſt ꝯ volūtatē ſigni. h̄ ē ꝯ preceptū vel ꝓhibitōē. Sed tūc obijciꝛ. volūtas bñplaciti dei eſt oīm bonoꝝ. ḡ deus volūtate bñplaciti vult nos facere bona. ſ; nos nō facim⁹ ſꝑ bona immo mala. ḡ facimus ꝯ volūtatē bñplaciti: 7 volūtas bñplaciti caſſatur. ¶ Itē dr̄ malū fieri ꝯ dei volūtatē: pōt ne intelligi aliq̄ mō fieri ꝯ volūtatē bñplaciti. Itē pōt ne malū fieri ꝯ volūtatē ſigni q̄ dr̄ ꝑmiſſio. nam dicit aug⁹. ſuꝑ illū locū ꝑs. vt nō loquaꝛ os meū opa hoīm. opa hoīm dicit mala q̄ preꝛ dei volūtatē fiūt q̄ ipſe ē: aut preꝛ ei⁹ ꝑmiſſionē q̄ ipſe ñ eſt. ¶ Itē cū ex his ponaꝛ ꝙ nihil fit ꝯ ſigna volūtatis q̄ ſunt ꝑmiſſio 7 opatio: ſ; tñ cōtra ſigna volūtatis q̄ ſunt ꝑceptio 7 ꝓhibitio fiūt mala: q̄riꝛ vñ h̄. ¶ Itē obijciꝛ ꝯ h̄ qꝺ dicit aug. ꝙ de⁹ aliq̊s ab eterno ꝑꝑauit ad penā. Contra. dam. nō in puniēdo plaſmauit nos deus. ¶ Itē ꝓpriū eius ē ꝑcere 7 miſereī. ꝑegrinū aūt 7 alienū eſt ab eo punire. vt hꝛ eſa. xxviij. Unde etiā dr̄ egredi de loco ſuo cum punit eſa. xxvij. 7 treñ. iij. Non ex corde ſuo abiecit dñs filios hominū. ¶ Itē quare diciꝛ eius ꝓpriū miſcꝺia magis q̄ iuſticia: cū ita ſit iuſtus ſicꝰ miſericors. ¶ Rñſio. cū ſic dictum eſt voluntas dei diciꝛ dupłr. volūtas bñplaciti: 7 voluntas ſigni. volūtas bñplaciti ſꝑ impleꝛ. voluntas ꝟo ſigni q̄ eſt ꝑceptio vel ꝓhibitio ñ ſꝑ impleꝛ. volūtas ꝟo q̄ ē ꝑmiſſio vel opatio ſꝑ impleꝛ. 7 rō h⁹ iā patebit. ¶ Ad illud ḡ primo qꝺ obijciꝛ. dōm ꝙ volūtas dina ſi ꝯſidereꝛ vt ꝑcipiens: ſic aliq̄d dr̄ fieri ꝯ volūtatē. Si ꝟo ꝯſidereꝛ vt ꝑmittens vel puniēs vel ipm dei bñplacitū ſic nō diciꝛ fieri ꝯ dei voluntatē. vñ aug⁹. in enche. loquens de malis dicit. quantū ad ipos attinet qꝺ deus voluit fecerūt. Q̄tū ꝟo ad omīpotentiā dei nullo modo id facere valuerūt. hocipſū quippe qꝺ ꝯ dei volūtatē fecerūt: de ipſis facta eſt volūtas ei⁹. miro 7 ineffabili mō nō fit ꝑter eius voluntatē illud etiā qꝺ fit ꝯ eius voluntatē: q2 nō fieret ſi nō ſineret. nec vtiq3 nolēs ñ ſinit ſ; volens. Ex hac ḡ auc̄te aug. pꝫ diſtinctio. nā ꝯ voluntatē bñplaciti nihil pōt fieri. 7 h̄ eſt qꝺ dicit q̄tum ad eius omīpotentiā nullo mō id facē valuerūt. h̄ eſt q̄tū ad eius voluntatē omīpotentē q̄ eſt bñplacitū. Contra ꝟo voluntatē ꝑcipientē fiūt peccata. 7 h̄ ſignificat cū dicit. hocipſo qꝺ ꝯ eius volūtatē fecerūt. h̄ ē ꝯ eius ꝑceptum. Itē q̄tū ad volūtatē punientē de malis impleꝛ volūtas dei. 7 h̄ eſt qꝺ dicit: de ipo facta ē volūtas. Itē q̄tū ad voluntatē ꝑmittentē ñ fiūt mala ꝑter ei⁹ voluntatē. h̄ eſt ꝑter ei⁹ ꝑmiſſionē. 7 h̄ eſt qꝺ dicit miro modo nō fit ꝑter ei⁹ volūtatē qꝺ fit ꝯ ei⁹ voluntatē. ¶ Ad ſecūdū dōm ſm anſ. in li. j. cur deus hō. ſi ea q̄ celi ambitu ꝯtineꝛ vellēt ñ eē ſub celo aut elongari a celo: nłłatenus poſſent niſi ſub celo eē; nec fugē celū niſi appropinquādo celo. naꝫ vnde 7 q̊ 7 q̄ irent: ſub celo eēnt. 7 q̄ntomagis a q̄lib3 celi ꝑte elongarenꝛ: tantomagis oppoſite ꝑti appropinquarēt. Ita q̄uis hō vel mal⁹ angel⁹ dīne volūtati 7 ordinationi ſubiacē nolit: nō tñ eā effugere valet. q2 ſi vult fugere de ſub volūtate iubēte: currit ſub volūtate puniēte. 7 ſi q̄ris q̄ trāſit: nō niſi ſb voluntate ꝑmittente. 7 hocipſū qꝺ ꝑuerſe vult aut agit: in vniuerſitatis ꝑfate ordinē 7 pulchritudinē ſumma ſapīa ꝯuertit. ¶ Ad terciū dōm. ꝙ queādmodū dicꝰ damaſcen⁹. ꝙ de⁹ oīa ꝑcognoſcit: nō aūt oīa ꝑdetermīat. ꝑcognoſcit aūt ea q̄ ſunt ī nobis. h̄ ē ī ꝑtāte nr̄i arbitrij. nō aūt ꝑdetermīat. nō. n. vult maliciā fieri nec cōpelli virtutē. ꝑdetermīat aūt q̄ nō ſunt ī nobis. Dicendū ꝙ volūtas bñplaciti eſt reſpectu bonoꝝ dupłr. aut cū ꝑdetermīatōe: vt eoꝝ q̄ ñ ſunt in ꝑtāte arbitrij. 7 hec ſūt alligata nccitati. aut ſine ꝑdetermīatōe: 7 h̄ mō eſt bonoꝝ q̄ ſunt ī ꝑtāte arbitrij. Sic. n. vult illa bona vt relinquat nr̄e facultati 7 volūtati 7 ñ ꝯpellat. 7 iō ſi fiat ꝯriū: ñ fit ꝯ ei⁹ volūtatē: q̄uis fiat ꝑter ei⁹ volūtatē q̄ ē eius bñplacitū. ¶ Ad q̄rtū qꝺ q̄rit ſi poſſit dici aliq̄d fieri ꝯ volūtatē bñplaciti. dōm ꝙ ñ ꝓprie loquēdo. 7 ſi alicubi inueniret: ñ ē aliud ꝯ ei⁹ volūtatē q̄ ꝑt ei⁹ volūtatē. ¶ Ad q̄ntū 7 ſextū dōm. ꝙ ꝯ ꝑmiſſionē 7 opatōē dei q̄ ſunt ſigna volūtatis nihil fit. ꝯ ꝑceptōꝫ aut etiā ꝓhibitōꝫ fiūt pcc̄a: q2 ꝑceptū 7 ꝓhibitio reſpiciūt faciendū vel vitandū de futuro. qꝺ pōt aliꝛ euenire vel ī ꝯriū. ꝑmiſſio ꝟo 7 opatio reſpiciūt ipm qꝺ fit vel qꝺ factū ē. qꝺ aūt fit vel factū ē: ñ pōt ñ fieri vel factum eſſe. ¶ Ad ea ꝟo q̄ obijciūꝛ ꝯ verbū aug. de⁹ aliq̊s ꝑꝑauit ad penā. dōm ꝙ hec ꝑpoſitio ad: q̄nq3 dicit finē intētionis. ſicut cū diciꝛ: iſte vadit ad foꝝ. q̄nq3 terminū vel exitū q accidit ꝑter intentōꝫ. 7 h̄ mō accipiꝛ ꝟbū aug. ¶ Ad vltimū dōm. ꝙ miſcꝺia dei ꝓpriū diciꝛ. q2 ad cōpletā ratōꝫ effect⁹ miſcꝺie ñ req̄riꝛ act⁹ vel meritū noſtrū: ſ; ſolū qꝺ ē dei. ad ratiōꝫ effectus iuſticie requiriꝛ exigentia meritoꝝ.

Queſtio. xlj. de confor=matōne hūane volūtatis ad diuinā.

Onſequēs eſt querere de ꝯformatōe volūtatis hūane ad diuinā. 7 ꝑ hūc modū. Prio. vtꝝ poſſit eē talis ꝯformatio. Scꝺo. q̄d ſit h⁹modi ꝯformatō. Tercio. an teneamur ꝯformare volūtatē nr̄aꝫ volūtati dīne. Quarto. an teneamur velle qꝺ de⁹ vult. Quīto. ſuppoſito ꝙ ñ: an teneamur velle qꝺ ſcim⁹ deū velle. Sexto q̄riꝛ. an ſit meritoriū ſanctis ꝙ volebāt xp̄ꝫ pati. Deinde. vtꝝ nobis poſſꝫ eē meritoriū velle paſſiōes ſcꝛoꝝ. Ultio. vtꝝ poſſim⁹ velle dānatōes reproboꝝ.

Membrū primū

Ad primū ſic. ꝑs. Exultate iuſti. glo. q̄ntū diſtat de⁹ 7 hō: tātū diſtat volūtas dei 7 hoīs. ſ; ñ ē poſſibił ꝯformatō dei 7 hoīs ḡ nec ꝯformatō volūtatis hoīs ad voluntatē dei. ¶ Itē eſa. lv. ſicꝰ exaltāꝛ celi a ꝛra: ita exaltate ſunt vie mee a vijs vr̄is 7 cogitatōes mee a cogitatōibꝫ vr̄is. ¶ Contra. ñ adheſit mihi cor prauū 7c. glo. voluntas dei ſꝑ recta ē: cui debem⁹ conformari vt ſim⁹ recti. ¶ Rñſio. ē diſtātia duplex. eēntiał: 7 ꝓportōał. Diſtantia eēntiał inꝛ volūtatē dinā 7 hūanā ē infinita. diuīa eī volūtas ē dina eēntia. dina eēntia īfinitū excedit humanā volūtatē. Sed loq̄ndo de diſtātia ꝓportōali ñ ē diſtātia ī infinitū. 7 dr̄ ꝓportō ꝑ relatōꝫ volūtatis hūane ad dinā: ſicꝰ dr̄ hō bon⁹ ꝑ relatōꝫ boītatis ſue ad dinā. Uolūtas aꝛ dei vt ē finis volūtatis hoīs: ñ ē voluntas abſolute dicta. ſ; vt ē regłaris: hoīs volūtatē ſm ſui cōplacētiā ī ope ſiue ī opis imitatiōe. 7 ſic ñ ē inꝛ hec diſtātia infinita.

Membrū ſecūdū

Secūdo q̄riꝛ q̄d ſit ꝯformatō. aut. n. attendiꝛ in volēdo qꝺ de⁹ vult: aut volēdo qꝺ ſcim⁹ deū velle. Nō ꝑmo mō. quia mali

qñcꝫ volũt qḋ de⁹ vult. vt malus filius vult mori pr̃ez: qḋ tñ de⁹ vult. Si ſcḋo mõ. ḡ b. ṽgo ñ ꝯformauit volũtatẽ ſuã volũtati dĩne: q₂ nolebat xp̄ꝫ pati. qḋ patuit ex vehemñtia doloris. vñ luc. ij. ⁊ tuã ip̄i⁹ aĩaꝫ ꝑtñſibit gladius. ⁊ tñ de⁹ volebat pati. ḡ peccauit. vel ad min⁹ nõ meruit. ¶ Itẽ ſi attẽdat in volẽdo: nõ ſolũ qḋ de⁹ vult ſ꜡ eẽ volẽdo illḋ qḋ ſcim⁹ deũ velle. ſm ſ꜡ exñs ĩ peccato mortali põt ꝯformare volũtatẽ ſuã volũtati dĩne. q₂ p̄t mlt̃a bõa facẽ ꝓpt̃ deũ: ⁊ de⁹ vult ꝙ faciat illa ꝓpt̃ deũ. ¶ Rñſio. ꝯformatio p̄t attẽdi ſm q̃tuor genera cãꝝ. ſ. in volẽdo qḋ de⁹ vult. ĩ volẽdo vt vult. ĩ volẽdo ꝙ ſcim⁹ ip̄m velle. ĩ volẽdo ad qḋ vult. Prima ẽ ꝯformitas materiał. ſcḋa formał. t̃cia ẽ ĩ rõne cãe efficiẽtis. q̃rta ĩ ratõe finis. Dicẽdũ ḡ ꝙ ſi iſta q̃tuor ꝯcurrũt ẽ ꝯformitas ꝑfecta ſiue ꝯformatio. ſufficiẽs aũt ꝯformitas attẽdit̃ in duobꝫ. vt. ſ. velit hõ ſic̃ vult de⁹: ⁊ ꝓpt̃ qḋ vult. Impfecta ṽo ꝯformatio cũ hõ vult qḋ de⁹ vult vel qḋ ſcit deũ velle. ⁊ ẽ ꝯformitas ꝑfecta ſm q̃tuor genera cãꝝ. vt dictũ ẽ. ⁊ ſm ſ꜡ dr̃ ꝙ ẽ ꝯformitas ĩ bõis ⁊ ĩ malis: ⁊ in via ⁊ ĩ patria. ¶ De b. ṽgine dḋm. ꝙ voluit vt de⁹ voluit: ⁊ ꝓpt̃ qḋ voluerit. vt patebit.

Membruꝫ terciuꝫ

Tercio q̃rit̃. an teneamur ꝯformare volũtatẽ nr̃aꝫ volũtati dĩne: Videt̃ ꝙ ſic. ro. xiij. ꝑfectio legis ẽ dilectio. tenemur ḡ ad dilectõꝫ. dilectio aũt ꝯformat volũtatẽ nr̃ã volũtati dĩne. tenemur ḡ ad ꝯformatõꝫ. Qꝫ aũt dilectio ꝯformet: dic̃ hugo de s. vic. Scio aĩa mea q₂ qcqd diligis: vi dilectõis ĩ ei⁹ ſĩltudinẽ trãſfoꝛaris. ¶ Iteꝫ glo. ſup p̄s. volũtas dei ſꝑ recta ẽ cui debẽ⁹ ꝯformari vt ſim⁹ recti. ſ꜡ tenemur eẽ recti. ḡ tenemur ꝯfoꝛare. ¶ Contra. null⁹ tenet̃ ad ĩpoſſibile. ſ꜡ obſtiati ⁊ dãnati ñ p̄nt ꝯformari. ḡ ñ tenet̃. ¶ Itẽ ſi tenet̃ ꝯfoꝛare exñs ĩ mortali pc̃o: ꝯtinue peccat. ¶ Rñſio. p̃cepta negatĩa obligãt ſꝑ ⁊ ad ſꝑ. affirmatĩa ṽo obligãt ſꝑ ſ꜡ ñ ad ſꝑ. ¶ Ad illḋ ṽo qḋ obijcit̃ de obſtiatis ⁊ dãnatis. dḋm ꝙ q̃uis abſolute teneãt̃ q ſũt obligati: tñ ꝓ ſtatu obſtiatõis dixẽt q dã ꝙ obſtiati ñ tenẽt̃. q₂ ſ꜡ ẽ eis ĩpoſſibile. Si obijcit̃. ḡ repoꝛtãt lucꝝ de culpa. Rñſio. ñ ẽ veꝝ. ſi. n. ñ ẽ obligatus ad ꝯformatõꝫ: tñ ẽ obligat⁹ ad penã. Scḋꝫ alios diſtinguẽdũ iux̃ bt̃m anſ. q₂ aut illa ĩpoſſibilitas q̃ ñ põt qs ꝯformare volũtatẽ ſuã volũtati dĩne: ſurgit ex culpa vel ñ. ſi ñ ſurgit ex cl̃pa: ñ tenet̃ ad ꝯformatõꝫ. ſi ṽo ſurgit ex cl̃pa: ñ abſoluit̃ a tentõe. ⁊ ſm ſ꜡ dr̃ ꝙ obſtiatus tenet̃ ad ꝯformatõꝫ lꝫ illḋ ſit ĩpoſſibile. ¶ Ad illud qḋ obijcit̃ de ilł q ſũt ĩ pc̃o: ꝙ ꝯtinue peccãt rñſio ſic̃ de caritate ad quã tenemur ſꝑ ſ꜡ ñ ad ſꝑ. reqrit̃. n. ad ſ꜡ ꝙ teneat̃ moueri motu caritatis: ꝙ ſit ĩ ꝯphẽſiõe bonitatis dei. ⁊ ꝙ hẽat hitũ q̃ poſſit ferri ad dilectõꝫ dei. ſiłr dḋm de ꝯformatõe.

Membrũ quartũ

Quarto q̃rit̃. an teneamur ꝯfoꝛare volũtatẽ nr̃aꝫ volũtati dĩne: volẽdo qḋ vult. Videt̃ ꝙ ñ. aug⁹. Bon⁹ fili⁹ bona volũtate vult pr̃eꝫ viuẽ quẽ de⁹ ñ vult viuẽ. ¶ Contra p̄s. ñ adheſit mihi coꝛ prauũ. coꝛ prauũ ⁊ diſtoꝛtũ hꝫ q ñ vult qḋ de⁹ vult. ¶ Rñſio. ñ tenemur velle qḋ deus vult. ſ꜡ bõa volũtate poſſim⁹ aliḋ velle q̃ qḋ de⁹ vult. tñ diſtiguẽdũ ẽ illḋ qḋ de⁹ vult. aut ẽ ſcitũ a nob: aut ĩgratũ. ſi ĩgratũ: ñ tenemur q₂ ĩgrãtia excuſat. Si ꝯgnitũ: vno mõ tenemur. vt patebit. ĩ. ⁊ ſm ſ꜡ ĩtelligẽda ẽ glo. ſup p̄s. q₂ prauũ coꝛ hꝫ q ñ vult qḋ ſcit deũ velle. ¶ Et ſiłr dḋm ad aliḋ. ꝙ ſm vnũ modũ q ĩã dicet̃: tenemur velle q̃cũcꝫ ſcim⁹ eẽ bõa ⁊ iuſta.

Membrũ quintuꝫ

Quinto q̃rit̃. vtꝝ teneamur velle qcqd ſcimus deũ velle. Ad qḋ ſic. tenemur ad caritatẽ. vera aũt amicitia ẽ idẽ velle ⁊ idem nolle. Si ḡ diligo deũ: volo qcqd ſcio ip̄m velle. ¶ Iteꝫ aug⁹. Impi⁹ ẽ cui diſplicet ꝓuidẽtia. ꝓuidẽtia aũt ẽ ſm acceptatõꝫ volũtatis dei. ḡ impi⁹ cui diſplicet qḋ deus vult. ¶ Itẽ ſi poſſeꝫ velle ꝯ̃riũ ei⁹ qḋ ſcio deũ velle. ḡ ſimilit̃ poſſuꝫ dicẽ vel facẽ. qḋ ẽ falſuꝫ. ḡ ſiłr ñ poſſũ velle ꝯ̃riũ ei⁹ qḋ ſcio deũ velle. ḡ teneoꝛ velle qcqd ſcio ipſuꝫ velle. ¶ Contra. b. ṽgo ſciebat deũ velle paſſiõꝫ xp̄i: quaꝫ ip̄a nolebat ⁊ ñ peccauit. ḡ nõ tenebat̃ velle qḋ ſciebat deũ velle. Siłr triſtes erãt apłi de nece ſui dñi. Itẽ hieremias optauit ne hierłm deſtrueret̃. qḋ tñ ſciebat deũ velle q₂ iã ſibi fuerat reuelatũ. ñ tñ peccauit. ¶ Itẽ luc̃. xix. vidẽs ihs ciuitatẽ fleuit ſuꝑ illã. ḡ noluit ſubuerſionẽ ciuitatis: ⁊ tñ de⁹ illã volebat. ¶ Itẽ ſi tenemur velle qḋ ſcim⁹ deũ velle. ⁊ ſcio deum velle ꝙ ſi ego pecco ꝙ de⁹ ſubt̃het mihi grãꝫ. ḡ teneoꝛ velle ſ꜡. ſ꜡ ſi vellẽ ſ꜡: vellẽ ñ eẽ bonũ. q₂ ſeq̃t. ſi ſubt̃hit̃ mihi gr̃a: ñ ſũ bõ⁹. ¶ Itẽ teneoꝛ velle ꝙ de⁹ mihi grãꝫ ꝯſeruet. ñ ḡ teneoꝛ velle ꝙ de⁹ ſubt̃hat mihi grãꝫ. ¶ Itẽ de⁹ vult ꝑmittẽ me peccaẽ ḡ teneoꝛ velle ꝙ de⁹ ꝑmittat me peccaẽ. qḋ vidr̃ falſũ. q₂ xp̄s docet oꝛaẽ ne ĩducamur ĩ tẽptatõꝫ. ¶ Itẽ phi. ij. Cupio diſſolui ⁊c̃. ſ꜡ xp̄s nolebat ip̄m diſſolui. q₂ ſeq̃t: ꝯfidẽs ſcio ꝙ ꝑmanebo oĩbꝫ vob ad ꝓfectuꝫ qḋ volebat de⁹. ⁊ ſ꜡ ſciebat apłs. ¶ Rñſio. qdã dicũt. ꝙ ĩ p̃ceptis ⁊ ĩ ꝓhibitõibꝫ tenemur velle qḋ ſcim⁹ deũ velle: ĩ alijs ñ. ¶ Sꝫ ꝯ̃. ſic̃ cl̃pa ẽ declinaẽ a ꝑma boĩtate cũ ſcit̃: ita cl̃pa ẽ declinaẽ a ꝑma boĩtate cũ ꝯgſcit̃. ſ꜡ pc̃m ẽ decliare a ꝑma ṽitate. vñ aug. q dic̃ falſuꝫ: ſciẽt decliat a ṽitate ĩ falſitatẽ. ḡ ſiłr ẽ declinaẽ a ꝑma boĩtate ſiue a volũtate dĩna cũ ꝯgſcit̃. Propt̃ ſ꜡ alij dixẽt. ꝙ ẽ volũtas vł appetit⁹ rõis ⁊ ſenſualitatis. volũtate ḡ rõnis tenemur ſcire qḋ ſcim⁹ deũ velle. ñ volũtate ſenſualitatis. bt̃a ḡ ṽgo ⁊ apłi paſſiõꝫ xp̄i voluẽt volũtate rõis: ñ volũtate ſenſualitatis. ſ꜡ doluẽt de ea. vñ ⁊ xp̄us ſi eã noluit: vñ dixit. triſtis ẽ aĩa mea ⁊c̃. ¶ Itẽ ad illḋ hiere. dḋm. ꝙ ẽ volũtas abſoluta: ⁊ ꝯditõał. loq̃ndo ḋ volũtate abſoluta: ñ voluit hieremias illḋ. ſ꜡ volũtate ꝯditõali. ſic̃ illḋ ro. ix. optabã anathã ⁊c̃. ſ. ſi eẽt optabile. ¶ Ad illud de fletu ſuꝑ ciuitate dicũt. ꝙ dñs ñ fleuit actũ future ſubuerſiõis: ſ꜡ fleuit ꝓ cl̃pa ſ̃buerſiõis. ¶ Ad illud de ſubt̃ctõe gr̃e. dḋm ꝙ volũtas aliq̃ñ dr̃ reſpectu actõis. aliq̃ñ reſpectu ceſſatõis. Cũ ḡ dr̃ de⁹ vult iſti ſubtrahẽ grãꝫ. ñ dr̃ volũtas reſpectu alic⁹ actõis: ſ꜡ reſpectu ceſſatõis. Volũtas ṽo ceſſatõis ñ dic̃ volũtatẽ ĩ aliqd. ⁊ iõ ñ teneoꝛ velle ꝙ de⁹ ſ̃btrahat mihi grãꝫ. Siłr dḋm de⁹ vult ꝑmittẽ me peccaẽ. ñ. n. dr̃ volũtas ĩ aliqd: ſ꜡ reſpectu ñ cohibitõis cũ poſſit. ¶ Ad aliḋ apłi dḋm. ꝙ volũtas illa ñ fuit volũtas ſenſualitatis. q₂ illa nõ ẽ reſpectu boni et̃ni: ſ꜡ fuit volũtas rõnis. ſ꜡ rõ p̄t ꝯſiderari vt nat̃a: vel vt rõ. vt nat̃a: ſꝑ appetit bonũ eternũ. ſ꜡ rõ vt rõ: ſꝑ ꝯſiderat volũtatẽ dei: ⁊ iõ ſe ꝯformat ei. Ałr dḋm ſm alios. ꝙ volũtas dĩna põt reſpicẽ volẽtẽ ſiue voluntatẽ meã vel volitũ. teneoꝛ ḡ velle qḋ ſcio deũ me velle. vñ glo. ſuꝑ illḋ. Rectos decet collaudatio. ꝯgruit vt q̃cũcꝫ vult de⁹ te velle: velis ⁊ tu. Cõtingit aũt deũ te velle aliqd velle: qḋ ñ vult me velle. vt moꝛtẽ p̄ris mei. vnde q̃uis ego ſcirem deum velle aliqd: non debeo illḋ velle niſi ꝯgruat mihi illud velle. vnde qḋ ſcio deũ velle. aut ꝯgruit mihi illud velle: aut nõ. ſi ꝯgruit mihi: teneoꝛ illud velle. ſi ñ ꝯgruit: nõ teneoꝛ. vñ aug. põt qs velle bonũ qḋ ſibi ñ ꝯgruit. ⁊ ꝓpt̃ ſ꜡: q₂ ſubtrahẽ grãꝫ ⁊ hmõi ñ ꝯgruũt. ideo nõ tenemur ea velle. ¶ Ad illud qḋ obijcit̃. ꝙ vera amicitia ẽ idẽ velle ⁊ idẽ nolle. Rñſio. ꝙ verum eſt que cõuenit amico velle. ¶ Siłr ad illud aug̃. Impius eſt cui diſplicet diuina ꝓuidentia. dḋm ꝙ illud quod diſplicet poteſt conſiderari abſolute ſiue ĩ ſe: vel in relatione ad diuinaꝫ ꝓuidentiam. ſ꜡ illud quod ſubeſt diuine ꝓuidentie in ſe ꝯſideratũ diſplicet: nõ eſt malũ. ſed ſi conſideret̃ in relatione ad diuinaꝫ prouidentiam: iſte cui diſplicet impius eſt. ¶ Ad aliud dicenduꝫ. ꝙ ꝯ̃riũ eius quod ſcio deũ velle p̄t eẽ duplicit̃.

ſi.n.ꝯrietas attendaꝛ ex pte noliti ſolū: ſic poſſuꝫ velle
ꝯriū ei⁹ qđ ſcio deū velle ⁊ dicē ⁊ facē. ſic ſi ſcirē deum
velle mortē pr̄is mei: tñ poſſuꝫ velle ei⁹ vitā ⁊ laborare
ad vitā ei⁹: ⁊ dicē medico vt ad h̄ laboret. Si vō atten-
daꝛ ꝯrietas ex pte volētis: nō debeo. qꝛ ñ debeo velle ꝯ-
riū ei⁹ qđ ſcio deū me velle. de⁹ aūt ñ vult me velle mor
tē pr̄is.

Membruꝫ.vj.

Item queriꝛ. vtꝝ meritoriuꝫ fuit ſctis ꝙ
volebāt mortē xp̄i. ſiue ī volēdo ꝯriuꝫ ei⁹
qđ ſcim⁹ deū velle. qꝛ xp̄us fleuit ſup ciui
tatē. nolebat. n. ꝓpl'i mortē ⁊ deſtructōꝫ: ⁊
meruit in h̄. Sil'r de b. virgine q̄ meruit ꝯpatiēdo filio.
⁊ tñ ſciebat xp̄ꝫ h̄ velle. Sil'r de apl'is. triſtes erāt apo
ſtoli: ⁊ caniꝛ ī laude eoꝝ. ¶ Itē ſi ꝯpatimur ⁊ cōregna-
bim⁹. ḡ ꝯpatiēdo meremur vitā eternā. ¶ Conꝛ. velle
ꝯriū ei⁹ qđ ſcim⁹ deū velle ñ ē ex caritate. vera. n. ami-
citia eſt ideꝫ velle. ß oīe meritū ē ex caritate. ¶ Itē bt̄a
v̄go ꝙ voluit xp̄m ñ pati h̄ fuit ſenſualitatis: tñ b. v̄go
noluit ꝙ xp̄s ñ patereꝛ. ſenſualitate aꝛ nō ē mereri. ḡ ñ
meruit in h̄ b. v̄go. ¶ Rñſio. qdā dicūt ꝙ volūtate ra-
tionis tenemur velle qcquid ſcim⁹ deū velle: ñ volunta
te ſenſualitatis. ⁊ b. v̄go voluit ꝙ xp̄s ñ patereꝛ volun
tate ſenſualitatis. Et de merito ita dicūt. ꝙ qdam ſunt
motus q ñ ſunt ſubiecti li. ar. nec in ortu nec in ꝓgreſſu
vt pꝫ in fame ⁊ ſiti. Et ſunt motus q ſubijciūꝛ li. ar. in
ortu ⁊ in ꝓgreſſu. ſunt etiā qdam q ſubiecti ſunt ī ortu:
ß nō in ꝓgreſſu. illi ḡ motus p̄mi q ñ ſunt ſubiecti nec
in ortu nec in ꝓgreſſu: ñ ſunt meritorij nec ī ortu nec in
ꝓgreſſu. Qui vō ſunt ſubiecti in ortu ⁊ ī ꝓgreſſu: ſunt
meritorij in ortu ⁊ in ꝓgreſſu. intermedij ſunt merito-
rij in ꝓgreſſu ß ñ in ortu. De triſticia ḡ xp̄i ⁊ de b. v̄gie
⁊ de apl'is dicūt. ꝙ dolor ille fuit in ſenſualitate: ⁊ iō ñ
fuerit meritori⁹. ¶ Iteꝫ ad illud: ſi ꝯpatimur ⁊ ꝯregna
bim⁹. dōm ꝙ illud intelligiꝛ de volūtate rōnis ⁊ ꝯpaſſi
one. h̄ ē de volūtate patiēdi ꝓ xp̄o. Vel aliꝛ dōm. ꝙ me
ruerūt b. v̄go ⁊ apl'i ꝯpatiēdo xp̄o. Qđ obijciꝛ ꝙ h̄ ñ fit
ex caritate. Rñſio. eſt motus caritatis ſm debitū vie:
⁊ ſm ꝑfectōꝫ patrie. ſm ꝑfectōꝫ q̄ erit in patria: nō eſt
velle ꝯriū ei⁹ qđ ſcimus deū velle. in patria. n. nihil a-
liud volem⁹ niſi qđ deus volet. ß caritas ſm debitum ⁊
ꝯuenientiā in via: etſi ñ velit quicqd de⁹ vult: vult tam
qcquid ſcit nos deū velle. Vñ b. v̄gini ñ ꝯgruebat ñ do-
lere de morte filij. ⁊ iō voluit ꝯriū ei qđ deus voluit. qꝛ
illud qđ deus volebat ſibi velle ñ ꝯgrueret. ¶ Ad illud
qđ obijciꝛ. ꝙ illud fuit ex ſenſualitate ⁊ ita ñ fuit meri
toriū. Dicendū ꝙ ſenſualitas ꝓprie ñ ē ī brutis. ß ſen-
ſualitas ꝓprie dicit ordinatōꝫ ad rōneꝫ. vñ ſic in ſenſu
alitate pōt eē demeritū vt veniale pc̄m: ita ⁊ merituꝫ.

Iteꝫ queritur. vtꝝ .§.j.

meritoriū ſit dolē de paſſionib⁹ ſanctoꝝ vel velle illas.
qꝛ piū ē lugē martiriū: ⁊ piū ē gaudē de martirio. ḡ eſt
meritoriū nolle mortē martini. ¶ Conꝛ. h̄ erat ꝯriū vo
lūtati diue: ⁊ h̄ ſciebāt. ¶ Rñſio. velle ꝯriū volūtatis
diuine dr̄ dupl'r. velle ꝯriū ei⁹ qđ ſcio deū velle: ⁊ h̄ pt
eē dupl'r. meritoriū: vel volēdo ꝯriū ei⁹ qđ ſcio deuꝫ me
velle: ⁊ h̄ ñ pōt eē meritoriū. Vel aliꝛ. de p̄ntib⁹ paſſio
nib⁹ ſctoꝝ debem⁹ dolē: de p̄teritis vō poſſum⁹ gaudē.

Iteꝫ queritur. vtꝝ .§.ij.

iuſti p̄nt letari de paſſionib⁹ reproboꝝ. p̄s. ꝯuertāꝛ pcc
catores ī infernū. Glo. ñ h̄ dic optātis affectu. ¶ Cōꝛ.
ſancti volūt qđ vult de⁹. ß de⁹ vult penā illoꝝ. ¶ Item
apo. vj. q̄re ñ vindicas ſanguīeꝫ nr̄m ⁊c̄. ¶ Iteꝫ p̄s. le-
tabiꝛ iuſtus cū viderit vindictā. ¶ Rñdēt qdā. ꝙ aliđ
eſt optare: aliđ velle. Optare. n. ē ꝯcupiſcibil'. velle rō-
nalis. Nō optāt ḡ penas maloꝝ: etſi velint. qꝛ ñ dele-
ctanꝛ ī penis etſi rōne moueāꝛ. ¶ Conꝛ. letabiꝛ iuſtus
cū viderit vindictā ⁊c̄. Rñſio. pena reproboꝝ ſm ꝙ re-
ferꝛ ad naturā patientē ñ delectat ſctos. ß ſm ꝙ referꝛ
ad diuinā iuſticiā penā inferentē: ſic delectat eos.

Queſtio. xlij. de diuina generatione.

Auocata ſpūſſan-
cti grā. poſt inqſitōꝫ eoꝝ q̄ ꝑtinent ad
diuinā eēntiā: cū oīmi veneratōe ⁊ mo
deſtia ꝓcedam⁹ ad inqſitōꝫ eoꝝ que ꝑ
tinēt ad decl'atōꝫ dīnaꝝ ꝑſonaꝝ. Mo
dus aūt inqſitōis ⁊ ordo erit talis. vt p̄mo q̄ramus de
multiplicatōe ſeu pl'alitate ꝑſonaꝝ. Scđo. de v̄itate ꝑ-
ſonaꝝ. Tercio. de numero ꝑſonaꝝ. Quarto. de ordie
ꝑſonaꝝ. Quinto. de eq̄litate ꝑſonaꝝ. ¶ Multiplicāꝛ
aūt ſeu plurificāꝛ ꝑſone dīne ſm h̄itudinē generatiōis
filij a pr̄e: ⁊ ſm h̄itudinē ꝓceſſionis ſpūſſcti ab vtroqꝫ.
p̄mo igiꝛ erit inqſitio de generatōe filij a pr̄e. ꝯſequenꝛ
de ꝓceſſione ſpūſſcti ab vtroqꝫ. ¶ De eterna aūt gene-
ratōe p̄mo ꝓpꝛ incredulos q̄riꝛ. an generatio ſit. Se-
cūdo. quid ſit. Tercio. cui⁹ ſit. Quarto. de q̄ ſit. Quin
to. q̄uo ſit ⁊c̄.

Membrū primū

Ad primū ſic ꝓcediꝛ. Aug⁹. in li. lxxxiij.
q. De⁹ pr̄ ab eterno aut potuit filiuꝫ ge-
nerare ⁊ noluit: aut ñ voluit. ſed potuit
aut non potuit: ß voluit. aut neqꝫ voluit
neqꝫ potuit. Si voluit ⁊ ñ potuit. ḡ impotēs fuit. Si
potuit ⁊ ñ voluit. ḡ inuid⁹ fuit. ß ab eo relegata ē oīs
inuidia. Si nec potuit nec voluit: inuid⁹ ⁊ impotēs fu
it. ß iſta relegata ſunt ab ipſo. relinqꝛ ḡ ꝙ potuit ⁊ vo-
luit. ⁊ ꝯſtat ꝙ ſciuit. ß ad h̄ ꝙ cā rōnalis agat ñ plura
exigūꝛ niſi velle. poſſe. ſcire. ḡ filiū ab eterno genuit. ḡ
generatio eterna eſt. ¶ Secūda rō eſt. bonū naturaliꝛ
⁊ eēntiale ē ſui diffuſiuū. vñ hec ē laus boni. ſ. ſe diffun
dere. qꝛ ſi ponereꝛ duo bona ī oīb⁹ eq̄lia: preꝛq̄ in h̄ ꝙ
vnū ſuā bonitatē diffunderet: aliud ñ. ꝯſtat ꝙ bonuꝫ il
lud qđ ſe diffunderet ī h̄ eēt magis laudabile ⁊ melius
alio bono qđ ſe nō diffunderet. ꝯpleta ḡ rō boni inclu-
dit ī ſe diffuſiōꝫ. ḡ vbi ē ſummū bonū: ibi ē ſumma dif-
fuſio. Sūma aūt diffuſio ē q̄ maior excogitari ñ pt̄. ma
ior aūt diffuſio cogitari ñ pōt q̄ illa q̄ ē ſm ſub̄aꝫ. ⁊ ma
xie ſm totā. ḡ ſummū bonū nc̄cio ſe diffundit ſm ſub-
ſtantiā totā. ⁊ in ipſo naturał'r intelligiꝛ hec diffuſio. ß
nihil aliud eſt virtus generatiua niſi virtus diffuſiua
ſub̄e ſue: ad h̄ vt ꝓducaꝛ ſil'e in natura. ḡ in ſummo ī-
telligiꝛ hec virtus ſumme ⁊ ab eterno: cū illud bonum
ſummū ſit ⁊ eternū. ß vbi eſt hec virtus ē generatō. ḡ ge
neratio eterna eſt. ¶ Si dicaꝛ ꝙ hec rō ñ ꝓcedit: qꝛ in
bono nō intelligiꝛ diffuſio niſi ex ꝯn̄ti: ⁊ nō naturaliꝛ
vel eēntial'r. In ꝯriū obijciꝛ de ꝑfectōe bōi ⁊ nobilitate
eſt: coīcare ſeip̄m. Vñ hec ē laus boni. quicqd aūt ē ꝑfe
ctiōis ⁊ nobilitatis boni: attribuiꝛ ſumme bono. ḡ ne-
ceſſario in ſummo bono ē ſuip̄i⁹ coīcatio. ⁊ cū ipſuꝫ ſit
ſummū: ḡ ſumma coīcatio. Magna aūt coīcatio ē coī-
care ſua vel ſuā qualitatē vel ſuū accn̄s. maior vō coī-
catio eſt coīcare ſuā ſub̄aꝫ. maxia ḡ ⁊ ſumma ē coīcare
totā ſuā ſub̄am. ḡ hec coīcatio nc̄cio eſt in ſūmo bono.
ß coīcare ſuā ſub̄am vt ſimile ꝓducaꝛ in naꝛa: nihil a-
liud eſt q̄ generare. ḡ nc̄cio in ſummo bono intelligiꝛ
generatio. ḡ generatio eꝛna ē: qꝛ quicqd ī eo intelligiꝛ
eternū ē. ¶ Alia rō ē. coīs ꝯceptio animi ē: ꝙ qcqd ē no
bilitatis ⁊ ꝑfectōis v̄tutis ē deo tribuēdū. Itē nobilior
eſt v̄tus q̄ hꝫ nobilioreꝫ effectū vel actū. ß ꝯpando oēs
actus virtutū: nō eſt nobilior actus alicui⁹ v̄tutis agē-
tis q̄ ille quo ꝓduciꝛ ſimile in natura ipſi agēti. ß v̄tus
eſt cui⁹ talis actus. ſ. ꝓducere ſimile ī natura ipi agē-
ti: eſt virtus generatiua ⁊ nō alia. Virtus. n. artificia
lis ꝓducit artificiatū: ß nō ſimile in natura. a virtute
aūt generatiua eſt ꝓductio ſub̄alis. hec eſt ſimilis ī na-

tura. ⁊ hec ẽ ỽtuoſioꝛ ꝓductio. ꝗ int̃ virtutes oẽs ꝓdu
centes aliqd: nobilioꝛ eſt virtus generatiua q̃ hꝫ ꝓdu-
cere ſimile in natura. ſꝫ qꝺ ẽ nobilitatis vel nobilioꝛis
virtutis: nõ põt nõ intelligi ĩ ſumma virtute ⁊ ſumma
potẽtia q̃ eſt deꝰ. ꝗ ĩ ſumma virtute ⁊ potẽtia intelligi-
tur virtus generatiua. ꝗ generatõ eterna ẽ. ¶ Alia rõ
ꝑfectio nature eſt ⁊ nobilitatis vt hẽat virtutẽ q̃ poſſit
ex ſe ꝓducere tale q̃le ipa eſt: ſiue ſiꝉe ſibi in naꝉa. vnde
ſi homo ex ſe nõ poſſet ꝓducere hoĩeꝫ: iſtud eſt imꝑfe-
ctio in ipſo. qꝛ naꝉa ẽ vis inſita rebꝫ: ex ſiꝉibꝫ ſiꝉia pro-
creans. ſic̃ dicit phs. ſꝫ quicqd eſt nobilitatis ⁊ ꝑfectõ-
nis: eſt in ſumma natura. ꝗ in ipſa ẽ vis ꝓductiua ſiꝉis
in natura ex ſe. ſꝫ hec eſt virtus generatiua. ꝗ in ipa eſt
vis generatiua. ꝗ ⁊ generatio: ⁊ pat̃ ⁊ filiꝰ: ⁊ generãs
⁊ genitũ. ¶ Alia rõ. deꝰ eſt lux incoꝛpoꝛea ⁊ inacceſſi-
bilis. ſꝫ omĩ luci eẽntiale eſt ⁊ naturale de ſe coeuũ ſplẽ-
doꝛẽ gignere. ꝗ in ſumma luce nc̃cio intelligit̃ lux gene
rans: ⁊ ſplendoꝛ genitus. ¶ Si dicat̃ ꝙ ꝯgruit eternaꝫ
generatõꝫ eẽ in deo: ſꝫ nõ eſt neceſſarium. Anſ. q̃dlibꝫ
incõueniẽs deo ſequit̃ impoſſibile. ⁊ q̃dlibet deo conue
niẽs ſequit̃ neceſſariũ. ꝗ ſi deo ꝯuenit vel ꝯgruit gene-
ratõ. ꝗ nc̃cio eſt in deo. ⁊ maxĩe loquẽdo de nc̃citate im-
mutabilitatis. quia talis eſt in diuinis ⁊ nõ neceſſitas
que ponit coactioneꝫ: ⁊ ita de nc̃citate eſt eterna gene-
ratio.

Ad oppoſitũ ſunt rõnes. ⁊

primo ponũt̃ rõnes ad infirmandũ primã ratõꝫ que ẽ
aug̃. que oñdit nc̃citateꝫ generatiõis eterne. videt̃ ꝗ ꝙ
male ꝓcedat rõ cũ dicit ſi voluit ⁊ ñ potuit. ꝗ impotẽs
fuit. qꝛ in filio nõ ẽ potẽtia ad generare: ſicut in eo non
eſt potẽtia ad hꝫ ꝙ ſit pat̃. ſꝫ ex hꝫ nõ dicit̃ filiꝰ impotẽs.
ꝗ nec ſiꝉr dicet̃ pat̃ impotẽs ſi nõ põt filiũ generare. ⁊
ſic rõ illa deficit ex ꝑte poſſe. ¶ Item videt̃ ſiꝉr ꝙ nõ ſe
quit̃. potuit ⁊ nõ voluit. ꝗ inuidus fuit. qꝛ potuit crea-
turã ſiue mundũ melioꝛẽ facere q̃ꝫ fecerit: ſꝫ tñ noluit.
⁊ potuit mũdũ creare anteq̃ꝫ creauerit: ⁊ tñ nõ voluit.
ex his tñ ñ ſequit̃ ꝙ inuidus fuit. ꝗ ſiꝉr nec ibi. ¶ Alia
rõ qua oñdit̃ ꝙ generatio nõ ꝯuenit deo. nihil qꝺ ẽ im
ꝑfectionis ⁊ inſufficiẽtie eſt deo tribuendũ. ſꝫ generatõ
in generalibꝫ eſt rõne imꝑfectõnis ⁊ inſufficiẽtie. ꝗ ge-
neratio nõ eſt deo tribuenda. minoꝛ pꝫ. qꝛ triplex ẽ eẽ.
ſcꝫ eſſe tempale: eſſe ꝑpetuũ: eſſe eternũ. vbi aũt eẽ tem
pale eſt: ibi coꝛruptio. ⁊ ideo nõ pñt ſaluare eẽ ſue ſpẽi
in ſe. Ideo datur eis virtus generatiua vt qꝺ ĩ ſeipis
ſaluare nõ pñt: ſaluẽt ꝑ generatõꝫ in ſuo ſiꝉi. ſꝫ in ꝑpe-
tuis ſubſtãtijs nõ inuenit̃ generatio: ⁊ hꝫ ꝓpter ꝑfectõꝫ
ſui eſſe qꝺ incoꝛruptibile eſt. vñ in ſeipſis pñt ſaluare ⁊
ꝯtinuare eſſe ſue ſpẽi ꝑpetuo. Vñ ſol nõ generat ſoleꝫ
nec aĩa aĩam: cũ habeant virtutẽ ꝑfectã qua pñt in ſe-
ipſis ſaluari. generatio ꝗ ſemꝑ eſt comes imꝑfectõis.
¶ Alia ratio differt generatio ⁊ alteratio. qꝛ vbi eſt ge-
neratio ibi eſt exitus de nõ eſſe ad eſſe. vbi aũt eſt alte-
ratio nõ eſt mutatio ſꝫm eſſe: ſꝫ manet idem eẽ ⁊ eadem
ſuba: ſꝫ diuerſus modus ſe hñdi vel eẽndi. Si ꝗ in di-
uinis nõ eſt exitus faciẽs drñtiaꝫ eſſe qui eſt exitꝰ a nõ
eſſe in eſſe: ſꝫ ſolũ faciens drñtiaꝫ modi eẽndi. ꝗ exitus
qui eſt in diuinis nõ põt dici generatio ſꝫ potius altera
tio. ⁊ ſic in deo non põt poni generatio. ¶ Alia rõ. nos
videmus ꝙ generatio ꝑfecta hꝫ origineꝫ ſuã in maſcu-
lo ⁊ femĩa. Imꝑfecta võ generatio hꝫ principiũ ĩ vno
ſicut pꝫ in generatõe vegetabiliũ: ⁊ etiã vermiũ. q̃ imꝑ
fectioꝛ eſt q̃ꝫ generatio aĩalium ⁊ hoĩm. quoꝝ generatõ
ꝯſiſtit in duplici principio. ſ. agente ⁊ patiente. ergo ſi
qꝺ ꝑfectius eſt in generatõe eſt deo tribuendũ: erit po
nere in diuinis ꝙ ipſe filius ſit genitus a patre ⁊ etiaꝫ
a matre. qꝺ eſt abſurdiſſimũ. relinquit̃ igit̃ ꝙ nõ eſt po
nere generatõꝫ in diuinis. ¶ Alia rõ. ad infirmanduꝫ
aliquas predictaꝝ generationũ: qꝛ adaptatio ſimilitu
dinis reꝝ naturaliũ ad diuinas eſt ꝑ remotiſſimã ꝯpa

tioneꝫ. qꝛ valde remota eſt ꝯꝑatio ⁊ diſtantia maxima
creature ad creatoꝛẽ. ꝗ non ſequit̃ nc̃cio vt ponatur in
rebus diuinis qꝺ inuenit̃ in rebus creatis. ꝗ predicte
rõnes que ſumunt̃ ex comꝑatõne reꝝ naturaliũ ad di
uinas nulle ſunt. ¶ Iteꝫ ſi ex hꝫ ꝙ natura creata ẽ mul
tiplicata ſue ſpẽi volumus habere ſiꝉr in diĩs. ꝗ ſiꝉit̃
ex oſtenſione ꝓductionis accidentiũ ineſſe creature ꝑ
ſimile poterimꝰ oñdere in diuinis. Ex hꝫ ꝗ ꝯſequitur ꝙ
deus habeat accñtia ⁊ ſit quantꝰ ⁊ coloꝛatus. ¶ Alia
rõ eſt hec. ſi accipit̃ ſimile a generatõe creata ⁊ fiat co-
aptatõ ad diuinã. ꝗ ſicut ex ꝑte creature generatõ trãſ-
fert naturã generãtis in genitũ: ⁊ virtutẽ etiã generan
di cũ ipſa natura qua põt genitus generare. ꝗ ſiꝉit̃ in
diuinis ipſe filius habebit virtutẽ generãdi aliũ filiũ.
ſꝫ in eternis potentia ꝯiuncta eſt actui. ꝗ generabit aliũ
filiũ. ⁊ codeꝫ modo erit querẽ de illo. ⁊ ita in infinitũ.
generatio igit̃ eterna nõ ẽ. nec valet ſimile ſumptum a
creaturis.

Reſponſio. ꝯfitendum ve

riſſime ꝙ generatio eterna eſt. vñ Rich. de ſan. vic. in
li. de tri. In natura creata legimꝰ qꝺ de increata pẽſa-
re debeamꝰ. videmꝰ q̃tidie quõ nature ipius oꝑatõe ſb-
ſiſtẽtia exñtia ꝓducit. ⁊ exñtia de exñtia ꝓcedit. nũqd
in illa ſuꝑexcellenti natura ꝯꝑatio nature nulla erit?
Nunqd natura illa que huic nature fructꝰ fecũditatis
donauit: in ſe oĩno ſterilis ꝑmanebit? ⁊ que alijs gene
rationeꝫ tribuit: nunqd ſterilis erit? ſicut dicit̃ eſa. vlt̃.
Nunqd ego qui alios parere facio ipſe nõ pariã? Si
ego qui generatõꝫ ceteris tribuo ſterilis ero ait dñs. ⁊
loquit̃ ibi de generatione eterna. vt dicit glo. eſt ꝗ gene
ratio eterna. Iteꝫ in eodeꝫ li. certe radius ſolis de ſole
ꝓcedit: ⁊ ſoli tñ coeuus exiſtit. ex q̃. n. fuit de ſe radiuꝫ
ꝓduxit: ⁊ ſine radio nullo tẽꝑe fuit. ſi igit̃ lux iſta coꝛ-
ꝑalis hꝫ radium ſibi coeuuꝫ: cur nõ hẽat illa lux ſpiri-
tualis ⁊ inacceſſibilis? Et dam. ĩ ꝑmo li. Nõ fuit vnq̃ꝫ
deus inuerbalis. i. ſine verbo. ſꝑ. n. hꝫ ſuipſius verbuꝫ
ex ſeipſo genitũ. Impoſſibile ꝗ eſt ſꝫm dam. ꝙ deus nõ
generet. ¶ Ad rõnes ꝗ in ꝯtrariũ eſt rñdendũ. ⁊ primo
ad illas que infirmãt ratõꝫ aug̃. in lib. lxxxiij. q. dõm
ꝙ bene tenet ratio Auguſtini. ſꝫm ꝙ ipſe intendit per
illam rationem oſtendere ꝙ pater genuit filium ſibi e-
qualem. ⁊ ſic ratio illa ſuppoſit magis generationem
q̃ꝫ probet. Nihilominus tamen dicendum ad inſtan-
tias. Et primo ad primam. potuit mundum melioꝛem
facere ⁊ noluit: ergo inuidus fuit. Dicendum ꝙ ſecus
eſt in generatione ⁊ creatione. quia ratio generatio-
nis ſemper exigit ꝙ producatur equale in natura ⁊
ſubſtantia: ratio võ creationis non. immo potius cõ-
trarium exigit. ſcilicet ꝙ ſit non equalis ⁊ diuerſum
in ſubſtantia illud quod creatur. Inuidia võ non ha-
bet locum niſi vbi res exigit aliter fieri q̃ꝫ fiat. ideo
in generatione vbi exigit ratio equalitatem generan-
tis ad generatum: eſt ratio inuidie ſi non generetur
equale. Ideo bene ſequitur ſcꝺm Auguſtinum. po-
tuit generare filium equalem ſibi ⁊ noluit. ergo inui-
dus fuit. cum hoc deberet facere. ſcilicet generare e-
qualem ſibi. ſed in creatione non eſt debitum illud:
nec etiam ꝙ homo ſit melioꝛ q̃ꝫ ſit. ⁊ ideo non ſequi-
tur in creatis iſtis quod dicitur per propoſitiones
iſtas. ¶ Ad aliam inſtantiam qua obijcitur ꝙ non
ſequitur: filius vult generare: ſed non poteſt. ergo
impotens eſt. Dicendum ꝙ ad hoc ꝙ illud ſequere-
tur: oporteret iungi velle cum non poſſe. Unde be-
ne ſequitur: aliquis vult hoc facere ⁊ non poteſt.
ergo impotens eſt. ſed filius non vult generare nec ſpi
rituſſanctus: ⁊ ideo non poſſe generare non ponit im
potentiaꝫ in filio nec in ſpirituſancto: ſed in patre po
neret impotentiaꝫ: quia pater vult generare. filius au
tem non: ſed generari. ſic̃ enim ꝑfectõnis eſt in pr̃e ge-

nerare:ſic ꝑfectōis ē in filio generari: ſic etiā ī ſpūſcto
ſpirari.vñ ſic generare dicͭ ꝑfectōꝫ potētie pr̄is:ſic ge-
nerari dicͭ ꝑfectōꝫ potētie ī filio:⁊ ſpirari ī ſpūſcto.idō
ex pͭe pr̄is ſeqͬreť impotētia ſi ñ poſſꝫ generare: ex pͭe
aͭ filij vel ſpūſcti ñ poneret impotētia.¶ Ad terciā ra
tionē dōm.ꝙ hec ē duplex.generatio ē imꝑfectōis in ge
nerantibꝫ.qꝛ pōt eē ſenſus ꝙ generatio dicat imꝑfecti-
onē ī generāte ⁊ ꝟtute eiꝰ.vel ꝙ ſit data generāti ꝓpter
ſupplemētū ſue imꝑfectōis. Dico ḡ ꝙ ſm primū moduꝫ
generatio ñ ē imꝑfectōis.immo generatio dicͭ ꝑfectiſſi-
mū modū agēdi ſiue ꝓducēdi.ꝑfectiſſimꝰ.n.modꝰ agē
di ē:ꝑ quē coeqͣť ⁊ aſſiīať in naťa effectus agēti q̄ fit ꝑ
generatōꝫ. Scdm ꝟo modū ſecūdū pōt ꝯcedi ꝙ genera
tio imꝑfectōis ē in creaturis corruptibilibꝫ.qꝛ data eſt
ei ad reuelādā imꝑfectōꝫ eaꝝ.vñ ē ꝓpͭ ſupplemētū imꝑ-
fectōis ī ipis: ꝓpͭ h̄ ꝙ ſinglaria ñ poterāt ſaluare ſuā
ſpēꝫ in ſe.iō data ē hec ꝟtus q̄ tāte ē ꝑfectōis.id aūt qȯ
ſupplet imꝑfectōꝫ ñ ē imꝑfectio imo ꝑfectio:iō genera-
tio ꝑfectōis ē ⁊ ꝑfectōꝫ dicͭ ꝟtutis ī generāte. iō deo eſt
tribuēda. Qȯ ḡ obijcit.ꝙ ꝑfectiōis ē in ſole qȯ ñ gene-
rat.dōm ꝙ ñ imo imꝑfectōis ē in ſubſtātijs ꝙ ñ pñt ex
ſe ꝓducē ſilē ſibi ī naťa. vñ ponať ꝙ ꝟtus eēt in ſole q̄
poſſꝫ ex ſe ꝓducē aliū ſolē:ſicͭ pͭ ꝓducere ex ſe lumē co
manēte incorruptibili: h̄ eēt maxie ꝟtutis ī ſole.⁊ ꝑfe-
ctōis q̄ mō hēat:cū ñ pōt ſolē ex ſe ꝓducē.ī h̄ ḡ deficit
a ꝟtute.in h̄ tñ ꝙ hꝫ ī ſe ꝟtutē q̄ pōt ī ſe ſaluare ſuā ſpe-
ciē.ꝑfectōꝫ hꝫ quā ñ hñt corruptibilia. qꝛ ñ indigē alio
ad ſui ſalutē:h̄ ꝑfectōis ē. ꝑfectōis igiť in corruptibili-
bus ē:ꝙ pñt ex ſe ꝓducē ſiliā.imꝑfectōis ꝟo ꝙ ñ pñt ſe
ſaluare ⁊ ꝑmanē in eē. Siliť ꝑfectōis ē in corpibꝫ ſupce
leſtibꝫ ꝙ pñt ſaluare ſe ⁊ ꝑmanē in eē: imꝑfectōis ꝟo ꝙ
ñ pñt ſileꝫ in naťa de ſe ꝓducē ⁊ coeqͣleꝫ ſicͭ ꝓducūt ex
ſe ineqͣle.ſicͭ ſol lumē ñ ſoleꝫ. Qȯ igiť erit ꝑfectōis deo
tribuendū ē vt.ſ.manēs in ſe:virtutē hēat ꝓducēdi ſi-
milē in naťa ⁊ coeqͣleꝫ.¶ Ad qͣrtaꝫ ratōꝫ dōm.ꝙ gene-
ratō ē motus ſiue ſpēs motus:⁊ ē actus.ꝓut ḡ dicͭ mo
tū:relegať a deo.qꝛ ab eo remoueť motꝰ⁊ ſpēs motus.
qͣ motus dicͭ imꝑfectōꝫ ī mobili.h̄ ꝓut dͥ actꝰ:ē ꝯple-
tio adequās ꝓductū ꝓducēti ꝑfecte.⁊ iſto mō generatō
ñ rñdet alteratōni. Sꝫ ꝙ obijciť.qꝛ ibi ē actꝰ faciēs dif
ferētiā mōi eēndi:ḡ alteratio.dōm ꝙ nō ſeqͣť niſi ſit ibi
mutatio.vñ ñ ſequiť in ſole.ꝙ ſi generat ex ſe ſplēdorē
ꝙ ibi ſit alteratio.qꝛ ñ ē ibi mutatio. Iteꝫ ē drñtia mo
di ſe hñdi q̄ facit aliū ⁊ aliū.⁊ hec ñ ē alteratio: h̄ q̄ ſo-
lū facit alteꝝ.ſicͭ patebit.¶ Ad aliā ratōꝫ dōm.ꝙ in ge
neratōe hūana ꝙ hꝫ originē vel in duobꝫ ⁊ ñ ī vno ſolo
h̄ ē imꝑfectōis.ꝯſtans.n.ē.ꝙ ſi vniret ꝟtus ita ꝙ tota
ꝟtus generās eēt in maſculo vel in femīa:ꝙ ꝑfectōr eēt
vnita q̄ diuiſa.inqͣtū ḡ vnita ē:ē deo tribuēda.ñ inqͣtū
diuiſa.qꝛ h̄ ē imꝑfectōis. Qȯ ꝟo dͥ de plantis qͣrū ge-
neratio imꝑfectior eſt ꝙ hñt in vno.dōm ꝙ etſi hēant ī
vno intrinſeco:tñ hñt mltis extrinſecis.ita ꝙ ē ibi hu-
mor a terra:⁊ calor a ſole. vnū velut principiū actiuū:
aliud vt paſſiuū.ſicut erat ex pͭe maſculi ⁊ feīe.vñ ma
ſculus ē principiū actiū:feīa paſſiuū principiū. Ex his
igiť relinquiť generatōꝫ eternā eſſe.⁊ ꝙ in deo ē differē
tia gignēs ⁊ geniti.ī.pr̄is ⁊ filij.¶ Ad aliā ratōꝫ dōm.
ꝙ adaptatio ex rebꝫ naturalibꝫ ad diuinū eē pōt eē du
pliť.qꝛ dupliť pōt creaťa ꝯſiderari.vel in ſe:vel ꝓut ē ve
ſtigiū ſue cauſe.ſm ꝙ ꝯſiderať ī ſe:nō ē accipe ꝓportiōꝫ
ꝯuenientē a creatura ad creatoreꝫ.īmo ſic maxīa ē dif-
ferētia vniꝰ ad alteꝝ.nec ē hitudo aliq̄ qua poſſit ſic di
ci eē in creatore ſicͭ ē ī creatura: velut nec finiti ad in-
finitū eſt compatō ſiue in potētia ſiue in ſapīa ſiue ī bo
nitate. Scdm ꝟo ꝙ ꝯſiderať creatura vt veſtigium ſue
cauſe:ſic eſt inuenire ꝯueniētes rōnes ⁊ nccīas a crea-
tura ad creatoreꝫ.vñ ex potētia creature nccio ē arguē
om̄ipotentiā creatoris.⁊ ex ſapīa ſummā ſapiam. ⁊ ex
bonitate bonitateꝫ ſummā. Vñ apl̄s ro.j. Inuiſibilia
dei ꝑ ea que facta ſunt intellecta ꝯſpiciūť.qȯ ñ eēt niſi
ea que facta ſunt eēnt veſtigiū. Vñ dyoꝰ.in hierarchia
angelica. Nihil eoꝝ que ſunt: eſt vlť boni ꝑticipatōne
priuatū.ſiqͥdeꝫ vt elogoꝝ veritas ait geñ.ij. Omīa bo-
na valde.eſt ḡ ex omībꝫ intelligē bonas ſpeculatōes eē
⁊ in viſibilibꝫ ⁊ intellectualibꝫ ex materialibꝫ formare
diſſimiles ſilitudines. Scdm h̄ ḡ ꝙ veſtigiū ſumme tri
nitatis ē impreſſuꝫ in creatura.dōm ꝙ eſt inueīre rati
onē ab ipſo veſtigio bonitatis impreſſe ꝯuenienteꝫ: ad
oñdendū ꝑfectōꝫ bonitatis imprimētis.ita vt ſemꝑ qȯ
ꝑfectius eſt nō hñs in ſe aliquā ratōꝫ imꝑfectōnis: eſt
deo tribuendū.⁊ h̄ eſt qȯ etiā dicit magr̄ Rich. de ſan-
cto vic.ad quecūqꝫ ncc̄e eſt eē infallibilia argumēta: ñ
de eſſe.¶ Ad aliā ratiōeꝫ dōm.ꝙ cū deus ſit cauſa ſm
tripliceꝫ modū cauſe.efficiēs. finalis. formalis ꝑ mo-
dū exemplaris:nō aūt cauſa materialis aliq̄ mō. pro-
pterea ea que ſunt in rebꝫ naturalibꝫ ⁊ ꝯueniūt in rati
one cauſe efficientis formalis ⁊ finalis:pñt transferri
ad deū.qꝛ ſm hoc eſt creatū veſtigiū. h̄ ea que ꝑtinent
ad cauſam materialeꝫ velut accñtia:vt coloratꝰ ex pͭe
materie corpis:obliuioſus in aīa. ꝓpter intellectū ma-
terialeꝫ nō pñt aliquo modo transferri ad deū: niſi fi-
guraliť ⁊ improprie.cū ſm hanc viam nō ſit habitudo
creature ad creatorē.poſſe aūt generare ſilem ex ſe:ꝑti
net ad efficientē cauſaꝫ.⁊ etiaꝫ indiciū eſt nobilitatis
virtutis. ꝓpterea virtuti diuine eſt tribuendū.¶ Ad vl
timā ratōꝫ dōm.ꝙ cum ꝑfectio ſit in vno:imꝑfectō ꝟo
in multitudine:ſi ſint multi aliqui.⁊ qȯ eſt in vno:per
omīa ⁊ in alio ⁊ quocūqꝫ modo. ḡ omēs ſuꝑfluūt preť
vnū. Scdm hoc dōm.ꝙ cuꝫ ipſe filius ſit ꝑfectus om̄i
modo ꝑfectōis:ꝙ nō erit niſi vnus. dōm ḡ ꝙ h̄ eſt indi
ciū imꝑfectōnis in ſerie humane generatōis: ꝙ genitꝰ
pōt generare. hoc.n.indicat ꝙ ipſe genitus nō ſit perfe
ctus filius.⁊ ſic pꝫ rñſio ad iſtam queſtionē.

Membrum ſecūdum

Secundo queriť.quid ſit generare ſm ra
tionē intelligētie ꝓut diciť in diuio eē.⁊
circa h̄ queriť.vtꝝ generare in diuio eſſe
ſit ideꝫ q̄d intelligē. Ad q̄d ſic qdam niſi
ſunt. Viuit deus vita nobiliſſima q̄ eſt intelligē.h̄ ideꝫ
eſt in deo ſua vita ⁊ ſua actio.ḡ ſi generare dicit q̄ndaꝫ
actōꝫ:ideꝫ eſt in deo generare ⁊ intelligē. ¶ Scda rō.
prima intelligentia intelligit ſe:nō deſiliēdo a ſe. vnde
actus intelligendi extra ipſam nō deſilit. h̄ intelligē ni
hil aliud eſt q̄ ſpēm generare in ſe.ḡ intelligere ſe nihil
aliud q̄ ſpēm ſuā generare in ſe.ḡ intelligere in deo eſt
generare ſuam ſpēm in ſe.h̄ nihil eſt aliud generatio fi-
lij.ḡ nihil eſt in deo aliud intelligere q̄ filiū generare.
⁊ cum de nobilitate ſue eēntie ſit ꝙ ſꝑ ſe intelligit. ncc̄e
eſt in eo ſemꝑ dicere generantē ⁊ genitū. h̄ his nomībꝫ
duo dicunť.ſ.q̄i actio ⁊ relatio. cū enī dico generans:
actionē dico ſiliť ⁊ relatōꝫ. relatio.n.ſemꝑ ꝯcomitatur
actioneꝫ in agente.cū igiť ſua ſuba ⁊ ſua actio ſit idē:
ex pͭe actionis ⁊ eius qȯ diciť ꝑ modū paſſionis.vt ī-
telligere ⁊ intelligi:nulla ī eo reꝑitur diuerſitas: ſicut
nec in eſſentia.ncc̄e eſt igiť ꝙ pluralitas que eſt ī intel-
ligente ⁊ intellecto qua.ſ.replicať vt intelligens ⁊ vt ī-
tellectus ſit ſolum ꝓpter relatōꝫ. Si ḡ ꝓprijs nominibꝫ
ſeparemus relationeꝫ a dicta actione: veniemus ī plu-
ralitateꝫ que ſignificať his nominibꝫ pater. filiꝰ. hoc
nomen pater ꝓprie ſignificat illam relationeꝫ que cō-
comitatur actum generantis. ex his igiť relinquiť ꝙ
deum intelligere ſe:cum intelligere ſit ſpēm rei intelle
cte gignere:non eſt aliud q̄ generare ſuam imaginem
⁊ ſpeciem in ſeipſo.¶ Ad oppoſitum.generare nunq̄ ē
eiuſdeꝫ a ſe ſicut intelligere.ḡ generare non eſt intelli-
gere in diuino eſſe.¶ Secūda ratio.vbi poniť genera-
tio ponitur multiplicatio ⁊ differentia generātis.⁊ ge
niti.ſed dicendo deum intelligere ſe: non dico drñtiaꝫ
nec multiplicationem aliquam:quia nihil aliȯ ē deuꝫ

intelligere ſe ꝙ̄ q̄i ꝯuerſio ei⁹ ſup̄ ſe. ḡ nō eſt idez gene-
rare ⁊ intelligē.

Secūdo circa hoc .§.j.

queritᷣ. vtꝝ idem ſit in diuino eſſe generare ⁊ dicē. Ad
qḋ ſic arḡ. in eo ꝙ ſumma eēntia ſe dicit: generat paṫ:
generatᷣ fili⁹. ḡ ſuū dicere internū eſt idez qḋ verbū ge
nerare. ḡ idez ē in deo ſuū dicē verbū ⁊ generare. ¶ Se
cūda ratio aug. ſup illḋ geñ. j. dixit de⁹ fiat lux: dic̄. di
xit. i. generauit verbū in q̊ erat vt fieret lux. ḡ idem eſt
ſuū dicere ⁊ ſuū generare. ¶ Ad oppoſitū. Arḡ. omis
pſona ſeipſum loquitᷣ ⁊ alias. ḡ ſi generare in deo ē di-
cere: ḡ quelibet pſona ſeipſam generat ⁊ alias. qḋ fal-
ſum ē. ¶ Solꝰ. dōm ꝙ nō eſt in ptāte hūana dicere de
generatōe eterna nec de ſuba eterna qd ſit. qḋ inſpiciēs
ꝓpheta eſa. liij. ait. generatōz eius qs enarrabit? q. d.
nullus. immo h̄ eſt premiū fidei. dōm tñ ſm coēz rōez
generatōis. ꝙ generatio eſt ꝑductio de ſuba. hec aūt ꝑ
ductio multiplex ē. qꝛ aliqñ ꝑducitᷣ aliqd de ſubſtātia
ab alio ⁊ nō eſt ei ſiſe in natura. ⁊ ſic eſt ꝑductio in ge
neratione equoca: ſm quā dicim⁹ ꝙ vermes ꝑducuntᷣ
de carne. Aliqñ aūt ꝑducitᷣ aliqd de ſuba alteri⁹ qḋ eſt
ſiſe ei in natura. ⁊ ſic eſt in generatōe vniuoca. h̄ hoc ē
multipſr. qꝛ illud ſimile in natura ꝑductū in ſuba: ali-
qñ ꝑducitᷣ de pte ſube ⁊ nō de tota ſuba. ⁊ ſic eſt ī gene-
ratione qua hō generat hoīez. Aliqñ aūt ꝑducitᷣ de to
ta ſuba: ⁊ eſt ꝑductio in diuinis pſonis vni⁹ ab alia.
qa cū diuina eſſentia ſit ſimplex: immo ſimpliciſſima.
vbi eſt: ibi eſt tota: ⁊ nullo mō ſm ptez. ideo ꝑductio ī
diuinis pſonis de ſuba: eſt de ſuba tota ⁊ ñ de pte ſube
ſed hec ꝑductio duplex eſt. qꝛ aut eſt ſm modū princi-
palez: aut ſm modū ñ principalē. Scōm modū princi
palē dr̄: qñ ꝑductū ita ꝑducitᷣ ꝙ h̄z virtutē ⁊ ꝓprieta-
tem ꝑducendi aliū ex ſe. Scōm ḡ ꝙ ē ꝑductio ſm mo-
dū principalez in diuinis: ſic eſt ꝑductio filij a patre.
qa filius h̄z virtutē ꝑducendi ex ſe aliū. ſ. ſpm̄ſanctum
⁊ hui⁹ retinet ꝓprietatez. Scōm modū ñ principalez
eſt ꝑductio ſpūſſancti: qꝛ ꝑducitᷣ de ſuba. h̄ ñ retiet ꝓ-
prietatez ꝑducendi aliū ex ſe. Prima ḡ ꝑductio. ſ. filij
eſt generatio. alia q̄ eſt ſpūſſancti appellatᷣ in diuinis ꝓ
ceſſio. Sic tñ intellige principale in generatiōe filij: nō
principale ī ꝓceſſione ſpūſſancti. vt nullo mō intelliga
tur ineq̄litas: h̄ vtriuſqz deſignetᷣ ꝓprietas. Quemad-
modū cū dicitᷣ primū vel ñ primū: nō oñditᷣ poꝛitas vl̄
poſterioritas ī tpe. h̄ deſignatᷣ ordo nature. Ex his igr̄
pꝫ quid ſit ſm ratōz intelligētie generatio in diuis. qa
generatio eſt vniuoca ꝑductio ſimilis in natura de to
ta ſuba ſm modū principalē. Et quare hec ꝑductio dr̄
generatio hoc ē. qꝛ intᷣ omēs ꝑductōes generatio pn̄ci
palior eſt. ⁊ maxie ſic debet eſſe: vt ille qui ꝑducitᷣ hēat
v̄tutē ꝑducēdi aliū ex ſe. ¶ Scōm h̄ ḡ dōm. ꝙ ñ ē idez
ſm rōnez intelligētie generare ⁊ intelligē: ſicut nec ge-
nerare ⁊ eē. eſſe. n. in diuis dicitᷣ abſolute. ſiſr intelligē
in diuis de ſe dr̄ abſolute. h̄ generare de rōne intelligē
tie dicit relatōz: iō ñ eſt idez ſm ratōz intelligēdi gene-
rare ⁊ intelligē. h̄ generare ꝯcomitatᷣ intelligē. quia ſi
cut videm⁹ ī aīa ꝙ cū dr̄ mens ꝯgnoſcit ſe: ꝙ ad h̄ ſeq̄tᷣ:
mens generat ſui noticiā. ⁊ tñ nō eſt idez in mēte ꝯḡſce
re ſe ⁊ generare ſui noticiā. imo aliud ⁊ aliḋ. Dicitᷣ tñ
vnū ꝯcomitatᷣ alteꝝ: ſic in diuo eſſe ñ eſt idez generare
ſuā ſpēz ⁊ intelligē. intelligē tñ ꝯcomitatᷣ deū generare
ſui ſpēm vel imaginē in ſeipſo. Vñ cuz dr̄ deū intelligē
ſe: eſt deū generare ſpēm ſuā in ſe. dōm ꝙ ñ eſt veꝝ. nō
enī eſt intelligē ꝑ ſpēm vbi idez ē act⁹ qḋ eēntia. nec eſt
ſpēs alia ab eēntia. Dr̄ ḡ dr̄ intelligēdo generat vel ītel
ligere ē ſpēm generare: intelligitᷣ ꝑ ꝯcomitantiā. tñ h̄ ñ
eſt illḋ ſic̄ ī mēte. qꝛ maior eſt ibi drn̄tia ꝙ̄ in diuo eſſe.
ex h̄. n. ꝙ ē generatio ſue ſpēi: neccio ſeq̄tᷣ generās ⁊ geni
tū. ¶ Ad primā ḡ rōnez dōm. ꝙ etſi idez ſit in deo ītel-
ligēs ⁊ intellectū ⁊ ipſa actio diua: tñ ibi ꝯcomitatᷣ re-
latio ex q̄ pte ē drn̄tia ſm intelligētiā intᷣ generare ⁊ ī-
telligere. nā generare dicit relatōz ſiue h̄itudinē ꝑ mo-
dū actus. intelligē aūt dicit ipſum eē ſiue ipſaz ſubaz.
nō tñ generare addit ad intelligē: ſic nec relatio ad eēn
tiaz. imo ꝯcomitatᷣ ipſuz intelligē ſiue ꝯſequitᷣ ad ipm̄.
qa ad intelligē ſeq̄tᷣ vel cōcomitatᷣ generatio ſui ſpēi in
ſe. Inde eſt etiā qḋ in diuis pōt dici. ꝙ intelligit ſe ſiue
ſumatᷣ maſculine ſiue neutralitᷣ. nō tñ maſculine p̄t di
ci vel neutraſr generat ſe. rōne. n. illius relatōis ponitᷣ
pluralitas vel diſtinctio que ſignificatᷣ ꝑ iſta noīa patᷣ
filius: generās genitū. vt dictū eſt. ⁊ ꝑ h̄ pꝫ rn̄ſio ad ſe
cundā ratōz. ⁊ pꝫ intelligētia rationū ad oppoſitum.
¶ Ad ſecundū qḋ queritᷣ. an generare idez ſit ī deo qḋ
ſuū dicere. Dicendū ꝙ dicere in diuis vno mō appella-
tur manifeſtare. ⁊ ſic dicitᷣ eēntialitᷣ. ⁊ ſic quelibet pſo-
na loquitᷣ vel dicit aliā: qua quelibꝫ pſona manifeſtat
aliam. vnde in euanḡ. Jo. xiiij. Ego in patre ⁊ pr̄ ī me
eſt. ⁊ ſimilitᷣ math. xj. Nemo nouit filiū niſi pr̄: neqꝫ pa
trez quis nouit niſi filius ⁊ cui voluerit fili⁹ reuelare.
ecce ꝙ vna pſona manifeſtatᷣ ī alia. Alio mō dr̄ dicē. ſ.
ꝓferre verbū: ⁊ ſic dicere importat rōnez principij ad
illud qḋ eſt de principio. quia ꝓferens eſt principium
ad verbū ꝓlatum. ⁊ ſic dicere ſumitᷣ notionaſr: ⁊ ſolū
ꝯuenit patri. ſic dicere idez eſt qḋ generare. primo aūt
mō non: quia ſequeretᷣ ꝙ quelibꝫ pſona generaret ſe ⁊
alias pſonas. h̄ ſecūdo mō importat habitudinē princi
pij ad illud qḋ eſt de principio. eloquitᷣ aūt filius eēn-
tiam ⁊ ꝓprietatē pr̄is: ideo verbū ē. Spūs vō ſanctus
etſi totā eēntiā patris eloquatᷣ. ſ. potentiā. ſapiaz. boni
tatē. ñ tñ ī ſe eloq̄tᷣ ꝓprietatē pr̄is qua ꝑducat ex ſe aliū
idō ñ dr̄ verbū ſic̄ fili⁹. nec dr̄ ei⁹ ꝑductio generatō ſic̄
ꝑductio filij. ſic̄ dictū ē. verbū. n. plene maīfeſtat de ītel
lectu ⁊ intentiōe dicētis ⁊ ꝓprietates. Idō ſpūſſctꝯ ñ ē
verbū: nec ꝓfertᷣ a pr̄e vt verbū. h̄ dicitᷣ. i. maīfeſtatᷣ. ⁊
ſic pꝫ ſolꝰ illi⁹ q̄ōnis.

Membrū tercium

Poſtea q̄ritᷣ. cui⁹ ſit generatō. q̄ꝛūtᷣ ḡ duo.
Prīo. an generare vel generari ſint eēn-
tie aut pſone. Scḋo. ſuppoſito ꝙ pſōe: c⁹
ſit pſone generare ⁊ c⁹ pſone generari.

Articul⁹ prim⁹

Ad p̄mū ḡ ꝙ generaē vel generari ñ ſint eēn-
tie: arguitᷣ ſic. cū. n. eēntia diua vna ſit ⁊ ea
dez ⁊ oīno ſimplex. ḡ ſi eēntia ī deo generat
eēntiaz: idē generat ſe. h̄ ſic̄ dic̄ aug⁹. nlſa res generat
ſeipam. ⁊ hoc ē eē cōis aī ꝯceptō. Et dicit eē arḡ. ꝙ nec
intellectus capit nec natᷣa ꝑmittit illū qui de alio ē: eē
illū de q̊ eſt. ḡ impoſſibile eſt idez eē generās ⁊ geītuz:
maſculine dico. h̄ ſi eēntie eſt generare: idē eſt generās
⁊ genitum. quia ſi generat: nō generat niſi eēntiaz cuz
ſit generatio vniuoca. ḡ generaret ſe. ⁊ ſic generatio ſi-
ue actiue ſiue paſſiue dicta nullo modo ꝯuenit eēntie.
¶ Secunda ratio. ſi eſſentia generat. aut generat eēn-
tiā: aut pſonā. ſi eēntiā: ḡ aliā eēntiam a ſe. qꝛ generās
⁊ genitū nō ſunt idez. h̄ h̄ eſt incōueniēs. ¶ Siſr ſi gene
rat pſonā ſicut filiū. ḡ alia ē pſona ab eēntia: ⁊ eſſentia
alia a pſona ꝑ eandē ratōz. h̄ h̄ falſum. qa idez ē in deo
eſſentia ⁊ pſona. ⁊ natura ⁊ res nature. tunc vō eēt di-
cere ꝙ filius nō eſſet eēntia. ḡ eſſentia nō pōt generare
eſſentiā nec pſonam. ḡ nō generat. pari rōne nec gene-
ratᷣ. ¶ Tercia rō. ſi eſſentia generat vel generatᷣ. ḡ eēn
tia relatiue dicitur. quia generans ⁊ genitum relatio-
nem dicunt. ſed omne tale dicitur adaliquid. ſed nihil
quod dicitᷣ adaliquid indicat eēntiā. vt dic̄ aug. ḡ eēn-
tia nō indicaret eēntiā. qḋ ē incōueniēs. ¶ Quarta rō.
in eis que dicuntur de formis ita eſt: ꝙ ſi volumus eis
attribuere actum: hoc non eſt niſi inquantum dicun-
tur concretiue. Sicut caliditas non calefacit: ſed

calidū. g̃ ſilr generaꝛe generari non dicunẗ de eſſentia
ꝓut ſignificatur ita abſtractiue. ſ. ꝑ hoc nomen eēntia
immo inq̃tum per modum cōcretionis ſignificaẗ ſcilʒ
in habente foꝛmaʒ. ſicut per ƀ nomen deus. g̃ erit dicē
deus generat deum. ⁊ non eſſentia generat eſſentiam.
¶ Quinta ratio. cū eſſentia dicat quid indiſtinctū. ge
nerare generari diſtinguūt: ꝯſequiẗ necc̃io ꝙ indiſtin
ctum ſit diſtinctum ſi dicimus eſſentiam generare vel
generari. qḋ eſt impoſſibile ⁊ in intelligibile. ¶ Sexta
ratio. generare dicit ꝓprietatem incōmunicabileʒ. qꝛ
vnius ſolius videlʒ generātis ⁊ generati. Similiẗ in
cōmunicabileʒ ꝓprietateʒ geniti. eſſentia ꝟo dicit com
municabile ⁊ cōmune generāti ⁊ genito patri ⁊ filio ⁊
ſpirituiſancto. Si g̃ diceretẗ ꝙ eſſentia generaret ⁊ ge
neraretur: ꝯſequereẗ ꝙ cōmune eſſet incōmunicabile.
quod eſt impoſſibile. ¶ Ad oppoſitum augꝰ. in. xj. de
ciui. dei. Ideo deus ſimplr̃ dicitur: quia ideʒ ē habens
⁊ qḋ habet: excepto ꝙ vna perſona dicitur relatiue ad
aliam. g̃ habens diuinitateʒ ⁊ diuinitas ſunt ideʒ. ſed
habens diuinitateʒ eſt deus. diuinitas eſt eēntia. ergo
idem eſt deus ⁊ eſſentia. ſi ergo deus generat deum: er
go eſſentia generat eſſentiam. Nec ex ƀ ſequiẗ ꝙ eſſen
tia generet ſe: ſicut nec ſequiẗ ꝙ deus generaret ſe. Nā
Joachim cuius fuit hec opi. ita arguit ꝯtra mgr̃m ſen
tentiaꝝ. Petre tu dicis: ꝙ ſi eſſentia generat eſſentiam
cū non ſit niſi vna eſſentia: ergo ideʒ generat ſe. ergo a
ſimili cū non ſit niſi vnus deus: ſequitur deus generat
deum. g̃ ideʒ generat ſe. ß ƀ eſt falſum: quia nō ſequiẗ.
g̃ nec illud. ¶ Secūda ratio. in deo non differt ꝙ eſt ⁊
quo eſt. ꝙ eſt: ſignificaẗ per ƀ nomen deus. quo eſt ꝟo ꝑ
hoc nomen deitas. g̃ non differt deus ⁊ deitas in rei ve
ritate. g̃ quicquid eſt dicere in veritate de deo: ⁊ de dei
tate. ſi g̃ generare generari dicūtur de deo: g̃ ⁊ de deita
te. ⁊ ita deitas generat deitateʒ ſiue eſſentiam. qḋ ideʒ
eſt. ¶ Si dicaẗ ꝙ hoc qḋ eſt deus ⁊ deitas: faciūt diffe
rentiā quo ad intellectum noſtrū. ⁊ rōne huiꝰ differen
tie erit dicere generare ⁊ generari de deo ⁊ nō de eſſen
tia. Conẗ. vanus eſt intellectus cui non rn̄det aliquid
in re vel veritas. ſi g̃ deus ⁊ deitas non facit dr̄ntiam ī
re: nec g̃ in intellectu. g̃ intellectus nō facit quin poſſit
dici: ꝙ ſi ƀ generat: ⁊ illud. ¶ Quarta ratio. pater ge
nerat filium. nō ex nihilo: g̃ generat ipſum de aliq̊. con
ſtat ꝙ hec ꝓpoſitio de: nō dicit ibi habitudinē cauſe ma
terialis. quia cū in deo ꝯcurrat ratio triplicis cauſe: n̄
tamen ratio cauſe materialis ꝯcurrit in eo. ⁊ hoc eſt qꝛ
nihil in eo ponibile eſt nec defectiuū. de g̃ non dicit ibi
cauſam materialeʒ. Similiẗ nō dicit ibi oꝛdineʒ ſicut
facit cū diciẗ de mane fit meridies. i. poſt mane ſucce
dit meridies. hunc oꝛdineʒ nō pōt dicere. qꝛ ſic in deo
eſſet oꝛdo ſucceſſionis. nec eſſet ibi ꝯuenientia in re vel
idemptitas qn̄ dicereẗ pater generat filiū de aliq̊. g̃ de
dicit ibi habitudinē cauſe oꝛiginalis. ß ƀ qḋ eſt de ali
quo ſupponit ibi eſſentiaʒ ſiue ſubām. quia pater gene
rat filium de ſua ſuba ſiue eſſentia. g̃ eſſentia ſe habʒ ī
rōne cauſe oꝛiginalis in patre reſpectu filij. ß oꝛdo ori
ginalis in patre reſpectu filij: eſt ſm̄ habitudineʒ gene
rantis ⁊ geniti. g̃ eſſentia in patre ſe hʒ in rōne generā
tis: eſſentia in filio in rōne geniti. ¶ Quinta rō. pater
filij eſt eēntia. demonſtrato. n. eo qui eſt paẗ: poſſuʒ di
cere iſte eſt eēntia. g̃ eſſentia eſt pater filij. ⁊ ſi ſic: g̃ eēn
tia generat filium. ¶ Sexta ratio. pater ē eēntia. ⁊ eēn
tia eſt pater. ſed nō pōt dici pater nullius: qꝛ paẗ dicit
ad aliqd. g̃ eſt pater alicuiꝰ. nō niſi filij: g̃ eēntia gene
rat filium. ¶ Septima ratio. pater eſt eēntia. ⁊ paẗ eſt
pater. filius eſt eēntia: ⁊ filius ē filius. eēntiā aūt habʒ
filius a patre rōne eſſentie patris: filiatōʒ aūt rōne pa
ternitatis. pater. n. inq̃tum eſt: eſt principiū ad filiuʒ.
inq̃tum eſt pater inq̃tum pater eſt principiū filij. inq̃
tum filius nō ſolum inq̃tuʒ pater: eſt principiuʒ ad fi
lium inq̃tum filius ß pater inq̃tum eſt eēntia. g̃ ī pr̄e
hʒ ratōʒ principij reſpectu filij. ſed nō niſi ratōʒ princi
pij generantis: qꝛ ſm̄ hāc habitudinē ſe hʒ vnꝰ ad aliū.
ſm̄ ꝟo ratōʒ ſpirantis ad ſpiritūſanctū. eēntia g̃ in pa
tre generat filiū. ¶ Octaua rō Hyla. in li. de tri. nihil
hʒ filius niſi natū. i. niſi qḋ naſcēdo accepit. Si g̃ filiꝰ
hʒ eſſentiam. g̃ naſcendo accepit eſſentiā. ß qcquid ac
cepit naſcendo accepit ꝑ generatōʒ. ſed omne tale ē ge
nitum: quia omne quod eſt terminꝰ generatiōis eſt ge
nitum: cum generatio ſit ab hoc toto in ƀ totum. g̃ eēn
tia in filio eſt genita. ß non niſi ab eēntia in pr̄e: g̃ eēn
tia habet ratōʒ generantis ⁊ geniti. ¶ Nona rō. phs.
generato ſoꝛte generanẗ omīa que ſunt in ſoꝛte: ⁊ coꝛꝛu
pto ſoꝛte coꝛꝛumpunẗ omīa que ſunt in ſoꝛte. generato
enim ſoꝛte generaẗ homo qui eſt in ſoꝛte. generaẗ etiam
rōnale in ſoꝛte. g̃ ſimiliter generato filio generanẗ que
ſunt filij. ſ. potentia. ſapientia. bonitas. eſſentia. g̃ eſſen
tia in filio eſt generata. ſed non niſi ab eſſentia patris.
¶ Decima ratio. quicqd eſt principiuʒ ī diuinis: aut ē
principium ꝑ generatōʒ: aut per ꝓceſſioneʒ. ß pater ē
principiuʒ totius diuinitatis. ſicut dicit aug. in. iiij. de
de tri. g̃ aut ꝑ generatōʒ: aut ꝑ ſpiratōʒ vel ꝓceſſioneʒ
quod idem eſt. g̃ ipſa diuinitas eſt generata vel ſpira
ta. ſed diuinitas ipſa ē eſſentia: g̃ eſſentia eſt genita ſi
cut in filio: vel ſpirata ſicut in ſpūſancto. eſſentia igr̃ ē
genita. ¶ Undecima ratio. bn̄ enim ſequiẗ. homo eſt
res currens: g̃ homo currit. ſed eſſentia eſt res generās
g̃ eſſentia generat. a ſilr̃. ¶ Duodecima ratio. magis cō
uenit deo actus eternus q̃ actus qui eſt ex tempe. ß ge
nerare in diuinis eſt actus eternus: creaꝛe ꝟo eſt actus
ex tempe. g̃ multomagis actus generandi. ¶ Tredeci
ma ratio. aliqn̄ in compoſitis predicatōnibꝫ pōt infer
ri diuiſum. ſicut qn̄ illud qḋ addiẗ diminuēs non eſt.
vnde bene ſequiẗ. ſoꝛtes eſt hoc album: g̃ ſoꝛtes ē albꝰ.
Aliqn̄ auteʒ non poteſt ita inferri. ſicut qn̄ id qḋ addi
tur diminuēs eſt. ſed cū diciẗ eſſentia eſt perſona gene
rans. hec ꝓpoſitio vera eſt ⁊ bona eſt predicatio ⁊ com
poſitio. ⁊ hec additio generans non diminuit de perſo
na. g̃ bene ſequiẗ. eſſentia eſt perſona generās. g̃ eēntia
eſt generans. ¶ Decimaq̃rta ratio. cū bn̄ dicaẗ deꝰ de
deo: ſapīa de ſapīa. g̃ ſilr̃ eſſentia de eſſentia. Si dicaẗ
ꝙ hoc nō eſt verum ꝓpter abſtractiōʒ que ſignificaẗ ī ƀ
nomīe eēntia. Sed ꝯ. ſilr̃ ƀ qḋ eſt ſapīa diciẗ ꝑ abſtra
ctioneʒ. g̃ male dicereẗ ſapīa de ſapīa. ¶ Quindecima
ratio. in. viij. li. de tri. hyla. Dicamꝰ filium naturaliẗ
in ſe gignentē habere naturaʒ. g̃ nature eſt generare.
¶ Sextadecima ratio. in q̄nto li. de tri. natiuitas dei
non poteſt eam ex qua ꝑfecta eſt nō tenere naturam. g̃
ipſa natiuitas. i. filius perfectus eſt ex natura. g̃ natu
ra gignit. ¶ Septimadecima ratio. augꝰ. in li. de fide
ad petꝝ. xp̄m dei filiū vnam in trinitate ꝑſonā deū ve
rum crede: ita vt diuinitateʒ eius de natura pr̄is eē na
tam nō dubites. g̃ deitas ſiue diuina eēntia genita eſt.
¶ Decimaoctaua rō. aug. in codeʒ. deus pater qui ve
riſſime ſe indicare aīs cognitis ⁊ potuit ⁊ voluit: ƀ ad
ſeipſum indicandū genuit qḋ eſt ipſe qui genuit. ß hoc
qḋ eſt ipſe eſt diuina eēntia. g̃ diuina eēntia eſt genita.
Decimanona ratio. in. vij. li. de tri. aug. pater ⁊ filius
ſunt vna ſapīa qꝛ vna eſſentia. ⁊ ſigillatim ſapīa de ſa
pientia: ſicut eēntia de eēntia. ß cuʒ diciẗ eēntia eſſe de
eēntia: ƀ nō diciẗ materialiẗ nec diciẗ cauſaliẗ ſic̃ crea
tura de deo. g̃ diciẗ oꝛiginaliẗ. g̃ eēntia eſt oꝛigo eēntie.
g̃ aut ꝑ generatōʒ. aut ꝑ ꝓceſſioneʒ. eēntia g̃ ē generās
⁊ genita: vel ſpirans vel ſpirata. ¶ Uiceſima rō. ſi dica
tur ꝙ eēntia non eſt gignēs nec genita: ita eſt etiā dicē
ꝙ nō eſt ꝓcedēs. Scd̄m hoc obijciẗ. diuina eēntia n̄ eſt
gignēs nec genita nec ꝓcedēs. g̃ eſt res q̄ nec ē gignēs
nec genita nec ꝓcedēs. g̃ cū res gignēs ⁊ res genita ⁊
res ꝓcedens ſint tres res: ⁊ eſt res aliqua in trinitate
que nec eſt gignens nec genita nec ꝓcedens. g̃ ſunt q̄
tuoꝛ res in trinitate. ¶ Uiceſimap̄ma ratō. conſtat res

res gignens nō eſt res que eſt nō gignens. q2 pater nō
eſt filius. nec res ꝓcedēs eſt res genita et ita de alijs.
ergo res que nō eſt gignēs nec genita nec ꝓcedens: nō
erit res triū ꝑſonaꝝ. ergo erit quaternari⁹ in trinita-
te. Relinq̄t igit̄ ꝙ eſſentia eſt gignēs ⁊c. ¶ Itē. xxij. rō
gingnē et gigni ſunt oppoſita relatiue. Silr̄ gignere et
nō gignere opponūt̄ ſm ꝯtradictōꝫ: ergo res qb⁹ attri-
buūt̄ ſunt oppoſite. ſi ergo res gignēs nō eſt res genita
ꝓpter oppoſitōem ſm relatōꝫ: multomagis res non gi-
gnens nō erit res gingnēs ꝓpter oppoſitōꝫ. ſm ꝯtradi-
ctōem ergo res que nō eſt gignēs nec genita nec proce-
dens: nō erit res triū ꝑſonaꝝ: ergo erit quarta res qđ
eſt incōueniēs. relinq̄t ergo ꝙ eſſentia ē gignēs et geni
ta et ꝓcedens. ¶ Vicesimatercia rō. diuīa eſſentia ē ſū-
mū bonū. et ſummū bonū eſt diffuſiuū ſui eſſe et ſūme
ſicut ſup̄ oſtenſum eſt. ſ3 diffuſio ſubſtātie eſt generare
vt dictū eſt: q2 generatio ſola eſt ꝓductio de ſb̄a gene-
rātis vl' ꝓducētis. ergo diuīe eſſentie ē generare. ¶ Vi
ceſimaquarta rō. plenitudo bonitatis eſt cā quare de⁹
generat. ergo cū plenitudo bonitatis intelligat̄ in di-
uina eſſentia: eius erit generare. ¶ Viceſimaquīta rō.
primū principiū agendi agit qđ pat3 ī nat̄a creata. pō-
deroſitas mouet graue deorſu3: et albedo diſgregat vi
ſum. et increata nat̄a q2 illa veriſſime opat̄ et creat et
gubernat oīa. Silr̄ primū principiū generādi gene-
rat. cū ergo diuīa eſſentia ſit primū principiū generan
di ſicut p3 in pſ. Ex vtero aū luciferū genui te. glo. ex
ſecreta ſubſtātia mea. relinq̄t ergo ꝙ diuīa eſſentia ge
nerat.

Solutio. ad euidentiam

preſentis qōnis ꝑintelligēdu3 ē. ꝙ cū in diuio eſſe in-
telligit̄ natura et ordo nature. variant̄ locutōes et mo
dus dicendi. ex hoc em̄ ꝙ natura intelligit̄ in habente
illā. et cum ordine intelligit̄ ꝙ in vno eſt nat̄a non ab
alio ſc3 in patre: ī alio eſt ab alio ꝑ generatōem ſc3 in
filio: in tercio ſc3 ī ſpūſ. eſt ꝑ ſpiratiōnē ſc3 ab vtroq3.
et hoc generat triplicem modum dicendi in diuinis et
querēdi. ſc3 quid: quis: quō. q2 in diuio eſſe eſt habēs
diuīam naturā: et eſt ibi ip̄a natura que habetur: ⁊ eſt
ibi modus habendi ſc3 notio ſiue habitudo ſeu ꝓprie-
tas quia ſub ea habet habens naturā. Quid ergo que-
rit ip̄am naturam cōem. Unde quid eſt pater: deus vl'
deitas. Quis vō querit habente3 naturā ſub diſtricta
et incōmuīcabili ꝓprietate: et iſte habens dicitur per-
ſona. Unde quis eſt: querit ꝑſonam vl' ypoſtaſim. Vn̄
dicēdo quis ē iſte: dicet̄ pr̄ vel fili⁹ vel ſpūſſctus. Quia
vō eſt ibi modus habendi naturam ſc3 ſub aliqua ha-
bit udine vel cum ordine: ideo de illo modo querit̄ per
quomō. Unde cum querit̄ ibi quō ſe habet pr̄ ad filiū
reſpondet̄ vt generās q2 generans genitum dicūt habi
tudines ordinis nature. Per quid ergo queritur ipſa
diuina eſſentia. per quis ip̄a ꝑſona: per quomodo ipſe
habitudines notionales que diſtinguūt ꝑſonas. Bre-
uiter ergo dicendum pro regula. ꝙ de omnibus nomī-
bus ſignificantibus diuinā eſſentiam vt quis eſt: hoc ē
ſubſtantiā incōmuīcabilem ſubdiſtricta proprietate ⁊
incōicabili pn̄t dici vba ſignificātia habitudines no-
tōnales. ſicut generare et generari. ſpirare ſpirari. Et
hoc eſt: q2 nomīa illa ꝓprie ſupponūt ꝑſonam. hec at̄ ha
bitudies ꝑſonales ſūt et ꝓprie ad ꝑſonā referūt̄. Si at̄
ſūt noīa ſignificātia diuinā eēntiā vt qd ē. h eſt ſubſtā-
tiam cōicabilē: diſtiguēdū ē. q2 dīna eēntia vt qd ē mlt̄-
tiplicit̄ ſignificat̄. Significat̄ em̄ aliqn̄ vt q̄ ē. aliqn̄ vt
qđ ē. i. ꝓut ſignificat̄ vt in hn̄te illā. ⁊ ſic ſignificat̄ ꝑ h
nomē deus. et iſte duplex mod⁹ ſignificādi venit ex du
plici ꝯp̄heſione intellect⁹ nr̄i. q2 intellect⁹ nr̄ ꝯp̄hendit
dīnā eēntiā vt in ſe: et ſic ſignificat eā vt q̄ ē. iterū ꝯp̄hē
dit dīnā eēntiā vt in hn̄te illā: ⁊ ex h mouetur ad ſigni

ficādū eā ſic. et tūc ſignificat̄ vt qđ eſt. ī deo at̄ idē ē qđ
ē ⁊ q̄ eſt: tn̄ modus deſignādi diſtiguit̄. Vn̄ h vocabulū
deus ſignificat dīnā eēntiā ſiue deitatē de ſua ſignifica
tione. tn̄ ex mō ſignificādi ſigficat eā in hn̄te. hn̄s at̄ di
uinā eſſentiā eſt ꝑſona dīna: et inde eſt ꝙ tale nomē na
turaliter ſupponit ꝑſonā. Et ideo generalis regula eſt
ꝙ d noib⁹ dinis ſignificātib⁹ dīnam eēntiā vt qđ ē: poſ
ſunt dici vba notōnalia. ſic̄ generare generari ⁊ hmōi
q̄ dicūt habitudies notōnales ꝑſone ad ꝑſonā. iō pt̄ di
ci deus generat deū: deus ſpirat deū. Eſſentia at̄ ꝓut
in ſe ſignificat̄: hoc ē nō ꝓut eſt in hn̄te. duplicit̄ ſigni-
ficat̄. q2 ſignificat̄ abſolute: ſignificat̄ etiā cū cōnotati
one ordis nat̄e q ē ordo origis. Abſolute ſignificat̄ di-
uina eſſentia ꝑ h nomē deitas ꝑ h nomē eēntia. Gene
ralis ergo regula ē. ꝙ de illis noib⁹ dinis q̄ ſignificant
dīnā eēntiā abſolute: nō pn̄t dici vba notionalia ſiue
ꝑſonalia q̄ dicūt habitudies ꝑſonales: q2 eēntia ſic de-
ſignata abſolute ſignificat̄ abſq3 deſignatōe ordis na-
ture. et ideo nūq̄ cōuenit ei modus ꝯpatus q eſt mod⁹
ordinis. q2 modo oppoſito ſignificatur ſc3 abſolute. iō
nullo modo dicitur eſſentia generare generari nec dei
tas: quia verba iſta dicunt habitudines ordinis natu-
re in perſonis. et ideo nō ſunt hec vocabula extendēda
niſi vbi ſignificatur eſſehtia cum ordine natuture qui
eſt ordo perſonalis. ¶ Nomīa aūt deſignantia vel ſigni-
ficantia diuiam eſſentiā cum deſignatione ordinis na
ture ſunt multa. et generaliter de oīibus iſtis poſſūt
dici verba notōnalia ſc3 generare generari: ſpirae ſpi
rari. hmōi aūt nomina ſunt natura. virtus. ſapientia.
lux ſiue lumen. potentia. bonitas. caritas. Unde poteſt
dici natura de natura. lumē de lumie. virtus de vtute
et hmōi. et hoc eſt quia hmōi nomīa ſignificāt diuina3
eſſentiā vt quo eſt: cū cōnotatōne ordinis nature. et iō
de ip̄is dici pn̄t generare generari ꝓcedere et hmōi: q̄
ſunt verba dicētia habitudies illi⁹ ordis. ¶ Noīa em̄ illa
ſignificāt dīnā eſſentiā cū ꝯnotatōne ordinis nat̄e qui
eſt ordo principij. ad illud qđ eſt de principio. qđ pat3.
virtus em̄ dicit dīnā eēntiā: ſ3 ꝯnotādo reſpectū ad ali-
quē actū cui⁹ eſt principiū: et ſic virtus dicit diuinā eſ-
ſentiā cū cōnotatōne ordinis ad id qđ ex ip̄a ꝓducitur
Silr̄ natura idē dicit qđ eēntia: cū ꝯnotat in rōne di-
cendi virtutē ꝓducentē ſimile ex ſe. natura em̄ eſt vis
inſita rebus ex ſimilib⁹ ſilia perire. Silr̄ lux ſignifi-
cat dīnam eēntiam vt in quadā diffuſione ſimilit̄ boni
tas et caritas. in hac aūt diffuſione intelligit̄ habitu-
do principij. ad illud cui⁹ eſt pricipiū: vel ad illud qđ
eſt de principio. vnde illa diffuſio importat ordie3. Si
militer ſapientia ſignificat eſſentia3 vt habitum. et ita
dicit diuiam eſſentia:m cum ordine ad aliquid: ſic̄ pri-
cipiū ſc3 ad aliquem actum. Similiter potentia dicit
diuinam eēntiam cōnotando ordiem ad actum cui⁹ eſt
principium. et ideo de iſtis omnib⁹ noibus dicūt̄ ꝓprie
tates notionales. fuit aūt deceptus ioachim credens
omnia vocabula circa iſtam materiam eſſe einſdē ordi
nis. ſed quia verbum notōnale ſemꝑ eſt alicui⁹ ordis
ideo nunq̄ dicitur de eſſentia que ſignificat quid abſo
lutum ab omni ordine in ratione dicendi ſed de alijs.
Tamen propter euitandum intellectū erroneum. non
ſunt extendende huiuſmodi locutiones que dicuntur
quaſi per abſtractionem: ſed vbi inueniūtur a ſanctis
exponende. de eſſentia aūt nullo modo recipiende ſunt
determinationes notōnales ſiue ordinis nature. hui⁹-
modi em̄ ordo ſemper introducit diſtinctionem. ¶ Nun-
q̄ autem vt eſſentia dicitur abſolute intelligitur in ea
diſtinctio: quia ſic ſequeretur ꝙ eſſet differens. vbi aūt
eſt deſignatio ordinis nature: bene ē recipere huiuſmo-
di locutiones. Unde ſancti ſemper reſpexerunt ī huiuſ-
modi locutionibus ſi eſſet deſignatio ordinis. Et ſi ali
quando propter conuenientiam vocabulorum inueni-
tur eſſentia de eſſentia: hoc ſemper ſic eſt exponendū.

ꝙ ſcʒ filius eſt a prē eadem eſſentia.et hec eſt rō dicēdi
in talibꝫ nō ꝙ rō generādi attribuat̃ ipi eēntie. ¶ Ad
primā ergo rōem in cōtrariū dōm.ꝙ licʒ ſit idem ī deo
eſſentia et ꝑſona:tñ alius modus ſignificādi eſt in eēn
tia ⁊ ꝑſona.qꝛ ex parte nature intelligit̃ ordo q eſt pri
cipiū ad illō qō ē de pricipio.et qꝛ iſte ꝓprietates notō
nales ſunt ipius ꝑſone et faciūt aliū et aliū.iō de ꝑſo-
na vel de noībꝫ ꝑſonalibꝫ pñt dici nō de eēntia.¶ Nec tñ
iſti mōi aliqd addūt eēntie vel mutāt vel minuūt. Vñ
ſic dextꝝ nihil addit ad ſortē nec mutat:ſed dr̃iaʒ quā
ponit ad ſuū correlatiuū:ſic iſti mōi nihil addūt ad eſ
ſentiā nec mutāt.Vñ ꝑſona nō differt ab eēntia:ſʒ ab
alia ꝑſona ſic̃ dextrū a ſiniſtro.Quis ergo idē ſint.ni-
hilominꝰ in ꝑſona intelligit̃ modꝰ q eſt ipius veritatis
ordinis nature faciēs dr̃iam ī ꝑſonis.nō autē ſic eſt in
eēntia:et iō nō pñt dici de eēntia v̄ba ſignificātia notio
nales ꝓprietates.que faciūt dr̃iam ſiue diſtinctōʒ ali-
cuiꝰ ad aliū.qō nō pt̃ eſſe in eſſentia ſic̃ in hñte eēntiā
ſiue in ꝑſona ꝓpt̃ ordinē nature.¶ Ad ſcdam rōem. di
cendū ꝙ licet idē ſit in deo ꝙ ē et quo ē:tñ dicēdo ꝙ eſt
admittit̃ aliqs modus qui non eſt eēntie ꝓut abſolute
dicit̃.rōne cuiꝰ de noīe ſignificāte ꝙ eſt: dicūt̃ ꝓprieta
tes notōnales.que nō dicūt̃ de eſſentia q̄ nulla diſtin-
guit̃ ꝓprietate.¶ Ad terciā rōem dōm ꝙ iſta eſt ī re ſi-
cut in intellectu.licet em̃ deus et deitas idē ſunt:tñ vlt̃
hoc ꝑ idē nomē deus cōnotat̃ reſpectꝰ aliꝰ ſcʒ ad habē
tem eſſentiā.iſte aūt reſpectꝰ ē ſm ordiem pricipij.ad il
lud qō eſt de pricipio. qꝛ hñs deitatē:vl' hʒ non ab alio
vel ab alio ⁊c̃.Vñ licet eadē res ſignificet̃ ꝑ vtrūqꝫ: tñ
alit̃ de eadē re ſignificat̃ ꝑ hoc nomē deus et deitas.qꝛ
vnum ſignificat diuinam eēntiam vt in habēte illā:ha
bens aūt eſt diuina perſona:ideo de illo nomīe dicunt̃
ꝑſonales ꝓprietates.¶ Ad quartā rōem dicendnm ꝙ
hec ꝓpoſitio de:aliqñ notat ordinem vel ſucceſſionem
in tempe.vt cū dicitur de mane fit meridies.aliquādo
v̄o notat cauſam:ſed hoc multipliciter. aliqñ em̃ no-
tat cām materialem.aliqñ cām originaleʒ.aliquando
cōuenientiam cum ratōne principij naturalis ſiue ori
ginis.vt cultellꝰ ē de ferro.Cū ergo dicit̃ pr̃ generat
filiū de aliq̄:nō notat ibi hītudineʒ cāe materialis nec
ordiem ſucceſſiōis:ſʒ notat ordiem origīs q eſt pricipij.
ad illō qō ē de pricipio.Et qō obijcit̃ ꝙ li aliq̄ ſuppoīt
ibi eēntiā prīs.dōm ꝙ ſic̃ cū dicit̃ cultellꝰ ē ō ferro hec
ꝓpoſitō de:notat cōueniētiā:et cū hoc notat rōʒ princi
pij origīalis de q̄ ē cultellꝰ:ſic cū dico filiꝰ ē de ſubſtātia
prīs.notat ibi illa duo.qꝛ cū dicit̃ de ſubſtātia patris
ibi dicit̃ ſbā que ē pr̃.ex ſʒ ꝙ dicit̃ ſubſtātia.notat̃ ꝯue-
niētia ꝑ hāc ꝓpoſitōem de.ex ſʒ ꝙ dicit̃ pr̃ vel prīs:no-
tat̃ rō principij vel origīs ꝑ ipaʒ.Vñ ſenſus ē.filiꝰ eſt a
prē ſic̃ de pricipio cōueniēs cū eodē ſiue eadē eēntia cū
illo.ex hoc nō ſeq̄t̃ ꝙ ſubſtātia ſit origo reſpectu filij.ſi-
cut cū dicit̃ filius ē de ſubſtātia prīs:nō denotatur ori
ginale principiū ex parte eēntie patris reſpectu filij:ſʒ
magis notatur hic ꝙ ſit cōuenientia prīs ad filium in
ſubſtantia.¶ Ad quintā rōem dicendum ꝙ hec eſt du
plex:eſſentia ē pater filij.¶ Naʒ hoc ꝙ dico pater poteſt
ſummi adiectiue vel ſubſtātie. ſi ſumatur ſubſtantie:
tunc ſupponit ypoſtaſim vel ꝑſonam que habet filium
et hoc modo eſt vera.et eſt ſenſus.eſſentia eſt pater fi-
lij.id eſt eſſentia eſt perſona habens filium.i.illa per-
ſona que habet filium.Similiter etiam ſi dicatur ecō-
uerſo pr̃ filij ē eēntia.i.illa ꝑſona q̄ hʒ filiū ē eēntia.ſed
tñ nō ſeq̄t̃ eſſentia eſt ꝑſona que habʒ filiū.ḡ eēntia hʒ
filium.imo ibi eſt cōmutatio ꝑdicamenti quis in quo-
modo ſiue in adaliquid. Si v̄o hoc ꝙ eſt pater ſuma-
tur adiectiue:tunc hec eſt falſa eſſentia eſt pater filij.⁊
ecōuerſo:quia ſenſus eſt.eſſentia ſe habet ad filiuʒ vt
pater eius ſiue vt generans.tunc em̃ hoc ꝙ dico pater
dicit ſolum adaliquid:nō ypoſtaſim vel perſonam.et
ideo ſm illum ſenſum eſt hec falſa:quia eſſe adaliqd

non cōuenit eſſentie ſed ſolum perſone.ꝑ hoc patet ſo-
lutio ad aliam rationem.¶ Ad ſeptimaʒ rationem di-
cendum ꝙ pater eſt pater:pater eſt eſſentia.Dico ergo
ꝙ pater inquātnm eſt vtrūqꝫ:eſt principium ad filium
ſcilicet inquantū eſſentia et inquātū pater intelligēdo
cōiunctim non diuiſim.Cum em̃ dicitur filius habet
eſſentiam a patre:duo ſignantur vel dicuntur.Dicit̃
enim eſſentia in filio:iterum dicitur habitudo filij ad
patrem tanq̄ ad ſuum principium.ex parte eius ꝙ di-
citur.eſſentia eſt ratio conuenientie filij ad patrem.qꝛ
ſi non conueniret cum patre in ſubſtātia iam nō eſſet
filius.et hoc.quia ratio generationis hoc ponit.alit̃
em̃ non eſſet generatio niſi eſſet de ſubſtantia.et ꝓpter
hoc dicendo filium:dico cōuenientiam filij ad patrem.
Dico etiam habitudinem eius quod eſt de pricipio ad
ſuum principium.et pater inq̄tum eſt pater et inq̄tuʒ
eſt eſſentia:eſt principium ad filium.alioquin nō eſſet
filius niſi de ſubſtātia ꝓduceretur.ſed nō per hoc poni
tur eſſentia generare:cum eſſentia nō ſe habet in ratio
ne principij reſpectu geniti.imo per hoc determinatur
ꝙ filiꝰ ē a prē ꝑ generatōʒ.¶ Ad octauā rōeʒ. dōm ꝙ
hec eſt duplex.nihil habʒ filiꝰ niſi qō naſcēdo accepit.
qꝛ ſʒ gerūdiuū naſcēdo:pt̃ ibi dicere cām vel cōcomitā-
tiam.ſi dicat cauſam:ſic eſt falſa.quia dicendo cauſaʒ
hec eſt falſa eſſentiā naſcendo accepit.quia ꝑ hoc ſigni
ficatur ꝙ naſci ſit cauſa ad eſſentiam. Si v̄o dicat cō-
comitantiā hec eſt vera eſſentiā naſcendo accepit.⁊ tūc
non ſequit̃ ꝙ eſſentia ſit nata:ſed quaſi cōcomitās na-
tiuitatem filij.vt ſit ſenſus.ꝙ in naſcendo cum ſua na-
tiuitate a patre eſſentiam habuit.Unde ſicut in crea-
turis videmus ꝙ illa que cōcomitantur natiuitatem
non dicuntur naſci. Unde quātitas non dicitur nata
nec q̄litas nec hmōi dicūtur naſci:ſic diuina eſſentia
non dicetur nata licet natiuitatem filij concomitetur.
¶ Ad nonam rationem poteſt dici. ꝙ in creatura ſi-
cut in ſorte non repugnat eſſentia ipſi generationi.
qꝛ generatio in creatura eſt exitus de non eſſe ad eſſe.
eēntia autem que eſt in ſorte prius eſt in potentia ⁊ nō
ens:poſſibile tamen ad eē et ideo generabile.Sed ge-
neratio in diuinis dicit habitudinem alicuius ad ali-
um ſicut principij ad illud quod eſt de principio. diui-
na autem eēntia prout ſic dicitur:in vltima abſolutio-
ne dicitur.et ideo nō cōuenit dicere generare generari
de ipſa diuina eēntia.⁊ ita cū ratio generatōis in diui
nis repugnet ipi eēntie nō aūt in creaturis:ideo nō eſt
ſimile.¶ Ad decimā rationem dicendū. ꝙ pater dicit̃
principiū totiꝰ dīnitatis.hoc:qꝛ ē pricipiū ad dīnas ꝑ-
ſonas q̄ ſunt ipe deitas vel eēntia. ad alia em̃ ē ipſe pr̃
pricipiū q̄ nō ſunt de ſbā ipiꝰ.⁊ ſic pricipiū ad creat̃as
Eſt at̃ pricipiū ad dīnas ꝑſonas.qꝛ ſūt de ſbā ipiꝰ.im-
mo et̃ ſūt tota eēntia ipiꝰ.q̄libꝫ eī ꝑſona ē ipa dīna eēn
tia.⁊ ſic dī pr̃ pricipiū totiꝰ diuīnitatis.nō qꝛ ſit pricipiū
eēntie:ſʒ ad dīnas ꝑſonas.ad ſʒ vt ſūt ī ꝑfecta dīnitate.
¶ Ad rōʒ vndeciāʒ dōm.ꝙ hic ē ꝯmutatō ꝑdicamti.eſ
ſētia ē res.i.ꝑſona generās:ḡ eēntia genēat.qꝛ ꝯmutat̃
qd in qūo ſe hʒ vl' in adaliqd.¶ Ad rōʒ.xij.dōm ꝙ ge-
nerare generari ī dīnis dicūt hītudīes ordīs nat̃e q ē
pricipiū ad id qō ē de pricipio.et iō ſp ponūt diſtictōʒ
rei ad rem:hoc ē principij ad id qō de principio.Quia
ergo ex parte eſſentie nulla poteſt eſſe diſtinctio. ideo
non poſſunt cōuenire eſſentie ſed perſonis eternis.ſed
actus qui eſt ex tempore ſcʒ creare non ponit diſtincti-
onem in creante:niſi dicatur diſtinctio ab ipſa re crea
ta.quia creare eſt producere aliquid non de ſua ſub-
ſtantia.ſed in diuinis perſonis generans et genitum
non differunt in ſubſtantia:ideo de eſſentia non poteſt
dici generaē ſʒ creare.quia nō ponit ꝙ eſſentia diuina
ſit differens vel diſtinctio in diuerſis:ſicut ponēt gene
rare generari circa ipaʒ.¶ Ad.xiij.rōʒ dōm ꝙ ꝑſona
ſi dci habentem eēntiam.et hoc deſignat ordinem ori-

ginis qui eſt principij. ad illud qđ eſt de principio vel ecõuerſo. Ordo aũt ille nõ cõgruit eẽntie: cũ ipa ſit in vltima abſolutõne. et ꝓpter hoc notõnales habitudies que dicunt illum ordinem. licet predicentur de pſcis: nõ tñ poterũt de eẽntia ꝑdicari. tale aũt ẽ generãs genitũ: ſpirãs ſpiratũ. et ideo nõ ſequit̃ in tali ꝑdicatione cõpoſita ꝙ fiat ꝑdicatio diuiſa ꝓ vtroqȝ: qꝛ ſolũ cõuenit rõne alterius. generare eñ nihil aliud dicit ꝙ̃ naturam ſuam alij dare. generari võ accipe naturã ab alio hoc nũq̃ dicit̃ de eẽntia imo ſolũ de pſona. ¶ Ad rõem xiiij. dõm ꝙ eẽntia dicit̃ ad ſe: generare et generari dicũtur ad aliqͩ ſiue genitũ et ingenitũ. ſic̃ ergo nõ ẽ aliquo mõ vere dicere ꝙ illđ qđ dicit̃ ad ſe dicatur ad aliquid: vel ꝙ abſolutũ ſit relatiuũ: ita nõ erit vere dicere ꝙ eſſentia ſit generãs vel genita. quare aũt de ſapiẽtia et virtute pñt dici: cã dicta ẽ. ¶ Ad oẽs auctoritates que videtur dicere ꝙ generare cõuenit eẽntie general̃ eſt reſpõſio. ꝙ oẽs ille ſunt improprie locutões ⁊ emphatice. i. expreſſiue. Vñ exponende ſunt. In illis eñ auctoritatibꝰ nõ ſignificat̃ ꝙ generare ſit eſſentie vel generari: ꝙ̃uis dicat̃ generãs vel genita vel hmõi. ſed ꝑ hoc exprimit̃ ꝙ ille cuiꝰ eſt generaẽ ſit eẽntia diña ſic̃ eſt pr̃: et ſimilit̃ ille cuiꝰ ẽ generari. Exponẽde ergo ſũt hoc mõ. natura generãs. i. ille q̃ eſt generãs eſt natura ita deitas nata. i. ille q̃ eſt natus ẽ deitas. Scđm ergo figurã loquẽdi q̃ dicit̃ emphaſis. i. expſſio fiunt hmõi locutões. ſic̃ et nos ꝓpter maiorẽ expſſionẽ affectus vl̃ dignitatis dicimꝰ rogo excellẽtiã vr̃am vel pr̃nitatem vr̃am. et nõ ẽ plus dicẽ: niſi vos q̃ pr̃ eſtis vel excellẽs. ſic igit̃ pꝫ rñſio ad quinqȝ auctes inductas. ¶ Ad .xx. rõem dõm ꝙ hec ẽ cõcedẽda. diuia eſſentia nõ ẽ gignẽs nec genita nec ꝓcedẽs ergo eſt res neqȝ gignẽs ⁊c̃. Ꝫ ſi obijciat. Alteriꝰ aliqua res: nõ ſequit̃. nam hoc ꝙ dico aliq̃: trahit hoc ꝙ dico res ad pſonã ꝓprie: et ita nõ eſt quaternariꝰ rerũ. ¶ Nã cũ dico eẽntiã rem et pſonaꝝ rem: nõ gemiat̃ res rei. ſic̃ cũ dico hõ ⁊ hic homo: ergo duo hoies nõ ſequit̃. iõ dicẽdo eẽntiã rem: et tres perſonas tres res: nõ ſequitur ergo q̃tuor res. qꝛ cõis qñ cum ſingulari dicit̃: nõ cõnumerat̃ cũ illo. ſic nec diuina eſſentia cũ pſona cum dicit̃ de eſſentia res neqȝ gignens ⁊c̃. ¶ Ad aliud dicendũ ꝙ nõ ſequit̃ ꝙ ꝙ̃uis eſſentia ſit res nõ gignẽs ⁊c̃. ꝙ nõ ſit res triũ pſonarũ ſiue res que ſunt pſone. et eſt hic mutatio ꝑdicamenti a negatione ipſius relatõis ad negatõem ipiꝰ pſone. Vñ que vel q̃ño cõmutat̃ in quis. ¶ Non eñ ſequit̃ ꝙ̃uis relatio pſonalis remoueat̃ ab eẽntia: ꝙ ꝓpterea pſona. imo ipa eſſentia ẽ pſona: et pſone eẽntia. tñ relatões pſonales nõ cõueniũt eẽntie. ¶ Ad aliud dicẽdũ. ꝙ nõ ſequit̃ ꝙ̃uis gignẽs et genitũ referant̃ ad res oppoitas ꝙ gignẽs et nõ gignẽs q̃ dicũt oppoſitũ ſm cõditõꝫ: referant̃ ad res oppoſitas. Ꝫ ꝙ referũt̃ ad oppoſitos modos. Vñ ibi ẽ deceptõ: ex Ꝫ ꝙ abnegatõ modi putat̃ eẽ abnegatõ rei. et ẽ ſil̃e ſi q̃s argueret. hõ ñ ẽ genꝰ. ⁊ aial eſt genꝰ: ergo hõ nõ ẽ aial. ¶ Cũ eñ dr̃ aial ẽ genꝰ: refert̃ ad modũ dicẽdi ſiue intẽtõꝫ. q̃ q̃dẽ intẽtio nõ ꝯuẽit hoĩ. ꝙ̃uis res cꝰ ẽ hec intẽtõ ꝯueniat. Silr̃ cũ dico generaẽ generari: dico exiſtẽdi modos ipaꝝ pſonaꝝ pr̃is ⁊ filij ſic̃ dic ioħ. damaſ. ꝙ̃uis ǧ iſte modꝰ neget̃ de eẽntia: ñ ſeq̃t ꝙ ꝓpt̃ Ꝫ neget̃ res cuiꝰ ẽ ille modꝰ. i. pſona. ¶ Ad aliud dõm. ꝙ ſũmũ bonũ ſiue diña eẽntia pt̃ ꝯſiderari dupl̃r. vt ĩ ſe vel vt ĩ pſona q̃ ñ hꝫ eẽ ab alio. ſm ꝙ ꝯſideratur ĩ ſe: ſic ꝯſiderat̃ abſolute ⁊ abſqȝ rõne diffuſiois qꝛ ſi Ꝫ mõ intelligat̃ ĩ ea rõ diffuſiois: cõſeq̃ret̃ ꝙ eſſet diffuſio ipiꝰ ſbe. ĩ infinitis pſoĩs. et ꝙ nõ eẽt ſtatꝰ ĩ aliq̃. ꝓptẽa maĩfeſtũ ẽ ꝙ eẽntia ſm ſe ſiue ſũmũ bonũ ꝯſiderat̃ abſqȝ rõe diffuſioĩs ſui. Si võ ꝯſiderat̃ ĩ pſona q̃ ñ hꝫ eẽ ab alio vt in pr̃e. ſm Ꝫ ẽ rõ diffuſiois ex ſũma boĩtate in pr̃e: ſiue ex eẽntia in pr̃e ꝑ generatõꝫ: et in filio cũ pr̃e ꝑ ꝓceſſionẽ ſic̃ patebit. nõ ergo ex Ꝫ ſeq̃t ꝙ eſſentie attribuat̃ generare, Ꝫ magis ipi pſone habẽti eſſentiam. licet ergo nõ ſit diffuſiuũ ſui vt in ſe cõſiderat̃: nihilominꝰ eſt diffuſiuũ ꝓut ẽ in pſona nõ ente ab alio. ¶ Ad aliud dicẽdũ. ꝙ plenitudo bonitatis eſt cã. i. rõ generatõis q̃re pr̃ generat. et Ꝫ ſm ꝙ ipa bonitas ĩtelligit̃ in patre. i. in pſona. que q̃dem ẽ: et nõ ab alia. nõ ſm ꝙ ꝯſiderat̃ in ſe ſicut dictũ eſt. ¶ Ad aliud dicẽdũ. ꝙ hec eſt falſa: eſſentia eſt principiũ generãdi. ſuppoĩto tñ hoc: dõm ꝙ nõ ſequit̃ primũ principiũ agendi agit. ergo primũ principiũ generãdi generat. qꝛ ꝙ dico generare generari dicũt ad aliquid ſiue reſpectũ pſone ad pſonã. agere võ dicit reſpectũ cãe ad effectũ. Id aũt qđ dicit reſpectũ cãe ad effectũ. cõuenit eſſentie et etiã trinitati pſonaruꝫ: quia ſunt vna eſſentia: ita virtus: ita opatio. Ea võ que dicũt reſpectũ pſone ad pſonã nullo mõ cõueniũt eſſentie. ſicut patet ex dictis. qđ patet ex rõne eius ꝙ eſt generare. Generare eñ eſt naturam quã habet q̃s alij dare. Generari võ eſt naturã ab alio accipe. Si ergo nõ poteſt dici ꝙ natura hẽat naturam vel accipiat: nullo mõ poteſt dici ꝙ eſſentia generet vel generetur. Generat aũt cõuenienter perſona. et ꝓprie cum ſit res habens naturam: ei cõuenit naturam quã habꝫ alij dare: ſicut perſone patris. vel naturã ab alio accipere: ſicut perſone filij.

Articulus ſecundus

Conſequenter queritur cuiꝰ pſone ſit generare et cꝰ generari. Queritur igit̃ vtꝝ filius poſſit generare vel ſpũſſanctus. et cum oĩs potẽtia que eſt ĩ patre ſit in filio: in patre aũt eſt potẽtia generandi: ergo et in filio ⁊ in ſpũſcto ſimiliter. ¶ Item pr̃ generãs totã ſuã ſbam ⁊ virtutẽ trãſfundit in filiũ. qꝛ ſi retineret aliqͩ de potẽtia vl̃ vtute qđ ñ trãſfũdẽt ĩ filiũ diuitꝰ eẽt filiꝰ reſpectu pr̃is. ¶ Cũ ergo vtus gignẽdi ſit ĩ pr̃e: vtus gignẽdi erit in filio. i. ſi vtus qua generat ẽ in pr̃e. vtꝰ q̃ genẽat ẽ ĩ filio. ¶ Itẽ generare eſt ſil̃eꝫ in nat̃a ⁊ cõformẽ de ſe ꝓducere. ergo cũ filius deſe ꝓducat ſpm̃ſanctũ ſil̃em ĩ natura ⁊ cõformẽ: qꝛ ꝑ oĩa in natura ſil̃es ſunt filiꝰ et ſpũſſctus. ſic̃ eñ filius ẽ ens ab alio: ita ſpũſſctus eſt ens ab alio. vñ quẽadmodũ dicit̃ cõformis pr̃i. qꝛ aliꝰ ab eo ſicut a patre alius. et ideo imago patris. ita ſpiritusſctus cõformis eſt filio. qꝛ ſicut filiꝰ eſt ab alio ita ſpũſſctus ab alio et ita imago filij. quod dicit ioħ. damaſ. ergo filius generat ſpm̃ſanctũ. ¶ Itẽ in pfecta generatõne naturali eſt potẽtia ſm duos mõs. Eſt enim potẽtia generãdi actiua nõ ab alio in maſculo: et ẽ potentia generãdi receptã et paſſiua ab alio ſic̃ in femĩa. hoc eſt differẽtie expreſſiꝰ. ꝙ eſt potẽtia ꝓducẽdi ex ſe ſimile quã potentiã dicimꝰ generatõem ſm duos mõs. ergo cũ ipe ſpũs ꝓcedat ſiue ꝓducat̃ a pr̃e habẽte potentiã ꝓducẽdi nõ ab alio: et ꝓducat̃ a filio ſiue procedat vt habẽte potentiã ab alio: et ꝓducat̃ ſimilis in natura de ſubſtãtia pr̃is et filij. ergo generatur a patre ⁊ filio. ¶ Item cum ꝓductio generatõis pfecte ĩ natura reſideat penes duo. ſicut patet in generatõne humana et aĩaliũ pfectoꝝ. ꝓductio võ generatõis impfecte ſicut eſt plantarũ et aĩaliũ impfectoꝝ habeat principiũ penes vnũ ſolũ. qđ aũt pfectõis eſt in generatõne. deo eſt tribuendũ. ergo rectius dicetur generatio ꝓductio ſpũſſcti a pr̃e et filio: cuiꝰ origo reſidet penes duo ꝙ̃ ꝓductio filij a pr̃e cuiꝰ origo reſidet penes vnũ ſolũ ergo ſpiritusſancti proprie potius eſt generari ꝙ̃ filij.

¶ Contra. cuius non eſt actus: nec potentia. Naꝫ ſic̃ dicit philoſophus. cuius eſt potentia: eius eſt actus: cum ergo generare ſit actus potentie generandi. ergo vbi non erit generare: nec potentia generandi erit. cuꝫ ergo filij non ſit generare: ſupponamus hoc: ergo eius non erit potentia generandi. ¶ Item in ꝑpetuis nõ differt eſſe et poſſe. ergo cuius non erit generare: eius nõ erit potentia generandi. ſed filij nõ eſt generare: ergo

nec potentia generandi. ¶ Item eſſe patrem nõ eſt eſſe
quid ſꝫ eẽ adaliquid. ſicut dicit̃ in ſentẽtijs. vij. di. j. c.
ergo ſimiliter potentia generãdi nõ erit potẽtia que ſit
quid: ſed adaliqd. Si ergo ꝑ hanc refert̃ pater ſolꝰ ad
filiũ ſm ꝙ dicit̃ actiue. relinquit̃ ꝙ filij nõ erit potẽtia
generãdi. ¶ Item ſi filij ſit generare: pari rõne et geni-
ti a filio erit generare. et ita erit decurſus generatõis
eterne in infinitũ. vel erit ſtare in primo. relinquit̃ igr̃
ꝙ ipſius filij geniti nõ erit generare. ¶ Item ſi filius ge
neraret filiũ. ille filius eẽt nepos dei patris. et nõ eẽt
ſumma germaĩtas int̃ filiũ illũ et pr̃em. ¶ Maior em̃ cõ
uenĩẽtia eſt inter pr̃em et filiũ: ꝙ̃ int̃ pr̃em et nepotem
ergo nõ eẽt ſumma cõuenientia ĩ diuinis. qḋ ẽ incõue
niens. relinquit̃ igit̃ ꝙ filij nõ eſt generare. eadẽ rõne
nec ſpũſſcti. Item principalis modꝰ exeũdi vel ꝓducẽ
di ẽ generatõ int̃ oẽs ꝓducẽdi mõs. ſi ḡ pĩcipaliꝰ pro-
ducat̃ aliqs ab alio. accipiẽs ab illo ſubſtãtiã ſuam et
virtutem ꝓducẽdi aliam ꝙ̃ ille qui producitur ab alio
accipiens ſubſtãtiam ſuam et nõ virtutem excipiens
ex ſe producendi alium. ergo primus modus debet di-
ci generatio: nõ ſecũdus. ergo cum modus producendi
quo producitur filius ſit talis et nõ modus quo ꝓdu-
citur ſpiritus: relinquitur ꝙ generare erit filij et non
ſpiritusſancti. Et ſimiliter ſuꝑ oſtenſum eſt. ꝙ genera-
re nõ ſit filij nec ſpiritusſancti. relinquit̃ igit̃ ꝙ genera
re eſt ꝓpriũ patris. Ex his igitur patet cuius perſone
ſit generare et cuiꝰ generari. ¶ Reſpondendum igit̃
ad obiecta. Ad primũ dicendum ꝙ cum dico potentiã
generandi. hoc ꝙ dico generandi: poteſt eſſe gerũdiuũ
verbi ꝑſonalis: vel verbi impſonalis. ſcdm ꝙ eſt gerũ-
diuum verbi ꝑſonalis: ſenſus eſt potentia generandi.
id eſt potentia vt generet. et hoc modo potentia gene-
randi non eſt in filio ſed in ſolo patre. Si vᵒ ſit gerũ-
diuum verbi impſonalis: ſenſus eſt potentia generan-
di. id eſt potentia qua aliquis generat. i. pater: qꝛ eadẽ
eſt potentia in patre et in filio. in patre ad hoc vt gene
ret: in filio ad hoc vt generetur: nõ tamen ex hoc ſequi
tur ꝙ filius generat: ſed ex hoc ſequitur ꝙ aliquis ge-
nerat. ¶ Ad aliud dicendum ꝙ reſtat dicere potentiaꝫ
aliquam et virtutem: et dicere potentiam et virtutem
adaliquid. dicendum ergo ꝙ quecunqꝫ potentia ſiue
virtus eſt in patre. eſt in filio. quia in patre eſt potẽtia
ad hoc ꝙ generet in filio eſt potentia eadeꝫ ſed ad hoc
vt generet̃. Si ergo arguit̃. quecũqꝫ virtus eſt in patre
eſt in filio: ſed in patre eſt ad hoc vt generet: ergo ⁊ in
filio commutatio eſt predicamenti. cõmutatur em̃ qd
in aliquid. ⁊ eſt ſimilis argumẽtatõ. Quicqd vult iſte
vult pater. ſed iſte vult ducere vxorem: ergo et pr̃ eius
vult ducere vxorem. Nam cum dicitur quicqd. ſuppõi-
tur ſubſtãtia voluntatis. cuꝫ vᵒ dicit̃ vult ducẽ vxorẽ
dicit̃ volũtas adaliquid. ¶ Ad aliud dicendũ. ꝙ ꝙ̃uis
ſpiritusſctũs extat ſimilis in natura filio. et etiam cõ-
formis in hoc ꝙ ens ab alio ſicut filius. tamen nõ pro-
cedit ſm principalẽ modũ ꝓcedendi. ideo eius ñ erit
generari. quia ei non cõuenit ꝓduci ſm principalem
modũ producẽdi. Conſtãs em̃ ẽ. qꝛ in naturis rerũ pri
cipalis modꝰ ꝓductõis ẽ generatõ. Preterea conſtãs
ẽ. ꝙ ſi aliqs ꝓducat̃ ab alio. ita ꝙ accipiat ab eo vtutẽ
producẽdi ex ſe aliũ q̃lis ẽ ꝓductio filij a pr̃e: et princi
palius ꝓducit̃ ꝙ̃ ille q producet̃ ab eodẽ et nõ reciperet
vtutẽ q̃ ꝓducẽt de ſe aliũ. q̃lis eſt ꝓductõ ſpũſcti ſiue
ꝓceſſio. Relinqt̃ igit̃ ꝙ ꝓductõ filij a pr̃e dꝫ dici gene
ratio et nõ ꝓductõ ſpũſcti. ¶ Ad aliud dõm ꝙ ĩ gene
rõe naĩali potẽtia duplex r̃qrit̃. actiua et paſſiua. actiua
in maſculo. paſſiua ĩ femĩa. ⁊ ꝙ potẽtia generatõis re
ſideat penes duo. Dicẽdũ ꝙ hᵒ ipfectõis ẽ: et ideo ñ eſt
generatõi diuine tribuẽdũ. Nã ꝯſtãs ẽ ꝙ ſi ĩ vno illoꝝ ſi
ue ĩ maſculo ſiue in femĩa vniret̃ virtꝰ duoꝝ. ita ꝙ to-
tum poſſet maſculus ſine femina et femina ſine maſcu
lo: perfectioꝛ eſſet virtus. om̃is em̃ virtus vnita: perfe-
ctioꝛ eſt ſeipa multiplicata. in generatione ergo eterna
debet poni principium penes vnũ ſolum. preterea nec
ipſius ſpiritusſancti ſunt duo principia pater et filius
vel due virtutes ex quibus producatur ſicut eſt in ge-
neratione humana. immo duo pater et filius per vnã
et eandem virtutem ſunt principium ſpiritusſancti.
¶ Ad aliud quod obijcitur. ꝙ imperfecta generatio in
natura habet principium penes vnum. dicendum ꝙ
ꝙ̃uis habeat principium vnum intrinſecum: tamẽ ſunt
multa extrinſeca. ſicut patet in generatione plantarũ.
quia non ſolum ſufficit virtus intrinſeca: immo requi
runtur principia extrinſeca humoꝛ et caloꝛ. humoꝛ ve-
lut principium materiale et paſſiuum: caloꝛ velut prin
cipium formale et actiuum. ¶ Ad alias rationes que
obijciuntur ex alia parte. quibus oſtenditur ꝙ filius
non habet potentiam generandi. que vno modo falſa
eſt: vt patet ex dictis. reſpondendum eſt primo ad illḋ
quod obijcitur cuius eſt potentia eius eſt actus. et cꝰ
non eſt actus: eiꝰ non eſt potentia. dicendum ꝙ intelli
gitur de veris actibus. generare aũt in deo nõ eſt pro-
prie agere nec generari pati vel fieri: quia pati et fieri
nõ cadunt in deo. preterea proprie loquẽdo dicunt mo
tum qui non cadit in deo. Vel dicendum. ꝙ cum dicit̃
eius eſt potentia cuius eſt actus. intelligendum ẽ eiuſ
dem et non alterius eẽntie vel nature. nec tamẽ opoꝛꝫ
qḋ ſi potentia ſit eẽntie vel nature: ꝙ et actus. immo
poteſt eẽ actus ꝑſone habentis illam naturam. vᵒbigra
tia. etiaꝫ in hoĩe poſſe generare eſt nature. tamẽ actꝰ
generãdi nõ eſt nature ſed ꝑſone habẽtis naturam. et
ſic hec cuiꝰ eſt potentia eius eſt actus: per ſe loquendo
falſa ẽ. cum in creatis nõ ſit idem ꝑſona et natura. Et
ſi obijcitur ꝙ in filio oĩno idem eſt perſona qḋ natura
igitur ſi filij eſt potentia eiuſdem eſt actus: et ita ſi po-
tentia generandi et actus. dicendum ꝙ non opoꝛtet. qꝛ
eius nõ eſt potentia vt generet: ſed vt qua generat̃ im-
ꝑſonalit̃ vt ſuꝑ dictũ eſt. ¶ Ad maioꝛem aũt intelligẽ
tiam notandum. ꝙ actus ſiue actio dicit̃ dupliciteꝛ. eſt
em̃ actio quã efficit vt illuĩare eſt actio ſolis. et ẽ actio
qua agit ſicut lucere eſt actio ſolis. prima actio in deo
eſt reſpectu creature. ſecunda actio eſt eẽntie vel ꝑſone
reſpectu ſui vel alterius nõ reſpectu creature. ſed hec
actio eſt duplex. abſoluta: vt intelligere. vel diligere:
vl̃ relata ſiue potius relatio: ſicut generare vel ſpirare
et hec actio dicta relatio: eſt cõcomitãs diffuſioneꝫ eẽ
que eſt ꝑ modum duplicem. Eſt em̃ diffuſio per modũ
generatõis. quẽadmodum emanatio intelligentie eſt
a mente. et diffuſio ꝑ modum ſpiratõis: quẽadmoduꝫ
ꝓceſſio amoꝛis ab intelligentia et mente. primum mo-
dum diffuſiõis ꝯcomitãt̃ he relatões generãs ⁊ geĩtꝰ
ſiue genẽare et generari q̃ dicũt relatões ꝑ modũ actꝰ
ſcḋ in modũ ꝯcomitãt̃ ſpirare et ſpirari. dõm ḡ. ꝙ actꝰ
ſiue actõ dicta ſm primũ modũ et ſcdm: vicꝫ ꝙ actio
dei dꝛ actõ quã efficit vl̃ actõ quã agit: ꝯueniũt eẽntie.
actões vᵒ q̃ dicũt̃ r̃latões ſiue exiſtẽtie mõi cõcoitãtes
actões etn̄as vt ſic loq̃mur nõ ꝯueniũt eẽntie. ⁊ rõ hꝰ
ẽ dr̃ia qꝛ ipa ẽ ad ſe ⁊ ñ adaliqd. vñ cũ iſta dicãt ſolũ re
latõꝫ et adaliqd. nõ pñt ꝯueĩre eẽntie: ſed ꝯueniũt ipĩs
ꝑſonis. ¶ Ad illḋ vᵒ qḋ obr̃ ſcḋo ꝙ ĩ ꝑpetuis ñ differt
eẽ ⁊ poſſe. dõm ꝙ ſic dꝫ ĩtelligi ꝙ ſit ẽ potẽtia cũ ipo eẽ
nec ꝯſeqt̃ eẽ actũ ad potẽtiã: ita et nec ꝯſeqt̃ genẽare po
tẽtiã generãdi imo coetn̄a ẽ. ¶ Ad aliḋ dõm ꝙ ñ ſeqt̃.
eẽ p̃reꝫ ñ ẽ eẽ qd: ḡ potẽtia generãdi ñ ẽ aliq̃ potẽtia Cũ
eĩ dico potẽtia generãdi: duo dico. potẽtiã: ⁊ r̃ſpectum
ipĩꝰ potẽtie. ꝙ dico potẽtiã: dico qd. ſꝫ ꝙ dico reſpectũ
vtutũ potẽtie ad generãdũ: ñ dico qd ſed adaliqd. Alia
vᵒ obiecta cõcedimus.

Membrũ quartum

Conſeqnt̃ q̃rit̃ de generatõe etn̄a de q̃ ſic
Querit̃ igit̃ an ſit de aliq̃ an de nihilo. ⁊
ſi de aliquo. vtrũ de ſubſtãtia pr̃is. ⁊ ſi ḋ
ſubſtãtia pr̃is: vtrũ de tota.

Articulus primus

AD primū obijcit̄ hoc mō. oīe qđ nō ē de ali
quo: nō eſt de nihilo. ſ; ipē filius eſt a patre
genitus. nō de aliquo: ergo đ nihilo. Mi. aūt
nō de aliq̄ ꝓbat̄. q2 nō de materia: q2 hoc ꝙ dico de: di
cit habitudiem materie vel originis. ſ; neutrū pt̄ dici.
nō eīm pt̄ dici ꝙ ſit a pr̄e de aliq̄. i. de aliqua materia.
nec etiā ꝙ ſit a pr̄e de aliquo vt origie: nā tūc ſequeret̄
ꝙ alia eſſet origo filij q̄ pr̄. aliter eīm eſſet nugatio cum
dicit̄ a pr̄e ⁊ de pr̄e: cū eadē hitudo ſignificet̄ vtrobiq3
¶ Itē cū dico aliqđ eſſe de nihilo. aut eſt abnegatio ge-
neraliter vt abneget̄ materia et origo: aut eſt abnegatō
materie. Si prīo mō hoc ꝙ dico de nihilo. abneget ge-
neralit̄ materiā et origiem: ergo pater eſt de nihilo: q2
nō eſt de aliqua materia. nec etiā de origine: q2 nō ha-
bet originē. ſi ſcđo mō vt abneget̄ materia tm̄: ergo fili
us eſt de nihilo q2 nō eſt de aliqua materia. ¶ Contra.
aug. cōtra mari. nō de aliqua materia nec de nihilo eſt
filius ſ; de quo eſt genitus. ¶ Itē hy l'. xij. de tri. vnige-
tus deus cū ex manēte natus ē: nō eſt natus ex nihilo.
¶ Reſpōſio. cū dicit̄ aliqđ eſſe de nihilo tria notant̄.
ꝑ ꝓpoſitōem de notat̄ rō principij ſicut inicij. ꝑ hoc ꝙ
dico nihilo: notatur abnegatō materie ꝑ cōpatōem ꝓ-
poſitōis ad caſuale. vt hoc ꝙ dico de nihililo ponatur
ſimul: notat̄ mutabilitas. ſm ꝙ dicit ioh. damaſ. quo-
rū eſſe a uerſiōe incipit: hec verſioni ſubiecta ſunt. Cū
eīm dico aliqđ eē de nihilo. dico ꝙ hab3 eſſe poſt nō eē:
et ita principiū ſiue iniciū. ¶ Preterea. ſi eſt de nihilo:
nō eſt de materia. preterea ſi habet eſſe de nihilo: nec̄e
eſt vertibile. In reb9 igit̄ factis de materia nō eſt dic̄e
de nihilo: q2 nō pt̄ ibi abnegari materia. Item in pr̄e q
nō h3 pricipiū. q2 ē nō ab alio: nō pt̄ dici de nihilo: q̄-
uis abneget̄ materia. Item i filio non pt̄ de nihilo q̄-
uis nō habeat materiā et habeat pricipiū: q2 nō habet
principiū mutabile. nec etiā hab3 iniciū. i. eſſe poſt nō
eſſe. ¶ Dicendū ergo ad obiecta. ad primū ꝙ nō pt̄ dici
filius a pr̄e de aliquo: materialit̄ verū ē ſed originalit̄
nō eſt verū. aliqđ eīm dicit̄ a pr̄e de aliq̄ duob9 modis.
De aliquo qđ eſt ipē: vel de aliquo qđ non eſt ipē. De
aliquo ſunt qđ nō eſt ipē: ſic̄ que ſunt de materia. de ali
quo v̄o qđ eſt ipē: ſicut ſunt filius et ſpūſſctus. ¶ Ad ſe
cūdū aūt patet ſolutō. q2 nō ſequit̄ q̄uis ſit abnegatio
materie et originis de patre ꝙ ſit de nihilo: ꝓpter terci
um ſc3 mutabilitatem que ibi intelligitur.

Articulus ſecundus

COnſeq̄nter querit̄. Suppoſito ꝙ ſit de aliq̄
vtrū ſit fili9 de ſubſtātia pr̄is genit9. Ad qđ
ſic obijcit̄. Quia dic Anſhel. nec intellect9
capit nec natura ꝑmittit illū q de alio ē: eſſe illā đ quo
eſt. Si ergo fili9 eſſet de ſubſtātia pr̄is: ſeq̄ret̄ ꝙ nō eēt
eēntia ſiue ſubſtātia. ¶ Item cū dicit̄ fili9 de ſubſtātia
pr̄is aut de pr̄e. aut ſumit̄ materialit̄: aut originaliter
aut ordialiter. Materialit̄ vt cutellus de ferro. Origi
nalit̄ vt filius đ pr̄e. ordialit̄ vt de mane fit meridies:
q2 p9 mane fit meridies. Si g̃ nō pt̄ dici filius de eſſen
tia pr̄is materialiter vl' origialiter. q2 ex hoc ſequeret̄
ꝙ ipā ſubſtātia eēt origo filij et ita generaret. nec ordi-
nalit̄: q2 nō ē prior eēntia filio. g̃ nō erit fili9 de ſb̄a pa-
tris aliquo mō. ¶ Itē de: eſt ꝓpoſitō. oēs aūt ꝓpoſitōes
ſūt trāſitiue. oīs aūt trāſitō ponit diuerſitatē. Si g̃ fili9
eēt de ſb̄a pr̄is: ſeq̄ret̄ ꝙ eēt diuerſitas ſb̄e vel eſſentie
pr̄is et filij. et ꝙ etiā nō eēt fili9 eēntia. Si g̃ nō ē diuer
ſitas: g̃ nō ē de ſb̄a. ¶ Itē oīe qđ recipit aliqđ totū: iā
nō recipit de illo. g̃ cū ipē fili9 ſit ipā tota ſb̄a: nō ē de
ſb̄a. ¶ Cōtra. generare ē de ſua ſb̄a ſil'em ꝓducere. ſi
g̃ fili9 nō ē de ſb̄a. nō ē geit9. reliq̄t igit̄ ꝙ eſt ipē de ſb̄a
pr̄is cū ipē ſit genit9. ¶ Itē aug: ꝯ. mari. v. li. aut đ ali
qua ſb̄a nat9 ē dei fili9: aut de nulla. ſi de nulla: g̃ đ ni-
hilo. qđ vos iā nō dicitis. Si v̄o aliqua. nec tm̄ de pr̄is
ſb̄a: nō ē vere fili9. Si v̄o de pr̄is ſb̄a. vnius eiuſdemq3
ſubſtātie ſunt pr̄ et fili9. ¶ Itē idē in eodem. nō videtis
q̄ neceſſariū ſit vt q nō eſt ex nihilo: nec ex aliq̄ re ſed
ex deo: niſi ex dei ſb̄a eē nō poſſit. ¶ Rn̄ſio. ſm q̄ſdam
de: duplicē importat habitudie3. cū dicit̄ cultell9 đ fer
ro. vnā habitudiem cōuenietie ſiue indiſtictōis: aliam
pricipij ad illo qđ ē de illo. Cū eīm dicit̄ cultell9 ē đ fer
ro: notat̄ ꝙ ferrū ſit pricipiū materiale cultelli. et etia3
ferrū habeat naturā indiſtinctā a natura cultelli. Se-
tū ad primā habitudiem dr̄ filius de patre: q̄tū ad ſe-
cundā dicit̄ filius de eēntia. q2 h3 eſſe indiſtictū ipā eēn
tia cū filio. ¶ Sed ꝯ hoc obijcit̄. eadē eſt ſubſtātia pr̄is
et filij et ſpūſſancti. ergo ſi filius ꝓpter indiſtictōe3 quā
habet cum eſſentia patris dicit̄ de ſubſtātia pr̄is: ergo
ſimilit̄ ꝓpter indiſtinctōem quā habet filius ad eēntiā
ſpūſſancti dicetur de ſubſtātia ſpūſſ. ſed hoc eſt falſu3:
relinquitur igit̄ ꝙ nō erit dicere filiū de ſubſtātia pr̄is
ꝓpter habitudiem indiſtinctōis ſiue cōuenientie. pro-
pterea dicēdū. ꝙ de: aliqñ ſumitur materialiter vt cul-
tellus de ferro. aliqñ originalit̄ vt filius de patre. ali-
quādo ordinaliter vt de nocte fit dies. Aliqñ v̄o ſub-
ſtātialiter ſicut dicit̄ filius eſſe de ſubſtātia patris: nō
q2 de ꝑte: ſed quia tota eſt in toto. ¶ Ad primum ergo
qđ obijcit̄ dicēdū ꝙ autoritas Anſhel'. itelligit̄ cū acci
pitur de originalit̄: et nō cum accipit̄ ſubſtātialit̄ vl' eē
materialit̄. vñ ipē dicit. ꝙ nec intellect9 capit nec natu
ra ꝑmittit ipm̄ q de alio eſt: eſſe illum de quo eſt. nō di
cit eſſe id de quo eſt ſed illū. vñ ſignificat differētiā per
ſone ad ꝑſonam qua habet originē. ¶ Ad ſecūdū iam
patet reſpōſio. q2 hoc ꝙ dico de: nō ſemꝑ accipit̄ mate
rialiter. originalit̄ vel ordialiter: imo qñq3 ſubſtātiali
ter ſicut dictū eſt. ¶ Ad terciū dicēdū. ꝙ cū dico de ſb̄a
pr̄is duo dico vic3 eēntiā: et dico etiā cui9 ſit q2 pr̄is.
dđm g̃ ꝙ hec ꝓpoſitio de: nō dicit trāſitō3 rōe eēntie q̄
eſt eadē i filio. ſ; trāſitōem rōe illi9 cui9 ē eēntia. ſc3 ꝑſo
ne pr̄is. q qdē pr̄ nō eſt filius. ¶ Ad quartū dicēdū ſm
ꝙ pri9. ꝙ vbi hec ꝓpoſitio de: accipit̄ materialit̄. dicit
habitudiem ꝑtis ſubſtātie nō totalitatē. vbi v̄o hec di
ctio de: accipit̄ ſubſtātialit̄. nō dicit habitudiem ꝑtis
ſubſtātie. imo totius. ita vt verū ſit dicere eſſe de ſb̄ſtā
tia et eſſe ſubſtātiā. ¶ Ad vltimū obiectū ꝯtra rōem po
ſitā. dđm ē ꝙ cū dicit̄ fili9 genitus de ſubſtātia patris
duplex notat̄ habitudo. indiſtictōis eēntie q̄ ē in patre
a filio: et habitudo origis ipſius pr̄is cui9 eſt eſſentia re
ſpectu filij. ꝓpterea nō pt̄ dici filius de ſubſtātia ſpūſſ.
ꝓpter habitudiem indiſtinctōis eſſentie ſpūſſancti a fi
lio: quia habitudo originis ipſius ſpirituſſancti cuius
eſt eſſentia. non poteſt eſſe reſpectu filij.

Membrū quintum

COnſeq̄nter queritur de eterna generati-
one quomō ſit. Et primo vtrū ſit volūta
ria vel neceſſaria. Secūdo vtrū ſit ſemꝑ
in fieri vel in facto eſſe. Tercio cū multi
modi generatōis ſint. quis mod9 ei attribui debeat.

Articulus primus

AD primū obijcit̄ ſic. Oroſius ad aug. volū-
tate genuit pr̄ filiū vel nc̄citate. Reſpōdet
aug. nec voluntate genuit filiū nec nc̄citate
q2 nc̄citas i deo nō ē: ꝓire ſapiam volūtas nō pt̄. Con-
tra dic ph̄us ꝙ oīa q̄ fiūt: fiūt vel a ꝓpoſito vel a nat̄a
et ꝓpoſitū appellit volūtatē: nat̄a3 v̄o nc̄citatē. imedia
te g̃ ſe hn̄t volūtas ⁊ nc̄citas circa entia. Si g̃ pater ge
nuit filiū: vel neceſſitate genuit vel volūtate. Item ſi ñ
genuit filiū volūtate: g̃ inuolūtarie. Sed dicit ioh. da-
maſ. ꝙ inuolūtariū eſt qđ ꝑ ignorantiam vel violentiā
fit. voluntarium eīm exigit ꝙ ſit principium ſufficiens
in nobis: et ꝙ ſit noticia eius qđ debet fieri. Unde qđ

fit ꝑ violētiā nō eſt volūtarium. Simpliciter vō qđ fit
ꝑ ignorantiā nō eſt volūtariū. qꝛ ibi eſt ignorātia eius
qđ debet fieri. ſi ergo pater genuit filiū inuolūtarie: er
go genuit violent̄ vel ignorāter. ſed nullū hoꝝ cadit in
deo: ergo relinqtur ꝙ volūtarie genuit. ¶ Item imme-
diate ſe habent circa entia neceſſariū et cōtingēs. ſi er
go nō genuit cōtingenter: ergo genuit neceſſario: ergo
neceſſitate genuit. ¶ Item obijcitur de hoc quod dicit
aug. ſapientiam preire volūtas nō poteſt. Cōtra. aug.
ix. de trini. ꝑtum mentis precedit appetitus quidā quo
ad id quod noſſe volum⁹ q̄rēdo et iueniēdo naſcit̄ pro
les ip̄a noticia. ergo volūtas p̄cedit ſapiām. qđ pꝫ etiā
qꝛ anteq̄ addiſcā volo addiſcere. ¶ Item querit̄ an hec
duo ſeſe ꝯpatiant̄ volūtas et neceſſitas. vt pater genu-
it filiū volūtate et nccītate vel volūtarie et neceſſario.
et videt̄ ꝙ nō. qꝛ neceſſitas dicit pñcipiū determīatuꝫ
ad alterū. ita ꝙ alio mō ſe hr̄e nō poteſt: ſed voluntas
eſt principiū ad vtrūlibet oppoſitoꝝ. ergo ſe nō ꝯpatiū
tur ī vno volūtas et nccītas. qꝛ ſeſe nō ꝯpatiūt̄ pñcipi-
um determīatū ⁊ indetermīatū. ergo ſi pr̄ genuit filiū
volūtate nō genuit nccītate. vel ſi genuit nccītate: non
genuit volūtate. ¶ Reſpōſio ad primū dōm. ꝙ ꝓpoſi-
tū et nat̄a ſiue nccītas ⁊ volūtas ſe hn̄t imediate circa
facta vel ea q̄ fiūt. qꝛ oīm q̄ fiūt aut pñcipiū ē nat̄a: et
ſic nccītas. aut ꝓpoſitū: ⁊ ſic volūtas. ħ nō ſe hn̄t ad ea
q̄ nō fiūt. vn̄ p̄cedit diuiſio. Rerū q̄dā ſūt q̄ fiūt: q̄dā q̄
nō fiūt. q̄ nō fiūt ſunt eterna. q̄ vō fiūt: aut fiūt ꝓpoīto
aut nat̄a. Nō igr̄ hꝫ locū ī et̄na generatōe illa diuiſio
¶ Ad ſcōm dōm. ꝙ volūtas dicit̄ dupl'r. Eſt eīn volū
tas abſoluta et ſimplicit̄: et ē volūtas compata ⁊ cōdi
tōnalis. volūtas compata ſiue ꝯditōnalis ē: qñ ñ vo-
lum⁹ aliqd ſimplicit̄ ħ ſub ꝯditōe. qua remota nolum⁹
illud. et ħ cōtingit dupl'r. pt̄ eīn ꝯditō illa eē trahēs: vt
cū aliqs ꝓpter magnū lucrū vellet peccare qđ ſimplici
ter nollet. vel pt̄ eſſe impellēs: vt cū aliqs ꝓpter mortē
fugiēdū peccaret q̄ remoto nō peccaēt. ⁊ ita volūtas cō
ditōnalis ē duplex. trahēs vicꝫ et impellēs. Itē volū-
tas abſoluta et ſimplex ē triplex. p̄cedēs. accedēs. ⁊ cō
comitās. p̄cedēs opus inceptū. accedēs opi iam īcepto
ſiue poſt op⁹: ꝯcomitās vō in ope. Accedēs ḡ volūtas
et p̄cedēs dicūt ꝯditōes tꝑales: ħ ꝯcomitās non. dōm
ḡ ꝙ volūtate ꝯditōnali nō genuit pr̄ filiū nec etiā vo-
luntate ſimplicit̄. q̄ qdā ē p̄cedēs vl' accedēs. qꝛ nec pri
us voluit q̄ generaret: nec ei noua volūtas vt genera-
ret acceſſit. nec etiā eū aliq̄ cā exterioꝛ traxit vl' īpulit
vt generaret filiū ħ genuit volūtate abſoluta ꝯcomitā-
te. vt ſit ſeſ⁹ volūtate genuit filiū. i. volūtas generatōꝫ
filij ꝯcoītata ē. ¶ Ad t̄ciū dōm. ꝙ nccītas dī multipl'r
dicit̄ eīn nccītas ſ̄m rōꝫ cāe materialis nccītas īdigē-
tie. p̄ma ioh. iij. Qui viderit frēm ſuū nccītatē hr̄e ⁊c̄.
Dī ⁊ nccītas ſ̄m rōꝫ cāe efficiētis nccītas coactōiſ. Eſt
at̄ coactō duplex. īducēs ⁊ ñ ſufficiēs: ſic̄ aliqñ cogitur
liberū arbitriū vt pꝫ ī volūtate cōditōnali. ⁊ ē coactio
ſufficiēs q̄ nō ē ī li. ar. ħ ī rebꝫ nat̄e vt ī actōibꝫ violētis
corꝑm. Et ħ mō dic aug. ꝙ nccītas ī deo nō ē. Itē dicit̄
nccītas ſ̄m rōꝫ cāe formal'. vno mō nccītas īeutabili-
tatis ſ̄m ꝙ dī in pſ̄. de nccītatibꝫ meis erue me. Alio
mō nccītas imutabilitatis. et ſic dicūt̄ nccīa q̄ꝝ ꝺitas
nō ē mutabilis vl' ꝯtingēs. Itē dī nccītas ī rōne cāe fi-
nalis. et hoc duplicit̄. reſpectu finis: ⁊ ħ mō dicit̄ luc̄.
.x. vnū ē neceſſariū. et reſpectu eoꝝ q̄ ſunt ad finē. et ħ
mō dicūt̄ nccīa vtilia ⁊ expediētia. Sꝫ expediētia dicū
tur mala inq̄tuꝫ ordīata ſ̄m ꝙ Math. xviij. nccē ē vt
veniāt ſcādala. Vtilia dicūt̄ ip̄a bona q̄ appeti⁹ ꝓpt̄ fi-
nē: ſic̄ dr̄ phil'. j. ꝑmanere ī carne neceſſariū ꝓpt̄ frēs.
Cū ergo querit̄ vtrū genuerit filiū nccītate. dōm ꝙ ñ
nccītate indigētie vel creatōis vel expediētie vel vtilita
tis vel etiā ineuitabilitatis: ħ nccītate īmutabilitatis.
¶ Ad quartū dōm. ꝙ volūtas vno mō p̄cedit ſapiētiaꝫ
alio mō ſequit̄. Eſt eīn volūtas addiſcendi ſapiām nō
habitā. et eſt volūtas cōſeruandi ſapientiā iam habitā
Volūtas addiſcendi ſapientiā: p̄cedit ſapientiā. volū-
tas vō cōſeruandi: conſequitur. nec poteſt preire. In
deo aūt nō eſt voluntas reſpectu ſapiē nō habite habē
de: ſed cōſeruāde iam habitam. et ideo bene dicit aug.
in deo preire ſapientiam voluntas nō poteſt. ¶ Ad qn-
tum et vltimum dicendum ꝙ eſt voluntas finis ſimpli
citer; et eſt voluntas eorum que ſunt ad finem. volun-
tas finis eſt cum volo aliquid propter ſe; voluntas eo-
rum que ſunt ad finem eſt cum volo aliquid propter
aliud. Voluntas ergo finis nō ē ad oppoſita: ſed volun
tas eorum que ſunt ad finem. ſicut patet volūtas finis
eſt voluntas beatitudīs. hec autem voluntas non po-
teſt eſſe ad oppoſitum. Nemo enim vult miſeriam op-
poſitam beatitudini: nec poteſt velle. In alijs vō que
ſunt cum beatitudine. ſicut loqui comedere ambulare
et huiuſmodi eſt voluntas ad vtrunq̄ȝ oppoſituꝫ. et hoc
intelligitur ante actum: nō cum iam eſt in actu. qꝛ tūc
nō poteſt ſe habere ad oppoſita. cōpatiūt̄ ergo ſe volun
tas et neceſſitas cum dicitur volūtas reſpectu finis: ⁊
cum dicitur volūtas reſpectu eoꝝ que ſunt ad finem:
cum iam ſunt in actu. ſ̄m hoc ergo eſt voluntas in ſuo
complemento et non ſe habens ad oppoſita. ſ̄m vō ꝙ
non eſt in ſuo cōplemento: ſe habet ad oppoſita. in deo
ergo vbi eſt voluntas in ſuo cōplemēto nō eſt dicere ꝙ
ſit volūtas ad oppoſita: q̄uis oppoſita ſubiecta volūta-
ti eius. vt te eſſe te nō eſſe. ſimul ergo ſunt in deo volun
tas et neceſſitas. id eſt immutabilitas.

Articulus ſecundus

Conſequēter querit̄ vtrū generatio et̄na
ſemꝑ ſit in fieri vl' in facto eē. Et ꝙ ī fieri
ſic videt̄. Cū generatō filij a pr̄e ſit velut
ſplēdoris a luce. ad heb. j. Qui cū ſit ſplē
doꝛ gl'ie et figura ſb̄e ei⁹. ħ generatō ſplēdoris a luce ſꝑ
ē in fieri: ergo genēatō filij a patre ſemꝑ ē ī fieri. ¶ Itē
origenes ſaluatoꝛ nr̄ ſplēdoꝛ ē claritatis. Quotiēs at̄
ortum fuerit lumē ex quo ſplendoꝛ oritur: totiens orit̄
ſplendoꝛ claritatis. Sic ergo ſaluatoꝛ noſter ſemꝑ ori-
tur. Vn̄ ꝓuerb. viij. Ante oīes colles generat me nō
vt quidam male legūt generauit. ¶ Contra. aug. in li.
lxxxiij. q. melius eſt ſemꝑ natus q̄ qui ſemꝑ naſcitur.
Quia ſi ſemꝑ naſcit̄: nōdum eſt natus: ac ꝑ hoc nunq̄
filius eſt. ſi nunq̄ natus eſt: filius aūt eſt et ſemꝑ: ſem-
per igitur natus. eterna igitur generatio intelligitur
vt in facto eſſe ſeu completo: vt non fiat vis in hoc ꝙ di
co facto. ¶ Item nō poſſumus dicere ſemꝑ naſcitur ne
imꝑfectum videatur. ac vō vt eternus deſignari vale-
at et perfectus: ſemper dicamus eſt natus. quatenus
et natus ad perfectionem pertineat: et ſemper ad eter-
nitatem. ¶ Item queritur quod iſtorum verius dicitur
ſemper naſcitur: aut ſemper natus. et cuꝫ verbum pre
ſentis temporis ratione preſentialitatis conueniat cū
eternitate. quod non preteritum: melius et verius ex-
primitur eterna generatio cum dicitur ſemper naſci-
tur q̄ cum dicitur ſemper natus. ¶ Item debet ne con
cedi cum verbo futuri temporis vt dicatur ſemper na-
ſcetur. probat̄ ꝙ non. quia ſicut dicit Auguſtinus ſu-
per illud pſ̄. Ego hodie genui te in eternitate. nec pre-
teritum quicq̄ eſt quaſi eſſe deſierit. nec futurum qua-
ſi nondum ſit: ſed preſens tm̄. ergo locutiones de prete
rito et futuro ſunt falſe. ergo falſe ſunt iſte ſemper na-
tus eſt ſemper naſcetur. ¶ Contra. cum hoc ſ̄m vnum
modum concedatur ſemper natus eſt que eſt de prete-
rito: ergo magis debet iſta concedi ſemper naſcetur.
qꝛ p̄teritū ſeceſſit in nō ens. futurū at̄ aliqñ erit. ḡ ma-
gis ſe hꝫ futurū ad ens q̄ p̄teritū. ḡ magis ꝯuenit dici
naſcet̄ q̄ nat⁹ eſt. ¶ Rñſio dōm' ꝙ et̄na generatō ñ ē ī
fieri nec ī facto eē: ħ ī eē. qꝛ fieri et factū eſſe ſolū cōue-

niũt creaturis: eẽ võ ſemꝑ vno mõ ꝯuenit diuinis. cũ tñ dico eẽ in fieri ĩ creatura: duobꝫ modis eſt. ĩ ſucceſſiuis eñ eẽ in fieri: ẽ eẽ actu. in ꝑmanẽtibꝫ võ eẽ ĩ fieri nõ ẽ eẽ actu: ſꝫ eẽ in cõplemẽto. vñ ꝯ in ſucceſſiuis ſequit̃. ſi fit ẽ: ĩ ꝑmanẽtibꝫ ſi fit nõ ẽ. Similiter eẽ ĩ facto dr̃ dupliciter. Nã ĩ ſucceſſiuis factũ eẽ nõ ponit eẽ actu in p̃ñti: ſꝫ ponit fuiſſe ĩ p̃terito. in ꝑmanẽtibꝫ võ ponit eẽ actu ĩ p̃ñti. Cũ ergo loquimur de eterna generatõe. ſi loquimur de eẽ eius ꝑ modũ fieri. loquimur de ea ſꝫm ꝙ accipit̃ fieri ĩ ſucceſſiuis et hoc ſolũ rõe p̃ñtialitatis: nõ rõe ſucceſſionis. Si loquamur d̃ ip̃a ꝑ modũ facti eẽ. loquimur de ip̃a ꝑ modũ facti eẽ ĩ ꝑmanẽtibus: et ħ rõe ꝯpletõis nõ p̃teritõis. Ex ħ igit̃ ẽ. ꝙ inſpiciẽtes ad p̃ñtialitatẽ eternitatis: dr̃ de filio ſꝑ naſcitur. Inſpiciẽtes võ ad ꝑfectõnẽ et ꝯpletõem: dr̃ ſꝑ natus. et ꝑ hoc patet ſolutio ad p̃mo obiectũ. ¶ Ad aliud võ qd̃ ꝯſequẽter obijcit̃ de rõne dicẽdi ꝑ p̃ñs in p̃teritũ. dĩm ꝙ p̃ñs dr̃ dupliciter. vno mõ vt ꝑtibile cuiꝰ ꝑs p̃terijt: pars futura ẽ. et ſic nõ ꝯuenit eterne generatõi: ne imꝑfecta eẽ credat̃. ⁊ quia nihil ẽ ibi p̃teritũ vel futurũ. Vel põt dici p̃ñs imꝑtibile. ſcꝫ ip̃m nũc qd̃ dr̃ finis p̃teriti et initiũ futuri: et ſic rõe imꝑtibilitatis et p̃ñtialitatis ꝯuenit cũ nũc eternitatis: et ſic recte dr̃ ſemꝑ naſcit̃. Similiter cũ dr̃ natus. cũ ſignificatio ẽ p̃teriti ꝑfecti rõe p̃teritõis: nõ ꝯuenit cũ eternitate ſꝫ rõe ꝑfectõis. ¶ Ad vltimũ dĩm. ꝙ cũ verbũ futuri tꝑis nõ ꝯſignificet actu ens nec ꝑfectũ: nõ erit aliquo mõ dicere loquẽdo de eterna generatõe ſꝑ naſcet̃: ſic ratõne actualitatis ẽ dicere naſcit̃: et rõe ꝑfectõis natꝰ eſt q̃tum ergo ad rationẽ preteritionis non dicitur natus quomodo procedebat obiectio: ſed q̃tum ad rationem perfectõnis.

Articulꝰ terciꝰ

CONſequẽter querit̃ quis modus generatõis debeat attribui eterne generatõi. et arriꝰ diſputãs ꝯ̃ victorinũ de generatõne eterna .xij. mõs generatõis aſſignat. Primꝰ modus ẽ iuxta fluxũ linee a puncto: et hic modus nõ põt attribui eterne generatõi. quia nõ ẽ ibi equalitas ſimplicitatis in puncto et linea: ſicut ẽ in p̃re et in filio. Secũdus modus ẽ iux̃ emiſſionẽ radiorꝫ a ſole. hic etiã modus nõ poteſt attribui generatõi eterne. quia hic nõ eſt equalitas nature ĩ genitis radijs a ſole. Tercius modus ẽ iuxta caracterẽ ſiue impreſſionẽ a ſigillo. et hic modꝰ nõ põt attribui. qr ſigillũ et caracter ſe habẽt vt effectus ad cãm. nec eĩ ſunt in eadẽ ſubſtãtia. Quartus modꝰ ẽ iuxta immiſſionẽ bone volũtatis a deo. et hic modus non poteſt attribui. qr volũtas immiſſa nõ ẽ eiuſdem ſubſtãtie cum deo. Quintus modus ẽ iuxta exitũ accñtis a ſubſtãtia. et hic modus nõ poteſt attribui. quia accidẽs non habet eſſe ꝑ ſe Sextus modus eſt iuxta abſtractõem ſpeciei ĩ materia ſicut eſt in intellectu qui abſtrahit ſpecies a fantaſmatibus: et in ſenſu qui ſuſcipit ſpẽm genitam a ſpecie que ẽ in materia. et hic modus nõ poteſt attribui. quia ſp̃ualior eſt ſpecies abſtracta et ſimplicior: p̃terea in diuerſ̃ ſunt ſubiectis. Septimus modus ẽ iuxta excitatõeꝫ voluntatis a cogitatõe. vt voluntas excitatur ad deſiderium ꝑ cognitionẽ bonam. et hic modus non poteſt attribui. quia hmõi excitatio eſt tꝑalis. Octauꝰ ẽ iuxta trãſfiguratõem. vt cũ ex ere fit aliqua imago. et hic modus nõ poteſt attribui. quia eſt materialis quod nullo modo cõuenit diuinis. Nonus modus ẽ iuxta ꝓductõnem motus a cã mouente. et hic modus non poteſt attribui. quia iſte modus ẽ ꝓductio effectus a cauſa. Decimꝰ modus eſt iuxta eductõem ſpecierũ a genere inq̃tum genꝰ eſt principium ſuarum ſpecierũ. et hic modus nõ poteſt attribui. quia eſt velut modus materialis. quia etiam genus de ſpecie p̃dicatur quod nõ poteſt pater de filio. Vndecimus modus eſt iuxta ydeatõem. vt archa exterior generatur ab archa in mente que eſt ars exemplaris. et hic modus nõ poteſt attribui. quia eſt in cõꝑatõe effectus ad cauſam. Duodecimus modus eſt iuxta naſcentia. vt homo filius naſcitur a patre ſuo. et hic modꝰ non poteſt attribui. quia prior eſt tempore p̃r filio non coeuus. non ſic aũt eſt in diuinis ĩmo eſt coeternitas in ꝑſonis diuinis. Preterea nõ eſt eadem numero humanitas patris et filij. Itẽ de ꝑte ip̃ius ſubſtãtie patris ẽ filius homo: nõ de tota ſubſtãtia generatur filiꝰ. Cum ꝫ ſint iſti modi generatõis et non plures. et nullus iſtorum cõueniat eterne generatõi: videtur ꝙ nõ debeat dici nec ſit generatio eterna. ¶ Rñſio ſꝫm victorinũ non ſufficienter diuiſi ſunt modi. quia eterna generatio ẽ inꝓportionalis omni generatõi tꝑali. Vñ notanduꝫ ẽ ſꝫm ꝙ dicitur ad hebreos. j. Qui cũ ſit ſplẽdor glĩe ⁊c̃. glo. Attendendum ꝙ cũ in igne et ſplendore ſit coeuitas: ñ tñ ẽ ibi omnimoda equalitas. quia ſplendor qui fundit̃ de igne: minus lucet q̃ ignis. Iõ cum dr̃ talis ẽ filiꝰ ad patrem qualis ad ignẽ ſplendor: nõ omnino ẽ verum. ſꝫ equalitas omnimoda eſt hic. ex aliorꝫ eñ ꝓportione temporaliũ quorum alterũ eſt ex altero. et ſi non coeuum: tñ cõſubſtãtiale filius patri cõſubſtantialis oſtenditur cum eñ homo naſcitur de homine eiuſdẽ ſubſtãtie ſunt diuerſa tamẽ tꝑe. hic laudatur equalitas ſubſtãtie: deeſt võ equalitas tꝑis. In prima võ ſimilitudine ſplendoris ignis laudatur coeuitas: deeſt võ equalitas nature cõiunge ꝙ laudas et attribue generatõi eterne. ex p̃ma ſimilitudine ꝓ coeuitate coeternitatem: ex ſecũda ſimilitudine nature equalitatẽ. totũ quod laudabile ẽ in creaturis. quibus aliquid deeſt: ſimul ẽ ĩ creatore cui nihil deeſt. vnde modus generatõis eterne non accipitur ab vno mõ tñ generatõis in creaturis: ſꝫ ex pluribus.

Queſtio .xliij. de proceſſione ſpiritusſancti.

IMplorantes ſpiritusſancti gratiã poſt inquiſitõem aliq̃ntulũ tactum de generatione filij eterna cum omni timore et modeſtia de ꝓceſſione ſp̃uſſancti. inquiramus hoc modo. Primo ꝓpter incredulos an ꝓceſſio ſp̃uſſancti ſit. Secũdo cuius ſit ꝓcedere. Tercio quõ ſit ꝓceſſio ſp̃uſſancti. Quarto a quo ſit. Quinto ſꝫm quid ſit.

Mẽbrum primum

AD primum ergo arguit̃ hoc mõ. duo ſunt principia diffuſionis in rebꝫ. natura ⁊ voluntas ꝑfectiſſima. Perfectiſſima aũt diffuſio nature ẽ illa que eſt ꝑ generatõnem ꝑfectiſſima diffuſio voluntatis eſt illa que ẽ ꝑ amorem ſiue ꝑ dilectõem. et hec ẽ laus bonitatis ĩ rebus. magis aũt laudabile ẽ bonum qd̃ diffundit ſe ſꝫm vtrũqꝫ modũ q̃ qd̃ diffundit ſe ſꝫm alterum tñ. Si ergo quod eſt laudabile et ꝑfectũ: nõ p̃t deſſe ĩ ſũmo bono. Eſt igit̃ ĩ ſũmo bono qd̃ ẽ deꝰ diffuſio generatõis quã ꝯſeq̃t̃ differentia gignẽtis ⁊ geniti p̃ris et filij. ⁊ erit ibi diffuſio ꝑ modũ dilectõis quã dicimꝰ ꝓceſſiõem ſp̃uſſancti. ¶ Itẽ ſic̃ ſummo bono nõ deeſſet v̉tus ſumma nature: ita nec deeſt v̉tus ſumma voluntatis. ſꝫ virtus ſumma nature neceſſario ponit diffuſionẽ generatõis. ꝫ v̉tus ſumma voluntatis ponet diffuſionẽ amoris. ſic̃ eñ inter diffuſiones naturales illa ſumma ẽ q̃ ẽ generatõ: ita int̃ diffuſiones volũtatis vl̃ volũtarias illa ẽ ſumma q̃ ẽ dilectio. ¶ It̃ ſũmo bono eẽntiale ẽ eẽ diffuſiuũ et cõicatiuũ. cũ ꝫ duplex ſit diffuſio ſiue cõicatio nat̃alis ſic̃ generatõ ⁊ g̃tuita. ſic̃ donatio erit ſũmo cõnat̃alis diffuſio ſiue cõmunicatõ ꝑ modũ generatõis. vt a p̃re filiꝰ. et ꝑ moduꝫ donatõis. vt a donãte donũ: erit igit̃ p̃ter illã q̃ ẽ generatio eterna diffuſio q̃ ẽ ꝑ modũ donatõis. diffuſio aũt per modũ donatõis ẽ ꝓceſſio amoris. amor enim eſt donum primum et perfectum quo omnia alia donant̃ ꝓprie. qui

em̄ dat ſuū amorē alicui: oīa facit ei cōmunia. Quod eī
dat̄ nō ex amore: nō ꝓprie dat̄. Qḋ em̄ ex timore datur
potius redemptio ē ꝙ̄ donatio. Quod vō datur ex cupi
ditate alicuius rei adipiſcende: potius mercimonia eſt.
¶ Itē amor ē donū intrinſecū in ipō dante in quo dant̄
dona extrinſeca. prius igit̄ ē donū amoris ꝙ̄ donū aliqḋ
extrinſecū. ī ſummo igit̄ largitore prius fuit donū amo-
ris ꝙ̄ aliqḋ donū extrinſecū cōferret creaturis. ſiue eſſe
aūꝙ̄. ſ. bonitatē creaturis diſtribueret. fuit igit̄ donum
amoris in deo ab eťno. ſꝫ donū dr̄ relatiue ad donatorē
neceſſario igit̄ fuit donator et donū eternū q ē ſpūſſctus
¶ Itē ad idē. ī ſumma bonitate nō pōt deeſſe ſumma et
p̄cipua caritas. ſumma: qua ali⁹ diligit aliū ſicut ſe. p̄ci
pua: qua vult aliū diligi ab alio ſic̄ ſe. ꝓbatō prime. po
nam⁹ ꝙ ſortes diligat ſortē ſic̄ ſe. pylades etiā horeſtem
ſic̄ ſe. ⁊ velit eū diligi ab alio ſicut ſe. que harū dilectō-
nū p̄cipua et magis laudabilis: conſtat ꝙ dilectio pyla-
dis ⁊ horeſtis ꝗ coīs ē ꝯceptio animi. ꝙ illḋ qḋ laudabi
lius ē: ſummo bono tribuendū ē. g̃ neceſſe ē ponē ꝙ ſum
mū diligat aliū ſicut ſe. et velit ipm̄ diligi ab alio ſic̄ ſe.
ꝗ hoc nō pt̄ eē ī paucioribus ꝙ̄ trib⁹ ꝑſonis: g̃ ſunt tres
ꝑſone. g̃ ſpūſſanctus ē. ꝗ nō habet eē niſi ꝓcedēdo: g̃ ꝓ-
ceſſio eius ē. ¶ Itē ſi eēnt duo bona quoꝝ vnū diffunde
ret ſe diffuſione naturali et volūtaria. aliud qḋ volūta-
ria tm̄. cōſtat ꝙ laudabilius eēt bonum illud qḋ vtroqꝫ
mō ſe diffunderet ꝙ̄ qḋ altero tm̄. Sꝫ qḋ laudabilius ē
ſummo bono deeſſe nō pōt: ergo ī ſummo bono neceſſe ē
ponere vtrūqꝫ modū diffuſionis. ſꝫ diffuſio naturalis ē
generatio. diffuſio ſummi boni voluntaria ꝓceſſio: g̃ ꝓ-
ceſſio ē. ¶ Item Richar. de ſanc. vic. in li. de trini. ſic̄ in
ſumma caritate nō poteſt deeſſe quod maximū ē. ſic nec
deeē poterit quod cōſtat eē precipuū. p̄cipuum aūt vi-
detur eē in vna caritate alterū velle diligi vt ſe. ī mutuo
ſiquidē amore multūqꝫ feruente nihil p̄clarius: ꝙ̄ vt ab
eo quē ſumme diligis et a quo ſumme diligeris: aliū di
ligi velis. ꝓbatio itaqꝫ cōſumate dilectōis ē votiua cō-
munio exhibite ſibi dilectōis. Ex hoc igit̄ relinquit̄. ꝙ
cū ſumma ſiue maxima caritas ꝓbet dualitatē ꝑſonarū
ꝙ p̄cipua caritas ꝓbet trinitatē ꝑſonarū. ¶ Itē Rich.
de ſanc. vic. ī eodē. ſignū magne infirmitatis ē nō poſſe
pati ꝯſortiū amoris. poſſe vō pati magne ꝑfectōis. ma-
ius ē gratāter ſuſcepere: maximū aūt ex deſiderio requi
rere. Si em̄ magnū ē pati poſſe: maius ē gratāter ſuſci
pere: maximuꝫ aūt ex deſiderio requirere. huic manife-
ſta rōe colligitur ꝙ p̄cipuus gradus caritatis et eoipō
plenitudo bonitatis eē nō poſſit: vbi volūtatis vl̄ facul
tatis defectus dilectōis cōſortē p̄cipuiqꝫ gaudij cōmūi-
onē excludit. Sūme ergo dilectoꝝ ſummeqꝫ diligēdo-
rū. ſ. patris et filij vterqꝫ oportet ꝙ pari voto cōdilectū
requirat: pari cōcordia ꝓ voto poſſideat. ¶ Itē idem in
codeꝫ dilectōis dulcedine nihil iocūdius inuenit̄. nihil
in quo animus amplius delectet̄. hmōi aūt ſolus poſſi-
det. qui in exhibita ſibi dilectōe ſociū et cōdilectū habꝫ
Cōmunio itaqꝫ amoris nō poteſt eſſe in minus ꝙ̄ trib⁹
ꝑſonis. nihil aūt glorioſius nihil magnificentius ꝙ̄ qḋ
habes vtile et dulce: ī cōe deducē. ¶ Itē idē ī eodē. No-
tandū ī diuinis illis ꝑſonis ꝙ ꝑfectio vni⁹ exigit adiun
ctōem alterius. et ꝯſequēter ī geminis ꝑfectio vtriuſqꝫ
requirit coherentiā tercie. Nā cū in alterutra ꝑſona eq̄
beniuolentia exſtat: neceſſe ē vt pari voto rōe ꝯſimili p̄-
cipui gaudij ſui ꝯſortem vtraqꝫ requirat videlicet ſpiri-
tūſanctū. ¶ Item idē ī eodē. ꝙ̄diu iſte ab alio ſolus dili-
gitur: p̄cipue ſue dulcedinis delicias ſolus poſſidere vi
detur. Similiter et alius ꝙ̄diu cōdilectū nō habet: p̄ci
pui gaudij ſui coīone caret. vt aūt vterqꝫ poſſit iſti⁹ mo-
di delicias coīcare: oportet eos cōdilectū habere videlꝫ
ſpiritūſanctū. ¶ Cōtra. quod ꝑ ſuꝑhabundantiam dr̄
vni ſoli ꝯuenit. ꝗ ſummū bonū ſiue optimū dr̄ ꝑ ſuꝑha-
bundantiā: g̃ vni ſoli cōuenit. ergo ī deo eſt ſolitudo ꝑſo
nalis. alioquin ſummū bonū plr̄ibus ꝯueniret: qḋ eſt ꝯ

naturā ſuꝑlatiui. ¶ Itē bonū ē diffuſiuuꝫ ſui eē. ſꝫ ſpiri-
tuſſanctus ē ſumme bonus: ergo ē diffuſiuus ſui eē etiā
ſumme. Nam ſi bonū ē diffuſiuū et ſumme bonū ſum-
me diffuſiuum. g̃ ſpirituſſanctus ſumme diffundit ſuū
eē: ſꝫ ſumma diffuſio ē diffuſio ſue ſubſtantie. totaliter
ergo ſpirituſſanctus dat alij totā ſubſtantiā ſuam. ergo
alia ꝑſona ab ipō ē. ergo eſt quarta ꝑſona in trinitate.
Sꝫ eadē rōe illa diffundet ſuā ſubſtātiā ad aliā. et illa
iterū ad aliā. et ſic in infinitū. ergo ſequitur infinitas ꝑ
ſonaꝝ. qḋ ē incōueniens. vel ſtabit ſumma bonitas in
vna perſona. ¶ Si dicatur ꝙ ſpūſſanctus nō diffundit
ſe alij ꝑſone ſed creaturis. vn̄ nō diffundit ſuā ſubſtan-
tiā vt ſit id quod ipē. Cōtra. ex hoc videt̄ ſequi ꝙ ſpiri-
tuſſanctus nō fuit bonus ab eterno. quia nō diffudit ſe
creaturis ab eterno. cū creature non fuerint ab eterno.
¶ Itē eadē rō ē ſumme bonitatis in tribus perſonis. er
go ſicut pater quia ſumme bonus diffundit ſuā ſubſtan
tiā: ſimiliter ſpirituſſanctus diffundet ſuam ſubſtantiā
cū ſumma bonitas ſit in eo ſꝫm eandē rōem et ſꝫm eundē
modū ſicut in patre. ¶ Itē videtur ꝙ ſumma caritas n̄
ponat plr̄alitatē ꝑſonarū de neceſſitate. caritas em̄ ſiue
caritatiua dilectio poteſt eſſe in vno ſolo. dicit em̄ aug.
ꝙ ex caritate primo debemus diligē que ſupra nos ſunt
ſecundo que nos ſum⁹. ergo aliquis pōt diligere ſeipm̄
ex caritate. Preterea diuina eēntia diligit ſe. et conſtat
ꝙ nobiliori mō diligendi: ergo diligit ſe caritate. g̃ poſi
ta ſumma caritate: nō eſt ponere plures ꝑſonas. ¶ Rñ
ſio. cōfitendū ſꝫm ſcripturā ꝓceſſioneꝫ ſpūſſancti. ¶ Ad
primū aūt dōm. ꝙ optimū vni ſoli conuenit. ſ. bonitati
diuine vel bono naturaliter: tamē cōuenit pluribus ꝑſo
nis que ſunt vnum ſummū bonū. ¶ Ad ſecundū dicēdū
ꝙ ſumma bonitas intelligitur cū ſumma diffuſione et
cum ordine. vn̄ ſumma bonitas ꝓhibet ꝯfuſionē et infi
nitatē. Si ergo ponitur ſumma diffuſio: erit ipām po-
nere in tribus perſonis tm̄. in vna ſicut in principio: et
hoc in patre. in alia ſicut in medio: et ꝗ in filio. ī alia ſi-
cut in termino: ⁊ ꝗ in ſpirituſancto. ¶ Ad tercium qḋ
obijcit ꝙ eadem ē bonitas in tribus ꝑſonis et eodē mō
ſe habens. dōm ꝙ verum ē: tn̄ eſt in ꝑſonis aliter ſe ha-
bentibus. Eſt em̄ in patre ſe habente ꝑ modū principij
in filio ſe habente per modum medij. in ſpirituſancto ſe
habente per modū termini. ſcđm quēdā modum dicēdi
vt dictū eſt. Unde non poteſt eſſe diffuſio a ꝑſona ſpiri-
tuſſancti. quia hoc eēt cōtra modum perſone que habet
modum termini. ¶ Ad aliud dōm. ꝙ caritate pōt quis
diligere ſeipm̄. ſed nō in plena rōe caritatis. dilectio eī
vt caritas fiat: neceſſe eſt vt in alteruꝫ tendat ſicut dicit
greg. ¶ Ad aliud dōm. ꝙ ſi intelligatur diuina eſſentia
diligere ſe p̄ter perſonas. non diligit ſe nobiliori modo
ſcꝫ cōmuni amore ſed priuato. Si auteꝫ intelligatur in
perſonis: tunc ſumme diligit. nec eſt talis dilectio ſine
pluribus perſonis vt oſtenſum eſt. Qꝫ autē perſone ſtāt
in tribus oſtenditur hoc modo. ſi ponatur quarta perſo
na. cum non ſit niſi duplex modus ꝓductōis. ſ. per mo-
dum nature et per modum voluntatis. illa quarta per-
ſona aut ꝓducetur per modum nature: aut per modum
voluntatis. ſi per modum nature. cum iſte modus ideꝫ
ſit quod generatio. ergo genita eſt illa perſona. ergo eſt
filius. ergo ſunt duo filij in trinitate. quod eſt inconue-
niens. Si per modum voluntatis cum iſte modus ideꝫ
ſit quod ꝓceſſio per modū doni vel amoris: et ſic ꝓcedit
ſpirituſſanctus. ergo eodem modo procedit quo ſpiri-
tuſſanctus. ergo non differt a ſpirituſancto. quia nec eſ
ſentia nec relatione.

¶ Membrū ſecundum

Conſequenter queritur cuius ſit procede-
re. et ſuppoſito quod infra probatur. ꝙ in
diuinis ꝑſonis ſit ꝑſona que non ab alia
ſicut pater: ⁊ ꝑſone que ſunt ab alio. vna

que ab alia et a qua alia vt filius:alia que ab alia ⁊ a q̃
nulla.vt ſpiritusſanctus.cõſtans ẽ ꝙ ꝓcedere nõ erit ni
ſi perſone que ab alia.Queritur ergo vtrũ ꝓprium ſit
ſpũſſancti quẽadmodum generari filij.⁖ Ad quod hil.
v.de trinitate.ex virtute nature ĩ naturã eandẽ ſubſiſtit
filius natiuitate:et ex virtute nature in naturã eandẽ
ꝓceſſione ſubſiſtit ſpũſſanctus.ergo ſicut natiuitas ẽ ꝓ
pria filij:ita ꝓceſſio ſpiritusſancti.¶ Cõtra. vbicũq; eſt
dicere ab alio productõem: eſt dicere ꝓceſſionẽ. ſed fili
us ꝓducitur ab alio:ergo ꝓcedit.ergo ipſius ẽ ꝓceſſio.ñ
ergo ſolius ſpiritusſancti.¶ Item ꝓcedere dictũ cõmu-
niter d̃ filio et ſpiritusſancto.aut dicitur vniuoce aut eq
uoce.aut anologice.ſi vniuoce.ergo ſm eandẽ rõem. ſ;
rõ ꝓceſſionis filij eſt generatio:ergo generatio cõuenit
ſpiritusſancto quod ẽ falſum.Si equiuoce:ↄtra.non eſt
penitus ratio diuerſa huius ꝓceſſionis et illius.q: vter
q; ab alio. Si analogice:ergo dicetur per pꝛiꝰ de filio.
quia principaliori mõ ꝓcedit filius. et perpoſterius de
ſpiritusſancto.ergo magis debet ꝓceſſio appropriari fi-
lio q̃ ſpiritusſancto.¶ Rñſio. ꝓcedere poteſt intelligi
dupliciter.vel ꝓceſſio abſolute et p̃ciſe.aut cũ ſupaddi-
tione alicuius dignitatis ſeu differentie.ſm primũ mo
dum ẽ ꝓprium ſpiritusſancti.quia ꝓcedere filij nõ intel-
ligitur ſine ſupadditõe alicuius dignitatis que eſt ꝓce-
dere ſm principaliorem modũ ſiue ꝓcedere ab alio.ita
vt etiam accipiat qd̃ ab eo ſit alius in ꝓcedendo.et iđo
hmõi ꝓceſſio generatio debet dici.cum ꝓceſſio per gene
ratõem ſit principalior inter omnes modos ꝓcedendi.
et ita denominatur a digniori ſiue a differentia ſupad-
dita.ſicut homo nõ dicitur ſenſibile ꝓprie ſed rõnale. ꝓ
cedere vo p̃ciſe vel abſolute intellectum:hoc eſt ꝓcedere
tm̃ ſpũſſanctiꝰ.¶ Ad illud ergo quod primo obijcit̃ di-
cẽdum.ꝙ q̃uis procedere ſit cõmune:tamẽ ꝓcedere in-
tellectum nõ ſm principalem modũ ꝓprium eſt ſpiritus-
ſancti.et ſic accipitur cum dr̃ ꝓcedere p̃ciſe ſiue ꝓcede-
re tm̃.ſicut ex alia parte ꝓcedere ſm modum principa-
lem ꝓprium eſt filij:et eſt generari.¶ Ad ſecundũ dd̃m.
ꝙ ꝓcedere nõ dicitur vniuoce nec equiuoce ſ; analogi-
ce ꝑprius et poſterius tñ cum diſtinctione.quia ꝓcedẽ
ꝓut intelligitur ſimpliciter.aut intelligitur procedere
hoc modo intellectum procedere cũ modo ẽ ꝓcedere.vl̃
ꝑ modum intelligentie ſicut eſt ꝓcedere filij: vel per mo
du; amoris ſicut eſt ꝓcedere ſpiritusſancti. ꝓcedere vo
dictũ ſimpliciter ẽ ꝓductio quecũq; ab alio. Dicendum
ergo ꝙ ꝓcedere cum mõ dctni. ꝑprius dicitur de filio ⁊
ꝑpoſterius de ſpiritusſancto. Scd̃m rõem intelligentie
quia prior eſt ꝓceſſio que eſt per modum intelligentie a
mente:q̃ illa que eſt per modum amoris ab vtroq;. ꝓ-
cedere vo intellectu; ſimpliciter: perprius conuenit ſpi-
ritusſancto:quia ei cõuenit eſſe ab alio tm̃:non a q̃ aliꝰ
et ideo ei cõuenit ꝓcedere tm̃ nõ ꝓducere ex ſe aliũ.per
poſterius vo filio.quia filio nõ tm̃ cõuenit eẽ ab alio:ſ;
etiam ꝙ alius ſit ab ipõ.iõ ei cõuenit nõ tm̃ ꝓcedere ſed
etiã ꝓducere alium.ergo ꝓcedere cõmune ſi reſpiciatur
vt cõmune: perprius cõuenit ſpiritusſancto. q: hec p̃ceſ
ſio nihil addit ſupra cõmune. Si vo reſpiciat̃ cũ modo
ꝑpriꝰ ↄuenit filio.q: principaliori mõ ꝓcedit. ¶ Sz q̃-
rit̃ vtrũ ꝓcedere ꝑ modũ amoris ſit ꝓprium ſpiritusſan-
cti:videt̃ ꝙ nõ.q: tota trinitas diligit.vt.ĩ.ſequẽti pa
gina oñditur.¶ Cõtra.aug.non eſt alter duoꝝ q̃ vterq;
ↄiungit̃.pr̃ diligẽs ẽ:filius dilectus.ſ; quo vterq; ↄiun-
git̃ ẽ amor.g̃ ſolus ſpũſſanctus ẽ amor.g̃ neuter ẽ amor
q̃ vterq; ↄiũgit̃.g̃ ꝓcedẽ per modũ amoris ẽ ſoliꝰ ſpũſſã
cti et ꝓpriũ eiꝰ.¶ Qd̃ ↄcedimꝰ. Ad ſ; qd̃ obijcit̃. ꝙ tota
trinitas diligit ſe.dd̃m ꝙ verũ ẽ ſumpto diligẽ eẽntiali-
ter nõ aũt notionaliter.hoc at̃ infra plenius patebit.

Membrum terciũ

Sequit̃ querẽ quõ ſit ꝓceſſio ſpũſſcti.circa
qd̃ querũt̃ pl'a.primũ an ꝓcedẽ ꝑ modu;
ſpirationis ſit proprium ſpiritusſancti.ſecũndo an pro-
cedere ꝑ modũ amoris aut ſapie ſit ſpũſſcti. tercio an ꝑ
modũ nexus vel cõnexionis ꝓcedere.quarto an p̃ter ge
neratõem filij et ꝓceſſionem ſpiritusſancti ſit alius mo-
dus ꝓductionis in diuinis.

Articulus primus

Ad primũ videt̃ ꝙ ſpirari ñ ſit ꝓpriũ ſpũſſcti
Job.xxxij. Inſpiratio oĩpotẽtis dat intelli-
gẽtiam.g̃ omnipotẽs inſpirat intelligentiam
ſ; intelligẽtia appropriat̃ filio:g̃ cũ filius ſit intelligẽtia
ſpirat̃ ſicut amor.g̃ nõ ẽ ꝓprium ſpũſſancti.¶ Ite; ſi in-
telligẽtia ꝓcedit a mẽte ſicut amor. q̃re nõ dicet̃ ſpirari
ſicut amor.¶ Preterea ſpirari ẽ vtus ſpirãte ſ; virtꝰ ſpi
ratiã nõ ẽ volũtaria ſ; naturalis:ſicut p; ꝑ dam̃.q poĩt
virtutẽ pulſatiuã int̃ vires que nõ obediũt rõni.g̃ motꝰ
ſc; ſpiratio nõ erit volũtariꝰ ſ; naturalis.ſ; ꝓductõ na
turalis magis ↄuenit filio.g̃ ⁊ ſpiratõ.¶ Rñſio.ſpira
tio dr̃ ſm primã intentõnem duobꝫ modis.vno mõ ſm
impfectõem vbi ſolũ vtus naturalis q̃ ẽ pulſatilis ⁊ mo
uẽs ſic̃ ↄtigit ĩ emiſſione aeris attracti ad refrigeratõ;
cordis.alio mõ ſpiratio dr̃ ſm ꝑfectõe; vbi ẽ mouẽs vis
rõnalis ad formatõem ſmõis.ſicut ↄtigit qñ intellectꝰ
rõis generat vbũ q ẽ nũcius ĩtelligẽtie.ſil' ſpirãdo ſpm̃
q ſit vehiculũ vbi.ſic̃ dic̃ ioh dam̃.opoꝛt; vbũ hr̃e ſpm̃
nec ẽ verbũ dei deficientiꝰ nr̃o vbo.¶ Itẽ ſpiratio dr̃ ſm
intentoem ſecũdariã de motu amoris.vt ſicut ex mente
generat̃ intelligẽtia:ſic ex vtroq; ſpirat̃ amor.dr̃ at̃ ſpi
ratio amoris ꝓceſſio:ſpiratio.q: ſic̃ ſpiratõ ẽ motꝰ vita
lis a vtute vitali nat̃ali.ſic amor ẽ virtꝰ vital' a vtute vi
tali ſpũali.vñ hugo i li.de arra ſpõſi ad ſpõſa;.ſcio aĩa
mea ꝙ dilectio tua vita ẽ:nõ ſic eſt de motu intelligẽtie
Pret̃ea ſpiratio dicit motũ ab aĩa ſil'r amor intelligen-
tia dicit motũ ad aĩam vel in aĩa.inde ẽ ꝙ ſpirari ↄueĩt
amori ñ intelligẽtie:q: generatõ filij ẽ ꝑ modũ intelligẽ
tie a mẽte: ꝓceſſio ſpũſſ.ꝑ modũ amoris ab vtroq; ꝓpri-
u; erit ſpũſſcti ſpirari.¶ Ad illđ qd̃ p̃mo obijcit̃.Inſpi
ratio oĩpotẽtis.dd̃m ꝙ ñ ſeqt̃ q̃uis ſapiã creata q̃ ẽ do-
nũ creatũ ſpiret̃ ſiue inſpiret̃.ꝙ ꝓpter hoc ſapiã increa
ta ſpiret̃.Nã ſapiã; creatã ſpirari nihil aliđ eſt q̃ ſpm̃
dari.vñ ex ſ; ñ ſeqt̃ ꝙ ſapiã iſta ſit ſpũs formaliter loqn
do.Increatã vo ſapiãm ſpirari ẽ ꝑ modũ ſpiratõis ꝓce
dẽ.qd̃ ñ ↄuenit ſapie increate ſm ꝙ appropriet̃ filio.Nã
ꝓprie loquẽdo ſapiẽtia generat̃ a mẽte:amor vo ſpirat̃
ĩmo rõ ſapiẽdi ĩ creat̃a repugñt rõi ſpirãdi.rõ vo amã-
di cõpetit.nã ſpiratio dicit motũ ab aĩa.ſapiẽ vo dic̃ mo
tũ ad aĩam magis.amaẽ vo dic̃ motũ ab aĩa vitalẽ ſpi
ritualẽ:et iõ ↄueĩt ſpiratõi.q̃ qdẽ p̃mo ẽ ĩ motu q ẽ a vir
tute vitali cordis.¶ Ad ſecũdũ vo iã p; ſolutio. Nõ ei
att̃buit̃ ſpiratõ deo ſm rõem impꝑfectõis.ſ; ſm rõem ꝑ-
fectõis.vbi aũt ẽ ſm rõem ꝑfectõis:ẽ ꝓductio rõnalis
et voluntaria.

Articulus ſecundus

Conſequẽter queritur cuius ſit ꝓcedẽ ꝑ mo-
dũ amoris ſiue doni.et cu; circa oẽ diligere
ſit accipere amorẽ.Eſt aũt diligere accipe d̃
tota trinitate.q: de pr̃e eſt dicere ꝙ pater diligit.⁊ d̃ fi-
lio ꝙ diligit.et de ſpũſancto.ergo diligere ẽ cõmune to-
ti trinitati.igitur eſt amor.ſed amor omnis exit et ꝓce-
dit ab amante:ergo ꝓceſſio per modũ amoris erit com
mune toti trinitati.¶ Item auguſtinus.xij.de trinitate
neſcio cur ſicut ſapientia pater dicitur et filius et ſpiri
tusſanctus.et ſimul omnes non tres ſed vna ſapientia
non ita et caritas dicitur pater et filius et ſpiritusſan-
ctus.et ſimul omnes non tres:ſed vna caritas.caritas
igitur cõmunis eſt toti trinitati.ſi ergo eſſe caritate; ſit
eſſe donum:toti trinitati conuenit eſſe donum. ſimiliter
cum eſſe caritatem ſit eſſe amorem:et omnis amor pro-
cedat ab amante:ſequitur ꝙ etiã toti trinitati conuenit

ꝓcedere. ¶ Itē in antiphona ꝺ ſctā trinitate dr̄. caritas
pr̄. grā xp̄c. coicatio ſpūſſanctꝰ. ꝗ eē caritatē appropriatᷣ
ipi prī. ꝗ appropriabitur ei ꝓceſſio. ¶ Itē cū ſit amor gra
tuitus ⁊ amor debitus. ꝓprius ꝯueniet eē amorez amori
gratuito: ꝙ̄ amori debito. cū ergo prī ꝯueiat amor gra
tuitus. ſpirituiſancto amor debitꝰ. ipi filio ꝯueiet amor
ex vtroqȝ ꝑmixtus: magis ꝯuenit patri eē amorē et mi
nus filio minime ꝟo ſpūiſancto. Qꝫ aūt ita ſit patet per
richar. de ſanc. vic. in li. de trini. amor inquit gratuitꝰ ē
qñ quis ei a quo nihil muneris accepit gratanter impē
dit. amor debitus ē qñ quis ei a quo gratis accepit ni
hil niſi amorez repēdit. amor ꝟo ex vtroqȝ ꝑmixtus ē. ꝙ
alternatim amādo et gratis accipit ⁊ gratis impendit.
Illā ꝟo ꝑſonā cuius ē ꝓpriū ꝓcedere nec tñ de ſe ꝓceden
tē habere ꝙ̄ aliūde accipit totū qꝺ habet plenitudinem
debiti amoris hr̄e oportet. illā ꝟo ꝑſonaȝ q̄ a nullo alio
de p̄hēditur aliquid accepiſſe vñ obnoxia ei fieret. vel in
aliquo ei debitor exiſtēt: nullo mō videᷣ poſſe hr̄e amo
rē debitū ſꝫ gratuitū. Illa vo ꝑſona que accipit et impē
dit ſicut filius habet amorē ex vtroqȝ ꝑmixtū. ꝯſtat ita
qȝ in vno ex trib̄ ē amor ſummus ⁊ ſolꝰ gratuitus. ſ. in
patre. ī altero ꝟo ſit ſummꝰ vt ſit ſolū debitꝰ. ſ. ī ſpūſan
cto. in tercio ꝟo. ſ. filio ſit ſummus vt ſit ex vno debitus
inquātū videlicȝ accipit a pr̄e: ex altero ꝟo gratuitꝰ in
ꝙ̄tum dat ſpūiſancto. ergo amor cōis ē trib̄ ꝑſonis. nō
ꝗ ꝓprius ſpūiſancto. ¶ Itē cui magis ꝯuenit dici ſapiam
⁊ magis ꝯuenit dici donū. ꝓbatio q2 inter ſeptē dona de
qb̄ yſa. xj. eſt ſummū ⁊ p̄cipuū donū ſapiā. cū ergo filio
ꝯueniat ꝓprie dici ſapiam: ei ꝓprie ꝯuenit dici donū. ſicut
patet ꝑ aug. in li. de trint. vnicū dei verbū ꝓprie vocamꝰ
nomine ſapie: cū ſit vniuerſaliter ⁊ ſpūſſanctus ⁊ pater
ipā ſapiā. ergo cū ipē filius exeat a pr̄e ꝑ modū ſapien
tie a mēte: ipē filius exiget ꝑ modū donatōis. ergo ipiꝰ
erit donū ꝓprie. Itē ſpūs dicitᷣ ꝓprie eo ꝙ ſpireᷣ. cū ergo
ſapiētia vel intelligētia ſpireᷣ: ſapie ꝯueniet eē ſpiritum
Qꝫ aūt ſpireᷣ hoc patȝ q2 ipā inſpiratur. Vñ iob. xxxij.
Inſpiratio omnipotētis dat intelligētiā ꝗ et ſpiratᷣ. Si
igitᷣ ipē filius ꝓcedit a patre vt ſapientia a mente: ei cō
ueniet eē ſpiritū. ergo ꝓceſſio filij ē ꝑ modum ſpiratōis.
¶ Itē principiū ſciendi vel intelligēdi ē ꝓprie ſapiētia. ſi
ꝗ ipē ſpūſſanctus ē principiū ſciēdi et intelligēdi ꝓprie i
ꝙ̄tum hmōi: ꝓprie ē ſapiētia. ꝓbatio medie. j. ad corin.
ij. nobis reuelauit deus ꝑ ſpiritū: et ſpiritus oīa ſcruta
tur. et iterum accepimus ſpm̄ qui ex deo ē vt ſciamus.
¶ Item intelligētia ꝓprie generatᷣ a mēte. cum ergo ſpūſ
ſanctus ſit ſpiritus intelligētie generabitur. ꝓbatō me
die. Sap. vij. In illa ē ſpūs intelligētie ſctūs ⁊c. ¶ Itez
ſpūs dr̄ p̄ricipiū ſciendi et intelligēdi. amor ē p̄ricipium
intelligēdi: ſapiā p̄ricipiū ſciēdi. ergo ſicut ꝓprie dicitur
ſpūſſanctus amor: ꝓprie debet dici ſapiā. ¶ Itē qꝺ ē inter
p̄tatiuū intellectus veritatis ē verbū. ſꝫ ſpūſſanctus ē in
terp̄tatiuus intellectus veritatis: ergo ipē ē verbū. ꝓba
tio medie. xvj. ioh. Cum venerit ſpūs veritatis docebit
vos omnē veritatē. et. xiiij. docebit vos omia et ſuggerit
vobis omnia quecūqȝ dixero vobis. ¶ Cōtra. aug. xv.
ꝺ trini. nō dr̄ in hac trinitate verbū niſi filius. nec donū
niſi ſpūſſanctus: nec de quo genitū ē verbum nec de quo
ꝓcedit ſpūs niſi pr̄. ¶ Itē aug in eodē. ſicut vnicū verbū
dei vocamus ꝓprio nomine ſapiētie. cū ſit vniuerſaliter
⁊ ſpūſſanctus ⁊ pater ipā ſapiētia. ita ſpūſſanctus nū
cupatur ꝓprie vocabulo caritatis. cū ſit et pater et filiꝰ
vniuerſaliter caritas. ¶ Rñſio ꝙ amor dicitᷣ dupliciter
vno mō dr̄ ꝯplacētia boni ſimpliciter ſic ꝯuenit tribus
ꝑſonis. Alio mō dicitᷣ motus liber ſiue liberalis volun
tatis boni ab alio. ſ. ab ipā potētia q̄ ē voluntas. inꝙ̄tū
igitur ꝯſideratᷣ vt motus liber ſiue liberalis voluntatis
ſic appropriatᷣ patri ſub illa rōe qua dic̄ richar. ꝙ amor
gratuitus appropriatᷣ patri. Inꝙ̄tum ꝯſideratur vt libe
ralis motus ab aliquo: ſic appropriatᷣ filio ſub illa rōe
qua dicit Richar. ꝙ amor ꝑmixtus appropriatᷣ filio in
ꝙ̄tuȝ ꝯſideratur. ꝑciſe vt ab alio: ſic appropriatur ſpūi

ſancto ſub illa rōe qua dicit Richardus ꝙ amor debi
tus appropriatᷣ ſpiritunſancto. In caritate igitᷣ ē cōſide
rare cōditionē aliquā que ꝓprie cōuenit patri. aliquam
que ꝓprie filio. aliquā que ꝓprie ſpirituiſancto. et rōe hu
ius appropriatōis dr̄ qñqȝ cōuenire vni: qñqȝ alteri. Vl'
aliter. caritas ſiue amor dr̄ multipliciter. coīter ꝑ appro
priatōem: et ꝓprie. cū eñ amor ſiue caritas ſit voluntas
boni. volūtas autē ſumitur multipliciter: ⁊ amor diceᷣ
multipliciter. volūtas aūt dr̄ potētia volēdi: dr̄ ſimiliᷣ
motus ipius potentie. dr̄ etiā ipm̄ volitū. iuxta hāc di
uerſitatē trāſſumitur ad diuina. Scꝺm ꝙ voluntas dr̄
ipm̄ volitū: ſic ē idē ꝙ ꝯplacētia boni. et ſic ſumitur coī
ter et cōuenit toti trinitati. Scꝺm aūt ꝙ volūtas dr̄ po
tētia: ſic pōt ſumi vt ē mouēs ſeip̄am. Eſt eñ in duplici
rōe. ſ. potētie ⁊ inſtrumēti. dic̄ eñ anſel'. ꝙ volūtas ē in
ſtrumentū ſeip̄m mouēs. vt aūt ē mouēs ſic illi cōpetit
rō p̄ricipij: ⁊ ſic cōuenit patri. ſm aūt ꝙ ꝯſideratᷣ vt eſt
mota. i. qua ē actus vel motꝰ ſic ꝯuenit filio. ſm ꝙ volū
tas dr̄ motus elicitus a volūtate. vt ē mouens et mota
ſic cōuenit ſpūiſancto. ⁊ iuxta hunc typū ſumitur amor
vt ē donū ſiue emanatio liberalitatis a cōdilectis. et ſic
ē ſpūſſancti ꝓprie. Scꝺm igitᷣ ꝙ voluntas dr̄ volitū ꝙ ē
cōplacētia boni: ſic ſumitur coīter ⁊ ꝯuenit trinitati ſm
ꝙ eſt principium mouens ſic appropriatur patri ſm ꝙ
ē principiū motū. principiū dico volūtatis q̄ ē motꝰ. ſic
appropriatᷣ filio ſm ꝙ ē motꝰ exiēs a volūtate ſic dupli
citer cōſiderata ſic ꝯuenit ſpūiſancto ꝓprie. q2 iuxᷣ hanc
ſimilitudinē vt dictū ē. ē donū ſiue emanatio liberalita
tis a condilectis. licet igitᷣ amor quodāmodo cōueniat
toti trinitati: ⁊ quadā appropriatōe prī ⁊ filio: tñ ꝓut ꝓ
prie ſumitur cōuenit ſpirituiſancto: et ꝓprie ſm ꝙ dicit
aug. in. vj. de trini. tria ſunt et nō amplꝰ. vnus diligēs
eū qui de illo: ⁊ alius diligēs de quo ē: ⁊ ipā dilectio. et
ꝑ hoc patȝ ſolutio ad tria p̄mo obiecta. ¶ Ad quartum
dꝺm. ꝙ formaliter loquendo oīs amor ē gratuitus. q2
qꝺ ex amore impenditᷣ nō ex debito ſꝫ liberaliter impē
ditur. referēdo ad cām motiuā amoris: accipitᷣ illa dif
ferētia richardi amor debitus ⁊ gratuitꝰ ⁊ ex vtroqȝ ꝑ
mixtus. Nā amorē gratuitū nihil acceptū mouet. ſꝫ pu
ra libertas amātis amorē tm̄ mouet acceptum bonū. in
amore ꝟo ex vtroqȝ ꝑmixtio cōcurrit vtrūqȝ. Amor er
go gratuitus ñ habet originē ab alio nec ē origo alteriꝰ
amor ꝟo ex vtroqȝ ꝯiūctꝰ hȝ originē ab alio ⁊ ē origo al
teriꝰ. ꝓpterea patri cōuenit amor gratuitꝰ: ſpūiſancto
amor debitus: filio ex vtroqȝ ꝯmixtꝰ. Qm̄ aūt amor in
ꝙ̄tum hmōi ꝓprie dicit in rōe ꝓcedētis et habētis origi
nē ab alio videlȝ ab amāte vel ab amātib̄ ſeſe. nō autez
dicit rōem origīs ad aliū ſꝫ ab alio. iō ꝓprie diceᷣ amor
ſpirituſſanctus qui habet originē a pr̄e ⁊ filio: ⁊ nō eſt
origo alteriꝰ ꝑſone. ¶ Ad quītū dꝺm. ꝙ donū dr̄ dupli
citer. dr̄ eñ donū qꝺ datur. ⁊ dr̄ donū qꝺ datur in ratōe
doni. hoc ē dicere ē donū in rōne doni. ⁊ eſt donū non in
ratōne doni. Vñ donum in ratione doni ē amor. quia eo
omnia dona dantur ⁊ etiā ipē datur. dona nō in ratiōe
doni ſunt. quia danᷣ ex amore: nō tamē ſunt amor. ſum
mū ergo inter dona que ex amore dantur ē ſapientia: tñ
ſummū donū in rōe doni eſt amor: ⁊ iō amor ꝓprie donuȝ
eſt ⁊ nō ſapientia. ¶ Ad ſextuȝ patet ſolutio ex p̄dictis.
¶ Ad ſeptimū dꝺm ſm be. aug. in li. de aīa ⁊ ſpū. ꝙ oīs
vſus deitatis eſt nobis ex munere qꝺ ē ſpirituſſanctus.
vñ quodāmodo ſicut ipē dicit videtur nobis eſſe ꝓprior
ſpūſſanctus. ⁊ hoc eſt. quia ipē amor eſt ſm ꝓprietatem.
qui ⁊ datᷣ nobis primo: ⁊ ꝑ ipm̄ datur nobis filiꝰ ⁊ pa
ter. ⁊ etiā eis appropriata videlicȝ ſapientia que approp
atur filio: ⁊ potētia que appropriatur patri. vnde ē inſpi
rator ſapientie ſm ꝙ dicit apl'us. j. corin. ij. ⁊ etiam do
nator potentie. ꝓpterea dicitur de ipō luc̄ vlti. ſedete hic
in ciuitate donec impleamini virtute ex alto. ꝙ̄uis ergo
tota trinitas ſit principium ſapientie, potētie ⁊ etiā bo
nitatis in nobis. tñ ſpirituiſancto appropriatur oīne do
nū dei: quia ipē eſt amor. vñ licȝ ſit p̄ricipiū ſapientie et

intelligẽtie in nobis: nõ tamẽ appropriaꝛ ei eẽ ſapientia ꝟ donũ rõe iam dicta. ¶ Ad octauũ dõm. ꝙ ſpiritus intelligẽtie põt dici dupliciter. trãſitiue et intrãſitiue. Intranſitiue vt dicaꝛ ſpũs intelligẽtie ſpũs qui ẽ intelligẽtia. et ꝟ mõ accipiꝛ ibi. vl' trãſitiue. ⁊ ſic ſupponit vl' pro ꝑſona filij cuius ẽ ſpũſſanctus tãꝗ ab ipõ ꝓcedens. vel ꝓ effectu ĩ creatura. quia intelligẽtia in nobis ẽ a ſpirituſancto. Intelligẽtia eꝛ ꝭm ꝙ ponitur intranſitiue põt accipi eẽntialiter et ꝑſonaliter. Eſſentialiter cõuenit toti trinitati et etiã põt dici ſpirituſſanctus ẽ intelligẽtia ꝑſonaliter. ſic appropriatur filio. ¶ Ad. ix. patet ſolutio ex ꝑdictis. ¶ Ad decimũ dõm ꝭm rich. de ſanc. vic. qm̃ verbũ a corde ꝓcedit et ꝑ ipm̃ cordis ſagacitas innoteſcit. recte filius verbũ patris diciꝛ ꝑ quod vel ꝑ quem paterna caritas manifeſtatur. in patre om̃is veritatis cõceptio: in eius verbo omnis veritatis ꝓlatio: in ſpirituſancto omnis veritatis auditio. Iuxta hoc qđ dꝛ in euãgelio Ioh. xvj. Nõ loquetur a ſemetipõ ſed quecũqꝫ audierit loqueꝛ. Nõ igiꝛ põt dici verbũ qui nõ ẽ ab aliquo: ſed nec ſpirituſſanctus qui nõ ẽ ab vno ſolo. ſed ſolus filius qui eſt a ſolo vno a quo emanat om̃is veritatis manifeſtatio. Rõ igitur eẽndi verbũ nõ eſt interꝑtatio veritatis: ſed requiriꝛ cum hic eẽ ab vno vt vult Richardus.

Articulus tercius

Ad terciũ ꝓcediꝛ ſic aug. in. vj. de trini. Siue ſpũſſanctꝰ ſit vnitas amborũ ſiue ſanctitas ſiue caritas. manifeſtũ ẽ ꝙ nõ ẽ aliquis duorũ quo vterqꝫ cõiungitur. ergo ſpũſſanctus eſt vnitas patris et filij ⁊ nexus. ¶ Item aug. in eodẽ. ſpirituſſanctus cõmune ẽ aliquid patris ⁊ filij quicquid ẽ illud. at ipa cõmunio cõſubſtãtialis eſt et coeterna. ¶ Itẽ in. xv. li. de trini. ſpũſſanctus qui eſt ꝯmunis ambobus: id vocatur ꝓprie quod eſt amboꝝ ꝯmune. ex hoc relinquitur ꝙ ipe ſpirituſſanctꝰ ẽ nexus et vnio patris. ¶ Itẽ amor ẽ copula amãtis et amati. ſi ergo ſpirituſſanctus amor ẽ patris et filij: hoc eſt amor quẽ habet pater ad filiuꝫ ⁊ filius ad patrẽ. relinquitur ꝙ ſpirituſſanctus ẽ nexus et vnio patris ad filiũ. Qꝫ aũt ita ſit hiero. ſup. xiiij. ps. dicit. ſpirituſſanctus amor ẽ ⁊ dilectio quã habet in filium ⁊ filius ĩ patrem. ¶ Contra. cuꝫ ſpirituſſanctus ſit vnitas amborũ. aut dicitur vnitas eẽntialiter. aut perſonaliter aut notionaliter. Nõ dicitur vnitas eẽntialiter quia vnitas iſta amboꝝ eſt relata ad ambos ad p̃rem ſcꝫ et filiũ. vnitas aũt eẽntialis nõ eſt relata. Nec diciꝛ ꝑſonaliter. quia ambo nõ ſunt vna perſona. Nec notionaliter. quia vnitas que ẽ ipe ſpirituſſanctus. nõ eſt ipa notio que eſt ſpiratio cõmunis patri et filio. immo notio ſpirituſſancti que eſt ꝓceſſio ſe habet per oppoſitõꝫ ad illam. Relinquitur igitur ꝙ nullo modo eſt communio patris et filij ipe ſpirituſſanctus. ¶ Itẽ pater ⁊ filiꝰ ſeipis ꝯiũguntꝛ. ergo nõ ꝯiunguntꝛ vel ꝯnectunꝛ ſpũſctõ ¶ Itẽ omne ꝯiũgens tenet rõem mediĩ ñ extremi. ꝟ nullum ꝓcedens ab aliquibꝫ tenet rõem mediĩ ꝟ extremi. ġ nullũ ꝓcedẽs põt eẽ mediũ ꝯiũgẽs. inꝗtum hmõi. Cũ ġ ſpirituſſanctus inꝗtum hmõi ſit ꝓcedẽs a patre et filio: nõ ẽ vinculũ vel nexus ꝯiungẽs patrẽ et filiũ. ¶ Reſpõſio dõm. ꝙ ſpũſſanctus ẽ vinculũ et nexus ſiue communio patris et filij et hoc multiplici rõe. primo qa eſt amor ꝓcedens a patre ⁊ filio coĩter et vno mõ. amor aũt nexus ẽ et vinculum amantiũ. Secundo quia exit a patre et filio in vnitate ſubſtãtie cũ patre et filio. qđ ñ poſſet eẽ niſi eadẽ eẽt vna ſubſtãtia patris et filij. et iõ oſtendit vnitatẽ ſubſtãtie patris ⁊ filij. vñ aug. ĩ. xv. de trini. Caritas qua pater diligit filiũ et filius patrẽ: ineffabilẽ cõmunioneꝫ demõſtrat amboꝝ. Tercio qꝛ exit a p̃re ⁊ filio ꝑ eandẽ hitudinẽ et relatõem ſiue notionẽ q̃ ẽ cõmũis ſpiratio. Quarta rõ ẽ. quia ipe ſpũſſanctꝰ ẽ vnio ſiue cõmunio ꝑ quã nos vnimur deo ⁊ cõicamꝰ ipaꝫ ſũmã bonitatẽ ⁊ ipa bona diuina. ipe eñ amor ẽ. amor aũt ẽ primũ donũ. quicquid aũt donaꝛ ꝓprio amore donatur et iõ qꝛ ipõ oĩa nobis donanꝛ. ꝑ ipm̃ dꝛ cõmunio q̃tuor modis. ġ dꝛ coĩo ſiue vnio vel nexꝰ p̃ris ⁊ filij effectiue. qa ei attribuiꝛ effectꝰ vnionis ſiue coĩonis dei ad nos. Relatiue qꝛ ipe refertur ad p̃rem et filiũ rõe vniꝰ habitudinis vel relatõis q̃ ẽ cõmunis ſpiratio ꝭm quã ẽ ab illis. Oſtenſiue quia ipe oñdit vnã et eandẽ ſubſtãtiaꝫ eẽ p̃ris et filij q̃ſi formaliter: qꝛ ipe eſt amor p̃ris et filij. ¶ Rñdendũ igitur ad obiecta. Ad pmũ dõm. ꝙ vnitas amboꝝ dꝛ tripliciter. primo mõ intrãſitiue. vt ſit ſenſꝰ vnitas amboꝝ. i. vnitas q̃ ẽ ambo: ⁊ hec ẽ eẽntia. Secũdo mõ dꝛ vnitas amboꝝ ⁊ vnitas q̃ ẽ ĩ ambobꝫ. hec ẽ notionalis cõmunis ſpiratio. Tercõ mõ vnitas ab ambobus hec ẽ ꝑſonalis. ſ. ſpũſſancti. Ad ſecũdũ dõm. ꝙ cũ dꝛ p̃r et filius ꝯiũgunꝛ ſeipis. intelligiꝛ ꝟ qꝛ ſua eẽntia ſunt vnũ. Itẽ cũ dꝛ ꝯiũgunꝛ: ꝟ pꝛ intelligi tripliciꝛ. ſua cõi natura: vel ſua cõi hitudine. ſ. ſpiratõe. vel ſuo cõi ꝓcedẽte. ſ. amore q ẽ ſpũſſanctus: et ex ꝟ pꝫ ſolutio. ¶ Ad aliud dõm. ꝙ amor aliq̃ꝝ duoꝝ pꝛ duplr' ꝯſiderari. primo vt exit ab illis: ⁊ ſic ꝯſideraꝛ vt ꝓcedens et vt extremũ. Alio mõ vt ẽ ĩ illis: et ſic ꝯſideraꝛ vt ſpũale vinculũ et copula q̃ vniunꝛ affectꝰ amãtiũ. Scđm ġ hũc moduꝫ ipe ſpũſſctꝰ vno mõ ẽ vt extremũ: alio mõ vt mediũ patris et filij.

Articulꝰ quartꝰ

Circa quartũ ꝓcediꝛ ſic. cũ tria ſunt pꝛĩcipia ĩ hoĩe: natꝰ rõ ẽ volũtas. cũ in diuis ſit vna ꝓceſſio ſiue ꝓductio ꝑ modũ nature. ſ. ꝓceſſio filij. Alia ꝑ modũ volũtatis. ſ. ꝓductio ſpũſſcti. ġ dꝫ eẽ tcia ꝑ modũ rõis. vl' q̃re ñ: dignꝰ ei qđ ſit inꝛ oẽs vires aĩe ẽ rõ. ſi ġ dignꝰ ẽ ĩ imagĩe creata: magis dꝫ aptari ⁊ poni ĩ imagĩe increata. ſi poniꝛ ibi ꝓductõ ꝑ modũ volũtatis ⁊ nature: multofortiꝰ dꝫ ibi poni ⁊ ẽ ibi ꝓductio rõis: ꝑ hãc ei magis aſſilaꝛ deo. ¶ Cõtra. ꝓductio dꝛ ꝑ modũ motꝰ: ꝟ oĩs motꝰ ẽ violẽtꝰ: vel naturał: vl' volũtariꝰ. Et violẽtus qdã diuis aptari nõ pꝛ. qꝛ ẽ ĩ re ſolũ q̃ trahiꝛ in alienã p̃tatẽ. ġ ſolũmõ aptabiꝛ diuis volũtariꝰ ⁊ natꝛalis. ġ nõ erit ponẽ ĩ deo niſi ꝓductõꝫ volũtariã ⁊ naturalẽ. ¶ Solutio dõm. ꝙ ibi ẽ ꝓductõ ꝑ modũ rõis: ꝟ ñ aliđ a ꝓductõe natꝛali. ĩ diuis eĩ ñ aptaꝛ ꝓductio cuiuſqꝫ natꝛe: ꝟ natꝛe dignioris q̃ ẽ rõnał natꝛa q̃ ẽ imago dĩ. nec dꝛ ibi generatõ ꝭm quẽcũqꝫ modũ. ꝟ ꝭm ꝙ ĩtelligẽtia a mẽte ꝓcedit q̃ ẽ pma ꝓductio natꝛe rõnał ⁊ ꝟ pꝫ ꝑ aug. q dic̃ generatõꝫ filij ꝑ ꝓductõeꝫ ĩtelligẽtie a mẽte ĩtelligi. ⁊ ꝓductõeꝫ ſpũſcti ĩ ꝓductõe amoris ab vtroqꝫ: ĩtelligẽtia videlꝫ ⁊ mẽte. Sꝫ ꝓductio ꝑ modum intelligẽtie ẽ ꝑ modũ rõis: qđ pꝫ. qꝛ ꝓductõ filij ẽ ꝓductio vbi mẽtał qđ idẽ ẽ ꝙ intelligẽtia. Eadẽ ġ ẽ ꝓductõ nature rõnalis. qꝛ ẽ ꝓductõ nature rõnalis.

Membrum quartum

Conſequẽter q̃riꝛ a q̃ ſit ꝓceſſio ſpũſcti eterna. Nã greci negãt eã eẽ a filio: ⁊ dicũt ſolũ a p̃re ſpm̃ſctm̃ ꝓcedẽ. Et ad ꝟ inducũt auc̃tes ⁊ rões. ſ. ad ꝯfirmatõeꝫ ſui erroris pmo auc̃te ioh. dam̃. ĩ. j. li. ſniaꝝ. ſpũſſctꝰ dꝛ ẽ ſcꝛificata a p̃re ĩdiſtanꝛ ꝓcedẽs ⁊ ĩ filio regeſcens. ġ ſpũſſctꝰ ẽ a p̃re ĩ filiũ. ñ ġ ẽ a filio. ¶ Itẽ idẽ ĩ eođ. filiũ dicĩꝰ p̃ris filiũ. ⁊ ꝓcedẽ dicĩꝰ a p̃re ſpm̃ſctm̃. filij vo ſpm̃ dicĩꝰ ſctm̃. ñ tñ a filio ꝓcedẽ dicimꝰ. ¶ Itẽ dyo. ex ĩmatꝛiali ⁊ ĩptibili bono cordialia boĩtatis exorta ſũt lũia. ⁊ ab ea q̃ ab ipõ ⁊ ĩ ſeipis adiuicẽ coetne pullulatõis ꝛmãſerꝛ ĩreceſſibilia. ex q̃ auc̃te volũt dicẽ. ꝙ filiꝰ ⁊ ſpũſſctꝰ ꝓcedũt a p̃re ita ꝙ neuꝛ ab alio. ¶ Itẽ dyo. filiꝰ ⁊ ſpũſſctꝰ ſũt q̃ſi diuia ſemĩa vl' q̃ſi flores ⁊ q̃ſi lũia ſuꝑ eẽntialia ea ſumimꝰ. q̃liter aũt ſint: nec intelligẽ nec vere dicẽ pſſumus. volũt ġ dicẽ. ꝙ filiꝰ ⁊ ſpũſſctꝰ ſũt q̃ſi duo riuuli a p̃re ꝓcedẽtes. ita ꝙ neuter ab alio. ¶ Itẽ greg. theologus in ſermone

de ſpirituſancto. ſicut radij ſolaris lumīs ab ip̄o ꝓcedē
tis non ſepanť nec abinuicē abſcinduntť et vſqꝫ ad nos
luīs emittūt claritatē. eodē mō filius et ſpūſſanctus ge
minꝰ pr̄is radius vſqꝫ ad nos miſerūt lumē claritatis et
patri ſunt ꝯiūcti. ex quibꝫ auctoritatibꝫ arguūt ꝙ neuť
ꝓcedit ab alio ƀ vterqꝫ ꝓcedit a patre. ¶ Itē obijciūt ꝙ
nō inuenitur in euāgelio ꝙ ſpūſſanctus ꝓcedat a filio.
ſed ſolum ꝙ ꝓcedit a pr̄e. ioh. xvj. vbi fides integra ꝯti
neť. ꝓpterea n̄ ē aliquo mō dōm nec credēdū ꝙ ſpūſſan
ctus ꝓcedat a filio. ¶ Itē nō ē expreſſum in pͥcipalibus
quatuor ꝯcilijs que apud illos celebrata ſunt. in quibꝫ
ſubiūgunť anathemata. vt nulli de trinitatis fide aliud
docere vel p̄dicare ꝙ ibi ꝯtineať liceat. Vn̄ arguūt nos
anathematis reos. qꝛ quicūqꝫ ſpiritumſanctū a filio ꝓ
cedere inquiūt: addūt. ¶ Itē obijtiūt. qꝛ nō cōtineť i ſim
bolis. maxime in illo quē ſcripſit leo papa in tabula ar
gētea poſt altare beati pauli ap̄li. nec etiā i ſimbolo qđ
cantať in miſſa qđ fuit in niceno cōcilio. in cuiꝰ fine ſub
iūctū ē: qui aliud docuerit vel aliter p̄dicauerit: anathe
ma ſit. ¶ Itē obijtiūt. vn̄ hn̄t illđ latini qđ nec a ſcriptu
ra nec a cōcilijs nec a ſimbolis. Si dicať ꝙ habeāt ꝑ re
uelatōem: ƀ cū deus velit oēs ſaluos fieri. et ad agnitō
nē veritatis venire: q̄re nō fuerūt ep̄i coꝝ cōuocati cuꝫ
ƀ adderěť ſimbolo fidei. ¶ Itē ꝑ rōes videť idē oſtendi
Nā cōſtans ē ꝙ potētia cognitiua pōt egredi in actū ſu
um nō egrediēte motiua in actū ſuū. et ecōuerſo potētia
motiua pōt egredi in actū ſuū nō egrediēte cognitiua i
actū ſuū. quia volūtas libera ē: et iō nulli alij aſtricta ē
ſi aūt libera ē: egrediatur i actū ſuū libere nō depēdens
a cognitiua q̄ prius egrediatur in actū ſuū. cū aliq̄n ꝑ il
luminatōem rōis egrediať motiua in actū ſuū: nō tn̄ ƀ
ē neceſſariū. cū ḡ ſumma libertas ſit i deo et egreſſio ſit
duplex. egreſſio in velle ⁊ egreſſio i cognoſcere. egreſſio
in velle ē quā cōcomitať ꝓceſſio ſpūſſancti a pr̄e. ⁊ egreſ
ſio in cognoſcere quam cōcomitatur generatō filij a pr̄e
ḡ nō depedent ab inuicē eē filij a pr̄e ⁊ eē ſpūſſancti a pa
tre. ſic ḡ vterqꝫ ꝓcedit ꝙ neuter ꝓcedit ab alio. ¶ Itē ꝓce
dere ē ab aliquo in aliquid. cū ḡ ſpūſſanctꝰ ꝓcedat eter
naliter ab aliquo: ꝓcedit et in aliquid. Sꝫ. xvj. ioh. dr̄
ꝙ ꝓcedit a pr̄e. queriť ḡ in qđ nō ē inuenire niſi filium.
quia nō ꝓcedit in ſeip̄m. ꝓcedit igr̄ a pr̄e in filiū. nō er
go ꝓcedit a filio. ¶ Itē ſi ꝓcedit a filio: q̄riť in qđ: nō in
ſeip̄m. ḡ in pr̄em. quia nō ē ibi alius. ergo ꝓcedit a filio
in pr̄em. ḡ pr̄ recipit a filio qđ ē falſum et inconueniēs:
cū ip̄e ſit primus fons primū principiū. ¶ Itē ad hebre
os. j. ap̄lus cōꝑat generatōem filij a patre generationi
ſplēdoris a luce. ḡ ſimili rōe poterit cōꝑari ꝓceſſio ſpiri
tuſſancti ꝓceſſioni caloris a ſole. Si ḡ calor nō dr̄ ꝓce
dē a ſplendore ſed ſolū a ſole: ſpūſſanctꝰ nō dꝫ dici ꝓce
dere a filio ƀ ſolū a pr̄e. ¶ Itē filiꝰ ē a pr̄e vt verbū a di
cēte. ſpūſſanctus a patre vt ſpiritus a ſpirante. ḡ ſilr̄iter
nec ſpūſſanctus ꝓcedit a filio ƀ ſolū a pr̄e.

Contra. xv. ioh.

Cum venerit ſpirituſſanctus quē ego mittā vobis a pr̄e
ḡ ſpūſſanctus mittiť a filio. ƀ qui mittiť ab ab aliquo:
ꝓcedit ab eo. ḡ ſpūſſanctus ꝓcedit a filio. ¶ Itē ioh. xvj
Nō loqueť a ſemetip̄o ƀ quecūqꝫ audiet loqueť ⁊c̄. Su
per ƀ dicit aug. cur nō credamꝰ ꝙ a filio ꝓcedat ſpūſſan
ctus. cū ſimiliter ab eo loquať. ¶ Itē ibidē. Ille ꝯme cla
rificabit qꝛ de meo accipiet. ƀ cōſtat ꝙ nō accipiet ab eo
creatū. quid ḡ ab eo accipiet: increatū. igiť donuꝫ acci
pit ab eo. ſꝫ idē ē eē et eē donū. ḡ accipiet ab eo eē. ḡ ꝓce
dit a filio. ¶ Sup illud de meo accipiet Ioh. criſo. i. de
mea cognitōe. ſꝫ a quocūqꝫ accipiet cognitōem ſpūſſan
ctus. ab eodē accipit eēntiam: ḡ habꝫ eē ſiue eēntiā a fi
lio ergo ꝓcedit ab ip̄o. ¶ Itē aug. ſup. xvj. ioh. quecūqꝫ
audiet loqueť. cur nō credimꝰ ꝙ de filio ꝓcedit ſpūſſan
ctus. cū ſit filij ſpūs. ſi em̄ ab eo nō ꝓcedēt. nō poſt r̄ſur
rectōem ſe rep̄n̄tans diſcipulis inſufflaſſet eis dicēs. ac
cipite ſpiritūſanctū. ioh. xx. quid em̄ aliud ſignificat ni
ſi ꝙ ꝓcedit ſpūſſanctus de ip̄o. ¶ Itē. v. marci. ego ſenſi
de me virtutē exiſſe. Aug. noīe virtutis ſpūſſanctꝰ intel
ligiť. Et. j. luc̄. virtus altiſſimi obumbrabit tibi. et vlti
mo. ſedete ī ciuitate donec induamini virtute đ alto. er
go ſpūſſanctus exit et ꝓcedit a filio. Itē ſunt alie aucto
ritates plures doctoꝝ grecoꝝ. anaſtaſij. didini. cirilli.
ioh. criſo. ī ſenteñ. di. xj. ¶ Itē idē oñdiť ꝑ rōes. ſupꝑo
ſita hac ꝓpoſitōe ꝙ oīs amor ꝓcedat ab amante. cū ſpi
rituſſanctus ſit amor filij quo filius amat patrē. ḡ ſpiri
tuſſanctus ꝓcedit a filio. ¶ Item ſi due ꝑſone immedia
te ꝓcederent a patre. ita ꝙ nō vna ab alia: cū ex ꝑte pa
tris nō ſit niſi vnus exiſtentie modus. oīno idē modꝰ eſſꝫ
exeūdi duaꝝ ꝑſonaꝝ a pr̄e. ergo ſi vna exiſteret ꝑ mo
dū generatōis: et alia. vtraqꝫ ergo eēt filius. et ſi vna eſ
ſet verbū et alia. ergo cū vnicuꝫ ſit verbum ſumme ꝑfe
ctū adducendū oīa: nugatio eſſet in pr̄e ſi ꝓtuliſſet v̄bū
aliud. relinquitur igiť ꝙ nō pōt poni ꝙ due ꝑſoue ꝓce
dant a pr̄e: ita ꝙ neutra ab alia ꝓcedit. igiť vel filius a
ſpirituſancto. vel ſpirituſſanctꝰ a filio. ſꝫ nō filius a ſpi
rituſancto. ḡ ſpirituſſanctus ꝓcedit a filio. ¶ Itē ſi ꝓce
derent due ab vna. ita ꝙ neutra ab altera: nō eēt ſūma
germanitas vel ꝯueniētia. ergo nec ſummus amor qđ
ē incōueniēs. ¶ Itē ſi due ꝑſone ꝓcedunt immediate ab
vna. aut ꝓcedunt ſm vnū modū: vel ſm aliū et aliū. Si
ſm modū vnū. ḡ ſi vna ē filius et alia. Si ſm aliū ⁊ ali
um modū: tūc penitus inter eas nulla erit germanitas
vel cōuenientia ꝑſonalis habitudinis. quia ſm illū mo
dū nūꝙ adinuicē referenť qđ ē incōueniens. Relinqui
tur ꝙ ſi due ꝑſone ꝓcedunt ab vna ita ꝙ vna ꝓcedat ab
vna ſola: et alia ꝓcedit ab vna cū alia. ¶ Itē in imagine
trinitatis create ē amor. nō ſolū ꝓcedēs a mēte: ſꝫ a mē
te ⁊ noticia. ergo ſimiliter in trinitate increata ſpirituſ
ſanctus nō ſolū ꝓcedit a pr̄e: ſꝫ a pr̄e et filio. ¶ Itē gal.
iiij. miſit deꝰ ſpiritū filij. vn̄ bene dr̄ ſpūs filij. ſꝫ que ē ha
bitudo hic notata: ꝯſtās ē ꝙ habitudo genitiui dicit ha
bitudinē in potētia rōe gignentis ad genitū. ſꝫ ſi dicere
tur ſpūſſanctus a filio: hec ꝑpoſitio a. notaret origineꝫ
ergo cū magis ꝓprie dicatur ꝙ ſpūſſanctus habet origi
nē a filio ꝙ generatōem. adhuc magis ꝓprie diceť ſpūſ
ſanctus a filio ꝙ ſpiritus filij.

Solutio. dicendum.

ꝙ ꝓcedere dr̄ dupliciter. Uno mō dr̄ ꝓcedere i motu lo
cali. qui motus ab aliquo in aliquid. Alio mō dr̄ ꝓce
dere in exitu creati a cā vel motus a mouente. ſm p̄muꝫ
modū ꝓcedere requirit duplicē terminū a quo et in quē
ſm modū ſecundū nō requirit niſi vnū. ſ. a quo. vnde ⁊
ſm hos duos modos pōt trāſſumi ad ꝓceſſionē ſpūſſan
cti verbū ꝓcedendi. greci v̇o verbū ꝓcedendi tranſtule
rūt a motu locali. vn̄ ꝓceſſionē ſpirituſſancti eternā in
tellexerūt ab aliquo in aliquē. et iō ſm hunc modū non
ꝯceſſerūt ꝙ ꝓcedēt ſpūſſanctus a filio in patrē. qđ nō ē
incōueniēs: cū in ip̄o patre ſit rō primi principij ⁊ nihil
habeat pr̄ a filio. ſi aūt diceret ꝙ ꝓcederet a filio in pa
trem: videretur pater aliquid habere a filio: ſꝫ cōceſſe
rūt ꝙ ꝓcedat a patre in filiū. in quo oñditur ꝙ eſt amor
patris ad filiū. et etiā inſinuať ꝙ filius habet eſſe a pa
tre. Latini v̇o trāſſumūt v̇bū ꝓcedendi ab exitu ſiue ꝓ
ceſſu tanti a cā. Unde dicunt ꝙ ꝓcedere ē ab aliquo exi
re. q̄uis nō in aliquē ſm ꝙ diciť a mēte ⁊ noticia ꝓcedē
amor. q̄uis nō intelligitur in aliquid. ⁊ ſm hūc moduꝫ
dicūt latini ꝙ ſpirituſſanctus ꝓcedit a patre ⁊ filio. qa
exit ab vtroqꝫ velut amor a noticia et mente. ⁊ ꝑ hoc pa
tet r̄n̄ſio ad auctoritates Io. dam̄. nā ip̄i accipit ꝓcedē
ſm primū modū. ¶ Ad auctoritates v̇o dyo. et grego.
dōm ꝙ cū dicuntur eterne pullulatōes vel duo lumina
vel duo ſemina vel duo radij filius et ſpirituſſanctus a
patre: nō negatur per hoc ꝙ vnus. ſ. ſpirituſſanctus nō
habeat originē ab alio. videlicꝫ a filio: ſed ꝑ ƀ inſinuať

in pr̃e ratõ p̃me origĩs ⁊ p̃mi p̃ncipij ⁊ duplex modus
emanatõis vel exit⁹ a p̃mo p̃ncipio pr̃e. vn⁹ ↄueniens fi
lio qui fluit p generatõez alius ſpũiſcto qui fluit p pro
ceſſionẽ. ⁋ Ad ſextũ reſpõdendũ ſm aug. in. v. li. de tri.
Cur fili⁹ dixit de pr̃e p̃cedit ſi de pr̃e ⁊ filio p̃cedit ſpi-
rituſſctus. niſi q2 ſolet ad euȝ referri etiã q ipius eſt de
quo ip̃e eſt ſic ip̃e Joh. dicit mea doctrina non ẽ mea: ſ
eius qui miſit me. ſi ḡ hic intelligit ei⁹ doctrina quã tñ
nõ dixit eſſe ſuã ſ pr̃is: quãtomagis illic intelligẽd⁹ ẽ
ſpũs de ip̃o p̃cedẽ vbi ait de pr̃e p̃cedit: vt nõ diceret d
me nõ p̃cedit. Quapropt̃ q pr̃ intelligẽ in eo qd ait fili-
us Joh. v. Sic pr̃ habet vitã in ſemetip̃o: ſic dedit ⁊ fi-
lio vitã habẽ in ſemetip̃o. intelligat etiam ſic habȝ in ſe
ip̃o pr̃ vt d illo p̃cedat ſpũſſctus: ſic dedit filio vt d ip̃o
etiã p̃cedat ſpũſſctus. ⁋ Ad ſeptimũ rñdendũ ſm aug.
q addẽ aliud eſt addẽ ↄtrariũ ſm q dicit̃ p̃mo ad gal.
Qui aliud euãgelizauerit vobis anathema ſit. Vñ do-
cere aliud ẽ docẽ ↄtrariũ. nõ ḡ dixit ap̃lus ſi qs addide
rit q2 ſibi p̃iudicaret qui ait. j. the. iij. Cupiebat ad eos
venire vt ſuppleret q̃ illoꝝ fidei deerãt. ſ qui ſupplet qd
min⁹ erat: addit. nõ qd inerat tollit. Scd̃m hunc ḡ mo
dũ dicẽduȝ ẽ. q latini addẽtes qd verũ erat ſpm̃ſctm p̃
cedere a filio in ↄcilijs ⁊ etiã ſimbolũ: nõ alid p̃dicaue-
runt. i. ↄtrariũ: ſ veritatẽ inexplicatã exp̃ſſerũt. ⁋ Ad
octauũ dicẽdũ q ex h q nõ ↄtinet̃ in ſimbolo qd ſcp̃ſit
leo papa. nec etiã in illo qd cãtat̃ i miſſa ſiue niceno cõ-
cilio: nõ ẽ argumẽtũ q nõ ẽ dicẽduȝ: q2 ſicut dic Anſel.
in li. de p̃ceſſione ſpũſſcti. nõ oĩa q̃ credẽ ⁊ ↄfiteri debe-
mus ibi dicta ſũt. Nõ eñ ibi dicit̃ dñm ad infernũ de-
ſcendiſſe qd tñ coĩter credim⁹. ⁋ Ad nonũ dicenduȝ q
ↄſequit̃ ex fide ⁊ ex v̇bis ſcripture. ſ. euãgelij ſic ſup̃ oſtẽ
ſum ẽ. Vñ dic Anſel. in li. de p̃ceſſione ſpũſſcti. Si er-
ror ẽ credẽ de filio ſpũſſcti p̃ceſſionẽ. ip̃a diuina auctas
nos in errorẽ inducit: cũ ⁊ illa ex qb ſequit̃ p̃ceſſio ⁊ q̃
illã ſequũt̃ nos docet. nec alicubi aut illã negat aut q il
li repugnat aliquo mõ p̃nũciet. Si ḡ q2 nuſq̃ eã diuina
p̃fert auctas ideo nõ ẽ dicendũ: dicat̃ ſil2 q2 nuſq̃ illã
negat nec aliqd dicit qd repugnet. ⁊ ideo nõ eẽ negãdũ
dicim⁹ eñ q ſatis illã affirmat cũ illa aſſerit vñ p̃bat̃.
⁊ nullo mõ aliqd ſignificat vñ neget̃. ⁋ Ad decimũ di-
cendũ ſm Anſel. in codeȝ li. Si q̃rit̃ cur factũ ſit. dici-
mus q necce erat p̃pter quoſdã min⁹ intelligẽtes qui nõ
aĩaduertebãt i ill̃ q̃ vniuerſa credit eccl̃ia ↄtineri. ex his
ſequi ſpm̃ſctm de filio p̃cedẽ. ne forte h credẽ dubitarẽt
qd q̃ neceſſariuȝ fuit: p illos qui h negant. q2 i illo ſim
bolo poſitũ nõ eſt: cognoſcim⁹. qm̃ igit̃ ⁊ nccitas coge-
bat ⁊ ratõ nulla p̃hibeat: ⁊ vera fides h admittebat: fi
ducialit̃ aſſeruit latinitas qd ↄfitẽduȝ ⁊ credẽduȝ eſſe
ↄgnoſcebat. ⁋ Qr aũt q̃rit̃ q̃re h grecoꝝ eccl̃ie cõſenſu
factũ nõ ẽ. Rñdem⁹. q2 nimis erat latinis difficile gre-
coꝝ ep̃os ad ↄſulẽduȝ de hac re colligẽ. nec erat neceſſe
vñ nõ dubitabãt in q̃ſtionẽ adducẽ. Que eñ eccl̃ia eſt
que p amplitudinẽ vni⁹ regni dilatat̃. cui non liceat ali
quid ſm rectã fidẽ ↄſtituẽ: qd in ↄuentu p̃p̃li vtilit̃ lega
tur aut cantet̃: quãto magis licuit romanis h ↄſtanter
p̃ferre in quo gentes ⁊ oĩa regna que latinis vtunt̃ lit-
teris pariter ↄcordãt. ⁋ Ad duodecimũ dicendũ. q eſt
ↄpare potentiã ↄgnitiuã motiue. vt ↄpet̃ ſm actum vel
ſm habitũ. ſi ↄpet̃ ſm actuȝ: nõ neceſſario ordinat̃ vna
ad aliã. imo vtraq̨ põt exire in actũ ſuũ ſine altera. Si
v̇o ↄpetur ſm habitũ: inq̃tuȝ egredit̃ in actũ natura-
liter ordinat̃ potẽtia ↄgnitiua ad motiuã vt p̃ncipium
eius. q2 ad hoc q ip̃a noticia egrediat̃ in actuȝ: neceſſe
eſt p̃exiſtẽ habitũ ↄgnitiue. ad hoc eñ q motiua poten-
tia egrediat̃ in actũ ſuũ q eſt velle bonũ: neceſſe ẽ q ſit
actu vel habitu p̃cognitũ ip̃m bonũ. ⁊ q2 in deo quicqd
eſt ẽ actu: nõ differt habit⁹ ab actu. vnde eadẽ eſt ratõ i
habitu ⁊ actu. Ordine igit̃ nature egreſſio p modũ vo-
luntatis q̃ eſt p̃ceſſio ſpũſſancti habet velut ſui originẽ
egreſſionẽ que eſt p modum ↄgnitõis q̃ ẽ generatõ filij.

Ex quo relinquit̃. q ip̃e ſpũſſcts eſt a pr̃e ⁊ filio: v̇clut
a mẽte ⁊ intelligẽtiã amor. tñ ſancti q ſm ea q̃ ſm nos
de diuinis loquũtur aliqñ accipiũt ↄpatõnez ↄgnitiue
⁊ motiue ſm actũ exp̃mendũ. q2 ſicut a potẽtia mentis
eſt duplex exitus. ↄgnitõis ⁊ volũtatis: ita ⁊ a patre eſt
duplex exitus. generatõis filij ⁊ p̃ceſſionis ſpũſſancti.
⁊ ſm hũc modũ loquẽdi nõ exp̃mit̃ q ſpũſſcts p̃cedat
a filio. Aliquãdo accipiũt ↄpatõez ſm habitũ inq̃tum
refert̃ ad actuȝ. ⁊ tũc oſtẽdit̃ ⁊ exp̃mit̃ ordo nature. qui
eſt in hoc: q filius a pr̃e ⁊ ſpũſſctus ab vtroq̨. velut in
telligẽtia que ẽ p modũ ↄgnitõis a mente: ⁊ amor p mo
dum volũtatis ab intelligentia ⁊ mente. ⁋ Ad tredeci-
mum dicendũ. q verbũ p̃cedendi poteſt tranſſumi ad
diuia dupliciẽ. ab exitu cauſati a cauſa ſiue p̃ceſſione:
⁊ hoc modo nõ dicit verbum p̃cedendi niſi exiſtum ab
alio non in aliquid. ⁊ hoc modo cõuenit p̃ceſſioni eter-
ne ſpũſſancti. Vel poteſt tranſſumi a motu locali: ⁊ tũc
dicit velut motum ab aliquo i aliquid. ⁊ hoc modo cõ-
uenit p̃ceſſioni ſpũſſancti tp̃ali. que intelligit̃ p̃ceſſio
ſpũſſancti a patre ⁊ filio ad ſanctificãduȝ creaturam.
⁋ Ad quindecimũ ſm Anſel. in li. de proceſſione ſpũſ-
ſancti. dicunt greci q ſicut calor ⁊ ſplendor procedũt a
ſole. ita q neuter ab altero: ita filius ⁊ ſpũſſctus p̃nt eẽ
de patre vt neuter ſit ab altero. ſed ſi ita eſt: vnde habẽt
qui hoc dicunt. q ſpiritũſctm ↄfitentur eſſe filij: ⁊ filiũ
negant eſſe ſpũſſancti. Nam ſicut nulla ratio admittit
vt ſplendor ſit calor aut calor ſplendor: ita nec patitur
veritas vt ſpũſſctus magis ſit filij q̃ filius ſpũſſancti.
Quapropter ſi negare nõ audent ſpiritũſctm eſſe filij.
negent filium ⁊ ſpiritũſctm ita pariter eſſe de ſolo pr̃e:
ſicut ſunt calor ⁊ ſplendor de vno ſole. ⁋ Ad vltimum
v̇o dicendũ. q eſt verbuȝ interius ⁊ eſt verbũ exterius:
⁊ ſpũs interior ⁊ ſpũs exterior. poteſt igit̃ fieri ↄpatio
verbi interioris ad ſpiritũ creatum interiorez. vt ſic co-
gnoſcatur ſpũs increatus qui deus eſt in diſtinctione
p̃ſonarum a patre ⁊ filio. vel poteſt fieri compatio ver-
bi exterioris ad ſpiritum exteriorem. Auguſtin⁹ v̇o et
latini faciunt compatõnez ſm primum modum. Joh.
v̇o damaſ. ⁊ greci ſm modum ſecũdũ. Scd̃m enim au-
guſ. primo ẽ mens. deinde verbum ſiue cogitatio. cogi-
tatio enim mente ↄcepta verbum eſt: conſequẽter v̇o ex
vtroq̨ ſpirat̃ affectus amoris. Scd̃m v̇o Joh. dama.
⁊ grecos. accipitur compatio exterius ſcd̃m hunc mo-
dum. primo eſt intellectus. deinde verbum. ſcȝ vox que
exprimit intellectum dicentis. Tercio ſpiritus ſiue fla
tus qui eſt vehiculum verbi. Intellectus enim format
vocem ⁊ ſpirando in ip̃a voce oſtendit ſeipſum. In pri
ma compatione oſtenditur qualiter ſpirituſſanctus p̃-
cedit a patre ⁊ filio. In ſcd̃a v̇o compatione non oſten-
ditur q ſpirituſſanctus procedat a verbo ſiue a filio: ſ
q vterq̨ procedat a patre. quia ergo verbum interius
verius eſt verbum q̃ verbuȝ exterius ſicut dicit augu.
xv. de trini. verbum quod foris ſonat ſignum eſt verbi
quod intus lucet cui magis ↄpetit verbi nomen. Nam
illud quod profertur carnis ore vox verbi eſt: ita ⁊ ſpi-
ritus interior qui eſt amor verius ſpiritus eſt q̃ ſpiri-
tus exterior. ⁊ etiam ſpiritualius ⁊ etiam ſimplicius.
ex hoc igitur magis debet accipi compatio ad diuia ex
verbo ⁊ ſpiritu interiori. propterea verius latini de di-
uinis ãnunciant q̃ greci. Preterea verior eſt compatio
imaginis dei que in ſola anima eſt: q̃ compatio veſtigij
que eſt in alijs. cum latini aſſumpta compatione ima-
ginis create: loquãtur de generatione verbi eterni ⁊ p̃-
ceſſione ſpirituſſancti. greci v̇o aſſumpta compatione
veſtigij. vt ſcilicet verbi corporalis verius ⁊ rectius lo-
quũtur latini q̃ greci. Non valent igitur rationes que
opponũtur a grecis ex compatione verbi exterioris et
ſpiritus exterioris vehiculi ipſius verbi: ⁊ ex compatõ
ne ſplendoris ⁊ caloris.

Membꝛū quintū

Onſequēter querit̄ ſcđm quid ſit proceſſio ſpūſſcti. Circa qđ procedit̄ ſic. aut em̄ procedit a pr̄e ⁊ filio ex eo ꝙ ſunt vnum. aut ex eo ꝙ ſunt differētes. ſi ex eo ꝙ ſūt vnū: ſed nō ſunt vnū niſi in eēntia: ergo ⁊ ſm hoc eſſentia eſt ꝑncipiū ſiue oꝛigo proceſſionis ſpūſſcti ergo eēntia ſpirat ſpm̄ſcēm qđ eſt falſuꝫ ⁊ ſupꝛa impꝛobatū. Si vͦo ex eo ꝙ ſunt differētes nō ꝯueniunt in aliquo: ergo ex eo ꝙ ſunt differētes nō ꝯueniūt in ſpiratōne ſpūſſcti ſed ex ſpiratōe eſt proceſſio ſpūſſcti ergo proceſſio ſpūſſancti a patre ⁊ filio nō eſt ex eo ꝙ ſunt differētes. ergo nulla ratō videt̄ eē quare proceſſio ſpūſſcti ſit a patre ⁊ filio. ¶ Item obijcit̄ pater ⁊ filius ſpirant ſpiritūſcēm aut ergo ſcđm ꝙ deus: aut ſm ꝙ pater ⁊ filius: aut ſm ꝙ vterqꝫ eſt ſpiratoꝛ. Si ſm ꝙ deus: cum ſpūſſctus ſit deus: ſpūſſctus ſpiraret ſe. Si ſm ꝙ pater ⁊ filius: ſed ſm ꝙ pater generat ſm ꝙ filius eſt genitus: ergo ratō generatōis eēt ratō ſpiratōis. preterea ſm ꝙ pater refertur ad filiū ſm ꝙ filius refert̄ ad patrē ſolum: ergo ſm relatōes eaſdem quibꝯ ad ſeinuicē referūtur pater ⁊ filius: referet̄ ad ſpm̄ſcēm qđ eſt falſuꝫ. Relinquitur igitur ꝙ nec ſm ꝙ deus nec ſm ꝙ pater ⁊ filius ſpirāt ſpm̄ſcēm. Si vͦo ſm ꝙ vterqꝫ ꝯuenit eē ſpiratoꝛem. Contra. eo ꝙ ſpirant de vtroqꝫ dicit̄ ſpiratoꝛ. ſicut ſupꝛa dicebatur ꝙ pater eo ꝙ generat eſt pater: nō eo ꝙ eſt pater generat. Relinquit̄ igit̄ ꝙ ſpirare eſt magis ratio ei qđ eſt eē ſpiratoꝛē ꝙ ecōuerſo. non videt̄ ergo aliqua ratio ſpiratōis patris ⁊ filij. ergo nec proceſſionis ſpirituſſcti. ¶ Rn̄. ſm rich. de ſancto vic. dicēduꝫ ꝙ ſicut maxima caritas que nō poteſt nō intelligi in ſūmo bono: neceſſario pꝛobat generatōeꝫ filij a patꝛe. ⁊ eſt ratō ipſius generatōis: quia opoꝛtet vt amoꝛ in alterum tendat ad hͦ ꝙ caritas queat eē. ⁊ vbi ē ſūma caritas opoꝛtet ꝙ ſit ibi ꝑſona volens alij bonū qđ bonuꝫ eſt ipe cōmunicās illi. ⁊ hoc neceſſario erit ſm ꝯmunioneꝫ totiꝰ ſubſtātie vnde ⁊ generatō: ita ⁊ rō ꝓceſſionis ſpūſſcti ē caritas ꝑcipua. Unde idē rich. de ſcto vic. ſicut i ſūma caritate nō pōt deeſſe qđ eſt optimuꝫ: ita nec pōt deeſſe qđ ē ꝑcipuū. ꝑcipuū aūt i vera caritate eſt alterū velle diligi vt ſe. ꝙdiu em̄ iſte ab alio ſolus diligit̄: precipue dulcedinis ſue delicias ſolꝰ poſſidere videt̄. Silr̄ ⁊ aliꝰ ꝙdiu ꝯdilectū nō habet: ꝑcipui gaudij ꝯmūione caret. vt aūt vterqꝫ poſſit iſtiꝰmodi delicias cōicare: opoꝛtet eos ꝯdilectū habē. ſ. ſpm̄ſcēm. Hinc ē ꝙ ſicut filiꝰ dr̄ dilectus a pr̄e: ita ſpūſſctus ꝯdilectꝰ. vn̄ magis euidenter poſſumꝰ dicere ſm rich. ꝙ ſicut ratō generatōis filij a pr̄e eſt ſūma dilectō: ita ratō ꝓceſſionis ſpūſſcti eſt ꝯdilectio. Ratōe em̄ ſūme dilectōis que intelligit̄ i ꝑſona pr̄is eſt ratō generatōis: ꝯdilectio vͦo ſūma q̄ intelligit̄ in ꝑſonis pr̄is ⁊ filij eſt ratō ꝓceſſionis ſpūſſcti ab eis. Un̄ rich. qn̄ vnꝰ alteri amoꝛē impēdit. ⁊ ſolꝰ ſolum diligit. dilectō quidē eſt: ſꝫ ꝯdilectō nō ē. Quādo duo ſe mutuo diligūt ⁊ iſtiꝰ in illū: illiꝰ in iſtū affectus diſcurrit. ⁊ quaſi i diuerſa tēdit: vtrobiqꝫ quidē dilectō eſt: ſꝫ ꝯdilectio nō eſt. Condilectō vͦo eſt cum a duobꝯ diligētibꝯ tercius ꝯcoꝛditer diligit̄ ⁊ ſocialiter amat̄. ⁊ duobꝯ affectus tercij amoꝛis incēdio in vnū ꝯflatur. Ex his itaqꝫ ptꝫ ꝙ in ipā diuinitate ꝯdilectō locum nō haberet ſi duobꝯ exiſtentibꝯ tercia ꝑſona deeſſet. ¶ Ad primū ergo obiectum dicendū ꝙ non pꝛocedit ſpūſſctus a patre ⁊ filio ſolum ex eo ꝙ ſunt vnū vel ex eo ꝙ ſunt differentes: ſed ex eo ꝙ differētes ſunt vnū. ex eo em̄ ſicut dicit augu. ꝙ vnꝰ diligens eū qui de illo eſt: ⁊ vnꝰ diligēs eū a quo eſt ⁊ etiā vterqꝫ deus: terciū ponere neceſſe eſt ſcꝫ ipm̄ amoꝛē qui pꝛocedit de vtroqꝫ. ſ. ſpm̄ſcēm deū. ¶ Ad ſecūduꝫ dicendū eodē modo. ꝙ pater ⁊ filius ſpirāt ſpiritūſanctū. non ſolum ſm ꝙ deus vel ſm ꝙ pater ⁊ filius: ſed ſm ꝙ pater ⁊ filius deus.

Queſtio. xliiij. de veritate diuinarum perſonarum.

Apitulante diuina gra oſtēſa pluralitate ꝑſonaꝝ diuinarum ratōe generatōis filij a pr̄e: ⁊ ratione ꝓceſſionis ſpūſſcti ab vtroqꝫ. cōſequēter oſtēdenda ē veritas ꝑſonarū. Ad qđ ſic rich. in li. de trini. qn̄ tres ꝑſonas dicimꝰ qđ aliud ꝙ tres aliquos ſignificamꝰ. Cū dicit̄ ꝑſona pro certo intelligit̄ aliquis vnꝰ qui tamē ſit ratōnalis ſuba. Cū noīant̄ tres ꝑſone: abſqꝫ dubio intelligūt̄ tres aliquoꝝ tn̄ vnuſquiſqꝫ ſit ſuba ratōnalis nature. Sꝫ vtrꝫ ſunt plures an oēs vna eadēqꝫ ſuba: nihil inteſt ꝙtū ad ꝓpꝛietatē veritatēqꝫ ꝑſone. Cū ergo i diuino eē intelligantur tres aliqui. ſ. pr̄ filius ſpūſſctus quoꝝ vnuſqſqꝫ ſit ſubſtātia ratōnalis. licet tn̄ nō ſit niſi vna ſuba i diuino eē: illud nō faciet differentiā quo ad veritatē ꝑſone. ſunt ģ in diuino eē plures ꝑſone ſm veritatē. ¶ Secūda ratō rich. in li. de trini. ꝓpꝛietatē ꝑſonalē dicimꝰ ꝑ quā qlibet ē vnꝰ ab oībꝯ alijs diſcretꝰ. Si ģ paťnitas ⁊ filiatō ſunt hmōi ꝓpꝛietates: qꝛ ꝑ ꝓpꝛietatē que ē paternitas eſt pater vnꝰ ab oībꝯ alijs diſcretꝰ: ſilr̄ ⁊ filiꝰ per filiatōeꝫ ⁊c̄. ⁊ ſic pater ⁊ filiꝰ ſunt differētes ꝑſonali ꝓpꝛietate. ergo differētes ꝑſone ſm veritatem. ¶ Tercia ratō rich. in li. de trini. Nihil aliud ē ꝑſona diuīa quā habēs diuinū eē ex ꝓpꝛietate incoīcabili. quēadmodū ⁊ ꝑſona hūana nihil aliud ē ꝙ habēs hūanū eē ex ꝓpꝛietate incoīcabili. ſꝫ in diuinis. eſt eē ex ꝓpꝛietate incoīcabili qđ ꝯuenit pluribꝯ. qꝛ ſunt ibi plures habētes eē ex ꝓpꝛietate incoīcabili. ſ. pr̄ ⁊ filiꝰ ⁊ ſpūſſctus. qꝛ eſt ibi ens nō ab alio a quo aliꝰ: q̄ ꝓpꝛietas ꝯuenit ſoli pr̄i. ſilr̄ eſt ibi ens ab alio ꝑ generatōeꝫ a q̄ aliꝰ ꝑ ꝓceſſionē q̄ ꝓpꝛietas ꝯueīt ſoli filio. ⁊ ē ibi ens ab alio ꝑ ꝓceſſionē a quo nō aliꝰ. ſ. ſpūſſctus. ergo i diuino eē eſt pluralitas ꝑſonarū ſm veritatē: cū aliud ad ꝑſonaꝝ veritatē nō reqrat̄. ¶ Ad oppoſitū tripler ē differētia. ſ. differētia q̄ facit alietatē: ⁊ ē differētia q̄ facit altitatē. iteꝝ ē differentia q̄ facit alio mō ſe habētē. Differētia ſm ſubaꝫ facit alietatē ſiue aliud ⁊ aliud vel aliū ⁊ aliū. Differentia ſm accidēs facit altitatē ſiue alteꝝ ⁊ alteꝝ. ģ differētia ſm exiſtēdi modū facit alio modo ſe habentē. ſꝫ in diuino eē nō eſt differētia ſm ſubſtātiā: qꝛ nō eſt ibi niſi ſubſtantia vna. nec differētia ſm accidēs: qꝛ ibi nō eſt accidens. ģ in diuino eē ſolū eſt differētia q̄ facit alio mō ſe habentē. ſꝫ differētia ꝑſonalis facit aliū ⁊ aliū: ģ differētia q̄ eſt i diuino eē nō facit differētiā ꝑſonalē. Et hoc etiā dicit Joh. dama. ꝙ ſolum eſt ibi differētia ſm modum exiſtēdi. ergo in diuino eē nō eſt pluralitas ꝑſonarum ſcđm veritatē. ¶ Secūda ratō dama. in oībꝯ ꝯueniūt pater ⁊ filius ⁊ ſpūſſctus ꝑter igeneratōeꝫ ⁊ generatōeꝫ ⁊ proceſſionē. ſed iſta nō faciunt differētiaꝫ que faciat aliū ⁊ aliū: quia ſolum faciunt differre ſm relationem: ergo ſolum ꝑ modum ſe habendi. ergo nō ē vere pluralitas in eſſe diuino ꝑſonarū. Confirmatio vͦo apparens harum rationum hec eſt. quoniā vna eadēqꝫ ꝑſona poteſt alio ⁊ alio modo ſe habere. Sed in diuinis ſola eſt differentia ſm modum ſe habendi: quia nō eſt ibi differentia niſi ſcđm relationem vt dicit auguſ. ⁊ ſancti omnes. ergo in diuino eē non eſt vere pluralitas ꝑſonalis. maioꝛ patet in ꝑſona hominis qm̄ idem poteſt eē dexter ⁊ ſiniſter reſpectu diuerſoꝝ. ¶ Tercia ratio rich. in li. de trini. ꝑſona ſcđm ſubſtātiam dicit̄ ⁊ ſubſtantiā ſignificare videt̄. ſi ergo in deo nō eſt pluralitas ſubſtātie ergo nec eſt ibi vera pluralitas perſone. ¶ Quarta ratō boeciꝰ ꝯtra neſtoꝛiū i li. de duabꝯ naturis ⁊ vna ꝑſona xp̄i. ꝑſona eſt ratōnalis nature indiuidua ſubſtātia. vbi ģ erit indiſtātia ſube indiuidue ⁊c̄. erit ⁊ ſm veritatem indiſtantia perſone ſi ergo in deo

eſt indifferētia ſuſtātie indiuidue ratōnalis nature: in
deo eſt indifferētia pſone. ſi ergo ponat ibi pſonal' plu
ralitas nō tamen eſt vera. 7 ꝙ indiuina ſubſtātia ſit in
diuidua ptz: q2 eſt vna numero ens p ſe ab alijs diſtin
cta. ¶ Si dicat ꝙ datur illa diſtinctio pſone de pſona
creata nō de increata. Contra. q2 Boeci⁹ loquit ibi cō
tra neſtoriū qui diuidebat pſonam xpi 7 dicebat duas
eſſe pſonas in xpo ſm duas naturas. ſed pſona xpi eſt
pſona increata: ergo 7 diffinitō illa datur d pſona in
creata. ¶ Quinta ratō. vbi nō eſt indiuiduū ratōnalis
nature ibi nō eſt pſona. ſed in deo nō eſt indiuiduū ra
tionalis nature: ergo in deo nō eſt pſona. ergo nec pſo
narum pluralitas ſm veritatē. minor ptz. q2 indiuidu
um nō eſt niſi vbi eſt inuenire diuiduū ſibi rñdens. q2
indiuiduū dicit reſpectu diuidui ſicut ſortes reſpectu
homis. ſed in deo nō eſt inuenire diuiduū velut vl'e. vñ
diuinū eē non eſt vl'e nec pticulare ſicut alibi probat
relinquit ergo ꝙ in diuino eē non eſt eē pſone. ¶ Sex
ta ratio augu. in li. de trini. de inuentōe pſone in diui
nis vult dicē ꝙ inuentū eſt hoc nomē in diuinis. ſ. pſo
na. nō vt diceret: ſed ne taceret. improprie ergo dicunt
tres pſone in diuinis. ¶ Septima ratio. eſt ordo eſſen
tiarum: 7 eſt ordo pſonaꝝ. 7 in quolibet illoꝝ ordinū
inuenit primū. Nam in ordine eēntiaꝝ inuenit prima
eſſentia ſcz diuina eēntia. ſil'r in ordine pſonaꝝ inueni
tur prima pſona. ſ. diuina pſona. ſed de nobilitate pri
me eēntie eſt ꝙ non ɔpatit ſecum aliam eēntiam vel na
turam. ergo de nobilitate diuine pſone eſt: ꝙ nō ɔpatia
tur ſecum aliam pſonam. nullo ergo mō pōt poni plu
ralitas pſonalis in deo ſm veritatē. imo vna ſola pſo
na ſicut vna ſola eēntia. ¶ Octaua ratō cū dico pater
dico naturā 7 pono pſonam diuinā. Qr ergo hec pſo
na generet 7 multiplicet ſe in aliam pſonam. aut h de
betur ei ratōe pſone: vel nature. Non ratione nature:
quia ſic eēntia generaret. qđ eſt incōueniēs. ſil'r nec ra
tione pſone. quia non eo quo eſt pater generat: ſed eo q
generat eſt pater. ergo nō eſt in patre aliquid rōe cui⁹
hec pſona generet 7 ſe multiplicet. ſed ab hac generatō
ne prouenit pluralitas pſonalis: videt ergo non eſſe in
eſſe diuino pluralitas pſonalis. ¶ Nona ratō. pſona ī
diuinis aut dicit ſm ſubſtantiā aut ſm relatōez. ſi ſm
ſubſtantiā: ergo differentia pſone faciet differentiā eēn
tie qđ eſt incōueniens. ſi ſm relatōnez: ergo differentia
pſone non faciet alium 7 alium ſed alio modo ſe habē
tē ſolum. qđ nō facit vere pluralitatē pſone in deo: er
go nō eſt vere differentia pſonalis

Solutio.

Dicendum primo ad iſtud vltimū
ſm rich. in li. de trini. fideliter fate
mur pſonas in diuinitate ſm ſubſtantiā dictas: 7 ſub
ſtantiā ſignificare 7 plures ibi pſonas: 7 non plures
ſubſtantias eē. quia ſunt ibi plures habētes vnū 7 idē
eſſe indifferens ex differenti ꝓprietate vnita itaq3 ibi eſt
iuxta modum eēndi. vnitas eēntie q2 vnū indifferēs eſt
eſſe plures pſone q2 plures exiſtētie. verbigrā. Cū dico
pſonā patris: dico habentē diuinū eē non ab alio. 7 a q
ali⁹ habet idem eē p generatōez: ali⁹ vō p proceſſionem
Cum dico filiū: dico habentē diuinū eē idem ab alio p
generatōez 7 a quo alius p proceſſionē. Cum dico pſo
nam ſpūſſcti: dico habentē idem eſſe diuinū ab alijs. ſ.
patre 7 filio p proceſſionē. Eſt igitur idem eē patris et
filij 7 ſpūſſancti eē diuinū: differētes tamē 7 incoīcabi
les hoꝝ ꝓprietates. Si ergo nihil aliud eſt eſſe pſone ꝙ
habē eē ratōnalis nature ex incoīcabili ꝓprietate: opor
tet neceſſario ponē ꝙ pater ē pſona. 7 filius ē pſona. et
ſpūſſctus. Et q2 eſt ibi habere eē diuinū ex trib9 ꝓprie
tatib9 incoīcabilib9: neceſſario oportet ibi eē tres pſo
nas. ſic igit ptz ꝙ in diuino eē: pluralitas eſt pſonarū
ſm veritatē. Scdm hoc q dicendū. ꝙ licet pſona ſubſtā
tiam dicat 7 ſm ſubſtātiā dicat: nō tamen vnitas ſube
ponit vnitatē pſone: nec pluralitas pſone pluralitatē
ſubſtātie. ſicut eñ pluralitas ſubſtātie non tollit vnita
tem pſone: ita nec pluralitas pſone vnitatē tollit ſub
ſtantie. vnde rich. in li. de trini. Cum dicunt tres pſone
intelligunt tres aliqui quoꝝ vnuſquiſq3 ſit ſubſtantia
ratōnalis nature. ſed vtꝝ ſunt plures ſubſtātie an oēs
vna eadē ſubſtātia nihil intereſt ad ꝓprietatem verita
tēq3 pſone. ſicut eñ eē ſubſtātialiter aliud 7 aliud non
tollit vbiq3 veritatē pſone: ſic eē pſonaliter aliū 7 aliū
non ſcindit vbiq3 vnitatē ſubſtantie. exemplum. In ho
mine nec ſubſtantiaꝝ pluralitas diuidit ibi veritatem
vel vnitatem pſone: nec pluralitas pſonaꝝ diſſoluit h
vnitatem ſubſtantie. p hoc patet ſolutio ad terciam et
quartam 7 vltimam ratōez in cōtrarium. tamē ſolutō
vltime ratōnis melius apparebit in ſequenti ſolutione.
¶ Ad primam ratōez in cōtrarium. dicendū ꝙ duplex
eſt differentia relatōnis vel modi exiſtendi. vna eſt acci
dentalis 7 hec nō facit alium. Alia eſt naturalis 7 hec
facit alium 7 alium: 7 ita differentiā pſone in natura
ratōnali. 7 hec differentia modi exiſtendi eſt ſm ratio
nem originis. ſm ꝙ dicim⁹ iſte habet naturam non ab
alio a quo alius. iſte habet naturam ab alio p genera
tionem: iſte p proceſſionem. hic eñ oſtenditur differen
tia ſm ratōnem originis nature que eſt in habendo na
turam ab alio. hec aūt differentia neceſſario facit aliū
7 alium. vnde dicit Anſel'. impoſſibile eſt nec intellect⁹
capere poteſt illū qui de alio eſt eē illum de quo. 7 ideo
hec differētia facit differētiam pſonaꝝ in diuino eē. de
prima vō differētia procedit ratō: nō de iſta. imo poſi
to ordine originis: impoſſibile eſt ꝙ illi duo ſint vnus
pñt tamen eē in vnū. p hoc ptz ſolutō ad ſcdam ratōez
¶ Ad quintā ratōez. dicēdū ꝙ rich. illā diffinitōnem
boecij de pſona corrigit in li. de tri. iiij. dicens ꝙ nō ē ꝓ
pria diuinis pſonis. q2 ſuba ꝓprie nō ē in diuinis ſuba
eñ ꝓprie dicit q2 dat ſubſiſtē. ſ ꝓprietates ille q faciunt
7 diſtinguūt pſonas nō dant ſubſiſtē pſonis ſ exiſtē. 7
ꝓpter h dīc ꝙ pſone recti⁹ dicūt exiſtētie ꝙ ſube. 7 in h
ꝓprie ɔſiderauit q2 ī hoc noīe exiſtētia exprimit ordo na
ture ſiue origīs. Vñ exiſtētia dicit qſi exens 7 exiſtē. ī.
exeſſe. vt hoc qđ dicit exeſſe: ɔprehēdit eē ex alio alium
7 etiā ex alio eē in aliū. 7 ſcdm pmum modū ɔprehēdat
exiſtētia ratōez pſone ſm modū ſecūdū ratōez eſſentie.
Itē dixit rich. 7 ɔſiderauit ꝙ nō ꝓprie erat indiuiduū ī
diuinis. q2 in deo nō ē vl'e nec pticulare. q2 ſi pticulare
eēt ī eo forma ptita. 7 iō nec indiuiduū. Itē indiuiduū
dr rſpctu diuidui ꝓpt h loco ei⁹ qđ eſt īdiuidua: poſuit
īcoicabil' dicēs. pſona ē rōnabil' nat'e incoicabil' exiſtē
tia. Dicim⁹ tñ ꝓpt oppoſitōez ꝙ ſuba pt dici a ſubſiſten
do: 7 ſic ꝓprie nō ɔueit deo. vel pt dici ſuba magis large
ſcz qſi ens p ſe: 7 ſic ɔueit deo ꝙ dicat ſuba. hec ei rō eſt
dignitatis ſube. ſ. ꝙ ſit p ſe ſtans 7 ī ſe fixa. Sil'r īdiui
duū pt dici qđ vni ſoli ɔueit. vel qđ ē vnū ſolū. pmo mō
indiuiduū ɔueit pſonis diuīs: ſ nō eēntie diuīe. q2 eēn
tia diuīa ñ ɔueit vni ſoli īmo trib9 pſonis. 7 ſic dr pſo
na diuīa indiuidua ſuba. ſcdo mō ɔueit īdiuiduū diuīe
eēntie ſ ñ pſonis. q2 eēntia ē vna ſola: ſ pſonis ñ ɔueit
eē vnū ſolū. ¶ Ad ſextā rōez dicēdū ſm boeciū in li. de
duab9 naturis q dīc origīez h⁹ vocabuli pſona dicēs. ꝙ
apud grecos idē erat ꝓſopon qđ pſona. 7 ꝓſopon dr a
ꝓ qđ ē añ. vl' in et ſopos qđ ē facies: qi añ faciē. 7 ſume
bat ꝓſopon ab hoīe laruato q ponebat laruā añ faciē
ad repſentādū aliquā certā pſonā. 7 ſic dicebat pſona
a pſonādo. vñ pſona ī illa ſignificatōe dicebat laruatū
vel repñtatiuū alic⁹ certi. vñ ab h erat nomē pſone trāſ
ductū. Sz alio mō dīc ipē dr pſona rōnal' nat'e indiui
dua ſuba 7 ſic ꝓprie dr pſona. q2 dīc ipē. ſi pſona ī ſolis
ſubſtātijs ē: atq3 ī his rōnabilib9 ſubaq3 oīs nat'a ē nec
ī vniuerſalib9 ſ tm̄ diuiduis rpta. ɔſtat pſone ē diffini
tō rōnal' nat'e īdiuidua ſuba pmo q mō ſi accipiat pſo
na ī diuīs trāſſumptiue vl' methaphorice dr. 7 ſic loqt
aug. ſ. rferēdo ad originē h⁹ nois pſona. tñ inqtū reci

pitur ꝓ ratõnali ſubſtãtia põt dici ibi. ¶ Ad ſeptimã
ratõẽ dicẽduꝫ ꝙ pluralitas nature oñdit imꝑfectõem
nature vel eẽntie ꝑſone. qꝛ ſi habẽt eſſentiã ſibi ꝯſorte ꝙ
nõ eſſet ipa vel ab ipa: hoc eẽt impfectõ ⁊ defectꝰ in ipa
qꝛ vna deeſſet alij: ſic ptꝫ ꝑ auctẽ boecij ſupdictã. etiã
diſcrepãt bona ⁊c. ß hoc oñdit ꝑfectõeꝫ ꝑſone ⁊ nature
diuine cuiꝰ ẽ ꝑſone ꝙ habeat ꝯſortẽ ꝑſonã. ⁊ hoc ratõe
ſũme caritatis ꝗ eſt in deo: ꝑfecta aũt caritas nõ eſt in
vno ſolo imo neceſſario ẽ in pluribꝫ. ¶ Ad octauã rõeꝫ
dicẽduꝫ ꝙ ß nomẽ pater põt ſumi adiectiue vel ſubſtã-
tiue. Adiectiue ſumptũ nõ dicit ypoſtaſim ß ſubſtãtiue
ſumptuꝫ. qꝛ dicit ens nõ ab alio. ſi ğ ſumaẽ adiectiue:
ſic nõ eo ꝙ ẽ pr̃ generat: ß eo ꝙ generat ẽ pr̃. ſi ſubſtãti-
ue: ſic ſtat ꝓ ꝑſona ⁊ ſic eo quo eſt pater generat.

Sed vlteriꝰ contra ꝑdicta obijcit. qꝛ vbi-
cũqꝫ inuenit nature rationa
lis indiuidua ſubſtãtia: inuenit ꝑſona qꝛ hec ẽ ratõ ꝑſo
ne. ß in deo ĩ angelo in hoĩe inueniẽ ratõnalis natura
ſiue ratõnalis indiuidua ſubſtãtia ğ ⁊ ꝑſone. aut ğ ẜm
ratõeꝫ vnã dicit ꝑſona ĩ hiis: aut ẜm diuerſas. Nõ ẜm
diuerſas vt ptꝫ: qꝛ ẜm ꝑdictã ratõem in ipis inuenit ꝙ
eſt ratõ ꝑſone ꝓprie. ergo ẜm vnã. ß ꝯſtat ꝙ in hoĩe dif-
fert ꝑſona a ꝑſona ẜm ſubſtãtiã ⁊ ſil'r in angelo: ergo ĩ
diuinis differt ꝑſona a ꝑſona ẜm ſubſtãtiã. ß in deo nõ
eſt differẽtia ſubſtãtie: ğ nec vera pluralitas ꝑſone. aut
ſi dicaẽ ꝙ nõ ẜm vnã ratõeꝫ ẽ in his ꝑſona: queriẽ ꝙ ſit
differẽtia. ¶ Ad hoc intelligẽduꝫ ẽ ẜm ꝙ dicit rich. de
ſancto vict. in li. de tri. In diſcernẽdis itaqꝫ ꝑſonis opꝰ
eſt vt arbitror gemĩa ꝯſideratõe. vt ſciamꝰ videlicet ⁊ ꝗ
le quid ſit ⁊ vnde habeat eẽ. vna iſtaꝝ ꝯſideratõnũ ver
ſaẽ in diſcernẽda rei qualitate. alia v̉o verſaẽ ĩ inueſti-
ganda rei origine. Ad illã ꝑtinet diligẽter querẽ qd ſit
ſibi cũ quibꝫ ꝯmũe: quid generale quid ſpãle: quid de-
niqꝫ ꝓpriũ aſſignate nature. ad iſtã ꝑtinet ſubtiliẽ inda
gare hocipm qꝺ ẽ. Vñ habeat eẽ a ſemetipo an aliũde.
⁊ ſi aliũde ꝙ a ſeipo vtꝝ mõ iſto vel illo vel alio quocũ-
qꝫ exiſtẽdi mõ. variari nãqꝫ põt exiſtẽtia ſiue ꝑſona ẜm
ſolã rei qualitatẽ: aut ẜm ſolã rei originẽ: aut ẜm vtri-
uſqꝫ ꝯcurſionẽ. Scd̃m ſolã rei qualitatẽ variaẽ. qñ plu
ribꝫ ꝑſonis ẽ vna eadẽqꝫ origo ꝑ oĩa: ſingulis tñ ſingu
laris ꝓpriaqꝫ ſuba. plures nãqꝫ ſube oĩno nõ pñt eẽ ſine
differẽti ꝗlitate. i. forma. ẽ aẽ talis variatõ exiſtẽtie ẜm
ſolã ꝗlitatẽ: nil varietatis habẽs ẜm originem. Scd̃m
v̉o ſolã originẽ ẽ illa varietas exiſtẽtie. qñ pluribꝫ ꝑſo-
nis ẽ vnũ idẽqꝫ ⁊ indifferẽs eẽ. inueniũẽ tñ ẜm origineꝫ
mutuã ad ſeinuicẽ differẽtiã habẽ: tam ẜm rei ꝗlitateꝫ
ꝙ ẜm eiꝰ originẽ variaẽ exiſtentia vbi ſingulis ꝑſonis ẽ
ſuba ſingularis ⁊ ꝓpria: ⁊ origo diuerſa. ¶ Dicẽdũ ğ ꝙ
in vna natura ẽ differẽtia ꝑſone ad ꝑſonã ſcd̃m vtrũqꝫ
modũ. qꝛ ẜm originẽ differt hõ ab hoĩe ⁊ ẜm ꝓpriã ſub-
ſtãtiã. Vñ dicit ĩ hũana ꝓcerto natura vbi vnꝰ ẽ pr̃ plu
ribꝫ. alia ẽ tñ patẽne ſube dciſio vñ ꝓpagatꝰ ẽ vnꝰ ⁊ alia
vñ aliꝰ. In angelica aũt natura nulla ẽ ꝓpagatõ: ß ſola
ſimplexqꝫ creatõ. Eſt ğ ſinguloꝝ ſimul ⁊ oĩm vnũ ſolũ
indifferẽſqꝫ ꝑncipiuꝫ. ſunt aũt tot ſubſtãtie quot ꝑſone
⁊ ꝓpter hoc vult ꝙ in angelis nõ eſt differentia perſone
ad ꝑſonam ẜm originem: quia oẽs ꝑſone angeloꝝ ha-
bent vno modo originem. ſ. per creationem. eſt tamen
ibi differentia ẜm qualitatem qꝛ ẜm propriam ſubſtan
tiam differt angelus ab ãgelo. in diuina v̉o natura cir-
ca originem ſolam oportet querere perſonarum exiſtẽ-
tiarũqꝫ differentiam. cum ergo ſit differentia perſone
ad perſonam ẜm originem ⁊ qualitatem: ⁊ hec eſt ma-
xima vt in homine. ⁊ ẜm qualitatem ⁊ non ẜm originẽ
⁊ hec eſt mĩma ⁊ hec eſt in diuinis perſonis. ⁊ ſic nõ eſt
ſimile de diuinis ꝑſonis ⁊ alijs.

Queſtõ. xlv. de numero di-
uinarum perſonarum.

Onſequẽter queri
tur de numero ꝑſonaꝝ in trinitate cir
ca qꝺ primo queriẽ an ſit ponere nũe-
rum in perſonis diuinis. Scd̃o an ſit
numerus in trinitate ſiue in diuino eẽ
ẜm modum quo ponimꝰ in creaturis. Tercio an ſit ibi
numerus alio modo: ſuppoſito ꝙ nõ ſit ibi ille numerꝰ.
Quarto qd numeraẽ ibi an. ſ. ſit ibi numerꝰ reꝝ ſolum
vel rõnũ. ⁊ ſi reꝝ: an ypoſtaſuꝫ vel relatõnũ ſolũ. Quĩ-
to vnde ſit ibi ratõ numeri. Sexto an ſit ibi numerꝰ fi-
nitus vel infinitus. Septimo an poſſit ille numerꝰ eſſe
in paucioribꝫ ꝙ ſit vel in pluribꝫ.

Membrũ primũ

Ad p̃mũ ſic ꝓcediẽ ⁊ queriẽ. vtꝝ ĩ diuis ꝑ-
ſonis ſit numerꝰ. Ad qꝺ ſic dyoni. in li.
de diuĩs noĩbꝫ loquẽs de deo dic. ipm eſt
ꝑncipiũ ⁊ cã ⁊ ordo ⁊ numerꝰ ꝓpẽ qꝺ vni
tas ⁊ fratnitas. Relinqẽ igiẽ ꝙ ĩ diuino eẽ ſiue ĩ diuĩs
ꝑſonis ſit nũerꝰ. ¶ Scd̃a rõ cũ ſit ſuba coĩcabil' ⁊ incõ-
mũicabilis: ſiue coĩs ſuba ⁊ ꝓpria. magis ꝯſeqẽ numerꝰ
ſubaꝫ ꝓpriã ꝙ ꝯmunẽ. ſi ğ diuĩa eẽntia ẽ vt ſuba coĩs: ꝑ-
ſona vt ſuba ꝓpria: magis ꝯſeqẽ nũerꝰ ꝑſonã ꝙ eẽntiã. ſi
ğ pluralitas eẽntiaꝝ facẽt numeꝝ ĩ deo: ſi eſſet in eo: ğ
multomagis pluralitas ꝑſonaꝝ cũ ibi ſit facit nũeꝝ.
¶ Ad oppoſitũ boeciꝰ in li. de tri. veriſſime vnũ ẽ ĩ quo
eſt nullꝰ nũerꝰ. ğ cũ diuinũ eẽ ſit veriſſime vnum: in ipo
nullꝰ ẽ nũerꝰ. in diuĩs ğ ꝑſonis nõ eſt nũerꝰ. ¶ Scd̃a rõ
ambro. ĩ li. de tri. In deo nũꝙ totalitatẽ ponimꝰ: qꝛ nec
nũerꝰ nec quãtitas ẽ. ¶ Tercia rõ ẽ. nõ ꝯſtituiẽ nũerus
niſi ex vnitatibꝫ differẽtiũ ſubaꝝ. Vñ ex vnitate hũani
tatis ⁊ vnitate quãtitatis ⁊ vnitate ꝗlitatis nõ ꝯſtituiẽ
nũerꝰ ĩ ſorte. cũ ipe ſit hõ ⁊ quãtꝰ ⁊ ꝗlis: qꝛ nõ ẽ differen
tia ſubalis iſtaꝝ vnitatũ. imo ſũt vnũ ĩ ſubiecto qꝺ eſt
ſuba. ⁊ iõ vnũ nũero ẽ ſortes ⁊ ſortes ꝗl' ⁊ ſortes ꝗntꝰ. ß
ex ſorte ⁊ platone ꝯſtituiẽ nũerꝰ qꝛ ſũt vnitates dñtia-
rũ ſubaꝝ. Si ğ vnitates ꝑſonales ĩ diuĩo eẽ ñ ſũt ſuba-
rũ differẽtiũ: ğ ñ faciũt ĩ diuĩo eẽ nũeꝝ ĩ deo ğ nõ ẽ nũe
rꝰ. ¶ Quarta rõ ſi ꝗraẽ ꝗre ſortes ⁊ plato ſũt duo ho-
mĩes. rõ aſſigbiẽ qꝛ due hũanitates ipoꝝ: vl' qꝛ forma
ſubalis mltiplicaẽ ĩ eis. ß ſi hec cã ẽ. ğ vbi ñ erit forma
ſubalis mltiplicata ñ erit nũerꝰ. ß vna ẽ forma ſubalis
nõ mltiplicata ĩ diuĩs ꝑſonis: ğ ibi ñ ẽ nũerꝰ. Et ß ẽ qꝺ
dic boeciꝰ. ⁊ exinde trahiẽ regl'a theologoꝝ. Nõ hꝫ lo-
cũ diſtictõ vbi ex diuerſis cauſis ñ ẽ vnio. ¶ Sol'. dicẽ-
dũ ꝙ ĩ diuĩs ꝑſonis ñ ẽ nũerꝰ ſimpl'r ⁊ ꝓprie. qꝛ nõ ẽ ibi
dñtia ẜm ſubam: ß ẽ ibi vt nũerꝰ. ⁊ iſtõ videbiẽ poſtea
pleniꝰ. vñ ẽ ibi nũerꝰ cũ additõe ⁊ ñ ſimpl'r. vt. ſ. dicaẽ
nũerꝰ ꝑſonaꝝ ſiue rlatõnũ aut nũerꝰ tnitatis. Et rões
ꝙ oñdũt ꝙ ñ ſit ibi nũerꝰ: ꝓcedũt d̉ nũero ſimpl'r q ẽ ex
vnitatibꝫ differẽtibꝫ ẜm ſubaꝫ. rões alie ẜm aliũ nũeꝝ.
¶ Ad p̃mũ tñ dd̃m vt ĩtelligaẽ qd intẽdit dicẽ dyo. ꝙ ſi
cut dic boeciꝰ ĩ li. de tri. duplex ẽ nũerꝰ. ſ. nũerꝰ nũerãs:
⁊ nũerꝰ nũeratꝰ. deꝰ ğ ñ dꝛ nũerꝰ nũeratꝰ ß nũerꝰ nume-
rãs: qꝛ ipe dinũerat oĩa. vñ dꝛ nũerꝰ ꝑ cãm. ¶ Ad ſcd̃m
ꝯcedẽdũ ꝙ ñ ſeqẽ ꝙ ſi pluralitas eẽntiaꝝ ĩ deo ſi ibi eẽt
facẽt nũeꝝ ſimpl'r: ꝙ ꝓpẽ ß pluralitas ꝑſonaꝝ qꝛ nũerꝰ
ſimpl'r exigit vnitates differẽtes ẜm ſubam: ꝙ ibi eẽt ſi
eẽt pluralitas eẽntiaꝝ. nõ tñ eſt cũ pluralitate ꝑſonaꝝ
imo eſt ibi omĩmoda vnitas eẽntialis. ⁊ ideo non faci-
unt ꝑſone diuine numeꝝ ſimpliciter: ſed numeꝝ cũ de-
termĩatõe vel additõe. ⁊ hec debẽt ratõ ꝯcludẽ.

Membrũ ſecundũ

Ecũdo ꝗriẽ. ſuppoſito ꝙ in diuino eſſe ſit
aliquo mõ nũerꝰ ꝑſonaꝝ. ꝗriẽ ſi ẽ ibi nu-
merꝰ ꝑ vniuocatõꝫ cũ creaẽis. ß ẽ ſi ẽ ibi
vere nũerꝰ ſic ĩ creaẽis. Ad qꝺ ſic boeciꝰ diffinit nũerũ
dicẽs. Nũerꝰ ẽ acervꝰ ex vnitatibꝫ ꝓfuſus. ſed cuꝫ diciẽ

pater ē vnus. filius ē vnꝰ ⁊ aliꝰ: ſpūſſctus ē vnꝰ ⁊ aliꝰ:
colligiṫ aceruus triū ex vnitatibꝫ ꝑdictis. ergo ē vere
numerꝰ ꝑ diffinitōez numeri ſicut ē in creaturis. ¶ Se
cūda ratō. vbicūqꝫ ē dicere vnitatē ⁊ vnitatē: eſt dicere
dualitatē. ergo ibi ē dicere vnitatē ⁊ vnitatē ⁊ terciam
vnitatē: ibi ē dicere ternariū. ſꝫ ita ē dicere ī diuinis ꝑ-
ſonis q꞉ ibi ē vnitas qua pater ē vnus: ⁊ alia eſt ab iſta
vnitas qua filius ē vnus: ⁊ alia ab his tercia vnitas q̄
ſpūſſctus ē vnus. ergo recte ⁊ vere ē ibi numerꝰ ternari
us. ¶ Tercia ratō. pluralitas ꝑſonaꝝ plus ponit ī nu
merū ꝙ̄ pluralitas eēntiaꝝ. qꝺ ptꝫ: q꞉ pluralitas eſſen
tiarum pt̄ eſt in vno numero vt pluralitas accidētium
in ſorte. nec ponūt ibi numeꝝ: imo idem ē ſortes ⁊ ſor.
albus grāmaticus muſicus. ſꝫ pluralitas ꝑſonaꝝ nō:
ſicut ptꝫ de duobꝫ angelis vel hominibꝫ. pluralitas ergo
ꝑſonaꝝ vere facit numerū in diuinis: ergo ī ꝑſonis ve-
re eſt numerꝰ ſicut ī creaturis. ¶ Quarta ratō Rich. in
li. de trin. Cum noīanṫ tres ꝑſone. intelligūtur tres ali
qui quoꝝ vnuſquiſqꝫ ſit ſubſtātia ratōnalis nature. et
cū dico ꝑſona: intelligiṫ aliquis vnꝰ qui ſit rationalis
ſubſtātia. vbi igiṫ ſūt plures ꝑſone: ſunt plures aliqui
⁊ vbi tres ꝑſone: ibi tres aliqui. Si ergo ternariꝰ cōſti-
tuitur ex vno ⁊ alio ⁊ tercio: relinquiṫ ꝙ ī diuinis ꝑſo-
nis vere ē numerꝰ. ¶ Ad oppoſitū. ē differētia ſm ſub-
ſtantiā ⁊ ſm accidēs ⁊ ſm relatōnez. ꝑma maior. ſcꝺa
minor. tercia mīma. ſi ergo differētia vnitatē ꝑ accidēs
nō facit numerū ſimplr̄. ergo multo minꝰ differētia vni-
tatuꝫ ſcꝺm relatōez. ſola igiṫ vnitatū differētia ſm ſub
ſtantiā facit numerū ſimplr̄. ſꝫ hec nō eſt ī diuīs ſꝫ ſolū
illa que ē ſm relatōez: ergo nō eſt ibi numerꝰ ſimpliciṫ.
¶ Scꝺa ratō. ſola exiſtētia pluriū in vno aufert diſtin
ctionē ſm numerū: ita ꝙ illa plura nō faciūt numerū ī
illo. ergo ⁊ multomagis exiſtētia pluriū in vno que ſūt
vnū illud. Nā ſi in eē auffert ratōez numeri: multoma
gis eē vnū alicui. ſꝫ pluralitas accidētiū que inſūt ſolū
alicui: nō facit numeꝝ ſicut pluralitas actus in ſorte.
Nō eīn ꝑ hoc ē numeroſitas ī ſorte. cum ģ ꝑſone diuīe
ſūt idē qꝺ diuia eēntia: multomagis nō faciunt nec po-
nūt numerū in eē diuio. Et ꝯfirmaṫ hoc ꝑ exemplū. po
natur ꝙ ſortes ſit ſua grāmatica ⁊ ſua muſica. nō ē ſor-
tes ex his numerabilis: nec ponereṫ numerꝰ circa ipm.
ergo ſilr̄ ex ꝑte diuinaꝝ ꝑſonaꝝ q̄ ſūt idē qꝺ diuīa eēn
tia. ¶ Sol. dicēdū ꝙ ī diuīs ꝑſonis nō eſt numerꝰ ſm
innocatōez cū creaturis. In creaturis eīn eſt numerꝰ q
eſt accidēs ⁊ quātitas. hic aūt numerꝰ nō pōt eſſe ī diui
nis ꝑſonis. Vn̄ ambro. dicit. ꝙ ī diuīs ꝑſonis nō ē quā
titas nec numerꝰ. hic aūt numerꝰ ē numerꝰ ſimplr̄. ideo
in diuīs nō ē numerꝰ ſimplr̄: ſꝫ numerꝰ ꝑſonaꝝ. Vt aūt
ꝯgnoſcaṫ meliꝰ ex quibꝫ vnitatibꝫ ſit numerꝰ ſimplr̄ no-
tandū. ꝙ numerꝰ ē ex vno ⁊ vno. vnū aūt eſt qꝺ ē ī ſe in-
diuiſuꝫ ⁊ ab alijs diuiſuꝫ. ⁊ hec ē tota ratō vnīꝰ ſiue vni
tatis. Eſt ģ ī quibuſdā inueīre vnitatē ſm hāc totā ra-
tionē vnitatis. vt. ſ. ibi inueīaṫ vtrūqꝫ. ſ. qꝺ ſit indiuiſū
in ſe: ⁊ ab alijs diuiſibilis. Itē ī quibuſdā ē vnitas ſm
ꝑtē iſtiꝰ ratōis. ſ. qꝺ ē ens indiuiſuꝫ ī ſe ſolum: ſꝫ nō ab
alijs diuiſuꝫ. vnitates ī qbꝫ vtrūqꝫ inueīṫ ſūt vnitates
ſubaꝝ vt ſortes plato. vnitates aūt ī qbꝫ alteꝝ ſolū ſūt
vnitates pluriū accidētiū ī ſubiecto vno. vt grāmatica
⁊ muſica ī ſorte ⁊ albedo ⁊ nigredo. Albedo eīn ī ſe īdi
uiſuꝫ ē. ſꝫ nō ꝯtingit dicē ꝙ ſit diuiſa ab alijs plene ſiue
ab alio: q꞉ accidētia ꝑ ſe nō ſūt ſed ī ſubſtātijs ex aggre
gatōe. ģ illaꝝ vnitatū ⁊ vnitatū q̄ plene habēt rōez vni
tatis: Dicēduꝫ ꝙ ſit numerꝰ ſimplr̄. ſꝫ nō ex alijs. he aūt
vnitates differētes ſuba ſiue differētiū ſubſtantiaꝝ. q꞉
ģ vnitates diuinaꝝ ꝑſonaꝝ nō ſūt tales: ideo non faci
unt numerū ſimplr̄ vel ternariū: ſꝫ trinitatē ſolū. hoc eſt
triū vnitatē. q꞉ tres ille vnitates ꝑſonales ſūt vna vni-
tas ⁊ nō ſūt ternariꝰ. ita ergo ptꝫ ꝙ aceruus vnitatū in
diuinis ꝑſonis nō facit numerū ſimplr̄ ſicut ē numerꝰ ī
creaturis. ⁊ cauſa dicta ē. ¶ Ad ꝑmā ģ ratōez dicēduꝫ.
ꝙ numerꝰ ē aceruus vnitatū ⁊c̄. hoc ē verū vnitatū que
nō ſūt vnū nec inſūt vni. ſic nō ē hic. imo ī diuīs ꝑſonis
tollitur vnū ⁊ vnū maſculine ſolū: que tn̄ ſūt vnū neu-
traliter hoc ē vna eēntia. ⁊ ꝓpter hoc ī ipis diciṫ vnū in
ſe indiuiſuꝫ. ſꝫ nō ab alijs diuiſuꝫ ſm eēntiā: q꞉ ſūt vna
eēntia. ¶ Ad ſcꝺaꝫ ratōez. dicēduꝫ ꝙ illa ratō procedit
de vnitatibꝫ differētiuꝫ ſubſtātiaꝝ. vnitates aūt ꝑſona-
les ī diuīs ſunt vna vnitas eēntialis: ⁊ ideo non proce-
dit ratio de illis. nec in eis eſt diſcretio que eſt ī nume-
ro ſimpliciter. ¶ Ad terciā ratōez qua obijcitur ꝙ plu-
ralitas ꝑſonaꝝ plus ponit ī numerū ꝙ̄ pluralitas eēn-
tiarum. Dicēdum ꝙ hoc verū eſt vbi pluralitas ꝑſona-
rum ſupponit pluralitatē eēntiaꝝ. nō aūt vbi eſt vnitas
eſſentie in ꝑſonis. Nam ſicut plures eēntie ꝑ ſe faciūt
numerū ſimpliciter. plures tamē eēntie vel nature ī ali-
quo pn̄t vniri ita ꝙ nō faciūt numerū. vt in hoīe ſūt
plures nature in vna ꝑſona nō faciētes numerum ſim-
pliciter: ita nec in vna natura diuina plures ꝑſone fa-
ciunt numerū ſimpliciter. ſed ſolum numerū ꝑſonaruꝫ
ſicut in vno hoīe eſt numerꝰ naturaꝝ nō tamē nume
rus ſimpliciter. ¶ Ad quartā ratōez. dicēduꝫ ꝙ ex vno
⁊ alio ⁊ tercio ꝯſtituiṫ numerꝰ ſimpliciter cum ſunt dif
ferentiaꝝ ſubſtātiaꝝ. Cum vō ſunt vnius ꝑſone: nō ꝓ-
prie ꝯſtituitur ex eis numerus ternarius vt patꝫ. quia
numerus ternarius vbi eſt: requiriṫ ꝙ ſit differēs ſub-
ſtantia in tribus. Eſt aūt indifferens vnitas ſubſtantie
in tribus ꝑſonis diuinis: ideo nō eſt ex eis numerꝰ ter-
narius ſed ſolū numeroſitas trinitatis. Unde boecius
in li. de tri. qm̄ nulla relatō ad ſeipām referri pōt. idcir-
co ꝙ ea ſm ſeipām eſt ꝑdicatō que relatōe caret: facta ē
quedā trinitatis numeroſitas in eo ꝙ eſt ꝑdicatō rela-
tionis. ſuata vō vnitas in eo ꝙ eſt differētia ſubſtātie
vel opatōis vel oīno eiꝰ que ſm ſe diciṫ ꝑdicatōis. ſꝫ nu-
merꝰ ſm relatōez nō ē numerꝰ ſimplr̄: imo ſolū cū deter
minatōe. vt dicaṫ numerꝰ ꝑſonaꝝ aut nūerꝰ trinitatis.

Membrum terciū

Tercio ſuppoſito ꝙ ī diuīs ꝑſonis non ſit
numerꝰ ſimplr̄ ſicut ī creaturis. Queriṫ
cuiuſmōi ſit ibi numerꝰ. vtrū ſit numerꝰ
ꝑſonalis vel ſm aliū modū. Et ꝙ ſit nu-
merꝰ ꝑſonaꝝ ptꝫ ꝑ augu. qui dicit. In relatōe ꝑſonarū
numerꝰ cerniṫ: in diuinitate vō ſubſtātie qꝺ vnū ſit ꝯ-
ꝑhendiṫ. ģ numerꝰ qui ē ibi ē numerꝰ ꝑſonalis ⁊ n̄ aliꝰ
¶ Ad oppoſitū vbi ē vnitas ſm eē: relatō n̄ facit nūeꝝ.
ſicꝰ ptꝫ ī pūcto. qui cū ſit vnū ſm eēntiaꝫ: tn̄ ex his rela
tionibꝫ q̄ ſūt ꝙ pūctꝰ pōt eē ꝑncipiū mediū ⁊ finis: non
poniṫ numerꝰ ypoſtaſim ī pūcto. cū ergo ī relatōibꝫ di-
uinis ſemꝑ ſueṫ vna eēntia. ſ. diuīa: ergo relatōnes ille
nō ponūt ibi aliquo mō numeꝝ ꝑſonaꝝ: ⁊ ita non ē ibi
numerꝰ. ¶ Scꝺa ratō. relatō nihil addit ad ēe diuinū
ſꝫ vbi eſt numerꝰ ibi eſt additō alicuiꝰ ad alterū: ergo re-
latō nō ponit ibi numeꝝ aliq̄ mō. nō ergo numerū ꝑſo
nalē. ¶ Tercia ratō. dignitas ī deo requirit ſolitudinē
vnde ſi dicereṫ rex regū: opꝫtet ꝙ eēt vnꝰ ſolus. ergo cuꝫ
ſit ſūma dignitas in ꝑſonis diuinis: ibi eſt ſolitudo. nō
ergo poniṫ ibi numerꝰ ꝑſonalis ſm relatōnem vel alio
modo. Et ꝯfirmaṫ hec ratō. qm̄ dignitas diuīe eſſentie
ponit vnā ſolā diuinā eēntiā. nec ſecū ꝯpatiṫ numerum
eēntiaꝝ: ģ ⁊ ſilr̄ dignitas diuinaꝝ ꝑſonaꝝ ponit vnaꝫ
ſolā ꝑſonā. nō ergo ē ibi numerꝰ ꝑſonaꝝ. ¶ Sol. dicen
dum ꝙ aliter ⁊ aliter accipiṫ numerꝰ eēntiaꝝ ⁊ ꝑſona-
rum. Nam numerꝰ eēntiaꝝ ē ſm q̄tuor differētias. aut
eī numeraṫ eēntia a multiplicatōe ſubſtātiaꝝ vl̄ ſubie-
ctoꝝ. vel formaꝝ. aut ꝑtiū aut opatōnū. Numerꝰ a mul
tiplicatōe ſubſtātiaꝝ eſt vt numerꝰ ſingulariū. Nume-
rus aūt ex ꝑte formaꝝ eſt vt in ſubſtātijs ſpūalibꝫ vt in
angelo. quia aliud eſt in angelo ſua ſcientia caritas et
dilectō. ⁊ he forme ſunt in illo. Numerꝰ autem ꝑtiū eſt
in totis integralibꝫ ſicut in corꝑe. Numerꝰ opatōnum

eſt in vna forma q̄ habet differẽtes oꝑatõeſ. vt albedo q̄ facit coleratū ⁊ diſgregat viſum. he aūt pluralitates nõ cadūt in diuio eē. imo ꝙ̄tum ad iſtas dicit boeciꝰ ꝙ vere vnū eſt in quo nullꝰ ē numerꝰ. ¶ Numerꝰ aūt ꝑſonarū aliter ſumit̃ nã vt dic rich. de tri. numerat̃ vł' diſcernit̃ ꝑſona a ꝑſona. aut ẜm q̄litatē tm̄. aut ẜm originem tm̄. aut ẜm vtriuſqꝫ ꝯcurſionē. ẜm q̄litatē diſcernit̃ ꝑſona a ꝑſona vbi ē indifferētia i origine. tñ in ſuba ē differētia ſiue q̄litate ſubali: qꝛ de illa loquit̃. ſic̃ in angelis nõ ē differẽtia originis. imo oēs eodē mō exeūt. ſ. ꝑ creationē a deo. ⁊ nõ vnꝰ ex alio: tñ differūt in ſuba. vtroqꝫ mō numerat̃ ⁊ diſcernit̃ ꝑſona a ꝑſona i hoīe. ſ. ſubſtãtia ⁊ origine. qꝛ nõ oēs eodē mō exeūt. imo ibi eſt ꝓpagatõ ⁊ eſt vnꝰ ex alio. ẜ in diuio eē eſt ſolū numerꝰ ꝑſonaꝝ ẜm originē ⁊ nõ ẜm q̄litatē. ſcḋa maior eſt: p̄ma minor: tercia mima. vñ in diſcretõe diuinaꝝ ꝑſonaruꝫ nõ eſt numerꝰ vel diſcretõ ſubaꝝ ſicut i alijs. ⁊ ideo ſolū eſt ibi numerꝰ ꝑſonaꝝ ſiue trinitatis ⁊ ñ nūerꝰ ſimpliciter q eſt differētiū ſubaꝝ. qꝛ eſt ſolū ẜm origis differentiam q̄ nõ facit numerū i eſſentijs ẜ in ypoſtaſibꝫ vel ꝑſonis. ¶ Ad primã ratõeꝫ. dicēduꝫ ꝙ relatõ poteſt ꝯpari ad illud cuiꝰ eſt vel ad illud ad qḋ refert̃. Relatõ ergo nõ facit numerū ꝑ ꝯpatõeꝫ ad illud cuiꝰ eſt. Unde cū re diuine eēntie que ē ꝑſona vel ypoſtaſ relatõ non facit numeꝝ: ẜ facit numeꝝ ꝯpando ad illud ad qḋ refertur. ⁊ hoc eſt qꝛ nūꝙ̄ dicit̃ relatiue originis eiuſdem ad ſe. vñ pat̃nitas in aliquo ⁊ filiatõ in ip̄o eodem nõ dicūt̃ relatiue adinuicē: ẜ pat̃nitas in iſto ⁊ filiatio in alio. ⁊ ꝓpter hoc ꝯpando ad illud ad qḋ refert̃: ſemꝑ ponit aliū ⁊ aliū. ⁊ ita facit numeꝝ ypoſtaſim ſiue ꝑſonarum. Qḋ ergo obijcit̃ de pūcto qui eſt p̄ncipiū mediuꝫ ⁊ finis. Dicēduꝫ ꝙ iſte relatões relate ad eēntiã pūcti cuiꝰ ſunt: nõ faciunt numerū. tñ relate ad illud qḋ vnaqueqꝫ dicit̃ faciūt aliquo mō numerū: ẜ non numerum ypoſtaſim ⁊ cauſa videbit̃. vñ nõ dicit̃ pūctꝰ ab hac relatõe eē p̄ncipiū a qua dicit̃ eē finis. ¶ Ad ſcḋaꝫ rationem pꝫ ſolutõ ꝑ hoc idē. ꝯcedo eñ ꝙ relatõ non addit aliquid ad rē diuine eēntie. Uñ ex illa ꝑte qua ad rem eēntie ꝯpat̃ nõ ē nūerꝰ: ẜ ꝯpando ad illud ad qḋ refert̃ Uñ pat̃nitas in p̄re non facit numeꝝ cū eēntia: ẜ facit numeꝝ cū filiatõe q̄ eſt i filio ad quã refert̃. ⁊ ex illa ꝑte eſt multiplicatõ. ¶ Ad terciã dicēdū ꝙ quedã ſūt res q̄ coīcate minꝰ habēt̃. quedã aūt q̄ coīcate nobiliꝰ ⁊ magis habēt̃ ⁊ meliꝰ. vt ſcia caritas ſui amor. de p̄mis rebus bñ ꝓcedit ratõ ꝙ dignitas in termīo in illis regreret ſolitudinē ẜ ñ de alijs. imo quãto maior fuerit coīcatio ſcīe ⁊ caritatis. tãto erūt meliores ⁊ maiores. qꝛ ḡ eēntia diuia ē hmōi q̄ coīcata meliꝰ ⁊ nobiliꝰ habet̃. idō pluralitas ⁊ nūerꝰ i habētibꝫ ip̄am nõ repug̃t dig̃tate ip̄iꝰ i termīo. Et dico ad ꝯfirmatõeꝫ. ꝙ nõ ē ſilr̃ de ꝑſona ⁊ eēntia i h̃. ⁊ iſtud diſſolutū eſt ſuperiꝰ.

¶ Membrum quartū

Quarto q̄rit̃ qḋ nūerat̃ ibi. ſ. an ſit ibi nūerus rõnū ſolū: vel reꝝ. ⁊ ſi reꝝ: vtꝝ relationū vel ꝑſonaꝝ. Q̄tum ad p̄mū obijcit̃ ſic. In diuis eñ nõ ē numerꝰ qui ſit ex differētia q̄litatis vel forme ſicut dictū eſt. nec ē ibi numerus qui ſit ibi ex differētia ẜm accidēs: qꝛ ibi nõ ē accidens. ḡ eſt ibi numerꝰ ſolū qui ē ex differētia ẜm relatõnem. ẜ relatõ nõ ponit i nūerū rei vbi ē totū vnū ꝑ eſſentiã: ẜ ſolū in numeꝝ ratõis qḋ pꝫ de pūcto qui eſt p̄ncipiū alicuiꝰ linee ⁊ finis alteriꝰ: ⁊ mediū duaꝝ linearū ꝯtingēs illas. Iſte eñ relatões circa pūctum nõ ponūt niſi differētiã rationū ⁊ nõ rei. ergo cū diuinū eē totum vnū ſit ꝑ eēntiã: relatõ nõ ponit ibi numeꝝ niſi rõnum ¶ Item ſi dicat̃ ꝙ ſit numerꝰ ꝑſonaꝝ ꝓpter ordinem originis quo vnꝰ ex alio. Contra. in trinitate creata que ē mens intelligētia amor eſt relatõ originis. qꝛ a mente intelligētia ⁊ ab vtroqꝫ amor: ⁊ tamē ex hoc nõ eſt differentia ypoſtaſim vel ꝑſonaꝝ in aīa. imo in vna ſola ꝑſona inuenit̃ hec trinitas. Relinquit̃ igit̃ ꝙ nõ erit numerus ypoſtaſim vel ꝑſonaꝝ vel aīaꝝ. ¶ Tercia ratõ Ioh. dama. dicit. ꝙ in creaturis ypoſtaſes diuidūt̃ ſine ꝯſiderāt̃ re ⁊ ꝯmūe ip̄m ꝯſiderat̃ in ratõe: in diuino aūt eē ecõuerſo. qꝛ ypoſtaſes ꝯſiderāt̃ ratõe ⁊ ip̄m ꝙ ē vt ꝯmune re. ergo ẜm dama. numerꝰ iſte ratõis ē ⁊ non rei. ¶ Quarta ratõ. dicēdo patrē filiū ⁊ ſp̄mſcm̄: nõ eſt repetitõ niſi vniꝰ ⁊ eiuſdē rei. qꝛ pat̃nitas eſt diuia eēntia: filiatõ eſt diuia eēntia. ẜ vbi eſt repetitõ vniꝰ ⁊ eiuſdem rei nõ p̄ot intelligi numerꝰ rei. ergo nõ eſt ibi nūerus rei ẜ ſolū ratõis. ¶ Ad oppoſitū ſi ſolū eēt ibi nūerus ratõis ⁊ nõ rei: ex hoc ſeq̄ret̃ ꝙ poſitõ trinitatis eſſet ſolū ẜm intellectū ⁊ ꝙ non eſſet trinitas in re qḋ eſt incõueniens dicere.

Conſequēter queri- .§.j.

tur an ſit numerꝰ relationū vel ypoſtaſuꝫ. ſuppoſito vt videbit̃ ꝙ nõ ſolū ſit ibi nūerꝰ ratõis. Ad qḋ ſic. nos videmꝰ i creaturis. ꝙ p̄r differt a ſuo filio q̄litate ſubali ⁊ relatõe. qꝛ hic p̄r: ille filiꝰ. In diuis ſilr̃ p̄r differt a filio. aut ḡ eſt differētia i q̄litate: aut i relatõne. nõ in q̄litate: qꝛ vbi ē differētia in q̄litate dico ſubali: ē differentia in eſſe. ḡ ibi ē ſola differētia relationū ⁊ nõ ypoſtaſuꝫ. ¶ Scḋa ratõ. boeciꝰ in li. de tri. Relatio multiplicat trinitatē ſuſtãtia do ꝯtinet vnitatē. ḡ in trinitate diuinaꝝ ꝑſonaꝝ ſolū eſt numerꝰ relatõnū ⁊ nõ ypoſtaſū cū ypoſtaſ ſit ſubſtãtia. ¶ Ad oppoſitū. abſtractis r̃lationibꝫ a ꝑſonis diuis adhuc ē differētia in ip̄is. qꝛ adhuc iſte nõ eſt ille. nec abſtracta generatõne a p̄re. ſ. ꝙ nõ generet: ⁊ a filio ꝙ nõ generet̃: adhuc intelligerē patrem vnū aliquã habētē diuinã naturã. ſilr̃ ⁊ filiū vnū aliquē habētē diuinã naturã. ḡ adhuc intelligo vnuꝫ ⁊ vnū habētē diuinã naturã. Sꝫ dicēdo vnū habētē diuinã naturã dico ypoſtaſim: ḡ ibi intelligit̃ nūerꝰ ypoſtaſuꝫ abſtractis ꝑ intellectū relatõibꝫ. ¶ Sol'. dicēdū ꝙ in diuis ē nūerꝰ ypoſtaſuꝫ ⁊ relationū. ⁊ nõ ſolū nūerꝰ ratõis ſiue ẜm ratõeꝫ q̄ quidē ratõ ē poſitõ nr̃i intellectus. ⁊ iſtud ꝓbat̃ eē neceſſariū ſuppoſita ratõe ⁊ ordīe origis in diuis. ¶ Nã ſuppoſito ordīe origis diuīe nature ita ſcꝫ ꝙ ip̄a habeat̃ ab alio: neceſſario habet̃ differentia ẜm relatõeꝫ ⁊ ypoſtaſim nihil detrahēdo ſimplicitati diuīe eēntie. ⁊ h̃ pꝫ. intelligēdo eñ diuinã naturã neccē ē ꝙ ītelligat̃ in hn̄te illã. ⁊ ſi intelligamꝰ eã in hn̄te illã ab alio: iã intelligimꝰ cū ꝓprietate incoīcabili q̄ ſeparat̃ ab hn̄te eã nõ ab alio. ⁊ ex h̃ introducit̃ differentia relatõis. vt pꝫ in differētia ypoſtaſ. qꝛ ypoſtaſ nihil aliud ē ꝙ̄ res nature ſiue hn̄s naturã ſub diſcreta ⁊ incoīcabili ꝓprietate. ibi aūt dico habē diuinã naturaꝫ ſub duabꝫ ꝓprietatibꝫ incoīcabilibꝫ. ideo ⁊ duas ypoſtaſes. Et ꝙ etiã iſtud ſit neceſſariū pꝫ. qꝛ ſuppoſito h̃ ordine originis ꝙ habeat̃ diuina natura ab alio. incõtinēti habēs diſtinguit̃ ab alio ab eo a quo habet. aut idem ſibip̄i eēt p̄ncipiū qḋ eſt impoſſibile intelligē. Uñ Anſel'. neqꝫ intellectꝰ capit nec natura ꝑmittit illū qui de alio eſt: eſſe illū de quo eſt. ⁊ ſic in illo ordine ratõne ꝓprietatū differētiū incoīcabiliū eſt differentia ypoſtaſum. ¶ Ad primã ratõeꝫ in cõtrariū que oſtendit ꝙ ibi ſit ſolum numerꝰ ẜm ratõeꝫ. dicendū ꝙ duplex eſt relatio. ſcꝫ relatõ accidētalis: ⁊ eſt relatõ originis que ē eſſentialis. Relatõ accidētalis eſt que ſequit̃ eē accidentium. vt equalitas in quãtitate. ſilr̃tudo in qualitate. Relatõ aūt originis que cõnaturalis eſt: eſt duplex vel duplr̃. qꝛ aut dicit̃ in his q̄ ſunt ſube vel ſuba: aut que ſunt accidētia ſiue de genē accidētiū. Differentia ergo relatõis origis p̄mo mō q̄ ſcꝫ ē in re ſube: facit differentiã ypoſtaſuꝫ ſicut viſuꝫ ē. ⁊ hoc ē qꝛ ypoſtaſ ſemꝑ ē in re ſubſtãtie ⁊ ſubſtãtiã dicit. ẜ relatio originis que ponitur in rebꝫ que nõ ſunt ſubſtantia: vt mens. noticia. amor: nõ p̄ot facere differentiaꝫ ypoſtaſum. cum hmōi

nō ſint ſuba.ſꝫ relatō oꝛigīs in diuīs eſt rei q̄ eſt ſuba. ⁊
ideo differētia illiꝰ relatōnis facit ibi differētiā yposta
ſum.¶ Qđ ḡ obijcit̄ ꝙ differētia relatōis in pūcto non
ponit niſi differētiā ratōis. Dicēduꝫ ꝙ relatō illa ī pū-
cto eſt accidētalis ⁊ nō eſt relatō oꝛdīs nature. ⁊ de illa
ꝓcedit ratō q̄ quidē ē relatō ſm accidēs. ⁊ ħ eſt qđ dic
hugo de ſcto vict. in ſentētijs ſuis. cū aīa interrogat ſe-
ipām quare illa tria q̄ in aīa repta ſunt ꝑſone dicātur.
cū in ſemetipā mens repit tria. nec tn̄ tres ꝑſonas in ſe
mentē ratōnalē ꝯtinere. aut tribꝫ ꝑſonis ꝯſtare animuꝫ
ratōnalis ꝯſideratō patiat̄. Et rn̄det itaqꝫ cum homo
ſit ꝑſona hec tn̄ quedā affectōes ſunt adherētes ꝑſone
⁊ circa ipām exiſtētes inueniūt̄: nō eſt eis oīno ꝓpꝛium
eſſe ꝑſonas: ſꝫ ꝑſone ineſſe tm̄. Quꝫ aūt que in deo ſunt
aliud ab ipō eſſe nō pn̄t. nec quaſi accidētia aut affecti
ones ex tpe mutabiles aut ſepabiles in cōmutabili eēn
tie ideo vere ſunt ꝑſone.¶ Ad ſcđaꝫ ratōeꝫ dicenduꝫ ꝙ
ratō duobꝫ modis dicit̄. vno mō ratō dicit̄ ipā acceptō
que ē in collatōe: alio mō appellat̄ ratō illud qđ accipi
tur in collatōe. qn̄ em̄ intellectꝰ accipit rē abſolute: tūc
dicit̄ intelligē. ſꝫ qn̄ accipit ipām in collatōe ſm ꝙ con
fert vnū alij: tūc dicit̄ ratō. Si ḡ dicat̄ ratio ipē motus
vel acceptō rei ab aīa in collatōe: hoc modo nō accipit
dama. ratōeꝫ ſꝫ mō ſecūdo. Vn̄ nō vult dicere dama. ꝙ
ſolū ꝯſiderēt̄ differētie ꝑſone ratōe q̄ ſit motꝰ ipiꝰ intel-
lectus ſiue acceptō ī collatōe: ſꝫ ratōe q̄ eſt ipm acceptū
ab intellectu ꝯferēte. ⁊ hec ratō res ē. ſicut dicimꝰ vl'e ē
ratio. nō q2 ipm ſit acceptō ipa: ſꝫ ē ratio. i. ipm acceptū
ab intellectu ꝯferēte. q2 vl'e accipit̄ ab intellectu ī colla
tione. ſ. in multis: ipm tn̄ eſt res. ſic ergo re ꝯſiderātur
ypoſtaſes in creaturis. hoc dicit q2 abſolute ꝯſiderātur
ibi. In diuis dicūtur ꝯſiderari ratōe: q2 ī collatōe ipa-
rum adinuicē eſt ibi acceptō ipaꝝ. q2 pr̄ dicit̄ qui non
ab alio: a quo filiꝰ ꝑ generatōem. ⁊ filius qui ab alio. a
quo aliꝰ ꝑ ꝓceſſionē. Ecce collatō ipaꝝ ypoſtaſuꝫ ī di-
ſtinguēdo eas ⁊ diſcernēdo. ⁊ ſic dicūt̄ diſtingui ratōe
quia eaꝝ diſtinctō accipit̄ in collatōe.¶ Ad terciā ra-
tionem dicēduꝫ. ꝙ licet diuinū eſſe ſit vnū ⁊ idē ꝑ eſſen-
tiam in his: eſt tn̄ ratō originis differēs in his. ⁊ q̄tuꝫ
ad illā venit ibi numerꝰ ypoſtaſum. Et ꝙ ſit ibi relatō
pꝫ. q2 dicit boeciꝰ in fi. li. de tri. ꝙ ſane ſciendū ē p̄dica
tiuam relatōem nō ſemꝑ talem eſſe: vt ſemꝑ ad differēs
p̄dicat̄. vt ſeruꝰ ⁊ ſeruꝰ ad dn̄m. differūt em̄. ⁊ ponit ex-
emplū quomō eſt relatō nō ſemꝑ differentiū ſꝫ eoꝝ qui
ſunt idem. nam eſſe equale eq̄li equale eſt. ⁊ ſil'e ſili ſil'e
eſt. ⁊ idem ei qđ eſt idem idē eſt. ⁊ ſil'is relatō in trinita
te patris ad filiū: ⁊ vtriuſqꝫ ad ſpm̄ſctm̄. vt eiꝰ qđ ē ideꝫ
ad id qđ eſt idē. Qꝛ ſi in cūctis alijs rebꝫ nō pōt inueni
ri: facit id ꝯgnata caducis rebꝫ altitas. ⁊ ſic eſt ibi rela
tio eiuſdē ad idem neutralit̄. hoc eſt ꝙ habet eandē eſ-
ſentiā: tn̄ incoīcabilē ꝓpꝛietatē. ſicut habere naturā ab
alio nō habere ab alio. Ex quo em̄ iſtud habet̄ hn̄s eſſe
ratōnalis nature ſub diſtincta ꝓpꝛietate: habetur tota
ratō ꝑſone. ⁊ ſi plures ſunt habētes: plures ꝑſone. ſed
vtrū ſit vna vel differēs ſubſtātia: nihil detrahit ꝓpꝛie-
tati veritatiqꝫ ꝑſone vt dicit Rich. in li. de tri. ⁊ ita q̄q̄-
uis vnū ⁊ idē eſſe repetat̄ in illis: q2 tn̄ eſt ratō oꝛigīs
differens a qua illud eſſe habetur ſub incōmūicabilibꝫ
ꝓpꝛietatibus: eſt ibi numerus ꝑſonarum. Et ſi querit̄
quomō poteſt illud intelligi. ꝙ cū vnitate eēntie ſit plu
ralitas ꝑſonalis. Rn̄det rich. in li. de trini. dicens. ex-
plica mihi obſecro quomō ꝑſonalis vnitas ſit in crea-
turaꝝ ſubſtātiaꝝ diſſimilitudine ⁊ diuerſitate. ſic̄ ī ꝑ-
ſona homīs: ⁊ ego dicam tibi quomō ſubeſt vnitas in
tantaꝝ ꝑſonaꝝ diſſimilitudine ⁊ equalitate. ſi expien-
tia docet aliquid eſſe ſupꝛa intelligētiaꝫ tuam in hūana
natura: nōne eoipō te docuiſſe debet aliquid eſſe ſupꝛa
intelligētiā tuā in diuina natura. Et vult dicere. ꝙ ſi-
cut in creatura humana vnitas ꝑſonalis ꝯpatit̄ diuer
ſitatem ſubſtantiaꝝ: ſic in diuina natura vnitas eſſen-
tialis diuerſitatem ⁊ numerū ꝑſonaꝝ. ⁊ iſte numerus
venit q̄tum ad ratōeꝫ oꝛiginis.

Membꝛū quintū

Quinto querit̄ vnde ibi ſit ratō numeri. ⁊
querit̄ an ſit ibi ratōne caritatis. ſicut vi
detur rich. ponere in li. de tri. aut hoc eſt
de ꝑfectōne ꝑſone ꝙ. ſ. aliam requirat et
ſe multiplicet: an de ꝑfectōe virtutis. Qꝛ iſtud nō ſit ex
ꝑte ꝑfectōnis ꝑſone pꝫ. qm̄ ſi ꝑfectio ꝑſone patris re-
quirit ꝑſonam aliam ſcꝫ ꝑſonam filij: ergo non erit ita
ꝑfecta ſi careat illa. ⁊ ita ꝑfectō ꝑſone patris dependit
a ꝑſona filij: qđ eſt incōueniens dicere. ſic em̄ pater a fi
lio depēderet.¶ Pꝛetea oſtēdit̄ ꝙ amoꝛ ſiue caritas n̄
ſit ratō illiꝰ numeri. q2 caritas ſiue amoꝛ ſequit̄ bonita
tem. Nam bonū eſt ratō dilectōis. ſi ergo nō poteſt po-
ni numerꝰ iſte ex ratōne bonitatis vel eēntie qđ ideꝫ eſt
ergo nec ex ratōne amoꝛis vel caritatis. Minoꝛ patꝫ:
qm̄ ex ꝑte eſſentie nō poteſt poni niſi vnitas.¶ Pꝛetea
oſtendit̄ ꝙ non ſit ibi numerꝰ ex ꝑte ꝑfectōnis virtutis
vt ipā ſe multiplicet. quia virtus illa eſt infinita ⁊ con-
iuncta ſuo actui: ergo eius actus eſt infinitus. ⁊ ita ſe-
queretur ꝙ eſſet multiplicatio ꝑſonarum in infinitum
cum iſte eſſet actus eius. qđ eſſet incōueniens. ꝓpter ħ
querit̄ a quo eſt ibi ratio numeri ſiue ex ꝑte cuiꝰ.¶ So
lutio. dicenduꝫ ꝙ cum querit̄ vnde ſit numerꝰ vel ratio
numeri in diuinis. dicimꝰ ꝙ iſte numerꝰ eſt ex ꝑte ꝑfe-
ctionis virtutis ⁊ bonitatis ⁊ caritatis. tamē appꝛopꝛi
ando ſm ratōneꝫ intelligentie: bonitatis eſt ſicut pnci-
palis ratio illiꝰ numeri. quia laus boni ⁊ eius ꝑfectio
oñdit̄ in coīcatōe. ſꝫ coīcatio ſemꝑ eſt vniꝰ ad aliū. ⁊ ideo
vbi ē ꝯmunio: ſemꝑ eſt alius ⁊ alius. ⁊ ita multiplica-
tio ⁊ numerꝰ ⁊ bonitas ſūma q̄ſi pncipalis cauſa iſtius
multiplicatōis in diuinis. ſꝫ cū bonitas ſit ꝯmunioꝛ q̄
natura ⁊ volūtas. ſicut eſt duplex pncipiū. vnū qđ ē na
tura: alteꝝ qđ eſt voluntas: ſic bonitas duobꝫ modis
erit. q2 eſt bonitas nature: ⁊ bonitas volūtatis. ⁊ hec ē
caritas. ꝯmūicat ḡ ſe bonitas vel ꝑ modū nature vel ꝑ
modū volūtatis ſiue affectōis. Coīcatō bonitatis q̄ eſt
ꝑ modū nature: illa plena ē ⁊ ꝑfecta ꝑ generatōeꝫ. ꝙ tn̄
fit de ꝑte ſubſtātie vel eēntia ⁊ nō de tota eēntia: illud i-
ꝑfectōnis eſt in natura. q2 ergo omnis imꝑfectio a bo-
nitate ſūma remouenda eſt. ⁊ ei omnis ꝑfectio tribuen
da: ideo neceſſariū eſt ꝙ coīcet ſe ꝑ moduꝫ nature. q̄ cō
munio eſt ꝑ generatōeꝫ. ⁊ illa generatō nō ſit de ꝑte eſ-
ſentie ſꝫ de tota eſſentia. ⁊ hec ꝯmunio bonitatis eſt ra-
tio diſtinctōis ſui numeri in diſtinctōe determiata q̄ ē
patris ad filiū. Sed ſicut coīcat ſe bonitas ꝑ modū na
ture: ita ꝑ modū volūtatis. quia ſūmi boni ſūma eſt cō
munio. nō eſſet aūt a ſūma niſi coīcaret ſe ꝑ moduꝫ vo-
luntatis que coīo eſt ꝑ amoꝛis affectū ſiue caritatem. et
hec coīo boni ſūmi eſt ratō numeri in diſtinctōe detmīa
ta que eſt patris ⁊ filij ad ſpm̄ſctm̄. Ratō ergo numeri
ſumituꝛ ex ratione ꝑfectionis ſūme bonitatis. ſed ꝯmu
nio totius eſſentie ꝑ generatōeꝫ. cū eſſentia nō habeat
ꝑtem: eſt ratio numeri patris ad filium ꝯmunio ꝑ na-
turam voluntatis. ratio numeri ⁊ diſtinctionis ſpiri-
tuſſancti ab vtroqꝫ.¶ Ad pꝛimam ergo ratōeꝫ qua oñ-
ditur. ꝙ ex ꝑte ꝑſone eſt imꝑfectō. dicimꝰ ſm rich. ꝙ ali
ud eſt perfici ab aliquo: ⁊ aliud perfici in aliquo. perſo
na ergo patris ex hoc ꝙ pꝛoducit perſonam filij perfici
tur in illo. ⁊ oſtenditur eius perfectio in illa pꝛoductio-
ne. ſed non perficitur ab illo ſicut dicimus ꝙ foꝛma ꝑfi
citur in materia ſꝫ non a materia: imo ecōuerſo. Vnde
rich. in li. de tri. In diuinis ꝑſonis ſane notandum qđ
ſupꝛa oſtenſuꝫ eſt. ꝙ ꝑfectio vnius exigit adiunctioneꝫ
alterius. Et conſequēter in gemīs perfectio vtriuſqꝫ re
quirit coherentiā tercie. et eſt ſua ratio ex parte carita
tis ſiue ſūme dilectōnis. quia vbi eſt perfecta caritas:

ibi eſt dilectõ ⁊ ꝯdilectõ. qꝛ ꝑfecta nõ eſt vni⁹ ad ſe. imo
ꝑfectõ dilectõis in aliquo neceſſario exigit aliũ quẽ di-
ligat vt ſe. ſꝫ ꝯdilectõ eſt nõ ſolũ diligere aliũ vt ſe. imo
etiã aliũ velle diligi vt ſe. ⁊ etiã velle ꝙ ille diligat aliũ
vt ſe. Et vult dicere. ꝙ ꝑ hanc dilectõez ⁊ ꝯdilectõez q̃ ẽ
in deo: qꝛ in eo eſt ꝑfecta caritas. ſic neceſſario tres ꝑ-
ſone ⁊ nõ plures. qꝛ pater diligit filiũ vt ſe. iterum vult
eum diligi vt ſe. ⁊ etiã actiue loquẽdo vult ꝙ aliũ dili-
gat. ⁊ in hac ꝯdilectõne ſumit̃ ꝑſona ſpũſſancti qui eſt
amoꝛ dilectus vt ita loquar. vñ dicit rich. ſic. Si in il-
la vera diuinitate ſola vna ꝑſona eſſet. vtiqꝫ non habẽt
cui ſũmũ amoꝛẽ impẽderet nec qui ſibi ſũmũ amoꝛẽ re-
pendẽt. Vñ ergo iſte ſũme dulces ille delicie habunda
rent: que vt dictũ eſt. nõ tam de ꝓprio q̃ꝫ de alieno coꝛde
hauriri ſolent: qñ vnus alteri amoꝛẽ impẽdit. ⁊ ſol⁹ ſo-
lum diligit dilectõ quidẽ eſt ſꝫ ꝯdilectõ nõ eſt. qñ duo ſe
mutuo diligũt. ⁊ ſũmi deſiderij affectũ inuicẽ impẽdunt
⁊ iſtius ĩ illum ⁊ illius ĩ iſtum affectus diſcurrit: ⁊ qua
ſi in diuerſa tendit: vtrobiqꝫ quidẽ dilectõ eſt ſed ꝯdile-
ctio nõ eſt. Condilectio aũt in re dicit̃. vbi a duobꝫ ter-
cius ꝯcoꝛditer diligit̃: ſocialiter amat̃. ⁊ duoꝝ affect⁹
tercij amoꝛis incẽdio in vnũ ꝯflatur. Ex his itaqꝫ pꝫ.
ꝙ in ip̃a diuinitate locũ ꝯdilectõ nõ habeꝛet: ſi duobus
tm̃ ꝯſiſtentibꝫ tercia ꝑſona deeſſet. ¶ Ad ſcd̃am ratõez
patet ſolutio ꝑ interemptõez. qꝛ imo ex ꝑte bonitatis ẽ
ibi ratõ numeri. ⁊ hoc ex ꝑte bonitatis ꝑ modũ nature
⁊ bonitatis ⁊ voluntatis que caritas dicit̃. nec ꝓpter ſꝫ
ponit̃ ex ꝑte eſſentie niſi vnitas. nõ eñ ꝓpter hoc eſſen-
tia multiplicat̃ ſeu numerat̃. ¶ Ad terciã ratõnez qua
obijcit̃ de virtute. dicẽdũ ꝙ virtus illa eſt infinita ⁊ cõ
iuncta ſuo actui qui ẽ productõ. ſꝫ infinita productõ di-
citur dupliciter. vel qꝛ infinita producũtur: vel quia ea
que producũtur ſiue ille qui producit eſt infinit⁹ boni-
tate. ꝑmo mõ producẽ infinita ſi ſit de ſubſtãtia rei nõ
eſt ꝑfectõis ſꝫ imꝑfeccõis. ⁊ ꝓpter hoc iſta productõ po-
neret imꝑfectõez ĩ diuĩs ꝑſonis in quibꝫ vna producit
aliã de ſua natura ſiue ei dando ſuã totã naturã. ſꝫ pꝛo
ductio infinitatis ſecũdo mõ que ſic eſt de rei ſubſtãtia
ſũme ꝑfectõis eſt. ⁊ hoc eſt in ꝑſonis diuinis: qꝛ ille qui
producit̃ ibi ſiue fili⁹ ſiue ſpũſſctus eſt infinit⁹ bonitate
⁊ ſic pꝫ rñſio ad queſtionẽ iſtam.

Membrũ ſextum

Sexto querit̃ an ſit ibi numer⁹ finit⁹ vel in
finit⁹: ſiue productõ ꝑſonaꝝ finita vl' in-
finita. Ad qd̃ ſic. virtuoſioꝛ ẽ virt⁹ que re
cipit multitudinẽ relatiuoꝝ q̃ꝫ que nõ re-
cipit. ⁊ ideo virt⁹ diuine vnitatis ſecũ patit̃ multitudi-
nem relatiuoꝝ. virtutis ǧ ẽ ꝙ recipit multitudinẽ duo
rũ: ǧ ⁊ maioꝛis v̉tutis ſi recipit multitudinẽ triũ. et ma
ioꝛis ſi q̃ternariũ. ǧ ⁊ ĩfinite v̉tutis ẽ recipe multitudinẽ
infinitoꝝ. numer⁹ ergo ꝑſonaꝝ in diuino eẽ cũ eius ſit
virt⁹ infinita ẽ infinit⁹: ⁊ earũ productõ infinita. ¶ Se-
cũda ratõ. bonũ ẽ ratõ ꝯmũionis. ǧ vbi maioꝛ ꝯmunio
maioꝛ ẽ bonitas. ǧ ſi ꝯmũicaret diuina bonitas ſuũ eẽ
infinitis ꝑſonis ip̃a maioꝛ eẽt. Sed ponẽduꝫ eſt qꝛ ip̃a
ſit maxima ⁊ infinita: ergo infinite ꝑſone producũt̃ ab
ea. ¶ Tercia ratõ. lux producit ex ſe ſplendoꝛẽ. ⁊ ex lu-
ce ⁊ ſplẽdoꝛe procedit caloꝛ. quicq̄d v̉o eſt ꝑfectõis luci
create: dandũ eſt luci increate. ſꝫ ꝑfectõis eſſet luci crea-
te ꝙ poſſꝫ ex ſe producẽ plures ſplẽdoꝛes ⁊ caloꝛes plu
res: ergo lux increata que ẽ ꝑfectiſſima ⁊ infinita ꝓdu-
cit ex ſe infinitos ſplẽdoꝛes: ⁊ ſic infinitos filios. ⁊ infi
tos caloꝛes: ⁊ ſic infinitos ſpũſſctus. ¶ Ad oppoſituꝫ.
vbicũqꝫ eſt infinitas aliquoꝝ numero: inoꝛdinatio ẽ ⁊
ꝯfuſio. ſꝫ a diuino eſſe oĩs ꝯfuſio ⁊ oĩs inoꝛdinatõ rele-
gatur: ergo nõ eſt ĩ ip̃o numer⁹ ꝑſonaꝝ infinit⁹. ¶ So-
lutio dicẽdum ꝙ numer⁹ diuinaꝝ ꝑſonaꝝ nõ põt eẽ in-
finitus. qꝛ vbi eſt numero infinitũ: ibi ponit̃ inoꝛdina-
tio ⁊ cõfuſio. ⁊ ita cum ſũma oꝛdinatio ⁊ ꝑfecta diſtin-
ctio debeat eſſe in ꝑſonis diuĩs: relinqt̃ ꝙ eis repugnat
neceſſario numer⁹ infinit⁹. ¶ Ad pꝛimã ǧ ratõez ĩ ꝯtra
rium dicẽduꝫ. ꝙ virtuoſioꝛ ⁊ potẽtioꝛ ẽ virt⁹ quã ꝯſeqt̃
multitudo relatiuoꝝ oꝛdinatoꝝ diſtinctoꝝ inuicem ⁊
nõ ꝯfuſoꝝ: ſꝫ vbi ẽ numero infinitum: nõ eſt oꝛdo. Si ǧ
poneret̃ ibi multitudo ꝑſonaꝝ ſiue relatiuoꝝ infinita
nõ eſſet oꝛdo in diuinis ꝑſonis. qꝛ ergo ſũma oꝛdinatio
debet ibi eſſe: vt oſtẽdat̃ ibi ſumm⁹ oꝛdo ⁊ ꝯcoꝛdia: ſtat
numer⁹ ꝑſonaꝝ in tribꝫ. quia ſũm⁹ oꝛdo ⁊ ꝯcoꝛdia ſtat
in tribus. Unde augu. dicit. ꝙ ille numer⁹ eſt ĩ quo eſt
maioꝛ armonia. ⁊ ideo vult dicere ꝙ numer⁹ ꝑſonaruꝫ
diuinaꝝ eſt numer⁹ triũ. Ubi ẽ numero infinituꝫ ibi eſt
ꝯfuſio que ab eſſe diuino oĩno tollit̃. ¶ Ad ſcd̃aꝫ ratõꝫ
dicit̃ ſicut dictũ eſt ad iſtã bonitas diuina nõ ẽ rõ niſi
ꝯmũionis oꝛdinate ⁊ diſtincte. Uñ vbi maioꝛ ꝯmunio
maioꝛ bonitas: veꝝ eſt ſi ſit ꝯmunio oꝛdinata ⁊ diſticta
¶ Ad terciã ratõez dicẽdũ. ꝙ imꝑfectõis eſt ĩ luce crea
ta ꝙ ex ſe ꝓducat plures ſplendoꝛes ⁊ plures caloꝛes.
Si eñ tantũ poſſet vno ſplẽdoꝛe quãtũ pluribꝫ: nõ pꝛo
duceret plures. In diuĩs aũt productõ filij a pr̃e ẽ ſplẽ-
doꝛis ꝑfecti: ⁊ ideo ſuꝑuacuũ eſſet ⁊ ꝯfuſio ꝙ eẽt produ
ctio plurium filioꝝ. Silr̃ ſi tantũ poſſet lux creata vno
caloꝛe quãtũ põt pluribꝫ: nõ ꝓducẽt plures. imo ſuper
vacua eẽt ꝓductõ pluriũ. idem aũt eſt ꝓductõ ⁊ vni⁹ fi-
lij ⁊ vni⁹ ſpũſſcti ⁊ pluriũ: qꝛ vtraqꝫ iſtaꝝ eſt ꝓductio ꝑ-
fecta ⁊ rei ꝑfecte. ⁊ ideo nõ eſt productõ nec numer⁹ ꝑ-
ſonarum diuinaꝝ in infinitũ.

Membrũ ſeptimũ

Septimo q̃rit̃ de ratõe ponẽdi numeꝝ ꝑ-
ſonaꝝ. an. ſ. poſſit poni ĩ pluribus an in
paucioꝛibꝫ q̃ꝫ ĩ tribꝫ. Et ꝑmo obijcit̃ ſic.
Rich. in li. de trini. opꝫ itaqꝫ vt ĩ diuiña
illa ꝑſonaꝝ pluralitate ſumme pulchꝛa ⁊ oꝛdiatiſſima
ſit mutuo hincinde ĩ adulterutꝝ differẽs ꝯcoꝛdia ⁊ cõ-
coꝛs differẽtia. ⁊ hãc ꝓpoſitõez accipit q̃ſi ꝑ ſe notam. ⁊
poſt arguit. videt̃ itaqꝫ neceſſario eẽ vt inter illã cui⁹ ẽ
plenitudinẽ dare nec accipe: ⁊ eã cui⁹ ẽ accipe ⁊ nõ da-
re ſit ſola vna media cui⁹ ſit ꝓpꝛie ꝓpꝛiũ tam dare q̃ꝫ acci
pere. vt ꝯſtituta ĩ medio vni eaꝝ cohereãt ex vno: ⁊ al-
teri eaꝝ ꝯnectat̃ ex altero. Et pt⁹ oñdit ꝙ debꝫ eſſe ſola
media ⁊ nõ due dicẽs. Si aũt due medie inter altrinſe
cas duas ꝑſonas eẽ dicãtur. videam⁹ ꝙ incõueniens
hãc affirmatõnez ꝯſequet̃. Ecce ex his ꝑma in vno ſolo
ꝯcoꝛdat cũ altera. altera v̉o nõ in vno tm̃ ſꝫ in duobꝫ cõ
coꝛdat cũ tercia. Tercia qdẽ ñ ĩ duobꝫ ſꝫ ĩ vno ſolo ꝯcoꝛ
dat cũ q̃rta vides ẽte qm̃ vni⁹ ꝓpꝛietatis gemĩatio atqꝫ
ꝯmunio ꝓpoꝛtõnalitatis ratõez nõ tam ꝑtendit q̃ꝫ ꝯfun-
dit. ¶ Scd̃a ratio rich. Suppõnim⁹ ꝙ in diuinitate ſit
vna ꝑſona ſolum que nõ ab alia: ⁊ vna ſola a qua non
alia. Si eñ illa que ab alia nõ eſt: nullã de ſe proceden
tem haberet: ĩperpetuũ ſola remanẽt. Item ſicut ncc̃e ẽ
ibi eſſe aliquã ꝑſonã que nõ ſit ab aliqua alia: ſic oꝑtet
ibi eſſe aliquã a qua nõ ſit aliqua alia. Quia ſi q̃libꝫ ex
alia ꝓcedẽs de ſe ꝓcedẽtez habẽt: hui⁹ deductõis ꝓtra-
ctio in infinitũ ꝓcedẽt. Et hec etiã erit vna ſola. quia ſi
due ꝑſone hoc ꝯmũe haberẽt: ꝓculdubio neutra illarũ
ab alia procedẽt. nec vna alteri ĩmediata adhereret qd̃
eſt inconueniens. Eſt itaqꝫ ꝓpꝛium vni⁹ ſolius ꝑſone de
ſe procedentem nullo modo habere. Item neceſſe eſt ꝙ
hec ab alia. Nam ſi que de ſe procedentem non habꝫ a
nulla alia procederet: diuino conſoꝛtio imperpetuum
careret. Ex his ergo relinquitur. ꝙ eſt vna ſola perſo-
na de qua nulla alia procedit procedens ex alia: ſicut ẽ
vna ſola a qua procedit alia non procedens ex alia.
Item ſi eſt ibi vna ſola perſona a qua nulla alia: ⁊ vna
ſola a qua alia ⁊ a nulla alia: neceſſe eſt eſſe mediã que
ſit ab alia ⁊ a qua alia. Si enim non eſt niſi vnus qui
non ſit ab aliquo alio: conſequens eſt vt id de quo mo-
do agimus non ſit a ſemetip̃o. Item ſi ibi non niſi vn⁹

ſolus eſſe poteſt qui de ſe procedentē nō habet. hunc de
quo modo loquimur de ſe procedenteꝫ habere oportet:
ſic itaqꝫ procedit ex alio vt nihilominꝰ alius procedat
ex ipō. Ex his ergo neceſſario ꝯcludit̄ in diuīs numerꝰ
ꝑſonaꝝ triū. ¶ Tercia ratō. ſicut ſupra oñſum eſt non
eſt niſi duplex modꝰ procedēdi in diuinis. vel ꝑ moduꝫ
nature: vel ꝑ modū voluntatis. ꝑ modū nature genera
tio filij a patre: ꝑ modū volūtatis proceſſio ſpūſſcti ab
vtroqꝫ. neceſſe eſt ergo tres eſſe ꝑſonas vnam in qua ſit
ratio primi ꝑncipij a nulla procedēs: aliā que procedat
ꝑ generatōeꝫ. aliā vō que procedat ꝑ ſpiratōeꝫ. naꝫ bo-
num meliꝰ eſt qđ ſe diffundit ſūma diffuſione naturali
⁊ volūtaria: ꝗ ꝙ altera tm̄. Si aūt poneret̄ quarta: q̄-
reret̄ de illa an procedat ꝑ generatōeꝫ: an ꝑ ſpiratōeꝫ.
ſi ꝑ generatōeꝫ: ergo filius: ſi ꝑ ſpiratōeꝫ: ergo ſpūſſcts
ſed cū nō ſit in trinitate ꝑſonaꝝ ponendū aliquid imꝑ-
fectū nec aliquid ſuꝑuacuū: cū vno ſolo filio poſito ꝑfe
cta ſit generatō: vno ſolo ſpūſcto poſito ꝑfecta ſit ſpira-
tio diuina. quia ⁊ ille ꝑfectiſſimꝰ filius ⁊ iſte ꝑfectiſſi-
mus ſpūſſctus. relinquit̄ ꝙ eſt vnꝰ ſolus filius ⁊ vnꝰ ſo-
lus ſpūſſctus. Suꝑuacuū igitur ⁊ vanū eſt ponere plu
res. ¶ Quarta rō. aug: ī li. lxxxiij. q̄ſtō. q. xvij. Omne qđ
eſt: aliud eſt quo cōſtat: aliud quo diſcernit̄: aliud quo
ꝯgruit. vniuerſa igit̄ creatura ſi eſt ⁊ ab eo qđ oīno ni-
hil eſt: ſiue ꝙ ipā non eſt diſtat plurimuꝫ ⁊ ſuis partibꝫ
ſibimet ꝯgruit cauſam eius. ergo terciaꝫ eſſe oportet q̄
ſit: qua hoc ſit: qua ſibi amica ſit. creature aūt cauſam.
id eſt auctorem deū eſſe dicimꝰ. oportet ergo deuꝫ trini-
tatem eſſe qua nihil ꝑſtantiꝰ intelligentius beatiꝰ queat
inueniri. Ideoqꝫ etiam cum veritas querit̄: pluſꝗ tria
genera queſtionū eſſe nō pñt. vtꝝ oīno ſit. vtꝝ hoc aut
illud ſit: vtꝝ probādum vel iprobāduꝫ ſit. prima eſt que-
ſtio naturalis. ſcđa ratōnalis. tercia moralis. ¶ Quīta
ratō. ſicut ſupra dictū eſt. coīo ꝑfecte caritatis non pōt
eſſe in minꝰ ꝗ in tribꝫ ꝑſonis. Si ergo vbi eſt ſūma ca-
ritas. nō poteſt deeſſe ꝑfecta coīo amoris. vbi aūt ē ſū-
ma bonitas: non debet deeſſe ſūma caritas. Relinquit̄
igit̄ ꝙ ſūma bonitas non debet eſſe in minꝰ ꝗ in tribus
ꝑſonis. Qꝫ aūt ꝑfecta coīo amoris vel caritatis nō poſ
ſit eſſe in minꝰ ꝗ in tribꝫ ꝑſonis: patet. qm̄ ꝑfecta coīo
amoris ꝯpletur in dilectōne. ⁊ hoc etiā vult rich. in li.
de tri. dilectio aūt ꝑfecta nō pōt in minꝰ eſſe ꝗ in duabꝫ
ꝑſonis. cōdilectio vō niſi in tribꝫ ꝑſonis. nec oportet eē
plures ſed ſuꝑuacuuꝫ eſt ponere plures. ¶ Ad oppoſi-
tum tria ſūt ꝑncipia in reꝝ natura producēdi vnum ex
alio natura. ratō. ⁊ voluntas. ſed in diuinis ponit̄ pro
ductio ꝑ modū nature: vt generatō filij a patre. ⁊ ꝓdu-
ctio ꝑ modum voluntatis. ſcꝫ proceſſio ſpūſſancti: ergo
neceſſe eſt ponere terciam productōeꝫ que ſit ꝑ modum
ratōnis. ⁊ qđ iſta maxime debeat ibi poni patꝫ. qm̄ qđ
eſt dignius ſemper eſt deo tribuendum. ſed productio
que eſt ꝑ modum ratōnis dignioris eſt: quia vis ratio-
nalis dignior eſt ⁊ etiam operatio ſua. ſ. vis generata.
¶ Sed huiꝰ ſolutio dicta eſt prius in queſtione de ꝓceſ-
ſione ſpūſſancti. ¶ Scđa ratio qm̄ ſcđm exigentiam ꝑ-
fectionis videtur iſtud ſequi neceſſario. quia ſi eſt vna
ꝑſona dans ⁊ nō accipiens: ⁊ alia accipiens ⁊ nō dās
⁊ tercia que eſt accipiens ⁊ dans: videtur ꝙ ſit quarta
que nec ſit accipiens nec dans. ¶ Tercia ratō. nulla vi
detur eſſe ratio quare nō ſit ponere duas medias inter
illā cuiꝰ eſt dare ⁊ non accipere: ⁊ illam cuiꝰ eſt accipere
⁊ non dare: quaꝝ eſſet dare ⁊ accipere. ⁊ quia plus cō-
ueniret ſcđa cum tercia ꝗ cum prima. Nam pari ratio
ne videtur eſſe ꝯfuſio poſitis tribꝫ ꝑſonis iuxta predi-
ctam ratōeꝫ. Nam tercia cuiꝰ eſt accipere ſed non dare
conuenit cum ſcđa in vno ſcꝫ in accipiendo: ſed non in
dando. Cuꝫ prima vō non conuenit nec in accipiendo
nec in dando: ergo plus cōuenit cum ſcđa ꝗ cum pͥma.
¶ Quarta ratō ſi ſūma caritas ⁊ ſūma bonitas eſt ra-
tio in ꝑſona patris ꝙ producit ex ſe ꝑſonam aliā. cū ſit
illa ⁊ oīno eadem bonitas ꝑ omneꝫ modum in ſpūſcto
ergo erit in ſpūſancto ꝙ producatur ex eo ꝑſona alia.
¶ Sol. dicēduꝫ ſicut ſupra oſtēſuꝫ eſt. ꝙ in diuinis tm̄
debent eſſe tres ꝑſone. nec pñt eſſe plures: quia ſequere
tur ꝙ non eſſet in ipā ſūma trinitate ſūma germanitas
nec ſūma cōnexio: ſed confuſio ⁊ inordinatio. quod eſſꝫ
valde abſurdum ⁊ incōueniens. quod patet. ſuppoſito
ꝙ cōmunio boni non poſſit niſi duobus modis eſſe. ſcꝫ
vel per modum nature: ⁊ hec eſt generatō vel productō
generati a generante. vel per moduꝫ voluntatis: ⁊ hec
eſt proceſſio amoris ab amante. ⁊ ſi non eſt pluribꝫ mo
dis intelligere cōmunionem boni: erunt ad minꝰ tres
perſone ſicut oſtenſum eſt. ⁊ non plures quin eſſet ſuꝑ-
fluitas ⁊ confuſio vt oſtendunt rationes. ¶ Ad ſcđam
rationem dicendum. ꝙ quarta perſona non poteſt eſſe
in diuinitate que nec ſit accipiens nec dans. Naꝫ ſicut
dicit Rich. in li. de trini. ſi illa perſona que aliunde nō
accipit vt ſit nullam procedenteꝫ de ſe haberet: imper-
petuum ſola remaneret. Simili quidem ratione que đ
ſe procedentem non habet. ſi a nulla alia procederet di
uino conſortio imperpetuum careret. ¶ Multiplex autē
ratio a vera diuinitate ſolitudineꝫ excludit ſicut dictū
eſt. non eſt igitur aliquo modo quartam ponere perſo-
nam. ¶ Ad terciam rationem dicendum ſm̄ Rich. de
ſancto vict. Qꝫ cōmune eſt omnibus perſonis diuinis
omnem plenitudinem habere. cōmune ſolum duabus
omnem plenitudinem dare. ꝯmūe autem ſolis duabus
omnem plenitudinem accipere vel accepiſſe. ꝯmune au
tem ſolis duabus non habere vtrūqꝫ ſcꝫ non dare non
accipere ſimul ſcꝫ patri ⁊ ſpirituiſancto. vnius nāqꝫ ꝓ-
prietas eſt ī ſolo dando ſcꝫ patris. alterius proprietas
tam in accipiendo ꝗ dando ſcꝫ ipſius filij. ſolis duabꝫ
eſt cōmune perſonam de ſe procedentem habere. ſolis
duabus perſonis eſt ſcđm aliunde procedere. ſolis du
abus eſt cōmune non habere vtrūqꝫ. nam tm̄modo de
ſe procedentem habere eſt proprietatis vnius. tm̄mo-
do vō procedere proprietas eſt alterius. proprietas au-
tem tercij tam ab alio procedere ꝗ de ſe procedentem
habere ſcilicet filij. Ex his igitur patet. ꝙ conuenien-
tia eſt ipſius ſpirituſſancti ad patrem in hoc. ꝙ non ſi-
mul conuenit eis ꝙ perſona de ipſis procedat: ⁊ ꝙ pro-
cedant de alio procedentem habere ⁊ ab alio procede-
re indiſtincte ad filium qui habet ſimul vtrūqꝫ. ſeruat̄
igitur ratō proportionalitatis quod non fieret poſitis
duabus perſonis quibus cōmune eſſet procedere et de
ſe procedenteꝫ habere. nam tres conuenirent in hoc ꝙ
eſt dare. tres in hoc ꝙ eſt accipere. due ſolum in dare ⁊
accipere et non tres: ⁊ due ſolum in non dare non acci
pere ſimul. ⁊ ita non ſeruaretur proportio ⁊ conueniē-
tia que debet eſſe trium inuicem. immo ſemper magis
vna cum aliqua ꝗ cum alia. ¶ Ad quartam rationem
dicendum. ꝙ ſumma bonitas ſicut eſt ipſa ratio produ
ctionis perſone a perſona in patre ⁊ filio: ita eſt ratio
non productionis in ſpirituſancto. ſicut enim ratō ſū-
me bonitatis neceſſario ponit diffuſionem vnius ī ali-
um: ita ratio ipſius ſumme bonitatis excludit confu-
ſionem in diffuſionem boni vnius ad alium. Sed ſi po
neretur ꝙ ſpirituſſanctus haberet de ſe procedentē ali-
um ratione ſumme bonitatis in eo: ita ⁊ ille alius ha-
beret de ſe procedentem alium ⁊ ita infinitum. ⁊ infini
tum conſequitur neceſſario confuſio diffuſionis boni-
tatis: quam non recipit ratione ſumme bonitatis. exi-
git igitur ratio ſumme bonitatis ꝙ ſit ex perſona vna
in qua ſit terminus diffuſionis: ſicut eſt vna que eſt ꝑn-
cipium diffuſionis.

¶ Queſtio. xlvj. de ordine diuinarum perſonarum.

Poſtꝙ diſſeruimus de numero diuinaꝝ pſonaꝝ: de ordie earũdem virtute dei iuuãte ingram⁹. ⁊ qꝛ circa ordinẽ multe ſunt dubitatões de eis p ordinẽ eſt diſcernẽdũ. Primo an ſit ordo in diuinis pſonis. Scḋo cuiuſmõi ſit ille ordo vtꝝ nature vel originis. Tercõ de ordine originis an ſit ibi aliqua pſona ſine origie. Quarto an pñt eſſe plures pſone ſine origine. Quinto an due habẽtes originẽ imediate procedant ab alia que nõ habet originez ita ꝙ neutra ab alia ſicut ponebãt greci. Sexto an illa que habet originẽ ab alia habet ſilr originẽ a pma imediate. Septimo an proceſſio ſpũſſancti ↄſequaẗ ordinem nature ad generatõez filij vel ecõuerſo. Octauo an abſtractis ypoſtaſibꝫ ſiue pſonis ſit intelligere ordinem nature in trinitate. ⁊ ecõuerſo.

Membrũ primũ

Ad primũ procediẗ ſic. Augu. ↄtra maximinũ. cum diciẗ fili⁹ a patre. non diciẗ inequalitas ſubſtãtie: ſed ordo nature. non ꝙ alter pri⁹ altero: ſed ꝙ alter ex altero. In diuinis igiẗ pſonis eſt ordo nature: ergo ẽ ibi ordo ¶ Scḋa ratõ. nobili⁹ eſt eẽ ordinatũ ꝙ̃ nõ ordinatũ. qꝛ eſſe in ordine eſt pfectõis ⁊ dignitatis: negatio vͦ ordinis indignitatẽ ponit. Cum ergo eẽ diuinaꝝ pſonarũ ſit nobiliſſimũ relinquiẗ ꝙ ipm eſt ordinatũ. ¶ Tercia ratio. bonũ nõ põt intelligi ſine ordine. ſicut econuerſo malũ ponit inordinatõez ⁊ priuatõz ordinis. Itẽ ipm eſſe inqñtuz hmõi nõ eſt ſine ordine. Vñ dicit boeci⁹. ꝙ eſſe ẽ qḋ retinet ordinẽ ſeruatqꝫ naturã. Si ergo eſſe diuinaꝝ pſonaꝝ qḋ eſt diuinũ eẽ eſt veriſſimũ eẽ ⁊ veriſſimũ bonuz: relinquiẗ ꝙ in eo eſt veriſſim⁹ ordo. ¶ Ad oppoſitũ. oĩs ordo aut attendiẗ ſm pri⁹ ⁊ poſterius: aut ſimul: aut ſm ſuperi⁹ ⁊ inferi⁹: aut iuxta. ꝫ in diuinis pſonis nõ eſt ordo ſm pri⁹ ⁊ poſteri⁹: qꝛ in trinitate nihil pri⁹ aut poſteri⁹ ſicut diẗ ſimbolũ athanaſij. qꝛ pri⁹ ⁊ poſteri⁹ dicũt añceſſionẽ ⁊ ſucceſſionẽ in tpe. nec etiã eſt ibi ſimul: qꝛ ſimul diẗ pñtiaꝫ vel ↄcomitantiã in tpe vel in loco. Item nõ eſt ibi ordo ſm ſuperi⁹ ⁊ inferi⁹ ⁊ iuxta. qꝛ hmõi differẽtie ordinis attendũẗ ſm ſitũ. Situs aũt nõ eſt niſi vbi ẽ diſpoſitõ ptiũ in toto vel ĩ loco. Cum ꝰ nulla differẽtia ordĩs poſſit poni ĩ diuĩo eẽ: ſimpliciter nõ ẽ ibi ordo. ¶ Si diceret ꝙ ibi ẽ ordo nature ⁊ ille nõ attẽdiẗ ſm pdictas differẽtias. Queriẗ qḋ ille ordo. aut ẽ eẽntia aut pſona: aut notõ. qꝛ qcqḋ eſt in diuinis ẽ aliqḋ hoꝝ. ꝫ hmõi ordo nõ eſt ipa eẽntia diuina cũ eẽntia dicaẗ p indiſtinctõez: ordo vͦ diciẗ p diſtinctõnẽ. ſiue ſm ratõez ⁊ differẽtiã origĩs vel pncipij. diuia vͦ eẽntia nõ pẗ dici in ratõe pncipij vel origĩs vel ꝙ ſit a pncipio: vel ꝙ habeat originẽ: qꝛ diuina eẽntia nec generat nec generaẗ nec ſpirat nec ſpiraẗ. Iteꝫ nec poteſt dici ꝙ iſte ordo ſit pſona: imo eſt pſonaꝝ: qꝛ dicit habitudinem pſonaꝝ ad pſonas. Item nec põt dici ꝙ dicat notionẽ: qꝛ oĩs notio ſiue ꝓprietas ĩ diuinis ẽ diſtinctiua pſone a pſona. ꝫ ordo magis dicit ↄueniẽtiã ꝙ̃ diſtinctionẽ: relinquiẗ igiẗ ꝙ ordo penit⁹ nihil eſt in diuinis. ¶ Tercia ratõ augu. in li. de ciui. dei. ordo eſt pariuꝫ. diſpariũqꝫ ſua cuiqꝫ tribuẽs localis diſpoſitio. vbi ergo non eſt localis diſpoſitio: non erit ordo. ſi ergo in diuinis pſonis nõ eſt localis diſpoſitio: ergo nec ordo.

¶ Solutio dicendũ ꝙ in diuinis pſonis eſt ordo. Sed diſtinguendũ qꝛ multiplex eſt ordo. eſt eñ ordo ſcḋꝫ locum. eſt ordo ſm temp⁹. eſt ordo ſm cauſaꝫ. eſt ordo ſm ratõez. eſt ordo ſm originẽ nature qui eſt pncipij ad illud qḋ eſt de pncipio. Ordo ſm locũ attendiẗ ſm iſtas differẽtias ſuperi⁹ inferi⁹ ⁊ iuxta. Ordo ſm tpus attenditur ſm iſtas differẽtias pri⁹ poſteri⁹ ⁊ ſimł. ⁊ his modis nõ eſt ordo in diuinis pſonis. Ordo aũt ſm cauſaꝫ eſt ſm ꝙ dicim⁹ ꝙ cauſa prior eſt effectu. hoc mõ ꝓprie nõ eſt ordo in diuinis pſonis: qꝛ cauſa ſemp ẽ prior effectu in diuerſitate eẽntie. Diciẗ vlteri⁹ ordo ratõis ſicut ordo differẽtiaꝝ ad vnũ gen⁹ qui ordo ẽ a latẽ vel pmi medij ⁊ poſtremi. ſicut pẗ in linea pdicamẽtali. Iuxta vͦ ordinẽ rõnis differẽtiaꝝ ad gen⁹ nõ ſumiẗ aliqs ordo ĩ diuĩs pſonis: qꝛ iſte ordo diẗ impfectõnez ſiẗ infra videbiẗ. ꝫ iuxta aliũ ordinẽ rõnis qui ẽ pmi medij ⁊ poſtremi: ſumiẗ ordo rõnis in diuinis pſonis. ſicut eñ in hoc ordine rõnis eſt vnũ ↄmũe qḋ de alijs diciẗ ⁊ nullũ de ipõ. ⁊ iſtud appellaẗ generaliſſimũ in linea pdicamẽtali. ⁊ iſtud eſt pmũ ⁊ vnũ de quo alia dicunẗ ⁊ ipm de nullo. ſicut ſpẽs ſpecialiſſima ⁊ hoc poſtremũ. ⁊ aliqḋ de quo alia dicũẗ ⁊ qḋ de alijs qbuſdã dẽ. ⁊ hoc ẽ gen⁹ ſubalternũ ⁊ illud vocaẗ mediũ. ſic ĩ ordine q ẽ ſm rõez originis q ẽ in diuerſis pſonis: eſt pſona q̃ de nulla ⁊ a qua alia. ⁊ pſona de qua nulla ⁊ q̃ ab alia ⁊ pſona q̃ſi media q̃ de alia ⁊ de qua alia. ⁊ ſic ptꝫ ꝙ ibi ẽ ordo originis q ſumiẗ iuxta ordinẽ ratõis. ⁊ ſm iſtas tres differentias q̃ ſunt nõ ab alio a quo alius ⁊c̃. ⁊ non ſm pdictas differẽtias. Et ſi queraẗ vtꝝ iſte ordo ſit ſimpliciẗ Dicendũ ꝙ nõ eſt ordo ſimpliciẗ: ꝫ ordo cũ additõe. ſ. ordo nature vel originis. Per hoc ſoluiẗ pma ratõ. qm̃ procedit de duobꝫ pmis ordinibꝫ. ¶ Ad ſecũdũ dicẽdũ ꝙ ordo dicit ibi notionẽ. Sed notio aliqñ ſignificatur diſtincte. vt cũ dico paternitas. Aliqñ indiſtincte. ꝫ per additõez determiaẗ. pme notões diſtinguũt pſonã a pſona abſolute ⁊ ſine determiatõe ſicut generare ⁊ generari ⁊ hmõi. alie vͦ notões cũ determiatõe diſtinguunt ſicut pncipiũ. Si eñ dicaẗ pẗ eſt pncipiũ. niſi addaẗ filij vel ſpũſſcĩ: indiſtincte ĩportaẗ notõ. ꝫ p additõez determiaẗ vt cũ dico pẗ ẽ pncipiũ filij. pẗ ẽ pncipiuꝫ ſpũſſcĩ. iam eñ diẗ notõez pat̃nitatis diſtincte q̃ ẽ notõ generatõis ⁊ notõ proceſſionis. Dicendũ ergo ꝙ ordo de ſe dicit notõez indiſtincte ſiue ↄfuſe. ꝫ diſtinguiẗ p additõez. vt ſi dicaẗ ordo filij ad patrẽ dicit notõez filiatõnis ſiue generatõis paſſiue. ⁊ ſilr ordo pr̃is ad filiũ notionẽ pat̃nitatis vel generatõis ſm ꝙ ẽ ei⁹ qui generat p hoc eñ diciẗ vn⁹ ad alterũ cũ diciẗ ordo patris ⁊ filij ad ſpiñſcẽm hoc dicit notõez ſpiratõis ↄmũis ab vtroqꝫ. ordo vͦ ſpũſſcĩ ad patrẽ ⁊ filiũ eſt proceſſio. ptꝫ ergo ꝙ ordo ſine determiatõe notõez ſiue notões dicat indetermiate ⁊ ↄfuſe: cum determiatõe vͦ diſtincte. ¶ Ad terciã ratõez. dicendũ ꝙ illa ratõ augu. procedit de ordine ſm locũ. ⁊ ſic patꝫ rñſio ad iſtam queſtionẽ.

Membrum ſecundum

Secũdo q̃riẗ ſuppoſito ordĩe ĩ diuĩs. cuiuſmodi ſit ille ordo. vtꝝ ſit ibi ordo nature Ad qḋ ſic obijciẗ p auctẽz aug. pdictã cũ dẽ. fili⁹ a pr̃e ñ dẽ ineq̃litas ſubẽ: ꝫ ordo naẗe. ꝰ ibi ẽ ordo naẗe. ¶ Scḋa rõ vbicũqꝫ ĩtelligiẗ diffuſio bonitatis vni⁹ ĩ aliũ ĩtelligiẗ ordo ſm rõꝫ pncipij vł origĩs. ꝫ ſic ẽ ĩ diuĩs: ꝰ ibi ẽ ordo origĩs. ꝫ cũ iſte ordo ſit ita ꝙ vn⁹ habeat naẗaꝫ ab alio. relinqẗ ꝙ ſit ordo naẗe. ¶ Ad oppoſitũ vbicũqꝫ ĩtelligiẗ ordo: ĩtelligiẗ diſtictõ naẗe. ſi ꝰ naẗa ĩ diuĩs pſõis ſe hꝫ ſꝫ oĩmodã diſtictõez: relinqẗ ꝙ ñ ẽ ibi ordo naẗe. maior ptꝫ qm̃ idẽ ad ſe ñ ordiaẗ. ¶ Scḋa rõ ſi ibi ẽ ordo ẽ ſm rõꝫ pncipij ĩ ordine naẗe. ꝫ ad pncipiũ ĩ ordĩe naẗe ſeqẗ pri⁹ naẗa. ꝰ ſi pẗ ẽ pncipiũ filij ſm ordinẽ naẗe pẗ erit prior filio naẗa hoc aẗ falſuꝫ ⁊ incõueniẽs. Nã diẗ aug. ĩ pdicta auctoritate. ꝙ ñ ẽ alter prior altero. Et in ſimbolo athanaſij habeẗ ꝙ ĩ hac trinitate nihil pri⁹ aut poſteri⁹: ꝰ ñ ẽ ibi ordo naẗe. ¶ Tercia rõ idẽ ẽ in diuĩs naẗa qḋ ſuba vel eẽntia. ſi ꝰ ĩ diuĩs ẽ ordo naẗe: reliqẗ ꝙ ẽ ibi ordo ſubẽ vel eẽntie ꝫ nullo mõ pẗ dici ibi eẽ ordo ſubẽ vel eſſentie qꝛ ordo eẽntie nõ poſſet dici niſi vel qꝛ eẽt pncipiũ ordĩs vel qꝛ ordinareẗ. ꝫ eẽntia nõ poteſt dici pncipiũ ordĩs. qꝛ pncipiũ ordinis rſpectiue dẽ: eẽntia vͦ abſolute. nõ

em̄ eſt p̄ncipiū vel ꝑ generatōez vel ꝑ ſpiratōez. ſequere
tur em̄ ꝙ eēt p̄ncipiū diſtinctōis. preꝺea ſimul ē vna eſ-
ſentia i trib⁹ ꝑſonis ꝙ nō pōt dici p̄ncipiū ordis. Item
nō pōt dici ꝙ ipa ordinet: qꝛ ſi ordinat̄ aut ordinat̄ ad
eēntiā aut ad ꝑſonā. nō ad eēntiā: qꝛ vna eſt ſola eēntia
idem aūt ad ſe nō ordinat̄. ſilr̄ nec ad ꝑſonā: quia ordo
ſemꝑ eſt differentiū: ꝑſona aūt nō differt ab eēntia i di
uinis. Relinquit̄ igit̄ ꝙ ibi nō eſt aliquis ordo nature.
¶ Sol. dicēdū ꝙ ī diuinis ē ordo nature. ¶ Ad p̄mā
ratōez ⁊ ad terciā in ſimul dicēdū. ꝙ cū dicit̄ ordo ꝑſo-
narū: dicit̄ ordo reſpectu ei⁹ qđ ordinat̄. cū vō dicit̄ or-
do nature in diuīs: dicit̄ ordo reſpectu eiu⁹ qđ eſt ratō
ordinis. licet em̄ natura ⁊ eēntia in diuinis idē ſint: tn̄
alio mō dicit̄ natura: alio mō eēntia. qꝛ eēntia dicit̄ ab
ſolute: natura vō dicit eēntiā cū additōe. qꝛ dicit eēnti-
am cū virtute ꝓductōis ſilīs. vn̄ ī intellectu nature ha-
betur ratō ordinis qm̄ vbi intelligit̄ hec virt⁹: intelligi
tur ratō ordinis ⁊ p̄ncipij. Nō em̄ pōt intelligi virt⁹ ꝓ
ductiua quin intelligat̄ ratō p̄ncipij. ⁊ ratōe hui⁹ ꝯno-
tati dicit̄ ordo nature. ⁊ ratōe hui⁹ dicit diſtinctōez. ſꝫ
ratōe p̄ncipalis ſignificati qđ eſt eēntia dicit indiſtin-
ctionem. nec ratōe hui⁹ dicit̄ ordo nature: ſꝫ ratōe ꝯno-
tati ratōe cui⁹ ꝯnotat̄ ratō diſtinctōnis. ⁊ ita ꝑ hoc ſol
uitur prima ratō ſilr̄ ⁊ tercia. qꝛ non dicit̄ ordo nature
qꝛ natura ordinet̄: ſed qꝛ dicit ratōez ordinis ꝑ hoc. ſ. ꝙ
ꝯnotat vn̄ ſit p̄ncipiū ad diſtinctōez virtutem ſcꝫ ꝓdu-
ctionem ſilīs ſicut viſuꝫ eſt. ¶ Ad ſcđam ratōez. dicen-
dum ꝙ p̄ncipiū in ordine nō ſemꝑ ponit prius: ſꝫ ſolum
quādo eſt diuerſitas eēntie vel ſubſtātie ei⁹ a quo ē ali-
quid. ⁊ ei⁹ qđ eſt ab eo. vt ī cauſa ⁊ cauſato. ſꝫ in diuīs
eſt vnitas eēntie ⁊ ſube: ⁊ ideo nō debet ꝯcedi pr̄ ē prior
filio natura. qꝛ nō eſt ī illis altera eēntia. nec etiā pri⁹ ⁊
poſteri⁹ debꝫ accipi in diuīs q̄uis ſit ibi ordo: qꝛ he di-
ſpoſitōes vt dicit ph̄us ꝓprie ſūt in tp̄e vel duratōne. q̄
a trinitate remouet̄ eo qđ ī ꝑſonis eſt etnitas. Vn̄ ille
differētie ordinis vel tp̄is nō cadūt ī ordine nature im-
mutabilis q̄ eſt ī diuīs ꝑſonis. licꝫ ordo nature mutabi
lis eas recipiat: qꝛ in hac trinitate vel pri⁹ aut poſteri⁹
ſicut habetur in ſimbolo athanaſij.

Membrū terciū

Tercio q̄rit̄ an in diuīs ſit aliq̄ ꝑſona ſine
origine de nccītate. Ad qđ ſic. poſito em̄
oppoſito. ſ. ꝙ nulla ſit ꝑſona ī diuīs q̄ nō
habeat originē tūc q̄rit̄. aut ītelligis ꝙ ꝑ-
ſona hꝫ originē a ꝑſona: aut ab eēntia. nō ab eēntia: qm̄
ſic ꝑſona ī diuīs nō eēt idē ī natura qđ eēntia. qꝛ vt dic
Anſel. nec intellect⁹ capit nec natura ꝑmittit illū ꝙ de
alio eſt eē illū de quo ē. differt ꝙ ꝑſona ī diuīs ab eēntia
ſicut illđ qđ eſt de p̄ncipio. qđ ē incōueniēs. Si aūt di-
cat̄ ꝙ ꝑſona hꝫ originē a ꝑſona: cū q̄libꝫ habeat origi-
nē: aut oportebit ꝓcedē in infinitū: aut idē erit ad ſe. q̄-
rū vtrūqꝫ ē incōueniēs: qꝛ aut ibi ē circul⁹ ⁊ tūc idē ne-
ceſſario eſt a ſeip̄o. qꝛ ſi pr̄ eſt p̄ncipiū ad filiū ⁊ fili⁹ ad
ſp̄mſcēm ⁊ ſp̄ūſſctus ad p̄rem: ſeq̄t̄ neceſſario ꝙ pat̄ ſit
p̄ncipiū ſui. qꝛ qcqđ ē p̄ncipiū p̄ncipio ē p̄ncipiuꝫ ad il-
lud qđ ē ab eo aut ē ibi ꝓcedē in infinitū ita ꝙ dicatur
hec ꝑſona ab illa ⁊ ab hac alia ⁊ ſic in infinitū. Relin-
quit̄ ꝙ ꝙ neceſſario oꝑtet ponē in diuīs aliquā ꝑſonaꝫ
nūc ſit ſine origine. ¶ Ad oppoſitū ſi ē ibi aliq̄ ſine ori-
gine. ſeq̄t̄ ꝙ q̄libꝫ ſit ſine origine. ſꝫ hoc ē falſuꝫ ⁊ incō-
ueniēs ī diuīs ꝑſonis: ꝙ incōueniēs ē ꝙ ſit aliq̄ ſine ori
gine. maior ptꝫ: qꝛ eē ſine origine vtutis ē ⁊ dignitatis
ſꝫ qđ ē dignitatis ī vna ꝑſona ē dignitatis ī alia: ⁊ cui-
libet ꝑſone diuīe tribuēduꝫ ē qđ eſt dignitatis in ip̄a. ꝙ
ſi eſt ibi aliqua ſine origine: relinquit̄ ꝙ q̄libꝫ alia ſim
plicit̄ erit ſine origine. aut oꝑtet dicē ꝙ ħ n̄ ſit dignita-
tis ī ꝑſona ſcꝫ eē ſine origine qđ falſuꝫ ē: qꝛ hoc ē in p̄re
dignitatis. ¶ Scđa ratō vbi nō eſt origo nō ē ordo ſm̄
originē. ſi ꝙ ab aliq̄ ꝑſona diuīa ſic̄ a p̄re remouet̄ ori-
go: ꝙ ⁊ ordo ſm̄ originē. nō ē ergo ponē ordinē ſm̄ origi
nem in p̄re. ¶ Sol. dicēdū ſm̄ p̄dictā ratōez ꝙ neceſſa
rio ē ponē ꝑſonā ſine origine. ¶ Ad p̄mā ratōez ī ꝯtra-
rium. dicēduꝫ ꝙ eē ſine origine ē dignitatis ī p̄ma ꝑſo-
na ſolū. tn̄ hoc eēt indignitatis in quacūqꝫ alia ponēt̄
⁊ hoc ꝓpter duplicē cauſaꝫ. vna cauſa qꝛ ſequeret̄ ꝙ nō
haberēt ꝑſone ſūmā ꝯnexionē ad ordinem adinuicem.
Alia cauſa qꝛ ſicut pluralitas filiatōis ponit imꝑfecti
onē in plurib⁹ filījs: ⁊ ita indignitatē. ideo in trinitate
eſt vn⁹ ſolus fili⁹ qui totalitatē habet ꝑfectōis vn̄ ſuꝑ-
fluēt ali⁹. ita pluralitas in generatoꝝ ponēt idignitatē
in generatis. i. in exiſtētib⁹ ſine origine ſic̄ iā ampli⁹ pa
tebit. ſꝫ in vna ſola ꝑſona dignitatis erit eē ſine origine
a ꝑfectōe originis ⁊ ordinis: ſi eēt ſine origine ⁊ genera
ret. ¶ Ad ſcđaꝫ dicēduꝫ ꝙ pr̄ nō dicit̄ habē ordinē ori-
ginis qꝛ habeat originē ab alia ꝑſona: ſꝫ qꝛ ē p̄ncipium
originis aliaꝝ ꝑſonaꝝ. ⁊ ſm̄ ħ ꝑtinet ad ip̄m ordo ſm̄
originē. Vn̄ rich. in li. de trini. Ad ꝯſideratōez origia-
lis cauſe ꝑtinet. nō ſolū q̄rē aut inueīre originē eſſe vbi
eſt. ſꝫ etiā q̄rē ⁊ inuenire eā nō eē vbi nō ē. Queſtio em̄
de origine ē q̄ſtio vn̄ res habeat eē. ad quā q̄ſtionē ꝑti-
net indagare hocip̄m qđ eſt vn̄ habeat eē. an ſemetip̄o:
an aliūde. ſm̄ ħ ꝑtinet q̄ſtio de origine ad p̄rem.

Membꝛum quartū

Quarto q̄rit̄ an poſſint eē plures ꝑſone ſi
ne origīe. Ad qđ ſic hylari⁹. ſi ſūt duo i-
naſcibiles ꝙ duo dij. Sꝫ ſi ſūt due ꝑſone
ſine origine. ſūt duo innaſcibiles: ꝙ duo
dij. qđ ē incōueniēs. Qꝛ aūt illud ſequat̄ ptꝫ. Nā ſi ſūt
due ſine origine. oīs differētia q̄ pōt ibi eē. aut ē ſm̄ eſ-
ſentiā: aut ſm̄ modū eēndi. ꝯſtat aūt ꝙ dicēdo duas ſi-
ne origīe: ponit̄ in eis indifferētia ſm̄ modū eēndi. ꝙ n̄
differunt ſm̄ eſſendi modum. Si ergo differunt: eē di-
uinuꝫ eſt in illis differens. ſed ſunt due: ſequit̄ ergo ꝙ
ſunt duo dij qđ eſt impoſſibile. Eſt igit̄ in diuīs impoſ-
ſibile plures eē ꝑſonas ſine origīe. ¶ Scđa ratō iuxta
rich. in li. de trini. oīs differētia ꝑſonalis aut eſt ſm̄ q̄-
litatem ſubſtātialem: aut eſt ſm̄ originē. ſi ergo he due
ꝑſone differunt. aut differunt ſic: vel ſic ſꝫ nō differunt
ſm̄ originem vt planū eſt: ergo ſi differunt. differūt ſm̄
qualitatem ſubſtantialē. ergo alia eſt diuinitas in vna
⁊ alia in alia. ergo duo dij qđ eſt impoſſibile. ¶ Si di-
catur ꝙ differunt ſm̄ exiſtendi modum in hoc. ſ. ꝙ vna
illarum eſt a qua alia ꝑſona. alia vō a qua nulla. Con-
tra ſi eſt ibi ꝑſona ſine origine a qua nulla alia: iā ipſa
eſt ſolitaria. ſed ſolitudo non poteſt ſtare cum ſūma ca
ritate que quidem eſt in diuinis ꝑſonis: relinquit̄ ergo
ꝙ non differunt ab alia ſine origine in modo exiſtendi
ſed in eſſe. ſequitur ergo ꝙ ſi ſunt duo innaſcibiles: ꝙ
ſunt duo dij. ¶ Tercia ratio. omnis pluralitas habet
vnitatem aliquaꝫ primam ſui generis. ergo pluralitas
ꝑſonalis habet vnitatem aliquā primam vnitatem ꝑſo
nalem. ſed ſi ponerētur due ꝑſone ſine origine: poneret̄
pluralitas que non habet ante ſe vnitatem ſui generis
quod eſt incōueniens eſt igitur inconueniens duas eſſe
ꝑſonas ſine origine. ¶ Quarta ratio ſicut ſe habet plu
ralitas eſſentie ad vnitatem eſſentie: ita ſe habet plura
litas perſone ad vnitatem perſone. ſed omnis plurali-
tas eſſentie habet vnam ſolam primaꝫ eſſentiam a qua
eſt: ergo ⁊ omnis pluralitas perſone habet vnam ſolā
primam perſonam quod non poteſt eſſe ſi ſint due ſine
origine. ¶ Quinta ratio rich. in li. de trini. ſi due eſſent
ſine origine: neutra alteri immediate adhereret: non er
go eſſet ſumma connexio ⁊ germanitas in perſonis di-
uinis. ⁊ ſi etiam haberent originem ad terciam que ab
illis procederet: nō tamen vna ad aliam ordinē habēt.
Nō igit̄ eēt ſūma germaītas ſūma ꝯcordia ſūma ordia
tio ī ꝑſonis diuīs qđ ē īcōueniēs. ¶ Sexta rō. ꝑſōa ē ſb-

ſtātia cum ꝓprietate incōmunicabili. ſed ſi eſſent due perſone ſine origine: eſſet earum cōmunis ꝓprietas et non differens. ſcilicet innaſcibilitas. ergo non poſſent eſſe due ſed vna. ſic igit̄ ptʒ ꝙ īpoſſibile ē plures eē ꝑſonas in diuinis ſine origine. ¶ Ad oppoſitū. non eſt incōueniens ibi ponere duas habētes originē: ꝗ nō eſt incōueniens ponere duas aut plures ſine origine. ponemus ergo adhuc ordinē hax adinuiceʒ licet eſſent ſine origine: ſic ponimꝰ ordinē illax que habēt originē. Nā ſi nō diſtinguit̄ ordo in iſtis: ergo nec in illis. ¶ Sol. dicendū ꝙ īpoſſibile eſt in diuinis eē plures ꝑſonas ſine origine ſed vnā ſolā. ſicut ptʒ ꝑ rationes ſupra poſitas. ¶ Ad ratōeʒ in cōtrariū dicendū ꝙ habere originē dictum de duabꝫ ꝑſonis poteſt eē dupliciter. aut ꝙ ita habent originē ab vna ꝙ neutra ab alia: aut ita ꝙ vna ab alia habet originē primo modo poſitis duabꝫ ꝑſonis habentibꝫ originē ab vna: dico ꝙ deſtruet̄ ſummus ordo ⁊ ꝯnexio in diuinis ꝑſonis. imo maior eēt ꝯnexio eorum ad terciā ꝗ adinuicē. ⁊ ſic nō eſſet ꝓportio in eis ſumma: ſed ꝯfunderet̄ ſumma germanitas. ⁊ ideo hoc modo nō eſt poſſibile eas poni in diuinis. ſed ſcđo modo poſitis duabꝫ habentibꝫ originē ab vna: dico ꝙ ponitur ſūma ꝯnexio earum adinuicē ⁊ ad terciaʒ. ⁊ ideo ſūma ordinatio ⁊ ſūma originis ratio. ſed ſi ponerētur due ſine origine: nulla poneret̄ ī eis ꝯnexio nullaqꝫ originis ratio. ⁊ ideo nō pñt eſſe due ſine origine.

Membrū quintū

Quinto querit̄ de habentibꝫ originē vtrū ita habeant originē a ꝑſona q̄ nō hʒ originem. ꝙ neutra ab alia. vt dicat̄ ſicut greci dicunt. ꝙ filius ⁊ ſpūſſctus ita habent originē a patre: qꝛ ſpūſſctus nō habeat originē a filio. Ad qđ ſic Rich. in li. de tri. ſi gemina ꝑſona de vna tm̄ ꝓcederet: ꝑfecto ꝓcedentiū neutra īmediate alteri adhereret ſupple in ordine nature. nō ſm̄ eēntiā. qꝛ ſpūſſctꝰ nō haberet ordinē ad filiū niſi qꝛ a pr̄e. ergo plꝰ ꝯueniret cum pr̄e ꝗ adinuicē. non eēt ergo omimoda nec eq̄lis ꝓportio in diuinis ꝑſonis. qđ eſt incōueniēs. Relinquit̄ ergo ꝙ ita ꝓcedūt ille due a pr̄e. qꝛ ⁊ vna īmediate ꝓcedit ab alia ſcʒ ſpūſſctus a filio qđ eſt ꝯtra opinionem grecox. ¶ Scđa ratō. ꝑſona pr̄is a qua alie ꝓcedunt eſt vnū in eēntia cum ꝑſona filij ⁊ ꝑſona ſpūſſcti. Item cum ipā ſit ſimplex oīno ſe habens vno mō quātum eſt ex ꝑte originis ad vtrūqꝫ ſicut ponunt greci. qꝛ īmediate ſunt de ipō. nec habitudo eax differens ad illam. quia .ſ. īmediate ſe habet vtraqꝫ ad illam ſicut ponunt. ergo ſm̄ vnā habitudinē ⁊ vnū modū ꝓcederent ab illa. ergo ſūma eſt ꝑ generatōeʒ ⁊ alia. ⁊ ſi vna ꝑ ſpirationē a pr̄e ⁊ alia. ⁊ ita vtraqꝫ poteſt dici filiꝰ vel ſpūſſanctus. ⁊ ita plures filij vel plures ſpūſſcti qđ eſt incōueniēs ⁊ falſuʒ. neceſſe eſt igit̄ ꝙ ita ꝓcedūt filiꝰ ⁊ ſpūſſanctꝰ a pr̄e ꝙ etiā vnꝰ ꝓcedat ab alio. ¶ Tercia ratio. non poteſt intelligi poni ordo ternarij ad vnitateʒ: niſi mediante dualitate. qꝛ dualitas ſe habet quaſi mediū ad vnitatē ⁊ ternariū. Et prior eſt ibi habitudo ternarij ad binariū ꝗ ad vnū ⁊ īmediatior. Cum ergo filius ſit ꝑſona media int̄ patrē ⁊ ſpm̄ſctm̄. necc̄e ē priꝰ habitudinem intelligere ſpūſſancti ad filium ꝗ ad patrē: ſicut priꝰ eſt intelligē ordinē vniꝰ ad duo ꝗ duox ad terciū. Relinquit̄ ergo ꝙ ibi erit ponere vnuʒ a quo alius: ⁊ ab eo terciꝰ ſcʒ a filio ſpūſſctus. ¶ Quarta ratō. ſpiritꝰ ſctus ꝓcedit a pr̄e ſicut amor diſtinctꝰ ⁊ det̄miatꝰ filiꝰ aūt ꝓcedit ſicut intelligētia a mēte. ſꝫ nūꝗ ꝓcedit amor diſtinctꝰ ⁊ determiatꝰ niſi priꝰ ꝓcedat intelligētia a mēte. qꝛ nō diligimꝰ niſi cognitū. amor ergo ꝓcedit mediāte intelligētia. ergo ſilr̄ ſpūſſctus nō pōt ꝓcedē a patre niſi filio mediāte. ꝓcedit ergo ita ſpūſſctus a pr̄e ꝙ ⁊ a filio ſicut amor ab intelligētia. ¶ Quinta ratō ordo eſt in diuinis ꝑſonis. nō aūt eſt ibi ordo ſcđm ſuperius vl̄ inferiꝰ nec ſcđm priꝰ ⁊ poſteriꝰ. nullo ergo mō ꝯuenientiꝰ eſt ibi ordo ꝗ ratōis. ſed ordo ratōis eſt ſm̄ primū mediū poſtremū. ſicut ptʒ in linea p̄dicamētali. qꝛ ibi eſt primū de quo nihil eſt. ſed ꝙ eſt de alijs ⁊ vltimū d̄ quo alia ⁊ ipm̄ de nullo. ⁊ mediū qđ de alio ⁊ aliud de ipō. Cum ergo ordo in diuinis ꝑſonis ſit exēplar hmōi ordinis: relinquit̄ ꝙ eſt ibi vna ꝑſona de qua alia ⁊ ipſa de nulla. ⁊ vna que de alia ⁊ nulla de ipā. ⁊ media que de alia ⁊ de ipā alia. ſed ꝑſona de qua alia ⁊ ipā de nulla eſt ꝑſona patris. ꝑſona vō ⁊ nulla de ipā eſt ſpūſſctꝰ ꝑſona aūt media eſt ꝑſona filij. ergo ipā eſt a ꝑſona patris ⁊ ab ipā ꝑſona ſpūſſancti que ſolum de alia. nō ergo poſſibile eſt ꝙ ſint due ꝓcedentes immediate ab illa prima ꝑſona que non habet originem: ita ꝙ neutra ab alia. ¶ Ad oppoſitum differentie ꝓcedunt a genere in ordine ratōis. ſed ordo in diuinis ꝑſonis eſt exemplar ⁊ iuxta ordinem illū eſt ordo ratōnis quo differentie ꝓcedunt a genere. ergo ita ꝓcedunt due ꝑſone a patre ſicut due differentie a genere. ſed ita ꝓcedunt due differentie a genere ꝙ vtraqꝫ īmediate ⁊ neutra ab altera. ergo ſimiliter due ꝑſone ꝓcedunt a patre īmediate ita ꝙ neutra ab alia. Qꝛ autem ordo in diuinis ꝑſonis ſit iuxta illum ordinem rationis quo differentie ꝓcedunt a genere patet. quia principalior ⁊ prior eſt ordo rationis differentiax ad genus: ꝗ ordo ratōnis qui eſt ſpecierum ad genus ſiue generis ad ſpecies. quia ille preintelligitur ad ordinem generis ad ſpecies. ⁊ ſe habet in cauſalitate ad ipſum ſed quod eſt principalius in ordine rationis. eſt attribuendum ordini diuinarum perſonarum. cum iſte ordo ſit exemplar illius: ergo oportet intelligi ordinem diuinarum perſonarum ſicut ordinem differentiarum ad genus. ¶ Scđa ratio filius procedit a patre ſicut verbuʒ a dicente. ⁊ ſpirituſſanctꝰ ſimiliter procedit a patre ſicut ſpiritus a dicente. ſꝫ verbum ⁊ ſpiritus ita procedunt a dicente ꝙ neuter procedit ab alio. ſed vterqꝫ immediate a dicente: ergo ſimiliter procedunt filius ⁊ ſpirituſſanctus a patre ꝙ neuter ab alio ſed vterqꝫ immediate. ¶ Tercia ratio ad Hebre. j. Qui cum ſit ſplendor glorie. glo. illud quod ē nobiliſſimum in creatura eſt deo tribuendum ſed in productionibus creaturarum ſemper nobilior eſt productio cum eſt virtus aliqua ꝓducens que poteſt producere per vnum ꝗ per multa. ſi ergo diuine productioni debemus attribuere quod eſt nobiliſſimum in productione creaturarum: relinquitur ꝙ ſemper eſt ibi productio per vnum non per duos. ergo productio filij et ſpirituſſancti ſunt ab vno tm̄. non eſt ergo proceſſio ſpirituſſancti ab vtroqꝫ: non ergo a filio. ¶ Quarta ratio vanum ⁊ ſuperfluum eſt ī natura. vt illud quod poteſt facere eque bene per vnum faciat per duo. ergo cū omnis ſuperfluitas remouenda ſit ab eē diuino: relinquitur ꝙ illud quod poteſt ibi fieri eque bene per vnū non fiet per duos. ſed ſpirituſſanctus eque bene procedit a patre ſolo ſicut a patre ⁊ filio: quia cum patri debeatur ſumma potentia: ſolus poteſt producere ſpiritūſanctuʒ eque bene ac ſi filius produceret ſpiritūſanctum cū ipō aut ponetur in potentia in ipſo patre quod eſt inconueniens. ergo non eſt ponendum ꝙ procedat ſpirituſſanctus a patre ⁊ filio: ſed a patre ſolo immediate. ¶ Solutio dicendum ꝙ in hoc errauerunt greci ꝙ poſuerūt ſpiritūſanctuʒ procedere a patre ſolo immediate ⁊ nullo modo a filio. ¶ Et ad primam rationem in contrarium. dicendum ꝙ ordo differentiarum ad genus exēplariter non eſt ponendus in diuinis ꝑſonis. quia iſte ordo qui eſt diuiſionis generis in differentias eſt imꝑfectionis: quia ducit in eſſe potentia potentiali ⁊ materiali ⁊ non formali. quia genus eſt ſicut materia ad differētias et poteſtate ſunt differentie in genere: et ſic eſt

ordo ineſſe potentiali et materiali. ⁊ ideo iuxta ipſum nō ſumitur ordo in diuinis perſonis: ſed dicendo ordinem rōnis ſm quē dicimꝰ ordinari primū mediū ⁊ poſtremū. ſ. generaliſſimū ſpāliſſimū ⁊ ſubalternum in linea pdicamentali dicimꝰ ordinem formalē et ideo ordinem pfectōnis. et ideo iuxta iſtum ordinem dicit ordo in diuinis pſonis non iuxta aliū. ¶ Neceſſe aūt eſt iuxta illum ordinem ꝙ vtraqʒ pſona hñs originem pcedat a nō habente originem: ⁊ ꝙ vna etiā ab altera procedat. ¶ Ad ſcdam rōnem dicendū ſm aug. in lib. de tri. Q̄ ē dictio interior: et exterior. et verbū interius ⁊ exterius ⁊ ſimiliter ſpūs interior et exterior. ꝯpatio ḡ verbi exterioris et ſpūs exterioris eſt remouenda a diuinis: ſꝫ eſt attendenda illa q̄ eſt verbi ⁊ ſpūs interioris qꝛ ſm illā eſt imago. Vñ in imagine inuenies dicentem interiorē qui eſt mens. verbū vō interius pcedens ab ipā eſt intelligētia. ſpūs vō interior eſt amor vel quaſi amor ſpiratus ab vtroqʒ. et ſic facta ꝯpatōne ad verbum et ſpm̄ interiorem ad que dʒ fieri ꝯpatio: inueniemꝰ ꝙ ſpiritꝰ ſcꝰs debʒ a filio pcedere. Greci aūt in hoc errauerūt ꝙ crediderūt ⁊ fecerūt ſolum ꝯpationē ad verbū exterius ⁊ ſpiritū exteriorem. videntes ꝙ ſpūs exterior non pcedit a verbo exteriori ſꝫ a dicente ſolum: ſic dicentes de ſpūſcto. ¶ Ad terciaʒ rōnem. dicendū ꝙ aliter eſt in pductione ꝑ modū nature: et in productōe ꝑ moduʒ voluntatis. ¶ Nam in productōe ꝑ modum nature tenet illud. ꝙ nobilior eſt pductio que pōt fieri ꝑ vnū q̄ q̄ non pōt fieri niſi ꝑ multa. ſed non in pductōne ꝑ modū voluntatis. imo ad hoc ꝙ illa ſit iocunda et delectabilis: reqritur ꝯſors in pductōne. et ponit Rich. rōnem huiꝰ ex pte pfectōnis caritatis q̄ ſemꝑ in alterū tendit. Vñ ſummꝰ amor non eſt vnius ad ſe. et ideo vbi eſt ſumma caritas ſemꝑ ponunt plures. iterū vbi eſt ſumma caritas ibi eſt velle diligi vt ſe. pʒ ergo ꝙ caritas nunq̄ poteſt eſſe ſolitaria: et maxime ſumma caritas. quia ḡ perfectio volūtatis eſt caritas. et maxime volūtatis illius ſm quā fit pductio ſpūſcti. idō pductio ſpūſſancti neceſſario reqrit ꝙ non ſit ab vno ſolo ſꝫ a pluribꝫ: ꝓpter decurſum caritatis ab vno in alium q̄ eſt pfectio voluntatis. quia vō pductio filij a patre eſt ꝑ modum nature: ideo ibi tenet illa obiectio ſcilʒ ꝙ filius ab vna ſola pſona pducatur. ⁊ ꝙ vnum ſolum principiū ſue productionis requirat ſcʒ patrem. ¶ Et per hoc patet ſolutō ad rōnem quartam. Nā ſi eſſet pductio ſpūſcti ꝑ modū nature: hñ pcederet ratō illa. ſed ita nō ē imo ꝑ modum voluntatis. cuiꝰ pfectio eſt ſumma caritas. q̄ ſemper ab vno in alterum decurrit. et ideo interimēda ē illa ſcilicet ꝙ pductio ſpirituſſancti poſſit eſſe ab vno ſolo: ſi autem eius productio eſſet per modum nature vera eſſet.

Membrum ſextum

Sexto querit ſuppoſito ꝙ ſpūſſctus procedat a patre ⁊ filio. vtruʒ ita pcedat ꝙ mediate tm̄ procedat a patre vel imediate. Ad qd̄ ſic. ſi aliqua duaꝝ pcederet imediate tm̄ a pma. nō ꝯiūgeret alia pme niſi ꝑ medium: ḡ in ordine nature plus coicaret cū ſcda q̄ cū prima. non ḡ eſſet in diuīs pſonis ſumma germaītas ⁊ ꝯnexio. ſi ḡ ſummꝰ ordo q eſt in diuīs pſonis reqrit ſummā ꝯnexionem in illis: ꝯſtat ꝙ ſpūſſctus ita pcedit a pr̄e ⁊ filio: ꝙ a patre pcedit imediate. ¶ Scda ratio. magis couenīunt qui ſine medio ꝯueniunt q̄ cum medio. ſi ḡ in diuīs pſonis ē ſumma ꝯuenientia: relinqtur ꝙ nō eſt ibi proceſſio aliq̄ ſolū ꝑ mediū. nō eſt ḡ aliqua pſona q̄ tm̄ mediate pcedat a pma. ¶ Ad oppoſituʒ inter eſſe nō ab alio a q̄ alius. ⁊ eſſe ab alio a q̄ nullꝰ: mediuʒ eſt eē ab alio a q̄ alius ordine nate. Si ḡ iſte ordo ſit in trinitate qꝛ ibi eſt eē nō ab alio a quo aliꝰ ſcʒ pr̄. et eſſe ab alio a quo nullꝰ ſcʒ ſpūſſcꝰs. et eſſe ab alio a quo aliꝰ ſcʒ filius ḡ nō pcedit ſpūſſcꝰs immediate a pr̄e ſꝫ mediante filio. ¶ Solutio. dd̄m ſm Rich. de ſcꝰo vict. in li. de tri. dicenteʒ. ꝙ pſona de pſona pcedit multiplr̄. qñqʒ imediate tm̄: qñqʒ mediate tm̄: qñqʒ mediate ⁊ imediate. verbi grā. de adam pducit eua ſeth enoch: ſꝫ eua pducitur de adam imediate tm̄: enoch mediate tm̄. qa mediāte ſeth quia fuit filiꝰ ſeth. Seth vō vtroqʒ mō ſcʒ mediate et imediate. Immediate pceſſit de ſemīe adam inq̄tū fuit de ꝓprio ſemīe. mediate inq̄tum fuit de ſemīe eue: quia eua ab adam. mediata vō pductō non pōt eſſe in diuīs tm̄: qꝛ tūc nō eēt ſummꝰ ordo nec ſumma ꝯnexio in eis. imo ꝯfunderet ordinē ⁊ ꝯnexionē vt viſum ē ⁊ ſūmā germanitatē. ſoluʒ ḡ alie due pductōnes ſunt ī diuīs. pductio imediata tm̄: eſt pductio filij a pr̄e. nec pōt ꝯuenire imediata tm̄ niſi vni ſoli ſicut viſum ē. Relinqtur ḡ ꝙ mediata ⁊ imediata eſt pceſſio ſpūſcti a patre. imediata inq̄tuʒ a pr̄e. mediata vō inq̄tum a filio q a pr̄e eſt. eſt ḡ ordo in diuīs ſm imediatōeʒ tm̄ inter patrē et filium. ſm vō mediatōeʒ et imediationē ſpūſſancti ad patrem.

Membrum ſeptimū

Septimo querit de ordine nature pceſſionis ſpūſſancti ad generatōeʒ filij. qd̄ eoꝝ ſit priꝰ ordine nature. an pceſſio ſpūſſancti: an generatio filij. Ad qd̄ ſic Auguſ. generatō filij a pr̄e eſt ſicut generatō intelligentie a mē te. pceſſio vō ſpūſcti a patre ⁊ filio eſt: ſicut pceſſio ſpiritus amoris ab intelligētia ⁊ mente: ſꝫ ordine nate ꝯſequitur generatōeʒ intelligētie a mente pceſſio amoris ab vtroqʒ. ḡ ordie nature ꝯſeqtur pceſſio ſpūſcti a filio ⁊ pr̄e: generatōeʒ filij a pr̄e. ¶ Scda ratio. volūtariū ē cuiꝰ pncipiū eſt in ipō ꝯgnoſcente ſicut dic ioh. damaſ. ḡ volūtas eſt pncipiū ꝯgnoſcēs. et in hꝫ differūt a pncipio qd̄ eſt natura. ¶ Nam natura non pcognoſcit ſuum actū. voluntas vō pcognoſcit. ḡ cognoſcere pcedit velle ordine nature. nihil eñ eſt volitū niſi prius ꝯgnituʒ: ḡ ſm ioh. dam̄. nihil ē amatū niſi ꝯgnitū. cū oīe amatū ſit volitū: relinqtur igit ꝙ amorē pcedit ordine nature noticia ḡ priꝰ eſt generatio noticie a mēte q̄ amoris ab vtroqʒ: ḡ ordine nature ꝯſequitur ad generatōneʒ filij. ¶ Tercia ratio. ſuppoſito qd̄ ſup̄ pbatum ē. ſcʒ ꝙ ſpūſ ſanctꝰ pcedit a filio. prius erit intelligere generatōneʒ filij a patre q̄ proceſſionem ſpūſcti ab vtroqʒ. ¶ Quarta ratio. Aug. ad oroſium. pire voluntas ſapiaʒ nō pt: ergo nec pceſſio voluntatis generatōeʒ ſapiētie. ¶ Ad oppoſitū aug. in li. de tri. ꝑtum mētis. ſ. intelligentiā et hoc eſt vbum interiꝰ pcedit appetitꝰ. i. voluntas intelligendi. ante eī q̄ qs intelligat exigit ordie nate qd̄ vult intelligē. igit appetitꝰ ſiue volūtas pcedit intelligentiā. ḡ ſi pceſſio volūtatis a mente repñtat pceſſiōe ſpūſcti: generatō intelligētie generatōeʒ filij. videt ꝙ ordie nature prior ſit pceſſio ſpūſcti q̄ generatio filij. ¶ Scda rō. in oīni ꝯgnitōe tria exigunt. ꝯgnoſcēs. ꝯgnitū. et intentio volūtatis copulās ꝯgnitū ꝯgnoſcēti: ſic pʒ in cognitōne ſenſitiua. Ad hꝫ eniʒ ꝙ aliquis videat: oꝑtet ꝙ ſit vidēs ſiue viſiuū et viſibile pñs viſiuo ⁊ intentō voluntatis copulans vnū alteri. Vñ qñqʒ ꝯuenit aliqueʒ oculis apertis nō videre pñte obiecto etiam viſibili qd̄ ex hoc ꝯtingit quia nō eſt intentō voluntatis copulans viſibile viſiuo. Vñ narratur de beato bern̄. ꝙ quadam vice tranſierit per paſſus nihil videns: cuʒ tamen apertos hr̄et oculos et preſentes eſſent res que videri poſſent. eodem modo eſt de cognitōne intellectiua. Ad hoc enim ꝙ ſit hic cognitio oportet ꝙ qui debet intelligere intellectum habeat. et ꝙ preſens ſit intelligibile intellectui. et ꝙ feratur intentio voluntatis ſuper intelligibile. Alioquin adhuc non intelligeret. ex hoc patet ꝙ intelligere precedit voluntas intelligendi. ergo prior eſt proceſſio voluntatis q̄ generatio intelligētie ordie na-

ture.ſic vtiqꝫ ꝓceſſio ſpiritusſancti prior ordine nature
ꝙ̄ generatō filij a patre. ¶ Si dicat̃ ſm auguſt. in li. de
tri. ꝙ eſt amor vel appetitus rei ꝯgnoſcende: ⁊ eſt amor
rei ꝯgnite. vt anteꝙ̄ aliquis ſciat grāmaticā: vult ⁊ ap-
petit eam ſcire. ſilr̃ poſtꝙ̄ ſcit eam: vult eam ſcire. pri-
ma voluntas ſiue amor p̄cedit intelligentiā: ſꝫ ſcd̃a vo-
luntas ſequit̃ intelligentiā: et huic aptatur ſpūſſanct⁹
et ideo ſequit̃ generatōez filij ſua ꝓceſſio. Vñ dicit au-
guſti. in li. de tri. ꝙ cū mens amat ſuā noticiaꝫ que eſt
velut quidā amplexus ꝑentis et ꝓlis: repñtat ſpiritū-
ſanctū. Sed tūc ꝯtra hanc rñſionem opponit̃. aug. dic
in. ix. de tri. et vult. ꝙ amor rei ꝯgnoſcende ſit amor rei
cognite. Vñ dicit. appetitus quo inhiat̃ rei cognoſcen-
de fit amor rei cognite: dum tenet ⁊ amplectit̃ placitaꝫ
ꝓlem. i. ipſam noticiā. cum ꝗ appetitus inhiat̃ rei coḡ-
ſcende: p̄cedit generatōez ſapientie. ⁊ ille ideꝫ ſit amor
rei cognite q repreſentat ſpm̄ſanctū. ꝗ ꝓceſſio ſpūſſācti
ordine nature p̄intelligit̃ ante generatōez filij. ¶ Ter-
cia ratio ſm ordinē intelligentie cū pater ille eternus
generet voluntari⁹: velle p̄cedit generare. ſed voluntas
repreſentat ſpm̄ſanctū ꝗ ſpiritusſanct⁹ p̄intelligit̃ ante
generatōez filij. ¶ Solutio. dicendū ꝙ voluntas ſiue
appetitus rōnalis duplex eſt. Eſt eniꝫ voluntas vt na-
tura: et eſt voluntas vt volūtas. ſicut dic ioh. damaſc.
alijs verbis grecis thelyſis buſilis. voluntas v̓o vt na
tura eſt appetit⁹ generalis et indeterminat⁹: voluntas
v̓o vt voluntas ſpālis et definita. ¶ Nam volūtas vt na-
tura inſerta ē cuilibet vi aīe reſpectu ſui actus et obie-
cti. Vñ in iraſcibili ē reſpectu ardui. in concupiſcibili re-
ſpectu boni. in rationali reſpectu veri. Sed volūtas vt
voluntas q̄ quidem ē determinata: inſerta eſt ſoluꝫ vir
tuti motiue rōnali que mouet̃ ex arbitrio ⁊ iudicio libe
re. voluntas p̄mo modo dicta p̄cedit noticiā ſiue intel-
ligentiaꝫ: quia appetit⁹ ille eſt in ip̄a vi cognitiua reſpe
ctu motiue naturalr̃ inſertus quo inhiat rei ꝯgnoſcen-
de. et de h̓ appetitu intelligit̃ auc̃tas aug. ſcꝫ ꝙ partuꝫ
mentis p̄cedit appetitus. volūtas v̓o vt voluntas ordīe
nature ꝯſequit̃ noticiā. hec eñ eſt determinata reſpc̃tu
alicui⁹ rei: ſꝫ nō poſſum⁹ velle ꝓprie aliqd niſi cognituꝫ
ſicut oñſum ē. ſm hoc dd̃m ꝙ iuxta hūc modū dr̃ in di
uinis volūtas duplr̃. ſ. eſſentialr̃ et ꝑſonalr̃. Volūtas
eſſentialr̃ accipit̃ a volūtate vt nat̃a. et hec volūtas q̄ſi
indeterminata ē et generalis in diuīs. q̄a hec volūtas
vna ⁊ eadē eſt p̄ris et filij et ſpūſſcti. cū ſit idē q̓ eēntia
diuīa. ⁊ hec volūtas ordine intelligētie p̄cedit generati
onē ſapīe ſiue filij. ⁊ añ ip̄am p̄intelligit̃. volūtas v̓o di
cta notionalr̃ ſiue ꝑſonalr̃: accipit̃ a volūtate vt volun
tas. et hec nō eſt q̄ſi generalis ſꝫ appropriata ſpūiſcto.
⁊ ſicut volūtas vt voluntas in ordine nature dr̃ ꝯſequi
noticiā ita ⁊ hec voluntas dicta ꝑſonalr̃ ꝓ ſpūſcto: ſm
rōnem intelligētie ꝯſeq̄tur in diuis ꝑ generatōez intel-
ligentie. ⁊ ita ꝓceſſio ſpūſſcti ꝯſeq̄tur generatiōez filij:
nō tñ ꝯſeq̄tur re vel t̄pe. Sꝫ volūtas p̄mo mō dicta añ-
cedit. q2 diuīa eſſentia eſt cū h̓ dicēs rōnem ad ꝓductō-
nē filij ꝑ generatōeꝫ: ⁊ ſpūſſcti ꝑ ꝓceſſionē: ordine ꝗ na
ture p̄or ē generatō ꝙ̄ ꝓceſſio. ¶ Item alia rō ad h̓ ideꝫ
qm̄ ordine nature prior eſt ꝓductio q̄ eſt ꝑ modū natuē
ꝙ̄ que ē ꝑ modū volūtatis. ſic̄ prior eſt natura ꝙ̄ volun
tas ordine nature. quia vbicūqꝫ eſt volūtas ibi eſt na-
tura et nō ecōuerſo: ſed ꝓductio filij eſt ꝑ modum ꝑfe-
cte nature: ꝓductio ſpiritusſancti ꝑ modum volunta-
tis ꝑfecte. que etiam ꝓductio eſt etiam a filio. id̓o ordi-
ne nature ſequitur ꝓductionem filij per generationem
¶ Per hoc ſoluit̃ ratio prima in cōtrarium et ſimiliter
ſecunda. quia dico ꝙ non cuiuſcunqꝫ voluntatis inten
tio precedit cognitionem: ſed voluntatis generalis quā
dicimus voluntatem vt naturam. quia per hāc incho-
at vis cognitiua rei cognoſcende. ¶ Ad terciam ratio-
nem dicendum ꝙ cum aliquid eſt imꝑfectionis in ipſa
trinitate creata: id non debet aptari ip̄i trinitati incre

ate. ſm hoc dicendum ꝙ in trinitate creata eſt duplex
appetitus. Unus eſt rei cognoſcende: et iſte precedit ſci-
entiam. mouens animā ad querendum quod ignorat.
Alius eſt appetitus rei cognite: et iſte quaſi dilectō ip̄i
us noticie iaꝫ habite vt ſeruetur. primus appetitus eſt
imꝑfectus ⁊ confuſus. quia velle cognoſcere anteꝙ̄ ho
mo cognoſcat: ponit in ipſo imꝑfectioneꝫ et defectum.
quia ponit ignorantiaꝫ in ipſo. Sed alius appetitus q
eſt amor rei cognite ꝑfectionis eſt. quia eſt ipſi⁹ mentis
diligentis ſuā cognitōnem. Vñ ponit ſcientiā et cogni-
tioneꝫ in eo cui⁹ eſt. et iſte eſt appetitus determinatus.
⁊ ꝗuis in nob̄ ſm radiceꝫ idem ſit vterqꝫ appetit⁹ ſicut
dicit aug. ꝙ amor rei ꝯgnoſcende ſit amor rei cognite.
tamen differūt in eſſe. quia vn⁹ imꝑfectus alius perfe-
ctus. vn⁹ indeterminatus alius determinatus. primus
ergo appetitus inꝙ̄tum ſic eſt: non debet adaptari diui
nis ſed ſecundus. ¶ Ad quartam rationem dicendum
ꝙ cum dicitur pater vult generare. velle dic̄ eſſentiam
in patre. et ſm intelligentiam volūtatis eſt quaſi me-
dium inter ypoſtaſim patris et generare. tamen ſm rē
non dicit aliud ꝙ̄ eſſentiam. vnde cum dicit̃ pater pōt
generare pater vult generare. vtrūqꝫ importat eſſentiā
ſcꝫ poſſe ⁊ velle. Vñ eſſentia ſub rōne potentie vel volū
tatis tenet rōnem medij. quia dicendo pater vult gene-
rare: volūtas dicit eſſentiam inꝙ̄tum eſt ratio genera-
tionis. Aliter v̓o accipit̃ cuꝫ dicit̃ pater et filius cōem
habent volūtatem: quia hec voluntas cōem dicit notō-
nem que eſt cōis ſpiratio. aliter tñ cum dicit̃ pr̃ et fili⁹
habēt de ſe ꝓducentem voluntatem ꝯmunem. quia hec
voluntas dicitur perſonaliter ſpiritusſanctus et ſic pa
tet reſponſio.

¶ Membrum octauū

Octauo querit̃ abſtracto ordine nature ꝑ
intellectū. an adhuc ſit intelligere ypoſta
ſes in eſſe diuīo. ⁊ oñditur ꝙ ſic. quia nō
intelligendo p̄rem: filiū nō intelligendo.
adhuc intelligēdo nō ab alio a q̊ ali⁹. ab alio a quo ali-
us: ab alio nō a q̊ alius. adhuc intelligo vnitatē perfe-
ctiſſimā diuini eē: ſꝫ ꝑfectiſſima vnitas ē vt oſtenſuꝫ eſt
q̄ eſt in pluribꝫ non multiplicata: ꝗ adhuc intelligo in
vnitate diuīa vnū et vnū. ¶ Silr̃ querit̃ vtꝝ abſtractis
ꝑ intellectuꝫ ypoſtaſibꝫ ſiue ꝑſonis ſit adhuc intellige
re ordinē nature in eſſe diuīo. ⁊ oñdit̃ ꝙ non: q2 abſtra
ctis ꝑſonis ſiue ypoſtaſibꝫ nō intelligit̃ aliqs q a nllo
a q̊ alius. nec aliqs q ſit ab alio a q̊ alius. nec aliqs ſit
ab alio a q̊ nullus: ſꝫ ſm has diuiſiones intelligit̃ ordo
nature et ē in diuīs: ꝗ abſtractis ꝑſonis ſiue ypoſtaſi-
bus in diuis nō erit intelligē ordinē nature. ¶ Ad op-
poſitū. ꝯſtat ꝙ abſtractis ypoſtaſibꝫ pōt intelligi mēs
ſūma noſcē ſe. ⁊ etiā ꝯgnoſcēs ſe diligit ſe: ꝗ abſtractis
ꝑſonis ē ibi intelligē mentē noticiā ⁊ amorē: ſꝫ ordo na
ture ē noticie ad mentē: ⁊ amoris ad vtrūqꝫ. relinqt̃ igi
tur ꝙ eſt intelligē ordinē nature in deo. abſtractis etiā
in ꝑſonis. ¶ Scd̃a rō. in aīa rōnali nō ſunt ypoſtaſes.
⁊ tñ ibi intelligr̃ ordo nat̃e int̃ mentē intelligētiā ⁊ vo-
luntatē. ſm q̄s vires aīa ē imago trinitatis increate: ꝗ
ſilr̃ ī increata t̃nitate pt̃ intelligi ordo nat̃e ſi abſtrahā
tur ypoſtaſes ⁊ ꝑſone. ¶ Solo. dd̃m ad p̄mū ꝙ abſtra
cto ordīe nat̃ali vl̃ nat̃e a diuīs ꝑ intellcm̃: adhuc pñt
intelligi ypoſtaſes. vñ pt̃ adhuc ibi īttelligi vn⁹ ⁊ vnus
tñ indiſtīcte. Vñ notādū. ꝙ ypoſtaſ cū ſit ſb̃a. aliqñ di
cit ꝑ modū ſb̃e ꝓnoīalis h̓ eſt ſub q̄litate indet̃mīata:
ſic̄ ſb̃a ꝓnoīalis. aliqñ dic ꝑ modū ſb̃e noīalis ſingula
ris vt ſor. et tūc dic ſub q̄litate det̃mīata et definita vel
diſtīcta. ⁊ ſi tūc ſit circa rē rōnal̃ nat̃e ſinglr̃arē: dicetur
eē ꝑſona. abſtracto ꝗ ordīe nat̃e a diuīs q ē ſm iſtas ꝓ-
prietates. nō ab aliq̊ a q̊ alius ⁊c̃. eſſet intelligere p̄mo
modo ypoſtaſes ī diuinis quia poſſet intelligi vnus ⁊
dat tamen indiſtincte. ſicut ſubſtantia pronominalis
dat intelligere ſubſtantiam. ſed non poſſent ibi intel-

ligi pſone que dicunt ad modū ſingularis ſubē nominalis ſub ꝓprietate incōicabili diſtracta. ſicꝫ pꝫ in ſorte ad modū ꝗ ſubē ꝓnoīalis poſſent ibi ypoſtaſes intelligi nō noīales ordine nature ſubtracto. ¶ Ad ſcdm ꝗſitum dōm. ꝙ abſtractis pſonis ſiue ypoſtaſibꝰ. nō ē intelligere in diuīs ordinē naē. duplex eſt em̄ ordo ſcilꝫ ordo nature et ordo intelligētie. In diuīs ordo nature ponit rōnem originis ꝗ circa ipam attendit ratō. originis aūt dum ſit circa rem ꝗ ſit in genē ſubē: ponit ratōnē eiuſdē ꝙ eſt de pncipio et pncipij. ſ. ꝙ alius ab alio. ⁊ ideo impoſſibile ē ꝙ in deo intelligitur hic ordo: niſi ibi intelligat aliꝰ et alius. qa ſicut dic anſel. nec intellectus capit nec natura pmittit illū q de alio ē: eſſe illuꝫ de ꝗ eſt. abſtractis autē pſonis ⁊ ypoſtaſibꝰ nō eſſet ibi aliꝰ ⁊ aliꝰ: ⁊ iō nō poſſet ibi eē nec itelligi iſte ordo. Ordo vō ſm intelligētiā nō ponit ordinē ex pte rei ſꝫ ex pte acceptōnis nr̄e. Vn̄ ſm hoc nos dicimꝰ ꝙ ſm ordieꝫ intelligentie pcedit eēntia potentiā ⁊ ſciaꝫ. In deo tam̄ ideꝫ ſunt eēntia potentia ſcia. ⁊ ſm hoc dōm. ꝙ ſi i diuinis intelligeret mens noticia ⁊ amor abſtractis pſonis diuinis: nō eſſet int hec ordo nature ſꝫ ſolū ordo intelligentie. qa nō eēt dicere noticiā a mente nec amoreꝫ ab vtroqꝫ. imo eſſet dicē mentē eē noticiā et amoreꝫ: ꝗuis ſm acceptōeꝫ intellectꝰ nr̄i priꝰ intelligeret mēs ꝗ noticia et noticia ꝗ amor. ꝑ hoc pꝫ ſolō ad pmā rōneꝫ in ꝯtrariū. ¶ Ad ſcdaꝫ ꝗ obijcit de viribꝰ aīe ſm ꝗs dr̄ eſſe imago trinitatis increate. dōm ꝙ ypoſtaſis eſt res hn̄s eē ſubē ſinglaris cuꝫ ꝓprietate incoīcabili. ordo ergo naē ⁊ originis nō ponit plītateꝫ ypoſtaſuꝫ: niſi qn̄ ſunt i rebꝰ ꝗ ſunt de genē ſubē. ⁊ qa vires aīe nō ſūt de genē ſubē ſꝫ ſunt ipiꝰ ſubē aīe et non ſuba aīe. ideo ordo nature ⁊ originis nō ponit ibi tres ypoſtaſes. In diuinis aūt ordo naē et originis ē circa rem ꝗ eſt ſuba. qcquid em̄ ē in deo: eſt ipa diuīa ſba. et iō nō pōt ibi eē ordo qn ſint ibi plures yposſtaſes. imo cū yposſtaſ ſba ſit ponit ibi ordo nature ipſas yposſtaſes et ſic patet rn̄ſio ad queſtionem iſtam.

¶ Queſtio. xlvij. de equalitate diuinaꝝ perſonaꝝ.

Sequitur queſtio de ꝗlitate diuinaꝝ pſonaꝝ. Primo ꝗ querit an ſit eq̄litas in pſonis. Scdo vtrū filiꝰ ſit eq̄lis pr̄i. Tercio vtꝝ ſpirituſſcūs ſit eq̄lis pr̄i ⁊ filio. Qr̄to vtꝝ vna pſona ſit eq̄lis duabꝰ. Quinto penes que attenditur equalitas in pſonis.

Membrum primum

Ad primū ſic obijcit. aug. ꝯ maximinum. cū dr̄ filiꝰ a pr̄e ⁊c̄. nō ondit ineq̄litas ſꝫ ordo nature. ſi nō ineq̄litas: ꝗ eq̄litas. ꝗ eq̄litas ē in diuīs. ¶ Item i ſimbolo dr̄ ꝙ tres pſone ſibi coetne ſunt ⁊ coeq̄les: ꝗ ſunt eq̄les inuicē ſiue inter ſe. ¶ Cont. dic phus ꝓpriū eſt ꝗntitatis ſm eā eq̄le vel ineq̄le dici. Sꝫ i diuīs pſonis nō ē quātitas: cū ſit ibi ſumma ſimplicitas: ꝗ nec eq̄litas. ¶ Itē oīs eq̄litas ſuppponit diuerſitatē. vbi igit ſūma ē idēptitas: nulla ē eq̄litas: ſꝫ in diuīs pſonis ē ſumma idēptitas ꝗ nō eſt ibi eq̄litas. ¶ Iteꝫ eq̄litas dic ꝯmenſuratōnē aliquoꝝ ſcꝫ eq̄liū: ſꝫ vbi ē infinitas. nulla ē ꝯmenſuratio: ſꝫ in diuis pſonis ē infinitas. ꝗ nō eſt ibi ꝯmenſuratio: ꝗ nec eq̄litas. ¶ Iteꝫ in diuīs nō eſt repire niſi eſſentiā ⁊ ꝓprietates. eēntiaꝫ in ꝗ ꝯueniūt: ꝓprietates in quibus diſtinguunt. ſꝫ rōne eēntie nō eſt i illis eq̄litas: qa oīmoda ſiue ſumma idēptitas. neqꝫ rōne ꝓprietatū: cū vniꝰ pſone plures ſint ꝓprietates alteriꝰ pauciores. nec rōne vtriuſqꝫ: qꝛ ꝓprietates nihil addūt eſſentie. vbi em̄ aliquid orit ex aliquibꝰ duobꝰ ita ꝙ ex neutro illorum neceſſe eſt ꝙ vnū addat alteri. ¶ Rn̄. ad pdictoꝝ intelligentiā notandū. ꝙ in his inferioribꝰ ex vnitate in ſba cauſat idemptitas. ex vnitate in ꝗlitate eq̄litas. ex vnitate in qualitate ſilr̄itudo. vn̄ idemptitas: eq̄litas: ſimilitudo: dicūt relatōnes fundatas ſup tria pdicamenta. iuxta iſtā ſimilitudinē. qn̄ ē ſignificare diuinā ſubaꝫ vt eſſentiā: et vt quantā. et vt ꝗlem ē ponere in diuīs idemptitatē eq̄litatē et ſilr̄itudinē: ſꝫ ꝗntitas in diuīs tranſit in genꝰ ſubē et ꝗlitas ſilr̄. quia in diuīs nō eſt ponē niſi duo genera. ſ. ſubē et adaliqd. Eq̄litas et ſilr̄itudo dicūt relatōnes vt fundatas i ſuba. ¶ Dicendū igit ad pmum. ꝙ lꝫ in diuīs pſonis nō ſit ꝓprie quātitas: qa tm̄ ꝯtingit ſignificare diuinā ſubam vt quantā. vt cū dicit deꝰ magnꝰ eternꝰ: eſt dicē in diuīs equalitatē. Alia igit rōne dr̄ eq̄litas in diuīs ⁊ in creaturis ꝓut quātitas ꝓprie determiat a phō. Preterea ſimplicitas in diuinis nō opponit quātitati. hec eniꝫ ſunt vera deꝰ eſt magnus imo immēſus et ſimplex. Simplicitas em̄ in diuīs non dicit puatōeꝫ imenſitatis: ſꝫ dic indiuiſionē ſummā ſcꝫ eēntie et vtutis ⁊ actꝰ. ꝓpter hoc em̄ dr̄ ſimplex: qꝛ i eo ideꝫ eſſentia qꝺ virtꝰ. et virtꝰ qꝺ actus: et eſſentia quod actus. ¶ Ad aliud dōm. ꝙ equalitas in his inferioribꝰ eſt inter diuerſa eſſentialr̄. nam in iſtis inferioribꝰ diuerſitatē ſuppoſitoꝝ ſeqtur diuerſitas eſſentie in ſuppoſitis. nō ſic eſt in diuīs vbi diuerſitatē ſuppoſitoꝝ ꝯcomitatur idemptitas eſſentie. ꝓpter ꝙ in diuīs non ē ponere diuerſitatē ſꝫ diſtinctōeꝫ ſicut dic ambro. Vn̄ eq̄litas in diuīs pſonis nō requirit diuerſitatē ſꝫ diſtinctionem. diſtinctio em̄ nō tollit vnitatē ſiue idemptitatē vn̄ licet in diuinis ſit ſumma idemptitas quia illam cōcomitatur diſtinctio hmōi idemptitas nō tollit equalitatem. ¶ Ad terciū dicenduꝫ. ꝙ equalitas in creatis duo importat. ſcꝫ ꝯmenſuratōeꝫ pmo: et puatōneꝫ exceſſus ex ꝯſequenti. Dicit igit equalitas in diuinis nō ꝯmenſuratōneꝫ ꝓprie loquendo ſed priuatōeꝫ exceſſus. Vnꝺ dicitur filius equalis patri. quia nec excedit nec exceditur. hoc aūt nō repugnat immenſitati. nec ideo dicēdum ꝙ equalitas in diuīs dicit puram puatiōneꝫ: ſꝫ cū priuatōne exceſſus dicit vnitatem ſapientie vtutis durationis. et vlr̄ oīm eoꝝ que de deo dicunt eſſentialiter. Vel pōt aliter dici. ꝙ ſicꝫ lux pma rōne ſue immenſitatis ē incōphenſibilis a vtute finita: nihilominus eſt cōphenſibilis ſibi rōne ſue vtutis infinite. Silr̄ licet pat deus ſit imenſus et ꝓpter ſꝫ nihil eſt ꝯdituꝫ illi ꝯmenſurabile. tn̄ deus filiꝰ q ſimiliter ē immenſus ē illi ꝯmenſurabilis. cum em̄ dr̄ ꝙ infinito nihil ē ꝯmenſurabile. ſꝫ verū eſt ꝓut ſꝫ qꝺ dico nihil diſtribuit ꝓ finitis: verꝫ eſt em̄ ꝙ nihil finitum eſt ꝯmenſurabile infinito. ¶ Ad aliud dōm. ꝙ idemptitas eēntie non eſt pma rō eq̄litatis nec diſtinctō ꝓprietatū: ſꝫ hec duo ſilr̄. magis em̄ dependet rō eq̄litatis ab idemptitate ſiue vnitate ꝗ a diſtinctōne. vnitas em̄ directe cadit in rōne equalitatis. diſtinctō oblique. Equalitas em̄ in diuinis ꝓprie ē vnitas ſubalis diſtinctoꝝ. ¶ Ad hoc qꝺ obijcitur. ꝙ ꝓprietas nihil addit eēntie. dicendū ꝙ hoc verū eſt ſm eſſe ⁊ ſubſtantiā: addit tn̄ ꝗtum ad modum dicendi et intelligendi. licet em̄ idem ſit eſſentia in patre quod paternitas et eſſentia in filio quod filiatio: tamen rōne modi dicendi harum ꝓprietatum que ſunt paternitas ⁊ filiatio diuerſi ſunt modi dicendi eſſentie ipſius patris et filij quibꝰ pater et filius diſtinguunt pſonaliter qui ſunt idem ſubſtantialiter. Ratio igit equalitatis ꝯcernit iſta duo: vnitatem eſſentialem et diſtinctōnem pſonalem. Cuꝫ igit dr̄ ꝙ quando aliquid oritur ex duobꝰ ita ꝙ ex neutro illorum neceſſe eſt ꝙ vnum illorum aliquid addat alteri: dicendum eſt ꝙ verum eſt ſm reꝫ vel ſm modum dicendi. additio autem ꝗtum ad modum dicendi non tollit in aliquo ſimplicitatem rei.

Membrum ſecūdum

Secundo querit̄ vtrum filius ſit equalis
patri. qđ ſic videt̄ per auc̄tez in ſimbolo
athanaſij. equalis patri ſc̄m diuinitatem
¶ Item cū ratio equalitatis ſit indifferē-
tia diſtinctoꝝ q̄ indr̄ia eſt in eēntialib. cum fili⁹ ī nul-
lo eſſentiali differat a patre: relinqtur ꝙ ſit equalis pa
tri. ¶ Contra. pater ē maioꝛ filio. maioꝛ autē dicit ex-
ceſſum in quātitate: equale aūt ꝑuat exceſſum. ergo ſi pat̄
eſt maioꝛ filio: filius non eſt equalis patri. ¶ Si dicat̄
ꝙ maioꝛ importat ꝑncipalitatem auc̄tatis cū dicit̄ pa
ter maioꝛ filio nō exceſſum potentie vel ſapiētie vel hu-
iuſmodi. Contra. auc̄tas ordinata atteſtat̄ ꝑtati: ergo ma
ioꝛ auc̄tas maioꝛ ꝑtati. ergo ſi pater maioꝛ eſt filio auc̄te:
eſt maioꝛ ꝑtate: ergo nō eſt illi equalis. ¶ Item fili⁹ ha
bet a patre ꝙ ē ⁊ ꝙ opat̄. ꝓpter qđ dicit dam. ꝙ pater
eſt cauſa filij: quia igit̄ filius eſt cauſa hoc habet a pr̄e
Vn̄ dr̄ ꝑncipiū de ꝑncipio. in via igr̄ reſolutōis pr̄ ē ꝑ-
mū ꝑncipiū. qꝛ oē ꝑncipiū ab ipo ⁊ ipſuz a nullo: ſed in
cāis cātis vlībꝫ ſemꝑ dico illa que eſt prioꝛ eſt maioꝛis
vtutis ⁊ influentie, ꝓpter qđ dicit phs ꝙ oīs cauſa ꝑ-
maria plus eſt influens ſuꝑ cauſatū q̄ cauſa ſecūdaria
a ſimili videt̄ de cauſa ꝑma ſiue principijs increatis.
¶ Item ꝯuenientia oꝛdinis in cauſatis hoc reqrit. vt ſe
cundaria tam mīoꝛis ſit vtutis ⁊ influentie. igr̄ cuz in
diuis ſit oꝛdo ꝯuenientiſſim⁹ ⁊ ꝑfectiſſim⁹: principiū ſi-
ue cauſa a q̄ alia ſiue aliud principiū ⁊ qđ a nullo. ma-
ioꝛis erit vtutis. et ita principiū qđ eſt de principio: nō
erit equale principio qđ non eſt de principio: ergo nec fili⁹
patri. ¶ Item potentia generandi eſt potentia aliqua
⁊ atteſtat̄ potentie. hac aūt potentia circūſcripta ꝑ in-
tellectū nō, ꝓpter hoc dicet̄ pateꝛ minoꝛis potentie q̄ fi-
lius: igit̄ ipſa exiſtente in patre: pater eſt maioꝛis potē-
tie q̄ filius. ¶ Rn̄. filius eſt equalis patri. in nullo mi
noꝛ ipſo neqꝫ ſc̄m potentiā neqꝫ ſc̄m ſapientiā: ſed ꝑ om
nia equalis. ¶ Ad illud qđ obijcit̄. ꝙ pater ē maioꝛ. di-
cendū ꝙ illa maioꝛitas non dicit exceſſum potentie vel
ſapiē vel bonitatis vel alicui⁹ hmōi. ſed ſolum principa-
litatem auc̄tis. ¶ Ad illud qđ obijcit̄. ꝙ auc̄tas atteſta
tur potentie. dicendum ꝙ auc̄tis ꝓprie atteſtatuꝛ dignitati.
Dignitas aūt qn̄qꝫ attendit̄ penes maioꝛitatē. ſ. poten
tie vel ſapiē vel hmōi: quandoqꝫ vero penes principalita
tem ſiue prioꝛitatē. Vn̄ ꝑſone ſenioꝛes dignioꝛes dicun
tur et magis reuerēde. ꝓpter qđ dicit̄ leui. xix. coꝛā ca-
no capite ꝯſurge. prioꝛitati aūt in creaturis rn̄det oꝛdo
in diuis. dicendum eſt igit̄: ꝙ auc̄tas in diuinis nō atteſtat̄
potētie ſed dignitati. ſ. prioꝛitatis ſc̄m oꝛdinē nature. Vn̄
ſicut nō ſeqtur pr̄ eſt filio ꝑoꝛ ſc̄m oꝛdinē nature. ergo fili⁹
nō eſt illi eq̄lis: ita nō ſeqtur pr̄ eſt maioꝛ filio ergo filius
nō eſt illi eq̄lis. ¶ Ad aliud dicendum ꝙ nō eſt ſic in deſcēſu
cauſaꝝ in creaturis: ⁊ in oꝛdine ꝑncipioꝝ in diuis. de-
ſcenſus eñ cauſaꝝ cauſataꝝ eſt ſc̄m maioꝛē et minoꝛez
diſtantiā a cā prima. ꝓpter qđ ſc̄m ꝙ magis deſcendūt:
min⁹ coīcant vtutez ꝑme cauſe. nō ſic ē in diuis licꝫ ibi
ſit oꝛdo nature. ſunt eī oīno idez ſc̄m ſubam. vn̄ in illis
nō pōt eſſe dr̄ia vtutis vel potentie. ¶ Ad aliud dicendum.
ꝙ ſic̄ in cauſis cauſatis reqrit̄ ꝯueniētia oꝛdinis dr̄az
in vtute ſiue potētia. ſic ꝯueniētia oꝛdis in diuis reqrit
idēptitatē in vtute ſiue potētia. emanatō eñ diuinaruz
ꝑſonaꝝ penes quā eſt oꝛdo nature: eſt ſc̄m oīmodaz in-
dr̄iam eēntie ſiue potētie vel vtutis. qꝛ ibi ē oīno idem
eēntia qđ potentia vel virt⁹. ī cauſis aūt cauſatis ē de-
ſcenſus ſc̄m ſubaꝝ diſtantiā et dr̄iam ſiue diſſimilitudi
nem maioꝛē a primo. ¶ Ad aliud dicendum. ꝙ circūſcripta
potentia qua pr̄ generat. qꝛ nō eſt alia potentia qua ge
nerat q̄ que eſt ipe: ſeqtur ipm nulli⁹ eſſe potentie imo
⁊ nō eſſe vnde hmōi circumſcriptio ponit potentiaz pa
tris nullam eſſe.

Membꝛum tercium

Tercio querit̄ vtrū ſpūſſc̄tus ſit eq̄lis pr̄i
aut filio: qđ videt̄ cū tote tres ꝑſone coe-
terne ſibi ſunt et coeq̄les. Cont̄. dare ſe
totū ſine ſui diminutōne ē ſumme poten-
tie. hoc aūt pōt pr̄. hoc pōt fili⁹: nō aūt ſpūſſc̄s. nec ī ali
quo excedit potentia ſpūſſc̄ti potentiā pr̄is vel filij: igit̄
eſt mīoꝛis potētie q̄ alius illoꝝ. cū eñ nō pōt hoc qđ il
li poſſunt qđ eſt maxīe et ſumme potētie. nec pōt aliqd
aliud qđ ipi nō pn̄t: videt̄ qđ ſit potētie mīoꝛis. ¶ Itez
ſi ſcia patris extendēt ſe vel extendere poſſet ad alia c⁹
cūqꝫ generis ſiue genēis ſube ſiue q̄litatis ſiue r̄latiōis
ad qđ nō ſe extenderet vel extendē poſſet ſcīa filij: poſſet
dici ſcia patris maioꝛ ſcia filij. hoc aūt mō oñdit rich.
de ſc̄to victo. ꝙ idem ē ſcia qđ eſſentia in deo. eo modo
ſi potentia pr̄is vel filij poſſit aliqd cuiuſcunqꝫ generis
vel ſube vel eq̄litatis vel quātitatis vel relatōnis quod
nō poſſit ſpūſſc̄s: ꝙ maioꝛ ē potentia patris vel filij q̄
ſpūſſc̄ti. igitur cuiuſcunqꝫ generis ponat̄ generatio vel
ſpiratio ex quo pr̄ pōt generare et ſpirare: fili⁹ aūt ſpi-
rare tm̄: ſpūſſc̄s aūt nō pōt. maioꝛis eſt potētie pat̄ q̄
filius: et vterqꝫ q̄ ſpūſſc̄s. ¶ Item eq̄litas in diuis at-
tendit̄ penes indr̄iam ſiue equalitatē potētie ſapiē bo
nitatis: ergo ſi ſpūſſc̄s bonitas mīoꝛ eſt bonitate patris ⁊
filij: ergo nō eſt illi eq̄lis. Qꝫ minoꝛ ſit videt̄: qꝛ bonū ē ſui
diffuſiuū. hec ē ꝑ ſe vera: ergo diffuſio vere et ꝑ ſe atte-
ſtat̄ bonitati. ergo maioꝛ maioꝛi et maxīa maxīe: ⁊ ſumma
ſumme. ſed pater ⁊ fili⁹ ſumme diffundūt ſe: ſpūſſc̄tus vero
nō: igit̄ coīcat cū illis bonitatē ſuā ergo maioꝛis ē bonita-
tis: nō igr̄ eſt illis eq̄lis. ¶ Rn̄. ꝙ ſpūſſc̄s eq̄lis eſt pr̄i
⁊ filio ſicut dic Rich. de ſc̄to Victo. illa ſumma t̄nitas
ꝯſtat in vnitate ſube. certe vna eademqꝫ ſuba nō eſt mai⁹
aliqd vel min⁹ deteriuſve ſeipſa. Silr̄ yſid. in li. de oꝛ-
dine creat̄aꝝ. ſpūſſc̄s oīpotens ē. cui ꝑteꝛ ꝙ ſpūſſc̄s ē
totū cōe ē pr̄is ⁊ filij. ¶ Ad hoc qđ pꝛimo obijcit̄. dicen-
dum ꝙ dare ſe totū ſine ſui diminutōe eſt ſumme potē-
tie. q̄ quidē potētia ſic̄ eſt pr̄is et filij ita ⁊ ſpūſſc̄ti. ſicut
eadē eſt potētia filij q̄ potuit generari q̄ eſt in pr̄e q̄ po-
tuit generare. ſic̄ determīatū ē. j. ſen. vij. di. ſic eadem ē
potētia ſpūſſc̄ti q̄ pōt dari ⁊ ſpirari. q̄ pr̄is ⁊ filij q̄ pn̄t
dare. i. ſpirare. ⁊ pōt addi huic. q. illud qđ dic aug⁹. in
li. ꝯ maximinū. q aſſerebat pr̄ez maioꝛē filio: qꝛ iſte pt̄
generaꝛe ille nō. Abſit inqt vt iō ſit potētioꝛ filio pat̄:
qꝛ creatoꝛē genuit pr̄ fili⁹ nō genuit creatoꝛē. neqꝫ eī nō
potuit: ſed nō oꝑtuit. i. nō ex impotētia fecit: ſed qꝛ nō ꝯue-
niebat ei. ſilr̄ pōt dici in ꝓpoſito. Si vero querit̄ vtrū ar
tata ſiue ligata ē potētia ꝓducendi in ꝑſona ſpūſſc̄ti ꝓ-
pter hoc ꝙ nō pt̄ exire in actū ꝓducendi ꝑſonā: ſic̄ pt̄ in
pr̄e ⁊ filio. dicendum ꝙ nō: imo ex ſumma ꝑfectōe ipſi⁹ potē
tie ē. qꝛ nō pt̄ exire in actū hmōi qa nō ꝯgrueret. Qꝫ aūt
nō ſit ꝯgruuz: hitum ē ī tractatu de nūero ꝑſonaꝝ. Sic
eñ dic anſ. in monol. q pt̄ qđ ſibi nō ꝓdeſt ⁊ nō dꝫ: tan
to magis aduerſitas ⁊ ꝑuerſitas pn̄t in illū. q ergo ſic pt̄:
nō potētia pt̄: ſed impotēter. ¶ Ad aliud dicendum. ꝙ nō ē ſilr̄
de ſcīa ⁊ potētia. qꝛ res cuiuſcūqꝫ ꝑdicamēti ſiue ſube
ſiue q̄ntitatis ſiue ad aliqd: ē ꝓprie ſubm ſciē q̄ſi in qđ ē
mot⁹ cognitiē, ꝓut ē ad ſcienduz. nō ſic ē de potētia cui⁹
mot⁹ nō ē ī ad aliqd ſed ex ꝯn̄ti ad motū oꝑatiē ſiue potē-
tie q̄ ē oꝑatīa derelinqtur. Vn̄ nō ſcire ꝙ ē ad aliqd eſt
ig̃rantie: nō poſſe aūt nō ē impotētie. ¶ Ad terciū dicendum.
ꝙ nō eſt ſilr̄ de potētia ꝓducēdi ſilr̄ ꝓut eſt ꝑſone crea-
te et increate. qꝛ vis illa q̄ eſt ad coīcandū eēntiā in cre-
aturis: eſt ꝓpter defectū quēdam q eſt in creatura q̄ ap-
petit ꝑpetuari ſimplr̄. et ex ſe nō pōt: ꝓpterea data eſt
virt⁹ ꝓductīa ſiue generatīa vt ꝑpetuet ſe ī alio qđ ī ſe
nō pt̄. Qꝫ igr̄ ꝑſona creata n̄ pt̄ ꝓducē ſibi ſilez īpoten
tia ē. impotētia ei ē ⁊ defect⁹: ꝙ nec ī ſe nec ī alio pt̄ ꝑpe
tuare ſuum eſſe: ſed ꝙ diuīa eſſentia potētia nō pt̄ ꝓdu-
cere ꝑſonā in ꝑſona q̄ eſt ſpūſſc̄s nō eſt impotētie ſed po-
tentie. ſic̄ eñ dic aug⁹. potēter non poteſt deus malum

facere:ſimiliter dicendum eſt potenter non poteſt ſpũſſctꝰ pſonam ꝓducere.qꝛ ſcꝫ non ꝯueniret. Vñ ſicut voluntas ꝙ nõ põt velle incõueniẽs aliqđ:nõ ꝓpter ħ dicitur minꝰ ſuba ħ maius:ſic potentia ꝙ nõ põt incõueniens.nõ eſt extra ħ minoꝛ ħ maioꝛ.nõ eſt igitᷣ ex in potẽtia aliqua ſiue ex defectu aliꝗ potentie.ꝙ ſpũſſctꝰ non põt ꝓducere pſonã:ħ potius ex pfectõne potentie ⁊ nobilitate.¶ Ad vltimũ dicendũ.ꝙ bonitas ſpũſſcti ē ſũme ſui diffuſiua:lꝫ ñ in pſona ſpũſſcti.qa oĩno eſt eadẽ bonitas ꝙ eſt pr̃is et filij et ſpũſſcti. Eadem eñ boĩtas eſt qua pater ſumme diffundit ſe generando filium:et pater et filiꝰ ſpirando ſpm̃ſanctũ:et illa que diffuſa eſt in ſpũſancto.vnde Rich. de ſcto victo. Quicqđ bonitatis quicqđ pfectõnis quicqđ btitudinis habet pr̃. cuiꝰ eſt ſolũ dare:in ea plenitudine poſſidet ⁊ ille cuiꝰ eſt ꝓpriũ accepiſſe. Nota tñ ꝙ duplex ē diffuſio. pſonalis ꝙ vna pſona diffundit ſe in ꝓceſſione alterius.⁊ ꝗtuꝫ ad hoc nõ diffundit ſe ſpũſſctꝰ ſiue bonitas,put eſt in perſona ſpũſſancti.qa nõ ꝯgrueret vt tactũ eſt. Alia ē eſſentialis ſcꝫ ipſiꝰ eẽntie ⁊ hec eſt ſumma.⁊ ꝗtum ad ħ diffundit ſe ſpũſſctꝰ ſiue bonitas ſpũſſcti. hec võ diffuſio eſt in coĩcatione bonitatis diuine creaturis.hec auteꝫ diffuſio nõ eſt ſumma nec ꝯueniret eſſe ſumma.vt ei dicit Rich. de ſcto victo. vbi plenitudo totius bonitatis eſt:ibi et ſumma caritas deeſſe nõ põt.ſummã certe caritatem erga pſonã hr̃e non poſſet.inoꝛdinata eñ caritas eſſet ſi ſumme diligeret qđ ſumme diligendũ nõ eſſet:ꝗ ſi coĩcatio bonitatis eſt maioꝛ et minoꝛ ſm̃ caritatem maioꝛem ⁊ minoꝛẽ:patet ꝙ bonitatis diuĩe nõ eſt ſumma diffuſio in coĩcatõne ſui creature.nec reqrit ſũma bonitas ſummã diffuſionem. nec ꝓpter hoc dicituꝛ diuina bonitas ſumma.quia ſumme ſe diffundit:ħ qa ꝗtumcũqꝫ ꝯgruit diffundit ſe ſine ſui diminutione. Illa aũt ꝯſideratio pħi qua determinat.ſi ſimplr̃ ad ſimpliciter et maius ad maiꝰ et maxĩe ad maxime: attenditur in rebꝫ ꝯditis quadã ꝓpoꝛtõne eſſentiali oꝛdinatis.

¶ Membrũ quartũ

Quarto querit᷑. vtrũ vna pſona ſit equal᷑ duabꝫ vel ipi trinitati.qđ ſic videt᷑.j. ſententiaꝝ.xix.di.dr̃ pater non eſt maioꝛ filio nec pater vel filius maioꝛ ſpũſcto.nec maius aliqđ due pſone ſunt ſimul ꝗ vna:nec tres magis aliqđ ꝗ due.¶ Contᷣ. ps in nullo genere ptis eſt eq̃lis toti:ħ vna pſona ē pars trinitatis.qđ videt᷑ leui.v. decimã ptem ephy.glo.pars in trinitate ē xp̃c.⁊ cõſtat ꝙ loqtur de xp̃o inꝗtum ē perſona:ꝗ nõ eſt equalis ipſi trinitati.¶ Item ſi virtꝰ eq̃lis cẽt triũ pſonaꝝ creataruꝫ vel etiã ſi eſſet eadem ſuppoſito hoc p impoſſibile: virtꝰ vniꝰ nõ poſſet tantũ quantũ virtꝰ duaꝝ.nec eẽt etiam equalis vtuti duaꝝ.ſilr̃ videt᷑ de virtute pſonaruꝫ increatarum.¶ Item eq̃litas in diuĩs attendit᷑ penes idemptitatẽ ⁊ diſtinctõeꝫ.ſi eñ nulla eẽt in diuĩs diſtinctio:nõ eſſet eq̃litas:ħ habitu reſpecto ad diſtinctõnem nõ ē vna pſona eq̃lis duabꝫ: ſicut nec vnitas dualitati ſimiliter nec vna erit eq̃lis duabus habito reſpectu ad idemptitatẽ.¶ Rñ. ꝙ ſumma eq̃litas ē in diuinis pſonis.vñ vna ē equalis duabꝫ oĩno. vñ Rich. đ ſancto victo. attende illa ꝯfoꝛmis ⁊ om̃ifaria magnitudinis coequalitas in illa ſumma trinitate ꝗ incõpꝛehenſibilis ſit:vbi vnitas pluralitati nõ cedit nec pluralitas vnitatem excedit.¶ Ad illud qđ pꝛimo obijcit᷑.dđm ꝙ nulla pſona dr̃ ps in illa ſumma trinitate. Vñ aug. in lib. ꝯtra maxi.pars trinitatis eſſe nõ põt quicũqꝫ vnꝰ ĩ tribus nec huiuſmodi trinitatis tercia ps eſt. nec maius aliquid duo ꝗ vnus:nec maius aliquid omnes ꝗ ſinguli. Ratio autem quare non eſt dicenda pars in trinitate diuina eſt.quia ps eſt in potentia et habens eẽ finitum et diminutum ⁊ impfectum inꝗtum huiuſmodi quod non ꝯuenit perſone in diuinis.¶ Ad illam glo.ꝗ dicit ꝙ xp̃c eſt pars in trinitate.dicendum ꝙ intellectꝰ glo.eſt de xp̃o inꝗtum eſt ſub ſigno.i. ſignificatur p illud qđ eſt pars:nõ tamen ꝓpter hoc ē pars. ¶ Ad aliđ dicendum.ꝙ non eſt ſimile de pſonis creatis. quarum eſt potentia finita et eſſentia:et de pſonis increatis ꝗꝝ eſſentia et potentia eſt ſumme infinita.quia eñ in diuinis pſonis potentia et magnitudo ⁊ omnia ea penes ꝙ eſt equalitas ſunt ſumme infinita:liceat ſic loqui. magnitudo trium nõ excedit magnitudinem vnius nec potentia potentiã.¶ Ad tercium dicendum. ꝙ equalitas impoꝛtat quodãmodo diſtinctioneꝫ.quia diſtinctio cadit ibi oblique.ꝓpꝛie et p ſe reſpicit vnitatem ⁊ idẽptitatem:quia equalitas nõ eſt aliud ꝗ pſonarum diſtinctaꝛum idemptitas in quantitate ſiue quaſi quantitate ꝓpter quod magis attenditur equalitas penes idẽptitatem ꝗ diſtinctõneꝫ. Vnde quia illud penes quod eſt vnitas ſiue idemptitas:indifferens eſt omnino in vna perſona.et in tribus vna eſt equalis tribꝫ.

¶ Membꝛũ quintum

Quinto querit᷑ penes quid attendit᷑ equalitas in pſonis diuinis.⁊ videt᷑ ꝙ penes hec tria ꝙ ſunt magnitudo eẽnitas et potentia.queẽadmodum determinat᷑ equalitas pſonaꝝ pꝛimo li.ſen.xix.diſ.ħ idem videt᷑ p aug.ꝗ determĩat equalitẽ pſonaꝝ penes hec tria in li. de fide ad petrũ dicens.verꝰ deus in pſonis trinitas ĩ vna natura vnꝰ eſt.p hanc vnitatẽ naturalẽ totus pr̃ in filio et ſpũſcto eſt.totus filiꝰ eſt in patre ⁊ ſpirituſcto: totuſqꝫ ſpũſſctꝰ in patre ⁊ filio eſt.nullꝰ iſtoꝝ extra quẽlibet ipſoꝝ eſt.qꝛ nullꝰ alteꝝ aut p̃cedit eternitate:aut excedit magnitudine:aut ſupat pt̃ate. qꝛ nec filio nec ſpũſcto ꝗtum ad natuꝛe diuĩe vnitatẽ ptinet aut mĩoꝛ aut maioꝛ eſt pater.et ſicut filiꝰ nec maioꝛ nec minoꝛ eſt patre ita nec ſpũſſctꝰ poſterioꝛ aut minoꝛ ē filio. ¶ Contᷣ. ad equalitatem requirit᷑ idemptitas in eſſentia ſcientia et bonitate.ſicut patet ex p̃dictis:quare nõ attendit᷑ eq̃litas tm̃ penes illa. Vñ rich. đ ſcto victo.in illa ſumma trinitate ea rõne pſonas eq̃les dicimꝰ ꝙ illud ſummuꝫ ⁊ ſumme ſimplex eſſe in ea plenitudine et pfectõne qua eſt pſone vnius:in ea plenitudine et pfectõne eſt perſone alteriꝰ.certe vna eademqꝫ ſuba non eſt maius aliqđ vel minus:melius deteriuſve ſeipſa.¶ Item mgr̃ in.j. ſen.xix.di.diuidit coeteꝛnitateꝫ ꝯtra coequalitatem dicens. Nunc poſtꝗ coeternitatẽ trium pſonaꝝ ꝓ modico noſtre facultatis inſinuauimus:iam de earũdem coequalitate aliquid eloqui ſupeſt. igit᷑ nõ penes eternitatem attendit᷑ equalitas.¶ Item ſicut vult aug. in li. de quãtitate aĩe.duplex ē quãtitas ſiue magnitudo.ſcꝫ molis ⁊ vtutis. In ſpũalibꝫ aũt nõ eſt magnitudo molis ħ vtutis.ſi ꝗ in deo ē magnitudo:illa ē virtutis non molis.ꝗ in deo magnitudo ⁊ vtus idem:ſilr̃ virtꝰ et potentia idem:ꝗ magnitudo ⁊ potentia idẽ:ꝗ nõ diuidit᷑ vna ꝯtra alterã.qđ eſt ꝗ ꝙ dr̃ equalitatẽ ꝯſiſtere ĩ magtudine et pt̃ate.¶ Rñ.ad p̃dictoꝝ euidentiã notandũ ꝙ eq̃litas reſpicit quãtitatẽ ſiue qđ p moduꝫ ꝗntitatis ſigtur. Om̃is aũt quãtitas aut eſt menſurãs intra aut extra. Si intra:aut ē vtutis aut molis.ꝗntitas võ mol᷑ nõ cadit in diuĩs ħ ꝗntitas vtutis:⁊ ħ dr̃ p potentiam Item quãtitas menſurãs extra ē duplex.ſ. tp̃s ⁊ locus et quãtitati ꝙ eſt tp̃s.in inferioꝛibꝫ rñdet eẽnitas in diuinis.ei aũt ꝗntitati ꝙ eſt locus rñdet magnitudo ĩ diuinis.nõ qua deꝰ circũſcribat᷑ in loco:ħ qua eſt int᷑ omnia nõ incluſus.et ꝙ ip̃e ꝯtinet ⁊ locat oĩa:ſic ꝗ quantitas in diuinis ē virtutis ꝙ eſt potentia:⁊ durationis ꝙ eſt eternitas:et locatõnis ſiue ꝯtinentie actiue qua ip̃e ꝯtinet et locat omnia.et hec dicituꝛ magnitudo.qꝛ ꝗ in deo non eſt ponere pluribus modis quantitatem:ideo ꝗtum ad hec tria ſolum in diuinis aſſignatur eq̃litas.

¶ Ad hoc quod obijcitur. ꝙ ad equalitatem requiritur idemptitas eſſentie et ſcie. que nõ ꝯtinent̃ in enumeratione coꝝ penes q̃ determinat̃ equalitas ⁊c̃. dĩm. ꝙ re uera hoꝝ idemptitas reqritur. tñ qꝛ eq̃litas ꝓprie attẽditur penes q̃ntitatẽ ſiue q̃ſi q̃ntitateꝫ. eſſentia võ ⁊ ſciẽtia et hmõi nõ ſignant̃ vt res generis q̃ntitatis: non oportuit vt ꝯnumerarent̃ in aſſignatõne coꝝ penes que aſſignat̃ equalitas pſonaꝝ ꝫ enumerant̃ ea q̃ ꝯueniũt dictis pſonis ꝑ modũ quãtitatis ſignata. quibꝫ omnia q̃ illaꝝ exprimũt eq̃litatem inſinuãt. ¶ Ad aliud dĩm. ꝙ eq̃litas põt ſumi ꝯmuniter vel ſtricte. ſi coĩter: ſic cõſiſtit in magnitudine eternitate ⁊ potentia ſic̃ oñſum ẽ ſi ſtricte vt magis dicat ratõneꝫ quantitatis intrinſece q̃ extrinſece ſiue duratõnis: ſic diuidit̃ ꝯtra coeternitatem. et ſic ſumit̃ a mgr̃o. xix. di. j. ſentẽ. ¶ Ad aliud pꝫ ſolutio ꝑ iam dicta. ꝯcedo eñi ꝙ in diuinis eſt q̃ntitas v̾tutis nõ molis: ꝫ nõ dico ꝙ magnitudo ꝓut hic ſumitur dicat idem ꝙ virtꝰ. imo magnitudo hic ſumit̃ ſicut iam dictũ eſt ꝓ potentia locandi ⁊ ꝯtinẽdi res. vñ virtꝰ magis reſpicit oꝑationẽ. magnitudo võ ꝓut hic ſumit̃ magis reſpicit ꝯſeruatiõeꝫ ſiue ꝯtinentiã rei iaꝫ facte.

Queſtio. xlviij. de diuinis nominibꝫ in generali.

Inquiſitis in precedentibꝫ q̃ ſpectãt ad fidem deitatis et trinitatis: ꝓcedimꝰ ad inq̃ſitõnes earũ que ꝑtinẽt ad ꝯfeſſionẽ eiuſdẽ ſacratiſſime vnitatis ⁊ trinitatis. ad qđ ꝓſeq̃ndũ ipſiꝰ adiutoriũ inuocamꝰ. Modus aũt inq̃ſitionis eiꝰ erit talis. vt pmo ponamꝰ inq̃ſitõnes q̃ſi introductorias circa diuĩa noĩa in generali. Scđo võ deſcẽdamꝰ ad inq̃ſitõeꝫ noĩm in ſpãli. Tercio võ colligamꝰ noĩm dr̃ias ſil̾. ſuppoſitis regulis quibꝫ vl̾r abſqꝫ errore poſſumꝰ enũciare qđ de ſc̃ta trinitate credimꝰ locutionibꝫ catholicis et iuris. General̾r ꝫ hic ꝓponimꝰ inq̃renda ꝫm ꝯſideratõeꝫ abſolutã. Prio vtrũ deꝰ ſit noiabilis. Scđo quõ ſit noĩabilis. Tercio vñ mł̾tiplicitas noĩm diuĩoꝝ. Quarto ꝫm ꝯſideratiõeꝫ ꝯꝑatam multiplicabit̃ inquiſitio vt patebit.

Membrum primũ

Ad primũ obijcit ſic. dyo. de diuis noibꝫ. in deo oĩm ꝯgnitionũ fines ſuꝑ archane vite ſbſtituti ſunt. quẽ neqꝫ dicẽ neqꝫ itelligere poſſibile eſt. nõ eſt igit̃ dicibilis: ꝫ nec noĩabilis. ¶ Iteꝫ oĩe nomẽ datuꝫ eſt a forã aliq̃ q̃ põt accipi ꝑ intellectũ ſic̃ dic aug. ꝙ deꝰ q oẽm formam ſubt̃fugit: intellectu peruiꝰ eſſe nõ põt. cuꝫ ꝫ ſubterfugiat oẽm formã: ꝫ nõ põt ei dare nomẽ a forma: ꝫ non ẽ noiabilis. ¶ Item phs in li. de cãis. pma cã ſuꝑior ẽ oĩ narratõne: neqꝫ eiꝰ ẽ loquela. deficiũt eñi ligue ad narratõeꝫ ipiꝰ: ꝫ non eſt noĩabilis. ¶ Iteꝫ nihil põt noĩari qđ nõ põt ſignari. ꝫ nihil põt ſignare intellectꝰ niſi poſſit hr̃e ſignũ illiꝰ vel facere. ſignũ aũt hr̃e alicuiꝰ vel facere nõ põt niſi poſſit illud apud ſe ꝯfigurare. nulluꝫ aũt infinitũ põt ꝯfigurare: cũ ipe ſit intelligẽtie finitꝰ. cum ꝫ deus ſit infinitꝰ: nõ põt intellectus eum ꝯfigurare. ꝫ nec noĩare. Item nõ eſt noĩabilis ꝑ nomẽ. qꝛ nomẽ ſignificat ſubam cũ qualitate ⁊ ita ꝯpoſitũ. in deo aũt nulla ꝯpoſitio. Item nec ꝑ ꝓnomẽ qꝛ q̃uis ꝓnomen ſignificet ſubam et merã: tñ ſignificat vt demonſtrabilẽ. vñ ſi cadat a demõſtratõne vel relatõne caſſum ẽ ⁊ vanuꝫ dei aũt ſuba nõ eſt demonſtrabilis: qꝛ nõ eſt ſenſibilis. Item nec ꝑ verbũ vel pticipiũ quia ſignãt cum tpe. diuinũ aũt eſſe oĩno abſtractũ eſt a tpe. non videt̃ ꝫ poſſe deſignari noĩe vel ꝓnoĩe verbo vel pticipio. ¶ Contra oĩe qđ eſt intellectu ꝯgnoſcibile: inq̃tum hmõi ẽ noiabile. cum ergo diuinum eſſe ſit cognoſcibile intellectu. Vñ ioh. dam̃. ꝯgnitio exiſtendi deũ natural̾r oĩbus iſerta eſt. et. j. Ro. Inuiſibilia dei ꝑ ea q̃ facta ſunt itellecta ꝯſpiciunt̃: ſempiterna qꝫ virtꝰ eiꝰ et diuinitas. ergo diuinũ eſſe eſt noĩabile ⁊ ſempiterna virtꝰ eiꝰ et deitas. ¶ Item in ſcripturis noĩat̃ multis noĩbꝫ. Exo. iij. Qui ẽ miſit me ad vos. iterũ in. v. nomẽ meũ adonay ñ indicaui eis ⁊ hmõi. ¶ Rñſio ꝫm ioh. dam̃. li. j. ca. ij. Oportet ſcire ꝙ nec oĩa q̃ ſũt theologice diſpẽſatõis ſunt effabilia: neqꝫ oĩa ſunt in ꝯgnoſcibilia neqꝫ oĩa ſunt cognoſcibilia. Aliud aũt eſt cognoſcibile aliud effabile: quẽadmodũ aliud ẽ loqui aliud ꝯgnoſcere. multa igit̃ eoꝝ que obtuſe de deo intelligunt̃ nõ integre enunciari pñt: ſed ea q̃ ſuꝑ nos ſunt coguntur in his q̃ ꝫm nos ſunt dicere. ſic̃ de deo dicimꝰ ſomnũ ⁊ iram manꝰ et pedes et ſimilia. Item ibidem dama. qm̃ quidem deꝰ ſine pncipio et ſine fine. eternꝰ. increatus. imutabilis ⁊ huiuſmodi. bonꝰ. iuſtꝰ. oĩpotens. oĩm creaturaꝝ ꝯditor. oĩm tenens oĩm cernẽs oĩm ꝓuiſor poteſtatiuꝰ iudex: et ꝯgnoſcimꝰ ⁊ ꝯfitemur. qđ aũt eſt dei ſuba vel q̃liter deꝰ ꝫ deo genitꝰ ẽ vel ꝓcedit vel q̃liter ſeipm̃ exinaniuit vnigetus dei filiꝰ et eq̃liter hõ factꝰ eſt: ⁊ ignoramꝰ et dicẽ nõ poſſumꝰ. ¶ Non poſſibile igit̃ eſt quid p̃ter ea q̃ a diuis eloquijs noui et vet. teſt. enarrata ſunt de deo dicẽ vel itelligere. ¶ Nota igitur ad ſolutionẽ pñtis q̃õnis ex hac ſnĩa damaſceni. ꝙ quedã ſunt q̃ de deo accipiunt̃ ꝑ naturalẽ rõnem vt q̃ eternꝰ ſine pncipio ſine fine: qm̃ omniũ creator. et q̃tum ad hoc eſt noĩabilis deus ꝑ ea que facta ſunt: quẽadmodum ⁊ cognoſcibilis. Quedam võ ſunt que accepimꝰ de deo ꝑ ſolam fidem: nõ per rõnem niſi lumine fidei adiutã. vt. ſ. quid ſit ſuba. qualiter deꝰ ex dõ genitꝰ. q̃liter hũanatus ⁊ q̃tum ad hoc nõ ẽ a nobis noĩabilis: ſed ſeipo noĩatur in eloquijs diuinitꝰ traditis. ¶ Item nota diſtinctõeꝫ aliã ex p̃cedentibꝫ v̾bis. quia eſt noĩare deũ ex his que ſunt ꝫm ſeipm̃: ⁊ ꝫ modo in noĩabilis eſt nobis. qꝛ ea que ſunt ꝫm ipm̃ inq̃tum hmõi ſunt infinita incõprehenſibilia. et hoc mõ intelliguntur p̃dicte auc̃tes: et ꝓcedũt rões quibꝫ oñditur inoĩabilis. Aut eſt noĩare deuꝫ ex his q̃ ſunt ꝫm nos: ⁊ hoc mõ eſt a nobis noĩabilis. ꝫm ꝙ dr̃ Ro. j. et ꝫ tribꝫ modis ꝫm ioh. dam̃. imaginibꝫ: formis ⁊ notis. Notis noĩat̃ deus ꝑuatõnibꝫ cũ dr̃ immẽſus deꝰ infinitꝰ incircũſcriptibilis. imaginibꝫ: cũ noĩat̃ diſpoſitõibꝫ ſpũaliũ creaturaꝝ. vt cum dr̃ ſpũs ſapiens intelligens. formis cũ nominat̃ ſimilitudinibꝫ corporalium creaturaꝝ: vt cum dicit̃ leo ignis et hmõi. ¶ Ad obiecta omnia iam patet rñſio. Nam deus ſiue diuinũ eſſe ꝫm ꝙ ꝯſiderat̃ in ſe et ꝫm ſe: ꝫm hoc inoĩabilis ẽ nobis: ſed ipſe ſeipm̃ nominat in eloquijs diuinis. ꝫm võ ꝙ cõſiderat̃ in ſuo effectu ꝙ eſt in creatura. ꝫm hoc nominabilis eo modo quo dictũ eſt. ¶ Ad illud aũt quod obijcit̃. ꝙ deus qui oĩeꝫ formã ſubterfugit ⁊c̃. dĩm deus dr̃ ſubterfugere oẽm formã. nõ q̃ nõ ſit forma: cum illi ꝯueniat eẽ forme nobiliſſimuꝫ: ſed nõ cadit ſub diſpoſitõne forme determĩate. ſic̃ ponebãt aliq̃ heretici. et etiã nõ ſit intellectui peruiꝰ qđ ſonat i ꝓplenã eiꝰ ꝯgnitõeꝫ: nihilominꝰ ẽ eidẽ quodãmõ ꝯgnoſcibilis. ¶ Ad aliud qđ obijcitur. ꝙ deꝰ eſt ſuꝑior oĩ narratõe. dĩm ꝫm dam̃. ij. c. j. li. Aliud eſt ꝯgnoſcibile: aliud effabile. vñ ꝙ dic phs ꝙ deficiunt ligue ad eiꝰ narratõeꝫ. intelligendũ eſt ꝓut narratõ dicit plenã et integrã eſſe ipſiꝰ notificatõeꝫ. ¶ Ad aliud qđ obijcitur. ꝙ intellectus nõ põt apud ſe ꝯfigurare deum. ⁊c̃. Dicendũ ꝙ licet intellectus non poſſit apud ſe ꝯfigurare deum ꝫm infinitatem ſui: põt tamen ꝫm aliquam ſui ꝓprietatem a qua poteſt nomĩari. ¶ Ad illđ quod obijcitur. ꝙ nõ eſt nominabilis ꝑ nomen ⁊c̃. Dicendum ꝙ licet nomen ſignificet ſubſtantiam cuꝫ qualitate: nihilominus ꝯtingit ſimpliciter nomine ſignificare. Non eñi ſubſtantia et qualitas cum dicitur nomẽ ſignificat ſubſtantiam ⁊c̃. diſtinguũt ſicut in p̃dicamẽtis: ſed ſubſtantia dicitur ipm̃ ſignatum nominis: qua

litas illud idem in q̄tum capibile eſt ab intellectu preterea licet deus nõ ſit demõſtrabilis ſm ſuã ſubam: eſt tñ demõſtrabilis ad intellectũ ſaltẽ ſm aliquã ſui proprietatẽ. Exo. xv. Iſte de⁹ me⁹ ꝛ glorificabo eũ. Preterea licet verbũ et pticipiũ ſignificent cũ tpe: nihilominus tñ deus quodãmõ notificabilis eſt. non qa ipſe cadit ſub tpe: ſed qa iuxta poſſibilitatẽ intellect⁹ noſtri q intelligit cũ ꝯtinuo et tpe intelligimus et ſignam⁹. Vñ et hoc verbũ ẽ: dictũ de deo. nõ ſignat cũ motu ꝛ tempe Vñ aug. ſup illud. j. ioh. In pncipio erat verbũ. dum verbũ ſubſtantiuũ duplicem hꝫ ſignificatõeꝫ. aliqñ em̃ tpales motus ſm analogiaꝫ alioꝝ verborũ declarat: aliqñ ſubam vniuſcuiuſqꝫ rei de q̃ p̃dicat̃ ſine vllo tpali motu deſignat ideo ꝛ ſubſtantiuum vocat̃. tale eſt qd̃ dicit̃ in principio erat verbum: quaſi in patre ſubſiſtit filius. nõ em̃ ꝓ tpe: ſ; ꝓ ſuba ponit̃ erat.

Membrum ſecundum

Conſequenter querit̃ quomodo de⁹ ſit innominabilis: et querunt̃ duo. Primo ſi nomiabilis abſqꝫ ꝯpatione ad creaturaꝫ Scd̃o vtꝝ noiabilis ꝓprie vel improprie.

Articulus primus

Ad pmũ obiicit̃ ſic. p regulam q̃ habet̃ in li. de regulis fidei. Om̃e deo ꝯueniens: ꝯuenit ci vel cauſatiue vel ſimilitudinarie vel adiũctiue vel negatiue. Cauſatiẽ: ſicut ea que de deo dicunt̃ per cãm. vt iuſt⁹ pius vel fortis. Similitudinarie: ſicut ea que p ſimilitudinẽ. vt pater fili⁹ ſplendor imago Adiũctiue: ſicut ea q̃ dicunt̃ de deo rõne adiuncti. vt cũ dicit̃ deus iraſci rõne adiũcti ſcꝫ punitõnis. ſilr̃ et penitẽ ratione adiũcti ſcꝫ mutatõnis. ſolet em̃ adiungi ire punitio: et penitentie opis mutatõ. Ideo dicit̃ de⁹ iraſci cũ punit penitere cũ opus mutat. Negatiẽ v̓o: ſicut dr̃ deus indurare aliquẽ vel ſubtrahere gr̃am alicui. Indurare enim idem dicitur de deo ꝙ nõ apponere gratiam Vñ aug. dr̃ induraſſe cor pharaõis. nõ impertiendo maliciã: ſed nõ apponendo gr̃am. ſubtrahere v̓o gr̃aꝫ ideꝫ eſt ꝙ nõ ꝯſeruare gr̃am vel nõ ꝯtinuare. cũ igit̃ nullum nomẽ ꝯueñat niſi ſm hos modos. et oẽs iſti modi dicũtur in ꝯpatione ad creaturã: ḡ nullũ nomen deo ꝯuenit niſi in ꝯpatione ad creaturã. ¶ Item nõ intelligit̃ niſi in ꝯpatione ad creaturam: ergo nec nominat̃ niſi in cõpatione ad creaturam. qa ſicut intelligit̃: ſic nomĩatur

¶ Contra h̃ nomen eſſentia et hoc nomen q eſt noĩant deum et tñ nullã dicũt ꝯpationẽ ad creaturã. Non igr̃ om̃e nomẽ deo ꝯueniens dr̃ in relatione ad creaturam.

¶ Rñ. ſm illã regulam in li. de regulis fidei. om̃e ſimplex alio eſt: alio dr̃ eſſe. qꝛ ſua ꝓpria eſſentia ẽ. dr̃ autẽ hoc eſt: noĩatur a ſuo effectu quẽ hꝫ. Vñ iuſt⁹: qa facit iuſtũ. bonus: qꝛ facit bonũ. ꝛ hmõi. Vñ btũs dyo. in li. de di. no. ex oĩm exiſtentiũ ordinatõne p̃tenta ꝛ imagines q̃ſdã et ſililitudines diuinoꝝ padigmatũ hñte. i. formarũ exemplariũ. q̃ ſunt in mente diuĩa in ſummũ via oĩm et ordine ſm virtutẽ redeundũ eſt om̃i ablatõne ꝛ eminẽtia ꝛ om̃i cã: ꝓinde ex om̃ibꝫ ꝯgnoſcit̃ et in oĩbꝫ. et tangit triplicẽ modũ intelligendi ſiue nominandi deum. ablatõne. eminentia: ꝛ cauſa. Unus em̃ modus eſt p ablationẽ ſiue abnegationẽ: ſicut cũ dicitur eternus immenſus. et hic modus eſt a cõpatione diuini eſſe ad creaturã ſm dr̃iam. Ali⁹ modus p eminentiã: ſic̃ cum dicit̃ ſupexiſtens optim⁹ ꝛ hmõi. et hic modus ẽ a compatione diuini eſſe ad creaturã ſm ꝯuenientiã que eſt per ꝓportionem ſm ꝯmunem aĩ ꝯceptionẽ. optimum in vno q̃ꝫ eſt deo attribuenduꝫ. Terci⁹ modus ẽ per cãm: ſicut cũ dicit̃ deus qd̃ imponit̃ ab opatione ſicut dicit dam̃. potens ſapiens ꝛ hmõi. et hoc ſumit̃ ex ꝯpatione diuini eſſe ad creaturã ſm ꝯpationem que eſt effectus ad cauſam. ¶ Ad hoc autem quod obiicitur de hoc nomine qui eſt. dicunt ꝙ etiã hoc nomen nomĩat in compatione ad creaturam: et hoc ſm dr̃iam. Vñ hiero. ad marcellã ſcribens. deus ſolus qui exordium non habꝫ vere eſſentie nomẽ tenuit. quia in eius ꝯpatione q vere eſt: quia incõmutabilis eſt: quaſi nõ vere ſunt que mutabilia ſunt. tñ dd̃m. quia hoc nomen qui eſt: q̃tum ad illud qd̃ nomĩat: noĩat abſolutũ abſqꝫ ꝯpatiõe ad creaturam. ſignificat em̃ ens ex ſeipõ. quãtũ v̓o ad nomĩantem qui nõ accipit ratõne ens ſeipſo niſi p ens ab alio quod eſt creatura: noĩatur in ꝯparatione ad creaturã.

Articulus ſecũdus

Conſequẽter querit̃ vtrũ de⁹ poſſit nominari ꝓprie. Ad qd̃ ſic. p regulaꝫ in li. de regulis fidei. Om̃e ſimplex ꝓprie ẽ: ꝛ improprie dr̃ eſſe. cũ ḡ deus ſimplex ſit: nõ dr̃ niſi improprie proprie. ¶ Itẽ nõ dr̃ niſi qd̃ intelligit̃: ſ; nõ intelligit̃ niſi in ſilitudine que ẽ veſtigij ſiue imaginis dei in creatura. ḡ ñ noĩatur niſi p ſilitudinẽ acceptã a creatura. ¶ Iteꝫ nõ nominat̃ de⁹ niſi ſimbolica vel miſtica theologia. Simbolica aũt theologia noĩat deũ p creaturas exteriores vt ſolem. ignẽ. lucẽ ꝛ hmõi. Miſtica v̓o nomĩant p interiores. ſ. ſpirituales ꝛ occultas: ḡ null⁹ modus nominandi deũ eſt niſi p creaturas vel ſilitudĩes creat̃aꝝ ḡ nõ noĩat̃ niſi trãſlatiẽ. ¶ Iteꝫ dic dyo. in hierarchia angelica. nõ ẽ poſſibile aĩo nr̃o ad nõ materialẽ aſcẽdẽ celeſtiũ hierarchiaꝝ ꝯtemplatõeꝫ: niſi ea q̃ ſm ipm̃ eſt manuductõe vtat̃. et h̃ p ſilitudines creaturaꝝ: ḡ multomagis nõ põt anim⁹ nr̃ aſcendere celeſtiũ hierarchi. ad ꝯtẽplatõeꝫ. p ſilitudinẽ creaturaꝝ d̓i h̃ ſic̃ intelligimus: ita etiã ſignam⁹. ḡ nõ põt ſignare diuĩa niſi p ſimilitudinem creaturaꝝ ḡ tranſumptiue ḡ improprie.

¶ Cont̃ aug. in. v. de tri. Ille q dixit moy. Ego ſum q ſuꝫ. hec dices filijs iſrl̓. q ẽ miſit me ad vos. vere ac ꝓp̃e dr̃ eẽntia cui⁹ eẽntia nõ nouit p̃teritũ aut futuꝝ: ḡ h̃ nomen eẽntia ꝛ q eſt: ꝓprie dr̃ de deo. ¶ Iteꝫ ioh dam̃. ſciẽdum ẽ ꝙ nõ a nob̓ tranſlatũ eſt ad btãꝫ deitatem pr̃nitas ꝛ filiatõis ꝛ ꝓceſſiõis nomẽ. ꝯrio em̃ ẽ nob̓ traditũ vt ait diuin⁹ apl̓s. ꝓpterea flecto genua ad deũ ꝛ pr̃em dñi nr̃i ih̓u xp̃i ex q̊ oĩs pr̃nitas in celo ꝛ ĩ terra noĩat̃: ḡ hec noĩa pr̃ ꝛ fili⁹ ꝛ ſpũſſcẽs nõ dicũt̃ tranſlatiẽ d̓ deo ſ; ꝓprie. ¶ Iteꝫ amb. ij. li. de tri. ſunt q̃dam noĩa q̃ ꝓprietatẽ deitatis oñdũt. vt generatõ. v̓bum. filius. ꝛ hmõi. Quedaꝫ v̓o ſunt q̃ diuiẽ maieſtatis exp̃mũt vnitatẽ: vt ſapia. v̓itas ꝛ virt⁹ ꝛ hmõi. Quedã v̓o alia ſunt q̃ p ſilitudinẽ de deo tranſlatiẽ dicunt̃. vt ſplẽdor caracter ſpeculũ ꝛ hmõi. relinqtur igr̃ ꝙ nõ oĩa dicunt̃ improprie ſiue tranſlatiẽ de deo.

¶ Rñ. ẽ ſignare de deo qꝛ ẽ. ꝛ eſt ſig̃re de deo qd ẽ. Nomẽ ſignãs de deo qꝛ ẽ. dicit̃ ꝓprie: ſic̃ eſt h̃ nomẽ q ẽ et eẽntia. noĩa v̓o q̃ ſignant̃ de deo qd ẽ. vno mõ dicunt̃ ꝓprie alio mõ ĩproprie. Quedã ei ſunt q̃ de deo ſp dicunt̃ ꝓprie queadmoduꝫ illa q̃ dicunt̃ ſm corpalẽ et vl̓r oĩa illa q̃ ſig̃ficãt ſpẽꝫ ĩ materia ꝛ impfectionẽ vt ignis ꝛ leo ſplẽdor ꝛ hmõi. ꝛ hec dicũt̃ p tranſlatiõeꝫ. Quedã v̓o ſũt q̃ vno mõ dicũt̃ ꝓprie alio mõ ĩprop̃e. i. p trãſlatõeꝫ. vt vl̓r oĩa illa q̃ ſig̃ficãt ſpẽꝫ nõ in materia. ꝛ impfectõeꝫ nat̃e vel v̓tutis ꝛ opatõis. vt ſapiẽtia v̓tus v̓itas ꝛ hmõi. Duplr̓ ei ẽ via intelligẽdi ad quã ꝯſeqt̃ rõ dicẽdi. vna ẽ cũ intellcẽs ꝓcedit ab effectibꝫ ad cãm ꝯſ̃cendã: vt p ea q̃ facta ſũt ꝓcedat ad ꝯgnoſcendam vnitateꝫ ſempit̃nã: ꝛ p illã ꝯgnoſcit diuĩtatis ſ̓haꝫ. ſic̃ dꝫ Ro. j. ꝛ ĩ hac via ſi accipiat̃ rõ noĩandi ſiue dicẽdi: tranſmittit noĩa effectuũ ad ſig̃ficãdam cãm vt nomẽ ſapiẽ ad ſig̃ficandũ d̓i noticiã ꝛ nomẽ bonitatis quã ſilr̓ inueĩt in creat̃a ad ſig̃ficandũ dei boĩtatẽ ꝛ ſic de alijs: ita et̃ nomẽ pr̃nitatis ꝛ filiatõis. Uia v̓o alia ẽ cũ intellcẽs ꝓcedit a cã ad effect⁹. vñ tũc illa noĩa q̃ ſig̃ficãt ſpẽm ſine materia vel pfectõeꝫ nat̃e: veri⁹ att̃buit ipi cãe q̃ ipĩs effectibꝫ. Vñ ſm hãc viã in deo dicet̃ boĩtas ꝓprie ꝛ v̓itas ꝛ hmõi. ꝛ tantomagis ꝓprie q̃ de creatura: qꝛ ibi ẽ bonitas ꝛ v̓itas ꝛ põ p eẽntiã. in creatura v̓o p pticipatõꝫ. ꝛ p h̃ pꝫ ſol̓o ad obiecta.

B. R. L. O. L. R. 2.

⁋ Membꝛum tercium

Onſequēter querit̃ de multiplicatōe nominū diuinorū. Querit̃ ergo p̄mo vñ ſit multiplicitas ſiue pluralitas noīm diuinoꝝ ⁊ maxīe ex pte eſſentie. Cū eñ dīna eſſentia ſit ſimplex oīmodo in fine ſimplicitatis. in ea nulla eſt multiplicitas: ⁊ ita nec diuerſitas a q̄ mlᵗipli citas noīm ſumi poſſit. ⁋ Item multiplicitas oꝑponit̃ vnitati. ſi g̊ multiplicitas eſt in noībꝫ et nō in re: vanꝰ aūt eſt ſermo q nō habet rem quā induat. i. cui nihil reſpondet in re: g̊ oīes tales noīatōnes ſunt vane. ⁋ Si rñdeat̃ ſm quoſdā. ꝙ eſt ꝯſiderare diuinā eſſentiā in ſe et in ſuo effectu. noīat̃ ergo multiplr̃: non qa ſit multiplicitas in re. i. in ipſo: ſed ꝓpter multiplicitatē̄ effectuum. ſicut ſpūſſcūs dicit̃ vnitꝰ in eſſentia multiplex ī effectu. Contra. multa ſunt noīa q̄ nō dicūt effectū in creatura. vt īmenſus infinitꝰ increabilis et huiuſmodi. ergo multiplicitas noīm nō eſt ꝓpter multiplicitateʒ effectuum. ⁋ Rñ. Multiplicitas diuinoꝝ noīm eſt nō ex multiplicitate eſſentie vel effectuū: ſʒ ex ꝯſideratōne intellectus ꝯferentis effectꝰ ad cām diuinā. qꝺ pōt eē̄ duplr̃. ſm drīam: et ſm ꝯuenientiaʒ. ſm drīam noīatur ꝑ hec noīa increabile incoꝛpabile et hmōi q̄ dicūt de deo nō qꝺ eſt ſʒ qꝺ nō eſt. ſm ꝯuenientiā collatio effectꝰ dupliciter. ſm eſſe: et ſm bene eſſe. ſm collatōneʒ ipiꝰ eſſe creature ad cāʒ: nomīat̃ ꝑ noīa ſumpta ex ꝓprietate rei coꝛpalis vel ſpūalis: ſicut ſup̄ dictū eſt. ſm vō collatōnem ipiꝰ bñ eſſe creature ad cām: ſic noīatur ꝑ excellē tiam. vt qñ dicit̃ nō ſolum ens: ſed etiā ſuꝑ ens. non ſolum bonꝰ: ſed etiā ſuꝑ bonꝰ. nō ſolum potens: ſed etiaʒ ſuꝑ potens et hmōi. ſm hoc g̊ manifeſtuʒ eſt ꝙ triplex eſt modus noīandi deū. ꝑ negatōeʒ: ꝑ excellentiaʒ. per cauſam ſicut ſup̄ patuit ꝑ btm̄ dyoniſium.

Item queritur .§. j.

vtrū deus ſit noīabilis oīm noīe: qꝺ videt̃ ꝑ btm̄ dyo. in ꝓlogo de di. no. theologi tanq̄ innoīabilem deū laudāt ⁊ ex oīm noīe: g̊ ē noīabilis oīm noīe. ⁋ Iteʒ trimegiſtus. deꝰ nō eſt vni noīabilis ſʒ oīm noīabilis. ⁋ Iteʒ dyo. in hierarchia angelica. nihil eoꝝ q̄ ſunt vlr̃ boni ꝑticipatōne priuatū. ſiquidem vt eloquioꝝ veritas ait oīa valde bona: eſt g̊ ex oībꝫ intelligere bonas ſpeculatōes. relinqtur igit̃ ꝙ ex oībꝫ pñt intelligi nomina ad deum. ⁋ Contra. in li. de regulis fidei. nullū nomen priuatōnis vel obnoxietatis vel violentie deſignatiuū cadit in deū. nomen eñ priuatiuum nō pōt dici de deo ꝑ ſimilitudinē vel ꝑ cām: q2 nulla ſimilitudo ē priuationis ad deū. ⁋ Preterea. priuatōnes nō hñt cās niſi deficientes et deſtructiuas deꝰ auteʒ eſt cā efficiens ⁊ ꝯſtructiua. ⁋ Preterea noīa obnoxietatis ſunt neceſſitatis: in deū aūt nō cadit neceſſitas. vñ non dicit̃ deus dʒ hoc facere vel tenet̃ hoc facere. ⁋ Preterea. nullum nomen impoꝛtās violentiā de deo dicit̃. vñ nō dicimꝰ deū nolle aliqd: ne violentia ibi intelligat̃. Vñ deus multa mala nō voluit: ſʒ nulla noluit. vñ ꝯcedendū eſt. ꝙ deꝰ nō vult mala: ſʒ nō ꝙ noluit mala. ⁋ Item bocciꝰ in li. de tri. ſitum et paſſionē nō opoꝛtet requireꝛe in deo: ergo in deo nō eſt aliquod nomē ſitus vel paſſionis. i. ſignificans ſitum vel paſſioneʒ. ⁋ Item dam̄. nō poſſibile ē p̄ter ea q̄ diuīe eloquijs veteris ⁊ noui teſtamenti enarrata ſunt: de deo dicere vel vlr̃ intelligere: g̊ nō oī noīe ⁋ Item cū multa ſint quibꝫ loqmur de trinitate. vt pr̃nitas filiatio ꝑſona ⁊ eſſentia et hmōi. q̄ nō inueniunt̃ in ſcriptura: nō videt̃ verū dicere dam̄. ⁋ Rñ. nomīari pōt ꝓprie et tranſlatiue. ꝓprie nō pōt noīari oīm noīe: ſʒ ſolū ſm ꝙ ſup̄ dictū eſt. tranſlatiue vō noīari pōt per oīe nomē quod pōt dici ſm rōeʒ veri et boni. ⁋ Ad illud quod p̄mo obijcit̃ de noībꝫ priuatōnis vel obnoxietatis vel violentie. dicendū eſt ꝙ hmōi noībus nō debeamus vti ſm ꝯſuetudinem hūani ſermonis: ſed ſolum ſm ꝯſuetudinem ſcripturaꝝ que ſunt dictate a ſpūſancto. ſm quā eſt elicere ex oībꝫ ꝯuenientē ſpeculatōneʒ ſm beatuʒ dyo. Vñ in angelica hierarchia. furoꝛ q irrōnabilis ex paſſibili motu eſt in intellectualibꝫ. alteō modo oꝑtet intelligere. declarans vt eſtimo eoꝝ virilē rōnabilitateʒ. eodeʒ modo ꝯcupiam dicimꝰ in irrōnabilibꝫ incōſultā ex naturali motu: in mutabilibꝫ incontinēter ingenitam paſſibilitatem. In intellectualibus vō diuinū amoꝛē vel ꝯcupiam circūfoꝛmamꝰ et inflexibile et nō indigēs deſideriuʒ caſte et impoſſibilis ꝯtemplatōnis ad illā puram et ſublimiſſimā claritatē. Item dam̄. iram ⁊ furoꝛē dei. dicimꝰ eam q̄ eſt ad maliciā inimicitiam et aduerſatōem. etem̄ nos ꝯtrario mentis noſtre odio hñtes iraſcimur et auertimus. obliuionem vō ſomnū et doꝛmitatōnē dilatōnem eiꝰ que ad inimicos ē vltionis et ꝯſueti ad familiarem auxilij retardatōnem. ⁋ Ad ſecundū dicendū. ꝙ ſitum ſm ꝓprium moduʒ loquendi nō eſt in deo requireꝛe ſitū. tñ ꝑ modum trāſlatiuum in ſcripturis dicit̃ aliquid ſm ſitum et paſſiōeʒ. ſm ſitum: ſicut dicit̃ de yſa. vj. Vidi dominū ſedentem ſuꝑ ſolium ⁊c̃. ſm paſſionem: ſicut dicit̃ yſa. xlvj. ego feci et ego feram. tñ iſta duo genera: ſitum ſcilʒ et paſſionem magis excludit boccius p̄ter alia. q2 ſitus non eſt niſi materialiū: paſſio vō nō eſt niſi habentiū materiaʒ vel materialem modum: que maxime remouent̃ a deo. ⁋ Ad vltimū dicendū. ꝙ nomīatio diuīa aliqñ ſumitur ex verbis ſcripture. aliqñ ex fide ꝯſona verbis ſcripturē ex verbis ſcripture ſicut pr̃ filius ſpūſſanctꝰ. ex fide cōſona ſicut eſſentia vel filiatio pr̃nitas ꝑſona in quibus verbis ſeruat̃ intellectꝰ ſcripture et ſi nō ſonus: intellectus rei et ſi nō ſonus verbi. quia ſicut dic hyllariꝰ. iiij li. de tri. nō ſermoni res: ſed rei ſermo eſt ſubiectus.

⁋ Membrum quartum

Onſequēter querendū eſt in generali de noībꝫ diuīs ꝯſideꝛatōne ꝯꝑata. ſm ꝙ attendunt̃ intentōis vlīs ꝑticlaris. ſ. generis ſpēi et indiuidui p̄dicabilis et p̄dicamenti. Erit igit̃ inqſitōnis iſtiꝰ talis modꝰ. Prīo vtrū in diuīs ſint accipiēde intentōnes vlīs ⁊ ꝑticlaris ſiue generis ſpēi ⁊ indiuidui. Scdō vtrū ſit accipe intentōnē p̄dicamēti. Tercio vtrū in deo ſit accipe intentōnes p̄dicamītoꝝ ſube ⁊ relatōis. Quarto q̄lit̃ circa diuina ſint accipiende intentōnes alioꝝ p̄dicamentoꝝ: vt qntitatis q̄litatis.

Articulus pꝛimus

Ad pꝛimū aug. vij. li. de tri. ſi eēntia genꝰ eſt: ſpēs aūt ꝑſone vt nōnulli ſentiūt: oꝑtet appellari tres ſbas vt appellant̃ tres ꝑſone: ſic tres eq dicunt̃ tria aīalia. nō eñ ſpēs pluralr̃ dr̃ et genus ſinglarit̃. patʒ noīe eēntie: nō ſinglari genꝰ nec nomine ꝑſone ſpeciem. ⁋ Item ſi dicunt nomine perſone non ſpeciem ſignari ſed ſignare vel indiuiduum. et nomine eēntie ſpēm. vt ꝑſona nō dicat̃ ſic hō: ſʒ ſic hic hō vel abꝛahā. illos p̄dicta rō ꝯfutabit. ſic eñ dicunt̃ abꝛaham yſaac ⁊ iacob tria īdiuidua: ita tres hoīes ⁊ tria aīalia. ſi g̊ ſm genꝰ ⁊ ſpēʒ ⁊ īdiuiduū iſta differimꝰ: dicent̃ tres eēntie ⁊ tres ꝑſone. ⁋ Iteʒ aug. in eodem vna nūero eēntia nō eſt ſpēs ſic vnuʒ aīal nō ē ſpēs. ſi g̊ vna eēntia ē pr̃ et filiꝰ ⁊ ſpūſſcūs: nō ē eēntia ſpēs cuiꝰ ſint indiuidua pr̃ ⁊ filiꝰ ⁊ ſpūſſcūs. ⁋ Item oñdit̃ ideʒ. multiplicitatis illis quoꝝ ē genꝰ: mltiplicat̃ genꝰ. ⁊ mltiplicitatis indiuiduis mltiplicat̃ ſpecies. ſed multiplicata ꝑſona in diuinis nō multiplicatur eſſentia. diuina ergo eſſentia non eſt genus aut ſpecies ꝑſonaruʒ. ⁋ Iteʒ vniuerſale ſm ꝙ dicit phus eſt in multis et de multis q̄ ſunt particularia: ſed per hoc quod eſt de multis habʒ dependentiam ab illis: ſed dependentia in deo eſſe non

poteſt: ergo nec ratio vniuerſalis nec pticularis. q2 ps
ponit impfectõez. pticulare etiã dicit̃ q2 ptem capit eti
am vl̃is: ꝟ diuina eſſentia nõ eſt ſm ptem in pſonis: er
go pſone nõ hñt rõnem pticularis nec in eſſentia vl̃is.
¶ Item vbi nõ eſt ponere dr̃iam forme ⁊ materie: non
eſt ponere vl̃e et pticulare. q2 ratio pticularis neceſſa
ria materia et ratio vl̃is a forma ſed in deo non põt po
ni dr̃ia materie et forme ſiue ratio materie et rõ forme
ḡ nec ratio pticularis ⁊ vl̃is. ¶ Contra diuĩa eſſentia
p̃dicat̃ de qualibet pſona eſſential'r et nõ ↄuerſim: ḡ eſt
genus vel ſpẽs pſonaꝝ. ¶ Preterea pticulare ſiue ſin
gulare de quo dr̃ aliud. ipſum vͦ d̃ nullo alio dicitur.
ꝟ ratio iſta ↄuenit cuilibet pſone: ḡ quelibet pſona ẽ p
ticulare ſiue ſingulare. ſed ſingulare ⁊ pticulare dicun
tur ad vl̃e: igit̃ cũ pſona nõ dicat̃ niſi ad eſſentiã: eſſen
tia eſt vl̃e. ¶ Item pſona ẽ rõnalis nature ſuba indiui
dua: ꝟ ſuba indiuidua ẽ indiuiduũ: ḡ pſona ẽ indiuidu
um. ſed indiuiduũ dr̃ ad vl̃e: ḡ eſſentia eſt vl̃is. ¶ Item
dama. dicit ꝙ de⁹ et hõ ſignificãt ſpẽm cõem. ypoſtaſis
aũt indiuiduũ demonſtrat. ſ. patrẽ et filiuz et ſpm̃ſc̃m
petrũ et paulum. ¶ Item dama. coĩa et vl̃ia p̃dicant̃ de
ſubiectis ſibipſis pticularib⁹. cõe igit̃ ſuba eſt: pticu
lare vͦ ypoſtaſis. i. pſona. pticulare aũt dr̃ nõ qm̃ ptẽ
nature hȝ: ꝟ pticulare nũero. vt athoniũ. i. indiuiduuz.
nũero em̃ ⁊ nõ natura differre dicunt̃ ypoſtaſes. ¶ Itẽ
in eodẽ. ſuba ſignificat coẽm circumplectiuã ſpeciẽ ho
mouſeon. i. filiũ ſpecificati. ypoſtaſeon. i. pſonaꝝ vtpu
ta deus hõ ypoſtaſis aũt indiuiduũ demonſtrat ſcȝ pa
trem et filiũ et ſpiritũſc̃m. petrũ ⁊ paulũ ⁊ huiuſmõi.
¶ Item dama. deitas natura manifeſtat. pr̃ ypoſtaſim
deus aũt cõe nature ſignificat ⁊ in vnãquãqȝ ypoſtaſiȝ
ſiue pſonã ordinat̃ denoĩatiẽ queadmoduȝ hõ. ¶ Item
deus eſt q̲ habet diuinã naturã: ſicut hõ q̲ habet huma
nam: ſicut ḡ hũanitas eſt quedã nat̃alis ita et deitas.
¶ Item hyllari⁹. vij. de tri. in patre ⁊ filio credẽ duos
deos impiũ eſt. patrẽ et filiũ predicari deũ ſingularem
ſacrilegiũ eſt. deũ ex deo ꝙ in ſimilitudinẽ generis vnũ
ſint negare blaſphemiũ eſt. ¶ Item idem ex indr̃ia atȝ
ſingl'aritate generis vnũ ſint natus ⁊ generãs. ¶ Rñ.
in deo nõ eſt ponere eſſe vl̃e nec eſſe ſingulare vel pticu
lare. hȝ tamen eſſe diuinũ de vtroqȝ qd̃ eſt pfectõnis: et
deeſt ei ex vtroqȝ qd̃ eſt impfectõnis. vl̃e em̃ eſt in mul
tis et dr̃ de multis. q̲a nõ eſt totũ ꝙ ſunt ſingularia. ſi
cut hõ nõ dicit totũ qd̃ eſt ſor. ſic̃ quãtitatẽ qualitatem
et opationẽ: que tñ ſunt in eſſe ſortis. vñ nõ dicit totuȝ
qd̃ eſt ſortis: ſed tñ dicit de illo. ſed cũ dr̃ deus pr̃ deus
filius de⁹ ſpũſſc̃s: dr̃ eſſe diuinũ in multis ꝟ nõ dicit̃ d̃
multis. Cũ em̃ dico de⁹: dico totũ eſſe pr̃is: totũ eſſe fi
lij: eſſe ḡ de multis impfectõis ẽ ineſſe vl̃i. vñ nõ ↄuenit
eſſe diuĩo: ꝟ eſſe in multis ↄuenit: q2 hoc ẽ virtutis ⁊ no
bilitatis. Siĺr pticulare dr̃ qd̃ eſt in vno ſolo. nõ tamẽ
eſt de ml̃tis. ꝙ nõ ẽ de multis: pfectõis ẽ q̲a dic totũ eẽ.
ꝟ eſſe in vno ſolo impfectõnis ẽ: q2 nobili⁹ eſt eẽ in mul
tis q̃ in vno. Ideo eſſe diuinũ ẽ in multis nõ in vno ſo
lo. ꝟ eſſe in multis nõ multiplicatũ ꝟ vnũ. ¶ Item ẽ loq̲
de pticulari ſiue indiuiduo tribus modis. Uno mõ ſm
ꝙ dr̃ eſſe a materia. alio mõ ſm ꝙ ab accñtibus. tercio
mõ ſm ꝙ a forma ſignata et ſingulari. Primo mõ dic
ph̃s q̲ dic ſolem dicit formã tm̃. q̲ dicit hũc ſolem. dicit
formã cũ materia. et ita diuerſitas vl̃is et pticularis ẽ
ſm diuerſitatez forme ⁊ materie: ꝟ in diuinis nõ ẽ ma
teria q2 nihil impfectõnis vñ nihil eſt ibi impotentia.
ꝟ quicq̲d eſt ibi in actu ẽ. igitur nõ eſt pticulare nec vni
uerſale in diuinis. Uñ boecius in lib. de tri. dicit. nihil
ſm materiã dicit̃ eſſe ꝟ ſm ꝓpriam formam. ſed diuina
ſuba ſine materia et forma eſt: atqȝ ideo eſt id ꝙ eſt. re
liqua vͦ nõ ſunt id qd̃ ſunt. vnũquodqȝ eniȝ habet eſſe
ſuum ex illis ex quib⁹ eſt et ex ptibus ſuis. et eſt hoc at
qȝ hoc. ex hoc patet ꝙ non eſt materia in diuinis et ita
nec particulare nec ſingulare. Scd̃o modo dicit boeci
us de trini. numero differentiam accidentiũ facit vari
etas. Nam tres homines neqȝ genere neqȝ ſpecie ſed ſu
is accidentib⁹ diſtant. nam ſi omnino ab his cũcta ac
cidentia ſepemus. tamen locus cunctis diuerſus ẽ quẽ
vnuȝ fingere nullo modo poſſumus. duo enim corpora
vnum locum non optinebunt qui eſt accidens. atqȝ id̃o
ſunt numero plures: quia accidentibus plures fiunt.
et ideo cum in diuinis non ſint accidentia: non differ̃t
adinuicem pſone accidentibus. et ideo nõ ſunt ſingula
ria nec particularia nec indiuidua. Ex his itaqȝ patȝ
ꝙ diuina eſſentia nõ eſt vniuerſalis. nec pſone ſunt par
ticularia vel ſingularia. Tercio modo ſic dicit boeci⁹
cum: homo dicitur: de pluribus quidẽ hominibus pre
dicatur: ſed ſi illã humanitatẽ que in ſocrate eſt indiui
duo ↄſideremus: ſic indiuidua cum ſocrates ipſe ſit in
diuiduus ⁊ ſingularis. ex quo accipitur quia ſicut ſoc̃
tes et cicero ſuis ſingularib⁹ ꝓprietatibus ⁊ accidenti
bus ſingulares et numero plures cognoſcunt̃: ſic ſuis
ꝓprijs indiuiduis ⁊ ſingularibus humanitatib⁹ nume
ro plures efficiunt̃. Cum igit̃ deitas nullo modo plu2i
ficetur in patre et filio et ſpũſc̃to: nõ ſe habet deitas ad
patrẽ et filium et ſpm̃ſanctuȝ vt vniuerſale ad ſingula
ria. ¶ Ad primo obiectuȝ. ꝙ diuina eſſentia p̃dicat̃ ⁊c̃.
dicendũ ꝙ p̃dicari eſſentialiter dicitur equoce de eſſen
tia diuĩa et de genere ſiue de ſpecie. quia eſſentia diuĩa
aliter eſt eſſentia patris et filij et ſpũſſancti. aliter ani
malis eſſentia homĩs et aſini. vnitas em̃ animalis ĩ ſu
is ſpecieb⁹ vt dicit dama. nõ ↄſideratur re ſed ratione.
vnitas eſſentie in pſonis re quidem ↄſideratur. et ꝟ di
citur. quia eſſentia nõ multiplicat̃ in pſonis. ſubſtãtia
vͦ generis multiplicat̃ in ſpecieb⁹ ⁊ ſubſtantia ſpeciei
in indiuiduis. ¶ Ad ſcd̃m dicendũ. ꝙ cum dicit̃ pticu
lare ſiue ſingulare eſt de quo dicitur aliud: ipſuȝ vͦ de
nullo. intelligit̃ p rõnem habitudinis ad ſubiectuȝ. ra
tio aũt ſubiecti nullo modo eſt in diuinis. Scd̃m vͦ ꝙ
dicit̃ de pſona diuina dicit̃ tranſumptiue rõne ſimili
tudinis locutionis. non vt conatur ibi habitudo ad ſu
iectum ſm rem: ſed ſolum ſm locutionem. ¶ Ad terciũ
dd̃m. ꝙ in diffinitõe pſone ſuba indiuidua dicitur du
pliciter. vel ꝓpter ſepationẽ q̃ eſt ſm ſubaȝ et ſitũ et ac
cidentia. et ſic dicit̃ de pſona creata: vel ꝓpter diſtincti
onẽ ꝓprietatuȝ ſolum. et hoc modo ↄuenit ſuba indiui
dua: pſone increate. nec tñ ſequitur hoc pſona diuina
eſt ſuba indiuidua: ḡ eſt indiuiduũ. qm̃ indiuiduuȝ di
ctuȝ ſubſtantie impꝛtat ſepationẽ ſm ſubam et ſitum et
accidentia. poſſet tamen dici ꝙ predicta diſtinctio per
ſone non eſt perſone ↄmuniter: ſed ſolum perſone pro
ut conuenit creature rationali. Unde richar. in lib. de
trinit̃. corrigit iſtam diffinitionem. aſſignans rationem
perſone ſm ꝙ conuenit diuinis. perſona eſt ratõnalis
nature incõmunicabilis exiſtentia. ¶ Ad illud quod
obijcit ſm damaſce. dicendum ꝙ non intendit damaſ.
dicere ꝙ diuina eſſentia ſit vniuerſale et perſona par
ticulare: ſed ſimilitudine locutionis de diuina eſſentia
loquimur vt de communi quod predicatur de plurib⁹
et ita per modum vniuerſalis. de perſona vͦ vt de ſin
gulari quod dicitur de vno ſolo et ita per modum indi
uidui. diuina ergo eſſentia dicitur ſpecies a dama. ſm
rationem dicendi quia predicatur de pluribus. nõ ſm
rationem rei. quia et ſi predicetur de pluribus. nõ pre
dicatur de pluribus differentibus numero proprie lo
quendo. ¶ Unde ad illud quod dicitur ſecundo. nume
ro nõ natura differũt ypoſtaſes intelligendũ ꝙ differ
re nũero dicit̃ duob⁹ modis. Uno mõ q̃tum ad diſcre
tionem que eſt q̃tum ad ſubam ſeu ſube ſignatõnez. qñ
ſcilicet aliqua ita differunt vt hoc non ſit illud. et hoc
modo Sortes et plato differunt numero. Unde Boe
cius de trinitate. veriſſime eſt vnum in quo nullus nu
mer⁹. Alio modo differre numero dicitur differre nu
meratione. vt cum de aliquibus rebus loquentes dici
m⁹ vna due tres. et ꝟ mõ perſone diuine differunt nu
mero. Ad hanc enim differentiam ſufficit differentia

ꝓprietatum ſm ordinem nature ſiue originis ſicut ſup̄
dictū eſt queſtione de nūero pſonaꝝ. ¶ Ad aliud dam.
notandū eſt ꝙ non intendit abſolute attribuere ſpecieꝫ
eſſentie et indiuiduū pſone: ſ; hoc dicebant ꝯtra hereti
cos q dicebant vnā pſonam nō poſſe incarnari niſi om
nes incarnarent̄. Vn̄ ꝯtra eos vtit̄ tali argumento. ſi
cut in naturis ē accipe cōe et pticulare: ita quodammō
in diuinis ē cōe ſcꝫ eētie et pticulare. pſona ſcꝫ. ſed in
naturis patiente vna pſona nō patit̄ alia: g̃ a ſimili in
diuinis vna pſona incarnari pōt ſine alia. Unde addit
ibi hec verba. ſuba nō ſm ſeipſam ſubſiſtit ſ; in yposta
ſibus exemplat̄. pn̄te em̄ vna ypoſtaſi ſuba paſſibilis ē
ſm quaꝫ eſt hec ypoſtaſis. i. pſona. non tamē neceſſe eſt
om̄is homouſeon. i. filiū ſpecie ypoſtaſes ꝯpati: igr̄ ita
ꝯfitemur deitatis naturā in filio incarnari: nō tamē in
aliis pſonis. ¶ Ad illud vō qꝺ dicit̄ vltimo ſm dam.
ꝙ deus cōe nature ſignificat: pater ypoſtaſim. intelligē
dum ē ꝙ aliter dicit̄ cōis natura diuia in pſonis diui
nis: aliter cōis natura hūanitatis ſinglaribꝫ homibꝫ.
Primo eniꝫ mō dicit̄ cōis natura. q2 in pluribꝫ vna et
eadem nō multiplicata. Scđo mō quia ꝯuenit pluribꝫ
vna: ſ; nō eadem ſe multiplicata. ex q̊ patet: ꝙ cōitati p̄
mo mō dicte cōis nature nullo mō rn̄det pticulare. pti
culare em̄ eo dicit̄ ꝙ ptem capiat cōis nature q̄ eſt vni
uerſalis. vl̄e em̄ dicit cōe ptibile: et ideo vl̄i rn̄det pti
culare: patet g̃ ꝙ nullo mō eſt intentio vl̄is ⁊ ptic̄laris
in diuinis. Nota tn̄ ꝙ intentio eiꝰ ꝙ dicit̄ indiuiduum
dicit̄ duobꝫ modis. Uno mō indiuiduū dr̄ diſcretum
ſm ſubſtantiaꝫ ſepatione vltima ſicut athamus: ⁊ hoc
modo intentio indiuidui nullo modo eſt in diuinis p
ſonis. Alio modo indiuiduum dicit̄ diſcretiua aggre
gatōne ꝓprietatū quas non eſt in alio repire. et hoc mō
ſumeret̄ indiuiduū in diuinis ſi in aliqua aucte inueni
retur ꝙ pſona diuina ē indiuiduū. quia eſt ſuba habēs
ꝓprietatē quā nō eſt in alio repire. ¶ Ad vltimū vō qꝺ
dic hylla. dōm ꝙ hylla. nō accipit genꝰ ſm ꝙ diffinit̄
a phis qꝺ p̄dicatur ꝺ pluribꝫ differentibus ſpecie: ſed
appellat genus quod habet ambitum predicationis ſm
ſubſtantiam.

Articulꝰ ſecundꝰ

Conſeqnter querit̄ vtrū in diuinis ſit pone
re rōnem p̄dicamēti ⁊ p̄dicabilis. ⁊ videt̄ ꝙ
nō ſit ibi p̄dicamentū vel p̄dicabile. dic em̄
boeciꝰ in li. de tri. deꝰ nulliꝰ ē ſubm: ſ; vbi nō eſt ſubicm̄
nec p̄dicabile: qꝺ em̄ ſimplex ē ſubiectū eſſe non poteſt.
¶ Item p̄dicamentū eſt coordinatio p̄dicabiliū quorū
vnū eſt ſub alio: ſ; in diuis nō eſt ponē hanc ordinatio
neꝫ: g̃ nec eſt ibi ponē p̄dicamentū. ¶ Item dyo. om̄es
affirmatiōes de deo ſunt incōpacte. vbi em̄ oīno ē ſim
plex: nō eſt ꝯpoſitō. vbi nō ē ꝯpoſitō: nō ē ꝯpoſitō p̄dica
menti cū ſubiecto ⁊ ita nec p̄dicatio: g̃ nec p̄dicamētuꝫ
¶ Cont̄. ſm aug. in li. de tri. et boeciū de tri. in diuis
quedā p̄dicant̄ ſm ſubam. quedā ſm relatōeꝫ: g̃ in di
uinis ē p̄dicabile et p̄dicamentū. ¶ Rn̄. p̄dicamentuꝫ
dicit̄ duplr̄. cōiter. et ꝓprie. ꝓprie coordinatio p̄dicabi
lis quoꝝ vnū eſt ſub alio: ſ; hoc mō nō eſt p̄dicamentuꝫ
in diuis. q2 nō eſt ibi inferiꝰ et ſupius nec vl̄e ⁊ pticula
re. Coiter vō dicit̄ p̄dicamentū quicqd pōt dici p mo
duꝫ p̄dicamēti. ſic pōt dici p̄dicamentū in diuis. Que
dam em̄ ibi dicunt̄ p modū ſube: quedā p modū relatō
nis. Sciendū eſt etiā ꝙ in ipa trinitate eſt repire ſilitu
dinē quandā ad p̄dicamentū. In om̄i em̄ p̄dicamento
eſt vnū qꝺ eſt de alio ⁊ nihil de ipſo: vt generaliſſimū. ⁊
aliud de quo aliud: ⁊ ipm̄ de nullo. et terciuꝫ qꝺ ē de a
lio ⁊ aliud de ipō. Silr̄ in ipa trinitate ē quedā pſona
de qua alia et ipa de nulla: et hec eſt pſona patris. Eſt
etiā q̄dā pſona q̄ ꝺ alia ⁊ nulla ꝺ ipa: vt pſona ſpūſſcti.
Et eſt tercia que eſt de alia ⁊ alia de ipſa: vt pſona filii.
eſt em̄ filius de p̄re. et de filio ſpūſſcts. et ita videt̄ q̄lis
ordo nature ſit in pſonaꝝ trinitate: ſed incoordinatio
ne predicamenti eſt ꝯſimilis ordo ſed cum prioritate et
poſterioritate. licet em̄ in trinitate ſit ordo: non tamen
eſt ibi prius et poſterius. Un̄ aug. cum dicit̄ filiꝰ a pa
tre: dicit̄ ordo nature et nō ꝙ vnꝰ prius aliꝰ alio. ¶ Ad
primum g̃ dōm. ꝙ ſubiectū dicit̄ duplr̄ ſm rem cui ali
quid ineſt cui ſubiicit̄: ſic nō pōt deus eſſe ſubiectū. i eo
em̄ idem ē ꝙ eſt et q̊ eſt: ſed ſm ꝙ ſubiectū dicit̄ ꝙ ē per
modū ſubiecti ſicut illud de q̊ fit ſermo: ſic deus pōt eē
ſubiectū: nō ſm rem ſ; ſm modū dicendi. Cuꝫ em̄ dicit̄
deus eſt bonꝰ. nō dicit̄ ꝙ bonitas inſit iſti. nec ponitur
ibi aliq̈ ꝯpoſitō. nec eſt iſta p̄dicatō vel ꝯſil̄es de ineſſe:
ſ; de eſſe. Un̄ ſicut dr̄ in li. de regulis fidei: alio ē ⁊ alio
dicit̄ eſſe. nam ſignificat̄ p modum ſubiecti: et ſi nō ſit
ſubiectū ſm reꝫ. ¶ Ad aliud ptꝫ ſol̄o ex p̄dictis. ¶ Ad
aliud dicendū. ꝙ om̄es affirmatōnes ſunt incōpacte. i.
in cōpoſite. quia cum dicit̄ deus ē bonꝰ nō dicit̄ ꝙ boni
tas ſit in eo. Nam nō eſt in deo ꝯpoſitō q̈ bonitas inſit
ei. et aliud ſit ipe: aliud bonitas q̄ ineſt. Un̄ nota regu
lam boecii. nullū ſimplex ſubiectū eē pōt: q̄ ſic exponit̄
in lib. de regulis fidei. cum in ſimplici nulla ſit diuer
ſitas nulla plr̄itas: in eo nec accidentale nec ſubale ē q̄
re nulli ꝓprietatū ſubiectū eſt. eadeꝫ rōne nec de ſimpli
ci aliquid p̄dicat̄: cuꝫ p̄dicari nihil aliud ſit q̈ inherere.
In ꝓpoſitōne em̄ theologica nō oñdit̄ qd cui inſit: ſ; qd
ſit. cū em̄ dicit̄ deꝰ eſt bonꝰ. nō oñdit̄ quid ſit p inſiſten
ciam ſ; potiꝰ qd deꝰ p eſſentiā. Un̄ nulla ꝓpoſitio theolo
gica de ineſſe eſt vel de ꝯtingēti: ſi de puro eſſe vel de ne
ceſſario. ſiue em̄ dicā deus ē ſiue deꝰ eſt iuſtꝰ: de puro eſ
ſe eſt ꝓpoſitō. Unꝺ bocciꝰ inſinuare volens ꝙ ſimplici
ter ſubiectū eſſe nō pōt ait: ſubiectū em̄ eſſe nō pōt.

Articulꝰ tercius

Tercio querit̄ an in deo ſit accipe intentiōes
p̄dicamentoꝝ ſube ⁊ relatiōis et ſub. §. q̄rit̄
in hūc modū. Primo an intentionē ſube ſit
accipe in diuis. Scđo an oīa accipiant̄ in diuis ſm in
tentōeꝫ ſube. Tercio ſuppoſito ꝙ nō. an in diuis ſit ac
cipere p̄ter intentōeꝫ ſube intentōeꝫ relatōnis.

Ad primū aug. v. §. i.

de tri. quicqd deꝰ ad ſeipm̄ dr̄: ſm ſubaꝫ dr̄. g̃ in diuis
accipit̄ modꝰ dicendi ſm p̄dicamentū ſube. ¶ Iteꝫ i eo
dem aug. eſt ſine dubitatōe ſuba vel ſi meliꝰ appellatur
eētia quā greci vſyam vocāt. ¶ Iteꝫ ratō ſube ē ens p
ſe: ſ; deo marie ꝯuenit ens p ſe: g̃ marie cōuenit nomen
ſube. ¶ Cont̄. aug. vii. li. de tri. nephas ē dicē vt ſubſi
ſtat deꝰ ⁊ ſubſit boītati ſue: atꝫ illa boītas nō ſuba ſit ſ;
in illo ſit tanq̈ in ſubiecto. vn̄ manifeſtū eſt deū abuſiue
ſbaꝫ dici. ¶ Iteꝫ in codē res mutabiles neqꝫ ſimplices
ꝓprie dicunt̄ ſube. deꝰ aūt ſi ſubſiſtit vt ſba ꝓprie dici poſ
ſit: ineſt i eo aliqd tanq̈ in ſubiecto et nō ē ſimplex qꝺ ē
falſiſſimum: relinqtur igit̄ ꝙ nō dicet̄ in eo ſuba ꝓprie.
¶ Iteꝫ boe. in li. de tri. deꝰ nō ē ſba ſ; ſup̄ oēm ſubaꝫ eſt
ponendꝰ. ¶ Rn̄. ſuba dr̄ duplr̄ vel a ꝓprietate ſubſtan
di ſore vel accn̄ti: ſic nō pōt deꝰ dici ſuba. q2 nec ē in eo
accn̄s cui ſubſiſtat vel forma q̄ differat a ſuba. vel a p ſe
exn̄do: vn̄ dr̄ ſuba ens ⁊c̄. nō indigēs alio vt ſit: ſic dr̄ ꝺ
deo. ¶ Ad oba g̃ rn̄dendū ſm dyo. de miſtica theologi.
dicit em̄ in ipa optet oīm exn̄tium affirmare pōnes ve
lut oīm cās. ⁊ oēs eas potentiꝰ negare tanq̈ ſup om̄ia
exn̄te ⁊ nō exiſtimare depulſiōes oppoſitas eē intentōi
bus. ex q̊ relinqtur ꝙ ꝯuenient dr̄ deꝰ ē ſuba ⁊ deꝰ nō eſt
ſuba. Naꝫ ſi ipa accipiat̄ ꝓ eo qꝺ eſt ſb: qꝺ a materia
eſt: nō dicet̄ ſba. ſi vō rōne eiꝰ qꝺ eſt eē p ſe ⁊ cāliter: di
cet̄ ſba. ⁊ ita nō erit negatō oppoſita affirmatōni.

Secūdo queritur §. ii.

vtrū quicqd dr̄ in diuinis dicatur ſm intentioneꝫ ſub
ſtantie. ad qꝺ ponit obiectōeꝫ arrianoꝝ Aug. v. de tri.
qcqd de deo dr̄ vel intelligit̄. nō ſm accn̄s ſ; ſm ſubam
dicit̄ qua ꝓpter ingenitū eſſe patri ſm ſubſtantiā eſt. et

genitum eſſe filio ſm ſubſtantiam eſt: diuerſa eſt ergo ſuba patris et filij. ¶ Contra quos ex eadem ꝓpoſitõne obijcit aug. ſi quicqd de deo dicit̃ ſm ſubam dicit̃: ergo ꝙ dictũ eſt ego ⁊ pater vnum ſum⁹ ſm ſubam dictum eſt. vna igit̃ eſt ſuba patris et filij. ¶ Sed tñ obijcit̃. omne quod dicit̃ de aliquo. aut dicit̃ ſm ſubam: aut ſm accidens. Si ergo in deo nihil dicit̃ ſm accñs: ergo quicquid de deo dicit̃: dicit̃ ſm ſubam. ¶ Item imediata oppoſitio eſt. om̃e qđ eſt. aut eſt ens ꝑ ſe: aut nõ ens ꝑ ſe. ſed ens in alio eſt ſuba imediata: igit̃ eſt oppoſitõ entis quod ē ſuba et entis qđ eſt accñs. ſi ergo in deo nihil eſt vel intelligit̃ qđ ſit ens ſm accidens: ergo quicquid ē vel intelligitur vel dicit̃ in deo: dicitur vt ens ſuba. ¶ Item boeci⁹ in li. de tri. dicit. ꝙ p̃dicamenta que ſunt ſm accñs cuꝫ quis in diuinã p̃dicatõeꝫ verterit: cũcta mutant̃ q̃ predicari pñt. Queritur ergo aut p̃dicamentũ relatõnis cum aſſumit̃ ad diuinã p̃dicatõeꝫ. vt cũ dicit̃ ens eſt pater: aut de⁹ eſt generãs. aut manet in rõne ꝓpria: aut mutatur. ſi manet: et in rõne ꝓpria eſt accñs: ergo de deo diceretur aliquid ſm accñs quod eſt falſum. ſi mutat̃: ergo ſicut alia mutant̃ in p̃dicamentũ ſube. vt cum dicit̃ de⁹ magnus p̃dicat̃ magnitudo ſm ſubam: deus bonus bonitas ſm ſubam ergo adaliquid dictũ de deo mutabitur in ſubam. ¶ Contra dam̃. pater et filius nõ ſunt nomia ſignificãtia ſubam: ſꝫ habitudinis adinuicem ⁊ ſignificant exñtie modum. relinqtur igit̃ cũ pater et fili⁹ dicãtur in trinitate ⁊ nõ ſignificent ſubam: ꝙ nõ quicqd dicitur in trinitate dr̃ ſm ſubam. Item aug. v. de trinitate. illud p̃cipue teneamus quicqd ad ſe dicit̃ p̃ſtantiſſima illa ⁊ diuina ſublimitas ſubaliter dici: qđ autẽ ad aliud nõ ſubaliter ſꝫ relatõne. Relatõne aũt dr̃ pater ⁊ relatiue dr̃ filius ⁊ ſpũſſcts ergo ⁊c̃. ¶ Ad ꝓcedenduꝫ eſt ¶ Ad primũ ergo obiectũ. dđm ſm augu. v. de tri. nihil in deo ſm accñs dicitur. qꝛ nihil ei accidit: nec tñ om̃e qđ dicit̃: ſm ſubam dr̃. In reb⁹ eñ creatis ⁊ mutabilibus qđ nõ ſm ſubam dr̃ reſtat vt ſm accñs dicat̃: in deo aũt nihil ſm accñs dicitur. quia nihil in co mutabile: nec tñ om̃e qđ dicit̃ ſm ſubam dicit̃. dicitur eñ adaliqd: ſicut pater ad filiũ et filius ad p̃rem. qđ non eſt accñs: qꝛ ille ſemꝑ eſt pr̃ et ille ſemꝑ eſt filius: ꝑ hoc patet rñ. ad primum. ¶ Sed ſi obijciat̃ ꝯtra hanc ſolutiõeꝫ. quia in creaturis ſunt accidẽtia inſeꝑabilia: ⁊ ſemꝑ ſunt in ſubiectis manentib⁹ ſubiectis. ſicut nigredo in coruo ⁊ vita in aĩa et ita ſunt inamiſſibilia. ergo q̃uis pater in diuinitate ſemꝑ ſit pater ⁊ filius ſemꝑ fili⁹: et nõ dicant̃ ſm ſubam: vident̃ dici ſm accñs. Ad quod rñdet aug. v. de tri. ꝙ in accñtib⁹ intelligit̃ ſemꝑ mutabilitas aut ꝑ deſtructõeꝫ forme ſicut inſeꝑabilib⁹ accñtib⁹: aut per mutatõeꝫ ſubiecti vt inſeꝑabilib⁹ corꝑalib⁹. ſicut in nigredine corui: aut ꝑ diminutõeꝫ vel augmentum ſic̃ in vita aĩe. aĩa eñ magis viuit cũ ſapit: min⁹ cũ deſipit. et ideo neqꝫ ſm accñs dicit̃ ꝙ dicitur pr̃ et ꝙ dicitur filius: qꝛ eternũ et incõmutabile eſt. ¶ Ad ſcđm dicendum ꝙ in creaturis hec diuiſio ē ſufficiẽs om̃e qđ eſt. aut eſt ens ꝑ ſe nõ in alio: aut ē nõ ꝑ ſe ſꝫ ĩ alio. hoc ē om̃e qđ ē aut eſt ſuba: aũt accñs. nõ ſic aũt ē in diuis. qꝛ vt dicit boe. de tri. nihil eſt ſubm in trinitate. ⁊ ideo cum accñs dicat eſſe in ſubiecto: nihil ē vel dr̃ in deo ſm accñs. intelligr̃ igit̃ hec diuiſio ens aut ē ab alio: aut nõ ab alio Si nõ ab alio: ſic ē ens diuinũ. Si ab alio: ſic ē ens creatũ. qđ ſubdiuidit̃ in ens in alio ⁊ ens nõ ĩ alio. nõ habet igit̃ locũ diſtinctõ dicta in diuis: ¶ Ad vltimũ dicẽdum. ꝙ queãdmodũ ſuba ſm ꝙ dr̃ vnũ de decẽ generibus. nõ ꝯtinet diuinã eſſentiaꝫ. qm̃ hmõi ſuba dr̃ ſubm et hꝫ intentõeꝫ ꝯpoſitõnis: ſꝫ ſuba ſi abſtrahat̃ ab intẽtione ſubiecti ⁊ ꝯpoſitõis: dr̃ de diuĩa eẽntia ſic̃ dictuꝫ eſt. Silr̃ dđm. ꝙ relatio ſm ꝙ dr̃ vnũ de decẽ generib⁹ nõ ꝯtinet relatiões diuĩas: ſꝫ ſm ꝙ abſtrahit a rõne accidentis ſic dr̃ in diuis. mutat̃ igit̃ ſm intentõeꝫ q̃ accipitur in genẽ accñtis. manet tñ ſm intentõneꝫ veritatis reſpect⁹ vel habitudinis ſicut plenius patebit.

Tercio queritur .§.iij.

vtrũ in diuis ponendũ ſit p̃dicamentuꝫ relationis. Ad quod ſic boeci⁹ de trinitate. adaliquid oĩno predicari non põt: ſed nihil in diuinis ponenduꝫ eſt qđ p̃dicari nõ põt: ergo adaliqd in diuis ponenduꝫ nõ eſt ꝓ p̃dicamẽto. ¶ Item boeci⁹ in li. de tri. dicit. ꝙ om̃ia p̃dicamenta cum aſſumunt̃ in diuiaꝫ p̃dicatõeꝫ mutant̃: ergo eque mutantur ſuba ⁊ adaliqd ſicut alia p̃dicamẽta. igit̃ vl' omnia p̃dicamenta erũt ponẽda in trinitate: vel nulla: ſed nõ om̃ia: ergo nulla. ergo nec p̃dicamentũ ſube nec relatõnis ¶ Item genera p̃dicamentoꝝ ſunt imꝑmixta ita ꝙ vnũ gen⁹ nõ eſt aliud nec vnũ p̃dicamentũ eſt aliud. vnđ in phia nulla eſt verior iſta: nullũ adaliqd eſt ſuba. ſꝫ in diuinis nulla falſior illa: nullũ adaliquid eſt ſuba. qm̃ pater eſt eſſentia diuĩa. Relinqtur igit̃ ꝙ in diuis ſba ⁊ adaliqd ſiue relatio non faciũt differẽ p̃dicamenta. ¶ Item adaliqd ſm ſuã intentõeꝫ dic idem qđ ad aliđ quid: ergo cum nihil in trinitate poſſit dici ſe hr̃e vt aliud ad aliud quid: ergo ĩ trinitate nõ poterit vere poni adaliquid. ¶ Contra ſicut ꝓbatũ eſt ſupra. in diuino eſſe eſt vnitas in pluribꝫ. ꝯſtans ē ꝙ ex ꝑte vnitatis accipit̃ vere intentõ ſube ſm ꝙ ſup̃ dictũ ē: ex ꝑte pluralitatis ñ põt accipi intentõ ſube ſicut ꝓbatum eſt ſup̃ de vnitate diuĩe nature: nec pluralitas alicui⁹ intentõis q̃ nõ maneat cũ ſumma ſimplicitate. nulla aũt intentio alicui⁹ generis nec q̃litatis nec q̃ntitatis ⁊ ceteroꝝ eſt: que nõ addat aut minuat aut mutet reſpectu ſube p̃ter ſolã intentionẽ relatõnis. q̃ ſicut ꝓbat boecius in li. de tri. nõ addit aut mutat aut minuit ſubam pl'alitatis: ergo diuĩa accipiet̃ ſm intentõeꝫ relatõnis. Vñ boe. in lib. de tri. ſuba ꝯtinet vnitatẽ: relatio multiplicat trinitatẽ. ¶ Itẽ ſicut ſup̃ ꝓbatum ē queſtõne de ordine diuinaꝝ ꝑſonaꝝ in diuĩo ordine neccio ponit̃ natura ⁊ ordo nature ſm rõnem originis: ſꝫ dicit aug. ad maximinũ. cum dicitur pater et fili⁹. nõ iudicat̃ ſuba ſꝫ origo ſiue genit⁹ et ingenitus. i. nõ quid ſit ſꝫ vnde quiſqꝫ ſit vel nõ ſit. ita ĩ deo p̃re et deo filio ſi vtriuſqꝫ natura queratur: vterqꝫ de⁹ nec magis alter altero deus. ſi aũt origo pater ē deus: de quo filius deus: de quo aũt pater nullus ē deus. Et hec noĩa ꝓpinquitatis ſunt noĩa: non nature. ⁊ ideo ad aliquid dicta vel relatĩa dicunt̃. Relinqtur igit̃ ꝙ vere eſt ponere in diuĩs intentõneꝫ adaliqd ſiue relatõnis. ¶ Ad ꝓcedendũ eſt. dicendũ igit̃ ꝙ in diuĩs accipitur p̃dicatio ſm relatõneꝫ. nec tamen relatio illa intelligitur vt accñs ſicut in creatura. intentio enim relatõnis eſt accidens que ſequitur ſubſtantiam ꝯpoſitam ſicut eſt in creatura. Nã in p̃ncipijs ſubſtantie que ſũt materia et forma accipitur relatio que nõ eſt accidentalis ſed eſſentialis. ſicut ineſſe materie coaccipitur intentio potentie. vnde materia dicit poſſibile ad formam. in eſſentia forme coaccipitur intentio actus ſm quem eſt ꝑfectio potentie materie. Relatõnes ergo potentie ⁊ actus accipiunt̃ in principijs ſubſtantie eſſentialit̃. multo ergo magis in infinitum relatio in diuinis accipiet̃ eſſentialis non accidentalis. Unde nota. ꝙ adaliquid prius eſt intentione accidentis ſimpliciter: tamen ĩ creaturis mutabilibus conſequitur. quod ſic maĩfeſtatur Tria hec accipit intellectus. eſſe: et eſſe ad: et ad eſſe. Eſſe quod accipit abſolute et vt per ſe accipit ſm intẽtionẽ ſubſtantie. Adeſſe võ accipit ſm intentioneꝫ accidentis. Accidens enim eſt quod adeſt et abeſt. Sed eſſe ad: accipit ſm intentionem relationis ſiue adaliquid. quoniã adaliquid dicitur ſm eſſe ſuũ ad aliquid ſe habens. Cuꝫ ergo intentio eius qđ eſt eſſe ad: ſit prior q̃ intentõ eius qđ eſt ad eſſe. prior eſt ſimpliciter intentio adaliquid ſiue relationis q̃ intentio accidentis q̃uis in creaturis propter eſſe quod eſt mutabile eẽ ad cadat in intẽtõeꝫ accñtis. ¶ Rñdet igit̃ ad p̃mũ. ꝙ illđ

quod dicit boecius.ꝙ ad aliqd omnino non predicat̃.
intelligit̃ qa nõ p̃dicat̃ vl̃r.⁊ hoc eſt qđ dicit nõ predica
tur oĩno:ſ̃ de vno ſolo.ſicut pater filiꝰ de vno ſolo p̃du
cãtur.nõ ſicut eẽntialia q̃ dicunt̃ ſm ſubam vt deꝰ bonꝰ
et p̃dicãt̃ vl̃r de tribꝫ pſonis. ¶ Ad ſecunduꝫ dđm qm̃
in trinitate ad aliqd eſt ſuba ꝓpter ſummã ſimplicitatẽ
ſm quã verũ eſt ꝙ deus eſt omnia ſua vnde pater ẽ deꝰ
et pr̃ eſt diuĩa eſſentia. Sꝫ in creaturis vbi ẽ ꝯpoſitõ ⁊
mutabilitas.nec ſm rem nec ſm rõnem ad aliqd ⁊ ſba
idem eſſe pñt.nõ tñ ex hoc ſeqtur ꝙ in diuĩs non ſit dif
ferens p̃dicamentuꝫ ſube et adaliqd. ꝙ em̃ in diuĩs di
citur adaliqd eſſe ſuba: iſtud hꝫ veritatẽ ꝓpter indiffe
rentiã ſimplicitatis in eſſendo. ꝙ vo dicit̃ differens p̃
dicamentũ ſube et adaliqd: iſtud habet veritatẽ ꝓpter
dr̃iam rõnis in dicendo.cui cũ dr̃ie ſubeſt veritas:qa
eſt ibi veritas ſube. veritas relatõnis.et aliqd dicit̃ de
vno qđ non de altero.vnitas em̃ de ſuba: pluralitas vo
de relatõne vere intelligit̃. ¶ Ad illud vo qđ dicit boe.
ꝙ om̃ia p̃dicamenta mutant̃.dicendũ ꝙ om̃ia mutan
tur:ſ̃ tñ diſſimiliter. Alia em̃ p̃dicamẽta a ſuba et rela
tione mutant̃ dupl'r.ſm rõnem ſui generis: et ſm ratõ
nem qua ſunt in creatura:ſicut patꝫ in ſingulis. Suba
vo ⁊ adaliqd mutant̃ vno mõ. Mutant̃ em̃ a rõne qua
ſunt in creatura:ſ̃ manent ſm intentõneꝫ primã ſui ge
neris. Nam ſuba vt eſt in creatura ſubſiſtens.ſ. accidẽ
tibꝫ:nõ eſt in diuinis.tñ in diuinis eſt ſuba vt ens ꝑ ſe
iterum in creatura ad aliđ eſt accñs. q̊ mõ nõ eſt in di
uinis:ſed tñ in diuinis eſt ad aliud hoc eſt ad aliud ſe
hñs:vel potius ad aliuꝫ ſe hñs. ¶ Ad vltimũ dđm.ꝙ
intentio eius ꝙ eſt adaliqd. ꝯprehẽdit eſſe ad: in reſpe
ctu ad aliud qd:vel in reſpectu ad aliũ queꝫ. Scđm ꝙ
adaliqd dicit̃ in reſpectu ad aliud qd:per qđ ponitur
differentia ſube:eſt in creatura.adaliqd vo ſm ꝙ dicit̃
in reſpectu ad aliũ quẽ ꝑ quod ponit̃ differentia pſone
non ſubſtantie:ponit̃ in diuinis ſicut probatum eſt ſu
pra queſtione de veritate diuinaꝝ pſonaꝝ.

Quarto queritur .§.iiij.

qualiter circa diuĩa ſit accipe intentiones alioꝝ p̃dica
mentoꝝ:vt q̃ntitatis q̃litatis ⁊c̃. Circa qđ queruntur
tria. Prĩo vtrũ alia p̃dicamenta a ſuba ⁊ relatõne ſint
accipienda in diuĩs. Scđo vtrũ oĩa aliquo mõ. Ter
cio vtrũ aliqua ꝓprie aliq̃ improprie. ¶ Ad primũ ſic.
cũ p̃dicamenta ordĩata ſint vt pͥmo ſit ſuba ſcđo quãti
tas.tercio q̃litas.quarto a daliqd. ğ ꝓpinquiꝰ ordinat̃
ad ſubam q̃litas et quãtitas q̃ adaliquid . Cũ ergo po
tius ponendũ ſit in diuĩs p̃dicamẽtũ qđ ẽ ꝓpinquiꝰ ſbe
q̃ qđ ẽ remotiꝰ.ğ potiꝰ dñt poni ĩ diuĩs quãtitas et q̃li
tas q̃ adaliqd. ſi ğ ponit̃ adaliqd in diuĩs: multoma
gis ponet̃ quãtitas et qualitas. ¶ Item dĩc aug.ꝙ ĩ re
latõne pſonaꝝ numerꝰ cernit̃ ſed numerꝰ eſt ſpẽs quan
titatis:ğ et in diuĩs ponit̃ quãtitas. ¶ Item boe.in li.
de tri.ꝙ dicit̃ deus eſt magnꝰ refert̃ ad quantitatem.ꝙ
dicit̃ deus ẽ iuſtꝰ refertur ad q̃litateꝫ: ğ vere ſunt in di
uinis hec p̃dicamenta. ¶ Item vbi eſt ponere ſpẽm ibi
eſt ponere genꝰ:ſ̃ in diuinis ponimꝰ iuſticiã.ſciam.que
ſunt ſpecies q̃litatis:ğ et qualitatẽ. ¶ Iteꝫ ſi bonus iu
ſtus magnꝰ. dicta de deo vertunt̃ in ſubam: quare ſil'r
nõ pñt verti eoꝝ genera. ¶ Item cũ multe ſint ſpẽs q̃li
tatis ſicut paſſibiles q̃litates.color.ſapor.et impotẽtie
na turales q̃ ꝯſtat nõ dicunt̃ de deo:que erit ratio qua
re nomina quarũdam ſpecieꝝ quãtitatis et qualitatis
vertunt̃ in diuinã p̃dicatõeꝫ.vt iuſtus et bonus:et non
alia. ¶ Item cum decem ſint genera.ſubſtantia.quanti
tas.q̃litas.relatio ⁊c̃.quõ accipiant̃ĩ diuinis. ¶ Con
tra auguſti.v.de trinitate.intelligamus deum ſine qua
litate bonum.ſine quantitate magnum. ſine indigẽtia
creatorem.ſine ſitu preſidentem. ſine loco vbiqꝫ totum
ſine vlla ſui ꝯmutatõe mutabilia facientem nihilqꝫ pa
tientem:ſine habitu omnia ꝯtinentem. Ex quo relinq
tur hmõi predicamenta non eſſe ponenda in diuinis.
¶ Rñdeo.ꝙ cetera predicamẽta ſm ſua genera raro
attribuunt̃ đ diuinis.ſm vo ſuas ſpecies ſub diſtincti
one que iam dicet̃:attribuunt̃ deo ſm illuꝫ modũ quo
dicit Boecius.ꝙ talia erunt p̃dicata qualia permiſe
runt ſubiecta. Vñ cum de creaturis p̃dicamenta dicũ
tur:quedam eoꝝ ſignificant ſubſtantiaꝫ quedam acci
dentia. Cum vo quis hic in diuinã predicatõeꝫ verterit
cũcta mutant̃. Nam cum dicimꝰ deus.ſubſtantiã qdeꝫ
ſignificare videmur:ſed eam que ſit vltra ſubſtãtiam.
Cum vo iuſtus qualitatẽ quidem ſed nõ accidentẽ: ſed
eam que ſit ſuba. Itẽ cũ magnũ quantitatẽ ſignificare
videmur:ſ̃ eam q̃ ſit ipa ſuba. ¶ Ad primuꝫ ergo obie
ctum dicendũ.ꝙ relatio ſicut dictum eſt dupliciter acci
pitur. Vno mõ ſm ꝙ ꝯſequitur eſſe ꝯpoſitum et muta
bile:et ſ̃ mõ ꝯſequitur ordine rõnis eſſe ſube q̃litatis
et quãtitatis.quia ꝯſequentẽ ad ſubſtantiã eſt accipere
relationẽ que eſt idemptitas.ſm quantitatẽ.relatõem
que eſt equalitas:ſm qualitatẽ relatiõeꝫ que eſt ſimili
tudo. Preterea quantitas ꝯſequitur ſubam rõne mate
rie:qualitas rõne forme.relatio q̃ eſt decens rõne com
poſiti. Alio modo accipit̃ relatio ſm ꝙ intentio rela
tionis añcedit eſſe accidentis eſſe ad eſſe. et hoc mõ eẽn
tialis eſt ipſi ſube.et ꝓpinquius adheret ipſi ſube q̃ q̃li
tas vel quantitas ſic̃ ſupra declaratuꝫ eſt in principijs
ſube materia et forma. ¶ Ad ſecundũ dicendũ.ꝙ nume
rus q eſt in diuinis intendit genus quãtitatis ſicut de
claratũ eſt ſupra queſtione de nũero pſonaꝝ.numerus
em̃ q eſt quãtitas eſt vnitatum ſubaliter differentium.
quod nullo mõ ẽ in diuinis:eſt tñ ibi nũerꝰ vere perſo
naꝝ ſicut ſup̃ dictum eſt. ¶ Ad terciũ quod dicit boeci
us. ꝙ deus eſt magnꝰ refertur ad quantitatẽ. ꝙ iuſtus
ad qualitatẽ.intelligit̃ q̃tum ad moduꝫ dicendi:qa di
citur ꝑ modũ qualitatis et ꝑ modum quãtitatis ⁊c̃.nõ
q̃tum ad exiſtentiã rei.vt p̃dicetur forma qualitatis ⁊
quantitatis. ¶ Ad quartũ dicendũ.ꝙ nõ ſequit̃ vbi ſit
ponere nomĩationẽ ſpẽi ſit ponere noĩationeꝫ generis.
et ratio eſt.qꝛ genera generaliſſima ſicut q̃litas et quã
titas dicũt in dependentia ad ſubam. Preterea nomĩa
generũ accidentiũ dicũt reſpectũ in ꝯcreatõue ad ſbaꝫ
et in oppoſitõne:et ideo nõ ꝯuenienter pñt ꝯuerti in p̃
dicatõneꝫ ſube. hinc ğ eſt:ꝙ noĩa ſpecierũ ꝯuertunt̃ in
diuinã p̃dicatõneꝫ nõ noĩa generũ. ¶ Ad q̃ntum dicen
dum.ꝙ om̃e accidens dicit defectũ a ſuba. vñ defectõꝫ
entis:noĩa ergo quedã ſpecieꝝ addũt defectũ ſup̃ defe
ctum generis.quedam vo addũt vltra genus ꝯplemen
tum et ꝑfectõnem potius q̃ defectũ. Preterea nomina
nõ ꝯueniunt aſſumere in diuinã predicationẽ ſicut paſ
ſibiles qualitates color et ſapor rõne defectus quẽ ad
dunt.alia vo rõne ꝯplementi quẽ addũt ſup̃ intentõeꝫ
generis poſſunt:qualia ſunt bonus.iuſtus. ſapiens.et
hmõi. Ad aliud vo iam patebit ſolutio.

Quinto queritur .§.v.

vtrum omnia alia p̃dicamenta ſm aliquam differenti
am a ſubſtantia et relatõne ſit accipere in diuinam p̃
dicatõnem.quod videtur.quia in ſcripturis nomĩa ac
cipiuntur ſm omnia genera.quia ſm quantitatem di
citur magnus. ſm qualitatem iuſtus. ſm agere dici
tur creare.ſm pati iraſci.ſm quando dicitur ſemꝑ eſ
ſe.ſcđm vbi dicitur vbiqꝫ.ſm ſitum dicitur ſedere ſuꝑ
cherubin.ſm habitum dicitur amictus lumine.ſm vo
relationem dicitur dominus vniuerſorum. ¶ Contra
boecius in li.de trinitatate.deus ſm ſubſtantiam:dici
tur iuſtus ſm qualitatem: magnus ſm quantitatem.
reliqua vo.vij.generũ que ſunt accidentia: neqꝫ de deo
neqꝫ de ceteris predicant̃.ex quo videtur:ꝙ ſolum tria
genera:hoc eſt nomina trium generum tm̃ de deo pre
dicentur. ¶ Item boecius in li.de trini.ſitum et paſſio
nem requiri in deo non oportet. ergo videtur ꝙ in deo

nō debeat requiri ꝑdicatio ſm ſitū et ſm paſſionē. ſed
q̄ritur q̄re excludit potius iſta duo q̄ alia. ¶ Itē fuerūt
qui dixerūt. ꝙ cū duplex ſit paſſio. corꝑalis et aīalis.
Corꝑalis paſſio de deo nō dicit: ſ₃ aīmalis. vt irat⁹ eſt
furore dn̄s. ¶ Sꝫ ꝯtra ad heb. vj. Rurſū crucifigētes
ſibimet filiū dei. et. iij. malach. Uos cōfigiſtis me gēs
tota. et cōſtans eſt ꝙ iſta verba ſunt ſignificātia corpo-
rales paſſiōes. ¶ Reſpōſio ꝙ oīm ꝑdicamentoꝝ noīa
dicunt̄ de deo: ſ₃ tn̄ differēter ſic̄ et de alijs. Nam noīa
triū ꝑdicamētoꝝ vt ſubſtātie. q̄litatis quātitatis. cū ꝑ-
dicant̄ quaſi rem monſtrant. reliq̄ v̇o ſeptē quaſi circū
ſtātias rei. Tria ei p̄ria rem eē aliq̄d oſtēdūt. vt cū dr̄
res eē ſubſtātia. vl' res eē magna vel bona. reliq̄ v̇o nō
eē ſed potius extrinſecus aliq̄d quodāmō affigunt. vt
cū res dicit̄ alicui vel aliq̄n vel agere vel pati et ſic de
ceteris. cū em̄ dicit̄ hō iuſtus vel magnus ſic̄ dic Boe
tius. homo eſt id qđ ꝑdicat̄. ſ₃ cū dicit̄ hō ē in foro vel
hodie: nō dico ꝙ hō ſit hoc. ſ₃ ꝙ homo menſurat̄ his vl'
cōtinet̄. Sil'r mō cū dicit̄ deus eſt iuſtus vel magn⁹: de
us dicit̄ idem eē ꝙ iuſtum magnū. ſ₃ cum dicit̄ deus eſt
verus vl' deus eſt: ſemꝑ ſignificat̄ aliqua habitudo re-
rum a deo que cōtinent̄ aut menſurant̄ loco vel temꝑe
¶ Ad primū ergo qđ obijcit̄ hoc mō ſm boetiū. ꝙ eoꝝ
que predicant̄. quedā ꝑdicant̄ ex eo ꝙ ſunt ad ip̄m de q̄
ꝑdicant̄ vt ea q̄ dicūt̄ ſm ſubſtātiā. quātitatē. q̄litatē
Alia v̇o ex eo ꝙ ſe habēt in aliqua hītudīe ad illud de
quo ꝑdicant̄. vt relatio. et q̄n. et vbi. et agere. et pati. ſi
tus. et habitus. Scđꝫ primum modum dicit boetius
ꝙ reliqua non predicantur nec de deo nec de ceteris.
ſed ſi predicari accipiatur communiter ad predicari
ſm inherentiā et ad ꝑdicari ꝑ aſſiſtentiā: oīa ꝑdicāt̄
Cū v̇o aſſumūt̄ in diuiam ꝑdicatōꝫ: noīa hoꝝ generū
mutant̄ ſic̄ et alia. Un̄ cū dicit̄ ſm ꝑdicamētū relatōis
dn̄s: deſignat̄ hītudo que ē dn̄ij r̄ſpectu ſeruitutis ſiue
ſubiectōis creature. Cū v̇o dicit̄ deus creat ſm predi
mētū actōis: deſignatō eſt habitudis cauſe ad effectū
Cuꝫ dicit̄ deus iratus ſm ꝑdicamētū paſſionis: deſig̃
tur ex cōſequēti habitudo que eſt in vindicādis malefi
cijs ſcꝫ illatō pene. Cum dicit̄ ſedere ſuꝑ cherubin ſm
ꝑdicamētū ſitus: deſignat̄ q̄uō ſe habꝫ ad ſuꝑiores cre
aturas. ſcꝫ vt excedēs eas. Cum dicit̄ deus ē ſemꝑ. de-
ſignat̄ q̄uō ſe hēat ad tꝑalia. ſcꝫ vt concomitās ea ſm
om̄e tp̄us pn̄s p̄teritū et futurū. Cum dicit̄ eē vbiq̄ꝫ. de
ſignat̄ q̄uō ſe habeat ad oīnem locum et circūſcriptōꝫ
ſcꝫ vt pn̄s ī oīni loco ⁊ oīni circūſcriptōi. Cū v̇o dicit̄
amict⁹ luīe ſic̄ veſtimēto ſm ꝑdicamētū habit⁹. ſig̃ficat̄
hītudo ad exteriores creat̄as q̄ ip̄m exteri⁹ declarant:
¶ Ad ſecūdū reſpōdet̄ ꝙ dicit boetius ſitum et paſſiōꝫ
in deo req̄ri nō oportet pluſq̄ de ceteris. hec eſt ratio.
q₂ ſitus ponit materiā. paſſio v̇o mutabilitatem. Ma
teria aūt et mutabilitas maxīe relegant̄. et iō iſta ſm
maiorem improprietatem dicūt̄ de deo q̄ cetera. ¶ Ad
vltimū qđ obijcit̄ ꝙ verba et paſſiōis corꝑalis et paſſi
onis aīalis inueniūt̄ dici d̓ deo. dđm ꝙ hoc eſt ſm ma
ximā īproprietatē q̄ ſolēt attribui noīa aliq̄ꝝ rerū ꝓꝑ̄
ꝯſequētem. Un̄ hoc mō dicit̄ deus penitere nō ꝙ paſ-
ſio penitētie inſit: ſ₃ q₂ illđ qđ ſolet cōſequi pcitētē ei cō
uenit ſcꝫ mutaē op⁹. Sil'r cū dicit̄ iraſci. nō ſignificat̄
ꝙ paſſio ire ei inſit ſ₃ actus q̄ ſolet ꝯſeq̄ ſcꝫ mutaē op⁹.
Sil'r cū dr̄ ꝯfigi. ſ₃ dr̄ adhuc ꝑ maiorē īproprietatē. du-
plex em̄ ē hic īproprietas. vna q₂ attribuit̄ cāe qđ ē effe
ctus. ſ₃ ē deo qđ ē gr̄e. alia q₂ poīt̄ act⁹ p̄cedēs ꝓ ꝯſeq̄n
ti. Un̄ cū dr̄ fili⁹ dei crucifigit̄ ī nobis. nō aliđ ītelligr̄
niſi q₂ gr̄a ei⁹ interit ⁊ deficit ī nobis ꝑ pcc̄m. ponit̄ ḡ
crucifigi ꝓ interire q₂ crucifixiōem ſolꝫ ꝯſequi mors
ſiue interit⁹: et filio dei attribuit̄ qđ eſt gratie.

Sexto queritur .§. vj.

de hmōi ꝑdicamētis. an aliq̄ dicant̄ de deo ꝓꝑie. Ad
qđ aug. v. de trini. qđ ad faciēdū attinet fortaſſis de ſo
lo deo veriſſime dr̄. ſol⁹ em̄ deus facit et ip̄e nō fit neq̄ꝫ
patit̄: ergo ꝑdicamētū actōis ꝓꝑie ꝯuenit deo. ¶ Item
aug. in eodē. nō ꝑticipatōe magnitudīs de⁹ magnus ē
ſ₃ ſeip̄o. q₂ ip̄e eſt ſua magnitudo. hoc de boītate et d̓ et̄
nitate et de oīnipotētia dei dictū ē. oīnibuſq̄ꝫ ꝑdicamē-
tis q̄ de deo pn̄t ꝓnūciari q̄ ad ſeip̄ꝫ dr̄: nō trāſlatiue
aut ꝑ ſil'itudīem ſ₃ ꝓꝑie. ergo magnū et bonū q̄ dicūt̄
de deo ſm ꝑdicamētū qualitatis et quātitatis dicunt̄
de deo ꝓꝑie. ¶ Cōtra ꝑdicta. autoritas aug. eodē li.
intelligam⁹ deū ſine q̄litate bonum. ſine quātitate ma-
gnū. ſine indigētia creatorē. ſine vlla ſui mutatōe mu-
tabilia facientē ⁊c̄. ergo iſta dicta de deo trāſferūt̄ a ſi
gnatōe ꝓꝑia. q₂ a genere ꝓꝑio: ergo dicūt̄ improprie.
¶ Item q̄rit̄ q̄re nō dicit aug. deum ſine relatōe creato
rem: ſicut dicit ſine qualitate bonū ſine quātitate ma-
gnū. Item. quare ſimiliter nō dicit ſine actōe facientē
ſic̄ dicit ſine qualitate bonū. ſ₃ dicit ſine mutatōe faciē-
tem. ¶ Reſpōſio in intentōib₉ noīm q̄ accipiunt̄ ſm
hec genera attendendū regulariter ꝙ illa nomīa q̄ di-
cunt intentōem materialiter vel corporeitatis vel mu-
tabilitatis vel imꝑfectōis trāſlatiue et nō ꝓꝑie dicūt̄
de deo indiſtincte. inde eſt ꝙ noīa que dicūt ſitum ſeu
poſitōem ꝓpter materialitatem: et nomīa que dicunt
habitum ꝓpter corporeitatem: et nomīa que dicūt vbi
ꝓpter imꝑfectionem. et nomīa que dicūt quando ꝓꝑ̄
mutabilitatem: nō dicunt̄ de deo ꝓꝑie ſed trāſlatiue.
Unde aug. v. de tri. ſitus et habitus et loca et temꝑa n̄
ꝓꝑie ſed tranſlatiue ac ꝑ ſil'itudīeꝫ dicūtur ī deo. Nā
et ſedere ſuꝑ cherubin dicit̄ qđ ad ſitū. et abyſſuꝫ tāq̄
veſtimētū amictus qđ ad habitum et anni tui nō defi-
cient qđ ad tempus. et ſi deſcēdero in celū tu ibi es qđ
ad locum. Nomīa v̇o generū que nō dicunt nec mate
rialitatē ſeu corporeitatē nec mutabilitatē ſeu imꝑfecti
oneꝫ. ſi abſtrahant̄ eoꝝ intentōes a mō quo ſunt ī cre
aturis: dicunt̄ deo ꝓꝑie cōuenire. ſi tn̄ ſicut dicit aug.
de deo ꝓꝑie aliquid dici poteſt. Scđm v̇o modū q̄ ſūt
in creaturis accepta de deo dicent̄ improprie. Unde
aug. de trini. dicit. ꝙ cū dicit̄ magnum de creatura vt
de domo vel de monte. dicit̄ magnū ꝑticipatōe. et nō eſt
creatura ſua magnitudo. ſed cū dicitur magnū de deo:
dicitur magnitudo ꝑ eſſentiam et ip̄e eſt ſua magnitu-
do. accipit autem hic magnū aug. ſm ꝙ eſt cōmune ad
magnum dimenſione et magnnum virtute. Nam ī deo
nō eſt magnum dimenſione ſed magnuꝫ in virtute. ita
etiam intelligendum cum dicitur bonus et huiuſmodi
hoc ergo modo vult dicere aug. ꝙ dicuntur de deo pro
prie huiuſmodi nomīa abſtrahendo a modo quo ſunt
in creatura. vnde dicit ſine qualitate bonus ſine quā-
titate magnus. ¶ Ad illud quod dicit. quare nō dicit ſi
ne relatione creatorem. Reſponſio. dicendum ꝙ inten
tio relationis ſm ſe nō dicit mutabilitatem nec mate-
rialitatem nec imꝑfectionem. vnde ſicut dicit boetius
nō auget nec minuit qđ ſm ip̄am denoīat̄. et ideo diui
no eſſe non repugnat. immo cōuenit. ſed ſm ꝙ intentio
relationis conſideratur in creatura: notat dependenti
am vel in vtroq̄ꝫ vel in altero extremoꝝ relationis: et
ita ponit indigentiam. Ideo aug. cōuenienter dixit ſi-
ne indigentia creatorem: ſignās nom ine creatoris ha-
bitudinem relationis diuīe cauſe ad creaturas priuās
indigentiam. id eſt modum imperfectionis relationis
prout eſt in creatura: non ip̄ſam relationem. Simili
modo reſpondendum ad vltimū. quia intentio actio-
nis ſm ſe non dicit imperfectionem ſeu mutabilitatem
ſed intentio prout eſt in creatura ponit in agente mu-
tabilitatē. Ideo aug. cōuenienter dixit ſine mutatōne
mutabilia facientem: priuans mutabilitatē nō actōꝫ.
et in hunc modū terminatur introductoria et in gene-
rali inquiſitio nominum diuinoꝝ.

¶ Queſtio.xlix.de diuinis nomibꝫ in ſpeciali.

Diuuãte xp̄i gratia ꝯſeq̄nter ingredũ eſt de noibꝫ diuinis in ſpāli.doctoꝝ aũt poſitio ē vt nomia diuina q̄dã ſint eēntialia: q̄dã pſonalia.q̄dã notõnalia.cuiꝰ poſitõis rõem infra maifeſtabimꝰ.In p̄mis ingrẽtes de noibꝫ eēntialibꝫ ſm diſtictõꝫ damaſcẽi p̄mo li.vbi ſignat hãc diuiſionẽ noim eēntialiũ.q̄dã dicũẽ de deo miſtice:q̄dã ſimbolice ſm ꝙ diſtiguit btũs dyoniſiꝰ theologiã ſymbolicã et miſticã.iuxta verba euãgelij Math.xiij.Vobis datũ ē noſce miſteriũ regni dei:ceteris i pabolis. Theologiã igiẽ pabolicã ſiue ſymbolicã ꝓponebat dñs turbis noĩans diua ſiĺitudinibꝫ corpalibꝫ. theologicã vo miſticã ꝓponebat diſcipulis:expones eis diua ſignationibꝫ ſpiritalibꝫ.Ea ḡ q̄ corpali mõ de deo dicũẽ dicũtur ſymbolice ſiue pabolice: q̄ vo dicũẽ d vo ſpũali mõ dicũẽ miſtice.¶ Noĩm aũt q̄ dicũẽ de deo miſtice ſm damaſ. ē hec diſtinctõ.nã quedã dicunẽ de deo abſolute: quedã vo dicũẽ ſm hitudiem ſiue reſpectũ. vbigr̃a creator.dñs ⁊c̃.Itẽ coꝝ q̄ dicũẽ abſolute. q̄dã p modum poſitõis:q̄dã p modũ priuatõis et ſignãt qd ñ ē.verbigr̃a.incorpalis.Itẽ coꝝ q̄ dicũẽ de deo p modũ poſitionis.q̄dã dicũẽ de deo ſm ea q̄ primo ptinẽt ad ſbam: q̄dam vo ſm ea q̄ ſequũẽ ſbam.vbigr̃a.Iuſtꝰ et miſericors bonus.et diciẽ hoc ꝯſequi ſbam ſm ſiĺitudinem ad ea q̄ ꝯſequũẽ ſbam i creatis.Itẽ coꝝ que dicũẽ ſm ea q̄ prio ptinẽt ad ſbam et abſolute et p modũ poſitionis.q̄dã dicũẽ de ipo ſm ipm eē.vt ens:et q ē. q̄dã ſm opatõem ſubſtãtialẽ vt deꝰ qđ impoĩẽ ab opatõe.Et h̄ eſt qđ dic damaſ.primũ nomẽ ipius eē demõſtratũ eſt vt ens et q eſt. Scđꝫ vo opatõꝫ ſcꝫ vt deꝰ incorpale vo increatũ et quecũqꝫ talia qd nõ eſt ſignãt vt ꝙ nõ corrũpiẽ neqꝫ creatus eſt.Bonũ aũt et iuſtũ ⁊ quecũqꝫ talia ſequũẽ naturã.nõ ipam ſubſtãtiã oñdũt. dñs aẽ et rex ⁊ q̄cũqꝫ talia:hitudinem ad ea qbꝫ diſtiguiẽ oſtendũt.ſm ergo hũc modũ de diuis noibꝫ ingredũ ē.Primo de noibꝫ deſignãtibꝫ ipm eē abſolute. Scđo de nomine opatõis.Tercio de noibꝫ priuatis.Quarto de noibꝫ cõſeq̄ntibꝫ naturã.Quito de noibꝫ reſpectiuis. Sexto ⁊ vltimo d noibꝫ ſymbolicis.¶ In primis igiẽ de nomibꝫ eēntialibꝫ deſigñtibꝫ diuũ eē abſolute. Significaẽ aũt diuũ eē et noĩaliẽ:et ꝓnoĩaliẽ. Noĩaliter aũt ſignificaẽ diua eēntia vt ḡ ē q̄ſi mõ abſtracto noĩe eēntie vel exñtie.et vt ꝙ ē velut p modũ cõcreti nomĩe entis.et q ē.Iõ hoc ordĩe ingrimꝰ.Prio de noĩe eēntia Secũdo de noĩe exñtia. Tercõ de noĩe entis.Quarto de noĩe q eſt.Quito de ſignatõe q̄ ꝓnoĩalis ē.

¶ Mẽbrum primum

Primo q̄riẽ de noĩe eēntie h̄ mõ.prio An h̄ noĩe noĩeẽ diuũ eē.ſecũdo An noĩetur ꝓprie.Tercio.an vniuoce noĩet iſtđ nomen creatorẽ et creaturã.Quarto vtrũꝫ ſit appropabile pſone.

¶ Articulus primus

Ad primũ ſic.damaſ.hoĩes hanc groſſaꝫ carnem indutos diuas et immateriales diuinitatis opatões intelligẽ et dicere impoſſibile ē:niſi imagibꝫ formis et notis q̄ ſunt ſm nos. cũ ḡ hoc nomẽ eēntia ſignificet in oĩmoda abſolutõe quo res eſt ſicut ens ſignificat qđ res ē.Quo aũt deꝰ ē nõ ꝯprehẽdimus imagiem nec forma nec nota:ḡ hoc noĩe eēntia nõ noĩabimꝰ diuũ eē.¶ Itẽ iuiſibilia dei ſicut dic apoſtolus ſempiterna virtus et diuitas p ea que facta ſũt cõſpiciũtur:nec aliẽ hic i via intelligiẽ ditas: ḡ cũ hoc nomẽ eēntia ſignificet in oĩmoda abſolutõe.nõ eñ ꝯſignat aliquã intentõꝫ vel hitudiem ad id qđ factũ ē.nõ eñ intentõꝫ aliquã cãlitatis vel opatõis vel excellẽtie cõſignat vel cõnotat.ergo hoc noĩe nec intelligeẽ nec noĩabiẽ a nobis diuitas.¶ Cõtra aug.v.de trini.ē ſine dubitatõe ſubſtantia vel melius appellaẽ eēntia quã greci vſiam vocãt.ſicut eñ ab eo qđ eſt ſape dicta eſt ſapientia:ita ab eo ꝙ eſt eē.dicta eſt eſſentia.¶ Quod cõcedendũ eſt.⁊ dicendũ ꝙ noĩatio diuini eſſe ē duobꝫ modis p effectus et p imp̄ſſiones notionũ que ſũt indite intellectui.p effectus noĩaẽ creator.oĩpotẽs.⁊ etiã deus.ſicut patebit:p impreſſiones vo notionũ que ſũt indite intellectui noĩanẽ ens verũ et bonũ.he eñ notiones entis primi ⁊ veri primi nobis imp̄ſſe ſunt vt declaratum eſt ſupra q̄õne de diuina eēntialitate et q̄õne de bonitate.¶ Notio aũt entis prima eſt q2 ens eſt p̄mũ intelligibile.Unde hac notõne ſibi imp̄ſſa de diuio eſſe ſicut dicit damaſ. ꝙ cognitio eſſendi deum naturaliẽ nobis inſerta eſt.noĩat deum ens et eēntiam ⁊ hoc ſm nos.¶ Cum vo cõprehẽdit ſimplicitatẽ diuini eſſe i q̄ nõ differt quo ē et ꝙ ē.ideo cogiẽ ſm nos noĩari duobꝫ nomĩbꝫ.noĩe eēntie qua ſignificaẽ vt quo eſt:nomĩe entis quo ſignificatur vt qđ eſt.¶ Ad illud qđ obijcit a iohe damaſ.iam patet reſpõſio.q2 noĩe eēntie nomĩamꝰ deũ et forma h̄ eſt notõe nobis indita:⁊ etiã ſm nos.¶ Ad illud qđ apl̄us dicit dicendũ ꝙ diuitas intelligiẽ p ea que facta ſunt.nõ tñ negat qn poſſit intelligi p notões imp̄ſſas.Et tñ ſi diceret ꝙ nõ eſt poſſibile aliter intelligere diuitatem niſi p illud qđ factũ eſt.tũc notõnes inſerte ad cognoſcẽdũ deũ. deputareẽ i his que facta ſũt ſicut media ad intelligendũ et noĩandũ deũ. notio tñ entis ſiue eēntie abſoluit ab oĩ compatõne.

¶ Articulus ſecundus

Item queriẽ an nomĩe eēntie noĩeẽ diuũ eſſe ꝓprie.et cũ ab eo qđ eſt eē dicaẽ eſſentia ſiĉ dicit aug.eſſe aũt vel ens nõ noĩat ꝓprie deũ.ſ3 coĩter in quadã analogia.ḡ nec hoc nomẽ eēntia noĩabit diuam eēntialitatẽ ꝓprie. ¶ Cõtra Aug.vij.de trini.eſſentia vere ac ꝓprie dicitur ita:vt fortaſſe ſolũ deũ dici oporteat eēntiam.Eſt eñ vere ſolus q2 incõmutabilis:atꝫ nomẽ ſuũ famulo ſuo moyſi enũciauit cum ait.ego ſum q ſum.¶ Itẽ hiero. ad marcellã deus ſolꝰ q exordiũ nõ habet: vere eēntie nomen tenuit.¶ Reſpõſio hoc nomẽ eēntia ſi itelligaẽ coĩter ñ ē ꝓpriũ nomẽ dei.imo extẽdiẽ ſm analogiã ſiĉ ens ⁊ eē ad creaturas.Si vo itelligaẽ cũ p̄ciſione vel priuatõe eius ꝙ ē ab alio vł ens mutabile:efficiẽ ꝓpriũ nomen diue eēntialitatis.eēntia ei noĩat eēntialitateꝫ nll̄o addito.Si ḡ cũ hac p̄ciſiõe noĩet eēntialitatẽ vt.ſ. eēntia dicat eēntialitatẽ cũ nihil addiẽ vel ꝯpoiẽ h̄ ē oĩ mõ ſimplex:h̄ mõ ꝓpriũ ē nomẽ dei.Itẽ eēntia dei ſignificat eēntialitatẽ vt ſeipo ens.ſi ḡ cũ puatõne itelligaẽ eēntialitas ſeipo ens ñ alio.h̄ mõ ꝓpriũ noĩ ē diue eſſẽtialitatis et ſic itelligũẽ auctes aug.et hiero.

Articulꝰ terciꝰ

Tercio q̄riẽ vtrũ eēntia ſm ꝙ coĩter accipiẽ dicaẽ vniuoce ł equoce.⁊ cũ dicat phs ſi qs oĩa entia vocet: equoce ñ vniuoce nũcupabit.Uñ ens ñ dĩ vniuoce d ſba ⁊ accñte:ḡ mł̄tomagis eēntia ñ diceẽ viuoce d eēntia creatoris ⁊ creaẽ.¶ Itẽ ñ pẽ accipi ꝓportõ aliq̄ creatoris ⁊ creaẽ.nec ſm genꝰ nec ſm accñs eēntie create ⁊ icreate.ḡ ñ viuoce.¶ Itẽ ſi dicaẽ ꝙ ñ dicaẽ viuoce ſ3 analogice.h̄ ē ſm priꝰ ⁊ poſteriꝰ ſiĉ ens de ſba et accñte.¶ Cõt.vbicũqꝫ ē coĩtas ſm analogiã.ḡuis ñ ſit ponẽ formã vnã cõeꝫ ſiĉ i vniuocis ē tñ ponẽ ꝯpatõꝫ aliquã vnã.vñ eẽ bonũ qđ dĩ ſm analogiam de deo et creatura ponit comparationem qua ſcilicet omne bonum creatum eſt ordinabile ad bonuꝫ increatum et bonum increatũ eſt tale ad qđ oĩe aliud

bonum ordinatur ſicut ad cām. Cum ergo hoc nomen
eſſentia abſtrahat ab omi compatōe. ſignificat em̄ ab-
ſolutiſſime id quo res eſt: ergo nō erit accipe compatōʒ
vnam cū dicit̄ eēntia creata et cū dicit̄ eēntia increata
relinqt̄ igit̄ ꝙ nō dicet̄ ſm analogiā. ergo penit⁹ dicet̄
equiuoce. ¶ Cōtra. eſſe vel eēntia dicit̄ in his q̄ habēt
eſſe nō ab alio: et in hoc ꝙ habet eē ab alio. Silr̄ et in
his que habent eſſe non in alio vt ſubſtantia: et in his
que habent eſſe in alio ſic̄ accedentia. Et q̄uis in his
nō intelligat̄ eēntialitas vna: tn̄ intelligr̄ habitudo vl̄
compatio eēntialitatis vna. eſſe em̄ vel eēntia q̄ hʒ eē
in alio compatōem habet et dependētiā ab eē vel eſſen
tia que nō eſt in alio ſicut ſubſtātia. Item eē vel eēntia
eius qđ eſt ab alio: compatōʒ et dependētiā habet eēn
tialem ab eē vel eēntia q̄ nō eſt ab alio. ſic̄ eſſe creatum
ab eē increato. Eſſe igit̄ et eēntia ſm analogiā dicetur
de eſſe et eēntia creata et increata. ¶ Ad ꝯcedendū ē.
dicendū ergo ꝙ eēntia non dicit̄ equiuoce. nec tn̄ dicit̄
vniuoce: ſʒ analogice. ſic̄ oñdit Aug. v. đ tri. alie eēntie
ſiue ſbſtātie capiūt accidētia quib⁹ in eis fiat quātacū
qʒ mutatio. deo aut hmōi aliqd accidē nō poteſt. et ideo
ſola eſt incōmutabilis cui ꝓfecto ipm̄ eē vnde eſſentia
nomiata eſt: maxime ac veriſſime cōpetit. qđ em̄ muta
tur nō ſeruat ipm̄ eſſe. ⁊ qđ mutari pt̄ et ſi nō mutetur
poteſt qđ fuerat non eſſe. ac p hoc ſolū ꝙ oīno mutari
nō poteſt ſicut deus: veriſſime dicit̄ eſſe. ex hoc ergo pa
tet. ꝙ eē et eēntia veriſſime et pricipaliter dicit̄ de deo:
de creaturis vo p poſterius et ita analogice. ¶ Ad illđ
qđ obijcitur ꝙ eēntia dr̄ ſm oīmodam abſolutōʒ. dōm
ꝙ verum eſt ſm ꝙ eſſentia dicitur de deo. ſed ſm ꝙ eſ-
ſentia dicitur de creatura: dicitur dependentia. ſicut
enim eſſe de creatura intelligitur eē ab alio quod neceſ
ſario ponit dependentiā ab eſſe nō ab alio qđ eſt incre-
atū: ita eēntia creare dicit eēntiam q̄ ē ab alia. q̄ neceſ-
ſario ponit dependētiā ab eſſentia q̄ nō ē ab alia vt di-
uina. Et ita ponitur vnitas compatōis que facit ana-
logiā. nō ex pte eſſentie diuine ad eſſentiam creatā: ſed
ex pte eſſentie create ad eſſentiam diuinā. que in oīmo
da dependentia eſt ad illam.

Articulus quartus

QUarto querit̄ vtrū nomē eēntie ſit appropri
abile pſone. qđ videt̄: qꝛ ens qđ ſilr̄ nomiat
deū in oīmoda abſolutōe. appropriabile ē p-
ſone diuie. Vñ ꝯueniēter dr̄ ens generās ꝓ pr̄e: ens ge
nit⁹ ꝓ filio: ens ꝓcedēs ꝓ ſpūſcō. ergo ſilr̄ vr̄ ꝙ ꝯueni
enter dicet̄ eēntia generās ꝓ pr̄e eēntia genita ꝓ filio.
¶ Item aug. vij. de tri. pr̄ et fili⁹ ſigillatim dicūt̄ ſapia
de ſapia ſicut eēntia de eēntia. ſʒ cū dicit̄ ſapia de ſapia
ſapia appropriat̄ et ſuppoīt pſonas. ḡ ſilr̄ eēntia cū dr̄
eēntia. ¶ Cōtra. ſi eēntia appropriaret̄ pſone. neceſſa-
rio noīe eēntie intelligeret̄ hītudo vel reſpect⁹ p quod
poſſet aliq̄ mō inui notio pſonalis. cū ergo noīe eēntie
ſolū ſignificat̄ dina eēntialitas ab oī reſpectu abſolu-
ta. et ſm indr̄iam oīmodā: nō erit nomē eēntie appropa
bile pſone. ¶ Itē in cōcilio laterañ. dānat̄ opinio Ioa-
chim ꝯtra magr̄m petrū lumbardū. ꝓ eo ꝙ dixit. j. ſen
tētiaꝝ. v. diſ. ꝙ eēntia nō ē gignēs nec genita nec ꝓce-
dēs. vbi maīfeſte poīt mgr̄. ꝙ eēntia nō ē appropriabil̄
pſois. cui⁹ intētōis declaratō ſufficiēter dicta ē ſup in q̄
ſitōe de generatōe eēna mēbro. iij. arti. pmo. vtrū eſſen
tie ꝯueniat generaē vel generari. ¶ Reſpōſio ad h ſm
q̄ſdā ē p diſtinctōʒ dicētes. ꝙ q̄dā noia ſūt q̄ ſignificāt
dinam eēntiā p modū abſtractū. vt eēntia deitas. Que
dā vo ſignificāt p modū cōcretū ſic̄ de⁹. bon⁹. Quedā
vo ſignificāt medio mō. vt ſapia vt⁹ lumē et hmōi. di-
cūt ḡ ꝙ prima noia ſignificāt eēntiā et ſupponūt ꝓ eēn
tia tm̄. Vñ nō ſūt appropriabilia pſoīs. nec recipiūt de
termiatōes pſonales. Vñ falſe vel incōueniēter dr̄ eēn
tia vel deitas generās vl̄ geita. et h ꝑt̄ abſolutōeʒ ſue
ſignificatōis que ē in abſtractōe. Secūda vo noia ſig-
ficant eēntiā et indifferēter ſupponūt eēntiā ſiue pſonā
et rō eſt: qꝛ imponūt̄ ad ſignificādū hñtem eēntiam. vt
deus hñti deitatē. bon⁹ hñti boītatē dinam. hñs aūt dei
tatem vl̄ bonitatē. et hmōi eſt pſona. inde eſt ꝙ hec no
mia ex natura ſue impoſitōis hñt recipe determiatōes
pſonales. vñ bene dicit̄ deus generat deus generatur.
Tercia vo noia ſupponūt ⁊ appropriant̄ pſoīs. ſʒ h hñt
ab vſu locutōis ſctoꝝ: nō a nat̄a ſue impoſitōis. quia
ſm impoſitōem ſuā ſignificant abſtracte. tn̄ ſm vſum
ſctoꝝ accipiūt̄ vt ꝯcrete. ſcʒ ꝓ pſoīs. Vñ dicūt ſapiaʒ
et virtutē generātē et genitā. Vñ et de ſapia legit̄ ꝙ eſt
priogenita añ oeʒ creatam. ¶ Sʒ q̄rit̄ nihilomi⁹. cū
hec noia ſic̄ ipi dicūt. q̄uis mi⁹ ꝓprie ſignificēt i abſtra
ctōe ſic̄ eēntia ⁊ deitas. vñ ē ꝙ iſta magis ſūt appropria
bilia pſonis q̄ eēntia vel deitas. ſic em̄ h nomen ſapia
in abſtractōne dicit̄ reſpectu hui⁹ noīs ſapiēs. ſic̄ dei-
tas reſpectu hui⁹ noīs deus. ergo ſicut ꝯueniēter dicit̄
ſapientia generans ſapientia genita: ita ꝯueniēter di-
cet̄ deitas generās deitas geīta ſiue eēntia. ¶ Itē aug.
in li. de fide ad petrū. ſic xp̄m dei filiū. i. vnā in trinita-
te pſonā deum verum crede. vt diuinitatem eius de na-
tura patris natam eſſe nō dubites. ex hoc ergo relinq-
tur ꝙ cōuenienter dicitur diuinitas nata vel genita.
ergo ſimiliter eēntia vel deitas. ¶ Item hylari⁹. viij. li.
de tri. p̄dicamus ex eodem eiuſdem generis genitam
naturam naturaliter in ſe gignentem habuiſſe naturā
ergo cōuenienter dicitur natura gignēs et genita: ſed
nō differūt i deo eēntia ⁊ nat̄a. ḡ ꝯueniēter dicet̄ eēntia
gignēs et genita. ¶ Itē ſi dicat̄ ſic̄ dic mgr̄ in ſentētijs
. v. diſ. li. j. ꝙ oēs iſte locutōes ſūt iꝓprie et dicūt̄ em-
phatice. i. expſſiue ad ſignificādū veritatē vnitatis eēn
tie in dinis pſoīs. Vñ ita exponēde ſūt dinitas genita
. i. filius q eſt nat̄a. et ſic in ceteris. ſed ſm hoc erit ea-
dem rō i oīnib⁹ eēntialib⁹ ſignificātib⁹ p modū abſtra-
ctōis. eque ergo cōuenienter dicet̄ in eēntia genita vel
gignēs ſic̄ nat̄a vel dinitas vl̄ ſapia. ¶ Itē h vr̄ p ſupdi
ctam auctoritatē aug. qꝛ ſapia de ſapia ſic̄ eſſentia de eſ
ſentia. Sed quereret aliqs que hītudo notet̄ p ꝑpoſi-
tōem de: cū dicit̄ eēntia. Nā cū de dicat habitudīeʒ cāe
origialis cū dicit̄ ſapia de ſapia: ergo cum dr̄ eēntia de
eēntia: ſignat̄ ergo eēntia origo ad eēntiam. niſi expo-
natur vt prius fili⁹ q eſt eēntia: de pr̄e q eſt eēntia. pro
pterea dōm ſm damaſ. ꝙ ea q̄ ſunt ſup nos vt diuina:
coguntur dicere ſm nos. hoc eſt ſm modū cōprehenſi-
onis hūane. ſig̃ficam⁹ igit̄ dinā eſſentiā abſolute et h
duobus modis. vt quo eſt: hoc eſt ſignificādo eēntiam
vt eēntiam. et ꝙ eſt ſignificādo eēntiam vt in habente
illā. vt p hoc nomē ens. Cū aūt ſignat̄ eēntia primo mō
nō ē aliq̄ mō appropriabilis pſone. cū vo ſignatur ſcdo
mō p hoc nomē ens ē appropriabilis pſone. inde eſt ꝙ
bene dicit̄ ens generās ens genit⁹. ſʒ nō dicit̄ hñ eēntia
generās et genita. ens em̄ dic ꝙ eſt. ꝙ ē aūt pt̄ dicē vel
ipām naturā q̄ eſt eſſentia. vel ipāʒ rem nature que eſt
pſona. per hoc patet reſponſio ad primum. ¶ Ad ſe-
cundum dicendum ꝙ illa auctoritas aug. ſic ſapientia
de ſapientia. ſicut eēntia de eēntia. dicitur ad expreſſio
nem vnitatis ſapientie patris et filij ſic̄ et eēntie. Vñ
ibi dicitur ſic. hoc eſt deo eſſe quod ſapere. Unde pr̄ et
filius ſimul ſunt vna ſapientia quia vna eſſentia. et ſi-
gillatim ſapientia de ſapientia ſicut eſſentia de eēntia.
debet ergo exponi ſicut exponit magiſter ſniaꝝ. id eſt
filius qui eſt eēntia: de patre qui eſt eſſentia. ¶ Ad illđ
vo quod queritur circa reſponſionem magiſtrorum de
abſtractis nominibus. dicendum ꝙ nominum que im
poſita ſunt ad ſignificandum p modum abſtractiōis
diuinam eēntiam. quedam nominant ipām ſub forma
abſoluta. vt eēntia deitas. et hec non reſpiciunt perſo-
nales determinationes vt dicatur eſſentia vel deitas
genita vel generans. Et ratio huius eſt. quia perſona

et ꝑſonalis determĩatio dicitur reſpectiue. hec autem
noĩa dicūẽ oĩno abſolute. et iō nō trahūẽ ad ſupponēdū
ꝓ ꝑſona. Alia v̓o noĩant dinam eēntiam ſub forma re
ſpectiua vt ſapientia potentia virtus et hmõi. potētia
eñ dicẽ in reſpectu ad aliquē actū: et eſt etiā alicuius
et vt alicuius. Silr̓ v̓tus alicuiꝰ eſt habentis illā ⁊ di
cit reſpectū ad id qđ ab illa fluit. Silr̓ et ſapiā ⁊ hmõi
rõne ergo reſpectꝰ ſunt appropriabilia ꝑſonis ⁊ recipi
unt determĩatões ꝑſonales. regulariter ergo noĩa q̄ nō
ſignificāt ꝑ modū ꝯcretū nec ſignificāt in reſpectu: nō
ſunt appropriabilia ꝑſonis. ¶ Ad illas v̓o auctoritates
in qbꝫ dicẽ dĩuitas nata et nata generās ſiue genita.
dicendū ꝙ emphatice ſunt: et exponēde ſicut dicit ma
giſter. tñ nō accedūt ad tantā improprietatem in qua
eēnt locutões qua dicereẽ eēntia generans vel genita.
Nam diuitas pt̄ dicere v̓tutē deificatiuā. queādmodū
natura dicit eēntiam cū quadā v̓tute ꝓductā. et ita cū
ſignificaẽ in vtroqꝫ noĩe reſpectus originis. rõe cꝰ poſ
ſent appropriari ꝑſonis: tñ qꝛ ſermo theologicꝰ debet
eē maxime ꝓprius. iō hmõi locutões magis erūt expo
nende ꝙ̄ extēdende. Hinc pꝫ declaratio intētõis mgr̄i
in li. ſniarꝫ. ¶ Ad illud v̓o qđ vltio querebaẽ de hitudi
ne ꝑpõnis de: cū dicẽ eēntia de eēntia. Notādū ꝙ hec
ꝑpoſitõ de: notat hitudĩe duplicē. vnā originis: aliā
ꝯueniētie. qđ patet. cū dicẽ cultellꝰ de ferro. ꝑ hoc eñ
notaẽ ꝙ ꝯueniētia ſit eēntia ferri et cultelli. ſimilẽ ꝙ
ferrū ſit principiū origĩale cultelli. ĩ diuinis v̓o cū di
cẽ de: accipiẽ differenẽ. cū eñ dicẽ filiꝰ de pr̄e notat
habitudĩem pĩcipij vel originis: cū aūt dicẽ eſſentia
de eēntia nota eſt ꝯueniētie. Vñ ſenſus eſt. ꝙ filiꝰ qui
eſt a patre: ꝯuenit cū eo in eēntia. Quis ergo dicatur
eēntia de eēntia: nō tñ poterit dici eēntia generat eēnti
am. qꝛ ſolū ibi hec ꝑpoſitio de: nota eſt principij vl̓ ori
ginis. ſ3 cum dicẽ filius de pr̄e vel deus de deo. pt̄ poni
determĩatio ꝑſonalis que dicit reſpectū originis. vbi
v̓o de: ſolum eſt nota conuenientie: vt cum dicitur eēn
tia de eſſentia. non poterit poni determinatio perſo
nalis.

Mēbrum ſecundum

Conſeqn̄ter q̄riẽ d̓ hoc noĩe exn̄tia. quod
videẽ imediate ſe hr̄e ad hoc nomē eſſen
tia. Querẽ an ſit nomē eēntiale aut no
mē ꝑſonale. ad qđ ſic. ſicut ab eo qđ ē eſſe
eēntia. ita ab eo qđ eſt exiſtere exiſtentia dicẽ. ſ3 eſſe et
exiſtere eēntialẽ dicūẽ de deo. et idem eſt deo exiſtere
qđ eſſe: ergo eēntialiter exiſtētia dicẽ in deo ſicut ⁊ eſ
ſentia. ¶ Item ꝑ abſtractõem dicẽ exn̄tia ad exiſtēs ſic
eēntia ad ens. Vtrūqꝫ aūt eēntialẽ dr̄ et abſolute. ſed
ſic pꝫ ex ꝑdictis nullū tl̓e nomē ē appropriabile ꝑſoĩs.
¶ Contra. rich. de ſcto vic. in li. de tri. ꝙ exiſtere dei ñ
ſolū intelligiẽ ꝙ hēat eē. ſ3 etiā aliūde ſ3 eſt exquo hēat
eſſe. Si ḡ eē aliūde vel eē ex alio nullo mõ ꝯuenit eēn
tie: ergo nullo mõ ꝯuenit ei exiſtere. ergo nec nomen
exiſtētie erit eēntiale. ¶ Itē in intellectu eiꝰ ꝙ eſt exiſtē
tia vel exiſtē ĩtelligiẽ rõ originis. Vñ exiſtere reſolutū
ſonat q̄ſi ex alio ſiſtere. ſi ergo ſiſtere ex alio hoc ſolum
ꝯuenit ꝑſone: exiſtentia erit ꝑſonalis et nō eēntialis.
¶ Item ꝯueniēter dicūtur tres exiſtentie ſicut tres ꝑ
ſone. ſed nullo mõ vere dicitur tres eſſentie ſed vna tñ
eſſentia. Relinquitur igiẽ ꝙ exiſtentia nō eſt ſignifica
tiua eēntie. ¶ Itē q̄riẽ vtrū hoc nomē exn̄tie ꝓprius di
catur ĩ diuinis ꝙ̄ nomē ſubſtātie. Ad qđ ſic. nomē ſub
ſtantie ponit eſſe ꝑ ſe non in alio. ſed diuine eēntie ma
gis ꝙ̄ creature in infinitū ꝯuenit eſſe ꝑ ſe. ergo ei ma
gis ꝯueniet noĩatio ſubſtātie ꝙ̄ creature. ¶ Item exi
ſtentia ponit eſſe ex alio. ſed eſſe ex alio maxime conue
nit creature. magis igitur conuenit nomen exiſtentie
creature ꝙ̄ deo. ergo de diuinis ꝓprius dicitur nomen
ſubſtantie ꝙ̄ exiſtentie. ¶ Contra. rich. in li. de tri. qđ
increatum eſt: ſic conſiſtit ĩ ſeipõ vt nihil ei inſit velut
in ſubiecto. ſi ergo nomen ſubſtantie ſꝫm ſuam ꝓpriā
rationem ex eo dicẽ ꝙ ſubſtat alicui qđ ei ineſt: ergo
ꝓprie nomen ſubſtantie nō conuenit increate eſſentie.
¶ Item Rich. in eodem libro. dicimꝰ ꝓprietates ꝑſo
nis ineſſe. ſed illarꝫ ineſſe ſi bene ꝑpēdimus nō dat ſb
ſiſtere ſed exiſtere: hoc eſt ꝙ vna ex alia habeat eſſe. ⁊
ĩdo perſone rectiꝰ dicūtur exiſtētie ꝙ̄ ſubſtātie vl̓ ſubſi
ſtentie. ¶ Reſpõ. dđm ſꝫm Rich. ĩ li. de trini. ꝙ nomen
exiſtentie ſignificat eēntiā cū ordĩe origĩs. Vñ ſ3 nomē
ex ſua ſignificatõne ꝙ̄tū ad aliquid eſt eſſentiale: ꝙ̄tū
ad aliquid ꝑſonale. qđ declarat Rich. ſic. In diſcernē
dis ꝑſonis opus eſt (vt arbitror) gemĩa ꝯſideratiõe. vt
ſciamus vicꝫ ⁊ qd ſit: ⁊ vñ habeat eſſe. vna iſtarꝫ ꝯſide
rationū verſatur in diſcernēda rei qualitate. alia v̓o v̓
ſatur in inueſtiganda rei origine. ad illam pertinet di
ligenter querere qd ſit: cū quibꝫ cõmūe: qd generale:
quid ſpeciale: quid deniqꝫ proprium aſſignare nature.
ad iſtam pertinet ſubtiliter indagare hocipſum quid ē
vnde habeat eſſe. a ſemetipõ an aliunde. ⁊ ſi aliunde ꝙ̄
a ſemetipſo: vtrum iſto vel illo vel alio quocunqꝫ exiſtē
di mõ. poſſumus autem ſub nomine exiſtentie vtranqꝫ
conſiderationem intelligere tam illam qua queritur q̄
le qd ſit de quolibet ente. ꝙ̄ illam qua queritur vnđ ha
beat eſſe nomen exiſtentie trahitur ab eo quod eſt exi
ſtere. in verbo ſiſtere notari poteſt ꝙ pertinet ad conſi
derationem qualitatis ſeu quantitatis rei. per adiun
ctam expreſſionem ꝙ pertinet ad aliam ſcilicet cõſide
rationem originis: ex hoc ergo colligit ꝙ in diuĩa pro
culdubio natura eſt exiſtentia que ex pluribus commu
nis: ⁊ ſic accipitur eſſentialiter. ⁊ eſt exiſtentia que eſt
omnino incõmunicabilis: ⁊ ſic accipitur perſonaliter
⁊ per hoc patet reſponſio ad rationes primo obiectas
¶ Ad illud v̓o quod obijcitur econtrario. ꝙ in nomine
exiſtentie intelligiẽ ratio originis ſiue eſſe ex alio. vnđ
non ꝯueniet eſſentie. reſpondet Rich. ad cõſideratõnē
originalis eſſe pertinet non ſolum querere et inuenire
originem eſſe vbi eſt: immo etiam querere ⁊ iuenire eā
non eſſe vbi non eſt. Communem autem exiſtentiam
dicimus vbi intelligitur eſſe habens ex proprietate cõ
muni. incõmūicabile v̓o vbi intelligitur eſſe habens ex
proprietate incommunicabili. tam vere proprium eſt
diuine ſubſtantie non eſſe ab aliqua alia ſubſtātia ſed
a ſeipſa. ꝙ̄ vere eſt proprium perſone originē non ha
benti vt patri non eſſe ab aliqua alia perſona. in vno ĩ
telligitur proprietas communis: in altero autem pro
prietas ĩcommunicabilis. ¶ Ad illud v̓o qđ querit cõ
ſequenter. an proprius dicatur in diuinis nomen exi
ſtentie ꝙ̄ ſubſtantie: dico ꝙ ſic ⁊ principalius. Nam ſi
reſpiciamus proprietatem dictionis in diuinis ſic di
cit auguſtinus abuſiue dicitur ſubſtantia: quia propri
etas ſubſtandi ibi non eſt a qua nomen ſubſtantie acci
pitur. exiſtentia v̓o proprie ibi diceẽ. Exiſtentia enim
ſꝫm proprietatem dictionis dicit eſſentiam quaſi habi
tam ab vno ex alio vel ex vno in alium. ⁊ ſ3 conuenit ꝓ
prie diuino eſſe: in quo eſt filius habens eſſentiā ex pa
tre ⁊ ſpūſſanctus habens eſſentiam ex vtroqꝫ. ¶ Ad il
lud v̓o quod obijciẽ. ꝙ eſſe ex alio ꝑ ꝑ̄us ꝯueñt creature
dđm ꝙ eſſe ex alio eſt duobus modis. vno modo eſſe ex
alio de eius ſubſtātia. hoc modo ē eſſe ex alio ĩ d̓inis ꝑ
ſonis. alio mõ eſſe ex alio nō d̓ eius ſubſtantia: quō cre
ature ſunt ex deo non de ſubſtantia ſed de nihilo. ex pri
mo notaẽ rõ originis prout eſt in diuinis ꝑſonis. ex ſe
cūdo rõ originis ꝓut eſt ĩ creaturis priꝰ aūt ē naẽalẽ
eſſe ex alio de eius ſubſtantia ꝙ̄ eſſe ex alio nō de eiꝰ ſb
ſtantia. ḡ ꝑ priꝰ nomē exiſtētie ꝯueñt d̓inis ꝙ̄ creaẽis.

Membrū terciūm

Conſequenter q̄riẽ d̓ noĩe entis. cõſtat aẽ
ex ꝑcedētibꝫ ꝙ nomē entis ſigĩficat dinū
eſſe vt ꝙ eſt. et ideo pt̄ ſupponē perſonam
vt dicatur ens generās ens genitꝰ. Que

ritur ergo vtrū poſſunt dici pluraliter. Ad quod ſic. de quocūq; eſt dicere ꝙ eſt: eſt dicere qm̄ eſt ens. et de q̄buſcūq; eſt dicere ꝙ ſunt: eſt dicere ꝙ ſunt entes. ſed de patre et filio et ſpūſcō eſt dicere ꝙ ſunt: tres em̄ ſunt (ſic̄ dicit iohes) qui teſtimoniū dant in celo pr̄ verbū et ſpūs: ergo erit dicere ꝙ ſunt entes. ¶ Item aug. de doctrina xp̄iana. tres res ſunt que eterne et incōmutabiles ſunt. quib; fruendū eſt. pater. verbū. ⁊ ſpūſſctus ſi ergo ſunt tres res: ergo ſunt tres entes. ¶ Si v̄o diceret̄ ꝙ cū ly eſt: ſit verbū ſubſtātiuū et ſignificet ſubſtātiam et actū: non ꝓprie dicit̄ de patre et filio: cum ſint vnū in ſubſtātia ſunt pluralit̄. ſ; eſt ſingularit̄. Cōtra aug. i li. retractatōnū. vbi dixi de patre ⁊ filio q̄ genuit et quē genuit vnum eſt: dicendū fuit vnum ſunt. vnum ſicut aperte veritas loq̄tur. dicens ego et pr̄ vnū ſumꝰ Tamen cōtra hoc obijcit̄. Nam cū hoc verbū ſūt: proprie p̄dicatur cū dicit̄ pater et filius ſunt. et ſignat eēntiam vt actum: et eſt pluralis numeri: ergo ſignat circa eēntiam pluralitatē. ergo cū dicit̄ pater et filiꝰ ſunt ſignatur ꝙ plures eēntie attribuūtur patri et filio. qd̄ eſt error. ¶ Item ſymbolū catholice fidei dicit. ꝙ n̄ ſūt tres eterni ſed vnus eternꝰ. nec tres om̄ipotentes ſ; vnꝰ om̄ipotēs. et hec ꝓpter vnitatem eēntie ſignificatā his noib; eternus om̄ipotēs. ergo multomagis ſm̄ ſymbolum fidei negandū eſt pr̄ et filius et ſpūſſctus ſūt tres entes: ꝓpter ſignificatōez eēntie ꝑ hoc nomē ens. ¶ Itē q̄reret aliq̄s cū ꝯueniēt dicat̄ pr̄ ⁊ filiꝰ ſūt coeterni. q̄re ſimilit̄ nō cōcedet̄ ꝙ ſunt eterni vel entes. q2 vidr̄ ꝯſeq̄ pr̄ et filiꝰ ſunt coeterni ⁊ vterq; ē eternꝰ ḡ ſunt eterni.

¶ Reſpōſio. regulariter notādū ꝙ in diuis refert cuz aliud dicit̄ noīaliter: ⁊ cū dicit̄ verbalit̄ ſiue ꝑticipaliter. cū em̄ diuinū eē ſignificat̄ verbalit̄ vl̄ ꝑticipialiter q̄uis ſit verbū ſubſtātiuū vel ꝑticipiū: rōne ſignificationis ſignificat ſubſtātiā: ſ; rōne cōſignificatōis verbalis cōſignificat ꝑſonā. Vn̄ cū ex ꝑte ſuppoſiti ſignificat̄ pl'alitas ꝑſonaꝝ: rō q̄ ꝯpoīt eē de illis h; neceē pluraliter deſignaē. nec deſignat̄ pl'alitas circa eē. ſ; circa ſuppoſita q̄ dicūt̄ eē. iō cōuenīēter dr̄ pr̄ et filiꝰ ſunt ⁊ ſūt entes: ſi ens accipiat̄ ꝑticipialr̄. ꝑticipiū em̄ ſignificat ꝑſonā ſic̄ et verbū. et iō rōne cōſignificatōis ꝑ pl'aliter dicūt̄ ꝑticipia de ꝑſoīs. Itē cū ſignificat̄ noīalit̄. cū ſignificat̄ ſubſtātiue. cū ſignificat̄ adiectiue: nomē eēntiale pure nullo mō dicit̄ in pl'ali ſ; i ſingulari. Vn̄ nō dicit̄ q̄uis pr̄ ſit deus ⁊ filius deꝰ ꝙ ſint dij. ſ; deus. et h ꝓpt̄ vnitatem eēntie pure ſignificatā. pure aūt ſi ſignificatam dico: ad dr̄iam q̄rūdā noīm eēntialiū qui p̄ter intellectū eēntie ſignificāt reſpectū vel diſtinctōz ꝑſonarū. q̄le erat hoc nomē exiſtētia. vn̄ et ꝯueniēter dicebat̄ tres exiſtētie et etiā vna exiſtētia. Siīr ſm̄ q̄ſdam talēē hoc nomē ꝑſona. vn̄ q̄uis nō vere dicat̄ vna ꝑſona: tn̄ ꝯueniēter dicit̄ tres ꝑſone. vtrū aūt hoc verū ſit infra declarabit̄ ſuo loco. Itez cū ſignat̄ adiectiue: refert cū ſignat̄ abſolute: et cū ſignat̄ reſpectiue. cū em̄ ſignat̄ reſpectiue ſignat̄ diua eēntia et ſignat̄ reſpectꝰ ꝑſonaꝝ. et ideo rōne cōſignati reſpectus dicūt̄ pl'aliter de ꝑſonis. vn̄ dicit̄ pater et filius ſunt equales. ſunt ſimiles. ſunt coeterni. Item cū dicant̄ adiectiue et abſolute: refert ſm̄ quoſdam qn̄ intelligunt̄ ſine articulo et qn̄ intelligūtur cum articulo. vt iuxta vulgare lihau li iuſte. Cum ergo intelligunt̄ cum articulo adiectiua abſoluta: dicunt̄ in ſingulari de ꝑſonis. vt pater et filius ſūt eternus bonus. quaſi ſubſtantiuantur em̄ rōne articuli. Cum v̄o intelligūtur ſine articulo. eo ꝙ ſignificant inadiacētia dicunt̄ in plurali: ſicut et ſuppoſita plura ſunt quibus innituntur vt dicatur pater et filius ſunt eterni: ſunt boni. Et ſi eis obijciatur pater et filius et ſpūſſanctus ſunt eterni: ergo ſūt tres eterni vel plures vel pautiores. ſ; nō plures vel pautōres. ergo ſūt tres eterni: quod eſt cōtra ſymbolū qd̄ dic. non tres eterni ſed vnus eternus. Ad hoc ipi reſpondent ꝙ cū dicitur tres eterni. ſi iſte terminus tres accipiat̄ vel teneat̄ ſubſtātiue: et eterni adiectiue: vera eſt ꝓpoſitio. ſi econuerſo vt eterni accipiat̄ ſubſtātiue et tres adiectiue falſa.

¶ In hunc modum reſpondent ad p̄dictā q̄ōem cum queritur. vtrū nomen entis dicatur pluraliter de ꝑſonis. diſtinguētes. quia ſi hoc nomē ens accipiat̄ ꝑticipialiter: dicetur pluraliter. Si v̄o noīaliter diſtinguendum. aut accipitur ſubſtātiue. aut adiectiue. ſi ſubſtantiue: non dicetur pluraliter ſed ſingulariter. ſi adiectiue: aut intelliget̄ cum articulo aut ſine articulo. ſi cuz articulo: dicetur ſingulariter: ſed ſine articulo pluraliter. ¶ Sed cōtra hoc obijcit prepoſitiuꝰ. cū dicit ſymbolū. qualis pater talis filius talis ſpūſſactus. ⁊ poſt modum exponendo ſubdit. eternus pr̄ eternꝰ filius eternus ſpūſſanctus: ꝯſtans eſt ꝙ eternꝰ accipit̄ adiectiue. nec accipit̄ cū articulo: ergo cum ſequitur nō tres eterni ſed vnus eternus: nō erit accipiendū cum articulo. nulla igitur eſt predicta diſtinctio de adiectiuis abſolutis: cum nō accipitur ibi cum articulo. ¶ Item cū articulus nota ſit diſcretōis et diſtinctōis: cū adiectiuū accipitur cum intellectu articuli: ergo accipietur cum intellectu diſtinctōis. cum ergo ex parte eēntie nll'a ſit diſtinctio: ſed ex ꝑte ꝑſone ſit acceptum adiectiuū: magis ſtabit ꝓ ꝑſona q̄ ꝓ eſſentia. Cum ergo ex ꝑte ꝑſone ſit pluralitas. et ex ꝑte eſſentie ſingularitas: magis debent dici pluralit̄ cū accipiūtur cum articulo q̄ ſingulariter. ¶ Propterea dicit̄ ab alijs ꝙ adiectiua nec i maſculino nec in femino debent recipi in plurali. adiectiua dico abſoluta. Et vbi inuenit̄ i auctoritate: dicūt ꝙ nomē accipit̄ ꝓ aduērbio. vn̄ illā auctoritatē aug. et cōſiles. illis reb; fruēdū eſt q̄ eterne et incōmutabiles ſunt: exponūt hoc: eternalit̄ et incōmutabilit̄ ſūt. ¶ Sed cōtra cum adiectiua ſignificent ꝑ modum adiacentiū. ergo numerant̄ a ſuppoſitis ſubſtātiuoꝝ quib; innitūtur. ſi ergo ſuppoſita ſunt plura: et adiectiuū debet ſignari pluraliter. Cum ergo dicitur. rebus quib; fruendum eſt. ſuppoſitum huiꝰ nomīs res ſit multiplex vt pater. filius. et ſpūſſanctus: ergo hoc ꝙ dico eterne et incōmutabiles ꝓprie dicetur. ¶ Propterea p̄poſitiuus inter p̄dictos doctores tenet viam mediam dicens ꝙ vocabula nunq̄ ſunt recipiēda in plurali numero. in maſculo: in femino aūt recipimus cuz his nomibus ꝑſona et res. ibi potius ponūtur ad dr̄iam notandam et cōfuſionem remouendam: q̄ ad notandam eēntiam q2 cū dicit̄ res eterne: ad dr̄iam tp̄aliū dicitur. et etiaz q2 hoc in ſcriptura inuenimus: illud aūt in maſculino genere et in plurali nunq̄ dictū inuenimus ſ; ꝓhibitū Et ſi em̄ aliq̄s poſſet ibi eſſe verus ſenſus: tn̄ nunq̄ ſūt recipiende. a ſimili illiꝰ qd̄ dicit dn̄s in oſee. Nō vocabis me baalim ſed vocabis me vir meus. licet em̄ baalim tantū valere poſſit quātum vir meus: tamen ꝓpter ſuppoſitōz dici ꝓhibuit. ex his colligitur vt dicit hiero. ꝙ ex verbis inordinatis ꝓlatis. hereſis īcurrit̄. ſm̄ h patet ſolutō ad obiecta.

¶ Singularit̄ tn̄ hic nota de verbis ⁊ ꝑticipijs opiōes. Quidā em̄ ſūt q̄ nō cōcedūt ꝙ verba ⁊ ꝑticipia in plurali p̄dicent diuinam ſbam. ⁊ h volūt hr̄e ex illa auctoritate. Ego et pr̄ vnū ſumꝰ. dicit aug. cū audis vnū: liberaris ab arrio. cū audis ſumus liberaris a ſabellio. ergo ſumꝰ ſignat pl'alitatē ꝑſonarū. ſ; hoc ſuperiꝰ determinauimꝰ dicētes ꝙ verba et ꝑticipia principaliter ſignāt diuinam eēntiam: ſecūdario ſignant diſtinctōem ꝑſonarū et ꝓpter cōſignatōez dixit hoc aug. ¶ Sed contra hoc ſic obijcitur. pater aliquo eſt. filius aliquo eſt. pater et filius ſunt: ergo aliquo vl' aliquibus ſunt. Sed non aliquib;: ergo aliquo. ſ; quo niſi diuina eſſentia: ergo hoc verbum eſt ſignificat diuinam eſſentiam in plurali numero. quod concedimꝰ.

¶ Membrū quartum

COnſequēter querit̄ de hoc noīe qui eſt. de quo Exo. iij. Qui eſt miſit me ad vos. et querūt̄ duo. Primo an ſit ꝑſonale an eſſentiale. Secūdo de ordine iſtius nomis ad alia.

Articulus primus

AD primū ſic Aug. v. de trini. ſicͭ ab eo qd̉ ſapere dicit̄ ſapiā: ita ab eo qd̉ eſt eſſe dicitur eſſentia. et qs magis eſt ꝙ̄ ille qui dixit famulo ſuo moyſi. Ego ſum qui ſum. hec dices filijs iſrahel. qui ē miſit me ad vos. Ex quo relinquit̄. ꝙ hoc nomē q eſt: ē eſſentiale. Item dyo. in li. de di. nomibꝫ ſi nō de tota aūt diuinitate laudari cum dicit̄ ego ſum qui ſum: et qui eſt miſit me ad vos. ſed ſm vnam ꝑtem circūſcribere conatur qūo audierit qui eſt et qui erat et qui venturus ē omīpotēs. ex hoc videt̄ ꝙ dicit̄ de diuitate: ⁊ ita ꝙ ſit eēntiale. Itē ioh. damaſ. principalius eorum que de deo dicunt̄ nomibꝫ: eſt qui eſt. ſicut ipē loquēs in oraculo moyſi ait: totum in ſeipō cōphēdens velut qd̉dam pelagus ſubſtātie infinitū et determinatū. ex quo maīfeſte relinquit̄ ꝙ ē eſſentiale et ſupponit eſſentiā. Cōtra. yſa. lxiij. Ecce ego ad gentes Glo. filius loquit̄ qui dixit moyſi. Ego ſum qui ſum. Item obijcit ꝑpoſitiuus. ſi ibi loquit̄ trinitas: ergo moyſes potuit dicere ille qui eſt pater et fili⁹ et ſpūſſ. miſit me ad vos. Si hoc: ꝗ̄ iſte q eſt pater eſt fili⁹: qd̉ eſt falſum. quia ſicut dicit aug. in primo de trini. nō ſūt tres dij ſed vnus deus. licet pr̄ filiū genuerit: et iō fili⁹ nō ſit qui pater eſt. ſ tn̄ cōtra hoc obijciet aliqs. deus ē pater. deus eſt fili⁹. ergo qui eſt pr̄ eſt fili⁹. mediū ſumitur ꝑſonaliter: ergo concluſio debet ſumi ꝑſonalit̄. melius ꝗ̄ iſert̄ q eſt pater ē fili⁹. Reſpōſio ꝙ hoc nomē qui eſt: pt̄ duobꝫ modis cōſiderari. vno mō ſm ꝙ h̄ nomen qui ē: eſt nomē infinitū. et hoc mō eſt nomē eſſentiale. et ſic ſm damaſ. ſignat diuiam eēntiā velut qd̉daꝫ pelagus ſubſtātie infinite et indetermiate. Vel pt̄ cōſiderari vt relatiuū. et hoc duobꝫ modis. ſm ꝓprietateꝫ ſermoīs in qua dictū ē qui eſt miſit me: aut ſm appropriatōem. ſi reſpiciatur ꝓprietas ſermoīs. determiatur ꝑ ſubſtātiuū antecedēs qd̉ eſt eēntiale. Vn̄ ibi dicit̄ deus patrū vr̄oꝝ miſit me. et ſequit̄. ſi dixerint qd̉ ē nomē eius: dices qui eſt miſit me ad vos. Si v̉o reſpiciatur appropriatio: tūc hoc nomē qui eſt attribuit̄ filio. ſicut et liberatio hūani generis que ibi figurabat̄. Preterea vt eſt relatiuū habet intellectu ſuo articulū ſubiūctiui rōne cui⁹ artat̄ ad ſupponendū ꝑſonā. ⁊ nō quālibet: ſ ꝑſonam filij. articulus em̄ diſcretōꝫ ſiue noticiā importat que appropriat̄ filio. Ad illd̉ qd̉ obijcit ꝑpoſitiu⁹ patet reſpōſio ꝓcedit em̄ ab hoc noīe qui ſumpto īfinite: ad ſumptū relatiue. Ad illud v̉o qd̉ obijciebat̄ vltimo. deus ē pr̄ deus ē filius. ergo qui ē pr̄ eſt filius. dicēdū ꝙ nō ſequit̄. ſed debet inferri. ergo qd̉ eſt pater et rō ē. qꝛ qui dicit ſbām ꝑſonalit̄: et ꝑterea ydemptitatē cū dr̄. Qui ē pr̄ ē fili⁹. qm̄ rōe articuli cōſignatio generis maſculini: trahit in ꝑſonalē ydemptitatē. Cū v̉o dicit̄ de⁹ ē pr̄ de⁹ ē fili⁹ ꝗuis h̄ nomē de⁹ vtrobiqꝫ ꝑſonalit̄ ſupponat: tn̄ vtrobiqꝫ ſignat̄ vna eadeꝫ eēntia nō ꝑſona. et iō neutrū debet inferri ſcꝫ qd̉ eſt pr̄ ē fili⁹ qꝛ qd̉ dicit ydemptatē eēntie.

Articulus ſecundus

COnſequēter ꝗrit̄ de ordie hui⁹ noīs qui: ad alia nomia. ad qd̉ dicit damaſ. ꝙ primuꝫ et ꝑ̄cipale noīm diuīoꝝ eſt qui eſt. Iteꝫ hoc idem oſtendit̄ rōe. nā ens ē primū ītelligibile ⁊ imagiabile intellectu. Sed qd̉ primo ē intelligibile: ē prīo nomiabile. ens aūt et q ē noīant ipm eē abſolutū ꝗuis differēter. Nā ens noīat cōiter: qui ē v̉o noīat vt appropriabile enti qd̉ eſt deus. cū rōne infinitatis ſbē deſignate hoc noīe qui: cū rōe actualitatis ſiue eternitatis vl' immutabilitatis deſignate ꝑ adiunctū eſt. qd̉ ſignat eſſentiam vt actū ⁊ ꝑ̄ſenter velut in nūc ſiue ꝑ̄ſenti īmutabili. ergo primū int̄ omīa erit qui eſt. Cōtra. dyo. d diuinis noibꝫ. primū nomē conſtituit bonū. vn̄ prius declarat nomē boni ꝙ̄ entis. Ad hoc fuerūt qui dixerūt ꝙ in via qua cōſiderat̄ deus ſicut efficiens: primū eius nomē eſt ens. qꝛ intētio efficiētis eſt ad hoc vt res ſit. Si v̉o cōſideret̄ vt finis: bonū aūt eſt rō finis. ſm hanc cōſiderationem primū eius nomē eſt bonū. Sꝫ obijcit̄ cū ſicut dicit boeti⁹ in li. de cōſolatōe omīa appetūt eſſe. ſed quod appetit̄ eſt in rōne finis: ergo ens ē in rōne finis. Ad quod poſſet dici. ꝙ ens ſi moueat appetitū: nō mouet niſi inꝗ̄tū inducit rōem boni. ſed ex h̄ nō ſequit̄ ꝙ ens ſm ſe noīet in rōe finis. Sed tn̄ adhuc obijcit̄. ꝙ ens ⁊ qui eſt ſignificant in omīmoda abſolutōne. ergo ſignificat ꝑ̄ter intentōem cālitatis efficientis vel finalis. Qd̉ cōcedendū eſt. et dicēdū ꝙ qui eſt ſimpliciter eſt primū nomē. quo ad nos v̉o primū nomē eſt bonū. diuinū em̄ eſſe poteſt cōſiderari ſm ſe vt abſolute: et ſic ꝯſideratur. vt infinitū pelagus ſiue abyſſus diue eēntialitatis. Et hoc mō ꝓprie ſignificat̄ noīe qui eſt. Nota tn̄ ſicut ſupra tactū eſt ꝙ qui eſt: vno mō appropriatur filio: alio mō ſignificat eēntiam que qdem eſt in tribꝫ ꝑſonis nā ſi reſpiciatur ſubſtātia īfinita cū ꝗlitate generali que deſignat̄ h̄ noīe qui: ꝓprie h̄ nomē qui eſt noīat eēntiā vt dictū ē. ſi v̉o reſpiciat̄ vis articuli ꝙ̄ pt̄ ſubintelligi hoc noīe q et ē nota diſtinctōis: appropriat̄ ꝑſone filij. Item pt̄ cōſiderari diuū eſſe vt cā et ſm hoc cōſiderat̄ in rōne boni. bonū em̄ dicit ꝯditōꝫ efficiētis. vn̄ dic aug. qꝛ bonus ē: ſum⁹. Item bonū dicit cōditōem finis. vn̄ boeti⁹ dic in li. de ꝯſolatōe. ꝙ oīa bonū exoptāt. qd̉ declaratū eſt ſup̄ qōne d̉ boītate. Bonū ergo dicit rōem ſm quā eſt alpha et o hoc ē principium et finis. bonitas em̄ dei ꝗ̄ mouit eū vt faceret creaturas et ad hoc vt eēnt ꝑticipes ſue boītatis. Prima cōſideratio eſt prior ſimpliciter. Secunda v̉o eſt prior quo ad nos. damaſ. ergo intendit ꝙ eſt prius ſimpliciter. dyo. ꝙ eſt prius quo ad nos. In hunc ergo modū queritur de diuo eē ſm ꝙ ſignificat̄ abſolute nominaliter.

Membrum quintum

QOnſeqūter ꝗrit̄ de ſignificatōne ꝓnoīali qua deſignat̄ diuinū eē abſolute. Querūtur ergo duo. Primo vtrū diua eēntia habeat ſignificari ꝑ ꝓnomē. Scd̉o vtrū ꝑ ꝓnoīa maſculini vel femī generis.

Articulus primus

AD primū ſic. Cum dicit̄. ego ſum q ſum. cōſtans eſt ꝙ hoc ꝓnomē ego: nō ſignificabat moyſi aliquā ꝑſonā ſed diuam eēntiam de ſe ad ipm loquētem. ꝗ̄ ꝑ ꝓnomē ego ſignificabat̄ ⁊ ſupponabat̄ diua eēntia. Itē yſa. n̄ ꝯgnouerūt me. Glo. me verū deū ducti ꝓprijs rōnibꝫ. et loqt̄ de gētibꝫ q nō attēdebāt niſi eēntiā. ergo h̄ ꝓnomē me ſignificat ⁊ ſupponit eēntiā. Itē ꝓnoīa prime ꝑſone ſignificāt ſbāꝫ de ſe loquētē. ſecūde ꝑſone ſbām ad quā fit ſermo. pronomē tercie ꝑſone ſbām d̉ ꝗ̄ fit ſmo. Sꝫ diua eēntia pt̄ de ſe loq ⁊ ad ipāꝫ: ⁊ de ipā pt̄ fieri ſmo. ꝗ̄ pt̄ ſigficari ꝑ ꝓnoīa p̄me et ſcd̉e ⁊ tercie ꝑſone. Itē ī li. de regul' fidei. omē nomen datū a forma dictū d̉ forma: cadit a forma. qd̉ expoīt ibi. Cū oē nomē ſm primā īſtitutōem datū ſit aproprietate ſiue a forma. vnde boeti⁹ rebꝫ ex materia ⁊ forma ꝯſtātibꝫ ſol⁹ hūan⁹ aīm⁹ extitit: qui ꝓut voluit noīa rebꝫ impreſſit. ad ſigficādū diuā formā ēnſtatū cadit a forma ex ꝗ̄ eſt datū ⁊ ita quodammodo fit in forme. et pronominatur ipm nomen cum ſignat diuinam vſyam. meram em̄ ſignat ſbām. Ex hoc vide-

tur ꝙ diuina eſſentia ꝓprius deſignetur ꝓnominaliter
ꝗ̃ nominaliter. ¶ Contra. ꝓpriũ eſt ꝓnominis ꝓ pro-
prio nomine poni ⁊ certas ſignificare ꝑſonas ergo ꝓ-
nomẽ ſp̄ habet accipi ꝓ ꝑſona: nõ pro eſſentia. g̃ diui-
na eſſentia nõ ſignificat̃. nec ſupponit̃ ꝑ ꝓnomẽ. ¶ Itẽ
ſicut dicit̃ in li. de regulis fidei. oĩe ꝓnomẽ demõſtra
tiuũ cadit a ſua demonſtratõe in diuinis. Sed ꝓnomẽ
cũ cadit a demonſtratõe ⁊ relatione caſſũ eſt ⁊ vanum
ergo oĩe ꝓnomẽ demonſtratiuũ caſſũ erit ſignifican-
do diuinã eẽntiaꝫ. ¶ Itẽ ad hoc eſt rõ. q2 deus nec ſen-
ſu nec intellectu demonſtrabilis eſt. q2 nec intellectu
nec ſenſu capi pt̃. oĩs aũt demõſtratõ fit ad ſenſũ vel
ad intellectuꝫ. ¶ Reſponſio. dicunt ꝙ ꝓnoĩa in maſcu
lino ⁊ in femĩno genere ſubſtantiã nõ poſſũt ſuppone-
re eẽntiã. in neutro v̓o genere ſignificant ⁊ ſupponunt
eẽntiã. Notandũ tñ ſicut dicit̃ in li. de regulis fidei. ꝙ
cuꝫ ſint pronomina demõſtratiua ⁊ relatiua ⁊ poſſeſſi-
ua. pronoĩa demõſtratiua magis ĩproprie ꝯueniũt v̓o
ꝗ̃ relatiua. Et ratio eſt quia q̃uis introducat̃ diuina
eẽntia loquẽs de ſe: nõ habet ibi ꝓpriũ locũ demonſtra
tio que fit ad oculũ. q2 ip̃a nõ eſt ſenſibilis: nec habet
locũ ibi demonſtratio ad veri noĩs intellectũ. Et rõ ẽ
q2 intellect⁹ veri noĩs ſurgit ex forme ꝑceptõe: qua res
intelligit̃ eſſe qd vel qualis vel quãta. Cum ergo ĩ deo
nulla forma ſit qua intelligamus de eo quid ſit vel q̃-
lis ꝓprie nõ erit demonſtrabilis apud intellectũ. ꝫ ma
gis ꝑ remotionẽ intelligimus quid nõ eſt. Uñ nota ꝙ
cũ introducit̃ de⁹ loquẽs de ſe. vt Exo. iij. Ego ſũ q ſuꝫ
dupl'r intelligit̃ ꝓſopopeya. Uñ vna que dicit̃ antro
poſpatas. i. humana paſſio. Alia que dicit̃ ideotheos
. i. diuina ꝓprietas. In hoc eñ antropoſpatas ẽ. q2 v̓-
ba creature. i. angeli q loquebat̃ in ꝑſona dei: quaſi re
citãdo que legerat in mente diuina attribuunt̃ creato
ri. In hoc v̓o attendit̃ ideotheos ꝙ creature attribuit̃
qđ creatoris eſt. q2 verba que ab angelo ꝓferunt̃. đ ſo
lo deo vera eẽ intelligunt̃. Hinc pꝫ ꝙ ꝓnomĩa demon
ſtratiua improprie dicunt̃ ĩ diuinis. ¶ Ad illud ergo
qđ p̄mo obijcit̃ dicẽdũ ꝙ hoc pronomen ego poteſt di
cere ſubſtantiã de ſe loquentẽ: ⁊ hoc mõ poteſt ſtare ꝓ
diuina eẽntia. q2 cum quelibet ꝑſona de ſe loquat̃ qc-
quid aũt ꝯuenit trib9 ꝑſonis eſt eẽntiale iõ ſtabit ꝓ q̃li-
bet ꝑſona eẽntialit̃. Itẽ poteſt dicere ſub ſtãtiã de ſe lo
quentẽ cũ diſcretõe ⁊ hoc mõ accipit̃ ꝑſonal'r. ⁊ aliqñ
ꝓ ꝑſona p̃ris. vt yſa. pen̄. Nũquid ego q alios pare-
re facio ip̃e ſterilis ero. aliqñ ꝓ ꝑſõa filij. yſa. lxiij. Ec-
ce ego ad gentes. Glo. filius loquit̃. aliqñ pro perſo-
na ſpũſſ. vt malach. iij. Ecce ego mitto angelum meuꝫ
dicit ſpũſſ. de iohanne. ¶ Ad illud v̓o qđ obijcit̃ ſcđo
ꝙ nõ cognouerunt me. dicendum ꝙ me ſupponit diui
nam eẽntiam. ſed poteſt accipi ſubſtantiue vel adiecti
ue. Si ſubſtantiue: accipit̃ ĩ neutro genere. ſi adiecti-
ue in maſculino genere. et ſuppleri debet ſupple hoc no
men deus ſicut ſupplet glo. me deum verum. ¶ Ad ter-
cium iam patet reſponſio ꝙ diuina eſſentia poteſt de
ſe loqui. ⁊ ad ip̃am poteſt fieri ſermo ꝫm illam impro-
prietatem que ſupra dicta eſt: tamen abſqꝫ nota diſcre
tionis ſiue diſtinctionis quaꝫ inſinuat pronominalis
đſignatõ ĩ maſculino ⁊ feminino genere. ¶ Ad quar
tum dicendum. ꝙ pronomina proprie ſignificant ſub-
ſtantiam que eſt ypoſtaſis. non que eſt vſia. et dicitur
ſubſtantia ypoſtaſis ſubſtantia diſcreta ſiue ſingula
ris. ſicut vſia ſubſtantia communis. Ideo pro-
prie deſignatio pronominalis ꝫm primam intentionẽ
pertinet ad perſonam non ad eſſentiam. Et ergo di-
citur ip̃m nomen pronoĩari cũ ſignat̃ diuina eſſentia:
nõ intelligit̃ ꝙ ſignet̃ proprius per pronomina ꝗ̃ ꝑ no
mina: ſed quia in diuinis nominibus dicitur intelligi
ſubſtantia mera et ſimplex abſtractis accidentalibus
proprietatibus ⁊ formis. ¶ Ad ea v̓o qui ex parte op-
poſita obijciuntur. dicendum ꝙ rationes decurrunt ĩ-
quantum pronominalis deſignatio accipitur proprie

in diuinis aũt nõ eſt acceptio ꝓpria ſicut dictũ eſt. Et
ad illud qđ obijcitur de demõſtratõne. dicendũ ꝙ pro
prie in diuinis nõ eſt accipienda demonſtratio nec ad
ſenſum nec ad intellectũ. ſed ſicut dicit̃ in li. de regulis
fidei dicatur ꝙ demõſtratio fit ad fidem.

Iuxta hoc que .§. j.

ritur de ꝓnoĩb9 poſſeſſiuis vtrũ poſſunt accipi ad ſi-
gnationẽ diuĩe eẽntie. Ad qđ ſic yſa. j. Solẽnitates ve
ſtras odiuit aĩa mea. et ꝯſtãs ẽ ꝙ aĩa mea nõ dicit aliđ
ibi niſi eẽntiã diuinaꝫ. ergo nomen poſſeſſiuũ deſignat
diuinã eẽntiã. Idem in alijs locis plurib9 faciam⁹ ho
mĩem ad imagĩem et ſimilitudĩem nr̃am Geñ. j. ¶ Cõ
tra poſſeſſiuũ notat dr̃iam poſſidentis ad poſſeſſũ ꝫm
eẽntiã. ꝫ in diuinis nullo eſt accipe dr̃ias ꝫm eẽntiam
ergo nullo mõ eſt accipe poſſeſſiuũ. ¶ Reſpõſio ꝫm ꝙ
dicitur in li. de regulis fidei. ꝓnoĩa poſſeſſiua ꝑ maxi-
mã improprietatẽ dicũt̃ in diuinis: tñ ꝫm gradus im-
proprietatis. maxĩe eĩ improprie dicũt̃ de eẽntia reſpe-
ctu ſui vt. j. yſa. Solẽnitates vr̃as odiuit aĩa mea. im-
proprijſſime ponit̃ mea. nulla eñ eſt dr̃ia int̃ aĩam dei
⁊ deum. aĩma eñ dei eſt ip̃a volũtas que ẽ ip̃e de⁹. Mi
nus v̓o improprie dicũt̃. cum dicunt̃ de ꝑſona reſpectu
ꝑſone. int̃ quas nõ eſt dr̃ia ſubſtãtialitatis q̃uis ꝑſo-
nalitatis. vt cũ dicitur Math. iij. hic ẽ fili⁹ me⁹ dilect⁹
et ꝙ dico meus: inſinuat diuĩe generatõnis ꝓprietatẽ.
Mĩme v̓o improprie dicũt̃ cum dicit̃ de eẽntia ſine ꝑ-
ſona reſpectu creature. qđ cõtingit duob9 modis. ali-
qñ vt notetur auctoritas gubernatõis vel creationis.
vt in Io. oĩa mea, tua ſũt. mea ẽ terra ⁊c̃. Aliqñ vt no-
tet̃ gr̃a recreatõis vt ĩ lu. xj. filij mei mecũ ſũt ĩ cubili.

Articul⁹ ſecundus

Conſeq̃nt̃ q̃rit̃ vtrũ diuĩa eñtia poſſit ſigna-
ri ꝑ ꝓnoĩa maſculini generis ⁊ femĩ ſubſtãti
uata et ꝓbat̃ ꝙ nõ. q2 ſi poſſet: hec eẽt vera.
ille qui ẽ p̃r ẽ fili⁹ qđ eẽt hereticũ dicẽ. Sed ꝙ poſſit vi-
det̃. q2 ſuper illud p̃s. ꝯplaceat tibi dñe. Glo. tibi vni
deo. ſed iſte termin⁹ vni deo ſupponit ꝓ eẽntia: g̃ hꝫ ꝓ-
nomen tibi ſuppoĩt ꝓ eſſentia ¶ Item ſup idem glo. tibi
trĩtati. g̃ hꝫ ꝓnomẽ tibi ſuppoĩt ꝓ trinitate ⁊ ita iſte due
glo. ꝯdicũt ¶ Itẽ. iij. exo. Qui ẽ miſit me ad vos. vbi di
cit Hiez. merito dñs qui vere ẽ nomẽ eſſentie tenuit. et
ita iſte termin⁹ q ẽ ſuppoĩt ꝓ eẽntia. ¶ Itẽ exo. iiij. Ego
ſum qui ſuꝫ. aut ſuppoĩt̃ eſſentia aut ꝑſona. q2 q̃ rõne
vna: eadẽ rõe alia. g̃ eẽntia. ¶ Iteꝫ Moy. ꝑ hãc voceꝫ
Ego ſum q ſũ nõ intelligebat aliquã ꝑſonam: g̃ ſolum
intelligat eẽntiã. g̃ hꝫ ꝓnomẽ ego ſupponit ibi ꝓ eſſẽtia
¶ Item vere dicitur de⁹ ẽ ille ⁊ ille eſt t̃nitas. ⁊ ꝯſtat ꝙ
hꝫ r̃latiuũ iſte ſuppoĩt ꝓ eſſentia. eadẽ rõe hꝫ ꝓnomẽ iſte
ſuppoĩt ꝓ eẽntia ¶ Itẽ ſit ſal⁹ illi dec⁹ atqꝫ v̓t⁹ q ſup̃ celi
r̃ſidet cacumẽ toti⁹ mđi machiaꝫ gub̃nãs trin⁹ ⁊ vn⁹. ñ
pt̃ dici ꝙ hꝫ ꝓnomẽ illi: ⁊ hꝫ ꝓnom̃ q: ſuppoĩt ꝓ ꝑſona. q2
nll'a ꝑſona ẽ t̃na ⁊ vna. nec põt dici qđ ſuppoãt ꝓ trib9
ꝑſoĩs ſil': q2 ꝫm hꝫ hec eẽt vera aliqs ẽ t̃ritas. g̃ r̃liqt̃ ꝙ
ſuppoĩt ſolũ ꝓ eẽntia. ¶ Itẽ ꝓnomẽ maſclini genẽis ⁊ ꝓ
nomẽ neutri ñ differt niſi ĩ ꝯſignificatõe ſex⁹. ꝫ ĩ diuis ñ
ẽ ſex⁹ g̃ ĩ diuĩs eq̃pollẽt. Sꝫ ꝓnomẽ neut̃ genẽis pt̃ ſup
ponẽ ꝓ eẽntia: g̃ ⁊ ꝓnomẽ maſcl'ini. ¶ Rñdẽđ ꝙ ꝓpt̃ di
ſtictõꝫ quã ĩptãt ꝓnoĩa ĩ maſcl'ino ⁊ femĩo ſb̃ſtãtiuato
ñ hñt đſig̃re eẽntiã l' ſupponẽ ꝫ ſolũ ĩ neutro. ¶ Ad p̄mũ
g̃ dicũt. ꝙ hꝫ ꝓnom̃ tibi tenet̃ ꝓ t̃nitate ⁊ tenet̃ adiectiue
vñ ſb̃intelligit̃ t̃nitati. ad t̃nitatẽ eĩ fit ſmo qđ notat̃ ꝑ
ꝑpõem h⁹ v̓bi ꝯplaceat q̃ exigit pl'alitatẽ. ⁊ ꝫm hꝫ nuſꝗ̃
ꝓprie dr̃ tibi vni deo. q2 hec dictõ vni ñ hꝫ ibi niſi vita
tẽ forme: cũ ibi ſit pl'alitas ſuppoĩtoꝝ. ¶ Ad ſcđm dđm
ꝙ iſte t̃mi⁹ q ẽ: ſuppoĩt ꝓ ꝑſona. nec alit̃ dr̃ nom̃ eẽntie
niſi ꝓpt̃ hꝫ v̓bũ ẽ. qđ eẽntiã ſig̃ficat. ꝫ eã ñ ſig̃ficat vt in
eſſentia ſed in ꝑſona. Sil'r cũ dr̃ ego ſum qui ſum hꝫ ꝓ-
nomẽ ego ſuppoĩt ꝓ ꝑſona ſcꝫ ꝓ filio dei. ſic̃ dic glo. ſup
illud yſa. Ecce ego ad gentes. gloſa. filius loquit̃. qui

dixit moyſi ego ſum qui ſum. magis aūt ſupponit pro
filio dei ꝙ̄ ꝓ alia ꝑſona: qꝛ ibi agitur de liberatōne hu
mani generis que facta eſt auctoritate et miſterio filij
dei. ⁊ moyſes magis intellexit de filio dei ꝙ̄ de alia ꝑ-
ſona. qꝛ ibi dictum eſt et deſcendi liberare eos. ſicut in
daniele. vbi dicit̄ filius hoīs veniebat ⁊ vſqꝫ ad anti-
quum dieꝝ ꝑuenit. intelligit̄ ꝙ antiquꝰ dierum eſt pa
ter ꝑ hoc ꝙ dicit̄ dedit ei p̄tatem honorem ⁊c̄. ¶ Ad ter
cio obiectū dicendum. ꝙ nō eſt ſimilis de relatiō prono
minis et demonſtratiō. qꝛ relatiuū trahit ſuam ſuppo-
ſitionem a ſuo antecedente. Unde ſi antecedens ꝓ eēn
tia. et relatiuū ꝓ eſſentia. Sed pronomen demonſtra-
tiuum ſubſtantiuatum importat diſtictionē ⁊ rationa
bilitatem. nō eñ ſubſtātiuatur vt dicūt grāmatici niſi
ad rationabilia et ꝓpter diſtinctōem quā importat nō
poteſt ſupponere ꝓ eſſentia. ¶ Ad quartum dicendum
ꝙ cum dicitur ſit ſalus illi ⁊c̄. hoc ꝓnomen illi: tenet̄
adiectiē et ſubintelligit̄ hoc nomē deo. et ſic fit ſuppoſi
tio ꝓ eēntia. Bene eñ dicit̄ ego deus: tu deus. ego de-
us: ille deus. ¶ Ad vltimo obiectuꝫ dicimus ꝙ neutꝝ
genus nō differt tm̄ a maſculino in ſexu ſ; in cōſignifi-
catōe rōnalitatis et diſtinctōis que importat̄ ꝑ maſcu
linū non ꝑ neutrū. In ſignificatōe aūt diſtinctōis ⁊ rō
nalitatis cōſiſtit ꝑſonalitas: et ꝓpter hoc cū dicit̄ iſte ē
ſupponit̄ tm̄ ꝑſona. ¶ Sed obijcitur. ꝯſtat ꝙ diuīa eēn-
tia ē rōnalis ⁊ diſtīguibilis re et ītellectu. eiꝰ eñ diſcre
tio ꝓhibet illam p̄dicari de p̄lib; eſſentijs. ḡ eſt diſtin-
cta ab alia eēntia. ergo nec diſtinctio nec rōnabilitas
nec illa ſumpta inſimul impediūt q̄n poſſit diuīa eſſen
tia demōſtrari ꝑ hoc ꝓnomē iſte. ¶ Ad hoc pt̄ dici. ꝙ
diuina eſſentia diſcreta eſt vt forma. ſed nō vt ypoſtaſ.
ſed hoc ꝓnomē iſte importat diſtinctōem ſubſtātie: et
ꝓpter hoc nō poteſt demōſtrare eſſentiā diuīaꝫ. vel pla
nius poteſt dici. ꝙ hoc ꝓnomen iſte duplicē diſtinctōꝫ
exigit. ſcꝫ diſtinctōꝫ ſingularitatis: et diſtinctōꝫ incōi
cabilitatis. primā nō hꝫ diuina eſſentia ſ; ſcdām. Eſt
eñ coīcabilis a tribus ꝑſonis: et ꝓpter hoc non poteſt
demonſtrari ꝑ hoc ꝓnomen iſte.

Queſtio. l. de nomīe oꝑationis vicꝫ hoc nomine deus.

INquiſito de nomibus ſignātib; ipm eē abſolute. ſeq̄n
tes ordiem ioh. damaſ. ingrēdū ē d̄ no
mīe oꝑatōis qd̄ ē h̄ nomē deꝰ. ⁊ in hūc
modū. Prīo de eiꝰ ſignificatōe. Secū
do de eius ꝯſignificatōe. Tercō de eiꝰ ſuppoſitōne.

Membrum primum

Quantū ad p̄mū notādū ſm̄ ſctos ꝙ hoc
nomē deꝰ accipit̄ triplicit̄. Natalit̄ cuꝫ
accipit̄ ꝓ eē natalit̄er deo. vt in pricipio
creauit deꝰ celū et terrā. Adoptiue cū ac
cipit̄ ꝓ ſcīs eo ꝙ ſunt ī ꝑticipatōe dīnitatis. et h̄ vel in
ꝑticipatōe potētie. ꝓpt̄ qd̄ dr̄ Moy. cōſtitui te deū pha-
raonis. Exo. vij. ⁊. xxiij. dijs non detrahes. vel in ꝑtici-
patōe ſapie vt in pſ̄. ego dixi dij eſtis. qd̄ exponit dn̄s
Jo. x. vel in ꝑticipatōe boītatis. vñ deus deoꝝ dn̄s lo-
cutus eſt. Nūcupatiē vt cū hoc nomē attribuit̄ his q̄ n̄
ſūt dij ꝑticipatōe dīnitatis vt ydolis vl̄ demonijs. ī pſ̄.
oēs dij gētiū demoīa. ¶ Querūt̄ igit̄ duo. p̄mo vtrū h̄
nomē deus dicat̄ equoce vel vniuoce ⁊ accipit̄ natalit̄
adoptiue nūcupatiue. Scd̄o vtrū h̄ nomē deꝰ ſm̄ ꝙ ac
cipit̄ natalit̄er ſit nomen oꝑatōnis.

Articulus primus

Ad primū obijcit̄ ſic. ꝯſtās ē ꝙ deitas forma
eſt dei: nullo mō ꝯ̄nicabilis create. Nomē
ḡ ſignificās hn̄tē dīnitatē ſm̄ hāc rōem erit
incoīcabile create. ſi ḡ h̄ nomē deus ē tale. vl̄ ſignificās
rem hn̄tē dīnitatē. ḡ ē incoīcabile create. Si ḡ dicat̄ de
create dicet̄ equoce. ¶ Itē cū deꝰ accipit̄ natalit̄. ſigni
ficat increatā ſubſtātiā inquātū hmōi. cū accipit̄ ado-
ptiue: ſignificat creatā ſubſtātiā ꝑticipē dīnitatis. cuꝫ
dicit̄ nūcupatiue: ſignificat ydolū qd̄ ē ꝯfictō falſe opi
nionis. ſ; de his nō accipit̄ oīno rō vna. imo penitꝰ di-
uerſa: ḡ equoce. ¶ Cōtra bonū cū accipit̄ eēntialit̄ de
deo ⁊ cū accipit̄ ꝑ ꝑticipatōꝫ de create nō dicet̄ equo-
ce ſ; ſm̄ analogiā. ḡ h̄ nomē deꝰ cū accipiat̄ natalit̄er ⁊
cū accipiet̄ ꝑ ꝑticipatōꝫ: nō dicet̄ equoce. ¶ Itē h̄ nomē
btītudo dicit̄ ſm̄ veritatē de eterna glīa. ſm̄ errorē hoc
nomē attributū ē delcābilib; q̄ ſūt ī voluptate ab epy
curis: vel opulētie q̄ ē ī diuitijs et hmōi. nec tn̄ nomen
btītudis equocatū ē cū acceptū ē ꝓ btītudīe vera et cū
acceptū ē ꝓ btītudīe nūcupatiā. ḡ ſimilit̄ hoc nom̄ deꝰ
nō accipit̄ equoce cū accipit̄ ꝓ deo vero: et cū accipie-
tur nūcupatiē ꝓ ydolo. ¶ Itē. Rō vniꝰ intētōis btītu-
dinis q̄ eſt ſtatus oīm bonoꝝ ꝯgregatōe ꝑfectꝰ. cū acci
pit̄ vere ꝓ eterna glīa. et cū accipit̄ nūcupatiue ꝓ vo-
luptate. facit ꝙ nomē btītudis nō dicit̄ equoce de glīa
et voluptate. ergo ſimilit̄ rō intentōis vna huiꝰ nomīs
deus que ē res oīpotēs. que accipit̄ a fideli cū ꝯfitet̄
deū verū: et ab ydolatra cū cōfitet̄ deū ydolū. vterqꝫ ei
accipit rem oīpotentē ſiue fidelis de deo vero ſiue ydo
latra de ydolo. ergo hec intentio vna ſcꝫ res oīpotēs
faciet. ꝙ nō dicet̄ equiuoce hoc nomē deus. et cū accipi
tur naturalit̄ et cū accipit̄ nūcupatiue. ¶ Itē idē ē om-
nino res oīpotēs qd̄ deus. ſ; gentil' credit ydolū eſſe
rem oīpotentē: ḡ credit ydolū eē deū verū. ¶ Itē infi
delis dicit ydoluꝫ ē deus. fidelis negat ydolū eē deum
ꝯtradicūt ſic dicēdo ydolatra et fidelis. ita ꝙ vnꝰ affir
mat alius negat. ſ; nō eſſet cōtradictō vera niſi h̄ nomē
deus vtrobiqꝫ acciperet̄ in eadē ſignificatōe. nō eñ eſſꝫ
cōtradictō niſi accipet̄ in eadē ſignificatōe. ī eadē ḡ ſig
ficatōe affirmat īfidelis ī q̄ negat fidel'. ſ; ille accipit ꝓ
deo vero. ſcꝫ fidel': ḡ ⁊ īfidel' affirmat ydolū eē verū deū
nō ḡ equoce. ¶ Itē cū dic ydolatra ydolū ē deꝰ. aut dic
verū: aut falſū. ſi dic verū: ḡ n̄ errat a deo ydolū eē deū
ſi falſū: ſ; ſi hoc nomē deꝰ accipit̄ nūcupatiue nō ē falſū
ydolū ē deꝰ. ḡ in eadē ſignificatōe accipit̄ ab ydolatra
et fideli. ḡ nō equoce. ¶ Itē q̄rit̄ vtrū p̄dicta diuiſio q̄
ſumit̄ de prīa ad coꝝ. viij. Nā et ſi ſūt q̄ dicāt̄ dij mlt̄i
ſiue ī celo ſiue ī t̄ra. et ſiqdē dij mlt̄i: nob̄ aūt vnꝰ ē deus.
ibi gl. deus dicit̄ trib; modis ſubſtātie deꝰ t̄nitas. ado
ptiue ſctī. q̄ ꝑ grāꝫ adoptōis dij ſūt. nūcupatiē demōes
⁊ ydola q̄ noīatenꝰ tm̄ dij ſūt: nō natā vl̄ ꝑticipatōne.
Querit̄ ḡ vtrū hec diuiſio ſit vocis in ſignatōes ad qd̄
diſputatū. ¶ Itē q̄rit̄ circa ſinglas acceptōes ſm̄ ꝙ h̄
deꝰ accipit̄ natalit̄ vl̄ ſbſtātie vtrū ſit cōe vl̄ ꝓpriū. Et
cū h̄ nomē deꝰ nō ſit mlt̄iplicabile. imo ſic̄ dr̄ deut̄. vj.
Audi iſrl' mandata vite. deus tuꝰ deꝰ vnus ē. erit h̄ no-
mē deus nomē ꝓpriū. ¶ Cōtra ioh. damaſ. deus cōe na
ture ſig̃ficat ⁊ ī vnāquāqꝫ ꝑſonā. i. ypoſtaſim ordiatur
queādmodū hō. ¶ Itē q̄rit̄ de h̄ noīe deus ſm̄ ꝙ ſumit̄
adoptiue. vtrū angeli vocādi ſūt dij ſic̄ hoīes ſctī. Ad
qd̄ eſt illd̄ qd̄ dicit̄. j. coꝝ. viij. ſup illud. nobis vnꝰ ē deꝰ
vbi mouet̄ hec q̄ſtio et determiat̄ ſic. ſi nuſq̄ in diuinis
eloquijs reꝑit̄ ꝙ angl'i dicāt̄ dij. ea mihi potiſſimuꝫ cā
occurrit: ne ab oīb; putarent̄ colēdi. ne hoīes ad hoc
inclinarēt̄ vt ſeruiciū religioīs q̄ grece latria dicit̄ an
gl'is exhiberēt. Et ḡ dr̄ deꝰ deoꝝ: ⁊ rex magnꝰ ſuꝑ oēs
deos. n̄ niſi de ſctīs accipit̄. Cū ḡ nihil de dīnis ꝓbas
ſit dicere p̄ter id qd̄ inuenimꝰ ī eloquijs dīnis expſſū:
ergo angeli nō debēt dici dij. ¶ Cōtra angeli magis ſūt
in ꝑticipatōe dīnitatis ꝙ̄ hoīes. Uñ omib; ſctīs ma-
ximū p̄miū ꝓmittit̄ eq̄litas angl'oꝝ. ſi ḡ dij dicūt̄ ſctī
rōe ꝑticipatōis diuītatis. ergo angl'i magis debēt dici
dij ꝙ̄ ſctī. ¶ Itē. iij. daniel. ſuꝑ illd̄ ſpēs q̄rti ⁊c̄. glo. qm̄
angeli ſunt dij et filij dij. ¶ Item queritur de h̄ nomine

deus ſm ꝙ dr̄ nūcupatiē. Nā cū dicit ydolatra ydolū
eſt deus. hoc nomē deus habet aliquaꝫ ſignificatōem.
aut ergo eandem ſignificatōem quā habet cū dicit tri
nitas eſt deus: aut aliā. ſi aliam: ſed ſm illā ſignificati
onem cōuenit ydolo: ergo hec erit vera ydolū eſt deus
ſi eandē: ſed in hac trinitas eſt deus: accipit̄ hoc nomē
deus naturaliter ⁊ ſubſtātiue. nō ergo nūcupatiē. ¶ It̄
querit̄ qd ſubſit huic intentōi ydolum. Nam dicit apo
ſtolus. j. coꝛ. viij. Ydolum nihil eſt in mundo. et ꝙ nul
lus ē deus niſi vnus. ergo videtur ꝙ nihil ſubſit huic
nomī qḋ eſt ydolum. Si vō exponat̄ ſic̄ exponit̄ ī glo.
nihil eſt ydolum in mūdo. i. int̄ creat̄as mūdi. qḋ tñ
intelligitur formalit̄ nō materialit̄. Vñ ibi dicit̄. natu
ram de⁹ formauit. ſed ſtulticia hoīm formā dedit. Que
cūqꝫ em̄ facta ſunt naturalit̄. quecūqꝫ ſunt in creaturis
facta: facta ſunt ꝑ verbū. ſꝫ forma hoīs in ydolo nō eſt
facta ꝑ verbum. ¶ Cōtra quicqd ē inquātū eſt: a deo eſt
ſed forma homīs in ydolo que imprimit̄ ipi materie ꝑ
cōfiguratōem aliqd eſt: ergo eſt a deo et ꝑ verbū. aliqd
igit̄ eſt ydolum. ¶ Reſpōſio notādū ꝙ quidā circa ſꝫ
diuerſa dixerūt. ꝑpoſitiu⁹ dixit ꝙ hoc nomen deus. pe
nitus idem ſignificet cū accipit̄ nat̄aliter: cum accipit̄
adoptiue: et cū accipit̄ nūcupatiue. ſemꝑ em̄ ſignifica
tur diuina natura: cum hoc nomen deus dicit̄ de tri
nitate: vel de viro ſancto: vel de ydolo. ſꝫ tñ differenter
eſt attributio. nam cum dicitur trinitas eſt deus. hic
ſignificat̄ dīna natura attributa ei qḋ ipā eſt. cum vō
dicit̄ de viro ſcō deus vł dij: attribuit̄ dīna natura nō
ei qḋ ē: ſꝫ ei cui ꝑ grāꝫ ineſt ſiue ꝑ ꝑticipatōꝫ. Cū vō di
cit̄ ab ydolatra ydolū eſt de⁹. ſignificat̄ etiā dīna na
tura: ſꝫ attributa rei cui ſignificatio ſua nō cōuenit nec
ꝑ ydemptitatē nec ꝑ ꝑticipatōꝫ. et iō ſimpliciter falſa ē
ꝓpoſitio. ¶ Et ſi obijciat̄ ꝙ ydolatra nihil nouit de di
uina natura nec de deo vero. et nō ſignat niſi qḋ intel
ligit nec etiā ſignare intendit. ergo cū dicit ydolū ē de
us: non ſignat deum verū. Ad hoc reſpondet ꝑpoſiti
uus diſtinguendo inter intelligentē et ignorantē. In
telligens em̄ rei ſignationem ſemꝑ qḋ intendit ſignat̄
Ignorans vō duplex eſt. eſt em̄ ignorans qui credit ſe
ignorare: ⁊ ē ignorās qui credit ſe intelligere. In igno
rante qui credit ſe ignorare diſtinguit̄. refert em̄ vtruꝫ
intēdat dicere qḋ locutio ſignat q̄uis nō intelligat. ſi
cut mulier cantās pſalteriū: vel vtrū intendat tm̄ vba
ꝓferre vt puer qui nihil aliud intendit niſi vt ꝓferat
verba. In primo cāu ignorās enūciat. In ſecūdo vō ni
hil dicit. et hoc niſi ſpūſſanctus eo vtatur tanq̄ organo
vt in aſina balaam. Item in ignorāte qui credit ſe ītel
ligere diſtinguit̄. Nam refert vtrū ītellectū ad aliquid
ſpālit̄ referat vł nō. Si ſpāliter ad aliqd referat: illud
dicit: ſed tñ locutio illius nō ſignificat. verbigr̄a ſi iſte
putet ꝙ hoc vocabulū ſoꝛ̄ idem ſignificet qḋ hoc nomē
ſacerdos. et dicat iſte eſt ſacerdos. Dico ꝙ dic̄ iſtū eſſe
ſoꝛ̄: nō tñ ꝓpoſitio illḋ ſignificat. ſi vō nō retorqueat ī
tellectū ſpālit̄ ad aliqd: tūc dic̄ qḋ locuto ſignificat lꝫ
nō credat ſe illud enūciare. ſm hoc de ydolatra. reſpō
det̄ ꝙ cū dicit̄ ydolū eſt deus. et putat ꝙ hoc nomē deuſ
ſignificat ydolū. ſi retorqueat intellectū ſuū ad ipāꝫ rē
que eſt ydolū: dicit vel enūciat hoc eē ydolū. ꝓpoſitio
tñ illud nō ſignificat. ſi vō nō retorqueat ad aliqd: tūc
enūciat qḋ locutio ſignificat ſcꝫ ydolum eſſe deum. lꝫ
nō credat ſe illud enūciare. Scḋm hoc ergo ydolatra
putat ſe verū dicere: non tñ ītelligit quid eſt qḋ ſignifi
cat hoc nomē deus. Utrū aūt verū dicat infra declara
bitur. ¶ Aliter reſpondet ad illud altiſiodoꝛ̄n. diſtin
guit em̄ ſic. quidā ſunt qui ꝑ creaturas cognouerūt deū
ſed quia nō ſic̄ deum gloꝛificauerūt aut gratias eger̄t
ideo obſcuratū eſt inſipiēs coꝛ illoꝝ et ſtulti facti ſunt
ita vt ſeruirent potius creature q̄ creatoꝛi. De iſtis ve
rum eſt quoniam iſti credebant de ydolo ipm̄ eē deuꝫ.
qui bene poterant cogitare de vero deo quem pri⁹ cog
nouerūt ſicut multi ſunt ſuſpicati mel eſſe fel. fuerūt autē
alij qui nūq̄ cognouerūt deum qui ydola ſua credunt
eſſe oīpotētia et poſſe iuuare in omī articulo. talis gē
tilis nō credit ydolū eſſe deū quia nihil cogitat de deo
Scḋm ergo hoc dḋm. ꝙ hec argumētatio nō valet. iſte
gētilis credit ydolum rem eē oīpotentē: ergo credit
ydolum eſſe deum. licꝫ em̄ naturaliter idem ſit res om
nipotens qḋ deus: tamen hec vox res omnipotens pōt
trahi ad ſupponendū ꝓ aliquo: ad qḋ ſupponendū nō
poteſt trahi hec dictio deus. ſic̄ etiā vox iſta rōale aīal
poteſt trahi ad ſupponendū pro aliquo ad qḋ ſupponē
dū nō pt̄ trahi hec dictio deus. ſicut etiā vox iſta rōna
le aīal poteſt trahi ad ſupponendum ꝓ aliquo ad qḋ
ſupponēdū nō poteſt trahi hec dictio homo. vt ſi aliqd
cogitet rōnalitatem in brunello: conſtat ꝙ ipē cogitat
de aſino rōnali. nō tñ cogitat de hoīe. et ita nō valet
gentilis credit ydolū eſſe rem oīpotentē: ergo credit
ydolum eſſe deū. et eſt ibi fallacia cōſequētis a ſuperio
ri ad inferius. ſicut em̄ hec vox aīal rōnale cum vbo
cogitandi ſuperioꝛ eſt ad hanc dictioneꝫ homo: ita hec
vox res omnipotens cum verbo credendi ſuperioꝛ eſt
ad hunc terminū deus. Eodem mō dicitur ꝙ hec ar
gumētatio nō valet. gentilis credit ydolum habere di
uinitatem: ergo credit ydolum eſſe deum. ¶ Aliter di
cendū tenentes viam mediam. Naꝫ cum hoc nomē de
us accipitur naturaliter adoptiue nūcupatiue: nō pe
nitus idem ſignificat nec penitus in alia rōne. ſm em̄
ꝓpriam rōem hui⁹ noīs deus que eſt in vno ſimplici ⁊
ſolo ꝙ eſt oīb⁹ principium et cā accipit̄ in alia rōne.
Nam vnum ſimplex principium et cauſa omnium con
uenit vni ſoli increate nature. Scḋm vero cōmunem
rationem que accipitur a notōne mentis noſtre impreſ
ſa videlicet. ꝙ eſt aliqua res ſupra homineꝫ venerāda:
dicitur ꝑ prius ⁊ ꝑ poſterius hoc nomen de⁹. Naꝫ res
venerāda ſuꝑ hominē aut eſt venerāda ſm veritatem
aut ſm falſam oppinionem. ſi ſm falſam oppinionē ſic
accipit̄ nuncupatiue. ⁊ non ſubeſt veritas in re vt cum
dicitur ydoluꝫ deus. Si vō ē venerāda res ſm verita
tem. aut ꝗ eſt veneranda veneratione latrie ſiue vene
randa ex ſe ⁊ ꝓpter ſe velut principiū ⁊ cā oīm: ⁊ hoc
modo hoc nomen deus accipit̄ naturaliter ⁊ ſubſtātie
vt cum dicitur trinitas deus. Uel eſt res veneranda ve
neratione dulie vel ex alio ⁊ ꝓpter aliud ſcḋm quē mo
dum accipitur adoptiue. vt cū dicitur de ſanctis ꝙ ſūt
dij ꝓpter confirmationem ad deum ꝑ gratiam. ¶ Ad
primū ꝗ pꝫ reſponſio. quoniam ſm hoc ꝙ hoc nomē
deus accipitur in ratione ꝓpria: ſignificat formā incō
municabilem creature. ſm vero rationem cōmunem
dicitur ꝑprius ⁊ poſterius ſiue ſm ſimpliciter ⁊ ſm
qd. ⁊ ſimilis eſt reſponſio ad ſecundū. ¶ Ad ea vō que
in partem oppoſitam obijciuntur. concedendū ſm di
ſtintōnem ꝑdictam. ¶ Ad illḋ vero qḋ queritur. vtruꝫ
ſit diuiſio vocis in ſignificationes. dicendū ꝙ eſt in ea
q̄ ſe hn̄t ſm ꝑus ⁊ poſteri⁹: ⁊ ſimplicit̄ ⁊ ſm qd. ſm p⁹
⁊ ſimpl'r dr̄ ſbſtātie ſm poſteri⁹ dr̄ adoptiue. ſm id qḋ
ē ſm ꝙ nūcupatiē. ¶ Ad illḋ vō qḋ q̄rit cū de⁹ ſꝫ nomē
accipit̄ ſubſtātie. vtꝝ ſit ꝯmūe aut ꝓpriū. dḋm ꝙ loqn
do ꝓprie nec ē cōe nec ꝓpriū. quēadmodū nec illḋ qḋ ſb
ē. ſ. dīna nat̄a: nec ē cōe nec ꝓpriū. ſic̄ pꝫ ex ꝑcedētib⁹.
nichilomin⁹ aliqd hꝫ de vno aliqḋ de altero. Nā ſi re
ſpiciam⁹ ad ſig̃tū qḋ ē vnū ſolū: q̄ſi ꝓpriū ē. ſi vō reſpi
ciam⁹ ad ſuppoſita q̄ ſūt dīne ꝑſone q̄ſi cōe ē. ¶ Ad ali
ud qḋ q̄rit cū ſꝫ nomē de⁹ accipit̄ adoptīe vtꝝ ꝯueniat
āgl'is. dḋm ꝙ ñ negat̄ ī ꝑdicta auctoꝛitate ꝙ āgl'i ñ d
beāt vocari dij. ſꝫ q̄ſi ī dubi poīt vtꝝ īueiat̄ ī ſcptura. ⁊
ſub hac ꝯditōe ſi ī ſcptura ñ īueiret̄ reddit̄ rō q̄ dc̄a ē.
Nōnḋ tñ ꝙ alia rōne dicēnt̄ angl'i dij. alia rōne hoies
nā hoies adoptāt̄ vt ſint ī ꝯfoꝛitate nat̄e cū vō rōe hūa
ne nature aſſumppte a criſto. ⁊ ideo in hac rōne non
ꝯuenit āgelis. ¶ Ad aliḋ qḋ obijcit̄ cū ſꝫ nomē d⁹ accipi
tur nūcupatiē. vt cū dr̄ ydolū ē de⁹. pꝫ rñſio Nam hoc

nomē deus nō accipit̄ ꝓ deo vero in rōe ꝓpria ab ydolatra: accipit̄ tñ in rōne cōi ꝓ re ſup hoīem venerāda. et tñ quocūqꝫ mō acciperet̄ falſa eſſet locutio: qꝛ nec ydolum eſt deus ſub rōne ꝓpria nec ydolū eſt res ſup hoīem venerāda. ¶ Ad vltimū vō qd̄ querit̄. qd ponatur ꝑ intentōem huius noīs ydolum cū dicat̄ ydolum nihil eſt in mūdo. dōm ꝙ exponit̄ tripliciter ī gl. Uno mō ydolū nihil eſt in mūdo. i. int̄ creaturas mūdi. et hoc debꝫ intelligi nō materialiter qꝛ materiā ydoli deus creauit. nec formalit̄ ꝗtū ad formā q̄ impſſa ē materie que a deo eſt et aliqd eſt: ſed de forma impreſſa in mente ydolatrie. que eſt dignitas quedam exiſtiata ī ydolo. et hec ē forma ydoli inquātū ydolū. et ħ nihil ē. hinc dicit̄ yſa. xlj. Ecce vos eſtis ex nihilo ⁊ opꝰ vrm ex eo ꝙ nō eſt. Alio mō ydolū nihil eſt in mundo. i. illud qd̄ exiſtimabit̄ ab ydolatris ydolum eſſe: nihil eſt. exiſtimabant eīn ydolum eē ꝑſonā cōpoſitaꝫ ex ſimulacro ſubſiſtente et ſpū ꝑſidente. Contra qd̄ dicit̄ in pſ̄. Simulacra gentiū ⁊c̄. ſequit̄. neqꝫ eīn eſt ſpiritꝰ in ore ipoꝝ. Tercio mō ydolum nihil eſt in mundo. i. nullius rei que ſit in mūdo ſimilitudo. ſꝫm ꝙ fit dr̄ia ī lege in exo. xx. et deut̄. v. inter ydolū et ſimilitudinem. quia ſimilitudo accipiebatur pro re configurata ad imitationem alicuꝰ rei mūdane: vt homis vel arietis ydolum res cōfigurata ad imitatōꝫ ſclū hūane ꝯfictionis; ſicut ſi aliquis cōfiguraret chimerā ex capite leonis et medio capre et cauda ſerpētis. Quarto modo poſſet dici ydolum nihil eſt ī mūdo qd̄ poſſit obeſſe vel ꝓdeſſe yſa. xl. bene ꝗꝫ aut male ſi poteſtis facite.

Articulus ſecundus

Conſeqnter querit̄ de hoc noīe deus ſꝫm ꝙ accipit̄ ſubſtātiue vel naṫaliter vtrū ſit nomē opatōis. qd̄ expſſe dicit ioh. damaſ. Un̄ dic. ꝙ ſcd̄m nomē dei ē theos. i. deus. qd̄ dicit̄ vl' ab eo qd̄ eſt theim qd̄ eſt currere et fouere vniuerſa: vel ab ethim. i. ardens. deus eīn ignis cōſūmēs ē oīnem maliciam. vel a theaſte. i. a ꝯſiderādo oīa. nulla eīn eum latent. et poſtmodū ſubdit ꝙ ē nomē opatōis. ¶ Contra amb. deꝰ nomē ē naṫe ⁊ dn̄s nomē ē ꝑtatis. cū ergo ſit nomē naṫe nō eſt ergo nomē opatōis. ¶ Itē ſi ħ nomē deus eſt nomē opatōis. ergo dr̄ ꝑ habitudīem ad creaturā ſicut hoc nomē creator. ergo nō decet poni in alia dr̄ia noiatōis nomē opatōis et nomē habitudīs. ¶ Itē ſi hoc nomē deus dicit̄ ab eo ꝙ ē currē ſiue fouē. qꝛ diſcurrit ꝑ oīa et fouet oīa. vel ab eo ꝙ videt oīa. vel ab eo ꝙ cōſumit malū. ſed he opatōes dicūtur in hītudīe ad creaturā: relinquit̄ igit̄ ꝙ nō eſt nomē hītudinis. ¶ Item cū fouē ſit actus bonitatis. vidē actus ſapiētie ꝯſumere vō actus ꝑtatis: boītas aūt appropriat̄ ſpūiſ. ſapīa filio. ꝑtas pr̄i: videt̄ hoc nomē deus rōne vnius ꝓprietatis appropriatū pr̄i. rōe alteriꝰ appropriatū filio rōne tercie appropriatū ſpūiſcto. ¶ Reſpōſio nomen opatōis dicit̄ duobꝫ modis. vno mō nomē impoſitum ab opatōe. Alio mō nomē ſignāa opatōꝫ. Primo mō dic damaſ. ꝙ ħ nomē deꝰ ē nomē opatōis. qꝛ impoſitū eſt et ſumptū ab opatōe fouēdi vidēdi vel cōſumēdi. ꝑ q̈s opatōes a creaṫa mūdi cognoſcit̄ ſempiterna v̇tus eius et dinitas. Secūdo mō nō eſt nomē opatōis. immo ſignificat ipam dinam naṫam inquātū hmōi. ⁊ ad illā ſignificādā impoſitū eſt. Q̄tū ergo ad illd̄ a quo imponit̄ dr̄ a damaſceno nomē opatōis. ꝗtū ad illud cui imponit̄ dic ambro. ꝙ eſt nomē naṫe. et ꝑ hoc ſoluitur primū et etiā ſcd̄m. Nā hoc nomē creator et imponit̄ ab opatōne creatōis et ſignificat creatōꝫ vt in cauſa creante. et ideo nomē eſt habitudīs. ¶ Ad terciū dicendū. ꝙ opatio dei pt̄ cōſiderari duplicit̄. ſꝫm potētiā ſiue habitū: ⁊ actū. ſꝫm potētiā et habitū debet ītelligi opatio ſiue fouēdi ſiue videndi ſiue cōſumēdi: ſꝫm ꝙ ab opatōne hoc nomē deus īpoīt̄. ſꝫm actū vō intelligitur opatio a qua īponit̄ hoc nomē creator. et iō̄ iſtud nomen ē hītudinis ad creaturā nō aūt hoc noc nomē deꝰ. Preterea ē opatio dei qua agit: ⁊ eſt opatio quā efficit queādmodū in ſole lucē eſt opatio qua agit et ſemꝑ eſt in ſole: et illuīare eſt opatio quā efficit in ꝑſpicuo ſuſceptibili. Nomē ergo opatōis vt qua deꝰ agit ē ħ nomen deus. nec hmōi opatio dicit̄ in hītudine ad effectū. vn̄ hoc mō debēt intelligi ille opatōes a qua hoc nomē deus impoīt̄: velut lucere qd̄ nō dicitur in compatōe ad aliqd illuſtratū vel illuīatum. Nomen vō opationis quā agens efficit neceſſario ponit hītudīem ad effectū ſicut ſi diceret̄ ſol lucēs et illuīator. lucens dicit̄ reſpectu actionis abſolute et qua agit: illuīator vō ab opatōne quā efficit. lucēs abſolute: illuīator in hītudīe. ita hoc nomē deꝰ ſiue īterp̄tet̄ fouēs ⁊c̄. dicit̄ abſolute: ſed creator dr̄ in habitudine. hec aūt debent intelligi inq̄ntum dicūt habitudīem in cā ⁊ nō actū in effectu. ¶ Ad vltimū quod querit vtrū ſit appropriatum. dico ꝙ non ſed appropriabile. n̄ eīn ſig̃ficat has opatōnes ſꝫ ab his opationibꝫ imponitur ipi nature.

Mēbrum ſecundum

Conſeqnter querit̄ de cōſig̃ficatōne huiꝰ noīs deus et hoc ꝗtum ad numerum ſingularem et pluralem. Q̄tum ad ſignificationem pluralē q̄rit̄. an hoc nomē deꝰ inquātū dicit̄ ſubſtātiue poſſit dici pluraliter. Querit̄ ergo primo vtrū vere dici poſſit plures dij. Ad qd̄ ſic. Idem ē deꝰ qd̄ hn̄s dinā naṫam. ſꝫ pl'es ſunt hn̄tes diuiam naṫam ſcꝫ tres ꝑſone. ¶ Itē. j. gen̄. vbi nos hēmꝰ in p̄cipio creauit deus ⁊c̄. hebreus habet heloym qd̄ interp̄taṫ dij vel iudices ſic hēt̄. ij. diſ. j. li. ſniaꝝ. ergo v̇itas hebraica ꝑdicat pl'es deos. ¶ Itē deꝰ ē nomē opatōis vt dictū ē. ſꝫ opatō dei deſignat̄ pluralit̄ Ge. iij. Faciamꝰ hoīem ad imagīem ⁊c̄. Actio eīn numerat̄ ſꝫm ꝑſonas: ꝗ ſil'r poterimꝰ dicē pl'es deos. ¶ Itē forma hꝰ termī deꝰ q̄ reſpicit eē dinū pt̄ ſig̃ficari pl'aliter ꝑ ħ nomē dine cū dr̄ tres ſūt ꝑſone dine. ¶ Itē ſuppoſitū huiꝰ termī deꝰ pt̄ ſignificari pl'aliter qꝛ ſuppoīt ꝑſonas. ꝗ cū rōe forme cū rōe ſuppoſiti poterit ſignificari pl'alit̄: ꝗ vere poterit dici plures dij. ¶ Cōtra ſymbolū athanaſij nō tres dij ſꝫ vnus ē deus. ¶ Itē querit̄ vtrū poſſit in plurali deſignari ꝯgrue. ad qd̄ ſic. idē ſignificat hoc nomē deꝰ qd̄ dina eēntia. niſi qꝛ ī maiori abſtractōe ſig̃ficat ħ nomē eēntia. ſi ꝗ ħ nomē eēntia qd̄ ſꝫm aug. proprie dr̄ de deo dr̄ ꝯgrue pl'alit̄. ꝗ et ħ nomē deꝰ. ¶ Itē ħ nomē principiū creaturaꝝ hꝫ plurale. qꝛ vere dicit̄ ꝙ monichei credūt pl'a p̄cipia creaturaꝝ. ſꝫ equipollent p̄cipiū creaturaꝝ ⁊ deꝰ: ꝗ ħ nomē deus hꝫ pl'e. ¶ Iteꝫ ad gal'. ſeruiebatis his q nō ſūt dij. glo. nō ſūt dij naṫa ſꝫ opinione hoīm. ꝯgrue ergo ibi negat̄ hoc nomen dij pl'ale ſꝫm ꝙ ſignificat naturalit̄ deū: ergo hoc nomen deus ꝓut accipit̄ natutaliter ponit̄ cōgrue in plurali. ¶ Item ad idem. eſt: itaqꝫ non tres dij. ¶ Contra. j. corinth. viij. Et ſi ſunt dij multi. glo. adoptiue vel nuncupatiue: nobis tñ vnus eſt deus. qui ē deus naṫalit̄. ergo incōgrue dicet̄ plures dij ꝗtum ad naturalē ſignificatōem. Itē ibibidē dicit̄ nō eſt deꝰ niſi vnꝰ. ergo hoc nomē deus eſt ꝓpriū dei: ergo nō habet plurale. ¶ Itē querit̄ de cōſignificatōe ſingularis vtrū hoc nomē deꝰ ſꝫm ꝙ accipit̄ adoptiue habeat ſingulare. Nam ī pluralī loquūtur ſcripture. ego dixi dij eſtis. et ad hoc facit ꝑdicta auctoritas. j. ad chorinth. viij. qua dicitur ſi ſunt dij multi adoptiue nuncupatiue: nobis tamē vnꝰ eſt deus. Ex quo relinquitur. ꝙ pluraliter debet dici dij adoptiue non ſingulariter. ſimiliter et nuncupatiue. ¶ Contra. exo. vij. Conſtitui te deum pharaonis conſtans eſt ꝙ ibi deus dicitur adoptiue et tñ ī ſingulari. Item ſicut bonum dicitur dupliciter. ꝑ eſſentiā de creatore: ꝑ ꝑticipatōem de creatura. ſic hoc nomen deus.

ſi ergo hoc nomē bonū acceptū p pticipatōem cōuenit creaṫe in ſingulari: et hoc nomē deus cōuenit viro ſancto in ſingulari. ¶ Item cū hec poſſit eſſe vera aliq̄ mō petrus eſt deus. et hoc ꝓpter cōem rōem. nūquid poterit hec eē vera ydolū eſt deus ꝓpṫ rōem que eſt ſm opinionem ydolatre. ¶ Rñſio ad primum dōm. ꝙ h̄ nomen deus nec vere nec ꝓprie dicit̄ in plurali: ſm ꝙ accipit̄ naṫaliter. et ratio eſt ex illa regula. nō habꝫ locū diſtinctio vbi nō eſt ex diuerſis vnio. Vñ qꝛ ē vna deitas in trib9 pſonis nō multiplicata ſ; vna eadem: neccē eſt tres pſonas vnū eſſe deum nō plures ſ; vnus deus. ¶ Ad primū ergo dōm. ꝙ queadmodū in alijs cū dico hūanitatem: dico ꝙ hō eſt. cū dico hoiem. dico ꝙ ē. cuꝫ dico petrū: dico qs eſt. Scdōm hoc dici pṫ in dīnis. cuꝫ dico trinitatē: dico ꝙ deus eſt. cū dico deū: dico ꝙ ē. cū dico patrē: dico quis eſt. Cū ergo obijcit tres ſunt habētes diuītatem. diſtinguendū quia habens dīnitatem dicit̄ dupliciṫ. vt ꝙ eſt vel quis eſt. vt qd̓ eſt. ſic dicitur p hoc nomē deus. vt quis eſt: p hoc nomē pater. Tres ergo ſunt habentes diuinitatē vt quis eſt. nō ſunt aūt tres habētes diuinitatē vt qd̓ eſt: ſed ſunt tres pſone. i. tres hn̄tes diuītatē vt qs ē. Scdōm hoc ḡ dicendū. ꝙ cū dicitur deus dicit idē qd̓ hn̄s diuinaꝫ naturā. pticipiū debet reſolui p ꝙ nō p qui. vt ſit ſenſ9 de9 dicit ꝙ ē hn̄s diuinā naturā ⁊ ſic hn̄s dīnā naturam ē vnū ſolū. Cū vō dicit̄ pſona d̓ patre aut de alia pſona eſt habēs diuinā naturā. pticipiū debet reſolui p qui eſt. nō p ꝙ ē vt ſit ſenſus. pater et filius ſunt hn̄tes diuiam naturam. i. qui hn̄t. nō tn̄ ſequit̄ ergo ſut dij. cōmutaṫ eīm quis eſt in qd̓ eſt. ſiue ratio dicēdi pſonaliṫ in rōem dicendi ſubſtātialiter. ¶ Ad ſecūdū reſpōdeṫ ꝙ ſic̄ ī greco alia ꝓprietas ſermōis eſt q̄ in latīo. ſilr̄ in hebreo. Vñ grecis dicētib9 tres ypoſtaſes ſm ꝓprietatē ſui ydeomatis. nō tn̄ nos dicimus tres ſubſtātias: cū tn̄ ypoſtaſ idem ſit qd̓ ſubſtātia. ex hac rōne. qꝛ hoc nomē ſubſtantia in latina lingua indifferēter ſe habet ad deſignationem eēntie et ſuppoſitoꝝ eēntie. in greco vō ypoſtaſis eſt nomē ſuppoſiti eēntie. iō qd̓ in greco ſine ambiguitate dicit̄ tres ypoſtaſes ꝓ trib9 ſuppoſitis pſoīs: ambigue diceretur latina lingua tres ſubſtātie. ſermo aṫ catholic9 debet eſſe certus nō ambigu9. Siṁ mō iuxta ꝓprietatem hebraici ſermōis ꝯueniēter dicit̄ heloym. appropriatū eīm ē ſuppoſitis eēntie. et iō ꝯueniēter plr̄aliter ponit̄ rōe ſuppoſitaꝝ pſonaꝝ. apud latīos vō h̄ nomē deus plr̄aliṫ deſignaret nō ſolū pluralitē ī ſuppoſitis. imo pluralitatē eēntie ī ſuppoſitis. ¶ Ad terciū dicendū. ꝙ q̄uis h̄ nomē de9 ſit nomē opatōis. pter h̄ hꝫ ītellectū ſubſtātie pfecte ⁊ p ſe ſtātis. opatō aūt diuia ſignificaṫ duplr̄. adiectiue ſiue verbaliṫ. qꝛ verba ſignificāt īadiacētia. et iō ꝓpṫ plr̄alitatē pſonaꝝ plr̄aliṫ ſignificaṫ cū dicit̄. faciam9 hoiem ad imagiem. Aliqñ vō ſubſtātiue ⁊ noīaliṫ nō p modū adiacētis. q̄ qdē opatō ē eadē qd̓ dīna ſba ⁊ iō ñ recipiet plr̄alitatē. ¶ Ad q̄rtū dōm. ꝙ forma hui9 termī deus pṫ plr̄aliter ſignificari reſpectu pluriū ſuppoītoꝝ. ſic̄ qñ ſigficaṫ īadiacētia p hoc nomē diuīe. vt cū dicit̄ pſone diuīe. ſ; nō pṫ pluraliter ſignificari ad hoc vt ī ſe recipiat pluralitatē vel diſtinctōꝫ. Ad h̄ aūt ꝙ hoc nomē de9 hrēt plr̄ale exigereṫ ꝙ hrēt diſtinctōꝫ et multiplicareṫ in ſuppoſitis. ¶ Ad illud qd̓ ſcdō q̄rit̄. vtrū hoc nomē deus poſſit pluraliṫ cōgrue deſignari. dōm ꝙ nō. qꝛ cū ſit abſolutiſſimū et nomen ſimplicis nature importat oīes ꝯditōes q̄ faciunt ipm̄ ꝓprium abſolute et ſimplicis nature. qd̓ ꝓhibet vt non poſſit pluraliter deſignari queadmodū nec ꝓprium. ¶ Ad illud quod obijcit de eēntia patet reſpōſio ex predictis. nam ſi hoc nomē eēntia intelligaṫ ī ſua generalitate. predicare poteſt de oīibus eſſentijs. vñ poteſt habere plurale. ſed ſi intelligeretur cum preciſione eſſentia ſeip̄a ens et non alia. ꝓprium eſt diuīe eēntie nec recipit pluralitatem. talis eīm eſt vna ſola. et iō non poteſt intelligi nec deſignari pluraliter. ¶ Ad ſecundum ꝙ duo ſunt genera eoꝝ que predicanṫ de pluribus ſed non de vno ſolo. vnum eſt cuius imaginatio non prohibet ip̄m predicari de pluribus. ſed ip̄a res. ſicut ſol et luna. Aliud eſt cuius imaginatō ꝓhibet ip̄aꝫ predicari de pluribus et ip̄a res. vt ſoṙ. et talis differētia ponitur inter hoc nomen deus et primum principium creaturarum. quia hoc nomen deus ſm rem nō cōuenit pluribus naturis et eius imaginatio iſtud ꝓhibet. Iſte vō terminus principiū creaturarū ſm rem non cōuenit pluribus naturis. ſed tn̄ eius imaginatio iſtud non prohibet q̄uis tamen iſtud prohibeat verus intellectus. et ideo q̄uis primum principium creaturarum poſſit dici pluraliter. non tamen hoc nomen deus. ¶ Ad alid̓ vō dicendum. ꝙ qñqꝫ p vocem non ſimpliciter ſignificatiuā in coordinatione inſtructōis melius deſignatur intentio dicentis q̄ p ſignificatiuā. vnde et apud poetas ſolent dicere duo vates in coordinatione cōſtructionis: ita et ī expreſſione veritatis fidei p vocem nō ſignificatiuā melius exprimit̄ intentio vt in ſymbolo. nō plures dij ⁊c̄. i. nō ſunt plures nature q̄ꝝ quelibet ſit deitas. et ad Gal̓. Seruiebatis his q non ſunt dij. ¶ Ad illud qd̓ cōſeq̄nter q̄rit̄ vtruꝫ de9 hēat ſinglr̄are ſm ꝙ ſumit̄ adoptiue. dōm ꝙ non ꝓhiberet cōgruitas qn habet ſingulare: ſ; ip̄a ꝓprietas dicendi ꝓhibet vt in enūciatione nō dicaṫ ſine determiātione. Unde ſcriptura nō dicit de moyſe ꝯſtitui te deū ſ; deū pharaonis hoc ē potentē ſup pharaonē diuinit9. ¶ Ad illud vō qd̓ querit̄. an aliq̄ mō ſit vera iſta. ydolū ē deus. dōm ꝙ nō: niſi cū determiatōe trahēte extra rōem. vt ydolū ē de9 illi. ſimplr̄ ḡ iſtud nomē deus cōueīt deo vero. ſm qd cū determiatōe vt hui9 vel illi9 cōuenit viro ſcṫo. Scdōm qd vō cū determiatōe vt illi pṫ cōuenire ydolo. Vñ ydolum eſt deus ydolatre.

¶ Membrum terciū

Conſeq̄nter q̄rit̄ de ſuppoſitōe hui9 noīs deus. circa qd̓ fuerūt due pricipales opiniones. Quorūdam opinio fuit. ꝙ hoc nomen deus ſic erat eēntiale vt ſupponēt ꝓ eēntia ꝓprie tn̄ ex adiūcto vt determiatōne pſonali trahit̄ extra ꝓpriā rōem ad ſupponēdū ꝓ pſona. vñ cū dicit̄ deus ē: nullo mō ſupponit̄ ꝓ pſona. cū dicit̄ deus generat. ex adiūcto ṫhit̄ ad ſupponendū ꝓ pſona. Aliorum vō opinio ē ꝙ hoc nomē de9 ſignificet naṫaꝫ. ſ; ex mō ſue ſignificatōis q̄ eſt ſignificās naṫaꝫ vt ꝙ ē. ꝙ eſt aūt cōuenit et naṫe ⁊ rei nature. iō hoc nomē de9 ſupponit qñqꝫ naturā vt cum dicit̄ deus eſt tres pſone: qñqꝫ vō ſupponit pſonam: et hoc differenṫ. qñqꝫ ꝓ vna tm̄: vt de9 genêat. qñꝫ ꝓ duab9: vt de9 ſpirat. qñqꝫ ꝓ trib9 vt īuiſibili ſoli deo ⁊c̄. j. thi. vlṫ.

¶ Articul9 prim9

Contṙ pmā opīoꝫ obijciūt. ī pſ̄. dꝛ. Bñdicat nos de9 deus nr̄ benedicat nos deus: et metuāt eū ⁊c̄. et dicit ambro. ꝙ trina confeſſio trinitatem exprimit pſonaꝝ. ſed ibi nō ponit̄ determinatio aliqua pſonalis cū dicitur benedicat nos deus ⁊c̄. hoc ergo nomē deus ꝓprie ſupponit pſonam. ¶ Iteꝫ hoc nomē hō ꝓprie ſuppoīt ꝓ oīi eo cui ineſt hūanitas et hoc nomē aſin9 ꝓ oīi eo cui ineſt aſinitas ⁊ ī ſiſib9 ſilr̄ ḡ hoc nomē de9 ꝓprie ſuppoīt ꝓ oīi eo cui ineſt diuinitas. ḡ ſuppoīt ꝓ prē ⁊ filio et ſpūſcṫo. ¶ Itē h̄ nomē deus impoſitū eſt a diuītate. aut ergo p̄ciſe impoſituꝫ ad illumiandum eēntiā: aut ad inſinuādam eēntiā ⁊ pſonā. Si p̄ciſe ad inſinuādam eēntiā: ergo idē dicetur penitus cum dicit̄ eſſentia et deus. ſ; hec ſimpliciṫ eſt falſa. eſſentia diuina genuit eſſentiam: ergo et hec de9 genuit deū. qd̓ ē ꝯ ſcṫos Si aṫ ad īſinuādā eēntiā ⁊ pſonā: ḡ hꝫ ſupponē pſonā. ¶ Itē poſito ꝙ iſte dicat de9 fili9 eſt. ali9 dicat deus pr̄ eſt. obijcit̄ ſic. vterqꝫ loqṫ de deo.

queritur quõ accipiat̃ hoc nomẽ deus. nam eſſentiam nõ ſupponit: qꝛ neuter loquitur de eſſentia: ergo ꝑſonã ſuppoĩt. ¶ Contra. hec obiecta ſibipĩs replicãt hoc mõ. primo qꝛ cũ dicitur benedicat nos deus ⁊c. et metuant eum: trina cõfeſſio trinitatẽ exprimit ꝑſonaꝝ. vnitatẽ võ eſſentie cum ſingulariter ſubdit̃ eum. Si ergo h̃ ꝓnomẽ eũ exprimit vnitatẽ eſſentie. ergo refert vnitate3 eſſentie. ſ3 nõ refert niſi illud qd̃ ſupponebat hoc nomẽ deus: ergo ſupponebat vnitatem eſſentie q̃uis ex iteratõne huiꝰ nõis deus ſumet̃ pl̃alitas ꝑſonaꝝ. ¶ Ite3 ſi nomẽ ſupponit ꝓ omĩ eo cui attribuit̃. ſed hoc nomen eſſentia attribuit̃ ꝑſone. et verũ eſt ꝙ pater eſt eſſentia filius eſt eẽntia. ergo hoc nomẽ eẽntia ſuppoĩt ꝓ ꝑſona ꝓprie. ergo verũ erit eẽntia generat: eẽntia generat̃. qd̃ nõ recipit̃ catholice. Si ergo hoc nomen eẽntia nõ proprie ſupponit ꝓ omĩ eo cui attribuit̃ vt ꝓ ꝑſonis. ḡ nec hoc nomẽ deus ſupponet ꝓ ꝑſoĩs q̃uis attribuat̃ perſonis. ¶ Item pone p̃dicta data iuxta hoc quod dicit. vterqꝫ iſtoꝝ loquitur de deo. ſi hoc nomẽ deus ſuppoĩt ꝑſonã: cũ nõ ſit ꝑſona. ꝑſona de qua vterqꝫ loq̃tur. ergo hec erit falſa: vterqꝫ iſtoꝝ loquitur de deo. ſi ḡ vera eſt: et nõ eſt vera ꝓ ꝑſona: eſt ergo vera ꝓ eſſentia. ergo hoc nomen deus ibi ſupponit eſſentiã. ¶ Item deus eſt de quo iſte loquitur. deus eſt de quo ille loquit̃. et ñ eſt niſi vnus deus: ergo vnus deꝰ eſt de quo iſti loquũt̃ Quero ergo aut hoc ꝙ dico vnus deus ſuppoĩt ꝑſonã: aut eẽntiã. nõ ꝑſonã: qꝛ nõ eſt vna ꝑſona de qua iſti loq̃unt̃. ergo hoc nomẽ deus ſupponit eẽntiã. ¶ Reſponſio tenẽtes ſcd̃am opinionẽ. ꝙ hoc nomẽ deꝰ ex mõ ſue ſignificatõis que ĩpoſita ẽ ad ſignificãdũ ꝙ deus ẽ. qd̃ eſt aũt deꝰ habet ponẽ naturã. et rem nat̃e habet ſupponere ꝑſonã et naturã. nõ ſic aũt eſt de hoc nomĩe deitas vel de hoc nomĩe eẽntia diuĩa. Nam hoꝝ ſignificatio impoſita eſt ad ſignificãdũ quo deus ẽ. et iõ nõ hñt ſupponere niſi naturã. Quo ẽ em̃ nõ poĩt rem nat̃e ſiue ꝑſonã. Et ſi obijceret̃ ꝙ ĩ deo nõ differt qd̃ ẽ. et quo eſt ergo cui attribuet̃ qd̃ eſt et ſupponet: attribuet̃ quo eſt et ſupponet. ergo ſi hoc nomẽ deus attribuit̃ ꝑſonis et ſupponit ꝑſonas. et hoc nomẽ eẽntia. dd̃m ꝙ q̃uis ĩ võ ſm̃ rem nõ differãt qd̃ eſt et quo eſt: tñ refert in rõe dicẽdi que ẽ ſm̃ nos. Nam hũana cõſideratõ cõſiderans diuiam eẽntiã in ſe et in quadã abſtractõne: ſignificat ipĩam vt quo ẽ ꝑ hoc nomẽ diuĩtas. cõſiderãs võ diuina3 eẽntiã vt in habẽte illã: ſignificat eã vt ꝙ ẽ. ꝑ hoc nomẽ deus. qꝛ igit̃ habẽs diuinam eẽntiã ẽ diuĩa ꝑſona. vt pr̃ et filiꝰ: iõ ꝑſona ſupponet̃ ꝑ hoc nomẽ deus qd̃ ẽ nomẽ ſignificãs ꝙ eſt. nõ aũt ꝑ hoc nomẽ deitas qd̃ ẽ nomen ſignificãs quo eſt. ¶ Ad illud ergo qd̃ primo replicant dd̃m ꝙ cũ dĩ benedicat nos deus ⁊c. hoc nomẽ deus ſignificat diuĩã eẽntiam et ſupponit ꝓ trib̃ ꝑſonis. et h̃ ꝓnomẽ eũ relatũ ad illud: ſignificat diuinam eẽntiam ĩ trib̃ ꝑſonis. gr̃a ergo relatõis eẽntie ponit̃ ĩ ſingl̃ari nõ gr̃a ſuppoſitõnis. ¶ Ad ſcd̃m iã patet reſpõſio. nam aliter ſe habet hoc nomen eẽntia ſiue diuĩtas cũ attribuit̃ ꝑſonis: aliter hoc nomẽ deus. Nam hoc nomẽ deus attribuit̃ ꝑſonis vt ꝙ eſt ſiue vt habẽs diuiam naturã: et ideo habet ſupponere ꝑſonã ſicut dictũ eſt. hoc võ nomẽ eẽntia attribuit̃ ꝑſonis vt quo ẽ: nõ tñ vt quo ꝑſona ẽ ꝑſona: ſ3 vt quo ꝑſona eſt. Et in diuinis ꝓpter ſimplicitatẽ diuini eſſe de eo qui eſt. i. de ꝑſona: dĩ de ꝑ ydemptitatẽ q̃ ẽ. ñ tñ hẽbit ſupponẽ ꝑſonã: qꝛ ñ ſigĩficat eẽntiã vt in hñte illã. ¶ Ad terciũ dd̃m ꝙ cũ dicit̃. vterqꝫ iſtoꝝ loq̃t̃ de deo. ſuppoĩt ꝑſonã indetermĩate: vl̃ potius ſupponit ꝓ duab̃ ꝑſonis ſcꝫ pr̃e et filio. Simĩ mõ dd̃m ad illd̃ qd̃ obijcit̃ vltĩo. deus eſt de quo vterqꝫ loquit̃. qꝛ hoc nomen deus ſupponit ꝓ duab̃ perſonis habentib̃ vnam deitatem.

Articulus ſecundus

Circa ſcd̃am opinionẽ quã tenemꝰ obijcitur multiplicit̃. primo an ſequat̃ deꝰ genuit deũ ḡ ſe vel aliũ. Secũdo an hec ſit vera deꝰ genuit aliũ deũ. Tercio vtrũ hec ſit cõcedẽda deꝰ genuit ſe. Quarto an ſequat̃ deus genuit deũ: ergo genuit deum q̃ ẽ pater vel deũ q̃ nõ eſt pater. Quĩto an hec ſit cõcedenda deus generat et ille nõ generat̃. Sexto an hec ſit vera deus generat. et ille nõ eſt trinitas. Septĩo an ſicut hec ẽ vera trinitas eſt deus: cõuerſa ſit vera deꝰ eſt trinitas quã negauit porretanus.

Q̃tũ ad primũ .§. j.

arguit̃. ſi ſeq̃t̃ deꝰ genuit deũ. ḡ ſe vl̃ aliũ ad alterã ꝑtẽ ſi aliũ: ḡ nõ ẽ tm̃ vnꝰ deꝰ. ſi ſeipſ3 deũ: ḡ ide3 generat ſeipſm. quoꝝ vtrũqꝫ falſũ eſt. aut igitur prima erit falſa deus genuit deũ: aut nõ ſequitur deus genuit deũ. ergo ſe vel alium. ¶ Cõtra. bene ſequit̃ homo generat hoĩe3 ergo ſe vel aliũ hoĩem. ergo eadem rõne dicet̃ deus genuit deum: ergo ſe vel alium deum. ¶ Preterea. idem et diuerſum diuidũt ens ĩmediate. ergo ſi deus genuit deum: genuit idem vel diuerſũ deum. ¶ Reſpõſio quedam nomĩa diuĩa ſignificãt eẽntiam. q̃dam relatõem. Itẽ quedã eẽntialia ſignificãt ꝑ modũ abſtractõnis vt deitas. eſſentia. ſubſtãtia. Quedã ꝑ modũ cõcretõnis vt deus qd̃ ſignificat diuĩã eẽntiam vt in habẽte illam vnde habet ſignificare diuinam nat̃am et ſupponere ꝑſonam. Cum ergo dico deus genuit deu3: hec eſt vera. qꝛ pater qui habet deitatem genuit filiũ qui habet deitatem. et nõ ſequitur. ergo ſe deum vel alium deum: qꝛ em̃ alia eſt ꝑſona generantis alia geniti: nõ poteſt habere locum relatiuũ ydemptitatis: nec ꝓpter ydemptitatẽ nat̃e relatiuũ diuerſitatis. qꝛ ergo cum dicit̃ deꝰ genuit deũ: in ꝑte ſignificat̃ idem rõne nature quã ſignificat hoc nomẽ deus: et in ꝑte dĩſũ rõne ꝑſone quã ſupponit hoc nomẽ deꝰ. ñ pt̃ inferri ſimpl̃r idẽ nec ſimplicit̃ dĩſum. imo eſt ibi fallacia ſm̃ q̃d et ſimpl̃r. ¶ Qd̃ aũt obijcit̃ ꝙ idẽ et dĩſum cõdiuidũt ens. dd̃m ꝙ verũ eſt ꝙ res eedem ſũt vel diuerſe. ſ3 nos poſſimꝰ ſignificare in ꝑte idem et in ꝑte dĩſum vt patet ĩ ꝑte et in toto.

Secũdo queritur .§. ij.

an hec ſit vera. deus genuit aliũ deũ. qd̃ vidr̃. vidr̃ em̃ ſeq pr̃ genuit aliũ q̃ ẽ deus: ergo genuit aliũ deũ. ¶ Preterea. iſte terminꝰ aliũ ꝑſonale ẽ et nõ eẽntiale. ſ3 h̃ v̇bũ genuit ꝑſonale ẽ: ergo ꝑ ipm̃ trahit̃ terminꝰ eẽntialis ad ſupponẽdũ ꝓ ꝑſonis cũ dicit̃: deus genuit deũ. ⁊ notat̃ ibi diſtinctio ꝑſonalis q̃re ſil̃r d3 trahi ꝑ iſtu3 terminũ aliũ. et ita hec erit vera deus genuit aliũ deum. ¶ Reſpõſio ad primũ ſm̃ hãc regl̃am. nõ h3 locũ diſtinctio vbi non eſt ex diuerſis cauſis vnio. verbigr̃a. hũanitas ẽ in ſorte et pl̃one ex diuerſis cãis. Vñ poſſũ dicẽ ꝙ ſortes ẽ aliꝰ hõ a pl̃one: qꝛ alia eſt rõ q̃ ſortes ẽ hõ: et alia q̃ plato ẽ hõ. qꝛ alia hũanitas ſortis alia humanitas pl̃onis. In diuinis aũt nõ ſic. qꝛ pr̃ ẽ deꝰ ⁊ filiꝰ eſt deus eadẽ diuinitate. Vna ḡ ẽ cã et rõ qua pr̃ ẽ deꝰ et filiꝰ ẽ deꝰ. vnio ḡ ĩ h̃ noĩe deꝰ: nõ ẽ ex diuerſis cãis. imo ex vna. ⁊ iõ nõ hab3 ibi locũ diſtinctõ. Qñ ḡ obijcitur aliꝰ a pr̃e ẽ genitꝰ ⁊ ille ẽ deꝰ: ḡ aliꝰ deus a pr̃e ẽ genitꝰ a pr̃e. nõ ſequit̃. qꝛ in prima ſolũ dicit̃ diuerſitas ꝑſonalis. in cõcluſiõe võ ponit̃ diuerſitas ꝑſonalis ⁊ eẽntialis. et eſt cõmutatio p̃dicamẽti a p̃dicamẽto relationis ĩ p̃dicamẽtũ ſbſtãtie. imo ad hoc ꝙ valeat ita oportet inferre. aliꝰ a pr̃e eſt genitꝰ. et ille ẽ deus alia diuinitate qua pater: ergo alius deus a pr̃e ẽ genitꝰ. ſ3 media falſa eſt. ¶ Ad aliud dicendũ. ꝙ cũ aliqd̃ cõe trahitur ad ꝑſonã: deb3 trahi ꝑ aliq̃d qd̃ ſit ꝑſonale ⁊ ꝓpriũ nomẽ ꝑ aliqd̃ ꝑſonale ĩfinite. ſ3 ḡ verbũ gignẽ cũ determĩet ꝓprietatẽ qua vna ꝑſona diſtiguit̃ ab alia. poteſt trahẽ terminũ eẽntialẽ ad certã ꝑſonã. quod nõ pt̃ iſte termĩꝰ aliꝰ: qꝛ nõ termĩat ꝓprietatẽ ꝑſonalẽ finite.

Tercio queritur. .§.iij.

Utrꝫ hec ſit ꝯcedenda. pater genuit ſe. qꝺ videt̃ dicere augꝰ. in quadam omel. ſup Jo. Qꝫ pater mittens filiũ ſe alterꝫ miſit. q̄re miſit ſe. ¶ Itez aug. ad mariminũ. genuit de ſe alterꝫ ſe. ergo genuit ſe. ¶ Item Anſ. in ꝓſologion. cum dicit̃ deus de deo filius de patre: nõ intelligimus alium deũ ſʒ eundeʒ deum de ſeipſo. ergo deꝰ eundem deum genuit: quare deus genuit ſe. ¶ Item augꝰ. xv. de trini. tanꝙ ſeipſum dicens pater verbuʒ genuit ſibi per omĩa coequale. non. n. ſe integre ꝑfecteqꝫ dixiſſet: ſi amplius vel minus eſſet in verbo ꝙ in ſeipſo. ſʒ dicere dei gignere eſt. vnde in pſ. ſemel locutus ẽ deꝰ. Glo. loqui dei eſt eternaliter verbum generare. ¶ Reſponſio. hoc verbum dicere nõ ſumit̃ ibi notionalit̃ ſed eſſentialit̃. Unde ſenſus eſt. non ſe ꝑfecte dixiſſet. i. manifeſtaſſet. quia nõ ſufficienter declarat̃ potentia pr̃is in creatione creaturarꝫ nec oñditur vſqꝫ ad ſummuʒ: ſed tota oñditur qñ totam potentiã cõmunicat. hoc eſt qñ generat taleʒ qualis eſt ⁊ quantus eſt. ꝑ generatiõʒ ergo declarat̃ ſummitas potentie patris. eſa. lxv. nũqd qui alios parẽ facio ſterilis ero. ¶ Ad prima duo obiecta poſſet dici. ꝙ hoc relatm̃ ſe: non ſignificat terminũ huius verbi genuit. ſed potius terminũ alteritatis ſignificate ꝑ hoc nomen alterꝫ. Uel aliter põt dici. ꝙ ſicut cõmune ꝑ additõʒ coartat̃: ita quod ꝑſonale eſt: ꝑ aliqꝺ additum poteſt fieri cõmune. vt cum dicit̃. omĩs ariſtomenes intelligibilis. omĩs muſcalus muſicꝰ. Similiter hoc relatiuũ ſe quod reciprocũ eſt ⁊ perſonam diſcretam iterat. per hunc terminũ alterum ſibi adiunctum ſit eſſentiale ⁊ cõmune: ⁊ extrahit̃ a rõne ꝑſonalitatis. ⁊ ideo non ſequit̃: genuit ſe alterũ: ergo genuit ſe. ſʒ eſt ibi fallacia ſm quid ⁊ ſimpl'r. ¶ Ad aliud Anſ. dicendũ. ꝙ hec eſt vera. pater de ſeipſo genuit eũdẽ deũ. ſed hoc relatm̃ ſe quod eſt ꝑſonale: nõ eſt ex ꝑte rei genite ſʒ ex ꝑte generantis. ſʒ iſte terminꝰ eundeʒ adiunctus termĩo eẽntiali nõ ſumit̃ ꝑſonaliter. ſicut nec iſte terminus alius cũ adiungit̃ termino eẽntiali. vnde nõ iterabit̃ ꝑſona patris. nec valet ħ argum̃tũ. de ſeipſo genuit eundeʒ deũ: ergo ſe deum.

Quarto queritur .§.iiij.

de hac. deꝰ genuit deũ: ergo genuit deũ q eſt pater: vel deũ qui ñ eſt pater. ſi genuit deũ qui nõ ẽ deus pater. ergo deus eſt qui nõ eſt deus pater. nõ ergo tm̃ vnus deꝰ eſt. Si genuit deuʒ q eſt deus pr̃. ergo pater genuit ſe. ¶ Rñſio. ſm magr̃m in ſent. negat. n. hanc. deꝰ genuit deũ qui ẽ deus pr̄. ⁊ diſtinguit hãc. genuit deũ q ñ eſt deꝰ pat̃. ſic cũ dicit̃ nõ eſt homo albus. hoc põt eẽ: vel qꝛ ñ eſt hõ: vel qꝛ ñ eſt albꝰ. Sil'r deus genuit deũ qui nõ ẽ deꝰ pr̃. hoc põt dici. vel qꝛ nõ eſt deus: ⁊ ſic falſuʒ. vel qꝛ nõ eſt pr̃: ⁊ ſic verũ. Tñ ſm prepoſitm̃ hec ñ eſt ꝯcedẽda. deꝰ genuit deũ qui ñ eſt pater. qꝛ alit̃ fit relatio in affirmatiuis: alit̃ in negatiuis. in affirmatiuis refert̃ ſuppoſitũ tm̃: in negatiuis ſuppoſitũ ⁊ ſig̃tum. vñ exigeret̃ ad veritateʒ huiꝰ deus genuit deũ qui nõ eſt pater: ꝙ alia eſſet ꝑſona patris: alia filij: ⁊ alia diuinitatis ꝓpter relatm̃ qui: qꝺ refert ſuppoſitũ ⁊ ſignificatũ hꝰ nõis deꝰ. ¶ Aliter põt dici ⁊ ꝯcedi iſta deꝰ genuit deũ qui nõ eſt deus pater. ſed nõ ſequit̃. ergo eſt deus qui nõ eſt deus pr̄. qm̃ in prima iſte terminꝰ deũ ꝓpter ꝓprietateʒ ſignificatã ꝑ hoc verbũ genuit diſtinguẽteʒ ꝑſonas: tenebat̃ ꝑſonalit̃. ⁊ ideo relatm̃ refert ſimilit̃. Sed in ꝯcluſiõe in hac. ſ. ergo deus eſt qui nõ eſt deus pr̄. iſte terminꝰ deus tenet̃ eẽntialit̃. ⁊ ideo relatm̃ ſimilit̃. ¶ Alit̃ põt dici. ꝙ hec eſt duplex: deus genuit deũ qui ẽ deus pr̄ vel q ñ eſt deus pater. quia ħ ꝙ dico deus pater: põt teneri dictionalit̃ vt ſit circũlocutio vniꝰ ꝑſone. ſicut ħ ꝙ dico ſpũſſanctus cũ tenet̃ dictionalit̃ circũlocutio ẽ vniꝰ ꝑſone. ⁊ ħ mõ affirmatiua falſa: negatiua vera. Uel poteſt eſſe oratio: ſʒ ħ dupl'r. qꝛ iſte terminꝰ pater põt eſſe predicatũ: iſte terminꝰ deus appoſitio vel ecõuerſo. ſi p̃mo mõ: affirmatiue dictũ nõ põt vere attribui: negatiue põt. Si ſecũdo mõ: adhuc dupl'r. qꝛ iſti duo termĩ deꝰ pater: vel pñt referri ad ſubiectũ: ⁊ ſic affirmatiue dictũ nõ ꝯuenit: negatiue ꝯuenit. vel iſte terminꝰ deus tm̃ põt referri ad ſubiectũ: ⁊ iſte terminꝰ pater ad hunc terminũ deũ. vt ſit ſenſus: deus genuit deũ q ẽ deus pr̃. i. qui eſt pater. ⁊ ħ mõ affirmatiue dictũ ꝯuenit: negatiue nõ ꝯueit. qꝛ relatm̃ tenet̃ eẽntialit̃: eo ꝙ refert̃ ad hũc terminũ deus qui in p̃dicato poſito tenet̃ eẽntial'r.

Quinto queritur. .§.v.

an hec ſit ꝯcedenda: deus generat ⁊ ille nõ generat̃. qꝺ videt̃. quia nõ eſt ideʒ deus q generat ⁊ generat̃. ergo deꝰ generat ⁊ ipſe nõ eſt filius. ergo deus eſt ⁊ ipſe nõ ẽ filius. eadeʒ rõne deus nõ eſt pater. deus nõ eſt ſpũſſanctꝰ. ⁊ eadeʒ rõne deus nõ eſt tres ꝑſone. ¶ Iteʒ queritur de hac ꝓpoſitione cuiꝰ quãtitatis ſit: deus ſpirat. ⁊ de illa ſilit̃: deus generat vel generat̃. videt̃ ꝙ ſit indefinita: qꝛ hoc nomẽ deus nõ ſupponit ibi magis ꝓ patre ꝙ ꝓ filio. Econtra videt̃ ꝙ ſit ſingl'aris: quia vna ⁊ ſingularis eſt ſignatio hꝰ nõis deus. ſ. deitas. ¶ Rñſio ſm p̃poſitm̃ dicenteʒ. ꝙ relatiua dictio ĩ negatiuis refert ſignatũ ⁊ ſuppoſitum. ⁊ niſi predicatũ remoueat̃ a ſuppoſito ⁊ ſignato: falſa eſt ꝓpoſitio. ſi aũt remoueat̃: vera. vnde hec ꝓpoſitio vera ꝯcedit̃: deus generat ⁊ ipſe nõ generat̃. quia hoc relatm̃ ipſe: refert ꝑſonã patris ⁊ diuinam naturã. ſʒ nec ꝑſona patris nec diuina natura generat̃. hec aũt eſt falſa: deus generat ⁊ ipſe nõ ẽ filiꝰ: qꝛ hoc relatm̃ ipſe nõ tm̃ refert ꝑſonã patris: ſʒ deitatẽ. deitas aũt eſt filius. ad hoc aũt ꝙ hec eſſet vera oporteret ꝙ hec eſſet vera: diuina natura nõ eſt filius. Uñ in argumẽtatione eſt mutatio predicamẽti ab abnegatõe notionis que deſignat̃ cum dicit̃: nõ generat. ad abnegatiõnẽ ꝑſone que deſignat̃ cũ dicit̃: nõ eſt filius. ſicut ſi diceret̃: diuina eſſentia nõ generat̃. ergo nõ ẽ filiꝰ. ¶ Ad ſecundũ dicimꝰ. ꝙ hec ꝓpoſitio: deus generat vel generatur: nec eſt ſingularis nec indefinita. quia ħ nomen deus nec eſt ꝓpriũ nec appellatm̃. ſed aliqd hʒ ꝓprij: aliquid appellatiui. hʒ. n. ſignificatõʒ ꝓprij: ⁊ ſuppoſitõnẽ appellatiui. ⁊ ita illa ꝓpoſitio ꝑtim eſt ſingl'aris: ⁊ partim indefinita.

Sexto queritur .§.vj.

de hac: deus eſt ⁊ ille nõ eſt trinitas. qꝛ pater eſt: ⁊ ille nõ eſt trinitas: ⁊ pater ẽ deꝰ. ergo deus eſt ⁊ ille ñ eſt trinitas. ¶ Cont̃. deus eſt ⁊ ille nõ eſt trinitas. ergo deus ñ eſt trinitas. ¶ Iteʒ obijcit̃. ſeq̃t̃: ſortes nõ eſt plato. ergo hõ ñ eſt plato. ergo ſimili rõne pat̃ nõ eſt filiꝰ: ⁊ pater eſt deꝰ. ergo deus nõ eſt filius. ¶ Iteʒ videt̃ ſeq. qꝛ ħ nomẽ deꝰ ſupponit ꝑſonaʒ: ſʒ de alia ꝑſona eſt verꝫ. qm̃ nõ eſt filiꝰ vt de patre. ergo erit verũ: deus nõ eſt filiꝰ. ⁊ pari rõne deus nõ eſt pater ⁊ deus nõ eſt ſpũſſanctꝰ. ergo deus nõ ẽ trinitas. ¶ Rñſio ſm prepoſitm̃. hec eſt falſa: deus ẽ ⁊ iſte nõ eſt trinitas. qꝛ relatm̃ refert ſuppoſitũ ⁊ ſignificatũ. vnde ad veritatẽ requirit̃. ꝙ nec qui eſt deus eẽt trinitas vt ſuppoſita ꝑſona: nec ꝙ eſt deus eẽt trinitas. qꝺ ẽ falſum ꝓ hac ꝑte: nõ ꝙ eſt deus eſt trinitas. Si aũt arguat: pater eſt: ⁊ ille nõ eſt trinitas: ergo deus ñ eſt trinitas. mutatio eſt predicamẽti a rõne dicendi qui ẽ. i. ꝑſonali: ad rõneʒ dicẽdi qꝺ ẽ. i. ſubaleʒ. Scḋm alios cõcedit̃ iſta: deus eſt ⁊ iſte ñ eſt trinitas. qꝛ ꝓpter naturã ꝓnoĩs cuiꝰ ꝓpriũ eſt ꝓ ꝓprio noĩe poni ⁊ certas ſignificare ꝑſonas. ꝙ dico ille: ꝓ vnica ⁊ certa ꝑſona tenet̃ cũ dicit̃: deus eſt ⁊ ille nõ eſt trinitas. hec aũt falſa: deꝰ nõ eſt trinitas. Sʒ cũ arguit: ergo deꝰ ñ ẽ trinitas. ñ ſeq̃t̃ quia hic fit abnegatio ꝓ qualibʒ ꝑſona ⁊ etiã ꝓ diuĩa eſſentia. ¶ Ad illud qꝺ obijcit̃ ſecũdo. dḋm ꝙ lʒ nomẽ deus ſupponit ꝓ qualibet triũ ꝑſonarꝫ: tñ quia ſuppoĩt

ꝓ cis indiſticte niſi addaꝛ̄ determiatio pſonalis: vt generans genitus vel ꝓcedens: ⁊ ꝓ vna ſingulari deitate: negatiua pticula addita remouet ꝓ q̄libet ſuppoſito tāq̄ ſi negatio pponereꝛ̄. vñ eqpollēt iſte: de⁹ ñ ē pr̄ ⁊ ñ de⁹ ē pr̄. pȝ igiꝛ̄ ꝙ ē mutatio p̄dicam̄ti ī p̄dictis argum̄tatōib⁹ a pſonali rōne dicēdi ad eēntialē.

Septimo queri/ .§. vij.

tur. an hec ſit vera: de⁹ ē trinitas quā negauit Porretan⁹. Et videꝛ̄ bñdicere. qꝛ pr̄ nō ē trinitas: nec fili⁹ nec ſpūſſ. q̄re neqȝ de⁹. ſeqꝛ̄. n. iſte hō ñ currit nec ille: ğ hō nō currit. ⁋ Iteȝ hec ē falſa: hō ē oīs hō. qꝛ iſte termi⁹ hō poſitus ī ſubiecto ſupponit pſonaliꝛ̄. cū dr̄ de⁹ ē trinitas: iſte termin⁹ deus poſit⁹ ī ſubiecto ſuppoīt pſonaliꝛ̄. ⁊ ß ƀm ꝙ dictū ē ꝙ ſignificat eēntiā pſonalr̄. ß hoc mō falſa ē hec: de⁹ ē trinitas. ⁋ Iteȝ dicit boe. in li. de tri. ⁊ aug⁹. ſilr̄. qm̄ qcqd de deo p̄dicaꝛ̄: p̄dicaꝛ̄ ƀm ſbaȝ vel adaliqd. ß ß nomē trinitas ñ dicit adaliqd: diciꝛ̄ ğ ƀm eēntiaȝ. ß ƀm boe. ⁊ aug. in eodē. qcqd p̄dicatur de deo ƀm eēntiā: p̄dicaꝛ̄ de qualibȝ pſona. cū ğ ß nomen trinitas de nulla pſona vͤe dicaꝛ̄: hec ē falſa de⁹ ē trinitas. ⁋ Conꝛ̄. aug. in p̄mo li. de tri. Recte ip̄e de⁹ trinitas intelligiꝛ̄ ecce q̄ expſſe dr̄ deū eē trinitatē. ⁋ Itē auguſti. in verbis illis apl̄i. j. thim̄. vlt̄. bt̄s ⁊ ſol⁹ potens id ē vn⁹ ⁊ ſol⁹ verus de⁹: q ē ip̄a trinitas. ⁋ Itē aug⁹. in ƀmone de fide. credim⁹ vnū deū vnā eē diui noīs trinitatē. ex q̄b⁹ auc̄tib⁹ relinqꝛ̄ ꝙ de⁹ ē trinitas: ⁊ de⁹ eſt tres pſone ſic ecōuerſo. ⁋ Nō ꝯcedēdū ē. Dicendū ğ ꝙ p hūc terminū de⁹ qñqȝ ſupponiꝛ̄ eſſentia: qñqȝ pſona. Nō. n. ſilr̄ ſe hȝ eēntia ſignificata p ß nomē de⁹ ad pſonas: ſic̄ ſe hȝ eēntia ſignificata p ß nomē hō ad indiuidua. eēntia. n. ſignificata p ß nomē hō multiplicaꝛ̄ in diuiduis. eēntia vͦ ſignificata p ß nomen de⁹ indiuiſa remanet in pſonis. dico ğ ꝙ ſi eēntia ſignificata p ß nomen hō eēt indiuiſa ī indiuiduis hec eēt vera: hō ē oīs hō. ideo hec ē vera: de⁹ ē trinitas. vñ differenꝛ̄ ē ī ß termino de⁹ ⁊ in ß termīo hō. qꝛ hō p ſe ſupponit pſonalr̄ ex adiuncto eēntialr̄. vt cū dr̄ hō ē digniſſima creaturarū. iſte termin⁹ de⁹ ecōuerſo ex ſe ſuppoīt eēntiā: ex adiūcto pſonā. ⁊ in ß fallebaꝛ̄ porretan⁹: credēs ꝙ tm̄ ſupponeret eēntiā qñ p̄dicaꝛ̄: vt ß ñ ex ſe hr̄et ß ex rōne predicati. ⁋ Ad vltimū dōm. ꝙ aliud ē eē adaliqd ƀm rē: aliud ƀm nomē ⁊ dictionē. dōm ğ ꝙ nomē trinitas nō eſt adaliqd ƀm nomē ⁊ dictōeȝ: res tm̄ q̄ ſignificaꝛ̄ adaliqd ē. vñ ß nomē trinitas ſignificat p modū ſube. ſic̄ ğ accidit ī aliq̄b⁹ relatōib⁹ alijs: ꝙ termīanꝛ̄ intra ⁊ ñ extra, ē in ß noīe trinitas. in intellectu. n. ei⁹ claudiꝛ̄ ñ ſolū ꝙ dr̄ adaliqd: ß illud ad qd dr̄. ⁊ in hūc modū terminaꝛ̄ queſtio de noīe opatōis.

Queſtio. lj. de nominibus

priuatiuis ƀm affirmatōȝ ⁊ negatōȝ.

Inquiſito de nomi

nib⁹ ſignificātib⁹ diuinū eē abſolute: ⁊ de noīe opatiōis. ꝯñter tercio loco ƀm ordinē damaſceni ingrendū ē de noīb⁹ p̄uatiuis. ſic̄ ſunt increat⁹. immēſus. etern⁹. Et qꝛ oppoſita iux̄ ſe poſita magis apparēt: idͦ p̄mo ingrendū ē de his q̄ dicūꝛ̄ ƀm affirmatiōȝ de deo: ꝯñter de his q̄ dicūꝛ̄ ƀm negatōȝ.

Membrū primū

Primo q̄riꝛ̄ de his noīb⁹ q̄ dicūꝛ̄ ƀm affirmationeȝ ß mō. Primo. vtꝝ dicāꝛ̄ dͤ deo ⁊ creatura vniuoce vel equoce. Secūdo. vtꝝ dicanꝛ̄ dͤe. Tercio. an ea q̄ dicūꝛ̄ ƀm priuatōȝ: dicūꝛ̄ in diuinis veriſſime ⁊ ꝓpriſſime.

Articul⁹ prim⁹

Ad primū ſic q̄riꝛ̄. vtꝝ nomē vnū ī vna ſignificatōe ꝯueīat deo ⁊ creature ƀm affirmatōȝ. Ad qd obijciꝛ̄ ex ml̄tis auc̄tib⁹. p̄mo ex auctoritate aug. de doc. xp̄ia. Reꝝ q̄dā ſunt q̄b⁹ fruēdū. q̄dā q̄b⁹ vtēdū. q̄dā q̄ fruūꝛ̄ ⁊ vtūꝛ̄. ī hac diuiſiōe ꝯp̄hēdiꝛ̄ q̄libȝ res creata ⁊ icr̄ata. Si ğ diuiſio ꝯueniēs ē: nom̄ diuiſū qd ē ß nom̄ res: ī eadē ſig̃ficatōe ꝯueīt reb⁹ diuidētib⁹. ğ ⁊ deo ⁊ creature. ⁋ Itē hiero. oē qd ē: aut ē ingenitū: aut geītū: aut factū. ⁊ accipiꝛ̄ ß vocabulū īgenitū. i. ñ geītū. ƀm ꝙ ꝯueīt pr̄i ⁊ ſpūiſ. geītū vͦ dic̄ filiū. factū creaturā. ß ī hac generalitate oē qd ē: ꝯp̄hēdiꝛ̄ creator ⁊ creatura. ſi ğ ꝯueniēs ē diuiſio: ī eadē ſig̃ficatōe accipiꝛ̄ qd dr̄ ꝙ ē. ⁋ Itē aug. oē bonū vel de⁹ ē: vl' ab ip̄o. ī hac generalitate oē bonū ꝯp̄hēdr̄ de⁹. ⁋ Itē ī his q̄ ñ dicūꝛ̄ ƀm vniuocatōȝ ē incōgrua ꝯpatō. ß ƀm ꝯpatōeȝ magnitudīs ñ dicim⁹ deū maiorē oīb⁹ reb⁹. ƀm cōpatōȝ bonitatis ñ dicim⁹ deū meliorē creaturis. relinqꝛ̄ ğ ꝙ magnū: bonū: ñ dicūꝛ̄ equoce de creatore ⁊ creatura. ⁋ Itē in math. Nemo bon⁹ niſi ſol⁹ de⁹. Glo. ex ſe. ğ aliqd p̄ꝛ̄ deū ē bonū q̄uis ñ ex ſe. ğ illd ⁊ de⁹ ſunt bona vel bonū. ⁋ Itē. j. coꝛ. xv. cū dic̄. oīa ſubiecit ſub pedib⁹ ei⁹. intelligēdū ē preꝛ̄ deū q ſbiecit ſibi oīa. hec dictio p̄ꝛ̄ ſumiꝛ̄ exceptiē. ğ de⁹ ē de nūero oīm. ğ intētō ei⁹ ꝙ dr̄ oīs res vel oīa: ñ equoce ꝯueīt creatori ⁊ creature. ⁋ Itē arguiꝛ̄ cū dr̄. oīs ſba ē. aut ī hac generalitate ꝯp̄hēdr̄ de⁹: aut ñ. ſi ſic: hr̄ ꝓpoſitū. ꝙ ß nom̄ ſba ñ cōuenit equoce creatori ⁊ creature. ſi ñ: ⁊ ꝯſtat ꝙ hec ē vͣa oīs ſba ē. arguiꝛ̄ ğ oīs ſba ē. ⁊ eaꝝ nl̄la ē deus: ğ nulla ſuba ē de⁹. qd ē manifeſte falſuȝ. ⁊ ſil̄i mō pōt argui in alijs noīm intentōib⁹. ⁋ Conꝛ̄. hec intētō res vel ens dicta de deo. accipitur pro re ⁊ ente infinito. ſed de creatura accipitur pro re ⁊ ente finito. ſed finitū ⁊ infinitū nūq̄ pōt intellect⁹ reducē ī vnā aliquā rōeȝ. ğ ñ pōt vniuoca ſignificatio ß equoca accipi cū dr̄ res vel ens de creatore ⁊ creatura. ⁋ Itē boītas dicta de deo ⁊ creatura ñ ꝯueniūt genē nec ſpecie nec ī drn̄tia nec ꝓprio nec accn̄te. ğ in nl̄lo ꝯueniūt equoce. ğ dr̄ boītas dͤ creatore ⁊ creatura. ⁋ Itē iuſticia dicta de creatura ē ſpecies q̄litatis ⁊ accn̄s. iuſticia dicta de creatore eſt ipſa eēntia ⁊ dīna ſuba. ğ equoce. ⁋ Itē ꝯpatio q̄ eſt ƀm magis ē ƀm pticipatōȝ alic⁹ forme ƀm pl⁹ vel min⁹. ſic̄ pticipatōe albedīs ƀm pl⁹ dr̄ nix eē albior piete: ⁊ petrus iuſtior lino. ſi ğ ñ ē accipe vnā aliquā formā q̄ ƀm pl⁹ ⁊ min⁹ pticipeꝛ̄ a creatore ⁊ creatura: ñ erit dicē ꝯpationē nec ƀm magnitudineȝ nec ƀm bonitateȝ nec ƀm iuſticiā c̄atoris ⁊ creaꝛ̄e. ⁋ Rñſio. nōndū c̄ca ß diuerſe fuerūt ſnīe magr̄oꝝ. nā q̄dā dixerūt ꝙ ī alia ſig̃ficatōe accipiꝛ̄ nomē dictū ƀm affirmatōȝ de creatore ⁊ creatura. ⁋ Ad illas ergo auctoritates Auguſtini ⁊ Hieronimi reſpondent. ꝙ quia balbutiendo excelſa dei reſonam⁹: ideo ſancti patres lȝ vocabula in alia ⁊ alia ſignificatione conueniant deo ⁊ creaturis: vſi ſunt his nominibus ad ſignificandum creatorem ⁊ creaturas. ⁊ hoc ꝓpter indigentiam humane locutionis: ⁊ exigentie theologice facultatis. que exigit ſicut ipſi dicunt: vt vocabulum ſemel poſitum equiuoce ſumatur. verbigratia. hoc vocabulum natiuitas: in alia ſignificatione accipitur de natiuitate eterna ⁊ temporali. ⁊ tamen dicimus duas natiuitates: ita etiam dicimus de creatore ⁊ creatura. ꝙ ſunt due ſubſtantie: due res: duo bona: ⁊ quaſi in duabus ſignificationibus ponitur ibi terminus vt ſemel poſitus bis intelligatur: id eſt hoc eſt ſubſtantia: illud eſt ſubſtantia. hoc eſt bonum: illud eſt bonum. ⁊ per hunc modum ſoluūt illas predictas auctoritates. ⁋ Ad illd quod obijcitur de exceptiuis ⁊ excluſis: reſpondent. ꝙ hec vocabula preter: ſolus: aliqñ ponunꝛ̄ ad excluſionem contenti ſub ſuppoſitōe termini. vt omnis homo preter ſortem. qñqȝ vͦ ad ſolam

equiuocatõnis ↄfuſionez remouendã. vt ſi dicat᷑ omis
canis ꝑter celeſtez eſt aĩal.q̃uis.n.hoc vocabulum ca-
nis ſ᷑m ꝙ ibi ponit᷑ nõ poſſit ↄuenire celeſti: qꝛ ꝑ ꝑꝛedi-
catũ determiata ẽ equocatio: tñ adijcit᷑ h̄ excluſiuũ ꝑt:
vt magis remoueat᷑ ↄfuſio. Simili modo volũt intelli-
gere: nemo bonus niſi ſolus de⁹. ⁊ oĩa ſubiecta cẽ ꝑter
eũ qui ſubiecit. ſimili mõ ↄſimilia exponũt. ¶ Ad alia
vo cuz dicit᷑. omĩs ſuba ⁊c̃. Dicendũ ꝙ ſigna v̓lia ad-
dunt᷑ vocabulo accepto in alia ⁊ in alia ſignificatõe ꝑ-
ter indigentiã hũane locutõis. qꝛ aliter nõ eſt poſſibi-
le eloqui diuina. Addũt etiã de adiectiuis ꝙ q̃nq̧ po-
nũtur ad reſtrictionez ⁊ determiatõz: q̃nq̧ ad remouẽ-
dam ↄfuſionez equocationis. Ad determiatõz ⁊ reſtri-
ctionez nominũ ponũt᷑ que accipiũt᷑ vniuoce. vt cuz dr̃
aĩal riſibile: ad drñtiam illius qd̓ nõ eſt riſibile. vnde
incõuenient᷑ dicit᷑ homo riſibilis: qꝛ ĩ hoĩe intelligit᷑ ri-
ſibile. Ad ↄfuſionez equiuocatõis remouendã: vt cum
dicit᷑ canis latrabilis. q̃uis.n. canis ⁊ latrabile ſ᷑m ꝙ
accipit᷑ vniuoce paria ſuꝑponãt ſicut hõ ⁊ riſibile: tñ i-
conuenient᷑ dicit᷑ homo riſibilis ⁊ ↄueniẽt᷑ dicit᷑ canis
latrabilis: qa hic tollit᷑ ↄfuſio: ibi nõ. ꝑ hũc modũ in-
telligũt eſſe dictũ res fruende res eterne ⁊ hmõi: ꝑ hũc
modũ ſoluũt omnia. ¶ Scd̓z ꝓpoſitũ dicit᷑ in ↄ̃riũ. ꝙ
vocabula affirmatiua dicta de deo ſ᷑m eſſentiã: ⁊ dicta
de creaturis vniuoce dicant᷑: ⁊ eandez eſſentiã ſignifi-
cent: ſ᷑ aliter ⁊ aliter. vt cũ dico deus eſt iuſtus. ibi ꝑ-
dicat᷑ diuina iuſticia ita ꝙ deus eſt illa iuſticia. cuz vo
dicit᷑ homo eſt iuſtus: ꝑ̃dicat᷑ diuina iuſticia: ſ᷑ hõ nõ ẽ
illa ſ᷑ ꝑticeps. nihilomin⁹ tñ hic dicit᷑ ineſſe quedaz iu-
ſticia cui⁹ cauſa eſt diuina iuſticia. Sil̓r cum dico de⁹
eſt ſubſtantia: homo eſt ſuba. vtrobiq̧ diuina ſuba ꝑ̃di-
cat᷑ ſed diſſil̓r. nam deus eſt ſubſtãtia ſeipõ: hõ vo dicit᷑
ſuba quia diuina ſubſtantia eſt cauſa exiſtẽdi ei. Scd̓z
h̄ ḡ dicit. ꝙ vocabulũ in eadez ſignificatõne dr̃ de crea-
tore ⁊ creatura. ſ᷑ de deo ꝑ eſſentiã: de creatura vo ꝑ ꝑ-
ticipatõz. ¶ Sed ↄ̃ bonitas diuina nõ eſt bonitas per
ꝑticipatõz ſ᷑ eſt boĩtas ꝑ eẽntiã. ſimilit᷑ ⁊ iuſticia ⁊ h⁹-
modi. ſ᷑ bonitas ⁊ iuſticia dicta de creatura eſt boni-
tas ꝑ ꝑticipatõz: ſicut dicit aug. ĩ li. de tri. relinqt᷑ igit᷑
ꝙ nõ eadez bonitas predicat᷑: cũ dicit᷑ de⁹ bonus crea-
tura bona. ¶ Item cum dicit᷑ homo iuſtus: hic ꝑ̃dicat᷑
iuſticia que eſt accñs. ſed cũ dicit᷑ deus iuſtus: predica-
tur iuſticia que eſt ipſa eẽntia nullo mõ accñs. relinqt᷑
ḡ ꝙ non eadez iuſticia nec vniuoce accepta ꝑ̃dicatur.
¶ Item cum dicit᷑ iuſtus: ꝑ h̄ ꝙ dicit᷑ iuſtus ſignificat᷑
diuina eſſentia vt retribuẽs vnicuiq̧ qd̓ ſuũ eſt. cuz dr̃
homo iuſtus: ſignificat᷑ ineſſe habitus homĩ ex quo tri-
buit vnicuiq̧ qd̓ ſuũ eſt. vtrobiq̧ ḡ cuz dicit᷑ de⁹ iuſtus
⁊ homo iuſtus: deſignat᷑ cõꝑatio iuſticie ad ↄſimilez
actum. ḡ nõ eſt penitus rõ diuerſa. ḡ nõ equoce. ¶ Itẽ
ad iſtud habes ſ̃. rõnes in. q. de bonitate. ⁊ itez ſ̃. q. d̓
hoc noĩe eſſentia. ¶ Proptea ſicut ſ̃. dictũ ẽ: dd̓m. ꝙ
noĩa q̃ nõ accipiũt᷑ ſymbolice. ſ᷑ eſt ſ᷑m ꝓprietatẽ forme
corꝑalis: ſ᷑ accipiũt᷑ miſtice: ſ᷑ eſt ſ᷑m ꝓprietatez forme
ſpũalis. vt iuſtus bon⁹ ⁊ hmõi: ñ dicũt᷑ equoce nec vni-
uoce: qꝛ ñ penitus ſ᷑m aliã rõnez. nec tñ ſ᷑m eandẽ. ſed
dicũt᷑ analogice ſ᷑m prius ⁊ poſterius: que quidẽ ana-
logia attendit᷑ ex vna aliqua ↄꝑatiõe ſiue ꝓportõe alic⁹
effectus iuſticie vel bonitatis. qꝛ cõꝑat᷑ creatura ad
creatorez. vt reddere vnicuiq̧ qd̓ ſuũ eſt: ↄꝑatur iuſti-
cie creatoris ⁊ iuſticie create. ↄſil̓i mõ ⁊ ab hac vnitate
ↄꝑatõnis accipit᷑ vna rõ ſ᷑m analogiaz: q̃ qdez rõ ñ po-
nit ↄueniẽtiaz vel in genẽ vel in ſpecie ⁊c̃. ſ᷑ ĩ vna ↄꝑati-
one. ¶ Ad illud qd̓ obijcit᷑ de ↄꝑatiõe ſ᷑m magis. dd̓m
ꝙ duobꝫ modis fit ↄꝑatio ſ᷑m magis. Vno mõ ſ᷑m ↄꝑa-
tionẽ forme ſ᷑m plus vel min⁹: vt ipſe obijciebat. q̃ ñ ẽ ĩ
diuinis. Alio mõ ſ᷑m gradũ ꝑfectõis excellẽtioris ſiue
ſ᷑m eẽ ſiue ſ᷑m magnitudinẽ ſiue ſ᷑m bonitatẽ ⁊ hmõi.
qũo dicim⁹ ꝙ de⁹ magis ẽ ens ceteris. ⁊ maior oĩbꝫ ⁊ me-
lior oĩbꝫ. ⁊ ſic ↄuenit ↄꝑatio creatori ⁊ creature.

Articul⁹ ſecũdus

Conſequent᷑ querit᷑. vtꝝ affirmatões ſint ve-
re. Ad qd̓ h. Dyo⁹. affirmatões dicte d̓ deo
ſunt incõpacte: negatões vere ſimpl̓r. ḡ no-
mia poſitiua nõ vere enunciant᷑ de deo. ¶ Itez dyo⁹.
dicit. oĩm negatões veras de deo in li. de miſtica theo-
logia hoc mõ. neq̧ aĩa eſt neq̧ intellect⁹: neq̧ fanta-
ſiã aut opinionez aut intellectũ aut intelligentiaz hꝫ.
neq̧ rõ eſt neq̧ intelligentia: neq̧ dicit᷑ neq̧ intelligi-
tur. ⁊ ſequit᷑: neq̧ hꝫ virtutez neq̧ virtus eſt: neq̧ lux
neq̧ vita. ⁊ ſequit᷑: neq̧ lux neq̧ ſapĩa: neq̧ deitas aut
bonitas: neq̧ ſpũs: neq̧ filiatio: neq̧ paternitas. ex h̄
videt᷑ ꝙ omẽs affirmatões que maxie attribuũtur deo
ſunt ſimpl̓r falſe. ¶ Cont᷑. hr̃s dyo⁹. de miſtica theolo-
gia. dicamus igit᷑ ꝙ oĩm cauſa ⁊ ſuꝑ oĩa exñs. neq̧ ſi-
ne ſuba eſt neq̧ ſine vita neq̧ ſine rõne. ¶ Itez idem in
eodez. diximus ĩ li. qui ẽ de diui. no. qũo optim⁹ noĩat᷑
qũo ens qũo vita ⁊ ſapĩa ⁊ virtus ⁊ q̃cũq̧ alia intelli-
gibilis ſunt diuine noĩatõis. vere igit᷑ eſt iſta de ipõ af-
firmare. ¶ Rñſio. ſ᷑m dyo. de miſtica theo. ĩ ipſa oꝑtet
omẽs exñtiũ ponẽ ⁊ affirmare poſitões veluti oĩm cã.
⁊ omẽs ipſas ꝓprie negare ſicut ſuꝑ̃ omĩa exñte. ⁊ non
opinari negationes oꝑpoſitas eſſe affirmatõibꝫ. ex hoc
accipit᷑ ꝙ ſunt vere affirmatões ⁊ negatões oĩm in di-
uinis. nec oꝑponũt᷑ affirmatõnes negationibꝫ. nã affir-
matões aut accipiũt᷑ ſymbolice: aut miſtice. ſi ſymbo-
lice: accipiũt᷑ ꝑ tranſlatõz: vt lapis. ꝑ̃s. lapidez quẽ re-
ꝓbauerũt. ⁊ aer in. iij. li. reḡ. in ſibilo aure tenuis ibi
dicim⁹. ¶ Negatões vo nõ lapis ñ aer accipiũtur ꝓprie.
Sed miſtice accipiũtur ꝑ ſuꝑexcellentiã ⁊ ꝑfectõez q̃ ẽ
ſuꝑ̃ nos. vt vita bonitas ⁊ hmõi. vñ dyo. in eodẽ. an ñ
magis deus eſt vita ⁊ bonitas q̃ aer ⁊ lapis. ¶ Negati-
ones vo accipiũtur ſ᷑m nos ⁊ nr̃am ↄprehenſionẽ. ⁊ iõ
nõ oꝑponũt᷑ affirmatõnibꝫ. vñ dyo. ¶ Neq̧ ſpũs ẽ ſic̃ no-
ſcimus: neq̧ filiatio neq̧ paternitas neq̧ aliud ↄgni-
tũ a nobis. neq̧ eſt aliqd nõ exñtiũ: neq̧ exñtia eũ co-
gnoſcũt. ¶ Ad primo obiectũ dd̓m. ꝙ q̃druplex ẽ ↄpo-
ſitio. ſ. ↄpoſitio ꝑtiũ ſ᷑m ꝙ corp⁹ dr̃ ↄpoſitũ. ⁊ ↄpoſitio
ꝓprietatis ad ſubiectũ: ⁊ ſ᷑m h̄ aĩa dr̃ ↄpoſita. materia
etiã dr̃ ↄpoſita qꝛ ↄponit᷑ forme. Quarto mõ forma dr̃
ↄpoſita qꝛ ↄponit᷑ materie. Itez ꝑ ↄ̃riũ quadruplex eſt
ſimplicitas. ſol⁹ aũt de⁹ ꝓprie dr̃ ſimplex: qꝛ caret omĩ
genere ↄpoſitõis. Itez notandũ ꝙ vocabula quedaz ſi-
gnificãt ꝓprietates in adiacẽtia vel inherẽtia: q̃daz in
ſubſiſtẽtia. vt h̄ nomẽ albũ ſignificat albedinẽ ĩ adiacẽ-
tia: qꝛ oñdit eã alij ineſſe. ſ᷑ h̄ vocabulũ albedo ſignifi-
cat albedinẽ in ſubſiſtẽtia: qꝛ ſuꝑponit eã. ſil̓r h̄ nomen
hõ ſignificat hũanitatez in adiacẽtia ſiue inherẽtia: qa
oñdit eã ineſſe ſubiecto. ſ᷑ h̄ vocabulũ hũanitas ſignifi-
cat hũanitatẽ in ſubſiſtẽtia. Quia vo de⁹ omĩ genẽ ſim-
plicitatis ſimplex ẽ: ñ oñdit᷑ aliq̃ ↄpoſitõ ſimplicitatis
circa eũ. vñ cuz dico deus ẽ bon⁹. ñ oñdit᷑ boĩtas ineſſe
deo q̃ ipſe ñ ſit: qd̓ attẽdẽs dyo⁹. dixit affirmatõnes de
deo ſũt incõpacte: qꝛ nullã ↄpoſitõz ꝓprietatis ad ſub-
iectũ oñdũt. de negationibꝫ vo dixit ꝙ ſunt vere: qꝛ qd-
dam veri innuũt. ſ. ꝙ ibi ñ ẽ ↄpoſitio ꝓprietatis ad ſb-
iectũ. Ad ſecũdũ iaz ꝑꝫ rñſio ex dictis.

Membrũ ſecũdũ

Conſequẽt᷑ querit᷑ de noĩbꝫ ꝑ̃uatiuis vel
negatiuis. an ꝓpri⁹ dicãtur in deo: noĩbꝫ
miſticis poſitiuis. vt etern⁹. incorruptibi-
lis. increat⁹. Ad qd̓ ſic dyo⁹. de miſtica
theolo. oꝑtet ablatões in ↄ̃riũ poſitõibꝫ laudaẽ. Et. n.
illas. ſ. poſitões a ꝑ̃ſtãtiſſimis inchoãtes ⁊ ꝑ media ad
nouiſſima deſcẽdẽtes aꝑponim⁹: h̄ vo a nouiſſimis ad
principaliſſimas aſcẽſiones faciẽtes: oĩa auferim⁹. Et
dicit ↄmẽtator. poſitões ſunt q̃cũq̧ ꝓprie in deo dicũt᷑:
qꝛ eſt eis vita ⁊ lux ⁊ ſil̓ia. abl̓ones vo q̃cũq̧ vt aliena

a deo aſſerūť. vtputa q̄m ñ corpꝰ dr̄: ñ aīa. nec q̄cꝙ eoꝝ
q̄ ꝯgnoſcūť aut intelligētie ſubmittunť. Ex q̄ relinqť ꝙ
poſitōnes dicūť de deo ꝓpriꝰ ꝙ̄ priuatōes. Itē dyoꝰ.
in eodē. ex p̄ſtantiſſimo ponimꝰ poſitōes. a nouiſſimis
v̊o inchoamꝰ diuinā ablatōz. qꝛ ponētes poſitōes īcho
amus a cognitiori: auferētes v̊o a magis diſtantibus:
ipī diue eēntie ſupple. Et dicit ꝯmētator. ꝙ poſitōes ſꝫ
affirmatōꝫ dicūť. qꝛ vita potiꝰ dr̄ ꝙ̄ aer. Negatō v̊o p̄-
uatio ē. q̄m ñ inebriať ñ iraſciť i poſitōibꝫ magis cōge
nerate ſiue ꝓpinquus. vñ dyoꝰ. an ñ magis vita ⁊ boni-
tas ꝙ̄ aer: Cōmētator. familiariꝰ ſiue magis ꝓpriuꝫ ē
deo vita ⁊ bonitas ꝙ̄ aer ⁊ lapis. In priuatōibꝫ a ma-
gis diſtantibꝫ incipimꝰ. vñ dyoꝰ. an ñ magis crapule
⁊ manie: i. furores ſupple remouēť a deo: ꝙ̄ ñ dici vel ī-
telligi. q. d. magis ꝓpriū ē deo ñ crapulari ñ iraſci: ꝙ̄ ñ
dici ñ intelligi. vñ ꝯmēta. an ñ potiꝰ dr̄ ñ iraſciť deꝰ ꝙ̄
ñ intelligiť: Ex ħ relinqť. cū affirmatōes a familiari-
ori ponamꝰ in deo: negatōes a remotōri: ꝙ ꝓpriꝰ dicēť
in deo poſitōes ꝙ̄ negatōes. ⁊ noīa affirmatiā ꝙ̄ p̄uati-
ua. Ad oppoſitū ē p̄dicta auctas dyo. affirmatōes ī
diuis icōpacte: negatōes v̊o vere. Itē dam̄. incorpo
reū incorꝑabile ñ qd ē deꝰ ſignificāt: ħ qd ñ ē. oportꝫ aūt
alicꝰ ſbaꝫ dicē qd ē: enūciare ñ qd ñ ē. in deo ať qd ē: di
cē ipoſſibile ē. familiariꝰ ať ex oī ablatōe facē ſmōēꝫ. ḡ
negatiua ſunt magis ꝓpria affirmatōibꝫ. qꝛ affirmatiā
inſinuāt qd ē: negatiā v̊o qd ñ ē. Rñſio. affirmatio-
nes ⁊ negatōes miſtice ī diuis p̄nt accipi dupl'r. ſm ꝓ
prietatē dicēdi: vel ſm v̊itatē eēndi. ſi ſm ꝓprietatē di
cēdi: qꝛ affirmatōes ſignificāt ꝑ inſinuatōes alicꝰ ꝯcre
tōis: veriꝰ ꝯueniūt negatōes q̄ remouēt modū ꝯcretōis
Et ſm ħ impropꝛie accipiūť affirmatōes. vñ b. dyoꝰ.
ad ꝓprietatē dicēdi reſpiciēs dic̄. ꝙ affirmatōes icōpa
cte: negatōes v̊o vere ñ ad v̊itatē eēndi. vñ dam̄. cuꝫ di
xit. familiariꝰ ex oī ablatōe facē ſmonē: ſubdit. necꝫ ei
eoꝝ q̄ ſunt: necꝫ vt ñ ens. ħ vt ſuꝑ oīa ens: ⁊ ſuꝑ ipm eē
ens. Si. n. eoꝝ q̄ ſunt ꝯgnitōes nr̄e ſunt ꝙ ſuꝑ ꝯgnitōꝫ
ē oīno: ⁊ ſuꝑ ſubaꝫ erit ſupple ipē deꝰ. Si v̊o reſpiciamꝰ
v̊itatē eēndi: magis ꝓprie ꝯueniūt affirmatiōes miſtice
q̄ dicūt ꝑfectōꝫ. vt vita boītas p̄ınitas ⁊c̄. vñ dam̄. Sci
endū ē ꝙ ñ ex nobis trāſlatū ē ad btām deitatē p̄inita-
tis ⁊ filiatōis ⁊ ꝓceſſiōis nomē. Ecōtrario ať inde no
bis traditū ē vt ait diuus apl's. ꝓptea flecto genua ad
p̄rēꝫ: ex q̄ oīs p̄rnitas i celo ⁊ ī terra noīať. ⁊ ſic pꝫ ſol'o
ad obiecta.   ꝯſequētibꝫ naturaꝫ.

Queſtio. lij. de nomibꝰ

Onſequēs eſt que

rē ſm ordinē dam̄. de noībꝫ ꝯſeq̄ntibꝫ
naturā. Sciēdū ꝙ hmōi noīm q̄dā cō
notāt effectū i creata: vt iuſtꝰ ⁊ miſeri
cors. q̄dā v̊o ñ ꝯnotāt: vt bonꝰ ſapiens.
Itē tuꝫ hoꝝ tū illoꝝ q̄dā ſigſicāt ꝑ modū abſtractōis:
vt iuſticia boītas. q̄dā ꝑ modū ꝯcretōis: vt iuſtꝰ bonꝰ.
Primo ḡ q̄riť. an ſig̃ficēt diuaꝫ ſbaꝫ. Scd̄o. an eodeꝫ
mō de deo dicāť iuſtū ⁊ bonū. Tercō. an iuſticia ⁊ hꝰ-
modi ꝯnotēt effectū. Quarto. vtꝝ eodē mō dicāť iuſtꝰ
⁊ iuſticia.

Mēbrū primū

Ꝺ p̄mū ſic boe. ī li. de tri. Cū dr̄ deꝰ ē iu
ſtus vel bonꝰ: p̄dicať iuſticia vł boītas q̄
ē dei ſba. ḡ ſig̃ficāt ſbaꝫ. Itē iuſtū ⁊ bo
nū ꝯueniūt tribꝫ ꝑſoīs ⁊ ī ſūma ſinglarit.
ḡ dicūť eēntial'r ſm reglaꝫ aug̃. Cōt. dam̄. iuſtuꝫ ⁊
bonū ⁊ ſctm ſequūť naturā: ñ ipaꝫ ſbaꝫ oñdūt. Itē q̄
riť de ħ qđ dic̄ dam̄. iiij. ca. j. li. q̄cūqꝫ ī deo affirmatiue
dicūť: ñ naturā ħ ea q̄ ſūt ꝯ naturā eiꝰ oñdūt. vt ſi bonū
ſi iuſtū ſi ſapiēs ſi q̄dcūqꝫ dixeris. ñ naturā dicis dei: ħ
ea q̄ ſūt ꝯ naturā. Rñſio. ē ꝯſiderać dupl'r nom̄ dei.
aut q̄tū ad ſig̃ficatū: aut q̄tū ad modūſig̃ficādi. Cōſi-
derādo ſig̃ficatū: oīa hmōi noīa: ſiue opatōis: ſiue p̄ua
tōis: ſiue ꝯñtia naturā: ſiue hitudīs: oñdūt naturā. Cō
ſiderādo v̊o modūſig̃ficādi q ē ſic̄ i c̄atura: dic̄ dam̄. ꝙ
ñ ſig̃ficāt naturā ħ ꝯñtia naturā. qꝛ ad ſilitudīeꝫ dicūť
eoꝝ q̄ ſequūť naturā ī c̄aturis. ⁊ ñ ſig̃ficāt ſbaꝫ ħ ꝓpri-
etatē ſbe. Sig̃ficāt. n. diuā naturā vt q̄litatē ſiue vt hi-
tū. Ad ſecūdū qđ q̄rit. ꝙ q̄cūqꝫ dicūť affirmatiē đ deo
ñ naturā ħ ea q̄ eēntiā oñdūt. dđm ſm illā reglaꝫ fidei
oē ſimplex alio ē alio dr̄ eē: qꝛ ſua ꝓpria eēntia ē. noīať
ať ſuo effectu. qꝛ ḡ nom̄ poſitm̄ i diuis acceptū ē ab effe
ctu. iō dr̄ q̄tū ad modūſig̃ficādi nō ſig̃ficać naturā. ⁊
iſtđ itelligr̄ đ noībꝫ poſitīs ſig̃ficātibꝫ deū ſb aliq̄ fora
detmīata. vt bonꝰ iuſtꝰ ſapiēs ⁊c̄. nā iſtđ ñ itelligr̄ de ſi
gnificātibꝫ abſolute ⁊ indetermiate. vt ens ⁊ q ē.

Membꝛuꝫ ſecūduꝫ

Onſequēť q̄riť. an eodē mō dicāť iuſtū ⁊
bonū đ deo. qđ vidť. qꝛ vtrūqꝫ ē nom̄ ꝯñs
naturā i rōe q̄ dicta ē. eodē ḡ mō dicunť.
Cōt. nom̄ bōi deriuať ad oēs creatas.
vñ boe. oīa bōa qꝛ a bono: iuſtū ať ñ. ñ ei oīa iuſta qꝛ a
iuſto. Rñſio dicta ē ſ. q. de boītate. nā bonū ē ꝯditō
general' ipiꝰ cāe q̄ ē deꝰ. qꝛ. n. bōꝰ: iō fac̄ c̄aturā. vñ aug̃
qꝛ bōꝰ ē ſūmꝰ. ⁊ iō bonū reſpic̄ oēꝫ c̄aturā cꝰ ē cā. iuſtū
v̊o ē ꝯditō ſpāl' ⁊ reſpic̄ ſpālē actū. ſ. reddē vnicuiqꝫ qđ
ſuū ē. qđ ꝑtiet ad rōalē c̄aturā. ⁊ iō iuſtū ñ deſcēdit ad
oīa ſic̄ dic̄ boe. đ ebdoma.

Mēbrū. iij.

Einđ q̄riť. an iuſtū ꝯnotꝫ effcm̄ i creata.
Boe. deꝰ ē ſba ſuꝑ oēꝫ ſbaꝫ ⁊ iuſticia ſuꝑ
oēꝫ iuſticiā. ħ cū dr̄ bō ē iuſtꝰ: nihil p̄di-
cať ſiue ꝯnotať niſi iuſticia hoīs. ḡ cū dr̄
deꝰ iuſtꝰ: nihil p̄dicať vł ꝯnōť niſi iuſticia dei. Itē ſic̄
p̄ma v̊itas īfluit ſuꝑ effectꝰ ſuos: ſic ſūma boītas vł ſū-
mū ens. ħ cū dr̄ deꝰ ē bōꝰ: deꝰ ē ens. nullꝰ effectꝰ p̄dicať
vel ꝯp̄dicať vel ꝯnotať. ḡ nec cū dr̄ deꝰ iuſtꝰ. Itē ſi cō-
notať effectꝰ cū dr̄ deꝰ ē iuſtꝰ. ḡ ħ nom̄ iuſtꝰ dic̄ reſpectū
ad c̄aturā. nā effectꝰ ē ī c̄ata. ħ oē nom̄ deſig̃ns reſpectū
ē nom̄ hitudis q̄ ē q̄nta dr̄ia noīm eēntialiū ſm dam̄. vt
c̄ator ⁊ dñs. ñ ḡ eēt i oppoſita dr̄ia. Cōt. ſiue dicať
deꝰ iuſtꝰ ſiue hō iuſtꝰ: ſꝑ poiť redditō vnicuiqꝫ qđ ſuū ē
Effectꝰ igr̄ iſte aut ſig̃ficať cū dr̄ deꝰ iuſtꝰ: aut ꝯnōť cū
p̄ncipali ſig̃ficato: ħ ñ ſig̃ficať. nā ſig̃ficatū ē diuā iu-
ſticia q̄ ē diua eēntia. vt dic̄ boe. ḡ ꝯnōť. Rñſio. cum
diuū eē ſig̃ficeť mltis mōis. vt ſba cū dr̄ deꝰ. vt q̄ntitas
cū dr̄ magnꝰ. vt q̄litas cū dr̄ ſapiēs iuſtꝰ. ⁊ ſic de cetis
genēibꝫ vt ſ. declatū ē. attēdēdū ē reglarit. vtꝝ nomen
diuū ſig̃ficet dr̄iaꝫ alicꝰ genēis abſolutā: ⁊ tūc ñ ꝯnōť
effectꝰ ħ ſolū ſig̃ficať diua eēntia ſic̄ cū dr̄ magnꝰ. Si
v̊o ſꝫ dr̄iaꝫ ꝯꝑatā ꝯſiderādū an ꝯꝑatō ſit detmīata ad
actū tꝑalē vel ad actū etnū (liceat ſic loq) vt ſaꝑe gene
rare ꝯicać q̄ ſig̃ficāt diua ꝑ modū actꝰ. ſi ſig̃ficent ſm
dr̄iaꝫ genēis ꝯꝑatā ad actū tꝑalē: ꝯnōť effectꝰ ī c̄ata.
v̊bigra. iuſtꝰ vł iuſticia miſicors vel miſcđia ſignificāt
diuā eēntiā ꝑ modū hitꝰ. hitꝰ ať ꝯꝑatōꝫ hꝫ ad actū. hꝰ-
mōi ať ꝯꝑatōꝫ hñt ad actū retribuēdi: ad actū miſeren
di. ⁊ iō cū dr̄ miſicors. iuſtꝰ. p̄dicať diua eēntia ⁊ ꝯno
tať vel ꝯp̄dicať actꝰ retbutōis. Si v̊o ſig̃ficēt ſꝫ dr̄iaꝫ
genēis ꝯꝑatā. ħ ñ detmīate ad actū tꝑalē. imo dr̄nť ad
actū tꝑalē ⁊ etnū: ñ ꝯnōť effectꝰ tꝑal'. v̊. ḡ. cū dr̄ ſapiēs
potēs vel bōꝰ đ deo: ſig̃ficať diua eēntia ꝑ modū hitꝰ:
⁊ iō i ꝯꝑatōe. ħ ꝯꝑatō hmōi ñ detmīať ad actū tꝑaleꝫ.
ſapiēs. n. vel ſapiā dr̄ i ꝯꝑatōe ad ſaꝑe: q ñ detmīať ad
tꝑale cū dr̄ deꝰ ſaꝑe ſe. ſil'r potēs vł potētia ñ detmīať
ad tꝑale: qꝛ dr̄ poſſe generać poſſe ꝯḡſcē. ſil'r bōꝰ vł bo
nitas q̄ dicūť ad hūc actū ꝯicać vł đ ſe diffūdē: qꝛ ꝯica
tio ē etna i ꝑſoīs diuis. Ad illđ qđ obijciť cuꝫ dr̄ bō
iuſtꝰ nihil ꝯnōť. dico ꝙ p̄dicať hitꝰ q ē v̊tꝰ iuſticie. ⁊ per
ꝯñs ꝯnōť effectꝰ q ē reddē vnicuiqꝫ ⁊c̄. qꝛ hitꝰ dic̄ ꝯꝑatōꝫ
ad actū. Ad ſcđm iā pꝫ rñſio. q̄m ñ ē ſil'e de ħ nomīe

ens vel de hoc noīe bonus ⁊ de h noīe iuſtus. ¶ Ad ter-
ciū dōm. ꝙ nomen deſignans ꝯparationeꝫ eſt duobꝫ mo-
dis. aut. n. deſignat ꝯparatio in actu: aut in habitu. ſi in
actu tūc dicit tale nomē hītudinis ſicut miſerator cre
ator. ſi vō in habitu ñ dicit nomē habitudinis: niſi pn-
cipaliter ſignificaret ipſa ꝯparatio ſicut hoc nomie deꝰ.
Inde eſt ꝙ hoc nomē miſericors quia ſignificat dinam
eēntiam ⁊ ꝯnotat habitudinē ad miſerendū: nō eſt no-
mē habitudinis. ſilr nec hoc noīe iuſtus qđ ſignificat
diuinā eēntiam ⁊ ꝯnotat aptitudinē retributōis. vñ ⁊
dicit miſericors ⁊ iuſtus ab eterno. miſerator vō ⁊ re-
tributor ex tempe.

Membrū quartū

Conſequent querit. an eodeꝫ modo dicāt
hmōi noīa ꝯcreta ⁊ abſtracta. Querit ǵ
vtꝝ eodē mō dicant bonus vel bonitas:
iuſtus vel iuſticia. Ad qđ ſic. ſi eodē mō
dicant iuſtus ⁊ iuſticia: bonus ⁊ bonitas. ſ deꝰ dicit
valde bonꝰ. ǵ dicit valde bonitas. ſi ǵ dicit valde boni
tas: nō eodē modo dicūt de deo bonus ⁊ boītas. ¶ Cō
tra. cū dicit deus bonus: pdicat diuina eēntia ſicut cū
dicit bonitas: ⁊ ideꝫ vtrobiqꝫ ꝯnotat. penitus ǵ dicūt
ideꝫ ex pte ſignificati ⁊ ex pte ꝯnotati. ¶ Rñſio ſm p-
poſitīn. ꝙ ꝓpoſitōes in quibꝫ predicant vocabula que
ſignificant in ſubſiſtentia magis ſuccedūt ad ſimplici-
tatē. vt cū dico: deus eſt bonitas. quia nec etiā ex modo
locutōis videt innui ꝓprietas ineſſe deo. ille vō ī qbus
predicant vocabula que ſignificāt in adiacētia: quodā
mō accedūt ad ꝯpoſitiōeꝫ. quia ꝯpoſitioneꝫ ꝓprietatis
ad ſubiectū innuere vident. vt iuſtus bonus ⁊ hmōi. ⁊
cū idem ſignificet hoc vocabulū bonus qđ bonitas: qa
tñ hoc nomen bonus ſm vſitataꝫ intelligentiā magis
accedit ad ꝯpoſitōneꝫ: idcirco recipit aduerbiū ꝑ ſe. vt
dicat: deus eſt valde bonus: ⁊ nō valde bonitas. etiaꝫ
incōgrua eſſet locutio ſm regulā artis grāmatice ſi di
ceret valde bonitas. ¶ Iteꝫ querit. an ſicut deus dr iu
ſtus ⁊ miſericors: poſſit dici iuſticia ⁊ miſcdia. quia ī
multis locis ſacre ſcripture inuenit. vñ dulcis ⁊ rectꝰ
dñs. ⁊ iteꝝ: patiens ⁊ multū miſericors. h ſi eſt vera: h
nō eſt ꝓpter principale ſignificatū illoꝝ adiectiuoꝝ.
Illud. n. vnū eſt: h ꝓpter ꝯnotata que ſunt diuerſa. ſed
ſi hoc: eadeꝫ rōne hec eſt vera deus eſt iuſticia ⁊ miſeri
cordia: ꝓpter eadeꝫ ꝯnotata. ¶ Iteꝫ talis locutio inue-
nitur in ſcriptura. vñ ps. miſcdia ⁊ veritas tua ⁊c. ⁊ p
ma coꝝ. j. factus ē nobis iuſticia ⁊ ſapiā ⁊ ſignificatio
⁊ redemptio. Sed ꝯ. eſſe iuſticiā eſt eſſe qd: eē miſcdiaꝫ
eſt eē qd. ⁊ ita ſi deus eſt miſcdia ⁊ iuſticia: deꝰ ē qd ⁊
quid: ⁊ ita plura. Solō. dictio copulatiua copulat ad-
iectiua: ꝯiungit ꝯnotata ꝑ adiectiua illa. ⁊ quia cū dr
deus eſt iuſtus ⁊ miſericors: copulāt diuerſa ꝯnotata
ꝑ illa adiectiua hꝫ copulatiua ꝯiunctio illud quod ex-
igit. vñ illa locutio eſt vera. Sed cū copulat int ſubſtā
tiua vult copulare ſuppoſita. ⁊ qꝛ cū dicit deus eſt iuſti
cia ⁊ miſcdia: nō ſunt ibi diuerſa ſuppoſita. nō inuenit
ibi hec dictio diuerſitatē quā exigit. vñ ꝓprie loquendo
falſa eſt. Recipit tñ h improprie ꝓpt diuerſa cōnotata
q̄ ibi ſunt. qꝛ qñqꝫ ꝑ improprias locutōes magis expri
mit veritas fidei q̄ ꝑ ꝓprias.

Queſtio. liij. de nominibus eēntialibꝫ ꝯnotantibꝫ reſpectū creatoris ad creaturas.

Reſtat opitulāte diuina gratia inquirē de nomibꝫ eēntia-
libꝫ q̄ ſunt nomīa hītudinis ſiue reſpe
ctiua. q̄ eſt qnta drñtia ſm dam. horū
oīm eſt drñtia. naꝫ quedā ſunt que di
cūt ſiue ꝯnotāt reſpectū pſone ad pſonā. vt eq̄litas ſili-
tudo. quedā vō reſpectū ad creaturam. vt dñs creator.
Iteꝫ ꝯnotantiū reſpectū ad creaturā. quedā ꝯnotāt re
ſpectū tm̄: vt dñs. quedā reſpectū ⁊ effectū: vt creator ⁊
miſericors. Querit circa hec noīa. Primo. vtꝝ ſigni-
ficēt eēntiam ⁊ ꝯueniāt deo ab eterno. Scdō. vtꝝ deus
oīm reꝝ ſit dñs ex tempe. Tercio. vtꝝ dñium ⁊ hmōi
reſpectus ſint creata vel increatū. Quarto. vtꝝ reſpe-
ctus ꝯnotatus ſit in creatore vel creatura.

Membrū primū

Ad primū ſic augꝰ. cum querit cuiꝰ rei ab
eterno fuit dñs ſi creatura ñ fuit ab eter-
no: ñ audeo pcipitare ſñiaꝫ. nā ⁊ meipm
intueor ⁊ recolo ſcriptū eē. Quis pt ſcire
ꝯſiliū dñi: aut qs pōt cogitare qd velit dñs. ǵ ipē ab et-
no fuit dñs alicuiꝰ rei. ǵ ex pte ñ ꝯuenit ei. ¶ Iteꝫ dñs
eſt illi nomē eēntiale. ǵ ipſuꝫ ſignificat eēntiaꝫ. ¶ Iteꝫ
ambro. dicit. ꝙ deus eſt nomē nature: dñs nomē pote-
ſtatis. ſ ptās nihil aliud eſt q̄ eēntia. ǵ h nomē dñs nō
ꝯuenit deo ex tpe. ¶ Cōtra. augꝰ. dicit. ꝙ hec relatiua
appellatio dñs: eſt deo ex tpe. ǵ ꝯuenit ei ex tpe. ¶ Itē ſi
qs cogitet ⁊ dicat. ꝙ deꝰ ñ fuerit dñs ex tpe: qꝛ ñ fuerit
prius tpus q̄ eēt dñs. ⁊ certe ipſe cepit eē dñs tēpis. ⁊
certe vt meꝰ eēt dñs vel tuus ex tpe incepit eē. ǵ h nom
dñs ñ ꝯueit ab eterno. ¶ Rñſio. h nomē dñs qñqꝫ ab-
ſolute ponit: ⁊ tūc notat eēntiam tm̄. ⁊ ab eterno ꝯueit
deo. qñqꝫ reſpectiue: ⁊ tūc eēntialr eēntiā ſignificat ⁊ ſe
cūdario relatōꝫ. ⁊ eſt ſenſus. deꝰ ē dñs. i. deꝰ ē deus cui
creatura ſubiecta ē. Silr hec vocabula creator ⁊ ſilia
principalr eēntiaꝫ ſignificāt: ⁊ ſecūdario correlatōeꝫ q̄
ineſt creature. Eſt. n. ſenſus. deꝰ ē creator. deꝰ ē deꝰ a q̄
īcipit eē creatura. Sꝫ ſi inferat. h ǵ vocabulū creator
ab eterno ꝯueit deo. ñ ſeqt. naꝫ deſtruere faciliꝰ ē q̄ cō
ſtruere oīno vt dic ariſto. Ad h. n. vt ſim hō albꝫ: nccia
ſunt duo. ſ. vt ſim hō: ⁊ vt ſim albꝫ. ⁊ ad h vt ñ ſim hō
albꝫ: ſuffic vt ñ ſim albꝫ. A ſili dico. ꝙ ad h vt deus ſit
creator duo ſunt nccia. ſ. vt ſit deꝰ: ⁊ vt ab ipō incipiat
eē creatura. ſ ad h vt ñ ſit creator: ſuffic vt ab eo nō ſit
creatura. ¶ Inſtātia. deꝰ ñ ſꝑ erit preſciꝰ hꝰ rei. ǵ h no
mē pſcius ñ ſignificat diuinā naturā. ſic. n. ad h vt vo-
cabulū ſignificet diuinā naturā ñ exigit vt ſꝑ ꝯuciat vt
in futuro. ⁊ h ꝯſigtione faciēte: ita tñ exigit vt ſꝑ ꝯue-
niat ſignatōe faciēte. Sꝫ qđ dicit aug. ꝙ ñ audet pcipi
tare ſñiaꝫ: dicimꝰ ꝙ tūc ñ audebat: ſ poſt fecit. hec eſt
ſñia Prepoſitiui. Sꝫ qꝛ videbit alicui ꝙ h nomē dñs
nūq̄ ſignificet abſolute ſ ſꝑ reſpectiue. vñ aug. v. đ tri.
Creator relatiue dr ad creaturā ſic dñs ad ſuū: ñ vide
bit ꝯueīre deo ab etno. vñ aug. ī eodē. dñs ñ dr niſi cū
hre incipit ſeruū. vñ iſta appellatio relatiua ex tempe ē
deo. ¶ Rñſio. dōm ꝙ h nomē dñs ſꝑ accipit reſpectie.
ſ h duobꝫ modis. nā pōt notari reſpectꝰ in habitu vl ī
actu. ſi in hītu: ſic ꝯuenit deo ab eterno ꝙ ē dñs. i. dña
bilis ſiue potēs coercē ſbditos. ⁊ ē ſenſus. deꝰ ē dñs. i.
deꝰ ē deꝰ cui ſubijcibilis ē creatura ſiue ſit ſiue ñ ſit. ſi ī
actu ꝯueit ex tpe: ⁊ idem ē dñs qđ dñator. ⁊ eſt ſenſus.
deꝰ ē dñs. i. deꝰ ē deꝰ cui ſubiecta ē creatura.

Membruꝫ ſecūduꝫ

Secūdo qrit. vtꝝ dñs oīm reꝝ ſit ex tpe.
Ad qđ ſic obijciet aliqs. qꝛ ñ tm̄ ē dñs re
rū q̄ ex tpe ceperūt: ſ etiā illiꝰ rei q̄ ñ ce-
pit ex tpe. i. ipīus tpis qđ ñ incepit ī tpe
qꝛ ñ erat tps anq̄ incipet. ⁊ iō ñ cepit eē dñs ex tempe.
¶ Rñdet mgr ī ſent. j. li. di. xxx. ꝙ lꝫ ñ cepit ex tpe eſſe
dñs tpis: cepit tñ eē dñs tpis: qꝛ ñ ſꝑ fuit tps. ⁊ ipīus
hoīs ex tpe cepit eē dñs. vñ aug. v. de tri. qñ cepit tps
deꝰ cepit eē dñs. nec añ tps fuit dñs: ſ cū tpe. ñ ex tpe
vel in tpe: qꝛ ñ añ fuit tps q̄ ipē dñs ſ ſil. ¶ Sꝫ obijcit
qꝛ ſm Iſido. q̄tuor ſunt coeua. tps. celū empireū. pria
materia. ⁊ angeli. ǵ ſi ē dñs illoꝝ triū ex tpe: erit dñs

tp̄is ex tp̄e. ḡ nec alioꝝ. ſi. n. rō eſt ꝙ ñ cepit eē dñs tē-
poris ex tp̄e q2 ñ erat tp̄s añ tp̄s. eadē rōne ñ fuit dñs
illoꝝ triū ex tp̄e: q2 tp̄s ñ fuit añ illa. ¶ Jteʒ ſuppoſito
ꝙ oīa ſunt ſimul creata ſm opi. aug. ſm illð eccī. xviij.
Qui viuit ineternū creauit oīa ſimul. ⁊ ẜ eſt vel ī genē
vel in ſpecie. ḡ cū oīs creatura ſit coeua tp̄is: vidr̄ ꝙ ñ
ſit dñs creaturaꝝ ex tp̄e vel in tp̄e ſicut nec dñs tēp̄is.
¶ Jteʒ cū deꝰ cepit eſſe dñs tempoꝝ cū tp̄e ſic̄ dic̄ au-
guſti. vtꝝ ſil'r poſſit dici ecōuerſo ꝙ tp̄s cepit eē cū dño
¶ R̄nſio. ꝙ deus cepit eē ex tp̄e reꝝ cocqueuaꝝ tēpori
ſm ꝙ dñs dr̄ in actu. Et rō hꝰ eſt. q2 nō p̄t intelligi cre
atura gn intelligat̄ ens de nihilo. ⁊ ſic intelligit̄ muta-
bilitas que nō p̄t intelligi ſine tp̄e. vñ nō pōt intelligi
creatura gn intelligat̄ tempꝰ. ꝓpter ẜ optet dicē ꝙ ce
pit eſſe dñs tp̄is cū tp̄e. Sʒ q2 tp̄s poſſumꝰ intelligere
nō intelligendo creaturā hāc vel illā: ꝓpter ẜ poſſumꝰ
dicere de alijs creaturis ꝙ cepit eē dñs illaꝝ ex tp̄e. q2
pōt intelligi tp̄s añ creaturā. Cepit ḡ eſſe dñs tp̄is cuʒ
tp̄e aliaꝝ reꝝ ex tp̄e. ¶ Ad ẜ qð obijcit̄ dðm. ꝙ incipe
eſſe nō ꝯuenit dño ſm ſe ẜ p illud ad qð refert̄: cui ſm
ſe ꝯuenit incipe eſſe. ⁊ iō ꝓprie dr̄ de dño q2 cepit eē do
minꝰ cū tp̄e ẜ nō ecōuerſo. q2 tūc nō diceret̄ ſolū ð dño
ꝙ cepit eſſe ꝓpt̄ relatōʒ ẜ etiā ꝓpt̄ ſubam. Alit̄ p̄t dici.
ꝙ hec p̄poſitio cū: dic̄ aſſociatōʒ ſiue ſimultatē. ẜ qñqꝫ
cū paritate: vt cū dr̄ tecū principiū. qñqꝫ nō cū parita-
te: ⁊ hoc dupl'r. q2 qñqꝫ notat̄ auc̄tas ī ablatiuo ⁊ ſub-
auc̄tas in noīatiuo: vt cū dr̄ miles eſt cū rege. qñqꝫ ecō
uerſo: vt. j. coꝝ. xv. nō ego ẜ gratia dei mecū. qñ ḡ nota
tur aſſociatio cū paritate: pōt fieri ꝯuerſio. qñ vō nota
tur nō cū paritate: nō pōt fieri ꝯuerſio. vñ nō ſeq̄t̄: mi-
les eſt cū rege: ḡ rex eſt cū milite. q2 ḡ cū dr̄ deꝰ cepit eē
dñs cū tempe. notat̄ aſſociatio nō cū paritate: ñ p̄t fiēi
ꝯuerſio vt dicat̄ tp̄s cepit eē cū dño.

Membrū tercīū

Tercio querit̄. vtꝝ dñiuʒ ⁊ hmōi reſpectꝰ
ſint creata vel increata. Ad qð ſic. dñiuʒ
aut eſt creatū vel increatū. ſi increatū: ḡ
eternū. ⁊ dr̄ de deo. ḡ aliqd creatū dicit̄ ð
deo. ¶ Jteʒ cū dico deus eſt dñs. ſi p̄dico increatū ñ dr̄
dñs ex tp̄e. qð nō eſt verū. p̄dicat̄ ḡ creatū ⁊ in rectitu-
dine: ḡ p̄dicat̄ creatū de increato. ḡ hec ē falſa deus eſt
dñs. ¶ Sil'r q̄ritur de reſpectu creature ad creatoreʒ.
aut eſt creatū aut increatū. ſi creatū: ḡ hʒ reſpectū ad
creatorē. vocet̄ eniʒ. a. ille reſpectꝰ. Querit̄ ḡ aut. a. eſt
creatū aut increatū. ſi creatū: cū hēat reſpectū ad crea
torē. querit̄ iteꝝ de illo. ⁊ ſic in infinitū. vel erit ponere
reſpectū increatū creature ad creatorē. ¶ R̄nſio. dixe
rūt porretani. ꝙ ẜ noīn dñs ſignificat q̄ndā relatiōʒ q̄
eſt dñiuʒ q̄ dñs ē dñs. ⁊ illa relatō ñ ē dīna eēntia: ſed
aſſiſtit ei. ⁊ incipit ei aſſiſtē ex tp̄e. i. qñ cepit hr̄e ſuū.
eodē mō ẜ noīn creator ſignificat quandā relatōʒ q̄ in-
cipit aſſiſtere qñ creature incipiūt eē ab eo. ¶ Contra.
boe. de tri. dñium ē ptās coercēdi q̄ in deo ē dīna eſſen
tia. Jtē ambro. deꝰ ⁊ dñs noīa ſunt nature: noīa ſunt
ptātis. ¶ Jteʒ ſicut albedine fit aliqs albꝰ: ita dñio fit
dñs. ſi ḡ dominiū ē creatura qð deꝰ: ſic dñs hʒ a crea-
tura. qð eſt hereticū. ¶ Jtē creatio q̄ deus creat ſi ē cre
atura: aut ḡ ſe creatōne vel alia. ſi alia: erit q̄rē de alia
aut ē creator aut nō: ⁊ erit ꝓcedere in infinitū. aut erit
aliq̄ creatio q̄ ſeip̄a creata eſt. ḡ ideʒ ē priꝰ ⁊ poſterius
ſe. ḡ nec creatio q̄ creat ſiue q̄ creator ē. nec dominiū q̄ ē
dñs ē creatura. ¶ Jteʒ amb. nō eſt creatura p quaʒ fa
cta ē oīs creatura. ẜ p creatōʒ facta ē oīs creatura. ḡ cre
atio nō ē creatura. ꝓpt̄ ẜ dixerūt alij: ꝙ hmōi relatōes
ſunt creature ⁊ p̄dicāt̄ de deo: nō p idēptitatē ẜ p cām.
vt cū dr̄ de medicina ſana. ẜ tñ ẜ nō videt̄. cū. n. dr̄ me-
dicina ſana: aliqd eſt in medicina q̄ eſt effectiua ſanita
tis. ḡ ſimilit̄ cū dr̄ deus creator: ſignificat̄ aliqd ī deo
quo ipſe eſt cā creature. p̄terea iſta noīa creator ⁊ dñs
nō ſignificāt plura equoce ſub vno noīe ſicut ẜ noīn ſa
nū. ¶ R̄nſio. cū dr̄ deus creator ⁊ dñs: p̄dicat̄ diuina
eēntia ⁊ ꝯnotat̄ reſpectus in creatura. ẜ qñqꝫ notat̄ re-
ſpectus ſolū: vt cū dr̄ deus creator eſt. i. deꝰ ē dīna eēn-
tia a q̄ creatura eſt. Sil'r deꝰ eſt dñs. i. deus ē dīna eſ-
ſentia cui ſubiecta eſt creatura. vñ p̄dicat̄ dīna eēntia
in rectitudine ⁊ reſpectus in obliq̄tate. vñ p̄dicatur de
deo dīna eēntia cū dr̄ deus dñs vel creator. ⁊ cointelli-
git̄ aliud quo refert̄ ad eēntiaʒ. nō ſicut cui inſit: ẜ a q̄
ſit vel cui ſubſit. nō tñ attribuit̄ deo ẜ creature ſm reʒ:
deo vō ſm nomē. vt fiat drñtia inter ſubiectū locutōis
⁊ ſubiectū rei ſiue attributōis. cū. n. dr̄ albū fit ī ſcuto:
paſſio ſignificata p ẜ verbū fiēi: nō attribuit̄ albo ſed
ſcuto. vñ albū lʒ ſit ſubiectū locutōis: tñ nō ē ſubiectū
rei vel attributōis. Sil'r cū dr̄ hō generat̄: generatō ñ
ineſt homī ſicut ſubiecto ẜ materie homīs. Cū ḡ queri
tur. vtꝝ dominiū ſit creatū vel increatū. dðm ꝙ dñiuʒ
dei eſt increatū rōne principalis ſignificati: rōne vō cō
notati dr̄ de deo ex tp̄e. vñ nō ſequit̄. dominiū eſt incre-
atū: ḡ dominiū eſt ab eterno. q2 cū dr̄ deus ē dñs: duo
dicūt̄. dīna eēntia: ⁊ reſpectus ꝯnotatus. q̄uis at̄ diui
na eēntia fuerit ab eterno: nō tñ ab eterno ei ſubiecta ē
creatura qð notat̄ cū diuina eēntia p ẜ ꝙ dico dñium.
¶ Ad aliud dðm. ꝙ reſpectus creature ad creatoreʒ eſt
creatura. nec eſt ponere aliū reſpectū. vnde in creatura
eſt ille reſpectus ⁊ creatura ē. nec eſt currē in infinitū;
q2 ſeipſo infert̄ ad creatoreʒ.

Membrū quartū

Quarto querit̄. vtꝝ reſpectꝰ ꝯnotatꝰ ſit ī
creatore vel creatura. ⁊ ad maiorem eui-
dentiā querūt̄ tria. Primo. vtꝝ diuīa eſ-
ſentia referat̄ ad creaturā. Scðo. vtꝝ il-
le reſpectus qui ꝯnotat̄ in dño vel in creatore: ſit ī cre
atura vel in deo. Tercio. an ſil'is ſit rō ī reſpectu hꝰ no
mis dñs ⁊ hꝰ noīs creator.

Articulꝰ primꝰ

Ad primū ſic. Jn cauſali ⁊ cauſato nō reci-
pimꝰ reciprocatōʒ ſic̄ dic̄ dyo. cauſatū. n. re-
fert̄ ad cām ẜ nō ecōuerſo. q2 cā nō depēdet
ḡ cū diuina eēntia cā ſit: creatura cauſatū. nō refertur
dīna eēntia ad creaturā. ¶ Pretea. ſi refert̄ ille reſpe-
ctus in ipſa ē. Sʒ tūc querit̄. ille reſpectus aut ē etnꝰ:
aut tp̄alis. ſi eternꝰ: ḡ creatura eſt etna. reſpectus enī
ad creaturā actualis ponit creaturā. ſi tp̄alis: ḡ ex tp̄e
eſt in deo ⁊ ante nō fuit. ḡ alio mō ſe habuit deꝰ q̄ priꝰ
ḡ mutatꝰ ē. qð enī alio mō ſe hʒ q̄ priꝰ mutat̄. ẜ vtꝝqꝫ
falſuʒ ē. ſ. ꝙ creatura eterna: ⁊ ꝙ deꝰ mutatꝰ ſit. ḡ nō ē
reſpectus in deo. ḡ nō refert̄ ad creaturā. ¶ Cont̄. re-
latōis eſſe eſt ad aliud ſe hr̄e. ẜ dñs ⁊ creator relatm̄ ē:
ḡ ſe hʒ ad aliud. ḡ dico relatōʒ de deo ⁊ ita eē ad aliud
ḡ refert̄. ¶ Jteʒ cū dico dñs aut creator, aut dico in re
latōe: aut in hitudine. ꝯſtat ꝙ ī hitudine: ḡ ſe hʒ ad cre
aturā. ḡ refert̄ ad creaturā. ¶ Jteʒ augꝰ. deus dr̄ dñs
ſicut nūmus dr̄ preciū. ẜ nūmus p ẜ ꝙ dr̄ vel fit p̄ciuʒ
refert̄ vel dr̄ in relatōe ad aliud. ḡ ⁊ deꝰ p ẜ ꝙ dñs ī re
latōe ad aliud. ¶ R̄nſio. notādū ꝙ relatio ſeu hitudo
relatiuoꝝ aliqñ fundat̄ ſup duplicē reſpectū: vt cuʒ dr̄
iſti ſunt amici. aliqñ ſup vnicū. Jn primo caſu vtrūqꝫ
relatiuoꝝ refert̄ ⁊ dr̄ relatiue. in ſecūdo vnū tm̄ refert̄
tñ vtrūqꝫ dr̄ relatiue. ⁊ ẜ ꝓuenit ex duplici collatōe i-
tellectus. ſicut. n. intelligimꝰ ſic ſignificamꝰ. hmōi rela
tiua ſūt cā ⁊ cauſatū. cā dico p̄fecta q̄ p̄ficit ſuū cauſa-
tū ⁊ nō p̄ficit̄ ab ipſa: qualis ē prima cā. Dicenduʒ ḡ
breuit̄. ꝙ dīna eēntia ñ refert̄ ad creaturā ẜ ecōuerſo.
q2 nō dependet a creatura: ẜ creatura ab ea. vñ hitudo
hmōi fundat̄ in vnico reſpectu q̄ eſt in creatura. tñ di-
uina eēntia ꝓut ſignificat̄ p hec noīa dñs creator ⁊ hꝰ-
modi. relatiue dr̄ ꝓpt̄ collatōʒ intellectꝰ. tñ nō refert̄:

qꝛ nõ dependet. ¶ Qð obijcit̃ ꝙ relatiuoꝝ eẽ ⁊c̃. dðm ꝙ ſꝫ verũ eſt de relatiuis q̃ relatiua ſunt in eẽndo. ſꝫ cũ dr̃ deꝰ dñs vel creatoꝛ: relatiua ſunt in dicẽdo ſꝫ nõ in eẽndo. ¶ Ad aliud dðm. ꝙ verũ ẽ ꝙ deꝰ dicit̃ in habitudine: nõ tñ eo ꝙ ſe habeat ad creaturã. ſꝫ ecõuerſo.

Articulus ſecundus

Conſequẽt̃ q̃ritur. vtꝝ reſpectꝰ ꝯnotatꝰ ſit ĩ deo vel in creatura. Ad qð ſic. cũ dr̃ deꝰ eſt creatoꝛ: deꝰ ẽ dñs. iſta noĩa ſignificãt habitudinẽ dei ad creaturas. cũ ḡ relatio ⁊ coꝛrelatõ oppoſite ſunt hĩtudines: nõ potuerũt ſimul eẽ ĩ eodeꝫ. ſꝫ relatio creature ad deũ eſt in creatura. ḡ ſua coꝛrelatõ erit in creatoꝛe. erit ḡ in deo. cũ ḡ vtraqꝫ ſit accñs: erit accidens in deo. ¶ Si aũt dicat̃ ꝙ p̃dicat̃ dĩna eſſentia de deo ⁊ ꝯp̃dicat̃ relatio de creatura: tũc querit̃. illa relatio aut ẽ in deo: aut in creatura. ſi in deo: ḡ falſa ẽ ꝓpoſitio q̃ dic̃ ꝙ deus eſt dñs: qꝛ p̃dicat̃ creatura de deo. ſi in creatura: ḡ nihil p̃dicat̃ ibi de deo niſi dĩna eẽntia. ¶ Preterea. illa relatio ſignificat̃ in rectitudine: quare dꝫ attribui ſubẽ ſignificate in rectitudine. eadẽ qð ẽ de actõe ſignificata ꝑ ſꝫ verbũ creat cuꝫ dicit̃ deus creat. ¶ Preterea. actio ⁊ paſſio oppoſita adinuicẽ dicũt̃. huic ḡ actioni rñdet paſſio. Querit̃ ḡ in q̃ eſt paſſio oppoſita huic actioni? Subiectũ .n. paſſionis nõ factũ eſt ſed materia eius. cũ ḡ creatura nõ fiat ex materia: nõ põt eẽ in creatura paſſio: q̃re neqꝫ actio. ¶ Iteꝫ augꝰ. ſicut nũmus preciũ dr̃: ſic deus dñs. ſꝫ relatio q̃ nũmꝰ dicit̃ p̃ciũ eſt in nũmo: ḡ relatio qua deꝰ dr̃ dñs ẽ ĩ dño. Itẽ nũmus dr̃ preciũ ꝑ relatõꝫ q̃ ei accidit. ḡ ⁊ dñs ꝑ relationẽ q̃ ei accidit. ḡ deo aliqd accidit. ꝓbatio ꝙ nũmꝰ preciũ dr̃ ꝑ relatõꝫ ſm accidẽs. ſunt .n. due: quedaꝫ relationes que antecedũt oꝛdinẽ ſubaꝝ ⁊ accñtiũ: ſic relatõnes materie ⁊ foꝛme. ⁊ he naturales ſunt ⁊ nõ accidentales. ⁊ ſunt relatões alie q̃ ꝯſequũt̃ oꝛdinẽ ſubaꝝ ⁊ accñtiũ ſm ſuꝑius ⁊ inferius: ꝯueniẽtiaꝫ ⁊ drñtiaꝫ. ⁊ he accñtales ſunt vel ſm accñs: vt dextrũ ⁊ ſiniſtrũ. ſine ſiniſtro ñ põt eẽ dextrũ: q̃uis ipꝫ dextꝝ vel ſiniſtꝝ nõ mutet̃. Silr̃ preciũ ñ põt eſſe nũmus ſi nõ eẽt vſus vel aliqd tale in nũmo. ſi ḡ nũmꝰ dr̃ p̃ciũ relatiõe q̃ eſt ſm accñs: ḡ ⁊ deꝰ dñs. ¶ Itẽ cum dico dñs: dico relationẽ que ẽ ſuppoſitio. ſꝫ hec nõ ẽ in creatura: ḡ ẽ in creatoꝛe. ſicut .n. ſeruitus ẽ in creatura: ſic ſuppoſitio ĩ creatura. ¶ Rñſio. notãdũ vt dictũ ẽ. ꝙ noĩa relatiue dicta de deo ad creaturã: ſunt relatiua noĩa ſꝫ ñ ſigficant relatõꝫ. vt creatoꝛ ⁊ dñs. Noĩa võ creaturaꝝ relatiue dicta ad deũ: relatiue ſunt ſm nomẽ ⁊ relatõꝫ ſigficãt. vñ int̃ deũ ⁊ creaturã nõ ſunt relatiões due ſꝫ vna tm̃. nõ .n. necc̃e ẽ vt vni relatõni rñdeat altera ſm rẽ: ſꝫ ſolũ ſm dictionẽ vel ſm intellectũ. Et ſi q̃ratur vñ ẽ ſꝫ. dðꝫ ꝙ ſꝫ eſt a virtute intellectꝰ ꝯferentis vnũ extremum ad aliud ⁊ ecõuerſo. qꝛ ḡ ꝯferẽdo vtrũqꝫ reſpicit vtrunqꝫ: ponit q̃i reſpectũ ex vtraqꝫ ꝑte. ſic aũt intelligimꝰ ſic ſignificamꝰ. qꝛ ḡ duplex ẽ reſpectꝰ in intellectu: duplex eſt in dictõe. nõ .n. põt intellectꝰ nr̃ finiri ſuꝑ aliquã relatõꝫ niſi intelligat alterã ei coꝛrñdentẽ. dictio .n. nom̃ nõ ſolũ cauſat̃ a re ſed ab intellectu. ideo nõ oꝑtꝫ ꝙ relatiuo ſm nomẽ rñdeat relatiũ ſm rẽ. Qꝛ aũt vni relationi nõ ſit necc̃e ſꝑ rñdẽ alterã: pꝫ in actõe ⁊ paſſione q̃ dicũt̃ ſilr̃ relatiue. ſꝫ nõ necc̃e ẽ ſꝑ actõi rñdẽ paſſionẽ lꝫ necc̃e ſit ſꝑ ei nomẽ paſſiue ſignificãs. qð pꝫ cũ dr̃ deus creat aĩaꝫ. ſꝫ .n. verbũ creat ſignificat vẽ actõꝫ. q̃m deꝰ dr̃ vẽ agẽ ſm aug. in li. de tri. huic actõni rñdet paſſio ſm nom̃ ñ ſm rẽ: cũ dr̃ aĩa creat̃. ſꝫ .n. verbũ creat̃ paſſiue dr̃: nõ tñ paſſionẽ ſignificat. paſſio .n. nõ ẽ in facto vt in ſubiecto: ſꝫ ĩ materia facti. vñð cũ creatio ſit ex nihilo ⁊ nõ ex materia p̃exñti: in creatõe reꝝ eſt actõ ſine paſſione. vnde nõ ẽ ibi niſi vna relatio ſm rem vel vnꝰ reſpectus. pꝫ ḡ ꝙ nõ necc̃e ẽ cuilibꝫ relatõni coꝛrñdẽ alterã ſm rẽ ſꝫ ſolũ ſm nom̃. Dicendũ ḡ ꝙ in deo ẽ reſpectus ſolũ in creatura q̃ntuꝫ eſt in re. ſꝫ in dicẽdo eſt duplex reſpectꝰ. nõ .n. ẽ dependẽtia dei ad creaturã ſꝫ ecõuerſo. ⁊ ꝑ ſꝫ ſoluũtur duo p̃ma obiecta. ¶ Si aũt obijcit̃ aliqs reſpectus ꝯuenit deo q nõ ꝯuenit ei ab eterno: ḡ ⁊ aliq̃ foꝛma. dðm ꝙ nõ ẽ ſimile de relatõe ⁊ foꝛma. qꝛ nõ dr̃ ei ꝯuenire relatio qꝛ aliqd ſit in eo mutatũ. ſed ſi diceret̃ de foꝛma intelligeret̃ mutatio. Dicendũ ḡ breuiter ꝙ predicat̃ diuina eẽntia ⁊ ꝯnotat̃ reſpectus ſiue effectus in creatura q nõ p̃dicat̃ vt ſit in dĩna eſſentia: ſꝫ in creatura. ¶ Ad aliud dðm. ꝙ ꝓprie loquẽdo eſt eẽ qð ꝑtinet ad ſubam. ⁊ eſt eẽ vel ineſſe qð ꝑtinꝫ ad accidens. ⁊ eſt eẽ vel adeſſe qð eſt hĩtudinis. tale eẽ reperit̃ in ſubſtantijs ⁊ accidẽtibꝫ. ſubẽ referũtur ⁊ accidẽtia. eſt .n. hĩtudo ſubẽ ad ſubam ⁊ accñtis ad accñs. eẽ habitudinis ſubẽ ad ſubam nõ ẽ accñs: vt ſm idẽptitateꝫ in ſpecie hĩtudo ſingulariũ eẽ hĩtudinis accñtis ad accidẽs accñs eſt. Dicendũ ḡ ꝙ nõ ſeqtur ſꝫ dr̃ ad aliqd ḡ ineſt ei aliqd. ſꝫ ſequit̃ ḡ aliqd adeſt illi: vel ẽ ad illum. cũ .n. dr̃ deus dominꝰ: relatio dominij in creatura ẽ: ⁊ ẽ ad creatoꝛẽ: ⁊ adeſt creatoꝛi. Et nõ ꝙ duplex eſt reſpectus in dicẽdo: ſꝫ vnicus eſt in eẽndo. ¶ Ad illud qð obijcit ꝙ ſeruitus ẽ in creatura ⁊c̃. dðm ꝙ dominiũ dicit duo. ꝑtãteꝫ coercẽdi creatnrã: ⁊ ꝯꝑatõꝫ vel ſuppoſitõꝫ ꝑtãtis. ipſa ꝑtãs deus eſt. ꝯꝑatio ſuppoſitio ꝑtãtis nlli ineſſe eſt ſꝫ adeſt deo. vnð dominiũ ẽ ꝑtãs ſuppoſita: ſuppoſitio nulli ineſt ſꝫ deo adeſt. vnde nõ dicit aliquid in deo ſm eẽ: lꝫ ſm modũ dicẽdi. nec in creatura: illð tñ ꝓpter qð dr̃ eſt in creatura. vnde aug. dicit. ꝙ deꝰ dr̃ dominꝰ. nõ ꝓpter accñs ꝙ ſit in deo: ſꝫ ꝓpter accñs qð eſt in creatura. ⁊ ꝑ ſꝫ pꝫ ſolutio ad alia.

Articulus tercius

Conſequẽter querit̃. vtꝝ conſilr̃s ratio p̃dicandi ſit ĩ ſꝫ noĩe dñs: ⁊ ĩ ſꝫ noĩe creatoꝛ. qð videt̃. vtrũqꝫ .n. ſignificat diuinã eẽntiã p̃ncipalit̃ ꝯnotando aliqd in creatura. cũ .n. dr̃ deꝰ ẽ dñs creature: necc̃io ſequit̃ aliqd eẽ in creatura reſpectu cuꝰ dicit̃ dominiũ in deo. vñ aug. dicit. ꝙ deus dr̃ dñs ꝓpt̃ accñs qð eſt in creatura. ſilr̃ cuꝫ dicit̃ deus eſt creator huꝰ creature. vnde nõ põt dici creatoꝛ niſi ſit creatura. ¶ Cont̃. vt vult aug. ſicut nũmus dicit̃ preciũ: ſic dñs deus. ſed ꝑ hoc ꝙ nũmus dicit̃ preciũ: nihil eſt additũ ſm reꝫ ipſi nũmo. Sꝫ cũ dr̃ deus creatoꝛ huꝰ creature: ſignificat̃ ex hoc eſſe datũ ipſi rei create. igit̃ nõ ẽ ſilr̃s modus ꝯnotatõis hic ⁊ ibi. qꝛ p̃ter generalẽ modũ relationis in ſꝫ deꝰ eſt dñs: ꝯp̃dicat̃ aliqd ð deo vt dici poſſit cã vel auctoꝛ creature. ¶ Rñſio. ſunt qui dicũt ꝙ ſꝫ nomẽ dñs ſignificat diuinã eẽntiã vt dominiuꝫ. dñium aũt eſt ꝑtãs coercendi ſubditos: vt dic̃ boe. deꝰ aũt per ſeipẽꝫ põt coercẽ ſubditos. vñ ip̃a dĩna eẽntia ẽ dñium qð dñiuꝫ dñat̃ ſuis ſb̃ditis. ex ſꝫ ḡ mõ ſignificãdi q̃ diuina eẽntia ſignificat̃ vt dñiuꝫ ⁊ vt relatio: innuitur ⁊ coaſſerit̃ ſeruitꝰ de creatura vnð deꝰ dñs ab et̃no ñ fuit. Eodẽ mõ vidr̃ alicui ꝙ ſic eẽt dðm ĩ iſta. deus creat hãc aĩam. ſ. ꝙ ex mõ ſignificãdi q̃ deꝰ ſignificat̃ vt actõ coaſſerit̃ effectus de creatura. ⁊ ꝙ iſte effectꝰ nõ p̃dicet̃ nec compredicat̃ aliquid de deo ſicut nec in hac deꝰ eſt dominꝰ. Alij dicunt cum dicitur deus creat hãc aĩam. ille effectus oñditur pertinere ad deum tanq̃ ad cãm. ⁊ ideo bene compredicatur aliquid de deo. ſed cũ dicit̃ deus ẽ dominꝰ creaturaꝝ. ſicut pure oñditur q̃uo ſe habeat deus ad rem ſubiectam ſibi ⁊ ecõuerſo. nec oñdit̃ ſic aliquid pertinere ad deuꝫ tanq̃ effectus ad cauſaꝫ. vnde in hac deus eſt creatoꝛ oĩm: aliqd comp̃dicatur ð deo. in hac deus ẽ dominꝰ nihil: ſed ſolũmodo cõnotat̃ reſpectꝰ. Aliteꝛ videtuꝛ dðm. põt igitur dici ꝙ in hmõi enũciationibꝫ deꝰ eſt dñs. deꝰ ẽ creatoꝛ ⁊ ꝯſimilibꝰ. predicatur diuina eſſentia connotando aliquid extra. vnde notatur quidã reſpectus int̃ deũ ⁊ creaturas. hmõi aũt reſpectꝰ q̃nqꝫ notat̃ ĩ hitu: vt cũ dr̃ deus eſt exem-

plar rerꝝ fiendaꝝ qn̄qꝫ in actu. vt cū dr̄ deꝰ ē creatoꝛ vel dn̄s. ſm ꝙ dn̄s dicit dn̄ium in actu. ¶ Preterea. ī hmōi enūciabilibꝫ qn̄qꝫ predicatᷣ diuīa eēntia ſignificata vt actio ſiue vt res q̄ ē in agē. vt cuꝫ dr̄ deꝰ eſt datoꝛ. qn̄qꝫ vt res ens in quiete. vt cū dicitᷣ deus ē dn̄s. ibi. n. predicatᷣ diuina eēntia vt ptās coercendi ſubditos. dic̄. n. boetius. ꝙ dn̄ium ē ptās coercendi ſubditos. Preterea ſic̄ dictū eſt. p̄ter diuinaꝫ eēntiaꝫ p̄dicatio ꝯnotatᷣ aliqd ex pte creature. ſꝫ illud ꝯnotatum qn̄qꝫ eſt pure reſpectus vt cū dr̄ deus eſt dominꝰ. h. n. notatᷣ ſubiectio ex parte creature que nihil addit eſſe creature in re niſi ſolū reſpectum ad dn̄m. Qn̄qꝫ ꝯnotatᷣ aliqd in creatura pretᷣ hmōi reſpectū. vt cū dr̄ deus eſt iuſtificatoꝛ. Qn̄qꝫ ꝯnotatᷣ ipſum eſſe creature ſiue creatura eſſe de nihilo. vt cū dr̄ deus eſt creatoꝛ. qꝛ ſenſus eſt. deus eſt a q̄ creatura eſt ex nihilo. ¶ Ad illud ḡ qḋ queritᷣ: ſi ꝯſilis ē modus p̄dicandi cū dicitᷣ deus eſt dn̄s: ⁊ deus eſt creator. iam pꝫ rn̄ſio. q̄tum ad principale ſignificatū qḋ eſt diuina eſſentia ideꝫ eſt predicatū ⁊ modus predicandi. q̄tum aūt ad ꝯp̄dicata: ſꝫ eſt q̄tum ad h ꝙ diuina eēntia predicatᷣ in vna vt actio: vt qn̄ dicitᷣ deus ē creatoꝛ. ⁊ in alia vt qualitas: vt cū dicitᷣ deus ē dn̄s. qꝛ ibi p̄dicatᷣ deus vt ptās coercendi ſubditos eſt diuerſitas quedā. q̄tuꝫ aūt eſt ex pte ꝯnotati ex̄ eſt diuerſitas. quia ī vna ſcꝫ hac: deus eſt dn̄s ꝯnotatᷣ reſpectus tm̄. in alia ſcꝫ deus eſt creatoꝛ ꝯnotatur effectus q eſt eē rei create de nihilo. q̄tum igitᷣ ad modū quendā generaleꝫ cōſilis eſt modus predicādi: vt excludit prima rō. q̄tū atᷣ ad ꝯpredicatū ex pte dei ſiue q̄tum ad modū q̄ ſignificatur diuina eēntia q̄ predicatᷣ eſt qualiſcūqꝫ drn̄tia. q̄tum aūt eſt ex pte ꝯnotati ex̄: eſt drn̄tia ſimplr̄. qꝛ in vna nō eſt ꝯnotatū aliud q̄ reſpectus purus. in alia eſt ꝯnotatū ipſa res ſiue eēntia rei. ¶ Si obijciatᷣ. ꝙ cū dr̄ deus eſt dn̄s: nō ꝯnotatᷣ tm̄ reſpectus in creatura ſꝫ effectus aliqs ſiue res ſup quā fundatᷣ reſpectus. qa ſic̄ ex pte dei ꝯpredicatᷣ ptās dn̄andi ſiue coercendi ſubditos. ſilr̄ ex pte creature ꝯnotatᷣ ſubiectio ſiue debitum ſubijciendi. Rn̄ſio. ꝙ illud debitū ſiue ſubiectio n̄ poīt aliqd ſiue addit ipſi creature inq̄tum compatᷣ ad deuꝫ inq̄tum eſt dn̄s. immo ſolūmodo eſt ſpecificatio ipiꝰ reſpectus. vt ſpecialius dicatᷣ diuine eēntie ſignate vt dn̄io rn̄deat ī creatura ſubiectō. que qꝛ nihil addit rei dicendus eſt ſimplr̄ ſiue purus reſpectus. tam̄ notādū cū alijs. ꝙ cū dr̄ deus incipit eſſe creatoꝛ: inceptio notatur n̄ circa reꝫ principalr̄ p̄dicatā: ſꝫ circa rē ꝯp̄dicatā.

¶ Queſtio. liiij. de nominibꝫ deſignantibꝫ reſpectū pſone ad pſonaꝫ.

Conſequenter queritᷣ d̄ noībꝫ eēntialibꝫ d̄ſigntibꝫ reſpectum pſone ad pſonam. hec autē deſignātᷣ duplr̄. relatiue logice: vt equalis ⁊ equalitas ſilis ⁊ ſilitudo. ⁊ relatiue grāmatice: vt talis qualis.

¶ Membrū primū

Circa primū queritᷣ. Primo. vtrꝝ equalis ⁊ ſilis ſeu ſilitudo vel equalitas dicātᷣ ſꝫ ſubaꝫ aut relatiue. Scḋo. vtrꝝ pr̄ debeat dici equalis vel ſilis filio: ſic̄ dr̄ econuerſo. Tercio. vtrꝝ pr̄ coequalis filio ſiue eq̄lis imagini. Quarto. vtrꝝ xp̄us ſm ꝙ hō ſit ſilis ſibi deo.

¶ Articulꝰ primꝰ

Ad primū ſic obijcitᷣ. mgr̄ in. j. ſentᷣ. xxx. diſ. diffinit ſilitudinē dicēdo. Silitudo ē indifferens eēntia. ḡ equalis ⁊ ſilis eēntiā ſignificāt. qꝛ ſm hyla. equalitas ideꝫ ē qḋ ſilitudo. ¶ Item in codeꝫ. xxj. diſ. dr̄. ꝙ equalitas pr̄is ⁊ filij n̄ ē relatō vel notio ſꝫ vnitas nature ⁊ idēptitas. ¶ Iteꝫ nihil qḋ dicitᷣ relatiue dr̄ de qualibꝫ pſona. ſꝫ eq̄lis de qualibet p̄dicatᷣ. ḡ nō dr̄ relatiue. ¶ Iteꝫ ſic̄ ſapiēs ſm ſapiaꝫ eſt ſapiēs: ſic eq̄le ſm eq̄litatē eq̄le. Cū ḡ pr̄ ⁊ filiꝰ ſꝫ ſbaꝫ ſint eq̄les: ḡ eq̄litas ē eēntia. ḡ equalis ſignificat ſbaꝫ. ḡ nō dr̄ relatiue. ¶ Contᷣ ſꝫ obijcitᷣ auc̄te hylarꝫ. de tri. nihil eſt ſibi ſilᷣe vel equale: ⁊ ita equalis ſilis ꝯnotant pluralitatē. ſꝫ nihil dictū ſm ſbam pluralitatē ſignificat. ḡ dicūtᷣ relatiue. ¶ Iteꝫ diffinitio relatiuoꝝ ꝯuenit equali ⁊ ſilᷣi. ¶ Preterea. pn̄t pluralr̄ d̄e ſignificari. cuꝫ ḡ in diuinis nō ſit pluralitas ſbe ſꝫ relatiuoꝝ tm̄: necē ē iſta relatiue dici. ¶ Item boe. in li. de ebdomadibꝫ. In patre vnitas in filio eq̄litas in ſpūſctoqꝫ vtriuſqꝫ cōnexio. ḡ equalitas dr̄ pſonalr̄. ¶ Iteꝫ aug. qḋ ſm ſubam dr̄ ad ſe dr̄. ſꝫ equalitas dr̄ ad aliud vel ad aliū. ḡ equalitas dr̄ ſm relatōꝫ. ḡ n̄ dicit ſbam. ¶ Iteꝫ aug. qḋ relatiue dicitᷣ nō indicat ſbam. ḡ ſꝫ nomen equalis nō ſignificat ſubam. ¶ Iteꝫ ſi ſꝫ nomē equalis ſig̃ficat ſubſtantiā ⁊ eſt relatm̄: ḡ ſba relatiue dr̄. ḡ ipſa p relatōeꝫ ab aliq̄ diſtinguitᷣ. ¶ Ad ſꝫ nota triplicē opi. Quidaꝫ eni dicūt ꝙ hec noīa equalis ſilis tm̄ remotiue accipiuntᷣ. vt cū dr̄ pr̄ ⁊ filius ſunt equales. i. nō ſunt inequales. ⁊ ſunt ſilᷣes. i. nō ſunt diſſilᷣes. in q̄ ſnīa videtᷣ fuiſſe lumbardꝰ. In prima. n. editōne ſnīaꝝ dixit. ſilitudo ē indifferens ſuba. ⁊ in ſcḋa q̄i corrigēs dixit. ſilitudo eſt indrn̄tia. q. d. pr̄ ⁊ filius dicūtᷣ ſilᷣes qꝛ n̄ ſunt drn̄tes. Sꝫ ꝯ ſꝫ ſic obijcitᷣ. catholicus dicit pr̄ ⁊ filius ſunt eq̄les. Arrius hereticꝰ dic̄: pr̄ ⁊ filius nō ſunt eq̄les. inde ſic qḋ catholicus affirmat hēticus negat. ⁊ hēticus aliqd remouet: dicēdo pr̄ ⁊ filius n̄ ſunt eq̄les: ḡ catholicus aliqd ponit cū dicit pr̄ ⁊ filius ſunt eq̄les ⁊ nō tm̄ remouet. ¶ Iteꝫ dicit auc̄tas: in pſonis ꝓprietas ⁊ in eēntia vnitas ⁊ in maieſtate adoretᷣ equalitas. ḡ equalitas triū eſt adoranda. ſꝫ nō alia adoratōne q̄ latria. ḡ equalitas triū eſt diuina eēntia. ḡ ſꝫ nomē equalis ponit aliquid. ¶ Iteꝫ faciamꝰ hoīeꝫ ad imaginē ⁊ ſilitudineꝫ noſtrā. ibi. n. dicit auc̄tas hyla. ꝙ p imagineꝫ ⁊ ſilitudineꝫ intelligatᷣ vnitas eēntie. ḡ ſilitudo eſt diuīa eēntia. ſꝫ hoc nomē ſilis ſignificat ſilitudinē. ḡ ſignificat diuinā eēntiam. Si. n. ſilitudo aliqd eſt: que rō eſt ꝙ bonus bonitatē ⁊ magnꝰ magnitudinē: ⁊ ſilis n̄ ſignificat ſilitudinē. ¶ Alioꝝ opinio eſt. ꝙ ſunt relatōes eēntiales ⁊ pſonales. eēntiales: vt ſimilis eq̄lis. pſonales: vt pr̄ ⁊ filius. ⁊ dicūt ꝙ relatio eēntialis nō ē eēntia. Sꝫ ꝯ. equalis aut ſimilis: aut dicit ſbam: aut relationē. ſi eēntiam: ḡ eēntia dr̄ relatiue. ſi pſonaꝫ: ḡ n̄ cōuenit tribus. Si aūt nō ſignificat nec eſſentiā nec pſonam: ḡ nō eſt aliquid diuinū. ḡ eſt creatū. ¶ Iteꝫ filius eſt equalis patri ſm ſubam. ḡ ſꝫ nomen equalis predicat ſubam. ¶ Ad hoc dicūt. ꝙ dici ſm ſubam duobus modis dicitᷣ. quia dici ſm ſbam ſꝫ eſt ſignificare ſubaꝫ vel ꝙ ſuba ſit cā dicti. vt cū dicitᷣ petrus eſt ſimilis andree albedine. h eſt ſenſus. albedo eſt cā ſilitudis. Ita dicūt cū dico filius eſt equalis patri ſm equalitatē. h notatᷣ ꝙ equalis ſignificat equalitatē. ſꝫ cū dico filius eſt equalis patri ſm ſubam: notatᷣ ꝙ ſuba ſit cā equalitatis. ¶ Sed ad hoc ſic. diuina ſuba eſt cā equalitatis trium pſonaꝝ: ⁊ nō eſt illa neqꝫ illa: ḡ naturalitᷣ ē p̄or illa. ⁊ filius eſt equalis patri. illa ḡ natura pr̄is ē p̄or equalitate filij. ḡ filius illa equalitate nō p omīa eſt eq̄lis patri. ¶ Rn̄ſio. notandū ꝙ diuina eēntia ſignatur qn̄qꝫ vt ſuba. qn̄qꝫ vt quātitas. qn̄qꝫ vt relatio. eſt eniꝫ eam ſignificare abſolute: ⁊ ſic ſignificatᷣ vt ſuba vt q̄ntitas vt qualitas. ⁊ eſt eam ſignificare vt eſt in tribus pſonis cōis eis: ⁊ ſic p̄ōt ſignificari vt relatio. vt cū dr̄ ſimilitudo equalitas. hec omīa noīa principalr̄ ſignificant diuinā eſſentiā ſꝫ ꝯnotāt diſtinctōꝫ pſonaꝝ. Dicēdū ḡ ꝙ vnitas equalitas ſm ſe ſignificāt diuinā eſſentiam. ſꝫ tn̄ vnitas appropriatᷣ patri: qꝛ vnitas eſt p̄muꝫ principiū numeri. ſilr̄ pr̄ eſt primū principiuꝫ a q̄ oīs

plar rer fiendaꝝ qñqꝫ in actu. vt cũ dr̃ deꝰ ē creator vel
dñs. ſm ꝙ dñs dicit dñium in actu. ¶ Preterea. ī hmõi
enũciabilibꝫ qñqꝫ predicat̃ diuia eēntia ſignificata vt
actio ſiue vt res q̃ ē in agē. vt cuꝫ dr̃ deꝰ eſt dator. qñqꝫ
vt res ens in quiete. vt cũ dicit̃ deus ē dñs. ibi. n. predi
cat̃ diuina eēntia vt ptãs coercendi ſubditos. dic̃. n. bo
etius. ꝙ dñium ē ptãs coercendi ſubditos. Preterea ſic̃
dictũ eſt. ꝑter diuinaꝫ eēntiaꝫ ꝑdicatio ꝯnotat̃ aliq̃d ex
ꝑte creature. ſꝫ illud ꝯnotatum qñqꝫ eſt pure reſpectus
vt cũ dr̃ deus eſt dominꝰ. h. n. notat̃ ſubiectio ex parte
creature que nihil addit eſſe creature in re niſi ſolũ re
ſpectum ad dñm. Qñqꝫ ꝯnotat̃ aliq̃d in creatura pret̃
hmõi reſpectũ. vt cũ dr̃ deus eſt iuſtificator. Qñqꝫ ꝯno
tat̃ ipſum eſſe creature ſiue creatura eſſe de nihilo. vt
cũ dr̃ deus eſt creator. q᷑ ſenſus eſt. deus eſt a q̃ creatu
ra eſt ex nihilo. ¶ Ad illud ḡ qđ querit̃: ſi ꝯſil'is ē mo
dus ꝑdicandi cũ dicit̃ deus eſt dñs: ⁊ deus eſt creator.
iam pꝫ rñſio. q̃tum ad principale ſignificatũ qđ eſt di
uina eſſentia ideꝫ eſt predicatũ ⁊ modus predicandi.
q̃tum aũt ad ꝯꝑdicata: ſꝫ eſt q̃tum ad h ꝙ diuina eēn
tia predicat̃ in vna vt actio: vt qñ dicit̃ deus ē creator.
⁊ in alia vt qualitas: vt cũ dicit̃ deus ē dñs. q᷑ ibi ꝑdi
cat̃ deus vt ptãs coercendi ſubditos eſt diuerſitas que
dã. q̃tuꝫ aũt eſt ex ꝑte ꝯnotati ex̃ eſt diuerſitas. quia ī
vna ſcꝫ hac: deus eſt dñs ꝯnotat̃ reſpectus tm̃. in alia
ſcꝫ deus eſt creator ꝯnotatur effectus q eſt eē rei crea
te de nihilo. q̃tum igit̃ ad modũ quendã generaleꝫ cõ
ſil'is eſt modus predicãdi: vt excludit prima rõ. q̃tũ at̃
ad ꝯpredicatũ ex ꝑte dei ſiue q̃tum ad modũ q̃ ſignifi
catur diuina eēntia q̃ predicat̃ eſt qualiſcũqꝫ drñtia.
q̃tum aũt eſt ex ꝑte ꝯnotati ex̃: eſt drñtia ſimpl'r. q᷑ in
vna nõ eſt ꝯnotatũ aliud q̃ reſpectus purus. in alia eſt
ꝯnotatũ ipſa res ſiue eēntia rei. ¶ Si obijciat̃. ꝙ cũ dr̃
deus eſt dñs: nõ ꝯnotat̃ tm̃ reſpectus in creatura ſꝫ ef
fectus aliq̃s ſiue res ſuꝑ quã fundat̃ reſpectus. q̃a ſic̃
ex ꝑte dei ꝯpredicat̃ ptãs dñandi ſiue coercendi ſubdi
tos. ſil'r ex ꝑte creature ꝯnotat̃ ſubiectio ſiue debitum
ſubijciendi. Rñſio. ꝙ illud debitũ ſiue ſubiectio ñ poīt
aliq̃d ſiue addit ipſi creature inq̃tum compat̃ ad deuꝫ
inq̃tum eſt dñs. immo ſolũmodo eſt ſpecificatio ipiꝰ
reſpectus. vt ſpecialius dicat̃ diuine eēntie ſignate vt
dñio rñdeat ī creatura ſubiectõ. que q᷑ nihil addit rei
dicendus eſt ſimpl'r ſiue purus reſpectus. tam̃ notãdũ
cũ alijs. ꝙ cũ dr̃ deus incipit eſſe creator: inceptio nota
tur ñ circa reꝫ principal'r ꝑdicatã: ſꝫ circa rē ꝯꝑdicatã.

Queſtio. liiij. de nominibꝫ deſignantibꝫ reſpectũ ꝑſone ad ꝑſonaꝫ.

Conſequenter que
rit̃ đ noībꝫ eēntialibꝫ đſignãtibꝫ reſpe
ctum ꝑſone ad ꝑſonam. hec autē deſi
gnãt̃ dupl'r. relatiue logice: vt equalis
⁊ equalitas ſil'is ⁊ ſil'itudo. ⁊ relatiue
grãmatice: vt talis qualis.

Membrũ primũ

Circa primũ querit̃. Primo. vtꝝ equalis
⁊ ſil'is ſeu ſil'itudo vel equalitas dicãt̃ ſꝫ
ſubaꝫ aut relatiue. Scđo. vtꝝ pr̃ debeat
dici equalis vel ſil'is filio: ſic̃ dr̃ econuer
ſo. Tercio. vtꝝ pr̃ coequalis filio ſiue eq̃lis imagini.
Quarto. vtꝝ xp̃us ſm ꝙ hõ ſit ſil'is ſibi deo.

Articulꝰ primꝰ

Ad primũ ſic obijcit̃. mgr̃ in. j. ſent̃. xxx. diſ.
diffinit ſil'itudinē dicēdo. Sil'itudo ē indif
ferens eēntia. ḡ equalis ⁊ ſil'is eēntiã ſigni
ficãt. q᷑ ſm hyla. equalitas ideꝫ ē qđ ſil'itudo. ¶ Item
in eodeꝫ. xxj. diſ. dr̃. ꝙ equalitas pr̃is ⁊ filij ñ ē relatõ
vel notio ſꝫ vnitas nature ⁊ idēptitas. ¶ Iteꝫ nihil qđ
dicit̃ relatiue dr̃ de qualibꝫ ꝑſona. ſꝫ eq̃lis de qualibet
ꝑdicat̃. ḡ nõ dr̃ relatiue. ¶ Iteꝫ ſic̃ ſapiēs ſm ſapiaꝫ eſt
ſapiēs: ſic eq̃le ſm eq̃litatē eq̃le. Cũ ḡ pr̃ ⁊ filiꝰ ſꝫ ſbaꝫ
ſint eq̃les: ḡ eq̃litas ē eēntia. ḡ equalis ſignifitat ſbaꝫ.
ḡ nõ dr̃ relatiue. ¶ Contra h obijcit̃ auc̃te hylar̃. de tri.
nihil eſt ſibi ſil'e vel equale: ⁊ ita equalis ſil'is ꝯnotant
pluralitatē. ſꝫ nihil dictũ ſm ſbam pluralitatē ſignifi
cat. ḡ dicũt̃ relatiue. ¶ Iteꝫ diffinitio relatiuoꝝ ꝯueīt
equali ⁊ ſil'i. ¶ Preterea. ꝑñt plural'r đe ſignificari. cuꝫ
ḡ in dīnis nõ ſit pluralitas ſbe ſꝫ relatiuoꝝ tm̃: nec̃e ē
iſta relatiue dici. ¶ Item boe. in li. de ebdomadibꝫ. In
patre vnitas in filio eq̃litas in ſp̃ũſc̃toqꝫ vtriuſqꝫ cõne
xio. ḡ equalitas dr̃ ꝑſonal'r. ¶ Iteꝫ aug. qđ ſm ſubam
dr̃ ad ſe dr̃. ſꝫ equalitas dr̃ ad aliud vel ad aliũ. ḡ equa
litas dr̃ ſm relatõꝫ. ḡ ñ dicit ſbam. ¶ Iteꝫ aug. qđ re
latiue dicit̃ nõ indicat ſbam. ḡ h nomen equalis nõ ſi
gnificat ſubam. ¶ Iteꝫ ſi h nomē equalis ſig̃ficat ſub
ſtantiã ⁊ eſt relatm̃: ḡ ſba relatiue dr̃. ḡ ipſa ꝑ relatõeꝫ
ab aliq̃ diſtinguit̃. ¶ Ad h nota triplicē opi. Quidaꝫ
enī dicũt ꝙ hec noīa equalis ſil'is tm̃ remotiue accipi
unt̃. vt cũ dr̃ pr̃ ⁊ filius ſunt equales. i. nõ ſunt inequa
les. ⁊ ſunt ſil'es. i. nõ ſunt diſſil'es. in q̃ ſnīa videt̃ fuiſſe
lumbardꝰ. In prima. n. editõne ſnīaꝝ dixit. ſil'itudo ē
indifferens ſuba. ⁊ in ſcđa q̃i corrigēs dixit. ſil'itudo eſt
indrñtia. q. d. pr̃ ⁊ filius dicũt̃ ſil'es q᷑ ñ ſunt drñtes.
Sꝫ ꝯ h ſic obijcit̃. catholicus dicit pr̃ ⁊ filius ſunt eq̃
les. Arrius hereticꝰ dic̃: pr̃ ⁊ filius nõ ſunt eq̃les. inde
ſic qđ catholicus affirmat hēticus negat. ⁊ hēticus ali
q̃d remouet: dicēdo pr̃ ⁊ filius ñ ſunt eq̃les: ḡ catholi
cus aliq̃d ponit cũ dicit pr̃ ⁊ filius ſunt eq̃les ⁊ nõ tm̃
remouet. ¶ Iteꝫ dicit auc̃tas: in ꝑſonis ꝓprietas ⁊ in
eēntia vnitas ⁊ in maieſtate adoret̃ equalitas. ḡ equa
litas triũ eſt adoranda. ſꝫ nõ alia adoratõne q̃ latria. ḡ
equalitas triũ eſt diuina eēntia. ḡ h nomē equalis po
nit aliquid. ¶ Iteꝫ faciamꝰ hoīeꝫ ad imaginē ⁊ ſil'itu
dineꝫ noſtrã. ibi. n. dicit auc̃tas hyla. ꝙ ꝑ imagineꝫ ⁊
ſil'itudineꝫ intelligat̃ vnitas eēntie. ḡ ſil'itudo eſt diuia
eēntia. ſꝫ hoc nomē ſil'is ſignificat ſil'itudinē. ḡ ſignifi
cat diuinã eēntiam. Si. n. ſil'itudo aliq̃d eſt: que rõ eſt
ꝙ bonus bonitatē ⁊ magnꝰ magnitudinē: ⁊ ſil'is ñ ſi
gnificat ſil'itudinē. ¶ Alioꝝ opinio eſt. ꝙ ſunt relatões
eēntiales ⁊ ꝑſonales. eēntiales: vt ſimilis eq̃lis. ꝑſona
les: vt pr̃ ⁊ filius. ⁊ dicũt ꝙ relatio eēntialis nõ ē eēn
tia. Sꝫ ꝯ. equalis aut ſimilis: aut dicit ſbam: aut rela
tionē. ſi eēntiam: ḡ eēntia dr̃ relatiue. ſi ꝑſonaꝫ: ḡ ñ cõ
uenit tribus. Si aũt nõ ſignificat nec eſſentiã nec ꝑſo
nam: ḡ nõ eſt aliquid diuinũ. ḡ eſt creatũ. ¶ Iteꝫ filius
eſt equalis patri ſm ſubam. ḡ h nomen equalis predi
cat ſubam. ¶ Ad hoc dicũt. ꝙ dici ſm ſubam duobus
modis dicit̃. quia dici ſm ſbam h eſt ſignificare ſubaꝫ
vel ꝙ ſuba ſit cã dicti. vt cũ dicit̃ petrus eſt ſimilis an
dree albedine. h eſt ſenſus. albedo eſt cã ſil'itudis. Ita
dicũt cũ dico filius eſt equalis patri ſm equalitatē. h
notat̃ ꝙ equalis ſignificat equalitatē. ſꝫ cũ dico filius
eſt equalis patri ſm ſubam: notat̃ ꝙ ſuba ſit cã equali
tatis. ¶ Sed ad hoc ſic. diuina ſuba eſt cã equalitatis
trium ꝑſonaꝝ: ⁊ nõ eſt illa neqꝫ illa: ḡ naturalit̃ ē ꝑor
illa. ⁊ filius eſt equalis patri. illa ḡ natura pr̃is ē ꝑor
equalitate filij. ḡ filius illa equalitate nõ ꝑ omĩa eſt eq̃
lis patri. ¶ Rñſio. notandũ ꝙ diuina eēntia ſignatur
qñqꝫ vt ſuba. qñqꝫ vt quãtitas. qñqꝫ vt relatio. eſt eniꝫ
eam ſignificare abſolute: ⁊ ſic ſignificat̃ vt ſuba vt q̃n
titas vt qualitas. ⁊ eſt eam ſignificare vt eſt in tribus
ꝑſonis cõis eis: ⁊ ſic põt ſignificari vt relatio. vt cũ dr̃
ſimilitudo equalitas. hec omĩa noĩa principal'r ſignifi
cant diuinã eſſentiã ſꝫ ꝯnotãt diſtinctõꝫ ꝑſonaꝝ. Dicē
dũ ḡ ꝙ vnitas equalitas ſm ſe ſignificãt diuinã eſſen
tiam. ſꝫ tñ vnitas appropriat̃ patri: q᷑ vnitas eſt ꝑmuꝫ
principiũ numeri. ſil'r pr̃ eſt primũ principiuꝫ a q̃ oīs
nat̃a ⁊ oīs eēntia. Eq̃litas đo appropriat̃ filio: q᷑ ordi
ne nat̃e intelligit̃ ad ſpm̃ſ. eq̃litas pr̃is ⁊ filij. Preterea.
filius ē a pr̃e ꝑ generatõꝫ. in ꝑfecta at̃ generatõe ē eq̃li
tas generãtis ⁊ geniti. quare at̃ ꝯnexio appropet̃ ſp̃ũiſ.
hēbit̃. j. rñſio. lꝫ. n. vnitas ⁊ eq̃litas appropatõis attri
buãt̃ determiate aliq̃bꝫ ꝑſonis: nihilominꝰ oībꝫ indif
ferent̃ ꝯueniũt. Intelligēdũ ē igit̃. ꝙ eq̃litas in dīnis ē
aliq̃ꝝ diſtinctoꝝ in vno cõi eēntiali ꝯueniētia indiffe
rens vt ꝑſonaꝝ in vna eēntia ſiue ſuba. vñ eq̃litas pri
cipal'r ſignificat diuinã eēntiaꝫ ſꝫ ꝯſignificat diſtinctõꝫ
rõne cuiꝰ attendit̃ pl'alitas ꝑſonaꝝ q̃ ſibinuicē ſunt eq̃
les. rõne ḡ principalis ſignificati dicit eēntiã ſiue ſub
ſtantiã: rõne ſignificate diſtinctõis importat relatiõꝫ.
¶ Et ex his pꝫ rñſio ad obiecta. ex vtraqꝫ ꝑte rõnes. n.
ꝯcludētes ꝙ ſignificat ſubaꝫ: ſumit̃ ex ꝑte principalis
ſig̃ti. ſ. eēntie ſiue ſubſtãtie. ꝯcludētes correlatõꝫ: ſumũ
tur ex ꝑte ꝯſig̃te diſtinctõis. ¶ Ad illud ḡ qđ obijcit̃.
ꝙ ſil'itudo ē indifferēs eēntia. ſil'r ad illđ ꝙ eq̃litas ñ ē
relatio ſꝫ vnitas nature ⁊ idēptitas. ſil'r ad illđ ꝙ equa
litas dr̃ de qualibet ꝑſona. Sil'r ad illđ pr̃ ⁊ filius ſm
ſubſtãtiaꝫ ſunt eq̃les. dđm ꝙ oĩa iſta media ſumũt̃ ex
ꝑte principalis ſignificati eius qđ ē eq̃litas. vt ex ipis
medijs pꝫ. ¶ Ad ea q̃ ex alia ꝑte. vt cũ dr̃ nihil ē ſibi eq̃
le ⁊ ita equalis ſignificat pluralitatē. dđm ꝙ medium
ſumit̃ h ex ꝑte ꝯſignificate diſtinctõis ſiue multitudĩs.
Sil'r cũ dicit rõ relatiuoꝝ ꝯueit eq̃li. ſꝫ verũ ē ñ ratõne
eēntie principalis ſignificate: ſꝫ rõne pl'alitatis ꝯſig̃te
ſiue ꝯportate. Sil'r dđm ad alia q̃ inducũt̃ ꝓ ꝑte iſta.
¶ Ad euidentiã at̃ maiorē notandũ. ꝙ hec noĩa eq̃lis
ſil'is ſil'itudo equalitas. nec ſunt pure eēntialia. nec pu
re relatiua. qđ pꝫ ꝑ hyla. in li. de tri. exponētē illđ gen̄.
faciamꝰ hoīeꝫ ad imaginē ⁊ ſil'itudinē ⁊c̃. Ibi. n. dicit
ꝙ imago ſola ñ eſt: nec ſil'itudo ſibi ē: nec diuerſitatem
duobꝫ admiſceri alteriꝰ ad alterã ſil'itudo ꝑmittit. ex q̃
pꝫ ꝙ ſimilitudo importat diſtinctõꝫ ꝑſonaꝝ ⁊ vnitateꝫ
eēntie. ⁊ equalitas ſil'r. vñ noĩa ꝑdicta nec ſunt pure eſ
ſentialia nec pure relatiua: ſꝫ differēt̃ ſignificãt hec no
mĩa equalis ⁊ ſil'is ⁊ equalitas ⁊ ſil'itudo. qm̃ equalis
⁊ ſil'is in intellectu ſuo claudũt relatõꝫ recte: eſſentiaꝫ
obliq̃. eq̃litas ⁊ ſil'itudo ecõuerſo. ſi. n. q̃rit̃ q ſunt ſil'es
vel eq̃les: dicet̃ q̃ plures hñtes indifferentē eēntiã. eq̃li
tas aũt ſil'itudo dicet̃ indifferēs eēntia pluriũ. vñ cuꝫ
diffinit̃ ſil'itudo ꝑ indifferentē eſſentiã: ñ dr̃ totũ eſſe ſi
militudĩs. niſi addat̃ aliq̃ dictio importãs diſtinctõeꝫ.
vñ pꝫ ꝙ equalis ⁊ ſil'is plus dicũt̃ relatiue: q᷑ relatõꝫ
importãt in recto. equalitas đo ⁊ ſil'itudo plus dicunt̃
eēntialit̃. vtraqꝫ tñ ꝑtim eēntial'r ꝑtim relatiue dicũt̃.
¶ Itē nõ cũ ꝑdictis. ꝙ diffinitio ſil'itudinis vel equali
tatis ꝑ indifferentē eēntiaꝫ nõ ē data ꝑ eſſentiã. qđ pꝫ.
diffiniũt̃. n. ſic in creaturis ſil'itudo ⁊ eq̃litas. Sil'itu
do eſt pluriuꝫ ſubiectoꝝ vna q̃litas. cauſat̃. n. ſil'itudo
ab vnitate qualitatis: ⁊ eq̃litas ab vna q̃ntitate. vñ he
diffinitões ñ dant̃ ꝑ eēntiã ſꝫ ꝑ cãm. vñ nõ valet ſil'itu
do ē multoꝝ vna q̃litas. nulla q̃litas ē relatio. ḡ ſil'itu
do ñ eſt relatõ: ſꝫ ſimpl'r in dīnis ſil'itudo ⁊ eq̃litas ſm
rõneꝫ intelligētie ſunt ab indrñtia eēntie ſicut a cã. ſm
rõneꝫ intelligētie dico: ñ ſm rem. q᷑ in dīnis idē ē ma
gnitudo ⁊ eq̃litas qđ eēntia. vñ cuꝫ diffinit̃ ſil'itudo ꝑ
indifferentē eſſentiã: diffinit̃ ñ ꝑ eſſentiã ſꝫ q̃ſi ꝑ cãm. vñ
ex h nõ ſequit̃ ꝙ ſimilitudo vel equalitas nõ ſint relati
ones vel relatiue dicta.

Articulus ſecũdꝰ

Secũdo querit̃. vtꝝ pr̃ debeat dici eq̃lis vl' ſi
milis filio: ſic̃ dr̃ ecõuerſo. Ad qđ ſic augꝰ.
vj. de tri. recitãs verba hyla. eternitas ī pr̃e
ſpēs in imagīe: vſus ī munē. dicit. n. imago ſi perfecte
implet illđ cꝰ ē imago ipa coeq̃t̃ ⁊ ñ illđ imagini ſue.
Ex q̃ videt̃. ꝙ filius eq̃lis ſit patri ſꝫ ñ ecõuerſo. ¶ Ad
ideꝫ dyoꝰ. in li. de di. no. ſꝫ igit̃ dđm deo ſil'ia ſm ima
ginē ⁊ ſimilitudinē. ñ. n. ipis deũ ſil'eꝫ: q᷑ nec hõ ꝓprie
imagĩs ſue ſimilis ē. In eq̃potētibꝫ. n. vel eq̃pollētibꝫ ē
ſil'ia hec adinuicē eē ⁊ int̃ ſe ꝯuerti ī alterutꝝ. ⁊ eē am
bo ſibinuicē ſil'ia ſm ꝓcedēteꝫ ſil'is ſpēꝫ. ī cauſali đo ⁊
cauſatis ñ recipimꝰ reciprocatõꝫ. ⁊ ita videt̃ cũ ī trini
tate ſit ordo ſm cãm cauſe: qm̃ pr̃ eſt cã filij. nec eſt ibi
reciprocatio ſꝫ eq̃litatē aut ſimilitudinē. ſꝫ iſta auc̃tas
dyoni. ñ multũ cogit: q᷑ ꝑt dici ꝙ loq̃t̃ de cauſis ⁊ cau
ſatis indrñtibꝫ ſm eſſentiã ⁊ naturã. Vel alit̃ põt dici
ꝙ eq̃lis ⁊ ſimilis multipl'r dicũt̃. qñqꝫ. n. dicũt vnitatē
nature cũ drñtia ꝑſonaꝝ ſolũ. ⁊ h mõ dicũtur de q̃libꝫ
triũ ꝑſonaꝝ reſpectu alteriꝰ. ⁊ ſic ꝑſone in trinitate di
cũtur ſibinuicē eq̃les vl' ꝯſil'es ꝯuerſim. Alio mõ equat̃
⁊ ſimilis vltra vnitatē nature ⁊ multitudinē ꝑſonaruꝫ
importãt ratõꝫ aliquã ad aliq̃d priꝰ ſm ratõꝫ intelligē
di. ꝑut dr̃ ꝙ filius dr̃ eē ſimilitudo pr̃is ⁊ imago. ⁊ ſꝫ
h dr̃ ſimilis a ſil'itudine: eq̃lis ab imaginatõe. ⁊ ſic cõ
uenit dicē de filio ꝙ ē ſimilis pr̃i: q᷑ ē patris ſil'itudo.
⁊ eq̃lis patri: q̃a ē pr̃is imago. ⁊ ſm h ñ ꝯuertit̃ vt di
cat̃ de pr̃e qm̃ ē ſimilis filio vel eq̃lis. ſm. n. hũc modũ
eq̃lis vel ſimilis dicũt eē ab alio qđ ñ ꝯueit patri. Tñ
nõ q̃rũlibet eſt hmõi acceptio: iõ ꝯcedat̃ ꝯuerſio ſm ꝑ
mũ ſenſuꝫ: ⁊ exponãtur auc̃tes ſm aliũ ſenſuꝫ. ¶ Item
obijciet aliq̃s. filiꝰ ē ſimilis pr̃i. aut h ꝙ dico ſil'is patri
dr̃ de filio ſm eēntiã: aut ſm relatõꝫ. ſi ſm relatõeꝫ: ḡ
h nomē ſil'is ñ ē eēntiale. ſi ſm ſubam: ḡ ꝯuenit patri.
Quicq̃d. n. ſm ſubſtantiã dr̃ ꝯuenit tribꝫ. ḡ pr̃ ſil'is eſt
patri. ¶ Rñſio ſicut dictũ eſt. ſimilis ꝑtim eſt eēntiale
ꝑtim ꝑſonale indetermiatũ. Cũ aũt ſine aliq̃ determia
tõe accipit̃ vocabulũ: ꝑt addi ad quãlibꝫ ꝑſonã. vñ pr̃
ſil'is: filiꝰ ſil'is. ſꝫ cũ relatio determiat̃ vt cũ dr̃ ſil'is pr̃i:
coartat̃ ad determiatã ꝑſonã. ñ rõe ſignificate eēntie ſꝫ
rõe determiate ꝑſone. ¶ Dicēdũ ḡ ꝙ ꝑtim accipit̃ ſm
ſbaꝫ ꝑtim ſm relatõꝫ. ⁊ h ſignificat̃ cũ dr̃ filiꝰ ſil'is pr̃i.
ꝙ differēs vel diſtinctꝰ filiꝰ a pr̃e hꝫ ꝯformē naturã ſi
ue formã cũ pr̃e.

Articulꝰ terciꝰ

Tercio q̃rit̃. vtꝝ pr̃ debeat dici eq̃lis filio ſi
ue eq̃lis imagini. Ad qđ ſic hyla. ī li. đ tri.
Imago ſi ꝑfecte implet illđ cꝰ ē imago: ipa
coeq̃t̃ illi: ñ illđ imagini ſue. Querit̃ ḡ cũ filiꝰ pr̃i ⁊ pr̃
filio coeq̃lis dr̃: q̃re filiꝰ coeq̃t̃ pr̃i ñ at̃ ecõuerſo. ¶ Re
ſpõſio. cũ dr̃ coeq̃lis: notat̃ vnitas ſube ⁊ filij ⁊ pr̃is. ⁊
ñ cointelligit̃ auc̃tas ſiue ordo nat̃e. cũ at̃ dr̃ filiꝰ coeq̃
tur pr̃i. ſenſus ē. filiꝰ ē vnũ cũ pr̃e ī potētia. ⁊ h hꝫ a pa
tre: qđ ñ ē dicē de ipo pr̃e. ⁊ iõ ñ ꝯuertit̃ ſmo cũ h đbo
coeq̃t̃. ¶ Sꝫ adhuc q̃rit̃. ſi imago pr̃is ē eq̃lis pr̃i. vtꝝ
ꝯuertat̃: vt dicat̃ pr̃ ē eq̃lis imagini. Preterea. ſi ꝯuertit̃
filiꝰ ē eq̃lis pr̃i: pr̃ filio. q̃re ñ ꝯuertit̃: imago ē eq̃lis pa
tri: pr̃ ē eq̃lis imagini. ¶ Rñſio. cũ dr̃ imago: notat̃ re
ſpectꝰ ad pr̃eꝫ ſꝫ ñ mutuꝰ: ſic̃ cũ dr̃ pr̃ ⁊ filiꝰ. ⁊ ꝓpt̃ h nõ
ꝯuertit̃ cũ hac dictõe imago: ſic̃ cum hac dictõne filiꝰ.
Preterea. q᷑ imago dic̃ reſpectũ ad pr̃eꝫ: ñ at̃ ꝯuertitur.
eq̃lis at̃ dic̃ indrñtiã potētie: nõ ꝯuertit̃ vt pr̃ dicat̃ eq̃
lis imagini. in prima. n. ē ſenſus. filius ē vnũ cũ patre:
⁊ a patre exꝑſſa ſimilitudine. q᷑ vltimũ nõ ē dicē de pa
tre reſpectu imaginis.

Articulꝰ. iiij.

Quarto queritur. vtruꝫ xp̃us ſm ꝙ homo ſit
ſimilis ſibi deo. Ad quod ſic prima Iohã.
quarto. Scimus quoniam cum apparuerit
ſimiles ei erimus. Que autem maior ſimilitudo in cre
atura xp̃i homĩs ad ſe deũ: nulla vt videt̃. ¶ Cont̃. cũ
dr̃ filius dei ē hõ. vna ſuppoīt̃ ꝑſona. ⁊ ita idē. ſꝫ ideꝫ
non eſt ſibi ſimile. ¶ Rñdeo ⁊ dico. ꝙ verũ ē ꝙ filius
dei nõ ē ſil'is ſibi inq̃tũ ē deꝰ: ſꝫ hec ſil'itudo q̃ ē filij ho
minis ad filium dei nõ eſt ſm ſubſtantiã: ſed ē ſimili
tudo glorie perfecte: cũ creatura vnitur creatori ī per

ſona. cū aūt dr̄ fili⁹ eſt ſilis patri: ſilitudo illa ē ſm̄ ſubſtantiā. ⁊ de illa loquit̄ h̃. cū aūt dr̄ nihil ē ſile ſibi. intelligitur ꝙ nō eſt vere ſilitudo niſi vbi eſt vera drn̄tia vt in creaturis. in diuinis aūt nō niſi vbi fuerit diſtictio vel diſcretō ꝑſone. cū aūt dr̄ filius dei eſt homo ſilis ſibi deo: h̃ eſt vnitas ꝑſone ſm̄ ꝙ ſic dr̄: ⁊ nature drn̄tia. ⁊ rōne drn̄tie naturaꝝ ⁊ vnitatis ꝑſone dr̄ ſilitudo.

Membrū ſecunduꝫ

Onſequent̄ q̄ritur de noīb⁹ relatis grāmatice. videlꝫ talis qualis. hec at̄ aliqn̄ accipiūtur ī reſpectu creature ad creaturā: aliqn̄ ī reſpectu ꝑſōe ad ꝑſonā. Ctū ad primū modū obijcit̄ ſic. querit̄ vtꝝ hec ſit ꝯcedenda qualis eſt deus talis eſt petrus. Et ſic ꝓbatur. ⁊ de⁹ ē iuſtus ⁊ petrus ē iuſtus: ḡ deus ⁊ petrus ſunt iuſti. ḡ q̄lis eſt de⁹ talis eſt petrus. ḡ de⁹ eſt aliq̄lis. ¶ Solutō. ſm̄ ꝑpoſitū hec ꝯpoſitio eſt vera qualis eſt deus talis eſt petrus: qꝛ equipollet huic petrus ē ſimilis deo: qꝛ ꝑticeps ē bonitatis eius ⁊ iuſticie. niſi. n. eēt ꝑticeps bonitatis eius petrus: nō eēt ſilis ei. Inſtantia vltimi petrus eſt ſimilis deo: ⁊ petrus ē qualitate affect⁹: ḡ deus qualitate eſt affectus. ¶ Sꝫ querit̄. qd ſignificet talis ⁊ qualis. cū dr̄ qualis eſt deus: talis eſt petrus. videt̄ ei ꝙ ſignificet qualitateꝫ circa petrū. ⁊ talis ibi refert̄ ad qualis. ḡ qualis ſilr̄ qualitatē ſignificat. Ad qd̄ rn̄det ꝑpoſitiuus dicens. ꝙ qualis ibi diuinā naturā ſignificat ⁊ talis: ſ; diſſimilit̄. Naꝫ qualis diuinā naturaꝫ ſignificat ſm̄ ꝙ ipſa eſt deus. talis eandeꝫ ſignificat ſm̄ ꝙ petrus ꝑticeps eſt eius. Sed dōm aliter. ꝙ qualis ſignificat diuinaꝫ naturā vt qualitateꝫ exemplarē. videlꝫ iuſticiā ſapiam ⁊c̄. talis vō ſignificat formā exemplatā in petro que eſt qualitas: vt iuſticia ſapīa. Et ḡ arguit ꝙ qualis qualitatē ſignificat nō ſequit̄ ſ; ꝑ modū qualitatis. ¶ Ctum ad ſecundū modū obijcit̄. cuꝫ dr̄ qualis eſt pater: talis ē filius: talis ē ſpūſſct̄s. Queritur vtꝝ talis ⁊ qualis ſignificēt ibi diuinā naturam? Ad qd̄ ſic. demōſtrato filio dico talis ē pr̄. h̃ nomē tal' ibi demonſtrat filiū: ḡ ſignificat filiū. ḡ ſupponit pro filio. ḡ ꝯpoſitio eſt falſa: qꝛ tunc intellectus ē. talis eſt filius demonſtrato filio. Dicūt quidaꝫ ꝙ ſignificat̄ effectus diuinoꝝ operū circa creaturas. i. qualis ē effect⁹ patris: talis eſt effectus filij. qd̄ nō videtur: qꝛ ī ſymbolo vbi dr̄ qualis pr̄: ſubiūgitur immēſus pr̄ ⁊c̄. In qbꝫ exemplis n̄ fit ſermo de effectu diuinoꝝ opeꝝ erga creaturas. ¶ Itē ſi de effectu. ḡ anq̄ creatura eēt n̄ erat verū de patre ⁊ filio. qd̄ mō dr̄. qualis pr̄ talis filius ⁊c̄. quia nonduꝫ erat aliquis effectus diuinoꝝ opeꝝ erga creaturas. ¶ Iteꝫ cū dr̄: pater eſt iuſtus ⁊ fili⁹ ē talis. idem ſignificat̄ ꝑ hoc relatū talis qd̄ ꝑ hoc antecedēs iuſtus. ſ; per hoc nomē iuſtus ſignificat̄ diuina eēntia. ḡ ꝑ h̃ nomē talis. ¶ Iteꝫ hac locutiōe qualis eſt pater: fit interrogatio de eēntia. ſ; tam h̃ nomen de⁹ q̄ hoc nomen bon⁹ ſignificat diuinaꝫ eēntiaꝫ. ḡ ſicut ad ꝑdictaꝫ interrogatōꝫ ꝯgrue rn̄detur pat̄ ē bon⁹: ita pr̄ ē deus. ¶ Item pr̄ eſt pat̄: ⁊ fili⁹ ē talis. ḡ cū talis n̄ ſignificat eēntiam ſ; ꝑſonā: filius ē pr̄. ¶ Ad primū dōm. ꝙ ſic ī alijs facultatibꝫ dr̄: noīales demōſtratōes aliud demonſtrant ⁊ aliud appellāt. ⁊ ita hoc nomē talis demōſtrat filiū ⁊ appellat prēꝫ. diuinā tn̄ naturā ſignificat. nō eſt igitur veꝝ ꝙ ſupponat ꝓ filio: ſ; ꝓ patre. ¶ Ad ſecūduꝫ dōm. ꝙ lꝫ vocabula eēntialia diuinā naturaꝫ ſignificēt: tn̄ diſſilr̄ ſignificāt. Quedā. n. ſignificāt diuinā naturam ad modū ſubſtātie. vt omīa ſubſtātialia vocabula eēntiam ſignificantia. vt deus bonitas ⁊ ſilīa. ⁊ illa omīa reſpondēt ad interrogatōeꝫ factam per quid eſt. Quedam ſignificāt diuinam naturā ad modū qualitatis. vt adiectiua que in alijs facultatibꝫ quantitateꝫ ſignificant. vt bonus iuſtus ſapiens. ⁊ illa rn̄dent ad interrogationeꝫ factaꝫ ꝑ qualis. Quedam ad modū relationis. vt equalis ſimilis coetern⁹. ⁊ illa rn̄dēt ꝑ interrogationeꝫ factam ꝑ q̄uo ſe hꝫ. vt ſi dicatur: q̄uo ſe habꝫ pater ad filium: ſimilis eſt ei: equalis eſt ei. ⁊ ita de reliquis ꝑ ordinem predicamētoꝝ intelligat̄. ¶ Ad tercium dōm. ꝙ cū dr̄ pater ē pat̄. predico n̄ quid nec quale nec qualiter: ſ; q̄uo ſe hn̄s. i. ad aliquid. ⁊ iō cuꝫ additur talis: incongrua eſt adiūctio. ſed deberet addi q̄uo ſe hn̄s. vt diceret̄ pater eſt pr̄: ⁊ filius eſt q̄uo ſe habens vel alio modo ſe hn̄s. nec ſequitur incōueniēs: qꝛ pater ⁊ filius ſicut dicit dam̄. dicūt exn̄tie moduꝫ: non quid vel quale.

Queſtio. lv. de nominibus ſymbolicis.

Xpedito ꝑ dei gratiaꝫ de nominibꝫ diuinis eēntialibus miſticis: reſtat dōm de nomībꝫ ſymbolicis. Notandū ḡ ꝙ plura ſm̄ dam̄. in deo corꝑalit̄ in diuina ſcriptura ſymbolice dicta inueniūtur. ſcire oꝑtet vt hoīes exiſtentes nos ⁊ groſſam hanc carnem indutos: diuinas ⁊ excelſas ⁊ immateriales deitatis oꝑationes intelligē ⁊ dicere impoſſibile ē: niſi imaginibꝫ ⁊ formis ⁊ notis que ſunt ſuꝑ nos vſi fuerimus. Quecunq; igitur de deo dicūtur corꝑaliter: ſymbolice dicta ſunt. hn̄t. n. quandaꝫ excellentiorē intelligentiā. Simplex eſt eniꝫ deus ⁊ infigurabilis. Oculos igit̄ dei ⁊ palpebras ⁊ viſioneꝫ q̄dem vniuerſoꝝ ꝯſideratiuā eius virtutē: ⁊ ꝙ nihil cognitioneꝫ eius lateat intelligim⁹. ex eo ꝙ apud nos ꝑ hūc ſenſum ꝑfectior ⁊ cognitio ⁊ certitudo innaſcitur. Aures aūt ⁊ auditū eius ꝓpiciatōꝫ ⁊ nr̄e ſuſceptioneꝫ deꝓcatōis. etenim his qui deꝓcatōꝫ faciūt ꝑ hūc ſenſū mites ſum⁹: familiari⁹ eis aures inclinātes. Os autē ⁊ loquelā demonſtratōꝫ volūtatis. qꝛ apud nos ⁊ ꝑ os ⁊ loquelā ſignificātur q̄ in corde ſunt cogitatiōes. Cibum vō ⁊ potū noſtꝝ ad eius volūtatē ꝯcurſum. eteniꝫ ꝑ ſenſum guſtū nature replem⁹ neceſſariuꝫ appetitum. Odoratū vō eius acceptatōꝫ que ad ipſum nr̄e intelligentie ⁊ beniuolentie. qꝛ apud nos ꝑ hunc ſenſuꝫ boni odoris acceptatio innaſcitur. Faciē vō eam que ꝑ operatōnes et demōſtratōꝫ ⁊ manifeſtationē: qꝛ nr̄a manifeſtatio per faciē fit. Manus aūt ꝑfectionē oꝑis eius. etenim nos ⁊ vtilia ⁊ maxime ꝓcioſiora dirigim⁹ manibus. Dexterā aūt id qd̄ in ꝓſperis eius auxiliuꝫ: qꝛ ⁊ nos magis in potioribꝫ ⁊ plurima indigentibꝫ virtute dextra vtimur. Palpationē vō certioreꝫ ei⁹ ⁊ valde ſubtiliū ⁊ occultoꝝ dinoſtionē ⁊ exquiſitionē. qꝛ apud nos nō pn̄t hi qui palpātur in ſeipſis qd occultarē. Pedes aūt ⁊ inceſſuꝫ auxiliū indigentiū vel inimicoꝝ vltionem vel alium quendā actum ⁊ greſſum ⁊ pn̄tium. ex eo ꝙ apud nos ꝑ pedum vſus acceſſus ꝑficitur. Iuramentum aūt immutabilitatē conſilij volūtatis eius. ex eo ꝙ apud nos per iuramētū hec q̄ adinuicē ſūt certificātur ꝯuentōes. Iraꝫ aūt ⁊ furorem eāq; ad maliciaꝫ ⁊ inimicitiam ⁊ auerſioneꝫ. etenim nos ꝯtria mētis noſtre odio hn̄tes: iraſcimur ⁊ auertim⁹. Obliuionē aūt ⁊ ſomnū ⁊ dormitioneꝫ: dilatationē ei⁹ q̄ ad inimicos vltionis ⁊ conſueti ad familiares auxilij retardatōeꝫ. Et ſimplr̄ dōm. omīa que corꝑalit̄ dicūtur in deo: occultā hn̄t quandam intelligentiā ex his que ſunt apud nos ea q̄ ſunt ſuꝑ nos edocenteꝫ: niſi qd̄ de corꝑali vbi dei aduentu dictū eſt. Ipſe. n. vniuerſuꝫ hoīem ꝓpt̄ noſtram ſalutē ſuſcepit. aīam intellectualē ⁊ corp⁹ ⁊ hūane nature ꝓprietates ⁊ nat̄ales. ⁊ n̄ detractibiles paſſiones. Dubitabilia circa ꝑtem iſtam determināt̄ ſ. q. de doctrina theologie. q. vltima. ⁊ ſ. q. de nomībꝫ diuinis in generali.

Queſtio .lvj. de nominibus ꝑſonalibꝰ.

Conſequenter querendū eſt de nomībꝰ ꝑſonalibꝰ. horuꝫ aūt quedā ſunt abſoluta: vt ꝑſona hypoſtaſis. q̄daꝫ reſpectiua: vt pr̄ ⁊ filiꝰ. q̄dā diſtinctiua: vt vnꝰ aliq̄s. q̄dā collectiua: vt trinitas ⁊ trinꝰ. Vel alit̄. Noīm ꝑſonaliuꝫ quedā ſunt collectiua: quedā diſiūctiua: quedā nec ſic nec ſic. ⁊ hoꝝ quedā ſunt coīa: vt ꝑſona ſubſiſtentia hypoſtaſis. quedā ꝓpria: vt pr̄ filius ſpūſſ. Scđm ꝗ hūc modū querendū ē pmo de noībꝰ ꝑſonalibꝰ coībꝰ ⁊ abſolutis. Scđo. de ꝓprijs ⁊ relatiuis. Tercio. de noībꝰ diſtinctiuis. Quarto. de noībꝰ collectiuis. Itē nomia coīa abſoluta ꝑſonalia ponūt̄ tria. ꝑſona. ſubſiſtētia. hypoſtaſis. Primo ꝗ querendū eſt de noīe qđ eſt ꝑſona. Scđo. de ſubſiſtentia. Tercio de hypoſtaſi. Circa primū notandū circa nomē ꝑſone iſta eē querenda. Primo. vnde ſumptū ſit illud nomē ꝑſona. Scđo. vtꝝ dicat̄ ſm ſubam vel ſm relatōꝫ. Tercio. de diffinitōne ꝑſone. Quarto. de coītate hꝰ noīs ꝑſona. Quito. de ſuppoſitōe. Sexto. de ꝯſignificatōe. Septimo. de cōꝑatione q̄ eſt ad intentōꝫ eēntie.

Membrū primū

Ad primū nota drn̄tes ſnīas. Naꝫ ſm q̄ſdā h̄ nomē ꝑſona originē ſumpſit a pma grāmatica q̄ eſt ſuba. de q̄ q̄s loqt̄ a ſuba noſcibilis. i. hn̄s notōneꝫ. vn̄ hypoſtaſis eſt ſuba ſignificata ꝑ ꝓnomē. ſuba. n. vt eſt diſtinguibilis dicit̄ hypoſtaſis. vn̄ ꝑſona prima in grāmatica dr̄ loquēs d̄ ſe. ⁊ ſcđa dī ad qua loqt̄ pma. ⁊ tercia d̄ q̄ fit ſmo int̄ primā ⁊ ſecūdā. vn̄ prima ꝑſona ab alia noſcibilis. ſcđa a pma noſcibilis. tercia ab vtraq̄ notioneꝫ trahit. vn̄ dic̄ priſtianꝰ. ꝙ tercia dr̄ de q̄ q̄s loqt̄ ꝑ ꝓuatione prime ⁊ ſecūde. Alit̄ dic̄ boe. in li. de duabꝰ naturis ⁊ vna ꝑſona xpī. qm̄ ꝑſoīs indutis hiſtriones indiuiduos hoīes q̄ꝝ erat tragedia repn̄tabāt: vt ſimonem ⁊ crhemetē. Iđcco ceteros q̄ꝝ cezta ꝓ ſui forma erat cognitio ⁊ latini ꝑſonā ⁊ greci ꝓſopon nūcupauer̄t. vnđ ꝑſona a ꝑſonādo in ꝯcauitate larue an̄ faciē poſite ꝓſopon. eo v̄o ꝙ ponebat̄ an̄ faciē a ꝓthos qđ ē in ⁊ ſopos qđ ē facies. vn̄ ꝑſona de pria inſtitutōe fuit ad deſignādū certū hoīeꝫ.

Membrū ſecūdū

Querit̄ igit̄ vtꝝ ꝑſona dīna dicat̄ ꝑ ſbam vel ſm relatōꝫ. ꝙ ſm ſubaꝫ: vidī ꝑ illud qđ dic̄ aug. ꝙ oīa noīa q̄ ſm ſubaꝫ dicūt̄ d̄ deo: dicūt̄ ſinglarit̄ d̄ oībꝰ ī ſūma: ꝑt̄ꝙ h̄ nom̄ ꝑſona ſignificat ſubaꝫ. Itē aug. vij. d̄ tri. n̄ eſt aliđ deo eē: aliđ ꝑſonā eē: ſ; oīno idē. Itē idē ī eodē. ī hac t̄nitate cū dicimꝰ ꝑſonā pr̄is: non aliđ dicimus ꝙ̄ ſubam pr̄is. Itē aug. pr̄ ad ſe qꝓpe dr̄ ꝑſona: nō ad filiū vł ſpm̄ſ. ſic̄ ad ſe dr̄ deꝰ magnꝰ ⁊ bonꝰ ⁊ iuſtꝰ ⁊ hmōi ⁊ queādmodū h̄ illi ē eē ꝙ deū: ꝙ magnū: ꝙ bonū. ita h̄ illi ē eē ꝙ ꝑſonā eē. Itē aug. vj. li. d̄ tri. cū q̄rit̄ q̄d tres magna ꝓrſus inopia hūanū laborat eloqū. dictū eſt tn̄ tres ꝑſone. ſ; q̄d q̄rit ſubaꝫ. ꝗ h̄ nom̄ ꝑſōa ſignificat ſubſtātiā. Itē aug. certe q2 pr̄ ē ꝑſona. ⁊ filiꝰ ē ꝑſōa. ⁊ ſ. ſ. ē ꝑſona. iō dicūt̄ tres ꝑſone: q2 cōe ē eis id qđ ꝑſōa ē. ſ; nihil ē eis cōe niſi eēntia. ꝗ ⁊c̄. Cōt̄. boe. ī li. d̄ tri. oē nom̄ dictū ſm ſubaꝫ dr̄ inſil' ⁊ ſinglarit̄ d̄ tribꝰ. ſ; ꝑſōa n̄ dr̄ inſil' ⁊ ſinglarit̄ d̄ tribꝰ. ꝗ n̄ dr̄ ſm ſubaꝫ. Itē cū dr̄ idē ē deo eē: ⁊ eē ꝑſonā. aut intelligr̄ ex ꝑte ſuppoſiti: vel ex ꝑte appoſiti. ſi ſuppoſiti: ꝗ nihil ē ad id qđ intēdit ꝓbaē. q̄uis. n. idē ī ſupponēdo: n̄ tn̄ idē ſigficāt. Si aūt ex ꝑte appoſiti vtrūq̄. vt ſenſus ſit: idē eē deū ⁊ eē ꝑſōaꝫ nā ſic itelligiꝰ idē ſm rōꝫ. ſ; h̄ falſuꝫ ē ꝑ illā ꝯſideratōꝫ q̄ntulācūq̄ drn̄tiā aſſign̄tes oñdētes erimꝰ qm̄ n̄ ideꝫ qm̄ n̄ ſ; oēꝫ modū rōis q̄cq̄d vni attribuit̄ ⁊ alij. Itē aug. vij. li. d̄ tri. dic̄. ꝙ n̄ ſignificat h̄ nom̄ ꝑſona idē qđ ſuba. vt. n. ſuba pr̄is ip̄e pr̄ ē. n̄ q̄ pr̄ ē: ſ; q̄ ē. ita ꝑſōa patris n̄ aliđ ē ꝙ̄ ip̄e pr̄. ꝗ ꝑſona ī ſigficādo n̄ ē idē qđ eſſentia. Pret̄ea. ſi ē idē ꝑſōa qđ eēntia: q̄re n̄ dicamꝰ tres eēntias ſic̄ diciꝰ tres ꝑſonas. aut q̄re n̄ diciꝰ ſolā ꝑſonā: ſic̄ dicimꝰ vnā ſolā eēntiā. Pret̄ea. ꝑſōa diſtiguit̄: eēntia n̄. ꝗ n̄ ſunt idē ī ſignificādo. diciꝰ. n. ꝙ ꝑſona ē gignēs geita vel ꝓcedēs. qđ n̄ diciꝰ de eēntia. Itē boe. ī li. de tri. ex his ītelligimꝰ prēꝫ ac filiū ac ſpm̄ſ. n̄ de ip̄a deitate ſubal'r dici. Si. n. ſubal'r p̄dicaret̄: ⁊ de ſingul' ⁊ de oībꝰ ſingl'arit̄ diceret̄. cū igit̄ ꝑſona de oībꝰ n̄ p̄dicet̄ ſingularit̄. pꝫ ꝙ n̄ ſubalit̄ p̄dicat̄. Pret̄ea. boe. in eodē. ſi ꝑſone diuiſe ſunt ſuba v̄o indiuiſa: nccē ē vocabulū qđ ex ꝑſoīs t̄hit originē id ad ſubaꝫ n̄ ꝑtinere. Itē cū in dīnis n̄ ſint niſi duo p̄dicam̄ta: ſuba ⁊ adaliq̄d. nccē ē om̄e qđ p̄dicat̄ in dīnis: p̄dicari aut ſm ſubſtantiā: aut ſm adaliq̄d. igitur ꝑſona aliq̄ iſtoꝝ modorū p̄dicat̄. Cū igit̄ in dīnis ſit vnitas eēntie. relationuꝫ v̄o ſolūmō pluralitas: h̄ nom̄ ꝑſona p̄dicabit̄ ſm relationē n̄ ſm ſubam. Iteꝫ ꝑſona ſe hꝫ in dīnis ſic̄ indiuiduū in creaturis. ſ; h̄ nom̄ indiuiduū de pluribꝰ indiuiduis n̄ p̄dicat̄ ſm eēntiam. n̄. n. ē illis cōe eēntiale. ꝗ nec h̄ nom̄ ꝑſona p̄dicabit̄ de pr̄e ⁊ de alijs ꝑſonis ſm eēntiam. Itē eoꝝ q̄ ſunt eadē ſimpl'r: ſi vnū ē nūerale: ⁊ reliquū. ſi ꝗ oīno idē eſt patrē deū eē: ⁊ prēꝫ eē ꝑſonā: cū ip̄ſa eēntia n̄ ſit nūerabilis nec ꝑſona. ⁊ ſi eſſentia eſt vna: ꝑſona eſt vna. vel ſi ꝑſone plures: ⁊ eſſentie plures. qđ ē falſuꝫ. Iteꝫ ꝑſona ē ſuba rōnalis nature indiuidua. ꝗ oīs ꝑſona ē ſuba incoīcabilis. ſ; ſi idē ē ꝑſona qđ eēntia: ꝑſona coīcabilis ē. ⁊ ita coīcabile ē incoīcabile. Itē ſi ꝑſona ideꝫ ē qđ eēntia. cū alia ſit ꝑſona pr̄is alia filij. ꝗ ⁊ eēntia alia. Rn̄ſio. ꝑſōa ſm q̄ſdā q̄n̄q̄ dicit eēntiā: vt cū dicit̄ abſolute ꝑſona ē ꝑſōa. q̄n̄q̄ v̄o hypoſtaſ: vt cū dr̄ aliq̄ ꝑſona vel pr̄: eſt alia ꝑſona a filio. q̄n̄q̄ notioneꝫ: vt cuꝫ dicit̄ pr̄ in ꝑſona diſtinguit̄ a filio. Sed ꝯtra. pater eſt ꝑſona. hoc dr̄ abſolute: ꝗ ſignificat eſſentiam. ꝗ ſi fiat relatio: refert eēntiam. ꝗ ſicut hec eſt vera pater eſt eſſentia que ē filius: ita ⁊ hec pater eſt perſona que eſt filius. ſed h̄ falſum. Propter hoc dixerunt alij. ꝙ eſſentia ſignificat̄ tripliciter. aliq̄n̄ eniꝫ ſignificatur eſſentia vt eſſentia gratia ſui nō rōne ſuppoſitorum. aliq̄n̄ gratia ſuppoſitorū nō gratia ſui. aliquando v̄o vtroq̄ modo. Primo modo per hec nomina diuinitas deitas ſubſtantia. Secūdo modo per hoc nomē perſona per quod ſignificat eſſentiam prout eſt in ſuppoſitis: ideo poſſunt ei attribui que attribuuntur perſonis. Vtroq̄ v̄o modo ſignificatur per hoc nomen deus. vnde ⁊ perſonaliter poteſt ſumi vt deus genuit deū. ⁊ ꝓ eſſentia: vt cū dicit̄ vnus ē deus. ſm hoc volunt dicere ꝙ hoc nomen eſſentia alio modo ſignificat eſſentiam ꝙ̄ hoc nomen perſona vel h̄ nomen deus. quia ratione ſuppoſitorum ſiue prout eſt in ſuppoſitis ſignificatur per hoc nomen perſona: ⁊ per hoc nomen deus abſolute per hoc nomē eſſentia. Sꝫ contra. perſona eſt rationalis nature ſubſtantia indiuidua. ſed eſſentia non dicit ſubſtantiam indiuiduaꝫ: immo ſubſtantiam communeꝫ vt vſyam. perſona ergo non dicit eſſentiam. Propter hoc dixerunt alij. ꝙ hoc nomen perſona principaliter dicit eſſentiam: ſed ſecundario diſtinctionem. perſona enim dicit vnū ens per ſe. ꝙ dico vnum: dico ſubſtantiam. ꝙ dico per ſe: noto diſtinctionem. ratione cuius diſtinctionis dicitur. alia perſona patris: alia filij. ratione vnitatis dicitur ꝙ non eſt aliud eſſe ſubſtantiam aliud eſſe perſonam. Vnde ſenſus eſt. pater eſt perſona. id eſt: eſt vnuꝫ ⁊ per ſe indiſtinctus. pater ⁊ filius ⁊ ſpūſſanctꝰ ſunt perſone. i. ſunt vnum ⁊ per ſe diſtincti. Contra hoc

opponitur ſic. eēntia eſt pſona. ḡ eſt vna p ſe ⁊ diſticta.
ſed h̄ falſum. nō ḡ importat̄ p hoc nomē pſona diſtictō
tūc. n. nō eſſet eēntia pſona. quia ſi eſſet pſona: eſſet di-
ſtincta. ¶ Propter h̄ dixerūt alij. ꝙ ante queſtionē he-
reticoꝝ qua queſierūt quid tres ſignabat pſona: eſſen-
tiaȝ. poſt illam v̇o queſtioneȝ tranſlatuȝ eſt nomen p-
ſone ad ſignificandū hypoſtaſim. Unde auctes que di
cunt. ꝙ hoc nomen pſona dicit ſubam: intelligūt̄ p tē-
pore ante queſtioneȝ illam. que v̇o dicūt ꝙ hypoſtaſim
intelligende ſunt ꝫm modernaȝ ſignificatōeȝ. ¶ Sȝ ꝯ
Boe. in li. de tri. dicit. ꝙ pſona de prima inſtitutōe ſit
ad deſignandū certum homieȝ. ḡ non ſignificat eſſen-
tiam: ſ; certum hominē. i. ſubam ſingulareȝ. ¶ Rn̄ſio.
ꝫm Rich. in li. de tri. pſona ꝫm ſubſtantiā dicit̄: ⁊ ſub
ſtantiaȝ ſignificare videt̄. multū tn̄ intereſt int̄ ſignifi-
cationeȝ vnius ⁊ ſignificatōeȝ alterius. nunꝙ̄ dı̄ pſo-
na niſi de rōnali ſubſtantia. ⁊ tamen cū nominamꝰ p-
ſonam: nunꝙ̄ intelligimꝰ niſi vnam ſubſtantiam ⁊ ſin-
gulareȝ. Al̄s ſubintelligit̄ ꝓprietas generalis: al̄s ꝓ-
prietas ſpecialis. ad nomen aūt pſone ꝓprietas indi-
uidualis ſingularis ⁊ incōmunicabilis nomīe ſubſtā-
tie. nō tn̄ quis ꝙ̄ quid ſignificat̄. ecōuerſo aūt noīe pſo
ne non tam quid ꝙ̄ quis deſignatur. Ad interrogatō-
nem p quid rn̄det̄ nomen generale diffinitio vel aliqd
tale. Ad interrogatōȝ quis: nomen ꝓpriū rn̄deri ſolet
vel aliquid quod equipollet. Ad interrogatōeȝ autem
que eſt iſta pſona vel quis eſt iſte: ſolemus rn̄dere no-
men ꝓprium. ſ. vel equipollens. quia ꝫm boe. pſona eſt
ſubſtantia rōnalis nature indiuidua. ¶ Ad primuȝ ḡ
obiectum dōm. ꝙ apud boe. ſumit̄ ſubſtantia ꝫm eſſen
tiam. ſ; ꝫm aug. ⁊ a mḡro in ſent̄. ſumit̄ coiter ad ſub-
ſtantiā ⁊ hypoſtaſim. ¶ Ad aliud dōm. ꝙ vtrūqȝ intel
ligit̄ ex pte ſuppoſiti: ⁊ intelligit̄ idem ꝫm ratōȝ rei: nō
aūt ideȝ ꝫm ratōȝ dicendi. Eſt. n. triplex ratio. rō rei.
ratio dicendi. ⁊ rō medij ſiue attribuendi ideȝ dictuȝ.
ꝫm ratōȝ rei eſt: qn̄ de aliquib; eſt dicere h̄ eſt hoc. n̄ p
cauſalitateȝ: ſ; ꝫm ſubam. h̄ aūt dico ꝓpter hmōi dies
eſt ſol. Idem ꝫm ratōȝ dicendi vel intelligēdi eſt: qn̄ n̄
alteꝝ ſ; ideȝ dictione ſignificat̄: alteꝝ v̇o cū alterū di-
ctōne ſignificat̄. ſicut cū dicit̄ deus eſt magnꝰ: deus eſt
iuſtus. lȝ vtrobiqȝ ſupponat̄ ſubſtantia diuina: alia tn̄
ſunt cōnotata a quib; noīa imponunt̄. ꝯnotatū v̇o di-
co cōmunit̄: qn̄ ꝯnotat̄ ꝫm rem vel ꝫm intellectū. qn̄ ḡ
alia fuerūt ꝯnotata: tūc dicit̄ alteꝝ dictione. ſicut con
cedit̄ in nominib; diuinis ꝫm eēntiaȝ. vt eſſentia. ſapi-
entia. magnitudo. ⁊ in diuinis ꝫm ſubam. ſicut deꝰ. ſa
piens. magnus. Ratio v̇o attribuēdi vel medij alt̄a ē:
cū attribuit̄ vni qᷣ nō alteri. ſicut huic nomī pſona at
tribuit̄ diſtingui: huic nomī eēntia n̄ attribuit̄. Cuȝ ḡ
dicit̄ ꝙ eē deū ⁊ eſſe pſonā ſunt ideȝ oīno: intelligr̄ ꝫm
ratōȝ rei: n̄ dicēdi vel attribuēdi. aliqd. n attribuitur
vni qᷣ n̄ alteri. Alteꝝ. n. qᷣ cointelligit̄ cū dr̄ pſona:
alteꝝ cū dı̄ eēntia. cū. n. dı̄ eſſentia nihil cointelligr̄ p̄t
eēntiaȝ. cū aūt dr̄ pſona: intelligit̄ hn̄s ſub ꝓprietate i-
coīcabili. attribuit̄ ḡ aliqd eēntie qᷣ n̄ pſone. ſic ḡ dȝ
intelligi auctas aug. n̄ eſt aliud deo eē: aliud pſonā eē.
¶ Ad terciū dōm. ꝙ cū dicit augꝰ. ꝙ cū dico pſonā pa-
tris n̄ aliud dico ꝙ̄ ſubam pr̄is. ſubam accipit ꝓ ſuba
q̄ eſt hypoſtaſis. hec ē ſuba incoīcabilis admodū ſin-
gularis. cū. n. dico pſonaȝ pr̄is: dico ſubam ſub ꝓprie-
tate incoīcabili. ¶ Ad q̄rtū iam pȝ rn̄ſio. qꝛ pr̄ dr̄ pſo-
na ad ſe. qꝛ h̄ nomē pſōa: n̄ ſignificat p modū relatōis
ſ; p modū ſube. q̄ qdeȝ ē ſuba hypoſtaſis: n̄ vſya. ꝙ̄uis
diſtinctio relatiōis ſiue ꝓprietas cointelligit̄. pſona eī
dic̄ hn̄teȝ rōnaleȝ naturā ſub ꝓprietate incoīcabili.
¶ Ad aliud dōm. ꝙ aliqd dr̄ cōmune pſoīs duob; mo
dis. ꝫm eē: ⁊ ꝫm hītudineȝ. Cōmune ꝫm eē: vt cū dico
ſortes ē hō: plato ē hō. Cōmune ꝫm hītudinē: vt cū di-
co ſortes ē ſuppoſitū hoīs: plato ē ſuppoſitū hoīs. hō eī
cōe ē eis ꝫm eē: ſuppoſitū v̇o ꝫm hītudinē. Scd̄m hunc
modū dōm in dinis. ꝙ eēntia coīs ē ꝫm eē hypoſtaſis
v̇o dic̄ cōe ꝫm hītudinē. Idē. n. ē hypoſtaſis qᷣ ſuppo-
ſitū. Cū dicit ꝙ nihil ē cōe niſi eēntia: veꝝ ē de coītate
ꝫm eē: n̄ de ea q̄ ē ꝫm hītudinē. ¶ Ad ſextuȝ qᷣ obijcit̄.
ꝙ pſona rn̄det̄ ad queſtioneȝ factā p qd. vt cū q̄ſitū eſt
qd tres? dōm ꝙ q̄ſtio fuit n̄ de eēntia ſ; de dictōe. i. qd
in dicēdo deberet addi pſona. ḡ ſignificat ſubaȝ: ſ; ſin-
gularē vel indiuiduā ſiue hypoſtaſim. ¶ Nō tn̄ h̄ ſen-
tentiā q̄i mediā int̄ p̄dictas. dicūt. n. ꝙ in dinis h̄ no-
mē pſona mediū ē inter ea q̄ p̄dicant̄ ꝫm ſubam. ſignifi
cat. n. eēntiaȝ dinaȝ cū diſtinctōe ſuppoſitoꝝ d̄ qb; p̄di-
cat̄ eēntia: n̄ cū diſtinctōe. eēntia. n. nec diſtinguit̄ nec
diſtinguit. vn̄ ſic̄ in h̄ termīo hō in dinis ē duplex coī-
tas reſpectu pticulariū hoīm. ſil̄r in h̄ termīo pſona re
ſpectu pr̄is ⁊ filij ⁊ ſpūſſancti. hō. n. indiuiduꝰ rōne ho
mis dı̄ ꝫm ſubam de vno q̄ȝ hoīe: rōne indiuidui n̄. in-
diuiduū. n. diſtinctōȝ ſignificat pticulariū hoīm. ſil̄r h̄
nomē pſona rōne eēntie p̄dicat̄ ſubalit̄ de pr̄e ⁊ filio ⁊
ſpūiſancto. rōne v̇o diſtinctōis q̄ ſil̄r coīs ē illis n̄ p̄di-
cat̄ ꝫm ſubam. Sed eēntia alit̄ coīs: aliter relatio. eēn
tia. n. coīs eſt: eo ꝙ ipſa manet vna ⁊ eadeȝ numero n̄
diuiſa ī illis. vn̄ coītas ſua n̄ eſt vl̄is coītas. diſtinctio
v̇o ſiue incoīcabilitas coīs ē magis p modū vl̄is. nō eī
diſtinctio eadē ī pr̄e ⁊ filio ⁊ ſpūiſancto: ſ; alia patris
alia filij. h̄. n. cōe multiplicat̄ ⁊ numerat̄: reliq̄ n̄. ſic ḡ
pſona mediū eſt int̄ ea que dicūt̄ relatiue ⁊ q̄ dicūt̄ eſ-
ſentialit̄. ⁊ rōne vniꝰ extremi dr̄ ſingl̄arit̄: rōne alteriꝰ
recipit multiplicatōȝ. Q: ḡ pſona dicit̄ p̄dicari ꝫm ſb-
ſtantiā. ⁊ ꝙ dı̄ ideȝ eē pſonā ⁊ eēntiaȝ. ⁊ ꝙ dı̄ coīs: h̄ di-
cit̄ rōne pme coītatis. Q: aūt dı̄ indiuidua nūeabil̄ ⁊
ꝯſimilia. h̄ videt̄ rōne coītatis ſecūde. ſ. rōe diſtictōis.
Et q̄tū ad h̄ nō p̄dicat̄ ꝫm ſubam ſ; ꝫm relatōȝ. lȝ pſo
na ꝫm nomē ſuū nō dicat̄ ad aliqd. ſic̄. n. h̄ nomē calor
qualitatē ſignificat ſ; p modū ſube: ita h̄ nomē pſōa re-
latōȝ ſignificat ſ; p modū ſube. Un̄ lȝ ꝫm nomē n̄ dicat̄
ꝫm relatōȝ: ꝫm rem tn̄ dicit̄. ¶ Iteȝ notandū ꝙ cuȝ dr̄
nō eſt aliud pſona pr̄is aliud eēntia. h̄ pōt intelligi rō-
ne pme coītatis. ſicut dictū ē. vel eo ꝙ pater aut filius
aut ſpūſſanctus ſunt oīno ideȝ qᷣ eēntia q̄tuȝ ad rōeȝ
rei: lȝ q̄tum ad rōneȝ intelligēdi ſiue attributōis non
ſint oīno ideȝ. qm̄ aliqd pōt attribui vni qᷣ n̄ alteri. ſ;
h̄ melius. ī. declarabit̄ ⁊c̄.

¶ Membrū tercium

Conſequēt̄ q̄rit̄ qd ſit pſona. ꝯſtat aūt ꝙ
pſona n̄ ē accn̄s: ḡ ē ens p ſe. ḡ ſuba. ſ; nō
genꝰ vel ſpēs: ḡ ē ſuba indiuidua. n̄ q̄cūqȝ
ſ; q̄ ē rōnal̄ nat̄e q̄ poſſit p ſe ſonare. pſo-
na ḡ ē ꝫm boe. ſuba rōnal̄ nature indiuidua. ¶ Cōt̄.
ſi pſona ē ſba indiuidua ⁊c̄. ḡ cū tres pſone: tres erūt
ſbe indiuidue. ¶ Itē ꝫm h̄ vidr̄. ꝙ aīa ſit pſōa qa ē ſba
rōnal̄ nat̄e iudiuidua. ¶ Itē Rich. ī li. de tri. ſba dina
ē rōnal̄ nat̄a ⁊ indiuidua. qꝛ n̄ ē diuidua. ¶ Si dicat̄.
ꝙ ſba accipit̄ ibi ꝓ hypoſtaſi. ḡ ibi tenet̄ ꝓ ſba ſbiecta
q̄ ſubſtat ꝓprietatib;. Cont̄. inherētia ꝓprietatis n̄ fac̄
ſubſiſtē ſ; exiſtē. Itē hūana natura xp̄i ē rōnal̄ nat̄e i-
diuidua ſba. ḡ ē pſona. ſil̄r ex pte deitatis ē pſona. ḡ ī
xp̄o erūt due pſone ꝫm h̄. qᷣ ē falſuȝ. ¶ Itē aīa nr̄a ē ſe
pabil̄ a corpe. ḡ ſi ſepet̄: vidı̄ ꝙ remaneat īdiuidua. i.
incoīcabil̄ ⁊ ita pſona. ¶ Itē ſic̄ ī angelo ē ſimplex eēn-
tia ⁊ pſonal̄ diſcretio: ⁊ ita pſona. ¶ Itē deitas ē coīca
bil̄. ḡ ꝫm deitatē n̄ ē pſona ī xp̄o. ¶ Itē dina eēntia ē p-
ſona. ḡ ꝫm dinaȝ eēntiā ē pſona. ḡ ꝫm dinā eēntiā ē ī-
coīcabilis. ſ; cū ipſa dina eēntia ſit ꝯīcabil̄: qual̄r ꝫȝ eā
dicet̄ incoīcabilis. ¶ Iteȝ boe. dicit. ꝙ q̄tuor ſunt ſigni-
ficatōnes huius noīs natura. dicit̄. n. nat̄a vt ē in oī re
q̄ ſic diffinit̄. natura ē eaꝝ reꝝ q̄ cū ſint q̄q̄ mō ītellectu
capi pn̄t. Dı̄ et̄ natura de ſolis ſubſtātijs: ⁊ diffinit̄ ſic.
natura ē vel ꝙ facē vel ꝙ pati poſſit. Dı̄ et̄ nat̄a de ſol̄
corpibus: ⁊ ſic dicitur natura principium motus non

ꝑ accidẽs. Dicit̃ etiã natura vnãquãq; rẽ iformãs ſpecifica differẽtia. ⁊ iſto mõ dicit̃ natura i rõne pſone vt dicit boeciꝰ: ſʒ q̃lit̃ ſpecifica differẽtia repit̃ i diuia natura. vñ ꝯmẽtator. altera dicit̃ dei natura ⁊ hoĩs. qm̃ q̃ eſt hoĩs ſpecifica differẽtia: nõ ẽ dei. ⁊ q̃ eſt dei nõ ſpecifica: nõ ẽ hoĩs. vñ tota ratõ ꝯuenit nature dei p̃ter ſpecificã. ¶ Itẽ querit̃ de differẽti aſſignatõe diffinitõnuʒ pſone. Nã rich. ponit duas. p̃ma ẽ hec. pſona ẽ intellectualis nature incoĩcabilis exiſtẽtie. Scd̃a eſt hec. pſona ẽ exiſtẽs ꝑ ſe ſolũ iuxta quãdã rõnalis exiſtẽtie modũ. Mgr̃i v̉o ponũt terciã talem. pſona eſt ypoſtaſ̃ diſtincta ꝓprietate ad dignitatẽ ptinẽte. Boeciꝰ v̉o ponit quartã. pſona eſt rõnalis nature indiuidua ſuba. Queritur ꝗ de differẽtia aſſignatõis. ¶ Sol̃. notandum ꝙ rich. in li. de trini. corrigit diffinitõneʒ boecij ſic. pſona eſt rõnalis nature incoĩcabilis exiſtẽtie. ⁊ dicit incoĩcabile ꝓpter aĩam que ẽ indiuiduũ cũ coĩcabilis vt pars. Itẽ ad excludẽduʒ naturã diuinã que ẽ coĩs tribꝫ pſonis: exiſtẽtiã dicit nõ ſubam. q: in diuis non dicit̃ ꝓprie ſubſtare vel ſubſiſtẽ. vel aliter ſm eundẽ rich. Cũ accipiatur ſuba dupl̃r. ꝓ vſia: ⁊ ꝓ ypoſtaſi. In diffinitione pſone accipit̃ ꝓ ypoſtaſi a boecio. Vñ ſm intentõnem boecij qui vtebat̃ ſuba ꝓ ypoſtaſi: tres ſũt ſube ſic̃ tres pſone. Et ſm hoc ſuba diſtinctõneʒ aliquã ſignificat. Itẽ ſm rich. indiuiduũ accipit̃ ꝓ incoĩcabili. ⁊ ꝑ hʒ excluditur aĩa: q: nõ eſt indiuidua ſʒ coĩcabilis vt pars. ⁊ diuina eẽntia: q: nõ ꝯuenit vni ſoli. ſic ꝗ accepta ſuba ꝓ ypoſtaſi indiuidua ꝓ incoĩcabili: ſtat diffinitõ boecij de pſona. pſona ẽ rõnalis nature ſuba indiuidua. ex hoc ptʒ ſolutõ ad duo p̃ma. ¶ Ad terciũ dicẽduʒ. ꝙ indiuiduũ in rõne pſone dicit̃ incoĩcabile. Vñ pſona ſm ratõeʒ noĩs dicit̃ ꝑ ſe p̃mo vnꝰ vel ſonãs. ⁊ q: ꝑ ſe: ideo aĩa rõnalis pſona eẽ nõ poteſt: cum ſit pars in vnione hoĩs. Et q: p̃mo: ideo hũana natura in xp̃o nõ ẽ pſona. dicit em̃ boeciꝰ ꝙ pſona ſemꝑ trahit̃ ad digniꝰ ⁊ ad p̃ncipaliꝰ. Et qm̃ vnꝰ: ideo diuina eẽntia nõ p̃ot eẽ pſona nec res irratõnabilis. vnꝰ em̃ ꝓut hic accipit̃ importat diſtinctõeʒ vel excellẽtiã ꝓprietatis. Sciẽduʒ etiã ꝙ diuĩa eẽntia coĩcabilis ẽ ꝑ modũ p̃dicatõis: ⁊ aĩa ꝑ modũ ꝯpoſitõis: ⁊ hũana natura ꝑ modũ aſſumptõis. vñ indiuiduũ in rõne pſone excludit oĩe qd̓ ẽ in aliquo ſʒ tribꝫ modis ẽ quid ĩ aliquo. vt ps in toto: ſic̃ aĩa i hoĩe aut vt p̃dicat ĩ eo de quo p̃dicat̃ vt eẽntia diuĩa: aut vt aſſumptũ ĩ illo qui aſſumit. ⁊ ſic hũana natura. ¶ Ad aliud dicẽdũ. ꝙ aĩa nr̃a pſona nõ poſſet eẽ. qm̃ nõ dicit̃ pſona q: nõ coĩcat̃: ſʒ q: coĩcabilis. ⁊ ſic nõ eſt aĩa pet̃: qm̃ ſemꝑ hʒ reſpectũ ad corpꝰ cũ q̃ vniet̃ ptꝰ reſurrectõʒ ¶ Ad quintũ dicẽdũ ꝙ aliud ẽ diſcretõ pſonalis: aliud diſcretõ pſonaꝝ. Diſcretio em̃ pſonalis ẽ tã in angelis q̃ꝫ in aiabꝫ. ſʒ diſcretõ pſonaꝝ ĩ angelis ita ꝙ nõ in aĩabus. ⁊ dico diſcretõeʒ pſonalẽ que ꝯuenit pſone: diſcretionẽ pſonaꝝ que facit pſonã. ¶ Ad ſextũ dicẽdũ ꝙ nõ ſm diuinã eẽntiaʒ eſt pſona: ſʒ ſcd̃m ypoſtaſim vel pſonalitatẽ eſt pſona. ¶ Ad ſeptimũ dicẽdũ. ꝙ cũ dicit̃ ſm diuinã eẽntiã xp̃c eſt pſona. ſm notat ꝯditõeʒ pſone nõ ratõe pſone. Cum v̉o dicit̃ ſm ypoſtaſim vel pſonalitatem ẽ pſona: notat̃ ibi ratõ qua ẽ pſona. ⁊ ideo nõ ſeq̃t̃. ergo ſm eẽntiã eſt incoĩcabilis. ¶ Ad octauũ dicẽdũ. ꝙ ſicut dicit aug. in. iij. li. ſenten. ca. j. ꝙ ſctoꝝ natura dicitur forma. Vñ forme noĩe deſignat̃ natura. Unde forma dei ⁊ forma ſui dicitur. i. natura dei ⁊ natura ſui. ¶ Ad vltimũ dicẽduʒ. ꝙ diffinitõ boecij ⁊ illa richardi pſona eſt intellectualis nature ⁊c̃. dicũt de pſona quid eſt ſm rem. qd̓ ptʒ: q: boeciꝰ colligit hm̃oi diffinitõnem ex diuiſione entis ĩ ſubaʒ ⁊ accidẽs ⁊ ex diuiſione ſubſtantie vſq; in vltimas differẽtias ratõnale ⁊ irratõnale. Illa v̉o diffinitõ que eſt rich. pſona ẽ ſubſiſtẽs ꝑ ſe: dicit de pſona quid eſt iuxta naturã noĩs ꝓut dicit yſidorus. ꝙ pſona eſt res ꝑ ſe vna. Quarta v̉o que eſt magiſtralis dicit de pſona quid eſt ſm vſuʒ noĩs. ſic em̃ naturam hoc noĩe pſona vt dicamꝰ pſonas differẽtes ſm differentias dignitatũ. Item de pſona quid eſt ſm eſſe in creatura: dicit diffinitio boecij. Illa v̉o richardi pſona eſt intellectualis nature ⁊c̃. dicit de pſona quid eſt ſm eſſe in diuinis. q: in deo nõ eſt ꝓprie ſubſtantia ſʒ in creatis. ſʒ exiſtentia ꝓprie eſt in deo. nec in deo ꝓprie ẽ indiuiduũ ſʒ incoĩcabile. nec ratõnalis natura ſʒ intellectualis. intellectꝰ em̃ ꝓpriũ eſt dei ſicut dicit boeciꝰ.

Membrũ quartũ

Conſequẽter queritur de ꝯmunitate huiꝰ nominis pſona. Et queruntur duo. Primo vtrum dicatur vniuoce. Secũdo que ſit ꝯmunitas perſone in diuinis.

Articulus primus

Ad primũ ſic. hoc nomen pſona dicit̃ multipliciter. dicit̃ em̃ hoc nomẽ pſona eẽntialit̃. vt cũ dicit̃ pater eſt pſona filius eſt pſona. Alio mõ dicit̃ pſonalit̃. vt cũ dicit̃. alia ẽ pſona patris alia filij ⁊c̃. Alio mõ dicit̃ ſignificare ꝓprie. vt cũ dr̃ pr̃ in pſona differre a pſona filij. ꝗ pſona nõ dicit̃ vniuoce ¶ Itẽ differẽtia pſonaꝝ i creaturis ẽ reꝝ differẽtiũ i diuinis aũt ẽ indifferẽtiũ. ꝗ nõ ẽ vna rõ. ¶ Preterea pſone in creaturis detmiant̃ ꝑ ꝓprietates accidẽtales. i diuĩs ꝑ relatõẽs. ¶ Preterea hec ẽ diffinitõ pſone create. rõnalis nature ſuba indiuidua. ⁊ remouet̃ a diuĩs: tũ q: rõnalis: tũ q: rõ indiuidua: tũ q: ſuba. Nã i diuĩs ñ tres ſunt ſube. nec indiuidua dr̃. aut ſi dr̃: eadẽ videt̃ eſſe rõ indiuidui ⁊ pſone. Diffinitõ aũt diuĩe pſone ẽ hec. nature diuine incoĩcabil̃ exiſtẽtia. ſic̃ dic rich. ꝗ cũ alia ⁊ alia ſit hʒ diffinitõ pſone: non dr̃ pſona vniuoce. ¶ Rñ. ꝯcedit̃ a mgr̃o in ſentẽ. ꝙ nomẽ pſone diuerſã facit itelligẽtiã. aliq̃n intelligẽtiã eẽntie. aliq̃n ypoſtaſ̃. aliq̃n ꝓprietatis. Intelligẽtiã eẽntie cũ dr̃ pat̃ ẽ pſona. ypoſtaſis vt cũ dr̃. alia pſona pr̃is: alia filij. ꝓprietatis cuʒ dr̃ pr̃ differre pſona. i. pſonali ꝓprietate. ⁊ ꝯcedẽt ex hoc ꝙ equoce dicẽt̃ hoc nomẽ pſona ĩ diuĩs. ¶ Sʒ ꝯtra. nõ equoce dr̃ hõ cũ dr̃. aliꝰ hõ eſt petrꝰ: aliꝰ paulꝰ. ⁊ cũ dr̃ petrus ẽ hõ paulꝰ ẽ hõ. ⁊ cũ dr̃ petrꝰ differt a paulo in ſua hũanitate: ꝗ nec ex alia pte. Et dicẽduʒ eſt ad primũ ꝙ talis diuerſitas nõ facit diuerſã ſignificatõneʒ: ſʒ potiꝰ diuerſuʒ modũ p̃dicãdi. Vñ talia ſunt p̃dicata qualia ꝑmiſerũt ſubiecta. ⁊ ita alio mõ ſumit̃ cũ hʒ v̉bo ẽ. ⁊ cũ hoc v̉bo differt. ¶ Ad aliud dicẽduʒ. ꝙ pſona nõ dr̃ cõmũiter de pſona creata ⁊ increata: ſʒ ꝑ priꝰ ⁊ poſteriꝰ. tñ aliquo mõ ẽ vna poſitõ que ẽ pſona ⁊ exiſtẽtia ĩcoĩcabilis ĩtellectualis nature vel exiſtẽs ꝑ ſe ſolũ ſm quãdã modum exiſtẽdi. Illa tñ rõ coĩs dr̃ ſm priꝰ ⁊ poſteriꝰ de deo ⁊ creaturis. Si v̉o q̃rit̃ vtꝝ ſm priꝰ dicat̃ de diuĩs ⁊ rõnabilibꝫ: dicẽdũ ꝙ p̃ncipaliꝰ dr̃ de diuĩs. ſʒ ſm vſũ noĩs dr̃ de creaturis. ¶ Nota hʒ ſm q̃ſdaʒ. ꝙ multipliciter ẽ vniuocatõ. Eſt em̃ vniuocatõ quedã ꝑ ꝯformitatem. ſicut hoc nomẽ homo ẽ vniuocũ ad omnes hoĩes: ⁊ albũ ad omnia alba. Scd̃a vniuocatõ eſt ſm generalem naturã intellectus. eſt ei intellectus imago dei qui habet ſimilitudinem cum qualibet re. ⁊ ꝓpter hoc intellectus eſt imago cuiuſlibet rei. vnde ⁊ vtitur ſeip̃o ſicut imagine cum intelligit omnia. ⁊ hoc modo eſt vniuocum hoc nomen res ad perſonas creatas ⁊ increatas. in illa diuiſione rerum quedam quibus fruendũ quedam quibus vtendum. tercia vniuocatio eſt per denominatõeʒ forme que eſt ex pte aĩe vt intelligibile opinabile ⁊ ſil̃ia. ⁊ hoc modo vniuocuʒ eſt hoc nomen notio ad ꝓprietates pſonales. Quarta vniuocatõ eſt ſcd̃m cõuenientiã effectuũ ſicut dictũ eſt ſuperius de hoc nomine iuſtus: ⁊ hoc modo hoc nomen perſona vniuocum ẽ ad perſonas creatas ⁊ increatas quia ratõnalitas creata ⁊ ratõnalitas increata ꝯueniũt in effectu.

Articulus ſecūdꝰ

Deinde queriť ꝙ ſit coītas ꝑſone in diuīs. vt ꝯtractat mgr̄ in. j. di. xxiij. Ad qꝺ ſic. nihil eſt ꝯmūe tribꝫ niſi diuīa eēntia ſm rem. ſꝫ ſignificatū ꝑ nomē ꝑſone ē ꝯmūe tribꝫ: ḡ ſignificat idem qꝺ eēntia. ¶ Cōtra vna ē eēntia in tribꝫ nō vna ꝑſona vn̄ quidē dixerūt duplex ꝯmūe. ſm rem: ⁊ ſm intellecū ſcꝺm rem: vt ſignať ꝑ hoc nomē eēntia. ſm intellectum vō: vt ſignať ꝑ hoc nomē ꝑſona. ¶ Cōtra intellectꝰ caſſus ē ⁊ vanꝰ: niſi habeat rem ſibi rn̄dentē. ḡ coītas intellectꝰ ē a coītate rei. ¶ Itē ſi ſignificatū huiꝰ nōis ꝑſona diciť de tribꝫ. ita ꝙ in illis multiplicať quia alia eſt ꝑſona vniꝰ ⁊ alteriꝰ. oīe aūt qꝺ ē in multis multiplicatum: ē aptum natū ꝑ̄dicari de illis. ⁊ oīe tale eſt vl'e: ḡ ꝑſona ē vl'e. ¶ Cōtra boeciꝰ in li. de trini. In oīi ſimplici nō differt quo ē ⁊ qꝺ ē. ſi ergo vnaqueqꝫ ꝑſona eſt ſimplex: nō differt quo ē ⁊ qꝺ ē. ergo nec vl'e nec ꝑticulare. ⁊ hoc idem dicit boeciꝰ ꝙ in diuīs nec vl'e nec ꝑticulare. ¶ Item ſi ꝑſona diciť de tribꝫ. aut ḡ ſicut ens rōe trium: aut nō. ſi primo mō: ⁊ nō adequatū alicui illoꝝ ergo erit aut ſicut genꝰ aut ſicut ſpēs aut ſiť differētia. nō ſicut differētia: hec em̄ ē quo alterū ab altero differt ſꝫ intentōe ꝑſonalitatis nō differt pr̄ a filio. Qꝛ aūt nō ſicut genus: pꝫ ꝑ aug. xxj. di. j. li. ſentē. ſi nō de ratōe: ḡ ꝑſona nō diciť ſm ſubaꝫ de illis. cuiꝰ ꝯtrariū ſupra habitum ē. ¶ Rn̄. cū diciť petrus ē homo ⁊ paulꝰ: hoc eſt coīs eſſentia cuiꝰ ſuppoſita ſunt illi duo. Vn̄ hec intentio ſuppoſitū diciť de illis. vn̄ qꝛ coīcant idem ſm rem: ꝯſequiť ꝙ vnā hn̄t cōeꝫ habitudinē ⁊ n̄ vnū ē ꝯmūe ſm rem alterū ꝯmūe ſm ratōneꝫ. Sil'r pater ē deꝰ filiꝰ ē deꝰ ſpūſſcūs ē deus. tres habitudīes hn̄t in vnuꝫ in hoc ꝙ pater ē ſuppoſitum diuine eēntie vt filius ⁊ ſpūſſcūs. ⁊ idem deſignať ꝑ ypoſtaſim ⁊ ſuppoſitū. ypoſtaſ em̄ dicit idem qꝺ ſtans ſub. Vn̄ qꝛ idem eſt cōe ſm rem: vna rōe ē cois ꝗ deſignať ꝑ ypoſtaſim ſꝫ idē deſignať ꝑ ħ nomen ꝑſona. qꝺ ꝑ hoc ꝙ dico ypoſtaſim diſtinctā ꝓprietatem. Cū ergo iſta duo ſil'em hn̄t moduꝫ coītatis. ⁊ ħ nomē ypoſtaſ ē ꝯmūe ſm rōeꝫ. i. ſm ꝯſil'em modū habēdi tria ad vnū: erit ſignificatū ꝑ hoc nomē ꝑſona ꝯmūe ſm ratōeꝫ ab eadē habitudīe. ſꝫ hec habitudo nō ē ꝯmunis niſi ex ꝯſequēti. qꝛ em̄ ē habitudo ad vnū ꝯmūe: iō eſt coīs habitudo. qꝛ vō illa habitudo ē triū habitudo: ideo pluraliť dꝛ hoc nomē ꝑſona ⁊ ypoſtaſ. ſꝫ ſic nō eſt de hoc noīe eēntia vel ſuba: qꝛ ibi ē habitudo ſimplex. Cū ḡ queriť vtꝝ ħ nomē ꝑſona ſit ꝯmūe ſm rem. dicendum ꝙ ita ex ꝯſequēti. Si aūt ꝗrať cū diciť ꝑſona ē cōmune. eēntia ē ꝯmūe. vtꝝ ibi duplex ſit ꝯmūe: dico ꝙ n̄ īmo idem: ſꝫ aliter ⁊ aliter. Nam vt ē in hoc noīe eēntia eſt ꝯmūe ſm ſe. in ypoſtaſi vō ē ꝯmūe in habitudine ad illud. hec aūt habitudo nō ē in intellectu cauſatū ſꝫ deſignatur cū diciť tres ſunt vnꝰ deus. Cum em̄ diciť deus diciť vna eēntia. Cum vō diciť ſunt: diciť eēntia eadeꝫ ſꝫ nō ſub ratōne eſſentie: ſꝫ habitudīs trium ad vnū. Si vō queriť cuiuſmōi ē ſignatū ꝑ hoc nomen ꝑſona. dicēdum ē. ꝙ ꝯmūe ꝓportōe diciť ꝯmūe habitudīe. tale autē ꝯmūe diciť dupliciť. qn̄qꝫ ex habitudīe duoꝝ ad vnum qn̄qꝫ ex habitudīe alteriꝰ ad alterū. duoꝝ ad vnū: ſicut diciť rector in naui ⁊ in ſcolis. alteriꝰ ad alterū: vt cum diciť corpꝰ ē ſanū ⁊ vrina ē ſana. oīa em̄ hec refferūť ad ſanitatē hūani corꝑis. Cū ḡ dꝛ deꝰ ē bonꝰ creatura ē bona cōe dꝛ ꝓportōe. Cū aūt dꝛ diuīe ꝑſone ſūt ꝑſone create. ꝑſone ſūt ꝑſone: dꝛ ibi cōe ſm cōeꝫ habitudinē alteriꝰ ad alteꝝ. queadmodū cū dꝛ pr̄ ē ꝑſona: filiꝰ ē ꝑſona: dꝛ ſm habitudinē ad idē. ſꝫ qꝛ nō ſm eiuſdē habitudinē ideo ꝑſona dꝛ pluraliť: eēntia vō n̄. ¶ Si vō obijciť ſm ħ ꝙ erit vl'e. dicēdū ꝙ n̄. qꝛ vl'e dꝛ vbi ē cois naťa: n̄ vbi ē coītas habitudīs. Si ať ꝗriť vtꝝ cōtigat abſtrahere hmōi cōe ab ill' qbꝫ ē cōe: dico ꝙ n̄. ſiť ei cū dꝛ eēntia diuina ē coīs: nō aliud dꝛ coītas ꝗ ipa eēntia. Sed cū dꝛ pr̄ ē diuīa eēntia ⁊ pr̄ ē ſuppoſitū eēntie diuīe: nō aliud ſm rē eſt pr̄ ⁊ ſuppoſitū. Qꝺ ať obijciť vtꝝ ꝑſona dꝛ de pr̄e ⁊ filio ⁊c̄. vt ens de ratōe ⁊c̄. Rn̄. ꝙ dꝛ ens ipm ⁊ n̄ ſiť eēntiale aut accidētale. Vn̄ licꝫ ꝑ modū dicēdi ħ nomen ꝑſona ſit cōe tribꝫ ſm rē: tn̄ nihil aliud ē: pr̄ ē ꝑſona: ꝗ pr̄ ē pr̄ ⁊ ſil'r de alijs. Vn̄ ħ nomē ꝑſona ſm ſubſtantiam idem ē qꝺ ypoſtaſ.

Membrū quintū

Conſequēter ꝗriť de ſuppoſitōe huiꝰ noīs ꝑſona. Queriť ḡ vtꝝ ſuppoſita ꝑſona ſupponať eēntia. Ad qꝺ ſic ī rebꝫ creatis cū vnū vere alteri attribuiť ⁊ n̄ ſm accidēs: vno ſuppoſito alteꝝ ſupponiť. ſꝫ vere dꝛ n̄ ſm accidēs ꝑſona diuia ē eēntia: ḡ ſuppoſita ꝑſona ſupponiť eſſentia ¶ Preťea ī qbꝫ eſt oīmoda īdifferētia: vno ſuppoſito ſupponať alteꝝ: ḡ ⁊c̄. ¶ Itē abſtrahāť ꝑ intellectū ꝓprietates n̄ erūt tria: qꝛ ſcꝺm ħ videreť tres eēntie abſolute: ſiť abſtractis ꝓprietatibꝫ due ſūt ſube petrꝰ ⁊ paulꝰ. ⁊ ita eēt hereť q ponebat tres ſubas. Si vō remanet eſſentia illꝺ qꝺ ſubſiſtebat ꝓprietatibꝫ: ḡ ꝑſona erit eſſentia diſtīcta ꝓprietate. ḡ ſuppoſita ꝑſona ſupponeť eēntia ¶ Cōtra ꝓportōnaliť dicāť ꝑſona ⁊ eēntia ī diuīs ⁊ humanis. ꝗ ad modū ſignificādi ⁊ ſupponēdi. ſꝫ ī creatura ſuppoſita ꝑſona nō ſupponiť eēntia: ḡ nec ī diuis. ¶ Itē ꝑſona diſtinguiť eēntia nō ḡ ⁊c̄. ¶ Rn̄. in diuis veꝝ ē ꝙ idem ē eēntia qꝺ ꝑſona ⁊ ecōuerſo ꝓpť ſubtilitatē diuini eſſe. tn̄ modꝰ q nō detrahit ſimplicitati ē ꝑſone q n̄ eſt eēntie. hic aūt modꝰ ē differētia habitudīs ⁊ ꝓprietatis originis ꝗ dꝛ pr̄ ē ſꝫ nō ab alio. filiꝰ ē a pr̄e ꝑ generatōnē: ſpūſſcūs ab vtroqꝫ ꝑ ꝓceſſionē. ſm iſtiꝰ exiſtētie modū differt ꝑſone n̄ eēntia. Cū ḡ ꝯſeqť ſuppoſitō ipm modū: pꝫ qm̄ ſuppoſita ꝑſona n̄ ſupponeť eēntia. ¶ Ad illud ḡ qꝺ obijciť p̄mo pꝫ ſol'. ꝙ ei vnū attribuať alteri: ħ ē rōe ſimplicitatis rei. ꝙ vō n̄ idē ſupponiť: ħ facit differētia ſigficatōis. Ad ſcꝺm dicēdū. ꝙ oīmoda ē indifferētia ꝑſone ad eēntiā. qꝛ n̄ differt aliꝗ dr̄ntia. modꝰ tn̄ ē ꝑſone q n̄ ē eēntie. iō n̄ ſeqť ꝙ ſuppoſito ħ ſupponiť illud: queādmodū cū idē ſit diffinitō ⁊ diffinituꝫ: ē modꝰ diffinitōis q n̄ ꝯueīt diffinito. ¶ Ad terciū dicēdū. ꝙ abſtractis ꝓprietatibꝫ. ſ. ꝑſonalibꝫ adhuc erūt tres: nec tn̄ tres erūt ſube. ħ infra planiꝰ deťmiabiť. ¶ Nota tn̄ ad euidētiā ꝑ̄dictoꝝ. ꝙ ꝑſona n̄ dꝛ ꝑ additōeꝫ ad eēntiā. ſꝫ eēntia ē ī ītellectu ꝑſone obliꝗ ſm rōeꝫ ītelligētie. dꝛ ei ꝑſona diuīa ypoſtaſ diuīe naťe. Illud ei dꝛ ſupponi altero ſuppoſito qꝺ ē ī intentōe eiꝰ. In rcťitudīe vt ſuppoſito homīe ſupponiť aīal: ⁊ ſuppoſito petro ſupponiť hō eēntia ať ī rōe ꝑſone n̄ ē ſm rcťitudinē ſꝫ obliꝗ. Similiť ſuppoſita notōe n̄ ſupponiť ꝑſona. vl' ſi coarteť intentio ſuppoſiti: illꝺ dꝛ ſupponi alťo ſuppoſito qn̄ qꝺ attribuiť vni attribuiť alťi. iō dixerť antiq. ꝙ licꝫ ꝑſona eſſentia eēt: qꝛ tn̄ ꝑſona generat eēntia n̄: ſuppoſita ꝑſona n̄ ſupponať eēntia. ḡ n̄ ſeqť ꝑſona gignit: eēntia n̄: ḡ ꝑſona n̄ ē eēntia. ſꝫ ꝙ alťa rō ītelligētie ī ħ noīe ꝑſona ⁊ ī ħ noīe eſſentia.

Membrum ſextū

Conſeqn̄t ꝗriť ꝺ ꝯſigficatōe hꝰ noīs ꝑſona ꝗriť ḡ vtꝝ idē ſigficeť noīe ꝑſone ī plurali ⁊ ī ſingl'ari. Si ei dicať ꝙ idē: ī ſingulari ſigficat eēntiā: ḡ cū n̄ ꝯtigat dicē plures eēntias diuīas. nec diceť pl'es ꝑſōe. ſꝫ ꝙ idē ſigficeť videť: qꝛ nūerꝰ plural' n̄ pť ſigri niſi cca aliqꝺ coīcabile ſꝫ ī ꝑſōis nihil ē cōe niſi eēntia: ḡ necē ē illꝺ nomē ī plurali ſigficare eēntiā ¶ Rn̄. ſm ꝗſdā ħ nomē ꝑſona ſine deťmiatōe ⁊ ī ſingl'ari ſigficat eēntiā. ſꝫ ī plurali ſigficat ypoſtaſim. ſꝫ ꝙ iſtud nō poſſit eē: oñſuꝫ eſt priꝰ. propter hoc dicendū eſt ſm rich. in li. de trini. ⁊ boeciū ꝙ in ſingulari ⁊ ī plurali ħ nomē ꝑſona ſigficat ſubaꝫ ꝗ eſt ypoſtaſ. ħ eſt ꝑ modū ſube ſingularis. Vnde Rich.

cū dicitˀ pſona: intelligitˀ vnꝰ aliquis qui ſit: tn̄ ratōnalis ſubſtātie. cū dicitˀ pſone tres: intelliguntur tres aliqui qui tn̄ ſint ratōnalis nature.

Membrū ſeptimū

Conſequēter queritˀ de ꝯpatōne pſone ad intentōeȝ eēntie. Circa qḋ q̄ritˀ ī hūc modum. Primo an pſona ſit eſſentia. Scḋo vtꝝ pſona differat ab eēntia ⁊ ecōuerſo. Tercio vtꝝ ꝯueniētius dicatˀ pſona eē eēntie ī obliquitate. ꝙ eſſe eſſentia in rectitudine.

Articulꝰ primꝰ.

Ad primū ſic. boeciꝰ in li. de ebdomadibꝫ nature ſimplici idē ē qḋ ē: ⁊ quo ē. ⁊ deꝰ ſimpliciſſimꝰ: ergo idē eſt in ipo ꝙ ē ⁊ quo ē. ergo deus ē deitas. ergo cū pr̄ ſit ſimpliciſſimꝰ: idem ē pater ⁊ quo ē. ſȝ quo ē eſt eēntia vel deitas: ergo pr̄ eſt eēntia. ergo pſona ē eēntia. ¶ Iteȝ augu. dicit ꝙ pr̄ ē qcqḋ ipe habet: excepto ꝙ filiū hȝ. ⁊ ipe nō eſt filiꝰ. g̊ cū habȝ eſſentiā: pater ē eēntia: ⁊ ita pſona ē eēntia. ¶ Cōtra. dicit Areſto. quātulācūqȝ differētiā oſtēdētes fuerimus: mōſtrabimꝰ qm̄ nō idem ſȝ pſona generat ⁊ generatˀ. eſſentia nec generat nec generatˀ: g̊ pſona ⁊ eēntia nō ſūt idem. ¶ Itē in numeris bn̄ tenet. ꝙ ſi hec res ē illa. ſuppoſita hac re: ſupponitˀ illa. ⁊ hoc ē ꝓpter eēntialē idēptitatem quā ſignat hoc verbū ē. ergo ſi hec ē vera: pſona eſt eēntia: ꝓpter ꝯſilēm idemptitatē quā ſignat ħ verbū eſt: ſuppoſita pſona ſupponitˀ eēntia. qḋ eſt ꝯtra p̄dicta ¶ Iteȝ eē in pluribꝫ nō eē in pluribꝫ ſunt oppoſita. g̊ nō ſunt in eodē. ſȝ ſunt in pſona ⁊ in eſſentia ſȝ qꝛ nulla pſona in pluribꝫ ē: ⁊ eēntia ē in pluribꝫ: g̊ pſona ⁊ eēntia nō ſunt idē. ¶ Item hylariꝰ. vij. de trini. nō idem ē ens natura qḋ res nature: ſicut nō idem eſt hō ⁊ qḋ hominis eſt. nec idē eſt ignis ⁊ ꝙ ipius ignis ē. ⁊ ſm̄ hoc nō ideȝ eſt deꝰ ⁊ qḋ dei. ſ. pſona ⁊ eēntia. ¶ Itē dicit boeciꝰ ī li. de duabꝫ naturis ⁊ vna pſona xp̄i. ꝙ neſtoriꝰ dicebat ī xp̄o duas pſonas ſicut duas naturas. euthices v̓o vnicam naturā ⁊ vnicā pſonā. diſtinguēda g̊ ſūt ⁊ ſepāda ꝓprijs diffinitōibꝫ natˀa ⁊ pſona. qꝛ diuerſas hn̄t ſignificatōes ſiue diffinitōes q̄s ibidē ponit boeciꝰ. Eſt em̄ natura ꝓut ibi accipitˀ vniuſcuiuſqȝ rei ſpecifica differētia. ⁊ pſona ē rōnalis nature indiuidua ſuba. ſȝ q̊ꝝ diffinitōnes ſūt diuerſe ipa ſūt diuerſa: g̊ pſona ⁊ natura ſiue eēntia diuerſa ſūt. ¶ Itē dama. d̓ ypoſtaſi nō ē deitatē dicē. deitatē em̄ eſſe ſolū prēȝ aut ſolū filiū aut ſolū ſpm̄ſctm̄ nūq̄ audiuimꝰ. deitas em̄ naturā manifeſtat: pr̄ ypoſtaſim: ſicˀ hūanitas naturā hoīs: petrꝰ ypoſtaſˀ deꝰ em̄ res diuia ē: ⁊ ī vnaquaqȝ ypoſtaſeon. i. pſonarū denoiatōe dicitˀ g̊ ſm̄ hoc. ſi de ypoſtaſi nō ē deitatē dicere: pſona nō ē deitas. ¶ Itē eē in q̄libȝ pſona dī de diuina eēntia. g̊ vel ſm̄ ſubaȝ: vel ſm̄ relatōeȝ. ſi ſm̄ ſubſtātiā: g̊ dī de q̄libȝ pſona p ſe. ⁊ ħ falſuȝ. ſi ſm̄ relatōeȝ g̊ ⁊ eēntia ſm̄ iſtā relatōeȝ diſtinguitˀ a q̄libet pſona. g̊ ſicut pr̄ nō eſt filiꝰ a quo diſtinguitˀ p patˀnitatē: ſic eēntia nō eſt pſona. ¶ Itē eē ab alio nō eē ab alio ſūt ī pſona ⁊ eēntia reddēdo ſingula ſingulis. ⁊ nō ſm̄ idē: cum ſint oppoſita: g̊ ſm̄ diuerſa. g̊ pſona ⁊ eēntia ſunt diuerſa. ¶ Itē intellectꝰ diſtinguit pſonā ab eēntia. Vn̄ boecius. ſepanda ſunt eēntia ⁊ pſona ꝓprijs diffinitōibꝫ. illi diſtinctōi aut rn̄det aliquid ī re: aut nihil. Si nihil: ergo cū in re vnica ſit eēntia diuia: in re nō eſt niſi vnica pſona diuia. Si v̓o aliquid rn̄det in re: g̊ ſm̄ rē differunt pſona ⁊ eēntia. g̊ pſona nō eſt eēntia. ¶ Ad ſolutionē hꝰ nota qḋ dixit. Prepoſitiuꝰ. qꝛ ī diuīs diſtiguimus tripliciter. ſcȝ voce. intellectu. ꝓprietate. Voce: vt duos ſilˀes diuerſis noībꝫ ſignificemꝰ. Intellectu: vt cū oīno idem ſit eſſentia qḋ pſona: diſtinguimꝰ intellectu inter eēntiā ⁊ pſonā: loquētes de eēntia ita ꝙ nō de pſona. Et ꝓprietate: vt inter patrē ⁊ filiū. Vbi aūt fit diſtinctio ſola voce nulla ē diſtinctō. vt hoc nomen eēntia videtˀ eē nomē generalis ſube: ⁊ diuinitas nomē ſpālis ſube. ſȝ nō oīno idem: ita ꝙ nō poſſumꝰ loqui de eſſentia quin loq̄mur de diuinitate ⁊ ecōuerſo. vn̄ nulla ē diſtinctio inter generalē ⁊ ſpālem. Scḋm alios nota. ꝙ p̄ncipia ſunt fidei. q̊ꝝ vnū eſt: ꝙ deꝰ ē ſimpliciſſimꝰ. ex quo ſequitˀ ꝙ pſona ē eēntia: ⁊ deꝰ deitas. aliud ē: ꝙ aliquid ꝯuenit eēntie qḋ nulli pſone: ⁊ ex hoc ſequitˀ ꝙ ſuppoſita pſona nō ſupponitˀ eēntia. ¶ Ad primū obiectū dicimus ꝙ generare vel generari nō eſt differētia pſone ad eēntiā: ſȝ pſone ad pſonā. Ex hoc em̄ ꝙ pr̄ generat: ſeq̄tˀ ꝙ nō ſit ille quē generat. ſȝ nō ſequitˀ ꝙ nō ſit eēntia. vn̄ nō ſequitˀ vt aſſignetˀ p hoc differentia inter p̄poſita eo mō quo aſſignatōeȝ differētie deſtruit p huiꝰ aſſignatōnem eiuſdē. ¶ Ad ſecūdū obiectū dicimꝰ ꝙ nō eſt ſilˀe de naturalibꝫ ⁊ theologicis ꝓpter duas cauſas ſimlˀ ſumptas. p̄ma eſt. qꝛ in naturalibꝫ eēntia ꝯmetitˀ ſe pſone. qꝛ vnica eēntia ē vniꝰ pſone ⁊ pluriū pſonaꝝ plures eēntie. ſȝ in theologicis vnica eſt eſſentia numero ⁊ plures pſone. Scḋa cauſa ē. qꝛ in naturis quecūqȝ ꝓprietas eſt pſone ē ⁊ eēntie. ſȝ nō ē ita ī theologicis: qꝛ ꝓprietas patris eſt patˀnitas que nō ē ꝓprietas eēntie. vn̄ in theologicis ſuppoſita pſona nō ſupponitˀ eēntia ſȝ in naturis. ¶ Ad terciū obiectū dicimꝰ ꝙ nō valet hec argumētatō eſſe in pluribꝫ nō eē in pluribꝫ nō ſunt in eodē. ⁊ ſūt in eēntia ⁊ pſona: g̊ eēntia ⁊ pſona nō ſunt idē. qm̄ in prima iſte terminꝰ eodē: vnicā habet ſuppoſitōeȝ. aut tm̄ ꝓ eēntia: aut tm̄ ꝓ pſona. In ſcḋa due ſunt ſuppoſitōnes vna ꝓ pſona alia ꝓ eēntia. ⁊ ē inſtātia. hoc artificiale ⁊ inartificiale nō ſunt in eodē. ⁊ ſūt in ere ⁊ ſtatua: g̊ ſtatua nō eſt es. ¶ Ad quartū ſcȝ hylarij. dicēduȝ ſm̄ magiſtrū in ſentē. j. lib. diſt. xxxiiij. ꝙ hylariꝰ ad naturā rerum creataꝝ reſpiciēs inquit. nō idē eſt natura qḋ nature res: ſubijciēs exēpla de creaturis inde oſtēdens erroris eē. ſub mēſura creaturaꝝ metiri creatorē. addit. ⁊ ſm̄ hoc nō idem eſt deus qḋ dei eſt. ac ſi dicēt. ſi adinſtar creaturaruȝ de creatore ſentis. cogeris fateri qꝛ nō idem ē deus qḋ dei eſt. qḋ dicē impiū eſt: cū ſpūs dei deus ſit. Nō g̊ ſm̄ corpales modos (vt in eadē ſerie ſubdit) accipiēda ſunt hec q̄ de deo dicūtˀ. vbi euacuat opinionē eoꝝ qui ita ꝓputant aliud eē deū ⁊ aliud qḋ dei ē. aliud qḋ naturam dei ⁊ rem nature vt eſt in creaturis. ¶ Ad quintū. ſ. ad auctoritatē boecij. diſtinguēda ē duplex ſepatio. ſcȝ ſepatio ſm̄ rem: ⁊ ſepatio ſm̄ intellectuȝ. Sepatione ſm̄ rem nō ſunt ſepata pſona ⁊ eſſentia: ſed ſepatione ſm̄ intellectum ſepate ſunt. tamen ſicut pſona ⁊ natura non ſunt diuerſe: ſic nec diffinitiones eoꝝ diuerſe ſunt ꝓprie loquendo. in diffinitōne em̄ perſone cadit natura vt patet per predicta. ⁊ ipa diffinitio nature predicatur de pſona: quia natura eſt ſua pfectiua ſubſtantialis differentia ſiue ſua ſubſtātialis pfectio. vnde ſoluēdum eſt p interemptōnem. non ſunt em̄ diffinitōnes diuerſe. ¶ Ad auctoritatē damaſ. dicendum ꝙ ſic intelligendū eſt. de ypoſtaſi deitatem dicere nō poſſumus. i. de vna ſola ypoſtaſi dicere nō poſſumꝰ ⁊ hunc intellectum innuit ipe cum dicit. deitatem eē ſolum patrem aut ſolum filium aut ſolum ſpiritūſanctū nūq̄ audiuimus. filium aūt eſſe deitatem bene audiuimus quia xp̄c eſt dei virtus ⁊ dei ſapientia que ſine dubio eſſentiam ſignificant. ¶ Ad aliud dicendum ꝙ eſſe in q̄libet pſona dī de eēntia ſm̄ relatōeȝ. nō tn̄ ꝓpt ħ diſtinguitˀ eēntia a pſona: qꝛ dicit boeciꝰ de trinitate deꝰ ē quātus ſine quātitate: qualis ſine q̄litate: nō tn̄ relatꝰ ſine relatōe. Intelligēdū ē tn̄ de relatōibꝫ pſonalibus. pater em̄ nō eſt relatꝰ ad filiū ſine relatōe: quia paternitas nō ſignificat diuinā eſſentiam. ſed quādo diuina eſſentia ſignificatˀ vt relatō: tūc deus eſt relatꝰ ad filiuȝ ſine relatōe. ſicut cū dicitˀ deꝰ eſt dn̄s deus ſine relatōe Vnde p hmōi relatōeȝ nō diſtinguitˀ a pſona. ſicˀ dicimus hec eſſentia diuina eſt in qualibet pſona. eſſentia

relata ē ſine relatõe. ſeipā em̄ ē in q̄libet ꝑſona: nō aliq̄ ꝓprietate diſticta. ¶ Ad aliud dicēduꝫ. ꝙ hec argumētatio nō valet eē in aliquo: nō eē in aliquo ſūt ī eēntia ⁊ ꝑſona ⁊ nō ſcd̄m idē: ꝗ ſm diuerſa. qꝛ ſufficit opponi ſm affirmatõꝫ ⁊ negatõꝫ. vt ſit differētia ſm vnā ꝓprietatē exiſtētēꝫ ī vno: ⁊ abſentiā eiuſdem ꝓprietatis ī alio. quō dicimꝰ ſpēm differre a genē: ⁊ indiuiduū a ſpē: ⁊ ꝑſonā ab eēntia. vn̄ ſufficit differētia ex altera ꝑte. ⁊ ē inſtātia ſoꝛ. nō p̄dicat̄ de pluribꝫ: ꝗ ſoꝛ. nō ē hō. Si aūt fiat hec argumētatõ magis differūt oppoſita ſm affirmatõeꝫ ⁊ negatõeꝫ ꝙ̄ relatiue oppoſita. ſꝫ ꝓpt̄ relatiuā oppoſitõeꝫ hec ē vera pr̄ nō eſt filiꝰ ꝗ ꝓpter oppoſitõeꝫ affirmatõis ⁊ negatõis hec ē vera: ꝑſona nō eſt eēntia. Soluēdū at̄ ē ꝑ interemptõeꝫ ꝑſone. relatiua ei oppoſitõ magis exigit mutuā differētiā ſꝫ oppoſitõi ſm affirmatõeꝫ ⁊ negatõꝫ ſufficit differētia ex altera ꝑte. ¶ Ad vltimū dicēduꝫ. ꝙ intellectꝰ facit differētiā. aliqñ ꝑ ſuā abſtractõeꝫ: aliqñ ꝑ rei ꝓprietatē. ⁊ tñ ꝑ ſuā abſtractõeꝫ nō oꝑtet aliqd reſpondē. ſicut cū intellectꝰ abſtrahit albedinē a ſubō: nō oꝑtet illā abſtractā eſſe re: nec ideo eſſe mēdaciū in illa abſtractõe. qꝛ hmōi abſtrahere nihil aliud ē ꝙ̄ intelligē albedinē nō intelligēdo ſubiectū. qñ aūt facit diſtinctõnem ꝑ rei ꝓprietatē: tūc illi diſtinctõi aliqd rñdet in re. Unde diſtractõi quā facit inter ꝑſonā ⁊ eēntiā aliquid rñdet in re. ſꝫ hec diſtinguēda eſt: intellectꝰ diſtinguit ꝑſonā ab eſſentia. ſi em̄ intelligat̄. intellectꝰ ponit ꝑſonā nō eſſe eſſentiā: falſa eſt. ſi aūt ſic. intellectꝰ ponit aliqd ineſſe ꝑſone qd̄ nō eſſentie: vera eſt. Et aūt p̄dictoꝝ ſolutio vera ſit: pꝫ ꝑ aug. vij. li. de tri. ꝙ nephas ē dicē deum ſubiacē bonitati ſue: ⁊ nō eſſe ſuā bonitatē.

Articulus ſecundꝰ

Onſequēter q̄rit̄ vtꝝ ꝑſona differat ab eēntia ⁊ ecōuerſo. ad qd̄ ſic. aliquis modꝰ exiſtētie ſm rem: eſt eēntie qui nō eſt ꝑſone. vt genitꝰ. generās. ꝓcedēs. qui ſūt ſicut dic dama. differentes exiſtētie modi. ꝗ ſm rem differt ꝑſona ab eſſentia. ¶ Itē ꝓprietas diſtinguēs: addit̄ ꝑſone nō eēntie. habūdat igit̄ in aliq̄ differētia ꝑſona ab eēntia. ¶ Itē ſi dicatur ſic̄ quidā voluer̄t dicē. ꝙ differt ab eēntia ſꝫ nō ecōuerſo eēntia a ꝑſōa. ⁊ hꝫ qꝛ aliq̄ ē ꝓprietas ꝑſōe q̄ ñ ē eēntie. Cōtra. ſicut ꝓpriū ē ꝑſone diſtingui: ita ꝓpriū ē eēntie indifferētēꝫ eē ⁊ indiſtinctā. ꝗ ſicut ꝓprietas ē ꝑſone diſtinctõ. ⁊ ex hoc differt ab eēntia: ita ꝓpriū erit eſſentie indifferētia ⁊ indiſtinctõ qua differt eēntia a ꝑſona ¶ Itē ſi dicat̄ qd̄ indifferētia ⁊ indiſtinctio nihil ponit ſm affirmatõeꝫ: ſꝫ ſolū remouet: ⁊ ideo nō eſt ꝓprietas qua differt eēntia a ꝑſona. Obijcit̄. ꝓpriū ē eēntie ſm affirmatõeꝫ eē ꝯmunē tribꝫ ꝑſonis ⁊ coīcabilē: ſicut ꝓpriū ē ꝑſone eē quaſi ſingularē ⁊ incoīcabilē. ꝗ ꝓprietas eēntie eſt coītas ſiue incoīcabilitas qua differt a ꝑſona: ſicut ꝓprietas ē ꝑſone q̄ſi ſingularitas ⁊ incoīcabilitas qua differt ab eēntia. differt igit̄ eēntia a ꝑſona

¶ Cōtra. vbicūqꝫ ponit̄ differētia nō ē om̄imoda idēptitas. Si ꝗ eſt differētia ꝑſone ab eēntia vel ecōuerſo nō eſt om̄imoda idēptitas ꝑſone ⁊ eēntie. Ex quo relinquit̄. ꝙ nō erit ſimplicit̄ ꝑſona eēntia qd̄ manifeſte eſt ꝯtra ſanctos. ¶ Itē ſi differt ꝑſona ab eſſentia. aut genē differētia nature: aut relatõis. qꝛ ꝯſtat ꝙ nō eſt ibi differentia accidētis. nō differūt differētia nature: qꝛ ſic ſequeret̄ eē in deo multiplicitas nature nec differētia relatõnis. qꝛ ꝑſona nō refert̄ ad eſſentiam nec ecōuerſo. ꝗ nō differrent re ꝑſona ⁊ eēntia. ¶ Item Bern̄. ad eugenium. ipās diuinas ꝑſonas nō aliud ꝙ̄ ipm̄ deū vnū diuinam ſubāꝫ naturā maieſtatē ꝯfitemur. Idem eſt igit̄ in deo ꝑſona. eēntia. ſuba. natura. maieſtas. ¶ Itē aug. vij. de trini. tres ꝑſonas nō dicimꝰ ex eadē eēntia quaſi aliud ſit eēntia aliud ſit ꝑſona. ¶ Rñ. dicēduꝫ ꝙ ē differētia ſm rem: ⁊ ē differētia ſm intelligētie rōeꝫ. differentia ſm rem nō differt ꝑſona ab eēntia nec ecōuerſo. vn̄ aug. vij. li. de trini. Nō ē aliud deo eē ⁊ ꝑſonā eſſe: ſꝫ oīno idē. Et iterū ī eodē. queādmodū hoc ē illi eē qd̄ deum eſſe: ita hoc ē illi eſſe qd̄ ꝑſonā eē. Differētia vō ſm intelligētie ratõeꝫ differt ꝑſona ab eēntia. qꝛ alia eſt ratio intelligētie ꝑſone: alia eēntie. Cum em̄ intelligit̄ eſſentia: intelligit̄ vnū quid indiſtinctum ī tribꝫ. cū vō dr̄ ꝑſona: intelligit̄ vnuſqſqꝫ diſtinctꝰ a ceteris ꝓprietate ꝙ̄uis nō eēntia. ⁊ hac ratõe dicit dama. iij. li. ꝙ aliud ē ſuba aliud ypoſtaſ. ſ. intelligētie ratõne. ¶ Ad illud ergo qd̄ primo obijcit̄ ꝙ aliqs eſt modꝰ exiſtētie ꝑſone ſm rem: qui nō eſt eēntie. ꝯcedēduꝫ eſt: ſꝫ ex hoc nō ſequit̄. ꝗ ꝑſona differt ab eēntia. ⁊ ratio huiꝰ eſt. qꝛ ille exiſtentie modꝰ facit differētiā ꝑſone ad ꝑſonā: nō ꝑſone ad eſſentiam. Un̄ generās dicit diſtinctõeꝫ pr̄is a filio: nō patris a deitate. Relatiua ei differētia ē relatiui reſpectu ſui correlatiui. nō ē at̄ correlatiua eſſentia ꝑſone. ¶ Ad ſecūdū qd̄ dicit. ꝙ ꝓprietas addit̄ ꝑſone que nō ē eſſentie. diſtinguēduꝫ qꝛ aut loquit̄ de additõe que ē ſm intelligētie ratõeꝫ: ⁊ hoc mō veꝝ eſt. qꝛ ratõe intelligētie ꝓprietas addit̄ ꝑſone. non tamē ex hoc ſequit̄ ꝙ ſit ibi differentia niſi intelligētia ratõis. Aut loquit̄ de additione que eſt ſm rem: ⁊ hoc mō falſuꝫ eſt. ꝓprietas em̄ relatiua ſic eſt relatiui ſicut oñdit boeciꝰ de trinitate: ꝙ nec addit nec mutat nec minuit. vt pꝫ cum aliquo accidente indifferēti ſitu ꝯtra me. ego nūc ſum dexter ad illum nūc aūt ſiniſter ſiue alicuiꝰ forme additõe ſiue aliqua mutatõne. ꝓprietas vō in diuinis que eſt ipīus ꝑſone eſt ꝓprietas relatiua: ⁊ ideo nō ponit additõeꝫ vel ꝯcretionē alicuiꝰ ad ꝑſonam: ſꝫ ſolum ponit differenteꝫ exiſtentie modū. ⁊ hoc ſm ratõneꝫ ordinis nature ſiue originis qd̄ ſufficit ad veritatem ⁊ alietatem perſone a ꝑſona. ſicut declaratū eſt ſupra queſtionibꝫ de veritate ꝑſonaꝝ: ⁊ queſtionibꝫ de numero ꝑſonaꝝ. ¶ Ad aliud vō iam pꝫ ſolutõ. hoc adiūcto: ꝙ aliter dicit̄ ī diuinis ꝓprietas eēntie: aliter ꝓprietas ꝑſone. ꝓprietas em̄ ꝑſone nomīat̄ in diuinis duobꝫ modis. vno mō nomine prime intentõis: ſicut generans. genitꝰ. ꝓcedens. alio mō nomīe ſcd̄e intentõis: vt cū dicit̄ differens diſtinctus. prima noīatio eſt ab intellectu ꝯſiderāte modū eſſendi: ſcd̄a vō noīatio eſt ab intellectu ꝯſiderāte modū intelligētie rei. ex hoc em̄ ꝙ intellectꝰ ꝯſiderat patrē vt ꝑſona a qua ꝓducit̄ ꝯformis in ſuba: noīat generātem ꝯſequēter vō ex hoc ꝙ ꝯſiderat actū mētis diſcernentis generāteꝫ a genito: noīat diſtinctiue. vt generās ſit nomen prime intentõis ſicut hō ⁊ ſoꝛ. diſtinctꝰ vō nomen ſcd̄e intentõis ſicut ſpēs ⁊ indiuiduū. ꝓprietas vō eēntie que quidē nō ꝯuenit ꝑſone: noīat̄ noīe ſcd̄e intentionis vt ꝯmūe indiſtinctū ⁊ hmōi. hec em̄ noīa ſunt ſumpta a mō ꝯſideratõis. ex hoc em̄ ꝙ eſt vna eſſentia tribꝫ ꝑſonis: noīat̄ ꝯmunis q̄ſi ſcd̄a intentõe. noīa vō om̄ia que noīant intentõeꝫ eēntie p̄ma intentõe. ſicut eternitas incōmutabilitas. ⁊ hmōi vtꝛ ꝯueniūt ꝑſone. nō ſequit̄ ergo ꝙ̄uis coītas ſit ꝓprietas eēntie incoīcabilitas ꝑſone: ꝙ differāt ꝑſona ⁊ eēntia ſm rē: ſꝫ ſolū ſm intelligētie rationem.

Articulꝰ terciꝰ

Onſequēter querit̄ vtꝝ ꝯuenīētiꝰ dicat̄ ſm ratõeꝫ intelligētie ꝑſona eē eēntie ī obliqtate: ꝙ̄ ꝑſōa eē eēntie ī rctitudīe. ⁊ cū diffinitõne ꝑſone cadat nat̄a ī obliqtate: qꝛ dr̄ ꝑſona rōnaliter nature indiuidua. ſuba ꝗ ꝯuenīētiꝰ dicet̄ ī obliqtate ꝑſona eſſe nature vel eſſentie: ꝙ̄ natura vel eēntia. ¶ Iteꝫ ꝑſona eſt res nature: eſſentia vō ipā natura. reſpiciendo ergo ad ꝓprietatem ratõis intelligentie. intellectus nature eſt in obliquitate in ratione perſone. ergo ⁊ intellectus eſſentie. Conuenientius ergo dicetur eſſe perſona eſſentie ꝙ̄ ꝑſona eſſentia. ¶ Cōtra. aug. vij. de tri. non dicūtur tres perſone ex eadem eſſentia. ne putetur aliud eſſentia. aliud ꝑſona. ergo non ꝯuenienter dicen-

tur tres ꝑſone vniꝰ eẽntie. ꝓbatõ. nã ſicut dic priſtianꝰ
obliqui oẽs trãſitiue ſunt. oĩs aũt trãſitõ notat diuerſi
tatem ſiue alietatẽ. ſi ergo dicant̃ tres ꝑſone vniꝰ eſſen
tie: notabit̃ ꝙ aliud ẽ eẽntia aliud ꝑſona. ergo nõ ẽ di-
cendũ tres ꝑſonas vniꝰ eẽntie: ſicut nec dicẽduʒ eſt tres
ꝑſonas eẽ ex eadem eẽntia ſm augu. ¶ Itẽ nõ ꝯuenien
ter dicit̃ tres ꝑſonas eẽ vniꝰ dei ſ3 ꝑſonas eẽ vnũ deũ. er
go non ꝯueniẽter dicet̃ tres ꝑſonas vnius eẽ eẽntie ſed
tres ꝑſonas eẽ vnã eẽntiã. ¶ Item põt ne dici vnꝰ deus
trium ꝑſonaꝝ ſicut vna eẽntia trium ꝑſonaꝝ. ſi ḡ nõ cõ
ueniẽter dicit̃ vnꝰ deꝰ trium ꝑſonaꝝ ſ3 tres ꝑſone ĩ recti
tudine ḡ nõ ꝯueniẽter dicit̃ vna eẽntia trium ꝑſonarũ.
ſ3 vna eẽntia ẽ tres ꝑſone: nõ dicit̃ ergo ꝑſona de eẽntia
in obliq̃tate ſ3 in rectitudiẽ. ¶ Item ſic̃ dicit aug. vij. de
trinitate. cũ queſituʒ eſt de pr̃e filio ⁊ ſpũſcto qui tres:
dictum ẽ tres ꝑſone. ſ3 quo quid q̃rit de eo qḋ ẽ eẽntia:
non de eo qḋ eẽntie in obliq̃tate. ſi ergo recte r̃nſuʒ eſt:
ꝑſona in rectitudiẽ dicit eẽntiaʒ nõ in obliq̃tate: ꝯueni
entius igit̃ in rectitudine dicit̃ ꝑſona eẽntia q̃ eſſentie
¶ Ad hoc fuerũt qui dixerũt. ꝙ hoc nomẽ ꝑſona dicit
eẽntiaʒ in rectitudine: ⁊ diſtinctõneʒ in obliq̃tate. ꝑnci
paliter eĩ ſignificat eẽntiaʒ: ſ3 ſecũdario diſtinctõnem
tam ĩ ſingulari q̃ in plurali. ⁊ hoc ẽ claꝝ. Cum dr̃ pat̃
eſt ꝑſona. ſenſus ẽ. i. vnũ ens ꝑ ſe vnũ. i. vna eẽntia. ꝑ ſe
id ẽ diſtinctꝰ ab alia. vt hoc ꝓnomẽ ſe ſit maſculini ge-
neris ⁊ ſingularis numeri. Cũ vͦ dicit̃ pr̃ ⁊ filiꝰ ⁊ ſpi-
rituſſctus ſunt tres ꝑſone. ſenſus ẽ. i. ſunt vnũ ⁊ ꝑ ſe. i.
ad ſeinuicẽ diſtincti. vt hoc ꝓnomẽ ſe ſit maſculini ge-
neris ⁊ pluralis nũeri. Cõfirmatõeʒ aũt ſue opinionis
trahũt ex ethymologia noĩs. Dicit̃ eĩ ꝑſona quaſi per
ſe vna. ⁊ hoc nomẽ vna deſignat vnitatẽ eſſentie: ꝙ dico
ꝑ ſe: diſtinctõeʒ. Sʒ ꝙ hec opinio ſit falſa ⁊ ꝓpinqua er
rori ptʒ ſic. cũ dicit̃ hec ꝑſona ẽ pr̃. cũ ꝑ hoc nomen ꝑſo
na nõ ſupponat̃ niſi eẽntia ſicut ipĩ dicũt: ergo cũ dicit̃
hec ꝑſona demõſtrat̃ eẽntia. ſil'r cũ dicit̃ hec ꝑſona ẽ fi-
lius demõſtrat̃ eadem eẽntia: ſequit̃ ergo ꝙ ꝑſona q̃ ẽ
pater ẽ filius: reſpiciẽdo ad ſuppoſitũ ꝑſone qḋ ẽ eẽntia
nõ ad ꝯnotatũ qḋ eſt diſtinctio. Si vͦ dicat̃ ꝙ cũ dicit̃
hec ꝑſona. ibi eſt demõſtratio reſpectiua reſpectu diſti-
ctionis que deſignat̃ ꝑ hoc ꝙ dico ꝑ ſe. querat̃ circa q̄d
notet̃ diſtinctõ cũ dicit̃ ꝑſona vnũ ꝑ ſe. ſi dicãt ꝙ circa
illud ꝙ ẽ in rectitudiẽ. ſ3 illud ẽ eẽntia: ergo eẽntia ẽ di-
ſtincta qḋ ẽ falſuʒ nec poſſunt aliud inuenire. ¶ Item
ſi ꝑſona dicit vnũ ens ꝑ ſe diſtinctũ. ergo eẽntia nõ eſt
ꝑſona: cum ipã nõ ſit vna ens ꝑ ſe. ſ3 ẽ diſtincta. ¶ Pro-
pterea dicẽduʒ. ꝙ reſpiciẽdo ad ſimplicitatẽ rei. ꝯueni-
entius dicit̃ ꝑſona eẽ eẽntia q̃ ꝑſona eẽntie. reſpiciẽdo
vͦ ad ratõeʒ intelligẽtie: ꝯueniẽtiꝰ dicit̃ ꝑſona eẽ eſſen-
tie vel nature q̃ ꝑſona eẽ eẽntia vel natura. ꝑſona enim
ſm ratõeʒ intelligẽtie dicit rẽ nature rõnalis ſiue ypo-
ſtaſ. ⁊ ideo dicit ĩ diuĩs quis ẽ: ſicut eẽntia vel natura
dicũt quo eſt. ⁊ ideo oblique erit intellectus nature vel
eẽntie in intellectu perſone. ¶ Ad illud ergo qḋ obijcit̃
primo de tranſitõe que eſt in obliquis. diſtinguendum.
ꝙ tranſitio duplex eſt. aliquãdo eĩ notat diuerſitateʒ
rei: aliquãdo vͦ diuerſitateʒ ratõnis. diuerſitatem rei
notat in habitudine ablatiui: maxime cũ ꝑpoſitõe. Un
de cum dicit̃ tres perſonas eẽ ex eadem eẽntia. vt ex: di
cat habitudinẽ cauſe materialis ad effectum vel ꝑtium
ad totum. que quidẽ habitudo ẽ diuerſoꝝ ſm ſubſtan
tiam. ſi diceret̃ hoc: notaret̃ ꝙ aliud eẽt eẽntia aliud ꝑ-
ſona. tranſitio vͦ ſm ratõeʒ notatur in habitudine ge-
nitiui. vnde ſufficit ad tranſlatõeʒ genitiui diuerſitas
ſola ſm ratõnem: q̃uis ſit idemptitas ſm rem. vnde cõ
ueniẽter dicitur bonitas dei. q̃uis idem ſit bonitas qḋ
deus ſm rem: ꝓpter differentẽ intelligentie ratõne. Si-
militer ꝯueniẽter dicentur tres perſone vnius eſſentie.
¶ Ad ſecũdum dicẽdum ꝙ nõ ſimilis eſt ratio dicendi
cum dicitur deus: ⁊ cum dicitur eſſentia. Eſſentia eniʒ
dicit quo eſt: ſiue deitas. deus vͦ dicit qḋ eſt: qḋ ẽ autẽ
ſupponit perſonã: nõ quo ẽ. vnde ⁊ deus ſupponit perſo
nam nõ eſſentia. intellectus aũt ſupponẽtis intelligitur
in ſuppoſito in rectitudine: nõ in obliquitate. vt in ſor-
te homo. ita ⁊ in diuina perſona deus. ideo ꝯuenienter
dicitur tres perſone vnus deus: nõ vnius dei. Cum vͦ
eſſentia nõ ſupponat perſonã ꝙ vͦ non ſupponit: intelli
gitur in ſuppoſito in obliquitate. vt natura in re nature
ꝯueniẽtius dicetur ſm ratõeʒ intelligentie q̃ tres per-
ſonas eſſentiã. ¶ Ad tercium dicendum ſil'i modo. ꝙ ſ3
nomen eſſentia dicit diuinã eſſentiã ſicut formam: for-
ma aũt ſemꝑ eſt alicuiꝰ ⁊ dicitur eſſe alicuiꝰ. ⁊ ideo con
ueniẽter dicitur eſſentia trium perſonaꝝ: hoc vͦ nomẽ
deus dicit diuinam eſſentiam vt in habẽte illaʒ: vel ha
bentem diuinã eſſentiã. ⁊ ideo nõ dicit diuinitatẽ vt eſt
alicuiꝰ: ſed vt eſt aliquid. ⁊ ideo nõ ꝯueniẽter dicitur de
us trium perſonaꝝ: ſed deus eſt tres perſone. ¶ Ad vl
timum dicendum. ꝙ illa interrogatio qua queſitum eſt
qui tres: ſicut ſupra dictum eſt. erat quaſi de nomie. cũ
eĩ querebat̃ de patre filio ſpirituſancto qui tres: que-
ſtio erat qḋ ſuſtantiuũ poſſet iungi huic nomini tres. ⁊
reſpõſum eſt tres perſone. vnde queſtio illa nõ fuit que-
ſtio de eſſentia. Uel ſi dicatur ꝙ erat queſtio de re: dicẽ
dum ꝙ hoc nomen quid. querit quãdoq3 eſſentiã: quã-
doq3 vͦ parteʒ ſubiectiuam. quãdo querit eſſentiã: que
rit partem diffinitiuã vt differẽtiam vel genus vel ſpe-
ciem. vt cũ querit quid ẽ homo: reſpõdetur animal ra-
tionale. Cum vͦ querit partem ſubiectiuaʒ: querit qḋ
eſt inferius. vt cum querit̃ quid ẽ in mari: ꝯueniẽter re
ſpondet̃ piſcis. Sil'r in diuinis quid põt querere quã-
doq3 eſſentiam quãdoq3 perſonam.

Queſtio .lvij. de hoc no mine ſubſiſtentia.

Conſequẽter quẽri
tur de ſ3 noĩe ſubſiſtẽtia dic aũt boeciꝰ
in li. de duab9 natis ⁊ vna ꝑſona xp̃i.
ꝙ nõ vͦboꝝ inops grecia ẽ. ſ3 eẽntiã ſub
ſiſtẽtiã. ſubaʒ. ꝑſonã. totidẽ noib9: eẽn
tiã vſiã. ſubſiſtẽtiã vſioſym. ſubaʒ ypoſtaſim. ꝑſonã ꝓ-
ſopon appellabãt. iõ aũt greci ypoſtaſes ĩdiuiduas ſub
ſtãtias vocauerũt: qm̃ ceteris ſubſũt: ⁊ q̃ſi q̄buſdã accidẽ
tib9 ſubiecte ſũt. vult ḡ dicere. ꝙ hec q̃tuor noĩa eẽntia.
ſubſiſtẽtia. ſuba. ꝑſona. hñt q̃tuor eq̄pollẽtia ĩ greco: vſi
am videlicʒ. vſioſym. ypoſtaſim. ꝓſopon. ¶ Circa ſ3 igr̃
q̃rũt̃ hec. Prĩo an hec q̃tuor noĩa ſint ponẽda ĩ diuĩs.
Scḋo q̃liter diſtinguũtur. Tercĩo vtꝝ nomẽ ſubſiſtẽtie
ſit ꝑſonale vel eſſentiale.

Membrum primũ

AD p̃mũ obijcit̃ aug. vj. de trini. Subſiſtẽ
vel ſubſtare dr̃ de reb9 ĩ q̄b9 ſũt ea q̃ ſũt ĩ
ſubiecto. Si ḡ ĩ re ſimplici q̃ ẽ deꝰ nihil ẽ
ſic̃ ĩ ſubiecto. q2 ſic̃ dic boeciꝰ ĩ li. de trini-
tate. deꝰ nulli ẽ ſubm: ḡ ĩ deo ñ dr̃ ſubſiſtẽ vl' ſubſtare. ſ3
vbi ñ ẽ vl' dr̃ ſubſiſtẽ vl' ſubſtare: nõ pt̃ dici ſubſiſtẽtia vl'
ſuba. ḡ ĩ deo ñ dicet̃ ſubſiſtẽtia vl' ſuba. i. vſioſis vl' ypo
ſtaſ. ¶ Itẽ vbi dr̃ ſub: notat̃ r̃ſpectꝰ ad aliq̄d qḋ ẽ ſupra
Cũ ḡ ĩ diuĩs ñ ſit ſup̃ ⁊ ſub: nõ poterit ibi dici ſubſiſtẽ-
tia vl' ſuba. Qr̃ aũt ita ſit dic hiero. ĩ expoſitõe fiḋi catho
lice ad allippiũ ⁊ aug. ñ ẽ ꝑrſus aliq̄s ĩ trinitate ḡdꝰ ni
hil qḋ ĩferiꝰ ſupiꝰ q3 dici poſſit. ¶ Itẽ. xx. exo. ñ aſcẽdes
ad altare meũ ꝑ ḡdũ. ⁊ exponit̃ altare fides trinitatis
in q̃ trinitate ñ ſũt faciẽdi ḡdꝰ. ſ3 q dic ſub: r̃ſpctu alicꝰ
ſup̃: dic ḡdũ. ḡ non ẽ dicẽ ſub ĩ trinitate. ḡ nec ſubaʒ nec
ſubſiſtẽtiã. ¶ Cõtra. aug. xj. ꝯfeſſionũ. pr̃ ⁊ filiꝰ nõ diffe
rũt ĩ ſuba ſ3 cã ⁊ ḡdu. drñtia igit̃ ẽ pr̃is ⁊ filij ſm ḡdũ:
nõ ḡ abſurde dr̃ ḡdꝰ ĩ diuĩs. ¶ Itẽ augu. ꝯ maximinũ.
cũ dicit̃ filiꝰ a pr̃e genitꝰ: nõ oñdit̃ ieq̄litas ſube ſ3 ordo
nature. ſ3 vbi ordo vnꝰ ab alio ibi videt̃ differẽtia gra-

dus.erit igiꝛ grad⁹ ī diuis. ¶ Itē ꝑſona ſubſtat eēntie
qꝛ ē ſuppoſitū eēntie. Vñ dama. deitas naturā manife-
ſtat pr̄ ypoſtaſim. ſʒ ypoſtaſ idē ē qđ ſuppoſitū. ḡ in di-
uinis ē ſub ⁊ ſuba ⁊ ſubſiſtētia. ¶ Itē vbicūqꝫ dr̄ ꝯmu
ne reſpectu min⁹ coīs dr̄ inferi⁹ ⁊ ſupi⁹. ſʒ in diuis dici-
tur eēntia ſicut magis cōe: diuinitas ſicut min⁹ ꝯmūe.
¶ Itē q̄rēt aliqs. cū hec nō inueniāꝛ ex ſcriptura q̄ au
ctoritate pn̄t poni ad ſignificāda diuia: Nā ſicut dicit
dyoni. in li. de di. no. vl'r nō audendū dicē vl' intelligē
quid deſuꝑ eēntiali ⁊ occulta diuinitate: ꝑter diuinit⁹
nobis ex ſacris eloquijs expſſa. ¶ Itē hyl. in li. de tri.
ipi deo de ſe credēduꝫ ē: ⁊ his q̄ cognitōni nr̄e de ſe tri-
buit obſequēdū nō pōt alter de eo ꝙ̄ vt ipē de ſe teſtat⁹
eſt intelligi. ¶ Itē cū maioꝛ ſit ſimplicitas incōꝑabiliꝛ
in diuis ꝙ̄ in creaturis: in creaturis aꝛ nō ſūt niſi duo
genera noīm: nomē vl'is ⁊ nomē ꝑticularis. qbꝫ ī diui-
nis rn̄dent nomē eēntie que ē coīs: ⁊ nomē ꝑſone que ē
incoīcabilis. ḡ ſolū in diuis noīa generalia debēt eē no
men eēntie nomē ꝑſone. ſuꝑfluūt igiꝛ nomē ſubſiſtētie
nomē ſube. ¶ Rn̄. dicēduꝫ ꝙ ſicut ſubſiſtē vel ſubſtare
diciꝛ duobꝫ modis: ita ⁊ ſubſiſtētia vel ſuba. vno modo
ſubſiſtē diciꝛ qđ ſtat in ſe: ⁊ ſuba diciꝛ ſm̄ hoc ꝙ ē ens
ꝑ ſe nō indigēs alio vt ſit. ſm̄ qđ dicit hylari⁹ in li. ď ſy
nodis. ꝓprie eēntia idcirco dicta ē: ꝙ ſemꝑ ē. idcirco eti
am ſuba eſt: qꝛ res que ē: neceſſe ē ſubſiſtat in ſeſe. Alio
modo ſubſiſtē diciꝛ a ſtando ſub. Vñ aug. vij. de trini.
ſi ſubſiſtit de⁹ vt ꝓpria ſuba dici poſſit ineſt in eo aliqđ
tāꝙ̄ in ſubiecto: ⁊ nō ē ſimplex. nephas autē ē dicere vt
ſubſiſtat de⁹ bonitati ſue: atqꝫ illa bonitas ñ ſit eēntia
manifeſtū ē igiꝛ deū abuſiue ſubaꝫ nūcupari. patꝫ igiꝛ
ꝙ vno mō in diuis ꝯueniēter diciꝛ ſuba ⁊ ſubſiſtentia:
alio mō nō. ¶ Ad illud tn̄ qđ pͥmo obijciꝛ. notādū ꝙ re
ſpiciētes ad ratōeꝫ ſubſtādi ⁊ ſubſiſtēdi. min⁹ ꝓprie dr̄
in deo ſuba ꝙ̄ ſubſiſtētia. qꝛ ſicut dic boeci⁹ in li. de dua
bus naturis ⁊ vna ꝑſona xp̄i. differt ſubſiſtē ⁊ ſubſtare
Ipm̄ aūt ſubſiſtit: qđ accidētibꝫ vt poſſit eē nō indiget
Subſtat aꝛ qđ accidētibꝫ ſubiectū vt queddā eſſe vale
ant ſubminiſtrat. Sub illis eī ſtat dū ſubiectū ē acciden-
tibꝫ. itaqꝫ genera ⁊ ſpēs ſubſiſtūt tm̄. neqꝫ eīm accidētia
generibꝫ ſpēbuſue ꝯtingunt. indiuidua vͦ nō tm̄modo
ſubſiſtūt ſʒ ſubſtāt. Ex hoc ḡ reliqꝛ. cū ſuba dicaꝛ a ſub
ſtare: ſubſiſtētia a ſubſiſtē. ratō aūt ei⁹ ꝙ ē ſubſiſtē: ma-
gis ꝯueiꝛ diuis. qꝛ negat accidēs ⁊ ponit eē ꝑ ſe. ¶ Ad
ſcđm dicēduꝫ. ꝙ in diuis nō dr̄ ſub reſpectu ei⁹ ꝙ ē ſuꝑ
ſm̄ rem: ſʒ ſolū ſm̄ intelligētie ratōem. nr̄ eīm intellect⁹
ꝓpter ſui ꝯpoſitōeꝫ nō pōt intelligē vel eloqui illā ſim-
plicitatē que ē diuie eēntie. Nota tn̄ ꝙ duobꝫ modis ī
diuis ſm̄ ratōeꝫ intelligētie dr̄ ſub vno mō dr̄ ſub reſpe
ctu eēntie coīs: alio mō dr̄ ſub reſpectu ꝓprietatis. Vñ
ſm̄ ratōeꝫ intelligētie ſubſtās vel ſubſiſtēs eēntie: diciꝛ
vel ſubſtās vel ſubſiſtēs ꝓprietati. Scđm hoc variaꝛ in-
tentio ei⁹ qđ ē ſuba vel ſubſiſtētia. ſicꝛ iā patebit. ¶ Ad il-
lud vͦ qđ obijciꝛ de gradu. dicēdum ꝙ in trinitate nō ē
grad⁹ ſʒ ordo nature ſolū. differūt aūt ordo ⁊ grad⁹ ſicꝛ
vnitas ⁊ punct⁹. punct⁹ eīm ē vnitas hn̄s poſitōeꝫ. vni-
tas vͦ nō hn̄s poſitōeꝫ. qꝛ ḡ poſitō ⁊ ſitus ſūt ſolū ī re
bus materialibꝫ: ideo ⁊ punct⁹ ſolū in illis ē. vnitas vͦ
que abſtrahit a poſitōe ⁊ ſitu: ē in ſpūalibꝫ. Silr̄ dicen
dū de gradu ⁊ ordine. qꝛ grad⁹ dic poſitōeꝫ ⁊ ſitū. ⁊ iđo
non debet poni in diuinis. ordo vͦ nō: ⁊ ideo ordo po-
nitur in diuinis nō gradus. ¶ Ad illud vͦ quod obij-
citur ex aucte aug. ꝙ differūt gradu pr̄ ⁊ fili⁹. volūt q-
dam diſtinguē qꝛ aliqua dicūꝛ differre gradu dupliciꝛ
vno mō qn̄ vtrūqꝫ ꝑticipat differenteꝫ gradū. vt qn̄ iſte
maioꝛ: ille minoꝛ. ⁊ hoc mō nō ē verū ꝙ pr̄ differat a fi-
lio gradu. Alio mō dicūꝛ differre gradu qn̄ in alt̄o tm̄
poniꝛ grad⁹. i. ꝓprietas dignitatis que nō in altero. et
hoc mō dicit hylari⁹ in li. de trini. pr̄ ē maioꝛ filio gene
ratōe nō genē: nō tn̄ fili⁹ minoꝛ eſt ſʒ equalis. ⁊ hoc mō
diciꝛ pr̄ a filio differre gradu. ſʒ ille grad⁹ nō dic exceſ-
ſum in pr̄e reſpectu filij ſʒ ſolū aucte. Tamē poſſit dici
ꝙ loquiꝛ aug. de gradu ꝙ̄tuꝫ ad actū intelligēdi: nō ꝙ̄-
tum ad ineq̄litatē exiſtēdi. qꝛ pr̄ ſub ꝓprietate innaſcibi
litatis pri⁹ intelligiꝛ ꝙ̄ fili⁹. qꝛ innaſcibilitas nō ponit
ꝑ intellectū generatōeꝫ. Ad auctem aug. ꝯtra maximi
num iā pꝫ rn̄ſio. ¶ Ad illud qđ dic. ꝙ ꝑſona ſubſtat eſ-
ſentie: ḡ ibi ē ſupra ⁊ ſub. dicēduꝫ ꝙ nō ſequiꝛ. Nā hec
noīa ꝓprie dicūꝛ vbi vnū ē materiale alteꝝ formale. In
diuis aūt trāſſumūtur ⁊ ſm̄ ratōeꝫ intelligēdi deum: et
ſm̄ moduꝫ nr̄i intellect⁹ iuxta ſilr̄itudinē creaturaꝝ. qꝛ
aliter nō pōt caꝑe illā ſūmā ſimplicitatē: ponit iſta no-
mina in diuis. ¶ Ad illud vͦ qđ obijciꝛ ꝙ ī diuis ē ma
gis ꝯmūe ⁊ min⁹ ⁊c̄. dicēduꝫ. ꝙ hoc ē ſolū ꝙ̄tuꝫ ad mo-
dū ſignificādi ī creaturis. nā in diuis nō ē vnū magis
ꝯmūe altero. Nō eīm differētia generalis ⁊ ſpālis noīs
niſi ſola voce vt ſuꝑ dictū ē q̄ſtione de ꝑſona. ¶ Ad illđ
vͦ qđ q̄rit cum hec noīa nō ſūt expſſa ī ſacris eloquijs
quō dicēꝛ in diuis: Rn̄. ꝙ quedā noīa expͥmūꝛ ſm̄ vo-
cem: quedā ſm̄ fidei ratōeꝫ. dicēduꝫ ḡ ꝙ ꝙ̄uis iſta no-
mina nō expͥmāꝛ voce: expͥmūꝛ tn̄ in ſcripturis fidei ra
tione. Pretea ſūt aſſumpta ꝓpꝛ hereticos ad explican-
dum fidei veritatē ſicut dic aug. de hoc noīe ꝑſona cuꝫ
queſitū ē q̄ tres: dictū ē tres ꝑſone. nō vt illud dicētur:
ſʒ ne tacereꝛ. ¶ Ad vltimū dicēduꝫ ꝙ in creaturis inue-
niūtur iſta q̄tuoꝛ noīa ſm̄ differētiā vl'is ⁊ ꝑticularis.
Nā quo ē: diciꝛ vſia. qđ eſt: diciꝛ vſioſis. ⁊ hec duo ſunt
ex ꝑte vl'is vt hūanitas dicit quo ē: hō ꝙ ē. Ex ꝑte ꝑti-
cularis dr̄ qui ē: vt iſte ꝓnoīaliꝛ ſuba dr̄ ſiue ypoſtaſ. ⁊
quis eſt: vt ſoꝛ. diciꝛ noīaliter ꝑſona vel ꝓſopon.

Membꝛū ſecundū

Conſequēteꝛ q̄riꝛ de diſtinctōe hoꝝ noīm
Nā cū in deo nō differat ꝙ ē ⁊ quo ē. nō
videbiꝛ differre vſioſ ⁊ vſia. ¶ Itē cuꝫ in
deo nihil ſit in potētia qđ nō ſit ī actu: qꝛ
nihil impfectū nihil in forme. differūt aūt ypoſtaſ ⁊ ꝑ
ſona. qꝛ ypoſtaſ dic rem diſtinguibilē. i. entē in poten-
tia ad diſtinctōeꝫ: ꝑſona vͦ dic rem actu diſtinctā. ḡ ñ
differret ypoſtaſ ⁊ ꝓſopon. vana ē igiꝛ iſta noīm mľti-
plicatio in diuis. ¶ Item ſi dicaꝛ ſicut dixit ꝑpoſitiu⁹
ignorās ratōeꝫ iſtoꝝ noīm. ꝙ hoc vocabulū ſuba equo
cum ē ſicut in alijs facultatibꝫ didicim⁹: ad ſubaꝫ ſub-
iectam: ⁊ ad ſubam ſubiecti. Subſtātia ſubiecta ē ipm̄
ſubiectum vt ſoꝛ. ſuba ſubiecti ē ſubalis ei⁹ ꝓprietas. ⁊
hec ē triplex. generalis. ſpālis. ⁊ indiuidualis. genera
lis: vt ꝓprietas q̄ ſoꝛ. ē ſuba. ſpālis: vt ꝓprietas q̄ ſoꝛ. eſt
hō. indiuidualis: vt ꝓprietas q̄ ſoꝛ. ē ſoꝛ. que ficto noīe
diciꝛ ſocracitas. Et ad hec q̄tuoꝛ deſignāda grec⁹ hꝫ vo
cabula q̄tuoꝛ appropriata. vſia. vſioſ. ypoſtaſ. ꝓſopon
vſia: q̄ſi generalis ſuba ſubiecti. vſioſ: q̄ſi ſpālis. ꝓſo-
pon: q̄ſi indiuiduaľ. ypoſtaſ: q̄ſi ſuba ſubiecta. ¶ Con-
tra. ī diuis ſicꝛ ſupra ꝓbatū ē. nō ē forma nec generalis
nec ſpālis nec indiuidualis: ḡ vana ē poſitō iſtoꝝ: cum
idem ſit ſignificatuꝫ noīs generalis ⁊ ſpālis. ¶ Item ſi
dicaꝛ ſicut dixerūt alij iuxta intentōꝫ boecij. ꝙ eſſentia
ſiue vſia ē forma inꝙ̄tum facit ſimpliciter eē. ⁊ ꝓpter hꝰ
eſſentialiter vſia ſolum ſignificat naturā nec nūꝙ̄ trāſ-
ſumitur ad ſignificādū ꝑſonas. Subſiſtētia ſiue vſioſ
eſt forma generalis ſpālis inꝙ̄tuꝫ facit eſſe. vt aīalitas
que facit eſſe animal: humanitas que facit eſſe hominē
ſubſiſtētia ſiue vſioſ dicitur eſſe ipm̄ ſubiectū ꝓut ſua
ſubalis forma eſt quid nō indigens accidentibꝫ vt ſit:
ideo hoc nomen ſubſiſtentia quādoqꝫ ꝑ ſimilitudinem
tranſlatuꝫ ē ad ſignificandū ipas perſonas. vt dicatur
pater ⁊ filius ⁊ ſpirituſſanctus ſunt tres ſubſiſtentie:
iđ eſt tres qui vere ſunt non indigentes aliqua alia re
vt ſint. Subſtantia ſiue ypoſtaſ diciꝛ indiuiduum pri
mi p̄dicati ſiue ſuba prima que diciꝛ ypoſtaſ. que ſub-
ſtat accidentibꝫ eam indiuiduantibꝫ ſiue diſcernentibꝫ
hoc modo ſumit areſto. hoc nomen ſuba in ꝑͥncipio p̄-

dicamentoꝝ vbi dicit. ſubã ẽ que ꝓprie ⁊ pͥncipaliter et
maxime dr̃. ideo hoc nomẽ ypoſtaſ apud grecos ꝑ ſiĺitu
dinem trãſlatuȝ ẽ ad pr̃em ⁊ filiũ ⁊ ſpm̃ſcĩm. ⁊ hoc nomẽ
ſubã apud nos. q2 ſicut indiuiduũ pͥmi p̃dicamẽti diſti
ctuȝ ẽ ſuis accidẽtibꝫ:ita pr̃ ⁊ filiꝰ ⁊ ſpũſſctus diſtincti
ſunt ſuis notõibꝫ. ⁊ ideo dixerũt pr̃eȝ ⁊ filiũ ⁊ ſpm̃ſcĩm
tres ypoſtaſes. i. tres diſtinctas. ⁊ latini dixerũt pr̃em
⁊ filiũ ⁊ ſpm̃ſcĩm tres eẽ ſubas ĩ eadẽ ſignificatõe proꝛ-
ſus ꝙ greci accipiũt hoc nomẽ ypoſtaſ. ſ hec ſignificatio
non ẽ vſitata mõ. Perſona vͦ ſiue ꝓſopon ꝓprie dictꝰ ẽ
homo laruatꝰ. qui rep̃ſentabat certos hoĩes vt chremẽ
tem ⁊ ſymonẽ. dicit̃ em̃ ꝓſopon a ꝓ qḋ ẽ in: ⁊ ſopos qḋ
eſt facies: q2 in facie habebant laruã. ⁊ ex hoc inoleuit
ꝯſuetudo dicẽ: vt certi homĩes dicerẽt ꝑſone. ⁊ ex hac ſi
gnificatõe trãſlata ſunt noĩa ꝑ ſiĺitudinẽ ad pr̃em ⁊ fi-
lium ⁊ ſpm̃ſcĩm. q2 ſicut homĩes diſtincti ſunt ſuis pro
prijs q̃litatibꝫ: ita pr̃ ⁊ filiꝰ ⁊ ſpũſſcẽs ſuis notõibꝫ. ſm
hanc trãſlatiuã ſignificatõeȝ ꝑſona idem ẽ qḋ ypoſtaſ
id ẽ res diſtincta rõnalis. Sed ꝯtra hoc obijcit̃. nam cuȝ
ypoſtaſ ſit idẽ qḋ ſubã: ſi ꝯueniẽter dicerẽt tres ypoſta
ſes ⁊ ꝯueniẽter dicerẽt tres ſube. Ad qḋ videt̃ facẽ hy-
lariꝰ quarto de trinitate tres ſube ſunt pr̃ ⁊ filiꝰ ⁊ ſpiri
tuſſanctus. Itẽ ad idem ẽ auctoꝛitas anſel. in monolo
gion. ſubã maxime dr̃ de indiuiduis q̃ in pluralitate cõ
ſiſtũt. indiuidua aũt maxime ſubſtãt accidẽtibꝫ. Unde
manifeſtũ ẽ ſũmaȝ eẽntiã nõ ſũmi ꝓ ſubã. ⁊ ideo dicimꝰ
tres ꝑſonas ſiue ſubas. Sȝ ꝯtra aug. vij. de tri. tã ſubã
ꝙ eẽntia vtrũqȝ ad ſe dr̃ nõ relatiue. vñ hoc ẽ deo eẽ qḋ
ſubſiſtẽ. ſic vna eẽntia catholice dr̃ nõ tres: ita ſubã di
cetur nõ tres ſube. ¶ Ad hoc dixerũt quidaȝ ꝙ eẽntia ſi-
gnificat ens: nõ ex ſe vel ex alio diſtinctũ vel diſtingui-
bile. Subſtãtia ens ex ſe: nec diſtinctũ nec diſtinguibi-
le ſ ex alio diſtinguibile. Subſiſtentia vͦ ſiue ypoſtaſ
ens ex ſe diſtinguibile: ſ nõ diſtinctũ. Perſona vͦ ſigñi
cat ens ex ſe diſtinguibile ⁊ diſtinctũ. Vñ ſm hoc ypo-
ſtaſ ⁊ ſubſiſtẽtia differt a ꝑſona aliter ꝙ priꝰ dictũ ſit.
q2 ypoſtaſ ſiue ſubã dicit̃ vt ẽ potẽs ſubſiſtẽ ꝓprietati.
ꝑſona vt ẽ actu ſubſtãs. q̃liter ĩ creaturis differũt deal
babile ⁊ dealbatũ. tñ ibi ẽ differẽtia ſm rem: hic aũt ſo-
lum ſm ratõeȝ intelligẽtie. hinc ẽ ꝙ nomẽ eẽntie nõ nu-
merat̃ nec recipit notõnalẽ diſtinctõeȝ: nec dicat̃ gene-
rans vel genita vel plures eẽntie. nomẽ vͦ ſube nõ nu-
merat̃: ſ tñ ex adiũcta detẽiatõe ſuꝑponit ꝑſonã vt di-
catur deꝰ generãs vel genitꝰ. ſ nũꝙ tres dij ſ vnꝰ deus
nomẽ vͦ ypoſtaſ numerat̃ ⁊ recipit ꝑſonaleȝ detẽmia-
tionẽ. vñ dicũt̃ tres ypoſtaſes ⁊ tres ꝑſone. ⁊ ypoſtaſ
generãs ⁊ ypoſtaſ genita. Siĺr ⁊ ꝑſona tñ iſti vnde ꝓ-
bant nõ dicũt niſi ex vſu eccĺie. ¶ Propt̃ea dicẽduȝ. ꝙ
diuerſitas iſtoꝝ noĩm in diuĩs ꝯtingit ex diuerſa intel-
ligẽtie ratõe. cũ vͦ ꝯſideramꝰ deũ. aut cogitamꝰ diuinã
eẽntiã vt foꝛmã: aut ꝯſideramꝰ vt hñteȝ illam. pͥmo mõ
dicimꝰ vſiam. Scḋo mõ diſtinguit̃. q2 aut hñs illã co-
gitat̃ ſm indifferẽtiã ꝑ moduȝ coĩs ſiue vĺis: ⁊ hoc mõ
dicimꝰ vſioſim. aut ſm diſtinctõeȝ ⁊ ꝑ modũ ſingularis
vel incoĩcabilis: qḋ ẽ duobꝫ modis. aut cogitamꝰ diſti-
ctum ſ nõ cũ detẽiata ꝓprietate: ⁊ hoc mõ dicimꝰ ypoſta-
ſim. aut cũ detẽiata ꝓprietate ⁊ in rõnali nat̃a: ⁊ hoc mõ
dicimꝰ ꝑſonã. pͥmo mõ ſignificamꝰ quo ẽ: vt deitas. Se
cũdo mõ ſignificamꝰ qḋ ẽ: vt deus. Tercĩo mõ quis ẽ: vt
iſte demõſtrato pr̃e. Quarto qs ẽ: vt pr̃ ſm ꝙ accipitur
ſubſtãtiue. ¶ Ad pͥmũ dicẽduȝ. ꝙ licet ĩ deo idẽ ſit ꝙ eſt
⁊ quo ẽ natura: ⁊ res nature. aliqḋ tñ põt attribui vni
ꝙ nõ alteri. generare em̃ nõ ꝯueniet eẽntie licȝ ꝯueniat
ei qḋ ẽ. Qr̃ ẽ em̃ ſignificat eẽntiã ꝑſonalit̃. eẽntia vͦ eſ-
ſentialit̃. ideo ꝙ ẽ ⁊ quo ẽ licet nõ differãt in deo ſm rẽ
tamen differũt ſm ratõeȝ intelligẽtie. ¶ Ad ſecũdũ qḋ
obijcit̃ de hoc noĩe ypoſtaſ ꝙ ſupfluit. dicẽduȝ ꝙ in di
uinis licet nõ differãt eẽ ⁊ poſſe ſm rem: differt̃ tñ ſm
ratõeȝ intelligẽtie. Nomĩa aũt nõ dant̃ ſolũ ſm differẽ
tiam rei ſ ſm differẽtiã intelligẽtie. ſic foꝛma q̃ nõ põt
eſſe ſine ſubiecto: habet tñ nomẽ ſignificãs illã ſine ſub
iecto. ⁊ põt de ea dari diffinitõ ſine ſubiecto: licȝ ñ poſ-
ſit eẽ ſine ſubiecto. vñ nõ influit nomẽ ypoſtaſ. ¶ Ad vl
timũ notãdũ. ꝙ ſubã dr̃ dupĺr. vno mõ a ꝓprietate ſub-
ſtandi: alio mõ ꝙ ẽ ens ꝑ ſe nõ indigẽs alio vt ſit. Item
a ꝓprietate ſubſtãdi dicit̃ dupĺr. vel eo ꝙ ſubſtet eẽntie
vt hõ ẽ ſubã que ſubſtat hũanitati que ẽ eẽntia qua hõ
eſt hõ. vel eo ꝙ ſubſtet eẽntie vt accidẽti vt iſte hõ dicit̃
ſubã q2 ſubſtat eẽntie ſ. ue hũanitati. ⁊ etiam q2 ſubſtat
accidẽtibꝫ que nõ ẽ in alio reꝑire. Subſtãtia ḡ coĩs di-
citur ſubã: eo ꝙ ſubſtat eẽntie. ſubã pͥma: eo ꝙ ſubſtat
accidẽtibꝫ. dicẽdum ḡ ꝙ ſm ꝙ nos mõ vtimur nomine
ſube: nõ debet dici tres ſube. accipit̃ em̃ nũc ꝓ vſioſi. ꝓ
re ſcȝ que ẽ ens ꝑ ſe nõ indigẽs alio vt ſit. ⁊ ſic ſolũ debȝ
dici vna ſubã. ſ ſm aliũ modum quo antiquitꝰ accipie-
batur poſſet: ſ ꝓpter hereticos qui ſi dicerẽt tres ſube:
poſſent credẽ ꝙ diceremꝰ tres eẽntias: nõ dicit̃. ſicut in
oſee oñdit̃. Nõ vocabis me vltra baalim ſ vocabis me
vir meꝰ. ꝗuis idem dicat baalim qḋ vir meꝰ. ſ ꝙ ydo-
latre vtebant̃ noĩe baalim noluit ſic noĩari. ſiĺr hereti-
ci cũ dicebamꝰ tres ſuſtãtias: credebãt nos dicere tres
eſſentias. vtebãt̃ em̃ noĩe ſubſtãtie ꝓ eẽntia: ideo nõ di
cimꝰ tres ſubas ꝗuis ſane poſſet dici. ſ ꝓpter hereticos
trãſlatũ ẽ nomẽ ſube ad nomẽ ypoſtaſ. ⁊ ad hoc ẽ auc̃tas
augu. vij. de trini. dicẽtis. hũana inopia loquẽdi timuit
dicere tres eẽntias: ne itelligẽt̃ in illa ſũma eq̃litate vl-
la diuerſitas. Rurſuȝ non eſſe tria quedam non pote-
rat dicere. pie enim credendum eſt pater ⁊ filius ⁊ ſpi-
rituſſanctus. neqȝ eundem eſſe qui pater eſt. neqȝ ſpiri-
tũſanctum eundem patrem eſſe vel filiuȝ. Queſierunt
quid tria diceret. ⁊ dixerunt ſubſtãtias ſiue perſonas
quibus nominibus non diuerſitatem intelligi voluit:
ſed ſingularitatem voluit. vt non ſolum ibi vnitas in-
telligatur ex eo ꝙ dicitur vna eẽntia: ſed trinitas eo qḋ
dicuntur tres ſubſtantie vel perſone. Nam ſi hoc ẽ deo
eſſe qḋ ſubſiſtere: ita non erunt dicende tres ſubſtantie
vt non dicuntur tres eſſentie.

¶ Membrum terciũ

Ultimo queritur vtrum nomen ſubſiſten-
tie ſit eſſentiale vel perſonale. Ad ꝙ ſic.
Richar. de trini. Subſiſtentia ẽ incõmu
nicabilis exiſtentia. tot em̃ ſunt incõmu-
nicabiles exiſtentie: quot proprietates. tot autem ſunt
proprietates: quot perſone. ergo tot ſubſiſtentie quot ꝑ
ſone. ſed tres ſunt perſone: ergo tres ſubſiſtentie. ergo
ſubſiſtentia ẽ perſonale. ⁊ non dicit eſſentiam. nullo eñ
modo ſunt tres eſſentie. ¶ Item Hieronimꝰ in expoſi-
tione fidei catholice ad allipium ⁊ auguſti. tres perſo-
nas vel vt greci exprimunt ypoſtaſes. i. ſubſiſtẽtias cõ-
fitemur. ergo ſubſiſtentia idem eſt quod ypoſtaſ. ergo
eſt perſonale. ¶ Contra. boecius in li. de duabus na-
turis ⁊ vna perſona xp̃i. deus vſia eſt et eſſentia. Ipſe eĩ
maxime eſt a quo omnium eſſe proficiſcitur. eſt etiam
vſioſis. id ẽ ſubſiſtentia. ſubſiſtit enim nullo indigens.
Unde etiam dicimus vnam eſſe vſiam vel vſioſim. id ẽ
eſſentiam vel ſubſiſtentiam deitatis: ſed tres ypoſtaſes
id eſt tres ſubſtantias. relinquitur igitur ꝙ ſubſiſten-
tia eſt eſſentiale. et ꝙ inconuenienter dicitur tres ſubſi
ſtentie in diuinis. ¶ Item ſicut ibi dicit boecius. illud
ſubſiſtit quod accidentibus vt poſſit eſſe non indiget.
Unde ſubſiſtentia dicitur quod non indiget accidenti-
bus vt ſit. ſi ergo hoc dicitur de deo ſm eſſentiam: ergo
erit vna ſubſiſtentia non tres. ¶ Item cum ſubſtantia
ſm boeciũ ſit idem qḋ ypoſtaſ. ⁊ cum greci concedunt
tres ypoſtaſes: ſubſiſtentia vͦ idem quod vſioſ: grece
autem non concederetur tres vſiones ſed vna tm̃: incõ
uenientiꝰ ergo latine dicunt̃ tres ſubſiſtentie in diuĩs.
ꝙ tres ſubſtãtie. ¶ Rñ. ſm boeciũ in li. de duabꝫ natu
ris: ꝙ queãdmodũ intentio ſubſtãtie duobꝫ modis ex-

ponit̃. vna ē ꝑ negatōez: vñ boeci⁹. Subſtãtia dicit̃ qm̃ in nullo ſubiecto ē. hoc ē ꝙ ē ꝑ ſe: ad differētiã accidentis cui⁹ eē eſt ineſſe hoc ē eē ĩ ſubiecto. Alia ē ꝑ affirmatione. vñ boeci⁹ ſuba eſt qm̃ ſubeſt ceteris. i. accidētibꝫ. Primo mō intētio ſube ꝯueit rei generibꝫ ⁊ ſpēbꝫ q̃ dicunt̃ ĩ loycis ſube ſcđe. Scđo mō ꝯuenit ſingularibꝫ in diuiduis que dicunt̃ ſube p̃me. ita in diuis intētio ſube duobꝫ modis dicebat̃. vno mō eētialit̃ ꝓ eētia ꝯmũi ⁊ ſcđm hoc intētio ſube eadem ē que eſt vſiot̃. Alio mō ꝑſonalit̃ ꝓ re ſubſiſtēte ꝓprietati: ⁊ hoc mō idem ē ſuba qđ yppoſtaſ. tñ ꝓpter hereticos nō vtimur hac ſignificatōne ſube ĩ diuis ſic̃ dictũ ē. ṙmanet ğ apđ latinos intētio ſube ſm ꝙ dicit vſioſim nō ypoſtaſ ⁊ ideo vna ſuba nō tres. Simĩ mō dicēdum ꝙ intētio ſubſiſtētie dr̃ duobus modis. vno mō ſubſiſtētia dicit̃ ſic̃ dicit boeci⁹ qm̃ nō indiget accidētibꝫ vt ſit: ⁊ hoc mō ſubſiſtētia dr̃ eēntialiter: ⁊ vna ſubſiſtētia: ⁊ vna vſioſis. Alio mō ſubſiſtentia dicit̃ ab actu ſubſiſtēdi. ⁊ hoc mō ſubſiſtētia dicitur idem qđ ypoſtaſ. vñ boeci⁹ intellect⁹ vniuerſaliuꝫ reꝝ ex ꝑticularibꝫ ſumpt⁹ eſt. Quo circa cũ ipē ſube in vniuerſalibꝫ quidē ſint: in ꝑticularibꝫ vō capiãt ſubſiſtentiã in re: ſubſiſtētias ꝑticularit̃ ſubſtãtes appellauerunt. Scđm hoc dicũt̃ tres ſubſiſtētie. i. tres ypoſtaſes nihil em̃ aliud dicit ypoſtaſ q̃ꝫ res ſubſtans ꝓprietati. Alio ğ mō nō vtimur illis q̃tuoꝛ noibꝫ q̃ꝫ tpe boecij. in duobꝫ em̃ ē mutatio. qꝛ mō idem ſuba dicit̃ ⁊ vſioſis. et ſubſiſtētia ⁊ ypoſtaſ. ſꝫ ſicut pri⁹ idē mō dicũt̃ eētia ⁊ vſia ſilr̃ ꝑſona ⁊ ꝓſopon. ¶ Ad vltimũ dicēduꝫ. ꝙ ſuba qꝛ nomē eſt p̃mi p̃dicamēti habꝫ oppoſitōeꝫ ĩmediataꝫ cũ relatōe. ſubſiſtētia vō nō ita ĩmediate opponit̃. nō eĩ opponit̃ niſi qꝛ ſuba ē: ⁊ ideo pl⁹ accedit ad relatiuã p̃dicatōeꝫ. ⁊ ita in diuis nō dicit̃ vna ſubſiſtētia ſic̃ vna ſuba: qꝛ pl⁹ accedit ad relatiuã p̃dicatōeꝫ ſubſiſtētia. et ꝓpt̃ hoc ĩ diuis nō dicit̃ vna ſubſiſtētia ſic̃ vna ſuba.

Queſtō. lviij. de hoc nomine ypoſtaſis.

Conſequēter querit̃ de hoc noĩe ypoſtaſ. a manifeſtioꝛibꝫ ad min⁹ nota debꝫ eē inquiſitōis oꝛdo magis aũt nobis manifeſtũ ē nomē ꝑſone q̃ꝫ ſubſiſtētie: ⁊ ſubſiſtētie qđ ē latinũ q̃ꝫ ypoſtaſ qđ ē grecũ. Querit̃ ğ hoc mō. Primo an in diuis debeat dici nomen ypoſtaſ. Scđo qđ dicatur ypoſtaſ. Tercio an vniuoce dicat̃. Quarto quō ꝯpet̃ ad eētiã q̃tuꝫ ad ſignificatōez. Quinto q̃liter q̃tũ ad ſuppoſitōeꝫ. Sexto q̃tũ ad ſimplicitatē. Septimo q̃rit̃ de ꝯpatōe ypoſtaſ ad ꝓprietatem.

Membꝛũ primum

Ad p̃mum ſic hieꝛo. ad damaſuꝫ papã. ab arrianoꝝ p̃ſule ypoſtaſeon nouellũ natura a me homĩe romano exigit̃ taceamus tres ypoſtaſes ſi placet. hoc nomē em̃ nō bone ſuſpitōis ē. cũ in codeꝫ vbo ſenſus diſſentiũt. aut ſi rectũ putatis tres ypoſtaſes cũ interp̃tatōibꝫ ſuis debere nos dicere: nō negam⁹. ſꝫ mihi credite venenũ ſub melle latet. ğ cũ noĩa ambigua ⁊ ſuſpecta nō debēt dici in diuĩs: hoc nomē ypoſtaſ nō debeat ibi dici. ¶ Itē damā. iij. li. ypoſtaſim detēmiant ſubaꝫ cũ accidētibꝫ. ypoſtaſ ğ ē ſuba cũ accidēte. ſꝫ in deo nullũ ē accidēs ſic̃ dicit aug. ğ in deo nō ē ypoſtaſ. ¶ Si dicat̃ ꝙ in deo nullum ē accidēs: ē tñ ibi aliqđ ꝑ modũ accidētis. Cōtra. omē accidēs adueniēs ē. ğ ſi nihil ē adueniēs ĩ deo nec ratō aduenientis: ğ nec rō accidētis. ğ nō dr̃ aliqđ ꝑ modũ accidētis. ¶ Cōtra. boeci⁹ ypoſtaſ ē res ſubſiſtēs. ſicut eĩ eētia ē qua res ē: ita ypoſtaſ ē qua res ſubſiſtit. ſꝫ ſubſiſtē ē in deo: ğ ypoſtaſ ē ĩ deo. ¶ Rñ. ſm ꝙ dicit mgr̃ in ſentē. xxvj. di. p̃mi li. hieꝛo. nō negat eē vtenduꝫ r oĩe ypoſtaſ: ſꝫ hereticos eos prave vſos oñdit. ꝯ quos cautela op⁹ erat in diſtinctōe ſignificatōis. aliogn ſibi ꝯtradicēt: qꝛ ipē hieꝛo. dicit. clamam⁹ ſi quis tres ypoſtaſes ⁊ tres ſubſiſtētes ꝑſonas nō confitet̃: anathema ſit. ſi aũt ypoſtaſim vſiam intelligēs nō in tribꝫ ꝑſonis vnã ypoſtaſim indicit: alien⁹ a xp̃o ē ⁊c̃. ¶ Ad aliud damā. dicendũ. ꝙ loquit̃ de ypoſtaſi ꝓprie ſm ꝙ ē in creaturis. ⁊ illa dicit̃ ꝓprie cuꝫ accidentibꝫ ꝓprijs. ⁊ hoc mō non ē in diuinis. imo ypoſtaſ prout ē in diuinis: ē res ſubſiſtens cũ ꝓprietate que nullo mō dicit̃ accidens. qꝛ non ē adueniens ſꝫ eterna ⁊ ĩmutabilis.

Membꝛũ ſecundũ

Conſequēt̃ querit̃ quid ſit ypoſtaſ ſm ꝙ accipit̃ in diuĩs. ponit̃ aũt hec ratō. ypoſtaſ ē ſuba cum ꝓprietate. ergo hoc nomē ſuba aut dicit ibi eētiã ſine quo ē aut qđ eſt: aut dicit idem qđ ypoſtaſ. Si aũt dic quo ē vl̃ qđ ē vt ſi addita ꝓprietate faciat ypoſtaſim: obijcit̃ ſic. Vna ē ſuba patris ⁊ filij ⁊ ſpũſſancti. adueniat ğ ꝑ intelligētiam paťnitas ſube: ğ ineſſet paťnitas ſube vt fiat ypoſtaſ patris. ſilr̃ filiatō addat̃ ad hoc vt fiat ypoſtaſ filij ergo eadem ſuba ē ſub oppoſitis relatōibꝫ qđ ē impoſſibile intelligē. Si aũt ſumit̃ ibi ſuba ꝓ ypoſtaſi: ğ ideꝫ notificat̃ ꝑ ſeipm̃. ⁊ ſic erit abire ĩ infinitũ. ¶ Contra. damā. ſuba ē qđ ꝯmũe ē: ypoſtaſ vō indiuiduũ. ğ ſuba ſm ꝙ ponit̃ in ratōne ypoſtaſ dicit ſubaꝫ ꝯmunē q̃ dic quo ē vel qđ ē. ¶ Sol̓. dicendũ ꝙ hec ꝓpoſitio ypoſtaſ eſt ſuba cũ ꝓprietate. valet tantũ quãtuꝫ: hec ypoſtaſ ē res ſuſiſtens cũ ꝓprietate. Vñ ſuba accipit̃ ibi ꝓ re nature. vñ ypoſtaſ hꝫ dicit̃ res nature ſubſiſtēs. Vñ ypoſtaſ ſub ꝓprietate nō dico ſubſtãs qꝛ ſubſtare ꝓprie non dicit̃ ĩ diuis. qꝛ ſic̃ vult aug. nō ē ꝓprie ſubſtare niſi vbi ē ſubiectũ ⁊ accidēs. ſꝫ ſubſiſtē ꝓprie ē reſpectu ꝓprietatis: hec aũt res nature nō determĩat ipm̃ quo ē vel ipm̃ qđ ē. vñ ſuba nō dr̃ ibi ſm ꝙ dr̃ q̃ ē vel qđ ē. ĩmo accipitur ibi ſuba ſm ꝙ dicit qui ē ſm ꝙ accipit̃ ĩ rōne ꝑſone cũ dicit̃ ꝑſona ē ſuba indiuidua rōnalis nat̃e. ⁊ ꝑ ipam bñ notificat̃ ypoſtaſ: qm̃ ĩ intellectu ypoſtaſ nō ſolum debꝫ cadē qđ reſpectiuũ: ĩmo etiã qđ abſolutũ. alit̃ nō habēt intellect⁹ ſuꝑ qđ qeſcēt intelligēdo ypoſtaſim. iō optet ibi ponē qđ abſolutũ ⁊ hoc ē res nat̃e. hec aũt res nature dicit̃ hec ſuba. ypoſtaſ aũt dicit illã rem nature cũ ꝓprietate: ⁊ ita cũ reſpectu. Et ſi q̃rit̃ aut res illa ē ſuba aut ypoſtaſ. dicēdũ ꝙ ĩ re hec oĩa ſũt vnũ: tñ q̃tuꝫ ad notificatōeꝫ nō ē bona q̃ſtio. qꝛ licꝫ idem ſit in re: tñ alio ⁊ alio mō dicit̃ ꝑ iſta. ⁊ ſic pt̃ notificari ypoſtaſ ꝑ illã rē nature tãq̃ꝫ ꝑ illud qđ ē in ſuo intellectu.

Membrũ terciũ

Conſequēter q̃rit̃ cũ dicit̃ pr̃ ē ypoſtaſ ⁊ fili⁹ ypoſtaſ. vtꝝ dicat̃ ypoſtaſ vniuoce. Nã cũ nihil ſit ꝯmũe pr̃i ⁊ filio niſi eſſentia. cum aũt dicit̃ pr̃ ē ypoſtaſ: fili⁹ ē ypoſtaſ: relinqt̃ ꝙ nō p̃dicat̃ ꝯmũe in ratōe eiuſdē ſube. ergo equoce. ¶ Itē ſi dicat̃ ſic̃ ſupra dictũ ē q̃ſtione de ꝑſona. ꝙ cũ dicit̃ pr̃ ē ypoſtaſ ⁊ fili⁹ ē ypoſtaſ: ꝙ p̃dicatur ꝯmũe reſpectu vl̓ habitudĩe: qꝛ ꝑ hoc ſignificat̃ ꝙ ſũt ſuppoſita eētie pr̃ ⁊ fili⁹. Cōtra. null⁹ ē medi⁹ reſpect⁹ patris vl̓ filij ad eētiã. qꝛ pr̃ ſeipō ē eētia ſilr̃ fili⁹: ğ equoce dicet̃. ¶ Cōtra. aug. vij. de trini. ideo pr̃ ē ꝑſona fili⁹ ē ꝑſona: qꝛ cōe ē ill̓ id qđ ē ꝑſona. ğ ꝑſona vniuoce dr̃. Si ğ eodē mō dr̃ ypoſtaſ ⁊ ꝑſona. ypoſtaſ vniuoce dicet̃: cũ ñ ſit ibi coitas ſm nomē tm̃ ſꝫ etiã ſm rē. ¶ Rñ. ſic̃ ſuꝑ dictũ ē. ĩ deo ē duplex coitas. ſ. eētial̓ ⁊ habitudinal̓. p̃ma ē ex ṙlatōe ſuppoſitoꝝ ad eētiaꝫ. Scđa ad ypoſtaſim ſiue ad ꝑſonã. dicēdũ ğ ꝙ ypoſtaſ ñ dr̃ vniuoce đ ꝑſonis. ſ. vniuocatōe q̃ dr̃ coitas eētie: tñ dicit̃ vniuoce vniuocatōe q̃ dr̃ coitas habitudĩs. vñ ꝓprie loquēdo nō dr̃ nec vniuoce nec equoce. dr̃ tñ q̃dã mō vni

uoce.ſ. ſm ꝙ vniuocatõ dr̃ vniformis coitas habitudinis. ¶ Ad illd̓ ergo qd̓ q̃rit̃ an ypoſtaſ dicat̃ vniuoce l' equoce. dicẽdũ ꝙ nõ ẽ ſufficiẽs diuiſio. Cũ em̃ dr̃ ſuba eſt ens vel quãtitas ẽ ens. vel ſuba ẽ vl'e vel petr⁹ indiuiduum vl' paul⁹: in nulla iſtaꝝ ẽ p̃dicatõ vniuoca. qꝛ nec p̃ dicat̃ vnũ nat̃a ⁊ ita nõ vniuocũ. nec diuerſa nat̃a p̃dicant̃ ⁊ ita nec equocũ. ſꝫ idip̃m ẽ in ſuppoſito ⁊ appoſito aliter deſignatũ. vtrobiqꝫ em̃ deſignat̃ qꝫ. ſꝫ cuꝫ dr̃ pr̃: deſignat̃ i reſpectu i aliũ. cũ aũt dr̃ ypoſtaſ: deſignat̃ i reſpectu ad ꝓprietatẽ vel eẽntiã. ſũt em̃ tres ypoſtaſes vni⁹ eẽntie. ¶ Ad ſecũdũ qd̓ q̃rit de reſpectu q ẽ in hoc noĩe ypoſtaſ. Rñ. ꝙ licet ex p̲te rei nõ ſit medi⁹ reſpectus inter pr̃em ⁊ diuinã eẽntiã. imo ſeip̃o pr̃ ẽ diuina eẽntia: tñ cũ iſta ꝯp̃hendũt̃ i intellectu hũano. ꝯp̃hẽdit̃ pr̃ ſub quodã reſpectu ad eẽntiã ⁊ eẽntia ſub quodã reſpectu ad pr̃em. cũ dr̃ pr̃ ẽ ypoſtaſ eẽntie: ⁊ cũ dr̃ eſſentia ꝯmũe eſt patri ⁊ filio ⁊ ſpũiſancto.

¶ Membrũ quartũ

Conſequẽter q̃rit̃ de ꝯp̲atõne ypoſtaſ ad eẽntiã q̃tuꝫ ad ſignificatõeꝫ. vtꝝ ſignificet eẽntiam aliquo addito. Ad qd̓ ſic damaſ. ypoſtaſ ẽ ſuba cũ caracteriſticis ydiomatibꝫ. ergo noĩe ſuo addit ſup̲ intentõeꝫ ſube vel eẽntie. ¶ Itẽ dama. dicit. ꝙ in diuĩs ꝯmũe ẽ ſuba: p̲ticulare vo ypoſtaſ. licet p̲ticulare ſup̲ cõe addit aliqd. ¶ Itẽ boecius. ſube cũ ſubſtãt in p̲ticularibꝫ ypoſtaſes dicũtur. ¶ Itẽ ſicut i intellectu p̲ſone ẽ intellect⁹ ypoſtaſ tñ aliquo addito: ſic ponit̃ i intellectu ypoſtaſ intellect⁹ eẽntie ſꝫ nõ p̃ciſe. qꝛ ſi p̃ciſe: tũc idem vtriqꝫ ꝯueniret ergo aliq̃ addito ergo ypoſtaſ addit ad eẽntiã. ¶ Cõtra. in diuĩs ſicut eẽntia vna ẽ in tribꝫ p̲ſonis: ita ⁊ ſuba vna nõ multiplicata. vñ addas ꝓprietates: ip̃e ꝓprietates nõ multiplicãt ſubam. ſi ergo ypoſtaſ dicit diſtinguibile. ⁊ etiã diſtinctum qꝛ tres ſũt ypoſtaſes: ergo neutrũ illoꝝ ẽ alteruꝫ cum additõe. qꝛ ſi ſic ponẽt vnũ alterũ i rectitudĩe: tũc ſuba adueniẽte ꝓprietate multiplicaret̃. ⁊ ip̃a multiplicata eẽt ypoſtaſ. ſicut p̲tꝫ de hoĩe qui addit vltra aĩal ⁊ ponit illud i rectitudĩe. Vñ multiplicato hoĩe multiplicat̃ aĩal. qd̓ cũ ſit incõueniẽs: ergo ypoſtaſ nõ eſt ſuba cum additõe, p̲ut ſuba idẽ dicit qd̓ eẽntia: licet dicam⁹ tres ypoſtaſes eſſe vni⁹ ſube vel eſſentie. ¶ Itẽ boecius p̲ſona ẽ ſuba indiuidua rõnalis nature. ⁊ hec male diceret̃ ſi ypoſtaſ idem eẽt qd̓ natura. vel ſi eſſet natura aliquo addito: tũc em̃ natura debẽt poni in diffinitõne p̲ſone i rectitudĩe. ¶ Preterea non eſt ita in creatura. qꝛ ypoſtaſ in creatura nõ dicit idem qd̓ eẽntia aliquo addito. vt iſte eſt hõ: iſte dicit ypoſtaſim: homo eſſentiã. ſi quis aũt reſoluat ſignatũ p̲ hoc nomen iſte: reſoluet in materiã ⁊ formã vt in aĩaꝫ ⁊ corp⁹. ſignatũ homĩs i genus ⁊ differentiã: dicendo hõ eſt aĩal rõnale. Cuꝫ ergo alia ſint p̃ncipia hui⁹ ⁊ illi⁹. manifeſtũ eſt. ꝙ ypoſtaſ ñ dicit eſſentiã aliquo addito. ¶ Preterea ypoſtaſ in natura eſt p̲ticulare: eſſentia aũt ꝯmũe. Iſtud aũt udituꝫ aut eſt ꝯmũe aut p̲ticulare. ſi ꝯmũe: ſꝫ ꝯmũe ꝯmũi additum facit ꝯmũe ⁊ nõ oĩno p̲ticulare. ⁊ ſic ypoſtaſ non eſſet p̲ticulare. ſi vo illud additũ ſit p̲ticulare: cũ p̲ticulare dicat ypoſtaſim. aut eandem ypoſtaſim: aut nõ. ſi eiuſdem eſſentie: ergo erit idem in ratõe ſui. ſi alteruꝫ: erit in infinitũ abire. eodẽ mõ in diuĩs cũ eſſentia ſimplex ſit ⁊ ypoſtaſ. ¶ Sol'. cum q̃rit̃ an ypoſtaſ addat aliquid ad ſubam. aut ſumit̃ ſuba ꝓ re ſubſiſtente: ⁊ ſic addit ei ſꝫ ꝙ dico incoĩcabile. aut accipit̃ ſuba ꝓ eẽntia ⁊ ſic oblique venit in ratõe ypoſtaſ ſicut eſſentia. quia ypoſtaſ eſt res incoĩcabilis ſubſiſtẽs diuĩe eẽntie. ideo cadit ibi in obliquo. qꝛ ſi cadẽt ibi in recto. aut multiplicatõeꝫ ypoſtaſ ſeq̃ret̃ multiplicatõ eẽntie vel ſube. ⁊ ita nõ addit aliqd i rectitudĩe: addit tñ in ſꝫ ꝙ ſuba vel eẽntia cadit oblique i ei⁹ diffinitõeꝫ. ¶ Ad duo obiecta p̲tꝫ ſolutõ p̲ p̃dicta ſup̲i⁹ q̃ſtione d̓ p̲ſona. ¶ Ad vltimũ dicẽduꝫ. ꝙ ypoſtaſ nõ ſupponit eẽntiã aliq̃ addito. ſꝫ oblique cadit eẽntia i ratõne ypoſtaſeos ſic̃ dictũ eſt. ⁊ ſic̃ p̲tꝫ ex diffinitõe quã ponit boeci⁹. ⁊ hoc idem vocat̃ ibi nat̃a qd̓ eẽntie. nec ẽ ſil'e de p̲ſona reſpectu ypoſtaſeos ⁊ ypoſtaſi reſpectu eẽntie. qd̓ ex eoꝝ diffinitõibꝫ patet p̲ſona em̃ ẽ ypoſtaſ diſtincta ꝓprietate. ypoſtaſ vo eſt res ſubſtans ſiue ſubſiſtens ꝓprietati.

¶ Membrũ quintum

Conſequẽter q̃rit̃ de ꝯp̲atõne ypoſtaſ ad eẽntiã q̃tuꝫ ad ſuppoſitõeꝫ. q̃uis iſtd̓ poſſet ſolui ex q̃ſtione ſup̲iori de ſuppoſitõne p̲ſone: tñ ad maiorẽ intelligẽtiã repetẽdo aliqua p̃dicta addim⁹ alia. Querit̃ igit̃ cũ ſuppoſita p̲ſona ſupponat̃ ypoſtaſ. an ſuppoſita ypoſtaſi ſupponat̃ eẽntia. Ad qd̓ ſic. in rebꝫ creatis ita eſt. ꝙ cũ vnũ attribuit̃ alteri ⁊ nõ accidẽs: ſuppoſito vno ſupponit̃ reliquũ ſꝫ nõ dicit̃ ſm accidẽs p̲ſona diuĩa eſt eẽntia: p̲ illaꝫ regulam boecij. in ſimplicitate nõ differt qd̓ ẽ ⁊ quo ẽ. ſiue qui ẽ ⁊ qd̓ ẽ. Cũ ergo ypoſtaſ dicat qui ẽ: eẽntia quo eſt nõ differt ypoſtaſ ab eẽntia. ergo ſuppoſita p̲ſona ſupponitur de⁹ ſiue eẽntia. ¶ Preterea in q̄bꝫ eſt oĩmoda indifferentia ſm ſubaꝫ. ſuppoſito vno ſupponit̃ alteꝝ. ſꝫ omnimoda indifferẽtia ẽ ypoſtaſ ⁊ eẽntie: ergo p̲mũ. ¶ Cõtra. ypoſtaſ diſtinguit̃. eẽntia nõ: ergo ſuppoſito vno nõ ſupponitur alteꝝ. ¶ Itẽ hec dicũt̃ de creaturis ⁊ de creatore vñ aug. vij. de trini. dic hec eſſe noĩa generalia. ſꝫ i creaturis ſic ẽ ꝙ ſuppoſita ypoſtaſi nõ ſupponit̃ eẽntia. ẽ em̃ de p̲ſona hoĩs dicẽ ꝙ ẽ aĩal rõnale: de eẽntia nõ. Et de ypoſtaſi hoĩs ꝙ ẽ indiuiduũ: de eẽntia ꝙ ẽ vl'e. ſic ergo erit in diuĩs. ¶ Itẽ ypoſtaſ gignit vl' gignit̃ vl' ꝓcedit. eẽntia nõ: ergo ſuppoſita ypoſtaſi nõ ſupponit̃ eſſentia. ¶ Ad ſꝫ dicẽdũ. ꝙ ſuppoſita ypoſtaſi nõ ſupponit̃ eſſentia. licꝫ q̄dã antiq̄ꝝ ita dicerẽt. hec eĩ fuit hẽſ reprobata i ꝯcilio lateranñ. ꝓpter ioachim ꝯceſſit eĩ ꝙ eẽntia generat̃. Ratio aũt hec eſt. quia aliquid dicit̃ ſupponi altero ſuppoſito: quãdo ip̃m eſt in ratione eius ſm rectitudinem. vt ſuppoſito homine: ſupponit̃ aĩal. ⁊ ſuppoſito petro ſupponit̃ aĩal ⁊ homo. ⁊ ideo qꝛ ypoſtaſ ẽ ſm rectitudineꝫ in p̲ſona: ideo ſuppoſita p̲ſona ſupponitur ypoſtaſ. eſſentia aũt non eſt in ratione ypoſtaſeos vel p̲ſone in rectitudine: ſꝫ oblique. ⁊ ideo p̲ vnũ non ſupponitur alterum. Similiter ſuppoſita notione non ſupponitur p̲ſona. ⁊ qualiter hoc ſit poſtea dicetur. Si auteꝫ coartem⁹ oĩno intentõeꝫ eius qd̓ eſt ſupponi. illud dicit̃ ſupponi ſuppoſito altero: quãdo quicquid attribuit̃ vni ⁊ alteri. ideo dixerunt quidam antiqui. ꝙ licet perſona ſiue ypoſtaſ eſſentia eſſet: quia tamẽ perſona generat. eſſentia non. ideo perſona ſuppoſita non ſupponitur eſſentia. Iſta autem nomina generalia ſunt in creatore ⁊ creatura. in creatura auteꝫ differt qd̓ eſt ⁊ quo ẽ. quo eſt autem eſt eſſentia. qd̓ eſt ſubſtantia. vbi non eſt homo ſua humanitas. eodem modo in creatura differt quis eſt ſiue qui eſt ⁊ qd̓ eſt. vnde non eſt homo iſte ſua humanitas. cum autem in omni ſimplici ſunt idem qd̓ eſt ⁊ quo eſt. ſiue quo eſt ⁊ quis eſt. ⁊ non differunt nihilomin⁹ tamẽ modus ſignificandi eſt differens. ⁊ ideo quãtum eſt de ſe. ſuppoſita perſona vel ypoſtaſi nõ ſupponitur eſſentia. ſed diſtinguitur quadam ratõne intelligentie. Nec ſequitur ſi hoc eſt idem illi. ꝙ hoc ſuppoſito ſupponitur illud. Qꝛ enim perſona eſt idem ꝙ eſſentia in diuinis. hoc eſt. quia in diuinis vbi eſt ſũma ſimplicitas. non quia perſona. non quia eſſentia. tunc eniꝫ teneret in creaturis in quibus ⁊ illa reperiuntur. Nec ſi omnino eſt indifferentia ſm rem. ſequitur ꝙ vno ſuppoſito ſupponatur reliquum ſed ſi eſt indifferentia ſm rationem intelligentie. tunc ſuppoſito vno ſupponitur alterum. Eſt autem differens ratio intelligentie i hoc nomine perſona ſiue ypoſtaſ. et in hoc nomine eſſentia. ſicut in creaturis eſt videre. ⁊ ideo nõ ſequitur per-

ſona vel gignit vel gigniť vel ꝓcedit eẽntia nõ: nõ ğ eſt
eſſentia ꝑſona: quia altera eſt ratõ intelligẽtie in ħ no⸗
mine ꝑſona ⁊ hoc nomĩe eſſentia.

¶ Membrum ſextũ

Conſequẽter queriť de ꝯpatione ypoſtaſ
ad eſſentiã qꝫtuʒ ad ſimplicitatẽ. Queriť
ğ an maioꝛ ſit ſimplicitas eſſentie q̃ ypo⸗
ſtaſ vel ecõuerſo. Oſtendiť aũt ꝙ maioꝛ
ſit ſimplicitas eẽntie qꝛ in ratõe ypoſtaſ venit intelle⸗
ctus eẽntie nõ ecõuerſo. ğ ſimplici⁹ videť dici eẽntia q̃
ypoſtaſ. ¶ Cõtra. eẽntia eſt cõis trib⁹ ypoſtaſib⁹. ypo⸗
ſtaſ aũt nõ eſt cõis alij ypoſtaſi ſiue cõicabilis ab alia
ſicut ğ maioꝛ ẽ vnitas indiuidui q̃ vniuerſalis: ita vi⸗
deť ꝑ ſilr̃ maioꝛ vnitas ypoſtaſ q̃ eẽntie. ¶ Item vbi ẽ
eadem entitas ibi eſt eadẽ vnitas. ħ eadẽ ẽ entitas eẽn⸗
tie ⁊ ypoſtaſ: ergo ⁊ eadeʒ vnitas. ¶ Rñ. cũ eque ſim⸗
plicia dicũtur ĩ deo natura ⁊ res nature. ⁊ ſine aliqua
additõe vni⁹ ad alterũ in re: tñ intelligẽdo aliter eſt. qꝛ
ꝯpoſiti⁹ intelligit intellect⁹ nr̃ ipãm ypoſtaſim q̃ eẽntiã
Et ſi obijciť ꝙ ſi huic intellectui nihil rñdet falſus eſt:
dicẽduʒ ꝙ nihil ei rñdet ĩ re qꝺ ſic magis intelligit ypo
ſtaſim q̃ eẽntiã niſi defect⁹ ſu⁹. Unde non ita intelligit
qꝛ ita ſit in re: ħ qꝛ defectibilis eſt ⁊ ꝯpoſit⁹. nec põt in⸗
telligere ſiue accipe ſicut ẽ in re. vñ defect⁹ ſu⁹ eſt cauſa
hmõi: ⁊ nõ alia differẽtia vel additõ que poſſit poni ex
ꝑte rei. intellect⁹ eñ capit ẜm ſuã poſſibilitatẽ ⁊ imꝑfe⸗
ctionẽ: ⁊ nõ ẜm poſſibilitatẽ rei quã capit. Unde ex ꝑ⸗
te ipſius intellect⁹ appꝛhendẽtis venit iſtud: nõ ex parte
rei. ⁊ ex hoc ẽ qꝺ dicim⁹ ꝙ nomẽ ypoſtaſ magis eſt ꝯpo
ſitum q̃ nomẽ eẽntie. qꝛ. ſ. plus intelligẽdo ei attribui⸗
mus. nõ tamẽ ipã eſt res magis ꝯpoſita: imo equaliter
ſimplex. qꝛ oĩno eſt eadẽ. ¶ Ad ſecũdum dicendũ. ꝙ ẜm
rem vnitas eẽntie ⁊ vnitas ypoſtaſ nõ diſcernũť. quia
hec vnitas eſt illa. nec ꝯpoſitioꝛ ẽ hec illa. tñ ẜm nomĩs
ratõeʒ q̃ ꝓuenit ex ꝑte nr̃i intellect⁹ diſcernũť. Si ğ lo⸗
quamur de vnitate nõis qꝫtuʒ ad diffinitõeʒ. amplioꝛ ẽ
vnitas in ħ nõie eſſentia q̃ in hoc nõie ypoſtaſ. qꝛ ypo
ſtaſ ponit rem ſubſiſtẽtẽ in rectitudĩe: eẽntia ĩ obliqta⸗
te. ſi vͦo loq̃mur de nõis vnitate qꝫtuʒ ad ꝓꝓꝛietatẽ ſigni
ficãdi: amplioꝛ ẽ vnitas in nõie ypoſtaſ qꝫtuʒ ad ſigni⸗
ficãdi ꝓꝓꝛietatẽ ꝙ ſignificat rem cũ ꝓꝓꝛietate incõicabi⸗
li: q̃ in nõie eẽntie ꝙ ſignificat rem in nõie ꝯmũni. ⁊ ſic
patet reſponſio ab obiecta.

¶ Membrũ ſeptimũ

Deinde queriť de ꝯpatõe ypoſtaſ ad ꝓꝓꝛie
tatẽ. vtꝝ vna ypoſtaſ ſubeſt trib⁹ ꝓꝓꝛie⸗
tatib⁹ vel tres ypoſtaſes ſolũ: qꝛ tres ꝓ⸗
pꝛietates. Ad qꝺ ſic. maioꝛ ẽ ſimplicitas
in eſſe diuino q̃ in aliquo eẽ creato. Sʒ videm⁹ in igne
ꝙ ibi ẽ foꝛma ignis ⁊ caloꝛ ⁊ ſplẽdoꝛ. ⁊ liceʒ hec tria ſũt
ibi: nõ tñ ſunt ibi plures ypoſtaſes ħ vna ſub trib⁹ ꝓ⸗
pꝛietatib⁹. ğ multomagis in diuĩo eẽ erit vna ypoſtaſ
ſub trib⁹ ꝓꝓꝛietatib⁹ ⁊ non erit ibi numer⁹ ypoſtaſum.
¶ Itẽ in diuĩs inuenim⁹ aliquid qꝺ nec ẽ diſtinguibile
nec diſtinctũ ⁊ hoc ẽ eẽntia. Itẽ inuenim⁹ diſtĩguibile
⁊ diſtinctũ ⁊ hmõi eſt ꝑſona. Inter aũ hec duo extrema
intercidũt ẜm ratõeʒ intelligẽtie duo media. ſcʒ ſuba ⁊
ypoſtaſ. ſic̃ inter q̃ eſt ⁊ quis ẽ intcidũt qꝺ eſt ⁊ qui eſt
eẽntia aũt dicit quo ẽ: ſuba qꝺ eſt. ypoſtaſ qui eſt. ꝑſo⸗
na quis eſt. ypoſtaſ ergo ẽ mediũ illoꝝ qꝫtuʒ ad diſtin⸗
gui ⁊ nõ diſtingui. ergo neutꝝ ẽ illoꝝ de ſe. ergo nõ eſt
diſtincta. ħ qꝺ non ẽ diſtinctũ non cadit ſub numero: ⁊
qꝺ tale ẽ non ẽ numerabile: ergo ypoſtaſ nõ ẽ numera
bilis ſicut nec eẽntia. ¶ Iteʒ ſuba in diuĩs diciť idẽ qꝺ
eẽntia. ħ eẽntia nõ multiplicať: ergo nec ſuba. ſi ğ ideʒ
eſt aput grecos ypoſtaſ qꝺ ſuba aput nos: ergo nõ nu⸗
merať nec multiplicať ypoſtaſ ſicut nec ſuba. ¶ Item
bocci⁹ de trini. ſuba ꝯtinet vnitatem: relatõ multiplicat
trinitatẽ. aufferať ğ relatõ ꝑ intellectuʒ: nõ remanebit
niſi ſuba q̃ ꝯtinet vnitatẽ. aufferť ğ multiplicatio. ħ dic
dama. ꝙ ypoſtaſ ẽ ſub ꝓꝓꝛietatib⁹: ſic ğ eadem eſt ſuba
in trib⁹. qm̃ vt dicit dama. ſuba ẽ ꝯmũe. ⁊ tale ꝯmũe cui
inſunt ꝓꝓꝛietates. ita erit eadẽ ypoſtaſ ſub hac ꝓꝓꝛieta
te ⁊ illa. nõ eſt ğ numer⁹ ypoſtaſuʒ ĩ diuinis ħ vna ſub
diſtinctis ꝓꝓꝛietatib⁹. ¶ Item ſi eẽnt plures ĩ ſe: abſtra
ctis ratõnib⁹ iam relatõ non multiplicaret trinitatẽ ſi⸗
cut dicit bocci⁹. ¶ Cõtra. cõis animi ꝯceptõ eſt. ꝙ op⸗
poſite relatões nõ pñt ſimul ineſſe vni ſubiecto. Unde
paťnitas ⁊ filiatio cũ ſint oppoſite relatões: reſpiciẽtes
ſeinuicẽ nõ pñt ineſſe vni ⁊ eidẽ rei ſubſiſtẽti ħ differẽti
bus. ħ res ſubſiſtẽtes illis ꝓꝓꝛietatib⁹ vel relationibus
differẽtib⁹ in diuinis: neceſſe eſt ibi ponere differentes
ypoſtaſes. ⁊ hoc etiã eſt qꝺ vult dicere damaſ. qꝛ ĩ ypo
ſtaticis ꝓꝓꝛietatib⁹ differũt adinuicẽ ſancte trinitatis
ypoſtaſes. Et vult oſtendere. ꝙ non eſt ſilr̃ de igne ⁊ de
deo. qm̃ in deo quelibet ypoſtaſis eſt ꝑfecta ypoſtaſ in
ſe. Unde fili⁹ ẽ ꝑfecta ypoſtaſ q̃ nõ ẽ pr̃. ⁊ ſpũſſcs ſim⸗
pliciter. ħ in igne nõ ſic. nõ eñ lumẽ habet ꝓꝓꝛiam ypo⸗
ſtaſim p̃ter ignem: ſiue p̃ter illam que ignis ẽ: ſiue p̃ter
foꝛmã ſubſtãtialẽ ignis ideoqꝫ nõ opoꝛtet ſi in igne ħ ñ
diſtinguat tres ypoſtaſes: ꝙ ſilr̃ in diuinis nõ ſint tres
ypoſtaſes. ¶ Nõ ꝯcedendum ẽ. ſ. ꝙ ꝓꝓꝛietates ſiue re⸗
latõnes in diuinis exigunt differẽtes ypoſtaſes. ¶ Ad
pꝛimũ ergo dicendũ. ꝙ nõ ẽ ſilr̃ de igne. qm̃ ſecus ẽ vbi
ſunt ꝓꝓꝛietates incõpoſſibiles ⁊ vbi ſunt ꝯpoſſibiles.
qm̃ vbi ſunt incõpoſſibiles: requirunt diuerſas ypoſta⸗
ſes: ſicut albũ ⁊ nigrũ in creaturis ſunt foꝛme incõpoſ⸗
ſibiles: ideo requirũt diuerſa ſubiecta. quia ergo ꝓꝓꝛie
tates vel relatões in deo ſunt diſtincte ⁊ incõpoſſibiles
ſcʒ paťnitas ⁊ filiatio ⁊ ꝓceſſio ideo diſtinctas habent
ypoſtaſes. ħ in igne foꝛme ille q̃ ſunt lumẽ caloꝛ ⁊ ſplen
doꝛ: ꝯpoſſibiles ſunt oĩno. vñ etiã ſimul ſũt. nec vna alij
repugnat: ⁊ ideo nõ exigũt diuerſas ypoſtaſes. Ad il⸗
lud etiã habes maĩfeſtã declaratõeʒ q̃ſtione de nũero ꝑ
ſonaruʒ. ¶ Ad illud qꝺ obijciť de illis duob⁹ medijs q̃
ſunt ſuba ⁊ ypoſtaſ. dicendũ ꝙ verum ẽ ꝙ hec duo ſũt
media inter illa duo ẜm ratõeʒ intelligẽtie: licet nõ ẜm
rem. verũtñ ita ſe habent. ꝙ vnũ magis tenet ſe cũ vno
extremoꝝ: ⁊ reliquũ cũ reliquo. quia ſuba aput nos te
net ſe magis cum eẽntia: ypoſtaſ vͦo tenet ſe magis cuʒ
ꝑſona. vnde nõ ſunt media ꝓpter hoc ꝙ differẽter ꝑti⸗
cipent naturam extremoꝝ: imo ſuba tenet ſe cũ ipã eẽn
tia ⁊ diciť eẽ vna ſicut ⁊ eſſentia. Silr̃ cum dicim⁹ tres
ꝑſonas: ita dicim⁹ tres ypoſtaſes. differenter tamen in
hoc ꝙ ypoſtaſ dicit diſtinctũ: ħ nõ habet hoc in ſuo no
mine vñ diſtinguiť. ħ dicit reſpectũ ad diſtinguẽtẽ. ypo
ſtaſ eñ dicit rem ſubſiſtentẽ reſpectu ꝓꝓꝛietatis. non
habet ergo in ſuo nõie ꝓꝓꝛietatẽ diſtinguẽtẽ: ħ dicit re
ſpectum ad illam. ꝑſona aũt eſt ypoſtaſ ꝓꝓꝛietate di⸗
ſtincta. vnde in hoc addit qꝫtuʒ ad ratõnem intelligen⸗
tie nomen ꝑſone reſpectu nominis ypoſtaſ. quia perſo
na dicit diſtinctum. ⁊ iterum habet in ſuo intellectu et
de ſuo nomine ꝓꝓꝛietatem diſtinguentem. nihilomin⁹
tamen diſtinctum eſt ypoſtaſ actu ſicut ꝑſona: ħ nõ ha
bet de ſuo intellectu ꝓꝓꝛietatem diſtinguentem. Unde
quia ypoſtaſ dicit reſpectum ad illam. ⁊ etiaʒ dicit di
ſtinctum: ideo diciť ꝙ magis tenet ſe ex ꝑte ꝑſone. qꝫtũ
ergo ad aliquid dicunť eſſe media ſuba ⁊ ypoſtaſis. qꝺ
patet ſic. eſſentia in diuinis ſuo nõie dicit quo eſt: ſuba
vͦo qꝺ eſt. vnde ſuo nõie ſuba plus ꝓpinquat ad ꝑſonaʒ
q̃ eẽntia. tñ ſicut ẽ ibi vnũ quo ẽ: ita eſt ibi vnum qꝺ ẽ.
qꝺ eſt eñ plus tenet ſe ex ꝑte quo ẽ qꝫtuʒ ad vnitatẽ vel
multiplicatõneʒ: q̃ ex ꝑte qui ẽ vel quis. Item ypoſtaſ
dicit in diuinis qui ẽ. ꝑſona aũt dicit quis ẽ. In ħ autẽ
habundat quis ẽ quia quis ẽ dicit habentem actu pro⸗
pꝛietatem: qui eſt autem dicit rem ſubſiſtentem haben⸗
tem reſpectum ad illam tamen ſicut quis eſt pater non
eſt ꝑſona qui eſt filius: ſiue ꝑſona que eſt pater non eſt

ꝑſona q̄ eſt filiꝰ: ita q̄ ē pr̄ nō eſt q̄ eſt filiꝰ. nec yppoſtaſ
que ē pater ē yppoſtaſ que ē filiꝰ. ſicut ḡ qḋ ē ⁊ qui ē ſūt
media inter quo ē ⁊ quis ē: ita ſuba ⁊ yppoſtaſ ſunt me-
dia inter eēntiā ⁊ ꝑſonā. ⁊ ſicut qḋ ē magis ꝓpīquat ipi
quo ē ⁊ ipi imediaciꝰ rn̄det ꝙ̄ ipi quis ē: ⁊ qui ē magis
ſe tenet ex ꝑte quis ē: qꝛ ſine medio intelligēdi ꝙ̄ qḋ eſt:
ita ſuba plus ſe tenet ex ꝑte yppoſtaſ ꝙ̄ ex ꝑte ꝑſone. nec
tn̄ ſuba ita appropinquat yppoſtaſi ſicut yppoſtaſ ꝑſone:
nec yppoſtaſ ita appropinquat ſube ſicͭ ſuba eēntie. Un̄
ſuba ꝓprie appropīquat vnitati eēntie: yppoſtaſ diſtinctio
ni ꝑſone. vn̄ ſicͭ eēntia nō ē multiplicabil' nec ſuba: ⁊ ſi-
cut ꝑſone ē multiplicabil' ita ⁊ yppoſtaſ. In h̄ tn̄ diffe-
rūt. ꝙ vnū habet i ſe ꝓprietatē diſtinguētē: alteꝝ nō ſed
habet reſpectū ad illaꝫ. Ad ſcḋm ptꝫ ſolutō ex p̄dictis.
¶ Ad vltimū dicēduꝫ. ꝙ ꝑ illḋ v̇buꝫ boecij nō intelligi-
tur ꝙ in deo nō ſit diſtinctō niſi relatōnū. imo ē ibi di-
ſtinctio reꝝ ſubſiſtētiuꝫ. ſ. hoc mō. ꝙ hec res ſubſiſtens
nō eſt illa. verūtn̄ relatō maīfeſtat diſtinctōeꝫ in diuīs.
⁊ reſpectu diuerſaꝝ ꝓprietatū ſunt plures res ſubſiſtē-
tes. n̄ ꝙ n̄ ſint plꝭs ſolū ꝑ illas imo etiā ſeipīs h̄ r̄ſpctu
illaꝝ n̄ r̄ſpctu eēntie qꝛ yppoſtaſ dic r̄ſpctuꝫ ad ꝓꝑetatē
ſicͭ dictū ē vn̄ remota ꝑ itellectū ꝓꝑetate ꝑſonali: ē itel-
ligē yppoſtaſiꝫ qꝛ ad h̄ ē itelligē rem ſubſiſtēteꝫ habentē
reſpectū ad ꝓprietatē. i. licet tollaꝰ ꝓprietas ꝑ intellectū
nō tn̄ in re pōt tolli. vn̄ adhuc ē intelligē res diſtinctas
actu: h̄ nō ꝑ ꝓprietates ꝑſonales h̄ ſeipīs. Un̄ boecius.
ꝓprietates ſunt ipē ꝑſone. ipē ꝑſone ſunt ipa eēntia. nu
mera ḡ ſi potes. aut ſine ſuba ꝑſonas q̄ ipē ſunt: aut ſi-
ne ꝓprietatib; ꝑſonas q̄ ipē ſunt. Et ē exēplū. petrus ⁊
paulꝰ ſunt duo hoīes. vnꝰ pr̄ alius filiꝰ. diſtinguiꝰ ḡ re
latōe ⁊ yppoſtaſi abſtracte ꝑ intellectū paꝰnitatē ⁊ filia-
tioneꝫ. nihilominꝰ remaneāt due yppoſtaſes: imo etiam
due ſube indiuidue. Un̄ nō tm̄ dicunꝰ due res ſubſiſtē-
tes relatōib;: h̄ etiā duo hoīes. In diuīs ſilꝛ oblatis ꝑ
intellectū ꝓprietatib; remanent due yppoſtaſes ſiue due
res ſubſiſtētes. nō tn̄ due ſube ſicut i creatura. ⁊ i hoc
eſt diſſilitudo. ⁊ hoc ē: qꝛ in diuīs ꝓpter vnitatē eſſentie
vna yppoſtaſ eſt in altera ⁊ ecōuerſo. ⁊ ita licet ſint due
yppoſtaſes: n̄ tn̄ due ſube. i. eēntie. Un̄ dama. diuie yppo
ſtaſes in ſeipīs ſunt vt nō multitudinē deoꝝ dicamus.
ſm̄ ꝙ dꝛ in euāgelio. Ego in pr̄e ⁊ pr̄ in me ē. in yppoſta
ſib; v̇o hūanis nō ſic ē. imo differūt plurima differen-
tia ſeꝑatiua. vn̄ nō tm̄ dicūꝰ yppoſtaſes: imo etiā diuer-
ſe ſube. ſic igiꝰ vt n̄ ſit vna yppoſtaſ i diuīs ſub trib; re
latōib; vl' ꝓprietatib; ſicͭ ponebat manicheꝰ ꝙ vna erat
ꝑſona pr̄is ⁊ filij ⁊ ſpūſſcti. que qn̄ volebat erat pr̄: qn̄
volebat erat ſpūſſctus: qn̄ volebat filius. imo ſicut ſunt
diſtincte ꝓprietates ⁊ differētes: ita ſunt plures haben-
tes illas qui dicūꝰ plures res ſubſiſtētes. vt habēs hāc
ꝓprietatē: nō ſic habēs illā qui itelligiꝰ ſine illis. ¶ Ad
hoc ſunt ratōes. p̄ma ē talis. generatō in diuīs diciꝰ ꝑ
tranſlatōeꝫ. h̄ generatō motus ē: motus aūt nō ē in ad
aliquid ſm̄ ꝙ ſic ē: imo ꝯſequiꝰ relatō ad illud ꝙ ē ter-
minꝰ motus. vn̄ aliq̄ facto fit ꝯſequenter adaliquid: ⁊
corrupto ſilꝛ deſinit eſſe adaliqd. ergo in relatōe opor-
tet intelligere qui eſt principiū motus ⁊ qui eſt terminꝰ
motus. ergo p̄ter illam relationem qua eſt pater ⁊ qua
eſt filius: oportet intelligere hunc ⁊ hunc. Preterea oīe
relatiuū aliquid ē extra hoc qḋ dicitur relatiue. vt nū-
mus ⁊ arra. Si ergo pater dicitur relatiue: p̄ter relati
onem eſt aliquid. ergo p̄ter relatōnem eſt aliquis pater
⁊ non in vno ⁊ eodem eſt paternitas ⁊ filiatio ⁊ proceſ-
ſio: ergo erunt ibi tres aliqui exceptis relationib;. er-
go tres diſtincti erunt p̄ter relationes. ¶ Hoc non eſt
p̄termittēdum cum dictum ſit ꝙ yppoſtaſ eſt res nature
an ꝯcedendum tres res eſſe trinitatem: ſicut tres yppo-
ſtaſes. ⁊ hec queſtio eſt de compatione yppoſtaſ ad rem
nature. Ad qḋ augu. in li. de doctrina xp̄iana. res q̄b;
fruendum eſt: beatos nos faciunt. ¶ Contra. diciꝰ con
ſequenter quoniā tres perſone ſunt vna ſūma res: ergo
nō ſunt tres res. ¶ Item dama. aliud eſt ꝯſiderare re:
aliud ratōe. ⁊ dicit ꝙ iſta ecōtraria ſe hn̄t in creaturis
⁊ diuis. In creaturis em̄ differētia re ꝯſideraꝰ. differt
em̄ ſm̄ rem petrꝰ ⁊ paulꝰ. coītas v̇o ratōe ꝯſideraꝰ. in di
uinis aūt ecōuerſo coītas ſiue vnitas re ꝯſideraꝰ: diffe-
rentia rōne. ⁊ ita ꝑſone in diuīs nō differūt ſm̄ rem: er
go nō ſunt tres res. ¶ Itē hylariꝰ in li. de trinitate. pr̄ ⁊
filius ⁊ ſpūſſctus ſolū noīb; differūt. nō ergo re: ḡ non
ſunt tres res. ¶ Rn̄. res diciꝰ duplꝛ. qn̄qꝫ em̄ ē ꝑſona-
le: ⁊ ſic dicūꝰ tres ꝑſone tres res. qn̄qꝫ ſumiꝰ eſſentiali
ter: ſic tres ꝑſone dicunꝰ vna res non tres. ¶ Ad aliud
dicendū. ꝙ ratō mediū eſt inter rem ⁊ intellectū. ⁊ ratō
que vana nō eſt: nō cauſaꝰ totaliter ab intellectu h̄ a re.
Cum ḡ dicit dama. ꝙ in creaturis differētia ꝯſideraꝰ
re: coītas ratōe. non diciꝰ coītas ꝯſiderari ratōne eo ꝙ
nō ſit aliqua coītas ſm̄ rem: h̄ qꝛ vnitas ſm̄ rem eſt ibi
diminuta h̄ differētia ꝑfecta. vn̄ ſequiꝰ. ſi creature dif-
ferunt numero: ꝙ differūt ſimplꝛ. h̄ nō ſequiꝰ ſunt vnū
genere vnū ſpecie: ergo ſunt vnuꝫ. ꝓpter hoc ergo diciꝰ
ꝙ ꝯmunitas eoꝝ non re conſideraꝰ. in diuinis aūt eſt
ecōuerſo. Sequitur em̄ ſi ꝑſone ſunt vnum in eſſentia:
ꝙ ſunt vnū ſimpliciter. h̄ non ſequitur differunt ſm̄ ꝑ-
ſonas: ergo ſunt diuerſe ſimpliciter. licet ergo differen-
tia ꝑſonarum ſit ſm̄ rem: tamen quia iſta differentia
nō facit diuerſitatem niſi ſm̄ quid: ideo dicit dama. ꝙ
differētia yppoſtaſuꝫ ꝯſideraꝰ ratōne nō re. nō em̄ in di-
uinis eſt dicenda diuerſitas yppoſtaſuꝫ h̄ diſtinctio ſo-
lum. ¶ Ad terciū dicendū ꝙ nomē diciꝰ dupliciꝰ. ē em̄
nomē ſenſibile ſiue audibile: vt quo hoīes locunꝰ ſibi
inuiceꝫ. ⁊ eſt nomē intelligibile: vt quo angeli tradunt
ſibinuicem intelligētias ſuas ⁊ ꝯſilia ſicut dicit dama.
quorum nominuꝫ diuerſitas nō eſt ſine aliqua rei dif-
ferentia. vnus em̄ intellectꝰ nō pōt eſſe ſignū reꝝ multa
rum: licet vnū nomē poſſit ſignū eſſe multoꝝ intellectu
um. Qḋ ergo dicit hylariꝰ: intelligiꝰ de nomine intel-
ligibili: non vocali quo ponit rei differentiam.

¶ Queſtio .lix. de hoc nomine pater.

Dicto de nominibus ꝑſonalib; ꝯmuniter dictis de ꝑſo
nis: dicendū eſt de noīb; ꝓprijs ꝑſona-
rum ⁊ relatiuis. vt pr̄: qḋ eſt nomē ꝑſo
ne generātis in trinitate. filiꝰ verbū ⁊
imago: que ſunt noīa ꝑſone genite. ſpūſſcts donū q̄ ſūt
noīa ꝑſōe ꝓcedētis. Querēdū ē igiꝰ i p̄mis. Primo d̄ no-
mīe qḋ ē pr̄. Scḋo d̄ noīe qḋ ē filiꝰ. Tercō d̄ noīe qḋ ē
imago. Quarto d̄ noīe qḋ ē v̇bū. Quīto d̄ noīb; ſpūſſā
cti ⁊ donū. ¶ De h̄ noīe pr̄ q̄rūꝰ tria. Primo vtꝝ rō huiꝰ
nois pr̄. priꝰ ſit i creatis ꝙ̄ i diuīs. Scḋo quō iſtḋ nomē
p̄diceꝰ d̄ eēntia. Tercō ſm̄ qd d̄ ipō notō genaratōnis
dicatur.

Membrū primū

Ad p̄muꝫ ſic. iiij. eph. flecto ge. mea ad pa.
⁊c̄. Ex q̄ oīs pr̄nitas i celo ⁊ i t̄ra noīaꝰ.
ḡ oīs pr̄nitas i celo noīatōeꝫ hꝫ ab alia q̄ pr̄ ē pr̄ xp̄i. h̄
illa ē ꝓprietas ꝑſonal' pr̄is: ḡ oīs pr̄nitas ⁊ filiatō i crea
turis diceꝰ a pr̄nitate ⁊ filiatōe q̄ ſūt i diuīs. ¶ Itē da-
ma. nomē iſtud nō ē trāſlatū a nob ad b̄tam trinitatē h̄
a diuīs ad nos. ¶ Cōtra. dama. ponit exēplū generatō
nis eꝰne i creatīs dicēs. ꝙ adā inaſcibil' tenet locū ſeth
aut ꝑ generatōeꝫ fuit ab eo. ⁊ eua ꝑ ꝓceſſionē: ḡ a pr̄ni-
tate ⁊ filiatōe i creatā ꝑ ſilitudinē accipiūꝰ i diuīs. Si
dicaꝰ ꝙ i diuīs pr̄ ſumiꝰ eēntialiꝰ. cū dꝛ pr̄ nr̄ qui es i
cel': ⁊ ꝑſonaliꝰ cū dꝛ pr̄ xp̄i. qn̄ ḡ dicit apl'us. ꝙ oīs pa-
ternitas in celo ⁊ in terra noīaꝰ: pr̄ poniꝰ ibi eēntialiꝰ
qꝛ pr̄nitas in celo ē: vt cū dꝛ pr̄ angeloꝝ. pr̄nitas in ter
ra: vt cuꝫ dꝛ pr̄ hoīm. Sꝫ illa paꝰnitas a qua oīs paꝰ-

nitas in celo ⁊ ĩ terra noĩat: eſt ad opatõe vel creatõe.
dicit eñ pater angeloꝝ creatõe: hoim vͦo adoptatõe. ſ
ſic ſumit eẽntialit: ergo pater ſtat ibi eẽntialit. ¶ Contra
dyoni. formalis deitas eſt pr̃ filiꝰ ſpũſſctus. ſ. velut flo-
res germiãt diuia paẗnitas ⁊ filiatõ q̃ data eſt nobis
et ſup celeſtibꝫ ex pr̃iarchia ab oĩbꝫ ſegregata. i. filiar-
chia. ergo a pr̃iarchia ⁊ filiarchia cũ ſumũtur notõnalit:
ſumit oĩs paẗnitas. ergo a pr̃e perſonalit dicto ſumit oĩs
paẗnitas. ¶ Itẽ quedã ẽ relatõ diuinaꝝ perſonaꝝ int
ſe. quedã creature ad deũ. ꝯſtat qꝺ reſpectꝰ pſonaꝝ prior
eſt: qꝛ eſt ab eterno. alter vͦo non: qꝛ deꝰ eſt dñs ex tpe: ſ
pater filij nõ eſt ex tpe ſ ab eterno: ergo reſpectꝰ patris ad
filiuꝫ ẽ priꝰ q̃ reſpectꝰ dei ad creaturas. Sed reſpectus
patris eẽntialit dicti ẽ reſpectꝰ ad creaturas: ergo ſumit
oĩs paẗnitas a paẗnitate perſonalit dicta ⁊ nõ eẽntia-
liter. ¶ Sꝫ ꝯtra ꝯtingit intelligẽ deũ ſine trinitate ſicut
phi intellexerũt. ⁊ ꝯtingit intelligẽ creatõeꝫ abſqꝫ intel
lectu trinitatis. Sꝫ hoc intellecto ꝯtingit intelligẽ ha-
bitudinẽ creature ad deũ: ergo ſi pater eẽntialit dictꝰ dicit
habitudinẽ ad creaturã: ⁊ hoc põt intelligi etiã nõ itel-
lecta pſonalitate ⁊ paẗnitate pſonalit dicta: ergo ab hac
potiꝰ dicit oĩs paẗnitas q̃ ab illa ſine qua põt intelligi
paẗnitas ⁊ filiatõ ĩ creaturis. ¶ Ad pmum dicẽduꝫ. ꝙ
priꝰ ſumit in diuĩs rõ paẗnitas q̃ ĩ creaturis. ſic dyo.
dicit ⁊ aplĩus. dicit eñ dyoni. habẽt cauſata cauſarum
imagines ꝯtingẽtes. in ſe aũt cauſe a cauſatis ſegregãt
⁊ collocãt ſm ꝓprij pncipij ratõneꝫ. ¶ Ad h qꝺ querit
vtꝝ aplĩus ſumat eẽntialit vel pſonalit. ⁊ qꝺ q̃rit circa
hoc. vtꝝ pr̃ ſm ꝙ reſpectiue dr̃ ad creaturã: ſit priꝰ ſm
intelligẽtiã q̃ ſm ꝙ dr̃ ad filiũ. Dicẽduꝫ ꝙ cũ dicit pr̃
eſt pncipiũ filij: nõ habet ordinẽ ad aliqꝺ priꝰ ſe. ſ cũ di
citur pr̃ eſt pncipiũ ſpũſſcti habet aliũ ordineꝫ ante ſe.
ad hãc. ſ. pater ẽ pncipiũ filij: ⁊ hic pr̃ eſt pncipiũ crea-
turaꝝ: habꝫ vtriuſqꝫ ante ſe. Si quis ergo vult reducẽ per
ordinẽ nature. in reducẽdo ad pmũ inuenit intẽtio pa-
tris dicti ad filiũ in intellectu pr̃is dicti ad creaturas.
qꝛ ꝙ filiꝰ ẽ pr̃ creature ⁊ ſpũſſctus h hꝫ a pr̃e ſm ꝙ paẗ.
¶ Ad aliud qꝺ opponit. ꝙ ꝯtingit intelligẽ ſic phi intel
lexerũt creatõeꝫ ⁊ nõ trinitatẽ pſonaꝝ. ergo ꝯtingit intel-
ligẽ pr̃eꝫ vt dic reſpectũ ad creaturã: nõ intellecto pr̃e
vt dic pſonalit. Rñ. aliud eſt dicẽ pr̃ eſt pr̃ creature rõ
nalis: quã cũ dicit pncipiũ creature irrõnalis. qꝛ nõ di
citur pr̃ aliaꝝ creaturaꝝ a rõnali: ⁊ tñ bñ dicit pnci-
pium vñ habũdat pr̃ a pncipio. Vñ ⁊ ſi ſub ratõe pnci
pij intellexerũt phi: tñ ratõeꝫ eiꝰ ꝙ habũdat nõ intelle-
xerũt. ⁊ hec ẽ ratõ q̃ habũdat pr̃ a pncipio. ꝙ creatura
eſt ad imaginẽ reſpectu illiꝰ ad cuiꝰ imaginẽ ẽ. Vñ ĩ re-
ſpecta eiꝰ ꝙ ẽ imago ⁊ ad imagineꝫ: eſt pr̃. Vñ pr̃ bñ dr̃
pncipiũ ſpũſſcti. nõ tñ pr̃ eiꝰ. vterqꝫ ergo intellectꝰ importa
tur ibi. Vñ in xp̃o etiã iſtud ꝙ ẽ filiꝰ ⁊ ſm ꝙ ẽ hõ ⁊ ſm
ꝙ eſt deus: reſpicit pr̃em. ſ ſm ꝙ deꝰ reſpicit pr̃em. ſed
ſm ꝙ deꝰ: reſpicit pr̃em dictũ pſonalit. ſm vͦo ꝙ hõ: re
ſpicit pr̃em dictũ eẽntialit ad creaturã.

Membrũ ſecundũ

Conſequẽter querit quõ h nomẽ pr̃ de eẽn
tia ⁊ ceteris pdicat. Obijcit ergo ſic. paẗ eſt
eẽntia: ergo eẽntia eſt pr̃. Querit ergo vtꝝ hoc
nomẽ pr̃ pdicet ſm ſubaꝫ vel ſm relatõꝫ
nam nõ ſunt niſi iſta duo pdicamẽta ĩ diuis. nõ eñ ſm
ſubaꝫ: qꝛ nõ dicit pr̃ ad ſe ſ ad alium. ergo ſm relatõneꝫ.
¶ Itẽ boeciꝰ in li. de trini. intelligimꝰ pr̃em ac filiuꝫ ac
ſpm̃ſctm. nõ de ipa trinitate ſubalit dici. ſi eñ ſubalit
pdicaret: ⁊ de ſingulis ⁊ de oĩbꝫ ſingularit dicẽt. ¶ Itẽ
idẽ in eodẽ. h ad aliqꝺ dici manifeſtũ ẽ. Nã pr̃: alicꝰ pr̃
eſt. ⁊ filiꝰ: alicuiꝰ filiꝰ. ⁊ ſpũſſctus: alicuiꝰ ſpũſſctus eſt.
¶ Cõtra ſi eẽntia eſt pr̃. ergo cũ dicat pr̃: dicat alicuiꝰ pr̃.
qꝛ relatiuũ ẽ. ergo eẽntia alicuiꝰ ẽ generãs ꝙ idẽ eſt. ¶ Iteꝫ
hec ẽ ꝑ ſe pr̃ generat. cui ergo ꝯuenit vnũ: ⁊ alteꝝ. Si ergo
eẽntia eſt pr̃: eẽntia generat. ſ h eſt falſuꝫ. rel. nquit igi
tur ꝙ eẽntia nõ eſt pr̃. ergo pr̃ nõ dicit de eẽntia. ¶ Itẽ ſi ꝑ
idemptitatẽ eẽntia eſt pr̃. cũ eſſentia ſit quid: ſi q̃rat qꝺ
eſt eſſentia: ꝯueniẽter rñdet pr̃. ergo pdicat in quid: nõ in
aliquid. ergo ſm ſubſtãtiã. ¶ Itẽ dama. diuinitas naturã
manifeſtat: pr̃ ypoſtaſim. ergo pr̃ pdicat ypoſtaſim. Sed
ypoſtaſ dicit ſm ſubaꝫ ⁊ nõ ſm relatõeꝫ: ergo hoc nomen
pater pdicat ſm ſubaꝫ. ¶ Itẽ hoc nomẽ pr̃ accipit mul
tis modis. qꝛ dicit eẽntia eſt pr̃. Item dicit pſona gene
rans ẽ pater. Iteꝫ dicit aliqua pſona eſt pr̃ filij. Item
dicit credo in deũ patrẽ. Item dicit pr̃ nr̃ qui es in cel
que hoꝝ differẽtia? ¶ Ad hoc ſunt qui dicũt. ꝙ hoc no
men pater ſignificat ypoſtaſim diuinaꝫ cũ ꝓprietate. ⁊
ideo cuꝫ dicit eẽntia eſt pater. ſenſus eſt. eẽntia eſt ypo-
ſtaſ generãs. ⁊ actus generatõis vel ꝓprietas nõ copu
latur eẽntie: ſ ypoſtaſ. vnde ſi argueret ergo eſt generans
mutaret pdicamẽtuꝫ quid in quo ſiue quomõ hoc eſt p-
dicamẽtuꝫ ſubſtãtie in pdicamẽtuꝫ relatõis. Alij ſunt
qui nõ ꝯcedũt ꝙ q̃ ad vocabulũ ſignificet ypoſtaſim cũ
ꝓprietate. ſ ſicut in alijs facultatibꝫ dicit ꝙ vocabuluꝫ
aliud ſignificet aliud appellat: ita hic dicunt. verbigr̃a
hoc nomẽ ſortes appellat ſortem. ⁊ ſignificat ꝓpriã ipiꝰ
exiſtentiã. ita hoc nomẽ pater appellat patrẽ: ⁊ ſignifi-
cat paẗnitatẽ que eſt eius ꝓprietas. hi nũq̃ ꝯcedunt per
ſonam pdicari ſed tm̃ ſupponi. vt ſi dicam pater ẽ paẗ.
hic pdicat ꝓprietas qua pater generat. ſed ſi dicã eſſen
tia eſt pater. hic nõ pdicat niſi terminꝰ. intelligit eñ h
nomen pater cũ articulo. ¶ Sed meliꝰ ⁊ generaliꝰ dicẽ-
dum ad ſolutõem oĩm obiectoꝝ. ſm ꝙ dicit in li. de re-
gulis fidei. ꝙ hoc nomẽ pater de deo dictuꝫ. aut pdicat
pſonã: aut pſonalẽ ꝓprietatẽ: aut relatõeꝫ patris ad fili
um: aut relatõeꝫ ad creaturas ſm creatõeꝫ: aut relatõ-
nem pr̃is ad hoĩeꝫ ſm recreatõneꝫ. verbigr̃a cũ dr̃ dei-
tas eſt pr̃: hic pdicat pſona de vſia vt ſit ſenſus. deitas
eſt pr̃. i. ille qui generat. ⁊ ſm hoc ſubſtantiuat hoc no-
men pater ſub intellecto articulo. vt ſic exponat galli-
ce diuinitas eſt pater. i. ly pere. Nec mirandũ ſi in di-
uinis pſona pdicat: cũ in naturalibꝫ nõ pdicet ꝑ igno-
rantiã niſi rei ꝓprietas. In naturalibꝫ eñ aliquid pdi-
catur ꝑ inherentiã quãdo aliquid oſtendit alicui inhe-
rere vel ꝯuenire tãq̃ rei ꝓprietas. In diuinis vͦo vbi ni
hil inheret vel nihil ꝯcretum nõ oſtẽditur quid de quo
vel quid cui inhereat ſed quid ſit vel quomõ ſe habeat.
vt cum dicitur diuinitas eſt pater. hic non attenditur
quid de diuinitate dicatur vel quid ei inhereat: cum ni
hil ei inſit: ſed potius quid ſit diuinitas. Unde ad in-
terrogatõnem factam de diuinitate quid ipſa ſit: cõue-
nienter reſpõdetur pater. non eñ dicere poſſumus ibi
pdicari relatõnem de diuinitate: cum diuinitas nec ge
nerans nec genita nec procedens ſit. nec relatõnes per-
ſonales in diuinitate eſſe intelligũtur per quas deitas
a patre et filio et ſpirituſancto diſtinguatur. perſona-
lis vͦo ꝓprietas predicatur cum reſpõdetur ad hanc in-
terrogatõnem quis eſt deus generans: pater. vt ſimul
intelligatur articulus ⁊ nomen ſubſtantiuet. In natu-
ralibus autem perſonalis proprietas dicitur proprius
ſtatus perſone qui attenditur ex concurſu ſubſtantia-
lium ⁊ accidentaliuꝫ rei. qui ſignatur hoc vocabulo ſo
crates: ⁊ hoc vocabulo plato. que etiam ꝓpria qualitas
a grãmaticis dici ſolet. In diuinis aũt non ꝓprie ſed ꝑ
ſimilitudinẽ põt aſſignari ſtatus pſonalis. vt pſonalis
ꝓprietas patris dicatur eius ſingularis ſtatus que at-
tendit ex ꝯcurſu diuinitatis innaſcibilitatis paternita
tis ſpirationis. nec etiam eſt veri nomĩs ꝓprietas perſo
nalis ſed quaſi pſonalis ꝓprietas. nec facit quid vel ad
aliquid ſed ꝯmũe. Nõ ſunt aũt ꝓpria vocabula ĩ ſacra
pagina quibus iſti perſonales ſtatus deſignent: ſ que
dam circũlocutões. vt deꝰ pater. deꝰ filius. deꝰ ſpiritus-
ſanctꝰ. que reſpondẽt ad ĩterrogatõeꝫ factã ꝑ qs. Rela
tio vͦo pr̃is ad filiũ cũ pdicatur rñdet ad ĩterrogatõeꝫ
factã ꝑ quomõ. vt ſi querat quomõ ſe hꝫ pr̃: ꝯueniẽter

reſpondeť pater eſt pater filij. ſimiliter filius eſt fili⁹ patris. Un̄ hoc nomē pater adiectiue retentū p̄dicat relationē de patre. Aliq̄n hoc nomē pr̄ p̄dicat relationē ad creaturas ſm creatōē: vt credo in deū patrē omnipotentē creatorē. Aliq̄n relationē ad hoīem ſm recreationē: vt cū dr̄ pr̄ nr̄. et ſic pꝫ ſolō ad oia queſita. ¶ Itē iuxta hoc queriť. an ɔcedendum ſit ꝙ eſſentia pr̄nitate ſit pater. qḋ videť: q̄ꝛ eſſentia eſt pr̄. ğ aliquo ē pater vł nullo. ſꝫ ſi aliquo: nō alio q̄ pr̄nitate: ğ pr̄nitate eſt pr̄. ğ paternitas facit eſſentiā eſſe prēm. ğ paternitas eſt ꝓprietas eſſentie qḋ ſup̄ negatū eſt. ¶ Ad hoc rn̄dent quidam. ꝙ eſſentia nullo mō eſt pr̄. eodem mō de ꝓprietate dicūt. de ſola v̄o pſona ɔcedūt ꝙ ipſa aliq̄ eſt pať. Sꝫ adhuc aliter ꝓbatur. q̄a cū dico eſſentia eſt pr̄: ſenſus ē eſſentia eſt pſona generās: ſꝫ eſſentia ē pſona q̄ generat generatōne ğ eſt pſona generās generatiōe ğ eēntia eſt pr̄ generatōne: ğ eſſentia pr̄nitate ē pater. ¶ Item alij dicūt. ꝙ cū dico eſſentia ē pater. ibi q̄ſi duo p̄dicanť. ſ. et pſona de eēntia: et ꝓprietas de pſona. Un̄ hec pr̄ concedi. eēntia eſt pr̄ paternitate. i. eſſentia eſt pſona q̄ generat generatōe. vt generatōe determinet q̄ſi alterꝝ predicatū. verbigr̄a. ſi dicā iſte eſt nou⁹ miles. hic duo p̄dicantur. ſ. milicia de iſto: et nouitas milicie. ſilr̄ etiā per vnū vocabulū vt ſi dicā iſte eſt tyro. Un̄ ſi dicā iſte ē tyro nouitate: q̄ſi alterū p̄dicatū determinat. ſi aūt p̄ponatur vt dicať. diuia eſſentia paternitate eſt pr̄: tūc iſte ablatiuus paternitate determiabit eſſentiā et ideo falſa eſt.

Membrum tercium

Conſequēter queriť. Cū generare filium ɔueniat pr̄i: vtrū ɔueniat ei quia pr̄. aut ſm alterā rōnem. Ad qḋ ſic: in creaturis pater inq̄tum pr̄ ſeq̄tur generatōnē. q̄m̄ pr̄ ⁊ filius q̄m̄ ſunt relatia: ſimul ſunt naťa. ſꝫ fili⁹ inq̄tum fili⁹ naturalr̄ ſeq̄tur generatōē: ğ in creaturis pr̄ ſeq̄tur ſm naturā generatōē. generatio v̄o ſeq̄tur illḋ cui⁹ eſt generatio. ğ cū in diuis habeant ordinē ſm intelligentiā: pr̄ ſm rōnem intelligētie ſeq̄tur generatōē ⁊ generatio ſm rōnem intelligentie illud cui⁹ eſt generatio. pꝫ ꝙ nō quia pr̄ generat: ⁊ ita circūſcripta pr̄nitate ſm rōnem intelligētie a pr̄e adhuc remanet generans: ſꝫ circūſcripta pr̄nitate nō remanet niſi deus: ergo pr̄ generat q̄ꝛ deus. ¶ Item anſ. in lib. de ꝓceſſione ſpūſſcti. pater ſpirat. non quia pr̄: ſed q̄ꝛ deus et filius ſimiliter ğ eadē rōne pr̄ generat q̄ꝛ deus. ¶ Contra. ſi pr̄ generat q̄ꝛ deus: ſꝫ quelibet pſona eſt de⁹: ğ quelibet pſona generat. ¶ Item dic aug. p̄mo de trinitate. ꝙ nihil ſeip̄m generat ⁊ ita generās diſtinguiť a genito: ſꝫ pater inq̄tum de⁹ nō diſtinguiť a genito ſꝫ ſolū inq̄tū pater: ğ pr̄ inq̄tum pr̄ generat. ¶ Itē cū dr̄ de⁹ genêat iſte termin⁹ de⁹ teneť pſonalr̄: ⁊ ita ſoli⁹ pſone eſt genêare: igiť pr̄ q̄ꝛ pr̄ generat. ¶ Si dicať vt quidā dicunt. ꝙ pr̄ q̄a eſt de⁹ innaſcibilis generat: ſꝫ innaſcibilis eſt ens nō ab alio: ſꝫ ſiue agat ſiue generet nō tn̄ q̄ꝛ nō ab alio. ¶ Si dicať vt quidā dicūt. ꝙ generat nō q̄a pr̄: ſꝫ q̄ꝛ potens generare. Contra. ħ qḋ dico potens generare. aut ſig̃ficat idē qḋ ħ nomē de⁹: aut nō. ſi aliud: q̄d aliud niſi relatōē. ⁊ quā relatōē niſi pr̄nitatē. ⁊ ita idē eſt dicere pr̄ q̄ꝛ potēs ē generare generat: ⁊ pr̄ q̄ꝛ pr̄ generat. ¶ Rn̄. quidā dicūt. ꝙ pr̄nitas relatio ē: ⁊ ꝓprietas. ꝓprietas dr̄ ꝑ relatōē ad id cui⁹ ē relatio: relatō dr̄ inq̄tum ꝑ ip̄m referť pſona pr̄is ad aliū. et ſm ħ nō eſt diſtinctiua pſone: ſꝫ inq̄tuꝫ ꝓprietas. pr̄nitas ğ vt relatō eſt ſm rōnem intelligētie ſeq̄tur generatōē: ſꝫ vt eſt ꝓprietas p̄cedit. ſm hoc ğ dōm. ꝙ generare ɔuenit patri q̄a pr̄: ſꝫ nō notať pr̄nitas rō generatōnis vt ē relatio ſꝫ vt eſt ꝓprietas. Silr̄ filius nō eſt termin⁹ generatōis ꝓut filiatio ſe hꝫ ꝑ modū relatōnis: ſꝫ ꝓut ſe hꝫ ꝑ moduꝫ ꝓprietatis. ¶ Si obijciť anſel. in monolo. nō ex relationibꝰ que plures ſunt ſed ex ſuḃa ſua pater et filius ſpirant ſp̄mſcťm. ğ a ſili pater ex ſua relatōne nō generat filiū ſed ex ſua ſuḃa. Item idē ibidē nullaten⁹ patris ⁊ filij ſm ipſas ꝓprietates vt ſm pr̄nitatē et filiatōnē eſt pt̄as vel voluntas: ſed poſſe generare et velle generare ſm idē attribuunť ſm ꝙ generare: nō ğ generare erit rōne ꝓprietatis: ğ nō generat inq̄tum pr̄. ¶ Rn̄. cū generatio ſit ꝓductio ſilis in natura. actus generādi ꝑ ſe ponit naturā generātis et ꝓductionē ſilis vel ɔformis. pōt ğ attribui pſone generanti ꝑ ſe rōne nature: ⁊ rōne ꝓprietatis ꝓductōnis. verū ergo ē ꝙ pr̄ inq̄tum de⁹ generat vt ſit attributio rōne nature. ⁊ pater inq̄tum pr̄ generat: vt ſit attributō rōne ꝓprietatis ꝓductōnis. Si aūt ɔiūgas vtrūq̄ꝫ pr̄ inq̄tum de⁹ pater generat. habes exp̄ſſam totam rōnem ꝑ ſe generatōnis. vt in ħ ꝙ dico de⁹ exprimať natura. in ħ ꝙ dico pater: ꝓprietas ꝓductōnis. ¶ Ad illud qḋ obijciť. ꝙ eſſe patrē ɔſeq̄tur generare: dōm ꝙ verū eſt in creaturis ſꝫ nō in diuis. Relationes cim̄ in creaturis ſunt rerū ɔparatꝝ ad ſeinuicem. ⁊ ideo ſunt veniētes. In diuis v̄o ſunt rerū. i. pſonaruꝫ relatarꝝ in inuicē exn̄tiuꝫ: et ideo inſiſtētes. q̄ꝛ ſicut dr̄ Ioh. xiiij. Ego in pr̄e et pr̄ in me ē. Unde dam̄. deitatis ypoſtaſes in inuicē ſunt. et q̄ꝛ in diuis relatōes ſunt inſiſtentes ⁊ iō ſunt ꝓprietates ⁊ relatōes idem. vn̄ patnitas et ꝓprietas ē ⁊ relatio. inq̄tum ꝓprietas ſm rōnē intelligentie p̄cedit generare: inq̄tum v̄o relatō ſimul eſt ¶ Ad illud v̄o anſel. pꝫ rn̄ſio. nam ſic̄ dictū eſt. generare attribuiť deo pr̄i: vt tota ratō determineť. de⁹ cim̄ genuit deū pr̄ filiū: ſꝫ in vno determiať naťa gignentis: i altero ꝓprietas generatōis. et ſic verū eſt qḋ dic anſel. ꝙ de⁹ genuit deū tangēdo naturā: nō generātis ꝓprietatem. ¶ Ad aliud dicūt. ꝙ nō ſeq̄tur: ſi generat ſm ꝙ deus: ꝙ generare ɔueniat toti trinitati. q̄ꝛ cū dr̄ de⁹ genuit deū. ħ nomē de⁹ ex adiūctōne v̄bi trahiť ad ſupponendū ꝓ pr̄e. ſilr̄ cū diciť de⁹ ſpirat deū: trahiť ad ſupponēdū ꝓ pr̄e vel filio. cū itaq̄ꝫ diciť velle vł poſſe generaē duo dicunť: velle ⁊ poſſe qḋ ad deuꝫ ꝑtinet. generare: quod ad pr̄em. et iō ſic intelligendū eſt ſuppoſitū deus pater potuit vel voluit generare.

Queſtio. lx. de hoc noīe filius.

Conſequenter queritur de ħ noīe fili⁹. circa qḋ q̄runtur plura. In p̄mis ğ q̄rendū eēt vtrū equiuoce vel vniuoce diceret de filio dei ꝑ naturā ⁊ de nob q dicimur filij ꝑ adoptōnem ſꝫ iſtud cū alijs q̄ q̄runť de filiatōe ꝑ adoptōē determiať infra tractatu de fide hūanitatis. q. de natiuitate tꝑali xp̄i. Sꝫ ad pn̄s q̄runť iſta. Prīo quō ſit ꝓpriū nomē pſone diuie. Scōo an nos dicamur filij dei ꝑ naturā vel ꝑ ſolā gr̄aꝫ. Tercio vtrꝫ demones vł mali hoīes dicanť filij dei. Quarto an adam in ſtatu innocētie dicať fili⁹ dei. Quinto de ſctificatis in vtero.

Membrum primum

Ad p̄mū moueť qō. xxvj. di. j. ſen. Quō ſit ꝓpriū nato deo eſſe dei filiū vel genitū ex deo. cū hoīes filij dei vocenť. ſm illḋ p̄s. Ego dixi dij eſtis ⁊ fi. ex. oñis. et deu. vj. Fili⁹ me⁹ p̄mogenit⁹ iſrł. Et rn̄deť ꝙ de⁹ nat⁹ ē dei fili⁹: ⁊ nos: ſꝫ differēter. q̄ꝛ ille ē fili⁹ ꝑ naturā: nos ꝑ adoptōnē. ille ſił nat⁹ et fili⁹: nō pri⁹ nati q̄ filij. ille origīs ꝓprietate: nos factura. ille fili⁹ vere: nos nūcupatōe. ille filius ſoli⁹ pr̄is: nos toti⁹ t̄nitatis. Un̄ hyl. in. iiij. lib. de tri. dn̄s dicens pr̄ clarifica filiū ⁊c̄. ioh. xvij. nō ſolo nomine ɔteſtat⁹ eſt ſe eſſe filiū: ſꝫ etiā ꝓprietate. nos filij dei ſum⁹: ſꝫ nō talis ħ fili⁹. ħ em̄ ver⁹ ⁊ ꝓpri⁹ fili⁹ origine: nō adoptōne. v̄itate: nō nūcupatōe. natiuitate: nō creatōne.

Membrum ſecūdum

Secundo querit̃. an dicamur filij ꝑ naturã vel ꝑ solã grãm. cũ eñ ſit in nob̃ duplex eẽ ſcʒ nature ⁊ grẽ. aut ꝗ dicimur filij ꝓpt̃ eſſe nature: aut ꝓpter eſſe grẽ. ſi ꝓpter eſſe nature: tũc q̃libet creat̃a põt dici filiꝰ dei ſic̃ ⁊ rõnalis. qm̃ illo mõ nõ dicit̃ deus pr̃ niſi ꝑ creatõeʒ. ħ creator ẽ oĩm: ꝗ pr̃nitas q̃ ineſt ei ꝑ creatõʒ: erit reſpectu cuiuſlibʒ creature. Si aũt dicimur filij ſolũ ꝓpter eſſe grẽ: ħ nõ videt̃ dicimur ei filij ꝓpter imaginẽ dei q̃ eſt in nob̃. ħ imago ñ differt niſi ẜm magis ⁊ minꝰ in cõformatõe ad deuʒ. ꝓut dr̃ imago creatõis et recreatõis: ſiue imago nature ⁊ grẽ: ħ magis ⁊ minꝰ nõ facit differẽ filiũ a nõ filio: ergo vtroq; mõ dicemur eẽ filij. ⁋ Q̃d eſt ꝯcedenduʒ. Rõnal̃ eñ creatura eo dr̃ filiꝰ dei inq̃tuʒ capax dei ẽ. hoc aũt ẽ in q̃tum ad imaginẽ ⁊ ſil̃itudinẽ dei ẽ. ⁊ inq̃tum capax dei eſt: pt̃ ꝑticipare deũ ⁊ inq̃tuʒ põt ꝑticipare deũ: põt eſſe deꝰ ꝑticipatiõe nõ nat̃a. ⁊ iõ rõne p̃dicte capacitatis: rõnalis creatura filius dei appellatur.

⁋ Membrũ tercium

Conſeq̃nter querit̃ an mali hoĩes vel demones pñt dici filij dei? Q̃ ſic videt̃ ꝑ p̃dicta cũ ſint creati ad imaginẽ. ⁋ Preteña facturã ipſiꝰ ſunt. dic aũt hyl̃. ꝙ hoĩes dicunt̃ filij dei ꝑ facturã. ⁋ Cõtra eʒech. xvj. pr̃ tuꝰ amorreus et mr̃ tua cethea dr̃ de malis. ⁋ Iteʒ ioh̃. viij. dyabolꝰ mẽdax eſt ⁊ pr̃ eiꝰ. ħ ꝑ mẽdaciũ intelligit̃ oĩe pc̃m. oĩe eñ mẽdaciũ pc̃m ẽ vt dic augꝰ. q̃libet enim pc̃tor filiꝰ ẽ dyaboli: nõ ꝗ dei. Et ioh̃. viij. vos ex pr̃e dyabolo eſtis. ⁊. j. Ioh̃. iij. in ħ maĩfeſti ſunt filij dei ⁊ filij dyaboli. ⁋ Item dyabolꝰ nõ hʒ poſſibilitatẽ aliquã ad mutatõeʒ diuine bonitatis. cũ volũtas ſua ſit vl̃r ꝯ̃ria volũtati dei. ⁋ Rñ. creatura rõnalis dr̃ imago eo ꝙ dei capax. Iſta capacitas ſiue potẽtia ꝑ pc̃m corrupta ẽ in dyabolo. nec ẽ recreabilis dyabolꝰ nec pñie ſuſceptibilis vt dic dam̃. iõ nõ eſt filiꝰ dei ħ fuit. q2 nõ eſt imago ĩ eo vt ẽ ad deũ ꝑticipandũ: ħ fuit a p̃ncipio creatõnis. ſil̃r dõm de dãnatis. De alijs malis dõm ꝙ ſimpl̃r ſũt filij dyaboli: ẜm quid aũt filij dei. eo ꝙ in ipis pt̃as eſt ad recreatõeʒ. et ita capacitas licet diminuta: et ita eo modo filij q̊ capaces.

⁋ Membrum quartũ

Deinde querit̃ vtrũ adam in ſtatu innocentie dicet̃ filiꝰ dei. Ad q̃d ſic. j. ſniaꝝ. di. xxvj. dr̃. ꝙ nos ſumꝰ priꝰ nati q̃ filij. Scd̃m hoc videt̃ ꝙ adã in p̃mo ſtatu nõ fuit filiꝰ nec angl̃s. ſil̃r ⁊ ꝙ poſtea nõ potuer̃t dici filij adoptiui: q2 adoptatio ẽ mutatõ ab ira in amorẽ. ⁋ Rñ. q̃d dr̃ ꝙ naſcimur priuſq̃ ſimꝰ filij ĩtelligẽdũ eſt de ſtatu pꝰ lapſuʒ Vñ adam fuit ſil̃ plaſmatꝰ ⁊ filiꝰ. ⁊ poſtea mutari potuit in filiũ grẽ. vñ mgr̃ loq̃tur de filijs ꝑ adoptõneʒ. et ſil̃r fuit ĩ adã: q2 priꝰ fuit q̃ fuit filiꝰ ꝑ grãʒ g̃tũfaciẽtẽ. Sʒ in hoc ẽ diſſil̃e. ꝙ nos ſumꝰ priꝰ filij ire q̃d ip̃e non fuit. Notandũ etiã ꝙ adã et ſi nõ tp̃e tñ natura priꝰ fuit q̃ filius dei ſiue ꝑ grãm innocẽtie: ſiue ꝑ grãm g̃tũfacientẽ. ſicut prius eſt ꝯſiderare naturã: poſtea eius innocentiã. ⁋ Ad aliud dicẽdũ. ꝙ cũ adoptio ſit mutatõ in gratiã. duplex dicit̃ adoptio: ſicut duplex mutatõ. Mutatõ eñ quedaʒ eſt ẜm ꝯtradictionẽ ſiue negatõneʒ: quedã ẜm ꝯtrarietatem. ſicut cuʒ anima mutat̃ ab ignorantia in ſciam. cum mutat̃ ab ignorãtia in ſciam ẜm negatõnẽ: tũc eſt mutatio ẜm ꝯtradictõeʒ. cuʒ v̉o ab ignorantia ẜm diſpoſitõeʒ mutatio eſt ẜm ꝯtrarietatẽ. Scd̃m hoc adoptio põt eſſe mutatio in gratiã ẜm negationẽ. cum ſcʒ de nõ grato fit gratus. vel põt eſſe mutatio de ingrato ẜm diſpoſitõem primo mõ fuit adoptõ in adam. ſecũdo modo in nobis.

⁋ Membrum quintum

Conſequẽter querit̃ an ſanctificati in vtero dicãt̃ filij. nam ſi nõ ſumꝰ prius nati q̃ filij. ꝗ cũ illi nõdum ſunt nati: nõ erũt filij.

⁋ Contra. creatio p̃cedit recreatiõem ⁊ ꝯditio ſanctificationẽ. ſanctificatio v̉o ponit filiatiõem. Cum ergo iã in vtero ſint ꝯditi ⁊ ſanctificati: ergo filij. ⁋ Rñ. eſt natiuitas duplex. natiuitas in vtero qua priꝰ fuerũt nati: ⁊ natiuitas ex vtero qua non.

⁋ Queſtio. lxj. de nomine filij quo dicitur imago.

Conſequenter queritur de noĩe imaginis eo eniʒ dicitur imago quo filius vt dicit augꝰ. de quo querunt̃ hec. Primo an imago in diuinis dicatur eſſential̃r. et quid ſit ẜm ꝙ ſic accipit̃. Secũdo q̃d imago in diuinis ꝑſonaliter. Tercio quõ imago eſſe ꝯueniat ſoli filio.

⁋ Membrum primum

Ad primũ ſic imago eſt cuiꝰ generatõ per imitatõem eſt ſicut dicit ph̃us. Iteʒ hyl̃. in li. d̉ ſinodis. imago ẽ eius rei quã imaginat̃ ſpẽs indifferẽs. Iteruʒ imago ẽ rei ad rem coeq̃ndã imaginaria ⁊ indiſtincta ſimilitudo. ⁋ Contra p̃maʒ ſic obijcit̃. nam ẜm hoc nõ erit imago q̃d nõ erit ens ab alio. cũ imago ſit cuiꝰ generatõ ꝑ imitationẽ eſt. non ꝗ diuĩa natura poterit dici imago: nec trinitas ꝑſonaꝝ. q̃d eſt ꝯtra hylariũ. iiij. de trini. deus ad cõem ſibi cũ deo imaginẽ eandẽq; ſil̃itudinẽ reperitur hoĩem oꝑari. Iteʒ ꝯtra bedã. gen̄. j. Faciamꝰ hoĩeʒ ad ⁊c̃. glo. cũ dr̃ faciamꝰ et nr̃aʒ: nõ eſt vna cois imago dei ⁊ angl̃oꝝ: ħ triũ ꝑſonarũ intelligit̃ imago. Querit̃ ꝗ ẜm ħ. q̃d ſit imago. aut eẽntia ſolũ: aut eẽntia in ꝑſonis. ⁊ cũ imago intelligat̃ q̃ eſt cois triũ ꝑſonaꝝ ⁊ inq̃tum hmõi ſic̃ dic beda: erit imago ẜm hãc acceptatõeʒ eẽntia in tribꝫ ꝑſonis. Et ħ eſt q̃d aug. in ẜmõe de imagĩe. Eſt ſil̃itudo t̃nitatis ĩ aĩa q̃ ẽ ad imaginẽ ſui ꝯditoris. ꝑfecte in pr̃e ⁊ filio et. ſ. ſ. ꝯdita. Et lʒ illa vniꝰ nature ſit: hʒ tñ in ſe tres dignitates. intellc̃tm. volũtatẽ. ⁊ mẽoriã. Et ſic̃ deꝰ pr̃ deꝰ filiꝰ deꝰ. ſ. ſ. nõ tñ tres dij. ita aĩa ẽ intellectꝰ volũtas ⁊ mẽoria: non tñ tres aĩe. Ex ħ relinq̃tur ꝙ cũ dr̃ imago in diuĩs eẽntial̃r: imago ẽ eẽntia ĩ tribꝫ ꝑſonis. ⁋ Sʒ ꝯtra ſi imago dic eẽntiã in tribus ꝑſoĩs: ꝗ ꝑ intellectũ abſtractis ꝑſonis nõ erit dicẽ imagineʒ. igit̃ nec aĩa poterit dici ad imaginẽ. q̃d eſt ꝯ̃ aug. in ẜmone de imagine vbi dic. ꝙ aĩa gerit quãdaʒ ſil̃itudinẽ trinitatis ẜm quã ẽ imago oĩpotẽtis dei. primo in eo ꝙ ſic̃ deꝰ ẽ viuit ⁊ ſapit: ita aĩa diuina ẜm ſuuʒ modũ ẽ viuit ⁊ ſapit. Sʒ viuẽ ⁊ ſaꝑe poſſumꝰ intelligẽ ĩ eẽntia dei circũſcripta t̃nitate ꝑſonaꝝ: ꝗ ⁊ imaginẽ nõ ꝗ imago dic eẽntiã in ꝑſonis. ⁋ Iteʒ obijcit̃. cuʒ imago ſꝑ dicat̃ ad aliq̃d. ſ. aliꝰ imago aut aliq̃rũ. ſi eẽntia diuina eſt imago: igit̃ erit aliꝰ ſed cuiꝰ? nõ põt dici ꝙ alicuiꝰ creati nec aliquoꝝ: quia nõ poſſet niſi diuinarũ ꝑſonarum. ſed cum neceſſe ſit diuerſitatem eſſe vel alteritatem imaginis et illius cuius eſt imago: nulla eſt autem diuerſitas vel alteritas eſſentie ad perſonas: ñ igitur eſt eſſentia imago perſonarum. nullo ergo modo poterit dici imago. ⁋ Rñſio. dicendum ꝙ imago dicitur dupliciter. ꝓprie ſcilicʒ quod ad imitatõneʒ alteriꝰ eſt: et improprie. et hoc dupl̃r. Uno modo ad cuiꝰ imitatõeʒ alterũ eſt exp̃ſſum. Alio mõ ẜm ꝙ in imitatõne ſunt aliq̃. Primo mõ dr̃ q̃ſi paſſiue. ſ. forma exp̃ſſa ad imitatiõeʒ alteriꝰ. Scd̃o mõ q̃ſi actiue. ſ. forma ad cuius exp̃ſſionẽ eſt alia. Tercio q̃ſi relatiẽ. ſ. reſpectꝰ imitatõnis aliquoꝝ in aliq̃ forma. ẜm primũ modũ eẽntia diuina ñ pt̃ dici imago: ħ filiꝰ d̉i imago pr̃is: ⁊ hõ imago dei ẜm ſuũ modũ. Scd̃m aliũ modũ eẽntia diuina in ꝑſonis dicitur imago hominis. quia ad imitationeʒ eius exp̃ſſiſſime eſt hõ. Scd̃m tercium moduʒ dicitur eſſentia imago perſonarũ. quia ẜm ipſam ſunt in omnimoda imitatione eſſentie et virtutis. et tunc ſignificatur

eſſentia diuina vt relatio velut forma reſpectiua: quem
admodū ſignificat̄ ꝑ hoc nomē ſilitudo. nec ſeqtur ex ẜ
ꝙ ſit alꝛitas vel diuerſitas eſſentie ad ꝑſonas: ẜ ꝙ aliꝰ
modꝰ vel alitr̄ intelligēdi eēntiā ⁊ ꝑſonas. ¶ Nota ḡ ꝙ
cū dr̄ eſſentia imago triū ꝑſonaꝝ. ꝯnotat̄ relatō vel re
ſpectꝰ intrīſecꝰ ꝑſonaꝝ in eq̄litate eſſentie. Vn̄ beda ſu
per geñ. Faciamꝰ hoīem ad imagi. ⁊c̄. In eo ꝙ dr̄ faci
amus: vna opatio triū ꝑſonaꝝ exp̄mit̄. in eo ꝙ ad ima
ginem: vna et eq̄lis ſuƀa trinitatis. ẜm vō ꝙ dr̄ imago
ad hoīem: notat̄ reſpectꝰ extrinſecꝰ ⁊ ꝯnotat̄ reſpectꝰ cre
ature imitātis exp̄ſſe deū. ẜm ꝙ poſſibile ē. ⁊ ē exēplum
hꝰ cū dicit̄. iſti ſunt ſiles: notat̄ intrinſeca relatō. ⁊ cuꝫ
dr̄ iſti ſunt ſiles illi: notat̄ extrinſeca. ⁊ per hoc pꝫ ſolo
ad primū ⁊ vltimū obm. ¶ Ad illud vō qꝺ q̄rit an ima
go dicta de eēntia ſignificet eſſentiā aut etiā in ꝑſonis.
dōm ꝙ imago improprie ſignificet eēntiā: minꝰ tñ ꝓprie
ſignificat eēntiā in ꝑſonis. ⁊ rō huiꝰ eſt: qꝛ imago notat
p̄litateꝫ. ⁊ dic reſpectū q reſpectꝰ p̄liū eſt. qꝛ ex ꝑte eſſen
tie in q̄tuꝫ hmōi nulla p̄litas eſt niſi ꝯſideret̄ i ꝑſonis.
⁊ tūc p̄litas ꝑſonaꝝ ē vnitas ẜm quā ſig̃ficat̄ imitatio
ex ꝑte eēntie ꝓpter quā imago minꝰ ꝓprie ſūpta ſig̃ficat
eēntiā in ꝑſonis. magis vō improprie poſſet ſignificare
eēntiā vn̄ ẜm quēdā modū abſtractis ꝑſonis intellige-
mus hoīeꝫ ad imaginē dei ẜm eē viuē et ſapē. nec ītelli-
gemꝰ ex ꝑte eēntie p̄litatē vel diuerſitatē ſuƀe nec diſti-
ctōeꝫ ꝑſonaꝝ ẜm hūc modū: ẜ multiplicitatē vtutis. nō
dico m̄ltitudinē: qꝛ m̄ltiplicitas vtutis dr̄ reſpectu effe
ctuū. Eſt eniꝫ regula. quanto aliqd ſimpliciꝰ in eēntia:
tanto m̄ltipliciꝰ in vtute ſic̄ pꝫ. imaginatō ſimplitior ē
in eēntia ſenſu exteriori: ⁊ m̄ltiplicior in vtute. rō ima-
ginatōe: intellectus rōe. ẜm hoc ḡ diceret̄ ꝙ imago ꝯno
taret m̄ltiplicitatē. ¶ Iteꝫ q̄rit̄ ẜm ꝙ imago dic eēntiā
ad cuiꝰ imitatōꝫ fit aliud: qd p̄ciſe ſit imago? nūqd erit
eēntia ẜm rōnem exēplaritatis. Cont̄. ſi ẜ: ḡ qcūqꝫ ſūt
ad exēplar erūt ad imaginē ẜ oīs creature ſūt ad exē-
plar. ḡ oīs creat̄e ſunt ad imaginē. ḡ ipis poterit ꝯue-
nire iſtꝺ: faciamꝰ ad imaginē ⁊c̄. qꝺ negāt oēs. ¶ Rñ.
imago dic diuinā eēntiaꝫ in tribꝫ ꝑſonis vt exēplar ad
imitatōeꝫ exp̄ſſam. ⁊ hoc ē plena ⁊ p̄ciſa rō imagis ẜm
ꝙ ꝯuenit dine eēntie i tribꝫ ꝑſonis. addit̄ at̄ ſup rōnem
exēplaris reſpectꝰ imitatiōis exp̄ſſe q quidē reſpc̄ts erit
in creatura. ſ. aīa rōnali ꝯpatione dei: ⁊ ꝯnotatꝰ in ſig̃-
catōne imagis ẜm ꝙ deſig̃t dinā eēntiā in tribꝫ ꝑſonis

Membrum tercium

Vide q̄rit̄ qd ſit imago in dinis ẜm ꝙ ac
cipit̄ ꝑſonal̄r. Ad qꝺ nota duas diffini-
tōnes hyl. p̄ma ē hec. imago ē eiꝰ qꝺ ima
ginat̄ ſpēs indifferēs. Scđa ē imago rei
ad rē coeq̄ndaꝫ imaginata ⁊ indiſcreta ſilitudo. Prio
ḡ querit̄ de partibus prime diffinitōnis. Scđo de par-
tibus ſcđe. Tercio de dr̄ia haꝝ diffinitionū.

Articulus primus

Querit̄ ḡ prio de p̄ma diffinitione. Nam dic
hyl. ꝯñter. ꝙ nccē ē imaginē hr̄e in ſe ſpēꝫ ⁊
eēntiā ⁊ naturaꝫ actoris. q̄re ḡ magis diffi
nit̄ imago ꝑ ſpēm q̄ ꝑ naturā vel eſſentiā. ⁊ q̄re magis
appropriat̄ imago filio q̄ eēntia vel natura? ¶ Itē ſpūſ-
ſct̄s eſt ſpēs indifferēs in ſƀa cū pr̄e. et ipm rep̄ntat: ḡ ē
imago ipiꝰ. ¶ Iteꝫ ꝙ dr̄ ibi ſpēs. aut em̄ ſpēs dic eēnti
am: aut ꝑſonā. nō eēntiā: qꝛ eēntia nō dr̄ relatiē. nec ꝑ-
ſonā: qꝛ nō ē perſona indifferēs ẜ differēs filiꝰ a patre.
¶ Item q̄rit̄. ſi ſpūſſct̄s ē ſpēs vel imago? vidr̄ em̄ ꝙ ſic.
qꝛ ſicut filiꝰ rep̄ntat pr̄em. et ꝯuenit cuꝫ eo in ſuƀa ⁊ in
notōne. qꝛ aliꝰ a filio ſic̄ a pr̄e. ſic̄ ſpūſſct̄s indifferens ē
in ſuƀa cū filio et̄ in notiōe. qꝛ ſicut filiꝰ a pr̄e ē: ſic ſpūſ-
ſct̄s. ¶ Rñ. ꝙ imago ē ſpēs. i. ꝯformitas exp̄ſſiua eius
quē imaginat̄. i. rep̄ntat ⁊ indifferēs in ſuƀa cū illo. qꝺ
dr̄ ad dr̄am imaginis create. q alteriꝰ ē ſuƀe cū eo queꝫ
imaginat̄. ¶ Ad illꝺ ḡ qꝺ p̄mo q̄ritur. dōm ꝙ ſpēs re-
feretur ad cognitōnem. cognitio aūt appropriatur filio
⁊ iō imago magis ꝑ ſpēm diffinit̄. Differūt aūt ſpēs. ⁊
natura. et eēntia. Eſſentia ei eſt q̄ res ē. natura vō mo-
uet vel agit: ſpēs q̄ ꝯg̃ſcitur. ¶ Ad aliud dōm. ꝙ ſpēs h̄
dr̄ relatiue. dic em̄ eēntiā: ẜ ꝯnotat ꝯformitatē plenam
quā hꝫ filius cū pr̄e in eēntialibꝫ ⁊ notōe. lꝫ em̄ ſpūſſā-
ctus hꝫ ꝯformitatē in eēntialibꝫ: nō tñ hꝫ cū pr̄e in ali-
q̄ notōne. vn̄ nō pōt dici ſpēs indifferēs ꝓut ſumit̄ ſpēs
in hac diffinitōe. dic em̄ dinaꝫ eēntiā ẜ ꝯnotat notōna-
lem ꝯformitatē. ¶ Ad aliud dōm. ꝙ ſpēs ſupponit dinā
eſſentiā. ⁊ ſupponit ꝑſonā: ⁊ ꝯnotat ꝯformitatē vn̄ eſt in
differētia in ꝯformitate q̄ eſt notiōis: nō ꝑſone. Vn̄ qꝺ
dr̄ ſpēs indifferēs. idem ac ſi diceret̄ ꝑſona ꝯformis in-
differēs: vt notet̄ indr̄a reſpectu ꝯformitatis nō reſpe-
ctu ꝑſone. ⁊ iſta ꝯformitas attendit̄ q̄tum ad eēntiā: qꝛ
pr̄ et filiꝰ deꝰ. q̄tuꝫ ad notōeꝫ: qꝛ vterqꝫ ſpirat ſpiñſct̄m
¶ Ad aliud qꝺ obijcit̄. ꝙ ſpūſſct̄s ē imago filij. qꝛ ꝯueīt
cū eo in eēntia et in ꝓprietate q̄ eſt: qꝛ ipe ab alio ſic̄ fili-
us. ꝑ auc̄teꝫ dam̄. dōm ꝙ ē ab alio nō facit notōeꝫ per
ſone: qꝛ equiuoce dr̄ de filio et ſpūſcto. preterea eſſe ab
alio ſiue accipe nō notat niſi p̄uatōeꝫ ſeu negatōeꝫ. idē
em̄ ē accipē qꝺ nō habē a ſe. ad ẜ aūt ꝙ dicat̄ aliqd eſſe
imago alteriꝰ: exigit̄ ꝯformitas in aliq̄ pōne. nō em̄ la-
pis dr̄ imago ligni qꝛ nō eſt hō. Qꝺ aūt dic dam̄. ꝙ ſpi
rituſſct̄s eſt imago filij intelligitur effectiue: ⁊ illud am
plius declarabitur.

Articulus ſecūdus

Scđo q̄rit̄ de ꝑtibꝫ ſcđe diffinitōis q̄ eſt. ima
go ē rei ad rem coeq̄ndā imaginata et indi-
ſcreta ſilitudo. vr̄ em̄ hec ꝯuenire eēntie et
ſpūiſcto. idē ei ē ſilitudo ⁊ eēntia. ḡ qcqd ꝯuenit vni: et
alij. ẜ ſilitudini ꝯueīt ꝙ ſit imaginata: ḡ ⁊ eēntie. ¶ Itē
ſicut i filio ⁊ pr̄e ē eēntia ⁊ i nullo differens: ita ⁊ ſpiri-
tuſcto. ḡ imaginata ⁊ indiſtricta ſilitudo. ¶ Iteꝫ ſilitu
do aut ſumit̄ ibi eēntial̄r: aut ꝑſonal̄r. ſi eēntial̄r: ḡ ma
le dr̄ imaginata: qꝛ eēntia nō diſtinguit̄ imaginatū aūt
dic diſtinctū. ſi ꝑſonal̄r: ḡ male dr̄ ſilitudo indiſcreta.
ꝑſona em̄ diſcreta ē ab alia. ¶ Rñ. ꝙ dr̄ ſilitudo ñ cō-
uenit eēntie. ꝙ dr̄ imaginata: nō ꝯueīt ſpūiſcto. Silitu
do em̄ dic duo. diſtinctōeꝫ ꝑſonaꝝ: qꝛ nō ē ſilitudo eiꝰ-
deꝫ ad ſe: et vnitatē forme in q̄ aſſil̄ant̄. Qꝛ ḡ dic imagi
natū: dr̄ rōe exp̄ſſe imitatōis. ꝙ dr̄ indiſtricta: rōe vni-
tatis eēntie. Cū ḡ dr̄ filius ſilitudo pr̄is. notat̄ ꝙ ſit di
ſtinctꝰ a pr̄e: ⁊ ꝙ ꝯueniat cū eo in aliq̄ forā. ſ. in eēntia.
vn̄ ſilitudo ẜm rē ſiue p̄ncipale ſignificatū idē eſt ꝙ eēn
tia. Sꝫ eēntia ſignificat abſolute ſilitudo vō i reſpc̄tu
eſt ei ſilitudo vnitas aliq̄ꝝ in forma. vn̄ nō valet idem ē
ſilitudo qꝺ eēntia. ẜ ſilitudo ē imaginata: ḡ ⁊ eēntia. ḡ
diſtincta. Nā ſilitudo nō dr̄ imagiata rōe p̄ncipalis ſi
gnificati: ẜ rōe imitatōis exp̄ſſe ibi ꝯnotate. ẜ indiſtri-
cte dr̄ rōe p̄ncipalis ſig̃ficati. ſ. eēntie. Item ſpūſſctus
nō ē ſilitudo exp̄ſſa. qꝛ nō ꝯueīt in notōe. Cuꝫ ḡ dꝛ ima
go ē ſilitudo indiſcreta. notat̄ vnitas eēntie diſtinctio
ꝑſonaꝝ. Cū vō addit̄ imaginata: notat̄ exp̄ſſio ſilitudi
nis q̄ ꝯuenit ſoli filio. qꝛ filiꝰ eſt ſilitudo pr̄is exp̄ſſa qꝺ
nō ſpūſſct̄s. rei ad rē coequādā dr̄ ad dr̄am imagis cre
ate q̄ nō coeq̄tur ei cuiꝰ ē imago. Aliter dicūt qdā ad p̄
dicta ⁊ ad vltīo q̄ſita. ꝙ imago hꝫ q̄ſi duo de ſuo intel-
lecto. eēntiā in q̄ coicat cū actore: ⁊ diſtinctōeꝫ q̄ diſtin-
guit̄ ab eo. ⁊ hec duo ſignificat hyl. in vtraqꝫ diffinitōe
Qꝛ em̄ dꝛ in p̄ma ꝙ ē ſpēs indifferēs: vnitatē ſignificat
eēntie. ꝑ ẜ ꝙ addit̄ quē imagiat̄: notat̄ diſtinctō. Vnꝺ
in hac diffinitōe ponit̄ eēntia recte: diſtinctō obliq̄. In
altera vō diſtinctō recte: eo ꝙ imago recipit diſtinctōꝫ
in ſua diffinitōe ſic̄ ꝓmū diffiniēs. ſilitudo at̄ dic diſtin
ctōeꝫ qꝛ ſilitudo ſola nō ē. vn̄ iſta diffinitō ordie ꝑtium
⁊ poſitōe differt a p̄ma. quēadmodū differt iſte due dif
finitōes. ſimꝰ eſt naſus curuꝰ: ſimitas ē naſi curuitas.
Ex his pꝫ dr̄a ẜm rōeꝫ intelligētie ſpēi et ſilitudis. qa
ſpēs demr̄at eēntiā ſiue natoꝫ: ſilitudo diſtictōeꝫ. ſpēs

eēm ē q̄ res ꝯgnoſcit. ⁊ idē ꝯuenit ſilitudini: ſ addit ſilitudo eē ab alio. Vñ ſilitudo ē ſpēs ens ab alio. Sȝ adhuc imago addit ſup̄ ſilitudinē expſſionē ꝯueniētie. vñ dicit aug. in li. lxxxiij. q. ꝙ oīs imago ē expſſa ſilitudo. ⁊ addit hoc ad demōſtrandā veritatē rei cuiꝰ ē imago. ⁊ iō in diffinitōe imaginis addit imaginata ſup̄ ſilitudinē ad demōſtrandū expſſionem ſilitudinis. Ultra vō addit indiſcreta: ad demōſtrandū veritatē eēntie ⁊ indr̄am. Si qs aūt obijciat ꝙ oppoſitō eſt cū dr̄ indiſcreta ſilitudo. qꝛ ſilitudo dic diſtinctōnem: indiſcreta indr̄am. dōm ꝙ indr̄ia eēntie nō opponit diſtinctōni pſonaꝝ. Notandū aūt eſt ex his q̄ dic hyl. ꝙ necē ē imaginē hr̄e ſpēm naturā ⁊ eēntiā actoris. pȝ ꝙ ſpēs nō ē proprietas imagīs ſ ſolū appropriata. ſupponit ei ideȝ nomie ſpēi eēntie ⁊ nate. Iteȝ p ſ ꝙ dr̄ ad rē coeq̄ndaȝ in ſcd̄a diſtinctiōe imagīs demōſtratis. pfectō ſiue pfecta rei impletō vñ aug. imago ſi pfecte implet id cuiꝰ ē imago. coeq̄tur ei: nō illud imagini. p illā ſcd̄aȝ dr̄aȝ ſepatur imago increata a creata. qm̄ vō imagiata notat diſtinctōeȝ q̄ non ꝯuenit eēntie: iō nō ponit recte ſ obliq̄ in p̄ma diffinitōe. vt diceret: imago ē ſpēs indifferens. qꝛ ſpēs ibi ſupponit eēntiā. ponit aūt recte in ſcd̄a: qꝛ ſimilitudo ſupponit reȝ diſtinguibilem vel diſtinctam.

Articulus tercius

Deinde q̄rit de dr̄a haꝝ diffinitōnū. ꝙuis iā tacta ſit. in vtraqȝ ei notat q̄d ē ꝯueniētie et q̄d ē dr̄e. alia ei ē ꝯueniētia ⁊ alia dr̄a imaginis ad id cuiꝰ ē imago. In p̄ria ei cū dr̄ ſpēs indrn̄s. notat ꝯueniētia. in ſcd̄a cuȝ dr̄ ſilitudo indiſcreta: notat ꝯueniētiā. ꝙ addit imaginata: nōt dr̄iaȝ. Querit ḡ quō differāt. ¶ Rñ. cū filiꝰ ſit expſſa ſilitudo p̄ris ꝙtū ad cognitōeȝ ⁊ v̇tutē q̄ ei attribuit. inq̄tuȝ ē dei v̇tus et ſapia. p̄ma diffinitō imaginis dat ſm expſſaȝ ſilitudinē ꝙtū ad cognitōeȝ. vñ dr̄ ſpēs indrn̄s: ſpēi aut rō ptinet ad cognitōeȝ. Scd̄a vō diffinitio dat ſm expſſaȝ ſilitudinē in v̇tute. vñ dr̄ imago rei ad rem coeq̄ndā imaginata ⁊ indiſcreta ſilitudo. eq̄litas aūt dic vnitateȝ in q̄ntitate q̄ in diuinis ē virtꝰ. coeq̄litas vō dic expſſaȝ imitatōeȝ in v̇tute. ¶ Nota et ꝙ filiꝰ dr̄ eēntia inq̄tuȝ eſt ⁊ hȝ eſſe. natura inq̄tū hȝ eſſe p generatōeȝ. ſpēs vō dicitur inq̄tum ē p̄ncipiū ꝯgnoſcendi patrem: et ſic pȝ dr̄a illarum diffinitionum.

Membrum tercium

Reſtat q̄rendū quō imagīs nomē ꝓprie cō uemat filio. ⁊ q̄runt duo. Prio vtꝝ nom̄ imaginis poſſȝ ꝯuenire rōnali create ⁊ filio dei. ⁊ ſi ꝯueniat aliq̄ mō: vtrū vniuoce vel equiuoce. Scd̄o vtrū poſſet attribui ſpirituiſancto

Articulꝰ primus

Ad primū ſūt auctes. Nā dic aug. in ſmone de imagīe. ꝙ nulli alij create ab hoīe dedit ꝙ ſit imago. Geñ. j. Faciamꝰ hoīeȝ ad ima. ⁊ ſili. ⁊c. ¶ Iteȝ aug. in li. de tri. qꝛ mēs imago dei ē capax dei ē. ¶ Q̄d ꝯcedēdū ē. ¶ Sȝ adhuc q̄rit vtrū equiuoce dicat d̄ filio dei ⁊ hoīe. Q̄ꝛ vniuoce vr̄ ſic. Uniuoca ei dicunt q̄ꝝ noīn̄ cōe ē et rō ſbe eadē: ſ imagini ꝓut filiꝰ dr̄ imago: ⁊ imagini ꝓut homo dr̄ imago: ꝯueīt rō vna. ſ. imago ē cuiꝰ generatō ē p imitatōneȝ: ḡ vniuoce dr̄ imago d̄ filio dei ⁊ hoīe. ¶ Cont. imago q̄ ē filiꝰ: ē ſimilitudo expſſa a p̄re in idēptitate ſbe. imago q̄ ē hō in diuerſitate ſbe: ḡ nō vniuoce dicet imago. ¶ Itē imago q̄ eſt filiꝰ ē expſſa a p̄re. imago q̄ ē hō a tota t̄nitate: ḡ n̄ vniuoce. ¶ Rñ. dōm. ꝙ ē imago creata ⁊ icreata: quēadmodū verbū. ⁊ qꝛ nl̄ ē vniuocū create ⁊ creatori. iō imago non dr̄ vniuoce de hoīe ⁊ de filio dei. qꝛ imago ē ens ab alio p imitatōeȝ: ſ ens ab alio nō dr̄ vniuoce de hoīe ⁊ filio dei. qꝛ inq̄tū dr̄ de filio dei: hec ꝑpoſitō ab: nō dic cāſlitatē ſ nate ordinē inq̄tū de hoīe dr̄: cāſlitatē notat. ſilr̄ iſte terminꝰ alio ꝓut ens ab alio de filio dei dr̄: ſupponit pſonalr̄ nō eēntialr̄. vñ diſtinctōneȝ notat vnꝰ ab altēo ſm pſonalē ꝓprietatē: nō ſm eēntiā. Prout dr̄ de hoīe ens ab alio: iſte terminꝰ alio ſupponit eēntialit: ⁊ notat dr̄ſitatē ſm eēntiā imaginis ad id cꝰ ē imago. vñ imago ꝓut dr̄ de filio: tm̄ ad p̄reȝ refert. ꝓut dr̄ de hoīe: ad totā trinitatē. ſm ei mēoriā intelligētiā ⁊ voluntatē q̄ ſunt ī mente: dr̄ hō eſſe ad imaginē dei. vñ eſt imago trinitatis et vnitatis. et hoc ſigficat p hoc ꝙ dr̄ faciamꝰ hoīem ad imaginem ⁊c. filius vō nō eſt imago trinitatis ⁊ vnitatis: ſ ſoluȝ p̄ris. q̄a ḡ imago dicta de filio reſpectu p̄ris nō importat diſtinctōeȝ eēntialē ſed ſolūmodo pſonalē: ideo dicit de filio qm̄ eſt imago patris. nō ad imaginē vt dic augu. de hoīe vō dicit qm̄ eſt imago et ad imaginē: vt p hāc ꝑpoſitōneȝ ad: notet diuerſitas imaginis ⁊ ſepatoi aꝛe cuiꝰ ē imago. ⁊ ſm hoc pȝ quō imago nō ſumat vniuoce. imago eniȝ ꝓut dr̄ de filio ſic diffinit ab hyl. in li. de ſinod. imago ē eius rei quā imaginatur ſpecies indifferens.

Articulꝰ ſecundꝰ

Secūdo querit vtrum nomē imaginis poſſit attribui ſpūiſcto. Nam videt ei ꝯuenire p̄dicta rō imaginis. ¶ Item dam̄. dicit ꝙ ſpirituſſcts ē imago filij p quā xp̄c inhabitās hoīem: dat ꝙ ſm imaginē eſt deꝰ. ¶ Pretēa. ſic filꝰ a p̄re hn̄s cum p̄re nate indr̄iaȝ: ita. ſ. ſ. ē a p̄re hn̄s cū p̄re nature īdifferentiā. q̄re videt. ſ. ſ. imago p̄ris ſic filiꝰ. Nō em̄ vidr̄ filiꝰ dici imago: niſi q̄a ē ab ip̄o p nate indr̄aȝ. ¶ Rñ. ſm aug. in li. de tri. ⁊. lxxiij. q. Oīs imago ē ſilitudo: ſ nō ꝯuertit. eſt em̄ imago expſſa ſilitudo q̄ in creaturis determinat ꝙtum ad figuram q̄ntitatē et materiā. In creaturis em̄ filius materiā habȝ a p̄re. in diuinis aūt determinat ꝙtum ad naturā ſimpliciter ⁊ rōnem nature. Eſt eniȝ filius ens a patre. coīcans cum patre ī natura et rōne nature. hoc eſt notione q̄ ſunt vnum principiū ſpūſſcti. Spūſſanctꝰ vō habet vnitatē cum patre in eſſentia: ſ nō in ꝯmuni notione q̄ ab eis ꝓducat alia pſona. q̄a ergo ratō imaginis eſt ens ab alio: indifferēs illi in natura ⁊ rōne nature: ideo eſſe imaginē p̄ris ꝯuenit filio nō ſpūiſcto. ideo eſſe imaginē p̄ris ꝯuenit filio et ratō ſupꝛapoſita ab hylario. ſ nō ꝯuenit ſpūiſancto. Nam noīe ſpeciei intelligit hylariꝰ nō ſolum ꝯformitatem nature: ſed etiā ꝯmunitatem notionis. hoc eſt quod dicit Rich. in li. de trinitate. fides catholica confitetur: qualis pater talis filius talis ſpirituſſanctus. ⁊ ꝙ vterqȝ p omnia patri ꝯſimilis et coequalis. Si igitur filius rcte dictus eſt imago patris rōne expꝛeſſe in eo ſilitudinis. cur non etiam ſpirituſſanctꝰ imago p̄ris recte dicatur: cum vterqȝ ſimilis ⁊ coeq̄lis inueniatuꝛ. ¶ Sed huiꝰ queſtōnis nodum cicius vt credo ſoluimꝰ: ſi ad ꝓprietatū conſideratōnem recurꝛimus. Cōmune ē omībus om̄em plenitudinē habeꝛe. ꝯmune patri ⁊ filio nō tam habere q̄ dare. ꝓpriuȝ autem ſpirituiſancto habere nec alij dare. In hoc igitur ſolus filius expꝛeſſam ſimilitudinem patris in ſe habet et imaginem tenet. ꝙ ſicut diuinitatis plenitudo manat de vno: ſic et eadem plenitudinis largitio manat d̄ alio. nec minus aliquid nec alio modo accipit ſpirituſſanctꝰ ab vno q̄ ab alio. nulla autem pſona oīno a ſpiritu plenitudinem diuitatis accipit: et ideo imaginē patris in ſeipſo nō exp̄mit. Ecce habes cur imago p̄ris dicatur filius nō ſpirituſſanctus. ¶ Ad illud dam̄. ꝙ ſpirituſſanctus eſt imago filij. dicendū ꝙ filius dicit eſſe imago patris multipliciter. Uno modo quaſi effectiue. ſicut eniȝ artifex habēs imaginem herculis in mente: p illam facit eam in materia: ſic pater p filiū imaginem dicit opari imaginem creataȝ. Uñ aug. ad ianuariū. imago inuiſibilis p̄ris ſaluatoꝛ nr̄ ē. ꝙtū ad p̄reȝ v̇itas ē: ꝙtū ad nos q̄bꝫ reuelat imago ē: ſ ſic pr̄ p filium imaginē opat imaginem

creatõis: ita ꝑ ſpm̄ſctm imaginē recreatõis. et ita ſpirituſſcts imago ē ſicut fili⁹ ſcꝫ q̄ſi effectiue. Scd̄m hoc ğ dõm de .ſ.ſ. ꝙ nõ dr̄ imago ſimplr̄: ſ; q̄ſi effectiue ſcꝫ reſpectu imaginis recreatiõnis. Vn̄ imago de ſpūſcto duo imꝑtat. ꝙ ē a filio: et ꝙ eſt ab ip̄o donū. ſm ꝙ ī nobis ē imago recreatõis: ſed abſolute nõ eſt imago ſic̄ filius. q2 nõ eſt a p̄re vt hn̄s ꝯformitatē in ꝓductõne pſone ex ſe. ¶ Sꝫ adhuc obijcit̄ ſic. fili⁹ eſt imago p̄ris ga ē ei⁹ exp̄ſſa ſil'itudo. ſ; tūc cū .ſ.ſ. ſit a filio q̄re nõ ē imago filij: q2 eſt ei⁹ exp̄ſſa ſil'itudo. nõ em̄ ꝯtingit inuenire exp̄ſſionē. Preterea fili⁹ dr̄ eſſe imago p̄ris 7 h̄re in ſe exp̄ſſam p̄ris ſil'itudinē. eo ꝙ ſicut a p̄re manat pleitudo diuiātis: ſic a filio q̄re ſil'r cū eſſe ab alio ꝯueniat .ſ.ſ. erit .ſ.ſ. exp̄ſſa ſil'itudo filij. ¶ Rn̄. ſaluo ſemꝑ meliori iudicio. ꝙ .ſ.ſ. nõ dr̄ eſſe imago ꝓprie nec filij nec patris filij nõ põt dici: cū fili⁹ ſit imago. ſi ğ eſſet imago filij: eſſet imago imaginis: qd̄ nõ ꝯuenit dicē. Et ē exemplū. cū a re extra naſcit̄ ſil'itudo. in mente artificis expreſſa imago eſt. Si aūt ꝑ illā oparet̄ ſtatuam ad ſil'itudinē herculis: nõ diceret̄ ſtatua imago ſil'itudinis in mente ſ; magis ipſi⁹ herculis. Sil'r ſm hāc rõnem cū fili⁹ rationē medij h̄eat nõ põt dici ꝙ .ſ.ſ. ſit imago ei⁹: ſ; poti⁹ p̄ris. nõ tn̄ dr̄ imago p̄ris qm̄ nõ eſt exp̄ſſiua ſil'itudo. qm̄ in filio eſt exp̄ſſior. ¶ Sꝫ adhuc querit̄. cum .ſ.ſ. ſit oīno ſil'is p̄ri ſic̄ fili⁹ et in nullo diſſil'is. q̄re nõ põt dici imago p̄ris ſm hāc rõeꝫ ſic̄ 7 fili⁹. Rn̄ſio. imago dr̄ q̄i imitago. q2 rep̄ntat illud a quo eſt. Dõm ē igit̄. ꝙ ꝓprie imago nõ dr̄ niſi vni⁹ ſoli⁹. vt imago achillis nõ ē niſi achillis. ſ; .ſ.ſ. a duobꝫ ē. vn̄ neutrū eoꝝ ꝓprie rn̄tat. ſed fili⁹ ab vno ſolo ē. nec rn̄tat niſi vnū tm̄ a ğ eſt. iõ filius tm̄ dr̄ imago .ſ.ſ. Et dr̄ imago ſiue ſpeculū. q2 ī eo vidr̄ p̄r quē rn̄tat. ſicut 7 v̈bū dr̄ ga ip̄m notificat. Vn̄ ſuper math. xj. Nemo nouit 7c̄. In verbo ſuo pater ſe declarat: quia mentis nr̄e lumen eſt.

Queſtio .lxij. de nomīe filij quo dicitur verbum.

Conſequenter inq2rendū eſt de noīe filij ğ dr̄ v̈bū. Circa qd̄ q̄runt̄ iſta. Prio de intentõe ſeu ſignificatõe v̈bi. Scd̄o de ꝓprietate v̈bi. Tercio de operatõne verbi.

Membrum primum

Primo q̄rit̄ de ſig̃ficatõe v̈bi ſb̄ qnqꝫ articulis q̄runt̄ qnqꝫ. Primo ad cui⁹ v̈bi creati ſil'itudinē dicat̄ in diuīs nomē verbi. Scd̄o vtꝝ in diuis pri⁹ ſit nomen noticie q̄ v̈bi. Tercio ſm quā intentõeꝫ noticie dicat̄ v̈bū: cuꝫ v̈bū ſit a noticia. Q̄rto an effect⁹ ī creatura ꝯnotet̄ nomīe v̈bi. Quinto vtꝝ fili⁹ poſſit dici cognitõ ſic̄ verbū.

Articul⁹ primus

Ad primū ſic. v̈bū dr̄ tripl'r. v̈bū ſenſibile vocis. v̈bū intelligibile vocis: 7 v̈bū ītelligibile rei. ij. ſap̄. Dixerūt impij apud ſe nõ recte cogitātes. Cõſtat ꝙ illud dicē nõ fuit vocis ſenſibilis: ſ; fuit dicē interi⁹. Sil'r in euang. math. ix. vt gd cogitatis mala ī cordibꝫ v̄ris. et ꝑmo dr̄. Ecce gdā de ſcribis dixer̄t: religt̄ ğ ꝙ cogitatõs dictõs dicūt̄. ¶ Itē aug. ſi v̈ba nõ ſonāt ī corde nihilomin⁹ dic q cogitat. ad cui⁹ ğ ſil'itudinē v̈boꝝ dr̄ v̈bū et̄nū: de ğ dr̄ fiat lux 7 facta eſt lux: et vr̄ ꝙ ad ſil'itudinē v̈bi vocis. q2 v̈bū rei nunq̄ aſſumit foꝛāꝫ ſenſibilē vocis. q2 illud nõ ſit vox: ſ; v̈bū vocis ſit vox. Sꝫ v̈bū et̄nū ē ad ſil'itudinē illi⁹ v̈bi qd̄ accipit formā vocis. q2 dr̄ in p2ia canoica. ioh. ij. c. ſuꝑ illd̄ ſi peccauēim⁹ 7c̄. In gl. ſic̄ v̈bū nr̄m fit vox corꝑis ğdāmõ aſſumēdo formā in q̄ maīfeſtat̄ ſenſibꝫ: ſic̄ v̈buꝫ dei caro factū ē aſſumēdo eā formā in q̄ maīfeſtat̄ ſenſibus hoīm. et ſic̄ v̈bū nr̄m fuit vox nec mutat̄ in carnē: ğ aſſimulat̄ verbo vocis. Cont̄. verbū rei tolle: nec iā erit verbū intelligibile vocis: nec verbū ſenſibile vocis. ſed tolle vtrūqꝫ eoꝝ: 7 terciū remanet. ğ p2ia intentio v̈bi ē in rõe v̈bi rei: ꝓbatõ. Si ei res ip̄a nõ ſit tibi maīfeſta aliq̄ mõ. vel ꝑ ſe: vel ꝑ ſuū ſil'e: vel ꝑ ſuū oppoſitū vl' effectū nunq̄ ꝑ ſpem vocis ſenſibil' duceris ad ꝯgſcendū rē ğ ꝑma rõ v̈bi ponit̄ in re. ğ ad ſil'itudinē h⁹ dicet̄ verbū eternū. ¶ Pretēa v̈bū eternū dr̄ exp̄ſſa ſil'itudo dicētis. 7 verbū ſenſibil' vocis vel ītelligētie vocis nõ dr̄ exp̄ſſa ſil'itudo rei q̄ ſig̃tur. Sꝫ ip̄m verbū rei ē exp̄ſſa ſil'itudo rei: ğ verbū increatū magis aſſil'at̄ huic verbo q̄ alijs.

Rn̄. dico ꝙ tripl'r dr̄ verbū vt dic anſ. aut loqmur cū ſenſibilibꝫ ſignis. aut eadē ſig̃ q̄ foris ſenſibilia ſunt int̄ nos inſenſibil'r cogitādo: aut nec ſenſibil'r nec īſenſibil'r ſignis vtēdo. pꝫ ğ quõ tripl'r dr̄ verbū. Concedo aūt ſic̄ obin ē vltīo. ꝙ verbū eternū maxīaꝫ ſil'itudinē hꝫ ad v̈bū intelligibile rei. ¶ Ad h̄ ꝙ obijcit̄. ꝙ v̈bū intelligibile rei nõ ſit vox: ſ; verbum vocis ſit vox. dico ꝙ v̈bū intelligibile rei vnit ſe cū v̈bo vocis ſic̄ ſig̃nū cū ſigno. 7 ſic verbū vocis ē q̄ſi h̄itus verbi intellcts rei nec ꝓpter h̄ deſinit eē verbū rei. ſic verbū et̄num vnit̄ carni nec mutat̄ in carnē: ſ; remanet verbū. verbuꝫ ğ rei vnit ſe cū v̈bo vocis. 7 ſic factuꝫ ē ſenſibile. nõ ī ſe: ſ; in voce. nec mutat̄ in vocē lꝫ voci copulet̄. Vnd̄ illud qd̄ dr̄ ab aug. in gl. ſuꝑ .j. canoīca. ioh. ij. c. intelligr̄ de verbo rei. verbū em̄ intelligibile vocis ſit ip̄a: ita ꝙ eadeꝫ ſit eēntia vocis intelligibil' 7 ſenſibil'. vn̄ hec ſentit̄ in ſeipſa. ſic nõ ē de v̈bo rei. q2 verbū intelligibile ſentit̄ voce ſenſibili: nec ē ip̄a vox. ſ; nõ ē alia nat̄a v̈bi intelligibil' vocis q̄ v̈bi ſenſibil' vocis. Vn̄ pꝫ ꝙ maxīe dr̄ verbū eternū ad ſil'itudinē v̈bi intelligibil' rei. ¶ Notandū cū verbū dicat̄ ip̄a vox ſignās exteīoꝛ. alio mõ ip̄a imago vocis in aīa. tercio mõ ip̄a ſp̄es intelligibil' q̄ generat̄ ex mēoꝛia vel ex ip̄a ſcīa rei. 7 ad ei⁹ ſil'itudinē accipit̄ verbū in diuīs. Vn̄ aug. explicat illud multipl'r. xv. d̄ tri. dicens. Quiſqs p̄t intelligē verbū. nõ ſolū anteq̄ ſonet verbū: verū etiā anteq̄ ſonoꝝ ei⁹ imagines cogitatõne voluant̄. Hoc ē qd̄ ad nullā ꝑtinet linguā. iaꝫ põt vidē ꝑ h̄ ſpeculū aliquā verbi illi⁹ ſil'itudinē. de q̄ dictū ē. In ꝑncipio erat verbū 7c̄. Neceſſe ē ei cū verbū loqmur. i. qd̄ ſcim⁹ loqmur. ex ip̄a ſcīa quā mēoꝛia tenem⁹: naſcit̄ verbū qd̄ ſit hmõi: cuiuſmõi ſcīa de q̄ naſcit̄. foꝛata gppe cogitatõ ab ea re quā ſcim⁹: verbū ē qd̄ in corde dicimus: qd̄ nulli⁹ ligue ē. Itē in eodē verbū rõnalis aīantis qd̄ neqꝫ ꝓlatū eſt ī ſono: neqꝫ in cogitatõe ī ſil'itudine ſoni: qd̄ alic⁹ lingue nõ ē. oīa quibꝫ ſignat̄ ſigna p̄cedit: 7 gignit̄ de ſcīa q̄ manet ī aīo. qn̄ eadē ſcīa virt⁹ dr̄ ſicuti ē. ſil'ima ei ē viſio cogitatõis viſiõi ſcīe. 7 ē in iſta ſil'itudie v̈bi nr̄i ſil'itudo v̈bi dei. q2 p̄t eē v̈bū nr̄m qd̄ n̄ ſeqtur op⁹: op⁹ aūt eē nõ p̄t niſi p̄cedat v̈bū. ſic verbū dī potuit eē nulla exn̄te creatura. creatura autē nulla eſſe põt niſi ꝑ verbum ꝑ qd̄ facta ſunt oīa 7c̄.

Articul⁹ ſecund⁹

Conſeqnter q̄rit̄ an p̄oꝛ ſit intētio noticie q̄ v̈bi. dr̄ ei p2io ſapīe. fons ſapīe v̈bū ī excelſ. ſ; illud qd̄ eſt fons alteri⁹: ē pri⁹ intellectu eo cui⁹ ē fons. cū ğ verbū ſit fons ſapīe: verbū pri⁹ ē intellectu q̄ ſapīa. ¶ Cont̄ anſel. dicē nl' aliud ē q̄ cogitando intueri: ſ; intuitõ ad noticiā ꝑtinet vel ſapīaꝫ: 7 intueri pri⁹ ē q̄ dicē: ğ noticia vel ſapīa ē p̄oꝛ intellectu q̄ v̈bū. ¶ Itē. xij. ſap̄. oīa in ſapīa diſpoſita ſūt ſ; ī v̈bo ſūt opata: q2 dixit 7 facta ſūt. Cuꝫ ğ diſpõ p̄cedat op⁹: relinqt̄ ꝙ ſapīa ſm intellctm p̄cedat v̈bū. eccī. j. Sapīa dei oīa p̄oꝛdiat 7c̄. Et ſeqt̄. pri⁹ oīm creata ē ſapīa. 7 p⁹ ſequit̄. fons ſapīe v̈buꝫ dei in excelſ. h̄ ē ſapīa dei increata oīa p̄cedit. ab hac aūt ꝓcedit ſapīa creata. ſ. oꝛdo rõnal' in rebꝫ creatis mediū ſm ītellectū. int̄ hec duo ē v̈bū dei de q̄ dr̄ dixi et facta ſūt. ğ ſapīa ſm ītellectū p̄or ē q̄ v̈bū.

Rn̄. ꝯcedēdo oēs rões q̄ ꝓbāt ꝙ ſapīa ſm ītellectū p̄or ē q̄ v̈bū. tū. ſ. q2 ſapīa ē initiū diſpõis: tū q2 v̈bū eſt

inītiū opis. Vñ aūg. xv. ꝺe tri. verbū rōnalis animan‐tis qꝺ neqꝫ ꝓlatū eſt ī ſono nec in cogitatiōe ⁊c̄. vt ſuꝑ. ¶ Ad h̄ qꝺ obijcit̄. fons ſapie verbū dn̄i ⁊c̄. dico ꝙ non exponit̄ ꝺe ſapīa increata ſ̄ꝫ creata. verbū em̄ ē fons ſa‐pientie create. i. ordinis rōnalis q eſt in rebꝫ creatis.

Articulꝰ tercius

Conſeqͣnter q̄rit̄ ſm quā intentioneꝫ noticie dicat̄ verbū. ſ. vtꝝ ꝟbū ſm ꝙ ē in rōne opa‐tiua maiorē h̄eat ſilr̄itudinē ad ꝟbū increatū q̄ verbū ſm ꝙ ē in rōne cognitīa et vr̄ ꝙ verbum ſm ꝙ ē in rōne opatīa. xxxiiij. eccī. initiū oīs opis ꝟbū. verbū aut ſm ꝙ ē in rōne opatīa eſt initiū opis: ḡ ſm h̄ ꝟbuꝫ erit expſſiſſima ſilr̄itudo ꝟbi increati. ꝟbo em̄ in cogniti‐ua exn̄ti ꝺeeſt aliqd ad h̄ ꝙ ſit ꝑncipiū opis: ſ̄ꝫ ꝟbo opa‐tiuo nihil. ¶ Iteꝫ ioh̄. j. Oīa ſunt ī ip̄o vita. ſ̄ꝫ bona ſūt q̄cunqꝫ viuūt in ꝟbo: mala aūt licet nō viuāt in ip̄o: tam̄ mala ꝯgnoſcunt̄ ab eo. lꝫ em̄ ſimplicē noticiaꝫ h̄eat bo‐noꝝ ⁊ maloꝝ tm̄ nō eſt niſi ars bonoꝝ tm̄. eodē mō ver‐bū nr̄m cognitiuū reſpectū hꝫ ad bonū et ad malū. ſm aūt ꝙ opatiuū ē: ꝑncipiū ē bonoꝝ et ſic ꝟbū opatiuum tm̄ h̄ebit imitationē ꝟbi increati. ¶ Iteꝫ in cognitīa eſt duplex ꝟbū. vnū qꝺ p̄cedit ex cogitatōe: alterū qꝺ ex vi‐ſione. qꝺ ḡ iſtoꝝ ꝺr̄ ſilr̄itudo ꝟbi increati? Videt̄ ꝙ iſtꝺ qꝺ ex cogitatōe ꝓcedit. qꝛ dicit anſel. qd ē dicē niſi cogi‐tando intueri: ſ̄ꝫ ꝯtra. ꝟbum. ſ. cogitatiōis poſſibilitatē hꝫ ad verū et ad falſum. qꝛ cogitamꝰ qn̄qꝫ verū qn̄ꝫ fal‐ſum. ſ̄ꝫ verbū ꝓcedēs ex viſione ꝺetermīatū eſt ad veruꝫ ḡ verbū ex viſione ꝓcedēs ē ſilr̄itudo ꝟbi increati. ¶ Itē iij. amos. nō eſt ꝟbū qꝺ nō reuelet ꝺeꝰ ⁊c̄. r̄uelatio aūt eſt ex ꝑte viſiōis. ſ̄ꝫ ꝟbo increato fit reuelatō. vn̄ yſa. ij. ver‐bum qꝺ vidit yſa. glo. ꝟbum qꝺ ventuꝝ erat in carne. Verbū ḡ viſiōis imaginatie vel intellectual' ē ſilr̄itudo ꝟbi increati. ¶ Rn̄. ꝟbū increatū triplicē hꝫ actū. vnꝰ eſt ꝙ pr̄ ꝑ ip̄m oīa opat̄. v. ioh̄. pr̄ meꝰ vſqꝫ mō opat̄ et ego opoꝛ: et ibidē opa q̄ ꝺedit mihi pr̄ vt ꝑficiā. Alius actꝰ ē ꝙ pr̄ ꝺeclarat ſe ꝑ ꝟbū ſic dicit gl. bede ſuꝑ mat. xj. Terciꝰ actꝰ ē. ꝙ ꝟbo reuelat ꝓphis q̄ futura ſūt ꝟbo: ḡ ſm ꝙ opat̄ pr̄ ꝑ ip̄m: aſſilr̄at̄ verbū ſm qꝺ ē in ratiōe opatīa et ſic ꝺr̄. xxxvj. eccī. Initiū oīs opis ꝟbū. verbo aūt ſm ꝙ reuelat ſe ꝓphis. ſ. ꝓut ē veritas: aſſilr̄at̄ ꝟbuꝫ qꝺ eſt ī rōne cognitōis. Eſt aūt ꝟbū ſm ꝙ fit reuelatio diue bonitatis. ⁊ hoc ē in cognitīa extendēte ſe ad opꝰ. et nō dico in cognitīa q̄ ad cogitatiāꝫ que pōt eē veri ⁊ falſi: ſ̄ꝫ q̄ ad viſionē. et hoc q̄ ad viſionē intellectualē nō imaginariā ſiue fantaſticā. et q̄ ad intellectualē q̄tum ad illā ꝑtē q̄ ꝑtinet ad imaginē. hmōi aūt ꝟbū medium ē inter illꝺ qꝺ ē pure opatiuū ⁊ pure cognitiuū. ⁊ huic r̄ndet ꝟbū increatuꝫ inq̄tum pr̄ ꝺeclarat ſe ꝑ ip̄m. Eſt igr̄ ꝟbū ſimplr̄ opatiuū qꝺ aſſilr̄at̄ ꝟbo increato inq̄tū ꝑ illud opat̄ pr̄. et ē ꝟbū cognitiuū ſimplr̄ cognitiuum dico: qꝺ ē viſiōis: qꝺ aſſilr̄at̄ ꝟbo increato inq̄tū ꝑ ip̄m fit reuelatō ꝓphis. Eſt et̄ verbū medio mō ſe h̄n̄s cogni‐tiuū ꝑ modū viſiōis extendēs ſe ad opꝰ. qꝺ aſſilr̄at̄ ꝟbo increato inq̄tū pr̄ ꝺeclarat ſe ꝑ illꝺ. ex his pꝫ r̄nſio ad q̄ſita. ¶ Ad illud qꝺ opponit̄ ꝑ anſel. dico ꝙ loqͣtur ſm ꝓprietatē nr̄am cū dic. qd ē dicē niſi cogitādo intueri: ſ̄ꝫ ꝓprie diceret viſione ſimplici intueri: quia cogitatō nō eſt ꝓprie in ꝺeo.

Articulꝰ quartus

Deinde q̄rit̄ an noīe ꝟbi notet̄ effectꝰ in crea‐tura. Ad qꝺ ſic dam̄. ꝟbū ꝺei ē ſubſiſtēs ele‐ctiuū opatiuū. Sꝫ opatm̄ ꝺe ſuo intellectu hꝫ opa ⁊ ſic ꝟbū ꝺei ꝺ ſuo intellectu hꝫ creaturā. ¶ Itē xj. ad heb̄. fide apta ſūt ſcl̄a ꝟbo eꝰ gl. ſic̄ exēplū exēpla‐ri vult ḡ ꝑ illud ꝟbū intelligē exēplaꝛ. ſ̄ꝫ exēplar dat co‐intelligē exempluꝫ. reſtat ḡ ꝙ in ꝟbo ſit cointellectꝰ crea‐ture. ¶ Itē baſiliꝰ. filio ꝺi attribuit̄ ſenſus. ſapīa. ꝟtus verbū. lumē. Senſus q̄ cogitant̄ oīa: ſapīa q̄ diſponun‐tur: ꝟtus q̄ opant̄: ꝟbū q̄ annūciant̄: lumē q̄ clareſcunt verbū ḡ dic illud q̄ enunciat̄ ſ̄ꝫ enūciata ſūt creature: er‐go in rōne verbi cointelligunt̄ creature. ¶ Contra. j. ſn̄iaꝝ. xxvij. di. caplo a ꝑte oñſum ꝺr̄. ꝙ eo ꝺr̄ verbum ſiue imago: q̄ filiꝰ. ḡ verbū vel imago nō h̄n̄t reſpectuꝫ ad creaturas ſic̄ nec filiꝰ. ¶ Iteꝫ anſel. in monolo. ꝟbū q̄ creat̄ dicūtur nō eſt verbū creature. dic ei creaturaꝫ nō ꝟbo creature: ſ̄ꝫ ſuo ꝟbo. qꝛ ē eiꝰ ſilr̄itudo. ḡ verbū re‐ſpectū hꝫ ad dicentē. ⁊ ita nō cointelligit̄ noīe ꝟbi crea‐tura. ¶ Iteꝫ ſol illuīat. ſiue aliqd illuīetur ſiue nō: nō ē aliq̄ variatio ex ꝑte ſolis vel ſube vel pōne. multoſortiꝰ ḡ eſt h̄ reperire ī illo fonte ſp̄ūali in q̄ ipſa actō ē ip̄a po‐tentia. et potētia ē ip̄a eēntia. et ita ſic̄ eſſentia nō hꝫ re‐ſpectū ad aliqd: nec actō ſua ſm eſſe ſuū. Cū ḡ verbum ſe h̄eat ſic̄ dicē: ⁊ dicē ſm eſſe ſuū n̄ iportat reſpectū ad creaturas: ḡ nec verbū. ¶ Iteꝫ dicēs ⁊ verbū ſūt coꝛre‐ſpectiua: ſ̄ꝫ dicēs nō imꝑtat reſpectū ad creaturā: ḡ ne‐qꝫ verbū. ¶ Iteꝫ verbū ſenſibile ꝺepēdet a ꝟbo mentis: et nō ecōuerſo. ſi ḡ eodē mō ſe hꝫ ꝟbū ſenſibile ad ꝟbum inſenſibile ſcꝫ ꝟbū eternū. ſic̄ verbū ſenſibile qꝺ ē in ꝓ‐latōne ad verbū mētis: relinqͣtur ꝙ verbū ſenſibile qꝺ eſt mꝺs habebit ꝺependētiā ad verbū eternū ⁊ nō econ‐uerſo. ¶ Iteꝫ aug. ſi verbū tranſiēs ē oñſiuū ſui ⁊ eiꝰ ꝺ q̄ ꝺr̄: ḡ verbū eternū nō reſpiciet niſi pr̄eꝫ dicentē et ſe‐ip̄m ſm ꝙ ſeip̄m ꝺecl̄at. ¶ Rn̄. aliꝺ ē dicē pr̄ dic ꝟbū: ⁊ pr̄ ꝟbo dic creat̄as. ſic̄ ꝺr̄. xv. ꝺe tri. Nouit oīa in ſeip̄o ꝺeꝰ pr̄: nouit in filio: ſ̄ꝫ h̄ eſt noſſe qꝺ dicē. ḡ pr̄ dic ſe: et dicendo ſe gignit filiuꝫ. Vñ dic aug. pr̄ tanq̄ ſeip̄m di‐cens: genuit verbū eq̄le ſibi ꝑ oīa. ſm hoc ḡ ꝙ ꝺr̄ pr̄ dic verbū. nō ponit̄ reſpectꝰ ad creaturā: imo h̄ verbū ē di‐centis verbuꝫ: dic iterū in ꝟbo h̄ pr̄ oīa fecit. ſic̄ ꝺr̄ ī gl. ſuꝑ illud p̄s. Semel locutꝰ ē ꝺeꝰ. verbū eternalr̄ genitū in q̄ oīa fecit ⁊ oīa eternalr̄ diſpoſuit. ḡ rōne illiꝰ ꝙ ꝺr̄ ī quo oīa fecit: ⁊ diſpoſuit: hꝫ verbū cointellectū creaturē in intellectu ḡ eꝰ qꝺ ē locutꝰ iacet: ⁊ qꝺ notio ē. ſ. genuit ⁊ qꝺ creature ē. ſ. fecit. ſ̄ꝫ vnū eſt ibi ꝑncipalr̄ ⁊ vnū ē ibi reliquū ꝯnotatū. Silr̄ ī ꝟbo intelligr̄ qꝺ genitū ē eter‐naliter: ⁊ illud in q̄ oīa diſpoſita ſūt ⁊ facta. ⁊ ſm h̄ po‐nit̄ cointellectꝰ creature: ſ̄ꝫ nō ponit̄ ꝺependētia ad cre‐aturā. vn̄ in vna ꝺepēdentia ſūt duo adinuicē dc̄ta. Cre‐atura em̄ ꝺependet a ꝟbo: ⁊ ꝺr̄ ad ip̄m. ecōuerſo verbū licꝫ dicat̄ ad creaturā: nō tm̄ ꝺepēdet ab eadē. ⁊ h̄ ē qꝺ dic anſel. verbū q̄ creaturā dic. nō eſt verbuꝫ creature: quia nō hꝫ ꝺependentiā ſm eſſe ad creaturā: imo econ‐uerſo. verbum em̄ eſt expſſa ſilr̄itudo ꝺei pr̄is: creatura aūt eſt aliq̄ntula ſilr̄itudo nō expſſa. Iſte aūt reſpectꝰ in dicendo ē nō in ſe. ⁊ ꝙ reſpctꝰ mutuꝰ ſit in vna ꝺependē‐tia dic ph̄s. in q̄buſdā ita ē: ꝙ aliq̄ dicūtur adinuicē et vtrūqꝫ ad alterū ē. in q̄buſdā ita ē ꝙ duo dicūtur adin‐uiceꝫ ⁊ vnū tm̄ ē ad alterū. ¶ Ad illud qꝺ dic mgr̄ ī ſen‐tentijs ꝙ eo ꝺr̄ verbū vel imago q̄ filiꝰ. Rn̄. ad hec ex‐ponit poſtmodū dicēs. i. eadē ꝓprietate vel notōe: eadē ꝓprietas ꝺeſignat̄ in ꝟbo q̄ in filio: licet altera ſit ratio intelligentie verbi et filij. ſicut ꝺr̄ eodē caplo. Iſte autē reſpectꝰ q cointelligit̄ in verbo nō eſt notō vel ꝓprietas. Vñ nō ſeqͣtur. ꝙ ſi filiꝰ tm̄ ꝺr̄ reſpectu pr̄is: ꝙ ꝓpteꝛ hoc verbū. nō em̄ poſſum dicē ꝙ pr̄ dic filio creaturas ſicut verbo: qꝛ filiꝰ nō dic reſpectū ad creaturā. Ex his patꝫ r̄nſio ad obiecta pꝛo illa. ¶ Ad illud qꝺ dicit ex oppoſi‐to baſilius. eſt verbum quo enunciatur: ſed hoc impor‐tat cointellectū creature. ergo et verbū: ꝯcedo ꝙ ſm ꝙ dicitur pater dicit ꝟbo creaturas: ſic verbo enuncian‐tur omnia. et ita impoꝛtant reſpectum ad creaturas. n̄ aūt ſm ꝙ dicitur pater dicit veꝛbū. ꝑ hoc pꝫ quō reſpō‐dendum eſt ad omnes queſtiones ſiue obiectōes factas ad vtranqꝫ ꝑtem. ¶ Ad hoc aūt quod obijcitur per gl. ad heb̄. xj. ſicut exemplum exemplaꝛi. dico ꝙ eſt ibi fal‐lacia accidentis. licet enim verbum ſit exemplar: nō o‐poꝛtet ꝙ verbum dicatur ad illud ad quod dicitur exē‐plar. ſm enim ꝙ dicitur verbo dicit creatuꝛas cointel‐ligitur creatura ſed oblique: ſed ſic non eſt ꝺe exempla‐ri ꝙ dicitur ratione ad exemplum. nō enim dicitur ver‐bum creature verbum: ſed verbum dicitur quo fit crea

tura. quia verbum iſtud ſufficiens eſt ad poſitionez ope
ris.

Articulus quintus

DEinde queritur vtrū filius poſſit dici cogita
tio ſicut verbum. Ad quod ſic ioh. damaſce.
verbū dicit̄ tripliciter ſcʒ intellectus ſm quē
monet: intelligit: cogitat. dicit̄ etiā verbum quod in cor
de enunciat̄. Dicitur etiaʒ verbum quod eſt angelus. id
eſt nuncius intelligentie. et hoc eſt verbū vocis. primo eī
eſt cognitio poſtmodū cogitatio q̄liter ꝓnuncietur. dein
de ꝓnunciatur. et ſic dicit̄ verbū tripliciter. nō auteʒ di
citur filius verbuʒ ad ſilītudinem verbi quod exteri⁹ ꝓ
nunciatur. nec ad ſimilitudinē verbi quod in corde enun
ciatur: ſed ad ſilītudinem ipſi⁹ motus mentis. Vñ aug.
de trini. quiſqꝫ pōt intelligere verbum nō ſolum anteq̄
ſonet: verūetiaʒ anteq̄ ſonoꝝ eius imagines mente vol
uantur: iam pōt videre ꝑ hoc ſpeculū aliquaʒ ſimilitudi
nem verbi de quo dictum eſt in ꝑncipio erat verbum. ſi
ergo verbum eſt cognitio mentis: ſicut ergo filius dicit̄
verbum: ſic dicitur cogitatō. ¶ Rñ. nō debʒ dici cogita
tio. cogitatō eīm dicit motum mētis imꝑfectum. nō eniʒ
poteſt intelligi cogitatio niſi accipiatur volubilis mot⁹
mentis. cogitatio eīm dicit̄ quaſi coagitatio intellectus.
Vñ aug. verbum ita dicitur vt dei cogitatio nō dicatur
ne aliquid eſſe volubile deo credatur. ¶ Et ſi obijciatur
ex verbo anſel. in monolo. ꝙ dicere nihil aliud eſt ſūmo
ſpūi q̄ cogitando intueri: g̊ in diuinis accipitur intētio
cogitatōnis ſicut intentio v̄bi. Preterea ſic intentio ver
bi ꝑ creaturas noīatur in deo ꝑmo ioh. verbū erat apd̄
deū: ita et intentio cogitatōnis. Unde ꝓpha. Ego cogito
cogitatōnes pacis ergo eque dicet̄ vnū ſicut alteꝝ. Di
cendū ꝙ verbū cogitatōnis in nob̄ ſemꝑ ponit mutabili
tatem. intentio v̊o verbi vt pʒ ex ꝑdictis ſm ꝙ accipitur
ꝓ ipſa noticia que generat̄ ex mente nō ponit mutabili
tatem inde eſt. ꝙ intentio cogitatōnis ꝑ improprietateʒ
transfert̄ a nobis ad diuina. Vñ ⁊ ꝑ yſa. dicit̄. lv. ſic ex
altantur celi a terra ſic exaltate ſunt cogitatōnes mee a
cogitationibus veſtris.

Membrum ſecundū

COnſeq̄nter querit̄ de ꝓprietate verbi. Que
ritur g̊ an intentio v̄bi ꝯueniat ſoli filio in
trinitate. Ad qđ ſic obijcit̄. Anſel. ī mono
logi. Unuſqſqꝫ in trinitate ſeipm̄ ⁊ omnes
alios dicit. pater igit̄ dicit ſe: ⁊ fili⁹ dicit ſe: et. ſ. ſ. cuʒ er
go ſunt tres dicētes ⁊ tres q dicunt̄. nō erit vnū verbum
ſʒ tria. qꝛ verbū nō hʒ relatōeʒ niſi ad dicenteʒ ⁊ ad eū q
dicit̄: g̊ nō pōt hr̄e vnitatē niſi a ꝑte vni⁹ illoꝝ. Cuʒ g̊ ſit
plr̄alitas ex vtraqꝫ ꝑte: nō poſſit eſſe vnū verbū: erunt g̊
plura v̄ba ſicut plr̄es ꝑſone. ¶ Iteʒ verbū creatum non ē
vnū dūmodo ſint plr̄es dicentes licet ſit vni⁹ rei verbū: g̊
cū in diuis q̄libet ꝑſona dicat ſe ⁊ plr̄es res q̄ dicūt̄: erūt
plura v̄ba. ¶ Iteʒ v̄bū in diuis nō dr̄ ꝑ ſilītudinē verbi
exterioris: ſʒ verbi qđ ē añ om̄eʒ ſonū. añ cogitatōeʒ ſoni
ꝙ eſt viſio cogitatōis ⁊ de viſione ſcie oritur vt dic aug.
xv. de tri. ſʒ verbū iſtud nihil aliud ē q̄ noticia ſiue intel
ligentia. Cum g̊ noticia creata ſiue intelligētia ꝯmunis
ſit toti trinitati: g̊ verbū cōe erit toti trinitati: et nulli ꝑ
ſone ꝓpriū. ¶ Item cum. ſ. ſ. ſit maīfeſtatiu⁹ veritatis ſic̄
dicit̄ ioh. xvj. q̄re nō dr̄ verbū ſicut fili⁹. ¶ Item cum di
cat aug. xv. de trini. nō ꝑfecte ſeipſum dixiſſet: ſi aliquid
magis illud min⁹ eſſet in ſuo verbo q̄ in ſeipſo. Cum eīm
dicit̄ pater dicit filiū. intelligit̄ pater dicit verbū et ſup
ponitur filius. quare ſimiliter quando dicitur pater di
cit ſe: nō intelligitur pater dicit verbū et ſuppponet̄ pater
¶ Item. xxvij. di. ꝑmi ſniaꝝ dicitur. eo dicitur verbum q̊
imago: ſed imago dicitur ꝯmuniter de tribus perſonis
et eſſentialiter cum dicimus. Faciam⁹ hominem ad ima
ginem ⁊c̄. ergo et verbuʒ dicetur communiter in tribus
ꝑſonis. ¶ Contra. xv. de trinitate Auguſt. in hac trini
tate nihil dicitur verbum niſi filius: nec donum niſi ſpūſ
ſanctus. ¶ Item. vj. de trinitate verbum quidem ſolus fi
lius accipitur: non ſimul pater et filius tanq̄ ambo ſint
vnum verbum ſic enim verbum dicitur quomō imago.
¶ Item anſel. in monologion. mirū in deo vnumquemqꝫ
trium pariter ſe et alios dicere: et vnū ſoluʒ ibi eſſe ver
bum nullaten⁹ tamen verbū ipſum pōt dici verbum tri
um ſed tm̄ vnius coꝝ cui⁹ eſt filius et imago. ¶ Iteʒ du
bitatur de hoc qđ dicit aug. xv. de trinitate. pater nō ꝑ
fecte ſeipſum dixiſſet. Nam dicere pr̄is ē generare Iob.
xxiij. Semel loq̄tur de⁹. loq gl. dei ē generare verbuʒ qđ
eſt ſemel. ſi ergo pater ꝑfecte ſe dixit: ergo ꝑfecte ſe gene
rauit. ¶ Si v̊o diceret̄ ꝙ cum dicitur pater dicit ſeipſuʒ
dicere ibi accipitur eſſentialiter. ꝯtra. in illo eodeʒ textu
precedit hec ſnia pater tanq̄ ſeipſum dicens genuit filiū
ſi ergo vult ꝓbare ꝙ dicens genuit. oportet ꝙ dicere im
portet notōem que eſt generatio. ꝓpterea querit̄ cum lo
qui ſiue dicere in diuinis inueniat̄ multipliciter. q͞a ali
quando inuenit̄ ꝙ pater loquit̄ ſe et alie ꝑſone. aliquan
do ꝙ pater loq̄tur verbum. aliquando pater loq̄tur ī fi
lio. aliqñ filius loq̄tur. aliqñ. ſ. ſ. loq̄tur: nunq̄d eodē mō
accipiet̄ loqui et dicere: ¶ Rñ. loqui vel dicere accipit̄
in diuinis multipliciter. aliquādo dicit eſſentiam nō cō
notato aliquid in creatura. vt cū dicit̄ pater dicit ſe. vel
loq̄tur accipitur eſſentialiter ſʒ tamen cointelligitur ali
quo mō verbū. q͞a cointelligit̄ intelligentia q̄ appropriat̄
filio. iſtud eīm dicere nihil aliud eſt q̄ intelligere. vnđ an
ſel. q͞d eſt dicē ſummo ſpūi niſi videndo intueri. Aliquā
do v̊o notōnaliter. vt cum dicitur pater loq̄tur verbum
idem eſt patreʒ verbum dicere ꝙ generare in ꝑs. Semel
locutus eſt deus. glo. verbum eternaliter genuit in quo
oīa fecit et diſpoſuit. et. xxxiij. iob: ſemel loq̄tur deus.
glo. loqui dei eſt filium generare quod eſt ſel̄: quia ꝑter
vnigenitum non genuit aliquod verbum. Aliquādo v̊o
notionaliter et ꝯnotat effectum in creatura. vt cum dicit̄
pater loquitur in filio nobis. ad heb. j. locutus eſt nob̄ ī
filio ⁊c̄. Aliquādo v̊o accipitur eſſentialiter ⁊ ꝯnotat ef
fectum indiſtincte trium ꝑſonarum ꝑmo iob. locutus ē
dominus ad ſathan. Aliquando v̊o ꝯnotat effectum ap
propriatum vt cum dicitur Math. x. Non eīm vos eſtis
qui loquamī ſed ſpiritus patris veſtri qui loquit̄ in vo
bis. ¶ Ad illud quod primo obijcitur. ꝙ tres ſunt dicen
tes: ergo tria verba. Dicendū ꝙ non ſequitur nam dice
re ibi accipit̄ ꝓ intellig. ē Cū dicitur ꝙ q̄libet ꝑſona ſe di
cit: hoc eſt intelligit. Unde cum ſit vnum intelligere tri
um: vna erit intelligentia trium et ita per ꝯſequens vnū
verbum. quia intelligētia appropriata ideʒ dicit qđ ver
bum ſicut patebit. Q̄uis ergo tres ſint qui dicunt̄ ⁊ tres
qui dicant: non tamen ſequitur ꝙ triplex ſit dicere. quē
admodum nec triplex intelligere q̄uis tres intelligant̄
et tres intelligant. Ad ſecundū dicendū. ꝙ non omnino
accipitur ſilr̄ dicere in creatore ⁊ in creatura. Nā in cre
atore dicere accipit̄ multis modis. Nam aliquando ac
cipere dr̄ v̄ ꝑſona reſpectu ſui. aliqñ reſpectu alteri⁹ ꝑſo
ne: aliqñ reſpectu create. Cū dr̄ de ꝑſona r̄ſpectu ſui. vt
cū dr̄ pr̄ dic ſe vel fili⁹ dic ſe vel. ſ. ſ. dic ſe: dicē ideʒ ē ꝙ ī
tellige. ⁊ vnū ē dicē ſic̄ vnū intellige et eē. Cū v̊o dr̄ v̄ ꝑ
ſona reſpcētu alteri⁹ ꝑſone. accipit̄ ſm duos modos. Nā
cū dicē dicat̄ r̄ſpectu dicibil̄. dicibile aūt dr̄ v̄bū: ⁊ dicibi
le dr̄ res. Cū g̊ dicim⁹ vna ꝑſona aliaʒ dic: ſʒ pt̄ intelligi
duob̄ mōis. aut ſic̄ v̄bū: aut ſic̄ rē. Si ſic̄ v̄bū: ſʒ mō pat̄
ſolus in trinitate dic filiū. quia ꝓfert ipm̄ vt verbū. et ſʒ
mō dicē idem ē ꝙ generare. ſi ſic̄ rem: hoc mō q̄libet ꝑſo
na inq̄tū indicat aliā dicit eā. et ſʒ dicē ē indicare. Et ſʒ
mō dicit anſel. ꝙ tres ꝑſone ſeinuicem dicūt. Cū v̊o dici
tur reſpectu creature. ſilr̄ dicitur duobus modis. Uno
modo ſm ꝙ dicere dicitur reſpectu v̄bi. ſm ꝙ dr̄ de⁹ loq
ꝓphis. et iſtud dicere idem eſt qđ declarare ſiue reuelaē
ſʒ eſt noticiā dare q̄ dr̄ v̄bū. vnđ factū eſt verbum domini
ad yſaiam. et cum ſit actus toti⁹ trinitatis appropriatur
filio ſicut dicitur. xj. math. reuelaſti ea ꝑuulis. ibi beda

pater declarat ſe ꝑ verbum. Alio mō ſcḋm ꝙ dicere dr̄ reſpectu dei. et ſcḋm h̄ deū dicē rem idē ē ꝙ deum creare. in pſ. dixit et facta ſūt. Et q̄uis iſtō dicē ſit effectꝰ totiꝰ trinitatis: appropriat̄ tn̄ pr̄i inq̄tum generat filiū. vn̄ gen̄. j. dixit deꝰ ⁊ factū ē. i. v̄bū genuit in q̄ erat vt fieret. anq̄ creaturas dixit nō ē verbū creat̄e h̄ ſilitudo creatoris. ¶ Ad terciū dōm. ꝙ q̄uis in intentōe v̄bi intelligat̄ noticia. nō tn̄ noticia abſolute: h̄ noticia q̄ ē ex alio orta. videlicet ex ſcia mēorie vt imago illiꝰ. Vn̄ intētio v̄bi dicit noticiā ortā et imaginē mēorie ſcḋm ꝙ transſfert̄ ad diuina. Nō ſeqtur ḡ ꝙ q̄uis noticia ſit cōis: ꝙ ꝓpter h̄ verbum. Nā verbū dic noticiā nō q̄cūq̄ mō: h̄ q̄ orta ē ex mēoria vt pr̄e. et iō nō ꝯuenit intētio v̄bi pr̄i. et etiā orta vt imago ad dr̄am ꝓceſſiōis amoris a mēoria et a noticia. q̄ tn̄ nō ꝓcedit vt imago q̄uis vt ſilitudo in quē modū ē ꝓceſſio. ſ. ſ. generatio v̄o filij ē vt noticie a mēoria q̄ eſt imago . i. expſſa ⁊ diſcreta ſilitudo: ex q̄ pʒ ꝙ intētio v̄bi ē ꝓpria filio. ¶ Ad q̄rtū ḡ qḋ obijcit̄ ḋ. ſ. ſ. dōm ſcḋm Rich. ḋ tri. abſq̄ dubio vna eadēq̄ v̄itas corde ꝯcipit̄ v̄bo ꝓfert̄ auditōne audit̄. Verbū hʒ eē a ſolo corde. auditō ab vtroq̄ qm̄ ḡ verbū de ſolo corde ꝓcedit. et ꝑ ipm̄ cordis ſagacitas innoteſcit: recte dei filiꝰ verbū pr̄is dr̄. ꝑ quem pr̄na claritas maīfeſtat̄. In pr̄e oīs veritatis ꝯceptō. in eiꝰ verbo oīs veritatis ꝓlatio. in ſpūſctō oīs veritatis auditō. iuxta h̄ qḋ in euā. legit̄ Joh. xvj. q̄cunq̄ audiet loqtur. Nō igr̄ pr̄ pt̄ dici v̄bū q nō ab alio: h̄ nec. ſ. ſ. q n̄ ab vno ſolo: h̄ ſolꝰ filiꝰ q eſt ab vno ſolo. a q̄ emanat oīs veritatis maīfeſtatō. ſic̄ interior locutio in nob̄ fit ſine hūani flatꝰ coopatōe: ſic ſane ī illa ſupeminēti nat̄a illa locutō agit̄ pr̄e ſolo. Nā ſolꝰ pr̄ dic: ſolꝰ. ſ. ſ. audit. exterior aūt locutio ꝑagit̄ actore etiā flamīe diuīo h̄ eſt. ſ. ſ. ¶ Ad qntum iam pʒ rn̄ſio. nam cū dic pr̄ dic ſe. dicē ibi dr̄ reſpctu dicibilis qḋ ē res. ⁊ iſtud dicē ē intelligē. cū v̄o pr̄ dic filiū. ibi dr̄ reſpectu dicibil̄ qḋ ē verbū. ⁊ iſtud dicē ē generare ⁊ iō nō accipit̄ dicē vno mō hinc ⁊ inde. ¶ Ad ſextū dōʒ ꝙ imago in diuīs accipit̄ duob̄ mōis. Vno mō eēntial̄r ⁊ ſcḋm h̄ imago dic diuāʒ eēntiā ad cuiꝰ imitatōeʒ exp̄imit̄ alterū. ⁊ h̄ mō accipit̄ Faciamꝰ ho. ad ima. ⁊ ſili. nr̄am. Alio mō accipit̄ notōnal̄r. ⁊ ſcḋm h̄ ſigficat ꝑſonā filij vt ſilitudinē expſſaʒ ab altero ſiue alteriꝰ. ⁊ attendit̄ expſſio ſilitudīs nō ſolū q̄tum ad ea q̄ dicūt̄ de pr̄e eēntial̄r vt pō ſapia boītas in q̄b̄ ꝑ oīa filiꝰ ſilīs ē pr̄i. imo q̄tuʒ ad dignitatē q̄ dr̄ de pr̄e notōnal̄r. vt ſic̄ pr̄ hʒ ꝑſonā de ſe ꝓcedentē ꝑ ſpiratōeʒ: ita filiꝰ ſcʒ. ſ. ſ. ⁊ ſcḋm h̄ imago ſolū ꝯueīt filio. ⁊ h̄ mō dic aug. ꝙ ſic dr̄ v̄bum q̄ imago: q̄ eadē notōe dr̄ verbū ⁊ imago. ſ. notōe generatōnis q̄ ē a pr̄e. ¶ Ad illud v̄o qḋ vltimo q̄rit̄ de h̄ ꝙ dic aug. xv. de tri. pr̄ nō ꝑfecte ſeip̄m dixiſſet ⁊c̄. Dōm ꝙ cuʒ dicē dicat̄ dupl̄r et eēntial̄r ⁊ notōnal̄r: ⁊ h̄ vel ꝯnotando effectum in creat̄a vel n̄ ꝯnotādo. ꝙ ſi velis ꝓbare ꝙ deꝰ pr̄ dicēs genuit filiū: optet maīfeſtari ꝑ eēntiale. Si ei q̄rat̄ ꝓpter qd pr̄ genuit filiū? apte rn̄det̄ vt ſufficiēter declaret potētiā ſuā. In creatōe ei creat̄e vſq̄ ad ſummū nō maīfeſtatur pō pr̄is: h̄ tūc oſ̄dit̄ vſq̄ ad ſummū: cū coīcat̄ ī generatōe. Vn̄ aug. xv. de tri. pr̄ tanq̄ ſeip̄m dicēs genuit filiū. Nō ei ſeip̄m ꝑfecte dixiſſet. i. potentiā ſuā ꝑfecte declaraſſet niſi filiꝰ eēt eq̄lis ei pō et ſapia ⁊ bonitate. Vn̄ dic aug. ſi aliqd mīnꝰ vel āpliꝰ eēt ī filio q̄ in ſeip̄o: nō ſeip̄m ꝑfecte dixiſſʒ. Vn̄ ſūmitas potētie declarat̄ ꝑ generatōeʒ. Hic ḡ aug. pr̄ tanq̄ ſeip̄m dicēs. i. oſ̄dēs ſumme ſuā potentiam q̄ ꝑfecta eiꝰ declaratio nō ē in creaturis. yſa. lxiiij. Ego q alijs generatōeʒ tribuo ⁊c̄. q. d. ex q̄ do pr̄i carnali potētiam coīcandi nat̄alia ſuā ⁊c̄. in me ego coīcabo vel habeo potētiā coīcandi. Declaratō ḡ ꝓceſſionis ⁊ generatōis ē in generatōne creaturaꝝ. declaratō v̄o potentie ad ſummū ē in generatiōe et ꝓceſſiōe: vn̄ dicere ē eēntiale. Eſt at̄ dicē eēntiale ſcḋm rōneʒ intelligētie an̄ dicē notōnale: ⁊ dicē notōnale an̄ creaturam.

Membrum tercium

Onſequēter querit̄ ḋ opatōne v̄bi ad duo cognoſcēda. Primo ꝙ verbū non ſit factū Scḋo ꝙ ad eternitatem verbi non ſequit̄ eternitas facti.

Articulꝰ primꝰ

Ad primuʒ ſic obijcit̄ Joh. j. In p̄ncipio erat verbū et deꝰ erat verbū ḡ infactū et eternum. ¶ Item aug. ſuꝑ ioh. j. Si oīa ꝑ verbuʒ facta ſunt ꝯcedo nō factū ꝑ quē facta ſunt oīa. ¶ Cont̄. oīa ꝑ ip̄m facta ſunt. ex h̄ videt̄ ꝙ verbū tenet rōnem medij inter facientē ⁊ factū. Arguit aūt aug. ꝑ iſtud ꝙ v̄bū nō ſit creatū. nihil ei qḋ fit an̄ creaturas eſt creatura: h̄ verbum cū ꝯtineat rōnem medij ē an̄ creaturas: ḡ nō eſt creatura. h̄ eadē rōne cū tenet rōeʒ medij int̄ facientē ⁊ fcm̄ nō ꝯputabit̄ in nat̄a faciētis pluſq̄ in rōe facti: ḡ nō eſt creator. ¶ Rn̄. verbū tenet rōeʒ medij int̄ pr̄eʒ ⁊ creaturam. nō int̄ facientē ⁊ factū: nec int̄ creatorē ⁊ creat̄as. q̄ faciēs ⁊ creator ē cōe pr̄i ⁊ v̄bo et ſpūiſctō. finalis aūt cā ꝯuenit ꝑ appropriatōeʒ ſpūiſctō. Ei ei appropriat̄ boītas ꝓpter quā facta ſunt oīa. hec aūt efficit quodāmō eo ꝙ finis mouet efficientē. efficiēs aūt ꝯuenit pr̄i: formalis filio ꝑ appropriatōeʒ. vn̄ ſumma pō eſt faciēs ſumma ſapiētia ſūma boītas. vn̄ rō facientis vtriq̄ ꝑſone ꝯuenit. verbū ḡ nō cadit mediū ſcḋm rōem intelligētie inter faciens et factū: ſed inter facienteʒ nō ab alio et factū.

Articulꝰ ſecundꝰ

Ad ſcḋm obijcit̄ ſic. Aug. ī li. ꝯfeſ. v̄bo tuo ſempiterno dicis oīa q̄ dicis: ḡ nc̄cia ē hec argumētatio. deꝰ dixit: ḡ facta ſunt. h̄ an̄s fuit ab eterno: ḡ ꝯn̄s ab eterno. et dico h̄ eſſe ab eterno: eſſe ſine initio duratōis. ꝙ aūt ſit ab eterno: ꝓbatio. q̄ dicere ē ſua actio. h̄ ſi h̄ ē initio duratōis: ḡ hūit initiū eēndi. et ita ꝑ aliquā actōeʒ. ⁊ ita optēt abire in infinitū: ḡ nō hūit initiū: ⁊ ſic neq̄ initiū duratōis. Relinqtur ḡ ꝙ dictō actō ſit ab eterno: ⁊ ita ꝯn̄s nc̄c ē fuiſſe ab eterno: ḡ oīa fuerūt ab eterno. ¶ Iteʒ qḋ ꝑ ſe ē opatiuū: ſꝑ ē opatiuū. verbū dei ꝑ ſe ē opatiuū: ḡ ſꝑ opatiuū. ¶ Ad p̄muʒ dōm. ꝙ bn̄ ſeqtur dixit ⁊ facta ſūt. ad h̄ qḋ opponit̄ ꝙ an̄s ē ſine initō duratōis ḡ ⁊ ꝯn̄s. dico ꝙ an̄s ē ſine initō ⁊ tn̄ ꝯn̄s hʒ initiū duratōis. Vn̄ dic aug. v̄bo tuo ſempiterno fit q̄cq̄d fit. nec tn̄ ſempit̄ne fit. aliter at̄ ē ex ꝑte paſſiue: q̄ ex illa ꝑte ſꝑ fuit initiū duratōis: h̄ ſi et̄nitas ponat̄ p̄ncipiū: nō inuenies mediū ⁊ finē. pone at̄ factū: ⁊ iā ē ponere initiū duratōis. Vn̄ nō ſeqtur. an̄s ē ſine initō duratōis: ḡ ꝯn̄s. hec at̄ bn̄ ſeqtur: an̄s ē nc̄ciuʒ ḡ ꝯn̄s. Si ei an̄s ineſt ſꝑ q̄ ad totalitatē opis. ḡ ⁊ ꝯn̄s eodē modo: h̄ nō ſeq̄t̄ de ſꝑ et̄nitatis. ex ꝑte ei facti ē ſemꝑ tꝑis: ex ꝑte at̄ dicētis ē ſꝑ et̄nitatis. ꝑ h̄ pʒ ſolō ad aliud. Nā cū dr̄ qḋ ꝑ ſe ē opatiuū ſꝑ ē opatiuū. h̄ intelligit̄ de ſꝑ et̄nitatis. cū at̄ dr̄ ꝙ ſꝑ eſt opatiuū ſemꝑ opat̄: hoc verum ē de ſemꝑ tꝑis: nō aūt de ſemꝑ eternitatis.

Queſtio. lxiiij. de hoc nomine ſpirituſſanctus.

Poſtea inquirēduʒ de noīb̄ ꝑſone ſpūſſcti. q dr̄. ſ. ſ. ⁊ donū. Querit̄ ḡ de h̄ noīe ſpūs. Primo an ſit cōe. Scḋo q̄liter appropriet̄ ꝑ h̄ ꝙ dicit̄ ſcūs. Tercio an debeat dici ſpūs nr̄.

Membrū primum

Circa primuʒ querit̄ vtrum h̄ nomen ſpūs ſit cōe trib̄ ꝑſoīs vel ꝓpriū. ſ. ſ. Ad qḋ ſic. Hyl̄. vij. de tri. oſ̄dit ī ſpū dei aliqn̄ ſigficari pr̄eʒ. vt cū dr̄ ſpūs dei ſuꝑ me. Aliqn̄ ſignificari filiū: vt cū dic ī ſpū dei eijcio demonia nat̄e ſue ꝑtate eijcē ſe demōes demr̄ans. Aliqn̄ ḋ. ſ. ſ. vt ibi. Effūdā de ſpū meo ſuꝑ oēʒ carnē. Ex h̄ relinqt̄ ꝙ nomē ſpūs

dicitur coĩter de trib⁹ ꝑſonis et eſſentialiter. ¶ Contra Rich. in li. de tri. Spũs de hoĩe ꝓcedit. ſine ĩpo homo oĩno nõ viuit. in eo igĩt ꝙ .ſ.ſ. ſpũs dei dr̃: eterna de eo q etern⁹ ẽ ꝓceſſio demonſtrat̃. imo et de ĩpo ꝙ eſt eterna ꝓceſſio in eoipſo inq̃ intelligi dat̃ ꝙ deo ꝯſubalis ſit. qa de deo ꝓcedẽ et eternitatẽ hr̃e nõ põt ꝙ de⁹ non ſit: ꝗ nomẽ ſpũs approprïat̃ ſpũiſcto. ¶ Item obijcit̃. contra auctem hyl'. videt̃ ꝙ cũ dr̃ ſpũs dñi ſuꝑ me: h̄ nom̃ ſp̃s teneat̃ ꝓ tercia ꝑſona in trinitate. Naꝫ ſuꝑ illud ſpũs dñi ſuꝑ me glo. q2 maior. vñ requieſcet ſuꝑ eũ ſpũs dñi. h̄ ꝯſtat ꝙ h̄ intelligit̃ de tercia ꝑſona ꝗ et h̄. ¶ Iteꝫ .xj. lu. ſuꝑ illud. Si in digito dei ⁊c. glo. digit⁹ dei dr̃ .ſ.ſ. ꝓ ꝑticipatõne donoꝝ. ꝗ ſil'r cũ dr̃ in math. ſi in digito ſpũ dei ⁊c. h̄ nomẽ ſpũs tenet̃ ꝓ .ſ.ſ. ¶ Rñ. ſpũs dr̃ a ſpirãdo actiẽ: eo ꝙ ſm ꝙ dr̃ ioh. iij. Spũs vbi vult ſpirat. et h̄ mõ nom̃ ſpũs cõe ẽ ꝑſonis ĩ trinitate: h̄ ꝑ approprïatõnẽ ꝯuenit .ſ.ſ. Alio mõ dr̃ a ſpirãdo eo ꝙ ſpiret̃. ⁊ h̄ mõ ꝓpriũ eſt ſpũiſcto q ꝓcedit ꝑ modũ ſpiratõis. ⁊ h̄ mõ loquit̃ Rich. ⁊ iſtud declaratũ eſt qõne de ꝓceſſione .ſ.ſ. ¶ Ad illud qđ obijcit̃ ꝯ auctem hyl'. dđm ꝙ diuerſa eſt expoſitõ ei⁹ ꝙ dr̃: ſpũs dñi ſuꝑ me ⁊c. Si ei exponatur de xp̃o ſm ꝙ ẽ hõ: tũc intelligit̃ de tercia ꝑſona. et h̄ ptꝫ q2 dixit q2 maior ẽ. Non eĩ .ſ.ſ. maior ẽ filio: h̄ xp̃o ſm ꝙ hõ. Si võ de illa ꝑſona intelligat̃ tũc de .ſ.ſ. q eſt pr̃: nec̃e eſt intelligẽ. Sol⁹ eñ pr̃ mittit filiũ. ⁊ ſic intelligit hyl'. ſm reliquũ modũ. ¶ Ad aliud dđm. ꝙ duplex eſt ꝯſtructõ cũ dr̃ ſpũs dei. vel intrãſitiua: vt cũ dr̃ ẽntia pr̃is. vel tranſitiua: ita ꝙ h̄ nomẽ dei teneat̃ ꝑſonal'r et ſuppõnat coĩter ꝓ pr̃e et filio. et tũc trãſitiue tenet̃. ꝑmo modo intelligit hyl'. ſcđo mõ glo. ſuꝑ math.

Membrũ ſecundum

Deinde q̃rit̃ q̃liter approprïat̃ h̄ nom̃ ſpũs ꝑ additõꝫ ſct̃s. Nã ex duob⁹ noĩb⁹ coĩb⁹ nõ efficit̃ ꝓpriũ. ſi ꝗ nomẽ ſpũs ẽ cõe: ⁊ nomen ſct̃s yſa. vj. Sct̃us ſct̃s ſct̃s dñs de⁹ ſabaoth: nõ erit ꝓpriũ ex his. ¶ Itẽ cõe additũ cõi non coartat cõe vt ſit ꝓpriũ: ꝗ nec h̄ nomẽ ſct̃s additũ nomi ſpũs faciet ipꝫ ꝓpriũ. ¶ Cont̃. in li. de reg'lis fidei. hec circũlocutõ .ſ.ſ. aut ꝑſonã aut ꝑſonalẽ ꝓprietatẽ aut relatõeꝫ p̃dicat in diuĩs. ꝑſonã quidã cũ dr̃ diuitas ẽ .ſ.ſ. ꝑſonalẽ ꝓprietatẽ cũ rñdet̃ ad interrogatõeꝫ factã ꝑ qs vt cũ dr̃ qs ẽ tercia in trinitatate ꝑſona rñdeo .ſ.ſ. relationẽ cũ dr̃ .ſ.ſ. ẽ ſpũs pr̃is. ac ſi dicat̃: pr̃ ſpirat ſpiritũſct̃m. hec eñ circũlocutõ .ſ.ſ. nõ ꝓprie dr̃ relatiue h̄ ſpãliter inuẽta fuit ad circũloq̃ndũ ꝑſonalẽ ꝓprietatẽ ſpũs ⁊ ſumit̃ ꝑ maiorẽ improprietatẽ ad p̃dicandũ ꝓceſſiõꝫ qua .ſ.ſ. ꝓcedit a pr̃e ⁊ filio. h̄ nullo iſtoꝝ modoꝝ ẽ cõe ꝗ eſt ꝓpriũ. ¶ Rñ. ſm rich. in li. de tri. Illi quidẽ dicũt̃ vnũ hr̃e ſpĩm vno ſpũ incedẽ q̄b⁹ ineſt vnũ ꝯſiliũ: ideꝫ ꝓpoſitũ. q idẽ amant. idẽ affectãt ⁊ pari voto deſiderant Sꝫ ſpũs iſte ſpũalis tũc veraciter ſct̃us ẽ. tũc veraciter ſct̃s dici pt̃: qñ pietate impellit̃ ⁊ ſm veritatem mouet̃ ſpũs eñ hũan⁹ tũc ꝓculdubio ſct̃s eẽ incipit qñ qđ pietatis ẽ diligit: ⁊ qđ impietatis ẽ deteſtat̃ ⁊ odit. Ad h⁹ itaqꝫ ſpũs ſilitudinẽ q ꝓcedit ⁊ ſpirat de multoꝝ cordibus: dict⁹ ẽ .ſ.ſ. ille q in trinitate ꝑſonaꝝ ꝓcedit ex duobus. ¶ Ad illud qđ obijcit̃. ꝙ vtrũqꝫ ẽ cõe. verũ ẽ ſm ꝙ ſpũs dr̃ a ſpiratõe actiua: h̄ ſm ꝙ a paſſiua: nõ. Unde addit̃ ſct̃s ad ſignificatõeꝫ ſpũs mitigandã. ſpirit⁹ eniꝫ nomẽ terroris eſt. dicitur ergo ſanct⁹: vt intelligatur ꝓprietas procedentis amoris ordinati a pluribus ſcilicet duobus.

Membrum tercium

Conſequẽter queritur vtrũ debeat ſpirit⁹ ſanctus dici ſpũs noſter. Ad qđ ſic. Lu. j. de iohanne dicitur ꝙ in ſpũ helie veniret ecce dictũ eſt ſpũſſanctus: ſpũs quem accipit helias. Et moyſi ait domin⁹ Nume. xj. tollam de ſpiritu tuo et dabo eis. id eſt dabo eis de ſpirituſancto quẽ iam dedi tibi. ecce hic dictus eſt ſpiritus moyſi patet ergo qm̃ ſpirituſſanct⁹ noſter dicit̃ ſpũs. ¶ Item xviij. di. ꝑmi ſententiaꝝ. cũ ſpũſſanctus in ſcriptura dicatur ſpũs noſter vel ſpiritus tuus vel illius. vt de moyſe et đ helya dictuꝫ eſt: nuſq̃ tamẽ in ſcriptura decurrit ita dici. ſpirituſſct̃s noſter vel tuus vel illius. q2 ſpirituſſct̃⁹ eo dicitur quo donũ. ⁊ vtrunqꝫ dicitur relatiue ad patrem et ad filiũ. ¶ Contra querit̃. quare ſpirit⁹ ſanctus dicat̃ ſpiritus noſter. et nõ ſimiliter filius dicitur noſter. ſi dicat̃ hoc eſſe eo: ꝙ filius relatiue dicitur ad patreꝫ. Sed ſimiliter ſpũſſanctus relatiue dicit̃ ad patrem et filium: et ita vterqꝫ eadem rõne dicit̃ noſter. ¶ Item ſi ꝓpter collocutiõeꝫ donorum dicit̃ ſpirituſſct̃s noſter. eadem rõne et fili⁹ debet dici noſter: quia ſimiliter dantur nobis bona in eius miſſione ſpũali: ſicut in miſſione ſpũali ſpirituſſancti. ¶ Preterea fili⁹ dicit̃ noſter redemptor: q̃re ſimiliter nõ dicit̃ noſter filius? Itẽ pater dicitur pater noſter: quare nõ filius? cum magis ꝯmunicem⁹ cum filio q̃ cũ pr̃e. quia fili⁹ eſt incarnatus nõ pater. ¶ Item ſi rõne effect⁹ dicitur redemptor noſter: quare nõ dicit̃ ſapĩa noſtra cuꝫ ꝯnotat̃ effectus in creatura? vñ .j. corin. j. factus ẽ nobis ſapĩa. ¶ Iteꝫ q̃re nõ dicit̃ .ſ.ſ. noſter ſicut ſpũs noſter. ¶ Item quare dr̃ deus nr̃ et nõ eſſentia nr̃a: cum h̄ nomẽ deus ſignificet eſſentiã. ¶ Preterea querit̃ vtrũ .ſ.ſ. dicat̃ haberi cũ habetur ei⁹ donũ. ¶ Rñ. nulluꝫ nomẽ eſſentiale abſtracte ſignificãs diuinã eſſentiaꝫ vel nomen ꝑſonale qđ dicit tm̃ reſpectũ ꝑſone ad ꝑſonã: recipit hoc nomẽ nr̃ ſup̃ ſe Uñ nõ pt̃ dici ſapĩa vel deitas nr̃a: h̄ de⁹ nr̃ refugiũ noſtrum. Sil'r et in ꝑſonalib⁹. vñ cũ fili⁹ dicat ſolũ reſpectum ad pr̃em: nõ põt recipe ſup̃ ſe hanc adiectiõeꝫ nr̃. h̄ noĩa q̃ ſignificãt diuinã eſſentiã nõ ꝑſonalia q̃ dicũt reſpectũ ad creaturas: pñt eam recipe. ¶ Ad primuꝫ ꝗ dicenduꝫ. ꝙ nõ dicit̃ ſpũſſanct⁹ noſter eo ꝙ ſpũſſanctus rõnem ei⁹ ꝙ eſt ab alio hꝫ: ſed dicit̃ ſpũſſct̃s noſter. prout ſpũs dicit̃ a ſpiratõne actiua: vel ꝓut dr̃ a ſpiratõne paſſiua increata. ſm qđ dr̃ tota trinitas ſpirat ſpm̃ſanctũ in nob: vel .ſ.ſ. inſpirat̃ nobis a tota trinitate. q̊ruꝫ vterqꝫ eſt effectus toti⁹ trinitatis. ⁊ hoc mõ ſpũs ſumit̃ eſſential'r: licet ꝑ approprïatõeꝫ ſuppõnat ꝓ tercia perſona. igit̃ ꝓpter hũc reſpectũ ad creaturas dr̃ ſpũs noſter Nõ aũt q2 ſpũſſct̃s inq̃tum ſuppõnit terciã ꝑſonã ĩ trinitate ⁊ rõnem ei⁹ ꝙ ẽ a p̃ncipio ⁊ ꝓceſſionẽ a pr̃e et filio dr̃ ſpũs nr̃: vñ vt ſic ẽ dic habitudinẽ ad eũ a q̊ eſt: ⁊ nõ ad aliud qđ ẽ ab ĩpo ſic̃ ⁊ filius. vñ nec põt dici .ſ.ſ. nr̃ nec fili⁹ nr̃. ¶ Ad aliud dđm. ꝙ lꝫ in miſſiõe filij det̃ nob fili⁹ ſic̃ .ſ.ſ. ñ tñ dr̃ fili⁹ fili⁹ nr̃ ſic̃ ſpũſſanct⁹ ſp̃s nr̃: q2 filius nõ dicit noĩe ſuo reſpectũ ad creaturas ſic̃ hoc nomẽ ſpũs. Unđ ſpũſſanct⁹ ꝓut dr̃ a ꝓceſſione et̃na q̃ſi paſſiue dicta: nõ põt dici nr̃. qm̃ ſic hꝫ reſpectũ ad pr̃eꝫ ⁊ filiũ ſolũ a q̄b⁹ ſpirat̃. Si aũt obijciat̃ ad h̄. ꝙ in .ſ.ſ. remanet ſpũs ꝗ cũ ſpũs dicat reſpectũ ad creaturas: et .ſ.ſ. q̃re .ſ.ſ. dicet̃ nr̃ ſic̃ ⁊ ſp̃s. Rñ. ꝙ ſpũs ꝓut addit̃ ei ſct̃s dicit quaſi paſſiuo mõ ſolũmõ ſpiratõeꝫ eternam. Uñ inq̃tum ſic ẽ refert̃ ad pr̃em ⁊ filiuꝫ a quib⁹ ꝓcedit ⁊ non ad creaturam. ¶ Ad tercium dđm ꝙ redemptor dicit reſpectum ad creaturam ſcꝫ ad redemptum: h̄ filius ſolum ad patrem refertur: ideo filius non dicit̃ noſter licet dicatur redemptor noſter. ¶ Ad quartum dicẽdum. ꝙ pater dr̃ dupl'r. dicit̃ eñ p̃ncipiũ ꝑ generatõeꝫ ⁊ ſic ẽ ſolũ ꝑſonale nec recipit nr̃. dicitur etiaꝫ principium per creatõneꝫ: et ſic eſſenciale et ꝯnotat effectum in creatura: ſed filius dicitur tm̃ vno modo ſcilicet relatiue ad pr̃em. vnde nõ dicit noĩe ſuo reſpectũ ad creaturam: ideo non põt dici filius nr̃ licet dicatur pater nr̃ ¶ Ad illud quod querit̃. vtrum poſſit dici ſapĩa nr̃a ſic̃ redemptor. dicendũ ꝙ non: quia ſapientia dicit diuĩaꝫ eſſentiam vt formam et ideo per modum abſtracti. ⁊ iõ non ꝯnotatur vt in reſpectu ad creaturã. niſi loquẽdo ꝑ eſſentiã: et ſic poſſet dici ſapĩẽtia noſtra. qa facit nos

[illegible]

vro ſixo ſuz loxe
a znoe tebo broſinonar

ſapere.j.corin.j.factus eſt ꝓ nobis ſapientia.⁋ Ad aliud dōm.ꝙ deus pōt dici nr̄.qꝛ deus ē nomē opatiōis vñ notaṫ effectus in creatura.eēntia vō nō ſic: ideo nō pōt dici eēntia nr̄a.de⁹ em̄ dr̄ achechim qḋ ē ꝯſiderare vel ateaſte qḋ ē fauere.vñ rōne effectus ꝯnotati dr̄ de⁹ noſter.eſſentia vō nullū hȝ hmōi reſpectū vñ nec dr̄ noſtra.⁋ Ad vltimū dōm.ꝙ ē donū ſpūs qḋ nō eſt cum ſpūſcō vt timoꝛ ſuilis.et qḋ eſt cū ſpūſcō vt caritas et ſunt dona ſpūſcō q̄ aliq̄n ſunt cū ſpūſcō:aliq̄n non cum ſpūſcō.vt fides et ꝓphia: rōe ĝ illoꝝ donoꝝ q̄ ſūt a ſpūſcō et cū ſpūſcō dicitur haberi vel dari.

Queſtio.lxviij.de hoc nomine donum.

Sequitur querere de hoc nomine donū de quo querūtur tria.Primo an ſit cōe vel ꝓpriū ſpiritusſcti.Scđo an cōueniat ſpūſcō ab eterno.Tercio an donabilitas ſit notio ſpiritusſancti.

Membrum primū

Ad primum ſic.tota trinitas dat ſe:ĝ tota trinitas pōt dici donum.vel ſi dat ſe tota trinitas:q̄re magis dr̄ ſpūſſcē donum ꝙ pr̄ et fili⁹.naȝ dare ſe eſt coicare ſe.coicat aūt ſe tota trinitas:ĝ pr̄ dici donū.⁋ Iteȝ ſummū inter dona de qb̄ yſa.xj.eſt ſapia:ħ ſapia appropriaṫ filio:ĝ fili⁹ dȝ dici donū.⁋ Item aug.in ſentētijs.eo dr̄ donuȝ ꝙ ꝓcedit.ħ ꝓcedē ꝯuenit filio:ĝ eſt donuȝ nō ĝ ſpūſſcē ſolū eſt donū.⁋ Iteȝ yſa.ix.fili⁹ dat⁹ē nob.ĝ eſt donum ⁋ Item ſic ſpūſſcē ē nob donabilis ab et̄no: ita filius ĝ fili⁹ dȝ dici donū ſic ſpūſſcē.⁋ Item ſpūſſcē dr̄ eē donum ꝑ ſpūalē miſſionē in mētes hoīm.in q̄ miſſiōe daṫ nob amoꝛ ĝtuit⁹:ħ ſilr̄ in miſſiōe ſpūali filij daṫ ꝯgnitō menti nr̄e.et ita fili⁹ dȝ dici donū ſic ſpūſſcē.eſt ei nob datus in incarnatōne et daṫ ſpūalr̄ in ſapie effuſione.

Cont̄ aug⁹.xv.de tri.in trinitate nō eſt dbū niſi fili⁹ nec donū niſi ſpūſſcē.⁋ Itē ſpūſſcē ſm ſuā ꝓprietatem amoꝛ ē a pr̄e ⁊ filio.ħ amoꝛ ꝓprie ⁊ ꝑ ſe donuȝ ē.qḋ ei ex amore nō exhibeṫ:nō ꝓprie donū ē.igr̄ ſpūſſcē nō ꝓprie donū eſt. Rñ.ſpūs ꝓprie donū ē.⁋ Ad illḋ qḋ obijciṫ ꝙ ꝯuenit toti trinitati eē datū:ĝ ⁊ eē donū.Rñ.aug.in li.de aīa et ſpū.ois vſus diuinitatis ē nob er munē q eſt ſpūſſcē.Vñ coīo pr̄is ⁊ coīo filij attribuiṫ ſpūi.qa illa coīo ē ex amore q attribuiṫ ſpūſcō.et iō qꝛ ſpūſſcē dicit rōem donatōis:iō ꝓprie dr̄ donū.⁋ Ad aliud dōm ē ꝙ ē donū ſimplr̄.et ē donū in rōe doni.int̄ dona ſimplr̄ maria ē ſapia.ħ donū in rōe doni ⁊ ſummū ē caritas.qꝛ dr̄ in rōe amoris.amoꝛ aṫ dr̄ in rōne doni.⁋ Ad aliud dōm.ꝙ ꝓcedē dr̄ duplr̄.eſt ei ꝓcedē ſm modū naṫe:⁊ ē ꝓcedē ſm modū volūtatis.qꝛ duo ſūt ꝑncipia naṫa et volūtas:et ſm ħ duplex ꝓceſſio.ꝑncipaľ ꝓceſſio ꝑ modū naṫe ē generatō.ꝓceſſio ꝑ modū volūtatis ē ꝓceſſio ꝑ modū amoris.ſic ĝ filio ꝓpriū eſt ꝓcedē ꝑ modū naṫe ⁊ ſpūiſcō.ꝓcedē ꝑ modū volūtatis.ꝓceſſio aṫ ꝑ modū volūtatis eo ꝙ ꝓceſſio ē:eo ē donū.nō ſic aṫ eſt de ꝓceſſione q̄ eſt ꝑ modū naṫe.⁋ Ad aliḋ dōm.ꝙ.ſ.ſ.nō hȝ ratōneȝ doni vel donabilis ex hītudine ad creaṫas:ħ etiaȝ ex mō ſue ꝓceſſiōis a pr̄e ⁊ filio.Rō aūt doni triplr̄ eſt in.ſ.ſ.Vno mō ſm reſpcṫm ad id ꝙ añ ē.nō tpe ħ vt ei⁹ ꝑncipiū:ꝓcedit ei ſic donū ad añ.Alio mō ſm reſpcṫm ad ea q̄ ſecunṫ vel dn̄t ꝯſeq.et ħ duplr̄.vel ſm hītuȝ:vľ ſm actū.fili⁹ aūt ꝑmo mō nō hȝ rōem doni:qm̄ ꝓcedit a pr̄e ſm rōem generantis nō dātis.Vñ aug.fili⁹ ꝓcedit a pr̄e quō nat⁹:nō quō dat⁹.hȝ aūt fili⁹ rōnem doni ſm potentiā ad creaturas:ꝓut in dono eſt ꝯnotatō alicui⁹ effectus in creatura.nō habet vō rōnem doni ꝓprie ſm habitū licet ſit donabilis:qꝛ aliud eſt potentia aliḋ aptitudo.Vñ ſpūſſcē dicitur donū.nō ſolū quia dari poteſt:ſed quia ad hoc eſt vt detur.vnde aptitudineȝ importat reſpectu dantis nō ſolum potentiā: ſed aliud eſt hr̄e potentiā:aliud habitudinē.pr̄ em̄ pōt docē filiū ſed ad hūc actū nō hȝ aptitudinē inq̄ntum pr̄:ſed inq̄ntū mgr̄.vñ patri inq̄ntum pr̄ accidit docere:ħ generare eſt ei naturale.pȝ ĝ ꝙ rō doni ab eterno ꝯuenit ſpūiſancto q̄ſi habitualr̄:filio.q.potentialr̄.iō ꝓprie ꝯuenit vt dicatur.ſ.ſ.donū et nō fili⁹.Preterea aliud ē fieri:aliud ē dari.Dari em̄ ꝯuenit rei exñti.ꝓpter ħ primū eē rei nō eſt donū ħ diſpoſitōes ꝯñtes q̄ faciunt ad bñ eſſe rei donum dicunṫ ꝓprie.qꝛ ĝ in filio res fiūt.ſm illud omnia in ſapia feciſti.et ip̄e dixit ⁊ facta ſunt.i.genuit filiū in quo erat vt omia fierēt.in ſpūſcō vō largiūtur rebus factis bonitates ⁊ kariſmata ſiue gr̄e:ideo.ſ.ſ.dr̄ donū nō fili⁹.Item donū inq̄ntum donū voluntariū ē.ħ cognitio inq̄ntum hmōi nō dr̄ eſſe volūtaria.ideo.ſ.ſ.q amoꝛ ē ꝯuenit rō doni nō filio q eſt ſapia.Preterea.oīe donū inq̄ntum donuȝ gr̄a ē.ſpūs aūt ſanct⁹ gr̄a ē nō ſolum effectiue.imo formalr̄ ſicut ⁊ caritas.et ideo cuȝ filius nō ſit gr̄a: donū ſiue rō doni ñ ꝯuenit filio ſm ſe.

Membrum ſecundum

Conſequēter querit̄ an eſſe donū ꝯueniat ſpūiſancto ab eterno.Ad qḋ ſic aug⁹.v.de trinitate.aliter intelligiṫ cū dr̄ donuȝ aliter cū dr̄ donatū.Donatū aūt niſi datum fuerit nullo mō dici pōt.ſempiterne ĝ ſpūſſanctus donū eſt:tempalr̄ vō donatū.⁋ Item ibidē.ſpūſſcē nō ex tpe ħ ab eternitate ꝓcedit.ħ qa ſic ꝓcedebat vt eēt donabile:iam donū erat anteq̄ eēt cui donareṫ.ex quibus apte colligiṫ.ꝙ ſicut.ſ.ſ.ab eterno ꝓcedit: ita ab et̄no donū eſt.nō qꝛ donareṫ a pr̄e filio vel a filio pr̄i:ħ qꝛ ab eterno ꝓceſſit donabilis. Cont̄ aug⁹.xv.de tri.eo eſt donū quo daṫ alicui.ħ dari alicui ē ex tpe:ĝ donū eſt ex tpe.⁋ Item eo ē donū quo ꝓceſſit vt donabilis.ħ donabile ſemꝑ dic reſpectū ad creaturaȝ: ĝ non dr̄ donū vel donabilis ab eterno.⁋ Item.v.ď tri.eo diciṫ donū quo datur⁹ erat.ħ ex tpe erat datur⁹:ĝ ex tēpe erat donum. ⁋ Item.vij.hec ē dr̄a inter donū et datū ꝙ donū dicitur ab et̄no:datū ex tpe.⁋ Iteȝ ſpūſſcē dat donū ab eterno eo ꝙ donabilis ex tpe.q̄re ſilr̄ nō diciṫ fili⁹ natus in ůgine ab eterno:eo ꝙ naſcibilis in tpe. Rñ.donum triplr̄ accipiṫ.q̄nq3 em̄ notat notōeȝ eternaȝ:⁊ ſic ſolūmodo dr̄ reſpectu pr̄is et filij.q̄nq3 p̄ter notōeȝ dic habitudinē ad creaturas.nō tñ ꝯnotat effectū in creaṫa:⁊ ſic dr̄ vt donabilis.tercio mō accipiṫ ꝓut dic notōem eternā.et p̄ter ħ habitudinē ad creaturas ꝯnotādc vlṫ effectū in creatura:et ſic dr̄ datū et dr̄ ex tpe.vñ donuȝ accipi pt̄ vel ꝓ ip̄o donabili.vel ꝓ ipſo dato.⁊ ħ mō dic aug.ꝙ intantū dr̄ donū:inq̄ntum dat⁹ eis quib; daṫ.donum em̄ cū ſignificat hītuȝ ſig̃ficare pōt hītum vt ē ad actū:vel in potētia tm̄ vel in aptitudine vel in effectu. Habit⁹ em̄ dr̄ multiplr̄.Prio mō eſt donuȝ ab eterno. Scđo mō ſilr̄.tercio mō in tpe.et ħ mō intantū dr̄ donuȝ ⁊c̄.Prio ĝ mō dr̄.ſ.ſ.amoꝛ ꝓcedens a pr̄e et filio. Scđo amoꝛ ꝓcedens a pr̄e et filio coīcabilis creature. Tercio vt iam coīcatur creature:efficiēs in ip̄a ꝯſimilem amorē.dicendū ĝ ꝙ mgr̄ accipit donū ꝑmo modo et ſcđo:aug.xv.de trini.tercio mō.⁋ Ad aliud dicēdū. Qꝛ donū ſiue donabile dic reſpectū ad creaturā.ſed notandū.ꝙ noīa quedā ꝯnotant effectū in creatura.q̄daȝ reſpectū et effectū duplr̄.in hītu vt miſericoꝛs:in actu vt miſeratoꝛ.Et reſpectū ſilr̄ duplr̄.in habitu vt dn̄s.i actu vt dn̄atoꝛ.Vñ que ꝯnotant effectuȝ vel reſpectum in habitu.poſſunt dici de deo ab eterno.que vō in actu nō niſi ex tpe.donabile ergo dicit reſpectum in habitu ideo dicitur de deo ab eterno.datum in actu:ideo ex tēpore.⁋ Ad illud aug.de trini.Eo dicitur donum q̄ daturus erat.dicendum ꝙ hoc ꝙ dico eoipſo quo datur⁹ dicit rationem quare dicitur donum et non cām.⁋ Ad aliud dicendum.ꝙ donuȝ quia nomen eſt: ſignificat rē

per moduꝫ habitus et vt ſine tpe ideo ſignificat rem vt eſt intpalis. datũ vo qꜭ pticipiũ eſt: ſignificat reꝫ ꝑ modũ actus ⁊ mot⁹: et ita ſub tpe. et inde hꝛ diſtinctio ꝑdicta. ꝙ donũ ab eterno datũ ex tpe. ¶ Ad aliud dicẽdum. ꝙ fili⁹ nullũ dic reſpectũ niſi ad prẽꝫ. ſ donũ ſm ꝙ accipit in ſignificatõe. ſcda dic reſpectũ ad creatam ideo dr̃. ſ. ſ. donũ vt ſit donabilis ex tpe. nõ aũt filius natus vt ſit naſcibilis ĩ tempe. quia eterna natiuitas filij nullum dicit reſpectum ad creaturam.

Membrum tercium

Tercio queriť an donabilitas ſit notõ ſpirituſſcti. ꝙ ſic videť. qa ſignificat ꝓprietatem eternã. ſ. ſ. ꝓprietas aũt eterna notio eſt. ¶ Preterea ꝑ illã ꝓprietatẽ diſtinguiť ſpũſſcꝰ ab alijs ꝑſonis: ergo eſt notio. ¶ Contra. nõ eſt eadem notõ q̃ fili⁹ referť ad id qd̃ ẽ añ: ⁊ ad id qd̃ ſeqť. referť em̃ ad prẽꝫ ꝑ generatõeꝫ: ad. ſ. ſ. ꝑ ſpiratõneꝫ. q̃re ſilr̃. ſ. ſ. eadẽ notõe ñ referť ad añ ⁊ ad poſteri⁹: Cũ igr̃ ſpũſſcꝰ donabilitate referť ad poſteri⁹. i. ad creaturas nõ illa referť ad prẽm et filiũ: ⁊ ita nõ eſt notio. ¶ Rñ. ꝓprietates diſtincte ſũt ꝑſonaꝝ ſm ſe circũſcripte oĩ habitudine ſm actũ ⁊ ſm potẽtiã ad creaturas. ⁊ iõ donabile rõe hitudinis ad creaťas nõ ẽ notõ. ſ. ſ. ſ ꝑter iſtã hibitudinẽ hꝫ ꝓprietatẽ q̃ referť ad prẽꝫ ⁊ filiũ rõe cui⁹ dr̃ notõ. ſ. ſ. ⁊ diſtinguit. ſ. ſ. a prẽ ⁊ filio. Vñ aug. v. li. de tri. ꝙ datũ ẽ ⁊ ad eũ qui dedit refertur ⁊ ad eos quibus dedit.

Queſtio. lxv. de nominibus diſiunctiuis.

Dicto de nominibus

Dicto de nominibus ꝑſonaꝛuꝫ relatiſ ꝯñs inueſtigare de noĩbꝫ diſiũctiuis. Prĩo ergo q̃riť que noĩa diſiũctĩa ſint recipiẽda in diuĩs ⁊ q̃ nõ. Scdo q̃riť de noĩbꝫ ꝑtitiuis vn⁹ vna vnũ. Tercio de noĩbꝫ excluſiuis vt ſol⁹ ſola ſoluꝫ.

Membrum primũ

Ad primũ q̃riť an aduerſitas vel dr̃ſuꝫ eſt diuiſio ſiue ſeꝑatõ vel ſinglaritas. vel ſolitudo dicẽda ſit ĩ diuĩs: ꝙ nõ vr̃: hyl. in. vij. de tri. ſicẽ ĩ prẽ ⁊ filio credẽ duos deos impiũ ẽ: ita prẽꝫ vl̃ filiũ ſingularẽ deũ ꝑdicare ſacrilegiũ ẽ. nl̃ in his noĩm: nl̃ dr̃ſũ nl̃ alienũ: nl̃ ſeꝑabile. ¶ Itẽ aug. ĩ li. qõ. ve. ac no. legis vn⁹ ẽ de⁹ ñ ſinglaris. ¶ Itẽ amb. in li. de tri. qd̃ vni⁹ eſt ſibe ſepari ñ pť. et ſi ñ ſit ſinglaritatis ſ vnitatis de⁹ cũ dr̃ nequaꝙ̃ ťnitatẽ deitatis excludit: ⁊ iõ ñ qd̃ ſingularitatis ſ vnitatis ẽ ꝑdicať. ¶ Sꝫ obijciť in cõtrariũ. q̃re ꝑdicta ĩ diuĩs nõ admittunť. cũ ibi recipiať diſtictõ diſcretõ ⁊ dr̃a: ⁊ dicũť diſtincte diſcrete ⁊ differẽtes ꝑſone. ¶ Iteꝫ anſ. in li. de incarnatõe vbi. cuꝫ de⁹ naſciť de deo ñ ꝓcedit d vo. nec ſuba pť amittẽ vnitatẽ. nec relatio plr̃itatẽ: iõ tria ẽ ibi vnũ: ñ vnũ tria: tñ tria de ſeinuicem dicunť. ¶ Itẽ hyl. iiij. li. de tri. Eſt vn⁹ ab vno neqꝫ ꝑter ĩnaſcibilẽ deũ ĩnaſcibil de⁹ ali⁹: neqꝫ ꝑter vnigeitũ deũ vnigenit⁹ de⁹ ali⁹ ẽ: vterqꝫ vn⁹ ſol⁹ ẽ ꝓprietate ĩ vnoqꝫ ĩnaſcibilitatis ⁊ origis: ergo ẽ ibi accipe ſolitudinẽ. Rñ. ſolitudo dic negatõeꝫ mltaꝝ ꝑſonaꝝ. ſinglaritas indiuiduitatẽ ꝑ accñã ſiue pluriũ excluſiõeꝫ. ꝓprie diſcretõ ꝑtinet ad viſuꝫ. diſtinctio ad tactũ. accipiunť aũt hec ꝑ trãſlatõeꝫ. ⁊ accipiť diſcretõ q̃ ad viſuꝫ ſpũalẽ q̃ ẽ fidei dr̃ ergo diſcretõ ꝑſonaꝝ. qꜭ nõ ẽ necc̃e q̃ fide moueť in vnã ꝑſonã: ꝙ ꝓpter h in aliam. diſtinctõ vo ẽ ĩpaꝝ ꝑſonaꝝ int ſe dr̃a. dr̃a vo coĩter ſe hꝫ ad diſtinctõeꝫ ⁊ dr̃ſitateꝫ qd̃ pꝫ ꝑ diuiſionẽ phi. ꝑma diuiſio vni⁹ ꝯpatio ad alid̃ eſt ꝑ ꝯueniẽs et differẽs. differẽs aũt ẽ aut in ſuba aut ĩ q̃litate aut in q̃ntitate aut in ſitu. Si in ſitu dr̃ nõ ſil. ſi in q̃litate. dr̃ diſſilitudo. ſi ĩ q̃ntitate: inequalitas. ſi in ſuba: vel ſm ſubam: vel ſm ꝙ dr̃ ꝑſona: vel ſm ꝙ dr̃ eſſentia. Si vt dr̃ eẽntia: tũc dr̃ diuerſitas. ſi ſm ꝙ ꝑſona: tũc dr̃ diſtinctõ vl̃ diſcretõ. Ex q̃ pꝫ. ꝙ dr̃a coĩter dr̃ ad diuerſitatẽ ſiue diſcretõeꝫ ſiue dr̃aꝫ. diuiſio ať vel ſeꝑatõ ſꝑ vbi vel q̃ſi vbi. h aũt nõ ẽ ſeꝑatõ ſm eẽ in dr̃ſis eẽntijs ⁊ qa nõ ſũt dr̃ſe eẽntie differentiũ ꝑſonaꝝ: iõ nõ ẽ ſeꝑatõ in diuĩs. diuiſio ať eſt multiplicatõ eẽntie generalis per ſubas ꝑticulares. multiplicatõ ať hmõi remoueť a diuinis. ꝓpter qd̃ in diuĩs nõ eſt diuerſitas vl̃ diuiſio. ¶ Ad auctem anſel. dd̃m. ꝙ vtiť voc noĩe ſinglare extenſo nomine. qa diuĩa eẽntia eſt indiuiſa. Qd̃ autẽ dicit hylla. excludiť ſingularis intelligẽtia. Ibi ſumiť ſingularitas vt eſt in ꝑſonis ꝓprie. Qd̃ aũt anſ. dicit tria. i. tres: ĩtelligũtur ⁊ ſupponunť ypoſtaſes. in littera dr̃ vnũ ⁊ ſumiť ꝓ eſſentia. ¶ Ad auctem hyl. dicendũ. ꝙ ſol⁹ dr̃ duplr̃. põt em̃ eſſe ſenſus fili⁹ eſt ſol⁹. i. ſolus fili⁹ vel ſolus de⁹. Primo mõ eſt vera. ſecũdo modo ẽ falſa. et ſic intelligit hyl. in dicta auctoritate.

Membrum ſecundum

Conſequẽter queriť de noĩbꝫ ꝑtitiuis videlicet de nũeralibꝫ vn⁹ duo tres ⁊ ceteris ꝑtitiuis. Primo qd ſignificẽt vtrũ eſſentiaꝫ vel ꝑſonã vel notõem. Scdo cui⁹ ꝑdicamẽti reꝫ ſig̃ficẽt. Tercio an poſſit dici vn⁹ pr̃ ⁊ fili⁹. ſm ꝙ ẽ dictõ nũerabilis. Quarto vtrũ nomẽ diſtinctiuũ vn⁹ aliquis ꝯueniẽter addať nomini eſſentiali. Quinto queriť ſpãliter de his noĩbꝫ differens ⁊ diſtinctus.

Articulus primus

Queriť ergo prĩo de iſtis noĩbꝫ vn⁹ duo tres plr̃es qd ſig̃ficent: vtꝝ ſubaꝫ vel notõeꝫ: Ad qd̃ ſic aug. oĩne qd̃ dr̃ d vo. dr̃ ſm ſubaꝫ: aut ſm relatõeꝫ: ſ h nomẽ vn⁹ nõ dr̃ adaliqd. qd̃ pꝫ ꝑ diffinitõem ei⁹ ꝙ ẽ adaliqd: ergo ſm ſubaꝫ. ¶ Preteã. nl̃ dictũ ſm relationẽ ꝑdicať de q̃libet ꝑſona: ergo nõ dr̃ ſm relatõem ſ ſm ſubaꝫ. ¶ Itẽ vn⁹ ⁊ ens maſculie ſumpta ꝯuertunť: ſ ens ſig̃ficat ſubaꝫ: ergo et vn⁹. ¶ Item cũ dr̃ pr̃ ⁊ fili⁹ ⁊. ſ. ſ. ſunt vn⁹ de⁹. ꝯſtat ꝙ vn⁹ h nõ ſig̃ficat vel nõ dic ꝑſonaꝫ ſ dic eẽntiã. ¶ Preterea vnitas ꝑſone nõ ẽ alia ab vnitate eſſẽtie. igr̃ cũ dr̃ pr̃ ẽ vn⁹ fili⁹ ẽ vn⁹. ſ. ſ. ẽ vn⁹: ſig̃ficabit vnitatẽ eẽntie. ¶ Preteã h noĩ vn⁹ d q̃libꝫ ꝑſona ꝑdicať: ergo nõ pť ſig̃ficare notõeꝫ vel ꝓprietatẽ: qm̃ ꝑ notões ⁊ ꝓprietates diſtiguũť ꝑſone inuicẽ. ⁊ ita ñ ſig̃ficat adaliqd: et ita vl̃ eẽntiã vel ſubaꝫ. ¶ Contra. oẽ nomẽ qd̃ dr̃ ſm ſbaꝫ dr̃ de oĩbꝫ ꝑſonis ſinglr̃ ⁊ ĩ ſũma excepto h noĩe ꝑſona. ergo ⁊ h noĩ vn⁹ ñ dr̃ ſm ſubaꝫ: qꜭ nõ dr̃ ĩ ſũma ⁊ ſinglr̃ de ſinglis. vt dicať pr̃ et fili⁹ ⁊. ſ. ſ. ſunt vn⁹. qꜭ ſũt tres: nõ ergo vn⁹. ¶ Iteꝫ vn⁹ ẽ ens ab alijs diuſus ſ nõ pť dici diuſus niſi de ꝑſona ergo nec vn⁹ pť dici niſi de ꝑſona. ¶ Itẽ tres ñ ſig̃ficat niſi ter vnitatẽ. ſi ergo h nomẽ vn⁹ ſig̃ficat eẽntiã l̃ vnitatẽ eẽntie: cũ dr̃ tres. ſig̃ficaret ťnitatẽ eẽntiaꝝ. ¶ Preterea cũ dr̃ pr̃ ẽ vn⁹. ſenſus ẽ. pr̃ ẽ indiuſus ſua ꝓprietate: ſ ſua ꝓprietas dr̃ adaliqd: ergo h nomen vn⁹ adaliqd: ⁊ ita vr̃ ꝙ nõ ſig̃ficet ſubaꝫ. ¶ Ad h rñdẽt qdã vt mgr̃ ĩ ſentẽtijs ⁊ ſui ſeq̃ces. ꝙ hmõi noĩa dicũť negatiue nõ ſm põem vt ſit ſenſ⁹ de⁹ ẽ vn⁹ vel pr̃ ẽ vn⁹. h ẽ nõ plr̃es. ⁊ dicũt ꝙ ꝑdicta diuſio. ſ. ꝙ oẽ nomẽ dr̃ ſm ſubaꝫ vel ſm rl̃oeꝫ: ĩtelligiť de illis q̃ dicũť ſm põem: nõ de illis q̃ dicũť ſm ꝑuatõeꝫ. ¶ Sꝫ ꝯ. vnitas dr̃ ſm ꝓportõꝫ ĩ diuĩs vnitati q̃ ẽ ĩ creaturis. Sꝫ vnitas q̃ ẽ ĩ creaturis dr̃ ſm põem ⁊ ñ ſolũ ſm excluſiõeꝫ: q̃re ſilr̃ erit ĩ diuĩs. cuꝫ veri⁹ ſit vnitas in diuĩs q̃ ĩ creaťa. ¶ Itẽ ſi noĩa ꝑdicta dicũť ſolũ ſm ꝑuatõeꝫ. tũc ĩtelligeť vnitas ꝑ ꝑuatõeꝫ plr̃alitatis ⁊ plr̃alitas ꝑ ꝑuatõꝫ vnitatis. ⁊ ita erit circũlocutõ ĩ ĩtelligẽtia ſiue ĩ rõe illoꝝ. ⁊ ita idẽ erit notificatõ ſui. ¶ Et ꝓpť h dixerũt alij ꝙ hmõi dictões ſũt dictões officiales. ⁊ nl̃ ſig̃ficãt ĩ re: ſ ſolũ in intellectu. ſ h nihil vr̃. qꜭ oĩs ĩtellect⁹ ẽ rei ſimilitudo. ⁊ van⁹ eſt ſermo cui non rñdet aliquid in re. Item vnitas rerum in natura eſt proprietas diſtinctiua vnius ab alio. quia vnum indiſtinctum eſt in ſe et diuiſum ab alijs. ¶ Propter hoc dicunt alij. ꝙ vnitas

eſt ꝓprietas diſtinctio. et notio: ß alia rōne dicit ꝓprie-
tas: alia notio. ¶ Sꝫ dōm. ꝙ alia eſt rō hoꝝ noīm q̄n
tenent adiectiue: alia q̄n tenent ſubſtantiue: ⁊ alia rō q̄n
tenent abſolute. Alia rō q̄n dicunt cuꝫ alijs. dōm g̊ ꝙ
in neutro dic vnū vnitatē eſſentie. ⁊ vnitas ſm ꝙ ſigni-
ficat ß noīe vnitas vnū ſigficat eēntiā. vn̄ hmōi vnitas
eſt indiuiſio eē. vnꝰ aut̄ maſculine ſigficat vnitatē ꝑſone
⁊ indiuiſionē. vnitas ꝓut ſignificat ꝑ ß nomē vna: idi
uiſionē ſignificat notōis aut ꝓprietatis. vnitas eſſentie
nō mꝉtiplicat nec dī ꝺ multis vnitatibꝫ. vnitas ꝑſone
mꝉtiplicat ⁊ dī de mꝉtis vnitatibꝫ. Tercia ſcꝫ notōna
lis multiplicat ⁊ diuidit ꝑ q̄nqꝫ dr̄as. vnitas vtiqꝫ per
ſone mꝉtiplicata ꝑ tres vnitates p̄intellecta vnitate eſ
ſentie ꝯſtituit trinitateꝫ. dōm g̊ ꝙ vnitas ſigficata ꝑ ß
nomē vnū ſignificat eēntiā. ſignificata ꝑ ß nomē vnꝰ ſi
gnificat adaliq̄d: ß qꝛ vnꝰ ſigficat indiuiſionē ꝑſone cō
munit nō hāc vel illā: iō dic ꝑſonā ß nō perſonaꝉr. ſiꝉr
ß nomē vna qꝛ ſignificat notōeꝫ coīter nō hāc vel illam
iō dic notōeꝫ nō notōnaꝉr. dōm vtiqꝫ ꝙ ꝑ hoc nom̄ vnꝰ
ꝑſona dr̄. ⁊ ꝑ ß vna notō vel ꝓprietas. ß nō ſm ꝙ notio
vel ꝓprietas ē rꝉo perſone ad ꝑſonā: ß ſm ꝙ ꝓprietas eſt
ꝑſone cuiꝰ ē ꝓprietas. ⁊ perſona ē eēntie ꝑſona. iō hmōi
noīa nō dicunt adaliq̄d ſimpꝉr: ß ſic quodā mō media
inter ea q̄ dicūt ſbam ſimpꝉr et q̄ dicūt adaliq̄d ſimpꝉr
ſm hoc idē eſt vnꝰ q̄ſi indiuiſus ſua ꝓprietate. ¶ Preteā
nō ꝙ ī maſculino ⁊ in feīo nunꝙ dic eēntiā ß in neutro
Vn̄ vnꝰ dic ꝑſonā vnū eēntiā vna notōeꝫ. Iūcta tn̄ eſſen
tialibꝫ trahunt ad ſignificatōeꝫ eēntialē vt cū dr̄ vnus
deꝰ vna eēntia. ſiꝉr iūcta ꝑſonalibꝫ trahunt ad ſignifica
tionē ꝑſonalē vt cuꝫ dī vnꝰ pī vna ꝑſona: ß ꝑ ſe ſumpta
in maſculīo ⁊ femīo nunꝙ ſignificāt eēntiā. ſiꝉr dōm ꝺ
ꝑtitiuis et diuiſiuis. ¶ Qꝺ obijcitur. ꝙ omē nomē dr̄
aut ſm ſubam aut ſm rꝉonem. Dōm ꝙ dici adaliquid
dī multipꝉr. vel ꝙ ſignificat relatiue: vt pī. ſic vnꝰ vꝉ vna
nō ſignificāt relatōeꝫ. vel qꝺ imꝑtat in ſe relatōeꝫ: ſic ß
nomē ꝑſona ⁊ vnꝰ ⁊ vna dicūtur adaliq̄d. ¶ Ad aliud
dōm. ꝙ lꝫ dicat de tribꝫ: nō ſeq̄tur ꝙ dicat ſm ſubam.
qꝛ nō dī de tribꝫ ſingꝉr ⁊ ī ſumma. ¶ Ad aliud dōm. ꝙ
licꝫ ens ⁊ vnꝰ maſculiē ꝯuertūtur: tn̄ alio mō ſignificat
ens. Ens eī ſigficat abſolute: vnꝰ in diſtinctōne. iō ens
dic eēntiā: vnꝰ relatōeꝫ. ¶ Ad aliud pꝫ rn̄ſio. qꝛ cum dī
vnꝰ deus: vnꝰ ibi trahit ad ſignificatōeꝫ ſbe ꝑ adiūctuꝫ
¶ Ad aliud qꝺ obijcit. ꝙ vnitas ꝑſone n̄ differt ab vni
tate eſſentie dōm ꝙ licet ideꝫ ſit eēntia qꝺ ꝑſona: aliq̄d
tn̄ attribuit vni qꝺ nō alteri. q̄re ſiꝉr aliq̄d pt̄ attribui
vnitati ꝑſone: qꝺ nō vnitati eēntie. Vn̄ vnitas eſſentie
nō multiplicat lꝫ alia multiplicet. vnꝰ eīm diſtinguitur
vnū aūt ē indiſtinctū. ¶ Ad ß qꝺ obijcit. ꝙ ß nomē vnꝰ
nō ſignificat notōeꝫ qꝛ nō diſtiguit vt notio. Dōm ꝙ ß
nomē vnꝰ ſignificat notōem coīter nō hāc vel illā: iō nō
notōnaꝉr. ꝓpter ß nō oꝑtet ꝙ diſtiguat ſic notio ſigni-
ficata ꝑ ß nomē notio nō diſtinguit: ß que eſt ſignifica-
ta per ß nomen paternitas vel filiatio.

Articulꝰ ſecundꝰ

Scdo q̄rit ſuppoſito ꝙ hec noīa vnꝰ duo tres
n̄ ſolū dicāt ꝑuatiue: ß ponāt aliq̄d cū dr̄ pr̄
eſt vnꝰ filiꝰ ē vnꝰ ſpūſſctus ē vnꝰ. ⁊ pī ⁊ filius
⁊ ſpūſſctꝰ ſunt tres: cꝰ p̄dicamēti rē ſignificēt. Et ncc̄e
eſt ꝙ ſignificēt ſubaꝫ aut relatōeꝫ qꝛ ſoluꝫ iſta p̄dicamē
ta ſunt ī diuis ſm boe. de trini. Alio vō ꝯuertūtur ī p̄-
dicamentū ſbe: ß iſta dicta de creaturis ſignificāt reꝫ de
p̄dicamēto q̄ntitatis: g̊ in diuis ꝯuertūtur in p̄dicamē
tum ſube. ¶ Preterea nō videtur dici ſm adaliq̄d: qꝛ n̄
ꝯuenit eis rō adaliq̄d. ſubaꝫ aūt nō pn̄t ſignificare: cuꝫ
in diuis nec ſuba nec eēntia pn̄t ſignificari pluraliter.
¶ Item q̄rit ſiꝉr de alijs noībꝫ diſtinctis vt aliq̄s: q̄daꝫ
aliꝰ: cuiꝰ p̄dicamēti rem ſignificēt. ¶ Ad primū dōm.
ꝙ ſignificāt rem de genē adaliq̄d: relatōem ſcꝫ licet nō
vt relatōeꝫ. ſic eīm vnitas eēntie ideꝫ ē qꝺ eſſentia. ſiꝉr
vnitas ꝑſone idem eſt qꝺ ꝑſona. vn̄ hoc nomē vnus di
ctum de patre: eandem rem ſignificat qꝺ hoc nomē pa
ter. Siꝉr hoc nomē tres dictū de pr̄e ⁊ filio ⁊ ſpūſancto
idem ſignificat qꝺ illa noīa. vn̄ illa noīa ſignificāt rem
de genē adaliq̄d. ¶ Ad illꝺ qꝺ obijcit. ꝙ noīa ſignificā-
tia q̄ntitatē: ꝯuertūtur in p̄dicamētis ſube. dōm ꝙ hoc
eſt intelligendū q̄tum ad p̄ncipalē noīm ſignificatōeꝫ: ⁊
nō q̄tum ad ꝯſignificatōeꝫ: ß iſta noīa non attribuunt
diuis niſi cū maſculine ſignificant. vn̄ ſi in neutro ge-
nere ſignificarētur: eēntiā ſignificarēt. poſſet tn̄ dici ꝙ
boeciꝰ ß dixit volēs p̄dicta noīa a ſua ſigficatiōe remo-
uere. vn̄ ꝑ hoc nō intēdebat ꝙ in diuis nō poſſent ſigni
ficare relatōeꝫ: ß ꝙ ibi nō ſignificabāt q̄litateꝫ aut q̄n-
titateꝫ. ¶ Ad vltimū dōm ſm ꝙ dr̄ in li. de regꝉis fidei
oīe nomē vel ꝓnomē diſiūctiuū in maſculīo vel femīo
nomī ꝑſonali adiūctum ꝑtinet ad ꝑſonā: in neutro vō
ad eſſentiaꝫ. vt pr̄ eſt a filio alius. ꝑſona pr̄is eſt alia a
ꝑſona filij ß nō aliud. pī nō eſt ille q̄ filiꝰ: ß eſt illud qꝺ
filius. nec mirū ſi noīa vel ꝓnoīa diſiūctiā in maſculīo
vel femīo ꝑtineāt ad ꝑſonā. in neutro ad eſſentiā: cū in
naturalibꝫ noīa ī maſculīo et femīo ꝑtineāt ad rē gene-
ris. in neutro ad genꝰ rei. Adiectiua vō in maſculino ⁊
femīo genē diſtictiua ſūt rōne generis. Genꝰ eīm maſcu
linū vel feīnū diſtinctū eſt. vn̄ ⁊ ip̄m adiectiuū qꝛ ex vir
tute diſcretiōis ad rē generis ꝑtinet: exigit ſubſtātiuū
ꝙ decet rē generis vt albꝰ equus alba mꝉr. Adiectiuū
vō in neutro genē ꝯfuſuꝫ ē. Neutrū eīm genꝰ nō dr̄ ꝑ po
ſitōeꝫ ß ꝑ abnegatōeꝫ: ita et ī neutro genē adiectiuū qꝛ
ꝯfuſum ē: ꝑtinet ad genꝰ rei nō ad rē generis. vn̄ ſolꝫ di
ci qꝛ in adiectiuo neutri generis intelligit vel ſolꝫ intel
ligi ß ſubſtantiuū res vt ſbſtantiue ſolet teneri. vt cuꝫ dr̄
albū currit. ſiꝉr ꝑ q̄s in maſculino ſolet intelligi ꝑſona.
vt cū dī q̄s currit. ꝑ q̄ etiā in femīo. ꝑ q̄d in neutro eſſen
tia. Siꝉr in diuis rōne diſcretōis noīa diſtinctiā ī ma-
ſculino ⁊ femīo genē ꝑtinēt ad ꝑſonaꝫ. in neutro vō ra-
tione ꝯfuſionis ad eſſentiam.

Articulꝰ tercius

Tercio querit vtrum pr̄ et filius poſſint dici
ſubſtantiue. Quidā dixerūt ꝙ hec dictio vnꝰ
ſignificat eſſentiā: ß quia eſt dictō numerat
excludit maiorē numerū. Suppoſito aūt ꝙ dicat eſſen-
tiam: nō excludit maiorē numerū ꝑſonaꝝ ß eſſentiarū:
ß oīa alia adiectiua q̄n ſubſtātiuant dicūtur ſingula-
riter de ꝑſonis et nō pluraꝉr: vt vnꝰ oīpotens nō tres
oīpotentes. querit q̄re ſiꝉr nō dicit pater ⁊ filiꝰ ⁊ ſpi-
rituſſctꝰ vnꝰ: ita ꝙ ſubſtātiuet. ¶ Rn̄. in oīi adiectio
q̄n ſubſtātiuat intelligit articulꝰ ex vtute ſubſtātiuatio
nis: ß aliter eſt in noībꝫ diſtinctiuis et ꝑtitiuis. aliter ī
alijs. qꝛ in diſtinctiīs ſignificat diſtinctō ex rōne ſignifi-
candi: inde eſt ꝙ ſubſtātiuata nō pn̄t ſupponere eſſenti-
am. qm̄ ſignificāt rem articulataꝫ diſtinguibilē. et hoc
eſt ꝑſona. In alijs vō adiectiuis nō ſignificātibꝫ diſtin-
ctionē nō eſt ſic. vn̄ ſi ſubſtātiuent. nō coartant ad ꝑſo-
nam abſolute. igit nō poterit dici pater ⁊ filiꝰ ⁊ ſpūſſā-
ctus vnꝰ. ſed dicit vnꝰ eternus: vnus oīpotens ⁊ hu-
iuſmodi cum determinatōne.

Articulꝰ quartꝰ

Deinde querit generaꝉr de nomībꝫ acceptis
ꝑtitiue vel diſtinctiue vtrū poſſunt addi no
minibꝫ eſſentialibꝫ in diuis. Ad qꝺ ſic: deu
tro. vj. Audi iſrael dn̄s deus tuꝰ vnꝰ eſt. ¶ Item. j. cori.
viij. Si quideꝫ ſunt dij multi nob̄ tn̄ deꝰ vnꝰ ē. ſed vnꝰ eſt
nomē diſtinctiuū ⁊ addit nomī eſſentiali: g̊ ꝯuenienter
nomē diſtinctiuū pōt addi nomi eſſentiali. ¶ Iteꝫ boe-
cius in li. de tri. deꝰ a nullo differt: ß nullꝰ ē ſignū diſtin
ctiuū et addit huic noī deꝰ. ¶ Iteꝫ exo. xv. Iſte deꝰ meꝰ
⁊ gꝉificabo eū: ß ß ꝓnomē iſte ē diſtinctiuū ⁊ ꝑtitiuum
g̊ ſiꝉi rōne pōt dici quidā vel aliq̄s deꝰ. ¶ Pont in lib.
de regꝉis fidei. dictō ꝑtitiua ꝑtit inter appellata q̄ actu
vel naꝉa ſunt pꝉa. Vn̄ ꝯuenīeter dr̄ aliq̄s ſenex: q̄daꝫ ſe-

nix.ꝗuis.n.nõ ſint plures actu:tñ plures pñt eſſe natura.ſ; nec actu nec natura plures poſſumꝰ intelligere deos.⁊ ꝗuis plures ꝑſone ſint que ſũt appellata huiꝰ nois deus: tñ circa hoc nomen non hʒ locum ꝑtitiua dictio.quia ſicut partit̃ in appellatis:ita in appellatoꝝ naturis.nõ.n.ḋe diceret̃ petrus eſt alius hõ ꝙ paulꝰ. niſi alia humanitate eſſet homo ꝙ paulus. ¶ Solutio.ſm ꝙ dicitur in li.de regulis fidei. nullũ nomen vel ꝓnomen ꝑtitũ ↄueniont̃ adiungit̃ nomĩ eſſentiali. minus.n.congrue dicit̃ aliquis deus vel quidaʒ deus vel ſolus deus vel iſte deus. ¶ Ad primũ ꝙ ſic dr̃ in li. de regulis fidei. ꝙ hoc nomẽ vnus ꝗuis aliqñ ꝑtitiue teneat̃:tñ quia aliqñ tenet̃ excluſiue. admittit̃ vt dicit̃ vnus deus.i.nõ plures. ¶ Ad ſecũdum dõm. ꝙ etſi alicubi inueniat̃ ſignũ vl̃e vel ꝑticulare adiunctũ nomini eſſentiali: intelligatur illa vniuerſalitas vel ꝑtitio referri ad ꝑſone pluralitatẽ nõ eſſentie.vt cũ dicit̃ a boe. in li.de trini.deus a nullo differt.h̃ ẽ ſenſus. nulla res que ſit deus in eo ꝙ deus eſt:differt a re que deus eſt. ¶ Ad terciũ dõm.ꝙ hec dictio iſte aliqñ accipit̃ improprie ⁊ demonſtratiue.put dr̃ demonſtratio fidei.vt ſ. dictum eſt:cũ actum eſt de ſignificatõne ꝓnoĩali.⁊ hoc modo accipit̃ cũ dicit̃ iſte deus meus. Aliqñ võ ꝓprie cũ accipit̃ ꝑtitiue ⁊ diſcretiue.⁊ hoc mõ ſicut inconuenienter dicit̃ aliqs deus: ſic incõuenient̃ dicit̃ iſte deꝰ.

¶ Membrũ tercium

Conſequent̃ querendũ eſt de noĩbꝫ excluſiuis. Querit̃ ꝙ de intẽtõe hꝰ nois ſolꝰ ſm ꝙ adiungit̃ noĩ ꝑſonali. Scdõ.ſm ꝙ adiungit̃ noĩ eſſentiali. Tercio querit̃.q̃liter intelligit̃ illud:nemo nouit filiũ niſi pater.

¶ Articulus primꝰ

Ad primuʒ querit̃.qualiter poſſit dici ſolus pater. Rñſio.ſi ſolus excludit ↄſortiũ a paternitate. verũ eſt. ſi dicat excluſionẽ ↄſortij ſimpl'r falſum eſt.eſt.n.ſenſus.pater ẽ ſolitariꝰ. ¶ Iteʒ querit̃ de hac:ſolus pater eſt deus.an ſit ↄcedẽda: Ad qđ obijcit̃.augꝰ.vj.de tri. qm̃ oñdimus qũo poſſit dici ſolus pater vel ſolus filius:ↄſideranda eſt illa ſnĩa nõ eſſe ſolum patrẽ deũ verum ſolum.ſ; patrem ⁊ filium ⁊ ſpm̃ſanctũ. ¶ Cont̃.in hymno angeloꝝ dicit̃ de filio: tu ſolus altiſſimꝰ. ¶ Item augꝰ.vj.de tri.ſi de ſolo p̃re predicta dicerent̃: nõ tñ excluderet̃ filius vel.ſ.ſ.qa ⁊ hi tres vnũ ſunt.ſicut in apoc̃.legit̃ ꝙ habet nomẽ ſcriptum qđ nemo ſcit niſi ipſe. nõ tñ inde ſeꝑatur pater vel ſpũſſanctus.⁊ cũ dicit̃ nemo nouit patrẽ niſi filius nõ inde ſeꝑatur pater vel ſpũſſanctus : qa inſeꝑabiles ſunt. ¶ Ad hoc dõm.ꝙ ſi fiat excluſio rõne eẽntie:prima eſt vera.ſi rõne ꝑſonalis ꝓprietatis:falſa. ¶ Ad ſecundũ dõm.ꝙ aliqñ nomĩat̃ pater ⁊ filius ⁊ tacet̃ ſpirituſſanctꝰ.ſicut veritas ad patreʒ loquẽs ait. vt ↄgnoſcant te ſolum deum ⁊ queʒ miſiſti ihm xp̃m eſſe vnum verum deũ. ¶ Cum ꝙ inquit augꝰ.tacuit de ſpũſancto:qꝛ ↄſequens eſt.vt vbicũqꝫ nomĩat̃ vnus ſicut pr̃ ⁊ filius tanta pace vni adherens intelligat̃ etiã ipſa pax: ꝗuis nõ ↄmemoratur.vno nomĩato etiã reliqui intelligunt̃: qđ in pluribꝫ ſcripture locis occurrit.

Articulꝰ ſecũdus

Deinde querit̃.vtꝝ hec ſit ↄcedenda: pater ẽ ſolus deus. Ad qđ ſic aug.ↄ̃ maximinũ.intelligitur cũ ap̃ls dicit beatus ⁊ ſolꝰ potẽs. ⁊ ibi:ſoli ſapiẽti deo.⁊ ibi:inuiſibili ſoli deo honoꝛ ⁊c̃. Non.n.de ſolo patre hec accipienda ſunt vt ↄtendebat maximinꝰ ⁊ alij hẽtici:ſ; de trinitate.ſicut ⁊ illđ:ſolus hʒ immoꝛtalitatẽ. ¶ Item augꝰ.in eodeʒ.cum vnꝰ deꝰ ſit trinitas hec nobis ſit ſolutõ queſtionis vt intelligamus ſolum deũ ſapientẽ:ſolum potenteʒ: patrẽ ⁊ filiũ ⁊ ſpm̃ſanctũ qui vnus ⁊ ſolus deus eſt. ¶ Sʒ ↄ̃. pater eſt deus:⁊ nõ eſt aliud ꝙ deus.ꝙ ⁊ ſolus deꝰ. ¶ Rñſio. diſtiguẽdũ.quia ſi fiat excluſio a ꝑte ſuppoſiti:falſa ẽ. ⁊ eſt ſenſus.pater eſt ſolus deus.i.pater eſt deus ⁊ nõ alius a patre. Si a ꝑte appoſiti:vera eſt.⁊ ẽ ſenſus. pater eſt ſolus deus ⁊ nõ alius deus. Sed põt aliter dici. ꝙ cum iſta negatur:pater ẽ ſolus deus.⁊ hec dictio ſolus ſit a ꝑte predicati ⁊ nõ excludit aliud predicatum ab eadeʒ ꝑſona:ſed potius ideʒ predicatũ remouet̃ ab alijs ꝑſonis.ſicut cũ dr̃ iſte ↄmedit ſolus.ſolus non remouet aliud predicatũ ab eodeʒ ſubiecto:ſ; potiꝰ idem predicatũ ab alijs ſubiectis.⁊ ſic eſt falſa. Adhuc alit̃ põt dici.quia hec dictio ſolus adiũcta termĩo eẽntiali p̃dicando nõ notat remotiõeʒ alterius rei eẽntialis ab eodeʒ ſubiecto.quia iſta remotio habet̃ virtute predicamti ipius. Sequit̃.n.homo eſt aĩal:ꝙ nõ ẽ lapis.vñ ad hoc fruſtra adderet̃ dictio excluſiua. vñ cum dr̃ hõ eſt ſolum aĩal.nõ eſt ſenſus homo eſt aĩal ⁊ nõ eſt alia res ꝙ aĩal. Quid.n.notat̃ ꝑ hunc terminũ ſolũ niſi remotio predicati ab alijs ſubſtantijs.vel hec dictio ſolũ terminat̃ totalit̃ in predicato.⁊ erit ſenſus.hõ eſt aĩal ſolum.i.homo eſt aĩal qđ eſt ſolũ.⁊ ita ꝑ hanc dictionẽ ſolum notabit̃ priuatio coĩcabilitatis. ſic cũ dr̃ pater ẽ ſolus deus: notabit̃ remotio predicati ab alijs ꝑſonis vel ſolitudo ſiue priuatio coĩcabilitatis circa deũ.⁊ iõ falſa eſt.qꝛ dicit hyla.in li.de trini.neqꝫ diuerſus neqꝫ ſolitarius nobis ↄfitendus eſt deus. ¶ Item queritur an hec ſit ↄcedenda:trinitas eſt ſolus deus. Ad qđ ſic augꝰ.vj.de tri. Si quis interroget: pater ſolus vtꝝ ſit deus.qũo rñdebimꝰ nõ eſſe:niſi foꝛte ita dicamꝰ.eẽ quidem patrẽ deũ:ſ; nõ eſſe ſolum deũ. eſſe aũt ſolum deuʒ dicamus patreʒ ⁊ filiũ ⁊ ſpm̃ſanctũ.ſ; ſm ea que dicta ſunt videt̃ ꝙ non ſit ↄcedenda. ¶ Itẽ hyla.in.ix.de tri. xp̃m deum verũ neſcis in fide ſoliꝰ veri dei ad vite eternitatẽ ↄfitendũ.ſ; ecc̃ie fides verũ dei patrẽ ↄfeſſa:cõfitetur ⁊ xp̃m.neqꝫ xp̃m verũ deũ ↄfitendo. nõ ſolũ verũ deũ patrẽ ↄfitet̃.neqꝫ rurſuʒ verũ deũ p̃reʒ ↄfeſſa nõ cõfitetur etiã xp̃m.ꝑ id enim xp̃m deũ verũ ↄfeſſa ẽ: ꝑ qđ ſolũ verũ deũ ↄfeſſa ſit patreʒ ita ꝙ ſolus pater verus deus eſt: deuʒ verũ eẽ ↄfirmat ⁊ xp̃m. ¶ Nõ.n.vnigenito deo nature diminutõʒ naturalis natiuitas intulit.nec q ex ſubſiſtenti deo ſm diuine generatõis naturã deus ſubſiſtit:ab illo qui ſolus deus eſt ſeꝑabilis ẽ veritate nature.tenuit.n.natura veritatis ſue oꝛdinẽ:vt natiuitatis veritatẽ veritas naturalis inueheret. nec alteriꝰ eſſe generis deũ:deus vnus inferret.atqꝫ ita ſac̃mentũ dei nec in ſolitudine nec in diuerſitate ↄſiſtit. cum nec aliter deus deputet̃ qui ex deo cũ nature ſue ꝓprietate ſubſiſtit.nec in vnione maneat quã patreʒ natiuitatis veritas doceat ↄfitendũ.ex quibꝫ videt̃ ꝙ hec ſit ↄcedenda pater eſt ſolus verus deus. ¶ Preterea.ſi cõcedit̃.ꝙ trinitas ſit ſolus deus. ¶ Cont̃.iſte terminꝰ ſolus deꝰ nõ p̃dicat̃ ſm adaliqd ſ; ſubalit̃.⁊ ita videt̃ ꝙ debeat p̃dicari de qualibet ꝑſona.ꝙ pat̃ eſt ſolus deꝰ:⁊ filiꝰ ⁊ ſpirituſſanctꝰ ſil'r. ¶ Preterea.h̃ nomẽ deꝰ ꝑ ſe ſumptũ p̃dicatur de q̃libʒ ꝑſona.qđ ñ poſſet eẽ ſi in ſuo intellectu multitudinẽ ꝑſonaꝝ colligeret.ſ; hec dictõ ſolus ei addita ñ addit multitudinẽ ꝑſonaꝝ.q̃re cũ h̃ nomẽ pat̃ ñ differat ab h̃ noĩe trinitas niſi ꝓpt̃ multitudinẽ ꝑſonarũ:manifeſtũ ẽ ꝙ qcqd p̃dicabit̃ de trinitate: p̃dicabit̃ de p̃re.niſi qđ in intellectu ſuo colligit multitudineʒ.⁊ ita ſolus deꝰ p̃dicabitur de qualibʒ. ¶ Rñſio pʒ ex p̃dictis.tñ nota qđ dr̃ in li.de regulis fidei. qꝛ q̃tiẽſcũqʒ dictio excluſiua adiũgit̃ nomĩ eẽntiali:notio potiꝰ fac̃ in genꝰ rei ꝙ in rẽ generis.nec ẽ ꝓ q̊ fiat ſuppoſitio:ſ; indetermĩate fit ſmo de aliq̊.vt cũ dr̃ vnus deꝰ.ſolꝰ deus tm̃ deus. Sicut.n.in naturalibꝫ adiũcto termĩo excluſiuo nomĩ appellatiuo:potius nomẽ fert̃ ad genꝰ rei nõ ad reʒ generis.vt cũ dr̃ tm̃ hõ vel ſolus hõ ẽ h̃ intus.ñ ꝓ petro vel ꝓ paulo fit ſuppoſitio ſ; ꝓ hoĩe indetermi-

nate:ſic cū dr̄ ſolus de⁹ vel vnus de⁹:nō ꝓ pr̄e ſit ſuppo
ſitio vel ꝓ filio vel ꝓ ſpūſ.ſ ꝓ re h⁹ nature indetermi-
nate.vñ nō ꝯcedim⁹ vnus de⁹ genuit vnū deū:vel ſol⁹
vel tm̄.nec vnus ſol⁹ de⁹ genuit vel gignit̄:qꝛ ꝓ nulla
ꝑſona ſit ſuppoſitio.ex h̄ ꝑ pꝫ.ꝙ q̄uis determiate cōce
dat̄ ſol⁹ de⁹:nō tm̄ de aliq̄ ꝑſona determiate.eo ꝙ inde
termiate dr̄ termin⁹ eſſentialis cui adiungit̄ dictio ex-
cluſiua.

Articul⁹ tercius

Onſequēt̄ querit̄ de h̄ ꝙ dr̄ nemo nouit pa-
trē niſi filius.qꝛ iſte termin⁹ nemo aut ſup-
ponit ꝓ creato aut ꝓ increato.Si ꝓ crea-
to ſenſus ē.Nemo.i.nullus hō niſi fili⁹.ſ h̄ nihil ē cuꝫ
filius n̄ ſit ps hoīs.Si ꝓ increato:ſenſus eſt.nulla ꝑ-
ſona niſi fili⁹.ſ hec eſt falſa.ſi dicat̄ ꝙ iſtud ens incre-
atū nō ſupponit ꝑſonas ſ eēntiā.ſ h̄ nihil eſt:qm̄ cū ſo-
lū ſit ens eternū:nō poſſet aliqd ab eo excipi.in omi at̄
oꝛone exceptiua necē eſt p̄dicatū alicui attribui ⁊ ab a-
liq̄ remoueri.vñ ſequeret̄ nullū ens eternū nouit pr̄em
niſi fili⁹.ꝑ aliqd eternū nō nouit pr̄eꝫ. Rn̄ſio.iſte ter-
min⁹ nemo ſupponit coīter ꝓ ente creato ⁊ increato ꝓ
omi ſuba intellecta.⁊ iſte termin⁹ filius excipit̄ ratiōe
eēntie in q̄ coicāt cū pr̄e ⁊ ſpūſ.⁊ iō iſtud p̄dicatū n̄ re-
mouet̄ a pr̄e nec a ſpūſ.Si obijciat̄:nemo nouit patrē
niſi filius:ꝑ ſol⁹ fili⁹ nouit pr̄eꝫ:nō ꝑ pr̄ nec ſpūſ.dōm
ꝙ in p̄dicta locutiōe nō addit̄ excluſio rōne ꝓprietatis
ſ rōne eēntie.Ad p̄dicta etiā notādū ꝙ regl'a ē.ꝙ qti-
enſcūqꝫ dictio excluſiua addit̄ nomi eēntiali:nomē fac̄
poti⁹ in gen⁹ q̄ i reꝫ generis.vt cū dr̄ ſol⁹ hō currit.nō
ſeqt̄ nō ꝑ ſortes:ſ n̄ ꝑ aſin⁹.ſil'r n̄ ſeqt̄ ſol⁹ de⁹:n̄ ꝑ pat̄
vel filius.

Queſtio.lxvi. de noīb⁹ collectiuis.

Onſequentia ordi
nis reqrit ingrē d noīb collectiuis.vt
trinitas ⁊ trin⁹.Primo ꝑ querit̄ de h̄
noīe trinitas.Scdo de h̄ noīe trin⁹.

Membrū primū

Rimo circa h̄ nomē trinitas q̄rit̄ p̄mo.q̄
vnitas poīt̄ noīe t̄nitatis.Scdo.q̄lit̄ in-
telligat̄ nūeroſitas t̄nitatis:q̄uis tactuꝫ
ſit ſ.q.de nūero ꝑſonaꝝ.Tercō.an t̄ni-
tas dicat̄ ꝓm ſbaꝫ aut ꝓm relatōeꝫ.Quarto.an poſſit
dici in dinis trinitas vel triplicitas.

Articulus prim⁹

H̄ primū obijcit̄ ſic.Trinitas ſic dic̄ Iſid.
ē mltiplex ⁊ nūerabil'.cū ꝑ trinitas ſit triū
vnitas:⁊ i dinis n̄ ē vnitas triū niſi eēntia
ꝑ eēntia ē t̄nitas.ſ t̄nitas nūerabilis ē.ꝑ ⁊ eēntia.qd
falſuꝫ ē.¶ Itē cū dr̄ trinitas ē triū vnitas.aut dr̄ vni-
tas eēntie aut ꝑſone ſiue hypoſtaſeos.ſi eēntie:ſ vni-
tas eēntie n̄ ē nūerabil' vel mltiplicabil'.ꝑ n̄ ē vnitas eſ-
ſentie.Si ꝑſone:ſ nll'a vnitas ꝑſone ē vnitas triū.ꝑ il-
la vnitas n̄ dicet̄ vnitas ꝑſonal'. Rn̄ſio.cū dr̄ trini-
tas ē triū vnitas.hec vnitas dic̄ vnitatē triū ꝑſōaꝝ di-
ſtinctaꝝ.⁊ diſtiguēdū qꝛ vnitas dr̄ eēntie vel ꝑſone vel
notōis.vñ cū dici⁹ t̄nitas ē vnitas triū:dici⁹ vnitatē ꝑ-
ſone.Sꝫ vnitas ꝑſone dr̄ multipl'r.vel ꝓm ꝙ ē i hac ꝑ-
ſona tm̄:vel ꝓm ꝙ ē i trib.h ꝑ dr̄ vnitas n̄ ꝓꝫ ꝙ ē i hac
ꝑſona tm̄:ſ ꝓm ꝙ ē i t̄b iſtis.ſ.ꝙ ē coīs ꝓm rōeꝫ itelli
gētie t̄b.⁊ ſic verū ē ꝙ vnitas ē nūerabil'.⁊ lꝫ vnitas
eēntie p̄dicet̄ de trinitate:n̄ tm̄ p̄dicat̄ de ea foꝛalit̄.qa
n̄ ipoīt̄ ab ea h̄ nomē t̄nitas ſ ab vnitate ꝑſōe vel ꝑſōa-
li mltiplicata i ꝑſoīs.

Articul⁹ ſecūd⁹

H̄ ſecūdū q̄ q̄rit̄ q̄lit̄ intelligat̄ nūeroſitas
trinitatis.q̄uis tactū ſit ſ.q.de nūero ꝑſo-
naꝝ.Ad qd ſic boe.h̄ ve vnū ē i q̄ null⁹ nūer⁹ ē.ꝑ ſi in
t̄nitate aliq̄ mō nūer⁹ ē:n̄ ē ve vnū.ꝓbatō medie.aug.
ſup illd Io.Multa habeo vobis dicē.glo.videte ſi nō
apparet q̄i nūer⁹ pr̄ ⁊ fili⁹ ⁊ ſpūſ.Si vō q̄rat̄ qd tres:
iā deeſt nūer⁹:⁊ ita de⁹ nec recedit a nūero nec capit̄ a
nūero.ſ vbi aliq̄ mō nūer⁹:ibi n̄ ē ve vnū.reſtat ergo ꝙ
t̄nitas n̄ ē ve vna.¶ Itē vnū ē indiuiſibile ꝓm itellectū
ſ nōne magis idiuiſibile ē ꝓm itellectū vbi ē itelligibi
le qd n̄ hꝫ itelligibile añ ſe.Sꝫ cū dico t̄nitatē vl' ꝑſo-
nā:dico itelligibile qd hꝫ itelligibile añ ſe.qꝛ trinitas
hꝫ ꝑſonā ⁊ ꝑſona eēntiā.ꝑ t̄nitas vl' ꝑſōa n̄ dicet̄ ve i-
diuiſibile ꝓm itellectū.ꝑ nec t̄nitas nec ꝑſōa ē ve vnū.
¶ Itē dyo.oīs nūer⁹ monade ꝑticipat.n̄.n.ē mltitudo
n̄ ꝑticipās vno.ſ hec qdē mlta ꝑtib vnū toto.hec qdē
mlta accn̄tib:vnū ſubiecto.hec qdē multa ſpēb:vnuꝫ
genē.aut mlta vtutib:vnū foꝛa.vel mlta nūero:vnum
ſpecie.aut mlta ꝓceſſib:vnū p̄ncipio.Querit̄ ꝑ q̄ iſto-
rū moꝝ dr̄ mltitudo i t̄nitate.ꝯſtat ꝙ illo:mlta ꝓceſſi-
bus vnū p̄ncipio.qꝛ iſte p̄cedit alios.ꝑ optꝫ t̄nitatē ꝓce
dē ab eēntia dina vl' ab aliq̄ ꝑſona.qd ē incōueniēs.⁊
ita relinqt̄ ꝙ n̄ poſſum⁹ dicē mlta ꝓceſſib vnū princi-
pio.⁊ ꝯſtat ꝙ nll'a aliaꝝ reꝑit̄. Ad primū rn̄ſio ꝓm
ꝙ dic̄ boe.Nūera ſi potes aut ſine ſba ꝑſonas q̄ ipē ſūt
aut ſine ꝑſoīs ꝓprietates q̄ ipē ſūt.aut ſi diuidē qs co-
nat̄ aut ꝑſoās a ſba:aut a ꝑſoīs ꝓprietates:neſcio q̄uo
dinitatis cultorē ſe poſſit ꝯfiteri.dico ꝑ ꝙ qn̄ dr̄ hic ve
vnū ē i q̄ null⁹ nūer⁹ ē.h̄ itelligēdū ē:qn̄ repetūt̄ vnita-
tes q̄ n̄ hn̄t eādē rē ꝓ eēntia:ſ vbi ē h̄ ⁊ h̄.qꝛ ibi n̄ eſt ve
vnū.⁊ h̄ ē i oīni creat̄a.vñ nōndū.ꝙ vnū i q̄ ē nūer⁹:eſt
vnū creat̄e.vnū at̄ i q̄ n̄ ē nūer⁹:ē vnū i eēntia diuina.
Nō at̄ ꝙ ꝑpri⁹ ⁊ poſteri⁹ rōe ⁊ itelligētia dr̄ vnitas in
eēntia:ꝑſona i t̄nitate.¶ Ad h̄ qd dic̄ aug.ꝙ apparꝫ q̄i
nūer⁹.dico ꝙ verū ē q̄i nūer⁹ ē ibi:n̄ tm̄ ve nūer⁹.qꝛ ibi
n̄ ē ve nūer⁹:vbi n̄ p̄t ve rn̄dē nūerabile.¶ Ad h̄ qd dic̄
ꝙ t̄nitas hꝫ itelligibile ꝑſonā añ ſe ⁊ ꝑſonam eēntiā:⁊
ita diuiſibile ꝓm itellectū.Rn̄ſio.ſec⁹ ē de itellectu ⁊ d
eo qd itelligit̄.dico ꝑ ꝙ itellect⁹ eēntie pl⁹ idiuiſibile ē ꝑ
modū nr̄i itellect⁹ q̄ itellect⁹ ꝑſone.⁊ pl⁹ itellect⁹ ꝑſone
q̄ itellect⁹ t̄nitatis.tm̄ ꝓm ꝙ itelligit̄ n̄ magis idiuiſibi
le:qꝛ vnū ⁊ idē ē.¶ Ad aliud dyo.dōm.ꝙ vult oñdē ꝙ
nūer⁹ i t̄nitate ē excedēs oēꝫ nūeꝝ.appellat at̄ mlta ꝓ-
ceſſib vnū p̄ncipio:ꝓceſſū oīm reꝝ a prīo p̄ncipio.p⁹
illū at̄ ē vnū genē mlta ſpēb.añ hec at̄ oīa ē vna eſſen-
tia i t̄b ꝑſoīs.vñ vnū i t̄b qd dic̄ q̄i rōeꝫ p̄ncipij:p̄ce-
dit oīa illa q̄ ibi nūerāt̄.⁊ h̄ i t̄nitate reꝑit̄.¶ Ad h̄ at̄
qd obijcit̄ oīs nūer⁹ monade ꝑticipat.dōꝫ ꝙ q̄ ad h̄ qd
ē ibi nūer⁹ ē ibi monas:ſ n̄ ꝑ ꝑticipatōꝫ ſ ꝑ eēntiā.In
creaturis at̄ dr̄ ꝑ ꝑticipatōꝫ.

Articul⁹.iij.

Einde q̄rit̄.an trinitas dicat̄ ꝓm ſbaꝫ vl' re
latiōꝫ.Ad qd ſic boe.oē vōbulū qd ex ꝑſoīs
originē capit ad ſbaꝫ n̄ ꝑtiet.ſ t̄nitatē facit
diuerſitas ꝑſonaꝝ.ꝑ t̄nitas n̄ ꝑtiet ad ſbaꝫ.q̄ ſit vt ſba
t̄nitas n̄ dicat̄.¶ Itē ſi t̄nitas dicēt̄ adaliqd:ab aliq̄ di
ſtiguēt̄ vt pr̄ ⁊ fili⁹.ſ a nll'o diſtiguit̄:ꝑ n̄ dr̄ adaliqd.
¶ Cōt̄.aug.dic̄.ꝙ ꝑſona ſbaꝫ dic̄ rōe.ſ.ſuppoſitoꝝ.ſi ꝑ
t̄nitas dic̄ ꝑſonā ꝑ q̄ndā aggregatōꝫ:ꝯſtat ꝙ ſbaꝫ dicꝫ
n̄ ꝑ dicet̄ adaliqd.¶ Itē i nll'o ſūt vnū tres ꝑſōe niſi in
eēntia.ſ vnū ſūt i t̄nitate.ꝑ t̄nitas vl' ē eēntia vel deſigt
eēntiā. Rn̄ſio.dico ꝙ adaliqd dr̄ ꝓm plures modos.
vno mō qn̄ alteꝝ refert̄ ad aliqd ex̄:vl' qn̄ hꝫ i ſe tres vl'
duos q̄ꝝ vn⁹ ad alteꝝ refert̄.t̄nitas ꝑ n̄ dr̄ adaliqd co
ꝙ ad aliqd ex̄ referat̄:ſ icludit i ſe tres q̄ꝝ vnū ad alte
rū refert̄.¶ Ad h̄ ꝑ qd obijcit̄ ꝑ boe.ꝙ.ſ.ad ſbaꝫ n̄ ꝑti
net t̄nitas.dico ꝙ veꝝ ē ꝙ ad ſbaꝫ.i.eēntiā n̄ ꝑtiet:ꝑti-
net tm̄ ad ſbaꝫ hypoſtaſim.pr̄.n.vno mō dic̄ relatōꝫ:i-
geit⁹ at̄ alio mō:qꝛ ꝑ p̄uatōꝫ.eādē.n.relatōꝫ dic̄ igeit⁹
quā geit⁹ ſ alio mō:qꝛ ꝑ p̄uatōꝫ.⁊ adhuc ali⁹ ē mō⁹ re-
latōis cū dr̄ trinitas:⁊ cū dr̄ diſtinctus.trinitas enim
dicit patrem ⁊ filium ⁊ ſpiritūſanctuꝫ vnde hypoſta-
ſim dicit ⁊ relationem in rectitudine.Unde intrinſe-

cus dicit adaligd: quia in ſe cõplete dicit relatõem. di
ſtinctꝰ võ dicit ypoſtaſim in rectitudĩe et ꝓprietatem
in obliquitate. diſtinctꝰ eñ eſt pater ꝓprietate vñ com
plete intelligit in ſe relatõeꝫ ita ꝙ nulla extra intelliga
tur. ¶ Ad aliud dõm. ꝙ cũ dico tres pſone ſunt vnũ in
eſſentia et ſunt vnũ in trinitate: dico modũ differẽtem
cũ eñ dico ſunt vnũ in trinitate nõ poſſum dicere ſunt
vnũ cõſtituendũ trinitatem. ſed ſenſus eſt. ſunt ip̃a tri-
nitas. ſed cũ dico ſunt vnum in eſſentia: ſenſus ẽ. eſſen-
tia eſt cõe ſm rem in quo cõueniũt tanꝙ in vno p̃dica-
bili de illis. cũ aũt dico vnũ in eẽntia: ibi eſt vnum ad
modũ vniuerſalis. cũ aũt dico vnũ in trinitate ibi acci
pitur vnũ quaſi collectiue: nõ tñ collectiue.

Articulꝰ quartꝰ

Ultimo q̃rit̃ an poſſit dici in diuinis trinitas
vel triplicitas. Ad qd̃ ſic obijcit̃. tres vnita
tes faciũt trinariũ. ſ3 patris eſt vna vnitas
alia filij: alia ſpũſſcti. ḡ tres vnitates ſunt in pſonis. ḡ
faciũt trinariũ. ¶ Itẽ yſi. vnitas ẽ ſimplex ⁊ ſingl'aris
trinitas ml'tipliciter et nũerabilis. et ita multiplex di-
cit̃ de deo: et ita triplex dici poterit. ¶ Item ſpũſſctus
dicit̃ multiplex rõe effectuũ. igit̃ multoforitꝰ eẽntia di
cetur triplex rõe pſonaꝝ qꝛ pſone magis cõiũcte ſunt
et vnite eẽntie ꝙ̃ effectꝰ ſpũiſcto. ¶ Cõtra. Aug. vj. de
trinitate Nec qm̃ trinitas ẽ deus iõ triplex putãdꝰ eſt:
aliogn mĩoꝛ eſt pr̃ ſolꝰ et filiꝰ ſolꝰ ꝙ̃ ſil' pr̃ ⁊ filiꝰ. ḡ deus
nõ eſt triplex. ergo nec ĩ ip̃o erit trinariꝰ pſonaꝝ. ¶ It̃
yſid̃. vnitas eſt ſimplex et ſingl'aris. trinitas ml'tiplex
et nũerabilis. ſ3 a quocũꝙ remouet̃ om̃is ſpẽs: ab eod̃
remouet̃ genꝰ. oĩs aũt ſpẽs multiplicitatis remouetur
a trinitate: qꝛ triplex nõ dicit̃ de deo. de q̃ magis videt̃
ſic̃ dic aug. nõ qꝛ deꝰ trinitas ẽ: iõ triplex putãdus eſt
eẽ. ¶ Rñſio. ſic̃ dicit aug. nõ iõ qꝛ deus trinitas ẽ idõ
triplex putãdꝰ eſt eẽ: qꝛ ibi nõ ẽ triplicitas. vbi eſt vni-
tas et indifferẽs eq̃litas. xix. diſ. p̃mi ſniaꝝ. ⁊ hec ẽ rõ
qꝛ cũ dicit̃ triplex notat̃ dr̃ia poſitõis. qꝛ nõ dic tm̃ oꝛ-
dinẽ ſ3 poſitõꝫ. oꝛdo aũt in ſpũalibꝰ ẽ: nõ aũt ſitꝰ. Uñ
triplex nõ ꝯcedit̃ ſ3 trinus. ¶ Ad ſ3 qd̃ obr̃ q̃lit̃ ꝯcedit̃
ml'tiplex eẽ. dico ꝙ ſm ꝙ cõe eſt ad triplex et q̃druplex
nõ ꝯueĩt ei: ſ3 ſm ꝙ improprie dicit̃ de trinitate ſic̃ dic
yſid̃: nõ ꝓpt̃ aliud niſi qꝛ vnitas pſone multiplicatur.
¶ Ad hoc qd̃ obijcit̃. ꝙ oĩs ſpẽs remouet̃. dico ꝙ ſicut
ſpẽs remouet̃: ita ⁊ genꝰ. ſm eñ ꝙ ꝓprie ſumit̃ nõ dici
tur de trinitate: ſ3 ſm ꝙ improprie. Rõ aũt q̃re potuit
trãſferri genꝰ ad diua et nulla ſpẽꝝ eſt. qꝛ minꝰ h3 de
poſitõe ꝙ̃ aliq̃ ſpẽꝝ. ¶ Ad aliud dõm. ꝙ licꝫ in ſpũſ. ñ
ſit poſitio: tñ ĩ effectibꝰ ẽ poſitõ ſ3 neꝙ ĩ pſoĩs neꝙ ĩ eſ
ſentia ꝯtingit repire poſitõꝫ. Uñ cũ dr̃ ſpũſſ. ẽ ml'tiplex
retoꝛq̃t̃ improprietas ad effectus vbi poſitio ĩuenit̃.

Mẽbrum ſecundum

Conſeq̃nt̃ q̃rit̃ de ſ3 noĩe trinus. circa qd̃
q̃rit̃ p̃rio qd p̃dicet cũ dr̃ deꝰ ẽ trinꝰ. Se-
cũdo an poſſit dici trinitas trina. Ter-
cio q̃liter ĩtelligat̃ dictũ: trinitas ĩ vnita-
te et vnitas in trinitate.

Articulus p̃rimꝰ

Ad p̃mũ ſic. ſi deꝰ ẽ trinus. ḡ vnus deꝰ ⁊ aliꝰ
deus et terciꝰ. qd̃ falſũ ẽ. ¶ Itẽ ſ3 nomẽ deꝰ
aut ſuppoĩt ꝓ eẽntia: aut ꝓ pſona. ſi ꝓ pſo-
na: ſ3 nulla pſona ẽ trina ⁊ vna: ḡ illa ẽ falſa. ¶ Itẽ di-
ctio nũeralis reſpicit formã. ḡ hoc nomẽ trinꝰ reſpicit
formã hꝰ noĩs deꝰ. ḡ poĩt diſtictõꝫ ĩ illa. ḡ illa ꝑpoſitio
ẽ falſa. ¶ Si dicat̃ ꝙ ſuppoĩt ꝓ tribꝰ pſoĩs. ſil' ḡ ꝓ trini
tate. ḡ is ẽ ſeſꝰ trinitas ẽ trina ⁊ vna. ⁊ ſ3 ẽ falſũ: qꝛ tri-
nitas ñ ẽ niſi vna. Si ſupponat ꝓ eẽntia. ḡ is ẽ ſeſꝰ eẽn
tia ẽ trina. ſ3 hec ẽ falſa. qꝛ hec dictõ t̃na poĩt diſtictõꝫ
in eẽntia: q̃ nec diſtiguit nec diſtiguit̃. ¶ Ad ſ3 dixerũt
quidã. ꝙ hec dictõ trinꝰ nullã rem ſignificat ſ3 ſolũ in-
tellectũ. ſ3 hoc nõ pt̃ eẽ: qꝛ ĩtellectꝰ ẽ ſil'itudo rei. ergo ſi
ſignificat intellectũ: ſignificat rem. Preterea ſi hec di-
ctio trinꝰ nullã rem ſignificat cuꝫ dicit̃ deꝰ ẽ trinus et
vnus: ergo nulla res ibi p̃dicat̃ de deo. ḡ illa vox non
eſt ꝓpoſitio. Alij dixerũt ꝙ hoc nomẽ deꝰ aliq̃ñ ſuppo-
nit ꝓ vna pſona vt cũ dicit̃ deus generat. aliq̃ñ ꝓ dua
bus: vt cũ dicit̃ deus ꝓcedit a pr̃e. aliq̃ñ ꝓ tribꝰ ſiml'
vt cũ dicit̃ deus ẽ trinitas. hoc aũt ẽ: qꝛ vnica et ſingu-
laris deitas eſt in vna pſona: in duabꝰ: et in tribꝰ. vñ
aug. in. ij. li. de tri. c. penul'. qdam dicũt pr̃em nõ appa-
ruiſſe in ſubiecta creatura. nõ attẽdentes ꝓpter imbe-
cillitatẽ intellectꝰ ſui ꝙ cũ dicit̃ apoc. ĩmoꝛtali ĩuiſibili
ſoli deo ⁊c̃. indiſtĩcte ſit ibi. ſermo de trinitate. qꝛ pater
aliq̃ñ appuit diſtĩcte: aliq̃ñ indiſtĩcte. diſtĩcte vt danie
li. vij. dañ. dicit̃ ãtiquꝰ dieꝝ appuiſſe. a q̃ legit̃ filiꝰ ho
mĩs accepiſſe regnũ ſic̃ dic aug. ij. de tri. c. vlti. Unde
dañ. vij. dicit̃. aſpiciebã donec throni poſiti ſunt ⁊ anti
quꝰ dieꝝ ſedit. et paulopoſt: aſpiciebã in viſu noctis. ⁊
ecce in nubibꝰ celi filius homĩs venit: et datꝰ ẽ ei p̃nci
patus et honoꝛ et regnũ. ecce apparet ꝙ pater aliquan
do diſtincte appuit in ſubiecta creatura. Indiſtincte
aũt appuit cum filio ⁊ ſpũſ. abꝛahe in illece mãbꝛe. vbi
tres vidit et vnũ adoꝛauit. Ita eñ dicit aug. ij. li. d̃ tri.
c. xj. cũ tres viſi ſint: nec q̃ſꝙ̃ in eis vel foꝛma vel etate
vel p̃tate maioꝛ ceteris dictꝰ ẽ: cur nõ accipiamus hic
inſinuatã ꝑ creaturã ĩuiſibilẽ trinitatis eq̃litatẽ atꝫ in
tribꝰ pſoĩs vnã eadẽꝙ ſbam. nã ne q̃ſꝙ̃ putaẽt ſic inti-
matũ vnũ in tribꝰ fuiſſe maioꝛẽ: et eũ dñm dei filiũ ĩtel
ligẽdũ: duos aũt alios angl'os eiꝰ. qꝛ cũ tres viſi ſunt
vni dño illic loq̃t̃ abꝛahã. ſcta ſcripta futuris talibꝰ co
gitatõibꝰ atꝫ opĩonibꝰ cõtradicẽdo ñ p̃termiſit occur
rere q̃ñ paulus poſt duos ãgelos dixit veniſſe ad loth
in q̃bꝰ ille vir iuſtꝰ q de ſodomoꝝ incẽdio meruit libe-
rari. ad vnũ dñm loquit̃. Dñs aũt ad quẽ abꝛahã loq-
batur intelligit̃ trinitas: et ita hoc nomẽ deꝰ vel ſ3 no-
mẽ dñs vna ſuppoſitõe ſupponẽ pt̃ ꝓ tribꝰ pſoĩs. pt̃ ḡ
dici et ita vidr̃ ſm auc̃tes ſctoꝝ. ꝙ cũ dicit̃ deus ẽ tri-
nus et vnꝰ. hoc nomẽ deus: ſuppoĩt indiſtĩcte ꝓ tribus
pſonis. et hec dictio vnꝰ reſpicit foꝛmã tm̃. et hec dictõ
trinꝰ: ſignificat trinariũ theologicũ pſonaꝝ ꝓut indi-
ſtincte ſupponũt̃ ꝑ ſ3 nomẽ deus. qꝛ determĩat illũ t̃na
riũ ĩ pſonis ſm ꝙ ſunt vniꝰ nature. ¶ Ad p̃mũ ḡ dõm
ꝙ t̃nꝰ dr̃ ab his noĩbꝰ tres ⁊ vnus. ⁊ ita reſpicit ſuppo-
ſitũ ⁊ foꝛmã ſignificatã. qꝛ ꝑ p̃rimo ſignificatũ. i. trina
riũ reſpicit tm̃ ſuppoſitũ. q̃ntũ ad ſcd̃o ſignificatum. i.
vnitateꝫ reſpicit foꝛmã. et ita pꝫ ꝙ hoc nomẽ t̃nꝰ non
ſeq̃t̃ regulã alioꝝ nominũ numeraliuꝫ. qꝛ q̃tũ ad t̃na
rium ſignificatũ nõ reſpicit foꝛmã ſignificatã ſ3 tm̃ ſup
poſitõꝫ. Uñ pꝫ ꝙ hec argumtatõ ñ valꝫ. trinꝰ ẽ deꝰ: er-
go vnus deus et aliꝰ et terciꝰ deꝰ ẽ. qꝛ ſ3 adiectiuũ trinꝰ
in p̃rima ꝓpõne reſpicit ſuppoĩtũ tm̃: q̃tũ ad trinariuꝫ
p̃rimo ſignatũ. Ad hoc eñ fuit ĩſtitutũ a theologis vt
determĩaret indiſtinctã ſuppõem huiꝰ noĩs deꝰ. Indi-
ſtĩcte aũt noĩa nũeralia reſpiciũt foꝛmã ſm cõem natãꝫ
noĩm nũeraliũ. qꝛ eñ ſ3 nomẽ deꝰ ſupponẽ pt̃ ꝓ tribus
pſoĩs ſub foꝛma vna ſuppõne vna: iõ ĩuẽtũ fuit ſ3 adie-
ctiuũ trinꝰ ad determĩandũ talẽ ſuppoſitõꝫ ponẽdo tri
nariũ ĩ ſuppoſitis et vnitatẽ ĩ foꝛma. et iõ nõ ſeq̃t̃ regu-
lã alioꝝ noĩm nũeraliũ. Eodẽ mõ dõm ẽ de hac locu-
tõe monadi trine gl'iam canamꝰ. ¶ Ad ſecũdũ dõm. ꝙ
trinꝰ dic vnitatẽ eẽntie ⁊ trinitatẽ pſonaꝝ. Uñ ſenſꝰ ẽ
deus eſt trinꝰ. i. deꝰ eſt vna eẽntia ĩ tribꝰ pſoĩs. Uñ ĩ ſ3
noĩe trinꝰ cadit vnitas eẽntie ĩ rectitudĩe: diſtĩctõ pſo
nalis obliq̃. ſ3 aũt nomẽ deꝰ qd̃ ẽ q̃ſi mediũ int̃ pſonã ⁊
eẽntiã ſigficat eẽntiã pſonal'r. eẽntia eñ ſigficat q̃ ẽ. p-
ſona q̃s ẽ: deꝰ qd̃ ẽ. qd̃ ẽ aũt mediũ ẽ int̃ q̃ ẽ ⁊ q̃s ẽ ſm rõꝫ
intelligẽtie. Uñ ſ3 nomẽ deꝰ qꝛ ſignificat mediũ int̃ q̃ ẽ
⁊ q̃s ẽ. i. eẽntiã et pſonã: ſuppoĩt eẽntiã pſonal'r. ¶ Ad
terciũ dõm. ꝙ ñ ſeq̃t̃ deꝰ ẽ trinꝰ: ḡ trinitas ẽ trina. lꝫ ſ3

nómen deus ſuppoñit ibi ꝓ tribꝰ ꝑſonis. qꝛ hec dictio trinitas ſignificat diſtictõem. ⁊ ĩ illa diſtinctõe ſuppo‑nit tres ꝑſonas. Vñ hec dictõ trina nõ determiat ſup‑poſitõem indiſtinctã ſꝫ diſtinctã. Vñ vult diſtinguere ipaꝝ diſtictõꝫ ⁊ ẽplicaẽ ẽnitatẽ. vñ ad ſꝫ ꝙ hec eẽt vera ẽnitas ẽ trina: exigẽt ꝙ tres eẽnt ẽnitates. Vel pt̃ dici ꝙ ſꝫ nom̃ deꝰ ſuppoĩt ꝓ dĩna eẽntia: ⁊ hec dictõ trinꝰ nõ reſpicit formã nec poĩt diſtinctõꝫ ĩ eẽntia ſꝫ ĩ ſuppoſito.

Articulus ſecundus

Ecdo qrit̃ an poſſit dici ẽnitas ẽna. Ad qd̃ ſic. hec dictõ trina copulat trinariũ theolo‑gicũ qui ẽ in tribꝰ ꝑſoĩs: igit̃ pt̃ addi dictõi ſignificãti illũ trinariũ. et ita hec erit vera trinitas eſt trina. Per ſꝫ etiã pꝫ ꝙ ẽ vera. qꝛ ſꝫ nomẽ trinitas ſup‑ponit tres ꝑſonas ſub trinario theologico. Vñ hec ꝓpo‑ſitio trinitas ẽ trina ſiĺis ẽ iſti albũ ẽ albũ. Itẽ idem ſignificat̃ ꝑ ſubiectũ ⁊ p̃dicatũ ꝗ ẽ vera. Si dicat̃ ꝙ hec dictõ trina reſpicit formã huiꝰ noĩs trinitas. ⁊ ꝓpt̃ ſꝫ illa ẽ falſa. Contra. hec ẽ vera deꝰ ẽ trinꝰ. et ſi hec di‑ctõ trina triplicaẽt formã falſa eẽt: r̃ſpicit ꝗ ſolũ ſuppo‑ſitũ huiꝰ noĩs trinitas ꝗ ẽ vera. Cõtra trinitas eſt vna qꝛ ẽ vna indiuidua trinitas. nõ ergo trina. hec ar‑gumẽtatõ ẽ neccia. qꝛ dictõ nũeralis ſemꝑ excludit aliũ nũerũ. Vñ bñ ſeqt̃ iſti ſũt tres: nõ ꝗ q̃tuor ſiue duo ea‑dem rõe bñ ſeqt̃ trinitas ẽ vna. nõ ꝗ trina. Solutio. dicũt qdã ꝙ hec dictõ trina nõ ſeqt̃ regulã alioꝝ noim nũeraliũ. qꝛ nomĩa nũeralia ſemꝑ bñt reſpicere formã omĩs eñ nũerꝰ ⁊ diſcretõ reſpicit ſuppoſitũ. ſꝫ ſꝫ adiecti‑uũ trinũ ĩuentũ fuit a theologis ad determĩandũ ſoluꝫ ſuppoſitũ huiꝰ dictõis deus vt p̃dictũ ẽ. Vñ pꝫ. ꝙ iſta argumẽtatõ nõ valet trinitas ẽ vna: non ergo trina. qꝛ hec dictio vna determĩat formã. hec dictio trina ſolum ſuppoſitũ. Si aũt hec dictõ trina determĩet formã ſicut hec dictõ vna: tũc neccia ẽ argumẽtatõ. et hec eẽt falſa. trinitas ẽ trina. qꝛ ſm̃ ſꝫ exigeret̃ ꝙ tres eẽnt trinarij ꝑ‑ſonaꝝ et. ix. ꝑſone. ſꝫ qꝛ hec dictõ trina mere ſuppoſitũ determĩat: iõ hec ẽ vera. trinitas ẽ trina ⁊ vna ſic̃ dicũt Videt̃ tñ alit̃ dõm ſic̃ ſup̃ tactũ ẽ. qꝛ hec dictõ trina de‑termĩat ſuppõeꝫ diſtinctã circa ſꝫ qd̃ dico trinitas: illa diſtiguit. vñ dicit tres eẽ trinitates. Ad ſꝫ qd̃ obij: it̃ ꝙ copulat ternariũ q ẽ in tribꝰ ꝑſoĩs. dõm ꝙ non: imo dic tritatẽ diſtictã copulãs ẽnariũ ẽnitatũ. Ad ſꝫ qd̃ obijcit̃ ꝙ ẽ ſiĺis modꝰ loquẽdi ac ſi diceret̃ albũ ẽ albũ dõm ꝙ nõ ẽ verũ. imo ſiĺe ẽ ac ſi diceret̃ albedo ẽ alba. Ad ſꝫ qd̃ obijcit̃ ꝙ idẽ ſignificat̃ ꝑ ſubiectũ ⁊ p̃dica‑tũ. dõm ꝙ ⁊ ſi ſꝫ ſit verũ: tñ qꝛ hec dictõ trinitas dicit numerũ ꝑſonaꝝ. hec dictõ trina ei addita copulat trĩ‑nariũ trinitatũ. et iõ ẽ falſa ſimpl'r. nec oportꝫ ꝙ cum idẽ ſignificat̃ ꝑ p̃dicatũ et ſubiectũ dũmõ diuerſis mo‑dis ſignificet̃: vt alterũ ſit prĩcipale alterũ denoĩatiuũ ꝙ orõ ſit vera. hec eĩ ẽ falſa. albedo ẽ alba. et hec ſimili‑ter hũanitas ẽ hõ. Scdõꝫ ꝓpoſitiuũ hec ẽ vera deus eſt trinus et vnus: ita ꝙ hec dictõ trinꝰ ſupponat pmo ꝓ tribꝰ ꝑſonis. hec aũt falſa. trinitas ẽ triplex: qꝛ hec di‑ctio triplex ſignificat ẽnariũ eẽntiaꝝ. Et nota ꝙ cũ dr̃ trinitas ẽ vna. hec dictio vna ſignificat vnitatẽ q̃ ẽ ĩ trĩ‑nario ꝑſõaꝝ ſiue ẽnitatis. ñ eĩ pt̃ dici ꝙ ſigſicet vnita‑tẽ eẽntie: qꝛ ñ ẽ ſẽſꝰ ẽnitas ẽ vnĩꝰ eẽntie et ñ pluriũ eẽnti‑aꝝ ſꝫ is ẽ ſenſꝰ. trinitas ẽ vna et nõ plures trinitates.

Articulꝰ tercꝰ

Ercio q̃rit̃ q̃liter intelligat̃ dictũꝫ trinitas in vnitate et vnitas in trinitate. qd ſigſicet hec ꝓpoſitio in. Rñſio ſic̃ pt̃ patẽ cũ dicit̃ vnitas ẽ ĩ ẽnitate nõt q̃ſi ĩforatõꝫ paſſiue circa caſuale ꝓpõis. ſic̃ ĩ iſtis. dĩtas ſiue eẽntia ẽ ĩ pr̃e ⁊ filio ⁊ ſpũiſ. deitas ſiue potẽtia ſiue ſapĩa ſiue boĩtas ẽ ĩ ẽnitate. In oĩbꝰ tlibꝰ hec ꝓpõ in: notat q̃ſi ĩforatõꝫ. qꝛ deitas ẽ q̃ſi forma patris et filij et ſpũſcĩ vt dictũ ẽ. vnitas aũt eẽn‑tie nihil aliud eſt q̃ eẽntia: et ideo pꝫ ꝙ hec ꝓpoſitio in notat q̃ſi informatõeꝫ in hac. vnitas ẽ in trinitate. i. in tribꝰ ꝑſonis. Sed dubiũ eſt qd notet in hac: trinitas in vnitate. nõ eñ pt̃ notare informatõeꝫ. nõ eñ pt̃ dici ꝙ ẽnitas ſit in trinitate ſicut ſpẽs in genere vel genꝰ in ſpecie. nec ſic̃ cõtentũ in cõtinẽte. nec ſicut ꝑtes in toto nec ſicut totũ in ꝑtibꝰ. nec ſicut effectus in cã. nec ſicut cognitio in cognoſcẽte. et generalit̃ videt̃ ꝙ nullus mo‑dus quo aliquid in alio dicit̃ eẽ: poſſit aptari huic mõ Dicũt aut quidã ꝙ cũ dicit̃ trinitas ẽ in vnitate. hec dictio in: notat ydemptitatẽ pure. qꝛ nulla eſt diſtictõ trinitatis ad vnitatẽ eẽntie. ſꝫ cõtra naťam ꝓpoſitõnis eſt hoc. qꝛ ſemꝑ ꝓpoſitio vult notare trãſitõem aliquã ſicut dicit priſtianꝰ. Ideo dicimꝰ ꝙ cũ dicit̃ trinitas ẽ in vnitate. hec dictio in: notat q̃ſi ſubiectõem. nõ dico reſpectu ſui caſualis: ſꝫ reſpectu eius qd̃ ſupponit̃ ꝑ ſꝫ ꝙ dico trinitas. ſic eñ vnitas eſt q̃ſi forma trĩtatis: ita trinitas q̃ſi ſubiectũ vnitatis. et ſũt plures modi loq̄n‑di in naturalibꝰ ſiĺes. qꝛ dicit̃ albedo ẽ ĩ albo ⁊ albũ ĩ albedĩe. Vel pt̃ dici ꝙ trinitas hic accipit̃ nõ ꝓ ipĩs ꝑ‑ſoĩs ſꝫ ꝓ trinario ꝑſonaꝝ: ⁊ ſꝫ nomẽ vĩtas ſumit̃ ibi an‑tonomaſtice ꝓ dõ ſcꝫ ẽnitate q̃ ẽ vĩtas. vt is ſit ſẽſꝰ. trinitas ẽ ĩ vnitate. i. ĩ deo q ẽ vnitas. vt iſte termĩꝰ deꝰ ſupponat ꝓ tribꝰ ꝑſoĩs. et ſic patebit ꝙ hec ꝓpoſitõ in: nõbit q̃ſi inforatõꝫ ſic̃ ĩ hac vnitas eſt in omĩbꝰ tribꝰ ꝑſonis.

Queſtio. lxvij. de nominibus appropriatis.

Oſtq̃ tractatũ eſt de noĩbꝰ ꝓprie ad diſcretõꝫ ꝑſonarum ꝑtinẽtibꝰ. ꝯſeq̄nt̃ agẽdũ ẽ de his q̃ ap‑propriant̃. q̃ tñ ſũt noĩa ſignificãtia eſ‑ſentiã. Notãdũ eſt igit̃. ꝙ q̃dã appro‑priant̃ ꝑſoĩs ex rõne ſue ſignificatõis. q̃dã võ rõe adiũ‑ctõis. rõne ſigſicatõis appropriauit hylariꝰ eternitatẽ pr̃i: ſpẽm filio. vſũ ſpũiſcto. in li. de tri. Itẽ aug. vnita‑tẽ pr̃i: eq̄litatẽ filio. ꝯcordiã ſpũiſcto. Itẽ in li. de trini. potentiã pr̃i. ſapĩaꝫ filio: boĩtatẽ ſpũiſcto. Itẽ ex adiũ‑cto ẽ appropriatio et ex q̄buſdã alijs ꝯditõibꝰ ſic̃ in illo vbo apl'i. ex ipõ et ꝑ ipm̃ et in ipõ. ad ro. xj. Querit̃ ꝗ pmo de appropriatõe eẽnitatis ſpẽi ⁊ vſus. Scdõ de ap‑propriatõe vnitatis eq̄litatis ꝯcordie. Tercõ de appro‑priatõe potẽtie ſapĩe boĩtatis. Quarto de appropriatõe verboꝝ apl'i ex ipõ et ꝑ ipm ⁊ in ipõ.

Membrum primum

Querit̃ igr̃ ſad pmã appropriatõꝝ. quã po‑nit hylariꝰ. eẽnitas ẽ ĩ pr̃e. ſpẽs ĩ imagĩe vſꝰ ĩ munẽ. cꝰ appropatõis rõꝫ aſſigñt au. vj. de tri. di. pmo. q̃re eẽnitas pr̃i. qꝛ pr̃ ñ hꝫ prẽꝫ de q̃ ſit. filiꝰ aũt de pr̃e ẽ vt ſit: atꝫ vt illi coeẽnus ſit. Itẽ q̃re ſpẽs imagini. i. filio dicẽs. imago ſi ꝑfecte ĩplet illd̃ cꝰ ẽ imago: ipã coeq̄t̃ ei: ñ illd̃ imagini ſue. ĩ q̃ imagĩe ſpẽm noĩauit credo ꝓpt̃ pulcritudĩeꝫ: vbi ẽ tãta ꝯgruẽtia et pma eq̄litas ⁊ pma ſiĺitudo ĩ nll'a re diſſi‑dẽs. Itẽ q̃re vſꝰ vnĩ. i. ſpũiſcto appropriet̃ dic. ẽ ieffabil' q̃dã ꝯplexꝰ pr̃is ⁊ imagĩs q ñ ẽ ſine ꝑfruitõe. i. ſine cari‑tate. illa ꝗ dilectõ ſiue delectatõ vſꝰ ab illo appellata ẽ. ⁊ ẽ ĩ ẽnitate ſpũſſ. ñ geĩtꝰ: ſꝫ geĩtoris geĩtiq ſuauitas. Circa aſſigñtõꝫ mľtipl'r obr̃: cũ eẽnitas cõĩs ſit oĩbꝰ ꝑſoĩs ſic̃ hr̃ ĩ ſimbolo. eẽnꝰ pr̃ eẽnꝰ filiꝰ eẽnꝰ ſpũſſ. ꝗ ñ erit rõ q̃re eẽnitas appropet̃ pr̃i plꝰ q̃ alij ꝑſõe. It ĩ. j. ſen. diſ. viij. dr̃ eẽnitas ꝓprietas dĩne eẽntie. ꝗ ñ vr̃ ap‑propriabil' ꝑſoẽ. Cõt̃ Anſ. ĩ li. d̃ ĩcarnatõe vbi. vnꝰ ẽ deꝰ pr̃ ⁊ filiꝰ ⁊ ſpũſſ. ⁊ poſtmod̃ loq̄ns d̃ nẽtitate ⁊ ꝓceſ‑ſiõe dic. ꝙ nẽtitas ⁊ ꝓceſſio ſñ pricipio ſũt. alioq̄n eẽt eẽ‑nitas nata ⁊ ꝓcedẽs qd̃ ſl'm ẽ. Neq̄q̃ deũ hr̃e pricipiũ aut icepiſſe pr̃eꝫ aut filiũ aut ſpm̃ſ. ſ. cogitaẽ deꝰ. ex ſꝫ ꝗ vidẽ relinq. ꝙ cũ eẽnitas ñ debeat dici nata vľ ꝓcedẽs ꝙ cõuenit ſoli pr̃i. Itẽ q̃rit̃ de ſꝫ ꝙ dr̃ ꝙ ſpũſſe ĩ ima‑gine. querit̃ ꝗ q̃re imago approprĩet̃ filio. et ſuppoſita eſt rõ in qõe de imagĩe ſm̃ Rich. in lib. de trini. q mo‑uet qõem. Si filiꝰ recte dictus eſt imago pr̃is ꝓ rõne

expreſſe ſimilitudinis: cur nõ etiã ſpũſſ. imago pr̃is re
cte dicaẗ. cũ vterq; ſimilis ⁊ coequalis inueniaẗ. ¶ Itẽ
querit de h̃ qð dic aug. ꝙ imago coequaẗ illi cuius eſt
imago nõ illud imagini. ex h̃. n. videẗ ꝙ filius ſit coeq̃
lis patri nõ ecõuerſo. cũ tñ ꝯtrariũ dicit in ſymbolo:
tres pſone coeterne ſibi ſunt ⁊ coequales. ¶ Item obij-
cit de hoc qð dicit. ꝙ in ſpecie eſt prima ſimilitudo. nã
cũ primũ nõ dicaẗ in rõne ſecũdi: videẗ cũ in filio ſit p̃
ma ſimilitudo: ꝙ in ſpũſancto ſit ſecũda ſimilitudo. cũ
tñ dicaẗ in ſymbolo: in hac trinitate nihil pri⁹ aut po
ſterius. ¶ Item cũ totius trinitatis pr̃is ⁊ filij ⁊ ſpũſſ.
ſit vna virtus ⁊ opatio ſicut vna ſba. que ẽ rõ vt vſus
approprieẗ ſpũiſcto. ¶ Rñſio. dðm ꝙ rõ appropriati-
onis p̃dicte. ſ. vt eternitas patri approprieẗ eſt hec. eter
nitas. n. eſt ens nõ ab alio eẽntialr̃. pater aũt eſt ens ñ
ab alio pſonaliẗ. q: ḡ intellectus ei⁹ qð eſt ñ eẽ ab alio:
intelligiẗ in rõne eternitatis. inde eſt ꝙ approprieẗ pa-
tri. Spũs aũt appropriaẗ filio. eo ꝙ ſpẽs eſt rõ ⁊ prin
cipiũ ꝯgnoſcendi. vnũquodq; . n. cognoſciẗ p ſuã ſpẽz.
quia ḡ generatio filij ĩ patre eſt vt noticia a mẽte: rõne
noticie appropriaẗ filio ſpẽs. vſus võ appropriaẗ ſpiri-
tuiſancto rõne opatõis ⁊ vtilitatis cui⁹ principiũ ꝓri
mũ eſt volũtas. ꝓceſſio aũt ſpũſſ. ẽ ſicut volũtatis a no
ticia ⁊ mẽte. ¶ Ad illð ḡ qð obijciẗ primo dðm. ꝙ eter
nitas ꝗuis ſit cõis trib⁹ pſonis: appropriaẗ tñ pr̃i ra-
tione predicta. ¶ Ad illud võ qð dicit anſ. notandũ ꝙ
cũ eternitas dicaẗ p priuatõz initij ⁊ finis. initiũ autẽ
diciẗ duob⁹ modis. initiũ duratõis: initiũ originis. ſi
determiaẗ eternitas p priuatõz duratõis: cõis eſt tri-
bus pſonis. ſi võ determietur p priuatõz initij ſiue du
rationis ſiue origis cedit in ꝓprietatẽ patris. ⁊ h̃ mõ i-
tendit anſ. ⁊ hy la. accipe nomẽ eternitatis. ¶ Ad ſecũ
dũ quare imago rñdet filio ⁊ ñ ſpũiſcto. Rñdz Rich.
in li. de tri. tangẽs duplicẽ rõez. in h̃ ſolus fili⁹ expſſaz
patris imaginẽ ⁊ ſimilitudinẽ tenz: ꝙ ſicut diuinitatis
plenitudo manat de vno: ſic ⁊ eadẽ plenitudis largi-
tio manat ⁊ de alio. nec alio mõ accipit ſpũſſ. ab vno ꝗ̃
ab altero. ḡ ꝓpter vniformitatẽ quã hz filius ad patrẽ
in ꝓducẽdo ex ſe pſonaz aliã: diciẗ imago. Alia rõ eſt
quã ponit. q: imago iuxta ꝯſuetudinez hũanaz magis
ſolet dici ꝓpter vniformitatẽ extrinſecã ꝗ̃ intrinſecaz:
q: intrinſecus vnicuiq; ẽ qð eſt apud ſemetipm̃ q̃i intri
ſecus eſt hitudo quã hz ad aliũ. eãdẽ aũt hitudinẽ quã
hz pater ad ſpm̃ſ. eandẽ inquã ꝯſtat habẽ ⁊ filiũ. ¶ Ad
aliud võ qð obijcit dðm. ꝙ pater eſt equalis filio ⁊ coe
qualis: h̃ nõ coequaẗ filio. hoc. n. verbũ coequaẗ eo ꝙ
ſignificat rez ſuã paſſiue: denotat ꝙ illud cui attribuiẗ
hz eſſe ab alio ⁊ hz illi eẽ equalis. ⁊ iõ ꝗuis ꝯcedaẗ pr̃
eſt equalis vel coequalis filio noiaẗr: in q̃ ſignificatur
ꝙ ſit eadẽ virtus patris ⁊ filij. ñ tñ ſequiẗ ꝙ coeq̃ẗ pr̃
imagini. tñ habes rñſionẽ de h̃ s. de q̃õne de his noib⁹
ſimilis ⁊ equalis. ¶ Ad illud qð obijcit qualiẗ diciẗ in
ſpecie q̃ eſt filius prima ſilr̃itudo. dðm ꝙ p hãc dictionẽ
prima nõ notaẗ prioritas ſm duratõz vel ſm eẽntiaz:
h̃ notaẗ prius. i. amplius ꝯueniẽs. vt ſit ſenſus. filius
eſt prima ſilr̃itudo. i. filius ꝯuenit in oĩb⁹ cũ pr̃e. ⁊ nul-
lus ita ꝯuenit. ſpũs. n. ſanct⁹ in h̃ nõ ꝯueĩt ꝙ ſpiret ſe-
ipm̃. nec ẽ ꝯcedẽdũ ꝙ ſit ſecũda eq̃litas in ſpũſ. q: p̃mũ
nõ dr̃ p ordinẽ ad poſteri⁹: h̃ p negatõez prioris. ſicut ĩ
math. j. pepit filiũ ſuũ primogenitũ. ñ ꝙ poſt ipm̃ na-
tus ſit ali⁹: h̃ q: añ ipm̃ null⁹. ¶ Ad vltimũ ꝙ querit
quare vſus approprieẗ ſpũiſ. dðm ſm aug. in li. de aĩa
⁊ ſpũ. Capabilis ẽ de⁹ oĩbus. q: naẗali ſuo munere ab
oĩbus pticipaẗ ꝗtũ ad eẽntiã qua ſunt. ⁊ ſm illam ad
idoneã ſpẽm qua ab alijs differũt. ⁊ ſm vtrũq; ad illð
ꝯgruũ q̃ ꝓficiũt. tria hec oĩ exñti inſunt q̃i veſtigia ſũ-
me trinitatis eẽntie imagĩs: muneris. eẽnitas quippe
vel eẽntia ĩ pr̃e. ſpẽs ĩ imagĩe. vſus ĩ munẽ. nobis aẗ di
uinitatis oĩs vſus ĩ munẽ ẽ: q: ſpũſſ. eſt. ex q̃ pz ꝙ vſus
referẗ ad opatõz ⁊ ꝓfectũ. opatio aẗ ⁊ ꝓfect⁹ ad donũ.
donũ aũt ad ſpm̃ſ. inde ẽ ꝙ ſpũiſ. appropriaẗ vſus.

Membrũ ſecũdũ

Conſequenẗ queriẗ de appropriatõe vni-
tatis equalitatis ⁊ ꝯcordie. Nã dic au-
guſti. de doctrina xp̃ia. In patre ẽ vnitas.
in filio equalitas. in ſpũſcto vnitatis eq̃-
litatiſq; ꝯcordia. ⁊ tria hec vnũ omĩa ꝓpter patrẽ: eq̃-
lia ꝓpter filiũ: cõnexa oĩa ꝓpter ſpm̃ſ. ¶ Circa qð obij-
ciẗ multiplr̃. primo cũ vnũ ⁊ ens ꝯuertãẗ: ḡ vnitas cõ-
uertiẗ cũ eẽntia. h̃ eẽntia ẽ cõis trib⁹ pſonis ⁊ nllõ mõ
appropata. ḡ ⁊ vnitas ñ appropaẗ patri. ¶ Itẽ aug⁹.
vj. de tri. ſiue ſpũſſ. ſiue vnitas amboꝝ ſiue ſcẗitas ſi-
ue caritas. manifeſtũ eſt ꝙ nõ eſt alter duoꝝ q̃ vterq;
ꝯiungiẗ. ex q̃ relinquiẗ ꝙ vnitas appropriaẗ magis ſpi
rituiſancto ꝗ̃ patri. ¶ Itẽ cũ in trinitate idẽ ſit ma-
gnitudo qð eẽntia. equalitas aũt dicit vnitatẽ ĩ magni
tudine. equalitas igiẗ in diuinis pſonis ñ eſt niſi vni-
tas illoꝝ in eẽntia. ſi ḡ patri appropriaẗ vnitas. ḡ ⁊ eq̃-
litas. ¶ Itẽ cũ de filio dicaẗ ꝙ ipe eſt par qui fac̃ vtq;
vnũ. quare filio nõ attribuiẗ ꝯcordia ſicut ⁊ ſpũiſancto
¶ Itẽ obijciẗ de hoc ꝙ diciẗ oĩa vnũ ꝓpter patrẽ: eq̃lia
ꝓpter filiũ: ꝯnexa ꝓpter ſpm̃ſ. h̃ omĩa dicũẗ vnũ eẽ ꝓpẗ
patrẽ: quia hñt vnitatẽ a patre ſiue ſint diuine pſone
ſiue creature. ḡ omĩa erũt equalia ꝓpter filiũ ſiue ſint
diuine pſone ſiue creature. ḡ pater p filiũ erit equalis.
ḡ hz equalitatẽ a filio. qð eſt falſũ. ¶ Itẽ ſilr̃ mõ ob-
ijciẗ. ſi omĩa ꝯnexa ꝓpter ſpm̃ſ. ḡ filius ⁊ pr̃ ꝯnexi ſunt
p ſpm̃ſ. ḡ a ſpũſ. hñt aliq̃d. qð eſt falſum. ſilr̃ videẗ ſeq̃
ꝙ ſpũſſ. ſit ꝯnexus ꝓpter ſeipm̃. ¶ Rñſio. vnitas appro
priaẗ patri duplici rõne. p̃ma. q: ſicut pater nõ eſt ab
alio: ita vnitas nõ eſt ab alio: h̃ principiũ alioꝝ. Alia
rõ eſt. quia ſicut dr̃ pater genuit filiũ vnũ deũ: ita vni
tas p ſe multiplicata nõ generat niſi vnũ. Ad h̃ Hug̃
ad bt̃m bn. ſubſiſtentia que ab alia non eſt ſbaliter vel
pſonaliter: nullam pluralitatẽ ingerit nullam plurali
tatẽ concludit. nam in eo ꝙ gignit nihil ſibi h̃ alio cõ-
fert vt ſit. genita autẽ ſba que ab alio accepit qð hz. ſi
cut nec eſſe p ſeipm̃: ita nec intelligi valet. Si igiẗ plu-
ralitatẽ ingerit ſbſiſtentia filij: tantomagis que a du-
obus eſt ſbſiſtentia ſpũſſ. Recte ḡ vnitas pr̃i attribuiẗ
ꝓpter ea cũ pater habeat vnitatẽ ⁊ filius ab eo ⁊ ſpiri
tuſſanct⁹ ſm principalitatẽ attribuiẗ pr̃i. Eq̃litas võ
nõ attribuiẗ patri. quia nõ intelligiẗ eq̃litas niſi intel
ligatur pluralitas. intellecto aũt patre ſm ꝙ eſt inna-
ſcibilis: nõ intelligiẗ pluralitas. ḡ non recte appropri e
tur patri equalitas. h̃ poſito filio cum ſit deus: neceſſa
rio ponitur equalitas. ꝓpter qð dicit aug. imago coeq̃
tur patri non pr̃ imagini. vnde recte attribuiẗ eq̃litas
filio. ⁊ q: ſpũſſanctus hz a filio equalitatẽ: non attri
buiẗ ſpũiſancto. ⁊ ideo filius diciẗ recte equalitas. Cõ
cordia võ ſpũiſancto attribuiẗ. ſicut. n. nl̃la equalitas
eſt ſine ꝯſiſtentiũ pluralitate: ita nec ponitur cõcordia
ſine conſiſtentiũ trinitate. in patre origo vnitatis: in fi
lio inchoatio pluralitatis. in ſpũſancto completio tri-
nitatis. Pretea alia eſt habitudo patris ad filiũ: alia
ad ſpm̃ſanctũ. Sz filij ſimiliẗ alia eſt hitudo ad patrẽ:
alia eſt ad ſpm̃ſanctũ. vniformiter aũt ſe hñt tam pr̃ ꝗ̃
filius ad ſpm̃ſ. Recte ḡ dr̃ concordia: in quo beatitudi
nis vniformitas oĩno inueniẗ. pretea cum in patre ſit
vnitas ⁊ hanc habeant filius ⁊ ſpũſſ. a patre: recte di-
cũtur vnũ ꝓpẗ pr̃ez. ¶ Itẽ ſi ſola ingenita pſona eſſz:
nõ eſſet equalitas. ſimiliẗ ſi pſona ſpũſſ. nõ eſſet: nihilo
minus eſſet equalitas. recte ḡ ꝓpter filiũ ſunt eq̃lia. ñ
ꝙ pater habeat equalitatẽ a filio: h̃ quia eo poſito poiẗ
equalitas in patre: ⁊ ſilr̃ eo remoto remoueẗ. ſilr̃ tolle
ſpm̃ſ. nõ erit in deitate qui ſit plurium connexio. h̃ cũ
ille ſit amor patris ⁊ filij: ipſo poſito poniẗ connexio.
¶ Ad hoc quod obijciẗ. ꝙ vnitas ñ debet appropriari
patri: quia vnũ ⁊ ens ꝯuertũtur. Dicẽdũ ꝙ alia ẽ rõ di

cēdi vnitatē: alia ē rō dicēdi eēntiā. nā cū dico eēntiā: dico abſolute. cū dico vnitatē: dico rōz p̄mi p̄cipij. vni tas. n. ē p̄mū p̄ricipiū: q̄ȥ ꝙ vnitas addit rōz p̄mi p̄ricipij ſup̄ eēntiā: iō approp̄riat̄ p̄ri q ens a nullo ē p̄ricipiū pſonaꝝ oīm ⁊ eēntiaꝝ. n̄ ſic aūt fili⁹ vel ſpūſſ. ¶ Ad ſecūdū qđ obijcit̄ de auctē aug. dđm ꝙ duplex ē vnitas. eēntialis ſiue nature q̄ approp̄riat̄ p̄ri: ⁊ ē vnitas relatiua ſiue vnitas ꝯſenſiōis ſiue volūtatis q̄ approp̄riat̄ ſpūiſ. de q̄ ī euanḡ Jo. xvij. vt ſint vnū ſic ⁊ nos vnū ſumus. ⁊ h̄ mō dī ſpūſſ. vnitas amboꝝ. ſ. p̄ris ⁊ filij. ¶ Ad terciū dđm. ꝙ eq̄litas approp̄riat̄ filio ꝓpt̄ tres rōnes. Pria. q̄ȥ cū eq̄litas ſit vnitas v̄tutis: n̄ p̄t intelligi niſi intelligāt̄ aliq duo ī illa vnitate. fili⁹ aūt ē q p̄mo intelligit̄ poſt patrē ī vnitate v̄tutis ordīe nat̄e. iō filio attribuit̄ eq̄litas. Scđa ē. q̄ȥ oīs ineq̄litas p eq̄litatē reducit̄ ad vnitatē. Eq̄litas. n. ē p̄ricipiū ī ꝓportōib ſic vnitas ī nūeris. q̄ȥ ꝙ creatura rōnal' recōciliat̄ p̄ri p filiū. p̄ri aūt attribuit̄ vnitas. ineq̄litas v̄o culpe rōali creat̄e ꝓpt̄ h̄ filio attribuit̄ eq̄litas velut mod⁹ reductōis creature ad p̄rē. Tercia ē. q̄ȥ prio ī filio ītelligit̄ eq̄litas ⁊ ip̄e prio accipit eq̄litatē ⁊ dat eā. h̄ ſpūſſ. nec prio accipit nec dat eā: iō filio attribuit̄ eq̄litas n̄ ſpūiſ. ¶ Ad illđ v̄o qđ obijcit̄ dđz. ꝙ eq̄litas n̄ ſolū dic̄ vnitatē in magnitudine: h̄ poīt pluralitatē ⁊ diſtictiōz ex ꝯn̄ti qđ n̄ poīt eēntia. ¶ Ad illđ v̄o qđ q̄rit q̄re ꝯcordia ſpūiſa. attribuit̄. dđm ꝙ q̄tuoꝛ rōnib. Pria ē. q̄ȥ ſignū connexionis p̄ris ⁊ filij. Scđa. q̄ȥ ip̄e vn⁹ a p̄re ⁊ filio: ⁊ p̄r ⁊ fili⁹ ꝯueniūt ī vno eo: iō vniūt̄ ī eo inq̄tū ip̄e ē vnus ab eis. Tercia. q̄ȥ ꝓcedit ab eis ſm vnū ⁊ ſm vnā notionē q̄ ē cōis ſpiratō. Quarta p rōz cauſe. q̄ȥ ei attribuit̄ ꝯſuatio toti⁹ eē. vnitas aūt ē p̄ricipiū ꝯſuatiōis reꝝ in eē. ¶ Qđ v̄o dr̄ de filio ꝙ ſit par. iſtud refert̄ ad aſſumptōz hūanitatis: n̄ ad ītellectū ꝓprietatis filij. ¶ Ad aliud dđm. ꝙ cū dr̄ oīa hec tria vnū ꝓpt̄ p̄rē. hec p̄poſitio ꝓpt̄ nōt auctēz q̄ ē ī p̄re. p̄r. n. a ſe h̄z ꝙ ſit vnū: fili⁹ ⁊ ſpūſſ. a p̄re. Cū aūt dr̄ oīa eq̄lia ꝓpt̄ filiū: notat̄ p hec rō oñſiua. oñdit. n. fili⁹ eq̄litatē pſonaꝝ triū. cū aūt dr̄ ꝯnexa ꝓpt̄ ſpm̄ſ. notat̄ q̄i rō formalis ī eo qđ ē ſpūſſ. ſcȝ in eo ꝙ ē amoꝛ: q̄ p̄r ⁊ fili⁹ diligūt ſe. amoꝛ. n. ad amātē q̄i rō formalis. n̄ ꝙ formalis inq̄tū ſunt: vel inq̄tū ſūt. Nō ei ſeq̄t̄. p̄r ⁊ fili⁹ diligūt ſpm̄ſ. ꝙ ſunt ſpūſa. Alij v̄o dicūt ꝙ h̄ qđ dico ꝓpt̄: dic̄ rōz ſigni ſiue cāe ꝯgnoſcendi. ſpūs. n. ſanct⁹ ē cā ꝯgnoſcēdi nobis ꝙ p̄r ⁊ fili⁹ ſūt vnū p̄ricipiū. ſ. ſ. ⁊ ī h̄ ꝯnexi. nec dī ſpūſſ. ꝯnex⁹ p̄ri aut filio h̄ ꝯnexus p̄ris ⁊ filij ꝓpter ſeip̄m.

¶ Membrū terciū

Conſequēt̄ q̄rit̄ de approp̄atis q̄ ſūt: potē tia p̄ri: ſapīa filio: volūtas ſpūiſa. Circa qđ q̄rit̄ prio. q̄ ſit rō approp̄atōis horum triū generalr̄. Deinde q̄rēdū eēt de potētia ſm ꝙ approp̄at̄ p̄ri ſȝ ꝙ dī potētia generādi. h̄ iſtđ determiatū ē s. i. q. de generatōe eēna. Scđo q̄rēdū eſt đ ſapīa q̄ approp̄riat̄ filio. Tercio. đ volūtate q̄ approp̄riatur ſpūiſ.

¶ Articul⁹ prim⁹

Ad p̄mū obijcit̄ ſic ī li. ſap̄. xij. ſbeſt tibi poſſe cū volueris. ex q̄ accipit anſ. ꝙ potētia ſeq̄t̄ volūtatē. potētia igr̄ n̄ dic̄ rōz primi p̄ricipij. nec eē p̄ricipiū rōe volūtatis. ꝙ n̄ dȝ approp̄ari p̄ri. ¶ Itē Hug. de s. vic. ī ſnīs. volūtas mouȝ: ſapīa diſponit: potētia opat̄. ꝙ ītētō volūtatis dic̄ rōz p̄ricipij: ſcīa v̄o rōz q̄i medij: potētia v̄o rōz p̄ricipij ab illis. volūtas igr̄ approp̄riāda p̄ri ⁊ potētia ſpūiſ. ¶ Itē. j. coꝛ. ij. xp̄z dei v̄tutē ⁊ dei ſapīaz. v̄t⁹ igr̄ approp̄at̄ filio. h̄ eadē ītētio v̄tutis ⁊ potētie: ꝙ potētia approp̄at̄ filio. ¶ Itē ſcīa ꝯp̄hēdit oēz reſpectū potētie. ⁊ potētia oēz reſpectū volūtatis: ⁊ n̄ ꝯuertit̄. q̄cq̄d. n. p̄t de⁹ ſcit. h̄ n̄ ꝯuertit̄: q̄cq̄d ſcit p̄t. q̄ȥ ſcit mala: n̄ p̄t facē illa. Silr̄ q̄cq̄d vult p̄t: nō tn̄ q̄cq̄d p̄t vult. mlta. n. p̄t facē q̄ n̄ vult facē. Si ꝙ ſȝ ꝓprietatē pſoāꝝ ſit approp̄atō iſtoꝝ: approp̄abit̄ ſcīa p̄ri cui ꝯueīt ꝓducē ſiue generādo ſiue ſpirādo ſiue creādo: h̄ n̄ ꝯuertit̄. q̄ȥ p̄r ꝓduc̄ generādo qđ n̄ fili⁹. Silit̄ filio ꝯueīt potētia ⁊ ſpūiſ. volūtas. q̄ȥ q̄cq̄d ꝓduc̄ ſpūſſ. ꝓducit fili⁹: h̄ n̄ ꝯuertit̄. q̄ȥ. ſ. ſ. ꝓduc̄ creādo h̄ n̄ ſpirādo. fili⁹ v̄o ſpirādo: ⁊ creando. ¶ Itē đ volūtate dubitat̄. nā dic̄ aug. ix. de tri. ꝙ partū mētis p̄cedit appetit⁹. p̄t⁹ aūt mētis dr̄ noticia appetit⁹: volūtas p̄ricipiū. igr̄ noticie volūtas ē. h̄ qđ ē p̄ricipiū noticie dȝ approp̄riari p̄ri: cū noticia approp̄et̄ filio. ꝙ volūtas approp̄riat̄ p̄ri. ¶ Itē ī antiphō. de tri. caritas p̄r gr̄a xp̄s ꝯicatō. ſ. ſ. ſi v̄o caritas vt dic̄ bn. n̄ ē niſi cōis boni volūtas: ꝙ volūtas ap ꝓpriat̄ p̄ri. ¶ Itē coloc̄. j. t̄nſtulit nos ī regnū filij caritatis ſue. ⁊ ꝯſtās ē ꝙ n̄ p̄t ibi ſtare caritas ꝓ ſpūſ. q̄ȥ ſic dicēt̄ fili⁹ ſpūſſ. Expoīt̄ ꝙ ab aug̃. duob mōis. filij caritatis. i. filij quē diligit. ꝙ ſm h̄ caritas approp̄abit̄ p̄ri. Alio mō filij caritatis. i. filij dilecti. ꝙ ſm h̄ caritas ap ꝓpriabit̄ filio. ¶ Itē cū p̄ricipiū ſciēdi ⁊ ītelligēdi ſit ſapīa. cū ſpūiſ. attribuit̄ p̄ricipiū ſciēdi ⁊ ītelligēdi. j. coꝛ. ij. nob̄ reuelauit de⁹ p ſpm̄ſ. ⁊ iteꝝ accepi⁹ ſpm̄ q ex deo ē vt ſciā⁹. ⁊. xvj. Jo. cuȝ venēit ſpūs v̄itatis docebit vos oēz v̄itatē. vidē ꝙ ſpūiſ. approp̄et̄ ſapīa vel ſcīa. ¶ Rñſio. rō approp̄riatōis potētie p̄ris ſapīe filio volūtatis ſpūiſ. ſiue benigtatis ſcta ē duplici rōe. Prio rōne remotōis erroꝛis. vt dic̄ aug. ī li. de tri. q̄ȥ ī creaturis ex antiqtate ī p̄re defect⁹. ex poſteritate ī filio ip̄fectō ſenſus ſolȝ notari: iō occurrit ſcrip̄ta dicēs p̄rē oīpotētē: ne videat̄ p̄oꝛ filio ⁊ iō min⁹ potēs. ⁊ filiū ſapiētē: ne videat̄ poſterioꝛ p̄re ⁊ iō min⁹ ſapiēs. Iteꝝ q̄ȥ nom̄ ſpūs videbat̄ q̄i nom̄ inflatōis ⁊ tumoꝛis ne cū dr̄ ſpm̄ h̄re de⁹ crudel' putaret̄: ſcrip̄ta tpauit ſmōz ſpm̄ bonū noīans. Rōe v̄o oñdēde v̄itatis Ric. đ s. vic. potētia p̄t eē vbi nlla ē ſapīa. vel eē p̄t vt ī plātis potētia ē nutriēdi ⁊ generādi: ⁊ aīalib audiēdi ⁊ vidēdi. n̄ aūt ſapīa. h̄ vbi ſapientia: nccio ē potētia ſm quā ē ſape et ſi n̄ ē potētia: n̄ ē ſapīa. nā poſſe ſape ē aliq̄d poſſe. dat ꝙ poſſe eē n̄ ſapīa potētie: h̄ potētia ſapīe. Itē lucifer q mane oꝛiebat̄ multā h̄uit potētiā ⁊ mltā ꝯgtōz: h̄ n̄ h̄uit bonā volūtatē. q̄d aūt ē boītas niſi bōa volūtas. vt ꝙ poſſȝ bonā volūtatē h̄re: opȝ vt valeas ⁊ ſcias bonū eligē. ī hac ꝙ t̄nitate ſola potētia n̄ ē de reliq̄ꝝ. alia ſapīa v̄o ē đ ſola potētia. boītas v̄o ſm actū ⁊ de potētia ⁊ ſapīa. Expreſſe ꝙ ſunt ꝓprietates ſūme t̄nitatis. ibi ē ꝓꝓetas ingeīti q̄ eſt ab ingeīto ſolo. pſona ſpūſſ. q̄ tā ab ingeīto q̄ a genito. q̄m̄ ꝙ ī potētia exp̄mit̄ ꝓprietas ingeīti: attribuit̄ p̄ri. ī ſapīa v̄o ꝓprietas geīti ⁊ iō attribuit̄ filio. in boītate ꝓprietas. ſ. ſ. ⁊ iō ſpālr̄ ei approp̄at̄. ¶ Ad ea v̄o q̄ prio obijciūt̄ de potētia. dđm ꝙ potētia vno mō determiat̄ p act⁹ tp̄ales: vt cū dr̄ de⁹ p̄t creaē. alio mō determiat̄ p actus etnos vel q̄i etnos: vt cū dr̄ de⁹ p̄t ſcire de⁹ p̄t velle. primo mō q̄uis ī deo ſit idē potētia ⁊ ſcīa ⁊ volūtas: tn̄ ſȝ rōz ītelligēdi q̄ accipit̄ ſm nos. volūtas mouet: ſciētia diſpoīt: potētia opat̄. p̄oꝛ ē volūtas deinde ſcīa t̄cio potētia. h̄ ī hac via n̄ ē aſſigta p̄dicta approp̄atio. Secūdo mō ſm ꝙ potētia extēdit̄ vt determiet̄ p act⁹ etnos: p̄oꝛ ē potētia ſcīa ⁊ volūtate. ſic̄ poſſe ſcire ⁊ poſſe velle pri⁹ q̄ ſcire ⁊ velle. ⁊ ī hac via aſſigta ē approp̄riatio potētie p̄ri: ſapīe filio: volūtas ſpūiſ. ſic̄ patuit p Rich. ¶ Ad illđ v̄o qđ obijcit̄. q̄ȥ filio approp̄riat̄ v̄t⁹ ⁊ ꝙ eadē ē ītētio potētie ⁊ v̄tutis. n̄ dic̄ rōz primi p̄ricipij īmo v̄t⁹ dr̄ potēt e velut h̄it⁹ ſiue habilitas. ⁊ iō dic̄ ītētōz p̄ricipij ab alio ⁊ ad aliđ ī modū p̄ricipij q ab alio ē ⁊ ad aliđ. ⁊ iō ꝯueniēt approp̄at̄ filio q ē pſōa q̄ ab alia ⁊ a q̄ alia. potētia v̄o dic̄ rōz p̄mi p̄ricipij: ⁊ iō approp̄at̄ p̄ri q ē n̄ ab alio. ⁊ p h̄ pȝ ſolō ad oīa obiecta đ approp̄riatōe potētie. ¶ Ad alia v̄o q̄ q̄rūt̄ de approp̄riatiōe ſcie ⁊ de ap ꝓpriatōe volūtatis: pȝ ſolō ex ſupioꝛib īq̄ſitōe đ potētia qōe de ꝯpatōe ītētōis potētie ad ītētōz ſcie ⁊ volūtatis. ⁊ iteꝝ inq̄ſitōe de ꝓceſſiōe. ſ. ſ. qōe an ſpūſſ. ꝓcedat p modū amoꝛis aut ſapīe.

Articulus ſecundus

Conſequẽt ꝗrit̃ ſpałr de appropriato qd̾ ẽ ſa-
piẽtia.nã de potẽtia alꝰ inqſitũ ẽ. Circa qd̾
ꝗrũt̃ plura. Primo.vtꝝ nom̃ ſapĩe dicat̃ eq
uoce vel vniuoce ſ̃m ꝙ ꝑſonałr ⁊ ẽẽntiałr. Scd̾o.vtrũ
dicat̃ ꝓprie ꝑſonałr. Tercio.vtꝝ pr̃ ſit ſapiẽs ſapiẽtia
genita. Quarto.vtꝝ filius ſit ſapiens ſapĩa ingenita.
Quinto.vtꝝ ſapĩa dicat cãm. Sexto.vtꝝ dicat̃ deꝰ ſa
pere ꝑ creaturas. Septimo ꝗrit̃ de infuſione ſiue ꝑce-
ptione ſapĩe. Octauo.vtꝝ ſapĩa ꝑcipiat̃ a rõnalibꝰ cre
aturis. Nono.vtꝝ ſapĩa innata ſit aĩe vel addita. ⁊ ſe
bñt he q̃ões ſub.§.ſic̃ patebit.

Ad primũ ſic obyci .§.j.

tur.filius dz̃ ſapĩa p̃ris:pr̃ etiã ⁊ filiꝰ ⁊ ſpũſſ.dicũt̃ ſa
pientia.videt̃ ꝙ equoce:qꝛ nihil eſt ſ̃m rez cõe ꝑſone ⁊
ẽẽntie.ğ equoce dicit̃ ſ̃m ꝙ dr̃ ꝑſonałr:⁊ ſ̃m ꝙ dz̃ ẽẽn-
tialit̃.diuerſoꝝ.n.geneꝝ ſunt ꝑſona ⁊ ẽẽntia. Nã ea q̃
dicũt̃ ẽẽntialiter ſunt in genere ſube:q̃ ꝑſonałr in genẽ
relatõis.nihil aũt vniuocũ ad hec duo genera ſ̃m ſub-
ſtantiã ⁊ relatõꝫ. ¶ Cont̃.hoc nomẽ deus dz̃ ẽẽntialit̃
cũ dicit̃ deus creat.ꝑſonaliter cuꝫ dr̃ deus generat.nõ
tñ dicit̃ equoce.ſ; ita dicit̃ ſapĩa de ſapĩa ſic̃ deꝰ de deo
⁊ ſicut vnus deus ita vna ſapĩa:ſicut dicit aug.in li.d̾
tri.ğ ſimilit̃ nõ dicit̃ equoce h̾ nom̃ ſapĩa ſicut nec hoc
nomẽ deus. ¶ Rñſio.quedã noĩa ſunt que ñ ſũt appro
priabilia ꝑſonis:vt h̾ nomen eſſentia deitas ⁊ hmõi.⁊
hec nõ pñt tradi ad ſupponendũ ꝓ ꝑſona. Alia aũt ſunt
appropriabilia nõ tñ appropriant̃:vt illa q̃ ſignificãt vt
qd̾ eſt:nõ vt quo ẽ.vt deus.deꝰ.n.ſignificat vt qd̾ ẽ:dei
tas vt quo eſt.impoſitũ.n.eſt hoc nomẽ deus vt habẽti
deitatẽ.⁊ quia hñs deitatẽ eſt ꝑſona.vnde appropriabi
lia ꝑſonis ſunt hmõi noĩa nõ tñ appropriata q̃ntuꝫ eſt
de ſe niſi ꝑ adiũcta. Alia aũt ſunt noĩa appropriata ꝑ-
ſonis.vt ſapĩa q̃ appropriat̃ filio:⁊ caritas ſpũiſ. Sũt
etiã noĩa ꝓpria:vt pater filius ſpũſſ.⁊ hec impoſſibile ẽ
ſupponere ẽẽntiam: noĩa aũt appropriabilia pñt ſuppo
nere ẽẽntiam ⁊ ꝑſonã ⁊ etiã appropriata. Cum ğ ꝗrit̃.
vtꝝ dicat̃ ſapĩa vniuoce vel equoce.dd̾m ꝙ vniuoce.ꝙ̃
uis.n.ſignificet ẽẽntiã:tñ ſupponit ꝑſonã.ſicut hoc no
men deus cũ dicit̃ deus generat: deũ ſignificat ẽẽntiaꝫ
⁊ ſupponit ꝑſonam. Eſt ğ diuerſitas cũ ſumit̃ ẽẽntiałr
⁊ cum ꝑſonalit̃.ſ.in ſuppoſitõe nõ ſignificatõne. vtro-
biqꝫ.n.ſignificat ẽẽntiam.

Ad ſecũdũ quoque .§.ij.

rit̃.vtꝝ dicat̃ ſapĩa ꝓprie ꝑſonaliter ⁊ nõ appropriate.
Ad qd̾ aug.xv.de tri.ſicut ꝓprie verbũ dei ſapĩa dr̃ cũ
pz̃ ⁊.ſ.ſ.ſint vna ſapĩa:ſic caritas ꝓprie ſpũſſ.dr̃:cũ pr̃
⁊ filius ⁊ ſpũſſ.ſint vna caritas. ¶ Iteꝫ aug.in eodem.
ſicut vnicũ dei verbũ ꝓprie vocamꝰ noĩe ſapĩe cũ tñ pr̃
⁊ filius ⁊ ſpũſſ.ſint ſapĩa:ſic caritas ꝓprie ſpũſſ.dz̃.cũ
tñ coĩter de tribꝫ dicat̃.ğ ſic̃ amor ꝓprie ñ appropriate
dz̃ de ſpũſ.ſiłr ſapĩa de filio. ¶ Cont̃.ſi h̾:ñ erit rõ q̃re
hec neget̃ pz̃ ẽ ſapiẽs ſapĩa quã genuit ab aug̃.⁊ hec cõ
cedit̃ pz̃ diligit̃ amore ab ipſo ꝓcedẽte.ſiłis videt̃ ratõ
cũ ideꝫ ſit diligẽ qd̾ eẽ:ſic̃ ideꝫ ſaꝑe qd̾ eẽ. ¶ Itẽ diligẽ
dz̃ ẽẽntiałr ⁊ notionałr vt dictũ ẽ:quare ſiłr ñ ſaꝑe eſ-
ſentiale ⁊ notionale. ¶ Itẽ q̃ret̃ vñ ẽ h̾ ꝙ ſapĩa appropri
abilis ẽ filio ſ; ñ ẽ eiꝰ ꝓpriũ.⁊ amor ẽ appropriabił ſpi-
rituiſ.⁊ ẽ eiꝰ ꝓpriũ. ¶ Rñſio.ꝙ ꝙ̃tũ ad ſuppoſitõꝫ loq-
tur aug.de h̾ noĩe ſapĩa:qd̾ accipit̃ ꝓprie ꝓ filio aliqñ
ſic̃ h̾ nom̃ caritas ꝓ ſpũſ.ſ; ñ ꝙ̃tũ ad ſiĝtõꝫ.nã ſignatõ
ſapĩe ñ p̃t fieri ꝓpria ipiꝰ filij queãdmodũ ſiĝtio amo-
ris ꝓpria ſpũſſ.vt iã patebit. ¶ Dicẽdũ ğ ad primuꝫ.ꝙ
diligẽ ⁊ ſaꝑe ſunt motus aĩe.ſaꝑe ẽ motꝰ intellectꝰ:di-
ligẽ motꝰ affectꝰ.motꝰ intellectꝰ ẽ ad ſe:motꝰ affectꝰ a
ſe. Cũ ğ dz̃ intellectꝰ ſapit aliq̃.cũ ſaꝑe dicat motuꝫ ad
aĩam:necc̃e ẽ ꝙ illd̾ qd̾ q̃ dz̃ ſaꝑe ſit cã alicꝰ ĩ illo ꝗ dicit̃
ſaꝑe ip̃o. Cũ ğ filiꝰ ñ ſit aliq̃ mõ cã alicꝰ ĩ pr̃e.ñ p̃t dici
pz̃ vel ſaꝑe vel eẽ ſapiẽs filio. Sꝫ alit̃ eſt ĩ motu qui eſt
ab aĩa.ſicut.n.cũ dz̃ pater oꝑari a filio ſiue ꝑ filiũ:nõ
notat̃ filius principiũ reſpectu p̃ris ſ; reſpectu oꝑatio-
nis.ſiłr cum dr̃ diligo amore.nõ ꝑ hoc notat̃ ꝙ amor
ſit principiũ mei:ſ; ecõuerſo ꝙ ego ſim principiũ dile-
ctionis.ſiłr ſi pz̃ dz̃ diligere amore qui eſt ſpũſſ.nõ dz̃
ſpũſſ.vt principiũ reſpectu patris ſ; potius ecõuerſo.
¶ Ad aliud dd̾m.ꝙ ſapĩa dicit vt hitũ ⁊ ita vt q̃litateꝫ
⁊ ita dinaꝫ ẽẽntiã.ſ; dicit in ꝯꝑatõe ad actum: ⁊ ideo ẽ
appropriabilis.ſ; qꝛ ñ exit a q̃litate ſiue ñ mutat genꝰ:
iõ ꝑ dicit̃ ẽẽntialiter.ſ; ñ eſt ſiłe de amore : iõ qꝛ amor
põt intelligi vt qualitas quedã.ſ.vt voluntas ſiue affe-
ctus boni:ſic dictus amor dicit ẽẽntiaꝫ. Alio mõ p̃t di
ci amor ſiłitudo ⁊ vnitas volũtatũ.ſicut ğ diceret̃ ꝙ ſi-
militudo dic̃ ad aliq̃d:ſic amor.⁊ ſic dic̃ notiõꝫ. ¶ Ad
vltimũ dd̾m.ꝙ amor põt intelligi velut forma quedaꝫ
qua informat̃ aĩa:⁊ ſic cadit in genere qualitatis. põt
etiã intelligi velut relatio quedaꝫ ſiue relatm̃ prout di
cit ſimilitudinẽ quandaꝫ:⁊ ſic cadit in genere relatõis
poteſt etiaꝫ intelligi amor velut motus quidaꝫ ſimilit̃
in diuinis.ſic aũt nõ eſt de ſapĩa.

Tercio queritur .§.iij.

vtꝝ pater ſit ſapiens ſapĩa genita. Ad qd̾ ſic. Oĩs arti
fex eſt ſapiens ꝑ arteꝫ ſuã.ſ; filius eſt ars patris vt di-
cit aug.xxv.diſ.j.li.ſent̃.ğ eſt ſapiens ꝑ filiũ ſapientia
genita. ¶ Item augꝰ.in lib.retractationuꝫ.dixi de pa-
tre ꝙ ea ipſe ſapiens eſt quam genuit ſapiẽtia.ſed me-
lius hanc queſtioneꝫ in li.de trinita.tractaui.ğ bene ĩ
libro.lxxxiij.queſtionũ. Sed ibi dixit ꝙ pater eſt ſapi-
ens ſapientia quam genuit.ğ hoc eſt bñ dictuꝫ. ¶ Iteꝫ
augꝰ.xv.de trini.pater nouit omĩa in ſeipſo:nouit ĩ fi-
lio.in ſeipſo tanꝙ̃ ſeipm̃:in filio tanꝙ̃ verbum ſuum.ğ
pater noſcit omĩa in filio. ¶ Si dicatur ꝙ cum dz̃ pat̃
nouit omĩa in filio:ly omĩa ſolum diſtribuitur ꝓ cre-
aturis quarum filius eſt principium. quod hec prepo
ſitio in:notat. Contra.ſimiliter accipitur cum dicitur
noſcit omĩa in ſeipſo:⁊ cum dicitur noſcit omnia in fi-
lio.ſed non ſolum fit diſtributio pro creaturis cum di
citur noſcit omnia in ſeipſo: quia in ſeipſo noſcit ſe pa
trem ⁊ filium ⁊ ſpiritumſanctuꝫ.ergo nec ſimilit̃ cum
dicit̃ noſcit omĩa in filio fit ſolũ diſtributio ꝓ creatu-
ris. ¶ Cont̃.ſi pater eſt ſapiẽs ꝑ filiũ: ⁊ ideꝫ ẽ ſapere
qd̾ eſſe:ğ hꝫ eſſe ꝑ filiũ.ad qd̾ incõueniens deduc̃ Au-
guſti.in li.de trini. ¶ Rñſio.hec nullo modo eſt conce
denda pater ſapit ꝑ filiũ.refert.n.cũ hec prepoſitio ꝑ:
adiũgit̃ v̾bo trãſitiuo:⁊ cũ adiũgit̃ abſoluto. cũ adiun
git̃ trãſitiuo notat ſubauc̃tẽ. vt cũ dz̃ rex regit ꝑ ꝑ̃poſi
tũ.cũ adiũgit̃ v̾bo abſoluto notat̃ auc̃tas. vt cũ dr̃ re-
gnat ꝑ ꝑ̃poſitũ. Siłr cũ dz̃ pz̃ oꝑat̃ ꝑ filiuꝫ:notat̃ ſub-
auc̃tas in filio reſpectu p̃ris.ſ; cũ dz̃ pz̃ ſapit vel ẽ ſapi-
ens ꝑ filiuꝫ:notat̃ auc̃tas in filio reſpectu p̃ris. ⁊ hec
nullo mõ ẽ ꝯcedẽda. ¶ Qd̾ ğ obycit̃ ꝙ oĩs artifex eſt ſa-
piens ꝑ ſuã arteꝫ.filius ẽ ars p̃ris ⁊c̃. Rñdet̃ ars ali-
cuiꝰ dz̃ dupłr.vel vt informãs: ⁊ ſic dz̃ ars hoĩs. vel vt
ab aliq̃:⁊ ſic dicit̃ filiꝰ ars patris qꝛ ẽ a patre:ñ qꝛ ifor-
met patrẽ.vñ bñ dr̃ ꝙ hõ ſapit ꝑ arteꝫ ſuã.ñ tñ h̾ dr̃ de
illo quia nõ eſt ars informãs patrẽ.ſed vt a patre. Si
aũt diceret̃ ſaꝑe pater ꝑ filiũ:ñ notaret̃ filiꝰ eſſe a pr̃e:
ſed potius pater ab ipſo. ¶ Ad illud quod dicit aug.ꝙ
melius in li.de trini.tractauit. Rñſio.hec ꝓpoſitõ du
plex ẽ pater ẽ ſapiens ſapĩa quã ipſe genuit. qꝛ põt eſſe
ſenſus.pater genuit filium qui eſt ſapientia qua ſapi-
entia dicitur ſapiens pater qui genuit.hoc auteꝫ rela-
tiuum qua:poteſt facere relationeꝫ perſonaleꝫ vel ſim
plicem.ſi perſonaleꝫ:falſa eſt. ⁊ eſt ſenſus.pr̃ genuit fi
liũ ꝗ eſt ſapĩa.qua ſapĩa.i.q̃ filio pr̃ ſapiens eſt.ſi ſim-
plicem:vera eſt.⁊ eſt ſenſus.pr̃ genuit filiũ ꝗ ẽ ſapien-
tia que ſapientia eſt ẽẽntia qua pr̃ eſt ſapiẽs. ⁊ iſte fuit

intellectus aug̃.in li.lxxxiiij.q. ⁊ ꝓpter h̄ dixit aug⁹.ꝙ
melius dixerat in li.de tri. nõ tñ dixit ꝙ male in libro
lxxxiiij.q.¶ Ad illud pater omĩa nouit in filio. dõm ꝙ
hec ꝓpoſitio in põt dicẽ beatitudinẽ principij ad illud
qđ eſt de principio.⁊ ſm h̄ oĩa ñ diſtribuit niſi ꝓ crea
turis.vñ ſenſus ẽ.pr̃ nouit creaturas ĩ filio ſiue ꝑ filiũ
ſ; h̄ dupl̄r.q2 hec determĩatio ĩ filio ſiue ꝑ filiũ põt de-
termĩare h̄ verbũ noſcẽ in ꝯpatõe ad noĩatm̃ vel ſuppo-
ſitũ:⁊ ſic falſa.⁊ ẽ ſenſus.pr̃ ĩ filio vel ꝑ filiũ noſcit oĩa
id ẽ pr̃ noſcit creaturas ⁊ h̄ hʒ a filio.vel ĩ ꝯpatione ad
accuſatm̃:⁊ ſic veꝝ ẽ.⁊ ẽ ſenſus. pr̃ noſcit creaturas eẽ
ꝑ filiũ.¶ Ad aliud qđ obijcit̃ in ꝯriũ dõm.ꝙ ñ ſil̄r ac-
cipit̃ hec dictio oĩa cũ dr̃ pr̃ noſcit oĩa ĩ ſeipõ:⁊ pr̃ no-
ſcit oĩa in filio.qđ pʒ ꝑ illud qđ ſeq̃t̃ in auc̃te illa.ĩ ſe-
ipſo noſcit tanq̃ ſeipm̃:in filio tanq̃ v̄bũ ſuũ. verbũ aũt
dr̃ fili⁹ reſpectu creaturaꝝ.vñ reſpiciẽdũ ſi inuenit̃ ali
qua determĩatio cui⁹ poſſit fili⁹ dici principiuʒ: ⁊ tũc
põt ꝯcedi ꝙ in filio vel ꝑ filiũ.ſ; ſi ñ ſit aliq̃d ĩ orõne re
ſpectu cui⁹ poſſit dici filius principiũ: ñ eſt recipienda
talis ꝓpoſitio.vt cũ dr̃ pr̃ noſcit ꝑ filiũ ſapit ꝑ filiuʒ. ſ;
põt recipi noſcit creaturas ꝑ filiũ.

Quarto queritur. .§.iiij.

vtꝝ filius ſit ſapiens ſapĩa ingenita. Ad qđ ſic arguit
mgr̃ in ſent.xxiij.diſ.j.li.ſi ñ ẽ ſapiẽs ſapĩa genita: nec
ſeipſo ſapiẽs ẽ. Si v̄o ſapĩa genita ſapiẽs ẽ: ñ videt̃ eẽ
ſapiẽs ſapĩa ingenita.⁊ ita ñ videt̃ eẽ ſapiẽs a pr̃e cũ a
pr̃e habeat oĩa. ¶ Ad qđ rñdet.ꝙ fili⁹ tm̃ ẽ ſapiẽs ſa-
piẽtia genita:⁊ pr̃ ſapĩa ingenita. ⁊ ſapĩa genita ẽ đ ſa
piẽtia ingenita vel a ſapĩa ingenita. Et cuʒ ideʒ ſit ibi
eſſe qđ ſapiẽteʒ eẽ:relinq̃t̃ vt ſapĩa geĩta ſit de ſapĩa in-
genita.¶ Sʒ obijcit̃.q2 ſapĩa ingenita ideʒ ẽ qđ inna-
ſcibilitas.ſ; eẽ ſapiẽteʒ idẽ ẽ qđ eſſe: pr̃ aũt ñ ẽ ſapiẽs ĩ
naſcibilitate.¶ Preterea.eadẽ ſapĩa ſapiẽs pr̃ formal̄r q̃
filius.ſ; fili⁹ q̃i formal̄r nõ ẽ ſapiẽs ſapĩa ingenita. g̃
nec pr̃.¶ Rñſio.ñ ſunt idẽ q̃ ad modũ ſignificãdi ſapi
entia ingenita ⁊ innaſcibilitas:lʒ ideʒ ſint ſm rẽ. Sʒ
ſenſus ẽ.cũ dr̃ pr̃ ẽ ſapiẽs ſapĩa ingenita:pr̃ ſapiẽs ẽ đ
ſeipõ ⁊ a ſeipõ.vñ ẽ rõ q̃i formalis ⁊ excluſio originis.
Nã etiã h̄ ꝙ dr̃ ſapiẽs ſapĩa ingenita: ꝑ hũc ablatm̃ ſa
piẽtia notat̃ rõ q̃i formalis.ꝑ hũc autẽ ingenita origĩs
excluſio. ¶ Iteʒ querit̃.ſi ſpũſſanct⁹ ſit ſapiẽtia de ſa-
piẽtia vel ꝓcedẽs ſapĩa.qđ ñ videt̃:q2 h̄ nomẽ ſapĩa in
h̄ ſmone ñ ſtat ꝓ eẽntia.tũc.n.eẽt veꝝ de eẽntia ꝙ eẽt ꝓ
cedens.ſ; ꝑſonal̄r videt̃ appropriari filio.¶ Rñſio.per
aug.xv.de tri.ſpũſſanct⁹ q2 ẽ ꝓcedẽs ſapĩa de ſapĩa:nõ
pr̃eʒ hʒ memoriã:aut filiũ intellectũ:aut ſpm̃ſanctũ di
lectõʒ.neq; enĩ eẽt ſapĩa ſi alius ei memiſſet vel intelli-
geret:ac tm̃modo ſibipſi diligeret. Sʒ pr̃ hʒ hec tria q̃
ſunt qđ ipẽ.verũtñ illi ẽ vñ ꝓcedit. hec ẽ g̃ ꝯcedẽda ſpi-
rituſſanct⁹ ẽ ſapĩa ꝓcedens de ſapĩa:ne videat̃ fili⁹ tm̃
ſapere pr̃i aut.ſ.ſ. Et lʒ h̄ nomẽ ſapĩa ꝑ ſe nõ approprie̕t
ſpũiſ.appropriat̃ tñ ꝑ adiũctũ. Sumit̃ aũt ꝓcedẽ nõ ꝙ
attribuit̃ filio: ſ; ꝙ diſtinctm̃ ẽ ſpũſſancti ab alijs ꝑſo-
nis. ¶ Iteʒ querit̃.an fili⁹ ſit ſapiẽs ſeipõ vel ꝑ ſeipm̃.
Quidã dicũt h̄ fieri multiplicẽ intelligentiã:⁊ ideo di-
ſtinguẽdũ fore.ita vt cũ dicis filiũ eẽ ſapiẽteʒ ſeipõ vel
ꝑ ſeipm̃.ſi ſui natura ⁊ eẽntia ſapientẽ intelligas:ver⁹
ſit intellectus.ſi v̄o a ſeipõ vel de ſeipõ ſapientẽ intel-
ligas eẽ:falſitati ſubiectã habes intelligentiã. Alij v̄o
ſimpl̄r ⁊ abſq; determĩatõe ꝯcedũt hmõi locutões.fi-
lius ẽ ſapiẽs ꝑ ſe ſ; ñ a ſe vel de ſe.ꝯfirmãtes v̄bis hyla
rij q filiũ nõ a ſe ſ; ꝑ ſe agere in.ix.de trini.ait. Nature
inquit cui ꝯtradicis heretice hec vnitas ẽ.vt ita ꝑ ſe agat
fili⁹ ne a ſe agat:⁊ ita ñ a ſe agat vt ꝑ ſe agat. Sʒ q̃rit̃
que eſt drñtia int̃ ꝑ ſe ⁊ a ſe. Rñſio.ꝑ ſe dicit ſufficien-
tiã agentis:a ſe v̄o notat originẽ vel principiũ a quo ẽ
illa ſufficiẽtia.

Quinto queritur. .§.v.

an ſapĩa dicat cauſaʒ reꝝ. Ad qđ ſic p̄s.omĩa in ſapĩa
feciſti.illa.n.q̃ꝝ ñ eſt actor de⁹ ꝯprehendũt̃ in ſcĩa: ñ g̃
oĩa fecit in ſcĩa.ſ; dr̃ oĩa in ſapĩa feciſti. facẽ autem dic̃
cauſaʒ reꝝ.g̃ ſapĩa ẽ cã reꝝ. Iteʒ q2 de⁹ nouit res: ſũt
res.ſicut dicit aug. nec intelligit̃ h̄ đ ſcĩa ſimplicis no
ticie.ex h̄.n.ſequeret̃ ꝙ deus eẽt cã mali. g̃ intelligit̃ de
ſcĩa approbatõis.vñ dic̃ mgr̃ in ſent.ꝙ ſcĩa cũ approba
tione ẽ cauſa reꝝ. ⁊ hec ẽ ſapĩa:g̃ ſapĩa ẽ cã reꝝ.¶ Iteʒ
filius ẽ ars ſapiẽtis dei.g̃ ars dr̃ ſm rõneʒ ſapĩe.ſ; ars
dicit vt cãm reꝝ.g̃ ⁊ ſapĩa dicit vt cãʒ reꝝ. ¶ Contra.
deus dr̃ ſapere ſe.ſil̄r pr̃ dr̃ ſapere filiũ.ꝯſtat aũt ꝙ pr̃ ñ eſt
cã filij nec de⁹ ẽ cã ſui.g̃ ſapere ñ importat cauſalitateʒ:g̃
nec ſapĩa.¶ Itẽ mgr̃.xxxv.di.iij.li.ſent.ſapĩa ꝯſiſtit in
ꝯtemplatõe:ſcĩa in opatõe.g̃ ſapĩa eſt ſpeculatõis tm̃.
ſcĩa v̄o dʒ dici opatõnis ⁊ ita potius vt cãʒ. ¶ Rñſio.
ſcĩa dr̃ multipl̄r:ſil̄r ⁊ ſapĩa. Sciẽtia.n.dr̃ vno mõ do-
nũ gratuitũ.eſa.xj.ſpiritu ſcĩe ⁊ pietatis. Alio modo
ſcĩa acq̃ſita ſm ꝙ dr̃ ſcire eſt cauſas rei ꝯgnoſcẽ. Tercĩo
mõ dr̃ ſcĩa aſſimulatiua intellect⁹ ad reʒ ſcitam ſm ꝙ
dr̃ ſcĩa dei ſignificat eẽntiaʒ diuinã vt aſſimulatã. Eo-
dem mõ ſapĩa dr̃ donũ ſapĩe.eſa.xj.ſpũs ſapĩe ⁊ intelle
ctus.ſic dr̃ in ſent.ꝙ ſapĩa ꝑtinet ad ꝯtẽplatiõeʒ:ſciẽtia
ad actionẽ.nec ſumit̃ ibi ꝯtemplatiua ꝓ ſpeculatõe pu
ra ſ; ꝓ ſpeculatõe a q̃ dicit̃ vita ꝯtemplatiua quia illã
regit ſapĩa ⁊ actiua ſcĩa. Alio mõ dr̃ ſapĩa acq̃ſita vt ẽ
de cã ſimpl̄r q̃ eſt cã cãꝝ. ſm ꝙ dicit ph̃s ꝙ ph̃ia pĩma
dʒ dici ſapĩa:quia ẽ de cã.ſcĩa acq̃ſita ꝑ creaturas ſm
ꝙ dr̃.j.rom. Inuiſibilia dei ⁊c̃. Tercio mõ dr̃ ſapĩa ĩ-
telligẽtia dĩna de ſe vt cã ⁊ cũ ſapore. Nã dicit ꝯgniti-
oneʒ dei ſm ꝙ ſe reſpicit cãm:ſcĩa ſm ꝙ reſpic̃ effectuʒ
in cã. Cũ g̃ querit̃ vtꝝ ſapĩa ſit cã reꝝ. Rñdeo ꝙ cauſa
põt ꝯſiderari tripl̄r: quẽadmodũ.n.cã materialis dici
tur tripl̄r. Primo mõ poſſibilis qñ nulla ẽ diſpoſitio
ad formã ⁊ diſpoſitio qñ hʒ aliq̃s diſpoſitões ſ; remo-
tas.⁊ dr̃ necitas:qñ eſt in ꝓxima diſpõne ad formam.
ſicut g̃ de potẽtia paſſiua eſt loq̃ ita ⁊ de potẽtia actĩa
dei.põt.n.ꝯſiderari vel vt in potẽtia vel vt in diſpõne
vel vt q̃i in necitate ſiue ꝓxima diſpõne. Dicẽduʒ g̃ ꝙ
ſcĩa ſimplicis noticie nõ dicit cãm.ſcĩa approbatõis di
cit vt cãm in potẽtia.quia ſequit̃. ſcit cũ approbatõe:g̃
eſt vel fuit vel erit:ſ; ñ ꝙ ẽ.ſapĩa v̄o dic̃ cãm vt ĩ diſpoſi
tione.ſ; ars dicit vt ĩ necitate vel ꝓxima diſpõne.necĩ-
tas.n.ñ dicit̃ h̄ q̃ ꝯſtrĩgat̃ cã:ſ; q̃ cogit̃ effect⁹. ꝓpter h̄
g̃ dicit̃ oĩa ĩ ſapĩa feciſti: q2 ĩ diſpõne ſua fecit oĩa. nec
dicũt̃ facta ĩ cã:q2 ſcĩa de ſe ñ dicit in cãm.¶ Qđ obij-
cit̃ ꝙ dicit̃ ſapere ſe. dõm ꝙ cũ dr̃ ſapere ſe abſolute vt de⁹
ſapit vel ſapit ſe:notat̃ ſcĩa cũ approbatõe ⁊ delectatõe.
Scĩa aũt ñ dic̃ cãm in rõne cauſe.ſ; vt qđ ẽ cã dr̃ ĩ ſapĩa
reſpectiue.⁊ h̄ dupl̄r.vl̄ reſpectu ꝑſone ad ꝑſonã.vl̄ re
ſpectu creatoris ad creaturã. ſm ꝙ dicit̃ reſpectu ꝑſõe
ad ꝑſonaʒ:ſic adhuc ñ dicit cãʒ.vt cũ dr̃ pr̃ ſapit filiũ.
ſi reſpectu creature:ſic dic̃ ſapĩaʒ cũ approbatõe ⁊ cau-
ſalitate.vt cũ dicit̃ pat̃ ſitit creaturã.

Sexto queritur. .§.vj.

vtꝝ de⁹ dicit̃ ſapere creaturas. Ad qđ ſic opponit̃. ſapĩa
dicit̃ de eternis.ſ; creature ñ ſunt eterne.g̃ ⁊c̃.¶ Iteʒ
xxxv.di.iij.li.ſñiaꝝ. Sapĩa ñ tm̃ ſuꝑiora cognoſcim⁹ ſ;
etiã cognitis delectamur. Sapĩa g̃ dic̃ ꝯgnitõʒ cuʒ de-
lectatõe.ſ; deus ñ hʒ delectatõʒ ex̃ ſe. g̃ nec ſapit aliq̃d
ex̃ ſe.¶ Iteʒ ſapĩa dr̃ ꝯgnitio de cã. ſ; ꝯgnitõ de creatu
ra ñ ẽ ꝯgnitõ de cã.g̃ ñ ẽ ſapĩa đ creatura. ¶ Cõt̃.anſ.
creatura in creatore eſt creatrix eẽntia. g̃ in cã nõ dif-
fert ipa cã ⁊ effectus in cã.g̃ erit eadeʒ cognitio cauſe ⁊
effectus in cã.ſi g̃ cognitio cãe dr̃ ſapĩa. g̃ cognitio ef-
fectus in cã ſil̄r dʒ dici ſapĩa.g̃ ſapit creaturas.¶ Iteʒ
in ſentent̃.primo li.di.xxxv. Sapientia eſt de temꝑali
bus ⁊ eternis:g̃ eſt de temꝑalib;. ergo ⁊ de creaturis.

Reſpōſio ē cōſiderare creatas in ſua natā. et ē cōſi
derare ipas in cā. primo mō nō dicit deus ſape creatu
ras: ſcdo mō pt dici ſape creatas ſcꝫ i cā. vt nō dicatur
ſape creatas ſimpliciter ſ; cum determiatōne ſcꝫ ſapit
creatas in cā. Sapia em̄ ſm ꝙ ꝓprie dr dic cognitōeꝫ
cū delectatōe. nō hꝫ aūt deus delectatōꝫ i creata ſm ꝙ
i ꝓpria natā. idō n̄ dr ſape creaturas. dicit tn̄ ſcire eas
q2 cognitio eiꝰ t̄nſit ſuꝑ res. ❡ Ad id qđ obicit. ꝙ i deo
idē eſt cā ⁊ effectꝰ in cā. dōm ꝙ verū ē. ⁊ pt recipi ꝙ ſa
pit effectū i cā: magis tn̄ ꝓprie dr ſcire effectū i cauſa.
❡ Ad illud qđ obicit. ꝙ ſapia ē de tꝑalibꝫ. dōm ꝙ ſm
ꝙ tꝑalia cōſiderātur in natura ꝓpria: ſapia nō ē de tꝑa
libꝫ. ſ; ſm ꝙ tꝑalia ꝯſiderāt vt in cā vel diſpōne dīna:
ſic dicūt ſapia et ſcia eē de tꝑalibꝫ et eternis.

Septio queritur .§. vij.

vtruꝫ ſūma ſapia ꝑticipet ab irrōnabilibꝫ. Ad qđ ſic
obijcit. vij. ſapie. Sapiētia attingit a fine vſqꝫ ad fineꝫ
fortiter. Extendit igit ſapia a prima creatura vſqꝫ ad
extremā. g̃ extēdit ſe vſqꝫ ad irrōnabilē. ❡ Itē aug. ſm
aliaꝫ lrām. eccs. ij. Circuiuit cor meū vt ſcirē ⁊ cōſide
rarē ⁊ quererē ſapiam et nūerū. Et dicit aug. in ſecun
do de li. ar. Mirant hoīes ſapiaꝫ nūeroſqꝫ cōtemnūt.
docti aūt ⁊ ſtudioſi quātomagis a labe t̄rena remoti ſūt
tātomagis ⁊ nūerū et ſapiam i ipa v̄itate ꝯtuēt. hic re
lingt ꝙ idē eſt nūerus ⁊ ſapia. ſi g̃ nūerus ꝑticipat ab
omibꝫ corꝑalibꝫ creaturis. Vn̄ aug. dedit nūeros oibꝫ
etiā infirmis ⁊ i fine rerū locatis. et corꝑa omia q̃uis
i rebꝫ extrema ſint hn̄t nūeros ſuos: g̃ ⁊ ſapia ab oibꝫ
❡ Cōtra. aug. ſcdo. đ li. ar. ſape pauci poſſunt: nūerare
etiā ſtultis cōceſſum ē. Si ergo ſape dicit a ꝑticipatōe
ſapie: paucis datū ē ꝑcipe ſapiaꝫ. ❡ Preterea ſi ſapere
paucis: nūerare ſtultis nō erit idē: nūerꝰ et ſapia. ❡ Re
ſpōſio ſm aug. ij. de li. ar. de ſapia dr ꝙ attigit a fine vſ
qꝫ ad finē fortiter et diſpoīt oīa ſuauiter. ea potētia q̃
fortiter a fine vſqꝫ ad finē attingit: nūerꝰ fortaſſe dicit.
ea v̄o q̃ diſpoīt omia ſuauiter: ſapia vocat cū ſit vtrūqꝫ
vnius eiuſdemqꝫ ſapie. ſ; nūeros dedit oibꝫ: ſape aūt nō
dedit niſi rōnalibꝫ: tanq̃ in eis ſedē ſibi locauerit. de q̃
diſpōat oīa illa etiā īfima qbꝫ nūeros dedit. ⁊ ꝑ hoc pꝫ
rn̄ſio ad primū. Ad ſecūdū rn̄det aug. in eodē queād
modū i vno igne ꝯſubſtātiali vt ita dicā ſentit fulgor ⁊
calor nec ſeꝑari abinuicē poſſunt. calor tn̄ ad ea ꝑueīt
q̃ ꝓpe admouent: fulgor v̄o longiꝰ latiuſqꝫ diffunditur
ſic itelligētie potētia q̃ ſunt ſapie ꝓpīgora ferueſcūt vt
aīme rōnales: ea v̄o q̃ remotōra ſunt vt corꝑa: nō attin
git calore ſapiēdi ſ; ꝑfūdit lumie nūeroꝝ.

Octauo queri .§. viij.

tur. vtꝝ ſapia ꝑticipat a rōnalibꝫ creaturis malis. Ad
qđ ſic amb. ſuꝑ illđ. j. coꝝ. xij. Nemo pt dicere dn̄s ihe
ſus. omē verū a quocūqꝫ dicat a ſpūſctō eſt. Silr dicit
aug. omia ſunt vera a v̄itate prima. ſ; in deo nihil alīđ
eſt ſapia q̃ꝫ cognitō v̄itatis: g̃ quicūqꝫ ē i ꝑticipatōe ve
ritatis. eſt in ꝑticipatōe ſapie. ſ; quicūqꝫ ſcit aliqđ ē in
ꝑticipatōe veritatis: g̃ qcūqꝫ eſt in ꝑticipatōe ſcie. ē in
ꝑticipatōe ſapie. ❡ Itē ſapia nihil aliud ē q̃ꝫ ꝯgnitio cū
ſapore. ſed ſic ſūme triſtabile necē ē inferre triſticiaꝫ:
ita ſūme delectabile necē ē inferre delectatōꝫ. ſ; pma ve
ritas ē ſūme delectabilis itellectui. g̃ oīs itellectus ꝑci
piēs primā veritatē ꝑcipit delectatōem ergo et ſapiam
❡ Cōtra. j. coꝝ. iij. p̄dicamꝰ ſapiam i miſterio abſcon
ditā. quā nemo pricipū huiꝰ ſeculi nouit. i. phi. vel de
mones. et tn̄ habebāt ſciam nō aūt ſapiam vt ibi dicit
et poſt aīalis hō nō ꝑcipit ea q̃ dei ſūt: g̃ nec ſapiaꝫ dei
ergo nō quicūqꝫ habet ſciam vel ꝑcipit ſciam dei ꝑci
pit ſapiam. ❡ Nō cōcedendū ē ſi fiat vis in verbo ſapi
entie. poſſum em̄ cōſiderare dinam veritatem vt veri
tatem: vel dinā veritatē vt bonitatē. Idē em̄ verū et bo
num: ſ; differūt in cōſideratōe. verū em̄ ꝑcipit in ꝯſide
ratōne eē rei ſimpliciter: bonū v̄o in cōſideratōe eē rei
cum actu ſuo ſiue vtilitate. q2 verū eſt in ꝯſideratōe eē
rei ſimpliciter. bonū v̄o in cōſideratōe eē rei cum actu
ſuo ſcꝫ ſm ꝙ ſic vel ſic eſt vtilis. dōm g̃ ꝙ mala aīa pt
habere noticiā diuīe veritatis vt eſt veritas: ſed nō no
ticiā diuīe veritatis vt eſt boītas. vn̄ mali ſunt in ꝑce
ptōne ſcie dei ſed nō ſapie. vt pꝫ de phis pmo Ro. q cū
cognouiſſent deum: nō ſic deū glorificauerūt ⁊c. ❡ Ad
id qđ obijcit. ꝙ prima veritas ē ſūme delctabilis. dōm
ꝙ verū eſt. ſ; nō ſequit ꝙ ſemꝑ delectet. ſicut em̄ lux ſū
me delectabilis eſt viſui: tn̄ oculis egris eſt odioſa nō
delectabilis: ita lux prime veritatis quātum eſt de ſe ſū
me eſt delectabilis: nō tamē ſemꝑ delectat quēlibet itel
lectū. nō tn̄ hoc eſt ꝓpter defectū qui ſit in ipa: ſ; ꝓpter
prauā diſpōnem que eſt in ipō intellectu. dōm ergo ꝙ
eſt intellectus ſpeculatiuꝰ: et practicꝰ. veritas aūt pria
delectat intellectū ſpeculatiuū maloꝝ: ſ; nō intellectū
practicū. delectat ipōs lux pme veritatis vt lucens: ſed
odio hn̄t eā inq̃tū arguēs ſic dicit aug. in li. de trini.

Nono queritur .§. ix.

vtrū ꝑceptō ſapie īnata ſit aīe vel addita. Ad qđ aug.
ij. de li. ar. ſic anteq̃ꝫ boni ſumꝰ impſſa ē mētibꝫ nr̄is no
tio boītatis: ꝑ hanc em̄ ſine dubitatōe dicimꝰ btōs nos
eē velle: ita priuſq̃ꝫ ſapiētes ſimꝰ: ſapie notōꝫ i mēte ha
bemꝰ expſſam. ꝑ quā vnuſqſqꝫ nr̄m iterroget an velit
eē ſapiēs: ſine vlla dubitatōe ſe velle rn̄det. g̃ notio ſa
piētie ē nobis īnata. ❡ Itē qđ vnū et idē ē apud oēs: eſt
natale ſiue īnatū. ſ; ſic dic aug. ſi ſūmū bonū oibꝫ vnū
eſt: oportet etiā veritatē in q̃ cernit et tenet et ſapiam
omibꝫ eē cōem. g̃ ſapia ē īnata. ❡ Cōtra. aug. quāto
magis i via vite qs errat: tātomiꝰ ſapit. tāto ei magis
lōge ē a veritate qua cernit et tenet ſūmū: quātominꝰ
ſapit. Si ergo cōtingit errare: ples ꝯtigit lōge eē a ſa
pia ſ; ab eo qđ īnatū ē n̄ ē lōge eē: g̃ ſapie notō n̄ ē īnata
❡ Itē ſi notō ſapie īnata ē: g̃ qlibet naturaliter ſapiēs ē.
ſ; hoc ē falſū: q2 ſic dic aug. ſapiētes ſūt pauci. ❡ Itē ſa
piētia īnata ſi qua ē: ē r̄ſpectu ſūme appetibilis vt vult
aug. ij. de li. ar. ſ; diuerſi dr̄ſa ſentiētes de ſūme appeti
bili. et illđ ponētes dr̄ſū: variāt q̃tū ad ſapiaꝫ r̄ſpectu
illiꝰ. ſ; ſi ſapia īnata eēt: vna eēt. g̃ nō ē īnata. ❡ Reſpō
ſio. Eſt notio de re q2 ē ⁊ qđ ē et qūo ē. Notō ſapie q2 ē
ē nob impſſa naturalit: queādmodū notō btitudīs ⁊ v̄i
tatis pme ſūt nob īpſſe. Notō vere ſapie qđ ē et qūo ē:
nō ē nobis impſſa. ſm ꝙ dr i li. de li. ar. ſic mlta ⁊ dr̄ſa
ſūt q̃ i luce ſolis hoīes vidēt et eligūt ad fruēdū: lux tn̄
in ſe vna ē: ita ⁊ etiā ſi mlta bona ſūt e qbꝫ eligat qſqꝫ
qđ nolet fieri: tn̄ pt eē vt lux ipa ſapie in q̃ hec videri ⁊
teneri poſſunt: omibꝫ ſapia ſit vna cōis. ❡ Ad primuꝫ
dōm ꝙ aug. logt de ſapia ſm ꝙ cōcomitat btitudieꝫ a
q̃ magis diſtāt q magis errāt. qđ pꝫ ꝑ ħ qđ ſbdit ibi
ab aug. ſūmo bono aſſecuto ⁊ adepto btūs qſqꝫ fuerit
qđ oēs ſine ꝯtrouerſia volumꝰ. vt g̃ ꝯſtat nos btōs: ita
nos ꝯſtat eē velle ſapiētes. q2 nemo ſine ſapia btūs eſt.
❡ Ad aliud dōm qđ oēs ſūt ſapiētes naturalit notōe q2 ē
ſapia vt dictū ē. vn̄ aug. i li. đ li. ar. Sic anq̃ꝫ bti ſimꝰ
mētibꝫ tn̄ nr̄is impſſa ē notō boītatis. ita priꝰ q̃ꝫ ſapiē
tes ſimꝰ ſapie notōꝫ i mēte habemꝰ impſſam.

Articulꝰ terciꝰ

Onſeqnter de appropriato ſpūſctō qđ ē vo
lūtas vel amor. Circa qđ q̃rit an pr ⁊ filiꝰ
diligāt ſe ſpūſctō. Et ſic ꝓbat ꝑ aug. vj. de
trinitate. Nō eſt aliqs duoꝝ quo vterqꝫ ꝯiūgit quo ge
nitus a genitore diligat. genitoremqꝫ ſuū diligat. ergo
filius diligit a pr̄e ſpūſctō ⁊ ecōuerſo: g̃ diligūt ſe ſpū
ſctō. ❡ Itē hiero. ſpūſſcts ē dilectō quā hꝫ pr in filiū et
filius in pr̄em: g̃ ſpuſſcts ē dilectō pr̄is ⁊ filij. Sꝫ dili
gētes diligūt dilectōe ſua: ergo pater et filiꝰ diligunt

ſe ſpūſcto. ¶ Item ſpūſſctus eſt nexus pr̄is ⁊ filij. aut ꝗ
eſt nexus qꝛ amat pr̄em et filiū: aut qꝛ ē amor ꝗ pr̄ et fi
li⁹ ſe diligūt. aut qꝛ pr̄ et fili⁹ diligūt ip̄m. Nō p̄rio mō
qꝛ nō oportȝ ꝙ aliqs diligit alios duos ꝙ ip̄i cōiūgan
tur amore. imo forte erūt inimici. Itē nec tercio mō. qꝛ
nō eſt nccē ꝙ ſi aliq duo diligāt aliū terciū: ꝙ ip̄i dili
gant ſe et ꝯiūgāt̄ amore. Relinqt̄ igit̄ ꝙ iō dicet̄ nexus
ſiue vinculū pr̄is ⁊ filij ſpūſſctus: qꝛ ē amor ꝗ ſeinuicē
diligūt pr̄ et fili⁹. ¶ Itē omēs amātes diligunt amore
ſuo. ſi ꝗ ſpūſſctus ē amor pr̄is et filij ⁊ diligūt ſe: ꝗ dili
gūt ſe ſpūſcto. ¶ Cōtra diligē dicit̄ de tribꝫ ꝑſoīs. quic
qd aūt cōit̄ dr̄ de tribꝫ ē eēntiale ſic̄ dic aug. ꝗ diligē ē eē
ſi ergo diligūt ſe ſpūſcto: ſunt ſpūſcto. ¶ Itē diligē ali
quem eſt velle ei bonum. Si ergo pater et filius dili
gūt ſe ſpūſcto volunt ſibi bonum ſcilicet ſpirituſancto
ꝫ idē eſt deo velle ⁊ eē quēadmodū poſſe ⁊ ſcire. relinq
tur igit̄ ꝙ ſunt ſpūſcto ſi ſibi volūt bonū ſpūſcto. ¶ Itē
cū dicit̄ pater ⁊ fili⁹ diligūt ſe ſpūſcto. diligē aūt dr̄ ſ̄m
ſbam: aut ſ̄m relatōȝ. ſi ſ̄m ſbam: ergo illa eſt falſa. ſi
ſ̄m relatōȝ: ergo dilectio ſignificat relatōȝ. ¶ Cōtra.
dicit i genere q̄litatis. p̄terea nō ſignificat pr̄nitatem
nec filiatōȝ nec ꝓceſſionē. q̄uis em̄ amor ꝓcedat nō tn̄
ſignificat ꝓceſſionē. ¶ Itē aug. dicit hāc eē falſā pr̄ eſt
ſapiēs ſapia quā genuit. qꝛ ex hoc ſequeret̄ ꝙ eēt ꝑ ſapi
entiam quā genuit. ergo ſil'r nō eſt cōcedēdū pr̄ et fili⁹
diligūt ſe ſpūſcto. qꝛ ex hoc ſeq̄ret̄ ꝙ eēnt ſpūſcto. cum
idem ſit diligē et eē: ſic̄ idē ſape et eē. ¶ Sed obijcit̄ nō
vidr̄ valere argumētū diligit ꝑ ſpm̄ſctm̄ et diligē ē idē
qꝺ eē: ꝗ eſt ꝑ ſpm̄ſctm̄. Nā pr̄ opat̄ ꝑ filiū. opari v̄o idē
eſt qꝺ eē: ergo eſt ꝑ filiū. ¶ Reſpōſio. verū ē ſi dicatur
pater diligit filiū ꝑ ſpm̄ſctm̄. et diligē idē eſt qꝺ eē: nō
ſequit̄ ergo ē ꝑ ſpm̄ſctm̄. ꝫ refert dicere pr̄ diligit filiuȝ
per ſpiritumſanctum et pater diligit per ſpm̄ſancum.
Nam in hoc cum dicitur pater diligit. hoc ip̄m diligit
tenet̄ eēntialit̄. cū aūt dicit̄ diligit filiū: tenet̄ notōnali
ter. i priori ergo ꝯmutat̄ adaliqd in qd. Nā diligere fi
liū dic adaliqd: diligē aūt ꝑ ſe poſitū vel cū dr̄ pr̄ dili
git ſe: ſumit̄ eēntialit̄. et tūc nō recipit determiatōeȝ. ꝫ
adhuc manet hec q̄ſtio pꝛicipalis ſi tales ſunt cōcedē
de pr̄ diligit filiū ꝑ ſpm̄ſctm̄ vel ſpūſcto. Nō em̄ expſſe
hn̄tur iſte ab aug. in li. de tri. Sed hec hēt̄. pr̄ et filius
diligūt ſeinuicē amore q eſt ſpūſſ. licet aūt idē ſit amor
qꝺ ſpūſſ. nō ꝓpter hoc ſeqt̄ ſi diligūt ſe amore ſuo: ꝙ di
ligant ſe ſpūſcto. amor em̄ noīat ꝑ modū vinculi amā
tium. Quid ei amor ſ̄m aug. i eodē li. niſi copula amā
tis cū amato. ſpūſſctus v̄o noīat vt ꝓcedētē a pr̄e et fi
lio ſpirādo. ſic ergo aliter ē mod⁹ dicēdi cū dr̄ ſpūſſ. et
cū dicit̄ amor pr̄is et filij. Preterea et ſi hec ꝯcedet̄ pr̄
⁊ fili⁹ diligūt ſeinuicē ſpūſcto: n̄ tn̄ hec pr̄ ⁊ fili⁹ diligūt
ſeinuicē ꝑ ſpm̄ſ. Cū em̄ dr̄ ꝑ ſpm̄ſ. notat̄ aliq̄ rō princi
pij ꝑ ꝑpōem talē reſpectu alicuius poſiti i locutōe. ſed
ſpūſſ. nō ē pꝛicipiū pr̄is aut filij diligētiū adinuicē. vel
dilectōis q̄ ſeinuicē diligūt. tūc em̄ eēt pꝛicipiū ſuip̄ius
vl' cōis notōis q̄ dr̄ de pr̄e et filio q̄ꝝ qꝺlibȝ ē falſū. Cū
aūt dr̄ pr̄ diligit filiū ſpūſ. nō ſignificat̄ rō alic⁹ princi
pij. et ꝓpt̄ hoc nō ſeqt̄ ſi pr̄ et fili⁹ diligūt ſe ſpūſcto. ꝙ
diligūt ſe ꝑ ſpm̄ſctm̄. ¶ Magr̄i aūt ꝯcedūt hāc pr̄ et fi
li⁹ diligūt ſe ſpūſcto: ꝫ diſſentiūt i determiatōne ablr̄i.
Eſt ei ablatiu⁹ ōn̄ſiu⁹ ſigni ſ̄m q̄ſdā vt ſit ſenſus. ſpūſſ.
ꝓcedēs de pr̄e ⁊ filio: ſignum ē ꝙ ſe diligūt. Sȝ ꝯtra ꝫ
obr̄. ſil'is ē rō i hac. duo amici diligūt ſe amoē: ⁊ i hac
pr̄ et fili⁹ diligūt ſe amoē. ꝫ nō ē rō ſigni ibi denotata.
ergo nec hic ꝙ ei dicūt̄ diligē ſeinuicē ſpūſ. ꝫ ē rōe amo
ris q ē ſpūſ. ¶ Alij v̄o dicūt ꝙ cū dr̄ pr̄ et fili⁹ diligūt ſe
ꝑ ſpm̄ſanctū. ꝑ ꝑpoſitōȝ notat̄ ſubauctas ſ̄m ꝑpoſiti
uū. Sed cōtra in ſpūſcto nō eſt ſubauctoritas niſi re
ſpectu creature. ſed hic nihil dicit̄ reſpectu creature ꝫ
reſpectu filij. et iō nō poteſt i hoc ſermōe notari ſubau
ctoritas ꝑ ſpm̄ſctm̄. ¶ Alij dicūt ꝙ notat̄ formal' ꝯſtru
ctio ꝑ ablatiuū. ſicut ſi diceret̄. Iſti duo hoīes diligūt

ſe amore cōmuni ſiue dilectōne. Sed cōtra ſpirituſſā
ctus nō eſt cauſa formalis vel rō patris et filij vel alic⁹
in patre et filio. tunc em̄ aliquo mō cederet in ratione
principij reſpectu patris et filij. Item ſi dicat̄ ꝙ ablati
uus ſignificat ſpm̄ſanctū vt formā: nō tn̄ vt cauſaȝ for
malem. obijcitur. Nam ſi dicitur forma reſpectu pa
tris et filij: ergo aliquā ꝓprietatē forme tenebit. Forme
autem eſt continere vnire perficere. nullū aūt horum
dicit̄ de ſpirituſancto reſpectu patris et filij. Nam ſi
dicat̄ ſpūſſ. ē vnitas patris et filij. et vnitatis ſit vnire.
nō ꝓpter hoc pater et filius vniūtur. illa em̄ vniūt̄ que
ſunt vnum. nihil aūt fit vnum in diuis ꝑſonis vt dicit
Bern̄. Si em̄ pater et filius eſſent vnum: cuius eſſet
illud facere. Preterea omē fieri cōcomitatur tempus
diuine aūt ꝑſone ſunt ante omne tempus. nō ergo eaꝝ
eſt vniri ſimilirer nec ꝑfici nec cōtineri. Et generaliter
omīs forma dicit ſemꝑ rōem principij et cāſitatis r̄ſpe
ctu eius cuius dicit̄ forma. Si ergo formalit̄ accipitur
ablatiuus cū dicit̄ pater et filius diligūt ſe ſpūſancto
ſignificabit̄ ꝙ ſpūſſctus eſt cā vel pꝛicipiuȝ aliquo mō
amoris pr̄is et filij. Itē licet dicat̄ i ſcript̄a ſpūſſanct⁹
nexus patris et filij: nō tn̄ inuenit̄ ꝙ ſpūſſanctus cōne
ctat patrem et filiū. ¶ Fuerūt qui dixerūt ꝙ hoc verbū
diligere accipit̄ duobꝫ modis. aliqn̄ em̄ accipit̄ eēntia
liter: aliqn̄ notōnalit̄. eēntialiter cū dicit̄: pater ⁊ fili⁹
diligūt ſe eēntia ſua. notōnalit̄ vt cū dicit̄: pater et fili
us diligūt ſe ſpūſcto. vn̄ ip̄m diligere notat ſpiratōem
Vn̄ ſic exponūt iſtā pater et fili⁹ diligunt ſe ſpūſcto. i.
ſpirāt ſpm̄ſanctū a ſe. et illā. pater diligit filiū ſpūſcto
. i. ſpirāt ſpm̄ſanctū ad illū. et filius diligit pr̄em ſpūſ.
. i. ſpirat ſpm̄ſ. a patre. et iſte ablatiu⁹ ſpūſ. dicit in rōe
eius qꝺ eſt de principio: non in rōe pꝛicipij. ſil'r diligūt
ſpūſcto. i. ſpirant ſpm̄ſctm̄ ad nos. ¶ Scđm iſtos fue
rūt quidā qui dixerūt. ꝙ diligere in deo eſt duobꝫ mo
dis. ⁊ amor ſcȝ naturale: ⁊ gratuitū. diligere naturale
eſt eēntiale. Vn̄ ꝫ mō accipit̄ cum dicit̄. pater et fili⁹ di
ligūt eēntia formalit̄ loquēdo. et iſtud diligere eſt eſſe.
Diligere aūt gratuitū eſt notōnale. vn̄ nihil aliud eſt
q̄ ſpirare amorē. et hoc mō pater et filius diligūt ſe ſpi
rituſcto formaliter etiam loquēdo. ¶ Sed iſtoꝝ opio
videtur deſtrui rōnibus predictis. propterea videtur
dicendū. ꝙ ſpūſſ. eſt amor quo pater et filius diligunt
ſe adinuicē. nec tamen ſequit̄ ꝙ diligant ſpirituſancto
vel ꝑ ſpiritūſanctū. ꝫ em̄ ponit aug. xv. de trinitate ne
qȝ ponit alterum illorum. ſermones aūt ſacre ſcriptu
re circa vnitatem diuine eſſentie et trinitatem perſona
rum non ſunt extendendi: maxime cum altera ſit ratio
dicendi cum dicitur ſpirituſſ. et cum dicitur amor pa
tris et filij. Nam ſpūſſanctus nomen ꝓpꝛium ꝑſone ē.
amor aūt aꝓpꝛopꝛiabile. et eſt aꝓpꝛopꝛiatum cum dicit̄
amor patris et filij. bene ergo dicuntur diligere ſe amo
re. diligere em̄ et amor ſunt vnius cōdecenſionis. ſi em̄
diligē eſſentialit̄ et amor: ſi diligere notōalit̄ ⁊ amor ꝫ
nō ꝯuertit̄ vt ſi hec ē vera: diligit ſe amore q ē ſpūſſ. nō
cōuertit̄: ergo ꝑ amorē. ꝑ em̄ notat rōem principij r̄ſpe
ctu alicuius poſiti in ſermone. vt pater operatur per fi
liū. ꝑ: notat rōem pꝛincipij reſpectu opati. ⁊ cū dicitur
filius opatur ꝑ pr̄em. ꝑ: notat rōem pꝛincipij et reſpe
ctu opantis et reſpectu opati. Eſt em̄ pꝛincipiū filij et
creature. hic aūt neutro mō ē ſumē rōem pꝛicipij. nō ei
ſpūſſ. ē pꝛicipiū pr̄is ⁊ filij: nec dilectōis q̄ ei attribuit̄
vl' q̄ ſe diligūt. Si v̄o q̄rit̄ cuiuſmōi hītudo ſit notata i
ablatio. dđm ꝙ nō cāe formal' ꝫ q̄i forme exn̄tis ab his
q̄ꝝ ē q̄i formalis inquātū diligūt. vinculū em̄ vel nex⁹
vel copula cedit i rōe forme reſpectu eoꝝ q̄ꝝ ē vinculū
aut copula. Si v̄o q̄rit̄ cū diligē ſeinuicē ſpūſcto n̄ ꝑdi
cat̄ ſ̄m ſbam: de pr̄e ⁊ filio ꝑdicabit̄ ſ̄m relatōȝ. Qꝫ aūt
nō ſ̄m ſbam pȝ. qꝛ nō ꝯuenit ſpūſcto. Si ꝑdicat̄ ſ̄m re
latōem ꝑdicabit̄ ſ̄m relatōem ſic̄ hoc verbum referri
aut diſtingui. Erit aūt notio que eſt ſpiratio data in

telligi ꝑ h̃ v̾bū intelligē. q̄re hec erit vera pr̄ ⁊ filius ſpi
rāt ſpūſc̄to. qꝺ falſuꝫ ē. Pretea. diligē ē h̃re coēꝫ volun
tatē. ſꝫ pr̄ ⁊ filiꝰ h̃ n̄ hn̄t ſpūſa. q̄liẗ ꝫ hec erit v̾a diligūt
ſe ſpūſc̄to adinuicē. ¶ Rn̄ſio. n̄ ſeq̄ẗ. diligūt ſeinuicem
ſpūſ. ꝫ ſpirāt ſe ſpūſa. ſpiraē. n. dic̄ reſpectū ad ſpm̄ſ. vt
ꝓcedentē a pr̄e ⁊ filio. diligē aẗ dic̄ reſpectū ad ip̄m vt
eſt nexꝰ ⁊ amor. ⁊ ita lꝫ eadē notio deſigneẗ: n̄ tn̄ codeꝫ
mō. ⁊ ē deceptio q̄i ſ̄m accn̄s in hm̄oi argumētatōibꝫ.
Si v̾o q̄raẗ q̄ ſunt v̾ba q̄ recipiūt determiatōꝫ hꝰ abla-
tiui. dōm ꝙ illa q̄ ꝑtinēt ad vnitatē ſic̄ hec: ꝯiūgunẗ: co
pulanẗ: diligūt ⁊ volūt. ſꝫ dilectōe diligūt: volūt volūta
te cōmuni: copulanẗ copula: ꝯiūgūẗ nexu aut vinculo.
Ex his pꝫ ſol̾o ad q̄ſita. q̄ eni dicūt pr̄eꝫ ⁊ filiuꝫ diligē
ſe ſpūſa. exponi hn̄t ſic. i. diligūt ſe dilectōe q̄ ē ſpūſſ. ſi-
cut. n. dictū ē. iſte locutōes: pr̄ ⁊ filiꝰ diligūt ſe ſpūſ. ſi-
ue ꝑ ſpm̄ſ. ꝓprie loquēdo falſe ſunt. nec abſolute ꝯcedi
debēt. imo exponēde vt dictū ē. In hm̄oi v̾o argumen-
tis pr̄ ⁊ filiꝰ diligūt ſe amore q ē ſpūſſ. igiẗ diligunt ſe
ſpūſa. eſt pc̄m ſ̄m accn̄s. Pretea. amor vno mō dic̄ eſ-
ſentiā: alio mō dic̄ ꝓprietatē. amor. n. ꝓut eſt abſolute
volūtas boni dic̄ eēntiā ⁊ ē eēntiale. ꝓut aẗ volūtas ꝓ
cedēs: dr̄ ꝑ ꝓprietatē. ⁊ ē ꝓprie ſpūſſ. Vn̄ in hm̄oi argu
mētis pr̄ ⁊ filiꝰ diligūt ſe dilectōe q̄ ē ſpūſſ. ſꝫ diligē ī di
uinis idē eſt ꝙ eē: igiẗ ſunt dilectōe q̄ ē ſpūſſ. vno mō ē
ꝯmutatio p̄dicam̄ti. ſ. ſi dilectio. in prima dicit dilecti-
onē eēntialeꝫ: in vltima notionalē. ſꝫ ſi in vtraqꝫ eēnti-
aleꝫ: vera ē ꝯcluſio ⁊ ꝯcedēda. cū aẗ dr̄ pr̄ ⁊ filiꝰ diligūt
ſe dilectōe q̄ ē ſpūſſ. qꝺ dico dilectōe: pōt dicē eēntiā vl̾
ꝓprietatē. vt dictū eſt.

Membrū quartū

Onſequēẗ queriẗ de approp̄iatōe v̾borū
apl̄i. ex ip̄o ⁊ ꝑ ip̄m ⁊ ī ip̄o. Ad qꝺ ſic au
guſti. ī li. de tri. ex ip̄o dic̄ ꝓpt̄ pr̄eꝫ. ꝑ ip̄ꝫ
dic̄ ꝓpt̄ filiū. ī ipſo ꝓpt̄ ſpm̄ſ. ꝑ h̃ v̾o ꝙ nō
ait ex ip̄is ⁊ ꝑ ip̄os ⁊ ī ip̄is. nec ait ipſi gl̄a ſꝫ ipi: inſi-
nuauit hāc trinitatē vnū deū eē. ¶ Cōẗ. eadē ē oīno cau
ſalitas triū ꝑſonaꝝ reſpectu creaẗ. Si ꝫ ex ꝑte in: di-
cūt circūſtātias cauſalitatis ꝯueīt eq̄ tribꝫ ꝑſoīs. ¶ Itē
ad idē amb̄. ī li. de ſpūſ. hec tria ex ipſo ⁊ ꝑ ip̄m ⁊ ī ip̄o
ſūt oīa: vnū eē ſ̄. dixímꝰ. cū dic̄ ꝑ ip̄m eē oīa negauit in
ipſo eē oīa. Eādē vim hn̄t oīa hec. ſ. ī ip̄o ⁊ cū ip̄o ⁊ per
ip̄m: ⁊ vnū ī his atꝫ ꝯſiẗe oīno n̄ ꝯ̄riū ītelligꝫ. ex his hr̄
ꝙ ex eadē ītelligētia ſcripta dic̄ oīa eē ī ip̄o ⁊ ꝑ ipſuꝫ ⁊
ex ip̄o vel cū ip̄o. ¶ Rn̄ſio. verū ē ſ̄m ꝓp̄iā ſigf̄icatōeꝫ
ꝓpoſitionū eq̄ ꝯueniūt tbꝫ ſic̄ dic̄ amb̄. tn̄ ſigf̄icatio ap
propaẗ hac r̄oe q̄ ex: ē nō ꝑmi p̄cipij. pr̄ aẗ ē ꝑmū p̄i-
cipiū ſine p̄cipio. ⁊ iō ex: nōt pr̄eꝫ ⁊ ꝓprie ē p̄cipiuꝫ.
ꝑ v̾o ē nō p̄cipij q̄ ſit oꝑatio vt īſtrum̄tū agētis: vt ar
tifex oꝑaẗ ꝑ ſecurim vel ꝑ dolabrā. vel ē nō p̄cipij q̄ ē
oꝑatō tāq̄ medij int̄ agētē ⁊ actōꝫ: vt artifex oꝑaẗ ꝑ ar
tē vel ſapiāꝫ. ⁊ ſic nōt filiū tāq̄ p̄cipiū de p̄cipio per
quē oīa fc̄a ſūt. In v̾o nōt ꝯtinētiā. ꝯtinētia v̾o oīs bo-
nitatis ē q̄ attbuiẗ ſpūiſ. ⁊ ſic nōt ſpm̄ſ. vn̄ ſenſus ē. ex
ip̄o pr̄e creata ſūt oīa: ꝑ ſūmā ſapiāꝫ ſiue ꝑ filiū: in ſū-
ma boītate ſeu ſpūſa. Et nō ꝙ. vij. mōis ī ſcripturis oñ
diẗ diſtictio ꝑſoāꝝ. ſigf̄icatōe. ſuppōne. ꝯſigf̄icatōe. mō
loq̄ndi. ꝯnōtōe. nūero v̾boꝝ ⁊ ordie. Sigf̄icatiōe: vt pr̄
⁊ filiꝰ ⁊. ſ. ſ. Suppōne: vt deꝰ genēat deū. Cōſigf̄icatōne
ꝑl̄ali. ſ. vt heloym. i. dīne ꝑſōe. Cōnotatōe: vt ī his ver-
bis mittē mitti daē dari. Modo loq̄ndi: vt v̾bo dn̄i ⁊c̄.
Nūero v̾boꝝ: vt ſc̄s ſc̄s ſc̄s. Ordīe v̾boꝝ: vt bn̄dicat
nos deꝰ deꝰ nr̄.

Queſtio. lxviij. de nomi-nibꝰ notionalibus.

Expedito ꝑ dei gra
tiā de noībꝫ eēntialibꝫ ⁊ ꝑſōalibꝫ: ꝯn̄s
ē q̄rē de noībꝫ notōalibꝫ. ⁊ p̄io ē inq̄-
ſitio ī genēali. ſc̄do ī ſpēali. In genēali
aẗ q̄rēda ſūt iſta. an ſit ponē notiōes ī ꝑſoīs dinis. Se
cūdo. qd ſint notōes ꝓprietates ⁊ relatōes ſ̄m rōꝫ intel
ligētie. Tercō. de nūero notionū. Quarto. ſi idē ē nūe-
rus notionū ꝓprietatū ⁊ relationū. Quīto. de ꝯꝑatōne
ꝓprietatū ⁊ notionū ad ꝑſonas ⁊ eēntiā.

Membꝛuꝫ primuꝫ

Rimo q̄riẗ ꝺ poſitōe notionū h̃ mō. Pri
mo. an ſit ponē notōes. Scꝺo. an licituꝫ
ſit ꝯ̄ria ponē de notionibꝫ.

Articulꝰ primꝰ

Ad primū ſic ꝑꝛo. ꝺ di. no. vl̾r n̄ ē dicē aliqꝺ
de ſuꝑcellēti deitate p̄terq̄ in dinis ſcp̄tu-
ris inueiẗ exp̄ſſuꝫ. ſꝫ ī ſcripturis n̄ inueiẗ ex
preſſuꝫ de notōibꝫ. ꝫ nullo mō ē dicē notōes in dinis.
¶ Itē in dinis n̄ differūt qꝺ ē ⁊ q̄ ē: deꝰ ⁊ deitas. ⁊ h̃ ꝓ-
pter ſimplicitatē dīne eēntie. ꝫ in dinis n̄ differt q̄ eſt ⁊
q̄s ē ꝓpter ſimplicitatē dīne ꝑſone. ꝫ nec pr̄ ⁊ pr̄nitas.
ſicut ꝫ ad eēntiā ꝑtinet ⁊ modū docēdi eēntialeꝫ deus ⁊
deitas: ſic ad ꝑſonam ⁊ ad modū dicendi ꝑſonalē ꝑti-
nebit pr̄ ⁊ pr̄nitas. ꝫ n̄ erit dicere paternitatē ī alia ra
tione dicendi q̄ꝫ patreꝫ. ꝫ nihil erit dicere in dinis noti
onaliter vt. ſ. diuerſus modus a ratōe dicēdi ꝑſonal̾r.
¶ Item ſicut deus ſeipſo eſt: ita ſeipſo diſtinguiẗ. ſil̾r
cū pater ſeipſo ſit ſeipſo diſtinguiẗ a filio. ꝫ cum paẗ-
nitate diſtinguaẗ: nō differt paternitas ⁊ pater in rōne
intelligentie. ¶ Iteꝫ prima ſimplicia ſeipſīs differūt. ſꝫ
pater filius ſunt prima ſimplicia. ꝫ ſeipſis differunt. ꝫ
nō ē ponere ꝙ differāt notionibꝫ vel ꝓprietatibꝫ. ¶ Itē
in dinis ſ̄m aug. de tri. ⁊ Boe. nō ſunt niſi duo p̄dica-
menta: ſ̄m ſubām ⁊ ſ̄m relationeꝫ. vt cum diciẗ deꝰ bo
nus diciẗ ſ̄m ſubām. cum v̾o diciẗ pater ⁊ filius: diciẗ
ſ̄m relatōneꝫ. ꝫ nō erit ponere terciū ſ̄m notioneꝫ vel
ꝓprietateꝫ. ¶ Cōnẗ. augꝰ. ꝓprium eſt patri cōnūeraē
⁊ ꝓpriū filio cōnumerari: ⁊ ꝓpriū ſpūiſ. eſt ꝓcedere. ꝫ
alia eſt ꝓprietas qua pater generat: ⁊ alia q̄ filius ge-
neraẗ ⁊c̄. ¶ Iteꝫ in prefatōne. in ꝑſonis ꝓprietas ⁊ in
eēntia vnitas ⁊c̄. ꝫ aliqua ē ꝓprietas in ꝑſonis. nec vi
detur magis ꝯcedendū ꝙ vna q̄ꝫ plures. ꝫ plures ſunt
ibi ꝓprietates. ¶ Iteꝫ hiero. ꝯfitemur nō tm̄ noīa ſed
reꝝ ꝓprietates. ¶ Iteꝫ Io. dam̄. dicit. ydeomata ſunt
karacteriſtica. i. hypoſtaſeos: ⁊ n̄ nature. i. ꝓprietates
que ſunt determiatiue ꝑſonaꝝ ⁊ nō nature. ꝫ alique ꝓ
prietates ſunt quibꝫ determināẗ ꝑſone. ¶ Ideꝫ. ſingl̾a
hypoſtaſeos perfecta eſt. ⁊ ꝓpriam ꝓprietatē. i. ꝓpriuꝫ
exīſtie modū poſſidet ſi non ſint notiones. ¶ Iteꝫ cum
diciẗ pater generat filium. hoc verbū generat nō ſigni
ficat pure niſi patreꝫ. ideꝫ prorſus ſignificaẗ ꝑ hoc ꝙ
dico generatio ⁊ per hoc ꝙ dico pater. eodeꝫ mō ſequi
tur ꝙ cū dico pater ſpirat ſpm̄ſ. hoc verbū ſpirat mere
ſignificat patreꝫ. ꝫ iſta duo verba generat ſpirat idem
ſignificant. ꝫ iſte due ꝓpoſitōnes ꝓrſus ideꝫ ſignificāt
pater generat filium: pater ſpirat ſpm̄ſ. ¶ Item queriẗ
quare dicit aug. ꝙ pater ⁊ filiꝰ ſunt vnū principiū ſpi-
rituſſc̄ti. oꝑtet. n. ꝙ ipſe h̃ dicat ꝓpt̄ vnā notioneꝫ coēꝫ
pr̄i ⁊ filio. oꝑtꝫ ergo ꝙ vna ſit notio cōīs q̄ nō ſit pater-
nitas. ⁊ ita ea ſuppoſita nō ſupponiẗ pr̄nitas ſꝫ ſuppoſi-
ta paternitate ſupponiẗ pater ⁊ ecōuerſo. ergo ſuppoſi-
ta illa cōmuni notione nō ſupponiẗ pater. erūt igiẗ dif-
ferētes notiones. ¶ Iteꝫ pr̄ generat filiū. ꝫ pr̄ aliq̊ mō
ſe hꝫ ad filiū. ⁊ eſt locus a diffinitōne. q̄a relatiuoꝝ eē
eſt ad aliud q̊dammō ſe hr̄e. Sil̾r pater ſpirat ſpm̄ſ. eo
deꝫ mō pr̄ ſe hꝫ ad filiū q̊ ad ſpm̄ſ. Vel alio mō ſi dica-
tur ꝙ eodē mō ꝓrſus ⁊ ad filiū ſe hꝫ vt paẗ. ergo ad ſpi
ritūſanctū ſe habꝫ vt pater. Si dicatur ꝙ alio mō: ſed
ille alius modus nō eſt niſi notio aliqua: ergo diuerſe
notiones ſiue relatōes ſunt in pr̄e reſpectu filij. ¶ Rn̄
ſio. notādū ꝙ p̄dictis rōibꝫ inductꝰ Prepoſitiuꝰ dixit
nll̾as eē notōes niſi ī mō loquēdi. vn̄ ꝯcedit de pater-

nitate q̄i de patre. ⁊ de filiatione quaſi de filio. ⁊ ꝓba‑bilitas huius opionis apparet. quia ſicut deus cum ſit oīmodo ſimplex: ſeipſo cognoſcit: ſeipo creat. ita pater ſeipſo diſtinguit̄: ſeipo refertur ad filium. ⁊ ideo cū di‑citur paternitas eſt in patre: vel pater paternitate di‑ſtinguitur a filio: modi loquendi ſunt. ⁊ eſt ſenſus. pa‑ternitas eſt in patre. i. pater eſt pater. ſicut cum dico: rogo dilectionẽʒ tuam. i. te dilectum. ⁊ in ſimilibus ſi‑mile. ¶ Ad obiecta vō rn̄det per ordinem. Primo ad primū dicens. ꝙ auc̄tas aug. ſic eſt intelligenda. pro‑priuʒ eſt patri generare. i. ſolus pater generat. ⁊ ſic in alijs. vnde hyla. ꝓpriuʒ eſt patri ꝙ ſemꝑ eſt pat̄. ꝓpriū eſt filio ꝙ ſemꝑ eſt filius. ꝓpriū eſt ſpirituiſancto ꝙ ſꝑ eſt ſpūſſanctus. g̊ alia eſt ꝓprietas ⁊c̄. hec auc̄tas expo‑natur vt premiſſa ſolus pater eſt pater ⁊c̄. Similit̄ ſe‑cunda auc̄tas eſt exponenda: in ꝑſonis ꝓprietas: in eſ‑ſentia vnitas: ⁊ in maieſtate equalitas. i. ꝑſone q̄ ſunt diſtincte ⁊ ſunt vnū in eſſentia ⁊ equales in maieſtate adorentur. ¶ Ad aliud dōm. ꝙ illa auc̄tas hiero. eſt ꝯ eos qui dicūt ꝙ ꝓprietates non ſunt ꝑſone. ⁊ ꝯtra ali‑os qui ponūt notiones. ſi. n. diligent̄ attendatur appa‑rebit ꝙ nō dixit ꝯfitemur ꝓprietates ꝑſonaꝝ ß noīm. ⁊ ꝓprietas nomīs dici ſolet ſignificatio. Eſt g̊ ſenſus. ꝯfitemur nō tm̄ nomīa ß etiam ꝓprietates noīm. i. ꝑſo‑nas. i. ſig̃tōnes. Que aūt ſint noīm ſig̃tiones exponit cum addit. i. ꝑſonas. ſic g̊ ꝑſone ſint ſignificata iſtorū pater filius ſpūſſanctus. ¶ Ad auc̄teʒ dam̄. dōm. cum dicit ydeomata ſunt karatariſtica. hoc eſt dictū ꝙ ꝑſo‑ne adinuiceʒ diſtinguant̄ ß nō natura ab aliqua earū. ⁊ in hoc intelligimꝰ drn̄tiam ꝙ pater eſt pater. filiꝰ eſt filius. ⁊ ſpūſſanctus ab vtroqʒ ꝓcedit. ¶ Ad aliā dicē‑dum. ꝙ exponi debet cū dicit. ꝙ quelibet ꝑſona ꝓpriuʒ exn̄tie modum poſſidet. i. quelibet ꝑſona ita ē vna ſub‑ſtantia ꝙ non eſt alia. Et ſi obijcit̄ ſic. nulla ꝓprietate pater diſtinguit̄ a filio nec filius a patre. ⁊ pater ē idē filio in eſſentia. g̊ pater eſt filius. qꝺ nō ſequit̄: quia ſe‑ipſis differūt hypoſtaſes ⁊ nō ꝓprietatibꝫ. alioqn ratō ꝓcederet in infinitum in ꝓprietatibꝫ. ſeipſis. n. differt̄ ip̄e perſone. ¶ Ad aliud quod obijcit̄. ꝙ pater eodē mō ſe habet ad filium ⁊ ad ſpm̄ſanctū. ß ad filiuʒ ſe habet vt pater ⁊c̄. Dicendū ꝙ lʒ quantū in ſe eſt eodeʒ modo ſe hʒ ad filium ⁊ ad ſpm̄ſanctū ꝓpter ſuam ſimplicita‑tem: tamen diuerſo modo ſe hʒ ad illos q̄tū q̄i ad plu‑res effectus. Inſtantia. deus inq̄tum in ſe eſt ſe habet ad omēs homīes eodeʒ modo. ß ad bonos ſe hʒ vt pat̄ ſpūalis. g̊ ad malos ſe habet eodeʒ modo. Si aūt ꝓpo‑nat generaliter ſic. prorſus eodeʒ modo ſe hʒ pater ad filium ⁊ ad ſpm̄ſanctū. neganda eſt hec ſicut hec: deus ꝓrſus eodeʒ modo ſe hʒ ad bonos hoīes ⁊ ad malos. ¶ Ad aliud dōm. ꝙ iſta duo verba generat ſpirat q̄tū ad deum patreʒ idem ſignificant: ß connotant diuerſa ex modo ſignificandi. ſicut iſta duo nomīa creator dn̄s dicta de deo: ideʒ ſignificant q̄tum ad deum: tn̄ conno‑tant diuerſa ex modo ſignificandi. ¶ Ad vltimū dōm. ꝙ hec eſt vera pater ⁊ filius ſunt vnū principiū ſpūſſ. eodeʒ modo loquēdi quo ſpūſſanctꝰ dicit̄ multiplex ꝓ‑pter diuerſos effectus. eodeʒ modo etiā ꝓpter vnū effe‑ctum quem habet pater ⁊ filius. qui eſt ſpūſſ. dicuntur vnū principium. quia eodeʒ modo prorſus ꝓcedit ab eis ſpūſſ. ꝑ modū benignitatis.

Iuxta cōmuneʒ magr̄orū

opioneʒ ponunt̄ notiones in diuinis ꝑſonis. nec vane ß vē. cū. n. intelligat̄ diuinū eſſe vē vna eēntia in tribus hn̄tibus illam in ꝓpria habitudine que eſt originis. vt in patre eēntia eſt nō ab alio. in filio eadeʒ eēntia ß per generationeʒ a patre. ī ſpūſancto ꝑ ꝓceſſionē ab vtroqʒ tres rōnes intelligentie ⁊ dicēdi ex hoc erūt. vna qua ſignificabit̄ eēntia cōmunis. alia qua ſignificabit̄ hy‑poſtaſis ſiue ꝑſona hn̄s eſſentiam ſub ꝓprietate ſui ha‑bitudine incoīcabili. alia qua ſignificabitur ip̄a ꝓprie‑tas habitudinis. Triplex. n. queſtio circa h̄ naſcit̄ qd quis. qūo. vt querentes de aliqua ꝑſona quid eſt: rn̄de‑bitur nomen ſignificans eēntiā: vt deus. querentes qs eſt: rn̄debit̄ nomen ſignificans hypoſtaſim: vt patrem vel ꝑſonam. querentes qūo ſe habet ꝑſona: rn̄debitur ꝓprietas vel relatio: vt generās vel genitus. q̄uis ali‑qui dicant queſtioneʒ de notione qōneʒ que. Notandū g̊ ꝙ hitudo vel ꝓprietas que eſt notio. aliqn̄ ſignifica‑tur in adiacentia vt nomīalit̄ adiectiue vel verbaliter vel ꝑticipialiter. vt cū dicit̄ innaſcibilis generare gene‑rans. aliqn̄ in ſubſiſtentia vt ſubſtantiue paternitas fi‑liatio innaſcibilitas natiuitas. ꝑ que nomīa fit ſermo de habitudinibꝫ ⁊ ꝓprietatibꝫ. hinc eſt ꝙ queſtio de no‑tione pōt poni different̄. Nam cum querit̄ notio ī ſub‑ſiſtentia: rn̄detur que. vt que eſt notio patris rn̄det̄ pa‑ternitas. Cum vō querit̄ in adiacentia ⁊ h̄ cum querit̄ vt notio: rn̄detur qūo. vt qūo ſe habet pater ad filium: ⁊ rn̄detur vt generans. ¶ Ad primū g̊ obiectuʒ dicūt. ꝙ b. Dyoni. dicit non audere dicere. i. aſſerē ſiue affir‑mare. ea aūt que ponunt̄ a magr̄is de notionibꝫ nō di‑cūtur ꝑ aſſertioneʒ ß per eſtimationeʒ fideleʒ. iux̄ ſen‑ſum fidei orthodoxe ⁊ traditōnes ſanctoꝝ. Nomē eniʒ ꝓprietatis ponit̄ ſm̄ ſanctos. vnde dama. nō differunt abinuiceʒ hypoſtaſes ſm̄ ſubſtantiā ß ſm̄ karacteriſti‑ca ydeomata. i. determīatas ꝓprietates. Nomē vō re‑lationis ab aug̊. v. de tri. relatiue dicūtur genitor geni‑tus verbū ⁊ ymago. Nomen vō notionis ponit̄ ab au‑guſti. v. li. de tri. ſicut filius ad patrē: ſic genitus ad ge‑nitoreʒ referet̄. ⁊ ſicut pater ad filiū: ſic genitor ad geni‑toreʒ. Ideoqʒ alia eſt notio qua intelligit̄ genitor alia qua genitus. ¶ Ad ſecūdum dōm. ꝙ q̄uis ſm̄ rem nō differant quo eſt: ⁊ quod eſt ī diuinis: ⁊ quo eſt ⁊ qs ē. tn̄ ſm̄ ratōneʒ intelligentie ex ꝑte quis eſt. i. ꝑſone: po‑nitur exiſtentie ꝓprius modus quo ipſa perſona eſt. ſi‑cut pater paternitate vel generatōne pater eſt ⁊ in veri‑tate ita in re eſt. ꝙ quelibet ꝑſona ſicut dicit dam̄. pro‑priū exn̄tie modum poſſidet. ⁊ cum ſit ſignificare illuʒ modū ꝓprium nō ſignificabit̄ vt eſſentia que cōmunis eſt nec vt ꝑſona cuius ipſe modus eſt. ſignificabit̄ igit̄ vt habitudo vel ꝓprietas: quia ſic intelligit̄ ⁊ eſt. Erit igit̄ triplex ratio dicendi ſm̄ drn̄tem intelligentie rati‑onem. Ratio dicendi eſſentialiter ꝑſonaliter notiona‑liter. non tamen ꝓprius modus ponitur ex ꝑte ꝙ eſt. i. ſubſtantie. qui ſcilʒ modꝰ ſit eſſentia quo ſubſtantia ſit vt deus deitate. ⁊ ideo q̄uis ex parte qꝺ eſt ⁊ quo ē nō ſit hmōi drn̄tia: eſt tamen ex ꝑte quis eſt ⁊ q̄ eſt. ¶ Ad tercium dicendum. ꝙ q̄uis pater ſeipo non diſtingua‑tur: tamen diſtinguitur ꝓprietate. ꝓprietas enim non ponit in numerū cum ꝑſona: immo ꝓprietas ꝑſone eſt ip̄a perſona vt paternitas pater. ⁊ tamen aliqd attri‑buitur vni quod non alteri: ſicut quidam ponūt ꝙ vni‑tas que eſt principium numeri ꝓprietate ſue ſimplici‑tatis differt ab alia vnitate. ⁊ tamen ſeipſa differt ⁊ ꝓ‑prietas ſimplicitatis ipſa vnitas eſt. ¶ Ad quartū iaʒ patet rn̄ſio. ꝙ differre ſeipſo non excludit differre habi‑tudine ſua in ſimplicitatibꝫ. vt punctus medius circu‑li ꝙ eſt neutꝝ: differt a quolibet puncto extento ⁊ ſeipo ⁊ ꝓprietate ſue habitudinis que eſt ꝙ ab ipſo ducte li‑nee ad circumferentiaʒ ſunt equales. Multomagis in diuinis perſonis differre ſeipo in perſona: non exclu‑det differre ꝓprietate ſue habitudinis. ¶ Ad vltimum dōm. ꝙ in diuinis primam drn̄tiam dicendi facit ſub‑ſtantia ⁊ relatio. ſm̄ vō diuinam ſubſtantia coīs per‑ſone ꝓprietas ſiue notio. Subſtantia eſt indiſtincta ⁊ abſoluta perſone diſtincta relata notio ⁊ ꝓprietas di‑ſtinguens ⁊ referens. Eſt igitur in nomine coīs eſſen‑tie ſignificata ſubſtantia non relatio. In noīe notōnis ſignificata relatio ⁊ non ſubſtantia. In nomīe ꝑſone ſignificatio ſubſtantie ⁊ relatōnis. perſona. n. ē hypo‑

ſtaſis ꝓprietate diſtincta que quidem ꝓprietas eſt relatiua. Notanduꝫ ergo eſt ꝙ relatio tribꝫ modis ſignificatur. Significat̄ eñ relatio ꝑſonalr̄ ꝑ noīa fixa ꝯcreta vt pater filius cū accipiunt̄ ſubſtantiue. ſignificatur etiā quaſi eſſentialr̄ ꝑ noīa abſtracta pr̄nitas filiatio. ſignificatur tercio relatiue ꝑ nomina adiectiua generans genitus vel pater et filius cum accipiuntur adiectiue.

Articulꝰ ſecundꝰ

Conſequēter querit̄ an ſit licitū ponere contraria de notōnibꝫ. Nam quidā ſicut ꝑpoſitiuꝰ dicūt ꝙ nō ſunt notiōes niſi in modo loquendi. Quidaꝫ vō ponūt notōnes ſiue ꝓprietates ſiue notōnes quaſi infinitas, vt porretanꝰ. dicētes ꝙ notio nō eſt ꝑſona vt pr̄nitas nō eſt pater. dicūt eñ ꝙ quedaꝫ ꝓprietates ſumunt̄ ſm eſſentiā: vt eq̄litas coeternitas ſilr̄itudo. quedā ſm ypoſtaſim: vt pr̄nitas filiatio. hi et̄ dicūt ꝙ aliud eſt ꝓprietas aliud diſtinctō. Nam aliter accipit̄ ablatiuꝰ iſte pr̄nitate cū dico pater pr̄nitate eſt pater: et aliter cum dico pater pr̄nitate diſtinguit̄ a filio. qꝛ cū dico pater pr̄nitate eſt pater. h̄ eſt ſenſus: pat̄nitas facit pr̄em eſſe pr̄eꝫ. Cum aūt dico pr̄ diſtinguit̄ a filio. hic eſt ſenſus: pater ē cauſa diſtinctōnis. vt ſi dicatur ſortes eſt albedine ſilr̄is platoni. eſt ſenſus: albedo ē cā ſilr̄itudinis. Quidā vō ponūt tm̄ tres: pr̄nitatē: filiatōeꝫ: ꝓceſſionē. Quidā qn̄qꝫ: vt cōis poſitō modernorum dicūt ꝙ pr̄nitas eſt pr̄: et notio eſt ꝑſona: tamē poſita notōne nō ſuppōnit̄ ꝑſona. Mgr̄i aūt nr̄i dicūt qn̄qꝫ eē ꝓprietates. due ſunt in pr̄e. ſ. pr̄nitas ⁊ innaſcibilitas. vna ē in filio. ſ. filiatio. vna in ſpū. ſ. proceſſio. vna in duobꝫ ſcꝫ in pr̄e et in filio q̄ dr̄ ſpiratō: qua pr̄ ⁊ filius cōiter ſpirant. ſ. ſ. tres iſtaꝝ ſunt ꝑſonales. ſ. pat̄nitas filiatio ꝓceſſio: due tm̄ ſunt ꝑſonarū diſtinctiue ß nō ꝑſonales. Dicit̄ aūt ꝑſonalis ꝓprietas: qꝛ facit hāc ꝑſonā eſſe ꝑſonā. ⁊ dr̄ ꝓprietas ꝑſone q̄ diſtinguit vnaꝫ ꝑſonā ab alia. vn̄ oīs ꝑſonalis ꝓprietas ē ꝑſone: ß nō ꝯuertit̄. ¶ Obijcitur g̊ hoc mō ex ſcd̄a opinione q̄ fuit Gilb. porretani. ſeqtur ꝙ pr̄nitas ſit creata. quia cum pr̄nitas ſit aliqđ bonū ſeqtur ꝙ ſit deꝰ vel a deo: ß nō ē deꝰ ſm ꝙ dicunt: g̊ eſt a dō. g̊ eſt ab eſſentia dīna vel de nihilo. ſi dicat̄ ꝙ ab eſſentia dīna: g̊ eſt deus vt pꝫ ex ꝑdictis. relinqtur g̊ ꝙ ſit a nihilo g̊ creata. et ita ex ſcd̄a opinione ſeqtur ꝙ pr̄nitas ſit creata. et ita ſi pͥma opinio ē vera vltīa aſſerit de creatura ꝙ ſit deꝰ. ⁊ ſi vltima eſt vera: pͥma aſſerit de eo qđ eſt deus ꝙ ſit creatura et vtrūqꝫ eſt hereticū: g̊ altera opinio heretica ē. qꝛ optet ꝙ altera ſit vera cū ſint ꝯtradictorie. ¶ Item ꝓbatur ꝙ iſti vel illi peccāt mortaliter qꝛ dicit bt̄s auguſ. ꝙ nihil fructuoſiꝰ inuenit̄ q̄ in trinitate: et nihil ꝑiculoſiꝰ erratur. ß vel iſti vel illi errāt in trinitate: g̊ ꝑiculoſiſſime errant. g̊ mortaliter peccant: ß hoc videt̄ eſſe ꝯtra beatuꝫ ambro. q dicit. ꝙ mgr̄i q dicūt falſuꝫ de deo ß nō ꝑtinaciter: ferūt ſecū fenū. lignū. ſtipulā. ß hoc nō eſt peccare mortalr̄. g̊ in hoc non peccant mortalr̄. ¶ Item ſi dicat̄ ꝙ nō licet ꝯ̄ria aſſerere de notōnibꝫ: lꝫ tm̄ opinari. Tūc querit̄. q̄re nō liceat mgr̄is aſſerē aliqd de notōnibus: nec videt̄ eē alia rō niſi qꝛ hec eſt ꝯ̄ fidē. ß ſi hoc: eadem rōne nō lꝫ mgr̄is aliqd opinari ꝯtrarie de notōibꝫ. qꝛ nō licꝫ dubitare circa fidē g̊ nec opinari. ¶ Item ſi prima opio ē vera. ꝓbat̄ ꝙ ſcd̄a eſt ꝯ̄ fidē. qꝛ ꝓbatū eſt ſm ſecundā opinionē ꝙ pr̄nitas ē creata. et vltīa opinio ponit pr̄nitatē eſſe deū: g̊ ponit creatū eſſe deū. ⁊ hoc eſt ꝯ̄ fidem. g̊ ſi pͥma opinio ē vera: nō licet ſcd̄aꝫ ſuſtinē. qa ſi pͥma ē vera: ſcd̄a eſt ꝯ̄ fidem. ¶ Iteꝫ vltīa opinio ē vera q̄ dicit pr̄ et pr̄nitas ſunt ideꝫ. ß pͥma dicit pr̄nitatē nō eſſe pr̄em: g̊ dicit pr̄em nō eſſe pr̄em. et hoc eſt ꝯtra fidem: ſic g̊ ſeqtur ꝙ iſti vel illi dicūt ꝯtra fidem. ¶ Ad hec rn̄dent. ꝙ nulla illaꝝ opinionū ſit heretica. cū eñ e ſacra ſcriptura nō habeamꝰ determinatū de notōnibꝫ ideo licet magiſtris opinari ſed non licet eis aſſerere. ſi enim quis aſſerat aliquid dicendo quod non ſit determinatū in ſacra ſcriptura vel qđ non ſequat̄ directe ex fide: mortaliter peccat. qꝛ ſe ꝯſtituit ſup̄ deuꝫ. Iudex ei eſt ſupra id de quo habet iudicare. qui ergo ſua auctoritate aſſerit aliqd de deo: ponit ſe ſupra deum quia iudicat de deo ⁊ ita peccat mortaliter. hec eſt ſuꝑbia intellectus quā ꝓhibet apl̄s Ro. xij. non plus ſapere q̄ oportet ſapere ß ſapere ad ſobrietatem. magiſtri aūt theologie nihil aſſerunt ß tm̄ opinātur inquirentes de talibꝫ ad defenſionem fidei ꝯtra hereticos. et ideo quia nihil aſſerunt non peccant: licet ꝓpter aliquas ratōnes verſetur animus eoꝝ magis ad vnam partem q̄ ad aliaꝫ qđ eſt opinari. ¶ Ad ſecundum dicendū. ꝙ vbi eſt opinio non eſt error. Nam error ponit ꝑtinaciam ſnīe: cū falſum aſſeritur eſſe verum vel veꝝ falſum. dicunt ergo ꝙ reuera ſi magiſter adheret ſua opinione ſibipſi gloriando de ingenio ſuo: ꝯtingit ꝙ ipſe peccat. ſed ſi ita leuiter glorietur ꝙ paratus ſit ad correptōneꝫ: venialiter peccat. et pro hoc dicit beatus ambro. ꝙ ferunt ſecuꝫ lignum fenum ſtipulam. ſed ſi ita vehementer gloriet̄ ꝙ ꝑtinax ſit: ſic peccat mortaliter. vel ſi aſſerit illud de talibus mortaliter peccat. et ideo dicit beatus auguſti. ꝙ nuſq̄ ꝑiculoſius erratur: error eniꝫ in alijs non eſt peccatum vel nō eſt tātū peccatū. ¶ Ad aliud dicenduꝫ. ꝙ non licet magiſtris aſſerere ꝯtrarie de notōnibꝫ. nō qa hoc ſit contra fidem: ß quia non eſt determinatuꝫ in ſacra ſcriptura. nec debet aliquis aliquid aſſerere de deo ſua auctoritate: et ita ſoluitur obiectio ꝑ interemptōeꝫ ¶ Ad aliud dicendū. ꝙ q̄uis prima opinio ſit vera. nō tamen ſcd̄a eſt ꝯtra fidem. quia prima opinio non diceret ꝙ paternitas eſſet creatura nec diceret ꝙ eſſet deꝰ: cum diceret ꝙ eſſet idem quod deus: et illa ratio aug. Omne bonum aut eſt deus aut eſt a deo: tenet in deo ⁊ creaturis tm̄. ¶ Ad vltimum dicendū. ꝙ patrem nō eſſe patrem. et pr̄nitatem nō eſſe patrem nō ſunt idem licet equipolleāt. et duorum equipollentiū vnuꝫ poteſt eſſe ꝯtra fidem: relinquum vō non. nō eſt enim determinatum in ſacra ſcriptura an paternitas ſit pater: ſed determinatū eſt ꝙ pater eſt pater. nec determinatuꝫ eſt an ſuppoſita paternitate ſupponatur pater. et propter hoc vnum illoꝝ eſt ꝯtra fidem reliquum non. Et preterea aliquid vnum et idem aliquo modo ſignificatuꝫ eſt ꝯtra fidem. et alio modo ſignificatum non ꝯtra fidem: ſicut dicitur oſee. ij. Vocabis me vir meus et non vocabis me vltra baalim: ⁊ tamen ideꝫ eſt baalim ꝙ vir meus. et ſic patet rn̄ſio ad obiecta.

Membrū ſecundum

Conſequenter querit̄ quid ſint notiones ꝓprietates et relatōnes in diuinis. ⁊ cuꝫ dicit apoſtolus Romano. j. Inuiſibilia dei per ea que facta ſunt intellecta ꝯſpiciuntur. ergo quelibet creatura poteſt dici notio creaturis. notio ergo dei ponetur in creatura. ¶ Item dicit aug. ꝙ notio prime veritatis eſt menti humane impꝛ̄ſſa ſed qđ eſt impꝛ̄ſſum mēti eſt creatū: ergo ⁊c̄. ¶ Iteꝫ boe. notio ē inſita ⁊ añ ꝑcepta cuiꝰ eſt q̄ forme cognitio. cū ergo eſſentia dīna ſit forma philipn̄. ij. cū in forma dei eſſet ⁊c̄. g̊ notio eſt eēntie. ¶ Item notio ē intellectꝰ quidam ⁊ ſimplex mētis ꝯceptio q̄ ad res ꝑtinet differētes ſed ꝓprietas ꝑſonalis nō ꝑtinet ad res differentes: g̊ nō eſt notio. ¶ Item ſocracitas in ſocrate nō eſt pr̄nitas. ß ſocracitas eſt ꝓprietas: pr̄nitas relatio: g̊ nō eſt idē pr̄nitas ⁊ relatō: g̊ in diuis relatio nō erit ꝓprietas. ¶ Itē ꝓprietas eſt q̄ res diſtinguit̄ ⁊ ꝯueīt vni ſoli: ß cōis ſpiratō q̄ eſt relatio nō ꝯuenit vni ſoli imo pluribꝫ: g̊ relatio nō eſt ꝓprietas. ¶ Item innaſcibilitas ꝯuenit vni ſoli ſcꝫ pr̄i g̊ eſt ꝓprietas. ß cū ꝑ innaſcibilitatē nō referat̄ pater ad aliquid: g̊ nō erit relatio. nō ſunt igr̄ in diuis idē ꝓprietas relatō ⁊ notō. qd g̊ in diuis dicūt̄ notio ꝓprietas ⁊ relatō. ¶ Rn̄. ſm rōeꝫ ītelligētie ꝯmunē ſci-

endū eſt. ꝙ ꝓprietas dicitur qꝺ vni ſoli ꝯuenit: hūc ab illo diſtinguens. vt ſocꝛitas ſoli ſocrati ꝯuenit ⁊ a platone diſtinguit. Relatio vͦo eſt hūc ad illū referens: ſoꝛtem ad platonē. Notio vͦo dr̄ rem notā faciens. et hͦ dr̄ multiplr̄. Nam cū notio ſit illud q̄ res ſit nota. q̄ autē res ſit nota dr̄ multis modis. Uno mō ex pte cognoſcibilis foꝛme vel diſpoſitio rei q̄ noſcibilis eſt. Alio modo ex pte ꝯgnoſcētis ſpēs rei apud aīaȝ ꝑ quā rē ꝯgnoſcit. alio mō ex pte mediȷ̄ exteri⁹ ꝑ qꝺ res noſcit̄ vt ꝑ effectum manifeſtū cauſa occulta. tribꝫ ḡ modis dr̄ notō rei. ſm hoc notō dr̄ vno mō creatura. inq̄tuȝ ei⁹ effect⁹ ꝑ eaȝ ſicut medio extrinſeco ꝯgnoſcit̄. Dyonſi. ipā apparentis mūdi opatio eſt ⁊ inuiſibiliū dei ꝓpoſitō. Alio mō dr̄ ſpēs veritatis menti rōnali impſſa. q̄ ſicut ſimilitudine vel ſpē ꝯgnoſcit̄. et his duobꝫ modis notio dicit qd creatū vel ꝯcreatū. Tercio mō dr̄ ipā diſpoſitio foꝛme q̄ deus ē etiā vera trinitas q̄ ꝯgnoſcibilis eſt. et hec ē notio increata. et dr̄ duobꝫ modis. Uno modo dr̄ diſpoſitō foꝛme q̄ ꝯgnoſcit̄ in vnitate ⁊ indiſtinctōe et hoc modo notio ē ipā eſſentia inq̄tum noſcibilis eſt. Alio mō dr̄ diſpoſitō q̄ noſcit̄ in ꝑſonaꝝ trinitate ſiue in diſtinctiōe: ⁊ hoc mō accipit̄ in pn̄ti inq̄ſitōne notō. ſm hoc ḡ dōm. ſm rōnem intelligētie ꝓpriā in diuis ꝙ ꝓprietas eſt q̄ eſt diſtinctō ꝑſone a ꝑſona. Relatio vͦo ī trinitate eſt habitudo ꝑſonaꝝ ininuicē. ſꝫ in creaturis nō eſt relatio ꝑſonaꝝ adinuicē vñ ioh. xiiij. Ego in patre et pr̄ in me. pater eſt in filio et filius eſt in pr̄e. Notio vͦo eſt ꝑ ſe et p̄ma et ꝓpria ratio diſtinctōnis et relationis. vt ꝑ quod diſtinguit̄ ꝑſona a ꝑſona vel ꝑ quod refert̄ ꝑſona ad ꝑſonam. Sciendū eſt ꝙ dicit̄ ꝓprietas qm̄ vni ſoli ꝯuenit. vt generare ꝯuenit ſoli patri ꝓprietas eſt vt hūc ab alio diſtinguens. Relatio habet ad illum referens. vt ſocracitas diſtinguit ſoꝛtem a platone et paternitas eſt referens ſoꝛtem patrem ad platonem filium eius. Notio eſt vt hunc diſtinctū ab illo notum faciens. prima et ꝓpria diſcretio trinitatis eſt in his tribus. relatio. ꝓprietas. notio. qm̄ ſicut eſſentia facit eſſe et ꝓprietas facit differꝛe: et relatio differꝛi. et notio facit in relatōne diſtinctum ꝯgnoſci. ¶ Ad quatuoꝛ p̄ma patet rn̄ſio ꝑ diſtinctōeȝ p̄dictam notōnis. ¶ Ad q̄ntū quod obiȷ̄cit̄. ꝙ ſocracitas in ſocrate nō eſt paternitas Dicendū ꝙ ſecus eſt in trinitate increata: et in creaturis. qm̄ relatio et ꝓprietas ſunt in dͦo in quo eſt ſumma ſimplicitas. ſꝫ illud vnū in ꝑſona vna hꝫ duplex officiū ſcȝ diſtinguēdi ⁊ referēdi: ſꝫ in ſocrate ē ſocracitas hñs officiū diſtinguēdi ⁊ pr̄nitas officiū offerēdi. vñ ſocrates eſt pri⁹ ſua ꝓprietate diſtinct⁹: q̄ pr̄ ad filiū relatus ſꝫ in trinitate nō ſic ē ꝙ pr̄ prius ſit diſtinct⁹ q̄ pr̄ ad filium relat⁹: vñ in trinitate foꝛte idem ē eſſe diſtinctum et eſſe pr̄em ſm rem: ſꝫ nō ſic ē in creatura. Vñ relatō ī trinitate nō eſt accn̄s ſube ſic̄ accidit eſſe in creaturis. ¶ Ad ſextū dōm. ꝙ ꝓprietas dr̄ coīter q̄ inſeꝑabilr̄ diſtinguit̄ ꝑſona vel ꝑſone a ꝑſona vl' ꝑſonis ⁊ hͦ mō coīs ſpiratō eſt ꝓprietas. alio mō ſtricte: vt dicat̄ ꝓprietas q̄ diſtinguit̄ ꝑſona a ꝑſona ⁊ vni ſoli ꝯuenit. ¶ Ad ſeptimū dōm. ꝙ relatio dr̄ duobꝫ modis. coīter: ꝙ deſignat habitudinē relatā affirmatiē vel negatiē. et hͦ mō innaſcibilitas ē relatio: qꝛ ſignificat p̄uatōeȝ naſcibilitatis ſm ꝙ dic aug. v. de tri. ꝙ in eodē genere relationis ſm affirmatōeȝ dr̄ relatio cū dr̄ genit⁹. ſm negatōeȝ cū dr̄ ingenit⁹ ꝓprie: qꝺ ſignificat habitudinē relatā affirmatiue: ⁊ per hoc patet rn̄ſio.

Membrū tercium

Querit̄ poſtea de nūero notionum ꝓprietatum ⁊ relationū. dicunt̄ eñ eſſe q̄nq̄ notiones. pr̄ eñ eſt ꝑſona nō ab alio a quo ali⁹ ꝑ generatōeȝ ⁊ a quo ali⁹ ꝑ ſpiratōeȝ in hoc ꝙ dr̄ ꝑſona nō ab alio: intelligit̄ notio innaſcibilitatis. cū dr̄ a quo ali⁹ ꝑ generationeȝ: intelligit̄ notio paternitatis. cum dicitur a quo alius ꝑ ſpirationeȝ intelligit̄ coīs notio ſcȝ ſpiratio. Item filius eſt perſona ab alio ꝑ generatōeȝ: et a qua ali⁹ ꝑ ſpiratiōeȝ. cū dicit̄ ab alio ꝑ generatōeȝ: notat̄ notio filiatōnis. cum dr̄ a quo ali⁹ ꝑ ſpiratiōeȝ: intelligit̄ notio alia. Item. ſ. ſ. eſt ꝑſona ab alio ꝑ ſpiratōeȝ: in quo intelligit̄ notio proceſſionis. Quinq̄ ḡ ſunt notōnes. tres pr̄is: innaſcibilitas. pr̄nitas. ſpiratōnis. due ſunt ꝓprie et vna ꝯmūis pr̄i et filio. Silr̄ due ſunt filiȷ̄ vna ꝓpria ſcȝ filiatō: vna coīs patri ⁊ filio ſcȝ coīs ſpiratō. et vna ꝓpria ſpūiſcto. Quatuoꝛ aūt ſunt relatōnes. qꝛ innaſcibilitas nō dic relationē niſi ꝑ priuatōeȝ. pr̄nitas vͦo et filiatio ⁊ communis ſpiratio et ꝓceſſio relatōnes ſunt. Quatuoꝛ etiam ſunt ꝓprietates ſcȝ innaſcibilitas. pr̄nitas. filiatio. ꝓceſſio coīs eñ ſpiratio nō ꝯuenit vni ſoli: ideo non dr̄ ꝓprietas. ſic ḡ q̄nq̄ ſunt notōnes. q̄tuoꝛ relatōnes tm̄: et quatuoꝛ ꝓprietates tm̄. et hec eſt coīs opīo de nūero notionū ꝓprietatū et relationū. ¶ Contra hͦ obiȷ̄citur multiplr̄. primo ꝙ tm̄ ſint tres notiones et ſilr̄ tres relatōnes tres etiā ꝓprietates. Ad qꝺ ſic: omīs ꝑſona eſt aliq̄ trium ꝑſonaliū ꝓprietatū: ſꝫ omnis notio coīs eſt ꝑſona. et ſilr̄ omīs relatio: ḡ omīs notio eſt aliq̄ trium ꝑſonaliū ꝓprietatū: ḡ pr̄nitas vel filiatio vel ꝓceſſio. ⁊ ſimiliter omīs relatio. ¶ Rn̄. cum in diuis ſit triplex modus p̄dicandi. qꝺ: qs: ⁊ que. quod ſignificat eēntiaȝ quis ꝑſonā: q̄ notionē: ſm hoc ptȝ ꝙ in p̄dicta argumētatione eſt ꝯmutatō p̄dicamenti. Non eñ ſub hͦ nomīe ꝑſona pr̄ ſumi notio ſic̄ ſꝫ medio q̄ ſignificat quā: cum ꝑſona ſignificet quā ſꝫ deberet ſumi pr̄ vel fili⁹ vel. ſ. ſ. q̄ꝝ vnumq̄dq̄ ſignificat quā. ¶ Sȝ iterū obiȷ̄cit̄ ad idē Nam dic damaſ. ꝙ ſm omīa ſunt idem tres ypoſtaſes p̄ter generatōeȝ in generatōneȝ et ꝓceſſionē. ſꝫ pr̄nitas nō eſt alia iſtaꝝ nec coīs ſpiratō: ḡ nō ſunt notiones. ḡ ſunt tm̄ tres notōnes. ¶ Item ſi ſm oīa ſunt vnuȝ ⁊c. cū ꝑſona nō dicat in generatōeȝ vel generatōneȝ vel ꝓceſſionē: ḡ ſunt vnuȝ in ꝑſona ḡ vna ꝑſona. ¶ Rn̄. damaſce. in illis tribꝫ intelligit q̄nq̄ notōnes. qꝛ ingeneratio dic inaſcibilitatē: generatio aūt actiē dicta pr̄nitatem: paſſiue dicta filiatōeȝ. Silr̄ in ꝓceſſione intelligitur reſpect⁹ ad p̄ncipiū et ita ad ſpiratōeȝ: omē eī qꝺ ꝓcedit ab aliq̄: ꝓcedit ad aliud. dōm ꝙ ꝑſona ē cōe ratōne. Vñ nō ſeq̄tur ſi ꝯueniant in rōne hui⁹ noīs perſona: ꝙ ꝓpter hoc ꝯueniāt in vna ꝑſona ſingulari. ſꝫ ꝯueniunt tm̄ in re vna eſſentie loq̄tur ḡ dama. de illis q̄ dicunt̄ eſſentialiter vt potentia ſapientia bonitas.

Item queritur de §. i.

nūero relationū videt̄ ꝙ plures ſunt relatōes. Nā relationes mlt̄iplicant̄ ſm habitudīes extremoꝝ: ſꝫ trium extremoꝝ adinuicē ſex ſunt habitudīes: triū ḡ ꝑſonaꝝ ſex erūt relatōes. ¶ Rn̄. hͦ ſeq̄ret̄ ſi vnaqueq̄ ꝑſona relatōne ſiue habitudīe ad aliā referet̄. ſꝫ pr̄ nō refertur relatōne ꝓpria ad. ſ. ſ. ſilr̄ nec fili⁹: ſꝫ hi duo referunt̄ ad ſpm̄ſctm̄ vna coī relatōe. ⁊ iō nō ſunt niſi q̄tuoꝛ relatōnes: due qbꝫ pr̄ et fili⁹ ad ſeinuicē referunt̄. nā referunt̄ pr̄ ⁊ fili⁹ ad. ſ. ſ. vna relatōne nō duabꝫ: ad deſignādū maximā ꝯcoꝛdiā iſtaꝝ duaꝝ ꝑſonaꝝ. ſicut eñ tres perſone eadē relatōe referunt̄ ad ea q̄ ſunt ab ipſis. ſ. creaturas. liceat loq̄ impꝛopꝛie qꝛ ꝓprie diuīe ꝑſone ſiue deus nō referunt̄ ad creaturā ſꝫ referꝛi ſig̃ficant̄: eo ꝙ creatuꝛa refert̄ et depēdet ab ipīs. ⁊ illa relatō q̄ ſig̃ficāt referꝛi ē vna ad ſig̃ndū vnitatē ꝑſonaꝝ triū. ſilr̄ ⁊ multomagis pr̄ et fili⁹ ad illū q ē ab ipſis vna relatiōe dn̄t referꝛi. et ꝓpter hͦ dicit aug. in. v. de tri. ꝙ pr̄ et fili⁹ ſunt vnū p̄ncipiū creat̄e ſic dicēs. Fatendū ē pr̄em ⁊ filiū eē vnū p̄ncipiū. ſ. ſ. nō duo p̄ncipia: ſꝫ ſic̄ pr̄ et fili⁹ vn⁹ de⁹ et ad creaturā relatiue vn⁹ creatoꝛ: ſic relatio ad ſpiritūſanctū vnū p̄ncipiū. ad creaturā vͦo pater ⁊ fili⁹ ⁊ ſpirituſſanct⁹ vnum pꝛincipium ſicut vnus creatoꝛ ⁊ vnus dominus.

Iterũ queritur .§.ij.

de numero ꝓprietatũ ꝑſonaliũ. videntᷣ em̄ eē nũero eq̄-
les ꝑſonis quaꝝ ſũt ꝓprietates. nõ ergo erũt niſi tres.
¶ Cõtra. vidr̄ ꝙ q̄tuoꝛ ſint ꝓprietates ꝑſonales. nã in-
generatõ ſiue ĩnaſcibilitas ē ꝓprietas ſic̄ dicit damaſ.
nec eſt aliq̄ p̄dictaꝝ: ḡ nõ ſunt tm̄ tres. ¶ Item diſtin-
guitᷣ ꝑſone a ꝓprietatibꝫ ꝑſonalibꝫ. q̄ritᷣ q̄re inaſcibi-
litas nõ poitᷣ ꝓprietas ꝑſonalis. ¶ Itẽ adhuc obĩ iuxta
auc̄tem damaſ. q2 ſi in om̄ibꝫ ſunt vnũ pr̄ et fili⁹ ⁊ ſpi-
ritusſc̄tus p̄ter ingeneratõ3 generatõ3 et ꝓceſſionẽ: er-
go ſolũ in his diſtinguũtᷣ. ꝟ diſtinguũtᷣ ꝑ paternitatem
filiatõ3 et cõem ſpiratõ3: ergo om̄es ꝓprietates ⁊ noti-
ones ſub aliqua p̄dictaꝝ ꝯtinẽtᷣ. ḡ tm̄ erunt tres. ¶ Si
aũt dicatᷣ. ꝙ ĩ ꝓceſſiõe intelligitᷣ cõis ſpiratõ. Vñ cum
dr̄ ꝙ in om̄ibꝫ ſunt vnũ ⁊c̄. nõ excludũtᷣ iſte: q2 intelligũtᷣ
ĩ illis. q2 ꝑ ingeneratõ3 inaſcibilitas: ꝑ generatõ3 pa-
ternitas: ꝑ ꝓceſſiõ3 aũt ſpiratio. Cõtra ſi ĩ om̄ibꝫ ſũt
vnũ. aut ꝯtigit cõem ſpiratõ3 p̄ter iſta ĩtelligẽ: aut nõ.
ſi eſt intelligẽ p̄ter iſta: ḡ cõis ſpiratõ nõ ē cõis aliq̄bꝫ.
¶ Preterea tres ſũt ꝑſone et hñt ꝓprietates q̄bꝫ ſũt ꝑ-
ſone. ſc3 pr̄nitatẽ. et filiatõ3. et ꝓceſſionẽ. ſi ḡ in his tri-
bus eē hñt ꝑſone: relinq̄tᷣ ꝙ magis ē diſtinctõ ꝑ pr̄nita-
te3 ⁊ filiatõ3 ⁊ ꝓceſſionẽ q̄ ꝑ inaſcibilitatẽ generatõ3
et ꝓceſſionẽ. q̄re ergo nõ dixit ꝙ in om̄ibꝫ ſũt vnũ p̄ter
pr̄nitatẽ et filiatõ3 ⁊c̄. ¶ Rñſio ſic̄ ſup̄ dictũ ē. quinq3
ſũt notõ es. q̄tuoꝛ relatõnes. tres ꝑſonales ꝓprietates.
ꝓprietas em̄ ꝑſonalis. eſt q̄ vni ſoli ꝑſone cõueĩt: et ea3
ab om̄i alia diſtiguit. ex q̄ pa3. ꝙ ꝓprietates ꝑſonales
ſunt tres. et ꝑſone ſunt equales ꝟm nũerũ ſic̄ dr̄ie con-
ſtitutiue ip̄is ſp̄ebꝫ. Vñ ꝑſonales ꝓprietates ſunt tres
tm̄. relatões aũt q̄tuoꝛ. cũ em̄ ſit vna relatõ pr̄is ad fi-
liũ: alia filij ad pr̄em. iterũ cũ ſit relatõ cõis pr̄is ⁊ fi-
lij ad ſpm̄ſc̄tm et ecõuerſo. ſit alia ſpũſſc̄ti ad pr̄em et
filiũ: iõ ĩ vniuerſo ſũt q̄tuoꝛ relatões tm̄. ꝟ q̄lib3 iſtaꝝ
notõnũ relatõ eſt. et q2 p̄ter iſtas q̄tuoꝛ ē reꝑire notõe3
quitã. nõ ei hitudo pr̄is ad filiũ cõueĩt tm̄ pr̄i ꝟ etiam
cõuenit ei priuatõ relatõis ad alterũ p̄ricipiũ. aliṫ em̄
cẽt in ꝑſonis abire ĩ infinitũ. iõ eſt quita notõ q̄ pr̄i cõ-
uenit ꝑ priuatõ3 oꝛdis ad p̄ricipiũ q̄ dicitᷣ inaſcibilitas
ꝓbatᷣ ḡ nũer⁹ notõnũ ſic. In diuinis ꝑſoĩs ē oꝛdo ꝟm rõ3
origĩs. p̄ria aũt diuiſio entis ē: om̄e qd̄ ē. aut eſt ab alio
aut nõ ab alio. ⁊ hec ē p̄ria rõ diſtiguẽdi eẽntiã ab eẽn-
tia. ſilr̄ in diuinis eſt hec rõ diſtinctõis ꝑſonaꝝ. Item eẽ
ab alio. aut ē ꝑ generatõ3: aut ꝑ ſpiratõe3. Iã ḡ habẽ⁹
tres ꝓprietates. q2 ex ꝟ ꝙ ē eẽ nõ ab alio ꝑ ſpiratõ3 eſt
ꝓceſſio. Itẽ alia ē diuiſio entis. a q̄ ali⁹: aut a q̄ nll'⁹. a q̄
alius duplr̄. ꝑ generatõ3: ⁊ ex ꝟ hẽtᷣ ꝓprietas pr̄nitatis
aut ꝑ ſpiratõ3: et ex ꝟ ē cõis notio que ē cõis ſpiratio.
ſic ergo ꝟm has duas diuiſiões entis ſũt q̄nq3 notões
¶ Ad illd̄ qd̄ q̄ritᷣ rñdẽdũ et cõcedẽdũ qd̄ dicit damaſ.
ꝙ ĩ oĩbꝫ ſũt vnũ p̄ter ĩgeneratõ3 et ꝓceſſiõ3. ¶ Ad ꝟ aũt
qd̄ q̄ritᷣ. ſũt ne vnũ in cõi ſpiratõne ⁊ pr̄nitate. dd̄m ꝙ
nõ. q2 in om̄ibꝫ illis q̄ p̄ter ad aliqd dicũtᷣ ſunt vnũ ſi-
ue dicãt ſbam ſiue q̄litatẽ ſiue quãtitatẽ. Iſte aũt ꝓprie-
tates dant ĩtelligere ꝓprietates oẽs alias diſtiguẽtes.
ꝓceſſio em̄ q2 poſteri⁹ ē: ꝑ intelligẽtie rõem determĩat
tanq̄ prius ſpiratõem. et generatõ q2 poſterius eſt: de-
termĩat tanq̄ prius pr̄nitatẽ. Ingeneratõ3 aũt ponit
damaſ. vt in q̄ primo ꝑſona pr̄is diſtiguitᷣ. generatõe3
v̄o vt in qua primo ꝑſona filij intelligr̄. ꝓceſſionẽ aũt q̄
primo ꝑſona ſpũſſ. intelligitᷣ. nõ enũerat aũt illas vt ꝑ
quas ꝑſone adinuicẽ referũtᷣ. vt paternitas. filiatõ ⁊c̄.
et hoc. q2 prius ē intelligere diſtictas ꝑſonas q̄ adin-
uicẽ relatas. Preterea alie in his tribꝫ intelligũtᷣ ⁊ iõ
ſufficit enũerare illas. ¶ Ad aliud qd̄ queritᷣ: q̄re pr̄ pe-
nes ĩnaſcibilitatẽ ñ hẽat eẽ ꝑſonale. Rñſio mod⁹ deter-
mĩandi ꝑſonã ꝟm ꝙ ꝑſona: ñ pt̄ eẽ niſi ꝟm poſitõ3. ꝟ ē
ꝑſona ē ꝑ ſe ſonãs. vñ opoꝛ3 ꝙ ꝑ ſe noĩatõ3 hẽat: ⁊ ꝟm
noĩatõem nõ depẽdeat ab altero. Et3 om̄is negatõ ꝟm
noĩatõem ab altero depẽdet: q2 ab affirmatõe vnũ eſſe
vnum eſſe ꝑſonale a tali nõ accipitur.

Membrũ quartum

Circa ꝑtem iſtã ſc3 ꝯtra nũerũ dubitatur
multiplicitᷣ. et p̄rio cũ a quo alius ſit cõ-
ueĩat pr̄i ⁊ filio: ⁊ iuxta ꝟ ſuitᷣ cõis notõ
q̄ eſt cõis ſpiratio. q v̄o ab alio ſit cõe fi-
lio et ſpũiſ. ergo iuxta hoc d3 ſũmi cõis notõ cõis filio
et ſpũiſ. ¶ Rñſio dd̄m ꝙ penes hoc quod dico q ē ab
alio. cũ ſit cõe et filio et ſpũiſ. nõ aſſignatᷣ cõis notio fi-
lio et ſpũiſ. q2 eſſe ab alio ſimplr̄ dictũ: nõ dic dignita-
tem niſi dicatᷣ eſſe ab alio ꝑ generatõ3 vel ſpiratõ3. Itẽ
qui eſt ab alio. nõ dicitᷣ vniuoce de filio et ſpũſc̄to: eo ꝙ
filius eſt ab alio ꝑ generatõ3: ſpũſſ. ꝑ ſpiratõ3. iv̄o nõ
pt̄ ꝟm hoc ſũmi cõis notio. ꝟ a quo eſt alius nõ pt̄ eſſe
cõe vniuocũ pr̄i et filio: q̄m ab vtroq3 eſt ali⁹ ꝑ ſpirati-
onẽ. tñ ꝟm ꝙ pr̄i cõueniat a q̄ ali⁹ ꝑ generatõ3: et filio
a quo ali⁹ ꝑ ꝓceſſiõ3: ꝟm ꝟ nõ pt̄ aſſignari cõis notio
pr̄i et filio. q2 ſic a quo ē ali⁹ dr̄ equoce. ¶ Itẽ q̄ritᷣ cu3
q a nullo: ſit diſtinctiuũ pr̄is: ⁊ dicatᷣ notio inaſcibili-
tatis et prima notõ: q̄ritᷣ a quo null⁹ cũ ſit diſtinctiuũ
ſpũſſ. nõ ſit notio. ¶ Rñſio a q̄ null⁹ dic negatõem. nec
inſinuat aliquã dignitatẽ vel ꝑfectõ3 in q̄ quieſcat in-
tellectus: et iv̄o nõ ponetur notio. ſed qui a nullo licet
quandã negatõem dicat: dicit tñ quãdã ampliatõ3. in
qua q ſcit intellect⁹ ad auc̄tem ſiue principiũ originis
vnde notio eſt. ¶ Itẽ queritᷣ q ab alio: ĩ ſua cõĩtate nõ
dicit notõem. tamen quia a nullo: dicit notionẽ aucto-
ritatis q̄re hoc. ¶ Reſpõſio qui ab alio: nõ determinat
vnã finitã rõem ꝟ dicit ꝓgreſſũ virtutis vſq3 ad deter-
mĩatõem. et q a nullo: dicit p̄ricipiũ v̄tutis. et a q̄ null⁹
extremitatẽ terminãtẽ. vñ nõ dicit notõem. ideo necc̄e ē
eſſe q̄nq3 notões. qui a nullo a quo ali⁹. q ab alio ꝑ ge-
neratõem. q ab alio ꝑ ꝓceſſionẽ. a quo ali⁹ ꝑ generati-
onem. a quo ali⁹ ꝑ ꝓceſſionẽ. et hec duo nõ faciebãt no-
tõem a q̄ null⁹ et qui ab alio in ſua cõĩtate. ¶ Itẽ obr̄
Videtᷣ em̄ ꝙ ſic̄ innaſcibilitas facit vnã notõ3: ⁊ ĩſpira-
bilis faciet vnã. q2 ſic̄ vnũ diſtiguit ꝑ negatõ3: ita ⁊ re-
liquũ. ¶ Itẽ in ſymbolo q̄dã dicebãt eẽntiã deitate3 de
qua eẽnt ꝑſone tres. vñ ad ꝟ ĩtelligẽdũ dr̄ in ſymbolo
q2 pater a nullo ē. nec fact⁹ nec creat⁹ nec geĩt⁹. ꝟ q̄re
nõ tollet hĩtudĩem ſpiratõis vt dicatᷣ a nullo ꝓcedens
vel ſpirãs. ¶ Reſpõſio ſecus ē cũ dico ĩſpirabilis ⁊ in-
naſcibilis. q2 inſpirabil' ĩpoꝛtatᷣ ꝑ ĩnaſcibilis. poſteri-
oꝛ em̄ hitudo ē ſpiratõ q̄ natiuitas ſic̄ emanatõ nature
emanatõe voluntatis. Vñ ſola remota ntitate: auferẽtᷣ
ſpirabilitas. Vñ ĩnaſcibile negat ꝙ ſimplicitᷣ ſit a nul-
lo. nõ ponitᷣ ḡ ĩſpirabilitas notõ. ꝟ poitᷣ ĩnaſcibilitas.
q2 illa prioꝛ ē hitudo: et illa ablata oĩs poſterioꝛ r̄mo-
uetᷣ. ¶ S3 ꝯtra ĩſpirabile ꝯueĩt pr̄i ⁊ filio: ĩnaſcibile tm̄
pr̄i. ¶ Rñſio eē a nullo aliq̄ mõ dic ſtatũ ab aliq̄ digni-
tate. ꝟ ĩſpirabilitate nõ poitᷣ ille ſtat⁹ ſb dig̃tate. vnde
ſup ĩſpirabile nõ ſtat ĩtellect⁹. vñ nõ dicit notõ3. ¶ Itẽ
q̄ritᷣ vtrũ q a nullo a q̄ null⁹ facit notõ3. ¶ Rñdetᷣ q a
nullo et null⁹ ab eo ñ facit notõ3. q2 ñ dic hitudie3 nec
ad ypoſtaſim prioꝛẽ nec ad poſterioꝛẽ. vñ cũ dr̄ oꝛdo:
tollitᷣ rõ diſtinctõis ꝑſonis in trinitate. ꝟ qd̄ a nullo ⁊
nulla ꝑſona ab illo: ꝟ cõueĩt eẽntie. ¶ Itẽ obr̄ ꝯtigit mĺ-
tiplicare diſtictiua ꝑ duodenariũ. q2 pr̄ ē q a nullo eſt
ꝑ generatõem et ſpiratõem ⁊ a quo alius ꝑ generatõ3
⁊ ꝓceſſionẽ. ecce q̄tuor. Silr̄ q̄tuoꝛ ſunt in filio diſti-
ctiua: qui ab alio ſc3 ꝑ generatõem. et a q̄ alius ꝑ ſpi-
rationem. qui a nullo ꝑ ſpiratõ3. a quo null⁹ ꝑ gene-
ratõem. ecce quatuoꝛ in filio. Silr̄ in ſpũſc̄to ſũt qua-
tuoꝛ diſtinctiã. qui ab alio ꝑ ꝓceſſionẽ. qui a nullo per
generatõem. a quo nullus ꝑ generatõem: vel ꝓceſſionẽ
ergo erũt. xij. notões. ¶ Si v̄o dicatᷣ ꝙ reducũtur he di-
ſtinctões ad paucioꝛẽ nũerũ admin⁹ tunc videtᷣ ꝙ a q̄
nullus faciet notõem in ſpũſc̄to ſic̄ ĩnaſcibile in patre.

Reſpōſio. Ratio diſtinguēdi nō facit notōnem: ſʒ rō diſtinguēdi cum rōne ſtatus dignitatis. ſʒ cum dico a quo nullus ꝑ generatōem vel ſpiratōem: nō dico ſtatū dignitatis. ergo ſm hoc nō ponet notō. ſilr in filio priuatōes nullā dicūt dignitatē. ſed eē ab alio ꝑ generationem dicit q̄ndam dignitatē. vñ nulla negatio in diuinis p̄ter ꝑſonaꝝ pr̄is ē ſignificatiā ſtatus in dignitate ſed oēs alie ſu nt ad modū defectus. ¶ Itē q̄rit vtrū inaſcibilitas ⁊ auctas ſint due. ⁊ videt ꝙ ſic: qꝛ magis appropinquant ſibi a quo alius ꝑ ſpiratōem et a q̄ alius ꝑ generatōem: q̄ inaſcibilitas ⁊ auctas. ergo ſi illa faciūt duas notōnes: et hec duo ſilr facient. ¶ Reſpōſio a quo alius: fundat nccio in hoc qđ eſt q a nllo aliter eēt ꝓceſſus in infinitū et hec ē rō q̄re cedit i vnā notōeꝫ auctas cū inaſcibilitate. ¶ Itē cum tres ꝑſone ſint tres res et vna res qꝛ eēntia vna: q̄re ſimilit tres relatōes que ſunt in ꝑſona pr̄is cum ſint vna res qꝛ ꝑſona vna nō dicit tres res et vna. Item q̄re nō dr deꝰ quinus ⁊ a quiqꝫ notōibꝫ: ſicut dicit trinꝰ a tribꝫ ꝑſonis. Si dicat ꝙ dicit trinus a tribꝫ ꝑſonis qꝛ ſūt tres in vna eēntia. ſʒ nō dicit quinꝰ ꝓpter notōes: qꝛ notio nō dicit reſpectu eēntie ſʒ reſpectu ꝑſone. Adhuc opponit. qꝛ cū ſint tres ꝓprietates vel notōes in vna ꝑſona ſcʒ in ꝑſona pr̄is: q̄re nō dicit illa ꝑſona trina ꝓpter illas. ſic deus ē trinꝰ ꝓpter ꝑſonas. ¶ Rñſio eſt eēntia: ⁊ ypoſtaſis. et notō. eēntia ſm eē ⁊ ſm modū eēndi eſt res. ypoſtaſis ſm eē ē res: ſm modū eēndi reſpectū dic Notio vō ſm eē ⁊ ſm modū dic rōem. Vñ vna dr eēntia tm̄. ypoſtaſes vō tres dicūt ⁊ vna res. ſʒ de relatōnibus nō dicimus ꝙ ſunt tres res ſʒ tres relatōes. vñ nō poſſumꝰ dicere ꝙ in pr̄e ſunt tres res: ſunt tm̄ tres relatōes. ¶ Ad aliud qđ querit. ꝙ intētio ꝓprietatis nō dicit rem ꝓprie ꝓut res dicit res nate ſʒ rōem rei: ſic relatio nō dicit rem ſed habitudīem rei. vñ nō eſt ꝯcedēdum ꝙ quiqꝫ notōes ſunt quinqꝫ res: qꝛ intentio notionis nō dicit rem ſʒ rōem. vñ ꝓprietas nō itelligit ineſſe diuino abſoluto ſʒ compato. ¶ Si obijciat ꝙ ꝓprietas eſt eēntia. et eēntia ē res: ergo notio ē res. ſʒ mutat qđ in que. Nec dicit deus quinꝰ ꝓpt quiqꝫ notōnes: qꝛ n̄ ex q̄buſcūqꝫ vnitatibꝫ ꝯſtituit nūerꝰ ſʒ ex his q̄ ꝑ ſe ſūt Vñ qꝛ ꝑſona intelligit vt ꝑ ſe ens: eſt dicere deū trinū ꝓpter tres vnitates triū ꝑſonaꝝ. ſʒ notio vel ꝓprietas nō dicit vt ens ꝑ ſe: ſʒ vt ens i alio ſic pr̄nitas dic vt in pr̄e. ꝓpterea ab vnitatibꝫ ꝓprietatū vel notōnū nō dr deꝰ quinꝰ. Nec etiā ꝑſona trina: qꝛ nō dicūt vnitates ꝑ ſe entes ſʒ vnitates i alio vel vt alteriꝰ. et pʒ inſtātia ad p̄dictū ſophiſma. notio eſt aliq̄ triū ꝑſonaꝝ et q̄libet ꝑſona eſt aliq̄ triū ꝓprietatū: ergo q̄libet notio eſt aliq̄ triū ꝓprietatū. ¶ Reſpōſio nō ſeq̄t ſʒ mutat qs in que. inſtātia poſito ꝙ nō ſunt niſi iſta noīa homo. aſinus. capra. inde ſic. oē nomē eſt aliqđ hoꝝ triū. ſʒ qđlibet hoꝝ triū ē aliq̄ haꝝ vocū: ergo qđlibet nomē ē aliqua harū triū vocū qđ falſū eſt. nā hec vox homīs nō eſt hec vox hō: nec aliq̄ aliaꝝ: et tm̄ idē eſt nomē qđ hō

Membrum quintum

COnſeq̄nter q̄rit de ꝯpatōe notōnū. ꝯpantur aūt ad ꝑſonā ⁊ ad eēntiā ⁊ ad ſeinuicem. Itē ꝯpant ad attributa ſubſtātiue ⁊ adiectiue. Itē ſm p̄dicatōꝫ et ſm determiatōꝫ. ad q̄ꝝ declaratōꝫ q̄rūt iſta. Primo an notōes ſint ꝑſone. Scđo an ſint eēntia. Tercō an ſint i eēntia Quarto an adiectiua eēntialia q̄ dicūt de ꝑſoīs dicāt de notioibꝫ. Quito de ꝯpatōe i aſſigtōe notōnū drīti.

Articulus primus

AD primū nota opioꝫ gilberti porretani. cꝰ opio fuit ꝙ ꝓprietates eēnt ꝑſone diue. nec eēntia diua nec i ꝑſoīs nec i eēntia. ⁊ motꝰ fuit ad hoc ex nata relatōnū q̄ nō dicūt eſſe in: ſʒ eē ad. nec ꝯſiſtūt in ſbā ſic q̄litates ⁊ alia accñtia: ſʒ exterius aſſiſtūt. Cū em̄ qs ſit dext vel ſiniſter ꝑ hmōi relatōes nihil poīt in ſubſtātialia nec ieſt ſbe: ſʒ adeſt vel eſt ad: quia ꝗ ſic vidit i relatōibꝫ creaturaꝝ. ſic et poſuit i relatōibꝫ dīnaꝝ ꝑſonaꝝ. ¶ Itē ipē ſuppōebat hāc ꝓpōeꝫ. nihil ſeipō differt vel diſtiguit ſʒ ꝑſone ꝓprietatibꝫ diſtinguūt: ꝗ ꝓprietates nō ſūt ꝑſone. ſʒ hʒ fallit i dīnis et etiam in creaturis. vel ſeq̄ret infinitas in drñtijs et in generibꝫ generaliſſimis. Sʒ obr̄. ꝙ ꝓprietas ſit ꝑſona i ſimplici nō differt eē et ꝙ ē. hec ꝓpoſitio ē ꝑ ſe nota. ⁊ ē regula in li. de ebdomadibꝫ. ſi ꝗ ꝑſona dīna ſimplex ē: ergo nō differt qđ ē ⁊ q̄ ē in ꝑſona. ſʒ qđ ē ē ꝑſona: quo ē eſt ꝓprietas ꝑſone. ꝑſona ꝗ et ꝓprietas n̄ differūt ſʒ ſunt idē. ¶ Itē boetiꝰ aut pr̄nitas ē aliqđ aut nihil. ſi nihil: ſeq̄t abſurditas ꝙ nihilo diſtiguit ꝑſona a ꝑſona. Si at aliqđ ē: aut ē maiꝰ deo qđ ē abſurdū: aut minꝰ: et tūc ſeq̄t ꝙ a miori hʒ pr̄ ꝙ ſit pr̄. pr̄nitate em̄ eſt pater. aut eſt equale: et tūc ſi nō eſt idē: ſeq̄t incōueniēs ꝙ aliquid eſt eq̄le deo qđ nō eſt deus. ſed hec oīa ſunt falſa. relinq̄t igit ꝙ pr̄nitas ē idē qđ pater ¶ Cōtra. diſtinguere et diſtingui ſunt correlatiua et correſpectiua. ergo nō inſunt vni et eidē. ſʒ ꝑſone ē diſtiguitꝓprietatis eſt diſtiguere. ꝗ nō ſunt idem ꝓprietas et ꝑſona. ¶ Itē cōſideratio ē areſtotilis. oñdentes quātulamcūqꝫ drīam: oñdentes erimus qm̄ nō idē. ꝓprietatis et ꝑſone oñdit aliqua drīa: qꝛ ꝑſone eſt generari et generare: ꝓprietatis vō nō. ergo nō ſunt idem. ¶ Item cōſideratio ē areſto. de eodē et diuerſo ꝙ ſi hoc ē in plꝰ q̄ illud vel in pluribꝫ: ꝙ nō ſunt idem. ſed cōſtat ꝙ plures ſint ꝓprietates et notōes q̄ ꝑſone. qꝛ pautiores ſūt ꝑſone: ꝓprietates plures. ergo n̄ ſūt idē ꝓprietas ⁊ ꝑſona ¶ Itē aug. dic. nulla ꝓprietas ē id qđ ea ad aliud refert. ſed pater pr̄nitate refert ad filiū: ergo pr̄nitas nō eſt pater. ¶ Reſpōſio. dđm ꝙ ꝓprietas eſt ꝑſona. paternitas em̄ eſt pater. filiatio filiꝰ: ꝓceſſio ſpūſſ. ⁊ hʒ eſt ꝓpt naturā ſimplicis qua ſic nō differt qđ ē ⁊ q̄ eſt ſic nec differt qs eſt et quo qs ē. Vñ ſic deus ē deitas et ecōuerſo: ita pater ē pr̄nitas et ecōuerſo. ¶ Qđ obr̄. ꝙ correlatiua nō inſunt vni ⁊ eidē. dđm ꝙ diſtiguē ⁊ diſtingui in dīnis correlatiā ſunt in dicēdo et nō in eſſendo. ſic etiā eſt in primis generibꝫ ⁊ in his q̄ ſeipīs diſtiguūtur. ibi em̄ eſt idē in re diſtiguēs et diſtinctum. nec eſt ibi correlatio in eſſendo ſed in dicendo ſolum. i his vō que ſunt in genere et que differentijs differūt ē correlatio in re. nec eſt idem diſtinguens ⁊ diſtinctū. ſicut ergo eſt i primis ꝙ ſeipīs differūt ꝙ idem eſt diſtiguēs et diſtinctum: ſic et in diuinis ꝑſonis ratione ſimplicitatis. Unde cum dicitur ꝙ perſona diſtinguitur a perſona: hoc eſt dicere ꝙ hec non eſt illa. ¶ Ad aliud dicendum. ꝙ generare et generari non dicunt differentiam perſone ad proprietatem nec perſone ad eſſentiā ſʒ ꝑſone ad perſonam. Unde ſicut non ſequitur homo non eſt genus animal eſt genus: ergo homo nō eſt animal. ſic non valet proprietas non generat perſona generat: ergo proprietas non eſt perſona ſed eſt fallacia accidentis. ¶ Ad aliud quod obijcitur per auctoritatem augu. dicendum ꝙ non bene intelligitur. auguſtinus enim aſſignat differentiaꝫ inter proprietates eternas et proprietates que ſunt accidentia. oſtendens ꝙ ſi iſte proprietates eſſent accidentia: nulla earum eſſet id ꝙ ea ad aliud refertur. et ita eadē auctoritas contraria eſt ei propter quod inducitur. patet etiam ꝙ nō ſequitur perſone proprietatibus differunt: ergo non ſunt ipſe proprietates. hoc argumentum eſt contra auctoritatem hiero. Naꝫ perſone vt dicit hiero. ſeipīs et nominibus differunt. ita hoc argumentum fallit. Eſt inſtantia deus ſua ſapientia gubernat oīa. ꝗ nō eſt ſua ſapīa. Iteꝫ q̄rit cū ꝑſone ꝓprietatibꝫ differant an

differāt ꝓprietates a quibus ꝓprietatibꝫ alijs a ſe. Quod ſi dicat̄: oportet tūc dicere ꝙ ille ꝓprietates ſiīr alijs ꝓprietatibꝫ differūt. et adhuc ille alijs: et ſic ratio procedit in infinitū. ideo oportet dicere ꝙ ille ꝓprietates ſe ipſis differunt.

Articulus ſecūdus

Secūdo querit̄ vtrū ꝓprietas ſit eſſentia diuina vel deꝰ qđ videt̄ in ꝑfatōne. et in perſonis ꝓprietas et in eſſentia vnitas: et in maieſtate adoret̄ equalitas: ḡ ꝓprietas adoratur. nō dulia cum ſit creatura: ḡ latera. ſ; illa ſoli deo debet̄: ḡ ꝓprietas eſt deus. ¶ Item aug. in. xj. de ci. dei. Ideo ſimplex dicitur deus, qa eſt hoc qđ habet: excepto hoc ꝙ q̄libꝫ relatio dr̄ ad alterā nec eſt ipſa. et hoc idem hr̄ in ſententijs. j. li. di. viij. c. vltio. ergo paternitas et alie ꝓprietates ſunt deus. ¶ Preterea omē qđ eſt. vel eſt deus: vl' a deo. ſed ꝓprietas nō eſt a deo: qa nō eſt creatura. ergo eſt deus. ¶ Preteā arguit berñ. in ſītibus ſic ꝯtra gilbertū porretanū. ꝓprietas aut nihil ē. aut deꝰ: aut creatura: ſ; nō nihil. quia tūc nō diſtingueret̄ ea ꝑſona a ꝑſona. Si vō aliquid qđ nō eſt deus: aut res maioꝛ. aut minoꝛ: aut eq̄lis. ſed nihil maius deo pōt excogitari vt dicit anſel. Nec mīoꝛ eſt ea ſit ꝑſona ꝑſona vt pater pr̄nitate eſt pr̄. Nō equalis tūc ēm eſſent duo bona quod refugit catholicus ḡ ꝓprietas ē deus. ¶ Contra. arguitur multiplr̄. qa nō ſupponit̄ eſſentia ſuppoſita ꝓprietate: ſ; qđ eſt oīno idem alteri ſupponit̄ illo ſuppoſito: vt hoiem aīal rōnale: ḡ ꝓprietas nō eſt eſſentia. ¶ Itē eſſentia eſt q̄ ꝑſone ſunt vnū: ꝓprietates ſunt quibꝫ diſtiguunt̄: ergo ⁊c̄. ¶ Item dic augꝰ. vij. de tri. ſuba patris ipē pater ē: nō quo pr̄ eſt. ſ; quo ē iſta ꝑſona pr̄is: nō ē aliud q̄ pater. ex q̄ videt̄ accipi: ꝙ quo pater ē pr̄. nō ē ſuba pr̄is. ſ; pr̄nitate ē pater. ḡ pr̄nitas eſt ſuba pr̄is: ḡ nec ſuba diuīa aut deus. ¶ Item deducendo ad incōueniens arguit̄ ſic. filiatio eſt filiꝰ et nō pater: ḡ eſt a pr̄e. ergo ꝑ generatōez vel alio mō. ſed nō alio mō ergo per generatōez: ergo ē genita a pr̄e. ergo ē in ſeipſa: cū ſigficatū ꝑ genitū ſit in eo qui genitꝰ eſt: ergo filiatō eſt in filiatōne. ¶ Item filiatō eſt filiꝰ. et filius ē in pr̄e: ergo filiatō eſt in pr̄e. ergo pr̄ eſt filius: ergo eadē rōne pat̄nitas ē in filio: ergo filius eſt pater. ¶ Item ꝓprietates ſunt quibꝫ ꝑſone differūt. ſed ꝑſone nō differūt eēntia ſ; ſunt vnū eſſentia: ergo nō eſt idem ꝓprietas qđ eēntia.

¶ Rñ. dōm. ꝙ pr̄nitas eſt deꝰ eo mō quo ē deū mō abſtracto dicere. ¶ Ad primū ergo dicimꝰ. ꝙ nō ſequit̄ ꝙ ſi aliqd eſt idem alicui: ꝙ ſuppoſito vno ſupponat̄ aliđ. qa idemptitas in ſupponēdo magis dependet a mō ſigcandi ꝯſiīi q̄ ab idemptitate ſignificati. ¶ Ad illđ vō qđ dr̄. ꝙ ē oīno idem ⁊c̄. dōm ꝙ hoc intelligit̄ in his q̄ ſunt eadē diffinitōne. nō aūt ē diffinitio ſm nomē ſuū eēntie et ꝓprietatis. neutrū ēm in ſe diffinitōez hꝫ: cum non hēant prioꝛa quibꝫ ꝯgnoſcant̄. ¶ Ad aliud dōm. ꝙ nō ſeqtur ex ſ; ꝙ nō ſunt idem ſm rem: ſ; ꝙ alia ſit ratio intelligētie. ſic̄ nō ſeqtur albedo inq̄tum hmōi diſgregat: et coloꝛ ſm ſe nō diſgregat: ḡ albedo nō ē coloꝛ. illud tñ nō eſt vſq̄quaq; ſiīe ſ; vt ꝯtingit ſumere in creaturis. ¶ Ad aliud dōm. ꝙ auc̄tas aug. ſic ē intelligenda. eſſentia nō eſt quo pr̄ eſt. q. d. patri nō eſt eēntia pr̄ ſ; eſt: et pr̄nitate eſt pater. et nō eſt ſenſus illud q̄ pr̄ eſt pater nō eſt ſuba pr̄is negat ēm ꝙ eſſe nō dr̄ de pr̄e ratione pr̄nitatis: ſ; rōne eſſentie. ¶ Ad aliud dōm. ꝙ quidam ꝯcedunt ꝯcluſionē illiꝰ argumenti hanc. ſ. filiatō ē a pr̄e. et eſt ꝑ generatōem a pr̄e: nō tñ ſeqtur. ergo ē genita a patre ſ; potiꝰ eſt genitus a pr̄e. Sꝫ hic notat̄ inſtantia. manꝰ mea a pr̄e meo ē ꝑ generatōꝫ: ḡ eſt genita a pr̄e meo. Sꝫ tñ mgr̄i nō ꝯcedūt hanc filiatō eſt a pr̄e ꝑ generatōꝫ: ſ; hanc filiatō ē filio a pr̄e ꝑ generatōeꝫ. ſicut in ſimili videt̄: hec eccl'ia eſt iſti ab epō. ¶ Ad aliud dōm. ꝙ ibi eſt ſophiſma ſm accñs: et eſſe in patre diſſimiliter accipitur in ꝓpoſitōne ⁊ in ꝯcluſione. qꝛ cū dico filius eſt a patre: ſenſus eſt eiuſdem eſſentie cum patre. Sed cum dico filiatō eſt in patre: ſenſus eſt filiatō eſt ꝓprietas patris: ſed hoc falſum eſt. ¶ Ad vltimuꝫ dicendum. ꝙ attributō fit rōne rei. q̄ñq; vō rōne modi intelligendi. eſſentia ēm et ꝑſona differūt in ratōne intelligentie: ſed ideꝫ ſunt in re. ſicut aīal ratōnale moꝛtale et homo idem ſunt in re: ſed differūt in rōne intelligentie. Vñ ſicut nō valet aīal rōnale moꝛtale eſt diffinitio homo nō ſed eſt diffinitū. ergo homo nō eſt aīal rōnale moꝛtale. ita nō valet ex hac ꝑte ꝓprietas diſtinguit. eēntia facit vnum: ergo nō ſunt idem. ex diuerſitate ēm dicendi ꝯcludit diuerſitatem vel differentiā eſſendi.

Articulꝰ tercius

Tercio querit̄ an ſint in eſſentia notiōes ſeu ꝓprietates. qa ſi ſic: eſſentia iam ſubſtaret ꝓprietatibꝫ. cuꝫ nulli ſubſit vt dicit boecius ī li. de trini. ¶ Item ſm hoc vna eſſet ypoſtaſis trium ꝑſonarum. et ita in ſabellianam hereſim eēt declinare. ¶ Item q̄tum ad modū ſignificandi eſt ꝯuenientia eſſentie create ⁊ increate: ſ; eſſentia creata ſm ſe non ſubeſt ꝓprietatibꝫ indiuidui aut ꝑſone aut illius. ergo nec diuina eſſentia. cum maioꝛ dignitas ſit ei attribuenda ꝓprietates ergo nō ſunt in eſſentia. ¶ Item nullaꝫ rationem denomiatōnis hꝫ eſſentia a ꝓprietate: vt album dicit̄ ab albedine: ergo nō eſt in ea. ¶ Contra. vt genꝰ vel ſpecies ſe hñt in creaturis: ad illū modum dīna eſſentia ſe hꝫ in deo. vt ſicut hoc cōc eēntialiter eēntia et relatōnes ſunt ad modū differentiaꝝ vel ꝓprietatuꝫ indiuiduantiū. cum ergo dr̄ie ſint poſite in genere ⁊ ꝓprietates indiuiduantes poſite in ſpē vt videtur quare nō dicunt̄ ꝓprietates relatiue eſſe in eēntia? ¶ Item. xxxiij. di. j. li. ſententiaꝝ. c. quoꝝ audacie dicit mgr̄ ꝙ ꝓprietates ſunt in eſſentia. ¶ Rñ. ad primuꝫ ꝙ non eſt ſiīe de genere et differētijs eēntia et ꝓprietatibꝫ. Nam ideo dicunt̄ differentie poſite in genere. qa genus quodammō habet naturā materialē ſiue receptiuā. Preterea. additione dr̄ie fit res generis in ſpecie. et tunc actu ſuſcipit dr̄iam. abſit aūt dicere diuinā eēntiā indiuiduam que nullatenꝰ eſt receptiua. dicit ēm boe. in li. de tri. ꝙ ē foꝛma ſiue materia. nec eſt foꝛma q̄ ſit imago vocans imaginem illā que ē in materia. vel hꝫ materie ꝓprietatē. ſ. recipere. Preterea ꝓprietates nō adueniunt eēntie niſi eēntia fiat ꝑſona nō ēm dīna eēntia fit ꝑſona: ſ; ꝑ oīmodam ſimplicitatē ꝑſona eſt eēntia ⁊ ecōuerſo: lꝫ ꝯueniētius dicat̄ ꝑſona ē eēntia. ¶ Ad hoc ꝙ dicit ꝓprietates eſſe in eēntia ſm naturā. dōm ꝙ abuſiue ſumit̄ hec prepoſitō in: qa ea vtit̄ intrāſitiue vt ſenſus. eēntia eſt ꝓprietas: ſ; hmōi ſmones nō ſunt extendendi ſ; coartandi. vel ꝑ accñs dr̄. qa ēm ꝑſonaꝝ eēntia et ꝓprietates in ꝑſona ſunt vt determiatiue eaꝝ: ideo dicit ꝓprietateꝫ in eſſentia: qa eſt in ꝑſona que eſt eſſentia.

Articulus quartus

Quarto q̄rit̄ an adiectiua eēntialia dicantur de notōnibꝫ. cū ēm noīa eēntialr̄ dicta ⁊ ſbſtantie eis coīcāt. Notō ēm ē ꝑſona: notio ē eēntia: notio ē deꝰ: notio ē pr̄. Querit̄ vtruꝫ ſiīr ꝯueniant eis noīa adiectiua eēntialia. ꝙ ſic: videt̄. Nā dicta ſubſtantie eis ꝯueniūt. pr̄nitas ēm ē imenſitas ⁊ eternitas: ḡ eſt īmenſa etna vel q̄re nō. ¶ Iteꝫ q̄ dicunt̄ adiectiue de eēntia: pñt ne dici adiectīe de notōe? ſi nō: cum notō ſit eēntia: q̄re nō? ſi ſic: ḡ cū eēntia ē triū: et incarnata ⁊ pr̄nitas. Querit̄ etiā ſi ea q̄ appropriant̄ ꝑſonis pñt dici de notōnibꝫ vt dicat̄ pr̄nitas potēs ⁊ filiatō ſapiens. Querit̄ etiā ſi ea q̄ dicunt̄ de ꝑſonis ⁊ de eēntia in reſpectu ad creat̄as vel aliqd ꝯnotādo pñt dici đ notōnibꝫ vt dicat̄ pr̄nitas creans regēs ⁊ hmōi? Si dicatur ꝙ nō: et ſ; iō: qꝛ ſuppoſita eēntia ſupponit̄ notō. ſ; nihil ē: qꝛ ſuppoſita eēntia nō ſupponit̄ ꝑſona. tñ ſic̄ de eſſentia dr̄ ꝙ ē creās: ita et de ꝑſona. ¶ Rñ. regulariter

adiectiua eſſentialia que ꝑtinent ad rem eſſentie ſoluꝫ
ita ꝙ nō dicūt reſpectum ad ꝑſonā nec dicūt modū eēn
tie. nec appropriant̄ ꝑſonis: nec dicūt effectū in creatu
ra. vt que dicunt̄ ꝑ abnegatiōeꝫ vt eternus īmenſus di
cuntur de notōnibꝰ. Que vō dicūt reſpectū ad ꝑſonaꝫ
vel modū eſſentie vel ad effectū in creatura vel approp
ant̄ ꝑſonis: nō dicunt̄ de notōnibꝰ. et rō eſt: qꝛ repugn̄t
eoꝝ intentio intentōni ꝓprietatis. Item q̄ dicunt̄ in re
ſpectu ad ꝑſonā vel ad naturaꝫ vt trina incarnata: ſil̄r
repugnāt intentōni ꝓprietatis trina: qꝛ dicit pluralita
tem vel eſſentiā vt eſt pluriū vel in pluribꝰ. ſ. triuꝫ vniꝰ
eſſentie. incarnata: qꝛ importat vnitōeꝫ. Idem eīm ē di
cere eſſentia ē incarnata qđ eſſentia ē carni vnita. ſoliꝰ
aūt ſubē eſt vniri. Item q̄ appropriant̄ ꝑſonis repugn̄t
intentōni ꝓprietatis ſiue notōnis rōne ipſiꝰ appropria
tionis. ſil̄r q̄ ꝯnotant effectuꝫ in creatura vt creans re
gens: quia actus hoīs a ſubā egreditur: intentio auteꝫ
ꝓprietatis nihil dicit de ſubā.

Articulus quintus

Onſequēter querit̄ an adiectiua notōnalia
q̄ dicunt̄ de ꝑſonis: dicant̄ de notōnibꝰ. vt di
catur p̄rnitas generās: filiatio genita. Ad
qđ ſic: p̄rnitas eīm et p̄r ꝯuertunt̄ et ſunt idem. ⁊ pater
hn̄ dicit̄ generās: ḡ et p̄rnitas. ¶ Item adiectiua eēnti
alia dicunt̄ de notōibꝰ. et hꝫ ꝓpter idemptitatē notōis ⁊
eēntie: ſꝫ magis ꝯueniūt adiectiua notōnalia cū notio
nibus ꝙ̄ eēntialia: cum ḡ eēntialia eis ꝯueniāt multo
fortius notōnalia. ¶ Item in ꝑſonis ē reflexio ſupra ſe
vn̄ vnitas dr̄ vna. ḡ cum generatum ſit de primis: ī hoc
ꝙ dicit̄ generatuꝫ erit reflexio: ergo ſicut dr̄ vnitas eſt
vna: ita dicet̄ generatio generat et ē genita. ¶ Iteꝫ ad
iectiua eēntialia dicunt̄ de notōnibꝰ. q̄re ḡ nō dicuntur
adiectiua notōnalia de eēntia? Silis eīm videt̄ hītudo
notōnaliū ad eſſentiā et eſſentialiū ad notiōeꝫ ¶ Rn̄.
adiectiua notōnalia nō dicunt̄ de notōne ſubſtantie di
cta ⁊ ratio ē. qꝛ adiectiuū notōnale dīc ꝓprietateꝫ eius
q eſt ſine ꝑſone. Vn̄ ſicut deꝰ et deitas in rōne differūt:
qa deus dīc qđ eſt. deitas q̄ eſt: ſic ꝑſona et notio. nam
ꝑſona dicit qs eſt vel q eſt: notio vō q̄ eſt. qa ḡ notō ni
hil dicit de ſubā. ⁊ adiectiua querāt ſubam cui innitā
tur ſm̄ modū dicendi: ideo nō p̄nt dici de notōne ſed d
ꝑſona dicunt̄. Vn̄ nō ſeqtur p̄r et p̄rnitas ꝯuertuntur
ſꝫ generās dr̄ de p̄re: ḡ et de p̄rnitate. ſic nō ſeqtur cum
ꝑſona et eēntia ꝯuerſim dicant̄ vt qđ dr̄ de eēntia: dica
tur de ꝑſona. īmo ē fallacia figure dictōis ex ꝯmutatōe
p̄dicamenti. ¶ Ad aliud dōm. ꝙ in adiectis eēntialibꝰ
eſt intellectꝰ abſolutꝰ. Vn̄ nō repugn̄t intentōni ꝓprieta
tis: qꝛ nihil dicūt vltra eēntiā. Vn̄ ſic̄ eſt dicē ꝓpt idem
ptitatē et ſimplicitatē p̄rnitas ē eēntia: ita ē dicē ꝙ ē et
na. Notōnalia vō dicūt hītudinē ipſiꝰ ypoſtaſis vel ꝑ
ſone inq̄tum hmōi. inde ē ꝙ nō p̄nt attribui ꝓprietati.
qa nō hn̄t intellectū ypoſtaſis ſꝫ ſolū ꝓprietatum. ¶ Ad
aliud dōm. ꝙ reflexio inuenit̄ vbi ē ꝯuenientia ſubi ad
p̄dicatū. cū ḡ generat eo ꝙ verbū hēat de ſuo intellectu
ꝑſonā nō hītudinem ꝑſone ſꝫ de ſua ſignificatōne dicat
vt actū ꝑſone ſolū. generatio vō nullo mō dīc ꝑſonaꝫ ſꝫ
hītudinē ꝑſone: nō poterit attribui generatōni vl̄ p̄rni
tati. vt dicatur generatō generat vel p̄rnitas generat.
¶ Ad aliud dōm. ꝙ intellectꝰ ꝑſone ponit eēntiaꝫ ⁊ nō
ecōuerſo. ponit etiā notōeꝫ. ſil̄r notio ſm̄ rōneꝫ intelli
gentie ponit eēntiā ſꝫ nō ecōuerſo. ideo eēntialia dicū
tur de notōe ſꝫ non ecōuerſo. ſicut intellectꝰ hoīs ponit
aīal et nō ecōuerſo. Vn̄ q̄ ꝑ ſe dicunt̄ de aīali dicunt̄ d
hoīe et nō ecōuerſo. Sꝫ ea q̄ dicūt modū aīalis vt genꝰ
ſic q̄ ſunt eēntie ſm̄ ꝙ eſſentia: dicuntur de notione ſed
non econuerſo.

Articulus ſextus

Eſtat querere de ꝯpatione aſſignationuꝫ de
notōnibꝰ et ꝓprietatibꝰ inter ſe. et querūtur
iſta. Primo vtrum eadem ſit aſſignatio qn̄ deſignātur
ꝯcrete et abſtracte ſubſtantiue et adiectiue. Scđo vtrū
ꝯtingat ꝓprietates ſignificari abſtracte: quia hꝫ mouit
prepoſitiuū vt nō poneret ꝓprietates niſi mō loquēdi.
Tercō vtrū opinio gilberti dicenda ſit heretica. q̄uis
tactum ſit ſup̄ quia hꝫ ꝑtinet ad declarationem negocij.
Quarto vtrū eedē ſint ꝓprietates q̄ ſunt eiuſdeꝫ ꝑſone
Quinto de coītate huiꝰ intentōnis ꝓprietas ⁊ relatio.

Ad primum queri- .§. j.

tur a lumbardo ī ſentētijs. j. li. di. xxiiij. ſic. vtrū ꝓprieta
tes q̄s hyl̄. aſſignat. ꝙ p̄r ſemꝑ ē p̄r et filiꝰ ſemꝑ ē filiꝰ:
ſint ille eedē ꝓprietates q̄s aug. diſtinguit. dicēs ꝓpriū
eſſe p̄ris ꝙ genuit filiū. et ꝓpriū filij ꝙ genitꝰ eſt a patre
et. ſ. ſ. ꝙ ab vtroqꝫ ꝓcedit. Ac deinde vtrū iſte ſint ille q̄
dicunt̄ p̄rnitas. filiatō. ꝓceſſio. videt̄ ꝙ nō ſint eedem
ꝓprietates q̄s ponit hyl̄. et aug. ſi eīm eedē ſunt: ideꝫ ḡ
eſt p̄ri eſſe p̄rem ⁊ genuiſſe filiū. qđ vtiqꝫ quidā ꝯcedūt
ſi aūt hꝫ eſt: cui ḡ ꝯuenit eē p̄rem: ꝯuenit genuiſſe filium
Natura igit̄ dīna ſi p̄r eſt genuit filiū. ſi vō nō genuit
pater non eſt: ſꝫ qs audeat dicē. aut ꝙ ipā genuit filiuꝫ
aut ꝙ ipā p̄r nō ſit. Si aūt ipā p̄r eſt nec filiuꝫ genuit:
nō eſt ḡ idē dicē aliq̄d eē p̄rem ⁊ gignere filiū. ⁊ ita non
videt̄ vna eadēqꝫ eē ꝓprietas. ¶ Ad hꝫ rn̄det ſine preiu
dicio alioꝝ dicēs. ꝙ eaſdē ꝓprietates notauit vterqꝫ. lꝫ
diuerſis v̄bis. Qđ eīm hyl̄. ait ita intelligi dꝫ. ꝓpriū ē
p̄ris ꝙ ſemꝑ p̄r eſt. i. ꝓprietas p̄ris eſt q̄ ſemꝑ p̄r eſt. ſꝑ
vō p̄r ē qꝛ ſemꝑ genuit filiū: ita eſt ꝓpriū filij ꝙ ſꝑ filiꝰ ē.
id ē ꝓprietas filij q̄ ſꝑ filiꝰ eſt. filiꝰ vō ſꝑ eſt: qa ſꝑ genitꝰ
eſt: ḡ ꝓprietas q̄ p̄r eſt: p̄r ē. qa ſꝑ genuit. et hec eadē dr̄
p̄rnitas vel generatō et ꝓprietas q̄ ſꝑ filiꝰ ē: filiꝰ ē qꝛ ſꝑ
genitꝰ eſt a p̄re et hec eadē filiatō vel natiuitas. ſic ⁊ ꝓ
prietas q̄. ſ. ſ. eſt. ſ. ſ. vel donum eſt: q̄ ab vtroqꝫ ꝓcedit.
⁊ hec eadē dr̄ ꝓceſſio. In p̄miſſis igit̄ locutōibꝰ eedeꝫ ſi
gnate ſunt ꝓprietates. ¶ Ad illud qđ obijcit̄. dīc ꝙ non
videt̄ oīno idē dicē aliq̄d eſſe p̄rem et genuiſſe filiū. qa
p̄ris nomē nō tm̄ relatōeꝫ notat ſꝫ etiā ypoſtaſim. i. ſb
ſiſtentiā ſignificat. ita ⁊ filiꝰ et. ſ. ſ. Relationū vō voca
bula. ſ. p̄rnitas filiatio ꝓceſſio vel gignere gigni proce
dere: ipās tm̄ relatōnes nō ypoſtaſes ſignificāt ſiue ha
bere filiū ⁊ hr̄e p̄rem. v̄bigr̄a. Cū dicimꝰ deꝰ eſt p̄r. noīe
p̄ris ⁊ relatōeꝫ notamꝰ: ⁊ diuinā ypoſtaſim ſig̃ficamꝰ
vt ſit intelligētia talis. deꝰ vel dīna eēntia eſt p̄r. i. ille q
genuit. ſ. ypoſtaſim q̄ hꝫ filiū. cū vō noīa relatōnū po
nimꝰ in p̄dicatis: notōes ipās tm̄ ſignificamꝰ non ypo
ſtaſes vt cū dr̄ deꝰ genuit. i. hꝫ filiū. et deus genitꝰ eſt. i.
hꝫ p̄rem et tūc oportet intelligi in ſubſtātijs ypoſtaſes
tm̄: nō eēntiā q̄ illis ꝓprietatibꝰ determinant̄.

Secūdo queritur .§. ij.

vtrū ꝯtingat ſignari ꝓprietates in abſtractōe qđ videt̄
cū eīm intelligo ꝑſonā intelligo hn̄tem diuinū eē ex ꝓ
prietate incoīcabili. intelligēdo ḡ ꝑſonā tres accipio ī
tellectꝰ. ſ. ſuppoſiti. eēntie. et ꝓprietatis. cū ḡ vnū illoruꝫ
intellectuū ſit accipe p̄ter alios: p̄t notio ſignari vt ī ab
ſtractōe a ꝑſona. ¶ Contra. nō eſt abſtractio niſi reſpe
ctu ꝯcretionis: ſꝫ hec eſt in ſolis accidentibꝰ in q̄bus ſo
lum eſt denoīatiua p̄dicatio: ḡ cū natura diuīa ſit alie
na ab accidētibꝰ: nullā ibi ꝯtinget ſignari abſtractōeꝫ.
¶ Itē general̄r verū ē. ꝙ abſtractū ſimplicius eſt eo a q̄
fit abſtractio. Si ḡ abſtractō fit notōnis a ꝑſona: ſim
plicior ē notō ꝙ̄ ꝑſona: ſed ꝑſona nihil p̄t eſſe ſimpliciꝰ
cum ſit ſumme ſimplex: ergo non ꝯtingit ſignare ꝓprie
tates in abſtractione. ¶ Quod ꝯcedimus quantuꝫ eſt
de natura rei de qua loquimur. ſed quia ratio ex ꝓpor
tione ad res creatas intelligens creatorem non pōt eū
in ſua ſimplicitate intelligere ex proportione rerū crea
turam: loquitur de deo ad infringendam pertinaciam
eorum qui de deo diſputant ſm̄ rationes creature con
uenientes iō in primitīa eccleſia non erant huiuſmodi

nomina:ſed pululantibus hereſibus a catholicis ſunt inuenta. ¶ Illud vͦ quod in p̄fatione dicitur ſcꝫ ꝙ in ꝑſonis adoretur ꝓprietas ſic intelligendum eſt. deꝰ pat̄ cuius eſt ꝓprietas: deus filius cuiꝰ eſt ꝓprietas: ⁊ ſpirituſſanctꝰ cuius eſt ꝓprietas adoretur. ¶ Ad illud vͦ qḋ obijcitur. dicendū ꝙ et ſi ſit ibi multiplex intellectꝰ: tamen ex parte rei eſt ſumma ſimplicitas. Unde non eſt ibi abſtractio ſm̄ rem ſed ſolum ſm̄ intelligentiam.

Tercio queritur .§.iij.

an opinio magiſtri gilberti porretani dicenda ſit heretica. ¶ Nam dicit ꝙ ꝓprietas non eſt eſſentia vel deꝰ ad id vͦ videt̄ deducē. vt ꝓprietas nihil ſit: aut creata: aut ī deum cadat ꝯpoſitio rōnis: ſed dicere ꝓprietatem nihil eſſe eſt dicere ꝯtrariū ſacre ſcripture. cū ſancti multotiens nominent nomen ꝓprietatis. dicere aūt ꝙ ꝓprietas ſit creatura: hereticū eſt. Dicit eñ augꝰ. in li. de trinit̄. ꝙ triplex eſt genꝰ hoīm de deo male loquentiū. ſunt eñ quidā qui ea que de corꝑibꝰ ſiue ꝑ ſenſus corporeos experta nouerūt. ſiue que natura ingenij vel artis viuacitate ꝑceperint. ad res incorporeas ⁊ ſpūales transferre conant̄: vt ex his illa metiri valeant. Alij vͦ ſunt q ſm̄ animi hūani naturā de deo ſentiūt. et ex hoc errore cuꝫ de deo diſputant ſermoni ſuo diſtortas ⁊ fallaces regulas fingunt. Eſt aliud genꝰ hoīm q vniuerſaꝫ creaturā nitunt̄ tranſcendē. vt ad incōmutabilē ſubam que deus eſt erigāt intentōeꝫ: ſ mortalitatis onere p̄grauati. cuꝫ etiā videri volūt ſcire qḋ neſciūt. et quod volūt ſcire nō pñt: p̄ſumptōnes ſuas audacius affirmando intercludunt ſibimet intelligētie vias. magis eligētes ſentētiaꝫ ſuam nō corrigere ꝑuerſam: ꝙ̄ immutare defenſaꝫ. ⁊ h̄ quidā oīm morbꝰ eſt triū generū q̄ ꝓpoſui: et eoꝝ ſcilꝫ qui ſm̄ corpꝰ de deo ſapiūt: et eoꝝ qui ſm̄ ſpiritualem creaturā ſicut ē aīa et eoꝝ q neqꝫ ſm̄ corpꝰ neqꝫ ſm̄ ſpiritualē creaturā ꝯditam de deo falſa exiſtimāt non ſm̄ creature ſilitudinē. eo remotiores a vero: ꝙ nec in corpore nec in ꝯdito ſpū nec in creatore reperiunt̄. Ex hac auc̄te accipit̄. ꝙ attribuere deo qḋ eſt creature: hereticum eſt. ¶ Item dicē ꝙ vna ꝯpoſitio rōnis ē in deo ē ꝯt̄ fidem. tūc eñ nō eſſet deꝰ oīno ſimplex. Preterea in cōcilio Remeñ vt teſtat̄ Berñ. ſuꝑ can. can. dānata fuit opinio porretani q poſuit aſſiſtentiā formaꝝ. hec enim tanq̄ cetera digna rep̄henſione repta damnauit ꝓprio ore: ſententie ep̄oruꝫ humiliter acquieſcens. ¶ Rñ. ꝙ nō eſt ꝓbabile tamperitos viros hereſim ſenſiſſe. licet verba eoꝝ videret̄ aliquibꝰ hereſim ſonare. nec fuit inter eos ꝯ̄dictō ſm̄ reꝫ vel ad intellectū. quia ſicut dicit Lumbardꝰ in ſent̄. xxxij. di. ca. iij. eſt ratio intelligentie cum dicit̄ eſſentia: et cum dicit̄ ypoſtaſis vel ꝑſona. ſimiliter alia eſt ratio intelligentie multofortius cuꝫ dicitur eſſentia: et cum dicit̄ ꝓprietas. ſm̄ hoc ꝓceſſerunt ponentes aſſiſtentiā formaꝝ. maxime cum dicat boecius in li. de trini. Iam patet q̄ ſit differentia p̄dicatōnū ꝙ alie quidē quaſi rem monſtrāt: alie vͦ quaſi rei circūſtantias. ꝙꝙ illa quidem p̄dicant̄ vt eſſe aliqd demonſtrant: illa vͦ non vt eſſe ſ potius extrinſecꝰ aliqd affigant. Pretēa ſubiūgit in eodē libro. relatō nō dr̄ ad id de quo p̄dicat̄ q̄ſi ſit ip̄a ſm̄ rem de q̄ ꝑſona dr̄: ꝙ totuꝫ referendū ad rōnem intelligētie. Si eñ refert̄ ad rōem rei: hereſim ſapet. et ſm̄ h̄ ſermo ponētiū formaꝝ aſſiſtentia potuit dānari. Eſt iteruꝫ idēptitas rei. et ſm̄ h̄ eſt dicē ꝙ ꝑſona ꝓprietas ⁊ eēntia ſunt vnum in re. ⁊ ſic dicebāt ꝯtrarie opinātes. Si vͦ ponētes aſſiſtētiā formaꝝ credebāt ſic eē in deo ſic ē in creaturis. in hereſim ſunt lapſi. vel ſi de deo poſuerūt qḋ nec veꝝ eſt de ipſo nec de creaturis. ꝓprietas eñ ꝑſone nō eſt ip̄a ꝑſona in creaturis nec eēntia. nō ſic aūt ē in deo. Licet aūt veruꝫ ſit qḋ dic boe. q̄ſdā p̄dicatōes eē eoꝝ q̄ extrinſecꝰ aliqd aſſignāt: nō ex h̄ ſeqtur ꝙ ꝓprietates ſint ſeꝑate a deo: ſ ꝙ ſint in ſinglis ꝑſonis q̄rū intellectꝰ ꝑ illas diffinit̄ vt ꝗ diſtinctō fieret intelligētie inter ea q̄ p̄dicant ſbaꝫ et quo p̄dicant ad aliqd poſita eſt huiꝰ ratio differētie. ¶ Ad illud vͦ qḋ querit̄ poſtea in ſcḋa auc̄te. dicendū eſt ꝙ nō intelligit boeciꝰ ꝙ relatio nō ſit ꝑſona de qua p̄dicat̄: ſ quod ſuppoſita relatōe nō ſupponit̄ ꝑſona.

Quarto loco que- .§.iiij.

ritur vtrū ſint eedē ꝓprietates q̄ ſunt eiuſdē ꝑſone. Ad quod ſic. vidr̄ ꝙ p̄rnitas ſit idē quod innaſcibilitas. ſic eſſe ingenitū eſt eē cōe: et eſſe p̄rem eſt eſſe eundē. cum ꝗ vnaqueqꝫ ꝑſona diuina ſit ſimplex: ideꝫ ē eſſe ingenitū et eſſe p̄rem: ꝗ ideꝫ eſt p̄rnitas et innaſcibilitas. ¶ Iteꝫ ꝓpter ſimplicitatē ꝑſone licꝫ in ꝑſona ſit intelligē ypoſtaſim et ꝓprietatē eſt vere dicē ꝙ ꝓprietas eſt ypoſtaſis et ecōuerſo. qḋ nō erat dicē in creatura in q̄ nō eſt ꝑſona ſimplex ſ ꝯpoſita: ꝗ a ſilī ꝓpter eandē ratōneꝫ eſt dicere ꝙ innaſcibilitas in p̄re eſt p̄rnitas in p̄re ⁊ ſic idē. ¶ Preterea innaſcibilis ſm̄ hyl̄. inq̄tum hmōi eſt auctor: ſ inq̄tum quis eſt auctor in diuis ē ſpirans vl̄ gignens: ꝗ per locū a ꝯiugatis innaſcibilitas eſt ideꝫ qḋ p̄rnitas vel ſpiratio. ¶ Contra dicit aug. ſi pater nunq̄ genuiſſet filium: nihilominꝰ eſſet innaſcibilis: ergo ñ eſt eadem notio p̄rnitas ⁊ innaſcibilitas. ¶ Rñ. quia ingenitus dicit ypoſtaſim. et pater ſilr̄ eandē: idem eſt ꝑſonaliter eſſe patrē et eſſe ingenitum: licet nō notōnaliter. cum aūt dicit̄ innaſcibilitas: nihil dicit̄ niſi notio et ideo nō eſt hec vera innaſcibilitas eſt idē qḋ p̄rnitas. ¶ Ad aliud dōm. ꝙ ſimplicitas eēntie nō tollit qn ꝑſona remoueat̄ a ꝑſona. vt licꝫ p̄r ſit deꝰ ⁊ filiꝰ deꝰ nihilominꝰ p̄r nō eſt filiꝰ. vel ſimplicitas ꝑſone nō tollit qn remoueat̄ notō a notōne: ſ ponit ꝙ ꝑſona dr̄ de vtraqꝫ notōe. eſt eñ vere dicē innaſcibilitas ē p̄r ⁊ p̄rnitas eſt p̄r: ſicut hr̄ in ſentētijs. j. li. xxxiij. di. ¶ Ad terciū dōm. ꝙ hec ē duplex inq̄tuꝫ ē auctor ē ſpirās vel p̄r. auctor eī dr̄ equoce cū dr̄ idē qḋ inaſcibilis: ⁊ iteꝝ cū dr̄ ideꝫ qḋ ſpirās: ⁊ cū dr̄ idē qḋ p̄r. equoce eī accipit̄ h̄ cū dr̄ inq̄tum innaſcibilis ē auctor: ⁊ cū dr̄ inq̄tum ē auctor: eſt ſpirans vel p̄r. Nā cuꝫ dr̄ idem auctor qḋ innaſcibil̄: ſolum priuat originē ſiue eſſe ab alio. Cum vͦ dr̄ idem quod ſpirans vel pater: ponit auc̄tem principij reſpectu illorum qui ſunt ab ipſo.

Quinto loco queri- .§.v.

tur de coītate huiꝰ intentionis ꝓprietas et relatio. cum eñ nihil ſit cōe ꝑſonis tribus niſi ſuba ſiue eēntia. queritur qualiter hoc nomen ꝓprietas ſit ꝯmune. nō enim idem ſignificat quod ꝑſona vel eſſentia que ſm̄ ſubam dicuntur. ¶ Preterea ſi ſm̄ ꝓprietates eſt diſtinctō ⁊ incoītas: qualiter ſm̄ eas erit coīcatio. ¶ Contra. in eo ꝙ vna ꝑſona non eſt alia. in hoc hñt ꝯmune vnam non eſſe aliaꝫ. hoc aūt eſt diſtingui in hoc ꝗ habent ꝯmune diſtingui. Quid aūt ꝓprietas eſt niſi quo ꝑſona a perſona diſtinguit̄. in hoc ergo ꝓprietas eſt cōmune in nō habendo: ergo ꝯmune habent nō ꝯmune. ¶ Rñ. dōm ꝙ hoc nomē ꝯmune eſt ſm̄ negatōem. et eſt p̄dicta ratō peccans ſm̄ quid et ſimplicit̄. ſi dicat̄ ꝙ eſt ꝯmune ſm̄ negationem: ergo eſt ꝯmune. nihil in trinitate dicitur ſimplex ꝯmune niſi eſſentia: ſed cum aliqua determinatione que aliq̄n trahit in opinionē. ſicut ſi dicat̄ cōmune ſm̄ negatōnē. ¶ Nota de coītate huiꝰ intentōnis relatio et notio. ꝙ eſt ꝯmunitas ſm̄ rōnem intelligentie ſicut ⁊ noīa ſcḋe intentōnis. in alijs vt intentō generis et ſpeciei quēadmodū dictū eſt ſup̄ de coītate ꝑſone.

Sexto queritur .§.vj.

ad maiorem euidentiam predictoruꝫ. an concrete vna notio poſſit p̄dicari de alia. Ad quod ſic. vna perſona nō predicatur de alia. Cum igitur quinqꝫ ſunt notiōes differētes ſicut tres ꝑſone: videtur ꝙ nulla notio de altera p̄dicetur. ⁊ ita generans nō eſſet innaſcibilis neqꝫ ſpirās. ¶ Preterea generās nō eſt ꝓcedēs: neqꝫ genitꝰ

eſt generans neqꝫ ꝓcedens. quare videt̄ ꝙ ſimiliter generans nõ eſt innaſcibilis vel ſpirans. ¶ Rñ. quedaꝫ notõnes dicũt relatões ſibi oppoſitas adinuicē. quedaꝫ differẽtes tm̄ ſꝫ nõ oppoſitas. differentes aũt dicunt̄ relatõnes ⁊ oppoſite q̄ ad ſeinuicē dicunt̄. et hec non pñt hr̄e eandē ypoſtaſiꝫ vel ideꝫ ſuppoſitũ: qꝛ nõ pñt eē in eodem relatõ et correlatõ. qꝺ ptꝫ p diffinitõeꝫ relationũ. et iõ qꝛ genitꝰ ⁊ generãs et ꝓcedens ⁊ ſpirans relatiue dicunt̄ adinuicē: nõ põt vnũ de altera p̄dicari. Similiter ꝓcedẽs licꝫ nõ dicat̄ relatiue ad generantē vel genitũ: opponit̄ eis tm̄ negatiẽ ſicut genitũ in genito qꝺ ptꝫ ex diffinitõnibꝫ eoꝝ ſcꝫ generãtis geniti et ꝓcedentis: ſꝫ innaſcibilis ſpirans et generans licet ſignificent differẽtes relatõnes: nõ tm̄ adinuicē relatiue dicuntur nec opponit̄ alio genē oppoſitõnis: ideo põt vnũ de altero p̄dicari. Aliter põt dici ꝙ aliud ē ꝓprietas ꝑſonalis aliud ꝓprietas ꝑſone. vñ relatõnes ꝑſonales et ꝓprietates ꝑſonales nõ coicãt vnã ypoſtaſim ſꝫ plures ꝓprietates. ꝑſone pñt: ſꝫ que coicant in vna ypoſtaſi de ſeinuicem p̄dicant̄. q̄ aũt nõ: nõ pñt. ideo vna ꝓprietas perſonalis nõ p̄dicat̄ de alia: quia penes ipſas differũt ꝑſone ſꝫ vna ꝓprietas ꝑſone põt de alia p̄dicari.

¶ Queſtio. lxix. de nominibus notionalibꝫ in ſp̄ali.

Inquiſito de notionibꝫ in generali. ingrendũ eſt in ſp̄ali. Notandum ḡ ꝙ notões diſtinguũtur duplr̄. Vno mõ nõ ꝯnotando effectuꝫ in creat̄a: ⁊ hmõi cõueniũt ꝑſonis ab eterno. vt innaſcibilis. generãs ⁊c̄. Alio mõ ꝯnotãdo: et dicunt̄ de ꝑſonis ex tp̄e: vt datꝰ. miſſus. Primo ḡ dicendo de notõnibꝫ nõ ꝯnotantibꝫ effectũ in creatura q̄ dicunt̄ ab eterno. ſcꝺo de notõnibꝫ effectuꝫ ꝯnotantibꝫ q̄ dicunt̄ ex tp̄e. ¶ Iteꝫ noĩa notionũ ſiue ꝓprietatũ nõ ꝯnotantiũ ſunt duobꝫ modis. Nam ſic̄ dictũ eſt. q̄daꝫ ſunt ꝓprietates ꝑſonales: vt pr̄nitas. filiatõ. ſpiratio. Quedam nõ perſonales ſed perſone: vt innaſcibilitas et coĩs ſpiratõ. De nominibꝫ ꝓprietatũ ſiue notionũ ꝑſonaliũ ptꝫ declaratio ex p̄dictis: vbi ingrit̄ de noĩbꝫ ꝑſonalibꝫ ꝓprijs ⁊ relatis pr̄ ⁊ filiꝰ et. ſ. ſ. vniꝰ em̄ ſunt inquiſitõis. Reſtat ingrere de noĩe innaſcibililatis ſiue ĩgeneratõis: et de noĩe coĩs ſpiratõis. q̄ nõ ſunt ꝓprietates ꝑſonales. Primo ḡ querit̄ de innaſcibilitate. deinde de cõi ſpiratõne. ¶ Item de innaſcibilitate querunt̄ iſta. Primo vtrũ dicat̄ ſm relatõem. Scꝺo vtrũ ſit notio vel ꝓprietas. Tercio vtrum ꝓprietas pr̄is. Quarto vtrũ eadē notio q̄ eſt pr̄nitas. Quinto vtrũ remota notione pr̄nitate: intelligi poſſit ꝑſona innaſcibilis.

¶ Membrum primum

Ad primũ ſic ꝓcedit̄. q̄cũqꝫ differũt: differũt ſubaliter vel ſm accñs: ſꝫ genitꝰ ⁊ ĩgenitꝰ nõ differũt ſm accñs: ḡ differũt ſbaliter. q̄re nõ eſt eadē ſba geniti ⁊ ingeniti et ita ſeqtur hereſis arriani. ¶ Contra. maior ē ſbalis dr̄ia q̄ͣ accidẽtalis. ſꝫ in dĩnis nõ pt̄ eſſe dr̄ia accidental̄ ꝓpter ſũmã ſimplicitatē eēntie: ḡ nõ dr̄ia ſbalis. ¶ Preterea in dĩnis nõ eſt dr̄a niſi ſm relatõeꝫ: ḡ ſm ſubam nõ differrẽt res dĩne. qꝛ q̄ ſm relatõꝫ differũt mĩme differũt. et ꝺ eſt qꝛ mutatis relatõibꝫ: nõ ncc̄e ē mutari ea quibꝫ relatões inſunt. ¶ Iteꝫ q̄cq̄d dr̄ ꝺ deo: dr̄ aut ſm ſubam: aut ſm relatõeꝫ. Cont̄. innaſcibilitas nõ dicit̄ ſm ſubam aut ſm relatõeꝫ. ¶ Iteꝫ dr̄ in ſentẽtijs. j. lib. xxvj. di. Q: nõ q̄cq̄d dr̄ ſm ſubaꝫ ncc̄e ē dici ſm accñs. Cont̄. om̄e ens aut ē ſuba aut ſm accñs: ḡ om̄e qꝺ dr̄. ſm ſubam aut ſm accñs dr̄. Quicq̄d v̇o nõ dr̄ ſm ſbaꝫ dr̄ ſm accñs. ¶ Item om̄e qꝺ dr̄ ꝺ aliq̄ aut ē in ſbiecto aut nõ. Si in ſubiecto ē: dr̄ ſm accñs. ſi nõ ē in ſubiecto ſuba eſt ḡ ⁊c̄. ¶ Rñ. dꝺm ꝙ iſte dr̄ie ſm ſubam accñs immediate ſe habeant in creaturis: non tamen in diuinis. vnde aug. in li. de trini. ꝯtra arriũ dicit. nõ ſeqtur ingenitꝰ nõ predicat̄ ſm accñs: ḡ p̄dicat̄ ſm ſubam vel ſm relatõem. In creaturis v̇o p̄dicari ſm relatõeꝫ cõtinetur ſub p̄dicatione accidentali. qm̄ in creaturis relatio ſub accidente ꝯtinet̄. nõ ſic aũt põt eſſe in diuinis qm̄ deo nihil põt accidē. ſm hoc ḡ cum querit̄ vtrũ genitus vel ingenitꝰ differũt ſm ſubam vel ſm accidens. nõ ſufficiẽter diuidit̄ in diuinis: ſꝫ deberet addi vel ſm relatõeꝫ. tm̄ vt dicit amb. in dĩnis nõ eſt ſeꝑatõ. vñ non eſt ꝓcedendũ in ꝑſonis eſſe dr̄iam niſi cum determinatione ſm diffinitiõeꝫ. Aliter põt dici ꝙ differre aliqua ſubaliter dicit̄ dupliciter. vel q̄a ſm ſubam differunt ⁊ ſic genitus et ingenitꝰ nõ differũt ſubaliter. vel q̄a differunt. i. ꝓprietatibꝫ que ſunt ip̄i qui differũt: et hoc modo p̄dicta differũt ſubaliter. pater em̄ et filius cũ differant pr̄nitate et filiatõne ſm ſe differũt. qm̄ pater ē pr̄nitas: et filiꝰ eſt filiatio. pñt etiaꝫ dici differre ſubaliter vt ſuba dicat̄ ypoſtaſis nõ ꝓut ſumit̄ ꝓ eſſentia. ¶ Ad illud qꝺ obijcit̄. dicendũ ꝙ ille diuiſiones non ſunt entis vl̄r ſꝫ ſolũmodo entis creati. nõ em̄ in ente increato cadit accñs vel eſſe in ſubiecto: ideo precedit alia diuiſio. vñ aug. in. v. de trini. rñdet arriano ſic opponẽti. q̄cquid de deo dicit̄ vel intelligit̄: nõ ſm accñs ſꝫ ſm ſbaꝫ dicit̄. qua ꝓpter ingenitũ eſſe pr̄i ſm ſubam ē. et genitũ eſſe filio ſm ſubam ē. diuerſuꝫ ē aũt ingenitũ eē ⁊ genitũ eſſe: diuerſa ē͛ ḡ ſuba pr̄is et filij. Quibꝫ rñdemꝰ ſic. q̄cquid de deo dr̄: ſm ſubam dr̄. ḡ qꝺ dictũ eſt ego et pr̄ vnũ ſumꝰ: ſm ſubam dictũ eſt. vna eſt igit̄ ſuba pr̄is et filij. Aut ſi hoc nõ ſm ſubam dictũ eſt: dr̄ igit̄ aliq̄d de deo nõ ſm ſubam. et ideo nõ cogimur ſm ſubam intelligere genitũ et ingenituꝫ. et ꝯñter oñdit ꝙ ingenitꝰ dr̄ ſm relatõeꝫ dicens. Qũ v̇o ingenitꝰ dr̄ pr̄. nõ q̄d ſit: ſed q̄d nõ ſit dicit̄. Cũ aũt relatiuũ negat̄ nõ ſm ſubam negatur. qꝛ ip̄m relatiuũ nõ ſm ſubam dr̄. negatiua ḡ ꝑticula nõ efficit illud vt qꝺ ſine illa relatiue dicat̄: eadē p̄poſita ſubaliter dicat̄: ſꝫ illud tm̄ negat̄. ꝙ ſine illa agebat̄ ſic̄ in ceteris p̄dicamẽtis. velut cũ dicimꝰ hõ eſt: ſubam deſignamꝰ. et q̄ dicit nõ hõ eſt nõ aliud genitus enũciat: ſꝫ tm̄ illud negat. ſicut ḡ ſm ſubam dico hõ eſt ſic ſm ſubam cũ dico nõ hõ et ſic in ceteris p̄dicamentis. q̄ cũ ita ſint: q̄a relatiue aio cũ dico hõ eſt filiꝰ: relatiue nego cũ dico nõ filiꝰ eſt. ac ſi q̄ntũ valet qꝺ dr̄ filiꝰ tantũ valet ꝙ dr̄ genitꝰ. tantũ ergo valet ꝙ dr̄ nõ genitus: quantũ valet ꝙ dr̄ nõ filiꝰ. relatiue aũt negamus dicendo nõ filiꝰ: relatuꝫ igit̄ negamꝰ dicendo nõ genitꝰ ingenitꝰ. porro q̄ eſt niſi nõ genitꝰ nõ ergo recedit̄ a relatiuo p̄dicamento cũ ingenitꝰ dr̄. Qꝺ aũt relatiue predicat̄ nõ indicat ſubam: ita q̄uis diuerſuꝫ ſit genitus et ingenitꝰ: ad nõ genitorē referat̄ neceſſe eſt.

¶ Membrum ſecundũ

Conſeq̄nter querit̄ vtrũ innaſcibilitas ſit notõ vel ꝓprietas. ⁊ vr̄ ꝙ nõ ſit notõ. qꝛ ĩgenitꝰ vel ĩnaſcibilis nõ dic q̄d ſit: ſꝫ q̄d ñ ſit. vñ nõ ē niſi negatõ vel p̄uatõ. negatõ aũt vel p̄uatõ nõ facit niſi ꝯgnoſcē aliq̄d ſimpl̄r nec oñdit aliquã dignitatē vel ꝑfectõeꝫ. vñ nõ facit notõeꝫ vl̄ ꝓprietatē. ſic enim eēnt infinite ꝓprietates: ſic̄ ꝙ non ē filiꝰ: ꝙ nõ eſt. ſ. ſ. ¶ Ad ꝺ notande ſunt pl̄ium opiniones. q̄dã dicũt ꝙ ĩnaſcibilitas ē q̄dã ꝓprietas q̄ ineſt patri. ex eo ꝙ ip̄e a nl̄lo ē: ⁊ alij ſũt ab eo. ¶ Sꝫ ꝯ. ꝙ ip̄e a nullo ē hec negatõ ē. ꝙ alij ab ip̄o ſũt affirmatio ē. ſꝫ ex affirmatõe ⁊ negatõe nl̄ ē: cũ negatõ nl̄ ſit. ḡ ĩnaſcibilitas nõ ē ꝓprietas ex illis exñs. ¶ Item ꝙ alij ſint a pr̄e ꝺ in alijs ē nõ in pr̄e. ḡ ex ꝺ nõ dꝫ eē aliq̄ ꝓprietas i pr̄e ſꝫ in alijs. ¶ Iteꝫ ſi aliq̄ ꝓprietas ineſt pr̄i ex eo ꝙ ipſe ē a nullo ⁊ alie ꝑſone ab ip̄o ſũt: eadē rõne aliq̄ ꝓprietas ineſt. ſ. ſ. ex eo ꝙ nl̄la ē ab ip̄o ⁊ ip̄e ē ab alijs. Et ſil̄r ꝓprietas aliq̄ ineſt filio ex eo ꝙ ip̄e ē ab aliq̄: ⁊ alij ab eo ⁊ ita erũt pl̄es q̄ͣ diſtincte ſunt notiões. Propt̄ ꝺ expo.

nūt ꝙ ſic intelligēdū ē. Innaſcibilitas ē ꝓprietas que ineſt pr̄i ex eo ꝙ ipē a nullo ē. ⁊ ipē ē principiū aliorū. vel ꝑ generatōem vel ꝑ ſpiratōem vel ꝑ creatōeꝫ. ergo ſm hec innaſcibilitas nō ē aliqua notio alia generatōne vel ſpiratōe. ¶ Alij dicūt ꝙ innaſcibilitas ē vniuerſalis autoritas ſiue pricipalitas q̄ ī ſolo pr̄e ē. eēntia aūt diuina nō hꝫ autoritatē niſi reſpectu creaturarū. ¶ Sed ꝯ. aut dr̄ vniuerſalis pricipalitas qꝛ pr̄ ē oīm. aut quia vniuerſaliter intellecta. ſi primo mō: ḡ principalitas illa vniuerſalis nō ē aliud ꝙ̄ generatio vl̄ ſpiratio vel creatio. Si dicat̄ vniuerſalis pricipalitas qꝛ vniuerſaliter intelligit̄ nō ꝓpter h̄ erit alia notio ꝙ̄ generatio vel ſpiratio vel creatio. niſi ponat̄ hō cōis qui n̄ ſit ſortes nec plato ⁊ ſic de alijs: ſ; h̄ nihil ē. ¶ Alij dicūt ꝙ innaſcibilitas ē fontalis plenitudo q̄ ē in pr̄e et nō ē ad aliqd. ſicut grāmatica lꝫ ſit alicuiꝰ: nō tñ ē ad aliqd. ita fontalis plenitudo licꝫ ſit alicuiꝰ plenitudo: nō tñ ē ad aliqd. Sꝫ ꝯ dicit aug. quicqd dr̄ de deo. aut dr̄ ſm eēntiam aut ſm relatōeꝫ. ḡ fontalis plenitudo ſi nō dicat̄ de pr̄e ſm relatōem: dicet̄ de eo ſm eēntiaꝫ. ḡ fontalis plenitudo dr̄ de eēntia diuīa. ḡ ⁊ innaſcibilitas et h̄ falſū. ¶ Itē fons inq̄tū fons hꝫ fluere. ḡ ē ad aliquid. ¶ Alij dicūt ꝙ innaſcibilitas ē notio pr̄is per modū priuatōis. Eſt eñ innaſcibilitas priuatio eſſendi ab alio in eo a quo ſunt oēs alij. ſꝫ in pr̄e dignitas ē a quo ſunt oēs alij nō eē ab alio. ſicut dignitas ē alicui regi nō habere regnū ab alio. ⁊ ꝑ hoc diſtinguit̄ pr̄ ab alijs ꝑſonis ſicut ouis nō ſignata ab alia oue ſignata. Nec ſequit̄ paſſio xp̄i ē articulus quidā. ḡ paſſio xp̄i ē ⁊ ꝙ ita ſit: videt̄ ꝑ aug. q dicit. ꝙ ingenitus non dic̄ de pr̄e quid ſit ſ; quid nō ſit. ⁊ ꝓpoſitio illa ꝑuatiua non mutat ꝑdicamētū. Preſto. etiā dicit ꝙ ſicut riſibile ꝓpriū ē hoīs: ita n̄ riſibile ꝓpriū ē n̄ hoīſ. ⁊ ita negatō diſtinctia ē. Nota ḡ primo ī quocūqꝫ genere ꝑ negatōeꝫ determinari oportet. ꝙ nō eo ꝙ habeāt imꝑfectōem vl̄ defectū: ſ; qꝛ nō habēt alia priora ante ſe quibꝰ notificet̄ur. ſiue qꝛ nr̄ intellectus nō ē potēs hoc intelligere vl̄ manifeſtare ꝓut ſunt ī ſua natura. Vñ dicit phs ꝙ ſic oculus noctue ad luceꝫ diei ſe habet: ita intellectus nr̄ ad nature manifeſtiſſima. Iō dicit damaſce. ꝙ de deo poſſibile ē ſcire qd nō ē. quid ē aūt ē impoſſibile. ſm h̄ dicit boetiꝰ ī li. de duabꝰ naturis ꝙ deuꝫ cognoſcimus ꝑuatōne. Silr̄ phs diffiniēs ſubſtātiaꝫ dic̄ eē ipm ens nō ī alio. qm ſi diceretur ꝙ ē ꝑ ſe. ⁊ quereret̄ qd ē ens ꝑ ſe: oporteret ꝑ negatōes declarare. Iō entia prima et ꝑfectiſſima oportet negatōe determiare. nō ꝙ ille negatōes oñdant defectū ī eis. ſ; qꝛ nos nō poſſumꝰ intelligē qd ſubeſt negatōibꝰ ꝙ ē ens ꝑfectiſſimū. Innaſcibilis ḡ cū dr̄ notio pr̄is nō denotat defectū: ſ; potius ꝑfectōem q̄ ſignat̄ cū dr̄ pr̄ ē a ſe. ſꝫ qꝛ h̄ nō poſſumꝰ intelligere quō aliquid ē a ſe: negatōe determinamꝰ. Si aūt quereret̄ q̄ eēt ꝑfectior ſm rōem intelligētie notio pr̄is innaſcibilitas aut pr̄nitas. dōm ꝙ innaſcibilitas quātū ē ex pte rei. pr̄nitas vō quātum ē ex pte intelligētie nr̄e. hoc eñ eſt q̄rere. cū deus ſit ens ꝑfectiſſimū. vtrū magis ei debeat attribui ꝑfectio ꝙ nō ē ab alio. vel ꝙ ē principium et cauſa aliorū. et forte ſm vtrūqꝫ determinatur ſumma ꝑfectio ī ipō. ſ; differēter ꝑ vnum q̄tum ad ſubſtantiam: ꝑ alterum q̄tum ad virtutem ſiue potentiam.

Membrum tercium

Queſtio ꝯſequēs ē. vtrū innaſcibilitas ſit ꝓprietas pr̄is ꝙ ſic videt̄. qꝛ ſufficienter diſtiguit ꝑſonā pr̄is ab oī alia ꝑſona. ḡ ē ꝓprietas. ¶ Cōtra. pr̄ dr̄ ingenitꝰ: eo ꝙ nō ē ens ab alio ꝑ generatōem. ſ; h̄ ſilr̄ ꝯuenit ſpūiſancto. ḡ nō ē ꝓpriū pr̄i ſ; cōe pr̄i ⁊ ſpūiſancto eē ingenitū. ¶ Itē videt̄ ꝙ ingenitꝰ ſm ꝙ dr̄ negatiue ꝯuenit eſſentie. qꝛ eēntia nō ē ens ab alio. ḡ nō ē ꝓpria notio pr̄is. ¶ Iteꝫ ſi innaſcibilitas diſtiguit pr̄em: ad qd erit alia ꝓprietas diſtinguēs? ¶ Itē q̄ prius diſtinguit ꝑſonam pr̄is. innaſcibilitas aut paternitas? ¶ Itē cū ꝓcedē nō ꝯueniat pr̄i ſicut nec naſci. q̄re aſſignat̄ ꝓprietas patri ꝑ priuatōem natiuitatis. ſ. innaſcibilitas: ⁊ nō ſimiliter ꝑ priuatōem ꝓceſſionis vt ꝓceſſibilitas? ¶ Rñſio. ingenitus ſic̄ ⁊ ignorātia dr̄ duplr̄. negatiue: ⁊ q̄i ꝯtrarie. primo mō ꝯuenit pr̄i. ſecūdo mō ꝯuenit ſpūiſancto ⁊ iō ingenitus nō pōt eē cōis notio vtriqꝫ. cū dicat̄ de eis mltipliciter. nec iterū ingenitus ꝓut dr̄ q̄i ꝯtrarie idē habēs ꝓprietatē diſtinctā ⁊ q̄i ꝯtrariā generatōni ē alia notio a ꝓceſſiōe. ſpūs eī ſcs̄ eo ꝙ ꝓcedit ab alio ꝑ ſpiratōeꝫ: ē ingenitꝰ. ¶ Ad aliud dōm. ꝙ nō ens ab alio dr̄ duplr̄. aut qꝛ nllō mō eſt ens ab alio nec in ſe nec ī alio aut nō ens ab alio ī ſe: tñ ē ab alio ī alio. primo mō ꝯuēit eēntie: ⁊ eſt pr̄is ꝓprietas. Scdō mō ꝯuenit eēntie cū determiatōe: et ſic nō ē ꝓprietas pr̄is. vt ſit ſēſus eēntia ē ī filio a pr̄e. ¶ Ad aliud dicēdū qꝛ inaſcibilitas nō dicit habitudinē ad alias ꝑſonas. cū ſit habitudo pr̄is ad filiū vna: ⁊ ad ſpm̄ſcm̄ alia. q̄re ncēe fuerūt due notōes q̄ diceret has hītudies. ¶ Ad aliud dicēdū. ꝙ priꝰ dr̄ duplr̄ añ qd nichil: vel qd ꝓximiꝰ. per priꝰ ergo diſtiguit innaſcibilitas: qꝛ nichil añ. ſ; pr̄nitas īmediatiꝰ ⁊ ꝓximiꝰ. ¶ Ad aliud dicēdū ſic̄ dcm̄ ē priꝰ d ſpiratōe. vl̄ dicēdū ꝙ īnaſcibilitas ſm ītellc̄e rōnē dic̄ nō ens ab alio ꝑ gēratōeꝫ. pt̄ ergo fieri negatio ſimplr̄ vt neget̄ eē ab alio: ⁊ ſic īcludit ī ſe īgēratōeꝫ ⁊ ꝓceſſiōeꝫ. ⁊ ſic ē ꝓprietas pr̄is. vl̄ pt̄ fieri abnegatō hꝰ totiꝰ eē ab alio ꝑ gēratōeꝫ: et ſic n̄ ē ꝓprietas pr̄is. ſic eñ in ꝓceſſiōalitas eēt pr̄i ꝓprietas. Sꝫ illud ſolutuꝫ eſt pleniꝰ in q̄ſtiōe de nūero notionum.

Membrū quartum

Poſtea q̄rit̄ an īnaſcibilitas ſit eadē notō q̄ ſit pr̄nitas vel alia? Qꝫ alia probat aug. qꝛ ſi pr̄ nūq̄ genuiſſꝫ filiū nihilominꝰ eēt ingenitꝰ vel innaſcibilis. ſ; ſi nō genuiſſet nō eēt pr̄. ḡ n̄ eēt pr̄nitas. ſ; innaſcibilitas eēt. ḡ innaſcibilitas ꝓprie ē alia notio ꝙ̄ pr̄nitas. ¶ Cōtra. videt̄. prima ꝓpoſitio ē falſa. qꝛ ſi pr̄ nūq̄ genuiſſet: n̄ eēt pr̄. qꝛ nō eēt pr̄nitas: ⁊ ita nō eēt ꝑſona. qꝛ pr̄nitas facit hāc ꝑſonā. ⁊ ita ſi pr̄ nūq̄ genuiſſet: ſimpliciter n̄ eēt. ⁊ ita nō eēt ingenitꝰ vel naſcibilis. ¶ Itē cū dr̄ inaſcibilis vel ingenitꝰ. ⁊ cū dr̄ pr̄: dr̄ eadē ꝑſona. ḡ idē ē dicē pr̄em et ingenitū. ¶ Itē cū ī ꝑſona ſit oīmoda ſimplicitas nihil ē ī pr̄e qd non ſit pr̄. ḡ pr̄nitas ē pater. ḡ ſimilr̄ ꝓpter omnimodā ſimplicitatē paternitas ē quicqd ē ī patre. ḡ paternitas ē innaſcibilitas. ¶ It ſimplicitas eſſentie tāta eſt ꝙ facit omnia eēntialia eadem. ḡ ſimplicitas ꝑſone facit omnia notionalia eadē. ¶ Iteꝫ in filio naſcibilitas ⁊ filiatio ſunt eadem: ḡ ſimiliter ī patre innaſcibilitas ⁊ paternitas ſunt idem. ¶ Itē ſuppoſito ſm hylariuꝫ ꝙ innaſcibilitas dicat idem quod non ens ab alio a quo alius. ſic ergo innaſcibilis eſt idem ꝙ autor. ſed pater nō eſt autor niſi per paternitatem aut ſpirationem. ergo innaſcibilitas erit idem qd paternitas vel cōmunis ſpiratio ¶ Reſponſio. ad primum ꝙ auguſtinus non habuit reſpectum ad naturaꝫ eſſendi: ſed ad naturā intelligendi. cōcedimus enim ꝙ ſi pr̄ nō genuiſſet: nō eſſet. ſed intellecto ꝙ nō genuit: bene poteſt intelligi ꝙ ſit ingenitus innaſcibilis. quia intellecta innaſcibilitate non intelligit̄ paternitas adminus diſtincte. ¶ Ad aliud dicendum. ꝙ alia eſt proprietas innaſcibilitas: alia paternitas. hec eñ dicit ꝓprietatem qua non eſt ab alio: illa qua alius ab ipō ꝑ generationeꝫ. ¶ Qd obijcit ꝙ innaſcibilitas et pr̄ ſunt idē. dōm ꝙ idem ſunt ꝑſonaliter nō idē notionaliter. Eadem enim et vna ē perſona cui conueniunt he due

ꝓprietates:nō tñ eadem notio.qꝛ nō eadeꝫ hītudine ei cōueniūt. ¶ Ad aliud dōm. ꝙ ſimplicitas eēntie nō tollit relatōem vel hitudiem qꝛ nō detrahit eiꝰ ſimplicitati:ita nec ſimplicitas pſone nō tollit pluralitatē notionū vel differentē hitudiem pſone. Nec eſt ſīle ꝙ ſimplicitas eēntie facit eēntialia eadē.qꝛ nō poſſet eē dr̄ia in eēntialibꝫ cū ſimplicitate eēntie.ſ cū ſimplicitate pſone pt̄ eē dr̄ia hitudinū. ¶ Ad aliud qđ obī. ꝙ ſunt ideꝫ in filio naſcibilitas et filiatio.dōm ꝙ idem ſūt dr̄ia ſolum noīe.ſ filiatio duo dicit.eē ab alio ꝑ generatōem. eſſe ab alio nō eſt dignitatis:ſ ꝙ ꝑ generatōꝫ h̄ ē dignitatis.et idō et notō. Silr̄ ī patre duo ſūt ꝙ nō ab alio eſt ꝯ illud ꝙ filiꝰ ē ab alio:eē aūt nō ab alio dignitatis eſt:et iō notio ē. Itē ꝙ aliꝰ ab eo ꝑ geneātōꝫ digtatis ē Item pr̄nitas notio pr̄is ē.ideo in pr̄e ſunt due notiones:in filio nō niſi vna. ¶ Ad vltimum dōm. ꝙ auctor dr̄ eēntialit̄ tota trinitas reſpectu creat̄e. dicit̄ etiā notionalit̄:et hoc triplr̄.dicit em̄ qñꝫ īnaſcibilitatē.vt cū dicit̄ pr̄ eſt auctor abſolute:hoc ē nō ab alio. ſicut dicitur maior. Qñꝫ vō auctor dic paternitatē. vt cū dicit̄ pater eſt auctor filij:qñꝫ vō ſpiratōꝫ vt cū dicit̄ auctor reſpectu ſpūſſcti. Ex p̄dictis pꝫ. ꝙ deceptꝰ fuit arrius ſicut oñdit aug. v. de trini. volens ꝓbare ꝙ pater fuit maior filio hac argumētatōe.pr̄ eſt īnaſcibilis vel īgenitus.filiꝰ ē genitus:ergo pr̄ eſt maior filio. non valet hec argumētatio ꝓpt̄ cōmutatōem p̄dicamēti.qꝛ īnaſcibilis ptinet ad p̄dicamētū relatōis.maior ptinet ad p̄dicamētū ſubſtātie:cū ſit adiectiuū quātitatiuū. Dicūt ḡ ꝙ īnaſcibilitas notō:ē priuatiuū in eo a q̄ fluit qcqd pt̄ fluē.ſ notio ē in pr̄e:qꝛ ꝑ eā ꝯgnoſcit̄ pr̄ et diſcernit̄. ꝓprietas ē:qꝛ ei ſoli ꝯueīt.ſi eī eēnt due pſone ī deitate quarū vtraqꝫ nō eēt ab alia:nō eēt ſūma germanitas et ſūma iocūditas ibi. Sciēdū etiā ꝙ cū dr̄ pr̄ ē auctor filij et ſpūſſcti h̄ nomē auctor ſignificat coīter paternitatē ⁊ ſpiratōꝫ.et p̄terea īnaſcibilitatē.qꝛ ꝓut auctoritas dr̄ eē ī ſolo pr̄e:tātū valet auctor quātū principium ſine principio.

Membrum quintum

Restat q̄rē vtrū remota ꝑ itellectū pr̄nitate:poſſit itelligi pr̄ ī proprietate īnaſcibilitatis. Ad qđ obr̄ vbo aug. ſi pr̄ nō genuiſſet filiū. nihilomiꝰ eēt īgenitꝰ vl' īnaſcibilis. Vidē em̄ ꝙ ſit vera ſimplr̄.qꝛ dic dñs Io. viij. ē pr̄ meꝰ q glīficat me quē vos dicitis qꝛ deꝰ veſter ē. ḡ pr̄em nouerūt iudei.ſ nō inquātū pr̄:qꝛ iudei ñ diſtinguūt pſonas ḡ inquātū inaſcibilis.et ita cognoſcit̄ ille q ē pr̄ inquātū inaſcibilis vel ingeītus ſine pr̄nitate. ¶ Itē iudei et gētiles phi cōcedūt iſtā. ille q ē a nllo creauit te.ḡ ille q ē inaſcibil' creauit te.de pr̄e vō inquātū eſt pr̄ nihil ſciūt:ḡ quātū ad illos nō intellecta paternitate vera eſt hec iſte creauit te.demonſtrato illo q eſt innaſcibilis.ergo pater et ſi nō genuiſſet filiū: nihilominus eſſet ille qui eſt innaſcibilis.ergo nihilomiꝰ eēt pſona.qꝛ iſte terminꝰ ille qui ē:ſupponere nō pt̄ niſi ꝓ pſona. ¶ Itē dicūt ꝙ inaſcibil' ē notio eius a q̄ qcqd fluit fluere pt̄.aut ergo inaſcibilis dicit principiū a q̄ fluunt oīa vel poſſunt oīa fluē.ſi prio mō:ergo innaſcibilis dicit fluxū filij.ergo pr̄nitatē.ergo pr̄ ſcḋm ꝙ pr̄ generat.⁊ hoc falſū.ſi inaſcibilis dicit principiū a quo poſſunt fluere oīa:ergo dicit pr̄em nō ꝓut ē pr̄:ſ ꝓut pt̄ generare et ſi nō generet. Inde ſic iſte eſt innaſcibil' ergo iſte pt̄ generare.ergo iſte ē:et ita verū eſt ſimplr̄. ꝙ q̄uis pr̄ nō genuiſſet:nihilomiꝰ eſſet et eſſet ingenitꝰ ¶ Itē p̄dicta poſitō nō mutat ſuppoſitōem terminoꝝ. ergo cū dicit̄ ille qui eſt pater poteſt generare. iſte terminus qui eſt.ſupponit tñ pro vna perſona. quia in trinitate non eſt niſi vna perſona que poſſit generare.ergo ſupponit tñ pro pſona illa.⁊ ita pater et ſi ñ genuiſſet nihilominus eſſet hec perſona. ¶ Contra.ſi pater non genuiſſet non haberet paternitatem. et ita non haberet eſſe perſonale:cum paternitas faciat. pſonam. nec haberet eſſe notionale.cum non eſſet perſona.licet ergo eſſet:eſſet niſi eſſentia.id eſt non haberet eſſe niſi eſſentiale:ergo non poſſet generare quia eſſentia non poteſt generare. ¶ Item ſi iſte demonſtrato patre quia poteſt generare eſt: eadem ratione demonſtrato filio quia poteſt generari eſt.et ſi hoc.ergo filius eſt. ergo pater eſt pater.ergo non poteſt intelligi poſſe generare quin genuerit. ¶ Reſponſio ſicut dictuꝫ eſt.ſi reſpectus habeatur ad naturam et eſſentiaꝫ rei diuine:falſum eſt quod dicit auguſtinus quia ſcḋm naturam reꝝ diuinarum ſi pater poteſt generare generat.cum ſciat et velit. Unde ſi non generat:non poteſt generare.⁊ ita ſi non genuiſſet non eſſet. Vel poteſt haberi reſpectus ad naturam intellectus fidei vel ad naturam intellectus humani methaphorici.ſi ad naturam intellectus fidei:iterum falſum eſt.ponit em̄ intellectus fidei ꝙ ſi poteſt generare generat. Sed habito reſpectu ad naturam intellectus humani methaphorici verum ē qđ dicit Auguſtinus.loquendo de diuinis ſicut loqmur de humanis. Adam em̄ et ſi nulluꝫ genuiſſet:nihilominus eſſet ingenitus. Item licet pater non haberet paternitatem in actu:tamen haberet eſſe pſonale et diſtingueretur ab ipſo paternitate exiſtēte in impotētia. ꝑ h̄ ꝙ dico potēs generare. ¶ Ad vltimo obiectū dōm. ꝙ ñ valet hec argumētatio.pr̄ qꝛ poteſt generare eſt: ergo filiꝰ.qꝛ pt̄ generari ē.qꝛ potētia generandi actiue ſeqt̄ eē rei vel cōcomitat̄:ſed potētia generādi paſſiue precedit eſſe rei.

Additio

Hic eſt qđ addēda de vbo hylarij. Dicit em̄ ī libro de ſynodis.ſi qs inaſcibilē ⁊ ſine inicō dicat filiū: ꝙ duo ſine pricipio ⁊ duo īnaſcibilia:et duo īnata dicēs.duos faciēs deos: anathema ſit.q̄rit̄ q̄re magis q poīt duos īnaſcibl'es poīt duos eē deos:ꝙ̄ q ponit duos eē filios. Rñſio q duos īnaſcibiles poīt. ꝓuat ordiem ī diuis.ſigficat em̄ ꝙ duo ſūt q̄ꝝ vterqꝫ ē deꝰ ⁊ neut̄ ab alio.q vō duos filios poīt vt ſcꝫ ſpūſſcīs dicat̄ filiꝰ filij:nō remouet ordiem:vñ nō remouet vnitatem ſubſtātie.

Queſtio.lxx. de principio et notōnibꝫ nō cōnotātibꝫ effectū in creatura.

Conſequentia ordinis reqrit vt p̄termiſſa inqſitōe de noībus pr̄nitatis filiatōis ꝓceſſiōis q̄ patent ex p̄dictis t̄ctatu de noībꝫ ꝓprijs pſonaꝝ. Quer̄dū ē de notōe cōi ſcḋm quā pr̄ et filiꝰ ſpirāt ſpm̄ſctm̄.rōe cuiꝰ pr̄ dr̄ principiū ſpūſſ.ſilr̄ et filiꝰ Ad faciliorē vō ītelligētiā erit īqſitōis hic modꝰ. Primo de intētōe pricipij dicta ī diuis multiplr̄. Scḋo de intentōe pricipij dicta eēntialit̄. Tercio de ītētōe principij dicta notionaliter.

Membrum primum

Ad primū notādū ꝙ h̄ nomē pricipiū ī diuinis accipit̄ tripl'r. Uno mō dr̄ pr̄ principium filij ꝑ generatōꝫ. Alio mō dr̄ pr̄ cū filio pricipiū ſpūſſ. ꝑ ſpiratōꝫ. Tercō mō dr̄ pricipiū cōiter pr̄ cū filio et ſpū vniuerſe creat̄e ꝑ creatōꝫ. Prio mō nomē pricipij ſoli pr̄i ꝯuenit. Scḋo mō pr̄i ⁊ filio. Tercio mō vnicuiqꝫ pſone. ¶ Circa h̄ dubitat̄ ml'tipl'r.⁊ prio vtrū h̄ nomē pricipiū ſcḋm tres mōs p̄dictos dicat̄ equoce. Scḋo cui prio ꝯueīt rō pricipij. ¶ Ad pimū ſic.pl'alitas vel paucitas ſuppoitoꝝ ñ mutat rōꝫ termi.ſ pricipiū ꝓut ſic dr̄ ñ differt niſi ſcḋm paucitatē et pl'alitatē ſuppoitoꝝ:ḡ ⁊c. ¶ Cont̄. vnū em̄

vni opponit̃ vno genere oppoſitõnis: ſ̃ diuerſa ſunt que relatiue dicunt̃ ad p̃ncipiũ put ſic tripl'r dr̃: ḡ p̃ncipiũ dictũ ad illa dr̃ multipl'r. ¶ Item p̃ncipiũ ordinẽ deno- tat ſ̃ p̃ncipiũ vno mõ dic ordinẽ tp̃alẽ: alio mõ dic ordi nem eternũ: ſ̃ eternũ et tp̃ale nõ p̃nt vniuocari. ¶ Rñ. nõ dr̃ vniuoce ſ̃ ſm analogiã. et ħ eſt ſm pri⁹ ⁊ poſteri- us ſm intelligẽtie rõnem: eẽ em̃ principiũ alicui⁹ idẽ eſt qđ origo ad illud. origo aũt ad aliũ erat de ſuba aut nõ de ſuba. ſi nõ de ſuba: ſic dr̃ principiũ creature ip̃a t̃ni- tas. ſi de ſuba: aut ḡ eſt origo p modũ nat̃e ⁊ p genera- tionẽ. et ħ mõ pr̃ eſt p̃ncipiũ filij. aut p modũ volunta- tis et ſpiratõnez: et ħ mõ pater et fili⁹ ſunt p̃ncipiũ. ſ. ſ. ¶ Ad aliud qđ obijcit̃. dđm q̃ p̃ncipiũ nõ differt ſolum ſm paucioritatẽ ⁊ pluralitatẽ ſuppoſitoꝝ: ſ̃ ſm rõnem principij. eo q̃ principiũ vno mõ eſt de ſba ſua pducẽs alterũ: alio mõ de nihilo. ſ̃ pducere de ſe et de alio ſunt actus differẽtes ⁊ ſm rõnem ⁊ ſm diffinitõnem.

Iterum queritur .§. j.

cui p̃mo pueniat rõ p̃ncipij? Ad qđ p̃t dici abſolute. q̃ principiũ dr̃ ſm pri⁹ de p̃ncipio generatõnis q̃ de p̃nci pio creatõis. tñ q̃ ad hũanã intelligentiã ecõuerſo eſt. q2 ordinẽ eternoꝝ nõ poſſum⁹ pgnoſcẽ niſi p ordinẽ cre aturaꝝ. ¶ Iuxta ħ q̃rit̃ cũ dicat̃ de p̃re q̃ ẽ principium filij et. ſ. ſ. vtrũ ſil'r poſſit dici q̃ ẽ pri⁹ his vel añ. ¶ Itez querit̃ vtrũ p̃ncipiũ put dr̃ eſſential'r pri⁹ ſit ſm rõnem intelligẽtie: q̃ p̃cipiũ ſm q̃ dr̃ notõnal'r: q̃ ſic videt̃: q2 ſm illũ modũ tenet̃ p̃ncipiũ eẽntial'r. ⁊ ſm alios mo dos pſonal'r vel notõnal'r: ḡ cũ eẽntia ſm rõem intelli- gentie pri⁹ ſit q̃ pſona vel notõ: p̃ncipiũ ſm illũ moduz dictũ erit priuſq̃ ſm alios modos. ¶ Preterea p̃'ius ẽ illo mõ q2 pluribꝫ puenit. ¶ Contra. ħ mõ p̃ncipiũ dr̃ ex tp̃e: ſ̃ p̃ncipiũ ſm alios modos ab eterno: eternũ at̃ pri⁹ ẽ tp̃ali. ¶ Item generare et ſpirare pri⁹ ſunt q̃ crea- re. et ita videtur q̃ p̃ncipiũ dictũ eẽntial'r poſterius ſit ſm rõez intelligẽtie. ¶ Rñ. q̃ nõ dr̃ in diuis pri⁹ v'l añ ſ̃ p̃ncipiũ. q2 ħ nomẽ p̃ncipiũ nõ dic ordinẽ tp̃is ſ̃ ma- gis nature: ſ̃ hec nõia pri⁹ et añ ſm ſuã inſtitutõnez di- cũt ordinẽ tp̃is. vñ nunq̃ aliũ ordinẽ ſignificãt niſi tra hant̃ p adiunctũ ad aliuz ordinẽ: vt pri⁹ natura vel cã. ¶ Ad aliud dđm. q̃ duplex ẽ ordo intelligẽtie. vn⁹ ſm apprehẽſionẽ nat̃alis rõnis. ⁊ ĩ hac via pri⁹ ẽ intẽtio p̃n cipij accepti eẽntial'r q̃ notõnal'r. Rõ ei naturalis pri- us accipit de eẽntia q̃ ſit p̃ncipiũ q̃ intelligat in diuis pſonã pſone p̃ncipiũ. Ali⁹ ẽ ſm apprehẽſionẽ fidei. et in hac via pri⁹ ẽ intentõ p̃ncipij accepta notõnal'r. pri⁹ em̃ fides dic pſonã pſone p̃ncipiũ de ſba. poſtmoduz dicet pſonas creat̃e eẽ vnũ p̃ncipiũ nõ de ſba. Vñ hyl'. de ſy- nodis dictur⁹ vnã catholic⁹ ſbaz p̃ris ⁊ filij nõ inde in- cipiat neq̃ ħ q̃ſi maximũ teneat tanq̃ ſine ħ vera fides nulla ſit tuto vnaz ſbaz dicet: cũ añdixerit pr̃ igenit⁹ ẽ: filius nat⁹ eſt.

Membrũ ſecundũ

Conſeq̃nter q̃rit̃ de intentõe p̃ncipij dcta eẽntial'r. Et q̃runt̃ duo. Prio vtꝝ inten- tio p̃ncipij dicat̃ ab et̃no v'l ex tp̃e. Secũ do vtꝝ pr̃ ⁊ fili⁹ et. ſ. ſ. ſint vnũ p̃ncipiũ creat̃e vel p̃l'a.

Articul⁹ primus

Ad p̃mũ q̃rit̃ vtrũ ħ nomẽ p̃ncipiũ dictum eẽntial'r dicat̃ ab et̃no? ⁊ dr̃ in. j. ſen. q̃ ñ q2 ñ dr̃ p̃cipiũ niſi ad creat̃as. vñ cũ creat̃e eẽ ceperũt: ce- pit eẽ p̃ncipiũ creaturaꝝ. ¶ Cont̃. de⁹ pditor ẽ ab et̃no vñ in ymno. et̃ne rerũ pditor: ḡ ẽ p̃ncipium ab eterno. ¶ Itẽ ab et̃no fuer̃t creat̃e in deo: ſ̃ nõ fuerũt in eo niſi ſic in cã vel p̃ncipio: ḡ de⁹ ab et̃no fuit p̃cipiũ ⁊ cauſa ¶ Rñ. q̃ nõ ſeq̃t̃ ẽ p̃cipiũ et̃nũ ḡ ẽ p̃cipiuz ab et̃no. In p̃ria ei notat̃ et̃nitas reſpc̃tu ſuppoiti: ĩ pcluſiõe ṽo notat̃ r̃ſpectu effc̃t⁹ pnõti ĩ creat̃a. ¶ Sz p̃. xp̃c ſm aug. dr̃ hõ recens ⁊ de⁹ et̃nus. ḡ dr̃ hõ ex tp̃e: de⁹ ab et̃no. ſ̃ pſtat q̃ rõne ſuppoſiti nõ diceret̃ hõ ex tp̃e ab eteruo: q2 ſuppoſitũ eſt pſona et̃na: ſ̃ rõe forme hũane dr̃ hõ re cens ſiue ex tp̃e: ḡ ſil'r non dicetur rõne ſuppoſiti pditor etern⁹. ¶ Rñ. q̃ hoc nomẽ etern⁹ p̃t ſumi ſubſtantiẽ. et ħ nomẽ pditor qđ eſt adiectm̃ ſignificatõe p̃t ſumi adiecti- ue. et ita ħ adiectiuũ determĩabit iſtud ſubſtantm̃ et̃n⁹. ⁊ ſic hec ppoſitõ ẽ vera; de⁹ eſt etern⁹ pditor. i. etern⁹ q̃ pdi dit. ſi ṽo ecõuerſo pditor ſumat̃ ſubſtantiẽ: etern⁹ adiecti ue: falſa ẽ. et eſt ſenſus: eſt etern⁹ pditor. i. eternaliter cõ- didit. Et ſm ħ verũ eſt qđ dic aug⁹. q̃ xp̃c ẽ recens hõ. i. recenter hõ. ¶ Sed iterũ ptra. ego ſum alpha ⁊ o princi- piũ ⁊ finis. j. apoca. ſ̃ finis ẽ ineternũ: ḡ principiũ eſt ab eterno. ¶ Rñ. Nõia que cõnotant aliq̃d in creatura. aut pnotant reſpectũ vt dñs dñator: aut effectum vt miſeri- cors creator et hmõi. in his ḡ que pnotãt reſpectũ vel ef- fectũ diſtinguendũ eſt. q̃a aut dicũt in actu: aut in habi- tu. ď illis que pnotant in habitu: põt dici q̃ pueniũt ṽo ab eterno. notat̃ em̃ habitudo dominij ad ſeruũ cum dici tur dñs ab eterno: ſ̃ nõ põt dici dñator ab eterno: q̃a nõ hũit ſeruũ ab eterno. dicendũ ḡ ſi de⁹ dicat̃ p̃ncipiuz ab- ſolute: p̃t dici p̃cipiũ ab et̃no. q2 nõ dic effectũ in actu: ſ̃ in hitu. ſ̃ ſi dicat̃ c determĩatõe vt dicat̃ p̃cipiũ creat̃e: ñ p̃t dici ab eterno.

Articulus .ij.

Deinde q̃rit̃ vtrũ pr̃ ⁊ fili⁹ ſint vnũ p̃cipium creature vel p̃l'a. Et q̃ vnũ: p3 p aug. dicentẽ vnũ p̃cipiũ ad creaturã cũ p̃re ⁊ filio ⁊. ſ. ſ. nõ duo p̃nci pia. Sz vr̃ apl's velle q̃ hi tres ſũt tria p̃cipia. q2 copu latõ p̃poſitionũ ñ pmittit idẽ ſig̃ficari p illa tria cum dr̃ ad Ro. xj. ex ip̃o ⁊ p ip̃z ⁊ ĩ ip̃o ſũt oĩa. ¶ Rñ. q̃ illa tria r̃latiã r̃fer̃t ad hũc t̃minũ de⁹ put ſuppoit p dr̃ſis pſois ⁊ notat̃ alia ⁊ alia hitudo p illas p̃poſitões. p̃ria ei p̃po ſitõ nõt originẽ. ſcđa rõez mediã opatõis. tercia pſerua- tionẽ. ⁊ hec tria tribꝫ pſoĩs appropriãt̃. vñ ex adiũctis re latiã t̃bunt̃ ad pſonas: ⁊ rõne illoꝝ dr̃ſoꝝ pnotatoꝝ fit copulatõ. Expoit at̃ hyl'. has p̃põnes in. iiij. ď tri. ħ mõ. nouit vnũ deũ eccl'ia ex q̃ oĩa. nouit vnũ dñm ihm xp̃z p quẽ oĩa. ab vno vniuerſoꝝ originẽ: p vnũ cũctoꝝ creati- onẽ. imo p̃tatẽ nl' differentẽ ab actore venerat̃ et ĩtellige q̃ hec ẽ p̃tas gubnãdi. ex his p3 q̃ pr̃ ⁊ fili⁹ ⁊. ſ. ſ. ſũt vnũ p̃cipiũ creat̃e: lz approprieť ſb q̃dã rõe pr̃: ſb q̃dã filio: ſub q̃dã. ſ. ſ.

Membrũ tercium

Conſeq̃nt̃ q̃rit̃ de ĩtentõe p̃ncipij ſũpta no- tional'r. circa qđ p̃io q̃rẽdũ ď circũlocutiõ nibꝫ q̃ ponũt̃ ſm aug. p̃ncipiũ ſine p̃n⁹ p̃n- cipiũ ď prin. ſcđo an dĩna eẽntia ſit p̃cipiũ. ſ. ſ. tercõ an pr̃ ⁊ fili⁹ ſint vnũ p̃cipiũ. ſ. ſ. q̃rto vtꝝ ſint idẽ p̃cipiũ ſ. ſ. q̃nto vtꝝ pr̃ ⁊ fili⁹ ſint vn⁹ ſpirator. ſ. ſ. Sexto ď vnita te ſpiratõis ſm quã pr̃ ⁊ fili⁹ ſũt principiũ. ſ. ſ.

Articul⁹ primus

Circa p̃mũ nõ q̃ di. xxxix. j. ſent. ĩ fine p̃mi. c. pcludr̃ ſm aug. ſuppoĩta m'tiplicitate h⁹ no- mis p̃cipium pr̃ ẽ p̃ncipiũ ſine p̃n. fili⁹ p̃ncipiũ de p̃n. ſ. ſ. p̃ncipiũ ď vtroq̃. Querit̃ ḡ cum dr̃ pr̃ ẽ p̃cipiũ ſine p̃ncipio vtꝝ p̃cipiũ dicat̃ eẽntial'r v'l notõnal'r. Nõ eẽn tialiter vt vr̃: q2 eẽntia nõ ẽ p̃ncipiũ filij. nec notõnal'r: q2 nõ p ĩnaſcibilitate ſumit̃ q2 ĩnaſcibilitas ñ dr̃ reſpectiue p̃cipiũ at̃ reſpectĩe dr̃. p p̃rnitate: q2 p̃rnitas dr̃ ſolum reſpc̃tu filij. p̃cipiũ ṽo dr̃ reſpc̃tu filij ⁊. ſ. ſ. Nec p̃t dicẽ notõez ſpiratõis: q2 ſpiratõ filio pueĩt. ñ at̃ pueĩt ei eſſe p̃cipiũ ſine prin. ¶ Sil'r q̃rit̃ cũ dr̃ fili⁹ p̃cipiũ de p̃n. vtꝝ p̃cipiũ ſtet rõe eẽntie vel rõe notõis? Rõe eẽntie ñ q2 ñ ẽ ab alio nec de p̃cipio. nec p notõe q̃ ſit ĩ filio: q2 ñ p filiatõe. filiatõ ei ſolũ ptĩet ad filiũ. ſ̃ p̃cipiũ ď p̃n. p- tĩet ad. ſ. ſ. nec p ſpiratõne: q2 coĩs ſpiratõ pueĩt p̃ri cui ñ pueĩt p̃ncipiũ de p̃n. Sil'r q̃rit̃ cũ. ſ. ſ. dr̃ p̃cipiũ ď vtro q̃ vtꝝ p̃cipiũ ſumit̃ p eẽntia v'l p notõe. p eẽntia ñ: q̃a eẽntia ñ eſt de vtroq̃. nec p notiõe: q2. ſ. ſ. nõ dr̃ p̃cipiũ niſi reſpectu effc̃t⁹ in creat̃a. q̃cq̃d at̃ dic effc̃tm in creat̃a pueĩt t̃nitati: ḡ ñ ſumit̃ p notõe. ¶ Pretẽa oĩs notõ et̃na eſt. ſed. ſ. ſ. nõ eſt p̃cipiũ ab eterno ſ̃ ex p̃te vt habet̃ ſu- pra. ¶ Rñ. p̃prietates ſiue notões aliq̃n ſignificantur

diſtincte:aliquando indiſtincte. Diſtincte: vt cum dicitur p̄rnitas.filiatio.ꝓceſſio. Indiſtincte: vt cum dicit̄ principium. Cum ergo dicitur pateꝛ eſt ṗncipium ſine principio:circulatio dicit notionē p̄rnitatis et innaſcibilitatis ſed ꝯfuſe. Cum em̄ dicit̄ principiū ſine principio:dicit̄ notio innaſcibilitatis qua eſt nō ab alio. Cū vō dicit̄ principiū:dicitur a quo ali⁹. et dr̄ notio p̄rnitatis ſꝫ indiſtincte a ꝯmuni notione q̄ eſt ſpiratio.dicit̄ ergo pr̄ principiū ſine ṗncipio ſm̄ notiones.nō vnaꝫ ſꝫ plures:et ꝯfuſe ſiue indiſtincte. Silr̄ cum dicit̄ fili⁹ ṗncipiū de principio.dicit̄ ſm̄ notōnes plures ⁊ indiſtincte.cum em̄ dicit̄ de ṗncipio: dicitur ab alio. et in hꝫ dr̄ notio filiatōnis ſed indiſtincte. Cum vō dicit̄ principium.dicitur ꝙ ali⁹. et ſic dicit̄ notio ſpiratōnis: ſed indiſtincte.dicit̄ ergo filius ṗncipiū de principio notōnaliter: ſm̄ plures notōnes et indiſtincte. Cum auteꝫ dicitur ſpūſſanctus ṗncipiū de vtroqꝫ. dicendū ꝙ principium dicit eſſentiā.ſꝫ ſuppōnit ꝓ ꝑſona ſpūſcti propteꝛ adiunctū quod eſt de vtroqꝫ.ſicut cum dr̄ deus de deo. Vel dicenduꝫ ꝙ cum dr̄ principiū de vtroqꝫ duplex ordo notatur ꝑ hoc nomen ṗncipiū. ſm̄ em̄ nomen ſuum dicit ordinem ad creaturas.ſed v̇tute ꝓpoſitōnis adiūcte dicit ordinem quaſi ad prius.et hoc modo notat ordinem qui eſt ꝓceſſio:alio modo non.

Articul⁹ ſecundus

Conſequēter querit̄ an eſſentia ſit principiū ſpūſſancti. Ad quod ſic.principiuꝫ ſpūſcti eſt eſſentia:ꝗ eſſentia eſt principiuꝫ ſpūſſancti a ſimplici ꝯuerſa. ¶ Iteꝫ nōne hec eſt vera.eſſentia eſt pater filij. hic em̄ eſt ſenſus.eſſentia eſt ꝑſona generās filiū et hec eſt vera:ꝗ illa eſſentia eſt ṗncipiū filij: ergo eadeꝫ rōne eſſentia eſt ṗncipium.ſ.ſ. ¶ Ad hoc plures rn̄dent ꝙ hec falſa ſit eſſentia eſt ṗncipiū ſpūſſancti. qꝛ iſte termin⁹ ṗncipiū ſpūſſancti nō p̄dicat niſi relatōem ⁊ eſt ſenſus.eēntia eſt ſpirās ſpm̄ſctm̄.hanc etiaꝫ dicūt eſſe falſā eēntia eſt pr̄ filij:qa cum dico eſſentia eſt pat: ibi hoc vocabulum pr̄ intelligit̄ cum articulo gallice lipere.et ſm̄ hoc ē vera.ſi ſine articulo:falſa eſt.ſi addat̄ genitiu⁹:nō pōt poni niſi ſine articulo. Nobis autē videtur ſicut dixim⁹.ꝙ hec poſſit dari:eſſentia ē pr̄ filij. quia iſte termin⁹ pr̄: ſiue ponat̄ cum genitiuo ſiue ſine genitiuo p̄dicat ꝑſonā cum ꝓprietate.et tantū valet pr̄: quantū ꝑſona generans:et pr̄ filij quantū ꝑſona generans filium. Silr̄ hec pōt dari.eſſentia eſt ṗncipiū ſpirituſcti.et p̄dicat̄ ibi ꝑſona vel ꝑſone cum ꝓprietate.et ē ſenſus.eſſentia ē ṗncipiū ſpūſcti.i.ꝑſona ſpirans ſpiritūſctm̄ vel ꝑſone ſpirantes vniformiter ſpm̄ſctm̄. Sꝫ ſi inferāt ergo ſpirat.ſ.ſ.inſtantia ꝑ expoſitoriam.eēntia eſt ꝑſona ſpirās ſpm̄ſctm:ergo eſſentia ſpirat ſpiritumſanctum.

Articulus tercius

Conſeq̄nter querit̄ vtrū pateꝛ ⁊ fili⁹ ſint vnū principiū ſpūſcti. Ad qd̄ ſic yſido. in li. de trini. Non vna res ⁊ duaꝝ ꝯſubalis poteāt ab eis ꝓcedere et ſil' ineſſe:niſi vnū fuerit illi⁹ a quibꝫ ꝓcedit:ꝗ pater et filius ſunt vnū principiū ſpūſſancti. ¶ Item aug. qnto de trini. ſi qd̄ datur vel qd̄ ꝓcedit ṗncipium habet a quo dat̄ vel ꝓcedit:fatendū eſt patrem et filium vnum eſſe principiū ſpūſſancti nō duo principia. ¶ Item vna eſt ꝓprietas qua pater et filius ſūt ṗncipium ſpūſſancti,et illa ꝓprietas eſt in vtroqꝫ: ergo ille due ꝑſone ſunt principiū vnum.ſ.ſ. ¶ Item boecius in li. de trini. dicit.ꝙ phi ex ꝓprijs rōnibꝫ argumentantur. ſortes eſt homo:plato eſt homo:ergo ſortes ⁊ plato ſunt plures hoīes. Theologi vō ex ꝓprijs rōnibꝫ ſic argumentant̄.pater eſt deus:filius eſt deus.ſpūſſanctus eſt deus:ergo ſunt vnus deus. Inferunt auteꝫ phi pluraliter: ꝓpter pluralitatem humanitatum que ſunt in pluribus hominibus. theologi vō ſingulariter inferūt ꝓpter ſingularitatem diuīitatis. ergo a ſimili rōne erit inferꝛe pateꝛ eſt principiū ſpūſſancti.filius eſt principium ſpūſſancti.ergo pater et filius ſunt vnum principium ſpūſſancti. ꝓpter ſingularitatem ſpiratōnis ratiōe cui⁹ ſunt principiū ſpūſſancti. Item hoc nomen principium ſuppōnit ꝓ patre.et ratio hui⁹ eſt.quia ſpiratō cōuenit patri.ſimiliter ſuppōnit ꝓ filio:quia ſpiratio cōuenit et filio. ergo eodē modo ſuppōnit ꝓ illis duobꝫ in ſimul.ergo hec eſt vera pater et filius ſunt vnū principium ꝓ duabꝫ ꝑſonis. ¶ Contra.ṗncipium ſpūſſancti eſt demonſtrato patre. Silr̄ principiū ſpūſſancti eſt demonſtrato filio.et hoc principiū non eſt ſicut illud ṗncipium.quia pr̄ non eſt filius:ꝗ pater et filius nō ſunt vnum principiū.ſ.ſ. ¶ Item pater et fili⁹ ſunt vnū principiū.ſ.ſ.ergo ſunt vnū principiū qd̄ eſt pr̄:vel qd̄ non eſt pr̄.ſed nō qd̄ nō eſt pater;qa tūc idem poneret̄ et remoueretur.ſi vō qd̄ eſt pr̄:tūc querit̄ vtruꝫ referat ꝑſonam vel eſſentiā vel ꝓprietatē.ſed ꝯſtat ꝙ nō refert ꝑſonam:qa nō ſunt vna ꝑſona.nec eſſentiā: qa eſſentia nō eſt principiū.ſ.ſ.nec ꝓprietatem:qa ꝓprietas nō eſt principium.ſ.ſ.ſꝫ magis ꝑſona vel ꝑſone hn̄tes ꝓprietatem. ſi ꝗ illa relatio nō refert niſi ꝓ aliquo iſtoꝝ.et ꝓ quolibet eſt falſa:ergo illa locutō eſt falſa. ¶ Item obijcit̄ de eius ꝯuerſa.principiuꝫ.ſ.ſ.eſt pr̄ et filius.qa nec ꝓ ꝑſona ē vera nec ꝓ eſſentia nec ꝓprietate vt oñſum eſt ſup̄. ergo ip̄a eſt falſa. ¶ Itē nō eſt ratio q̄re hec ſit vera pater et fili⁹ ſunt vnū principiuꝫ.niſi rōne vni⁹ notōnis ſiue relatōnis q̄ eſt ſpiratio:ꝗ ſilr̄ diſtinctio notionuꝫ ſiue differentia q̄ dicunt rōnem principij in vna perſona facient vnā ꝑſonā eſſe plura ṗncipia.verbigr̄a.pr̄ ē principium filij ꝑ generatōeꝫ.pr̄ eſt principiū.ſ.ſ. ꝑ ſpirationem:ꝗ duo ṗncipia qd̄ eſt falſuꝫ. Si ꝗ pluralitas notionum ſm̄ ꝙ eſt rō principij nō facit vnā ꝑſonā eē plura principia:ꝗ vnitas notōnis nō erit rō quare plures ꝑſone ſunt vnū principiū. ¶ Ad hoc dixerūt quidā.ꝙ hec eſt vera pr̄ et fili⁹ ſunt vnū principiū.ſ.ſ.ſꝫ cū addit̄ vnum:impropria ē.nec deꝫ recipi niſi hec dictio vnū cadat in aduerbiū vl' q̄ſi ī ablatiuū vt ſit ſenſus. pr̄ ⁊ fili⁹ ſunt vnum principium ſpirituſſancti: pater ⁊ fili⁹ vniformiter principium.ſ.ſ. vel vnum.i. vna proprietate: dicūt etiā ꝙ hoc vocabulū principiū tenet̄ tm̄ adiectiue in hac circūlocutōne principiū.ſ.ſ.et ideo nō pōt ꝓprie adiūgi hec dictio vnum.nec pōt ad ipſum fieri relatō. ad vocabulū em̄ adiectiue poſitū nō fit relatō. Similiter nec ſbijci pt̄: qꝛ adiectiū adiectīe poſitū nō ſbijcit̄ et ꝑ hoc ſoluūt obiecta. ¶ Contra.om̄is termin⁹ ſuppōnit naturaliter ſm̄ exigentiaꝫ ſue forme.vt iſte termin⁹ hō ꝓ om̄i eo cui ineſt ſua hūanitas:ꝗ iſte termin⁹ principium ſuppōit nat̄alit̄ ꝓ om̄i eo cui ineſt forā a q̄ imponit̄ ſed hec eſt ꝯmunis ſpiratio.cum ergo ip̄a inſit patri ⁊ filio.ꝗ ſuppōnit naturalr̄ ꝓ p̄re et filio. ¶ Item.j.ioh. In principio erat verbū.et in nullo erat verbū in q̄ nō eſſet.ſ.ſ. ꝗ in ṗncipio erat.ſ.ſ. ita ꝙ hꝫ qd̄ dico ṗncipio accipiat̄ ꝑſonalr̄:ꝗ vel in ſuo ṗncipio vel in nō ſuo:ſed ꝯſtat ꝙ nō in nō ſuo:ꝗ in ſuo.ꝗ principiū.ſ.ſ.erat:ꝗ ṗncipiū.ſ.ſ.pt̄ ſubijci ⁊ teneri ſubſtantīe. ¶ Propterea dicunt alij ꝙ hec dictō ṗncipiuꝫ multiplr̄ ſumit̄. aliqn̄ ꝓ vna ꝑſona:vt cū dr̄ ṗncipiū filij ꝓ p̄re. Aliqn̄ vō ꝓ duabus ꝑſonis ſimul:vt cū dr̄ principiū.ſ.ſ. rōne cōis ſpiratōnis ſm̄ quā ſunt pr̄ et fili⁹ origo.ſ.ſ. vn̄ hec dictio vnū addita cū dr̄.vnū principiū.ſ.ſ.reſpiciet formā ſolum hꝫ eſt notōeꝫ.vn̄ ſenſus ē.pr̄ et fili⁹ ſunt vnū ṗncipium.ſ.ſ.id ē vna ſpiratōe ſpirant.ſ.ſ.aliqn̄ vō ꝓ tribꝫ ꝑſonis ſimul:vt cū dr̄ ṗncipiū creaturaꝝ ꝓ tota t̄nitate ¶ Ad p̄mo vō obm rn̄dent.ꝙ q̄uis hec poſſit ꝯcedi.ṗncipiū.ſ.ſ.eſt demonſtrato p̄re:nō tn̄ hec pōt ꝯcedi hꝫ ṗncipium.ſ.ſ. Et ratio hui⁹ ē.qa cuꝫ dico hoc: dico diſtinctōnem et diſcretiōem. nō aūt habet locū diſtinctō vel diſcretio vbi nō eſt ex diuerſis cauſis vnio. vn̄ queād

modū incōuenienter dicit̄ iſte deus vel aliquis deus ꝓ
patre: ⁊ alius deus ꝓ filio. ⁊ ꝓpter hoc vnitateꝫ ⁊ ſin-
gularitatem deitatis in patre ⁊ filio: eadem rōne incō
uenienter dicit̄ hoc principiū ſpūſſancti ꝓ patre: ⁊ ali
ud principiū ꝓ filio. ⁊ hoc ꝓpter vnitatem forme ipſius
principij que eſt vna ſpiratio in patre ⁊ filio. ꝓpterea n̄
ſequit̄ principiū ſcti eſt ꝓ patre. ergo hoc principiū. ¶ Ad
ſecūdum vō rn̄dendū ꝙ hoc qđ dico principiū ſpūſſcti
nō hꝫ determinatā ſuppoſitiōꝫ immo confuſaꝫ ꝓ dua-
bus pſonis ſimul. vnde non ſequit̄. ſunt vnū principiū
ſpūſſancti. ergo vnū principiū qđ eſt pater vel qđ nō ē pa-
ter. immo eſt ibi fallacia figure dictōnis a confuſa ad
determinatā. vnde notandū ꝙ relatio poſſet fieri ad ſꝫ
ꝙ dico principiū ſpūſſancti in aſcendēdo ſꝫ non deſcen
dendo. vnde in aſcendendo bene cōcederet̄ pater ⁊ filiꝰ
ſunt vnū principium ſpūſſancti qđ eſt deus. ſed qͥ i de-
ſcendendo nō admitteret̄ relatio vt diceret̄ pat̄ ⁊ filiꝰ
ſunt vnū principiū quod eſt pater vel qđ eſt filius. vt ſi
dicam iſte voces albus. ba. bū ſunt vnū nomen quod ē
adiectiuū ſꝫ recipit̄. ſꝫ nō recipit̄ ꝙ ſunt vnū nomen qđ
eſt hec vox albus. ¶ Ad illud vō qđ obijcit de eius con
uerſa. principium ſpūſſancti eſt pater ⁊ filius. dicūt ꝙ
hec dictio principiū hꝫ ſuppoſitiōeꝫ ꝓ duabꝫ perſonis
ſub vna notione. ſicut quēadmodū cuꝫ dicit̄ deus ē pa
ter ⁊ filius. hoc nomen deus ſupponit ꝓ duabꝫ pſonis
hn̄tibꝫ vnam deitateꝫ. ¶ Ad vltimū dōm. ꝙ cū dicitur
pater eſt principiū filij ⁊ principiuꝫ ſpūſſancti. notat̄ ꝙ
nō tm̄ ſit principiū pluriū pſonarū: ſꝫ etiā i pluribꝫ mo
dis. ⁊ ita nō vniuoce dicit̄ ratio principij. ⁊ ideo nō di-
cet̄ pater plura principia: qꝛ numerꝰ pluralis coitatē
exigit vniuocatiōis. Nō. n. ꝯuenient̄ dicit̄ hō ⁊ vrina
ſunt ſana. Preterea. cum dicit̄ plura principia exigitur
diuerſitas ſuppoſitoꝝ: que hic nō inuenit̄. nō ſic autem
exigit̄ vnitas ſuppoſitoꝝ cum dicit̄ ſunt vnū principiū
ſpūſſancti: quia ſenſus eſt. ſunt vnū in ſpirando.

Articulꝰ quartus

Conſequēter querit̄. vtruꝫ pater ⁊ filius ſint
ideꝫ pricipiū ſpūſſancti. qđ videt̄. ſicut hec
dictio vnū reſpicit vnā formaꝫ in prē ⁊ filio
ſcꝫ notioneꝫ. cū dico pater ⁊ filius ſunt vnū principiū
ſpūſſancti: ita hec dictio ideꝫ. ſicut. n. eſt vna notio: ita
⁊ eadeꝫ. ſ. coīs ſpiratio. ergo ſi pater ⁊ filius ſunt vnū pri-
cipiū ſpūſſ. ſunt ideꝫ principiū. ¶ Iteꝫ hec eſt vera pa
ter ⁊ filius ſunt ideꝫ in ſpirando ꝓpter idemptitatē ſpi
ratōis. ergo ſimilit̄ ſunt ideꝫ principiuꝫ: quia principiuꝫ
dicit notioneꝫ que eſt ſpiratio. ¶ Iteꝫ idem ⁊ diuerſuꝫ
condiuidūt ens. ſi ergo pater ⁊ filius nō ſunt diuerſuꝫ pri
cipiū ſpūſſ. ergo ſunt ideꝫ. ¶ Contra. nō ſequit̄ deus ge-
nuit deum: ergo vel eundē vel aliū deum. eundeꝫ n̄ admit-
titur ꝓpter diuerſitatē ſuppoſiti: aliū nō admittit̄ ꝓpter
vnitatē forme. ergo ſimilit̄ n̄ ſequit̄ pater ⁊ filiꝰ ſunt vnū
principiū ſpūſſ. ergo ideꝫ vel diuerſuꝫ ſilī rōne. ¶ Nō cō
cedendū eſt. ⁊ dōm ad primū. ꝙ nō eſt ſilīs rō vnitatis
in hoc ꝙ dico vnū: ⁊ in ſꝫ ꝙ dico idem. naꝫ ſꝫ ꝙ dico idē
nō ſolū exigit vnitatē rōne forme: immo etiā rōne ſup-
poſiti. ⁊ ſꝫ eſt relatm̄ idēptitatis ⁊ diſcretm̄. quia ergo nō
eſt idēptitas ſuppoſiti. i. hypoſtaſis vel pſone patris ⁊
filij. ꝓpter ſꝫ n̄ eſt verū pr̄ ⁊ filiꝰ ſunt ideꝫ principiū. ſ. ſ.
ſꝫ aūt ꝙ dico. vnū n̄ exigit vnitatē ſuppoſiti ſꝫ ſuffic̄ vni-
tas forme ſicut pꝫ cū dr̄ vnus ꝓplꝰs. nō ab vnitate ſup-
poſiti ſꝫ ab vnitate collectōis multoꝝ hoīm q̄ ē ſic̄ vni-
tas formalis. ¶ Ad ſꝫ qđ obijcit̄ ꝙ ideꝫ ⁊ diuerſum di-
uidūt ens. dōm ꝙ diuiſio nō eſt p immediata: immo ē
accipe mediū qđ nec ideꝫ ſimplr̄ nec ſimplr̄ diuerſum.
ſꝫ in pte ideꝫ ⁊ in pte diuerſum. vnde qa hec ratio prin
cipiū ſpūſſancti ꝯuenit patri ⁊ filio ſm̄ illud in q̄ nō di
ſtinguūt̄. ꝓpter ſꝫ nō pōt dici diuerſuꝫ ꝓpter vnitatē no
tionis in patre ⁊ filio a qua ſumit̄ principiū. nec etiaꝫ
pōt dici ideꝫ: qꝛ ideꝫ exigit idē ſuppoſitū ſiue eandē hy-
poſtaſim. ¶ Ad illud vō iaꝫ pꝫ rn̄ſio. qꝛ cū dr̄ ſunt idē
in ſpirando ideꝫ dicit̄ rōne ipſius ſpiratōis. ⁊ iō nō re-
ſpicit hec dictio ideꝫ niſi idemptitatē notionalē. ⁊ iđo
hec eſt ꝯcedēda. ſunt ideꝫ in ſpirando. ſꝫ cū dicit̄ idē pri
cipiū: nō ſolum requirit̄ idemptitas forme ſiue notōis
immo idēptitas ſuppoſiti ſiue pſone. ⁊ iđo hec eſt falſa
ſunt ideꝫ principiū ſpūſſancti.

Articulꝰ quintus

Conſequēt̄ querit̄. vtꝝ pr̄ ⁊ filiꝰ debeāt dici
vnus ſpirator. dicit aug. vj. de tri. ꝙ quēad-
modū pr̄ ⁊ filiꝰ ⁊. ſ. ſ. p creatōꝫ ſunt princi
piū vnū ad creaturā: ita pr̄ ⁊ filiꝰ ſunt principiū vnuꝫ
ad ſpm̄ſ. ſꝫ pr̄ ⁊ filiꝰ ⁊ ſpūſſ. p creatōꝫ ſunt pricipiū cre
ature. pr̄ vō ⁊ filiꝰ ſunt principiū ſpūſſ. p ſpiratōꝫ. Cū
igit̄ pr̄ ⁊ filiꝰ ⁊. ſ. ſ. ſint vnꝰ creator reſpectu creature: vi
det̄ ſilr̄ ꝙ pr̄ ⁊ filiꝰ ſunt vnꝰ ſpirator reſpectu ſpūſſcti.
¶ Iteꝫ aug. dicit. ꝙ pr̄ ⁊ filiꝰ ſunt vnū principiū. ſ. ſ. ſꝫ
ſꝫ eſt rōne ſpiratōis vniꝰ in prē ⁊ filio. ergo multofortiꝰ ⁊
vnus ſpirator. ¶ Cont̄. ceē ſpiratoreꝫ n̄ ꝯuenit eēntie. qꝛ
eēntia nō ſpirat ſꝫ pſona. ſi ergo ſunt vnꝰ ſpirator pr̄ ⁊ filiꝰ
ſunt vna pſona. qđ eſt falſuꝫ. ¶ Iteꝫ eadē rōne dr̄ ſpira
tor de prē ⁊ filio ⁊ actor. naꝫ pr̄ eſt actor ſpūſſcti ſicut ⁊
ſpirator. ſꝫ dicit hyla. ꝙ ſpūſſ. ꝓcedit a prē ⁊ filio ſicut
actoribꝫ. ergo ſunt actores ſpūſſcti. ergo ⁊ ſpiratores. ¶ Qđ
ſine p̄iudicio ꝯcedendū ē. ¶ Ad primū dōm. ꝙ n̄ ē ſilē i
ſꝫ noīe creator: ⁊ in ſꝫ noīe ſpirator. naꝫ in ſꝫ noīe crea-
tor eſt eēntia ꝓ ſignificato ſiue ſuppoſito. ⁊ qꝛ vna ē eēn
tia in tribꝫ pſonis: ꝓpter ſꝫ dicant̄ tres pſone vnꝰ crea
tor. ſꝫ in ſꝫ noīe ſpirator n̄ ē eēntia ex pte ſube ſignificate
ſiue ſuppoſite ſꝫ hypoſtaſis. vn̄ cū nō ſint vna hypoſta-
ſis pr̄ ⁊ filiꝰ: n̄ pn̄t dici vnꝰ ſpirator. ¶ Ad ſecūdū dōꝫ
ꝙ ꝯuenient̄ dr̄ pr̄ ⁊ filiꝰ ſpirāt vel ſpirātes ſunt vel ſpi
ratores ſpūſſcti. qꝛ p has dictōes ſignificat̄ ſpiratō ver
balit̄ vel pticipialr̄. verba aūt vel pticipia diffiniūt ſbā-
ſtantiā in ſuppoſitis ſibi adiūctis. ⁊ qꝛ numerꝰ ꝯſequit̄
ſbaꝫ: in illis diffiniuit numeꝝ. ⁊ iō pluralr̄ vel ſingula
rit̄ ſignificādi modū trahūt a ſuppoſitis ſibi adiūctis.
ſpirator aūt ſilr̄ lꝫ ſit nomē qꝛ nom̄ vbale: diffinit ſbaꝫ
in ſuppoſitis ſibi adiūctis. pricipiū vō qꝛ noialit̄ ⁊ ſub
ſtātiue ſignificat vnitatē: accipit a q̄litate ſua vel ab eo
qđ ē p modū q̄litatis. Sua. n. q̄litas eſt diffinitiua ſbe
vn̄ qꝛ hmōi q̄litas ē notio pr̄is ⁊ filij q̄ vna ē in vtroqꝫ
⁊ iđo ab illa vnitatē recipit. vn̄ ſpirās ⁊ ſpirator ab hy
poſtaſi trahūt vnitatē. principiū vō a notiōe. lꝫ per illa
noīa eadeꝫ notio ſignificet̄: eo ꝙ differenter ſignificat̄.
¶ Ad obiecta vō alteriꝰ ptis nōndū ſm̄ Prepoſitm̄. ꝙ
iſte terminꝰ ſpirator duobꝫ modis accipit̄. vt ſignificꝫ
eternā ꝓprietateꝫ q̄ pr̄ ⁊ filiꝰ ſpirāt ſpm̄ſ. vt in hac pr̄ ē
ſpirator ſpūſſancti. vel dicat̄ de trinitate ex tpe vt tota
t̄nitas ē vnꝰ ſpirator gr̄e. tm̄ iſte terminꝰ ſpirator non
multū eſt in vſu: ⁊ in auc̄te n̄ inuenit̄. Iſte aūt terminꝰ
actor q̄tuor mōis accipit̄. nam p ſe poſitus ⁊ dictus de
prē: p̄dicat innaſcibilitatē. vt pr̄ ē actor. i. innaſcibilis
⁊ in hac pr̄ eſt actor filij: p̄dicat pr̄nitateꝫ. in hac pat̄ ē
actor ſpūſſcti: p̄dicat ſpiratōꝫ. in hac pr̄ ē actor creatu-
re: equipollet huic nomī creatori.

Articulus ſextus

Conſequēt̄ q̄rendū ē de vnitate illa rōe cuiꝰ
pr̄ ⁊ filiꝰ dicāt̄ vnū principiū ſpūſſcti. Naꝫ
ſi illa vnitas ē vna ꝓprietas que ē ſpiratio.
¶ Cont̄. differūt hypoſtaſes nūero ſm̄ dam̄. cū ergo ꝓprie
tates in hypoſtaſibꝫ ſint: n̄ pōt vna ꝓprietas ineſſe pr̄i
⁊ filio. ¶ Itē aut dicūt̄ vnū principiū qꝛ ſunt vnū i eēn-
tia: ⁊ tūc cū ſpūſſ. ſit vnū in eēntia cū prē ⁊ filio: ſpira-
ret ſeipm̄. aut qꝛ ideꝫ in pſone ꝓprietate ſiue notiōe. nō
qꝛ ideꝫ ē in pſona: ergo qꝛ ideꝫ ē i notiōe. ſꝫ n̄ ſunt ideꝫ i no
tiōe niſi i ea q̄ ē ſpiratio: ⁊ ita nihil aliud ē dicē q̄ quia
pr̄ ⁊ filiꝰ ꝯueniūt i ſꝫ qđ ē ſpirare ſpirat̄. ⁊ ita ideꝫ eſſet

cā ſuipiꝰ. ¶ Pretea. eadē qꝺ̄ eēt ꝺe ſpiratōe. illa. n. ſpi
ratio coīter ineſt pr̄i ⁊ filio. ⁊ ñ pr̄i qꝛ pr̄: nec filio qꝛ fi
lius. inerit ꝙ̄ ꝺm aliqꝺ̄ cōe. Querit̄ qꝺ̄ ē illud cōe. ⁊ ſic
in infinitū. ¶ Rn̄ſio. Dicūt quidā ꝙ ſpirare ñ ineſt eis
ꝺm aliqꝺ̄ cōe: ſ; vtriqꝫ ꝺm ſe. ſic genꝰ ꝺm ſe ē in pluribꝫ
ſpēbꝫ: ñ ꝺm aliqꝺ̄ cōe aliud a ſe. ¶ Cont̄. Iſiꝺo. in li. ꝺ̄
tri. nō vna res duoꝝ q̄ ſubalis ē: poterit ab eis ꝓcedē
⁊ ſimul ineſſe: niſi vnū ſicut illi a qbꝫ ꝓcedit. Ex q̄ ptꝫ.
ꝙ pr̄ ⁊ filiꝰ ſunt vnū principiū ſpūſſcti. ñ vt ſunt differē
tes: ſ; vt ſunt vnū. ¶ Iteꝫ anſ. in li. ꝺe ꝓceſſione ſpūſſ.
arguit ſic. ſi priꝰ aut poſt aut maioꝛ aut minoꝛ aut ma
gis aut minꝰ ꝺe vno eſſet ꝙ̄ ꝺe altero: ex necītate ſeq̄re
tur aut ꝙ. ſ. ſ. ñ eēt ꝺe ſ; in q̄ vnū ſunt pr̄ ⁊ filiꝰ: aut ipm
vnū ñ eſſet ꝑfecte ⁊ ſimplr̄ vnū: ſ; ibi aliq̄ diuerſitas ſ;
dici ñ pt̄ ꝙ ſpūs ñ ſit ꝺe ſ; ī q̄ vnū ſunt pr̄ ⁊ filiꝰ. ꝙ̄ relin
quit̄ ideꝫ qꝺ̄ priꝰ: ꝙ pr̄ ⁊ filiꝰ ſunt vnū principiū. ſ. ſ. ñ
vt ſunt ꝺr̄ntes ſ; vt ſunt vnū. ¶ Rn̄ſio. ꝙ pr̄ ⁊ filiꝰ ſpi
rāt ſpm̄ſ. ꝺm aliqꝺ̄ vnū in eis. vt oñdūt auc̄tes ꝑdicte.
Intelligendū ē ꝙ̄. ꝙ oēs ꝑſone ↄueniūt ī naſa. ſ; pr̄ ⁊ fi
liꝰ ↄueniūt ſpālit̄ ī naſa rōe naſe. Iuxͣ. n. diffinitōneꝫ
naſe ī creaturis q̄ ē. naſa ē vis inſita rebꝫ ſiſe ex ſiſi ꝑ
creās. pt̄ aſſigri rō in diuinis ſiue diffinitio naſe ſic. na
tura ē virtꝰ ſiue principiū ꝓducēs aliquē ī eēntia indif
ferentē. ⁊ ꝺm hmōi diffinitōꝫ ꝺr̄ ꝺe filio ꝺei qm̄ ē filiꝰ.
naſa. n. ꝺꝛ̄ principiū ꝓducēdi: vt ſumat̄ ꝓductio coīter
ad ꝓductōꝫ ꝑ generatōꝫ ⁊ ſpiratōꝫ. Scꝺm ſ; ꝙ̄ pt̄ dici.
ꝙ ſpiratio ↄuenit pr̄i ⁊ filio ꝺm ſ; cōe qꝺ̄ ē vnitas na
ture ſiue rōnis naſe. q̄ ñ ē vnitas naſe abſolute vel eēn
tialiteꝛ dicte: ſ; relatiue dicte. ⁊ hec vnitas ñ ē vnitas q̄
eſt ī notōe: ſ; ī principio notōis. qꝛ ē vnitas nature nō
vt eſt eēntia: ſ; vt ē naſa. neqꝫ vt eēntialr̄ intellecta: ſed
vt relatiue. vt. n. potētia generādi ꝺꝛ̄ ad aliqd ñ aliqd:
potētia. n. trahit̄ ad aliud genꝰ ꝑ ſ; adiūctū generandi.
ſilr̄ naſa ꝑ ſ; ꝙ addit̄ vt naſa ſiue in rōe naſe: qꝛ naſa
vt naſa ꝺr̄ vt ē ꝓducēs ſibi indr̄nteꝫ in eēntia. Et ſicut
potētia generādi ī pr̄e ꝺr̄ ꝓprietas pr̄is: ſilr̄ natura vt
natura ſiue in rōne nature. qꝛ natura vt natura ꝺꝛ̄ vt ē
ꝓducēs ſibi indr̄nteꝫ in eēntia. ⁊ ſic potētia generandi
in pr̄e ꝺr̄ ꝓprietas pr̄is: ſilr̄ naſa vt naſa ſiue ī rōe na
ture ē ꝓprietas pr̄is ⁊ filij. ¶ Ad ſ; qꝺ̄ obijcit̄. ꝙ ñ pōt
eē vna ꝓprietas ī diuerſis hypoſtatibꝫ. ꝺꝺm ꝙ ſ; veꝝ ē
ꝺe ꝓprietatibꝫ ꝑſonalibꝫ: ñ aūt ē verū ꝺe ꝓprietatibꝫ ꝑ
ſone. Alit̄ pt̄ dici. ꝙ cū. ſ. ſ. ſit amoꝛ principiū eiꝰ ē vo
luntas. vñ ſunt vnū pr̄ ⁊ filiꝰ ī natura ⁊ in volūtate re
latiua. ñ eēntiali q̄ ē principiū ſpiratiōis. vel pt̄ dici. ꝙ
hmōi vnitas ē a fine. ſ. a ſpūſa. vñ Iſiꝺo. in li. ꝺe trini.
Spūſſanctꝰ pignꝰ accepit: vt ꝑ eū vno coꝛde fiāt credē
tes ꝑ queꝫ pr̄ ⁊ filiꝰ vnū ſunt eēntialr̄. ipo ſaluatoꝛe di
cente. vt ſint vnū ſic ⁊ nos vnū ſumꝰ. Ex his pꝫ ſolutō
ad obiecta. ſunt. n. pr̄ ⁊ filiꝰ vnū in ſpirando ſpm̄ſa. ab
vnitate rōnis nature ſiue naſe relate vel volūtatis re
late: ñ eēntialit̄ dicte. q̄ quidē vnitas ñ ē vnitas notio
nis ſ; principij notōis.

Queſtio. lxxj. de miſſio-ne coīt̄ dicta.

Octo de noibꝰ no-
tionalibꝫ q̄ ñ ↄnotāt aliqueꝫ effectū in
creatura ⁊ dicūt̄ ꝺ̄ ꝺeo ab eterno: ↄñter
ꝺꝺm ē ꝺe illis q̄ ↄnotāt effectū ī creaſa
⁊ dicūt̄ ex tꝑe ſic mittē ⁊ mitti: dare ⁊
dari ⁊ hmōi. Primo ꝙ̄ querit̄ ꝺe miſſiōe coīter dicta.
Scꝺo. ꝺe miſſiōe actiue dicta. Tercio. ꝺe miſſiōe paſ
ſiue dicta. ¶ Circa primū q̄rit̄ ꝺe miſſiōe coīter dicta ī
hūc modū. Primo. an ſit ponē miſſiōꝫ in diuinis. Secū
ꝺo. qd ſit. vtꝝ qd tꝑale vel eternū creatū vel increatuꝫ.
Tercio. qd ſignificet̄ ꝑ hec noīa mittē ⁊ mitti. vtrū ſcꝫ
eēntia vel ꝑſona vel notio. Quarto. vtꝝ miſſio dicat̄ ꝺ̄
ꝺeo ab eterno vel ex tꝑe vel vtroqꝫ modo.

Membrū primū

Querit̄ ꝙ̄ vtꝝ ſit ponē miſſiōꝫ ī diuinis. ⁊ vi
ꝺet̄ ꝙ ñ. qꝛ miſſio dicit loci mutatōꝫ. ⁊ ſi
nō ꝺm circūſcriptōꝫ: tn̄ ꝺm diffinitōneꝫ.
Qui. n. mittit̄ alicubi: priꝰ ñ erat ibi. alit̄
ꝓ nihilo mitteret̄. ſ; in diuinis nō pt̄ eē loci mutatio nec
ꝺm circūſcriptioneꝫ nec ꝺm diffinitōꝫ: cū ꝺeꝰ ſit vbiqꝫ.
ꝙ̄ in diuinis ñ pōt eē miſſio. ¶ Itē om̄e qꝺ̄ mittit̄ inq̄tum
hmōi ſeꝑat̄ a mittēte. vñ ſuꝑ illud eze. xvj. Conuertam
reſtituās eos. dicit hieroꝰ. qꝺ̄ ↄiunctū ē ⁊ ī vno coꝛꝑe
copulatū mitti ñ pt̄: ſ; qꝺ̄ ē ex. ſ; in diuinis ñ ē ponē ſeꝑa
tionē vniꝰ ꝑſone ab altera: ꝙ̄ nec miſſiōꝫ. ¶ Item nihil
ꝑtinēs ad inferioꝛitatē ⁊ ſuꝑioꝛitatē ꝺr̄ ꝺe vna ꝑſōa re
ſpectu alteriꝰ. vñ dic̄ ꝺam̄. ꝙ filius ꝺm ꝙ ꝺeꝰ ñ ꝺr̄ obe
diēs vel inobediēs pr̄i. ſubiectoꝝ. n. ē ſ;. Cū ꝙ̄ ille q mit
tit̄ inq̄tū hmōi ſit inferioꝛ ꝙ̄ ille q mittit: ⁊ ille q mittit
ſit ſuꝑioꝛ. ñ dicūt̄ hmōi noīa mittē ⁊ mitti ꝺe vna ꝑſo
na reſpectu alteriꝰ. ¶ Cont̄. gala. iiij. Miſit ꝺeꝰ filiuꝫ
ſuū ⁊c̄. ꝙ̄ filiꝰ mittit̄ a pr̄e. Silr̄ ꝺe miſſione ſpūſſcti ꝺꝛ̄
ibiꝺeꝫ. Miſit ꝺeꝰ ſpm̄ filij ſui in coꝛda vr̄a clamantem
abba pr̄. ¶ Itē. xvj. Io. Cū venerit ꝑaclitꝰ quē ego mit
tā vobis a pr̄e. ꝙ̄ ē miſſio ī diuinis. Ad ſ; etiā ſūt auc̄tes
multe in ſcripturis. ⁊ augꝰ. ij. ⁊. iij. ⁊. iiij. li. ꝺe tri. ⁊ ī ꝑ
mo li. ſniaꝝ. xiiij. di. ¶ Rn̄ſio. ꝺꝺm ꝙ ī miſſiōe materi
ali tria ↄſiderant̄. auc̄tas in mittēte. loci mutatio circa
miſſuꝫ: ⁊ alicꝰ effectꝰ ꝓductio circa terciū. ꝑmū ē ꝺe ꝑ
fectōe mittētis: vltimū ꝺe ꝑfectōe miſſi. mediū vō. ſ. lo
ci mutatio ꝺe imꝑfectōne miſſi ſiue nūcij. qꝛ ñ pt̄ ſimul
eē cū mittēte ī termīo. qꝛ ꝙ̄ qꝺ̄ ꝑfectōis ē ꝺꝫ trāſferri ad
diua: qꝺ̄ imꝑfectōis ñ. iō q̄uis ſit ibi miſſio: nō tn̄ loci
mutatio. ¶ Ad aliud ꝺꝺm. ꝙ ē miſſio ꝺr̄ntie ꝑ eēntiaꝫ
⁊ hec ñ ponit ſeꝑatōꝫ. vñ augꝰ. ſuꝑ Io. loqt̄ ↄ̄ illos qui
dicebāt filiū minoꝛē eē pr̄e qꝛ miſſus ē ab eo. ⁊ dic̄ ſic.
filiꝰ mioꝛ ne ē qꝛ miſſus? miſſiōꝫ audio ñ ſeꝑatōꝫ. ꝺꝫ ſ;
ꝙ̄ dico. ꝙ in diuinis ē miſſio ñ tn̄ ſeꝑatio. qꝛ miſſus ñ ē di
ſtinctꝰ ſiue diuerſus a mittēte ꝑ eēntiā: ſ; ſolꝰ diſtinctꝰ
ꝺm ꝑſonā. Augꝰ. ↄ̄ ꝑfidiā arrianoꝝ. nūqd iō diuerſa ē
naſa qꝛ pr̄ mittit ⁊ mittit̄ filiꝰ: niſi foꝛte pt̄ hō pr̄ mit
tere hoieꝫ filiū vniꝰ eiuſdēqꝫ ſube. ⁊ ñ pt̄ ꝺeꝰ: cuꝫ hō ab
hoīe mittēdo ſeꝑet̄ qꝺ̄ ñ pt̄ ꝺeꝰ. ſ; ignis mittit ſplendoꝛē
ſuū. nec pt̄ ſplēdoꝛ miſſus ſeꝑari ab igne mittēte: q̄uis
iſta creatura viſibilis ñ omī ex ꝑte ſit huic rei ↄꝑabil̄.
nā longiꝰ ꝑueīt ſplēdoꝛ: q̄ ignis ñ ꝑueīt. vt in lucerna.
¶ Ad terciū ꝺꝺm. ꝙ miſſio ñ poīt aliquē ꝗdū ī diuino eē
ſiue maioꝛitatē aut mioꝛitatē alicꝰ ꝑſone: ſ; oꝛdinē ſolū
naſe. vñ ñ dic̄ ſuꝑioꝛitatē ſ; ſolū auc̄teꝫ. nec ē ſimile ꝺe
obediētia: qꝛ ī obia ñ tm̄ notat̄ ↄfoꝛmitas volūtatis: ſ;
diuerſitas ⁊ ſubiectio reſpectu volūtatis ꝑcipiētis. vñ
filiꝰ ſolū ꝺm hūanā naturā ꝺr̄ obediēs. qꝛ ſolū ꝺm illā
ꝺr̄ fuiſſe ſubiectꝰ pr̄i. ſ; miſſio ↄueīt ei ꝺm diuā naturā
qꝛ ī miſſiōe notat̄ auc̄tas ī mittēte ſolū: ⁊ ſubauc̄tas in
eo q mittit̄ ſ; ñ ſubiectio.

Mēbrū. ij.

Secūdo q̄rit̄. vtꝝ miſſio ſit qd creatuꝫ vel
increatū. videt̄ ꝙ increatū. qꝛ ꝓceſſio. ſ. ſ.
eſt ipē. ſ. ſ. ꝓcedēs. ⁊ ſc̄tificatō. ſ. ſ. eſt ipſe
ſc̄tificās. ſ; miſſio. ſ. ſ. ē eiꝰ ꝓceſſio a pr̄e ⁊
filio ad ſc̄tificādū creaturā. vtꝝqꝫ aūt ē qd increatū qꝺ̄ ē
ſ. ſ. ꝙ̄ miſſio q̄. ſ. ſ. ē miſſus: ē qd īcreatū. ⁊ eadē rōe miſ
ſio q̄ filiꝰ mittit̄ ⁊ q̄ pr̄ mittit. ꝙ̄ miſſio ī diuinis ē qd īcre
atū. ¶ Itē nihil creatū ꝑdicat̄ ꝺ̄ ꝺeo ī rectitudie. nihil
eī ꝑdicat̄ ꝺe ipo qꝺ̄ ñ ſit ipē. ſ; hec vͦba mittē ⁊ mitti ꝑ
dicāt̄ ꝺe ꝺeo ī rc̄titudie cū ꝺꝛ̄ ꝺeꝰ mittit ⁊ ꝺeꝰ mittit̄. ꝙ̄ ñ
dicūt aliqd c̄atū. ꝙ̄ miſſio ſiḡficata ꝑ illa ē qd īcreatū.
¶ Itē ꝙ̄ ꝙ̄. ī moꝛal̄. eo mittit̄ filiꝰ q̄ geneāt̄. ꝙ̄ mittē ē ge
nerāē ⁊ mitti geneāri. ſ; generāē ⁊ generari ñ ſūt aliqd
creatū ſ; īcreatū: ꝙ̄ miſſio ē qd īcreatū. ¶ Cōt̄. oē īcrea
tū ē etnū. nullū tꝑale ē etnū. ꝙ̄ nullū tēꝑale ē increatū.
ſ; miſſio ē tēꝑalis ſicut ꝺr̄. xiiij. di. j. li. ſniaꝝ. ꝙ̄ non eſt
quid increatum. ¶ Item augꝰ. iiij. ꝺe tri. ſicut generari

eſt filio eſſe a patre: ita filiū cognoſci eſſe a pr̄e ē filiuʒ mitti. ⁊ ſic ſpūſ. donū dei eſſe eſt a pr̄e ꝓcedere: ita ſpiritūſanctū ↄgnoſci ꝙ a patre ꝓcedat eſt ip̄m mitti. ſed ſiue filiū ſiue ſpm̄ſ. cognoſci ꝙ a patre ꝓcedāt eſt quid creatū ⁊ etiā exiſtens in creatura. ḡ mitti eſt quid creatum ſiue miſſio. ¶ Itē miſſio ſpūſſancti a pr̄e ⁊ filio nihil aliud eſt ꝙ̄ gratia data homīb⁹. vn̄ Beda. Cum gratia dat̄ homīb⁹ mittit̄ ſpūſſ. a patre mittit̄ ⁊ a filio ſʒ gratia data homīb⁹ eſt quid creatū: ḡ miſſio ſpūſſcti eſt quid creatū. ¶ Ad h̄ dōm. ꝙ miſſio ſiue dicat̄ actiue de patre reſpectu filij: ſiue de pr̄e ⁊ filio reſpectu. ſ. ſ. ſiue dicat̄ paſſiue de filio ſiue de ſpūſ. eſt quid increatū ⁊ idem qđ deus. ¶ Ad primū ḡ obiectū ↄ̄riū dōm. ꝙ in miſſione duo ſunt. Eſt. n. ibi principale ſignificatū qđ eſt quid increatū: ⁊ eſt ibi aliqđ ↄnotatū. ſ. effect⁹ i rōnali creatura qđ eſt quid creatū. nam miſſio eſt proceſſio alicui⁹ ꝑſone manifeſtata in creatura. vel manifeſtatio ꝓceſſionis eterne facta rōnali creature. ratiōe ḡ ↄnotati qđ tp̄ale eſt: dicit̄ miſſio tp̄alis. ſʒ illud cōnotatum n̄ predicat̄ de ipſa niſi oblique nō in rectitudine ſʒ illud qđ predicat̄ de ip̄a rōne principalis ſignificati qđ eſt quid increatū dicit̄ in rectitudine. vn̄ nō ſequit̄. ſi miſſio eſt tp̄alis ꝙ nō ſit quid increatū: ſʒ ꝙ illud ratione cui⁹ dicit tp̄alis. ſ. effectus ↄnotatus: nō ſit qđ increatū. ⁊ bn̄ ſequit̄. eſt quid increatū: ḡ eſt qđ eternuʒ. ſʒ nō ſequit̄. ḡ eſt ab eterno vel eſt eterna. ſic poſtea oſ̄ditur in tercio ꝓbleumate. ¶ Ad aliud dōm. ꝙ cuʒ dr̄ filiū a patre mitti eſt cognoſci ꝙ a patre ꝓcedit. n̄ dat̄ iſta diffinitio ꝑ eſſentiā: ſʒ ꝑ effectū ↄſequentē. nam cognitio ꝓceſſionis erit effectus miſſionis. ꝓceſſio v̓o manifeſtata in creatura rationali vel manifeſtatio ꝓceſſionis eſt illud qđ eēntialiter predicat̄ de miſſione effectiue. vt cum dicit̄ miſſio eſt cognitio facta in creatura vl̄ gratia data creature. ſicut cū dr̄ deus refugiū nr̄m vel patientia noſtra vel fortitudo noſtra. vn̄ nō ſeq̄t̄. deus eſt fortitudo nr̄a: ſʒ fortitudo eſt quid creatū: ḡ deus eſt quid creatū. ſil̄r nec ex ꝑte iſta. ¶ Et ꝑ h̄ pʒ ſol̄o ad terciū qđ obijcit̄ ꝑ auctēʒ Bede. nam ſi dicat̄ miſſio ē gr̄a data rōnali creature. nō eſt predicatio ꝑ eēntiā ſʒ ꝑ effectū ↄn̄teʒ. nec etiā hec dicit beda: ſʒ dicit ꝙ cū gr̄a dat̄: ſpūſſanctus mittit̄. vn̄ dr̄ ꝑ ↄcomitantiaʒ.

Membrū terciū

Deinde querit̄. vtr̄ miſſio dicat̄ eēntialit̄ vel notōnalit̄. h̄ eſt vtr̄ mittere ⁊ mitti ſignificēt eēntiā vel notōnē. Beda i omel̄. dn̄ice prime poſt aſcenſionē. Spūſſancti miſſio eſt eius ꝓceſſio. ſʒ ꝓceſſio dicit̄ de ꝓcedēte ſpūſa. ſiue de deo notōalit̄. ḡ miſſio ſil̄r dicet̄ notōnal̄r. ¶ Itē eēntia n̄ dr̄ nec mitti nec mittē: q2 mittēs ⁊ miſſum diſtinguit̄ abinuicē. eēntia aūt n̄ diſtinguit nec diſtiguit̄. ḡ mittē ⁊ mitti nō dicūt̄ eēntialit̄. ¶ Iteʒ quicqđ dicit̄ de deo eēntialit̄ ↄuenit tribus. ſʒ miſſio ſiue dicat̄ actiē ſiue paſſiue n̄ ↄuenit trib⁹: q2 miſſio actiue dicta n̄ ↄuenit ſpūſ. nec miſſio paſſiue dicta patri. ḡ miſſio n̄ dicitur eēntialit̄. ¶ Iteʒ h̄ nomē deus ſignificat diuinā eēntiam: tn̄ aliqn̄ trahit̄ ad ꝑſonaʒ. ſʒ ad ſignificanduʒ ꝑſonā ſiue diſtincte ꝓ vna ſiue diſtincte ꝓ duab⁹ nunꝙ̄ trahit̄ ꝑ nomē eēntiale: ſʒ oꝑtet ꝙ adiūgat̄ ei aliq̄ dictō ſignificās ꝑſonā vel notioneʒ. vt dictio vel ꝑ̄poſitō notionalis. vn̄ cū dicit̄ deus ſpirat: trahit̄ ad ſuppōnēduʒ ꝓ ꝑſona pr̄is ⁊ filij indiſtincte. Cū dicit̄ ꝓcedit: trahitur ad ſignificādū ꝓ ꝑſona filij ⁊ ſpūſſ. indiſtincte. cuʒ v̓o dr̄ generat deus: generat̄ deus: ⁊ deus ſpirat̄: trahitur ad ſupponendū ꝓ vna diſtincte. ſʒ cū dicit̄ de⁹ mittit deū: trahit̄ ad ſupponendū ꝓ ꝑſona: ⁊ ꝓ alia ꝑſona in ſubiecto: ꝓ alia in p̄dicato. ḡ illud ꝑ qđ trahit̄ nō ſignificat eēntiā ſʒ ꝑſonaʒ vel notionē. ⁊ nō trahit̄ niſi ꝑ hoc ꝙ dico mittit. ḡ hoc ꝙ dico mittit n̄ ſignificat eēntiā ſʒ notioneʒ. ¶ Cont̄. om̄e nomē dictū de deo ſm̄ diuinā naturā ↄnotans effectū in creatura ē eēntiale. ⁊ h̄ eſt: quia indiuiſa ſunt oꝑa trinitatis. ſʒ miſſio dr̄ de deo ſm̄ diuinā naturā ⁊ ↄnotat effectū in creatura. ḡ dr̄ de deo eēntialiter. ¶ Itē nulla notio eſt coīs filio ⁊ ſpūſ. ſʒ miſſio paſſiue dicta eſt coīs filio ⁊ ſpūſ. ḡ miſſio paſſiue dicta nō ſignificat notōeʒ. ¶ Iteʒ aug⁹. ij. de trini. mitti a pr̄e filius ſine ſpūſa. n̄ potuit: q2 pr̄ intelligr̄ eū miſiſſe cū fecit eū ex femīa. qđ nō fecit ſine ſpūſa. ḡ miſſio filij in carne eſt coīs patri ⁊ ſpūſ. ſʒ nihil eſt eis cōe niſi eēntia. ḡ miſſio filij in carne ſignat diuinā eēntiaʒ. ¶ Ad hoc dōm. ꝙ hec verba mittere ⁊ mitti de intellectu ſuo dicūt ⁊ eēntiaʒ ⁊ notioneʒ. dicūt. n. reſpectū ꝑſone ad ꝑſonam. dicūt etiā reſpectū ꝑſone ad creaturā ratione cui⁹ dicūt̄ eēntialiter vnde ſignificāt ꝑſonam eēntialiter. Quedam. n. ſunt noīa que ſignificant eēntiam eēntialiter: vt hoc nomen eēntia. quedā v̓o ſignificant eēntiaʒ ꝑſonaliter: ſicut hoc nomen deus. ⁊ ea q̄ ſignant eēntiam in ſuppoſitis. ⁊ ꝑ additōʒ noīm ꝑſonalium vel notionaliū ad ſupponēdū ꝓ aliqua ꝑſona vel ꝓ aliquib⁹. vt cum dicit̄ de⁹ generat: deus ſpirat. Sūt etiam alia que ſignificant ꝑſonaʒ ꝑſonaliter. vt iſta nomina pater filius ſpūſſanct⁹. Sūt etiam alia q̄ ſignificant ꝑſonaʒ eēntialiter: vt hoc nomē ꝑſona: ⁊ h̄ ꝙ dico mittere ⁊ mitti. vnde in his verbis attribuit̄ aliqđ ꝑſone rōne eēntie. vn̄ eēntia nec mittit nec mittit̄: ſʒ ꝑſona rōne eēntie ſiue eēntia in ꝑſona. ¶ Ad aliud quod obijcitur ꝙ ↄnotat effectum in creatura. dōm ꝙ verū eſt. ſʒ tn̄ nō ſolum ↄnotat̄ pret̄ eēntiaʒ effectus: ſʒ ſignificatur reſpectus qui eſt ꝑſone ad ꝑſonam. rōne cui⁹ ſignificant hec verba mittere ⁊ mitti diſtinctōʒ ſiue relatōʒ que nō cōuenit eēntie. vn̄ ꝙ̄tuʒ ad hoc dant intelligere ꝑſonam in ꝑſonas. ¶ Ad hoc qđ obijcit̄. ꝙ nulla notō eſt coīs filio ⁊ ſpūſ. ⁊ miſſio paſſiue dicta eſt coīs filio ⁊ ſpūſ. ⁊c̄. dōm ꝙ ſunt quedaʒ noīa que ſignificāt indiſtincte relatōʒ ſiue reſpectū vni⁹ ꝑſone ad aliaʒ. ⁊ talia dicunt̄ de trib⁹ ꝑſonis lʒ nō in ſingulari nūero ſʒ in plurali. vt hoc nomē ꝑſona ⁊ hec noīa equalis ⁊ ſil̄is. vn̄ dicim⁹ pater ⁊ filius ⁊ ſpūſſ. ſunt ꝑſone: ſunt equales ſunt ſil̄es. q2. n. ſignificāt reſpectū dicūt̄ in plurali nūero: quia nec indiſtincte dicūt̄ de trib⁹ ꝑſonis. Alia v̓o ſunt que dicūt aliquo mō relatōʒ diſtincte: aliq̄ mō indiſtincte. ſic illa que dicūt relatōeʒ duaꝝ ꝑſonaꝝ ad terciā. vt h̄ ꝙ dico ſpirac̄ donū de patre ⁊ filio reſpectu ſpūſſancti. ⁊ h̄ ꝙ dico ꝓcedere dictū de filio ⁊ ſpūſa. reſpectu patris. ⁊ talia ſunt hec noīa mittēs ⁊ miſſus. vn̄ hec dicūt̄ de duab⁹ ꝑſonis: niſi determīant̄ ꝑ adiūctuʒ ad ſignificandū ꝓ vno. vt cū dr̄ miſſus in carnē vl̄ miſſus ad ſanctificandū creaturā. nūꝙ̄ v̓o dicūt̄ de trib⁹ ꝑſonis. Aliqn̄ v̓o ſignificat̄ reſpectus vni⁹ ꝑſone ad aliā diſtincte: vt ꝑ hec noīa generās ⁊ genit⁹. Cū ḡ dicit̄. ꝙ nulla notio ſiue relatio eſt coīs filio ⁊ ſpūſ. dōm eſt ꝙ verū ē de ill̄ notōib⁹ q̄ dicūt notōʒ vni⁹ ꝑſone ad alterā diſtincte. Preterea ſi dicat̄ ꝓcedē ab alio de filio ⁊ ſpūſ. h̄ n̄ ē vniuoce. q2 ali⁹ ⁊ ali⁹ ē mod⁹ ꝓcedēdi. vn̄ q2 mō⁹ ꝓcedēdi diſtiguit notōes ī dīnis: iō n̄ ſeq̄t̄ ſi cē ab alio ſit cōe aliq̄ mō: ꝙ aliq̄ notio ſit coīs. Sʒ aliq̄ p̄t eē coīs pr̄i ⁊ filio reſpectu ſpūſſ. q2 vna ē ꝓductio ⁊ eodē modo dicta de vtroq;. Et ſi obijcit̄. ꝙ nihil ē eis cōe niſi eſſentia. dōm ꝙ ē coītas ſm̄ rē: ⁊ ē coītas ſʒ hītudinē. ſicut dictū ē ſ̈. q. de ꝑſona. qn̄ q̄ſitū ē de coītate h⁹ noīs ꝑſona. vn̄ ſic diſtinguē ⁊ diſtingui cōe ē trib⁹: n̄ ſm̄ rē ſʒ ſʒ hītudinē. ita mittē ⁊ mitti p̄t eē cōe duab⁹ ꝑſoīs ↄuenientib⁹ ī aliq̄ hītudine. ⁊ h̄ meli⁹ declaratū ē ſ̈. ¶ Ad illud qđ dic̄ aug. ꝙ mitti fili⁹ ſine ſpūſa. n̄ potuit. dōʒ ꝙ loq̄t̄ ibi aug. de filio ſm̄ hūanā naturā: ⁊ de miſſiōe illa q̄ miſſus ē ī mūdo. vn̄ illa miſſio nihil aliđ ē ꝙ̄ manifeſtatio filij ī carne: q̄ ↄueīt toti trinitati. vn̄ ſbiūgit aug. ꝙ pr̄ intelligit̄ eū miſiſſe: cū fec̄ eū ex femīa. nec ꝓpt̄ h̄ ſeq̄t̄ ſi miſſio illa ſit a ſpūſa. ꝙ fili⁹ ſit a ſpūſa. vnde ſm̄ hoc bn̄ ↄceditur ꝙ tota t̄nitas miſit filium ſm̄ naturā

hūanā.ſm ꝙ dr̄ in eſa.xlviij.⁊ nūc dn̄s miſit me ⁊ ſpiri
tus eius.

Sed adbuc queri .§.j.

tur.cum in intellectu eius qđ ē mittē ⁊ mitti ſit eēntia
⁊ ꝑſona:quid ꝑprius ſignificet̄ ibi. vtꝝ eēntia vel ꝑſo-
na.⁊ videt̄ ꝙ eēntia: quia ſemꝑ in diuinis priꝰ cadit ī
intellectu eēntia q̄ ꝑſona.¶ Item hec v̄ba mittē ⁊ mit-
ti ſignificāt aliqd qđ attribuit̄ ꝑſone vel ꝑſonis ratiōe
eēntie.ḡ ſi illud qđ ſignificāt attribuit̄ ꝑſone rōne eēn-
tie:ꝑprius vident̄ ſignificare eēntiam q̄ ꝑſonā. ¶ Sꝫ
ꝯ.prioꝛ eſt reſpectus ꝑſone ad ꝑſonā q̄ reſpectꝰ eēntie
ſeu ꝑſone ad creaturā.ḡ ſi iſtis verbis mittē ⁊ mitti ſi-
gnificet̄ vterqꝫ reſpectus:⁊ rōne primi reſpectꝰ ſignifi-
cent ꝑſonam vel notionēꝫ:rōne ſecūdi q ē cōis toti tri-
nitati ſignificet eēntiaꝫ:ꝑprius vident̄ ſignificare ꝑſo
nam vel notionēꝫ q̄ eēntiam. ¶ Item prius eſt ꝓcedē
ꝑſonam a ꝑſona q̄ ipſam ꝓceſſionēꝫ manifeſtari ī cre-
atura.cum ḡ miſſio nihil aliud ſit q̄ ꝓceſſio ꝑſone ma
nifeſtata ꝑ aliquem effectū in creatura:videt̄ ꝙ hec ver
ba mittere ⁊ mitti ꝑprius ſignificēt diſtinctōꝫ perſone
a ꝑſona q̄ eēntiam. ¶ Ad ħ dicūt quidaꝫ ꝙ hec verba
mitti ⁊ mittere primo ſignificāt diuinā eēntiam.ſꝫ cōſi-
gnificant diſtinctōꝫ ꝑſone a ꝑſona. ⁊ ꝙ ſignificant eēn
tiam in rectitudine ⁊ diſtinctōꝫ in obliq̄tate.vn̄ dicunt
ꝙ miſſio eſt manifeſtatio ꝓceſſionis ꝑſone ꝑ aliquē ef-
fectum in creatura.vnde qꝛ manifeſtatio dr̄ in rectitu-
dine ⁊ ꝓceſſio in obliq̄tate:dicūt ꝙ miſſio ſignificat eſ-
ſentiam ⁊ ꝯſignificat diſtinctōēꝫ.ſicut hec noīa equale
⁊ ſimile.⁊ ꝑ ħ ſoluūt ad ſecūduꝫ obiectū. Naꝫ miſſio n̄
eſt ꝓceſſio manifeſtata:ſꝫ potius ipſa manifeſtatio ꝓ-
ceſſionis.vnde ꝑprius intelligit̄ manifeſtatio actīe di
cta:deinde reſpectus ſiue relatio q̄ eſt in ꝑſona. tercio
intelligit̄ effectus cōnotatus in creatura. ⁊ ꝑ ħ etiā ptꝫ
ſolutio ad pꝛimo obiectū. Nam lꝫ reſpectꝰ ꝑſone ad ꝑ-
ſonam prius ſit q̄ reſpectus eēntie ad creaturā:tn̄ per
prius ſig̃tur in ħ ꝙ dico mittere vel mitti.vn̄ ſignifica
tur actus manifeſtatōis vt tranſiēs ſuꝑ ħ ꝙ dico ꝓce-
dere.¶ Sꝫ adhuc obijcit̄ ꝯ iſtos. ſi miſſio eēntialit̄ ſit
manifeſtatio ꝓceſſionis: ꝯueīt toti trinitati. quia tota
trinitas manifeſtat creatuꝛe ꝓceſſionē filij ⁊ ſpūſſcī.ḡ
miſſio filij ⁊.ſ.ſ.ꝯuenit toti trinitati.¶ Ad ħ rn̄dent ꝙ
nō ſequit̄.ꝙ lꝫ manifeſtatio illius ꝓceſſionis ꝯueīat to
ti trinitati:tn̄ noīe miſſiōis deſignat̄ ꝙ illā manifeſtati
onēꝫ habeat vna ꝑſona ab alia. qđ n̄ ꝯuenit toti trini-
tati.vn̄ ſicut oꝑari cōe eſt toti trinitati:tn̄ oꝑari ꝑ filiū
nō ꝯuenit niſi ſoli pr̄i.nec oꝑari ꝑ ſpm̄ſ.niſi patri ⁊ fi-
lio.ſiľr eſt in his verbis mittē ⁊ mitti. ¶ Alij aūt vi-
detur ꝙ hec verba mittere ⁊ mitti de intellectu ſuo pri-
mo dicūt ꝑſonā ſiue reſpectū ꝑſone ad ꝑſonaꝫ. q attri-
buit̄ ꝑſone vel ꝑſonis duabꝰ indiſtincte ⁊ ħ rōe ꝑſone.
Scđo v̄o ꝯſignificāt actum qui eſt reſpectu creature q
attribuit̄ ꝑſone vel ꝑſonis rōne eēntie.vn̄ dicūt ꝙ miſ
ſio paſſiue dicta eſt ꝓceſſio ꝑſone manifeſtata ꝑ effectū
in creatura.vn̄ hec verba mittere ⁊ mitti ſignificant ꝑ-
ſonam eēntialiter.vn̄ de miſſione predicat̄ notio in re-
ctitudine.Cum.n.ideꝫ ſit miſſio qđ ꝓceſſio temꝑalis.
ꝓceſſio aūt temꝑalis primo ſignificat notōꝫ perſone.
ſcđo ꝯſignificat actū qui cōuenit ꝑſone rōne eēntie: ſi-
militer ⁊ miſſio.¶ Ad hoc qđ obijcit̄.ꝙ pꝛius cadit in
intellectu eſſentia q̄ perſona vel notio. dōm ꝙ verū eſt
qn̄ eēntia ſignificat̄ abſolute.ſꝫ qn̄ eēntia ſig̃tur vt ī re-
ſpectu ad creaturā nihil ꝓhibet primo ꝑſonam cadē ī
intellectu q̄ eēntiam. ſicut cum dicit̄ pater verbo loq̄t̄
creaturas.preintelligit̄ exitus filij a patre in hoc ꝙ di
co loqui.⁊ conſignificat̄ exitus creature qui eſt cōmu-
nis trinitati.vnde pꝛimo intelligit̄ exitus filij a patre:
⁊ deinde actus qui eſt reſpectu creature. ¶ Ad aliđ di
cendū.ꝙ verum eſt ꝙ verba hec mittere ⁊ mitti ſignifi
cant aliquid qđ attribuit̄ perſone vel perſonis ratiōe
eēntie.illud tn̄ nō eſt primo ſignificatuꝫ in hoc ꝙ dico
mitti vel mittere: ſꝫ potius reſpectus ꝑſonalis qui at-
tribuit̄ perſone.nō ratione eēntie ſꝫ ratione ſuppoſiti.

Membꝛū quartū

Quarto querit̄.vtꝝ miſſio poſſit cōuenire
deo ab eterno vel tm̄ ꝯueiat ei ex tꝑe. Q᷑
ab etno videt̄.naꝫ ſic̄ ſ̄.oñſuꝫ ē. miſſio ē
qd eternū ⁊ qd increatū.ſꝫ qcqd ē eternuꝫ
p̄dicat̄ de deo ab et̄no. ḡ miſſio p̄dicat̄ de deo ab et̄no.
¶ Itē g̃g̃.in moꝛal̄.eo mittit̄ filius q̄ generat̄. ſꝫ gene-
rari ꝯuenit ei ab eterno.ḡ ⁊ mitti. ¶ Itē int̄ illū q mit-
tit ⁊ inter illū q mittit̄ n̄ oꝑtet ꝙ ſit diuerſitas natura
rū:ſꝫ ſolū diſtinctio ꝑſonaꝝ. ſic̄ dic̄ aug.ī li.ꝯ ꝑfidiam
arrianoꝝ:ſic̄ nec int̄ ꝓcedētē ⁊ illū a q̄ ꝓcedit.ḡ nec ſi-
milit̄ int̄ mittentē ⁊ illū cui ꝯmittit̄:vel int̄ miſſuꝫ ⁊ il-
lū ad queꝫ fit miſſio. cū eadeꝫ rō videat̄ vtrobiqꝫ. ī mo
maioꝛ ex ꝑte iſta:qꝛ inter mittēteꝫ ⁊ miſſuꝫ eſt diſtictō
rōne eius ꝙ eſt ab alio. qđ ſignificat̄ ibi ⁊ rōne auc̄tis
quoꝝ neutꝝ ſignificat̄ ex iſta ꝑte int̄ mittentē ſiue miſ
ſum ⁊ illū cui fit miſſio. ḡ ſi.ſ.ſ.ab eterno inq̄tū amor
ꝓcedit a pr̄e in filiuꝫ: videt̄ ſiľr ꝙ ab eterno poſſit dici
miſſus.¶ Item ſic̄ mitti hꝫ relatōꝫ ad mittentē ⁊ ad il
lum cui fit miſſio:ita donū hꝫ comꝑatōꝫ ad illū a q̄ da
tur ⁊ ad illū cui dat̄.ḡ ſi.ſ.ſ.dr̄ eē donuꝫ ab eterno ⁊ ex
tꝑe:videt̄ ſiľr ꝙ nullū ſit incōueniēs ſpm̄ſ.mitti ab et̄-
no ⁊ ex tꝑe.¶ Iteꝫ augꝰ.ꝯꝑat miſſionē filij a pr̄e ſplen-
doꝛi qui mittit̄ ab igne.vn̄ dicit.ꝙ ignis mittit ſplēdo-
rē nec tn̄ ſplendoꝛ ſeꝑat̄ ab igne.ꝑ ħ oñdēs ꝙ filiꝰ mit-
tit̄ a patre.nec tn̄ ſeꝑat̄ ab eo.Sꝫ ſi ſplēdoꝛ ignis eſſet
ab igne ab eterno:poſſeꝫ dicere ignis mittit ſplendorē
ab eterno.ſiue eēt illuīabile ſiue n̄.ḡ cū miſſio filij a pa
tre ſit ꝓceſſio filij a pr̄e ad illuīandū creaturā:⁊ loq̄r đ
miſſiōe inuiſibili cū ſꝑ filius quantū eſt in ſe illumīet.
ſiue ſit illuīabile ſiue n̄.ſic̄ dr̄ Io.j. Illuīat oēꝫ hoīem
venientē ⁊c̄.lꝫ n̄ oīs hō illuiet̄.videt̄ ꝙ miſſio poſſit cō
uenire deo ab eterno. ¶ Iteꝫ cū.ſ.ſ.dicat̄ ꝓcedē ab et̄-
no ⁊ ex tꝑe:q̄re n̄ pōt dici mitti ab eterno ⁊ ex tꝑe:⁊ do
nū eē ab eterno ⁊ ex tꝑe.¶ Iteꝫ.xv.di.j.li.ſent̄.dr̄.ꝙ p̄-
ter generatōꝫ filij a patre ē duplex miſſio filij.ſ.inuiſi-
bilis in mentē:⁊ viſibilis in carnē.ḡ ⁊ generatio filij dr̄
miſſio.ḡ ſi generatio filij ē ab eterno:dicet̄ miſſio đ ipo
ab eterno.¶ Cont̄.nullū nomē ꝯnotās effectū in crea-
tuꝛa dr̄ đ deo ab eterno.ſꝫ miſſio ꝯnotat effectū ī creatu
ra.ḡ nō dr̄ de deo ab eterno.¶ Item duplex eſt ꝓceſſio
filij ⁊.ſ.ſ.ſcꝫ eterna ⁊ tꝑalis.ꝓceſſio aūt eterna dr̄ de fi
lio ab eterno ⁊ ſiľr de ſpūſa.ſꝫ ꝓceſſio tꝑalis ꝯuenit eis
ſolū ex tꝑe.cū ḡ ideꝫ ſit miſſio paſſiue dicta qđ ꝓceſſio
tꝑalis ſic̄ dr̄ in li.ſnīaꝝ.miſſio paſſiue dicta ꝯuenit fi-
lio ⁊ ſpūſa.ſolū ex tꝑe.ſꝫ miſſio paſſiue dicta dr̄ relati
ue ad miſſiōꝫ actiue dictā.ḡ miſſio ſiue actiue dicta ſi-
ue paſſiue ꝯueīt deo ſolū ex tꝑe. ¶ Ad ideꝫ etiā ſunt au
ctoꝛitates aug̃.⁊ auc̄tes bede q̄ ponūt̄ in ſcđo problē-
mate.¶ Ad hoc dōm.ꝙ miſſio dr̄ de deo ex tꝑe ⁊ n̄ ab
eterno.¶ Ad primū dōm.ꝙ de miſſiōe eſt loq̄ q̄tuꝫ ad
principale ſignificatū:⁊ q̄tū ad ꝯnotatū.rōne princi-
palis ſignificati ē qd eternū:rōne ꝯnotati ē ex tꝑe.cum
aūt eternū ꝯiūgit̄ tꝑali in eodē termīo: ꝓꝓꝛie loquendo
dꝫ iudicare tꝑale ſic̄ qn̄ nec̄iuꝫ ꝯiūgit̄ ꝯtingēti totū iu-
dicat̄ ꝯtingens.Ideo in argumēto iſto eſt fallacia acci
dentis.miſſio eſt deus: ⁊ deus eſt eternus: ḡ miſſio eſt
eterna.quia eternitas que eſt in principali ſignificato
miſſionis infertur de connotato. hoc enim nomen eter
nus cum ſit adiectiuum:determinat ipſum terminum:
⁊ ponit rem ſuam ratione totalis ſignificati.¶ Ad ali
ud dicendū.ꝙ grego.loquit̄ de generatōne tꝑali que ē
ex matre.⁊ tunc planū eſt ꝙ eo dr̄ miſſus quo genera-
tus.quia tūc generatus qn̄ miſſus.vn̄ aug.ij.de tri.pa
ter intelligitur eum miſiſſe cum fecit eum ex femīa.Si
aūt ponat̄ đ generatōe et̄na:tūc p̄t dici ꝙ ablatiuꝰ no-

tat principiū̄ effectiū̄ vel q̄i effectiū̄. vn̄ cuȝ dr̄ eo mitti
tur quo generatr̄. nō notatr̄ ꝙ generatio ſit miſſio: ſ3 qa
ab eo eſt miſſio a quo eſt generatio. ſ. a patre. ¶ Ad ter
ciū̄ dōm. ꝙ etſi miſſio nō dicat loci mutatōȝ vt ille qui
mittitr̄ ſit in loco in quo prius n̄ erat: dr̄ tn̄ miſſio ꝓpter
effectū̄ aliquē. q2. ſ. ille qui mittitr̄ efficit aliqd qd̄ pri9 n̄
efficiebat. ⁊ h̄ eſt eēntiale miſſioni tanq̄ illud a q̄ impo
nūtr̄ hec verba mittere ⁊ mitti. l3 principalitr̄ ſigficent
aliqd increatū̄. vn̄ nō ſolum exigitr̄ diſtinctio intr̄ mittē
tem ⁊ miſſum ⁊ illū̄ cui fit miſſio: ſ3 optet ꝙ aliqd ꝓce-
dat ab ipſis. ſ. aliquis effectus qui prius n̄ ꝓcedebat.
nam rōne h9 transfertur miſſio ad diuina. quia igitur
ſpūſſ. ſemꝑ ꝓcedit ⁊ eius ꝓceſſio nūq̄ incepit: iō l3 di
catr̄ ꝓcedere a pr̄e in filiū̄ inq̄tum eſt amor: n̄ tn̄ dr̄ mit
ti cum miſſio ſit ad faciendū̄ aliquid qd̄ prius nō fie-
bat. Et ſi obijciatr̄ ꝙ nuncius miſſus a rege ad faciēdū̄
aliqd: nihilomin9 mittitr̄ etſi illud n̄ efficiatr̄. dōm ꝙ et
ſi nō efficitr̄ illud: tn̄ efficitr̄ aliud qd̄ prius n̄ efficiebatr̄.
vn̄ nunci9 dicit moueri ad efficiendū̄ q pri9 n̄ moueba
tur. rōne cui9 dicitr̄ miſſus. n̄ ſic aūt eſt de ſpūſa. ¶ Ad
quartū̄ dōm. ꝙ donū̄ dr̄. ſ. ſ. ab eterno ⁊ ex tꝑe: n̄ tamen
miſſus. ⁊ rō h9 eſt. quia donū̄ aliqn̄ dicit reſpectuȝ tm̄
ad creaturā: aliqn̄ vō reſpectū̄ ⁊ effectū̄. quedaȝ. n. ſunt
noīa que dicūt reſpectū̄ ad creaturā in hītu: ſic̄ h̄ nom̄
dn̄s. quedā reſpectū̄ in actu: ſicut dn̄ator. Illa vō q̄ di-
cūt reſpectū̄ in hītu: pn̄t ei ꝯuenire ab eterno. ſicut hoc
nomē dn̄s: ⁊ h̄ qd̄ dico donū̄. vn̄ dicitr̄ donū̄ ſpūſſanct9
nō ſolū̄ q2 datus: ſed q2 donabilis. ſicut dic̄ aug9. xv. de
tri. Vn̄ eē donū̄ ꝯueit ei ab eterno: q2 donabilis. ⁊ ex tē-
pore: qa datus. nō ſic aūt eſt de miſſione: q2 ſemꝑ dicūt
hec verba mittere ⁊ mitti reſpectū̄ in actu. vn̄ etſi aliq̄
mō poſſit dici. ſ. ſ. miſſibilis ab etn̄o: nō pōt tn̄ dici mit
ti vt miſſus ab eterno: nec miſſio ꝯuenire ei ab eterno:
ſ3 tm̄ ex tꝑe. ⁊ ꝑ h̄ p3 ſol'o ad illud qd̄ poſtea querebatr̄:
quare donū̄ dicitr̄ ab eterno ⁊ ex tꝑe: ⁊ ꝓcedēs ab etn̄o
⁊ ex tꝑe: nō tn̄ dici pōt ab eterno ⁊ ex tēꝑe. nō eſt tn̄ ſil'e
de hoc ꝙ dico ꝓcedere. naȝ ꝓcedere n̄ dicit reſpectum
ad creaturā: ſ3 ſolū̄ ad id a quo ꝓcedit niſi ꝑ adiūctuȝ.
vt cum dr̄ filius vel. ſ. ſ. ꝓcedit a pr̄e in creaturā vel tē-
poraliter. nam ꝓpter adiunctū̄ datur intelligi reſpect9
ſiue effectus tꝑalis rōne cui9 dr̄ ꝓceſſio tꝑalis ⁊ miſ-
ſio ſimilitr̄. ¶ Ad aliud dōm. ꝙ hec eſt falſa. ſi ignis eēt
ab eterno: ꝙ miſſio ſplendoris eēt ab eterno ſiue eēt il-
lumiabile ſiue n̄. nam miſſio exigit terminū̄ a q̄ ⁊ tmi-
nū̄ ad quē. vn̄ ſi n̄ eēt obiectū̄ ad qd̄ dirigeretr̄ lux: ignis
nō diceretr̄ emittere ſplendorē: ſicut nec illuiare. l3 dice
retr̄ ſplendere ⁊ lucē. Sil'r nec dicitr̄ illuiare quantū̄ eſt
in ſe: niſi cū̄ pn̄s eſt illuiabile. nec tn̄ ꝓpter h̄ ſequitr̄ ſi il
lumiat aliq̄ mō quantū̄ in ſe ē. l3 n̄ illuietr̄ creatura rō-
nalis: ꝙ ꝓpter hoc mittat vel mittatr̄. quia ſicut ſol ē pn̄
cipiū̄ ſufficiēs illuiatōis l3 n̄ ſꝑ efficiēs: q2 ponitr̄ obſta-
culū̄: ita ⁊ lumē increatū̄. ⁊ ideo dr̄ illuiare quantū̄ i ſe
eſt. ſ3 nō eſt ſic de miſſiōe. immo ad h̄ ꝙ mittatr̄ optet ꝙ
efficiat in actu. q2 ſicut dictū̄ eſt miſſio transfertr̄ ad di-
uinas ꝑſonas. nō q2 ſint in loco vbi prius n̄ erant: ſed
quia in creatura rōnali efficiūt aliqd qd̄ prius n̄ facie
bāt. qd̄ n̄ ꝯuenit ſibi niſi ab ipis ꝓcedat effect9 i actu.
¶ Ad h̄ qd̄ obijcitr̄ ꝙ miſſio eſt generatio ſic̄ videtr̄ acci-
pi ex verbis magr̄i. dōm ꝙ mgr̄ cum dicit ꝙ pretr̄ gene
ratōȝ eternā eſt duplex miſſio. loquitr̄ ſ3m quoſdā q vo-
cabant eternā generatōȝ miſſionē. vn̄ ſubdit poſtea. ꝙ
ſ3m iſtam generatōȝ eternā a quibuſdā dr̄ miſſus. Sed
melius ē ſ3m illā dici genit9 q̄ miſſus. ¶ S3 tūc queritr̄
ſi n̄ repꝛehendūtr̄ iſti q dicebāt generatōȝ eternā miſſiōȝ:
q̄ n̄ videtr̄ incōueniēs ꝙ dicatr̄ miſſus ab eterno ſic̄ ge-
nitus. Ad h̄ dōm. ꝙ illi qui ſic dicebāt: nō intēdebāt ꝙ
ſ3m illā generatōȝ dicatr̄ miſſio ſ3m ꝯpletā rōnē miſſio-
nis: ſ3 q2 habetr̄ ꝯgruitas ex h̄. ꝙ genit9 poſſit mitti. qa
ex hoc ipō ꝙ ab alio ē mitti pt̄. vn̄ n̄ itēdebāt ꝙ illa miſ-
ſio eēt ab etn̄o: ſ3 potius rō q̄ ꝯgruebat ipſuȝ mitti que

dicitur generatio.

Queſtio. lxxij. de miſſione actiue dicta.

Conſequenter que
ritur de miſſiōe actiue dicta. de q̄ q̄rū̄
tur hec. Primo. vtrū̄ miſſio actiue di-
cta ꝯueniat toti trinitati reſpectu filij
vel ſpūſſancti. Secūdo. vtrū̄ conueniat
alicui ꝑſone reſpectu ſui. Tercio. vtrū̄ ꝯueniat ſpūiſan
cto reſpectu xp̄i. Quarto. vtrū̄ dare vel mittere ſpm̄ſan
ctum poſſit ꝯuenire creature rōnali rōne miniſterij.

Membrū̄ primū̄

Circa primū̄ ſic obijcitr̄. Aug9. in li. cōtra
ꝑfidiaȝ arrianorū̄. nec pater ſine filio nec
filius ſine patre miſit ſpm̄ſ. ſ3 eum paritr̄
ambo miſerūt. inſeꝑabilia quippe ſūt oꝑa
trinitatis. hec aūt ratio nl'a eēt: niſi mittē ſpm̄ eēt act9
totius trinitatis. q̄ miſſio actiue dicta ꝯuenit toti trini
tati. ¶ Itē ſic̄ dictū̄ eſt miſſio transfertr̄ ad dīnas ꝑſo
nas. nō quia aliqua illarū̄ ſit vbi prius n̄ erat: ſ3 q2 per
illas aliquid efficitr̄ qd̄ pri9 n̄ fiebat. miſſio q̄ ꝯueit ꝑſo
nis rōne alicui9 effectus ꝓcedētis ab ipis ſic̄ ⁊ ꝓceſſio
tꝑalis. ſ3 ille effect9 coīs ē toti trinitati: ⁊ ille effect9 eſt
a tota trinitate: q̄ ⁊ miſſio ē a tota trinitate. ¶ Itē. ſ. ſ.
mittitr̄ a pr̄e ⁊ filio. h̄ certū̄ ē. Itē mittitr̄ a ſeipō ſic̄ dr̄
in. xv. di. j. li. ſentē. q̄. ſ. ſ. mittitr̄ a tota trinitate. q̄ tota tri
nitas mittit ſpm̄ſ. q̄ miſſio actiue dicta ꝯueit toti trini
tati. ¶ Contr̄. Beda in omel'. dn̄ice ꝑme poſt aſcēſiōȝ.
miſſio. ſ. ſ. ē eius ꝓceſſio. ſ3. ſ. ſ. n̄ ꝓcedit a tota trinitate. q̄
hec eſt falſa tota trinitas mittit ſpm̄ſ. ¶ Itē pr̄ ē ꝑſona
que a nl'a ſ3 a qua alia. filius ꝑſona que ab alia a qua
alia. ſpūſſanct9 ꝑſona q̄ ab alia a qua nl'a ꝑſona. Sed
pr̄ dr̄ mittē q2 ab ipō ē alia ꝑſona. mitti vō n̄ dr̄: q2 n̄ ē
ab alia ꝑſona ſicut dic̄ aug. fili9 vō dr̄ mitti ⁊ mittē. q2
eſt ab alio a q̄ alius: q̄. ſ. ſ. dicetr̄ miſſus q2 ab alio. ſ3 nō
mittēs: q2 nullus ab ipō. q̄ mittere n̄ ꝯuenit toti trini-
tati ſicut nec mitti. ¶ Itē ſi tota trinitas rōne effect9
ꝯnotati mitteret ſpm̄ſ. cum ſimilitr̄ ꝯnotetr̄ effect9 i miſ-
ſione filij: tota trinitas mitteret filiū̄: ⁊ ita. ſ. ſ. mitteret
filiū̄. qd̄ nō inuenitr̄ niſi de filio ſ3m hūanaȝ naturam.
¶ Itē mittere filiū̄ eſt aliquid oꝑari ꝑ filiū̄ in creatu-
ra rōnali. ſ3 oꝑari ꝑ filiū̄ nō ꝯuenit toti trinitati. q̄ nec
mittere filiū̄ ꝯuenit toti trinitati. q̄ ſil'r nec mittē ſpm̄ſ.
q̄ miſſio actiue dicta nō ꝯuenit trinitati. ¶ Ad h̄ dōm
ꝙ ſuꝑ hoc ſunt opīones. Nam ſunt quidaȝ qui ꝯcedūt
ꝙ miſſio ſiue filij ſiue. ſ. ſ. actiue dicta ꝯuenit toti trini-
tati. vnde ſicut ꝯcedūt ꝙ tota trinitas dat filiū̄ ⁊ etiaȝ
ſpm̄ſ. ita ꝯcedūt ꝙ tota trinitas mittit ſpm̄ſ. ⁊ ſimiliter
filium. Alij negant vtrūq̄. Alij aūt ꝯcedunt iſtam tota
trinitas dat filium vel ſpm̄ſ. ſ3 negāt iſtam tota trinitas
mittit filiū̄ vel ſpm̄ſ. ¶ Nota q̄ ꝙ miſſio actiue dicta pt̄
dupl'r determiari. Nam vno mō dicit diuinā eēntiaȝ ⁊
ꝯſignificat diſtinctōȝ ſiue notōȝ. ⁊ ſic dr̄ miſſio maīfe-
ſtatio ꝓductōis alicui9 ꝑſone ꝑ aliquē effectū̄ in creatu
ra. ⁊ q2 ꝑ h̄ nomē miſſiōis ſignificatr̄ dīna eēntia princi
palitr̄ ⁊ in rectitudine a qua ē effect9. notio vō ſcd̄ario
⁊ in obliq̄tate qa manifeſtatr̄ in illo effectu: iō ꝯcedūt ꝙ
miſſio actiue dicta ꝯueiat toti trinitati. vn̄ ſic̄ ꝯcedunt
iſtam tota trinitas manifeſtat ꝓceſſiōȝ filij ⁊. ſ. ſ. ita cō
cedūt ꝙ tota trinitas mittit filiū̄ ⁊ ſpm̄ſ. ⁊ ꝯcedūt rati
ones primas q̄ ſunt ꝓ ꝑte iſta. ¶ Ad primū̄ obiectum
dicūt. ꝙ cū̄ dicit Beda: ſpūſſancti miſſio eſt ei9 ꝓceſſio
loquitr̄ de ꝓceſſione tꝑali q̄ dr̄. ſ. ſ. ꝓcedē rōne effect9 in
quo datr̄ vel manifeſtatr̄ dari. ſ. ſ. vnde. ſ. ſ. n̄ dr̄ ꝓcedere
niſi rōne effect9 ꝓcedētis ab ipā trinitate. cuȝ q̄ effectu
ſimul datr̄. ſ. ſ. ⁊ ſ3m hāc improprietatē ꝯcedit mgr̄ in pri
mo ſnīarū̄. xv. di. ꝙ. ſ. ſ. ꝓcedit a ſe ⁊ mittitr̄ a ſe. ſ3m hoc

etiã ꝯcedit̄ ꝙ ſpūſſ. incipit eē in rõnali creatura qñ da-
tur ei gratia. ¶ Ad aliud qꝺ obijcit̄. pater qui a nullo
eſt ñ dr̄ miſſus. ḡ ſpūſſ. a quo nullꝰ ñ dr̄ mittēs. dicunt
ꝙ nõ eſt ſimile quia in his verbis mittere ⁊ mitti cõſi-
gnificat̄ habitudo principij ad illud qꝺ ē de principio.
eſſe aūt ab aliquo ſiue a principio negat̄ ſiue remoue-
tur vniuerſal'r a pr̄e: ita ꝙ nullo mõ pōt dici eē de pri-
cipio. eē aūt principiū ñ remouet̄ vl'r a ſpūſa. ẜ. ſ. ſ. dr̄
eē principiū creature ſiue effectus qui fit in creatura.
⁊ ideo ſicut ꝯcedit̄ ꝙ. ſ. ſ. facit ſe eē in creatura ꝑ grām:
⁊ trinitas facit ſpm̄ſ. ꝑ grām eē in creatura rõnali. ita
pōt ꝯcedi ꝙ tota trinitas mittit ſpm̄ſ. ¶ Ad aliud aūt
pȝ ſolutio. nam ſm̄ iſtaȝ ratiõȝ miſſionis que dicta eſt.
ſicut ꝯcedit̄ ꝙ tota trinitas mittit filiū: ita etiã ꝯcedit̄
ꝙ. ſ. ſ. mittit filiū. quia facit ip̄m cognoſci ꝙ ꝓcedit et-
nalit̄ a pr̄e ꝑ effectū ꝓcedentē ab ip̄o tp̄al'r. ¶ Ad aliꝺ
aūt ſoluūt ꝑ interemptõȝ. Nõ. n. ideȝ eſt opari ꝑ filiuȝ
⁊ mittere filiū: ẜ potius manifeſtare illã opatõȝ eē ꝑ fi-
liū. vnde ꝯcedūt iſtam. ſpūſſ. mittit filiū vt trinitas mit-
tit filiū. nõ quia trinitas vel. ſ. ſ. opet̄ ꝑ filiū: ẜ qa trini-
tas vel ſpūs ꝑ aliquē effectū appropriatū filio: manife-
ſtat pr̄eȝ opari ꝑ filiū. ⁊ ħ bene conuenit toti trinitati.
¶ Alio aūt modo pōt determiãri miſſio ſpūſſcti vt pri-
mo ⁊ principal'r ſignificet notõȝ: ſecūdario actiõȝ ſiue
manifeſtatõȝ qua illa notio manifeſtat̄ ꝑ aliquem effe-
ctū. vñ hoc mõ dr̄ miſſio actiue dicta ꝓductio alicꝰ ꝑ-
ſone manifeſtata ꝑ aliquē effectū in creatura. vñ duo
dicūt̄ noīe miſſionis. ſ. notio principal'r ibi ſignificata
⁊ manifeſtatio illiꝰ notõis ꝑ effectū ibi ꝯſignata. qꝛ igr̄
illud qꝺ principal'r ſignificat̄ noīe miſſiõis ñ conueīt
toti trinitati: ñ ꝯcedūt ꝙ miſſio actiue dicta ꝯueīat to-
ti trinitati. ideo dicūt ꝙ hec eſt falſa ꝓprie loquēdo to-
ta trinitas mittit filiū vel ſpm̄ſa. lȝ actio ibi ſecūdario
ſignificata a qua ē effectus in creatura ꝯueīat toti tri-
nitati. ¶ Ad ħ qꝺ primo obijcit̄ ꝑ auctēȝ aug. dꝺm. ꝙ
ſicut dictū eſt in miſſiõe actiue dicta ſunt duo. ſ. ꝓdu-
ctio alicuiꝰ ꝑſone: ⁊ manifeſtatio illiꝰ ꝓductõis. ⁊ pret̄
hoc etiã effectus ꝑ quē manifeſtat̄. nõ vult ḡ dicere au-
guſti. ꝙ miſſio ſit opus totius trinitatis niſi accipiat̄
improprie. ẜ illud qꝺ eſt ibi ꝑ modū opatõis. ſ. manife-
ſtatio ꝓductõis ſit opus trinitatis. ⁊ ħ innuit cū dicit
indiuiſa ſunt opa trinitatis. ¶ Ad aliud dꝺm. ꝙ lȝ miſ-
ſio transferat̄ ad diuina rõne p̄dicta: quia dr̄ efficere ī
creatura qꝺ prius ñ faciebat. ñ illud p̄mo ⁊ principa-
liter ſignificat̄ in noīe miſſiõis: ẜ potius reſpectꝰ ꝑſo-
ne mittentis ad illaȝ que mittit̄. qui ñ ē cōis toti trini-
tati: ⁊ ideo nec miſſio cōis eſt. ¶ Ad terciū vō reſpon-
ſio poſtea habebit̄. ſ. in ſequēti ꝓbleumate.

Membrū ſecundū

COnſequēter querit̄. vtꝝ miſſio actiue di-
cta ꝯueniat alicui ꝑſone reſpectu ſui. ħ ē
ſi de poſſit dici pr̄ mittit ſe: vel filius vel
ſ. ſ. Ad qꝺ ſic magr̄. xv. di. j. li. ſent̄. cõce-
dit ꝙ. ſ. ſ. mittit̄ a ſe ⁊ ꝓcedit a ſe. ḡ. ſ. ſ. mittit ſe. ¶ Itē
augꝰ. iiij. de tri. ſicut generari ē filiū eē a pr̄e: ita filium
ꝯgnoſci eē a pr̄e eſt filiū mitti. ⁊ ſicut ſpūſa. donuȝ dei
eſt eē a pr̄e ꝓcedē: ita ſpm̄ſ. cognoſci ꝙ a pr̄e ꝓcedit eſt
ſpm̄ſ. mitti. ẜ iſtud ꝯgnoſci eſt a ſpūſa. ḡ miſſio ſpūſſcti
eſt ab ipſo. ḡ. ſ. ſ. mittit ſe. ¶ Itē beda. cuȝ gratia hoībꝰ
datur: ſpūſſ. mittit̄. ḡ nihil aliud ē ſpm̄ſ. mitti ꝙ̄ grām
ꝯferri. cū qua etiã dat̄ ipſe. ſ. ſ. ḡ mittere ſpm̄ſ. eſt ipȝ ꝑ
grām ꝯferre. ẜ ħ ꝯuenit ſpūſa. ḡ mittere ſe ꝯueīt ſpūſ.
ḡ eadeȝ rõne ꝯuenit alijs ꝑſonis. ¶ Cont̄. mittē ⁊ mit-
ti dicūt̄ relatiue adinuicē: ⁊ mittēs ⁊ miſſus. ẜ nihil re-
latiue dr̄ a ſe. ḡ nulla ꝑſona mittit ſe vel mittitur a ſe.
¶ Iteȝ hieroꝰ. ſup ezech. Cõuertã ⁊c̄. in glo. que ſic i-
cipit. grandis miſcdia dic̄. qꝺ ꝯiūctū eſt in vno corpoē
mitti ñ pōt: ẜ qꝺ ex̄ eſt. ḡ optȝ ꝙ int̄ mittētē ⁊ miſſū ſit
aliqua ſepatio vel diſtinctio adminꝰ ꝑſonalis etſi non

eēntialis. ẜ nll'a ꝑſona diſtinguit̄ a ſe: ḡ nulli ꝑſone cõ-
uenit mittere ſe vel mitti a ſe. ¶ Iteȝ mitti dicit ſubau-
ctoritateȝ. ẜ nihil hȝ auctēȝ vel ſubauctēȝ reſpectu ſui.
ḡ mittere ñ ꝯuenit alicui ꝑſone reſpectu ſui. ¶ Itē q̄ri-
tur vtꝝ hec ſit ꝯcedenda ſpūſſanctꝰ dat ſe: vel pr̄ vl' filiꝰ
dat ſe. Ad ħ aūt ꝙ ſit vera: adducit mgr̄ rões ⁊ aucto-
ritates. j. li. ſent̄. di. xv. obijcit. n. ſic. Cū donatio ſpūſſ.
ſit opatio dei. ẜ indiuiſa ſunt opa trinitatis. ḡ daē ſpm̄
ꝯuenit toti trinitati. ḡ ſpūſa. ḡ ſpūſſ. dat ſe. ¶ Itē Io.
iij. Spūs vbi vult ſpirat. ſpirare aūt nihil aliud ē ꝙ̄ da-
re ſpm̄. ḡ. ſ. ſ. dat ſeip̄m. ¶ Iteȝ ſi pr̄ ⁊ filiꝰ pñt dare vl'
dant ſpm̄ſ. ⁊ ſpūſſ. ñ pōt dare vel ñ dat ſeip̄ȝ: aliqꝺ pñt
vel aliqꝺ opant̄ pr̄ ⁊ filius qꝺ ñ pt vel ñ opat̄ ſpūſſan-
ctus. ¶ Iteȝ ad ħ ē auctas aug. quam ponit magr̄ ibi.
dicit. n. xv. de tri. ſicut corpꝰ carnis nihil aliud ē ꝙ̄ ca-
ro: ſic donū ſpūſſancti nihil aliud ē ꝙ̄. ſ. ſ. ḡ ſpūſſ. ē dãs
⁊ donū. ḡ cū datur: a ſeip̄o dat̄. ḡ. ſ. ſ. dat ſe. ¶ Itē aug.
ibideȝ. Ita dat̄ ſicut donū dei: vt etiã ſeip̄m det ſic̄ deꝰ.
ḡ. ſ. ſ. dat ſeip̄m. ḡ eadem rõne pater dat ſe ⁊ filius dat
ſe. ¶ Cont̄. aug. in li. de tri. donū refert̄ ad illuȝ q dat
⁊ ad illū cui dat̄. ḡ ſi. ſ. ſ. diſtinguit̄ ab illo cui dat̄ rati-
one relatõis: ḡ ſil'r ab illo a quo dat̄. ḡ. ſ. ſ. ñ pt eē dãs
⁊ datū ſiue donū. ¶ Iteȝ dicit magr̄ in ſent̄. ꝙ. ſ. ſ. ñ po-
tuit dari a creatura. quia ſi daret̄ a creatura: ꝓcederȝ
a creatura vel eēt a creatura. ḡ ſil'r ſi. ſ. ſ. dat̄ a ſe: ꝓce-
dit a ſe. ¶ Si dicat̄ ꝙ ſicut dic̄ mgr̄ in ſent̄. ꝙ inq̄tū ē:
datus ē a ſe vel ꝓcedit a ſe inq̄tum deꝰ. ḡ eadeȝ ratiõe
pōt dici ꝙ pr̄ dat ſe ⁊ dat̄ a ſe: ⁊ mittit ſe ⁊ mittit̄ a ſe.
qꝺ tñ ñ ꝯcedit aug. nec etiã ip̄e magr̄. ſic̄ poſtea vide-
bit̄. ¶ Iteȝ rões magr̄i ꝓpter q̄s videt̄ ꝯcedē ꝙ ſpūſſ.
dat ſe ⁊ dat̄ a ſe: ⁊ mittit ſe ⁊ mittit̄ a ſe ⁊ ꝙ ꝓcedit a ſe
nõ videt̄ valere. naȝ in omībꝫ videt̄ eē ꝯmutatio predi-
camēti. quia mitti ⁊ mittere: dari ⁊ dare ſiue etiaȝ ꝓce-
dere ñ ſignificãt quid ẜ adaliqꝺ. quia miſſio. ſ. ſ. a pr̄e
⁊ filio ē ꝓceſſio eiꝰ a pr̄e ⁊ filio. ⁊ eſt inſtantia. pr̄ pōt
generare: filius vel. ſ. ſ. ñ pñt. ḡ aliqꝺ pōt pr̄ qꝺ nõ pōt
filius vel. ſ. ſ. ¶ Ad ħ notandū. ꝙ ſup veritate p̄dicta-
rū ꝓpoſitõnū plures fuer̄t opiões. Quidã dicūt iſtas
eē falſas. ſpūſſ. mittit ſe: ⁊ ſpūſſ. ꝓcedit a ſe. ⁊ ħ eſt rõne
diſtinctõis ⁊ auctis vel ſubauctis que ſignificantur in
his verbis mittere ⁊ mitti. vñ auctēs que ħ videt̄ dicē
exponūt ħ mõ: ſpūſſ. mittit ſe. i. a ſpūſa. ē effectꝰ in q̊ co-
gnoſcit̄ miſſus. Alij dicūt ꝙ mittē ⁊ mitti dupl'r dicūt̄
ſcȝ ꝓprie ⁊ improprie. ꝓprie qñ dicūt diſtinctõȝ ſiue au-
ctoritatē ⁊ ſubauctēȝ. ⁊ ſic ñ ſumūt̄ in p̄dictis locutio-
nibꝫ. Qñqȝ aūt mittē eſt ideȝ qꝺ dare ſiue cōicaē ſe cre-
ature rõnali: ⁊ tūc ſumit̄ minꝰ ꝓprie. ⁊ in ħ ſenſu cõce-
dūt p̄dictas locutões. ⁊ ħ volūt trahere ex l'ra. dic̄. n.
mgr̄ ſic. Spūſſanctꝰ dat ſe ⁊ dat̄ a ſe. Alij aūt dicunt:
qꝺ ⁊ verius videt̄. ꝙ cū dr̄ ſpūſſ. mittit ſe vel dat ſe: ſi-
gnificat̄ ꝑſona ſpūſſancti ſub alia ⁊ alia rõne. ſicut cū
dr̄ intellectus intelligit ſe. vnde cū dicit̄ ſpūſſ. mittit ſe
vel dat ſe: tria intelligūt̄ ibi. ſ. ꝑſona mittēs q̄ ē ſpūſſ.
⁊ actio ſpūſſancti q̄ ē ideȝ qꝺ ip̄e: ⁊ effectus in creatura
cū quo etiã effectu dat̄ ſpūſſ. ñ quia in creatura ſimpl'r
incipiat eē. ſ. ſ. ẜ qa ē ibi alio mõ ꝙ̄ priꝰ. ⁊ attribuit̄ ꝑ-
ſone ſpūſſancti illud qꝺ ꝑ ſe eſt ip̄ius effectꝰ. vnꝺ ſm̄ ħ
dr̄. ſ. ſ. faciēs ſe in creatura ꝑ grām ⁊ factus in creatu-
ra. ⁊ hoc videt̄ dicere augꝰ. cum dicit natura datur ſic̄
donū dei vt ſeip̄m det inq̄tum deus. ¶ Scꝺm ħ ḡ pt de-
facili rñderi ad oīa illa que obijciūt̄. ꝙ hec verba mit-
tere ⁊ mitti dicūt relatõȝ vel diſtinctõeȝ ſiue etiã auctē
⁊ ſubauctēȝ. Dicendū. n. eſt ꝙ ñ ſꝑ dicūt iſtam ſm̄ reȝ
ẜ ſolū ſm̄ ratõȝ. vnde vnū ⁊ idem aliqñ ſub alia ratiõe
⁊ alia pōt ſignificari. Nõndū ḡ ꝙ cuꝫ hec verba mittē
⁊ mitti ſignificant diſtinctõȝ rõne relatiõis ⁊ auctis:
ſignificat̄ illa diſtinctio diuerſimode. Aliqñ. n. ſignifi-
catur ꝑ illa verba diſtinctio ſm̄ eēntiam. vt cum dicit̄
tota trinitas mittere xp̄m hoīem vel angelos vel pro-
phetas. Aliqñ vō ſignificat̄ diſtinctio ſm̄ ꝑſonaȝ ſiue

ſm originez ſolum: vt cum dicit̃ pater mittere filiũ. vel pater ⁊ filius mittere ſpm̃ſ. Aliqñ vo ſm ratõz ſolum vt cum dicit̃ ſpũſſanct⁹ mittit ſe. vnum .n. ⁊ idem pt eẽ ſupra ſe ſm rõnes diuerſas. ꝓut dicit̃ ꝙ ratio conſiderata vt ratio: eſt ſupra ſe inq̃tum ꝯſiderat̃ vt quedã natura. ⁊ ſumm⁹ pontifex eſt ſupra ſe: inq̃tum eſt quedaꝫ ſingularis ꝑſona. ſm primũ modũ accipit hiero⁹. miſſionez cum dicit. ꝙ illud quod mittit̃ ſemꝑ eſt ex̃ ⁊ nõ cõiunctum. ẞ ſm ſecũdum modũ accipit aug⁹. miſſiõz cum dicit ſuꝑ Joh. minor ne eſt filius qa miſſus: miſſionem audio nõ ſeꝑationem. q. d. diſcretio perſonalis exigitur inter mittentem ⁊ miſſum nõ ſeꝑatio. Tercio modo accipit magr̃ in ſent̃. cum dicit. ꝙ ſpũſſ. mittit ſe ⁊ dat ſe. Eodem modo poteſt dici de hac. ſpũſſ. dat ſe ⁊ datur a ſe. quia ſi dare dicat relationez vel auc̃tem reſpectu dati: nõ notat̃ ibi diſtinctio ſm rez ſiue auc̃tas. ẞ ſolum ſm rationem ſicut dictum ẽ. Aliqñ tñ accipit̃ dare ꝓ influere ⁊ dari ꝓ inſpirari: ⁊ tũc ꝯcedũt ſimpl̃r ſpũſſ. dat ſe ⁊ datur a ſe. quia tũc ñ notatur ibi auc̃tas neqꝫ etiaꝫ relatio niſi ad illud cui ſit datio ſiue inſpiratio. vnde iſte inter alias minus habẽt improprietatis. iſte vo magis ſpũſſ. mittit ſe ⁊ mittit̃ a ſe. iſta vo maxime ſpũſſ. ꝓcedit a ſe: quia attribuit̃ ſpũiſa. qđ eſt effectus tm̃. Minus etiã eſt impropria actiua q̃ paſſiua. vnde hec eſt minus impropria ſpũſſ. dat ſe: q̃ hec ſpũſſ. datur a ſe. ꝓpter habitudinez cauſe ſiue principij q̃ notatur in ablatiuo ratiõe prepoſitõis. tñ vtraqꝫ põt eſſe vera eodez modo quo dictũ eſt. ¶ Ad illud qđ obijcit̃ ꝙ in rationib⁹ magr̃i videt̃ eſſe ꝯmutatio predicam̃ti. dđm ꝙ in hoc qđ dico mittere ⁊ mitti tria intelligunt̃ ſcꝫ notio ⁊ actio que eſt diuina eſſentia. que ſignificat̃ vt relata ad creaturaꝫ ⁊ etiaꝫ effectus ꝯnotatus in creatura. ꝓcedũt ẞ rõnes magr̃i ratiõe actõis que ſignificatur in his verbis mittere ⁊ mitti: quaſi tota t̃nitas efficit aliquid in creatura. ⁊ hec ſignificat qđ nõ ad aliquid. Nec eſt ſimile de hoc ꝙ dico generare vel ſpirare. nam iſta nõ dicũt effectum in creatura nec eẽntiaꝫ ſed puram notionez. vnde nõ dicũt quid: ẞ ad aliqd ſolũ. ¶ Ad aliud dđm. ꝙ bene ſequit̃ ſpũſſ. datur a creatura ẞ ꝓcedit. ſiue ſumatur dari ꝓ eo qđ eſt mitti: ſiue ꝓ eo qđ eſt infundi ſiue inſpirari. nõ tñ ſequit̃ ſpũs dat ſe: vel pater dat ſe: ẞ ꝓcedit a ſe. ⁊ ratio h⁹ dicet̃. j. qñ q̃retur vtꝝ mitti vel dari ꝯueniat patri.

Membrũ terciũ

Onſequẽter querit̃. vtꝝ miſſio actiue dicta cõueniat ſpũiſa. reſpectu xp̃i. Ad qđ ſic. eſa. xlviij. ⁊ nũc miſit me dñs ⁊ ſpirit⁹ eius. loquit̃ in ꝑſona xp̃i. ẞ xp̃s miſſus ẽ a ſpũſa. ẞ mittere cõuenit ſpũiſa. reſpectu xp̃i. ¶ Item ambro. in li. de ſpũſa. quis eſt qui dicit miſit me dñs ⁊ ſpũs eius: niſi qui venit a patre vt ſaluos faceret peccatores. i. xp̃s. ẞ ⁊ pater eum miſit ⁊ ſpũs. ¶ Itẽ in eodem. datus eſt a patre vt eſa. dicit. ix. puer natus ẽ nobis ⁊ filius datus eſt nobis. datus eſt audeo dicere ⁊ a ſpũſa. quia miſſus eſt. ẞ ⁊c. ¶ Item aug. in. ij. de tri. loquens de filio. mitti a patre ſiue ſpũſa. ñ potuit: qꝛ pater intelligit̃ eum miſiſſe cum fecit eum ex femina. qđ vtiqꝫ nõ fecit ſine ſpũſa. ẞ mittere ꝯuenit patri ⁊ ſpũiſ. reſpectu xp̃i. ¶ Contra. aug. de tri. exire a patre ⁊ venire in mundũ ẞ eſt mitti. ẞ mittere filium in mundum ſiue in carnem ꝯuenit ſolum illi ꝑſone a qua exit fili⁹. ẞ filius ñ eſt a ſpũſa. ẞ miſſio filij in mundũ ſiue in carnem ñ eſt a ſpũſa. ¶ Iteꝫ aug⁹. iiij. de tri. ſicut natũ eſſe eſt filio a patre eẽ: ita mitti ẽ cognoſci qđ ab illo ſit. ſed filius non poteſt cognoſci eẽ a ſpirituſancto cuꝫ nõ ſit ab illo. ẞ non poteſt mitti a ſpũſancto. ẞ miſſio actiue dicta nõ cõuenit ſpũiſancto reſpectu xp̃i. ¶ Si dicat̃ ꝙ ꝯuenit ei ratione humane nature. Cont̃. quicqd cõuenit xp̃o homini: cõuenit ꝑſone filij dei. ẞ ſi mitti a ſpiritusancto ꝯuenit xp̃o homini: ẞ cõuenit ꝑſone filij dei. ẞ perſona filij dei mittit̃ a ſpũſa. ẞ eſt a ſpũſa. qđ nõ cõceditur: immo potius ſpm̃ſanctũ eſſe a xp̃o. ¶ Itẽ cum dicit̃ filius mitti in carnem. aut intelligitur de filio dei ſm humanã naturam: aut ſm diuinaꝫ. non videtur ꝙ ſm humanaꝫ naturam: quia aliud eſt filiuꝫ mitti ĩ carnem: aliud ip̃m exiſtentez in carne mitti. in carnẽ enim mitti nõ ꝯuenit niſi exñtibus preter carnem. ẞ non cõuenit filio niſi ſm diuinam naturaꝫ. ẞ ſm diuinaꝫ naturam nõ mittitur xp̃s a ſpũſancto. ẞ miſſio xp̃i in carnem nõ eſt a ſpũſancto. ẞ nõ cõuenit ei niſi miſſio vel in carnem vel in mentẽ. ẞ miſſio actiue dicta nõ conuenit ſpũiſancto reſpectu xp̃i. ¶ Ad hoc dicũt quidaꝫ ꝙ triplex eſt miſſio xp̃i. ſ. in mentez. in carnem. ⁊ ad predicandum. Et dicũt ꝙ ſpũſſanctus nõ mittit xp̃m duab⁹ miſſionibus primis: ẞ tercia que eſt ad predicandum. ⁊ ſic intelligit̃ auc̃tas eſa. xlviij. ⁊ nũc miſit me domin⁹ ⁊ ſpũs eius. ⁊ auc̃tas ambroſij ſimilit̃. vnde ambro. ad hoc confirmandum adducit illaꝫ auc̃tem eſa. lxj. Spiritus domini ſuper me: euangelizare pauꝑibus miſit me. Sed lꝫ ſic poſſit reſponderi ad auc̃tem ambroſij: ñ tamen adhuc reſpondet̃ ad auc̃tem auguſti. que intelligitur de miſſione filij in carnem: ſicut patet per auctoritates quas adducit aug. miſit deus filium ſuuꝫ in terris. Item alij dicunt ꝙ hec eſt duplex ſpũſſanct⁹ miſit filium in carnem. quia hoc verbum miſit poteſt cõſtrui cum hoc ꝙ dico ſpũſſ. ratione comꝑatõnis ad terminũ ad quem: ⁊ ſic eſt vera. quia incarnatio filij facta eſt a ſpũſancto ſicut ⁊ a tota trinitate. vel põt conſtrui hoc verbum miſit cum hoc ꝙ dico ſpũſſanctus ratione comꝑationis ad ꝑſonaꝫ que mittit̃. ⁊ ſic eſt falſa: quia ſpũſſ. nõ habet auc̃tem reſpectu filij. Utroqꝫ aũt modo dicit̃ miſſio filij in carnem reſpectu patris. vnde cuꝫ dicit aug⁹. mitti ⁊ exire a patre ⁊ venire in mundũ: loqt̃ de miſſione filij ſm ꝙ ꝯuenit patri. vnde mitti a patre in mundum cõuenit filio quia eſt a patre: ⁊ quia aduẽtus eius in mundũ eſt a patre ſiue incarnatio ei⁹. mitti vo a ſpũſancto ꝯuenit ei. non quia perſona eius ſit a ſpũſancto: ẞ quia venire ip̃m in munduꝫ ſiue incarnari eſt a ſpũſa. ⁊ ꝑ hoc pꝫ ſolutio ad primum obiectum. ¶ Ad aliud dđm. ꝙ filium cognoſci eſſe a patre eſt filium mitti. ⁊ quia illa cognitio eſt a ſpũſa. ideo miſſio filij eſt aliquo mõ a ſpũſa. ẞ ẞ nõ eſt verũ de quocunqꝫ effectu in quo cognoſcit̃ ꝓceſſio filij: ẞ de tali effectu q ab aliquo modo predicat̃ de ꝑſona filij dei vt eſt incarnatio. vnde nõ oꝑtet ꝙ ſi ſpũſſ. mittit filium in carnez ꝙ ꝑ illum effectũ debeat cognoſci filius eẽ a ſpũſa. ẞ eẽ ab aliquo. ¶ Ad aliud pꝫ ſol'o ex predictis. Naꝫ cũ q̃ris ſi ſpũſſ. miſit filiũ in carnem. aut ſm diuinã naturã aut ſm humanã. cum queris ſcđm ꝙ illa cõſtructio eſt ratione comꝑationis ad ꝑſonã q̃ mittit̃: ſm ẞ locutio eſt falſa. illa auteꝫ miſſio qua ſpirituſſanct⁹ mittere dicitur filium in carnem: nihil aliud eſt q̃ manifeſtatio filij per incarnationem. que manifeſtatio filij naturaliter ſequitur ad carnis aſſumptionem. ⁊ ideo nõ oportet ꝙ conueniat perſone exiſtenti pret̃ carnẽ.

Membrũ quartũ

Uarto q̃rit̃. vtꝝ dare vel mittẽ ſpm̃ſ. poſſit conuenire alicui creature rationali ratione miniſterij. Ad quod ſic obijcitur. conſtat ꝙ rationali creature vt ſacerdotibus collatum eſt miniſterium ſacramentoꝝ. vt baptiſmi ⁊ alioꝝ. ſed in ſacramentis ſiue cum ſacramẽtis ſimul datur grã ⁊ confert̃ ſpũſſ. ẞ rationali creature datũ eſt miniſteriũ in ꝯferẽdo grãꝫ ſiue ſpm̃ſ. naꝫ ſicut dicit beda. cũ gratia dat̃ mittit̃ ſpũſſa. nam miſſio ſiue datio ſpũſſancti pt aliq̃ mõ ꝯuenire creature rationali ratõe miniſterij. ¶ Itẽ remiſſio pcti ñ ẽ ſine collatione ſpũſſc̃ti. ſed viris ſanctis non ſolũ ꝯfertur ſpũſſ.

ad remiſſionē peccatoꝝ in ſeipſis ſ etiaꝫ in aliꝭ:ſicut
aplis. Jo.xx. Accipite ſpm̄ſ.quoꝝ remiſeritis pcta ꝛc.
ꝗ apli acceperūt ſpm̄ſ.nō ſolū in ſeipſis ſ etiā vt ꝯferrēt
aliꝭ. Et ſ etiā videt̄ in actibꝰ aploꝝ ſepe dici.ꝙ aliꝭ ꝑ
impoſitōꝫ manuū aploꝝ accipiebāt ſpm̄ſ. ꝗ ꝯueniebat
aliquo mō eis dare ſpm̄ſ.rōne miniſterij. ¶ Itē in cor-
ꝑalibꝰ videmus.ꝙ calor ꝛ ſplendor nō ſolū dant̄ a fon-
te caloris ꝛ ſplendoris vt ſint in eo cui dant̄: ſ etiaꝫ vt
ab eo pn̄t tranſfundi in aliud. vt pꝫ ĭ luce corꝑali. Nō
enī aer ſolū accipit lumē ſiue ſplendorē ꝛ caloreꝫ a ſole
vt ſint in iꝑo: ſ etiā vt poſſit illa tranſfundē ſi inueniat
ſuſceptibile. ꝗ cum gratia que eſt ſplendor ſiue lux ſpi-
ritualis q̄ aīa illuīatur ꝗ̄tum ad intellectū: ꝛ calor quo
accendit̄ ꝗ̄tum ad effectū. multo potētior ſit ꝗ̄ lux cor-
ꝑalis. nō ſolū a fonte caloris vel lucis ſpūalis dabitur
vt ſit in aliquo: ſ etiā vt ab eo poſſit tranſfundi ĭ aliū. ſ
ea data dat̄ ſpūſſanctꝰ. ꝗ creatura poterit aliq̄ mō da
re ſpm̄ſ. ¶ Cont̄. miſſio ꝛ datio ſpūſſancti eſt eiꝰ ꝓceſ-
ſio. ſic dicit beda ꝛ mgr̄ in. j. li. ſent̄. diſ. xiiij. ꝛ. xv. Vnō
ꝓcedens ꝙ. ſ. ſ. dat̄ a ſe: etiā ꝓcedit ꝙ ꝓcedit a ſe. ſ. ſ. ſ.
nullo mō ꝓcedit a creatura: ꝗ nullo mō dat̄ a creat̄a.
¶ Itē creatura rōnalis ꝗ̄tuꝫ ad ſuū potiſſimū eē ſiue
ꝗ̄tum ad ſuā ꝑfectōꝫ nō dependet niſi a deo. ſ ſua ꝑfe-
ctio ꝯſtat ĭ collatiōe. ſ. ſ. ꝛ donoꝝ eius ñ eſt niſi a deo: ꝗ
nō ꝯuenit alicui creature dare ſpm̄ſ. Ad ſ ſūt auctes
plures aug. que ponūt̄. j. li. ſent̄. xiiij. di. ¶ Ad qꝺ dicē
dum. ꝙ creature rōnali ratōne alicuiꝰ miniſterij ꝓprie
loquēdo ñ ꝯuenit dare ſpm̄ſ. nec grām. dr̄ tn̄ aliq̄n rōne
miſterij oꝑari aliqd in ſuſceptōe grē ex ꝑte ſuſcipiētiū:
ſ ñ in ꝯferendo grām vel ſpm̄ſ. vn̄ cooꝑari ad ſuſcepti-
onē gratie vel. ſ. ſ. pōt intelligi dupl'r. Vel coefficiendo
ſcꝫ in actōe illa qua dat̄ gratia vel. ſ. ſ. ſicut deus aliq̄n
dr̄ oꝑari mediāte natura vel volūtate ꝛ natura. vel vo
luntas cooꝑari ꝛ in vna actōe oꝑatur deus ꝛ nat̄a vel
volūtas. ꝛ ſic ñ dr̄ aliq̄ creatura oꝑari in ſuſceptōe gra
tie nec ꝑ modū miſterij nec alio mō. Alio mō dr̄ cooꝑa-
ri preꝑando ſuſceptibile ad ſuſceptōeꝫ gratie vel. ſ. ſ. ꝛ
ſic pōt aliquo mō creatura cooꝑari rōe miſterij. ꝛ hoc
dupl'r. vel interius. ſ. ꝑ aliquā actiōeꝫ interiorē: ꝛ ſ mō
dicunt̄ angeli ꝑꝑare ſuſceptibile ad ſuſceptōꝫ grē. ſ. in-
ſtruendo interius aīam excitādo vel impedim̄ta remo
uendo. vel exterius: ꝛ ſ mō dicūt̄ hoīes ꝑꝑare ſiue co-
oꝑari. ꝛ hoc tripl'r. ſ. diſponēdo exterius ꝑ ſacramētoꝝ
diſpenſatōꝫ: ſicut baptiꝫando ꝛ alia ſacram̄ta miſtran
do. Alio mō impetrando ꝑ orōneꝫ ſm ꝙ dr̄ vnꝰ aliꝭ im-
petrare grām. act̄. iiij. Cum oraſſent motus eſt locꝰ ĭ q̄
ꝯgregati erant ꝛ repleti ſunt omēs ſpūſa. Tercō modo
inſtruendo ꝛ mouēdo exterius ꝑ predicatōeꝫ: ſm ꝙ dr̄
x. rom̄. fides ex auditu exteriori. ꝛ hoc mō exponit̄ illꝺ
gal̄. iij. de aplo. Quis ꝗ tribuit nobis ꝛc̄. ſm ꝙ dicit̄ ĭ
glo. ꝛ ſm ꝙ dicit magr̄ in ſent̄. j. li. xiiij. di. ¶ Ad ꝑmuꝫ
ꝗ obiectū dꝺm. ꝙ lꝫ aliquibꝰ det̄ miſteriū in collatōne
ſacramētoꝝ: in quibꝰ vel cū quibꝰ dat̄. ſ. ſ. nō tn̄ ratiōe
illius miſterij dicūt̄ ꝯferre ſiue dare ſpm̄ſ. Nā in ſuſce-
ptione ſacramētoꝝ eſt quedaꝫ actio exterior. ſicut ĭ ba
ptiſmo tinctio ſiue ablutio exterior. ꝛ in hac cooꝑātur
miſtri ꝑ quam dicūt̄ baptiꝫare. Eſt aūt alia interior. ſ.
ablutio interior a culpa ꝛ liberatio a pena: ꝛ ſ eſt ſoliꝰ
dei. quia ꝗ ratione illius dr̄ dari ſpūſſanctꝰ ꝛ ñ ratōne
alterius. nam ablutio pōt eē exterior in qua nō cōfert̄
ſpūſſanctus: vt in ficte accedēte. ideo ñ ſequit̄ ꝙ ſi mi-
niſtri cooꝑaret̄ in ſacram̄to: rōe actus exterioris actio-
nis ĭ qua aliq̄n dat̄. ſ. ſ. ꝙ cooꝑent̄ ĭ datiōe ſpūſſancti.
nam lꝫ aliq̄n detur ſimul cum illa exteriori ablutōe: nō
tn̄ dr̄ dari rōne illius: ſ rōne actus interioris in q̄ oꝑe
ratur ſolus deus ꝛ nō cooꝑatur miſter. ¶ Ad aliud di
cendū. ꝙ remiſſio peccati pōt eē tripl'r. Vel ꝗ̄tū ad de-
letōꝫ culpe: ꝛ hoc ꝯuenit ſoli deo. ꝛ hoc eſt ꝑ gratiā ꝗ̄-
tumfacientē. ꝛ rōne hꝰ dr̄ dari. ſ. ſ. Alio modo ē remiſ-
ſio peccati ꝗ̄tum ad ſolutōeꝫ ꝑene: ꝛ hec eſt collata xpo

homī. Tercio modo dr̄ peccatum remitti ꝗ̄tum ad cō
mutationeꝫ pene: ꝛ hec eſt collata miſtro. Eſt. n. prela
tis data poteſtas taxandi penaꝫ penitentis: ꝛ commu-
tandi penam purgatoriam in temꝑalem ꝓportionalē.
ſ rōne huius nō dicit̄ dari vel mitti. ſ. ſ. ſ hic ſequit̄ ad
miſſioneꝫ. ſ. ſ. ¶ Ad aliud dꝺm. ꝙ nō eſt ſimile de luce
ꝛ calore corꝑali: ꝛ de luce ꝛ calore ſpūali que eſt grā. ꝛ
hoc triplici de cauſa. Primo. ꝓpter imꝑfectōꝫ ipiꝰ fon
tis lucis ꝛ caloris corꝑalis. nam ex imꝑfectiōe eſt ꝙ ñ
poteſt tranſfundere lucem ꝛ caloreꝫ cuicūqꝫ ſuſceptio:
ꝛ maxime diſtanti ab eo ſine medio deferente. ſ fons
lucis ſpūalis cum ſit vbiqꝫ: poteſt ſine medio vnicuiqꝫ
ſuſceptibili conferre gratiam. vnde nō indiget ꝙ q̄ acce
pit eam tranſfundat in alium. Secūdo. ꝓpter ordineꝫ
qui eſt in corꝑibus quorum vnuꝫ ab alio recipe habꝫ.
vnde quod ſupra eſt poteſt agere in inferioribꝰ: ſ ñ ecō
uerſo. vnde ignis illumīatus illumīat aereꝫ aliq̄n. aer
etiam aliq̄n aquam. aqua etiam aliq̄n terram: ſ ñ ecō
uerſo. Sed aīe non ſe habent ſm ordineꝫ ad deū. vnde
quelibet immediate recipit influentiam gratie nō vna
mediante altera. ſicut deferente dico non dico ſic impe
trante. Tercio. ꝓpter ꝯtinuitateꝫ materie ꝛ ꝓpt̄ ſym-
bolum facilior eſt tranſitus. ſ in aīalibus nō eſt ꝯtinu-
itas materie ſm quam vna poſſit agere in aliam: ideo
predictis ratōnibꝰ nō eſt ſimile de infuſione grē ꝛ illu
minatōne corꝑali.

Queſtio. lxxiij. de miſſi-one paſſiue dicta inuiſibili.

Onſequēter adiu-
uante gratia ihū xpi tranſeunduꝫ eſt
ad miſſioneꝫ paſſiue dictam. ꝛ cuꝫ du
plex ſit miſſio. ſ. inuiſibilis qua mitti-
tur filius vel ſpūſſanctus in mentē ad
illuminandū vel ſanctificandū creaturaꝫ. ꝛ viſibilis q̄
miſſus eſt filius in carne: ꝛ ſpūſſanctꝰ ſub aliq̄ viſibili
ſpecie: vt in columba ſuꝑ xp̄m: ꝛ ĭ linguis igneis ſuper
aplos. que dr̄ apparitio. Primo dicendū ē de miſſione
qua mittit̄ filiꝰ vel. ſ. ſ. in mētē ſiue corda fideliū. dein-
de de miſſiōe q̄ viſibilit̄ apparuit filius ĭ carne: ꝛ. ſ. ſ. in
aliq̄ corꝑali ſpecie. ſ. apparitōe. ¶ De miſſione aūt inui
ſibili q̄rit̄ in hūc modū. Primo. qd ſit. Scꝺo. cuiꝰ ſit.
Tercio. ad quos ſit. Quarto. ſm quid ſit.

Membrum primū

Ad primū ſic augꝰ. iiij. de tri. ſic natuꝫ eē
eſt filio a pr̄e eē: ita mitti ē ꝯgnoſci ꝙ ab
illo ſit. ꝛ ſic ſpūiſa. donū dei eē eſt a pr̄e
ꝓcedē: ita mitti ē ꝯgnoſci ꝙ ab alio ꝓce
dat. ex q̄ accipit̄ ꝙ mitti ſm ꝙ ē cōe filio ꝛ ſpūiſa. ē co-
gnoſci ab alio eē. Sꝫ ꝯ diffinitiōꝫ iſtā ſic obijcit̄. cōſtat
ꝙ in miſſione ſiue dicat̄ actiue ſiue paſſiue eſt aliquid
principal'r ſignificatū ꝛ aliqd ꝯnotatū. illꝺ aūt qꝺ pri
cipal'r ſignificat̄ cadit ĭ intellectu eiꝰ ĭ rectitudine. ſcꝫ
eēntia vel ꝑſona dīna ſiue notō. illꝺ aūt ꝯnotatū cadit
in intellectu ipiꝰ ĭ obliqtate. ꝗ cū ĭ ꝑdicta diffinitōe po
nat̄ illꝺ qꝺ ē ex ꝑte creature ĭ rectitudine: male vidr̄ aſ
ſignari diffinitio miſſiōis. ¶ Itē oīe qꝺ ꝯgnoſcit̄ ꝑ ali
qd ꝯgnoſcit̄. ſ plus ē eēntiale miſſioni illꝺ ꝑ qꝺ ꝯgno-
ſcit̄ filiꝰ vel. ſ. ſ. eē ab alio: ꝗ̄ ſit ipa ꝯgnitio. Nā cū. ſ. ſ.
mittit̄ vel etiā filiꝰ: efficit̄ aliqd ĭ creatura rōnali ꝑ qꝺ
ꝯgnoſcit̄ eē ab alio. ꝛ rōe illiꝰ effectꝰ dr̄ mitti ꝛ ñ rōe co
gnitōis: cū ipa cognitio natural'r ſeq̄t̄ ad miſſiōꝫ. ꝗ il-
lud ꝑ qꝺ cognoſcit̄. ſ. ſ. eē ab alio: potiꝰ debuit poni in
diffinitōe miſſiōis ꝗ̄ ipm̄ cognoſci. ¶ Itē. ſ. ſ. pt̄ mitti ĭ
mentē: ꝛ tn̄ ñ cognoſci. Job. ix. Si venerit ad me ñ vi-
debo eū. ꝛ ſ pꝫ. q2 ſic dic̄ beda: cū grā hoībꝰ dat̄: ſpūſſ.
mittit̄. ſ ꝑ iſtū effectū ñ ꝯgnoſcit̄. ſ. ſ. eē ab alio. cū pau
ci vel nulli ſciāt ſe hr̄e grām. ꝛ rōne iſtiꝰ effectꝰ dr̄ mitti.

ꝗ mitti n̄ ſꝑ ē cognoſci ab alio ꝫ potius ħ accidit miſſi
oni.ſ.ſ. ¶ Itez differt miſſio filij ⁊.ſ.ſ. Naz mittit̃ fili⁹
cū illuiat̃ intellect⁹ rõnalis creature ꝑ ſapiam ſiue co-
gnitionez q̄ approꝑat̃ filio. mittit̃ v̓o.ſ.ſ. cū accendit̃
affectus ꝑ amorē q̄ approꝑat̃ ſpūiſa. ꝗ cū cognitio ſit
ꝓprius effectus miſſiōis filij ⁊ n̄.ſ.ſ. p̄dicta diffinitio q̄
dr̄ mitti ⁊ cognoſci ⁊c̄. n̄ videt̃ ↄuenire niſi miſſiōi filij.
¶ Itez ꝑ fidez informē cognoſcit̃ filius eē a p̄re: ⁊.ſ.ſ.
ab vtroqꝫ. ꝗ rõne fidei informis dr̄ mitti fili⁹ ⁊ ſpūſſ. ſi
mitti ē cognoſci ⁊c̄. n̄ videt̃ ↄuenire niſi miſſioni filij.
¶ Itez ꝑ fidez informez cognoſcit̃ filius eē a p̄re ⁊.ſ.ſ.
ab vtroqꝫ. ꝗ rõne fidei informis dicet̃ mitti fili⁹ ⁊.ſ.ſ.
ꝫ ſi mitti ē cognoſci ab alio eē. ⁊ fides informis ē ī pec-
catoribꝫ. ꝗ miſſio filij ⁊.ſ.ſ. fiet in mētibꝫ pctoꝝ. qd̓ nō
ↄcedit̃. ¶ Ad ħ dōm. q̄ n̄ ſꝑ dat̃ diffinitio ꝑ p̄ora ſim-
plicit̃: ꝫ ꝑ priora q̄ ad nos. vn̄ nō ſꝑ dat̃ diffinitio ꝑ ge-
nus ⁊ drn̄tiam: ꝫ aliqn̄ ꝑ cauſaz: aliqn̄ ꝑ effectū ↄn̄tē.
vnde ↄcedo q̄ hec diffinitio mitti ē ↄgnoſci ⁊c̄. datur ꝑ
effectū. vnde cū efficit̃ aliqd in q̄ hꝫ cognoſci ꝓceſſio fi
lij vel.ſ.ſ. tunc dr̄ mitti filius vel.ſ.ſ. ⁊ intelligo n̄ de q̄-
cūqꝫ effectu: ꝫ de effectu ꝑtinēte ad grām ḡtūfacientez.
¶ Ad primū ꝗ dōm. q̄ p̄dicta diffinitio n̄ dat̃ ꝑ illd̓ qd̓
principalr̃ ſignificat̃ in ħ q̄ dico mitti. n̄ tn̄ ſeqt̃ q̄ ꝓ-
pter ħ male aſſignet̃: qꝛ dat̃ ꝑ illud qd̓ ē pri⁹ q̄ ad nos
n̄ ꝑ illud qd̓ prius ſimplr̃. vn̄ quia ꝑ effectū illū ↄgno-
ſci hꝫ ꝓceſſio filij vel.ſ.ſ. ⁊ qꝛ rõne illius effect⁹ dr̄ mit-
ti filius vel.ſ.ſ. ideo dat̃ diffinitio miſſiōis ꝑ effectū. lꝫ
in intellectu miſſiōis cadat ille effectus obliq̄. ꝫ ſi debe
ret diffiniri ꝑ illud qd̓ eſt prius ſimplr̃: diceret̃ miſſio
ꝓceſſio manifeſtata vel manifeſtatio ꝓceſſiōis alicui⁹
ꝑſone ꝑ aliquez effectum in rõnali creatura. ¶ Ad ali-
ud dōm. q̄ cum dr̄ mitti eſt cognoſci ⁊c̄. ibi dr̄ cognitio
n̄ actus ipſius cognitiue: ꝫ repn̄tatio ipius ꝓceſſiōis
in effectu ordinata ad actum cognitiue. vn̄ illud ↄgno-
ſci eſt repn̄tari in effectu ſiue ꝑ effectū aliqd ꝑ qd̓ p̄t co
gnoſci filiū vel ſpm̄ſ. eē ab alio. ⁊ talis eſt modus loq̄n
di. ſicut cū dr̄ in hoc ope cognoſcit̃ ſapia vel boitas ar
tificis. i. in ħ ope repn̄tat̃ aliqd ꝑ qd̓ pōt ↄgnoſci ſapi-
entia vel bonitas artificis. vn̄ ꝫm hūc intellectum ma-
nifeſtū eſt. q̄ primo ⁊ principalr̃ ponit̃ illd̓ ꝑ qd̓ hꝫ co-
gnoſci ⁊ n̄ ipm̄ cogſci. ¶ Et ꝑ hec pꝫ ſolutio ad ſequēs
obiectū. Nam etſi nūq̄ cognoſceret̃ ille effectus vel ꝑ
illū effectū ꝓceſſio filij vel ſpūſſ. nihilomi⁹ ꝑ illū effectū
repn̄tat̃ illud ꝑ qd̓ pōt cognoſci. ⁊ ħ mō dr̄ ħ cognoſci.
ſcꝫ ſigno aliq̄ ſpūali cognoſcibilit̃ repn̄tari. ¶ Ad ali-
ud ſilr̃ ſatis pōt patere ſolutio ex iam dictis. Nā mitti
n̄ dr̄ ex filio vel ſpūſa. rõne ↄgnitōis actualis: ꝫ ratiōe
alicui⁹ effectus propꝛiabilis filio vel ſpūiſa. in q̄ p̄t co
gnoſci fili⁹ vel.ſ.ſ. eē ab alio. vn̄ ſi ille effect⁹ approprie-
tur ꝑſone filij ⁊ ꝑ illuz effectū pōt cognoſci filius eſſe a
p̄re vt donū ↄgnitōis vel ſapīe: dr̄ mitti fili⁹. Si v̓o ap-
propriet̃ ꝑſone ſpūſſancti: ꝑ illum effectū ſic ei appro-
priatū pōt cognoſci ſpūſſ. ab vtroqꝫ. vt donū amoris di
cit̃ mitti ſpūſſ. qꝛ igit̃ n̄ rõne cognitōis ꝫ rõne effectus
appropriabilis ordinati ad cognitiōez dr̄ eē miſſio ſiue
mitti: n̄ approꝑat̃ illa diffinitio miſſiōi filij. ¶ Ad vlti
mū dōm. q̄ n̄ rõne cuiuſcūqꝫ effect⁹ ſiue doni in quo co
gnoſcit̃ filius vel.ſ.ſ. ab alio eē: dr̄ mitti fili⁹ vel ſpūſſ. ꝫ
exigit̃ q̄ ille effectus ſiue illud donū ꝑtinet ad gratiam
gratum facientē. quia ſolum ꝫm illam inhitant aīam. ⁊
ſunt in ea modo ſpāli quo deus dicitur eē ī iuſtis. ſicut
poſtea plenius determīabit̃. vnde ratiōe fidei informis
n̄ dicit̃ mitti lꝫ per fidez informez poſſit aliq̄ modo co-
gnoſci ꝓceſſio filij vel ſpūſſancti. quia aug⁹. nō intelli-
git de cognitione qualicūqꝫ: ꝫ de cognitione coniuncta
affectioni amoris. que cum eſt in homie: dicit̃ de⁹ inha
bitare. ⁊ cum de nouo eſt: dicit̃ mitti.

Membrū ſecundū

Conſequent̃ querit̃ de miſſiōe paſſiue di-
cta cui⁹ ſit hec. ħ eſt cui ↄueniat mitti.
Primo ꝗ querendū eēt vtꝝ ↄueniat eſſen
tie vel ꝑſone: ⁊ cui p̄mo. ꝫ iſtud ſatis ha-
bet̃ ſupius: qn̄ ſcꝫ querit̃ vtꝝ hec noīa mittē ⁊ mitti ſi
gnificēt eēntiam vel ꝑſonam vel notōnez. ꝫ querit̃ vtꝝ
mitti ↄueniat patri vel tm̄ filio ⁊ ſpūiſa. Scdo. ſuppoſi
to q̄ filio ⁊ ſpūiſa. vtꝝ ꝫm eandē ratōez vtriqꝫ cōueiat.
Tercio. vtꝝ miſſio filij poſſit eē ſine miſſione ſpūſſcti ⁊
ecōuerſo. Quarto. vtꝝ plenius dicat̃ mitti fili⁹ vel.ſ.ſ.
poſt incarnatōz q̄ ante.

Articulus prim⁹

PRimo ꝗ querit̃. vtꝝ mitti ↄueiat p̄ri. Circa
qd̓ p̄mo obijcit̃. Dam̄. Omia in diuinis ſunt
vnū p̄ter ingeneratōez. generatōz. ⁊ ꝓceſſio
nem. ⁊ dicit̃ ibi vnū. i. cōe tribus ꝑſonis. ꝫ miſſio nec ē
ingeneratio. qꝛ ſi eēt: haberez tūc ꝓpoſitū. ſcꝫ q̄ cōueni
ret patri eē miſſuz ſicut eē ingenitū. Nec eſt generatio:
quia tūc n̄ cōueniret ſpūiſancto mitti. Nec etiā ꝓceſſio
ꝓut ibi accipit̃. ſ. ꝓ notione ſpūſſancti: quia tūc n̄ ↄue-
niret filio mitti. ꝗ eſt cōe toti trinitati. ꝗ cōuenit patri
mitti. ¶ Itez patri approꝑat̃ potētia ſicut filio ſapia
ſpūiſa. bonitas. ⁊ pōt innoteſcere p̄r ꝑ effectū boitatis
ꝗ ſi hmōi innoteſcere ꝑ effectū in creatura poit miſſio-
nem: vel dicit idez qd̓ miſſio in filio ⁊ ſpūſa. cū ſic poſ-
ſit innoteſcere p̄r: ⁊ p̄r poterit dici mitti. ¶ Itez aug⁹.
iiij. de tri. filius cū ex tꝑe cuiuſq̄ mēte ꝑcipit̃ mitti dr̄. ꝗ
cū ſilr̃ p̄r ex tꝑe mēte ꝑcipiat̃ ſicut filius: p̄t dici mitti
ſicut filius. ¶ Si dicat̃ q̄ n̄. qꝛ mitti poit eē ab alio qd̓
n̄ ↄuenit p̄ri. Cont̃. ſpūſſanctus mitti dr̄ a ſe. ſicut dic̃
mgr̄ in ſent̃. ⁊ ſicut ſ̄. habitū eſt. nec tn̄ in ſpūſa. ponit
eſſe a ſe. ꝗ ſimilit̃ p̄r pōt mitti a ſe. nec tn̄ poneret̃ eſſe a
ſe vel ab alio. ¶ Itez aug⁹. iiij. de tri. loquēs de filio di-
cit. nō eoipſo quo de patre natus eſt miſſus dr̄ filius: ꝫ
vel eo quo in carne apparuit verbū caro factū: vel eo q̄
ex tꝑe cuiuſq̄ mente ꝑcipit̃. ꝗ eē a p̄re n̄ ꝑtinet ad rõnez
miſſionis filij: ꝫ ſoluz apparē viſibilit̃ vel inuiſibilit̃. ꝗ
cum apparere viſibilit̃ vel inuiſibilit̃ ↄueiat p̄ri: videt̃
q̄ mitti ↄueniat patri. ¶ Cōtra. aug⁹. ij. de tri. pat̃ ſo-
lus nūq̄ legit̃ miſſus. ꝫ n̄ debet aſſeri niſi qd̓ habet̃ in
ſcriptura. ꝗ pater n̄ debet dici miſſus. ¶ Itē aug⁹. iiij.
de tri. cum pater a quoq̄ cognoſcit̃: n̄ dr̄ miſſus. nō eni
hꝫ de quo aut ex quo ꝓcedat. Item aug⁹. in li. ↄ ꝑfidiā
arrianoꝝ. ſolus pater n̄ legit̃ miſſus. qui ſol⁹ n̄ hꝫ au-
ctorez a quo genitus ſit vel a quo ꝓcedat. ⁊ ideo nō ꝓpt̃
nature diuerſitatez que in trinitate nulla eſt: ꝫ ꝓpt̃ au
ctoritatem ſolus pater n̄ dicit̃ miſſus. Nō. n. ſplendor
aut feruor ignem: ꝫ ignis mittit ſiue ſplendorē ſiue fer-
uorē. Ex his videt̃ q̄ pater n̄ debeat dici miſſus. ¶ Ad
hoc etiā eſt illud quod dicit mgr̄ in p̄mo ſent̃. xv. diſ. c.
ħ querit̃ cur pater nō dicit̃ miſſus. ¶ Itez querit̃. vtꝝ
pater debeat dici dari: qd̓ videt̃. quia hec eſt rō aug̃. ī
li. de tri. q̄ ſpūſſanct⁹ dat̃ a ſe: quia eſt ſue ꝑtātis. ꝗ cuz
ſimilit̃ pater ſit ſue ꝑtātis: videt̃ q̄ detur a ſe. ¶ Cōt̃.
ſicut pater n̄ legit̃ miſſus: ſimilit̃ n̄ legit̃ datus. ꝗ ſic̃ n̄
ↄceditur vna: ita nec debet ↄcedi alia. ¶ Itez dic̃ mgr̄
in ſent̃. q̄ datio ſpūſſancti eſt eius ꝓceſſio. ⁊ ideo n̄ dat̃
a creatura: quia n̄ ꝓcedit a creatura. ꝗ cum in hoc qd̓
eſt dari intelligat̃ ꝓcedere: nō videt̃ debere dici pater
dari ſicut nec procedere. ¶ Ad primū dōm. q̄ miſſio
paſſiue dicta ſiue miſſuz eē: ꝓprie n̄ ↄueit p̄ri. ⁊ rō h⁹ ē.
quia mitti ī intellectu ſuo importat eē ab alio. vnde cū
filius vel ſpūſſ. dicant̃ mitti: intelligit̃ ipos aliquid ef-
ficere ꝑ qd̓ cognoſcantur eē ab alio. ſiue filius ⁊ ſpiri-
tuſſanct⁹ dicant̃ mitti a patre: ſiue dicant̃ mitti a ſe. ſi
cut iam videbitur. ⁊ qꝛ ħ n̄ ↄueit patri: ideo pater non
dicitur mitti. ¶ Ad illud qd̓ obijcit̃. q̄ omia ſunt vnuz

in deo preť ingeneratõȝ 7 generatõȝ 7 ꝓceſſionem: ꝗꝝ
nullũ eſt miſſio. dõm ꝙ in miſſione paſſiue dicta intel-
ligiť generatio 7 ꝓceſſio indiſtincte. ita ꝙ in miſſione
filij intelligiť generatio: in miſſione ſpũſſancti intelli-
gitur ꝓceſſio. 7 quia in iſtis nõ ſunt vnũ omẽs ꝑſone:
ideo neqȝ in miſſione. vñ ſicut eẽ ab alio neqȝ generati
oneȝ neqȝ ꝓceſſioneȝ ſuppoit diſtincte: vtrũqȝ tñ ſuppo
nitur indiſtincte. cũ ꝟo dƷ filius eſt ab alio: ſpũſſ. ab a-
lio: iã diſtinguiť. ita eſt de h ꝙ dico mitti. 7 iõ ñ dr cõ-
uenire patri ſicut nec eẽ ab alio. ¶ Ad aliud dõȝ. ꝙ pr̃
hȝ effectũ i creatura ꝑ quẽ cognoſciť ſicut filiꝰ 7 ſpũſ-
ſanctꝰ. nõ tñ dr miſſus: 7 h eſt rõne ſubauctis q̃ ſigni-
ficať in h ꝙ dico miſſus vel mitti. vñ ñ diffiniť mitti ꝑ
h ꝙ eſt mẽte ꝑcipi eẽ ab alio ſicut dicit aug. vñ h ꝙ di-
co mẽte ꝑcipi ñ dicit totã rõneȝ miſſiõis paſſiue dicta:
ꝟ hr̃e ab alio ꝙ efficiat aliqd i creatura: ꝑ qꝺ ꝯgnoſca-
tur ab alio eẽ. 7 h ñ ꝯuenit patri. 7 ꝑ hec ptȝ ſolo ad ſe-
quentẽ auctoȝ aug. nam mẽte ꝑcipi ñ dicit totã rõnem
miſſionis ſicut dictũ eſt. ¶ Ad illud qꝺ obijciť. ꝙ pať
poterit mitti a ſe ſicut ſpũſſ. dõm ꝙ cũ dr ſpũſſ. mitti a
ſe. rõne ſubauctis ſignificate in h ꝙ dico mitti: ſignifi
catur ibi ſpmſ. eẽ ab alio: ꝟ ñ optet ꝙ a mittẽte. vnꝺ ibi
intelligiť aliquis effectus eẽ a ſpũ ꝑ queȝ cognoſcať eẽ
ab alio. rõne ꝗ effectus ꝓcedentis a ſpũſ. cum q̃ etiaȝ
dať. ſ.ſ. diciť mitti a ſe. ꝟ nõ ſolum ſufficit iſtud: ꝟ optet
ꝙ etiã intelligať rõne ſubauctis ſignificate ꝙ illud qꝺ
efficit. ſ.ſ. in creatura: habeat ab alio. 7 quia h nõ ꝯue
nit patri: ideo pater nõ dr mitti a ſe. ¶ Ad aliud dõm.
ꝙ natũ eẽ de patre ñ eſt tota rõ miſſionis: ꝟ manifeſta-
ri viſibiliter in carne vel inuiſibiliť in mẽte ꝙ ſit a pa-
tre eſt tota rõ miſſionis. vñ ñ negat augꝰ. qn eẽ a patre
intelligať in miſſione filij: ꝟ ꝙ illud ñ ſit tota rõ ſiue cõ
pletiua miſſionis filij: ꝟ illa q̃ dicta ẽ. ¶ Ad illꝺ qꝺ dr
de veritate iſtius pater datur. dõm ꝙ minꝰ hȝ impro-
prietatis q̃ꝙ hec pr̃ mittiť. Vñ nõndũ ꝙ dari põt ſumi
ꝓ illabi vel infundẽ. 7 ſic ꝯuenit toti trinitati 7 etiã pr̃i
qꝛ cũ filio 7 ſpũſa. venit in mẽteȝ. 7 lȝ ñ inueniať datꝰ:
tñ inueniť equipollẽs ſm ꝙ dr ſic dari. Jo. xv. Ad euȝ
veniemꝰ 7c̃. Alio mõ dr dari ꝓut dicit ſubauctẽ. 7 dr
relatiue ad dantẽ 7 illũ cui datur. 7 ſic dr ideȝ ꝙ mitti.
7 importat in ſuo intellectu eẽ ab aliq̃ ſic ad añ. 7 hoc
mõ nõ ꝯuenit patri. 7 ſm hanc actiõȝ ꝓcedit ꝙ dať ab
eo a quo dať. ¶ Ad aliud dõm. ꝙ in h ꝙ dico mitti vel
dari ſunt duo ſiue intelligũť duo. ſ. eẽ ab alio: 7 effectꝰ
in creatura in quo manifeſtať filius vel. ſ.ſ. eẽ ab alio.
rõne aũt effectꝰ dr. ſ.ſ. mitti ſiue dari a ſe: qꝛ ab ipo ẽ ef
fectus cũ q̃ effectu dať ipẽ. cum ꝗ dicit augꝰ. ꝙ. ſ.ſ. dr a
ſe qꝛ eſt ſue ptãtis: ñ cõcludit ꝙ. ſ.ſ. detur: ꝟ ꝙ ſi dať ab
aliquo cum illo effectu in quo manifeſtať: ꝙ etiam a ſe
detur cũ opetur illum eundẽ effectũ. vñ ñ ſequiť ſi pať
eſt ſue ptãtis ꝙ dƷ a ſe. ꝟ ꝙ ſi detur ꝙ dať a ſe. ¶ Ad illꝺ
qꝺ obijciť ex alia pte. dõm ꝙ ſi dari ſumať ꝓ infũdi: ꝙ
nõ ſequiť. ſ.ſ. datur ꝗ ꝓcedit. qꝛ infundi ñ importat ſb-
auctem nec etiã diſtinctõȝ. ꝟ hoc ꝙ dico ꝓcedere diť di
ſtinctõȝ 7 etiã hitudinẽ principij ad id qꝺ eſt de princi-
pio. ꝟ bñ ſequiť datur a creatura: ꝗ ꝓcedit a creatura.
nam inť creatoreȝ 7 creaturam eſt diſtinctio: nõ ſoluȝ
originis ꝟ etiã eẽntie. vbi aũt eſt diſtinctio ſiue ſm ori-
ginem ſiue ſm eẽntiã bñ ſequiť ad dari ſiue ſumať ꝓ i-
fundi ſiue ꝓ mitti eẽ ab alio a q̃ dať. ꝟ vbi notať ſolum
drñtia ſm rõneȝ nõ ſequiť. vñ ñ ſequiť. ſ.ſ. dať ſiue in-
fundiť a ſe: ꝗ ꝓcedit a ſe. nec de pr̃e ſilr.

Articulꝰ ſecũdꝰ

Conſequenť queriť. ſuppoſito ꝙ mitti tñ cõ-
ueniat filio 7 ſpũſa. vtꝝ ꝯueniat vtriqȝ ſm
eandeȝ ratõeȝ: vel ſm aliã 7 aliã rõneȝ. Ad
qꝺ ſic obijciť. Beda in omeľ. dñice prime poſt aſcẽſiõȝ
Spũſſancti miſſio eſt eius ꝓceſſio. ꝟ ꝓceſſio ñ diciť ſȝ
eandẽ ratõȝ de filio 7 de ſpũſa. ꝗ nec miſſio. ¶ Itẽ ꝗꝗ.

in moraľ. eo mittiť filius quo generať. ꝟ h ñ pt dici de
ſpũſa. ꝗ alia 7 alia ratio eſt miſſionis filij 7. ſ.ſ. ¶ Iteȝ
duplex eſt miſſio filij 7. ſ.ſ. ſcilȝ viſibilis 7 inuiſibilis 7
vtrqȝ ẽ ad manifeſtatõneȝ filij 7. ſ.ſ. Sȝ miſſio viſibiľ ñ
dicitur ſm eandem rationem de filio 7 ſpũſa. qꝛ alius
7 alius eſt modus manifeſtatiõis quo maĩfeſtať filius
in carne aſſumpta: 7 quo manifeſtať ſpũſſanctꝰ in colũ
ba. ꝗ cum ſimiliter in inuiſibili miſſione ꝑ aliũ 7 aliuȝ
effectum manifeſtatur ſpũſſanctus: nõ videtur miſſio
dici ſm eandeȝ rationẽ de filio 7 ſpũſancto. ¶ Conť.
mitti eſt cognoſci ab alio ſm ꝙ dicit augꝰ. ꝟ hec ratio
cõuenit filio 7 ſpũiſancto. ꝗ ſm eandeȝ rationeȝ ꝯuenit
mitti filio 7 ſpũiſancto. ¶ Item non eſt alia ratio miſ-
ſionis actiue dicta cum dr pater mittit filiũ 7 ſpmſ. ſic
nec eſt alia ratio opationis cum diciť opari ꝑ filiuȝ 7
per ſpmſ. dictõne. n. ſemel poſita nõ ꝯtingit vti equiuo
ce. ꝗ ſi miſſio paſſiue dicta relatiue diciť ad miſſionem
actiue dictaȝ: nõ erit alia ratio miſſionis paſſiue dicte
ſm ꝙ cõuenit filio 7 ſpũiſancto. ¶ Si dicať ꝙ põt eſſe
vna ratio: tñ differens ſm prius 7 poſterius ſm ratõȝ
intelligentie. hoc nõ videtur verum. quia ſicut patri 7
filio cõmuniter cõuenit mittere ſpm: ita filio 7 ſpũiſa.
cõuenit mitti a patre. quia vterqȝ ꝓcedit ab ipo. Sed
alio 7 alio modo ẽ cõmune ſpirare patri 7 filio: 7 alio
modo ꝓcedere. ¶ Nam lȝ ſpirare ꝑ prius videatur cõue
nire patri q̃ꝙ filio ſm ratõnem intelligentie: tamẽ ideȝ
eſt modus ſpirandi in patre 7 filio: ꝓpter quod eſt vna
ratio ſpirandi. vnde nõ differũt niſi ſm prius 7 poſte-
rius ſm ratõnem intelligentie. quia intellectꝰ primaȝ
auctem ſpirandi ponit in patre a quo hȝ filius. ꝟ ñ eſt
ſic in ꝓceſſione. nam nõ differt ſolũmodo ꝓceſſio in fi-
lio 7 ſpũſancto ſm prius 7 poſterius in rõne intelligẽ
di: ꝟ quia eſt alius 7 alius modus ꝓcedendi 7 iꝺo alia
7 alia ratio ꝓceſſionis. 7 dƷ q̃i equoce ꝓceſſio: nõ ſolũ
analogice. ꝗ cum rõne eius qꝺ eſt ꝓcedere ꝯueĩat mit-
ti filio 7 ſpũiſa. ñ ſolũ diceť ꝑ prius 7 poſteriꝰ de ipis:
ꝟ etiaȝ equiuoce.

Item queritur. ſi ſit .§. j.

aliquo mõ eadeȝ ratõ. cui magis ꝯueĩat mitti: filio vel
ſpũiſ. 7 videť ꝙ filio. quia ſi mitti eſt cognoſci eẽ ab a-
lio. 7 hoc magis ꝓprie ꝯuenit filio cui appropriať ꝯgni-
tio: magis ꝓprie videť ꝯueĩre filio mitti q̃ꝙ ſpũiſancto.
¶ Iteȝ hoc apparet in miſſione viſibili. quia prius ma-
nifeſtať filius in carne aſſumpta q̃ꝙ ſpũſſanctus in co-
lumba vel alia ſpecie aſſumpta. ¶ Conť. ꝓceſſio ſpũſ-
ſancti diuidiť in ꝓceſſioneȝ tꝑalem 7 eternaȝ. ſed non
ſic diuiditur ꝓceſſio filij. ꝟ miſſio idem eſt qꝺ proceſ-
ſio tꝑalis. ꝗ miſſio magis videť ꝯuenire ſpũiſ. ¶ Item
magis ꝓprie ꝯuenit eẽ datũ ex tꝑe cui ꝯuenit eẽ donum
ab eterno. ꝟ h eſt ſpũiſ. nõ filio. ꝗ cũ mitti nihil aliꝺ ſit
q̃ꝙ dari ex tꝑe: magis ꝓprie ꝯueĩt mitti ſpũiſ. q̃ꝙ filio. vñ
aug. xv. de tri. ¶ Nõ eſt verbum niſi filius: nec donũ niſi
ſpũſſanctꝰ. ¶ Ad primũ dõm. ꝙ miſſio paſſiue dicta dƷ
ſm eandeȝ rõneȝ de filio 7 ſpũſa. ¶ Ad hoc qꝺ obijciť i
ꝯtrĩu. dõm ꝙ in miſſione duo ſunt. ſ. pꝛĩcipale ſignifica
tum: 7 ꝯnotatũ. lȝ ꝗ principaľr ſignificeť ibi notio ſiue
etiã eẽntia. ñ tñ ab illa imponiť: ꝟ ab eo qꝺ ẽ ꝯnotatuȝ
in creatura. 7 ab illo ꝯnotato accipit miſſio rõnẽ ſuam
completam. ſicut creare principaliť ſignificat diuinã
eẽntiam: nõ tamen ab illa accipit rationeȝ ſuam: ꝟ ab
eo quod efficiť in creatura. vnde lȝ ꝓceſſio principaľr
ſignificetur in miſſione ſiue in rectitudine. 7 prediceť
de ipa miſſione: nõ oportet ꝙ ſi alio 7 alio modo dicať
proceſſio: ꝙ alio 7 alio modo dicatur miſſio. quia miſ
ſio non imponitur a ꝓceſſione: ꝟ ab effectu in quo rep-
ſentatur ipa proceſſio. a quo etiam accipit rationem 7
ipe effectus. ſiue potius ipa repreſentatio ꝑ effectũ: nõ
dicitur alio 7 alio modo de miſſione filij 7 ſpũſſancti.
7 ideo ñ optet ꝙ ſit alia 7 alia ratio miſſiõis vtrobiqȝ.

¶ Ad aliud dōm. ꝙ cum dicit̄ eo mittit̄ filius quo ge-
nerat̄. ſiue intelligat̄ de generatōne eterna ſiue de tꝑa-
li nō notat̄ ratio miſſionis: ſ notat̄ ratio habitudinis
ſignificate in miſſione filij inter mittentē ꝛ miſſuȝ. que
alia ꝛ alia eſt in miſſione filij ꝛ ſpūſſancti. ſ non ꝓpter
hoc eſt alia ꝛ alia rō miſſionis: quia nō ab illa habitu-
dine ſumit̄ ratio miſſionis: ſ ab eo a quo imponit̄ miſ-
ſio ad ſignificandū ſicut dictū eſt. ¶ Ad aliud dōm. ꝙ
alius ꝛ alius modus apparitōis nō facit aliam ꝛ aliā
ratōȝ miſſionis. Naȝ aliunde dicit̄ miſſio ꝛ aliūde ap-
paritio. vnde nō optet ꝙ ſi filius apparuit in creatura
vnita ſibi: ſpūſſanct⁹ in columba ſiue in creatura n̄ ſi-
bi vnita: ꝙ ꝓpter hoc miſſio alio mō dicat̄. Silr̄ n̄ op-
tet ꝙ ſi alius ꝛ alius ſit effectus in quo repn̄tat̄ fili⁹ ꝛ
ſpūſſ. ꝙ ꝓpter ſ nō ſit ratio eadeȝ miſſionis. ſ ſolū ſeq-
tur: ꝙ hec miſſio paſſiue dicta nō ſit illa. qꝺ bn̄ pōt cō-
cedi. ¶ Ad aliud qꝺ obijcit̄ ꝯ rn̄ſionem. dōm ſuppoſito
ꝙ ꝓceſſio dicat̄ equoce de ꝓceſſione filij ꝛ. ſ. ſ. quia de
ſ ad pn̄s n̄ eſt diſputatio. n̄ ꝓpter ſ ſequit̄ ꝙ miſſio di-
cat̄ equoce vel alia rōne. qꝛ lȝ miſſio ſit ꝓceſſio. vel ad
minus in intellectu eius qꝺ eſt mitti claudat̄ ꝓcedē: n̄
tn̄ accipit rōneȝ ſuam ꝯplete ab eo qꝺ ē ꝓcedē: ſ ab ef-
fectu in quo manifeſtat̄ ꝓceſſio ſiue ab ip̄a repn̄tatiōe
ꝓceſſionis in effectu. Eſt aūt eadē rō maīfeſtatōis ſiue
repn̄tatōis filij ꝛ in effectu ſibi appropriato. ꝛ ſpūſſcti ſi-
milit̄ in effectu ſibi appropriato. ¶ Ad illud qꝺ querit̄
de quo ꝑprius dicat̄. dōm ꝙ in miſſiōe duo notant̄. ſ.
ꝓceſſio ſiue emanatio: ꝛ manifeſtatio. rōne emanatio-
nis ꝑprius dicit̄ de filio: qꝛ illa prior eſt ſm rōeȝ intel-
ligendi. rōne vͦo manifeſtatōis diſtinguēdū. qꝛ ē maīfe-
ſtatio viſibilis: ꝛ inuiſibilis. Manifeſtatio viſibilis ꝑ-
prius ꝯuenit filio: qꝛ expſſius manifeſtat̄ ꝓpt̄ vnioneȝ
rōne manifeſtatōis. Inuiſibilis magis ꝯuenit ſpūiſa.
quia expſſior eſt in cognitōe ꝛ dilectōe q̄ in cognitiōe.
¶ Ad illud qꝺ p̄mo obijcit̄. ꝙ magis ꝓprie ꝯuenit filio
cui appropriat̄ cognitio. dōm ꝙ cū dr̄ mitti eſt cognoſci
ſicut dictū eſt prius. ſ ꝙ dico ꝯgnoſci n̄ ſuppoīt ibi pro
actu ꝯgnitiue: ſ ꝓ aliquo effectu ordinato ad actuȝ co-
gnitiue. ꝑ qꝺ pōt aliquo mō cognoſci vel filius eſſe ab
alio vel ſpūſſ. Iſte autē effectus in iſta generali rōne n̄
magis appropriat̄ filio q̄ ſpūiſa. nec ecōuerſo: niſi ad-
datur aliqd ꝑ qꝺ approprie̅t. vt effect⁹ ſapie vel ḡtie.
¶ Ad aliud dōm. ꝙ lȝ magis ꝓprie ꝯueniat filio ratiōe
miſſiōis viſibilis: n̄ tn̄ optet ꝙ ꝓpter ſ ei magis ꝓprie
ꝯueniat rō miſſiōis. Miſſio. n. viſibilis eſt apparitō in
aliqua corꝑali creatura. apparē aūt in aliq̄ creat̄a ſiue
vnita ſiue n̄ vnita accidit miſſiōi. vn̄ lȝ miſſio viſibilis
q̄ eſt apparitio magis ꝓprie ꝯueniat filio. n̄ rōe eius qꝺ
eſt mitti: ſ rōe eius qꝺ ē viſibilr̄ mitti. n̄ tn̄ oꝑtȝ ꝙ mit-
ti magis ꝓprie ꝯueīat filio. Nā illa n̄ ꝑtiet ad rōȝ miſ-
ſiōis: ſ ad modū qui ei. ſ. miſſiōi accidit. ſ ita ꝓprie mit-
tit̄ ꝑſona. ſ. ſ. ad efficiēdū illud qꝺ efficit ī creatura rō-
nali ī ſua miſſiōe: ſiue ſit ī columba ſiue ī alia ſpecie. ſi-
cut filius ad efficiēdū illud qꝺ efficit in carne. lȝ rō ꝑ-
ueniēdi in cognitōne magis ꝯueniat iſti ſpeciei q̄ illi.
¶ Ad aliud dōm. ꝙ ſic̄ ē ꝓceſſio. ſ. ſ. eterna ꝛ tēꝑalis. ſi-
milit̄ ē ꝓceſſio filij et̄na ꝛ tꝑalis. diſtinguit̄ tn̄ illa du-
plex ꝓceſſio in tractatu de ꝓceſſiōe. ſ. ſ. ꝛ n̄ ī tractatu ꝺ
ꝓceſſiōe filij. qꝛ ſpūſſanct⁹ retinuit ī ꝓprietate ſua nomē
ꝓceſſiōis. n̄ qꝛ ꝓcedē generalr̄ dictū magis ei ꝯueniat
q̄ filio: ſ alia rōne q̄ ſuꝑius aſſiḡta ē ī tractatu de pro-
ceſſiōe. ſ. ſ. ꝓpter qꝺ etiā attribuit̄ ꝓceſſioni. ſ. ſ. diſtin-
ctio illa ꝓceſſiōis in tꝑalē ꝛ eternā. ¶ Ad aliud dōm.
ꝙ dari dr̄ triplr̄. Uno mō dicit̄ ideȝ dari qꝺ cōmunica-
ri alicui. ꝛ ſ mō ꝯuenit toti trinitati ꝛ etiā eē donuȝ. i.
coīcabile alij. Alio mō dr̄ dari coīcari ab alio. ſic̄ do-
nū coīcat̄ ab eo a q̊ dat̄ ei cui dat̄. ꝛ ſic dicit̄ idē qꝺ mit-
ti. ꝛ ſ mō ꝯueīt filio ꝛ ſpūiſa. nec magis appropriat̄ fi-
lio q̄ ſpūiſ. Tercio mō dr̄ dari aliqꝺ donū cognoſci ab
alio eē ſiue ꝓcedē ī ratōe doni. ꝛ ſic ſolū ꝯueīt dari ꝛ do-
nū ſpūiſa. ꝛ ſ mō ſ qꝺ dico dari ex tꝑe: addit ad ſ ꝙ
dico mitti ꝓcedē ī rōe doni qꝺ ſolū ꝯueīt ꝑſone. ſ. ſ. ꝛ ſ
mō intelligit̄ qꝺ dicit aug⁹. ꝙ donū eē ꝯueīt ſolū ꝑſone
ſpūs. qꝛ ſolus. ſ. ſ. ꝓcedit ī ratōe doni.

Articulus tercius

Deinde querit̄. vtꝝ miſſio ſpūſſ. poſſit eē ſine
miſſione filij ꝛ ecōuerſo vel nō. Circa qꝺ ſic
obijcit̄. ſic̄ miſſio actiue dicta coīs eſt filio ꝛ
pr̄i: ita miſſio paſſiue dicta coīs ē filio ꝛ ſpūiſ. ſ pater
ſine filio n̄ pōt mittē ſpm̄ſ. vn̄ dicit aug⁹. ꝯ ꝑfidiā arria-
noꝝ. nec pr̄ ſine filio: nec fili⁹ ſine pr̄e miſit ſpm̄ſ. ḡ ſilr̄
rōne nec fili⁹ poterit mitti ſine ſpūſa: nec. ſ. ſ. ſine filio.
¶ Iteȝ pr̄ dr̄ mittere filiū cum aliqd oꝑat̄ ꝑ ip̄m in rō-
nali creatura ꝑ qꝺ pōt cognoſci ip̄m eē a pr̄e. ſ nullum
effectum oꝑatur ꝑ filiū quē n̄ oꝑet̄ ꝑ ſpm̄ſ. ḡ nūq̄ mit-
tit filiū qn̄ mittat ſpm̄ſ. ḡ nūq̄ pōt mitti filius ſine ſpiri-
tuſancto nec ecōuerſo. ¶ Item dr̄ filius mitti cū infun-
ditur alicui ſapia. ḡ cum ſapia ſit donū. ſ. ſ. ꝛ ſummū. ſi-
cut vult aug⁹. math. v. ꝛ ſpūſſ. detur cū donis ſuis: ma-
xime dr̄ mitti cū dat̄ ſapia illa. ḡ quotiēſcūq̄ mittit̄ fi-
lius: mittit̄. ſ. ſ. ¶ Cont̄. miſſio filij ꝛ ſpūſſ. ſunt differē-
tes miſſiōes quaꝝ nulla dependet ab alia. ḡ vna pōt eē
ſine alia. Qꝛ aūt vna dependet ab alia pȝ. qꝛ dr̄ mitti fi-
lius ratōe effectus ſibi appropriati. in quib̄ effectibus
manifeſtant̄ proceſſiones eoꝝ. ſ vnus effectus pōt eſſe
ſine alio: ḡ ꝛ vna miſſio ſine alia. ¶ Item nō mittit̄ fi-
lius in quocūq̄ effectu ſiue ratiōe cuiuſcūq̄ effectus. ſ
oꝑtet ꝙ ille effectus ſit ei appropriat⁹. vn̄ qꝛ manifeſta-
tur in eo dicit̄ mitti. ſ ſi in illo codeȝ effectu mitti dice-
retur ſpūſſ. oꝑteret ꝙ in illo manifeſtaret̄. ḡ iam n̄ eſſꝫ
appropriatus filio. ḡ n̄ qn̄cūq̄ mittit̄ filius mittit̄. ſ. ſ.
¶ Item in miſſione viſibili filij n̄ dr̄ ſpūſſ. mitti. naȝ il-
la eſt miſſio q̄ miſſus eſt in carnē ſic̄ dicit aug⁹. que nō
ꝯuenit ſpūiſ. ḡ aliqn̄ mittit̄ fili⁹ qn̄ n̄ mittit̄. ſ. ſ. ¶ Qꝺ
ſine preiudicio concedendū eſt. etſi. n. ꝯtingat eos ali-
qn̄ ſimul dari vel mitti: nō tn̄ ſemꝑ neceſſe eſt. ¶ Ad p̄-
mū ḡ dōm. ꝙ non eſt ſimile de miſſione actiue ꝛ paſſi-
ue dicta. nam ſiue dicat̄ paſſio actiue dicta ꝓductō ali-
cuius ꝑſone manifeſtata in creatura: ſiue manifeſtatio
ꝓductōnis in effectu: nō ſignificatur in miſſione ſic di-
cta aliquid qꝺ non ſit cōe patri ꝛ filio. Nam ꝛ ip̄a ꝓ-
ductio ſpūſſancti: ꝛ ip̄a oꝑatō ſiue manifeſtatio actiue
dicta cois eſt patri ꝛ filio. Non ſic aūt ē ī miſſione paſ-
ſiua reſpectu filij ꝛ ſpūſſancti. Nam cum miſſio paſſi-
ue dicta ſit ꝓceſſio manifeſtata in effectu appropriato
perſone vel manifeſtatio proceſſionis. cum proceſſio fi-
lij non ſit proceſſio ſpūſſancti: nec idem effectus in quo
manifeſtatur vtraq̄ proceſſio. ratōne cuius dicit̄ mitti
filius vel ſpiritusſanctus. immo vnus effect⁹ poſſit eſſe
ſine alio: ꝛ manifeſtatio vnius proceſſionis ſine mani-
feſtatione alterius. ideo poteſt eē vna miſſio ſine alia.
Non ſic autem eſt de miſſione actiue dicta: ratōne iam
dicta. ꝛ ideo non ſequitur ſi pater non poteſt mittē ſpi-
ritumſanctum ſine filio: qn̄ filius poſſit mitti ſine ſpi-
rituſancto vel econuerſo. ¶ Ad aliud dicendum. ꝙ lȝ
quotiens operatur pater per filium operetur etiam il-
lum eundem effectum per ſpiritum: non tamen quoti-
enſcunq̄ mittit filium: mittit ſpiritumſanctum. ꝛ hoc
quia ille effectus non eſt appropriatus vtriq̄ ſed alteri
perſone. vnde ſolum illa perſona dicitur mitti cui ap-
propriatur ille effectus. nec ratōne operatōnis dicitur
mitti perſona: ſed ratōne repreſentatōnis ī effectu ſi-
bi appropriato. ¶ Ad tercium poteſt dici. ꝙ ſapientia
p̄t dici duplr̄. Uno mō illuīatio ad cognitōȝ et̄norū: ꝛ
ſic ſapia mittit̄ cū fili⁹ mittit̄. Alio mō dr̄ ſapia ſꝫ no-
mē ſuū. ſ. ꝯgnitō cū ſapoē. ꝛ ſic ē donū. ſ. ſ. vel pōt dici ꝙ
ſapia duplr̄ p̄t ꝯſiderari. vel inq̄tū ꝯꝑat̄ ad actū q ē co-
gnoſcere: ꝛ ſic eſt appropriata filio ꝛ manifeſtat eius
proceſſionem. vel inq̄tū ꝯꝑat̄ ad finē. ſ. inq̄tū ꝑ ipſam

eſt mereri premiū eternū ſiue inq̃tum ꝑ ipam ordinat̃
aīa in deū: ⁊ ſic eſt donū ſpūſſ. ⁊ manifeſtat eius ꝓceſſi-
onē que eſt ꝑ modū bonitatis ſiue amoris.

Articulus quartus

Quarto querit̃. vtꝝ pleniꝰ miſſus fuerit filiꝰ
vel ſpūſſ. poſt incarnatõꝫ q̃ añ. ⁊ videt̃ ꝙ ſic
qꝛ plenior eſt gr̃a noui teſtam̄ti q̃ veteris: qꝛ
fuit plenitudo gr̃e in xp̄o a q̄ recipimꝰ omēs. Cuꝫ igit̃
miſſio ſit ꝓpter gr̃am: videt̃ plenius mitti filiꝰ vel. ſ. ſ.
in nouo q̃ in veteri. ¶ Iteꝫ pleniꝰ ꝯgnoſcit̃ poſt incar-
natõꝫ q̃ ante. cuꝫ ḡ mitti ſit cognoſci ⁊c̃. ḡ plenius mit
tit̃ poſt incarnatõꝫ q̃ ante. ¶ Item aug. iiij. de trinita.
exponens illud Io. Spūs nondū erat datus: qꝛ ih̄us
nondū erat glorificatus. dicit: quō illud intelligit̃ niſi
ꝙ illa ſpūs datio vel miſſio futura erat: q̄lis nunq̃ an-
tea fuerat. neqꝫ. n. antea nulla erat: ẜ talis non erat. ex
quo videt̃ ꝙ plenius poſt incarnatõꝫ miſſus fuerit. ſ. ſ.
¶ Cont̃. miſſio ſpūſſancti eſt eius ꝓceſſio ad ſanctifi-
candam creaturaꝫ. ita vult augꝰ. xv. de trinita. ⁊ mag̃
xiiij. di. j. li. ſent̃. ⁊ ſimilit̃ miſſio filij eius ꝓceſſio ad illu
minandā rõnaleꝫ creaturā. ẜ eque ꝓcedit. ſ. ſ. a patre ⁊
filio ad ſanctificandā creaturā añ incarnatõꝫ ⁊ poſt. ⁊
ſimilit̃ filius a patre ad illuminandā creaturā etiaꝫ ſi
creatura minꝰ illuminet̃ prius q̃ añ. ſicut ſol eq̄ lucet
ſuꝑ iſtam domū ⁊ illam: lꝫ iſta domꝰ minus illuminet̃.
ḡ nō plenius dicit̃ mitti ante incarnatõꝫ q̃ poſt: lꝫ ple
nior ſit effectus miſſionis poſt q̃ ante. Et dicit aug. in
li. de bono ꝯiugali. ꝙ nō prefert̃ celibatꝰ iohis ꝯiugio
abrahe. ⁊ hoc eſt. quia equaliter poterit mereri abra-
ham in ꝯiugio ſicut iohes in virginitate. ḡ nō p̄ferebā-
tur patres veteris teſtamēti ⁊ noui q̃tuꝫ ad caritateꝫ:
ḡ nec ſimiliter q̃tum ad alia dona. ẜ ſi plenius dr̃ mit-
ti filius vel ſpūſſanctus: h̄ eſt ratione donoꝝ. ⁊ nō ple-
nius dabant̃ dona gratie gratum facientis rõne quorū
dicit̃ dari ſpūſſ. ergo nec plenius dabat̃. ſ. ſ. tūc q̃ nūc.
¶ Ad hoc dõm. ꝙ lꝫ ſimiliter poſſit ꝯcedi ꝙ filius vel
ſpūſſ. plenius mittunt̃ poſt incarnatõeꝫ q̃ ante: pōt tñ
diſtingui. ꝙ cum miſſio ſit ꝓceſſio alicuiꝰ ab aliquo ⁊
in aliquid: poteſt determinari miſſio ꝑ ꝯꝑatiõꝫ ad illū
a quo eſt: vel a quib; eſt: vel ad illuꝫ cuius eſt. ⁊ his du
obus modis eque mittit̃ ſpūſſ. nūc ⁊ tunc. Sed tercio
modo. ſ. ꝑ ꝯꝑatõꝫ ad illos in quo fit miſſio ſiue ad q̄s:
plenius dicit̃ mitti modo q̃ tūc. quia melius mō ſunt
diſpoſiti homīes ad recipiendū. ratõne ḡ effectꝰ in cre-
atura dicit̃ modo pleniꝰ mitti q̃ tunc. ⁊ qꝛ ſicut dictuꝫ
eſt miſſio accepit ratõꝫ ſuam ab ipſo effectu in quo re-
p̄ſentat̃ ꝓceſſio filij vel ſpūſſ. ſatis pōt ꝯcedi ꝙ plenius
miſſus eſt filius vel ſpūſſ. poſt incarnatõeꝫ q̃ añ. ¶ Ad
p̄mū ḡ obiectū ſatis pꝫ ſolo. naꝫ nō ſequit̃ ſi miſſio eſt
ꝓceſſio ad ſanctificandā creaturā vel illuiandā ſi eq̄li
ter ꝓcedit ꝙ eq̄liter mittat̃. qꝛ mitti ñ dr̃ rõne ꝓceſſio-
nis: ẜ rõne effectꝰ in q̊ manifeſtat̃ ipa ꝓceſſio. quia ple
nior ē mō q̃ tūc. Nec eſt ſil̃e de h̄ ꝙ dico lucē: qꝛ quātū
eſt de ſe: lucē ñ dic̃ effectū in creatura. ſi aūt diceret effe
ctū in creatura ſic̃ illuiare: nō equalit̃ diceret̃ lucē ſuꝑ
domū q̄ plus illuiat̃ ⁊ q̄ minꝰ. vñ ſicut ſol ñ dr̃ vtranqꝫ
domū eque illuiare: lꝫ eque luceat ſuꝑ vtrāqꝫ. lꝫ. ſ. ſ. eq̄
ꝓcedat nūc ⁊ tūc: ⁊ eq̄ potēs ſit ſanctificare ⁊ filiꝰ illu-
miare: tñ mō pleniꝰ dicit̃ mitti vel ſanctificare. cū h̄ ꝙ
dico mitti dicat effectū in ſuſcipiēte. ¶ Ad aliud dõm
ꝙ aug. nō ꝯꝑat meritū ad meritū nec gr̃am ad gr̃āꝫ: ẜ
ſtatū ꝯiugij in ve. teſta. ſtatui ꝯiugij in nouo. Sed ma-
gnitudo gratie nō de nccitate ꝯcomitat̃ ſtatꝰ eq̄litateꝫ
vel imparitatē: iō ñ ſeq̃t̃ ꝙ eq̄lit̃ mitteret̃ tūc vt nūc.

Membrū tercium

Conſequent̃ querit̃ de miſſiōe paſſiue di-
cta ꝑ ꝯꝑatõꝫ eoꝝ ad quos dr̃ fieri miſſio
Primo ḡ querit̃. vtꝝ dicat̃ mitti filiꝰ vel
ſpūſſ. ad irrõnaleꝫ creaturā vel tm̄ ad rõnaleꝫ. Scđo.
ſi ad rationalem tm̄: vtrum ad angelos. Tercio. vtrū
ad xp̄m hoīem.

Articulꝰ primꝰ

Ad primuꝫ ſic obijcitur. miſſio ſpūſſancti eſt
eius ꝓceſſio ad ſanctificandam creaturaꝫ.
ẜ ſpūſſanctus non ſolum venit ad ſanctifi-
candaꝫ creaturā rõnaleꝫ ẜ etiaꝫ irrõnaleꝫ. ſicut aquaꝫ
baptiſmi: ⁊ illa in quib; conficiūt̃ alia ſacramenta. vñ
in bñdictõne fontium dicit̃. deſcendat in hanc plenitu
dineꝫ fontis aque virtus ſpūſſancti. ḡ ſpūſſ. nō tm̄ mit
titur ad rõnalem creaturaꝫ ẜ etiam ad irrõnalē. ¶ Itē
miſſio transfertur ad diuina. non quia aliqua perſona
ſit vbi non erat prius: ẜ quia efficit aliquid in creatu-
ra ꝑ qđ dicit̃ ibi eſſe alio modo q̃ prius. Sed deus dr̃
eſſe alio modo in ſacramentis q̃ in alijs creaturis ⁊ fa
miliari modo. quia confertur virtus aque ad emunda
tioneꝫ aīe. ḡ rõne hꝰ virtutis dicetur mitti filiꝰ vel ſpi
rituſſanctus. ¶ Iteꝫ mittit̃ filius qñ cognoſcit̃ aliquo
effectu ſibi appropriato eius ꝓceſſio ſicut oñſum eſt: ⁊
ſimiliter ſpūſſ. ẜ effectus appropriati filio ⁊ ſpūiſancto
non ſolū apparent in creatura rationali: ẜ etiaꝫ in crea
tura irrationali. ḡ mitti dicet̃ non ſolum ad creaturaꝫ
rõnaleꝫ ẜ etiā irrõnalē. ¶ Contra. nō dicit̃ filiꝰ vel ſpi
rituſſanctꝰ mitti niſi ad illam creaturā quā dicit̃ inha
bitare. ẜ ſolā creaturā rõnaleꝫ inhabitat q̄ capax eius
eſt ꝑ cognitõꝫ ⁊ amoreꝫ. ḡ ad ſolam rõnaleꝫ creaturaꝫ
dicit̃ mitti. ¶ Itē aug. iiij. de tri. tūc vnicuiqꝫ mittit̃ cuꝫ
a quoq̃ cognoſcit̃ atqꝫ ꝑcipit̃ quantuꝫ ꝯgnoſci ⁊ ꝑcipi
pōt ꝓ captu vel ꝓficiētis in deū vel ꝑfecte ī deo aīe ra-
tionalis. ḡ ad ſolā rõnalē creaturā dr̃ mitti. ¶ Itē miſ-
ſio tam viſibilis q̃ inuiſibilis ē ad reuocatõeꝫ ab iſtis
ſenſibilib; ⁊ ad ꝑceptõꝫ eternoꝝ. ſ̄m ꝙ innuit augꝰ. in
li. de tri. vñ loquēs de miſſiōe dic̃. ſ̄m ꝙ aliq̄d eternum
mēte capimꝰ: nͦ in h̄ mūdo ſumꝰ. ſola aūt creatura rõnal̃
eſt q̄ ſic reuocat̃. ḡ ad ſolā creaturā rõnalē eſt miſſio.
¶ Rñſ ꝯcedendū eſt. ¶ Ad primū ḡ obiectū dõm. ꝙ il-
la ſc̄tificatio q̄ ē in aq̄ baptiſmi ⁊ ī alijs ſac̄mētis: ordi
nat̃ ad ſanctificatõꝫ aīe rõalis. qꝛ motꝰ ſc̄tificatõis nō
termīat̃ niſi in ſha. ſac̄mentū aūt eſt velut adminiculū
ſiue via ad h̄ vt aīa ſanctificatõeꝫ recipiat. qꝛ ḡ miſſio
reſpicit terminū vie ⁊ ñ viā in illa ſanctificatõe q̄ ſc̄ti-
ficat̃ aq̄: potius dr̃ mitti ad rõnalē creaturā ad quā vl-
terius ordinat̃ illa ſanctificatio: q̃ ad ipam aquā. cum
ſc̄tificatio q̄ ē in aq̄ ſit ſic̃ via: illa vͦ ſc̄tificatõ q̄ ē ī rõ-
nali creatura ſic̃ terminꝰ. ¶ Ad aliđ dõꝫ. ꝙ lꝫ deꝰ fami
liari mō dicat̃ eē ī ſac̄ris q̃ ī alijs creaturis: ñ tñ dicit̃
mitti. qꝛ mitti ñ dr̃ niſi ad illas creaturas ī qb; dr̃ iha
bitare. ⁊ h̄ ē ſolū ī ill' q̄ pñt ipm̄ cap̄e ꝑ ꝯgnitõꝫ ⁊ amo-
rē. Io. xiiij. ad eū veniemꝰ ⁊ mãſiõꝫ ⁊c̃. lꝫ at̃ dicat̃ aliq̄
alio mō eē ī ſac̄ris q̃ ī alijs creatis: ñ tñ dr̃ ibi ihbitaē.
qꝛ ſunt ſic̃ via ad h̄ vt deꝰ ſit ī rõnali creatura ꝑ gr̃am.
vñ etſi dicat̃ eē ī ſacris ꝑ gr̃am: ñ tñ ꝑ gr̃am ihbitantē ẜ
ſolū in rõnali creatura. ⁊ iō ad illā ſolū dr̃ mitti. ¶ Ad
aliud dõm. ꝙ ñ ꝓpt̃ quēcūqꝫ effectū appropriatum filio
vel ſpūiſ. dicit̃ mitti filius vel ſpūſſ. ẜ ꝓpter illos ī qb;
expreſſe hꝫ cognoſci filius vel ſpūſſ. nō ſolū ꝑ modū ve
ſtigij: ẜ ꝑ modum imaginis. ⁊ tales effectus ſunt ꝯgni
tio ⁊ amor: vel dona ꝑtinentia ad cognitioneꝫ ⁊ amo-
rem. in quibus relucet ꝓceſſio filij ⁊ ſpūſſ. ꝑ modū ima
ginis. ⁊ qꝛ taliū effectuū ē capax ſola rõalis creatura:
ideo ratione alicuius effectus appropriati non dr̃ mit
ti ad aliam creaturam: quia in alijs creaturis nō dici-
tur cognoſci in effectu niſi per modum veſtigij. Si au-
tem queratur que ſit ratio huius. dicendum ꝙ hec eſt
quia mitti de ratione ſua dicit aliquid effici in creatu-
ra. ꝑ qđ dicit̃ alio modo eſſe in creatura q̃ priꝰ: lꝫ ñ ſit
vbi nō eē priꝰ. ẜ autem nō ꝯuenit niſi rationali creatu
re in quo eſt familiariori ⁊ ſpecialiori modo poſt in-

fuſionem gratie ꝙ̃ ante: et ideo ad illum ſolum dicitur
mitti.

Articulus ſecundus

DEinde querit̃ ſuppoſito ꝙ miſſio fiat ſolum
ad rõnalem creaturã: vtrũ fiat ad angelos.
et videt̃ ꝙ ſic. ¶ Nam in primo li. ſen. diſt. xv.
c. Ecce diſtincti ſunt duo modi: dic mgr̃. ꝙ in miſſione
inuiſibili mittit̃ cottidie ad ſanctos. ⁊ miſſus eſt añ in-
carnatõez ad ſanctos q ante fuerunt et miſſus ẽ ad an-
gelos: ex quo habet̃ plane: ꝙ miſſio. ſ. ſ. ſit ad anglos.
¶ Item aug. iiij. de tri. loquẽs de filio dic. aliter mittit̃
ſapia vt ſit cũ homĩe: aliter vt ſit hõ. In aĩas em̃ ſctãs
ſe tranſfert ⁊ amicos dei et ꝓphas ꝯſtituit. ſic etiam im-
plet angelos ſctõs: ꝗ miſſio filij q̃ mittit̃ inuiſibiliter: ſe
extendit ad angelos. ¶ Item ſic hõ eſt capax cognitõis
et dilectõnis dei ita ⁊ angelos B rõne cognitõis vel di-
lectionis cũ infundunt̃ dr̃ mitti filius vel. ſ. ſ. ꝗ nõ ſolũ
ad homĩes B etiam ad angelos dicent̃ mitti fili⁹ et. ſ. ſ.
¶ Contra. miſſio ẽ alicui⁹ ab aliquo et in aliquẽ. ⁊ ille
in quẽ eſt miſſio ſe hꝫ in rõne extremi nõ in rõne medij.
cum ꝗ angeli ſe hẽant in rõne medij et nõ in rõne extre-
mi: qa coꝝ officiũ eſt mitti et ſunt nũcij dei ad eos. ad
hebr̃. j. omnes ſunt admĩſtratorij ſpũs: ad anglos non
videt̃ eſſe miſſio. ¶ Itez qð impfectũ eſt hꝫ reduci ad p-
fectũ in eodẽ genere: ꝗ in genere miſſiõis impfecta miſ
ſio hꝫ reduci ad pfectam. B pfectiſſima miſſio eſt miſſio
filij in carnẽ: ꝗ ad ipam hñt reduci alie. ꝗ in quẽ nõ hꝫ
fieri miſſio illa vel circa quem: nec alie. B illa nõ fit ad
angelos B ſolũ ad hoĩes q ſignificant̃ p dragmã deci-
mam et ouẽ luc. xv. ꝗ nec alie. ¶ Item miſſio ſic̃ innuit
aug. in li. de tri. nõ fit niſi ad reuocatõez ei⁹ qð aberra-
uit vel aberrare põt: ſed angelus bon⁹ nunꝙ̃ aberrauit
nec aberrare pt̃: ꝗ ad ipos nõ fit miſſio. ¶ Nec ad malos
ꝯſtat ꝙ illi nõ pñt reuocari: ergo ad anglos nõ dicit̃ fi-
eri miſſio. ¶ Ad hoc dðm. ꝙ miſſio aliquo modo fit ad
angelos etiã ꝙ̃tum ad aliquos effectus: licet nõ ꝙ̃tum
ad illos oĩs q ſunt in hoĩbꝫ: ſiue rõne quoꝝ dicit̃ mit-
ti ad homĩes. ¶ Ad primũ ergo obiectuꝫ in ꝯtrariũ di-
cendũ. ꝙ licet angeli ſint in rõne medij in annũciatõne
q̃ fit p eos ad nos: et hac rõne dicant̃ ipſi mitti: tamen
in miſſione q̃ fit ad eos nõ ſe hñt in rõne medij B extre-
mi. Unde nil ꝓhibet eandẽ pſonã eſſe miſſaꝫ et ad quã
fit miſſio: B nõ in eadẽ miſſione nũero. ¶ Ad aliud dicẽ-
dum. ꝙ miſſio in carnẽ dicit̃ pfectiſſima. qa ibi ẽ ſũma
gr̃a quanta põt eſſe in creatura. Item qa eſt ibi natura
ſumme nobilitata: B nõ dicit̃ pfectiſſima q2 ad ipaꝫ re-
duci hẽant oĩes alie miſſiones. q2 ſine illa eẽ poſſent.
ſi em̃ nõ fuiſſet incarnatõ: adhuc fuiſſet miſſio. ⁊ erat
etiã ante incarnatõez. Uñ ⁊ ſi oĩes miſſiões viſibiles
forſitan ordinabunt̃ ad fidem incarnatõnis ſicut vide-
tur innuere. Aug. in li. de tri. nõ tm̃ oĩes miſſiones in
uiſibiles in quibꝫ mittit̃ fili⁹ vl̃. ſ. ſ. in mentes hominũ
et angeloꝝ. et ideo nõ oportet ꝙ circa qð illa nõ habet
eſſe nec alie. Si em̃ dicatur ꝙ nõ habet eſſe pfectuꝫ vel
impfectum in eodem genere. hoc nõ eſt verum niſi de p-
fecto qð dat eſſe impfecto: et a quo dependet illud qð ẽ
impfectum ꝙ̃tum ad ſuã pfectõnem nec pficitur ſine il
lo. ¶ Ad terciũ dicendũ. ꝙ plures ſunt effectus miſſio-
nis ſpũſſancti. et licet nõ mittatur ad angelos ꝙ̃tuꝫ ad
hunc effectum q eſt reuocare aberrantẽ: ſicut mittit̃ ad
hominẽ qui aberrauit: mittitur tñ ꝙ̃tum ad alios effe-
ct⁹. Uñ nõ ſeqt̃ ſi mitti in hoĩbꝫ ẽ reuocari: ꝙ ad ange-
los nõ fit miſſio. qui ꝙ̃tum ad aliũ effectum dicit̃ mitti
ſicut nõ ſequit̃ ſi gratia hominibꝫ datur ad iuſtificati-
onem a culpa. et iuſtificatio a culpa nõ eſt in angelis:
quin gratia ſit in angelis vel poteſt dici ꝙ miſſio ſpũſ-
ſancti fit ad angelos ad reuocatõnez aliquo modo. nõ
quia aberraſſent: ſed ne aberrarẽt vel aberrare poſſent
Nam natura niſi p gratiam retineat̃ ſemp eſt labilis ĩ
peccatum. Unde gratia ꝯfirmationis data eſt angelis
ne decetero poſſent errare per peccatum et ꝙ̃tum ad B
coĩs eſt aliquo modo ratio miſſionis.

Articulus tercius

TErcio querit̃ vtruꝫ ſpũſſanct⁹ miſſus fuerit
ad xp̃m. qð videt̃. qa ſpm̃ſanctum mitti: ni-
hil aliud eſt ꝙ̃ ipſum dari ꝙ̃tum ad aliqueꝫ
effectũ in q̃ cognoſcit̃ ipſum eſſe ab alio. Sed ſpũſſan-
ctus datus eſt xp̃o non ſolum ꝙ̃tuꝫ aliquos effect⁹: ſed
ꝙ̃tum ad oĩes. Joh. datus ẽ ei ſpũs nõ ad menſuram
ergo ad xp̃m maxime dicet̃ mitti ſpũſſanctus: et nõ ſo-
lum ad alias rõnales creaturas. ¶ Item luc. iij. deſcen
dit ſpũſſanct⁹. corpali ſpecie ſicut columba in ipſum. ⁊
Joh. j. vidi ſpiritũſanctm deſcendentẽ ſicut columbã ⁊
manentẽ ſup eũ. Sed ſpm̃ſanctũ deſcendere et manere
ſup aliquẽ: nihil aliud eſt ꝙ̃ ſpiritumſanctum mitti ad
ipſuꝫ: ergo ſpirituſſanctus miſſus eſt ad xp̃m. ¶ Si di-
catur ꝙ ille deſcenſus fuit miſſio corpalis ſiue exterior
tm̃. Contra. miſſio corpalis ſiue exterior ordinatur ad
interiorem ſiue ſpũalem inuiſibilem et eſt ſignũ illius
ſicut patet in illa miſſione qua miſſus eſt ſpũs ſup apo
ſtolos in igne ⁊ linguis. hec em̃ erant ad maĩfeſtatõnẽ
miſſionis interioris in quo dabat̃ eis donum linguaꝝ
et feruoris caritatis: ergo ſil̃r miſſio corporalis erat ſi-
gnum miſſionis ſpũalis ſiue interioris ad xp̃m. ꝗ non
ſolum fuit in xp̃o miſſio corpalis ſiue exterior: ſed etiã
ſpũalis ſiue interior. ¶ Contra. miſſio ſpũſſancti ẽ ei⁹
ꝓceſſio ad ſanctificanduꝫ creaturam: B xp̃c nunꝙ̃ fuit
ſanctificat⁹ B ſemp ſanctus et nunꝙ̃ nõ ſanctus: ꝗ non
ꝓprie dicit̃ mitti ſpũſſanct⁹ ad xp̃m. ¶ Item miſſio. ſ. ſ.
ponit alium modũ eſſendi in creatura ꝙ̃ prius. Unde
ſpũſſanct⁹ dicit̃ mitti. nõ quia ſit mõ vbi nõ erat prius
ſed qa eſt ibi alio mõ ꝙ̃ prius. ſiue ꝙ̃tuꝫ ad aliũ effectũ
ꝙ̃ pri⁹ quia nõ poterat in aliquẽ actum in quẽ nõ poſſꝫ
prius: ergo ꝓprie nõ dicit̃ mitti. ſ. ſ. ad xp̃m. ¶ Ad hoc
dicenduꝫ. ꝙ ẽ miſſio exterior ſiue corpalis: et eſt miſſio
interior ſiue ſpũalis: prima eſt manifeſtatio facta exte-
rius in aliqua ſpecie corpali. ſcða eſt manifeſtatio in-
terius facta in aliquo effectu ſpũali loquendo ꝗ de pri-
ma miſſione dicendũ ꝙ. ſ. ſ. miſſus eſt ad xp̃m. quãdo ĩ
ſpecie colũbe deſcendit ſup ipſum. Luc. iij. et hec miſſio
fiebat non ꝓpter ſe: ſed ꝓpter alios vt innoteſceret alijs
ipſum pleniſſime habuiſſe. ſ. ſ. loquendo autem de ſcða
miſſione nõ dicitur mitti ad ipſum: quia nullus effect⁹
fiebat in ipſo q prius non eẽt: nec alio mõ inhabitabat
ſpũſſanct⁹ in eo ꝙ̃ prius. ¶ Ad primũ ergo obiectũ dicẽ-
dum. ꝙ nõ ſeqtur ſi datus eẽt ei. ſ. ſ. ꝙ̃tuꝫ ad omnẽ effe-
ctum. ꝙ ꝓpter hoc dicatur mitti ad ipſum. naꝫ aliquid
importat̃ in hoc ꝙ dico mitti qð nõ importat̃ in hoc ꝙ
dico dari. Nam hoc ꝙ dico mitti ponit aliũ modũ ex-
iſtendi. ſ. ſ. in xp̃o ꝙ̃ eſſet prius. vel ꝙ̃tum ad alium effe-
ctum ꝙ̃ prius quod nõ ponit hoc qð dico dari: nam da-
ri nõ ponit aliquid coĩcari alicui vñ non ponit nouum
modum exiſtendi nec nouũ effectum. Naꝫ de re iaꝫ da-
ta poſſumus dicere. ꝙ ſemp eſt in rõne doni. vnde et ſi
ſpũs ꝯtinentie ſit in hoĩe in rõne doni: nõ tñ eſt in ratõe
miſſi. et hoc eſt quia mitti dicit actum ꝓut eſt in fieri:
dari võ ꝓut eſt in facto eẽ. et iðo nõ ſequitur ꝙ ſi datur
ꝙ̃tum ad aliquem effectũ: ꝙ ꝓpter hoc mittatur. ¶ Ad
aliud dicendũ. ꝙ miſſio corpalis nõ ſemper ordinatur
ad miſſionem ſpiritualem. nec ſemper eſt ſignum illi⁹.
ſed bene verum eſt ꝙ eſt ſignum inhabitatõis ſpiritus-
ſancti per gratiã. Unde in illa miſſione qua deſcendit
ſpirituſſanctus ſuper xp̃m ſignabatur inhabitatio. ſ. ſ.
qua ſcꝫ inhabitabat in xp̃o ꝙ̃tum ad plenitudinẽ gra-
tie. a qua plenitudine deſcẽdebat virtus in aqua ad re-
generatõnem animorum. Uel poteſt dici ꝙ illa miſſio
corporalis ſignum fuit miſſionis ſpiritualis. non q̃ tũc
fieret ad xp̃m: ſed que debebat fieri ad animas ſanctifi-
catas per baptiſmum. et ſic poteſt vniuerſaliter conce-
di ꝙ miſſio corporalis eſt ſignum miſſionis ſpiritualis

Alio modo ſine preiudicio poſſit dici. ꝙ vtroqꝫ modo miſſus eſt.ſ.ſ.ad xp̄m:ſed non ſimul et ſemel. ß primo modo miſſus eſt ſpiritualiter ſiue inuiſibiliter: quādo in primo inſtanti cōceptionis ſue datus eſt ei ſpiritꝰ nō ad menſuram.cum ſcꝫ primo inhabitauit ipſum ſpūſ ſanctus ſingulariter ꝗ̄tum ad gratie plenitudineꝫ.deinde vō ipō baptizato miſſus eſt ad eum viſibiliter et ī corꝑali ſpecie:ad ſignificandā priorem miſſionē vel ipſam inhabitatōem que fuit effectus huiꝰ miſſionis: vel ipſam miſſionem que fit in ſacramento baptiſmatis ſicut dictum eſt. ¶ Notandum ergo ꝙ in ꝯceptione xp̄i tria intelligimus in anima xp̄i ſcilicet creatōnem: vnionem.et gratie collatōnem.et licet iſta tria ſimul fuerīt tꝑe:tamē ibi ē quidam ordo ſm rōnem intelligentie vt primo ſm rōnem intelligentie ſit creatō ipſius anime. deinde vnio ipſius et diuīe nature. Tercio collatō plenitudinis gratie. ſm hoc ergo dicit̄ diuina natura in xp̄o eē triplici modo exiſtendi. ſcilꝫ modo ꝯmuni quo etiam dicitur in alijs creaturis per eēntiam preſentiaꝫ potentiam. ¶ Modo ſpeciali ſcilicet quo dicitur eſſe ī ſāctis per gratiam.modo ſingulari quo dicitur fuiſſe ſingulariter in xp̄o ꝑ vnionem.ratōne ergo creatōnis nō determinatur miſſio:quia effectus creatōnis ē ipā natura ad quam ꝓprie terminatur miſſio. Unde oportet intelligere prius natura vel tēꝑe illud ad quod fit miſſio:ꝗ̄ ipſum effectum ratione cuiꝰ fieri dicitur miſſio. ita ꝙ miſſio filij in carnem: determinatur penes ipſam vnionem inꝗ̄tum ipſe filius dei dicitur inhabitare ipſam animam xp̄i.et per ꝯſequens ipſam carnem modo ſingulari ſcilꝫ per vnionem talem.in quo habitat omnis plenitudo corꝑaliter. ¶ Miſſio vō ſpiritusſancti determinatur penes gratie collatōneꝫ.que data eſt ei nō ad menſurā. ⁊ ſicut non oportet ꝙ humana natura xp̄i ſiue ꝗ̄tum ad corpus ſiue ꝗ̄tum ad animam precedat miſſionem filij in carnem temꝑe ſed ſolum natura ſicut nec vnionem: ita non oportet ꝙ miſſiones ſpiritusſancti in animam xp̄i ſiue in xp̄m hominem precedat hūanam naturaꝫ ſm tempus:ſed ſolum ſm naturā. ¶ Ad hoc quod obijcitur. ꝙ xp̄c non fuit ſanctificatus quia nunꝗ̄ fuit non ſanctus.et cum ſanctificatum ſit de nō ſancto fieri ſanctum: poteſt dici ꝙ non ſanctum poteſt dici duobus modis.vel negatiue:vel priuatiē.ſi negatiue:poteſt concedi ꝙ chriſtus de non ſancto factus eſt ſanctus.quia primo factus eſt ſanctus cum prius non eſſet. Si vō priuatiue:non poteſt dici xp̄c ſub hoc ſenſu ſanctificatus.quia tunc ſequeretur ꝙ prius eſſet nō ſanctus ⁊ poſtea factus eēt ſanctus. Alio modo poteſt dici ꝙ ſanctificari non ſemꝑ dicitur quia primo ſit nō ſanctū et poſtmodum ſanctum:ſed qꝛ illud qḋ de ſe nō eſt ſanctum:altero ei adueniente dicitur fieri ſanctum licet illud qḋ ſanctificatur ⁊ ꝑ quod ſanctificatur ſimꝉ ſunt temꝑe.ſicut materia in ſua prima creatione dicit̄ perfici et ꝯſūmari.non quia primo crearetur imperfecta ſiue informis et poſtea fieret ꝑfecta ſiue formata:ß quia ipſa de ſe conſiderata abſqꝫ forma intelligitur vt informis ⁊ imꝑfecta: ⁊ ꝙ ſic ſub eſſe perfecto hoc habꝫ a forma. Unde materia que prius eſt origine ꝗ̄ forma non tempore ſicut dicit aug. prius intelligitur vt informis:et poſtmodum adueniente forma intelligitur ſubeſſe formato cum ſcilicet aduenit ei forma: et ꝗ̄tum ad hoc dicitur formari. Similiter poteſt dici in xp̄o. ꝙ natura chriſti que eſt quaſi materialis reſpectu gratie.intellecta in ſuo primo eſſe:intelligitur quaſi informis ⁊ imperfecta de ſe:ſed ꝙ perficiatur et ſanctificetur hoc habet a gratia. Unde ſi intelligatur quidam ordo int̄ eſſe nature in xp̄o qḋ eſt eē primū: et eſſe gr̄e qḋ ē eē ſecundū.ſiue inter creatōeꝫ aīe xp̄i et gr̄e infuſioneꝫ:pōt ītelligi ſctīficatō q̄daꝫ.vt illḋ qḋ ex p̄mo ſuo eē n̄ hꝫ ſctītatē:lꝫ in p̄mo eē ſuo hēat ſiue in p̄mo inſtāti ſui eē adueniēte gr̄a ſiue vnionis ſiue alia recipiat ſctīficatōem ⁊ ſic pt̄ dici xp̄c ſctīficatꝰ:qꝛ ꝗ priꝰ.i.ſm eē p̄mū nō habebat ſanctitatem:ex ſecundo eſſe ſcilicet gratie habuit ſanctitatem.et ſic ex non facto q̄ntum eſt ḋ natura ꝑ ſe conſiderata:factus eſt ſanctus adueniente gratia.et hoc etiam modo dicunt illi qui ponunt angelos in creatione ſua habuiſſe gratuita.primo creatos informes et poſtea formatos ſicut et naturam ſm Auguſti.non tempore ſed natura ſine origine. ¶ Ad aliud dicenduꝫ. ꝙ ſicut dictum eſt:ꝙ ſpiritusſanctus dicitur eſſe in xp̄o ſicut dictum eſt non ſolum ꝯmuni modo ſcilicet per eſſentiam et preſentiam et potentiam:ſed etiam ſpeciali modo per gratiam. Unde ſicut intelligitur ordo inter primum eſſe quod eſt eſſe nature: et ſcḋm eſſe quod eſt eſſe gratie:ita intelligitur ordo quidam inter primum modum eſſendi ſpiritumſanctum in xp̄o:et ſecundum. Unde ſi intelligatur prius et poſterius non temꝑe ſed ordine intelligentie ſiue de prioritate nature: intelligit̄ ſpiritusſanctus. Alio modo eē in chriſto per gratiam: ꝗ̄ prius eſſet per eſſentiam ſiue naturam.ſicut priꝰ intelligitur in chriſto eē nature ꝗ̄ gratie. et quia in effectu gratie qui ſequitur naturaliter ad primum eſſe ſcilicet eē nature.maxime habet cognoſci ſpiritusſanctus ideo ratōe iſtiꝰ effectꝰ poteſt dici mitti.ſ.ſ.et eē alio modo:et etiam ꝗ̄tum ad aliū effectuꝫ ꝗ̄ prius:dicendo ſic priꝰ ſic̄ dictū ē:ß iſta miſſio ſic̄ dictū ē nō fuit niſi ī ꝯceptōe ſua:qn̄ p̄mo data eſt ei gr̄a.miſſione tn̄ corꝑali ſiue exteriori miſſus eſt poſtea quādo baptizatꝰ eſt xp̄c.

Membrum quartū

Conſequēter querit̄ de miſſione filij ⁊.ſ.ſ. ſm quid ſit.hoc eſt ſm qd dicat̄ mitti filius vel.ſ.ſ. Primo ꝗ querit̄ vtrū dicatur mitti vel filiꝰ vel.ſ.ſ.qa det̄ ipſe filius vel ſpūſſanctus vel ad aliqḋ donum gr̄e appropriatuꝫ filio vel ſpūiſcto vel vtrūqꝫ. Scḋo vtrū dicant̄ mitti ratōne collatōnis gratie gratiſdate vel gratumfacientis. Tercio vtrū ratione augmenti gr̄e dicant̄ mitti.

Articulus primus

Circa primū obijcit̄ Aug.xv.de trini.ſic̄ corpus carnis nihil aliud ē ꝗ̄ caro: ſic donum ſpūſſcti nihil aliud ē ꝗ̄.ſ.ſ.ꝗ ſi.ſ.ſ.dicit̄ mitti cuꝫ tꝑali dat̄ creature:ß nō erit rōne alicuiꝰ effectꝰ creati:ß rōne ipiꝰ ꝑſone.ſ.ſ.ꝗ eadem rōne nec filiꝰ dr̄ mitti rōne alicꝰ effectꝰ creati:ß ſolū rōne ipſiꝰ ꝗ deꝰ eſt. ¶ Item nūciꝰ dr̄ mitti a rege ad aliqd efficiendū etiā ſi nihil efficiat̄. vn̄ ſine effectu aliq̊ ꝯplet̄ in ipſo tota ratō miſſionis.ꝗ ſi filius et.ſ.ſ.dicant̄ mitti a p̄re ſine effectu aliq̊: ꝯplebit̄ in ipis ratō miſſionis:ꝗ nō qa det̄ aliqḋ donū creatuꝫ dicent̄ mitti filiꝰ vel.ſ.ſ.ß rōne ipoꝝ. ¶ Item.ſ.ſ.⁊ etiā filiꝰ p̄nt:qcqd p̄nt dona eiꝰ ⁊ multo ampliꝰ:ꝗ p̄nt mūdare aīam ⁊ inhabitare ipāꝫ ſine aliq̊ dono creato: ß cum ſ.ſ.inhitat aīaꝫ ab ipō mūdatā:dr̄ mitti ⁊ dari ipi aīe ꝗ miſſio.ſ.ſ.nō dr̄ rōne alicꝰ doni creati.ꝗ ſi dr̄ mitti:ß eſt rōe ꝑſone ipſiꝰ.ſ.ſ. ¶ Cont̄. ꝙ ſolū dicat̄ mitti.ſ.ſ. rōne alicꝰ effectꝰ ſiue doni creati vidr̄. ¶ Nā ois actō tꝑalꝭ ſcꝫ q̄ ꝯuenit deo ſolū ex tꝑe:terminat̄ ſꝑ ad creatū ⁊ nū ꝗ̄ terminat̄ ad increatū.ſicut ptꝫ in oībꝫ.creare eīn qḋ eſt actō dīna terminat̄ ad aliqd creatū.⁊ ſic de alijs. vꝉ ſi trāſit ſuꝑ aliqd increatuꝫ:ß ē tm̄ rōe effectꝰ ꝯn̄tis ſic̄ incarnari filiū vel hmōi.ꝗ ſi miſſio actīe dicta de p̄re ē actō tꝑalis.i.ꝯueniēs ei ex tꝑe:ꝗ termīat̄ ad aliqd creatū.vel ſi trāſit ſup̄ aliqd increatū:ß ē rōe effectꝰ creati ſolū:⁊ nō rōe eiꝰ qḋ ē in creat̄a:ꝗ ſi pr̄ dr̄ mittē filiū vꝉ ſ.ſ.vel filiꝰ vel.ſ.ſ.dicant̄ mitti vꝉ dari:ß nō erit rōe ſui ß rōe alicꝰ effectꝰ ꝯnotati:ꝗ ſi dicant̄ mitti ß non erit qa aliqs eoꝝ det̄ in ꝑſona ſua:ß rōe alicꝰ doni creati vꝉ alicuiꝰ effectꝰ ī creat̄a. ¶ Itē beda cū gr̄a hoībꝫ dat̄ mittit̄ ſ.ſ.ß gr̄a nō ē.ſ.ſ.ß eiꝰ effectꝰ nec ecōuerſo:ꝗ nec collatō gr̄e ē collatō.ſ.ſ.nec ecōuerᵒ:ꝗ pt̄ eē collatō gr̄e ſine collatōe.ſ.ſ.ß ī collatōe mittit̄.ſ.ſ.vt dic beda.ꝗ pt̄ eē miſſio.ſ.ſ.ſine collatōne.ſ.ſ.ꝗ.ſ.ſ.non dr̄ mitti quia confe-

ratur ipſa perſona eius: ſed ſolummodo donum eius.
¶ Item dicitur ſpiritusſanctus mitti. non quia ſit vbi
non erat prius cum ſit vbiqꝫ: ſed quia eſt ibi alio modo
q̃ꝫ prius. quia ꝗ prius erat ibi ꝑ potentiam preſentiam
et eſſentiaꝫ: modo primo eſt ibi alio modo ſcꝫ per grati
am. et ſimiliter dicit̃ dari: quia alio modo habet̃ q̃ꝫ pri
us. ſꝫ iſte alius et aliꝰ modus eſſendi vel inhabitãdi nõ
dicit̃ de ꝑſona ſpiritusſancti rõne ſui ſed rõne alicuiꝰ ef
fectus vel doni: quia tũc diceret̃ ſpiritusſanctꝰ mutari.
ꝫ ipſa miſſio non dicetur de ſpiritusſancto rõne ſui ꝗa
ſcꝫ in illa detur ipſa ꝑſona ſpũſſancti: ſed ſolum donuꝫ
aliqđ quod prius nõ habebatur. et hoc etiã ꝯfirmatur
ꝑ hoc ꝙ in miſſione ſua. ſ. ſ. magis habet̃ q̃ꝫ prius: ſed
ꝑſona ſpũſſan. nõ recipit magis et minꝰ in ſe ſed ſolum
in ſuo effectu: ergo nõ datur in miſſione ſua in ſe ſed ſo
lum in effectu. Q ꝫ autem in miſſione non detur donum
ſpiritusſancti nec ſolum ꝑſona ſpũſſancti ſed vtrũqꝫ vi
detur. ij. Cori. j. dedit pignus ſpũs in cordibus noſtris
glo. i. dona que ſunt pignus quo ſpũſſanctus eſt in no
bis. ſed nihil eſt pignus ſui: ergo in miſſione. ſ. ſ. nõ ſo
lum datur ſpũſſanctus nec ſolũ dona eius: ſed ẜm vtrũ
qꝫ quorum vnum eſt pignus alterius. ¶ Item Ro. v.
caritas dei diffuſa eſt in cordibus noſtris per ſpm̃ſan
ctum qui datus eſt nobis ergo non ſolum infunditur
in nobis ſpiritusſanctus nec ſolum caritas: ſed etiam
vtrũqꝫ. ergo ſi mittitur cum infundit̃: in miſſione ſpũſ
ſancti datur ſpũſſanctus et etiam dona eius: ergo et ſi
militer in miſſione filij Sap. viij. venerũt mihi oĩa bo
na pariter cum illa. ¶ Item hoc ideꝫ oñdit̃ rõne ſic. in
eo a quo tollit̃ om̃is impfectõ primũ donũ amor eſt: in
illo om̃ia alia dona donant̃. Nam dare ex timore ſerui
tutis eſt. dare v̈o vt aliqd detur ei cupiditatis: ſed dare
ex amore liberalitatis ẽ. ꝫ amor erit in hm̃õi datõne. ſꝫ
dare ex amore liberalitatis ẽ: ꝫ amor erit donũ primuꝫ
q̊ om̃ia alia dantur: ſꝫ amor q̊ deus diligit nos eſt. ſ. ſ.

¶ Ratõne p̃dictoꝝ querit̃. ſuppoſito ꝙ in miſſione. ſ. ſ.
ꝯferat̃ vtrunqꝫ ſcꝫ. ſ. ſ. et dona eius: qđ iſtoꝝ dr̃ ꝓprius
eſſe in aĩa ſiue in creatura rõnali ad quam mittit̃. ſ. ſ.
vel ipſe vel donuꝫ eius. ⁊ loqtur de p̃oritate nature q̃ ẽ
ẜm rõnem intelligẽtie nõ tꝑis: quia ꝯſtat ꝙ ſimul ſunt
tempe. et videt̃ ꝙ ſpũſſan. quia ſpũſſanctꝰ eſt donũ quo
om̃ia alia dona dantur ſicut dic aug. ꝫ ſi vtrunqꝫ dicit̃
dari: ꝓprius dicit̃ ſpũs eſſe in aĩa q̃ꝫ grã vel aliqđ aliđ
donum creatũ. ¶ Item ad hoc etiã videtur facere illud
qđ dicit̃. v. Ro. caritas dĩ diffuſa eſt in cordibꝰ nr̃is ꝑ
ſpm̃ſanctum ꝗ datus ẽ nobis. ꝫ prius ordine intelligẽ
tie datur ſpiritusſanctus q̃ꝫ caritas infundatur. ex quo
ꝑ ſpm̃ſanctum datum infundit̃. ¶ Contra. ſi aliq̃ duo
dicunt̃ eſſe in aliquo: quoꝝ vnum eſt ſicut diſpoſitõ re
ſpectu alterius: prius dicit̃ ineſſe illud qđ eſt ſicut di
ſpoſitio: q̃ꝫ illud ad quod illa diſpoſitio ordinatur. Sꝫ
gratia dicit̃ eſſe ſicut diſpoſitõ in anima ad hoc vt ip̃aꝫ
inhabitet ſpũſſanctus. et cuꝫ mittit̃ ſpiritusſanctꝰ dici
tur inhabitare ip̃am animã ꝑ gratiã: ergo in miſſione
ſpiritusſan. prius ordine nature eſt in anima gratia cre
ata qua ipſa efficit̃ templũ ſpiritusſancti: q̃ꝫ ſpũſſanctꝰ
inhabitans illam ſicut templũ ſuum. ¶ Item ad hoc ẽ
illud quod dicit̃. ij. corin. j. dedit pignus ſpiritus ĩ cor
dibus noſtris. gl. i. dona que ſunt pignus quo ſpũſſctũs
eſt in nobis: ergo dona ſpiritusſancti que ſunt ſicut pi
gnus ad habendum ſpiritumſanctum: perprius ſunt ĩ
nobis q̃ꝫ ſit ipſe ſpiritusſanctus cuius ſunt ſic̃ pignus.

Solutio. Dicendum ꝙ in miſſione
ſpiritusſancti nõ ſolũ da
tur ſpiritusſanctus nec ſolum dona eius. ſed etiaꝫ vtrũ
qꝫ. Unde datur ſpiritusſanctus in ſe et in donis ſuis. ⁊
ratio huius eſt. quia ſpiritusſanctus eſt in iſtis ratõne
fructus: quia eo fruuntur iuſti. dona autem ſpiritusſã
cti in iniuſtis ſunt non ſicut fructus: ſed ſicut diſpoſiti
ones mentis vel libe. arbi. ad fruendum. anima enim
de ſe non habet virtutem fruendi bono increato: ſed ꝑ
gratiam et virtutes. ¶ Ad primum ergo obiectum di
cendum. ꝙ aug. intendit oſtendere ꝙ ſpiritusſan. dat ſe
nec tamen diſtinguit̃ a ſe. nec intendit auguſ. dicere ꝙ
aliud donũ a ſpũſcto creatũ nõ detur cum ſpirituſcto:
ſed ꝙ cum dicit̃ donum. ſ. ſ. de ipſo ſpũſan. in nomine ⁊
in conſtructõne nihil aliud ſignificatur q̃ꝫ ſpũſſanctꝰ.
Cum em̃ dicit̃ donum. ſ. ſ. ꝓpter tranſitõneꝫ obliq poſ
ſit aliquis credere ꝙ diuerſitas eẽt inter obliquum et
rectum. vñ vult augꝰ. dicere. ꝙ obliquus cum recto in
tranſitiuam habet ꝯſtructiõem ſicut cum dicit̃ corpus
carnis ⁊c̃. ¶ Ad aliud dđm. ꝙ ſicut dictum eſt ꝙ ĩ miſ
ſione nuncij poteſt eſſe ratio miſſionis licet non efficiat̃
illud ꝓpter quod mittit̃: nõ tamen ſine om̃i effectu com
pletur ratio miſſionis. Nam et ſi dicat̃ miſſus. etiaꝫ ſi
nõ efficiat illud ꝓpter quod mittebat̃: nõ tamen p̃ot di
ci miſſus niſi moueatur ad illud efficiendum: ſed. ſ. ſ.
nõ poteſt dici moueri ad aliquid efficiendum rõne ſui
ſed ſi dicitur mobilis. vij. ſapien. hoc eſt ratõne effectꝰ
et non rõne ſui. et ideo cum attribuitur ei miſſio qui ſi
gnificat quaſi motũ: oportet ꝙ hoc ſit ratõne effectus.
et ratõne talis effectus ꝓpter quem dicitur eſſe alio mo
do in creatura q̃ꝫ prius. et ideo oportet ꝙ ĩ miſſione ſpi
ritusſancti efficiatur illud ꝓpter quod dicit̃ mitti: licet
nõ oporteat illud ex ꝑte nuncij qui p̃ot moueri ad effici
endum licet nihil efficiat̃: qđ non p̃ot intelligi vel dici
de ſpiritusſancto. ¶ Ad terciũ dicendũ. ꝙ licet. ſ. ſ. poſſꝫ
efficere in anima ꝗcquid poteſt gratia et multo ampli
us: ad hoc tamen vt inhabitet ſpiritusſctꝰ ipſam aĩam
ſicut templum: et ꝙ ipſe ſpiritusſanctus detur ei: exigi
tur ex parte anime aliqua diſpoſitio media per quam
ipſa efficitur ſicut templum que prius non erat templũ
vel de ſe nõ erat ſicut templũ. et hoc pater mittendo ſi
ue filium ſiue ſpiritumſanctum ſiue dando non requi
rat in ſua opatione medium quod ſit differens ab ipſo
ꝑ eſſentiam. anima tamen ꝓpter nature ſue impfectõeꝫ
in recipiendo ſpm̃ſanctum ei datum requirit medium
differens ab ipſo ꝑ eſſentiam. ꝑ quod medium ip̃a con
iungit̃ ſpiritui ſancto vel etiam ipſi deo efficitur digna
vt inhabitetur ab ip̃o q̃ de natura ſua non erat digna.

¶ Ad illud autẽ quod primo obijcitur ꝓ alia ꝑte ſcilꝫ
ꝙ ſpiritusſanctus non detur in ſe ſed ſolum in ſuo effe
ctu vel dono: quia miſſio cum ſit tempalis ad tempale
terminatur et nunq̃ꝫ ad eternum. Dicendum ꝙ verum
eſt: ſed tamen ad effectum dupliciter dictum terminat̃
miſſio ſiue datio ſpiritusſancti. ad hoc qđ eſt habẽ gra
tiam: et hoc qđ eſt habere ſpiritumſanctum alio mõ q̃ꝫ
prius: et vnus effectus ordinat̃ ad alium. Unde in miſ
ſione ſiue in collatione ſpiritusſancti nõ efficitur. ſ. ſ. ſꝫ
efficitur in iſto. Notandũ tamen ꝙ in miſſione ſiue da
tione ſpiritusſancti notatur duplex reſpectus ſcꝫ reſpe
ctus ꝑſone ad ꝑſonam: et reſpectus eẽntie ſiue perſone
ad creaturã. rõe p̃mi reſpectꝰ trãſit miſſio ſuꝑ ꝗd ĩ crea
tum: qꝛ in miſſiõe filij vel. ſ. ſ. intelligit̃ ꝓductõ vel pro
ceſſio filij vel. ſ. ſ. rõe ſcđi reſpectꝰ trãſit ſuꝑ aliqd qđ eſt
hr̃e grãꝫ. et ꝑ ꝯñs. ſ. ſ. Uñ ñ ſeqt̃ ſi trãſit ſuꝑ ꝗd creatũ
ꝙ ꝓpter hꝫ ꝯferat̃ aĩe ſolũ ꝗd creatũ: qꝛ ꝯferre. ſ. ſ. nõ ter
minat̃ ad. ſ. ſ. ſꝫ ad hꝫ qđ ẽ hr̃e. ſ. ſ. inhabitantẽ tanq̃ꝫ tem
plũ ſuũ. ¶ Ad aliud dđm. ꝙ licet grã nõ ſit. ſ. ſ. ꝑ eẽnti
am. nõ tñ ſeqtur ꝙ vnũ poſſit hr̃i ſine alio: qꝛ vnũ ẽ di
ſpoſitio ad aliud. Uñ ſicut nõ ſeqtur. forma ſubalis nõ
eſt diſpoſitõ: ꝫ p̃ot imp̃mi ſine ſua diſpoſitõe. ſic nec in
ꝓpoſito. Et cũ dic beda ꝙ cũ grã hoĩbꝫ dat̃ mittit̃. ſ. ſ.
nõ vult dicẽ ꝙ nihil aliud det̃ in miſſione. ſ. ſ. q̃ꝫ grã: ſed
ꝙ vnũ ꝯcomitat̃ aliud: nec vnũ hr̃ ſine alio. ¶ Ad aliđ
dđm. ꝙ. ſ. ſ. in miſſione alio mõ eſt in creatã q̃ꝫ priꝰ. ꝗa
priꝰ hẽbat̃ inq̃ꝫtum ſpũs: ſꝫ nõ inq̃ꝫtum ſctũs. nec ꝑ modũ
fructus. verũ ẽ etiã ꝙ ille aliꝰ modꝰ attribuit̃. ſ. ſ. nõ ra
tione ſui ſꝫ rõne effectꝰ ſiue doni: non tñ ſeqtur ꝗn aliud
ſit illud qđ hꝫ mõ hr̃i dr̃: ⁊ illud rõne cuiꝰ inhabitat ſpi

rituſſanctus. vel hoc modo eſt in anima tanꝙ̃ mediuꝫ ex ꝑte anime diſponens ipſam ad fruendum ipõ: quin aliud ſit gratia exñs in anima et ſpirituſſanctus exñs in ipſa. vel ꝙ in ſeipſo non habeatur ab anima. ¶ Ad aliud quo querit̃ cuꝫ vtrunqꝫ feratur anime. ſ. ſpũſſctꝰ et gratia. qđ perprius dicitur ꝯferri anime: Dicenduꝫ ꝙ donum habet ꝯparationem et ad illud a quo datur ⁊ ad illum cui datur. Vñ ſicut in miſſione ſiue datõne filij dicitur deus operari ꝑ filium: et in miſſione ſpirituſſancti per ſpm̃ſanctum: quod quidem medium nõ ẽ differens per eſſentiã ſed ſolum ſm originem. vel etiaꝫ aliquando ſm rõnem ſicut ſupra determinatuꝫ eſt: ita ex parte anime in recipiendo ſpm̃ſanctum vel filiuꝫ eſt medium. quod quidem medium differt ab anima per eſſentiaꝫ. cum ergo querit̃ cuiuſmodi donum intelligatur perprius dari anime ſcꝫ. ſ. ſ. vel gratia: dicenduꝫ ꝙ ſm ꝯparatõnem doni ad illud a quo datur: prius intelligitur dari ſpirituſſanctus. quia prius ꝓcedit a patre ſpirituſſanctꝰ ad animam: deinde effectus informans ipſam animam. et ſm hoc primo ꝓcedit prima ratio et auctoritas. Scđm võ ꝯparatõneꝫ doni ad illud cui datur: primo intelligitur gratia ſicut diſponens animam et deinde ſpirituſſanctus inhabitans. Vnđ illud quod prius erat ordine intelligentie ex ꝑte dei in conferendo poſterius eſt ex ꝑte anime in recipiendo. et ſm hunc vltimum modũ procedunt ratio et auctoritas ad hoc adducta.

Articulus ſecũdus

Conſequẽter querit̃ vtrũ miſſio filij vel ſpũſſancti determinet̃ penes effectũ gratie gratiſdate: vel ſolũ penes effectũ gr̃e gratiſfaciẽtis. et eſt ꝑma qõ de miſſione filij: deinde de miſſiõe. ſ. ſ. Qꝫ aũt nõ ſit miſſio filij ſine gr̃a gratũfaciente videtur. Nam in ꝑmo li. ſen. xv. diſ. ca. ad qđ dicimꝰ dicit mgr̃. ꝙ duob; modis mitti dicit̃ filius. ſ. cum viſibiliter mũdo apparuit carne indutus: vel cũ in aĩas pias ſe trãſfert vt ab eis ꝑcipiat̃ et ꝯgnoſcat̃: ergo filius non mittit̃ inuiſibiliter niſi ad pias aĩas: ſed anima pia non dicitur niſi per gr̃am gratũfaciente: ergo miſſio filij nõ eſt niſi ratione huiꝰ gratie. Vnđ in ſequenti caplõ dic aſſumens auctem aug. de tri. ſm alterũ modũ mittit̃ vt ſit homo qđ ſemel tm̃ factũ eſt: ſm alterũ vt ſit cum homine per gr̃am quõ ꝗtidie mittitur ad ſanctos: ſed mitti ad hoc ꝙ ſit ꝑ gr̃am cum ſctĩs eſt effectus gratie gratũfacientis: ergo ſi dicit̃ mitti filius rõne alicuiꝰ effectus gr̃e: hoc ẽ rõne gratie gratũfacientis. ¶ Item ſap̃. vij. dicit̃ de ſapientia in aĩas ſanctas ſe transfert amicos dei et ꝓphetas ꝯſtituit. qđ exponit aug. iiij. de trini. de miſſione filij que eſt ſapĩa increata: ſed amicus dei nõ põt aliqs cõſtitui niſi per gr̃am gratũfaciente: quia gr̃a gratiſdata ꝯmunis eſt iuſtis et pctõrib;: ergo in miſſione filij dat̃ gratia gratũfaciens. ¶ Item. j. ſap̃. in maliuolam animam non intrabit ſapĩa: nec habitabit in corpore ſubdito corpis: ſed intrare ſapĩam in animam eſt filium mitti. et effectus hmõi miſſionis eſt inhabitatio: ergo cum vtrunqꝫ repugnet anime maliuole et ſubdite peccatis: et nihil repugnat ei niſi rõne gratie gratumfacientis: ergo ſi dicitur filius mitti in animam vel inhabitare ipſam: hoc eſt rõne gratie gratumfacientis et non ſolum ratõne gratie gratiſdate. ¶ Item deus nõ dicit̃ eſſe in rebus niſi tripliciter. ſcilicꝫ ꝯmuni modo quo ẽ in omnib; rebus per pñtiam eſſentiam et potentiã. ſpeciali modo ꝗ eſt in ſanctis per gratiã gratumfaciente. ſingulari modo quo dicitur eſſe in xp̃o per vnionem. Sed cum dicitur mitti: hoc non poteſt eſſe. quia ſit vbi non erat prius ſed quia eſt alio modo ꝙ̃ prius: ſed iſte alius modus non poteſt eſſe niſi per gratiam qua dicitur eſſe in ſanctis: vel per illam qua dicitur eſſe in xp̃o quarum vtraqꝫ eſt gratumfaciens: ergo quocunqꝫ modo dicatur mitti filius: hoc non erit ſolum ratõne gratie gratiſdate ſed ſolum ratione gratie gratiſfacientis ¶ Item de ſpirituſancto oſtenditur illud idem. Naꝫ dicit aug. in. xv. de trini. ꝙ tꝑalis ꝓceſſio ſpũſſancti eſt ad ſanctificandũ creaturã: ſed eius tꝑalis ꝓceſſio eſt miſſio: ergo miſſio ẽ ad aliud ſanctificandũ creaturã: ſed nõ ſctificatur niſi ꝑ gr̃am gratũfaciente: ergo miſſio. ſ. ſ. eſt rõne gr̃e gratũfacientis. ¶ Item augꝰ. in eodem li. cum dat̃ ſpũſſanctus attendit mentem in dilectõne dei ⁊ ꝓximi. ſed hoc nõ põt eſſe ſine gr̃a gratũfaciente: ergo miſſio. ſ. ſ. nõ eſt ſine gr̃a gratũfaciente. ¶ Item ſicut dicit mgr̃ in xviij. di. j. li. ſen. ꝙ ſpũſſanctus inꝗ̃tum datꝰ dicitur nr̃ ſed noſter nõ eſt niſi ꝑ gr̃am gratũfaciente: ergo nobis ñ datur niſi ꝑ gr̃am gratũfaciente: ſed in miſſione dat̃: ergo ĩ miſſione ſpũſſancti dat̃ gr̃a gratũfaciens. ¶ Item. j. ſapien. ſpũſſanctꝰ diſcipline effugiet fictum et auferet ſe ⁊c. ergo. ſ. ſ. non dicit̃ eſſe ſiue habitare in reprobis: ergo nec mitti ad ipſos. quia mittit̃ ad inhabitandũ: ſed gr̃a gratiſdata ẽ in bonis ⁊ in malis: ergo ſi mittit̃. hoc eſt rõne gratumfacientis. ¶ Contra. mitti eſt ꝯgnoſci ab alio eſſe ſicut dic aug. iiij. de trini. ſed nõ ſolum in effectu gr̃e gratũfacientis põt ꝯgnoſci filius eſſe a pr̃e et ſpirituſſanctus ab vtroqꝫ: ſed etiã in effectũ gr̃e gratiſdate: ergo non ſolũ determinat̃ miſſio filij et. ſ. ſ. ꝗ̃tum ad effectũ gr̃e gratũfacientis ſed etiam gratiſdate. ¶ Item mittitur filiꝰ ad illuminandũ intellectũ ſicut. ſ. ſ. ad accendendũ affectum: ſed illuminatio intellectus põt eſſe ex gr̃a gratiſdata ſine gr̃a gratũfaciente: ergo miſſio filij põt eſſe ſine gr̃a gratũfaciente: ergo rõne illius gratie nõ dicetur mitti filius: ſed ſolum ratõne gr̃e gratiſdate. ¶ Item ſi miſſio ſpirituſſancti eſt ad ſanctificandũ creaturã ꝑ gratũfacientem. et gr̃a gratumfaciens eſt ꝓpriꝰ effectꝰ miſſionis ſpirituſſancti: ſm ꝙ dicit beda ergo cum gratia hominib; datur: mittitur ſpũſſanctꝰ. et ad idem nõ pñt duo mitti quia dicunt̃ due quia ad aliud eſt miſſio filij et ad aliud miſſio ſpirituſſancti. vel eſt dicere ꝙ quotienſcunqꝫ mittitur filius: neceſſario mittitur ſpirituſſanctꝰ: cuius ꝯtrarium ſupra oſtenſuꝫ eſt. ¶ Item non dicit̃ mitti filius vel ſpirituſſanctus rõne cuiuſcunqꝫ effectꝰ appropriati. vnde miſſio filij determinatur penes effectuꝫ ſibi appropriatuꝫ. miſſio ſpirituſſancti ſimiliter penes effectum ei appropriatum. Sed gr̃a gratumfaciens appropriatur ſpirituiſancto et non filio: ergo ratõne illiꝰ dicet̃ mitti ſpũſſanctꝰ et non filius. ¶ Item circa miſſionem ſpirituſſancti obijcit̃. Nam non videt̃ ſemꝑ ĩ illa dari gr̃a gratũfaciens. Nam ſcꝫ non ſoluꝫ dona ꝗ̃tumfacientia ſed etiã gratiſdata ſunt dona ſpirituſſctĩ. vnde dicit aug. ꝙ timor ſeruilis eſt donum ſpirituſſctĩ. nõ inꝗ̃tum ſeruilis: ſed inꝗ̃tuꝫ timor. ſed ſpirituſſanctus datur cum donis ſuis: ergo ratione gratie gratiſdate datur ſpirituſſanctus: ſed cum dicitur. ſ. ſ. dicitur mitti: ergo ratõne gratie gratiſdate dicitur mitti ſpirituſſanctus et non tm̃ ratõne gratumfacientis. ¶ Iteꝫ dicit rabanus. ꝙ ter datus eſt ſpirituſſanctus. ⁊ prio ad gratiam ſanitatis corpoꝝ et gratiam doctrine cuꝫ efficacia ſignorum. et hoc etiam habetur. j. ſeten. xvj. diſ. ſed huiuſmodi dona ſunt gratiſdata et non gratumfacientia: ergo non ſolum ratõne gratie gratumfaciẽtis dicit̃ mitti ſpirituſſanctꝰ. ¶ Item. j. reg. xix. dicitur factus eſt ſpũs domini in ſaule et ꝓphetauit. et tunc non habuit gratiã gratumfacientem: ergo non ſemꝑ rõne gratie gratumfacientis dicitur mitti ſpũſſanctꝰ. ¶ Ad hoc videt̃ mihi ſine ꝑiudicio rñdendum. ꝙ loquẽdo ꝓprie de miſſione. nõ dicit̃ mitti filiꝰ vel. ſ. ſ. niſi rõne alicuius effectus ꝑtinentis ad gratiaꝫ gratumfacientis. nec dari ſiľr. Nam in miſſionib; eoꝝ nõ ſolum dantur dona eoꝝ ſed etiã ipſi. et inhabitant aĩam: ⁊ ſunt ibi ſpecialiori mõ ꝙ̃ priꝰ. Vñ ſolum dicit̃ miſſio rõne illorum donoꝝ rõne quoꝝ dicunt̃ inhabitabitare aĩam: et eſſe ibi ſm aliũ modũ ꝙ̃ prius. vt in miſſione eorum nõ ſolum dona eorum ſicut nr̃a: ſed etiam ipĩ qđ eſt ſolum per gr̃am gratũfacienteꝫ: ſm quã ipĩ ſunt in aĩa in ratõne

fructus.extenſo tamen nomine miſſionis poteſt aliqñ-
do dici mitti ꝑ dona gratiſdate ſicut videt̃ dicere Ra-
banus. ¶ Ad primũ ergo dicendũ. ꝙ illa diffinitio au-
guſti. mitti eſt ꝯgnoſci ab alio eſſe ſicut dictũ eſt: datur
ꝑ effectum ꝯſequentez in quo poteſt manifeſtari eoꝝ ꝓ
ceſſio: ſicut in ꝓceſſione tempali ꝓceſſio eterna. dicẽdũ
ergo ꝙ in illo effectu in q̃ manifeſtat̃ ꝓceſſio filij vl' ſpi-
rituſſancti. nõ ſolum manifeſtat̃ filium vel ſpiritũſan-
ctum eſſe a patre: ſed p̃ter hoc ponit̃ ipſos eẽ a patre in
animã ſm alium modum q̃ prius. ſiue ipſos dari ani-
me ad inhabitandũ. et hoc ponit hoc ꝙ dicit tempalit̃
ꝓcedere qđ eſt mitti. licet ergo ꝑ effectum gratie gratiſ
date poſſit cognoſci filius a patre ꝓcedere: et ſimiliter
ſpirituſſanctus ab vtroqȝ: tamen ꝑ ſoluz effectum gra-
tie gratũfacientis põt ꝯgnoſci filium et ſpiritumſanctũ
ꝓcedẽ in animã ad inhabitandum ipſam. cum ꝑ illaz
ſolam ſit inhabitatio. Unde ſi illa diffinitio integre cõ
plectatur rõnem miſſionis: oportet ꝙ in illo effectu ha
beat ꝯgnoſci ꝓceſſio filij et ſpirituſſancti ⁊ q̃tum ad ter
minũ a quo: et q̃tum ad terminũ ad quem. et tũc illud
ꝯgnoſci nõ habet eſſe niſi in effectu gr̃e gratũfacientis.
¶ Ad aliud dđm. ꝙ licet illuminatõ poſſit eẽ ex gratia
gratiſdata ſiue gratũfaciente. nunq̃ tñ ratõne illi⁹ illu-
minatõnis dicet̃ mitti fili⁹ vel dari: q̃a nõ dicitur mitti
niſi rõne illius doni rõne cui⁹ dicit̃ inhabitare vel eẽ in
anima ſicut donũ et fruct⁹ eius. qđ nõ ꝯtingit niſi rati-
one gr̃e gratũfaciẽtis. ¶ Ad aliud dđm. ꝙ licet ſit vna
gr̃a gratũfaciens: tñ plures ſunt effectus gr̃e gratũfa-
cientis. Dicendũ ḡ. ꝙ nõ diſtinguunt̃ miſſiones filij et
ſpũſſancti penes ipſam gratiam: ſed penes ei⁹ effectus
ꝫ ſicut in miſſione ſua ꝯueniũt in fine. ſ. in hoc ꝙ eſt i-
habitare aĩam vel eſſe in aĩa ſm rõnem fructus: ita cõ
ueniũt in eo rõne cui⁹ dicunt̃ inhabitare aĩam vel eẽ in
anima. ſm hanc rõnez differũt: tñ penes diuerſos act⁹
gr̃e gratũfacientis ſm ꝙ illi actus appropriant̃ filio vl'
ſpũiſc̃to. Unde ſi dat̃ gr̃a gratũfaciens ad ſanctifican-
dam aĩam vel gratificandã vel accendendã ad amorez
cuz hmõi actus ſint appropriati ſpũiſc̃to et in illis hẽat
ꝯgnoſci: dicit̃ mitti. ſ. ſ. Si vo detur gr̃a ad illuminan
dam aĩam vel inſtruendã vel ad aliquos ꝑtinentes ad
ſapiam q̃ appropriat̃ filio: cũ in hmõi effectib⁹ hẽat co-
gnoſci filius: dicit̃ mitti filius. et ſicut vn⁹ fili⁹ põt eẽ ſi-
ne alio: ita vna miſſio põt eſſe ſine alia ſicut ſup̃ dictuz
eſt. Et licet nõ poſſit dari aliqs effectus gratũfaciens
ſiue aliqđ donum q̃n gratificet̃ et ſanctificet̃ aĩa: nõ tñ
datur p̃ncipalr̃ ad h̃: ꝫ ſolum gr̃a in ſe datur p̃ncipalr̃
ad hoc. nõ in hoc effectu vel illo. et ideo non dicit̃ mitti
niſi filius cũ dr̃ actus ꝑtinẽs ad ꝯgnitõez: licz ſit actus
gr̃e gratũfacientis. Et ſi daret̃ aliqđ donum eque prin
cipaliter ad vtrũqȝ actũ appropriatũ filio et ſpũiſancto
diceret̃ mitti ſiue dari fili⁹ et. ſ. ſ. et ideo donum ſapien
tie et donũ intellect⁹ dicunt̃ dona. ſ. ſ. nõ ratõne act⁹ pro
prij: ꝫ cois. ſiue rõnes finis q̃ eſt vnire aĩam deo. et ſilr̃
alia dona. vt fides. ꝓphia et hmõi. q2 ꝑ hoc vnit̃ et coi-
cat aĩa xp̃o ⁊ corpi ei⁹ miſtico qđ eſt eccl'ia quia illa do-
na dant̃ ad vtilitatẽ corpis miſtici: vt vnũ membrũ coĩ
cet alij ſicut ibi oñdit apl's. ſ. j. corin. xij. Ubi enũerat
illa dona. q̃ coicatio appropriat̃ ſpũiſc̃to et ideo dicũtur
dari ab ipſo. ¶ Ad aliud patet ſolo ex p̃dictis. Naz li-
cet gr̃a gratũfaciens approprieт̃ ſpũiſc̃to: nõ tñ quilibet
actus gr̃e gratũfacientis. ꝫ quedam appropriant̃ filio
quedam ſpũiſancto rõne quoꝝ dicit̃ aliqñ mitti filius
aliqñ. ſ. ſ. ¶ Ad illud qđ primo obijcit̃ circa miſſionez
ſpũſſc̃ti. rñderi põt ꝑ p̃dicta. q2 licet timor ſeruil' ⁊ alia
dona g̃tiſdata ſit̃ dona. ſ. ſ. nõ tñ in illis vel cũ illis dat̃
ſpũſſc̃tꝰ. ſilr̃ nec fili⁹ rõne cognitõis informis. et h̃: q2 ꝑ
illa dona nõ efficit̃ aĩa templũ ſiue habitaculũ filij vel
ſpũſſc̃ti ſic̃ dictũ eſt ſup̃. nec etiã dona illa faciũt filiũ vl'
ſpiꝫ eſſe nr̃m diſponẽdo ip̃am ad h̃ vt ſint in ea in rõne
fructus. ¶ Ad aliud dđm. ꝙ licet ſanitas corpoꝝ et do-
ctrina et miracula p̃nt eſſe ſine gr̃a gratũfaciente: tñ in
illis ad q̃s mittit̃. ſ. ſ. non ſunt ſine gr̃a gratũfaciente.
Uñ cũ apl's dabat̃. ſ. ſ. dabat̃ eis gr̃a gratũfaciẽs q̃tuz
ad hmõi dona. ⁊ hoc ad vtilitatẽ alioꝝ. ſi aũt alicui da
rentur dona hmõi ſine gr̃a gratũfaciente: ꝓprie nõ dice
retur mitti. ¶ Ad aliud qđ obijcit̃ de ſaule. dđm ꝙ non
dicit̃ ibi ꝙ. ſ. ſ. mitteretur ad eum vel inhabitaret ĩ eo:
ꝫ ꝙ factus eſt ſuꝑ eũ. Uñ etiam ſi dicat̃ in eo eſſe ſpũs
nõ dicitur eſſe in eo ſic̃ habitans: nec ſm illũ modũ ſm
quem dicit̃ eſſe in ſcĩs cum mittit̃ ad ip̃os vel dat̃ ip̃is
Uñ in eo erat. ſ. ſ. inq̃tum non inq̃tum ſanctus. hoc eſt
inq̃tum ſpirans non inq̃tum ſanctificans ſiue inhabi
tans.

Articulus terci⁹

Conſeq̃nter q̃ritur vtruz rõne augmenti gr̃e
dicant̃ mitti. ſ. ſ. vel filius. Circa qđ ſic obij
citur. cũ auget̃ gr̃a: plus eſt de gr̃a in aĩa q̃
prius. et ꝯſtat ꝙ illud pl⁹ datur a deo. q2 ab alio nõ poſ
ſet dari nec alio mõ haberi. ꝫ cũ gr̃a datur: ſ. ſ. mittitur
ſicut dic beda: ḡ in augmento gr̃e mittit̃. ſ. ſ. rõne ipſi⁹
augmenti. ¶ Item miſſus eſt. ſ. ſ. ad apl'os in die pẽthe
coſtes. ⁊ ꝯſtat ꝙ ip̃i iam hẽbant gr̃am ꝫ nondũ confir-
mati erant. ḡ ſi miſſus eſt ad illos. ſ. ſ. nõ ſolum exteri-
us in corpali ſpecie ſed interius in mẽte ad corroborã-
dum et cõfirmandum eos in priori gratia ſcȝ in fide et
caritate. ergo rõne augmenti gratie dicetur mitti. ſ. ſ.
¶ Item aug. iiij. đ trini. tũc vnicuiqȝ mittit̃ cum a quo-
q̃ ꝯgnoſcitur atqȝ ꝑcipitur q̃ntum ꝯgnoſci et ꝑcipi põt
ꝓ captu vel ꝓficientis in deum vel ꝑfecte iaz in deo aĩ-
me rõnalis. ergo miſſio nõ tm̃ dicit̃ rõne gr̃e incipiẽtis
eſſe in aĩa ꝫ etiã rõne gr̃e ꝑficientis vel iam ꝑfecte. ſed
nõ ꝓficit vel ꝑficit̃ niſi ꝑ augmentũ: ergo rõne augmẽ-
ti gr̃e dicit̃ eſſe miſſio. ¶ Item in decretali de ſacra vn-
ctõne dic Inno. ꝙ in ſacramento ꝯfirmatõnis dat̃. ſ. ſ.
ad augmentũ gr̃e et robur. ¶ Contra. ſicut frequenter
dictum eſt mitti dicitur filius vel. ſ. ſ. non quia ſit vbi
non erat prius: ſed q̃a alit̃ mõ q̃ prius. ſed in augmen
to gratie nõ dicitur. ſ. ſ. eſſe in aĩa alio mõ q̃ prius: cuz
prius eſſet ꝑ gratiã: et nõ ſit alius modus eſſendi ĩ cre-
tura pura niſi per eẽntiam preſentiam et potentiam et
per gratiam: ergo ratõne augmenti gratie non dicitur
mitti ſpirituſſanctus. ¶ Item ſicut dicit mgr̃ in ſenten-
tijs et aug. xv. de trini. ꝓceſſio tempalis ſpirituſſancti
eſt. qua ꝓcedit a patre et filio ad ſanctificandam crea-
turam. ſed tempalis ꝓceſſio ſpirituſſancti eſt eius miſ-
ſio ſic̃ ibidẽ dicitur: ergo miſſio ſpirituſſancti eſt ad ſã-
ctificandam creaturam: ſed temporalis in augmẽto g̃-
tie nõ dr̃ ſanctificari creat̃a cum prius eſſet ſancta: nec
de non ſancta fieret ſancta: ergo ratione augmenti gra
tie non dicitur mitti ſpirituſſanctus. ¶ Rñ. ꝙ augmẽ-
tum poteſt eſſe dupliciter. aut per profectuz gratie pre-
exiſtentis cuiuſmodi eſt in proficientibus de virtute in
virtutẽ: aut per profectum et collatõnem noui doni vel
effectus ſicut eſt in ſacramento confirmationis et fuit
in ſpirituſſancti miſſione in die penthecoſtes. propter
primum modum augmenti non dicitur mitti ſpiritus-
ſanctus: ſed ſolum propter ſecundum. et q̃tum ad hũc
modum ſcđm procedunt rationes ad primam partem.
¶ Et patet reſponſio ad rationes ad partem ſecundaz
quod enim obijcitur ꝙ non mittitur in augmento quia
non eſt alio modo q̃ prius. Dicendum ꝙ q̃uis non ſit
omnino alio modo propter augmentuz et planiori mo
do et propter nouum effectum et quodammodo nouo
modo: et ideo recte dicitur mitti. ¶ Quod obijcitur ſe-
cundo ꝙ miſſio ſpirituſſancti eſt ad ſanctificanduz ⁊c̃.
Dicendum ꝙ ſanctificare dicitur dupliciter. vel de nõ
ſancto facere ſanctum: et ſic fit in prima gratie colla-
tione. vel de ſancto facere magis ſanctum: et hoc fit in
augmento gratie. et quia ſanctificatio eſt vtroqȝ modo

licet magis proprie primo modo: ideo ſpirituſſanctus mitti dicitur in augmento licet magis proprie in gratie prima donatione.

Queſtio. lxxiiij. de miſſione viſibili paſſiue dicta.

Determīato de miſſione inuiſibili qua mittitur filius vl' ſpirituſſanctus in mentem ad ſanctificandam creaturam ratōnalem vel illuminandā: ꝯſequenter ad ꝯſūmatōez eoꝝ que ꝑtinent ad inquiſitōnem ſacratiſſime deitatis addendum eſt de miſſione viſibili ſm quam dicitur filius mitti in carnem: ⁊ ſpirituſſanctus in aliqua viſibili ſpecie vt in columba ſup xp̄m: et in liguis igneis ſup ap̄l'os que dicit̄ apparitio. ¶ Queritur ergo in p̄mis de miſſione viſibili quid ſit. Secundo ad quid ſit. Tercō cuiꝰ ſit. i. cui ꝯueniat miſſio viſibilis. Quarto per quos admīſtrata ſit. Quinto qualiter et quibus modis manifeſtata ſit.

Membrum primū

Circa primū querit̄ quid ſit miſſio viſibilis ſm rem. Naʒ ex precedentibus ſatis patet quid ſit ſm diſtinctōeʒ vbi diſputatum eſt de diffinitōne miſſionis ſm ꝙ eſt cōis miſſioni viſibili et inuiſibili tam filij q̄ ſpūſſancti. Querit̄ ergo vtrū miſſio viſibilis oīno ſit ideʒ qd̄ apparitio vel aliqd additū ad illam. Qꝫ oīno ſit idem: vidr̄ primo ꝑ auctem aug. ij. li. de trini. dic em̄: ſi miſſus ē filius inq̄tum apparuit foris in creatura corꝑali q intꝰ ī natura ſpūali oculis mortaliū ſemꝑ occultatꝰ ē: iam in promptu ē intelligētie et de ſpūſcto cur miſſus ⁊ ipē dicat̄. facta eſt em̄ creature quedā ſpēs ex tꝑe in q̄ viſibiliter oñderet̄. ſ. ſ. Ex his v̄bis plane hr̄. ꝙ viſibilis miſſio filij vel. ſ. ſ. nihil aliud eſt q̄ oñſio ipoꝝ facta in aliqua corꝑali creatura vñ ſubiūgit ibidē aug. hec oblatō viſibiliter expſſa et oculis mortaliuʒ oblata miſſio. ſ. ſ. dicta ē: ſ apparitō nihil aliud eſt q̄ oñſio huiꝰ facta in aliq̄ ſpecie corꝑali: ḡ miſſio viſibilis oīno idem ē quod apparitio. ¶ Item filius et. ſ. ſ. dicuntur mitti cum viſibiliter veniūt ad nos: ſed nihil aliud eſt apparere q̄ venire in aliqua viſibili ſpecie. vt patet in aduentu ſpūſſancti in ſpecie columbe ſuper xp̄m: vel in ſpecie ignis ſup apoſtolos: ergo oīno videt̄ idem miſſio qd̄ apparitio. ¶ Item duplicitur. ſ. ſ. dicitur mitti ſcilicet viſibiliter et inuiſibiliter: ſed mitti viſibiliter nihil aliud eſt q̄ perfectum inuiſibilem inuiſibiliter manifeſtari: ſ hoc nihil addit ad apparitōnem: ergo ⁊c̄. ¶ Item angelus quotienſcūq; viſibiliter apparet dicitur viſibiliter mitti. et econuerſo quotienſcūq; viſibiliter mittitur viſibiliter apparet: ergo eadem ratione filius et ſpirituſſanctus ſcilicet quotienſcūq; viſibiliter mittuntur viſibiliter apparent et econuerſo: ḡ miſſio viſibilis nihil addit ad apparitōeʒ nec ecōuerſo: ḡ ſunt oīno idē. ¶ Item ſi nō ſunt oīno idem. querit̄ quid vnū addit ad aliud: ſi dicat̄ ꝙ miſſio addit ad apparitōeʒ hoc qd̄ eſt eē ab alio Vñ cum filius mittit̄ a p̄re: intelligit̄ eē ab illo ꝑ generationē. ſimiliter cum mittit̄. ſ. ſ. a p̄re et filio: intelligitur eē ab vtroq; ꝑ ſpiratōem. hec aūt non intelligit̄ in rōne apparitōnis: et ideo non ſunt ideʒ oīno. ¶ Cont̄. Aug. iiij. de tri. nō eo ipō quo de p̄re natꝰ eſt dicit̄ filius miſſus. ſ vel eo ꝙ apparuit huic mūdo verbū caro fcm̄ vel eo ꝙ ex tꝑe cuiuſq̄ mente ꝑcipit̄: ḡ eē a p̄re nō pertinet ad rōnem miſſionis ſ ſolum tꝑaliter ſiue viſibiliter percipi ergo miſſio viſibilis non addit illud ad apparitionē. ¶ Si dicat̄ ꝙ miſſio addit ad apparitōem rōnem effectus. Nam apparitio eſt ad manifeſtandū et nō ad efficienduʒ quantū eſt de rōne ſua. miſſio v̓o eſt ad aliquid efficiendum. Unde cum mittitur filius vel ſpirituſſanctus efficit̄ aliquid ī creatura ꝑ qd̄ dicunt̄ inhabitare creaturā. Vñ in miſſione viſibili illud qd̄ manifeſtat̄ exterius: efficit̄ interius in eo ad quē eſt miſſio. ſ aūt non neceſſe eſt eē in apparitōne: et ideo miſſio addit ad apparitōnē ratōeʒ efficiendi. ¶ Contra. ſm aug. i. ij. et. iiij. de trini. ſ. ſ. miſſus eſt in ſpecie columbe qñ apparuit ſup xp̄m in baptiſmo: ſed in ipſa miſſione nihil efficiebatur in xp̄o ſ ſolum demonſtrabat̄. Nam ab inſtanti ꝯceptōnis ſue fuit plenus gratia ⁊ veritate. ⁊ ab eodem inſtanti plene inhabitauit in ipſo. ſ. ſ. ergo miſſio de ratōne ſua nō dicit effectum. nec eſt ad efficiēduʒ ſ ad demonſtranduʒ: ergo cum ad hoc idem ſit apparitio: nihil addit quod neccio ſit de rōne ſua vltra apparitionem. ¶ Item angelus quotienſcūq; apparet viſibiliter. et ſi nihil efficiat in creatura rōnali: dicitur mitti ꝓpter ſolam manifeſtatōeʒ: ergo efficere aliquid in creatura vel inhabitare creaturam non eſt de ratione vel eēntia miſſionis: ergo ꝑ hoc ꝙ non differt eēntialit̄ ab apparitione. Ex his videtur ꝙ nihil aliud ſit viſibilis miſſio q̄ apparitō. ¶ Contra. Aug. ij. de trini. temerarium eſt dicere nunq̄ deū patrem ꝑ aliquas formas viſibilibꝫ patribꝫ aut ꝓphis apparuiſſe. et hoc oñdit ꝑ ſcripturas: ſed pater nō legit̄ miſſus nec ꝯcedit aug. patrē eſſe miſſum: ergo non ſunt idem miſſio viſibilis ⁊ apparitio. ¶ Item filius et ſpirituſſanctus in veteri teſtam̄to multotiens apparuerūt: et tamen neuter eorum dicitur miſſus ſicut dicit aug. Vñ videt̄ dicere. ꝙ apparitiones veteris teſtamenti nō dicuntur ꝓprie miſſiones: ḡ non oīno eſt idem viſibilis miſſio et apparitio. ¶ Item qui mittit̄ ab alio mittitur ad alium. ergo miſſio habet eēntialem ꝯparationē ad illud a quo et ad illud ad qd̄: ſ apparitio nō dic eēntialem ꝯparationē ad illud a q̊: ḡ apparitio nō eſt miſſio. ¶ Rōne huiꝰ querit̄ cum apparitōnes ille q̄ fuerūt in nouo teſtamento ſcʒ filij et. ſ. ſ. dicātur miſſiones. quare nō ſimiliter ille ī quibꝫ filiꝰ ⁊. ſ. ſ. apparuerūt in veteri teſtamento antiqs patribꝫ et miſſi ſunt ad ipſos. ¶ Ad hoc d̄ōm. ꝙ apparitio ē manifeſtatio eēntie viſibilis in aliqua ſpecie viſibili. et hoc ſumitur ex verbis aug. in li. de trini. in pluribꝫ locis. ita ꝙ apparitio claudit in intellectu ſuo illud qd̄ manifeſtat̄ tanq̄ viſibile. Silr̄ miſſio viſibilis eſt maīfeſtatio miſſionis inuiſibilis facta in creatura viſibili. et hoc ꝑ aliquem actum creature corꝑalis. vt in creatura corporali ſignificet̄ ꝑſona miſſi. in deſcenſu v̓o creature ⁊ manſione ſup illum ad queʒ dirigitur ſignificetur miſſio ſiue inhabitatio ſpirituſſancti. vt in deſcenſu ⁊ māſione columbe ſuper chriſtum et in aduentu ignis et ſeſſione ſuper apoſtolos. Unde quando in creatura ſignatur filius vel ſpirituſſanctus vt inhabitans: tunc proprie dicitur mitti. Ex hoc patet. ꝙ miſſio viſibilis in intellectu ſuo claudit miſſionem inuiſibilē. ⁊ ſuperaddit manifeſtationem illius miſſionis per aliquod ſignum viſibile. In intellectu autem miſſionis inuiſibilis ſignificate in miſſione viſibili: clauditur perſona mittentis et perſona eius qui mittitur et perſona eius ad quem fit miſſio: et effectus ſiue ratio miſſionis qui eſt inhabitatio creature rationalis per aliquem effectum gratie gratumfacientis. Eſt enim miſſio ad inhabitandum. Quando ergo ſignificatur perſona miſſi in aliquo ſigno ſenſibili vt ab alio exiens vel emanans ⁊ vt in alio inhabitans: tunc proprie dicitur viſibiliter mitti. ⁊ hoc non inuenitur in qualibet apparitione. ex hoc apparet ꝙ omnis viſibilis miſſio eſt apparitio: ſed non econuerſo. et ꝙ addit miſſio ad apparitionem ſcilicet manifeſtationem perſone vt emanantis ab alio et vt inhabitātis in alio. Ubi autem ſignificatur aliqua perſona vl' manifeſtatur inuiſibili creatura nō ſub iſtis rōnibus

dicitur apparitio ſed non econuerſo. et ꝙ addit miſſio
ad apparitōeꝫ ſcꝫ manifeſtatōeꝫ ꝑſone miſſe. vt emanā-
tis ab alio et vt inhabitantis in alio. Ubi autē ſignifi-
catur aliqua ꝑſona vel manifeſtatur inuiſibili creatu-
ra nō ſub iſtis rōnibus dicitur apparitio ſed nō miſſio
vt in apparitōnibꝰ veteris teſtamenti. ꝑ iam dicta patꝫ
quare nō dicitur pater miſſus ſed ſolum mittens: quia
miſſio importat emanatōem ab alio. mittere eñ dicit
auctoritatem reſpectu miſſi ſicut ſuꝑ oſtenſum eſt. Si-
militer patet quare apparitiones ille ſiue filij ſiue ſpūſ-
ſancti que fuerūt in veteri teſtamento nō dicunt̄ miſſi-
ones: quia non oſtendebant ꝑſonam filij vel ſpūſſancti
vt inhabitantem. nec oſtendebatur aliquis actus in il-
lis apparitōnibꝰ in quibus ſignificaret̄ ꝑſona ſpiritus
ſancti vt inhabitans: vt in nouo teſtamento oſtendeba-
tur in māſione ſuꝑ xp̄m. Ioh. j. ſuꝑ quem videris ſpm̄
deſcendentē et manentē ſuper eum ⁊c. et in ſeſſione ſuꝑ
ap̄los act. ij. Seditqꝫ ſupra ſingulos eorum ⁊c. lꝫ eniꝫ
forſitan danieli oſtenderet̄ filius dı̄ vt accipiens regnū
a patre: et pater vt dans regnum qui oſtenſus eſt ei in
veteri dierum. vij. dañ. ſicut oſtendit aug. ij. de trinit̄. et
ita apparēt ibi filius vt exiſtens a patre: non tamen ſi-
gnificabatur ꝑ aliquem actum vt inhabitans in danie
le. nec ad hoc oſtendendum erat illa apparitio ſed ſoluꝫ
ad oſtendendum emanatōnem filij a patre et equalita-
tem cum patre: et ad ꝓ̄figurandam futuram inhabita-
tionem diuinitatis in xp̄o homine ī quo habitauit om-
nis plenitudo diuinitatis etiam corporaliter. ¶ Ad il-
lud ergo qđ obijcitur ex auc̄te aug. dicendum ꝙ augu.
nō ponit ibi totam rōnem miſſionis inuiſibilis: ſed ſo
lum rōneꝫ eius quod eſt viſibile. ꝙ enim illa miſſio ſit
viſibilis: tota ratio eſt ex ꝑte creature viſibilis ſicut ꝓ
ceſſionis temꝑalis. ſed eſt tota ratio quare illa ꝓceſſio
dicatur temꝑalis. ſimiliter apparitio in ſpecie corpora
li non eſt tota ratio miſſionis viſibilis ſed eſt ratio q̄re
illa miſſio dicatur viſibilis. ¶ Ad aliud ſoluenduꝫ per
interemptōnem. ꝙ ſemper dicunt̄ filius et ſpiritusſan-
ctus mitti. quia temꝑaliter veniunt ad nos. quia etiaꝫ
pater cum filio et ſpiritusancto dicitur venire ad inha
bitandum creaturam. Ioh. xiiij. ad eum veniemꝰ ⁊ mā-
ſionem apud eum faciemus: ſed cum ſignificatur vt ve
niens a patre ad inhabitandum creaturam ratōnaleꝫ
vel ad ſignificandum ꝓ̄cedentem inhabitatōnem: tunc
dicitur mitti. Uel in nouo teſtamento nomine. ſ. ſ. ītel-
ligitur ꝓprietas qua ipſe eſt a patre ꝑ proceſſionem: no
mine ſeſſionis vel manſionis ſuper xp̄m ſignificetur ī-
habitatio ſpiritualis qua ipſe inhabitauit xp̄m. et hec
eſt tota ratio miſſionis inuiſibilis. non eſt manifeſtatō
ꝑſone ſed manifeſtatio ꝑſone vt emanantis ab alio ⁊ ī-
habitantis in alio. Unde dicit aug. iiij. de trinita. ſicut
natum eſſe eſt filio a patre eſſe: ita mitti eſt cognoſci ꝙ
ab illo ſit. et ſicut. ſ. ſ. donū dei eſſe eſt a patre ꝓcedē: ita
mitti eſt ꝯgnoſci et ꝙ ab illo ꝓcedat. hoc aūt eſt in aliq̄
effectu gr̄e gratūfacientis appropriate ꝑſone. q2 ſcḋm illā
ſolum dicit̄ inhabitare. ſimiliter in miſſione viſibili ſꝫ
hn̄t exprimi in aliq̄ actu creature corꝑalis: ita ꝙ in ſpē
corꝑali exprimat̄ ꝑſona: in actu v̊o aliquo vt in deſcēſu
vel māſione ip̄a inhabitatio. ¶ Ad aliud qđ obijcit̄ de
angelis. dōm ꝙ angelus eſt medius inter nos et deum
et eſt miniſter vel nūcius dei reſpectu nr̄i. et ideo qcqd
efficit vel nūciat nobis vel q̄ncunqꝫ viſibiliter apparet
nobis: auc̄te dei facit. ⁊ idō in omi oꝑe ſuo ſaluat̄ ratō
miſſionis. qa om̄s ſunt miſtri et in miniſteriū miſſi. qa
in deo ſunt et dei auc̄te veniūt ad nos. ſed nō ſic eſt ī ꝑ-
ſonis diuinis. q2 aliqua eſt q̄ nō eſt ab alia nec auctori
tate alterius oꝑatur vel apparet: et ideo in ipſa pōt eſſe
apparitio: nō tamen miſſio paſſiue dicta. et ſaluari ra-
tio apparitiōis ſꝫ nō miſſionis. plus tamen exigitur ad
miſſionem ſcḋm ꝙ dicitur de ꝑſonis q̄ ſcḋm ꝙ dicitur de
angelis. quia alia et alia eſt ratio miſſionis ſicut iā vi-
debitur. ¶ Ad aliud quod queritur. quid addit miſſio
viſibilis vltra apparitionem iam patet reſponſio. quia
addit manifeſtationem perſone inq̄tum exiſtentis ab
alio tanq̄ inhabitantis vel poſſeſſio ab illo. quia ī miſ
ſione efficitur vt perſona miſſa ad nos: habeatur a no-
bis et inhabitet in nobis. et hoc eſt alio modo eſſe q̄ in
alijs creaturis ſicut oſtenſum eſt ſupra. ¶ Ad illud qđ
obijcitur in contrarium per auctoritatem auguſti. Di-
cendum ꝙ non vult dicere auguſti. ꝙ eſſe natum nō ſit
de ratione miſſionis viſibilis: ſed apparere in carne tā-
q̄ verbum caro factum. Unde per vtrunqꝫ diffinit Au
guſti. miſſionem cum dicit. ij. de trinitate. exire a patre
et venire in munduꝫ hoc eſt viſibiliter mitti. et q2 vtrū
qꝫ complectitur miſſio et non alterum tm̄: apparitō au-
tem amplectitur alterum tm̄ ſcilicet manifeſtationem
perſone vel eſſentie diuine non in creatura ſenſibili nō
ſunt oīno idem. ¶ Ad illđ quod queritur vtrum addat
ſuper apparitionem rationem efficiendi. dicendum ꝙ
miſſio viſibilis addit ad apparitionem demonſtratōeꝫ
alicuius effectus exiſtentis in creatura. ſcḋm quem dica
tur inhabitare filius vel ſpiritusſanctus. vel etiam poſ
ſideri vel haberi in ratione fructus: ſed non oportet ꝙ
in miſſione viſibili primo efficiatur ſed ſufficit ꝙ primo
effectus viſibiliter demonſtretur vnde ſufficit ꝙ in miſ
ſione viſibili demonſtretur ꝑſona miſſi filij vel ſpiritus
ſancti in ratōe inhabitātis vel habiti a creatura cui fa-
cta eſt miſſio viſibilis: ſicut fuit in xp̄o. Unde pꝫ illud
qđ obijciebatur de xp̄o. quia non oportet ꝙ ſpiritusſan
ctus in illa miſſione tūc primo haberetur vel primo in-
habitaret: ſꝫ ſufficit ꝙ inhabitatio vel datio ſpiritusſā-
cti ſibi prius inuiſibili facta viſibiliter poſtea demon-
ſtraretur: qđ non oportet in apparitōne. ¶ Ad illud qđ
obijcitur. ꝙ in miſſione angeli non exigit̄ ꝙ inhabitet
creaturaꝫ vel efficiat̄ aliquid quod habeatur a creatu-
ra. dicendum ꝙ alia eſt ratio miſſionis in angelis: ⁊ in
ꝑſonis. angelus eniꝫ mittit̄ vt miniſter vel nuncius ad
aliquid nunciandum vel efficiendum. Unde et ſi nihil
efficiatur: nihilominus tamen dicitur angelus mitti. ⁊
hoc eſt quia miſſio eius qui mittitur vt miniſter: nō ſu-
mit rationeꝫ ex parte eius ad quem: ſed ſufficit ꝙ ſolū
moueatur ad efficiendum. et hoc auctoritate alterius:
ſed ſi filius et ſpiritusſanctus non mittuntur ſicut mini
ſtri ſed ſicut donum mittitur alicui. quando autem ali-
quid mittitur in ratione doni: donum illud non habet
completam rationem miſſionis donec habeatur ⁊ poſ-
ſideatur ab eo cui mittitur. Unde non eſt completa ra-
tio miſſionis in perſonis diuinis: donec per aliqueꝫ ef-
fectum habeatur et inhabitet creaturam ad quam mit
titur. nec vere manifeſtatur vt miſſus: niſi habeatur et
poſſideatur. Preterea in miſſione oportet ꝙ miſſus vl̄
ſit vbi non erat prius: vel ſit ibi alio modo q̄ prius. In
miſſione autem angeli qui non eſt vbiqꝫ. ſaluatur ratō
miſſionis ſine auctoritate mittentis vbi non erat priꝰ:
ſed perſone diuine cum non poſſunt eſſe vbi non erant
prius cum ſint vbiqꝫ: oportet ꝙ ſint vbi erant prius: a-
lio modo tamen q̄ prius. ita ꝙ ille alius modus dicat
mutationem ex parte creature non ex parte miſſi. Un-
de oportet ꝙ ratione mutationis creature ſaluetur in
ipſis ratio miſſionis: cum non poſſit ſaluari totaliter
ex parte miſſi. hoc autem non eſt neceſſe in miſſione an
geli vbi totaliter poteſt ſaluari ex parte miſſi: quia mu
tatio ſcḋm locum poteſt ꝯuenire ei.

Membrum ſecundum

Secundo queritur ad quid ſit miſſio viſi-
bilis. et cum dictum ſit ſupra ꝙ ſicut ap-
paritio eſt manifeſtatio diuīe eſſentie vl̄
perſone ī aliqua ſpecie viſibili: ita miſſio
viſibilis eſt manifeſtatio miſſionis inuiſibilis facta in

creatura viſibili. Queritur vtrum creatura viſibilis
ſit vtilis vel neceſſaria ad manifeſtatiōeʒ miſſionis in-
uiſibilis: et videt̃ ꝙ nō. Naʒ q̄ntūcunqʒ appareat crea
tura viſibilis. nō oſtendit̃ ꝑ illam niſi creatura corpo-
ralis: niſi aſſit reuelatio ꝑ quā ducatur intellectus ad
cognoſcendum aliquid ſpūale inuiſibile ꝑ illam ſignifi
cari: ſed illa reuelatio eſt ꝯgnitio verior et certior ꝙ̄ ſit
illa que eſt a ſenſu que etiam eſt ſufficiens ſine om̄i cre
atura corꝑali. ſi ergo habens ꝯgnitiōeʒ certam et per-
fectam non indiget occupari circa ꝯgnitionem imper-
fectam: ḡ videtur ꝙ illa facta in corꝑali creatura nō ſit
vtilis vl' neceſſaria ad manifeſtatōnem rei inuiſibilis.
¶ Item ſicut oſtenſum eſt ſup̄. in miſſione inuiſibili cū
datur aliquis effectus appropriatur ꝑſone miſſi ꝑ que
poteſt ꝯgnoſci ꝑſona miſſi. et hoc patet ꝑ diffinitōnem
miſſionis ſuprapoſitam: ergo cū ille effectus ſpiritua
lis ſm quem ꝑſona non ſolū habet cognoſci ſed inha-
bitare: ſit magis exp̄ſſiuus ꝑſone que mittitur et etiaʒ
ipſiꝰ inhabitationis ꝙ̄ creatura aliqua corꝑalis: videt̃
ꝙ vltra illum effectū ſuꝑfluat ſpūs corꝑalis. ¶ Itē affe
ctus circa viſibilia occupatꝰ minus ſurgit ad inuiſibi-
lia: ḡ et ſimiliter intellectus vt videt̃: ḡ ſi debet ad ꝑce-
ptōnem inuiſibilium eleuari: non debet ei fieri oſtēſio
viſibilium. ꝙ ſi fiat: videt̃ potius ꝙ̄ iuuari. ¶ Item in
miſſione ſpiritusſancti venit ſpiritusſanctus ad inhabi
tandum. et hoc nō per effectum quēcunqʒ: ſed ꝑ effectū
gratie gratumfacientis. ſed iſte euentus occultiſſimus
eſt. Iob. ix. ſi venerit ad me non videbo eum. nec eſt ex
pediens homini vt ei manifeſtet̃ ſe hr̄e gr̄am vel ſpiri-
tūſanctū: ẜ ſicut dicit̃ Eccl̃es. ix. nemo ſcit vtruʒ odio
vel amore dignus ſit. cū ḡ apparitio illa qua dicit̃. ſ. ſ.
mitti viſibiliter vel apparere in ſpē colūbe vel alteriꝰ cre
ature ordinent̃ ad oſtenſionē inhabitatōnis. ſ. ſ. in ho-
mine ꝑ aliquē effectum gr̄e. et hoc nō ſit homini viato-
ri vtile: nō videtur vtilis ſpēs etiam viſibilis creature.
¶ Item ſi manifeſtatio miſſionis viſibilis nec̃ia eſt ⁊ ẜ
ꝑ ſpeciem creature: ḡ cum ſolum ad xp̄m vel ad apl'os
miſſus ſit: ſi iſta miſſio viſibilis habet aliquam vtilita-
tem: videt̃ ꝙ adhuc debeat remanere. cum etiaʒ ad ho-
mines mittat̃ q̄tidie ſicut dicit augu. ḡ deberet in aliq̄
ſigno viſibili adhuc manifeſtari. Item in veteri teſtam̄
to magis ꝑ viſibilia erat manuductō ad viſibilia ꝙ̄ in
nouo. ẜ in veteri teſtamento mittebat̃ inuiſibiliter. ſ. ſ.
ad patres veteris teſtamenti: ḡ illa miſſio deberet ī ali
quo ſigno miſſibili manifeſtari. vel ſi tunc non erat ne-
ceſſaria hmōi manifeſtatō: videt̃ ꝙ nec modo: ſed tunc
non fuit ſicut oſtenſum prius: ergo nec mō debuit eſſe.
¶ Contra. cognitio nr̄a incipit aſſenſu: ergo ſi debea-
mus eleuari ad ꝯgnitōnem inuiſibiliuʒ. nec̃ia videtur
et vtilis aliqua excitatio in ſenſu ꝑ aliquod ſenſibile ſi
gnum. Unde fides dicit̃ eſſe ex auditu: non tm̄ interi-
ori ẜ etiam exteriori: ḡ ad ꝯgnoſcendum miſſionem in-
uiſibilem nō eſt ſuꝑflua ſpēs corꝑalis. ¶ Item familia
rius offert ſuam p̄ntiam qui ſe offert ſm ſenſum et in-
tellectum ꝙ̄ qui ſm alterū: ẜ in miſſione inuiſibili ē ſo-
lum oſ̄ſio facta intellectui et nō ſenſui: ḡ cū in miſſiōe
viſibili ſit effectus obiectꝰ viſui ⁊ nō tm̄ intellectui: non
videt̃ eſſe ſuꝑflua. ¶ Item in miſſione inuiſibili. ſ. ſ. nō
tm̄ datur donū gr̄e creatū ẜ etiā donū increatū. vñ etiā
datur gr̄a et ip̄a ꝑſona. ſ. ſ. ẜ ꝑ ſigna ſenſibilia exterio-
ra oſ̄ditur donū creatū qđ eſt gr̄a vt patet in ſacramē
tis: ḡ in ſignis ſenſibilibꝫ debet etiā oſ̄di ꝑſona. ſ. ſ. er-
go ad oſ̄ſioneʒ miſſionis inuiſibilis vtilis eſt ſpēs cor
poralis. ¶ Item ſigna ſenſibilia ſunt vtilia ad oſtenſio
nem potentie ⁊ v̉tutis diuīe vt pʒ in miraculis: ḡ ſigna
ſenſibilia erūt vtilia ad oſtenſionem p̄ntie diuine. ẜ fa-
miliariſſime eſt p̄ns. ſ. ſ. vbi inhabitat ꝑ gr̄am: ḡ illa ī-
habitatio debet oſtendi ꝑ ſigna ſenſibilia: ergo non ſu-
ꝑfluit miſſio viſibilis. ¶ Ad hoc dōm. ꝙ miſſio viſibil'
vt dictum eſt: eſt ad demonſtratōeʒ ꝑſone vt inhabitan
tis per gratiam: ſed non eſt ad demonſtrationeʒ cuiuſ-
cunqʒ inhabitatōis: ſed illiꝰ inhabitōis q̄ eſt ꝑ plenitu-
dinem gratie in alios redundantis. q̄lis fuit in xp̄o: et
aliquo modo in apl'is ſicut iam videbitur. Item nō q-
buſcunqʒ fienda erat manifeſtatio ẜ ſenſibilibus ſiue
rudibus nondum adhuc ꝑ doctrinam et miracula pro
uectis. Nam quidam querunt ſigna vt ſenſibiles. qui-
bus primo innoteſcit fides. quidam v̉o intelligentiam
ſicut illi qui iam ꝯfirmati ſunt ꝑ doctrinam et miracu-
la querentes ſigna. ꝑ hec manuducūt̃ ad intelligibilia
et ꝓpter tales eſt vtilis miſſio viſibilis. miſſio ergo viſi
bilis eſt ad manifeſtatōnem plenitudinis redundātis.
et hoc ꝑſonis manuducendis ꝑ ſenſuʒ. ¶ Notandum
autem ꝙ in xp̄o fuit influentia plenitudinis duplicit̃.
ſcʒ per modum cauſe: et ꝑ modum doctrine. ꝑ modum
cauſe efficientis quo ad diuinam naturā: et ꝑ modum
cauſe meritorie ꝙ̄tū ad humanā. et his duobus modis
eſt influentia gratie in ſacramentis ꝑ que regenerātur
homines vt in baptiſmo et ꝯfirmatione et alijs. Influ
entia ꝑ modum doctrine fuit in p̄dicatione eius in qua
accepimus de plenitudine eius veritatem. et fuit plenꝰ
gratia et veritatis. Ioh. j. plenitudo ergo gratie fuit re
dundans in ſacramentis. plenitudo veritatis in verbo
p̄dicatōnis: quia gratia et veritas ꝑ ih̄m xp̄m facta eſt
Adueniente ḡ plenitudine tꝑis reuelanda erat pleni-
tudo inhabitatōnis: q̄n illa plenitudo redundare cepit
et hoc ſenſibilibꝫ et nondū adhuc in fide ꝓuectis. hoc
aūt fuit q̄n xp̄c baptizatus fuit et p̄dicare cepit. pleītu-
do gratie ipſius ꝑ modum influentie: quia data ē tunc
vis regeneratiua aque baptiſmi. et plenitudo verita-
tis eiꝰ ꝑ modū doctrine: qꝛ tūc p̄dicare cepit et veritatē
fidei influere. ⁊ ideo qa plenitudo eiꝰ cepit influere ī a-
lios: debuit ꝑ ſigna ſenſibilia maīfeſtari vt doctrine eiꝰ
citius crederet̃. In apl'is aūt fuit plenitudo gr̄e deſcen
dens a plenitudine xp̄i et etiā quodā mō plenitudo in-
fluentie ſcʒ ꝑ modū doctrine et ꝑ modū miniſterij. Naʒ
de plenitudine veritatis xp̄i accepimus ex doctrīa apo-
ſtoloꝝ. de plenitudine gr̄e ꝑ miniſteriū ip̄oꝝ in diſpen
ſatōne ſacramentoꝝ: et ideo q̄n apl'is data eſt auc̃tas
docendi et baptizandi Math. vlti. Ite docete om̄s ba-
ptizantes eos ⁊c̃. datus eſt eis viſibiliter. ſ. ſ. primo in
flatu q̄n dictū eſt accipite ſpm̄ſanctum quoꝝ remiſeri-
tis ⁊c̃. ⁊ ad oſtendendam inhabitatōnem. ſ. ſ. ꝙ̄tum ad
effectū gratie redundantis ꝑ moduʒ miniſterij. deinde
in linguis igneis ad oſtendendā inhabitatōeʒ. ſ. ſ. ꝙ̄tū
ad effectuʒ plenitudinis veritatis redundātis in alios
ꝑ modum doctrine. Nam ſicut dr̄ Ioh. xvj. cum vene-
rit ſpūs veritatis ille docebit vos omnem veritatem. ⁊
iſta redundantia etiā apparebit in dono linguaꝝ. ſic er
go patet qualiter et q̄ tꝑe manifeſtanda erat inhabita-
tio. ſ. ſ. in miſſione viſibili tam in capite ꝙ̄ in membris
vt p̄mo manifeſtaret̃ in illo de cuiꝰ plenitudine accepi-
mus eo tꝑe quo cepit illa plenitudo redundare. ⁊ dein
de in illis quoꝝ miniſterio de plenitudine eius accepi
mus eo tꝑe quo ꝑ ip̄os diſpenſanda erat: ⁊ ẜ fuit pꝰ re-
ſurrectōeʒ et aſcenſionem. ¶ Per p̄dicta pʒ. quare non
fuit miſſio viſibilis tꝑe legis ſcripture. quia non erat ī
habitatō in plenitudīe in alios redundāte quouſqʒ ve-
nit plenitudo tꝑis: q̄n apparuit ille qui erat plenus g̃-
tie et veritatis. de cuiꝰ plenitudine accepimus omnes.
Similiter pʒ quare non modo datur ſiue mittit̃ viſi-
biliter ⁊ iam manuducti ſumꝰ ad fidē. ſicut non ita fre-
quenter fiūt miracula ſicut fiebant anteꝙ̄ fides eēt de-
clarata et p̄dicata: patet etiā ad quid ſit vtilis miſſio vi
ſibilis. ¶ Ad illud qđ obijcit̃. ꝙ nec̃ia eſt aliqua r̄uela
tio. et illa ſufficit ad manifeſtatōeʒ inhabitatōis. dōm
ꝙ verum eſt. nec tn̄ ſuꝑfluit apparitio: qꝛ excitat intelle
ctū aut inquiſitōneʒ. et ſic excitando p̄parat ad reuela-
tionem ſicut eſt in fide. licet em̄ gratia interius illumi-
nans intellectum requiratur et illa poſſit ſufficere: ta-

men excitatur intellectus in predicatione et miraculo-
rum opatõne et maxime in ſenſibilibꝫ neqꝫ illa propter
hoc ſupfluunt. ¶ Ad aliud qđ obijcit̃. ꝙ magis declara
tur miſſio inuiſibilis ꝑ effectũ ſpũalem ꝙ̃ ꝑ ſignũ ſenſi
bile. dõm ꝙ verum eſt: qñ ꝑcipitur illud ſignum inui-
ſibile ſiue effectus: ſ; nõ ſemꝑ ꝑcipit homo ſe habere il-
lum effectum. et ſi aliqñ ꝑcipiat: non tam̃ alij ꝑcipiunt
ꝓpter quos p̃ncipaliter eſt miſſio viſibilis ſiue appari-
tio vt acqeſcant doctrine et ſubijciãt ſe doctrine miniſte
rio eoꝝ ad quos mittit̃ viſibiliter ſpirituſſctũs. ¶ Ad
illud qđ obijcitur. ꝙ viſibilia impediũt intellectũ ſicut
affectum. dicendũ ꝙ viſibilia p̃nt dupliciter ꝯſiderari.
vel vt res abſolute: vel vt ſigna ducentia in aliud. p̃mo
modo ſi ꝯſiderent̃ et ament̃ retardant intellectũ ⁊ effe-
ctum ſcđo mõ iuuant. et ſic ẽ in apparitõe ſiue miſſione
viſibili. quia ibi ꝯſiderat̃ creatura vt ſignum faciens
ad intellectũ venire. ¶ Ad aliud dõm. ꝙ aduentus ſpi-
rituſſancti in hoĩem eſt occultus. nec expedit vt oĩbꝫ
manifeſtet̃. ne forte ſumat̃ occaſio p̃ſumptõis vel elatõ
nis. illis tñ qui ita ſunt ꝯfirmati ꝑ gratiam vt nõ poſ-
ſunt ꝑ hec moueri ad elationẽ: ſed potius ad deuotõez
et amorem: expedit reuelatio ſiue noticia iſtius aduen
tus. ſicut fuit xp̃c qui non poterat peccare: ⁊ apoſtoli q
fuerũt ꝯfirmati in aduentu ſpũſſancti. et etiã de quibꝫ
nouerat dominus ꝙ inde nõ ſupbirent ſed poti⁹ ex ma
nifeſtatõne ip̃a tam ipſi ꝙ̃ alij ꝑ ipſos ꝓficerent. qui. ſ.
per ipſos credituri erant. ¶ Ad alia duo ſc; quare mõ
non eſt vtilis miſſio viſibilis: et quare nõ fuit in veteri
teſtamento: pt; ſolutio ex p̃dictis.

Membrum terciũ

TErcio querit̃ cui ꝯueniat miſſio viſibil̃.
vtrum ſc; patri vel tm̃ filio et ſpirituiſan
cto. et cum diſputatũ ſit ſupra. vtrũ miſ
ſio cõueniat patri. et miſſio viſibilis ad-
dat ad miſſionẽ manifeſtatõnem in aliqua ſp̃ẽ corꝑali.
vtrũ apparere in aliq̃ ſpecie ſenſibili ſiue corꝑali ꝯueni-
at patri. ꝙ aũt pater apparuẽit ĩ aliqua ſpecie corꝑali
oſtenditur. Dicit em̃ aug. in. ij. de trini. temerarium eſt
dicere deũ patrẽ nunꝙ̃ patribꝫ aut ꝓphis ꝑ aliquas vi
ſibiles formas apparuiſſe. ¶ Item in eodem. nemo ſani
capitis affirmare d; nunꝙ̃ ꝑſonam patris per aliquã
ſpeciem corporalem vigilantium oculis demonſtratã.
¶ Item in eodem natura vel ſub̃a vel eſſentia vel q̃libꝫ
alio noĩe appellandũ eſt idipſum qđ deus eſt. qcqd illđ
eſt corꝑaliter videri nõ põt. ꝑ ſubiectã đo creaturã nõ
ſolum filiũ vel ſpm̃ſcm̃ ſ; etiã p̃rem corꝑali ſp̃ẽ ſiue ſili
tudine mortalibꝫ ſenſibꝫ ſignificatõez ſui dare potuiſ-
ſe credendũ eſt. ¶ Item ſicut nc̃cia eſt ad ſalutem fides
de filio et ſpũſcto: ita et de patre. ſed apparitõ ordinat̃
ad manifeſtatõez ꝑſone et illa manifeſtatio ad fidez: ḡ
ſicut filius apparuit vel. ſ. ſ. ita debuit et pater apparere
¶ Item nõ ſolum filius vel. ſ. ſ. veniũt ad inhabitandũ
creaturã ſed etiã pater. Vñ ioh. xiiij. ad eũ veniemus ⁊
mãſionẽ apud eũ faciem⁹: ḡ ſicut filij p̃ntia manifeſta-
ta eſt in carne: et p̃ntia. ſ. ſ. in columba et igne: ita ⁊ pre
ſentia patris debuit manifeſtari in aliqua corꝑali ſp̃ẽ:
ḡ et apparere. ¶ Contra. Aug. iiij. de trinit̃. et hr̃ in. j.
li. ſen. xv. di. vlti. c. non ideo pater dicit̃ miſiſſe filiũ vel
ſpm̃ſanctu; ꝙ ille eſſet maior et illi minores: ſ; maxime
ꝓpter auc̃tem p̃ncipij ꝯmendandã: et q̃a inuiſibili crea-
tura nõ ſicut illi apparuit ḡ pater nõ apparuit in aliqua
viſibili creatura ſicut fili⁹ vel. ſ. ſ. ¶ Item math. xj. Ne
mo nouit p̃rem niſi fili⁹ et cui voluerit filius reuelare.
et dicit̃ ibi in glo. ꝙ pater verbo ſuo ſe declarat: ḡ mani
feſtat̃ pater in manifeſtatõne filij ſ̃m illud. xiiij. iohan.
Qui videt me videt et patrem. ſi ergo apparitio ordia-
tur ad manifeſtatõez ꝑſone. et ſufficienter manifeſtat̃
pater in manifeſtatõne filij: ad manifeſtatõnem patris
ſufficit apparitio filij: ergo ſuperflua eſſet apparitio pa
tris: ergo non fuit neceſſe vel conueniens vt pater appa
reret in aliqua viſibili ſpecie. ¶ Itẽ veritas magis ma
nifeſtata eſt in nouo ꝙ̃ in veteri teſtamento: ſed in nul-
la viſibili ſpecie legitur pater apparuiſſe in nouo teſta-
mente: ergo multofortius nec debuit apparere in veteri
¶ Si dicatur ꝙ ꝑſona patris manifeſtata eſt in aliquo
ſigno ſenſibili ſicut in voce cum dictum eſt. hic eſt fili⁹
meus ⁊c̃. hoc non videtur ſoluere. quia p̃ncipaliter q̃ri
tur de manifeſtatõne que fuit in aliqua viſibili ſpecie.
Nam id quod manifeſtatur ꝑ vocem: non videtur pro-
prie dici apparere: ſed ſolum illud ꝙ oculis apparet in
aliqua corꝑali ſpecie. ¶ Item apparitõnes que fuerunt
in veteri teſtamento non fuerunt ſolum in voce. vnđ ex
textu ſacre ſcripture oſtendit aug. ꝙ non ſolum in voce
oſtẽdit ſe dñs ade: ſed etiã ĩ aliqua corꝑali ſpecie quã-
do dixit ei adam vbi es. ⁊ hoc oñdit ꝑ hoc qđ dicit̃ ibi.
dum deambularet dñs in ꝑadiſo ⁊c̃. ergo ſi ſolũ appa-
ruerit pater in voce in nouo teſ. in veteri teſtamento nõ
ſolum in voce ſed etiã in aliqua viſibili ſpecie in qua et
loquebatur patribꝫ: ḡ et ꝑfectiores vt videt̃ erũt appa-
ritõnes in veteri ꝙ̃ in nouo teſtamento. ¶ Item ſi non
apparuit pater in no. te. niſi in voce et nõ in aliqua vi-
ſibili ſp̃ẽ. querit̃ vñ hoc: cum fili⁹ et ſpũſſanct⁹ apparue-
rũt ĩ viſibili ſp̃ẽ. et etiã cum p̃r in ve. te. apparuerit ĩ vi-
ſibili ſp̃ẽ ſicut dicũt auc̃tes ſuppoſite. ¶ Item ſi p̃r ap-
paruerit qñ auditus eſt in voce. querit̃ de nũero appa-
ritõnu;. Nam p̃mo audita eſt vox patris in baptiſmo
filij Math. iij. Scđo in tranſfiguratione Math. xvij.
Tercõ iminẽte paſſione qñ dictũ eſt Joh. xij. et clarifi
caui et iterũ clarificabo. querit̃ ergo quare totiens de
monſtratus eſt pater in voce. ¶ Item qñ vox patris au
dita eſt in baptiſmo et dictũ eſt: hic eſt filius meus ⁊c̃.
additũ nõ eſt ip̃m audite. in tranſfiguratõne aũt vbi v-
ba eadem replicant̃ dictũ eſt ip̃m audite: querit̃ vñ eſt
hoc. ¶ Item cum tam fili⁹ ꝙ̃ ſpũſſanct⁹ apparuerũt poſt
reſurrectõez. quirit̃ quare p̃r nec in voce nec alio modo
apparuit. ¶ Ad hoc dõm. ꝙ p̃r apparuit et in nouo et ĩ
ve. teſt. in aliqua ſpecie ſenſibili: ſed magis diſtincte in
nouo ꝙ̃ in ve. teſta. vnde magis fuerũt exp̃ſſa ſigna in
nouo ꝙ̃ in ve. teſta. In veteri teſtamento in lege natuẽ
fuit oñſio numeri ꝑſonaꝝ. vt in tribus viris q apparue
rũt abrahe Geñ. xviij. ſ; non exprimebat̃ ibi origo vl̃ ꝓ
prietas ꝑſonarum. vt in aliquo illorum innoteſceret q̃
eſſet ꝑſona patris vel filij vel ſpirituſſancti. Similiter
nec in alijs apparitionibus oſtendebatur que eſſet illa
perſona patris que apparebat. vnde indiſtincte ⁊ qua-
ſi cõfuſe apparebant perſone: ſed in lege ſcripta magis
diſtincte apparebant. quia non ſolũ oſtendebatur nũe-
rus ꝑſonarum ſed origo ſc; ꝙ vna ab alia vt in viſione
Danielis in qua apparuit filius hominis. et etiam an-
tiquus dierum a quo ille accipiebat regnum Dañ. vij.
In quo ſicut dicit auguſti. intelligitur ordo vnius per
ſone ad aliam. vt pater dans: et filius accipiẽs regnũ
Unde intelligebatur vn⁹ habere auc̃tem reſpectu alte-
rius et ita quidam ordo inſinuabatur ſed non oſtende
batur pater ſub illa proprietate qua eſt pater. In no-
uo autem teſtamento non ſolum manifeſtatus eſt nũe-
rus ſiue diſtinctio perſonarum in apparitione patris ⁊
filij et ſpirituſſancti: ſed etiam origo et proprietas pa-
tris et filij his verbis. hic eſt filius meus dilectus. nec
in aliquo ſigno viſibili potuit ita manifeſtari perſona
patris ſub proprietate qua eſt pater ſicut in voce ſiue ĩ
ſono audibili. magis enim exprimunt verba ꝙ̃ facta. ⁊
hoc patet in ſacramẽto ꝯfeſſionis. pri⁹ em̃ fuit expreſſio
pc̃oꝝ ꝑ ſigna ſenſibilia vt per oblatõnes et ſacrificia.
Nam ꝓ tali peccato inſtituebat̃ talis oblatio. ſicut pa
tet in leuitico: ſed quia iſta ſigna viſibilia aliquantu-
lum erant ꝯfuſa: ideo ſacramenta ſucceſſerũt exp̃ſſiora
tempe gr̃e reuelante et fit ꝯfeſſio ꝑ v̓ba que ſunt magis

erpreſſiua ꝙ̄ ſigna viſibilia. et in omnibus etiam ſacra
mentis ↄſtituta eſt forma in verbis. ſimiliter aduenien
te tempe gratie reuelante pſona patris que prius oſtē-
ſa erat p ſigna viſibilia quaſi ↄfuſe ⁊ indiſtincte: poſtea
diſtincte et ſub ſua ꝓprietate erpreſſa eſt p verba: q̄ ſunt
ſigna magis erpreſſa. ad oſtendendū qm̄ xp̄c eſt filius
dei. et ideo xp̄c non tm̄ habuit teſtimoniū humanum vt
teſtimonium iohānis: ſed etiaꝫ teſtimoniū diuinum. et
hic in verbo: vt teſtimoniū patris. et in facto: vt teſtio-
nium ſpirituſſancti deſcendentis et manentis ſup eum
in ſpecie columbe. er hoc patet quare pater apparuit in
voce tanꝙ̄ ſcꝫ in ſigno magis erpreſſiuo pſone ſue et p-
ſone filij. ¶ Ad hoc ergo quod obijcit̄ p auctoritatē au-
guſti. dōm ꝙ non negat aug. patrem apparuiſſe ſicut il-
li inuiſibili ſpecie. et loquitur de apparitōnibus que fu
erunt in nouo teſtamento ſicut patet manifeſte er au-
ctoritate. vult eñ oſtendere ꝙ filius non dicitur mīor.
quia miſſus: et pater mittens. Vñ loquitur de illis ap-
paritōnibꝫ que dicunt̄ fuiſſe in nouo teſtamento. qa il-
le ſole dicunt̄ miſſiones. et vult dicere ꝙ filius et ſpiri-
tuſſanctus alio modo apparuerūt quia vt miſſi: pr̄ aūt
non apparuit ſicut miſſus. Preterea licet pater appar
erit in veteri teſtamento in viſibili ſpecie ſicut dicit au-
ctoritas aug. ſupraposita: nō tamen in nouo teſtamen-
to apparuit in ſpecie viſibili ſed ſolum audibili: et ideo
dicit aug. ꝙ nō apparuit in aliqua ſpecie viſibili ſic̄ illi
cuiꝰ ratio dicta eſt. ⁊ poſtea magis manifeſtabit̄ quare
magis pater apparuit in tali ſpecie ꝙ̄ alie pſone. ¶ Ad
illud qꝺ obijcitur. ꝙ ſufficienter manifeſtat̄ pater habi
ta ↄgnitōne de filio. dōm ꝙ verum eſt: ſed nō habet̄ ma
nifeſta cognitio de filio ꝙ̄ filius in oſtenſione ſpeciei vi-
ſibilis ſ; habetur in erpreſſione vocis. Vñ fuit ibi erpſ-
ſio in voce. nō tm̄ humana q̄ erat in teſtimonio iohis.
ſ; etiam diuina q̄ habebat̄ vt non ſolum er teſtimonio
ꝓprio ſed etiā alterius pſone. ſ. patris cuiꝰ eſt filiꝰ. Vñ
in p̄s. dñs dirit ad me filius meus es tu. ¶ Ad aliud
dōm. ꝙ licet pr̄ nō apparuerit ī aliqua viſibili ſpecie in
no. te. nō oportet tñ qn apparuerit in veteri. qa in ſigno
magis erpſſiuo ꝓprietatis patris et filij apparuit in no
uo: in veteri aūt ſigno indiſtincte et quaſi ↄfuſe erpmē-
te pſonam patris vel filij. et hoc ↄgruebat illi tempori.
qa nōdum adhuc plene manifeſtanda erat noticia veri
tatis. ſed adueniente plenitudine tēpis reuelata fuit et
cucurrerūt ſig̃ ſm ꝙ currebāt tpa. ¶ Ad aliud qꝺ obij-
citur. ꝙ manifeſtatio p voceꝫ nō dicit̄ apparitio: ſ; ſolū
illud ꝙ oñditur oculis corporeis: dōm qꝺ falſum eſt.
Nam apparitio aliqñ dicit̄ maīfeſtatio facta in aliquo
effectu ītelligibili oblato intellectui. Sap. j. apparet aī
his q fidem hñt in illum. Aliqñ vō dicit̄ manifeſtatio
in aliqua ſimilitudine corpali oblata imaginatōni: ⁊ h
modo dicit̄ angelꝰ apparere in ſomnis Math. ij. et etiā
ipſe dñs danieli. Dañ. vij. aſpiciebaꝫ ī viſione noctis.
et ſalomoni. iij. Reg. ij. Tercio modo dr̄ apparitō maī-
feſtatio in aliquo ſigno ſenſibili oblato ſenſui: ſiue illꝺ
ſignum ſit viſibile ſiue audibile. et hoc modo apparuit
pater in nouo teſt. Math. iij. et. xvij. et Joh. xij. Quar
to modo dicit̄ apparitio manifeſtatio facta in aliq̄ ſimi
litudine corpali ſenſibili oblata viſui: et ſic vſitatiori
modo dicitur apparitio. er hoc patet ꝙ non ſolum ma-
nifeſtatio in ſigno viſibili ſed etiam in audibili dicitur
apparitio. ¶ Ad illud quod obijcitur. ꝙ pfectiores fue
runt apparitōnes in veteri teſtamento vbi pater mani-
feſtatus eſt vtroqꝫ modo ſcꝫ in ſigno audibili et viſibi-
li: ꝙ̄ in nouo vbi altero tm̄ modo apparuit. Dicendum
ꝙ hoc ſequeretur ſi illa ſigna vel aliquod illorū ſigno
rum eſſet ita erpreſſiuum perſone patris ſicut fuit illꝺ
in quo manifeſtatus eſt in nouo teſtamento. ſed in nul-
lo illorum ſignorum in quibus pater apparebat in ve-
teri teſtamēto erprimebatur perſona patris ſiue pro-
prietas qua pater eſt pater. ſicut in voce illa qua dictū

eſt hic eſt filius meus. et in illa qua dictum eſt: et clari
ficaui et iterum clarificabo. Nam premiſſum erat pat̄
clarifica filium tuum ⁊c̄. Joh. xij. Unde non ſequitur
ſi in vtroqꝫ ſigno ſcꝫ viſibili et audibili apparuit: ꝙ ꝓ-
pter hoc perfectior eſſet apparitio: quia nulla illarū fu
it ita erpreſſiua ſicut iſta. ¶ Ad hoc quod queritur q̄re
pater non apparuit in aliqua viſibili ſpecie ſicut in ve-
teri teſtamento. patet reſponſio er p̄dictis: quia in nul
la viſibili ſpecie poſſet erprimi proprietas qua pater eſt
pater: vel qua filius eſt filius: ſicut in voce. ¶ Si auteꝫ
queratur q̄re ſimiliter non apparuit ſpirituſſanctus in
aliqua voce ſiue ſigno audibili vel etiaꝫ filius. dicēdū
ꝙ ↄgruitas fuit. vt ſicut erat diſtinctio in pſonis ita eſ-
ſet diſtinctio in ſignis erprimentibꝫ perſonas. Unde fi
lius apparuit in rōtanali creatura ſibi vnita in vnitate
pſone. ſ. ſ. in irrationali creatura viſibili non vnita vni
tate perſone. pater vō in voce tanꝙ̄ ſigno diſtincto ab
vtroqꝫ. ſimiliter in tranſfiguratōne pater in voce: filiꝰ
in propria ſpecie ſcilꝫ in humanitate: ſpirituſſanctꝰ in
nube. ſed quando. ſ. ſ. ſolus apparuit: tūc apparuit vtro
qꝫ mō ſcilꝫ in ſono tanꝙ̄ in ſigno audibili: et in linguis
igneis tanꝙ̄ in ſigno viſibili. non autem ↄgruebat vt fi
lius appєret niſi in creatura aſſumpta hoc eſt in huma
na natura. ¶ Preterea dabat̄ in voce patris teſtimoni
um filio. vnde tam pater ꝙ̄. ſ. ſ. apparuerunt ad teſtimo
nium ferenduꝫ filio incarnato. Unde de teſtimonio pa
tris dicitur Joh. v. hoc eſt teſtimonium dei quod maiꝰ
eſt quia teſtificatus eſt nobis de filio ſuo ⁊c̄. de teſtimo
nio ſpirituſſācti dicitur ibidē. ſpiritus eſt q teſtificatur
quia ihs eſt veritas. vnde teſtimoniū patri fuit ī ſigno
marime erpſſiuo pſone filij ſcꝫ in voce: ſ; ne crederetur
ꝙ vor illa dirigetur ad iohem vel ad aliam perſonam:
apparuit. ſ. ſ. in ſpecie viſibili ſup xp̄m vt inſinuaretur
ꝙ ad xp̄m dirigebatur vor illa. Unde. j. ioh. ſup quem
videritis ſpiritū deſcendenteꝫ. ¶ Preterea ꝓprietas ſpi
rituſſancti eſt ꝓcedere p modum ſpiratōnis et per mo-
dum nerus ſiue amoris qui eſt copula amantis ⁊ ama
ti. et iſta ꝓprietas poteſt erprimi in ſigno viſibili. vnde
Joh. xx. oſtenſa eſt ꝓprietas qua ꝓcedit per modum ſpi
ratōnis qñ inſufflauit in eos dicens. Accipite ſpiritū-
ſanctum ⁊c̄. Deinde ꝓprietas qua ꝓcedit p modū amo
ris quo pater et filius diligunt ſe et nos: quando deſcē-
dit in ſpē ignis ſup apl'os act. ij. Sed ꝓprietas genera
tionis nō ita poterat erpmi in ſpē viſibili ſ; ſolum in ſi
gno audibili p quod ſignū nō ſolum manifeſtabat̄ pſo
na pr̄is ſed etiā filij ſub ꝓprietate filiatōnis. ¶ Ad aliꝺ
dōm ꝙ pſona pr̄is apparuit ad phibenduꝫ teſtimoniū
de filio incarnato vt crederet̄ illius p̄dicatōni. ⁊ iō ap-
paruit in p̄ncipio p̄dicatōnis qñ ſcilꝫ debuit predicare
Math. iij. ⁊ mar̄. j. et luc. iij. Deinde vō in ꝓgreſſu p̄di
catōnis ſcꝫ in trāſfiguratōe math. xvij. et mar. ix. et lu.
ix. Tercio vō in fine ſue p̄dicatōnis inſtante hora paſ
ſionis ioh. xij. ¶ Preteā duo q̄ p̄dicata ſunt a xp̄o erāt
valde difficilia ad credendū. ſ. fides incarnatōnis: et fi
des reſurrectiōis. Nā fides paſſiōis poterit defacili p-
ſuaderi. qꝛ ille qui debebat pati erat ī carne paſſibili ⁊
mortali. Ideo poſtꝙ̄ p̄dicauerat iohes fidē incarnatō-
nis: approbata ē eiꝰ p̄dicatio p teſtimoniū pr̄is in voce
illa: h eſt filiꝰ meꝰ dilectꝰ. Deinde vō p̄dicata ē fides re
ſurrectōis p̄mo corā diſcipulis ſecreto: deinde corā tur
bis Joh. xij. qñ petijt xp̄c claritatē ſui. ⁊ qa etiā in cor-
dibꝫ diſcipuloꝝ nō poterat fides eadē reſurrectōnis.
īmo nō intelligebāt qꝺ xp̄c dixerat eis pluries ꝙ filius
hoīs poſtꝙ̄ occiſus fuiſſet tercia die reſurgēt: iō oñdit
aliqbꝫ diſcipl'is claritatē reſurrectōis. ⁊ tūc affuit vor
pr̄is phibēs teſtimoniū filio vt crederetur ꝙ̄tum ad ar
ticulum reſurrectōnis. Vñ tunc additum eſt ipſum au
dite. Deinde vō coraꝫ turbis et diſcipulis oīmbꝫ qñ di
ctū eſt et clarificaui ⁊ iterū clarificabo. Et iō dr̄ appa-
ruiſſe pr̄ in voce p̄mo ad aſtruendā fidem incarnatōis

ſiue diuinitatis apparentis in carne predicatam a Jo-
hanne. Deinde ad aſtruendam fidem reſurrectōis pre
dicatam a chriſto. primo coram diſcipulis paucis: dein
de coram omnibus diſcipulis et turbis. ¶ Ad aliud di
cendum. ꝙ chriſtus quando baptizatus fuit nondū ha
bebat diſcipulos ſiue auditores predicationis ſue. nec
manifeſtatus erat per miracula. Unde non erant qui
diſcrederent ei. ſed in progreſſu ſue predicatiōis aſſum
ptis iam diſcipulis et inſtructis ī fide diuinitatis quā
confeſſus eſt petrus: et in eo alij diſcipuli Math. xvj.
inſtruxit eos de fide paſſionis et reſurrectōnis. et quia
q̄tum ad illam fuerunt diſcipuli increduli. nec intelli-
gebant miniſterium glorificationis chriſti poſt paſſio-
nem: ideo teſtimonio reſurrectōnis quā debebat iterū
chriſtus replicare coram turbis: additum eſt ipſuʒ au-
dite. quia per predicatōnem iohannis et teſtimonium
patris inſtructi erant de incarnatōne. in principio au-
tem adhuc nullus īceperat diſcredere ei ſiue predicaci
oni eius: quia nondum predicauerat. Alio modo pōt
dici. ꝙ predicante iohanne chriſtus non predicauit nec
operatus eſt miracula niſi occulte. quia nolebat domi-
nus vt predicante iohanne alij qui audiebant Johan-
nem adhererent chriſto. predicatio enim iohannis ſuo
tempore debuit currere: ſed poſtq̄ miſſus eſt iohannes
in carcerem: tunc cepit chriſtus publice predicare ſicut
habetur Mar. j. ideo in primo teſtimonio pr̄is non eſt
dictū ipſum audite: q̄a noluit p̄dicatōnem iohānis ad
huc ceſſare ſed ſolum poſt predicatiōeʒ et miſſionē eius
in carcerem voluit illos xp̄o adherere. et ideo tūc dc̄m
eſt ip̄m audite ſcʒ in tranſfiguratione. tn̄ addit eccleſia
illud quod nō addunt euangeliſte. vnde in quadam an-
tiphona q̄ cantatur in octaua ephie additur ipſum au
dite. ¶ Ad aliud dicendū. ꝙ apparitio pr̄is in voce fuit
ad ꝑhibendum teſtimoniū de filio et q̄tum ad eius in-
carnationem: et q̄tum ad eius reſurrectōeʒ futurā. ap-
paritio aūt filij poſt reſurrectōem fuit ad oñdendaʒ re-
ſurrectōem iam factam. ⁊ ad hoc maxime nec̄ia fuit oñ
ſio preſentie filij. vt oñderet̄ ꝙ ille idem qui paſſus fue
rat: viuebat poſt mortem. Unde addebat ad oſtenſionē
factam in tranſfiguratōne: quia illa oñdebat gloriam
xp̄i futuram poſt mortem. apparitio poſt reſurrectiōem
oſtendebat ipſam reſurrectōnem iam factam. nullum
erat ita certum teſtimoniū ſicut de viſu. et ideo non ne-
ceſſarium fuit patris teſtimonium: vbi euidens erat ſi-
gnum. Apparitio autem. ſ. ſ. non ſoluʒ erat ad teſtimo-
nium xp̄i ſed etiaʒ illorum ꝑ quos ſpiritus debebat in-
noteſcere. Unde ſicut apparuit ſuper xp̄m quando de-
buit baptizari et predicare ad oñdendum redundanti-
am plenitudinis gratie ꝑ moduʒ cauſe et plenitudinis
veritatis ꝑ modū doctrīe: ita apparuit ſuꝑ apl̄os eo tē-
pore q̄ iſta iſta plenitudo cepit redundare ꝑ moduʒ do-
ctrine: et ꝑ modū miniſterij apl̄oꝝ. et ideo vt teſtib⁹ xp̄i
crederet̄: nec̄ia fuit apparitio. ſ. ſ. vt inhabitantis ꝑ re-
dundantiam plenitudinis deſcendētis a xp̄o. ẜ teſtimo
nium pr̄is qđ ordinabat̄ ad oñdendam p̄n̄tiaʒ filij ſui
in carne: ceſſauit poſtq̄ mortuꝰ ē. q̄a ad aſtruendā mor
tem eius nō erat nec̄ium teſtimoniū. q̄r viſu poterat fi-
des haberi. nec etiā ad faciendā fidem ꝺ reſurrectōe: q̄r
ad hoc ſufficiebat apparitio filij in eadem carne ꝑ quā
poterat ſufficienter certificari.

Membrum quartū

Quarto querit̄ per quos adminiſtrata ſit
miſſio viſibilis. vtrū ille ſp̄es ſiue voces
ī q̄bus apparuit pater vel filiꝰ vel. ſ. ſ. ad
miniſtrate ſint per angelos: ita vt angeli
formarēt ſpecies illas et voces. vel ꝑſone viſibiliter ap
parentes aſſumerēt illas ſpecies in quibus apparebāt
⁊ formarēt eas: ꝙ aūt hmōi oñſiones ꝑ angelos admi
ſtrate ſint: videt̄ aug. oñdere multis auc̄tib⁹ et rōnib⁹
in li. de trini. Uñ dicit in. iij. lib. de trini. omnia que de
patrib⁹ viſa ſunt. cū deus illis ꝑ ſuam diſpenſationem
temꝑib⁹ ꝯgruam preſentaret̄ ꝑ creaturā factus eſt ma
nifeſtus et ſi nos latet. quō ea miniſtris angelis fecerit
ꝑ angelos cum facta nō ex noſtro ſenſu dicimꝰne cuiq̄
videamur plus ſapere q̄ oportet ſapere. Extant enim
auc̄tes ſcripturarū ex quib⁹ mens noſtra deuiare non
debet. ¶ Item in eodem ſcʒ in fine tercij. antiq̄s patrib⁹
noſtris añ incarnatōeʒ ſaluatoris cum deus illis appa
rere dicebat̄: voces ille ac ſp̄es in quibus apparuit do-
minus in vete. teſta. ꝑ angelos adminiſtrate ſunt et de
illis loquitur aug. ſicut patet: ſed ille ſpecies in quib⁹
apparuit vel viſibiliter miſſus eſt filius in no. te. vel ſpi
rituſſanctus non ꝑ angelos ſed ꝑ ipſum dñm facte ſūt
Uñ filius ꝑ ſe non ꝑ angelum aſſumpſit carnem ī qua
viſibiliter apparuit. et. ſ. ſ. columbam: ⁊ pater ꝑ ſe non
ꝑ angelum formauit vocem in qua auditus eſt. Undē ⁊
ꝑ hoc videt̄ aug. aſſignare differentiā inter apparitōes
ve. et no. teſta. ¶ Contra aug. iiij. de trini. vlt. ca. ſi que-
ritur poſt incarnatōeʒ verbi quomodo facta ſit vel vox
patris vel ſp̄es corꝑalis in qua. ſ. ſ. demonſtratus eſt. ꝑ
creaturam quidē facta iſta nō dubito. et ſequit̄ paulo-
poſt. quō tamē iſta ſine rōnali vel intellectuali creatu-
ra potuerit fieri nō video: ergo voces ille in quibus pr̄
apparuit in no. te. vel ſpecies ille in quibus viſibilit̄ de
monſtratus eſt ſpirituſſanctus quādo miſſus eſt: ꝑ an
gelos adminiſtrate ſunt. ¶ Item greg. in moralib⁹. ver
bis ꝑ angelum dñs loq̄tur: cum ꝑ imaginem nihil oñ-
ditur: ẜ ſuperne verba locutionis audiunt̄. ſicut dicen-
te dño pater clarifica filiū tuuʒ ⁊c̄. Protinus rñdetur
et clarificaui ⁊c̄. et ſeq̄tur. Nimirū de celeſtib⁹ loquēs
verba ſua q̄ audiri ab hominib⁹ voluit: rōnali admini
ſtrante creatura formauit: ẜ oſtenſiones ille q̄ facte ſūt
in no. te. non ſolū ille que in veteri adminiſtrate ſunt ꝑ
angelos. ¶ Item ſicut nobilior eſt creatura rōnalis q̄
irratōnalis: ita nobiliores ſunt ille opatōnes que hn̄t
fieri in creatura rōnali q̄ irrōnali. Sed opationes in-
teriores que ſunt in aīa vt reuelatōnes et excitationes
et hmōi: nō fiunt ſemꝑ īmediate a deo: ſed fiunt mediā
te creatura angelica. vnde eoꝝ officium eſt purgare il-
luminare et ꝑficere: ergo multofortius oñſiones exteri
ores et opatōnes q̄ fiūt in creatura irratōnali non faci
ebant īmediate a deo ẜ diſpenſabant̄ ꝑ miniſteriū an-
gelorum. ergo videt̄ ꝙ voces et ſpecies corꝑales in q̄b⁹
oſtenſus eſt dñs in no. te. adminiſtrate ſunt ꝑ angl̄os.
¶ Item ad nobilitatem diuine eſſentie ꝑtinet operari
ꝑ miniſterium ea que poſſunt fieri per ipſum. Uñ etiā
ſicut dicit aug. in operibus miraculoſis ſunt miniſtri
angeli q̄tum ad ea que pn̄t. vt eſt p̄parare materiam et
hmōi. Nam nō om̄ia ſubiecta ſunt potentie angelice.
Uñ etiā in oꝑe incarnatōnis fuerūt angeli nuncij. ⁊ in
oꝑib⁹ iuſtificatōnis ſunt medij in his que pn̄t: vt eſt ex
citare intellectum ⁊ extinguere affectū. et etiā in gene-
rali reſurrectōne in collectōne pulueruʒ. ergo et in his
miſſionib⁹ viſibilib⁹ et apparitionib⁹ erūt medij in his
q̄ pn̄t ꝑ ipſas adminiſtrari: ſed hmōi ſpecies vel voces
ꝑ ſe pn̄t formare: ẜ videt̄ ꝙ ī formatōe eaꝝ angeli ſunt
miniſtri. Ex his ẜ videt̄ ꝙ in miſſione corꝑali vel etiaʒ
apparitōnis ſiue noui ſiue ve. teſ. quo ad iſta exteriora
angl̄i ſunt miſtri. ¶ Contra. Aug. iij. de tri. exponit il
lud apl̄i ad heb. ſi em̄ q dictꝰ ꝑ angelos ẜmo factꝰ eſt fir
mus. et oīs p̄uaricatio et inobia iuſtam accepit retribu-
tionem: quomodo nos effugiemus ſi tantam neglexeri
mus ſalutē? Dicit em̄ ibi. vt oſtenderet de no. teſt. id di
cere. i. ẜmone q nō ꝑ angl̄os ẜ ꝑ ip̄m dñm factꝰ ē: ẜ ī no
uo te. loq̄bat̄ dñs ꝑ ſe ñ ꝑ angl̄m: ẜ ⁊ eadē rōe forābat
ſpecies in quib⁹ apparebat. ergo miſſio viſibilis vel ſpi
rituſſancti vel filij nō ē adminiſtrata ꝑ angl̄m. ¶ Item
qñ introducit aug. ſp̄es ⁊ voces in ve. te. forātas ꝑ an-
gelos. vult per hoc aſſignare differētiā inter apparitio-

nes ve.et no.teſta.ſicut patet ibidem.et ad hoc oñden-
dum adducit auc̃tes:ergo ſi ꝑ hoc aſſignatur differen-
tia:ergo videt̃ ꝙ adminus apparitões q̃ fuerunt ĩ no-
uo teſtamẽto nõ ſunt adminiſtrate ꝑ angelos.¶ Item
apparuit viſibiliter filius in carne. quando miſſus ẽ in
mundum.et.ſ.ſ.in columba quando miſſus ad chriſtũ.
ſed carnem in qua apparuit filius nõ formauit angelꝰ:
ſed immediate ipſe deus ſiue.ſ.ſ.¶ Iteʒ ſi illas ſpecies
et voces formauit et mouit angelus et vniebatur illis
ſicut motor:ergo in illis ſpeciebꝫ non poterat vere dici
mitti vel appere.ſ.ſ.ſed potius angelus. vel adminus
vterqꝫ miſſus eſt:et apparuit in illis ſpeciebus:ſed hoc
eſt falſum.immo.ſ.ſ.dicitur apparuiſſe et miſſus fuiſſe
ergo nõ per angelum fuerũt hmõi ſpecies formate vel
adminiſtrate. ¶ Item que ratio erat vt in nouo ſeu in
vete.te.apparitões iſte adminiſtrarent̃ ꝑ angelos. ſi-
ue melius erat vt ipſe dominus aſſumeret creaturaʒ in
qua appareret:vt ꝑ hoc diſtingueretur apparitio domi-
ni ab apparitione angeli.quia aliquãdo apparebat do-
minus:aliquando angelus ergo ⁊c̃. ¶ Ad hoc dicunt
quidam.ꝙ aliter eſt de apparitõibꝫ ve.teſta.et no.teſ.
quia ſicut dictũ eſt.in vete.teſta. ſpecies ille in quibus
apparuit dominus et voces:mediantibus angelis ſunt
formate et adminiſtrate.Vñ in eadem apparitõe in
ve.teſta.aliquando loquitur ſcriptura in ꝑſona ange-
li:aliqñ in ꝑſona domini.vt in eodem facto modo dica
tur loqui angelus:modo dominus. ſed in no.teſta.ſpe
cies ille in quibꝫ apparuit dominus: non per angelum
ſed ꝑ ipſum dominũ immediate ſunt aſſumpte. vñ et il-
lis nõ dicitur angelus:ſed ſolus dominus apparuiſſe.⁊
hoc videt̃ dicere aug.aſſignans ꝑ hoc differentiã inter
apparitões no.et ve.teſta.et hanc dicunt eẽ ratõnem
quare apparitões ve.teſta.nõ dicunt̃ miſſiones ſed ſo
lum apparitões:noui dicunt̃ miſſiones. Sed ꝯtra hec
ſunt auc̃tes ſuprapoſite que ſunt ſatis expreſſe.¶ Pro
pter qđ dicendũ. ꝙ omẽs ille apparitões excepta illa
apparitiõe qua filius apparuit in carne:ꝑ angelos ſunt
adminiſtrate.Vñ ſpecies et voces ꝑ anglos formate
ſunt:ſiue in nouo ſiue in ve.teſta.et ꝯcedo auc̃tes ⁊ ra-
tiones que adducebant̃ ꝓ illa parte.¶ Ad illud autem
quod primo obijcit̃ in ꝯtrariũ ꝑ auc̃tem aug.que dicit.
ꝙ in no.teſt.loquebat̃ dominus ꝑ ſe non ꝑ angeluʒ. di-
cendum ꝙ ipſe nõ loquitur de quacũqꝫ locutõne:ſed de
illa qua loquebat̃ filius apparens in carne que non eſt
facta per angelum ſed per ipſum dominum. de qua.j.
ad heb.nouiſſime diebus iſtis locutꝰ eſt nobis in filio
⁊c̃.ſicut manifeſte patet ex precedentibus ⁊ ſequentibꝫ
in originali. ¶ Per hoc patet ſolutio ad aliud.¶ Nam
Augu.nõ intendit aſſignare differentiam inter appari-
tiones ve.et no.te.generaliter:ſed inter apparitões il
las quibꝫ apparuit filius in ve.te.et in no.¶ Nam in ve.
ſpecies ille formate ſunt ꝑ angelos: ſꝫ hũanitas aſſum-
pta a filio nõ eſt aſſumpta vel formata ab angelo ſꝫ for
mata a deo et aſſumpta a dei filio.non tñ illud oportet
de alijs apparitõnibus in quibꝫ apparuit pater vel.ſ.ſ.
¶ Ad illud qđ obijcit̃.ꝙ ſicut carnẽ nõ formauit ange-
lus in q̃ viſibiliter apparuit.ſ.ſ. qñ miſſus eſt ad xp̃m.
dđm ꝙ ñ ẽ ſilr̃.q2 caro illa fuit aſſũpta ĩ vnitate ꝑſone.
Vñ xp̃c vniebat̃ illi carni nobiliſſima vnione nec ĩ illa
vnione ꝯgruebat vt eẽt pĩcipium alia nat̃a q̃ diña cui
vniebat̃: ſꝫ ab eo mouet̃ ⁊ for̃aret̃ cui vniebat̃. Angelꝰ
etiã in his q̃ ordinabant̃ immediate ad recõciliationeʒ
hũani generis nõ debuit eẽ mediꝰ:ſꝫ ſolum ille cui ꝯpe-
tebat eẽ mediator.q ſcʒ erat deꝰ et homo.et ideo in for̃a
tione corporis xp̃i.vel in adminiſtratõne eoꝝ q̃ in ꝑſona
xp̃i agebant̃ nõ debuit eẽ angelus admĩſtrator: ſꝫ ſolus
ille q erat mediator. Ille aũt ſpẽs in quibꝫ apparuit pr̃
vel.ſ.ſ. nõ fuerũt vnite ei ita vt ex illis et ſpũſancto fie-
ret vnũ in ꝑſona.nec ordinabant̃ niſi ad oſtendendam
pñtiam ipſius dei et pr̃is vel ſpirituſſancti. Vñ medi-
ante alia creatura nobiliori potuit mouere hmõi crea
turam ſumptam ad oſtendendã ſuã pñtiam.ſ. median
te creatura angelica:et hoc cõgruebat ſicut videbitur.
¶ Ad illud quod obijcitur.ꝙ potius deberet dici in il-
la apparitõne apparere vel mitti angelus q̃ ſpũſſanctꝰ.
Rñdet augꝰ.in.iij.de trini.aſſignans rõnem quare po
tius dicatur dixit dñs ad moyſen:q̃ dixit angelꝰ.cum
verba illa formaret angelus dicẽs ſic. Cuʒ verba iudi-
cis p̃co nunciat:nõ ſcribitur in geſtis p̃co dixit ſꝫ iudex
dixit.ſic etiam loquente ꝓpheta ſancto et ſi dicamꝰ pro-
pheta dixit:nihil aliud q̃ dominum dixiſſe nouimus.
et ſi dicamus dñs dixit: ꝓphetam nõ ſubtrahimus:ſed
quis ꝑ eum p̃dixit admouemꝰ. licet ergo eſſet angelus
qui formaret voces illas et ſpecies:quia tamen non in
ꝑſona ſua ſed in ꝑſona domini loquebatur:nec preſen-
tiam ſuaʒ ſed preſentiã domini demonſtrabat: ideo di
citur non angelus ſed ſpirituſſanctus vel pater loq vel
apparere vel etiam viſibiliter mitti.quia omnia hec ſũt
ad indicandam preſentiam domini et nõ angeli.¶ Ad
illud quod queritur.quare ſpirituſſanctus non forma-
uit illam columbam vel pater vocem immediate.dicẽ-
dum ꝙ hoc ꝑtinet ad excellentiam diuinam: et etiã ad
excellentiam rõnalis creature.ad excellentiam eniʒ di
uinam ꝑtinet operari per miniſtrum in his in quibus
poteſt miniſter. ad excellentiam etiam miniſtri ꝑtinet
miniſtrare creatori in his in quibꝫ poteſt.Vnde cũ an-
geli ſuperiorem habent deum.inferiores corꝑales cre-
aturas:pares rationales:competit ⁊ ſibi ⁊ creatori vt
ſint medij in adminiſtratione creaturarum corporali-
um et irrationabilium.congruit ergo ſuperiori opera-
ri per miniſtrum:competit etiam miniſtro habere au-
ctoritatem reſpectu eorum que infra ipſum ſunt.Vñ
cum aſſumitur corporalis creatura irratõnalis ad oñ-
dendam preſentiam diuinam:competit vt adminiſtret̃
per angelicam tanq̃ mediam inter ipſam et ſuum crea
torem.⁊ ideo hmõi miſſiones viſibiles per angelos ad
miniſtrantur.natura autem corꝑalis in xp̃o nõ fuit a-
licui nature niſi beate anime ſue.

Membrum quintũ

Conſequẽter queritur quibus modis ma
niſeſtata ſit miſſio per creaturas ſenſibi
les. Nam miſſio filij ſicut dicit auguſti.
manifeſtata eſt in carne : et miſſio ſpiri-
tuſſancti in columba et igne. Queritur ergo qualiter
ꝑſona apparens vel miſſa dicatur eſſe in illis ſenſibili-
bus creaturis in quibus apparet vel mittit̃.Et cum de
us dicat̃ eſſe in creaturis.ſ.ꝯmuniter ſicut eſt in omni
creatura per eſſentiam preſentiam et potẽtiaʒ:⁊ ſpecia-
liter ſicut eſt in ſcĩs per gratiam:et ſingulariter ſicut ẽ
in xp̃o per vnionem.queritur quo iſtorum modoꝝ di-
citur ſpirituſſanctus fuiſſe in columba in qua apparuit
vel in igne.Non ſcđo vel tercõ modo:quia creatura ir
rationalis non eſt capax preſentie diuine ſꝫm illos mo
dos. ergo ſolum ſꝫm primũ modũ:ſed ille modus eſſen-
di in creatura ꝯmunis eſt cuilibet creature: ergo in q̃-
libet creatura dicitur mitti vel apparere. ¶ Iteʒ in illa
ſenſibili creatura dicebatur mitti ſpirituſſanctus.non
pater aut filius:ergo in illa creatura erat alio modo q̃
pr̃ vel filius. queritur ergo quis ſit ille alius modus.
Si dicatur ꝙ erat ibi ſicut in ſigno: tunc queritur aut
illud ſignũ fuit a natura vel ex inſtitutione. Si a natu-
ra:ergo pari ratione omnis alia columba. ſi ab inſti-
tutione queritur quis inſtituit. ¶ Item ſi ex inſtitutio-
ne ſignat rem ſacram:conſtat ꝙ vere ſacramentum ſcili
cet ſpirituſſanctꝰ inhabitationem: vel ſpiritumſanctuʒ
vt inhabitantem.ergo habuit rationem ſacramenti.
¶ Item cum triplex ſit in nobis vis cognitiua ſcilicʒ in
tellectꝰ.imaginatio:et ſenſus:et ſꝫm hanc tripliceʒ vim

determinetur triplex genus viſionis. ſcilicʒ corporalis
imaginaria et intellectualis: vidẽ ꝙ ſimiliter debeat eẽ
triplex genus miſſionis: ꝫ ſicut determinaẽ vnũ genus
miſſionis penes effectũ intelligentie q ſe offert intelle-
ctui que dr̃ miſſio inuiſibilis: et aliud penes ſignũ ali-
qḋ ſenſibile quod ſe offert ſenſui que dr̃ miſſio viſibil':
ita debet determinari aliud genus miſſionis penes ali
quã ſilitudinem ſiue ſingulariter ꝙ ſe offerat imagini.
queriẽ ergo q̃re non apparuit dñs in aliqua ſilitudine
imaginaria ſic̃ in ſilitudine corruptibili. cum in ve. te.
vtroqꝫ mõ apparuerit in ſpẽ corpali abrahe Geñ. xviij.
⁊ in ſilitudĩe oblata imagini ſicut in ſomnis Danieli:
Danil'. vij. et ſalomoñ. iij. Reg. ij. ¶ Item de differen-
tia manifeſtationis filij et ſpiritusſancti. Nam cum
eque nobis perſona ſit ſpiritusſancti vt filius: ergo in
eque nobili creatura debuit manifeſtari ſicut filius. q̃-
ritur ergo quare miſſio filij manifeſtata eſt in rationa-
li creatura tm̃: miſſio ṽo ſpiritusſancti in irrõnali tm̃.
¶ Item filius apparuit vno modo tm̃ et in vna ſola cre
atura. queritur ergo quare ſimiliter ſpiritusſanctꝰ non
apparuit vno modo et in vna creatura. ¶ Item queri-
tur ſpãliter de miſſione ſpiritusſancti viſibili cũ fuerit
manifeſtata in colũba et flatu et igne: q̃ritur ꝫ quaẽ tot
modis apparuit: et q̃re in alia ſpẽ in capite ꝙ̃ in mem-
bris. ¶ Ad primũ dĩm. ꝙ miſſio filij manifeſtata ẽ in
carne: miſſio ṽo. ſ. ſ. in colũba ⁊ flatu et igne. ƀ alio mõ
diciẽ eſſe filꝰ in creatura aſſumpta ad manifeſtationeʒ
ſui: alio mõ. ſ. ſ. Vñ notandũ ꝙ ſicut tangebatur. Alio
modo dr̃ eſſe deꝰ in irratõnabilibꝫ creaturis. Alio mõ
in rõnabilibꝫ: alio mõ in xp̃o. in rebꝫ aũt irrõnabilibꝫ
dr̃ eẽ dupl'r. vel ſicut cauſa in effectu: vel ſicut ſignatũ
in ſigno. ſicut cã in effectu dr̃ eſſe generaliter in omĩbꝫ
creaturis eẽntialiter p̃ncipal'r et potential'r. qa ipſe hʒ
eẽ in eis ſicut tenẽs ineſſe regens eas. qa quelibʒ crea-
tura ꝙ̃tum ad ƀ recipit influentiã a deo: aliter cederet
in nihilũ. Sicut aũt ſignatuʒ in ſigno diciẽ eẽ dupliciẽ
nam ẽ qḋdaʒ ſignũ quod ẽ in creatura irratõnali a na-
tura: qḋdaʒ ex inſtitutõne. Ex natura dr̃ creatura oĩs
etiã irrõnalis eſſe ſignũ tociꝰ trinitatis ꝙ̃tum ad ꝯditi-
ones penes q̃s determinaẽ veſtigiũ trinitatis q̃ ſunt in
omĩbꝫ. ſicut ẽ vnitas: veritas: bonitas: naturalis mo-
dus: ſpẽs et ordo. et hmõi penes que deuenitur in ꝯgni
tionẽ trinitatis ꝗ ad ea q̃ ſunt appropriata ꝑſonis: et ƀ
mõ ſicut in veſtigio vel ſigno naturali impſſo a creatõ
ne diciẽ eẽ tota trinitas in omĩbꝫ creaturis. Ex inſtitu
tione etiã dr̃ aliq̃n creatura eẽ ſignum p̃ñtie creatoris.
et hoc mõ nõ diciẽ eſſe in omĩbꝫ irrõnabilibꝫ creaturis
ſed in aliquibꝫ. ƀ eſt quoddã ſignũ inſtitutũ ad ſignifi
candũ preſentiã diuinã quo ad aliquẽ effectum: et hoc
ſimpl'r et nõ ad tp̃s: ſicut ẽ ĩ ſacramẽtis q̃ inſtituta ſũt
ad ſignificandã p̃ñtiaʒ diuinã ſiue. ſ. ſ. ꝗ ad aliquẽ effe
ctuʒ gr̃e. Vñ ꝗtienſcũqꝫ tranſeũt ṽba ſuꝑ elementũ ad
hoc inſtitutũ: eodem mõ ꝗ inſtitutũ eſt hʒ rõnem ſacra-
menti. Unde ſacr̃m baptiſmi inſtitutũ eſt in aqua: vt ſꝑ
hẽat fieri in aq̃ et nõ in aliquo elemẽto et ſic de alijs. et
ƀ mõ diciẽ eẽ in ſacramẽtis alio mõ ꝙ̃ ĩ creaturis alijs
irrõnabilibꝫ. Vñ p̃ter illũ modum quo ẽ ibi ſicut cã in
effectu ſpãli: eſt ibi ſic̃ ſignatuʒ in ſigno ad ƀ ſpãliter et
ad ſꝑ inſtitato. eſt aẽ in aliud ſignũ inſtitutũ ad ſignifi
candũ p̃ñtiaʒ diuinã ƀ nõ ꝙ̃tum ad om̃e tp̃s: et ƀ mo-
do dr̃ fuiſſe in colũba ⁊ igne q̃n apparuit ſuꝑ xp̃m ⁊ ſu-
ꝑ apl'os: non eĩ colũba aſſumpta erat ſignuʒ vl'e: ƀ in-
ſtitutũ a deo ſiue a. ſ. ſ. ad ſignificandũ p̃ñtiaʒ ſuam. et
nõ ſemꝑ: ƀ ad tp̃us ſcʒ ꝙ̃diu manſit ſuꝑ xp̃m. ⁊ ip̃a aſ-
ſumptio ad ƀ demõſtrandũ erat eiꝰ inſtitutõ. ⁊ ꝙ̃diu fu
it aſſumptio: tãdiu fuit ſignũ. et ƀ etiã mõ pʒ ꝙ deꝰ nõ
eſt in oĩbꝫ creaturis ƀ in illis q̃s vult aſſumẽ ad ſuam
p̃ñtiaʒ demõſtrandã. Cũ ꝫ queriẽ qual'r. ſ. ſ. erat in co
lumba. dĩm ꝙ ſic̃ ſignatũ in ſigno inſtituto ſiue aſſum
pto ad tp̃s: ad eiꝰ p̃ñtiã demonſtrandaʒ. In xp̃o aẽ fuit
nõ ſolũ ſicut ĩ ſigno ƀ ſicut vnitꝰ carni vnitate ꝑſonali.
⁊ hoc non ad tempus ſed ad ſemꝑ. et hic eſt modus ſin
gularis qui nõ reꝑitur in alia creatura: et ꝑ hoc patet
ſolutio ad primũ. ¶ Ad ſcḋm ſimiliter iam patet r̃ñſio
quia ſpiritusſanctus erat in columba alio modo ꝙ̃ pa
ter. ſcʒ tanꝙ̃ in ſigno aſſumpto vel formato ad ſuã pre-
ſentiam demonſtrandã. et ipſa formatio vel aſſumptio
ꝓpter talem finem fuit inſtitutio. ¶ Ad illud quod obij
citur. ꝙ cum ſignificaret rem ſacram habeat ratõnem
ſacramenti. Dicendum ꝙ ſingulare non tm̃ eſt de rati
one ſacramenti noue legis ſed etiam efficere quod nõ
erat in illo ſigno. Preterea non erat inſtitutuʒ ad ſem-
per ſed ad tempus: nec in remedium ſed ſolum in teſti-
monium xp̃i. ꝙ ſcilicet inhabitabat ipſum ſpiritũſan-
ctum ꝙ̃tum ad plenitudinem gratie et veritatis. ¶ Ad
aliud dicenduʒ. ꝙ non eſt niſi duplex genus miſſionis
ſcilicet viſibilis et inuiſibilis. quia non mittitur ſpiri-
tusſanctus niſi vel ad inhabitõnem creature ratõnalis
vel ad inhabitionem illam demonſtrandam alijs. pri-
muʒ eſt in effectu inuiſibili gratie gratũfacientis: ſecũ
dum in aliqua ſpecie viſibili creature corporalis. miſ-
ſio autem viſibilis non eſt propter illos ad quos mitti
tur viſibiliter ſpiritusſanctus: ſed propter alios q cre-
dituri erant per doctrinam eorum. Similitudo auteʒ
oblata imagini nec eſt ad inhabitionem nec eſt etiam
ad demonſtrationem alijs faciendam ſed illi ſoli cui
offertur illa ſpecies: ſed ſpecies corporalis pluriuʒ ſen
ſibus poterat offerri: et ideo illaʒ voluit ſpiritusſanctꝰ
ad demonſtratõnem ſui aſſumere. nõ autem imagina-
riam que nõ habet offerri niſi vni: nec etiam ita excitat
intellectũ nec mouet intellectũ ſicut corꝑalis: vnde nec
ita preparat ad reuelatõnem illius viſionis. Appariti-
ones autem ille que non ſunt miſſiones. que non deter
minantur ſiue ordinantur nec ad inhabitionem faci-
endam nec ad illam demonſtrandam: nec etiam ordi-
nantur ad aliquid innoteſcenduʒ niſi illis ꝑſonis qui-
bus fiunt apparitiones que fuerunt in veteri teſtamen
to. et alique etiam in nouo que non erant ad demõſtra
tionem perſonarum ſed alicuius alterius. Unde illa
viſio quam vidit petrus de diſco pleno diuerſis generi
bus animalium fuit imaginaria ſicut dicitur. x. actu.
Preterea in viſione imaginaria eſt ſimilitudo rei. ſed
in viſione corporali eſt res et non ſolum rei ſimilitudo
Apparitio autem in ſimilitudine aliqua ſiue alicuius
rei competebat illi tempori in quo nonduʒ adhuc erat
veritas reuelata: ſed per ſimilitudines rerum demon-
ſtranda. Apparitio autem in ipſis rebus in quibus eſt
veritas rei et non ſimilitudo tm̃ congruebat illi tempo
ri in quo iam reuelata erat veritas. Unḋ competebat
vt apparitiones fierent in creaturis que vere eſſent cre
ature. et non tm̃ creaturaruʒ ſimilitudines: ita ꝙ in il-
lis vere eſſet ſpiritusſanctꝰ. et ſignum demonſtrans:
non eſſet tm̃ ſimilitudo rei demonſtrantis ſed vera res
Unde columba aſſumpta a ſpiritusſancto vera res fuit:
et vera erat in illa et atteſtabatur veritati iam exhibi-
te. Unde veritas illa faciebat ſimilitudinem ſuam in
ſenſu et poſtea in imagini. et erat gratia reuelãs intel-
lectum quid per illam ſignificabatur. ideo noluit domi
nus apparere in illo tempori in aliqua ſimilitudine ob
lata imagini ſicut in veteri: quia illud magis conueni-
ebat illi tempori ꝙ̃ iſti. ¶ Ad aliud dicenduʒ. ꝙ aſſum
ptio carnis non ordinabatur ſolum ad oſtendendam
preſentiam filij in carne ſed ad ſatiſfaciendum pro hu-
mano genere: et ad reconciliandum humanum genus
deo: oꝑtuit aũt ꝙ ille q ſatiſfaceret eſſet deꝰ et homo: et
iḋo filius apparuit vt vnitus illi nature pro qua debe-

bat ſatiſfacere:ſed aſſumptio columbe ſiue alteri⁹crea
ture non ordinabatur niſi ad oſtendendam preſentiaꝫ
ſpiritusſancti ad teſtimonium xp̄i ſiue inhabitatōnis
q̄ inhabitabat xp̄m vel apl̄os xp̄i. vn̄ erat in illa creatu
ra vt ſignatum in ſigno non in vnione pſone. Quia er-
go nihil eſt pfecte ꝺō vnibile niſi beatificabile et homo
ſolum eſt ſub̄a ratōnalis p quā debebat fieri redemptō
et reconciliatio: ideo filius apparuit ſolum in creatura
ratōnali. et non quacūqꝫ: ſed re pabili: ſed ſignificatōni
ſiue demonſtratōni pure magis ꝯuenit creatura irratō
nalis q̄ ratōnalis: ne forte crederet vnita vnitate pſo-
nali ſicut filius: et ideo ſpiritusſanctus apparuit in cre-
atura irrationali tm̄. Preterea cōgruebat vt ſicut erat
diſtinctio pſonaꝝ: ita eſſet diſtinctio ſignorum. Unde
qn̄ filius apparebat in natura humana: nō debuit ſpūſ-
ſanctus apparere in illa. nec in angelica: quia illa nō eſt
viſibilis vnde ꝯgruebat q̄ ipſe appareret in creatura ir
ratōnali. ¶ Ad aliud dicendum. q̄ vnio illa qua filius
erat vnitus carni in qua apparuit: erat inſepabilis. et
quia manente illa vnione non ꝯgruebat vt filius appa-
reret in alia forma q̄ in illa quaꝫ aſſumpſerat in vnita
te pſone: ideo nō apparuit niſi in vnica creatura et vni-
co modo: ſed ſpiritusſanctus apparuit in creatura ſibi
vnita ad tempus. et quia non poteſt ita pfecte ſpiritus
ſanctus ſignificari in vnico ſigno ſicut in pluribꝫ: ideo
plura ſigna neceſſaria fuerūt ad demonſtrationeꝫ ipſi-
us. ideo non in vnica creatura apparuit ſicut filius.
¶ Ad aliud dicendum. q̄ apparitio ſpiritusſancti fuit
ad oſtenſionem plenitudinis gratie et veritatis que fu
it redundans in chriſto per modum cauſe et per modū
doctrine. vt referantur ſingula ſingulis. et in apoſtolis
per modum miniſterij in diſpenſatione ſacramentorū
et per modum doctrine in predicatione eorum. et ideo
bis apparuit ſuper chriſtū: et bis etiam apoſtolis oſten
ſus eſt: ad ſignificandum plenitudinem redundantem
in ſacramentis per modum cauſe efficientis q̄tum ad
diuinam naturam: et meritorie q̄tum ad humanaꝫ ap
paruit in baptiſmo eius in quo data eſt vis regenera-
tiua aquis. et hoc in ſpecie columbe propter fecundita
tem que attenditur in columba. in qua ſignificatur fe-
cunditas gratie in chriſto ad regenerationem per ſac̄-
mentorum ſanctificationem. ad ſignificandum pleni-
tudinem veritatis redundantis per modum doctrine
apparuit in nube ſicut dicitur in glo. Auguſtin. et be.
et Mat. ix. Nam plenitudo veritatis in chriſto fuit q̄-
ſi nubes ex aqua generata eſt pluuia doctrine. et dici-
tur nubes illa fuiſſe lucida: quia de plenitudine veri-
tatis eius accepimus lumen fidei et doctrine. item eti-
am dictum eſt tunc ipſum audite. Similiter ex parte
illorum per quos ſiue quorum miniſterio debebat ple-
nitudo gratie et veritatis redundare: fuit duplex appa
ritio. Primo quando dat⁹ eſt apoſtolis in flatu: ad oſ̄
dendam redundantiaꝫ plenitudinis gratie chriſti per
miniſteriū apoſtolorum in diſpenſatōne ſacramentoꝝ
ad regeneratōnem aliorum. bene dictum eſt tunc quo-
ruꝫ remiſeritis peccata ꝛc̄. Scd̄o in linguis igneis ad
oſtendendam redundantiam plenitudinis veritatis p
doctrinam ipſorum ad accenſionem et illuminatōnem
aliorum. Unde ad oſtendendum hm̄ōi redundantiam
datum eſt eis donum omnium linguarum: et ita patet
numerus miſſionum viſibilium ſiue apparitionum ſpi
ritusſancti. Si autem queratur quare in ſpecie colum-
be apparuit ſuper chriſtum et non ſuper apoſtolos. di-
cendum q̄ ſpecialiter ad ſignificandam gratiaꝫ redem
ptionis que fuit in ipſo et non in alio. Nam columba
offerebatur a pauperibus in redemptionem primoge-
nitorum. ſicut oſtenditur Luce. ij. in oblatione paren-
tum chriſti pro eo. Sic ergo ad laudem et gloriam ſal-
uatoris terminata eſt inquiſitio de his que pertinēt ad
inquiſitionem ſacratiſſime diuinitatis. id eſt diuīe vni
tatis vel trinitatis: cui eſt honor et imperium per infi-
nita ſecula ſeculorum Amen.

Explicit prima pars ſumme alexandri de Ales doct.
irrefragabilis theologorum monarche diligenter emē-
date impenſis atqꝫ induſtria Anthonij koburger nu-
renberge impreſſa et finita Anno ſalutis xp̄iane. M.
ccccclxxxij. die. xxiiij. menſis Januarij.

BIBLIOTECA ... DE ZARAGOZA